

5868

Mag. St. Dr.

P

III

~~Hist. power. 496.~~

~~Hist. power. 496.~~

V. 2. 28.
V. 2. 400.
IX. 6. 16.

1793
1628
—
115

1743
1782
—
139

Rocznedzieie
KOSCIELNE
O Narodzenia Pána y Bogá
naszego IESVSA CHRISTVSA.

Wybráne z Rocznychdzieiow Kościel-
nych **CESARA BARONIVSZA**, Kár-
dynała S. R. K. názwáných
ANNALES ECCLESIASTICI.

Przez **X. PIOTRA SKARGE**
Societatis IESV.

Z dozwoleniem tegoż Kárdynała y Stáršych.

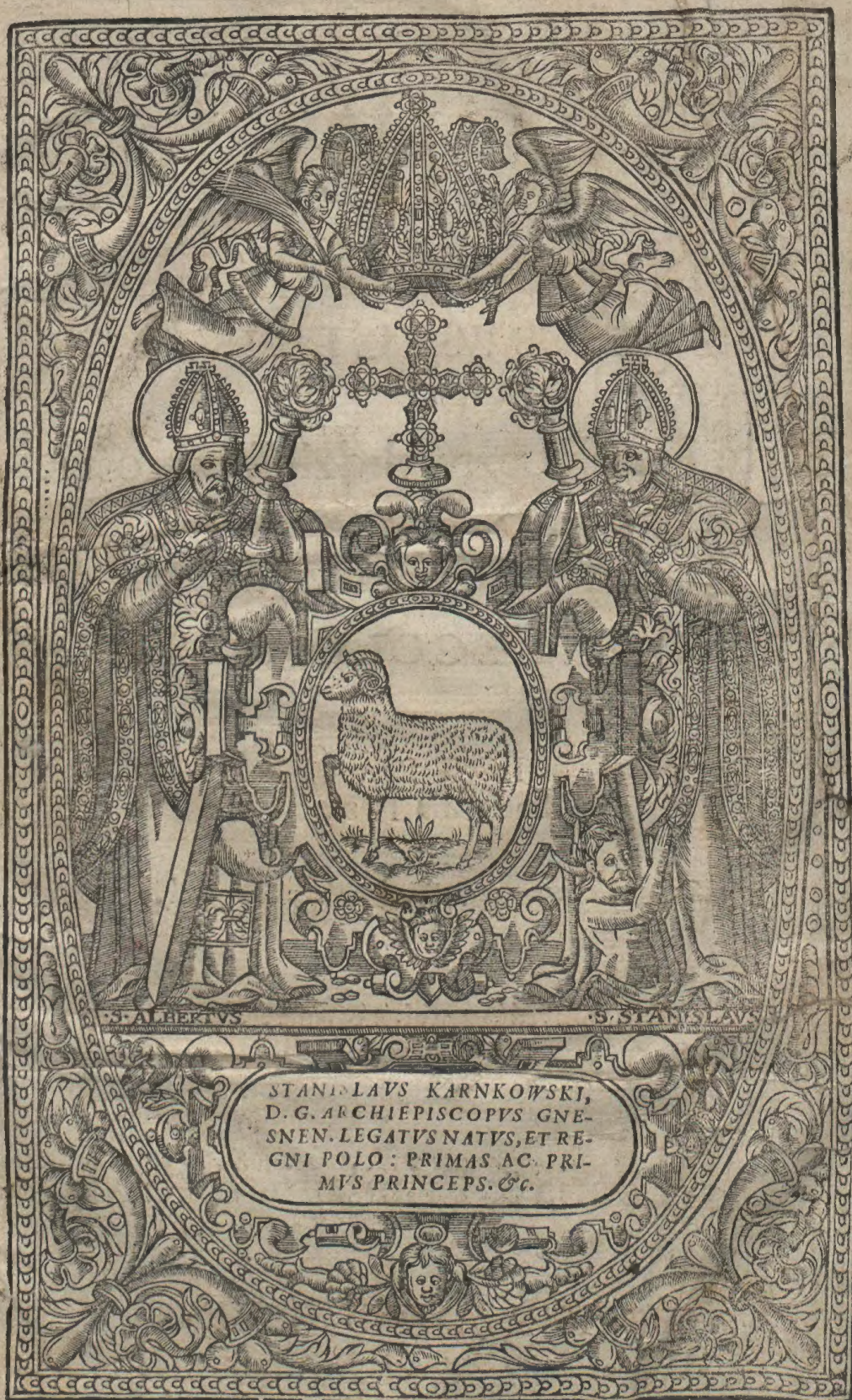

*Te Księgi zamykają w sobie dziesięć Tomow / to
jest / lat Tysiąc.*

Cum Gratia & Priuilegio S. R. M.
Domus Probationis Cracoviensis Societatis Iesu

W KRAKOWIE,

W Drukarniey Andrzeja Piotrkowczyka /
Roku Pánstiego 1603.

życzy, y od Pana Boga prosi.

Przemowa do

de y nauke Kościoła tego fałszowali/ y zwierzchności sie Piotra s. sprzeciwiając / niezgodami przewrócić ten dom prawdy y iedności chcieli. O iako sromotnie polegli y zniścili / y pamięćka ich nie została/ tu sie napatrzym. y ledwie mogliśmy wiedzieć/ iesli na świecie byli : gdyby ich były Kátholickie piśania w swej wieczności nie zawarły. A kto sie nie wweśeli z długich dni y przeciągłych lat krolestwa Chrystusowego : kto nie zawola : Krolestwo twoie wszystkich wieków krolestwo iest/ y panowanie twoie od narodu do narodu. A nie żaraz gubić nieprzyjaciół swoich/ ale im mocy świeckiey dopuszczając ; między nimi Chrystus kroluje/ y z ich sie siły śmieie. owce między wilki y lwy puszcza : a geby im y ostre zeby zamyka. Czego sie tu na tym czytaniu nasłucham. Chłodze sie bázro y przedziwnemi rzadami y rada najwyższego Boga / która krolestwa światá tego sprawuje/ rozdaje/ odmienia/ przenosi / y kiedy chce gubi/ y znówu ie szczepi. y mowie : Wielki Pan/ y wielka moc iego / a mądrości iego końca nie maś. Zda sie drugdy iakoby spał/ y tych rzadow y czynienia sprawiedliwości zaniedbywał : a drugdy taka położył czynność / iż zadrżec serce musi / y zdumiewając sie/ od siebie dla sadow iego strąśliwych/ odchodzi. Karmie sie z niemáłym smakiem / zaplata cnoty y na tym świecie / y straża Bosta nad temi którzy sie go boia / a z drogi sprawiedliwości zepchnąć sie żadnym nieszczęściem nie dáia : y dobrym końcem ich rozszerza sie serce moje. A złych zły koniec / na który sie tu napatrze/ od złego mie odwodzi/ y szczęściem sie ich nie gorśze. Widzac też odmiany nie tylo domowych gospodarzow y domow wielkich/ ale y krolestw y krolow/ y wypadki ich cięskie : chłodze niedze swoje / y mowie : daj sie wali : a mnie ziołku mátemu/ co za krzywda : A baczac w tych dziejach szczęścia świeckiego na ludziach / którzy na nim polegáli / nieterwáłość y słabość/ mowić moge : O lasko ze trzciny/ wspieráćim sie na tobie chciał / a tyś mie zdruzgotaniem twoim poranił. O vanitas vanitatum. Niemniejszy mam nauke z tyránnow y wydzieráczow cudzego ; iako na drzewo to złego nábycia y hárdości świeckiey/ wysoko y z weselem właza : ale nigdy z niego pięknie y we zdrowiu nie zláza. rozdżeg sie y liścia trzymáiac/ srogim rostracenim spadáiac/ gina. Náuczyć sie też moge w tym czytaniu / mądrości y rozumu świętych ludzi : z mowy y przykładow ich/ które do cnoty wielka sa pochodnia. Śmieiac sie też z głupich/ y z básni ich/ y ze złego dołónania ich : oddale sie od nich dáleko / y nogá moia przechodzić śládown ich nie będzie. Tego wszystkiego wiecey a niżli ia / W. M. náś Mit :

Dobro

J. W. Ł. Arcybiskupa Gniez.

dobrodzieiu y fundatorze/ z tych czytania ksiąg kosztuiac/ y gte-
biey pożytki ich niżli ia czerpáiac : nie miałeś dosyć zá nie Panu
Bogu dziekowác : áleś y samemu tych Dzieiow pisarzowi wcz-
ciwe dzieki swoim listem do niego oddał. Gdzieś mu y to o-
biecal / iż ná iezyk náš Polski dla szerszego pożytku narodu ná-
szego / przetłumaczyć się zá iego przyzwolenim miały : á iż to
Oycom naszym Societatis IESV Collegium swego Kálistkiego
zlecit wola miałeś. A chcąc mu się wiścić / ábo ráczyey pożytkom
duś ludzkich posłużyć : w tym czasie dostaleś do rękú swoich
pisania mego Łacińskiego / do ktorego dla siebie y pámieci swey
stárey zebrałem był Summowanie siedmi Tomow tychże Ko-
ścielnych dzieiow. ktore W. M. po części przejrzał y mnieś
słudze swemu to zlecił / ábych te Tomy / ktorych ná on czas inż
osn było / narodowi naszemu ná iezyk Polski wdał / żeby y po
Polsku z Polaki / ktorym w Rzymie łáski wielkie pokázuie / B A-
RONIVS mówił. Slábość stárości mey / y zabawy kázania / y
dworskie niepoкоїe / czyniły mi niemála w tym trudność : ále
obeyrzawszy się ná pożytek zbawienny duś ludzkich / y ná po-
mnozenie cnót Chrześciańskiej pobożności / podnosić oczy do
górney z niebá pomocy / y ná błogosławieństwo W. M. y ná
dzielność posłuszeństwa pusićwşy się : otom z łáski Bożey dzie-
łąc Tomow w te iedne księgi skupił / y przebrałem tymże lat
od Chrystusa Pána y Boga nášego porządkiem / przednieyşe
powieści / náuki y przykłády / do zbudowania wiáry Kátholiz-
ckiey / y ohydzenia łácerstwa iádowitego / do wzbudzenia serc
ludzkich ku wşelákiey pobożności y dobrym uczynkom / do po-
ciech w kłopotách / y poteżności w pokusách / do poznania oblu-
dności szczesćia swiátá tego / do wiádomości mądry / y
wódtieczney stárożytności / służacych. Przekłádac słowo od
słowá tegom się nie wáżył / y podobno mi to nie było / ániś mi
tego W. M. poruczał. Oddawşy tedy te mála prace ná oślá-
re Chrystusowi nawyższemu Pánu y Bogu naszemu / od kto-
rego wysłá / y ná ktorego się część wşytká obráćć ma : oddáie
W. M. te kiloletná y dosyć pracowita stárey ręki robote y za-
bawe moie : dziekuiać pokornie / iżeś mie do niey pobudził / y
potrzebámi do wydánia iey miedzy ludzie opátrzył. Nie nowe
to przysługi W. M. ku dobremu kóściółá Bożego y R. P. y
okrásie y pomocy narodow Korony tey Polskiey. Jużeś Col-
legium swoje Kálistkie / hoynie wiecznemi dochodámi nádał y
pobudował / y nád ine wşytkie w tey Koronie wyniosł : do
náuk y rozumow ćwiczenia y szczepienia mądrości y pobożno-
ści Kátholickiey / y do obrony od sátsow heretyckich / wşczepił

Przemowa do

y osądził. Jużes także Kościół niewidanej w Polsce piękności/ z wielkim nakładem zbudował/ y dostatkami do służby Bożej opatrzył. Jużes Dom studentom na wychowanie sta osob y karmienie ich wieczne/ postawił y nadał. Jużes Seminarium Diecezyey swojej y szkoły do gotowania y ćwiczenia y wychowania sług ołtarza Chrystusowego / na kiladzieśiat młodzieńcow obmyślił. Jużes w Kościele swoim Gnieźnieńskim Kleryki do służby Kościelney y wyżywienie ich osobne/ y nauczyciele/ ktorzyby im pisać s. y prawa Kościelne wykładali/ nakłady swemi vsundował. Jużes dochodow Kościelnych Kapituły swej przyczynił/ y innych wiele Kościołow po Diecezyey swej wpadłych podniósł/ y szkoły do nauki podźwignął/ y innych wiele robot Bożych/ z niestychana prawie w tym Królestwie hojnością y nakładami/ odprawił. a nie przestając na swej Diecezyey / Poznánískiemu naszemu Kollegium znaczney fundácie przyczynićs raczył/ y na budowanie wielką pomoc dał. y pątrzyś teraz na owoce prac swoich. daćci P. Bog tak długi wiek/ y ostrożność rozumu synow światłości/ iż nie przez eretutory/ ale sam wszytko wykonałes. y teraz ieszcze hojność y szczerotą twoią nie wstaie. A co w starych dziwno/ nietylo nie zatrzymas co iest: ale przyszle dochody pierwey stánowieniem na Kościelne potrzeby dzielisz/ niżlić do rektu przychodzi. A choć stárość obciążony iestes / iednak pracowac w wizytacyách y w kazaniu aż do roku przeszlego/ y w czytaniu y w obmyślaniu dobra pospolitego/ iako młodość tak y stárość twoią pracowita iest/ y pisanie ksiąg pożytku zbawiennego pełnych/ y drugich do tego pobudzenim / zasługuiesz sie tworczy y odstupicielowi twemu. Za co wszytkich wiernych y wdzięcznych oyczyzny naszej modlitwy y błogosławieństwo niechci dane bedzie. Niech mówiący y patrzący nietylo używający: Benedictio Domini super te, benedicimus tibi in nomine Domini. miej za to y Pána Boga nadzieie szczęśliwey śmierci/ y odpuszczenia grzechow twoich/ y pociech onych wiecznych. Przedłuż ieszcze Bóże dobra stárość twoją/ y wżyczayci ieszcze dni y czasu na czyniti dobre/ wesolet y z Królem J. M. naszym M. panem / y synem J. K. M. Władisławem naszym nauciesnieyszym / pod ktorego strzydłami ten pokoy na dobre czyniti / y służba Boża nierostągniona mamy. Z wielką chęcią tu W. M. Król J. M. moy M. Pan/ gdym dozwole nie brał/ przypisać mi te księgi W. M. rostał. ktore z ręki swej/ prośe/ pošli ie J. K. M. Uczyń W. M. iako Bazylius Cesarz wschodny / ktory testament synowi swemu Leonowi hostemu / ktorego Philozophem po-

J. W. K. Arcybiskupa Gnieź.

phem potym zwano / czytanie historyi zalecił. Wiem iż W. M. Krol J. M. wielce poważa / nie tylko iako Primas i y Primum Principem Królestwa swego / ale iako duchownego swego oycę / y tak wiele dobrych uczynków wodzą / y filar Kościoła y R. P. naszej. Bada mu pamiętne słowa starości y mądrości y testamentu W. M. Części tego Testamentu dwie takie są: y tey pierwszey opuścić mi się niechciało / aczem tylko druga o czytaniu historyi położyć miał wola. Na Polskie tak: [Zdrowy rozum miew około prawowierney nauki, a wielka część oddaway matce twoiey Kościołowi, która cie Duchem ś. pierśiami swemi karzyła, y na głowę twoję, na chwale Bogu przez CHRISTUSA, koronę Cesarzską zemną włożyła. Bo jeśliś winien tych we czci mieć, ktorec przyrodzenie za rodzice dało: daleko więcej tych, którzy cie w Duchu świętym urodzili, wszelką miłości powinnością szanować masz. Bo tamci do czasu trwający żywot dzieciom rodzajem dała: a ci na żywot wieczny odradzają. Czci tedy Kościół Boży, aby on też ciebie czcił, a Kapłany poważaj, iako oycy duchowne, y Bogomoddce nasze do P. Boga. Bo część która się Kapłanom oddaje, na Boga się ściaga. A iako gdy sługi twoje dla ciebie czczą, słusznie to czynia: tak y ci, którzy Kapłany dla Boga drogo sobie waga, światobliwie postępuia. Bo iako ta część którą się im daje, do Boga się ściaga, tak wżgarda y zelżenie ich, cięższy gniew Boży pobudza.] To ten Cesarz. Na mocne zatrzymanie panowania / postawił fundament y podpore / na ktoreyby się wspierało: to jest / straż y dochowanie Kátholickiey wiary. Przydat y drugie temuż synowi wspomnienie / do naszej tey rzeczy służące / to jest o czytaniu starych przeszłych dzieiow: History, prawi, starych czytać nie przestaj. bo tam bez prace to naydziesz, na co drudzy wiele pracowali. Z nich poznasz dobrych cnoty, a złośliwých występki: poznasz odmiany żywota ludzkiego, y obroty szczęścia y upadku chyla, uważysz. Obaczysz złych karania y dobrych zapłaty, abys się przy zapłacie zostal, naśladować będziesz. &c.] Tak synowi i zał. Tak y K. J. M. WŁADISŁAWOWI przewodziecznemu synowi philosophować restaje / za podaniem y przykładem y słowy W. M. swego duchownego oycę. Ktoremu day Boża dobra starość / iako mowi pismo / iakiey też sobie życze. y w niey to też dobro poczytam; iż nas blisko brzegu stawi. Uniesienie się do łaski W. M. naszego M. dobrodzieia y Pána zalecam. Dan w Králowie w dzień Nowego Lata / panowania wiecznego

y nieod-

Przemowa do H. W. E. Arcybisk. Gniez.

y nieodmiennego Króla y Boga naszego IESVS CHRISTVS A.
Roku tysiącnego sześćsetnego trzeciego. a panowania namiest-
nika iego / na ziemi / Bogobojnego Króla naszego Zygmunta
trzeciego roku szesnastego / który sie / pięć dni minawszy / dziś
zaczyna. Błogosławimy wszyscy iemu / wedle zwyczajn. świat
naszych / na ten rok / mówiac :

Obróńcy Kátholi. łey wiary, długie dobre dni. Amen.

*Miłośnikowi sprawiedliwości y cnot świętych, hoyne y wesole lá-
ta. Amen.*

*Budownikowi Kościołow Bożych, y zwycięzcy szczęśliwemu, przedlu-
żony wiek. Amen.*

Powstań sprawiedliwości za dni iego, y okwitość pokoiu. Amen.

Day mu Pánie, poddane y spokojone, a nieprzyiaciele poniżone. Amē.

*Day mu ostrożna na wszystkie potrzeby pospolite, domowa y wojenna
czuyność y mądrość. Amen.*

*Niech oglada syny syna swego, a patrzy na pokoy Kościoła Bożego
y Krolestwa swego. Amen Amen. Fiat fiat.*

W. III. mego III. Pána y sun-
datora dobrodzieia naszego

Naniższy slugá

X. Piotr Stárgá
Societatis IESV.

Wzywianie do czytania Rocznych dzie- iow Kościelnych, y przestroga w nim.

N Kaca szczęśliwa y wsem stanom pożyteczna / y wieku tego naszęg dobrze wstawiona / w pisaniu dzieiow Kościelnych / wielkiego Kárdynała BARONIVSZA / ma być każdemu przyjemna y zalecona. Bo ia vsią wszytkich czytających wychwalaia / y każdy sie z niey cieszy / y w naukę sie y wiadomość starożytności / y w mądrość duchowna y świecką bogaci / y dobrze przykłady do wśelątkiej pobożności pobudza. Dziecina zawsze nieumiejetna / a nigdy niedorośła zostaje: kto niewie co się przed nim działo. Takiego dziecinstwa wstydzic się ma każdy / a na wiadomość tego co się przedtym działo zbierać. Pytaj się / mowi Pismo s. o dawnych dniach starych / które były przed toba / o dniu gdy P. Bog stworzył człowieka na ziemi. O kogoż się pytać? w tych którzy dzieie świata tego pisali; bo niht tak długo nie żyje / iedno pisanie ich. Dla czegoż się pytać? abyś wiedzac co się działo przed toba / rozum sobie zbierał / z rozumow y postępow tych co przed nami żyli: sprawom się Boskim y rzadom y sadom około nich przypatruiac. Dla tego s. Názranzenus historya nązwał / mądrością w kupe złożona / y rozum ludzi wiele w iedno zebrany. a Poganie stąrzy wczeni / zwali ia światem czasow / światłością prawdy / dusz parę / i mistrzynią żywota / y starowieczności opisanie. Krotkie są dni żywota naszego na ziemi / a nabycie rozumu prawego iedno za długimi laty nie mozem. Bo czego sami nie piastujemy / y reka sie y używaniem nie dotkniemy / o tym prawie dobrego rozsądku nie mamy. Lecz gdy stare dzieie czytamy / lat swoich niedostatku z starych ludzkich rozumow y z cudzey experiencye dobrze wesprzeć mozem. A dla tego Nadzecz mowi: Nadzecz pytać się będzie o mądrości wszytkich starych / powieści meżow znących sobie nąchowa. Na coż mu się przydadza? na co taki skarb zbierać ma: na to aby mędrszym był y sprawy swoje y żywot swój do dobrego końca przywodził / a bledow sie y głupstwa nieszczęśliwego wchronił / y drugim radzić / y iemi radzić / gdy na to wezwany będzie / umiał. Wielka światłość rozumu do duchownych y świeckich spraw weźmiesz / gdy z tych ksiąg obaczysz; iako wiara s. Chrześciańska Kacholicka szczepiona bez odmiány y wstania rośła / iako tyranney okrutne y chytrych heretykow fałsze przetrwała y przetrwała / iako potomstwo swey nieodmienney nauki / aż do wiekow naszych przywiodła. Chceś patrzyć na rodzą synow Boga sie bojących / y w iego sie zakonie Kochających; iako od pana Boga swego pomoc y reka y oko nad soba mieli: czytaj stare dzieie. Chceś się przestraszyć złymi końcem niebożnych / y wпадkiem ich: abyś za nimi nie chodził / a postępkami ich brzydziło się serce twoie? Chceś widzieć odmiány y zguby wielkich krolestw y ną nich kroluacych osob / y na niestątek szczęścia ich / y do wzgardy sie światą tego przywodzić: czytaj te historye. Chceś się wciepyć straża Boska nad pobożnymi / iako ie umie P. Bog: siel y mocy nieprzyiacioli wyrwać / y ze wszytkich złych przygod wyrwać: Chceś patrzyć na komedya światą tego / iako z żaką krol / a wnetże zaś z krola żak / y sufletą sie staie? Chceś widzieć iako na śachownicy / krole / pany / żołnierze / a oni pyśno stoja: a wnet gdy sie grą skończy / wszyscy sie w krópcie iako w kosnicy pomieśaia: czytaj stare dzieie. Chceś domą siedzac wszytkie krolestwa światą tego zieżdzić / a bez drog y mil niezliczonych / co sie w nich działo y dzieie dowiedzieć / y wiadomości oney na Kochanie rozumne y na przestroge swoje y drugich użyć: czytaj historye.

Deut: 4.

Ad Nicobolum
de legen: histor.
Cic: lib: 2. de
Orat.

Eccel: 39.

))

Chceś na

Do Czytelnika.

Heller 6.

1. Efd: 6.

Iero: 2.

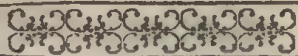
Cheś nabyc mądrości na rządziem niczłemu domu twego, ale narodowi y krolestwu, iako siez poddaniemi obchodzić, y rzemieśla na pokoy domow y praw dobrych wykonanie, y niepokoynych vnoszenie, y burzliwych szemrączow y skromienie, dostać: miey w rękę stare mądrych krolow dziele. Cheś do żołnierstkich y hermańskich nauk y rządziem woyska, y wojennego szczęścia pomoc sobie uczynić: cheś w radzie y Senacie mądrze mówić, y dobrze o oyczynie rządzić, y rade na dobre na wszystkie pospolite trudności dawać: czytaj stare dziele. Asverus wielki światła Monarcha, czytał w nocy stare y przeszle historie, mądrym sie stał, y dom swoy wiernie, semi slugami opatrzył. Darius także pan światła, y wiela krolestw, przegladając y czytając stare sprawy przodka swego Cyrusa: nauczył sie Boga prawego poznawać, y kościół iemu budować, y ofiarom sie y modlitwom kaptanśkim zalecać. Do was mi pilno ludzi, ktorzy chleb swoy, nań nie robiac, macie, y pozyskanie go w proznowaniu, w zbytkach, w swarach, w domowych rozbojach, y świeckich proznościach y grzechach: czemu czas drogi traciecie, rozum nie ostrzycie, a na zapalenie gorace wolej ku dobremu, pomocy nie szukacie: prośe czytaniem obganiacie, macie wszystkie grzechow proznowanie: obganiacie oycą wszytkiego vbostwa duchownego, lemsiwo, ktore wam skarbom mądrości zbierac nie dopusci. Damiłycie dobre oyczyny swe, na ktorey pomoc, rozumow starych nabieracie, z historyi y przykladow przeszlych, rychley wpadeł swoy z nich vpatrujac, przelekniecie sie, a o sobie wždy radzicie, kiedy z jercą będziecie. Tak zabawa zbywacie piianych, ktorzy w dom wasz na obzerstwo ida, abo iada. dajcie im ten napoy mądrości, aby kuśla odbiegali, a smak w rozumnych, y na wszystko pożytecznych powieściach, poczuli. Zabawcie rozmowami mądrymi, ktorzy tu nązbieracie, stoly swoje; do zbroie y konia przydajcie księgi, mądrość rycerska mnozace, y dobrze pospolite naprawiajace, y do cnot pobudzajace; zaczynam obmowy y prozne slowa y piianstwa y swary vstać mogą. Przyczajcie syny y corki swe, y dom wszystkie zabawiajcie takim czytaniem; poznacie pomoc y poprawę y pokoy domow swoich. A one wymowki niech nie ida: czasu nie ma. Niech go nie będzie na piianstwa y biesiady, na zbytne myślistwa y złe uczynki, na oszukiwania innych, na lakomstwa y zbiory y lichwy, na kupiectwa nieprzyzwoite stanom, y nabycia lakome z vblizeniem bliźnich. Na to czasu niech nie będzie, y Bog day nigdy nie był: bo go Pan Bog na to nie dał, ale dusiny nieprzyjaciel czas taki swoy podmiata. Nowmy iakosmy zwykli: Czas Boży, czas krotki a drogi. Teraz P. Bog w krotkich dniach naszych nabierac nam zbawiennej mądrości, y dobrych w wierze uczynkow rozkazal, y na to czas dał, iako minie, a na czym sie innym strawi: zginieliśmy. Iako minelo, rzeczem: a myśmy do robot letnich omieścili, zima nas peronie vmorzy. A ona wymowka nie idzie: Księgi Baroniusowe wielkie, y dlugie, y nie każdy ich rozumie: oto masz skrocone, y to co do wiadomości starych dzieiow y oświecenia rozumu, y podpory s. wiary, y do wzbudzenia pobożności dobrych obyczajow sluży, wybrane y skrocone. Nie mów, iż drogie te księgi Polskie, pienieczy nie mam. Masz na co prozne, odkładay na tydzień kilka grochy, zbierz, a P. Bog obmyśli, kiedy ku chwale iego, a na pomoc zbawienne, co sie wydaie, odkładay to co przepić masz, abo przegrac, abo na proznych śatach y zbytkach swoich y żony twej tracić masz. A iednak dostatecznych, y tych ktorzy iakimuzny czynia, zwlaszcza Jch M. X. Biskupow, y przełożonych duchownych y świeckich, pokornie y dla CHRISTVS A prośe; aby na takie księgi, iako sa y żywoty Świętych, y inne do naprawy dusi ludzkiej, hojności swoia pomagali, one rozdawali, a zwlaszcza do spolnych w życiu y vbożich domow. Poczytano im to za wielka iakimuzna y zaplata od Pana Boga będzie.

Prześrzedz

Do Czytelnika.

Przestrzedz cie chce/ namilſzy Czytelniku/ około tych Kościelnych dzieiow/ na ięzyk náš przebranych: iż z Dymotami Swietych na tenże ięzyk spoione są/ y złączyć ſie iako iedne księgi mogą. Co ſie tu piſać miało/ do onych ſie odſyła/ a iedną ſie rzecz nie powtarza. Z iednegoż ſzrodła z BARONIVSZEM ty ſie Dymoty Swietych czerpały: o cząſu y roku/ ktorego oni Swieci żyli/ z tych ksiąg ieſt podpora/ y poprawa niektórych powieſci/ ktora ſie dali Bog oſta- nie/ przedlużyli P. Bog dni naſzych/ a dobra ſtaroſcia opatrzny.

To też zrozumieć możeſz/ iżem ſie w tym wykładaniu nie trzymał ſłow/ chyba iakiſz związły y krotkiſz/ a do wważenia należytych: iednom roz- mienia ſamego patrzyć/ w którym ieſlibyſz ſie iako człowiek potknął/ duży poprawić mogą. wſam iedną P. Bogu/ iż ſie tego nie wiele oſtało. Summy też y ſkrocenia ieſli ſie komu nie podobają/ ma morze z ktorego ta rzeczka idzie/ niech ſie tam wraca/ to ieſt do ſamego tekſtu BARONIVSZA. Bo w takie księgi zmieſcić ſie wſytko nie mogło. A rzadki ktoremu ſie długie czytanie y rozwołoka/ acz potrzebna/ o rzeczy iedney nie ſprzykry. To naciężſza na cie będzie/ iż powieſć iedną/ rzeka ſwoja proſta nie idzie/ ale ſie lat y pilnym cząſow ſutaniem rozrywa/ y inemi różnemi powieſciami przegradza. Na to ieſt lekarſtwo: aby ſie zaráz wiele lat przeczytało/ a na pamięci nie ſchodziło. Swieżej y wrytey pamięci nic nie zawadzi/ ſłaba y ſtara trochę wciągnąć mo- że. Możeli kto napotym te trudnoſć odiać/ będzie mu za co dziękować. Sa- drugie lata/ ktore nie mając nic w ſobie/ przeto ſie miiąia. Co ſie krotkoſci/ ktora rzadko zatrudnienia wchodzi/ dotyczy: mam za to/ iż mi laiać nie be- dzieſz/ bom ſie pilnie o iasna/ choć krotka/ wyprawę ſtarał. A ieſlim kres- su ſamego w tym nie doſedł: poprawuy kto przygania. O tym też prze- ſtrzedz chce; aby niſt ſie nie zaſinucal/ gdy mu ſie zrozumieć nie dadza/ nie- ktore wyznania fałſzywey wiary Aryańſkiej y Neſtoryańſkiej/ y Eutychiań- ſkiej/ y Monotelitow/ y inych heretykow: albo rozbićia Katolickie fał- ſow ich poymować nie będzie mogli. Bo to ſie minąć może: a ćwiczeńſzym w Theologię doſyć ſie oſtanie/ y puſcić ſie do ſamey rzeki od naſzego ſtrumienia mogą. Słowa Polſkie do tajemnic wiary Katolickiey/ náydownić ſie też za- wždy nie mogły. ieſli ktore ſie nowe wniosły/ ſtarcanie było z dokładaniem ſie towarzyszow miedzyſz/ iako y we wſytkim tym piſaniu/ aby rozumieniu pra- wowiernemu nie ſzkodziły. Proſzę cie pokornie/ namilſzy y wdzięczny Czy- telniku/ ieſli ſie co z nieumieietnoſci pobladziło/ albo z niepamięci opuſciło/ albo dla kwapienia nie obaczyło/ albo dla krotkoſci nie wyraziło y nie wspom- niało/ albo nieozdobnie wymowiono ieſt: aby przyganiaiać mi/ mnie miło- wał/ y robote ſtarey reki dobrym ſercem P. Bogu y poprawie zbawienia two- go oddana/ wdzięcznie przyiał/ z modlitwa za grzeſznego y ſłabego/ robot- niczką y kmiotką Chryſtufowego. Przyzwi lepiſz IESV CHRISTE/ a po- ſil rece ich na robote żniwa duſz kupionych krowia twoia. Ktoremu z Oy- cem y z Duchem s. Bogu iednemu/ Krolowi nád Krolmi/ Pánu nád pány/ wieczna nieodmienna chwala y niſki po- klon na wieki. Amen.

STANISLAI CARNCOVII
ARCHIEPISCOPI GNESNENSIS
METROPOLITANI REGNI POLONIÆ

Posita in To-
mo 4-

Epistola ad Auctorem

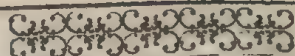
DE TRANSLATIONE ANNALIVM
IN LINGVAM POLONAM.

ADMODVM REVERENDE IN CHRISTO PATER
nobis carissime & obseruandissime.

*E*fficium fraternæ charitatis, quæ Christianæ fidei religi-
onisq; communione colligamur, hoc à me (licet tibi de fa-
cie non sim notus) iure quodam suo postulat, ut tibi
commune in Christianam Rempublicam abs te profectū
bonum gratuler, Annales nempe Ecclesiasticos nuper
abs te editos, gaudiumq; meum non vulgare, quo sum ex hoc laborum
tuorum fructu eximie affectus, apud te expromam. Cum enim primum
atq; alterum eorum Annalium volumen auidè perlegissem (serò enim
in manus meas peruenerunt) egi tantas, quantas animus meus capere
potuit, Deo bonorum omnium auctori gratias, qui in necessariis Ec-
clesiæ suæ prouidit opportuno tempore, tibiq; non modò mentem & vo-
luntatem indidit ad opus arduum, difficile propeq; immensi laboris, in
quo annos (ut scribis) triginta desudasti, suscipiendum, sed etiam vires
facultatemq; præstitit ad perficiendum. Tuum verò pectus plenum pie-
tatis & amoris in Deum, plenum omnis doctrinæ ac scientiæ, absens,
absentis tanquam præsentis, dum libros euoluerem, cupidissimè sum ex-
osculatus, atq; incredibili tui studio accensus. Natura enim ipsa opti-
ma duce, cupide ferimur in eorum amorem, qui insigni una aliqua vir-
tute excellunt: in eorum verò qui pluribus, cupidius: qui autem non
modò pleni ipsi sunt cælestibus istis diuinisq; dotibus, sed & alios iisdem
locupletare solent, hos uti vasa diuini Spiritus, eiusq; donorum à Deo
electa, omnium maximè suspicimus & veneramur, capimurq; summo
& admirabili eorum amore. Iampridem ego de te multa à nostris ho-
minibus, qui te in nostram gentem suauiter effusum narrabant, mea
magna cum voluptate audieram, perspexeramq; emendato Martyro-
logio tuam pietatem, & studium Dei gloria propagandæ, eiusq; Ecclesiæ
ornandæ. Sed cum Annalium volumen primum, ac postea alterum in
manus nostras venisset, hæc mihi in te tantò illustriora visa sunt, quā-
tò es vastius pelagus non modò ingressus, sed propè emensus. Ac repeten-
ti quidem mihi memoria diuinæ bonitatis consuetudinem, quam in Ec-
clesiæ istius militantis regimine ab ipsis eius incunabulis retinet, viden-
tur semper nouis morbis noua remedia fuisse subministrata. Ita (ut re-

centiora,

centiora, & quæ sub aspectum nostrum venerunt, tantum attingam) cum Lutherus hæresis suæ virus effundere cœpisset, quo maxima Europa pars infecta fuit, quodq; sectas innumeras inter se admodum dissectas peperit: excitatus fuit clarissimus Societatis IESV ordo, qui cum aliis pro Ecclesia laborantibus, hac pestifera lue mortalium animos liberaret: ex qua cum alij plurimi viri Dei spiritu pleni, omniq; genere scientiæ ac doctrinæ instructi, tanquã ex equo Troiano prodierunt, tum nuper Robertus Belarminus prodiit, quem tu inexpugnabilem aduersus hæresim turrim, editis in lucem disceptationibus de fidei nostræ controversiis, extruxisse scribis. Ita cum Centuriatores, figmentis mendaciusq; suis, historiis Ecclesiasticis tenebras offudissent: te potissimũ elegit Dominus, qui tenebras istas depelleres, lumenq; clarissimum orbi uniuerso afferres; totumq; Ecclesiasticum edificium, tecta nimirum, parietes, & fundamenta, atq; adeo Hierarchiam ipsam, non modo vallo, muroq; inexpugnabili, historiæ nimirum veritate, cingeres & munires, sed etiam armatura aduersus hæreses, dum cõtrouersas quæstiones doctissimè pertractas & explicas, cumulatè instrueres. Ostendisti igitur, uti optimus artifex, augustissimi edificij, militantis nimirum Ecclesiæ origines, pugnas, victorias, trophæa, & incrementa: ostendisti perpetuam & non interruptam Romanorum Pontificum à Petro Apostolorum principe successionem: ostendisti deniq; summa nostræ fidei firmamenta, utpote, traditiones Apostolicas, fidei dogmata, Petri in Ecclesia primatũ, SS. Romanæ Ecclesiæ maiestatem, Conciliorum auctoritatem, vetustissimũq; sanctorum Patrum de diuinis Scripturis sensum: quibus omnibus Catholica fides magnopere firmatur, omnisq; impietas & hæreticorum figmenta ita deficiunt, sicut deficit fumus, & sicut fluit cera à facie ignis, sic illa quoq; peribunt & euanescent. Iam si tuæ narrationis modum, genusq; dicendi, quo ego magnopere delector, depredicem; principium facilius quàm finem inueniam, tuq; ipse fortasse, quamlibet verissima scriberem, assentari me tibi putares. Sed verè tibi à me dictum velim credas, admirari me in hoc immenso opere magnarum variarumq; rerum in te scientiam, multarum linguarum peritiam, historiæ tam sacrarum quàm profanarum cognitionem, accuratamq; & exactam antiquitatis inuestigationem, siue ex veterum lectione, siue ex numismatibus, siue deniq; ex vetustissimis arcuum triumphalium, columnarum, porticum, templorum, aliarũq; vetustissimarum ædium inscriptionibus: quæ omnia ita historiæ tuæ accommodas, ut manifestum sit, necessarias eas res unicuiq; fuisse ad texendum tantũ opus. Igitur tam magna & ampla talenti tibi crediti lucra atque prouentus, bonorũq; omnium studia, qui pro tua incolumitate mecum vnà Deum Optimum Maximũ precantur, ex animo gratulor. Et ut alia omnia, quæ restant, volumina, quæq; te facturum editurumq; promittis, quàm citissimè nobis prodas, ad IESV CHRISTI gloriam ex animo opto, atq;

abs te maximum in modum peto: operamq; tibi meam & facultates omnes, tanta quanta sunt, ad eam rem polliceor & defero. Et si permittes, curabo, ut in Collegio Patrum Societatis IESV Calissij, nuper à me fundato & erecto, in linguam nostram Annales isti transferantur, ut tu veluti ciuis Polonus, de vniuersa Republica Ecclesiastica optimè meritis, nostro nobiscū idiomate loquaris. Data ex arce nostra Louiciē v. Mensis Augusti. Anno Domini, M. D. XCII.

Reu: P. V. studiosiss: amicus & frater

Stanislaus Karnkouius Dei gratia Archiepiscopus Gnesnensis, Legatus Natus, Regni Polonię Primas, Primusque Princeps.

ILLVSTRISSIMO
AC REVERENDISSIMO D.
STANISLAO CARNCOVIO,
ARCHIEPISCOPO GNESNENSI, LE-
GATO NATO, REGNI POLONIÆ PRI-
mati, Primoque Principi, S. P.

In Tom: 4.

Litterarum tuarum ipsa dumtaxat inspectione, Præsul amplissi-
me, magna admiratione affectus sum, vbi eas à viro tanto datas
ad me noui, nempe ab Archiepiscopo Gnesnense, Legato, Polo-
niæ totius Primatæ, primoque Principe, natalibus præfectorisq;
ad eò nobilitato, & quod cæteris præstat, ob res præclare gestas,
egregiæ vitæ meritis summa gloria insignito: qui regalis sacer-
dotij functione, & sacerdotalis principatus ministerio, sacerdo-
tem simul agens & Principem, principem locum in utroque sis faciliè consecutus;
dum Archiepiscopi sedulam vigilantiam, Legati sollicitum fidumque ministerium,
Primatis præcipuam diligentiam, ac denique Principis robur indefessum, inui-
ctumque animum in omnibus quàm absolutissimè exhibes: ad eò ut perditissimis
his deploratisque temporibus, maximo Dei beneficio, cum quatuor hisce mune-
ribus factus sis plurimis causa salutis, de te Propheticum illud occinere iure li-
ceat: Quadriga tua saluatio: itemque faustis vocibus acclamare: Currus Israel,
& auriga eius: qui & vnà simul quadripertito munere, quatuor munia expleas
personarum, Moysis, Aaron, Hur, atque Iosue; sicque insint quatuor facies vni,
dum quorum personam geris, eorundem quatuor virtutes reddas, officiaque per-
soluas. Ad hæc, inquam, ad eò admiranda, ipso primo tuarum litterarum intuitu,
immenso fulgore præstrictis oculis pallens obstupui: verum ipsas perlegens,
mox excusso pallore, erubescere cœpi, vbi inspexi immensas, quas mihi laudes
aggeras, exaggerasque dicendi facundia, cum me illis longè imparem ac prorsus
immeritum esse sentirem. Sed caue ne exactius cuncta scrutatus, inuenias, (quod
est in fabulis) pro virgine ceruam, vel si ex diuinis S. scripturis petatur exem-
plum, conspicias pellitum pro Dauide simulacrum; suffundarisque ipse rubore,
dum ab illa imagine abhorrere me senseris, quàm finxeras tibi animo, atque stylo
formaueras. Sed est planè, ut hoc quoque nomine immortales tibi gratias agam,
quòd probè intelligam, vehementem amoris vim, quo me prosequeris, haud pa-
tientem angustis arctari limitibus, redundantia quadam in plures laudationum
exitus erupisse, fluxisseque magno impetu in flumina beneficentiæ, cum ad eò li-
beraliter

beraliter non solum operam tuam spondeas, sed & facultates, tantæ quantæ sunt, ut ais, sponte offeras, verum liceat illud Apostolicum usurpare: Quæro vos, non vestra. In his enim quæ opus sunt, satis abundè suppeditat mihi Romani Pontificis Clementis munificentia. Cæterum quod ad tuam amplitudinem spectat: plus quàm satis abs te meis rebus consultum erit, si me inter clientes tuos annumeres; si verò & inter amicos, summum adicies gratiæ cumulum, generoso animo tuo dignum.

Quòd autem à me exigis impartiri tibi licentiam, ut Annales nostri in Polonorum linguam vertantur, ipseque Polonus effectus, cum Polonis communi idiomate loquar, cum id existimes ad expugnandos hæreticos haud leuiter profuturum: imitari planè visus es mihi fidei patrè Abraham, qui ad debellandos quinq; Reges, satis sibi putauit armare vernaculos, & sequi Dauidem, qui regis neglectis armis, rusticis telis est progressus ad pugnam: quippe qui probè noueris, noua bella Dominum elegisse, in quo qui est infirmior, ille potètiior habeatur. Accurro igitur summa alacritate tanto classico excitatus ad bellum, inhærens tibi strenuo ac pugnandi perito, ut armiger Ionathæ. Annuat votis Deus, ut tuos labores ac studia, diuina aspirante potentia, læta victoria consequatur: concedatque mihi Evangelica promissione, ut qui lingua locuturus sum noua, serpentes pariter tollam. Sciant velim Poloni mei, omnia nostra patere ipsis: nec id quidem recens, sed iam pridè iidem nostros oppigneratos esse labores, cum olim Romæ iacebantur Polonorum Collegij fundamenta. Sed quòd ille planè visus est ad experiendas vires amoris nostri erga Polonos angustus palæstræ locus: ecce vocati in latum campum, læti progredimur, non paucis tantum, sed vniuersæ prouinciæ profuturi, sub tanto ductore fortes, licet vires nostras pertenuis formidemus. Quòd verò per viros religiosissimos, eosdemque eruditos ac maximè pios, affirmas nostros Annales fore reddendos linguæ Polonæ: nihil hoc potuit nunciari gratius atque iucundius. Si enim doctor Gentium Paulus, aduentu Titi, quo utebatur interprete, magno affectus est gaudio: quanta ego debeo gestire læticia, tot simul nactus Apostolicos viros interpretes? Porro huius adeò gratæ petitionis tuas ipsas literas testes, futuras posteris perpetuum monumentum, nostri qui sub prælo est quarti Annalium tomi frontispicio perspicuas cunctis affigendas curabimus, vocalem titulum, & semper loquentem inscriptionem prægrandibus signatam notis summæ tuæ erga me beneuolentiæ. Quin & has nostras eisdem subiiciemus litteras, quæ pro foribus eorumdem Annalium veluti ianitores excubent, patentes indices non concessioni solum, sed & mei erga amplitudinem tuam studij & obseruantia: quæ itidem cunctis ingredientibus notum faciant, & quæ intus sunt, & omnia deniq; nostra, nostris exposita esse Polonis, ipsis dicata, ipsorum semper inseruitura cõmodis: Quibus benè precamur, ac cupimus acceptam eos à maioribus Catholicam fidem integram illibatamque seruare, ut pote digito Dei scriptam, cum innumeris ipse eam miraculis confirmarit: agnoscantque pastorem suum, sanctorum Antistitem legitimum successorem, veræque fidei & paternarum traditionum heredem; earumdemque acerrimum defensorem: cuius Apostolatus vos ipsi credentes (quos appello) signa estis in Domino, qui ab eo pastoralis studio reuocati estis ad caulas; & cum essetis oues errantes, iam conuersæ fuistis ad pastorem & Episcopum animarum vestrarum; quod pro magno miraculo sit posteris commendandum: cum, ut taceam alia multa, in amplissima ciuitate, vbi duos Catholicos vix fuerat reperiri, ægrè totidem nunc hæreticos numerari cõtingat: ut hac ex parte sit Magno illi Thaumaturgo Gregorio comparandus, ne temerè dicere videar, præferendus: nam ille & plures numero Christianos reperit; diemque obiens, totidem Gentiles, nempe septemdecim post se reliquit.

At tu ipse, validum Ecclesiæ Catholicæ propugnaculum, vale: tibi que iam ætate longæuo concedat Deus, ut instar sanctissimi Simeonis, antequam ex hac vita recedas, exoptatam, diuque expectatam plenam videas redemptionem Israël, vniuersum inquam Polonorum populum fidei Catholicæ restitutum. Romæ prid: Kal: Octob. M. D. XCII.

Illustrissimæ ac Reuerendis: D. V.

Seruus addictissimus

Cæsar Baronius.

Omyłki niedoyrzane.

Pierwsza liczba rok. Druga część roku. Trzecia wiersz ukazuje.

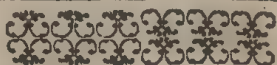
Rok. Część Wiersz.
p. Roku

61. 2. w:7. do / ma być od.
81. 1. w:4. skazał / ma być skazał. y licz
bą 3. wiersz 6. gorami / ma być z gorami.
93. wiersz ostatni tego roku. Dmocian /
ma być Domician.
212. 2. w:1. wymowny / ma być wymowny.
231. 14. w:12. spoca / ma być spoca.
237. 1. w:1. Germaney / ma być w Ger
maney.
258. 8. w:6. pokazalo / ma być pokazala.
271. 7. w:12. czynili / ma być czynilo.
305. 2. w:4. nante / ma być na sie. y licz 9.
w:5. Cesarz Augustanski / ma być Ce
saraugustanski.
313. 5. w:1. Donatise / ma być Donatistowie.
335. 8. w:5. Eusebiem / ma być Eusebiuse.
338. 6. w:3. Ticenski / ma być Tisseński.
369. 1. w:5. y 7. y licz 2. w:10. y na margi
nes, Eudoxius / ma być wśdzie Auxencius.
372. 10. w:13. na brzegach albo margines, Pa
wel / ma być Piotr.
573. 2. w:1. Paulus / ma być Petrus.
576. 2. w:4. Widomym / ma być Widowym.
577. 2. w:12. obwiance / ma być obławienie.
577. 8. w:1. Pawła / ma być Piotra. y na
margines.

Rok. Część Wiersz.
p. roku.

383. 1. w:7. iedennaćcie / przydać tysiąc.
386. 7. w:9. oyczyn / ma być oyczynę.
389. 6. w:12. Gárdian / ma być Gárdianus.
400. 9. w:6. żywych / ma być śiwych.
401. 2. w:2. Veneris / ma być Veneris.
404. 2. w:15. Arianskiego / ma być Arián
skich Biskupów.
408. 6. w:7. Chryzostom / ma być Ch
stom.
533. 4. w:7. nam podlegali / ma by nam
podlegali.
534. 1. w:4. sedstwo / ma być sedstwo.
542. 2. w:7. wied / ma być wiedzi.
544. 3. w:11. wschodnym / ma być zachod
nym.
566. 6. w:13. Cuius, ma być Regis.
752. 1. w:11. nazlast / ma być nalezł.
767. 1. w:5. paueraciusa / ma być pauer
aciusa.
773. 1. w:15. wybawic / ma być wywabić.
835. 4. w:14. vpadali / ma być vpadali.
835. 6. w:6. napisanie / ma być napisane.
867. 11. w:8. pokuty / ma być pokusy.
869. 6. w:17. xantony / ma być xantony.
940. 2. w:4. Alexandryski / ma być Ale
xander.

Roczne Dzieie
KOŚCIELNE
 Od Narodzenia Pána y Bogá
 nášzego IESVSA CHRISTVSA.

Wybrane z Rocznych Dzieiow Kościelnych
 CESARA BARONIVSZA, Cárдина S. R. K.
 nazwanych Annales Ecclesiastici.

Przez X. PIOTRA SKARGE, Societatis IESV.

Wstęp do Dzieiow Kościelnych.

Im pocznem Dzieie od roku tego/ktorego
 Syn Boży CHRISTVS IESVS dla zbawienia
 naszego na ten świat w ciełe ludzkim przyszedł: nie-
 ktore wiadomości potrzebne/ w imie Pańskie/prze-
 łozym. A naprzód/ iaki czas od wieku v p. Bogá
 przeyrzány / y od Prorokow opisány obrac sobie ra-
 czył CHRISTVS IESVS na przyszcie swoje w cie-
 le. Taki/ y ten obraz: gdy Rzymśka Monarchia/ to
 jest/ panowanie iednego po wszytkim świecie / iako
 na świecie ostatnia nastąpiła: gdy krolestwo Dawidowe do reku obcych odes-
 šło: gdy káplánstwo Aaronowe pomieszańe zostało: gdy zakon Boży Se-
 ktami naruszony byl: w ten czas estapil na ziemie nawyzšy Monarchá do
 rzadzenia wszytkiego świata/ Krol z Dawidowego domu wieczny / káplan
 nigdy nieodmienny/ zakonodawca prawda y sprawiedliwoscia zmocony.
 Cztery krolestwa tego świata nawyzše / y iedno po drugim następuiace / w
 pátrzył Duchem s. Dániel. Jedno Chaldeyskie ábo Babilonskie / ktore do
 złotey głowy przyrownáne jest. Drugie Perskie y Medskie / ktore srebrnemi
 ramiennymi y rekomá nazwane jest. Trzecie Greckie/ do miedzianego brzucha y
 ledźwi podobne. Czwarte Rzymśkie/ z żeláznymi nogami z glina mieszańe-
 mi opisáne. Za czasow tego żeláznego krolestwa / mowi Dániel / powstać
 wieczne y nigdy niestáiace krolestwo / ktore wszytkie inne zburzyć / á samo
 bez końca trwać miało. A toć jest krolestwo Pána nášzego IESVSA CHRI-
 STVSA, ktory iako kámién z gory bez reki uczyniony / to jest / z mátki przeta-
 świetšey bez mežá vrodzony/ wszytkie krolestwa świata tego pierwey ducho-

I.

Iaki czas obrał
 Pan Boga przy-
 šcie Messyáša

Monarchie ábo
 krolestwa cztery.
 Daniel: 2.

<p>Luc: 1. 2. Genel: 49.</p>	<p>wnie przez kazanie y Ewangelia swoje pokruszy / a potym mszczac sie nad tymi / ktorzy iego Ewangeliey nie przyjmia / albo od niego odpadaja / przyjdzie ie karac / a syny krolestwa swego wierne do nieba przenosić. z czym swiat ten obalimy y skazimy / w wiecznym krolestwie y nigdy nieskonczonym z swoimi slugami zostanie. Za czasow tedy Monarchie Rzymskiej a ostatniey przed koncem swiata / nastac miał Monarcha nasz CHRISTVS IESVS Pan nieba y ziemie / ktorego krolestwo iako Anyol mowi / konca nie ma.</p>
<p>Krolestwo ze krwie Dawido- wey wychodzące.</p>	<p>Jakob też Patriarcha przed tysiacem y dziewiec set lat okolo / nim sie to stalo / przyjscie to na swiat Messyasa opowiedzial / pod takim znakiem : to jest / gdy z pokolenia Judy y ze krwie Dawidowej krolowie y wodzowie wstana. To sie krolestwo od Dawida poczelos / ktory byl z pokolenia Judy z Bethleem / y ktoremu Pan Bog ono slowo swe spuscil / iz z iego krwie y potomstwa Messyas sie prodcie miał. Trwalo ono krolestwo w iego synach przez lat 419. az do niewoley Babilonskiej / barzo iasnie y z wielka ozdoba y chwala swiecka. A po niewoley Babilonskiej / ktora byla przez lat 70. z nowu na panstwo ono y stolice Dawidowe Zorobabel / y inni po nim z teyze krwie wstapili / y koscioły Hieruzalem miasto stoleczne z nowu zbudowali. Ale nie tak iako pierwey. Bo sie iuz krolmi nie zwali / bedac dānnikami y Perskich Monarchow / y inych moznieszych panow : iedno kszazety albo wodzami ludu Bozego. y tak serotkiego y bogatego panstwa / iako przed Babilonska niewola / nie mieli. a pomalu czekaliac Messyasa prawego krola swego / ono panstwo ich swieckie niszczalo / a ku koncu kaplanom sie nawyzszym dostalo / ktorzy z teyze krwie Dawidowej po matkach bedac / na ono panstwo wstepowali.</p>
<p>Iako trwalo aż do Chrystusa.</p>	<p>Ostatni dom kaplanski wodzow onych byl Assamoneyczykow / albo Machabeyczykow / o ktorych jest pisano w księgach Machabeyskich / ktorzy malo co kiedy pokoiu zazyli / tyrannom sie po Alexanderze wielkim odczyniac / y woyny frogie wiodac. Az gdy sie Monarchia Rzymska na wschod slonca szerzyla : Pierwszy Pompeius ktorego wielkim zwali / ziemie Zydowska pod moc Rzymsta podbil / y Zdy y pany ich dānnikami Rzymskimi uczynil. Ktory pod Starostami Rzymskimi Scatursem y Crassem / ktory koscioł Salomonow wylupil / y pod inemi wielkie szkody y vtraty cierpieli. Jednak na panstwie onym wlasne ony pany y kaplany Rzymianie zostawili. Byl na ten czas Hyrcanus Machabeyczyk nawyzszym kaplanem / ktorego brat rozbity Antigonus chcac z panstwa onego zepchnac / dluga z nim woyna za pomoca Partow zwodzil / y dowiedl tego / iz brata z panstwa wygnal. Rzymianie woyna ona dwu braciey obrazeni / Marka Antoniusa do ziemie Zydowskiej wyslali. Ktory Antigonę poimānego vkrzyzowac y zabic rozkazal / ostatniego iuz potomka onego po zenskiej plci / ze krwie Dawidowej. A za rozkazaniem Senatu / Heroda syna Antipatra Idumeyczka obcego / krolom Zydowskim uczynil. Herod sie zas staral / aby on wygnany z panstwa Hyrcanus zabity byl / y tak koniec sie stal Dawidowemu panstwu / iz zadnego z iego krwie ani męskiej / ani zenskiej / iuz na nim nie siedzial / a obcemu w reke sie ono panstwo dostalo / aby CHRISTVS OWI Messyasowi / ktory sie krolom Zydowskim / ze krwie Dawidowej vrodzil / miejsce sie dalo / a ono sie prorocstwo Jakoba Patriarchy zyscilo. Ale Pan IESVS swieckiey czci y krolowania nie vzywial / aby nas wzgardy rzeczy tych ziemskich nauczył / a do niebieskiego wiecznego y lepszego krolestwa nas pociągнал : iednak z rodza iu prawym byl krolom Zydowskim y Synem Dawidowym / y na stolicy iego iako oycā swego / wedle slow Anyelskich do PANNI / siedzial / iuz wieczny a nieodmienny krol.</p>
<p>Machabeyczyko- wie. 3. Iosephus antiquit: lib: 14. cap: 8. 10. 12.</p>	<p>Ostatni potomek Dawidow vkrzy- żowany.</p>
<p>Iosephus vt supra.</p>	<p>Herod na krole- stwo nastapil.</p>
<p>Gene: 42.</p>	<p>Luc: 1. 4.</p>
<p>Luc: 1. 4.</p>	<p>Zarazem y kaplansko nawyzsze z onego rodza Machabeyczykow wy- sto. Bo</p>

Wstęp do Dzieiow Kościelnych.

3.

sto. Bo acz był po Zyrkanie na nie wstąpił Aristobolus z tegoż domu Máz-
chabeyczkow albo Assamoneyczkow: ale od tegoż Heroda zabity jest / y na
iego miejsce / inzego z pospolstwa postawił Ananela imieniem / tenże He-
rod / który potym z tego vrzedu / y po przyiaźni y za pieniadze tego chciał
stawił / składał / iako też to y starostowie Rzymscy czynili. O czym Jose-
phus y Eusebius y Jeronym s. dają znać / y tak gdy oboie dostojenstwo y
krolewskie wstało / y kapłanśkie nie wedle wstaw Bożych pomiesane było:
doskonale y wielki krol y kapłan nasz nieodmienny CHRISTVS IESVS na-
stąpił / wedle porządku Melchisedechá.

Nakoniec czas był pogodny przysięcia wielkiego zakonodawcy y mistrza
prawdy / gdy stary zakon sektami błędnymi ludzi y doktorow wpornych y
fałszywych / zarążony był / y prawda w nim ludzom zaciemiona była. Takich
sekt było kilas bardzo znacznych / a naprzednieysza Pharyzeuszow / o których
pise Jeronym s. iż nie dawno byli przed przysięciem Chrystusowym powsta-
li. Byli przodkowie ich dwa / Sammá y Hillel / którzy mieli wiele swoich wy-
myślnych nádzakon Boży zabobonow y podania od starfych / przy których
wporne stali / iako ślepi idac za ślepem. Twierdzili / iako Josephus o nich
pise: iż wszystkie sprawy na świecie / przygodom y szczęściu przypisować sie
máia. o duszách / iż z iednych osob w drugie po śmierci żywe osoby wcho-
dza / iako y Pythagorowie trzymáli. y dla tego o Pánie naszym rozumie-
li / żeby w nim duszá była Eliášá albo Jeremiašá. Ci iako o nich Pan
mowi / text zakonu Bożeg zlemi wyklády wyracáli y psowáli. Byli zwiery-
chu ostrego żywota / ale wewnątrz pokrytości y złości pełni / y iako iaszczy-
cy rodząy / iad od oycow zley náuki bráli.

Drudzy byli Saduceuszowie / którzy daleko mieli gorse y sprośnieysze
błedy z strony zakonu y wiary. Nie o zmartwychwstaniu ciał nie wierzyli /
ani o anyołách y duchách: y náuczáli iż duszá ciałem umiera / iako o nich pi-
se Josephus. Byli grubych y nieludzkich obyczaiow / dla których lud po-
spolity wolal z Pharyzeuszami przestawać. Jednak ci kościolem y ofiarami
zakonnymi nie gardzili / ale spolne z inymi mieli.

Byli y Esseni / o których mowi Josephus / którzy ofiar wkościele Sá-
lomonowym nie czynili / mieniac sie mieć iakies swietobliwse cerimonie.
Byli iakoby Samaritanami. Nie przyjmowali prorokow iedno księgi Moy-
zefowe. Jednak najlepszego nádzine żywota byli.

Nastála też była sekta Herodianow / którzy gdy widzieli iż krolestwo
z rodu Dawidoweg wyszło / a iż po ostatniey Dawidowey krwi nastąpił
Herod: wedle pisma Jakóbá Patriarchy / Heroda mieli za Messyášá / który
od Rzymian dany / na ono krolestwo nastąpił. Były y inne sekty / któremi sie
prawdziwa náuka y zakon zámulal. O wszystkich tak nápisal Tertullian:
[Heretykowie Żydowscy byli: Dositeus Samaritan / który napierwey Proro-
ki iakoby nie mowili Duchem s. odmiatal: y z iego błedow y korzenia pocho-
dzili Saduceuszowie / którzy o zmartwychwstaniu nie wierzyli. Potym
Phariseuszowie / którzy do zakonu przydátki czynili / y od Żydow sie dzielac
takie imie słusne za to odniesli / (bo Phariseus iest iako odlaczony.) Byli
y Herodiani / którzy Heroda za Chrystusa mieli.] y tak był naruszony y ná-
chylony stan oney Synagogi / y na krolestwie y na kapłanśtwie y na zakon-
ney náuce / która za przysięciem Pána nášego wpásć miała. a náprawiony y
do swey doskonałości kościol s. przywiedziony miał być / nie przez czlowieká
y Proroka / ale przez Syná Bożego Messyášá prawego Boga. iako Amos
Prorok nápisal: [Podniosę / práwi / na on czas przybytek Dawidow / który
wpadł / y pobudwie dziury murow iego / y to co wpadło náprawié.] Máło zo-
stawało w onym ludu prawych Iśraeleczykow / w których sie kościol s. do-
chowywał / wielkiey było tedy náprawy potrzeba.

3. Kapłanśtwo się
zmieszało.
Josephus antiquit:
lib: 20. cap: 8.
Euseb: lib: 1. cap: 6.
Hieron: in Daniel:
cap: 9.

5.
4. Zakonna pra-
wda sta náuka
zarążona.
Sekty y Żydow
przed przysięciem
Messyášá.
Hieron: in Isa: cap: 8.
Pharyzajka se-
kta.
Josephus lib: 18.
cap: 2. Antiq.
Matth: 16.
Matth: 5. 6.

6.
Saduceuszow se-
kta druga.
Acto: 24.
Josephus lib: 18.
cap: 2. & de bello
Iudaico lib: 2.

7.
Trzecia sekta Es-
senow.
Josephus vi supra.

8.
Czwarta sekta.
Epiph: Panar: lib: 1.
cap: 10. & 19.

De praescr: haeret:
cap: 45.

Amos 9.
Acto: 15.

9.

Poganie iako
przed Chrystu-
szym przyściem
poprowani.

Rom: 1.
1. Mach: 8.

10.

Poganie pro-
rocy.
Sybille.

11.

Pismo Sybil Au-
gustus zbierac ka-
zał.

Tacitus lib: 5.
Annal.

12.

Lib: 1. contra Io-
uinianum.

13.

Ostatnia Sybilla
Kumae Włoska.

Histor: cap: 8.
10. Sybil.

Solin: hist: cap: 4.
Dion: Halicarn: hist:
Rom: lib: 4.

Do Rzymu wier-
se Sybil zebrane.

Laet: lib: 5. cap: 6.
Tac: lib: 5. Annal.

Zakazane czyta-
nie Sybil.
In Augusto.

14.

August oltarz
Chrystusow po-
stawil.

Suid: in verbo Au-
gust.

Nice: lib: 1. cap: 17.
Ced: in comp: hist.

A o Pogańskich narodach co mówić: Jeśli tam / gdzie od Boga za-
kon był dany / ciemności takie nastąpiły; a coż w Pogan / którzy sadow y
prawo y nauki Bożej tak pisane y podane nie mieli: o Boże iakie tam cie-
mności / iakie białochwałstwa / iakie złości y sprośności / y przeciw prawu
przyrodzonemu zaktwiwały / o których Apostoł mówi: Rzymianie / którzy
z przodu wielkimi przyrodzonymi cnotami slyneli / iako pisano ie wysławia-
w złości / morderstwa / nieczystości / okrucieństwa w takie wpadli / iako sie ni-
żej powie / iż im końca y podziwienia nie sstaie / iacy byli oni ich Cesarze /
prawie wysocy / po ki sie CHRISTVS OWI nie podali. Inne także narody y
języki od nich sie iako od głowy wszytkiego świata wzięły / y lepszymi nie by-
ły; na wielkie sie grzechy y służby dyabelskie w nieznosney ślepcie wdając.
Czas tedy był gdy sie tak bardo y nabyt nad inne przesła wieki świat zepsó-
wał / aby ten przyszedł / któryby wszytek świat rzadem / y nauką / y pomocą / a
łaską swoją y przykładem cnot s. naprawił.

Mieli też Poganie swoje proroki / ktore im Pan Bog dawał / którzy o
przysciu tego Messyasa y zbawiciela świata opowiadali. Iako Izraelczy-
kom dał Pan Bog proroki / tak y Poganom te łaski dał / iż mieli Merkury-
sa / Trismegistę / Izidaspę / y Sybille / iako proroki swoje.

O Augustie pierwszym Monarsze Rzymskim / pod którym sie CHRI-
STVS narodził / ktorego Ewangelia wspomina / pisa Poganiecy zacni pisa-
rze: iż bedac do wiadomości o rzeczach Boskich chciwym / pilnie po wszyt-
kim świecie państwa swego zbierac rozkazal / pisanie y wierse starych Sy-
bil wszytkiemu światu sławnych. Były to Sybille panny / którym Pan
Bog / iako Jeronym s. mówi / dla czystości pańienstwiey / dał ducha Proro-
ckiego / iż wiele o przyszłych y dalekich tajemnic wiary s. naszey opowiadaly /
o iednym Bogu / y o narodzeniu Boga w cieles Panny bez meza / o mece y
śmierci iego / o przyszłym sadzie / y innych człontach wiary powszechney napi-
saly. W czym sie dziwna opatrność Boska ku ludziom pokazuje / iż y Po-
gaństwa nie zapomnial / dając im te Sybille / ktore im o iednym Bogu / y o
Synu Bożym / ktory w cieles przysc na świat miał / prorokowały.

Pisa iż ich było dziesięć / a bardo starych wiekow. ostatnia Włoska Ku-
mea / iako Solinus napisał / żyła za czasow Tarquiniusa / ktorego pysnym
zwanę / krola Rzymskiego / przed sześcią set lat y daley / nim Chrystus przy-
szedł. a inne przed nią daleko starsze były w Afrey / w Grecyey / y w Africe.
Wierse y pisma ich zebrane były / y do Rzymu wniesione za czasow tegoż Tar-
quiniusa pysnego / iako pisa Dionysius / y w Capitolium chowane były. A
gdy Capitolium z onymi wierkami w kil set lat potym zgorzało: znou
Rzymianie iako nasz Laktantius z Waroną poganim napisał / wysłali na
wszytek świat posły / zbierac onych Sybil pisma / y przynieśli ich tysiac wier-
sow do Rzymu. iako y Tacitus napisał. y przydaie tenże Tacitus / iż ten Au-
gust Cesarz te wierse / mało co przed Narodzeniem Chrystusowym dał
na rozsadek y vzmianie prawdy ich / kapłanom swoim namedrzym. Kto-
re gdy pochwalili / y za prawdziwe vznali: zakazał pod gardlem / aby ich
nikt domá nie miał / ani ich czytał. Przydaie Suetonius / iż tenże Cesarz
ine wszytkie księgi wieczkow Lacińskie y Greckie popalic kazal; same Sybil
zostawil / y pilnie ie we dwu złotych skrzyniach / w kościele Apollina chował.

Z tychże wierchow Sybil one wyczerpnal tajemnice / o nowym Krolu
na zbawienie świata danym / ktory sie miał z Dziewicy wrodzić. y postawil
mu oltarz ábo obraz na Capitolium w Rzymie z takim napisem: Ara pri-
mogeniti Dei. Co napisał Suidas / Nicephorus / y Cedrenus: y stad do te-
go czasu ono mieysce w Rzymie / gdzie dziś iest kościół Panny naswietsey /
zowie sie / Ara celi. Gdzie też widzial ten Cesarz na powietrzu w stoncz-

nych pro-

Wstęp do Dzieiow Kościelnych.

5.

nych promieniach pánne z dzieciatkiem. Do czego mu y drugie obíawienie pomogło / iáko ciż pisa / gdy tenże Cesarz / Apollinás swego Boga / ktorego miał za oycá / iáko mowi Suetonius / y ktoremu był w swoim pałacu kościół zbudował / o niektóre przyszłe wiadomości pytał: odpowiedz odmoś / ktora sie ten tam czárt poniewolnie z Bostkiego rostkazania potepić y wyznáć moc narodzonego CHRISTVSA musiał. Wierše sa Lacińskie odpowiedzi tego: Me puer Hebraeus diuos Deus ipse gubernás: Cedere sede iubet, tristemq; redire sub orcum. Aris ergo dehinc tacitus abscedito nostris: Dziećcie / prawi / Hebreyskie / ktore Bogami rzadzi sám Bogiem bedac (to iest / ktorego fałszywi bogowie iáko prawdziwego Boga słucháia) wstąpić mi / y wrócić sie do piekła kazal. y przeto iuż milczac od mego ołtarza odchadzay. To pisa ci ktorzy sie wyżšey wspomnieli.

To bázro pewna / iż máło co przed národzeniem CHRISTVSA / fátáni / ktorzy Pogány zwodzili / w stupiech y kościolách / ktore im budowáli / mieścił / iáko y tam im odpowiedzi ná ich pytania zdrádlive dáiać / á za bogi sie máiać / zámilkli / iż sie nié dopytać iuż w nich prorokowania ich nie mogli. y ná pisał Cicero o tymże Dyable Apollinie w Delphis / do ktorego wšytek świat Pogánski ná pytanie y ofiary iemu przychodził / te słowa: [Czemu w Delphis odpowiedzi bostkich iuż nie máś / nie tylo za nášych lat / ále y dawniey? Gdy ich (to iest wiešczkow) tym przypieramy: powiádaia / iż stárošcia moc onego miešcá wywietrzała / w ktorym za dechem oney ziemié Pythia myšla wzburzona / odpowiedzi czyniła. Nnimá by / iż o winie y o potrawie iákiey mowia / ktore stárošcia wietrzeia.] Táć Cicero zártował z onych Bogow / ktorego gdyby byli Poganie słucháli / mowi Arnobius / wygranaby náśa była.

Stárzy y pierwšy Chrzešćianie / bázro mocno y poteżnie Pogány w ich bálwochwálštwie tymi wieršami Sybil przeganiáli y przemagáli / y iednego im Boga prawego y Syná iego wcielonego / y za nie wtrzyżowanego / z onych prorocstw ich wkażuiac. Bo sám pismá onego wielka pilnošcia dochowáli / sám o prawdziwe ich prorocstwo niepodeyżrzány świádczyli. A Cicero Sybille prorocstwo przyznawáiać o Krolu przyszłym / ktoremu wšysey poslušni być / dla záchowánia zbáwienia swego mieli / opowiáda. A Virgilius iáśnie mowi o przeczštey PANNIE / y o kroleštwie Syná Bożego wedle prorocstwa Sybil onych. A y sám Apostołowie świeci / tych Pogánškich y Sybil świádecstw ná vpámietanie niewiernych wšywáli. Bo ná pisał Clemens Alexándrinus Páwła s. słowa / ktorych ná pismie nie mamy / ále ié ludzie z iego kazánia pámietałi / ktore tákie sa: [Bierzcie (mowił Apostoł Páwel) Greckie księgi / poznaycie Sybille / iáko o iednym Bogu dáie znáć / y o tym co máło być. Bierzcie Hidáspem / á czytaycie / á naydziecie iáśnie opisánego Syná Bożego / y iáko przeciw iemu wiele krolow powstáwac moca swoia mieli / y przeciw tym / ktorzy imie iego nošá / y iemu wierni sa / y o przyszciu y cierpieniu iego.] To ten stáry Doktor Clemens z kazánia Páwła s. przez podanie zostáwił. Byłto Hidáspis iáko y Trismegistus medrey Pogánšcy / ktorzy duchem prorockim Bożym nábdchnieni / Greckim pismem / nie tylko o iednym Bogu / ále y o Synu iego y Duchu s. y o innych wiáry nášey táiešmicách píšali y prorokowáli.

Pise Origenes / iż dla tego nálegánia tym pismem Sybil / poganie zwáli Chrzešćiany Sybillistami. A Justinus meczennik świádczy / iż Cesarze Rzymšcy / widzac iáko pismem Sybil Pogány przekonywali Chrzešćianie: zákazáli pod gárdlem áby ich nié czytáć / táž y tego Hidáspá y Trismegistá. A táć one pismá poginęly / á zwlašczá / gdy Dioclecian Cesarz po wšytkim świecie palic ie kazal: iż ich dziś ábo nie mamy / ábo co troche v stá-

Suid: Niceph: vt supra.
Sueton: in August: cap: 94.

Czárt prawdę wyznać musiał.
Niceph: lib: 1. cap: 17.
Suid: in August.

15.

Vstály bálwochwálškie prorocstwa gdy Christus przyšć miał.
Cic: lib: 2. de diuin.

Aduer: Gentil: li: 3.

16.

Sybil wieršami Pogány przemagano.

Cicero 2. de diuin.

Iam redit & virgo redeunt Saturnia regna. Eglog: 4.
Pawła s. siowa pámištáne o Sybillach.
Clem: Strom: lib: 6.

Hidáspis y Trismegistus.

17.

Sybillistami zwano Chrzešćiany.
Orig: contra Celsum lib: 5.
Justin: orat: ad Anton: pium.

19.
Rodzay Páná ná-
šego wedle ciała.
Matth: 1.

Corká Dawido-
wa Pánna Mária.

Num: 36.

Pánna Mária y
rodzaju káplán-
skiego.
2. Par: 12.

19.
Rodzicy Pánny
nášwietšey Ioá-
chim y Anná.
Damašce: lib: 4.
cap: 15.

Hippo: apud Nice-
pho: lib: 2. cap: 3.
Epiph: her: 9.
Orat: in Natali D.

20.
Wychowanie ná-
šwietšey Pánny.
Lib: 2. cap: 3.

21.
Oddawanie džia-
tek do káplanow.
1. Reg: 1.

Leuit: 27.
Mieškánia przy
kościelach.
4. Reg: 11.

Lucz 2.

22.

rych Doktorow náleś sie ich słow może / zwłasczá v Láktanciúšá / ktory pi-
še / iž záiego času / (á žył okolo Roku Pánstiego 330.) Kumany Sybille
wierše trwały. Lecz nam stoi zástode / gdy mamy písmá Prorokow świe-
tych / ktore sie pilniey dochowały / y potezniejša ná vmocnienie wiáry ná-
šey / powage máia.

Rodzay P. IESVSA Messyášá wedle ciała opísiua Ewángelistowie /
vklázuiac iž był synem Dawidowym. Jáko y Anyol go ták w onym do PANNY
poselstwie zowie. A iž P. IESVS krwie ludzkiej nie wziął iedno z przeczys-
tey mátki: pewna rzecz być musí / iž mátká iego MARIA była corká Dawi-
dowá / y ze krwie krolowskiej pochodzáca. Boby ináčzey CHRISTVS
nie był Synem Dawidowym wedle ciała. Co y po tym znáć / iž Joseph oblu-
bieniec przeczysztey PANNY / bedac tegož domu Dawidowego / z inšego poko-
lenia y domu / iáko spráwiedliwy y práwá Božego poslušny / žony sđbie bráć
nie mogł. Bo ták P. Bog rozkázal. A nie tylko z krolowskiego rodzáiu by-
lá / ále y z káplánskie / iáko tenze Anyol mowi o želžbiecie ktora byla z corek
Aaronowych / iž iey byla powinna. Te dwoie pokolenia Aaronowe káplán-
skie y Judskie / ábo Dawidowe krolowskie / spolne małženstvá mály. Já-
ko písmo o Joíádzie nawyššym Káplanie mowi / iž žone miał Jozábet /
corké Jorámá krolá / á šioštre Ochoziášá syná iego: y dla tego / iáko sie
wyššey o Máchábeyczykách rzekło / káplani iáko po mátkách z Dawidowe-
go potomstvá idacy / ná stolicy Dawidowej málo co przed przysšciem Chris-
tusowym siedzieli.

Joáchim y Anná rodžicy byli přenasšwietšey PANNY. Joáchim iáko
piše Damašcenus / był z rodzáiu Dawidowego krolowskiego / á Anná byla
z rodzáiu Aaronowego káplánskiego / iáko Hippolitus meczenník šwiádeczy.
Co niektorzy mniemáli / áby š. Anná trzech mežow mála: to sie přyzymowáć
nie má / iáko rzecz bez žadnego gruntu. O czym sie przy iey žywocie nápi-
sálo. A gdy w małženstwie dlugo byli nieplodni / mowi Epiphánius / od
Bogá coreczke vprosili / y zwiášťowanie o niey Anyelskie mieli. Co y Grzes-
gorz Wyššenski twierdzi.

O wychowánii tey przeczysztey PANNY / Nicephorus z Euodiusá / ktory
ná Antiocheńskie Biskupstwo po Apostolách nástąpił / te słowá / kládzie.
[Gdy mála trzy láta / do kóšciolá ofiárowána iest / y ták przy Pánškim przy-
bytku / přemieškála lat ieden nášcie / á potym z rak káplánskich Josephowi
do strážey daná iest. v ktorego gdy trzy miesiáce přemieškála: ono wesole
poselstwo od Anyolá přyzielá / y vrodžila šwiátlošć šwiátá tego / máiac lat
piet nášcie / 25. dná Decembra.]

Był obyczay w stárym zákonie / oddáwáć džiátke oboiey plci do kóšcio-
lá / to iest do rak káplánskich / z slubu iákého. iáko o tym iest o Annie y
Sámuelu w kšiegách Krolowskich šwiádectwo. A bylo rodžicom wolno
ábo ie ták iuž ná službie Božey / gdy sámi přyzwolili / zostáwić: ábo pienia-
džmi do perwých lat wykupić / iáko o tym právo bylo Božé. Bylo tež przy
onym kóšciele Sálomonowym wiele mieškánia / ná tákie poslubione oso-
by / ná niewiáštý y ná meže osobno rozdžielone. W tákich komorách / mowi
písmo / Jozábeta žoná nawyššego káplána Joíády / w kóšciele Pánškim /
tájemnie do siedmi lat přechowála / dla Ataliey okrutnice / brátá šwego
Joášá. w tákich komorách y oná Anná wdowá mieškála / o ktorey písmo
mowi: iž w kóšciele mieškála we dnie y w nocý: to iest w tych przy kóšciele
přyzšionkách y komorách / ktorych ták bylo bázro wiele / ná rozmaíte persó-
ny rozdžielne / y ná káplany ktory z dáleká dla služby Božey přychodžili /
y ták po kílku miesiácy přemieškáli / á záš sie do miášt swoich wracáli.

Jest y w kšiegách Máchábeyškich wzmianká o Pánnách kóšcielnych /

ktore

Rok Narodzenia P. nášego.

7.

ktore sie z Biskupem Oniasem do modlitwy przeciw Herodowi schodzili. A ieszcze y za Moysesá / gdy dom Boży byl z namiotow y z skor / mowil pismo / byly niewiasty pilnujace v dzwii przybytku onego / o ktorých iest też wzmianka za Helego y synow iego / ktore swiatem wzgardziwszy / sluzby Bozhey pilnowaly. Daleko wiecey takich bylo / gdy kościol taki zmurowany byl z swoimi dwory y mieszkaniem / w ktorých / iako pise Josephus / przy zburzeniu Hierusalem / dwoie sie woyska sobie przeciwnie zachowac y stanowic mogly. Nic w tym watpic nie potrzeba / iz byly iako klafstory v nas / miesca przy tym kościele na bialeglow / y namęczczyzny / ktorzy sie na sluzbe Boza poslubiali / abo do czasu / abo do zywota.

A te Panny co do czasu oddawane byly ná te nabożne do sluzby Bozhey miesca: gdy lata mialy / kapłani je oddawali rodzicom / gdzie w małženstwo sobie przystoynie wstepowac mogly. Jako tá naswiera Panna oddana do swego domu / za Josephá zmurowana byla / z ktorým sie ná spólna czystosc zmurowaly / ono Anyelstie zwiastowanie odbiosla. Bo w tym niht watpic nie moze / iz przenaswiera Panna / zaslubiona czystosc y dziewictwo swoje wiecznie oddane P. Bogu miala. Co sie z slow iey do Anyola barzo iasnie pokazuje / gdy ná poselstwo ono o Synie przyzwolic dla poslubionego dziewictwa meche / az vperwiona zostala od Anyola / iz nie z meza / ale z Duchá s. bez vdomnosci swego dziewictwa powic Syná Bozego miala. O czym ss. Doktorowie nášy Heroko náuczaja / Augustinus / Tyssenus / y inni. Joseph też zadney inney nigdy oblubienice nie mial okrom tey / ktora mu nie do małženstkiego toza / ale do strazey czystosci iey / dla ludzkiej przymowki y podezrzenia w przeczystym rodzaui / oddana byla. Bo acz Ewangelia mianuje bracia Chrystusowe / ale nie z Jozwa / lecz z innych powinnych Jozwowi / abo y po matce Pána nášego / ktorzy od siostr Anny s. pochodzili.

Panny kościelne.

2. Mach: 3.

Exod: 38.

1. Reg: 2.

Josephus antiquit:

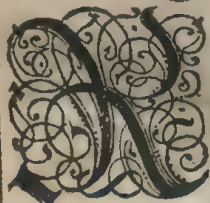
vt infra.

23.

Zaslubiona czystosc marky Bo-

zej.

Rok Narodzenia Pána y Bogá nášego IESVSA CHRISTVSA.

O ktorego sie Messyaf CHRISTVS Syn Boży Bog y człowiek prawy / wedle czlowieczestwa z PANNY przeczystey vrodzil / aby odkupienie y zbawienie naše tu ná ziemi sprawil / tak iako pise Ireneus y Jeronym s. y Clemens Alexandriyski / byl czterdziesty y pierwszy panowania Oktawiana Augusta / ktory wshytkim ná on czas napierwszy po

Juliusie z Rzymian / sam ieden wladnal iako s. Lukas námienil / mowiac: iz wshytek swiat popisowac ná poglowny pobor rozkazal. Ten rok byl po fundowaniu miasta Rzymstkiego siedmsetny / piecdziesiaty pierwszy / iako ná on czas Rzymianie liczyli. á Herodowego w Zydowstwie krolowania rok 29. á od poczatku swiata roku sie dopytac perwnego barzo trudno. Ie v czoných y w písmie biegłych / tyle rozności y mniemania. te lata inaczey Gracy / inaczey Rzymstki kościol / inaczey wedle Bibliey z Zydowstkiego iezyka / inaczey wedle siedmdziesiat przelozoney / od stworzenia swiata liczy. Wedle 70. liczy sie lat od stworzenia swiata do CHRISTVSOwego ná rodzenia 4008. wedle nášey Bibliey Lacinstkey poprówioney lat 4022.

Mieysce narodzenia Pána nášego bylo Bethleem / iako Ewangelia oznámuje / miasto Dawidowe w ktorým sie też Dawid vrodzil. Ktore ná pagortku wzdluszbudowane / przy koncu murách mialo iastkinná kamienna / w ktorey byla stáynia / iako pise Jeronym s. y zlob w niey wykowány / w ktorým bylo

1.

Rok y czas Náro-

dzenia Pánstke-

go.

Iren: lib: 3. cap: 26.

Hier: in lla: cap: 21.

Clem: Strom: lib: 1.

Luc: 2.

2.

Mieysce Narodse-

nia Pánstkiego.

Iastkinná przy mu-

rach.

Hier: epist: 13. ad

Marcellam.

Athan: ferm: de
Natiuit: apud Li-
poman: Tom: 8.
Damasco: Carmine
de Natali Christi.
Hieron: epist: 27.
Naz: orat: de Nata.
Nyss: de Chr: gener.
Cyril: Catech: 12.

rym było dzieciátko P. IESVS od mátki w pieluchách polożone. O tey iá-
stini y S. Athánásius powiáda y Dámáscenus / ktora potym w wielkíey
częci v Chrześcian bylá. A iž tām ná on čas w tey stáyni był woł y ósiel / y
to świeci oycowie twierdza / y proroctwo o tym Isaiášá przywodza. Jáko
tenże Jeronym y Nazýánzenus y Nyssenus y Cyrillus. W tákíey pokorze
y pogárdzeniu y vboſtwie Pan niebá y ziemi náſtác / y swoy ná ziemi żywot
zaczác dla nas tu przykłádu raczył.

Jáko ſie národzenie Pánſkie przez Anyoły y páſterze wziáwilo / piſe
Ewángelia.

Rok Pánfki I. opuſciwſzy przeſzłego roku ſzeſć dni. Augusta 42.

I. Trzey Krolowie.

Theoph: in Math: 2.
Leo ferm: de Epi-
pha: 1. 2. 3.

Epipli: in compen-
dio doctr.

Comment: in Pla-
ton: Timcum.

2. Nie byli dwu lat ná drodze.

Chryſ: in Matth: 2.
Aug: ſer: 2. de epi-
ph. Hier: epist: 14. & 17.

3. Do Egiptu wcie- kanie. Isaie 19.

Athan: lib: de in-
carnat: Verbi.
Orig: homil: 3. in
diuerſ.
Euseb: de demon-
ſtrat: lib: 6. cap: 20.

Obreżaniu Pánſkim piſe ſ. Lukáš. O trzech Krolách S.
Mattheuſ. o ktorych to ſie tu dokłáda / iž byli z Arábíey pá-
nowie wielcy / ktory ſie krolmi ſuſnie zwác moga / iáko pi-
ſmo / przyložone y pány miaſt / krole zowie. Ták trzyma
Theophyláktus y S. Leo y inni. A iž ie Mattheuſ ſ. Ma-
gami zowie / ktore ſlowo nie tylo czárownikom / áley wczoný
y madyr y Astrologom ſłuży: dáie ſie znác / iž byli madyry / y we wſelákich
náukách y piſmách Poganſkich ćwiczeni. Bo mieli nieiákie / iáko ſie wyſſey
rzekło / o CHRISTVSIE y Bogu ktory ſie vrodzić ná ziemi miał / proroc-
twá. Acz teſz piſe Epiphánius / iž bedac z tey ſtrony Arábſkiey ktora zowia
Magodia / y od niey Magami ſie zwác mogli. O nich nápiſał Chálcidius
Plátonicus te ſlowá wważenia godne: [Jeſt druga ſwietobliwſza hiſtorya /
ktora o wſećiu gwiazdy nieiákiey powiáda / ktora nie ſmierci ani niemocy
opowiáda / ále o przyzwoleniu Boga częci godnego ná obcowanie z ludz-
miy pomoc rzeczy ludzkich. Ktora gwiazde gdy w nocy wyſzżeli Cháldey-
ſcy madyry meſzowie / okolo gwiazd dobre ćwiczeni / ſukáli ſwiežo národzo-
nego Boga / y nálaſzly on máieſtat dziecinny / wczáli / y oſiary tákiemu Bogu
przyſtoyne oddáli.] To Poganin z podania ſtárych oycow miał.

A co mowia dudy iž dwie lecie drogi mieli / á do Zydowskiey ſiemie ták
nierychło przyiácháli: to nie ma być wierzone. gdyž wedle zwyczáu Kátho-
lickiego Koſciola / trzymác mamy: iž tego dnia ktorego ſie Pan náſ národził /
gwiazdá ſie im wkaſála / á záraz ſie znowiwoſy y wypráwiwoſy do Jeruſá-
lem / przyiácháli dnia trzynáſtego po Bożym národzeniu / iáko ſ. Chryſo-
ſtom / Auguſtin y Jeronym oznáymia.

Tegož roku wciekáiac przed Herodem Joſeph z dzieciátkiem y mátká ier-
go do Egiptu zabięzał. Co ſie tām działo z Pánem náſym / żadney peroney
wiadomoſci nie máſ: okrom tego co Isaiáš dawno przedtym opowiedziál:
iž P. Bog w leguchnym obłoku / to ieſt w dziecinney náturze ludzkiey / wniſć
miał do Egiptu / y za tym poruſhone báłwany Egiptu y ſercá ludzkie ſtruch-
leć y przeſtráſhone być miały. Dla tych ſlow Isaiášá proroka / piſa niektorzy /
á zwaſzczá Athánásius y Origenes y Eusebius / iž ſkoro wnieſiony ieſt Pan
IESVS do Egiptu / dyabli z Koſciolow ich wciekáli / y wſytkich przeſtráſyli /
y ſlupy y báłwany ich wpadály. Egipt wſytkim Gretim y národom wielka
był przyczyňa do czárow y báłwochwałſtwá y ſluzby dyabelſkiey. Bo z niego
bárzo ćwiczeni okolo tych zabobonow wychodzili / Astrologowie / y Wieſzcz-
kowie / y Philoſophowie. Ktore báłwochwałſtwo iž przyſciem y náuka Pá-
ná IESVS O Wá wpáſć po wſytkim ſwiecie miało: dla tego moc dziecinſtwá
y obecnoſć Meſſyášá y Boga náſego dyabli w Egiptcie wczuli. Ktory prze-

ſtrách

strach nánie często y od Apostolow y meczennikow y innych swietych / gdy do którego miásta przychodzili / przypadał. O innych cudách w Egypcie zá przyšciem tam Páńskim / nieperwne sa powiešci.

Herod pierwszy obcy krol Żydowski / iáko sie rzekło / z narodu Pogan-
skiego bedac / bázro chciwy do pánowania / y boiázliwy názbýt o utrácenie
krolestwa / przez obiecánego krolá Żydowskiego / o którym Prorocy pisáli /
czul sie / y miał ná pieczy swe rzeczy. Wiedzial to co sie przy národzeniu Ja-
ná Chrzciciela ástálo / y co ludzie mówili / Messyáša sie spodziewáiac. Bo
sie to iáko w iego domu y przy iego dworze działo. y byl ná to czynny / skadby
sie ziawil národzony Messyáš. A choć slyšeć mogło Záchariasie / o páste-
rzách / o Symeonie / o Annie / co mówili / y iákie glosy między ludzie pusezáli:
ále sie tym nie ták bázro poruszył / do zábiegania swoiey w krolowaniu niebe-
spieczności. Až dopiero gdy sie Krolowie wschodni pokazáli / y do Jernzá-
iac / á syny iego miáiac / gdy o gwiazdzie ná powietrzu widzianej opowia-
dáli: poczul sie y o sobie rádziej poczał / pierwey chytrošcia y zdráda z onymi
Krolami / á potym mieczem / y niewinney krowie dziateczek rozlaníem.

Pobil dziateczki od dwu lat wrodzone / až do tych ktore sie onego dnia ro-
dzily w Bethleem y w powiecie wszytkim iego / chcac między nimi zamordo-
wac krolestwa swego przeskóde. Lecz práwie śláł y od rozumu odchodził /
gdy z Bogiem y proroczym wszytkim walczyć chciał / y iákie miáło być tego
Pána krolestwo / nie rozumiał. Cheć go oná do pánowania záślepiála. O
tym iego okrucienstwie wszytko Rzymskie páństwo / to iest swiát wszytek wie-
dział / y Poganšcy pisárze písmem to wstawili. Augustus / mówi ieden / Ce-
sárz Rzymski gdy wstýsal / iz y dziateki dwuletnie pomordował / y syná swego
zábil / rzekł: [Lepiej być v Heroda šwiniá / á niżli synem.] Bo v Żydow wie-
przow nie ladano / y przeto ich nie zabijano. y ták sie przyšcie ono y národze-
nie ná swiát Messyáša / po wszytkim swiecie rozglašálo.

Mamy poważne Doktor y swiete meczenniki / ktorzy to písa y twier-
dza: iz tenże Herod Záchariasá oycá Janá s. Chrzciciela zábić kázal: o to iz
mu onego swego synaczka wydać niechciał. Bo niektorzy Pháryzeusowie y
stárszy Żydowszy z onego iego dziwnego národzenia / domniemawali sie / iz
on byl Messyášem. o czym slyšac Herod / szukał go ná zgubę y śmierć: á gdy
go dostać nie mogł / oycá iego zábić kázal: y zabity iest / iáko Pan náš mówi /
między kóšciolom y oltarzem.

To twierdzi s. Piotr meczennik biskup Alexándrijski (in regulis Eccle-
siasticis, quas sexta Synodus approbavit) słowa iego sa: [Herod gdy dru-
giego dzieciatká szukał ná śmierć / y nie nálažł: oycá iego Záchariasá zábil
między kóšciolom y oltarzem. á on synaczek wciékł z mátká Helzbieta.] Tož
píse Cyrillus Alexándrijski / y Origenes / y Gregorius Nyssénski / y Basilius /
y Epiphánius. A trudno ináčey ony słowa Pána nášego rozumieć: Przy-
dzie / práwi / ná was krew spáwiedliwa / ktora rozlana iest ná ziemi / od krowie
Ablá spáwiedliwego / až do krowie Záchariasá syná Baráchiaszowego / kto-
regoscie zábili między kóšciolom y oltarzem.] Nie moze sie to rozumieć o
onym Záchariasu ktory byl synem Joiády. Bo y oycowskié imie inše v niego
iust / y nie byl on oštátnim meczennikiem do onego času kiedy to P. Christus
mówił. Bo po nim wiele innych Prorokow zábili Żydowie / á ten ošciec s.
Janá byl oštátni. Niech nam odpusći ieden s. Doktor / iz zá iego wytká-
dem nie idziemy.

Tegož roku powstała Sekta Gálileyczykow / o ktorey iest w dzieciách A-
postolskich / w słowíech Gámaliela. O ktorey píse Josephus / iz ludas Gau-
lanites z miástecká Gámála / ten zmowiłszy sie z Sádochem Pháryzeusem /

4.
Herod boi się dzie-
ciątá Pána Je-
zusa.

5.
Pobicie dziatek.
Szaleństwo He-
roda.

Herod okrucień-
stwem wstawil
Christusa.
Macrob: in Saturn:
lib: 2. cap: 4.

6.
Zácharias od
Heroda zabít.

Matth: 23.

7.
Petr: Alex: cap: 1.
in regul.
Cyril: adu: antro-
pom.
Origen: in Matth:
tract: 26.
Nyssen: de Christi
Natiuit.
Basil: de humana
Christi generat.
Epiph: de vita &
interitu Prophet.

8.
Ažto: 4.
Sektá Gáliley-
czykow.
Antiqu: lib: 18.
cap: 1.

Zadnego pánem
zwac niechcieli.
Iosephus ibidem &
de bello Iudaico
lib: 7. cap: 29.
Lucz: 13.

Dla Gálileyskiej
Sekty Pánka ná-
uka cierpiála.
Matth: 22.

9.
Theodás.
Antiqu: lib: 20.
cap: 2.

10.
Przemieszkánie w
Egypcie lat 7.

4. Reg: 4.

II.
Trwogi w domu
Herodá przed
śmiercią.
Ioseph: ant: lib: 17.
cap: 8.

O śmierci He-
rodá.

Koniec okrutni-
kow.

Ios: ant: libr: 17.
cap: 12.

12.
Archelaus Krol.

Zydowie niechcie
li Krolá.

odwodził od tego ludzic / gdy August Cesarz Rzymiski pobor / iáko iest w E-
wángeliey / po wszytkim świecie wybierac kazal: aby poborow iáko ludzic
wolni / nie dawali: mieniac iz ludowi Bożemu tey sie niewoley cierpiec nie
godzi. Dosyć samemu Bogu dziesiecziny dawac / y iego samego Pánem zwac /
nie Cesarzá ani Herodá. y tak poburzyli ludzic / y wielka liczba za soba počia-
gneli / rozruchy na vrzad czyniac. A Rzymianie woystko na one posłali / y Ju-
de onego buntownika zabili / y iego násladowce rozproszyli. Lecz Sekta ta
po śmierci Judego trwála / y zwano ja Gálileyska. o ktorey mowi tenze Jo-
sephus: Milnia / prawi / barzo statecznie wolnosć / y samego tylo P. Boga
pánem zowia / y wola vmierac / y meki wielkie cierpiec / a nizli czlowiekowi
śmiertelnemu ten tytul dawac. O tey Sekcie iest wzmiánka w s. Lukasa /
iz ludzic takie y Pilat pobil / krew ich z ofiarami zmieszal. Ci tez twierdzili /
iáko pise Ektumenius / iz sie nie godzi za Pogánskie pány ofiary czynic. A dla
tey Sekty Pan náš y iego wczniowie iz byli z Gálileiey / mieli na sie to podey-
rzzenie / iáko by zakázowali pánom świeckim pobory dawac. y tym Pharyzeu-
sowie kusili Pána nášego / ale ie dobrze odprawił.

O Theodze ktorego tez Gámaliel w dzieiach Apostolskich wspomina /
pise Iosephus. Za Stárosty Sadusa w Judei byl nieiaki sálbierz na imie
Theodás / ten wielki lud do siebie na to nánowil / aby pobrawszy máietnosci
swoie za nim sli do Jordanu rzeki / prorocka sobie dostoinosć przypisuiac / a
to obiecuiac / iz slowem rzeki one rozdzielic miał / y przechod im lácny wczy-
nic. y dalo mu sie wiele ludzi na to nánowic. Ale Sadus / náiachal ie z ro-
tami konnemi / y wiele ich pobil / y poimal. samego Theode / poimánego sciac
y glowe iego do Jeruzalem zanieśc kazal.

Przemieskal Pan IESVS w Egypcie lat siedm / az śmierć Herodá za-
flá. gdzie z matka swoia przeczysla wielkich niewczasow zázył. Ten He-
rod nim vmarl / wielkie y nieslychane w domu swoim niepokoe y troski wczul /
ktorymi go P. Bog iáko okrutnika wielkiego y wilka na ludzki narod / su-
snie karal / iáko pise Iosephus. Gdy w ciepla y dluga choroba wpadl / do-
wiedzial sie na syna własnego Antipátrá / ktory po nim wstapic na krolestwo
mial / iz go otruc chcial / y poimánego piec dni przed śmiercią zabic kazal / a
przed tym kilá lat dwu takze synow swoich Alexándra y Aristobola zabil.
Sam tez w onych troskach y ci / obie testniac / przekloc sie nozem chcial / by
mu go bylo nie odieto. A to go nabárziez bolalo / iz rozumial ze sie Zydowie
z iego niemocy y nieszczescia radowali / y śmierci iego z weselem czekali. y dla
tego siostry swey Salomy y zięcia Alexá prosil / y záklal iáko mogl namo-
niet: aby przedniysze Zydzy / ktore inz w wiezieniu mial / skoroby ducha wy-
puscil / pozabijac kazali / aby iego śmierć plákanie sie iakim wczila. y tak
pelny zlosci y grzechow y iadu / na P. Boga sie y na sady iego nie ogladaiac /
bez pokuty y nádzicie w rozpáczy vmarl. O iego zlosciach y okrutnoscie
pelne sa księgi tego Iosephá. Taki koniec maia okrutnicy ktorzy w szcze-
ściu Bogami sie byc mniemaiá / na przyszle swoje przygody niepomniac / w tro-
rych gdy iáko ludzic wwiezna / bez cierpliwosci y pokornej pokuty w rozpácz
wpadaiá / y na Boga sie gniewaiac / iz im tego co chca nie dopusci / gina.
Zyl lat 67. krolowal 37.

Po iego śmierci / syn iego Archelaus iáchal do Rzymu do Augusta pro-
sac aby mu oycowski krolestwo potwierdzil / ktore mu testamentem oddal.
Brat tez iego Herod Antipá o toz tamze iáchawsy prosil. A stárszy Zyd-
owszy z Jeruzalem do tegoz takze Augusta 50. poslow wyprawili / do ktorych
ci co w Rzymie mieskali Zydowie / ktorych bylo na ósm tysiecy / skupiwszy sie /
prosili Cesarzá / aby im wedle ich praw zyc dopuscil / a krola im zadnego nie
dawal / iedno sam ich krolom byl / y one przez stárosty rzadzil. Augustus
wszystkich

Rok Pán: 8. 12. 16. Aug: 49. 53. 57.

II.

wszystkich wysłuchawczy / na trzy części ono królestwo rozdzielił. połowice dał Archelausowi / ale mu się królem zwać nie kazał / iedno Tetrarcha: a drugą połowice na dwu bratry jego Heroda Antipa y Philippa rozdzielił. O czym y Lukasz s. wzmiánke czyni / acz troche pozniej gdy już Archelausa było złożono y wygnano.

Rozdział królestwa Zydowskiego.

Lucz 3. 9.

Rok Páński 8. Augustá 49.

Osm lat máiac PAN náš / na dźiwniaty wrocil się do Zydowskiej ziemi z Egiptu / iáto piše Ewángelia. Joseph boiac się Archelausa / ktory oycowskiego okrucienstwa násladował / puscił się do powiatu Galileiey / y w Nazárech miasteczku / w gory Tabor przemiesztal / gdzie wychowany P. IESVS. od tego miasteczka zwany był Nazárenski. Dwa lza gentium, w pokoleniu Nephtalim / a drugi przy morzu Tyberiádim / albo Genazárech iezierze w pokoleniu Zabulon / w tym było Nazárech iáto Jeronym s. piše.

Matth: 2.

Wrocenie Páńskie z Egiptu.

Dwie Galilea.

De locis Hebra.

Rok Páński 12. Augustá 53.

Gdy Bog y Pan náš CHRISTVS IESVS lat miał woble czło- wieczeństwa dwánaście / záse dź matka swoia przeczysła y Josephem do Jeruzálem. Był obyczaj na on czas w Zydow y ich kapłanow y wczonych / iż nietylko po miastách w bożnicách swoich / ale y w kościele Jerozolimskim / mieysce pewne mieli do gadania y rozmowy o zakonie Bozym y Pismie s. iáto Pawel s. wspomina. Nie náleżli mie / prawi / ábych z kim w kościele gadki czynił. Stárfy y wczemi / iáto piše s. Ambrosius / mieli ná to stolice y Cathedry / ná ktorych siedzieli. O ktorych Pan mowi: Miluia pierwsze Cathedry w bożnicách. á inni mlodzy lárki rozłożone mieli / á podleyfy ná ziemi ná rogożách siedzieli / ktoryy też mieli wolność mowić o rzeczách Boskich / y pytać się / á ná rozsadek się stárfych dáwać. Ten obyczaj takich schadzek y rozmow swietych wprowadził Pawel s. do wiernych / iáto sam o tym piše. Ná taka tedy schadzke tráfić chciał P. IESVS mlodziemiaszek / y siedział między Doktorami w kościele / iáto piše Lukasz s.

I.

Drogá do Ieruzálem.

Obyczay schadzek ná rozmow duchowną.

Act: 24.

Ambr: in Epist:

1. Cor: 4.

Matth: 23.

1. Cor: 14.

Który też wsfytkie mlodość iego áż do lat trzydziéscei temi dwiema słowy opisał y żaden inszy Ewángelista nie przydał: [Szedł / prawi / z nim / to iest / z Josephem y náswietrza matka swoia do Nazárech / y był im poddány.] Posłuszeństwem á mileżeniem y záciáieniem wsfytká się iego mlodość zámknelá y záleciłá. O cudách iego w mlodości y dźiecinstwie próżne są powieści. Boby się byliemi wstawil á nie zátaíl. X Janáby był nie potrzebowal / ktory zátaionego wkazał. Takie przez cudá wstawienie áż się do lat trzydziéscei słusnie odwołko.

2.

Mlodość Pána ná tego zátaiona. dwiema słowy opisana.

O cudách w dźiecinstwie.

Chrysost: in Ioan: homil: 20.

3.

P. Iesus rzemieślo robił.

Iustin: de relig: Christ.

A iż zbáwiciel wsfytkiego swiátá dorozfry rzemieślo z Josephem robił. O tym dáie znáć Máre / gdy ci co z nim w iednym miescie miesztáli mowili; iż to iest ciésłá / ábo inny ktory rzemieśnik. Co też Iustinus meczennik twierdzi.

Rok Páński 16. Augustá 57.

Otu 16. Pána nášego / Archelaus od Zydow stárfych obzátowany przed Augustem / y do Rzymu przyzwany / páństwo y wolność wtrácił. bo go ná wygnanie do Galileiey poslal / wsfytko mu y stárfy ktore miał pobrawsfy / y część królestwa iego do Syryjskiego stárostwa przylaczyl.

4.

Archelaus wtrácił Páństwo.

Ioseph: libr: 17. cap: 15. anti.

B. 4

O tym

2.
Smierć Iosepha
oblubieńca Pá-
ny Máriej.

O tym czasie Ioseph oblubieniec naswietsey matki Bożey / gdy po-
dobno P. I E S V S wedle człowieczeństwa miał lat dwadzieścia / z teg światá
zszedł. Bo iakoż od Roku 12. żaden go Ewangelista nie wspomina. Jako
dlugo żył / które lata miał / gdy się stał oblubieńcem y strożem PANNY prze-
czystey / nie niemiemy. Domyślała się dudzy / iż nie tak starym był / żeby nie
mógł pracy domowej do żywności dosyć czynić. Dudzy rozumiecia / żeby
y po zmartwychwstaniu Pańskim żywot się jego przewoził. Ale iakoby Pan
matkę na krzyżu komu innemu / a nie temu odlecał? Pewniejsza to iż iuż
przedtym ducha był P. Bogu oddał.

3.
Smierć Augusta.

Augustowe sa-
cie wojny.

Eglo: 1.
In Augus: cap: 59.
Pokoy nie dla Au-
gusta ale dla Chri-
stusa.

Tegoż Roku 16. Páná nášego / Oktawianus Augustus on Rzymskiego
Państwa y świata wszytkiego iedynowładzcą / koniec śmiercia miał / siedział
na Państwie 56. żył siedmdziesiąt pięć lat / náde wszytkie Cesarze Rzymskie
nászczesliwysy / y w obyczajach znośny. aczkolwiek nim wszedł na Państwo
tátie który sam ieden władnal / w wojnach sasieckich wiele ludzi Rzymskich
pobil / y wielką ich liczbę do infych ziem máietności im pobrawsly
powyganiał. Jako y Virgilius Poeta nárzeka. O iego też cudzołóstwach
napisał Suetonius. Tátiego pokoju iakti za iego czasów był / ledwie kiedy
świat zżył. Co Pan Bog nie dla niego / ale dla Syná swego CHRISTVSA
uczynił / aby w onym pokoju po świecie wszytkim wstawiony w przyszćiu
swym na świat / został. Bo w pokoju ludzie się o nowinach pytali / rychley
się na wczonych sprawách y ludzkiej rozumney myśli przystoynych zabawia.

4.
Práva iego o mał-
żeństwie y czysto-
ści.
Dio lib: 56.

Cześć dziewic-
twá y Pogan.
Cor: Iovin: lib: 1.

Ten August widzac iż w woyscze Rzymskim wiecey było żołnierzów bez-
żonnych mżli żonátych: przymuszał karaniem wszytkich do małżeństwa / aby
się R. P. w ludzie mnożyła y kwićnėła. Jednák kto prawdziwie chciał w czy-
stości żyć / tym się nie przykrzył / y z one ię karania wyiał; a pánom które w
czystości pánienstkey żyć / iako one które Rzymianie Vestales zwáli / miały
wola / takéż przywileie dał iako y małżonkom. Z czego zrozumieć każdy mo-
że / iako y Poganie dziewictwo y powściągliwość czcili. Bo y v Grekow y
v dzikich narodow / mowis. Jeronym / y v Portow we czi wielkiej tá cnota
zostawała. A v Chrześcian iako sławna czystość być nie ma / którzy się prze-
czystey matce Bogá nášego dziewictwu y żywotowi Syná iey Páná nášego
wydziwować nie mogą / którego náśladować wedle powołania swego ka-
żdy wierny vsilnie.

5.
Sueton: in Octau.
Język Laciński w
powadze.
Sueton: in Tiberio.

Valer: Max: lib: 2.
cap: 2.

Postawił też był prawo Augustus / aby Grecowie Greckim a Rzymianie
Rzymiskim ięzykiem mowali. Żad sie daie znać / iż Greci ięzyk w Rzymie
w zwyczajnie nie był. Bo piše tenże Suetonius / iż Tyberius / który po Augu-
ście nastąpił / acz Greci ięzyk dobrze umiał / iednák mowić nim niechciał / a
zwłasczá w Senacie / gdzie gdy rzec miał Greckie słowo Monopolium, to
ieś / iedynokupstwo / odpuszczania prosił. y żołnierzowi rozkazał / aby po
Grecku spytány / po Lacinie odpowiadali. Nie zlecáli y w Greciey wrzędow-
tákim którzyby po Lacinie nie umieli / y po Lacinie wyroki do Greciey y
Azyey dawáli. Za pánowaniem ięzyk idzie.

6.
Porážka zá Au-
gusta.

Sueton: in Octau.
cap: 32.
Dio lib: 56.

Ták dlugiemu y tak szczesliwemu pánowaniu tego Augusta dziwować
się każdy może / a iednák to szczesćie iego przepłotło się wielkim nieszczesćiem
aby się nikt nie chlubił / a nie vbespieczal / a szczesćiu świata tego státku nie
przyczytal. Bo roku pánowania iego 53. a Páná nášego 12. w Germaniey /
wszytko woysko Rzymskie tego to Augusta / ná glowe stárce y pobite ieś. A
Hetman Varus utráciwšy bitwe / sam sobie śmierć żadał / słusne zá lákom-
stwo swoje karanie odnosac. Bo bedac przedtym w Syriey Stárosta / nie-
znośne krzywdy y lupiestwa czynił sam siebie bogácac / y w Germaniey zle-
sie y niespráwiedliwie z poddanymi zachował.

Rok Pań: 16. Tyberiusz I.

Rok Pański 16. Tyberiusz I.

T O Augustie / na Cesarstwo Rzymskie wstąpił Klaudius Tyberius Nero / powinny Augustow / mając lat 55. y siedział na nim lat 22. Gwoli temu Tyberiusowi Herod Antipa który iego łaskę tu sobie znał / złożył miasto / iego imię iemu darowy / Tyberiadę / y Jeziora albo morza Genezaret / które też od onego miasta tym imieniem zwano / gdzie naczęściey Pan a zbawiciel nasz prze-
mieszkwał.

A przedtem też mało gwoli Augustowi Philip Tetrarcha Páneade mia-
sto nad wyscieniem Jordana pobudował y Cesarea nazwał. Ktora sie w
Ewangeliey mianuje Casarea Philippi, na różność onego miasta / które
pierwey Turris Stratonis zwano / którey Herod Askalonita oćiec tego Phi-
lippa / Cesarea gwoli temuż Augustowi / pobudował y ię kosztownie imie-
dal. Ta Cesarea nad morzem leży / y potym była głowa wszytkiey Pálestiny.
Tenże Philip gwoli córce Augustowej Julii / Betśarde na brzegu jeziora
Genezaret pobudował / y miastem zacnym uczynił / imię mu dając Julia.
Ta była oyczyna Piotra s. y Jedzeia y Philippa.

Miał ten Tyberius na początku panowania / z wielkich y pańskich enot
zalecenie / a zwłaszcza z potory / w onym swiata wszytkiego rostkazowaniu.
wychwalaja go Poganscy pisarze. Zakażal aby go nikt panem nie zwał ani
go za Boga miał / ani kościoła iemu budował. A wyrok uczynił / aby żaden
bez iego przyzwolenia obrazu iego nie stawiał / przydając / iż na to przyzwolic
nigdy niemiał. Piše Tacitus / iż y onego tytułu przyjmować niechciał / gdy
go oycem oyczyny zwano. Zakażal aby nikt na dzieie albo imię iego nie przy-
sięgał / by dobrze Senat kazał. y mawiał często : wszytkie ludzkie rzeczy pe-
wności nie mają : a im kto wiecey dostaie / tym sie rychley na śmiech ludzkom
podać może.

Tenże zakażal piše Dio / aby nikt w ścicach iedwabnych nie chodził. w tak
bogatym państwie które swiata wszytkiego dochody miało / nie dopuścił teg
zbytku / wiedząc iż iest na co innego w domu każdego nakłady czynić. A w nas
w tym niebogatym krolestwie nie tylko slugi / ale y wozy y skąpy iedwabie
potrywają. a domy y gospodarstwa wpadają / w bódzy y poddani głód y zlu-
pienie / y nagość cierpią. Bacz sie potrzeba wielkiey odmiány y karania za
te głupia pyche nasze.

Na wieści / y praktytarze / y Astrologi / y czarownicy puścił frogi wy-
rok / y wielkie a zacne ludzkie o to pokarał. Gdy sie raz sulo temu Cesarzowi iż
perwey osobie dać mu pieniedzy niemala summe kazano : rozumiejąc iż przez
czary on sen nasz puszczony był : ciekawie onego który miał brać pieniadze
przyzwał / y starac go gardłem kazał. Błazny y zartownicy z Rzymu wygnal /
y tego rzemieśla zakażal. Postanowił aby na śmierć skazanego dziesięć dni
trzymano / aby sie fałsz y omyłka / iesliby była w osadzeniu iego / odkryła.

Nieczystość pohamował / zwłaszcza między Senatorstwi niewiast-
mi / y zyskowney nieczystości zakażował. Co rozumieś w takim panie iako
te wielkie cnoty po wszytkim swiecie stynęły / y iako iuż przyscicie Chrystusowe
na swiat ścicianowie z swymi grzechami poczuili. Nie mógł ten Pogánin
takim być bez nieistkiego daru Bożego / z którymi P. Bog / za wysłaniem na
swiat Syna swego / był na ludzkie hoymiejszy.

Gdy iuż Zydowskie krolestwo rozdziałem onym na trzy części osłabiło /
a Cesarze Starosty swoje na nim mieli : kapłanstwo też nawyższe niszczało.
Bo Starostowie tego chcieli z niego spychali / y tego chcieli dawali. Szate-
one kapłana nawyższego / albo ornat który ieszcze od Mojżesza uczyniony na

13.

1.
Tyberius po Au-
gustie.

Tyberiadę miasto
Ioseph: ant: lib: 18.
cap: 3.

2.
Páneada albo Ce-
sarea.

3.
Zalecenie Tyberi-
usza.
Panem się zwąć
nie dał.
Sueton: in Tyber:
cap: 27.
Lib: 1. Anna.

Nieśtatek szczy-
ticia.
4.
Lib: 57.
Iedwabnych ścic
zakażal.

5.
Na wieści / y
Astrologi / y czary
wyrok Tyber.
Dion ibid.
Sen z czarow pu-
szczony.
Na śmierć skaza-
ne nie są za gu-
bić.

6.
Nieczystość kara-
na.

7.
O kapłanstwie
Zydowskim.
Ornat nawyższe
kapłana dziesi-
czny przywilej.

Kámenie ná or-
nacie.

Lib: 3. ant: cap: 9.
Philo de monarch.

Cud ná kámen-
iách vstal.

9.

Wieża Antonia ná
schowanie or-
natu.

Herod wiał or-
nat w swojs mog
y wiejs.

puśczy do onego času trwał w moc swoje Rzymianie wzięli. Był ten ornat iako przywilej od Boga dziedzicznego kapłanstwa bez którego nawyższy kapłan służyć ołtarza nie mógł. Były przy nim y drugie dwoie ochodostwa / ktore zwano Rationale y Humerale, drogiemi kámenmi osádzone / o ktorych perlách ábo kámeniach piše Josephus: iż między nimi ná prawym rámienu był kámen Sárdonix nazwany / ktory z siebie promienie przy ofierze bázro iásne wypuszczał / ták iż z dáleka widzieć go kázdy mógł. A co dziwney / przez kámenie drogic / ktorych było dwánásce ná onym Rácionale ná pierśiách káplana nawyższego przy ofiárách / gdy ná woynie sli / oznaymiał im P. Bog zwycięstwa. Bo níž sie woysto ruszyło / ták wielka z nich swiátlóść wychodziła / iż lud wszytek poznác mógł iż P. Bog wzynwáiacym sie pomoc swoim dáć miał. A dla tego Grekové / ktory sie wiára ná sá / mówi ten Josephus / nie bzydza / máiac ten cud zá perwy bázro / ktorego níkt přec nie mógł / ono Rationale nazwáli Oraculú (to iest / Bóstie ná pyta-
nie odpowiedzi.) Jedná y ná onym Rácionale y ná onym Sárdonixie vstal iuz byl cud on / od dwu set lat gdy smy to / mówi / písali / přetož iż sie Pan Bog rozgniewal dla přestepstwa praw swoich.] To slova teg Josephá.

Ná chowanie pilnie tey stoly ábo ornatu / y tych dwu ochodostw káplánskich / piše tenže: iż Hyrcanus káplán nawyžszy / zbudował byl mocna przy kóściele wieže / ktore z támtad časow swoich do služby Božey bral / y támež zás skládal / sam od nich klucze máiac. (Co y potomkowie iego tákžeczynili.) Ale Herod gdy ná krolestwo wstápl / one wieže w moc swoje wziawšy / on ornat w reku swoich / dla přemeyšego swego krolestwa miał. Tož vczynili Rzymianie. A gdy čas tego byl: siódmeho dnia před swie-
tem / ná ktere w onym ornacie nawyžszy Biskup službe Boža správowác
miał: wydawal go Stárostá Rzymsti / á nawyžszy Biskup názáutř po
swiećie támež zás skládal. Co trzykroć do Roku bywálo. y ták w mocy
swiećie y Poganstiey wszytko ono dostoičnstwo nawyžszego káplana zos-
stawálo / y bázro / iako sie rzeklo / mšezálo.

Rok Pański 21. Tyberiuszá 5.

1.
Wygńanie Zydom
s Rzymu dla ie-
dneho sálbierzá.
Joseph: ant: lib: 18.
cap: 4.
Tacit: lib: 2.

In legatione ad
Caium.

2.
Pilát ná Stáro-
stwo Jerosolim-
skie poslány.
Iof: lib: 18. cap: 3.

Roku Pańskiego 21. w Rzymie žyd ieden sálbierz y klameč ze
trzemi towáržysmi tákimi iako y sam / námožil zacna niewiá-
ste Juluis ná žydowsti swoy zakon / y rádžil áby do Jeruzalem
wiele zlotá y purpury drogiey přez nie poslála. Co oni wszytko
ná zbytkách swoich potrawili. Máž iey Saturninus zálowal
sie o to ná žydy před Tyberiussem Cesářem / ktory wszytek z Rzymu wy-
gnác roslázal / á cztery tyšiac přezbráných rzkomo ná woynie / do Sárdini-
ey poslá / áby támež zlym powietřem / ktore ná wyspie onym pánuie / pozdy-
cháli. y ták dla oných czterech kotrow wsyšcy čierpieć musieli. Jedná po
tym / iako Philo nápisal / o ich niewinności lepša správę wziawšy Cesarz
přywročil ie do Rzymu y wolności. á to po smierci Seianá meiatiego pá-
ná swego rádneho / ktory do tákých y inných okrutných á niespráviedliwych
postepkow / Tyberiuszá pobudzał / y ták go odmienil / iż od záčetych swoich
cnót y lástáwego á správiedliwego pánowánia / odstápl. Co sie temu Se-
ianowi žle zápláćilo / iako sie nížey wspomni. Ták wiele pánom ná rá-
dách y vrzedníkách náležy.

Roku Pańskiego 28. ná Stárostwo Jerosolimskie y žemie oney žydow-
stiey po Valeriusie Gratusie / wstápl Pontius Pilát / ktory byl čiežti žy-
dom / y trwał ná tym vrzedzie lat dšiesá.

Rok Pán: 31. Tyberiuszá 15.

15.

Rok Páński 31. Tyberiuszá 15.

Naczal sie rok on / o ktorym prorokowal Isaiasz / Lato milosci-
we / czas laski y vblagania / ktorego sie rozglaszac Ewangelia /
nazbawienie swiata wszytkiego poczela. Gdy sie Jan prze-
staniec nawyzszego z nieba posla / z puszczy wkazal / y palcem
swoim baranka / ktory gladu grzechy swiata oznaymil: gdy
mistrz nawyzszy z nieba nauke swoje rozsiewac y do niey wcz-
nie zbierac poczal. O czym iz czterey Ewangelistowie wypisali: nie mia-
nujac iasnie co sie ktorego roku dzialo: tu sie potrofe zebrać w kupe moze / co
oni osobno kazdy z Duchá s. pisac bez porzadku lat powiedzieli. A moze sie
tez co tu objaśnieniu slow ich z pomoca Boza przywieść.

Gdy Lukasz s. rok ten opisuje / dla pewności rzeczy tych ktore sie dzialy /
mianuie 15. rok Tyberiuszá Cesarzá / mianuie y dziełnice krolestwa onego Da-
widowego iuz wpadłego / y osoby ktore na nich siedziły. Na cztery czesći
iuz rozdzielone ono panstwo od Rzymian bylo / a na zadney niest domu Da-
widowego y ze krwie iego nie panowal. Bo iedne czesć Pilat od Rzymian
y z nia Jeruzalem miasto naglowneysze zymal. Druga Herod ktorego
Antipaz wano / ktory s. Jana scial / y z Pana sie naszego nasmiat / syn onego
okrutnika y morderce niewinnych dziatek / ktoremu sie Galilea dostala.
Trzecia mial brat iego rodzony Philip Turea y Trachonitide / ktoremu zo-
ne wlasna ten brat Herod wdarl. A czwarta czesć krolestwa onego trzy-
mal Rzymianin niciasí Lisaniás / ktora od miastá Abile Abiline zwano.
Támienilo sie wyzsey / iz ten czas byl do przyścia Messyasa z prorocтва
Jakoba Patriarchy naznaczoney / gdy z domu Judy y ze krwie Dawidowej /
panstwo ono do obeych wypadlo.

A iz Lukasz s. dwu nawyzszych biskupow mianuie / nie dla tego to czyni /
aby dwa zaraz byli nawyzszy: Ale iz Annas byl przelozonym nad onym Con-
cilium abo rada / ktore Synedrim zwano. W ktorey bylo wczonych y prze-
branych do wykladu zakonu y vspokojenia roznic w nim / y do spraw innych
koscielnych osob 72. wedle starey wstawy Moysesey. o czym pise Jose-
phus. y dla tego Pana naszego na mece iego / pierwcy do Annasa wiedli / ia-
ko do sedziwego y nawyzszego kapłana okolo nauki. y przeto iako Jan s. pise /
o nauce go y wcznie pytal. Lecz sam Caiphas byl nawyzszym biskupem / bez
ktorego y Annas nie konczyc y sadzic nie mogl. y ktory sam / a nie Annas v-
oltarzá / w onych Aaronowych wbiarach ofiarowal y sluzyl. Czego gdy kto-
ry dla pewnych przyczyn wcznie nie mogl na dzień mu tylo ieden namiestni-
ka dawano / iako pise Josephus / ktory za ofiarowal / a zaraz nazaiutrz on
vrzad skladal / ktory sie do tegoz nawyzszego biskupa wracal. Przetoz stac to
nie moze iako dudy moria / aby Annas y Caiphas na przemiany z soba bi-
skupstwo nawyzsze trzymali. Sam Caiphas nawyzszym byl biskupem y dlu-
go. a Annas nad Synedrim nawyzszym byl kapłanem. Mialo ono Concili-
um Synedrinskie wielka moc y na krole / ktorych wyroki psowac mogli: ale ie-
iuz byl oslabil krol pierwszy Herod / gdy go o cos sadzic chcieli / wiele z nich
pozabijawsy y poodmienyawsy na zmocnienie panowania swego.

Jana s. mieskanie od dzieciństwa na puszczy / gdzie bylo nie wypisali
Ewangelistowie. Jest tylo iedna powiesć z Sopheroniusá / iz to miejsce y te
iasłnia w ktorey Jan s. iuz chrzescac nad Jordanem przemiestkiwal / zwano
Sapsas / gdzie ieden pustelnik mial obławienie / iz tam p. I E S V S Janá s.
nawiedzal.

O Janie Chrzcieliu napisal s. Chrysostom y s. Jeronym / iz byl przo-
dek pustelnikow y mnichow / gdy mowi Chrysostom: [Jako kapłanow

przodkowie

I.
Rok przyjemny y
Lato miłościwe.
Isaia 61.

2.
Luce 3.
Krolestwo na cste
ry czesći.

3.
Iako rozumieć o
dwu Biskupiech y
s. Lukasa.
Num: 11.
Antiqu: lib: 14.
cap: 17.

Ant: lib: 17.

Concilium Syne-
drinskie.

4.
Mieskanie Janá
swiętego.
In prat: Spir: cap: 1.

5.
Jan Chrzcieli
przodek pustelni-
kow.

Chrysoſtym Matth:
Homil: 1.
Hier: Epist: 22.

6.

Sam Piotr reka
Páńska ochrzczo-
ny, a on inſe Apo-
ſtoly chrzcil.

Clem: Alex: lib: 5.

cap: 13.

Apud Nicep: lib: 2.

cap: 3.

Ioan: 4.

Wiſzienie Iana s.

Lib: 13. cap: 7.

Matth: 4.

7.

Abágarus liſt piſe
do P. Ieſuſa.

Euseb: lib: 1. ca: 13.

8.

9.

10.

Ephrem in testa-
mento.

Twarz P. Ieſuſo-
wá ná plotnie.

przodkowie ſa Apoſtłowie: ták puſtelnikow ábo mnichow przodkiem ieſt Jan Chrzciiciel. y indziej mowi: Dwaſcie mnify doſtoynoſć ſwoie. Jan przodkiem ieſt nauki wáſey/on mnichem ſkoro ſie vrodził/on ná puſczy żye/ná puſczy ſie vchowal.]

Tegoż roku Żydowie/ábo ono Concilium Synedrín/do Jana s. poſty wypřawili. A gdy P. I E S V S O W I minelo lat 30. á zaczął ſie rok 31. od Jana ochrzczoney / y ná puſczy poſzczac dni 40. od czártá ſkuſzony byl. ná wzor poſtu iego/ poſt wielki od Apoſtłow wſtawiony koſciół s. zachowywa. Tegoż roku cudá czynić y wcznie zbierać poczał. y Piotrowi kámién za imię dal/ y ſam go reka ſwoia ochrzcil/ iáko piſe Ewodius Antiocheński biſkup/ktory po Pietrze s. ná tey ſtolicy ſiedział/ y Clemens Alexándryſki. A s. Piotr inne záś towarzysze chrzcil: iż iuż nie Chriſtus/ ále wcznie iego chrzcili/ iáko Jan s. piſe. Cudá ktore P. I E S V S roku tego czynil/ Jan s. nawiecy wypisal/ á inni ie Ewángeliſtowie opuſćili. Ná wcznie małżeńſkiej wino z wody wczynil/ktory cud pierwoſym Jan s. zowie. y wiele innych ná Wielkanoc tegoż roku wczynil cudow/ y z koſciół/ wczyniwoſy bicz z powrozkow/ niencziwe wygnal. W tenże czás Tykodym do Pána náſzego w nocy ná náukę przyſedł. Herod Antipá dal do wiezienia Jana Chrzciiciela. Samáritanká návrocona/ y w Samáriei Pan przemieſćal/ y wróćiac ſie do ſiennie Gáliſeyſkiej/ ſyná Erolawicowego vzdrowil/ y innych tam wiele cudow nád chorymi czynil. Ktore gdy ſie po Syriey rozſlawily/ iáko piſe s. Mattheuſ: Abágarus Erol Edeſſy w Syriey liſt do Pána I E S V S A piſal/ ktory/ iáko mowi Eusebius z dzieiow onego miáſta/ ktore ſie áż do iego czáſow chowały/ wypisany ieſt/ záraz y z tym liſtem ktory mu P. I E S V S odpisal. Słowa Abágará ſa te:

Abágarus Kſiaże Edeſſy/ Zbáwićielowi Iáſtáwemu/ ktory ſie ná gránicách Jerozolimſkich w cieie ziawil/ pozdrowienie. Vſtyſkałem o twoiey mocy y lezeniu ktore bez lekařſtw y ziół czyniſ. Slepym/ iáko ieſt ſlawá/ wiſzenie dáieſ/ y chromym chodzenie/ y tródomáre oczyſćiaſ/ duchy gniewliwé y czárty wymiátaſ/ y ſtáre niemocy vzdrowiaſ/ y vmárle do żywotá wrócaſ. Co gdym o tobie ſtyſal/ myſliłem iż iedno z tych dwu prawda być muſi: ábo ieſteſ Bogiem y z niebieſkichéſ wyſokoſći zſtapil: ábo przynamniéy Synem Bożym/ ktory ták dziwne cudá czyniſ. y dla tego to do ciebie piſe/ báżo cie proſiáć/ ábyſ do mnie przyſedł/ á niemoc te/ ktora mnie trapi y męczy/ vleczyt. Słyſe iż ci ſie Żydowie złoſliwie ſprzeciwiáia/ y chcać co zlego vczynić. Mam miáſto mále ále ochedożne y zacne/ obiemá może doſtáteczne potrzeby dáć.] Poty ten liſt. A Pan I E S V S przez tegoż poſtá Ananiáſá ták mu odpisal:

Abágáre ſzczęſliwy ieſteſ/ ktoryſ mnie nie widzac w mnie vvierzyt. Bo ták o mnie piſano: iż ci ktorzy mnie widzieli nie vvierzyli/ á ktorzy mnie nie widzieli vvierza/ y żywotá doſtáta. Co piſeſ iżby rad ábych do ciebie przyſedł: te rzeczy dla ktorychem poſtány ieſt/ y ktore odpráwować mam/ tego mi nie dopuſzcza. Ale gdy ie odpráwie/ á do tego ktory mnie poſtal odehyde/ y gdy wzięty tam bede/ poſle ktorego z wczniow moich do ciebie/ ktory nie- moc ktora cie trapi vleczy/ y żywot tobie y twoim przynieſie.

O tych liſtách s. Ephrem tegoż miáſta Edeſſy Diákon dáie ſwiádecctwo. y wiele ſtárſzych tey powieſći o tych liſtách wierzyli. A zwláſzczá iż ieſt wiele wielkich ſwiádecctw/ o tym/ iáko ten Abágarus málárzá do ſiennie Żydowſkiej poſtal/ áby twarz Pána náſzego wymálować mogł. w co gdy tráfić nie mogł/ ſam P. I E S V S plotno do ſwey twarzy przyłóżywoſy/ obraz twarzy ſwey ná niey wyrażil. O tym obrazie w Edeſſie wielkie y wiáry godne ſa ſwiádecctwá/ iáko cudá przezeń P. Bog czynil. y piſe o nim Euágrius. y ná

Rok Pański 32. Tyberiusza 16.

siódmym Zborze historya o nim świeci Oycowie przyieli. y Damaſcenus bärz
30 twierdzi. A Grekowie święto o tym obrazie maia 17. Kalendas Septem-
bris, iako iest w ich Menologium, to iest co my zowiem Martyrologium. Ni-
cephorus też o tym piſe. y Adrianus Papież piſac do Karoluſa wielkiego
daie znać / iż ta historya o obrazie do Abagará od Stephaná Papieża ná
Concilium Rzymſkim przyieta iest. Jako iest z Edessy ten obraz do Cáro-
gradu przeniesion / y iako Philippitus maiać go ná wojnie / wielkie woysko
Perſkie porażł: niżej ſie ná ſwym mieyſcu powie.

Wzdrowienie krwia plynacey niewiaſty w tenże rok idzie. O ktorey Euse-
bius piſe iż ná pamiatke dobrodzieyſtwa Pańſkie^o w Cezáriei y ktorey rodem
była / poſtawiła obraz miedziány Pána I E S V S O W, w ktorego obrazu nog-
ziółko iakięs wyraſtało / ktore wſytkie niemocy leczyło. Ten obraz / powiada /
trwał do náſzey pamieci. y iam nan / tam iachawſzy / oczymá ſwemi pátrzył /
mowi Eusebius.

Wſtrzeſzenie też oney panny / y inne cudá P. C H R I S T V S tegoż roku
czynił. O ktorym roku napisał Epiphánius / iż był rok przyiemny o ktorym
prorokował Izaiáš / ktorego niſt náuce P. I E S V S O W E I nie przyganiał / ani
Żydowie / ani Grecy / ani Samáritani / ani kto inny. To mowi Epiphánius.
Ale y tego roku były y ſprzećiwienia / y pogroźki ná śmierć od Pháryzeuſow
o Pánie y obmowy: ale iáwney nieprzyiaźni nie było / tak iako wtorego roku /
y trzeciego y ná czwarty.

Rok Pański 32. Tyberiusza 16.

Drugim Roku P. I E S V S kazania ſwego / gdy przyſzedł ná dru-
ga Wielkanoc do Jeruzálem / iako Jan s. piſe / onego chorego
38. lat / wzdrowił / iako daie znać Irenęus / iż to wtora była Wiel-
kanoc. á gdy onemu wzdrowionemu nieſć do domu poſciel w
święto kaſał / zá to miał od Żydow wielkie prześladowanie. A z
miáſta wyſzedſzy także w święto / gdy wieczniowie ie^o kłofy ná polu rekómá tárli
y ziárna iedli / także ſie ná Pána o to oburzyli. W drugie także święto ſucha
rekeiednego / Pan zleczył / o ktorym s. Jeronym mowi / iż był málárzem / y wo-
łał ná Pána: reka żywnoſci ſuſkam / proſze cie I E S V miły / wzdrow mi te re-
ke / ábych ſromotnie chleba nie zebrał. To s. Jeronym wziął z Ewángeliey
Náſzarenow. Roſyłał Pan Apoſtoły ſwoie ná opowiadanie Ewángeliey /
daiać im moc ná czarty y ná niemocy / áby ie od ludzi odganiáli / y inne ſpra-
wy y cudá y náuki Pána náſzego tego roku czynione wypisáli Ewángeli-
ſtwie.

Rok Pański 33. Tyberiusza 17.

Ego Roku kazania P A N A náſzego / Jan Chrzćiciel od Herodá
Antipy ściety iest. Głowe iego / mowi Jeronym s. ona lotry-
ni cudzolożnicá w ſiebie zadržymála / y iezyk w niej igłami kłóła /
náđ mowa ſie ona iego prorocká / ktora wſeteczność iej karał /
mſzczac. Ciało wyrzucone wieczniowie w Sábáſcie / to iest / w
Samáriei / ktora iuż nie pod Herodem / ale pod Stároſta Rzymſkim była /
pogrzebli. Bo ściety iest w Gálilei w Mácheruncie zamku / gózie ciała /
áby y po śmierci iákiey mu wſgárdy nie czyniono / grzeſć niechćieli. Jednáť
ſie Herod y po śmierci bał s. Janá / gdy ſlyſiac o Pánie I E S V S I E iż cudá
czynił / rozumiał / iż to był Jan Chrzćiciel ktorego on zabił / á iż zmartwych
wſtał. Tak wiele o iego ſwiatobliwoſci trzymał. Lecz człowiek bärzo glu-
pi był / ktory przez dwie lecie / nim Janá ſciał / o Chryſtuſowych cudách zá

17.

Euag: hiſt: lib: 4.
cap: 26.
Damaſc: lib: 4.
cap: 17.
Niceph: lib: 2.
cap: 7.

II.

Obraz Pána Ie-
ſuſow w Cezá-
riei.
Euseb: lib: 7.
cap: 14.

In Panazio lib: 1.

I.

Wtora Wielka-
noc.
Iren: lib. 2. cap: 10.
Ioan: 5.

Suchey rski má-
lars.
In Matth: 12.

I.

Rok trzeci Pána
náſzego.
Hier: in Rufinum.

Ścięcie Janá s.
Iosephus lib: 18.
cap: 7.

Herod głupi.

Lib: 18. cap: 7.
Antiqu.

2.

O Seianie.

Dion hist: R. cap:

58.

Odmiana szczę-
ścia świeckiego
stroga.

Lib: 7. cap: 4.

In legatrad Caium.

żywota ieszcze Janá s. nie slyszal / gdyż w iego dzierzawie Galileicy Pan IESVS nawiecey przemieszkowaly cuda czynil. Powiadaia drudzy / iz w ten czas wojne wiodl3 Párthy / y o CHRISTVSIE wiedziec nie mogli. Iosephus Żydowin chwali bárzo Janá świętego / bzydzac sie herodowym okrucienstwem: y ten grzech iego za przyczynę kładzie / iz od Párthow porażony byl na wojnie. o innych sprawách tego roku y cudách y náukách Pańskich czynionych / pise Ewangelistowie.

Tego Roku w Rzymie stráśliwy y przedziwny przykład odmiennego szczęścia świeckiego pokazal sie / y świat wszytek zástřasyl. Byl nieiáti Seianus y Tyberiusza Césarz w wielkiej czci y na wysotich wrzedách y dostoienswach wyniesiony / y v ludzi po wszytkim państwie Rzymistim wstawiony / ták iz mu iáko Bogu ofiary poganstwo ono czynilo / y na szczęście iego przysięgali. Tákże iáko Césarz na wozie złotym wozic sie kázal / y na listiech pospolitych przy Césárskim imieniu iego téż imię kładziono. A gdy Césarz Tyberiusz na wyspie Capreey wczasow swoich y ochlody záżywal: on w niebytności iego w Rzymie / onym szczęściem wwiędzony / nierostropnie wymowil / izem ia Césarz á Tyberiusz sprawca Wyspy iedney. O czym sie dowiedzianwszy Tyberiusz / nápisal list zápieczetowany do Senatu / ktory do reku Seianá poslal / rozkázuiac aby go sami w rádzie Senatorom oddal. Wnie-
mal Seianus ze go Césarz na wiejscie wrzedy y dostoienswa podwyższyć kázal. Ale gdy list przy nim w Rádzie czytano: w slyszal iz go Tyberiusz poimác y zabic rozkázal. Záraz go poimano y w więzieniu ścięto / y ciało iego na rynek wyrzucono / y oskánmi wloczono. y trzy dni lud powlaczaniem ciała iego vragáiac sie z niego / krotosile záżywal / á potym go w Tyber rzekę wrzucili. A syny iego tákże pozabijano. á co wymowic brzydko y ciężko / corte iego zimowiona zá wielkiego pána / pierwey kát posromocił nim ia sciał. O iáko wielkie świadectwo odmiennosci y niestátku rzeczy ludzkich. Jákoż kto ma szczęściu pochlebnemu y zdrádliwemu dusác? Na cóż sie tu może spuszcic: Buczny y niemadry vmiey sie w szczęściu vmizác / á ná takie vpadki pámietać. O tym Seianie nápisal Orosius / iz gdy Tyberiusz Pána nášego IESVSA, slyszac o cudách iego wielkich / chciał miedzy bogi policzyć: on sie sprzeciwił / y w Senacie odrádził. Ale iáko drudzy wklázuia / pozmiey sie to y po śmierci Pána nášego dżialo. iáko sie niżej wspomni. Pise y Philo iz ten Seianus byl Żydom y narodowi ich wielkim nieprzyiacielem / y z iego potwarzzy / ktore ná nie kład / wygnáni z Rzymu byli: á po śmierci iego byli záś do wolności od Tyberiusza przywroceni / iáko sie wyżej námiemilo.

Rok Pań: 34. Tyberiusza 18.

I.

Trzecia Wielka-
noc.

Trzy kroć Mágda-
lena Pána oley-
kami polála.

Luca 7.

Ioan: 12.

Marc: 14.

Ástepnie Rok meki Pána nášego IESVSA CHRISTVSA, w którym przed Wielkanocą Lázárza wstrzešil: z którym v sto-
lu iadl / gdy mu w Betániey siostry wieczera sprawily / iáko Jan s. pise / gdsie Mágdalena drogim go oleykiem iúz to raz trzeci pomázala. Bo pierwszy raz to wczynila v iednego Pháryzeusa Symoná / iáko Lukáš s. pise / gdy nogi pomázowála y włosámi swymi ścięrála. Drugi raz w domu Márchy siostry swey / iáko Jan s. powiá-
da. A trzeci raz w domu Symoná Tredowáte / iáko Márek s. pise. Potym Pána wielki lud do Jeruzálem prowadzil / slyszac o wstrzešeniu Lázárza / y krolew go swoim przywital / wóláiac Osánná. Drzewo figowe Pan przeklál / z Pháryzeusámi o poborze / y z Sáduccensámi o zmartwychwstániu rozmo-
we miał. Ostatnia wieczera czynil / po ktorey ofiary nowego zakonu w Sákrámenecie przenáswietszym / w którym nam prawdziwie ciało y krew

swoie

swoje postanowił raczył / a potom w Roku 19. Tyberiusza Cesarza one wsfy-
tkiemu światu zbawienna śmierć dobrowolnie na okup grzechow ludzkich
podał / za nas się ofiarując / y gniewu Bożiemu dosyć czyniąc / abyśmy do
łaski Bożej y dziedzictwa niebieskiego przychodzili. A umarłszy / zmartwych-
wstał dnia trzeciego / y wstąpił się często swoim przez dni 40. w niebo wsta-
pił dnia 40. po zmartwychstaniu / y tam nas do tego królestwa wzywa y cią-
gnie / abyśmy z nim wiecznego pokoju y odpocznienia zażyli. O czym w s.
Ewangeliey wielkie pociechy mamy. y świętych Doktorow wykłady / ktore
się tu nie kładą.

Tego wieku żył on Josephus Żydowin / ktory historia Żydowska pisał /
ktorego Jeronym s. Linussem Greckim ku czci jego nazywał / y inni go mają
za przedniego onych wiekow historika. Ten widząc co się w tych czasach w
Żydow działo: z niewierności y ślepoty Żydowskiej / dzieciom o Chrystusie
Panie naszym nie pisał / ale ich chcąc y umyślnie zamilczał. A iednak przy-
śniony prawdą y wsfytkiego świata wiadomością y wsfydem / musiał nie-
ktore słowa napisać / ktore Chrześcianom wielka pocieche czynią / ktore się w
tej jego historyi náydnia. A Eusebius ie w swojej kościelney historyi po-
łożył / a są takie: [Tego / prawy / czasu był I E S V S mąż mądry / jeśli się go me-
żem zwać godzi / bo był cudotwórcą y doktor tych ktorzy radzi prawdę przy-
miał / y miał wiele naśladowników y z Żydow y z Pogan] Chrystus ten był
ktorego od naszego narodu przelożonych obżalowanego Pilat na krzyż osa-
dził. iednak go milować nie przestali / ktorzy na początku poczeli. Bo się im
żywym dnia trzeciego wskazał / tak iako z Boga o nim Prorocy to y inych wie-
le rzeczy dziwnych przepowiedzieli. y do tego dnia Chrześcianstki rodząy od
niego nazywany nie wstaie.] Poty jego słowa / ktore znać nie rad wypuścił /
bedac nieżyczliwym Chrześcianom. Tego świadectwa Josephowego o
Chrystusie Panie naszym gdy w Rzymie w starych księgach jego / z Greckiego
na Żydowski ięzyk przelożonych szukano: znalazło się od Żydow wystróbrane y
wymazane. Tę co sama ona karta wołała. A gdy tenże Josephus / zburze-
nie miasta y królestwa onego swego od Wespasianą y Tytusą / wypisuje: przy-
czyne onego ich wypadku daie te / iż zabili niewinnego y świętego człowieka /
to jest Jakubą / ktory był Apostolem Chrystusowym. A o zamordowaniu
Pana naszego w ktorym niewymownie wiecey zgrzeszyli / nic nie mówi. Prze-
to się nań Egessippus nie ten ktory błiski był czasow Apostolskich / ale inny
ktory żył po Constantinie / żaluie / iż wiecey w powieściach swoich słow ozd-
bnych / a niżli prawdy y nabożeństwa pilnował / a sam płacząc wypadku Je-
rozolimskiego / przyczyny się prawdziwey domyslić nie mógł / abo wiedzieć o
niej niechciał.

Ten Egessippus ktory się tu wspomniat / położył w pisaniu swoim list
Pilata do Cesarza Claudiusa / to jest / Tyberiusza ktorego też Claudiussem
zwano / ktory się tu położyć godzi / y taki jest. [Niedawno się przydało / cze-
gom sam świadom / iż się Żydowie sami y potomki swoje okrutnym potępie-
niem / dla zazdrości potarali. Mieliby obietnice oycow swoich / iż im Bog po-
stać miał z nieba Świętego / ktoryby krolew ich słusnie zwany był / y obiecał
im go postać przez Pannę abo dziewicę na ziemię. Tego / za mego w Ży-
dowate oczyszczał / zarżone powietrzem leczył / dyabły z ludzi wyganiał / w-
marle wskrzeszał / wiatrom rozkazował / po wodzie suchemi nogami chodził / y
wiele inych rzeczy czynił. A gdy go lud wsfytek Żydowski zwał synem Bożym:
Przełożeni zięci zazdrością ku niemu / poimáli go y mnie podali / y wiele takie-
go a takiego kłamstwa nań morwili: iakoby był czarownikiem / y przeciw za-
konowi ich czynił. Jam im wierzył że to tak było / y obiecwanego poda-

C i

tem na

2.

O Chrystusie Pa-
nie naszym Iose-
phá Żydá swia-
dectwo.

Antiqua: lib: 18.

cap: 4.

Lib: 1. cap: 11.

Żydowie zfalšo-
wali kłiegi Iose-
phá.

De excidio: Hierof.
in praefat: & lib: 3.
cap: 5.

3.

Pilaton list do
Claudiusa Cesa-
rza.

Egefin Anacepha-
leosi.

lem na wola ich / a oni go wkrzywali / y v grobu iego straż postawili. a on przy strażi żołnierzow moich / trzeciego dnia zmartwychwstał. A tak sie da-
leko wznieciłá złość Żydow / iż pieniadze dali strożom onym / aby powiadali /
iż wezmiowie iego ciało iego porwali. ale żołnierze wziawszy pieniadze / zamil-
czec tego nie mogli co sie stało. Świadczyli iż go widzieli zmartwychwsta-
łego / a iż pieniadze od Żydow pobrali. To dla tego daieznac / aby kto in-
czy nie klamał / ani klamstwom Żydowskiemu wiary dawał. Poty ten list Pi-
latow: który nie mógł zaniechać tey powinności swey / aby pánom swoim
nie miał oznaymiać co sie w iego starostwie działo. zwołaszczá rzeczy takie dzi-
wne y niesłychane y ktore ludzie na on czas w vschiech mieli / y Żydowie ktorzy
po wszytkich krolestwach mieszkali wiesci o tym roznosili co sie w Jeruzalem
y ziemi oney działo. Pilat sie też bał żeby o zly sad swoy karania nie odniosł /
y dla tego sie obmarwiał y wprzeczal odnośenia ludzkie / a na Żydy wine skła-
dal. świadczy Tertullianus / iż Pilat o Chrystusie do Tyberiusza pisał / y list
ten wspomina Orosius.

4.
Tyberius P. Chri-
stusa chciał mie-
lzy Bogi policzyć.
Tert: in Apolog:
cap: 5. & 21.
Orosius lib: 7.
cap: 4.
Greg: Turon: hist:
lib: 1. cap: 24.

Vt supra

Pisza poważne osoby starożytne / iż Tyberius Cesarz wstyskawşy o sprá-
wach Pána nášego y o cudach / bostwo mu przyznał / y miedzy Bogi / Pogán-
skim swym sposobem P. IESVS A poczytał. Co iż zá swoim wyrokiem Sena-
tu sie nie dokłádaiac uczynił: Senat Rzymiski Pána nášego zá Boga osadzić
niechciał. A to z przyzrenia Boskiego. Bo Pan náš nie był takim Bo-
giem iakie oni mieli / y o iakich sad czynili. A też rozsádku ich y uznania o bo-
stwie swoim ten nie potrzebował / który sie wśedzie y iako chce z mocy y wła-
dzy swojej Bogiem prawnym pokázuje. Wietřaby zelżywość byla Chrystu-
sowi Bogu prawemu / gdyby go ci wyrokiem swoim Bogiem uczynili / ktorzy
iako stworzenie ieg pod moc y bostwo iego wpadac / iako proch y ziemiá iego /
winni sa. O tymże Tyberius Cesarz od Pilata sprawiony / tak Pána nášego
go Pogánskim swoim obyczaiem uczcić chciał: nápiśal stary Tertullianus.
Te sa słowa iego: [Tyberius / prawi / pod ktorego czasem imie Chrześciánskie
ná świat wysło / to co mu z Syriey Pálestińskiey opowiedziano / iż tam pra-
wde bostwa swego (P. Christus) ziawil / opowiadał Senatowi / wprzecz-
wşy wyrokiem swoim. Senat iż tego z nimi nie uczynił / odmowil. ale Ce-
sarz zostal przy swym wyroku / y pogrozil tym ktorzyby ná Chrześciány zálo-
by kładli.] A niżej mowi tenże: [To wşytko o Chrystusie Pilat / iuz sam dla
sumnienia Chrześciáninem bedac / Cesarzowi ná on czas Tyberiuszowi o-
znaymil.]

5.
Vt supra.
In Apolog: ad An-
tonin.

Wspomina ten list Pilatow y Gregorius Turonen: y Orosius stary pi-
sarz / iako sie wyşsey wspomniáło / gdy Seianowi onemu / te w senacie Rzyma-
skim przestódce przypisal. Justinus meczennik do Cesarza Antonina / o
Chrześciány pisac / mowi: Jż sie to tak działo / poznac z dzieiow zá Pilata
pisanych mozećia.

Tacit: lib: 5. annal.

Tego czasu záś w Senacie Rzymiskim o Sybillách y wiersách a písaniu
ich byl dekret / a to z przyczyny tey: iż sie nowo byly wiersze ich niektóre nála-
zly. vrádzili aby pietnaście meżow one księgi przyzřzeli / y o prawdzie sie ich
wypyтали. O czym nápiśal Tacitus. Co sie nie bez wielkiej opatrności
Boskiej stało: aby Chrześciánom / gdy z nich wiary swey popieráli / z my-
ślenia iakiego y falsu o nich nie zádawáli.

6.
Stopy Pána ná-
šego ná gorze oli-
wney.
Zachar: 14.

De locis Hebraicis

To sie też tu potrzebnie powie / iż wstepniac P A N náš w niebo z gory o-
liwney blisko Jeruzalem / ná tey gorze cud wielki zostáwil: wyrażenie ná-
świetszych stop swoich / iż ślad y wdeptanie ich zostáło ná ziemi oney. O
czym Zacharyáš prorokował / mowiac: [W on dzień stána nogi iego ná go-
rze oliwney / ktora jest przeciw Jeruzalem ná wschod słonca.] O czym Jero-
nym s. tak mowi: Na gorze oliwney ná wschod słonca Jeruzalem / y gdzie

rzeczka

rzeczka Cedron przechodzi / wlażnia ślad ostatni Páński wyrażony / do tego czasu. A choć one ziennie wierni co dzień wybierają: iednąk swięty on ślad zaraz do swego stanu przychodzi. A temu gdy tam okragły piękna forma kościoła zbudowano / wierzchu v niego zápiąć i zásklepić nie možono / dla prześcia / iáko mówią / ciała Páńskiego od ziennie aż do nieba / miejsce ono o twarte jest.] To s. Jeronym. A nie tylo on ále y inni swięci Oycowie to ná pisałi / Opratus contra Parmenianum. S. Paulinus Nolanus, ktory tak mówi: Ták prawdziwie rzec možem to co jest w Psálmie: Poklonilismy sie ná miejscu gdzie stáneli nogi iego. Co Paulinus slyszal z powieści Melánicy oney przeznacney Rzymianki / ktora tam poklon / v tych stop Páńskich Pánu Bogu oddawała.

Paulin: ad Seuerum
epil: 11.

A to dziwniey iż rychlo po wstapieniu Páńskim / woysko Rzymskie wielkie nárey gorze leżało / w obleżeniu Jeruzálem / á ten ślad nog Páńskich zglaździć sie y zrownać nie mogł. Bedá ktory w siedm set lat żył po Narodzeniu Páńskim / toż piše / iż te trzy tam są cuda: y wyrażenie nog Páńskich: y ono w kościele w pokryciu okno ktorego niht zápiąć nie może: y przymnożenie ziennie ktora stámtad Chrzęścianie biora / á nigdy iey nie vbywa. Czwarty przydaie: iż ná dzień wstapienia Páńskiego / powstawa tam wiátr wielki / ktory wšytkich ná on czas w kościele przytonnych ná ziennie pomiáta / y przez cála noc one / pochodnie sie iákieś swieca / iáko by y góra ona wšytká gorzáła. To Bedá.

7.
De locis sanctis.

Po w niebo wstapieniu Pána y Boga nášego / co sie z mála trzoda y kościolem iego działo / y iáko Apostołowie iego Duchem s. widomie zesłánym / nápełnieni / wiáre s. Kátholicka fundowali y rozszerzáli / náuka / cudy / y męstwem ná wšytkie postráchy swięckie y škody cielesne: to s. Lúkaš w dziełach ich wypisał. Ktorego písmá wykládać tu sie nie podeymuiemy / iedno co z historiey do objaśnienia iákiego służyć może / to položym.

8.
Dziele Apostol-
skie.

Po wšytkich kluczách niebieskich od Pána y Boga swego / gdy mu owce wšytkie swoje w rzád y opiekę podawał / Piotr s. záraz vrzád y zwierzchność swoia ná wšytkiemu bráty y towarzyszy / y ná owcámi Pána swego záczy-
nal / y one potwierdzał. A widzac iż Pan dwánaście Apostołow mieć chciál / á ieden z nich Judáš Iskariot zginał: stáral sie áby miejsce iego puste nie bylo / á ná towarzysztwie do fundowania kościoła s. nie schodziło. y vczyniwšy rzecz do bráciey / rádził áby byli ny wybrány. Czemu sie s. Chryzostom dziwniácmowí: [Iáko jest goracy Piotr s. iáko sie czuie że mu Christus zle-
cił trzode / iáko w tym towarzysztwie przelożonym jest / y wšedzie pierrwszym nád ine mówić poczyna. y niżej mowí: On nápierrwsy miedzy wšytkiemu wšpráwy sie wdáie / iáko ten ktory wšytkich má w rękú. Bo do niego rzekł Christus: Ty náwrocony potwierdżay brácia twoie.] y Oekumenius ták pi-
še: Powstanie Piotr / á nie Jakub / iáko gorechy / y iáko ten ktoremu zwierz-
chność ná wczniámi poruczona jest.] A iż tam losy w obieraniu wspomí-
náia / ták sie to rozumieć má / mowí Dyonizyus Areopágitá / iż sie tam losy zo-
wia obiarwienie Páńskie / kto miał być od P. Boga wybrány.] Bo ná ták
wielki y wysoki duchowny vrzád losy miotác / nie przystoyno / áni sie to go-
dzi: gdyž y v pogan zákazano bylo / áby káplanow losámi y náymem nie
obierano.

9.
Piotra s. zwierz-
chność.
Ioan: 21.

Homil: 3. in Acta
Apost.

In Acta Apost:
cap: 2.

Losy iáko sie ro-
sumiá.
Ecccl: Hierar: cap: 5.
Dionys: Halicarna-
seus hist: Rom: li: 2.

W pierrwsym kazaniu y polowie swoim Piotr s. wspomina grob Da-
widá / iż iesze / práwi / trwa v nas. Podziwienia rzecz godna / iż ten grob w
ktorym y Salomon schowany był / nie tylo trwał do onego czasu ále y po
zburzeniu Jeruzálem / áž do czasow Zádriána Césárzá / zá ktorego iuž sam
vpádl / w ten czas gdy ten Césarz zguby Żydowskiej dokonal / iáko sie ná
swoym miejscu doloży. To piše Poganin. Piše o tym grobie Josephus / iż nie

10.
Grob Dawidow
trwał.
Acto: 1.
Dio in vita Hadr.
Antiq: lib: 7. cap:
ultimo.

Lib: 16. cap: 11.

tyło wspaniałym budowaniem / ale wielkimi starbami / które w nim położone były / zaczął zostawać. Hyrkanus z niego wziął w obleżeniu trzy tysiące talentów / albo tak / tysi zlotą. O Herodzie tenże piśe / iż słysząc iako Hyrkanus z tego sie grobu wzbogacił: cicho / aby lud niewiedział / tam sie roztadł / y nalażł wiele drogich rzeczy. a gdy daley iść chciał / tam gdzie ciała leżały / dwu slug stracił / które ogień wypadający pożarł / a sam sie przeleśszy wyszedł. a za on grzech / z marmoru drogiego nieco do onego grobu przybudował. Ła- komstwo ludzkie y do grobow siega.

II.

Iako wrośł kościół.

1.

Duchem s.

2.

Miłością.

Acto: 2. 3.

3.

Prześladowaniam.

Diakoni na co w-
czynieni.

1. Cor: 11.

Ad Trallianos ep: 5.

& ad Heroné ep: 13.

Leo de S. Laurent.

Chrysost: hom: 87.

in Ioan.

Euseb: lib: 7. cap: 1.

Epiph: haer: 29.

& 78.

Hier: in Script.

Hier: epist: 14.

Tert: in Apolog.

Atha: apud Damasc.

de mort: suffa.

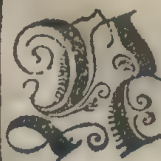
Jako rośł kościół / y budowanie iego co dzień wyższy sie podnosiło / o tym mamy w tych dziejach Apostolskich. Wzrost swoy y vmocnienie brali wierni CHRISTVS OWI wezmiowie nawiecy z tych trzech rzeczy: z Duchą s. który widomie z nieba na nie od CHRISTVS A posłany zstąpił / y sercá ich wiara mocna / y goraca miłością ku CHRISTVS OWI rospalił / y mięstwo im wielkie / na wojnę ze wszystkimi światá tego przeciwnościami / podał. Ro- śli y mnożyli sie spolna y vprzeyma miłością iednego ku drugiemu / y było wszystkich wiernych / mowi piśmo / serce iedno y duszá iedná / y żaden to co miał / nie mówił: to moje. Bo wszystko spolnie mieli / przedawali majątności / y dzie- lili pieniadze iako komu było potrzeba / y żadnego vbogiego między nimi nie było. A co nadziwniey rośli przesładowaniem / męceniem y zabiciem. Im- ie wiecy ściśkano y mordowano / o wiara w Chrystusa / tym sie ich wiecy mnożyło. innych gdy ie gubia vbywa / a wiernych gdy ie gubiono / zawždy przybывало.

Apostołowie chcąc sie włáćnić do kazania y modlitwy / obrali siedm Diá- konów / którzy nietylko żywność wdow y vbogich obmyślali / ale też y v ołta- rza ciało y krew Pańska rozdawali. Bo na on czas za Apostolów oboie wie- czerza na wzor Pańskiej złączali wezmiowie / y cielesna y Sakramentalna / iako sie to z Pawła s. pokazuje. Na oboiey Diakonowie służbe odprawowali / y cielesna obmyślali / y naswietczy Sakrament przy ofierze rozdając. O czym s. Ignacius piśe / y zwyczaj kościelny od Apostolów idący pokazuje.

Jakub s. Alphai brat Pański nazwany / od Piotra s. wezmiowany iest Bi- skupem Jerozolimskim / iako s. Chrysoſtom mowi. O iego Cáthedrze piśe Eusebius / iż z wielka częścią aż do iego czasów chowana była od Chrześcian. Wzywał korony na głowie Biskupiey / który obyczaj wniósł sie do kościoła / iż infuś Biskupi wzywają. O czym s. Epiphanius y Hieronymus.

Stephaná s. męczeństwo wypisane iest od Lukáša s. który y one słowa napisał: Ludzie bogoboi ni pogrzebli Stephaná / y pláńkt nad nim wielki uczynili. Przez ten pláńkt albo plákanie / rozumie sie / mowi Jeronym s. ozdoba y wspaniałość pogrzebu iego. Skąd wrośły chwalebne zwyczaje okolo cho- wania ciał wiernych z świecami / z máściami / z woniami / y kádzeniem / y spie- waniem / y inemi okrásami / iako piśe Tertullianus y Athanasius y Hierony- mus / y inni. O czym sa inne księgi y piśania przeciw dzisiejszym heretykom.

Rok Pański 35. Tyberiusza 19.

I.
Pierwsze prześlá-
dowanie kościoła
Bożego.

Apierwsze prześladowanie na wierne Bożę y kościół Chrystu- sow powstáło tegoż roku / którego PAN w niebo wstąpił / od Bo- żnice Jydorskiej / od Stárszych kápláńskich / y Pharyzeusów y od Herodá. Wszystko ono krolestwo / świeckie y duchowne wrzedy na to sie zmowiły / aby weznie Chrystusowe wytkorzenili y wybili. Ale sie oni tam rozmazáli. Obiecowáli Apostoły / włámonowali y zabili Stephaná. Saulus on / iako sam wyznawa / wiele ich wiezieniem trapił / y na śmierć skázował / y wielkie / iako mowi Lukáš s. na on czas prześládo-

wanie

wanie powstało na wierne / którzy z Jeruzalem mordowaniem onym rozproszeni są / sami tylko Apostołowie zostali: a było tych które z Jeruzalem wygnano / około piętnaście y daley tysięcy. To takie woysko po wszytkiej stronie rozbieżalo y Ewangelia rozstawiło / y tyle stotroc ludzi do niego y do wiary Chrystusowej pociągnęło. Tak iż ono przesładowanie / w wielkie się rozmnożenie wiernych po wszytkim świecie obróciło. Do których Piotr s. list piśe / zowiącie Rozproszonemi po Poncie / Galácii / Capadociei / Asiei / Bitymiej.

Temu się wydzwić nie możemy / iako samym Apostołom / którzy w pasczech y zebach onych iadowitych wilkow zostali w Jeruzalem / nie się nie stało. Dla tego iż ten co to rozkazał tam im zostać / sam ich bronił / a mocy tyranskiej rościągac się nie dopuścił. Ten który morzowi rozkazuje / iako jest y Joba / mowiac: Poty chodź / a daley nie postępuj / y tu przelomisz nade te welny twoie. Gdy Pan Bogże na nas przepuszcza / miare im dacie / iako y poty skodzić mogą.

W tym przesładowaniu Jerolimskim / y rozproszeniu wiernych / Ananiasz w Damasku kościół osadził / y Łazarz / y Maria Magdalená / y Martha / y Marcella sluga iey / y Maximinus / na morze bez wiosły y pomocy wyrzuceni / do Nassyliej krainy Francuskich przypłyneli. Philip Diakon w Samariei do CHRISTVA wiele dusz nawrócił: y po innych wielu rozmaitych stronach wiare s. szepili.

Do Samariei / gdzie Philip Diakon wiele ludzi do CHRISTVA pościągnął / posłany był / mowi piśmo / Piotr s. y Jan od Apostolow / na wtwierdzenie nowych weznow y bierzmowanie. Ktore wysłanie nie władzey y przełożenstw Piotra s. nie włożyło. Bo to y w Piśmie s. nie nowina / iż ród abo R. P. starszego swego używa na iaka pilna y wszytkim pożyteczna pośle. Iako Phineas nawyższego kapłana użyli przedni panowie / aby do Rubenitow y Gaditow za Jordan iachal / a pytał ich y zgromił / dla czego on oltarz inšy od oltarza Páńskiego zbudowali. Nie przetoż Phineas przełożenstwo swoje nawyższe stracił. Także iako Josephus piśe / Żydowie z Jeruzalem posłali nawyższego swego Kapłana do Nerona na Agrippę Krola / y na Festa Staroste żaloby przekładać. Sle krola wszytká R. P. na wojnę / izali tym przełożenstwo swoje krolowskie traci: Sle go nie iako podanego: ale iako oycá y sprawce możnego y mądrego / na zachowanie y obrońę wszytkiej Rzeczypospolitey.

Tam Piotr s. znalazł onego Symona czarnoksięznika / który do złości swey y hardości nieznosney to przyłożył iż śmiał dary Duchá s. za pieniądze kupować. Poznało go mądre y Duchá s. pełne oko Piotra s. Widział iż w nim złe serce trwalo / do fałszow y kłamstw y hardości y wymyslow około fałszywych nauk / aby ludzie zwodził iako y przedtym. Który wziawszy Chrzest s. stał się daleko goršym niżli pierwey. Bo był pierwszym heretykiem / y z niego y z nauki iego wrodzili się oni sprośni y strąśliwi heretycy y bluźniercy Menander / Saturninus / Basilides / Carpocrates / Ebion / Nicolaus / Marcion / którzy na iego mieysca wstepowali / od niego iako od oycá rodząc mairac. Onim piśe Justinus mecenik / iako iego ziemek / iż był z Samariei z miasteczka Gitron. Czynił się / iako piśe Ireneus / synem Bożym / y mocą wielką Bożą. Miał niewiaste Selene abo Helene nierzadnice z Tyru / y zwał ją swoim rozumem / y matka wszytkiego / przez ktora począł tworzyć Anyoly y Archányoly / którzy świat stworzyli. y inne básni y plotki wyrzwał / a przecie ludzie mu niektorzy wierzyli / saleni iako y sam. Nauczał / mowi Ireneus / iż ludzkie zbawienie / nie jest z czynkow sprawiedliwych / ale z samey wiary. Jakoby y ci dzisieyszy heretycy weznowie iego byli.

Rozproszenie Chreścian z Jeruzalem.
15. Tysięcy Chreścian.

Piotr s. do rozproszonych piśe.

2.
Sami Apostołowie iako mogli zostać w Jeruzalem.
Iob 38.

3.
W Damasku kościół Boży.
Ako: 8.
Ako: 9.

4.
Posłanie Piotra s. do Samariei iako się rozumie.

Iosue 22.

5.
Symon Czarnoksiążnik.

Orat: ad Antonium.
Lib. 2. cap: 20.

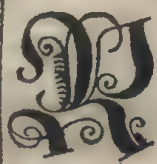
O samey wierze bezczynkow stać kacerstwo.

6.
Cándaces Pod-
skárbí.
Lib: 3. cap: 12.
Catech: 17.
In Synopsi.

O podskárbim / Cándaces Krolowey / Etyopskim ábo Murzynskim / Kto rego Philip Diákon ochrzcił iáko pise Lukáš s. mowi Trenceus / iz w Etyopiey rozgłosil Ewángelia / y w nim sie ono písno spełnilo co Dawid rzekł: Etyopia vpředzi rece iego Bogu. Tož mowi Cyrillus. A Jeronym s. pise tážse / iz sie oštal Apostolem Etyopom / ná to poslány. A Doroteus / iáko Nicephorus kládzie / ták o nim mowi: Eunuch Cándacis Krolowey Etyopiey / w Arábiey šťastliwey y w Taprobanie wyspie / y we wsytkiey Eritrze / Ewángelia Pána nášego IESV CHRISTA rozslawil. Powiádá / iz y meczénstwo podial / y y iego grobu wiele sie cudow dzieie.

Rok Pán: 36. Tyberiuszá 20.

1.
Páwlá s. návro-
cenie.
Deprinz: Apostol.

M Otu 36. PANA nášego / we dwie lecie po smierci Pánstkiey / Páwel sie s. návročil do CHRISTVSA, o czym pise s. Lukáš. Mial w ten čas lat 35. co sie z písania s. Chrysoštomá potázuie / Ktory powiáda / iz gdy ściety iest / lat mial 68. a sam Páwel s. do Philemoná písać / iuz sie stárym zowie: bo mial lat šesté. Džiesiat przynamniey / wtorego roku wíziénia swego gdy Neronowego pánowánia rok byl czwarty. a gdy trzynasty tegož Nerona dochodził / Korone meczénstka odmiosł po osinym roku iáko do Philemoná písał / a po trzydziestu y trzech leciech iáko sie návročil. ták iz wsytek iegž żywot wychodzi ná lat 68. A iz ná ten čas Lukáš s. mlodžiencem go zowie: ono slovo z Greckiego iezyká / nie ták sie ná láta / iáko ná swiežosc y meštwo serca y smiálosć ściaga.

2.
Moc Biskupá na-
wyżšego w stá-
rym zakonie.

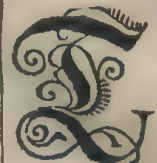
Przy návroceniu tego s. Apostolá / godzi sie wwažyc / iáka byla moc y władza biskupá nawyžšego / ieszcze przy onym zakonie stárym: iz mogli rozkázac w obcych Krolestwach / aby brano do wíziénia y ná gárdlo te Ktore on kazal y náuce swoiey przeciwné rozumial / a nikt mu sie nie przeciwil / ani on Krol Aretá w Dámásku / Ktory iáko o poddáne swoje wstáwiac sie mogł. Lecz rozkazania Káplánskiego nie psowal / ale žydy choć swoje poddáne / wydávác y brác dopuščil. Dáleko iest moc y zacnosć wietšá Káplánow ná wyžšych zakonu Christusowego / Ktorych władza niešlusnie odcymnia ábo iey wtracáia ludžie Bogu nieposlušni.

3.
Inni okrom Pá-
wlá s. przesládo-
wnicy wiernych.
De veri: Christ: re-
lig.

Nietylo Páwlá ale y inne ludžie začne z Jeruzálem nawyžšy biskup wyprawowal / ná przesládowánie tych Ktorzy w Christusá wierzili / po rozmáitých Krolestwach. o czym ták pise Justinus meczenník do žydw / mowiac: Wiedzieliście iz Christus zmartwychwstál y w niebo wstapil / a jednáť nie tylosćie nie wwierzyli / aleście przebráne muže z Jeruzálem po wsytkiey žiemni rozestáli / mowiac: iz heresis y sektá Chrześciánska žádnego Boga nie má / y toście o nas rozniesli / co o nas džis ci / Ktorzy nas nie znáia / mowia.

Rok Pán: 37. Tyberiuszá 21.

1.
Páwel s. do Ará-
biey šedł.
Galat: 1.
Asto: 9.

Ego roku návrocenia swego w Dámásku o Christusie náuczy / wsy y wiáre swoje rozgłosil Páwel s. pobiežal do Arábiey / y záš sie do Dámásku wročil / y táť trzy láta přemiesťal / až do onego przesládowánia / gdy z muru w kosu od wczniow spuszczo-
ny byl. Bo nie mogł sie táť rychlo wrácac / gdje go táťie niebespieczeństwo potyťkalo. Tož mowi Jeronym s.

In Galat: cap: 1.

2.
Const: lib: 8. cap: 1.

W tym časie Caiphas on zlosliwy nawyžšy Káplan / Ktory P. IESVSA osadzil ná smierc / vmárl: ábo iáko pise s. Clemens / sam sie zábil. Philip tež brát Herodá Antipy wiekš dokonal bez potomstwa. Česć páństwa iego Rzymiánie do stárostwa přylaczili.

Rok Pán: 38. Tyberiuszá 22.

Herod / ktorego zwano Agrippá / wnek stárego Herodá / syn Artá-
stobolá / ktorego był oćiec zabił / służył w ten czas ná dworze Ty-
beriuszá / y miał wielkie zachowanie z iego. wnukiem Gáiem /
ktory potym był Cesarzem. Ten Herod był odniesiony do Ty-
beriuszá / iz mu życzył śmierci á Gáiorowi páństvá / y o to do wie-
szienia dany był / w którym sześć miesięcy aż do śmierci Tyberiuszá siedział. A
potym od Gáia wyzwołony y ná krolestwo Żydowskie postáwiony został /
iáko sie niżej powie.

Roku Páńskiego 38. Pilat on Stárostá Żydowski złożony iest z vrzedu /
y postány od Witellinsá stárosty Syryiey do Rzymu ná sprawę. Bo był o
wiele niespráwiedliwości obwiniony. Ale nim do Rzymu doiáchal / Tybe-
riusz Cesarz umárł / Roku Páńskiego 39. Ten Cesarz kilá lat przed śmierciá
ostál sie okrutnym / y onę káskáwe obyczáie swoje odmienił. Wybił máło nie
wszystkie Pány rádne y Senat. Co ich / mowi Orosius / słusnie potkáło / iz
PANA nášego vczyć á zá Bogá mieć / iáko sie wyżšey wspomniáło / niechcie-
li. Tenże Cesarz wpráwił ná páństwo po sobie Gáia Caligule wneká swego
z oycá Germániká / o którym wiedziáł iz zlym pánem być miał. A powiedáli
niektorzy / iz to dla tego vczył / áby sie iego okrucieństwo / wietšym tego ie-
go wneká okrucieństwem pokryło. To iest / po zlym áby mieli goršego. A
mowili: wždyć on nie był tak okrutnym. Ná Cesarstwie 22. lećie krolowál /
á żył 78. lat: wstápił / iáko sie rzekło / po nim ná páństwo Caius Caligulá.
O którym nápisál Seneká: Ná to go / práwi / nátura vrodziła / áby sie po-
kázáło / co wielká złość w wielkim szczéściu može.

Rok Pán: 39. Gáia I.

Zreći to Rok był od náwrocenia s. Páwła / w którym wroćiwšy
sie z Arábiey do Dámásku / táń ná śmierć sukány był y vciekl
przez mur spuszczoney w kofu / y puścił sie do Jeruzálem. Droge
te do Arábiey opuścił Lukáš s. Ale ia sam wspomina do Gála-
tow pišac. A gdy był w Jeruzálem / vcziqowie niewiedzac o
iego dziwney odmianie / strzegli sie go / mowi s. Lukáš / áz go Bárnábá do
Apostolow wprowadził / y powiedziá iáko PANA widziáł y do niego mo-
wił / y iáko meźnie sie w Dámásku o CHRISTVSA stáwił. O tey drodze
swey do Jeruzálem sam mowi: Żem sie ia Ewángeliey nie náuczył od ludzi /
ále z objáwienia / y záraz nie šedłem do Jeruzálem do przodkow moich Apo-
stolow / álem šedł do Arábiey / y potym wroćilem sie do Dámásku / y po trzech
lećiech šedłem do Jeruzálem widzieć Piotrá / y mieškalém v niego dni 15.

Dla czego Piotrá s. chciał widzieć / mowi s. Jeronym: Nie dla tego áby
ná twarz iego pátrzył / iesli tłusta ábo chuda / iesli nosá poćiągłego / czy pro-
štego / iesli włosy ná czele miał / ábo łysy był. Nie ná to też widzieć go chciał /
áby sie czego od niego náuczył: Bo on też miał do kázania swego tegož ná-
uczytelá: Ale dla tego šedł do Piotrá / áby pierwszego Apostolá tym vczył.
Tož mowi s. Ambrosius: Słusna rzecz / práwi / áby był prágnął widzieć
Piotrá. Bo był przedni między Apostoly / ktoremu Zbawiciel stáranie o ko-
ściół polecil. A s. Chrysoštom mowi: Šedł do niego iáko do pierwszego
y stárszego. A niżej: [Pátrz iáko bázšiej miłuje Piotrá: bo dla niego táka
droge podiáł y v niego mieškal. To dla tego mowie często / y chce áby to by-
ło pámiętne / ábyście slyšac co potym przeciw Piotrowi ten Páwel mowił /

I.
Herod Agrippá
ná Rzymškim dwo-
rze.
Ioseph: ant: li: 18.
cap: 8.

2.
Pilát złożony z v-
rzedu.
O Tyberiusie y
śmierci iego.
Lib: 7. cap: 4.

Tacit: ann: lib: 6.
Złoté Tyberiuszá.
Sueton: in Tyber.

Caius Caligula.
Co može wielka
złość w szczéściu
wielkim.
Seneca de Consol:
ad Albinum.

I.
Páwel s. wroćil
sie do Dámásku.
Luce 9.
Galat: 1.
Šedł do Jeruzá-
lem.

2.
S. Páwel dla cze-
ga s. Piotrá prá-
gnął widzieć.
In Epist: ad Galat.
In Epist: ad Galat.
In Epist: ad Galat.

3.
Antyochénska Ca-
thedra od Piotra
s. fundowana.
In Chronie.

Ago: 9.

Homil: 21. in acta.
Piotr s. iáko Her-
man wſytkiego
uogłada.

podęzżenia nie mieli gdy mowi: Sprzeciwitem ſie Piotrowi / iáko by te ſlo-
wá miały być z nieuprzejmoſci y ſwaru. Bo on czi meżá y miłnie go ná-
inne y dla żadnego Apoſtola do Jeruſálem nie ſedliedno dla iego ſámego.]
Poty s. Chryſoſtom.

Jáko wiele rzeczy opniſcił Lukaſ s. w ſwoich Apoſtolſkich powieſciách
tá y to iſ s. Piotr tego roku / iáko náwyſſy Páſterz wſytkich owiec Chriſtu-
ſowych / fundował Cáthedre w Antiochey / ná ktorey ſiedm lat ſiedział.
Słowa ſa Eufebiſa: Piotr / práwi / Antiocheński koſciół fundował / y tá-
ná ſtolicy tey ſiedział. Było ná on czas to miáſto / głowa wſytkich kroleſtw
ná wſchod ſłońca / y ſtároſtvo Rzymian napřednięſſe było w Syryey / do
ktorego y Żydowſkie páńſtvo ſłużyło / y iemu podlegało. Przetoż tá-
w ták głównym mieſcie napřednięſſy Apoſtol záſiadł. Nie izby ſam tá-
pierwſzym był Ewángeliey s. káznodzieia / ábo żeby tá-
ale iz iego moce y władza poſtanowiona ieſt ona ſtolica. On ſie wſytkimi
koſciółami opiekał / iáko piſmo mowi: Piotr / práwi / wſytkich obcho-
to ieſt / náwiedzał y dogladał koſciółow. O tym fundowaniu Cáthedry
Antiocheńskiej od Piotra s. wiele ieſt ſwiadectwo Oycow ſs. y ſwieto ko-
ścielne ktore 22. dnia Lutego obcho-
nim / ná one ſłowa Lukaſa s.
Obcho-
Chryſoſtom s. mowi: Jáko Her-
ſto obcho-
pátrzac ktora ieſt częſć ſkupiona y zgotowana / á iego przyſcia
potrzebuie. Pátrz iáko wſedzie przybiega y pierwſzym ſie ná-
Apoſtola obieráć / on ieſt pierwſzy : gdy do Żydow mowić / gdy chromego w-
zdáwiać / gdy kázáć / gdy z pány mowić / gdy Anániáſa káráć / gdy leczyc
choroby cieniem / tá-
on był / y tu ſam przez ſie robi / ſam drogi czyni.] To
Chryſoſtom. Gdy tedy Piotr s. wſytkie ná ten czas koſcióły wſytował / iá-
to miał Antiochey ſtolecznego miáſta wſytkiey Syryey zániecháć s

Rok Páński 40. Gáia 2.

1.
Herod Agrippá
podnyſſony.

Herod Antipá
ſtriy Agrippy.

Ioseph: de bello Iud:
lib: 2. cap: 3. &
Antiq: lib: 13. cap: 9.

Ráda zley żony
Herodiady.

Koleſtvo Żydowſkie iuż nieiáko vmorzone po ſmierci one-
rodá pierwſzego dziatek niewinnych morderce / tá-
ożywiło. Ten Herod máiac dwu ſynow pierwſzych / Alexandrá
y Ariſtobulá / dla podęzżenia nieiákiego zmowy ich przeci-
bie / potráciłie. Ariſtobul zoſtawił ſyná Herodá / ktorego Agrippa zwano.
Tego do Rzymu do więzienia wzięto / z ktorego poty wolnym zoſtawił / má-
iac záchowanie z Gáiem / nim ieſzcze ná Ceſárſtvo wſádzony był / iáko ſie wy-
ſſey wſpomniáło / ſkoro Gáius Ceſárzem zoſtał / dáł Agrippie krolewſki tytuł
y częſć one kroleſtwa / ktora Philip / iuż ná on czas umárł / trzymał. Był to on
Philip / ktoremu brát iego rod-
Herod Antipá żone wziął / y Janá s. dla
tego ſciáć kázal / y z Páná ſie náſe-
przy mece iego kładac ná-
biała ſáte / ná-
ſmiał. Który ieſzcze ná ten czas był żywy / ſiedzac ná czwartey częſci krole-
ſtwa iáko Tetrárchá. Gdy tedy Agrippá iáko krol do Żydowſkiej ziemi wiá-
chal / á ná oney Philipá zmarłego częſci oſiadł: Herod Antipá ſtriy iego
z poduſzczenia żony oney zley Herodiady / zá ktorey te-
Janá s. Chrzci-
ciela zgubil / poczał záyrzec Agrippie tytułu onego y przelożeńſtwa krolew-
ſkiego. Bo mu żona oná zła mowiła: Tyſ ſtárſzy y Ceſárzom Rzymſkim zá-
chorwały / gdyby do Rzymu iáchal / á ták leniwym nie był / miałby to krole-
ſtvo / ktore Agrippá ten młody má / ktory żadnego wrzedu nie máiac ták wy-
ſoko poſtąpił. On wſłuchawſzy żony puſcił ſie do Rzymu. ále Agrippá czyn-
ny te-
ſuge ſwego zá nim wypráwił / ták iz on ſlugá tegoż dnia liſt
oddał Ceſárzowi / ktorego Herod ſłuchanie miał. Ceſarz liſt Agrippy prze-
czytawſzy / w ktorym Herodowi zdra-
ſpytał Herodá / ieſli tá-
wiele

wiele zbroie nábierał / i zby 70. tysięcy żołnierzow przybrać mogł: On sie do zbroie przyznał. Zátym go záraz potepil ná wygnanie do Lugdunu / á iego pánstwo y pieniadze wšytkie Agrippie dárowal. A ták o złości one swoje / kázrodztwa y krmie rozlanie Janá swietego / y vraganie sie z Páná nášego / potarány od Páná Boga iest / y z žona lotrynia swoia / ktora mu do ták wielkich grzechow przyczynie dáta. Tam w nedzy y w smutku oboie skonczyli.

Tegož roku 40. w Alexandrie w Egipcie dziwnie srodze P. Bog Dyby potaral. Piše Philo / i z w tym mieście sámym bylo žydow po dšiesté troćsto tysięcy / ktore po wielkiej czesći zá dozwohleniem Gláttusa stárošty Poganie wzburzywšy sie wybili / y globem pomorzyli / y wšytkie máietnosći pobrali. To byly počatki trapienia ich y kárání od P. Boga zá smierć nie winna Syná Božego. A potym dálej čiežše včisnienie ich nástepowálo / áž do vpadku Jeruzálem y wšytkiego krolestwa onego.

Herod Antipá pokarány od Cesarzá Gáia.

2.

W Alexandrie žydowska žgubá. In Flaccum.

Rok Pán: 41. Gáia 3.

Jotr s. roku tego 41. počal poganštwu y narodom / ktorych sie do tego času z Ewángelia vczniowie Christusowi strzegli / Christusa opowiedac / y one do blagosławienštwá Izráelskiego y dziedžicwa obiecánego przypuščac. Bo Setniká Korneliuša Rzymianiná ze wšytkim domem iego / iáko s. Lukáš piše / wiáry náuczyl / y Chržest s. im dal. O co gdy mu inni Apostołowie y to wázyše przygámali: on / iáko mowi s. Grzegorz / nie rzekl: i z sie owcom przygámác pásterzowi swemu nie godži: mocy nie vžyváiac / rozumnie o wšytkim iáko mistrz potory / spráwe dal: oznáymuiac ná to widzenie Božé y wola Boža / iáko mu P. Bog wšytki narody y iezyki w moc podal. Bo sie to przez one žwierze rozmaíte znáczylo / ktore mu bić y iest kázano. tym zá mytáiac / i z ná narody nieobžezáne táž P. Bog Duchá s. spusćil iáko y ná nas: á ia com byl / ábych Bogu tego czynić bionić miał: Ná czym wšyscy přestáli.

1. Poganom Piotr s. počal Ewángeliá. Ačto: 10. Ačto: 11.

Lib: 9. epist: 39. ad Theotistam.

Zátym myslíc počeli Apostołowie / puścić sie miedzy pagány ná wšytek swiát z opowiedaniem Ewángeliey. A vžyli s. Mattheuša aby dla wšytkich / iáko piše s. Chrysoštom y Epiphánus / Ewángelia spisal / ktora wšyscy nápisána pochwalili / y sobie ia přepisowáli. Bo y s. Bartłomiey / y s. Barnábas mieli reka swoia přepisána / iáko iest w dziejách ich / iáko sie nižey dołozžy. O tym Ewángelišcie piše s. Jeronym / i z iego Ewángelia z pilnosćia z žydowského písmá / ktore w Bercey Syrijskéy nálažl / ná Lácinšti iezyk přeložyl / y tam sie ošwiadcza / i z co iedno písmo přywodži w swey Ewángeliey / nie iest wedle 70. ále wedle žydowského textu.

Przyczyna vřešćia Apostolského. Mattheus s. piše Ewángelia. Chrys: hom: 1. in Matth. Epiph: hares: 51. Descrip: Ecclef: & Cóment: in Matth. 12.

Tegož roku Pilat on sedžia niespráwiedliwy / ktory P. Jezusa ná smierć kázal / od Gáia Cesarzá potepiony ná wygnanie do Lugdunu postány iest. Gdzie w wielkiej nedzy bedac / sam sie reka swoia zábil.

2. Pilat potepiony od Cesarzá. Ado in Chron. Orofius lib: 7. ca: 5.

Gáius Caligula Cesarz pomordowawšy wiele zacnych Senatorow y dobrodžieiw swoich / vdáwac sie počal zá Boga / y čćial aby go wšedzie zá Boga chwalono / y ošary iemu czyniono / y iego sie obrazowi klámáno. A gdy ná miesce Witelliusá stároštwu Syrey dawal Petroniusowi / rostkázal mu aby obraz iego w Jeruzálem w kóšciele postávil: á iesliby žydowie bionili / aby woyská ná nie rusyl / á one přymusił. Petronius iáko báczny wídzac i z rzecz trudná y niebespieczná rostkázowal / sprzeciwić sie nie smieiac: obraz on iego robić w Alexandrie kázal / z wielkim kóstem y misterstweni. Ktory i z nie ták rychlo zgotowány być mogł: tym sie wymowil / i z sie wykonánie ono głupiego rostkázání y mlódego rozumu / ná drugi rok odwołklo.

3. Gáius Cesarz zá Boga se vdáwal. Ioseph: lib: 18. ca: 9. Stávić swoy obraz w Hieruzálem kázal.

Wiedział Petronius / iż Żydowie o to wzburzyć się mieli / nie tylko w jego starostwie / których tam było bez liczby / ale y w Babilonie y około Euphrata rzeki / y mogły wyśła Rzymskie natchać y trudność iaka uczynić / y do niebezpieczeństwa Rzymskie Państwo przynieść.

Rok Pański 42. Gaiá 4.

1.
Poselstwo z Alexandriey na Żydy.
Philo posłem do Cesarza od Żydów.
Philo de legat: ad Gaium.
Iosephus vt supra.
Petronius o obraz z Żydy mówi.

Żydowskie wtrącenie y drogą do staroży.

2.
Petroniusow rozum.
Gaiá pysznego y głupiego śmierć.

Modu przysłego / to jest 42. Alexandriyscy Poganie posły swoje do Cesarza Gaiá wyprowadili / y z nimi Appiona Grammatyka iako rzecznik / żalując się na Żydy / iż się obrazowi Cesarstwu / to jest iego / klaniać niechcieli. A Żydowie z Alexandriey wyprowadili Philona onego zacnego / aby się sprawić a o wolności swoje prosić mogli. Ale Philonowi Gaius zaraz z Rzymu wchodzić kazał / a do Petroniusa srogo drugi raz pisał / aby to co rozkazał / rychło wykonał / a obraz iego w kościele Jerolimskim postawił. Już musiał Petronius zezwalać starożytności Żydy / y one im wola Cesarza oznajmił. Był w ten czas Petronius w Phenicyey / y tam się niezliczona liczba Żydów o tym wstydliwie nabięglą / płacząc y prosząc / aby tego nie czynił / a pisał im nie psował / a do Cesarza płynąć im dozwolił. Właściwie część ludu on Żydowski był rozdzielony. w iedney byli starzy / w drugiej młodzi / w trzeciej dzieci z matkami / w czwartej stare niewiasty / w piątej mężate / w szóstej panny: a wszystkie bez liczby: Wszyscy wołali / płakali / włosy na sobie rwali / na ziemi upadali: prosząc aby oney zelżywości w kościele y w nabożeństwie swoim nie cierpieli. Co w ten czas myśleli Chrzescianie / na ich one niedze patrząc: mówić mogli: Chrystusście wżgardzili y zabili. Cesarzście obrali / ocoż go macie / żązywacie państwa y królowania iego.

Petronius żalując ludzich / nie na ich płakania y wołania nie odpowiedział / iedno napisał do Gaiá / żalując się na rzemieślniki / iż nie rychło on obraz gotowali. ale on zaczął nań gniew. A gdy Agrippa król w teyże sprawie do Rzymu za Żydy chcac prosić przyjechał: Gaius go wprzecz y na Żydy się przed nim żałował / iż go za Boga czcić niechca. Z czego się Agrippa przeleżał / pisanie y supplikacja na obronę Żydów gotował.

Rok Pański 43. Claudiusz I.

1.
Euseb: lib: 2. hist: cap: 13.

Maneychey imię Chrzesciánskie nastało. Wierni zwali się pierwey uczniami / a tego roku zwali się poczełi Chrzesciány. ale zaraz na oddzielenie się od heretyków zwali się poczełi też Kacholnikami. Co się znaczy z artykułu onego wiary s. który Apostołowie włożyli: Wierze kościół s. Kacholicki.

S. Thaddeus o tymże czasie / Abagará w Edesie y dom iego / cudą czyniac / do Chrystusa obrocil.

Gaius on okrutnik / y spiośney a głupiey hárdości / od żołnierzy swoich strazy zabity jest. a z ich reki wynieść nie mogąc / nie w czas poznał / iakim człowiekiem był / y iako się odmiennym swiata tego szczęściem nadywał. Zabił go Cassius / Cherea y Cornelius Sabinus / gdy miał lat 29. Panował trzy lata y miesiące dziesięć. Wstąpił na Cesarstwo Rzymskie Claudius Drusus. mając lat 50. siedział na nim lat 13. Miesiące osm.

2.
W Babilonie y w Seleucie Żydowskie mordy.

W Babilonie y w Seleucie od Syriaków y Greków zginęło 50. tysięcy Żydów / na które się wzburzyli Poganie y znowili: takie p. Bog pomalu karał y wykorzeniał / a poganom doł ałki swey y Chrystusa wrota do zbawienia przez s. Apostoły / y przez ono wybrane naczynie swoje Pawła s. otwierał.

Był Claudiusz z tegoż domu Cesarzkiego / ze płci żeńskiej Lirioy Augu-
sty wnek / który żydy na przyczynę Agrippy króla z onego postrachu wielkie-
go / który od Gaia na nie był przypadł / wybawił / y Agrippie państwa w ży-
dowskiej ziemi przyczynił / y na jego prośbę dał listy do Alexandrii / aby zbuz-
wienie na żydy uspokoił. Brat też jego Heroda / dostojnościami Rzymst-
mi uczył / y na wszystkie żydy łaskawym się być pokazywał. Jednak im w
Rzymie iż ich było bardo wiele / schadzek kościelnych nie dopuścił / y zakazał.
Co y innym uczynił bojąc się rozruchow iakich. Niekoniec y karczmy gdzie
się ludzie upiali porozwalać kazał / y miesa wárzonego y pley wody prze-
dawać nie dopuścił.

Herod Agrippa z Rzymu do Jeruzalem przyiachawszy y do onego swe-
go królestwa się wrocivszy / w kościele dzieki P. Bogu oddawał / ofiary czy-
niac. a pomniac iako z wieszenia wyzwolony / y z nieszczęścia wielkim szczę-
ściem uczczony był: złoty łańcuch który miał od Gaia / tak ważny iako ten w
który w więzieniu siedział / zawiesił w kościele w skarbnice y Bogu oddał.
Ab / się każdy nauczał y upominał przez on zasłabiony łańcuch / iako y wielkie
fiary y szczęścia wpadają / y zaś się gdy chce P. Bog podnosi / a iż ta jest na-
tura rzeczy ludzkich / iż odmiana w nich predka / y spuszczać się na nie mądry
nie ma.

Tego Roku w Antiochii / gdzie Piotr s. stolice swego Apostolskiego v-
rzedu zasiadł / która się od wielu wczniow y Barnaby y Saula w wierze roz-
mnożyła / imię Chrześcijańskie powstało. O czym piśe Łukasz s. y Ignacius /
który na teży stolicy po Apostolech siedział / iako się rzekło. Staliśmy się / pra-
wi / godni imienia tego / ktoreśmy wzięli. Kto się inszym a nie tym imieniem
zowie / ten Boży nie jest / ani przymuje Proroka mowiącego o nas: Náz-
waneć będzie imię nowe ktore wsta Pánskie mianowały / y będzie ludem
świety. Bo w Antiochii wczniowie nazwani są Chrześcijanie / gdy Piotr
y Paweł kościół fundowali. O czym y Athanasius s. mowi: Apostołowie
zszedłszy się do Antiochii / wszystkie wcznie iednym imieniem Chrześcijany na-
zwali / aby się prorocтво Bożie w Izaiaszá spelnilo / którym mowi: [Tym
którzy mi służą beda / nazwane będzie imię nowe.]

Zwali się też Chrześcijanie / y bracia iako rodzona / dla wielkiej spolney
miłości między sobą / a iż wszystkie mieli spolne okrom żon. O czym tak się z
Pogan násmiewa Tertullianus: [Uczym się / prawi / w nas nie dziela ie-
dno żonami. w tym towarzysztwo psuiem / w czym wy ie (na Pogány mowi)
zachowujecie z oney nauki wáśzych namedzyszych mistrzow Sokratesá Gre-
ckiego y Catona Rzymskiego.] Toż Poganom wymiata na oczy / to glup-
stwo y te sprośność Justinus męczennik / y Atenagoras Philosoph Chrze-
ścianin. A Plato prawi / on nawyższy ich medzecz / w też ślepote y sprośność
wpadł / iż tak R. P. wstawił w którzy wszystkie sąsiady braty zowie / y społe-
czność im taka pozwala. To byli przedniejszy y naswietłszy w poganstwie
mistrzowie y zakonodawcy ich / którzy się w takiey sprośności nie poculi.
Lecz Chrześcijanie nie takimi się braty zwali / po duchu tylo y spolney życzli-
wości iednego ku drugiemu. Zwali się Chrześcijanie y świętymi / iako ie tak
Apostoł często w listach swoich zowie.

Zwali się y Kátholikami / na oddzielenie od heretykow ieszcze za czasow
Apostolskich / którzy tak kościół Boży w swoim Kredzie nazwali / to jest / Ká-
tholicki. O czym tak mowi Pacianus: Imię mam Chrześcijanin / a prze-
zwisko Kátholik. ono mie zowie / a to mie wkaże. A wykládając to imię
Kátholik z Greckiego na Rzymstki iezyk / Kátholik jest wśedzie iedno / abo
(iako wczenszy nuniemáia) Kátholik się zowie posłusny do wszystkiego. A
tak kto Kátholik / ten y posłusny jest: Kto posłusny / ten jest Chrześcijanin: y

3.
Claudiusz na Zy-
dy łaskawczy.

Schadzek nie do-
puścił Claudiusz
y karczmem.

4.
Ioseph: lib: 19.
cap: 5.

5.
Chrześcijańskie
imie nastalo w
Antiochii.
Ato: 11.
Ad Magnesios.
Isaia: 62.

Disput: contra
Arian.

Iakie braterstwo
y Chrześcian.

6.
Apolog: cap: 39.
Spolne żony y Gre-
ckich y Rzymskich
mędrcon pogan-
skich.
Ad Antoninum.
Athen: orat: pro
Christianis.

Rom: 1. 15.
2. Cor: 13.
Philip: 4.

7.
Kátholickie imię
Chrześcijanin.
Ad Symphorianu
Nouacianum.

2.
Abagárus Edeksi
obešány Aposto-
sem Thádeusem.
Hist: lib: 1. cap: 13.

tak Kátholik jest Chrześcianinem.] To ten stary Doktor / abyśmy wiedzie-
li iako być mamy wiernymi Kátholiki y Chrześciany. Bo iednościa y poslu-
senstwem tu s. Kościołowi y starym naszym / tegosmy imienia godni sa.

W tym czasie Thádeus ieden z wczniow Pánstkich / Edesse miasto w Sy-
riey / y páná abo krolá tego miastá Abagára y dom iego wšytek do Christu-
sá nawrócił. O czym piše Eusebius y inych wiele starych swietych. y dla-
nich zdáło sie tego nie zámilczec: czego ácz zá písmo s. nie mamy / ále zá rzecz
wiary godna / ktora sie od tak zacnych y przebranych ludzi vmocnia / poczy-
tamy. Játo sie wyżšey o tym powiedziáło w roku Pánstkim 31. Višcił mu-
sie P. IESVS, poslat do niego tego wczniá swego Thádeusa / ktory onego
Abagára y ná čiele cudownie zleczył / y wiary w IESVSA CHRISTVSA
náuczył / y dom wšytek iego y poddáne y miasto ono P. Bogu pozyskal / iako
to y Jeronym s. wspomina / y wyżšey sie troche tego roku námienilo.

Rok Pánstki 44. Claudiuszá 2.

1.
In Matth: cap: 10.
Ačto: 12.
Iákub s. od Hero-
dá Agrippy ičiety
y Piotr s. do wí-
sienia dány.
Apostołowie do re-
go času w Ieru-
sálem przemie-
škali.

M Otu tego krol Herod Agrippá / o ktorym wyżšey bylá powiešć /
Iákub s. dáł sčiac / y Piotrowi s. také wczynie miał wola / by-
go byl P. Bog z iego reki przez Anyolá nie wyrwiodl y wyzwolid.
R O czym mamy písmo Lukášá s. Nie trudno bylo žydom onego
krolá ná przesládownanie Chrześcian námowit. Bo byl bárzo
w zákonie ich nabožny / y obročil moc swoje iuž nie iako zá Stephaná bylo / ná
wcznie / ále ná sáme głowy Košcielne ná swiete Apostoly / ktorzy do tego čzá-
su w Jeruzálem przemiestiwáli. rozumieiac / iž inc zástrášyc bylo láčno / gdy-
by čí stáršy y fundámenty náuki ich / obálone byly. Játo pierwey ten Iákub
s. do Hispaniey zábiegal / y tá m wcznie niektore zostáwiošy do Jeruzálem
sie wrócił / watpliwé sa powiešć. O přeniesieniu iednáč čialá iego do Hi-
spaniey jest perony list Leoná Pápiežá trzeciego / y Kálisťá wtorego. Játo
mocnie kázania Ewángeliey popieral / y one čárowniki Philetá y Hermo-
genesá / pozyskal / w iego sie žywocie nápisálo.

2.
Rozstánce to jest
rozbiešenie Apo-
stolow po všem
swiečie.
Symbolum ábo
Credo Apostol-
skie.
In prafat: Symbo:
Apost.

Bábilon igzky ro-
zermál, Apostolo-
wie wšytkie wíe-
dnemíárešlaczyl.
Ad Pammachium
epist: 61.
Serm: 115. de Temp.

Zá takim przesládownáním / gdy iuž čzás wídzieli swiečci Apostolowie /
áby opušćiošy žydy do narodow sie Pogánstkich wdáli / y do zbáwienney y
póčiešney nowiny Ewángeliey swietey one przyzywáli: nim sie swiátem
wšytkim podšielili / y w ktora strone káždy z nich pušćit sie miał / zmowili:
Symbolum ábo Credo / to jest 12. członkow wiary s. dla iednošć náuki nie-
bieškiey postáwili / ktore po dšis dšien wšyscy w všěch y z málemi dšiatká-
mi mamy / z wielká počiecha náša. Stálo sie to pierwey nižli Iákubá s. sčie-
to y Piotrá s. do wíšienia dáno. O czym nápisal Rufinus mowiac: Roz-
chodzac sie Apostolowie / wzor kázania swego postánowili: Játo w Woie-
wod ná woynie hástá dáia / áby sie ználi y swoi y oby: tak y tym wyznáním
falszywe Chrześciany y náuczyčiele poznáwác nas náuczyli. Synowie No-
ego rozchodzac sie ná swiát / y wieže Babel buduiac / z iednego igzkyá wiele
igzkyow náczynili: á čí rozchodzac sie mocná bárzo á nigdy nieobálona wíe-
že wiary s. zbudowáli / y wšytkiemi igzkyámi mowiac / iednošć iey vmocni-
li.] O tym tež Kredžie ábo Symbolum Apostolstkim mowi Jeronym s. iž ie-
Apostolowie nie ná kártách ani černidlem / ále ná tablicách serc ludžkich
nápisáli. A s. Augustin káždemu Apostolowi ieden członek przypisuiac mo-
wi: Piotr rzekł: Wierze w Boga Oycá wšechmogácego. Jan rzekł: stwo-
rzyciela niebá y žemie. Iákub rzekł: wierze w IESVSA CHRISTVSA. zč.

Gdžie sie / y w ktora strone / y do ktorych narodow y krolestw káždy z A-
postolow pušćil: sa v šš. Doktorow niektore písmá y podánie. ále nawiečey
jest tych / á práwte málo nie wšyscy y Doktorowie y žistorikowie stáršy y mlo-

dži / ktorzy

dzi/ ktorzy o przyściu s. Piotra do Rzymu w tym czasie oznajmuia. Eusebius tak mowi: Wtorego roku Claudiusza/ Piotr Apostol fundowawszy kościół Antiochenński do Rzymu przyšedł/ gdzie Ewangelia opowiedaiac/ 25. lat na biskupstwie miasta onego trwał. X Jeronym s. Piotr/ prawi/ po biskupstwie Antiochenńskiego kościoła/ y po przepowiedaniu słowa Bożego o nym rosproszonym/ ktorzy z Żydow wwieżyli w Poncie/ Galacyey/ Kapadocyey/ Azrey/ Bitiniei/ wtorego roku Claudiuszowego/ na zwoiowanie Symona czarnoksięznika do Rzymu przyšedł/ y tam przez dwadzieścia pięć lat stolice káplánska trzymał/ aż do ostatniego roku Tironowego. innych wiele ktorzy czasu nie miánuiac o miešćaniu s. Piotra w Rzymie świadczą. Irenaeus lib: 3. cap: 1. Tertullianus de praescriptione, Cyprianus de unitate Ecc. Arnobius aduersus gentes, & in Psal: 106. Lactantius lib: 4. cap: 21. Opatrus contra Parmeni: lib: 2. Ambrosius serm: 7. in natali Apost. Orosius lib: 7. cap: 6. &c. Metaphrastes die 29. Iunii, &c.

Dla czego ráczey w Rzymie/ a niżli w ktorym innym miešćie Piotr s. stolice Apostolska osádził/ nie trudno sie domyslić. Naprzód dla tego: aby kościół Boży miał wietřa powszechność y szerokość. Bo na ten czas Rzym był/ iáko ieden rzekł/ wszytkiego świata stolecie/ to iest/ co iedno po wszytkim świecie było/ to sie w Rzymie náležło/ y prawié wszytká ziemia o ktorey ludzie wiedzieli/ pánowaniu/ prawom/ y potáowowi Rzymskiemu podlegała. A ktemu aby kościelne zwycięstwo nád pány świata tego było znácznięysze. Bo na on czas Rzym był obrońca wszytkiego báłwochwálstwa/ y stolica śátánska z ktorey wyroki ná zgube kościoła Bożego wychodziły. Sławne zwycięstwo/ tam śátána y iego báłwochwálstwo y grzechy podeptáć/ gdzie ná mocnięysze krolestwo miał: gdzie nieprzyiaciele Chrystusowi byli napotkanięyszy/ tam podnożyć pog iego postawić/ aby między nieprzyiacioly swymi/ iáko Psalm mowi/ pánował. Do tego aby sie tam zaczęła piata Monarchia Pána nášego IESVSA CHRISTVSA, o ktorey Dániel nápisal/ ktora po czterech/ a nawiecey w tey czwartey Rzymskiej iowstać miała. Nád ktora iuż inney aż do końca świata nie bedzie. Ná to aby z takiego mieysca/ ktore światu wszytkiemu roztázowało/ łacnięysze po wszy ziem rozgłoszenie Ewangeliei być mogło.

Gdy do Rzymu Piotr s. przyšedł/ iuż t'm Symon czarnoksięznik Rzymiány był swymy czárám y śátánska náuka pozwodził/ iż go zá Bogá mieli/ y obraz mu ábo stup postawili z takim napisem; Symonowi Bogu świętemu/ iáko Iustinus meczennik piše/ czas ten pod Claudiuszem Cesárzem miánuiac. Co y Tertullianu poganstwu wymawia.

Orosius pisac o przyściu Piotra s. o tym czasie do Rzymu/ twierdzi to/ iż dla tego przyšcia Piotra s. do Rzymu/ gdy sie szczepić wiara Chrystusowa w tym miešćie poczelá/ Pan Bog cudowna Rzymskiemu páństwu pomoc dał. Bo wtorego roku Claudiusza/ Camillus Scribonianus stá rosta Dálmáciej podniosłwoyne ná Claudiusza/ żołnierze do siebie potágnawszy. ktorzy gdy ná one woynie wynisć chcieli: choragwie im tak przy ziemi stáneli/ iż ich żadna miara ruszyć z mieysca nie mogli. X zátym sercá sie ich odmienili/ y z gniewem sie wielkim ná onego Scriboniana rzucili/ y onego zábili/ y tak stráśliwey wojnie sá sieckiey koniec sie uczynił. O tym cudu piše y Poganin Dio/ y Swetonius.

W ktore strony drudzy sie Apostołowie pušćili/ ácz máło iest pisma o to tego/ iednákt niektóre sie pewne przeloža. Jan s. wdał sie do Azrey mnięyszej/ y tam wiele kościółow fundował. Przeniešćiwál w Ephezie/ y tam przeprowadził przenaświeta Pánnę mátkę Bogá nášego/ dána sobie do opieki. Co świádczy Concilium wielkie ono swiate Ephekie w lišcie do kšiežey

Carogrodzkiej.

Piotr s. do Rzymu przyšł wtorego roku Claudiusza.

In Chronic. Hier: de scriptoribus Ecclesiasticis.

Świádkowie miešćkania Piotra s. w Rzymie y ná zachod.

4.

Dla czego w Rzymie stolica pierwsza Apostolska ośádzona iest.

5.

Symon Czarnoksięznik w Rzymie.

Apolog: pro Christian: ad Anton.

Tert: in Apolog: cap: 13.

6.

Orosius lib: 7. cap: 6.

Cud wielki zá Claudiusza.

Dio lib: 60.

Sueton: in Claudio.

7.

W ktore strony pušćili inni Apostołowie. Ioan: 5.

	Carogrodzkiej. iż y do innych stron Jan s. zachodził na wschod słońca / i niektóre świadectwa.
8. Jakub wiejszy.	Brat s. Jana Jakub / iako iest w Jeruzalem od Heroda ściety / napisał Lukasz s. który w Hispániiy kościół fundował / iako niektorzy twierdzą / wrocił sie był do Jeruzalem.
9. Izdrzey. Nazian: orat: in Arian. In Chronic. 10. Philip. Thomasz.	Jedzey do Scythow abo Tatarow zabiezał / mowi Eusebius Hist. lib. 3. cap: 1. y Origenes lib. 3. in Genes: potym do Greciey przyszedł / mowi Nazianzenus y Chrysoſtom homil: de duod: Apost. Trácyá / Mácedonia / Tessália / Achaia słowem Ewángeliey objaśnił / y Bizantium / mowi Nicephorus / nawiędził. a iż był y w Etyopiey / piſe Doroteus in Synopsi. Philip Azya wyższa słowem Bożym oświecił y w Jerápolum mając lat 87. vmeczony iest. To piſe Chrysoſtom homil: de duod: Apost. Thomasz do Párthow sie wdał / piſe Origenes lib: 3. in Genesim. X do Indow / mowi Nazianzenus homil: ad Arian: y do Etyopow / mowi Chrysoſtom / vt supra.
11. Bartłomiej.	Bartłomiej do wielkiej Armeniey zaśedł / piſe Chrysoſtom homil: de duod: Apost: y do Likáoniey / y do Albanow / piſe Sophronius. Był w Indiey / mowi Pántenus Philosoph Chrzesciánin / który droge czynił do Indiey / y nálaźł tam ieſzcze pámiatke s. Bartłomieia y Ewángelia s. Mattheusa / ktora sam reka swa s. Bartłomiej napisał / ktora z sobą przynioſł wracając sie do Alexandrie. To twierdzi Eusebius hist: lib: 5. cap: 10. y S. Jeronym de script: Eccl.
12. Mattheusz. Jakub mniejszy.	Mattheusz do Etyopiey posłany był / piſe Socrates lib: 1. cap: 15. Jakub Alphei brat Pána náſzego / ten zoſtał w Jeruzalem / y tam vmeczony był. Długo ná onym Biskupſtwie mieſzkając. Bo go nád inne Zydowie bárzo czcili / przykroſci mu żadney nie czyniac. Egeſip: us apud Eusebium lib: 2. cap: 22. Et Ioseph: antiq: lib: 20.
13. Simon.	Symon Chanáneus ktorego Zelotes zwan / zabiezał do Meſopotámiey / do Perſow / piſe Beda in retract: in Acta Apost.
14. Afryká od wczynow Piotra s. oświecona.	Do Afryki Piotr. Nie ſwoie poſłał / iako piſe Innocentius Papa ad Decentium, y Grzegorz regestr: lib: 3. epiſt: 32.
15. 16.	Judas Thadeus w Idumeiey y w Arabiey Ewángelia fundował. Hieron: de script: Eccl.
17. Fałszywepowieſci o s. Apostolech.	Matthias ná mieſce Judy zdrajce poſtánowiony zaśedł do Etyopiey / wiele koſciółow w Judſkiey ziemi poſtánowiwſzy. Sophron: apud Hieron: de script: Eccl.
18. Simon abo Simeon czárnokſieźnik w Rzymie. Iuſtapol: pro Chriſtianis. Iren: lib: 1. cap: 20. Euſlib: 2. cap: 12. 13.	Lecz o tym Apoſtołſkim rozbieżeniu ſie po ſwiecie bárzo máło iest piſmá / y lepiey krotko o tym mowić / niźli nieperwne rzeczy powiádać. O ich ſpráwách y dziełách ieſzcze trudniey ſpráwe dáć / gdyż bárzo máło prawych iest o tym y bárzo krotkich piſarzow / a fałszywych / ktorzy plotki y baśni o s. Apoſtołách podmiátali / bárzo było wiele / ktore ſłuſnie koſciół s. odmiáta. iako Itinerriu B. Petri Apoſtoli. Actus Andree. Actus Thomae. Actus Philippi. Actus Pauli & Eccleſia, ktore Gelafius Papa potepił in Concil: Rom: de Apocriphis, y inſzych wiele ſie tákich náydowało. y owy co ſie zowia Żywoty Abdia Babylon, pewnoſci nie máia. Bárzo wiele tego kátolu heretycy náſiali / podpieráiac ſwoie błedy y wymyſły.
	Wracając ſie do s. Piotra który tego roku do Rzymu przyszedł / piſa wiele ſwiadków / iż tam Piotr s. nálaźł Symona czárnokſieźnika / który za Claudiuſa zwodził Rzymiány / czyniac ſie Bogiem y ſynem Bożym / a wiecez Dyabelſkiey pomocy kuglarſtw y dziwow czyniac. y wwierzyli mu ták dálece / iż obraz tego ná Tybrye rzece poſtáwili z tym napifem / iako ſie wyżſey rzekło: Simoni Deo ſancto. To powiáda Iuſtinus, Irenaeus y Eusebius.

Ten césárowník iáko potym zá Neróná od Piotra s. y Pávla pohánbiony byl/ nížey sie powie.

Piotr s. gdy przyšedł do Rzymu/ gospode miał zá Tybrem między swemi emkami Żydy/ gdzie ich wiele osádziło sie było. ále rychło go potym Pudens Senator/ gdy zá iego kazánien w CHRISTVSA wwierzył/ wziął do domu swego.

Tego roku byl głód wielki po wšytkim świecie/ o którym prorokował Agabus/ iáko iest w dziełach Apostolskich. Ten głód Josephus wspomina/ y kładzie powieść o krolowej Adiabenskiej Helenie. ktora zostawšy Żydow/ iáka wielka y dostátieczna żywnościá y pieniádzmi/ miásto Jerozolyme w onym głodzie wspomogła. O niey piše Orosius/ iż potym do CHRISTVSA y zátónu iego przystála.

Chrześcíanie teź ktorzy byli w Antiochey/ złożyli sie ná niemále pieniádze/ y przez Pávla s. y Bárnabe posłali ie ná pomoc w głodzie onym Chrześcíanom Jerozolimskim. Z tad wrost on święty kościelny y Apostolski zwyčaj/ iż ná každá niedzielę schodząc sie czynili Collektę/ to iest/ składáli sie co kto mógł/ ná porátowanie vbogiej bráciey y wdow y sierot/ y innych potrzebnych.

Ná ten cás w Jeruzálem y w ziemi oney/ napiernose ná wierne Chrystusowe przesládowanie powstáło/ y bázro znedzmiáli byli Chrześcíanie. Bo iedni domow y máienności odbiegáli/ drugim wšytko pobrano/ iáko o nich Apostól mowi: Wydarcie dobr wášych znošiliście z weselem; dla tego nawietše o nich Apostołowie stáranie mieli/ y one z mowe Piotr s. y dáníe rektu rozchodząc sie uczynił z Pávlem s. áby vbogich (w Żydowskiej ziemi y w Jeruzálem) nie zápominali/ gdzieby sie kolwiek obroćili. Co/ mowi Páwel s. czynilem z pilnościá w Koryncie y w Acháiey/ y w innych stronách. náuczył iáko te Collektę y z iákim sercem y ochotą czynić wierni mieli. Z tad že w Rzymie stárodawny zwyčaj/ iż sami Rzymští Biskup perwnych cásow wzywáł ludźie ná Collektę/ to iest/ ná składanie iálmuzny ná vbogie. O czym sa kazánia s. Leoná.

Ten obyczáj gdy w Cárogródzie wstáł/ Chryzostom go s. pilnie wzburzył odnowił. Jest iego o tym kazánie/ w którym rádzi áby Collektę w niedzielę czynili/ y stárożytny kościółá s. o tym obyczáj wspomina. Tož Cyprian s. piše/ do tákich Collekt ná sieroty y wdowy vpomináiac. A ieszcze stárszy Justinus meczenník mowi: Składáia sie/ práwi/ y dáia do stárszego/ ktory z tad rátuie sieroty y wdowy/ y te co dla choroby y innych przyczyn nie dostátek cierpia/ ábo w więzieniu sa/ ábo z dáleká przychodza. A w Tertullianá te sa słowá: Káždy (Chrześcíanin) perwnego cásu ábo kiedy chce/ iesli chce/ á iesli može/ troche dáie pieniedzy. Bo niktogóż nie przymusáia/ ále dobrowolnie to czynia. y iest to skład miłości/ z ktorego nie ná wzywánie/ áni podpíjanie/ áni ná obžárstwo nie wydáia; ále ná potárm vbogich y ná pogrzeb y ná dzieci y dzieveczki/ y w máienności y w rodzicách osierociále/ y ná stáre sásiády/ y ná te co ná morzu wtráćili/ y ná te co do kopánia truscow ábo ná wyspy potepieni/ ábo w więzieniu dla Pána Boga osádzeni sa. Ten uczynek wielkiej miłości v niektorych (Pogan) má przygáne gdy mowia: Patrzą iákoć sie spolnie miluia. To Tertullianus. A gdy sie iáka nowa potrzeba wkazála/ Biskup nowa y hoynieysza Collekte zápowiedáł. iáko iest v s. Cypriána o wykupowániu więzniow. Z czego wšytkiego sie pokáznie/ iż to składanie iálmuzny y collekt/ y czynienie kárbony ábo stárbnice/ gotowych záwždy pieniedzy/ nie było ná zebráki pouliczne y bieguny: ále ná stómiczliwe y práwe niedostáteczne. y iest stáry Kanon Concilium Turonenńskiego/ ktory rostkáznie/ áby každé miásto swoje vbogie wedle przemożenia żywilo/

19.

20.

Głód wielki po wšytkim świecie

Acto: 11.

Helena krolowa.

Ioseph: antiq: lib:

20. cap: 2.

Oros: lib: 7. cap: 6.

21.

Collektę ná vbogie.

Acto: 11.

22.

Hebr: 10.

Galat: 3.

1. Cor: 16.

2. Cor: 8. 9.

Serm: 2. 3. 4. de Collektis.

23.

De Elecm: & Col.

De operibus & Elecm.

Orat: ad Anton: pi-

um.

In Apolog: cap: 39.

Bráctwa iákie.

Epist: 60.

Zebracy biegu-

nowie.

Conc: 2. Turon:

cap: 5.

24.

Bráctwa milosier
dzia nášych csa-
sow.Vbodzy sromig-
slinvi.Serm: 4. de Colle-
tis.Szukác tych co
sif sromáia ie-
brác.

25.

Poświęcenie ná
Biskupstwo Pá-
wla s.

Acto: 13.

Hom: 27. in Acta.

Abortiuus.

In Octauiano
cap: 35.

26.

Záchwycenie Pá-
wla s. do niebá.

2. Cor: 12.

aby káplani y mieszczenie kázdy swego vbogiego karmil: y ták práwi/ostanie
sie/ iž sie vbodzy po miáštách cudzych trudzić nie beda.]

Błogosławione Bráctwa ktore sie wielkow nášych záczeły w niektorych
miáštách/ ktore ná kázda sie niedziele schodza/ y te Collekty Apostolskie y sta-
rowieczne Chrześciánskie czynia/ nie ná žebraťi y tuláče leniwe y nierobo-
tne; ále ná sromiežliwe y práwie vbogie/ ktorych sámí przez wizytatory swo-
ie szukáia. O ktorych Leo s. ták nápisal: Błogosławiony/ mowi Dawid/
ten ktory zrozumiewa niedostátecznym y vbogim. Do tego/ práwi/ zrozu-
miewánia potreba/ namilšy brácia/ czynności przyložyc/ abyšmy teg nálešć
mogli/ ktorego stromnosť pokrýwa/ y wštyd mu přeškadza. Bo sa niekto-
rzy co sie iáwnie prošic o potreby wštydza/ y wola milczac nedze vboštwá
swego wycierpieć/ nižli sie iáwna prošba zástomác. Tym tedy zrozumie-
wác potreba/ aby w táiemney potrebie swoje pomoc mieli: y tym sie wiew-
cey weselili/ iž sie y vboštwo ich/ y wštyd ich leczy.] Poty s. Leo.

Odpřáwivšy s. Páwel posluže one/ y do Jeruzálem z Bárnába iálmu-
žne ná nedzne y glodne odniožšy: wroćil sie do Antyochiey/ y ták ná Bi-
skupstwo zázostázaniem Duchá s. poświęcenie wšial/ iáto s. Lukáš piše/
przez reki kládzenie stáršych Biskupow kóšcielnych/ ktory pošežac sie y mo-
dlac kládli ná Pávla s. y ná Bárnábe rece/ wysyláiac ie ná robote/ ná ktora
ie Duch s. wzywał. O czym mowi s. Chryzostom. Swieca Pávla s. ná A-
postolstwo/ aby z moca kázal. Bo s. Páwel nie byl ze dwunáście Aposto-
low/ y dla tego sie zowie namniejšym y abortiuus, niedonošonym Aposto-
lem/ to iest/ náđ licžbe postánowiona.] Bo sie ták zwáli Senatorowie/ pi-
še Swetonius/ ktore Cesárze náđ licžbez lásti do rády przykládali. Jest prá-
wo y zwyczaj kóšcielny pewnymi ceremoniami/ ná vržedy duchowne káplán-
skie poświęćac y stáwić osoby do tego godne. O czym sie ná innym mieyscu
náucza.

Tegož času po tym poświęceniu Páwel s. ono miał záchwycenie do
niebá/ o ktorym sám piše do Koryntow/ w ktorym wielkie miał obíáwieníe
ná dobre spravowáníe vržedu Apostolskiego.

Rok Pán: 45. Piotrá s. i. Claudiusz 3.

I.

Cáthedrá s. Pio-
trá w Rzymie.

Iren: lib: 3. cap: 3.

Lib: 2. contra Par-
menian.

N Oku Pánskiego 45. Piotr s. Cáthedre svoje w Rzymie postá-
wil/ y ten dzień kóšciol s. 18. dñá Syczniá tego pámiatke záz-
chorwuiac/ dziekuje P. Bogu záz to dobrodžiešstwo/ iž ná tákim
mieyscu/ z ktorego láčno ná wšytek áwiát rozstáwić sie y rozniešć
Ewángelia moglá/ stolicá Piotrá s. głowy wšytkiego kóšciola
osáđzona iest ná záztrzymáníe wšytkiego Chrześciánsťwa po wšem swiećie
iedności. O czym ták piše Ireneus: Kóšciol/ práwi/ narovýšy y nástáršy/ y
wšytkim znáionym w Rzymie/ fundowány od přenázacniejšych Aposto-
low Piotrá y Pávla/ dochowýwa tego podánia ktore ma od Apostolow/ y
opowíádanie ludžiom wiáry przez nástepowáníe Biskupow/ ktore y do nás
přyšlo. y ztad sadžimy y pohánbiamy te ktory ábo z tego iž sie sámí sobie
žle podobáia/ ábo z přozněy chwały/ ábo ze šlepoty y žleho rozumieníe/ iná-
čzey nižli potreba náuczáia. Do tego kóšciola (Rzymškiego) dla mocniejš-
ěgo přeložénšťwa/ musš sie wšytkie kóšcioly/ to iest/ wierni ktory wšer-
dzie sa/ schodžic/ w ktorym zázchowálo sie zázwždy to podáníe ktore iest od
Apostolow od tych ktory wšedžie sa.] To Ireneus. Tož piše Optatus
Milewiciánski: Přec sie nie možeš (do heretyká mowi Párménianá) iž
wiew to/ že stolicá Biskupia ná přezod w Rzymie Piotrowi postáwioná
iest/ ná ktorey siedžial/ głowá wšytkich Apostolow Piotr. Žtad y Cephás

názwány

nazwany jest. Na tey iedney Cathedrze / iednosć sie od wszytkich zachować
ma: aby inni Apostołowie każdy swoiey nie bronil: aby od szepieniem y
grzesznikiem był / ktoryby przeciw iedney Cathedrze druga stawil.]

Augustyn s. na ten dzień Stolicy Piotra s. w Rzymie kazanie uczynil /
y w starym Breviarzu Rzymskim taka sie Collecta nayduie: Wszechmocny
wieczny Boze / ktoryś niewypowiedziana tajemnica Apostołowi twemu
Piotrowi przelożęstwo Rzymskiego miasta podal: aby sie z niego prawda
Ewangeliey na wszytek świat rozlewala: raczże to dać prosimy / aby to co na
wszytek świat iego sie kazaniem wypuscilo / nabozenstwem sie wszytkiego
Chrześcianstwa wykonalo.] Stolicą tą kaznodzieyska s. Piotra w Rzymie
ieszcze sie aż do tych naszych lat w iego kościele na Watikanie dochowala / y
perwonych ia czasow w kazania. Jako y o Jerolimskiej Jakuba s. napisal Eu-
sebius / iż aż do Constantina wielkiego czasow / dochowana byla.

W Antiochey Piotr s. na swoim miejscu zostawil Ewodiusa / iako pise
s. Ignacius / a z Rzymu do onych Chrescician przy Antiochey w Poncie / w
Galacyey / w Capadocyey / w Azey mnieyszy / y Bitinicy / ktorych sam nau-
czal / list pierwszy swoy napisal z Babilonu / to iest z Rzymu. iako na koncu
sam w nim mowi. Rzymskiego miasta y poganstwa balwochwalstwo na-
zwal Babilonem. Bo tam wielkie byly y sporne bogow y katanow zamie-
ski / ktore s. Ewangeliey kazanie trudnily: co pise Eusebius stare kościelne
Doktory przywodzac. A Jeronym s. ma te slowa: Marka / prawi / wspomni-
na Piotr s. w liście swoim pierwszym / gdy Babilonem figuralnie Rzym zo-
wie. Jako y Jan s. w Obiawieniu. W czym sie heretycy nie poczuli iako
ślepi. O Janie s. znai / iż gdy o Babilonie mowi / o Rzymskim miastu mo-
wi. a gdy Piotr s. Rzym Babilonem zowie: przyznac sie do tego niechca /
aby bytnosci Piotra s. w Rzymie nie przyznali. A druga iest zlosć y slepota
ich: iż to co Jan s. o Rzymskim y poganskim miescie / o spornosci y o grze-
chach onych Rzymian Cesarzow / Pogan y panow wszytkiego swiata /
mowi: to oni kościolowi s. ktory iuz był w Rzymie wszepiony / przypisu-
ia. Insa rzecz miasto Poganskie y pelne na Boga prawego bluźnierstwa / y
balwochwalstwa: a insa / kościol Boży w nim ieszcze na on czas nowy y maly
y na mlodym szepie.

Niechby patrzyli na Jeronyma s. ktory tez Rzym Babilonem y ona w
purpure ubrana nierządnicą zowie: ale kościol s. w Rzymie dziwnie czci y
wychwala / mowiac: Ludu Rzymskiego wychwalaię wiare Apostolskim
swiadectwem / a gdzie sie indziej z taka chęcią y kupą do kościolow ss. Me-
czennikow / y do grobow ich zbiegaię: a gdzie Amen / iako z nieba piorun z
takim pogromem bżmi iako tam: Nie iżby Rzymianie insa wiare mieli /
iedno te co wszysey Chresciane: ale nabozenstwo tam y prostota do wiary
wietfa.] A na drugim miejscu mowi: W Rzymie iest s. kościol / sa zwoy-
stwa Apostolow y meczennikow / iest Chrystusowe prawdziwe wyznanie / iest
wiara od Apostolow naucezona. tam podeptane iest poganstwo / a imie Chre-
scianskie co dzień sie wyzsey podnosi.

Piotr s. tamze w pierwszym liście swoim każe czynić pocałowanie swie-
te tym do ktorych pise. Co y Pawel s. czyni często. Na początku iako mie-
dzy Pogany / pocałowanie był znat przyiaźni przy witaniu: tak y Chrescian
tez pierwszych był zwyczaj pocałowania / iuz nie swieckiego / ale swietego / w
ktorym sie tylo zgoda / iednosć / y wprzymy przyiaźni znaczyła. Co y w koście-
le po modlitwie przed przyjmowaniem przeosztych tajemnic / na znat zgody
y wprzymey miłości Chrescianskiej czynili / mowi Origenes / y Justinus / y
Cyrillus. gdy osobno białegłowy / a osobno mezczyzn tak sie pozdrawiali / y
swiata zgoda / y sercá ieden ku drugiemu wprzymosć pokazowali. Co potym

Serm: 19. de San-
ctis.
Modlitwa o Ca-
thedrze Rzym-
skiej.

Stolica s. Piotra
w Rzymie.

Lib: 7. cap: 14.

2.

Antiochia s. Piotr
Ewodiusem po-
lecił.

Epist: ad Antio.
List Piotra s. z
Babilonu. iest
z Rzymu.

Euseb: hist: lib: 1.
cap: 14.

De Script: Eccl.
Babilonem Rzym
s. Piotr zowie.
Slepota herety-
cka.

Inse miasto pa-
ganskie, a insy
kościol Boży w
nim.

3.

In pref: de Spiri-
tu S.
Rom: 1.

Ad Marcellam.

4.

Pocłowanie y
Chrescian.
Rom: 16.
1. Cor: 16.
2. Cor: 13.

Orig: in epist: ad
Rom.

Iust: orat: ad Anto.
Cyr: Catec: y Myst.

5.
Márka s. Piotr s.
milował.
Wysłał go do Ale-
xandriey.
Alexandria pier-
wsze ma miejsce
po Rzymskiej sto-
licy.
Decret: de lib: A.
pocriphis.

6.
Márek s. po Láci-
nie Ewangelia
napisał.
In Synopsi ad Con-
stantem.
Euse: lib: 2. cap: 14.
& lib: 3. cap: vlti-
mo.

7.
Co są tłumacze
mili Apostolo-
wie.

Hieron: ad Helbi-
dian epist: 130.

8.
Grecki ięzyk w
Rzymie wszar-
dzony.
Iuuen: Saty: 16.
Suor: in Tyber.

9.
W Aquilei ey Má-
rek s. przelożył
swoje Ewangelia.

10.
O vcięciu pálca
s. Márka.

11.
Krolestwa sacho-
due Piotr s. náu-
czył.

Kościół odmienił / że to drugdy bez iákich zlych myśli być nie mogło: iż dżiś
miasto pocátowania twarzy / krzyż s. ábo iákíe reliquie cáłować podáia.

W tym też liście Piotr s. Márka Ewangeliste / iż go bázro milował / sy-
nem swoim zowie. Ktorego wysłał z Rzymu do Alexandriey do Egiptu / áby
tám był kościoła onego pierwszym Biskupem / Ktorego też Philonowi
Zydowskiemu Doktorowi z Alexandriey pilnie zálecił / gdy z nim w Rzymie
dobrey przyiązni Piotr s. záżywał. A dla tego Alexandryjska stolica pierwsze
miejsce miała po Rzymskiej / a niżli Antyochenska / iż ia Márk s. imieniem
Piotra s. postawił; iáko Gelazyus piśe mowiąc: Weora stolica w Alexan-
driey imieniem s. Piotra od vczniá iego Márka y Ewangelisty poświęcona.
Bo on od Piotra s. do Egiptu posłany / słowo prawdy opowiadał / y me-
czeństwo podiał.]

Alle nim s. Márek wyszedł z Rzymu / Ewangelia swoje po Lácinie Rzy-
mianom gwoli napisał. Co s. Athanasius áwiádeczy: Ewangelia / práwi-
wedle Márka w Rzymie od s. Piotra opowiadána iest / á od s. Márka napi-
sána / y od niego poty w Egiptcie y w Pentápolu y w Libi ey rozgłoszona iest.
A Eusebius mowi / iáko od Pápiás y Clemensá podáno iest: iż Márka Rzy-
mianie pilnie prosili / áby im ono co Piotr s. opowiadał / napisał. Bo był tłu-
maczem y towarzyszem Piotra s. To piśmo gdy Piotr s. przeczytał / pochwa-
lił y swoia władza áby ie w kościele czytano / vtwierdził. To Eusebius. y Cle-
mens Alexandryjski toż mowi / y Hieron: de script: Eccl.

A iż Márka s. Pápiás y inni zowie tłumaczem Piotra s. wiedzieć sie mo-
iż 3 strony mowy y ięzyka niepotrzebowáli Apostołowie tłumacza: y Piotr s.
po Lácinie w Rzymie nauczał: ále trafiało sie / iż gdy s. Piotr po Lácinie ka-
zał / inych sie narodow ná kazanie náchodžilo / ktorzy po Lácinie nie rozumie-
li. Dla nich był ten wykládacz / áby sie pracey wymováło. Abo gdy co trudne-
go Piotr s. iáko y inni Apostołowie mowali: či tłumacze wykládáli. ábo gdy
co pisáli iednym ięzykiem / oni ná drugie ięzyki przekládáli. Toż sie mowi o
Páwle s. o ktorym też piśa / iż iego wykládaczem był Tytus.

Gdy tedy gwoli Rzymianom y Włochom zá ich prosba / iáko sie rzekło /
Ewangelia Márek s. napisał: perwona rzecz iż ia po Lácinie napisał / Lácinie
kom y ludziom w Rzymie zacnym / ktorzy sie w swoim ięzyku kocháli / á onych
wiekow Grecki sobie byli obzyczdzili / iáko by niewieści y miekki. Tyberius
Cesarz gdy co miał rzec po Grecku w Senacie / tedy odpuszczenia prosił /
mowi Swetonius. y żołnierzom roszkał / gdy kto ich po Grecku v sadu py-
tał / áby po Lácinie odpowiedz dawáli. y ten Claudius zacnego w Greci ey
vrzednika / iż po Lácinie nie vniął z vrzedu złożył / tenże Swetonius piśe.

Vczem w ięzyku Greckim poznawáia / iż iest Márek s. z Láciniskiego ná
Grecki przelożony / gdy w tertcie Greckim ná poly Láciniskie słowa náydniá.
Jest y w Aquilei ey mieście Włoskim / iáko piśe Piotr Biskup Aquileyski / po-
danie y tradycja: iż Márek s. posłany od Piotra s. do Alexandriey / idac przez
Aquileia / tam swoje Ewangelia z Láciniskiego ná Grecki przelożył / y origi-
nał z Aquilei ey przeniesiony iest do Weneceyey. Był też insy Márek powinny
Bárnáby Apostolá / do ktorego sie domu w Jeruzálem Chrześciánie scho-
dzili / dla ktorego Páwel s. od Bárnáby sie ná drogze / w náwiedzaniu ko-
ściołow / oddalił. Zwano go Ioannes Mariæ Marcus. á tego Ewangelis-
te zwano tylko Marcus.

Prożna też o nim oná iest powieść ktora wieley ludzie wnieśli zá pospo-
litym rozumieniem: iż by sobie pálec iáki vciąć miał / áby káptan nie zostál.
Pustelnik to iákis Márek tegoż imienia vczynił / ále nie ten Ewangelista.

Piotr s. w Rzymie mieszkáiac / nietylo Włoska ziemié / ále Gállia / His-
pánia / Afrike / Sycylia / y wyspy przyległe Ewangelia oświecił / y sam wy-
biegaia

Rok P. 46. Piotra ś. 2. Claud: 4.

37.

biegając y wcznie swoje z Rzymu wysyłając na one święta robote. O czym Innocentius ś. Papież napisał / iż w tych stronach żaden inny Apostoł nie był okrom Piotra ś. Tłuch / prawi / wkaże / który na zachod Apostoł y do Afryki zabiegał: Sam Piotr ś. te wszystkie kraje przez wcznie swoje które rozsyłał / Ewangelia oświecił. O czym są świadectwa w starych Mętyrologiach / y w podaniu a pamiętce pisanej kościołom / Gallii y Hiszpanii. W Sycylii Piotr ś. postawił Biskupa Panceracyusa / Marciana / Berillá / Philippa w Capuey Priska. w Neapolim / Aspra. w Równie / Apolina. Do Gallii wysłał Biskupa Marcialisa / Materna / Waleriusa / Syrata / Trofima / i. y inne. Także do Hiszpanii Torquata / Cresiphonta / Secunda / i. y inne. o których może się co na swoich miejscach wspomnieć.

Rok Pań: 46. Piotra ś. 2. Claudiusza 4.

Tym roku umarł Agrippa król on szczęśliwy / gdy go nawyższego szczęście podniosło / iako Łukasz ś. napisał. umarł spóźnia y przed śmiercią / skarany od P. Boga za rozlanie krwi Jazubá Apostoła / y za Piotra ś. któremu toż uczynić chciał. W Cesarziewy gdy za zdrowie Cesarza Claudiusa święta y igrzyska sprawował: dnia wtorego w białą ścieżkę ze siebie bardzo iasna wbrany / wyszedł do ludu na widokach onych siedzącego / y przemowę im czynił. Szata ona od słońca oświecona / iasność wielką z siebie puszczając / żład pochlebcy zwołali one słowa / a lud wszytek z nimi: iż to głos Boga a nie człowieczy. a on głupiec w tym się zatoczył / a też ci z siebie nie złożył / ani iey P. Bogu oddał. y przeto zaraz wderzył weń Anioł Pański (on podobno który Piotra ś. z iego ręką wyrwał) y tamże na stolicy oney nie iako Bog / ale iako robotnik niedźny y błoto wpadł. Śmiertelna choroba zarażony / w której roztoczył iego synowi / który był w wychowaniu u Cesarza y także Agrippa zwany był / nie iest dane / ale na nie Claudius starsze Jadusa posłał. Bratu tylo iego Herodowi królowi Calcidis / moc y prawo na kościoł y podawanie nawyższego kaptana / darował.

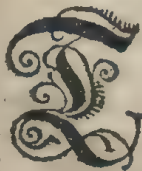
1.

Akto: 12.

Agrippy król
śmierć.
Ioseph: antiq: lib:
19. cap: 7.

Syn Agrippy.

Rok Pań: 47. Piotra ś. 3. Claudiusza 5.

W czasie Paweł ś. biegając z Barnabą po wielu królestwach y miast / po Seleucyey y Cyprie / Pafidiey / Ikonium y innych / to czynił co wypisał Łukasz ś. Elime czarowniką ślepotę pokarał / y Pawła Starsze nawrócił. Żydów wiele pozyskał / a drugim pogroził niewdzięcznym / proch z nog swoich na nie otrząsając wedle rozkazu Pańskiego. Czym się znaczyła taka mowa żalobna: Tiedla swegośmy tu pożytku / ani dla pieniędzy y dobr waszych przyszli / y prochu waszego brać na nogi nie chcemy. samo wam zbawienie od Boga y wieczne królestwo z nim / darmo z miłości ku wam przynosim. Wiedząc iżście tak wielkim darem wzgardzili. Co wam ku wielkiemu potępieniu będzie.

Paweł ś. w Ikonium długo prawda Ewangelii / iako piśc Łukasz ś. ściepiac / Tekle panna pozyskał Panu Bogu. Czego zamilczał Łukasz ś. iako y innych wiele rzeczy: ale podanych o niej powieści bez omyłki prawdy żywych / pełna iest w Dycow świętych / Greckich y Łacińskich. Okrom tego co się w iey żywocie piśało 24. Septembra / to się dokłada. Grzegorz Tyfenski tak o niej piśc: Taka myrrhe zmieszana z czystością lilii / megdy Pa-
wel 3 vst

1.

Pawł. 1. drog.

Akto: 13. 14.

Lucas 10.

2.

Tekla panna y
czennica 1. Pa-
wła.

In Cantic: hom: 4.

Haref: 74.

In AG: hom: 25.

Tekla słotem ka-
zanie Pawła s.
kupowała.

Hom: 22. ad pop.

Ad Simplicianum.

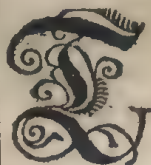
Ad Oceanum.

Zakazał Paweł s.
Tekli, aby z nim
nie chodziła.

wet z wst swoich do wst s. dziewice wlewał / a ta była Tekla / ktora kropkami
liliej z serca swemi wyciekającemi / człowieka zwierchnego vmorzyła / y po-
żadliwość wgasila.] Epiphanius też o niej mowi: Tekla trąciła na s. Pa-
wła / ktory ia od małżeństwa odwoła / gdy oblubiencą miała wrodziwego /
pierwszego w mieście / bardo bogatego / bardo zacnego y iásnego. Wzgárdziła
ona swieta ziemskimi rzeczami / aby miała niebieskie.] Chryzostom mo-
wi: Sluchay o swietey Tekli: Ona / aby Pawła widziála / zloto swoje dala /
a ty zebyś Chrystusa widziál / y pieniadza nie das.] Bo iest w iey żywocie w
inych / iz gdy o wiare w Chrystusa / y o małżeństwo / do ktorego niechciała /
do wiezienia od swoichze rodzicom dana była: a o Páwle s. gdzie kazanie
miał slyś: zloto strożom dawała / do kazania sie Pawła s. wtradała.
A indziej tenże Chryzostom s. mowi: Szukay Pawła iako Tekla / abyś w
slyś: co do ciebie przezeń mowia.] Ambrosius s. wiele o niej pise: Miedzy
lwy panna wesola była / y czekała onych bestii bez strachu.] a ieszze wiecy o
niej pise lib: de virginitate. Także Jeronym s. o niej mowi: Tedy po me-
ce / w ktorey była skusona w Antiochey / zakazał Paweł s. aby z nim nie cho-
dziła: Zaden / prawi / z zoną na wojne nie idzie.] Bo pisa w iey żywocie
Gdy sie Paweł s. z Ikonium do Antiochey Pisidiey pusł: ona z nim bie-
żała. ale sie iey Paweł s. wrocił / kazal do domu / aby mu co do Ewangeliey
przeszkody nie uczynila. y dla tego Jeronym te slowa rzekl. Tekle Oycowie
swieci Grecy zowia pierwsza miedzy pannami meczennicza / iako Irido-
rus Pelusiota. y drugia ia pierwsza cotka miedzy pannami Apostola s. nazwa-
wala. A gdy Oycowie swieci iakiey bialej glowy / cnoty wysokie zalecaia:
do Tekle ia przyrównywaia. Iako tenże Jeronym Melania do niej / stawia-
ia / przyrównal.

Rok Pán: 48. Piotra s. 4. Claudiusz s.

1.
W niebo wzięcie
mátki Bożey.
Euseb: in Chron.

Ego roku Pánstie 48. Paweł s. w Listrze włámionowany / kto-
regó też roku niektorzy / zwlaszcá Eusebius / klada zespócie ábo za-
snienie / ábo iako my mowim Wniebowzięcie naswietsey MAT-
KI Pána y Boga nášego IESVSA CHRISTVSA. O czym wiel-
kie miedzy Pisarzmi y Doktormi kóscielnemi iest dowiadowan-
ie: iako y gdzie y ktorych lat swoich z tego swiata wstapila: ale málo co pe-
wnego nayduia. tak P. Bog to chciał zaslonić / y nie dopuscił abyśmy to z
gruntu wiedzieli. To napewniemy y na tym sie sádzim / co kósciol s. nam o-
powiada / gdy Wniebowzięcie iey 15. Augu: swieci / iz do Syna swego wzie-
ta iest z ducha y z ciałem. Bo ták przystoyno było / a w PANA nic nie máł nie-
podobnego / y on sam ma wolność / práwa swoje / ktore sam stawi / podno-
sić / y onym vblizyc gdy mu sie podoba. Iako mátkie swoje namilśa wyial z o-
nego práwa grzechu pierworodnego: tak ia też y z tego wyial / aby pospolie
tego y ostatniego zmartwychwstania cialo iey nie czekało przeczyste; ale z
raz z ducha zaplate y cześć swoje máło. Ine rzeczy okolo tego Ráznobzie-
iom sie polecacia. My sie iey przepadrozsey y powazney modlitwie y obro-
nie zalecamy. List naswietsey PANNY tej mátki Bożey do Ignacyusza
y iego do niej / pewności nie ma. Nie wiedziál o tym Jeronym swiety / y
inni starzy.

2.
Ornat nawyśse-
go Biskupa, dany
w moc Zydom.
Ioseph: antiq: lib:
20. cap: 1.

Sadus Starosta Judycki poczał Zydom starszym w Jeruzalem nálegac /
aby ornat ábo vbior kapłana nawyśsego do iego reku y mocy Rzymstiey do-
wieże Antoniny / iako było pierwey / dali. Oni prosili aby mogli do Cesa-
rza sáмого Claudiusza do Rzymu iachac / y o to go vzywac / aby z mocy ich
brány nie byl. Czego gdy im dopuscił / posłali do Rzymu. Był ná dworze

Claudio

Rok P. 49. Piotraś. 5. Claud: 7.

39.

Claudiusowym syn onego Heroda Agrippy / także Herodem Agrippa nazywany / w wielkiej w Claudiusa łasce / y dla niego uczynił o co prosili. Lecz to szczęście nie długo im służyło.

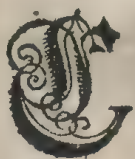
Rok P. 49. Piotraś. 5. Claud: 7.

Awelś. odprawiofszy z Barnaba wielką drogę / y pracę pełną robota / która wielką liczbę dusz / za pomocą tego który ie posłał / pozyskał / do Antiochey do Syriey zład był wysłany / wrocił się / oznajmując bráćciey co Pan Bog z nimi czynił / á iż wrocił do wiary Pogaństwu otworzył.

I.
Paweł się i. do Antiochey wrocił.

Rok P. 50. Piotraś. 6. Claud: 8.

Cesarz Claudius tego roku pogłowne bráć y lud w Rzymie liczyć kazał. Wtáżło się ludzi / mowi Tacitus / po sześćdziesiąt kroć y dźięć wieść sto tysięcy y 4. tysiące. O iaki lud był samych Rzymian / y iaki wielkie było to miásto / o które się Piotrś. pokusił. O iako wielkie morze / w które sieci swoje ten rybak zápuścić śmiał.

I.
Pogłowne zá Claudiusa w Rzymie.
Tacit: lib: II.

Rok P. 51. Piotraś. 7. Claud: 9.

Z tego Roku Claudius Cesarz z Rzymu wszystkie Żydy wygnąć kazał / á to z tej przyczyny / iż się o CHRISTVSA z Chrześciani swarzac niepokojie czynili. O czym Orosius z Swetoniusa Pogańskiego tak piše: Dźiewiatętego roku panowania Claudiusa / powiáda Josephus / iż Żydy z Rzymu wygnano. ále mi wietřa wiáre czyni Swetonius / który tak mowi: Claudius Żydy zá powodem CHRISTVSA co dźień się burzace / z Rzymu wygnał. Ale iesli Żydy burzace się przeciw CHRISTVSOVI pohamować / ábo iesli też z nimi záraz Chrześciani bliskiego z nimi nabożeństwą / wygnąć kazał: z słow sie iego nie pokazuje. Znáł wielki / iż się inż od Piotraś. wiára w Rzymie szczepiona / szerzyła. Wá która Żydowie naprzód / iako w Jerozaleń y we wszystkie ziemie swiey poczęli / srodze powstawali / y mocne Pogań y Pány wielkie ná wierne pobudzali. á dźudzy się im y z Żydořtwa y z Pogaństwa Chrześciane nowi sprzeciwili / y záchodzili swary y nárazdy iakię y zamieřki / dla których Cesarřki ná nie wyrok przysędił. O tym wygnaniu ich y Lukášś. nápiřał. Rozkazał / práwi / Claudius wszystkim Żydom z Rzymu wychodzić. między którymi był Priscilla y Aquila.

I.
Żydy wszystkie y s nimi Chrześciane z Rzymu wygnano.
Oros: lib: 7. cap: 6.
Sueton: in Claud.
In Claudio.

Z wygnaniem Żydow z Rzymu / Piotr też ś. wřtąpił / y puřcił się do wschodnych kráiorow / y był tego roku ná onym Concilium Jerozolimřkim / o którym Lukášś. piše. Powiáda Metaphrastes Grecki / iż Piotr ś. z Rzymu ná ten czas wyszedł / do Afryki záiachał / y tam kořciol w Kartáginie szczepił / y w nim Brescencyusa weznia ná iego sprawowanie zostawił / á potym do Alexandriey przysędił / y tam Márka biskupem uczynił / y zá tym bywřszy w Tebis / y Rufa tam zostawiwřszy / do Jerozaleń przybył. ále niewiemy skąd to ma Metaphrastes.

2.
Ařto: 18.
3.
Piotr ś. z Rzymu wřtąpił.
W Afryce kořciol szczepił Piotr ś.
29. Iuni Metaph.
T w Alexandriey.

Ná tym Concilium Jerozolimřkim iź był ś. Paweł / sam o sobie do Galatów powiáda / á iź to 14. był rok po iego náwroceniu. A Piotr ś. iako stářszy / naprzód mowiác: wszystkie watpienie y pyćanie odprawił: iź obřezanie / y chowanie zakonnych obřadkow przez Chryřtusa wřtáło. Ná iego zdániu

4.
Concilium Ierozolimřkie.
Galat: 1.
Ařto: 15.
Obřezanie y takonne Ceremonie wřtály.

y rozumie

Contra Faust: lib:
32. cap: 13.
Epiph: hæref: 28.

5.
O podzieleniu ka-
zania.
Galat: 1.
Asto: 10.
Asto: 15.
Asto: 16. 17. 18. 19.

6.
In epist: ad Galat.
Rom: 9.

7.
8.
Zesłanie Piotra s.
z Pawłem w An-
tiochiey.
Galat: 2.
Rozmowa Piotra
s. z Pawłem, kro-
ra drudzy zle po-
swarkiem sowa.

9.
Iako pogodzić o-
ne trudności oko-
to przygany Pio-
trowi s. od Pawła
Pawel s. po tej
przyganie sam Ti-
motheusa dla tá-
kiejże przyczyny
obrzezał.
Asto: 16.

y rozumieniu wszyscy przestáli. Jakub tylo s. przydał / aby narodowie tego nie iedli / co Dyabłom ofiarowano / á żeby sie porobstwá strzegli. Bo tego Poganie zá grzech sobie nie mieli. A co przydaie sie / aby też ze krwi y rzeczy zadawionych nie iedli: to sie sstało do času / aby sie narod Żydowski nie tak bárzo odrażał / gdyby mu też nieco zakonnego / co bylo nie ciężko / zostawio- no. á żeby oboj lud mocno y w zgodzie ná iednym wogielnŷ kámienu CHRI- STVS IE SVS IE, zostawał. Ták s. Augustyn. Przyczyna tego Concyl- ium był Cheryntus heretyk / iako pise s, Epiph: náuczając iż zakon Moyses- sów chować potrzeba.

Ná tym Concylum iako Pawel s. do Galátor pise / zda sie tak iakoby sie Apostołowie praca y kazaniem podzieleni: aby Piotr s. z Janem y Jaku- bem samym Żydom / á Pawel s. z Barnába samym Pogánom Ewángelie przynosili. áleby to zle bylo rozumienie. Bo Piotrowi s. wŷytki owce CHRI- STVS swoje zlecił y z Żydom y z Pogan / y o wŷytkich rzekł do niego: Záb- iay á iedz. y sam o sobie Piotr s. rzekł: iż mie Bog napierwey do nawroce- nia Pogánstwá obrat. Pawel też s. po tej znowie / wŷedzie pierwey do Ży- dom Ewángelie wnosil / toż do Pogan / iako pise Łukasz s. Nie był tedy ten podział ná kazanie y nawracanie ludzi do Ewángeliey: ále tylo ná opie- kę y osobne stáranie / aby ci co z Moysesá posli / mieli swego wodzá / do k- regoby sie wciékali: A ci co z Pogánstwá / mieli také swego opiekuná z ktore- goby sie cieŷyli. To ták s. Jeronym. Poczesnieŷŷa y wczáŷŷa opieka Piotr s. wziął / iako przelożony y stárŷŷy. Bo ná on czas wierni z Żydom wierŷŷa część mieli w kościele Chrystusowym / iako synowie testamentow y wrodzo- ne rozgi oliwy / z ktorych sie národził CHRISTVS wedle ciála: á niŷli Pogá- nie / ktory z láŷki sa przypuŷczeni do uczestnictwa obietnic Boskich / y iako lesne rozgi w dzewo tłustey oliwy / wŷczepieni sa. A bárzo też dobrze zowie sie Pawel s. Doktorem Pogánstwá: bo wieccy Pogan do kościoła s. názbie- rat / á niŷli Żydom. Żydowie mu sie sprzeciwili / á Poganie go czáli y slucháli.

Po tym Concilium Piotr s. y Pawel zesli sie do Antiochiey / czego Łu- kasz iako inych rzeczy wiele nie nápisal / ále Pawel s. sam w liŷcie do Galá- torw oznaymil. A ták sie sstała oná rozmowa Piotra s. z Pawłem / ktora drudzy poswarkiem smieli zwác / ábo grzech iaki y sprzeciwienie Piotrowi s. przyczytác: z tego iż Piotr s. dosyć czyniac dekretowi Jerolimŷkiemu / k- ry sam naprzod wyrzekł / nie ŷył w iedzeniu po Żydowsku / ále z Pogány wierni iadl rzeczy v Moysesá zakázane. Lecz gdy z Jeruzálem niektorzy Ży- dowie wierni od Jakubá do Antiochiey przyŷli: On gorŷŷych niechcac / z ni- mi po Żydowsku ŷył. Co sie Pawłowi s. nie podobáło. y mowi / że przygá- ne miał w tym / nie proŷto w Ewángeliey idac / w ktorey iuŷ Żydom nic do- gádzać nie miał. Obojá rzecz rozumieniu nieprzyŷtoyna / y tá / aby w tym Piotr s. przygáne miał / y tá / aby Pawel s. iŷyl Piotra s. á mowił náń to co nie bylo.

Iakož to pogodzić: Ták zá pomoca Boŷa. W káždym wczynku iest przedŷewzięcie serdeczne tájemne / ná ktore sam Bog pácrzy: iest też sámá rzecz widoma / o ktorey ludzie sádzić mogá. Sercá y myŷli Piotra s. sádzić Pawel s. nie mogł / widomy wczynek osádzić mogł. w ktorym też dwoie w- waŷenie być moŷe / ábo sámey rzeczy czynionej / ábo tego co z niej wychodzi. Sámá rzecz ktora Piotr s. czynil / byla bárzo dobra: iż raz z Żydy po Żydow- sku / á drugi raz z Pogány po Pogánŷku iadl: dla tego / aby sie oboie od E- wángeliey ták zpiedlá nie odrażáli / á pomálu y nie znáglá Moysesá sie z ŷwe- mi ceremoniami zágrzebał. W tej rzeczy żadnego grzechu nie bylo. Bo to sam potym Pawel s. czynil / gdy dla Żydom aby sie nie gorŷyli / Timotheusa wedle zakonu / iuŷ po tym Concilium / obrzezał. y w Cendrach iako Názá- rencyŷ

reńczył włosy sobie ogolił. y przed poimaniem swoim w Jeruzalem w kościele ofiary Moysesowe y oczyszczenia zakonne czynił. Dobry to był y święty w czynach / aby sie ludziami odraża do Ewangelii oddalała. Co sam sobie Paweł s. chwali / mówiac: Żydy byłem iako Żyd / z Poganymi byłem iako Poga- nin / abych wszystki pozyskał Chrystusowi. Lecz z takiego postępu mogli sie kto wzgorzyć z Piotra s. y przywodzić do chowania Moysesowych zakon- nych ceremonii. Toż z Pawła s. gdy Tymotheusza obrzezał / ieficze przedzy w- rość mogło.

To obadwa przygane mieli: Nie mieli. Czemuż tedy Paweł s. mówi iż Piotr s. przygany był godzien: Dla tego: iż z iego dobrego y świętego poste- plu wrość mogła zła rzecz / to jest / iż sie kto do chowania Żydowskiego zako- nu pobudzić mogł. Lecz o tym Piotr s. nie myślał / aby kogo wzgorzył. y owsem te myślniał / iako y sam Paweł gdy toż czynił / aby nikt pogorszony nie był. Temu tedy przyganiał Paweł s. co być mogło. Owsem na czas on trocki temu sie zabiegato / aby sie nikt nie gorzył: przeto grzech y przygana żadna w tych personach dobra rzecz czyniaczych / naleść sie nie może. A przedsię y w tym znać było zacność przełożenia Piotra s. iż za nim siedł w tej mierze Barnabas on tak wprzymy y miły towarzysze Pawłowi y inni z Ży- dow wierni / na Pawła s. wspomnienie niedbał / a Piotra sie s. iako własne- go wrzemię swego trzymając. Co sam Paweł s. wyznawa. O tym Pio- tra s. z Pawłem s. rozmawianiu / wiedli spor w przyjaźni dwaj pierwsi Do- ktorowie / Jeronym y Augustyn. Jeronym Piotra s. bronił / iż przygany nie miał: y Augustin Pawłowi s. słowa omylnego przyczytać niechciał. oba w prawdzie nie pobladzili / za takim porównaniem iako nasz Baronius ma- dze wywodzi / y iako sie już powiedziało.

Pod tymże czasem s. Paweł w Antiochii bedac / rzekł do Barnaby: Nawiadźmy bracia we wszystkich miastach w ktorychesiny słowo Boże opo- wiadał / iako sie mają. Na co gdy Barnabas przyzwolił / a do obierania to- warzysha przyšlo: tam sie nie zgodzili. Barnabas chciał wziąć Jana Mar- ta / a Paweł s. iż był od obu pierwey wśedł / a opuścić ie był / mieć go niechciał / aby sie tym był wkaral. Lecz ona różnica y różne rozumienie w wielkiej mi- łości było. Nie sie na sie nie iatrac to uczynili / co była wola Boża z wiet- szym pożytkiem kościoła iego. Bo Barnabas puszczając sie potym sam z Martkiem do Cypri / tam wielka Bogu posługe uczynił.

Mienia dundzy iż z Cypri zabiegał był do Włoch y śnać był w Rzymie: Ale nie pod ten czas gdy Claudius wszystkim Żydom Rzymu zabronił: mu- siało to być za Nerona / iesli był w Rzymie. To perwa iż był w Mediolanie / y on tam kościół fundował iako mają stare podania y wywody nieomylnie w tym kościele. Paweł s. wzięwszy Sille za towarzysza / biegat do Syrii y Cylicii / posilając kościoły / y rozkazuiac im / aby chowali stanowienia Apo- stolow y starszych abo kapłanow. Nietylo Ewangelia ale y ustawy star- szych kościelnych opowiadali / iako z Duchą s. pochodzace. Bo przy nich przydano: Tak sie nam zdato y Duchowi s. Nie mamy przestępować star- szych naszych rozkazania y wyrokow ss. Concilii. Bo sa z Duchą s. Prawa ich ważne w nas być mają: Kto was słucha / powiada PAN / mnie słucha.

Bedac Paweł s. w Listrach / Tymotheusza młodzieńca nabożnego chcąc mieć za towarzysza y syna duchownego / a z soba go na drogach swoich wo- dzić: iż oycą miał Poganina / dla Żydow obrzezał go. Z czego dziwnie w in- ne czasy bronil y pisał mówiac: Jesli sie obzezować będziecie / Chrystus wam nie pomoże: to sam uczynił. Dla czegoż to: izali w tym gdy o takie ceri- monie Piotrowi s. zdal sie przyganiać / sam przygany nie miał: Nie miał / iako y Piotr s. nie miał: Bo sie na czas a nie z prawą ani z potrzeby duszney / do-

Acto: 21.

10.

11.

Galat: 2.

Hieron: epist: 86.
&c. vsq: ad 97.
Aug: ep: 9. &c. vsq:
ad 19.

12.

Nawiedza kościo-
ły Pawła s.
Acto: 15.
Roinica w mło-
ści y s pożytkiem.

13.

Barnabas był w
Mediolanie.

14.

Biegane Pawła
s.
Ustawy starszych
Pawła s. trzymać
kazal.

Lucz 10.

15.

Tymotheusz obrze-
szany.
Acto: 16.
Ad Galat.
Pawła s. nie po-
bladził obzezua-
jąc Tymotheusza.

Okoliczności ma
dremu.Lib: de mendacio
cap: 5.

brym sercem y dla zbudowania / aby sie Żydowie onego miasta od Ewangeliey nie odróżili / to uczynilo. Co sie brać w przykład y na pogorszenie nie miało. Jakoż na ten czas żadnego pogorszenia nie było / y owsem do zbudowania wiele Żydow y do pociągnięcia ich do Ewangeliey ono sie obżezanie raz tylo sstało. Wielka jest mądrość na okoliczności patrzyć / z których odmiány czynić mądry może. Co dziś y na tym miejscu pożytecznie / to iutro y na innym miejscu y w innych osobach / škodzić może. W tych rzeczach ktore sa na obie stronie / wedle czasu wolne. Tak s. Augustyn.

Rok Pán: 52. Piotra s. 8. Claud: 10.

I.
Asto: 17.
Co to są Areopagus.
Suidas.
August: de Ciuit:
lib: 18. cap: 10.
Isidorus Pelusiota
lib: 2. epist: 91.

Sąd o religia y
Pogan.
W nocy czyniony.
Sędziowie mil-
czacy.
Cicad Attic: lib: 1.
Euseb: in Chron.
Gellius lib: 12.

2.
De Euang: verita-
te lib: 9.
Światłość wielka
Pawła s.

Asto.
Ostrożność Pá-
wła s.

3.
In Philop.
Bog nieznaiony
w Athenách.
In Act: Apost.

4.

Apostol s. do Athen wniósł światłość s. Ewangeliey y przed Areopagitami rzecz czynił. Był to Areopagus, miejsce sądow y iako v nas jest Tribunal / do którego sie sady y z dalekich krajów przynosily. Bo dziwnie byly sprawiedliwe / y mienaruszone na onym Tribunale wyroki wychodziły. Obierano do niego ludzie z wielką a doświadczoną cnotą / z wielką nauką y wielkim ćwiczeniem y z wiadomością spraw ludzkich. Niżli kogo tam posadzono / pierwey iawniy o nim y o iego obyczajach y nauce y zabawach y ćwiczeniu y o życiu iego sąd być miał: a na niższych sędziach pierwey miał sędzić y na nich sie ćwiczyć. Bo tam nie przypuszczano iedno sprawy wieść / ale o krew y gardło / albo o obyczaj / albo o nabożeństwo y religia. Trzykroć na miesiąc zasiadali y to w nocy bez świece. Nie dopuścili nikomu oracyey albo długiey mowy y zabiegow czynić / iedno prosta powieść przelożyć. iesli sie kto wniósł do zaletow swey rzeczy / milczec musiał. Żaden z nich dając swe zdanie nic nie mowil / iedno znać dał na te albo na owe strone. A nic o sobie iako kto co rozumiał y skazal nie wiedzieli. y była przypowieść: Milczy iako Areopagita.

Stary to był bardo Tribunal y trwał do onych czasow / y sami Rzymianie niektore trudne sady do niego posylali. Lecz gdy s. Ewangelia światłość swoje rozpuscita / iako mowi Theodoretus / on też wstapil. Do tych Sędziow / iż sło o nabożeństwo y religia / przywiedziony był s. Pawel. Co tam mowil wypisał s. Łukasz. Wielkiey sie rzeczy wazyl s. Pawel / bo mieli prawo / ktoby bez ich sadu wiare nowa wnosil / albo sie bogow przał / iż na gardle karany być miał. y tak onego Sotru / a wielkiego Philosophá / ktory o iednym Bogu mowić y pisać poczał / na śmierć skazali. Ale Pawel s. o-
strożnie sobie poczał / od ich Boga / ktoremu on tytul napisali: Bogu nieznaionemu: Waszego wam / prawi / Boga przynosze / ktoremu nie znaiac go służyćcie.

Pise Lucianus Pogánin / iż ludzie w Athenách / y po stronách / przez tego nieznaionego Boga przysięgali. Decumenius Grecki Theolog napisal o tym taka wiadomość: iż czasu iednego był wielki mor y powietrze zaraźliwe w Athenách. o ktory gdy bogi swoje blagali / y prosili ich / y ofiary im wielkie y czci rozmaite czynili / aby one nedze y śmierć od nich oddalili: żadney pomocy nie mieli. y rozumietac / iż jest iaki Bog / ktoremu czci żadney ieszcze nie oddali / ktory ono złe powietrze na nie puscił: zbudowali mu nowy oltarz z takim napisem / Bogu nieznaionemu. y gdy mu ofiary czynili / powietrze ono zaraźliwe przestało. Tegoż im Pawel s. Boga zalecał y opowiadał / aby go znali y chwalili / tego co niebo y ziemia stworzył / y syna swego Chrystusa sędziego żywych y umarłych na świat posłał.

Jako mu ona namowa w Areopagu wysła / dał znać Łukasz s. iż sie iedni z tego śmiali / zwlaszcza gdy zmarłych wstanie wspomnial: dundzy go na inny czas słuchac chcieli. a ieden z nich wwierzył Dionysius / y białagłowa

Damaris

Dámáris y inni. Ten to jest Dionysius / który máiac lat 25. w Heliopolu w Egypcie pospolu z Philozophem Apolophanem / ná ono zácmenie slonca przy mece PANA nášego pátrzyli / á przyczyny / bedac w náuce o gwiazdach bázso cwičení / nálesć nie mogli : y oney sie dżirwey odmianie / ktora práwa wšytkiey náтуры przechodziła dżirwuiac dzień sobie on náznaczyli / kładac cū do ono do serca swego. Tā to ten Dionysius pomniac / káctwey sie Páwłowi s. do wiary vžyc dal. O tym zácmeniu y Poganie písali / iáko Origenes mo wi. O sloncu zá czásu Tyberiusá Cesárzá zácmenionym / zá ktorego pánowá nia PAN náš IESVS vžrzyžowany jest / y o wielkim trzešieniu žemie / ná písat Glegon lib : de temporibus. Slowa tego Glegoná nápisat Eusebius. A Tertullianus wymawia Pogánom / iz to w swych kšiegách máia / iáki w ten čas ná swiat przypadek sštal sie : To jest / onym slonca zácmeniem.

Wyšedšy z Athen s. Páwel / vdal sie do Korintu : gđzie przemiesťi wáiac / bawil sie robota reczna y rzemieštem swoim. Bo vmial namioty što rzáne robić / mowi Lukáš s. O nim mowi s. Chryšostom : On rzemiešnik okolo taborow / nie tylo Syccilia y Wlochy / ále wšytek swiat / slowo Bože opowádaiac / przebiežat / á tym časem rzemiešta swego nie opuščzat / ále što ry žšywal / y swoy chleb žarabiat. A rzecz oná pánow y zácnie vrodzo nych nie obražala. y šušnie. Czynili to y inni Apostolowie / gđy mieysce y čas do tego byl. Bo ták v s. Clemensá czytamy : Wy mlodzi / ktorzyšcie sa w kšcióle / bawcie sie ná robocie swey / ábyšcie y dla šiebie / y dla vbogich mieli / á kšciola nie obcižali. Bo y my / ktorzyšmy sa slowem Ewángeliey žábawieni / vrywáiac čas / roboty nie omieštkowamy. Bo miedzy námi iedni sa rybolowami / drudzy tabory robia / drudzy reka orža / y nigdy nie prožnujem.]

A gđyž s. Páwel byl robzánu zacnego y vczony : iáko sie rzemiešta tego náuczył : y robić sie nie wštydžil : Štarzy Kábinowie v Žydow Scemáháia y Althálion písá : iz štará práwo y zwyczay byl v nich : áby ci co sie pišmem s. bawili / reczna iáka robota vmieli / bez ktorey škonniejšy do grzechu žostáia. Štad s. Páwel iz tákie miedzy temi / ktorzy sie pišmá s. vczyli / wychowánie miał : robocie tež byl przywyšl y swoje rzemiešto vmial. o ktorym mowi sam : iz y šobie / y innym ktorzy przy nim byli / chleb vyrabiat. Nie izby to záwždy czynil iáko mowi s. Augustyn / ále gđy byl čas / á ina duchowna Apostolska robota nie žástepowála.

O tych nie mowiác / ktorzy z powolánie winni robić / á innych docho dow ná žywnošć swoje nie máia / iedno z pracey á reki swojey : tym šamym táki przykład Apostola s. šluzý / ktorzy chleb gotowy máiac / pożytecznie sie robota reki swey žábawit moga : ábo z náboženštwá / žeby vbogim z prace re ki swojey iálinužne dali / tákie miłosierdzie zá wielki štarb v Boga šobie po czytáiac / do ktorey trudzenie swoje wložyli. Abo žeby od myšli nábožnych y modlitew / ktore glowe drugdy trapiá / odetchneli / á cieštna robota šwiežšy do modlitwy y duchownych žabaw žostawáli. Abo žeby od náuki y pišania / ktore přewloka y dlugošcia žoladek pšnia / zdrowia popráwowáli / á krew šiedzeniem y myšleniem vmartwiona / robota ožywiáli. Abo nákoniec / žeby onego čásu / ktorego sie čytáć y včyć y pišáć nie godži / dla zepšowánie oczu y glowy y žoladka / gđy co innego nie žáchodzi / ná prožnowániu nie gubili / y myšli šiežlych y niečyštych / ktore prožnowánie přynosi / vštrzegli. O czym Epiphánus do káplanow mowi / chwalac piešny zwyczay tych ktorzy ná wzor Apostola Pávla / z kážaniem y náuka reczna robote čásov swoych miešáia / choć ich do tego ništ nie přymuša / iedno to z čeći swey chwále bney czynia.

Gdy Páwel s. byl w Korincie / gđzie wielkie cudá / iáko sam piše / ktore s.

Dionysius Areo-
págita widział zác-
menie w dzień
šmierci Páňskiey.
Dionys epist: 11. ad
Apollophanem.
O zácmeniu slon-
ca ná dzień šmier-
ci Páňskiey písali
Poganie.

Orig: in Matt: Tra-
ctat: 35.
Flegon lib: 13. & 14.
de temporibus.
Euseb: in Chroni-
co anni 33.

Tertul: in Apolog.

5.
Robota reczna s.
Pávla.
Homil: 2. ad Rom.

Apostolowie dru-
gdy rzemiešto ro-
bili.

Constit: lib: 2.
cap: 67.

6.
Iáko sie s. Páwel
rzemiešta nau-
czył.

Akto: 20.

De operibus mo-
nach: cap: 14. 15.

7.
Roboty z nábo-
ženštwá.

Roboty dla wyt-
chnienia od glo-
wnych prac.

Roboty dla popr-
wy zdrowia.

Dla rešćia čásu
ktorego sie čytáć
y včyć nie godži.

Epiph: harel: 80.

8.
w Korincie Pá-
wel s.

List Pawła s. do
Tessalonikom pier-
wszy w Koryncie
pisany.

9.
Nero od Claudi-
usa z syna wsiety
Kolonia Agrippi-
na.

Tacit: annal: lib: 12.

1.
Drugi list do Tes-
salonikom.

Tradycje.

2.
Galion. Acto: 18.
Dio lib: 60.
Seneca lib: 18. epi-
101.
Seneka przynro-
cony.
Seneka naucz-
ciel Neronow.

1.
W Koryncie ro-
zuchy.
Acto: 18.
Pawła s. biega-
nia.
V Galatow s. Pa-
wel.
Galat: 4.
Eusebijn Chronic.

2.
Matematycy z
Rzymu wygnani.
Annal: lib: 12.

1.
Pawel s. wraca
fy do Ephesu.
Acto: 20.
1. Cor: 15.
Z bestiami woj-
na.

Lukas opuscił / czynił przezeń P. Bog: pisał list pierwszy do Tessalonikom.
Bo tam wspomina / iż z Macedonicy przyszedł / był do niego Tymotheus /
który też nawiedzał Tessalonikę / y o ich wierze gorący Pawłowi s. powiadał.

Claudius Cesarz / brata swego Germanika po śmierci tego wziął za zo-
ne / ktora Agrippina zwano / y syna / y powinnego swego / Neron / za syna
wziął. Który potem na państwo po nim wstąpił. Ta Agrippina miasto
Kolonia założyła / albo rozszerzyła. Bo sie tam / gdy iey ojciec Germanicus
woyne w tej stronie wiodł / wrodziła.

Rok Pań: 53. Piotra s. 9. Claudiusa II.

M Otu Pańskiego 53. Apostoł s. Paweł w Koryncie będąc gdzie
pulkorá latá mieszkał / pisał list drugi do Tessalonikom / gdzie tak-
że Tymotheusa y Sylwana wspomina / którzy w ten czas przy-
nim byli. Przyczynę listu tego miał / iż słyszał o fałszywych pro-
rokach / że wiare Tessalonikom gorąco rozrywali / opowiadając
iż już przysię Páńskie zaraz będzie / y ostatni sąd. Czemu Paweł s. odpor-
dając / y także sie takich strzedz. W tymże liście zaleca naukę niepisana / ale mo-
wa podana. Jaka też jest w Kościele s. ktora wiele kácerstw obalamy / wie-
dzac że od Apostolow podana jest / y wiernie iey Kościół s. dochowywa. Kto-
ra wszyscy Doktorowie zalecaia / y ona kácerstwa tepia / iako Stephan Pa-
piez męczennik s. mowi (co sie potym powie.) nic nie wznamiać / a to co po-
dano trzymać.

W Dzieciach Apostolskich jest wzmianka o Gálionie Stároście Achá-
iey. O tym pisał / iż był rodzony brat onego zacnego Seneki / ktorego Mes-
salina pierwsza żona Claudiusewa / z ziemie wywolać niewinnie kazala: ale
gdy byla od tegoż Claudiusa na śmierć dana / Agrippina przywróciła Se-
neke y synowi go swojemu za preceptorá y nauczyciela dała / y gwoli temu /
bratu temu iego Gállionowi takie stárostwo v meza Cesarza zjednala.

Rok Pań: 54. Piotra s. 10. Claud: 12.

Paweł s. dla rozruchow ktore go w Koryncie potkały / wychodził
z tamtąd / y przyszedł do Ephesu / y tam troche zmieszkał / y pu-
ścił sie do Syriey / y do Cesariey w Palestynie / y do Antiochey / y
Azrey. A tam te strony cały rok zbiegawłszy: wrocił sie zasz do E-
phesu. Co Lukas s. pise / wiele rzeczy ktore na tej drodze czy-
nił opuszczać. Na tejże drodze był v Galatow / iako sam o sobie pise / iż go
przyieli iako Anioła Bożego / y by było možno / oczyby mu byli swoje dawa-
li. Philip Apostoł w Jerápolu w Azrey / Ewangelia szepiáć wkrzyczowany /
y kámiennymi przytłuczony / męczénstwo skonczył.

Pise Tacitus iż z Rzymu wygnani sa wszyscy Gwiazdarze albo Máté-
matycy / z tej przyczyny: iż Stribomannus nicał / na ktorego sie Cesarz oglá-
dał / rádził sie v nich o końcu y śmierci iego. Pánowie na takie nie lástawi / a
jednák restność do takich nowinek ludzie przywodzila / iż te wieści iako
czesto z Rzymu wyganiano / tak ie też zasz przywracano.

Rok P. 55. Piotra s. II. Claud: 13.

Biegawłszy Paweł s. Syria y Azya / roku tego wrocił sie do Eph-
esu / gdzie trzy lata przemieskał. Co tam czynił y iaktymi cudami
wiary s. popierał / napisał Lukas s. a to co wciérpiał opuscił.
Sam o sobie powiada: iż w Ephesie z bestiami woynie miał / to
jest Lwom albo Lám pártom / albo Niedzwiedziom do pożarcia
był po-

Rok P. 56. Piotra s. 12. Claud: 14.

był porzucon / które mu się nieiało pokłoniły / a skłody nie uczyniły. O czym piše Nicephorus y Origenes. Ale Chryzostom s. przez bestie złe ludźie rozumie / z którymi Apostoł walczył w Ephesie. Tamże chustki iego którymi czoło ścierał / choroby leczyły y czarty wyganiały. Czym się s. reliquie zalecają / o których na innym miejscu mowa.

45.

Nice: lib: 2. cap: 2.
Orig: in Periar: lib: 1. cap: 2.
Homil: 40. in 1. Corinth.
Chustka Pawała s.

Rok P. 56. Piotra s. 12. Claud: 14.

M Otu Pánstkiego 56. Páwel s. tamże w Ephesie przemieszkując / wiele czartow z ciał ludzkich wyganiał. O co się też iego przeciwnicy Żydowie pokusili. Ale gdy ich czarci słuchac niechcieli / puscili się do imienia Pána naszego IESUSA CHRISTUSA y mówili: Przez IESUSA którego Páwel opowiada / zaktlinamy cie czarcie abyś wyszedł. a czart się na nie puscil / mówiac: IESUSA znam / s. zaktlinanie czartow / o którym gdzie indziej nauka jest.

Tamże piše Lukasz s. iż wiele ludzi wiernych przestraszonych ónymi cudami przychodziło do s. Pawała y towarzyszw jego spowiadac się y opowiadac sprawy abo grzechy swoje. O spowiedzi jest też swieta y gruntowna nauka Kátholicka / o ktorej jest inſe miejsce do wtwierdzenia iey. Przy spowiedzi tamże wspomina doſyczymienie abo pokuta / która wiernym dawano: aby księgi czarnoksięskie y czarownicze / y inne złe pánstkie abo gwiazdarskie praktyczne palili a skłody nie żalowali. A tak za 50. tysięcy złotych iako tam na on czas były / śacować się one księgi mogły: które ogniem pogubili. Było to miasto pełne czarowników y takich ksiąg śatanſkiej nauki. Żad kościół ma obycaj / heretyckie y czarnoksięskie y inne fałszywe a wierze y obycajom škodliwe pisma ogniem wypalać.

Claudiusz Cesarz tego roku umarł. Agrippina żona iego truciźne mu zadała / aby syna swego Neroná rychło na pánstwie Rzymſkim widziałá. Żył lat 64. Na Cesarſtwie lat 13. mieſiecy ósm. Nastąpił po nim Nero Claudiusz / który przez dwie lecie z nauki Seneki był barzo dobrym y lástkawym / y sprawiedliwym / krwá sie ludzka brzydził. A piše o nim tenże Seneka / gdy tego na śmierć skazano; a on się podpisać miał / tedy mawiał: Wolalbym był piſać niewinność. Na początku zaraz swego pánowania / wyrok Claudiuszow o Żydziech skáził / y dał im wolność w Rzymie mieſzkac / a nawieſeć dla Agrippy Króla abo Tetrárchy Żydowskiego / który miał wielką lástkę w niego. Bo mu y cztery miasta w Galilei darował / iako piše Josephus. Za czym też y Chryſćianie z Żydow nawroceni wolność pierwszą tam przebywania mieli.

L.
Ako: 19.

2.
Spowiedzi s. Apostolow.

3.
Claudiuszowa śmierć.
Sueton: in Claudio.
Dio lib: 60.
Nero Cesarz do-
brym był na przed-
ku.
De Clementia
lib: 2.
Żydom wolność
do Rzymu.
Joseph: lib: 20.
cap: 5. antiqu.

Rok Pánski 57. Piotra s. 13. Neroná 1.

M Otu P. 57. Páwel s. mieſzkając w Ephesie / wymyslił z Duchá s. iſć do Jeruzálem / a stamtąd do Rzymu / przebieżawszy pierwſey Macedonia y Acháia. A iſeże tam na miejscu mieſzkając nápiſał pierwſzy list do Korynthow. do którego te przyczyny miał. Gdy z Koryntu wyiſchał do Ephezu / a tam trzy lata mieſkał: tam onym czasem Apollo / gorący wiary y wymowny y w piſmie uczony / Ewangelia rozſzerzał / y wiele ludzi ſwiátłością prawdy do CHRISTUSA porzągał: uczniowie iego poczęli się im chlubić / a dudy ſtárszy od Pawała s. nawroceni / z ſwoim się też mistrzem ſkawili y nad nie przekładali. Trzeci zaś ſpżeciwiac się obiemá / do Piotra się s. odzywáli. A czwarcí y do ſamego

I.
List pierwſzy do
Koryntow s. Pá-
wła. y przyczyna
iego.

CHRISTVSA. Nie iżby Piotra s. ábo CHRISTVSA kázacego słuchali/ ále głowa sie sama/ to iest/ nawyższym pasterzem/ y jego namiestnikiem Piotrem chlubiac/ich ono podniesienie tłumili. y tak poswarci škodliwe między nimi rośły. ktore Apostoł piśaniem swym do nich/ gromi y vspokaja/ y o zgo-
de y iedność prośac/ na imie ich P. IESVSOWE zaklina. A iż nie Piotr s. ále on sam był ich pierroszym Apostolem: ná innym mieyscu świadczy/ iż tam Ewangelia rozśiał gđzie ieszcze CHRISTVS mianowany nie był. Aczkol-
wiek y Piotr s. potym w Korincie nauczał/ iáko świadczy Dyonysius Bi-
skup Korintski.

2.
Apud Euseb. lib: 2.
cap: 24.
Piotra s. był w Ko-
rincie.
Wymowa Pá-
wła s.
1. Cor: 2.
Hiero: ad Pamma-
chium epist: 30.
De doctrina Chri-
sti: lib: 4. cap: 7.

3.
1. Cor: 5.
Sady v świeckich
1. Cor: 6.
Biskupi świeckie
sady odprawo-
wali.
Confess: lib: 6. cap:
3. & in Psal: 118.
Conc: 74.

Epist: 11.

1. Cor: 7.

Epist: ad Philip:
& ad Smirneń.

2. Cor: 1.
Acto: 19.

4.
Czarownik wiel-

Był ten Apollos/ iáko sie rzekło bárzo wymowny/ iż go dudy nad Páwła s. w kázaniu przekłádali: á Páwel s. nie tak sie w słowach y gorney wymowie kochał/ iáko tamże o sobie mowi: ále wiersza mądrość duchowna w sobie pokrywał/ iáko ten co w trzecim niebie nawykł. Onim mowi Jeronym s. Gdy Páwła czytam/ nie słowa mi sie zdáda/ ále gromy. śruczny iest y mądry/ y umie zámilczec. Zdáda sie proste słowa tego y wieście/ iáko by czynić y v-
chodzić zastrálow nie umiał. Ale gđzie sie iedno obrociś/ gromy sa. Augu-
styn s. piśmu Páwła s. wielka wymowe y misterna przyczta.

W tymże liście Apostoł wykłina kázrodce móca Biskupia/ ktora iest w kościele. Zakazuje też aby sie nie sadzili v niewiernych ále v swoich. y stad y ná on czas y dlugo po Apostolech/ świeckie wszytkie sprawy sadzili Bisku-
pi y káplani. A oni byli sami za krole y sedzie/ póki krolow Chrześciańskich nie mieli. Acz y pod pány Chrześciańskimi/ wolno było do Biskupow od świeckich sedziow áppellować. O czym niżej bedzie wiele powiesci. Augu-
styn s. o Ambrozysie Biskupie Medyolanu piśe/ iáko był bárzo okolo sadow świeckich zabáwiony. Ná toż y sam narzeka/ iż do niego z swemi sadami wierni biezeli/ y mowi: Nie śmiemy im mowić: á kto nas/ powiedzcie mi/ kto mnie postawił sedziem y rozdzielnikiem ná wami: Bo Apostoł postá-
nowił/ aby takie sady kościelni odprawowali.]

O małżeństwie gdy sie go rádzili Korintyanie: tak im czystość rádzi/ iż małżeńskiego vzywania nie zabrania. Dáie znać Tertullianus/ iż wiele mał-
żonkow z przyzwolenia spolnego/ ná on czas czystość wieczna chowali. Do Ephesow piśac tenże Apostoł/ Sakramentem małżeństwo s. zowie. Ná
ktorego vczczenie y ono práwo od Apostolow wysło/ aby w kościele y za wiá-
domościá Biskupa ślub małżeński brano. Bo tak Ignacyus do Polikarpa piśe: Przystoi aby ci co żony porumia ábo za mąż ida/ za wiadomościá to Biskupia czynili: aby sie znaczyło/ iż do małżeństwa ida/ nie dla požadliwo-
ści cielesney/ ále tak iáko Pan rozkázal. y toć to iest co Apostoł mowi: Niech sie żenia: ále tylo w Pánie. to iest wedle praw y porzadkow kościelnych od
świetych Apostolow podanych.

W tym też liście do Korinthow Páwel s. słowy onemi: Chce wszytkie lu-
dzie takie mieć/ iákom sam iest: Dáie znać iż w bezżeństwie żył iáko to wszyscy
Oycowie/ okrom iednego Clemensa Alexándryjskiego/ wykłádáia. y stan-
dziemczy y wdowi ná małżeństwo przekłádał. y dla tego ieszcze za Aposto-
łow wiele mieysc ábo klastorow pánienskich y wdowich osadzáło sie/ iáko te-
go Ignacyus s. potwierdza/ gdy mowi: Pozdraviam zebranie pánienek/ y
wdow/ y te ktore w wieczney czystości żyia. Inne náuki z tego listu do Ko-
rinthow/ ktore náś piśarz seroko wywodzi/ opuszczáiac/ á do nich czytelnika
odśyláiac/ do historiey sie wracam.

W Ephesie powstało ná Chrześciańy wielkie przesládowanie/ o kto-
rym Apostoł s. wspomina.

Tego wieku gdy Nero Cesarz Rzymski nástał/ do Ephezu/ do Grecyey/ y potym do Rzymu przyszedł on wielki czarownik y śalbierz Apolonius Tyá-
neus/

neus/ktory taka od dyablow moc miał/ w obludności y fałszu/ iż cudá zdá-
dliwe czynił/ iż go ludzie Pogansey głupi/ do Páwła s. y iego cudow przyro-
wnowali. y była wielka z niego Ewángeliey przeszkoda/ iáko od onych E-
gyptskich czárowników ktorzy sie Moysesowi w cudách równać chcieli/ y
Pháraóna zámordzili. Alez nieprawda y zdráda fátánska trwác długo nie
mogła. O czym sie niżej powie.

Wychodzac Páwel s. z Ephezu zostáwił tam ná swym mieyscu Tymo-
theusa swego namilsego ucznia/ y z Mácemoniey/ do ktorey sie był púcił pi-
sal list pierwszy do niego/ w ktorym mowi: Prošilem cie ábyś zostat w E-
phezie gdym šedł do Mácemoniey. Uczynił go tam był tego miásta Bisku-
pem/ powiáda Eusebius. Z Mácemoniey púcił sie morzem Páwel s. do
Greczey: á bedac w Kreće/ zostáwił tam ná dozor košciolá Titusa ucznia.

Ntero tego inż rokú okrucieństwo swoje zaczął. y Brytánniká syná swe-
go dobrodzieiá Claudiusá/ ktorego miał z Messáliny/ truciźna vmorzył/ y
ná zbytnie morderstwa y roškosy rozpustnie sie wdał. O czym Pogansey pi-
sárze šeroko mowia.

Rok Páński 58. Piotra s. 14. Neron a 2.

Móku Páńskiego 58. bedac w Greczey Páwel s. piſal list do Titu-
sá do Arety/ gdzie go był Biskupem postáwił: w ktorym mu ro-
stázuie/ áby stánowił kápłany ábo Presbytery po miástách. Te
kápłany ábo Presbytery tárnż zowie Biskupámi/ gdy mowi: Po-
trzeba áby Biskup/ to iest Presbyter/ o ktorych wyšsey mowił był
táki á táki. W ten czas to imie obiemá cenom służyło/ iáko náucza Jeronym
s. ále sama rzeczá bázro sa rožni te dwa stany/ kápłánski á Biskupi/ á zwla-
šczá z strony šwiecenia y iurisdicciey. O czym Theologowie náuczają.

W tym liście do Titusa žalúie sie s. Páwel ná niektóre heretyki/ niepo-
słusne y proznoimowne/ y zwodźce/ ktorzy ináczey niżli iest podána Ewángo-
lia wywracáli. Przeciw im s. Lúkaš chciał piſać Ewángelia/ ná przedmo-
wie ná nie wkázuiać/ iż sie kúšili o powiedánie tych rzeczy/ ktorych on lepiey
był šwiadom. A po s. Márttheusu y Mártku/ nápiſal Ewángelia/ wspomí-
náiać wiele rzeczy ktorych oni dwá zámiecháli. Nie był s. Lúkaš Ewángeli-
stá ieden z siedmiúdziesiąt uczniów P. IESVSOWICH. iáko dundzy mnie-
máli: šo sam o sobie mowi/ iż wziął od tych co ná to pátrzyli. Ale był uczeń
Apostolow/ á zwlašczá Páwła s. iáko go ták s. Jeronym zowie.

Gdy Páwel s. šimie do Nikopolu miásta w Epirze przybył: tam drugi
list do Korinthow nápiſal/ ktory mamy. Obiecal sie był do nich rychło ná-
wiedzić/ ále nie mogł. oznáymuie im iáko wiele w Azyey wciérpiał/ ták iż mu
žycie sie ná tym šwiecie wstęšniło. Posłał był do nich Titusa ná zbieránie
Collect/ to iest iákmužny do Jeruzálem ná nedzne ucznie. do czego ich vpo-
mina/ prošac áby pierwey niżliby do nich przyszedł/ Collecti czynili. W tym
liście onego co go był zákláł y fátánowi w moc podał/ rozwiézuie y rozgrze-
ša/ zá iego pokuta/ áby dla wielkiego smutku nie ginał. W tym liście wie-
le o swoich nedzách s. Apostol powiáda/ ktorych s. Lúkaš nie dotknał. Nie-
dzy innemi/ iż trzykroć ná morzu tonął. To niewiemy/ kiedy y gdzie. O czwar-
tym tyto tonieniu wiemy/ ktore nápiſal s. Lúkaš/ gdy wieźniem potym do
Rzymu iáchal.

Wracáiać sie wedle swey obietnice Apostol s. trzeci raz do Korinthow/
tám list do Rzymian nápiſal/ iáko mniema y dowodzi Origenes/ z tych per-
son/ ktore ná końcu w pozdráwianiu miánuie/ iż w Korincie mieszkáli. Dla
czego tam Piotra s. nie miánuie/ ktory inż był w Rzymie košciol/ to iest/
wiernych Chrzescían wiele vfundował: Tá przyczyna iest: iż zá onym wy-

rokiem

ke Apolonius Tyá-
neus.
Cuda fałšymc
czynił.

5.
Tymotheus w E-
phezie zostáwiony
List 1. do Tymo-
theusa.
Lib: 8. cap: 4.
Titus sošlal w
Kreće.

6.
Nero zaczął okru-
cieństwo.
Brytánnika otrul
Tacit. lib: 13.

1.
List Páwła s. do
Titusa.

Presbyter y Epi-
scopus.
In epist: ad Titum
cap: 1.

2.
Páwel s. ná here-
tyki.
Lúkaš s. piſal
swoie Ewángelia
po s. Mattheusu
y Marku.

In Isaia cap: 65.

3.
Wtóry list do Ko-
rinthow piſany od
s. Páwła.

Acto: 27.

4.
List do Rzymian
kiedy piſany.
Piotra s. czemu
Páwel s. do Rzy-
mian niemiánuie.

Piotra s. fundacye na zachodzie.
Tert: de praescript: cap: 36.
Cypr: epist: 45.
Innoc: epist: 1.

Rom: 1.

5.
Y Zydow niepokoe.
Ioseph: antiq: lib: 20. cap: 6. & de bello Iudaico lib: 2. cap: 12.
Falszywi prorocy miedzy nimi.

Acto: 21.

Pawel s. do Ieruzalem puscił sie.
Poimany y do Rzymu posłany.

Act: 27. 28.

Kiem Claudiusowy wychodząc z Rzymu po wszystkich świecie Piotr s. biegł Ewangelia roznośąc. A zwoławszą po zachodnych królestwach do których żaden inny Apostoł nie zachodził / okrom Barnaby / który trochę we Włoszech przemieszkując / Mediolanński kościół fundował. Co i jedno z początku Chrześcian było w Africe / w Numidiey / w Hiszpaniey / w Francye / we Włoszech / w Syliciey / wszystkie są Piotra s. ściepieniem. Bo y Apostoł Paweł mówi: iż za iego czasow już po wszystkich świecie głos Apostołow y Ewangeliey usłyszany był. Nie dla tego Piotr s. w Rzymie nie był / iż Paweł s. o nim zamilczał. Mogło to być / że list insy którym go pozdrowiał do niego osobny napisał / gdy się za Neron a do Rzymu Piotr s. wrócił. który miał wszystkie światu pastersstwo poruczone / z Rzymu do wszystkich królow y królestw wybiegał / y zaś się tam wracał. gdzie iako ten sam s. Paweł wyznawa / nie z iego ściepienia y nauki / bo piśe iż ięszce był w Rzymie nie po stał: ale z Piotra s. pracy y ściepienia wiele Chrześcian tam było / tak iż się Rzymśka wiara po wszystkich świecie wedle słow iego / rozgłosiła.

W tym czasie w Żydow w ziemi oney wielkie niepokoe były powstały / miedzy nimi samemi buntownicy / którzy się na vrzedy targali / y domowe loterstwa y rozboie czynili: którym Rzymianie zabiegając / bardo ich wiele wojskami które przy sobie mieli / zabili. Falszywi też prorocy y zwodnicy y czarownicy miedzy nimi powstawali / y obiecując im wolność / wiele ludzi w pola puste wywodziłi / y one zdradzając na vrzedy ostrzyli. Co się im źle w dawalo / y onemu co też ich wodzem był Egypciąninowi / iako piśe Iosephus / iż był na gore oliwna wiele ludzi zwiędzionych wyprowadził: obiecując im / że się mury Jeruzolimskie wszystkie obala. które Felix starosta z wojskiem pobit / y 200. żywych poimał: ale on śalbierz wciekł iako iest wzmianka tego w s. Łukasza. Byli y miedzy kapłany samemi w Jeruzalecie wielkie rozruchy y namiętny y łupiestwa spolne.

Puścił się z Korintu Paweł s. ku Jeruzalecie niosąc znedzionym Chrześcianom którzy tam byli kollekte albo iakimuzne one które w Korintcie dostał. O drodze iego piśe s. Łukasz. Żąty do Jeruzalecie przyszedł / y tam poimany od Żydow / iako mówi Łukasz s. do sadow wodzony był / y appellować o zdrowie swoje do Cesarza musiał. A usłyszał one słowa od Festa starosty: Do Cesarza appellował do Cesarza poydzieś. Przedko s. Pawła Festus na morze wyprowadził / aby do Rzymu popłynął / lącuchem żelaznym za szyje wwiązany / y straża żołnierska obsadzony. Co na morzu wciepiał / y iako w Melicie przeżimował / Pisimo s. oznajmuie.

Rok P. 59. Piotra s. 15. Neron a 3.

1.
Pawel s. w Rzymie.

Isaie 6.

N Oku żąty idącego / gdy już Nero trzeciego roku panowania swego sstał się okrutnym y nieznosnym / Paweł s. do Rzymu przyszedł. Chrześcianie Rzymscy o nim wiedząc / daleko mu przed miasto zaśli / z których się bardo wciepiał / y wśanie wziął / a nie daremne. Bo skoro go do vrzedu postawiono y oddano / ięszce go sadownie nie słuchając: dopuszczono mu mieszkac w swej gospodzie która mogł mieć / lącuch na szyi iego zostawiwszy / y jednego mu żołnierza na straż przydawszy.

Żarązem Apostoł vrzedu swego powinności dosyć czyniac: Żydy Rzymskie / którym był napierwey CHRISTVSA opowiadac powinien / zezwał / y długą namow z Pisma s. kazania im czyniac / oczy im do wiary w CHRISTVSA otwarzał. Ale iedni wierzyli / a drudzy się sprzeciwili y odchodzili. A Paweł s. stare w Proroka Izaiasza przellectwo ich wspomniawszy / rzekł:

a ia sie

á ia sie do narodow Pogan'skich obroce. Oni slychac beda / im takie zbawie-
nie / o iakim wam opowiadam / postanę jest. Cate dwie lecie / mowi s. Lu-
kas / mieskal Apostol w swojej naitcy gospodzie / przyjmuiac wszytkich kto-
rzy do niego przychodzili / á krolestwo im Boze opowiadaiac / y nauceaiac o
Panie IESVSIE CHRISTVS IE ze wselaka smialoscia y bez zakazowa-
nia.] Tak skonczyl o Páwle s. swoje powiesc Lukas s.

Co sie w tych dwu leciech w Rzymie z Páwlem s. dzialo / niewielka
wiadomosc mamy. Troche co z tego listow / ktore z Rzymu do rozmaitych
osob pisal / wiedziecy domyslac sie mozem. To naprzod / iz wiele iego wcz-
now y przyaciol przytomnych y dalekich / boiac sie srogosci onego tyranna /
a wiedzac iako bezrozumnie z popedliwosci wiele ludzi niesprawiedliwie po-
tępia y zabija: odbiezeli mistrza swego y opuscili go. O czym sie zalnie pi-
sac do Tymotheusa: Na moiey / prawi / pierwszey obronie (to jest przy sa-
dzie y wypytaniu pierwszym) zadon przy mnie nie zostal / ale mie wszyscy o-
puscili. Niech im to za grzech nie bedzie.] A o innych nieprzytomnych mo-
wi: Wieś / prawi / iz odpadli ode mnie wszyscy ktorzy w Azycy sa / miedzy kto-
rymi jest Sigellus y Hermogenes.]

Z tych slow sie pokazuje / iz byl postawiony do sadu / y przed Neronem
stanal y sprawowal rzecz swoje / niewinnośc swoje pokazuiac. Mial tam po-
moc przytomnośc Pana swego IESVSA, o ktorey mowi tamze do Tymothe-
usa: [Pan przy mnie stanal y posilit mie / aby przez mie opowiadanie E-
wangeliy wypelnil / zeby ie wszytkie narody wstyskali / y wybawiony iestem z
pasczki lwiey: (Neron a tak zowie dla iego zwierzecey y dzikiey srogosci)
wybawil mie Pan od wselkiego wczyntu zlego / y zbawi mie na krolestwo
swoie niebieskie.] Lácno sie dorozumiec / iz przed Neronem / iako y przed
starostami Rzymskimi / y Agrippa krole / wyznal CHRISTVSA, y o lasce ie-
go ktora ludzom na swiat przyniosl opowiedzial / y zydy przepieral / ktorzy
nań falszywie zalowali / y na zdrowie iego iako y w Jeruzalem / aby zabity byl
nalegali / ci zwlaszcza ktorzy z Jeruzalem na ten sad wystani byli. A mieli
z soba nieiatkiego Alitura zyda kuglarza y komedyste / w ktorym sie on mlody
pan y wseteczny Nero kochal / y dla niego wiele czynil / iako Josephus pise.
Jaki tam na tym sadzie dekret po sobie s. Páwel otrzymal / sam opowiada /
gdy mowi: Wyzwolonym iest z pasczki lwa. To takie na ten czas wyzwo-
lenie bylo: iz go na smierc Nero nie skazal / ale mu wolno chodzic pod stra-
za z iednym żołnierzem dopuscil.

Znac tez z iego slow / iz nietylo przed Neronem / ale y w radzie Rzym-
skiej przed Senatem rzecz swoje sprawowal. Bo tak z Rzymu pise do Phi-
lipensow: Chce abyście to wiedzieli bracia / iz to co sie ze mna dzieie / wiecey
pomoglo Ewangeliy / tak iz wiezenie moje wslawilo sie w CHRISTVSIE
po wszytkim Pratorium (to jest / w Senacie y w radzie Rzymskiej) y w in-
nych wszytkich: za czym wiele z braciey w Panie / wśaiac wiezeniu memu /
smierci tym wiecey bez boiazni slowo Boze opowiadac.] To iest / wiele sie ich
zbudowalo slyšac y patrząc na mie / gdym o CHRISTVSIE smiale swia-
dectwo dawal przed Senatem y w oczach panstwa wszytkiego Rzymskiego.

Wspomina w onymże liście do Tymotheusa / Pudensa y Linu. Pudens
byl wielki y bogaty Senator Rzymski / ktory w swym domu Chrześciani prze-
chowyl / y wiare s. rozmnazal / oćiec Praxedy y Pudenciany. A Linus
byl od Piotra s. nad kosciolem Rzymskim przelożony / gdy sam ine zachodne
koscioły daleko zabiegaiac szepil. Namiestnik byl Piotra s. w niebytnosci
iego. Tam do Rzymu Philipenses wezwowic iego posly swoje do Páwla wy-
prawili na pocieche iego / y pieniezna pomoc przez Epafrodita poslalisy dzie-
luie im pisac do nich: Mam / powiada / y z dostatkami / napelnilem sie

Asto: vltimo.

2.

Odbiezeli Páwla
s. w Rzymie nie-
ktorzy boiazliwi
wczniowie.

2. Tim: 4.

2. Tim: 1.

3.

Stanal przed Ne-
ronem Páwel s.

Wyznanie iego.

In vita eius.

2. Tim: 4.

4.

Przed Senatem
stawiony byl Pa-
wel s.

Philip: 1.

u
nse

5.

Linus y Pudens
Rzymianie.

6.

Philipenses po-
sly swe do Páwla
s. do Rzymu wy-
prawili z ialmu-
zna.

Philip: 4.

wziawszy

Onesiphorus.
2. Tim: 1.

7.
Z Podcząszym
Neronowym Pá-
wel ś.
In Acta homil: 54.
Pfal: 4.
Rom: 1.

Ian Márek.

8.
List do Ephesow
z Rzymu.

O Kárpia histo-
rya dzwina.
Ad Demophilam
epist: 2.

9.
Kárpus.

Msa ś.

Gniew ná grze-
sne nierasropny.

Widzenie dzimne.

wziawszy to coście przez Epáfroditá posłali / wonna wdzięczna ofiäre / Bogu sie podobáiąca.] Jalmużne one ktora mu posłali ofiäre Bogu w-
dzieczna zowie. Przyszedł też z Likáoniei do niego Onesiphorus / o którym
mowi: Day Pánie miłosierdzie domowi Onesiphorá / bo mie często chło-
dził / y lánecuchá sie mego nie wstydzil / gdy do Rzymu przyszedł / z pilnością
mie szukał / y nálaś. day mu Pánie náleść miłosierdzie v Pána / ná on dzień.
y w Ephezie / iáko mi służył / ty lepiej wiesz.]

Pise ś. Chryśostom / iż z podcząszym Neronowym miał znáíomosc Pá-
wel ś. y z słow iego znáć / iż wiele z slug y z dworu Neronowego Pánu BOGV
pozyskał / gdy mowi do Philipensow: Pozdrawiaia was wszyscy święci; á
nawieccy ci co są z domu Cesarstkiego.] Tak w Rzymie z wielkim / iáko sam
obiecował błogosławieństwem Boskim przemieszkował Páwel ś. ácz w naie-
mney gospodzie y w lánecuchu iáko więzien / y pod straż / tak wiele ludzi po-
ciągnął. A y postronne z Rzymu im pisać listy / budowały potwierdzał / y v-
cznie swoje do rozmaitych krole / wysyłał: iáko Crescensá do Galácie / do
Iest / do Fránciey ábo Gálliey / bo ia też tak stárzy zwáli. Titusá do Dalmá-
ciey / Lukáš sam / práwi / zemna iest. Prośil też Tymotheusá swego / áby do
niego rychlo przyszedł do Rzymu / á Mártá z soba przywiódł. Bo mi / práwi /
do służby Bożey iest pożyteczny. On to był Márek powinny Bárnáby /
ktory Páwla ś. opuścił był w iego drodze / ktorego Janem też zwáli / ktory
do ś. Páwla do Rzymu przyszedł / y był przy nim áz do śmierci Bárnáby w
Cyprie. ná ktorego miejsce do Cypri posłany potym był / o którym Apostol
mowi: Pozdrawia was Aristárchus y Márek śięstrzeniec Bárnáby.

Do Ephezow też z Rzymu pisał / y przez Tychiká wiele słownie o sobie
wskazał. List do Philemoná / y do Philipensow / y do Kolossensow / po-
znicy potym pisał / gdy iuz Tymotheusá w Rzymie miał / do ktorego pise:
áby w Troádzie bedac przyniosł mu płaszc ábo opończa / ktora v swego go-
spodarzá / Kárpá názwanego / zostawił. O tym Kárpíu / ábo podobno o
innym / nápisał Dyonysius rzecz pámieci godna / ktora sie tu potrzebnie po-
łoży / bo ma w sobie wielkie zbudowanie okolo miłosierdzia y wżalania ná
grzeszacych Pána nášego IESVSA CHRISTVSA.

Gdym (powiáda Dyonysius ś. wceń Páwla ś.) do Krety niekiedy przy-
szedł: ś. Kárpus przyiał mie do gospody / człowiek wielkiej sercá czystosci / y
do bogomyślnosci nád inne nasposobniefy. Nie przystępował do spráwo-
wánia świętych táiennic / (to iest / Msey ś.) áz iákie widzenie niebieskie
miał. Ten mi powiádał o sobie / iż był bárzo zásmucony ná nieiákiego po-
gániná / ktory iednego wiernego Chrześcianiná / do błedow pogáńskich od-
wiáry kóścielney oderwał. Dniá onego ktorego pogánie Hilária świeca /
gdy sie miał zá obu P. BOGV modlic / áby im Pan BOG póki czas iest po-
kuty / dał w pámietanie / gdy miał stárac sie iáko by ich w pominánie do zná-
íomosci Bożey zá pomoca BOGA zbáwiciela przyciągnął: on sie bárziej ná
nie gniewał / y tak z o nym zálem y ná nie obiatrzeniem szedł spáć. A o pól no-
cy gdy zwykł ná Psálmy y modlitwe wstáwac / máiac sen niespokóyny y prze-
rywány: wstał smutny / y modlił sie nie z wielká pilnością / y smucił sie nie
nabożnie gniewáiac sie á mowiac: Tieslusina rzecz / áby żyli ci ktorzy drogi
proste Páńskie wyracáia. y prośil P. BOGA áby obu onych piorunem iá-
kim y plomieniem pozábijał. Co mowiac / poczul iż sie dom on w którym
był / bárzo chwieie / y od wierzchu ná poly sie rozchodzi / á ogień wielki z nie-
bá iáko by iuz w polu sstepuie. A wyzrzał P. IESVSA z wielká liczba Anyo-
łow w ludzkiej postáwie / w otworzonym wzgore niebie. A spusćiwšy ná
dol oczy / obaczy á ono sie ziemiá rozstąpiła gliboko: á oni dwa ktore prze-
klinal / nád ona glibina iáko by iuz w nie wpásć mieli / slábo stóia dżacy y
strapieni.

A z oney zaś przepąści wychodzili smoczy strąśliwi / którzy nogi onych stojących podkopywali / y one przestraschem wielkim zaśmucali / chcąc aby tym prędzej w one przepaść wpadli. Byli y inni iacyś meżowie / którzy ie spychali. A ia / powiada / gdym na to patrzył / z tegom sie kochał / y gniewalem sie / iż tak nierychło w one glebine wpadali / y pragnąc tego samem ie też spychał / a nie mogłem / y o tom sie frąsował / y nárzekał. A w tym podniosłem zaś oczy w niebo / y wyrzałem P. IESVS A żalostnego / z tego co sie działo / który z nieba sstepuiac reke miłościwa onym dwiema podawał / a Anyolowie pomoc też onym do zguby nągotowanym / dawali. Tedy P. IESVS mowiąc ieszcze reke ściagniona / rzekł do Karpá: Już na mie biy / bom gotow iest / y drugi raz dla ludzkiego zbawienia cierpieć / miło mi to będzie / byle druzdy ludzie nie grzesyli. A ty patrzą / iesli to tobie pożytek / te przepaść y to z smokami mieszkanie / nąd towarzysztwo Boże / y dobrych a łaskawych Anyolow / przekladać. Toć iest com ia słyszał / y wierze iako prawde.] To Dionysius. Z tej powieści wważyc sie może / iako iest nieprzebrane miłosierdzie CHRISTVSA BOGA náfego nąd grzesznymi y wpadłymi: a iako sie na złe y niepokutniace skłapiac nie godzi / gdy sadow Bozych onych zakrytych nie wiemy / a po ki w cieie żyia / powstać / y drugie którzy sie w łasc Bożej być zdadza / wprzeczic mogą.

Pise Tacitus / iż tego roku Nero zakazał widowisk fermyerskich y bestiálních / to iest / wojny z bestiami (na ktore sie po tiska tysiecy ludzi drugdy zabijalo / gwoli tylu ludowi patrzącemu) co y z wielkim nakładem przychozilo. Tenże powiada o iedney zacney paniey / nązwaney Pomponia Grecyná / iż o wiare obca byla od meza z powinnymi sadzona / y niewinna naležio na. Pewnie byla Chrzesciánka / bo o inne obce wiary nie bylo przesladowania.

Rok P. 60. Piot: s. 16. Neroná 4.

Aktu Pánstkiego 60. bedac Páwel s. więzieniem / w robocie s. Ewángeliey / kazaniem y nauka / y pisaniem / przemieszkował. Tam napisal list do Philipensow / za ta przyczyna iż mu byli posłali na wżenie iego nedze w więzieniu pieniężna pomoc przez Epáphrodita. Czego bedac bázro wdzieczny / ochotnie im dzieknie: y za swieckie dobra / duchowna drozda im nauke iako wielkie wpminki posyla. W tym liście żaluie sie na heretyki nieprzyiaciele krzyża swietego / iż sie fromoty y zelzywosci krzyzowej Pána náfego wstydzili / a on sie z niey wśedzie chlubi / y tak swoich chlubić sie náuca. Otakich napisal s. Ignacyus wceń Apostolski: By / prawi / rozgami (dyabelskimi) nie byli / nie przyiaciolami by krzyża CHRISTVSOwego nie zostawali / z tych którzy zabili Pána chwaly. A teraz gdy sie przy krzyżu / y wstydzia sie meki Pánstkiey / pokrywaja Zydowski grzech.] A z tad wrosto / iż w ten czas na pocztku ieszcze Ewángeliey wierni krzyż CHRISTVSOw y fromote nietylko w sercu nosili / ale krzyż y slowy y znakami czynili / y krzyże z dzewa stawili / y sami sie wśedzie krzyżem zegnali / ná ohyde onym heretykom / a ná wyznanie swoje iáwne / iż fromote CHRISTVSOwego krzyża za cześć sobie wielka mieli. y doznawali tego oni ná ten czas Chrzesciánie / iż y dyabli krzyża sie ábo reka czynione ábo ná dzewie y scienie wyrażonego / bali. Bo tak tenże Ignacyus pise: [Choragiew zwoćiestwa postawiona iest ná moc dyabelska: ktora gdy wyrzy wzdyga sie / y słysac boi sie.] Toć o krzyżu postawionym ábo reka czynionym mowi Apostolskie to podanie: Krzyżem s. wśytko / y domá y w kościele ozdabiać / y poświęcać / y obrone ná wśytkie przygody podnosić / y czarty / y czary ich plosać / zwyczaj mieli. O czym stary Tertullianus / y Cyrillus / y inni.

Widzenie P. Iesu-
sa milotiernego.

P. Iesus iaki ku
grzesznym.

Nieprzebrane mi-
łosierdzie Chri-
stusowe.
Sady Boże za-
kryte.

II.
Szermierskie wi-
doki od Neroná
zakazane.
Tacit: Anna.
Pomponia Gre-
cyná.

I.
List do Philipen-
sow.

Heretycy nieprzy-
iaciele krzyża s.
Ad Trallianos
epist: 5.

Krzyż s. w znaku
stawienie v Chrse-
scian.

Epist: ad Philip-
penses.

Tert: de corona
milit: cap: 3. 43.
Cyril: Catech: 3.

2.
Poganie o krzyżu.
Lucian: in Philo
Pseud.
Acto: 19.

3.
List do Kolossen-
sow.
Colof: 2.

Hebr: 1.

Ephes: 5.

Spiewanie Psal-
mow za Aposto-
low.

Tert: ad vxorem
lib: 2. cap: 6.

Cypr: de orat: do-
min.

Hier: in prefat: ad
Galat.

Conc: Laodiceñ
cap: 5.

Aug: Confess: lib:
10. cap: 33.

Aduersus Iudeos
in Apoteos.

K: Psal: 32. Conc: 1.

List do Philemo-
na.

4.
List do Zydow.

5.
Aunal: lib: 13.

I.
Gdzie z Rzymu
puscił się Paweł s.
Hipp: de 72. discip.
Athar: ad Dracon-
cium.
Cyril: Catech: 17.
Chrys: de Laudibus
Pauli.
Innoc: ad Decen-
tium.

Ono nadziwniejsza / iż Lucianus bezbożny Poganin / który nie nie wie-
rzył / Epikur wielki / napisał o Eutratesie / iż się od czartow krzyżem żela-
znym obronił. Bo iako oni Żydowie synowie Scerwy / choć w CHRISTVSA
niewierzyli / imieniem CHRISTVSOwym dyabły strąsili: tak y poganie
widząc to y Chrześcian / krzyżem się też od satanow bronili.

Tamże w Rzymie w tenże czas pisał Apostoł s. list do Kolossensow / w
którym przy innych naukach mówi: Niech was nikt nie zwodzi chęci / w
wysokości y nabożeństwie ku Anyołom / czego nie widział. dając znać o na-
uce fałszywey Cherintá heretyka / który P. CHRISTVSA tylko za człowieka
znał / y Anyoly náden przekładał / którym y stworzenie świata przyczytał.
Przestrzega tedy aby Anyołom stworzenia świata nie przyczytali / a CHRI-
STVSA náw wszytkie Anyoly narayzszego wyznawali / iako tenże Apostoł pi-
śać do Zydow naucza.

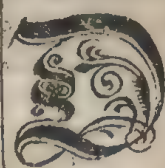
W tymże liście Paweł s. wspomina do pieśni y Psalmow duchownych /
iako y do Ephesow pisać / aby ie nietylko vsły (iako s. Doktorowie wytła-
dają) ale y sercem śpiewali. Stary y Apostolski był zwyczaj w kościele / a-
bo tam gdzie się schodzić mogli / y przy ofierze s. mieć śpiewania Psal-
mow / a do pieśni y wieršov nabożnych ná to uczynionych. O czym Tertul-
lianus y Cyprian s. dają znać. Ná początku lud wszytek z księża śpiewał / i-
ako s. Jeroným napisał: ale gdy nieśładne y microwne glosy / a zwlaszcza nie-
wiał / wdzięczność śpiewaniu odejmowały: perne ná to śpiewali wsta-
wiono: y wielka jest muzyki do nabożeństwa pomoc / gdy mierna jest a na-
bożna / nie w sobie świeckiego y płochego y nieprzyzwoitego nie mając. S.
Augustyn dziwnie się śpiewaniem Psalmow do nabożeństwa y płaczu po-
budzał iako sam o sobie piśe. Instrumentalna muzyka / piśe Prudencius /
iż też Chrześcianie CHRISTVSA chwalili. Ale Cytary do śpiewania ko-
ścielnego / mówi s. Augustyn / nie dopuszczono. Organy potym y inne in-
strumenty traby y piszczałek nierychło do kościoła wprowadzono.

Przy tym liście do Kolossensow napisał też list mądry tenże s. Paweł z
Rzymu do Philemoná / który był zacny z tegoż miasta sąsiad. O którym pi-
śe Theodoretus / iż dom jego w Kolośiach trwał aż do ięć wieku / w którym
ná on czas wierni kościół swoy mieli.

Nakoniec tegoż czasu piśał s. Apostoł Paweł list do Zydow / o którym
nie miał żadnego wątpienia / iż od Pawła s. a nie od kogo innego piśany jest.

Piśe Tacitus / iż tego roku figowe drzewo w Rzymie / pod którym się
Romulus y Remus fundatorowie Rzymstkiego miasta wrodzili / y które przez
ośmset lat y 40. trwáło / vschło. Co ludzie za cud ieden mieli. Lecz się to
znaczyło / (iako o onym drugim figowym także drzewie / ktoremu P. CHRISTVS
vschnąć kazal) iż iako Synagoga za przysciem CHRISTVSOwym vschnąć
y wstać miała: tak też za przysciem Apostolskiej wiary do Rzymu / wszytkie
bálwochwalstwa Pogańskie w Rzymie zaginać miały.

Rok P. 61. Piotra s. 17. Neroná s.

Wie lecie przemieszkawszy Paweł s. w Rzymie / gdy był wolno
od Neroná wypuszczony / gdzie się obrócił perwności wielkiej nie
miał. Doktorowie y historykowie / iedni mówią / iż do Hippo-
niesz / iako się obiecowal / zaiáchal / iaki jest Hippolytus / y Arha-
násius / y Cyrillus / y Chrysostom / y inni. Drudzy rozumieją / iż
się puscił zaś do wschodnych kościołow / iako też Korintczykom obiecuie / i-
aki jest Innocentius pierwszy. Lecz oboje być mogło. Bo ośm lat do tego
meczénstwa zostawało / mogli wiele krajow w tym czasie zbiegać.

Lukas s.

Rok P. 62. Piotra s. 18. Nerona 6.

53.

Lukaś s. Ewangelista tu skończył dzieje Apostolskie / dalej nie pisał.
o którym gdzie siez Rzymu z Pawłem s. uwał / nie bardo pewna jest wiado-
mość. Piše Epiphanius iż sie do Macedoniei obrocil. Grzegorz Tlaczan-
nus / liczy go między męczenniki / y Gaudentius Brixiński. A Jeronym s.
napisał / iż w bezceństwie przeżył aż do lat 84. Wiecy tych iednak którzy
go za męczennika uwaia. Nicephorus o nim piše / iż był z Antyochiei Cele-
sticy / y lekarz y malarz sławny. w Tebis do Apostola s. Pawła przytecy / do
CHRISTYSA przystąpił / y miasto ciała dusze leczył / y Ewangelia z rosta-
sania Pawła s. napisał / y po długich pracach mając lat 80. męczennika ko-
rone odniośł.

2.
O Lukaj u s.
Harel. 5.
Greg. orat. in lu-
ham m.
Gau: tractat. de
dedic. I. fil.
Niceph. lib: 2.
cap: 43.

Roku tego piatego panowania swego Nero naysławniejsza złość y nie-
cnota wypelnit: märke swojei własna Agripine pierwey wtropic / a gdy mu sie
to nie powiodło / zabici ja Anicetowi słudze swemu kazal / y potem we wszyt-
kich nieczystościach y zbytkach żywot strawił. A iednak lud mu pospolity
pochebstwa / y swietat / y widoki za iego zdrowie czynil. ktoremi on wweślo-
ny / wszytki wieznie puszcic kazal. y podobno Pádel s. z tey przyczyny wol-
nym od wiezienia zostal.

Nero märke swo-
jei własna Agri-
pine rabil.
Tacit. lib: 14.

Rok P. 62. Piotra s. 18. Neroná 6.

O śmierci Gesta starosty Żydowskiego / Albinus od Neroná dany
nastąpił. Ananus nawyższym Biskupem w Żydow będąc / w tym
był nad inne szczęśliwy / iż pięci synow mając / gdy sam z dostojen-
stwá onego dla starości wstąpił / każdy z nich nawyższym Biskupem był. Wá-
ten czas po nim syn iego tegoż imienia Ananus / na tymże nawyższym wrze-
dnie od króla Agripy posádzony był.

1.
Ioseph: antiquit.
lib: 20. cap: 8.

Laodicea miasto w Azey bogate / trząsieniem ziemié upadło.

2.

Rok P. 63. Piotra s. 19. Neroná 7.

Atub s. ktorego mniejszym zowiem / brat powinný Pána nášego I E-
SUSA. pierwszy Biskup Jerozolimski / ktorego list w piśmie s. ma-
my / od Anana Biskupa Żydowskiego potępiony y od Żydow zabí-
ty / sławna korone wyznania y męczennstwa swego odniośł. O czym pisał y
Żyd Josephus / y Eusebius z Egesipá / y z Clemensá Alexandrijskiego / wypis-
sł / o męczennstwie tego. y Jeronym s. de script: Ecclesiast. czytay o nim w
Żywotach świętych.

1.
Iakub s. męcen-
stwo tego roku.
Lib: 20. cap: 8.
Euseb. lib: 2. ca 22.
Histor.

Było to mniemanie między Żydami / mowi Origenes / iakoby dla tey
niewinney śmierci Iakuba s. P. Bog miasto ono Jerozalem zburzeniem o-
nym srogim pokaral / ktore sie w siedm lat potym sstało. Co też Josephus
rozumiał / na Chrystusowe śmierć / y daleko wierszy grzech Żydowski z wmyślu
nie pomniac.

Contra Celsum
lib: 1.

W liście swoim s. Iakub / dobre uczynki zbawienie im przy wierze przy-
czytaiac znacznie wystawia / iż sie na on czas kacerstwo Symona Maga be-
rzyło / ktory samey tylo wierze zbawienie przypisował. Jest też iego Wisa-
to jest / sposób opłarowania / ktory swemu kościolowi zostawił / z którym sie
wiele zgadza to co Cyrillus w swoich o Msey náukach napisał.

Aug: de fide & opes-
cap: 24.

In Catech: Mystag.

Rok P. 64. Piotra s. 20. Neroná 8.

Arek s. Ewangelista pierwszy Biskup Alexandrijski wzeń Piotra s.
do teg miastá od niego posłany / zabity od poganstwa / trwia swoia
y náuka wiare s. tamí wsczepil. O czym masz szerzey w Żywotach ss.

1.
Márek s. vmęcto-
ny.
In Menologio.
Grec.

2.
Neronowe okru-
cieństwo.
Tacitus lib: 15.

Nero daley wiecey w okrucieństwo iadowite / y wielkie sprośności y nie-
czystości zachodził / zone swoje Oktawia potwarzona w łazniy vmorzyć ro-
kazał. Pálantá zacnego / ktory v Claudiusá wśytkim władnał / zamordo-
wał / y wiele innych bogatych pánów dla swego łakomstwa / aby majątności
ich miał / pobit.

Rok P. 65. Piotraś. 21. Neroná 9.

I.
Wolanie ná Zydý
przez ósm lat.
Ioseph: de bello
Iudaico lib: 2.
cap: 12.

Opowiadanie
przyszłego ná Zy-
dy gniewu Boże-
go.

En rok był czwarty przed zaczęciem wojny Rzymskiej ná Zydý
y ono krolestwo wśytko. ktorego wzbudził P. Bog iednego w
Jeruzalem proroka / ktory o przyszley zgubie Zydowskiej opowie-
dał / y wołał / aby za złości swe y grzechy pokutowali. On nim te
sa słowa Iosepha: [Jesus nieiały syn Anáni prośty y wieyści /
cztery lata nim sie zaczęła wojna / w wielkim pokoju y dostatku miasta one-
go / gdy ná dzień s. przyszedł / wołać poczał: Głos / prawi / od wschodu / głos
od zachodu słońca. Głos od czterech wiatrów / głos ná Jeruzalem y ná ko-
ściół / głos ná nowe małżeństwa / głos ná lud wśytek. Tak wołał we dnie y w
nocy / biegając po wśytkich vlicách miasta onego. Niektorzy zacnięsy / o
nieśczęśliwe ono proroctwo frásinac sie / vbili go środze. A on nic o sie / y do
tych co go bili / nie mówił / iedno toż wołał co y pierwey. Urząd rozumieiac
iz iakie wzruszenie w nim Boskie było : wiedli go do starosty Rzymskiego Al-
bina : gdzie bázro vbity y podżápány / nikomu sie nie modlił / ani plákał / ie-
dno żalostny głos wypuszczając / za każdym vderzeniem mówił : Biada / biada
Jerolimie. A gdy go star. sta Albinus pytał / coby był á dla czego one slo-
wa mówił : nie mu nie odpowiedział / aż go puszczać śalono go osadzivszy
musiał. A on aż do czasu wojny / do nikogoż nie wchodził / niktim nie mo-
wił / ále sie tylo iakoby w rozmyślaniu modlił / á mówił : Biada / biada Jero-
zolimie. Nikomu źle nie mówił / gdy go kto bił / y tym co mu iesc dawali nie
dziękował. A nawiecey w święta wołał / przez siedm lat y siedm miesiecy
vstáwicznie / á nigdy nie ochrápiał / ani sie spácowal. aż do samego obleże-
nia gdy sie tego proroctwo pelnić poczęło / dopiero przestął. Po murách cho-
dzac z wielkim głosem wołał : Biada / biada miastu y kościółowi. A nákoniec
gdy rzekł : biada y mnie samemu / kámieniem postrzelony vmárt / y duśe ták
pláczaca wypuscił.] Poty Iosephus.

Rok P. 66. Piotraś. 22. Neroná 10.

I.
Tacitus lib: 15.
Sueton: Dio.
Nero Rzym zá-
palil.

Szkody wielkie
przez ogień.

2.
Potwarz ná
Chrześciány o
zapalenie Rzymu.

Nero / iakó Poganścy pisárze dáta znác / z ścierrey złości Rzym
miasto swoje tajemnie przez swoje slugi zapalił / dla tego aby
nowy Rzym zbudował / y sławy sobie z tego nábył / iz iuz stare y
śpetne zdáło mu sie miasto / ciásne y krzywe vlice mające / y dla
tego też żeby sobie widok y igrzysko vczynił / pátrzac iakó stara
Trojá gorzáła. Ten ogień od kupcow y iatek y innych łacnych do płomie-
nia tłustości poczał sie / y trwał w wielkim zápaleniu śeść dni y nocy / á w
mnieyşym trzy dni y trzy nocy. Żadnym sposobem vgásić go nie možono.
Szkođa nieofácowána y w ludziách ktorzy gineli / y w majątnościách / y w
przepysnym y nákladnym budowaniu. Ná czternaście cześci Rzym sie
dzielił. Cztery cále zostały / trzy ogniem zwoiowane z ziemia sie zrownaly / á
śiedm posárpáne y nápoly spalone śpetnościá sie ona śmucnie pokrýwały.
W tych dniách ognia onego / Nero komedye stroił / y między woźnicami
zátaiony po Rzymie gdzie było bezpiecznie / iezdził. A gdy sie ludzie dowie-
dzieli / iz zá tego rośkazaniem y podnieceniem ona sie škoda ták wielka stá-
ła : śemrać náń y burzyć sie poczeli. A on chcąc oney przymowki zbýwać /
wśytki

wszystkie wine na Chrześciany złożył i takoby oni iako niebożni y ludzkiego narodu nieprzyziaciele / zapalić miasto mieli. Słowá sa tego Táciá pogániná: [Ani pomocá ludzka / ani podárkami / ani ofiárkami nieflawy oney zbyć Nero nie mogł / ktora o tym była iż on zapalić kazal. aż na zglądzenie semránia onego o sobie / pokazał winne / y one wymyślnemi mekami gubił / ktore dla złości obzwyde / pospólity lud Chrześciany zowie. Powodem imienia tego był **CHRISTVS** ktory za panowania Tyberiusá / przez siaroste Pontskiego Pílatá vmeczony y zabity iest.] To iego słowá.

Przykláda tenże Pogánin / iż gdy ie meczono / do tego sie przyznawali y drugie wydawali. Co iako kłamca y nieprzyziaciel Chrześcianski mowi. Bo iako onego zapalenia żaden Chrześcianin nie był przyczyna : tak też sie żaden do tego nie przyznawał : ale rad dla tego że był Chrześcianinem / á bogom sie y dyablom pogániskim y bálwanom klaniać niechcial / vmierał. Tenże sam Tácius za to miał / y innych słowá kładzie tamże / ktory Neronowi to wymawiali / iż on miasto spalił. Mowił mu / prawi / Subrius Gláwius hetman : Poczałem cie mienawidzieć / gdys matkę zabił y żonę / gdys sie sstał wojnicą y blaznem y zapalaczem. A sam niżej swoje kłamstwo / tenże Tácius wydal / gdy mowi : Dowiedziono na nich (na Chrześcianach) niespalenia miastá / ale mienawisci ku ludzjom.] To iest / iż sie z ludzmi w bálwochwálstwie nie zgadzaiac / y iednego práwego Boga **CHRISTVS** a chwálac / mienawisc ludzka sobie iednali.

To było pierwsze od pogánstwa przesládowanie kościoła Bożego od tego Neroná / ktory miecez swoy pogánski we krwi Chrześcianskiej napierwey zamoczył. Iako tenże Tácius pise y Swetonius / iż wielkość ludzi Chrześcianskich rozmaitemi mekami pobita iest z okazyaniem y dekrety Neroná. Jedne powiáda / wwiązane v bestii psami sezwano / y morzono. Drugie ná krzyż robjano / drugie palono / z drugich świece czyniono / aby w noce gorzały a światło czynily. To iest oblewano ie wosty y innemi tłustościami / y z ciat ich y stat stup iakoby świece uczyniwszy / ábo knoty przez żywot y gardło przewlokłszy / ogień sobie y świece z ich ciat czynili. O czym iest pismo y v Juwenalisa.

O tym przesládowaniu nápisal Tertullian one słowá do Cesárzow : Pytacie / prawi / o swoich dzieciach / naydziecie iż pierwszy Nero na Chrześciany / ktory sie nabárszey w Rzymie serzyli / okrucienstwo Cesárskim miecezem czynił. Kochamy sie z takiego powodu násego potepienia / kto Neroná zna / zrozumiec może / iż nie potepił / iedno co bárzo dobrego.]

Kładli ná on czas ná Chrześciany wielkie potwarzy / iakoby wszyscy czárownikami byli / y sálbierze / ludzkie osukauiacy / wielkie starby obiecuiac / á sami nie nie máiac. y żarty z nich w pisaniu y w komedyach czynili / w czym było doznac wielkiej mocy Boskiej / iako sie w ták iádowitych ná Chrześciany nieprzyziaciach / po wszystkim świecie wiara swieta rozskwitnac mogła. A zora iednak wshedzie sie miedzy takimi nieprzyziacioly serzyła. Alez Nero y napotym innych lat / aż do śmierci / y zabicia dwu Apostolow Piotra y Pawła rozmaitemi wyroki / y práwy / y pisiny po wszystkim państwie / zakázowal / aby żaden Chrześcianinem być nie smiał.

Rok P. 67. Piotra s. 23. Neroná II.

Mł w Rzymie ná ten czas Symon on czárnoksieźnik : y pátrzac ná morderstwa Chrześcianskie / swoich uczniow náuczyl / aby sie wiary swej przeli / y bálwanom sie gdy potrzeba klaniáli. O tym nápisal Origenes.

Vt supra.

3.

Tácius potwarca Chrześcianski.

4.

Pierwsze przesládowanie Chrześcianskie kościoła, iako okrutne. Suetonius in Nerone cap : 38.

Okrutna męka.

In Apolog : cap : 5.

5.

Potwarzy ná Chrześciany.

E.

Contra Celsum lib : 6.

Tego

2.
Ioseph: lib: 2. de
bello Iudaico cap:
13.

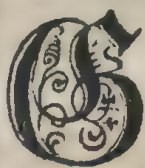
3.
Nero Seneka tá-
bil, datac mu
śmierć sobie o-
bierac.
Tacitus, Dio.
Lateran/ki pa-
lac.
Poppea żona tá-
bil Nero.

Tego roku Cestius Florus Stárosta Żydy w Jeruzalem / y po wszytkiey
ziemi / wielkimi krzywdami / lupiestwoy / y morderstwoy przyciskał / y onym do
rebelliey y odstapienia od Rzymskich Cesarzow / przyczynę dawał złymi y o-
krutnymi swoimi postępkami.

Potym zmorwilo sie wiele zacnych ludzi Poganskich na Neroná / aby go
zgubili: ale sie im nie powiodło / odkryło sie ich spzysiężenie. y wiele bázno lu-
dzi pierwszych y innych bez liczby Nero potracił. y onego swego nauczyciela
Seneka / iz był z onych spzysiężonych / zgubić kazal. tylo mu obierac sobie
śmierć iakaby zginac chciał / dopuscił. W ten czas też zacny Senator od nie-
go zabity był Plancus Lateranus / ktorego palac był ten / co go do tego czásu
w Rzymie Lateranem zowią / ktory sie potym Chrzescianom na wielki
kosciot dostal. Zabił Nero y druga żonę swoię Poppea / w ktorej sie na-
bázciey kochal.

Rok P. 68. Piotrá ś. 24. Neroná 12.

1.
Piotr ś. y Páwel
sešli się do Rzy-
mu.
Metaphr: 29. Iunij.
Lactant: lib: 4.
cap: 21.

Dy ono Neronowe okrucieństwo na swoich sie Poganiach pa-
stwilo / na Chrzescianach Rzymskich troche wćichło. Zaczyn też
P. B O G dobra pomoc zesłać im raczył. Bo roku tego z Boskiej
opatrności przybyli do Rzymu oba świeci Apostołowie Piotr y
Páwel / ktorzy na szczepieniu y polewaniu innych kościotow za-
biegali. Wsłyszawszy o takiey niedzy y zabijaniu okrutnym owieczek Chrystu-
sowych w Rzymie / przyspieli na pomoc y pocieche iaka im w B O G V dać
mogli. gdzie też iuż sami polec przy nich / y świadectwo dać CHIRTVSOWI.
y prawdziwie Ewangeliey zbawienney mieli.

2.
Lib: 4. cap: 21.

Pisze Lactancius część kazania obudow w Rzymie / iako patrząc na ob-
stapienie Żydow / gdy o tym często mowiy miedzy nowymi Chrzescianami były /
wpadek ich y zburzenie w ten czas opowiadali. [Piotr / prawi / y Páwel w
Rzymie opowiadali / y słowa ich pisinem sie w pamięć podały / w ktorych
wiele dziwnych rzeczy / y to co przysięmialo / powiedzieli: iz krotkiego czasu
pośle P. B O G krola / ktory Żydy zwinie / y miasto ich z ziemia zrowna / y sa-
me głodem y pragnieniem ginace / obleże. W ten czas ciata swoje iesć beda /
y poimani w reku nieprzyjaciol swoich zostana / patrzyć na gwałcenie żon
swoich y pánienek / y na roztracanie dzieci swoich beda / wszytkie mieczem
y ogniem zwoiuić / y na wieki ie z ziemi ich wykorzenia. Przeto iz sie wweśe-
lali y cieszyli z śmierci z namilsego y przechwałebnego Syna Bożego.] Poty
Lactancius.

3.
Wtóry list swoy
Piotr ś. w Rzy-
mie pisal.

Tam w Rzymie Piotr ś. drugi list swoy napisał / staranie mający o tych
na ktore nie patrzył / w ktorym bliski iuż swoy koniec y zesćie z tego świata o-
powiada. Juz predko / prawi / złożyć mam namiot moý (to iest / ciato to ktore
iest iako namiotek z płotną wczyniony / y w polu na pracach y żoldzie postá-
wiony) tak iako mi Pan náš I E S U S C H R I S T V S opowiedzial.

4.
Heretycy odstep-
cy iako slawie
Chrzescian/kiej
škodzili.

Iren: lib: 1. cap: 27.
Tert: de pręscript.
Hilatin Matt: ca: 25.
Epiph: hares: 23.
Hier: epit: 21. & 48.
Nikolaite iako się
poceli.

W tym liście wstarcza sie nabázciey na złe y falszywe Chrzesciany y pro-
roki / na Nikolaity / acz ich nie miánuie tak iako ie ś. Jan w Obiawieniu
miánuie / ktorzy bedac pierwey Chrzescianie / oderwali sie / y wymyslili so-
bie naukę falsu y nieprawdy / y sprośności y bestyalskiej nieczystości pełną /
tak iz spolne żony mieli: y wielkie á ciche zakryte złości przy herezyach głupich
y swowolnych máiac / slawie Chrzescian/skiej y Pogan bázno škodzili. O
ktorych tam mowi: iz dla nich droga prawdy / (to iest / wiara ś. C H R I S T V -
S O W A) zbluźniona iest. Bo wielkie lotrostwo miedzy soba wymyslali.
Mowia niektorzy Doktorowie / iz głowa tej sekty był nieiaki Nicolaus Dia-
kon ieden miedzy siedmiami od Apostolow obránych / ktory máiac vrodzawa żo-
ne / y one dla Apostolskiej czystości opuścivszy / do niego sie wrocil. O co iz

mu Apo

mu Apostołowie przyganiáli / vdał sie do heresy y sprośności / y drugie za so-
ba pociągnął. Drugzy mówią / iako Clemens Alexandryski / iż sam ten Ti-
colaus winy nie miał / y sam dobrze dokonał / iedno z słowá iakiegoś iego złe
wrozumianego / drugzy swowolni y cielesni przyczyny náleżli / y do onych sie
bledow y sprośności vdałi / y rozmáicie sie potym zwáli / aż nákoniec wśytki
zwano / Gnostici. Vymowáli CHRISTVSOWI pánu nášemu Bóstwo iako
y Cherintiani / y inne fałszy bledy mieli. á przy bledách / sprośności sromotne
y nieczystości. Nátych Judás Thádeus krotki on list swoy nápisal / w kto-
rym ledwie sie nie iednemu słowu z Piotrem s. zgadza. O tych sprośnikách y
Gnostikách niżej częsta będzie wzmianka. Ci / iako sie rzekło / wielka ohyde
czynili v Pogánstvá wierze s. gdy sie nieślusnie / imieniem Chrześciánstkim /
bedac goršy niżli Poganie / pokrywáli.

Gnosticy sprośni
heretycy zwali się
Chrześciani.

Czasu tego Nero / iako o nim nápisal Plinius / ze wśytkiego świata czá-
rowniki y czárnokšieźniki zbierał y wielkimi dáry do siebie ich przywabił / w-
ich sie kuglarstwach y wieździé kochał / y z dworności / wiele od nich cá-
iemnie wiedzieć pragnął. Przyszedł między nimi do niego on Symon Samá-
ritan / sławny czárnokšieźnik / który sie bázno w Neronowe przyjaźń zálecił /
y o sobie wielkie y Bogu samemu podobne dziwy obiecował. Nákoniec pod-
iał sie tego / iż po powietrzu w niebo iako ptak lecieć chciał. Apostołowie s.
Piotr zwałszcá / zdrády iego y fałszy odkrywali / y Rzymian którzy go iuż zá
Bogá mieli / y słup mu z onym napisem postáwili: [Symonowi Bogu wiel-
kiemu.] vpomináiac áby mu wiary nie dawáli / á ráczey CHRISTVSA kto-
regó im przynóšili / zá Bogá prawdziwego mieli.

5.
Nero Czárnokšie-
żniki do Rzymu
zbiera.
Plin: lib: 30. cap: 2.

Symon Czárón-
nik, do Rzymu
przyszedł.

A gdy przysło do onego latania / á Rzym sie wśytek skupił ná on widok:
Symon po powietrzu zá posługę dyabelską latał. á Piotr s. modlitwa y ser-
cem do CHRISTVSA sie podnosił / dyabłom rozkazał / áby go vpuszcili á nie
zábili / iedno ochromionego ludziom ná śmiech y vraganie fałszy iego po-
dáli. co sie tak stáło. O tym wśyscy pisarze stárzy Láćińscy y Grecy świád-
czą. Clemens Constit: lib: 6. cap: 9. Arnobius który żył zá czasow Dio-
klecyaná / aduers: gent: lib: 2. Cyrillus Ierosol: Cath: 6. Epiph: haer: 21.
Eusebius hist: lib: 2. cap: 14. August: haer: 1. Seuerus Sulp: lib: 2. The-
odor: de Fab: haer: lib: 1. cap: 1. y inni. A Egesippus mnieyszy lib: 3. ca: 2.
iako y Marcellus Presbyter, w dzieiách Nereusá y Achileusá / pisa / iako
pierwey spor máiac Piotr s. z Symonem / umarłego wskrzesił / ktorego czár-
nokšieźnik ożyć nie mógł. O czym czytay śerzey w Żywocie s. Piotra / y w
Żywocie Nereusá y Achileusá.

6.
Symon latájące-
go Piotr s. y Pá-
wel poniżył.
Sueton: in Nerone
cap: 12.
Świádkowie tej
historiey.

Dla tego Symoná posromocenia y nálamania / iż sie tak w nim kochał
Nero / Apostoły Piotra y Páwła dał do więzienia / w którym dziewięć mie-
siecy od páździerniká poczarowy aż do 29. dnia Czerwca zostáli. Które dniá
ná śmierć sa wywiedziemi / iako sie niżej powie. W tym więzieniu Processá y
Mártinianá żołnierze zacne Apostołowie ochrzčili / y z stáły wodę Bóst-
moca do chrztu púsili / która woda po dziś dzień w oney stále trwa / áni wy-
chodzi / áni sie przebráda. Piše Chrysostom s. iż ná Páwła s. Nero te też
przyczyny miał / iż iego náłożnice do czystości nápowił / iż wrácić sie z nim do
nieczystości niechciał. co być mogło / iż dla inney przyczyny Piotr s. á dla in-
ney Páwel s. do więzienia od tego okrutniká dani sa.

7.
Więzienie Piotra
s. y Páwła.
Processus y Már-
tinianus.
Martyro: Rom.
Chrysost: Aduers:
vituperatores vita
Monastica.

Po zráżeniu Symoná czárowniká / nástąpił do Rzymu inny wierutny
czárnokšieźnik / który sie y Philozophē zwał Apolonius Tyanaus. Który czy-
niac fałszywe cuda ábo ráczey kuglarstvá posługę dyabłow / wiele ludzi zwó-
dził. á zwałszcá gdy tráfił ná Philostrata do náuki swoy / który iego dziecie
bázno wymownie wypisal wielkim á niewstydliwym kłamstwem / moc iego
y one śátáńskie cuda sławiac. A gdy Ewángelia CHRISTVSOWA wzrosł

8.
Apolonius Czáró-
wnik.

wielki

Lactant: lib: 5.
cap: 1. & 3.

Iustin: lib: quæst:
quæ: 23.

Luc: in Pseudo:
mant.

9.
Wpadek Żydowski
opowiedany.

Świątłoté w ko-
ściele.
Iosephus de bello
Iudaico li: 7. ca: 12.

Wychodimy stad.
10.

Wojná się Żydo-
wska zaczęła ro-
ku Pán'skiego 68.
Florus cispski Ży-
dom.

Stára y mloda
rádā.
Florus skarbu ko-
ścielnego chce.

II.

Florus bije Żydy
y łupi.

12.

Żydowie Rzymia-
ny y miasta wybi-
li, y posłuszeństwo
strucili.

wielki białá / oná téż w ten czas ścátáńska powstawáta / y bázro niemáta ro-
ludziech škóde czyniá. Bo byli tácy / á zwtásczá Hierocles mieiáti / ieden se-
dzia z Areopagu / ktory pisać przeciw Chrześcianom / tego ścátáńskiego stu-
ge rownym CHRISTVSOWI w cudách czynił. y do tego przychodziło / iż
temu Apoloniusowi / kościoły Poganie budowali / y po śmierci mu sie kła-
niáli / y iego pomocy do potrzeb rozmaitych wzywáli. y był stup iego ieden / z
ktorego dyabel do ludzi mawiał: z ktorego sie Iustinus męczennik śmieie /
iż potym zá CHRISTVSOWA mocá / milczec musiał. A Lucianus Pogá-
nin z iego sie škóły y kuglarstw nátrzasáiac / śmierć iego trágedia zowie: á
żył w tenże wiek iáko y on. Lecz fałs y zdráda ná pokuśy dopuszcżona od Pá-
ná Boga / trwác nie moglá / iáko sie niżej námiemi.

Przychodził czas wypelnienia pomsty Boskiej ná niewdzięcznemi y
niewiernemi mordercami Syná Bożego / o ktorey tenże Syn Boży opowie-
dział / y Apostołowie w Rzymie / iáko sie wyższy powiedziáto / ogłasáli. Nimi
zburzenie y zgubá ich nástąpiá / przestrzegálich P. Bog cudami iáwnemi / o
ktorych Iosephus nápisá. Widzieli raz w kościele w Jeruzálem świątłosć
iáko we dnie áż do pul nocy. Sámy sie wrotá / ktore ledwie 20. meżow ruszyć
mogli / z zamkami y zaporami w kościele otwarzáli. Ná powietrzu widzieli
wozy y wojská pieśe y konné nim stónce záślá / á one okolo miásta sie zápuś-
czáia. A w dzień swiateczny / gdy wchodzili káplani ná službe Bożá w nocy
do kościoła / słyseli głosy one: Wychodimy stad / wychodimy stad.

Tegoż roku zaczęła sie wojná Żydowska z Rzymiány / nawiecey z przy-
czyny Glorusa Stárośy Rzymiskiego / ktory złym y okrutnym był wrzédni-
kiem od Neroná ná Żydy. wydzierá / zabíá / męczł / y wśytki krzywody y
wzgárdy narodowi Żydowskiemu czynił / wojsko Rzymiskie przy sobie wedle
zwyczáiu máiac / y onego źle wzywáiac. Co Żydy bázro trapiło. Stársy wi-
dzieli iż sie mocy Rzymiskiey trudno sprzeciwić / á lepiey z tego onego tyrána
skiego wrzédniá wytrwác / pókiy inśy lepsy od Cesárzá dány nie był. Lecz
mlódszy y głupszy y wporni / wycierpieć nie mogli. Gdy Glorus do skárbu ko-
ścielnego po wielka summe pieniedzy posláł: pospolstwo Jerozolimskie po-
zwołic tego żadná miára niechciáto. y zártý z Glorusá czyniac / wiele ich po-
miesćie / iego imieniem / z miškami prosac / iálmuzne chodzilo / iáko od wbo-
giego y zebrać / stowá niewieczne náń mitecac.

O czym sie dowiedziawszy Glorus / z częścią wojská do Jeruzálem przy-
ciágná / y skupiwśy Żydy ná rynku / rzecz do nich czynił / rostkázuiac áby mu
ony iego náśmierce wydáli. Z czego gdy sie wymawáli / wojsku ná nie w-
derzyć / y kramy y sklepy łupić im rostkázá / iż do šestci set y dáley ludzi zabito /
y zacne niektóre powiesáno. Co iednáť zcierpieli. A w rzeczy sie z nimi iednáť
iac Glorus / gdy drugiey części wojská przysć do Jeruzálem rostkázá / chciáť
áby ie Żydowie wczúli y przeciw im ze czciá y muzyká / iáko zwykli tákie Pána
swego goście przyjmowác / przed miásto ná ich przywitánie wysli. Ná co
zezwołili Żydowie. ále zły Stárośá rostkázá żołnierzom onym / áby Żydow
ktorzy ie táť czúli / nie pozdrawiali: á skoroby co semráć poczeli / áby ná nie w-
derzyli. A táť sie ostáto / pobili ich wielká część / á w branách / gdy sie cisnáli
y wciékáli / wiecey sie ich zátoczyło y záduśilo.

Nie táť ie P. IESVS przyjmowá / gdy z pálmami przeciw temu wysli /
gdy náń nimi plákal. A iż sie go predko záś zaprzeli / y onego zábili: zá to im
Rzymiáne oddawali / ktore so / CHRISTVSA swego wzgárdziwśy / zá
Pány y krole obáli. Lecz w miesćie ná żołnierze sie pospolstwo pusćilo / iż
wcihnać musieli. A Glorus wyiáchał do Cesárie y widzac lud ná sie wzbur-
zony. Zá czym Żydowie w Jeruzálem wśytkie Rzymiány / y wojská ich kto-
re zostály / wybili y táť posłuszeństwo Rzymiskie zrucili / y wojná z Rzymiány
zaczeli.

zaczeli. W ktorej gdy sie z sobą sami Żydowie / starzy zwłaszcza / z pospoli-
stwem nie zgadzali (bo starzy chcieli iednak przy Rzymianach zostac) młod-
sy buntownicy wodze sobie obracali / onym sie sprzeciwili.

Krol Agrippa na pohamowanie buntowników / zostac przy Rzymia-
nach / poslal trzy tysiacie iezdnych. Ale przemogli ie oni buntownicy / y dwor-
iego y kaplana nawyzszego Ananiaśa spalili / wietśa część miasta y ko-
ściół opanowali / y w kilka dni Ananiaśa y brata iego zabili.

Tym czasem w Cesarzey Poganie sie też na Żydy wzburzyli / o 20. ty-
siece ich zabili / y w Scytopolu 13. y w Askalonie y po innych miastach gdzie
wiecey bylo Pogan / w kilka liczbę Żydow pomordowali. A w Alexandriey
tymże czasem o 50. tysiece Żydow zabito.

Nastapil z tym z woyskiem Rzymiskim Starosta Syriey Cestius / y wie-
le miast popalili / gdy oblegl Jeruzalem spietnie byl odprawiony y wcieta-
musial / y wiele ludzi iezdy zwłaszcza potracil. Co uczynil P. B O G aby sro-
zym woyskiem Żydy pokaral / a Chrescicianom ktorzy tam ieszcze byli / czas
dal do wcietania / na ktore ie sam P. I E S V S przesłrzel mowiac: Gdy wyjrzy-
cie woyska obtaczajace Jeruzalem / wcietajcie na gory z. A tym czasem Ży-
dowie oni buntownicy dwu sobie hermanow obrali / Anana kaplana ktory
byl oycem Eleazara / ktory te bunt w pospolstwie poczal / y Josephá Seria-
onowieza / ktorzy potrzeby wszystkie na wojne z Rzymiany opatrowali y go-
towali.

Tym czasem / pise Josephus / wiele sie ludzi wyprowadzilo / o przyszlych
przygodach czuac. To on pise. Ale sie kazdy domyslic moze / iako pise E-
piphanius / iz to byli Chrescianie / ktorzy od swego CHRISTVSA prze-
strogie one mieli. To iest / ono pierwsze oblezenie od Cestiusa. Bo gdy po-
tym nastapil Wespasianus / inuz zadnemu wyniesc z miasta nie dopuscili bun-
townicy oni / ktore Zelotes zwano. W ten czas Chrescianie Katedre / na
ktorej s. Jakub naucez / z sobą wyniesli z Jeruzalem / iako pise Eusebius /
ieszcze do iego czasu trwala.

Rok P. 69. Piotra s. 25. Neroná 13.

N Otu pánstiego 69. w Rzymie Piotr s. y Pawel zacnym na wy-
znaniu CHRISTVSA o prawde y nauke iego / męczestwem
zamordowani sa / z rozkazania Neroná 29. lunn albo Czerw-
ca. O czym iest v Doktorow y Pisarzow historyi swiadcetwa
bez liczby y w Greckim y Laciniskim kosciele. Stare podanie iest
powiesci oney / o ktorej s. Ambrozy pise / iz Nero y te wine na s. Apostoly
wlozyl: iz wiele bialych glow do czystego y wczciwego zycia y powsciagli-
wosci przywiedli. Prawda iz bylo wielkie staranie s. Apostolow / aby ci kto-
rzy w CHRISTVSA wierzyli / w wczciwym zyciu y powsciagliwym wedle
stanu zostawali.

A nim Piotra s. na smierc wywiesc miano / mialo sroze żołnierze one
Processa y Martiniana zyczliwe y w CHRISTVSA wierzace / przymusali
Rzymianie Piotra s. aby z wieszenia vscel. A gdy vscel / wyzrzal P. I E S V S v
brany Laciniskiey / a on do miasta idzie. rzekl do niego: Panie gdzie idziesz? A
Pan odpowiedzial / ide drugi raz do Rzymu na krz. y gdy Pan zniknal / za-
raz porozumial Piotr s. iz mu sie wrocie kazano / a iz w nim nieialo CHRI-
STVSA otrzyzowany byc mial. Co swoim ktorzy mu wcietać kazali powiedzia-
li: ochotnie sie do wieszenia wrocie / y zdrowie swoje na wczeczenie CHRI-
STVSA swego polozył: Toz pise Egesippus mniemy / Grzegorz s.

Obu zaraz z miasta za brane Ostienka / pierwey po Rzymisku v stupá
biczowane / wywiedziono. A gdy sie pozegnali / Piotra s. na miejsce ktore

Niesgoda y Zy-
dom.

13.

Agrippa krol przy
Rzymianach.

Ioseph: vt supra
lib: 2. cap: 18.

14.

W Cesarzey pobi-
ci Żydowie y in-
dziej.

W Alexandriey
takie.

Idem cap: 19. lib: 2.

15.

Cestius Rzymiski
snycijsny.

Matth: 24.

Lucę 21.

Buntownicy w
Jeruzalem vrsad
porucili.

16.

Chrescianie z
miasta Jeruzalem
wysli.

Lib: 2. cap: 26. de
bello Iudaico.

Epiph: heres: 29.
de 30.

Kathedra s. Iá-
kuba wyniciiona.

Euseb: hist: lib: 7.
cap: 14.

1.

Piotra y Pawla
s. męczestwo na
Rzymie.

In Auxencium.

Chrysof: aduers:
vitup: vit: mon.

2.

Wcietać Pio-
tra s.

Vyznal Piotr Pá-
na Iesusa.

Domine quo va-
dis.

Egef: de excidio
Hierof: lib: 3. ca: 2.

Greg: in Psalm: 4.
penit.

3.

Piotr ś. opak y-
krzyżowany.

Hieron: de Script.

Orig: in Genesim

apud Euseb: lib: 3.

cap: 1.

Aug: serm: de San-

ctis 28.

Vt supra.

Páwel ś. ścigty.

Mleko ś. syie ábo

krew biala.

4.

Chrysof: homil: in

prin: Apost.

Tert: de praescript.

Epist: ad Leonem.

5.

Chrysof: homil: 32.

ad Rom.

Caius apud Euseb:

lib: 2. cap: 24.

Greg: lib: 3. epi: 30.

Lib: 2. histor: cap:

23. & 17. cap: 25.

Lib: 2. cap: 103.

Martyrol.

6.

Po S. Pietrze w

Rzymie naślapił

Linus.

Iren: lib: 3. cap: 3.

Optatus lib: 2.

7.

Ianiculum ábo Vaticanum zwano prowadzono. A tam opák/iáko sam pro-
szł/ to iest głowe do ziemie obrociwszy/ wkrzyżowano. Wstydził sie poro-
wnania z Pánem swoim/ gdyby był prosto wisiał. Co wiele Doktorow pi-
se. A Páwla ś. wiadziáno ad Aquas Saluas ná miejsce gdzie téż zabijano
Chrześciány. z syie iego gdy głowe wcieto/ nie czerwona/ ale iáko mleko bia-
ła krew wypłynęła. Do słodkim mlekiem náuki swey wierne/ iáko sam mowi/
karmil. Był ziemia/ mlekiem y miodem opływająca.

O tym mleku Páwla ś. przy ścięciu/ mowi Chrysofom ś. iż cudem o-
nym żołnierz który go ścinał/ nawrócony iest do CHRISTVS A. Tam wkr-
zuia po dziś dzień trzy źródła/ ktore wytrysnęły/ gdzie ona dziwna głowa
y ciáło leżało. Żył Apostol Páwel iáko tenże Chrysofom ś. mowi/ lat 68. á
ná służbie Ewángeliey y kazaniu lat 35.

Szczesliwy kosciele Rzymi/ mowi Tertullianus/ w który wszystkie ná-
uke swoje Apostolowie ze krwia wolali: gdzie Piotr do meki Pánstkiey przyro-
wnány/ gdzie Páwel/ Janowa (Chrzcicielowa) śmiercia koronowany/
gdzie Jan Apostol/ w oleiu ognistym utopiony/ gdy skutki z tego nie miał/
ná wyspę wygnány iest.] A Theodoretus Grecki tak mowi: Na Rzym spol-
nych nászych Oycow Doktorow Piotrá y Páwla groby/ ktore dusze wier-
nych oświecaia. Tá pará ludzi Boskich vrodziła sie ná wschod słońca/ y pro-
mieniem ná wschodzie strony pusiła: ale ná zachodzie/ żywota ich zachod z che-
ci położony iest/ y ztamtąd dziś świat wszytek swymi promieniami oświeca.]

A ś. Chrysofom piše: Ja Rzym miluie/ choć go mam zkad inąd chwa-
lić/ z spamiáłości/ z starowieczności/ z piekności/ z bogactw/ z mocy/ y z wo-
ienney meznosci: ale wszytko opuściwszy/ dla tego sławie szczesie iego/ iż
Páwel gdy żył/ tak ná me był łaskawy/ tak ie miłował/ tak ie náuczał/ y ná-
koniec tam żywota v nich dokonał. Miásto to ma pare iánych oczu/ to
iest/ ciáła onych świętych. Tíe tak sie niebo oświeca/ gdy słońce promienie
swoie z siebie puszcza/ iáko sie świeci Rzymkie miásto/ dwie te pochodnie
ná wszytek świat wypuszczając. Ztamtąd porwany będzie Páwel/ z tamtąd
Piotr/ z tego tam grobu zmartwychwstána/ wzgóre przeciw Pánu wycho-
dzac. O iáko sie temi dwiema koronami miásto to zdobi! iákiemi dwiema
láncuchy okolone iest.]

Groby te Apostolskie przedziwna mocá Bożą/ przez wszystkie náiaźdy
prześladownikow/ nienaruszone w Rzymie zostawały/ y dziś stoia. Wiegdy
ciáła ich Grekowie wykrásć chcieli: ale gromami z niebá odstraszeni sa/ iáko
piše ś. Grzegorz.

Piše Plinius Pogánin/ iż zá iego wieku/ pod Neronem cud sie taki stał
ná który sam patrzył: iż w Rzymie Oliwnik ábo sad z ziemia/ ná inna stro-
ne drogi pospolitey przeniosł sie/ á rola która tam byia/ ná iego miejsce prze-
stapila. A ná innym miejscu powiáda: iż widział wiek náš/ iż zá ostatnich
lat Neronowych/ rzeki sie wzgóre opák wracały.

Petronella córká Piotrá ś. ábo duchowna/ ábo cielesna (bo pewności
nie máś) w czystości y w wielkiej żywota światobliwości dokonała. Podo-
dobieństwo wiekse/ iż iego duchowna córká byia/ iáko sam Márta synem
swoim zowie.

Jedzey ś. wiele kráiorow zwiędziwszy/ y w nich wiare CHRISTVSOWE
szczepiwszy/ vmeczony iest. Patrz w iego żywocie.

W Rzymie ná miejsce Piotrá ś. naślapił Linus/ ktorego w odbieganiu
swoim/ do opátrowania innych koscíolow namiestnikiem swoim w Rzy-
mie zostáwiał/ y przed którym Clemens od ś. Piotrá náznaczony/ stolicę o-
ney zaśieść niechciał.

Po śmierci świętych Apostolow Piotrá y Páwla/ nietylo w Rzymie/
ale y po

ale y po innych krolestwach / wiele Chrześcian pomeczono za rozkazaniem y wyroki Neronowemi / o których iest mała wzmianka w Martyrologium Rzymskim. pisać o nich poginęły. W Hiszpanii kamień ieden naleziono z takim napisem: Neronowi za to / iż krolestwo oczyscił od lotrow y tych którzy nowa wiara wnosili. To sie pewnie o Chrześcianach rozumie. Bo za Neroná nie nowego nabożeństwa między Poganymi nie wnosili iedno Chrześcianie. A na żadna Pogańska religia / wyroków swoich nie dawał / iedno na te / aby wśedzie wykorzeniona była. Patrząc iako iuz y w Hiszpanii wiele Chrześcianstwa było / y iako na nie moc katanńska vderzyła / y iako prozna tyrannow / o wygubieniu imienia Chrześciańskiego chluba powstala. Vcihlo wždy ono przesładowanie / gdy iuz okrutnik o zdrowiu y skrze swoiey myśle musiał. Bo tego dnia (nie tegoż roku) ktorego własna matka zabił / norwiná mu przysła / iż go woysto w Gallii odstapilo / a innego Cesarza Juliusa Vindera obiało. Toż sie stało w Hiszpanii / gdy także Galba przeciw temu powstał. Na te norwiny / mowi Swetonius / długo iako niemy y na poly umarły leżał / aż po tym roku przyslego sam sie zabił.

Roku tego gdy Nero przemieszkował w Achaii / wyprawił z woystkiem Wespasianá przeciw Żydom / ktory dziwnie wielką y przedką porażkę / miasta a zwłaszcza w Galilei zwoiował / y bez liczby ludu onego pozabiał. y one miasta ktorym P. Bog groził: Biada tobie Betśaida / biada tobie Chorosá / im: popustofyl / ktore na cudá PANA naszego nawiecy patrzyły / y jego nauki słuchając do pokuty nie przystępowały. Z onych miast ktore Wespasianus gubil / wiele sie ludzi do Jeruzalem iako na miejsce bezpieczne zbierało / y do onych buntowników / ktorzy z wżedem y nawyższym Ziliudem wojnę w mieście wiodli / przystawało / bázno wiele ludzi z obu stron zabubiac. Buntownicy oni nazwali sie Żelotami. Przeglądając iedną miejsczanie / iż im iedne cześć kościoła odiełi: ale oni w drugiey cześci sie zamyknęszy / silni im zas zostawali. Tak to był kościół wielki y tak przestronne place y budowanie tego / iż sie dwoie woystko przeciwne zachować w nim mogło. A gdy sie do Żelotow nabieglo Żdumeyczykow / y tajemnie sie do miasta wkradli / Żelotom chcąc dać pomoc / puscili sie na miejsczany / y osm tysięcy y pieć set ich zabili / y kapłana nawyższego Ananá onego / za ktorego powodem Jakub s. zabił / w pul miasta zabili / y inne kapłany rozsiekali / y psom bez pogrzebu pozostawiali.

Od kapłanow y rady ich CHRISTVS OWE zabicie poszło / od ich sie też zguby wywrocenie onego krolestwa zaczęło. buntowniká Barabasa / CHRISTVS SEM wżgardziwszy / sobie obiałi: y od buntownikow Barabaszow zginełi. pobili potym Żelotowie ludzi innych zacnych bázno wiele / y drugie strony pomeczili / tak iż samych przedmiesznych Żydow o 12. tysięcy od nich pozginelo. y spełnily sie Páńskie słowa / ktore mowil: Gdy wstysycie o wojnach y buntach / nie boycie sie. Musi to być / ale ieszcze nie koniec. Wojny były po stronach / ktorem Wespasianus inne miasta gubil: a buncy y sedicye w Jeruzalem tak frogie y škodliwe / w ktorych sie sami mordowali. y trwały aż do upadku ostatniego.

Rok Páński 70. Linia. Neroná 14.

Nero gdy wstyszał iż nie tylo w Gallii inszy Cesarz obwołany iest Rufus nieiały / ale y Rubrius Gallus / ktorego przeciw temu posłał / od niego odstapil / y w samym Rzymie iego domowi żołnierze zabili go chcieli: samo czwart do Solwarku w podłym odzieniu Sáánta nieiały / go blisko Rzymu wcieli / y tam sie w iedne iástinia skrywszy / gdy wstyszał iż go

Męczennicy pod Neronem.

Napis stary Neroná na kamieniu.

W Hiszpanii wiele męczenników na on czas.

Neronowe przesłachy.

In Nerone cap: 40.

5.

Nero Wespasianá przeciw Żydom wyprawił.

W Jeruzalem zamiejski.

Wielkość kościoła onego.

Iosephus de bello Iudaico li: 2. cap: 38. & lib: 5. cap: 1. Ananus Biskup zabił.

6.

Prawda Chrystusowa.

7.

Nero sie sam zabił. Sueton: in Neron: cap: 43.

ieżdmi sukalia : sam w sie żelazem ostrym aż z boiaźnia vderzył. a sluga iego Epaphroditus gdy nierychło umierał / do końca go zabił. Był lat 32. krolował 13. miesiecy siedm. Na nim dom y krew Cesarzow / ktorzy sli od onego pierwszego Juliusa Cesarza / po żeński tylo płci / skończył sie y zginął.

Rok Pański 71. Liná 2. Gálby.

1.
Po Neronie kilá
Cesarzow.
Gálbá.

Zabijania Cesa-
rów iako geste.
Tacitus lib: 2. Hist.
Dio in Vitellio.
Vitellius.
Wespasianus od
żołnierzow w Ży-
dowskiem ziemi o-
brany.
Sueton: in Vespas.

Witellius w Rzy-
mie zabít.
Iosephus de bello
Iudaico lib: 18.

Tacitus lib: 4. Hist.

2.
De bello Iudaico
lib: 7. cap: 12.
Wespasianus za
Messyasa vda-
ny.
Sueton: in Vespas:
cap: 4.
Tacitus hist: lib: 5.

3.
Sami sie Żydowie
gubili.
Iosephus de bello
lib: 6. cap: 1.

W Neronie kilá sie Cesarzow ozwało od żołnierzow miánowa-
ni. ale inne Sulpicius Gálbá do Rzymu wprzedsil y tam siedm
miesiecy pánował. Do niego wysłał Wespasianus z Żydow-
skiej ziemi syna swego Titusa aby mu przezeń posłuszeństwo oda-
wał. iáchał z Titusem Agrippa krol swoich Żydow odstąpiwszy.
Tym czasem Gálbe żołnierze zabili / a nieiáki Silvius Otho ná páństwo sie
wdarł y był ná nim trzy miesiace. Bo woysko w Germaniey nań nie zezwa-
láiac Witelliusa obráło / ktory predko do Wloch przybywszy / Othona prze-
strápsyl / iz sie sam dobrowolnie zabił. A nastapiwszy ná iego miejsce / pán-
wał miesiecy osm. Bo tym czasem gdy sie Witellius zle w Rzymie zachó-
wał / w ziemi Żydowskiej gdy Wespasianus oblec miásto Jerozoline my-
slil / żołnierze go Cesarzem miánowali / ná Witelliusie nie przestáiac. Ná
co gdy sie inne woyska w Egypcie zgodzily / y drugie w Asryce y w Pánoni-
ey: przedsie wymawial sie Wespasianus y przyzwolic niechcial / aż go przy-
musili pierwsi Woiewodowie / y przysięgi mu oddali. Wstał przed soba
do Rzymu ná Witelliusa z woyskiem Mucyaná nieiákiego / ktoremu sie wsfy-
tko powiodło. Bo w samym Rzymie bitwe z nim stoczywszy / pokonal go iz
wciékać musial / a vchwycony / od żołnierzow rozsiekany iest. Ták sie swiat
vspokoił / a Wespasianus z Alexandriey do Rzymu sie puscil / sczesli-
wie w pokoiu pánował. Sami tylo Żydowie wielki niepokoy mieli. Gdy
był w Alexandriey Wespasianus a wiatrow do Rzymu czekał / pisze Tacitus /
iz za rozkazaniem Boga Serapis cudá czynil / y slepego slina swoia / y chro-
nego zdeptaniem nogi swojej vzdrowil. czym iáko Poganie morwili / sczes-
śliwie y bogom mile záczenie pánowania swego wdawal. Ale sie tá zdráda
działa z czarow onego slugi fatáńskiego Apoloniusa Tyanea / ktory był iáko
domowý w Wespasiana.

O ták sczesliwym tego Wespasiana ná páństwo podniesieniu Żydo-
wie niektorzy / a miedzy nimi Iosephus / z pochlebstwa y błedu morwili / iz
Wespasianus był Messyaszem. Bo o tym ták Prorocy napisali / iz o tym czá-
sie z ziemi Żydowskiej powstać miał pan wsfytkiego swiata. Co sie ná Wespas-
ianie spelnilo / ktory z tej ziemi ná Rzymkie páństwo wezwany był.
Cudza nan y włásna nášego CHRISTVSA IESVSA sławę kładli / ktory
sam iest wiecznym Pánem y krolew nád krolmi / ktorego sie krolestwo inż po-
wsfytym swiecie w kosciele Chrześciańskim serzyło. Wespasian / ledwie
dziesiątego roku ná páństwie doczekał / y z innemi zginął / a CHRISTVS
náš kroluie ná wieki.

Gdy Wespasianus poburzywszy wsfytkie inne miásta Żydowskie / do o-
bleżenia sie Jeruzálem nie stwápiál: czekał aby sie ták sami wyiedli / gdy o-
ich w miescie niezgodzie wiadomośc miał / a gdy sie inż ná Cesarstwo Rzym-
skie wybieral / mogli sobie odpocząć w Jeruzálem. Lecz gdy Rzymianie
przestáli / sami sie tym czasem gubili. Bo nieiáki Symon Gerásenus / zebrá-
wszy woysko niemále z Idumejczykow y innych Żydow / ná rozboy sie z łotry
vdał / y ziemi okolo Jeruzálem pustosyl / y gdzie mogl ludzie zabíjal / y po-
tym Jeruzálem obległ / y trapił sie mieścianie ze dwu stron / y od Jana woj-
dza Zelotorow wewnátrz w miescie / y od tego Symona przed miástem. Chcał

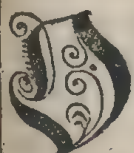
cedy

Rok Pán: 72. Liná 3. Wespásianá 1.

63.

tedy sobie miešezanie/ ktorých hetmánem y wodzem byl Eleázarus / pomoc
wezyni/ Symoná w miásto pušcili / aby im przeciw Zelotom pomocny byl.
lecz to ná wietšy vpadek swoy wezynili. Bo do dwu przeciwných sobie
woyšk to trzecie/ktore swoje czešć miáštá wzięlo/ przyczynili.

Rok P. 72. Liná 3. Wespásianá 1.

Diezdzáiac Wespásianus do Rzymu ná vtwierdzenie pánowá-
nia swego / syná Titusá zostávil w Zydowskíey zemi z wielkimi
woyškí/aby woyny oney z Zidy dokonat. Rozumieli Zydowie/iz
sie Rzymiánie o pánsťwo swárzac zabáwić ná woynách z soba
mieli/ á tego roku popierác woyny z nimi nie mogli. y dla tego iz

czás byl Wielkonocny/ bázno sie ich wiele ná dzień šwiety do Jeruzálem ná-
što. A Titus predko sie w Cesáriez zgotowawšy / do obleženia Jeruzálem
przystávil y 14. dná Aprilá/ ná gorze oliwney oboz swoy polozył. Z tey go-
ry P. IESVS ná miásto pátrzac plákal y one ich/ ktora iuž nástepowátá/ ne-
dže opowíadal. A gdy do miáštá żołnierze przypušczal Titus / sprzeciwieli sie
mocno y zgadzáli sie ná odpor / y wielka trudnošć y niebespiecznošć Rzy-
miánom zádawáli. Ale sie do miáštá wrociwošy / wádžili sie y zabijáli sami.

One Zeloty ktorzy sie w košćiele byli osádzili/ Jan wodz ich zmorwošy
sie z inšá strona/ wšytkie potrácił / y do kónca ie tamže w košćiele pomordo-
wał / iz iuž tylo ná dwie sie czešći dzielili / ná Janowe y Symonowe roty.
Rzymiánie zmocniwošy sie/ piérwošy mur v miáštá obáli/ potym w kilu dni
drugiego dostáli / y o trzeci sie pokušili. Co dzień wiecey nád piešet wie-
šimow bráli y wiesili y krzyžowáli / ták iz mieszeá do stáwiánia krzyžow nie
stáwálo. Onym to ták ábo synom ich oddáwal P. Bog ktorzy woáli / w
krzyžuy/ wkrzyžuy. wiele ich dla głodu z miáštá do Rzymian wciékálo/ smierć
ráczey one krzyžowána obieráiac/ á głodu wytrwác nie mogac.

Potym Titus / aby žaden wychodzić z miáštá do trawy zbieránia nie
mogl / wálmi miásto okopal / y potym mur pušcil okolo / ták predko iz wie-
ryć trudno. Bo 15. dná Máia wšytkie wály y mur on stánel. A špelnulo
sie Pánsťie slovo. Bo CHRISTVS rzekł: obrocza cie wálem. y drugi raz
rzekł: Obrocza cie / to iest murem / y o zemie rzuca ie. Bez liczy ich w mie-
šcie głodem vmierálo / á tych co do Rzymian wybiegáli / żołnierze látkami /
bzuchá proli / rozumieiac iz tam złoto/ktore iedzeniem záchowác sobie chće-
li aby im go nie wydárto / nálešć sie tam miálo : y zá iedne noc dwá tyšiacá
táť rozprotých náležiono.

Pátrzac ná one trupy Titus / w niebo rece podnošil / iz przyczyna onego
okrućiešťwa nie byl / gdy im potoy / by sie byli podác chćeli / obiecowal. Jo-
sephus co to piše / sam tež ná to pátrzac zawotáł: Bog lud ten potepil / y
wšytko ná ich zgube obročil. by byli ná táť zle Rzymiány nie przysli / áboby ie
ziemiá bylá požárá / ábo potop / ábo ogien z niebá iáko ná Sodome spušczá-
ny być miál. Od dná 14. Zwiťniá / áž do piérwošego Czerwca w miešcie od
głodu vmárlo / ktore z brany wynošono / 115. tyšiecy y 80. okrom tych ktore
powinni w miešcie pogrzebli. A drudzzy zbiegowie zacniešy Titusowi po-
wiádáli / iz o šešć kroć što tyšiecy wyrzuconých zá brany bylo / y drugich wie-
le bez liczby. Jedli gnoy y plugášťwa w miešcie / y potym ciála ludžkie / bory/
pášy / škory iedli.

Jedná zacna páni Mária corká Eleázará / syná wlášnego piekła ná
pokarm. Zorowie oni rozboynicy po woniey iedlá šukáiac / došli / y czešć
ciálťa synacťka onego v niey nálažšy / zbzyždzieli sie onym okrućiešťwem y
pošli. To iest co Pan IESVS mowil: Błogostáwione niewiášty co nie
rodžily.

1.
Obleženie Jerusa-
lem od Titusa.

Oboz ná gorze o-
liwney.
14 dná Aprilá.

2.
Nieszgodu w mie-
šcie.
Ioseph: lib: 6. cap:
4. de bello lud.
Mury obalone.
Ibidem cap: 12.
Krzyžowano Zy-
dy.

3.
Wálem obroczeni.
Mur okolo mia-
sta stánel.
Głód wielki w
miešcie.
Idem lib: 6. ca: 14.
15.

4.
Dwá tyšiacá ro-
zprotých dla stotá
Idem lib: 7. de bel-
lo cap: 2.

Idem lib: 7. cap: 6.
Liczba vmartých
od głodu.

5.
Dzieci swe iádly.
marki.
Ibidem.
Lucas 23.

6.
Ná kościół się
wojsko puściło.
Idem lib: 7. cap: 9.

Kościół zgorzał.

7.
Ofiary Pogańskie
w kościele.
Idem lib: 7. cap: 11.

8.
Sion zamek.

Idem lib: 7. cap:
24. 25.

9.
Liczba potracon-
nych.
Idem lib: 7. cap: 17.
& 28.
Lucz 19.
Lucz 21.

10.
Lib: 7. cap: 17.
Przyczyna takie-
go karania.

rodzili. poczna mowic: Gory padnicie na nas / pagorki potkrycie nas. Wskazowal Titus do nich aby sie wpamietali y poddali / a na sam kościół swoy baczenie mieli / ktory im wpasc musi: ale w porę grzech ich żadnego im wpamietania nie dopuścił.

Tedy Titus oświadczywszy się Bogu / iż gubić miasta y kościół nie chciał: mocny nárazd puścił na wieże Antonia / ktora przy kościele była / y o ne w moc wsiawszy / żołnierze / kościół meżnie ogniem y żelazem dobywali. Zakażal psować y palić kościół Titus / ale żołnierz jeden z gniewu / ogień otknem puścił. Arzykneli Żydowie chcac pomoc / y zdrowia nie żalując: przybieżal y Titus / y gasić rozkazal / ale już nie mogła reká ludzka pomoc. Zgorzał kościół 15. dnia Augusta / ktory stał od Salomona przez lat 1130. A po nowym zbudowaniu od Cyrusa stał lat 639. wedle tegoż Josephá liczby. To dziwne iż tegoż dnia od Babilonczyków kościół on zapalony był.

Rzymianie kościół opánorawszy / gdy wszystko okolo gorzało / ofiary w nim / oltarz postawili / bogom swoim czynili: y kapłani Żydowscy ktorzy się byli w tajemne kościelne kuty y miestkonia potryli / gdy z nich wysli / wysi scy pobici sa. A lud wszystek Żydowski ktory zostawal / do miasta się wciekl / y tam się ich wiele zdrowych zachowalo / między ktorými moglo być wiele Chrześcian / abo tych ktorzy się już wpamietywali / a grzech swoy Żydowski przeciw CHRISTVSOWI wyznawali. A tak się słowa one Pánskie rozumić mogą: (By się dni nie skróciły / żadenby się nie zostal) skrócił dni P. BOG dla swoich wybranych. Bo przedkie Titusowi dalszy zwycięstwo y miasta opánorawanie / ktorego obrony y moc była niezwyciężona: co gdyby się bylo przewlokło / wszyscy by byli głodem pomorzani: ale za ona przedkośćia troche więcej niżli czterech miesięcy ktorých miasto w rekę Rzymian wpadło / wiele się między nimi wybranych y Chrześcian zachowalo.

Dnia 14. Aprila poczeło się obleżenie / a 5. Sierpnia zwycięstwo się stona / czyło / y 10. dnia tegoż miesiąca kościół zapalony jest. Zamek ktory zwano Sion barzo mocny zostawal / iefsz od Titusa nie wzięty. Do niego Żydowie oni buntownicy lotrowie wbieżeli y 8400. Żydow tam zabili. Ale Titus pozostawil się nań gotować gdy go 7. dnia Września dobywał / náziwacz go wzial / cudem prawie Bozym / iako sam wyznawal. Żydowie ktorzy się z Titus co z nimi czynić miał / umarło ich głodem 12. tysięcy.

Liczac potracone / Josephus mowi / iż poimanych bylo 97. tysięcy / a pomarłych y pobitych przez wszystko obleżenie iedennaściekroć sto tysięcy. O krom tych ktore przedawano bez liczby / zwłaszcza niewiast y mlodziencow / ktorých nić kupować dla głodu nie chciał / y ktorzy dla tryumphu do Rzymu zachowani sa. Tak ono miasto obalone y o ziemie porzucone jest y z kościołem onym sławnym wedle CHRISTVSOWEGO proroctwa / iż kamień na kamieniu nie zostal. Trzy tylo wieże Rzymianie zostawili / ná znak wielkości y wspaniałości miasta onego tym ktorzy go nie widzieli. inne wszystkie domy / mury / y kościół kazal Titus z ziemia zrownać / iż ledwie znać bylo aby tam kto mieszkal. A ná Żydy Titus dał one y trybut / abo dydrachme włożył / ktora ná kościół co rok dawali / obracając ją ná Jowisza Capitolina boga swego. Podani w niewola roku tego Żydowie / już z niey nigdy nie wysli / ani wynida aż do końca świata.

Ten Josephus co to piše narzekając / przyczyny takiego Boskiego potkarańia ná one buntowniki składa / a prawdziwey nie dotyka. Pierwey mowi iż dla krwie niewinney Jakuba sprawiedliwego tak skarane jest miasto ono: a teraz ná buntowniki narzeka. Mogł się domyslić prawdziwey przyczyny / zamordowanie Syna Bożego / o żaden grzech Żydowie po wszystki wieli

od Abrah

Rok Pań: 73. Liná 4. Wespasianá 2.

65.

od Abrahama / tak strogo y tak długo karani nie sa / iako o ten nad wszytki na-
ciezsy. Maloli ludzi swietych y prorokow pobili / a tak ponizeni nie zostali.
Wali: Bawochwalstwa o ktore ie P. Bog czesto karal / iuz v nich nie bylo.
Zaden tedy grzech pomsty tey tak wielkiej na nie nie przywiodl / iedno wzgar-
da y zabiorowanie Messyasa Christusa Boga / ktore krewna sie y na swe
syny przed Pilatem brali. Od tego czasu Zydowie po wszytkim sie swiecie wlo-
czac / krolestwa swego y ziemie nie maia. v wszytkich narodow wzgardzeni
sa / y wrzedow zadnych y dostoiensw nie maia. choť v nagrubnych Pogan
iako niewolnicy sluza / y grzech on wyplacaa / ktory na sie wewlekli. Nako-
niec smrodem nieiatim ciála ich zarazone sa. O czym y Poganie starzy pisali.
Titus te robotke odprawiwszy / namniety sie z tak wielkiego zwyciestwa
nie podnosil. Ale gdy mu przylegle krolestwa korony poslaly / z onego sie ie-
go slawnego wojowania raduiac: przyiac iey niechcial / a mowil / zem tego
niegodzien. Bom nie ia to sprawil: ale Bog na Zydzy rozgniewany reke
swoe przylozyl.

Ammianus Mart:
lib: 2.

II.

Titusowa skro-
mnoś.
Philostratus lib: 6.

Rok P. 73. Liná 4. Wespasianá 2.

Titus do Rzymu sie wracaiac z oycem pospolu z Cesarzem Wespasianem triumph wielki uczynili. Na ktorym wielkie y drogie bogactwa / złote naczynia rozmaite niesli. y miedzy nimi on złoty lichtarz kościelny / ktorego obraz po dziś dzień w iednym triumphowym zastlepieniu na marmurze wyrzyty / pod gora Palatynska stoi. Niesli na końcu na onym triumphie zakon abo księgi Zydowskie. Byly tam w kościele niezliczone skarby / ktore w pokoju przez sto y kilkadziesiąt lat / iako byl Crassus tenże kościół złupil / zebrane / y ze wszytkiego swiata y od poganstwa y krolow Poganstich posylane y przynoszone. Co iedno moglo byc v Zydow drogiego y pieknego / to wszytko Titus pobral / y do Rzymu przyniosl. Nakońiec y dzewo balsamowe z tamtad przywiozl / iako Plinius świadczy. y w Rzymie szczepione bylo / za Wespasianá / tenże mowi. Ziemię Zydowską / iako pusta przedawac kazal Wespasianus / ośm setcylo strozow tam zostawivszy / ktorzy w Emaus mieskali / Nicopolim ie nazwuiac. Agrippa krol iakoż byl do Rzymu do Gálby wyiachal / tak sie zas nigdy tam nie wracal. a siostrze iego Berenike Titus do siebie przyial / chcac ia za zone miec. O co gdy mu lud przymawial: sam sie zwycięzyszy / acz barzo nie rad / z Rzymu ia wyprowadil. To wieśe zwycięstwo niźli ono Jerozolimskie iako Pisino mowi: Lepsy to y mocniejszy / co sam sobie rozkazac umie / niźli ten co miasta wojuje.

I.
Triumph Wespasianow y Titusow.
Skarby Jerozolimskie.

Zakon Zydowski na triumphie.
De bello Iudaico
Iosephus lib: 7.
cap: 24.

Philo ad Gaium.
Drzewo balsamowe przeniesione.
Natur: hist: lib: 12.
cap: 25.

2.
Agrippa krol.
Berenice.
Suetonius.
Prou: 16.

3.
Zydy wsgdzie bito.

4.
Lib: 3. cap: 11. hist.
Iosephus lib: 7.
cap: 29.

Kościół Zydowski w Egypcie
Onion.

Gdzie sie iedno Zydowie / ktorzy z oney wojny vsć mogli / obroćili / wfe-
dnie ie bito / po wiele tysiecy. y w ten czas wiele ich poginelo / gdy Wespasianus wszytkich z narodu Dawidowego iako pise Eusebius / szukac na śmierć kazal. Powiedzano mu / iż z tego narodu wymisc miał krol wszytkiego swiata a wieczny. W Egypcie sekta ona Gálilejska / w ktorej byli wporni bary / ludzie / niechcac nigdy panem zwac Cesarza Rzymskiego / y o to wielkie meki podeymuiacy śmierci sie nie boiac: niepokoię czynic poczelá w Cyrenskim powiecie. Kazal wszytki Wespasianus wybić / y kościół im ktory tam miesli odiac / ktory Onion zwano. Byl ten kościół czasu onego od Zydow zabudowany / gdy Antiochus ziemię Zydowską pustoszył / y Zydzy do poganstwa / kościół im w Jeruzalem odiaw / przywiozl / za czasu Oniasa nawysze-
go kapłana. Czego im byl pozwolil Ptolomeus krol Egiptu. acz ie co tam sluzili za odszczepiencę byli od Zydow poczytani. Trwal ten kościół o trzy lla lat / aż do tego czasu / ktorego Starostowie Rzymscy na inne go potrzeby
obroćili.

Contra Appionem
lib: 4.

obročili / iž namniesseť tam znáku naboženstva Žydovského nie zostaváto.
To vsytko co sie o tym vpadku powiedziálo / wypisal Josephus / ktorý
iáko sam o sobie mowi / ná tey wojnie poimány byl / y w Rzymie wolny mie-
stáiac / vsytki dzieie iey wypisal / y księgi sámemu Wespasianowi y Titusowi
oddal.

1.
Ebion heretyk.
Epiph: heret: 19.
& 30.
Ślady tego.

Ego času po zburzeniu Jeruzálem zjawił sie śalbierz heretyk E-
bion / który vsytki błedy y herezie Samaritanow / y Cherintianow y
inych w swoje náuke nágnátwał / o Pánie IESVSIE y Boſtwie
iego nie nie trzymáiac / ſeczerym go człowiekem czynił. A o Páwle ś. klame-
stwa náń kládac / ſle mowił. Żon wiele mieć dopuſzczal / a przedſie Chrzeſci-
áninem ſie być zroodzć mienil. O nim ſwieci Dycorwie wiele piſa / iego ſie
klamstwem bzydzac. Był narodu Žydowskiego / y z Cherintiany towarzy-
stwo w tymże bluźnierſtwie miał.

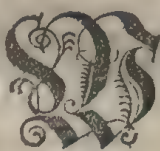
2.
De præscript:
cap: 46.

Tegoż času y Menánder pierroſy wceń Symoná onego Magá / błedy
swoie y niſtrzá ſwego rozſiewal / który byl Samaritan / y czyniac ſie Chrze-
ſciáninem / wielka ſromote ſwoia ſproſna náuka y czárnoſkieſtro / y obyczá-
ni / ſwietemu imieniu Chrzeſciánſkiemu czynil. O nim nápiſal Tertullia-
nus / iž máło wezniow máiac / nie długo trwał.

3.
Innocen: extra: de
ſacram: Vñt.

S. Márcialis Apſtol Gálliey / wceń Piotrá ś. o tym czáſie umárł.
Ten byl ze roſchodnich kraioy z Piotrem ś. do zachodnich przyſedł / y poſlá-
ny od Piotrá ś. do Gálliey / która dſis Gránciá zowiem / wiele koſciółow tam
fundowal / Lemoniceńſki / Tołoſáńſki / Burdegálſki / y inne. O tym piſa / iž
laſka ábo koſturem / który mu dał Piotr ś. w Rzymie umárłego wſkrzeſil.

1.
Philosophy wy-
gnano z Rzymu.
Dib: in Vespasi.

Wespasianus wygnał z Rzymu Philoſophy / z tey przyczyny / iž
wolnymi ábo ráczey wſeteczny mi tezytami lápáiac ſlawy v po-
ſpolſtwá / wrzedy ſeczypáli / y ſámym Ceſárzom nie przepuſćili /
niepokoie między ludzie ſieiac y R. P. mieſćiac. Jáki ná on
czáſ byl w Rzymie Demetrius Cynicus / y inni. Byli Philoſo-

Káznodzieie Po-
gańſcy.

phowie v Pogan iáko v nas Prorocy y Káznodzieie / którzy ludzie oby-
czáie nápráwowáli / przykłádem dobrego żywota ſwego / y náuka. Ale nie
rácy byli / którzyby to dobrym ſercem / y z ſámey práwey cnoty y miłoſći ku lu-
dziom / y bez iákiego błedu y fałſzu w náuce czynili / y z táka roſtropnoſćia
iáko potrzeba: iáko ludzie bez Boga práwego y prawdy. Byłten Wespá-
ſianus do Philoſophow y do náuk ich pożytecznych ſłonny. Ale z táka
przyczyna y namowa Nuciana / ktorego rad ſuchał / weznić to á wygnáć
ie muſiał. Czynili to przed tym Rzymiáne iáko Gellius piſe / dla tego aby
im ludzi młodych od rycerſkich zabaw nie odwodzili / á gnusnoſći w nich
nie ſeczypili. Jáko by to oboie być poſpolu nie mogło / iáko v Chrzeſcián z
wielkim pożytkiem ſie dzieie / iž im áni ná náukách / áni ná rycerſkich ćwicze-
niach nie ſchodzi. Bo iedno drugiemu pomoc dáie. Tákie niemadze Philoſo-
phy y Seneká pogánił gdy mowi: Bładza mym zdániem / którzy rozumie-
ia / iž ci którzy ſie ná Philoſophia wdáli / hárdzi y ſporni / y wrzedy / y krolni-
y temi którzy R. P. ſpráwuią gárdzacemi być máia.

Lib: 15. cap: 11.

Philosophia do-
wóyny nie ſko-
dzi.

Ad Lucilium li: 10.

2.
Chrzeſciánſcy ka-
spodziete.

Náſza Chrzeſciánſka Philoſophia y Prorocy / y Káznodzieie náſzy / kto-
rzy obyczáie wiernych nápráwuią / nie máia tego / aby wrzedy nieroſtropnie
y iáwnie ſeczypáć y wwołczyc im / á ſle minimánie v ludzi czynic im mieli. y o-
wſem

wsem z roztazania Bostiego y zle vrzedniki czcié náuczaja ná ktorych po-
toy pospolity nalezy. Gdy Cesarze y wsfystkie vrzedy ich Chrześciani przez
lat trzy sta przesladowali y zabíali: nigdy ná nie o to nie porostali / choé
drugdy síly zto mieli / nigdy przeciw Cesarzom y vrzedom / slowem ábo nie-
posluseństwem / ábo nieczciá iáka nie wystapili. okrom tego gdy im prawdy
y Boga práwego odstepowác kazáli.

Rok Pánski 76. Liná 7. Wespásianá 5.

Ego roku gdy pobory wybierano á glosy liczono / mowi Plinius:
w czesci Wlofkiey ziemie náležto sie starych 54. ktory przezyli sto
lat: á co mieli sto y dziesiec / takich sie náležto 57. A co zyli 125 lat.
tylo dwa. A ci co mieli lat 135. y 137. y 140. tylo trzy. Tak dawny wiek od
dzisiejszego náшего / á przed sie tak krotki y rzadki. Wlofka zemia niezliz-
na práwie liczbe ludzi miała / á zaden pulcora sta lat nie doszedl.

Rok Pánski 77. Liná 8. Wespásianá 6.

Vespásianus koscíot Pokoin w Rzymie / ktory budowác storo ná
pánstwo wstapil / záczal: dokonany Pogánstím obyczajem Bo-
gom poswiecił y oddal. y tam do niego wniost naczymia ony zlate y
srebrne koscíola Jerolimfkiego / ktorym sie wsfystek swiat dziwowal / dio-
gie y koscíotne. Iz Pokoiowi zbudowal koscíol / z tego mu przyslo: ukázo-
wal mu tenze podobno Joseph Zydowin / z Proroka Jsaia / iz z Zydow-
fkiey zemie krol wsfystkiego swiata wynisć miał / ktorego zwác miano: Pan
Pokoin. On iz z tej zemie ná Cesarstwo wezwány byl: o sobie to proroc-
two rozumiec chciał / y dla tego koscíol ten Pokoiowi zbudowal. y dla tego
iáko sie wyzfsey rzeklo / narod Dawidow wykorzeniac y gubic kazal / aby sie
ná inzego ono proroctwo nie sciagalo.

Pod tym Wespásianem mieli Chrześciani pokoy: ale iednak niektorzy
vmeczeni y zabici sa / dla tego iz Pogánstie Bogi gamili: o co sie Pogánfey
kapłani gniwáci / niektore do vrzedu odnosac zabíali. Bo tego czasu A-
polinaris s. vceń Piotra s. w Rávennie meczénstka korone odniost / iáko
iest w Zywocie tego.

Rok Pánski 80. Liná 11. Wespásianá 9.

Linus Papiez táž w Rzymie zabity iest / iz náuczal / aby wsfystko
bátwochwálstwo Rzymfkie wyrzucone bylo / á ná chwale sie iedne-
go Boga ludie obroćili / wycierpieć tego hárdzi oni Poganie nie
mogli. Táž Leoncius / Zypácus / Theodorus zolnierze / iáko pise Metá-
phrastes zá tego Cesarzá vmeczeni sa. O Linie s. písmá barzo málo / bo po-
ginelo. to tylo zostalo iz vmeczony iest / á iz bialymgłowom z roztazania Pio-
tra s. zápuszczone twarz y w kosciele mieć kazal. Tráfilo iego Papieństwo ná
wielkie pod Neronem przesladowanie / y ná wojny sasiedzkie Rzymfkie / kto-
re sie wyzfsey wspomniály. Siedzial ná Papieństwie lat iedenáście. ná iego
mieysce nastapil Cletus Rzymiánin.

Rok Pánski 81. Cletá 1. Wespásianá 10.

Vespásianus vmárl máiac lat 69. ná pánstwie 10. Po ktorym syn
iego Tytus ná Cesarstwo Rzymfkie nastapil / ná ktorym tylo byl lat
dwie / Miesiecy dwa. Byl Tytus czelk barzo cichy y láskawy. Za-
dnego nigdy ná smiere / choé godnego káramia / nie skaral / y swoich nieprzy-
iacíot nie przesladowal. Gdy o dwu pánách / dowodnie wiedzac iz mu pán-
stwa záprza y wydrzec mu ie chce / rzekl: [Pan y Bog (ábo fatum Pogán-
fkie)]

I.
Lib: 7. cap: 49.

I.
Koscíot Pokoin
Wespásianus bu-
dowal.
Iosephus de bello
lib: 7. cap: 24.
Dioin Vespas.
Koscíola Jeroso-
limfkiego skarby.
Istae 9.

2.
Pokoy Chrześci-
ánfki.
Apolinaris s. tego
czasu vmeczony.

I.
Linus vmeczony.
19. Iuny meczon-
ny.

I.
Titus iáki byl.
Sueton: in Tito.

Dion Tito.

Zadnego dnia ni
opuszczał drugim
dobrze czyniac.

2.

Stráčilismy dzień
Hieró: in epist: ad
Galat: cap: 6.

3.

Vesuvius gorá o-
kno Piekielne w
Campaniey.
Dion Tit.
Suet: in Tit.
Plin: epist: ad Ta-
cicum.
Cudá dziwne.

Popiół miásta zá-
sypał.
Popiół z wloch
do Egiptu.

4.

Jáké iest piekło y
ogień w nim.
In Apol: cap: 48.
Ciała potepio-
nych nie zgoraia.
O zgnie światá
przez ogień.
Lactan: de ira Dei
cap: 23.
Plutar: de Pithiee
orac.

(kie) daie pány. á iesli im czego potrzebá/ia im dam. To Swetonius. A Dion pise/ iz zadnego Senatorá/ ani innego kogo/ póki pánowal/ strácić nie ka-
zał. y o niebożność (to iest o Boga y o wiare) nigdy sadu nie czynil/ y dru-
zim nie dopuscił. To ten pisarz Poganński o Chrześcianách rozumial/ kto-
zy za niego wielki pokoy mieli/ y zaden nie zginál. Onim też pisa/ iz niety-
lo byl tak ná żywot lubzki láskawym: ále też w cieie swoim powściągliwym.
Byl tak dobrym/ iz zadnego dnia nie opuscił/ ktoregoby komu co dobrego
nie uczynil/ zadnego w prośbie iego nie zásmucáiac. y gdy mu sie raz dzień
ieden taki tráfil/ iz nic nikomu nie dal/ ani poslužyl: w wieczor zawałal ná
domowe swoje: Przyiaciele/ stráčilismy ten dzień.

Ná co Jeronym s. dżiwuac sie bázro takiey iego cnoćie mowi: Kroćki
bieg tego żywota. To co mowie/ co pise/ co popráwue/ co drugi raz czy-
tam/ w tym mi czásu ábo przybywa ábo ubywa. Titus Syn Wespasianá/
ktory sie krwie Pánskiey pomścił/ á zburzywszy Jeruzálem do Rzymu zwy-
ciezca wiáchal/ takiey byl dobroci: iz gdy iednego wieczoru wspomniál ná
wieczery/ iz nic dobrego dnia onego nie uczynil/ rzekł do przyaciół: Dżisiem
dzień utrácił. A my nie wázym sobie gdy tráćim godziny/ dzień/ minuty/
czás y wiek/ gdy prózne słowa mowiem/ o ktore ná dniu sadnym sprawowác
sie musiem? Jesli to on bez zakonu/ bez Ewángeliey/ bez Zbáwicielowey y
Apostolskiey náuki/ z przyrodzenia y mowil y czynil: á nam iáko potrzeba
czynić? To s. Jeronym.

Tego roku wielki sie cud ástál/ iáko by świat upásć miał/ pise Dion po-
ganin y inni. Ná gorze Vesuvius/ ktora iest w Campaniey ziemi Wloskiey/
w Jesieni ogień y płomienie wielkie nádzwyczaj wypádać poczeły. A wi-
dziano ná gorze oney wiele ludzi wielkich/ iáko obzrymy málnia/ ktorzy sie
po powietrzu wtuláli we dnie y w nocy/ w okolicznych oney strony miástách.
Potym nástąpiła wielka zchość/ y tákie ziemie trzęsienie/ iz rowne pola go-
rámi byly/ á wierzchy v gor vtechneły. A pod ziemiá iáko gromy huk wielkie
bzymiáły. Morze wrzáło: ná powietrzu trząskania/ iáko by sie gory wálily/
stycháne byly. Kámiennie wielkie z ziemie wylatály ná wierzchy gor/ y ogień
tak wielki z dymem/ iz sie wśytko powietrze záćmilo/ á iáko by słońce wstáło.
Dzień byl noca/ á ciemności z swiátości sie sstály. Jedni rozumieli/ iz sie o-
bzymowie wádza y bja/ ktorzy w dymie onym widziáni y traby stycháne by-
ły. Druzzy mniemáli/ iz sie świat w miesánine obráca/ ábo ogniem ginie.
Vćiekáli iedni w pola/ drudzzy w domy/ drudzzy ná morze z ziemie/ drudzzy z
morzá ná ziemie. A popiólu tak wiele bylo/ iz wśytko powietrze záćmil/ y
škóde czynil nietylo ludziom y bydli/ ále y ptakom. Dwie miesćie Herenla-
num y Pompeium práwie zášypał: y tak sie rozszerzył on popiół iz go w Afry-
ce/ w Syriey/ y w Egiptcie bylo pełno. W Rzymie wśytko powietrze nápe-
nił y słońce záćmil. Niewiedzac co sie w Campaniey dziecie/ mniemáli w
Rzymie iz świat ginie/ á słońce wpádło ná ziemie/ ábo ziemiá w niebo wsta-
piła. A choć Rzymiánom on popiół škóde niewielka uczynil/ ále potym cho-
roby y powietrze zarázliwe puscił. Poty Dion

Tákim cudem z tey gory/ ktora ma iákies okno piekielne/ dáwał p. Bog
znác/ iáké iest piekło y iáké ogień w nim. Ktory/ iáko mowi Tertullianus/ palł
á nie trawi. Gory wstáwicznie goráiace (to iest Vesuvius w Campaniey/
y Etná w Sycyliey y indziej) á nigdy nie zgoraia. Tak y ciała potepionych
gorzeć beda/ á nigdy nie zgoraia ani zgina od ognia. To co mowili Poga-
nie/ świat ogniem zginie: to mieli z wieršow Sybil/ ktore o dniu sadnym
opowiedály/ iáko iest v Lactancyusá. O tym ogniu z tey gory y Plutarchus/
ktory tego czásu w Rzymie byl náuka sławny/ nápisál: Dawno/ powiáda/
w wieršách to opowiedziano (v Sybil) co sie teraz w Cumách sstáło. Wy-
padł

Rok P. 82. Cletá 2. Titusá 2.

69.

padł z gory ogień / morze wrzało / kámiennie ogniste wiátry moca wymiácały / miásta sie západły / i z dñis ktorzy tám bywáia / poznáć nie moga gózie były.]

Rok Páński 82. Cletá 2. Titusá 2.

A gdy Titus iáchał do Cápániey ogladáć kleske one od ognia w czyniona: Rzym sie zápalil / y trzy dni trwał ogień / który wielkie škody / zwołásczá ná pospolitych y kósteownych budowániach wczymil: y nie był z ziemie on ogień iák / ózki / ále iákó Boski. Dżiwne sady Boske / i z zá zlych Cesárzow tákich plag nie było / iákó zá tego Titusá ták dobrego káskáwego. Tych przygod ná ludzkie niewierne dobrze vżyli Chrześciánie. Bo wkárowáli Pogánom / iákó o zgubie Jerózolimy P. CHRISTVS opowiedziáł / i z sie spelnitá / á Boskie slovo iego y prawdá nie chybiá. To z sie cdmu sadnym y przysciú iego / ktore tákze opowiedziáł / sstánie / ktorego obraz w onym ogniu z gory Vesúuium widzieć sie dáł. Dobry to czás ná grzeszne / gdy ie P. Bog kárze y stráfty. rychley ich do wiáry y nabożeństvá vžyje / gdy sie im zle dżicie.

Rok P. 83. Cletá 3. Titusá 3.

Tego roku Titus Cesarz z záloščia wielka wšytkich dobrych vmart / od brátá Domicianá / který po nim ná páństvo restápił iákó wiešč bylá / otruty / máiac lat 41. á ná pánowániú dwie y miesiecy dwa. Domicianus z náтуры srogi y chytry / ná poczátku páństvá swego ludzkiey krowie nie rozlewał / y chwálebne práwá postáwił / aby we wšytkim páństwie Rzymiskim nié rzezáncow nie czynil. Wznowil y stáre Juliáńskie práwo przeciw cudzoložnikom / y pánie zacne Rzymiskie kárániem wielkim o cudzoložstwie potrwózył. Czym sie zdáł być Rzym w czystości nápráwiony / i z dla boiázi srogiiego páná / cudzoložstvá sie ludzkie strzegli. Jednáť práwá one / mowi Dio Pogáński historyk / dla tego stáwił / aby sie náđ brátá Titusá lepszim y pobožniejšym być pokázáł. Bo gdy sam był wšeteczny y nieporósciagliwy / á w nieczystości sprosney z powinnemi y z innemi przeciw náturze / wwichlány: potym znáć było i z tego dobrym sercem nie czynil / choć sam bedáć ták sprosny nieczyste káráł. ták i z y mnístkom Pogáńskim / ktore Vestales zwano / gdy czystości poslubionej nie dochowály / nie przepuscił / ále wedle stárych práw Rzymiskich od Numy postáwionych / surowie sroga śmierciá / żywo zágrzebioe / káráł.

Rok Páński 84. Cletá 4. Domicianá 1.

Joseph on historyk žyd mieškal tym czásem w Rzymie / y od Wespásiáná y Titusá y Domicianá Cesárzow vřánowany. O czym sam piše: i z y te žydy ktorzy sie náń záłowáli á iego potwarzáli / ná gárdle Domicianus pokáráł / y imioná / ktore miał w ziemie žydowskiey / wolnoščia dárował. A Domicia Cesářska žoná / nie přestáie mi / práwi / dobrze czyni. Vžyl onego pokoiu w Rzymie ná písanie žydowskich stárych dšiejow / ktore Antiquitates názwáł.

Rok Páński 85. Cletá 5. Domicianá 2.

Roku tego Domicianus tyráńskie serce swoje / ktore ludžkoščia y láskáwoščia pokrýwał / wynurzył. Wiele ludži zacnych pozábił / dúngie wypedził / y Philosophom y wczonym nie przepuscił / z Rzymu ie wyganiáiac. Dio o sobie piše / i z sie áž po iego śmierci do Rzymu wrocił: á dúngy odmieniwošy žywot Philosophski / ná iego sie pochlebstvo vdáli. Miedzy nimi nieiákí byl Euphrátes / z Philosophá sstáł sie pochlebca y ná niewinne potwarca. Zábił y te / co sie Philosophiey vczyli.

I.

Rzym gorszał.

Chrześciánie Pogány vpoimináli.

I.

Titusová śmierć.
Sueton. in Tito.
Domitianus nástáł.

Rzezáncow czyni-
nie zakázáł.
Sueton: in Domic.
O cudzoložstwie
káráł.
In Domiciano.

Z tym sercem do
bre práwa czynil

Euseb: in Chron.
Dio vt supra.

In vita sua in fine.

Euseb: in Chron.

Dio orat: 45.
Sueton: in Domic.
Philost: lib: 8.
Gellius lib: 18.
cap: 11.

Euseb: in Chron.

Plutarchus Probl
Rom: 9. 83.Bogiem sie czynil
Domitianus.
Euseb: in Chron
Pallas panna.Sueton: in Domici:
cap: 13.Bog i Panny ná-
rodzony.Nerwa dla czego
wygnany.
Philost: lib: 7. & 8.
Apoloniusz czaro-
wnik pozwany.
Golenie włosow y
brody ná wzgár-
de.Czarownik wzni-
knal.Iana s. mecen-
stwo.Iana s. posłany do
Rzymu.Do Páthmos wy-
gnany S. Iana.
Text: de prascript.
Hier: in Iouin: li: 1.
Orig: in Matt: Tra-
ctat: 12.

Rok Pański 86. Cletá 6. Domicianá 3.

Domitianus zmyslałac pobożność / kościoły bogow swoich zgorzałe / te naprawował / y drugie znorow budował. a chcąc sie nabożnym po-
kazac / trzy mniski swoich bogow / ktore czystosc bogom poslubio-
na utracily / żywo zatopac kazal. Zowano ie Emilia / Licinia / y Marcia.

Rok Pański 89. Cletá 9. Domicianá 6.

Domitianus do tak faloney pychy przyszedł / iż sie bogiem zwąc
śmiał: y gdy sprawcom swoim list pisac rozkazował / tak poczac
kazal: Pan y Bog nasz tak rozkazuje. Czynil sie synem Pallady
panny. Podobno od Josephá Żydá historika / ktory w ten czas
w Rzymie spokojnie mieszkaiac księgi historiy pisal / sprawiony
był / iż krol świata wszytkie wedle Prorokow z panny sie narodzić a z Żydo-
wskiej ziemi wynisć miał. Ociec iego Wespasianus w Żydowskiej ziemi Ce-
sarzem uczyniony / on też takie proroctwa ná sie obracał: y dla tego szukać ná-
smierć kazal między Żydy potomkow rodzańu krolewskiego Dawidowego /
aby mu nie przeszkadzali. A ten syn iego Domitianus raczy chciat ná sie
one proroctwa od Josephá / ná ktorego był laskaw / y od ktorego o takim kro-
lu wiadomosc miał / ná sie obracać. Co wszytko sluzilo do tego / aby sie po-
ganie / o Bogu z panny narodziłym / pytali.

Rok P. 91. Cletá 11. Domicianá 8.

Domitianus wyprawił sie wojować Dacya / y tam przyniósł á niekczem-
ny do rzeczy wojennych / nie nie sprawniwszy / y do Wloch sie wrocił
wszy / miecz swoy ná poddane obrocił / wiele ich pobil y powyganiat.
a między nimi wygnal Nerwe ktory po nim ná państwo nastapil / o to iż przy-
sobie miał onego czarownika Apoloniusza Tyanzum / ktory mu o przyszlych
rzeczach wiadomosc z czarów swoich dawal. A tego czarownika do siebie
pozwal y obwinil / iż dzieci dla czarów gwoli Nerwie zabíjal / á iż nowe so-
bie obciory y żywot od ludzi rozny wymyslal / á iż sie też bogiem czynil. Gdy
stanał przed Domicianem ten Apoloniusz / kazal mu ná wzgardę brode y wło-
sy ná głowie ogolic. Nad te żadna wzgarda y fromota wietrza być nie mog-
la / ktora y Horacius ludzie niektore przeklinał. A gdy był do wieszenia mie-
dzy kotry dany / á potym do sadu wolany: on wzniósł y czarci go aż do Puteo-
lu przeniesli / gdzie go towarzysze ie czekali. Stamtad sie do Ephezu wrocił.

Rok Pański 92. Cletá 12. Domicianá 9.

Iana s. Apostoly y Ewangelista funduiac kościoły w Azey w Ephezie /
obżalowany był y starosty o niebożność ábo o nowa wiare Chrze-
ściansta / ktorey naucezál / bawochwałstwo Pogańskie psuiac. Podo-
bno on Apoloniusz / nieprzyiaciel Chrześciański ktory do Ephezu
był wciel / Iana s. do urzedu odniosł / ábo Ebion heretyk / ktory w
Rzymie ná ten czas mieszkal / y Cesarza go obwinil. posłany tedy był do Rzy-
mu iako więzien ná sad Domicianá. Przed ktorym gdy wyznał **CHRISTVS**
Boga prawdziwego / potępiony był ná śmierć w ognisty olej / aby w nim
był wsmáżony y winorzony. Który gdy mu żadney skody ná zdrowiu nie uczyni-
ł / á zdrowo niewinny z krola onego wyszedł: ná wygnanie do Páthmu wy-
spu posłany iest / iako sam o sobie pise. O tym iego mecenstwie w Rzymie
napisal Tercullianus y Jeronym s. y Origenes / y inni. Słowa sa Tertul-
liana takie: Szczęśliwy kościół Rzymski / w ktory Apostołowie wszytkie
náuke y krew swoje wlaali. gdzie Piotr mece sie Pańskiy przyrownal / a Pa-
wł iako

wiel iako Jan wkoronowany iest. gdzie Jan Apostol / gdy byl wrzucony w ognisty olej: zadney szkody nie odniosl y na wysyp wyrznany byl.] w Rzymie mieysce to na ktorym palony byl / do tych czasow wkazują y kościol / ten dzień są święty ma.

Rok Páński 93. Clemensá 1. Domicianá 10.

Nak poczat Domicianus wtore po Neronie na Chrześciany prześladowanie bedac na poczatku łaskawy / y roku tego Papieża Cletusa o wiare Chrystusowe zabít / y innych wiele Chrześcian pomordował. Siedział Cletus na Papieństwie lat 12. Miesięcy siedm / dni dwa. Po nim nastąpił Clemens stary wceń Piotra s. y Pawła. ten ktorego s. Paweł do Philipensow wspomina. Niektórzy Grekowiez omyłki minimiając aby iedenże był y Cletus y Anátletus: napisali iakoby po Anátlecie Clemens na Papieństwo wstąpił. Ale Anátletus po Clemensie był iako sie niżej powie.

Domicianus poczat być drugim Neronem y gorzym iako Pogański piśarze o nim mówią. Zabíł bázro wiele bez winy ludzi zacnych. O nim Cletus napisał / iż był do gniewu popedliwy: a iako był sam w sobie tajemny / tak też był bázro w uporze nieodmienny. Kazał między Żydy szukać iako y o ciębiego / tych którzy byli ze Krwie Dawidowej: ale gdy widział w bogie y oraże / zaniechał ich.

Pod tym czasem Korone męczennika podiał Antipás / o którym iest wzmianka w s. Janá w Obiawieniu / ktore Jan s. na koncu panowania tego Domicianá napisał.

Rok P. 94. Clemensá 2. Domic: 11.

Ego czasu zacny y wielki Senator Rzymiski / ktory roku przeszłego Consulem był Acilius Glábrion / o wiare w Chrystusa stracony iest. o ktorego przezacnym męczennictwie pismo nas żadne Chrześcianskie nie doszło / tylo pogániną Dioná. ktory piśe / iż Glábrion z innemi obżatowany był o niebożność / iż do Żydostkich obyczajow przystąpił (tak zwano Chrześciany iż z Żydow posili) y potepił go Domicianus na śmierć / aby odelwa rozdrapany był. Lecz mu to nie tylo żadney szkody nie uczynił / ale y od niego zabity iest. y z tym o to iż Rzymiskim bogom służyć niechciał / potym stracony był. Piśe Swetoniusz / iako tenże Domicianus Żydy wielkimi podatkami ścisł / tak iż y od dzierogrodnych ktore nąymowali / dawać dań musieli. Wiele Poetow Pogańskich na on czas z ich sie wbostwa wielkiego wierszami nasmiewali.

Wesie albo mnisze Pogańskie nawyższe Cornelia / o podeyrzanie wtraconey czystości pamienskiej / na ktora oddana była / Domicianus żywo zágrzesć kazał: winnie albo niewinnie / bo iey sprawować sie nie dopuszczono / nie wiedząc. Co piśe Plinius. Jesli tak srogim był ten Cesarz / o stomote sie Boginiey swoiey Westy gniewając: a coż na Chrześciany którzy sie bogiiego bzydzili.

Rok Páński 95. Clemensá 3. Domicianá 12.

Dy sie w Koruncie niesnaski nieiaki y niezgody zaczęły między wierzonymi Chrześciany: Clemens Papież obmyślając kościelny pokoy / napisał list do nich ktory Egesippus y Ireneus y Clemens Alexandryński y s. Jeronym bázro wychwalaia / iako był mocny y słowa miał wielkich nauk y tajemnie Boskich pełne. y czytano ten list po kościolach iawnie / iako święty y Apostolski. Niektore z niego odrobiny wybrał Clemens Alexandryński y Justinus / Ireneus / y Jeronym s. Lecz sam list z wielką škoda naszą zginął.

Prześladowanie wtore.

Cletus Papież zabity.

Euseb: lib: 3. ca: 13.

Clemens nastąpił.

Philip: 4.

In sy Cletus a in sy Anátletus.

Drugi Nero Domitian.

In vita lulij Agric

Tajemny y wporny.

Euseb: lib: 3. cap: 5.

Antipás.

Apoc. 2.

Glábrion męczennik zacny.

Dio in Domic.

Lwa zabít.

Sueton in Domic.

Martial: lib: 5.

Iuuenalis Satyra 3. & 6.

Cornelia poganska mniska.

Plinius Iunior ad

Minucianum li: 4. epist: 11.

Euseb: lib: 3. ca: 12.

Iren: lib: 3. cap: 3.

Clem: strom: lib: 4.

Hier: in Isa: 53.

Iustia: quest: 74.

Rok

Iosephus Zyd pi-
sars.

Rok Páński 96. Clemensá 4. Domicianá 13.
Iosephus on Zydowin tego času dokończył w Rzymie ksiąg swo-
ych / o starych dziejach Zydowskich. W których onego świadectwa
o Chrystusie naszym / o którym sie wyższy wspomniáło / zaniechác sie
stoinał / widząc kwitnace w Rzymie Chrześcianstwo. A sam niewiernym
bedąc / z Boskiej wolei swoy wpor Zydowski zwycięzył / y prawdę niechcąc
wyznać. Piše sam o sobie / iż gdy ksiąg dokończył / trzynasty rok był Domi-
cianá / á iego życia 56.

Rok Páński 97. Clemensá 5. Domicianá 14.

Objawienie S.
Iana pisane.
Cherintus here-
tyk.

Iren: lib: 1. cap: 26.
Euseb: lib: 3. ca: 22.

An s. bedąc ná wygnaniu w Páthmos wyspie / nápišal swoje Obiá-
wienie. o których księgách wiele starych Doktorow dáłá świádec-
twá / iż są właśnie Jana s. nienaruszoney wiary. y kościół świety zá-
tákie ie ma y miał záwždy. Był ná ten czas Cherintus sprošny bárzo heretyk /
ktory też swoje objawienia y błady sromotne wdawał. Náuczał fałszywie / iż
inšy był Jezus á inšy Chrystus / ktory w Jezusa ná chrście wstąpił. y Jezus
wtrzyżowany był / á Chrystus nieśmiertelny został. y inne śmiechu godne
plotki roznošil.

Rok P. 98. Clemensá 6. Domicianá 15.

Clemens Fláwi-
us zacny mecen-
nik.
Sueton: in Domici-
ano.

Plautilla siostra
Clemensa tego.

Domicianus zá-
bit.

Sueton: in Domic-
cap: 17.

Dio in Domic.

Rzymianie Domici-
aná po śmierci
karáli.

Mecennicy w
Galliey, Eutro-
pius.

Mart: Rom.

Nerwá Cezars do
bry ale krotko pá-
nuacy

Nerwá Chrze-
ścian bronil.

Wrocenie S. Iana
do Ephezu.

O młodziencu Iana
S.

Euseb: lib: 3. ca: 15.

Domicianus swego stryiecznego brata Fláwiusá Clemensá / ktory
przesłęgo roku był Consulem / o wiare w Chrystusa zábil / y zo-
ne / y wnet / y inne domowniki iego. Był to Clemens nie ten co
ná Papiestwie ná ten czas siedział / ale inšy / ktorego dwu sy-
now málých / iuž był sobie zá syny przysposobił Domicianus / y iego
dnego Wespasianem á drugiego názwál Domicianem. Ten Clemens o kto-
regó mecenstwie sami tylo Poganie piša / siostrę miał rodzoná Plautillę /
mátkę Domicille oney mecenniczki / ktora s. Clemens Papiész ná pániest-
stan poświęcił / ktora też Domicianus ná wygnanie do Ponciey wyspu po-
tepił. Jesli y powinnym krwia ten okrutnik nie przepuścił / co z inemi Chře-
ścianý czynil / táčno sie domyslić. Tá śmierć y zamordowanie Clemensá
przyspiáło zgube Domicianowi. Bo Stephanus slugá y sprawcá Domicil-
le / ktora był ná wygnanie potepil / wšedšy do iego komory / iákoby mu re-
gestr zdrádzic iegó podáiac / zábil go y wšłol / ácz mu sie dobrze bronil. Krew
go Chrześcianstwu / ktora iuž bárzo rozlewał / pobila. Żył lat 45. pánowál 15.
Rzymianie wšytki iego obrázy potłukli złote y srebrne / y gdiékolwiek imie
iego było pišane / támi ie głádzili iáko wielkiego tyránna / y wšytki iego wy-
roki y postanowienia znišli. Wiele zá iego przesládownia y w Galliey
meczennikow wćierpiáło / między nimi Eutropius od s. Clemensá pošany /
ktory CHRISTVSA widział y z nim mowil. Biskupem był Santonenškim.
Táż Lucianus Bellowácki Biskup y Máximilianus y Julianus káplani
zábili sa / y inni iáko iest w Mártýrologium. Táż Komulus Sessulanški
Biskup iesze od s. Piotrá wystány / vmeczony iest tegož času. y inni.
Wstápił po Domicianie Nerwá Cocceius / od Senatu y żołnierstwá
obrány / ktory rok tylo y 4. Miesiace pánowál. człęk dobry / zá ktorego świá-
wšystek y Rzym / krwia y tyránstwem zmordowany / troche odpoczał. Ten
od wywołania wšytkie Chřeścianý wyzwolił / y zákazal aby im niké przý-
krošci nie czynil / y Zydý od podatkow onych ciężkich wybáwil.

Jan sie też s. z Páthmos do Ephezu wrocil. Eusebius te powiešć o
Janie s. nápišal : iáko w iednym miescie młodziencá wrodziwego y dužego
iednemu Biskupowi polecił / aby o iego dobrym wychowaniu obmýšlál.
Który gdy sie ták zepsował / iż z rozboyniki ludzic odzierał y zábił: Jan s.
gdy

gdy go w onego Biskupa nie znalazł: sam na puszcza iachał/ y twarzą swoją onego młodzieńca przestraszył/ iż wciekać począł: a on go dogoniwszy/ słowy wtrocił y mówił: nie wciekaj przedemną starym y niebrojnym. nie rozpaczasz/ ia Chrystusowi za ciebie uczynię/ y bedzieli potrzebą za ciebie umre/ y zdrowie moje za ciebie iako **CHRISTVS** za nas wszystkich uczynił położy. y tak go nauczył/ wyćwiczył/ y do pokuty y żywota pobożnego przywiódł. Te powieści wspomina y Chrysostom s. y Cassianus/ y inni.

Wiele cudów Jan s. czynił w Ephezie/ y umarłe wskrzeszał/ a zwłaszcza dla tego/ iż tam mieszkał w ten czas on przeklęty czarownik Apolonius/ który także cuda czynić chciał/ od prawdy ludzkie odwodząc. y tego dnia kiedy zabito Domician/ opowiedział śmierć jego w Ephezie/ od dyabłów sprawiony/ którzy przedkie posty mają. Co y Julianowi Apostacie czynili czarci/ iako będzie niżej powiedziano. Czym popierał swęg fałsu w nauce ten zwodzący. Ale Jan s. prawdziwe y wielkie cuda około zdrowia ludzkiego czyniąc/ mocno go prawda przemagał.

Dionysius on Areopagita/ gdy się o wroceniu Jana s. dowiedział/ do niego z Achen przyjechał/ y posłany jest do Clemensa do Rzymu/ y potym od Clemensa do Gallii wyprawiony jest. To sam o sobie pisał.

Chrys: ad Theodorum lapsum.
Cassia: collat: 24.
cap: 21.

Apolonius czarownik.

Dionysius do Rzymu posłany.
Epist: 10.

Rok P. 99. Clem: 7. Nerwy 1.

Jan s. swoje Ewangelia po Grecku napisał od Biskupów Azjey proshony. Pisał Jeronym s. iż pierwey post wysytkim zapowiedział/ nim zacząć pisanie miał. A Metaphrastes powiada/ iż gromy na ten czas y lśnienie wielkie było/ iako gdy Mojżesowi zakon P. Bog dawał/ ktore gromy z wstano ziawienie puszcily: Na początku było słowo/ i c. Pisał mowi s. Jeronym/ przeciw Cherintowi y Ebionowi/ y innym heretykom/ **CHRISTVS** OWEMY Bostwu wcielającym y **CHRISTVS** A dzielałym. Napisał y listy trzy/ zwłaszcza pierwszy przeciwko Basylidowi heretykowi/ ktory prawdziwe człowieczeństwo **CHRISTVS** OWE bluźnił. Te listy Eusebius s. ma za święte y wiary nienaganioney.

Pierwá towarzyszą na państwie chciał mieć Virginius Rusa/ ktorego wielka cnota Plinius sławi/ iż państwa niechciał iako mądry y dobry.

On czarownik Apolonius Tyaneus tego roku od dyabłów wzięty y zabity. O czym żaden jego uczeń nie wiedział/ bo ie był od siebie rozegnał/ dla tego aby rozumieli ludzie iż w niebo wstąpił/ y przeto/ natąciemniejszyego ucznia swęg Damida/ do Nerwy Cesarza z ktorym pierwey towarzysko żył/ wysłał/ aby na zgubę jego nie pątrzył. Smieie się z jego uczniow Lucianus on niebożnik Pogański/ y oznajmuie wielkie lotrostwa ich y nieczystości y czary y zdradziectwa ich/ y śmierć ich mistrza tragedia/ to jest złym wysciem zowie.

Ian s. napisał Ewangelia.
Hieron: prefat: in Matth.
Metaph: apud Lipom: Tom: 1.
De Script: Eccles.

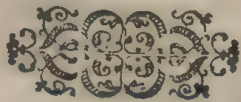
Epiph: haereti 24.

Virginius dobry y mądry.
Lib: 8. epist: 1.
Apolonius czarownik wzięty y zabity od dyablow.

Lucianus in Alexandro.

Rok P. 100. Clem: 8. Nerwy 2.

Pierwá powinnych swoich zaniechawszy/ samey R. P. chcąc dobrze czynić/ Traiana Hispana/ ktory w Germaniay nad woyskiem był/ człowieka dobrego za syna wziął/ y na państwo/ widząc się chorym/ wśadził. A sam rychło umarł tegoż roku/ lat mając 65. na państwie rok y cztery miesiące.

S V M M O W A N I E tego Wieku Pierwszego.

To iest, sta lat od Narodzenia Pána y Bogá nášego I E S V C H R I S T A,
przednieyszych części Dzieiow tych Kościelnych.

I.

Nawyższy Káplani ábo Biskupi wieku tego.

Pierwszy y nawyższy Káplan y Biskup náš/ od początku swiata oycóm naszym os
powiedziány/ od Mojżesá y Prorokow y Sybil oznaymiony/ Bog prawy y czo
wiek/ C H R I S T V S I E S V S, nástał w te szczęśliwe dni/ ktorého swiat ná
okup y zbawienie swe czekał. Odprawił Káplánstwo swoje nawyższe/ pásterstwem/
rządzeniem y náuka owieczel swoich. odprawił ie y ofiara ná ostatniey wieczery/ y ná trzy
zu ciáło y krew swoje zá nie ofiaruiac. co y teraz bezkrewnie przez namiestniki swoje czyni. Od
prawił ie/ y po dziś dzień odprawuie/ posrzednictwem swoim y iednáním wszytkich dobre nie
bieśkich y wiecznych v Bogá Oycá/ tym ktorzy go przyjmuią y weń żywa wiara wszeptan
sa. Jego Káplánstwo wieczne iest y nieustáice/ ácz po zmartwychwstaniu niewidome. On
sam iest ieden Káplan y Biskup náš nigdy nieodmienny ani vstáicy ani vmieráicy. po
tomtá żadnego nie potrzebuie/ bo sam żywy iest ná wieki. Lecz iż niewidomy iest po swoim
w niebowstąpieniu/ á my iáko ludzie ná pásterzá y Káplana swego pátrzyć/ y tego náuki y rza
du słuchác musím: postáwił od siebie widome/ nie potomki/ ále namiestniki y następniki/ kto
rzy od niego widomie/ á on przez nie niewidomie/ w Duchu y mocy swej/ rzad swoj Káplánst
nawyższy odprawuie. Niedzy tymi iest napierwszy y nawyższy P I O T R s. ktorému zleciac
báránki y rozumie owce swoje/ nawyższym go po sobie pásterzem/ Biskupem y Káplanem v
czynił/ dárac mu moc swoje y klucze do otwaránia niebá/ y do rozwiązowania y związowa
nia grzechow.

Ioan: 21.
Ioan: 30.

Malach: 2.

Tego P I O T R A swego osádził stolice/ náuki/ rzadow y Biskupstwá swego/ nie w Jeru
zalem/ ále w Rzymie. Bo Jeruzalem dla niewdzieczności Żydowskiej obálone być/ y one
Mojżesowe vstáwy y obrzady/ Káplánstwo Aaronowe vstác y odmienic sie miáło ná lepšé/
y po wszytkim świecie rozszerzone. Nowe wedle Prorokow Káplánstwo/ nowa ofiara po wšed
narodách/ dáleko p. Bogu przyiemniysza niżli Mojżesowe/ nástać miáła. Do czego Rzym
iáko głowa wszytkiego pogánstwa y narodow sposobny byl/ y to miejsce pan Christus ná
swoie namiestniki obráć raczył/ y tam ie osádził. A iż Piotr s. nie byl wieczny iedno do czasu/
á owce Christusowe vstác nie miáa áz do końca swiata/ ktore záwdy nawyższego pásterzá y
Biskupá potrzebuia: chciál to mieć p. C H R I S T V S, áby Piotr/ potomká swego namie
stnictwá zostáwił/ y tákie brudzy po nim zostáwili przez obieranie y reku kładzenie ábo po
świacanie/ ktorým sie moc C H R I S T V S O W A Piotrowi s. dána ná nie wlewa y spuszcza
y dáł ten przywilej Cárhedze tej Rzymnskiej Piotrá s. ktory byl dáł Dawidowi: áby mgdy
nie vstáwał áz do końca swiata/ ten ktorzyby miejsce Piotrá s. zásiadał/ y miał one dáry Bo
ie y moc do rzadzenia y náuki/ ktora on miál.

L I N V S po Pietrze s. zásiadł stolice Apostolská/ y ná niey siedział lat iedenáście.
C L E T V S záś lat 12. miešcey 7. C L E M E N S lat 9. miešcey 6.

II.

Doktorowie Kościelni, y Pisárze wieku tego.

Swieci Apostolowie y Ewangelistowie/ náuczali y pisáli niektorzy. Mártheus s. ná
pisał po Żydowsku Ewangelia osnego roku po w niebowstąpieniu Pána nášego/
Máreł po dwunástym/ Lufás po pielnástym/ Jan s. máło nie we sto lat po Táro
dzeniu p. I E S V S O W T M, á 60. roku po mece tego. Bo żył lat 99. rokiem tylo
młodšy badac niżli zbáwiciel swiata. Pisał P A W E L s. listy swoje y inni/ iáko iest w Biblicy.
Náuczali y pisáli po Apostolech y vczniowie ich/ między ktorými byl D I O N T S I V S
Areopágitá vczni s. páwla/ ktory náuke tájemnic Bośkich wysokim y Duchá s. pełnym piśm
niem swiátu podał. Ten sie ze wschodnych stron do Rzymu púcił: y tam badac/ od Clemenśa
náimowiony byl/ áby sie ná šcepienie Ewangeliey do Gálliey púcił. y przyšedł do páryżá.
I G N A C I V S vczni Janá s. listow wiele pisał/ ktore iáko tedne škárbnice słowem po
leconych od Apostolow náuk y trádicy nápełnił/ y Kościolowi zostáwił. O tym piśe Socra
tes y Nicephorus/ iż w Antiochiey ápiewánia ná chory vstáwił/ z widzenia Anyolow ktorzy
ná prezentáne Troyce przénawysza wychwaláli.

Helvidius in Ara
opag.

Socr: lib: 6. cap: 8.
Nice: lib: 13. cap: 8.
Tripant: cap: 9.

D V C H O W N I Achárey on sławny list o vřczywáníu s. Jedzeiá Apostolá písalí.

MARCIA

MARCIALIS wczęś Piotrą s. też pisał do Burdegalsow.
 CLEMENS wczęś tegoż s. Piotrą wiele pisał / a zwłaszcza Ustawy albo Constitutio
 nes Apostolicas, y inne listy.
 LINVS też papież niektóre listy o męczeństwie Piotrą y Pawła pisał.
 HERMES też wczęś Piotrą s. pisał księgi de Pastore, y o swoich Obstawieniach.
 Origenes lib: 4. de Princip: cap: 11.

*Nauka Kościelna tego wieku, ktorey sie dzisieyszy
 heretycy sprzeciwia.*

 Młsey świętey y ofierze. Modlitwy do tej przedziwney służby napisał Jakub s.
 mnieszy / iako wschodnie Kościoły y Grekowie świadczą / y tej Młsey s. Jakubá w
 żywota. Clemens także papież lib: 8. Constit: cap: 16. 17. &c. o ofierze prze
 naczysłhey nowego zakonu piše. y Concilium hostie wielkie Carogrodzkie cap: 32.
 te księgi tego przystupie. Martialis ad Burdegal: Młsa także ofiara nazywa. y Duchowni
 chący one słowa Jedzień Apostola: Ja ofiaruję Bogu prawdziwemu nie mięso wołow / ale
 niepoślanego Baranka na ołtarzu. &c.

O prawdziwym ciele Pańskim we Młsey.

Y tychże náyduie sie świadectwo. y w liście Ignaciusa do Smyrnsow / z ktorego The
 odoretus li: 3. Polimor. dziwne o tym słowa wypisał. y Dionysius de eccle: Hier: cap: 3.

O Modlitwach za umarłe.

W tychże Liturgiach Jakubá s. y Clemens lib: 8. cap: 41. iest znaczne świadectwo / y
 v s. Dionysiusa Eccl: Hier: & o Cyscu nauk y wiadomość wraza.

O Wzywaniu Świętych. W tychże Liturgiach náyduie sie starowieczny zwyczaj.

O Wielkim poście. Canon: Apostol. ktore Clemens s. zebrał 68. 69. Ignacius
 do Philippensow wyswiadcza.

O Obraziech. Znaczne sa one dwa przykłady tu położone / ieden od Euseb: lib: 7.
 cap: 18. o niewieście Erwia plynacey / ktora obraz páná IESVSOW postawiła / &c.
 Drugi o Abagarze Książęciu Edeffy / Syrcy / ktory godnym sie stał onego nie reka mále
 wanego páná násego obrazu.

O Zwierzchności Piotrą s. w kościele Bożym. IGNATIVS epist:
 ad Rom: Clem. y Linus de Passione Petri & Pauli.

Concilia.

APOSTOLOWIE naprzędniejszy y nawiętszy tego wieku Concilium mieli w Je
 ruzalem / ná ktorym za powodem Piotrą s. Młoysejowe ceremonie porzucili / troche ich do czo
 su zostawivszy / aby sie Żydowie od Chrystusa nie odróżili.

Heretycy y kácerstwa ich wieku tego.

 Apterszy był on Symon Magus czarokłósznik / ościec y początek wśech herety
 kow / ktory sie obłudnie ochrzciwszy / wiary s. odstąpił / y błędow y fałsow wiele ná
 mnożył. Miedzy inemi y tego náuczał / ię człowiek wolno soba nie władnie y libe
 rum arbitrium nie ma. Iustinus in Apologetico. Irenaeus lib: 1. cap: 19. y
 temu to twierdził / ię sama wiara człowiek sprawiedliwy być może. Iren: lib: 1. cap: 20.

Tegoż wieku zaczęły sie y one sporne y plugawe kácerstwa Ebioná y Nikolaitá / od kto
 rych pošli Nicolaitae, o ktorych iest w Obstawieniu Janá s. y Ebionite / o ktorych piše Iren:
 lib: 1. cap: 21. 22. &c. y Hilarius de Trinit. powstał w ten czas y Cherintus przeciw kto
 remu Ewangelia s. Jan pisał / gdy Bóstwu Chrystusowemu iako y Ebion wloaczył. Epiph:
 haerel: 30.

Ci wszyscy Żydowie byli / y Philosophowie z Pytagorowej szkoły y innych pogáńskich
 mistrzow / y dla tego dobrze Philosophy Tertullianus nazywał Pátriarchami heretykimi.

Prześladowania.

 Krom onego w Dzieciach Apostolskich w Jeruzalem / gdy s. Szczepan wśámion
 wany y Jakub s. święty y inni od Saulá y innych rozpłosem z Jeruzalem y po
 stronach zabiciani byli: dwoie było wielkie prześladowanie tego wieku. Od Ne
 roná y od Domicianá. w Neronowym zabici Piotr y Pawel: y trwało ná ośm lat
 y daley. Domicianus też wielkie okrucieństwa ná Chrześciany rościagal / po onym káśtawym

Diacon: Achais
 de S. Andr.

III.

I.

In vita S. Andr.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

III.

Acto: 15.

V.

Acto: 8.

Liberum arbitri
 um.

Sola fides.

Apoc: 2.

Depraescript.

VI.

na Chrześciany Titusie bracie swym / ktorego otrul / nastąpiwszy. Nie iednako przesładowa-
nia aż do wielkiego Constantina licza. Jedni ich licza dziesięć / iako Sulpicius lib : 2. Ne-
rona / Domitian / Traiana / Hadrian / Antonina / Sewera / Deciusa / Valeriana / Diocleciana
na z Maximianem. Drugi iako Augustyn 4. De ciuit : lib : 18. cap : 52. licza ich dziesięć :
Nerona / Domitian / Traiana / Antonina / Sewera / Maximina / Deciusa / Valeriana / Nuce-
lian / Diocleciana z Maximianem.

VII.

AUGUSTVS.

Augustus / ktory byl pierwszy Monarcha / abo iedynowladca / swiata y
panstwa Rzymskiego / ktory na panstwie siedzial lat 57. Od trzydziestego y o-
sinego roku panstwa tego / niesychany pokoy byl po wsem swiecie / y Janus ko-
ściol zamkniony w Rzymie byl / aż do blisko dwudziestego roku Tyberiusa / i w o-
ten zadnych nie bylo. Co sie dla czi y maiestatu CHRISTUSA pana naszego dzialo /
ktory w ten czas sie wrodzil / choc o tym swiat nie myslil.

TIBERIUS.

TIBERIUS po nim krolowal lat 22. byl powinny Augustow. Na predkie odpowie-
dzi lepszy / nslil na rozmyslne / mowi o nim Swetonius. Za tego panowania miedzy wczonemi
ono pytanie powstalo : Dla czego Bogowie ich abo raczy czarci vmia / i odpowiedzi nie da-
wali tym ktory sie w nich o swoich przygodach dowiadowali. Plutar : lib : de eodem.

CALIGULA.

Za tego czasu Semra ptala z Egiptu przyniesiono. Byl tak wielki iako Orzel / syte ma-
iac iako zloto lyszczaca sie / inne czlonki y pierze czerwone iako purpura / na wierzchu glowy
piorka stoiace / ogon zolty / a iako biala roza przeplatany. Plinius, Dio, Solinus.

NERO.

CAIUS Caligula / krolowal lat pulcwarta / Bogiem sie czynil / a iako bestia zginal.

De Ciuit : lib : 20.
cap : 19.

CLAUDIUS, krolowal lat 13. y osem miesiecy.

Sulp : lib : 3. histor.

NERO nastapil pierwszy z Cesarzow Rzymskich przesladownik Chrześcian. Krolowal
lat 13. miesiecy siedm. Nad wyspki bestie nasprosmieyszy y naostrumieyszy. Niektory Chrze-
ścianie iako pise s. Augustyn mieli go za Antychrysta / y rozumeli i tenie Nero na koncu swia-
ta ma zamartwychwstac / y prz- na wstac y zabnac wierne Boze iako Antychryst. a drugi
mniemali i nie wmerl / ale zakryty jest y zatony aż do pewnego czasu / ktorego ma sie na krol-
stwo wrocic / w tychse letech y mlodosci iako byl. Sulpicius Severus przypisue to s.
Marcinowi / i tak mowil / iakoby z Antychrystem mial przysc Nero : Antychryst wschodnie
krolowal / a Nero zachodnie posiadac. Ale ta przynowac / y wierzyc nie przystoi. To pra-
wdzie Nero w obyczajach prawy byl Antychryst y pierwszy przesladownik Chrześcian. y
przystalo aby taki byl nad ktorego sprosmieyszego y zlosliwszego zaden z Cesarzow Rzymskich
nie byl. Marka y nauczyciela Seneka zabil / y o inych / wspomniania niegodnych / tego bzyd-
kosciach poganie sami pisali.

Sueton : & Victor.

Po Neronie trzy w iednym roku Cesarze na panstwo sie wdarli GALBA, OTTO, VI-
TELLIUS. y tegoz roku pogineli.

VESPASIANVS.

WESPASIANVS, zabwysy Vitelliusa / krolowal lat 10.

TITVS.

TITVS po nim syn tego / przez ktorego Jeruzalem y krolstwo Zydowskie zginelo / i
kawy barzo y dobry / ale krolko na o nym panstwie zostaiacy / lat tylo pultrzecia.

DOMICIANVS brat tego rodzony wstapil po nim iako mniemano / truciżna brata
swego zgubwysy / wtory przesladownik wiernych / okrutny y zlosliwy / ktory Jana s. w krol-
oleu palil / y na wysp Páthmos wygnal / krolowal lat 15.

NERWA rok tylo na panstwie byl / dobry y cnotami przyrodzonymi wielki.

VIII.

Pisarze Pogánscy y uczeni wieku tego.

TITVS Liwius Historyk z Padwy / za Tyberiusa roku czwartego vmarl. pisal dzieje
Rzymskie przez 760. lat od Rzymu zbudowanego / do roku Augusta 41. to jest do roku 140.
dzienia pana naszego. bylo ksiag tego 140. Teraz sie nie naydnie iedno 45.

QVIDIVS poeta piatego roku Tyberiusa vmarl.

PLUTARCHVS Cheronensis, Lucanus, Probus Grammaticus.

IVVENALIS tegoz wieku byl y pisal.

PHILO Zydowin wzone y slawne pisanie zostawil.

IOSEPHVS takze Zydowin / starowieczności Zydowskie / y inne ksiagi wymownie
barzo napisal.

QVINTILIANVS pogenin z Hispantie / napierwey skole w Rzymie iawna o-
tworzył / zpospolitego statbu zaplate biorac. Pisal o naukach Wymowy tegoz wieku. 2.

VIRGILIUS poeta y CICERO Arasomowca / malo co przed tym wiekiem pomarli.

WIEK WTORY,

TO IEST:

Drugie sto lat Páńskich.

Rok Páński 100. Clemensá Papieśá 8.

Traianá I.

O DZ sie Kościół Boży / y wiara Chrześcijańska seroko już y po wszystkich świecie rozkwitała: świat się na wierne Boże oburzył: y te dwieście lat / które idą / pełne beda krwie y morderstwo niewinnych y prostych slug Bożych / którzy iako owce na zarzeźnię ustawicznie wiedziono / y mekami wymyślnemi y okrutnemi zabiano. Traianus Cesarz z wbogiego y niskiego stanu / iako y Wespasian z synem swym Titusem z rodziem podli: tym sobie podobno v P. Bogu ono świeckie podwyższenie na pánstwo świata wszystkich iednali / iz mu okolo karania ludu onego złego y w złości wpornego / to iest okolo zguby Żydowskiej / dobrze służyli. Jako o Nabuchodonozorze mówił P. Bog v Ezechielu: Służył mi okolo Tyru (gdy Pánstwo iego zwoiował y zniszczył) a zapłaci mu za to / ani woysku iego nie dano. przeto dany mu Egipt będzie / który gdy złupi y zwoi / zapłaci weźmie. Tak P. Bog Wespasianowi / który ziemie Żydowskie y miasta iey popalił y pogubił / y Titusowi który glowne onego krolestwa y miasto Jeruzalem / słuzac wolej Bożej / z ziemi zrownal y rozspalił / płacił one posługe podwyższeniem na Rzymskie Cesarstwo. Co y temu Traianowi za toż nagroził / iz go na Rzymskie pánstwo podniósł. Bo pisał Josephus / iz ten Traianus na zbuzeniu Jeruzalem pierwszym był v Titusie Woiewoda / y meżnie a szczęśliwie sobie poczynal.

Lecz on nie poznal Boga / od którego pánstwo miał / y ze ślepoty Pogańskiej o Bogi sie swoje gniewając / zaraz Kościół s. iego wciścić y gubić począł. Gdy widział iz bálwochwałstwo wstaje / a Dyabli / którzy z bálwanow albo przez Wieszczki odpowiedzi pytającym dawali / zamilkli; a iz sie Chrześcijaństwo po wszystkich pánstwie Rzymskim / iako do niego Plinius Stárosta napisał / co sie niżej powie / rozmnażali: wielkie przesładowanie na Chrześcijany podniósł / y od swoich Pogan / którzy rozszerzeniu wiary Chrześcijańskiej zaprzęgli / pobudzony do tego bedac.

Miał Traianus o cności y dobroci swojej wielkie v ludzi rozumienie. Jeszcze w woysku w Germaniey bedac / do Senatu napisał / y wyroki swoje posłał / a ten ieden miedzy nimi: iz nigdy dobry człowiek z iego rozkazania zabity być / ani iakiey zelżywości brać nie miał. co y poprzysięgł mowi Dion / y potizym zachował. Lecz gdy niewinne Chrześcijany zabijał / przy siegach swoich y wyrok pfował. Bedac nabożnym ku Bogom swoim / y rozumiejąc iz od Jowisza pánstwo ma: o nieczęść sie ich zapalał / y pod nieiako

A ię

pokrywał

1.

Traianus podlego
rodzaju.

Ezech: 29.

Poganom P. Bog
służyć płaci.De bello Iudaico
lib: 3. cap: 11. 16. 17.

2.

Lib: 10. epist: 97.

3.

Rozumienie o do-
broci Traiano-
wey.
Die in Traiano.

Schadzek saka-
zał Traianus.

4.

Clemens Papież
na wygnanie po-
stany.

W żywocie s. Cle-
mensa.

23. Nouembris.

5.

Domicilla, Nere-
us y Achileus.

13. dnia Maiá.

Hist: lib: 3. cap: 26.

6.

Dio in Traiano,
& Sparcianus.

Traianus Bogiem
się chciał mieć.

Plin: in panegyric:
Traiani.

7.

pokrywką / chcąc nieotworzyć się ale tajemnie Chrześciana / przeciwnie bo-
gom swoim łowić: zakazał wszystkim wobec y Poganom swoim schadzek/
collegia / albo bractwo / aby się do kupy nie schodzili. Co było Chrześciana-
m bardo ciężko y zniesć tego nie mogli: nie mając innego sposobu do nauki y
światłości ludzkiej y zbawienia ich / okrom schadzek na pewne miejsca / na
których się wiary y pobożności uczyli.

W Rzymie naprzód o te schadзки Clemens Papież / który już ósm
lat on urząd sprawował / obżatowano. A pozwany o nie był do starosty
Namerina / który dawszy go do więzienia / posłał list do Cesarza / pytając
co z takim czynić miał / który oycowska wiare opuściwszy / bogami Rzymski-
mi gardzi. Traianus niechcąc wstępu państwa swego krwią mazać: ro-
kazał / aby / jeśli by bogom ofiary czynić nie chciał / wywołano go / y do Pon-
tu do Chersony miasta posłano za morze Euxinum / które czarnym zowie-
my / po Łacinie Taurica Cherloneffus. Tam iako ludziom Pogańskim służył /
onych do prawdy Ewangelii y zbawienia przywodząc / a przez dwie lecie
tam żyjąc: w żywocie się jego opisuie.

W tenże czas wmeżeni są Nereus y Achileus słudzy Domicille / y ona
sąmą z Euphrosyna y Theodora spalona jest. O czym czytamy w iey żywocie.
y po innych miejscach wiele się krwie męczennickiej rozlało. Bo iako pisze Eu-
sebius: Po Neronowym y Domicianowym przesładowaniu / to trzecie za
Traiana ciężkie na Chrześciana od ludu Pogańskiego vtrapienie powstało.

Był ten Traianus między Pogańskimi Cesarzami nad inne y ludzi swoich
należszy: ale dobroć jego wielkimi się y bzydkimi grzechami pospecila. Bo
był iako mówi Dion / nietylko w picciu winą zbyt / ale y w nieczystości prze-
ciw naturze bzydki. A do tego wielki rozlewca krwie niewinnej Chrześci-
ańskiej. Nierwie / który go na państwo wprawił / za bogą mieć kazał / y do
niebą go swym dekretem posłał / y za bogą mieć chciał / y sam się za takiego
miał. Bo Plinius mu tak pochlebował / a on to przyjmował: Czyniś / pra-
wi / tego bogiem: bo sam też takim jesteś.

Nad on czas Żydowie będąc bardo złi y wielcy czarownicy / y wszystkiego
Pogaństwa wżgardzeni / fromotna nieprawdę czynili świętym y niewinnym
Chrześciana / które także za Żydy miano / y za czarowniki wierutne / okolo
cudow / które prawdziwe czynili.

Rok P. 101. Clem: 9. Traianá 2.

1.

Żeście Janá E-
wangelisty.

Hieron: de Script.

Euseb: lib: 3. ca: 25.

Tert: lib: de anima

cap: 50.

Nice: lib: 2. cap: 42.

Epiph: haerel: 51.

2.

Onesimus.

Ignat: epist: 14.

Traianus do Rzymu przyjechał / y wiele rzeczy dobrych posta-
nowił / mówi Plinius.

W tymże roku kładzie się śmierć s. Janá Ewangelisty w E-
phezie / który do tego czasu dotrwał / po śmierci Pańskiej lat 69.
Opisuie Nicephorus niektóre rzeczy przy jego śmierci / iakoby
y z ciałem w niebo był wzięty. Wedle mniemania Epiphaniusa / żył lat 93.
Znać iż młodo był powołany od P. IESUSA. przy śmierci jego mógł mieć
lat 25. Inne o s. Janie powieści / najszybsze w jego żywocie. Nadluzszy był
niżli wszyscy inni Apostołowie.

Po nim w Ephezie był Onesimus Biskup / uczeń Pawła s. iako świado-
czy Ignacius: y chwali Chrześciana Ephefkie / iż wedle prawdy y porzą-
dku życia / a żadnego miejsca między nimi heretyctwo nie ma / ani o nim sły-
chac. Szczęśliwy to był kościół / który Paweł s. y Jan Ewangelista / y Ty-
motheusz wycwiczili / y swoją nauką napełnili. Pzetoż do nich pisząc tenże
Ignacius / mówi: Boże daj mi czasłkę z Chrześciana Ephefickimi / którzy
z Apostołami w mocy CHRISTUSA IESUSA żyli / z Pawłem / Janem / y
Tymotheusem.

Rok P. 102. Clem: 10. Traianá 3.

Gdy Clemens wiele dusz pogańskich w oney stronie / gdzie był na wygnaniu y w bliskich krainach / prawda zbawienna oświecał / a tak sie rokwiała wiara s. iż siedmdziesiąt kościołów na różnych miejscach zbudowanych było: Traianus wtopić go rozkazał. O czym w jego żywocie czytaj / y o onym wielkim cudu około grobu iego / do którego morze ludzior wiernym wstępowało.

Wychwalenie iego krótkie tak Lucherius napisał: Clemens starego rodu Senatorkiego z Cesarzkiego pokolenia / wszystkich nauk pełen był / y wszystkie wyzwołone nauki umiał / droga ta sprawiedliwych chodził / y tak wysoko w niey zakwitnął / iż sie stał następnikiem księżcia Apostolskiego.

Pisał tenże Clemens s. będąc wielce wczonym / niemáło ksiąg / które zli ludzie posalfowali / y pod iego imieniem drugie nieprawdziwe udawali / drugie też poginęły / a zwłaszcza list do Korinthow. List co dziś sie czyta do Jakubá / y do Julium y Julianá / nie owsem perwim iego jest. Disputácia Piotra z Apionem Eusebius gani. Lecz wstawy Apostolskie iego własne są: wśátkże między święte kanoniczne księgi nie idą. iáko to zna Athanasius y Epiphanius. Jedną nieco w nich heretycy poprowali / iáko fofte Concilium świádeczy. Nieco też w nich Grekowie przyłożyli / a zwłaszcza o posćcie w Sobote zakázanym. Gdyż sam Clemens ináczey Rzymianom podał.

O Kanonich Apostolskich / wátpienia nie máś / iż są od Clemensá spisane / których jest pięćdziesiąt / y przyjmie ie kościoł / y wszystko w nich jest Apostolska nauka woniáca. Dudy wiecy ich náś 50. przydáia / Grecy zwłafszá / y w tym są podeyżrání / iż on 65. o zakázanym posćcie w Sobote podzucony jest. Także ostatni Kanon w którym sie Písina s. części wyliczá / a Obiáwienie sie Janá s. nie liczy / podeyżrany jest y niepewny. Do wśyscy Grecy y Látinscy Písarze y Doktorowie / liczyli y licza te księgi między święte / o których Clemens perwim wiedział y niewiedzieć nie mógł.

O Liturgiey iego ábo Mszy s. są wielkie świádectwa / iż od niego pisana jest. y to znáć y po wstawách Apostolskich / które pisał. Zachodny Látinśki kościół Mszy s. opisanie y czynienie ma od Piotra s. zostáwione. Był ten s. z Cesarzkiej krwie / iáko sie rzekło / mady bárzo y nauki Bożej y mądrości pełny. Żył na Papieświe lat 9. miesięcy 4. wtopiony na morzu za rozkazaniem Traianá / iáko jest w żywocie iego.

Rok Páński 103. Anáclétá 1. Traianá 4.

Traianus sie ná Daki wypráwił / których król Decebalus odpędzeniem od siebie Domicianá / bárzo sie był wysoko podniósł. ále przez tego Traianá wniżony y zwoiowany / do nog iego wpásć musiał y cák one wojny odpráwiwszy do Włoch sie wrócił y Dácykiem sie wedle zwyczáiu Cesarzow Rzymskich názwał.

Ná miejsce Clemensá nastąpił ná stolicę Piotra s. Anáclétus Grezyn / z oycá Antiochá / ná ktorey był lat 9. miesięcy 8.

Rok P. 104. Anáclétá 2. Traianá 5.

Tym czásie Plinius starosta Rzymśki w Bithiniey / gdzie s. Piotr kościoły fundował / iáko y w Poncie y w innych okolicznych królestwach; napisał list do Traianá Cesarzá pána swego / pytaiac go iáko miał Chrzesciány kárác / widzac niemálo około tego trudność po tym gdy ich tak wiele pozábijał. Tak ich / práwi wiele /

1.
S. Clemens wtopiony.
Greg: Turon: de gloria Mart: ca: 35.

Epist: ad Valerium.

2.
Písanie S. Clemensá.

Euseb: lib: 3. ca: 32.

Wstawy Apostolskie.

Athani: in Synopsi.

Epiph: haer: 45.

& 70.

Synod: sex: ca: 2.

3.
Kanoný Apostolskie.

4.
Liturgia ábo Msza S. Clemensá.

Const: lib: 7. & 8.

Eucherius epist: ad Valerium.

1.
Dio in Traia.

Anacletus Papa.

1.
Pliniusow list do Traianá o Chrzesciánskiej niewinności.
Plin: lib: 10. ep: 97.

iż nie

Obwiaszka ábo
przytiggá Chre-
scian.

Salustius in Cati-
lina.

2.

Odpi: do Pliniu-
sa.

Plin: lib: 10. epist:
98.

Text: Apolog: ca: 2.

Wyrok niesprá-
wiedliwy.

3.

Lib: 3. cap: 27.

4.

Odyslanie me-
czennikow do Rzy-
mu.

5.

iż nie tylko miasta / ale y wsi napelnili. Kościoły nasze mało iuż niepuste: o-
fiary wioza / a rzadki ktoby ie kupował. Mamli y dzieci y mlode y stare bez
rozsadku gubić: gdy ich pytam / Chrześciani sie być twierdza / a ofiar czy-
nić bogom niechca: y ten ich wpor y nieodmienna zatwardziałość / káráby
sie miała. A drndzy ktorzy od nich odstali; gdy sie dowiaduię / coście tam zle-
go miedzy nimi czynili: powiedáli / iż to była wrytka winá náša / y wrytke
bledy / zefiny sie ná dni pewne przededniem schodzili / y pieśni CHRISTV SO-
w i społem śpiewáli / obwieszuiac sie nie ná złość iáka / ale abyiny sie nie do-
puszczáli kradziestwa / lotrostwa / cudzolostwa / aby nie zdradzáli / y nie do-
schowania danego nie zaprzeli. Jedná / prawi / wkarác sie y pohamowác
moga / gdy im pokuty dopuszcze. Tá summa onego listu. w ktorym iż wospo-
mina obwiazanie / ábo Sakrament / ktore stowo w Lácińskim y ná przysięge
ściągác sie moze: ták sie to ma rozumieć. Gdy naswiety Sakrament
Chrześcianie przyjmowali: obwieszowali sie ná zywot czysty y pobożny od
grzechow oddalony. Co Poganie źle rozumieiac / gdy sie Chrześcianie zle-
go zywota zárzekáli / a pokarm on swiety bráli: mieli zá to iż sie ná cos spzy-
siegáli / iáko by znát był spzysiężenia on pokarm. Co o Catilencie pisa / iż
napoiem krowie towarzysze sobie obwieszował.

Ná on list odpisał mu Cesarz / aby nápotym ná káranie Chrześcian nie
sukano: ale gdyby od tego pewnego odniesieni byli / aby ie kárano. O czym
w kiládzieciat lat potym ták nápisal Tertullianus / do Cesarzá Antonina /
broniac Chrześcian: [Náleżliśmy to / iż nas sukac zázazano. Bo Plinius
wtory gdy był ná wrzędzie / gdy iedne Chrześciani ná śmierć potepiat / a dru-
gie z dostoięstwa zniáta / wielka sie liczba ich przestrášyrosy / Traianá sie
rádził / co czynić miał nápotym. y to mu oznaymiał / iż nie w ich nabożeństwie
nie náydował / iedno iż wporne ofiar bogom czynić niechcieli / a iż ráno wsta-
iac pieśni CHRISTV SOW i y Bogu śpiewáli / a ná zachowanie kárności /
zázazowali mezoboystwa / cudzolostwa / zdrady / osukania / y innych grze-
chów. Tedy Traianus odpisal / aby tákich nie sukano / ale odniesione kára-
no. O iáko przeciwny sobie wyrok. Wiekaże sukac iáko niewinnych / a ká-
ie kárac iáko winne. głasze y drápa: rzkomo nie baczy / a przed sie bje. Cze-
mu sie sam zdradzaś sedzia: iesli potepiaś / czemu nie sukas? (to iest / iesli
zli Chrześcianie a potepienia godni / czemu ich sukac nie kazes?) a iesli nie
sukas / czemu nie wyzwalas? (to iest / iesli ich zázazales sukac / to też náleżo-
ne iáko niewinne / wyzwolic od kárania mas.) Poty Tertullianus.

Wspomina ten list y Eusebius / y to przydaie: iż nieco bylo ono Chrze-
scianskie przesládowanie wcihlo / zá tym listem Cesarzkim: lecz y lud pospo-
lity y wrzednicy choć nieiawnie / iedná okrucieństwo swoje odnawiali / y
wiele wiernych rozmaitemi mekami pogubili. Domyślic sie láčno / iesli sam
lud Poganski / y bez wyrokow Cesarzkich / Chrześciani sie iáko bogami ich
gárdzacemi / brzydžili: a coż gdy im daná byla moc do wrzedow ie pozrywac:
Pewnie tam y syn oycá / y oćiec syná / y inni powinni ná powinne / a coż ná
obce nálegáli / y do okrutnych ie śmierci przywodžili. W czym kázdego prá-
wie roku dosyć bedzie plákania.

W tym też liście námiemil Plinius / iż zacnieysze / ktorzy mieli prawo
Rzymskie / ábo Rzymiani sie zwáli / odsyla do Rzymu do Cesarzá. Skad znać
iż ten był obyczay / Chrześciani stanu wielkiego odsylac násad do Rzymu /
iáko y Pawłowi s. uczyniono / gdy sie Rzymianinem názwál. Z czego domy-
ślic sie mozem / iáko wiele meczennikow y zacnych bárzo w Rzymie poleglo.
Bo y s. Ignacius Biskup Antiocheński y Onesinus Epheski / tam byli ná
śmierć odesłani.

Ná tym sie też omylił Plinius / iż potuřyl Traianowi / że sie wkarác y
wykorzeć

wykorzenić Chrześcijaństwo może / gdyby im odpuszczano to ich przewinie-
nie. Bo sie potym wierni tym wiecey rozmnażali y kupami sie na śmierć dla
CHRISTVSA ciśnili. Nácó sie potym Arrius starosta Azey / iáko piše
Tertullian / bázro zdumiewał.

Ad Scapulam
cap: 3.

Rok Páński 105. Anáclétá 3. Tráianá 6.

Złowu sie Traianus do Dáciey (która dziś Wołoska y Multánska
ziemie zowią) wyprawił przeciw Decábali krolowi / ktory iego zász
posłuszeństwo zrzucił. Zbudowawszy most ná Dunáiu ábo Istrze /
zwoiował one ziemie / y do páństvá Rzymstiego iáko prowincia ábo stá-
rostwo obrocił.

I.
Most Traianow
ná Dunáiu.
Dio in Traiano.

Rok P. 106. Anáclétá 4. Tráianá 7.

Moził sie z Tryumphem do Rzymu / y nálast tá m posty rozmá-
itych krolestw / áz y z Indíey.

I.
Z Indíey posel-
stwo do Traianá.
Dio in Traiano.
Stup Traianow
w Rzymie.
Ammia: lib: 16.

Chciał mieć pamiatke wieczna swiego szczęścia Tráia-
nus: postawił kázat Columne ábo stup kostowny wysokości /
ktory siedm lat robiono. Nád ktory Rzym wysiłek nie miał
nie dziwniejszego: ták iż Constantyn wielki gdy do Rzymu przyiáchał / piše
Ammianus / á te Columne wyżzał / dziwnie sie zdumiał / iáko ná osobliwosc
ze wysiłek swiáta / budowanie. Inne przedziwne budowania w Rzy-
mie / nieprzyiáciele obálili / drugie trzęsieniem ziemie wpádly / drugie zniszcza-
ly: tá sama kolumna Tráianowá zostála cála áz do nászych czasów. Nád
ktorey ná samym nawyższym wierzchu nászych wieków Syrtus piaty Papież
wielki obraz miedziány pozłocił s. Piotrá postawił / roku Páńskiego 1594.

Do czasów ná-
szych ten stup so-
stał.

Tím ten stup swoy postawił Tráianus Cesarz / były starodawne pámia-
tki y zwycięstwa (ták zwano kóscioły te) Piotrá s. Bo tenże Anáclétus be-
dac ięscze káplanem / nád ciałem s. Piotrá zbudował pamiatke / y zwycię-
stwo / to iest / kóscioł. ktory / dziwna rzec / iáko żadnym przesładowaniem o-
balony nigdy nie był / á zámwzdy wzrost y przyczynianie y ozdobienie budowá-
nia swego miał / áz do tych wieków nászych. O tym kósciele Gáius stáry
Theolog / bo w tym stu lat żył / zá Zepheriná Papieżá / ták nápiśal przeciw
heretykom: [Ja tobie zwycięstwa Apostołow iásnie wkázać moge / (to iest
kóscioły) chćiey iedno iść ná Vátican / ábo ná droge Ostienks / zwycięstwa
tych / ktorzy ten kóscioł náuka swoia y mocá postanowili / naydzięś.]

Kóscioł ábo pá-
miatka s. Piotra
w Rzymie.
Lib: Pont.

Apud Euseb: lib: 3.
cap: 24.

Rok P. 107. Anácl: 5. Tráianá 8.

Traianus Cesarz Armeny y Párthy y inne tá m bliskie kráie zwo-
iowały pod sie podbił. W ten czas iáko Swidás piše / Abágárus
krol Edessy / potomek onego ktory zá czasú CHRISTVSA żył /
iáko iest wyższy / Tráianowi dáry posłał. Tá m w Edessie tego
czasu zá Tráianá wćierpieli Chrześciane / y Biskup miásta tego
Bársimeus / ktory był wiele Pogánstvá do Chrystusa przywiódł / y wiele ich
do meżney dla niego śmierci pobudził / sam téż z nimi vmeczony iest. Sár-
belius tákże od tegoż Biskupa ochrzczony / y siostra iego Bárbea / meczén-
ka wózieli korone. A iż Sárbelius był pierwey káplanem Pogánstkim / otru-
tnieyszą śmierć / rościety miedzy dwiemiá dzierwy / podiał.

Dio in Traiano.

In histor.

Rom: martyr: die
29. & 30. Ianuarij.

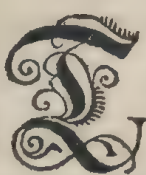
Rok Páński 108. Anáclatá 6. Tráianá 9.

10. Tysięcy Chrze-
ścian żołnierzy
y Traiana.Cuspia: de Consul.
Romulus zacny
męczennik.
Rom: Martyr.2.
Iacynthus męcen-
nik.1.
Symeon Biskup
Ierolimski.
Euseb: in Chronic:
& hist: lib: 3. cap: 26.
ex Aegheippo.2.
Ignacius k.
Euseb: in Chronic.
Hier: de Scriptor.

Epist: 12.

3.
Pisma k. Ignace-
go.
Lib: 5. cap: 30.
Podania Apostol-
skie.
Heretykow sie
strzedz.Słowo Boże nie
pisane.4.
Iedną miarą, ie-
dną Eucharistia
y oltarz.
Ciało Pana ná-
sego Eucharistia.

Ad Philip.

Ráianus bedac we wschodnych páństwach / położy wczyniłszy
z Iberami / Sauromaty / Hozdroeny / Araby / Colchy / Bospho-
rami / y wziąłszy Babilon: gdy woysko swoje przegladal / ná-
lazł w nim 11. ábo 10. tysięcy Chrześcian / ktore ná sromote do
Armeniey wygnal / spodziewaiac sie ich vpámietania. O co gdy
go stárshy domu iego Romulus vpomniat / iz to niemadze wczynił / sam sie
też zá Chrześcianiná znaiac / vbitego sciac kazal. Domyślaiac sie niektorzy /
iz to oná 10. tysięcy żołnierzy byl / ktorzy w Armeniey ná gorze Ararat v-
krzyżowani sa / pod Adrianem Césárzem / ktory byl wnátkiem tego Tráianá.
O ktorych iest w dzieiach męczennickich 22. Czerwca.

Iacynthus komorny slugá Tráianow / tegoż czásu w Césárcey Capádoc-
kiey / o CHRISTVSA, od tegoż Tráianá głodem iest vmorzony.

Rok P. 109. Anácle: 7. Tráianá 10.

Ego roku vmeczony ná krzyżu iest Symeon Biskup Ierolim-
ski / ktory byl po Jakubie s. ná to miejsce nastapil. Był bratem
też Pána násego IESVSA ze krowie Dawidowey / syn Cleophy /
o ktorym iest w Ewangeliey. Wielkie podobienstwo iz ten Pá-
ná IESVSA widziat / y náuki iego sluchal. Bo żył lat 120. gdy
one meki y stroga śmierć ná wzor PANA násego cierpiat zá tegoż Tráianá / y
Attyká stároshy.

W tenże czás s. Ignacius Biskup Antyocheniski od Tráianá do Rzymu
ná požarcie bestiom odesłany byl. Vczniem byl s. Janá Ewangelisty / y wshy-
tki wschodne kóścioły náuka swoia oświecal / y pismem swoim. Po iego poi-
maniu vspokoili sie Poganie w Antyochiey nie szukaiac Chrześcian ná meki /
dosyć maiac ná piérwszym ich Biskupie. Zá co Ignacius P. Bogu dzieku-
ie / y mowi pisac do Antyochenow: Lekcie mi P. Bogu wieżenie y nie tak cięż-
kie petá wczynił / gdym sie dowiedziat o pokoju wáshym / iz w zgodzie duchow-
wney y cielesney żyecie. Czytay iego żywot / przy ktorym y náuki sie doctne-
ly z listow iego.

Pisat nicmálo listow / ktore sa iáko starb y komorá podania Apostolskie-
go bez pisma / ktore sie cálo y wiernie dochowaly. W tych / mowi Eusebius /
rozkázuie vczniom / aby przy podaniach Apostolskich mocno stali / ktore dla
przyshlych Chrześcian / ná piśmie pilnie zostawil. O heretykach pise do
Ephezow. [Co nágorshy ludzic zdracliwie imieniem sie dobrym pokrywá-
ia (to iest Chrześcianiskim) strzedz sie ich iáko bestiy potrzebá.] Byli to Sy-
moniani / Menándrite / Básilidesowie / Nicolaité / Ebionite. W listcie do
Philádelfow / przygania tym co mowili; iz nie potrzebá wierzyć iedno co
iest w písaniu Ewangeliey. y mowi: IESVS moie iest písanie. Nie ma sie
przekládac písanie nád ducha. Ciężka to / Chrystusowi nie wierzyć y kazanie
Apostolskie odmiatać.

Do Philádelfow mowi: Prose was / iedney wiary / iedney náuki / iedney
Eucharistiey vzywaycie. Bo iedno iest ciało Pána násego IESVSA CHRI-
STVSA, iedná krew iego zá nas wylana / ieden oltarz wshytkiemu kóściołowi.
Do Smyrnensow mowi: Eucharistiey y osiary ci nie przypuszczáia / kto-
rzy nie wyznawáia / iz Eucharistia iest ciałem zbawiciela násego / ktore zá
grzechy náse wciérpiáo. O iednym kóściele Bozym czesto w swoich li-
stciech náucza / y w tym iedności y pokoju zátrzymanie kładzie / gdy wshyscy
iednego

iednego Biskupa słuchają. Ktoremu posłusznym nie być / nie nie jest inego /
iedno z odstępstwa y heretyki trzymać.

O poscie czterdziestonowym / y o średnym y piątkowym / y o świat
świeceniu / a zwlaszcza Wielkieynocy aby z Żydami obchodzona nie była / pi-
se do Magnesianow y Philippensow.

O czystości pánienstey y wdowicy pise do Tarsensow: Czćicie te ktore
w dziewiczy czystości żyją / iáko Chrystusowe Káplany: a wdowcy ktore w
czystości trwają / iáko ołtarz Boży.] O małżeństwie nauczają tamże / aby
bez Biskupa (ábo Káplana) nie było.

Listy ktore imieniem iego do Naszowej MATKI Bożej wkládują / y
iey do niego / nie mają perwosći.

Roku też tego vmeczem sa dla CHRISTVSA Zozymus y Rufus w mie-
ście Philippis / ktore wspomina s. Polikárpus w liście do Philippensow.
Tam wciérpiął y Párménas ieden z siedmi pierwszych Diákonow.

Rok P. 110. Anácle: 8. Traia: 11.

GDy do Rzymu przywiedziony był s. Ignácius / miásto wskázo-
zešlo sie ná smierć iego pátrzyć / y widokiem sie onym iáko bestie
ludzie targaia / wveseláć. A on do nich wsta swoie / pise Metá-
phrástes / otworzył y mówił: Rzymianie / nie o złość żadną y
grzech iáki / to sie zemna dziecie / ále żebych do Boga ktorego bár-
zo prágne przysć mogł. Jestem iáko psenica / w zebách mie swoich te bestie
zmiela / ábych chlebem iego czystym zostáć. A w tym lwy wypuszczono / ktorzy
go rozdrápali y ziedli / kóści tylo zostáwivsy. Ktore wczniowie iego ktorzy z
ninn z Syriey do Rzymu w wielkiej liczbie zabiegli / do Antiochies ponieśli /
y przed miástem v brany Dáphniti pogrzebli / iáko Jeronym s. pise. Chry-
stom s. wymowne y nabożne kázanie o tym świętym czyni / y powiáda iá-
ko kóści iego z wielką czcią przeniesione sa / y przy nich sie v iego grobu wiel-
kie cudá dzieia. Stowá iego sa. [Kóści te święte sa iáko stárb nieprzebrány /
kázdemu kto do tego s. Ignáciusa przystápi / błogostáwi / y do domu ochot-
ne y pelne nádzicie odpráwi. Dla tego do niego nietylo dziś / ále co dzień
sie schodzimy / ábysmy duchowne od niego owóce biáli. Bo kto z wiára do
niego przystepuie / wielkich dobrodzieystw dostáie. Świętych nietylo ciá-
ła y trumny y pámiatki duchowney láski pelne sa.] poty iego stowá. Z ktorych
sie vperwiamy / w iákiej czći stárzy święci y mádzy Doktorowie kóściolá s. y
modlitwy świętych zá námi / y kóściich y groby mieli.

Ná iego miejsce w Antiochies nástąpił Hero / iego wychowániec / ktore-
mu to prorokowál. Tego Heroná nálaźla sie modlitwá przy listách s. Igná-
cyusa w Rzymie ná Vátykanie / do s. Ignáciusa / táka: [Káplanie y wyzna-
wco przenameńsiego Boga / Ignácy / obleczony w biala háte / nápoiony
wiecznym źródelem / z Anyoly chwale śpiewáiaci / od grzechow wyzwoleni /
od dyabla oddalony / pobiedniku mocny ná plácu prawdy / dostales drogiego
zbáwienia / posromociles Traianá y Senat Rzymiski ktory teraz mádrosći nie
ma. Stales sie domownikiem CHRISTVSOVYM, w miłości y wierze y ży-
woćie. Pomni ná mie syná twego Heroná / ábych po wysćiu z tego żywota / z
świętymi policzony był. Trzykroć y czterkroć błogostawiony / ktorys do tá-
kiego sčesćia przysedl / oycze Ignácy / wozie Izráelski y woznico iego. V-
sedles smierci / z ziemie do niebás przeleciál / korones bostá y wielká wysluzyl
y woynes Boża vciésna wygrál. Pomni ná tego ktoregos wychowál / bło-
gostawiony meczenniku / a rozmáwiay zemna iákos pierwey czynil.] poty tá-
modlitwá / z ktorey poznáć dawne świętych Bożych wzywánie.

Czystosc pánien-
ska y wdowia.
Ad Tarsenses.
Małżeństwo Sá-
krament.

5.

1.
Meczenstwo S.
Ignacego.
1. Febr: apud Su-
rium.

De Scriptor.
Chrys: de S. Igna-
tio.

Kóści świętych
iáko czczą / y przy-
czyná świętych.

2.

Heroná modli-
twá do s. Ignáce-
go ymarlego.

2.

Onesimus w Rzymie
wkamiony.
wany.

Martyr: Rom: 16.
Februarii.

1.

Trzęsienie ziemi
w Antiochii.
Dio in Traiano.

2.

Anakletus wmczony.
Ewaristus nastąpił.

Poświęcenie kościołów.

Krzyż s.

L. lib: ultima de
paga.

Cod: Theod.

Lib: de Pont: R.

3.

Pántheon.
Plin: lib: 36. cap: 5.

Euseb: in Chron.

1.

Dio in Traiano.

Trajanowe nie-
szczęście.

Muchy na woj-
ska.

Szczęście szych,
dobrych nie ma
gorzyc.

Lucianus.

Onesimus Biskup Epheski także do Rzymu zamieszony / tam jest wka-
mionowany.

Rok Páński 111. Anacleto 9. Traiana 12.

Antyochiey frogie tego roku było ziemie trzęsienie / w którym będąc
tám ná žime Traianus Cesarz / ledwie oknem wyskátuiac z zbro-
wień wcielł. Smierci niewinney Ignácego pomste one od Boga
przyczynano.

Rok Páński 112. Ewarista 1. Traiana 13.

Anacleto Papięz vmeczony jest tego roku: siedział ná Papiestwie
lat 9. miesięcy 3. Po nim nastąpił Ewaristus także Greczyn / z o-
rca żydów Judego z Bethleem. Ten podzielił Rzym miasto ná ty-
tuly: to jest ná domy ábo kościoły / gdzie sie wierni do služby Bożey scho-
dzili / y kościoły one osadzał káptanami / ktorzy ludzkiemu zbawieniu służ-
li. Takie domy iz sie oznęzwały krzyżem s. y poświęcały ná službe Bożę / dla
tego ie tak zwano tytuly. czego sie innym domiem v Chrześcian czynić nie
godziło. A było potym zakázanie od Cesarzow Chrześcianstich / áby krzyż
s. y kości s. żaden duchowny y świecki nie wnosil ani stawil ná miejscach
świeckich y domiach / ná sprawy y ná ochłody ábo rokoszy pospolitego ludu
zbudowanych. Tenże Papięz postanowił / áby przy Biskupie gdy kazanie
czyni / siedm stało Diákonow ku czci słowa Bożego / y Ewangelii / y swia-
dectwa prawdy.

Pántheon kościoł Pogański przedmieszy w Rzymie grom zapalił / gdy
w ten czas wiele Chrześcian zabijano.

Rok Páński 113. Ewarista 2. Traiana 14.

Jeruzalem sześć Biskupow następujących / Jácheus / Tobiasz / Be-
niamin / Jan / Máthias / Beniamin drugi / w trzynastu leciech / to
jest áż do osmego roku Adriána Cesarza / pogubieni są. Dziecie ich
zginely. Traianus wietszym nieprzyjacielem był tym / ktorzy z Żydowskiej
krwie Chrześciani zostawali.

Rok P. 114. Ewár: 3. Traiana 15.

Traianus do Assyryey y Perszey z woyskiem sie puściwszy / dálej
záfedł inżli miegdy Wielki Alexander: y Arabia wziął / y Babil-
lonia. Ależ mu sie zaś rychło wydarli Arabowie y Agarenowie /
y sam ledwie wśedł. gdy gromy y niepogody / á zwłaszcza mu-
chy ná woysko iego padły y ono strapiły / y sam zachorzał /
nie inż potym wielkiego y znacznego nie czynił: y do Rzymu / gdzie mu wiel-
kie tryumphy gotowano / nigdy sie nie wrocil. Była też to wielka potę-
sá ná Chrześciani / gdy ten Cesarz Traianus tak krewnych rozlewając /
takim sie szczęściem y powodzeniem sławił / y bogi swoje / ktorzy ono szczę-
ście Poganie przyczynali / wynosił. Ale z drugiej strony Chrześciane spie-
wając y pończąc (mowi Critius v Luciana onego nasmirowce Chrześciane-
stiego) prorokowali / iz sie ono szczęście odmienić y porażka ná woysko Rzym-
skie przysć miała. Co sie tak stało. Bo iáko sierżetko: Woyska Rzymstkie /
iáko Dion napisał / gromy gdy do bitwy sli / rozpraszły / y robactwo á mu-
chy dziwnie im sie przykrzyły y dobytki wiatły / y niepogody ie trapiły / y ono
sie wśetko woysko zámraz nie wrocilo / y sam Traianus ná tej wyprawie
został / y w kilka lat umarł.

Rok Pá-

Rok Páński 115. Ewáristá 4. Traianá 16.

Rok znaczny nieszczęściem państwa Rzymskiego / gdy narody dalekie / które byli Cesarze Rzymscy opánowali / od ich panowania odpadały.

Rok Páński 116. Ewáristá 5. Traianá 17.

V Cyrenie Żydowie wodzą mając Jedzeia / z mocy się Rzymskiej wybili / y wiele Rzymian y Greków pozabijali / z takim iadem iż y mieso ich iedli / y trzewiami się ich opiewali / y sami się im między sobą żagąc kázali / y wiele okrucieństwa nad nimi czynili / y po dwakroć sto tysięcy y więcej ludzi zabili. Toż uczynili w Cyprie wodzą mając Artemioná / po dwakroć sto tysięcy y 40. tysięcy ludzi pomordowali.

Rok Páński 117. Ewáristá 6. Traianá 18.

Traianus / Quietá Hetmána na nie postawę / po wszystkich stronach Żydy wybił. A prawo na nie ustanowiono / aby żaden w Cyprie nie wsiadł / a któryby tam przyszedł / albo y z potopu wypłynął / aby był zgubion. O tym wybiściu Żydów piše Eusebius / iako w Egypcie y w Alexandrii / y w Cyrenie pomordowani są / y od Quietá / y Lupusa / y Turbona wygubieni byli.

Rok P. 118. Ewár: 7. Traianá 19.

Mocniwszy się Traianus do Antyochii / Chrześcianań mordował. Piše Nicephorus / iż tam pieć panienek Chrześcianań na proch spaliwszy / popioł ich w miedziáne kádzi / które do łazni drogą od niego zbudowane y wano / zmieszać rozkazał. Kto się w onych kádziach mył / każdemu się głowa zawróciła / iż wpasć musiał. Co gdy Traianowi powiedziano / inne wlać kazał / aż onych pierwszych / pieć obrazów panienek miedzianych takich / iakie one spalone panny były / w teyże łazni postawił. To Nicephorus.

Tegoż roku / który był ostatni przed śmiercią jego / Traianus przesłał do Rzymu Chrześcianańskie zniósł dekretem swoim / dając im wielki pokoy. A to z tey przyczyny / iż Tiberianus starosta w Palestynie napisał do niego: iż dając Chrześcianań którzy się sami do śmierci kwąpili / zabijac niechciał. Czym tak się wzruszył / iż rozkazał wszystkim starostom y urzędnikom / aby Chrześcianań nie mordowali. Wierychło się obaczyl / pan w rzeczy mądry y poganstwo / y dobry.

O tym czasie Papias Biskup Jeropolitański / błąd on zaczął / słow s. Janá w Obiáwieniu nie dobrze zrozumiał: iakoby wierni / po zmarciu Chrystusa w tym świecie tu na ziemi tysiąc lat w rozkoszy żyć mieli. Ten Papias iż był wielkiej powagi y światobliwości y w wszystkich / bo skoro po Apostołach żył / ać sam Apostołá żadne nie widział / pociągnął w ten błąd za sobą Ireneusz y Justina męczennika. Ależ to na on czas nie było heretyctwem / po ki też go Apolinarius heretyk nie bronił / a Damascus go Papież w tym nie potępił. Co się potem nierychło działo.

Rok Páński 119. Ewáristá 8. Traianá 20.

Cesarz Traianus umarł / wracając się do Rzymu / w Cylicii w mieście Salinuncie / które potym zwano Traianopolis. Krolował lat 19. miesięcy 6. żył lat 61. albo iako drudzy piše 64. popioł jego ciała do Rzymu przeniesiono / y na onym stupie / o

L 119

którym

I.

Żydowie w Cyrenie wojnę podnieśli.

Euseb: in Chron. Dio in Traiano.

Porazka Żydów.

Hist: lib: 4. cap: 2.

I.

Spalenie pięci panienek.

Nice: lib: 3. cap: 23.

2.

Traianus przesłał zabijac Chrześcianań.

Suidas in verbo Traiano.

3.

Tyśiąc lat rozkoszy na ziemi służyć rozumiał Papias.

Euseb: lib: 3. ca: 30. & 33.

I.

Traianá śmierć. Dio in Traiano.

którym sie wyżej powieǳiało / który ná wysokość miał stop sto czterǳieści / z obrazem iego położono / y między łogi policzono go. Gdy Rzymianie pánom swym Cesárzom pochlebowáli / tak wolác kázali: Szczęśliwsi niżli August / lepsi niżli Traianus. Wziął był za syná / wnuka swego z siostry / Hádriana / który po nim ná páństwo wstąpił.

2.
Bayka o Traianie
z piekła wyswo-
lonym.

Co piśa o oney wdowie / która sprawiedliwości od Traiana / gdy ná wojnę wsiadał prosiła / iakoby icy y syná własnego zostawić miał: Co s. Grzegorz uważając / cnoćie sie Pogańskiej dziwował / y prosił P. Boga aby go z piekła wyswobodził / y to y P. Boga vprosić miał. Tá powieść bayka jest / żadnego podobieństwa do prawdy nie ma. Bo y syná nie miał ten Traianus / y z piekła tákich / modlitwa świętych nie wybawia. O czym sie sercey mowi przy tym s. Grzegorz.

Rok P. 120. Ewárist: 9. Hádrianá I.

1.
Hádrian Cesarz
taki.
Dio in Hadria.

Hádrian prześlá-
dnie Chrześcia-
ny.

Dy Hádrianus ná páństwo nastąpił / starał sie pilnie o dobre po-
spolite / y o dobre o sobie v Senatorow Rzymskich rozumnienie.
a żeby sie iego srogosci nie bali / przysięgł / iż żadnego Sena-
torá bez ich rady káráć nie miał. y miastu wielka summe pienię-
dzy dochodow y poborow odpuszcil. A iż chciał we wszystkich Traiana ná-
śladować: w tym mu sie naprzód vprzedzić nie dał / aby o część swoich bo-
gow y wiary oycowskiej zadržymanie czynić nie miał: y dla teo ná Chrześcia-
ny wielka swoje srogosc pokazał. Ależkolwiek żadnego swego wyroku ná nie
nie wydał: ale stáremi práwy Rzymskimi y przykładem Traiana / ktorego
wszystcy mieli za sprawiedliwego / do baktwochwálstwa y odrzekania sie Chry-
stusa / wierne wielkimi mekami przyćiskał.

2.
Eustachius ábo
Plácidus hetman
męczennik.

Beda y Ado in Mar-
tyrol.
20. Septemb.

W ten czas Eustachius on drugi Job / przedtym zwány Plácidus /
wielki y szczęśliwy Hetman / y za Traiana bárzo sławny / z żona y z dziećmi /
gdy CHRISTVSA odstąpić niechciał / do miedzianego rozgorzalego wolu
wrzucony / meżnie ten żywot z swemi skończył. O ktorych jest w żywocie swie-
tych historia / y one Greci y Laciński kościół 20. dnia Września coroczna
pamiętke święci. Dionysius Areopagita Páriški Biskup z Eleuteriuszem y
Rustikiem za Hádriana vmeczony jest z towarzyszy swemi. Piśmá ktore
zostawił / pewnie iego sa / iako sie tam wywodzi.

3.
Básilides y Sátur-
ninus heretycy.
Euseb: lib: 4. ca: 21.
Iren: lib: 1. cap: 23.
Tert: de praescripte.

Tego wieku za Hádrianá / po zejściu z tego świata wszystkich Aposto-
łow CHRISTVSOwych / serżyć sie poczel i oni bzydcy y plugawci heretycy /
pod imieniem Chrześciańskim / wczimowie Menándria / Básilides y Sátur-
ninus. Básilides w Alexandrii / a Sáturninus w Antiochii / skoty spro-
siłych błedow swoich stworzył. A nasprosiłszy Cárpocrás swoje także w-
cznie zbierał. Básilides nauczał / iż sie godzi w przesładowaniu wiary za-
przeć. Anioły iakies nowe sobie przypisował. CHRISTVSA bluźnił / y iego z
pánny národzenie / meke y zmartwychwstanie. Wzywał czárnotksieństwa y
wzywánia Dyablow. pisał zmartwychwstania ciá. Takie były plotki y iest-
cze głupsze Sáturniná. Zwał Boga Żydowskiego iednego z Aniołow / lu-
dzkie też stworzenie przyczytał Aniołom. Nażeństwo y rodzenie mienil być
od sáćana / y inne básni podawał.

4.
Cárpocrás here-
tyk.
Clemens Stróma-
tum lib: 3.
Iren: lib: 1. cap: 14.
Gnosticy sprosni.

Także Cárpocrás tegoż wieku żył / dziwne sprosne y plugawo á nie-
wstydlive náuki wnošil. Był z Alexandrii / y nauczał iż świat Aniołowie
stworzyli / a iż Pan IESVS sámeo Josephá synem był iako inny człowiek.
Przechodzenia dusi ludzkich w ciála rozmaite twierdził. Kto sie pozadliwo-
ści swojej sprzeciwił / za grzech to mieć kazał / y wśeláćki sprosności dopu-
ścił. Ci wszyscy iednym imieniem zwóc sie zaczęli / to jest Gnosticy / pokrywa-
jąc nieczystości swoje. O ktorych ácz z wielkim wstydem nápiśał Epiphánia

us / iż żony spolne mają / iż niestychać y v dziełach ludzi sprośności czynia / iż
rodzeniem sie bzydza: a iesli sie dziecię wrodzi / ono w moździerzu sflukfy /
y przyprawiwszy korzenim / iedza / y obżerając sie / a wiele potraw choć drudzy
wbodzy / przynosząc / wszystkie nieczystość na swoich nocnych schadzkach wy-
pełniaia. y inne ieszcze sprośniefse rzeczy y złości ich wypisuię. Od starych Po-
ganskich Philosophow wiele bledow nabrali y nauczali / tak iż Tertullian
slusnie Philosophy zowie Pátryarchy heretykow.

Takimi ludźmi sátan chciał obzydzić wiare CHRISTVS OWE Pogá-
nom / gdy sie nie tylko Gnostikami ale Chrześciani zwáli. Bo sie Poganie te-
go ná nie dowiedziawszy / iáko piše Cecilius v Minuciusa Felixa in Octa-
uio, trzy rzeczy Chrześcianom wszystkim żądawali: iż żadnego Boga nie
mają ani czczą: iż dzieci zabijają / y mieso ich ofiaruiac iedza y krew ich piia:
iż spolne żony mają / y po wieczery w nocy gasząc świece / wśeteczności wysy-
scy między soba słuza. Za co sie Chrześciane prawdziwi bázro wstydzili / y
sprawowali sie y pismem y sama rzecza / y doświadczeniem / one żydy y nie-
cnoty sprośne Gnostiki (bo wszyscy mistrzowie ich żydowie byli) wka-
żąc / którzy Chrześcianskie imię falszywie ná sie kładli. Pisał o tym y Tertulli-
anus y Justinus Philosoph / y Athenagoras drugi Philosoph Chrześcians-
ki / potwarzy te y falsze ná slugi Boże zrażając. Ná metách rozmaitych /
gdy o to pytano Chrześcian / (ktore y żli słudzy od nich wciętający / a meki sie
bojacy / odnosili) nigdy sie dowiedzieć nie mogli / ani wymeczyć co takiego:
gdyż to szczerą była potwarz. y był to cud wielki Boży / iż takiemi skárados-
ściami / wiara święta pomázana y zelżona / y wczonými písmi rozniešiona
y potwarzona / iednak sie wśedzie rozkwitála y rozmnażała / nie ludzka ma-
rościa / ale sama mocą Boską.

Ż Gnostikow posli y Adámitowie / ktorych kościoly zowie Epiphani-
us domami nieczystemi / o ktorych wstydz mówić

Rok Páński 121. Alexándra 1. Hádriana 2.

Ewarystus Papież w tymże tego Hádriana przesładowaniu vmecz-
ny iest. siedział lat 9. Miesięcy 3. Ná iego miejsce nastąpił Alexán-
der Rzymianin. Gdy Cesarz Hádrian z Syriey do Rzymu sie pu-
ścił / Żydowie podnosić sie y wybić z mocy Rzymskiej poczel. ácz tego ro-
ku pokarani sa / ale porym do wypadku sa wybić od Rzymian.

Rok Páński 122. Alexándra 2. Hádriana 3.

Cesarz Hádrian wszystkie Páństwo Rzymskie osoba swoia obiezdzał /
Gállia / Germánia / Brytánia: opátruiać ich bezpieczeństwo y po-
żytki. Przeto mu ná myścach takie pochlebne imię dawali: Roz-
mnożycielowi okragu ziemie. Stárosty o trzywody poddanych pilnie wy-
trzaszał y srodze karał. ná sádzie wielkie y wczone prawniki przy sobie miał.
Gdy był w Gálliey / odniesiono do niego Faustina káplana y Iowite Dia-
coná Brixiey / iż bogami iego gárdza. Jest nápisany ich żywot y meczeństwo:
tám cie odsyłamy Czytelniku dobry.

Rok P. 123. Alexán: 3. Hádriana 4.

Bdac w Británii Cesarz / murem Rzymskie Páństwo od lu-
dzi nieunoszonych oddzielił / so. tysięcy kórkow postawionym. w
Gálliey wstąpił Hádrian o niepokoiach Egypckich w Alexán-
driey / dla wrodzenia cielecia / ktore za bogá Egypcyanie y sami
Rzymianie

Haref: 26.

Pátryarchowie
heretykow, Phi-
losophowie Po-
ganskcy.

Tertul: aduersus
Hermogenem.

5.

Trzy grzechy ná
Chrześciane Po-
ganie kładli dla
Gnostikow here-
tykow.

Potwarzy ná
Chrześciane.

Adámita.

I.

Ewarystus Papież
vmeczony.

Alexánder násta-
pił.

Żydowie pobici.

Spartia: in Hadria-
no.

Faustinus y Iowi-
ta meczennicy.

Rom: Martyr: 3.
septem.

I.

Mur w Británni-
cy.

Spartia: in Hadria-
no.

Apis ciela Bog
Egypski.
Herod: in Thalia.

Cambises Bogá
Egypu ranił.

2.
Wielkie przesła-
dowanie.
Chrześcijańskie
męstwo.
Tert: ad Scapulam.

Euseb: in Chron.
Spartia: in Adrian.

Spartia: in Adrian.
Contra Celsum
lib: 2.

Rzymianie mieli / które zwali Apis. To ciela rzadko się rodziło z takimi zna-
ki / iako ie Herodotus opisuie. Na wszystkich ciela czarne / a na czole granista
ma bialosc / na zadzie obraz orla / a dwoie wlosy na ogonie.] To pisze ten He-
rodotus gdy o Cambissu krolu powiada: ktory / gdy mu tego Apisa w Egi-
pcie pokazano / mieczem go cial / y smiciac sie rzekl do onych kaplanow: O
zle glowy / tacyli to bogowie ze krwi y ciela / ktorzy rany odniesc mo-
ga. Godny Egypciowi Bog taki.] Mowia niektorzy / iz zydomie na pusa-
czy takiego sobie ciela za Boga wiali / na iakiego w Egypcie patrzyli. Czy-
nili w Egypcie / iz sie roku tego takie ciela y Bog ich / wrodzilo. wielkie swie-
ta y wesela / y swarzac sie / gdzie / y w tego ono ciela mieszkac mialo / srogo sie
zabijali. Prawie na czas / gdy o iednego Boga prawdziwego wznanie Ces-
sarz Chrzescianny zabijal: Poganie sie sami o Boga swego / o ciela y bestia
zabijali / a glupstwa swego sie nie wstydzili.

Antonius Arrius Starosta w Azye / ktory potym byl Cesarzem nazwa-
ny Pius / gdy w iednym miescie meczyl Chrzescianny: wszyscy obywatele sku-
piwszy sie do stolice sadowej iego / wyznali sie byc Chrzescianny / y gotowi dla
CHRISTVSA wszyscy smierc podiac. On sie zadziwowal / a kilka ich os-
dzinsy / zawolat: O niedzicy / macie gory zrzucaycie sie / macie powrozy o-
biegaycie sie sami / y tak im dal pokoy. Takie przesladowanie / tak okrutne
na Kosciol Bozy bylo / y taka ochota do męczeństwa wiernych Bozych.

Rok Panski 124. Alexandrá 4. Hádriana 5.

Adrianus Cesarz Hispania obiezdza. Do Libiey / ktora byli zydomie
zwoiowali / ludzie na osade posyla.

Rok P. 125. Alexandrá 5. Hádriana 6.

Adrianus z Hispaniey do Athen w Greciey przybywszy / praw-
dopodobnie z Draconá y Soloná poprawowal. A iednak mowi O-
rigenes / do takiej doskonosci prawa oni nie przyszli / iaka byla w
Chrzesciann / gdy tamze swieci Biskupi z Philosophow / Publius / Quadra-
tus / y Aristides CHRISTVSOVICH y Apostolskich praw y cnot Chrzesci-
anских nauczali. Wiele tam w Athenach od tegoz Hádriana Chrzesciannie
wciierpieli / y Publius Biskup na męczeństwie umarl.

Rok Panski 126. Alexandrá 6. Hádriana 7.

Adrianus Cesarz zaiachal do Afryki / pokoy y rzad naprawuiac. A pisali
go pochlebcy naprawca Afryki. co tam od niego Kosciol swiety wciierpiat
pisma nie masy.

Rok P. 127. Alexandrá 7. Hádriana 8.

Afryki Hádrianus do Rzymu sie wrocil. A w tym co daley tym sie
wietse okrucienstwo na Chrzescianny rozgorywalo / tak iz na samo
wołanie ludzi Poganskich / bez zadnego sadu wiernie zabiano. Na
co sie ieden Starosta Azye Serenius Granianus Poganim wzdygajac / y
ona sie nieludzka srogoscia nad niewinnymi bzydzac: napisal do Hádria-
na Cesarza / iz daley Chrzesciann zabiac niechcial. Co sie nizey wspomni / i-
ki list Hádrian do Minuciusa Fundana nastepnika iego / napisal.

Rok

Rok Páński 128. Alexandrá 8. Hádriana 9.

M Roku Páńskiego 128. gdy Hádrianus był w Athenách w Greci-
ey / Quádratus Biskup Athen wezeń Apostolow / o Chrześcia-
ny sie zaśtawił madra y goraca namowa y prosba do Cesárza /
wkażuiac wielka ich krzywde / ktoremu y ná piśmie obrone one
podał. w tey miánuie niektóre od CHRISTVSA wskrzęšone / ktore on sam
widział / bo długowieczni byli.

Toż uczynił Aristides Philosoph Chrześcianin / madra do tegoż Cesá-
rza obrone za Chrześciany pisać. O Quádracie Hieronym s. przydaie / iż
swoia dziwna mowa zapálczył ná Chrześciany wmył Hádriana odmie-
nił / iż przesládowania zaniechał. Do czego miał też przyczynę / list stárosty
Sereniusa Grámiana / iáko piše Eusebius / człowieka wielce zacnego / w
ktorym do Cesárza piše: iż to iest niespráwiedliwość / wolaniu pospolstwa
niewinna kreró ludzka dla samego imienia (Chrześciankiego) dawać / bez
miánowania iákiego grzechu y wystętku. A tym wzruszony Hádrianus do
Minuciusa Fundana Azyey stárosty nápiśal: aby Chrześcian nie potępiał
ażby kto ná nie iákiego grzechu dowiodł / a potwarce ich aby strogo karal. O
czym y do innych stárostw rozkazał / iáko piše Melito Biskup Sárdiński w
księgách do Aureliana Cesárza. Jedná za onymi listy nie wstało przesládo-
wanie. Bo Poganie rozmaite potwarzy ná Chrześciany kładac / z tym y iádo-
witym ná nie sędziom przyczynę dawáli / sadow niespráwiedliwych y skwa-
pliwych. Ale w trzy lata potym przesládowanie vćichlo / iáko mowi Cás-
siodorus.

Rok Páński 129. Alexandrá 9. Hádriana 10.

Hádrianus przeiezdzał Azya / kościoły sobie zbudowane iáko Bogowi po-
święcał / á zle vrzedniki strogo y ná gárdle karal.

Rok P. 130. Alexán: 10. Hádriana II.

Zdy vporne y niepokoyne pogromił tego roku Cesarz Hádrian / y
w Jeruzalem ludzkie poczeł zaś mieścić. y názwał ie Hádrian Elia-
Capitolina. Bo tam był postáwił kościół Jowisowi Capitolino-
wi. o co sie Żydowie gniewáliac wojne podmieśli. Ale Spártianus mowi / iż
o to że im obzeźania zátázowano. Lecz sie im nie powiodła ona wojná. Bo
táť vćisnieni byli / iż sie kryć pod ziemię / iáko w Rzymie meczennicy / y tam so-
bie mieśkánia kopac musieli. Nie dawno w Rzymie tákie nowe iány ná-
leżono. gdzie táť wiele vlicieł y rynków / iż sie słusnie podziemne miésto
zwać mogło. Potym trwały z Żydy wojny mále / ktore z czásem do wśelkiey
sie ich zguby wyciągnęły.

O tym czáście obrocił sie do CHRISTVSA zacny y wielki Philosoph Ju-
stinus / ktorego dziwnie P. Bog do wiary powolać raczył / iáko sam o sobie
piše / y w iego sie żywocie dołożyło. O ktorym też nížey wzmianki beda.

Rok Páński 131. Alexandrá 11. Hádriana 12.

Pro Biskup Antyocheński meczęństwem o CHRISTVSA y trzode swo-
je / poległ 17. dnia Octobra. Hádrianus z Syriey puścił sie do Arabiay / á
drugiego roku do Egyptu / porządku pospolite stánowiąc.

1.

Quádratus veso-
ny obronił Chře-
ścian.

Euseb: lib: 4.
cap: 3.
Hier: de scrip: Eccl.

2.

Euseb: vt supra.

Hádrianus prze-
stał meczyc Chře-
ściany.

In Chronico.

1.

Jeruzalem Há-
drian napráwił y
zwał ie Elia.
Dio in Hadria.

Wojná z Żydy.

2.

22. Aprilis.

1.

Euseb: in Chronico.

Rok Páński 132. Sixtá 1. Hádriana 13.

1.

Alexánder Papiěz / z Ewenciusem y Theodulem káplanmi / ná meczénstwie vmorzony iest. Jeseze podobno on dekret Hádriana do Rzymu był nie zášedl / ábo sami Poganie widzac tak wiele zas-
cnych ludží / ktore CHRISTVSOWI pozyskowal / wytrwac nie mogli / aby nań potwarzy v Sedziiego Aureliana / nie popierali.

1. Mař.

Czytay o nim w Dywoćiech swietych.

2.

Swięcenie wody.

Sixtus Papiěz po Alexandrze.

Zwyczay stáry poświęcania wody w kościele ten Alexánder písmem v-
mocnil / ktorey przeciw czárom y czártom vzywamy. Jáko o tym gdsie in-
dziej náuczaiá. Przykładow o swięconey wodzie / iáko P. Bog przez nie moc
swoie y cudá pokázuie / iest bez liczby. Siedziál ná tey stolicy lat 10. miesiecy
5. ná miesce iego roztápil Sixtus Rzymianin.

3.

Antinous pácho-
le Hádrianowe.Dio & Spartianus
in Hadrian.Iustia: ad Antoni-
num.Hier: in Isa: cap: 2.
Chryf: homil: 27.
in 2. Cor.Euseb: lib: 4.
cap: 10.

Hádrian Cesarz vtráciwšy ná przewoźie Tylu rzeki páchole swoje bá-
zo piekne / dlugo iáko niewieściuch po nim plákal / y miedzy bogi poświęcił
go / y oltarz mu y kościół zbudowal / miec go zá Boga kazal: zwano go An-
tinous: o ktorym wiele iest báśni v Poganstvá. Z tákiego tego Cesarzá glup-
stvá y sprosney nieczystości w slepocie Poganstkiey / vmieli sie smiac Chrze-
ścianie. Bo y miásto iemu gwoli zbudowal w Egyptcie / y Antinuum ie ná-
zwal. Iustinus y Jeronym s. y Prudentius y Chrysoſtom / tym sie dziwnie
z poganstvá vragaia. Tego musieli boiac sie Cesarzá / zá Boga miec o kto-
rym wiedzieli gdsie sie y iáko vrodzil / y iáko sprosnie žyl.

1.

Dy madzy y wielcy Philosophowie Chrześcianie Quadratus, Ari-
stides, Hegelippus, księgi ná obione wiáry CHRISTVSOWEY pi-
sali / y písma rozsyłali: obral sie Poganin ieden wymowny Celsus /
ktory przeciw Chrześcianom písal. Jego potym písno madze y poteźnie
Origenes potlumil.

Rok Páński 134.

Rok P. 135. Sixtá 4. Hádrianá. 16.

1.

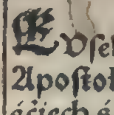
Wojná z Zidy w
Palestynie nie-
szczęśliwa.Dio in Hadria.
Euseb: lib: 4.
cap: 6.

Vojná z Zidy w Pálestynie ieszcze trwála / ná ktorey Žydowie mieli
hetmána swego Bárchochebe. Bo wzmoćniwšy sie znouu wiele
zamkow nábudowali / y iuž Rufusowi stároście silni byli. Přetož
tego roku wypíawil ná nie Hádrian Sewerá z Británniey z nowym woj-
stkiem zacnego wodzá. Który niechcac z nimi wálney bitwy zwodzić / po-
málu ie vtrápil y tak ie znišyczl. předsiešiat sámých zamkow obálil / wsi do
950. popalit / y sámých do 50. tysiecy pobit / okrom tych ktorzy głodem y o-
gniem gineli. y tak sie ona wojná skonczyła / ácz nie bez vtráty niemáley woj-
stka Rzymstkiego.

Rok Páński 136. Sixtá 5. Hádrianá 17.

1.

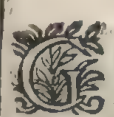
In Chronico.

Eusebius kládzie tego roku vstáwe Papiěsta o Poście wielkim: ktory od
Apostolow y podania ich / á nie od Papiězow pocatek mial / iáko sie w li-
ściech s. Ignacyusa pokázuie ad Philippes. Telesphorus Papiěz potym
wznovil o nim rozkazanie / iáko o Apostolstkiey podaney náuce.

Rok Páński 137. Sixtá 6. Hádrianá 18.

1.

Jeruzálem zbud-
wane y Helia ná-
zwane, dla sa-
mých Pogan.

Dy baczył Hádrian Cesarz iž zemiá Žydowsta / ktora iuž byl zburzył /
pusta byla y ludží nie miala: zbudowal tam / gdsie stáre Jeruzálem
bylo / miásto / ktore od imienia swego Helia názwál / bo imie mial Helius
Hádrianus.

Hádrianus. A naprowadził tam Pogaństwa / a Żydom y patrzyć z daleka na ono miasto y oczyszczyć ich nie dopuścił. A Chrzęścianom chcąc ony święte miejsca obrzydzić na gorze Calwarijskiej na ktorej zbawienie nasze spławione jest / słup Wenery y Jowisza / y w Bethleem gdzie się narodził Bog nasz / słup Abdonida sprośnego także postawić kazał. ktore spetne znaki aż do Constantyná wielkiego tam trwały / iako duudzy pisa / przez lat 190. Na branie też onego miasta Heliey z marmoru wieprza albo swinie wyrzeć y tam postawić rozkazał. Na wielka Żydom zelżywość / ktorzy się bázdo ta bestya bzydza. Tak ie P. Bog do końca karał y ziemię im one odiał.

Akwila z Pontu / z Poganińa Chrzęścianinem zostawszy / gdy dla Astrologiey y gwiazdarskiej praktyki z kościoła wyrzucony był / Żydem został y Pismo s. albo Biblia z ięzyka Żydowskiego przetłóżył / ale fałszywie y przeciwnie o nim 70. Jeronym s. zowie go heretykiem Żydowskim.

Rok Pański 138. Sixta 7. Hádrianá 19.

Hádrianus do Rzymu przyiácharwszy wiele Chrzęścian pogubił / między nimi Getulusá z żoną iego Symphorozá / y siedmiału synów / ktorzy byli z Tyburu. gdzie Hádrian kosztowny na rozkosy pałac sobie zbudował. Strácił y Cerealiá starostę / ktorego był Sixtus Papá w pieczęrach ochrzcił. y innych wiele. Skoro miastka poczał w onym pałacu / ták w niemoc wpadł on Tyran / z ktorej już nie wstał. Wziął już był za syná Arriusza Antoniná / ktorego potym Piusem zwano.

Rok Pański 139. Sixta 8. Hádrianá 20.

Hádrianus chorzeiać bázdo / gdy mu lekarstwa y czary nie pomagały / sam się zabić chciał: by mu był tego nie bronil Antoninus / ktorego za syná wziął / ktory się pilnie o iego zdrowie starał / aby się co na dłużej / choć po nim wstąpić miał na państwo / przewlokło. y dla tego Piusem go / to iest / dobrym ku ocy synem / nazwano. Często prosił o truciznę / albo o noz / ktorymby się zabił ten Cesarz / ale mu nié podać nie śmiał. Po ganie one iego ciężkość przyczyniali pomście Bogów / iż był nie dawno dobiego człowieka Serwianá zabił. Ale o Chrzęścianstka krew karał go P. Bog.

Rok P. 140. Sixta 9. Antoniná I.

Hádrianus Cesarz umarł mając lat 62. Miesięcy 5. Bo gdy nie mógł się zabić / z porady lekarzów iest y pić nic nie chciał / y ták niezbożnik dokończył. Piše Spártianus / iż umierając mówił: Dufyczko miła / gościu y towarzysko tego ciała / gdzie ty teraz porodzięś: zbladła / y naga / y zimna / jużci nieiako pierwey śmiechy wstana. y to mówił: Wielka liczba lekarzów zabiła króla. Senat Rzymski potepić chciał wszystkie sprawy iego: ale ich wprosił Antoninus aby zaniechali. a sam mu kościół y grob wielki zbudował / ktory zwano moles Hadriani / między bogi go postawił y kapłany fundował. Był człowiek / iako mowi Tertulian / dworany wszystkich nauk badacz. Astrologia dobrze umiał / y czarstwo. a na medyki ganiąc ie księgi pisał. Urzędy pospolite y żołnierskie rzady ták mądze postanowił / iż trwały aż do Theodozjusza.

Tego wieku żył on Justinus Philosoph Chrzęścianstki / y Irenaus / y Tertullianus. Ci w pisanii swoim świadcza / iako się już w ten czas wiara Chrystusowa po wsem świecie daley daleko niżli państwo y moc Rzymska rozszerzyła.

Calwarijska góra obrzydona y Bethleem.
Euseb: vt supra.
Hier: epist: 13.
Paulinus epist: 11.

2.
Epiph: li: de pond.
In Zach: ca: 3. & 4.

1.
Getulius męcenik.
Spartia: in Hadria.

1.
Hádrianus zabić się chciał w chorobie.
Dio in Hadrian.
Antoninus Pius.

1.
Dio vt supra.
in Hadrian.
2.
Słowa Hádrianá przy śmierci.

Hádrian między Bogi.
In Apol: cap: 5.
Urządy żołnierskie.
Aurel: Victor.

3.
Justinus, Irenaus, Tertullianus tego wieku żyli.

Rok Pański 142. Telefphorá 1. Antoniná 3.

1.
Sextus mecen-
us, Telefphorus
nastąpił.
2.
Martyr: Rom.

Antoninus aczkolwiek żadnego dekretu przeciw Chrześcianom nie uczynił: iednak ie starym prawem Rzymiskim dla potwarzy rozma-
itych a zazdrości Pogánstey / wśedzie zabijano. Tego roku Six-
tus Papież vmeczony iest. Siedział lat 10. bez miesiącá.

Ten Sixtus pisał dwa listy: w iednym piše sie Vniuersalis Apostolicæ
Ecclesiæ Episcopus, to iest powszechny Biskup Apostolskie^o Kościoła. Na-
czynia świętego dotykać sie święckim zakazal. Przy Mszy ono pienie Troj-
świeta wznowił: Formaty ábo listy Biskupom y innym / ktoremi sie iedność y
złączenie z Kościołem Rákholickim znaczyło / mieć rozkazal. Te formaty po-
tym na Concilium Niceńskim wtwierdzono. Ktore sie rozmaicie nazywały /
Communicatoriæ, Pacificæ, Commendatoriæ, Dimissoriæ, Enciclicæ,
Catholicæ, Decretales, Breues, Clericæ, &c. Po Sixtusie nastąpił Tele-
sphorus Greczyn z Anáchetow ábo pustelników.

Rok P. 143. Telef: 2. Anton: Piusá 4.

1.
Sybil kłiąg cty-
tać zakazał Ce-
sarz.
Iustin: in Apolog:
ad Anton.
De natura deorum.

Antoninus Cesarz widząc wielkie rozmnożenie Chrześcian / cze-
go sam pierwey nie rádził / czynić niechcac / áby niewinne zabie-
iano / á wyroki ná nie dawano: iednak chcac przeszkoda dać wie-
rze s. zakazał áby nikt pod gardłem ksiąg y wieršow Sybil / y
dąpá nie czytał. w ktorych bázno sie pohánbiali Poganie z swymi bogami:
á iásne w nich o Bogu iednym y nastapieniu Chrześcianstwa / świadectwa y
proroctwa były. Ciceroná takze Chrześcianie Pogánom wkazowali / ktory
sie z bogow swoich śmieie. Lecz Pogánstwo ślepe one tylo potwarzy ktore
z Gnostykow / iáko sie rzekło / posły / niewinnym żądawali / y o to ie zabijali.
O co sie wstarcza tamże Iustinus / do tego Cesarzá pišac.

Rok Pański 145. Telefphorá 4. Antoniná 6.

1.
Valentinus here-
tyk.
Tert: cont: Valent.
Iren: lib: 1. cap: 1.
Christus niemiál
ciała snieba.

Ołtarze nie zápu-
szczone w Rzym-
skim kościele.

Nastal heretyk Valentinus z Egiptu Platoniczki Philozoph: iż do
Biskupstwa przysć nie mogł / do wielkich plotek y błedow sie wdał.
Nauczal iż iest bogow 30. y tyleż żonich. y w básniach Owidiusza
mowi Tertullian / przechodził. Mienil iż sie P. CHRISTVS nie narodził
z Dziewicy / ále z nieba ciało wstawił / przez nie iáko przez rynne przeszedł.
Vczniowie iego takze sie Gnostykami zwali / pełni łotróstwa y cielskiej wśe-
teczności. Młczenie chowali y wśedzie sie z swoim naboženstwem śryli /
ołtarze swoje zasłonami zápuszczali / dla sprośności swoich. y z tad Rzym-
skie Kościoły ołtarzow swoich zakrywac y zápuszczac niechcial / áby sie od ich
náśladowania y w tym oddalał. Nieśtał Valentinus w Rzymie / y tam lu-
dzie zwodził.

Rok P. 146. Telef: 5. Anton: 7.

1.
Marcion heretyk.
Haref: 42.

Małżeństwo potę-
piał Marcion.
Tert: de praescript.

Egoż wieku nastal długi bázno škodliwy heretyk Marcion z
Pontu: ktory / mowi Epiphanius / miał oycá Biskupá y w
czystości miéskaiac / iedne pánne zwiódł y z nią vpadł. O co gdy
był od oycá wykłety: rozpaczynowł / iá sie za náukę potepionego
Cerdoná. y chciał wtwierdzac náukę o dwu bogách / o złym y o
dobrym: á iż zły Bog zakon stary dał / á dobry / nowy zakon postawił. Mał-
żeństwo potepiał y zbawienia małżonkom nie obiecowal / á pániehska czy-
słość chwalił y ciało od złe^o Boga stworzone być twierdził. y innych wiele bła-
gow ple-

ow pleciwch wymyslat / z takim powodzeniem / iż sie wczniowie iego nie
tylo w Rzymie y we Włoszech / ale w Egypcie / Palestynie / Arabiey / w Sy-
riey / w Cyprie / w Tebardzie / w Perszey rozmnożyli / mowi Epiphanius.
Długo trwało to kacerstwo / nie iako inne ktore rychlo wpadaly / y wiele dusz
sarażalo. Miał iakas niewiaste Marcion / ktora chytro y gladio / zwlaszcza
sacne biale głowy / zwodziła.

Mowi Jeronym s. nie bylo prawi herzey / ktoraby z niewiasty pomocy
nie miała. Symon Magus miał Helene / Nicolaus za soba niewiasty
prowadził / Marcion niewiaste do Rzymu przesłał / ktora mu droge gotowa-
ła. Apelles miał Philumele / Montanus Priske y Maximille bogate biale
głowy / y przez nie bledy swe szerzył. Arrius pierwey siostrze Cesarstwa zwiódł.
To Jeronym s. A naszym czasom iaka pomoc miała kacerstwa z Angielskiej
otrutnice / nazbyt doznawamy.

Tego czasu bierzey był kościół strapiiony kacerstwem / a niżli meczemstwem.
Jednak stał mocno. Katoolicy tym sie imieniem Katoликтim szczyczac /
Rzymskim sie kościołem wspierali / iako Ireneus mowi. Mielu Poganie
wielka od wiary CHRISTUSOWEY odrze / zwlaszcza o lotroswach onych
heretykow Gnostikow wiedzac / ktore sie wszytkim Chrzescianom przypis-
wały. Zgad on Celsus na Chrzesciany wola / zlosci y sprosnosci Gnostikow
onych na nie kladac. Lecz y z tych kacerstw kościół Boży nieiaki brał poży-
tek / iako mowi s. Augustin / y przed nim Origenes y Lactancius / iż sie imi
wiara s. wypolerowała / y Katoolicy mocniejszy zostawali.

Rok P. 150. Telef: 9. Anton: II.

W Otu tego Justinus Philosoph zacny w nauce y wymowie / na-
pisał obrone za Chrzesciany / y podał pisano ono Cesarzowi An-
toninowi y Senatowi Rzymskiemu. w ktorym barzo wolnym
y bezpiecnyim izykiem zaluje sie na nie o nieznosne trzywody
Chrzescianskie / iż ludzie niewinne y cnot wszytkich pelne / o to
samo iż so Chrzescianie / bez zadnego grzechu y przewinienia ich zabijaja / y
rozmaitemi a wymyslnymi mekami gubia. Potwarzy ktore na nie nieprzyja-
ciele kladli / prawda iasna zbija / iż bez Boga nie sa / ale iednemu prawdziwe-
mu Bogu sluza : iż nic na swiecie nie milnia / ani zadne krolestwa swego na
ziemi nie czekaja / iedno niebieskiego po smierci / dla ktorego tak ochotnie na
smierc ida. Coby byc nie moglo / gdyby sie w czym na tym zywoicie swiata
tego kochali. Okazuje tez prawde nauki Chrzescianskiej wielkimi y pewne-
mi wywody y z strony trzyza y meki zbawiciela swiata. Wychwala przystoy-
ne obyczaje wczniow tey prawdy / iako zycie ich sprawiedliwe iest / y bez przy-
gany / iaka czystosc / cierpliwosc y poslusienstwo / y przestrzeganie pokoiu / y
milosc ku nieprzyiaciom w Chrzescianiech / y wszelka karnosc kwitnie.

A o tajemnicach naszym przenaswietlych Sakramentow / zwlaszcza o
Chrzcie y Eucharystiey / sprawuie sie : acz nierad perel onych przed wie-
przekladzie / ktorych sie niewiernym obiawiad starzy naszym strzegli. Jednak
musiał to wezynie / dla onych potwarzy / ktoremi staradzili Chrzesciany /
iakov na swoich ofiarach dzieciatko zabijali / y ciato iego iedli / y nocne
niepoezciwe / zgasiwszy swiece / schadzki mieli. Te potwarzy wrosty byly z o-
nych bezboznych Gnostikow / iako sie wyzsey rzeklo. Abo y z tego / z strony
zabijania dzieciatka / iż Chrzescianie mocno zawzdy wyznawali / ze na
Naszy s. y nabozenstwie swoim / ofiaruia prawe ciato y krew Pána naszego /
y onego ciata pozywajia y pija krew iego. Co sie bez nowey smierci niewi-
domie dzieie. A tu iest wielkie swiadectwo przeciw dzisiejszym Sakramen-

Vt supra.

2.

Niewiasty do he-
rezey pomocne.
Aduerlus Pelagi-
um.

3.

Kościół s. strapi-
ony heretykami.
Lib: 3. cap: 3.
Zelzywość kościo-
la s. od herety-
kow.

Serm: 98. de tem-
pore.
Orig: cont: Celsum
lib: 3.
Lactan: lib: 4. cap:
vltimo.

1.

Justinus obrońca
wiary pisanem.

Cnoty Chrzesci-
ańskie.

2.

Potwarzy o zabi-
anie y iedzenia
dzieciatka.

Ciata Chrystu-
wego pozywajia
Chrzescianie.

3.
Smiatę słowá s.
Iustina na Cesa-
rza.

Rozbojnicy sli
krolowie.

4.

5.

Dialog: cum Tri-
phona.

1.
Iren: lib: 3. cap: 3.
In Chronico.

Telephorus Pa-
piez vmeczony.
Nastapil Iginus.

2.
Meczennicy.
Martyrol.

3.
Głód y ziemie
trzęsienie.
Iulius Capitolinus
in Antonino.

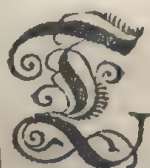
tarzom y Kálwinistom / ktorzy prawdziwemu y rzeczywistemu ciátu Pánstwie-
mu w Sákrámencie wplacza. Gdyż to ná on czas y Poganie wiedzieli / iż
Chrześcianie ciátá y krwie ludzkiej pożywáli. ácz niewiedzieli / iż to ciátó
jest Boga prawego: y bez krowie rozlania y škody dáie sie wiernym niewido-
mie pod osobami chlebá y winá. iáko ten s. meczennik Justinus w tey obro-
nie swoey wywodzi.

W ktorey test sie czemu podziwić / iáko wielkim á nieustrásonym sercem
y duchem meczenstwa pragnacym / ná tego Cesarzá y Pána swiatá wsfytli-
go wola. Miedzy innymi słowy tak mu mowi: [Boicie sie áby wsfytli lu-
dzie dobrými y sprawiedliwými nie byli / á wybyście nie mieli tego karác. Ka-
rowskie to á nie dobrych pánow dzieło. Jesli y was wiecey wázy zwyczaj /
á niżli prawda: czynicie co możecie. Bo przelozeni gdy swoje mniemanie
nád prawde przykładáia / tácy sa iáko ná puszczy rozbojnicy. Lecz o was
ktorzy zá philosophia y pobożnościá isc chcecie / tego nie rozumiecie. Jesli
to co przykładam / mniemacie iż sie zgadzaz rozumem y prawda: považay-
cie to. á iesli to zá básni macie / pogardzaycie iáko szalenstwem / á ná głowy
náse / ktorzy sie nic zlego nie dopuszczamy / iáko przeciwie nieprzyiacielom /
wyroki czynicie. Jednak to wam opowiadamy / iż przyslego sadu Bożego
nie wydziecie / iesli w tey złości trwác bedziecie. My wolác bedziem: Dziecy
sie to co sie Bogu wpodobálo / y iemu test milo.]

To pisac / položyl ná końcu wyrok przodká ábo oycá iego / ktory go zá sy-
ná wziął / Hadrianá Cesarzá / zá Chrześcianie do Minucyusa Fundaná / ktor-
ym zázakazal potwarzác Chrześcianie / á dla samego tego imienia / bez domo-
du iákciey złości / onych nie potepiac.

Co Justinus tym pisaniem y mowa swoia sprawil / nie tak iásno sie po-
kazác nie moze. Bo áz po trzech leciech potym ten Antoninus / wyrok swoy
dal zá Chrześcianie / áby ich zámiechano / á o wiare w CHRISTVSA nie za-
biiano / iáko sie nízey przypomni. Zábiano ich tym czasem bázno wiele / iáko
tenże Justinus ná innym mieyscu pise / iż bez liczby y po wsfytim swiecie
mordy niewinnych slug Bożych byly: á im ich wiecey gubiono / tym sie ich /
powiáda / wiecey rozmnażálo / iáko gdy winne rozcztá vcináia / á ná inne
mieysca do wzrostu rozsádzaia. Gdyż lud swoy P. Bog y zbáwiciel náš iáko
winnice y iey rozcztá wsfzepil.

Rok P. 154. Higiná I. Anton: 15.

Telephorus Papież vmeczony dla CHRISTVSA. Siedzial ná
stolicy Apostolskiej lat 11. miesiecy 9. Pise Eusebius o nim / iż
post siedm niedziel przed Wielkanocá vstávil. Nie izby pocza-
tkiem iego vstáwá tego postu byla: bo od Apostolow idzie: ále
iz go on pismem y swoim rozkazaniem wznowil. We Wsfy rozka-
zał áby pienie Anyelskie mowiono: Chwala ná wysokosci Bogu. Poswie-
cił 13. Biskupow / ktorzy sie do rozmaitych krolestw posyláli. Bo nietylko o
miasto Rzymskie / ále y o wsfyté swiat Biskupi Rzymscy staranie mieli. Ná
mieysce iego nastapil Iginus Greczyn z Philozophow Athenczyt.

Wiele w tym czasie Biskupow y kaplanow / y innych Chrześcian po-
mordowano. W Rzymie Biskup Alexander niewiedza ktorego miastá: w
Spolecie Poncianus / zabici / y innych ná wsfhod stoncá bázno wiele / o ktor-
ych po wietsey czesci wiadomości nie mamy / iáka ich liczba byla.

Tey krowie P. Bog sie mfszac / Rzymskie páństwo srodze karác tego ro-
ku poczał / głodem y trzesieniem ziemie / ktorym wiele miast obálone sa / y
ogień w Rzymie 340. insul ábo domow popalit / y Tyber wylewaniem swo-
im wiele

im wiele szkody poczynił. Czym sie Antoninus Cesarz przestraszony upamię-
tal / y tego roku dał o Chrześciany wyrok / w którym są one słowa / wważe-
nia godne: Bierzcie się przykryć / prawy / pisac do swoich poddanych Po-
ganskich / tym ludziom / to jest / Chrześcianom / mówiac na nie iż o bogi nie
dbaia: ale tym ich wiara ktora maia potwierdzać. Bo gdy ie obwiniać /
oni radzi o Boga swego umieraa / y wiecey tym wygrawaia / niżli gdyby
czynili co wy kazeć. O trzęsieniu ziemi / ktore było albo jest / nie prozno
was upomnie: iż gdy to jest / wy sie boicie y przygody wasze na nie składać:
a oni gdy sie co takiego dzieie / mocniej Bogu swemu wfaia. Wy Boga
w tych przypadkach zapominać / y służby mu ktora iemu samemu przystoi
nie oddaieć: a te / którzy mu ia oddaia y Boga czeza zabiać. O te wsty-
kie wkrzywzone wiele starost naszych y do s. oycá naszego listy pisali. Na-
ktore on odpisał / abyście im trudności nie zadawali / chyba co przeciw
państwu Rzymskiemu czynić chcieli. y do mnie w ich sprawie wiele ich pisa-
ło / którym wedle zdania y woley oycá mego takam też odpowiedz dał. A tak
ktoby Chrześciana o to iż Chrześcianinem jest / chciał gabać albo potwa-
rzać / on na ktorego żalua / choćby Chrześcianinem był / niech wolen zosta-
ie / a ten co go obwinia / niech gardłem karany bedzie.] Ten dekret Justinus
w księgi swoje włożył / w którym jest wielkie świadectwo od takiego pogán-
skiego y niewiernego pana / o niewinności swietych Bożych / y o mocy Bo-
żey w nich / ktora swiat y wszystkie postrachy y meki iego zwyciężali.

Cesarz Antoninus
przeſtał zabijać
Chrzeſcían.

Chrzeſcían wy-
chwalenie.

Dekret iá Chře-
ſcían.
Iuſtin: in Apolog:
ad Anton.

4.
Przygody ſte ſwo-
ie Poganie na
Chrzeſcían kła-
dli.
Euseb: lib: 4. cap:
12.
Tert: in Apolog:
cap: 40.

1.
Niepokoy od he-
retykow.
Iren: lib: 3. cap: 4.
Euseb: lib: 4. cap:
10.

1.
Higinius Papieſz
wymczony.
Naſtąpił Pius.

1.
Dzień Wielkiey-
nocy.
Euseb: in Chron:
Ign: Epist: 8.
2.
Hermes ma obia-
wienie o Wielkiey
nocy.
Pastor księgi.

Rok P. 155. Higiná 2. Antoniná 16.

Valentinus y Cerdon przyšli do Rzymu / y tam Chrześciany Rátho-
liki ácz kryjomie / na stolice sie Apostolska ogladaiać / psowali. Wá-
lentinus dlugo w Rzymie / iáko piſe Ireneus z Egiptu przyſe-
by / przemieſtał / ale z láſki Bożey ſzkody onemu koſciolowi nie uczynił. A
Cerdon kilátroć błedy swoje tamże odwoływał / y ſpowieď iáwnie w koſcie-
le czynił / y zaś od wiary s. odpadał / y troche do siebie ludzi / iáko plew lek-
kich / iáko y ſam był / przygárnał.

Rok Pański 158. Piuſa 1. Antoniná 19.

Higinus także iáko inni przodkowie iego / na męczénſtwie dokonał. Sie-
dział lat 4. Wláſtał po nim Pius z Aquileiay Włoch.

Rok Pański 159. Piuſa 2. Antoniná 20.

Pius wyrokiem swoim poſtánowił / aby Wielkanoc nie z Żydy 14.
dnia mieſiaca / ale w Niedziele po tym dniu idaca wierni ſwiećili.
Co ieſzcze od Apostolow poſło / iáko piſe Ignácins. Było wiele
wſchodnych koſciolow / ktore z Żydami ſwiećily ten dzień / ſzczycac ſie niepe-
wnym podaniem s. Janá. Czego potym oſtąpić musieli.

Brat tego Piuſa Hermes miciał piſal księgi / w których powiáda / iż do-
niego w poſtawie páſterſkiej przyſeďł Anyol / y rozkaź / aby w Niedziele
Wielkanoc ſwiecono. Te księgi iego zwano Paſtor, ktore Grekowiemie wielce
ſobie

ſobie

Athan: de incarnat:
verbi
Orig: in epist: ad
Rom: cap: 10.
Iren: apud Euseb:
lib: 3. cap: 3.

I.
Cudzołstwo.
Aug: de adulter:
coniug: lib: 2. ca: 8.

In Antonina.

sobie wazyli / ale Łaciński Kościół nie miał ich za takie z ktorych by sie wiara s.
wspierac miała / i takie sa owe Kanoniczne w Biblii: iedno iz sie z pożytkiem
w Kościele czytać mogły. Ale drudzy mniemają / iz inszy był Hermes starszy
ieszcze za Clemens / ktorego księgi Pastor nazwane / wielom sie podobaly / i
to napisal Ireneus / drugim też nie bärzo.

Rok Páński 161. Pius 4. Antonin 22.

Cesarz Antoninus / iako mowi s. Augustyn / dal ustawę taką: aby o
cudzołstwo żony taki mąż obwiniac nie mógł / ktory też sam zcu
dzolozyl. Niesluszna rzecz / prawi / aby sie v żony czystosci ten vpo
minat / ktory iey sam nie dochował. Takie prawo chwali s. Augustyn y inni.
Wiele y innych rzeczy w tym Cesarzu iako dobrym y sprawiedliwym wy
chwalają. Dla ktorego cnot wielkich / narody niektore daleko odlegle / bez
woyny y mieczá w moc sie iemu poddawaly / iako Bakti / Sirkani / Indy
Co pisze Aurelius Victor.

Rok Páński 162. Pius 5. Antonin 23.

Z tego Papieża Piusa / Novatus bogaty y zacny Rzymianin z brat
tem swoim rodzonym Tymotheusem (byli to synowie Pudensa one
go Senatora Rzymskiego / v ktorego gospode miał Piotr s. a brat
cia rodzeni Pudenciany y Praxedy) oddali mająność swoje ná Kościół do
rak Papieża / y dom wielki zwany Thermae Novati, ktory ná Kościół obroczo
ny iest / y zwal sie Titulus Pastoris, w czym nawiecy s. Praxedá panna słu
żyła. Ten Kościół czasow naszych starościá vpády naprawiony iest / od
rka Caietana Cámerarza Kościoła Rzymskiego.

Rok P. 163. Pius 6. Anton: 24.

I.
Antonina Cesa
rza smierć.

Marcus y Lucius
nastapili na pán
stwo.

Iulius Capitolin:
in Pio.

Wieszczowie Po
ganscy.

2.
Surius ex Metaphr:
in actis Abertij.
14. Maj.
Tomo 3.
Lucilla córka Ce
sarjka opetana.

Antoninus Cesarz Pius nazwany / umarl w dobrej starości / ma
iac lat 74. ná pánstwie 22. albo wiecey. Wlad inne wshytke Cesa
rze / ktorzy przed nim byli / w tym slawie ma / iz sie krwia sasiad
swoich nie pomazal / y z strony swej / nie przysiacielstkiey krwie nie
przelewal. Ale za iego panowania wiele sie Chrześcianstkiey
rozlalo / choc sam ná nie wyroku nie dawal: v rzedom iednak swoim wedle
starych praw przodkow swoich / zabiac y mczyc Chrześciany dopuszczal.
Nastapili po nim dwa Cesarze / Marcus Aurelius y Lucius Verus, ktorzy
sie też Antoninami zwali. Kazalie byl Adrian Antoninowi za syny wziac.
Byl Aurelius syn brata żony Adrianowej / iednak Aurelius byl iako otec
Verusa / przed nim miesce mając za dekretem Senatu / za ktorego też córka
swoie Lucille poslubil. Ale nim mu ia oddal ná woynie go trudna przeci
partom wyprowil. Bo malo przedtym partowie woysko Rzymskie pod
Serverianem / srodze byli pobili. Wieszczowie zwiadli byli Serveriana /
ktorzy mu o peronym wygraniu od Dyablow prorokowali / y bezpiecny
go vczynili.

Gdy sie Lucius Verus ná oney woynie kilá lat bawil / zmowil sie prze
listy z Aureliusem Cesarzem / aby do Ephezu ona iego oblubienca Lucilla
zawieziona / y tam iemu w Kościele Diány do małženstwa od samego oycá
ktory ia tam zawiesc miał / oddana byla. Lecz gdy sie ná to zmarwiaia /
panna ona mając iuz lat fiesnaście zachorzála / y opetana od czarta zostawa
sy / wielce oycá y dom iego zasnućia. Zbieral ze wshytkego pánstwa le
tarze y z Etruriey wieszczki smutny otec / ale nic pomoc nie moglo / az sam
czart

czart z rozkazania Boskiego / wolać w oney pannie począł: Nie wypędzi
nie od niej nikt / iedno Biskup Hierapolski / z którym miał iaką wielką nie-
przyjaźń. Co wysławszy Cesarz Aurelius / pisał list do starosty Eureniana
Doplana / w te słowa: Oznajmiono mocy nasey / o niejakim Aberciusie
Biskupie Hierapolskim w tym twoim starostwie / iż tak nabożny iest w wie-
rze Chrześcijańskiej / iż leczyć opętane od czartay inne niemocy może. My
go potrzebując / Valeriusa y Bassyana wrzeczni nase natosimy postali / aby
go do nas z wielką czcią y poszanowaniem przywiedli. a tak rozkazuiem za-
cności twej / abys go na to namowil / żeby z ochotnym sercem do nas przy-
iachał / za co w nas niemala pochwałe mieć będziesz. Poty ten list.

A tak Abercius do Rzymu zawieziony iest / y wnet one pannie od dyabla
wybawił. Z czego sie wielce Aurelius y z żona swoia Faustina raduiac:
wyslysko Aberciusowi hoynie dał o co prosil. A prosil aby w bogim w Jeru-
polu (bo miasto wyslysko bylo Chrześcijańskie) trzy tysiące korcy psenice
za doroczny dochod nadał / a cieplice ktore sie tam byly wkazaly / pobudować
rozkażal. Co z wielką ochotą Cesarz uczynil / y na to mu przywilej napisal
rozkażal. Dziwna rzecz / iż przyslyskie ktore potym byly przesladowania
na kościol Boży barzo wielkie / nigdy Jerapolis onego dochodu nie utra-
ciła / a one psenice w tej liczbie aż do Juliana apostaty / ktory on przywilej
zepsował / z dochodow Cesarstwa odbierali.

O tej historyi Pisarze Poganscy / iako nieprzyjaciele zamilczeli. ieden
sie tylo troche wydal / gdy tak napisal. [dla tego małżeństiego złączenia (Lu-
cille z Verusem) dzieci y dzieweczki nowych ludzi do nadania y brania psen-
nice przypisac rozkazali.] To iest / oni dwu Cesarze. Gdzie ludzie nowe zowie-
Chrześcijany / ktorzy wiare nowa wnosili: a dzieci y dzieweczki miedzy wbo-
gie policza. Ostattek tej powiesci z Metaphrasta sie dolozylo. Pise Tertu-
lianus / iż miedzy Pogany barzo wiele opętanych na on czas bywalo / z kto-
remi do Chrześcijańskiej pomocy biezeli / a innego lekarstwa na to mieć nie
mogli / choc sami w niewierności y ślepcie zostawali.

Rok P. 164. Piusa 7. Aur: y Ver: 2.

En Marcus Aurelius / acz byl barzo laskawy / y Philosophem
sie Stoikiem zwac nie stomal / y nigdy krwie niewinney nie pra-
gnal / y zlozyncie lzej nizli prawa kaza karal: iednak Chrześci-
any zabijal / nie tak z iawnego wyroku swego / iako z listow po-
iedynkowych / zaluiac nieczci bogow swoich / ktora wstawicznie wietka na-
stepowala / gdy sie znaiomosc Boga iednego szerzyla. Starostowie tez tego
onego sie nie dokladali / a swemu duudzy lakomstwu y odzieraniu potwa-
rzonych sluzac / wiele mordow nad wiernymi czynili. Do tego Philosopho-
wie w ktorych sie Aurelius Cesarz barzo kochal / y wiele ich do Rzymu na-
prowadzil; dziwnie bezpiecne na Chrześcijany geby otwarzali / srogimi ie-
potwarzami do wrzedow y pospolstwa odnosac. Miedzy ktorymi byl Cres-
scens niejaki Cynik iadowity / y w zlosciach a skardosciach cielesnych po-
tryty. Z tym sie czesto Justinus męczennik wganial / y na iawne go rozmo-
wy wzywaiac / onego potromocal / iako nieumiejetnego potwarce / y pi-
smem go swoim zrazal / y o męczennictwie swoim od niego abo kogo innego
prorokowal.

Napisaly wtora obrone wiary s. do obu Cesarzow / Marka Aureliusa
y Lucyusa Vera / y do Senatu / wkazuiac wielkie krzywdy y nieznosne mor-
dy Chrześcijan / od zlych sedziow / nad kazazania samych Cesarzow. Nie-
dzy innymi

Abercius Biskup
Hierapolski od
Cesarza do ope-
tanej corki przy-
zwany.

3.

Abercius czarta
wygnal, y zboza
wiele na wbozie
yprosil.

4.

Julius Capitolinus
in Aurelio.

Apolog: cap: 37.
Opętanych kup-
mi bylo miedzy
Pogany na on
czas.

I.

Marcus Aurelius
zabijal Chrześci-
any.
Euseb: lib: 5. cap: 1.

Philosophow iad-
na Chrześcijany.

Euseb: lib: 4.
cap: 15.

2.

Drugie pisanie
Iustina za Chrze-
stian.

Ożenie Chrześ-
ciánce z pogani-
nem mężem.
Iustinus Apolog: 2.
Ptolomeus y Lu-
cius męczennicy

3.

Pácholat y slug
pomoczenie.

In Marco Aurelio.

4.

Práxeda pánná.

Liber Pastoris.

dzy innymi to przykład: iáko jedná niewiásta Chrześciánka / máiac mezá po-
ganiá / małżeństwa sprośnie y przeciw przyrodzeniu wzywáacego / chciála
go do przystoynéy małżeńskiej czystości przywodzić. Czego gdy doryść nie
mogła: posła od niego / ná grzech sie on sprośny przyzwolenia strzegac.
Maz on nieuczciwy ná iey sie mistrzá w wierze Chrześciánskiej Ptolomeu-
sá nieiákiego rzucił / y do sedźiego Urbicyná pozwał go. przed którym nie-
aninem. On sie wyznał / y o to ná śmierć sedzia go skazał. w tym jeden Chrze-
ściánin Lucius zawolał ná sedźiego: Dla czego táki náń wyrok czynisz /
gdyż sie żadna złość y występék iego nie pomienił: Wierz mi Urbicy iż to
Cesarzowi y Senatowi nie miło będzie. A Urbicius rzekł: ábos y ty táki?
Odpowie Lucius: Chrześciánin jestem. y dla tego samego słowa obu ná
śmierć skazał. Rzekł te słowa Lucius: y zá toć dziekuie. Bo nie tylo od okru-
tnych pánow wybáwion / ále y do láskawego krolá Boga mego y Cysárprow-
wádzony przez te śmierć bede.

Tám sie żáluiać Iustinus powiáda / iáko sie sedźiowie niespráwiedliwi /
chcac one fałsze ktore pospolstwo ná Chrześciány kładło / iáko by spolné żony
mieli / y miesá ludzkiego pożywáli / potwierdzáć: pomoczyli wiele pácholat
niewinnych y slug Chrześciánskich / chcac áby to czego nie było / ná pány swo-
powiádali. y woła ná nie mówiac: Co sami iáwne czynicie tákie sprośności
cielesne / ktore wam wáśy bogowie rádza y dopuszczáia / ná te kładziecie / ná
ktore nannicyse podeyrzenie o to być nie może. Nákoniec prosi áby ono iey
go písanie / Senat ogłosić / y między ludzie podać dopuszcit / áby sie o pra-
wózie dowiádownáli / ci ktorzy miluia prawdę. Lecz te nie vprosił. y owšem
iego onto písanie zá zamieštkę Rzeczypospolitey osádzono / iáko piše Cápito-
linus. y rychło potym ten Iustinus poimány y vmeczony iest / iáko sie w tym
roku idacym poloży.

W ten czas Práxeda pánná / w Rzymie w domu swoim wiele Chrześci-
an / ktore do báłwochwałstwa wlozczono / zachowywála y karmila. O czym
gdy sie Cesarz dowiedziál / iż tám schadzki máia: przez sadu wšytkie pozá-
biáć kazał. Czym Práxedis bárzo zásmucona prosiła P. Boga / áby iey ko-
niec żywota tego posłał. y vprosiła. Bo trzydziestego dnia y czwartego / po-
niich drogi tey dokonała. ktora ia Pástor / powiáda / pogrzebtem wedle oby-
cá iey Pudensá ná cmyntarzu Pryseille / ná drodze Saláriyskiej / gdzie kwi-
tna modlitwy Swietych.

Rok P. 165. Pius 8. Aurelius 3.

I. Iustina Philo-
sophá męczeństwo.

Epiph: hares: 46.
Metaphr: 1. Iunij.

Euseb: lib: 4.
cap: 17.

Táćianus včen
Iustinow.

Euseb: lib: 4. ca: 13.

Iustinus tego roku zá odniesieniem oneę Crescensá Cyniká / od se-
dźiego Rustiká w Rzymie vmeczony y zábitý iest / z inemi vczniá-
mi swemi / ktorzy CHRISTYSA wyználi / y odstąpić go dla zbro-
wia doczesnego niechcieli. Zwaño ie Cariton / Carityná / Ewel-
pistus / Hierár / Peon / Valerianus ábo Liberianus. ktore vbiczowawšy 3
Iustinem posćinác Rustikus rozkazał. Wylicza Eusebius wiele ksiąg tego
písanych ná vmocnienie wiáry / ktorých málo co zostało. Miał vczniá Justu-
nus Táćianá nieiákiego z Affrycey / ktory dziwnie vczone księgi przeci-
w Grekom y Pogánom / broniac wiáry Chrześciánskiej / nápiśal. Ten potym /
gdy mistrz iego Iustinus dokonał / wpadł w káćiswo ktore zwaño Enkrá-
tytow / iáko sie nízey wspomni.

Rok Pański 166. Piusa 9. Aureliusa 4.

Wius Papięz list pisac do Justa Biskupa Wiennskiego / oznaymuie mecenstwo s. Tymotheusa y Marka. Był to ten Tymotheusz / iako sie wyzsey namienilo / syn Pudensa Senatora / y brat Pudenciany y Praredy / ktory do tego wieku dotrwal. Bo y Policarpus takze stary ieszcze żył / y on heretyk Cherintus ktorego w liście tym zowie Primarcha / to jest / pierwszym Kotmistrzem Dyabelskim / ieszcze ludzi zwodził. Pisał y drugi list do tegoż Justa / w którym sa te słowa: [Niey pie-
cza o ciałach s. mecenników / iako o członkach Chrystusowych / iako Aposto-
lowie uczynili Stephanowi. nawiedzay wieżnie / aby ktory w wierze nie o-
siabl. Kąplani y Diakoni niech cie czczą / nie iako starszego / ale iako slugę
Chrystusowego / a lud wszytek niech sie twoia swietobliwoscia pokrywa.]
Tamże oznaymuie o predkim dokonaniu swoim / wedle obietnicy Pańskiej.

Rok P. 167. Piusa 10. Aurel: 5.

Wius Papięz tego roku mecensta Korone wzial: siedzial lat dzie-
wiec / miesiecz fesc. Nastapil Anicetus Sirus. Za iego biskup-
stwa do Rzymu przyšli oni zlosliwi y sprośni Gnosticy / ktorzy sie
czyniac Chrzesciány / wielka sromota y podeyrzenie prawym
Chrzesciánom czynili. Była miedzy nimi iakas niewiasta chy-
tra y niecierpna Marcellina / ktora wiele prostych zwodziła / iako Ireneus
napisał. W ten czas y on kacermistrz niebożny Marcion z Pontu do Rzy-
mu też przyšedł. y Valentinus drugi kacermistrz był takze w Rzymie / mowi
Ireneus. Ci dwa Marcion y Valentinus táli swoich bledow przed Rzym-
skimi Chrzesciány / z ktorymi spolecznosc miec chcieli: ale poznani sa y wy-
zuceni z kościoła Bożego. Marcion dal był piec tysięcy złotych w Rzymie
na kościół: ale gdy był odzucony / one mu pieniadze wrocone sa. To mowi
Tertul. Tego czasu s. Policarpus do Rzymu też przybył ze Smyrny / gdzie
sie z Marcionem potkawšy / gdy rzekł do niego on heretyk: Znay nas proste-
cie: a on odpowiedział / znam cie pierworodnym satańskim.

Policarpus przyiety w miłości od Aniceta Papięza w Rzymie / wiele
wiernych od kacerstw onych wybawił y obronił / włazuiać Apostolska prawa
nauka. Przyšcia swego do Rzymu te przyczyny miał / aby był mogł pogodzić
kościóły wschodnie z zachodnimi o dzień swiecenia Wielkieynocy. Bo wscho-
dni z Żydy ia swiećili. A niemogło być na ten czas inne porównanie iedno-
to: aby w miłości y iedności wiary wszyscy zostaiac / każdy wedle swego zwy-
czaju Wielkanoc swiećil. A tak y swieći Apostolowie choć w Niedziele swie-
ćić Wielkanoc postanowili / innym po Żydowsku swiećacym za złe nie mieli /
ale ie znosili / zwłaszcza te ktorzy z Żydow pochodzili; ktorych obyczaju po-
tomkowie odstapic niechcieli.

Tego czasu żył Egesippus w Rzymie / ktory pisanie swoim barzo mo-
cno prawdy s. wiary podpiał. Ten napisał historiey / mowi s. Jeronym / od
meki Pańskiej aż do swoich wiekow pieciory księgi. Inšy był Egesippus kto-
ry pisał o zbuzeniu Jeruzalem / ktory żył po Constantinie wielkim.

Rok Pański 168. Aniceta 2. Aureliusa 6.

M. Aurelius z L. Verusem towarzyszem swoim / oba na państwie Rzym-
skim siedzac / Parthy przez piec lat zwoiowali / y w Rzymie z tego triumph
czynili / a znou sie na wojne z Markomany gotowali.

1.
Tymotheusz syn
Pudensa Sena-
tora.

1.
Pius Papięz vme-
czony. Nastapil
Anicetus.
Gnosticy do Rzy-
mu przyšli.
Iren: lib: 1. ca: 24.
Tert: adu: Marcio-
nem lib: 3.
Iren: lib: 3. cap: 4.

Pieniadze na ko-
ściół.
De praescript.
Euseb: lib: 4. ca: 13.
Witanie z herety-
kiem s. Policarpa.

2.
Policarpus co czy-
nił w Rzymie.
Euseb: lib: 4. ca: 13.
Wielkieynocy
swiecenie.

3.
Egesippowiedwa.
Euseb: lib: 4.

1.
Capitolinus in
Marco.

Rok Pański 169. Anicetá 3. Aureliusa 7.

1.

Policarpus spalony.
Euseb: lib: 4.
cap: 15.
26. Ianuarij.

NA wojnie chcąc mieć lepsze powodzenie/Bogi swoje krwia Chrześcijańska Cesarzowie błagali/ mając od onych czartów nieprzyjaciół ludzkich potuche/ gdyby Chrześcijany zabili. Przetoż y tego roku cięższe przesładowanie powstało. W którym też między inemi/święty stał rzecz Policarpus Smyrnenński Biskup spalony jest y inni wczniowie jego. O czym w żywocie jego czytay list duchowieństwa Smyrnenńskiego. Zaczny to y wielki był człowiek/ktory Janá Ewangelistę widział. Wczniem jego był Treneus Lugdunski Biskup/ y inni.

Rok P. 170. Anicetá 4. Aurel: 8.

1.

Złe powietrze po
Rzymskim pań-
stwie.
Capitol: in Marco.

Galenus lekarz.
In vita Galeni &
de morbis vulg.

Secz ono okrucieństwo/ktorym ci dwá Cesarze wojenne sobie y bogom swoich śatanów szczęście iednali/w wielkie sie im niešťcie obrocilo. Przepuścił P. Bog tak wielki mor y złe powietrze na wszystkie Rzymskie państwo / iz y do woystá ludzi mieć nie mogli / a niewolniki nad zwyczaj brąc za żołnierzey inne ludźie ni czemne musieli/ktore Voluntariuszami zwáli. Właconiec y rozboyniki żołnierzmi poczynili. O tym powietrzu pisał Galenus on sławny lekarz/ktory też dla niego z Rzymu wciekał/ y zwał ie bázro wielkie y długie/ y takimu podobne/ o którym Tucidides pisał. Wiele w tym powietrzu wielkich panów pomárlo/ y syn Cesarzki siedmioletni wrzód pod vchem máiac/ vmárł.

2.
Meczenia y po-
twary na Chre-
ścian.
Apolog: cap: 40.

Cypr: aduer: De-
metrianum.
De Ciuit,

Ono za krew niewinna Chrześcijańska od Boga karanie/ Poganie Chrześcianom/ iakoby tego zlego dla wżgárdy bogom przyczyna byli przypisowali/ y tym ie wiecey mordowali. O czym tak mowi Tertullian: Woláia/ prawi/ na krew niewinnych / nienawisć swoje ona prozno przyczyna pokrywaiac/ iakoby wszystkie pospolite kłeski y przypadki z Chrześcian pochodzily. Jesli Cyber roylat/ iesli Tytus pol nie polat/ iesli niebo stánelo / ziemiá sie trześla/ iesli głód y powietrze: wnet Chrześcijany do lwow miotáia. Co y ten Tertullian madrzezbúa pisaníem swoim/ y Cyprian s. y po nich iuz za Chrześciaństwa Arnobius y Orosius y Augustyn s.

Rok P. 171. Anicetá 5. Aureli: 9.

3.

Verus Cesarz y-
marł w drodze.

Galenus niechciał
na wojny.

GDy społem obádwa Cesarze na one wojne iácháli/ Lucius Verus ieden z nich / wracaiac sie do Rzymu/ na drodze ápoplexia vmárł. Dla pogrzebu jego y dugi sie Cesarz Aurelius do Rzymu wrocil/ y między go Bogi poczytal/ y rychlo do woystá zas pobiezał. Roklazał był Galenowi onemu Lekarzowi / aby z nim iáchal: ále mu sie wyprosil/ iakto sam pise/ iz mu w Rzymie zostac dopuścił/ y on czas na pisaníu o náukách lekarzskich strawil.

4.
Gervásius y Pro-
tásius vmeczeni.
19. Iunij.

Szálbierstwo Po-
gáńskie.

Lucianus in Pleu-
domante.

Tegoż czasu vmeczeni sa Gervásius y Protásius/ o których/ náydniac ciála ich/ nápisal Ambrosius s. iakto iest w żywocie ich. Gdy tákże Aftásius dyablow sie o powodzeniu wojny oney rádžil: chcieli tego czárca/ aby pierwcy zamordował dwu zacnych Chrześcian brácia rodzona/ ábo ie do bluznienia CHRISTVSA przywiódł/ iesliby szczęście na wojnie mieć chciał. Táczwiedziony był y sam Cesarz Aurelius od nieiákiego szálbierza Alexandrá/ktory sie mienil mieć widzenie od Esculápiusa Boga ich/ y tákie od niego/ iakto pise Lucianus/ odkázanie miał: Uciech/ prawi/ do Dunáiu rzeki pare lwow z rozmáitemi woníami y czárowáníem puseza y one przepláwia / tedy bezdziej zwycięstwo. Co gdy Aurelius wczynil/ á lwi na strone nieprzyjacielska przeply-

przeplyneli / oracze mniemając że są wilcy albo psi / tymi ie rozegnali: a wo-
yła Rzymskie porażone są / tak iż 20. tysięcy pobitych było. Tak p. Bog
karal y upominał tego krwie Chrześcijańskiej rozlewce / tak mu zdrade
Bogow y ściana nowo jego ukazywał. y by byli nie Chrześcijanie / których wiele
miał w wojsce swojej / iako sie niżej powie / y samby tam był na tej wojnie
zginął.

Co sie tego Luciana dotyczy / żył tego wieku / y o tym czasie umarł. o
ktorym tak napisał Suidas: Lucianus Samosatencki bluźnierca y zlorze-
cznik nieściesliwy y niebożny / ktory pismo s. w swoich Dialogach y Boście
słowa za śmiech sobie ma / żył za Trajana y przed nim był. Na początku był
kazańdziejca w Antiochey. co gdy mu sie nie powiodło / do pisania sie wdał y
bardzo wiele pisał. W żywocie Pielgrzyma / przymawia Chrześcijaństwu y
samemu CHRISTUSOWI / iako / złośliwy człowiek. Powiadaia iż go psi roz-
cągali dla tego / iż iad balony swoy na prawde wypuszczał: przeto śaleń-
stwu swemu taka miał zapłatę / y z ściana na drugim świecie w ogniu dzie-
łsicerwo. Poty Suidas. A iż mowi że był kazańdziejca: wielkie podobień-
stwo iż był pierwey Chrześcijaninem. Bo w swym piśaniu wiele tajemnic
naszych świadomym sie być pokazuje. Wtemymowna szkoda Apostatów
kościółowi Bożemu czynia / czegośmy y wiekow naszych doznali.

5.
Lucianus co iacz
był on byders.

Rok P. 172. Anicetá 6. Aurel: 10.

Meliton Biskup Sardencki z Azyey / pisał wczona y goraca / y po-
ważna bardzo obione za Chrześcijany do Cesarza Aureliusza: za-
tuie sie iż takiego okrucieństwa na Chrześcijany dopuszcza. część
tego słow położył Eusebius / ktore są takie: Już teraz / prawi-
(czego nigdy nie było) wszytek rodzaj pobożnych ludzi / którzy
sieną służbę Bożą wprzemyie wdali / wciśniony y przesławdowaniem nowymi
wyrokami po wszytkiej Azyey wtrapiiony iest. Bo niemiłydlwi y wporni po-
twarce / którzy cudzych dobr pragna / mając z tych wyrokow przyczynę / i-
wone w nocy y wędnie krádna / y odzierają tych którzy im żadney krzywdy nie
uczynili. Jesli sie to z twego rozkazania dzieie / (bo sprawiedliwy król nie
ma nic niesprawiedliwego stanowić) niech to tak będzie dobrze. My także
śmierci zapłatę radzi cierpiem. Jednak te prosbe do ciebie Cesarza przyno-
sim / abys sam w to weyższal / a sprawiedliwie osadził / iesliśmy śmierć albo
wolność zaśluzyli. A iesli ta rada y ten nowy dekret okrom twoiey wiado-
mości y zwierzchności na nas wychodzi / iakiby y na dziekie y nieprzyaciela-
skie ludzkie wychodzić nie miał: tym cie wiecey prosim / aby nas takim roz-
boiem łupić nie dopuścił. Pomni na przodki twoie y na dziek twego Za-
briana / którzy sie za nas Chrześcijany listami swymi zastawiali: gdyżes
ey iest taki / ktory ie ludzkością y Bożą mądrością przechodził. Pisat y in-
nych wiele ksiąg ten Melito / ktore poginęły.

Apolinaris też Biskup Jeropolitański także na obronę wiary świętey
do Cesarza y przeciw Poganom pisał. Pisali dwoy y na heretyki / iako Phi-
lippus / y Modestus / y Musanus / których tylo imiona mamy / a ksiąg nie
mamy.

1.
Meliton obrońca
wiary y Cesarza.

Euseb: in Chronic:
& hist: lib: 6. cap: 25.

Odsieranie Chre-
ścian od Pogan-
stwa.

2.
Apolinaris obroń-
ca wiary piśanym.
Euseb: vt supra.

Rok P. 173. Anicetá 7. Aurel: 11.

Montanus heretyk nastat z nowym prorocstwem y z dwiema nie-
wiastami prorokiniami ścianańskimi w pokrytości z Priska albo
Priscilla y Marimilla. Kacerstwo jego y wczniowie jego na-
zwani byli Cataphriges. Bo iż był z Phrigiey y tam swoje pro-
roctwo zaczął: tych co za nim sili tak zwano. Na początku po-
roctwo zaczął: tych co za nim sili tak zwano. Na początku po-

1.
Montanus here-
tyk nastat.

Chytróść y obłudność heretycka.

Euseb: lib: 4.
cap: 26.

Pokusa w kościele Bożym z Montaną.

De praescript.

*Tertullianus osu-
kany.*

2.

*Montanus do Pa-
pieża się ciśnieł.*

Aduers: Praxeas
cap: 1.

*Montanowe błę-
dy.*

Nowe posty.

Epiph: haeref: 49.
Hieron: epist: 54.

3.

Tert. lib: de anima.

De preparat: E-
uang: lib: 6. cap: 8.

ich chytróść się nie otworzyła/ miano Montanę y te jego niewiasty za ludź-
wiecie/ y cudá czyniace/ y Duchá s. pełne/ na proroctwá y pytania. Bo wiel-
kimi postami y czystym żywotem umieli się ludziom wdać/ tak/ iż niczylo-
proste ále y madre y wezone mogli osukać. Aż potym przypatruiac się im nie-
ktorzy/ iáko wspominki y złoto bráli/ y rostkossy tájemnie zázywáli/ y hárdzie o
sobie trzymáli: poczełi o nich watpić. aż nákoniec wielkich się y skáradnych
bledow y kácerstw náuki falszywey w nich dowiedziano/ ktora iúz potym iá-
wnie rozszerzáli. A była to wielka w kościele Bożym pokusa. Na on czas
wiele byio swietych ktorzy cudá czynili/ y ná śmierć meczénstka rádzi bieżeli.
oni gdy się takimi być pokázowali: táčno osukać mogli. A osukał ten Mon-
tanus wielkiego człowieka w kościele Bożym onego dziwnego mistrzá/ y
wymowce/ y obrońce swietych wiary Tertullianá. ktory ná początku miał ie-
dnosćia ich.

Chciał Montanus mieć społeczność z kościołem Rzymskim/ y zwote-
dziony ona sława o jego światobliwości Anicetus Papież/ dał mu iá przes-
list swoy. Ale przestrzeżony rychło przez Prácea dobrego Kátholiká/ wnet
mu iá odiał/ y przeciwnemi listami/ máiac go zá podeyrżanego heretyká/
pokoy z nim odwołał. To piše tenże Tertullian. Kácerstwá y błedy jego by-
ły te/ iáko o nim piše Apolonius Biskup Hierápolsti. Ganił małżeństvo/ y
rozwodow dopuszczał. A dla tego Priscillá y Márimillá bogáte niewiasty
nieże swoje porzuciły/ á tego prorokiniami były. Nowe posty moca swoich
Biskupow się nie dokłádaiac/ stáwił/ y trzy wielkie posty ná ludźie wkłádał/
iáko by trzy mieli być zbáwiciéle. Zwał się sam Duchem s. y Parákletem o-
nym ktorego Apostołom Bog Ociec obiecał. Troyce s. mieszał w iedne per-
sone iáko Sabellins. Náuczał też/ áby nikt nie wciekał ani się krył gdy go ná
meczénstvo szukáia. Przeciwna náuka onym Gnostikom wnosac/ ktorzy y
przec się CHRISTVSA y wciekać od meczénstwa kázáli.

Rozumieli też Montaniste iż duszá iest ciélesna/ to iest/ iż wyszedłszy z
ciála ma inše swoje ciáło/ iáko bładził z nimi Tertullianus/ zwiedziony od
onych niewiast/ ktore powiádały iż dusze takie w ciéle widáły. Długo co
kácerstwo trwáło/ aż do wiekow Epiphániusa y Jeronymá/ y serzyło się po
Phrygiey/ Capadóciey/ Cyliciey/ y w Cárogradzie. Potym się ná wiele cze-
ści/ iáko iest własność heresy/ porozdzielało y poginelo. Piše y Eusebius
Apollinaris on Hierápolitański Biskup/ iż była wieść/ że się Montanus sam
obieszł. A Theodotus wezeń jego od dyabłow ná powietrze wyniesiony/ y
ná ziemię spuszczoney/ onym rostraceniem zginął.

Rok P. 174. Anicetá 8. Aurel: 12.

1.

*Kácerstwo En-
krátytow.*

Epiph: haeref: 46.
Małżeństvo gá-
nił.

*Winá pić zákázo-
wał/ y bydlat
ieść.*

Euseb: lib: 4. ca: 27.
1. Tim: 4.

Egoż wieku powstało kácerstwo Enkrátytow/ zaczęte od Tácyas
ná weznia s. Justina meczenniká/ po ktorego śmierci w pyche w-
niesiony/ bładzić poczał. y z Rzymu wyszedłszy/ gdy w Chrzésćian
był w wielkiej cenie/ náuczac poczał/ iż małżeństvo iest złe/ y od porobstwa
y nieczystości nie rózne. á sam w pokrytości nieczysty żywot wiódł. Ob-
Márcioná nábrał był w się strogich bledow/ o inym Bogu Ewángeliey/ á
inym w zakonie stárym. Zákázował pić winá y bydlat iesc/ y iné plótki przy-
nosić/ o ktorych S. Páwel dawno był opowiedział/ iż ie ludźie nieczobozni
wnosić mieli z náuki dyabelskiej: Beda/ práwi/ zákázowác małżeństvá/ y
potraw ktore P. Bog do wżywania z dzieła stworzył.

Rok Pán-

Rok Páński 175. Anicetá 9. Aureliuśá 13.

Anicetus Papież zamordowany o CHRISTVSA siedział na sto-
licy Apostolskiej lat 9. nie całych. W ten czas y oná Felicitas, o
ktorey piśe Grzegorz s. z siedmía swoich synow vmeczona iest.
Rzymiánka tá była / inśa od oney Symphorossy / ktora tákże z
siedmía synow o CHRISTVSA zabita iest ktora była z Tyburu ktora przed-
tym żyła za Hadrianá. á tá Felicitas tego wieku pod Aureliusem cierpia-
ła. W Społecie Concordius Káplan y Pontianus / W Perużu Constanti-
us Biskup. W Heráklei Gliceria / y sroż iey w więzieniu Laodicy zabici.
Tego Laodicyuśa wschodne kościoły czeza bárzo / iz z ciała ieg plyná oley iá-
tis ná leczenie chorob. W Poncie Hermias męczennik wielki / ktory kátá swe-
go do CHRISTVSA obrocił / y dziedzicem go swey męczénstwy korony vczyni-
ł. Jáko iest w Martyrologium Rom.

Po Anicecie wstąpił Soter ná Papieśstwo / o ktorego hojności y miło-
sierdziu nád więźniámi y męczenniká / y o zwyczáiu kościoła Rzymstkiego ták
napisał Dionysius Coryntu Biskup. piśac do Rzymian Dionysius ták mo-
wi: Stáráły iest zwyczaj v was Rzymian / iz brácia rozmaitemi dobrodziej-
stwý wspomagać / y wielom kościołom w ktorymkoľwiek mieście sá / pomo-
cy do żywności posyłać. y nie tylo potrzebnych niedostátek wspomagać:
ále y bráciey ktorzy do kruszcov potepienisa vyznacíe. yták iákoście ná przod-
ku fundamentow kościoła poczel / zwyczaj Rzymstki / sám Rzymiánmi be-
dac / od oycow podány / pilno zachowuwać. y teraz Soter Biskup was pilnie
tego przestrzegł / y wielka chęć przyczynił / niecylo ná posílenie świętem
bogate pieniádze postál: ále y brácia ktorzy do ntego przychodzą / iáko lástka-
wy ná dziatki swoje oćiec / do cnoty swemi błogosławionemi słowy vpomi-
ná. Pory Dionysius.

Podziwienia godno iest / w oney nedzy y przesládowánii w Rzymie /
stad tákie pieniádze mieć mogli. Máloli tákiey nedze bylo w Rzymie / á iest
dnák sie Rzymem miástem swiátá wszytkiego / ich hojność nie zámknělá.
Ták v tey mátki mleka / nie pierś / ktore ták wiele narodow karmić mo-
ga. Já nášych czasow żył Grzegorz Papież 13. ktory ná vbogie / ná kłásto-
ry / ná Collegia / ná Seminária po wszytkich stronách / ná wojny przeciw Po-
gánom wydał / iáko sámá Rzymstka rádá ná marmorze napisałá ábo wyryc-
tázálá / vices centena millia aureorum, co czyni wiecey niżli po trzydziestu
troc sto tysiecy nášych złotych / okrom tego co kilá lat ieszze żyć wydał / y
do Indíey y do Japonow y podnożkow nášych / y do Litwy y Istant / hoj-
ność sie iego ná pomoc wiáry s. rościagálá / y potomkow iego Papieżow ss.
po dżis dzień rościaga. Ten Dionysius piśal inych wiele listow / ktore herety-
cy falsowáli / pod nimi błedy swoje / iz wielkiey powagi był v ludzi / vdać.

Żył tego wieku zacny téz piśarz Chrzesciánstki Bárdośanes Syrus w
Mesopotámiey / ktory potym nieszczesliwie w sieci błedow Wálentyná v-
wichlány zostál. Człowiek bárzo ná on czas v ludzi wzięty / á ták vpádlý y
nieślátkiem ludzkim poráżony. S. Jeronym czytáac księgi iego de Faro.
ktore piśal do Antoniná Cesarzá o przesládowanie Chrzesciánstkie / dziwu-
iac sie wymowie y náuce iego / rzekł: Jesli iest táka moc y táki promień w prze-
kładánym iego pýsmie: á coż w samey iego własney mowie? Stál sie / mowi
Epiphánus / iáko okret z drogiemi kupiámi / ktory sie v brzegu rozbija y rosy-
tko tráci. Apollonius Philozoph Pogánstki / ktorego ták czcił Antoninus
Pius Cesarz iz do domu iego ná lekcyá chodzil / tego Bárdośanesá / słysac o
náuce iego / námawiał: áby CHRISTVSA odstąpił. Lecz on nie tylo tego
vczynić niechciál: ále téz y księgi do niego / vmacniáac wiáre swiétá napi-
sal / y zdrowie swoje ná śmierć o nie ofiarowál.

I.

Anicetus vmę-
czony.
Felicitas z sied-
mía synow.
Greg: homil: 3. in
Euang.

Laodicius.

Oley z ciała ply-
nacy.
Martyr: Rom.
Hermias.

2.

O więźniach
Chryśusowych y
vtrápienych dá-
lekich, zwyczaj
kościółá Rzym-
skiego.

Dionys: apud Eu-
sebiu lib: 4. cap:

23.

Hojność kościo-
ła Rzymstkiego ku
vtrápieney bra-
ciey.

3.

Grzegorzá 13. iá-
muśny y hojność.

4.

Bárdośanes pi-
śarz kościelny y
vpádek iego.

Euseb: lib: 4. cap:
vltimo.

Hier: de Script.

Epiph: haeref: 36.

Cesarz ná lekcyá
chodzil.

Epiph: vt supra.

5.
Słowa Bardo-
na.
Euseb: de preparat:
Euang: lib: 6, ca: 8.

Szerzenie wiary
w piskach.

Marek słownik.

Irenaeus.

Z tego ksiąg de Faro, wybrał niektóre słowa Eusebius / takie: Chrześ-
ścianie / prawi / ktorzy sie w każdej stronie na świecie y w każdym mieście
nabyli: choć są Párthy / iednak wiele żon nie mają: choć są Medowie y
Persowie / przed sie ciał umarłych psom nie podają / ani corek swoich za żony
biorą: choć są Egypcy / iednak ani cielca Apisa / ani kozła / ani kota za
Boga mają: ale gdzie iedno są / przymuszeni do cudzych praw być nie mogą-
a wbostwo / prace / y sromoty / y męczeństwa nieznosne wytrwają. Z tego
pokazuje / iako sie w onych ciężkich morderstwach / wiara święta szerzyła po
wszystkim świecie. A to dziwne / iż w ten czas tak sprosni y niecierli wszy-
stkich pełni heretycy / ktorzy sie zwali Chrześcianami / srodze imie święte Chrze-
ściankie poganstwu bzydzili. Miedzy ktorymi był Marek uczeń Walenty-
na / ktory cesarzami y sztukami dyabelskimi zacne wielkie panie zwodził y obie-
cując im ducha prorockiego / y każąc im prorokować / z nimi sypiał / y takie
z czystości y z piędzdy odzierał. Jako w ten czas wszystko Chrześcianstwo
dla takich lotrow nie zgineło: mocy to samey Bostkiej przyczynić / y CHR-
STV SO W E M V Bostwu / y jego obietnicom chwale dąć.

Rok P. 176. Soterá 2. Mar: Aurel: 14.

1.
Capitolinus in
Marco.

Aurelius Cesarz cztery lata był na wojnie Markománskiej / y in-
nych narodow / ktore sie byly skupily przeciw Rzymianom / ktore
wylicza Capitolinus, iż byli Marcomani, Narisci, Hermundurii,
Quadi, Sueui, Sarmatae, Latringes, Buri, Vectouates, Sotibes,
Sicobotes, Rhoxolani, Bastarnae, Peucini, Costoboci. Tey woj-
ny koniec uczynił taki / o iakim sam piše do Senatu. List tego położony jest
v Justina przy Apologię do Antonina Piusa / ktorego ta summa jest / słowa
do słowa nie kładac.

2.
List Cesarza Au-
reliusa o Chrze-
ścianjskich cu-
dach na wojnie.
Iustinus in Apolo.

Wykazywanie
Chrześcian od
Poganina Cesa-
rza.

Dekret po Chrze-
ścianach.

Oznaymuie wam co mie w Germanię w niebezpieczeństwach y obleże-
niu potykało. Bedac w wielkim strudzeniu y w paleniu / a nie mając iedno cze-
ry polki (abq legiones) żołnierzow / gdy mie liczba wielka nieprzyjaciela / ktor-
ych było 77. tysięcy / przechodzili / wzywalem oycowstkich Bogow moich.
Lecz gdy o mie niedbali / a nieprzyjaciela nalegali / patrząc na male woysko
moe: przysmałem tych ktore v nas Chrześciany zowa / ktorychem wielka
liczba nalazł / y prosiłem ich / y przymusiłem / co sie nie godziło / gdyżem po-
tyni wielkiej mocy ich doznał. A wdali sie nie do zbroie y strzelby ani do
trab. Bo tego dla Boga swego / ktorego w sumnieniu nosa / nieradzi czy-
nia. A słusna rzecz jest / abyśmy o nich nie tak iako pierwey rozumieli / żeby
bez Boga byli / gdyż Bogiem vmocnieni są. Bo skoro na ziemie wpadli / y za-
mie y wszystko woysko modlić sie poczeli / aby w onym głodzie y pragnieniu
pomoc iaka dana nam była: bosmy pieć dni wody nie mieli / a byliśmy w Ger-
manię miedzy gorami zawarci: skoro sie tedy na ziemie porzucili / y onego
Boga prosili ktorego ia nie znał wnet z nieba deszcz na nas spadł barzo zio-
mny / a na Rzymkie nieprzyjaciela grad podobny do ognia y gromy vderzyl.
y tak za ich modlitwa / Bog dał pomoc / ten ktory nigdy zwycięzony być nie
może. A tak zrad poczyni / dozwolmy takim / aby byli Chrześcianami / żeby
przeciw nam takiej wojny prosić nie vprosili. Tak skazuje / aby nikt o to iż
kto jest Chrześcianinem / do sadu pozwany nie był. A jeśli sie kto nabydzie /
ktory o to iż jest Chrześcianinem obwiniać kogo będzie / obwiniony jeśli in-
go grzechu nie ma / wolny: a ten ktory Chrześcianina obwinil / żywo spalo-
ny być ma. Kto sie wyzna być Chrześcianinem / nie ma żadney niebezpieczno-
ści dla tego cierpieć. A starosta abo sedzia nie ma go do zaprzenia sie przy-
muszać / ani mu wolności brać. Chce aby to y Senat postanowił / y wyro-
ten moy

ten moy aby na rynku Traianá postáwiony y czytány był. Vetradius Pollio Stárosta Rzymiski niech stáranie ma / aby tá wstáwa moia do wsfytkich stárostw rozmiesiona byla / á nikomu przepisu iey y wzywánia bromiono nie bylo. *Niey ácie sie dobrze.*] Poty ten wyrok Aureliusa Césárzá.

O ktorym daie swiádecstwo Tertullianus / Eusebius / Tyssenius y ini. A Poganscy Pisárze iáko Capitolinus y Dio bárho to ciemno oznáymia / strzegac sie wstáwiac Chrzescian / cud on Césárzowi / ábo nieiákiemu czárownikowi przypisuiá / iáko Boga práwego nieprzyiaciele. Bo tego násego czásu / nayduie sie w Rzymie pámiatka tego cudownego zwyciestwa / na stupie Antoniná wyryta. Ktora Sixtus Quintus ozdobił y nápráwił / y ná niey Páwla s. obraz postáwił.

Rok P. 177. Soterá 3. Aurel: 15.

GDy Césarz Aurelius one wojne z Márkomaný odpráwował: powstał na wschodnych páństwach przeciw iemu Auidius Cásius tyrán / iego poddány / ktory po trzech miesiacách zabity iest od Kotmistrzá Antoniná. Niechcial sie Aurelius mścić krzywdy swey nad powinnymi iego. Do czego gdy go zóna Faustiná przez list pobudziła / odpisal iey one láskawosci pelne slowá: Upominasz mnie abych towarzysze Auidiusá pokaral: á ja y dzieciom iego / y zięciowi / y zenie odpuszczam / y do Senatu nápiše / aby wygnanie y karanie ich ciezkie nie bylo. Bo nie ták Césárzá niezaleca do ludzi / iáko láskawosc. y owsem by sie bylo mnie rádzo no o wojnie / Auidius nie bylby zabity. Badzże bezpieczna. Bogowie mie bronia / ktorym pobożnosć moia wdzieczna iest.]

Ná on czás y te potwarz pogánstwo ná Chrzesciány kádl / iáko by Césarzom y pánowaniu ich nie przyiali. O co niektorzy Pisárze Chrzesciánscy spráwe dawáli. á Tertullianus o to sie spráwniac / one slowá znázne nápisal / z ktorych sie potázuié / iáko sie inż byli Chrzescianie rozmnożyli / á Poganom nieprzyiacielom swoim dobrze czynili / y vrzedy ich y zwierzechnosć czcili: á nigdy sie ná nie nie tárgáli.] Bysmy / práwi / iárownymi nieprzyiacielmi wásymi / á nie táimnymi pomścicielmi być chcieli: izaliby nam mocy / y liczba y woyskiem nie stálo: izali wiecey Maurow / Márkomanow / Partow / ktoryz wzdzy w iedney stronie mieszkáli / nizli tych co po wsfytkim swiecie sa: Postrognismy / á wáse wsfytkie miescsá nápelniamy / miásta / woyspy / miásteczka / schadzki / woyska / rot / pálace / Senat y rynki. Sámy wam kóscioly zostáwuiemy. A ná iáka bysmy wojne nie záfli / by dobrze nam nie rowna byla / gdyz ták rádzy vmieramy: Lec w zákonie nászym ráczy sie godzi zabitym być / á nizli zabici. *Niey macie nieprzyiacioli nizli Chrzescian / ktorych iest wielka liczba. y práwie málo nie wsfytkie sasiády ábo poddáne Chrzesciány macie / ktore wolicie zwác nieprzyiacioly rodziáin ludzkiego / á nizli nieprzyiacioly bledow ludzkich. A kto was od onych táimnych nieprzyiacioli / ktoryz trapiá sercá y zdrowie wáse / wyrywa: od dyabelskich mowie náiazdow / ktore my od was dármo y bez zádney zapláty odpędzamy: Dosyćby tey pomsty násey nád wámi bylo / zeby was dyablom wolno bylo w swey mocy miec. A wy tego nie wvázáiac / nie przykre ále poábyteczne wam ludzie / zá nieprzyiaciele swe poczytacie / ktoryz nie ludziom ále bledom ludzkim niesprzyiaia.]* poty Tertullianus. Z ktorych slow iego poznáć láčno / iáko Chrzescianie wsfytkie inż miescsá nápelniáli / y czárty od Pogánstvá odganiáli / á vrzedy Pogánskie czcili.

3.
Tert: ad Scapulam
cap: 4.
Euseb: lib: 5. cap: 5.
Nys: orat: 2. in 40.
Martyr.
Capitol: in Marco.
Dio in eodem.

1.
Dio in Marco Aur.

Láskawosc ku
nieprzyiacielom.

2.
Potwarz ná
Chrzesciány o
niezyczliwosc ku
Césarzom.
Tertul: Apolog:
cap: 37.

Rozmnozenie
Chrzescián.

Odpędzanie czár-
tow od Pogán-
stwa.

Rok Páński 178. Soterá 4. Aureliusá 16.

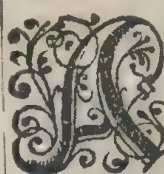
I.
Progi do wscho-
dnych krolestw.
Iulii Capitolini in
Marco.

Smrod v Zydow,
y wígardá ich v
Pogan.

Faustina Cesa-
riona mierzad-
nicá.
Commodus syn
Marka Aureliusá

2.
Právo ná wie-
szki.
Vlpianus lib: 7. de
offic: Proc.

Nowe pod Aure-
liusem překládo-
wanie.

Aurelius chce vmocnić páństwo svoje / do wschodnych kro-
lestw / w których był Cassius nań powstał / drógi dalekie czynił
y nawiedzał one miásta wielkie / Alexandria / Antyochia / Ather-
ny / wśedzie łaskámość pokázuiac / dla ktorey y z Pershey y in-
nych narodow dalekich posly / przyiaźn y powolność przynoszą-
ce / miał. Gdy Zydowsta ziemię przejeżdzał / á smrod iákis od Zydow po-
czul / mowil one słowa: O Márkomani / o Quádi / o Sármate / iáżem gor-
se / á niźliście wy sa / náłazi: Szad znać iż Zydowie v Pogan náđ inne wśyt-
kie narody byli nawzgárdzeniśy. Ná tey drodze żoná iego Faustina vmárlá /
ktora między bogi Senatowi poczytác kázal / choć była mierzadnicá. O czym
on ábo niewiedział ábo zámilezał. Syná swego Commodá ná páństwo za-
towáryśá przyial y posádził.

Právo uczynil ná wieszki y prorokuiace o rzeczách iákoby od Boga
wiedziánych / áby ná wygnanie posláni byli. To sie o Chrzesciánách roz-
míało / ktorzy ducha prorockiego máiac / niektore pogáńskie przygody y nie-
szczęścia opowiadáli / y imi grozili / á zwlászczá ci ktorzy o sádsie przyslym
Bożym y stáżeniu tego swiátá / niewierne stráśyli. Co im bázro było nie-
milo y temu to Cesarzowi. Baczac pogáństwo iż on wyrok ná Chrzesciá-
ny sluzyl: znouu wielkie przesládownie / z potwarzámi ná niewinne
wznicił.

Rok P. 179. Soterá 5. Aurel: 17.

I.
Euseb: lib: 5. cap: 1.
Potwarz y v sa-
dow ná Chrzesci-
ány.
Euseb: vt supra.

Slugi Chrzesci-
áńskie męczono.

Vpadek w mę-
kach.

Sauctus Diákon.

Photinus Biskup
Lugdunu.
Blandina.

3.
Státeczność mę-
czennikow.

Soga to znouu ná wierne była burza / iáko piśe Eusebius / iż 17-
roku pánowania tego Márká Aureliusá / Poganie sie po wśem
páństwie Rzymśkim ná nas wzburzyli. A iż o sámo Chrzesciá-
ństwo obwiniać wiernych nie mogli / wielkie one potwarz y ná nie-
v sadow wznawiali. Kládzie list Eusebius Chrzescián Lugo-
duńskich y Wieneńskich / w którym ciężkość morderstw swoich oznáymia-
y to / iáko sludzy Chrzesciáńscy byli męczeni / áby złości one ná pány swe po-
wiadáli. Co oni dla mał czynili / y wietśy iad Pogan ná Chrzesciány po-
budzáli / máiac ie za táké / iż ludzkie ciała y dzieci swoich mieso iedza / y nie-
czystości w pospolitosci tájemne czynia. Co oni Gnosticy przekleci pod-
imieniem Chrzesciáńskim czynili. W wieżách wielkie ciężkości y kátowá-
nia cierpieli. Wiele sie ich CHRISTVSA dla ciężkości męczenia przáśo /
ktore iedná / choć zbluźnili Pána swego w niecierpliwosci / do wieźienia se-
dziowie nie wierzac im dawáli: y mieli dwoie meke / y ná sercu zálość / y ná
ciele vtrápienie. y po sámych weyźrzeniu / znać było różnosť męczennikow
od nieśátkow. Bo ci byli wesoley / á ci smutney twarzy. Ci sie ciesyli od-
pláta: á ci sie grzechem y sumnieniem bázro trapili.

Sauctus Diákon dlugo męczony / á pytány zkadby był: powiedziéć nie-
chciál: iedno mowil: iestem Chrzesciánin. To moie miásto / tá oycz-
zná / ten rodzaj. Photinus Lugduński Biskup táńżem męczon y vmorzon.
Podawano ie ná widokách do bestiy / ktore ie požerály. Blandina nieiáka
zaczna niewiáśta / pierwey sie CHRISTVSA dla meki záprzála / potym od Du-
chá s. vmocniona / wielkie meki y krzyżowána smierć dla CHRISTVSA od-
miosa / mowiac: iż v nas żadnego zloczynśtwá nie máś. y o innych wiele w
onym liście piśa.

Których státeczność y męstwo poganie v pore y krnabrnosciá zwáli /
y sam Cesarz Aurelius / y Galenus on lekarz. Ktore te słowa nápiśal: Rychley
práwi

prawi / Morysefowi násládomcy y CHRISTVSOWI / swoje náuke opuszcza: niźli ci sektarze / lekárze / y Philosophowie. Lecz o swoich to medykách y Philosophách nie wedle prawdy rzekl. Bo żaden z nich o náuke zdrowia nie wracał. Nápisal s. Augustyn / iż v Porphiriusza czytał: pytał ieden v wieśczał Poganin / ktoregoby Boga vblagać miał / aby swoje żone od Chrześcianstwa odwiódł: Czart mu ábo Apollo przez wieśczał ábo czaro-wnika powiedział: Rychley ná wodzie pisac możesz / ábo po powietrzu lá-tać: á niźli tego dowiesć. Lecz to sławá była státtecznego mestwa wiernych / y miłości ku Bogu y zbawieniu swemu pełnych / á nie vpor ani krnabrność. Wielka ich była pokóra / wielka miłość.

Ná wschodnych też kráiącach / także były niedze y mordy ná Chrześcia-ny. Já ktore sie wziął Athenágorás Athenczyk Philosoph Chrześcianin / y podiał sie od nich poselstwa do Cesárzow / do Marká y syná Commodá / y o- bioneżá nimi nápisana podał.

Jáśnie sie ná wielka niespráwiedliwość / iż ie panowie oni tak zabijac dopuszczáli. Spráwnie sie o one trzy potwarzy / ktore ná Chrześciany kładli Poganie. y wypowiada iáka iest czystosc między wiernymi / iż sie y do żon własnych po poczećiu nie przyblizá / á sieby ná sieby nie dáia / żniwa sa- mego / to iest rodzenia dziatek czekáiac. A i wiele ich iest między nimi / kto- rzy wieczna czystosc y pániensstwo zachowuia. A iż sie P. Boga swego boia / y rozumieia / iż ná ich serca záwždy pátrzy: być to nie może / aby iákie táie- mne złości mieli. O ktorych mowi: iesli sie dowiecie / nie prosim abyście nam przepusćili. pozabijacie y nas y dzieci náse / y pogubcie domy náse. A ná koniec tak zámyka: Wyscie panowie z náтуры dobzy y wysytkim lástá- wi / y pánowania godni: mnie / ktorym ná to dosyć odpowiedzial / co nam zádaia / y wkazalem iáko sie my P. Boga boim / y obyczáie mamy wieczne y trzeźwe: proste głowami wásemi skínice á przyzwolcie / aby to morderstwo nád nami vstálo. My zá pánowanie wáse záwždy modlitwy do Boga czy- nim / aby y syn ná oycowskie páństwo wstapiwszy / ono záwždy rozmnażat: aby sie wam wysytko szczesliwie powodziło. Co y nam pożyteczno iest / zeby- smy spokojny żywot ten mieli / á wami z ochotą / w tym co nam roztáżecie słuzyli. Pory ten Philosoph Chrześcianiski Athenágorás.

Spráwili co onym poselstwem / y madra á prawdziwa mowa / nie mo- że sie wiedzieć. y owsem mamy świadka Theophila / Antyocheńskiego Bi- skupa / ktory w ten czás / y troche co po śmierci tego Cesárzá Aureliusza żył / ktory do Autolika pise / iż te ktoryy prawego Boga czcza / zabijac nie przestá- ia / á tym co Boga bluźnia vrzedy y zapláty dáia.]

W tym y Soterá Papieżá zabito. siedzial lat 4. Ná iego miejsce ná- stąpił Eleuterus Greczyn / z oycá Abundiusá Nikopolitánskiego. Do tego meczennicy wieźniowie z Lugdunu / wyslali postem y z listami Ireneusza onego zacnego ná on czás káplana / iáko też pierwey do Piusá Wienenczy- kowie poslali byli Attala. Miály ten zwyczaj kóscioły postronne / Papiezo- wi opowiadac co sie z nimi dzieie / y od niego pomocy ná kóscielne potrzeby szukac: zwlászczá gdy sie iáka roznicá ábo wzgorzenie od heretykow dzialo. Pewnie czlowieká takiego wyslali / nád ktorego vczesnego nie mieli / ktory iáko Tertullian o nim nápisal / wysytkich náuk był wydworny wiadomic. Nie poslano go Rzym widzieć: ále bez wátpienia / iáko s. Jeronym mowi / z iákim pytaniem ná rzeczy kóscielne trudne. á zwlászczá ná one prorocwa Montanowe / ktoremi sie bylo wiele wiernych strwożyło / bráli náuke y po- cieche od stolice Apostolskiej.

Pan Bog Aureliusza / zá niewdzieczność onego pokoju y zwycięstwa / ktore miał od Chrześcian / karzac / znouu Márkomany / Quady y Sarmaty

Galenus Cesarz.
Depulsium differ:
lib: 3.

Aug: de Ciuit: lib:
19. cap: 23.

4.
Athenágorás Phi-
losoph obrońca
wiary.
Hier: de Script.

Czystosc Chrze-
ścianiska.
Czystosc wieczna
y Chrześcian.

Prośba do Cesá-
rza Chześcía-
ny.

5.

6.
Soter Papież me-
czennik.
Euseb: lib: 5. cap:
1. & 3.
Eleuterius ná-
stąpił.
Ireneus postem od
meczennikow do
Papieżá.
Tert: adu: Valent.
Hier: de Script: in
Irenao.

7.
Karanie Pogan-
stwa.
Capitol: in Marco.

Capitolinus.

P. Bog karal prze-
śladownika.
Commodus sły o
cá smucił.
Lampridius in
Commodo.
Aurelius Cesarz
sam się vmorzył.

nań wzbudził. Musiał się przeciw im wyprawić / y tam trzy lata wojny z ni-
mi wiodac / umarł. Umierając / tym którzy nad nim p^otkali / mówił: Co
nie płaczeć / a o zaraźliwym powietrzu y śmierci pospolitey nie myśleć.
Bo y powietrzem wielkim karal go P. Bog. a nawiecy tym / iż widział syna
swoego Commoda już złym człowiekiem / z którego drugi Neron / y Caligula
y Domicyan być miał. O co się dziwnie frąsował / y śmierci sobie życzył
y sam się iść nie chcąc vmorzył. Dał mu był dobre mistrze / ale mu nic nie po-
mogli. bo zaraz z młodości zły natury będąc / sprośnym był y złośliwym / o-
krutnym y plugawym. Gotował P. Bog na one co Chrześciani zabijali ten
bicz. Bo na ich się morderstwie bawiac / dał pokoy Chrześcianom. O czym
niżej.

Rok Pański 120. Eleuterá 2. M. Aureliusa 18.

I.
Ireneus po Photi-
nie męczenniku
Biskup Lugdun-
ski.

Piotra s. stolica
wiary wspiera.
Lib: 3. cap: 3.

Hotinus Biskup Lugdunski / mając lat 90. vmieczony jest. Wła-
go miejsce Ireneus wybrany był: który z Rzymu się wrocifcy / y
stolice one królowa zasiadł / księgi drogie napisał o prawdziwych
wierze przeciw heretykom / a zwołasz które w Rzymie widział / iako Má-
cyoná y Valentiná y inne / y o ich się obyczajach y błędach dowiadował / y
dobrze je y fałszy ich / opisał y zbijał. Wárzo w tych księgach na stolice się
Piotra s. Rzymska spuszcza y odwoływa / y w niej prawdy szukać kaze / y do-
niey się o wątpliwości z strony nauki / iako do mistrza prawdy wcielać radzi-
gdzie się szereg podania Apostolskie statecznie dochowywają.

Rok Pański 181. Eleuterá 3. M. Aureliusa 19.

I.
Chrześt piaskiem
iaki.
Niceph: lib: 3.
cap: 37.

Jednym żydzie napisał Nicephorus / iż idac w drodze z Chrześci-
any / na suchych y pustyach miejscach zachorzał / y chrztu prosił. O-
ni wody nie mając / piaskiem go ochrzcieli. w imie Oycá / y Syná / y
Duchá s. Po czym się ozdrowiał / y dłuższy był w drodze niżli inšy. Po-
wiedzieli to Dionyzjusowi w Koryntcie Biskupowi. Ten go kazał woda o-
chrzcić / iako jest Pańskie postanowienie.

Rok P. 182. Eleut: 4. Commodá 1.

I.
Márkus Aurelius
głodem się vmo-
rzył.
Capitol: in Marco.
Lampridius in
Commodo.
Commodus Chre-
ściani w pokoju
zachował.

Obrona kościoła
Bożego cudowna.

Iob 38.

2.
Montana fałszy-
we proroctwo.

Ego roku Márek Aurelius Antoninus Cesarz na wojnie prze-
ciw Márkomanom w Pánnomiej umarł / sam w niemocy nie-
dzeniem vmorzył się / królował lat 19. żył 59. Wstąpił na pa-
stwo Commodus syn jego / wielki łotr y okrutnik / y złośliwy plu-
gawy człek / który y Neroná y Calá y Domicianá w złości prze-
chodził. A zabijając Senatory y co nazacnieysze ludzkie / y nikomu nie prze-
puszczając / samym Chrześcianom był laskawym / y wielki za niego pokoy miał
kościół Boży. y Senat y wrzednicy bojąc się jego okrucieństwa / ni-
z o Chrześ-
ciańskim przesławianiu nie myśleli / o swoim tylo zdrowiu y zachowaniu
myśleć. Co tego za przyczyna była / iż tak okrutny pan który się bogiem cze-
nił / y bogów swoich nie wodził / bo y kościoły ich swoia nieczystością mazał.
y skarby z nich łupił / samym tylo Chrześcianom pokoy wielki dał. Perw-
tá samá nawietża / iż P. Bog cud swoy pokazać na tym chciał / iako kościół
swoego bronić może / iako bez jego wolei y dopuszczenia tyranni skodzić nam
nie mogą. On do morza mówi / podniesieniu wysokich wód jego: poty za-
chodzą dálej nie wylewaj a wracaj się. Táfży moc zlych ludzi zammerzył / a
rozchodzić się iey / iedno w pewnych brzegach nie dopuści.

Chciał też P. Bog onego fałszywego proroka Montana pohąbić / kto-
ry prorołował / o wielkim pod tym Cesarzem na Chrześciany wzburzeniu / y
ich wci-

ich wciśnieniu. W czym iako fałszerz y zmyślnacz / słusnie został takim iakim był naleziony / gdy wielki pokoy wiernym nastąpił. Powiadaia też niektorzy iż Commodus miał żonę albo nęłożnicę Marcia / która w niego była w wielkiej części nad inne / a ta bardzo była życzliwa Chrześcianom / y w obronie ich swobodę miała. Co wszystko P. Bog sprawił / y chciał pokarać one przez tego Commoda / którzy krewo Chrześcijańska rozlewali. Jakoż mieli za swe.

Rok Pański 183. Eleuteriusz 1. Commoda 2.

Mżarą się s. herzyt / wiele ludzi przednich y zacnych po wszystkim świecie do CHRISTVSA przystępowalo. Widzieli bogoronych swoich fałsz. Widzieli Chrześcijańska cierpliwość y cnoty pobożne y s. obyczaje. Baczili iakie pochlebstwa Cesarzom czynił Senat / między bogi ich licząc y za bogi chwalać / y one sprosiła Faustyna żonę Aureliusza. Pomnieli ono na wojnie Markomanskich cudo od Chrześcijańskich żołnierzy czynione. Patrzyli na prorocтва Sybil y inne wielkie do prawdy świętej wiary naszej wywody niepochybne / którzy mi sercá swe y natwardse przełamować / a prawdziwe miejsce dąć musieli.

Pod tym Papieżem Eleuterem Lucius krol Brytański wiare s. z poddaniem swemi przyiał. Wyprowadził posły do Rzymu do Papieża / prosić o ka-plany którzyby go wiary nauczyl / y CHRISTVSOVI iego krolestwo oddali. Posłał mu Papież Fugacium y Damianum albo Douacianum, którzy tam wiare s. wszczępili / y światłość Ewangeliiy rozniesli.

Rok Pański 184. Eleuteriusz 6. Commoda 3.

Theodocion Pisimo s. pod tym czasem z Żydowskie na Greckie przelożył. O czym wzmiankę czyni Ireneus. Był ten pierwszy dobrym Chrześcianinem / potym stał się heretykiem y wezmiem Tacyana / a nakoniec Żydem. A chociaż był takim / iednak przetłumaczeniem iego kościół nie gardził / nawiecy dla Żydów / aby z niego iako przyiaciela ich przestaw im było świadectwo. Daniela zwołaszczá z iego przelożenia kościół używał / mowi s. Jeronym. Było to trzecie przetłumaczenie. Pierwsze onych 72. Doktorów Żydów w Egypcie za krola Ptolomea Filadelfa. Drugie od Aquile Pontika / za Hadrianá Cesarza / a to trzecie tego Theodociona / które iedno zebrał Origenes y nazwał Exapla : znacząc gwiazdeczkami y cechami / iako co który przelożył.

Rok P. 185. Eleut: 7. Commoda 4.

W roku tego żył Pantenus / wezony y wielki duszludzkich pomocnik / który w Alexandrii za Julianá biskupa nauczając / y wiele wezniów w szkole swej do Chrześcijańskiej doskonałości przywodził / aż do Indow zaśedł / aby im tam CHRISTVSA opowiadał. Gdzie znalazł Ewangelia s. Matheusá po Żydowsku pisaną / która im tam s. Bartłomiey Apostol zaniósł. Był przedtym Philosophem / y we wszystkich naukach ćwiczonim. Jego wezeń był Clemens Alexandryjski.

Rok Pański 188. Eleuteriusz 10. Commoda 7.

Roku tego Philip oćiec s. Eugenii / wielkim starostą wszystkiego Egiptu wezmiiony jest. Żydy y czarownicy iako żył narod wciśkał y prześladował / a Chrześcianom łaskawym się stawił. Córke te swoje znowił / był za mał / za Aquilia albo Acylia Consulá która sie CHRISTVSA rozmyślawała / za nauka Helená Biskupa Heliopolu do klasztoru wciśkał / y

Marcia żoná Com-
moda.
Dio in Commod.
Pokaranie mor-
dercow Chrześci-
ańskich.

1.

Euseb: lib: 5. ca: 10.

2.

Brytański krol
Lucius miał s.
przyiał.
Beda de gestis.
Anglic: lib: 1. ca: 4.
Ado in Chronic.

1.

Przetłumaczenie
Bibliey.
Iren: lib: 3. ca: 24.

Hieron: prefat: in
Daniel.

1.

Pantenus.
Euseb: lib: 5. ca: 10.

Hier: de Script: in
Panteno.

■

Metaphr: 25. De-
cembr.

tám sie z dwiema trzebieńcy swemi Protem y Jacyntem zataila. W czym ni-
żey sie wspomni.

Rok Páński 189. Eleuteriusá 11. Commodá 8.

I.
Apollonius me-
czennik.
Serenus sprawca
nawyszy Commo-
dus.
Euseb: in Chroni-
co.
Dio & Lampridi-
us in Commod.

Ibidem 2.

Apollonius Senator/pise Eusebius/gdy księgi w Senacie ktore
re sam był o CHRISTVSIE y prawdzię Ewangeliey napisał/
przeczytał/ná ścieta śmierć od Perenná skazany/zabity jest. Tę
o tym Commodus niewiedział/ale miał tego Perennego/ktore-
mu wszytek rząd zlecił/y kogo chciał zabijał/y komu chciał imie-
nie wydzierał/człowiek hárdy y zły. A sam Commodus z niewiastami rosko-
sy zázywáiac/proznował. Jednak go niektórzy/bizydac sie iego hárdosćia/
do Cesárzá odniesli/y zabít go kazali y dzieci iego y zone. Ták skoro sie krwá-
Chrześciańska zmazał/sam ták marnie/z ták wysokiego szczęścia zepchnio-
ny/zginal.

Roku tego wielkie powietrze było w Rzymie/ták iż ná dzień po dwu ty-
siacu ludzi vmierało.

Rok Páński 191. Eleuteriusá 13. Commodá 10.

I.
Euseb: lib: 6. ca: 10.

Clemens Alexand:
Strom: lib: 3.

Jekow tych żył Serapion Biskup Antyochenski/znáczny náuka y
miedzy pisarze kościelne poczytany. Pisał ná heretyki/ná Montá-
nisty/y ná Docity. Byli to Docite błednicy/ktorzy fałszywey s-
Piotra Ewangeliey używali/a o prawdziwym wcieleniu Pána nášego I E-
SVSA CHRISTVSA nie wierzyli/iedno obłudne przyczynać temu śmieli.

Rok P. 192. Eleut: 14. Commodá 11.

I.
Commodus uczynił
się Bogiem.
Dio & Lampr: in
Commod.

Commodus uczynił sie Zerkulesem Bogiem/y chciał aby go Sen-
nat y wszyscy za takiego mieli. y gdy sie ná widowiskach y igrzyskach
wskazał/wbiłany iako Zerkules w skorze lwiej/w reku bulawa
pod soba lwá miedzianego máiac:wiele sie ich od śmiechu w-
strzymać nie mogli. a dundzy boiac sie liście lauru gryzli/aby
śmiejch odegnali. Kto sie rośmiał káždy był zabít. Miedzy nimi niektórzy
Chrześciańscy y po vlicach z niego sie śmiali/zkád sobie meczenska korone zie-
dnali. Vmeczzeni sa Eusebius, Poncianus, Vincentius, Peregrinus. ktorzy y
Juliusá Senatorá ná to nápowili/iż był Chrześciańcem/aby ná takie bla-
żenstwa w Senacie nie przyzwalał/w ktorym inni one Cesárzowi pochleba-
stwa czynili/zá bogá go Zerkulesá máiac. Co Julius uczynił/y zezwolenia
broniac/ná to zdrowie swoje wazyl.

2.
Modlitwa przed
Senatem.
Suetonius in Au-
gusto.
Gellius lib: 14.
cap: 7.
Ráda pierwey o
rzeczach Boskich.
Juliusá Senatorá
meczensko.
In actis martyr:
Bibli: Rom.

Był obyczaj y práwo w Rzymian/gdy Senat y ráda ná Seymach mie-
li/w kościele to iakim czynili/y pierwey onemu bogu ktorego był kościół/ka-
żdy sie poklonił y kádzidło y wino ofiarował. Potym pierwey o rzeczach Bos-
kich/toż o ludzkich rádzili/iako Gellius napisał. Dla tego Senatorowie
Chrześciańscy strzegli sie onych takich schadzek do kościoła. a gdy czas Sey-
mach przychodził/krádli sie/abo ná wies iaka sie uczciwa wymowka zá-
dáiac wyiezdżali. Gdy tedy w Senacie ná bostwo Commodá przyzwolic Ju-
lius niechciał/zabít go Commodus Vitelliusowi Tribunowi kazal. ktory go
krymi srodze zamordował. Ci co ciáło Juliusá grzebli/do więzienia wzięci
byli/a iednemu z nich izytek wrznięto: ale on przed sie dobrze mowil. Co wi-
dzac kát ieden Antoninus w CHRISTVSA wwierzył/y ściety korony dostal.
Lupulus káptan Jowisow od onych więźniow ná oczy cudownie zleczone y
wwierzył w CHRISTVSA.

Rok Pański 193. Eleuteriusa 15. Commoda 12.

V Rzymie w nocy piorun zapalił kościół pokoju / który był nawiet-
sy / nabudownicęsy / nabogatsy we wszystkich mieście. do niego
wiele starbow na chowanie ludzkie bogaci składali / które im wszyscy
poginęły. Przy nim zgorzał kościół drugi Westy / y wielka a piękniejsza część
miasta. Nie mógł być on ogień wgaśony / aż deszczem z nieba. Mieli to
sobie ludzie za prorocstwo wielkich wojen / które potem nastąpiły. A Dio-
tym przyszła śmierć Commoda Cesarza znać: bo y do palacu ogień się on
przedart. W tym kościele Pacis starby one które Wespasianus y Titus z Je-
rozolimskiego kościoła wybrali / pogorzały. Acz ich część niektora została /
aż do Valentiniana / po którego śmierci Vandalii Rzym naciachawsy / one
do Afryki zanieśli / iako piśe Procopius.

Rok Pański 194. Wiktorá 1. Commoda 13.

Eleuterius Papież umarł; iako śmiercią / mało co jest pierwszego. pi-
sino stare R. meczenników / meczennikiem go zowie: siedział lat 15.
Nastąpił Wiktor Afrykanin. A Commodus gdy myślił wiele
panow pozabijać / y one Marcya żonę swoją tak miła / Narcissus go zada-
wał. Wielka sieradość w Rzymie stała / wielkie wołanie na jego złości y
okrucieństwa. A przedsię Severus co po nim nastąpił / na złość Senatowi
kazał go między bogi policzyć / y dzień jego święcić. z czego się nie tyło Chrze-
ścianie / ale y Poganie nasmiwali / y wiara s. Chrześcijańska wdarcieysza
się czyniła. Krolował lat 12. Miesiecy 9. żył 31. zginął w nim dom y rodzaj
Aureliuszów. Clemens Aleksandryjski Biskup / który Stromata piśał / licząc
lata od Narodzenia Pańskiego / aż do śmierci Commoda naliczył lat 194.
y tak się zgadzamy.

Rok P. 195. Wiktorá 2. Sewerá 1.

Smierć w Rzymie obrali Pertinaxa na państwo Rzymskie /
człowieka wczonego y dobrego / na którego bardo rad zezwolił
Senat / ale go po 82. dniu zabili. Po nim obrali Didiusa Julia-
na / który im pieniądze rozdał: ale go także po 66. dni zabili.
Nakoniec jedni wybrali Sewerá / który w Panonicy przy woysku
był: a drudzy w Syrii na wschodnich krolestwach Pesceniusa Nigra / a
trzeci w Brytannie y Gallii Albina. Severus Afrykan / iż był mądry y
dzielny / w naukach y rzemieśle rycerskim ćwiczony: wietśza miał w ludzi y w
Senatu Rzymskiego przyiaźń / y nań zezwolili. A on z jednym się iednął y
bracił / to jest z Albinem: a na drugiego się z woyskiem gotował. Albinu-
śa towarzyszą zmysłonym sercem na państwo przyiał / y na myńcy go z soba
odlewając roztazał.

Severus na początku swego panowania / łaskawym się stawił Chrze-
ścianom / iako mowi Tertullianus. Miał na dworze swoim Proculá Chrze-
ścianina / który go był w wielkiej niemocy oleiem zlecił / y był przy nim aż do
swey śmierci / y wiedział iż zacne osoby płci oboiej tey wiary byli / którym się
on nie tyło nie przykrzył / ale y świadectwem swoim czcił / y pospolstwu się o
Chrześcianań sprzeciwil / piśe tenże Tertullian. A długo takim był Sewe-
rus / pomniac / iż ono dobrodziejstwo od Chrześcianina wziął. Miał w ten
czas wielki pokoy kościół Boży / mowi Nicephorus / y berzyła się wiara s. y
wiele wczonych ludzi na iey obrone piśali. Domy zacne ze wszystkich rodza-

I.
Kościół Pacis w
Rzymie zgorzał.
Herodianus lib: 1.
Rzym gorzał.

Dio in Commod.

De bello Vandalorum.

I.
Eleuterius Papież
umarł.
Wiktor nastąpił.
Śmierć Commo-
da.
Herodianus & Dio
in Commod.
Lamprius ibid.

Zgodá o lata.

I.
Pertinax Cesarz.
Didius po nim.

Trzej Cesarzow
obraných od żoł-
niersow.
Severus Cesarz
wczony y mądry.
Dio & Herod: in
Seuero.

2.
Tertiad Scopulam.
Severus łaskaw
na Chrześcianań.
Proculus.

Pokoy kościelny.
Lib: 5. cap: 26.

iem do

Rok

iem do CHRISTVSA sie ciśnili / na wszystko sie gotowymi stawiac / tyloby przy zbawieniu zostawali.

Rok Pański 196. Victorá 3. Sewerá 2.

I.
Theodorus here-
tyk.
Epiph: haerel: 54.

Christusa sie sa-
przał Theodorus.

Theodor: de fabu-
lis haeret: lib: 2.

Klamstwo here-
tyckie.

Melchisedechia-
ni heretycy.

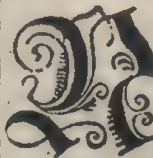
Euseb: lib: 5. ca: 26
Praxeas.

Tert: cont: Praxe.

2.

Clemens Alexan-
drijski.

Rufin: Apol: pro
Orig.

Ustał zaś heretyk nowy Theodotus / który będąc z Bizantium miasta / które dziś Carogrodem zowiem / rzemieślnikiem okolo skoryżowności szukał: ale do wielkiej nauki przyszedł. Poimany o wiare s. CHRISTVSA sie zaprzął. Co gdy mu wymawiano y z niego sie wragano / on dla wstydu do Rzymu zaśedł / gdzie także poznany / gdy sie Chrzescian wstydzil: do tego przyszedł iz sie śmiał tak wymawiać: Nie zaprzalem sie Boga / ale CHRISTVSA człowieka / y z tym wporem poczał o Panu naszym złe / iako bluźniercz nauczać / iz nie był prawdziwym Bogiem / iedno samym człowiekiem / z Dziewicy z Duchá s. narodzi-
dzonym. O czym sie dowiedziawszy Wiktor Papież / onego wytkał. Przysła-
czyli sie do niego drudzy od Artemona / y zwoadzili wielkim niewstydem y
klamstwem ludzie / mieniac iz tak wierzyli starzy oycowie / y nakoniec y
Wiktor Papież Rzymski. O co sie wiele wczonych na ten czas ludzi pisa-
niem zaświadko / ono ich kłamstwo niewstydlive zbiciac. Byli wten czas y
inni heretycy ktore Melchisedechiany zwano / mairac Melchisedechá za An-
yolá / y wiele básni o nim sieciac. Byly Praxeas nieiaki / o którym mowi
Tertullianus: y inni / których y wspominać bzydko y smutno.

O tym czasie żył Clemens Alexandrijski Biskup / który księgi Stromat-
um napisał: był wczniem Pantena / a mistrzem Origenesa / człowieka wielce
wczony y święty. Na którego miejsce do skot Origenes wstąpił. Księgi
iego Gelasius Papież na Rzymskim Concilium między podeyżżane polo-
żył / dla niektórych brodawek / którymi heretycy Ariani / iako mowi Rufinus /
pisanie iego pospecili / aby sie czytelnik zacnością iego do błedu nie wwiódł.
Jednak w pisaniu iego / starowieczne obyczaje y karności kościelne pięknie
opisane sa.

Rok Pański 197. Victorá 4. Sewerá 3.

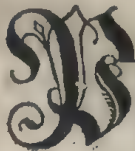
I.
Tertullianus.
De Scriptor.

W roku tego żył on sławny y wielki Pisarz kościelny Tertullianus z
Afryki z miasta Carthagini. Oycá miał rotmistrzá zacnego. Wszy-
tkie nauki umiał / mowi o nim Jeronim s. y onego wieku Latini
nicy żadnego wymowniejszego nie mieli. Pisał księgi młodym będąc o cie-
kościach małżeńskich / które s. Jeronim Eustochiey pannie zálcca. Znając
ie pisał iuz żone mairac. O tym czasie napisał też księgi one wielkiej głowy /
przeciw heretykom de Prescriptione.

Rok P. 198. Victorá 5. Sewerá 4.

I.
Świecenie Wiel-
kieynocy są Vi-
ktorá.
Euseb: lib: 5. ca: 22.

Owstała niemála różnica w kościele Bożym o dniu świecenia
Páschy / albo Wielkieynocy / za przyczyna niektórych heretykom /
ktorzy y w tym kościele Boży szczypali y rozrywali. Wiktor Pa-
pież iako czynny nád trzoda Boża pasterz / chceac wszytkie kościo-
ly ziednoczyć / rospisał listy do wszytkich wschodnych y zachod-
nych kościołow / aby sie na Synody Biskupi ziacharszy / zdanie mu y oby-
czay stary / iako ten dzień świecili y świeca / napisali. Co oni każdy w swo-
iej prowinciey uczynili: y zgodzili sie na to wszytkie kościoły y wschodne / iz
w Niedziele / po pełniey pierwszego miesiąca / to jest Márcá / świecili zaro-
zdy y świeca Wielkanoc / a nie po Jydowsku 14. dnia po nastaniu tego mie-
siaca w którykolwiek sie dzień trafi.

Sami

Sámi Biskupi z Azyei mnieysze / których głowa był Policrates / o to się zástawili / iż zstárodawná / od Apostolow ieszcze / z Żydy pospolu ten dzień swiećili y swieca / y tego podania odstąpić nie mogą. Jest list tego Policrata do Wiktorá Papieża: w którym dáie znáć / iż uczynił co mu rozkázal / zbierájac Biskupi Synod: ále żadnemu się z nich nie zdáło / áby swoy stáry zwyczay y podanie odmienić mieli. Wiktor widzac innych wszytkich Kościołow wielka zgode / á sáme Azyańskie Biskupy tak vporne: wyklálie / y odiechności y społeczności Kościoła s. odciął.

Z czego się dáie znáć / iáka moc y powagá bylá Papieżow Rzymskich Biskupow / ná skłádanie Synodow po wszytkim Chrześcianstwie / y ná sady y káranie y wyklinanie niezgodnych y nieposlušnych. Bo ácz mu o to niektorzy / iáko / y Ireneus Lugduński Biskup / przyganiáli: iż się tak ná odcięcie od Kościoła tak wiele Biskupow skwápił / które inni przed nim Papieżowie cierpieli / y ona różnica znosná pokoiu y miłości spolney nie tárgáli: iednáť żaden mu nigdy o to nie przymowił / áby to swowolnie y niepráwnie y bezzwierzchności słusney czynił / znáiac go zá stárszego sprawce y Biskupá Kościoła po wszytkim swiećie. A iednáť kto się ná on wiel y okoliczności o niego czáśu obezrzy: wyznáć musi / iż to wytlęcie wielka potrzeba Kościelná wyciągála. Bo zwyczay on Żydowski / iuż się Azya sáma nie zámykał; ále się przez heretyki do sámeho Rzymu wnosili y po zachodnych krájach szerzył / y do dálekiey Brytánniey záchodził. Blásius nieiáti w Rzymie tym ludzi zwodził / áby wedle Moysesá po Żydowsku nie w Niedziele / iáko się 14. dzień nástánia miesiáca tráfi / swiećili. Z czego iuż wytrwáć Wiktor nie mógł / áby ná heretyckie y odszczepieńskie postęptki zezwálać się nie zdáł. W wielu królestw między Chrześciany tá niezgodá bylá / áż się potym we sto trádzieśiat lat przez Niceńskie Concilium vspokoila. Które rozkázáło: áby wszyscy / tak iáko Rzymski Biskup / swiećili. Acz y potym / mówi s. Athanásius / w Syriey y Cyliciey či się Quártadecimani náydowáli.

W tym czáśie był téż Synod w Pálestynie okolo tegoż swiecenia Wielkieynocy. Ná którym były złote słowá o Niedziele: których się opuścić nie godzi. Nápisal ie Bedá / y sa takie: Biskupi rzekli: Mózeli się mináć Niedziele / tak wielkimi blogosłáwienstwy poświęcona / áby w nie Wielkanoc obchodzóna być nie miała: Theophilus Biskup rzekl: Powiedzcieś te blogosłáwienstwá / ábysmy ie nápisáli. A Biskupi rzekli: Pierwsze iest: iż w Niedziele / ciemności się odpędzily / á swiátość się wkázała (to iest w Niedziele P. Bog stworzył swiátość / gdy rzekl napierwey: Stáń się swiátość.) Wtóre blogosłáwienstwo Niedziele: iż w nie iáko z ciemności grzechow / y przez źródło chrztu / przez morze czerwone lud był wybáwiony. Trzecie: iż w ten dzień niebieśta potráwá mánná ludziom dána iest. Czwarte: iż Moyses ludowi rozkázáć áby záchowali pierwsze y ostatni dzień. Piąte blogosłáwienstwo Niedziele iest / iáko iest w Psálmie 117. Ogárneli mie iáko pšezely / y rozpalili się iáko ogień ná cierniu rć. O zmartwychwstániu bowiem Pánstkim mówi: Ten iest dzień który uczynił P. Bog / weselmy się y ráduymy się weń áż ná róg oltarzá. Szóste ma blogosłáwienstwo Niedziele: iż w ten dzień Pan zmartwychwstał. Poty słowá tego Synodu.

Sewerus zabíwšy Nigrá / który mu w páństwach wschodnych przestádzal / Bizáncium po długim obleżeniu / gdzie się byli iego zyczliwi záwarli / wziął y spustoszył / y táż wypráwa podbił Párty / Adiábeny y Áraby / y wrociwszy się do Rzymu triumph czynił. Piše Tertullian / iż z nim wolno przyiáchało wiele Medow y Parthow / dźwownie drogimi kámiennymi przybráni / iákich ieszcze Rzym nie widział / które ná fryey / ná pośwách / ná mieczách / y ná botách nosili. Pátrzył sam ná nie ten Tertullianus w Rzymie ná ten czáś mieszkáiac.

2.

Azyani po Żydowsku swiećili Wielkanoc. Policrates.

Wiktor wyklął Azyei Biskupy. Euseb: vt supra.

3.

Moc Papiejska.

Potrzebna kárność ná on czáś o swiecenie Wielkieynocy.

Tert: de praescript cap: 53.

4.

Beda De agnostio yernali.

Genef: 1.

5.

Spartianus in Severo. Zwycięstwa Sewera. Tertul: de habitu muliebri.

Rok Páński 199. Vićtorá 6. Sewerá 5.

I.

Spartian: vt supra.
Tert: in Apolog:
cap: 21.

Zydowskie vćiski.

Euseb: lib: 6. cap:
8. 9.

Sewerns syná swego Bássianá / nazwánym Antoninus / zá towa-
rzyšá ná páństwo wziął. Zdy zá iego wieku bárzo podatkámi sćie-
stano: y piše o nich Tertullianus / iż im y pátrzyć ná swoje ziemie y
ná on czas nie dopuszczono / iáko ie był Zádrian Cesarz rosproszył. Po swie-
cie sie tylo wszytkim wloczyli / bez krolá bez Boga.

S. Várcessus Biskup Jerozolimski w ten czas żył / o którym czytaw
Żywoćciech s. Miał tych lat kóściół Boży wielki pokoy / ále nie dlugi.

Rok P. 200. Vićtorá 7. Sewerá 6.

I.

Spartian: in Se-
uero.Sewerowe okru-
cieństwo.Potwarz ná Chře-
ściány.

Apolog: cap: 35.

Sewerns pušćiwšy sie Severus Albiná / ktorego był towarzyszem
páństwa swego uczynił / zwoiował y zabił. y wroćiwšy sie
do Rzymu / z wielkim weselem y triumphem przyiety był. Rzy-
miánszy Poganie w otkách lámpy zápaláli / ognie wśedzie roz-
sadzáli / dzwi swoje kwieciem y innymi ozdobami koronowali /
y inne wesela y czci czynienia y bieśiády niuczeńce á wzywánia zbytnie
czci Cesarzowi czynili / wedle swego zwyczáiu. Czego Chřesciánie / w
swoey uczciwošci y nabożeństwie y skromnošci zóstaíac / nie czynili: áby sie nie
zdáli iákiego boštwá Cesarzowi przyczycáć / á do niuczeńce Pogánstwey w
bieśiádách wśetecznych stlániáć. Lecz ono wesele Rzymian obroćilo sie w
kłopot y plákánie. Bo szukáiac tych ktorzy Albinowi zyczliwemi byli / 40.
Senatorow zabił / y innych wiele po wszytkim Rzymskim páństwie. A woi-
dzac Poganie iż Chřesciánóm przepuszczal Severus / iż y zá Commodá y
zá Sewerá wielki pokoy mieli / ná ich tylo nedze pátrzac; bárzo pobudzeni
do gniewu / poczei wśedzie semráć; iż Severus swoje zabił / ktorzy sie z
iego śczęšcia wśela: á Chřesciánóm / ktorzy żadnego znáku ochoty y we-
śela z iego śczęšcia ná koronowaniú dzwi y paleniu ogníow y ná iáronym
bieśiádowaniú / nie pokázowali / dáie pokoy. O czym pišac Tertullianus
mowi: iż sie im Pogan w tym náśládownáć nie godziło / ktorzy Cesarzowi
świeta czynia / ná sprośnošci y grzechách y nieczystošciách / y sáme domy nie-
poczciwe koronuiá / á wszytkie nieczystošci pelnia. Wiecey przyiáźni / práwi-
mocy y reku swoich. A pomálu inne potwarzy stare ná Chřesciány
Poganie wz:nowiali / y iádownicie ie do Sewerá odnošili.
Skąd potym wielkie przesládownie kóściółá
Božego powstáło.

O Chrzcie y Ceremoniach tego, y o Krzyżmie. Iustinus quest: 136. Irenaus lib: 1. cap: 18.

O Modlitwie za Umarle: y o miejscu Katania doczesnego po śmierci/ dacie znać Irenaus. Co porym Origenes objaśnił.

O wielkim Poście czterdziestdniowym. Z Montanem heretykiem / Który drugiego y trzeciego post do roku przyczyniał/ dosyć świadectwa z listow Papiestkich tego wieku.

O świeconey wodzie. Ktorey wieku tego wypali piermi na pamiatke Chrstu / y na odpedzenie czartow y chorob / jest świadectwo Alexandra Papięsa, Sigebertus in Chron: 1. Tom: Conc.

Concilia.

N Jerozse y wielkie/ po Apostolskim Concilium/ bylo tego wieku w Cesarey Palestynskiy z wiela Biskupow wschodnych zebrane. Ktore umieszczic Wiktor Papięs kazal/ aby mu oznaymili/ Ktorego czasu dzien Wielkonocny obchodza/ tesli z dydy gdy pelnia przypada/ czyli przypley po pelni Niedziele. Odpisali mu/ iz w Niedziele swieca. y za tym Wiktor niektore Koscioly w Azey wyklal/ ktorzy z dydy swiecali/ mieniac sie mied to podanie od s. Jana Ewangelisty. Alono nie baczili iz Jan s. mogl Ktorey rok tak swiecić/ niechac dydom odrzac od Ewangeliy/ a chcac wszawie Synagoge pogrześć. Zgodzil sie na to porym swiat wysyft na Concilium Nicenskim/ na Rzymiski obyczay zezwalat. Eusebius lib: 5. cap: 22. Tertull: de praescript: August: haes: 29. de Quartadecimania.

Heretykowie przednieysy.

N Ziskaradsy/ nastodliwysy matacje y plugawcy/ wkazali sie z piekla oni ktorzy sie Gnostykami/ to jest wiadomcami spraw Boskich nazwali/ Ktoreych pierwysy wodz byl Prodicus y Carpocrates. Przynieśli sie do nich oni Synoná Maga/ y Menandra y Mikolasa wzmowic/ Nicolaites/ y Valentiniani/ y Cerdonites/ y inne skradone smierci/ ktorzy sie smieli zwac Chresciani/ a Bogu prawego y CHRISTUSA bluźnili/ y czynili co cielesnosć kazala. Irenaus lib: 3. cap: 4. Clemens Stromatum 2. 3.

CERDON y Valentinus fałsze swoje roznošili. Iren: lib: 3. cap: 4. Euseb: lib: 4. ca: 11. MARCION, vzeń Cerdona/ tegoż wieku plotki swoje y fałsze rozsiewal. Clemens Alexan: lib: 2. Strom.

MONTANVS tez swoje prorocтва fałszywe y obłudne wnošil/ od Ktorego ali Catolici frigit/ ktorzy cšlowieczestwo p. CHRISTVS O W I odcymowali/ y małenstwo rozrywali. Euseb: lib: 5. cap: 15. Epiph: in Panario.

TACIANVS, od Ktorego pochodzil Encratite/ vzeń byl s. Justina męczennika/ tegoż wieku powstał/ Ktorey icść miesa/ y pić wina/ y małenstwa zakazowal. tak y przed nim Saturninus. Irenaus lib: 1. cap: 22.

Prześladowania.

TRAIANVS y Hadrianus/ y Antoninus nazwany Pius/ Aurelius/ Cesarze przesladowcy Chresciani/ y okrutni mordercy/ Ktore p. Bogu zlemi barzo smierciami pokaral. Jedni do tego wieku czwarte/ drudzy piate to przesladowanie Kosciola licza.

Cesarze Poganscy tego wieku.

TRAIANVS Krolowal lat 19. miesiecy 6. zyl lat 61. wedle drugich 64.

HADRIANVS Krolowal lat 20. zyl lat 62.

ANTONINVS Pius/ Krolowal lat 24.

AVRELIVS y Verus z nim. Verus rychlo umarl. Aurelius Krolowal lat 19. zyl lat 59.

COMMODOVS syn Aureliusa/ Krolowal lat 12. zyl 31. w dawiony od Marcusa.

PERTINAX Wloch/ Krolowal 82. dni zabity od żołnierzy.

SEVERVS Krolowal do konca tego wieku lat 6. a potym dluszy.

Pisarze Poganscy tego wieku.

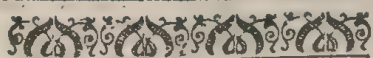
LVCIANVS apokata y atheos to jest bez Boga/ pisal wiele nasmiwist y wtary s. nassey.

CORNELIVS Tacitus, Dziele pisal przez lat 56. Swetonius takze przez lat 144. za czasow 12. Cesarzow. Lucius Florus.

GALENVS lekarz z Pergamenu/ tegoż wieku zyl y pisal.

IUSTINVS Troga summowal historia pisal.

DIOTGENES Laertius/ żywoty Philosophow y inne księgi pisal. y inni. Tu stetylo przez dneyssy mianuia.

WIEK TRZECI,

TO IEST:

Trzećie sto lat Páńskich.

Rok Páński 201. Victora 8. Sewera 7.

Sewerus chce sobie v ludu Rzymstiego przy-
iażn naprawić: pieniądze wiele rozsyponał y rozdárował y
żołnierzom y innym pospolitym. W tym iáto piše Tertul-
lianus gdy ná głowe żołnierzom wieńce z Lauru ábo bobku
kládżiono / ieden Chrzesciánin żołnierz klásc wieńcá kwoli
y ná pochlebstwo Cesárzowi niechciał / ále wieniec on w re-
te wziawszy / wołał / iżem ja iest Chrzesciánin. O co mu wysysey zá zle mieli /
iż z tego wrosc moglá iáka kleska ná wysytkie Chrzesciány od Cesárzá. Lecz
Tertullianus onemu żołnierzowi bárzo to chwalać / księgi o tym nápisal.
Bo inż sie był do Montana ábo Catáfrigow sekty náchylil / w ktorey ná-
czáli / iż niť zá iákázkolwiek przyczyna od meczénstvá vciekáć nie ma. A ná-
pisal w tychże księgách przyganiáć onym Chrzesciánom / ktorzy bespie-
czność one w żołnierzu gánil / iákoby sami wysysey do vciekánia sie gotowá-
li / á tey śmiáłości do cierpienia o wiáre CHRISTV SOWE nie mieli.

Tu sie inż wkażal czas o tym Tertullianie powiedzieć / iákto sie od kóscio-
lá powstehnego y Rzymstiego odráził. Naprzod o to sie rozgniewal / iż ko-
ściol Rzymsti / Montana iákto nowego Parákletá (bo sie ták zwał) potepil /
y postow iego ktore on stánowil nie przyal / áni ná proroctwách iego prze-
stawał. Bo on bedac surowego życia y postnikiem wielkim / przyjmował
tákie náuki od Montana / y dal sie zwiesc iákoby wysytko z Ducha s. y z onemi
swoimi niewiástami prorokiniámi mowil. Ale Jeronym s. twierdzi / iż go
księzey Rzymstiey zázdrosć y obmowy do odstapienia y odsieczpienstwa one-
go przywiody / iż Rzymsti kóściol pisaniem swoim szczytać poczał y iemu v-
woloczyc. Lecz sam Tertullian o sobie mowi / iż vznánie y obroná Parákletá /
to iest Montana / rozdzial w nim od Psychikow uczynila. Zwał Kátholiki
Psychikami / to iest cielesnemi / iż oney surowości życia y postow ná wysytkie
nie kládli.

Nie jest sie czemu podziwować / iż czlowiek ták wielki y uczony / onemu
sie sálbierzowi Montanowi / ktorego inż był iákto heretyká w księgách
swoich (de praescript: cap: 36.) potepil / y iego niewiástom wwieśc sie dal.
Ambroży s. o nim y o Nowácie ták mowi: Nie mieli / práwi / miłości ku
bliżnym / y dla tego w herezye wpádli. Prawdziwa przyczyna iego vpadku
iast: iż bedac twárdego y wyniosłego sercá / y w umartwieniu ciáła ostrego
życia / rozumieiac iż w tym zbáwienie náleży / pobládził. Przypadl też był
do nieciákiego Procla Montanisty / ktory mu z nowego obciáwienia iefcze
wiecey postow y trudem ciáła przyczynil. A dla tego oburzył sie wielka
nieprzyiáznia ná Rzymsti kóściol / iż onego Montana / ktory ták ciáśny ży-
wot iákoby z Ducha s. wkażowal / y z iego wysytkimi Catáfrigami potepil.

1.

De corona militis.

Nierozumne po-
rywanie do mg-
ciáśstwa.

2.

O Tertulliano-
wym vpadku.

De Scriptor.

Aduersus Praxe-
am.
Psychici.

3.

In epist: ad Cor:
cap: 13.
Przyczyna vpad-
ku Tertulliana.

4.
Powtarzanie mał-
żeństwa ganił Ter-
tullianus.
Lib: de anima.
De corona militis.
cap: 11.

5.
Plautianus okru-
tny na Chrześci-
any.
Głowa osła.

Tert: in Apolog.
Zabijanie Chrze-
ścian po wszytkim
państwie Rzym-
skim.

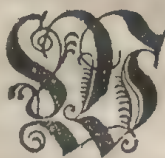
Ibidem,
Dio in Seuero.

I.
Afrykańscy me-
czennicy.
In Vaticana Bibli.

Przyganiał y w tym Agholikom / iż powtarzania małżeństwa dopu-
szczali / gdy jeden małżonek umarł. A w tym bärzo był nieostrożny / iż onym
niewiastom wierzył / to co na widzeniach y obławieniach swoich zmyślały.
y wydał sie w tym piśac / iż tak wierzył / że duszą po śmierci inne ma ciało / iż
to z obławienia one niewiasty widziały. Twierdził też iż sie Chrześcianino-
wi żołnierzem być nie godziło. W innych rzeczach y artykułach błędow nie
miał. Podania kościelnego bez piśm / bärzo wsedzie broni / y we wszytkim
sie innym prawowiernym być nadywie. y dziwnie broni Chrześcian w pi-
śmach swoich / aż zwłaszcza w Apologetiku / który do Pogańskich kaptanow
napisał. Bo Cesarzá Sewerá w ten czas w Rzymie nie było.

Ná Pärthy sie był wyprawił / zostawiwszy w Rzymie Plautianá / okru-
tnego człowieka / któremu polecił / aby ościłki przyściół Albiná y Nigrá wy-
korzeniał / y gubił. Rzáty y ná Chrześciany frogę reke swoje y okrucie-
stwo obrocił. Wymyslili ná on czas ná Chrześciany / iż sie głowie osley / zá
Bogá ia máiac / klámali / y inne stare potwarzy / o nieczystości spolney / y ie-
dzeniu miesá ludzkiego wznowiali. Co Tertullian mądze y wymownie zbie-
ra. y inż ten Plautianus po wszytkich stronách kázal Chrześciany zabíac /
inż nie dla tego iż byli Chrześcianie : ale iż ie miał zá nieprzyiaciele Cesar-
skie / y przewinione o máiestat / to iest / o czesć y zdrowie Cesarstwie / iż ná onych
pospolitých radościach ná szczesćie Cesarstwie ogniom nie palili / ani wrot
swoich koronowali / iáko nieprzyiaciele panowania Sewerá. A nawiecy
Chrześcian do ognia / iáko czarownicy miotano / á białogłowy lwom do po-
żarcia dawano / iáko sie tenże Tertullian žaluje. Nie było ieszcze żadnego
od Sewerá wyroku ná Chrześciany / ácz potym był : ale ten Plautianus tak
wielką moc miał / iż sie y Cesarzá nie rózcił : á choć co Cesarz rozkázal / bez ie-
go wiadomości nie wykonać nie nie śmiał. Zabíal kogo chciał / mowi Dio-
y wielkich domow ludzi choć y nie Chrześcian do stá głow tajemnie wygu-
bił. Co sie áz po śmierci iego pokázalo.

Rok P. 202. Victorá 9. Sewerá 8.

Africe w mieście Kartaginie / także mordowano wierne. Jest
bärzo stare piśmo / z poważnymi słowy starodawney prostoty /
o niektórych swietych tamże poświęconych / y rozmowie ich z
Sedziami. Postawiono / prawi / przed Sedziem Säturmi-
nem / Speratá / Nanzalá / Cittiná / meze / y Donate / Secunde /
Westine / niewiasty ; y rzekł do nich Säturminus : Możecie także náleść v
panow nászych Sewerá y Antoniná / iesli dobrym sercem obroćcie sie do Bo-
gow nászych. Odpowie Speratus : Mysimy z tego nic nie uczynili / nie-
gosimy nie przeklinali : á máiac od was krzywdy záwdzysimy dziekowali / y dla
tego pánu sie prawdziwemu y krolowi klámamy. Rzekł Säturminus :
Mysimy też ludzie przebrani / y stan náš iest wysoki : á iednak przysięgamy ná
Anyolá nášego Cesarzá y zá zdrowie iego prosim. Coscie y wy czynić mieli.
Speratus odpowie : Ja Anyolá Cesarzá swiatá nie znam / ale sluże niebie-
skiemu Bogu memu / którego żaden człowiek nie widział / ani widzieć może.
Jam nie nikomu nie ukradł / zá swe pieniadze kupuie / pobor dáie bo Cesarze
znam zá pány moje : ale sie klámam pánu memu Krolowi náđ krolmi / y
wszytkich narodow pánu. Tedy ie kázal wiesć do ciemnice / á názáintrz przed
sobą ie stawić. Rzásiadłszy swoy Trybunał / rzekł do niewiast onych : Uczy-
cie krolá nášego / á bogom ofiaruycie. Odpowie Donatá : Czćimy Cesarzá
iáko Cesarzá : ale czesć y modlitwe nášemu Bogu ofiarujemy. A Westiná
rzekła : Jam iest Chrześcianką. y Secunda powiedzié : Wierze w Bogá
mezo y w

mezo y w nim chce być. Bogom twoim służyć nie będziem ani sie im kłaniać.

Potym do mezożyzn onych rzekł sedzia: A trwacie w tym żeście Chrześciance? Rzekli: trwamy y sachmy Chrześciance. Rzekł sedzia: y niechciecie być wolni y wypuszczeni? Odpowie Speratus: w sprawiedliwej sprawie odpuszczenia nie maś/ czyn co chcesz. My z weselem za CHRISTVSA vmieramy. Spytał sedzia: Co za księgi macie/ ktore kłaniaiac sie czytacie? Speratus odpowie: Cztery Ewangelie P. našego IESVSA CHRISTVSA/ y listy s. Pawła/ y inne z Boga nadchnione piśmá. Rzekł Săturninus: Dacie wam trzy dni na rozmyśl y vpamiętanie. A Speratus powie: Chrześcianin jestem y ci co zemna: wiary Pána našego IESV CHRISTA nie odstapim/ czyn co chcesz. A Săturninus ie na śmierć skazniac/ syie ich poucinac rozkazał. A oni rzekli: Deo gratias: chwała Bogu. A pościniáni s. CHRISTVSOVI dośkonali meczennicy y meczenniczki 17. dnia Lipca/ y modla sie za námi do Pána našego IESV CHRISTA/ ktoremu czesć y chwała z Oycem/ y z Duchem s. na wieki wieków/ Amen. Poty to stare dzieiow meczennych piśmo. Z ktorego y dawna náuka o przyczynie za námi świętych vmártych poznac.

Ten był pierwszy Săturninus/ mowi Tertullianus/ ktory w Afryce ná Chrześciane miecz podniósł/ a zaraz ślepota od P. Boga skarány iest/ y potop wielki P. Bog ná one ludzic przepuścił.

Tego roku Severus Părthy zwoiował/ za pomocą Abagára krola Odrońského. O ktorym mowia/ iż był Chrześcianinem/ y potomkiem onego Abagára/ ktorego w Edeśie Thadens Apostol do wiary CHRISTVSOVI przywiódł.

Rok P. 203. Vičtorá 10. Sewerá 9.

W Săturninie w Africe y Cărtháginie/ nástąpił ná stárostwo Scápulá nieiáti/ ktory táže bázro wciśkał y gubil Chrześciane. Do ktorego Tertullianus vpominanie nápisal/ przestrzegáiac go y stráśiac gniewem y karaniem Bozym/ áby niewinney krwie nie rozlewał. Gdzie nawiecey one potwarz zbúia/ iákoby Chrześciane pánow swoich nie czcili/ ábo pánowaniu ich niesprzyáli. Wkazuje mn niektore euda y przestráchy od Boga/ ktoremi sie ná swiat dla tákiey niesprawiedliwosći przegraza: iáko powódz roku przeslego/ y o gnie ktore w nocy widziáno ná murách Cărtháginy/ y pioruny niezwyčajne/ y zácimienie słońca ná ziezdie Vtyceńskim/ ktore nádb bieg y zwyczaj swoy bylo. wśát/ práwi/ macie Astrologi. Przywodzi mu y niektore przykłady/ iáko P. Bog stárosty/ ktorzy Chrześciansta krew rozlewáli/ pokaral. Jáko Săturninus ślepym zosťal/ Hermianus w Căppadociey od robakow rośtooczony iest. y Căpellá w Bizáncium zăwołac musiał: Weselcie sie Chrześciane. á drudz y ná sadzie Bozym wielkiego karania nie wyda. A innymi mocnymi y mądrymi słowy od onego okrucieństwa/ tego Scápule odrazal/ zăkuiac krowie bráciey swojej niewinney.

Tego też roku Vičtor Papież vmeczony iest. siedziál ná dšiesiaty rok. Nástąpił ná tego miejsce Zepherinus Rzymiáнин syn Abundiufá. Pod tymże časem Symmachus/ Żyd Sămáritá/ przetłumáczył Piśmo s. ná Grecki ięzyk/ nie słowo od s. b. ále sámó rozumienie. To też przetłumáczenie Origenes w swoich Ewáplách polozył. Było to trzecie przetłózenie po Aquili y Theodocionie.

Rok Páński

2.

Świętych młyná
nie y modlitwá.

3.

Ad Scapulam ca: 3.

4.

Herodianus lib: 3.

I.

Scápulá okrutnik
ná Chrześciane.
Ad Scapulam.

2.

Okrutnicy kará
ni od P. Boga.

2.

Vičtor Papież v
meczony.
Liber Pont.

3.

Simmachus prze
tłózył piśmo s.
Hieron: in Ierem:
cap: 32.

Rok Pański 204. Zepheriną 2. Sewerą 10.

1.

Srogie prześladowanie Chrześcian pod Sewerem.
Spartian: in Seuer.
Oros: lib: 7. cap: 17.
Euseb: in Chronic.
Philip starostą Alexandryjski Chrześcianin.
Egyptczanie iacyfa.
Tacit: lib: 17.

2.

Philip oćiec Eugeniey meczennik
Euseb: lib: 6. cap: 2.

Metaphra: 25. Decembris.
Rom: martyr.

3.

Oćiec Origenesa meczennik.
Euseb: lib: 6. cap: 2. 3.
Origenes młody do meczenstwa ochotny.

Clemens Alexand.
Strom: lib: 4.

4.

Vipinu.

I.

Origenes nauce poczał.

Euseb: lib: 6. cap: 3. 4.
Wizniom służył Origenes.
Palladius in Lausica cap: 31. de Orig.

Sewerus w Syriey będąc okrutny wyrok na Chrześciany wydał aby wszędzie prześladowani byli. Także y Żydom obżezania zaczął. Sroga to była y bärzo ciężka na Chrześciany porażka / która Orosius pisał zowie: tak iż mniemali wierni niektorzy / że koniec świata nadchodzi / y Antichrist sie już pokazać miał. Do tego gniewu na Chrześciany / Sewerą przywiobło po części nawrocenie dżit. Do ono starostwo było y Cesarzow w wielkiej cenie / y nie zlecali go iedno bärzo wiernym / iż przedki Rzymstkiemu państwu wśystkiemu niedny / w którym ziemia rodząyna / iako napisał Tacitus / a ludzie w zabobonach y rostkosach niezgodni / ktorzy praw nie chowaią y rzadzić sie wrzędem nie dają. do nowin ochotni / a w nieścietku do rozruchow y nieposłuszeństwa porywczy.

Był ten Philip oćiec oney s. panny Eugeniey meczenniczki / człowiek święty y cnot pelyn. Do którego srogi list Sewerus pisał / wpoiminając go aby sie do czi bogow wrocił / mając za to / po ich nie czi / iż mu wiernym być nie mogł / grożąc mu wtrata wrzędu. A iż sie bał Sewerus aby tam z iego złożeniem rozruch iaki nie powstał: sam sie do Alexandriej wybrał. A przed sobą posłał Terenciusa Letą / aby go z wrzędu złożył / y zabił. Philip odpisawszy Cesarzowi y statek swoy przy Bogu prawym oznaymował / dom śmierci czekał y na nie sie gotował / y dobra swoje w bogim rozdawał. A Terencius nie iawnie przeciw iemu nie postępował / dom go tajemnie zabić rozkazał / y wrzeczy o tym niewiedząc / one żołnierze do więzienia dał. Zonę iego Claudia z corką Eugenią y innymi dziećmi do Rzymu zaiachala.

W Alexandriej wiele pobit Chrześcianstwa Sewerus. Aliedzy nim był Leonides oćiec Origenesa. Miał w ten czas Origenes lat 17. y pragnął z oycem vmieczonym być dla CHRISTVSA, y list do niego posilając go y cieścąc / do ciennice napisał. Młaktą to bacząc strzegła go / aby do oycy nie pobieżał y tam poimany nie był: y zamykając drzwi y farty iego krył / gorąca do meczenstwa cheć iego hamowała. Był iuz Origenes w Pisinie s. bärz dary Boże: y gdy spał / pierśi iego odkrywając iako mieszkanie Duchą s. ciałował. W ten czas Clemens Biskup Alexandryjski y od poganskich iezykow / y potwarzy / pismem wczonym sławy y niewinności Chrześcianskiej bronił. Osobny do Rzymu list napisał Sewerus y wyrok swoy do Urbana starosty / aby sie Chrześcianom schadzać nie dopuścił / a one karał iako nieposłusne.

Rok P. 205. Zepher: 3. Sewerą II.

Origenes mając lat ośmnaście / gdy mistrzowie iego y inni wczenni wchodząc śmierci z Alexandriej wstepowali: on na ich miejsce do nauce y skot Chrześcianstich nastąpił. A z sława wielką swoią y pożytkiem kościola Bożego / skoty one rzadził y wiele ludu dżizacznych y wczonych do CHRISTVSA obrócił. Miedzy nimi Plutarchą / Sereną / Heraklidesą / Hereną / y inne. Ktorzy wśyscy dla CHRISTVSA zdrowie swoje na meczenstwie ofiarowali / którym on służyć y w więzieniu ich posilając / często do niebezpieczności swej wpadał / mogł go tylko Bożka bronić. Sam też drugdy wchodził / y od iedney panny imieniem Juliany dwie lecie / ktorzych go na śmierć skutano / tajemnie przechowywał.

był

był w Cesarstwie. Wiele bardo ludzi przedziwna nauka y wymowa y goracość ducha do wiary przywiódł: nietylko pospolicznych / ale y zacnych.

Jego uczennicą była y ona Potamiana panna / ktora meki wielkie dla wiary s. wycierpiała / kátowi swemu Bazyliadowi ktory ja sćinał / żywot wieczny wprosić obiecała / za to iż iey od ludzi śalenie na nie burzacych sie bronil. A po iey śmierci Bafilides widział przez sen / a ona panna wieniec mu na głowe kładzie / y zaraz bieżał / y Chrześcianinem sie być wyznał / y mecensta korone odmógł.

Była w ten czas różnica między Chrześciany / około wcięcia y krycia sie od przesławdomkow. Tertullianus bardo bronil wcięcia / idac za Montanistami / ktorzy sie y wdawać w nie radzili y rozkazowali. A Gnosticy oni / o ktorzych sie dosyć mowilo / nietylko wcięcia ale y przec sie wsty Bogá radzili / mowiac: Dosyć że on za nas umarł: nie pragnie on śmierci naszej. Alez Kacholicy / y tego wieku Clemens Alexandryjski / y Piotr Alexandryjski Biskupi / y Origenes / szkodkiem sli; wdawać sie w męczeństwo nie radzili / y gdy mogło być wcięcia y kryć sie dopuszczali: niewiedzac o wolej Bożej / iestli do tego wzywa / a dar im męczeński da. ale gdyby Boża wola zrozumiała / a inaczej być nie mogło: aby meżnie cierpieli y umierali. Godziło sie dugdy y pieniedzi wykupić od męczeństwa / dobrym obyczajem bez żadnego w vsćiech grzechu y zaprzeczenia sie inuemu CHRISTVSOWEGO, iako iest u Piotra Alexandryjskiego o pokucie w Kanonach. Czego y z Dzieiow Apostolskich dowodzi / gdy sie JASON y inni uczniowie Apostolscy pieniedzi od niepokoi wykupili / co tam zowia satisfactia.

W Mauritanii w mieście Tuburbi / zacne męczeństwo dwu białych głow / Perpetui y Felicitati y innych przy nich. Dzieie męczeństwa ich pogineli / ale potrośe narażać sie u Tertulliana / y s. Augustina. Wspomina Tertullianus / iż Perpetua przemocna męczenniczka dnia ktorego cierpieć miała / widziała w Raim towarzysze ktorzy z nią cierpieli. Bo mierz Kaysti nikomu nie wstepnie / iedno tym ktorzy w CHRISTVSIE schodza / o czym nieco naktual Augustin s. Widziała Perpetua w obławieniu drabine zło / ta aż do nieba podniesiona / około ktorej były z obu stron miecze y żelaza ostre / tak ciaska / iż tylo ieden y to maly po niej iść mogł. Pod nią był smok / ktory wszytkie strąsł od oney drabiny. y wyrzala Sacyra iednego z towarzysow swoich / a on wzgore po niej wstepnie / y drugich towarzysow za soba wzywa / aby wstepowali a smoka sie nie bali. Co wstyskawszy / wszyscy męczennicy bardo sie wweselili. Z tych Dzieiow tenże s. Augustin powiada / iż Perpetua Dinocrata brata swego siedmoletne pachole po śmierci iego / od meki modlitwa wybawiła / iż był szesćciem wiecznym darowany. O niej tenże mowi: Jako wiele dzieci rodzicom przeszkadzaly / aby dla CHRISTUSA nie umierali / iako czytamy w mece s. Perpetui. Ale lzy y strumieniem ciekace / iako goracość miłości zagasić mogły: To iest dzieci iey / synowie y corki / płakaly nad nią / aby ich sierotami nie zostawiała: ale miłość iey y chęć dla CHRISTUSA umierania / przemoc sie nie dala.

Cierpiąca z nią y Felicitas niewiasta brzemienna / y mezczyzny / Rewocatus / Sacyrus / Saturninus / Secundulus / ten ostatni umarł w wiezieniu / a trzech bestiom do pożarcia rzucono. Cierpieli 7. dnia Marca. o ich świecie mowi Augustin: Swiecilisny dzień Perpetui y Felicitaty. Ale gdyż tam y meżowie z nimi cierpieli / czemu tylo niewiasty mianujemy? Bo ptec słabsza / albo im była rowna / albo ich mestwo zwycięzyla. Jedną z nich była brzemienna Felicitas / a druga w pierśi dzieciatko miała / Perpetua: Ale tak dlugo ta Perpetua karmila / aż sama pokarm wieczny od swego pasterza wzięła / ktorego stodość kazala iey synaczka wzgardzić / y oycą iego (to iest

2.

Potamiana.
Palladius ut supra.

3.

Różnica o wcięcia
niu od męczeń-
stwa.
Tertul: in Scorpi-
co cap: 5.
Clem: Strom: li: 4.
Orig: in Ioan: Pe-
tri Alex: can: 12.

Wykupowanie od
męczeństwa.

Can: 12.

Acto: 17.

4.

Perpetua y Feli-
citas.
Tert: lib: de anima
cap: 55.
Aug: de anima lib:
4. cap: 18.

Lib: de anima 1.
cap: 10. & lib: 3.
cap: 9.

Aug: in Psalm: 47.

5.

Felicitas.

De tempore Bar-
baro. cap: 5.

6.

Beda Martyrolog:
1. Martij.1. de pręgnanti-
bus.

7.

Felicitas.

De prescriptione
Vandalica.

8.

Męczenników po
wszystkich stro-
nach wiele.

9.

Ireneus Biskup
męczennik.
In Martyrol.Euseb: lib: 5. ca: 25.
Hieron: de Script.

meżá swego) porzucić/ swiata nie żążyć/ á dla CHRISTVSA zdrowie po-
łożyć.] Poty s. Augustyn.

Beda y Abo pisa o Perpetui/ iz iey to dal P. Bog/ aby na widokach
czekając dzikiey krowy/ ktora ia zabila/ sama od siebie odesla/ aby wderze-
nia oney bestiey nie poczulá. A Felicitas gdy byla w wiezieniu/ á na iey ro-
dzenie czekano/ towarzyse iey męczennicy wprosilí to/ w Pána Boga/ aby
osmego miesiaca rodzay wypuscila/ aby z nimi zaraz korone męczensta od-
niosla.] Bylo to prawo w Pogan/ aby bżemienney bialejgłowy nie traco-
no ázby powila.

A w starych lekeyach koscíelnych to sie písanie nájdnie: Dzień przedtym
niż Felicitate ná śmierć wiadziono/ ona rodzay bolelac wolala. Co wsta-
stawy pisarz sadu onego Poganstkiego/ smial sie z niey mowiac: Jako iu-
tro rada vmrzysz/ ktora rodzay taka niecierpliwosc pokazujesz: A ona rze-
kla: Place naturze ábo przyrodzeniu moca sama przyrodzona/ iey boleści:
ale meki ktore mi niezbożni zádawac beda/ láska Boza we mnie zwyciezí.
Názaiutrz po vlicach obnazone ze smota ná śmierć do Theatrum ábo ná
widoki prowadzono. Perpetua krowie porzucono/ ktora acz mocno w nie
wderzyla/ ale ona od siebie odesla bedac/ nie nie czula. Puszczone lwa/ y
pierwey Satyra potym Perpetua zabil. Zas Felicitate z Rewokatem bra-
tem wywiadziono/ y od Lamparta zabici sa. A Saturninus y Secundulus
nic od bestiy za wola Boza nie vcierpieli/ y do wiezenia wroceni sa/ w kto-
rym Secundulus vmarl/ á Saturninus sciety iest.] Ciála Perpetui y Fe-
licitaty mowi Wiktor do Barthaginy do przednieg koscíola przeniesione sa.

Po innych tez stronach y krolestwach wiele y bez liczby męczenników
Chrystusowych poleglo. Pisma o nich poginely/ trocha zostalo w Martyro-
logiach naszym y w Menologiach Greckich. W Galliey w powiecie Winda-
rienskim Andeolus subdiakon vcierpiat/ ktorego byl s. Policarpus ze wscho-
dnych kraíow poslat na opowiadanie slowa Bozego. Ten za Sewerą tymi
rogatemi bity byl/ y potym mu glowe ná cztery czesci ná krzyz mieczem dze-
wiánym roscieto.

Tegoż czasu Ireneus on wielki Biskup Lugduński zamordowany iest.
O ktorym to sie tylo nájdnie písanie: Za Sewerą z rozkazania tegoż Cesa-
rza obroczyli żołnierze miasto Lugdun/ y wszystkie w nim nalezione Chrze-
ściany pobili. szukali pastersza ich pilnie Ireneusa/ y dostawszy go/ wielkimi
mekami zabili: ktorego Zachariasz kaplan pogrzebl. Pisal wiele ksiag/ kto-
re wylicza Eusebius y Hieronym s. ale same tylo przeciw heretykom piecio-
ro ksiag zostalo. Znac w nich szczerosc nauki Apostolskiej/ ktora od Poli-
carpa á Policarpus od Jana Ewangelisty wyczerpnal.

Rok P. 206. Zeph: 4. Sewerą 12.

I.
Plautianá okru-
tniká koniec.
Dio in Severo.

W okrutnik y rozlewca krwi niewinney Chrześcianstkiej/ Plau-
tianus starosta Rzymstki/ wziat strasliwy y wszystkie swiatu
dziny koniec. W takiey lasce byl w Cesarza/ iz mowiono: ry-
chleyby niebo wpadlo/ á mizliby skode iaka od Sewerą miał miec
Plautianus. Takie iego szczescie bylo/ iz byl bogatszy nizli sam
Sewerus z swymi dwiema synami. Tak rozkazowaly czynil co chcial/ iz sie
o zadna rzecz Sewerą nie pytal/ y wiecey sie go wysyscy bali. Wia to przy-
szedl/ iz go nie bez dozwolema Sewerą syn Sewerow Antoninus ábo Bas-
sianus/ ktory iego corkę miał za zone/ oycá ziec zabil/ y ciálo iego z palacu
zrzucic kazal. Dobrá wszystkie pobrano/ y syná iego Plautá y corkę Plautile
do Liparny wyspu wygnal/ y tam ie dlugo nedza trapióne/ pobic Sewerusa
rozkazal.

rozkazał. Był Plautianus także z Afryki iako y Severus/ w bogiego domu. Bogacił się z tych które na śmierć potępiał. To jest z Chrześcian nawiecy. Był tak srog i pyśny/ iż y pátzyc ludzom na sie nie dał. gdy wychodził/ wołał przed nim wożny: Nie przystępujcie/ á w ziemie pátzcie.

Herodianus lib: 3.

Rok P. 207. Zeph: 5. Sewerá 13.

Wo zabitym Plautianie / gdy troche przesładowanie Chrześcian wzięło / á Zepherinus Papież wolniejszy był / Nátalius nieiały wczony y dobry Chrześcianin w Rzymie / który był na mekách **CHRISTVSA** wyznał / od nieiaćkich kupcom bogatych / sekty Theodora heretyka / którego był Wiktor Papież wyklął / pieniedziemi niały / do ich kácerstwa przysłał / y Biskupem w nich był / y wiele ludzi zarażał. Na tego P. Bog z miłosierdzia swego weyjrzał / y dawał mu w pámieć / y myśli / y widzenia zbawienne / áby sie do prawdy Kátholickiey wroczył. On długo sie z wpoem swoim y wstydem / y z onym zyskiem który miał / z pieniedzy biedzac / náwrocenie swoje odwołał. Aż go P. Bog Anyo-
lom wybić y wbiezować przez cała noc rozkazał. Z onemi już ranami y sino-
ściami pobieżał do Zepheriną Papieża / prosił y do nog jego wpadał / y
iego sie także kśieży y innym wiernym wpołkazał / we włościennicy y popio-
tem posypány / prosił / áby do pokuty przyiety był. Wierni Boży pátzac
nań y na one rany iego które wkażował / plákali z nim. A iednak ledwie do
spoleczności kóścielney przyiety był. Poty ten Pisarz. Z czego zrozumieć
sie może / iaka jest łaska y miłosierdzie Pána nášego / który meczennikowi y
świádkowi swemu zginąć w wydzieleniu sie od kóścioła nie dopuścił. A iá-
ko z trudnością wielką kóściół kácermistrze przyjmie / státek ich który w
nich bázro rzadki bywa / doznanáiac / y nié ich okrom Papieża rozgrzeszác
y do iedności kóścielney przypuszczác na on czas nie mogli.

1.
Nátalius iako się
od heretyctwa
náwrocil.
Euseb: lib: 5. cap: 27.

Dziwne náwro-
cenie.Kácermistrze z
trudnością kó-
ściół przyjmie.

2.
Heretycy fałso-
wáli Pismo s.
Vt supra.

Tenże Eusebius / który to z inych stárych kśiag wypisał / żáluie sie bázro
na heretyki Theodociany / y ine / iż przepisyuá Pismo s. ono fałsuia / y ná
swoie kácerstwa náchylaia. Co / prawi / złośliwie czynia. Bo iesli nie wierza-
iż Pismo s. z Duchá s. náchnienia podane jest: toć sa Poganie y niewier-
ni. á iesli wierza á popráwia / ábo ráczey psuia: toć sie medrsemu nádu-
chá s. czynia. Co nic inego nie jest / iedno z opetania sátnskiego fałenstwo.

Rok P. 208. Zepher: 6. Sewerá 14.

Rigenes z nierostropności młodych lat / z goracey do czystości cho-
wania checi / źle rozumieiac Páńskie słowa / dla kólestwa Bożego
trzebieńcem sie sam wczynił. co táiac / zátáic nie mogli. Bo sie y Bi-
skup Alexandrijski Demetrius tego nań dowiedział / y ciepył go / y kochał sie
w onym / ácz błednym nábozeństwem iego. y ozdrowiały / zaráz one trudne
kśięgi Pienia Salámonowego wykládać sie wáżył / których mu sie tak mło-
demu y dotykać nie godziło. Z czego sam potym żálował / y inych przestrzegal /
áby bez wielkiego przygotowania / Pisma s. wykládać nie smieli. Znáć iż był
wysokiego o sobie rozumienia / dla którego wpáść miał.

1.
Origenes wczynił
się rzesáńcem.
Euseb: lib: 6. cap: 7.
Cantica Cantico-
rum.
Młodym Pismo s.
nie ma się dopu-
ścić.
Hier: praef: in Ab-
dian.

Rok Páński 211. Zepheriną 9. Sewerá 17.

Sewerus do Británniey zaiáchal / y tárn woynę wiodac / murem dłu-
gim od morza do morza páństwo Rzymskie od nieposłusnych dzi-
kich ludzi oddzielił y obronił.

1.
Mur długi w An-
gliey.
Dio in Seuero.

2.

Minucius.

Scewolá y Regu-
lus y Pogan.Kościoły Chrze-
ściánskie iákiená
on czas.

Był wieku tego wielce godny y mymowny orator Minucius / który na obronę Chrześcijaństwa piękne księgi / które się tego naszego wieku nalaży napisał. Gdy o męczennikach mówi / wola na Pogan: Wy / prawi / swoje Sceptwole y Reguluse wyście / iáko meki dla Rzeczypospolitey znosili: á my wam niewiaſtki y dzieci wkázujem / których wſyskimi wáſymi kátorwniami zwyciężyć nie możecie / którzy się cierpliwoscia od Boga nádhcniona z was śmieia. Nie rozumiecie niedznicy / iż żadnego nie máſi / któryby chciał bez przyczyny cierpieć / ábo bez Boga meki takie wytrwać mogł. Wſpomina w tychże księgach / iż Chrześcijanie kościołow ná on czas nie mieli. Co się rozumie o básiłikách / y iáwnych á wſpániałych budowaniach / których Chrześcijanie dla zázdroſci / y iádu ná ſie Pogańſkiego / ná on czas nie mieli: ále domy y gospody zázryte / ná ſłużbę Boga / y niſkie mieſcá do oſiáry y modlitwy zázwdy mieli. Aż á Conſtántyna poczeł / bogáte / wielkie / y wſpániałe kościoły budować.

Rok P. 213. Zepher: 11. Cáracálle 1.

1.

Sewerus / karány
o krew Chrześci-
áńſka.
Dio in Seueró.
Syn go zábić
chciał.
Smierć Sewerá.Cáracálle ſłóſci.
Herodianu.Ewodus z ſona
Chrześciánka.
Spartianus in Ca-
racalla.
Synaczek Ewo-
dow.

Sewerus wziął áá krew Chrześcijaństwa pomſcie znáczno od P. Boga. Syn iego Antoninus / ábo Báſſianus / którego Cáracállá zwano / w diódze gdy wyſtko miało / z tyłu oycá zábić chciał: áſ ſie wólaniem ná ſie żołnierzow / którzy to widzieli / przeſtráſy / czym wiedząc óciec / ſánym go tylo ſukaniem ſkará. á ſam ſmuſkiem zięty / wiecey niſzi niemoca / widząc iż y brátá ſwego Getę / ten zly ſyn zábić miał / w márl / w Eboraku w Brytánii. Krolował lat 17. mieſiecy 8. żył 65. mieſiecy 9. Wſtapili ná páńſtwo dwá brátia rodzeni / ſynowie iego. ten to Cáracállá y Getę. Cáracállá dlugo ſmierci oycowſkiej czekáiac / y oycá zábić chcac / gdy ſie páńſtwo doczełá: poczeł wiele ludzi ſwoich zábić. áſ y lekárze oycá ſwego / iż go nie otruli / gdy on rozkázował / y ſlugi którzy go wychowali / á iemu zгоды z brátem pomagáli / pomordowáli.

Miedzy nimi był Ewodus / który miał ſone Chrześciánke / która Cáracállé karmila / ſynaczká ſwego przy nim máiac. Gdy Cáracállá miał ſiedm lat / igraiac z onym tákże máłym ſynem Ewodowym / o wierze Chrześciánſkiej / która Spartianus Żydowſka żowie / wedle zwyczáiu ná on czas / zárem z nim mówił / y do niey go námaráiał. Co óciec Ewodus y Sewerus Cęſarz wſlyſhawſzy / dziecie ono bárze wbić kázáli / o co ſie Cáracállá gniewał / dlugo ná oycá ſwego / y ná Ewodá / y ná one co go bili pátrzyć niechciał / y dla tego podobno P. Bog Ewodá pokáráł / iż o ták áwiete ſłowá / wbić ſwego ſynaczká kázál.

2.

Spartian: vt ſupra.

Zázył był Cáracállá mleká Chrześciánſkiego / y wychowánia dobrego / oney niewiaſtky. Bó piſe tenże / iż z młodu był dźiwnie dobry / y ſkromny / y wſyskim miły. Ná ludzká krew / która ná widokách rozlewano / pátrzyć nie mogł / y wſytkiej dobroci znáti po ſobie dawał. Lec z iáko ſie podrozwoſy / odmienił / y to co ſie rzekło / y co ſie piſáć bedzie / pokáznie.

3.

Policzenie wmar-
łych miedzy Bogi
Pogańskie / ſmie-
chu godne.
Herodianus lib. 4.

Ciáło Sewerá ſynowie z Brytánii do Rzymu wiezli / y táń go Se-
nat miedzy bogi / ceremoniami Pogańſkimi śmiechu godnymi / poſwiecił.
Dotkne troche tych obrzedow niewiernego Pogańſtwá / które wypiſnie
Herodianus / którym bogi ſobie z ludzi czynili / á práwemu Bogu ſłużyć
niechcieli. Pogrzebſy koſtownie ciáło / kłáda obraz wmarłego ná loſu z ſto-
niowej koſci / przykryte drogiemi ſátami. W onego loſá w páłacu wielkim
po lewey ſtronie / przednieyſzy pánowie wſyſcy w czerni / á po práwey bia-
ległowy w białych proſtych ſátách ſiedza / iáko by záłowáli y plákáli. Co czyni
przez ſiedm dni. á w tym lekárze przychozda / y o złym zdrowiu opowia-
dá.

daia. A gdy iuż o śmierci iego powiedział: leże ono z obrazem co nazacniey-
sy ludzie y Senatorowie/ niośa na stary rynek/ gdzie wrzedy Pánowie z sie-
bie składaia. Tam po iedney stronie dziatki co napierwszych domow/ á po
drugiej białogłowy co nazacnieysze/ lánienty y pieśni smutne z żałostí
spiewaia.

A potym niośa ono leże z obrazem na pole Márcyusa/ gdzie stáwia
namiot czworogránisty wysoki/ z drzewa suchego/ trzaskami do lánego o-
gnia nápełniony/ á po wierzchu złotemi oponami/ y malowaniem pięknym
ozdobiony. Do ktorego bázro wiele drogich y wonnych olejkw/ kádził
siol/ nákládaia. y tam ono leże wnośa/ y okolo namiotu onego/ iezdni pie-
śnie vbiáni/ biegáia porządkiem/ z liczbą skládna/ ktorzy osoby na sobie wśy-
tkich pánow y káizát Rzymskich pokázua y wyrażaia. A zá tym ten co ná
pánstwo po onym vmárlým wstepaie/ pochodnia bierze/ y on namiot zápa-
la/ y ini pánowie ogień mieca/ y wnet sie wśystek z onemi tłustemi olejkami
zápala. A w tym przedko orlá z wierzchu nawyższego namiotku wypuszczáia/
ktory duse páná vmárlého do niebá nieśie. y tak go iuż zá Bogá chwala.]
Poty Herodianus.

4.

Rok Páński 214. Zepheriná 12. Caracalle 2.

CAracalla/ (tak tego Antoninázvano/ od sukniey/ iz takie suknie
ludziom/ przyiażni ich chwytaie/ rozdawał) bratá swego Gete
na lonie matki iegó Juliey zabić rozkázal/ y tych ktorzy mu sprzy-
iały/ y ktorzy miałowac imie iego śmieli. było zabitych do 20.
tysięcy. Potym y Senatory ktorzy oycu iego sprzyiały/ y między nimi onego
práwnego á sławnego Pápiniana/ ktory ná Chrześcianiá práwa niespráwie-
dliwe dawał/ o to iz swoia ná to złożona wymowa y oracya wychwalać iego
zbrodni y zabijania niechciał: zabić kázal. Ná widokách iz ktos iego woźni-
cy przymowił/ wśyttkie ludzie bez wważenia zabijac żołnierzom rozkázal.
Cztery Vestales ábo mniszki pánný Poganśkie/ iedne sam zgwałciwszy/ żywo
zagrzesić kázal. Tak sie P. Bog mścił nád onemi Rzymiańy/ co woláli ná
Chrześcianiá/ áby ie zabijano/ y do lwow miotano. A Chrześcianom w ten
čas wielki potoy dał/ iáko było w Egipteie.

I.
Morderstwo Ca-
racalle.
Dio in eodem.

Pápinianus prá-
wnik zabity.
Dio & Spartia: in
Caracalla.

Rok Páński 215. Zepheriná 13. Caracalle 3.

GDy pokoju pięknego záżywał kóściol Boży/ Zepherinus Papież w
czynił gadanie ábo dysputacya z heretyki Montanistami/ ktorych
bromil ná on czas bázro znáczny Tertullianus. Z strony heretykow
był Proclus ktorego Tertullian sławi/ á z strony Kátholikow mowił Gáius/
człowiek ná on czas w kóściele Bożym wielce vczony y żywota świętego.
Przegrał Proclus/ y bázro sie Kátholicy vmocnili/ gdy y te swoje z nim vtar-
czył nápisat Gáius/ ktora czytał Eusebius/ iáko sam piśe. Zá czym po wśy-
tkich krolestwach Synody Biskupi czynili/ y onego chytrego parákletá
Montanowego y Catáfrigow potepili. Jáko go iuż byli y Papieże wytkleli/
y Zepherinus tego Procla y Tertulliana wytklał.

I.
Dysputacya z he-
retyki Montani-
sty.
Proclus y Gáius
stoczyli z sobą.

Lib: 6. cap: 14.

Tertul: de Ieiun.

Rok P. 216. Zepheriná 14. Caracalle 4.

Bisał Tertullianus przeciwo powtorzonemu małženstwu/ ktore-
go kóściol nie gáni. Przyganiał Kátholikom/ iz nieczyste cudzo-
ložniki y porobniki pokutniace przymowáli y rozgrzeszáli. y
śmiete sie z Papieżá/ ktory taki tytuł miał: Biskup nawyższy. Bi-
skup Biskupow mowi: Já y cudzołóstwo y porobstwo tym/ kto-

I.
Błedy Tertullia-
ná.
Tytuł Papieski,
Biskup. Biskupow.
De Monoga.
De Pudicitia

Lib: de penitentia.
Nauka z pycha
škodliwa.
Apolog: aduersus
Rufinum & de
Script.

2.

Malowanie w ko-
ściele.

Lib: de pudicitia.

August: de haesib:
cap: 86.

Contra haeses
cap: 24.

O Tertulliane y
Origenesie.

Pycha w wielkich
rozumach co v-
mie.

rzy czynia pokute/ odpuszczam.] A ten iego śmiech pokazuje/ iaka była wia-
dza y zwierzchnosc Papiezow na on czas. Tak byl zaslepiony on wielkiej
nauki czlowiek/ iz y Ewangeliy y slow Panskich nie pomniat. Wierza dnie
ce y Publikani wprzeda was do krolestwa Bozego. Zapomniat y tego co
sam o pokucie pisal y stworzyl wrota Nowacyanom/ ktorzy raz wpadlych w
grzech/ rozgrzeszac y przyjmowac niechcieli. Byla wielka nauka/ ale wielka y
wporna pycha. S. Cyprian rad go mistrzem zwal/ y gdy księgi iego bral
chcial mowic: Poday mi mistrza. Jako s. Jeronym o nim powiada. a sam
mowi: Chwale Tertullianow dowcip/ ale kacerstwa potepiam.

Z pisania iego pokazuje sie/ iz na on czas malowano albo wybijano na
cielichach kościelnych P. I E S V S A owce na ramieniu niosacego. Stad sie da-
ie znac/ iz starodawne bylo w kościele malowanie. Księgi iego Gelasius
Papiez miedzy podeyszczane polozyl/ ale ich czytac nie zakazal. Jako vmart-
niewieny. Augustyn s. wspomina heretyki Tertullianisty/ y powiada iz Ter-
tullianus od Cacafrigow odstal/ a swoje byl sekcezacal. Zaluie wyszyet ko-
ściol takiego czlowieka/ iako mowi Vincentius Lyrinensis. Jako miedzy
Greki pierwszym w pisaniu y nauce byl Origenes: tak miedzy Lacinmi
Tertullianus/ nad ktorego w naukach Bostich y ludzkich/ zadon biegleyszy
nie byl. wyszyetkie nauki/ wyszyetkie historye vmiat. Rozum taki/ iz wyszyetkie prze-
nika a do siebie ciagnie. Co slowo to nauka/ ile rozumienia tyle wygrania.
Lecz obadwa pokazuia co vmie pycha w wielkich rozumach y dowcipach:
co bzo wielka nauka/ bez pokory y milosci/ a iako do wpadku pedzi. y byla to
wielka pokusa w kościele Bozym/ gdy na wpadek tych dwu tak wczonych y
wielkich osob wierni patrzyli.

Rok P. 217. Zeph: 15. Cáracalle 5.

1.

Heretycki chrzest
Agrippinus ganic
poczal.

De Baptif: contra
Donatistas lib: 7.
cap: 8. 9.

2.

De Baptismo
cap: 14.

Heretycy innego
Boga y Christusá
máia.

Zwyczajem ko-
ścielnym sle gár-
dzić.

Agrippinus Biskup Carthaginiński brzydząc się heretyki/ a wiedząc
iz wyszyetko w grzechu y przeklectwie nabozenstwo swoje sprawnie
ia: rozumial iz y chrzest v nich wziety/ nie nie wazyl/ y tego kto-
ry od nich do kościola s. przystawal/ znouu bylo chrzcić potrze-
ba. A ogladaiac sie na stary zwyczaj kościelny/ iz takich nigdy znouu nie
chrzczono: na vmocnienie niniemania swego/ zezwal Biskupy Afrykanski
z nimi postanowil aby v heretykow ochrzczeni/ prawdziwy chrzest znouu w
kościelie brali. Byla ta zwierzchu wdacna nauka/ y miala wiele mocnych po-
sobie wywodow/ za ktora sie ial y mecennik s. Cyprianus/ tego przodka swego
Agrippina y Synodu Carthaginenkiego wspieraiac. Lecz Papiezowie
z inemi Biskupy/ na zwyczaj stary y Apostolskie podanie patrząc/ temu sie
sprzeciwili/ y ukazowali: ze to nie byla poprawa/ ale skaza prawdy y zwyczaj
iu/ od Apostolow podanego. O czym s. Augustyn seroko/ ktory Cypriana
s. y inne wymawia/ pokli sie prawda iasno nie odkryla/ y kościola wyszyetkie
go rozsadyem nie vmocnila: iz blad on ich kacerstwem zadnym nie byl.

Znac iz tego tez niniemania byl Tertullianus bedac iefcze Kacholikiem
a pisac o Chrzcie/ gdy tak mowi: Heretycy nie máia społeczności z nauka na-
sa/ samo ich wyklecie to świadczy. Nie winienem to v nich poznawac/ co
mnie roztazano iest. Bo nie tego Boga máia co my/ ani tego Chrystusa/
ktorego my mamy. y przeto nie ieden Chrzest/ bo nie ten: ktorego gdy porza-
dnie nie máia/ krom wartpienia go nie máia/ y trudno to liczyć/ co sie nie ma/
y nie moga brac/ czego niemają. Iednak niewiemy/ iesli ten blad Agrippinus
wzial od Tertulliana. To wiemy z takiego przykladu: iz zwyczajem kościel-
nym gárdzić niebezpieczno/ choc sie pisinem iasnym nie podpiara. Bo sie
potym pokazalo/ iz zwyczaj on nie byl przeciw pismu: a za wielki blad y ka-
cerstwo

cerstwo osadził to kościół / ktoby chciał chrzest powtarzać / choć od heretyków
wzięty. O czym niżej będzie częsta wzmianka.

Caracalla Cesarz przyjechałszy do Alexandrii / gdy się dowiedział / iż
mu Alexandrii cykowie o zabiciu brata przymawiali: wysłkło miasto krwio-
polat żołnierze na nie rozpustniwszy / którzy iako bestye y lwi niepohamowa-
ni / domy nacierając niezliczone morderstwa czynili. Chrześcijanie nic nie w-
cierpieli. Podobno pomnił na one mamkę swoje Chrześcijankę / ktorej sie
mlekiem karmił / na żonę Ewodego. Żadne miasto wiecy nie pobilo Chrze-
ścian / iako Rzym a ta Alexandria / y dla tego też krew ich rozlewać Pan
Bóg dopuścił.

Rok Pański 218. Zepherin 16. Caracalle 6.

Czego Abagará krola Osroenskiego / ktory z oycem iego przymierze
miał / gdy go iako przyjaciel nawiedzał Caracalla / do więzienia dał y
z krolestwa złupił. Miał swoje stolice krolewstwa w Edessie ten to
Abagarus / y był Chrześcijaninem y świętym. Czego potym ten Caracalla
przyplącił / blisko Edessy zabity.

Już się był na wszystkie czasy Caracalla wdał / ze wszystkiego świata zbier-
niać takie mistrze służby satanickiej / a dowiadując się iako miał żywota swo-
go dokończyć. A tego się iednak dowiedzieć nie mogli / co sam P. Bóg w swej
mocy ma y w swej wiadomości / co go rychło potkało.

Rok Pański 219. Zepherin 17. Makrin 1.

Tego roku Marcianus Rotmistrz z naprawy Makrin / zabił Ca-
racallę / między Edessa y Carras w Mesopotamii. Panował lat
sześć y miesięcy dwa. 37 lat 29. wielki okrutnik y krwie ludzkiej żar-
łot / ktorego Makrinus z bojaźnią od żołnierzy między bogi poczytał / y ko-
ściółmu zbudował y kapłany nadał.

Rok P. 220. Zephe: 18. Heliogabal 1.

Makrinus z synem swym Diadumenianem rok tylko kroluiac / od
żołnierzy nań powstałych zabici sa. Był Makrinus wielki
okrutnik na żołnierze / y o małe przyczyny srodze je męczyć y w wo-
zow wloczyć żywe y umarłe / y do żywych umarłe przywieszować /
aby od ich smrodu umierali / rozkazywał.

Po Makrinie nastąpił Heliogabalus młodzieniec w latach 15. od żoł-
nierzy obrany / o którym rozumiano że był synem Caracalle / a na ten czas
był księdzem albo kapłanem w kościele słońca w Phenicii. A iż słońce w
tym języku Heliogabalem zwano / od niego to imię wziął / mając swoje Anto-
ninus. W Syrii go wybrali żołnierze na państwo / a Senat potwierdził.
Był człowiek barzo rozpustny y wsteczny / y w sprośności wielkiej cielesnej
rownego nie miał. Do Rzymu przyjechałszy bogą swęg Heliogabala wpro-
wadził / wszystkie Rzymskie bogi / ktore Rzymianie z taką czcią chwalili / y tak
ich mocno bronili / y tak im w przygodach dufali / żeżyl y poniżył / a samego
im Heliogabala chwalić kazał. O co się nikt nie sprzeciwił / ani Senat od-
mawiać smiał / choć patrzyli na starych bogów swoich / żeżyl y odmia-
tanie ich. Tym potarani oni / ktorzy prawdziwego Boga przyjąć niechcieli /
iż obcego / opuścili swoje / chwalić poniewolnie musieli.

Miał z sobą w Rzymie ten Heliogabalus swoje ciotkę Mammę / ktora
Alexandra co po nim na państwo wstąpił / wrodziła / y sama Chrześcijanka
była / syna po Chrześcijańsku wychowała. Była to wezennica Origenesa /
ktora

3.
W Alexandrii
morderstwo.
Spartia: & Dio in
Caracalla.

1.
Abagarus krol.
Eusebius in Chro-
nico.

2.

1.
Caracalla zabity.
Spartia: in Carac.

1.
Makrinus Cesarz
zabity.
Spartianus.
Dio in Macrino.

2.
Heliogabalus wy-
brany od żołnie-
rzy.

Bogami Rzymski-
mi wgardził /
swoego im kazał
chwalić.
Lampridius in
Heliog.

3.
Mammę ciotką
Heliogabalusa
mama Alexan-
dra.
Eus: lib: 6. ca: 12. 15.

4.
Ambrosius, nawro-
cony od Orige-
nesa.
Euseb: lib: 6. ca: 13.
Philosophskie ná-
uki.

5.
Origenesowe pi-
sanie iakie.
Euseb: lib: 6. ca: 17.

Hier: in prefat: ad
Galat.

Ambros: lib: 7.
epist: 45.

Pisanie kšąg
prędkie nie dobre

Prou: 13.

ktora Chrześcijańscy historykowie wielce y icy nabożeństwo y pobożność wychwalaia. Za nia do Rzymu przyšedł Origenes za času Zepherina Papie-
żá/ pragnac iako mowi Eusebius/ kościół Rzymski prawie starowieczny
nawiedzić. A tam nie długo zmieszkarosy/ wrocil sie do Alexandrie/ do swej
tam zwykley školy y około duš ludzkich roboty.

Był wiekow tych meiał Ambrosius w Alexandrie/ znaczny/ wczony y
bogaty człowiek/ kacerstwem Valentina wwichlany. Ten sie wdał w gada-
nie y disputacya z Origenesem/ y tak go szczęśliwie przekonał/ iż prawda
światości obiety/ herezya one porzucił/ y oštal sie Katołikiem prawowier-
nym. y innych wiele heretykow y Philosophow Pogańskich do swiatości
Ewangeliey nauka swoia przywodził Origenes/ często sie z nimi w rozmow-
wach y gadaniu wganiaiac. Nauczal y Pogańskich nauk/ y radzil ie ostrze-
żego rozumu Chrześcijańsinom czytać/ iż z nich do prawdy Ewangeliey nie-
iaka ná zbijanie bledow Pogańskich/ pomoc brać sie mogła.

Ten Ambrosius o którym sie rzekło/ do písania Origenesa pobudzał/ y
swoim nakładem písarze mu chował. Mogł prawy Origenes/ siedmiom pi-
sarzom z wst swoich nauki dodawać. A niemniej miał tych co iego kšiegi roz-
písowali. Miał y panny w pieł/ im písaniu ćwiczone. To Eusebius. Jest
sie czemu dziwować/ iako siedmiom písarzom mogł dać dostatek z wst swoich
roboty; gdyž s. Jeronym iednego máiac dostateczyciemu pracy nie mogł. y
mowi tak: Wolam písarza y powiadam/ co mi do wst przydzie. a iesli chce tro-
che pomyslić/ chce co lepszego wymowić; on mi milczac przygania/ czolo-
maršczy/ reke kurezy/ y daie znać iż tam po nim nic. A Ambrosius s. mo-
wi: Nie wszytkiego z wst powiadamy/ a zwłaszcza w nocy nikomu sie przy-
krzyć niechcac. A teź to co sie mowi przedt/ wypada. Staram sie abych sta-
ra mowe swoje dostatecznie vmiarkował/ y pomalu stapiać/ lepiey mi sie
zda reka własná písac/ a páry próžney nie pušczać/ ani sie písarza wstydac.
Ci tedy dwá ná jednym písarzu przestać mogli: a Origenes siedmiom dosyć
czynił w powiádaniu swoim. y ná nim sie zisćily słowa v Medrac: Nábycie
prędkie/ ná końcu błogosławieństwa mieć nie bedzie. Tak wiele písál/ a barzo
máło co kościół przyiał y pochwalil. Skwapliwy dowcip/ do písma s. wy-
kładu nie sluży. A Poganin Quintilianus/ bystrego poiecia w Pogańskich
naukách/ nie chwali.

Rok P. 221. Calixta 1. Heliog: 2.

1.
Zepherinus vme-
cion, nástapil
Calixtus Papiež.

2.
In Heliog.
Kościół y grob kš.
Apostolow w Rzy-
mie nigdy nie byl
obalony.
Grekowie ciáło s.
Piotra z Rzymu
vkráć chćieli.
Greg: lib: 3. epist: 30.
ad Consul: Aug.

Sepherinus Papiež wstapil ná inšy żywot/ siedział lat 18. wedle
písania starych Rzymskich Mátyrologia/ korona mezeńska wce-
czony. Co mogło być z iakiey osobney przyczyny. Bo ná ten czas
pokoy wielki miał kościół Boży. Nástapil Calixtus Rzymianin
z oycá Domicyusa.

Heliogabalus czyniac z stoniami ludzimi igrzysko/ iako piše Lampri-
dus: ná Dátikanie groby niektore poobalać kazał. A z tad dwojzy rozumie-
li/ iakoby kościolet ábo grob Piotra s. y Pawła gđzie ciála ich ležaly/ obalo-
ny byl; a ciála ich do mieysca ktore zowia Catacumba przeniesione być mia-
ly. Lecz ná tym sie myla. Bo miał dosyć plácu ná te igrzyská pod gore nie
chodzac/ ná mieysce ná takie igrzyská nieposobne. Pewniysza to/ co s.
Grzegorz nápisál o tych Catákumbách: iż Grekowie ábo wierni ze wscho-
dnych stron/ wzięli potáiemnie ciála Piotra s. y Pawła/ iako sasiad swoich y
promadzili ie áž do wtorey mile miásta ná mieysce ktore Catákumby zowia.
Z tad gdy ie vnošić zebrałosy sie w wielkiey liczbie chćieli: gromy ie y lystania
tak barzo przestraszyly/ iż ich zámiechac musieli. A przyšedšy Rzymianie/

ktorzy

ktoryz tego byli z dobroci Pánstiey godni wzięli ciała ony / y tam ie gózie by-
ły pochowane / złożyli.

Rok P. 224. Calix: 4. Alexan: 1.

Alagabálus ábo Heliogábálus Cesarz / wziął za towarzyśa ná
pánstwo Rzymskie y za syná / Alexandrá porwinnego sistrzeńcá
swego. ktorego chce po swemu wychować / mistrze iego ktore
mu mátká pobożná óná Chrześciánká chovála / pewnie wzone-
iáko Chrześciány / pozábijał / á drugie z ziemie wywolał. Lecz
sam tego roku iáko obzedył wśytkim / y Senatowi / y pospolstwu Rzym-
skiemu / y żołnierzom / zabity iest. Ciała iego po Rzymie wloczyli / y w Ty-
brze wtopili. Mátkę teź iego / ktora mu złości onych pomagála / zabili. Kro-
lowat lat trzy / á żył lat ósmnásie. Do tákiego okrucieństwa był przyszedł /
iż dsiatki dla czarów gwoli dyabłom zabijał. Nástąpił ná pánstwo Alex-
ander z wielkim wśytkich zezwoleniem máiac lat tylo šestnásie.

Ten Alexander iż miał wychowanie v mátki Chrześciánstiey Mámmei /
piśe Lámpridius Pogámin / nie było ciężkości żadney Chrześciánom nie czy-
nit: ále teź nieiáka część CHRISTVSOWI oddawał / bogom teź záraz po-
gánstkim słužac. Miał ná pokóiu swoim malowanego / y CHRISTVSA / y
onego czárnośsieźnika Apolloniusa / y Abraháma Żydowskiego / y Orpheu-
śa pogánstkiego / y inne. Chciał / mowi tenże / CHRISTVSOWI kościół
zbudować y onego między bogi postawić: co y Hadrianus Cesarz przed
nim myślił: ále mu ci odradzili / ktoryz pytaiac bogow swoich to náleżli / iż
wśyscy ludzie mieli być Chrześcianie / iesliby kościół ich był á inśe kościóły
puste być miały. Żad sie pokázuie / iż czárci ácz nie rádźi / opowiadáli to
pogánom / co być miało. Acz Celsus Epikur mowił / iż sie tym Chrześciá-
nie chlubiá / iáko by Rzymiánie y Cesarze wśyscy Chrześciánmi być mieli.
Z tego Origenes piśac ná Celsa / Chrześciány wymawia.

Ten Lámpridius powiáda / iż Chrześcianie máiac spor o miejsce ie-
sno / ná ktorym kościół budować chcieli: z káczmarzmi ábo z kuchárzmi
pospolitymi Rzymskimi / do tego sie Alexandrá ná rozsadek púścili. On zá
Chrześciány skázal / mowiá: Lepiej áby tam Bog był iáki kolwiek chwałom
niźliby to miejsce ná káczmarze obrocone być miało. A dowodzo / iż to iest
miejsce ono ná ktorym w dzień národzenia zbáwiciela swiátá zá czásu Au-
gusta olej sie oliwny strumieniem púścił / ná ktorym była káczmá. Ktorego
miejsca dostawśy Chrześcianie Rzymscy / kościół zbudować chcieli / á ci im
káczmarze przeszkadzáli. y zbudowawszy tam kościół zá tego Alexandrá / ná-
zwáli go s. Máriej zá Tybriem / ktory áž do tych lat náśych stoi.

Tenże piśe / iż wstáwe táka wczym Alexander / áby o tym ktory ná vrząd
posádzony być ma / pierwey iáwnie wśytkim obwołano / iesliby kto iego przy-
gáne wiedziat / á dowiesć iey nań mogł / áby ia przelożył: á iesliby nie do-
wiódł / głowe by swoje wtrácił. Bo iesli ták Chrześcianie y Żydowie swie-
cac swoje káplany / czynia: nieprzystojno áby sprawce pánstw / ktorym má-
ieterności ludzkie y zdrowia zwierzone sa / ták doznáni być nie mieli. Wies-
dział co ná ten czás czynili Chrześcianie / poświęcaiac służy kościelne do
spráwowania dusz ludzkich. O czym tego wieku żyjac nápiśał Origenes.

Gdy teź kárac tenże Cesarz kogo rośkázal: náuczano woznego / áby ták
náń nim wołał: Co tobie nie mił / go drugiemu nie czyn. Z tego sie v
Chrześcián náuczyl: y te słowa po ścianách ná swoich páłacách piśac ro-
śkázował.

1.

Mistrzowie Ale-
xandrowi zabija-
ni.Herod: lib: 5.
Dio in Heliog.
Heliogabalus za-
bity.

2.

Alexander ná
pánstwo nástąpił.
Lámpridius in A-
lexandro.
Alexander służył
y Christusowi y
bogom.Orig: contra Cel-
sum.

Lampr: in Alexan.

3.

Alexander zá
Chrześciány ska-
zał oplác ná ko-
ściół.

4.

Lámpridius in A-
lexandro.
Obieranie ná v-
rząd yákie.Kościelne swie-
cenie káptanow.

In Celsum.

5.

Lámprid: ibidem.

Rok Páński 225. Calixta s. Alexandrá 2.

I.
Vlpianus prawnik.
Lampridius in Alexandro.
Mammea obyczajnie odmieniła.

M Jatrąde Pogánstka / bázro vezonych ludzi / ná ktorey iáko młody po-
legal / á między innymi Vlpianá w prawniech biegłego / wielkiego
nieprzyjaciela Chrześcijańskiego / ktory starych niebożnych Cesar-
zow okrutne á niesprawiedliwe wyroki / ná pismo w kupe zebrał. Mammea
mátká Cesarstka ona Chrześcijańska pobożna / ná páństwie obyczajnie odmieni-
ła: mowio niey Lampridius: Dniwistá / prawi / święta / ále lákoma / do
złoty y srebrá chciwa / y z niey poslá przyczyna dla lákomstwa tey / iż sie ná
Alexandrá żołnierze zburzyli y onego zabili / iáko sie potym powie.

Rok P. 226. Calixt: 6. Alexán: 3.

I.
Calixtus rym-
siony.

Prześladowanie
od rądných pá-
now.

Lactant: lib: 5. cap:
11. 12.

Martyrol: Roman.

Senatorowie rym-
sennicy.

2.
Suchedni.

Cátacumby to
co cmyntarze.

Pieczęty Rzym-
skie.
Hier: in Ezechiel:
cap: 40.

Maximus serm: in
Nat: SS. Oskauj
Ad.

C Alirtus Papież po sześciu lat których ná stolicy s. siedział / długo
głodem w więzieniu dla CHRISTVSA męczony / potym z okna
zephchniony y w studnia wrzucony umarł. y innych wiele męczenn-
ników poległo / o których iest w księgach męczennskich. Jest ták /
iáko sie rzekło / iż Alexander sam z siebie żadney przytrości
Chrześcijańom nie czynił / ani żadnych ná nie wyrokow wypuszczał: Ale oni
iego rądni y w prawnie vezeni / á zwłasczá zly Vlpianus ktoremu Rzym był
zlecony / czynili co chcieli: bo im ták był młody on pan zlecił / aby wedle pra-
wy y sprawiedliwości postępowali. A ci / iáko o nich nápiśał Láktancius:
Prawem zwáli / kátowania starych tyránnow ná niewinne. Trwa ieszcze ten
dom ná kościół obrocony / w którym y studnia widáć do ktorey był s. Calix-
tus wrzucony. Vcierpeli w ten czas y wezmowie iego od niego nawróceni:
Pálmarius rądný pan Rzymstiz żona y z dziećmi y innymi oboicy plci 42. y
Simplicius tákże Senator Rzymstiz y z żona y domownikami swymi kto-
rych było 62. y Privatus w niemocy wrzodowey od Calixta s. zdrowiony
y innych wiele.

O Calixcie piśa / iż czterykroć do roku posty rozkazał. Lecz od Aposto-
łow podane były / á on wewierdzał stary zwyczaj. Te posty zowie suchedni.
Zbudował cmyntarz ná pogrzeb męczenników / ktory sie zwał ięć imieniem
ná drodze Appiey przed miástem. Te miejsce zwało / Tumbę / Cátacumbe
ábo Cátacumbe y Kripte / ále nazwyczajniey Cmyntarze. Poganie grzesz-
umártych w mieście nie dopuścili / y ciała ich palili. Lecz Chrześcijańie mie-
palac ich / drogimi máściami nápuszezono ná znacznych y weźciwych mie-
scách ie chowali / á zwłasczá w kriptách / to iest / w dziurách ziemnych ábo w
pieczárách / ná to uczynionych. o których Jeronym s. piśe / iáko bedac mło-
dym w Rzymie ná náukách / do onych pieczarów z innymi wchodził. Z tam
wniešiono. Potym y inni wierni wedla grobow ss. męczenników pocze-
ciała swoje pokládáć: to rozumieli / iż y dusze umártych pomoc mogly mie-
z zasług świętych przyjaciel Bożych. O czym s. Maximus nápiśał te słowa:
Ták to stárszy opátrzyli / abyśmy przy kościách świętych náše ciała kładli: iż
gdy sie ich piekło boi / meká sie nas nie dotyká / y gdy ie CHRISTVS oświe-
ca / aby ciemności náše vciékáły. Odpoczywáiac tedy z świętymi męcze-
nikami / ich zasługa vchodzim piekielnych ciemności / iednáć bedac torow-
rypsimi ich światobliwości.]

Rok Páński 227. Urbaná 1. Alexandrá 4.

NA mieysce Calixta nastąpił Urban papież Rzymianin z oycá Poncyana. Alexander Cesarz zmocniony ná páństwie / prawy dobrymi náprawowác chciał obyczáie Rzymian / barzo Eliogabalowymi przykłady / nieczystości / nád przyrodzenie pospecone / o których y s. Jeronym nápiśat. ále dowieść tego nie mógł. Kusil sie o to po nim y Philip Cesarz / ále tážie nic nie przemógł: áž reká Chrześciáńska Konstantiná wielkiego / sprośności one wyrzuciła. W tym przygáne miał Alexander ten / iz gwiazdárzom y wieszczkom / którzy byli z Rzymu wygnáni / iáwnie náuczác y one falserstwa rozsiewác dopuścił.

V.
Lampridius in Alexandro.

In Isaiam cap: 2.

Rok Páński 228. Urbaná 2. Alexandrá 5.

SWieta Mária pániéntka vmeczona / ktora kátow swoich siedmnaście do CHRISTVSA náwrociła. Pátrž w iey żywocie.

4. Ianuarij.

Rok Páński 229. Urbaná 3. Alexandrá 6.

Ego czásu vmeczony též iest Hippolitus Biskup barzo vezony / y który wiele o náukách Chrześciáńskich piśat. Ale wszytkie księgi iego poginely / okrom onych o Antichrście ábo sadzie. Był z Araby Metropolitánem / iáko piśe Gelásius Papież / y ztamtad wdal sie do Rzymu. Ktorego Calixtus iáko vezonego przy sobie zábawił / y Biskupem go Portuenńskim uczynił. Zábít w portu Rzymńskiego dla CHRISTVSA / wrzucony w dol w głębokie wody.

I.
Hippolitus mę-
czennik y piśarz.

Rok Páński 230. Urbaná 4. Alexandrá 7.

Origenes máiac lat 43. od Alexandrá Jerozolimskiego Biskupa ná káplánstwo poświęcony iest. Wdal sie był do ziemie świętey Origenes / Alexandria swojey Biskupa Demetriusa opuściwszy / y tam iáko wielce vezony y godny człowiek zá rozsadkiem innych Biskupow ná to dostoiénstwo podniesiony iest. W czym gdy siedowiedział Demetrius iego własny Biskup: barzo zá złe miał Alexandrowi / y swary o to między nimi nie máte powstały / iz iego Diocezyey człowiek / á ktemu trzebieńcá nád zaka-
zanie praw Boskich y Apostolskich poświęcił. Bo Kanon Apostolski mó-
wi: Ktoby sie trzebieńcem uczynił / między kścieža być nie może: bo sam swo-
im iest meżoboyca / y stworzeniu Boskiemu nieprzyiaciel. y w stárym zakonie
tátiego do kóścioła przypuszczać zákazano.

I.
Origenes kápla-
nem został.
Euseb: lib: 6. cap: 7.
Poswarek o Ori-
genesie.

Rok P. 231. Urbaná 5. Alexán: 8.

Tym czásie Origenes w wielka sie praca wdal / zbieráiac rozma-
ite przetłumáczenia Pisma s. to iest Biblicy / y pisma stárego za-
konu. y zebrał cztery przekłady rozmaitych osób / którzy sie o to
kusili ná Grecki iezyk / to iest Akwile / Symmachá / siedmdziesiąt
y dwu meżow / y Theodocioná. Do których przydał dwa teksty Żydowskie /
y názwał te księgi Hexapla / to iest / sześć kolumn / ábo rzędow ná iedne kárte.
Do których záś piáte y szóste przetłumáczenie / ktore též nálaś / polozył. y ná-
zwał te księgi Octopla / to iest ósm rzędow ná iedney kárce. Między temi
przekłady náprzednięsze byto y náperwmięsze przetłumáczenie siedmdziesiąt
y dwu meżow. Ktore sie ták sstało:

I.

2.

Aristeas in com-
mentario de 70.
interpre.

3.

Antiquit: lib: 12.
cap: 2.

4.

Plato in Timæo.

5.

Num: 12.

9.

Hilar: in Psal: 2.

Ptolomeus Philadelphus król Egiptu/ trzeci po wielkim Alexandrze/ tochając się w księgach y nauce/ zbierał ze wszystkiego świata nakładem wielkim księgi/ y przepisywać je/ y chować w swojej Bibliotece albo księżnicy rozkazał/ poruczać ią wczonemu słudze swemu Demetriusowi/ nazwanemu Phalereus. Którego gdy król pytał/ wieleby już ksiąg nązbierał: powiedział: królu/ już ich mam dwakroć sto tysięcy/ a rychło się postaram/ iż ich będzie po pieććroć sto tysięcy. y przydał: syśże iż y Żydow są prawda y pisanía/ godne do przepisu/ y do twej Biblioteki. a król rzekł: a czemu y tych nie mamy? Odpowiedział/ iż ie potrzeba przetłumaczyć. Tedy rzekł król: Pisać będą do najwyższego kapłana Żydowskiego/ aby się wszystko skończyło.

A Josephus przydaie/ gdy te księgi Żydowskie chwalił Demetrius/ dźwizował się król/ czemu tak dziwnych praw y pisaníá żaden historyk y poeta w piśmie swoim nie wspomniął: On mu powiedział: iż się tego ważyć żaden nie śmiał/ wiedząc iż to są Boskie pisanía wielkiej części godne. y pokaramy są niektorzy/ co się ich dotykać śmieli. Bo Theopompus/ gdy chciał z onych ksiąg Żydowskich/ nieco w swych księgach włożyć: odszedł od rozumu przez dni trzydzieści. A gdy miał wolne godziny których ku sobie przychodził/ poznał/ y przez sen wspomniony/ przyczynę niemocy swojej/ iż się oney dworności w Boskich rzeczach wazył. y gdy zaniechał ksiąg onych/ ku zdrowiu przyszedł. Toż się stało Theodotowi Poecie/ gdy w jednej tragedii y pisaníu swoim chciał coś z onych Żydowskich ksiąg położyć: na oczy zachorzał. y poznał swój błąd swój/ od Boga zdrowienie wziął. Poty Josephus.

Niemáia drudzy/ aby ięszce przed Alexandrem wielkim te księgi albo Biblia Żydowska/ przełożoną na Greckie była/ dla tego iż z niej Plato y inni Philosophi/ niektóre tajemnice w pisanía swoje wnieśli. Ale nie mają do tego żadnego podobieństwa. Bo ten król Egiptski/ takiego starania o przekład nigdy by był nie czynił. Jesli co mieli Philosophowie z tych świętych ksiąg/ tedy to z powieści tylko/ od Żydow z którymi towarzyszywo mieli/ wywyczerpneli. iako o iednym Plato sam wspomina: iż na Greckie Philosophy żaden nie wołał temi słowy: O Solon Solon. wy Grekowie zawżdyście dziecinami/ żadnego starego Greka nie mają/ y nauki żadney oświecały nie macie. Tym on Żyd wzbudził chęci Grekow do wiadomości o rzeczach Hebrejskich.

Gdy tedy król ten Philadelphus/ przez pisanie y posły swoje prosił Tę najwyższego kapłana w Jeruzalem/ aby mu nieże wczonę/ y godne do tego posłał do Egiptu/ którzyby Piśmo s. na ięzyk Grecki przełożyli. Posłał mu one siedmndziesiąt y dwu przebranych/ y w zakonie ćwiczonych Doktorow/ którzy w radzie/ która zwano Sinedrin zasiadali/ na rozsadku o rzeczach zakonnych/ kapłanśkich/ y królewskich/ y prorockich. Który urząd y urządzenie ięszce był Mojżesz na puszczy z rozkazania Boskiego postawił/ a p. Bóg ię tym duchem/ którego miał Mojżesz/ napełnił. O których Pan IESVS rzekł: Na stolicy Mojżesowej zasiadli wczonem w piśmie y Pharyzeusowie. Ci byli strożmi nietylko Piśmá/ ale y rozumienia iego/ które ięszce od Mojżesza przez oycę y następniiki mieli/ y ci sami mogli Żydowski tekst y słowa/ rozne rozumienia mające/ których ten ięzyk pełny iest/ do prawdziwego rozumienia z dárú Duchá s. miarkować. iako s. Hilarius o nich pise. Jego słowa są takie:

Ustawił był powiada/ Mojżesz/ aby siedmndziesiąt y dwa Doktorow w każdej synagodze było. Bo choć starego zakonu słowa napisał: ale ośbłowie/ tajemnice zakonne tym siedmndziesiąt oznaymił. y te nauki ich Pan wspomniął w Ewangelii mówiac: Na stolicy Mojżesowej zasiadli wczonem w piśmie y Pharyzeusowie. Nauka od Mojżesza wzięta/ w tej liczbie starszych y wrzędzie ich dochowana iest. Ci tedy starszy/ księgi te przekładają

iac/ y

iac / y duchowne od Moysesá zakryte wiadomości máiac / to co w ięzyku Hebrejskim náwiele sie rozumienia obraca / oni pewnym objaśnieniem y slowy własnymi przelożyli / náuka swoia ono slow rozmaite rozumienie miarku-
iac.] poty s. Hilarius. Z czego sie daie znáć / iż to przetłumáczenie ma wiele nád inne / y dla wziętego od starszych podania / y dla Duchá s. náchtienia. Philo ták o tych tłumaczách píše: iż w Alexandriey ná wyspie Pharus to przetłumáczenie / z wielkim naboženstwem y pomocy Bostiey wzywaniem / zgodnie bázro własnymi Greckimi slowy uczynili / nietylo iáko tłumácz / ale iáko Prorocy. Co y nášy nowego testámentu Doktorowie Greccy y Látinscy przyznawá / okrom s. Jeronymá. Ktory ácz im proroctwá nie przyznawá / ie-
dná Epist. 108. píše do Domnioná mowi: Siedmdziesiąt tłumácz / pel-
ni byli Duchá swietego / y przelożyli to co byla prawda: ale pisárze ich wyklad popsfowali.]

Ná wperwienie prawdy / on krol Epiphanes / kázdemu z osobná ná o-
nym wyspie Pharus komorek dal / aby sie ná przelozenie nie zmarwiali. y ták
bylo / iż sie zshedšy nietylo ná iedno rozumienie / ale y ná iedne slowá Duchem
sie s. zgodzili. Co twierdzi Justinus y mowi: zem ostátki onych komorek
widział / y od obywatelów ktorzy to od swoich przodków mieli / tozem sy-
bat. Tož píše Ireneus. Tož Cyrillus Jerozolimski / Ktory powiáda / iż zá-
siedmdziesiąt y dwa dni robote one / kázdy z swej komorki wychodzac / od-
pírwili. Clemens Alexandryjski tegož tam miásta Biskup / iż kázdy osobno
przekládal / twierdzi. Hilarius táž y Augustyn y inni przy tymž / o rozsá-
dzeniu ich do komorek / sioia. Ciz Doktorowie to námienáia / iż ono prze-
kladanie ich nie bylo slowo od slowá: ale nieco przydawáli y wymowáli. To
wymowáli czym sie Poganie obrazić mogli / á to przydawáli co mieli z stáre-
go od Moysesá podania / y iáko ich Duch s. náuczal / iáko poniekad Proroki.

Przelożyli nietylo księgi Moysesowe / ale wšytkie inne Ktory ná on czas
byly / Psálmy y Proroki. Co sie z Ewángelistów y z listów s. Páwla pokázu-
ie / Ktory wedle ich przekládu písmá z Proroków y Psálmów przywodza. Bo
tego chciał krol on / aby písmá wšytki Ktory ná swiecie nálešć mogli / ze-
brane miał. Pewnie y te chciał mieć / w Ktorych sa powiešci o Krolách / y inne.

Dziwne bylo w tej mierze zrzádenie y opátrzenie Bostie / iż Zydowie
pogánstwu písmá swoje obáwili / y one okolo przysšcia CHRISTVSOWEGO
y spraw iego proroctwá: aby Poganie wierni mieli ná nie dowody / á oni pí-
smá swego záprzec sie / ábo ie kryć y fašlowác nie mogli / gdy potym sie CHRI-
STVSA záprzeli / á w zlošci y wporze przekonáni być mogli. Ažeby o te księgi
y przelozenie ich ná Chřešćiány podeyrzenia nie mieli y potwarzý: dwiešcie
y osmdziesiąt lat przed przysšciem CHRISTVSA / y przed imieniem Chře-
šćiánštim / to sie wytłumáczenie estálo. Co sie z Olimpiádom Greckich do-
wodzi. Tego przelozenia Zydowie wšyscy w swoich synagogách / gdy zakon
czytano / wzywáli. Jáko sie y z Ewángeliey pokázuie / gdy Panu księgi w bo-
žnicy do czytania podano: ono miesšce Isá: Duch Pánški ná mnie / ic. we-
dle 70. píšane bylo / y ná Zydowski ięzyk przeložone. y ná poczatku košciot
wšytek Rácholicki tego przekládu 70. wzywál / pošli zepsowani y od Zydów
y heretyków zfašlowány nie byl. Zydowie / iáko sie ná nie záluie Justinus / po-
przysšciu CHRISTVSOWYM ná ten sie przeklad cárgneli / y on zfašlowáli.
Co y s. Jeronym twierdzi. Drugie tež popsfowania tego przekládu / pisárze
Ktory przepísowali / wniešli / iáko s. Augustyn mowi.

Nápárowáli y oczysšćáli ten przeklad 70. pierwey Origenes / potym
Lucianus / po nim Esichius / á czwarty Jeronym. y wzywál go dlugo ko-
šciot po wšytkim swiecie. Ale iż troiáka tá Biblia byla: iedná od Origenes-
sá / druga od Lucianá / trzecia od Esichiusá oczysšćiona: roznošci sie w nie

Philo in vita Moy-
si libro 2.

Hier: praef. in Pen-
tat: & epist. 104.
& 107.

10.

Iustinus orat: ad
Gentes.
Irenaeus lib: 3.
cap: 25.
Cyrillus Catech: 4.
Clem: Strom: lib: 1.
Hilar: in Psalm: 2.
Aug: de Ciuit: lib:
18. cap: 43.

II.

Lucas 4.
Isaia 61.

Iustin: Dialog: cum
Triphone.
Hieron: epist: 108.
De Ciuit: lib: 15.
cap: 13.
12.

Hier: praef: in Tobiam & aduersus Rufinum lib: 2.

Eucherius in libro Regum.

Greg: 20. Moral: cap: 23.

13.

y stázy bázro wiele nábráto: gdy iedni tey / dudy owey vzywáli / y swary zázczynáli / iáko s. Jeronym piše. y tá byla przyczyna / iż od onego Greckiego textu ludzie sie wczem do Żydowskiego wciékáli. y dla tego Jeronym s. z Żydowskiego textu y żrzdolá wšytké Biblia ná Láciński ięzyk přeložyl. ktora Greckowie zámilowawšy / ná swoy iá tež ięzyk z Lácińskiego přeložyli. Ale ódnáť kóściol zachodny y Rzymiánie / oney pierwšey 70. od Jeronymá oczyszcione y nie odstepowáli / y tey tež z Żydowskiego textu přeložoney vzywáli / obie přizymuiac y vulgatas ie zowiac / iedne stára / druga nowa. iáko swiety Grzegorz y Eucherius wyznawa. stára vulgata zwáli one 70. á nowa z Żydowskiego přeložona.

A gdy iedni stárey vulgaty / á dudy nowe y vzywáli / y w kóściolách w czytaniu y kazaniu rozności były y poswarki / gdy ieden tey / drugi owey přizymuiac: Duchem s. sstála sie táka zgodá / iż z onych dvou złożona iest iedná / ktora sie dla tego s. Jeronymowi přyczyna / iż on y one Grecka 70. přeczyszcil / y te nowa z Żydowskiego ięzyka přeložyl. Psalterz iednáť z stárey 70. w Lácińskim ięzyku został / iáko był od s. Jeronymá nápráwiony.

A gdy ono Bibliey přetłumáczenie z obu onych vulgatow złożone ob wšytkého kóściolá z wielká chęciá przyiete było: oná wedle 70. ničiáto iuž byla záginelá. Až sie teraz wielkóu nášych wynuržylá tá Biblia zá stáraním wielkim Kárdynálá Antoniusá Cárásy / Bibliothekárzá Rzymšiego / ktoremu zá to wiele kóściol swiety powinién iest. y wydrukowána iest po Lácińském y po Grecku.

14.

Hier: praef: in quatuor Euang.
Aug: ad Hier: epist: 10. & Hier: epist: 10. inter epist: Aug.

In Ezech: cap: 40.
& 47.

A nowy záz testament Lácińského ięzyka / gdy rozne czytania w nim sie náydowály / z roztázania Papiežá Damásá Jeronym s. náprávil / stáre přeloženie zóstawuiac / á z Greckiego popráwe przydáiac. y dla tego stawa sie niektore grube Lácińskie / nie wedle wymowy krasney / s. Jeronymá w nim náydúia: iż stárego překládu prostými slovy odmieniác niechciát: tylo co w nim stázonego bylo z Greckiego poprávial. Táť iž y o Grámmátyce nie dbal. Bo v Ezechielá sam mowi / iż dla zvyčái y stárosti vstěpuiac / Cubitum nie in neutro, iáko máto býť / ále in masculino položyl. Niechciát sie z Lácińskima wydwaržác / iáko czynia dšisiešy překládáče heretycy. Ani chciát stárodávnosti nárušác / ktora či niemády gárdza / á sive falsywe nowe výklády podmiátáia / iáko iedno sie komu podoba / táť Pismo s. wyvrácaia y špoca. Czemu wšytkiemu okolo tego tluáctwá koniec wczynil kóściol ná Concilium Trydentškim / gdy poručyl Papiežom / aby Lácińského textu z pilností ze wšytkého swiátá co nástárše y písáne Biblie zbieráiac / dopřezřeli / y roznice ktoreby byly porównáli / aby iuž niť inného přetłumáčení nie vzywál / iedno tey Bibliey vulgaty / á žádné inne překládání wážené nie byly. A dokonal tey práce Papiež Sixtus piaty přez Antoniná Cárásé Kárdynálá Bibliothekárzá / inne do niego přebíráne y wčzone Doktory přyzadzáiac.

Rok Pánski 232. Vrbana 6. Alexandrá 9.

I.

Bledy w piśaniu
Origenesowym.
Hier: aduer: Rufinum lib: 2.
Origenes wykł-
ty.

Přowánie kšąg
Origenesowych
od heretykow.

rigenes wiele pišac y předko / ácz bázro y z wielká práca zákon Božy ošwiecat: iednáť sie wiele bledow dopušcil / á zvoláščáz w Perjáriáchu y w Diálogu z Cándidem heretykiem Valentinianem: gđžie wiecey chciát býť Philozophem nižli Chřesćianinem. Oco / iáko s. Jeronym nápišal / Demetrius Biskup Alexandřišty / klatwe náň pušcil / y do wšytkich Biskupow poštal / aby go zá výkletého mieli. Odpisowál Oorigenes z goržkostí / y ná wšytki sie Biskupy slovy miotál. Spráwuiác sie tež z tego / ná heretyki sie zálowal / ktory pišmá iego přowáli / y w nie swoie bledy zdrádlivie šíli / falsuiác kšiegi iego / y pod imieniem iego swoie wymyšly

wymysły wdáiac. W tym winien / iž retráktácii žádných ani odwołania czá-
su máiac dosýc / nie nápisal. Bo iáko tenže mowi Jeronym / nie wšytki kšie-
gi iego hereticy faššowali.

W Rzymie zášie nowe ná Chrzešćiany powstáły nawátností / niewie-
dziec z iákiey przyczyny. Almáchijs Rzymští sedzia Cecilia s. wielka y nabo-
žna pánne / dla CHRISTVSA vmorzył; á předtým troche Valeryána oblu-
biena iey / y Tyburcyusa brátá iego / y Márimá dworžániná Cesárského /
ktorzy od Cecyliey pozyskáni / y od Vrbána Papiežá pochrzczeni byli. O-
czym czytay w żywocie ich / iákiey korony maceńskiey dostapili.

Rok P. 233. Vrbáná 7. Alexán : 10.

S Rbanus Papiež / od tegož Almáchijsá sedziego Rzymstiego
šćiety iest ná wyznániu CHRISTVSA. siedział lat 6. miesiecy 7.
Ten do služby Božey naczynia wšytkie srebrne spráwíl / y páten
25. W ten czás Pogánie bogom swoim srebró bráli. y Alexander
Cesarz niechćial / mowi Lámprius / krole zlotá do kóšćiolá dáć. A Má-
riminus ktory po nim nástapil / srebró y zlotó z kóšćiolow bogow swoich wy-
brat / one słowá z Persiusá mowiac: w službie Božey co czyni zlotó. Tát
Dagonowie y faššywi bogowie w zelżywošći zostawáli / á P. Bog y CHRI-
STVS práwý / y temi sie zwierzchnemi ozdobámi podwýžšal. Po Vrbanie
nástapil ná Papiestwo Poncianus.

Miedzy inými wczniámi Origenesá w Alexandriey / byl tež Gregorius
on wielki / ktorego cudotworca potym zwano / y z brátem swoim rodzoným
Athenodorem / ktorzy sie w Pogánstwie w Neocesáriey wrodziwszy / do swiá-
tošći wiáry swietey przysli. A ten Gregorius wysokie miał y od P. Boga
w obháwieniu o Troycy s. podáne náuki. O czym nápisal Tyssenens / y w ie-
go żywocie naydzieš.

Philosophow ktorzy ná ten czás do CHRISTVSA y swiátošći Ewán-
geliey przystawáli / byl tež nieiáki Alexander / ktorego potym weglarzem zwa-
no. Bo rozmilowawszy sie CHRISTVSA y násladowánia wboštwá iego /
chcac sie od swiáta skryć / á wolne serce od wšytkich roškosy y dobr swiet-
ekich zachowáć: miedzy sie weglarže wdat / y rzemiešlo z nimi robil / y w mie-
šcie Cumanie w Ponthekiej ziemi / wegle vsinolony y odárty przedawát. y
był miástu wšytkiemu znáiony / y iáko od wšech wzgárdzony. Tráfiło sie
iž miásta onego Biskupa wierni wybieráli / przy tym Grzegorzcu cudotworcy.
y miedzy rozmáitými rozmowámi / gdy iedni mowili / iž potrzeba áby był nie-
cýlo godny y wczony / ále tež bogáctwy y rodžátem znáczny: Ozwał sie ieden
co rzekł: pátržmy y miedzy w bogimi y wzgárdzonymi kogo godnego: bo y
tákim P. Bog dáry swe wielkie dáie. Odpowiedzieli oni co zacnego v swiá-
tá chćieli / ná šmiech mowiac: Toć nam przyjdzie wziáć onego Alexandrá
weglaržá.

Co wšlyšawszy Grzegorz s. iá sie pytáć o tym Alexandrze / rozumieiac z
Duchá s. iž sie nie dárno ták miánowát. y przymiešć go kázac dopytal sie w
nim wielkiey madošći y pokory y došći enot Chrzešćianškich. y gdy
obmytego y wbránego im postáwíl: Bo byl wrodžiny y mlody maž: wšyscy
sie zdumieli: y wšlyšawszy co byt y dla czego táký żywot obrat / rádži náń ze-
zwolili. á Grzegorz go s. im zá Biskupa pošwiecił / ktorego żywot y ná Bi-
skupstwie zachowánie P. Boga maceństwem wczil. Bo zá Deciusá Cesá-
ržá krowia swoia dáł prawdzié Chrystusowey swiádectwo.

2.

W Rzymie nowe
prześladowanie.
Cecylia s. mę-
czennica.

22. Nouembris.

1.

Vrbanus Papiež
šćiety.
De Rom: Pont.
Srebro kóšćielne.
Pogánie kóšćioły
Bogom swoich lu-
pili.
Herodianus lib: 7.
Lampri: in Alexan.

2.

Grzegorz cudo-
tworca wczon O-
rigenesow.
Euseb: lib: 6. ca: 23.

17. Nouembris.

3.

Nyfl: in vita Grég:
Thaum.
Alexander We-
glarz.
Nyfl: vt supra.

Weglari ná Bi-
skupstwo.

Rok Páński 234. Poncianá 2. Alexandrá 11.

1.
Studenči Pogán-
scy návracáš se.

Clem: Strom: lib: 1.
Nyssin vita Moyš.
Augu: de doctrina
Christi: lib: 2. ca: 40.
Orig: contra Celsu.

V Tým wieku wiele było studentow Pogánstich / ktorzy do CHRI-
STVSA przystawali / słuchając wczonych Chrześciańskich Do-
ktorow / ktorzy Pogánstie náuki umieli / y one w školách swoich
czytali / wcznie swe pomálu y madrze Pogánstimi rozumy do Chrześciań-
stiey nawyższej prawdy przywodząc. Taki byłw Alexandriej Origenes /
po nim Herakla y Ammonius y ini. Miel wielkie tego przyczyny / iż pogán-
ska Philosophia nie gárdzili / á tym co w niej było dobrego do Chrześciań-
stiey prawdy pomoc dawali. O czym chwalać taki obyczay / świeci nápy-
Doktorowie písali / Clemens Alexandrijski / y Tyssenius / y Augustinus /
nawiecey Origenes.

Rok Páński 235. Poncianá 4. Alexandrá 13.

1.
Herod: lib: 6.
Lampr: in Annal.

Kárność wojen-
ná.

Zwycięstwo tám
gdzie kárność.

Alexánder wypráwuiąc sie ná Persy w Antiochiey niektóre żołnierze
dla nieczystości z niewiastami pokarał. O co gdy sie nań iedną
część woyská ábo legio oburzyła: on ie odpráwił y z woyská wyrzu-
cił / ná same tylo sprawiedliwość patrząc. Státkiem iego onym zwyciężeni
żołnierze oni / zaś sie do niego obroćili / y z wietša mu wiara służyli. Za te
cnotę okolo czystości między żołnierzmi / dal mu P. Bog wielkie nád Perskim
królem Artáxerxem zwycięstwo. Miał Persá w woyszcze 700. wbranych ná
strzelbe stoniow wielkich bestii / miał sto dwádziestá tysięcy iezdnych / ty-
siąc z kóśami wozow. To wšytko zgubił / y sam ledwie uciekł. Wielce tym
zwycięstwem podniesiony Alexánder / nie długo sie weselił / á odmiennosć
świeckiego zdraóliwego szczęścia poznal.

Rok P. 237. Poncianá 5. Máximi: 1.

1.
Alexánder zábitý
y z mátką Má-
meą.

2.
Máximinus ná
páństwo Rzymkie
mordercá Chře-
ścian.
Biskupy gubił.

3.
Sroste przesłádo-
wanie.
Oros: lib: 7.
Aug: de Ciuit: lib:
13. cap: 52.
Orig: in Ioan.

3.
Poncianus Papież
zábitý, nástąpił
Anterus.
Capitol: in Maxi-
mino.

M Otu tego ná wojnie Germaniey zá zdraóda Máximiná / záraz y
z mátką ona Mámea Alexánder zábitý jest. Królowal lat 13.
żyl 29. Wygnal był z Rzymu tego roku Papieżá Poncianá y
Philippá káplana / o iákas potwarz / á nie o wiáre Chrześciań-
ska. Bo dwór iego pełny był Chrześcian.

Julius Máximinus z Tráciey w bogiego rodu / od żołnierstwa zámolá-
ny / skoro ná páństwo nástąpił / srodze ná Chrześciańy powstát. naprzód tych
wybił ktorzy ná dworze Alexándra byli: y nie násyćil sie mowí Capitolinus /
á z czteré tysiące ludzi dworu Alexándra zámordował. Dal potym wyrok /
aby Biskupy Chześciańskie poimano y zabýjano / rozumieiac iż ták miał wiá-
re s. wykorzenić / pospolstwa ktorego bez liczby było zániechawšy / głowy ty-
lo y mistrze ich gubiac. Szoste to kładzie przesłádownie Orosius y Augu-
styn. Wzieli y te przyczyny Pogánie ná lud Boży / iż gdy tego roku ná wielm
mieysce stráśliwe zemesienie ludzi / y miásta ktore sie západály / gubilo:
ná Chrześciańy to kładli / iż dla nich sie Bogowie gniewáia / y o wzgárde swo-
ie czynia.

W tym przesłádowniu Poncianus Papież zá rozkazaniem Máximi-
ná kápiami zábitý jest / ktorego ciało Papież Fabianus z Sárdiniey do Rzymu
przeniosł. Nástąpił po nim Anterus Greczyn z oycá Romulá. A Cesarz
Máximinus nietylo ná Chrześciańy okrutnym był / ále y ná swoje Pogány
ktore bez winy zabýjal / potwarzal / z máietnosći lupił / ták iż go Ciclopem y
Busiridem zwáli: y Rzym sie go ták bał / iż swoich Bogow prośili / aby go
nigdy nie ogládali. Bo ieszcze do Rzymu był nie wiáchal.

Rok Páń-

Rok P. 238. Anterá 1. Máximianá 2.

ZA iego roztazaniem Anterus Papież od stárošy Vitellianá o CHRISTVSA zabity iest. Siedział miešiac ieden ledwie. Pilnie bázno ten Papież dzieie meczénškie od pišarzow zbierał / y do košciolá pokládał. Czego po nim Fabianus popráwił / siedm pišarzow ná to stáwiac. Byli w tym wielce čwiczeni niektorzy / iz kázde slovo ledwie wymowione / nápišac mogli / te zwlašczá ktore przed krátami v sadu mowiono. A ná te co zá krátami / byli inšy vrzedowi Pogánšcy pišarze / v ktorých Chřešćianie drogo wypisy kupowali. Lecz to zá času Dioklecyaná popalono / iáko sie nižey powie / ledwie co zoštálo / á nas došlo. Ná mieysce Anterá nástąpił Fabianus Rzymianin z oycá Fabiusá. Onim nápišal Eusebius / iz ná iego głowe przy obieraniu Papieżá / gołebi cá z gory lecac vpádlá : po czym wšyšcy poználi wola Božá / y ná one go doštynošć z rádošćia / Bogá chwalac / podniesli. Trášil ná čieškie bázno čzášy / gdy okrutnik Máximinus rozléwáć ludžkiey krowie nie přeštal. Až go domowe woyny / ktore náń powštály / vkróćily / iz sie swoim Pogánom odeymu iac / Chřešćian meczyć zápomniat.

1.
Anterus Papież
zabit, nástąpił Fá-
bianus.
Dzieie meczén-
škie.
Pišarze meczén-
nikow.

2.
Fabianus cudo-
wnie obrány.
Lib: 6. cap: 22.

Rok P. 240. Fabianá 2. Máximi: 4.

ZGermaniey do Rzymu ten okrutnik čiaagnac Aquileiey dobywat / w ktorým mocny mu odpor Aquileyczycowie dawáli / zá Senatem Rzymškim idac / ktory náń nie zezwalał. Zá czym poczeli teštnic żołnierze iego / y gniew swoy náń obroćili / y oburzywšy sie náń głowe mu vćieli / y do Rzymškiego Senatu / ktory mu sie tež inž byl spřeciwił / pošli. Tož vczynili synowi iego / ktorego inž byl wšiat zá towaržyšá ná páńštvo / głowe táž iego z oycowšta pošli. Táť nie tylo Rzym / ále šwiat wšytek od okrutniká onego wybáwiony byl. Krolował lat trzcy. Nástąpili dwá po nim od Senatu Rzymškiego miánowani: ále ie přeško żołnierze poimáli / y z nich sie nášmiawšy pozábili / to iest Máximá y Bálbiná : á potym zgodnie Gordianá vybráli / ktory miał lat 16. Był ten Gordianus Cěsarškiego rodu / v wšytekich čłowiek wđzieczny.

1.
Máximinus okru-
tny zabít.
Capitol: in Máxi-
mino.

Gordianus nášta-
pil.

Rok P. 241. Fabianá 3. Gordianá 1.

ZEgo roku po Sebinié Antyocheškim Biskupie / nástąpił Bábilás wielce sławny ná wšchodnych košciolách. Ten prorockim duchem vpátrzył przyšle od Decyusá Cěsarzá přešládowanie: y goráco á dziełna náuka swoia / nie tylo meže / ále y niewiášty y dzieći miedorošle / przypráwował: zálecáiac im korone meczénška dla wiáry / y one nabožnemi slovy ozdabiáiac / do meštwá wielkiego pobudki czynil. Nie przyšlá oná plaga ná košciol / áž po lat dwánašćie / ktorých wierni Božy pod tym Gordianem y pod Philippem počinu zážyli / y Biskupi swoje Synody mieć mogli.

1.
Bábilás Biskup
Antiocheški.
Duch Prorocki
w Bábili.
Euseb: lib: 6.
cap: 25.

Rok P. 242. Fabianá 4. Gordianá 2.

VAfryce Biskupow sie 90. zláchálo / přeciń Privatowi heretykowi / ktorego wytkleli / y Fabianowi oznaymili / ktory klatwe ich potwierdził / y z tego čłowieká z košcielney spolecznošći wylaczył. W Arábiey táž Synod byl zgromádzony přeciń Berillowi Bošcorow Biskupowi.

1.
Synod w Afryce.
Privatus here-
tyk.
Cypr: epist: 55.

Rok P. 243. Fabianá s. Gordianá 3.

I.
Mistius madry
Pogani.
Capitol: in Gordi.

Trzęsienie zie-
mie.
Orig: contra Cel-
sum.

Persowie poraż-
ni.

Gordianus wziął za żonę corkę Mistiusa wczonego y wymowne-
go człowieka / którego zaraz starostą Rzymskim uczynił / y tego
rada państwo sprawował / które już dziecinnym się zwąc nie mo-
gło / takiego radnego y mądrego mieć. Potym się na Persy wy-
prawował. Bo Sapor król Perski starych się wtracił za Alexan-
dra chcąc pomścić / Syria wojował / y Antyochia wziął. Było roku tego
wielkie trzęsienie ziemi / którym miasta zapadały. Przyczętały one plagi po-
ganie zaniechaniu przesławowania Chrześcian. Lecz za ich modlitwa ob-
dał P. Bog karanie ono. Użył szczęścia niematego na oney wojnie Gordi-
anus. Bo Persy kilakroć porażił / y nie tylko z Antyochiey y Syriey / ale ze wsch-
odnich wschodnich królestw one wygnane do swojej ziemi wpędził. y pisał
do Senatu / iż to cokolwiek mu się powodziło / radzie y mądrości świętej
go Mistiusa przyczętać się miało.

Rok P. 245. Fabianá 7. Gordianá 5.

I.
In Gordian.
Philip powstał na
Gordianá.

Capitol: in Gord.
2.
Kościoły budo-
wane.
Lib: de Pon: Rom.

Szał przy sobie Gordianus Philippa Araba możnego / który
mu państwa zarządził / y z niego sepcznąć go myślił. y naprzod
Mistiusa / iako była wieść / mowi Capitolinus / naprzawie-
lekarza / trucizną wymorzył. potym y o śmierci Gordianá my-
ślił / żołnierze nań pobudzał: y do tego przywiódł / iż za na-
stawitum ich musiał go Gordianus za towarzysza na państwo przysłać. Co
się działo na granicach Perskich.

Mając Chrześcijanie piękny pokój z Biskupami swymi / kościoły budo-
wali. Fabianus w Rzymie / na cmentarzach niemając przyczynił dla wiera-
nych / żeby schadzkom ich przestrzenię było / nad onymi kryptami albo dzim-
kami w ziemi / do których się w przesławowaniu kryli. A Grzegorz Taurin-
urgus w Neocesarię znaczny kościół postawił: który nigdy obalony być
nie mógł ani trzęsieniem ziemi / którym ono miasto upadło / ani Dioklecjan-
nowym rozkazaniem.

Rok P. 246. Fabianá 8. Philippá 1.

I.
Gordianus od
Philippa zabity.
Capitol: in Gordi-
ano.

Pogrzebny napis
Gordianá.

2.

Philippus zmówiwszy się z żołnierzami / którzy na Gordianá dla
głodu / iako bywa na wojnie / przychodzącego / złe serce brali: iako
wnie przed wszystkim wojskiem z Gordianem się swarzył. A gdy
widział Gordianus / iż przy nim żołnierze nie stoja: prosił aby
rowne miał z Philippem państwo: ale nie wprosił. Prosił po-
tym aby iakim starostą był / albo księżciem: ale y tego nie wprosił. Wskoni-
prosił aby przy zdrowiu zachowany był: ale y tego mu nie dano. A tak go
przed wszystkim z fiat Cesarzkich zwleczone / zabić Philippus kazał. Krol-
wał lat sześć / dobrze się Rzeczypospolitey zasługując / y wojny domowe y
postronne wgaszając. Pogrzeb mu na granicach Perskich sprawili niewdzię-
czni żołnierze / z takim napisem: Gordianowi zwycięzcy Persów / Gotów
Sarmatów / oddały Rzymskich niezgod / zwycięzcy Germanów; ale nie
Philippow.

Wstąpiwszy na państwo Philip / puścił się do Rzymu / syna Philippa
także nazwanego / wziął za towarzysza na państwo.

Rok Pański 248. Fabianá 10. Philippá 3.

W Ale

Alexándriej ná biskupstwo wstąpił Dionysius wcześ Origenesa / ktory wiecey sie ná prawdę niżli ná przyiaciela ogladając : gdy ba-
czyliż Origenes w pismá swoje wiele błędów natykał y roznošil :
powstał nań mocno y heretyctwo mu žádawał. Spráwował sie Origenes /
y wyznánie wiáry swoiey postał naprzód do Urbána Papieża / á potym y do
innych biskupów. Musiał y sam do Rzymu biegać / czego Eusebius zámil-
wał. ále Porphyrius / ktory w ten czas tam byl / dáł znać / gdy mówi : Orige-
nes wšedł w Rzymie do školy w ktorej Plotinus lekcyę czytał. y zámstydzi-
wszy sie go Plotinus y przeciw temu powstałszy / zámilł. Prošil go Orige-
nes / áby náuke swoie prowadził / ále on rzekł : Vstaie mowá / gdy ten słucha
ktory toż umie. w tákiey byl powadze v Pogańskich Philozophów Orige-
nes. Przyczyna przyscia iego do Rzymu nie byla inna / iż go byl ábo ná sprá-
we o sobie Urbanus pozwał / ábo iego wyznánie ná piśmie nie przyiał / dla
ktorego sam ná swe oczyszczenie przysć musiał.

Rok P. 249. Fábiana 11. Philippá 4.

Móten Páński 249. byl tyśiacznym od zbudowania Rzymu /
ktoreg gdy Philip z synem swym bogom / ktory pánstwo Rzym-
skie do tak długiego czasu przywiedli / chcąc dziełować / y ofiáry
czynić : od Ponciausa stárošty swego / ktory potym za Deciusa
meczénstwem koronowany byl / do wiáry Chrześciáńskiey y z sy-
nem przywiedziony jest / y od Fábiana Papieża ochrzczeni sa. Miał inż žone
Chrześciáńke Sewere Philip / ktora teź do tego pomogła. Dáł wielkie zna-
ti náwrocenia y Chrześciáństwa swego ten Philip / gdy práwá swiety y po-
boźne stávil / á zwlászczá ná grzech Sodomski / ktory v Pogaństwu ná on
czas byl pospolity / ktory on wyrokámi swymi oddáil. Poety teź / ktory przy-
mowkám y pišiny wcześnych ludzi sławę hárpáli / y młódz psowáli / pokáral.
y wiele innych swietych obyczáiw śczerpil / ktorych pišarze Pogańscy dla za-
ždrošci y nienáwišci ku Chrześciánóm / wiedzac iż byl Chrześciáninem / zá-
miecháli. y siedm lat pánowánie iego chwálebnego z synem / práwie w mil-
czeniu zostáwili.

To o nim Eusebius nápisal : iż bedac inż Chrześciáninem / gdy w wi-
gilia Wielkonocna / pospolu z ludem / uczestnikiem w košciele być chciał :
nie byl od Biskupa przypušczony / pierwey / ážby ná miejscu zostáwal / ktore
połutniacym náznáczone jest. Bo ináczey dla grzechów ktore onim slychác
był / przypušczony do vžywánie táiemnic swietych być nie mogł. Co on
rád z ochotą uczynil / y pókore swoie y serce do bojáźni Božey zápalone po-
kázal. Práwy bácznego á Chrześciáńskiego Cesárzá y páná przyklad. Po
swoich pierwszych zbrodniách w Pogaństwie : znác iż byl žywot po chrzcie
odmienił y w inne grzechy iáko człowiek wpadáiac / pokuta ie głádził / y pe-
wnie ták y z synem dokonał. Pogańscy pišarze iáko nieprzyiaciele Chrześci-
ánóm / dobrych spraw iego po chrzcie zámilczeli. Wypisáli iáko źle ná páń-
stwo wstápil : by sie byl ná nim bedac Chrześciáninem nie dobrze záchował
perwemby byli nie zámilczeli.

W Arábiey wiele Biskupów ná Synod sie zácharóšy / potepili nieciákie
heretyki / ktory miesmiertelnošci duš ludzkich nie przyznawali. Ná ten
Synod byl teź przyzwány Origenes. Powstáli y dwudzy heretycy názwáni
Helcesaita. ktory zá grzech nie mieli / všty sie y zwierzechu CHRISTVS á zá-
przec / zwlászczá ná mekách.

Rok Páński 250. Fábiana 12. Philippá 5.

I.
Euseb: lib: 6. cap:
28. 29.

In vita Plotini.

I.
Tyśiaczny rok od
zbudowania Rzy-
mu.
Philip Cesarz
Chrześciáninem
30 stał.
Poncius stároštá.
Martyrol: Rom:
14. Maj.
Acta Pontij apud
Surium 14. Maj.
Tomo 7.

2.
Lib: 6. cap: 27.
Philip Cesarz po-
kútę košcielną
pełni.

3.
Euseb: lib: 6. ca: 31.
Helcesaita here-
tycy.
Epiph: hares: 19.
23.

I.
Cyprianus Bisku-
pem...
Idem epist: 69.
Nazian: in laudem
Cyprian.

Epist: 2.
Chrystu S. dziel-
ność na odmiáne
obyczajow.
Aug de doct: Chri-
stia: lib: 4. cap: 14.
Epist: 2.

Ego roku w Karchaginie s. Cyprian na biskupstwo postawio-
ny jest po Donacie zmarłym / za zezwoleniem wszystkich / o krom
Felicissimá kaptana / który sie prożno iego wybraniu sprzeciwil.
Był Senatorem pierwey onego miasta Cyprian / náuka y wy-
mowa zacnym / y Philosophskimi náukami okraszonym. Cecilia
us kaptan do wiary go swietey przywiódł / gdy iuz był w leciech pedesly. y
jest sie czemu dziwowac / iáko przedko praw y náuk Pisma s. y tájemnic Chrze-
ściánstkich dostapil / tak y stare inne Biskupy w tey mierze przechodził. Dru-
dzy mniemáia / iż bedac Poganinem czytał Chrześciánstkie księgi / y Terrullia-
na / ktorego mistrzem zwał. Lecz po chrzcie dał mu te dary P. Bog / o krom
rych też sam pisze. Niepodobno mu sie zdáło / aby czlowiek w zlych wchowa-
ny y ostárzáły zwyczajach / odrodzić sie y odmienić miał. Lecz po chrzcie / gdy
wołana ná duşe láste Boża przyial: sam uczul w sobie one dziwne odmiane
y mowil: iż Chrzest s. śmiercia jest grzechow / á enot s. żywotem. O iego
dziwney y wielkiey wymowie y hoyney á szczęśliwey rzeczy / nie może sie wy-
chwalić Názýánzenus / także y s. Augustyn. A sam o sobie mowi: Na sa-
dach y seymách ná bogata sie wymowe zbieráia: ále gdy o Pánu Bogu mo-
wa jest / glosu czysta vprzeýmość / do pomnożenia wiary / nie wspiera sie ná
mocer słow / ále ná rzeczách. Bierz rzeczy nie wymowne ále mocne / nie vskom-
ludzkim gládkiey słowy pieknemi farbowane: ále prosta prawda ná sławie
nie miłosierdzia Bożkiego przypáwne.]

Rok P. 252. Fabianá 14. Philippá 7.

1.
W Alexandriey
mordy Chrześci-
an.
Euseb: lib: 6. cap:
34.

Alexandriey czárownik ieden Egypski / lud on do rozruchow
sklonny ná Chrześciány pobudził / iż sie pospolstwo wszytko spi-
knelo / y zmowili sie ná to / aby káżdego ktoryby sie CHRISTVS
zaprzec niechciał / w ogień wrzucili / ábo zábili. y wiele pomor-
dowali wiernych / á drugich co vchodzili máietności porwyd-
rali. Stárcá iednego Metre iz bluźnić niechciał / kymy vbiwšy / oczy mu y
twarz ostrá trzcina kłoli / y ná przedmiescie wyrwlofsy / kámiénmi go zámor-
dowali. Quinte niewiáste wierna po vlicách wlozczac zábili: y ná domy
Chrześciánstkie náchodzac / wszytko woiowali y krew rozlewáli / iáko gdy nie-
przyiaciel miásto weźmie.

2.
Apollonia pánná
stára.

Dio hist: Rom:
lib: 39.

Apollonia pánnę iuz ostárzála poimawšy / zeby icy wybili / y ogniem gro-
zili / iesliby CHRISTVS á bluźnić niechciała: ona prośac o troche ná rozmyśl-
su: sáma w ogień wstoczyla y zgorzáła. y inne niezliczone mordy poczynili.
Nie z rozkazania vrzedowego: ále z złości swey / iáko ludzie do tákich rozru-
chow y nieposłuszeństwa popedliwi. Co o nich Juwenalis y Dio nápisál.

Rok Páński 253. Fabianá 15. Deciusá 1.

I.
Philip Cesarz sá-
bity z synem.

Decius nástapil
mielki tyran.

Euseb: lib: 6. cap:
32.

Orosius lib: 7.
cap: 21.

In vita Thaumag.

Z A napráwa Decyusá / który był roku tego Consulem / żołnierze za-
bili Philippá Augustá w Weronie / á syná iego Philippá w Rzy-
mie. ktorych Rzymianie záluiać / między bogi ie policzyli. z ká-
znáć iz pobożnie sie y po Chrześciánstku zachowali. O Sewerze
Augustie zenie iego Chrześciánce pisma nie máš / co sie z nim dzia-
ło. Nástapil ná Cesarstwo Decyus wielki nieprzyiaciel Chrystusow / który
ná złość Philippowi iz był Chrześciáninem / roku tegoż podniósł stogi swoy
mecz ná Chrześciány. y Poganstwo wszytko záluiać y zayrzac dlugiego po-
koju Chrześcián / ná nie sie poburzyło / y ná zgube ich náśádziło. Bo widzieli
iáko zá Philippow Cesarzow do tákiej wolności przyšli byli Chrześcianie /
iz bálwochwałnice ábo Poganstkie kóścioły obaláli / iáko pisze Tyssenys. y d-
wnie

wonie sie rozmnażal lud Boży po wszystkich krajach ziemie. y bylo to siódme Kościoła Bożego przesławowanie.

Piše Cyprian s. na one nadze patrząc / iż ta plaga chciał p. Bog przeczyszczyć obyczaje Chrześcian / ktore sie już były w pokoju rospuściły / na nieczystość / kłamstwo / przysięganie / y inne grzechy tak w duchownych / iako świeckich. Co p. Bog chcąc naprawić / one sroga przepuścił plage.

Puścił po wszystkich państwie Rzymskim wyroki y mandaty swoje Decius / aby Chrześcijany mczono. Co Pogánscy wrzednicy radzi czynili. O ktorzych okrucieństwie piše Cyprianus: Meki / prawi / przyšli / a meki bez wstańcia katorow / bez potępienia / y bez pociechy śmierci. Meki ktore mierzcho śmierć zadając do korony nie puściły / tak długo mczono / iako długo czło wiek a sstawalo. Szczęśliwy komu p. Bog rychło dał w mekach umrzeć. A Tyssenius przydaie / ktory to od bąby swej Matryny słyszeć mógł: Nietyle słowy strąsiono pierwej wierne / ale y naczyniem onym / do katorwania w kaziuac rospalone lancy / noże / miecze / ogień / bestye / y doły / y stolki żelazne w ogniu / osęki y paznokcie żelazne. Jedne podawano / drugie sadzono / drugich szukano / drugie goniono / drugie z miatności odzierano.]

Wiele Chrześcian z boiaźni mczenia CHRISTVSA sie zapierali. A naprzod ci wpadali / ktorzy żywot rostkosny y w grzechach wiedli / a dobra te świeckie zamitowali / iako mowi Cyprianus: Miłość slepa miatności / wiele ich zdradziła. nie mogli być do odstąpienia świata gotowi / ktore miłość dobr świeckich powiazala. Podlegli temu ktory ziemia sie karmi / iż na iego pożarcie przyšli.]

ci co wpadali w pogrozkach abo mekach / byli rozmaici: Jedni zgola dyabłom sie klaniáli y ofiare im Pogánstka czynili: a przy zdrowiu y miatności zostawali. Druzzy aby iawnie nie ofiarowali dyabłom / pieniedzmi sie odkupowali / ktore zwano Libellatcy. Bo od wrzedu iaties kwiety abo kárcki zapieniadze aby wolni byli / brali. Jedni tacy przeli sie CHRISTVSA / a za to żeby niešli do bawianow na ofiare okup dawali. Tych był srogi grzech / y dawano ie na wielka pokute. Lecz druzzy nie przac sie CHRISTVSA / y wyznawając wiare swoje / za to aby ich nie pytano v wrzedu / ani mczono: pieniadze dawali: ci grzechu nie mieli. Jako sie przeciw Tertullianowi wyśsey powiedziało.

W tym ciezkim barzo wciśku w Rzymie Fabianus Papież zabity y mało nie rośyścy iego kśieża abo śmiercia pogineli / abo w więzieniu cierpieli / tak iż cały rok / co sie nigdy nie trafiało / Papieża obrac nie mogli / maitac taka teg potrzebe na opatrzenie wszystkich Kościołow. Jednak iako mogli kśieża Rzymscy o wszystkie sie Kościoły starali; co sie z listow ich do Cypriana y iego do nich potazuje. Trzey kapłani Rzymscy / Moyses / Maximus y Nicostratus / cały rok w więzieniu byli / do ktorych piše s. Cyprian / cieśac ie / y szczęściu sie ich a mestrwu dziwuiac.

Wielka liczba w Rzymie Chrześcian poległa: także po inych stronach gózie wyroki Deciusowe zachodziły. Kryli sie y uchodzili druzzy / y s. Cyprian w ten czas wstąpił / gdy lud pospolity nań wrzeszczal / a lwom go podać kazal. y był z ziemie wywołany. To mu kśieża Rzymscy / pisac do kśieży Karagiński chwalili / iż to ku wietszy czci Bożej być miało / aby sie taka persona na nasy czas Kościołowi na wietsza pomoc zachowala. y w pominania ich / aby ludzi Bozych ich przykładem nie odbiegali / a wiecy sie bali wieczney meki niżli doczesney / a żeby więznom y boiaźliwym służyli / a ciata mczemnikow czcili. List też ich aby do drugich bráćcy posylali / gózieby mogli. Szad sie znaczy wielkie mestrwo y czynność kśieży Rzymskiej / w ktorey Biskup swego / ktorego nie mieli / powinności odprawowali. Cyprian sie też

Siedme przesławowanie.

2. Cypri lib: delapsis.

3. Decius puścił na wierne wyroki. Epist: 2.

In vita Thaumag. Męki wiernych.

4. Wpadli w mekach. Delapsis. Gene: 3.

5. Rozmaici wpadli. Cypri: epist: 52. & Cleric: Rom: ad Cypri: epist: 31.

6. Fabian Papież zabity. Apud Cypri: epi: 31.

Więznionie. Epist: 16. Pameli editionis.

7. Epist: 55. Wciekanie wiernych. Rzymscy kśieża. Apud Cypri: epi: 3.

Rzymskiej kśieży czynność y mestrwo. Epist: 15.

8.
Ofiara Mfey s.
w więzieniu.
Cypr: epist. 5. 6.
Epist. 37.
Wspominanie
świąteczne
Mfey.

9.
Epist. 15.

10.
Trudność z wpa-
dłemi.

Pokuta y dosyć-
czynienie y spo-
wieds.

11.
Krycie wiernych
po gorach y la-
sach.
Paweł pierwszy
pustelnik.

Okrucieństwo
nad wiernymi.

12.
Młodego rosofosa
zwyciężyć chcie-
li.

Izzyk sobie wka-
sił y wygrał.

13.
Origenesow wpa-
dek niepowny.
Harel: 64.

14.
Babilas Antyo-
cheński.

teyże Rzymstkiey kściezey sprawnie/ iż nie z boiaźni wśedł/ ale z woley Bożey/ y dla wietśzey pomocy braciey.

Posłał też teyże kściezey Rzymstkiey Cyprian trzynaście listow swoich/ ktore do swoich kściezey y wiernych owiec pisał/ skłanianie swoje o nich oznaymując. Z ktorych sie pokazuje: iż kápłani więźnie bracia swoje nawiedzając/ ofiary Mfey s. tamże w więzieniu czynili. Rostazuje tenże Cyprian/ aby w marcie w więzieniu iako męczenniki/ czcili/ y za takie ie mieli/ dzień zęścia ich pisać/ ktorego by ie w ofierze s. wspomniano.

Miał obławienie od P. Boga s. Cyprian/ iż ono przesładowanie ry- chło wstać miało. O czym sam piše/ iż ten głos słyszał: Powiedz mu/ niech bezpieczen będzie. Bo przyjdzie pokoy/ troche poczętć/ dla tych ktorzy ies- cze doświadczeni być mają.

Była niemala trudność z temi ktorzy wpadali/ a CHRISTVSA sie za- pierali. Bo wnetże żalując/ chcieli aby ie do pokoiu kościelnego zaraz przy- woracano y rozgrzeszono. y iednali sobie listy w męczennikom w więzieniu/ aby ie Biskupi przyjmowali. Lecz s. Cyprian radząc sie w tym kściezey Rzym- stkiey/ tak o nich stanowili: aby bez wielkiej pokuty/ y długiego dosyćczynie- nia/ y spowiedzi/ y martwienia ciała/ przyjmowani do kościoła nie byli. O czym iest wiele pisanie w listach v s. Cypriana.

Drudzy wśystkiego swego odbiegając kryli sie po gorach/ skalach/ y la- sach. Miedzy nimi był w Thebaidzie on Paweł pierwszy pustelnik/ ktory o tym czasie krył sie od męczennictwa/ znalazł sobie iame w skale leśney/ z k- rocy uż nigdy nie wychodził. Żył aż do kostego roku/ syna Wielkiego Con- stantyna/ Constantynusa. ktorego żywot napisał s. Jeronym/ y w nim ony dwa przykłady daie okrucieństwa/ ktore w ten czas nad Chrześciany czynili. Jednego/ prawi/ vmeczynowsy/ y żelaznemi blachami popalowsy/ na słonce gorace nągiego wywiesili/ miodem ciało iego nąmazarowsy/ aby od komo- row/ od pszczol/ y robactwa inego strapiony/ CHRISTVSA sie zapisał/ ktorego w inych wielkich mekach wyznał. Bo nie tak ciało/ iako dusze zabie- iac chcieli. Oni vmrzeć chcieli/ a nie dopuszczono: iedno dluga przewleczna y ciężka bolesć serca w Bogu mocnego dobywano.

Drugie młodego gdy mekami rozmaitemi Sedzia przemoc nie mogł: ka- zał go do ogrodu piękne y zioly y kwieciem rozmaitym ozdobione prowa- dzić. w ktorym miedzy drzewy y liliami nad strumieniem rzeczki płynacey/ wstane miękko y drogo łozę postawiono. na ktorym gdy onego świętego mło- dzieńca położono/ y subtylnymi powrostkami wwichlano/ niewiastę wrodsi- wa do niego puszczo/ aby go lechac do grzechu pobudzała. Co miał czy- nić on w mekach zwycięzca? żelaza go przemoc nie mogły/ a rosof go uż o ziemię pomiatała. y wnet od Boga natchniony/ iez- t swoy zębami ścis- snął/ y część go wśasił/ na one nierządнице wyplunął/ y tak ona bolesć rosof odpędził/ y sprośnice zawstydzil/ iż wćietac od niego musiała.

W ten czas y on Origenes długie więzienie y meki cierpiat/ ale do ko- rony męczennickiey nie przyśedł. O iego wypadku/ iakoby miał wchodząc nieczy- stey sprośności dyabłom ofiarować/ acz napisał Epiphanius: ale iż tego inni/ ktorzy z nim żyli/ y iego wieku o nim pisali/ zamilczeli: nie zda sie to prawda być/ y mogł to w księgi Epiphaniusa/ iakti niezyczliwy włożyć. Bo acz iego nauka miała przygane z strony bledow niektórych: lecz żywot iego zawždy był chwalebny aż do końca. y niesłychać tey o nim skłaradey powie- ści/ ani v Eusebiusa/ ani v Jeronyma s. ani v Rufina/ ani na Concyliach/ gdzie wiele o Origenesie pisano y mowiono.

W Palestynie y w Syriey wiele bardo męczennikom poległo: miedzy ni- mi Babilas Antyocheński Biskup/ ktory w okowach w więzieniu umarł/ y tancuch

y lánecuch on z soba pogrześć kazał. Ale s. Chrysoſtom piſe / iż ná śmierć wy-
wiedziony y ściety był.

W poncie on Grzegorz cudotwórcą rádził ſwoim / aby ſie kryli y wcie-
kali / boiać ſie aby w mekách nie wpadali / á duſz ſwoich nie gubili. Czytay
w iego żywocie.

Decius iádac ná wojnę przeciw Perſom / Váleryanowi rzad wſyſtkie
pánſtwa Rzymſkiego poruczył / y práwá mu iáké chciał piſać dopuſcił / zá
zewoleniem Senatu Rzymſkiego. A iż był wielki nieprzyiáciel Chrzeſćian.
ſki ten Válerianus / ſrogimi bárzo wyrokámi ſwymi gubił wierne / náſycić
ſie krwá ich nie mogąc. Záraz tegoż roku z Deciuſem pánował / y przeto
ſwáre piſmá o meczennikách dáwa znáć / iż cierpieli zá Decyuſá y Válerianá.

Rok P. 254. Rzymska ſtolicá wákuie. Deciuſa 2.

Smyrnie zaone bárzo meczénſtvo Pioninſá káplaná / ktory
Biſkupá ſwego Eudemoná wpadeł w bátwochwałſtwie ná-
grodził. Ten gdy widział iż nietyło Biſkup iego / ále innych
wiele dla meki / CHRISTVSA ſie przeli / w domu ſwym włożył
ná ſie żelázný lánecuch / y ná Sabine ſioſtre / y ná Aſcepiádá / y
tát czekał aby go poimano / á záraz do wiezienia prowadzono / á nie tam
gdzie drudzy przac ſie CHRISTVSA, oſiáry Pogánſkie iedli. Jeſt iego wyzná-
nie y rozmowá z ſędziámi gdy go poimano / y z tymi ktory go do bátwo-
chwałſtwa náprawiali / przykádém Biſkupá iego / y rádzili aby tym żywo-
tem nie gárdził / widząc iáké ieſt wdzięczny y miły. A on odpowiedział: Ja
też znam że ten żywot miłóſci ieſt godny / ále on żywot / ktorego my Chrze-
ſćianie prágniem / dáleko ieſt godnieyſzy. Wdzięczna to ſwiáćloſć y ſłodká /
ále wdzięczneyſza y ſłodſza ona prawdziwa / ná ktora my pátrzyć prágniem.
Bo my dzieł Boſkich nie gánim / ále one piekneyſze y lepkie nád te przeklá-
damy.] To mowiac / nie chciał być rozumiany zá Márcioniſte / ktory gánili
ſwórzyciela y ſwórzzenie / á rádzi ſie do meczénſtwa kwápił. Mowil beſpie-
cznie ſędziemu Lepidowi: Nam ſłuchać y poſłuſznemi ſobie być káżećie / á
wy ſámi praw ſwoich nie ſłuchacie / ktore wam roſkázuia náſ káráć / ále nie
przymuſzać. Skazał go ná śmierć Proconſul Quirilianus. y był ná krzyż
wbiety y wyſoko podnieſiony / y ogniem ktory pod nim wielki nániecił / ſpa-
lony.

W Cappádociey / między inemi Merkurius żołnierz rotmiſtr / ktory Per-
ſy poráził / y od Ceſárzá wielkiey części y wſzedow doſtał / vmeczony ieſt dla
CHRISTVSA. Ten potym / iáké ſie niżej wspomni / zábił Julianá Apoſtáte /
po śmierci z CHRISTVSEM kroluiac.

Zá tegoż Deciuſá ſiedm młodszeńcow wchodząc przeſládowánia do ie-
dnej ſie góry w ſkále ſkryli / y tam od Pogánſtwa zámknieni przez dwoie ſcie-
lat bliſko ſpáli / áż zá czáſow Theodozyuſá młieyſzego obudzeni byli. W czym
niżej ſie powie / y w żywociech ſſ. powieſć ieſt polożona.

Gdy Perſy Decius poráził / tam też wiele Chrzeſćian pobit / iáké ieſt w
ſięgách meczénſkich. Tam też Abdon y Senne rodu krolewſkiego pány o
CHRISTVSA pomorzył / y innych bárzo wiele.

Ná zachodnych táż kroleſtwách / dziełnie wiele wſternych pomordo-
wano. W Syliciey s. Agáthy znáczne meczénſtvo koſciól ſwiecei. A nie było
żadney krátny w páńſtwie Rzymſkim / w ktoreyby meczenników máły być
poczet / ktory woleli zdrowia odſtąpić / aby wiáry s. w CHRISTVSA nie
tráćili. A w Rzymie nawięty był wciſł / gdzie y páſterzá ſwego Ind ieſeſze
nie miał /

Eutec: lib: 6. ca: 32.
Chryſoſt: orat: in
Inuent.

15.

Kryć ſię rádzono.
In vita eius.

17. Nouembris.

16.

Válerianus ná
mieyſcu Ceſar-
kim, okrutny.
Martyrol: Rom.

I.

Pionins káplan.
Metaphr: 1. Febr.
Euseb: lib: 4. cap:

14.

Mercurius żoł-
niers.

Siedm ſpiących.

28. Iulij.

2.

Martyrol.

3.

Agáthá s.

4.
Kłopot kościelny
z odsecepiency w
Afryce.
Cypr: epist: 16.
& 40.

Felicissimus od-
secepieniec.

Epist: 38. & 39.

5.
Zacęcie pier-
wsze Montensow
y Donatystow No-
wacyanow.
Novatus Felici-
sima podpalal.

6.
Wcihlo w Afryc-
prześladowanie.
Epist: 36.

7.
Novatus do Ry-
mu poptynał.

Cornelius Papi-
wybrany.
Cypr: epist: 52.
& 41.

8.
Decius okrutnik
wtonal w bitwie.
Euseb: lib: 7. ca: 1.
Triphonia żoná
Deciusa Chrze-
ściánka.
Martyr: 18. Oktob.

9.
Gallus Cesarzem.
Pokoy kościolom.
Euseb: lib: 7. cap: 1.
Wpadli pokutnia.

Delapsis.

nie miał / á jedni z kścieżey zamordowani / á drudzy w więzieniu trapieni / śmierci czekałi. wyliczać wszystkich trudno.

Tym czasem w Afryce drugi sie kłopot w kościele Bożym zaczął. Felici-
cissimus kapłan / on co sie na wybieraniu y posádzeniu na biskupstwo Cár-
thagínskie s. Cyprianowi sprzeciwił: rozzerwaniu kościoła Bożego wmożł.
Namowił czterech ábo piaci kapłanow inych / áby sie od Biskupa odzwó-
li; á mając pogodę do dalszego swoiey pychy poparcia: one ktorzy sie CHRIS-
TUSA zaprzeli / á wróćając sie do kościoła / przyięcia prosili / ktorych Cyprian
an s. y inni Biskupi / bez wielkiej pokuty y nagrody przyjmować niechcieli /
y przypuszczenie ich do uczestnictwa y pokoju kościelnego / aż do wstania prze-
śladowania / odwołał: one takie ten Felicissimus do siebie bez pokuty
przyjmował y rozgrzeszał / y przy sobie ie obwieszował. y schadzka na iedney
gorze uczyniwszy / iny sobie kościol / y iny oltarz postawić chciał / wyklinając
tych ktorzyby z nim nie przedstawiali. Sprzeciwił mu sie s. Cyprian / przez li-
sty y przez posły swoje / broniąc onego rozzerwania: ále gdy nic nie pomogło
wykłał go y inę towarzysze jego.

Tak sie zaczęło przekleństwo / ktore sie w heretyctwo rze-
chło obrociło / á długo trwało / y wielkie trudności kościołowi Bożemu za-
dalo. Z tego wrodzony Novatus kácermistrz y Donatus od ktorego sie Do-
natystami zwáli / y Montenses / od oney gory / na ktorey Felicissimus to prze-
klectwo zaczął. Był Novatus Biskup / ktory tego Felicissima podpalal /
ktorym sie iawnie potym złączyszy / y od niego iáko od iádowitszego / No-
wáciani potym nazwani sa.

Tym czasem / ieszcze za żywota Deciusa / w Afryce pokoy sie od P. Boga
kościolowi s. wrocił: iż Decius mordować / dla boiaźni następujących tam
nieprzyjaciół pogranicznych / Chrześcian zakazał. tak iż tego roku / Wielka
noc spokojnie świecić mogli. ácz s. Cyprian aż po Wielkieynocy / wrócić sie
do swego kościoła obiecowal. iednak w Rzymie ieszcze ona niedza nie wsta-
wała.

A Novatus z Afryki Biskup / on odsecepieniec / wiedząc iż Rzym Bi-
skupa nie ma / z drugimi chytrymi towarzysznymi / do Rzymu bieżał / starac sie
o to / áby ábo iego samego / ábo tego ktorzyby mu sprzyiał / na Papiestwie po-
sádzono. A gdy wnosil chytrei namowami one rozzerwania / á ludźi było
wiele wpadłych / ktorzy o pokoy kościelny prosili / ktorzy bez Biskupa przy-
ięć do iedności kościelney kścieża Rzymscy nie mogli: potwápili sie do wy-
bierania / mając 16. Biskupow / między ktoremi dwa byli z Afryki: y zgo-
dnie skupiwszy sie iáko mogli / mieczą sie Deciusowego nie boiac / obrali
Corneliusa Rzymianina syna Castina / y na Papiestwo Máia miesiąc po-
sádzili. O czym Cyprianus s. napisal / wystawiając cnoty iego.

W tym Decius gdy na Gothy / ktorzy byli w Mesya y Trácia wtárgnali /
iáchał: za zdráda Treboniana Galla Hermána w Mesyey / od Gothow po-
ráżony / gdy wciékał / w iezierze iednym wtonal / á syn iego Decius mniemy
zábity iest. Żoná tego młodszego Deciusa Triphonia / Chrześciánka wmar-
la / y między święte poczytana iest. Zrólowal Decius rok y kilas miesięcy
nie całé dwie lecie / od P. Boga na wybawienie ludu swego przedko zgubiony.

Po Deciusie nastąpił wielki pokoy kościołowi Bożemu / ácz nie długi.
Bo gdy nastal Cesarz Gallus Trebonianus z synem swoim Volusianem /
wszystcy Chrześcianie z więzienia sa wybawieni / y żadnego wciśku nie mieli.
Wiele ich y kupami biegáło za Biskupami swymi / oni ktorzy sie CHRISTUSA
byli z boiaźni ábo w mekách zaprzeli: áby do pokuty y pokoju kościelnego
przyięci byli. Lecz ich bez wielkiej pokuty y dosyczynienia nie przyjmowa-
no. O czym s. Cyprian ksiegi napisal / w ktorych daie znać / iákie dzieki Panu
Bogu

Bogu za wybawienie ono wierni oddawali iako męczenniki one ktorzy mo-
cnie dla wiary umierali / czcili / y świętą y dni zęścia ich pisali / iako też ci /
ktorzy wpadli przez zaprzecie sie *CHRISTUSA* / pokutować mieli. Potrze-
ba / powiada s. Cyprian / modlitwy pilnie czynić / we dnie płakać / w nocy
nie spać / na ziemi y popiele sypiać / w włosiennicy y grubey sukni chodzić / po-
sty czyniac głod cierpieć / iakimuzny ktoremi sie grzechy czyszcia / y ktore od
śmierci wybawiaia / rozdawać.]

Tamże pise / iako P. Bog cudownie karał tych co sie go zaprzeli. Je-
den / prawi / skoro sie zaprzal / mowe stracił. Druga w łaźni ściana opetał y
porzucona na ziemi meczył. Dzieciatko ktore pokarm ofiarowany dyabłom
iadał / ktowie Pańskiej w kościele między wiernymi brać nie mogło. Niewiasta
tając grzechu wpadku swego / skoro skusila (naświetszych tajemnic) na zie-
mie padła / iad sobie a nie pokarm biorac. Druga gdy strzynke / w ktorej by-
ła swiatosc Pańska schowała / otworzyła: ogniem ktory z oney skrynki wy-
padł / odstraszaona jest. Drugi zmazany ofiara Pogańska / gdy tając sie swia-
tosć Pańska wziął / gdy pożywać chciał: otworzyny rece popioł tam na-
laził. Kluczył / powiada / innych / iż Pan odstepnie / gdy sie go kto zaprzy.
Iako wiele duchowie nieczysci tych osiadaia / ktorzy nie pokutuią a
grzechu swego nie wyznawiaia: iako ich wiele jest / ktorzy śaleia y rozum trā-
ca.] To s. Cyprian.

Także sie inni Biskupi na wschodnych krajach z tymi wpadaiacymi obe-
śli / iako y s. Cyprian w Afryce. Tak on Grzegorz cudotworca w Nicodessa-
riey / ktory też był wśedł / y krył sie w onym przesładowaniu zataiony / gdy sie
zās do swego kościoła wrocil: także też świętą męczennikow świecić ro-
żazal / y pamiatki ich czynić. Toż y w Rzymie uczynił Kornelius Papież /
tenże postepok z wpadłymi zachowuiac / a perwne każdemu pokuty nāznā-
czaiac / do kościelney iedności ie przyjmował.

Pod ten czas Nowatus z Afryki Biskup niewiedziec ktorego miastā /
do Rzymu przybył. Ktorego tak s. Cyprian opisuię: człowiek łakomy /
hādy / iako heretyk y niewierny / od wszystkich kapłanow nāganiōny / po-
chlebca / pochodnia na zapalenie rozruchow / nieprzyiaciel pokoiu. Wiele
sierot złupil / wiele kościelnych pieniedzy zaprzal. Oycu swemu głodem
umrzeć dopuścił y onego nie pogrzebl. Wziemienna w żywot noga wderzył
y płod w niey zabił. Oddzielił sie od kościoła / gdy sie sad o iego zbrodniach
przybliżał / a przesładowanie przeszkodziło: wprzeczil swoje od kościoła wy-
rzucenie. Ten / prawi / zacząwszy tu w Afryce rozdziały y odsepieństwa / a
niektora bracia od Biskupa oderwawszy: w onym przesładowaniu / był dru-
gim przesładowca kościoła. Ten miał swego sprawce Felicissimā / ktorego
krom mey wiadomości Diakonem uczynil. A do Rzymu na zgube kościel-
na iachawszy: także część księzey y braciey zgodney oderwał / y braterstwo
dobrze spoione rościł.]

W Rzymie bedac Nowatus trāfil na Nowacjanā kapłanā Rzymskie-
go / ządrosćia przeciw Korneliusowi Papieżowi świeżo obrānemu / zranio-
nego. Z tym sie spiknawszy / poczel niektora bracia od Korneliusā odrywāć /
y potwarzami nań / serca do niego psowāć. Powiadali fałszywie na Korne-
liusā iż sie Christusā w onym przesładowaniu zaprzal / y tych ktorzy sie za-
przeli / do iedności kościelney przyiał. A tu obaczyć sie może / iako heretycy
meczył z grzechow y swymowcy rosta / y dobre Kātholiki potwarzaiā; ale ia-
ko między soba niezgodni s. Bo w Afryce on Felicissimus nāuczał przeciw
Cyprianowi: aby wszyscy co sie *CHRISTUSA* zaprzeli / zaraz bez wszelkiej
pokuty przypuszczeni do pokoiu kościelnego byli. A ten Nowatus przeciw
na nāukę wzniecił przeciw Korneliusowi / ktory one wpadł z dobra poku-

Dosyćczynienie s.
Cyprian radz.

10.
Karmie cudo-
wne wpadłych.

Chowanie ciała
Pańskiego dla
przedkier śmierci.

11.
Nyssen in vita
cius.
Dosyćczynienie
wpadłym.

12.
Nowatus do Rzy-
mu przybył.
Epist. 49.
Iakim był.

13.
Nowacjanus in-
sy nieli Nowatus.
Cypr: epist. 52.
Potwarz na Kor-
neliusā Papieża.
Heretycka nie-
zgoda, y niesła-
sek.

14.

Wieżniowie me-
czennicy na czas
świadczeni.

Ad Fabianum An-
tioch: epist: apud
Euseb: lib: 6. ca: 35.
Nowacianus Bi-
skupem fałszywym
Rzymskim.
Nowacianus w
niemocy ochrzczo-
ny.

15.

Bierzmowania
nie miał, y dla te-
go Duchá s. nie
miał.

Cornel: vt supra.
Przyśięgá na he-
retycztwo.

16.

Pokusá od Nowa-
cianá.

De Script: Eccl.
Dionys: Alexand.
Słowa świętey
prawdy na kłam-
stwo Nowacianá.
Lib: 4. cap: 23.

17.

Heretyctwo No-
wacianow.
Korneliusz oczy-
ściłony, á Nowa-
cianus potępiony.

ta przyjmował / nauczając: iż żaden / raz wpadły / który sie CHRISTVSA za-
przał / przyjmowany do pokuty być nie mogł.

Namowił też był do siebie ten Nowatusz Nowacyanem niektóre Ele-
ryki Rzymskie więźnie / którzy inż byli wielkie meki dla CHRISTVSA wy-
trwali y zwyciężyli / gdy ieszcze w więzieniu siedzieli / Márimá / Nikostrata /
Urbaná / Sydoniusá / Mákariusá y Celeriná / y Moysesá káplana / którzy
do tego sie skłaniali / aby wpadłym nie było dane rozgrzeszenie / y tym sie prze-
ciw Korneliuszowi Papieżowi iatrzyli / iż wpadłe przyjmował / y innym po-
twarzom nań wiare dając. Ták wiele złość y zdrada heretycka mogła. A to
gorzcy / gdy sie inż onym przygárnieniem do siebie świętych meczenników
zmocnił Nowacianus káplan / y poragi sobie z nich nábył: przyzwawşy po-
stronnych bliskich Rzymu / prostych y nieświádomych biskupow / ten to No-
wacianus y ludzi swoich skupił: gdy sobie / iáko pişe Korneliusz Papież-
podpili: zámknione do tego przymusił / aby nań rece kładli / y Biskupem go
Rzymskim poświęcili. Z których ieden zaraz sie wpamiętawşy / plátak / y do
kościół w pokucie iáko świecki przyiety jest / á na miejsce dwu onych innich
postawili. Opisuie tenże Korneliusz iego obyczáie / iż Chrześť s. w niemocy
przyiał / iáko by nie z dobrej wolej / ále dla boiaźni śmierci. Co y to była na-
on czas niemála przygána / iż tákich do stanu duchownego nie brano / iáko
potym Canon Concilij Neocesarień dány jest.

A w tym mu przymawia / iż będą chory po chrzcie bierzmowania nie-
przyiał / y reka Biskupia cechowany nie był / y dla tego Duchá s. mieć nie
mogł. A czasu tego przesładowania / káplánstwa sie swego zarzekł. Bo gdy
sie w domu krył / Diákonowie go prosili / aby iáko káplan wyszedł / á słabym
które do záprzenia sie Bogá przymusił / pomoc iáka czynił. On boiać
śmierci / á żywot ten miluiac / z gniewem odpowiedział: y káplanem być inż
nie chce / á na inşy sie żywot wdam. Przydacie y to o nim: iż ludzie ktore
zwodził / ták przyśięga obowieszował / dawşy Sakrament / á iawşy rece ich
nie puszcili / aż to uczynili co mówił: Przyśięż przez ciáto y krew Pána ná-
szego IEZV CHRISTA, iż mie nigdy nie opuścisz / á do Korneliusá sie nie
wrociś.

Ták tedy frogie y pierwsze rozervanie ten fałsz w Rzymie uczynił / y
káthedra przeciw káthedrze postawioşy / do inych odległych y wschodnych
kościół / o swym ná wrzędzie Biskupim y Papieśkim postawieniu ozná-
mował / aby go za tákiego mieli: á Korneliusá potwarzał / kładac na nie-
winnego złości swoje. A była to wielka pokusá w kościele. Bo sie wspierał
listami onych meczenników / ktore po sobie miał. A wşyscy pobożni myśleli
iż lepiey było za tymi iść którzy w mekách CHRISTVSA wyználi.

A gdy do kościółá Alexandryjskiego nápisal / iżem iest poniewolnie ná-
tákie káplánstwo wprowadzony: odpisal mu Dionysius Biskup Alexandryjs-
ki / iáko Jeronym s. powiáda: Jesliś ná to káplánstwo (to iest Biskupstwo
Rzymskie) poniewolnie wzięty iest: tym tego dowiedzieś / iesli chce z niego
wstąpiś. Bo miales wşytko pierwey wciérpieć / aby rozervania w kościele
nie było. W liściech swoich do kościół / pişe Socrates / iż Nowacia-
nus rostkázował / aby wpadłych którzy dyabłom ofiarowali do táimnic s.
nie przypuszczano / ále ie tylo do pokuty namawiaiac / do samego Boga / kto-
ry sam grzechy odpuszcza / odsyła.

Toć było heretyctwo Nowacianá tego y Nowacianow / którzy tych co
po chrzcie zgrzeszyli do kościółá y Sakramentow s. nie przypuszczáli. Ale P.
Bog iáko fałs obálac ie / á Korneliuszowe prawde podwyżsac rychlo poczał.
Bo naprzód Korneliusz zebrał Biskupy ná Concilium / y swoje wezwá-
nie prawdziwe ná Papiestwo / ich świádectwo zmocnił / y náuke one przeciw
Ewáng

Evangeliey / ná grzeszace okrutna / zepsował. Bo wszyscy zezwoleniem spólnym / łaski Bożej y miłosierdzia grzeszacym bronić zakazali. Ta káplany iednak to włożyli: aby ci ktorzy czartom ofiarowali / kápláńskiego wrzodu nie sprawuiac / ná komuniey łaiów przedstawali.

Toż uczynił s. Cyprian / także zebrałszy Concilium / też náuke wmożnił / y oney sie Nowaciufowej złości y odsczepieństwu sprzeciwiać. nápiśał księgi o iedności kościelney / ktora wszytkie herezye poraża / y zwierzchność Piotra s. y stolice Rzymfskiej y Korneliufowe Biskupstwo nád kościołem Kátholickim wtwierdza.

Tym czasem Nowatus wystány iest z Rzymu z innymi towarzyszymi do Afryki / aby tam skody kościołowi czynił / y bracia burzył. Lecz Kornelius przestrzegł wierne listem swoim do Cypriana / aby sie ich strzegł / złe serce ich y zły żywot oznáymuiac. A Cyprian do wszytkich Biskupow rozpiśał: aby o zdradzie ich y chytrości y heretycwie wiedzieli. On Nowatá z Rzymu od iazd bázro záwiedzionym ludziom pomógł. Bo ci co przy nim stali / onego odśkapili / y do kościelney sie iedności wrocili.

Oni też męczennicy / ktore Nowatus y Nowacianus do swej strony był poćiagnął: do wpańietania á pokuty przysli. Marimus / Urbanus / Sidonius / Makarius / Moyses. dla ktorych Papież Kornelius zebrałszy Biskupy y káplany / y inna bracia / wprowadził ie do Konsistorza onę / y tam prośili / aby to co sie sstało w zápomnienie posła / ták iákoby sie nie sstało / ani mowilo. Co gdy sie ogłosiło / wiele sie wiernych zbieżalo chwálacych p. Bogá za ich wpańietanie / ták sie rádownali / iákoby dziś z onego wieszenia w którym dla CHRISTVSA cierpieli wychodzili y wolni od niego byli. Słowa onych wyznawcow te byly: [My o Korneliuśie Biskupie nawietsego kościoła Kátholickiego wtemy / iz od Boga wszechmogacego y CHRISTVSA pána násego wybrány iest. My wyznawamy omyłke náse / zwiędziensiny chytrym y zdrádlwym wielomowstwem. Bo choćesiny zdáli sie mieć spoleczność z człowiekiem odsczepiencem y heretykiem: iednak serce náse záwždy w kościele zostawało. Bo wiemy iz Bog prawdziwy / á ieden iest CHRISTVS pan náš ktoregosiny wyználi / ieden Duch s. y ieden Biskup w kościele Kátholickim być ma.] Poty słowa ich w tym to liście / ktory Kornelius do Cypriana piśał.

Z ktorych iáki inż miał tytuł Biskup Rzymfski / iásnie sie wkażnie / iz go zwano Biskupem powszechnego Kátholickiego kościoła. A ten Kátholickiem był / ktory z nim spoleczność miał. O czym s. Cyprian ná wielu mieysc. Wiele ludzi po wszytkich kościołach onym sie nawroceniem męczennikow zbudowało / y bledników wiele sie do iedności s. wrocilo. y ginał ten bład y kácerstwo / ktore sie ieszcze w Montanie było záieło: y Tertullian im był náruszony. y do tego przychodzili ci blednicy / iz sie sami Cáhári / ábo czystymi zowiac / z grzesznymi y wpádlými spolności mieć niechcieli / á w białych sukniách / mowi Socrates chodzili. Ták ich bład / artykul wiáry násey / o odpuszczeniu grzechow / y o spowiednym rozgrzeszeniu psował.

Do Numidiey / Afrowie dzicy / wiele byli Chrzescian z Biskupami ich / ziemie one woiuiac / pobrali. Piśáli oni Biskupi do s. Cypriana / o pomoc go pieniezna ná wykupno prośac. On uczynił wielka pilność / iz im bogáta summa v wiernych wprośiwszy / do trzech tysiecy złotych posłał. y list pozałenia nád nimi y miłości pełny nápiśał. w którym nawiecey záłnie pániel / ktorych ciała Chrystusowi oddáne byly. Bez watpienia to o tych / ktore my dziś mnistkami zowiem / rozumiecia.

Concilium Rzymfskie.

Cypr: epist: 52. 64. 68.

Cypr: epist: 52.

18.

Księgi o iedności kościelney s. Cypriana.

19.

Nowatus wrocil sie do Afryki. Apud Cypr: epist: 49.

20.

Wiesznowie męczennicy wpańietali sie. Cornel: apud Cypr: epist: 46.

Wyznanie męczennikow. Kátholickiego kościoła Biskup. Apud Cypr: epist: 49.

21.

Ieden Biskup w kościele Kátholickim.

Cáháry heretycy z Nowacianow.

22.

Wykupnie wzięnie s. Cyprian. Epist: 60. Páńienki oddáne Chrystusowi.

1.
Concilium Rzym-
skie.
Euseb: lib: 6. cap:
35.
Epist: 54.

2.
Privatus stary
heretyk rozrywa
jedność.
Cypr: epist: 55.

Fortunatus od-
szepieniec do
Rzymu śle.
Epist: 55.
Wysławienie ko-
ścioła Rzymkie-
go.

3.
Wschodnie ko-
ścioły za Korneli-
usem.
Lib: 6. cap: 36.

4.
Serapion stary r-
pady iako vmarł.

Wzywanie pod
jedną osobą.

5.
Fábius Antyoski
Biskup w spary.
Hippolytus ka-
plan iako wyznał
wiarę kościoła
Piotra ś. przeciw
heretykom.
Prudentius peri
Steph: hymno 11. &
Martyr: Rom: 30.
Ianuar.

6.
S. Cyprianu mo-
wu do męczenn-
stwa namawia.

M Rzymie Kornelius Papięz wielki Synod z Biskupow 60. wczynił / na którym Nowacjana y nauke iego błędna potępili / y przyjmować do pokuty wpadłe kazali. Toż wczynił w Afryce s. Cyprian wiele Biskupow na Synod zebrawszy. O czym piękny y dziwny list napisał / wpadłe do prawey pokuty vpominać.

Na tym Synodzie w Afryce Privatus stary heretyk potępiony / przeciw s. Cyprianowi wczynił ze cztermi Biskupy takimi iako y sam / Chartaginenskiego Biskupa Fortunata. y rozpiśal listy / iż go 25. Biskupow poświęcił / a ono ich tylko pięć było. Ci to zbroiwszy / wyprawili przedkie posły do Rzymu / prośac Korneliusa aby ie do pokoiu Kacholickiey iedności przysiał. Ale Kornelius poczuł zdradę / choć piśania s. Cypriana nie miał / a onych nie przysiał. Wiedzieli oni zbrodniowie / iż nie za Kacholiką miąny nie był / który wczęśtnictw kościoła Rzymskiego nie miał. Oznaymł potym Cyprian co to za ludzie byli / y iakie w nich złości y zdrady pánowały. Gdzie kościół s. Rzymu ki wysławia / mowiąc: Śmicia płynąć do Piotrowey Katedry do kościoła przodkuiacego / z którego iedność káplán'ska wysła. Śmicia tam listy od odszepienców y zmazanych nosić. Nie myśla iż to Rzymianie / ktorzy wtáre wychwalit Apostol / do ktorych niedowiarstwo przystępu nie ma.

Zá wyrokiem Korneliusa przeciw Nowacjanowi y błędom iego / wśytkie kościoły y wschodnie posły. Wśyscy sie im bzydzili / y Biskup Alexandryjski Dionysius przeciw iemu piśal / y Fábiusa Antiocheńskiego / nieiako walciego dobrze wspárt. O tym liście iego wspomina Eusebius / y tam one o Serapionie stárcu powieścz z tego listu Dionysiusa wybrána polozył.

Ten Serapion / także w przesładowaniu CHRISTUSA sie záprzał / y kátanom ofiarował / y nie mogł być do vzywánia naswierfego Sakramentu przypuszczony / aż przy skonaniu. Wpadł w niemoc / y trzy dni nie mówił. Czwartego dnia / wnetá swego záwołał y rzekł: Długoż mie trzymać będziecie: potkápćie sie prośe / a puscćie mie / y káplana mi przyzowćie. A z tym mowé záś stráć. Chłopiec pobiezał do káplana / a była noc / y nálaś go chorego / iż przysć nie mogł. ale iednak / iżem ia tak był rozkazal / aby potuiacym przy skonaniu wczęśtnictwá swiętych tájemnic nie bronił / aby w pokoiu y dobrej nádzieiey schodzili: dał máta część Eucharistiey / onemu chłopięciu / náuczaiac go / aby ia rozmoczona do vśi stárcá wlał. y wrocił sic niosac ono co mu dano chłopiec. do którego Serapion / záś do mowy przyszedł / rzekł: a przyszedłes synu: choć káplan przysć sam nie mogł / ty wczyn coć kazal / a wypuscć mie. A gdy mu przeswięty Sakrament do vśi podał / záraz ducha wypuscit. Poty Dionysius.

Z czego dobrze znać / iż to w Egypcie trzymano / co sie w Rzymie y w Afryce stánowiło / przeciw kácerstwu Nowacyánskiemu / ná počiechy y pokuty te wpádłych. Nie mnies z tad poznac / iako przeswięty Sakrament chovánny był pod osoba chleba / dla chorych / y inych przygod.

Náchylil sie był Fábius Antiofski Biskup / iako sie rzekło zá Nowacyanem: ale meryło Dionyzusowym ale y Korneliusowym piśaniem dziwnie sie w prawdzie Kacholickiey vmocnit. List Papięski / gdy Hippolytus iego káplan / iuz w kácerstwie Nowacyanowym wwichlány / czytał: vpámietal sie y do siebie przysedł. Tego p. Bog potym y męczén'ska korona vczcił. Przy ktorey gdy go swoi pytali / ktoraby wiára prawdziwsza była. On sie bzydzac fałsem Nowatá abo Nowacyana / rzekł: Te wiáre trzymayćie / ktorey stolicá Piotrowá strzeże. y to mowiąc: syie pod miecz podał. To y Prudentius wierśami napisał / y w księgách męczén'skich stoi.

Cyprianus widzac Duchem ś. bliska y przyszła záś ná kościół ś. burze y nawálność: napisał księgi ná wychwalenie męczén'stwá / wśytkich do niego goraco pobudzaiac / y przesłych męczén'nikow męstwo chwalac. Te księgi

vpomnie

wpornie on siedzia w sytych Doktorow/ abo raczey blazen Erasimus/ od Cyprianowey pracy nieślusnie odmiata.

Gallus z synem Volusianem wzyczywszy troche pokoju Chreszczanom/ zas sie na nie oburzyli frogimi barzo wyrokami/ aby wshedzie gubieni byli. Nie widzial przed soba ostrego kamienia/ to jest/ przykladu Decyusa/ ktory gdy na Boga powstal/ przedko z synem zginat/ ale sie sam tez na nim rozbit. Wiele barzo ludzi pogubiono/ a nawiecey w Rzymie. X onego Mozyesa kaplana Rzymkiego/ ktory sie byl do Nowacyana nachylik/ ktory mezna smiercia w sytychgo poprawil. Kornelius vmocniat w sytych y mowa swoia y pisaniem/ ale sam od Volusiana syna Gallusa wygnany byl do Centumcellas. Edzie Cyprian listy do niego pisat: ciešac go y vmocniat/ y z szczescia sie jego raduiac. Dowiedzial sie o tym Volusianus/ iz wiele sie tam przy nim Chreszczan bawi/ a iz do siebie z Cyprianem pisa: przywieść go do Rzymu kazat/ y tam go meczono y z inemi scieto. Czytay w jego żywocie. Siedzial blisko dwu lat. Nastapil po nim Lucius Rzymianin/ ktory z nim byl na wygnaniu. Wiele inych w tym roku meczenska korone odnioslo/ ale dziecie ich nas nie dosly. To tez perwa jest/ iz oni ktorzy sie byli za Decyusa CHRISTVSA zaprzeli/ oni pokutniacy/ ktorzy iako boiazliwi/ z woyska vciekli: moenie meštrwa swego poprawili. te sobie pokute zadaiac: aby dla CHRISTVSA tego żywota ktory mitowali/ nastawili. y czynili to z wielkim podziwieniem y przykladem wiernych.

De exhortatione martyrii.

7.

Znowu przesładowanie Chreszczan.

Euseb: lib: 7. cap: 11.

Kornelius wygnany.

Ex actis passionis Corneliij.

Cornelius Papieš zabity.

Nastapil Lucius.

Vpadli poprawili swego.

Apud Cyprian: ad Nouacian: haeret.

Rok P. 256. Luci: i. Gall: y Volu: 3.

Lucius Papieš zaraz byl na wygnanie od Volusiana wypchniony: ale tego roku rychlo zas wolnym zostaiac do Rzymu sie wrocil/ za Boskim zrzadzeniem. Bo przyczyny inšey tey odmianie nie pisa. z czego sie Cyprian z swemi Biskupy w Afryce ciešac/ list do niego radosny pisat.

I.

Lib: de R. P.

Epist. 58.

2.

Cesarze Rzymscy

Tatarom dan pocieli dawac.

Pompon: Latus in Gallo.

Mor wielki.

Proroctwo S.

Grzegorza o powietrze.

3.

Pontius in vita

Cypr.

Lib: de mortalitate.

Widzenie chorego.

Jako Gallus miecz na Chreszczany podniosl/ tak go P. Bog y w sytych Rzymskie panstwo karac poczat. Bo tak byl od postronnych nieprzyjaciol scismiony/ iz Seytom abo Tatarom Rzymianie dopiero za niego/ dawac dan abo trybut musieli. y roku tego wielki mor w sytych panstwo strapil/ tak iz zadnego domu y miastu nie bylo/ gdzieby ono zle powietrze na zgube ludzi nie doslo. Pise Tyssenius w żywocie Grzegorza cudotworce/ iz w Neocezariey w Pontcie lud Poganski iakies swieto bogowi swemu y widoki wielkie czyniac/ a na Euglarstwa czarownikow patrzac/ zmiescic sie na theatrum nie mogl. y ieden uc drugim lezac w sytych na czarta zawolali: Jupiter/ day nam miejsce. Co wyslawszy s. Grzegorz/ przez iednego do nich wskazal: beda mieli wietse przestrzenstwo nizli pragna. Zatem zaraz ono frogie powietrze przyslo/ iz prawie puste miasto zostawalo. Co Poganie baczac/ do onego sie swietego o pomoc vciekali/ w domy go swoje prowadzac/ aby w nich Bogu swemu modlitwy czynil. y tak obrone mieli. ciz do CHRISTVSA przystawali/ tak iz napotym/ iako jest w żywocie iego/ gdy vmieral ten swiety/ ledwie 17. Poganskich domow w onym miescie zostalo.

W Egypcie y w Afryce/ gdy toz powietrze zle w sytych zabiiato: Chreszczanie wielkie poslugi Poganom okolo zdrowia ich y pogrzebow czynili. O tym y księgi Cyprian napisat/ do takich poslug swoich y inych pobudzaiac/ aby Poganie milosc Chreszczanska znali. Tam y o pożytkach takiej plagi Bozey mowi. Pise tam/ iz gdy ieden kapla tym powietrzem vmieral: boiac sie y niespodziervaiac sie iesze smierci/ strawe prosil: y ukazal mu sie moš wysoki y piekny/ y rzekl mu: Cierpieć sie boicie/ a wynisć niechcecie. Což

Cierpieć się bo-
rem a wysiść nie-
chcem.

Święte słowa:

4.

Wojny frogie y
głod.

Zonar: Tom: 2.
in Volusia.

Potrwarz na
Chrześciana y o-
bronę S. Cypria-
na.

5.

S. Cyprian wol-
ny język.
Epist: ad Demetri-
anum.

6.

Gallus y Volusia-
nus syn jego za-
bić.

Origenes umarł.
Z Origenesa prze-
stoga.

Cassiod: de inflit:
diui: lectio.

z wami czynić mam? Czym przymowił/ prawi/ nam wszystkim/ ktorzy boiać
się męczeństwa/ umrzeć bez męczeństwa nie chcemy. y na te ktorzy cierpieć na-
tym żywocie nie chcą/ a przedsię śmierci która koniec boleściom czyni/ nie ra-
dzi witać. Jedno z tych obierać Chrześcianin ma: albo ochotna cierpliwos-
ć/ wszystko co P. Bog na tym świecie dopuszcza/ znosić: albo się śmierci
nie bac/ a wysiść z tej nędzy pragnąć. Bo ten żywot nikomu bez nędzy y
ciężku nie służy.

Nastąpiły y frogie wojny/ y ziem Rzymskiego państwa wojowania ob-
Persów y Scytów/ iako się wyżyły namienilo. a temu głód wielki/ który zdo-
we morzył. Ony nędzy państwa Rzymskiego Poganie Chrześcianom przy-
pisując/ ięszcze ie bardszy męczyli/ iakoby bogowie ich niezbożnością obrażeni
takie wiski na świat puszczali. O co się frasując Cyprian s. do sedziego A-
fryki Demetrianą/ który to na wierne kładł/ y sam ie zabijał/ y na nie ludzkie
pobudzał/ napisał list na obronę Chrześcian. który dziwną dzielnością pra-
wdy y wymowy Pogany zawstydzal. Lacie nic się nie boiać temu okrutniko-
wi/ słowa jego psim szczekaniem zowie/ y mowi:

Twoje złości y grzechy Bog karze/ który niewinne męczy y zabija. Nie-
tylo sam prawie Boga nie zna: ale y chwalcę jego przesładujesz. Byś wżdy
nas zaraz zabijał/ ale długa meka śmierć odwłoczysz. Co niesprawiedliwie
czynisz. Chrześcianinem być/ albo iest grzech y wina: albo nie iest. Jesli wina
iest: oto się do niej znamy/ dla czegoż nas męczysz: tych na meki dacia/ kto-
rzy się do grzechu nie znają. a znające się/ zabijają. A iesli nie masz winy y
grzechu być Chrześcianinem: gdzież iest sprawiedliwość wafar: y inne święte
te y mocne słowa złotego onego języka/ czytelnika tam chłodza.

Pan Bog okrutnika Cesarza/ iako Cyprian groził pisać do Demetria-
na/ Gallusa/ y syna jego Volusiana z państwa stracił/ zabici sa roku tego.
Acz ich śmierć duudzy na przyszły rok klada/ y tam się o ich zgubie powie.

Origenes tego roku umarł/ żył lat 69. Jako wielka miał za żywota o-
naukę swoje przymowki/ tak po śmierci ięszcze wierzą. Bronili go Eusebi-
us y Rufinus/ y inni. Czytania ksiąg jego iako y Tertullianowych nie bronio-
no. Wielki był człowiek/ ale swoim wypadkiem w nauce/ przestrzegł każdego/
aby się nawietzych rozumów strzegł/ ktore drogami Wycow świętych nie
ida. O nim ieden na dy napisał: gdzie mowi y pise dobrze: żaden nie le-
piey. a gdzie źle/ żaden nadeń nie gorzey. Dla tego potrzeba baczenia do
czytania ksiąg jego/ aby przy miedzie iad się nie wtracił. Gdy Vergilius
Enniusą czytał/ spytany co czyni: rzekł; szukam złota w gnoiu.]

Rok P. 257. Luciusa 2. Gallusa y Volusiana 4.

Lucius Papież za żywota Gallusa y Volusiana koronowany iest
męczeństwem. Ten idac na śmierć/ Archidiaconowi swojemu
Stephanowi wszystko kościelne rzeczy zlecił. Postanowił aby od-
boku Biskupiego dwa kapłani y trzy diakoni nigdy nie odcho-
dzili. a to dla świadectwa jego żywota/ potym iako na Korne-
liusą Norwacianus heretyk wiele był potwarzzył nakładł. Po nim nastąpił
na Papieństwo Stephanus Rzymianin.

Aemilianus nieiały żołnierz podniósł się przeciw Gallusowi y Volusia-
nowi. obadwa gdy się nań z wojskiem wyprowadzili/ od żołnierzy ktorzy spzy-
iali Aemilianowi/ zabici sa. Śmierć Papieża Lucusa pomste na nie Bo-
ska pospieszyła. Tego Aemilianą po czterech miesiącach/ ciż żołnierze zabi-
li/ y wstąpił on sławny Walerian/ który ięszcze za Decyusa rządził/ który też
iuz przed dwiema laty był od żołnierzy ięszcze za Gallusa na państwo za-
wołany. y dla tego się trzeci ten rok liczy panowania jego.

Walerianus

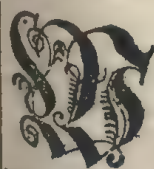
1.
Lucius zabity.
Stephan Papież
nastąpił.
Lb: Rom: Pon.

2.
Gallus z synem
zabity.

Valerianus na początku panowania swego / pisał Dionysius Alex: dzie-
wne czcił y milował Chrześciany / iż pełny był dworu iego slug Bożych / y
przed wszystkimi swymi z nimi towarzyskie y przyjacielskie rozmowy mie-
wał / y one wdzięcznie przyjmował. y było tego przez dwie lecie. Lecz go po-
tym ieden Czarnoksiężnik wódz Egypczyanin tak zepsował / iż sie do
wszystkich cesarow wdaiac / dzieci niewinne zabijał / dla ceremonii dyabelskich.
Tenże go na Chrześciańska krew zoskrzyl / iako sie niżej powie / iż ie zabijać
kazał / aż do swego od Persow poimania / to jest przez pulezwartą latą.

Pod tym pokoim w KARTHAGINIE / dla rzadow kościelnych / zebrał Cyprian
Concilium. Miedzy inemi świętymi wstawami y to rozkazali / aby sie ka-
plani opiekami sierot nie bawili. A iż to był ieden Geminus Victor wzy-
wał / a Faustina kapłana dzieci swoich opiekunem umieraiac mianował: tym
onego umarłego skarali / iż ofiary za tego dusze czynić zakazano. Z czego sie
dopytać táčno / iako za umarłe Npse s. y ofiary zawždy czyniono: y tego / iako
to wrzodu kapłanckiego bawic świecka posługa nie kazano / żeby oltarz pila-
nował / y wrzód swoy zupełnie odprawował / w modlitwach za ludzkie zbá-
wienie y potrzeby. Nie miała też była tych Biskupow śmiałość / iż prawo-
tąie przeciw prawom Pogańskim uczynili / które nikogo z opieki sierot nie
wymienia. Ale Concilium Kalcedonskie z własney y tey ktoraby Biskup ro-
kazał / opieki kściezy nie wyimie.

Rok P. 258. Stephaná 2. Valeria: 4.

Onym pokoju od Pogaństwa / domowi bracia niepokojie w ko-
ściele Bożym czynili. W Hispániey Basilides Biskup Legi-
oński / y Marcialis Biskup Asturienski / dla wypadku w zaprze-
niu sie Chrystusa / wedle praw kościelnych złożeni byli z wrzodu
Biskupiego. y iuz ten Basilides na pokucie miedzy pospolite-
mi świeckimi przestawał. Potym gdy na swoim miejscu Sabinusá wi-
dział / zazdrością zwycięzony / bieżał do Rzymu / y powrócścia falszywa Sa-
biana Papięzą zwiodł / iż go na Biskupstwo przywrócił. O czym pisać s.
Cyprian / Sabiana wymawia / a tego co zwiodł winiue. Skąd sie baczyc mo-
że: iako z wyszytkiego swiata Biskupi / do Rzymu sie w swoich krzywdach /
iako do sedziego wszystkich Biskupow / do Papięzą wciękali y appelowali.

W Galliey także Marcialis Arelatencki Metropolit do Uowacyana
sie sklonil / y wiele ludzi błędem onym kacerstwu zwodził. Biskupi o tym do
Papięzą Stephaná pisali / prosiac aby go z Biskupstwa złożył / a ino na iego
miejscie postawił. O czym napisał Cyprian / y o to Stephaná prosił / aby listy
nan wydal / a o takie kacerstwo y rozzerwianie kościoła pokarany był. Skąd sie
moc Papięska na wyszytkiego swiata Biskupy wtwierdza.

W tymże czasie ina wielka pokusa y nawalność na kościół Boży wde-
rzała / ktora iako iakim trzęsieniem ziemi srodze sie zachwiał / y na wielu y
na wielkich kościelnych osobach. Za przyczyna heretykow Eutafrygow ábo
Moncanistow / ktorzy tych ktore od kościoła odrywali / znouu chrzcili; za-
nie sobie mając on chrzest ktory w Kathonkow wzięli. (co y Uowacyani
także czynili) wiele też Biskupow chrztem heretyckim gárdzić / y tych ktorzy
sie w nich chrzcili / nowym chrztem oczyszciać poczei. Wschodne kościoły o
tym / w Konium / w Frigiey Synod uczyniwszy / postawili / aby żadnego
Sakramentu w heretykow ani chrztu / za Sakrament nie mieli. O czym
Sirmilianus Biskup Cesarey Cappadocyey do s. Cypriana pisał. Dionysius
Alexandrijski także o tym zezwoleniu Biskupow wschodnych datznac. A w
Africe s. Cyprian barzo sie za to iak / mając przykład o tym przodka swego

Agrippina

3.
Apud Euseb: lib:
7. cap: 9.
Valerianus Ce-
sar.
Na przodku sprzy-
iał Chrześcia-
nom.

4.
Karthagiński Sy-
nod.
Cypr: epist: 66.
Opieki kapłanom
zakazane.
Ofiara za umar-
te.

1.
Od heretykow
niepokoj.

Basilides w Hi-
spániey heretyk.

Epist: 68.

Appelacya do
Rzymu.

2.

Epist: 67.

3.

O Nowochrzcen-
stwie rośnice.

Katolicy niekto-
rzy heretyckim
chrztem gárdzić
poczęli.

Apud Cypr: epist:

75.

Apud Euseb: libe

7. cap: 6.

S: Cyprian barzo
się na chrzest y
heretyków gnie-
wał.

Niceph: lib: 6

cap: 2.

Firmil: vt supra.

4.

Cyprian Synod
czyni przeciw
chrstu y herety-
ków.

Epist: 71. & 73.

Aduer: Lucifer.

Epist: 71. ad luba-
ianum.

Cyprian nie po-
tepił od siebie
roinych.

Nowochrześ-
nictwem wszyscy się
bzydzili.

5.

Cypr: epist: 74.

Gniew S. Cypria-
na Stephana Pa-
pieża
Krewkość ludz-
ka.

In laudem Basilij.

De bapt: cont: Do-
nati: lib: 5. cap: 25.
& 2. cap: 1.

6.

Cyprian drugie
Concilium czy-
ni.

Przymowka S.
Cypriana na Pa-
pieża.

Biskup Biskupow
Papież.

Firmilianus Ca-
sareycki Biskup
Cappadocyej.
Cypr: epist: 75.

7.

Agrippiną y Synod iego iako się wyższy powieźdźiało / y zezwolenie w sy-
tich swoich Biskupow w Afryce. Nicephorus iednak źle to na Cyprian
mowi / aby y wpadł w kościele Bożym znouu chrzcił. Sam się moca wiel-
ka y siatkiem / tym wszystkim kościołom wschodnym y Afrykańskim sprzeciw
Stephanus / y Rzymi kościół: tradicyę się albo podania Apostołskiego
trzymając / wyklinał tych którzy to na wschodnych stronach czynili.

Wczynił Synod s. Cyprianus / zbierając siedmdziesiąt y iednego Bi-
skupow z Afryki y z Numidiey: y na nim wszyscy postanowili / iż y herety-
ków chrzest / prawdziwym chrztem nie jest / y nie ma być za chrzest poczyta-
ny. O czym dąli znać oni Biskupi / y Cyprian Stephanowi Papieżowi.
Czyni tego listu ich do Stephaná wzmiątkę s. Jeronym. Jednak Cyprian
y inni iego Biskupi / nie tak swego rozumienia popierali: aby te którzyby
inaczej trzymali / potępiać mieli. y owszem oświadczałi się iż w miłości brater-
skiej / y kościelney iedności trwali / mając sobie to rozumienie za rzecz wol-
ną / a przeciwnego / za żadne kacerstwo nie poczytali. Tego nie twierdzili:
aby raz y Kátholików ochrzczony / a chrztem zaś y heretyków zmazany
miał się znouu chrzcić. ani też tego mówili: aby oni tych co od heretyków
przystępia / znouu chrzčili: ale iż iako nie chrzczone (za nie sobie chrz-
tu heretyckiego nie mając) chrzčili. Bo się wszyscy Kátholicy nowochrześ-
nictwem bzydzili.

Co na to odpisał Cyprianowi Stephanus Papież / do którego swoie
stánowienie ono Synodu posłał: nie możemy wiedzieć iedno trochę z listow
sámego Cypriana. Bo list Stephanow zginał. Piśac tedy do Pompeiusa
Biskupa Sábátenkiego dąć znać / iż Stephan tak mu napisał: aby się nie
nie wznowiało / od tego co podano jest. O co się ten s. Cyprian barzo roz-
gniewał / y w tym liście na Stephaná się miece / pyśnym y niemadym go-
zowiąc / y takim któryby heretykom pomoc dawał. W czym się iako człowiek
z przedką wniósł / choć księgi o cierpliwości napisał. Owa wielka prawda co
napisał Wázyanzenus: Nie masz żadnego na świecie / ktorego by Nominus
(to jest / ten co każdemu przygania) nie dotknął. Sam tylo Bog jest bez-
grzeszny. y tamże zbija wywody Stephanowe poważne y prawdziwe / de-
mąło znać iakie tam były. Wymawia go Augustyn s. iakoż jest co wyma-
wiać. bo choć trochę w tym wporu miał: ale miłości y iedności kościelney
z Stephanem nigdy nie rozrywał.

Znouu Cyprian s. miarowsy ono odpisanie od Stephaná / w Afryce
Concilium wczynił / zbierając na nie osmdziesiąt siedmi Biskupow. Na któ-
rym na przodku mówiac / przymówił Stephanowi / nie miánuiac go / gdy
rzekł: Powieźdźmy iako kto rozumie / nikogoż nie sadzac ani wyklinając /
choćby inaczej rozumiał. Bo żaden z nas nie czyni się Biskupem Biskupow /
ani tyráńską boiáznia towarzysze swoje do myśli swej przyćmiał. Zgad każd
poznać może / iż się Papież Stephanus y inni tak pisali: Biskup Biskupow.
A na onym Synodzie toż postanowili co y pierwcy / y ono postanowienie
swoie postáli do wschodnych Biskupow przez Rogacianá Diákona / a zwoła-
ł do Firmilianá Cesáreyskiego w Cappadocyej Biskupa. Już ten Firmi-
lianus był wyklety od Stephaná / o takie o chrzcie rozumienie / y minimal /
aby także Cyprian s. był wyklety iako falszywy prorok / gdyż Cyprian sądził
zostawał przy iedności. y dla tego odpisując mu Firmilianus / potwarza w
wielu rzeczach Stephaná y kościół Rzymi / y o to przymawia / iż nie słowie-
ci Wielkieynocy iako Żydowie. Dąć znać iż był Quártadeciman.

Ten Firmilianus potym się upamiętał / y w iedności kościelney stó-
czył. Bo go Grekowie máia w swoich świętách / y w Menologium / y był
miedzy Kátholickimi Biskupy / którzy Sámofátená potym potępili w 211

tychobies.

tyochy. Jego przeciwni Stephanowi pisanie zganił / po nim we sto lat bli-
sko na tym Biskupstwie bedac / s. Basilius. także y Cyprianowe / w liście
ktory Grecowie Kanonikiem zowią. Licza 50. Biskupow wschodnych / kto-
rzy byli do Cypriana przystali / ale sie wszyscy potym na prawde Kátholicka
z Stephanem y z Kościołem zgodzili / y swego mniemania odstapili / y o poie-
dnienie ich Dionysius Alexán: Stephaná prosił y pisał.

Pisał s. Augustyn / iż wiele Biskupow w Afryce / s. Cyprianowi oney
nauki o chrzcie nie chwalili. y o samym ma te nadzieje / iż w tym nie umarł
ale sie potym vznał. To pewna / iż z Stephanem y z jego następnikiem Sir-
tem / pokoy zachował y iedność / y w niey meczénstka korone odniozł. Bo
inaczej Kościół wszytek wschodny y zachodny / y pólniowy / pamiatki y jego
y dnia śmierci nie świecił. A w Stephanie Papiezu / pokazáło sie w tey
sprawie / wielka powaga y stateczność stolice Apostolskiej / y podania á trá-
dicyi Apostolskich bez pisma / mocy prawda nie przekonana. Ledwie nie sam
ieden Stephan wszytek Kościół y prawde jego na sobie zatrzymał / iáko mo-
wi Vincentius Lirinen: s. Augustyná rowieśnik. Temi dwiema słowy za-
trzymał wszystko: Nie nie wznowiać / iedno co podano trzymać. Tak wiel-
kie rozumy / tak dzielne wymowy / tak świeci ludzie y meczennicy / taki Bisku-
pow poczet / takie zbieranie / ácz ále rozumianego pisma / takie Synody / pra-
wy oney przemoc nie mogli. Wszystko iáko prózne słowa y baśni vstało.
wszystki nauki o powtarzaniu chrztu od heretykow danego / zwierżaly y pod
nogami zostały. Za Stephanem wszyscy posli / y wystawili jego wielka przy-
podaniu Kościelnym stateczność / y jego święto / innych opuścivszy / Greko-
wie wszyscy obchodzą.

Basil: ad Amphilo-
chium, in epistola
Canonica.
Euseb: lib: 7. ca: 4.
Biskupi wschodni
ypamiętali się.

8.
De bapt: contra
Donat: lib: 2. cap:
4. & epist: 48.

Stateczność sto-
lice Apostolskiej.

Contra heresi: cap:
9.

In Menologio.

Rok P. 259. Stephaná 3. Váler: 5.

Est v Eusebiusa skutá listu Dionyzego Alexándrijskiego Biskupa /
ktorym oznaymuie o zgodzie y náwroceniu wszytkich Biskupow w
schodnych / ktorzy s. Cyprianowi mniemania onego pomagali. y
mianuie pierwsze Biskupy / ktorzy gdy pierwszego przedsięwzięcia
odstapili: perwne y Cyprian s. w tym vporze nie został. O ktorym
iż nie w jego pisanu nie maś: przesładowanie ktore zaś tegoż roku nasta-
piło / przeszkodzić mogło. Nie sa Kátholickie poswarki iáko heretyckie. Bo
o heretykow mocnie każdy przy swym vporze aby przewiodł stoi: nie prawdy
ale zwycięstwa szukać: ale Kátholice iáko gołębie / podswarzywşy sobie /
gdy prawde wyzra / sami sie spolnie calują. Bo im o te same idzie / a nie o
swoy przewod.

Tego roku Válerianus Cesarz bedac do tego času wielkim przyiacie-
lem Chrześcianom / miecz swoy okrutny ná nie podniósł / od czárowniká z
Egypu ná wierne wzburzony / iáko sie wyżşey rzekło. y to przesładowanie s.
Jeronym y Orosius licza osmym / ktore przez pulezwartá lata trwáło / áz do
poimania jego od Persow. Tak froga tá byla nawálność ná Kościół Boży /
iż mniemáli świeci / iáko Dionysius Alexán: iż to iuż był Antichryst ten Vá-
lerianus. Co sie w samym Rzymie za Stephaná Papieża z wiernymi dzia-
ło / z starego pisma sprochniałego w Rzymie nálezione go krotko powiem.

Hippolitus Rzymianin bogaty Chrześcianinem bedac krył sie od swiá-
tá w kryptách / ábo dziurách ziemnych / do ktorego wiele Pogan przychodził.
to / dla jego Apostolskiej nauki / ktore on do chrztu s. przywodził / y do nog
s. Stephaná Biskupa. Co gdy często czynił / starosta sie Rzymski Márimus
tego náń dowiedział / y Válerianowi Cesarzowi o nim powiedział. On to
Stephanowi s. oznaymił: ktory skupivşy Chrześciany / vpominał ich / aby

I.
Lib: 7. cap: 3. 4.

Poswarki Kátho-
lickie iákie.

2.
Prześladowanie
znowu pod Vále-
rianem.
Osmie się rowie.
Aug: de Ciuit: lib:
18. cap: 52.
Orosi: lib: 7. ca: 22.

3.
Dzieie meczén-
skie.
Hippolitus Chře-
ścianin.
Stephaná Papie-
żá vpominał.

aby swoy krzyż niesli / a drugim do zbawienia pomagali. Po ki czas mamy / czynmy / prawi / dobrze: mali ktory z was przyiaciela abo powinnego iefcze Poganina / przywiedz go aby byl ochrzczone.

Adriás y Paulina
żona iego.

4.

Osiara S. y brá-
nie ciála y krwie
Pánjskiej.

5.

Post y náuka
przed chrstem.
Bierzmowanie.

6.

Máximus sdray-
ca náwrocony.

7.

Eusebius y Már-
cellus káplani y
inni poimani.
Paulina zabita y
inne kiego.

Tedy rzekl Hippolitus do nog Stephanowych wpádaiac: Dobry oycz-
mam siostrzenca w dziešaci y siostrzankę w trzynašcie lat / moje wych-
wánce / mátká ich Paulina a ošiec Adriás / iefcze niewierne. A Stephan
rzekl: gdy do ciebie przyda te dzieci / zadržymay ie / až do nich rodišcy náde-
da / aby ie námariali do CHRISTVSA. A po dwu dni przyšly dzieci one /
y dał znać o nich Stephanowi / ktory przyšedšy / oblápial ie y głaškal. Za-
tym oycowie nádbieželi do dzieci swoich / y przekládal im Stephan s. srogi
šad Božy / y chwałę błogostánwionych wiernych / aby bákwany opušili. Tož
mowił Hippolit. Ale rzekl ošiec onych dzieci Adriás: Ja sie boia aby mi
máietnošci y zdrowia nie wšieto. A Paulina nárzekála ná brátá swego Hip-
polita / iž to šmial mežowi iey rádzić. Bo sie Chrzešciánštwem bzydziła.

Tedy Stephan polecil Eusebiusowi káplanowi wczonemu y Márcel-
lowi Diákonowi / aby ie námariali. Co gdy czynil Eusebius w domu Hip-
politowym / a mowił: Czeka was CHRISTVS abyšcie z nim do iego krole-
štwá wšli: Paulina sie šprzešiwála. a iednáť ná rozmyšl do dnia iurze-
šego wšela. Oney nocy ieden Chrzešciánin przyniošl do Eusebiuša syná
swego powietrzem zarážonego / prošac aby go ochrzcil / y škoro on chory
Chrzešt s. wšial / ozdrowiał. Zátem Eusebius ošiare wczynil / y wšeli w
šyšcy ciála y krew Chrystušowe.

A ráno Adriás y Paulina dowieždšawšy sie o vzbrowieniu syná o-
nego: šrušyli sie / y wpašly ná žiemie prošili o Chrzešt. Tedy Hippolit
rzekl s. Stephanowi / aby nie mieškal / a Chrzešt im dał. A s. Stephan
rzekl: Špytaymy ich y dožnaymy / iefli sie czego nie boia. y wypytawšy ich /
pošcić wšytkim kázal / y náuczaiac ich / ochrzcil ie y z dziećmi w imie Troy-
ce s. y wložyl ná nie céche Chrystušowe (to iefl / bierzmował ie) y názwál
chłopia Cloenem a pániénkę Mariá / y ošiarował zá nie ošiare / y ošáli sie
wšyšcy wczestnicy (to iefl / požywáli oney ošary ciála y krewie Chrystušowej)
y ošedl s. Stephan / a oni w domu Hippolita z Eusebiušem káplanem y
Márcellem Diákonem mieškali: a to co w miešcie mieli / ná vbogie rozdáli.

Dowieždšal sie tego Valerianus y obwołác kázal: křoby Hippolita y in-
Chrzešciány nálašl / bedžie miał polowice máietnošci ich. Zátem Máxi-
mus pišarz / aby ie nálašl / wczynil sie Chrzešciáninem y žebrákiem / y biežal ná
gore Celium. a gdy vyžrzał Adriá a on iálmužne rozdáie / záwołat / dla
CHRISTVSA cie proše w ktorego wierze / žmiluy sie nád vbostwem moim.
Adriás sie nád nim vžaliwšy / kázal mu zá soba išć. y škoro w dom wšedł
Máximus / opetal go šátan y záwołat: Šludzy Božy / iam iefl wáš ždrayca /
widze nád soba ogieň gešty bářzo / modlcie sie zá mna: Bo mie pali ogieň.
A wnenž pláczao nád nim y modlac sie / zleczyli go. A gdy go podniešli z
žiemie / záwołat: Žgindie chwalce dyabłow / ia o Chrzešt proše. Powiešli
go do s. Stephaná / ktory go náuczyl y ochrzcil / y mieškal z Stephanem
kilás dni. Po dni niemáto šukano onego pišarzá / y dowieždšawšy sie / po-
wiedžiano Valerianowi / iž sie oškal Chrzešciáninem. y kázal go z moštu
žrucić. Eusebius nálašl ciála y pogrzebl ná cmyntarzu Calixta ná drobze
Appiey.

Potym pošal Valerianus 70. žolnieržow / y poimano Eusebiuša kápla-
ná y Márcellá Diákoná y Hippolitá y Adriá z Paulina žona iego y z dzie-
ćmi. Pierwey Adriá y žone iego przywiedžiono do Sedžiego Sekundiana /
y o šárby / bo byli bogáci / pytano / y ošiarować Pálláđžie bákwanowi kázá-
no. Oni gdy niechcieli: křymi ie bito / y w tym Paulina ymárlá. Po niey
Eusebiuša

Jusebiusa y Márcellá ścięto / y ciała psom wyrzucono. Zás Adriá y dzieci
iego przyzwawšy / Sedzia Secundianus / o skárby pytał. Powiedział iż
siny ie v bogim rozdali. Tedy kazał one dzieci / synaczká Leoná w dzieściaci
lat / y coreczkę Máriá we trzynastym lecie / męczyć. y gdy ie bito : oćiec ná nie
wołał : bądźcie státecznymi dziateczki moie. á one tylo wołały : Chrystusie
pomóż nam. Jeszcze kazał Adriá y Hippolitá palić świecami y do bókow
przykładáć / áby ofiárowáli. Lecz gdy niechćieli / kazał ie prowadzić do Pe-
tram sceleratam, y támpřed oczymá ich dzieci one pobić / Leoná y Máriá /
y ścięto ie. A po osmi dmiách / same tež Válerianus / gdy mu o vsytkim sprá-
we dano / á iž ofiárowáć bogom niechćieli / męzyć drugi raz / y tymi bić y
zabić ie rozkazał. y ták w oney mece obádwa Hippolitus y Adriá vmárli.
Hippolitus Diákon ciała ich pochował.

W tym Stephan Papież wiele ludzi Pogáńskich pozyskował p. Bogu
z towarzyszymi swymi káplany y diákonny / y miedzy nimi zacnego Tribuna Ne-
mesiusá y dom vsytek iego / ktoremu slepa dziewczke oświecił ná chrzcie / y
Lucilla ía názwał. Kazał Válerian Nemefiusá Tribuna sukác / y bez sadu
zabić. A náleži go y poimánego męczyli / y w tym dyabel Máximá Consula
wdawil. Ná co sie Válerianus przelešy / láial Nemefiusowi iž czárámí zá-
bil Consula Máximá. y kazał go dáć do więzienia / á iego podstárbiť Sem-
proniusá tež Chrześciániná / dáł w rece Olimpiusá Tribuna / ktory mu skár-
by Nemefiusowe v kázác y ofiáry bogom czynić kazał. A on rzekl : Skárby
sa dla CHRISTVSA rozdáne / bo iego sa y byly : á ía ofiáry czynić nie bede iez-
dno CHRISTVSOVI. y kazał go rościagnáć ná kátoroníey / á slup Marsá
ábo bogá Martem przyniešć / áby mu ofiárował. á Sempromius rzekl do bo-
ga onego Marsá : Skruš sie káže CHRISTVS IESVS syn Boga žywego. y
rospłynáł sie on slup vsytek po kěsu topnieiac. Ná co sie przelešy Olimpi-
us kazał go w dom swoy do więzienia prowadzić mowiac : Tey noci vcziwieš
vsytki meki. Powiedział ženie swey Eruperiey Olimpius o rozpłynieniu o-
nego bogá. A oná rzeklá : Gdyž táka íest moc CHRISTVSA, lepiey nam bo-
gite opusćić / ktorzy sobie pomocy dáć nie moga / á tego sukác ktory corkę
Nemefiusá Tribuna oświecił. Oney noci sedl Olimpius z žona Eruperia
y z synem do Sempromiusá / y o chrzest prosił. A on go došwiadczáiac / vsy-
tki mu bákwany ktore w domu miał pokrušyć y popalić kazał. y vczynil to zá-
raz Olimpius / y slyšáł glos mowiacy : Odpocznie ná tobie Duch moy. y ony
mi sie stovy posilil / y pilniey o chrzest prosił. Sempromius vsytkę one
spráwe powiedziáł Nemefiusowi pánu swemu / ktory rozwiázány do Ste-
phaná pobiežáł. Przyšedl Stephan s. w dom Olimpiusá / ochrzcił go ná-
uczynšy wiáry / táž y žone Eruperia / y syná ktorego Theodulem názwał /
y dom vsytek / y ofiárežá ich odkupienie vczynil.

O tym gdy vslyšáł Válerianus y Gálienus Cesářzowie / bárzo sie roz-
gniewáli. Náprzod zabić kazał corkę Lucille w oczách oycá íey Nemefiusá /
y poeym sámežo ściáć. Cíáto iego s. Stephan pogrzebl. A drugiego dmiá
przywiešć przed sie kazał Válerianus / Sempromiusá onego podstárbiego / y
Olimpiusá Tribuna y žone iego Eruperia / y Theodulá syná ich. ktorzy gdy
sie bogom klámiáć niechćieli / Gálienus rzekl do Válerianá : Jesli ci rychlo
zgubieni nie beda / Rzym vsytek sekte ich przymie. y kazał ie ogniem spalić
v bákwaná stóncá / y támpřed do slupow przywiázáni / spaleni sa. Mowili w
ogniu : Chwáťá tobie CHRISTE, ižes nas miedzy swoie męczenniki policzyl.
Cíáta ich w noci z swymi klerikámi Stephan s. zebrał / spiewáiac náđ nimi
wedle zwyczáiu. Pogrzebieni sa ošlátniego dmiá Páždzierniká.

Rok Páński 260. Stephaná 4. Válerianá y Gáliená 6.

Dziatki męzone.

8.
Inni męczennicy
w Rzymie.
Nemesius Tribu-
nus.

Olimpius sedzia
naurocony.

9.
Męczennicy.

Spiewanie náđ
vmártými.

I.
Książa Rzymscy
pomęczeni.
Stephanus Papież
pominany.

Stephan cudá
czyni.

Stephan Papież
przy ofierze Młocy
S. zabity.

2.
Tarsycius nioś do
chorych ciało
Pańskie.

Po Stephanie na-
stał Sixtus.

3.
Rufina y Sekun-
da męczennice.
11. luli.

4.
Zakazanie sch-
adzok do kościo-
łow.

Pontius in vita
Cypr.

Biskupi wywołá-
ni.

Apud Euseb: lib:
7. cap: 10.

5.
Nicephorus koro-
na Sapriciusowi
wbieżał.

Ex Metaph: apud
Surium 9. Febr.

6.
Pontius in vita
eius.

Obiáwienie S.
Cyprianowi.

7.

O tym 12. Ksieży Rzymskiej poimano y pozabijano. imiona ich
te są: Bonus, Faustus, Maurus, Primitianus, Calumniosus, Io-
annes, Exuperantius, Cyrillus, Theodorus, Basilius, Castulus,
y Honoratus. Samego też Stephaná szukać Valerianus kazał
y iney iego Ksieży. y náleżeni są y poimani. Samego Stephaná
przywiesić przed się Cesarz kazał y mówił mu: Ty nam Rzeczpospolita wy-
wrocić chcesz y ludźie od służby Bogów odwodziś. on rzekł: Ja Rzeczpospoli-
cie psuję / ale lud upominam aby porzuciwszy dyabły / którym w bóstwach
służa / iednego Boga poznali / y CHRISTVSA IESVSA, którego zesłał na
świat. Kazał go tedy do kościoła Marsowego prowadzić / y tam na śmierć
skazać. A on tam przyszedłszy y podniósłszy oczy w niebo / rzekł: Pánie / którym
wieże w Babilonie zepsował / zepsuy to miejsce w którym dyabeł ludźie zwod-
dzi. Wnet grom uderzył / y część kościoła obalił / y żołnierze uciekając / od-
bieżeli s. Stephaná. A on z żywymi poszedł na cmentarz Lucille / y tam upo-
minając wierne / ofiarę P. Bogu czynił. Posłał tam żołnierze Valerianus
y náleżli go / a on czynił Bogu ofiarę / y nie sie nie przeleżał / konieczył zaczęte
tańcem. y na tymże miejscu przed ołtarzem / na swojej stolicy ściany test. y
plakali bázro Chrześciane / iz osierocieli po takim pasterzu. Pogrzebli cia-
ło iego z ona stolica / iego trwia skropiona / na cmentarzu Calixta.

A dnia drugiego żołnierze potkali Aklitá Tarsycyusa / a on Sakrament
ciała CHRISTVSOwego nioś. Pytali / co niośiesz: A on wieprzom onym
perel wkrótce za nieprzyjatość sobie miał / niechciał im onych s. tańce
nie oznaymić. a oni go tak długo bili / aż ducha P. Bogu oddał. y rozbię-
tając go / nie náleść nie mogli. y pogrzebli ciało s. Tarsycyusa na cmentarzu
Calixta na drodze Appiey. A zebrałszy się duchowieństwo / postawili na
miejscu s. Stephaná Sixtusa z narodu Greckiego z Athen / 24. dnia Sier-
pnia. Consulem był czwarty raz Valerianus / a wtory raz Gálenus / a w
naszą królowania P. nášego IESVSA CHRISTVSA, którego chwala y po-
kazanie na wielki wiek. Poty dzieie świętego Stephaná.

Tegoż czasu uciérpiły dwie pannie rodzone siostry / Rufina y Se-
kunda. ktore / gdy ich oblubieńcy od CHRISTVSA dla bojaźni odpadli / za-
nie iść niechciały / CHRISTVSA sobie obierając. Czytaj w ich żywocie.

Zakazał tego roku Valerianus po wszystkim państwie Rzymskim / aby
Chrześciane schadzok pod wtrata zdrowia nie mieli / y do cmentarzów sie
nie kupili / a żeby ie do odstąpienia zakonu ich przymusono. Pisał y osobne
listy do starost / aby przymuszali do odstąpienia CHRISTVSA, a żeby Bisku-
py z ziemie wywoływali / aby do takich schadzok powodu nie mieli. A tak w
Alexandrii Aemilianus starosta s. Dionysiusa wygnał na wielką pustynię
do Libiey.

Wiele inych świętych w Cesarstwie Palestyńskiej / w Syrii y Cylicii po-
mordowano. w Antyochii w ten czas uciérpiał on Nicephorus / który ko-
rone męczennika Sapriciusowi kapłanowi zgotowana na sie obrocił. gdy ten
zapamiętał kapłan już na śmierć idąc / winy máley przeproszącemu go od-
puszczyć y nań patrzyć niechciał. Patrzą w iego żywocie.

W Afryce w Karchaginie Paternus Proconsul s. Cyprianá przyzwa-
wszy / y wyznanie CHRISTVSA od niego wstydłszy / z ziemie go wywołał / y
na wygnanie Curubim posłał / na miejsce bliskie od Karchaginy / iz go swoi
náwiedzać mogli. Miał z sobą Poncianá tego co żywot iego napisał. Tam
miał iedno w nocy widzenie y obiáwienie: iz po roku vmeczony być y zabity
dla CHRISTVSA miał. Przetoż on rok na stanowieniu takim mógł / y opa-
trzeniu kościoła Bożego y ubogich / strawił.

Po wygnanym Cyprianie / Pontius Paternus inych wiele biskupów / ka-
planów /

ptanow y dyakonow y klerykow y inych wiernych po Afryce sukaiac wielka ich liczba poimal: y gdy na wyznaniu Chrystusa mocne widzial / tymi ie bic kazal / y na robote ie do kruscow miedzianych wygnal / do Sygi y gor Caltorichiorow. Do ktorych Cyprian s. ciepacie / pisal list skodkosc Chrzeszczan skiey pelny. Mianuie Biskupy: Nemesian / Felixa / Luciusa / dugiego Felixa / Littea / Poliana / Wiktora / Jadera / Patima. okrom kaplanow y dyakonow / y iney braciey. Poslal im y pieniezna pomoc na podparcie nedze ich. W tym liscie sa tez one slowa / na utwierdzenie Nfsey s. mocne: Nie macie / prawi / namilfey bracia / zadney skody w nabozenstwie y w wierze / iz tam na ten czas kaplani Bozy ofiarowac / y obiady (abo Nfsey) sprawowac nie mozeicie: ofiaruycie ofiare ducha skruszonego / sercem skruszonym y ponizonym Bog nie gardzi. Te ofiare Bogu bez przestanku oddaiecie we dnie y w nocy / y sami sstaiecie sie ofiara zywa y swieta / iako mowi Apostol na ciach waszych.] Gdzie znaczny rozdial uczynil ofiary powierzchney / ktorey w wiezieniu onym czynic nie mogli / to iest Nfsey s. od wewnietrzney / ktora same sercem ofiarowac mogli. Aby heretyk nie mowil / iz powierzchney ofiary kościol Chrystusow nie ma. Co iest przeciwnie prawdziwe y wszytkiey starozytosci.

Odpisali mu oni swieci wyznawce: dziekuiac za ono posilenie / ktorym sie barzo zmocnionymi do smierci meczenskiej byc wyznawali. y dal im te laski P. Bog / iz wszyscy na oney dlugiey y ciezkiey robocie pomarli. Kosciol ich dzien swieci 10. dnia Septembra. Pisal list tenze Cyprian y do inych wiezniow / na smierc dla wiary posadzonych / do mestwa ie na meczensstwo podniecacia / onemi swemi goracemi slowy.

Tego czasu Dionysius Alexandriyski Biskup / przestrzegl Sixta Papieza / do niego list pisac o Sabelliusie y iego kacerstwie. ktorym bluznil Troyce s. nie kladac roznosci person w niej / ale za iedne tylo wdaiac: iz tenze byl Ociec / co y Syn / y co Duch s. Tak iz mowili / Ociec na krzyzu cierpiel. Skad poznac iz zwyczaj byl koscielny / zawzdy do Papieza dawac znac / iako do starszego y glowy wszytkiego kosciola / gdy sie co nowego / okolo zamieszanja wiary s. wshczelo.

Rok P. 261. Dionys: 1. Valeri: y Gali: 7.

Salerianus nowemi y srozssemi swemi wyroki zabiiac y mczyc / y z ziemi wyganiac Chrzeszczany kazal. W Rzymie Sixtus Papiez / iako pise Prudentius / na krzyz wbity iest / abo iako ini na cmyntarzu Kalirta sciety iest / y inych z nim klerykow nie malo. Siedzial miesiecz 11. O czym napisal s. Cyprian.

Po nim trzeciego dnia poimany iest dyakon iego pierwszy Laurentius / o ktorego zywoicie y meczensctwie wiele ludzi swietych y Doktorow koscielnych pisalo. Czytay w zywoicie iego / ktory pisali Ambrosius, Augustinus, Maximus Taurincii. Leo Papiez / Petrus Chrysologus, Prudentius, Metaphrastes Greci / y ini. Tegoz czasu cierpieli Hippolitus y mamka iego Concordia / Ireneus / y Abundius / y ini.

Wstapil po Sixcie Dionysius Mnich / ktory zywt wiobl pustelniczy. Tegoz roku Cyprianus s. 14. dnia Septembra zacna korona meczenska ozdobiony iest. Wielce sie w rozglasaniu slowa Bozego y czynieniu kazania tochal / y pragnal aby kazac vmart. Co mu z wielkiey milosci ku bliznim / y rozmnozeniu zbawienia dusz ich rosto. Przyzwal go byl starosta Galius Maximus do Vexli / aby tam nań skazn uczynil: ale s. Cyprian to zrozumiawszy / wstapil / niechcac aby indziej cierpiel / iedno w swoim kosciele: az sie starosta do Barthaginu wrocil / toz sie ukazal w swoich ogrodach / y tam

Pisanie do meczennikow S. Cyprianu y Biskupow.

Epist: 77.

8.

Mfsey S. wywiadzenie.

Rom: 12.

9.

Epist: 78. & 79. Pomarli na robocie Biskupi.

Epist: 81.

10.

Sabellius herezyk. Euseb: lib: 7. ca: 5. Zwierzchnosc Papieska.

1.

Nowe y srozsze mandatyna Chrzeszczany. Sixtus Papiez na krzyz wbity.

Epist: 82.

2.

Wawrzyniec S. poimany.

Hippolitus meczennik.

3.

Dionysius Papiez nastapil. Cyprian S. sciety. Pontius in vita eius.

Karthago wielkie
miasto, dziś y
miejsca nie znac.
17. Septembris.
Libro 7.

I.
300. meczenni-
kow w piecu wa-
piennym.
Aug: ferm: 112. de
diuersis.
Pruden: hymno 13.
Biały kruszec.

2.
Poćiechy wig-
niow od Anyo-
low.
Apud Suriu Tó: 1.
24. Febr.

Wiktor.

A wiara gdzie be-
dzie.

3.
Jedność święta.

4.
Meczenniskie vpo-
minanie do miło-
ści spolney,
Flawianá y Mon-
taná kapłanow
dzinwa miłość.
Chustka mu pa-
stała oczy.

Mátka męina.

Vpominanie me-
czenniskie o miłość.

5.
Aug: ferm: 101. de
diuersis.

Żołnierzow ktorzyby go do sadu wiedli/czekal. Była Karthago miasto iako
Alexandria/ ktora mnostwem ludzi sam tylo Rzym przechodził / mowi
rodianus. Patrzą ostacza w żywocie iego.

Rok P. 262. Dionys: 2. Valer: y Gáli: 8.

Cierpieli w Karthaginie w tymże czasie 24. dnia Augusta trzy
sta meczennikow / ktore do pieca wapiennego prowadzono / a
przed nim kościel z węglami y kadzidło położono y wolano na me-
abo ofiaruycie Jomifowi / abo w ten piec y ogień wleście. Oni z
wielkim pedem w ogień wskoczyli / y tam między wapnem rozpa-
lonym stopnieli. y nazwano ie Massa candida, Biały kruszec.

Galerius on starosta ktory s. Cyprianá na śmierć skazał / Karány od P.
Boga przedko umarł. a na iego miejsce do czasu nastąpił Solon Fiscalis/
ktory za rozkazaniem Cesarzá Valeriana także Chrześciani gubił. Za wrzedu
iego / z więzienia świeci wyznawce / kapłani y inni wierni pisali list do wiern-
nych / do bráciej swojej / oznajmując co sie z nimi dzieje / iako ie głębokim/
sprośnym y ciemnym więzieniem / y głodem ciężkim trapieno. A iako ie P.
Bog dziwnie y cudownie cieszył / w onym więzieniu Anyoly im posylaliac / y
przez sny wielkie poćiechy dając / y pragnienie a głód ich vsmierzając. Jeden
z nich / na imie Wiktor kapłan w onym więzieniu / wyrzał piękne pacho-
świátłoscia obtoczone / ktore mowilo: Troche ieszcze vćierpicie. Dufacie
slawniejszy korone mieć bedziecie. A Wiktor kwapiac sie do wiecznego od-
pocznienia / spytał onego pachołcia: proście cie powiedz mi gdzie jest ray?
Odpowie: Na infym swiecie. Spyta: Proście skaz mi go: A Anyol rzekł:
a wiara gdzie bedzie? A tak wzniął: a on Wiktor tegoż dnia na śmierć
wywiedziony / ray on ogladał / y w nim na wieki został.

W tym liście ci blascy meczennicy vpomináia brácia wierna / aby w mi-
łości z soba mieszkali / a jedności świętey nie rozrywali. Bo tak / prawí / ślá-
taná zwyciężamy / y wszytko o co prosim od P. Boga / mamy.

Miedzy tymi wyznawcy więźniámi byli / Lucius / Montanus / Julia-
nus / Victorius y Flawianus / wszyscy kapłani / y wcznie s. Cyprianá. Kazan-
no ie wywieść / y on Fiscalis dał na nie wyrok śmierci; tylo Flawianá od
nich oddzielił. O co sie bázro frásował Flawianus. Szli z wielkim weselem
na śmierć / ludzie wierni / ktorých było wielka okolo nich gromáda / do ślá-
teczności w wierze y spolney miłości vpomináiac. A gdy Montaná ściać
iuz kát miał / zawołał wielkim głosem / prośac P. Boga / aby trzeciego dnia
Flawianus za nimi poszedł. y wziarłszy chustke ktora mu oczy zawiązać mia-
no: rozdął ia y częścicy Flawianowi postal / y prosił aby w grobie miejsce
pole niego iemu zachowano. Ściet jest / y vprosił v P. Boga korone to-
wárzyslowi. Bo Flawianus po nim po dwu dniu wiedziony / y skazany także
korone odniósł / y wedle boku iego położony jest. Miał ten Flawianus ma-
tkę przy sobie ktora go pilnie vpominála / aby zdrowia dla CHRISTV SA nie
żałował. Obiecowal ia w tym cieszyć / y wypelnił. Idac też pod miecz vpo-
minal wierni do spolney miłości y pokoju: y sam wziarłszy od nich pokoy
ona chustka ktora mu Montanus postal oczy zawiązarłszy / szly pod miecz
podal. Iż było bázro wiele w Karthaginie y po innych miastách y bez liczby
Chrześcian / trudno wszytkie gubić oni okrutnicy mieli: ale tylo kapłany
Biskupy y inne znaczniesze zabijáli.

Vćierpieli w ten czas Theogenes Biskup Hipponenński y innych z nim 36.
Lecz w Numidiey okrutniesze nád inne miejsca było na wierni przesła-
dowanie: Marianus y Iacobus duchowmi wielkie meki wytrwali. Ma-
rianus

rianą za pálce nożne zawięzłonego srodze bito. Mieli obádwa w więzieniu widzenie o swoim dobrym w mekách dokonaniu / z czego sie dziwnie wciešy-
li y zmocnili. Widział Marianus s. Cyprianą / a on mu z soba siedzieć ka-
zał. A nim ci dwoá byli zabić / wiele wiernych pospolitych pomordowano /
okrom Biskupow y Káplanow / którzy sie wyliczyć nie mogą.

Gdy sie Valerianus przeciw Persom na wojnę wyrąwiał: sam Gálie-
nus syn iego w Rzymie zstáiac / wiele świątych pomeczyl. Miedzy innemi
Eugenia corkę onego Philippá Chrześcianiną starosty w Egypcie / o któ-
rym sie wyżšey mówiło. czytay w żywocie iey. Tąmże mieczem przebita jest
Básilla pánna rodu Krolowskiego. która gdy zacny y bogaty oblubieniec do
wzędu odniósł: dał iey Gálienus obierać ábo meżá ábo śmierć. Oná gdy
rzekła: Mam Krolá Krolow oblubiencá: zabitá jest. Wiele innych pánie-
nek Gálienus w Rzymie pomordował / y Cyriákę wdowę / która sie była na
posługę kościelná oddała. Niezliczona liczba męczenników / w tym roku
niebo ośiádła / a ziemię krwá polala / po wšystkim Rzymskim páństwie / na
wschod / zachod / y południe.

W Hispániey o Fruktuošie Biskupie Tárrakony y o iego Diákonách /
Augustynus y Eulogiusz wspomina S. Augustyn czytanie meł ich w ko-
ściele / o których y Prudentius hymne nápiśal. Skazani od Emilianá Stá-
rošty na spalenie w ogniu: gdy gorzeli á w ogniu sie modlac vmárli / corká
Emilianá wkażatá pániey Fruktuošá Biskupa z Diákon / których ciała iey-
cze były w stupow / a oni w niebo wštepuia / y korony biora / y zawolála ná-
oyca: Pódz / práwi / a ogladay / owo ci ktoreš potepil / w niebie / do swey ná-
dziejie przyšli. Ale nie był onego widzenia Emilianus godny.

Roku tego Valerianus okrutnik mordercá Chrześcianšti / bedac ná
wojnie przeciw Persom / za zdráda Mátrianá Hetmána swego / wydány
jest żywy Saporowi Krolowi Perskiemu. O którym Dionysius Alerán: Bi-
skup ták nápiśal: Połi Chrześcianom przyiacielem był / kwitnelo páństwo
tego / modlitwami wiernych podpárte: ale gdy krew ich rozlewać poczał /
wšystko wpádło. Prowadzony do Persyey / tam żywotá dokonał / y żaden
go Krol wyprosić y wykupić nie mógł: y owšem iáto piše Aurelius Wiktor /
y Eutropius / połi był żyw / używał Saporeš iego grzbietu za podnożek /
gdy ná koniá wsiádał. Constantyn wielki pierwszy z Cesárzow Chrześcia-
nin / te słowá o nim mówi: Ty Valerianie / ktoryš okrucieństwo swe ná stu-
gi Bożę rošciagał / spráwiedliwy y świąty sąd Boży w oczách ludzkich wka-
zał: gdy cie poimano / y w purpurze / y w šatách Krolowskich wiedziono /
y kazał cie Saporeš Krol Perski żywego z štory oblupić / y sola nápuscić / ná
pamiatke niešczęšcia twego / w oczách wšystkich ludzi. Krolował Valeria-
nus lat ošm / a po Gállusie 6.

Po poimaniu Valerianá / powstało wiele tyránnow przeciw Gálieno-
wi synowi iego / który z oycem pánował w róžnych stronách / którzy sie Ce-
sárzmi od żołnierzow poczynili. Aureolus w Iliryku / Valens w Acháiey /
y Thešsaliey / Pizo w Egypcie / Emilianus w Gálliey / Postumus / y ná in-
nych miešcách / którzy przeciw Gálienowi powstałi / y sami ná sie z woystá-
mi náštepowali. Czym ponižony Gálienus / nie z cnoty / ale z boiáźni / pá-
rzac ná pomšcie oycá swego / za one mordy Chrześcianškie / przeleł sie. y nie
tyło przestał Chrześcian zabijáć / ale po nich uczynił wielkie wyroki / wšelka
im wolnošć wracać / y schadzeł / y wšystkiego wiáry ich używania / dopu-
šcać. Acz był ten Gálienus wielki okrutnik / y sprošny w nieczyštosciách:
jednáť z tego chwali go Dionysius Aler: iż sie boiáźnia wpámietal.

Jest dekret iego do Biskupow do Dionysiusá Alerán: y innych / w któ-
rym rozkázá / aby wšystkie miešcá Chrześcianom póbране / wrocone im
były / a żeby im niť żadney przykrošci nie czynił.

Okrutne męcze-
nie.

Widzenie od Pá-
na Boga.

6.

Eugenia corká
Philippá starosty.
24. Decembris.
Básilla krolew-
skiego rodu.

Cyriáká wdowá.

Serm: 101. de di-
uerſis.
Prud: peristepha:
hymno 6.

1.

Valerianus okru-
tnik Persom wy-
dány.

Apud Euseb: lib:
7. cap: 9.

Valerianus podmó-
škiem v Persy.
In Valeriano.

Euseb: in vita eius
lib: 4. cap: 11.

Valerianus żywa
oblupiony.

9.

Po Valerianie wis-
le Cesárzow.
Trebello Pollio.

Gálienus syn Vale-
rianow przestał za-
bijáć Chrześcian.

Wyroki po Chře-
šcianách.
Pokoy kościolá S.

10.

Dionys: apud Euf
lib: 7 cap: 18.
Oros: lib: 7. cap: 22.

Tim

II.

Márinus żołnierz.
Euseb: lib: 7. cap:
14.

Obieranie Ewán-
geliej y śmierci dla
niey.

Vt supra.

Uim te wyroki o pokoju kościelnym do Palestyny przysły: w Cesárey wciérpiał Márinus żołnierz/ktory bedac meſtwé starony / nastąpić miał na wyżſze żołnierskie mieysce/ to iest ná Setnictwo wákuuacc. y gdy ſie tego do magał; drugi towarzyszyſ iego Pogánin to mu zádal/ iż dla tego/ iż Chrzeſćia ninem iest/ mieyscá mu y cści tey práwá bronia. Spytał go ſędzia/ ieſliby był Chrzeſćianinem. On ſie wyznał być: y dał mu trzy godziny do rozmyſłu. W ktorych Theoteknus Biſkup Ceſáriyſki wziął go do kościoła/ y wka- zał mu po iedney ſtronie Ewángelia/ á po drugiey miecz/ obierac mu ka- zał. On gdy ſie za Ewángelia wziął: ymocnił go ſwietemí ſłow y do me- czeńſtwá zápalil/ y tegoż dnia ſciety ná lepſze wrzedy poſedł. Pogrzebl go wielka cćia Aſterius Senator: ktory bedac bárzo nabożnym/ gdy Poganie dyablom oſiárowáli/ á one oſiáre/ to iest/ bárana ábo iákie bydle kryli/ y eu- dem onym fałſzywym ludzje zwozdzili: on ſie ná z guba duſi onych wzáli- roſy/ P. Bogá proſil/ áby zdráde dyabelſka odkrył. y ták ſie oſtáło. wiódzili bydle ono iáko pierwey. y potym ták ona oſiára wzgárdzili. To Eusebius.

Rok P. 263. Dionys; 3. Gáliená 9.

I.

Woyny domowe
ſrogie.

N Ot ten/ wielkimi ſaſiedzkimi miedzy Pogány woynami ná- pełniony był/ y zázáza zle° powietrza po wſyſtkich kroleſtwách znákomity. Żołnierſtwo y woysko wſyſtko Rzymſkie/ ná wiele ſie czeſci rozerwáło/ pány ſobie y nowe Ceſárze wołaniem wy- bieráiac/ y ieden drugiego z ſwoymi náiezdzał/ y z páńſtwá ſpychał: co bez wielkich mordow być nie mogło. Gálienus ſie téż odeymował/ y w Egipte cie Emiliana przez ſwego hermaná Theodotá poimał.

2.

Mor wielki.
Lib: 7. cap: 14. 17.
Chrzeſćianie po-
wietrza ſie y śmier-
ci nie báli.

Żym téż powietrzem bez liczby ludzje wſedzie vmierało. Co Ruſinie P. Bog ná one Pogány przepuſcił/ ktorzy ták wiele krwie Chrzeſćianſkiej rozlali. Co ſie działo w Alexandriey y Egiptcie/ z liſtu Dionysiuſá Alexá- driyſkiego Biſkupa/ położył w ſwoich kſiegách Eusebius. Chrzeſćianie po- wietrza onego nie báli ſie/ ále kónca ſobie dobrego y przemieſienia przedniego z nedze ſwieckiej życzac/ chwálili zá karanie y przeczyſćienie grzechow ſwo- ich/ Pána wſem wladnaceg. y dla tego nie bzydzili ſie zárázonemi/ ále im wſyſtkie poſlugie wyrzadzáli/ y wczćiwie pogrzeby opátrowáli/ y zelżywoſci żadney ná ciała bráćiej ſwey nie dopuſćili. A choć dudy ſie báli/ y od zárázy ſie/ co im było wolno/ kryli: iedná ſie przednieyſy niektorzy cnot wſoſkich/ y pełni miłóſci Bożey ludzje/ káplani y Diákonowie/ y inni zacni wierni/ w- myſlnie ſie ná te poſlugie chorym wdawali/ zdrowia ſwe° wlaſnego/ dla po- ſlugi bliźnich odſtepuiac/ y we wſyſtkie ſie niebeſpieczeńſtwá okóło chorych y pogrzebow ich wdáiac. ktorzy tácy w tym vmarli/ tákich koſciól zá me- czeńniká poczytal/ y dzień ich ſwiecić kazał oſtátniego dnia Lutego.

Poſluga zápowie-
trzonych z meczeń-
ſtwem rowno.

Martyrol. Rom.

3.

Pogánſka gruboſć.

A Poganie ſtóró kto záchorzał/ z domu go wypchniono y ná bliźſzemu nie przepuſćzaiac/ ná vlice nápoły żywe wymiátáli/ trupow zmártych nie grzebl/ beſtyom ie zoſtáwiali/ y żadnego politowania y miłóſci nie poká- záli. Chrzeſćianie oni/ zwtaſzczá przebráni/ y Pogánſkie chore opátrowáli y im ſłużyli/ y ciała ich grzebli/ miłóſć im y poſlugę zá one okrucieſtwá prze- ſle oddáiac.

4.

Poſtronni nieprzy-
iáciele.
In Gálienó.
Tráſtienie ſiemié.

Karał P. Bog Rzymſkie páńſtwo y poſtronnymi nieprzyiáćioły/ iáko nápiſał Trebellius. Wo Scytowie ktorzy ſa czeſć Gothow/ Azya y Bitynia woiowali. y w Ephezie koſciól Diány złupiony y zápalony iest/ ktoreo bogó- ctwo wſedzie było ſlawone. Woyny téż domowe/ onych rozmaitych nowo- wybránych Ceſárzow wſytko gubily/ á do tego ſiemié trząſienie/ y iáko gro- my y grzmienia pod ſiemiá ſłycháne byly/ y wiele ſie budowánia obaláło/ á

drugie

Drugie z swymi obywatelami pod ziemię zapadły. Otwarzały się przepaści wielkie, a woda się stona napelniała. Ztemu złe powietrze tak wielkie było, iż w Rzymie y w Greckich miastach na dzień po pięci tysięcy ludzi iednakże niemoca umierało. O co wszystko Galienus nie dbał, człowiek zbytny y sprośny, y do każdej nieuczciwości, by był czas miał wolny/gotowy. To ten poganski pisarz.

Tym się plagom przypatrując Orosius Chrześcijański stary pisarz, mówi: Nie dosyć się stało sprawiedliwości Bożej na poimaniu dosyć sprośnym y bzydkim niezbożnego Valeriana, za rozlanie krwi niewinnej świeżych jego, których tak wiele tysięcy pomordowano. Nietyle tego co takie okrucieństwo rozkazywał: ale y tych którzy jego rozkazanie wykonywali, y tych którzy obwiniali, y tych co na to patrzyli, y Sędzie y wszystkie którzy cięchawola na to przyzwalała, pokarał P. Bog. Z przedtą iako rozkazane a spuszczone narody na Rzymskie państwa wderzły. Germanowie przez góry Alpes, aż do Rawnny przeszli. Alemanni do Gallii y do Włoch. Gothowie do Macedonia, Pontum y Azja iako potopem zwoiwali. Dacya za Dunajem na wielki zginela. Wady y Sarmati Pannonia, Germanowie do Hiszpania, Parthowie Mesopotamia y Syria zniszczyli. Wielkich miast tylo obaliny y nikt y w bogie domki widac. y nasza w Hiszpanii Tarrakona, niedze tylo przeszła a stare imie na pościechu świeżey żalosci wkażnie. Poty Orosius. A Augustyn s. napisał: iż za tego Galienu, dla wielkich po wszystkich świecie wciśkow/wiele bractwy wiernych mniemali, iż koniec świata przychodził.

Nedza ona Rzymskiego państwa, wiare Chrześcijańska rozmnażala. Bo iako pise Zozomenus: one dzikie narody ktore państwa Rzymskie wiodaly, wiele kaplanow y Biskupow poimanych w siebie mairac: wiary się w nich nauczyl y Chrzest s. przyieli: gdy widzieli iż chore ich leczy y cuda czynia, y czarty wyganiaia, samym imieniem Chrystusowym.

Pod tym czasem wojowania Gothow, w Poncie w Nicodessaricy Grzegorz cudotworca Biskup miasta onego, napisał list o łupieżcach y kłamcach, którzy czasu oney nedze, od więzienia wcielaliaca od Gothow bracia, brali y one przedawali, y cudzych rzeczy nalezionych nie wracali, y na inne występne, iakimi pokutami karani być mieli, nim se do używania Sakramentow przypuszczano. Ktory list Grekowie Kanonicznym zowia. Słowa iego między innymi te są o pokucie grzeszacych: Plakanie iest przed kościołem gódzie grzesnik stoi, y tych którzy do kościoła wchodzi prosi, aby się zań modlili. A słuchanie iuz iest za dzwiami gódzie grzesny stoi, z tymi co się do Chrztu gotuia, y słucha pisma y nauki, po ktorej wyrzucia go, y niegodnym go do modlitwy spolney czynia. Zas potym stoi w kościele z tymi którzy się do Chrztu gotuia, ale z nimi nie wychodzi, aż na koniec do wieczniectwa Sakramentow przystepnie. Taka byla na on czas karność kościelna nad tym ktory po chrzcie w grzech iawny y śmiertelny upadł, iż przez ieden rok albo kilka, musiał przed kościołem stawać. Po kilku lat zas tylo do samego kazania przypuszczony bywał. Po drugich zas kilku do modlitwy tylo z wiernymi przystepował, aż nakoniec do rozgrzeszenia, y używania całá Państwa go dozwolenie brał.

W Libii powstał Sabellius heretyk, ktory persons w Bostwie mieszał, za iedne mairac, y Oycá, y Syná, y Duchá s. przeciw iemu Dionysius Alexandriyski, w ktorego rzadzie byla Libia, madze y goraco pisal, wywozając rozność person Oycá od Syná y od Duchá s. Pisma iego iż nie wszyscy rozumieli, wpadli w to o nim mniemanie: iakoby y iestestwo abo istność w Bostwie dzielil, iako to potym czynil Arius. O co Biskupi Pentápolis od-

Na dzień po pięci
tysięcy umierało.
Trebel.
Lib: 7. cap: 22.

Sprawiedliwość Bo
ża o krew niewin-
na.

Najazd na państwo
Rzymskie.

Epist: 80. ad Hesi-
chium.
Koniec świata.

6.
Wiara się S. w ne-
dzy oney rozmna-
żała.
Zofom: lib: 2. ca: 5.
Nice: lib: 8. ca: 33.

7.
Karanie kościel-
ne na łupieżce y
cudse bierzące.

Pokuty iakie.

8.
Sabellius here-
tyk.
Dionysius Ale-
xandriyski pisal
przeciw Sabelliu-
sowi.

Odniesiony do
Rzymu sprawo-
wał się Dionysius.

Oczyszczony Dio-
nysius na Conci-
lium Rzymskim.
Athanasius defenten-
tia Dionysii.

Władza Biskupa
Rzymska.

niesli Dionysiusa do Papieża tegoż imienia Dionysiusa. Który pisał do niego/aby o sobie dał znać/ y o swoim w tej mierze rozumieniu. On sie pilnie przez listy y księgi pisane sprawił/ iż nigdy iestestwa albo istności w Bo-
stwie nie dzielił/ y Syna Bożego zwał iednoistotnym Oycu: tylo persony
dzielił. y zebrawszy Concilium Dionysius Rzymski/ oczyszczył y oswobodził
Dionysiusa Alexandryjskiego/ y za prawdziwego Kátholika y prawowier-
nego Biskupa osadził. O czym Athanasius seroko napisał/ gdy tego Dio-
nysiusa potym Ariani do siebie nakracali. Mocno go bázro broni y sad o
nim Papieża Rzymskiego wspomina: iż nigdy tego nie trzymał co Ariani
aby Syn infey był natury od Oycy/tylo infsa persona różnym go być twier-
dził/ iáko wiara s. Kátholicka podaje. Skąd sie też baczyć może/ iáka była
władza Biskupa Rzymskiego/ iż sie przed nim Dionysius Alexandryjski Pa-
triarcha sprawować/od innych swoich Biskupow odniesiony/był winien.

Rok P. 264. Dionys: 4. Gáliená 10.

1.
Pokoy kościelny.
Tytiacznicy.

Jak piękny pokoy kościół Boży po te lata. W Egypcie nieco
od swoich niepokoiu sie pokazało. Bo niciáki Nepos Biskup
wyznawiał błędne mniemanie o tysiącu lat/ o których iest w Ob-
iáwieniu s. Janá: iáko by wierni w rozkoszách cielesnych tu na
ziemi/ krolować przez one lata mieli. W którym mniemaniu
był Papiás y Ireneus/ y Iustinus męczennik/ y Tertullianus. Co im na on
czas za wielki bład ani za kácerstwo poczytano nie było. Lecz gdy ten Ne-
pos y po nim inni ożywiać y wporne twierdzić ten bład poczęli: sprzeciwili
sie im kościół s. A naprzód Dionysius Alexandryjski Biskup wezwał księgi
przeciw temu Neposowi napisał/ y iego wywody rozgromił/ y inne w
Egypcie od niego wybawił.

Nepos Biskup.

2.
Piosnki herety-
ckie.
Theod: lib: 4.
cap: 19. & Zoson:
lib: 3. cap: 15.
Wierse Kátholi-
ckie.
Nazywaznowe
hymny.
Lacińscy Poeto-
wie o nabożeń-
stwie.

Tenże Nepos na podparcie błędow swoich/ rozsiewał między ludźmi
piosnki y hymny y wierse z pięknym śpiewaniem/ żeby na nich ludzie sie ba-
wili/ a słodkich słow y wdzięcznego pienia zażywać/ iádu sie heretyckiego
napijali. Co po nim czynił Apolinarius kácermistrz/ y Hármونیus Syrus y
Ariani. Lecz świeci Oycowie Kátholicy temu zabiegając/ napisali daleko
wdzięczniejszy wierse y pieśni o prawdziwej Kátholickiej/ktoremi one zaráżli-
we wypychali. Nazywazennus w tej mierze był bázro szczęśliwy/ przed śmier-
cią zwałaszczá iáko lábec śpiewać. A w kościele Lacińskich bázro wiele
czonych wdzięczne wierse y pieśni duchowne napisali/ Dámásus Papież/
Ambrosius/ Paulinus/ Prudentius/ Fortunatus/ y inni.

3.
Tyránnow 30.
przeciw Gálieno-
wi.
Trebellius in Ga-
lien.
Trebellius.
Gálienus. niktze-
mny, madre y pil-
ne przemogł.

Powstało ieszcze więcej tyránnow na pánstwo Gáliená/ ták iż ich trzy-
dzieści w rozmaitych stronách było/ ktorzy sie Cesárzmi Rzymskimi poczy-
nili. Wsytkich przecwał ten Gálienus/ ták gnusny/ młeczenny/ y mało ma-
dry/ y samymi rozkoszami zatopiony. Dziwnie sie ieden Pogánski pisarz: iż o-
dziec iego/ bedac czynnym y bázro mądrym/ szczęścia tego nie miał co syn iego
ták młeczenny. Káždy z tych trzydziści/ktore Valerianus wodzami y hecma-
nami poczynił/ lepszy był niż Gálienus: a iednak żaden nie został sie na pán-
stwie ieno ten sprośnik/ktore po kárcznách y domách nierządnych tulając
sie/ iáko było zabić/ gdy ani v Senatu/ ani v żołnierzow przyiaźni nie miał.
y przyczyna to szczęściu ten Pogánin. Lecz kto Boga zna prawego/ y po ste-
pki sprawiedliwe y mądry wrząd iego/ iáko sie przyczyny dopyta.

Poki Valerianus Chrzesciány miłował/ we wsytkim kwitnelo pánstwo
iego. ále gdy sie na krew niewinnych slug Boga prawego pusił/ y sam spro-
snił zginął y Rzeczpospolita zawiódł. A ten Gálienus Chrzesciánom po-
koy wielki

Toy wielki dáiác / modlitwy ich miał po sobie / ktore go bronily / aby kościół Boży z onych wielkich nawalności nieco odpoczał.

Tego czasu Porphirius wielki nieprzyjaciel zakonu Chrześcijańskiego / do Rzymu przyszedł / mając lat 30. iako sam o sobie pise. y powiada / iż tam onego wielkiego Philozofa Plotiną znalazł w wielkiej łasce v Cesarza Gáliená y żony iego Saloniey. Ten Plotynus dufaiac Cesarstwiey przyiaźni ku sobie / prosił aby Cesarz iedno miasto w Cápániey obalone zbudował / w którymby wedle praw Plátóna onego v Pogánstwie namedysiego zakonodawce / ktory spolne żony mieć kazal / ludzie żyli. Lecz tego vprosić nie mogł. To Porphirius pise. Żład poznać sie może iasnie / iaka niedzna y nie dzielna ich była Philozofia. Plátónowa sie zdala nalepsza y naswietsza : a iedne to miasta gdzieby wedle niey ludzie żyli / iuz mieć nie mogła. Lecz wiara Chrześcijańska y prawa CHRISTVSOWE, wszytki miasta y świat wszytek napelnialy / y do tego czasu trwaja y trwać beda. Dla ktorych ludzie bogi swe y stare zwyczajie swe / y zastarzale nalogi swoje opuszczali / y do tak trudnych y niewidomych obietnic przystawali. Znać ludzkie dzieła / iako do wierzenia y Boskich rozne. Znać co człowiek wymyslił / a co P. Bog postanowił.

Modlitwy Chrześcijańskie miał po sobie Gálienus.

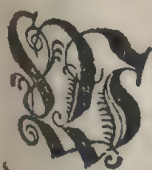
5. Porphirius nieprzyjaciel Chrześcijański.

Prawa Plátónowe y Rzeczpospolita zginęła.

Prawa Chrystusowe wieczne.

Ludzkie dzieła różne od Boskich.

Rok P. 265. Dionys: 5. Gáliená II.

Schodne państwa Odenatus nieiaki dzielny y madyr hetman posiadł / gdy Gálienus nie czynił a błazenstw y sie y rostkami bawil. On Persy / mszczac sie krzywdy oycá iego / wojował / y miasta im odbierał / y wieżnie zacne / czczac iednak Gáliená / do niego odsyłał. Miał ten Odenatus żonę Zenobia matką y bogoboyną / ktora iako s. Athanasius twierdzi / była Żydówką : ale Chrześcijańsom krzywdy nie czyniła. y potym chcąc sie o nauce naszey dowiedzieć / napadła na heretyka Pawła Samosátená Antyoskiego Biskupa / ktory o Bóstwie PANA naszego źle rozumiał / y tylo go samym sprawiedliwym człowiekiem a nie Bogiem zwąc śmiał / Żydow y Artemoná heretyka w tym nasładowac / y bluźniac.

Tenże Samosátenus nauczał / iż krew P. naszego IESUSA w Sakramencie / jest skazitelna. O co mu sie sprzeciwiać Dionysius Alerand : list przeciw iemu napisał / w którym wywodzi / iż nie skazitelna / ale prawa y żywa nowego testamentu krew P. CHRISTUSA jest w Eucharistiey. O czym tam seroko mowi / na pohánbienie dzisieyszych Sakramentarzow y Kálwinow : ktorzy prawdziwe ciało y krew z tego nam Sakramentu wykrásć chcą / y wyfalszować. y heretycy starzy / iako y ten Samosátenus / nie był tak niewstydlivy / aby w tym watpil / żeby prawey krowie PANA naszego tam nie było. Bo to barzo wtarta y pospolita była wszytkiego kościoła wiara.

Tego roku morowe powietrze / ktore przez lat dziesięć po wszytkich krolestwach trwalo / koniec swoy wzięło. O czym tak napisał Porphirius on Pogánin / iako jest v Theodoretá / żaluiac sie na Chrześcijany y tak mowi : Teraz dziwnie sie iż po tak wiele lat miasto (to jest Rzym) takie zarazy cierpi / y nie ma do niego przystępu Esculapius y inni bogowie. Bo iako IESUSA za Bogá chwalić poczeło / żaden człowiek z bogow pospolitego pożytku nie ma. To iego słowa y przydaie Theodoretus : Porphirius nieprzyjaciel Chrześcijański iawnie wyznał / iż CHRISTVS swoim przysciem bogom Pogánstwu moc odiał. Po zbawiennej tajemnicy krzyża s. y mece CHRISTVSOWEY / ani Esculapius ludzi osuławac / ani inni falszywi bogowie mogli. wszytkim iako ciemnym woyskom słońce wschodzące / do ciemności iść kazalo.

1.

Odenatus państwa wschodne posiadł. Trebelin Gálienó.

Zenobia żoná Odenatá, diwina. Vopiscus in Aureliano.

Epiph: heres: 65.

2.

Samosátenus. Krew Páńska w Sakramencie.

Heretycy starzy znali prawdziwą krew Páńska w Sakramencie.

3.

Morowe powietrze dziesięć lat trwając vstało.

Theod: de Euang: verit: lib: 12.

Porphiriusa twierdectwo o P. Iesule.

Iesus moc odiał bogom Pogánstwu.

Rok Pański 266. Dionysiusa 6. Galiená 12.

1.
Synod Antyoski
przeciw Samosate-
nowi.
Euseb: lib: 7. cap:
22.
Niceph: lib: 6.
cap: 27.
Samosatenus kłam-
ca.

2.
Dionysiusa Alexan-
drijskiego śmierć
list do oycow.
De Script.

O niewiastach mie-
licznych nauka o
kole brania twia-
rości.
In epist: Dionys:
cap: 2.
Lib: 12. Interrog:
10.

3.
Grzegorza cudo-
tworze dokonanie.
Nyffe: in vita eius.
Testament jego.
W cudzym grobie
chciał leżeć.

1.
Galiennus zabity
Claudius nastą-
pil.
Trebelian Galieno.

Wzięło się wiele Biskupów na Synod do Antyochii wysłuchać o złej y bluźnierkiej nauce Pawła Samosateny / tegoż miasta biskupa. Pierwszemi między nimi byli Firmilianus Cesaryjski / padoctey / Symeoneus Jerozolimski / y inni. Ci wyznali wiary swej o Bogu w Troicy jedynym / y o wieczności Bóstwa prawe- go CHRISTVSOWEGO / na piśmie posłali do Samosateny / pytając go: ięliby z nimi tak trzymał / iako oni z podania Oycow ss. y Apostolskiej nauki y Pisma s. wzięli. On się im wyklamał / zmyślając iż tak z nimi wierzy. y zos- stawili go Oycowie przy Biskupstwie. Podobno się też oglądali na Zeno- bia wezennicę jego / która z mężem Odenatem na wschodnich królestwach panowała. Był też na tym Synodzie Grzegorz cudotwórca Neocesaryjski Biskup / y one wiary z Oycy ss. przeciw Pawłowi wyznał.

Tegoż roku Dionysius Biskup Alexandrijski umarł / siedmnaście lat na- oney stolicy siedząc. Który przed śmiercią sama dziwny y wezorny list do onych oycow przeciw Samosatenowi posłał / sam dla choroby przybyć nie mogąc / iako s. Jeronym powiada. Tenże Dionysius napisał list do Basylida o ko- ścielnych porządkach / dając mu na wola / to przyjmować coby mu się zda- ło / prawa nikomu nie czyniac. Ten list Grekowie mają za kanoniczny. A iż w nim to jest / aby niewiasta w miesięcznej niemocy swej / świętych tajem- nych ciała y krwie Pańskiej nie brała: ma to za rozkazanie Apostolskie. Na- czym się bardzo myśla / y krzywdę tam w białym głowie czynia. Bo iako Theo- dorus ich napisał / y do kościoła takiej puszcząc niechca. A Pan IESVS tak do dotykania się sukienki swojej przypuścił. Lepiej Grzegorz s. o tym nawi- czył Augustyną: aby takim niewiastom używanie ciała y krwie Pańskiej bło- nione nie było: chyba żeby same z nabożeństwa czekać chciały. w czym miały być chwalone: ale jeśli y w takiej niemocy przystapia: nie mają być sądzone. Za- kon Chrystusow o stare obrządki Mojżesza nie dba / nie wymyślił reku ię- sie godzi. Dostę do pożywiania pokarmow duchnych / czyste serce przynosić.

W tymże roku ducha oddał P. Bogu / on Grzegorz cudotwórca. o kto- rego skonczeniu piše Nyssenus / iż pytał odchodząc / wieleby ięszce w jego mieście Pogan niewiernych zostało. gdy mu powiedziano / iż tylko siedmna- ście / rzekł: chwala Bogu: tylom miał Chrześcian / gdy na to Biskupstwo wstąpił. Zakazał aby swego grobu nie miał / ale w cudzym położony być: mo- wiąc: ięsim się za żywota panem żadnego miejsca nie zwał / ale w cu- dzym iako komornik mieszkał: nie bede się tego y po śmierci wstydył. niech- mówia: iż y po śmierci iako komornik w cudzym grobie leży. Wielki czo- wick / wielkie ma y v s. Bazylisus wychwaleń / który go do Mojżesza y do Apostolow przyrównywa. Był wezkiem Origenes / ale w żadnym artyku- le wiary y w tym co pisał nigdy się nie zawiodł / szczerą y Apostolską nauką / y Duchą s. rządzeniem dziwnie napelniony y opatrzony.

Rok P. 269. Dionys: 9. Claudi: 1.

Alienus za zdradą Claudysa w Medyolanie zabity jest / y z bra- tem Walerianem y z synem / królował lat nie całą piętnaście: żył lat 50. Był ten Glawius Claudius / mężny y dzielny hetman / któremu był Walerianus zlecił wszystkie Illiricum: to jest / Tracia / Macedonia / Dalmacja / Pannonia / Dacia / która dziś zowie- m. Multansta y Wolostra ziemia. Przydział się niżej zmiennosci Galiény y rozsta- gnieniem Rzymskiego Państwa. O czym gdy się dowiedział Galiennus / iż na- nie ta-

nie tak: postać mu bogate wspominki / przeprosząc go y przyjaźni jego so-
bie jednać: ale to nic nie pomogło. Rodzaju był Dalmata ten to Kla-
udius / z którego pokolenia siedli też Constantyn wielki. Trzey braciey było:
Klaudius / Quintillus y Crispus. Crispus córke miał Klaudia / która dāna
za Eutropiusa Dardanā / wrodziła Constantynusa / oycā Constantynā wiel-
kiego. Oznaymiał Klaudius Senatowi Rzymstiemu / iż chciał w sęcki po-
tłumić / ktorzy dla nieczemności Galienowey Cesarzmi sie Rzymstiemu po-
czynili. Pokazał sie nieprzyjacielem Chrześcianom / chcąc Waleriana na-
śladować / jedno go wielkie woyny zatrudniały. Bo iako sam do Senatu
pisał / po trzy kroć sto tysięcy y 20. tysięcy ludzi obcych y dzikich na pāństwo
Rzymskie przyszło.

Przyechawszy do Rzymu Claudius / rozgniewał sie na Trifonia żonę
Decyusa Cesarza / y na Cyrille córke iey / iż do CHRISTVSA / bogami wzgā-
dziwszy / przysłały. Trifonia w tym umarła. A Cyrille wezwawszy do sie-
bie / gdy CHRISTVSA odstąpić niechciała / ściskać kazał / y żołnierzom Chrze-
ścian 46. z żonami ich. Justinus kapłan / y Jan / ciała ich pozbiierał / y po-
grzebił na drodze Salarijskiej. Zabiłi sa dla teyże przyczyny y dudy wier-
ni / sto y dwadzieścia / między ktorymi byli żołnierze / Theodosius / Lucius /
Marcus / Petrus.

Rok Pāński 270. Dionysiusa 10. Claudiusa 2.

Claudius na Chrześciany uczynił wyrok / aby wszyscy / y ci co w
wiezieniu / y ini ktorzyby sie znaleźli / zabiciani bez pytania byli. W
Rzymie vmeczeni Marcius y Marthā żonā iego / y synowie ich
Audifax y Abachum / ktorzy byli dla świętych miejsc Rzymskich
z Persyey przyszli. Patrzą w żywocie ich. y innych wiele korone męczénstwa od-
niosło.

Rok P. 271. Dionys: II. Claud: 3.

Claudius skończywszy straszliwe woyny przeciw cudzym narodom /
gdy żarzące powietrze powstało / onym powietrzem umarł. Ro-
dzonego brata iego Quintilla na pāństwo żołnierze wsadzili / ale
go po 17. dni zabili. Na ich miejsce nastąpił za przyjaźnia żoł-
nierstwa Walerius Aurelianus / podłych ciemnych rodziców z
Pannoniey / człowiek sprawiedliwości przyjaciel. List iego Vopiscus do na-
miesznika albo Tribuna swego kładzie.

Jesli chcesz potkownikiem być / y owsem iesli żywym być chcesz: niech żoł-
nierze w kārności. Żaden niech nie wydziera konia cudzego / owce niech nie
tyka / iagod nie brąć / zboża nie psować / oleiu / soli / drew nie wyciągać / prze-
stąć każdy na żołdzie swym / z łupu z nieprzyjaciół / nie z płaczu sąsiedzkiego
niech ma / zapłatę swoje niech ma y pasā nie w karczynie. Lancuszet na rā-
mieniu / y na palcu pierścien niech nosi. Konia swego niech cudzi. Ieden dui-
giemu niech służy / wieśćkom nie nie dāć / w gospodzie czysto sie sprząwiać
powinni / a kto sie postwārzy / niech bity będzie. Zgadza sie ten list z Janā
ś. Chrzciciela nāuka do żołnierzow. Żołnierza ktory z cudzołożył z gospody-
nia iego / na dwu zagietych drzewach roztargać kazał. Slugi swe wystę-
pił do przodu / aby ie karano / odsyłał / drugie bić przed sobą kazał.

Tego roku on Plotynus wielki y naprzemniejszy wieku onego Philosoph
Platon / ktorogo za świętego Poganie mieli / umarł. Przy śmierci iego / piše
wceń iego Porphyrius / widzieli pod łóżkiem smoka / to iest czarta onę ktore-
go miał domowego / y iemu iako czārownik służył / z ktorym żył y z ktorym u-
marł.

Galienus łaski su-
kal y swego het-
mana.

Claudius był Dāl-
matā przodek
Constantyna wiel-
kiego.

Eutropius Dār-
danus diad Kon-
stantyna wielkie-
go.

2.

Trifonia żonā De-
ciusa / y Cyrillā
corkā iey męcen-
niczkā.

Ex act: S. Lauren-
tij.

Męczennicy w
Rzymie.

1.

Wyrok y mādat
Claudiusa na
Chrześciany.
Marcius, Marthā,
Audifax.

1.

Claudius powie-
trzem umarł.
Aurelianus nāsta-
pił na pāństwo
Rzymskie.

2.

O kārności żoł-
nierskiej.
Vopiscus in Aure-
liano.

Zgodā s nāuka
Janā S. o żołnie-
rzach.

3.

Plotinus czārow-
nik Philosoph
pierwszy.
Porphyrius: in vita
Plotini.

Był uczniem
Chrześcijańskie-
go Doktora.

miał. To zna iego namilszy przyjaciel Porphirius / taki iako y on. Ten bedac uczniem onego s. Ammoniusa Chrześcijańskiego Philozofa: gdy ini to wazyse iego Platona opuszczali / a Chrystusa obierali: sam z wielkiej pychy / gardzil w bogiem rybakami / y do tego przyszedl / iako tenze Porphirius pise / iz gdy go do bogow na ofiare wzywano / on rzekl: oni do mnie przysc maja / nie ia do nich. Tak bogami wszytkiem gardzil / a swego dyabla domowe- go z ktorym zyl / onego smoka / ktory sie pod lozkiem iego ukazal / chwalic: y w iego reku skonat. Poganstwo iednak Plotynowi czci Bostie czynili.

Rok Panski 272. Dionysiusa 12. Aureliana 2.

1.

A Concilium Antyochenkie powtore ziahalo sie siedmdziesiat Biskupow / ktorzy Pawla Samosatena Biskupa tego miasta / ktory sie do swego kacerstwa wrocil / w bledzie Artemona przekonanego: iz bostwo Chrystusowe bluznil / potepili / y z stolice zlozyli y wykleli / y na iego miejsce Domna poswiecili.

Euseb: lib: 7. cap: 23. 24.

Aurelianus Cesarz wyrok dal po Katholikach.

Athan: lib: de Synodis.

Euseb: vsupra. Zwierzchnosc Biskupa Rzymskiego.

2.

Dionysius Papiez dokonat, nastapil Felix.

Co Rzymstemu Dionysiusowi y innym po wszytkim swiecie Biskupom y kaplanom / y wiernym / pisanim swoim oznaymili. w ktorym y wyznanie wiary swey o bostwie Chrystusowym / y zlaczeniu w personie iego czlowieczensstwa naszego / postali. Opisali tez zlosci y przestepstwa / y nieczystosci / y takomstwa / y hardosci tego kacermistrza. A gdy potepiony z domu Biskupiego w Antyochiey wstapic niechtal: wcielili sie swieci Biskupi do Cesarza Aureliana. Który tak skazal: aby tey stronie dom puszczony byl / ktoreyby Rzymstego Biskupa y Wloscy Biskupi to przysadzili. A tak wstapic musial. Wiedzieli to y Poganie: iz Biskup Rzymski wladza mial nad inemi wszytkiego swiata Biskupy. Jeszcze w ten czas Aurelianus woyna sie z Markomany bawiac / na Chresciani sie byl nie oburzył.

Tego roku Dionysius Papiez po wielkich pracach w Kosciiele Bozym / na pokoy posiedl. Siedzial lat 11. miesiacy 3. Nastapil po nim Felix rodem z Rzymu / z oycą Constanciusa.

Rok P. 273. Felixá i. Aureliana 3.

1.

Aurelianusowe mordy.

Aurelianus / dla malego podezrzenia okolo niechei ku niem / wiele pozabijal w Rzymie Senatorow / miedzy ktorymi bylo wiele Chrescian / ktorym sedicya abo nieposlusienstwo ku wrzedom przyczatali Poganie / iz bogom sie ich nie klanieli / y na prawda / przeciwo Bogu prawemu uczynione / niedbali. Z strony przesladowania Chrescian / rozne sa o tym Aurelianie powiesci. Jedni mowia / iako Orosius / iz zadnego wyroku na zgube Chrescianska nie czynil. y Eusebius pise / gdy chcial podpisowac na Chresciani wyrok: reká go tak zabolala / iako by z ramienia wychodzila / y zaniechal onego podpisu. Czym sie / prawi / dal rozumiec / iz panowie nie przeciwo Kosciolowi CHRISTUSOWEMU nie moga / iedno tyle / ile im P. Bog na doswiadczenie swoich wiernych dopusci. Lecz drudzy / iako s. Augustyn y Leo Papiez / tego Aureliana za przesladowce Kosciola Bozego policzyli / y osnym abo dziewiatym przesladowaniem / iego panowanie nazwali. Co sie z dzieiow s. Symphorianá mezenika slawnego / ktory za niego wcierial / y z innych ktore sie wspomnia / potazuie. W tych dzieiach s. Symphorianá / jest wyrok Aureliana na zgube Chrescian polozone / aby ie do ofiar bogom przymuszano / y rozmaitie męczono.

Oros: lib: 7. cap: 23.

Euseb: lib: 7. cap: 24.

Reka zabolala na podpis sly.

Aug: de Ciuit: lib: 18. cap: 32.

Leo serm: 2. de Pentec.

Apud Suriu To: 4. 22. August.

2.

Symphorianus.

A gdy na smierc byl wiedziony Symphorianus / matka z muru nán wolala:

wołata: Synu/ pámietay ná Boga żywego. Nie boy sie śmierci/ ktora do żywota prowadzi. Patrzą w niebo ná tego/ ktory tam królui. Dżis tobie nie biora żywota/ ale go ná lepszy odmiéniaia. Cierpiał tamże Biskup Kewerianus y Paweł káptan/ y inych dżiesięć.

Rok P. 274. Felixá 2. Aurelianá 4.

Aurelianus wschodne królestwa Zenobiey / ktora ie po mezu swym umarłym Odenacie madrze y ostrożnie rzadziła/ odebrał/ y woysko iey poraziwszy/ one ná tryumfchie do Rzymu prowadził. Była to niewiasta/ iáko sie wyższej wspomniáło/ wczennicá oney go heretyká Samosátená. o ktorey rozumieć sie godzi/ iż w Rzymie miestká iac/ á wolność y dochody dáne od Aurelianá máiac: práwa Chrześcianka y Kátholická zostála. Gdy Aurelianowi przygániano / iż z niewiasty tryumph sobie uczynił: on do Senatu nápisal. By kto/ práwi/ wiedział/ co to za niewiasta/ nie ganiłby mie/ ale chwalił. Bo iest madra w radzie/ w stánowieniu státeczna/ ku żołnierzom powážna y hoyna / á gdy potrzeba wyciąga/ stroga. Máł iey Persy zwoiował / bali sie iey Egiptcranie / Arabowie / Saraceni / y Ormianie. O czystości iey piše tenże Trebellius / iż włásnego mezá nigdy do łóży nie przypuszcila / gdy sie iuz być bżemienna poczuła. y to był stary zwyczaj Chrześcian/ iáko mowi Tertullianus.

Rok Páński 275. Felixá 3. Aurelianá 5.

Felix Papież zabity / korone męczénika wsiął. Siedział pułterzećia lata. Nástąpił po nim Eutichianus Włoch z Tuscyey. Wiele in-nych pomeczono w zachodnych y wschodnych królestwach. o ktorych iest w księgách męczénickich. Wiele pomordowanych Chrześcian męczénika korone odniosło. W Rzymie Basilides, Tripos, Mandalis, y drugich dwádżiesięć/ y żołnierzom śesćdziesięć piéc zabiana Salaria. y Zozymus y Bonosus / za posileniem Papieża Felixá w portu Rzymstkiego. y tamże pięćdziesiąt drugich żołnierzom / ktore chrzcił Felix Papa w Prensęcie. Agapitus młodzieniaszek w pięćnaście lat / długo y srodze mczony/ wygrał. y innych wiele po rozmaitych páństwach/ ktore wyliczyć trudno/ y pisać o nich poginęły.

Rok Páński 277. Eutichianá 3. Aurelianá 7.

Manes Persá / od ktorego Mánichei heretycy názwańi sa/ tego sie czasu ziawil. O ktorym/ y żywocie iego/ Cyrillus Hierozolymstki ná- pisal/ y Epiphánius/ y Augustyn s. ná wielu mieysc. Dwie rzeczy dżirone barzo/ w tym sie kácerstwie pokazały/ wielka w bluźnieniu P. Boga wsłecznosc/ á wielka ludzka/ ktorzy básniom iego wierzyli/ ślepotá. O dwu bogu náuczał/ iż ieden iest zły / á drugi dobry. Złym zwał Boga/ ktory stary zakon wstawił: á dobrym Boga/ ktory nowy zakon podal. Czynił sie sam Duchem swietym/ ktorego CHRISTVS z niebá poslal. O CHRISTVSIE mowił/ iż ciála prawdziwego nie przyiał. Dusze/ powiáda / dobry bog/ á ciáło zły bog stworzył. Potrąwy wszytkie/ ktorych ludzie pożywaia/ przekli- nał/ iáko od złego Boga stworzone/ á sam sie iemi z wczniámi swymi obżerał. Mázienstwo ganił/ á cielesności wszytkich dopuszcil / chcąc áby sie ná nich ciáło od złego Boga stworzone psowało. Co pierwey Gnosticy oni czynili/ to y on wszytkim sie plugástwem y sprośnością bawiać/ czynił. Máke do ofiary/ z nasieniem ludzkim mieszał. O dwu dusách w człowieku powiádał/

I.
Zenobia swoio-
wana.

Iáka to niewi-
sta:
Vopiscus in Au-
rel: & Trebel: in
Zenobia.

Czystosc máłżeń-
ska.

I.
Felix Papież zá-
bity, nástąpił Eu-
tichianus.
Martyrol: Rom.

Martyrol: Rom:
10. Iulij.

15. Augustá

I.
Manes się ziawil
od ktorego Má-
nicher.
Cyril: Catech: 6.
Epiph: harez: 66.
Aug: harez: 46.

Kácerstvá y to-
trostvá Mánesa.

o złey

Theod: de Fab:
hære: lib: 1.
De vtilit: creden:
cap: 1.

Lat dziewięć Au-
gustin S. był w nie-
dowiárstwie Mání-
cheyjskim.

I.
Aurelianus zábit.
Vopiscus in Aure-
liano.

Surius Tom: 1.
21. Ianuar.
Táctus ná Cefár-
stwie rychlo vmárl.
Sprzyiał Chrześci-
anom.

I.
Cháriton nie rad
z wíszienia wy-
seł.
Apud Lipó: Tó: 6.
28. Septembris.
Probus Cefarz.
Vopisc' in Probo.

I.
Vopiscus.

I.
Metaphr: 19. Se-
ptembris.

I.
Vopiscus.
Panag: Maxim.

o zley y o dobrej. Czarámi sie báwil / y wcznie iego / y towarzysztwem z dy-
bly: y czarámi ludzie mamil / iz do siebie przychodzić nie mogli. Tym kácer-
stwem y s. Augustyn / mlodym bedac / zaráżony był. To nie powiada wwo-
dziło / iz mówili: Kátholicy wierzyć wšytko roszkúia / á my nikogož do wiá-
ry nie przymusamy / áž zá rozeznaniem y rozsádkiem prawdy. y był w onym
rozzerwaniu lat dziewięć. Wydzimować sie niť nie moze / iáko tákim plo-
tkom / y ták złym niecnotliwym y wšetecznego życia ludziom / świat wíe-
rzył: iz długo y po wiele stron świata te błedy Mánichyjskie rozszerzone były.

Rok Páński 278. Eutichianá 4. Táciá y Proba.

P Adac Aurelianus między Bizántium y Heráklea / gromem srogim z
powietrza przestrášony / smierci swej miał opowiadanie. Bo go w
teyże drodze / swoi domowi znowiwošy sie z innymi / zábili. Był sro-
gi okrutnik y krwie rozlewca. P. Bog mu o krew niewinna Chrześcian
one smierć posłał. To y w dzieciach s. Pátroklá / ktorego troche przed smier-
cia vmeczyc dal / opisano iest. Po iego smierci šeść miesiecy / żadnego Ce-
sárzá nie bylo. Żołnierze z Senatem Rzymiskim nań sie znowiáiac / náko-
niec Táciá obráli.

Rok Páński 279. Eutichianá 5. Probusá 1.

P Acitus wwešeliwošy lud wšystek nádzieia dobroci swej / tegož roku
vmárl. Juž był y wyroki swe wydal / áby Chrześcianie pokoy mie-
li / á przesládowanie ich stánelo. iáko iest w dzieciach Cháritoná /
ktory długo meczony / nie rad z wíszienia wyszedł / gdy Táciá wyroki zášly /
korony nie otrzymawšy. Ná miesyce Táciá / nastąpił był Florianus iego
brát / ále we dwa miesiaca v Táršu od żołnierzow zábitý iest. y od wšcho-
dniego woyská obrány iest Probus / ktorego Senat piágnął y lud Rzymiski.
Był rodem z Pámmonie z miásta Syrmimu / oycá miał Tribuná zacnego w
żołnierstwie. Młody był / ále cnotliwy / ktorego Wálerianus y Aurelianus
y Tácius Cefarze listy swemi zálećáli.

Rok P. 280. Eutich: 6. Probusá 2.

P Robus Cefarz Gállia od Alemanow ošwobodził. po cztery kroć
sto tysiecy zábitých zostało / y miásta wšytkie ktore byli poštedli /
odebrał. Ták P. Bog Rzymskiego Páństwa bronil / gdy kóšciom
towi iego pokoy dano. Bo ten Probus y w Jiriku Sármaty zwoiował / y
z Tráciey Gothy wygnal / y z innymi sie poiednal / y z Párthami y Persy po-
koy poštanowil. W Antyochiey nie z roszkúia Cefárskiego / ále z vporu
stárošty y z pogánstkey popedliwošci / odniesli korone meczénstka Trofimusz
Sábbácius.

Rok Páński 281. Eutichianá 7. Probusá 3.

A Cz iuž bylo przesládowanie ná Chrześcian y ná on czas wéichlo /
iednák w Antyochiey popedliwy namieštnik stárošty Eliodoruz /
Trofima y Sábbacyusa / gdy sie glosem P. Bogu modlili przy ie-
dnym świećie pogánskim / v Apoliná Dáphnis / áby báłwochwálstwo ono
P. Bog od ludzi oddalil / oczy ich ošwiecił / poimal y vmeczyl.

Rok Páński 282. Eutichianá 8. Probusá 4.

P Robus Cefarz Gothy zwoiował z Párthami y Persami pokoy wé-
nil. Trochá Fráńkow ktorzy w poimaniu byli / okrety v Pontu po-
brawšy / bárzo wiele miast morzem zwoiowali / w Grecyey / w Azy-
ey / y

cy / y Syrakuzy miasto wzięli / y ná wielkie sie morze wyrbili / y Rzymskie pán-
stwo potrwóżyli. Pokázuiac iż desperatom y rozboynikom nie me máš zám-
tioneo.

Rok Páński 283. Eutichianá 9. Probusá 5.

Roku Páńskiego 283. Probus wybieráac sie ná Persy / gdy iáchal
przez Illiricum / od żołnierzow swoich zabity iest. Ktorzy mu iednak
grob wielki z ziemie postáwili z napisem takim: Tu Probus Cesarz
práwie probus / zwycięzca wšytkich narodow dżitich y tyránnow. Krolo-
wał pieć lat. Po nim nástąpił Carus Mánius w Rzymie wrodzony z ro-
dzicow Illirickich / Ktory dwu synow swoich Cariná y Numerianá / Ce-
sarzmi y uczestnikami swego páństwa uczynił.

Powstało zaś iakies przesádomanie ná Kościół Boży / w którym Euti-
chianus Papież Korony mecenńskiey dostał. Siedział ósm lat. reka swoia
34. mecenńkow pogrzebl. Po nim nástąpił Gáius Dálmátá z rodu Dio-
klecianá.

Rok Páński 284. Gáia 1. Cariná y Numerianá 2.

Carus Cesarz / gdy sie ná Persy wyprawował w drodze umarł. Albo
iako dudzy mówia / od gromu zabity iest. Nástąpili synowie iego /
Carinus w Rzymie ná zachodnych / á Numerianus ná wschod-
nych Krolestwach zostáac. Lecz wnet tegoż roku Numerianus / bedac cho-
ry po oycowskiej śmierci / od Aprá swego swiekrá zamordowany iest. Ná
tegoż miejsce od woyská zawołany iest on Valerius Dioklecianus sta-
wony przesádomcą Chrześciáński. Ale ieszcze w Rzymie Carinus páństwo
sprawował / á Aper od Dioklecianá zamordowany byl. Carus stary wielkim
był przyiacielem Chrześciánom. A iż za niego y syná iego Numerianá wie-
le mecenńkow cierpiało / podobno syn to Numerianus bez wiadomości
oycowskiej czynił. Za niego znaczne iest mecenństwo Chrsiántego y Dáriej
od Celerá sedziego / o których czytay w żywotách s. 25. dnia Pázdzierniká. y
innych niemáło w Asyrycey y w Egyptcie / ná ktore Numerianus wyroki roz-
syłał / pomeczono. W ten czas w Rzymie Márcus y Márcellianus wćier-
pieli. Jáko iest w żywocie s. Sebestianá 20. dnia Stycznia.

Rok Páński 285. Gáia 2. Dioklecianá 2.

Diolecianus ná Chrześciány frogie dał wyroki / aby ie do ofiar Po-
gáńskich przymuszano y zabijano. W Egeiey za starosty Cyliciey
Lisiasá / wielkie meki cierpieli trzey rodzeni brácia / Claudius / A-
sterius y Neon / ná krzyżu nákoniec zamordowani. y dwie białegłowie / Do-
noiná y Theonillá. Támże pod tymże Lisiasem wielkim okrutnikiem wćier-
pieli dwa brácia Kosmás y Dámiánus / iako iest w żywocie ich / y Márinus
Kárzec / 24. dnia Września.

Rok P. 286. Gáia 3. Diokleci: 3.

Marinus Ktory ieszcze ná wschodnych Krolestwach pánował wiele
bitew zwodzác z woyski Dioklecianá / nákoniec y Murrium
ábo Murgum poráżony iest y zabity. Po którym wziął sobie
Dioklecian za towarzyszá ná páństwo Márimianá / Herculé-
sá / Ktory byl z Pánnomiej miastá Syrmium.

Wszelo sie tak wielkie przesádomanie / iż mte kupic nic y przedac nie
mogli / ázby pierwey malym bálwanóm Ktore w sedzie stáwiano dla Chrze-
ścian káżdublá troche ofiarował. y wody mieć Chrześcianie nie mogli bez te-

I.
Probus Cesarz
zabit.
Vopiscus vt supra.
Carus Cesarz s
dwieiná synmi.
Vopiscus in Caro.

2.
Eutichianus Pa-
pież vmeczony.
Gáius po nim Dál-
matá.

I.
Carinus y Nume-
rianus Cesarze.
Vopiscus ibidem.
Dioklecianus zá-
wołany ná Cesar-
stwo.

Chrsiántus y
Dária.
Martyrol: Rom.

I.
Záraz Diokleci-
anus dáł mandaty
ná Chrześciány.
Acta Martyrol.
Surius Tom: 4.
23. Aug.
Cosmás y Dámia-
nus.

I.
Máximianus to-
warzysz ná páń-
stwie Dioklecia-
nowi.
Vopiscus in Catino.
2.
In actis S. Sebast.

20. Ianuarij.
30. Ianuarij.

I.

Rom: leg: Coll:
tit: 19.

I.

Ierax kácer-
mistrz.
Epiph: harel: 67.
Hilar: de Trinit:
lib: 6.
In vita patrum.

Makárius z here-
tykiem disputu-
je.

I.

Męczennicy dzi-
wni.

In actis Martyr.

I.

Drudzy dwá to-
warzysze na pán-
stwie Rzymskim
Galerius y Con-
stancius.
Euseb: in Chro-
nico.
Pokoy między
cetermi Césarz-
mi.

I.

Apud Metaphr:
26. Ianuarij.
Domna mniszka
Pogánzka Chre-
ściánka.

go grzechu / á ták były stráže ná nie wsędzie rozsádzone / iz y we mlyniech
máti mleć ináczey niechciano. Co w ten czas uczynil Gáius Papież y Chro-
mácus zacny y bogáty stárostá Rzymstí / pomagáiac wiernym / czytay w 30.
woćie s. Sebestyaná / y Tyburcyusá.

Rok P. 287. Gáia 4. Dioklec: 4.

Diolecianus y Márimianus dáli wyrok do Afryki ná Mánicheuse / á
by gubieni y paleni ogniem byli.

Rok Páński 288. Gáia 5. Diokleciana y Máx: 5.

Teraz w Egypcie kácermistrz nowy powstał / z Mánicheusowego
gniazda / z wielkimi tákże y głupieimi bluźnierstw y sprośnościami
iáko y Gnosticy oni. Ganił małżeństwo y potráwy od Boga stwo-
rzone. Małżeństwu żywota wiecznego nie obiecował / iedno samym
powszechnym / y inych fałszow y báśni wiele wnosil. O iednym
iego uczniu y násladowcy nápisal Ewágrius; iz Makárius z Egiptu z nim
dysputuiac / gdy go przesiwarzyć nie mogł: prowadził go do grobow umár-
łych / y rzekł mu: Kto umárłego wskrzesi / tego wiara lepsza. Potwierdził
tym wiara swoje. A on rzekł: uczyn ty to sam pierwey. Tedy Makárius padł
szy ná ziemię / y modły do Boga púściwszy / zázwołał ná brata niedawno umár-
łego. A on mu sie ozwał / y zaráz bracia wesli w grob dobywáć go y roz-
wieszowáć. y wywiodszy go ukázali żywego. A on heretyk przelęszy sie wciekł.

Rok Páński 290. Gáia 7. Diokleciana 7.

ZAcney wielkie zwycięstwo w Cylicyey w Tarsie / Thárátá / Probu-
sá / y Androniká. Których Márinus stárostá zwoiowáć wшыtkie
mi wymyslnemi mekami / y odwieść od CHRISTUSA nie mogł. ná
ktore y lwy y niedźwiedzie przypuszczono / áz miedzem miedzy igrzy-
ski hermierzow pozabijáć ie kázal. Dzieie ich heroko od samych
Pogan w ich księgách pisárskich / y sądowych wypisáne / Chrześcianie kupi-
li / y inym do czytania podáli. Sa dziwnie wćiesne y prawdziwe. Wypisali
Metaphrastes / słowy ozdabiaiac / á prawdziwie nie wymuiac: ale ták iáko
w sadu pisáne sa / smacznieysze sa w prostocie słow swoich.

Rok Páński 292. Gáia 9. Diokleciana 9.

Diolecianus y Márimianus dla bezpieczeństwa páństwa y
obrony od tyránnow: przypuścili dwu towarzyszow do páno-
wania / Constanciusá Chlora / y Márimiana Gáleriushá. Był
ten Constancius wnet Kláudiushá Césarz / á oćiec wielkiego
Constantyna. Spowinowácili sie ci czterzey z soba. Bo Constán-
cius poiat pácierbice Hertuleushá Theodóra / á Gálerius który był z Dácyey
córkę Dioklecyaná Wáleria zá żonę przyia. obá musieli pierweżony porzu-
cić. y mieli spokoyné y rozszerzone páństwa / ktorego ná wykorzystanie wiár-
cy s. y wiernych Bózych używáć chcieli.

Rok Páński 293. Gáia 10. Diokleciana 10.

Mtykomediey Domna Pogánzka pánná y Xieni / ábo nawyż-
sza mniszka / czytaiac dzieie Apostolskie / od Lukásá s. pisáne / w
nocy bieżáta do Biskupa onego miásta Cyrilla / áby sie wiary
s. náuczyla. On znát krzyża s. ná nie włożywszy / náuczal / y
dal iey Agápitá dyákoná zá mistrzá. O czym niht niewiedziá-
iedno

iedno ieden rzezaniec Komory Cesárskiej Indes / który także Chrztu s. piał. Z którym po chwili ochrzczona / to co w dziejach Apostolskich czytaliśmy / wszystkie majątność swoje do nog Cyrilla Biskupa na vbogie porzuciła / y oddała. W tym umarł Cyrillus / y po nim nastąpił Antymus / za którego czasu Persa ieden / towarzyszą swego Indesa / y z nim one pannie do starosty Tykomedijskiego wydał / iż Chrzestianmi zostali. Starosta chcąc prawdy doznąć / Domnie y Indesowi / klucze od ich komorek wziął / y patrzył co się w nich dzieje / iesliby ie z czego postrzedz mogł. Nie znalazł w komorze Domny / iedno bogactwa Chrzestiankie / figure Krzyża s. y księgi święte dzieł Apostolskich / a dwie rogoże na ziemi goley / kądślnice gliniána y święce / y skrynke dzewiana / w ktorej była s. ofiara ktorej używali.]

Indes komornik
Cesarjski.

Bogactwa Chrzestiankie krzyż a księgi.

Ofiara s. w skrynke to jest ciało Pańskie. Chowanie ciała Pańskiego.

Krzyż s. z drzewa.

2.

Domna morderca wpienia wysła. Metaph: vt supra. Opetane do Chrzestian posyłałi Poganie.

Był ten obyczaj na on czas / iako się z Tertullianą y Cyprianą wyższej wspomniato / iż wierni ciała CHRISTUSOWE w dom brali / y w przesładowaniu / gdy im było tego potrzebą / abo y na dzień każddy / schadzać się do kościołowi nie mogąc / używali. Krzyż s. wyrzucie na dzewie abo malowanie / patrzą iako dawne / y od świętych Apostołow podane.

Starosta dał Domnie y Indesowi do więzienia / w którym ie głodem mordercy / a p. Bog ie tam cudownie posilał. Domna bojąc się aby w więzach nie wpadła: domysliła się iako Dawid chytrósci iedney / za náchnieniem Duchá s. Uczyniła się falona / y iakoby od siebie odesła. Co widząc starosta / ałminuąc / iż od czarta jest opetana: odesłał ia na lekarstwo do Biskupa Antyma. Bo w takich przygodach Poganie / iako napisał Tertullian / y ini / do Chrzestian się wcielali. Trwała w tym panna / aż do przyjazdu Cesarza Galeriusza / gdy się do Tykomedii / pogromiwszy Partę y Persy / wrócił.

Rok P. 294. Gáia II. Diokleciana II.

Diolekcyan widząc iż Márimianowi Galeriuszowi przysposobionemu synowi swemu żoná a córká iego umarła / chciał mu ina powinna swoje zázone dać. nie znalazł iedno Zuzanne córke Gabiniusa sryiecznego brata swego. Dwa bracia byli rodzeni Márimus abo Márimianus a Dioklecyanus. Márimus prosił dwu synów Gáia y Gabiniusa / Gáius był Papieżem / a Gabinius żonemaiac / córká te miał Zuzanne / ktorej sprawy y męczeństwo czytay w iey żywocie II. Sierpniá / bázno się wciśyś támta powieścia / ktora jest z dzieł męczeńskich starowieczna. Támta o náwrocciu y męczeństwie Klaudiusza y Márima y domow ich / ktorzy byli wielkiego stanu ludzie / naydziej.

I.
Zuzanna powinna Diokleciana.

Martyr: Rom.

Rok Pański 296. Gáia 13. Diokleciana 13.

Gaius Papież / y Gabinius brat iego káptan / roku tego od Diokleciana sryiecznego brata swego / który się y o Zuzanne ná nie rozgniewał / zabici / korone męczeństa wzięli. Patrzą w żywocie Gáia. Nastąpił na Papieństwo Márcellinus Rzymianin z oycá Proiecta.

I.
Gáius Papież y Gabinius brat iego zabici. 26. Aprilis. De Rom: Pont. Márcellinus nastąpił na Papieństwo.

Rok Pański 297. Márcellina 2. Diokleciana 14.

Malliey gdy za zburzenim poddanych Amándusa y Helianusa wodzowie ich páństwo Rzymistie rostárgiwali: Dioklecian wyprowadził przeciw im Márimiana Hekuleusza towarzyszą swego / y kazał rocić oney abo legiey / to jest polkowi / w którym było 6666. żołnierzow / ze wschodnych kráioru który Tebeorum zwano / do Márimiana przybyć. Ci iż byli wszyscy Chrzestianie / a do ofiar Pogańskich w wojsce przystąpić niechcieli / za namową wodza swego

I.
Polek Thebejski. Eucharius Episcopus Lugdunens.

Apud Surium
Tom: 5. 20. Octob.

S. Florian żoł-
niers męczennik
Surius Tom: 3.
4. Maj.

2

Vmyst Cefárski
wszystkie Chre-
ściány wykorze-
nić.

Od żołnierzow
poczęli.

Euseb: in Chron.
& lib: 8. cap: 4.

Żołnierstwa
Chrześcijańskiego
bez liczby pobito
o wiary.

Mauricyusza / pozabijani sa. O czym czytay w żywocie s. Mauricyusza 22. dnia Września. Wiele inych tegoż stanu ci okrutni Cesarze / iż byli Chrześ-
cianie / pomordowali / chcąc aby żaden Chrześcjanin żołdu nie miał. Bo y
na drugim miejscu 318. żołnierzow tamże w Gallii y Agrippiny miasta /
ktorych był wodzem Geron / tenże Maximianus zabici kazał. O Laureaku
też w Woryku 40. żołnierzow męczęńska korone odniśli. ktorych towarzy-
sem był s. Florian / ktorego kości do Bratowa przeniesione są z Rzymu.
Czytay w jego żywocie 4. dnia Maja.

Za panowania tych Cesarzow Dioklecjana y Maximiana / skoro na
państwo wstąpili / nie miał kościół pokoiu / acz nie było wielkie nązbyt prze-
śladowanie w przyrównaniu do tego / co po tym roku nastąpiło: iednak my-
ślać iakoby wszystkie wiary Chrześcijańska wykorzenili: tego roku od żołnie-
rzow poczęli boiać się ich / aby z mieczmi y mocz o Chrześciany się nie zaśła-
wili / y przeciw panom swoim nie powstałi. y wiele ich stan on opuszczało /
wołać y bogiem y niepoczęsnymi bez wrzędow / ktorych się tam doślugowa-
li / przy CRISTVSIE zostawać. Widzieli ci okrutnicy / iż próżno się było o
wszystki zaraz Chrześciany kuścić / bo ich niezliczona liczba wszędzie była:
przeto tak pomalu od żołnierzow poczęli. Jako ich wiele w wojskach wscho-
dnych na Persy y Egypcyany zgromadzonych dla CHRISTVSA pobili: wy-
liczyć się nie może / y pisma o nich poginały: ale łacny domysł z tych / ktore na
zachodnych państwach trącili.

Rok P. 298. Márcel: 2. Dioclec: 15.

1.
Asta Martytol.
Márcellus Ro-
mistrz.

Rotmistrze Rzym-
scy.
Iuuen: Satyr: 8.

Męczennicy oćiec
se 12. synow.

2.

Sromota żołnie-
rze karani.
Łasnie Dioklecja-
na w Rzymie od
męczennikow bu-
dowane.
Euseb: in Chronic.
In actis Marcelli.
Surius Tom: 1.
1. Ianuarij.

M roku tego / zaczęte od żołnierzow Chrześcijańskich przesładowa-
nie / po wszystkich się świecie z wyrokow Cesarstkich rozszerzyło.
M Maurytanicy mieście Tyngitany znaczne zwycięstwo żoł-
nierza CHRISTVSOWEGO Márcella Rotmistrza / który na
dzień narodzenia Cesarstkiego / gdy wiele ludzi Pogańskich weselących się
widział / przed wszystkimi porzucił lastę winna / y pas żołnierski / mówiąc:
Służyć dalej żołnierskiej niechce / iedno CHRISTVSOWI królowi wieczne-
mu. Nosili y Rzymian rotmistrze / lastę albo kij z winnego drzewa / którym
wstępne żołnierze bili. Jesli bity żołnierz lastę one zachwyć / na podłeyse
miejscie spadał / a iesli ja chcąc złamał / albo się na Rotmistrza rzucił: 3000
wie trącił. Ściety iest Márcellus od Agrikola starosty / y dwanaście synow
iego także dla CHRISTVSA zabici sa: ktorych te sa imiona: Claudius,
Lupercus, Victorius, Facundus, Primitius, Hemetrius, Chelidonius,
Faustus, Ianuarius, Marcialis, Seruandus, y Germanus.

Gdy się mordowanie żołnierzow nie powiodło / aby im od wiary s. strą-
żyć miało: Maximianus in se na nie sromotne przyćśnienie wymyślił: do-
grubey y podłym ludziom własney roboty je potepiał. Bo gdy wrociwszy się
z Afryki do Rzymu / wymyślił Dioklecjanowi takie pochlebne posługi czynić /
łasnie na część imienia iego albo Thermi budować tego roku zaczął. Do kto-
rych na ciężkie roboty skazywał żołnierze Chrześciany. O czym czytay w ży-
wocie s. Cyriaka y Smaragdą. Tam zacni y wielcy / y sława żołnierska świe-
tni / na onych ciężarach długo y srodze przez siedm lat pomorzani sa. Wła-
dza roboty był skazywany między inymi Maximus tysiącznik / który z dzieciństwa
był Chrześcjaninem / który do wiary s. swojej rotę żołnierzow 120. nawro-
cił / ktore Papież Márcellus ochrzcił. Ci też na one roboty osadzeni byli. Do
ktorych z onego tysiąca towarzysze przychodząc / a one nawiedziąc / na swe-
go wodza dobrze zachowanie pomniac / y iego nauki słuchając / gdy im wie-
cznym potępieniem groził / y po śmierci wielkie czci y bogactwa niebieskie os-
bierali.

biecował: do Chrystusa sie obiacali. O czym dowiedziawszy sie Márimianus, Márima y iego towarzyse Chrześciany spalic kazal. Takze syny Márimowe iako Chrześciany / Káleníusá y Mártá / y zone iego Sekunde / y corte Serere v Centumcellas zabic tymi z ołowem rozkazal. Gdy sadzil ty dzieci iego namiestnik starosty Rzymskiego Gláwianus / widzial na glowie ich iasność / ktorey sie przelekly / od sadu wstal / y do domu sedly ze wstytkiem swemi w Chrystusa wierzyl.

Tegoż czasu przy monstrowaniu albo ogladaniu woyska Diokleciana y Márimiana / wiele sie w nim Chrześcian nalazlo / ktore zelzone y ze czci zolnierskiej zupione / na one robote do lazien do Rzymu poslano. ktorzy na oney pracy y mece nie pomarli. A gdy budowania onego dziwnie wielkiego dokonano / zostalo ich dziesiec tysiecy dwiescie y trzy. o ktore botac sie aby czego panstwu Rzymskiemu na pomste nie wyrzadzili: wstytkich na miejsce ktore Guttá zwano v wod Salviás pomordowano. Miedzy nimi byl Potákoronik albo Tribunus zacny bárzo / na imie Zeno. Kosciol dzien ich swieci dziesiattego dnia Lipca. Inne wstytki wielkie y wspaniale na hardosc / y na wieczna pamiatke pysnych y przemoznych Cesarzow Rzymskich / budowania / y termy albo laznie / albo arki / albo theatrá na widoki wczynione / poupadaly / albo obalone sa / y pożytku z nich zadnego nie masy. Te same laznie Diokleciana w Rzymie az do naszych czasow zostaly / iako zamki iakie y sklepy woskie. z ktorych kosciol przeczysley Dziewicy y Anyolow imieniem poswiecony jest. dla tego / iz sa potem y praca swietych slug Bozych meczennikow zbudowane. Wielka pociecha na nie tam po dzis dzien patrzyc.

Meczennicy.

Sędzia nánwrocony z widzenia.

3.

Meczennicy okolo budowania w Rzymie.

10203. żołnierzow zabitych.

Martyr: Rom. Zeno.

Terme Diokleciana iestce dziś trwaja.

Rok P. 299. Márcelli: 3. Dioklec: 16.

V Syriey w Ebesie zacne mecenstwo dwu meżnych Chrześcian Guriá y Sámóná / ktore za iedne reke wwiązane á v nog cieżary wielkie zawiesiwшы / rozciąganiem stárow w wstytkim cielemieczono: á gdy nie wymeczyl / Sámóná samego drugi raz za nogi rozciągowano. Czym gdy meczennik swiety iestce wietse serce bral / do wyznania prawego Boga: obudwu Musonius starostá Siryjski sciac kazal.

I.

Metaphr: 15. Noembris.

Rok Páński 300. Márcellin 4. Dioklecian 17.

V Alexandriey po Theonie na biskupstwo wstapil Piotr / ktory potym mecenstka korone odniost / Ariusá napierwey / iako sie wspomni / wyklarшы.

Gdy sie Márimianus Gálerius na Persy wyprawował: poslal postem do krola Perskiego / Pibliusá mezá przezacnego / ale wielkiego Chrześcianom nieprzyiaciela. Ten maíac takze zacna zone Anástazyá / nabożna bárzo Chrześcianke / dalia do wiezienia / iz małženstvá z nim zázywac / potiby Chrześcianinem nie zostal / niechciala. A tak iey w onym srogim wiezieniu odiachal. Lecz na oney drodze umarl / á P. Bog wierna swoje slugie z retu iego wybawil. Sa listy iey ktore z wiezienia do s. Chryzogoná

takze wieznia Chrystusowego pisala / poctechy y niego y modlitwy skutajac.

I.

Euseb: lib: 7. cap: vltimo.

Piotr Alexandrijski Biskup.

2.

Publius maż S. Anástazyey.

Niceph: lib: 14. in fine.

S. Chrylogonus.

SVMMOWANIE

Wiek trzeciego:

To iest, przeszłych sta lat, od roku Pańskiego 200. aż do roku Pańskiego 300.

Papieżowie y nawyższy Biskupi.

Mktor siedział lat dziewięć / na dziesiąty miesiąc jeden / dni 28. vmeczony za Sewerą. O dzień święcenia Wielkieynocy wiele czynił / y Biskupy Nizcy wyklinal. Eusebius lib: 3. cap: 27.

ZEPHERINVS siedział lat 18. y tyleż dni. Skoczył za Zeltogabala: iestli iako męczennik wapia drudy. iednak Martyrologium zowie go męczennikiem / iż wieśnienie y męczeństwo dla **CHRISTVS A** cierpiął / acz podobno w nich nie vmął. Bo na ten czas pożył miał Kościół Boży.

CALIXTVS siedział lat 5. miesiąc 1. dni 12. vmeczony za Alexandrą. Zbudował Kościół Młak Bożej za Tybrem rzeka / y cmyntarze na pogrzeby. lib: Rom: Pont.

VRBANVS siedział lat 6. miesiąc 7. dni 4. Przyjmował uniońa ziemskie na Kościół / poczał / z ktorych sngi Kościelne y pisarze męczenników żywił. Nacznia do ostarza starych y srebrnych używać też poczał / bo przedym były sflane. Epistola de: Damasus. Zaczyn męczeństwem skoczył.

PONCIANVS siedział lat 4. na wygnaniu z Philippem kapłanem / vmął za Alexandrą Cesarza. lib: Rom: Pont.

ANTERVVS siedział rok ledwie / vmeczony za Maximiną.

FABIANVS siedział lat 15. vmeczony na początku Decyusowego przesławowania.

CORNELIVS siedział lat 2. vmeczony za Wolusianą, powstał przeciw temu czyniąc sie Papieżem / ale fałszywym / Nowacyanus kapłan Rzymski / heretyk y kacermistrz. Zym Cornelius wdow y vbogich w Rzymie / nęd pultora tysiąca osób. Eusebius lib: 6. cap: 43. & ex Corneli epist: ad Fabium Antiochenum.

LVCIVS siedział blisko dwu lat. Ściety o **CHRISTVS A**. Euseb: in Chron.

STEPHANVS siedział lat 3. miesiąc 3. zabity za Walerjaną w ostarza na stolicy swotey. O chrzcie heretyków z Cyprianem s. iego rozmowy y stanowienia. Cypr: epist: 70. aż do epist: 77.

SIXTVS siedział rok y miesiąc dwa. Vmeczony za Walerjaną.

DIONYSIVS siedział lat 11. miesiąc 3. zśedł swa śmiercią / po wielkich pracach w onezle czas. Rzym na plebanie rozdzielił / kapłany do kadey dawszy / ktore potym kadey nazywano. Mnihem bedac / na Papiestwo wzięty iest. Damasus to piše. y z tad mnihem y w one przesławowania byli iuści ktory żywot mniemi prowadzili.

FELIX siedział lat 2. miesiąc 5. vmeczony za Aurelianą.

EVTICHIANVS siedział lat 9. reka swoia pogrzebił męczenników 342. sam i nim vmeczony za Numerianą. De Rom: Pont.

GAIVS siedział lat 12. miesiąc 4. Vmeczony za Dioklecjaną.

MARCELLINVS siedział lat cztery / aż do tego roku Pańskiego 300. y potym ostar / iey / wieku czwartego / iako badzie niżej.

Doktorowie y Pisarze wieku tego.

CLEMENS Alexandriyski / wcześ pątent / nauczyciel Origenesa / pisał wiele ksiąg.

HIPPOLITVS męczennik pisał też niemálo.

TERTVLLIANVS przedni kćński onego wieku pisarz / wiele ksiąg rezonych 300 stawił. Ktore gdy Cyprian s. czytał miał / mowił: poday mi mistrza. Pisał też niektore sflane.

ORIGENES bázro wiele ksiąg pisał / ktorych liczy Epiphanius sześć tysięcy. heretyk 64. Jedne zaráżone y zfałszowane od heretyków / drugie błędami zmazane / drugie pogubione / nie wiele ich zostáie. Pisał do Sabianá Papieża / zaluia / iż wiele złe y sflawpliwie pisał / y bierze sobie obmowę / wine kládac na onego Ambrozyusza bogatego / ktory mu nakład na pisanie nie dawał / iż pisanie iego nie wważone ani dobrze wtarce tajemnie wszystkim wydawał. Hier: ad Pammachium & Oceanum.

Summowanie wieku trzeciego.

175.

GREGORIUS cudotwórca. pisał dziwne księgi. y słowa o Trocy świętey z obia-
wienia Bożego.

VICTORINVS, piskawski / Triphon / Philéas Thebaidy / y inni pisali przeciw
heretykom / y na Biblia. Hieron: in Chronic.

CIPRIANVS męczennik / wiele mądrych ksiąg pisał / którego wymowie nadszawo-
wać się nie mogli y wschodni wczent.

Nauki Kátholickich tego wieku Doktorow, przeciwnie dzisieyszym kácerstwom.

- Mszezy y ofierze zakonu nowego. Piše Clemens Alexandryjski Strom: lib: 7. Ter-
tullianus in Apolog: & lib: de cultu foeminarum. Cyprianus ad Cecilium epist: 67. &
epist: 63. Origen: Homil: 13. in Leuitic.
- Chrzcie. Jz wlewa łáskę niebieską. Cypr: lib: 1. epist: 12. Tertul: lib: de Baptismo. y
przeciwi się tym którzy chrest Janow z Chrystusowym równá / ákoby był iedney mocy.
- Oleiu y pomásczeniu ná chrzcie, y inych ceremoniach / náucza Cypr: lib: 1. epist: 12.
& de duplici Martyrio, & lib: de Baptismo. Tertullianus de corona militu, & de re-
surrectione carnis.
- Cyscu ábo docześnym duś mieyscu, piše Tertullianus / lib: 4. contra Marcio-
nem, & lib: de testimonio anime, mowi: & lib: de corona militu wspomina modlitwy
zádmátle. Cypr: lib: 4. epist: 2. náucza iż się dusze ogniem czyścza. Orig: homil: 6. in
Exod. in Ierem: 14. in Psalm: 36. & contra Celsum lib: 5. & 6.
- Bierzmowaniu. Tertul: de corona militu & praescript. Et de resurre: carnis, gdzie
mowi: Ciało się obmywa (ná chrzcie) áby się duśa oczyściła / ciało się pomásczywa /
áby się duśa pówiecała / ciało się cechuje ábo piatnuje (ná bierzmowaniu) áby się duśa
wzbiórá. Ciało się ciálem y kwiá CH R I S T V S O W A karmi / áby duśa Bogiem tyła.
- Piotrá s. przodkowaniu. Tertul: lib: de pudicit: & contra Marcion: Cypr: lib: 1.
epist: 8. & lib: 3. epist: 11. & lib: 4. epist: 8. gdzie mowi mianowicie / iż Rzymiski Ko-
ściół wszyscy máć máia zá korzeń y máice Kátholickiego Kościoła. Et in tract: de simpl:
pral: zowie Rzymiski Kościół przedniejszą stolicę Piotrá s.
- Máłżeństwie. Jz iest Sákrámentem. Tertul: de Monogamia.
- dosyczynieniu zá grzechy. Cypr: lib: 1. epist: 3. & lib: 3. epist: 14. & dela-
pis. Tertullianus lib: de Ieiunio & de pudicitia. Orig: homil: 6. in Exod: Cesarz Phi-
lip pierwszy Chrestciánin / od Sábianá Papieżá do tájemnic ss. nie przypuszczony / mie-
dy pośutniacem / zá grzechy dosyczynil. Euseb: lib: 6. cap: 24.
- Spowiedzi. Tertul: lib: de peniten: Cypr: de lapsis Serm: 5. Origen: homil: 2. & 3.
in Leuitic.
- wzywaniu swietych. Orig: lib: 2. in Iob: gdzie mowi: o błogostáwny Jobie
modl sie zá nas niedne. & homil: 16. in Iosua. Euseb: lib: 6. histor: cap: 5. de Pota-
miana martyre. Cypr: lib: 3. epist: 15. & 18.
- wolney woley. Tertul: lib: 2. contra Marcionem & lib: de Monogamia. Orig: ho-
mil: 9. in Numer: Cypr: lib: 3. epist: 3.
- uczynkach dobrych. Jz są potrzebne do zbáwienia. Orig: lib: 1. in Iob. & Tract:
32. in Matth: Tertul: lib: de patientia. Cypr: lib: 3. epist: 25.
- Obrázach. Alexander Cesarz syn Mámmeey / miał CH R I S T V S O W obraz w swo-
im páciacu. Lamprid: in Alex.
- Poście czterdziestdniowym. Tertul: lib: de Ieiunio. Cypr: de Ieiunio & tenta-
tionibus. Origenes contra Celsum.

Concilia

- Tryochenskie przeciw Sámosátenowi heretykowi dwote. Euseb: lib: 7. cap: 23. & 25.
po których Cesarz Aurelianus pogánin moca swoia / heretyká z domu Biskupiego wygnáć
kázal. Theodorctus de fabulis haretic.
- Rzymiskie / przeciw Wówácianowi / który pośutniacych przymováć nie kázal. Eusebius
lib: 6. cap: 35.
- Aftykáskie / przeciw tymże Wówácianom Cypr: epist: 54.
- Synueskáskie / okolo papieżá Márcelliná / ná którym przodkowánte stolicę Apostol-
skiej Rzymiskiej wtwierdzone test. Platin. & Nicolaus Pap: epist: ad Michael.

Heretycy

Heretycy tego wieku przedniyszy.

NOVACIANVS y **Novacius** / Ktorzy w pódłych do potuty nie przypuszczali. *Eusebius lib: 6. cap: 43. & 44.* Spowiedz do vchá káplánskiego gánili. *Cypr: lib: 2. epist: 10.* & lib: 3. epist: 2. & 3. papieskiey zwierzchności nie przyznawali. y dla tego/ gdy sie do kóścioła s. wracali/ takie wyznánie czynić musieli: Jeden Bog/ ieden **CHRISTVS** pan/ ieden Duch s. ieden Biskup w Kátholickim kóściele być ma. *Cypr: lib: 3. epist: 11. Cornelius Pap: apud Eusebium vt supra.*

SABELLIVS z Pentápolu/ Ktory mieszał persony w Troicy s. *Euseb: lib: 7. cap: 4. & 5. Hilarius lib: 6. de Trinitate.* O tym Kálwín nápisal/ iákoby po Ariusie byl/ Dzielcow kóścielnych niewiedzac. *Institut: lib: 1. cap: 13. Sect: 4.*

PAWEŁ Samosatenu, Ktory Bóstwo **CHRISTVS** OWE bluznił/ Sám tylo rodzenie z Pánný Máryey przyznawáiac. *Euseb: lib: 7. cap: 23. & 25.*

MANES od Ktorego Mánichei posli. *Euseb: lib: 7. cap: 26.* Náuczał i sá dwa Bógowie/ ieden ozywáiac y dobrá w sýrkie dáiac y drugi zábiciácy y w sýrko zle przywodzac y ine báśni y plotki wnosil. Byli y inni drobnieyszy iákó Zelchéseite/ Ktorzy sie przec vsty **CHRISTVS** A dopuszczáli. Nepocyan/ Ktorzy tysiac lat rostosy po smierci obiecowali. *Eusebius lib: 7. cap: 19.*

Prześladowania.

Pzate/ zá Sewerá Cefárzá.

Szoste/ zá Máximiná.

Stodme/ zá Decyusá.

Ofine/ zá Wáleryusá y Gáliená.

Dziestiate/ zá Aurelianá.

Dziestiate/ zá Dioklecyaná. O Ktorych sie wysszey pisálo.

Cesarze Rzymscy Poganie wieku tego.

SEVERVS Krolował lat 17. miesiecy ósm/ zyl lat 45. miesiecy 9. Dio. Vmárl w Eboracu w Brytánniey/ z smutku dla zlego syná/ Ktory go zabic chcial. Na poczatku ósmi lat pánsztwa swego sprzyial Chrzesciánom/ y od ludu burzliwego bromilich. *Tertul: ad Scapulam.* potym wielkim byl morderca Chrzescián/ y odniost stroge od Pána Boga káranie. W niemocy dla bolesci wielkich o truciźnie prosil/ Ktoey gdy mu dáć niechciano/ obiad sý sie grubego miasá/ chcac sie tak onym iadlem vmorzyc/ dokonal. *Victorinus.*

CARACALLA syn Sewerá/ Krolował lat 6. miesiecy 2. zabitý od Márcyaná romálsztrzá. zlosci y krewie ludzkiey pelny/ y sprosny w nieczystosci. Z przedsie miedzy Bogi Pogánstwu go policzylo. *Spartianus.* Mákrinus nástapil/ ale przedko od żołnierzow zabitý iest.

HELIOGABALVS Krolował lat 3. miesiecy 9. bzydki y omierzly wsem ludziom dla sprosnych swoich nieczystosci/ zabitý iest od żołnierzow/ zyl lat 13.

ALEXANDER mátké Chrzesciánke mial Mámméa. Krolował lat 13. zyl lat 29. *Lamprid.* Zabitý z mátká Mámméa v Mogunczey od Máximiná zdrádlivego.

MAXIMINVS okrutny ná Chrzesciány/ Krolował lat nie cále cztery/ zabitý v Aquileey od żołnierzow y z synem. *Victorinus y Capitolinus.*

GORDIANVS Krolował lat 6. zabitý okrutnie od Philippá y żołnierzow niewósciecznych/ od Senatu miedzy Bogi policzony.

PHILIPPVS ná poczatku okrutny/ á potym oczyszciony Chrztem s. byl dobrym Chrzesciáninem y z synem/ y wielka czescia dworu swiego. Krolował lat 7. zabitý y z synem zdráda Deciusá. Stárby swoje Cefárskie dal byl przed smiercia do Fábianá papiezá/ o co sie nani Decius obiatrzył. *Sabell: y Bergomen: lib: 8.* Wtorego roku pánowania tego spelnito sie tysiac lat od zbudowania Rzymu. *Iulius Capitolinus.*

DECIVS wielki okrutnik ná Chrzesciány/ Krolował nie cále dwie lecie/ o krew niewinna ludu Bózego starány od P. Boga náwoynie z Gothámi y z synem w iednym iesierze vciekáiac vtopiony zginál. *Eusebius & Casiodorus in Chronico.*

GALLVS y VOLVSIANVS Krolowali troche nád dwie lecie. zabitý y z synem Wolusianem od żołnierstwa swego zá powodem Emilianá/ Ktorego áz żołnierze goy byl czerery miesiace ná pánsztwie/ zabili. *Eusebius & Casiodorus in Chronico.*

VALERIANVS z synem Gálieniem Krolował lat ósm/ okrutny ná Chrzesciány/ zle od persow zginál y okrutna zapláta o krew niewinna odniost. *Eusebius in vita Constantini lib: 4. cap: 11.*

GALIENVS sam po poimaniu oycowstwu Krolował lat 6. po kroy wielki Chrzesciánom dal. Zabitý zá zdráda Alaudiusá.

CLAUDIVS

CLAUDIUS, nieprzyjaciel wielki Chryścian/dla gestych wotow/nie mogli tak wiel-
kiego takto chęć na Chryścianów okrucieństwa rościć/ y miał pokoy Kościoł Boży aż do
19. roku Diocleciana/ aż rozzerwany. Królował Klaudius dalej niżli dwie lecie/ powietrzem
umiał. *Trebell: in Claudio.*

AVRELIANVS SEVERVS podlego rodu od żołnierzow wybrany / na przodku
sprawiedliwość miłował/ potym na okrucieństwo sie obrocił/ y swoim Poganom y Chryścian-
om cięści. Królował lat 7. v Bizancium gromem przestraszony/ od swoich domowych za-
bity jest. *Vopiscus. Eusebius in Chronico.*

TACITVS takżw na Chryścianów / sześć miesięcy na państwie bedac umiał / swa-
żo poniewolna śmierć niewiedzieć. Po nim brat tego Florianus nastąpił/ y po dwu mie-
siącach zabity jest od żołnierzow v Tarsu. Druzzy piśa/iz sam sobie z przymusem żyły po-
rzeżał/ y krwawie płynieniem umiał. *Victorinus.*

PROBVS wielki zwycięzca/ królował lat pięć / zabity od żołnierzow w Illiriku. Cż-
mu żołnierze grob sławny y napis postawili. *Vopiscus.*

CARVS z synmi Karinem y Numerianem królowali mało nad rok / oćiec przedko v-
umiał. Numerianus od Apra świętą swego zabity. Karinus potym od Diocleciana na
wojnie zginął. *Vopiscus.*

DIOCLECIANVS y **MAXIMINVS**, wielcy okrutnicy Chryścianscy / kro-
lowali aż do końca wieku tego przez lat ośmnaście/ y na drugi wiek zaśli.

Pogąńscy Piśarze.

PAPINIANVS, nazwany *Asillum iuris*, zabity od Karakalle.

VLPIANVS prawnik v Aleksandrii/ piśał prawa/ y one okrutnikow Cesarzow na
Chryścianów.

DION CASSIUS Niceński/ historyę piśał od zbudowania Rzymu przez lat 981.
aż do roku pańskiego 231. Wszytkim dobrym nie sprzytał / znąc że sam był nie dobry. Książ-
kę było 80. tylko 25. zostały.

IVLIUS Africanus historyk. *Eusebius lib: 6. cap: 2.*

HERODIANVS historyk piśał na lat 60.

PORPHIRIUS philosoph wceń Plotyną/ piśał na Chryścianów 14. Książ. *Hieron:*

in Daniel. Suidas. W tych Książkach o zwierchności Biskupa Rzymskiego nad innymi wшы-
tkimi Biskupami dacie znać/ a to na złość Pawłowi S. *Hieron: in 2. ad Galatas.*

WIEK CZWARTY, TO IEST: Czwarte sto lat Páńskich.

Rok Páński 301. Márcelliná 5. Diokle-
cianá 18.

I.

Jedzey Polkownik.
Eutropius lib: 9.
srota swoia.

Apud Metaphr:
19. Augusti.
27. Augusti.

2.

Czterech pánon
dziwna zgodá na
Cesarstwie Rzym-
skim.

W pokoiu vmytli-
li wygubić wśy-
skie wierne.
Metaph: vt supra.

3.

Wyroki y mánda-
ty ná Chrześcia-
ny.

In actis S. Sabini
Episc: Spoletani.

4.

Venustianus sa-
dzia nawrocony.

5.

Tego Roku Dioklecianus y Márimianus Persy y Párthy/ przez Gáleriusa Márimianá/ zwoiowali/ y tego zwycięstwa triumph czynili. Ná tey wojnie wielka postu- ge uczynił Jedzey Polkownik ábo Tribunus z swoymi żoł- nierzmi: ktory będąc Chrześcianinem/ nauczał towarzys- szów swoich/ áby sie do CHRISTVSA o zwycięstwo wcie- káli y weń wierzyli/ obiecuiac im pewne wygranie. Co gdy sie tak stało: wszyscy w CHRISTVSA wwierzyli/ y potom z tym swoim wodzem Jedze- iem ná gorze Taurus męczeństwo y śmierć dobrowolna dla CHRISTVSA podieli. O czym czytay w żywocie tego Jedzeia.

Dioklecianus y Márimianus Hérkuleus/ y Márimianus Gálerius/ y Constáncius Chlorus szczęściem wielkim páństwo Rzymskie sprawowali/ y pogromiwszy postronne nieprzyiacioly/ ono rozszerzáli/ y domowe niepo- koie y tyranny powstájące oddaláli/ á co nadziwniey/ czego nigdy słychać nie- było: gdy sie czterey ná jednym páństwie pięknie zgadzáli/ y spolna miłość y serce iedno ná dobro pospolite oddawali: pokoy ze wsad máiac/ ono wszyscy to szczęście bogom y dyablom y bálwanom swoim przypisowali. Za co chcąc im dziękować/ y tym ie wiecey ná pomoc swoje obwiazác/ zá mienawistcia Poganinnych á zwołaszczá káptanow ich/ ktorzy sie ná osierocenie y spuszczenie swoich kóściolow żalowali: vmyślił iednym sercem/ zwołaszczá ci dwó- przednieyszy Dioklecianus y Márimianus/ wszystkie Chrześciany/ iáko bo- gów swoich nieprzyiaciele wygubić.

Co sie im iuż láčno zdało/ gdy żołnierze Chrześcianskie/ ktorych sie na- bárzciey bali/ wymordowali/ y po wielkiey czesći z swoich woyst wykorzenili. Tego roku tedy Márimianus Hérkuleus z Rzymu/ á Dioklecianus y Gále- rius z Tytkomediey pisane wyroki strogie ná Chrześciany Cesarsta swoia mo- ca wydáli: áby wszyscy ktorzyby sie Chrześciani miemili/ y zá takie poznáni- byli/ tak zacni y nawyższego stanu/ iáko y vbodzy/ meżowie/ niemiastcy/ y dzieci/ ábo bogom ofiarowali/ ábo potráceni/ męczeni/ y ná śmierci rozmai- te dani byli. Acz po wszystkie láta páństwa Diokleciána/ pokoiu nigdy Chře- scianie nie mieli/ y krew sie ich záwždy rozlewála: ále ten rok z taka sie ná- nie furia zaczął/ iż ono pierwsze przesládowanie/ zá mále sie y ciche poczytác mogło.

W Rzymie Venustianus stárostá/ Eruperánciusá y Márcellá Chře- sciany ná śmierć skazał. A gdy Sábina Biskupá męczyl/ vprosił go sobie y Pána Boga/ áby prawde poznał y w CHRISTVSA wwierzył. y obudwu Lucius Tribunus/ y Sábina/ y Venustiana/ ná śmierć skazane ściac kazał.

W Tytkomediey Márimianus Gálerius wśedłszy do kóściola/ gózie sie byli skupili Chrześcianie/ namawiał ie do odstapienia CHRISTVSA/ y do

opar

ofiar bogom. Ktoremu gdy od wszystkich Glicerius kapłan odpowiedział: iż żaden na jego radzie nie przestanie / y pogroźe / y mocy jego bac się nie będzie / w śmierci dla CHRISTVSA wszystko sobie szczęście pokładając: On Gliceriusa tymi bić / y wołać nań / aby język lepiej używał / a Cesarzom posłusznym był / y potem go przed miastem do słupa przykowanego spalić kazał.

Potym onego trzebiencá swego przedniego komornego sluge Indesá / o którym przedtym wzmianka była / z więzienia stawić przed się rozkazał / pytając się o Domney oney pannie / która z nim zaraz Pogańskie bogi opuściła / y w CHRISTVSA wzięła. Domna w klasztorze z pannami oblubienicami Chrystusowymi była: y za przestroga starszey swoiey / skryła się gdzieś mogła z innymi pannami na puste miejsca wciekać. Ktore zostały / tych wielkie lekkosći potykały. Ale ich P. Bog cudownie bronił / y czystosć ciała ich zachował. Co po iedney Theophili poznać było.

Tá będąc y zacna rodzącem / y na twarzy bázro piękna / poimána iest / y do domu nieczystego na vtráte pánienstwa prowadzona. Tam idac tak się P. Bogu modliła: *Moy Jezu / zamilowanie moje / y swiátlósći mojá / stro- żu czystosći y żywota mego / weyźrzy na te która tobie posłubiona iest. Wey- żrzy oblubienice / a nie mieszkaj / bo y czasu do modlitwy nie sstaie. Niechci słowá dotrzymam / nie wyday mie bestyom / niech wilcy twoiego bydlatka nie pożerá. Zachoway czystosć moje / ty źródło czystosći / aby imie twoie w wiel- bione było.* Wyслуchał iá P. IESVS. Bo gdy do komory sprosney weszła: kto iedno do niey na iey posromocenie wszedł: padł y omdlał. y iedni wciekali / a dwudzy się do CHRISTVSA nawracáli. Dwudzy widzac Anyolá stráśliwe- go y iásnego / wólałi: *A kto iest taki iáko Bog Chrześciański?* Pánna się do klasztorá wrocila / y swoie siostry cudem onym y swoim wybawieniem nie- wymownie wweselila.

W ten czas Chrześciańskie w Nýtkomediey ná ono okrucieństwo y zabijanie swoiey bráciey niedbáiac; dzień Bożego národzenia nabożnie święcili / y do kościoła się skupiwšy / noc y dzień ná službie Bożey trawili. Z tego się dowiedziawšy Dioklecianus y Márimianus (bo obá tam w ten czas byli) z porády niektórych swoich / kościół żołnierzmi obtoczywšy / po- wiedzieć tym co w nim byli kázali: *Kto chce żywo wynisć / ofiaruy bogom / (a przed dzwiami postawiony był ogień y kádzidło ná ofiarę) a kto nie chce / spalón z kościołem záraz będzie.* Biskupá Anymá ná ten czas z nimi nie by- ło: bo wchodził kryiac się: ale Archidiacon ná wszystkie wólał / y słodkimi słowy z Pismá s. namawiał ich / aby ráczey troćka śmierć obieráli / a chwały wieczney y roskosy niebieskich nie vtracáli. Wšyscy trzykneli y z dziećmi y z czeladką / iestefny Chrześciańskie / żaden z nas nie wynidzie / ognia się mýjá- cego nie boim. A przedko nowe y do Chrztu się gotuiace pochrzciwšy / a w- šyscy się tájemnicami ofiáry świętey posiliwšy / ognia onego czekali. Zápa- lony kościół długo z nimi gorzał: wšyscy iáko żywe ofiáry z ogniem do nie- bá posli / y wiele tysiecy duš Chrystusowi się poświęciło / y korony w niebie otrzymáli.

Rok P. 302. Márcel: 6. Diokl: 19.

W Amietny rok / y wielce znáczny vciśkiem niewymownym kościoła Bożego: ktorego Dioklecianus y Márimianus chcąc z gruntu wšytkie wiáre Chrześciańską y wierne wšytkie wykorzemić / takie po wšytkim świecie wyroki y mándaty puścili: aby miesiacá Márcá ná dzień Wielkonocny Chrześciański / wšytkie kościoły Chrześcian obálone y z ziemia zrownáne / y wšytkie pismá ich ktore się ko- wiek v nich náleść mogá / popalone były. Przedniwšy ludźie aby vrzedy tráćili /

6.
Metaph: 26. De-
cembris.

7.
Theophila pánien-
ka obroniona od
nieczystych.
Modlitwa Theo-
phile w nieczy-
stym domu.
Metaph: vt supra.

8.
Chrześciańskie ko-
ściołem w dzień
Bożego Národze-
nia spaleni.
Martyrol: Rom:
25. Decembris.

O dzimne serce
wiernych.

1.
Wyrok ná obále-
nie wšytkich ko-
ściołom ná dzień
Wielkonocny.
Euseb: lib: 9. ca: 3.
T ná popalenie
ksiąg y pismá.

Ná Biskupy do
wzięcia mán-
daty.

Eusebius vpadl.
Epiph: harel: 68.
Lib: 8. in initio.

In vita Conf: lib: 2.
cap: 49. & 50.

Popalenie ksiąg
August: de Bapt:
lib: 7. cap: 2.
Arnob: aduer: gen-
tes lib: 4.
Traditores.

2.
Prześladowanie
nader wielkie.
In vita Constant.
Euseb: lib: 2. ca: 51.
Seuer: lib: 2.

17. tysięcy ná ká-
śdy miesiąc zábi-
tych.

3.
Lib: 8. cap: 5.
Mándaty podrá-
pal.
Komorni Diokle-
cianowi Chrze-
ścianie.
Piotr męcenNIK
komorny Cesar-
ski.

Niceph: lib: 7.
cap: 6.
Lactantius w ten
czas żył y ná to
patrzył.
Lib: 5. cap: 11. &
cap: 2.

4.

tráćili/á inni szeregulni/áby w niewoli byli. X pochwili drugi wyrok pufco-
ny był: áby wszyscy Biskupi y stárfy kóścielni do więzienia posádzeni/á do o-
fiar wšytkimi mekami przymuſzeni byli. To piſe Eusebius/ktory przydát-
to/iz ná ten czas Chrześciane byli rozpustni/ y między kſieza y Biskupy wiel-
kie były niezgody. Ale ſie w tym nieprawdziwym pokázuie/ przyczynę onego
prześladowania ná Chrześcianskie grzechy zganiáiac. Bo ſie z inych piſm y
w Rzymie y w Gálliey/ y z Conſtántynowego wyroku/ktory ſamże kładzie y
pokázuie/iz ná on czas Apollo/to ieſt czárt on ktory Pogány zwodził/co wy-
rzekł: Jż Chrześciane ſpráwiedliwi ſa/ ále mu przeſkádzaia/iz dla nich od-
powiádać ludziom y cudow czynić nie moſze. y o to oni Ceſárze bázro ſrogie
ná Chrześciane okrucieństwo záczeli. A iz tenże Eusebius mowi/iz vpadł
któ Biskupow/ktorzy ſie CHRISTVSA dla meki záprzeli/ wypisowác nie-
chce: to ſam dla ſiebie czyni/ktory ná ten czas w więzieniu bedac vſtráſony
mekami vpadł/ y CHRISTVSA ſie záprzał. To o nim ſwiádczy Epiphánus
iz mu to Potámon iednooki wyznawcá ná zieżdzie w Tyru/ gdy ſadził Aethi-
názyuſá/ wymawiał. O popaleniu kſiag Chrześcianskich ſwiádczy y s.
Augustyn/iz tych ktorzy ie vchodzac meki wydawali/ zwano Traditores.
iákoby zdrajce. y Arnobius/ktory tego wieku żył/ toż piſe. Było tych wiele
ktorzy kſiegi ſwiete y piſmá Chrześcianskie/ gdy vrzedy wielka okolo tego pi-
noſć y ſukanie czynili/ boiać ſie mák onych ſtráſliwych/ wydawali. Ale dá-
leko tych y bez liczby było wiecey/ktorzy táiac kſiag/ rádſi zá to vmieráli/ á
nietylo o kſiegi/ ále y o ſámo wyznánie wiáry to czynili.

Nie było cieſſzego nigdy przeſladowania/ iákó to. W ten czas mowi
Conſtántyn wielki/ziemiá ſamá izy wylewátá/ ſwiát co wšyſtko ogárníá
krwia pomázany plákal/ dni ſie dſiwnocy nedze záchmurzáły. A Seuerus ták
mowi: Tego wieku wšyſtek ſie ſwiát ſwieta krwia męcenNIKow zekrwá-
wił. Bo wierni bieſzeli do ſlawney ſmierci/ y prágneli ie/ ták iákó ſie dſiá
do Biskupſtwá vbiegáia. Nigdy ták żadnemi woynámi ſwiát ſie nie wyni-
ſczył. Nigdyſmy wieſſzego triumphu nie wygráli/ iákó w ten czas gdyſmy
dzieſiáci lat mordowanin/ zwycięſzeni być nie mogli. W Rzymskich kſie-
gách in Marcello nápiſano/iz ná ieden mieſiac ſiedmnaſcie tyſiecy męce-
NIKow zábijano. A co dzień iádowitſe ſalenſtwo Pogáńskie ná wierné Bo-
ſe roſło.

Co ſie w Nykomediey/ góſie dwá Ceſárze byli y Dioklecianus y Gáléri-
us/ y zkad ony ich ná kóſciol Boſy wyrok wychođiły/ dſiało/ wypisuię Eu-
sebius. Jeden zacny pan miłoſcia CHRISTVSOwá zápalony/ wyrok ony
y liſty záwieſione ná Chrześciane reka ſwa podrápal. y poimány ná wšyſkich
mekách z wielkim ſtáctiem y weſelem ná twarz/ dokonał. Sluđzy Komorni
Dioklecianowi w ktorých ſie kochá/ y ktore iákó zá ſyny miał/ co z Doroteu-
ſem ktory im był wodzem vcierpieli/ po iednym Piotrem názwányim poznáć.
Tego/ gdy ofiarowác niechciał/ ták bili/iz mieſo z kóſci opáđło/ kóſci ſáme
ſola y octem nákrápiano. potym wšyſkiego ná kradie pieczono/ y iákó do
potráwy pieczenia nágotowano. y on z ſpiewániem weſoło dokonał y wy-
grał. Toż ſie Doroteuſowi y Gorgoniuſowi/ z przednieſſych ſlug Ceſá-
rſkich ſſtáło. y drugim ktore trudno wyliczyć/ ktorých żadna meká y boiaſń
ſmierci od prawdy y CHRISTVSA odrázić nie moglá. Zá tymi niezliczony
poczet zábitych y w morzu vtopionych náſtąpił. á zwiáſzczá gdy zágorzenie
zámku ná on czas góſie Ceſárze mieſtáli/ Chrześcianom przypisano. Tamſe
inych wiele zacnych pomeczono/ y ná kóſcu Biskupá onego mieyſcá náleſio-
nego/ rozmáitemi mekami zgubiono. Pátrzył ná ty okrucieństwa w Bytyniey
Lactantius/ iákó ſam piſe. Bo w Nykomediey Rhetorika czytał.

Tego času ná Chrześciane kſiegi nápiſał Porphyrius Piſmu s. y záko-
noro

nowi Bożemu przyganić. także y inni niektorzy Philozophowie. Lecz P. Bog iednego też wozonego y barzo wymownego Poganińa na nie wzbu-
dził / to iest Arnobiusa. Który bedac nieprzyjacielem Chrześcianom / do
CHRISTVSA przystał / gdy sie imi kryli / abo CHRISTVSA przeli. Uliczcie
li go Biskupi zaraz przyiac / nie dufaiac mu : ale go prosili / aby pierwey pi-
sal przeciw Poganom / wiary Chrześcianstkiey broniac. Co on ochotnie przy-
ial / y tym szczerość swoje odkrył. Był z Afryki / y w Sytce skoly krąsomowstkie
miał / na Chrześcianów czesto ięzyk ostrzac. Te księgi na Pogany z predka pi-
sal / ieszcze nauki Chrześcianstkiey nie bedac dobrze świadomy / chcąc sie tylo
rychło do Chrześcian wprosić. A dla tego mowi s. Jeronym / ma w piśmie
niektore przygany. Jedną sie w glibotie tajemnice nie wdaiac / fałsze tylo y
potwarzy Poganińskie na Chrześcianów mocnie zbui. Pyta Pogan : iako ták
po wszytkim świecie wiary Chrześcianstkiey rozmnozenie / y tak wiele wzo-
nych ludzi y Philozophow do CHRISTVSA przystawanie / bez Boga być mo-
gło : Pyta : iako tákich mał wytrwanie y pragnienie ich / y tracenie zdrowia y
máierności / y pragnienie śmierci / bez Boga w ludziach y w młodych náto-
niec być może / ktorzy iako na gody na kátowanie ida : ic.
A kto wyliczy męczénstwa po inych krolestwach w Egypcie / Libiey / Afry-
ce / Thebaidsie / y indziej : w Alexandriej sędzia y ná vrzedziech Cesarstkich
Równy Philoromus iako wciérpiał / kto wypowie : A on Phileas Biskup
Emuitenstki / co o swoich / z ktorymi ciérpiał / napisał / položyl tenże Eusebius
iako wymyslnie meki im zádawano / ktore sie y wypowiedziec nie moga.
W Rzymie vpadek Marcellina Papieży / y pokutá / y szczesliwe męczén-
stwo. o czym czytay w iego żywocie 26. dnia Kwietnia. Także o Pietrze za-
klinaczu y Marcellinie káplanie / patrzą w żywocie ich wtorego dnia Czerwca.
Tamże w Rzymie wciérpieł Máximus káplan / y Sisinius dyakon / kto-
ry rádneho pána y Senatorá Piniana / y żone iego Lucyne CHRISTVSO
wi pozyskali. Tamże też Simplicius y Faustinus rodzeni bracia zabici sa-
dla CHRISTVSA. a siostráich máiac po nich wies abo folwark / od sąsiada
Lutrecyusa / ktory inaczey poká oná żywá bylá imienia onego dostać nie
mogl / wstawił od vrzedu moc / iz bylá Chrześcianka / od slug iego vda-
wiona iest. W ktorym imieniu gdy ten Lucretius biesiády záżywał / dziecie
nań zawoláto : Oco vmrzysz. ná co sie przelekł / od kátaná vdarwiony był.
Tamże Felix káplan y Adauctus zabity iest. Czytay w iego żywocie 30. dnia
Sierpnia w obroku. y inych wiele bez liczby.
Także w Galliey y po inych krolestwach niezliczona liczba męczenni-
kow bylá : y niepodobno / aby wypisane ty okrutniéstwa nád nimi być mogly
ktore ciérpieli. Bo ná to sie byli wdali ze wszytka moca swoia ci okrutnicy /
Dioklecyan y towarzysze iego : aby z gruntu wszytki Chrześcianów wykorzeni-
li. nie było miastá / ani wsi / ani ogrodu / ani domu / gdzieby Chrześcian pil-
nie nie szukano / y náleżonych nie zabijano.
W Afryce / gdy rozwolano wyrok Cesarzow o wydawanie swietych ksiąg
Chrześcianstkich ná spalanie ich / napierwszy sie temu sprzeciwił Felix Bi-
skup Tybárenski. Odiáchal był do Káretháginy / a w tym Magnilianus ná-
miesztnik przyzwał káplana Aprá / y Cyrá / y Witalisá czytelniki. y pytał ich :
Macie Boskie księgi : A per rzekł : mamy. Magnil : rzekł : dajcie ie do ognia.
A per powiedziá / iz ie biskup schowal. Magn : gdzie Biskup : A per : Wieriem.
y dáł ie do więzienia. Wlázáintrz przynáchal Felix Biskup / ktorego Magni-
lianus przywiesić przed sie kázal / y mowił mu : Daj księgi y kártki iákiekol-
wiek masz. Biskup rzekł : Mam ie / ale ich nie dam. Magnil. Cesarz ie ka-
zał popalic. Biskup : Lepiey ze mnie spala niżli Boskie pisiná. Lepiey Bo-
gá słucháć niżli ludzi. y kázal mu sie rozmyśláć. A dnia trzecieg przyzwawšy

Porphirius kłiegi
napisał na Chře-
ściany.
Arnobius wozony
Poganińa Chře-
ścianin.
Hier : in Chronic.
Arnobius piše áá
Chřeściany.

Ad Paulinum
epist : 13.

5.
Niezliczony po-
czet męczenni-
kow.
Philoromus y Phi-
leas.
Euseb : lib : 8. cap :
10. 11.

6.
Marcellina Pa-
pieża vpadek y
poprawá.

7.
Pinianus.
Surius Tomo 3.
31. Maj.

Lucretius wydri-
rácz, iako zginál.
Felix y Adauctus.
Martyrol : Rom.

8.
Surius 3. Maj.
11. Maj. 29. Iulij.
18. Augusti.

9.
O kłiegi iako mę-
czono.
Apud Surium
Tom. 5. 24. Oktob.
Et in tabulis Ecel :
22. Decembris.
Rozmowa o kłie-
gách.

Mnie spalic nie
kłiegi, mowi S. Bi-
skup.

Anulinu stárosta.

Felix S. Biskup a
księgi święte.

10.

Modlitwa dziwna
przy śmierci.

II.

Traditores iako się
poczęli w Afryce.Optat: contra Par-
menionem lib: 1.

go namiestnik rzekł: a już się namysłił: on powiedział: Com mówił y te-
raz mówię: y toż przed stárosta powiem. y postany jest do stárosty Anulina
związany y w okowach. Anulinus kazał mu księgi wydać. A on rzekł: mam
ie/ ale ich nie wydam. y dał go przez dni 16. do więzienia / y potym także mu
księgi wydać rozkazywał: a on toż mówił / iż nie wydam ich. y zaś do wię-
zienia dany jest. A po dziewięci dni / posłał go do Apuliey Anulinus tak
związanego w okret wrzuciwszy / y przypłyneli do miasta Vesiumum. Tam
stárosta wywiezionemu z więzienia rozkazywał / aby pisma Pańskie wydał.
A Felix rzekł: mam ie/ ale ich nie wydam. y kazał go pod miecz. A Felix za-
wołał: Dziękuję tobie Panie/ któryś mnie wybawił.

Postawiony na miejscu do ściecia/ tak się oczy w niebo podniosł/ mo-
lił: Boże dziękuję tobie: Piecdziesiąt y sześć lat żyje na świecie / dzięwie-
ciom zachował / Ewangeliey strożem byłem / wiare y prawdę rozgłaszałem.
Panie Boże niebá y ziemi / IESU CHRISTE, tobie żyje moje na ofiarę spisu-
czam / który trważ na wieki / y twoia jest światłość y wielmożność na wieki
wieków Amen. Ścieci z nim tamże Audactus y Januarius kapłani / y So-
tunatus / y Septimus / czytelnicy.

Wiele inych w Afryce za tego stárosty Anulina pomeczono / o których
pisma poginęły. imiona się ich tylo kładą w kościelnych księgach. Acz nie-
ktorzy w Afryce biskupi / słuchając niezbożnego rozkazywania Cesarzow / księgi
świete wydawali. Czego się przed inemi potym wstydzac: na dobre święte
Biskupy z mowę z sobą uczynili / y potwarzy na nie kładli / y wielki a iako
wieczny rozdział y odszczepieństwo / w kościele onym Afrykańskim zaczęli. O
czym Optatus tak piše: Dwie się zle rzeczy w ten czas stały / y wydawanie
pisma / y odszczepieństwo. Oboie się iednego czasu y od iednych person zaczę-
ło. To jest od Donatá Mąskulitańskiego / y od Wiktorá Rufficańskiego
y od Mąryná ab Aquis Tibilitanis, y od inych. O których się niżej powie.

Rok P. 303. Márcellina 7. Diokle: 20.

I.

Ziada Biskupow
Traditorow w Cyr-
cie.Augu: contra Cre-
sconium lib: 3.

cap: 26.

Optat: lib: 1.

Traditores.

N Otu tego po odbieraniu y paleniu ksiąg świętych od pogań-
stwa / w Afryce na obieranie nowego Biskupa zaczął się ied-
nennasćie albo dwannasćie Biskupow do Ciry miasta w Tu-
midiey / między ktoremi pierwszy był Sekundus Tygisyński. y
zaśiadłszy w domu Urbana (bo kościoły im już było poobala-
no) rzekł Sekundus pierwszy Káthedry: (to jest Arcybiskup) Pierwey się
sami doznaymy / toż Biskupa obierzemy. y rzekł Donatowi Mąskulitańskiemu:
Powiadajżeś ty księgi wydać / y káżdzenie ofiarować. A on się przy-
znał / y prosił aby go na sąd Boży chowali. Toż wszyscy uczynili. y ieden du-
giego wydając y z onym Sekundem stárszym / wszyscy się znaleźli być Tradito-
res: to jest wydawce ksiąg świętych / iż się śmierci boiac Poganom księgi
wydawali / albo y dyabłom ofiarę czynili / rozkazaniu Cesarzow dosyć czy-
niac / gdy ich wrzedy do tego przymuszały. Ci się wszyscy z tym roziaćhali: aby
to co oni uczynili / sam tylo Bog sądził.

2.

Odszczepieństwo y
początek jego w A-
fryce y Donatystow.

A boiac się karania kościelnego / aby od inych w státku y wierze świę-
tey zostających / zrzuceni z urzędow swoich biskupich nie byli: uczynili rozro-
wanie wielkie w kościele Bożym / y odszczepieństwo / y potym kácerstwo / ká-
re Donatystow zwano / od Donatá który między nimi był nauczający / y na-
iádowitły. Które Afrykę wszystkie zgubiło y wiare Kátholicką z Afryki wyper-
dziło: y zátym pierwey Wándali / potym Arabowie wszystkie kościoły Boży w
Afryce / y ony odszczepieńce y heretyki wykorzenili.

3.

O tym ziędzie w Cyrzie był długi swar Donatystow z Kátholikami / aż
do czasow

In Breuiculo Col-
lat: diei 3. cap: 17.

Surius Tomo 1.
11. Februarij.

4.

Dzieie czasow o-
nych.

Poimani na swie-
ceniu twiat.

5.

Theliką męcen-
nik.
Słowa męcennika
do sędzięgo.

6.

Dátivus Senator
męcennik.
Saturninus mę-
cennik.
Emeritus męcen-
nik.

Felix męcennik.

Ampelius męcen-
nik.
Synaczek męcy mę-
cennik.

7.

Wiktorja panna
poświęcona y po-
święcona.

8.

do czasow s. Augustyną. Powiadali Donatystę/iz takie Concilium w Cy-
cie być nie mogło na on czas. Bo Cesarze zakazali byli schadzek wszytkich
Chrześcianom. A Kacholicy z ksiąg y dzieiow poganstkich sadowych/ktore
Acta Proconsularia zwano/ pokazowali: iz pod onym zakazanim/ przedsie
Chrześcianie na swieta dla komunii do domow sie schadzali. Co bylo
laczniey wczynic ieden nasciom abo dwunasciom Biskupow/ nizli wszytkim
w obec wiernym/ y sa ty dzieie z ksiag sadowych Poganstkich y Suryusa/ y
te slowa.

Ja czasow Diokleciana y Maximiana/ dyabel taka wojne z Chrześcia-
ny zaczał/ aby testamenty Boze y Pisma s. palone y koscioly obalone byly/ a
schadzki sie zadne nie dzialy. A chozcie niektorzy od wiary odpadali/ pisma
swiete z boiazni wydawali: iednak tych wiele bylo/ ktorzy meznie dyabla
zwyciezili/ y krowia swoia ksiag swietych broniac/ one tradytory wyklinali.
Bo nie mogli w iednym kosciole być y wydawce y męcennicy. W Cartha-
ginie do Sedzięgo abo Proconsula/ z miasta Alutynu poimanych wiele mę-
cennikow zwiazanych przymiedziono/ktore na Kollektach (abo y Mszy s.)
gdy swiečili Niedzięle/ y brali s. tajemnice/ zastano. Ktorych gdy sie znali/ iz
na Dominice albo Kollektie/ abo Mszy y schadzece byli (bo to wszytko bylo
iedno) rozmiaicie pomeczono.

Niedzy nimi był pierwszy Dátivus/ drugi Theliką/ ktory w mekach gdy
mu mieso z koscí zelaznemi grzebieniami drapano/ wolal na staroste: Nie-
sprawiedliwie czynicie/ przeciw Bogu czynicie/ niewinne targacie. Nie ie-
stefny mezbobycami/ ani zdraycy: Boze zmiłuy sie. Tobie dzieknie/ dla imie-
nia twego cierpie. Wydziekowac sie nie moze. Panie IESV CHRISTE
Chrześcianie iestechmy/ tobie sluzym/ tys nadzieia nasza/ tys nadzieia Chrze-
scian. Otworza sie krolestwo wieczne/ krolestwo niekaszitelne.

Po nim Dátivus Senator męczony był/ gdy wolal y wyznawal: iestem
Chrześcianin/ bylem na Kollektie/ (abo na Mszy/ bo y tak Msza swieta y o-
fiare na on czas zwali.) Po nim targano na mekach Saturnina kapłana/
ktory one Msza y Kollekte sprawowal. Do czego sie znal y mowil: Nie mo-
gli nam tego Cesarze zakazac/ nie mozem Mszy opuscic. Tak zakon kaze.
Meczono potym Emerita/ a on rzekl: W domu moim Kollektá byla/ tam
iey przyczyna iest. Nie moglem tego braciey bronit. wietfy Bog iest nizli Ce-
sarze. Prose IESV CHRISTE, ciebie chwale/ daymi cierpliwosc. Mam y
ksiegi Boskie w sercu. Dla ciebie CHRISTE rad cierpie/ y krotko cierpie.
Niech pohanbiony nie bede. Porwano potym na meki Felixá/ a on mowil:
Iestem Chrześcianin. A sedzia Anulinus rzekl: Nie pytam cie ieslis Chrze-
scianin: ale ieslis na zebraniu byl/ abo Pisma s. masz: a męcennik rzekl: Ja-
ko Chrześcianin bez Mszy być moze: y ten w onych mekach/ gdy go tymi
bito/ zwyciestwo mial. Po nim Ampelius/ azas Rogacianus y Maximia-
nus/ y drugi Felix/ y innych wiele. y mlodziuchny synaczek Saturnina ka-
plana Hilarianus męczony/ zwyciestwo odniosl/ y na CHRISTVSA wolal
iac wszytko katowanie wytrwal.

Po nich Wiktorja slawna panna/ ktora od rodzicow/ ktorzy ia za maz-
dawali/ wciękfy/ w kosciole byla poświęcenie swego dziewictwa/ y wartoczy
swoich postrzyzenie/ wzietá. Ta sie do męczeństwa pokwapila/ y wyznawa-
la zem Chrześciantá/ y na Mszy abo Kollektie bylám. o co okrutnie bita/ y
osetkami targana iest. Toz sie innym wyznawcom estalo/ ktorych gdy prze-
moc Anulinus katowaním onym nie mogl: wrzucit ie do ciemnego wiezie-
nia kazal.

Poty dzieie tych męcennikow/ acz barzo krotko/ iednak prawdziwie pisa-
ne sa. Lecz eo sie potym powiada: od Donatystow heretykow/ ktorzy sie z
owych

Mensurius Biskup
CARTHAGIŃSKI po-
twarzony od Trá-
ditorow.

9.
Złoté Tráditorow
bez miłości.

Chrzčili znówu
Tráditorowie oy-
cowie Donatystow.

10.
Mensurius oczys-
zciony.
In Breuic: Collat:
diei 3. cap: 3.
Contra Parmeni:
lib: 1.

Mensurius Diakon
Cesarzowi wydać
niechciał.
Kościelnych rzeczy
registre v baby.
Cecilianus na Bi-
skupstwo CARTHÁ-
GIŃSKIE.

11.
Męczennicy w in-
nych krolestwach.
Martyrol: Rom.
Abundius y Abun-
dianus nasych csa-
sow do kościoła
Societatis IESV.
Genesius blazen.

12.
W Complucie dwo-
ie pácholát.
Ex actis Martyrol:
in codice Vatica-
no.

Ofius Biskup mę-
czony.

owych Tráditorow poczełi / z szczerym fałsem potym przydano / y napisano
ieśt. Bo támták mowi ten fałszerz: iż Mensurius Biskup CARTHAGIŃSKI /
ktory one Tráditory kárnością kościelną wyklinac miał / y do potuty ie wyz-
wać / y dyákon iego Cecilianus / one wyznawce zmeczone y w więzieniu po-
sádzone / głodem pomorzył: broniac aby im żaden wierny nie do żywności
nie podawał. Co ieśt szczerze y niewstydlive kłamstwo. Boby tego y Pogó-
nin nie uczynił / co oni tym świętym osobom przyczyniali / y ná nie swoje grze-
chy / Tráditorami ie zowiąc / kładli.

A spiknarowśy sie oná iedennascie Biskupow co w Cyrćie sie do Trádiciey
przyznali / y sámemu sie tylo Bogu sadzić kazali: zelżyli y oślawili w wier-
nych y w wszytkiego kościoła przedniego we wszytkiey Afryce Biskupa CAR-
thagiŃskiego Mensuriusa / iego sie towarzystwem bzydzili / y onego wykli-
nali / y inne wszytki ktorzyby z nim trzymali: obiecuiac ich nigdy do swego
zebrania nie przyjmować / ani do potuty im drzwi otwierać. Czym sie dali
znać / iż iad Nowacyusa onego heretyka w sobie mieli. Bo y ná te ktore
Mensurius y inni Kátholicy chrzčili: znówu chrzest kładli / y wszytki Sa-
krámentá Kátholickie odmiatali. Te potym gdy im Donatus przybył / Do-
natystami nazwano. y ten był początek onego nieszczęśliwego rozzerwania
ktore Afryke zgubilo.

Mensuriusa y Cecilianá ták od Tráditorow potwarzonego / wiele zia-
zdow Biskupich y Concilia oczyszcilo / y po śmierci iego gdy przed wielkim
Konstantynem te swary z Donatystami były / iego sie niewinność pokazala.
y zá czásu s. Augustyna gdy iáwna sie disputacya przepierali: nie ná tych
dwo Biskupow CARTHAGIŃSKICH Mensuriusa y co po nim był Cecilianá / do-
wieść nie mogli. Chwali Mensuriusa y Optatus / iż Felixá dyákona / o-
list iákis przeciw Cesarzowi obwinionego / wydać niechciał. O co gdy był
pozwany / kościelne złote y srebrne ornaty starszym wiernym polecil / a registre
ich babie iedney oddał / prosiac iesliby sie nie wrocil / aby go temu oddala /
ktoby po nim Biskupem był. V sadu odesłany do CARTHAGINU / ná drodze
umarl. A po nim Cecilianus wybrany był ná Biskupstwo / gdy inż kościół
Boży pokoy miał zá Márenciusá Cesarza.

O innych męczennikách w tym czasie zabitych / trudna ieśt liczba ich y
wypowiadanie. Bo ich bez liczby bylo / niektorzy sie iednak pomienia. W
Rzymie Abundius kapłan y Abundianus dyákon / z Márcianem mężem
przezacnym / y Janem synem iego / pomordowani. Tych ciála w Rzymie
do kościoła Societatis IESV czasow nasych przeniesione sa y wieczone. y in-
nych / iáko ieśt w księgách męczennich. y on Genesius blazen / ktory z cermo-
ny Chrzesciánskich y Chrztu s. żarty y komedye czynil / tegoż czásu vmecz-
ny ieśt. Pátrzy w iego żywocie. Toż sie przydalo Ardáleonowi / iáko ieśt w
Greckich y LaciŃskich pismách.

Po wszytkich krolestwach á kto wyliczyć moze imioná wielkich AngBo-
żych pomeczonych / w Gálliey / Germániey / Hispániey: To dziwna / gdy
sie w Complucie w Hispániey ná przyiáchanie okrutniká starosty Dáciana
ktory y s. Wincenciusa y innych bez liczby Chrzescián pomordował / ludzkie
wszyscy przestrasyli: dwoie z školy pácholát / wzbudził P. Bog / ktore porzu-
ciwszy tabliczki ná ktorych sie uczyli / do Dáciana biezaly / Chrzesciány sie
wyznawaiac / ták iáko od rodzicow wyćwiczeni byli. Nietylko sie ich okru-
tnik záwstydzil / ale sie ich y przelekt / onemu sie ich męstwu dziwniac. A ie-
dnák ie zabic rozkazal. Czym sie leniwi y bojáźliwi bárzo do korony męcze-
ństey pobudzili. W Kordubie y on sławny Ofius Biskup iáko oćiec innych
Biskupow / meczony y więzieniem trapiiony był. Ale potym wyzwolony
gdy Dioklecianus y Márcimianus / iáko sie wnet powie / roku tego páństwo
puscili / á Konstantiuszowi zachodne krolestwa podali.

W Káćanie

W Kátanie mieście Sycciley Koroná Eupliusá dyakóná / ktorego czy-
tającego Ewángelia porwano do sedziego Kálwifianá / y niosac w reku E-
wángelia státał mówiac: Jestem Chrześcianin / y dla CHRISTVSA chce
vmrzeć. Rzekł sedzia: Skąd te księgi masz / á z domuli twego wysły? Odpo-
wie: Domu ja nie mam / wie to Pan moy IESVS CHRISTVS. Rzekł se-
dzia: áles ie ty tu przyniosł? Odpowie: Ták mie z nimi poimano. Rzekł
sedzia: Czytaj ie. A on ie otworzywszy czytał: Błogosławieni ktorzy prze-
śladowanie cierpia dla sprawiedliwosci / bo ich iest krolestwo niebieskie. A
ná innym mieyscu: Kto náśladować mie chce / ponies krzyż swoy / á poydź
za mna. Rzekł sedzia: Coż sie to rozumie? Odpowie dyakon: Żakon to
iest páná mego ktory mi podány iest. y kázal go kátom podać y męczyć.

A ná wtorym pytaniu názáł utrż / rzekł do niego sedzia: Wiem coś woz-
rá mówil / á dżis co mówisz? Odpowiedział Euplius kładac krzyż ná czoło
swoie: Com mówił y teraz mówie: iestem Chrześcianin / y Pismo s. czytam.
Rzekł sedzia: Czemuś pismá tego iáko Césárze rozkázali nie wydał? On
powiedział: Bom iest Chrześcianin / wydać mi sie go nie godzi / wole vmrzeć
niżli ie wydawać. W nich iest żywot wieczny. Kto ie wydaie żywot wieczny
tráci / á ia wole zdrowie strácić. y kázal go drugi raz męczyć / y pominájac go
aby osiárował. A on wołal: Chrystusowi samého siebie osiárnie / nie moge
nic innego czynić. Prożno mie męczyś / Chrześcianin iestem. A on ieszcze
mocniej drápác go kázal. A gdy omdlewał / dał nań wyrok / aby z záwiecho-
na ná syi Ewángelia ściety byl: y ták sie ośtáło.

Rok P. 304. Márcel: 8. Constánci: 1.

NA końcu tego przeszłego roku / wtorego od záczećia ostrzszego y
iádownitszego ná Chrześcian y przesladowania: Dioklecianus
w Tykomediey / á Márimianus Hertuleus w Medyolanie / zlo-
żyli z siebie purpure y Rzymskie páństwo: chcac w kacie y w zá-
táieniu żywota domowego zostawać. Przyczyny kłáda / iedni
te: iż Dioklecian zá rozlanie ták wielkie krwie Chrześcianstkiey / od P. Bogá
Karány / rozum strácił y osálał. Drugzy mówia / iż chcac Chrześcian y
rozzenie / á dowiesć tego nie mogac / sami sie ná sie rozgniewáli / y moca swo-
ia y páństwem iáko by ták słabym / iż przez nie tego wykonać co chcieli nie mo-
gli / wzgardzili. Pogansey pisarze / cnoćie to ich przypisowáli / iż inż szczęście
swieckie nieiáko vprzykrzyło sie im bylo. Lecz to byla spráwa nawyższego
Bogá nášego / aby kóściół s. inż kiedy pokoy miał / á z mocy tyránnow tá-
kich iáko z Egiptu wyszedł.

Jednáť sie Poganie chlúbili / y tákie obrázy y supy z napisámi stáwiali /
iáko iest w Hispániey w Aluniu mieście náleżono: Dioklecian Jorwius
Márim: Hertuleus Cess: Aug: páństwo Rzymskie ná zachod y wschod
stónicá rozszerzyli / y imie Chrześcianstkie / ktore R. P. psowáto / zágnubili.
Lecz sie bázro omylili. bo ich imie iáko niezbożnych záginelo; á Chrześcian
sta staroá / y pánowanie Jezusa Chrystusa trwa y trwac będzie ná wieki.

Gdy tedy ci dwa okrutnicy Dioklecianus y Márimianus Hertuleus
widzieli / iż sie ich przesladowaniem wiecey szerzyla wiára swieta Chrześ-
cian / á iáko buyne drzewo winne / odcinaniem gálezi / rosto: záfrásowani y
záwstydzeni y rozpáczá zięci / sami sie tym karáli / czym ie ich zwycięzcy y nie-
przyiaciele karác mieli. Zložysy páństwo nedznie bázro dokonáli / iáko sie
mázej powie. Náśtapili ná ich mieysce drudzy dwa towarzysze ich / Constán-
cius Chlorus ná zachodné / á Máriminus Gálatius ná wschodné krole-
stwo. Ten Constancius iáko pise Eusebius / gdy inui towarzysze iego Chrze-
ściány

13.
Euplius dyakon z
Ewangelia por-
wany.

14.

1.
Dioklecianus y
Maximianus y
Herkuleus složyli
páństwo.
Euseb: lib: 8. cap:
13. & 26.
Zozymus.

Zozymus.
Bośka spráwa ná
pokoy wiernym.

Chluba Pogan-
ska.

Nie wygnubiony
kościół Boży.

2.
Dla wstydu ska-
rali się ci tyrá-
nowie.

Constancius iáki.
Euse: in vita Cōst:
lib: 1. cap: 9. & 10.

Vt supra.

3.

O skárbiech pi-
kna powieść.Skarb jest przyia-
ciel.

Eecl: 6.

4.

Euseb: vt supra.
& Sozomenlib: 1.
cap: 6.Bogu niewierny
y pánom wiary
nie dotrzyma.

5.

Márcellinus Pa-
piez vmeczony ná
grodził vpadek.
Lib: de Rom:
Pont.Márcellus násta-
pił ná Papiestwo.
6.Soteris pánná.
Ambr: ad virgines.Twarz pánná ná
policzki násta-
wila.

ściány gubili/ y okrucieństwá czynili/ y domy Boże rozmiátali: on nigdy ná
ich sprawy nie zezwalał/ pókoju przestrzegał/ nikomu sie w tym páństwie kto-
re sprawował nie przykrył/ ani poddanych podatkámi ścisłal: y starwe miał
y wšytkich sprawiedliwosci y łaskawosci swoiey. A był osobliwy przyiaciel
Chrześciánom. Skárbow nie zbierał/ ále z nich sobie przyiacioły czynił. To
osobnego o nim nápisal tenże Eusebius.

Czásu iednego wyprawił do niego Dioklecian posły swoie/ áby go/ iáko
oćiec syná y w páństwie Rzymiskim towarzysá/ wkaral z tego: iż niedbale páń-
stwa sobie zlecone sprawuie. Co po tym znać/ powiadał/ iż sie w pieniadze y
w skárby nie opátruie/ á w bogim zostáie. On posły kilá dni zátrzymawšy/
rospisal do swoich wiernych poddanych y przyiaciół/ áby mu iáko nawiecy-
moga pieniedzy/ zlotá y srebrá posłali/ o potrzebie swey przypádley oznáymu-
iac. Oni takiemu rostkániu rádzi bedac/ iż sie mieli czym pánu y królowi
swemu miłemu przysłużyć/ y iego przesłé dobrodziejstwa nágrádzáć: wielkie
summy pieniedzy nánieśli z wesołym y ochotnym sercem/ ieden sie ná dwo-
giego przekłádáiac/ skarb iego nápełnili. Ktory gdy postóm onym wkaral: po-
wiedzial gđzie ony skárby swe chował/ y iáko sie przedtę zdobyć ná nie mogli/
czego poddány y przyaciél/ gdy miłosc Pána swego zna/ nie uczyni: Pzecz-
Pisino mowi: kto przyiaciela nálaźl/ skarb nálaźl. ná zloty y srebro wáżniesz-
sy iest. Zdziwili sie oni poslowie/ y o oney rostopnosci Diokleciana spráwi-
li. Constancius záś zezwawšy onych poddanych y przyaciól swoich/ wczé-
wšy ie/ ony im pieniadze wrocil.

A o drugim pieknym rozumie iego tenże powiáda. Máiac ná dworze
swoim y ná wysokich wrzedách Chrześciány/ á chcąc doznáć ktorzy mu sa
nawiermieszy: powiedzial im: ábo bogom moim ofiáruycie/ ábo z dworu y
domu mego wychodźcie. ináczey was zá slugi mieć niechce. Ci ktorzy wier-
nie przy Bogu swoim y prawdzie stali/ powiedzieli: iż wolim twoie láste w-
trácić niżli Bostá. A ci wiecey dobrá swieckie miłowáli/ zostáć sie ná služ-
bie ták dobrego pána chcac: Boga swego odstepowáli. Co bacząc Constán-
cius rzekł: Wy ktorzyście Boga swego zdrádzili: slugami moimi nigdy nie
bedziecie. Bo iáko mnie wierni być możecie/ gdy wiary Bogu swemu nie
dotrzymawacie: Jákiemi sie przeciw Bogu swemu stáwicie/ tákimi sie y ku
pánom swoim być pokážete.

Ná koncu tego czásu ktorého Máximianus zložyl purpure/ ábo páń-
stwo Rzymskie/ vmeczony y ściety iest Márcellinus Papiez/ z Klaudiu-
šem Cyrinem y Antoninem. Nágrodził on vpadek swoy wielká pokuta y
rozłaniem krwi swoiey dla Chrystusa. Siedzial ná Papieštwie ósm lat.
Ciało iego y towarzysów iego ležáło ná vlicy przez dni 36. Bo ták był Ce-
sarz postanowil. Až Piotr s. wkarawšy sie Márcellowi káptanowi/ rostká-
ł aby ie pogrzebl ná cmyntarzu Priscyllé. Co on uczynil w nocy/ z inemi káptan-
ny y dyákonami z śpiewániem hymnow. Wstápił po nim tenże Márcellus.

Nie mogło zaraz przesládowanie ono vcihnać/ zwlászczá iż Constán-
cius/ póki owi dwá żywi byli/ nie śmiał iáwnego wyroku wydać ná pokoy y
bešpiecznosť Chrześcián. Wrzednicy Pogánscy z swemi biskupy ná Chrze-
ściány nálegáli/ y niemáło ich ieszcze tego czásu pomordowáli. Vcierpiála
w ten czás Soteris pániéntá wysokiego Senatorskiego w Rzymie rodząná.
O ktorey ták mowi s. Ambroży: Soteris nie šánowála twarz y swej/ bedac
bárzo śliczna. Ktora gdy w twarz/ iż ofiárowáć bogom niechciała/ bić káto-
wi kázano/ áby sie báržiey wštydziła y bol uczuła: ona twarz swoie/ ktora
záwždy zápuszczona była/ sáma ná meczénstwo odkryła/ z tego sie rádúiac/
iž to ná meczénstwo ofiárowála/ co drugie ná pokuse do grzechu ofiáruia.
Ktora ine meki zwycięzywšy/ mieczem ścieta iest.

Z Jágnie

7. Iágniejská s. ná tym końcu przesładowania w Rzymie cierpiála. Patrzą w iey żywocie. O ktorey tenże Ambrosius s. piše / y inni.

7. Iágniejská S. w ten czas vmęczo-
na. 21. Janu:
De virginibus.

8. Gáleriū okru-
tnik.
Lib: 8. cap: 14. 15.
Apphianus mę-
czeńnik.

Cud Boży.

9. Męcennicy.
Demetrius pro-
consul.

10. Krycie wiernych
po gorách y lá-
sach przeslat 7.
In vita Basilij.
Bestye same sły
do nich.

O nędrách Chrze-
ścian.

Osiárá nie moglá
być.

11. Reka miaśto ot-
tarsá ná og. in.

12. Iulitá męcen-
nická.
Pomocy práwne
odigre Chrześcia-
nom.

Wá wschodnych krolestwach nie wstawáło ieszcze przesładowanie / y ná ten sie rok trzeci szerzyło. Bo Márimianus Gáleriū ná ony páństvá po Dioklecyanie nastąpił / okrutnym y niewzytym był nieprzyjacielem Chrześcianom. W Cezárey Pálestynie / ná co sam pátrzał / ten co piše Euzebius / młodzieniec z Licey Apphianus máiac lat 20. zacnego z Licey rodu y wychowania práwie Chrześciańskiego / gdy inie niewinne zabijano: on do Urbaná stárosty siedł / y wpominał go / áby onego okrucieństwa przestał / á ná niewinnemi slugami Bogá iednego / politowanie miał. On go długo y cięsko męczył / y potym w morzu wtopić kazał. Skoro ciało iego w morze wrzucone iest: tak wielka nawálność ná morzu / y wiátry / y ziemie trzęsie / nie powstało / iz ono ciało swietego męcennika / áz przed brane miásta / mo-
rze wyrzuciło. Takáż meka y wtopieniem w Tyrze Vlpianus młodzieniec v męczoney dla Chrystusa poległ.

W Tessálonice niektóre niewiásty / Agáloná / Agápia / Chromia / Irene / Cassia / Philippá / męczeńska korone odniosły / gdy żywo sa popalone ná wyznaniu Chrystusa / y o księgi swiete. Jest też zacne w kościolách wscho-
dnych męczeństwo Demetriusa Prokonsula / ábo stárosty w Tessálonice / kto-
ry tájemnym Chrześcianinem bedac / gdy sie otworzył / z rozkazania Mári-
mianá Gáleriusa / wloczyniami przebitý iest.

W tenże czas wiele ludzi wiernych dla strógości tego Márimianá / mia-
sły swoje máietności y wczasy bogáci y zacni ludzie opuścáiac / ná pustý-
niach / po gorách y lásach / przez siedm lat niektórzy / mieskali / z wielką ne-
dzą y wtrapieniem. Piše s. Hieronimus / iz te cudowna poćieche mieli.
Zwierze / dzikie ielenie / y sárny / same sły do nich / y poimác sie im y zabijác
bez psow y sieci y inych rzemieśl myśliwcow / dawaly. Tám przemieskał y
dziad y rodzicy s. Basilego / y inni powinni iego / ktorzy sie potym z Nicoces-
sárey z Pontu / do Cezárey w Cappadociei przeniesli / gdy przesładowanie
wstáło. Toż też wypisał s. Basilius w żywocie Gordiusá setnika / o tym v
ciękaniu Chrześcian y ná puszczách mieskaniu: y o innych ciężkich nedzách
Chrześcian. Ná ten czas / práwi / domy Chrześciańskie burzono / niewinne
z máietności lupiono / y rozcinano ciała ich. niewiásty po wlicách wlocono:
nie było zmiłowania ná młodemi / áni wczimowości ná stáremi / turmy pe-
ne / á domy puste / ludzi bogatych y zacnych były. Gory y lásy ludzimi nápe-
nione zostawáły / tylo dla tej samey winy: iz CHRISTUSA zá Bogá mieli.
Wydawał syn oycá / y oćiec syná / brát brátá / y slugá pána. Domy modlitew
zmázane obálone plákaly. Nie moglá być ofiárá żadna / y ná službe Boża
miesca nie było zc. Po tym znay każdy bázny / iáko ofiárá powierzchyna / kto-
ra nieprzyjaciel odiać mogł / záwždy w kościele trwála.

Wypisnie tenże s. Basilius y męczeństwo Bárłáamá / ktoremu okrutni-
cy reke práwa ná ogień kładli / y miásto oltarzá iey vzywáiac / kádzidło ná nie
miotáli / áby ono kádzidło gorac sćia ognia ziera reká / ná oltarz rzucił / á
bogom sie zdála ofiárowác. Lecz on reki nie ruszył / áz wsięka od ognia sto-
pnála: y nie mogli áni fercá iego / áni reki do ofiáry dyabelskiej zwyciężyć.
Już en Mucius Scerolá Rzymiski wstąpił. Było tákich męzných wiele.

Tenże Basilius wysławia Iulitte męcenniczkę w Cezárey. y wspomia-
na / iz do onych wyrokow Márimianá ná Chrześciany / y ten nastroższy przy-
dány był: áby Chrześcianie z praw y wrzedow żadney pomocy nie mieli. To
iest / áby ie kto chciał zabijał / y máietności wydzieral / á oni ná żadnego zá-
tować sie przed wrzedy nie mogli. A gdy ieden łakomy Pogánin Iulicie imie-
nie iey wdzierał: ona sie przed sadem práwem broniła. Ale Pogánin powie-

13.

Dorothea S.
Martyrol: Rom.
Athenodorus przy
ścięciu gdy kar
vpadł zasnął.
Martyrol: Rom:
11. Nouembris.

dział i z obrony prawa nie ma ażby pierwey *CHRISTVSA* sie żarzekła. Ona y imienie y zdrowie stracić wolala. A do nagotowanego ognia z ochotą wielką wskoczyła.

Dorothea panna tegoż czasu vmeczona. O ktorey w żywocie iey czytay. W Mesopotamiey Athenodorus ogniem palony y inemi wynyslnemi me-
kami katorwany / na śmierć skazany był. Kar ktory go ścinać miał / przeleż-
sie na ziemię vpadł. A męczennik modlac sie w P. Bogu zaśnął. Kto inne
wyliczy?

Rok P. 305. Márcel: 2. Const: y Gál: 2.

1.

Czkolwiek Konstancyus panem był w Rzymie y innych krolest-
wach zachodnych: ale i z daleka od Rzymu mieścił to iest w Bricannia-
ey albo w Anglii / albo w Hiszpaniey y Galliey: wiecy w Rzy-
mie roztazował Galerius Maximianus / ktory wschodnie też pań-
stwa sprawował. y dla tego przesładowanie na Chrześciany y
w zachodnych krajach nie vstawalo / gdy wola okrutnika tego na Chrześc-
iany / wrzedy wykonywały.

2.

Ianuarius Bi-
skup.
Z ogni tego pie-
ca zdrow wyszedł.

Slepota zaraził
starość.

Krew S. Ianu-
riusa do tego cza-
su cudowna w
Neapolim.

W Noli w Włoskiej ziemi / przezacne męczennictwa Januariusz Bisku-
p y wiele z nim innych. Tego Biskupa Tymotheus sedzia / gdy *CHRISTVSA*
wyznawał / w piecu ogniem palającym zamknąć kazał / z ktorego zdrowy
świety męczennik wyszedł / gniew onego sedziego wietł na nie wzburszył.
y bić go srodze żylami kazawł / do Puteolos z innymi męczennikami zaprowa-
dzony iest: tam więzieniem morzony / do bestii zaś rzucony był. ale żadney
škody od nich nie odniósł. A Januarius / iako s. Paweł Elimá Mag /
slepota zaraził starość: z ktorey gdy sie v niego wyprosił / iz mu wzrok przy-
wrocony był / wiele sie Pogaństwa do *CHRISTVSA* obracało. y boiać sie
Cesarza on niewdzięczny sedzia / na śmierć s. Januariusz y inne z nim por-
tepił. Krew iego wierni zbierali. Ciało iego potym do Neapolim y ze krwi
przeniesione iest. Jaki sie tam cud / aż do tych dni naszych dzieie: świat w
śwytek świadom. Skoro głowę iego do krwi oney skamieniały przyniosł:
zaráz sie rozpuścił y w goracości swey wrze / iakoby chciała zaś w ciało ono
iść / zmartwychwstania nie czekając. Na to dziś każdy patrzy / kto widzieć
chce / w Neapolim.

3.

Agapius męcen-
nik.
Lib: 8 cap: 16.

4.

Ciała przedawá-
ne.
Bonifacius.
Martyrol: Rom:
14. Maij. & 6. Iunij.

5.

De Ciuit: lib: 22.
cap: 8.
Dziecina trzyle-
tna.

6.

O vpadłych.

W Cesariey Agapius przy obecności samego Maximiana / niedźwie-
dziowi porzucony / od niego na polu zjedziony iest / a ieszcze żywego do morza
wrzucili y wtopili. To Eusebius.

W Tarsie był okrutny sedzia Simplicius / ktory ciała męczenników ku-
pezył / zabierał / przedawał ie Chrześcianom. Na to kupiectwo zaiachal
z Rzymu Bonifacius / zlotą wiele miał / a ciała świętych męczenników ku-
piec chcac. Gdzie go *CHRISTVS* do miłości swey zapalił / iz sam męcze-
nikiem został. Czytay w żywocie iego. y grzech swoy y Aglaidy Rzymianki
obmył.

Tamże 20. męczenników / ktorych ciała v tego Simpliciana do Afryki
do Hiponu kupiono. O nich s. Augustyn.

Tamże w Cyliciey Quiriacus trzyletna dziecina / gdy bärzo matki pla-
kał / ktora srodze dla *CHRISTVSA* bito: v wschodu sedziego rostraco-
ny / a matka iego Julitta ścieta iest.

Gdy iuz w tych trwogach y morderstwach czwarta Wielkanoc nastę-
powala: vpadli / ktorych sie było wiele namnożyło / iako y za czasow s. Cy-
priana / oni ktorzy z boiaźni albo w mełach *CHRISTVSA* sie zaprzeli / y o-
fiary czynili / albo księgi święte wydawali: teśliwie bärzo w pokucie y żal-
ści bura

ści hurmami chodząc / za Biskupy wołali / aby ie do kościoła s. y pościć
przyieli: wolac w niedzy między Chrześciany vmrzeć / a niżli w rostkach w
Pogańskim potepieniu zostawać. Prześwieci Biskupi / żalowali ich / roz-
paczali im nie kazali / przyiecie y rozgrzeszenie obiecowali: ale kárności po-
winney kościelney y dosyćczynienia / postami / niespaniem / y innym ciała ka-
ránien / zgola im odpuszcic niechcieli. aby sobie grzechu onego lekce nie wa-
zyli / a pokuty swoiey prawde / wezynkami y trudzeniem ciał swoich / pokazali.
W Alexandriey tego bylo wiele: y bac sie bylo potrzeba takiego rozzerwania /
iakię Nowatus z tej przyczyny w Afryce y Nowacyanus w Rzymie nieszcze-
śliwie zaczął.

Tedy Piotr Biskup Alexandrijski potym meczennik / miarkuiac pokute
onych wpadłych / y rozmaitość grzechu ich wważaiac: napisał Kanony / iak-
to przyieli do kościoła być mieli. Te Kanony wschodne kościoły w wielkim
poważaniu miała / do nich czytelnika odsyłał: bo długoby ie tu kłaść. Ina-
czej karze y inaksa pokute daie tym / ktorzy więzienie y meki cierpieli: a po-
tym zaś wpadli. Inaksa tym ktorzy w więzieniu tylko smrod y głod vcier-
pieli: a ranić sie y bić nie dali. Bo takim rok pokuty przyczynia. Inaksa
tym ktorzy nie nie cierpiac z samego przesłachu wpadli: bo tym trzy lata na
pokute daie. Inaksa tym ktorzy Pogány osukali / a w rzeczy osiarniac / nie
osiarnowali / abo sie między niewiernymi zataili. Inaksa tym co sie sami w
meczennstwo wdali / y iako ze smu nicrozmyslnie / w rzecz tak poważną wtra-
cili sie / y w mekach wpadli. Bo takich nie chwalo. Jako y onych co sami
sie na bawiany y obrazy Pogańskie miotali / y one kruszyli / y tam o to zabici
byli. Mensurius Carthagiński takich nie kazał miec za meczenniki: ale
ten Piotr łaskawie na nie karanie daie. Powiedział / prawi / Pan nasz:
podawać was beda wrzedom y panom: nie mowi: Sami sie podawać
bedziecie.

A tym ktorzy sie pieniedzmi wykupili / aby od grzechu wolni byli: za-
dne pokuty nie daie: gdyż skode na pieniadzach brali. y mowi: że w Tessa-
lonice wierne niektore ktorzy sie o Pawła y Syle zastawili / tak wykupiono.
A tym odpuszcza / ktorzy sami vciekaiac / drugim do śmierci przyczynę nicia-
ka dali. Jako dla Piotra s. gdy z więzienia od Anyola wyprowadzony był:
strazona żołnierzow ktora go strzegła / od Heroda potraczona iest. W czym
Piotr s. żadney winy nie miał. Jako y P. CHRISTVS / dla ktorego Herod
dziateczki pozabiał w Bethleem. A Zachariasz Oycá Janá s. między ko-
ściolem y oltarzem. Bo gdy dziećciá syná iego nie nálast / (bo go matka
iuz była skryta) oycá iego Zachariasz zabiał. Poty Piotr ten s.

Tego czasu w Hispánii w Libertynie / gdy przesładowanie pomálu
wstawalo: ziaćhali sie Biskupi / y także tym wpadłym przyjmuiac ie do ko-
ścioła / pokuty nazyćhali. Tamże zakazanie iest / aby Biskupi / kapłani /
brakoni y subdiaconi w czystości żyli / y do żon swoich własnych sie nie przy-
bliżali. Na tym Synodzie był on sławny Ofius y Walerius Cesarz Au-
gustáński / ktorego meczennstwo s. Vincentius zastąpił. y inni.

W Cesarzeey Palestynskiej Urbanus starosta wiele Chrześcian y wyzna-
wcow zmeczonych pozabiał / y drugie na robote kruscow potepił. Między
innymi Theodosia pánienkę w osmnaście leciech zmeczona / wtopił. A Pám-
phila wczonogo y zacnego / osobliwego towarzysza tego Eusebiusa ktory
co pise / srogo zmeczył y do więzienia wrzucił. Za co go Pan Bog skazał / iz
sam sromotnie od Cesarza Máximiana na śmierć skazany był.

Kárność kościel-
na y dosyćczynie-
nie wpadłych.

7.
Piotr Alexandri-
jski pokuty vpa-
dłym rozmaite
rospisał.

Porywanie niero-
tropne do me-
czennstwa.

Kto obalał ko-
ścioły Pogańskie
a zabity był.

8.

Asto: 17.

Asto: 12.

Zachariasz oícc
S. Iana od Hero-
da zabity.

9.

Libertyński Sy-
nod o wpadłych.
Czystość księży.

Ofius y Valerius
Biskupi.

10.

Theodosia pá-
nienka.

Euseb: lib: 8.
cap: 17.

Pámphilus me-
czennik.

1.

Constántinus
młody z Rzymu
wciął.

Máximinus syn
Galeriúsa sposo-
biony.

2.

Constancius v-
marl.
Constántinus syn
iego ná páństwo
postánion.
Młaz 2.

Tu się poczyna
Tomus trzeci Bá-
roniúsa.

1.

Constántinus ná
Cesarstwo posá-
dzony.

Euseb: in vita
Constant.
Helena skąd by-
ła.

Ambr: orat: in
Theodof.

Gallicanus in Pa-
nag: Const.
Eutropius lib: 10.
Przyrodzeni brá-
ćta Constántyna
wielkiego.

2.

Lata Constán-
tyna.

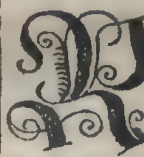
3.

Constancyus do Rzymu przyiachawszy / gdy ná zad do Británniey odiezdzał / máiac wšytki zachodné krolestwa y Afrykę w ręce sweye: Constántyna syná swego młodego w Rzymie zostáwił / aby sie do rzadzenia Rzeczypospo. y spraw rycerskich przyuczał. Lecz Gáleriú: Máximianus tym czasem do Rzymu przyciagnawszy / Rzym y Włostka / ziemie w moc swoie wziął / Constántyna młodego pod strażą iáko w więzieniu chował. á dwu sobie towarzysów ná páństwo wšytko Rzymskie wziął / Máriminá siostrencá swego / ktorego też Gáleriúsem zwa- no / y był syn iego sposobiony / y Waleriúsa Sewerá. Máriminowi wšcho- dne páństwa zlecił / á Sewerowi ziemie Włostka. Lecz Constántinus młody o sobie rádzac / z Rzymu zwiezienia wciął. y do oycá iúž vmieráiacego do Eboraku w Británniey przyiachał / ná ktorego zaraz śmierć pátrzył.

Po śmierci Constancyusa / woysto wšytko y żołnierze syná iego z Heleny Constántyna / ná Páństwo Rzymskie podniesli. z ktorym dziwne p. Bogu odmiány uczynił / niecyłko przezeń pokoy kóściółowi swemu / ále wielkie y ná- wyższe wiary świętey rozmnozenie / puszczáiac. Zá iego czasu / gdy sam ry- chło Chrzesciáninem został / ono sie proroctwo spelnilo: Zelaza y miecze y wlocznie / osłeli ná ciálach Chrzesciáńskich stepione obrociły sie ná rádla y le- miechy y rydle y motyki. y lwi á niedźwiedzie z owca y iágniety / w iednego zło- bu przemieszkali. y szał sie w iedney wierze y służbie Troycy s. y CHRISTUSA syná Bożego / wielki pokoy / y Chrzesciáństvá y pobożności po wšem świecie rozmnozenie. Co iáko sie działo / potym wšlysym. Bogu náwyższemu w Trocy iedynemu / chwała ná wieki / Amen. Obrona przeczystey mátki Bo- żey / y wšytkich Świętych z námi. Amen.

Rok P. 306. Márcellá 3. Constántiná 1.

W Roku P. trzysetnego óstego / po śmierci oycá swego Constancyusa / Constántinus od żołnierzow y woystá wšytkiego w Bri- tánniey ná páństwo Rzymskie posádzony jest: wšak że zupełne- go ieszcze páństwa nie miał / áž wziął zá żone Gláwia córke Má- rimianá / Herculusa / ktory iúž był złożył siebie Cesarstwo Rzymskie wespół- tek z Dioklecyanem. Mátká Constántyna była Helená z Brytánniey iedne- go páná / ábo iáko drudzy mówia / y s. Ambrosius / gospodarzá gościniego corká. Nie z Bityniey / iáko Nicephorus omylnie nápiisał. Miał y druga żone Constancyus oćiec Constántyna / Theodore pásierbice Márimianá / Herculusa / ktora wziąć musiał gdy go swoim ná Páństwo Rzymskie cowa- rzyšem czynił / y do Brytánniey posyłał. Z Heleny / samego Constántyna w- rodził. ále z Theodora Augusta miał inne syny: to jest Constántyna / oycá Gálle y Julianá / ktory był Apostáta / y drugiego Dálmacyaná / y trzeciego Annibáliúsa oycá Dálmacyaná mnięyszego / y dwie corce / Constancya / k- ora była zá Liciniúsem / y Eutropia żone Nepocyaná / ktora drudzy Anastá- zya zowa.

Opuściłszy inne syny Constancyus / choć z mátki przezacnięyszego rodu / tego z Heleny Constántyna testamentem vmieráiac / ná páństwo po sobie mieć chciał / ktory iúž miał ná ten czas lat trzydzieści y rok. A iż o cnotách swoich wielkie y ludzi mniemánie / y twarz oycowska bázdo ludziom wdziec- czna miał: z dziwna go ochota wšytko żołnierstwo Cesarzem Rzymskim wybrało / y przywitało / tamże w Brytánniey.

Wšlyfawszy Márencius w Rzymie / iż Constántinus ná páństwo Rzym- skie podniesiony jest: zayrzac mu / znowił sie z niektórymi Trybuny y Polko- wniki / dáiac y ieszcze obiecuiac żołnierzom wielkie vpominki / zá Cesarzá o- bíaný

Maxencius za Ce-
sarsa obrany.
Euseb: lib: 8. ca: 26.

4.

In Breuiculo dici
3. contra Parmen.

5.

O Afryce.
Optat: lib: 1. contra
Parmenionem.

Początek odscze-
pienstwa w Afry-
ce.

Trzy grzechy ie
vrodziły.
Optatus vi supra.

6.

Maioresius falszy-
wy Biskup.
Epist: 162.

Złoci odscze-
pienstwa.

Cont: Parmenian:
lib: 1.

7.

Donatystow imię.

brany jest. Był ten Maxencius mniemanym y podrzuconym synem Cesarza
Maximiana Herkuleusa / albo raczej iako sie z obrazu y myńce starey nala-
zlo / siec iego. Na ktorego iednak pierwey niedbat Maximianus / a wolat
panstwa oycowi Constantyna / Constantynusowi zyczyc / y onego za syna
wziac.

Constantynus wyslyshawy iz Rzym osiadl Maxencius / staral sie z nim
o pokoy / y wziac go chcial za towarzysza na panstwo Rzymskie / ale on nie-
chcial / a ludzie sobie y przyiazni ich / w Rzymie pilnie iednal. A widzac iz
wielka liczba byla w Rzymie Chrześcian / wyslyskim wolnosć bezpiecna dal /
y nietylo przesladowanie ono zmiosl / ale y sam sie obłudnie sstac Chrześcia-
ninem obiecowal. O czym y Augustyn s. stare swiadectwa przywodzi.

Gdy y w Afryce kościol Boży pokoy miał / ziać się do Karchaginu bli-
scy Biskupi / wybierac na miejsce Mensuriusa Biskupa / y wybrali Cecilia-
na dyakona / y poswiecili. a regestr rzeczy kościelnych / srebra y zloty / y wbio-
row kapłanських / ktory był Mensurius iedney babce oddal / prosiac aby go
dala temu / ktoby po nim Biskupem był: zostal sie w reku Cecilianu. Bo go
ona babka podala. Na ktorym spisane byly nietylo starby wyslyskie / ale y star-
sy kościelni / do ktorych to schowania on Biskup zlecił. V ktorych gdy sie
tych rzeczy wspominal: oni ich zaprzeli. Przy tym poswieceniu byli dwa Bi-
skupi / Botrus y Celestus / ktory Biskupami być chcieli / y Cecilianowi czci-
oney w złości swey zaprzeli. Ci sie znowili z onemi starszymi kościelnymi / y
3 Lucylla zacna y bogata pania / ktora rozpustnie zylac / karnosci kościel-
ney wytrwac nie mogla. y za ona satanska zmowa burzyc ludzie / y oddzielac
ie od swego Biskupa / a do siebie ciagnac poczel / powiadaiac / ze zle y nie-
prawnie poswiecony jest. Bo go Sekundus Arcybiskup Tygysitanski po-
swiecac miał / a nie ci bliscy Biskupi. y tak / mowi Optatus / trzy sie grzechy
do zacecia frogiego onego odsczepienstwa / ktore Donatystow potym zwa-
no / zefly. Latomstwo starszych / czci pragnienie dwu Biskupow / a rospu-
stnosć Lucille niewiasty.

Rozrywaiac tedy kościol Boży / oni Traditores / y przyznawsy onego
piewszego Traditora Sekunda Arcybiskupa Tygysitanskiego / y inych onych
ktory sie sami na onym ziesdzie w Numidyey od Tradicyey rozgrzeszali: za-
onego grzechu nie dowiodsy na Cecyliana / ani o iego nierzadnym poswie-
ceniu praw kościelnych nie ukazawsy: za pomoca oney Lucille / Maioryna
dyakona / ktory był y Lucylla iako domowy / na Biskupstwo Karchaginiskie
poswiecili / y ludzie do niego oderwali. A Cecylianus / iako mowi o nim s. Au-
gustyn / dosyc miał na tym / choc ich tam wiecey bylo / iz sie z Biskupem kościo-
la Rzymskiego iednoczyl / od ktorego imie społeczności Kacholickiey pocho-
dzi. To co mowili / iz Cecyliana Arcybiskup nie poswiecił: do praw kościel-
nych / y zwyczaui w Karchaginie nie nie sluzyl. Bo Arcybiskup Arcybisku-
pa nie poswieca: ale tylo bliski z innemi to czyni. iako y Papieza Albanski /
y Patriarche Carogrodzkiego Herakleycki poswieca. Wieli pierwey Cecyli-
ana / dowiodsy nań iego grzechow albo bledow / z Katedry zlozyc: a po-
tym inego wybierac. Ale woleli iako Traditorowie a wiley bez milosci / trzo-
de Boga targac / y na cześci dzielic / y rozrywac. Rospisali po wyslyskiey Af-
ryce wielkie potwarzys na Cecyliana / y zlym rozumieniem o swietym kapla-
nie / y niestawa wysly ludzi wiemych napelnili. Ona tez Lucylla bedac wiel-
ka nieprzyziaciolka Cecilianowi (bo ia bedac ieszcze dyakonem z iey wyste-
ptow karal) wiele nań ludzi pobudzala / y Biskupy do Karchaginu na Sy-
nod ich odsczepiony zwodzila / aby Cecyliana potepili. To s. Augustyn.

Po Maiorynie odsczepieniu / nastapil nieiaki Donatus / ktory znaczna
swoia nauka y wymowa onego odsczepienstwa bro: / y od niego / ty Tra-
dystory odsczepienice / Donatystami zwano.

Tego

9.

O Egyptcie.
Apolog : 2.Meleciuszowe od-
szepienstwo.
Socrat: lib. 2. ca: 3.
Sozom: lib: 1.
cap: 14.In codice Vati-
cano.

Tego roku y drugie w Egypcie odszepienstwo zaczęło się od Meleciusza Biskupa o którym piše s. Athanasius: iż gdy przestraszony od Pogaństwa dyabłom ofiarował y niezłości popelnit: Piotr Alexandryjski Biskup onego na Synodzie zebrany wyklął. A Melecius nie wciekł się prawi do niego Synodu ani się o swoje oczyszczenie starał ale odszepienstwo wzniósł iż od niego miasto Chrzęścian / Meleciani się zowia. Bo potwarzając Biskupy święte y Piotra męczennika / nalażł tych co mu wierzyli y za nim poszli. Toż mowi o nim Socrates. Do tego się Arius on przymieszywał mowi Sozomenus / y już niepokoię zaczynał. Sa pisane dzieje Piotra tego s. 3. tych się dacie znać iż się ten Melecius z Pogany na Piotra s. zmarwał. a gdy wstepował do Palestyny Piotr s. zostawił w więzieniu sześć set y sześćdziesiąt wyznawców / między którymi przedni byli Phileas / Hesichius y Theodorus / którzy rychło wszyscy pomęczeni korone odnieśli. z czego się Piotr s. radując / sam też potym za nimi na też meki y śmierć dla CHRISTUSA pośled.

Rok P. 307. Márcel: 4. Constantyná 2.

1.

O Rzymie.
Zozimus lib: 2.Maximianus raz
drugi raz chce na
Cesarstwo.Constantinus so-
ne wziął Fausta.
Eutropius lib: 10.Minerwina pier-
wsa żona Con-
stantina.Crispus syn star-
szy Constantina.
Lat miał 31. Con-
stantinus na ten
czas.

2

Maximiana Her-
culeusa koniec.
Eutrob: in Chronic.
& Histor: lib: 8.
cap: 26.Apud Surium
8. Maj.

A Márenciusza / który był Rzym opánował / powstał drugi tyran Severus / naprawiony od Márimiana Gáleryusza / który wschodnie miał państwa: ale przedko zabity jest. Potym Márimianus on Herculens / który był zaraz z Dioklecyanem państwo Rzymskie złożył / chcąc bronić syna albo zięcia swego Márenciusza / chciał zaś na państwo wstąpić y Dioklecyan / który w Rzymie mieszkał / do tego namawiał. ale się on na to wżyc nie dał. Jednąk się sam Márimianus o pierwsze szesście swoje pokusił. A widząc iż nieochotne ludzkie y żołnierze do siebie / y baczac iako się Constantyná młodego / prze wielką tego ludzkość y cnoty trzymali / y wszędzie go wysławiali: iachał do niego między gory Alpes / bo się już z Gallii z wojskiem do Włoch przybliżał. Tam przyjaźń sobie tego chęro iednąk. y czyniac się nieprzyjacielem Márenciuszowi / siódło nań zakładał / aby go był iako kolwiek zabić mógł. A na wierze zataienie myśli swej / namowil go do tego / aby córke tego Fausta za żonę wziął. iako też z oycem tego Constantynusem przyjaźń vmacniając / dał mu był Theodore pasierbice swoje / z Eutropiey teyż mawiać co y Fausta była vrodzona. y wziawszy Constantyná żonę one: zaraz się już Augustem zwąc poczał / y narowyse panowanie obiał. Miał pierwszą żonę Constantyn / która był wziął skoro z pacholecią wyrosł Minerwine. Bo mu tak oćiec radził / na wwiarowanie wselekier stomotney nieczystości: co w nim y Poganie bázro chwalili. Z tey pierwszey żony miał syna Crispá / już na ten czas podroste / y dziwnie pięknego / na ktorego się vrodzić potym Fausta tego macocha zgubiła. Po czym znać / iż już Constantyn tego roku miał lat trzydzieści y ieden. Bo Crispowi mogło być piętnaście.

Zdał się Márimianus Herculens / iż dawszy córke Fausta za Constantyná / drugi raz państwo z siebie złożył. Lecz tajemnie doly pod Constantynem kopat / chcąc Márenciusza na państwie Rzymskim mieć. W czym Fausta wiecey meza niżli oycá miluiac / przestrzegła Constantyná. który iawnie nań powstał y wojsko ruszył: y gdy wciekał Márimianus y w Mássilię się zamknął / tam z rozpáczy sam się obiesił y vdarzył. Taki koniec wziął okrutnik / y Chrzęściankiej krwie niesłychany rozlewca / w ktorey tak długo aż do syie swey brodził.

Tego roku / gdy Wiktorá żołnierza Maurá w Medyolanie z roszkania tegoż Márimiana o wiare s. długo męczono / y potym na śmierć kazano: idac pod miecz s. męczennik / wskazał do tego tyránna: Powiedzcie Márimianowi

mianowi / iż tego roku umrze: co sie ziściło iako sie rzekło / iż sie sam obiesił / a iednak w Rzymie między bogi Marencius go policzył y uczcił.

Jesze w ten czas Constantinus Pogańskim bogom służył / iako y inni przed nim Cesarze: ale Chrześcianom żadney przykrości nie czynił y owsem przyjaźń im wielką pokazywał. Lecz na wschodnych państwach Maximianus / ktorego był Maximianus Galerius stryj iego / na swoje miejsce / sam we Włoszech zostając / na państwa wschodnie posadził: wielkie okrucieństwa nad Chrześcianami czynił y starostom swoim czynić rozkazał. W Palestynie Sirmilianus siedząc / szóstego roku przesładowania / wiele Chrześcian na robotę do gór kamiennych potępował: sto meżow z niewiastami y dziećmi tak mazał: Podrznąć lewą nogę y żyły w niej psować / a prawe oko każdemu z nich wymować rozkazał / y tak pochromione y poslepione / do roboty oney ciężkiej kamienia porphyrytka odsyłał. Drugie na fermierskie widoki / aby sie sami zabijali potępiał / y sam na to patrzeć chciał. W Gázie także na schadzce y służbie Bożej poimane Chrześciany wszystkie pochromił y poslepił iako y one drugie. A wiele ich pomazawszy pozabijał. Między innymi niektóre niewiasty / ktore śmiałym sercem / iego okrucieństwo ganiły / y Pawła nieiakiego / wielkimi mekami pozabijał. Ten Paweł pod miecz idąc / modlił sie głosem wielkim za wszystkie niewierne / y za Żydy / y za Samaryty / y za Cesarze / y za Sedziego / y za kató / ktory go ścinać miał / aby im P. Bog grzechy odpuszczał / a do światłości ie swojej obrócił. Czym wszystkich patrzących do płaczu wzbudził / a sam syje wesolo na ścieście schylił. W Egypcie także sto y 30. wyznawców onym sposobem pochromiono y poslepiono / y do roboty gornej posłano.

A iakoby sie dopiero ono przesładowanie poczęło / nowymi listami po wszystkich państwach wrzędom rozkazał Maximianus / ktoli stryjowi swemu Maximianowi Galeriusowi / ktorego w tym nasładować / y temu sie przypodobać chciał / aby Pogańskie kościoły naprawowali / a wszyscy wobec y z żonami / y z dziećmi / bogom ofiarowali / y ofiar pożywiali / a żeby wszystko sie na rynku przedało / bogom było ofiarowane / y straż w łaźniach aby do glabata / żeby ci co sie myli / wychodząc bogom sie kłaniali / y ofiary oddawali. W Cesarzey Sirmilianus / tych ktore zabijał / ciała grzesz nie kazał / psom ie y bestyom wymiatć: y roznieśli psi one ciała po wszystkich miastach / y członki odgryzione / wśedzie po ulicach y branach rozmiatć. Co sie y samym Poganom wprzykryło / iż sami na takie okrucieństwo narzekali. y stał sie cud ieden dziwny. Stupy kamienne / na których budowania pospolite stały / krwia płynęły / y ziemia bez żadnego deszczu mokra zostawała. Co tak wyglądało y sami Poganie / iż na te nieznośne nad Chrześciany okrucieństwa / ziemia płacze / y kamienie krwawe lzy puszczają.

Tegoż czasu gdy sie na wschodnych państwach Valens nieiaki zmożył / Maximianus Galerius / wiedząc iż synowiec iego nie wojowniczy / ożbił za Cesarz meżnego Hetmana Licyniusa / y na wschodnie go państwa posłał przeciw Valensowi / ktorego rychło poraził y zabił. Tego Maximiana usębina / iako był sprośny y łakomy y ciężki / y wszystkim nieczystościom służył / wśedzie wczciwe panny y białegłowy / moca na swoje roztosk porывał. Ten ona przedziwna y mądra panna w Alexandriey Kátháryne / do swej nieczystości namowić chciał / ktorey acz nie miały Eusebius / bo iej imienia niewiedziat / ale ia tak opisuię / iż sie nie trudno domyslić / gdy na żadna ino opisanie ono nie służy. O czym czytay w żywocie iej.

Tá ten też czas Mennas y Hermogenes / Starostowie Augustales Egiptu / w Alexandriey wielkie y sławne zwycięstwo na męczennictwie odnie-

3.

Maximinus
wschodny okru-
tnik.
Euseb: lib: 8. ca: 18.

Podrznanie no-
gi, y oka wylupie-
nie.

Paweł męcen-
nik.

4.

Nowe mandaty
na Chrześciany.
Euseb: vi supra.

Okrucieństwo
wielkie.

Cud na potępie-
nie Pogan.

5.

Licinius za het-
mana obrany.

Lib: 8. cap: 27.

Kátháryna S. A-
lexandrija.

25. Nouem:

6.

Mennas y Hermo-
genes męczenni-
cy.

Surius ex Metaphr.
18. Decemb.

Mennás sacny
starostá y męczen-
nik.

7.

Hermogenesá v-
pamiętanie.

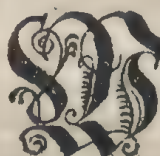
Hermogenesá
starosty męczen-
stwa y Menný.

lli. Był Mennás z Athen Senatorstkey zacności / dziwne mądry / y w spra-
wach dzielny a tajemny Chrześcianin / y w wielkiej wadze u Cesarza. Gdy
w Alexandriey rozruchy się działy dla wiary Chrześciańskiej : wyprawił go
tam Máriminus / aby miasto uspokoił. Co on bardzo mądrze y z wielką
wszystkich miłością uczynił / tak iż zacił Poganie cności się jego dziwność
dawali się mu do wiary Chrześciańskiej przywodzić. Bo y cudá niektóre czy-
nił. Co gdy się szerzyło / a już tańc nie mogło : odniesiono go do Cesarza Má-
rimina / który wyprawił do Alexandriey Hermogená także z Athen / acz był
Poganin ale dobrych y uczciwych obyczajów / aby z dostojenstwá onego Men-
ne złożył / a sam się wziały / Menné starał. Skoro przyjechał a wrzad-
zał / wsadził do więzienia Menné / y kilakroć go stawiały przed siebie
chwał : gdy mu o sukance między Philozophy prawdził / a nigdzie / jedno w
wierze Chrześciańskiej nie należone / sprawę dawał.

Hermogenes rozgniewany : kazał mu z podestw u nog store obłupić / y
język wrzucić / y oczy wyłupić / y tak go na pole żywego do turmy wrzucić. Lecz
w nocy pomniac co Mennás mówił / y jako człowiek tak zacny / y w cności
wszystkich wstawiony był : bardzo go żałować y płakać począł / iż go tak okru-
tnie nadzwyczaj cichosć y łaskawosć swej mordował. y mniemając aby
już w więzieniu umarł : rozkazywał / aby go uczciwie pogrzebiono. Lecz mu
sindzy powiedzieli / iż żywy jest y zdrow / y język ma cały y oczy / y jasność prze-
dziwna u niego w ciemnicy była. Tłá co się on przeleżał / dziwował się mo-
cy CHRISTVSOWEY / y o bóstwie się jego pilnie od Menný pytał / y wnie-
rzywszy ochrzczony jest. Co gdy Máriminowi powiedziano / iż dwa Stáro-
stwo / wszystko bogów nabożenstwo obalaia : sam do Alexandriey przyjechał
y Hermogenesá gdy statecznie CHRISTVS A wyznawał / zmeczyny / a nogi
mu y ręce wciąć kazał / rozmącić ubitego / ściąć kazał. Toż y Menné
czynił. A Eugraphus sluga Menný / gdy przed Cesarzem wolnie CHRISTVS
SA wyznawał / od niego samego / przebito mieczem jest.

Rok P. 308. Márcellá 5. Constán: 3.

I.
Pamphilus mę-
czennik.
Euseb: lib: 8. cap:
20. 21.
Z Jeruzalem mę-
czennik.

Xpistie Eusebius męczeństwo u Cesarzy mieście Pamphilu
sa s. y przy nim wielu innych / y onego młodzieńca dziwnego
który spytany od sędziego Firmiliana skądby był : powiedział
iżem z Jeruzalem : rozumieć gorne ono miasto / o którym A-
postół mówi / które tu też na ziemi swoje ma wlice. A gdy sędzia nie wiedział
co to za miasto / (bo już Jeruzalem zburzone było / a to miejsce nie zwano
jedno Jelia) chciał się iśniejszych słów na nim dopytać. Ale on inaczej nie
mówił. y gdy go rozmącić męczono / aby o tym mieście powiedział. Bo się
bał sędziego / aby w takim miejscu nieznanym iśniejzych zdrady nieprzyjaćielskiej
na Rzeczpospolitą nie było : on nie rzekł nic innego / jednem jest z Jeruzalem.
tak na mekach zamorzony jest. Tak mu słodniało w sercu ono miasto niebia-
skie Jeruzalem / ono widzenie pokoiu / iż do onego w którym się wedle ciła
wrodził / znać się nie chciał / a w słodkości oney / do niego się kwapiąc / rad
mierał.

Był Pamphilus nietyle zacnym męczennikiem y kapłanem / ale y wiel-
kim pisarzem kościelnym / y wymownym / y prawym Philozophem. Wiele
ksiąg Orygenesá reka swoją przepisał / które się do rekt s. Hieronyma dosta-
ły / y kochał się w nich / sam mówi / jako w bogactwach Krezowych. Pisał też
obronę Orygenesá.

2.
Prokop męczen-
nik.

Tego czasu y Prokop żołnierz męczennik / rozmącić y długi kátowany
cierpiał. Patrzą w jego żywocie 4. luty.

Márcellus

Márencius w Rzymie máiac iuż nieátie bešpieczeństwo / obłudna y ty-
ráńſka wola ſwoie ná Chrzeſćiány odkrył. Bo Papięzá Márcellá do ofiar
bogow námarwíaiac / gdy nie ſpráwić nie mogli / do ſtáyniey go ná opátro-
wanie oſtow y koni do poſpolitey potrzeby potepił y oddać kazał. Swoim
też pogánom nie przepuſcił máietnoſci ich wydzieraiac / y żony ich do ſwey
nieczystoſci wzywaiac / y niewinnie zábiíaiac.

Rok P. 309. Márcellá 6. Constanti: 4.

Marcellus Papięz od ſwoiey rzeżey z oney ſtáyniey wyrwany był /
y do domu Lucyny wprowadzony / w którym ſie Chrzeſćianie
iáko do koſciola ſchodzili. O czym gdy ſie dowiedział Máren-
cius: do onego koſciola beſtye wprowadzić kazał / y przy nich
w onym ſinrodzie y nedzy Márcellus umiart. á Lucyne z miá-
ſką wywołać Márencius kazał. Náſtąpił po nim Eufebius Greczyn. Sie-
dział Márcellus pięć lat y mieſiac ieden.

Máximinus okrucieńſtwá wielkie ſwoim czyniac / y żony zacne Sena-
torow ſwoich ſromocac / do ſtároſty ſwego Rzymſkiego wſkazał: aby mu zo-
ne ſwoie poſtał / o ktorey vrodzie ſpráwe miał. Tá była Chrzeſćiánka Zoſtro-
nia imieniem. Máziey gdy ſie przeleł / á ná ono roſkazanie zezwolił: proſiła
ſie do komory Zoſronia / chcac ſie rzkomo vchedożyć / á przez ſlugę pánne
roſkazała mowiac: Niech ſie takie Chrzeſćiánki tyránnowi podobaiá. V-
tám zámknawſzy ſie / á Bogu ſie poruczywſzy / z nátdnienia Duchá ſ. oſtrym
želázem przebiła ſerce ſwoie / y umiart trup tyránnowi zoſtawiła. Tákaż by-
ła w Antyochiey Pelágia pánná mloda / ktora ſie wolała z gory zrzucić y roz-
tracić / niźli od niewiernych ktorzy ia porwac ná nieczyſtoſć chcieli / pomáza-
na być. O tey piſe ſ. Ambroży / chwalc wielkie meſtwo ieý. Co y Chryzo-
ſtom ſ. iáko žiemel ieý czyni.

Też Pelágiey mátká / piſe táńże ſ. Ambroży / z dwiema córkámi / vto-
pić ſie w iedney rzece / gdy ia do ſedziego wieziono / wolała / á niźli w nieczy-
ſcie pogánſkie rece z córkámi ná vtráte czyſtoſci wpáſc. Co y Eufebius
námienui. Pewna rzecz iź ná to oſobne nátdnienie Duchá ſ. miály. iáko y
Augustyn ſ. wywodzi. y inych wiele meczennikow w tym roku / ktory ſie o-
ſmym liczy / iáko ſroźſze náđ ine láta przeſládowanie / powſtało / dla Chriſtu-
ſá pozábijánych ieſt bez liczby / w koſciolách wſchodnych / gđzie Márimi-
nus wielki okrutnik pánował. Wielka czeſć tych meczennikow wieku tego
ieſt wypisána w żywóciech ſwietych / y ono wybáwienie pánienci do nieczy-
ſtego domu potepioneý / ktore ſ. Ambroſius wypisáł.

W tym tylo popráwy potrzeba / aby ſie wiedziáło / iź tá pániencá / o kto-
rey ſ. Ambroſius piſe / z Antyochiey była / y nie położono imienia ieý / áni te-
go żołnierzá / ktory ia wybáwił / y poſpolu z nią meczeníſka korone odnioſł.
Lecz inſza była pániencá z Alexandrieý / o ktorey piſe Metáphráſtes / ktora
ſie zowie Theodora / y żołnierz ktory ia wybáwił Dydimus ſie miánuie. Kto-
ry widzac pánne ná poſtromocenie y vtráte czyſtoſci podána: ſam do niey
pierwey ine odegnawſzy / iáko by wſetecznił wſedł. y vbrauwſzy ia w ſwoie ſá-
ty żołnierſkie / młodá czełáca oſukał / iź pániencá cáto vſlá / á on zá nie y zá
czyſtoſć ieý / o ktora zdrowia ſwego náſtawił / zábity ieſt. Jeſt y trzecia tá-
każ powieſć v tegoż Metáphráſtá o pániencie Antoninie / tákże o Chriſti-
s á ná ſromotná czyſtoſci vtráte do domu nierządneho potepioneý. Ktora
tymże ſpoſobem od Alexandrá żołnierzá z ochrona czyſtoſci ſwey / wybáwio-
na ieſt. O czym cztray w żywóciech ſwietych.

O czwarteý tákiey nápiſáł Palládus / iź w Koryncie ieden żołnierz pá-
niencie

3.
Okrucieńſtwo
Márenciuſá w
Rzymie.
Márcellus Pa-
pięz.

I.
De Pontif: Rom.

Eufebius Papięz.

Eufeb: lib: 8.
cap: 26.
Zophronia mę-
żczyzna w czyſtoſci.

Pelágia tákaż.

Lib: 3. de virgini-
tate.
Chryſoſt: apud Li-
pom: Tomo 3.

2.

Eufeb: lib: 8.
cap: 23.
De Ciuit: lib: 1.
cap: 26.
Oſmy rok ſroźſe-
go przeſládowa-
nia.
19. Aprilis.

3.

Lib: 3. de virginit.

Pánieńſka czy-
ſtoſć obroniona.
Apud Surium
5. Aprilis. Tomo 2.

4. Mañ.

16. Mañ.

4.

In Lausaca ca: 53.

Niceph: lib: 7.
cap: 13.Domcip panny na
zachowanie czy-
stości.I.
Piotr Alexándrijski
ski święty.
26. Nouembris.
Euseb: lib: 7. cap:
ultimo. & 8. ca: 25.Pogrzeb Piotra
Alexándrijskie-
go.
Stolicy Bisku-
pa iako czcił s.
Piotr.Arius kapłanem
od Achile wzy-
wany.
Sozom: Kb: 1.
cap: 14.3.
Antonius.

niente Chrześcijańska także na wstręcie czystości potępiona / y do gospodarstwa domu nierządneho oddana / tym sposobem wybawił. Dał wielkie pieniądze onemu pospodarzowi / aby go do niej wpuszczał / y on na nie swoje sęty wloz żywy niepokalana wypuszczał / a sam za nie od siedziego do bestii wrzucony / rozszarpány meczénstka zaplata odniósł.

Nicephorus też o iedney Nykomedyjskiej pannie na imię Eufrazya pisał. Za Dyoklecjana gdy Antymus Biskupem był w Nykomedyey / Eufrazya do domu nierządneho potępiona / gdy młody wstępnik do niej wszedł / tak go oszukał. Powiedziała / mam masę iednę / która kto sie namasze / od żadnego żelaza obrażony być nie może. dam ja tobie / jeśli czystość moją wczujesz / a na mnie pierwej doznay mo cy tey masę. O to ja syje moje namasze / tni w nie mieczem iako namocniej możesz / wyżrzesz iż rany nie będzie. y tak wczynił on młodzieniec: dobywszy miecza / w syje wyciągniona pánienki mocno vderzył / y zaraz iey głowę vciął. Wolata taka śmierć / niżli CHRISTVS O W 1 obiecány czystości ciała swego wstręta.

Rok P. 310. Eusebiu: 2. Constant: 5.

B Jotr Biskup Alexándrijski 12. lat siedząc w zle bardo czasy / a dziewięć lat przesładowanta z swemi owcami cierpieć / tego roku za rozkazaniem Maksimiana ściety jest. Patrzą w iego żywotcie. Do którego to sie dołłada z Anastazyusa Bibliotekarza / który dżicie iego z Greckiego przelożył / iż za wieku iego iefezje Arius był swego na Syna Bożego bluźnierstwa nie zaczął: ale iż sie z Melecjusem odpięciem złączył / y raz przyty / dyakonem od Piotra poświęcony / do niego sie wracał: dla tego wykłety był. y zaś od Achile który po s. Pietrze nastąpił kapłanem wczyniony został. Lecz co miało z niego napotym być / y iako przeto kłete kacerstwo zacząć miał / to Piotrowi s. objawiono było. W nocy Piotr ten wywiedziony z ciemnice / na tym miejscu gdzie s. Marek zabity jest / Bucula iezwano / ścieta śmierć dla CHRISTVSA podiał / ostatni meczennik kościoła Alexándrijskiego. Co panna iedna Duchem s. natchmona opowiedziała / teyże nocy gdy go ścinano / wołaiac: Piotr poczatek Apostołow / Piotr koniec meczennikow Alexándrijskich. Co sie tak ziszcilo.

Lud sprawił mu zacny pogrzeb / na którym wbiąnego iako Biskupa / a głowę ścieta na tołob przyprowadzili / na iego Biskupiey stolicy posadzili go płacząc / a iego czcząc. Co dla tego wczynili / iż gdy Msa miewał na stolicy / ony siadać niechciał / iedno na ostatnim stopniu / choć nań lud wołał: Siedź Biskupie na miejscu swym. Co gdy y rzeza iego w iedno wielkie święto czynili / a iego vpominali: on przed sie niechciał: ale po Msy zawoławszy ich do siebie powiedział: Widzę drugdy na tey stolicy moc iak s. Bozka y swiętość dziwna. Z czego sie raduiac y boiac / siedzieć na niej prze niego dność moie nie śmiem. Lecz gdy tego na niej nie widzę / a prożna być bacz / siadać dam wedle zwyczaju iako wiecie. Przeto do ludzkiego tego wołania nie przystajcie. Lud tedy czego za żywota przewiesć na nim nie mógł / po śmierci zaczęci wielkiej ku niemu y miłości / przewodził. Wstąpił na iego miejsce Achilias / który acz był wielkim sluga Boży / ale miękkim / iż nad zatażanie Piotra s. Ariusa pokute zmysłaiącego / do kościoła przysłał / a kapłanem go wczynił. Krotko był na Biskupstwie ledwie rok ieden / a po nim zaś nastąpił Alexándr / tak iako Piotr s. prorokował.

W ten czas Antonius on zacny oćiec Mnichow pragnąc / w Alexándriey meczénstwa y meczenniki posilając / gdy go mieć nie mógł / na żywot sie pusielić nie wdał.

Wiele

Wiele tego czasu męczenników pobito. Miedzy inemi / ona niewolnica Chrześcijańska Potamenia / ktorey nie mogąc panicy Poganin do swej nieczystości namowić: dała go do sedziego. Który wrzacey smoly kościelney włożył iac morił: albo panu twemu przyzwol / albo cie w ten kościel wrzuce. A ona rzekła: Nie lada wpoiminanie / od czystości do sprośności. Proszę cie y na twego cie Cesarza ktorego czcisz / załlinam / abys mie nie zaraz w tej smole topił / ale po trosze mie w nie wpuszczal: żebys ty lepiej poznal / jaka mi moc dał CHRISTVS dla siebie cierpieć. y gdy sedzia tak czynić kazal / ona za go dzina skonała.

Potamenia niewolnica męczennicka.

Paladius in Lausica cap: 1.

W Cyrinie Cyrilla panna długo kładła w reku na ogniu trzymając / reki nie ruszyła / aby sie nie zdała ofiarować rzuciwszy / a z reki dla goracości kładła wpuszczając. potem rozszarpana osiekami / umarła. Tegoż czasu Philemon piszeł wmezonny jest. Bo gdy go Apollonius kościelny czytelnik bojąc sie męczeństwa / za cztery złote przenaiał / aby sie nazwał Apolloniuszem / y biał odmiennym jako Poganin bogom swoim miasto niego ofiarował: on od Boga oświecony / prawdziwie Chrześcjaninem sie być przed sedzim wyznał. o co gdy był męczony / tym mocniej CHRISTVSA wyznawał / y tak na mękach jako wierny dokonał. Jego przykładem pobudzony Apollonius męczeństwo na taką śmierć dla CHRISTVSA pośledł.

4. Cyrilla panna. Metaphr: 14 Decembris. Piszeł Philemon.

Apud Surium 14. Decembris.

Rok P. 3II. Euseb: 3. Constant: 6.

Viciamus s. Kaptan Antycheński dziwnie mocnym sercem męki wielkie wytrwał / w Nisa święta na piersiach swoich w Tytome diey w więzieniu miał: naziętrz tamże skonał. Pátrz w iego żywocie. Był w Pismie s. bázro wezony / y na Bibliey oczyszczeniu y przekładaniu wielki czas strawił. Jako s. Hieronym o nim napisał. W Armeniey za krola Tyridata przesładowanie na Chrześcjanym wielkie / w którym Grzegorz Biskup wiele wcierpiał / y pánienek z Kipsyma starba swoja trzydzieści y trzy albo 37. wmezonych jest: krewnych ich onego Tyridata y reszta Armenia dziwnie do CHRISTVSA przywiodła. Pátrz w żywocie Grzegorza Armenińskiego.

Lucianus. 13. Ianuarii. Euseb: lib: 8. cap: 28. & 9. cap: 5. De Scriptonib.

10. Octobris.

2. Febronia męczennicka. 16. Iunii.

Sebroniey też panny męczeńskie zwycięstwo w Sebapolu w Mezopotamiey bázro znaczne. pátrz w żywocie iey. A inych bez liczby: niepodobno ie wyliczyć. Aż Pan Bog pokoy szczęśliwy kościołowi świętemu swemu posłał: nie z łaskawości y ludzkości Cesarzow okrutników / ktorzy do tego czasu nowe męczeństwa slugom Bożym wymyślali: ale z swej osobliwej łaski. Bo na Máximianá Gáleriusza / który ieszcze rzadził / y z Máximinem synem albo synowcem swym na wschodnich krolestwach władał / dopuścił choroby w ktorey go wrzody y sprośne sprochniałości ciętałe zarażyły / y rozbali rodzić / ciało iego rościznę. Lekarze ktorzy smrodu wytrwać nie mogli / zabijając kazal / a żadney pomocy nie miał. W tej niemocy do siebie przybedł / y poznal Boskie / o krewnych Chrześcjan / tak stródze od niego rozlana / karanie. y zezwawszy rad z panow swoich / rozkazal aby zaraz Chrześcjanie pokoy mieli / a przesładowanie ich znieśione było. y napisał / kładac y imię Constantyná / po resztyk swiecie wyrok taki / aby sie każdemu wolno było zwąć Chrześcjaninem / aby kościoły ich naprawowane były / y do nich sie schadzać mogli: ale tak aby nie przeciw Rzeczypospolitey Rzymiskiey nie poczynali. A iedną sam on okrutnik w oney niemocy umarł / bez prawey y zbawienney pokuty / ktora P. Bog záwždy przyjmie. Bolesci na nim ono wyznanie wyćiskały / a wolej dobrej w nim nie było.

3. Máximianá Gáleriusza okrutnika śmierć. Euseb: lib: 8. cap: 28. 29. Máximianá pokutá y mandaty po Chrześcjanach.

Euseb: lib: 9. cap: 1.

4.

Ten wyrok po resztyk pánstwach zwłaszcza wschodnich przedko rozszedł.

Maximinus nie
rad Chrześcia-
nom pokoiu dał.

5.
Wolność Chře-
ścian y radość.

6.
Lib: Pontific.
Melchiades Pa-
pieś.
Krotki pokoy.
Euseb: lib: 9. ca: 8.

Potwarzy na
Chrześciany.
List Pilatow im-
łony.

7.
Athanasysa
młodość.
Rufin: lib: 1. ca: 14.
Sozom: lib: 2,
cap: 16.

1.
Hardość Máxi-
miná pokarána,

Euseb: lib: 9. ca: 7.
Głód wielki y złe
powietrze.

2.

flano. Który gdy tam przyszedł gdzie Máximinus synowiec jego rządził /
zadrósował się o to on okrutnik: a nie mogąc go zabić / nie piśmem / ale sło-
wy tylko urzędnikom swoim rozkazał / aby Chrześcian daley nie trapił / a sła-
mi ieden drugiemu te jego wola oznaymiali.

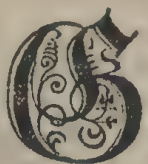
Wypuszczano wszędzie Chrześciańskie więźnie / y od robot gornych
wolne odprawowano / z wielkim podziwieniem oney odmiany. Na która
Poganie patrząc: za wielkiego Boga / Boga Chrześciańskiego rozwoływali.
Zebrania do kościołów Chrześciańskich gęste / y wesela niewypowiedziane
y dzięki P. Bogu oddawane bez miary. Stateczni ktorzy na mekach wiary
dotrzymali / żywa y żywona poćieche mieli. A ci co wpadali do braterskiej sio-
miłości na pokute cisniali. Po vlicach y rynkach y miastach śpiewali Chře-
ścianie swoje pieśni chwalac CHRISTVSA / gdy się do swoich miast z cie-
mnicy robot wracali / aż wielka czcía od bractey przyjmowani byli.

Tego roku umarł Eusebius Papież. Siedział lat dwie / po ktorym na-
stąpił Melchiades.

Sześć tylko miesięcy na wschodnych królestwach trwał on pokoy Chře-
ścian. Bo Máximinus sprzeciwiając się swoim starszym / a złości y nie-
cnot y iadu na Chrześciany pełny będąc: rozkazał urzędnikom swoim / aby
z miast y ze wsi wyganiałi Chrześciany. Miał iednego czarownika Teoten-
tę / ktory go na wierne pobudzał / y wola mu bogow te opowiadał / y fał-
szywe iakies cuda czynił / y potwarzał o wiele rzeczy Chrześciańskie s. zakon
y one potwarzy po wszytkim państwie Máximinus rozpisował. Zmyslili
byli Poganie na ten czas list iakis Pilatow / w ktorym CHRISTVSA blu-
źnił. y każdemu ten list mieć / y w szkołach dzieciom się go na pamięć nauczać
kazali. Wydał na Chrześciany wyrok / ktory w Tyrze na tablicy mosiadzo-
wey wyrzeć kazał / aby ie wyganiano. Lecz ono przesładowanie tego Máxi-
miná okrutnika nie było do krwio / a drugiego roku z łaski Bożej ustało.

W Alexandrii / gdy Alexander po Achile na biskupstwo nastąpił / zna-
czne były młodości s. Athanasysa y jego wychowania postępi / ktore co-
po nim wielkiego wkrótce. Z dziećmi igrając przy morzu / chrzcił ie iako
Biskup. Co bacząc Alexander aż daleka patrząc / dowiedział się iż wszytkie
słowa do Chrztu służące mówił / y woda polewał. A nie śmiał onych dzieci
z nowu chrzcić. a na Athanasysa miał wielkie oko / y on go wychował / y
niego podrozsy pisarzem wiernym był. Mogł mieć na ten czas lat dwa-
naście.

Rok P. 312. Melchiád: 2. Const: 7.

Dy Máximinus na wschodnych państwach / na ohyde Chrześci-
an / często się y mowieniem y rozpisaniem listow chlubił / iż swoje
państwa w wielkim pokoiu y dostátku sprawował / a szesć
ono bogom swoim przypisował / Bogiem Chrześciańskim gło-
ząc: Przepuścił Pan Bog wielkie plagi na poddane jego.
Bo naprzód w Armenii wielka kłeska y wojska swego porażkę odniosł. Po-
tym taki głód y złe powietrze P. Bog puścił / iż bez liczby ludzi umierało / y
panowie bogaci y panie zacne w drogich wbiórach po vlicach zebrali / y po-
stowne rzeczy za troche chleba dawali. Wszędzie trupow nie pogrzebio-
nych kupy po rynkach y vlicach leżały. Sami Chrześcianie Poganie one
ciała grzebali / y nawiecy głodnych żywili / ktorzy ochłodzeni wsta swoje na
chwale Boga Chrześciańskiego otwarzali. inne niewypowiedziane nędze
w onym głodzie y zarazie Poganie nawiecy cierpieli / po wszytkich wscho-
dnych państwach.

A Marencius w Rzymie gości rok panowania swego skończył / a
siodmy

siódmy poczynając w rostkofy y w okrucieństwie czas trawit. Zaczne Sena-
tory zabijał/ cudze żony brał/ czarów y mordowania dziatek y niewiaści nie-
winnych na służbę dyabelską y pytanie ich o szczęście swym/ używał. żołnie-
rzom rozpustności wśelający y wydzierania dopuścił. y mówił do nich:
Jam z wami Cesarz y pan: a wy sobie służcie/ żązywajcie/ rospaszajcie/
trawicie. Takimi nieznosnemi wciśkami dzieci Rzymianie/ tajemnie do Con-
stantyną posły wyprawili/ prośąc aby ich wybawił/ y Rzymskie państwo od
takiego człowieka oswobodził. Wyprawując się tedy z Gallii na tego ty-
ranną Constantyn/ cudowne miał o wygraniu bitwy opowiadanie. Bo
piśe Nazarius Paganin: iż wśytką Gallia o tym mówiła; iż widzieli wo-
jaka/ które się posłane być od Boga mieniły.

Daleko wietśa moc miał Māxencius/ y onā nań wyprawa Constanty-
nā miała wielkie niebezpieczeństwo. y gdy o tym myślił Constantynus/ mo-
wi Eusebius/ co sam z wstęgu przysięga się zaklinającego słyszał: rozmyśla-
jąc wiedząc tak Māxencius przez czarówniki przyzwać sobie bogów su-
tał: pytał się sam/ którego sobie Boga na pomoc obrac y używać miał. to
wiedząc iż na wojnie ludzkie obmyślenia y mocy posłanie są/ a Boga opo-
trząsanie pierwsza jest y nieodmienna. Wmyślił tedy samego Boga iednego/
ktory wśytko rzadzi/ y królestwa w mocy ma/ chwalić y na pomoc używać.
y prośąc a modląc się aby mu się objawił iaki jest: we dnie troche po poł-
dniu/ widział iawnie krzyż iśny nad słońcem y napis na nim: in hoc vince.
w tym zwyciężaj. A nie tylo on sam krzyż on widział: ale wśytko woysko
nań patrzało. Co mi sam/ powiada Eusebius/ pod przysięga powiadał. A
gdy się na to zdumiał/ y niewiedział co czynić: w nocy przez sen ukazał mu
się CHRISTVS, rozkazując mu/ aby do oney wojny takiego znaku używał.
Żołnierze co to widzieli/ mieli sobie za zły znak/ iż w nich krzyż był na lotry y
teco ie na sromotna śmierć dała/ y śmierali/ zło sobie tufac. A Constanty-
nus zezwawszy rzemieśników/ chorągwie z takim znakiem iaki widział wnet
porobić kazał. Artemius żołnierz/ za Juliana męczennik/ był w ten czas y
ten krzyż na niebie widział y na śmierć idąc/ Julianowi który Constantynā
bluszył to do wśu podawał/ iż nie tylo ia/ powiada/ ale wśytko woysko na
ten krzyż patrzyło. A nie tylo na chorągwiach/ ale y na przybiciach y pancer-
zach krzyż święty oni żołnierze kładli/ y to imię CHRISTVS łaciemi literami
dwie ma x y p które złączone CHRISTVS QWE imię wyrażały.

Tak opatrzone Constantynus niewielkie woysko w liczbie miał/ y które
Māxencius czworako przechodził: naprzód włoskie miasta które mu się na-
drodę sprzeciwiły/ wśytki opánował/ a do Rzymu się potwąpił. gdzie go-
czekał Māxencius z wielkim y mocnym woyskiem nad rzeką Tybrem wśytko-
wánym/ przy moście Nilwius nazwanym/ na którym był siodła/ w które sam
poem wpadł/ zaszadził. Starli się woyska: y skoro iezde Māxenciusowe
zrażono/ wciśkając wśyscy poczęli/ y sam Māxencius na most się z inemi kwo-
piac/ gdy się pod niemi most potamał/ w rzecę zatopiony jest y jego woysko/
które z boiaźni/ mostu nie patrzyło/ w głębokiej Tybrowej wodzie pożarte
jest/ na wzór onego Pharaona. Należiono ciało Māxenciusa/ y wcieta
głowa w Rzym nieść kazono. Gdzie się wielki stał triumph dla wroconey
wolności y wybawienia z ręk onego okrutnika stanów wśytkich. Głowe
jego y do Afryki/ która był także wielkimi okrucieństwami ścisnął/ posłano.
Gdzie niewymowne wśytkim ludziom pościechy przyniosła.

Constantynus wśytko ono powodzenie P. Bogu prawemu przyczynał/
y w pul miasta Rzymu na wdzięczność temu który mu zwycięstwo przyniosł/
krzyż z takim napisem na wielkim kamiennym stupie postawił: Tym zbaw-
iającym znakiem/ prawym męstwem ukazaniem/ wśytkiem miasto od iarczma-
cyrańskich

Māxencius w
Rzymie złości
czyni.
Nazarius in Pana-
gyr: 2. Constant.
Zonaras & Cedre-
nus in annalib.
Rzymianie do
Constantynā się
wciśkli.

Nazar: vt supra.

3.

In vita eius lib: 1.

Constantynā na-
wrocenie do Pa-
na Boga.

Krzyż na powie-
trzu widział Con-
stantinus.

Constantinus wi-
dział Chrystusa.

Artemius żoł-
niers.
In actis eius.

Zosimus lib: 3.
Gallicanus in Pa-
nag.

4.

Wojna z Māxen-
cyssem.

Māxencius pora-
iony y wtopiony.

5.

Krzyż w Rzymie
postawił Con-
stantinus.
Eusebius in vita Con-
stant: lib: 1. cap: 34.

6.
Láteráński Pá-
łac dány Papie-
żom.

Optat: lib: 1. con-
tra Parmenionem.

7.
Mándaty Con-
stantina zá Chrze-
ściany.
Euseb: lib: 10.
cap: 1.
Ibidem.

Ibidem lib: 10.
cap: 6.
Pieniądze dáne
Chrześcíanom
Constantinus.

Nawyszy Biskup
Pogáński.

De natura deor:
lib: 2. & de legibus
lib: 2.

Zosimus lib: 4.

I.
Licinius zá towá-
rzyśá ná páństwo
wzięty.
Zosimus lib: 2.

tyráńskiego wybáwił y Rzeczposp: y Senat do wolności y ozdoby pierw-
szej przywrócił.

Pokazał też wielką skłonność ku Chrześcíanom y ku Biskupom y Epi-
skopom ich/ nie tylko ludzka z nimi rozmowa / ale y iadaniem y wspominkami. A
tego roku pałac swoy Láteráński nazwany/ dał Melchiádzie Papieżowi/ aby
táż zacna osoba/ to iest nawyszy Biskup Chrześcíanński/ mieszkánie miał wiel-
kich wżędników/ dla których takie domy pospolite R. P. buduje. O czym iest
świádek Optatus Milewitáński/ ktory oznaymia / iż Concilium ktore bylo
roku przyslego zá Melchiádá/ ná tym pałacu Láteráńskim zebrane bylo / co
y sama possessya niewstáająca pokazuje.

Ná początku swego pánowania inż całego/ Constantinus k woli Chrze-
ścíanom y wierze ś. życziwe wyroki po wszytkim páństwie Rzymskim wyda-
wał. Inne poginely/ ieden iest do Anuliná w Afryce stárosty / ktory zá Dio-
klecyaná wiele męczenników posábił: aby záraz kościolom Kátholickim
Chrześcíanńskim imioná ich wrácano/ y wszytko co iedno ich bylo/ nádania
role/ ogrody/ domy im oddawano. Drugi wyrok iest do tego Anuliná/ aby
ksiezy Chrześcíanńskiej Kátholickiej dána byla wszelka wolność od podo-
row y zabaw pospolitych świeckich / aby wolnie sluzyli prawemu Bogu / a
ich nabożeństwem szczęście sie R. P. Rzymńskiej zátrzymawáło. Trzeci iest
list iego do Cecyliusa Biskupa Káthaginńskiego/ ktoremu pieniedzy wielką
summę dáć ná pomoc kościolom káże/ wedle rejestru spisánego od Osiusa
aby one pieniądze rozdawał: á iesliby wiecey potrzeba / aby śmieie brał od
Heráklidy podskarbiego / ktoremu/ práwi / wstnie rozkazał / aby dáł ileby
potrzeba.

Támże niektóre niespokojne/ ktoryz od Kátholickiego przeświatego ko-
ścioła ludzie odwodza/ karáć káże. Pewnie Donátysty rozumieiac/ ktoryz ro-
ku przyslego spory y sąd z Kátholiki v Constantyná mieli. A iż Osiusa
wspomina/ ten byl z Hiszpániei przedm Biskup/ ktorego inż przy boku miał
swoim. Z czego znać iákie dobrodziejstwo inym kościolom y Chrześcíanom
inż czynić poczał. A byl inż od onego czasu po zwycięstwie tego Márenciu-
sa Catechumenus, to iest do chrztu sie gotuiacy / acz ieszcze nie wielkiego
w wierze wzrostu.

A choże sie potym pisál Pont: Márimus / nawyszym v Poganństwie
Biskupem: to czynił/ nie izby w ofiárach Poganńskich bogom falszywym sluz-
zył; ale aby moc onych Poganńskich duchodwnych ktora byla wielka / a do
rzadu potrzebná przy nim zostawála. Bo iáko piše Cicero: mogli nawyszy
Biskup v Pogan / seymowe wszytkie stánowienia/ wzgledem religiei odmie-
nić y zastánowić. Ná iego rozkázanie y Consules z wżędu zsiádać musieli.
Záczynanie wojny ná iego rozsádku bylo. Przetoż y po Constantynie Chrze-
ścíanńscy Cesárze / iáko Zozymus piše / také sie pisáli / y ná koronácyey swey
fáte Biskupa nawyszego Poganńskiego bráli / aż do Grácianá. ktory ia ná
pierwey wzgárdził / y bráć iey dla sumnienia Chrześcíanńskiego niechciał:
gdy inż w senacie Rzymńskim máło Poganinow bylo / á wszyscy niemal Chrze-
ścianie.

Rok P. 313. Melchiádá 3. Constán: 8.

Roku przeslego / Constantinus wypráwuiac sie ná Márenciu-
sa / wziął sobie zá towáryśá ná páństwo R. Licyniusá / y po-
dał mu do rzádzienia Iliryę. A iż sie nowa wojná do Germanii
ey otwarzáła/ musiał Constantinus predko sie z Rzymu ruszyć.
y przyiáchwşy do Medyolanu / táń do siebie Licyniusá przyzwał / y dáł
mu zá

mu za żone siostry swoje Constanca iuż Chrześciankę / na wietrze z nim przy
iżni utwierdzenie. y uczynił z nim przymierze / w które to też włożył Con
stantinus: aby Licynius choć Poganin / Chrześcianom sprzyiał. y obadwa
zaráz on wielki y s. wyrok y mándat po wszytkim Rzymskim Państwie wydał
li y rozpisali: aby nikomu brana wolność nie była / do wiary Chrześciańskiej
przystać / á żeby każdy swego nabożeństwa / które mu się podoba / zażywał / á
Chrześcianom aby się nikt nie przykrył / y wszytki prześle na nie wydane stro
gie prawa y wyroki / aby zniesione były / y mocy żadney nie miały / á wolno
im było w swoim zażonie y nabożeństwie Bogu swemu służyć. A te miysca
na które się schodzili / które im odebrane są / aby im zaráz przywroczone były.
Jesli / prawi / wrzednicy ie ktorzy mają / niech ie bez żadnych pieniedzy wro
ca: á iesli ie kto kupił / ábo dárovane miał: niech z skárbu nášego nagrody
sobie patrzy. A imioná do kościołow ich y pospolitey potrzeby służace aby im
táż przywroczone były. Z czego ktoby szkoda miał / od nas niechay zapłaty pe
rowney czeka: Tak / prawi / y Rzeczpospolita vspokoimy / y Boga ktorego siny
iáski doznali / przyiżni sobie dochowamy.] Poty ten mándat.

A iż na wschodnych państwach iesze on okrutnik Máximinus rostká
zował: obá Augustowie Constanćyn y Licynius do niego pisali: aby táż
iákie y oni mándaty / po swoich dzierzawách za Chrześciany wydał. On nie
z chęci / ále z boiażni wydał wyrok y mándat / ále nie táki / iákiego było potrze
bno. Bo tylo zakázal Chrześcianom przykrości czynić / á żadnego przymu
szenia y odwodzenia od wiary ich / chyba piękna namowa / nie czynić. Ale
na schadzki y budowania / y wracania kościołow / żadney wolności y prawa
nie dał. Przetoż iesze się Chrześciane boiać / á cicho siedząc / iemu / nature
iego okrutna znáiąc / nie dufali. Aż go sam P. Bog roku drugiego / iáko się
powie / pogromił / iż to czego nie rad czynił / uczynić musiał.

Constantinus przedko Germany około Rhenu rzeki zwoiował / y pań
stwo Rzymskie vspokoil / á sam wielkie serce do wiary Chrześciańskiej brat
á od bálwochwálstwa Poganískiego się odrażał. y gdy tego roku przypadały
w Rzymie igrzyska ábo widowki / ktorych oni pilnie strzegli / na vblaganie bo
gow y zachowanie państwa Rzymskiego: Constantinus onemi igrzyskami
pogardził / y sprawować ich niechciał. O co się bázro Poganie frásowali / á
zwałęcza ten co historya pisat Sosinus / ktory wśedzie Constanćyna fczypie /
á na Chrześciany wszytkie przygody złe / które cierpiało Rzymskie państwo /
iáko to byli zwykli / kładzie.

A widząc Poganie iż się dźwiniem rozkwitało Chrześcianstwo / chcac lu
dzie iáko mogli odrážać / á swoje vpadki cieszyć: zmyślili iákieś bogow swo
ich proroczwá y odpowiedzi: iż wiara Chrześciańska nie miała trwać iedno
300. lat. Iuż były trzy stá y trzynaście wysły / czekać kazáli przedkiew zguby
násey. To y s. Augustyn wspomina. Ale się osutáli. Potwarzáli y Piotra s.
iż był fczerym czárownikiem: ále im one plotki nie posły. Báziszy tego czá
su strofany był kościół Boży heretykami Donátysty w Afryce.

W Cártháginie Donátysty postáwivszy káthedre przeciw káthedrze /
ostarz przeciw ostarzowi / to iest Biskupa swego Máioryná / przeciw Bá
tholíkowi Cecyliánowi / ktory się ziednoczeniem kościoła Apostolskiego bio
nił: nie mogąc go przemoc / nápráwili stároste Anulíná Poganíná / aby do
Constantyná Cezárzá / ich písania y potwarzzy na Cecyliáná poslat. Co on
uczynił. A máto na tym máiac / sami Biskupi oni Traditores y Donátyste /
iácháli do Constantyná do Gálliey / na Cecyliáná się żáłuiac / y o Sedzie z
Gálliey prośac. y dosyć czyniac Constantinus ich prośbom / rzekł im: Se
dziejcie odemnie prośicie / á ia sam sádu CHRISTVSOwego czekam. y dał im
Sedzie z Gálliey / Máterná z Agryppiny / Rhetycyusá z Augustodunu / y
Máryná z Arelatu Biskupy.

Constancia dana
Licyniusowi.

Zmowa z Licyni
usem.

Euseb: lib: 10.

cap: 5.

Wyrok obudnu
o wolności wiary.

Mándat o wolno
ści Chrześcian.

Euseb: vt supra.

Imioná Chrześci
anom wracano.

2.
Wschodny okru
tnik Máximinus.

3.
Gallica: panag: 2.
Constant.

4.
Pogánkie pro
roczwa falszywe.
Aug: de Ciuit: lib:
18. cap: 53.

5.
Donátystowie co
czynia.
Optat: lib: 1. con
tra Parm.

Sedzownie dani
Donátystom.

6.

Melchiádes Pa-
pież dany z s-
dziego.

Lib: 10. cap: 5.

7.

Concilium Lát-
rańskie,
Oprat: vt supraDonatyste potę-
pieni.Aug: Breuic: Colla-
tio: diei 3. cap: 12.

8.

Obyczay zgody.

Epist: 162.

9.

Donatyste do
świeckich appel-
lacja.Obyczay herety-
cki.

Optatus vt supra.

Słowa Constant-
yná.

10.

11.

Wpisniowie o
wiara zowia się
meczennikami.Chleb kwásny ze-
gnany przy Msey
rozsyłano.
Fermentum.

Czego on nie rad uczynił / zanieprzystoyna sobie rzecz poczytać / aby on przez sie albo przez inie miał tych sadzić / ktorzy miejsce CHRISTVSOWE zasiedli. A iako był w prawach Chrześciańskich iefesze niewiadomy: zaraż sie dowiedział / iż Biskupow sie nie godzi sadzić iedno nawyższemu y pier- wsemu Biskupowi / iako to sam pisać do Melchiádá zeznawa: wysyłek on sad odesłał do Melchiádá Papieża / aby z onemi trzema z Gallicy / y z inemi bliskimi Biskupy Cecyliana sadził. y pisał do Cecyliana / aby sie tam w Bazy- mie z dziesiaciu towarzysow swoich Biskupow stawił. Takze aby y Donat- ystowie z raz liczba swoich przybyli. List ten Constantyna do Melchiádá polozył Eusebius / w ktorym oney niezgody Biskupow żaluie / vpominając aby takiemu odseceptenstwu był koniec.

Ziachali sie oni Biskupi do Rzymu / y skupili sie w domu Fausty na La- teranie / pise Optatus / y zasiedli sad przy Rzymskim Biskupie Milcyádzie (albo Melchiádzie) oni trzy z Gallicy / y drugich Włoskich 15. wysłanych by- ło 19. Żałował sie Donatus a Calis nigris / który był przedniejszy miedzy Do- natystami na Cecyliana. A gdy świadki onemi swemi / ktore przywołał / ba z Afryki / dowodzić miał tego co nań kładł: oni tego świadkowie wyzna- li iż nic złego na Cecyliana niewiedza. A gdy Cecylianus sie żałował z dru- giej strony na Donatá / zeznał sie Donatus iż znou chrzcił / y wpadł (co- jest ktorzy sie CHRISTVSA w mekách albo w boiaźni zaprzeli) na Biskupy poświęcał / albo rece kładł. Czego kościół nie przypuszcza. A tak Donatá na- onym Synodzie potępiono / a Cecyliana na swoim Biskupstwie iako nie- winnego zostawiono. O tym y Augustyn s. historye / swarząc sie potym z ty- mi Donatystami wypisał.

Dokłada S. Augustyn epist: 162. iż Melchiádes tak vblagac chciał Donatysty / y ono odseceptenstwo vgaścić / w ktorym po miastách dwa Bi- skupi byli / ieden Kátholik / drugi Donatysta: aby sam tylo Donatus a Ca- lis nigris potępiony y wyrzucony z kościoła został / iako wysłanego tego ro- zzerwania przodek: a inni aby sie tak pogodzili. Który pierwszy poświęcony jest: aby ten na Biskupstwie został / a drugiemu gdzie indziej Biskup- stwo dane było. Co Augustyn s. dziwnie chwali / zowiac Melchiádá synem pokoju / y oycem wszytkiego Chrześciaństwa.

Leez Donatyste na żadney rzeczy nie przestając / od sadu Biskupow o- nych y Synodu do Cesarzá appellowali / y na konczenie oney appellacye i- chał do Constantyna on Donatus. Ten jest obyczay wpoonych heretykow / iż na sadzie duchownych nie przestając / świeckim sie vředem zastawia / ktoremu żaden sad o kościelnych y do wiarysłużacych rzeczach nie należy. Co gdy Constantyn wysłal: zawolał mówiac: O ślęstwo iadowite y śmátę. włożyli appellacya / iakoby w sprawách Pogańskich y świeckich. y pisał list do Biskupow Kátholickich / iako mu sie to bárzo nie podobalo / iż do niego appellowali / gdzie sie óne słowa od niego rzecone náydvia: W tego- prawi / sadu chca: a ia sadu CHRISTVSOWEGO czekani. To mówie co p- wodá ma: Kápláński sad tak sie ma wázyc / iakoby sam Pan siedzac sadził.

Pokusil sie dobry Cesarz o zgodę miedzy onemi z Afryki Biskupy / y do- Brixey obu stron do siebie przyzwał. Ale z onymi zlemi wpoynymi y pysny- mi Donatysty nie nie mogac sprawić / obojey stronie iachac do domu kazal.

Na koncu roku tego Melchiádes Papież vmárt: zowia go meczennik- kiem / wedle zwyczaju starego / iako jest v s. Cypriana / iż w wieszeniu dla CHRISTVSA meczony był. Boy rákich choć swoia śmiercia vmarli / me- czenniki zwano. Siedził lat dwie / miesiecy dwa. W dzieciach iego náydute- sie / iż ofiare rozsyłal do kościołow / ktora zwano Fermentum. To jest / chleb kwásny. Co aby sie zrozumiało / wiedziec sie ma: iż w starym kościele przy- Msey

Nfey poświęcano / to jest zegnano chleb kwasny y ofiarowano / y tym go rozdawano / ktorzy ciała Chrystusowego na oney Nfey brać nie mogli / prze-
taka swoje niegotowosc albo przeszkode. A iednak aby sie znaczyło / iż sa w v-
czestnictwie swietych / y w ciele iednym kościoła swietego / on chleb zegnany
brali / oświadczać sie też / iż przy ofierze byli. Zwali v Lacinimkow on chleb
Fermentum, to jest kwas. na różnice od chleba przasnego / który do samego
naswieckiego Sakramentu brano y na ciała Pánstie poświęcano. A bylo z
onego słowa fermentum, to jest / kwas : przypomnienie oney przypowieści
Pánstey o kwasie / ktorym sie widać znaczy / ktora niewiasta / to jest kościół
swiety wszystkie dzleze / ze trzech miar maki / zakwasza : to jest iedney wiary
wszystkich wternych o Trocy swietey naucza. W kościołach wschodnych
gdzie w kwasnym chlebie sluza / po pierwszey ofierze / zegnany chleb oddzielá-
is / z niego pewne czesci do poświęcenia ciała Pánstiego biorac. y on oddzie-
lony zegnany tylo chleb / przytomnym / dla znaku uczestnictwa swietey ofia-
ry y bytnosci przy Nfey dnia. Zowia ten chleb Eulogia.

Fermentum.

Rok P. 314. Silwestra 1. Constant: 9.

NA mieysce Melchiady nastapil Silvester Rzymianin syn Rufi-
na. Tego roku Mariminus on wielki przesladownik y mor-
derz Chrescician / z Licyniusem pokoy y przymierze uczynione
zlamal / y woysko wielkie nanzebral y bitwe stoczyl. Na ktorey
stromotnie porazon y na glowe / wszystkie żołnierstwo potracil.
Bo ci co zostali / Licyniusowi sie poddali / a sam ledwie do swoich państw v-
cielw w bierze prostym zataiony. Gdzie przyiachawszy / barzo zachorzał y gnie-
wac sie na swe bogi ktorzy mu szczescie obiecowali : kapłany swoje Pogan-
skie y wszystkie wieści / i czarownicy / iako zwodzce y szalbierze / pozabliat / a do
Boga sie Chrescicianstkiego obracac : wyrok y mandaty swoje po wszystkich
państwie pisane poslal / rozkazuiac : aby nikomu Chrescicianinem być nie bro-
nilo / a zeby pokoy mieli Chrescicianie / a nikt sie im nie przykryzl. Aby im
wolno bylo kościoły swoje budowac y nabozenstwa swego w nich vzywac.
A co im bylo odieto / albo do starbu pospolitego / albo do vzedow / albo co kup-
nem y darem od nich niesprawiedliwie odeslo / aby im wszystko wrocono bylo.
Rozglosiwszy ten swoy wyrok / sprosila y cieška smiercia / tyrana on v-
niel w Tarsu miescie. Sludzy wszyscy iego ktorzy mu okrucienstwa na Chrze-
sciany pomagali / y iego rozkazania wykonywali / także pobici y zlemi smier-
ciám pogineli / y potomstwo wszystko iego wygladzane jest. A Chrescicianom
pokoy poslal P. Bog y podiechy wielkie po onych tak ciezkich y dlugich mor-
dach y wciśnieniu nieslychany. Wyprowadzil P. Bog z ienstwa y niewo-
dy Pharaonskiej lud swoy. Wesele y radości nastapily / zimá minela / burze
vstaly / lato sie wrocilo. Miłosierdzia swego nie oddalil od slug swoich / kto-
re na doświadczeniu krótko trzymal / a wiecznie cieszyć niezaniechal. Budo-
wali y poświęcali kościoły : ziazdy Biskupimi rzad chwały Bozey y obyczaje
naprawowali. Cesarz Constantyn wshedzie mandaty swe Laciniskim ięzy-
kiem pisane / mowi Eusebius / na wolności y dobrodziesstwa Chrescicianstkie
rozsyłal / pieniadze kościołom y dary bogate dawal / czci wielkie Biskupom
czynil / y wshedzie sie slawil Bog Chrescicianstki y CHRISTVS syn Bozy.
Donatystowie w Afryce na Rzymiskim Synodzie porępieni / nowa zas-
trudność Kátholikom czynili. Bo postawily do Constantyna Cesarza / po-
wiedzieli iż Felix Biskup Aptungitanski / ktory Cecyliana swiecił / Tradito-
rem byl / y dla tego Cecilianus Biskupem być nie moze. Na pokazanie tedy
prawy Constantinus zlecił Alianowi Prokonsulowi albo starości w A-

I.
Silvester Papież.

Maximinus pora-
zony.
Euseb: lib: 9.
cap: 8.

Maximinus vmie-
raiac Chresciana-
ny vscil, a bogi
swe przeklnal.

2.
Zosimus lib: 2.
Euseb: lib: 10.
cap: 12.
Chrescicianstkie
wyzwolenie y ra-
dości.

Laciniski ięzyk
na wschodzie.
Euseb: vt supra.

3.
O Donatystách.

Aug: epist: 68.
Synod dla Donatystów w Arelacie.

4.

Sady Biskupie od świeckich wolne.
De Episc: iudic: lib: 1. Cod: Theod.
Sady świeckie Biskupom słucone.

Euseb: in vita Constant: lib: 4. cap: 27.

Sozom: lib: 1. ca: 9.

5.
Euseb: in vita Constant: lib: 1. cap: 37.

Donatystowie potępieni.
Epist: 68.

6.
Na wrzódzie świeckim żaden heretyk być nie ma.
Conc: Arel: Can: 7.

7.
Znowu chrzcić heretyków nie porzeka.

8.
Wpadłym pokuty i doścysynienia.
Synod: Ancir.

fryce/ aby o Felixie Biskupie/ który już był umarł/ prawdy się wywiedziały/ i jeśli Traditorem był. On się pilnie wypytal/ y niewinnego być znalazł; y Donatysty w potwarzy potępił. A oni zaś do Constantyna Cesarza appellowali/ iako o nich s. Augustyn píše. Cesarz zwyciężony ich naleganiem/ złożył Synod dla ich sadu/ y na uspokojenie kościoła Bożego/ w Gallii w Arelacie/ mieście. y ze wszystkich zachodnych królestw na podwodach pospolitych zebrał się Biskupom kazał.

A iż Constantyn Alianowi zlecił/ y od niego appellację do siebie doprosił: To uczynił na wielkie tych Donatystów prośby/ ięsze w rzeczach kościelnych ostrożnym/ y obyczajom a złości heretyckiej nie będąc świadom. Bo potym on sławny mandaty do Ablawiusza najwyższego starosty/ którego Praefektem Praetorio zwano/ y wyrok swój wydał/ aby się żaden wrzód nie y najwyższy w sady Biskupie nie wdawał. y owsem aby oni y świeckie rzeczy sądził/ y każdemu wolno było od świeckich wrzędow/ do nich appellować/ y w nich się sadzić. A cobykolwiek oni osadzili/ aby to wykonano było. Świadectwo/ prawi/ od iednego Biskupa wydane/ wszyscy sędziowie mają przysięgać. Bo tam jest nienaruszona prawda/ która od człowieka świętego/ y z sumnienia serca niepokalanego pochodzi. Czynim to/ prawi/ y dla strocenia prawowania/ aby ludzie niedzi przedy koniec w sprawach swoich brali/ y od łakomego wyciągania wolni byli. Toż píše o tym mandacie Eusebius: iż rozkazał aby żaden wrząd nie psował tego co Biskupi osadza/ a żeby nad wszystki sędzie rozsadę kapłanow Bożych przekładany był. Toż świadczy Sozomenus: iż dał wolność tym które do wrzędow pozrywano/ byle łami chcieli: aby do Biskupow brali się/ świeckie wrzedy opuściwszy. a Biskupi wyrok aby ważny był/ y nad inne sędzie większą moc miał. A to coby na swoich Conciliach postanowili/ aby to mocne y niewruszone zostawało. To Sozomenus.

Gdy się tedy Biskupow w liczbie blisko dwieście do Arelatu/ na on sad Cecilianą ziachało/ (bo tam nic o wierze nie stanowili.) sam Constantyn iako Catechumenus/ między nimi siedział/ do zgody świętej w której się nawiecy kochał/ wszystkie przywodziac. A znaleźli Cecilianą y Felixa który go świecił niewinnego/ y za nim stali. a Donatysty iako fałszywe y potwarce wporne potępił. Co Augustyn s. świadczy/ y przydaje/ iż się wiele Donatystow Biskupow do Katoickiej prawdy nawróciło/ a drudzy swarliwi y niezgodni w wporze zostali.

Odprawiały on sad Oycowie Arelateńscy/ inne też Kanony do rzadku y karności kościelnej postanowili. A ono zwłaszcza prawo/ za dozwoleniem y podaniem samego Constantyna/ na wszystkie starosty y wrzédniki: aby żaden heretyk y schizmatyk albo odsecepieniec na wrzédzie Rzeczypospolitej działał/ a żeby pierwej niżli na wrząd wstąpił/ list mieli od Biskupa/ iż z nim spólność y iedność wiary mają: a jeśli co poczynali sobie bezżakonnie/ aby wyeliminani byli.

Tamże postanowili/ dla Donatystow którzy znowu chrzcili/ aby ci które w imię Trojcy świętej z wyznaniem Oycy/ Syna/ y Ducha s. od heretykow ochrzczeni byli/ znowu Chrztu nie brali: ale tylko rektu kładzenie/ na branie Ducha s. A jeśli wyznania Trojcy świętej nie znali: tedy ochrzczeni być mają.

Ony wporne nieznosne Biskupy Donatysty Constantyn zbytnia łaskawością swoją znosił/ y odsyłał je podwodami pospolitemi y strawnym do Afryki rozkazał.

Tego czasu Oycowie świeci wschodni ziachali się na Synod w Ancyrze/ gdzie wpadłym/ którzy się CHRISTUSA z bojaźni y w mekach zaprzeczali/ a do

do wiary sie swietey wracali / y o przyecie do kościoła pokornie prosili / ro-
znaiate pokuty y dosydczymienia naznaczyli. Jednym rok / drugim trzy / dru-
gim siedm / y drugim dziesiec lat pokuty dajac. Tamze o czystosci kapłan-
stey y o powsciaglowosci prawo wznowili. a nietylko kapłanom ale y dy-
konom aby bez zon P. Bogu sluzyli / rozkazali. To iednak wymuiac / iesli-
by dyakon przy swieceniu swoim poniewolnym / opowiedzial sie iz powscia-
glowie zyc wolej nie mial / a potymby zone wzial: aby sie przy sluzbie oltarza
s. zostal. A iesliby zamilezal / a tym czystosc obiecal / y swiecenie wzia-
potymby sie zenil / aby taki od sluzby oltarza odpadal / a laickiey komuniey
wzyl. To iest / aby nie z kseza / ale za kratami z pospolstwem Sakra-
ment s. bral.

Rok P. 315. Silwestra 2. Const: 10.

Constantinus dziesiaty rok na panstwie Rzymskim mialac / dzie-
siatnice sprawowal nie po Poganstu w igrzyskach y biesiadach:
ale w modlitwach y dziełach P. Bogu / ktory mu zywot y pan-
wanie dal. Na tym swiecie uczynil Cesarzmi dwu synow swoich
Crispa y Constantyna. Tego Crispa Laktancius byl nanczycie-
lem bedac inz barzo starym / czlowiek wielce wymowny: ale taki wbostwa
mlosnit / iz y potrzeby swoje ledwie mial / rostkami wsytkimi gardzac.

Tego czasu dal taki manda do Ablawinsza Constantinus / aby po wsy-
tkiej Wloskiej ziemi / te dzieci / ktoreby oycowie nie mogac ich wyzywic zabitiac
chcieli / z skarbu iego karmiono y chowano. A po innych krolestwach rozpi-
sal takze mandaty / aby oycowie dzieci swe / ktoreby dla wbostwa przedawali /
wytupowac nazad / abo odmiane dac mogli. O hoynosci iego na wbogie
w sytkie / na sieroty y wdowy strapione / y zebrali / seroko wypisal Eusebius.

Na Zydy dal wyrok: iesliby na tego ktory od nich do wiary Chresciana-
stey przystaie / abo kamieniem cistac / abo mu iaka przykrosc czynic smieli:
aby spaleni byli z pomocnikami swymi. Ci utrapieni szczesciem Chresciana-
stym / na Constantyna sie wzburzyli / y rebellia zaczel / w ktorej / pise s. Chry-
stom / gdy ie pogromiono / kazdemu z nich na pamiatke onego zuchwal-
stwa w sy wrzynano. Potym byli cizsy / y mieli gadanie o wierze z Silwe-
strem Papiezem. O czym tak pise Adrianus Papiez do Karola wielkiego:
Na poczatku / prawi / wiary Chrescianskiej / gdy sie Constantinus do wia-
ry s. obracal: matka iego Helena Augusta zebrała do Rzymu dwanascie wzo-
nych Zydow / aby z Chresciansy disputowali. Na tym sporze przy Const-
antynie y Helenie s. Silvester z innych wiela Biskupow / pismem y cudami Zy-
dy przekonal / y wiare swieta rozmnozyt. Patrzą w zywocie s. Silwestra.

Tego roku otworzylo sie bluznierstwo na Syna Bozego y kacerstwo
Arianstie. Cicho pierwey ten Arius kaplan Alexandrijski / od niewiastek
ktore czystosc P. Bogu obiecaly / poczarosy / siedm kaplanow y dwanascie
dyakonow do siebie namowil / a potym y Biskupa Nykomedyskiego Euse-
biusa / ktory go namocniej w tym bronil / iakoby CHRISTVS byl stworze-
niem / a nie byl przedwieczny y Ocyu rowny. O czym gdy sie dowiedzial Ale-
xander Biskup Alexandrijski / przyzwal go / y o one bledy pytal. On sie do
w sytkiego przyznal. A zezwasy Alexander niektore biskupy y kapłany / z
kapłanstwa Ariusa zrzucil / y od koscielney iednosci wyklal.

Pise Theodoretus iz Arius mialac wrzad wykladania Pisma s. zayrzal
Alexanderowi Biskupstwu / y ona gorzkoscia serca strapiony / szukal zawzdy
do niezgody przyczyn. a nie widzac nic w Alexandrze przygany godnego / na

Kapłanska cry-
stosc.I.
Dziesiatnica
Constantyna.
Nazarius Rhetor.
Crispus y Con-
stantinus, Cesarz-
mi.Laktancius.
Euseb: in vita Co-
stant: lib: 1. cap: 41.2.
Sierot opatrowa-
nie.Cod: Theodos:
lib: 1.
In vita Constant:
lib: 1.3.
Na Zydy man-
dat.Chrysof: aduersus
Iudeos homil: 2.
Tom: 5.Epist: 3.
Disputacia Zy-
dow z s. Silwe-
strem.

Ultima Decemb.

4.
Arius kacerstwo
zaczal.Eusebius Nikome-
dijski pierw sy
pomocnik Ariu-
sa.Theod: lib: 3.
cap: 2. 3.
Epiph: hares: 69.
Arius wykazy.5.
Theod: vt supra.
Arius chcial byc
Biskupem.

6.

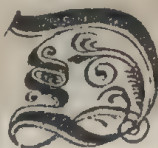
Lib: 2. ad Humili-
um de penit.

prawde sie nauki iego rzucil / y dostal satan nieprzyiaciel prawdy / naczynia
takiego ktorym kosciol Bozy rozrywal. Nietyle w kosciole ale y po wla-
cach y rynkach ludzie burzyl y zwodził Arius / do swego ie o CHRISTVS IE
rozumienia ciagnac.

Prawo ono poganstie na karanie przewinionych / aby im twarz pisa-
niem specono / zniost oddalil Constantinus / mowiac: Twarz na podob-
ienstwo piekności niebieskiej poznaczone / nie ma byc pospecona.

Rok P. 316. Silwestra: 3. Constant: 11.

1.

Zosim: lib: 2.
Euseb: lib: 3. cap:
ultimo:
Dioclecianus y-
marł.

O tego czasu on Dioclecyan okrutnik byl zywy y tego roku / pise
Zosimus / umarl. Chcial go P. Bog chowac az na taki czas / w
ktorym patrzyl na rozkwitnienie Chrześcianstwa / ktore on wy-
korzenic chcial / y na Cesarza Chrześcianstkiego / ktory mu dobrze
zlosc iego oddawal / gdy iego one bogi / o ktore krewo wiernych

rozlewal ponizal y pomiatal a Boga Chrześcianstkiego CRISTVSA IESV-
SA slawil y iego chwale rozszerzal. To mu za wielkie na ziemi piekto stalo. iz
iako Psalm mowi: patrzyc grzesnik y gniewac sie / y zgrzytac zębami y schmac
bedzie. Cedrenus pise: iz ciepla a splosna smiercia umarl / iz ciało iego ro-
bacy rostaczali / z geby y iezyka zgnilego robaki wymiatal y tak iako w grobie
umarl smierdzial. Wolaiac smierci mowil: Biada miie niedziemu / slus-
ne karanie odnosze za moie na Chrześciany okrucienstwa. Zyl lat 66. a dzie-
wiec po zlozeniu Panstwa Rzymskiego. Licynius Poganin / miedzy go bo-
gi poczytal / choc nie na wrzedzie umarl / czego nigdy nikomu nie czyniono.

Cedr: in Comp.

Euseb: in Chron.

2.

Licinius obludnik
z strony wiary.

Licynius na wschodnych krolestwach rostacznac obludnosc swoje prze-
ciw Bogu prawemu / y przeciw Constantynowi odkryl. Gdy zań siostrę swo-
ie Constantya dawal / Constantyn tez mowe z nim mial / aby Boga Chre-
ścianstkiego czcił / a Chrześcianom wszelka przyiazń pokazowal. Tego on
nie dotrzymal / ale sie do bogow y ofiar Poganstkich iako pierwey wdaiac / na
Chrześciany wielkie przesladowaniey moc swoje podniosl. Zakazal im aby si-
do kosciolow swoich nie schodzili / aby mezczyzna niewiast nie nauczali / aby
nikt CHRISTVSA chwalic nie smial. y wyrzucil z dworu swego Chrześcia-
ny / y pobral im dostojności y maitnosci / na niskie y podle poslugi ie da-
iac. Sam sie tez do wielkiego wfeteczenstwa wdal / mezatkom y pannom /
matkom y corkom ich zaraz zelzywosci sromotne y iawne czyniac. Animo-
na dyakon / ktory 40. panienek zakonu Bozego nauczal / do Herakleey
z onemi panientkami z Abrianopola przywiedzionego / stracil: Dziesiec pa-
nienek onych spalil / a drugie poscinac kazac. Pawla Biskupa Neocesarey-
skiego / iz nauczaly meze y niewiasty / srodze zmeczyl ogniem / y czlontow roz-
rywaniem. Zakazowal aby Chrześciane z Pogany zadnych rozmow nie
mieli. y inc okrucienstwa poczynal. V zony swey Constantey panientke Glaf-
ire Wloste do swoiey rostosy porwac chcial. Jako ia zatula y wybawila /
czytay o tym w zywocie Basilea Biskupa Amasey 18. dnia Kwietnia. y o
meczienstwie tego Biskupa y inych przy nim ktore pomordowal. O czym na-
pisał Jan kaplan Tykomedyjski / ktory sam na to patrzal.

Na Chrześciany
powstanie.Euseb: lib: 10.
cap: 8.

Socr: lib: 1. cap: 2.

Socr: lib: 1. cap: 2.

Glafira panna y
Constantey.Metaphr: 26. A-
prilis.

3.

Woyna z Liciniu-
sem.Pachomius mie-
dy żołniersmi.
Metaphr: 14. Maj.

O tym wszystkim co ten okrutnik czynil Constantya do brata swego Con-
stantyna pisala z zalosci wielka. y nie mieskaiac Constantyn / na woynie sie
przeciw iemu tegoz roku wyprawowal: Licynius tez woyska przyczynial. y
gdy z Egiptu mlode ludzie brac kazal / byl miedzy nimi on wielki pustelnik y
Abbás Pachomius. ktory bedac Poganinem / a lat maiac dwadzieścia / iako
sie zbudowal y do rozmilowania CHRISTVSA pobudzil z Chrześcian / gdy
go z inemi towarzyszmi w iednym miescie do gospod przymowali / y z wielka
ochota

I.
Bitwa Constantina z Liciniusem.
Euseb: in vita Constant: lib: 2. cap: 5.
Zosimus.

Druga bitwa.

Krycia s. obrona.

2.
Laskawosc Constantyna.

Augustyna pokazuje / ktory na innym miejscu mowi do Donatystow: Constantyn wam kościoły pobrat / a Julianus ie wam wracał.

Rok P. 317. Silwest: 4. Const: 12.

SWiedli wielka bitwa w Pannoniey w miastá Cybaly Constantyn y Licinius. Constantyn dufal P. Bogu prawemu / y Krzyżem s. chorągwie y zbroie opatrzył / y kapłany Bożymi ktorych sie mowilowa ścżył / okolony był. A Licinius wieszełom y czárom / y Bogow swoich pomocy wzywając / y onym ofiarując / mowil do swoich: Jesli przegramy / Bogami naszymi iako fałszywymi y słabymi pogardzim. a iesli Constantyn z iednym Bogiem / niewiem iakim / wygra: temu Bogowi służyć iuz potrzeba. Porażony Licinius do Traciey wciekał. pusił sie za nim na pogonia piec tysięcy ludzi / ale go dogonić nie mogli / za ktorymi ciągnac Constantinus / znalazłiego woysko w polu obozem położone / y wnet nazajutrz bitwę stoczyć wymyślił. Krora gdy sie zaczęła / a długo trwała / mowil Eusebius ze mu to sam Constantyn powiadał: Chorągwie Krzyża s. kazał tam stawiać / gdzie był namocniejszy ofice nieprzyjacielski / polecając ia mocnym s. żołnierzom / aby ie pilnowali. A był ten cud / iż żadne strzelby tam szkody czynić nie mogły / a ieden z onych pięćdziesiąt gdy sie z boiażni / od oney chorągwie wmknał: wnetże zabity jest / a innym żelazne żadne nie szkodziły. A tak z nowu bitwa one nabożny Constantinus wygrał. Po oncy bitwie laska y ludzkość wkorzonym żołnierzom czynil Constantinus / y z Liciniusem sie iednal / y przymierze z nim ktore nie trwalo / uczynił / spodziwając sie po nim iakiey prawey pokuty y upamiętania / a zwłaszcza za przyczyna siostry swey żony iego / laska mu wielka pokazywał.

Rok P. 318. Silwestra 5. Const: 13.

I.
Trzecia bitwa w Bizancium.
Euseb: in vita Constant: lib: 2. cap: 13.
14. &c.

Licinius do Galliey iasłany.
Apud Surium
26. Aprilis.
Iako umarł.

2.
Bizancium obległ Constantynus.

A zdracliw y zapamiętał Licinius przedko nowa wojna na Constantyna podniost / y wielkie woyska ziemia y morzem sprowadził w Bizancium. Gdzie go wzywając P. Bogá y Krzyż s. na obrone mając Constantyn / y ziemia y woda struszył / y woyska iego go wielkie pobil. On do Trykomediey wciekł / w ktorey gdy go obścóżyl woyskiem swoim Constantynus: on sie do miłosierdzia y prosby wcietylo o żywot prosił / aby gdzie w kacie zatąiony w pokoju umarł. Co mu Constantyn obiecal / y zaslal go / iako Jan Presbyter Trykomediey ktory tego wieku żył / piše / do Galliey / gdzie takaz niemoca strasliwa iako y Maximinus umarł / wolając y żalując / iż tak samym prawdziwym Bogiem gardził / a fałszywymi służył. A iednak drudzy mowia / iż go Constantinus / iego zdrajcy doznawszy / zabić nad swoje obietnice kazał. Krolował lat 14. żył 60. On nim Wiktor Aurelius napisał: iż był takomiec y wśetecznił frogi / niecierpliw y / naukom wyzwolonym nieprzyjaciel / y sam sie nigdy nie wczac / iadem zarazá R. P. nauki zwał. wielki stroż rzemieśla żołnierskiego / a dworakow y pochlebcow nieprzyjaciel / nazywał ie szurkami y molami palacow. Miał z soba na tey wojnie Constantyn syná Crispá / ktory meśtwá żołnierskiego y rozumu odniost tam wielka pochwałę.

Wracając sie z tey wojny Constantinus z małym woyskiem / do Bizancium przybył / gdzie go do miastá pusić niechcieli / y Rzymskie z siebie iarzmo ziać wymyślił. Miastá onego Constantyn dobywając / dwa kroć odbier był / y wiele ludzi potracił. A gdy smutny niewiedzial co czynić / oczy w niebo

podnosił /

podniosły / widział krzyż jako pierwszy między gwiazdami na niebie z onym
pismem: przez ten znak zwyciężyś. y ono pismo wyrażone: Wzrywaj mie czą-
stę cięskości / wybawie cie / a wychwalać mi będzieś. Onym widzeniem wwe-
selony / pokusił się o miasto / y wziął je pod chorągwie Krzyża s. który w ry-
nku postawił tam gdzie potem obraz jego z porfiryku postawiony był. To
Nicephorus.

Po zwołowanym Licyniusie / Constantinus sam ieden wszytko Rzym-
skie państwo opánował / y wschodnie y zachodnie królestwa pod moc y rząd
swoy obiał. Za czym jako pod pobożnym y sprawiedliwym CHRISTVS O-
WYM wrzédnikiem / który od niego państwo ono sobie dáne wyznawał / świat
się wszytek uspokoił / y ludzom się wielkie szczęście otworzyło. A zwłaszcza
Chrześcíanom do tego czasu utrapionym. Rozpisał po wszytkim państwie
łacińskim y Greckim ięzykiem: aby wszyscy dla wiary CHRISTVSOWEY
wygnani / y do wysp dalekich zaprowadzeni / do oyczyzny się swoiey zweseli-
li wracali. Aby do robot y kruscow gornych potepieni wolność mieli / y ci co
na sełżywość do niewieścich zabaw dani sa / aby od nich odchodzili: od zoł-
nierstwey zacności odsądzeni / aby się do niej wracali / iesli chcą / abo spoko-
nie sobie żyli.

Wieżnie wszytki oswobodzić kazał / którzy dla wiary Chrześcíanstwey
cierpieli. Imioná też które meczennikom pobrano / wracającich porwinnym
rozkazał. Ktorzy iesliby się nie náleżli / aby je kościoł do dziedzictwa swego
brał / wedle miejsca gdzie się ony imioná náydowały. To píše Eusebius. y
stał się domyślić każdy może / jako się tym kościoły Chrześcíanstwey wzboga-
ciły. Bo dwudzy meczennicy byli bázro bogáci / a rzadko który potomek ich
został: bo i z wszytkim domem y narodem gubiono. Kazał y to wracać co
po Chrześcíanach do stárbu pospolitego wzięto. Miejsca też ty ná których
iaki meczennik pogrzebiony był / kościołom przypisał: y inych wiele wypro-
sował na podwyższenie wiary s. uczynił.

W ten czas gdzie w którym mieście był starostá abo wrzédnik Chrześci-
ánin / a ludzie Chrześcíanscy liczba Poganý przechodzili: Biskupi bożnice
Pogánstwe rozmiatáli / y bálwochwálstwo wykorzemiáli / y bálwany rozbijáli
y krusyli. Jako uczynił Mikolay s. w Mirze / który ná ten czas z więzienia
wyśledzł / a ná swoje się Biskupstwo wrocivszy / wiare s. rozszerzał.

Gdy takie pocięhy y radości miał kościoł Boży / z drugiey zaś strony
bázro zasinucony zostawał / dla wielkiego rozstárgnienia y niezgody / która
Arius w Alexándriey zaczął. Ale potepiony od swego Biskupa Alexándra /
y z káplánstwá zložony / za przesládowaniem Licyniusá cicho troche się
odział: lecz tego zaś czasu płomień wielkiego piekielnego ognia wypuścił / gdy
mu przybył / y z nim się dziwnie mocno spoił Eusebius Nikomediyski biskup /
który mu tak bázro kácerstwá onego pomógł / iż dwudzy Aryanow nie zwáli
Aryaný / ale Eusebianý. Ten stárym będąc á bázro chytrym / wdął się ná
Biskupstwo wielkie / gdzie Cesarze przemieszkowali / y sam Constantinus: (co
tám był Dioklecyan Cesarstki páłac zbudował) y miał u dworu wielkie zácho-
wání / y z przednimi ludźmi towarzysystwo / y do przyiáźni się cortki Constán-
tyná Constancyey wtrącił / y wielka szkoda rozewánim onym kościołowi
uczynił.

Bo wiele Biskupow ná iego dworskie ono zachowanie pátrzac / za nim
się wwiebli / y smiał iuz iáwnie za Ariusem do wszytkich Biskupow pisać / y
iego náuki bronić. Co widząc Alexándér Alexándryjski / jako mówi Epiphá-
nus / wielka praca podeymował / listy do wszytkich Biskupow rozpisywać / á
onemu kácerstwu zabiegáiac. Nápisał / prawi / listow 70. Ale tylo dwa zo-
stały / w których brzydłósć Aryusowey náuki pokázuie / oznáymuiac iáko go
wyklat /

Niceph: lib: 7.
cap: 47.

3.
Sam ieden Con-
stantyn panem
wszytkiego swia-
ta.

Pokoy po wsem
swiecie Chrześci-
ánom swlábsza.
Mándaty za
Chrześcíaný.
Euleb: in vita Co-
stant: lib: 2. cap: 19.
& 20. & 21.

4.
Kościoły iáko zbo-
gaciły z imion
po meczennikach.

5.
Bożnice Pogán-
skie psowano.
Idem.
S. Mikolay z wis-
sienia.

6.
Wesele kościelne
rozstárgáne Aryu-
sem.

Eusebius gorzky
niżli Aryus.
Athan: orat: 1. con-
tra Arianos.

7.
Haref: 69.
Socrat: lib: 1. ca: 3.
Theod: lib: 1. ca: 4.

Wzgorzenie Po-
gan.

8.

Socrat: lib: 1. ca: 4.
Osius Biskup do
Alexandriey wy-
stany.Eusebius Cesarz-
ski podeyszan.

9.

Rozmnozenie
mnichow w Egyp-
cie.

10.

Oycoboycy iako
karani.

De patric: l. 1.

Cod: Theod.

Na Sodomity

prawo.

In Isa: cap: 2.

1.

Scyty y Gothy
iedno.Tatarom abo Scy-
tom dan dawali

Rzymscy Cesarze.

Euseb: in vita Co-
stantin: lib. 4. ca: 5. 6.

Sauromaty.

Vt supra.

2.

Athan: Apolog: 2.

Socrat: lib: 3. ca: 5.

Colluciani here-
tycy.

wytkal / aby go nikt nie przyjmował. Ale już był Eusebius on wiele ich za-
garnął: iedną wieś daleko Libiey y Egiptu y innych pod Alexan-
drią Biskupow odpisał mu / iż przy nim y podaney kościelney nauce o Synu
Bożym / y o prawdziwym Boſtwie iego / ſtoja / y Aryuſa y iego pomocnika
z nim wyklinają. A wſzczely ſie wielkie ſwary y ſromotne niezgody między
Biskupy y ludem ich / tak iż ſie Pogańie bārzo gorſyli / y po komedyach y ry-
nkach z Chreſcjan ſie wrogali / y od wiary ſie ſwietey odrazali.

Co bacząc Constantinus Cesarz / wielce ſie zaſrąſował o niezgodę one-
Aug Bożych y wzgorſzenie Pogańſtwā. y chcąc temu zābiegāć / zā podaniem
Papieża Silweſtra / wyſłał do Alexandriey Ozyuſa Biskupa Korduby His-
ſpanā / ktorego w wielkiej części miał / aby ſwary ony umorzył / a ſtrony poie-
dował. A napisał liſt ſpolny do Alexandriā Biskupa y Aryuſa / ſrąſunek ſwoy
oznāymiać / y do zgody ich vpomināiac. Kładzie ten liſt Eusebius hiſtory-
Biskup Ceſaryey. Ale iż był Ariuſowi ten Eusebius przychylny / nieprawnie
mu dowierzany / aby onego liſtu Constantyna nie powiadał. Bo w nim
māło nie wieſza wine niezgody na Alexandriā ſłāda.

Acz w Egiptcie y przyległych kroleſtwach dla oney Aryańſkiej burze / nie
było ſie z czego cieſzyć: a iedną przeplątał P. Bog ſmutek on poćiecha / iż ſie
tego czāſu tamże wielkie gromady ludzi ſwiatem gārdujących / y puſtelni-
kow ſwietych y mnichow / rozrodziły. Wodzowie ich byli on Antonius wiel-
ki y on Pachomius od żołnierſtwā nawrocony / y Amnon / y Paſnucyus dla
CHRISTVSA zā czāſow Mārymianā / na oko oſlepiony / y inni ktorzy koſciol
Boży dziwnym ſwoim puſtelniczym nabożeńſtwem ozdobili / y modlitwami
ſwoimi y wyſługami v P. Boga wſpierałi.

Prāwa teſz wydawał Constantinus na wyſtepne. Tego coby oycen abo
ſynowi ſmierci przyczyna był / zāſzytego w ſkore z weżami topić kaſzał / iako
żadnego żywiolu niegodnego.

Nā nieczyſte przeciw naturze / frogie karānie dał / y grzech Sodomſki
Pogańſtwu poſpolity / iako piſe ſ. Jeronym / ze wſytkiego pańſtwā Rzym-
ſkiego wyſwiecił.

Rok P. 319. Silwest: 6. Const: 14.

N Od tym czāſem Constantinus Sauremāty abo Sarmaty y Scy-
ty abo Gothy / iako ie zowie Sozomenus / zwoiował. Pierwſim
Cesarzom Rzymſkim te narody zā Dunāiem y około ieſiorā Wi-
dowego / ktore Palus Meotis zowia / tak były przykre / iż im dan dā-
wać musieli / iako piſe Eusebius. Co ſie nieſluſno zdało Con-
ſtantynowi / aby Rzymiānie v Sauromatorow dānnikami być mieli. Miał y te
nā nie pogoda. Scytowie nā Sauromaty powſtali. A oni ludzi tak wiele do-
boiu nie māiac / niwolniſi ſwe nā wojne wyprāwili: ktorym gdy ſie powio-
dło / a Scyty abo Gety porāzili / nā pāny ſwoie reke podnieſli. y vcietać v
Constantynā kaſki y pomocy ſukāć Sauromatorowie musieli. On im kaſke
czyniac / iedny między żołnierze ſwe policzył / a drugie nā rolach poſādził.
To piſe Eusebius.

Tego roku Constantinus wziął kwoli ſieſtrze ſwey Conſtāciey / zā to-
wārzyſkā nā pańſtwo Licynianā / ſynā iey ktorego z Licyniuſem miała.

Osius poſłany od Papieża Silweſtra z liſty Conſtātiny nā wſpokoie-
nie koſciola do Egiptu / w Alexandriey Synod uczynił / nā ktorym y Ariu-
ſow y Sabeliuſow bład z innymi Biskupy potepił. Tamże y Colluthā kaptan
nā Alexandrijskiego / ktory ſie Biskupem czynił y kaptany poſwiecał / vſkro-
cił / aby nā ſwoim kaptāńſtwie przeſtał. one teſz ktore ſwiecił mocy Biskup
piecy

piey nie miał / zakazał za kapłany mieć / a między świeckie je posadził.
Tamże y Meleciany odszczepienie wykleto.

Prawo tego roku wydał drugi raz Constantinus / aby klerycy albo księża od wszystkich zabaw y wrzędow świeckich wolni byli / aby lepiej p. Bogu służyli: a żeby od świeckich wrzędow sadzeni nie byli / iedno od swego Biskupa. A innym pospolitym dał te wolność / ktorzyby do sadu świeckiego pościagnieni byli / aby sie do Biskupa odwoływali iesliby chcieli / a wyrok Biskupa aby wietśa poważność miał / niżli ktorego sędziego / tak iakoby go sam Cesarz uczynił / a żeby żołnierze po ich woli byli / y Concilij stanowienia aby mocne y nieodmienne zostawały. Wydał też prawo na wieśszki / aby sie po domach nie włoczyli / y tajemnie bawochwałstwa nie posiewali / ogniem im grożąc / y tym ktorzyby ich przyzywali wygnanie nazywać. acz iawnych obzadkow ich sprawować im nie zakazował.

Meleciani.

3.

Wolność Klery-
kow y sady.

Sozom: l. 1. ca: 9.

De Episc: lege 2.

Cod: Theod.

Iurisdikcyja du-
chownych y na

świeckie sady.

Lege de Pont: Cod:

Theod.

Rok P. 320. Silwest: 7. Const: 15.

Awojne przeciw Alemanom wyprawił syna swego Crispa Constantinus / który szczęśliwie wszystkie nieprzyjaciele pogromił / wśy do Gallii do oycy sie wrocil. W ten czas sie go Fausta macedonia iego mierzadnie rozmilowała.

Constantinus prawa starych Cesarzow Pogańskich / na karanie tych co dźięci po 25. lat nie mieli / y na te ktorzy w bezżeństwie mieszkali / poprował. A każdemu bez przysięgi y skody / bezżeński y czysty żywot wieść dopuścił.

One też frogie y nieludzkie prawa Rzymskie na dłużniki / ktorzy sie wypłacać nie mogli / aby biciem na ciele swym wypłacali / poprował pobożny Cesarz.

Ta porywacze pánienek albo wdow do małżeństwa / frogie prawo wzywa / y na pánne albo białagłowe ktoraby zezwalała / a nie wolała / y na niezłoty ktoraby do przyzwolenia pánne namawiała: a im ołow rospuśczone y w gebe lano. a rodzice ktorzyby na grzech corek swych zezwalałi / wygnaniem z ziemi / także y pomocniki porywaczą karano. A ktobykolwiek tego oboicy pći pomagat / aby spalony był.

1.

Crispus hetma-
nem szczęśliwym.

Nazar: Panag:

Const: 3.

2.

Beżżeństwo bez
karania.

Euseb: in vita Co-

stant: lib: 4. cap: 26.

3.

Na dłużniki prá-
wo.

L. de exact: Cod:

Theod.

4.

Porywacze pánie-
nek.

De rapt: l. 1. Cod:

Theod.

Rok Páński 321. Silwestra 8. Constantina 15.

Afryce przed czterni laty niektore Donatisty przednięysze / biał Wielkiego vporu y złości ich y targania kościelney iedności / pokarał był wywołaniem z ziemi Constantinus. Tego roku na prośby ywołanie ich / przywrocil ie do wolności / bázro ie spetnie opisuiac y w liście sie swoim iemi bzydzac / tak iż ona

wolność cięższa im mogła być niżli wygnanie. Lecz oni niewstydlivi y niezłoty / cicha sobie do tego rádey chytra bázro náleżli / aby mogli być zwani Kátholikami. Bo wiedzac to / iż nikt Kátholikiem być nie mógł / iedno kto z Rzymska s. Piotra stolica spoienie przez listy / ktore Formaty zwano / miał: postanowili / aby ieden ich Biskup w Rzymie mieszkal / iakto Papież / od ktoregoby wśyscy w Afryce Formaty mieli. to iest / listy stáwienia swego na Biskupstwo. A posłali tam tajemnie napřednięyszego y narwymownięyszego między soba Wiktorá / y po nim stáli innych piaci / aż do ostatniego Klandiana / który żył za Syriciusa Papieża. Tey chytrósci ich Optatus Miletitanus uczenie sie śmieie y vraga mowiac: Od Piotráby to s. sukcesya biał / nie od Wiktorá. Siedzi w Rzymie wáś Biskup / syn bez oycy / nástepnik bez vpředzaiacego / Biskup bez ludzi: między 40. kościolow ktore

1.

Aug: post Coll: lib:

1. cap: 33.

Chytróść herety-
cka.

Donatiste w Rzy-
mie chcieli mieć
swego Papieża.

Lib: 2.

Epiph: heres: 59.

2.

Katholickiego
imienia nie mogli
sobie przypisać
heretycy.

3.

Wstawy Constan-
tyna święte.Euseb: in vita Cō-
stant: lib: 4. cap: 29.Modlitwa żołnie-
rzon Constanty-
na.

4.

Kościoły z testá-
menton bogate.De Episc: & Cler:
L. 4. Cod: Theod.

5.

L. i. de pag: Cod:
Theod.Constantyn po-
bladził ofiar po-
gánom dopuszczá-
jąc.

sa w Rzymie / mieysca mieć nie może. w iámie sie zamýka przy gorze. (y ob-
onego czasu zwáli sie ciż Donatista Montenses.)

Słusna sie przypatrzeć temu / iáko ci oplátani ludzie imienia y postawo-
Katholickiey z Rzymu szukać chcieli / taką głupia chytróscia. Wiedząc in-
to zá pewne / iż młt zwány prawowiernym Chrześcianinem być nie mogli
bez Rzymskiej Piotra s. stolice / y spoieniu sie przy niej.

Constantinus niektóre święte wstawy po wśytkim páństwie Rzymskim
wczynił. Miedzy innemi / o Niedzieli aby ia wśyscy świecili / żołnierzom
Chrześcianskim do kościoła w dzień s. kazał / a Poganście na pola przed-
miasto wyganiał / mówiac: Nie duszaycie zbórcy y síle swey / znajcie tego
ktory zwycięstwo daie / a żeby nas strzegł y dochowywał / potrzebá podnio-
szyć w niebo rece / y oczy duszne wysoko puszczyć / do króla niebieskiego / modli-
twy mu oddawać. A napisał im modlitwe / aby wśyscy te słowa po Łaci-
nie mówili: Znamy cie samego Boga y Króla / twej pomocy wzywamy.
Tys nam dawał zwycięstwa / przez cie nieprzyiacielámy pokonáli. Od ciebie
sie y terazniejszego szczęścia y przyszłego spodziewamy. Tobie sie wśyscy kła-
niamy / ciebie prosim / abys nam Constantyná Cesarzá nášego z tego nabo-
żnymi dziećmi / długo zdrowego y zwycięzliwego chował. To Eusebius.

Dat też wolność každemu / testamentem dobrá swoie ná kościoł obda-
cąc. Ta wolność bázko kościoły wzbogaciła / aż drudzy po nim Cesarze
kusili sie te wolność ludziom odeymować / bojąc sie aby R. P. nie zubożała.
Która rzecz nie w sobie rozumu nie miała. Bo kto ku P. Bogu hojny / ku
temu daleko hojniejszy jest P. Bog.

Constantinus do tego czasu / prawa święte po wterze Chrześcianskiej
wydawał / y roku czternastego panowania swego / frogie karanie ná wieszczkow-
aby sie ich nie radzono puszczając: tego roku szesnastego w grzech wpał / y
nieprzystojne Chrześcianskiemu pánu / choć sie ieszcze do Chrztu s. gotował
prawo wydal z Sirinu do Maryminá starosty: skázuiac / aby sie wieszczkow-
radzono. Przyczyna odmiany tej była: iż sie Rzymscy Poganie burzyli / o on-
naznámieniesy w nich kaplánski wrząd Augurow y Aruspikow / iż wżgárdzo-
ny zostawał / o wśytko sie swoie nabożeństwo aby nie zginęło bojąc. A chciał
ie takim prawem y wyrokiem swoim Cesarz obłagać. Z czego iáki grzech ie-
go / y iákie odmiany szczęścia iego nastąpiły / y iáko sie to P. Bogu ná pier-
wsym pánie Chrześcianskim nie podobáło: niżej sie pokáże. Zdradliwy to
obyczaj do nabývania ábo zadržywania królestw świeckich: gdy prawdy
odstepują / a iákiego sie grzechu przeciw zakonowi Boskiemu dopuszczają.

Rok Páński 322. Silwestra 9. Constantina 17.

1.

DO Menándra starosty Afryki napisał Constantinus / aby vbogie z
pospolitych gumien żywił. y mowi: Brzydko to obyczajom ná-
szym / aby chmy komu głodem umierać dopuszczili / ábo złości tej nie-
słusney dopuszcząć mieli / aby kto syny swoje przedawał ábo zastawował.

Rok P. 323. Silwestra 10. Const: 18.

1.

W Rzymie prze-
kładować zát po-
częto Chrześcia-
ny.

Zanym prawe / ktore był wydal Constantinus po Poganiech / aby
im wolno było ofiary bogom sprawować / y wrząd on wieszczkow-
ábo Augurow odprawować: poczełi ludzie Poganscy rozumieć o
Constantynie iż sie wrocił do Poganckiey wiary y bogow. Z czego
w Rzymie wzięli Poganie taką śmiałość / iż Chrześciany znówu do ofiar swo-
ich przymuszáli. tak bázko / iż Silvester Papież / ná ktorego iáko ná wyższej
go Chrze-

go Chrześcian Biskupa / iadomicy sie oburzili / wstepowac z Rzymu / y w gorze sie Sorakcie kryc / az do przyiacania Constantyna do Rzymu / nusi-
stat. A pokazue sie iasnie / iz to krotkie przesladowanie Chrześcianie mieli.
Bo Constantinus napisal za nimi do Elpidiusa / prawo takie dajac: aby
nikt do ofiar Chrześcian przymuszac nie smial / karania na takie krowe y
pieniezne zakladajac. Byl to wielki grzech pobożnego Constantyna / iz ia-
wnych wrozek y ofiar byl dopuscil. o co go P. Bog / iako wstysym / meiat
byl odstapil / iz za tym w wieksze grzechy wpadl.

Rok P. 324. Silwestra II. Const: 19.

Licynius on stary / iako pise Eusebius / przestlego roku zabity iest:
ktoremu acz Constantyn byl przysiagl dla siostry swey zony / ie-
go zdrowia mu nie brac: ale gdy po nim zdrade poznal / iz sie z
postronnymi nieprzyiaciolmi panstwa Rzymskiego zmarwal /
zgubic go kazal. Co tez y synowi iego / ktorego byl na Cesarstwo kwoli sie-
strze za towarzysza wzial / dla teyze przyczyny iz sie z oycem porozumiewal /
uczynil.

A iz y od dobrych a pobożnych / niestatek wrodzony y do grzechu sklon-
nosć nie odchodzi / taic sie nie moze wielki wpadek Constantyna / iz y syna
Cryspa onego dziwnie dobrego y do spraw dzielnego / y kochanie wstyskich
poddanych / Chrześciansta wiara y czystosci chwala ozdobionego / truczna
wmozyl / y zone swoje Faustę w lasni goracy wdušic kazal. w czym go s.
meczennik Artemius starosta Augustalis w Egypcie przed Julianem apo-
kata obmawia. Bo gdy sie Cryspa rozmilowala ta Fausta macocha iego /
a on na iey zle potusy przyzwolic niechcial: z gniewu do oycá go ostarzy-
la / iz ia do grzechu przymuszac sie wazyl / abo iz wolala swe wlasne syny
na Cesarstwie widziec. O co rozgniewany ociec / nierozmyslnie zley niewie-
ście wwierzywszy / syna stracic dal. A gdy sie o falszym odniesieniu y swia-
dectwie na Cryspa dowiedzial: z zalosci wielkiej y gniewu / one tez pota-
ral. Za on pierwszy grzech / iz wiešczkom iawnie wrozyc y ofiary czynic do-
puscil: odstapil go P. Bog do czasu / iz wten dostak gleboki wpadl. ale go
zas iako dobry y miłosierny podzwignal / y przyczynę mu do przedsego wzie-
cia Chrztu swietego / otworzyc raczyl.

Strostanty barzo y sumnieniem strapiiony / szukal lekarstwa na ochlode
serca swoego / iakoby one z siebie grzechy / y zarliwe zle sumnienie zlozyc mogl.
Wdal sie do kaplanow Poganskich / ktore flamines zwano / y potym do
napzednięsego onego wieku Philosophá Sopatra: prosiac aby go roz-
grzechyli. Ale mu powiedzieli / iz na tak okrutne grzechy zadnego v nich le-
karstwa nie maš. To Poganim napisal Zosimus. A mowi daley / iz przypadl
Constantinus na iednego z Egiptu Hispana / ktory mu powiedzial / aby
v samych Chrześcian takiego lekarstwa szukal. Poty Zosimus. Co y Sozo-
menus przyznawa / iz o tym y drudzy Poganie pisali / nie tylo Zosimus. A iz
Hispana z Egiptu abo Egypcyana wspomina: tedy to byl Ofius Biskup
Korduby / od Silwestra / iako sie wyžsey rzeklo / do Egiptu poslany. w kto-
rego niebytnosci Constantinus w one grzechy wpadl. Ktory iz v niego byl w
wielkiej łasce / łacno mu sie do chrztu Chrześcianstkiego / ktory sam grzechy
wstyskiego swiatá gládzi / namowic dal / aby od onego katowania sumnie-
nia wolnym zostal.

Byli iuz Constantinus wola y sercem iako Catechumenus Chrześcia-
ninem: ale iako sie powiedzialo / do Poganstwa znou sie zas byl troche na-
chylil / y za tym w one grzechy wpadl. A iz go P. Bog zas przez tego Bisku-
pa z Kora

Silvester vciekl
z Rzymu.

De Episc: 1. 5.
Cod: Theod.

1.
In Chronico.
Licinius mladšy
zabity.

2.
Constantinus sy-
na Cryspa y zony
Faustę zagubil.

Surius ex Metaphr:
20. Octobris
Tomo 5.

Grzech grzechem
sie karze.

Eutrop: lib: 10.

3.
Poganskimi ka-
plany leczyc su-
mnienie chcial.

Zosimus lib: 2.

Sozom: lib: 1.
cap: 5.

Chrest Chrse-
stianki na grze-
chy.

4.
Nachylil sie byl
do Poganstwa
Constantinus.

5.
Constantinus trę-
dowatym został.

Dzieciom przepu-
ścił.

Plinius lib: 26.
cap: 1.

6.
Piotr y Paweł do
Constantyną we
śnie.

7.

Chrest y zlecze-
nie od trady Con-
stantyną.

8.

Obrząz Piotra i
y Pawła w Rzy-
mie.
Grekowie.
Glikas o tradzie
y o chrście.
Constant: histor:
lib: 4.

pá z Borduby Osiusa / do łaski swej przywrócił. A tym czasem Silwestra Papięz w gorze sie Sorákie krył / gdy Senat Rzymiski mniemał / aby Constantyn iuz wiary CHRISTVSOWET odstąpił: y dla tego na kościół Bóg przesładowanie byli podnieśli.

W tym też czasie starał P. Bóg Constantyną za one iego grzechy / spetnym bázro tradem po wszytkim ciełe. Na ktorego zleczenie z rady lekarzów gotowano mu łaźnia ábo kąpiel ze kwié świeżey y goracey dzieci máłych. Które gdy przywiedziono / á mátki za nimi idac / gorzkie łzy wylewały / y wołały: Constantyn sie nad nimi zmiłował / y oddać im one dziecié kazał / chcąc ráczey w onym tradzie zostać / á niżli niewinna krew rozlewać. Nápiisał Plinius / iż tá niemoc ábo spetność / która y ná krole często przypadała / kwią sie ludzka leczyła.

Zá tym w nocy we śnie / wskazáli sie Constantynowi Piotr y Paweł s. Apostołowie mówiac: iżes grzechow przestał / á kwią sie niewinnych zbzydził / saszny od CHRISTVSA IESVSA pána postáni / ábyszny o przywróceniu zdrowia twego ráde tobie dáli. Silwestra / który w gorze Sorákie przed toba sie z swoimi klerykami krył / przywiedź do siebie. tenci wkaże wodę / w ktorej gdy sie trzeci raz zanurzysz / trad z ciebie spadnie. Zá to zbawicielowi twemu te nagrody uczynisz / aby po wszytkim páństwie Rzymiskim / z rozkazania twego kościoły Chrześciańskie náprawione były. A ty ták sie w tey mierze oczysz / ábys opuścił wszytkie zabobony báłwochwałskie / iednemu Bogu służył / który prawdziwy Bóg iest / wola iego czyniac. Uczynił ták Constantinus / zezwawszy slug / szukać kazał s. Silwestra. y gdy go náleżiono / mniéniac iż go ná śmierć szukano / rzekł do swoich kleryków: Oto teraz czas przyiemny / oto dzień zbawienia. Przywiedziony do Constantyną / z wielką radością przyiety był. y pytał coby to byli zá bogowie Piotr y Paweł / ktorzy mu sie przez sen wskazáli: Rzekł Silwestra / iż bogowie nie są / ále służył sá CHRISTVSOWI / y Apostołowie postáni do narodów / aby wierząc zbawienie mieli.]

Wiedział iuz o iednym Bogu Constantyn / ále iż mu sie w chwale wielkiej wskazáli / wedle zwyczaju / iáko y ludzie pisano bogami zowie / ták ie názwał. Prosił potym Silwestra / iesliby miał iáki ich obraz. A on dyákóná po obrząz ich posłał. y skoro malowane wyżrzal / zawaolat / iż ci są ktorem widział / y oney sie wody ábo kąpeli do ktorej mu wskazowali / ypominał. Silwestra siedm dni mu ná pokucie náuke y przyprawe náznażył. Przez ktore sáty Cesarzkie z siebie złożył / pokute czynił. A w sobotę / gdy wodę poświęcił Silwestra / y w niey ochrzcił Constantyną / światłość ie ogárnęła. y wnet od trady zleczoney był / y widział CHRISTVSA á on do niego reke sága.

Tá historia y powieść o Constantynie / nápisána iest w dzieciách S. Silwestra / ktore Hadrian Papięz ná Concilium wtorym Niceńskim wyposa wiáda. y tam nápisáne są / ná dowód iáko stare używanie iest obrazów w ko-
ściele. Tá tablica ná ktorej wskazał Silwestra obrazy Piotra s. y Pawła / do tego czasu iest w Rzymie w kościele S. Piotra. Tez historia o chrście Constantyną od Silwestra / y o tym tradzie iego Grekowie máia. Bo ia Glikas wypisał. y w dzieciách Liberyusa Papięza položona iest. Chrzciłnice też ábo sadzawke one w ktorej sie Constantyn ochrzcił / do tego czasu w Rzymie / ná Láteranie wkażuia.

To co nápiisał Eusebius Pámphilus w żywocie Constantyną / iáko by przed sáma śmiercią w Nikomediey ochrzczony był / miejsca mieć nie má. Gdyż on iáko Aryanin kwoli Aryanowi Cesarzowi / to zmyślił / y w ten czas w Nikomediey Eusebius on drugi głową wszytkich Aryanów Biskupem był. Ktory iesli Constantyną ochrzcił: pewnieby Constantinus Aryaninem został. co

stał. co jest wszystkim światu przeciwno. A też na Concilium Niceńskim jako Dalmacyanus napisał / Constantinus wyznawa się być ochrzczonym Chrześcianinem. Co daleko przed jego śmiercią było.

Po wzięciu Chrztu s. Constantinus osmego dnia iachał do kościoła s. Piotra Apostoła / y tam złożywszy koronę y płaszcz / a sam motykę wzięwszy / na fundament kościelny ziemie kopał. y nabrawszy iey 12. kośców sam ią swemi ramiemy wynosił / na pamiątkę dwanaście Apostołów. y wsiadłszy na wóz z Biskupem / z weselem się wielkim do pałacu wrocil. Uczył też to był przodek iego Wespasianus Cesarz gdy Capitolium naprawował / sam siebie na syi swej wynosił / jako napisał o nim Suetonius.

Ozdobił grob s. Piotra srebrem y drogami kamieniami / y wiele naczynia kościelnego ze srebra darował kościołowi s. Piotra. Które po lat osmdzieśc iat y sześć Alarikus król Gothow / Rzym wzięwszy / a one y iedney panny zas eadone znalazł / do kościoła s. Piotra wnieść kazał / jako się niżej powie. Za straszony był wielkością y pięknoscia y wagą naczynia onego / y z Boskiego przadzenia / ruszyć go nie chciał / ale ię z wielką czcią do kościoła s. Piotra niesć kazał. Zbudował Constantinus y kościół s. Pawła y Laterański / kto re bårzo drogami / y w wielkiej liczbie naczyniami opatrzył / y fundacyami nadał. y w samych kościołach Rzymskich / w złoćie y srebrze / wszystkie Salomonowe na kościół Jerozolimski dostarki / y bogactwa przeszedł. O samym kościele w Jeruzalem / który tenże Constantyn zbudował / wspomina Eusebius / iż iedne osobne księgi o tym napisał / iakiemi ozdobami y jako bogactwami dary ono miejsce nadał.

A iednak bożnie Pogańskich bårzo bogatych / które słusnie z zlotą y sreb rą złupione być miały / nie ruszył. Jako Ambrosius s. pise przeciw Symmachowi : gdy Pogańskie przez lat 300. Chrześcianie z majątności łupili : słusnie im to pod Cesarzmi Chrześcianskimi / y sami Cesarze oddawać takimże łupieństwem albo raczy sprawiedliwoscia mogli. Lecz taką była panow onych / wiara oświeconych / laskawosc / iż się y w tym Pogańom nie przykryli. y o rosem do wiary ich swietey Constantinus nie przymuszał / jako oni Chrześc iany takimi męczeństwami y śmierciami okrutnymi do swoich båtmanow przy muszali / ale na wola każdemu dał.

Tego roku / pise Nicephorus / w Rzymie więcej niżli 12. tysięcy Pogan do wiary swietey przystapilo / którzy Chrzest s. wzięli / okrom niewiast y dzieci. A Constantyn wyrokiem swoim postanowil / iż żaden boiażnia do Chrztu s. przyćśniony być nie ma / iedno z checi swej y dobrego rozmysłu / policzony między swiete Chrześcianie być ma. z czego lud wszystek wielką brał radość. Tamże pise / iż Constantyn Senat wszystek Rzymski zezwał do pałacu Wlpiey / y tam im wkazał kościół / który CHRISTVSOWI budował : aby każdy wie dzał / iż iest Chrześcianinem / a żadnego mniemania o iego nieśczerosci / aby się iuż takim Pogańskim nabożeństwem bawil / nić nie miał / a żeby przykla dem swoim do CHRISTVSA każdego poćiagal.

A nietylko Senatory / ale y lud wielki na onę sezwaniu y skupieniu miał / y do wszystkich rzecz mądrych y nabożnych bårzo uczynil / prośac aby Bogą pra wego znali / a bogom fałszywym / którzy pomoc nikomu nie mogą / nie służ yli. Dosyć się sie / prawi / nabladzili / tym się poruczaiac których sami strzedz musim / kamieniom się y słupom y między kłaniaiac. A nakoniec rzekł : Niech wszystek świat wie iżem syie moie Bogu CHRISTVSOWI sklonil / y w pałacu moim zbudowałem mu kościół / niech każdemu iawnó bedzie / iż w sercu na bym y ślad starych bledow nie zostal. A gdy na tym słowie stanał / a mowić przestął : lud wszystek zawolał / y przez dwie godziny te słowa powtarzał : Niech zginię kto się CHRISTVSA przy. Jeden Bog Chrześcianski. Kto

Dalmacianus lib: 2.
Astor: Concilij Ni-
ceni.

9.
In actis S. Silue-
stri.

Sueton: in Vespas:
cap: 8.

Nadanie kościo-
łom od Constan-
tyna.

10.
Pogańskiego w
kościółach bo-
gactwa nie ruszył
Constantinus.
Ambr: epist: 31.

11.
Niceph: lib: 7.
cap: 34.
Ex actis S. Silue-
stri Græc.

Pokazał się Chrze-
ścianinem Con-
stantyn przed Se-
natem.

12.
Namowa do lu-
dzi Constantyna.

Ludu Rzymskiego
wołania święte.

w CHRISTVSA nie wierzy / nieprzyjaciół jest Cesarzom. To Bog który Cesarza obronił. kto służy CHRISTVSOVI, zawżdy zwycięży. Niech kapłani bogów z miasta wychodzą / każcie im dziś z miasta wygnąć. Te słowa często powtarzali. A gdy wcieli / rzekł Constantinus: Wiedźcie iż z przymuszenia żaden Chrześcianin być nie może / ale do tego przeswiętego zakonu / dobrowolny y przyprawny przystąpić ma. Niech się tego nikt nie boi / aby od łaski naszej odpadać mieli / którzy Chrześcianie nie będą. Jednak przysiężni mogą odnosić / którzy dobrowolnie zakon Chrześcianski przyma. y gdy tak mówię swoje skńczył: wszyscy to chwalili y Chrześcianie y Poganie / żyjąc ac mu bługiego żywota. A gdy się do pałacu swego wracał / wszytek Rzym w świecach y lampy y pochodnic koronowany był.

13.

Heretycy przymu-
szać się do wiary
moga, Paganie
nie moga.

Z tego miejsca heretycy bronić się chcą / aby się im o wiare nikt karaniem żadnym nie przykręcił. Ale inśa sprawa z niewiernymi / którzy nigdy Chrztu s. y wiary nie przyjęli. Bo takich żadna niewola przyćścić do wiary nie ma. A inśa z heretyki / którzy raz wiare świętą przyjęli y Chrztu s. na siebie podniosli / wiary świętej odstepują / y lud wierny burzą y zgode kościoła s. psują / y dusze w błędach swoich zabijają. Takim nie dopuścić zły wo-
ley ich / świętą y powinna jest Bogu posługą.

14.

Kościół po wszy-
tkim świecie bu-
dował.

Grzechy Pogań-
skich zakasał.

A chociaż nikogoż do wiary świętej przymuszać nie kazał: jednak baryż Chrześcianie czcili y wrzedy im wielkie dawał. a jeśli który Paganin na wrzędzie był: zakazał mu aby iawnie ofiar bogom nie czynił. Rozkazał też aby kościoły Chrześcianskie wszędzie budowano y budowane rozprzeszczemiano / a nakład z tego skarbu brano. y tym wiele się Pogaństwa do CHRISTVSA nawracało. Zakazał też wrożyć y grzechy bzydliwych y pospolitych przy-
fiarach Pogańskich / których się wiele przyniesowało / od czartów na nie po-
budziacych.

15.

Kościół w Rzymie wiele / y po wszytkim państwie Rzymskim iefsz-
wiecey pobudował / y naczyniami złotymi y srebrnymi bårzo bogacie y imio-
ny na żywność kapłanom nadał.

16.

Concilium w
Rzymie.
Tomo 1. Conc.

Zmowa o przy-
stym Concilium
Niceńskim.

Silvester zebrał Concilium w Rzymie / dwieście ośmdziesiąt y czterech biskupów z zachodnych tyło królestw / przy Constantinie y Helenie y Kalpurniusie staroście Rzymskim Chrześcianinie. Na którym dzieki P. Bogu od dawali / za podwyższenie wiary s. przez takiego Cesarza. Potepili na nim Hippolitą dyakona y Kalistą heretyki / y wiele potrzebnych wstaw do dobre-
go kościelnego postawili. O Aryańskim kacerstwie nie tam nie wspomnie-
li. Bo go w tej stronie nie było. A na przyszły rok na Synod wielki / o ko-
niego zmarwiali się / Silvester z Constantynem.

17.

Pierwsza stolica
nie ma być sa-
dona.

Kościelne dochody / których co dzień przybывало / na cztery części oni
Oycowie rozdzielili. Jedną Biskupowi / drugą klerykom albo księżom / trzecią
na budowanie kościołów / czwartą na ubogie obrocili. Pannom pewnie la-
ta do ślubow czystości znaczone. Subdyakonom żenić się zakazano. O
dzwiernym kościelnym y czytelnikom dotykać się naczyń świętych nie do-
puszczono. A na końcu to prawo stało: Żaden pierwszy stolice sędzić nie
ma. Bo wszytki stolice od pierwszej sprawiedliwości szukają. Ani Augu-
stus ani wszyscy księża / ani królowie / ani lud / sędziedzi sędzić nie mają. Tego
prawa Nikołaj pierwszy Papież używa / przeciw Michałowi Cesarzowi Ca-
rogradzkiemu / który rząd kościelny psował. Zgadza się / prawy z tym co mo-
wi s. Silvester / chrzcić Constantyną wielkiego: ani Augustus / ani księ-
ża / ani lud sędziedzi sędzić nie ma. Podpisał się na tym Synodzie Constant-
tyń Cesarz y Helena Augusta.

18.

Potym Constantinus prawie doskonałym się Chrześcianinem pokaza-
wał. Co oni przeszli Cesarze Rzymscy Chrześcianom czynili / gubić ie w
wszyscy

dzie y zabijać / to nagradzał Chrześciany wśedzie czcąc / wynosząc y nę-
dając. A z goracości wielkiej ku CHRISTVSOWI, a z bzyrdkości ku bawo-
chwalcstwu / zeprowadził w Rzymie zamek wśetkiego bawochwalcstwa / Capito-
lium. O co / pise Zosimus Poganin / wpadł w wielką nienawieść v Senatu
y ludu Pogańskiego / tak iż go wśyscy Poganie przeklinali. Czego / prawi / nie
mogąc wytrwać / szukał miastá ktoreby Rzymowi rowne było / aby w nim
pálac swoy postawić mógł. Przypátrzyć sie łaskawości Chrześcianskiej w
tym Pánie godzi. Inni Cesarze gdy co ná nie semrac Senat ábo lud poczał:
wśytek Senat wysćinali y dobra ich pobierali / y lud zabijać żołnierstwem ka-
zali: á ten złości ich wśtąpić / y cierpliwościá łaskawa ie znosić / zakonem
CHRISTVSOWYM wćwiczony / wmyślił. Jáko sie do Bizancium przeno-
sił / o tym sie inż powieść zacząnie.

Roku tego Constantinus z Rzymu do wśchodnych krolestw wyiáchal /
sta myśla aby w Ilium gdzie Troia była w polu bliskim / ná ktorym oboz A-
chilli mieli / miastó zalozył. Lecz gdy tam przyiáchal / á brany wśokie zaktła-
dąc poczał / cudem Bożym vpomniony / ná druga strone morzá przenosić sie
musiał. Bo pise Sozomennus / iż mu P. Bog przez sen inego miejsca szukać
kazal / y myśl mu o Bizancium podal. A Zonarás powiada / iż naczynia bu-
downicze z Ilium / niewiedza kto ná inśy bżeg do Bizancium przenosił /
gdzie y orzel śnur murárski pod samo miastó Bizancium przeniozł.

Pise Euphorus / gdy Constantinus okresał miejsce ná rozprześtrze-
nienie murów Bizantskich / á dáleko sie / wlocznia w reku máiac / vnosil:
rzekł mu ieden dworski: á dálekoż iesze Pánie? A on odpowiedział: Poki-
ren nie stánie co przedemná idzie. Skad znać / iż miał kogos z niebá / ktory
go prowadził. Jáko to miastó Constantyn budował y ozdabiał / niżej sie
wspomni.

W Antyochiey były rozruchy wielkie po śmierci Philogoniusa Biskupa
tegoż miastá. gdy iedná część ludu Arianom życzliwego ná iego miejsce /
Eusebiusa Cesarzskiego Biskupa stáwić chciała / á druga Kátholicka do
Eustásiusa Bereńskiego Biskupa skłonna była. ktory wielkim był przeci-
wnikiem Ariusowym / y tenże iednak ná tey stolicy zostal.

Były y w Egipte iákieś zamieśki / między Egiptczyány y Thebany od-
ścepieney Melecyany / w ktorych y Cesarstie Constantyna obrázy zelżyli /
tworzy in śpeczac y plustáiac y kámiennymi rániac. O czym gdy sie Constán-
tinus dowiedział / á od inych o pomście nád takimi pobudzony był: dotyká-
iac sie twarzy swey rzekł: Já ná czele rány żadney nie mam / y twarz moia cá-
ła iest. Te ieg słowa y taka łaskawość / wnie wystawia ś. Chrysořtom y mo-
wi: Wiele ten Pan triumphow y zwyciestwá po sobie zostáwił / y inych po-
chwalał wielkiej godnych postępkow: á iednak niť o nich nie pomni. A to
stworz iego takie / káždy ná wieczná iego cichości sławę wspomina / y o nim
śpiewa: y potomstwo náśe wychwalać ie bedzie. A iesli zá to v ludzi ma po-
chwale: o iáka korone v Bogá odnioř. Jest sie czemu dziwować / iáko ten
pan przed chrztem był iáko dziť y gniwliwy / ktory y domowym swoim y
króu swoey nie przepuścił: á po chrzcie taka łáśke z niebá y odmiane odnioř.

Był też w kósciolách wśchodnych nie pokoy nie mály / okolo dnia świe-
cenia Wielkieynocy. ácz stára / ále nie oddalona trudność. Bo w Cylicyey /
Syryey y Mesopotámiey / z Żydy świećili / ná ono dawne Wiktorá Papieżá
postánowie nie miedbáiac.

Eusebius in vita
Const: lib. 3. cap: 3.
W Capitolium
balwany popso-
wał Constantyn.
Zosimus lib: 2.
Rzym chce opu-
ścić Constantyn.

Łaskawość Con-
stantyna.

19.
Bizancium budo-
wać myśli Con-
stantinus.
Zosimus lib: 2.
cap: 2.
Zonar: Annal:
Tomo 3.

20.
Nice: lib: 8. cap: 4.

21.
Theod: lib: 1. ca: 7.

22.
O swoje obrázy
pospecone nie
gniewał się Con-
stantinus.
Euseb: in vita Cōst:
lib: 3. cap: 4.
Chrysořt: hom: 10.
ad pop.

Świecenie Wiel-
kieynocy.
Sozom: lib: 1.
cap: 15.

1.
Nicenskie Conci-
lium tego roku.

Niski rok 325. bázno znaczny iest zebraniem Concilium wielkie-
go do Nicey miasta w Bitynii / dla uspokojenia Kościoła
wschodnich / które iad Arianiski rozrywał / y dla Mleceyanow
odszczepieńców / którzy sie potym z Arianymi złączyli / y dla duma
Wielkieynocy święcenia / którym sie niezgodą Kościelną szerzyła.
Dla które Concilium Constantinus z Silwestrem Papieżem (bez którego
wedle praw Kościelnych / Concilium zgromadzone być nie mogło) w Nicy-
mie sie znowiwszy / iako sie wyższej wspomniato / wielką y państwa pilność
czynił / do wszystkich Biskupow pisać / y odwozy y strawa im dawać. y ziąchali
sie Biskupi ze wszystkich części świata z Azey / Afryki / y Europy.

2.
Cześć y panow-
iaka mieli Bisku-
pi.
Suidas in Leoncio.
Eusebia żona Ce-
sarza Constantiu-
sa.Venantius Fortun-
in vita S. Martini.3.
Epiph: harez: 69.Posłowie Papie-
scy na Concilium
pierwsze mieysca
mają.Phocius de 7.
Synod.Potamon iedno-
oki.

Pasnucius.

Rufin lib: 1. cap: 4.
Socr: lib: 1. cap: 5.

Harez: 62.

Jakub z Nisybu,
Mikolay Myren,
Spiridian, lu-
dzie cudowni na
Concilium.

Rufin: lib: 1. cap: 5.

4.
Biskupi Arianscy
na Concilium.

Żiała ie część przyjmował Cesarz / z tego sie domyslić możemy co Swie-
dás o Leoncysie Biskupie Tripolis Lycia napisał. Do którego gdy Euse-
bia Augusta hárda pani posłala (była to żona Constantynusa Cesarza) aby
do niego przyszedł: on iey tak wskazał: chcesz aby do ciebie sedł / zachowaj
powinna część Biskupom. Ja widzę / a ty z swego wysokiego mąieystatu zep-
dziesz y przeciw mnie wynidziesz. y schylił głowę na moie błogosławieństwo.
a potym ia siede / a ty wstydlwie postois / pókić nie dam znać / abys siadła.
Jesli tak uczynis / przyde do ciebie. A iesli inaczey / tak mi nie mozesz dąć wie-
le / abych ia cześć Biskupiey wstąpić / a Biskupiem kapłanstwem krzywdę uczyni-
miał.] Valentinianá Cesarza / gdy nie powstał przeciw Biskupowi swie-
temu Marcinowi / ogień z stołka na którym siedział wystrąsł / iż musiał
y głowę pod rece tego schylić / y kolana do nog iego poniżyć.

Liczba Biskupow na tym Concilium była trzy sta y osmnaście. Miedzy
nimi był pierwszy Osius Biskup Korduby / który z Wiktorem y z Wincen-
cencusem kapłany od Silwestra na on Synod posłany był / y na pierwszym
mieyscu / iako najwyższego Biskupa posel / siedział z towarzysznymi swymi / y na
pierwey sie podpisał. Po nim Alexander Alexandrijski / y Eustatius Antyo-
kijski y Makariusz Jerozolimski / y inni. Byli ci Biskupi którzy za Maximianá
dla CHRISTVSA ochromieni y o iednym oku zostawali. a mianowicie Po-
tamon Herakleski z Egiptu / y Pasnucius z Thebaidy Biskupi. O Pasnu-
ciusie pise Rufinus iż cudá czynił. którego tak cześć Constantinus / iż o-
no iego dla CHRISTVSA wtrącone / całował. Był tego czasu inszy Pasnu-
cius Mnich (aby sie kto na imieniu nie omylił) który Arianom sprzyiał /
którym wspomina Epiphanius. Był też y on święty Jakub Biskup Tia-
sibes cudotwórcą wielki / y święty Mikolay Myry Biskup on / także
cudowny człowiek. Był y Spiridion Biskup Trymituński z Cypri / także
iako y Pasnucius o iednym oku y chromy / za Maximianá wyznawcą / który
też cudá czynił. o którym Rufinus napisał / iż y Biskupem będąc owce pász-
do których gdy dwa na kradzież przysli / związani niewiedzeniem powrozami
byli / y ruszyć sie z mieysca nie mogli / aż ie on Biskup nálaś / y słowem Bo-
żym rozwiązał mówiac: abyscie darmo nie chodzili / bórana weźmiecie. A
piey było on prosić / a niżli kradziezo go dostawać. Tenże na wmarla corte-
swoie do grobu iey przyszedł / Jrená iey było imię / zawolał / pytaiąc gdzie
schowała cudzy pokład / którego sie sasiad vpominał. A ona mu powiedzia-
ła: tam a tam go naydziesz. y inych wiele takich cudownych świętych Bisku-
pów na ono sie mieysce przeciw Ariusowi zebráło. Były on Cecilianus z Af-
ryki / który tak długo z Donatystami walczył.

Miedzy temi świętymi kapłany / iako miedzy Anyoły w Jopá / był też
czárt / abo słudzy iego / to iest Biskupi iuz do Arianusa przywiazani / y iego
náuka zaráżeni. A tych było miedzy nimi wiecey / którzy sie byli pierwey za
poganiskich Cesarzow przesławowania / CHRISTVSA zaprzeli. Napierw był
był y náiałowitszy Eusebius Nikomedijski Biskup. Po nim Eusebius Ce-
saryjski

Świątyni ten co historia pisał / y Theognis Niceński / y Mares Chalcedoński / Biskupi y inni ktorzy táli sie z swoia niewiernością. y chcąc Constantynowi niektóre święte y przednie Biskupy ohydzić: prosili go aby ie o niektóre trzymody z Biskupami sadił. y wiele supplikacy napisałi / w ktorych sie ieden na drugiego żałował y grzechy a występkę iego pisał / podając ie do czytania Cesarzowi / a o sprawiedliwość prosił. Tego Katoolicy nigdy nie czytali. Bo widzieli / iż to wielka nieprawość: ale sami heretycy Biskupi oni talemni Arian / iako y Donatyste / tego sie żłosliwie wazyli / iż do świeckiego sadu duchowne wyzywali. Czego y świeckim wiernym / pod Pogany / Apostoł żałował.

Lecz ie dobrze odprawił Constantinus. Zewawszy ich powiedział: mnie sie nie godzi káplanow sadić. Bog was káplanami postawił / a dał wam moc abyście y nas sadzili. Wy nas sadzicie / a sami od ludzi sadzeni być nie możecie. Wście nam za bogi dani sa: nie przystoi aby człowiek Bogi sadił. To z Rufina. A Theodoretus to przydaie / iż ieszcze rzekł: Nie maia ludzie o występkach kápláńskich wiedzieć / aby sie nie gorsyli. Bych ia y swemi oczami na cudzołóstwo Biskupa ktorego patrzył: płaszczybych go swoimi postręgi aby drugich iego grzech nie zgorzył. A to mowiac / ony supplikacye ich popalił / oświadcżając sie / iż iednego słowa na nich nie czytał / a o to / na co sie żalach / aby nie mleszkając tonali / y pominal.

Wiele też y przednieyszych Filozofow y wymowcow Pogáńskich na ono wszytkiego swiata wczonych zebranie / ziało sie / chcąc gadki mieć y wiarę z Biskupami na przygane wiary s. Piše Socrates: gdy disputowali sami między soba / na Chrześciany sie ostrzacz / ieden prosił Laik zawolat na niego: Was CHRISTVS y Apostołowie / nie nauczali Dialektiki y krasomowstwa; ale serce wprzymey y proste / wiara y dobru czynkami vmocniac kazali. Co gdy rzekł / wszyscy ono z wprzymości pochodzace słowo / pochwalili / y stworzyć sie przestali. A Sozomenus powiada y Rufinus: iż ieden stary y prosił podiał sie disputować z iednym Filozophem / y rzekł: Sluchay w imię Pana naszego Jezusa Chrystusa / Filozophie: Jeden Bog nieba y ziemi / wszytko co widzimy y czego nie widzimy / przez słowo swoje tchnieniem Duchá stworzył. To słowo my zowiem Synem Bozym / który vżalivszy sie nad bledy naszymi / z dziewice sie vrodził / z ludźmi żył y dla nich śmierć podiał / y przydźie sadić każdego sprawy. To my wierzym / a dwornie sie iako to być mogło / nie dowiaduiem. A iesli tak też ty wierzyś / powiedz mi: A on zawołał: Wierze / y innym wszytkim aby tak wierzyli radze. y dziekuiac stárcowi / pod przysięga powiadał / iżem moc dziwna Boża w sobie uczul / ktora mnie do tey wiary przywiodła. y obrociwszy sie do swoich wczniow rzekł: Po kiżemna słowami spor był: słowam za słowá płacił: ale gdy moc iakás z vsi tego stárcá wysła / sprzeciwić sie iey nie mogłem / iako człowiek Bogu sie sprzeciwić nie może. Powiadaia niektórzy / iż ten stárzec był Spiridion Biskup Tumienski z Cypri.

Tenże Sozomenus piše: iż na tenże czas Filozofowie przed Constantynem na disputacya wyzwalali Alexandrá Alexandrijskiego Biskupa / który żywota będąc świętego / nie miał nauki Filozophskiej. Lecz gdy sie zefli / prosił aby iednego wybrali z ktorymby disputował. A gdy on ieden wystąpił / rzekł Alexander: W imię IESVSA CHRISTVSA / roztáznie tobie abys młczal. y zaraz zamilkł y mowić nie mógł on Filozoph / y wszyscy towarzysze iego zasmianami posli.

Zebrałszy sie na iedno miejsce Biskupi / przed tym niż Constantinus do nich przyšedł / przeciw Ariuszowi disputować kazali / a zwłaszcza dyakonowi Alexandrijskiemu Athanaszemu / który mocno Ariusza przekonywał y sławie

Chytróć Arián-
ka na ohyda Bi-
kupow świętych.

W sady Biskupow
Cesarz sie nie
wdał.

5.
Sozom: lib: 1.
cap: 6.
Rufin: lib: 1. ca: 1.
Theod: lib: 1. ca: 11.
Gregor: lib: 4.
epist: 75.

6.
Philosophow Po-
gáńskich wiele na
Concilium.
Socr: lib: 1. cap: 5.

Sozom: lib: 1. ca: 17.
Rufin: lib: 1. cap: 3.
Prosił Chrześci-
anin Philosophá
przegadał.

Spiridion.

7.
Disputacya dru-
ga z Philosophá-
mi.
Sozom: lib: 1. ca: 7.
Nice: lib: 2. ca: 15.
Metaphr: 10. De-
cembria.

8.
Disputacya z A-
riuszem.

Sozo: lib: 1. cap: 18.

Constantinus
przyšedł do Con-
cilium.

Euseb: in vita Cōst:

lib: 3. cap: 10.

Theod: lib: 1. cap.

Apud Lipo: Tō: 6.

9.

In vita Conſt: lib:

3. cap: 11.

Constantinus in
był ochrzczony.

10.

Orat: 1. in Aria-
nos.

II.

Potepiony Arius
y Eusebius Niko-
medijski.
Consubstantialis.Athanas: epist: con-
tra Arianos.Symbolum Ni-
cenjskie.

12.

Athanas: epist: ad
Solitariam vitam
agentes.Arian: Biskupi
podpisali wiary
okrom dwu.Socr: lib: 1. cap: 5.
& 10.Arius odwołał
błedy swe.Hier: aduersus Lu-
ciferia.

Thalia.

Orat: cont: Arian.

nie wygrał / y Arianista tam waśn na sie pobudził. A gdy miał do nich przyść Constantinus Cesarz / porządnie mieyscá swoje zaśiedli / y wszedł między nie / drogo wbiány / z ona piękna vroda y postawa swoia ktora miał z przyrodzenia. Witał go od wszystkich Eustatius Antyoski Biskup. Słowa iego kładzie Gregorius Præsb: Cæsariensis.

Po lewey stronie ktora v starych była wczciwsza / iáko y ná inych Conciliach wielkich / siedzieli ná pierwszym mieyscu postowie Silwestra Papieża: Osius / Witus y Wincencius. Wiedzy Biskupy ná osobnym mieyscu siedział Constantinus. Ktory rzecz do nich po Lacinie / iáko piše Eusebius / tłumacza przy sobie miał / wczynił. y o zgodzie ich pilnie vpomniawszy / w inne sie ich sprawy nie wdawał. To przydaie Dalmacianus Biskup Cyzyceński / iż w tey mowie swey gdy mu cos z rzeczy przyšlo / ochrzczonym sie być wyznał.

Dzieie tego Concilium złością Arianistá poginely / potrośe ie tylo z rożnych pisarzow y Doktorow zbierac / iáko kłósy po żniwie musi. To świadczy s. Athanasius. A gdy onym prześwietyym Oycem księgi Ariusowe czytano: wszyscy ná one bluźnierstwa vsy zatękali. Czytano y list Eusebiusa Nikomedijskiego / w którym gdy bluźnierstwa iego Oycowie świeci poczułi / wielce sie frásowali / iż taki Biskup od prawdy odpadł / y w taką fromotę wpadł.

Oycowie oni potepiaiac Ariusowe y Eusebiusowe ná Syná Bożego bluźnierstwa / á wszystkie ich wykretom zabiegaiac / ono słowo ná wyznanie prawego Bostwa CHRISTVSOWEGO wzięli / Consubstantialis Patri, to iest / iednoistotny z Oycem: ktorego słowa ácz w Pismie nie máś / ále rzecz samá iest. y tego słowa vzywáli przedtym świeci Oycowie / Dionysius Bzymiski y Dionysius Alexándrijski / Biskupi / y Theognostus stary Theolog / iáko s. Athanasius wywodzi. Vczynili Symbolum wiary świętey onymi słowy / ktore w kościele záwždy spiewaia / ktore Kredem Nicenjskim zowiem. Napierwszy wodz tego wyznania był Osius / o którym tak mówili Arianie przed Constancyusem nań wolaiać: To głowa Synodow / co ten piše / wszyscy słuchaia. Ten wzor wiary ná Nicenjskim Synodzie złożył / ten wfełdzie Ariany za heretyki wdaie. To s. Athanasius.

Podpisali wszyscy ono wyznanie y Arianscy Biskupi / okrom dwu / to iest Eusebiusa Nikomedijskiego / y Theognisa Nicenjskiego: ácz Socrates o piaci wspomina: ále inni trzy potym sie rozmyslili y podpisali. A ná tych dwu oycowie dali wyrok / aby Biskupstwa swoje traciłi. á Ariusa w swym błędzie wpornego przekleli / y anatheme nań dali. Jednak piše Jeronym / iż potym gdy był potepiony Arius / y ná wygnanie osadzony: vkorzył sie Concilium póki sie nie roziechalo / y odwołał błedy swe / y przyety iest tym sposobem / aby w Alexándriey dla rozruchow nie przebywał. Pisma też Ariusowe Oycowie potepili / zakażuiac aby ich nikt nie czytał. á zwołał Thalia. Były to ksiązki od Ariusa napisane / wierszami zniwieszczałemi y miękkimi / iáko s. Athanasius o nich mówi / nápełnione. Jakie były przedtym v pogani swa wczynione y Sotades nazwane / ktorými sie y baczni Poganie bzydzili. Taki to był Arius / tak sprośny y niewstydlivy.

Wyznanie wiary takie oni świeci Oycowie wczynili: Wierzym w Boga Oycá wszechmogacego stworzyciela wszech widomych y niewidomych. W Paná IESUSA CHRISTUSA Syná Bożego z Oycá rodzonego y iednorodzonego / to iest / z iestestwa oycowskiego / w Boga z Bogá / światłość z światłości / w Boga prawdziwego z Bogá prawdziwego / rodzonego nie wczynionego. Spoliestestnego z Oycem / przez ktorego wszystko wczynione iest y na niebie y ná ziemi. Ktory dla nas ludzi y dla zbawienia náśo estapil / y wcielony iest / y człowiekiem sie estal / vmieczony iest y zmartwych wstał dnia trzeciego /

niego / y wstąpił w niebiosá / przyjdzie zámítad sádzić żywych y umárlych. A w swietego Duchá. Poty wyznámie wiáry. Po ktorym wlozyli Oycowie przeklinánia ábo anáthemátisiny / chytróściom Ariáńskim zábiegáiac.

Słowo ono confubstantialis ábo spoliestestwa / ácz sie w Písmie nie náýduie : ále sie rzecz sámá náýduie / y przedtym vzywáli go ná heretyki Dionysius Papież / y Dionysius Alexandriyski / y Theognostus stáry Theolog / iáto piše s. Athanásius.

Constantinus wydał wyrok swoy ná Ariusá y ná księgi iego / áby wfeńdzie palone były : á koby ich zácił / y do ognia nie przyniosł / áby gárdlem kárány był. W tym dekreće Ariany káże zwáć Porphyriany. Bo iáto Porphyrius przeciwo Chrześcianom pišac / Pogańskie bogi zálecał : tak Arius inego Boga czyniac Syná á inego Oycá / wiele bogow iáto Pogańin wdawał / y Chrześť s. ná ktorym iest Bóstwa iednego wyznámie / psował.

Jesze był w ten czas żyw stáry bázro Porphyrius / ktorego księgi Constantinus palić wfeńdzie kázal / y iego ná wygnámie osádził. Ná ktorym kázec testniac / błedy swe Pogańskie odwołał / y księgi ináksze do Constantyná nápišal y posłał / dla ktorych go Constantyn z wygnánia wybáwił. Te księgi zginely. To piše s. Jeronym.

Nápišal y do Alexandriyczekow list Constantinus / w ktorym ie do iedności wiáry s. vpomina / á o złości y potepieniu Ariusowym od swietych y zgodnych Biskupow / oznáymuie.

On też Eusebius Pamphilus Cesáryjski Biskup / podpisał wiáre one Oycow ss. y bład odwołał / ále iáto y Arius gdy sie Concilium skonczyło / o błudność swoie y chytróść pokázal / iáto y z innych biskupow niektorzy sie náleżli odszczepieney y nieśtáteczni.

Ná tymże Concilium vspokoiona iest oná zamieśká / okolo dnia swiecenia Wielkieynocy. Wsýscy sie zezwolili áby tak iáto kościół Rzymiski swieci / nie z Jydy / ále w Niedzieli / to swieto bylo obchodzone. Ná tym dekreće nápišali Oycowie oni czas y miejsce y Consuly zá ktorych sie to działo / y onego stowá vzyli : Visum est : tak sie nam zdáło. Lecz ná dekreće przeciwo Ariusowi y ná wyznámie Bóstwa práwego syná Bózego / żadnego času nie miánuiá / iedno mowia : Tak wierzy kościół Kátholicki. Zeby sie nie zdáli cákami / ktorzy te wiáre postanowili : ále iż tak záwždy od Apostolow trwáta / y tak od nich podána iest / y záwždy w kościele swietym Kátholickim wyznawána bylá.

Á iż nie záwždy iedná sie Niedziela ná swiecenie Wielkieynocy tráfia : Oycowie ss. zlećili Alexandrowi Biskupowi Alexandriey / áby z temi gwiazdowými / ktorych nawiecey y naumieciemyšych w Egyptcie bylo / nálażł obyczay / y takie kolo / w ktorymby Wielkanoc nie chybiála. A tam ono kolo ábo Ciclum vczynili ktore zowiem Aureum numerū / lat máiac w sobie 19. A iednáť roskázali Biskupom Alexandriyskim / áby co rok do Papiežow Rzymskich dawáli znáć / w ktora Niedziela swieto ono przypádać miáło / áby Rzymscy Biskupi wsýctiemu to Chrześcianstwu ogłosili / á w ieden dzień wsýscy tak wielki dzień obchodzili. Co trwáło poty / póki biskupi Alexandriyscy w heresie y odszczepieństwie wpádli. Bo potym od nich niť li stow bráć niechciał.

Ná tymże Concilium Meleciusa odszczepienca / ktory biskup y káptaný swiecił / y rostkert w kościele s. czynił / pokarano / y iego swiecenie potwierdząc biskupom Kátholickim kázano / á tym co ie od niego bráli / nižsy stopień czci wkázano. Jednáť nie vstáli / y potym sie z Ariany zlaczyli. A ná vkaránie tego Meleciusa / y innych odszczepiencow / áby sobie biskupow kiedychca y bezpráwnie nie czynili : roskázali áby żaden Biskup bez wiadomo-

Epist: decret: Nic:
Conc: cont: Atian.

13.
Constantinus po-
rept Ariusa y
księgi iego palić
kázal.
Athan: cont: Arian:
Serm: 3.

14.
Porphyrius Phi-
lozoph odwołał
błedy Pogańskie.
In Chronico.

Eusebius historyk
odwołał bład
swoy.
Athan: de Synodis.

15.
O swieceniu
Wielkieynocy.

Athan: lib: de Sy-
nodis.

16.
Kalendarz Ni-
ceńjski.
Cyculus aurei nu-
meri.
Leo Mag: epist: 64.

17.
Melecyan.
Theod: lib: 2.
cap: 9.

Alexandr: Dia-
cesis Seroka.

18.
Patriarchia na
Concilium Ni-
ceńskim.

Jerozolimski nie
miał Patriar-
chowską.

19.
Cárogradzkiego
patriarchowską
nie było.

20.
Nowacyani.

Sozom: lib: 1.
cap: 21.
Canon: 8.

21.
Kapląńska cys-
tość y bezśnóstwa
na Concilium Ni-
ceńskim.
Canon: 3.
Omyłka Socrate-
sa y Sozomena.

Hier: epist: 30.
Epiphani: in comp:
lib: 3.

Aduersus Ioviniam:
lib: 1.

ści Biskupa Alexandrijskiego po wszytkim Egypcie y Libiey y Pentapoli
stawiony nie był y seroka mu bázro zwierzchność nad Biskupy y Metropo-
litany przyznali.

A to dla tego iż to miał prawo od Kościoła Rzymskiego / z którego przez
Márka od s. Piotra tam postawionego / dane im było. A tak sie ma roz-
mieć on Kanon tego Concilium Nocy / który primatum abo przodkowanie
Kościoła Rzymskiego wspomina / nie iżby Alexandrijskiego Biskupa z Rym-
skim zrownano. Co sie iawnie potym / dobrym wykładem potwierdziło / gdy
Alexandrijski Biskup Athanasius / przeciw Arianom do sadu Julii usi-
Rzymskiego Biskupa appellował / a Julius go do sadu swego pozwał. O czym
niżej. A przedtem Dionysius Alexandrijski do Dionysiusa Rzymskiego
pozwany był / iako sie wyżej namieniło. Antyostiemu także Biskupowi /
gdzie Piotr s. Cathedre miał / też moc nad okolicznemi Metropolitami dano
jest. A Jerozolimskiemu nadane sa niektóre dostojności / ale nie Patriar-
chowsko. Bo go z Metropolią Cesaryjską nie wyieto. Temiał częśc / iż
przed wszytkimi Metropolitami mieyscem był pierwszy. Lecz Biskupowi
Rzymskiemu Concilium zwierzchności nie dalo. Bo ia miał od CHRISTUSA
po Pietrze s. ale ia tylko wspomniano iako dawna y stara. On raczy te do-
stojności y rzędy rozdawał y potwierdzał Patriarchy te trzy y sadził je.

O Cárogradzkim aby Patriarcha miał być / a rowney z temi trzema
zwierzchności / ani słychać. Iako sie na to potym wdarli / y Patriarchami
sie nad temi wschodnimi wietsemi uczynili / o tym na swym mieyscu. Wtem
czas Biskup Bizancji / był pod Metropolią Heraklejską.

Ná tymże Concilium Nowacyani / odsepieńce y heretyki iefcze ob-
czasu Corneliusa Papieża do ziednoczenia przywodzono. ale biskup ich Ace-
sius vzyć sie nie dał / choć od Constantyna do tego pieknymi słowy przywo-
dzony był. Chwalil to co na Concilium postanowiono / mowiac: iż taka
zarządza o synu Bozym wiara była: ale tych co po chrzcie grzesza przyjmowali
do pokuty / y tych którzy małżeństwo powtarzają / niechciał. Constantinus
śmiec sie z tego głupstwa rzekł: Ty sam po drabinie poydziesz do nieba.
Jednak Oycowie oni nauczyl z iakimi obowiazkami mieli by przyjmowani być.
Przyznawali im świecenie kapłáńskie: ale dwu biskupow w iednym mieście
mieć niechcieli.

O zachowaniu czystości kapłáńskiej uczynili prawo iż Oycowie świę-
ci / aby przy sobie ani Biskup ani kapłan ani dyakon niewiast nie mieli / chy-
ba matkę / siostrę / córkę / abo takie ktoreby podeyrzania nie miały. Z ktore-
go Kanonu Sozomenus y Socrates wzeli przyczyne do niepewney powie-
ści / iakoby oycowie oni tego dopuścili / aby księza którzy przed poswiece-
niem żony mieli / y po poświęceniu z nimi mieszkali. Czego nigdy oycowie
oni nie myslili. A mowia / iż Pafnucius choć sam żony nigdy nie miał / gdy
Concilium prawo to stawic chciało / aby księza z żonami nie mieszkali / on im
to odradził. Ale sie bázro myla. Bo iefcze od Apostolow prawo to w Ko-
ściele s. kwiitnelo / aby żonaci gdy na kapłáństwo wezwani sa / w czystości ży-
li / a z żonami nie mieszkali. O tym prawie napisał Jeronim s. y Epiphani-
nius. Iakozby to prawo oycowie oni psowac mieli? abo iesli na wola ta-
kim dali / iakozby tego pismem iasnym nie dali znać: y owsem w tym Kanone
nie gdzie niewiasty miánuie ktore sa bez podeyrzenia / iako matka / siostra /
ciotka: żony nie miánuia. Bo ta nawietse ma w zachowaniu kapłáńskiej
czystości / podeyrzenie.

Słowa sa s. Jeronima: Apostolowie / pr: wi / obierali na Biskupy / ka-
plany y dyakony / abo nieżonate / abo po małżeństwie powściągliwe. Biskup
ktoryby małżeństwem sluzyl / a był doznany w tym / nie za małżonką go maia /
ale go

ale go za cudzolożnika potępiała.] y o wschodney kścieży Epiphanius także wschodniego kościoła Biskup mówi: Świete kapłaństwo nawieczy z dziejstw pochodzi/ albo z tych którzy żywot pustelniczy wiada. A jeśli tych nie staie: bracie maia ci którzy sie od własnych żon powściągaia. Ci świadkowie nie daleko byli od tego Concilium/ y ieszcze mogli widzieć tych starych co na nim byli: a iednak tak to mówia. Toć znać iż Concilium/ kścieży oney którzy przed święceniem żony mieli: po święceniu mieścić im z żonami nie dopuściło. A kto święcenie w bezżenstwie brał: ten nigdy żenic sie iuz nie mogł. Co tenże Sozomenus y Socrates wyznawaia. y wieczne o tym zawsze kościelne było prawo.

Naprawili y on zły obyczaj/ z którego dyakonowie kapłanom Eucharistia albo ciało Pańskie podawali: aby to nie było/ y zakazali/ aby stali gdy kapłani siedzą w niebytności Biskupa. Tamże prawo kościelne wznowili/ aby Biskup przynamniey od trzech Biskupow poświęcenie brał.

Ciż Oycowie świeci przenoszenia Biskupow z iedney stolice na druga zakazali. Ale gdy słusna iest iaka przyczyna dla pożytku dusz ludzkich y wietrzey chwały Bożej/ nie dla pożytkow y łakomstwa/ y hárdości: prawo sie o to podnieść mogło. Toż sie rozumie o tych/ którzy nowo do wiary przystaia/ albo kterykami nie byli w świeckim tylo stanie żyjac/ aby ich na Biskupstwo nie brano. Lecz gdy kto bázro godny iest/ iako był s. Ambrosius w Medyolanie/ prawo ono wstąpić mogło. Wszelkich Kanonow tego Concilium pospolicie y v Grekow/ y v Lacinnikow licza 20. ale ich wiecey bylo ktore zwłascz na wschodnych stronach Aryanowie wymazali/ sa wielkie świadectwa. Ambrosius s. wspomina tegoż Concilium Kanon/ aby na Biskupstwo ci którzy powtorzyli małżeństwo/ brami nie byli. To tego Kanonu nie ma. Jeronym s. mówi: iż Niceński zbor mianował kściegi Biblii od kościoła przyiete: a iednak y tego Kanonu nie ma. Zosimus Papież mianował Kanon tegoż zboru o appellacyey Biskupow do Rzymstkey stolice; a iednak y tego między temi 20. nie ma. Choć to prawo Theodoretus przywołał/ gdy Athanasius s. do Rzymu appellował. A to ieszcze przed Sardyckim Concilium/ na którym ten Kanon Niceński o appellacyach wprawdzie dzony iest. y ono prawo/ ktore każe aby od małego Synodu do wietsego była appellacya/ przypisua temuż zborowi; a przed sie go między temi 20. nie ma/ choć s. Athanasius o tym świadczy.

Nakoniec Oycowie oni Niceńscy/ do Silwestra pisali/ aby to co postanowili potwierdził. Bo wiedzieli/ iako mówi Socrates/ iż z prawa kościelnego/ żadne sie stanowienia kościelne czynić nie mogą/ bez vzmienia Biskupa Rzymstkiego. Tak sie on wielki zbor skonczył. a Constantyn Oyce ony wozta bázro hoyna zegnali/ okła prawe Biskupow/ ktore dla CHRISTVSA wtracili nabożnie całował/ pewien bedac/ iż z nich blogosławienstwo iakie otrzymać miał/ iako mówi Theodoretus. y wczozone/ y wdarowane wielkimi na v bogie y klaszory pánienstkie iakimuznami/ ktore im z stárbu pospolitego nazańczył/ do domu takimiż podwodami y odwozy/ iako byli przyiachali/ odesłał.

Constantinus obprawiwszy rzeczy Boskie/ do domowych y pospolitych dozorow sie vdał. Na starosty/ vředniki/ y dworzany/ y domownik swie prawo napisal; iesliby sie komu źle y niesprawnie zachowali/ a tego do wiesć kto na nie mogł: aby/ mówi/ nie sie nie boiac/ bezpiecznie do mnie przybedł. Sam go przesłucham/ sam sádzić bede/ sam z soba sprawiedliwosc vczynię. Niech bezpiecznie powie/ a z dobrym sumieniem. Bedzieli prawda/ to co przyniesie/ a tego dowiedzie; darowany odemnie bedzie. Niech tak Bog łaskaw mi bedzie y zdrowym mie zachowa/ iako tego pragne przy rozstrzeżeniu

Epiphani: vt supra.

Canon: 14.

Hier: ad Euagr: epist: 85.

22.

Przenoszenie Biskupow zakazane. Canon: 15. 16. 17.

23.

Kanonow Niceńskich bylo wiecey Ambr: ad Vercell: Eccl: epist. Hier: epist: 111.

Cone: Carthag: 6. Can: 3.

Theodor: lib: 2. cap: 4.

O appellacyach Kanon Niceński

Apolog: 2.

24.

Socr: lib: 2. cap: 13.

25.

Na vrsędniki prawo.

L. 4. de accusat: Cod: Theod.

Panow dobrych obyczaj.

26.

L. 1. de gladiis: C.
Theod.Krzyżem karania
zakazał.

Sozom: lib: 1. ca: 8.

Augu: serm: 18. in
Matth.

Pokoy wielki.

Eusebii vita Const:

lib: 4. cap: 7.

kwitnieniu szczęśliwej Krecyp. Przesława wstawa. Day Boże aby ia pa-
nowie sobie na podwojach pisał. Szermskich też igrzysk zakazał / y o-
wych na których sie słazani na śmierć zabijali. y innych krwawych krotosil.

Krzyżowey śmierci / aby iuz żaden zloczynca nie cierpiał / dla wczciwo-
ści krzyża CHRISTVSOWEGO / postanowił. Obrazy swoje zawzdy z krzy-
żem świętym czynić albo malować kazał. Sozom: vt supra.

Nastąpił wielki od wojen pokoy po wszytkim świecie / za ták szczęśliwym
pánstwu od tego Constantyna sprawowaniem / y za tákim zachowaniem ie-
go ku P. Bogu y kościołowi świętemu. Ze wszytkiego prawie świata y z In-
dy / y z dalekich bázio kráiow miał posły do siebie / z dary y oddawaniem
przyiaźni. Szerzyła sie y wiara s. Chrześcijańska w sedzie / y w Persyey siero-
to sie rozkwitnęła. y pisał list pilny do Saporesa króla Perskiego Constanti-
nus / Chrześcijany mu zalecając / á szczęściu sie iego krolestwa w tej mierze
radując.

Rok P. 326. Silwestra 13. Const: 21.

1.

Alexander Alexandrijski Biskup tego roku po pięci miesiącach
iako sie Concilium Niceńskie skończyło / umarł. Wiele ciężkości y
pracey około Arianow wycierpiał / Korone niebieska odniośł.
Na iego miejsce nastąpił dyakon iego Athanasius / ktorego Ari-
an mocnie y długo przesładowali.

2.

Meleciani.

Meleciani do A-

rianow przysłali.

Athan: Apolog: 2.

Sozom: lib: 2.

cap: 21.

3.

Wyrok Const-

antyna na heretyki.

De vita Constant:

lib: 3. cap: 61. 62.

Sozom. lib: 2.

cap: 30.

Eusebius historyk

podeyszany.

Pogroźki herety-

kom pomagala.

Lib: 3. vt supra

cap: vltimo.

4.

Budował kościół

w Jeruzalem Con-

stantinus.

Meleciani po śmierci swego Meleciusa / ktory o tymże czasie umarł /
za pobudką Eusebiusa Nikomedijskiego / nowe niepokoję w Egypcie prze-
ciw Kátholikom wzruszać poczęli / y do Arianow sie przymiesiali / nie sie na
wstawy Niceńskiego zboru nie oglądając. A śmieli do Constantyna posy-
swoie wyprowadzić / wielkie potwarzy na Athanasiusa kładąc / á sami sie
prawowierni czyniac / nań przyczyny roszteków kładli. Lecz im Cesarz / ob-
Athanaszego przestrzeżony / nie wierzył.

Constantinus prawo y wyrok wielki wydał na heretyki / Nowáciány /
Valentiniány / Marcionity / Pauliány y Catáfrigi / aby sie nigdy na żadne
miejsce dla swego nabożeństwa schodzić nie mogli / y kościoły ich (ieśli ie ko-
ścioły zwąc) rozsyłować y miejsca one Kátholikom dąć rozkazał. zorniacich
nieprzyjacieli prawdy / y żywota / y mordercami dusz ludzkich. Ten dekret
Eusebius położył y wspomina go Sozomenus. A iż tam Arianow nie mia-
nowano: domyslaia sie na Eusebiusa tego co to pisał / iż Arianom sprzyał.
że to słowo z tego wyroku wyrzucił. Piše tenże Sozomenus / iż tym wyro-
kiem wiele sie heretyków do kościelney iedności obrocilo / gdy widzieli iż za-
pilnością Biskupow / żadnych schadzek mieć do nauki swej nie mogli. Drugi
dzy obłudnie przystępowali: á z tym iedną sekty one ginęły / gdy wzniośm po-
śmierci nie zostawiali / á z tym żywotem od mistrzow ich ludzie sie obrażali.
Nowáciani ci / prawi / dłużej trwali. Bo mieli ludzie między soba dobrego
żywota / á w wierze sie y przednich artykułach z Kátholiki zgadzali. y folgowa-
wał im Constantinus / dla onego Acesiusa Biskupa ich / ktorego dla pobor-
żności żywota śanował. To Sozomenus / ktory też sam był Nowácianem.
Bez wątpienia wiele pomagala heretykom do nawrocenia y w pamiętania
pogroźki y prawa na karanie ich. Bo wiecy tych którzy sie boiaźnia do do-
brego przywodzi / niżli tych co miłością y prawdą. Toż piše o wykorzenie-
niu tych herezy Eusebius za tym dekretem Cesarstkim.

Potym sie udał Cesarz święty / do budowania kościołow / á zwłaszcza w
Jeruzalem na ozdobienie grobu Pána y Boga naszego. O czym y Pogani
dali znać w swoich pismach. Eunapius Sardianus napisał: iż Constantinus
Barone

stawne po wszytkim świecie kościoły (Pogánstie) obalał / a Chrześciańskie budował. Opisuie Eusebius / iż ono miejsce / gdzie grob był Pana naszego / Poganie wyspiana gora nad nim / zagubili. y na wierzchu gory obraz Wenus / sá postawili / y tam ofiary dyabelskie czynili. A Constantinus ono wszytko miejsce oczyszcic y gore roznieśc kazal / y pod nią grob przestawny nálezione / nad którym wielki y dziwny y wszytkimi kościami y bogactwy zlotá y srebrá / y wymysłnych kámiemi y stupow z Marmuru ozdobiony kościół zbudo-
wał. Biskupowi Jerozolimskiemu Makáriuśowi wszytko budowanie zle-
cał / aby żadnego nakładu nie żáluiać wymysłne nad inne wszytki kościoły ná-
świecie / budowanie wynárdował. Miał káplana Eustátiusza / który wszyt-
kim budowaniem rządził / iáko piśe s. Jeronym. Wlisko dziesiać lat budo-
wany był / iáko sie niżej powie. Zbudował tam y inne kościoły Constanti-
nus na gorze Oliwney / z ktorey Pan náš w niebo wstąpił / y kościół Krzyża
s. y inne. W Bethleem też iáskinia one / w ktorey sie zbáwiciel náš wrodził /
dziwnie drogo ozdobił / mowi tenże Eusebius.

Tegoż czasu Helená mátká Cesarzka z wielkim nabozeństwem do Jeru-
zalem iáchála / szukać drzewá Krzyża s. na którym żywot náš CRISTVS IE-
SVS záwieśiony był. O czym wiele zacnych ludzi piśało / Ambrosius s. Pau-
linus Poláński Biskup / Theodoretus / Socrates / y inni. Pátrz o tym w ży-
woćci Swiętych w dzień náleżiená Krzyża s. O niej nápiśal Rufinus / y inni /
iáko w Jeruzalem sáma służyła pánnom ná czystosc wieczná CHRISTVS O-
WI oddány / posługi ich domowe v stole odpiáwuiac. Wielkimi też iálmu-
żnami / mowi Eusebius / kościoły nádawala / y skárbow wiele ná vbogie y
strapióne wysypowála / po wszytkich onych wschodnych krolestwach. z kto-
rych sie do Rzymu wracáiac / tam wielka czesć drzewá Krzyża s. y innych
wiele reliquiy zostáwila / y máiac lat so. żywota tego skáńczyła / pełná wczyn-
kow dobrych.

O drzewie Krzyża s. po wszytkim świecie cudownie po máłych okraw-
kach roznieśionego / mowi Cyrillus Biskup Jerozolimski / który te Helene
wizdieć mogł / y przy náleżieniu Krzyża s. być. Bo po Makáriuśie trzecim
był cám Biskupem zá Constáncjusá syná Constantyná / Drzewem / práwi /
Krzyża s. niezliczonemi czasstkami wszytek sie swiát nápełnił. y indziej mo-
wi: Piecióro chleba swiádcza ná pieć tysięcy rozmnożone : drzewo Krzyża
swiádczy / gdy v nas do tego czasu ná nie pátrza / a iednáć ci ktoryz ie z wiá-
ra bióra / wszytek swiát im nápełnił. Toż mowi s. Paulinus Poláński Bi-
skup: Krzyż w niecáley máteriey żywa moc ma / od onego czasu niezliczonym
sie ludziom dáie / a sáмого nie vbywa / y skódy nie ma iákoby go nie ruszáo.
Nápiło sie to drzewo tey mocy krwie z ciála onego / ktore vmárió / a skódy
smierćia nie wzięło. Obá ci / cud taki iego po swiećie roznieśiená / przy-
znawáia.

Pobudowawszy wiele kościołow Chrześcianom Constantinus / zwla-
szcza w miástách przednichsych / iáko w Antyochiey y w inych: Pogánstie sta-
wne kościoły / abo ráczey bátwochwałnice / obalać / y oltarze dyabelskie burzyć
rozkazal / y nie dopuszczał sprosnych wielkich y cielsnych grzechow / ktorymi
one nabozeństwa swoie odpiáwowáli / y żony y cortki ná nieczystosc onym
bogom kwoli wydawáli. Táki kościół poganie mieli ná Libanie gorze / y w
Helio polu / y ná inych miejscách / ktore on z gruntu obalać rozkazal. záczym
sie wiele Pogánstwa do Boga náwroćilo / gdy sie fálsze y nieczystosci onych
ich káptanow / y słabosc bogow ich y szczyrczary odkrywały. Aczkolwiek iá-
ko inni piśa / nie wszytki bożnice obalać kazal Constantinus / iedno te / ktore
táka Wenusowa sprosność / y skóły nieczystosci / abo inne wielkie grzechy
máły. zámykác inne kazal / ale ich nie obalano / iedno ofiar w nich dyablom
czynic nie dopuszczo.

De vita lib: 3.
cap: 14.

Kościół nad gro-
bem Páńskim.

In Chronic.

Vt supra.

5.

Helená szuka
krzyża S.
Ambr: orat: in fu-
nus Theod.
Paulinus epist: 11.
Theod: lib: 1. ca: 18.
Soer: lib: 2. cap: 1.
Rufin: lib: 1 cap: 8.
Heleny nabożeń-
stwo y pokorá.
In vita Con: lib: 3.
cap: 43.
Nice: lib: 8. cap: 31.

6.

Drzewo krzyża S.
roznieśione.
Cyrill: Catech: 4.
& 10.

Cud w krzyżu S.
iá go nie vbywa.
Epist: 11.

7.

Euse: in vita Const:
lib: 3. cap: 49. 50.

Orosius lib: 7.
cap: 28.

8.
Nieczystość kara-
na.
L. 1. de mulie: Cod.
Theod.

9.
Vbiegania do sta-
nu duchownego.

10.
Cud S. Mikołaja,
około wzięcia
niewinnych.
Ioan: Diac: in scri-
pto libro in Bibl:
Vatic.
Methodius,
Metaphra.

S. Mikołaj sta-
wny w Rzymie.

Ablawius iaki był.
Eusebius, vt supra
lib. 4. cap: 29.

Jady świeckie do
Biskupow.

Ariusz wrócił się
do odwołanych
błędów.
Athan: Apolog: 22.

Wymiatając wszelką nieczystość / ktorey pogaństwo pełne było: y na-
ślacheckie niewiasty / albo wolne zacne panie / dał prawo / aby gardłem ka-
rana była / ktoraby z sługa albo niewolnikiem swoim nierządu się dopuszcza-
ła / y ktoby taka do urzędu odnosił a dowiodł / dąrowany być miał.

A iż się wiele zacnych ludzi y bogatych / aby wchodzili w urzędy y prac po-
spolitych / do stanu duchownego ciśnieło: kazał w tym baczenia użyć / pisać
do Ablawiana: Bogaci niech świeckie ciężary noszą: a w bodzy niech się
bogactwem kościelnemu wspierają. Jednak to jego stanowienie wykonywać
się nie mogło. Bo często lud / zacne wielkie pany na Biskupstwa porywali.
O czym jest przykładów dosyć.

Za czasów tego Ablawiana urzędnika przedniejszego w Constantynie
stał się on cud o wybawieniu zacnych trzech Polkowników albo Tribunalow
z potwarzy y śmierci przez s. Mikołaja Myrenskiego Biskupa / ktory pod o-
bno roku tego dokonał drogi tej. Ci trzej / Nepocianus / Ursus / y Serpa-
lio / patrzyli na to w Nyrze będąc / posłani od Cesarza z żołnierzmi na wy-
kończenie jednego rozruchu / gdy Mikołaj S. trzech miejsczan na śmierć nie-
winnie skazanych / od Prokonsula albo sędziego Eustachiusa / od śmierci wy-
bawił / y sędziego niesprawiedliwego zgromił. A gdy na same tąd od po-
twarców przypadek był / iż ie Ablawius na gardło za przyzwoleniem Con-
stantyna skazał: oni do świętego się Mikołaja pomocy wcieli. y nocy one-
go / ktorey mieli być ściągani / wskazał się S. Mikołaj y Ablawiusowi / y Ce-
sarzowi / grożąc im iestliby niewinne potwarzzone gubić chcieli. y gdy jeden du-
giemu ono widzenia powiedział: oba się zdumiewali / przyzwali one polko-
wniki / y dowiedziawszy się co było: kazał im Constantyn do Niry do
Mikołaja na dziękowanie iść / posyłać mu wielkie y bogate do kościo-
ła ofiary / to iest Ewangelia złotem obtoczona / kielich złoty / y dwa złote
lichtarze. Tym się w Rzymie wystawił s. Mikołaj / ktory y po śmierci wiele
ludzi cieszył. A do tego czasu świętymi swoimi modlitwami nabożne ku so-
bie wspomaga. Po dziś dzień w Barze z ciała jego olej albo wodka płynie
ktora cudownie wiele niemocy w wiernych oddala. Był ten Ablawius taki
my na zbieranie pieniędzy. y rzekł mu raz Constantinus: Długoż do-
bry mój / temu nienasyconemu łakomstwu służyć będziesz: y okresiwszy miejsce na-
to się ludzkie ciało zmieścić / rzekł: Byś miał wszystkiego świata skarby / tedy
wiecej nad to com określić nie mogę. By jedno y to miał. Co rzekł du-
chem Bożym. Bo po śmierci jego / za syna jego Constantego / na cześć ro-
zstawany był / tak iż y grobu nie miał. Jednak onym widzeniem s. Mikołaja
przestrzeżony był nie iaka przyczyna wyroku onego / ktory do niego Constant-
inus około sadów Biskupich napisał. Wznawiał pierwszą swoją o tym
stawie: Aby każdy prawniacy się / od sędziów świeckich do Biskupa braci
mógł / a żeby Biskupi dekret wykonany był. y dać dwie przyczyny tego. Je-
dne / iż w czystym sumieniu kapłanów wiecy sprawiedliwość y prawdę
przemieściwa. Druga / iż rychley się w nich prawo bez wielkich nakładów
y odwołów kończy.

Rok P. 327. Silwest: 14. Const: 22.

Ariusz ktory był na wielkim onym Nicenskim zborze błąd swój
odwołał y wyznanie wiary o Bożym synu Bożego z ojcami s. s.
podpisał: one tylko pokute przyjąwszy / aby w Alexandrii gdzie
kacerstwo zaczął nie przebywał: znówu się do swego zatępienia
na czas błędu wrócił. Za poduszczeniem Eusebiusa Tykome-
nckiego / ktory się zmowiłszy z Melecian / list do s. Athanasiusa napisał /
prośąc aby Ariusz do Alexandrii przywrócony był. On odpisał: iż się co
nie godzi

nie godzi aby sie co przeciw wyrokowi Dycow ss. poczynac miało. Nie izby heretykow pokutniacych przyimowac sie nie godzilo: ale iz ono karanie ten/ co byl kacermistrem y pierwszym teg bledu wynalezca/ odnosic mial. Potym Eusebius dworskie ludzie sobie sposobił/ przez iakiegoś kapłana Ariana/ siostry Cesarzka Constantia zone Licyniusa zwiódł/ iz Ariusowi sprzy- iac y zan sie do Constantyna wstawiac poczelá. O czym s. Jeronym mowi: Arius pierwey niżli swiat zwiódł/ Cesarzka siostry zarázil. Przez nie tedy Eusebius do Constantyna sie wkradaiac/ wlozyl na Athanasiusa potwarz: iz ludzi pokutniacych y od bledow sie wracaiacych/ przyimowac nie chce. Czym obrażony Cesarz/ srogi list do niego napisal/ y one slowa: Jesli Arius nie przyimiesz iako pokutniacego/ ia ciebie z biskupstwa zlozyc/ y na inne miejsce przeniesc kazę. Athanasius odpisal daiac znać/ iz Arius zdradliwa pokute czyni/ a znowu tam gdzie poczel bledy swoje ozywiac chce. Na czym Constantinus przestal. A w tym Eusebius innej rady na wygnanie Atha- nasia z tego biskupstwa z Melectany szukal/ iako sie niżej powie.

Do Indii dalekich w tym czasie poslal s. Athanasius Biskupa Frumenciusa/ ktory tam byl pierwey zamiesiony y znaiomy. Gdzie czyniac cudá Apostolskie/ wiare s. szepil. Byl nieiaki Philozoph z Tyru Metropius Chrescianiin/ ktory chcac India widziec/ zaiachal tam maiac z soba dwoie pacholat powinnych/ Edesiusa y Frumenciusa. On sam od rozboynikow zabity iest/ a pacholéta do krolowskiego sie domu dostaly. Gdzie Frumen- cius iako mady y dowcipny gdy dorosl/ na wielkie wrzedy postawiony byl od krola onego. po ktorego smierci wrocił sie do Alexandrie/ y opowiedzial s. Athanasemu/ o pogodzie oney do szepienia tam wiary Chrescianskiej/ prosiac aby tam ktoreg biskupa poslal. A on rzekl/ iz nad cie niewiem nikogo z do tego sposobniejszego. A tak tam iako miedzy znaiome/ vmietac iuz ie- zyl/ zaiachawszy/ Ewangelia prawdy rozniost.

Toz sie dziwnym tez sposobem tegoz wieku stalo w Iberiey. byl to lud w gory Kaukazu ku morzowi Caspium. Niewiaste Chresciantke tam poi- mano/ ktora modlitwy y posty czeste czyniac/ oczy na sie Poganstwa obroci- la/ ktoryz sie dziwowali zyciu iey. a potym gdy niemocy imieniem CHRI- STVSOWYM leczyla/ y krolowa chora na swoiey ia wlosiennicy polozymy ozdrowila: radzila iey aby wwierzyla w CHRISTVSA, od ktorego ono zdro- wie wzela/ y krola meza swego aby do tego namowila. A tak sie stalo/ iz y krol wwierzyl w CHRISTVSA, y lud swoy do teyze wiary namowil. Prosilá ona niewiasta aby krol koscioł zbudowal/ a do Cesarza Chrescianskiego Constantyna o kapłany/ ktoryzby wiary s. nauczali/ poslal. A tak uczynil. Pise tenze Rufinus/ iz przy onym budowaniu koscioła/ stupy kamienne ciezkie barzo/ ktorych z wielka moca podniesc nie mozono/ ona ie niewia- sta swoia modlitwa podnosila. Tom/ powiada Rufinus/ sam slysal od krola Iberow Batariusza/ ktory byl na dworze Constantiusa/ od niego uczyniony Comes.

Czynil Constantinus Comesami te pany/ ktoryz sie do wiary s. z Pogán- stwa nawracali. A byla to wielka dostojnosc naiego dworze. ktora tez byl okraszil nieiaki Jozephá Zyda/ do CHRISTVSA nawroconego/ o kto- rym s. Epiphanius dziwne napisal powiesc/ z iegoz samego wst slyszana/ ktora sie tu polozy.

W Tyberiadzie byl Patriarcha Zydowski Zellel z rodzaíu Gamaliela/ o- nego musi byc/ o ktory iest w dzieiach Apostolskich. Przy nim byl Jozephus na wielkim v Zydow wrzedzie/ ktory zowia Apostolskim. Tego/ gdy zachoz- rzal ten Patriarcha/ poslal po bliskiego Biskupa Chrescianskiego/ iako po lekarza choroby swoiey. Z ktorym sie zamknawszy/ o Chrzest go prosil/ wy- znawa-

Siostra Constan-
tyna Constancya
zwiadziła.

Hier: epist: ad Cte-
siphon.
Rufinus lib: 1. ca: 11.

Potwarzy na S.
Athanasego.
Idem Apolog: 2.

2.
W Indiach wiara
święta szepiona.
Rufinus lib: 1.
cap: 9.

3.
W Iberiey wiara
S. rossiana.
Rufinus lib: 1.
cap: 10.
Socr: lib: 1. cap: 16.

4.
Comesowie na
dworze Constan-
tyna.

O Jozephie Zy-
dzie.
Epiphan: Hares:
30.

Ofiara S.	znawiać <i>CHRISTVSA</i> do zbawienia swego. Biskup wody iakoby do le- karstwa kazal przynieść / y tajemnie go ochrzcił. Jozeph on wypatrzył ie- dziureczkami v dzwi / y widzial iż byle zlotą podał Biskupowi Patriarcha mowiac: Ofiary za mie: Bo pisano / co kapłani rozwiąza na ziemi / to y w niebie rozwiązane iest. Umierając on Hellel syna swego miał: czkiego po- ruczył Jozephowi y drugiemu staremu Żydowi w opiekę ich. Widzial Jo- zeph iż skarbica iedną pilnie była od Hellela onego zámkniona y zápiecze- towana: pieniedzy sie tam spodziewając / otworzył iá / y nálażł nie pienia- dze / ale coś droższego / to iest Ewángelia s. Janá y Dzieie Apostolskie ná ie- zył Żydowski przelożone / y Ewángelia s. Máthheusá Żydowska. Czytał y dziwował sie / y Chrztu onemu tajemnemu swego Patriarchy y temu skar- bowi / y iuż sie do wiary s. náchylał: ale ieszcze wierzyć niechciał.
5. Czary y Żydow. Kryś S. czary płosa.	Doznał y cudu iednego. On syn Patriarchy gdy podrośł / á także był iá- ko y oćiec Patriarcha / zlotrował sie bázro y nieczystości służył: y myłac sie ábó leczac w Cieplicách Sádury / iedney sie Chrześciani wrodzinyey rozmi- lował. y nie mogac iey do grzechu námoni / bo sie krzyżem s. bronila: cza- rowniki Żydy napráwili / áby mu ziednali to czego pragnął. Wiedli go do grobów / y tam dyablow wzywając / y one niewiáste czaruiac / nie spráwić nie mogli. Bo krzyż s. kładł ná sie niewiásta / y wśytkie ich złe myśli / ktoré ná nie puszczałi / odbiála. Wiedzial o tym wśytkim Jozeph / y ná one czáro- wniki w tajemnym kacie pátrzył: á iednáł sie y tym ieszcze w pámietać nie chciał. Potym mu sie we śnie wkázał <i>P. IESVS</i> y mowil: Jam iest <i>IESVS</i> ktorego twoi oycowie wkrzyżowali / wierz w mie. Lecz on niechciał / y w nie- moc wpađł bázro ciężka. W ktorey mu sie zás wkázał <i>P. IESVS</i> , obiecuiac mu zdrowie / iesliby wwierzył. A on obiecawśy y ozdrowiawśy / przed sie nie wwierzył. Záchorzał drugi raz práwie ná śmierć / y odbieżány od wśytkich bedac / to co tajemnie innym umierającym Żydowie czynia / to z nim też w- czynili. Bo stárzec ieden Żyd do niego przystápiwśy / do wchá mu rzekł te słowa: Wierz w <i>IESVSA</i> wkrzyżowanego pod starostá Pontskim Pílatem ktory iest synem Bozym / y potym z Máriey wrodzony iest / y <i>CHRISTVS</i> Boży iest / ktory zmártwychwstał / y przyđsie sádzić żywe y umárte. Tom też powiáda Epiphánus / y od drugiego Żyda slyśal / iż bedac chorym / toż mu ieden stáry Żyd do wchá kładł: iż <i>IESVSC</i> <i>CHRISTVS</i> wkrzyżowany syn Boży sádzić cie ma.
Iozeph widzial P. Iezusa. Co czynia Żydo- wie umierającym Żydom.	Przed sie Jozeph wierzyć niechciał / á <i>P. IESVS</i> zás mu sie wkázał mo- wiac: Oto zdrowie dáie / wierz ozdrowiawśy. Ozdrowiał / ale nie wwie- rzył. Wkázał mu sie ieszcze Pan mowiac: potrzebuiesli iakiego cudu / wcz- go w imie moie. On sie o iednego opetanego od czártá / ktory nágo po wśy- cach chodzil pokusił / y wprowadziwśy go w dom swoy / kładł náń krzyż mowiac: W imie <i>IESVSA</i> <i>CHRISTVSA</i> wynidź czártcie / á ten niech z dom bedzie. A wnet czárt wyszedł / á on człowiek ozdrowiał. On cud Żydom wśytkim iáwny był / y mowili: Nálażł w skarbicy imie Boże nápisane / y przeczytał ie / y dla tego cudá czyni. A gdy go postrzegli iż miał Ewángelia y czytał / porwali go z domu iego y bili srodze / áż go Biskup Chrześciani Ci- z reku ich wyzwolił. A drugi raz w drodze go nálażśy / w rzecę Cydnus w Ci- liciey topili y zá umártego odesłi. A on z wody wyszedśy / dopiero Chrześ- ci przyiał / y iáchał do Constantyna Cesarzá / y ono mu swoie náwrocenie / y dziwne okolo siebie spráwy Bośkie opowiedział. Ktory go bázro wcz- mesem wczynił / y kazal mu prosić czegoby mu było potrzebá. A on nie prosił iedno áby mu dáł listy / áby mógł kóścioły Chrześcianiśkie budowác / áż wka- żczá w Tyberiádsie / y Neocesárey / y w Nazáret / y w Cápárnaum. Co náń Cesarz wczynił / y náklad ná to dáwał. On sie iuż Żydow nie boiac / budował kóścioły.
6. Iozeph wpor á Christusowa cier- pliwosc. Cudo czyni Io- seph. Iozeph buduje koscioły.	

kościół. A Żydowie w cegielniach y w wapiennicach czarowali mu ogień /
iż drwa żadna miara zapalać się nie chciały. A on wodę krzyżem s. przeze-
gnawszy y palcem krzyż na nie kładąc / piec pokropił y wnet się ogień zaiął /
y czary ich w niwecz / zniknęły. To mi wszystko / mówi Epiphanius / sam wsty-
śwemi powiadał w Scitopolu / gdy już miał lat siedemdziesiąt. Do tam
miał bogate swoje imiona / y w domu iego on Eusebius Vercellensis, do
Scitopolu od Arianow ze Włoch wygnany / gospoda miał. Poty święty
Epiphanius.

Rok Pański 328. Silwestra 15. Constantina 23.

Athanasius s. wielka swoje Dicecchia po Egypcie wizytując y o-
nego Pachomiusa y onego wielkiego Antoniusa pustelnika z ich
braćcia nawiedził / y widzeniem się ich y rozmowa wcielił / y dwa
plaścza Antoniusowi darował / który jednym ciało pustelnika
pierwszego Pawła pokrył: a drugi po śmierci oddać Athanasiu-
sowi już wyćarty / kazał. Patrzą w iego żywocie.

Rok P. 329. Silwest: 16. Constant: 24.

Melecyani z Egiptu znowiwszy się z Eusebiany albo Ariany wy-
prawnili posty swe / Jfioną / Eudemoną y Caliniką do Cesarza:
żalując się na Athanasiusa / iż rostkazował y sam wyćiągał od
ludzi plotną y obrusę na ochędostwo kościelne. Ale im tą po-
twarz nie posła. Do tam przy ich mówie byli dwaj kapłani /
Apis y Makarius / którzy je zawstydzili / y w nieprawdzie przekonali / wka-
zując iż do kościelnego ochędostwa wpominał ludzie iako y Paweł s. do ialmu-
żny na wbieg w Jeruzalem: ale nikomu nie rostkazował na dobra wola ká-
żdego to podając.

Potym z poduszczenia tegoż Eusebiusa druga potwarz na s. Athanasie-
go podali do Cesarza / iż niejakiemu Philumenowi nieprzyjacielowi Cesar-
skiemu złota wiele posłał. Ta potwarz iż była wielka / pisał Constantinus
do s. Athanasiego / aby do niego przyiachał. Co on uczynił y sprawiwszy się /
a ich kłamstwo wkazawszy: wrócił się do Alexandrie y z listem Cesarstkim /
którym do zgody y miłości wszystkich wpominał y Athanasiusa zalecał. Tak
dobrze fałsze ony y zdrady heretyckie rozumiał.

Constantinus widząc zdrady y chytrości Eusebiusa Nykomedijskiego /
a wiedząc iako się był za Licyniusa CHRISTYSA zaprzął y na Chrześciany
go pobudzał / y iako już był od Oycow Nicienskich z stolice swej złożony / we-
spół z towarzyszem złości swej Theognisem Nicienskim Biskupem / widząc
iako się z Melecyany bracił / y potwarzy na s. Athanasiusa pomagat / a ká-
cerstwo Aryańskie wznowić chciał / y z iego samego słow toż zrozumiały /
iż na rozsadku Nicienskiego Concilium nie przestawał: kazał obu na wygná-
nie. y postawiono na miejscu Eusebiusowym Amphioną / a na miejscu
Theognisa / Chrestą Biskupy.

Rok Pański 330. Silwestra 17. Constantina 25.

Meku tego Constantinus swoje miasto Nowy Rzym / albo Con-
stantinopol / po naszym Cárograd P. Bogu poświęcił / z pa-
miątką przeczyszczy Bogarodzice / 10. dnia Maja / który dzień w
Kalendarz y Greków włożony jest. Ozdobił ono miasto kosto-
wnym bázro budowaniem miejsc pospolitych y kościołom. Roz-
przeszczenił seroko miasto ono nowymi murami. Na napierwszym budo-

Czary.

Gospoda y Iose-
pha Biskupa wy-
gnanego.

I.

Athanasius na-
wiedza pustelnika.

I.

Złość Ariánka.
Sozom: lib: 2.
cap: 21.
Athanas: Apolog: 2.

2.

Potwarz na s.
Athanasiego.
Apolog: 2.

3.

Nykomedijski Bi-
skup Eusebius wy-
gnany.
Theodor: lib: 1.
cap: 20.

I.

Cárograd Con-
stantinus albo Con-
stantynopol po-
święcił.
Zonar: in Annal.
Euse: in vita Cost:
lib: 3. cap: 47.

Crucifix postawiony.
Wtóry Rzym.

Chleb rozdawania.

2.

Ciemnic rozszerzać nie kazal.

Glicas lib: 4.

Sto dwadzieścia tysięcy ksiąg.
Zonar: in Basilico.

L. 1. de medic: & profess: c. 7.

3.

Most na Dunaju.
Cedrenus an: 25.
Const.

Dio in Traiano.

Hier: in Chronic.

Scyte y Gothy
abo Tatarsy zwojowani.

Eusebius vt supra
lib. 4. cap: 5.

Galicanus
herman Constantynow.

4.

Eusebius Nykomedyjski y Theognis od wygnania wyzwoleni.

Nice: lib: 9. cap: 21.

waniu w pałacu swoim przy branie / znał meki Páńskiey drogiemi kámiennymi y złotem okraszony postawił. Prawo wydał / aby wtórym Rzymem Constantinopolis zwáne było: y chciał tego dowiesć / aby budowaniem y ozdoba stáremu Rzymowi nie wstepowało. A żeby sie ludzi wiele tam gárnelo y budowało / nądal pewne y wieczne chlebá między lud pospolity dochody y powódziały. Wiele pięknych y wysókich kámiennych stupow y z Rzymu y z innych mieysc tam do tego miásta przenosił. Lecz tego doysć nie mogł / aby sie ozdoba ona iego budowanie z Rzymem zrownało.

W tym budowaniu y odnowieniu miásta tá sie iego łaskáwość pokázala / iż inne pospolite mieysca rozszerzáiac / turmy abo ciemnice nie rozprzeszerzniał w Carogrodzie. A trwała ták ciásna aż do Foti Césárza / który iey będąc tyránnem przyczynić musiał / iáko Glikás Grecki napisał. Wábudował y skóły Gymnasia y Bibliothekę wielką zebrał / w ktorey było sto y dwadzieścia tysięcy ksiąg / ktora potym za Césárza Básiliská ogniem zginelá. Kochał sie Constantinus w ludziach wezonych / professorom wielkie nądal przywilcie y wolności. Wábierał do oney Akádemiey przedmiesze Philosophy y Oratory y Medyki y Grámmatyki / o ktorych Wázyánzenus powiáda / y w ktorych sie z mlodości ćwiczył w Carogrodzie.

Wá przesćie do Scytow abo Gothow / y innych dzikich ludzi / ktorych Rzymskie páństwa náiezdžáli / zbudował most kámienny na Dunaju / na sieć rokicy y bárzo bystrey rzéce z niewymowioný nákladem bogátych pieniedzy.

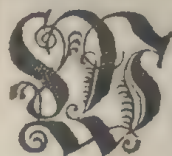
O tym czasie przez Gallikána hermaná swego przezacnego / zwoiował Constantinus Scyte / ktore Gothami s. Jeronym zowie: Bo to iedniż byli: ták zwoiował / iż dánniki iego zostáli / ci ktory od przeszlych Césarzow dani bráli. O tym Gallikanie iáko sie po zwycięstwie / za ráda Janá y Páwła do Chrześciánstwa y do żywota doskonałego vdał / iest w dzieiach iego / ktore czytay w żywocie Janá y Páwła 26. dnia Czerwca. Wtochasi sie w piękney y dziwney powieści / y przykádzie nabożnym.

Tego roku Quinquennalia. to iest / 25. rok páństwa swego gdy świecił / y wielkie wczty sprawował Constantinus / za szczęśliwe páństwo P. Bogu dzieki oddáiac: za prosba siostry swey Constánciey żony Liciniusa / károlonemu światu / od wywołania z ziemi wyzwolit onych dwu Biskupow Ariáńskich / Eusebiusa y Theognisa / ná wielkie zaś pokościu kóścielnego wzruszenie. Piše Nicephorus / iż oycá widzeniem nieiákim przez sen córka zwoiowała / ktorym iey dawano znać o niewinności ludzi tych. Był to wielce chytry Eusebius. przed Constantinem czynił sie Kátholicki y wiáre Nicénska wyznawał: á cicho Ariáńskie błedy rozsiewał y wawierdzał. O Anástázysie w rzeczach dobrze mówił / á Melecianow náuczał iáko go potwárzác y w ludzi hrdzić / y złemu mniemánie v Constantyná czynić mogli. A tá z niego narwieksa była kóściolowi Bożemu škoda / iż sie wkradł w serce Constánciusá syná Constantyná / ktoremu iuż óciec páństwa wschodnie do rzádzienia zlecał. Który wlovióny od Ariánow / srogie ná Kátholiki potym nawálności wzburzył.

Rok P. 331. Silwestra 18. Constán: 26.

I.

Hier: in Chronic.
Donatus od ktorego Donatista.

Kárháginie w Afryce odsezepteńcy Biskupi po Máiorinie wstáwili ná Biskupstwo Donatá / o ktorym Jeronym s. napisał te słowa: Poznano / práwi / Donatá / od ktorego názwani są Donácyami abo Donátistę. Poznány / práwi / iest. Bo ten gdy ná to mieysce wstąpił / sam chciał y kazał aby od niego ony schizmatyki Donátistami zwáno. Bo ácz przed nim byli między nimi dądzcy reagoz umienia / ácz zli y smiáli; ále ten w złości y smiáłości przeszedł w schizmatykę. Piše o nim

se o nim

Be o nim Optatus / iż sie na taką hárdość podnioſt / że ſie Bogu przyrownał. Bo przez iego imię ludzie przyſiegali / czego on nie bronil / y bali ſie go inni Biſkupi iako Boga.] zmyſlił ſobie / mowi ſ. Auguſtyń o nim / iż z Bogiem gadał. y tak ſwoi o nim mowali: Modlił ſie Donatus / a Bog mu z nieba odpowiedziat.] Taką pychę iego była / iż y ſtároſtom Ceſárſkim y ſámemu Ceſarzowi táłat.

On wzbudził ſwoia namowa ono dyabellſkie bráctwo w Afryce / ktore zwano Circumcelliones, ábo Circelliones, ktore Donatus názwał Agonisticos, y przyłozone ich wodzami ſwietych. To piſze Optatus. y przydaie iáko y ſ. Auguſtyń / iż to byli obrońcy ſekty Donatowej / ktorzy ſie smieli y ſtároſtom Rzymſkim ſprzeciwiać / y biegáć po wſiach / miáſteczkach y targowſkich / czynili ſie miſtrzami y ſprawcy ſpráwiedliwoſci. y ſwoia ona moca niewolniki do wolnoſci wyzywáli / y zadłużonym dawáli liſty z pogroźkami do ich pożyczalników / áby ie kwitowali. Ci okrutne zloczynſtwa Kátholickom wyrzadzáli / iako rozboynicy. O czym niżej.

Przy takim y tak hárdoym wodzu / do tego głupſtwa przyſli Donatiſte / iż ſobie nowe mecenſtvo / ktorymby ſie v ludzi wſtawili / náleżli. To ieſt: zabíjanie ſámych ſiebie. Zmiátáli ſie z gór / pádáli w ogień / topili ſie w wodzie / rzkomo o wiare y o CHRISTUSA: a ówárzyſe ich zá mecennikami ie poſwiacáli. O czym ná wielu mieyſc ſ. Auguſtyń. Do takiego ſalenſtwa / ktorego y między Pogany nie było / kácerſtvo przywodzi. Sámie ſie kárali y grzechy ſwe / gdy od koſciola ſwietego odſtapili / w ktorym modlitwami inych porátowác ſie mogli.

Conſtántinus ná ſtároſty y ſedzie ſrogi uczynił wyrok / ieſliby bráli co od tego w rzeczách ſadowych / ábo iáké vpominki y dányiny wyciągáli / ábo trzymowy czynili y poddáne bili. y dáł wielką wolnoſć wſytkim / áby ie odnoſili do Comeſow y wyżſzych ſtároſt / obiecuiac ie gárdlem kárac.

Rok P. 332. 333. Silweſtrá 19. y 20. Conſtántiná 27. 28.

Aleciani z poduſzczenia Euſebiuſa nowa y wielka potwarz ná ſ. Athanázyuſa wlożyli / y do Ceſarzá go Conſtántyná przez ſwoie poſty odnieſli / y po wſytkim Egipte rozſtarwili: iż Arſeniuſa nieiákiego dyákona ſwego (dnuży go Biſkupem być miemili) zabił / reke iego dla czárow odcináiac. Był ten Arſenius przy Athanázym długi czás / y gdy był coſ złego zbroił / od niego wciekl. y do Melecianow przyſtawſy / znowił ſie z ich Biſkupem Janem / ktory po Melecianſie był ná biſkupſtvo pierwſy wſtąpił / áby ſie w dalekie ſtrony krył / ázby o ten grzech Athanázyuſa pokarano. Ceſarz ſam nápiſał do Athanázygo áby ſie ná ſad gotował / y o taką ſie złoſć ſpráwił / zlecáiac nieiáktemu Dálmáciuſowi / vznéanie tey rzeczy. Z wielką pilnoſcią poſtárat ſie Athanázyus / iż onego Arſeniuſa w dalekich Egiptu ſtronách náleżiono / z ktorych gdy náđ ſoba ſpiegi widziat do Tyru wciekl. y tam od przyiacioli Athanázego przyeſtniony y dobrze oſádzony / pod ſtrażá zoſtat / v Biſkupa Tyru Páwła. ktory o nim żywym dáł znáć y Athanázyuſowi y Ceſarzowi / y wſzedzie one potwarz tak zlych y iádowitych heretykow / rozſlawił. Ceſarz ſie z tego bárdzo ráduiac / piſał do Dálmáciuſa do Alexándrie / áby ſie iuż w żaden ſad nie wdawał. a do ſámego Athanázyuſa liſt pocieſny dáł / w ktorym niecnote onych Melecianow táie / y grozi im nápotym / y wielką iego niewinnoſć wyſławia. Złódiſe w ſwoych piſmách liſt ten Athanázyus. w tym liſcie y z oney go potwarz y wyzwala / ktora náń kládli / iákoby miał kielich koſcielny zepſowác. y przydaie te ſłowá: Náđ ten grzech y złoſć áco może być cieſſzego /

Optat: lib: 3.

In Pfal: 132.

Hardość Donatá.

2.
Circumcellionum.
Bráctwo.
Optat: lib: 3.

Złotci y ſmiałoſci Circumcellionow.

3.
Nowe mecenſtvo, zabijac ſámego ſiebie.

4.
Vpominki ſedtiowie hierzacy.
L. 1. de offic: reſtor: Cod: Theod.

1.
Potwarz y o zabitego. ná S. Athanáſiuſa.
Apolog: 2.

2.
Należiony Arſenius.

Vt ſupra.
Potwarz o zepſowany kielich.

gdyby

Cześć naczynia
oltarza s.

3.

Athan: Apolog: 1.

Lekkowierność
Constantyna.Synod w Tyrzená
S. Athanasysa.

Vesupra.

I.
In vita Const: lib:
4. cap: 11.
Soer: lib: 1. cap: 20.

Athan: Apolog: 2.

2.
S. Athanasius
przybył na Synod
on.Hzeł: 62.
Potamon jedno-
ki Eusebiusa
karsze.

gdyby sie to stać y przekonac miało.] W czym poznac / w iakiey czci na on
czas naczynia oltarza s. y sluzby Bozey miano.

3. tey takiey potwarz y ich / ktora sie przez dwie lecie toczyła / to dobrego
wyšlo / iz y Arsenius y Jan Biskup pierwszy Melecianow / do pokuty przy-
šli / y do iedności Katholickiey / wszytkiego sie odszczepienstwa y bledow bo-
retyckich zarzekając. Jest list Constantyna do tego Jana / w którym go bła-
żo z tego chwali / y przyiachał mu do siebie na pociechę kaze. Jest y list tego
Arseniusa do Athanasysa / którym go przeprosza / y do swietey sie iedności
kościelney ciśnie.

Rok P. 334. Silwestrá 21. Const: 29.

I.
Nowe potwarz.

Słowa Eusebiani abo Ariani Biskupi / Janá onego Melecia-
ná / ktory sie iuz był do Katholickiego kościoła przylaczyl / do sie-
bie namowili / y do Constantyna wyprowadzili go / aby sie na s. Atha-
nasyusa żalował / o to / iz iego w Egypcie moc swoia wálka / y za-
dneym im wolności nie daie. Wznawiając y one potwarz o Arse-

ninsie / iakoby sie źle o nie sprawil / a Cesarza tylo osukał. Constantinus
wierzył im nierostropnie / wiedząc o niewinności s. Biskupa / ktora samli-
stem swoim iawnie wyswiadczył. Nie może sie iego nieiaka łacność y mi-
łość y lekkowierność wymawiać. Ten co miał one złośliwe potwarzę odzu-
cić / y wchł im swego bronić / nietylko ie przypuszcil / ale dla nich kazał sie na A-
thanaszego Biskupom w Cesarzey ziać. Gdzie gdy Athanasys przy-
chac niechcial / wiedząc tam o nieprzyiactelstwie swoim Eusebiansie / znów
Constantyn w Tyrze w Geniciej Synod złożył na uspokojenie onych roste-
row / dobrym sercem ale nierostropnym. Bo sie dał rzadzić Eusebianom
ktorzy nie Synod kaptanski / ale zjazd lotrowski tam czynili / iako mowi swie-
ty Athanasys.

Rok P. 335. Silwestrá 22. Const: 30.

I.
In vita Const: lib:
4. cap: 11.
Soer: lib: 1. cap: 20.

Athan: Apolog: 2.

2.
S. Athanasius
przybył na Synod
on.Hzeł: 62.
Potamon jedno-
ki Eusebiusa
karsze.

Słachalo sie o 60. Biskupow / ktorzy sie mianowicie tam przyzwa-
li: ze wschodnych kościołow żadnego nie bylo / acz Eusebius bi-
skup iako Ariani pise / iz byli ze wszytkiego swiata. Acz So-
crates tylo ich 60. mianuje / a byli oni wszyscy ktorzy bedac Ari-
anmi / a na Nicejskim Concilium bledow swoich odstapivszy do
nich sie wracali. chcieli aby im Cesarz dal presidenta swieckiego. y dal im
Dionysiusa Komesa / y z nim kilas rot żołnierzow / aby Biskupy postrachem
do tego co Eusebiani chcieli przymuszali / choc mowili / iz tylo dla czynienia
pokoiu tam staneli. Przywiedli na ten Synod dyakona Athanaszego / Natana-
susa onego / ktorego był do Constantyna sprawując sie o potwarz Melecia-
anow postal zwiázanego iako zloczynce.

Athanasius listem Cesarstkim obestany / w którym roztázował / aby na
sprawie o sobie y na sad Synodu przybył: przez trzy miesiace rozmyslal
miatli tam iachac: iednak aby sie winnym nie zdał / iakoby sobie nie dufal
przyiachał tam mairac z soba 47. Biskupow z Egiptu / y one wyznawce sta-
wne Potamoná y Pafnuciusa między nimi. Gdy zasiedli na onym w rze-
czy Synodzie / a Athanasius przyseł: żadnego mu miejsca nie dali / ale stał
iako obwinionemu kazali. Czego Potamon Biskup heraklecy on iedno-
wycierpieć nie mogł / iako pise S. Epiphanius: Dyrzawszy na pierwie-
miejscu Eusebiusa Cesarzskiego / rzekł wolnym ięzykiem: Ty siedzisz a ja
Athanasius stoi w twego sadu. A kto wytrwac to może: Powiedz mi / gdy
był zemna w więzieniu / czasu przesładowania: dla czegom ja o prawdę o-
strzicil

stracił / a tyś całym został / iakos z wieszenia wyszedł / izali inaczey / iedno izes obiecal to uczynić co Poganie kazali / (to iest bogom ofiarować) y pewnieś to uczynił. Rozgniewał sie Eusebius / y wstał od sadu mowiac: Dla tegoscie tu przyiachali / abyscie nad nami tyranstwo czynili / iako to domać czynicie. Toż na tego Eusebiusa świadcza oycowie prawowierni na Synodzie po tym w Alexandriey zebrani.

Ta tym zborzyszczu Meleciani obwiniali / a Eusebiani abo Ariani szli. y żalując sie Meleciani na s. Athanasiusa postawili do sadu iedne nierozsydlwa niewiaste / ktora na Athanasiego narzekala / iz iey dziewictwo morderca odial. A gdy na to zamilczal mąż swiety: towarzyszy jego kaplan Tymotheus wystapil / y do oney niewiasty rzekl: izalim ia taka zelzywosc tobie uczynil: izalim ia w domu twoim byl: a ona nań zawrzasznela mowiac: Tyś do domu mego przyszedł / tyś mi dziewictwo moje poniewolnie odial. Proszę o sprawiedliwosc sedziowie / dla Boga / niech Karan bedzie. Obaczyli zaraz wszyscy niewinność s. Biskupa / y potwarz tych co ia naprawili.

A gdy one niewiaste wywiedziono / zawolali Ariani: iz inc wietse nań grzechy maia / ktorych dowodziec zaraz chca. y wskazali reke czlowieca odcięta / mowiac: Ta iest reka ktora Athanasius swemu Arseniusowi dla czynienia czarow wcial / y samego zabil. Zawolalo ich wiele iz to pierwszy domod / a innego nie szukac. Drudzy ktorzy wiedzieli / iz Arsenius zywy iest / a znoruu skryciu sie Ariani kazali / poczeli watpic. y tak bylo / iz po onym domodzie pierwszym o zdrowiu jego / znoruu go byli namowili aby sie skryl / y zabic go sami chcieli iesliby tego nie uczynil. Lecz z opatrznosci osoblirwey hostkiej / gdy od przyiaciol Athanasiego wstysal / iz dla niego potepiony na onym zboryszcu mąż niewinny byc mial: wzialiwszy sie go / przybiegl do niego dzien przed tym / y tait go w gospodzie swey Athanasius / y cicho do sadu go z soba przywiodel. Gdy tedy one reke ogladowali: Pytal Athanasius / wieleby ich bylo ktorzy Arseniusa znaiar / y ozwalo sie ich wiele mowiac kazdy: ia go bardzo dobrze znam. A on go wywiodel przed sedzie ony. y pytal iesli ten iest: Wszyscy świadczyli / ze ten iest. y zdiawszy z niego plaszc Athanasius / wskazal iedne reke jego zdrowa y potym druga / mowiac: trzeciye peronnie nie mial. Bo iey Bog tworca wszytkiego / nie daie. To widzac oni oskarzyciele y sedziowie / dla wstyd u mieli tego sobie zyczyc / aby sie byli y pod ziemie skryli. Lecz wolaiac na Athanasiego czarownikiem go zwali / ktory oczy ich omamil / y chcieli go tam miedzy soba roztargac / by go byli oni od Cesarza swietcy w rzednicy dla pokoiu dani / nie obronili.

Czynili potym sad y o on kielich / ktory Makarius kaplan Athanasiusow abo sam Athanasius mial zepsowac. O czym bylo wiele plotek y zatrudnienia / a dowiesc tego oni potwarce nie mogli / az przez falszywe świadki / ktore do Mareotyki na to miesce / gdzie o tym kielichu powiadano / wyslali: strony do Verutium nie przypuszczaiac: sami tylo napisawszy co chcieli / do Tyru sie wrocili / na ono zborzyszcze / ktore ieszcze trwalo. Athanasius sie y inni Biskupi jego / y drudzy Kacholicy oświadczeni przed onym Komiesem / proszac aby onego Synodu zaniechal / a wszytko do Cesarza odlozyl.

Koniec taki b. l. Aryani odwiodesy sie na strone / od tych ktorzy Athanasiusa potepic nie chcieli / iacy byli Kacholicy / moca iakoby Synodu Athanasiusa wytkleli / y z Biskupstwa zlozyli. y w Alexandriey mu mieszkac nie dopuscili. A Meleciany do koscioła swego przyieli / y miesca im y dostoienswa ktore miel przywrocili. y o wszytkim do Cesarza / co tam postanowili / pisali.

W tym Constantinus pisal do wszytkich tam zebranych / aby przedko skonczyli on Synod / a wszyscy do Jeruzalem na poswiecenie koscioła / od niego

Eusebius historyk iaki byl.

3.

Potwarz o niewiastę, iako P. Bog odkrył.

Theod: lib: 1. ca: 30.
Soer: lib: 1. cap: 2.
Sozom: lib: 2. cap: 24.

4.

O reke Arseniusa potwarz.

Arseniusowa słość y cnota.

Ręce obie zdrowe wskazane.

5.

O kielichu sad.

6.

Athanasius od Arianow wykłety.

Sozo: lib: 2. ca: 24.

7.

Eusebin vita lib: 4. cap: 44. 45. 46.
Sozo: lib: 2. ca: 25.

Poświęcanie ko-
ścioła w Ieruzá-
lem.

Vt supra.

8.

Ariusz wpamięta-
nie myśla.

Socr. lib: 1. cap: 19.

Ariusz zwiodł
Constantyná.
Athanas de Synodis.

9.

Silwester Papież
zmarł, nastąpił
Márkus.

niego wielkim bázro nakładem zbudowanego iacháli. Uczynili tak y z wiel-
kimi ceremoniami y świeceniem nabożnym aż do oktawy / to jest / przez osm
dni / kościół on służba Boża zdobili. A nietylko ściany y mury / ale y naczyn-
ia dżiwnie drogie poświęcali / iako mówi Sozomenus. Po czym znając iako
stare jest naczynia kościelnego y kościołowi poświęcanie.

Tegoż czasu powtórze Ariusz pokute zmyslna czynił / iż tak trzyma iako
Oycowie świeci na Niceńskim zborze nauczyl / y z tym sie wśedzie opowia-
dał; tak iż Constantinus z oney radości która z tego miał / pisać wczę-
list do niego / do siebie go przyzwał. Tam mu swoje wyznanie wiary / z towá-
rzysem swoim Eusebiusem podał które sie zdáło zgodne z oycy Niceńskiem.
Iednak w nim onego słowa nie było Consubstantialis. A tak zwiedziony Con-
stantyn / do onych Biskupow / którzy w Ieruzaleń na onym poświęceniu
byli / napisał aby ono Ariusowe wyznanie wważyli / a do kościelney go iedno-
ści przywrócili. Już sie byli Kátholicki Biskupi z támcad roziaćhali / sami
Eusebiani / Ariánscy oni pátronowie zostali / którzy bázro rádzi Ariusowe
wyznanie pochwalivsy / onego rozgrzesyli / y do kościoła iako pokutniace-
go przyieli / y o tym do wśytek Biskupow / a zwlaszcza do Alexandriey y E-
gyptu / listy rozpisáli.

Roku tego Silwester święty świat pożegnał / siedział lat 21. miesiąc
10. wielki sługa Boży / który wiary kościoła świętego przeciw Ariusowi tak
mocnie podpárł. inie jego dziecie poginęły / w niebie sławne z odpłata wczę-
na. Nastąpił po Silwestrze Márk na stolicę Apostolską / syn Pryśka Rzy-
miánina / na której był miesiąc ósm.

Rok P. 336. Márká 1. Constán: 31.

1.

Athanasius proti
Cesarza o słucha-
nie.
Idem Apolog: 2.

M

Otu tego Athanasius / z onego zborzyszcza Tyrskiego wśed-
do Cárogradu przyśedł / chcąc sie przed Constantynem onych
swoich cięśkości wżalić / y chytróści y false onych Eusebianow
abo Arianow oznaymić. Gdy przypuszczony nie był do Cesarz-
ná wlicy mu / gdy na koniu iachal / zabiezał / wolając nań / a o to-
tylo prośac / aby ty biskupy którzy go niesprawiedliwie sadzili / do siebie do
Cárogradu przyzwał / żeby im w oczy ich złe postęptki / y false / y potwarzy
przed nim samym wymowit. Uczynił tak Constantinus. list do onych Bi-
skupow napisał / roztáznac im aby do niego przyiaćhali. W tym liście sam
wyznawa / iż do siebie Athanasiusa nie przypuszcil ani go słuchał / iedno na
koniu na wlicy siedzac.

2.

Ariánskie y dwo-
rursady.

Constantinus
szczyry okolo wiá-
ry Kátholickiej.

Złosc Ariánskich
Biskupow.

3.

Tak byli Ariánscy przyiaciele dwór on napelnili / y rżsy Cesarza obśie-
dli / iż tak wielki Biskup przypuszczony y słuchány v dworze nie był. Co sie
działo dla tego syná Constantynusa / który już był Ariáninem. iemu wśyścy
pochlebowáli / a na wschod stonca / a nie na zachod pátrzyli. Na tego co na
pánstwo nastąpić miał / a nie na tego co z niego bliska śmierć iako stary
spáść miał. W tymże liście znaczy sie vprzeyme nabożeństwo y chęć do praw-
dy Kátholickiej tego onego stárcá Constantyná. Bo mniemał iż oni wśyścy
co byli w Tyrze wiare Niceńską wyznawali: a to co na Athanasiusa mowia-
li / aby tego dowiesć mogli. A grozi im / iesliby sie ich zły y onylly sad nála-
zł / y żalnie sie na nie o takie niezgody y przymowki od Poganstvá / którzy sie do
wznania iednego Boga ciśta / a oni ie swemi rosterkami od ego odrazáli.

Przyiaćhali do Cárogradu oni dwá Eusebiusowie / Tykmedyjski y Ce-
sareyski / y Niceński Theognis / y Pátrosilus Scytopolski / y z im Valens y
Orfacius / Biskupi z Pánnoniey / którzy też na Tyrskim zborze czu byli. a i-
to im wśy Cesarzkie otworzone za przyiaćnia stárszego tego syná były: záraz
nowym

nowym grzechem / onych dwou starych o Arseniusie y Kielichu nie wspomina-
iac / Athanasiusa obwinili: twierdzac / y na to Biskupow Elias z Egiptu /
nigdy przyjaciot iego / swiadectwa przywodzac: iz to od niego siefeli / gdy
mowil: Moge ia Cesarstwu miastu / to jest Carogrodowi zywnosc y chleb
odiac / y przeszkode nalesc / aby zboza z Egiptu nie spuszezano. Cesarz Con-
stantinus / iz sie barzo w onym umilowanym miescie swoim Kochal / y wielka
liczba zboza na iego rozmnozenie posylac kazal: y o takie podeyszenie / iz
snac takze chcial temu spustowi zboza z Egiptu przeszkody czynic / Patrokla
Philozopha sobie barzo milego / zgubic kazal: zaraz sie wielce rozgniewal /
y bez sadu y pytania y przyzwania / Athanasiusa na wygnanie do Galliey po-
tepit. Trafil ona niecnota heretycka / na one tak wdacna y Cesarzowi barzo
omierzla przyczyna / ktorey z checi do swego miastu / tak predkie dal miesce
potwarzom / y do sprawy s. Biskupa nie przypuscil.

Wyslyscy / okrom iednego Lucifera / koscielni pisarze / wymawiaia Con-
stantyna / iz tak wielkiego Katholicu Biskupa / nie dla wiary Arianskiey / aby
ley sprzial / abo sie ia namniey pomazal / wygnat y potepil: ale iz oney po-
twarzy swieckiey wiare dal. y sam go Athanasius wymawia / wielka swoje
cnote pokazuiac: aby siny onytki panow nasych wymawiac umieli. Wyma-
wia go y Synod Alexandryjski / y synowie Constantyna Katholicy dwa /
Constans y Constantinus oycu wymawiaia: iz go dla tego tam wyslal / aby
go Ariani nie zabili. y pise w listie swoim Constans / iz go Constantinus o-
niec iego wyzwolic chcial od wygnania onego / iedno predka smierc nie do-
puscila.

Tia ten czas srodze sie przeleli Katholicy / iakoby sie ziemia trzesla / y
stonce sie zacmilo / dziwniac sie Constantynowi / a o iego odmienności po-
myslaiac. Ktorey iednak w wierze zadney z laski Bozey / nie bylo. A nie tego
wezmyl co chcieli Ariani / to jest / aby zabity byl / ale zdrowie iego zachowal / y
od nich go wybawil. A Biskupstwa mu Alexandryjskiego odiać / y na iego
miesce dac inego / nigdy niechcial / choc o to Ariani barzo nalegali / y na tym
im wiecey nalezalo / aby byli swego kogo na nim postawili. Ale y pogrozka
mi od tego ie Constantinus odbial. Co sam Athanasius wyznawa. Z cze-
go znac / iz serca byl do Athanaszego nie stracil dobry Cesarz. Theodoretus
go tak wymawia: Dwierzyl tym ktorzy zywt swiety po wierchu ukazowa-
li / y komiecrosterkom onym obiecowali. Tak y Dawid Sybie onemu zwiesc
sie dal / gdy Niphibozeta obzadowal. Ludzkiey sie slabosci wzalil. Tiesch
panowie nie wierza tym co ludzie do nich odnosa / a drugie vcho obwinio-
nym zachowuia.

A gdy w Alexandrie lud sie burzyl / iedni Melecyanu chwalac / a dru-
dzy z Katholicami przesiadac: Constantyn Janu Biskupa Melecyanow na
wygnanie skazal (onego co Katholicem zostawly zas do Aryanow przy-
stal.) O co sie Aryanie niepomatu frasowali. Ale sie im w tym vzyc Cesarz
nie dal. Ci Biskupi w Egiptcie / Katholicy / ktorzy przy Athanasiusie stali /
takze za staraniem Aryanow z Biskupstw swoich ruszeni y wygnani byli / ia-
ko sami swiadeza na Synodzie / ktory potym mieli.

Athanasius do Galliey od żołnierzow zaprowadzony / w Treverze prze-
mieszkwal / y Marimina Biskupa onego miastu / gdzie w wielkiej czci byl w
wosylekich. A tym czasem Ariani Ariusa do Alexandrie wprowadzili / kto-
regu miasto przyiac niechcialo. A gdy rozruchy byly: musial go Constans
do Carogrodu do siebie przyzwac / iako powiada Socrates / gdzie sie
niektorzy Biskupi Eusebiani byli ziachali / na sad Marcella Ancyri Biskupa.
ktorego spotwarzylsy o kacerstwo Samosatenskie / za powodem Esteriu-
sa Grammatica / na wygnanie potepili / y z Biskupstwa zlupili. Tia co iz przy-
zwolil

Nowa y ostatnia
potwarz na S. A-
thanasiusa / a o zbo-
ze z Egiptu.

Patroklus Philo-
soph zabity.
Athanasius na
wygnanie poteg-
niony od Constan-
tina.

Apolog: 2.

4.

Wymowiony Con-
stantinus.
Athan: ad Solita-
riam vitam ag:

Athan: Apolog: 2.

5.

Prsestrach Katto-
likow.

Biskupstwo za-
chowane Atha-
nasiusa.

Ad Solitariam
vit: ag.

Theod: lib: n.
cap: 33.

2. Reg.

6.

Melecianski Bi-
skup Ian wygna-
ny.

Sozom: lib: n.
cap: 29.

7.

Athanasius w
Treverse.

Hier: in Chronic.
Ariusa Alexan-
dria nie przyjala.
Socr: lib: 1. cap: 25.
Marcellus wy-
gnany.

8.
Constantinus ni-
gdy się do Aria-
now nie skłonił.

Athan: ad Solitariam vitam ag.

9.
Soer: lib: 1. cap: 25.
Ariusz zdradzał
Cónstántynáswo-
ia przysięga.

Athan: ad Serapio-
nem.

10.
Alexánder Cáro-
grodzki Ariusza
przyjąć niechce.

Modlitwa Ale-
xandra Cáro-
grodzkiego.

XX.
Ariusz przepukły
siedzi w Caro-
grodzie.

Athan: vt supra.
Rufin: lib: 1. ca: 12.
Nazian: in laudi-
bus Athan.
Ambr: ad Gratia-
num.
Gauden: Bibliote:
S. Tom: 7.

12.
Julius Papieš po
Márku.

13.
O pogrzebie po-

zwolił Constantinus Cesarz / miemieli dwojzy / aby sie do Ariánstey jęz
sklonit.

Lecz to próżne było mniemanie. Bo Eusebiani/ ktorzy sie byli na
ceński zbor s. podpisali: nigdy iawnie przeciw Concilium onemu za Con-
stantyną nie mówili. y na Athanázego y inne biskupy Kátholickie/ o inne-
grzechy ktore im chytrze/ złości Ariáńskiey tájac/ zádawác chcieli powstałi:
w rzeczy tylko o kárność kóścielną y o zgodę mówiac. y tym Constantyną for-
wili/ iz im wierząc kárności im kóścielney y pokoiu pomagali. To zna sam
Athanásius pisać przeciw synowi tego Constánciusowi/ iz oycá w Kátho-
lickiey wierze nie náśladował. Lecz y po tym iásnie znác iz nigdy Constán-
nus wiary Kátholickiey nie odstań/ ani u Ariusowu błędnie postawał.

Bo gdy Arius nie przyiety do Alexandriey / iż go za heretyka po starcu
miano / a potucie tego y nawrocentiu nie wierżono / do Cárogradu przywó-
ny od Cefárzá przyiáchal: Pytał go Constantinus / iesli sie z Niceńskim Sy-
nodem y oycy ktorzy ná nim byli / o wyznaniu Bóstwa Chrystusowego zgá-
dza / y tak iáko y oni wierzy: On ochotnie odpowiedział / iż tak wierze / zgá-
dzaiac Cefárzá. Czemu sie dziwniac Cefarz / przysięc mu ná to kazał / y przy-
siągl fałszywie. Miał / powiádaić / mowi Socrátes / spisáne swoie wyzna-
nie wiary ná kárcie / y ná to przysięgl. A Constantinus gdy tak przysięgał
(iáko s. Athanásius nápiśal) rzekł: iesli dobra wiara twoia / dobżesz przy-
siągl: á iesli fałszywa y niezbożna: Bog cie o te przysięge potępi.

Rozkazał tedy po oney przysiedze Alexandrowi Biskupowi Cárogrodzkiemu / aby Ariusza iako Kátholika do Kościoła przyiał. A on sie bázno wzbraniał mówiac: Nie godzi sie wynależce heretyctwa do Kościoła świętego przyjmować. Lecz gdy mu Eusebius Nýkomediyski wygnaniem y z sielkustwá złożeniem groził: on sobie tego nic nie wáżył / iedno sie do modlitwy ze wsýtkimi Kátholiki wdawał. Ktorey mu pomagaly serce mu ochotne czynił on wielki święty Jakub Nizybu Biskup / Który też ná Concilium Ancyńskim był: y postámi á modlitwámi z ludem swym ná Ariusza walczał / o zwycięstwie sobie tufyli. A gdy przyszedł dzień / Ktorego sie inż wsýscy Ariusni dworzanie zwłasczá zaci zgotowáli / aby moca Ariusza do Kościoła przeciwo woley Alexandrowey wprowadzili: Alexander padáiac ná ziennę y goraco sie modląc / mówił do Pána Jezusa: Jesli intro Ariusza do wżywania Synáxim ábo naswietszych tájemnic wprowadza: Pánie niech dziś skorham / á nie trác wiernego z niewiernymi. A iesli Kościolowi twemu posolguiesz (á wiem iż posolguiesz) weyżrzy ná pogroźki Eusebiusza / á nie dáy w pohánbienie cząstki twoiey / á Ariusza pokarz / aby zá tego przyieciem / Kacerstwo nie zdáło sie być przyiete.

[illegible]

Marek Papież siedząc osm miesięcy / ten świat pożegnał / a Juliusz
Rzymianin syn Ruskę / nastąpił.

Constantinus o śmierci pomyślając / tam gdzie leżec chciał: Pościł
imieniem ss. Apostołów zbudował wielkim y pąskim nakładem y ozdobą

iało Eusebius wypisnie. To przykładając / iż dla tego w kościele ciała swoje
mieć chciał / aby uczestnikiem był tych modlitw y służby Bożej która sie tam
dzieje. Z czego sie domysli każdy / iż wiara Katoicka to ma / iż dusze umar-
łych / z żywych wiernych pomoc maia.

Wstawa y prawo dał na Zrady / aby im Chrzescianie nie służyli. a ktorye
by Zyd Chrzescianina za sluge miał: aby tracił wszystko co sie w niego naydzie
a zaraz żeby Chrzescianin wol y był. A iesliby niewolnika ktorekolwiek
sektę / Zyd kupił: niewolnik ma być wolny. a iesliby go obrzezał / y niewolni-
ka y gardło tracił. Zakazał też aby ten ktory z nich Chrzescianinem zostanie /
pod karaniem / przykrości Zydowi nie czynił. Dał też prawo na zlego łoz-
dzieci / aby im testament oycowski nie służył.

Wstawił Constantinus z rozmaitych rzemieślników / osob 950. aby win-
ni byli umartym pogrzeb czynić. y te osoby wyzwolił od podatkow y od po-
slug abo wrzedow mieyskich pospolitych y dalej pod wrząd kościelny. Topra-
wo potym Justinianus vmocnił Anastazyus Cesarze. Stad bractwa smier-
ci wyszły w Rzymie y indziej / osobliwiey Chrzescianskiej miłości przykłady.

Rok P. 337. Iuliusz 1. Constá: 32. ostatni.

Ego roku żywota dołóńczył Constantinus wielki 22. Maja / be-
dac na pánstwie Rzymskim 31. rok / a żyjac sesćdziesiąt y dwa
abó trzy. Piše Eusebius / z iakim nabożeństwem y rozmowami
y rozmyślaniem do śmierci sie przyprowował w chorobie iuz be-
dac. On tylo fałs przyniesiał ktoli synowi iego Arianowi / i-
aby sie dopiero vmierając ochrzcił w Nykomediey / gdzie Biskup był wodz
wszystkich Arianow Eusebius. co sie wyszey odzuciło y fałsem być pokaza-
ło. Umart na przedmiesciu Nykomedyskim abo na wsi / piše Rufinus. Te-
stament napisany / mowi tenże / dał do wiernych reku káptanowi / tajemne-
mu Ariáninowi / ktory sie był w przyazn domu iego / y do syna Constanciu-
sa y do corki iego Constanciey wkradł / rozkázuiać aby go samemu Constán-
ciufowi / ktorego na ten czas nie było / oddał. Za co był w wielkiej czci v Con-
stanciusza / tak iż on Cesarz zarządził iemu rozkázowat. Domyslaia sie iż był
ten to káptan Achacius Lusius / ktory po Eusebiusie w Cesariey był Bisku-
pem. Ale sie nigdy przed Constantynem wielkim / iako y inni / za Ariana v-
dawać nie śmiał.

Ciało iego w skrzynie złota włożone / do Carogrodu wieziono / z wiel-
kim płaczem / wszystkich stanow / y wyrządzaniem takiej czci / iaka żywemu czy-
nił. Gdzie na páłacu dlugo z nim ziachania panow czekano. Wyniesione
ciało od synow z wielką pompa żołnierstwa wszystkiego y ludu y káptanow z
śpiewaniem y modlitwami / do kościoła ss. Apostolow wniesione jest. y po-
stawione wysoko nie w samym kościele / ale przysionku na to vezynionym. O
czym s. Chryzostom tegoż miastá Biskup tak napisał: Tu / prawi / to jest w
Carogrodzie bázro syn oycá swego Constantyna wielkiego vczcił / gdy go w
przysionku rybotowa (to jest Piotra s. zachował. Co v Cesarzow sa o-
dzwierni / to v rybitwow Cesarze. Oni / to panowie we wnatrz miastá /
a ci iako domowi y bliscy / za cześć sobie maia / iż sie im przysionek dostaie.
Wniesione byly do tego kościoła ss. Apostolow ciała s. Jedzeia / Lukasa
y Tymotheusa / o czym Socrates daie znać.

Grekorwie w swoich regestrach maia tego wielkiego Constantyna za
świetego / y tak mu sie kłaniaia. Rzym stary y Senat iaki mu obchod y płacz
żałobny czynił / wypisuię tenże Eusebius. Wypisuię Nicephorus iego twarz.

myśla Constantinus.
Lib. 4. cap. 58. de
vita Const.
Vmarli pomoc
maia od żywych.

14.
Zydowie slug
Chrzescian miec
niemoga.

L. 2. tit. ne Chri-
stia.

Na zlego łoz-
dzieci.

L. 1. de naturali-
bus.

15.

Bractwo dla po-
grzebow.
Nouella 49.

1.
Constantinus
wielki vmarł.
In vita eius lib. 4.
cap. 6.

Hier: in Chronic.
Sozom: lib. 2. cap:
vltimo.

Falsz o chrście
Constantyna prz
śmierci.

Rufin: lib. 1. cap. 11.

Testament.

Socrat: lib. 1. cap:
26.

2.
Pogrzeb Constán-
tyná.
Euseb: vt supra.

Chryzost: hom: 66.
ad pop.

Cesars v rybitwa
odzwiercynm.

Lib. 1. cap: vltimo.

Eutrop: lib: 10.

Cnoty Constantyna.

4.

Tráianus sielem
po ścianach na-
zwany.
Napisał swoich
nie kładł Con-
stantinus.

5.

Iaki ma być pan.
August: de Ciuit:
lib: 5. cap: 24.
Cnoty Pańskie.

Lib: 5. cap: 25. de
Ciuit.

6.

Święci za czasu
Constantyna.

Był twarz rodzieczney / wzrostu wiecey niżli średniego / szeroki ramię /
bycie miaższy / rumiany na ciele / nie gęstego włosów y troche przyzłotego / bro-
da nie długa / oczy rodzieczne żywe y niemiałe / nos troche nachylony / przy-
mieszym / twarz szeroka y wspaniała. Poganie o nim pisa: iż był na wiele
rzeczy pożyteczny / prawa dobre stawił y potwarzy tepił / dobre zabawy y na-
utki / zwlaszcza skolne / rozmnażał / sam czytał / pisał / rozmyślał / poselstw y za-
tob poddanych słuchał. W zabawach sie Rzeczyposp. y nauk wyzwolonych
kochał / sprawiedliwości y miłości u ludzi pełny / ktorey sobie szkodliwos-
ćcia y poważności nabycwał.

Wittor mu przygania / iż był do chwały ludzkiej chciwy. lecz wnet sie
poprawnie mowiac: iż sie wiecey z niey smiał / a niżli iey pragnął. y wspomni-
na iako Tráianus Cesarz nazwał sielem po ścianach sie wspinaiącym / gdy
wspędzie imie swo. po ścianach kładł. Constantinus tak wiele kościołów
y innych pospolitych miejsc drogich barzo y nakładnych pobudował: a na-
gdziez abo barzo rzadko / imienia y napisu swego nie kładł. W rycerskiej
wie / prawda iż sie kochał / lecz P. Bogu samemu swoje zwycięstwa oddawał.

Był taki Constantinus / iakiego opisał Augustyn s. Nie dla tego Cesa-
rze szesliwie zowiemy / iż długo panowali / iż dobra śmiercią szesliwy /
po sobie zostawili / iż nieprzyjaciele R. P. zwoiowali / iż mądze domowe
rozruchy wciśyli. Bo to y słudzy śatanscy Poganie mieli. Ale te szesliwie
mi zowie / iesli sprawiedliwie panna; iesli sie w pochlęstwie wstugnia-
cech nie podnoszą; iesli sie szczęściem nie wiodzą / a ludźmi sie być pomnia-
ją. Jesli moca ktora maia. Wskiemu mactatowi częś Wska rozszerzają /
za: Jesli sie P. Bogu boia: iesli wiecey ono krolestwo milnia / w ktorym
sie towarzysow nie boia: iesli leniwo karza / a przedko odpuszczają: iesli ka-
ranie na zachowanie R. P. a nie na pomste y nasycenie mienawisćci swoy /
bracają: iesli odpuszczają w nadziei poprawy / nie na rozpustność pogorsze-
nia: iesli to co musza drugdy przytko y ostro uczynić / łaskawością / ho-
sćcia y miłosierdziem nagradzają: iesli rostkoy tym mniej używają / im-
wietśa do nich wolność maia: iesli wola złe swoje skłonności / a niżli naroc-
dy ludzkie opánować. Jesli to wszystko czynia nie dla próżney chwały / ale
dla zámítowania wiecznego szczęścia: iesli za swe grzechy ofiaruia Bogu
pokore / miłosierdzie y modlitwe. Tacy Chrześcianiscy krolowie sa szesli-
wemi / tu nadzieia / a potym otrzymaniem tego czego czekamy. Poty s.
Augustyn.

Przydaie o Constantynie tenze s. Doktor: Dobry P. Bog / aby ci / ktorzy
mu dla wiecznego żywota służa / nie rozumieli / iż tych krolestw y wysokości
świeckich nie mieć nie może / ktoby sie dyablom / ktorzy w tey mierze wiele
moga / nie poklonił. Constantyna Cesarz / ktory sie dyablom nie kłaniał /
ale samego Boga prawdziwego chwalił / tak wielkimi dary ziemskimi na-
dał / iakich ledwie pragnąć mogł. Ktoremu y to dał / iż miasto Rzym skiemu
państwu / za towarzysza / y iakoby corte Rzymu zbudował / bez żadnego ko-
ściola y bálwaná dyabelskiego. Długo panował / sam ieden w sytek swiat
Rzymski trzymał y onego bronil / na wojnach wielkim zwycięzca był / tyra-
ny potlumil / y we wszystkim szesliwy był / starowiecznym schorzał y zsta-
rzal y umarł / syny na państwo zostawił. A żeby zaś żaden Cesarz dla tego
Chrześcianiinem nie był / aby szczęścia Constantyna dostąpić mogł / gdy
dla wiecznego żywota zostawać Chrześcianiinem ma: Jowiniana daleko
przedzy P. Bogu a niżli Iuliana złożył. To s. Augustyn.

Za czasow tego Constantyna Cesarz / wiele ludzi było przeznaczonych y
świetych / iako s. Mikolay / s. Spindion / s. Páfrucius y inni. A ośbła-
wie s. Pártemius Biskup w Lampzaku w Helesponcie. Ten cudow wiele
czynił:

czym: a do Cárogradu do Constantyná Cesárza przyśedłszy / prosił go aby mu było wolno bálwany Poganstkie w Lampsaku obálac / a kóściót Bogu práwemu zbudowác. Cesarz sie y w nim y w iego oney prośbie wkocharłszy: obłapiáiac go / y list mu dat ná obalenie Poganstkiego bálwochwálstwa / y zło- tá wiele ná budowanie kóściolá. A gdy kámién ieden ná mieyscu Poganst- kim diogi nálażł / wmyślił z niego stół micc / ná którymby ofiárá duchowná y bezkrewná P. Bogu ofiárowaná bylá. A gdy on kámién wóły ciagnely / a Eutyrianus nieiáki ie poganiá / czárt wóły poburzył / iz wóz Eutyrianá przeiáchał y zabił. On czuiąc złość czártowstá: prosił P. Boga / aby duše w ciáto ono wrocił. A wnet vprosił / iz umárły wstáwłszy wólat: Chwálá tobie **CHRISTE**, ktory umárle ożywiáś. W tey stronie y w iego biskupstwie był on **Abrahámius** / o którym czytay w żywóciach S.

Metaphr: 17. Fe-
bruarij.
O **Pártemiutic**.

Abrahámius.

7.

W zachodnych też kráiącach wiele było wysókich sław y pobożności y náuki swietych Bożych zá tego Constantyná. y w Egypcie wczniow onego Antoniusá / bázro wiele swietych / y cudá czyniácych.

Podział państwa
na trzech synów
Constantina.
Zonaras Annal:
Tomo 3.
Zosimus lib: 2.
Constantius po-
winne pozabýł.

Synowie Constantyná podziélili sie państwem Rzymstkim. Stáršy Constantinus wziął wšytkie ziemie zá gorámi Alpes: Gállia / Germánia / Hispánia / Anglia / y inne. Młodšy Constantius wziął Rzym y Włostá / Sycilia / Illirik / y Afryk. A srzedni Constantius / ktory był Arian / wziął wšchodne państwa y Cárograd aż do Persyey. Ten Constantius záczáł pánowanie swoje od morderstwa krewnych swoich / pogubił ábo po- gubił dopuścił stryie swoje y syny ich. Żołnierze z iego rozkazania zabili Constantiusá stryjá iego / oycá Gálle y Julianá. Zabili y Delmácianá Ce- sárzá młodziencá dziwnie dzielnego / y stryiorwi Constantynowi podobnego / ktory był synem Delmácianowym. Zabił y Annibáliusa drugiego stryjá / dwu stryju a trzeciego brátá stryiecznego. Miał nieiáka ná stryie przyczynę / mo- wi Cedrenus / iákoby mu oycá Constantyná wielkiego brátá swego otruc- meli / á iz mu to oćiec Constantinus ná testámentcie podał / przez Eusebiusa Tykomedijskiego / aby sie ich strzegł. Czego y Artemius meczennik stárosta Augustalis przed Julianem podpierał: Constantyná wielkiego w tym wy- mawiaáiac / iz mu do onego rozkazania przyczynę dáli / żadney od niego krzy- wdy nie máiac.

Cedr: in compen.

Metaphr: 20.
Oktobria.

A oni dwá stryieczni bráćia / Gállus y Julianus / synowie Constantiusá / ledwie wšli / iz Gállus chorzał y bliŝki smierci był / a Julianus był dziecie- ciem. y to ich obroniło. Z iednego byli oycá ci dwá / ále z roznych mátek. Bo Gállus mátkę miał Gálle / a Julianus Básiłine nabożná Chrześciánke.

9.
Gallus y Julianus
všli smierci.
Sozom: lib: 5.
cap: 2.
Animianus lib: 14.
Juliana wycho-
wanie.

Dáł obudwu Constantius do iednego pálacu w Cárogradzie / ktory Macellum zwano / aby tam iáko panietá wychowani byli. Julianus bázro máły bedac / miał iákiegós Philozophá przy sobie Márdoniusa / ktory mu Zomérá y Hesiodá / á z nim bogi fałšywe zálecał. y dla tego Constantius pilnowác go kázal / aby sie od wiáry Chrześciánstkiej nie odrażał. y zlecił go onemu Biskupowi Tykomedijskiemu Eusebiusowi / od ktorego y sam sic Constantius Ariánstkiej niezbożności nápił / y Julianá dziecie ono nápoil. Bo nigdy / iáko sie był **CHRISTVS** A záprzał / ŝczerym Chrześciáninem Eusebius ten nie był / wrzedow tyło y czci swieckiej plaŝczem Chrześciánstwa tápat / á gdzie mógł wiáre Chrześciánstá psował.

9.
Ablawius sabity
od Constantiusa.
Wzor niestalku
ŝczęścia.
Zosimus: lib: 2.
Animianus lib: 22.

Zabił Constantius y onego Ablawiusá / ktory wšytkim y oycá iego rza- dził. Ná którym odmiennosc ŝczęścia swieckiego dziwna sie pokazála. vro- dził sie w Egypcie bázro w bogo / przyśedł do takiej porwagi y ŝczęścia / iz v Constantyná był iáko drugim Cesárzem / y córke iego zmówił był zá żone syn Constantyná Constantis. z cáł wysókiego mieyscá iáko z gory zepchniony ná táka smierć przyśedł / iz był ná ŝtuki zá rozkazaniem Constantiusá rozsieká-

ny. Wy

Oycowskie stáre
slugi wygnal.

IO.

Eusebius rzesz-
niec Arian.

Dwor zaráżony
Arianstwem.

Disputacye o wie-
rze na dworze Ce-
sarskim.
In laudibus He-
ronis.

II.

Synod w Rzymie
na Ariusza.

ny. Wygnal od dworu swego Constancius y inne stáre oycowskie slugi/ ktorych sie mogli wstydzic: a osadzil sie za sprawa onego Biskupa Eusebiusza/ ktorzy v niego bázro władnal/ przekletymi Ariany / ktorych dwor iego pełen byl. Skad łósciot Boży wiele y długo wciérpiał/ iáko wstysym.

Kochał sie Constancius w komornych rzezancách/ nad ktorymi był stá-
sym tákiz Eunuch Eusebius / iádem Arianstkim nápełniony/ ktorzy wstyk-
one komorne rzezance ná swoje niedowiarstwo o synu Bozym nápowil. Za-
czym od nich y Cesarzowa Eusebia/ ktora sie tákze w tákich slugách kocha-
ła/ zaráżona iest. Ociec tego Constanciusza/ tákie nápoly meze rostósniki/ y
świegotniki / y niewiesticuchy/ nietylo od dworu był odegnal: ale ie y od
rzedow odsadził: a on komory iemi swoje y dwor nápełnił/ y rada ich glupia
pánstwo sprawował. y ták za ona odmiana dworu iego / Ariansta mezbó-
żność ożyła. Nie było ná dworze onym wiecey nie slychac/ iedno rozmowy
o wierze/ a poryweze nierostropne disputacye / ktorymi ieden drugiego pło-
wał. a od dworu po wstykich sie stronách zle ono roznošilo / iáko nápi-
Nazyánzenus.

Julius Rzymiski Biskup w Rzymie zebrał Synod sto y 16. Biskupow.
Na ktorym Ariansta sekta znouu potepili / y Kátholicka wiare Nicen-
skich oycow zmocnili.

Rok Páński 338. Iuliusz 2. Con-

stantyna, Constanciusz, Constans. 2.

I.
Athanasius przy-
wrocony na swe
Biskupstwo.

Theod: lib: 2: ca: 2.
Athan: Apolog: 2.

Epist: Synodi Ale-
xandr.

2.
Constantinus za-
chorzał.

Widzenie przes-
sen.

Metaphr: 12. De-
cembris.

Surius Tomo 6.

Spiridion Cesa-
rza zleczył.

Wpomnienie do
Cesarsa.

Constantinus starszy syn wielkiego Constantyna / ktorzy w Gallie
ey pánował/ máiac przy sobie w Treveris s. Athanaszego/ posłał
go ná iego Biskupstwo do Alexandrie/ wstykto mu wracaiac co-
mu bylo zá złościá Arianow odieto. y nápiśal list do Kátholikow
Alexandrijskich/ ktorzy kładzie Theodoretus/ y sam Athanasius

w ktorym wstykim oznámuie/ iż ociec y pan iego Constantinus/ ná zachor-
wanie zdrowia z ktorym był od nieprzyiaciół swoich niebezpieczny / posłał
do Galliey Athanasiusa/ do mnie/ prawi/ syná swego/ ktoregom iá iáko Pa-
planá Bożego wczcił. Przydaie y to / iż przed śmierciá wmyślit go był przy-
zwac tenze wielki Constantinus do Alexandrie/ ná iego Biskupstwo / by
była śmierć nie przyspiała. y ták z wielka radościá wstykich wiernych wro-
cił sie Athanasius ná swoje Biskupstwo. A Constancius choć go przeciwi-
thanasiusowi pobódzali oni Ariani/ okolo niego/ nie śmiał sie wroceniu ie-
go sprzeciwić: iż mu oycowska wola przypominal / y obrazić sie też bracia
boiał. Przywroceni sa y drudzy Biskupi w Egypcie ná swoje Biskupstwa.
ktorzy tákze dla Athanaszego od Eusebianow wygnani byli.

Constancius przyiachawszy do Antyochiey bázro zachorzał / a lekarze
pomoc mu nie mogli / y wziął dziwna od P. Boga pomoc. Widział przes-
sen Biskupow wielka kupa/ a miedzy nimi iednego z towarzysem nie Biskup-
pem/ o ktorym mu powiedziano: ten cie zleczy. y ocknawszy/ pilnie myślic po-
czal / iáko by tákiego Biskupa náleśc iákiego widzial. y przyzywał do siebie
stad y zowad nabożniysze Biskupy / ktorzy mu sie nie wdali: aż trafił ná
Spiridiona onego świętego w Cyprie/ ktorego gdy przyzywał/ á ze smu one-
go/ twarz iego poznal: prośil aby sie P. Bogu zań modlit. Miał przy sobie
towarzysza swego Tryfillá/ ktorzy ieszcze Biskupem nie był / iż sie widzenie o-
no y po nim zisćilo. Modlac sie tedy Spiridion/ Cesarz zleczył. Ale y dusze
iego nie zaniechal / wpominal go pilnie / aby y ná to dobrodzieystwo Boże
pomniac/ poddánym sie káśkawym y miłóściernym stáwoil / á ich potrzeby iáko
ocię y opiekun opátrował. A w rzeczách boskich aby nie przypuszczał/ co-
by sie

by sie z kościołem Bożym nie zgadzało. Gwoli temu/ gdy bracie żadnych wpo-
minków niechciał: dał prawo Constancius/ aby duchowni na żadne nowe
podatki obowiązani nie byli/ y gości nie przyjmowali.

Upominał tego Cesarza Pan Bog y drugim cudownym także dobro-
dzieństwem swoim/ od Rákholickiego Biskupa. Sápores król Perski po
śmierci wielkiego Constántyna/ gárdzac synmi iego/ wojnę podniósł na pań-
stwo Rzymskie/ y zwoiowałszy Mesopotámia/ Nisibe pograniczne miasto
mocne oblegl. które gdy sie dobrze bronilo: rzęka Migdoniū, wysypawszy iey wy-
sokie groble/ na miasto y mury Sápores spuścił/ iż moc wody oney z góry sie
podem wielkim spuszczaiacey/ mury miasta onego obalila. Jakub s. onego
miasta Biskup/ modlac sie/ to v P. Bogu ziednał/ iż zaś one mury przedko
postawione były/ gdy Persowie osuszenia wod onych do wpadnienia w mi-
asto czekali. A wlaszysy wysoko a patrząc na woysko nieprzyjacielskie: prosił
Jakub s. v P. Boga/ aby robactwo y komory na nie puscił/ aż mocy sie ich
násmianno/ gdyby ie málce bestye rozpedzily. y tak uczynił P. Bog: Gdy ro-
bactwo na woysko sie puszcilo/ a vsy y nozdza stonior/ y koni y bestiy innych
nápelnilo/ y kasaniem wszytkiego ciała málch nosow żadeltá sie puszcily: za-
tem utrzymać dobytkow nie mogli. y tak rozzerwáne woysko ze stromota vcho-
dzić musiało. O czym szerzey w żywocie tego Jakuba s.

Ci dwa święci Spiridion y Jakub byli na Concilium Nicańskim/ y na
Ariusza klatwe z innemi puszcili: mogli sie Cesarz náuki ich trzymać/ od któ-
rych dobrodzieystwo brał/ y na których takie cuda patrzył. Ale czcąc one

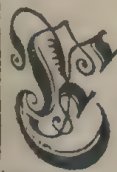
Ten Jakub s. pisał wiele ksiąg Syryjskim ięzykiem/ które sie na 26. cze-
ści dzieliły. O wierze/ y przeciw kacerstwow/ o miłości/ o poście/ o zmar-
terychwstaniu/ o żywocie po śmierci/ i. ale wszytkie pogineły. podobno ich
nikt na Greckie y Lacińskie nie przełożył. To pise Gennadius.

Był przy nim od młodości iako wcześ on wielki też święty Ephrem dyá-
kon/ dziwne wczony y wymowny y święty/ który náukę miał z niebá. O któ-
rym napisał Grzegorz Nicański/ iż widzenie miał przez sen: Anyoł księgi
miał w ręku/ y pytał od wielkiej gromady Anyołow/ komuby te księgi
Pan Bog posłał: A gdy mówil ieden temu/ drugi innemu/ o których swia-
tośliwosci wiedzieli: Anyoł rzekł: Tute ich w ręce nie weźmie/ iedno E-
phrem Syrus.] A miał wielki dar mądrości. Patrzą w żywocie iego 4. dnia
Lutego.

Wydał prawo Constancius na te którzy sie wrzędow dokupnia/ aby y
pieniądze y wrzędy trócili. y na Karteluşe/ abo listy sławe ludzka psuniace:
aby tacy paleni byli. y na te którzy tajemnym odnośeniem/ y obżalowaniem
ludziom škody czynia.

Rok Páński 339. Iuliusza 3. Con-

stantiná, Constanciusa, Constansa 3.

Wsebiani chcąc drugi raz Athanasiusa z Alexandriey wyrzucić:
wyprawili posły do Rzymu do Iuliusza Papieża/ y do dwu Cesa-
rzow zachodnych Constántyna y Constansa/ żalując sie na Atha-
nasia/ y potwarzysy nowe nań wynyslaiać. Posłem ich był Ma-
kariusz kapłan/ y Martirius/ y Hesichius dyakoni. Cesarze
máiać wiadomość o ich zbrodniach/ zaraz ie ze stromota odrzucili. Lecz Pa-
pież ich słuchał/ y długo sie prawdy dowiadował. Żalowali sie na Athana-
siusá/ iż za iego do Alexandriey wroceniem/ wszytko sie miasto burzyło/ y
które sie wiele rozlało/ a iż przeciw Kanonom uczynił/ będąc od Synodu

z b

z Biskup

Wolność od go-
ścia y podatkow.
L. 8. de Episc: &
Cler: cap: 7.

3.
Sápores oblegl
Nisibe.
Theod: lib: 2.
cap: 30.

Jakub S. cudá
czyni.

Komorowie zwo-
iowali Persy.

15. Iulij.

4.
Nádwu świętych
nie pomniał Ce-
sarz.

5.
Gennad: de viris
illustr.

6.
Ephrem dyakon
 wcześ S. Jakuba.
Greg: de Efre.

7.
Wrzędy kupniaacy
y Cartelunicy.
L. 5. Libelli Famo.
L. 4. de petit. Cod.
Theod.

I.
Potwarzysy Arián-
skie na Athana-
siusá.
Athan: ad solita-
riam.

Do Rzymu po-
zwány Athanasius
sprawuie sie przez
posły.

Athan: Apolog: 2.

Ariani i Rzymu
wcielił potwarco.

2.

Proroctwo Anto-
niusza.

Athan: in vitaeus.

3.

Cudzołóstki iá-
ko karać.L. 4. quorum ap-
pellat: cap: 7.

z Biskupstwa zrzucony / że sie do niego bez rozsądku drugiego Synodu wro-
cił. A ktemu iż żywność wodom w Egypcie z skąrbu Cesarzkiego od Con-
stancyntyna naznaczona / na swoje potrzeby obracał. A z strony Athanasiusa
wczyniwosy Biskupi Egiptu Synod w Alexandrię / napisali do Papieża
do wszystkiego Kościoła list długi / sprawę dając o potwarzach y złości Euse-
bianow y o niewinności Athanaszego. Lecz y posły swoje Athanasius do
Rzymu posłał / którzy mocno one potwarzy Eusebianow y śmieje zbijałi.
A gdy im na dowodzie schodziło: prosili o powszechne Concilium / na któ-
rymby ta sprawa sadzona była. Papież gdy im o dowody niepewne przyma-
wiał / zastraszyli sie y z Rzymu wciekli. Iednak fałszywe swoje pisma y dowo-
dy zostawili / po których sie wielka złość y potwarzy ich y klamstwa niezno-
śne pokazały. Napisal do nich Juliusz Papież list / dając im znać / iáko
sprawy oney postowie ich odbiegli / a iáko mocno sie Athanasius przez swoje
obronił. Nie skwapil sie iednak na potępienie ich / choć iuż doznawał / iż
Ariany społeczność mieli.

Tego roku s. Antonius pustelnik ono objawienie y widzenie miał o Ari-
anach / iáko Kościół Boży strapić y zelżyć y poniżyć mieli. Co sie aż we dwie
lecie wypełniło. Czytaj w tego żywocie.

Prawo strogie na cudzołózniki Cesarze dali / aby ie ábo zasyte w store to-
piono / ábo palono / za dobrym dowodem / a żadney appellaciy nie dopu-
szczano. A równaia ten grzech z świętokradztwem y oycoboystwem dla
Sakramentu który w małżeństwie iest. Tle tak iáko y Pogan.

Rok Pański 340. Iuliusz 4. Con- stantina, Constanciusz, Constans 4.

1.

Synod Rzymski
dla Eusebianow.Athan: Apolog: 2.
& ad Solitariam.Potwani do Rzy-
mu Biskupim scho-
dny y S. Athana-
sius.Marcellus appel-
lował do Rzymu.Athanasius do
Rzymu przyiachał

a Ariani nie.

2.

Mieśkanie S. A-
thanasiusa wRzymie mniskim
wot zaleciło.Monachus ro-
mim.Hier: ad principi:
epist: 15.

Iuliusz Papież dla onych Eusebianow którzy na Athanasiusa żalor-
wali / áo Synod prosili: Synod w Rzymie złożył / y posły swoje do
Eusebianow / Elpidiusa y Philoxena kapłany posłał / na Synod
ich / y s. Athanasiusa pozyswając do oney sprawy która zaczęli. Ze-
brał sie Synod z wiela Włoskich y inych Biskupow / y dla Marcella
Ancyranskiego / którego iuż byli z Biskupstwa ciż Ariani wygnali / a on sie
do Rzymskiego Biskupa appelluac / wciekl / y tam w Rzymie przemieszczo-
wał. Czekano Eusebianow pultora lata / aby do sprawy y obżalowania A-
thanasiusa przybyli. A Athanasius zaraz do Rzymu przyiachał / y tam ich
dlugo prawie przez też pultora lata czekał. Miał gospode w Eutropiey sio-
stry Constantyna wielkiego / w domu Cesarzskim / gdzie wielce był szanowany.
Papieżowi iáko sedziemu / dać mu w siebie mieszkanie nie godziło sie / pot-
sprawą tego z Ariany nie dośła.

Mieśkając w Rzymie s. Athanasius / á mając z soba niektóre święte y
cudowne mnichy y żywot Antoniego pierwszego mnicha na wschodnych kra-
iach: rozbudził Rzymian y plci oboiey do takiego żywota. y naprzod co imia-
Monachus, do Rzymu wniesione iest. Acz w zachodnych Kościołach taki ży-
wot mniski wiedli oni / którzy sie dla przesładowania po gorach y lasach y
skłatach y iámach y pieczarach caili / y żywot ten anyelski odprawowali / na
modlitwach y ciata trudzeniu: iednak postanowienia iestce / y gospodara-
stwa mniskiego nie było takiego / iáko na wschodnych stronach iuż był Anco-
nius / y inni z nim zaczęli / iáko Pachomius / który też do reguly oney wiele
mestkiey y żeńskiej panieńskiej plci nábierał. O czym Jeronym s. dając znać
iż pierwsza Marcella Rzymianka tego sie na on czas nowego imienia
Mnich y mniska / nie zawstydzila / ale to co sie CHRISTVSOWI podobalo /
przyiela.] Na wzor Zeliass y Janá Chrzciciela.

Na to

Tá to imie Mnich ábo Monachus, gdy do Afryki sławá sie tego żywo-
tá przynosił: to co Rátholicy ze czciá przymowali náto Donátiste wárcze-
li iáko s. Augustyn piše/mowiac: á co to zá imie Monachus? Wkázcie gdzie
to imie pišane iest: Lecz nášy heretycy (iesli nášy) nietylo ná to imie wárczeć
poczeli: ale gdzie mogli/wyštkie mnístie klastorá y pánienskie poburzyli:
goršy dáleko nišli oni Donátiste/oycowie to góšepieństwicy heresiách ich.

Tegož czásu Athanázyus w Rzymie: przed Synodem wyznánie wiáry
swoiey nápišane po Lácinie czytał/ktore zdwiem Symbolum Athanasi. Kto-
re wyznánie dšis sie y od dawnego wieku w košciolách špiewa y czyta. Dłu-
go o nim šwiat niewiedziál. Bo miedzy dšicie Concilium tego Rzymškiego
schowane w kšiežnicy ábo Bibliothece Rzymškiey zágnátwane bylo. A po-
tym nálezione sławie sie poczeło/ iáko wielkiego człowieká pišmo / o ktorym
Rósmás mnich s. nápišal: Gdy naydzié iákie kšiazki s. Athanážego / á pá-
pieru mieć nie bedžesz mogli: ná sukni i swoiey przepišuy. Do Afryki tylo
od ktoregoš Biskupa/ktory ná ten czás w Rzymie byl/zániešione to wyzná-
nie bylo. Bo s. Augustyn o nim wiedziál / y z niego kšiazgi swoje nátrapiál.
Lecz gdy sie miedzy onemi stárymi kárty nálažlo: z wielka ie chećia y Grecy y
wyštki narody Bulgárow/ Serbow/ Ruši/ Polákw/ y inych przyiešy. A
to Grekowie mowia žeby ono słowo Lácinšicy przyložyli/ o Duchá s. iz po-
chodzi y od Syná: to próžno mowia: gdyž przed lat 960. ná Toletánskim
czwartym Synodzie ták to Symbolum czytano / iz Duch s. pochodzi y od
Syná/ gdy ieszcze żadnego o tym sporu z Greki nie bylo. A Grzegorz 9. przez
posly ták to Grekom wkázal.

Tego roku šwiat požełnal on wielki żołnierz ná Ariusá / ktory go mo-
bliwa dokonal/ Alexander Cárogradzki Biskup/ máiac lat 95. siedziál 23.
lata ná Biskupšwie. Gdy umierał pytano go/ kogoby po sobie košciolowi
zrezył: On rzekł: Chcećieli do naboženštwá y náuki Biskupa mieć: obierzćie
Páwla. A iesli do spraw šwieckich y obcowánia z pány pożytecznego sobie
zrezyćie/ obierzćie Mácedoniušá. Drudzy mowia/ iz niepodobno áby on miá-
nował Mácedoniušá/ o ktorym wiedziál/ iz do Arianow škonnym byl ábo z
nimi sie mieszał. Obrano iedná Páwla y siedziál ná tey stolicy nie długo. Bo
go Eusebius Nykomeđyski / iáko goracego y godnego Rátholika cierpieć
nie mogł. A gdy do Cárogradu Cesarz Constáncius przyiáchal: zekřwie
przed nim o Páwle mowił. Zezwál Ariánskie ony Biskupy Cesarz / y Páwla
z Biskupštwá wygnál/ á ná iego miejsce Eusebiušá Nykomeđyskiego / one-
go zlošniłá Ariánskiego pošádził. Który czásu pátrzac ná rozgłošenie Arián-
škiey náuki/ (bo ieszcze sie z nim iáko mogł ták) miaršy Cesarzá wšedzie po-
šwey myšli/ kusil sie o te ktorzy mu sie y iego towarzyszom o wiáre Rátholic-
ká mocno opřec mogli.

A wpátrzył Eustátiušá Antyoškiego Biskupa / wielkiego obrońce wiá-
ry šwiecety / y chcąc go z stolice iego zložyć y wygnáć/ nábráwšy z soba Bisku-
pow šwey strony: iáchal do Antyochiey / y ták nápráwił iedne nierzadnice/
ktora dšecie v pieršy nosilá/ áby potwarz ná Eustátiušá te kładlá / iáko by
ie z nim mieć miálá. y zebrawšy Biskupy / y przyzwáwšy do nich Eustátiu-
šá/ iáko wyžšy á Cárogradzki przeložony/ wezwáć kázal oney nierwiášty. Kto-
ra wołálá ná Eustátiušá obecneho/ iz z nim ten grzech y cudzołóstwo popet-
nił. On prošil áby tego dowodziłá iákim šwiádecstwem. Ktorego gdy nie
miálá: przysiádz iey Biskupi oni heretycy kázáli. y ták Eustátiušá potepili/
á do Constánciáša ktory tákž ná pošwiecenie košciolá šwego iáchal w dro-
dze dáli znáć/ iz dla tey przyczyny potepiony iest. Przydawáli y drugie náń
potwarz/ ktorych dowiešć nie mogli. Cesarz go záraz ná wygnánie do iez-
dnego miáštá w Jiriku kázal.]

3.
Ná imie Moná-
chus, heretycy
marceli.
Augu: in Pál: 13.

4.
Symbolum Atha-
nasi záczeto šie w
Rzymie.

Sophron: in Prato
špir: cap: 4.

Pochodzenie Du-
cha S. y od Syna.

5.
Alexander Cáro-
gradzki dokonal.
Sozom: lib: 3.
cap: 3.
Pawel Cáro-
gradzki Biskup.

Wygnány od Ari-
anow nástápił on
šatan Nykome-
đyski.

6.
Niecnotá Arián-
ška.
Eustátiuš Antyo-
ški špotwarzony.
Theod: lib: 1.
cap: 21.

Eustátiuš špotwa-
rzon y zložen y od
Arianow.

7.

Apolog: aduersus
Rufinum.Theod: vt supra
cap: 22.Eustatius iako
meczennik y mart.

Ad Solitariam.

8.

Socr: lib: 1. cap: 18.
Eustatiani Ka-
tholici w Antyo-
chey.

9.

Trzęsienie zie-
mie.Oros: lib: 7. ca: 29.
Ephrem.Carmin de rebus
suis.

10.

Eusebius Cesarzy-
ski historik y mart.
Socr: lib: 3. cap: 3.
Hier: epist: 55.Achacius Arian.
Achan: de Synodis.

11.

Constantinus
starszy syn zabity.
Hier: in Chronic.
Orosius.

12.

Orosius lib: 7.
cap: 29.

13.

Prawa o grobach.
L. 1. de sepult: vio-
lat: Cod: Theod.

Piše s. Jeronym te słowa o nim: To są prawi (na Rufina pisać) święci heretyków mistrzów twoich: iż przekonani prawdą do potwarzy się wdała. Tak Eustatius Antiocheński Biskup, dzieci o których niewiedział, znalazł. Tak Athanasius Alexandrijski Biskup trzecia reka Arseniusowi wciał. Po śmierci znalazł się ze dwiema rekami żywym. Niewiasta ona gdy w wielką niemoc wpadła, wszystkim oznajmić kazała, y iako mogła wołała: iż ja Eusebiani do onej potwarzy namowili, stawiać niewinność s. Biskupa, który na onym wygnaniu iako meczennik umarł. Pisał ksiąg wiele y na herezyki Ariany. Już w ten czas wiele inych mnichyśkich Biskupów wyganiał Ariani albo Eusebiani, iako piše s. Athanasius.

Po Eustatiusie długo stolicą oną Antyocha Biskupą nie miała Stephanus, na którym Ariani wtracili, y po nim Leoncyus, teży Arianskiej sekty. Biskupolicy się oddzielili, y osobno schadzki kościelne czynili, y zwano je Eustatians, any, od Biskupa którego nauki Katołickiey odstąpić niechcieli.

Po wygnaniu Eustatiusa y Pawła Carogrodzkiego, y inych wiele Katołickich Biskupów, gdy się przesładowanie na Katołiki zaczęło: tegoż roku wielkie było trzęsienie. wiele miast się zapadło, góry się w Armenii miały y rozdzierały. A Antyochia, w której nageśse były ziarny, anow, cały rok ten, niepokoy miała od trzęsienia ziemi. Mowi Orosius: Gdy Constantius z Ariany poczał kościoły Katołickie na Arianskie obracać, ziemią się srodze trząść poczęła, y wiele wschodnych miast zagubiła. Piše o tym trzęsieniu y Nazaryanenus, który już miał na ten czas lat 16.

Tegoż roku on historyk Eusebius Cesarzyski Biskup, nascony wygnaniem Eustatiusa, umarł. Wymawia go Socrates iż nie był Arianem, ale Murzyną obmywa. S. Jeronym o nim piše: Chorałym był Arianskiej sekty, y między Ariany wodził pierowsy. A Nicejskie wtore Concilium, y wspomnieniem się jego bzdzi. odwołał był błąd swoy na Nicejskim Concilium, ale zaś do niego się iako wieprz do błota wrócił. Historyk kościelny piše: iż to może dzięki mieć. Pisał y inne księgi. Na tego miejsce wezeń jego wstąpił Achacius, o którym mowi Athanasius: Achacius, prawi, frogim skaleństwem y śmiałością, zaprzął się Nicejskiego Synodu, y lżył go. Pisał y wot mistrza swego.

Tegoż roku Constantinus starszy syn Constantyna wielkiego, który w Gallii y Hiszpanii panował, wadząc się z bratem Constantinem o granice państwa swego, a domagać się Włoskiej ziemi y Afryki: gdy wpadł do ziemi Włoskiej, w Aquilei mierostropnie y bez strazy, od żołnierzy Constantina zabity jest. Za czym wszystkie państwa zachodne Constantin sam opanovał brat jego rodzony.

Constantinus się na Persy wyprawił przeciw królowi Sápores: ale mu się, gdy po dziewięć bitych zwiódł, nie powiodło.

Prawo wezmione w Mediolanie od Cesarza, na te co groby psnia, aś nich co wybierają. Chrześciane w swoich dzierzawach, wiele mieli poganiśkich drogo budowanych grobow, z kamieniami pięknymi. Obalali groby one, y kamienie albo co tam należeli na pożytek swoy obracali. Co iż było zwracać starożytności y pamiatki wspomnienia poganiśkiej, y dla inych przyczyn: zważano jest pod wielkim karami, aby nikt grobow nie psował.

Rok Pański 341. Iuliusz 5. Con-
stanciusa, Constansa 1.

Zen piaty rok Constanciusowego panowania znaczny jest poświęceniem kościoła w Antyochii / bärzo wspaniałego / który był zaczął budować Constantinus: który iż sie tego roku skończył / na iego poświęcenie Cesarz sam wiele Biskupow zebrałszy iachał. Zwali ten kościół / dla dziwney ozdoby iego / Domini-cum aureum, to jest złoty kościół. Z onego zjazdu Eusebiani albo Ariani iest-
cum aureum, to jest złoty kościół. Z onego zjazdu Eusebiani albo Ariani iest-
czymś tam / przyczynę wznieśli / Synod uczynili na którym było 96. albo siedm
Biskupow. Miedzy nimi 36. Arianskich / a inni wszyscy Katholicy. Na tym
zborzyszczu potepili s. Athanaszego / z Biskupstwa Alexandrijskiego zlu-
pi- / w ten czas gdy ich w Rzymie w Juliusa do sprawy ktora przed nim zaczę-
li / czekał: y gdy Julius Synod w Rzymie dla tego sądu złożył / Eusebiani
do niego pozwali / aby przeciw Athanaszemu grzechow iego / ktore nań kładli /
popierali. Tego tedy sądu wchodząc w Rzymie / onym fałszywym Syno-
dem wygrać y swoje przewiesić chcieli. Katholicy Biskupi ktorzy tam by-
li / so. perwnie na ono potepienie Athanaszusa nie zezwatali: ale oni cicho y
ciężmiemnie / za pomocą Cesarza swey sekty / wszystko przewiedli co chcieli.

Na miejsce Athanaszusa obrali pierwey Eusebiusa Emesenskiego albo
Emisenum swoiey sekty człowieka: ale on bojąc sie ludu Alexandrijskiego /
ktory Athanaszusa miłował / przysiąc części oney nie chciał. Był to człowiek w-
czony y wymowny / y wiele ksiąg pisał y Homiliy wiele troctich: ale zarazę
Arianska miał w sobie / y potrzebą księgi iego z wielką ostrożnością czytać.
Potym obrali Grzegorza nicańskiego z Kappadociei także Ariana. y tego
3 żołnierzy y zbrojno za rozkazaniem Cesarza / y z mocą iego / do Alexandriei
na Biskupstwo posłali. człowieka obcego / który nie był z kścieży Alexandrijs-
kiej / y bärzo okrutnego / iako niżej wstysym.

Na tymże zborzyszczu w Antyochii napisali oni Eusebiani wyznanie
wiary czworakie. Na pierwszym mówią iż Arianni nie są / a iż Ariusa
połnuiacego do siebie przyieli. Na wtorym niektóre słowa odmienili. Na
trzecim także. a na czwartym nawietża odmiane uczynili. We wszystkich
czterech wyznaniach / Concilium Nicejskiego nie wspomnieli / ani słowa
onego Consubstantialis położyli / iedno około chodząc / y CHRISTVS A za-
Boga wyznawając / iad swoy Arianski pokrywali / a nieprawdę y fałszo-
znaięścia ona y odmiennosć swoia wstawiali. Gdyż prawda iedna iest /
a odmiany żadney nie ma. A fałszawożdy inakшы y odmienny.

Napisali niektóre Kanony y Statuta / iż Eusebiani na tym Synodzie /
ktoremu Katholikom y wierze s. skłodzić chcieli: a on zwłascz / który na A-
thanaszusa uczynili / aby Biskup od Synodu złożony / na Biskupstwo sie bez
przezwozenia także Synodowego nie wracał: iako sie był Athanaszus od-
nich w Tyrze złożony za listem Cesarzkim wrócił. Tegoż Kanonu niektorzy
Biskupi na s. Chrysostroma potym używali. Lecz ie tak zbili / iż to był Ari-
anski a nie Katholicki Kanon / który od Sardicenskiego Concilium zganiony
y zniesiony był. Na którym każdemu od Synodu złożonemu Biskupowi
wolność iest dana do Rzymskiego Biskupa appellować. Co sie z listu In-
nocenciusa Papieża do kścieży Carogrodzkiej pokazuje.

Julius w Rzymie Synod y 50. Biskupow na nim mając / Athanaszu-
sa od wszystkich potwarzy Eusebianow wolnym uczynił / y do Komunitety
przyjął / y na wczte do swego stołu wezwał. Eusebiani / mając w sobie po-
ty Papiestwie Elpidiusa y Philorena ktorzy ie na Synod do Rzymu dla spra-
wy Athanaszusa pozrywali / tak długo zatrzymali / aż Synod swoy w Antyo-
chii odprawili / y Grzegorza onego na Biskupstwo Alexandrijskie wysłali.
Na tym Synodzie Rzymskim / y onego Marcella od Eusebianow w Caro-
grodzie potepionego / Julius Papież niewinnym być osadził / y iako prawo-

1.
Poświęcenie ko-
ścioła w Antyo-
chii.
Athanas: de Synodis
& Apolog: 2.
Hilar: de Synodis.
Sozom: lib: 3.
cap: 5.
Synod Arianski
potepił Athana-
siusa.

2.
Emesenus iaki
był co Homilie
pisał.
Hier: in Chronic.
& de Scriptor.
Grzegorz Cappa-
dox na miejscu
Athanasiusa.

3.
Arianskie wysna-
nie czworakie.
Soz: lib: 2. cap: 7.
Athanas: de Synodis.

4.
Arianskie prawo.

5.
Athanas: Apolog: 2.
Posłowie. Papie-
scy zatrzymali.

Papież Biskupy
przynwaca.
Apud Athan: vt
supra.

6.

Socrat: lib: 2.

cap: 11.

7.

Ariani na Papie-
ja.

Sozom: lib: 3.

cap: 7.

8.

L. 2. de pagan.
Na ofiary pogań-
skie.

wiernego na iego biskupstwo wrocit. y innych niemalo biskupow z Traciey/
Celefiriey/ Pheniciey y Palestyny/ ktorzy od Eusebianow wtrzywdzeni/ do
Rzymskiego sie Biskupa o sprawiedliwosc wcietali/ Iuliusz za niewinne
osadzil.

Wrocil sie tedy Athanasius do Alexandrie/ mialac po sobie dekret Ju-
liusza Papieza/ nim Grzegorz falszywy onegoz mieysca Biskup/ morderstwo
swoie y wciiski na Kacholiki zaczał.

Eusebiani skonczywszy Synod swoy w Antyochiey/ dopiero posly Pa-
piekie/ Elpidiusza y Philorena odprawili/ z pisaniem swoim dosyc hardym
do Iuliusza. w ktorym sie zaluia/ iz im trocki czas do przyachania do Rzy-
mu naznaczyl/ a iz Athanasiusa y Marcella do uczestnictwa Koscielnego
przyial/ y sad ich o nich zepsowal. A groza mu/ iz z nim pokoiu miec nie
chca/ azby to pochwalil/ co o nim postanowili. iako Sozomenus daie zna-
Lecz o swoim Synodzie/ y o tym co na nim postanowili/ y o nowym Bisku-
pie Alexandryjskim/ slowa zadnego nie pisali.

Constancius tego roku wydal mandaty y statuty/ aby ofiary pogan-
skie byly zniesione y zaklumione: karaniem wielkim/ ktoby je czynil/ gro-
zac. Byly to wnety Cesarza tego do Arianskiego bledu/ aby sie pobożnym
byc zdal.

Rok P. 342. Iuliusz 6. Constanciusz 6.

y Constans 6.

1.

Athan: ad Ortho-
doxos.

Arianskie prze-
sladowanie na
koscioly w Ale-
xandrie y na
Kacholiki.

2.

Vt supra. & ad So-
litarium.

Okrucienstwa
Arianskie.

Potamon.

3.

Athan: vt supra.

Balacius skarany
Arian.

Grzegorz on Ariani/ gdy na biskupstwo Alexandryjskie wiachac
y Koscioly brac mial/ troche co przed Wielkanoca staral sie/ aby
starosta Philagrius/ ktory go na on wrzad prowadzil/ pismem
iawnym dal znae/ iz Athanasius zlozony a ten na Biskupstwo
Alexandryjskie Grzegorz posadzony jest. Co gdy sie oglosilo:

Lud Kacholicki biezal do starosty/ prosiac aby tego nie czynil/ gdyz na Atha-
nasyusa nikt sie nie zaluia/ a takie sie Kosciolom bezprawie dziaac nie ma. A on
zmowilszy sie z Zydami y z Pogany/ y lupy im Kosciolow obiecuiac/ moca
wielka na Koscioly wderzyl/ Zydow y Poganom dopuscilwszy wshytko pusto-
szyc w nich/ y odzierac. pospecili ostarze/ chrzcilnice/ y wshytkie Kosciolow
ochedostwa posarpali: Lud Kacholicki y panny zakonne zabiali/ biez-
wali/ wiezieniem trapili/ y tak iako na wojnie y rozboiu czynili.

To zwoiowanie wypisal s. Athanasius/ ktory sie tam w iednym Koscie-
le byl zatcal/ y za Boza opatrznoscia reku ich wshedl. List o tym/ bedac skryty
gdzieś/ do wshytkich Biskupow y Kacholikow napisal: iako rzecz nigdy ie-
scze niesychana/ ktora sie y za onych Poganstich Cesarzow przesladowni-
kow Chrescianskich nie dziala. placzu pelny ten list/ w ktorym sie bzydlo-
sci a zlosci kacerstey wydzimowac nie bedzie mogl. Barzo wielom y ma-
ietnosci pobrano/ y na wygnanie potepiono/ ktorzy na onego Arianskiego
Biskupa przyzwolic niechcieli. A po wshytkim Egypcie Biskupy bito y do
wiezenia sadzano/ iz na Cesarsta wola nie przyzwatali. y onego Potamon
na wyznawce/ z iednym okiem/ barzo sludzy wrzedowi zbili/ iz rychlo porym
od razow onych umarl/ mialac powtorzona korone mczeska.

Miedzy wrzedownikami Egypcu/ ktorzy Chresciansy Kacholiki tra-
pili/ byl ieden Balacius/ do ktorego on s. Antonius pustelnik pisal/ wpo-
nialac go: aby tak gniewliwym y okrutnym nad niewinnymi nie byl/ gro-
zac mu predka pomsta Bosta. A on na list iego pluiac/ y postanac iego
izac wskazal/ aby on swoich mnichow pilnowal. A piatego dnia/ kon iego
ktory byl cichy barzo/ nan sie rzucil y pokasal go tak barzo/ iz dnia trzeciego
umrzec.

omrzeć musiał. A tak sie pogroźka świętego onego oycá ziszcila. Tacy sa heretycy, gdy wiara Kátholicka traca / zwierzeza okrutnośc na sie biora / y do mezo-boystwa od onego ktory byl od poczatku zabiciem / ciagnac sie dadza. Co y nasze wieki doznaly / we Flándiey / w Fránciey / w Niemcech / niewypowiedziane nad Kátholicki okrucienstwa heretyckie pokazane sa.

Julius Papież słysząc o tych w Egypcie nędzach y złości onych Eusebianow / y mając w Rzymie wiele Biskupow ktorzy od nich wygnani byli: list do nich łagodny pisał / upominając ich do pokoiu / a przyganiając ich złym postępkiem / upominając sie starożytnością zwyczajów kościelnych / z pierwej do Rzymu pisać mieli / mżli Biskupy potępiać / y z ich stolice ie składać. A nákońiec prosił ich / aby na Synod do Rzymu przyiachali. (bywały tam co rok wedle praw kościelnych Synody.)

Athanasius drugi raz do Rzymu wciekł / wchodząc onych nieprzyjaciół / y Grzegorza podrzuconego Biskupa / ktory go na śmierć szukał. y w Rzymie przez trzy lata mieszkał. A tam Cesarzowi zachodnemu Constansowi / za iego prośba / napisał summe Bibliey ábo Pisma s. ktore księgi Synopliu nazwał. Był do tego ochotny on Cesarz / aby był wysłany pismo przeczytał: ále mu prace y zabawy Cesarzkie tego nie dopuściły. A potym go czwarte roku do siebie do Mediolanu wezwał. Bo sie w nim wielce kochał / iako w świecie tym słudze Bożym.

Posłali też byli Eusebiani do Constansa czterech przedniejszych z siebie Biskupow / wyznając mu wiary swoiey oznajmując / a chcąc go do siebie pociągnąć. Ale nie v niego nie sprawili.

Tego roku on okrutnik y pochodnia Ariánska / y wodź wszystkich bledow Eusebius Nykomedijski / ktory już był Cárogradzkim Biskupem / Pawła Kátholická wygnawszy / umarł. Ten ktory do Rzymu na sad iachac niechciał / y hardo do Papieży pisał / do sadu Bożego porwany jest: wielkiej złości y bluźnierstwa pełny / nad inne ludzkie niecnota. Za iego sprawa vmorzona na Concilium Nicenckim Kacerstwo Ariánskie / ożyło / y zwano Ariany Eusebians.

Po iego śmierci Cárogradzanie Pawła własnego Biskupa do Kościoła wprowadzili. ále sie im Ariani Biskupi / Mácedonijsa chcąc na Biskupstwo wsadzić / oparli: y takie rozruchy czynić poczęli / iż sie ich wiele zabijało. Constancius ktory był w ten czas w Antyochiey / posłał do Cárogradu na vspokoienie ludzi onych / wodza Hermogenesa. ktory gdy wyganiał moca wielką / ludzkie wzburzył / iż go w domu iego zabili y dom spalili. O czym gdy sie Cesarz dowiedział / sam tam iachawszy: tym miasto skarał / iż im zbożę ktore z Egiptu mieli nadane od Constancy / odiał.

Paulus wygnany puścił sie do Rzymu / z inemi / także od Arianow wygnanemi Biskupy / ktore Julius hojnie przyjmując / o ich sie przywrócenie na ich dostoięstwa starał.

W tym czasie ożywał sie heretyk frogi Photinus / w Ancyrze wrodzony / Biskup Syrmijski / wceh Mácclla Biskupa Ancyrańskiego / ktory nauczał poczat / iakoby CHRISTVS sánym tylo człowiekiem był.

Constans zachodny Cesarz Fránci zwoiował / y za przysięga obwiazane / za towarzysze ie Rzymskie przyiał.

Tegoż roku Constancius frogie puścił prawo na grzech Sodomski / aby także bez żadney odwroty tracono y gubiono.

Rok P. 343. Iuli: 7. Constanciusa, y Constansa 7.

Pawel s. pustelnik / ktorego żywot Jeronym s. napisał / tego roku do niebieskiej oyczyny poszedł / ktorego ciało Antonius s. także pustelnik pogrzebł. patrz w żywocie s.

Ioan: 2.

4.

Athan: Apolog: 2.
Iulius Papież: do pokoiu wzywa.

5.

Athanasius w Rzymie trzy lata mieszkał.
Summa Bibliey Cesarzowi napisana.
Socr: lib: 3. cap: 7.
Athan: Apolog: ad Constant.

6.

7.

Satan Nykomedijski z dechł.
Socrat: lib: 2. cap: 9. 10.

8.

Rotruchy o Biskupstwie Cárogradzkie.
Starosta sabity.
Sozom: lib: 3. cap: 5.
Zboie adigte Cárogradzanom.

9.

Pawel do Rzymu wciekł.
Socr: lib: 2. cap: 11.

10.

Photinus heretyk.
Socr: lib: 1. cap: 14.

11.

Socr: lib: 2. cap: 10.
L. 31. c. ad legem Iuliam.

12.

Pawel pustelnik dokonał.
15. Ianuarij.

© czym

2.
W Persyey prze-
śladowanie na
Chrześciany.
Sozom: lib: 2.
cap: 8.
7. Aprilis.
3.
Hier: in Chronic.

3.
Hier: in Chronic.

1.
Ariani piate wy-
znanie wiary czy-
nia.
Athan: de Synodis.
Sozom: lib: 2.
cap: 10.
Socrat: lib: 2.
cap: 15.

Arianstwo iako
się pokrywało.

Liber: epist: ad
Constantium.

2.
W Persyey prze-
śladowanie.
Sozom: lib: 2.
cap: 10.
Ferbuta y Ter-
mesa męczenni-
czki.
8. Aprilis.
16. Tysięcy mę-
czenników w Per-
syey.
Vt supra lib: 2.
cap: 10.

Cyrl: Catech: 10.
Aug: lib: 18. ca: 52.
de Ciuit.

O tym też czasie za Constanciusz Cezarza / wielkie przesładowanie na Chrześciany w Perskiej ziemi podniósł król Sápores / który też y wojnę irz wiodł z Rzymian. Tam Symeon Biskup y inni vmeczzeni. Czytaj w żywocie iego / iako wypisał Sozomenus.

Neocezaria miasto w Pontcie / trzęsieniem ziemi obalone jest / sam kościół został / on który Grzegorz cudotwórcą zbudował / y w nim pogrzebiony był: który y pierwey w takiejże przygodzie był cały. W mieście tym Ewelina zawnždy wiara święta / y tam s. Basilius wielki uchowany jest / y od Matriny baby swej wiara święta napoiony takim był / iako sie w żywocie swoim pokazał.

Rok P. 344. Iuli: 8. Constanciusz y Constans s.

N Otu tego Eusebiani Biskupi drugi zaś Synod w Antyochiey uczynili na poprawę wyznania wiary swej. Bo one cztery wyznania które byli na przeszłym Synodzie swoimi spisali / mgdziej w Kátholikow zwłascz zachodnych / przyiete nie były / iako Ariáńskie: oni chcąc się poprawić / feroście piate wyznanie napisać / w którym iednak słowa onego consubstantialis nie włożyli / y Nicenkiego wyznania nie wspomnieli. Wysłali z ona wiara swoia pisana cztery swoje Biskupy do Rzymu / Demofila / Mácedoniusz / Eudoryusz / Mátyryusz / którzy gdy się Kátholikami czynili / y Ariáńskiego się Kácerstwa przeli / y ono wyznanie wkázowali: nie sa od Iuliusza Papieża przyiete / ani od żadnego Biskupa zachodnego. Bo ie tak odprawowali: Dosyć na wyznaniu Nicen- skim / niech ie podpisa / a za Kátholiki poczytani beda. Potym iachali oni posłowie do Cezarza zachodnego Constansa do Mediolanu / aby mu sie tak ze sprawili / iż Arianni nie sa. A Cezarz zezwawszy niektóre Biskupy / Kázal się im przypatrzyć. y gdy ich doznawać mieli / a prosili ich aby z nimi wespół Ariusowe błedy potepili: oni z Mediolanu wcieli / dając znać / iż Arius w fercách ich zostawał / choć się go słowy przeli. Ten był koniec poselstwa onego y Synodu wtorego w Antyochiey / od chytrych Arianow czynionego / którzy się tak wdac takimi chcieli iakimi nie byli / tylo / żeby mogli być / iakie Kázic / a ono słowo consubstantialis z Kościelnego wyznania wyrzucić.

Drugi to rok był przesładowania Chrześcian w Persyey / gdy Sápores dał na wszystkie wyrok: aby zabiciami byli / od kogokolwiek / bez sadu y liczby. y zabity jest między inemi Chrześciany Azádes komorny pan Sápóra króla / którego barzo żałuiac / zakázal wszystkich wobec Chrześcian zabijać: tylo są me Biskupy a Káplany y slugi Kościelne gubić. W ten czas ony dwie pannie Ferbuta abo Tárbulá siostra onego Biskupa męczennika Symeona / y Termesá / vmeczzone srodze y na polu rościete sa. iako jest w żywocie ich. Nawnie- cey było Chrześcian w stronie Persyey która Adiabénska zwano. Tam wiele Biskupow wybito / y ludu o feshnaście tysięcy dla CHRISTUSA pomordowa- wano / o których imionach wiedzieć nie mozem. Wiele mnichow y zakon- nych pánienek vmeczono / których liczby niewiemy. To Sozomenus. y po ki wojna z Persami Cezarzow Rzymskich trwała / iakoż trwała aż do Ju- liana: Chrześcianie tam nigdy pokoju nie mieli / iż tego Boga co Rzymia- nie chwalili / choć rodzajem Persowie byli. O tym przesładowaniu w per- syey wspomina Cyrillus Jerozolimski y Augustyn.

Rok Páński 345. Iuliusz s.

Constanciusz y Constans s.

Nawoynie

A woynicz Persy ten Ariáński Cesarz niebożny zámwży prze-
grawal: nie tak iáko oćiec prawdziwym sluga Bożym bedac.
Miał zřoba w woysze Ariánskie Biskupy / á zwał sę onego / w
ktorym sie Kochal Eusebiusa Emissenckiego / zá ktorym sło nań
przeklectwo / iz mu sie nie nie sęcesciło.

Gdy podrosli oni dwá młodzięcy Gallus y Julianus / domu Cesar-
skiego / synowcy Constánciusa Cesarza: bali sie áby dla podeyżżenia iákiego
otólo wřapienia ná páństvo / pogubieni nie byli. y dla tego / iáko o nich pi-
ses. Názýanzenus / Elerikami zostáli / y stan duchowny przyieli / y náut sie
Chrześciáńskich wczyli: Jeden prawdziwie Chrześciáńskim sercem / to iest
Gallus: á drugi obludnie / to iest Julianus / ktory iádu sie Pogańskiego tá-
jemnie od kogo iedno mogłz mistrzow Pogańskich nápiat. Z nabożeństwą
budowali y kóścioły: ná ktorym budowaniu P. Bog cudo pokazował. Co
Gallus budował / iáko prawy sluga Boży / to sło wzgore y koniec bráło: á co
Julianus / to sie obaláło / y ziemiá sie trzesac / fundamentow brác niechciáta.
Iáko Ablowa y Kaimowa ofiára: (mowi tenże s.) Tát sie P. Bog brzydžil
ofiára zdrádliva y obludna / gdy imieniem s. Mámaná ten kóściół Julia-
nus budował. Tájemnie wzywał do náutí Márimá Philosophá y Jámbli-
zá / ktoryzy mu wiáre Chrześciáńską hrdzili / y cesárow go y dyabellskiej sluzby
náuczáli. y gdy miał wietřa wolność / iezdžil do miast w ktorych przednięsly
philosophowie wczyli / y od nich bral Pogańskú one zaráze / ktora wniat chy-
tro w sobie táic / ostrzac sie y wczac / iáko by Chrześciáńskú wiáre zbnúac y lýc
mogł / gdyby mu sie sęcescie iákie otworzyło. Co potym z wielka pilnością
y zřosćia czynil.

Rok Páński 346. Iuliusza 10.

Constánciusa y Constánsa 10.

A Thánásius miestkáiac trzy láta w Rzymie / ná ten czwarty przy-
zwány był od Constánsa Cesarza do Mediolanu. y tam był bárzo
wřánowany od niego / iáko sami świádezy. Miał od bráta iego
Constánciusa podobno przez list przymowke / iz go z brátem wá-
dził / y onego do niego odnosił. O czym Athánásius Apologia
do Constánciusa nápisal / spráwiáiac mu sie / iz tego nie czynil / dáiac świá-
dki miánowane niektóre Biskupy / bez ktorych nigdy z Cesarzem brátem ie-
go nie mowil. Z nimi wchodzil / z nimi wychodził. Ale bez tego byc nie mo-
gło / áby mu nie oznaymial o wćistákch y zgubákch kóściołow wřhodnych
przez Ariany. y dla tego píse o nim Theodoretus / iz sie žalował y plákal
przez Constánsa / iz oycá iego stáranie wielkie o Níceńskim Concilium gi-
neto / y wiára oná ktora przy nim oni oycowie sř. wyználi / psowana bylá:
prořac áby oycowskiej pobożności y dziedzictwa prawego dochowywał / á
tát swietego y sęcesliwego oycá swego násládomal.

Zástal iuz tam był posly Papielskie w Mediolanie / przez ktore Julius
Papieř prořil / áby Concilium wielkie zložone gdzie bylo / ná ktoreby wřcho-
dził oni Biskupi / ktoryzy sie do sadu Rzymskiej stolice wćiekáli / zezwáni y sa-
dzeni byc mogli. A písal Constáns do bráta swego Constánciusa / áby w
Sárdice w Iliryku w pierwszym miesćie Dáciey / Concilium zložone bylo.

Roku tego Constáns rořkázal / áby wřsyetkie Pogańskie kóścioły zám-
kniéne byly: á ktoby sñiat ofiáry bogom / to iest dyabłom czynic / áby mie-
szem karány był / y wrzednik ktoryby tego nie wykonał. Co trwáło áz do Ju-
liána. O co sie Symmachus Pogańin žalował / y dla tego / práwi / przedko
Constáns / od tyránna Magnenciusa zabity był. Lecz Pogańin plećie / w sa-
dy sie Božé

1.

2.

Gallus y Julianus
klerikami zostá-
li.

Orat: 1. in Iulia-
num.

Julianus zmysło-
ny Chrześciánin.
Kóścioły budo-
wali, ale Iulia-
nus wpađal.

Sozom: lib: 5.
cap: 2.

Nazian: vř supra.

1.

Constans Athá-
nyusa řánował.
Idem Apolog: ad
Constantium.

The: lib: 2. cap: 5.
Soer: lib: 2. cap: 16.

2.

Inlius proti o Con-
cilium Constán-
sa.

3.

Wyrok ná ofiáry
Pogańskie.
L. 4. de pagan:
Cod: Theod.
Apud Ambrosium.

dy sie Bożę zakryte wdaiac. Wiele takich mandatorow Constancy wielki wy-
dal: a tak dlugo iednak krolowal. Czynil to y syn iego Constancius Ariani-
a przedsie 25. lat na pánstwie siedzial. Naprawowal zas te boznice Julia-
nus y Poganstwo ozywial: a dwu lat na Cesarstwie nie doczekal.

Rok Páński 347. Iuliuszá II. Con-

stanciuszá y Constansá 11.

1.
Concilium Sár-
dické wielkie.
Sozom: lib: 3.
cap: 11.

Athan: Apolog: 2.

Socr. lib: 2. cap: 8.

Papiescy post-
wie.
Vt supra.
Osius z Korduby.

Sozom: lib: 3.
cap: 11.

2.
Theod: lib: 2.
cap: 8.
Zmowa Aria-
now.

3.
Siedm Ariáńskich
Biskupow na pá-
lacu.
Osius iako bet-
man.

Ariani o wcieka-
niu myśla.
Athan: ad Solita-
tiam. & Apolog: 2.
Osius prosi aby
na Athanasysza
załowali Ariani.

Athanasysza
wielka cnota.

Ego roku zebrane jest Concilium wielkie y generalne y ecumeni-
cuni w Sárdice ktore miasto bylo w Iliryku przy Missey y Dac-
cyey / ktore bylo pod pánstwem wschodnym Constanciusá / ale
oboim kráiom y wschodnym y zachodnym na granicy. Miasto
przezacne w ktorym Constancius wielki przemieszkwal. Tm-
cy gdy ie wziali / zwáli ie Triadidze. Zebralo sie Biskupow 300. zachodnych
a 76. wschodnych / ze wszystkich prawie narodow / ktore wylicza Athanasius
a wszyscy Kátholicy. Bo Ariani iako sie nizej powie / tego Concilium vcho-
dzili. Byli prawi Biskupi z Egiptu / Libiey / Pentápolu / Palestyny / Ara-
biey / Isauriey / Cypri / Pamphiliy / Liciey / Galáciey / Dáciey / Missey /
Tráciey / Dárdaniey / Mácedoniey / Epiru / Tessáliey / Greciey / Crety /
Dálmaciey / Pánnoniey / Włochow / Syliciey / Sárdiniey / Hiszpániey /
Gálliey / Bytánniey.] Trzydziesci y siedm narodow wylicza Socrates.
Ci wszyscy od Papieszá Iuliuszá przyzwani byli / ktory posly tam swoje mal-
Archydama y Polirena kapłany / iako s. Athanasius pisze. Byl tam y on sta-
ry wielki Osius / ktoremu z Protogenem Biskupem Sárdicéńskim / ktory
tez na Nicenskim zborze staroni byli / po posłach Papieskich pierwsze mie-
sce dano. Byl Marimus Jerozolimski y Athanasius Alexand: y Páphnucius
on y Serapion / y Spiridion / oni staroni wyznawce / ktorzy tez Nicens-
kiare podpisali. y innych wiele.

Jáchali tez tam Biskupi Ariáńscy / oni znacznieszy / Theodorus z Ege-
klesy / y innych z nimi siedm. Lecz iako pisze Theodoretus / zlosliwi ludzie
nim do Sárdiki doiaáhali: wezynili swoje Concilium / na ktorym sie znowili
iz przyiaáhawszy do Sárdiki do sadu y tam gdzie zasieda oycowie / wchodzic
nie máia. a tylko sie tam wkazawszy / iz w Sárdice byli / a swoje powinow-
odprawili / aby wszyscy zámrad vsli / abo wciekli.

Z wielka pompa do Sárdiki oni osm Biskupow przy Komiesie Mis-
nianie y staroscie Hesichiusie z gromáda srogich żołnierzow / ktorzy ie pro-
wadzili / wiaáhali / y do palacu zsiadli / y tam go spode mieli. a widzacie Ka-
tholicy / cicho y pokornie bez swieckiey obrony zebráli sie / samego tylko Osiu-
sá iako wodza máiac. A gdy oni Ariani obaczyli / iz wiele wschodnych Bi-
skupow z nimi sie schádzac do palacu niechcieli: y wiedzac iz swieckie wze-
dy do Concilium ani żołnierze / iako bylo w Tyrze / przypuszczeni byc / y na-
rzadzic nie mieli: zwatpili o swey sprawie / y zaraz sie do wciekania gotowali
mowiac: Lepiej nam z sromota wciec / nizli tu przetonanemi y potepioney-
mi zostac. Bo gdy zcad wydziemy / Cesarz nam pomoc dac moze. Etáli do-
nich oycowie / aby przyšli y na Athanasysza zalowali. Wstawil sie sam
Osius / y sam ie aby sie przed wszystkimi nie wstydzi / wysluchac chcial / y
one im obwiastka podal: Jesli czego na Athanaszego dowiedziecie: zaraz
potepiony y wyrzucon bedzie: a iesli nie dowiedziecie / a miec go iednak w
Alexandrie nie bedziecie chcieli: ia go do Hiszpániey z soba namowię / y
tam go zawioze / abyście tylo w pokoiu y iednosci zostawali. Na co Atha-
nasius przyzwalał: a oni zadnym sposobem niechcieli / y tak z Sárdiki wy-
iaáhali / abo wciekli.

Dacym

Żatym Oycowie ss. sprawy Athanasiusa słuchali / gdy żadnego / który by nań żałował nie było. Zobaczywszy wielkie złości y zdrady onych heretyków: wszyscy się wielkiej cności y cierpliwości obwinionego dziwowali. Pochwalivszy dekret Juliusa Papieża / którym Athanasiusa oczyszczał: one jego przeciwniki iako heretyki potepili y z dostojenstwa złożyli. To jest Theodora / Stephaná / Menophatá / Alaciusa / Georgiusa / Ursaciusa / Walentisa / Marcissa. A onego Grzegorza w Alexandriey nietylko złożyli: ale niegodnym go imieniem być Chrześcijańskiego osadzili / y wszystkie jego sprawy y święcenia zepsowali. Potym y Marcellus Anciranski y Asklepa Gazeński Biskupi / od Arianow wygnani / y od Juliusa Papieża niewinni náleżeni / na swoje biskupstwa przywróceni sa.

Słuchali potym oycowie wkrzywdzonych od Arianow Biskupow / ktorzych było bázro wiele / ktorzy ná nie pisma podawali: wyliczając krzywdy y ciężkości swoje od nich / y drudzy rany y petá pokázowali. Ktore dobrze prześluchawszy ciesyli / y biskupstwa im y miejsca ich wracali / y one ich przeciwniki wytkinali. Żadnego wyznania wiary oni oycowie w Sardice nie nápisali / ná Nicenским samym przestając a nie przyczyniac. O czym iásne jest s. Athanasiusa świadectwo / w którym tym przygania ktorzy zmyślone wyznanie wiary Sardiceńskich oycow podmiatali. A przeto się w tym omylił Sozomenus y Vigilius Trydentcki Biskup.

Nápisali list do Papieża Juliusa: który się teraz nálażł w księgach Cassinu / ácz bázro starościá nápsowane: w którym mu o wszystkim dáia znać / ná posły się też iego spuszczaia / y prośba aby wszystkim exekucja przez listy swoje do Biskupow czynił. Písali y do Kościołow w Egypcie / dáiać znać o wybawieniu Athanasiusa a o potepieniu Grzegorza. Písali y do wszystkich po świecie Biskupow. Písali y do Cesarzow obudwu: prośac ich / aby się w sady Kościelne nie wdawali / a prawom Kościelnym przeszkody nie czynili.

Ná tym też Synodzie potepiony jest Photinus Biskup Syrmieński / który też przedtym iuz potepiony był. Bo bluźnierska náuka o synu Bozym / taka iako Samosatenus / przynosił.

Odprawivszy rzeczy do wiary służące / oycowie oni / do rzadu y kárności 21. Kanonow nápisali. A on pierwszy jest / aby się Biskupi ná bogatsze biskupstwa nie przenosili / pod vtráta stanu swego kapláńskiego. W czym strodszy niżli Nicensey oycowie / dla gestych iuz takich przenosin / y dla pohamowania hárdy części prágniemia / postąpili.

Tamże o appelláciách do Biskupa Rzymskiego práwa stáre potwierdzili. Dáć azáli też Biskupom aby się do dworu Cesarzkiego nie wloczyli: áz za pozwoleniem y świadectwem Primasa y za listem iego. y inne wedle potrzeby vstáwy poczynili.

Czynili przymowki temu Concilium Arianowie / dla onego Marcella Ancyráńskiego Biskupa / iż go niewinnym oycowie oni osadzili y prawowiernym náleżli / a on był heretykiem / y potym y od s. Athanasiusa wykle- tym. Ale tá przymowka nieślusna była / gdyż on wyznaniem się Kátholickim oczyszcil. a jeśli potym zas w błedy wpadł / w tym Concilium sromoty nie ma / iako y Nicenskie po którym Arius y inni do swego się błota wrocili.

Oni Biskupi Ariáńscy / ktorzy z Sardiki vciekli / zebrawszy się w drodze do Philipopolu w Trácii / uczynili swoje zborzysze / ná którym iako psi iádowici kámién ná się ciśniony gryzac / zbrodnie y fałse / ledwie do wiary dla bzydkości swej podobne / poczynili. Smieli ná nim wytkinac Juliusa Papieża / y Osusa / y inne Biskupy prawowierne y Kátholickie / dla tego iż przy- teli do siebie Athanasiusa / Pawła y Marcella / y Asklepa / Biskupy ktore

4.

Ariani potepieni y słozeni.

5.

Vkrzywdseni od Arianow Biskupi. Athan: ad legat: Apoft: Sedis. Euseb: & Lucif. Sozo: lib: 3. cap: 11. Vigil: cont: Eutich: lib: 5.

6.

List Concilium do Papieia o exekucya. Athan: Apolog: 2.

7.

Photinus potepiony. Seuer: lib: 2.

8.

Kanony Sardiceńskie. Przenoszenia Biskupow zakazane.

9.

Appellacya do Biskupa Rzym- skiego vmocnio- na.

10.

Marcellus Ancyranski. potym shere- tyczal. Basil: Epif: 32. Seuer: lib: 2.

11.

Zlosé Ariáńska. Sozom: lib: 3. cap: 10. Socr: lib: 2. cap: 10.

12.

Arianow siedm
swoy zbor w Phi-
lipopolu nazwali
Concilium Sár-
dicenskim.
Epiphani: haer: 73.

Aug: 3. contr: Cre-
scon: cap: 34. &
Epi: 163.

oni byli potepili. A ktemu uczynili piatę wyznánie wiáry / iákoby przeciw Ariuszowi / w którym iednak Nicenskiego Concilium nie wspomnieli / ani słowá Consubstantialis položyli.

Nákoniec / wázyli sie oney złości / ledwie sáátanom piekielnym podobney / tákiego falsu y nieprawdy pełney: iż ono swoje zborzyszece nazwali Synodem Sárdicenskim / y płaszcem ie świętego onego zebránia Kátholickich Biskupow pokrýli; y ták przedko listy imieniem Synodu Sárdicenskiego o tym po wszytkim świecie do wszytkich Biskupow rozpísali / iż y Kátholici zwiędli. Ktorzy mniemáiac / iż innego Concilium Sárdicenskiego nie było / á to co oni roznieśli prawdziwe Sárdicenskie było: Sárdicenskim synodem prawdziwym zbryzdili / widząc w nim potępienie Kátholików y Iuliusá Papieżá / y falsywe wiáry wyznánie. W czym sie y Augustyn nie obaczyl: mniemáiac iż innego Sárdicenskiego Concilium nie było iedno Ariáńskie. Co wielki dziw iest / gdyż ná Sárdicenskim prawdziwym był Gratus Biskup Káthagiński ze 30. innych Biskupow z Afryki. Te ciemności uczynili ludziom oni Ariani złośliwi / y ná klamstwa ták nierozstydliwi / z wielkiej desperáciey / á zá pomocá Cesárzá Ariána / z którym sie iuz ná fundowanie Ariáńskiego bluźnierstwa zmarwiáli.

Rok Páński 348. Iuliusá 12.

Constanciusá y Constansá 12.

I.
Athani: ad Solitá-
riam.
Biskupi y Kátho-
licy wyganiáni y
zabitiáni.

Wincenty Kápu-
enski posel do Ce-
sárzá z poslem
Constansá.

Theod: lib: 2. cap:
8. 9. 10.

List Constansá
do brata y pogro-
ška.

2.

Zeláynosc y po-
twarz. na posly od
Concilium.

Niecznotá Ariá-
ńska.

Theod: vt supra.
Socr: lib: 2. cap: 18.

S Araz po Concilium Sárdicenskim Cesarz Constancius / od Ariánora pobudzony / wiele Biskupow wygnal / á ná drugie Kátholiki mierz swoy obrocił. w Adryánpolu ktorzy sie Arianom Biskupom sprzeciwili / niektóre wyscináć / y Biskupa ich Lucyusa okorwanego ná wygnánie wyrzucić kazal. Rozkazal téz áby tym ktorzy sie z Sárdiki ná swoje Biskupstwa wracáli / brany zamykano y onych nie puszczano. A ine pospolite Kátholiki biczowano / y wiazano y wyganiano. Sárdicenskie ono święte Concilium / skoro Oycowie skonczyli / wysláli posly swoje do Cesárzá Constanciusá / Wincentego Kápuę który był poslem Silwestrá ná Concilium Nicenskim / y Euphrátá Agrypínskiego / Biskupy / oznáymuiac co postanowili / á prosiac áby wygnáni Biskupi ná swoje stolice przywroceni byli. Przy nich poslal Cesarz zachodny Constans posla swego Sálíana Pretorá ábo stároste swego zacnego / y nápisal do brata list / iáko Theodoretus powiáda / w którym go wspomina / áby onym poslom vcho swoje dal / á Achánazyusa do Alexándriei / y Páwla do Cárogródu przywrocil. y przydal pogrozkę iesli by tego nie uczynil / iż sam do Alexándriei Achánazyusa prowadzić chciał.

A gdy oni poslowie do Antyochiey / gdsie Constancius przemiestkiwal: przyiáchali: sluchal Biskupow onych / y ná list brata swego powiedzial: iż wszytko iáko dla towarzysza swego w páństwie / uczynić chciał. Co bárzo Ariáńskie / ktorzy przy nim byli / Biskupy obruszylo / y myslili iákoby one posly zelazyli. Czego sie podial Stephanus Antyoski Biskup. Bo slugom swoim takim iáko y sam rozkazal / áby nierządnicie niewiáste nápráwili / ktoraby do onych dwu Biskupow tájemnie gdyby spáli / wprawádzona była / y potwarz ná nie o grzech cielesny obálila. Uczynili ták / iż do Euphrátésá stárego swiętego mezá / który w przedniey komorce spal wesiá nierządnicá. On sie ocknal / y pytal kto iest: ona sie ozwała: y minimal áby czárt był / y do krzyża sie swiętego y modlitwy obrocił. á zázwolawszy ná slugi / gdy swięce przynieśli / á czeladz sie ich wszytká zbiedzala / záztrzymáli one białagłowe / y niektóre slugi Stephanowe w domu onym zátáione poimáli.

Vcieli

Wcielili się do Saliána Stárošty swego obrońce: ktory do Cesarzá sed-
 sy/ono mu opowiedzial/ y o sad y karanie prosił. Osádzony sad dopytat sie
 o oney niewiašty/ y slugi młodszeo zatrzymanego/ iż to była naprawa Ste-
 phana/ y ona sama niewiašta wšytko wyznála/ iáko sie s. Biskup ná icoy we-
 šcie przeleł/ y do modlitwy sie porwał. Tym ich złoczyństwem nieco Con-
 stancius porušony/ myślac z tego iednego/ iácy byli inni ktorzy Kátholickie
 Biskupy przesládowali: onego Stephaná z Biskupstwa zrzucił/ y ná iego
 mieysce Leoncyusá Friá także Ariániná posádził/ y niektore Kátholiki z
 wygnania wybáwił/ y do Alexándriej nápisal/ áby sie ná Kátholikom nie-
 przykrył. Poslat y listy do s. Athánazyusá/ prośac áby do niego przyiáchal
 a do Alexándriej sie wrócił. co nie raz ále trzykroć uczynił/ listy také do nie-
 go piśac. Przydanie Socrátes/ iż nie záraz ná on list bráta swego Constán-
 cius uczynił/ o co prosił y groził; ále gdy mu sám s. Ariánsky Biskupi rádzili/
 iż lepiey Athánazyusá przywrócić/ á niżli wojne z brátem záczac: ácz nie rad/
 iedná ná to przyzwolił: zwlászczá máiac z Persy trudná wojne/ á wiedzac
 iż Constans duży y nieznosny mu być mogł.

Bedac ná Concilium Sárdyckim Gratus Biskup Káthagiński/ iá-
 chwšy do Cesarzá Constansá/ dal mu spráwe z pláczem y wielká zálošcia/
 iákie wciśnienie w Afryce Kátholicey od Donátistow odšcepiencow cierpie-
 li. On iáko był wielce nabožny Pan/ y iednošć á pokoy y rozšerzenie praw-
 dziwey wiáry miłuiacy: spodziwał sie/ iż Donátisty w Afryce mogł do ie-
 dnošci przywiešć. y obrázcacne y wzcone ná to ludzie/ Páwla y Mártyrusá/
 áby tam iecháli/ y o te sie iednošć y zgodę Košciolow postárali. y poslat z nimi
 wielkie šárby y pieniadze ná Košcioly y ná vbogie/ áby ie tam wysypowali
 między Donátisty/ ázaby sie tym wzrušyli/ y do zámítowania zgody šwietej
 przywiedli. Uczynili wšelká pilnošć y dowcip oni spráwey iednošci. Lecz
 Donátiste Biskupi bárho sie im sprzeciwili/ á zwlászczá Donatus on Káthá-
 giński odšcepienski Biskup/ y on hárdy/ co ná imie swoje przysięgáć/ y co sie
 swoim Donátistami zwáć kazal/ imienia Chrzešćjánskiego odštepuiac. A
 rozstáiac wšedzie po Afryce listy y pošty swoje: zákazował oney iálmuzny od
 grzešnych bráć. A pobudził lud ná Cesarzá/ y iáronie mu láial/ y iego bluz-
 Ńnił. A onym též Circumcellionom rozbojnikom/ ktorzy żadnemu dlužni-
 kowi wracáć y plácić dlužow nie kazáli/ y ktoby sie im sprzeciwil/ zabijáli/
 rozkazal/ áby sie wšedzie postom Cesarškim sprzeciwili. O czym gdy dano
 znáć Constansemu/ rozkazal wrzedom y żołnierštwu swemu/ áby poniewol-
 nie y pod karánim lud do zgody y iednošci przyciśáli y karáli. Co gdy czy-
 niono/ lud sie pospolity náwracal/ á on Donatus y z swemi Biskupy vpor-
 nemi y zlošci pełnemi/ sprzeciwiaiac sie/ karanie odniešli/ iż ie ná wygnanie
 potepiono/ y z miast y Biskupštw ich wyrzucono. O czym šeroko nápisal
 Opratus zacny Doktor Afryki.

Po wygnaniu heretykow y schizmatykov Donátistow z Afryki: Bisku-
 pi Kátholicey ná napráwe naboženštwá y Košciolow ziazdy swoje mieli.
 Gratus Kártagiński wielki Synod wezwal/ y tam P. Bogu zá iednošć šwie-
 ta y pokoy dšieluiac/ dwie przednieysze rzeczy nápráwili y postanowili: Jedná
 áby ná Kátholicey sie ochrzcić/ iáko bylo zá Donátistow/ nie šniat. Drugá/
 áby ná Kátholicey sie zabijáć dla wiáry nie wáżył/ y táki áby zá mecen-
 nitá nie był poczytány. Do to czynili šaleni oni Donátiste/ y w ogień y w wo-
 de sie mótáiac/ y z gory sie zrzucáiac/ áby y ludzi zá mecenniki byli. O czym
 Opratus nápisal. Ten Synod pierwsy sie Káthagiński zowie/ dla tego iż
 inne ktore przed nim y zá Pogánštwá tamže bywały/ poginely. á po Constán-
 cynie to bylo pierwsze.

Ták P. Bog Afryke piekna zgoda y miłym pokóiem Košcielnym/ zá po-
 božnošcia

3.
Przeświadczeni
Ariani.

Stephan Antyo-
ski skarany o po-
twars.
Constancius tro-
chą k sobie przy-
sedł.
Constancius Athá-
nasyusá do siebie
przez listy wzywa.
Socrat: wt. supra.

4.
O Afryce.

Do Donátistow
posyła Constans o
zgode Košcielną.
Optatus lib: 3.
Dáry y iálmuzná-
mi chciał vyc
Donátistow Ce-
sari.

Donatus Cesa-
rzowi láial.
Aug: contra liter:
Petilia: lib: 2. cap:
39.
Przymuślenie lu-
dziom heretyc-
kim pomogło.
Wygnań Doná-
tiste Biskupi.
Lib: 3. contra Par-
menian.

5.
Synod Kártagi-
ński pierwsy po wy-
gnaniu Mini-
štrów.
Zabijanie same-
go siebie dla wiá-
ry zachwaty-
blad.

6.

Pokoy po wygna-
niu Ministrów.

bożnością Cesarza onego / obdąrzył / który nie trwał długo / iedno do Juliana Apostaty. Ten Donatysty zaś przywrócił / gdy y Pogaństwo przywracał. O czym niżej.

Rok Páński 349. Iuliuszá 13.

Constanciuszá y Constansá 13.

1.
Theod: lib: 2.
cap: 12.
Constancius pil-
nie Athanasiusa
do siebie prosi.

Listy Papieskie za
Athanasiusem do
Alexandriey.
Athan: ad Solita-
riam.
Socr: lib: 2. cap: 18.
Prośba Athana-
siusá v Constanciusa.

2.
Sozom: lib: 3.
cap: 19.
Vt supra.
Prośba o kościo-
ły.
Socrat: lib: 2.
cap: 18.

3.
Towarzystwo S.
Athanasiusa przy-
wrócone.
Socrat: vt supra.

4.
L. 2. de rap: virg:
Cod: Theod.

1.
Aurel: Victor.
Socr: lib: 2. cap: 19.
Constans Cesarz
sabit.
Magnencius iaki.

Gdy umarł on okrutnik Grzegorz Biskup Ariński w Alexandriey / albo gdy był zabity od Alexandrieyczyków / iako piše Theodoretus: Cesarz Constancius pilnie pisał do Athanaszego / aby do niego przyiachał / a do swego kościoła przywrócony był / obiecał mu wszelką łaskawość. a żeby się nie bał / a iemu vsłał / ięściom przednim panom swoim o toż do niego pisać kazał. Lecz gdy s. Athanaszus nie zaraz iachał / mieszkając na ten czas w Aquilei: y drugi y trzeci list poń pisał / y do brata także dał list / aby go Constans Cesarz tym prędzej odesłał. chciał go pierwey przyzwać do siebie Constans / gdzie się rychło odprawiowszy / do Rzymu / iako sam piše / sstąpił / mówiac: Chciałem nawiedzić kościół y Biskupa. y wzięwszy listy od niego do księży y ludu Alexandrijskiego / pierwey się puścił do Antyochi: / gdzie Cesarz Constancius mieszkał. y tam dziwnie wesoło y ze czcią przyiety jest. Prosił o to Cesarza aby sstąpił potwarce iego / żeby mu w oczy iego grzechy przypomnieli / aby się wstydzili. Ale tego choć ie wzywał Cesarz / uczynić niechcieli. Należnie prosił / aby już nie dawał wiary y miejsca potwarcom iego. On mu to obiecał y przysięga wtwardził. y tak go do Alexandriey z swemi listy do wrzedeńców swoich y do miastá wyprawił.

Gdy mieszkał Athanaszus w Antyochi: strzegł się Leonciusá Biskupa / a z tymi które Eustaciany zwano / to jest Kátholiki / po onym wygnanym Eustaciusie Biskupie swietym swoim osierociątemi / na schadzce domowey (bo kościoły Ariani wszystkie byli poodbierali) przebywał. Tenże Sozomenus piše: iż Cesarz prosił od Athanasiusa / aby Arianom ieden kościół w Alexandriey zostawił: a on powiedział: rad to uczynie / iedno ty Cesarz day też tu w Antyochi: kościół ieden Kátholikom / nieślusnie z kościołom swoich wygnanym. Cesarz obiecał / y za słusna rzecz przyznał prośbę oną. Ale gdy to swoim Arianom powiedział: odstąpili oney prośby mówiac: iż tu nam Kátholicy škodliwoby beda.

W liściech swoich Constancius / które do Alexandrieyczyków y do Biskupów Kátholików pisał / zaraz wszystkie dla niego iż przy nim stali / wygnane po wszystkich Egypcie Kátholiki / przywraca / y wrzedy im które mieli / dające mowiac: Znając iż to ludzie dobzy byli / którzy z takim Biskupem prześladowali. Przywrócenie też sa inni Biskupi Kátholicy / iako Paweł Cárógrodzki / któremu Mácemonius wstąpić musiał / y Lucius Adrianopolski / y inni.

Należnie porywające pamiątek prawo wydane roku tego / aby gárdlem karani byli.

Rok P. 350. Iuliuszá 14. Constanciuszá 14.

Ego Roku Magnencius wodz wojenny / zmowiowszy się z inemi towarzyszmi y z bratem rodzonym Decencyusem / pana swego Constansá odstąpili. y w Augustudunie w Gallii purpurą obokłóte Cesarzská na się Magnencius włożywszy: na Constansá który był w łowach / po lasach y górach się przeizdzając / żołnierze posłał / y tam go zabili. Krolował lat 13. 37 lat 27. Był ten Magnencius zmysłony Chrzesciánin / y dla tego mu zwierzył był Constans strażę swego.

wia swego. Był iako Julianus. Bo skoro na państwo wstąpił / pogánstwo
i szańce szańskie wzbudził / dozwalając starego wszytkim bálwochwálstwu.
Święty Athanasius opłakiwając taką śmierć tego Constansia / meczenni-
kiem go zowie / a Magnenciusa szańcem / czárównikiem / i krzywoprysiem.
czay furia piekielna. Był wielkich cnót ten godny syn wielkiego Constanc-
tyna / który w tym y oycą przechodził / i z dla iednego Athanasiusa wygnanie-
go / bratu rodzonemu woyna groził. y tak wszytki Ariany y brata Ariantina v-
stronił / i z na tego żądanie musiał wszytki Biskupy którzy y z oycą iego wy-
gnani byli / na ich biskupstwa wrócić / y tak chytrości y zdrady Ariánskie prze-
łonił. A Afrykę / czego oćcie iego uczynić nie umiał / tak od Donatystów v-
spokoil / i z hojnością swoją y iálmuzniami lud pospolity / a surowością y kár-
nością swojā / zwodząc y zdrayce zbáwienia ludzkiego one mistrze heretyckie
y schizmatyki Donatysty vstronił / y Kátholicki pokoy y iedność swięta wspię-
pil. Zle y nieprawdźwie Pogánscy pisarze rostkofy mu y łákomstwo przypis-
li. Bo s. Athanasius dobrze go był świadom / y ma go zá swiętego / iako y
inni prawowierni biskupi do Constanciusa brata iego w swym liście mówia.

Po śmierci Constansia w Rzymie Nepocianus wnet Constancyńa wiel-
kiego / syn siostry iego Eutropiey / iako powinnny ze krwie / Cesarzem uczynio-
ny jest. Ale po dni 28. zabity jest od Aniceta starosty Magnenciusowego / y
máćci iego Eutropia / y inni wierni iego zamordowani. których opłakiwa s.
Athanasius / iako namulszych dobrodzieiów swoich / w których w Rzymie go-
ściem był wdzięcznym. Jęseze był Athanasius do Alexandriej nie przybył
gdy te nowine wstyszał o śmierci Constansia / dla ktorey wiele go ludzi strá-
fisko / i z miał nowe mieć w Alexandriej trudności / gdyż dla Constansia ono
miał przydroczenie y szczęście / ktore z iego śmiercią vstawało. Lecz go Con-
stancius Cesarz wschodny / listem swym posilił y vbespieczył. Jáchat na Je-
ruszalem / gdzie Synod dla niego złożony był od Marima Pátryarchy / y 16.
Biskupów do iego sie społeczności przymiedli / którzy go pierwey dla bóiaźni
wziął / w którym wszytkim o swóicy iedności wiary oznaymiali / y radości im
z przywrocenia iego pomagali.

Zmierz: mowna radością / od wszytkich przyiety był Athanasius w Ale-
xandriej. Wstyscy dni one świecili w dobrych uczynkach / y chwale CHRI-
STUSOWEY / ieden drugiego vbiegając. Wiele sie pánienek do czystości wie-
czney wdáło / wiele młodzieńców żywot musił przyieło. Rodzice syny w wie-
rze swiętey vmacniali / niezliczone ná vbogie iálmuzny sie sypáły. Domy by-
ły iako kóściół. Biskupi z Egiptu wszytkie y Libiey ná witanie sie zácháli.

Orsacius y Walens / którzy z Ariany s. Athanaszego potwarzáli y potę-
piáli / summieniem zwyciężeni do niego pisáli / i z ná pokute y odwołanie do
Rzymu iácháli / bzydzac sie Ariáńskimi złościami y zdrádanmi. Wiele ich tá-
jemnie przychodziło odwoływać bledy Ariáńskie / y wszytek sie świat vspo-
koił. A s. Athanasius podpisy wszytkich Biskupów których mógł y dále-
kich dośiadz / o swóicy niewinności / przez wysłane ná to posły zbierał / wie-
dzac Duchem s. co potym ięseze potyćć go miało.

Ci dwá pierwsiy uczniowie sámeo Ariusa / Orsacius y Walens Bisku-
pi / y pierwey w Mediolanie przy posłach Papieskich odwołanie swe uczyni-
li: potym do Rzymu odesłani wedle zwyczáiu / list odwołania swego Iulius-
rowi Papięzowi podáli. Który Athanasius w piśmie swoim polozył / a był
nu z Rzymu posłany od Páwła Tiburskiego Biskupa. Był ten obyczay w
kóściele / i z kácermistrze do Rzymu ná pokute y odwołanie zley náuki odśy-
łano / y dla wieckiego przykładu y kárności.

Ná to ziebnozczenie kóściółow po wszytkim świecie z Athanasiusem /
pátrzac

Apolog: ad Con-
stantium.

Constancijowe cno-
ty, ma go Atha-
nasyus za meczen-
nika y swiętego.

Afrykę vspokoil.

2.

Nepocianus Ce-
sars w Rzymie
wnet zabity.

Athan: ad Const:

ve supra.
Ad Solitariam &
Apolog: 1.

Athan: vt supra.

3.

Przyięcie Atha-
nasyusa w Ale-
xandriej.

Apolog: 2.

4.

Orsacius y Walens
pokutnia, ale nie
dlugo.

Athan: ad Solitar.
Pokoy y radość
kościelna, ale nie
dluga.

5.

Athan: Apolog: 3.

Kacermistrze do
Rzymu na odwo-
łanie posyłano.

6.

7. Magnencius Biskupa posyła do Constanciusza.

Potwarzy nowe na S. Athanasiusa.

Athan: Apolog: 2. ad Constantium.

3.

pátrząc oni Biskupi Ariáńscy / bojąc się aby ich y ci które zwiedli / które iest / czeźatrzymawali / nie odstapili: bázro pilnie o sobie myśli / szukając rady do pomocy swej.

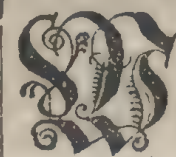
Magnencius tyran wysłał posły swoje do Constanciusza / dwu wielkich Biskupów z Galliey / Serwaciusa Tungrenskiego y Maximina Treverenskiego. Ktorzy gdy się do Alexandriej przymknęli / od S. Athanasiusa / z kóremi dobrze zachowanie mieli / y iemu w Galliey wielkie przyjaźni swej do brodzieństwa pokazywali / przyjeści są z wielką radością. To ich przyjeście dawało powód Arianom zmyślać one potwarz na S. Athanasiusa: iakoby do Magnenciusa listy swoje przeciw Constanciuszowi dawać miał. z czego się on pisaniem sprawił.

Należli y druga nań przyczyna: budował wielki kościół w Alexandrii Cesarz / y już go dokończowano / gdy na dzień Wielkonocny ták się wielki lud zeszło Kátholickiego / iż ich kościoły ogarnąć nie mogły: ták się ścisnęli / iż wiele dzieci y niemwiast máło się nie podusiło. Lud tedy prosił aby do onego kościoła nabożeństwo y modlitwy wnieśli / albo wiec w polu to odprawować mogli. Święty Athanasius skłonił się do tego / aby się do onego kościoła na modlitwy schodzili / gdyż inne były máte y ciasne. To nieprzyjaście iego do Cesarza odnieśli: iż on kościół bez wolej Cesarzkiej poświęcił / zmyślając to czego nie było / (bo go nie poświęcał) a przyczyny nie dokładał. Lecz Cesarz zabawiony wojenna wyprawa na Magnenciusa y na Persy / na ono odniesienie ich niedbał / y owšem do Athanaszego trzeci raz listy dał aby wolno y bez bóiaźni swoje nabożeństwo odprawował.

Rok P. 351. Iuliusza 15. Constanc: 15.

1. Gallus Cesarzem uczyniony. Hier: in Chronie. Sozom: lib: 5. cap: 18.

Kości S. Bábile uczczone, dyabla niemy uczyniły.

Widząc Constancius iż potomstwa męskiego nie ma: wzebrał Cesarzem / to iest / towarzyszem na páństwo Gallusa strzeżąc go brata swego / syna Constanciusza brata rodzzonego Constanciuszyny wielkiego / który miał na ten czas lat 25. był to brat / a z inney mátki Julianow / nabożney y wielkiej nádstie o dziełach y cnótach swoich / by się był potym nie zepsował. Wstąpił w Antiochie / gdzie wedle Pogańskiego kościoła Apoliná / który Dáphni zwano / zbudował kościół / do którego wniósł ciało świętego Bábile męczennika. y od tego czasu hátan który tam z ludźmi marwał w onym kościele / zámleł y słowa się y niego nikt dopytać nie mógł / dla bliskości onych kości świętych. Tych wielkich Pogańskich kościołów / iako w Rzymie Capitolum y w Alexandrii Serápis y w tej Antiochie Dáphnis y Máry w Gázie / on Constancius wielki / ani synowie iego obalać nie śmieli. wiedząc iż Poganie bronić tego aż do wylania ostatniej krwi mieli. inne psowały gdzie już wiecey było Chrześcian / a mniey Pogan.

2. Julianowe taba wy.

Maximus mistrz Juliana.

Widząc Julianus brata swego na páństwo podniesionego / sam też o sobie myślił / y wolność wietszą do wychodzenia máiac / tájemnie wysyłał przednie Pogańskie cząrowniki po Azrey w Pergámie obchodził / pytając ich iestli kiedy na páństwo Rzymkie wsádzony być miał. Dány mu był do náuki Philozofskiej Maximus / który cząrownictwo swoje płaszczem Philosophii pokrywał. Ten mu wiaraś. ohydził y na służbę go dyabelską cicho wpasował / acz też już sam młodszym będąc CHRISTVS A był odstąpił. Co po onym kościele który budował znać było. Lecz tego czasu drugi następ do Apostazey uczynił / już śmieley acz tájemnie w dyabelskich się cząrach cwioczył / y wszystkich w tym rzemieśle mistrzów do náuki używał. iacy na on czas byli / okrom Máxima / Edesius / Chrysancius / Priskus Poganicy cząrownicy stódzcy.

Ná tych czárách gdy času iednego iáko piše Theodoretus y Nazianzenus / widzac czarty y cienie ich / postrách go wielki wziat : krzyż ná sie wzdle zwoyciaiu Chrześciáńskiego wlozył / y záraz czarty one rozplosyl. Y rzekl do swego mistrzá : Dżiwie sie mocy krzyża / ktorým ná sie wlozył / iz on tak te duchy zástřáyl. A mistrz on rzekl / iz to nie z boiáží wczynili / ale sie twoia spráwa zbzydzili. y tak mniemaly wierzył / á w złości sie oney pomnażal / y sáte duchowna ábo mniska / do ktorey sie był wdat / z siebie zlozył.

Wybieráiac sie Constancius ná wojne przeciw Mágneńciufowi y Weterianowi / ktory w Pánnonieý Cesárzem sie teź czynil : niechcial aby ktory żołnierz w iego woysze beze Chrstu był / chcac aby wszyscy byli Chrześciánie. y ktorzy niechcieli / do domu im kazano / niechcac z Pogány ná wojnie być / gdié láski Bozey szukac / y dla bliskiey śmierci potrzeba. A pochrzcilo sie ich bázro wiele / y tych ktorzy iuż byli ná náuce wiary świętey ktore Catechumeny zwano. W ten czas Marcin s. ochrzczony iest / ktory iuż lat 20. ná żołnierstwie czas trawil / lat iuż máiac 35. Bo lat siedmnaście máiac zá Constántyná wielkiego popisany był / iáko syn żołnierzá wyslużonego. A oni żołnierze odegnáni / ktorzy być Chrześciánmi niechcieli / po wsiách sie błąkali / y dla tego ie nazwano Pogány a Págo / ktorým imieniem Chrześcianie niewierne zwác poczei / iáko ie y my Pogánmi zowiem.

Gdy roku tego Marimus Jerolimski Biskup Kátholik ná inšy wiek poszedl : wielka byla roznića / kto ná iego miejsce nastapic miał. Bo Akacius Cesáreý Biskup Ariánin / y v Cesárzá wielka láske máiac / swey sekty czlowieka tam wypchal. A wiele rosterkow zaczynał o tym wstáwicznie myslac / aby miał ná Athánázego pomocniki potezne / iáko by go znorow z Alexandrieý wygnal. Zmarwiaiac sie tedy z towarzystwem swoim : pierwey Cesárzá Constanciusá zaostrzyc ná Athánásiusá chcieli / wkaznac mu iuż bliški wpađek sekty iego / iesli Athánásias dlugo ná swym biskupstwie zostanie. Rusili sie niezbóžni wśdlic s. Biskupa takim kłamstwem.

Zmyslili list od Athánázego do Cesárzá : w ktorým prosi aby mu wolno bylo pierwey do niego / á potom do Wloch odiáchac. y posłali mu list Cesárski / ktorým go do siebie wzywa y wolnośc do Wloch iáchania dáie. on sie zdumiewáiac odpisal : iz o to nigdy nie prosil / ani o tym liście wie / á iz to fiesze y od sátaná pochodzace kłamstwo iest. Cesarz ná on czas wypráwa wojenna zabáwiony zámiechal rzeczy oney / á iednáť z podufczenia onych słych ludzi / serce swe od Athánázego odrážil / y przeciw przysiedze swoiey wysgnac go z nowu z biskupstwa / y z nowu ná Kátholiki przesládowanie podniec / wmyslit.

A wygnal roku tego napierwey z Cárogradzkiey stolice Páwla ktorego był przyrodit / rosláziac Philippowi stároście ktory pierwszym był v niego pánem / aby Mácedomiusá ná iego miejsce posádzil. Philippus boiac sie rozruchow w pospolstwie / ktore sie o Páwla zástáwiac moglo : chyro go do nieiákicy przed miástem lázniey wyrwał y sám go záraz oknem wyrzucic / y ná morze w łódke wśadzić / y zawiesc dáleko kazal. A wziawszy ná swoy woz Mácedomiusá dobrze żołmerzmi opátrzony bedac / do kościolá go prowádzil. And sie przedko zbiezal / y tak kościol nápełnil / iz wniśc nie mogli Philip / ani Mácedomiusá wprowadzić. á żołmerze czymiac im droge bić y zabíiac ludzie poczei. y estal sie taki rozruch / iz trzy tysíace sto y piecdziesiat glow poleglo / iedni wlozczemi / dnuż zámordowani. y taki był wstęp tego Ariániná ná ono biskupstwo. Ná ktorým siedzac / dżiwie wiele Kátholiki z tym Philippem okrutnego iádu Ariáńskiego pełnym pozábili / pomeczyl / ktorzy spolecznosci z nim miec niechcieli. Bialeglowy Kátholickie tak meczyl / iz im pierśi v strzyn w zamkách wcinano / drugim wstá knutlami

3.

Theod: lib: 3. ca: 3.
Nazian: in Iulia.

4.

Ná wojne żołnierzom kazal brac chrześt Constancius.
Theod: vt supra.

5.

Ariani o Athánásiusie mysla.

6.

Złoté Ariánskaý kłamstwo.
Athanas ad Constancium.
Odrásil sie Constancius od S. Athanasiusa.

7.

Páwel Carogrodski znorow wygnany.

Ariánskie okrutienstwa Macedoniusa.

Athan: vt supra.
Sozom: lib: 3.
cap: 5.

8.

Martyrius y Mar-
cianus vmeczeni
od Arianow.
Nowaciany vci-
skal Macedonius.
Socrat: lib: 2.
cap: 30.

9.

10.

Papet Carogro-
dski sadawiony
od Arianow.

Athan: ad Solita-
riam.

II.

Athan: ad Solita-
riam. & Apolog: de
fuga sua.

I.

Iulius Papies v-
marl. nastapil Li-
berius.
Lib: de Rom: Pot.
Synod Alexan-
drin.

2.

Wetranius tyrann
osukany.

1.

Arianin z boia-
niey do krzyza
sie S. vicka.

✠

otwarzano / aby Sakrament Arianski brali. drugie biczowano / y nosy im
vshy rzezano / drugie ogniem piatnowano / y bez liczby krwi wieny
rozlano.

Dwu klerikow Martyriusa y Marciana w ten czas scieta / ktorych grob
przed brana potym wierni czcili / y Chrystom s. tam koscioł budować po-
czal / ktorego Szymius iego nastepnik dokonat / dla cudow ktore sie tam sta-
to v meczennikow Bozych dzialy. Nowaciany tez / ktorzy Bostwo Chry-
stusowe wyznawali / srodze ten Macedonius vciikal / y koscioły ich obalal /
blistie Carogrodu miasta / takimze przesladowaniem nedzil / do swotey
spolecznosci / y zaprzemia sie Bostwa Chrystusowego / y do oddalenia słowa
onego Consubstantialis, przymuszaiac.

A gdy ciato Constancya wielkiego okrom dozwolenia Cesarza przemo-
sil Macedonius / a lud tego bionil / wshetk sie koscioł krwi oblal / gdy sie
o to rozpierali y zabivali / iedna strona z druga. Co gdy Constancius vshysial
rozgniewal sie / y Macedoniusowi zle myslil.

A Pawel dlugim wygnaniem po rozmaitych miescach powlaczony w
Kappadociez w Kuzusie / v pustyn Taurusa / od Eusebianow abo Arianow
w wiezieniu zadaniony jest.

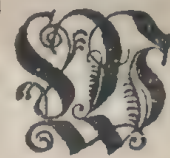
Philip on tak wielki pan y pierwszy v Cesarza przedko potym z wielko-
sromota z vrzedu zlozony jest / y iako Kaim miecez y smierci czekaiac / a z
miesca na miesce vciekaiac / fraszunkiem zmorzony umarl.

Rok Panski 352. Iuliusa 16. Constanciusa 16.

Vltus Papiez teg roku ducha P. Bogu oddat bedac na Papiestwie
lat 15. mies: 6. Po nim obrany jest po 25. dni Liberius Rzymianin.
o ktorym skoro sie oni Ariani Biskupi dowiedzieli / wczynwszy swey
sektę Synod / pisali do niego aby ie do swotey spolecznosci y pokoin
przyial. Zalowali sie przy tym na Athanasiusa. A tegoz prawie cza-
su z Egiptu z Synodu siedmdziesiat y piaci Biskupow / pisano do tegoz
Papieza / o obrone Athanasiusowe y niewinnosci iego zalecanie. Arianow
do spolecznosci koscielney nie przypuscil Papiez: ale sie tak z swymi namo-
wil: aby do Constanciusa posly wyprawiono o zebranie Synodu / zeby sie
ona odprawa swoich Arian / nie obrzil. Jedno iz wojna iuz byla zaslala / du-
giego roku poselstwo ono czekalo.

Constancius przyialchal z woyskiem do Pannoniey / przyiazni nieciata
Wetraniowi tyrannowi pokazuiac / y nadzieie dajac / ze go za towarzysza na
panstwo wziac mial / a przeciwni Magnencyusowi spolna pomoc ciagnac.
Lecz gdy mu sie v Murzu miasta dostalo rzecz czymie do iego żołnierzow: do
tego ich przywiodel / iz sami Wetraniona z purpury abo z szaty Cesarstwey
zwlekli / a isc mu na żywot domowy kazali. y tak sobie ono iego woysko przy-
laczynszy Constancius / ochotniey sie na drugi rok na Magnencyusa / ktory
w Rzymie / y na zachod rostawal / wyprawil.

Rok P. 353. Libe: 2. Constanciusa 17.

Jdzial Constancius / iz z mocnym zachodnym woyskiem y z o-
frutnym tyrannem sprawe niec mial: y dla tego acz blednie
Arianski / iednak do Pana Boga sie vciel / y iako pierwszy nie-
chrzczonego Poganimina w woyscie swey żołnierzem niec mie-
chcial / tak y teraz oycá nasladuiac krzyzem sie swietym opia-
trzył. chorągwie swoje z imieniem CHRISTVS WYM y napisem onym: In
hoc signo victor eris, w tym znaku zwyciezysz / okrasil. A iz byl obrońca Arie-
anizm

aniskim / zdał się niegodnym zwycięstwa onego. Lecz iż te miał wielką cno-
te / iako go też Nazywazenus chwali / iż wielkim był białochwałstwą prze-
śladownikiem / y mocno / y gorącym sercem / Pogánom do wiary y chrztu s.
pomagał: za to doczesne ono miał od P. Boga dobrodziejstwo. a zwlaszcza
iż się P. Bog niewinney krwi brata iego Constansia mścić chciał. Starły się
wojska wielkie y mocne / przegrał Magnencius / y uciekając a rozpaczając
sam się swym mieczem zabił. A Decencius iego brat sam się po przegranej bi-
twie obiesił.

Ten koniec wziął on niezbędny niewinney krwi Pana swego rozlewca.
Bitwa ta była w Pannonii y Murfy miastu. W ktorej tu napierwey
Chrześcianie na Chryściany ręce podniesli / y krzyże na krzyże w chora-
gwiach stawili. Czego się Bog po. Nieprzyzstoynosc ta y skardosc po-
czela się od tyranna falszywego Chryścianina / z iedney strony / to jest Ma-
gnenciusa / a z drugiey od heretyka Ariánina / to jest Constanciusa. Boże
aby była na nim wstala.

W ten czas się też chytrosc y zdrada Arianska śmieśna pokazala. Gdy
Constancius w kościele meczennikow y Murfy na przedmiesciu nie blisko
od wojska powodzenia bitwy oney czekał: Walens Biskup Murfow on po-
wtore odstepnik Ariánin przy nim tam bedac / miał pilnego swego pachol-
ta na to wyslanego / aby patrzył do ktorej się strony zwycięstwo nachyli. Ten
gdy wyrzwał / iż lud Magnenciusa był podacie / przedko panu swemu Walen-
sowi oznaymił / ktory wnetże wpadł do Cesarza / mowiac: Anyol mi powie-
dział / iż ci dał P. Bog zwycięstwo. Uwierzyl temu Cesarz / y mowil że za
iego modlitwa wygral. Co Arianom do łaski Cesarzkiej barzo pomogło. A
byli hardosy y śmielszy na używanie iego mocy / przeciw prawdzie / y Kachol-
likom.

Po tym zwycięstwie nietylko się w sprosna pyche Constancius podniosł:
ale się y w Arianskich niebozności wzmocnil / iuz nietylko sprzyjając tej sek-
cie iako pierwey / ale Ariusa chwalał / iego bledow mocno broniac. A ma-
wiał czesto: By to wiara zla była / nigdyby mi w niej P. Bog takiego szczę-
ścia nie dawal. Ziszcilo się na nim ono slowo: Nie masz niebezpieczeństwa wiet-
szego / iako szczęście grzeszacych. y ono co Medzec rzekł: Szczęście głupich
pobuicie. Lucifer Biskup Kalaritanski napisal przeciw tej iego głupiey my-
śli księgi / w ktorych mu wklazuje / iż to świeckie szczęście dawal P. Bog złym
y niebożnym panom / ktore pisano przetlina. y wolnym ięzykiem / złości mu
iego y okrucienstwa na s. Biskupy wymawia / aby się dobrym y Bogu się po-
dobiacym / w takich krzywdach ludzkich / nie czynil.

Lecz y Poganie o iego po onym zwycięstwie hardosci / pisali / z iego się
nierozumu śmieciac / iż się na szczęściu y odmianach iego nie znal. a iż się zwał
panem wszytkiego swiata y wiecznym: a Synowi Bożemu wieczności nie
przyznawał. A tak się stalo / iako Psalm mowi: Gdy się niebożny pyśni w
bogi ogniem ginie / albo w bogi płacze. Bo gdy wyslysal: iż Liberius Aria-
now do swej spolecznosci y iedności kościelney / o ktora prosili / iako jest
wyższej / nie przypuszcil / ani Athanasiusa potepić chciał: rozładł się y takim-
nym pisaniem rozkazał / aby wszyscy Biskupi Athanasiusa potepili / albo na
wygnanie dali byli.

Liberius Papież wyprawił posły swoje do Cesarza / ktory był na ten czas
w Arelacie: prosiac o zebranie Synodu w Aquilei. Po slem był on sławny y
stary Vincencius Kapuanski Biskup / ktory na Concilium Nicenskim mie-
sce Papiestkie zasiadal / y Marcellus Biskup z Kampániey. Zebralo się do
Arelatu wiele Biskupow y Arianskich y Kacholickich / ktore iuz byli Ariani
do siebie potargneli / to jest Biskupa tegoż miasta Saturnina y Fortunacy

Nazian: in eius
laudibus.
Pomsta krwi
niewinney.
Zolimus lib: 2.
Magnencius po-
razony / sam się
zabił.
Decencius brat
iego.
2.

3.
Zdrada Arián-
ska.
Seuer: hist: lib: 2

Zdrada Arianska
owidzeniu Anyo-
la w bitwie.
Seuer: hist: lib: 2.
Tom: 2. Biblior: 5.

4.
Constancius Ari-
anem (rosłym po-
szęściu na woj-
nie zostal.
Szczęście grzesza-
cych wielkie nie-
bezpieczeństwo.
Prou: 1.
Lucifer de Regi-
bus Apostatus.

5.
Zolimus lib: 2.
Ammianus lib: 15.
Athanasius de Synodis.
Athanasius sa-
cierpi.
Seuer: hist: lib: 2.

Gniem Cesarza
Constanciusa.

6.
Synod Arelateń-
ski.
Dwa Biskupi z
Galliey do Aria-
now przystali.

Athan.: Apolog:
ad Constant.

7.

Arius odsta-
pie niechca nieprzy-
taciele Athanasi-
usowi.

Wincencius przy-
zwolit na potepie-
nie Athanasiusa.
Liber: epist: ad Eu-
sebiu Vercelleni:
& ad Osum.

8.

Paulinus Trever-
ski wygnany.
Seuer: lib: 2.
Lucius Biskup Mo-
guntyński vda-
wiony.

Surius 18. Nouem-
bris.

9.

Krzyż na powie-
trzu w Jeruzá-
lem.

Cyryll: Hierofoli:
ad Constantium.

Socr: lib: 2. cap: 24.
Sozom: lib: 4.

cap: 4.

10.

Wyklad ukazania
owego krzyża.

11.

L. 5. de pag.
L. 10. de Episc.
L. 7. de exact.

12.

Hier: in Chronic.

L.

Nome posły Pa-
piei do Cesarza
posyla.
Appendix ad Lu-
ciferi opera.

ana Aquilejskiego także Biskupa/ ktorzy na Sardiceńskim Concilium mo-
nie sie Arianom sprzeciwili.

Do tego czasu zachodny żaden Biskup Ariáńskim sie był kácerstwem
nie zmázał/ dopiero ci dwá niebezpieśliwie w to bluźnierstwo wpádli. páno-
wanie im pomogło ztego Cesarzá tego y szczęście tego święcie. Ná tym ze-
braniu Biskupow w Arelacie/ prosili Ariani/ prosbe też Cesarśka wnaśiając
postow Papiestich y inych Kátholikow: áby ná potepienie Athanasiusa ze-
zwolili/ y ono podpisali. Dáli im te odpowiedzi: Zarzeczcie sie Ariusowey
náuki/ á my Athanasiusa odstapim. obiecali to Ariani/ y ná kárcie nápisali:
ále gdy do zefcia Biskupow przysło/ samego tylo Athanasiusa potepić
chcieli/ á náuki Ariusowey odstapic iáwnie niechcieli. Nátomiec on Win-
thanasiusa podpisał/ prośbami y groźbami Cesarśkimi zwyciężony. Co
dziwnie obraziło Papieża/ iz długo tego wypadku iego z inemi optakiwał. A
ktoby sie nie vžaliły nie zasmucit: tak wielki y święty y doznány y śędziwy o-
ciec/ tak sie potknął/ tak mocny y wysoki dąb obálony iest: Jedná wiary
nigdy nie odstapil/ y potym przeciw Arianom wiele pisał.

Ná tym zezdzie Paulinus Trewerski Biskup/ gdy sie Arianom sprze-
wil/ á ná potepienie Athanasiusa zezwolic niechciał: ná wygnanie od Ce-
sarzá potepiony iest/ y z nim Rodianus Biskup/ y Lucius Biskup Mogun-
tyński/ ktorzy zámieżony do Phrygiey/ tam po dwu leciech od Arianow vda-
wiony był.

Tego roku dziwnym cudem/ siódmego dnia Máia w dzień Świąteczny
włazał sie y státał nie wysoko ná powietrzu w Jeruzálem Krzyż przed-
ney iáśności/ ktorzy mieysce wyszło od gory Kalwaryjskiej aż do Oliwney ze-
stapil/ w puł dopóki przed obiady/ ktorzy słońce przechodził ona swoja
iáśnością. Ná co patrzyli wszyscy ludzie ktorzy sie ná ono święto z rozma-
tych stron byli zefli/ y kilá godzin/ y weselac sie y boiac sie/ á ná on Krzyż
przewielebny pátrzac/ CHRISTUSA zá Boga práwego wychwalali/ y wiele
sie Żydow y Pogan do wiary s. obrociło. O tym Cyrillus Biskup Jerozo-
limski do Constanciusa Cesarzá wypisał/ y inni.

Co sie takim widzeniem znaczyło: domyslic sie lepiey y prawdziwiey
możem; iedno iz P. IESVS wierne swoje Kátholiki/ ktorzy roku tego y inych
po nim/ od niezbożnego tego Cesarzá y Arianow/ srodze vciśnieni być mieli/
posilał y vmacniał/ mówiac: Dufajcie: Jam świat zwyciężył. Dáiac znać
o szczęśliwym końcu po wycierpieniu y doświadczeniu/ á iz Ariáństwo/ y nie-
piekielne brany/ przemoc Krzyża s. y bośtwá CHRISTUSOWEGO nie beda
mogły.

Constancius zázakał nocnych ofiar Pogańskich/ ktorych był Magnen-
cius dopuscił. Ksiezey y slugom kościelnym wolność potwierdził. Ná cie-
o dlugi kárac zázakał.

Gallus wschodny Cesarz/ niektore vrzedniki okrutnie z podrzuconych
przyczyn pozabijał. Żydow odstępnikow wiele tysiecy y z dziećmi pobil/ y
miasta ich popsował.

Rok P. 354. Liberiusa 3. Constán: 18.

Słown drugie posły Liberius wypisał do Cesarzá o Concilium
prośac. Był posłem Lucifer Kalarytáński Biskup y Pántrácus
kápłan/ y Hilarius dyákon. pisał list nábożny przez nie do Cesa-
rza/ w którym go vpomina/ áby Nicieńskiego wiary wyznania/
przy którym óciec iego był/ nie odstępował/ á iz nie mógł słusnie
nierwinności Athanasiusowey odstapic. Pisał y do Eusebiusa Vercelleń-
skiego

kiego, aby po swoim iego pomoc czynił, żeby sie to w Cesarza zjednalo o co pro-
sit. I takac nim Eusebius do Gallii do Arelatu / zjednali to / iz Cesarz
w Mediolanie Synod zgromadzić obiecal / ktory roku tego prze woyny od
Alcmanow nie doszedł.

Gallus Cesarz / ktoremu Constancius wschodnie państwa zlecił / gdy do
zachodnych na woyny odiezdzał: podniost sie / y cos przeciw Constanciuso-
wi poczynat / y nieludsko sie zachował. y dla tego Constancius naprawil
nan swoje / ktorzy go w Polle miasta w Istrey zabili. Krolował lat 4. żył 29.
aż do śmierci Chrześcianinem. Pokarano y te co mu sprzyjali / a miedzy inne-
mi Eudoxiusa y Aecyusa y Theophilusa heretyki Ariany / na wygnanie o to
dano. Wnych drużas Constancius wolnymi potym uczynił. y Eudoxiusa
postawil Cesarz na Antyostie / y potym na Carogrodzkie Biskupstwo. Tāt
wiele w niego to kacerstwo moglo / iz y tych ktorzy iego maiestatowi przewi-
nili / na dostoięstwa sadzał.

Julianus brat Gallusow / także był odniesiony do Constancyusa / iakoby
sie na państwo pnał. Na co sie przeleży iachal do Mediolanu. y tam sie Ce-
sarzowi sprawował / y wolnym był. A boias sie na potym o zdrowie swoje:
uczynil sie Philosophem / y swoje hardosc piaszem onym pokrył. Iachal
do Athen / y tam sie w rzeczy uczyl / wielkie Philosophy w towarzyśtwie ma-
iac: a on wiecy czarow y pytania dyablow / o swoim panowaniu przyslym-
pilnowal. Tam go Grzegorz Nazyanzeński poznal / y iakim miał być / o nim
prorokował. y był iego w naukach towarzyśsem. tam y Basilius on wielki
na naukach czas trawil.

Byly na on czas Athene bārzo sławne w nauce / y w meze zacne Philo-
sophy / miedzy ktorymi byli y Chrześcianie. Ale bātwochwałstwem wielkim
nad inie wysytkie miasta y czarownikami ospecone. Tam z soba ono rodzie-
czne towarzyśtwo / y nigdy nierozjeta miłość zaczęli Bazylus y Nazyanze-
nus / iako o tym sam Nazyan: pisze. Ktory / gdy słamcad Bazylus wyszedł /
krasomowstwa zprośby wielu nauczał lat maiac trzydzieści. Bazylus sie za-
raz na żywot czysty y doskonały wdał. Z Athen Nazyanzenus iachal do Ca-
rogradu / gdzie znalazł brata swego Cesaryusa / też w Philosophiey uczone-
go y w lekarskich naukach biegłego. y słamcad go do nawiedzenia oycā stare-
go y domu swego wyciągnal.

Rok P. 355. Libe: 4. Constanciusa 19.

Nieszczesliwy rok kościolowi świętemu / ktorego Mediolanśki
Synod skupiony był / o ktory Liberius prosił / a Constancius
tāt Biskupy Kātholickie y z tym sercem zgromadził / aby do po-
tepienia Athanazego moca przymusieli byli. y nie był Synod
duchownych / ale rozboj świeckiego pānā y tyrānnā heretyka /
ktorzy z żołnierzmi y z moca panowania swego / Biskupom rostawal. y o-
ne potepial / y z ich ie wrzedom sypchal. Ziachalo sie zachodnych / iako So-
crates mowi do 300. Biskupow / wschodnych nie bylo iedno kiltā abo kilā-
nascie Ariānow. Czuiac co być miało / posel Papięski Lucifer / schronić sie
chcial: ale gdy nie mogl przyiachal z Eusebiusem Wercellenśkim / y z swemi
cowarzystwami. Skoro sie zesfli do kościolā / kazano zaraz Eusebiusowi one-
mu / aby sie na potepienie Athanasiusa podpisal / on pierwey o to ich prosił
aby sie na Nicenśka wiare podpisali. Dionysius Mediolanśki Biskup wziat
w rātę karte / y na niey wiare swoje pisac chcial: a Walens Ariānin pro-
ro mu y karte z rēki wyrwal / y za tym wolac poczeł. a wstydzac sie ludzi rozefli sie /
y do pātacu Ariāni on Synod z kościolā przemiesli. Co dla tego nawiecy v-

Asta Eusebii Wercellen.

2.

Gallus Cesarz
wschodny zabiti
od Constanciusa.
Theod. lib: 3. ca: 3.
Nazian: orat: in
Iulian.

Ammia: lib: 15.
Theo: lib: 15. ca: 3.
Ammianus lib: 15.
Eudoxius Ariā-
ski Biskup iado-
wity.

3.

Iulianus odnie-
tiony sprawuie
sis / y Philosa-
phem sołstae.
Ammia: lib: 15.
Nazyanzena r
Iulianem pozna-
nie.

Nazian: orat: 2. in
Iulia.

4.

Towarzystwo Ba-
zyliego s Nazyan-
zenem.
Nazian: in Laud-
bus Basili.

1.

Synod Mediolā-
ski nieśczęsny.
Seuer: lib: 2.
Constancius Bi-
skupy rsadzi po-
tyrānśku.

Socr: lib: 2. cap: 29.
300. Biskupow.
Hilar: ad Constan-
cium.
Athan: ad Solita-
riam.

Synod s kościolā
do pātacu.

2.
Ad Solitariam.
Constancius Anti-
christ.

Athan: vt supra.
Dekret Antichri-
sta.

3.
Przymuszenie do
Arianstwa.
Hier: de Scriptor.
Katholicy wy-
gnani.
Athan: ad Solita-
riam.
Posel Papięski bi-
czowany.

4.
Dionysius podpi-
sany jako się po-
prawil.
Apud Ambros:
serm: 69.
Wercellenckiego
święty rozum.
Dionysius y Euse-
bius o wiare na
wygnaniu po-
marli.
In vita Euseb.
Epist: 83.
Rufi lib: 1. ca: 20.
Seuer: lib: 2.
Socr: lib: 2. cap: 29.

5.
Mandat tyranna
Arianckiego.
Athan: ad Solita-
riam.

Contra Constan-
tium.

6.
Słowa S. Hilari-
usa do tyranna
Constanciusa.

czynili / iż Constanciusa Cesarza / który ięszce był Catechumenus albo nie
chrzczony / mieć w kościele nie mogli / y siedzieć sie / iako oycu iego który iuż
był ochrzczony / na Concilium Nicenskim / między Biskupy nie godziło.

A tak gdy z kościoła wystąpili / nie Synod Kaptancki / ale sad świecki
być począł : gdy iuż na nim świecki krol / iako Antichrist / Kaptany sadzac
siedział / iako Athanasius s. napisał. który tak o tym Synodzie na palacu
pisał : Gdy prawi Cesarz stateczność y nieodmienność Biskupow / Paulina
Lucifera / Eusebiusa / Dionysiusa / zrozumiał iż mówili Walensowi y Ursu-
siusowi wiary sie dać przeciw Athanaszemu nie godzi / bo to iuż sami co nam
mówili pokutować odwołali : Cesarz rzekł : Ja sam na Athanaszusa żaluję
dla mnie im wierzę. Powiedzieli : ale obwinione tu nie masz. Co słysząc roz-
gniewany dekret na Athanasza uczynił aby karany był a kościoły aby Ari-
anom dane były. y przydaie s. Athanasius : Toć prawa bzyrdkość spustoszenia
iako iest w Daniela / gdy pan świecki na Biskupich sadach zasiada.

A począł srogimi groźbami przymuszać Biskupy / aby nietylo Athanas-
siusa potepili / ale z Ariany społeczności mieli / a Nicenskiej wiary odstapili.
Było ich niemáło którzy z boiaźni to uczynili. a ci którzy sie o prawdę Kato-
licką zastawali / pokarani sa wygnaniem w dalekie strony. A naprzód na po-
sły Papięskie / na Lucifera iad swoy puścił / do Palestyny go wyganiając
gdzie księgi ostre na tegoż Cesarza niezbożnego napisał / mezym chce być
meczennikiem / wzytkie mu iego okrucieństwa y niezbożności wymiatał. Toż
Pankracyusowi uczynił Cesarz. a dyakona Zilarego / nągiego biczować roz-
kazał. Co oni Walens y Ursacius z Eumuchami czynili / wymawiając mu
Cezmus list Liberiusa nosił : On pokornie iako meczennik cierpiął / y był
także na wygnanie wypchniony.

Dionysius Mediolanski podpisał był przedtym potępienie Athanas-
go / wiara sie Ariancka bzyrdzac. O co gdy go Eusebius Wercellencki iako
dzieć młodsze syna karał : on żalując pragnął aby iego imie mogło być z o-
nego rejestru wymazane. A stary znalazł te droge : Zawołał Arianow iakoby
chciał podpisać / prosić aby mu one karte przyniesli / y tak uczynili. A on wy-
szarowsy na niey imie Dionysiusa rzekł : nie godzi sie mnie starszemu niżey sie
podpisać / wymażcie stad imie iego / aby niżey było. Oni wymazali pilno / iż
żadney litery nie było znać. A on dopiero rzekł : podpisać sie nie mogę. Bo
niewinnego zakazał P. Bog potępić. y tak go wybawił z oney sromoty. A
iednak obudwu zwiazano / y na wygnanie na wschodnie kraie zaprowadzo-
no / gdzie iako meczennicy pomarli / wśedzie Katolicka wiara rozgłasza-
jąc / a Ariancka potępiając. Wyślawia ie s. Ambrosius. Ten koniec był oney
go rozboju / a nie Synodu w Mediolanie. O czym y Rufinus y Severus
y Socrates y Sozomenus / napisali.

Puścił tenże Cesarz wyroki swe po wzytkich krajach / y pisarze z dworza-
ny swemi wysłał / aby Biskupi na potępienie Athanaszusa podpisowali albo
na wygnanie posli / a ludzie żeby do społeczności Arianckiej przymuszani by-
li / a starostowie y sedziowie aby im przykład dali. Wodzano Biskupy przed
sedzie świeckie / lud wzdychał y płakał / Ariani nad sedziami stali / patrząc
iesli rozkazaniu Cesarzskiemu dosyć czynia. Cieższa niżli za Poganstwa na-
wólność powstawala na wierne Boże. Oplatiwa s. Zilarius tego tyrana
na okrucieństwo / przeciw iemu wolnie y śmieie pisać mowi :

Słuchay wilku drapieżny spraw twoich : Potępiłeś Biskupy / których
żaden potępić nie chciał y na kościelnych podwoiach miedziáne blachy z na-
pisami potępienia ich / postawiłeś. Owo Alexandria zemna takimi wo-
nami skolatana. dłużej es z nią woynie wiodł niżli z Persami. Odmieniałes
starosty / hetmany : poprowales lud / żołnierzes strudził / żeby tylo
od Atha-

od Athanaszego wstawiony nie był. Nie wspominał innych mniejszych miast /
y ludzi po wszystkich wschodnich krainach / które albo wojnę twoją czynia / albo
bojaźń. Obrociłeś miecz y zbroję swoją przeciw wierze zachodnich królestw /
puszciles wojską swoją na owce CHRISTVSOWE. Neronem sstałeś się. Tyś
kościół / Treverckiego Paulina wygnawszy / osierocił / y na wygnaniusz go
umorzył. Tyś Medyolański nabożny lud furją swoją potrwodził / gdy żoł-
nierze twoi mieczmi się przez ludzi przebiegali / do Sancta sanctorum, (to
jest na miejsce gdzie przeświety Sakrament chowaia) wchodziłi / y kapłany
od ołtarza porywali. Wietrzy twoj grzech złośniku / niżli Żydowski / którzy
Zachariasa w kościele zabili. Obrociłeś y na Rzym wojnę swoją. ić.

Do Medyolanu / Dionysze wypędzisz / posłał Auxencyusza z Kappado-
docy / który y język Łaciński nie umiał / Ariánstwo tylko umiał / mowi
Athanaszus / którego moca / iako y na innych miejscach / gdy lud swoje
Biskupy ciała swemi zastępował / z rozlaniem wiele krwi / do kościołów
wprowadzał.

Puściła się y na Liberiusa Papieża złość tego Cesarza. widział iż iego
do siebie pościagnawszy / wiele ich zagarnąć mogł. y wysłał do niego Euse-
biusza trzebiencą podkomorzego swego. (Bo v niego tacy rzadzili y Biskup-
y sadzili / y bez rady tych nie czynił / którym y domowego rzędu mądzy
się nie powierzaia) z listem y z prośbami. Listem groził / a darami wabił /
prosił aby na potępienie Athanaszusa przyzwolił. Liberius y darów nie
brał / y przyzwolić nie chciał. A rzezaniec dary ony na ołtarz s. Piotra polo-
żył. Czego się dowiedziawszy Papież dary ony wyrzucił / mowiac: Nie mla-
jest taka ofiara Bogu. Tym Eusebiusz zasmucony / bázno Cesarza z inemi
swymi towarzyszami na Liberiusa poburzył. y pisał do starosty Rzymskiego /
aby do niego Liberiusa cicho poimánego posłał. Bo się wzburzenia ludu
Rzymskiego boiał. y uczynił tak starosta. Jaka rozmowa miał Cesarz Con-
stancius z Liberiussem / wypisał Theodoretus.

Tę rozmowę ten koniec miała. Rzekł Cesarz: albo podpisz potępienie A-
thanaszego / a do Rzymu się wróciś: albo obierz sobie miejsce które chcesz na
wygnanie. Odpowiedział Liberius: Jużem w Rzymie bracia pożegnał: wie-
cey v mnie waży Prawo Boże / niżli w Rzymie mieszkanie. Constancius
rzekł: rozmyśl się do trzech dni. Liberius odpowiedział: y trzy miesiące rozumu
nie mienia: zaśli mnie gdzie chcesz. A gdy trzeci dzień przyszedł: osadził go na
wygnanie do Trácyi do Beroeki. Gdy odieżdżał posłał mu Cesarz na strá-
wę żołtych 500. on ich nie brał / a rzekł temu co przyniosł: Wróć się a daj ie
Cesarzowi / potrzebá mu ich na żołnierze. Posłał mu y drugie pięć set. Ce-
sarzowi: a on ie do Cesarza nieść kazał / z temi słowy: Potrzebá mu ich na
żołnierza / a jeśli ich nie potrzebnie / niech ie da Eudoryusowi (Ariánstwu
Biskupowi w Mediolanie) y Epiktetowi / tym ich potrzebá. Nakoniec Eu-
sebiusz rzezaniec swoje mu pieniażdzę przyniosł / prosił aby ie wziął. A on po-
wiedział: Tyś kościoły po wszystkich świecie polupił: a mnie iálmuzne da-
jesz: idź / a zostań pierwszy Chrześcianinem. y tak bez pieniędzy wysłany jest
na wygnanie.

Cesarz heretyk czcząc iáko kolwiek Rzymski kościół / nie podał Arián-
na na miejsce Liberiusa / ale Felixa dyakona Rzymskiego. który acz wiare
Katholicką zachował / ale na potępienie Athanaszusa zezwolił / y społecz-
ności się Ariánstwu pomazał. y śnac od kilas Ariánstkich biskupów poświe-
cony na pátacu był. Lud się go strzegł / do kościoła iego nie wchodził. Bi-
skupem być Rzymskim nie mogł / póki Liberius był żyw. Bo ciało być o dwu
głowach nie może.

Epiktetus / który się wspominał był Biskup Centumcelle / młody / iádo-
wicy / kto

Wojská na owce
Christusowe.
Nero drugi.

7.
Auxencius Ariá-
nin na Biskup-
stwo Mediolań-
skie.
Ad Solitariam.

8.
Do Papieża vpo-
minki posyła Con-
stancius / y pogro-
zi.

Papież poimany y
do Cesarza po-
slany.

Lib: 2. cap: 16.

9.
Rozmowa Papie-
sa z Cesarzem.

Święte mocne
słowa.

Na strawę od Ce-
sarza nie brał.

Od łupiecy ko-
ściołów brać nie
miał.

10.
Hier: de Scriptor:
in Acacio.

Felix Diakon na
miejscu Liberiu-
sa Papieża.

Socr: lib: 2. cap: 29.

Ruf: lib: 1. cap: 22.

Athan: vi supra.

II.

Epiktetus iaki.
Athan: ad Solita-
riam.

12.

Athan: vsupra.
O Osiusa poku-
til sie Cesarz.

13.

Słowa Osiusa
do Cesarza Aria-
nina.

Athan: ad Solita-
riam.

Osius wizeziem
w Syrmie.

14.

Hilarius wielki
obronca wiary.
Zywot iego.

Pisanie gromi
Cesarza.

L. 12. de Episc:
Cod: Theo.

15.

Ammianus lib: 15.
Julianus Cesa-
rzem uczyniony y
do Galliey do wo-
jaka pojany
Katholikiem sie
czynil.

16.

17.

wity / który sie do Arianow przedał / y gwoli Cesarzowi wshytkego sie wa-
żył we złości na Biskupy Kátholickie. y miał łaskę Cesarza dla ktorey z
dnego sie grzechu przeciw Bogu nie wymowił.

Miedzy wielu Biskupow Kátholickich przesładowaniem / pokusił sie
też niezbożny Cesarz o onego wielkiego oycá Osiusa Korduby Biskupa /
wshytke mu swiatu przedziwnego. przyzwał go do siebie y naniarwał. Ale
gdy wysłyszał poważne y mądre słowa iego: dał mu pokoy / y do domu go ode-
stał. Lecz Ariani widząc co na takim człowieku należało / á iáko za nim wie-
le do siebie innych zwiesć mogli: drugi raz nálegali Cesarza / áby list do niego
go z pogrozkami nápiisał / żeby przyzwolił na potępienie Athanázego. On
dzirwny y bezpiecny dał odpis / w którym go wspomina: áby niewinnego A-
thanázego zaniechał / á fałsom Ariáńskim vchá nie otwarzał / á w sądy sie
Biskupie nie wdawał. y mowi mu one słowa.

Nie róźny nam duchownym: ále nas w rzeczách duchownych stu-
chay. Tobie Cesarstwo / á nam Bog kóściół zlecił. kto sie temu Cesarstwu
sprzeciwi / Bogu sie sprzeciwi: tak y ty rzeczy kóścielnych sobie nie przypisuj
ábyś w wielki grzech nie wpadał. Nápiisano: dajcie co Cesarzkiego Cesa-
rzowi / á co Bózego to Bogu. Nam na ziemi Cesarzmi być nie przystojno /
ty też do ofiar mocy nie masz. Nie pomógł list on: ále mu do siebie przy-
chác drugi raz / y cały rok w Syrmie miesć / iáko na wygnaniu / trzymać stał
ca kazał / który iuż sto lat miał / żadnego na taką cnotę y swiatobliwość /
na takie láca / baczenia nie máiac.

Tego czasu wzbudził P. Bog wielkiego obrońcę wiary Kátholickiej Hi-
lariusá / który Pogáninemi bedac / iuż dostał do wiary s. przyšedł / y na Bi-
kupstwo Piktáwskie w Galliey z wielką chęcią wiernych wybrány był / zóna
máiac y córke z nią. czystość zwyczajna takim przed sie wzięwšy / wielką go-
racością kóściółowi służył. á widząc wpadeł on wiernych y przesładowanie
Ariáńskie: wojne z nimi zaczął / y o Cesarza sie naprzód pismem pokusił /
pomináiac go / y nákoniec srodze gromiac / áby przestał oney złości / á Bisku-
py wygnáne przywrócił / á nikogoż do Ariáństwa nie przyćiskał / á P. Bog
sie bał. 2. z tego roku do Galliey nieprzyiaciele Rzymskiego páństwa w-
gneli: nie przytrzył sie tam Kátholikom Cesarz / y owšem podobno gwoli
s. Hilariusowi wydał wyrok / którym sędziom zázáwic / áby Biskupow nie
sądził / á do Biskupow innych obwinione odsyłał.

Widząc Constáncius wojny y trudności w Galliey / wymyślił tam posłać
Julianá / y Cesarzem go uczynić. ácz mu te ráde inni psówali / Gallusá wy-
mináiac: ále zóna iego / drog sie wielkich boiac do tego mezá przywolał.
przyzwał go / y purpure nań obłogł / y za zónę dał mu Helene siostrę swoję
y posłał go do Galliey do wojska. tam chytry niezbożnik nietyło sie Chrze-
ściáninem czynił: ále y Kátholikiem / Arianom nie szczytać / y od nich
przymowki cierpiac. A on we wnetrz nietyło był Ariáninem: bo mistrza
miał onego Eusebiusa Nikomedyskiego: ále y Pogáninem / iedno Kátho-
liki do siebie ciągnął na obzrydzenie Constánciusá / ktorego zepchnąć z páń-
stwa myślił.

Pokarał Pan Bog tym Constánciusá / iż go na głowę swoję wśadził /
gdy niezbożnego ieszcze niezbożniejszy ciskał.

Co cierpiały kóścioły / klericy y lud pospolity po wshytkim świecie ob-
tych Arianow y w Afryce za morzem / iáko sie z innych domyslić. pisma o
tym poginęły.

Arianin wporny ten Cesarz/ przed sie troche sie czul Chrześciani-
nem być. Bo tego roku/ wieści/ gwiazdárze/ czarownicy/ gár-
dlem kárac kazał. Poganom też ofiar bogom czynić y bálwany
chwalić/ pod takimże káramiem nie dopuścił.

Alle pátrzą na iego w Ariánstwie niezbożności: postat do Alex-
ándriey z woyskiem ciężkiego y frogiego Woiewode Syriana/ áby tam Ka-
tholiki trapił. Ten 25. dnia Stycznia w nocy z żołnierzmi z piácia tysięcy lu-
dzi/ obtoczył kościół/ y wpadł wén/ gdzie sie byli Kátholicy z swoim Bisku-
pem Athánazyusem na modlitwie skupili: (Bo była Wielkanoc bliska.) y
wiele ludzi pozabíal/ pánny zakonne obnázał/ y drugie pomordował/
Kleriki biezował/ wíazal/ á Biskupá na śmierć szukał. Pisa o tym Klericy
Alexánd: wymawiając Cesarzá/ iákoby to bez woley iego było. Lecz nie by-
ło. Srogie morderstwa tam y świętokradztwa ten Syrianus poczynił/ ná-
miewinne owce wilk frogi wpadáiac. Athánazyus na swej Biskupiey stolicy
siedział/ y wychodzić niechcąc innym wstepować kazał. y gdy už rozpłoseni
byli/ iego Mnišky y Klerikowie/ wyprowadzili go między żołnierze sie ciśnąc/
którzy go tak pilnie szukali á poznać nie mogli. y tak wśedł/ áz ná pufczy sie
krył.

Po Syrianie už w niebytności s. Athánázego wiáchal do Alexándri-
ey Georgius Biskup Capádox/ ná miejsce Athánázego od Cesarzá dány/
człowiek od młodości wszytkiey złości pełen/ nieumiejetny/ nieludzki/ iedno
ná złe dowcipny. Opisuie go Nazianzenus ze wszytkimi niecnotami iego.
Ten srodze wciśnal y mordował Kátholiki po wszytkim Egypcie. Tá dzień
Świąteczny przymióst listy od Constanciussa do Alexándrinow/ ktoreni ro-
kázne/ áby Grzegorzá za Biskupá/ á Athánázego zá zloczyncę/ w mezo-
borystwie przekonanego/ y dziesięciá śmierci godnego/ y skażce R. P. mieli.
Zá tym trzy tysiące żołnierzow máiac Sebastianus wodz/ ná Kátholiki w
kościół w dzień Świąteczny wderzył/ zmowiwşy sie z Pogány y Żydy. którzy
kościół pospecili/ y polupili/ pánny ná dziewictwo oddáne zá włosy wy-
wleczyli/ Kleryki bili/ y zabíali lud/ y nikomu nie przepuścili/ y niewypo-
wiedziane okrucieństwa czynili.

Po wszytkim zaś Egypcie/ y Pentápolu/ y Libey/ Kátholickie Bisku-
py wyrzgnali/ ktorzy ná ich kácerstwo nie zezwolili/ y osádzili kościół ludźmi
Klemi y Ariánstwiem/ y temu ktorzy złoto y srebro mieli/ á kupić v nich Bisku-
pów mogli. O tych niedzách seroko nápisal Athánazyus. Náiezdzał on
Grzegorz kościół w Egypcie/ y ludzic ktorzy sie iego społeczności bzydzá-
li/ meczył/ zabíal/ żołnierzom pánny stomocić dopuścił.

Kryłac sie Athánazyus s. po pustyniach/ á náwiedzáiac klastory/ y o-
nego s. Antoniego/ ktorého żywot nápisal: czásu miał troche nápisáć za-
cne one księgi ad solitariam vitam agentes, w ktorých pustelnikom onem o-
znáymuic/ co sie z nim y z kościołem Bózym/ áz do tego roku działo. Bo dá-
ley ono pisimo iego nie zášlo. Tam też nápisal list do pánienek Kátholickich
od Ariánow zelzonych/ dáiac im pociechy. Alle ten list zginal/ ktorý Theo-
doretus wspomina.

Aż wciékaniu iego Ariani przygámiali/ iákoby owiec odstepował/ á
zdrowia dla nich polozyć niechciał: y o tym nápisal/ wywodząc z pismá s.
ruszne wciékánie swoje. De fuga sua. Do Constanciussa też Apologia nápi-
sal/ ktorý náń wielkie grzechy kładł/ o wszytko sie spráwuiac/ á iego niestátek
przeb oczy mu kładac.

Pisał przeciwko temuż Constanciussowi on Lucifer Káláritáński bedac
ná wygnaniu/ pareksiag goracych y śmiálych. w ktorých iego głupstwa/
bledy/ morderstwa ná wierne/ y bluźnierstwa iego ná CHRISTYSA, temu

1.
L. 5. Cod: de mal.
L. 6. de pag: Co: Th.
Wieśeski y gwia-
sdarze y Pogany
karał Constan.

2.
Żołnierze na Ka-
tholiki Alexan-
drijscy postani co
czynia.
Athanas: ad Solita-
riam.
Athanasius wy-
gnany z Alexan-
driey.

3.
Nazian. orat: in
laudibus Athan.
Georgius Arián-
ski Biskup ná miej-
sce Athanasysusa.
Mordwie Kátho-
liki.

Drugie mordy y
okrucieństwa w
Alexandriey.

4.
Apolog: ad Const:
& ad solitariam.
Biskupstwa osá-
dzone Ariánami.

5.
Księgi Atháná-
sysusa ad Solitari-
am vitam agentes
do ktorých sie tu
wskazuje.

Theod: lib: 2.
cap: 14.

6.
O wciékaniu swo-
im Athanasius pi-
sal.

7.
Pisanie Lucifera
przeciw Cesarso-
wi, śmiále.

Sam księgi posłał

Ad Theodosium
de Schismate Vri-
cini.Morderstwo Ari-
anjskie.Pieć lat Athana-
sius krył się.Sozom: lib. 4. ca: 9.
Palladius in Lausia.
Rufinus lib. 1. ca: 18.10.
Eusebius Wercel-
lenski v Iosepha
z Jydow gospoda.
Epiph: haerel: 30.Ze wzięcia
Biskupom po-
słane.Eusebius do wi-
sienta dany.Apud Lipom: To.
Et in actis Euseb.

wyrzuca / y bårzo go ćwicz y obraca. Te księgi nie sie nie boiac sam mu ie
posłał. Czytał ie Cesarz / y do niego pisać kazał / iesli sie do onych ksiąg przy-
znawa. On ochotnie odpisał / iż ie on na wspomnienie Cesarzkie napisał. Co
z tym czynił Constancius / nie wiemy. On cheć swoje wielka do meczennickiej
korony tam pokazał: ale mu ie podobno Ariani zarzżeli. O tym pisaniu
gdy sie dowiedział Athanasius s. posłał do niego swego dyakona prosić / a-
by mu przepisy onych swoich ksiąg posłał. Co rad uczynił / y z wielka ie po-
ciecha swoia miał s. czytał / y za nie mu wielce dziękuiac y iego dziwnie wy-
sławiaiac / księgi one na Grecki ięzyk z Łacińskiego przelożył. iako o tym pi-
sze Marcellinus. Miedzy innymi słowy te sa do Lucifera od Athanasiusa pi-
sane: Wzieliśmy listy y księgi przenabożney y przemadrey dusie twoiey. w któ-
rych poznaliśmy obraz Apostołow / wspanie Prorokow / naukę prawdy y wi-
ary prawey żywota niebieskiego / meczennicka chwale / y zwycięstwo Arińskiego
kacerstwa / y podanie całej oycow nasych / y modle porządku kościelnego. O
prawdziwy Luciferze / to iest / nościelu światłości y prawdy / postaw się ia
na świeczniku aby wszytkim świecił. A daley mu oznaymuie: Świadek mi
Pan / iż y rodziców które mam widzieć nie mogłem / gdy nas tak przesładnia.
A czego Ariani nie czynia: na drogach stroże mają / pilnia tych co wychod-
za y wchodzi do miast / budel szukają / po pustyniach chodzą / domy roz-
trząsają / bracia bicia. Ale chwala Bogu. Bo gdy to czynia / wieciec sie o-
bzydzonymi w wszytkich estają / y poznawają ludzie prawdziwie / iako o swoich
światobliwosci mowia / iż sa niewolnicy Antichristowi. z. O Luciferowym
powroloczeniu y wiezieniu powiada iż bedac w Eleuteropolu w iednego Ari-
anina Turbona imieniem / w mocy / gdy sie do niego Kacholicy dla nabożeń-
stwa schodzili: zabijał one wszytkie goście / y księgi y nacznia swiate pso-
wał. A temu samemu przepuścił. Skąd sie domyslamy / iż go Cesarz zab-
iać nie kazał / a tylko go tak powroloczeniem y wiezieniem męczyc chciał. zar-
żzac mu pochwały meczennickiej.

Pieć lat blisko aż do śmierci Constanciusa na pustyniach sie krył / prze-
mieszkając s. Athanasius / którego szukać wszedzie Cesarz rozkazywał / y wielka
zapłata tym którzyby głowę iego przynieśli obicował. Jako sie krył y tak
przemoznego szukania wszed / rozmaitie powiadaia. iedni mowia / iż wie-
dne panny bårzo wrodziwey mieszkali / która go przez ten czas temu słu-
zechowała. Ale to nie zda sie być co pewnego. Rychley to sami Ariani wy-
mýsli. Druzzy mowia / iż w suchey cysternie siedział / iednego tylko mając
ktory mu żywności dodawał. Ale sam o sobie świadczy Athanasius s. iż sie
miedzy mnichami klastory / które dla niego niażdzy żołnierzow cierpiący /
na pustych miejscach / wychodząc z iednego na drugie krył. a p. Bog był stro-
żem iego.

Co sie działo z onemi drugimi świętymi Biskupami na wygnanie rofu-
prześlego potępionymi / dowiedzieć sie pragniemy. O Eusebiusie Wercel-
lenskim to sie najszybciej / powiada Epiphanius: iż bedac do Scitopolu za-
wieziony / gdzie go też sam nawiadzał / przemieszkował w domu onego Joz-
ephaz Jydow / którego uczynił był Constancius wielki Rometem. Który ni-
gdy do Arianow przystać nie chciał / Kacholiki one z Eusebiusem wygnanie
opatruiac y służyć im wiernym trwał / nie sie nie boiac. Posłali ze Włoch
Eusebiusowi przyjaciele y owieczki iego wiele pieniędzy / ktorymi on w bogie
żywił y wielka ku sobie ludzka miłość wzbudzał. Czego mu zarzżać pater-
nus Ariński Biskup / wziął go z gospody od Jozephaz / y do ciążnego wie-
zienia posadził: puszczał do niego na rozmowy swoje Ariany / którzy go do
Arianstwa namawiali / y z niego żarty czynili / y głodem mu y śmiercią gro-
zili: ale / iako sam piše / milezał / nie im nie odpowiadając. Chcieli sie y tym
nakończ

nátoniec z niego pocieszyć / aby ich chleb iedzac / zdał siez nimi iako mieć spo-
teczność. A dla tego żadnego z iego káplanow y dyákonow y przyaciól nie
przypuścili / aby mu co iesc podał. A on to zrozumiał / napisał list do
Patrosła / strożem go swoim zowiac / a biskupiego mu napisu nie dáiac:
Wiedz / prawi / o tym iż chlebá twego iesc nie bede : a iesli głodem vmre / od
ciebie zabít bede / iesli moim / żywności mi przynosić nie dopuścisz. A mu-
siał on okrutnik (bo go ieszcze Cesarz zabítiac nie kazał) trzeciego / a drugdy
y piatego dnia przypuśczać káplany iego / ktorzy mu chleb nosili. Nocna
wiara / y ná bluznienie Ariáńskie słusny gniew / iż y chlebá ich iesc niechciał /
y ráczey śmierć obierał / niżli y tak mále domniemanie ná społeczność ich / o
sobie cierpieć miał. W tym więzieniu / często go meczyli / po wschodách spy-
chając y wloczac. Czym Máximus napisał / y on sam dziwnie nabożny
list do swoich dał / do státku ie w wierze y cnót świętych vpomináiac.

A on Dionysius Medioláński Biskup / tam / zkađ był ná iego miejsce E-
udorius Ariáńin przyzwany / ná wygnaniu był / ná ktorým od Ariánow stra-
piony / mowi s. Ambrosius / iako męczennik vmárt. Ciało iego potym s. Ba-
silus do s. Ambrosiusa do Mediolanu ná iego prosbe posłał. iako niżej sie
wspomni.

Do Paulinusie Trewerkim piše Jeronym s. iż dwudziestego trzeciego
roku pánowania Constanciusa / męczénka korona od Ariánow / ozdobi-
ny vmárt.

W Gálliey / gdy Sátorminus Arelátenški Arcybiskup do Ariánow od-
wiary Kátholickiey odpadł : inni Biskupi zá powodem Hiláriusa Biskupa
Pitawskiego / znowiwšy sie / Sátorminowi towarzysstwo wypowiedzieli /
y iego wytkleli. O co sie z Ariany starostami frásinac / przewiódł to / iż one
Kátholiki do Biteris ná Synod poniewolnie skupiono. Tam s. Hilarius /
zdrády sie Ariáńskiey okolo wzrnania Boštwa CHRISTVSOwego boiac :
napisał księgi / fałsom Ariáńskim zabiegáiac. y podawał ie do czytania ná
Synodzie onym. Ale inni Kátholicy Biskupi nieco stábieiac / czytać mu ich
bronili. On tedy ná wygnanie do wschodnych stron do Phrigiey skazány
iess / y z Rodaniusem Tolosáńskim Biskupem / tego roku.

Temu sie wyslycy w tym s. Hilariusie dziwua / iż świežo z Łátkow ná
Biskupstwo wzięty / tak wiary o Boštwie CHRISTVSOwym bronić y pišac
vmiał. Był tak prosty / iż o Nicéńskim Concilium niewiedział / iako sam mo-
wi : a iedná / prawi / o Omusion y Consubstantialis. Ewángelia mie y A-
postolowie náuczili. Duch Boży go pewnie náuczyl / iż y to słowo sam z sie-
biemiał / o ktorým ná Nicéńskim Concilium włożonym niewiedział. z nieba
ná on zły czas dla obrony wiary w Gálliey / náuke tak predka miał.

Tego roku Constancius do Rzymu przyiáchal / y tam triumph o zwo-
dziejonym Mágnenciusie czynił. A gdy tam przemiestkiwał / piše Theodore-
tus / Rzymstie niewiásty Kátholickie znowiwšy sie wyslyki / mežom swoim
powiedziáły / aby šli do Cesarzá a prosili : zeby im pásterzá Liberiusa wro-
cił. Czego iesli / prawi / nie uczynicie / opuścim was / a zá pásterzem swoim
pobiežym. Méžowie sie wymowili / mowiac : My sie boim / aby nas zabítiac
nie kazał : ale wam iako niewiástom nie nie uczyni / y pewnie to vprošicie /
iedno sie tego wáżcie. Ony pięknie / iako zwytkly / ubrane / tak iż sie ich wsty-
dzić / iako zacnych / Cesarz musiał / šly ná pałac : prošac aby sie náđ ich šie-
roctwem zmilował / a wilkom ich nie podaiac / práwego im pásterzá ich wro-
cił. Cesarz powiedział / iż máia Felirá : a ony oznaymily / iż sie go wyslycy iá-
ko społecznością / ácz nie wiara / z Ariany zmažanego / strzega / a do łósciola
zá nim nie ida. y tak Cesarz ná to zezwolił / aby sie Liberius z wygnania wro-
cił / a záraz z Felirem Biskupstwo sprawował. O czym gdy list Cesarški ná

*Chleba Arián-
skiego w więzie-
niu iesc niechciał
Eusebius.*

Apud Ambr. serm :
69.

II.
Dionysius Medio-
lanški Biskup ná
wygnaniu vmárt.

Ambr : ad Verecell :
Epist : 32.

12.
In Chronico.

Paulinus męcen-
nik od Ariánow.

13.
Hilar : de Synod :
& ad Constantium.

Sátorminus Arelá-
tenški wyklesy.
Synod w Biteris
poniewolny.

Seuer : lib : 2.

Hilarius S. wy-
gnany do Frigiey.

14.
W Hilariusie
dzw wielki.

De Synodis in
fine.

Słowo ono Con-
substantialis z sie-
biemiał.

15.
Ammianus lib : 16.
Lib : 2. cap : 17.

Niewiasty w Rzy-
mie o Liberiusa
proša.

*Dwa Biskupi być
nie mogą.*

*Liberius Papież
przynocony.*

16.

Ambr: ad Valen:

epist: 31.

Ammianus lib: 16.

17.

*S. Marcin żoł-
niersko opuśc.*

*Seuerus in vita
eius.*

Mafino Marcina.

18.

*Eusebia Cesarzo-
wa Julianowa
dzieci trula.*

Ammianus lib: 16.

rynku czytano: Rzymianie zawołali: Nie lada dekret/ na dwoje sie lud roz-
dziel/ ieden Biskup bedzie nad czarnemi/ a drugi nad bialemi. y smiecias sie
z Cesarza wolali: Jeden Bog/ ieden CHRISTVS, ieden Biskup. y tak na
on nabożny y suśny glos Rzymian/ Cesarz Liberiusa przywrocil/ a Seli-
z Rzymu wstapil.]

Bedac w Rzymie Constancius/ ponniac na prawo ktore dal na bal-
wochwalce/ batwan ieden stary z Capitolium wyrzucil. A gdy mu o nara-
zdach Sarmatow y Szwewow/ y Radow do Pannoniey powiedziano: pu-
scil sie z Rzymu do Illiriku y tam w Sirmie mieskal. Tak Pan Bog wra-
dzil/ aby Rzymu swoim kacerstwem y dlugim mieskaniem nie zarażal.

Julianus w Galliey z postronniemi nieprzyjacielmi walczac/ y nara-
iutrz bitwe z nimi zwiesc chcac/ podarki żołnierzom rozdawal. A gdy do
s. Marcina przyslo: bracie podarku niechcial/ o wolność prosac/ aby Bożym
iuz żołnierzem byl. Julianus prosbe iego boiazni przyczyl/ iz z bitwy
stapic chcial. A on rzekl: iesli o boiazn idzie: intro pierwszy sie potkam/ y
niezboryny rotę nieprzyjacielstie przeyde. Strzedz go tedy kazano/ aby sie
w tym wiscil. A nazajutrz/ Julianowi sie wyslycy nieprzyjaciele do laski po-
dali. A tak s. Marcin wyzwolony od P. Boga byl/ y iemu sie on pokoy
zwyciestwo przyczyl moglo.

Eusebia Augusta zóna Constanciusa/ bedac barzo vezona y w pismach
madra/ Ariánstwo mnozyla/ mezem rzadzila: ale potomstwa P. Boga
nie dawal. y zarzac Helenie siostrze meza swego zenie Juliana/ iz czes-
dzieci mala: starala sie o to a cicho/ aby w żywocie truczna zabuane bylo
abo baby naprawowala/ aby tak wzynaly trzewczka/ iakoby dzieci zro-
nie zostalo. Niechcial P. Bog aby sie niezboznego Juliana nasienie przez-
to/ zeby z nim bluznienie na CHRISTUSA nie nastepowalo.

Rok P. 357. Liberi: 6. Constanc: 21.

I.

*Synod Ariński w
Sirmie.*

*Hilar: de Synodis.
Vincentius Liri-
nen: contra here-
tes cap: 16.*

*Photinus heretyk
Arianin przeciwn
Arianom.*

*Niesłatek Aria-
now.*

*In laudibus A-
than.*

2.

*Osiu mecony
starzec od Cesa-
ria.*

*Socr. lib: 2. cap: 26.
Sozo: lib: 4. cap: 5.*

3.

Ad Solitariam.

Sirmie bedac Constancius Cesarz/ Synod abo zborysien
niezbożnych tam zlozyl na Photina tego miasta Biskupa/ kto-
ry sie z Ariany w tym nie zgadzal: iz Syna Bozego zdal sie bar-
ziej bluznic nizli oni: powiadaiac iz przed Marya nie byl/ a
fezery byl czlowiek/ iako Ebion y Cherineus y inni bluzniercy
pierwszy nauzczali. Lecz Ariani dundzy/ toz mówili/ iako ich odkrywa Luc-
fer/ gdy mówili: byl czas kiedy go nie bylo/ takze go stworzeniem czyniac/ a
iednak chcieli sie Ariani kaskawsy na CRISTUSA za Kacholiki wdawac/ a
przeciwn heretykom wrzeczy stana. Doiezdzielich ten Photinus/ bo byl bar-
zo mowny y dowcipny/ y oba izyki vniat y iemi pisal/ Laciniskim y Grecim.
Jednak go potepili/ y z biskupstwa na tym ziezdzie zrucili. Tam sie Ariani
przychyli do Kacholickiego o Boſtwie CHRISTUSOWYM wyznania/ za-
rada y pisaniem Marka Aretuskiego Biskupa. Jednak onego stowa Con-
substantialis nie wlozyl/ a zas sie przedko tego zaprzeli/ iako s. Nazaryanzenus
o nich napisal. So to co w Sirmie przeciwn Photinowi wyznali: klamaiac a
zwodzacz wyznali.

Na tym ziezdzie Sirmińskim Constancius Cesarz starego onego wiel-
kiego Osiusa/ ktory iuz blisko sto lat mial/ a tam w Sirmie iako na wygnan-
niu mieskal: do podpisu oney Arińskiej wiary namawial. Czego gdy
wczynic niechcial: bic go srodze/ y czlonki w nim targac kazal/ y onym me-
czeniem scismony/ przyzwolit. To pise Socrates y Sozomenus.

Lecz s. Athanaszys o nim tak mowi: Tak wielkie zmuszenie starcow
wczynil Cesarz/ y tak go scisnal/ iz strapiony mekami/ zaledwie do spolecz-
nosci

ności Walensa y Ursacego przystał / ale na potępienie Athanazego nie zezwolił. Czego sobie nie tak lekce ważył: bo umierając / jako testamentem / na ich się przymuszenie żałował / y Ariánskie kacerswo potępiał / zakazując aby go nikt nie pochwalał / ani przyjmował. A na drugim miejscu / gdy przednie y wielkie meze wylicza / którzy się Kátholickiej wierze sławnie przysłużyli / na pierwszym y nauczycielskim miejscu kładzie Osiusa. a to już po jego śmierci pisał / to jest roku Pańskiego 361. A indziej jeszcze o nim tak mowi: Przymuszenie tyránckie y moc Constanciusa / stromocenie y grozby / co wkáznia / iż na nasze potępienie nie zezwolił: ale dla słabej stárości bicia onemu do czasu wystąpił. Skąd widzimy / iż nie wielki y trocki wypadek iego był / a zaraz jako Piotr s. płakał.

W wierze s. nie nie wystąpił: bo na ten czas Ariani tak wiare o Jezuście albo Substancie syna z Oycem rowney / wyznali / iż od Kátholickiej nie odstępowała: Gdy bez tego słowa Substantia, przekońać Photyną nie mogli. Co jako się rzekło / do czasu y w kłamstwie uczynili.

Tym Liberiusa Papieża Cesarz do Rzymu przewrócił / przyzwał go do siebie do Sirmium / y tam go przez Biskupa a zwłaszcza Fortuniana Aquilejskiego namawiał / aby się na one wiare tam wyznana y na potępienie Athanazego podpisał. On wstępnym sobie na onym wygnaniu / a bolejąc iż iego miejsce Felix zasiadł: mekaniu jako s. Athanazyus pisał y pogroźnieniem śmierci ścisłiony / przyzwolił na podpisanie wiary nie heretyckiej: jako była sława o nim omylna: ale Kátholickiej. Bo na tym Synodzie troje wyznanie wiary uczynione było. Jedno od Marka Aretusiankiego / w którym to było iż Substantia albo Jęstestwo spolne ma sen z Oycem: a to przećw Photynowi / którego jako się rzekło / bez tego słowa Substantia przepieć Ariani nie mogli. A ta wiara była Kátholicka / jako s. Hilarius mowi: choć imienia w sobie Consubstantialis nie miała. Drugie było / w którym już Substantia była wyrzucona y similitudo. a trzecie wyznanie było / które twierdziło / iednakowość / albo similitudinem, Syna z Oycem. Te pierwsze podpisał Liberius jako Kátholicka / y dla tego nigdy heretykiem nie był / y wyszedł go kóściół / y świeci oycowie za świętego y po śmierci mieli. Lecz w tym na on czas zgrzeszył / iż zezwolił na potępienie s. Athanazego / a spotećność brał z heretyki. (Acz trło do czasu y dla pokoiu y iedności požadanej / na której się z heretyki omylił) y dla tego Jeronym s. minimal aby się do heretycy skłonił / gdy s. Athanazyusa nie dla wiary / o która nań heretycy nie nálegali / ale dla grzechow / które nań / acz niesprawiedliwie kładli / odstąpił.

Gdy Liberius do Rzymu za listami Cesarzskimi wiachał: Rzymianie wstępnym / iż się społeczności heretycka zmázał / przy Felixie zostawali / y o nim co pierwszej przy Liberiusie byli: y księza Rzymscy / y między nimi Dámianus / sprzeciwili się temu. Wład Cesarzski moca Liberiusa wstawił / y był rozruch niemáły / w którym do rozlania krwi przysło / y wiele y między káplanów pobitych było. Takie było ludu Rzymskiego ku Kátholickiej wierze nábożeństwo / acz o Liberiusie nie dobra sprawę mieli / y iego prawowierney náuce wblizenie czynili.

Lecz Pan Bog wyszło w spokoju / gdy Felix wtory umarł. O którego śmierci różne są powieści. Jedni pisa / iż swoją śmiercią / wystąpiwszy Liberiusowi miejsca iego / skonał. A drugi mocno twierdzą / iż gdy na heretyki goraco powstawał / y Constanciusa Cesarza wyklął: o to od Arianow zabity / mezczennikiem został. y tak się to potwierdziło cudem niaćkim. Bo gdy za czasow nászych roku P. 1582. w Rzymie dziecie mezczeńskie uczyni y na to wybrani ludzie przegladali: iedni tego Felixa wyrzucić z Kalendarza chcieli / a drugi go bronili: Pan Bog przez słodkie / którzy w kóściele s. Rzymy

Osiusa Athanasiusa s. wychwala.

Orat: 1. contra Arian.

Apolog: 2.

4.

5. Liberius jako przyzwolił Arianom.

Troje wyznanie wiary w Syrmie.

De Synodis. Epiph: harez: 38.

Sozom: lib: 4. cap: 14.

Liberius w czym zgrzeszył.

De Script: Eccles.

5. Liberiusa jako Rzym przyjął.

Martyrol: Rom: 24. Augusti.

6. Felix umarł y jako.

Felix mezczenny od Constanciusa.

Objawienie o Fa-
lixie.

7.
Liberius bładu
swego odstąpił.

Athan: orat: 1. con-
tra Arian.

Epiph: hares: 75.

Basil: epist: 74.

Ambros: lib: 3. de
virginit.

8.

Zwada Arianow
miedzy soba.

Aecius heretyk
mistrz Photina.

Eudoxius Antyo-
ski Aeciusa bro-
ni.

Sozom: lib: 4.
cap: 12. 13.

Contra Constant.

9.

Ammianus lib: 16.

Julianus Augu-
stem zawołany.

10.

Ammianus lib: 17.

Stup dzinny abo
Obeliscus w Rzy-
mie.

11.
Ammianus lib: 17.

Nykomedie wpa-
dła.

Sozom: lib: 4.
cap: 31.

Arfadius proroko-
wał.

12.

y Damiána starb wykopali/ objawił tablice marmorowa z takim napisem:
Ciało s. Felixa Papieża y meczennika który Constanciusa potepił. Tāt Pan
Bog kościół swy opátrował/ gdy był troche osłabiał Liberius/ Felixa Pan
Bog na Ariany/ którzy go byli na stolice Rzymska wsadzili/ tāt zaostriżyl y
wzbudził/ iż one wyklinaiac y Cesarzowi samemu nie przepuszczaiac/ trwala
swoia y zdrowiem Kátholicka prawde y náuke zmocnił. Lecz poťi Liberius
spolecznością sie z Ariany nie pomázał/ á na wygnaniu był: Felix choć w
Rzymie siedział/ Biskupem Rzymskim nie był: áz gdy Liberius z heretyka-
mi sie samymi tylko pokoieł á nie wiara pomieśał: dopiero Felix prawym
Papieżem był/ rok tylko y trzy miesiace.

Po śmierci Felixa/ żaden inny nie był obrány/ iedno ten co był pierwszy
nástąpił Liberius/ z poprawa błedu swego/ y odstąpieniem onego Ariana-
skiego towarzystwa. Bo ináczey nigdy by sie z nim byli Klericy Rzymscy nie
wspokoili. Co sie z wiela iego znaczych na Ariany náázdow y písania/ y
wyznania wiary/ y z wychwalenia iego od wielkich y świętych ludzi/ poťi
zało. Co sie y niżej námiemi.

Ariani sami sie miedzy soba o różność wiary powádžili. Był miedzy ni-
mi nieiáki Aecius z Antyochiey rodzić/ bárzo wykretny y żywawy/ który syna
Bożego gostwo y Duchá s. środzey bluźnił/ niźli inni Ariani/ iáwne mo-
wiac: iż nie podobieństwa syn z oycem nie ma. Tego inni w rzeczy mierne-
sy Ariani/ którzy podobieństwo syna do oycá przyznawali/ Aeciusa wykli-
iáło y Photina. Ale Eudorius Biskup Antyochenski z nim trzymał/ cáłżey
Eunomius uczeń iego. Cesarz dowiedziawszy sie na Eudoriusa iż takim był/
napisał do Antyochenczyków/ aby Eudoriusa za bluźnierce mieli/ á tāt trzy-
máli/ iż syn Boży w iestestwie abo substanciey podobny iest oycu/ wedle o-
ney trzeciey ich wiary w Sirmie písany. Lecz tenże Cesarz/ iáko zánzdr-
tá y w tym wielki niestátek y obłudność swoje pokazal/ gdy tegoż Eudori-
usa na Cárogradzkie Biskupstwo/ troche potym przesádził. Słusnie mu-
te Hilarius/ te iego odmiany na oczy mu wymiataiac.

Tego roku po zwycięstwie Alemanow/ gdy ich šest krolow poráził w
Gálliey/ Julianus/ od rycerstwa Augustem iest zawołány. To na rebellia
Constanciusowi.

Tegoż roku Obeliscus abo stup kamienny z iednego dźwinnego kamie-
nia wrobiany bárzo wysoki/ z Alexandrie Constancius do Rzymu prze-
mósl. który obáłony y złamány pod ziemiá áz do nástęch czasow leżał. Sixtus
Quintus go wielkim nákladem y mistrstwem budowniczych podniósł/ y
do Láteranu krzyż s. nań włożywszy/ przeniósl.

Rok P. 358. Liberi: 7. Constanc: 22.

N

Oku tego Ariani sami sie gryzac y rozdzieraiac/ z Cesarzem wró-
dzili/ aby na zgodę swoje mieli Concilium w Nykomediey. Lecz
gdy P. Bog ono miásto tegoż roku trzęsieniem ziennie obalił/ y
wiele tam ludzi/ ktore on przeklety Eusebius ich Biskup blu-
źnié náuczył/ w obáleniu onym pozábiał: o innym mierseu rá-
dzili/ y cály ten rok na tey rádžie strawili. Był w Nykomediey nieiáki Arfa-
dius święty człowiek/ ktoremu P. Bog one przyszła kleska na miásto objawił.
Opominał do modlitwy/ mółł ludźie/ á sam o śmierć prośił P. Boga/
aby na ono ludzkie karanie nie pátrzył: y tego dnia ktorego trzęść sie ziemia
poczéła/ umárłym na murách nálezione iest.

Jáko miedzy heretyki pyśnymi y ślepymi o rozzerwáníe y niezgody nie
trudno: iedni Ariani stali przy stowie substanciey abo iestestwa/ iż iest spól-
ne Syno

ne Synowiz Oycem / iako byli wyznali w Antyochiey na poswieceniu / y w Sardyce / y w Smirnie / Concilium Nicejskiego ani slowa consubstantialis nie przypuszczaiac. y tym od Katholicow byli rozni / ktorzy doskonalsze bylo z tym slowem wyznanie. Druzzy zadney substancyey / ani zadnego podobienstwa Synowiz Oycem spólnego nie dawali. y tych bylo wiecey / a ci gore mieli. Taki byl Akacius Cesarystki / Eudoxius Antyoski Walens y Dracianus z Pannoniey.

W ten czas pisal księgi o Synodach s. Hilarius / y zdal sie ony pierwose Ariany pochwalac / y wyznanie ich za Katholicke wdawac / y wykladac. Jednak ostroznie dla onego slowa consubstantialis, bez ktorego doskonale wyznanie bosstwa Pana naszego byc nie moglo. y prosi Biskupow onych wschodnych / aby tego slowa nie odmiatali / a do swietey sie zgody y iednosci sklonili.

Byl s. Hilarius mistrzem s. Marcina / ktory tegoz czasu od Arianow wiele wciierpiat / y wcielac z miesca na miejsce musial / y na wyspu Gallinarii kryiac sie / wrocenia sie do Wloch mistrza swego doczekal.

Tego roku Antoninus on wielki z ciata do niebieskiej krainy wyszedl. mial lat sto y piec. y vmieraiac wspominal weznie swe / aby sie heretkow Ariannow strzegli. wiecie / prawi / izem ia y laskawie z nimi mowic nie mogl / dla ich wporney przeciw CHRISTUSOWI wojny. Plaszcz ktory mial od Aethanazyusza inz wytartu iemu z odkazal. Serapionowi onemu biskupowi Tmutyńskiemu drugi dal. Wtosiennice swoim zostawil. Napuszczac ciata swego oleykami na przetrwanie / y od skazy zachowanie / iako w Egypcie czynia / zakazal.

Constancius zwoiowawszy Sarmaty / zwal sie Sarmatykiem / y po tey wojnie kazal z Achacy ciato s. Andrzeja y Lukasa Ewangelisty do Carogrodu przeniesc Artemiusowi Woiewodzie / ktorego potym starosta Egiptu wezmyl / a Julianus go iako meczennika zabil.

Wyrok zas wezmyl na wiekszy Matematyki / czarowniki / y ty co sie dyablow radza / abo od nich mowia / choc sie Philozophy zwali: aby po wszytkim Rzymskim panstwie karani byli. Musial inz ces slysec o tajemnych Julianas Cesarza zabobonach y czarach. Bo on mial przy sobie wielkie czarowniki / y bogom swoje zwyciestwa tajemnie / to jest dyablom przypisowal / iako o nim pisze Eunapius Poganiin / y inz sie na Constanciusa dobrodzietcy y po winnego swego / z porady onych czarow / gotowal.

Rok P. 359. *Liberi*: 8. *Constan*: 23.

Ego roku Constancius Cesarz ziachac sie na Synod wszytkim Biskupom rozkazal / aby sie na iedne wiare / iaka on sobie wymyslal z swoiemi Ariany / ktorzy inz sami sie gryzli / zgodzili. A zarada chytrich ministrow swoich / Szym on duchowny rozdzielil na dwie miejsca. Wschodnym ziachac sie do Selewecey / a zachodnym do Ariminum we Wloszech rozkazal. Bali sie Ariani / aby w Eupie wszyscy bedac Biskupi / onych nie potepili / y przeto chet sobie iaka ich / zwołasz zachodnych / zaczynac chytroscia y pogrozkami Cesarstwu chcieli. Dano odwozy Biskupom y strawnie z skarbu pospolitego / y ziachalo sie do Ariminum cztery sta Biskupow / miedzy ktoremi osmdziesiat bylo Ariannow / wszyscy ini byli prawowierni. Po tem Papiestkim byl Vincencius on z Apuey / ktory y na Nicejskim Synodzie tenze urzad mial. Na ten czas Biskupem byl w Arimynie Venancius / ktory wielkie prace o prawde y wiare Katholicke podejmowal.

Storo sie skupili Oycowie / pisze Sozomenus / czytano im list Cesarstki / w ktorym

Nie zgoda Ariannow.

Przedniejszy Ariannowie barsiey bluznili.

3. De Synodia.

4. Seuerus lib: 2.

5. Antoniusa smierc. Athan: in eius vita.

6. Kosci s. Isidreia y Lukasa. Ammianus lib: 17. In gestis Artemii Metaph: 22. Oskobris.

7. L. 6. de malef: Co: Theod. Eunapius in vitis Philosophorum.

1.

Athan: de Synod. Seuerus lib: 2.

Ariminski Synod od Ariannow skonczony. 400. Biskupow.

2

Sozo: lib: 4. cap:
26. & 16.

Cesarz na Syno-
dzie rzadzi.

3.

Biskupom każą
wiarę wyznać i-
aką Ariani w Syr-
mie wyznali.

Vi supra.

Ariani smiechu
godni.

De Synod.

4.

Oycowie Ariusza
potępiają.

Wiarę nową nie-
chęcą.

Niceński Synod
pochwalał.

Wyrok i dekret
napisał.

5.

Athan: de Synod

Sozom: lib: 4.

cap: 16.

Soerates lib: 2.

cap: 29.

Potępieni w Ari-
minie Ariani.

Posłowie od Sy-
nodu do Cesarza.

w którym takie rzady czyni: aby naprzód Biskupi wstąpiłości o wierze ro-
sprawili/ a potem o biskupach wkrzywionych i wygnanych sadzili: a w tym
co by postanowili/ aby po dziesięci miedzy sobą obie strony obrarowy/ do dwu-
ru posłali/ i wszystko oznaymili. Takie miało być Concilium od Cesarza he-
retyka zebrane/ aby on sam wszystko co chciał na nim stanowić/ a na tego sie
zdanie Biskupi podali.

A gdy poczęli o wierze Oycowie oni mówić/ powstał Valens i Ursaci-
us z drugimi cztermi/ Germinianem/ Auxenciusem/ Gaiem i Demophi-
lem: i żądali/ aby Oycowie inne wyznania stare opuścili/ a na tym które w
Sirmie przy Cesarzu po Łacinie uczynione jest/ przeszli/ w którym sie Syn-
Oycowie wszystkim podobny wedle pisma kładzie/ a żeby iuż onego słowa
substancyj/ trudnego i niepoietego nie kładli/ gdyż sie w piśmie nie naby-
cie. Poty Sozomenus. Była to ona trzecia wiara ich w Sirmie uczynio-
na/ do której dzień iedenasty kalendarum luny. to jest 22. dzień Maja/ rok
abo Consul/ Flawiusa i Hippaciusa przyłożyli/ i przy niey Constanciusa
pánem swoim wiecznym nazwali. Z czego sie Athanasius smieć mowiac:
Po tym znać nowa i wymysłna ich wiara/ która sie tego dnia i roku wrodzi-
ła. Taś wiara czasu nie ma/ iedną zawżdy od początku trwa. Pánem
swoim Cesarzazowia/ iż to mowia co on im każe. Wiecznym człowiekazo-
wia/ a Synowi Bożemu wieczności nie daia. A czytano one ich wiare i-
ko napisana jest: Wierzym zc.

Po czytaniu Oycowie chcieli aby z Ariánstym heretyctwem inne wstę-
pi błedy potępione były. Zgodzili sie wszyscy na to: Sami tylo Valens i Ur-
sacius z towarzyszmi swoimi nie przyzwalałi. Dopiero poznali Oycowie/ i-
ono ich wyznanie i wiara/ z chytrości ich pochodzila/ i w niey Ariusza za-
grzebali/ gdy słowo substancyj wymiatali/ chcąc Niceńskie Concilium ze-
psować. i rzekli do nich: Myszmy sie tu ziać/ nie wiary nabywać/ ani sie
iey wzywać/ bo ia zdrowa mamy: ale na tośmy sie skupili/ abyśmy tych co sie
sprzeciwiają/ a nowa wymyslaia/ pohánbili. Jesli wy wiare te pisacie/ do-
piero sie iey wzywać/ iścieżecie i klerikami nie sa/ gdy tak od rudimentow po-
czynacie. A iesli te myśl macie co i my/ zgodnie wszyscy heretyctwem
zbyszmy/ a to trzymamy co nam Oycowie podali/ Synodow na to dale-
nie czyniac. Oni co w Nicey byli/ zaraz wszystkim zabieżeli/ i co było po-
trzeba o wiare Kátholicka uczynili. i gdy sie tak zgodzili/ i Synod Niceński
pochwalałi: Ursaciusa i Valensa i jego towarzysze którzy sie im sprzeciwia-
li/ za heretyki osadzili/ i taki dekret i wyrok na nie napisał.

Po to było podobno/ Synod Kátholicki i Kościół święty cierpliwością
swoią znosiłi/ Ursaciusa/ Valensa/ Gaiá/ Germiniana/ Auxenciusa/ i te-
rzy inaczej od innych rozumieiac/ Kościoły do niepokoiu przywodzili. i te-
śmieli heretyckimi naukami prawowierne wiare i Synod Niceński/ który
jest Ariánstym kacerstwem nieprzyjacielem/ zepsować. i śmieli obca/ i od na-
świerśce Kościoła różną wiare spisać obwoływać. która przysmować nie-
lufiny sobie za wielki grzech. Ci dawno będąc heretykami/ i teraz w tymże sie
należeli/ którymśmy zabronili/ aby do społeczności naszey nie przystępowali.
i one teraz słowy naszymi potępiamy i od zboru wiernych odzucamy. To sie
działo/ mowi Athanasius/ w Ariminie/ i potym wszyscy sie podpisali/ i Ari-
any odzucili. i to sprawiwszy/ posly do Cesarza naznaczyli. i list Synodálny
po Łacinie i Greckim przełożeniem do niego napisali. List do Cesarza/ jest
tamtę Athanasiusa nabożny bázro/ i Duchá s. pełny w którym oznaymu-
ia co postanowili/ a prośba go tamże/ aby wygnane Biskupy do ich Kościo-
łow przywrocil/ zc. Na tym liście nie zwali go Aeternum iako Ariani/ mowi
Sozomenus. i taki koniec miało to prawdziwe Concilium Ariminské. co
sie potym

nie potym działo / wſytko poſzło ze złoſci Ariánſkiej y z przymuſzenia.
 Conſtancius ſpráwiony od Walenſa y Urfáciuſa / co ſie ná Synodzie poſtánowiło : poſtów onych ſłucháć niechciał / mieniáć iſz wojná zabáwio-
 ny ieſt / á ná wważenie rzeczy Boſkich czáſu ſpokóynego potrzebował. y ka-
 zał im do Adriánopolu zaiáchác / áby go tam czekáli. y liſt piſawſzy do Wy-
 corw w Ariminie / proſił ich / áby ieſzcze tam poczekáli / ázby im dáł odpo-
 wiedź. y tym to ſercem czynił / iſz ſie ſpodzirował / że teſknoſć do domow y ono-
 tam długie mieſkanie / odmiane w nich miało uczynić / áby wiary oney ktora
 wyználi / odſtapili. Znowu mu Wycowie piſáli proſiac / áby ich poſtów ſłu-
 chał / á onym do koſciółow ſwoich przed zima wrócić ſie kazał.

Tym czáſem ſmieſzna / ále złoſliwa ráde wynáleſli Ariani / ná zburzenie
 wiary Niceńſkiej. Roſkazał Ceſarz áby ſie wſchodni niektorzy proſić Bi-
 ſkupi do Nicey zaiácháli / y tam wiare one Syrmieńſka Ariánſka wyználi
 y ſpiſáli / ktora by ſie mogła zwáć Niceńſka. y tak ſie ſtáło. Lecz im zdráda
 ona pomoc nie mogła / gdy ſie przedko odkryła.

To było żáłoſno / iſz Conſtancius poſły one od Concilium tak meczył y
 bić kazał / áz przyzwolić ná podpisánie y ſpolecznoſć Ariánſka musieli. y gdy
 to uczynili / dopiero ie do Arimini odeſtał. Ale ich Wycowie przypuſcić do
 ſiebie niechcieli. A co ieſzcze żáłoſniejszy / roſkazał ten nieſbożnik Ceſarz
 Tauruſowi w Ariminie ſtároſcie / áby Wyce ony przymuſzał y ſciſkał nędza y
 głodem y poſtráchy / áby ná podpisy Ariánſkie zezwolili : á ktorzyby niechcie-
 li / áby ie ná wygnanie potepiał. Uczynił to z pilnoſcią Taurus (bo mu zá-
 to Conſulat był dáć obiecał Conſtancius) y wiele ich do onego podpisu przy-
 muſił / ſiedm mieſtecy ie tam wciſkáiac / y drugie ná wygnanie rozeſtał / áz
 ich tyło 20. zoſtáło. y tak ſie ono Concilium dobrze iuſz ſkończono / ſle y ſromo-
 tnie znowu rozbiło.

Piſe o tym Concilium ſ. Jeronym / iſz Walens ſłowy chytremi y oblu-
 dnemi przy onych Tauruſowych wciſkách / oſukał niektóre Wyce. Czynił
 CHRISTVS A Bogiem / Synem Bożym / ináſzym niſzli inne ſtworzenia. y
 tak rozumieli / że ſie tymi ſłowy Boſtwu Pána náſzego nie wymowáło.
 Lecz gdy przyzwolili : on ſie z nich ſmiał / mówiac : Nie mówiłem ia áby
 CHRISTVS nie był ſtworzeniem / ále iſz nie był takim ſtworzeniem iáko inne.
 y tak niektorzy ſłowa onego Uſiey ábo Subſtanciey / zdrádzem y oſukáni od-
 ſtapili. Weſtchnął práwi / ſwiát / á zádziwił ſie iáko Ariáninem zoſtał.

Z czego ſie baczyć moſze : iſz oni Biſkupi heretyki nie zoſtáli / áni ná blu-
 ſnierſtwo Ariánſkie przyzwolili / w tym tylko winni / iſz ſłowa onego Con-
 ſubſtancialis. (ác ſámey rzeczy nigdy) odſtapili : iednákaſz o Boſtwie
 Chryſtuſowym / choć ináſzemi ſłowy / wiare vmacniáiac. Synod teſz on
 Arimiński próżno ná ſwoie ſtrone heretycy ciągneli. Był práwie Kátholicki
 Synod / ná którym błedy y Syrmieńſkie ono wyznánie / y Ariuſa y Walenſa z
 towarzyszyſmi potepili / y Ceſarzowi y ſwiátu wſytkiemu ſwoic poſtánowie-
 nie y wyznánie oznaymili / y tym koniec uczynili. Co ſie potym moca y zdrá-
 da działo / to iuſz do Synodu nie ſłuży / ktory przedtem wziął ſwoy koniec.
 Toſz mówi ſ. Athanázyus / y ſ. Ambroſius / y inni.

Po tym Concilium / gdy ſie ſpráwom onym oſtátnim Ariánſkim ná onym
 Synodzie Liberius Pápieſz ſprzeciwiał / Walens do Rzymu przyiáchawſzy /
 moca go z Rzymu / to poruczenie od Ceſarza máiac / ieſliby nie podpisał bła-
 dow onych / wyrzucił. Bo żadna miára podpisać niechciał. A zoſtáwioſzy
 w Rzymie Wikáriem Dámázá káptána / ſam przed Rzymem w Nowelli y
 Oſtrianie zoſtał / gdzie mieſkał áz do ſmierci Conſtanciuſa. Obchodził
 ten Walens inne Biſkupy ktorzy byli nie podpisałi / wyciągáiac od nich
 przyzwolenia ná one błedy ſwoie Arimińskie. á ktorzy niechcieli / dáwał ie mo-
 ca Ceſar-

6.

Poſtów ſłucháć
 niechce.

Socr. lib: 2. cap: 29.
 Theod: lib: 2. cap:
 19. & alij vt ſupra.

7.

W Nicey ſiaſz
 Ariánſki chytry.

Theod: lib: 2.
 cap: 21.

8.

Poſły od Concili-
 um meſſono.

Seuerus lib: 2.
 Athan: epiſt: ad
 Africa.

Oycowie w Ari-
 minie przymuſza-
 ni.

Ná wygnanie po-
 tepieni.

9.

Aduer: Lucifer.

Oſukanie niektó-
 rych Oycow.

Hier: vt ſupra.

10.

Oycowie Arimiń-
 ſcy w czym ſie
 potknęli.

Po ſámknionym
 Synodzie / przy-
 muſzenie było.

De Synodis.
 Ambr: epiſt: 32.

11.

Liberiuſ wyrzu-
 cony z Rzymu od
 Ceſarza.

Sozo: lib: 4. cap: 12.
 Ruſin: lib: 1. cap: 21.

Przymuſzanie do
 podpisu.

Marcellinus de
schism: Vrsic.

12.

Pomsta Boża nad
Arian'skim Bisku-
pem w Neapolim.

13.

Rufinus męcen-
nik.

Acta Gaud.

Rufinus lib: 2.
cap: 11.

14.

Synod w Selen-
ciey tegoż czasu.

Socrat: lib: 2.
cap: 31.

Hilarius na Syno-
dzie w Selenciey.

Hilar: contra Con.

Dwojacy Ariani.

Athan: de Synod.
Synod w Cáro-
grodzie.

15.

Cesarz na nagor-
szym bluźnieniu
Arian'skim prze-
stał.

Ariani Ariany
wyganiałi.

Sozom: lib: 4. cap:
20. & 23.

Theod: lib: 2. cap:
27. 28.

ca Cesarzka na wygnanie/ albo na śmierć. Marimá w Neapolim wyrzucił/ a Zosimá Ariánina wsadził/ na którego klatwę puścił Marimus/ o którego tak piše Marcellinus.

Gdy Zosimus miejsce Marimá osiadł/ do kościoła wchodził/ całą Boską pomstę nad sobą. Bo mu się ięzyk zęby wywieszał/ y wciągnąć go do wst nie mógł/ potki w kościele był. A gdy to nie raz cierpiał/ wołał biskupstwo porzucić/ a przy zdrowym języku zostać.

Tenże y o Rufinie Biskupie/ dziwney prostoty a wielkiego ścisku mezu mówi/ iż go Ariński Biskup Centumcelle/ Epiktetus nazwany/ do domu przywiązał/ tak długo włożył/ aż mu wnetrznosci ze krwaw wypadły y śmierć nastąpiła. Krwie jego/ która wierni zbierali/ czarci się boja z ciał ludzkich wciekała. Gaudencius też Arimński Biskup/ od tychże Arianów/ gdy na ich podpisy nie przyzwalał/ zabity jest. Był/ mówi Rufinus/ na on czas taki kościół świętego niepokoy. Sami się wojowali Chryścianie/ ieden drugiego wypychał/ ołtarzow nie było/ ani ofiar: sam tylko wielki wpadek. Tenże Marcellinus piše o Potamonie/ którego s. Hilarius Potamiusem zowie/ gdy się wiary Katholicckiej zaprzął/ a z kárbu Cesarzkiego darowna wieś iedną za one niebożność wziął: iadąc do niej na drodze nagle umarł. Florencius też Biskup/ choć się był na Ariństwo nie podpisał/ iedno iż z Ariany spoleczność wziął/ skarany jest od P. Boga. Bo gdy w kościele na swej stolicy przy ludu wielkim zasiadł: na ziemię z przed sobą upadł/ iako osłabiony y dżacy wyniesiony jest. A gdy k sobie przyszedł/ wrócił się na stolec swoy/ y zaś drugi raz także upadł/ y wyniesiony był. Jeszcze otrzeźwiały wrócił się wpornie trzeci raz na ono miejsce: ale także upadł y wsta rozdzieliwszy niedźmie ducha wypuścił. Tak P. Bóg y cudami Katholicckiej oney s. wiary bronił.

A na drugim tegoż czasu w Selenciey Isauriey/ Arińskim Synodzie co się działo/ godzi się dowiedzieć. Było na nim wschodnych Biskupów sto sześćdziesiąt. Ariani na nim byli dwojacy: iedni Ałacyani/ którzy żadnego Jęstestwa/ albo Substanciey/ Syna z Oycem spólnego przyznania nie chcieli. Drugiż napół Ariani/ perownym swoim rozumieniem Substanciey przyznawali. Był z nimi s. Hilarius/ który w te strone był zagnany/ y w czwartym roku na onym wygnaniu trwał w Frigiey: którego starostwie/ a trzy Biskupy zgromadzali/ także na on Synod zaślali/ iż Biskupem był/ a to bez wiadomości Constanciusa. Ten krótko wypisał co się tam działo. Tak dwoje się rozdzielił/ iedni wyznawali iż jest Substanciey podobney Syn Oycu: tych wodzem był Bazylus Ancyrański: a drugi iako Ałacyani/ żadnego mu przyrównania z Oycem nie przyznawali/ bluźniac bezpiecznie iż stworzeniem jest. A tak się cztery dni swarząc/ począwszy 20. dnia Augusta roziać chali/ y do swego Pána/ to jest/ do Cesarza na wznanie kto lepiej trzymał/ pobieżeli do Cárogradu. Gdzie z nowu tegoż roku Synod przedko od Cesarza był złożony/ na którym było 50. Biskupow/ nim się Arimńskie Concilium rozpedziło/ prawie na końcu roku tego.

Opředzili Ałacyani y z Eudorusem do wchł Cesarzkiego/ y na to go namowili/ aby ich wyznanie pochwalił: z którego Substanciey iawnie y słowo Consubstantialis wymiatał/ a mowili: iż Filius Patris similis, iż Syn podobny jest Oycu/ nie Substanciey/ ale tylko wola. y tak wezwym Cesarz. A gdy się oni drugi/ których głowa był Bazylus na tym to dyabelskim zboryszeniu/ sprzeciwili: rozmąśćcie od Cesarza pokarani sa. Bo ie na wygnanie potępiono/ y biskupstwa ich innym dano. Tak że sie iedno Eunomiusowi/ który był mistrzem Zeciusa/ (oba przewieretni bluźniercy byli) dostało/ w Czerkum miesćcie. Macedonius też on okrutnik z Cárogradzkiej stolice złożony jest/ a

ktora Eudoxius z Antiocheńskiej nastąpił. Dziwnie wielkie rozruchy y roz-
cągienia y wojny kościoła Bożego ono zboryszyć Caro-grodzkie uczyni-
ło. Co opląknie Wazyanzenus. A nietylko na wschodnich ale y na zachod-
nych królestwach wielkie było zamieszanie / takt iż nigdy kościół Boży spie-
tności wietšej / z onych niezgod y burzenia Ariánstkiego / nie miał. A w tym
dziwna sprawa Boża: iż one co sie przedko za Ariany puscili / a wierze sie s.
Ticeńskiej zle zachowali: od samychże Arianow z miejsc biskupich zrzuceni
y wytleci zostali. y takt między pysnemi swary wstawiczone / pysne one y hár-
de pogubili.

Tam bedac w Caro-grodzie przy tych wszystkich kłopotach Ariánstkich s.
Hilarius / Kátholicka wiare wyznawiac y Atácyan ganiac / y Cesarzowi
pisanem swoim przymawiac / od tegoż Cesarza Constanciusa / od wywo-
dzenia wyzwołony / y do swego Biskupstwa przywrocony jest. A oni po chleb-
cy / ktorzy Cesarza wiecy mzi P. Boga słuchali / od niegoż pokarami sa.

Samni pisarze Pogánscy na tego nieścaká Cesarza Constanciusa pisa-
li / co o nim mowiac barzo prawdziwie: Chrześcijańska prawá wiare dosko-
nala y prosta / iakoby bábie zabobony pomieszal. ktora gdy chciał wybadac /
wiazł: y chcąc roznice wgadzac / wiele niezgod násiał / ktore sie słownemi
przeciwieństwami serżyły. Eupami Biskupi na odwozách pospolitych tam y
sam biegali / po Synodziech / iako oni zowia: a gdy nabozeństwo wszystko
na swoje wola náciagal / odwozy pospolite popsował. To Ammianus Po-
gán o Constanciusowych nieścátkách y nierozumie / a prawdziwie.

Do tego czasu dlugo dosyć P. Bog temu niezbożnemu Cesarzowi cier-
piał / y złości tego znośił / y szczęściem go święckim okraśał. Lecz gdy iuz aż
do dna zásiagl / a z Atácyan żadnego podobieństwa y iestestwa abo sub-
stanciey Boskiej P. CHRISTVSOWI nie dawal: karac go iuz srodze poczat.
Wá wojnie z Persy wyślá pobite miał / wodzá niećwiczzonego máiac Sá-
bunian / y miast wiele do nieprzyiaciół wtrácił.

Pise Ammianus / iż król Perski w ten czas gdy wziął od Rzymian przez
wojne miastá Rume y Brose / nálażł tam pánienci Chrześcijańskie na stu-
żbe Boża poświęcone / y rozkazał ie w dobrym opátrzeniu miec / y onych sie
nie dotykac / aby zwytyłym swoim obyczajem nabozeństwu służyły. To Pogá-
nin o Pogáninie.

On Paulinus Biskup Trewercki dla wiary s. od tegoż Cesarza do Phry-
gier zágnany / tego roku iako męczennik skonczyl. Dzień tego kościół wspo-
mina 36. dnia Augusta. Taktze y Rodanuis Tolosáński Biskup pospolu z
świętym Hilariussem do wschodnich stron na wygnanie od tegoż Cesarza
wypchniony / tamże szczęśliwie korone męczénstka odniósł.

Rok P. 360. Libe: 9. Constanc: 24.

M O ten niewypowiedziány zamieszek y trudności kościołow pe-
ny był / o których takt krotko mowi Sozomenus: Trudno wyli-
czyć iako wiele Biskupow y káplanow (gdy wyroki swoje na o-
nym Synodzie Caro-grodzkim Cesarz wykonywać kazal) z swo-
ich miast wygnanych bylo / żadnego po wszystkim páństwie na-
etkim podpiśować one wiare Atácyanow / abo z Biskupstwa na wygnanie
iść rozkázował / przez wrzedniki swoje.

Hilarius s. bedac w Caro-grodzie na onym seymiku Ariánstkim / a wi-
dzac iż przemogli wszystko Atácyan: wzruszony zálością z takt wielkiej wtráty
wiary świętey / podal supplikacya Cesarzowi / aby przy nim y Synodzie o-

Macedonius slo-
iony, nastąpił Eu-
doxius.

Orat: in laud: A-
than.

Wielka kłeska ko-
ścioła S.

16.

Hilarius przywro-
cony na Biskup-
stwo.

17.

Ammianus lib: 21.
in fine.

Poganie Constanciusa ganił o
wiare Chrześci-
ańską.

19.

Karac poczat
P. Bog Constanciusa.

Ammianus lib: 18.

19

Lib: 18.

20.

Hier: in Chronic.

1.

Lib: 4. cap: 26.

Rok pełny nędzy
kościelney.

2.

Hilarius Cesa-
rswi pisanem
srodze laiał.

Ad Constantium.

nym / o wierze świętej mówić y z onemi Biskupy disputacja stoczyć mogli. Wprosić tego nie mogli. A zwatpiwszy / a na meczeństwie się śmierć zgotowawszy: ostre y wężone księgi na Constanciusa napisał / w których kapłańskie serce / y żarliwość y śmiałość wielką z roztropnością pokazuje. gdy począł na tak mówić.

3.
Słowa S. Hilari-
usa do Constanciusa.

Czas mówienia / bo już czas minął milczenia. CHRISTVS A czekamy. Bo Antychryst moc wziął. Wołajcie pasterze: bo naiełmicy wcielili. Klądzmy zdrowie za owce: bo złodzieje nastąpili / y lew ryczący krąży. Do meczeństwa to mówiac / wychodzmy. y niżej. Waleczym z chytrym przesładowaniem / z nieprzyjacielem pochlebiącym / z Constanciuszem Antychrystem. Tak na cie wołam Constante / iakobyś na Neronie wołał / to co by odemnie Decius y Maximianus strzał: z Bogiem waleczysz / na kościół się mieczem święte przesładujesz. Każnódziesy CHRISTVS O WICH nienawidzisz / wiarę wymiataś / tyranem iestes nie na ludzkich / ale na Bostkich rzeczach. y niżej: Klądasz abyś był Chrześcianinem / nowy iestes nieprzyjaciół CHRISTVSOW. Antychrysta wprzeczysz / Biskupstwem tego chcesz darować / za dobre Biskupy odmieniasz / kapłany do więzienia dajesz. Zachodnych kapłanów (w Ariminie) wiara / do niewierności przymuszaś / zańtymone w iednym mieście pogrozkami strądasz / głodem walcisz / zimnem zabijasz / zmyślanem psujesz. A wschodnie niezgodami karmisz / pochlebstwem oszukujesz / życzliwe na nie naprawujesz / nowym y niesłychanym obyczajem dyabłu zwyczajstwo iednasz / a bez meczeństwa przesładujesz. Widzim drapieżny wilku jądlenia twoje. Złotem pospolitym Bogą czcisz / y to mu dajesz coś z kościołowi złupil / albo wyrokami odsadził / albo winami wyćisnął. Całujesz kapłany / a to y CHRISTVS zdradzony iest / głowę na ich błogosławieństwo schylaś / a po wierze ich depcesz: w stołu ie częstujesz / gdzie Judasz zdradę zaczął. Stuchay wilku drapieżny owoców spraw twoich. To powiem co się w kościołach działo. y wspominać iako Biskupy wyswieceł / mówi: Dłużcieś znać mi walczył niżli z Persami. y nakoniec wyrzucił na oczy / wypchnienie Liberiusa Papieża. 2c.

Głowe Cesarze
Biskupom schyla-
li.

4.
Dlaczego Boży iako
go nie zabił o te
słowa tyran.

Jako go Constancius o ty słowia nie zabił / dziwować się bardzo musimy. cudo w tym Bostwie znając. Bog mu zabronił iako Łabanowi / aby nie pukał do drzwi. Jakiemuś nie mówił. Uciekło go nie zabił / ale go na iego Biskupstwo do Galliey / wolnego od wygnania uczynił / odesłał. Zachował go P. Bog na wybawienie wiele ludzi od Ariánstwa / y podpórę kościoła stworzył. Bo Gallia wyszła / czyniąc do prawdy częste Synody / ożywił / iako mówi Fortunatus.

5.
Sozom: lib: 4.
cap: 26.
Macedonius Du-
cha S. bluznier-
ca.

Macedoniusow
iynos.

Cuda fałszerzów
beretyków.

Sozom: lib: 4.
cap: 25.

Macedonius on z Carogrodzkiego Biskupstwa od Constanciusa wyrzucony / będąc bluzniercem Ariánstwu na Bostwo CHRISTVSOWE / gorliwym się stał na Bostwo Duchá s. które zwał sługą Bożym / y między go Anioły liczył / żadney mu części z Oycem y z Synem spólney nie dając. A okrom Eunomiusa który mu tego pomagał / namowił do swej sekty / mało niewierzący oni którzy dla różności z Akacyanami wygnani byli / y onego głowę ich Basiliusa Ancyráńskiego / który swoim rozumieniem Ariánstwu substancją Oycowstwu Synowi przyznawał. y serżyła się ta sekta przed Duchowem s. przeto iż Macedonius zdał się być żywota pobożnego y mniłkiego / y klasztor do którego mnichy zebrał / y spital dla ubogich y chorych w Carogrodzie założył przez swoje / a zwłaszcza przez iednego żołnierza Maratoniusa bogatego / który się na mniłki stan był wdał / żołnierstwo porzucił. Uczniowie też iego będąc czarownicy / cudami się iakimiś fałszywymi popisowali. A zwłaszcza w Czychu gdzie Eunomius był Biskupem / tak iż to miasto zwano Macedonianskie. Obá byli źli ludzie: Macedonius był okrutnik / iako się wyżej pokazało / a Eunomius zbrodzeń y sprosny cielesnik.

Athanasius

Athanaszys krzacił się po pustyniach / gdy się o tym nowym kacerstwie dowiedział / pisać zaczął y walczyć z nimi / iako żołnierz prawdy kościelnej / począł. y powstał o tym do Serapiona księżki swoje / w których na końcu mówi: Proszę cie abyś czytając poprawił / a odpuszczał gdzie słabo mowa idzie. Był to Serapion Biskup Thmuenski wczony / iako pisał s. Jeronym / tak iż go dla pięknego dowcipu zwano scholastykiem. Ale Athanaszysa nie przechodził / który z pokory y mierności Katołickiej wysoko o sobie nie trzymał y pod ślad się iego dawał. Macedoński błąd y bluźnienie na Duchą s. bardo rozszerzali sami Ariani / y o Donacie w Afryce pisał s. Jeronym / iż się z Ariany bracił / y księgi o Duchu s. napisał / do Arianów się przychylał.

Eudorius na Cárogradzkim Biskupstwie będąc / froga swoje złość y iad na Katołicką prawdę wylewał. Raz kazanie poczynając do ludu rzekł: Ociec jest niebożny / a Syn pobożny. y gdy lud szemrać począł: on rzekł: Tak to rozumiećcie: Ociec niebożny jest: bo się nikomu nie klania: a Syn pobożny / bo się Oycowi klania. Takie sobie żarty w rzeczach tak poważnych y straszliwych czynił. Ten z Atacyusem one na Cárogradzkim Synodzie wiarsze napisał / w której żadnego podobieństwa Synowi do Oycy nie dawał: za mocą Cesarza po wszytkim świecie rozsyłał / aby ia podpisowano. A kto mechanicznie aby karany był wygnaniem y inemi mękami. A było wielkie zamięszanie po wszytkim Rzymskim państwie / y postromocenie wielkie wiernych / iż y ci które przymuszano / y ci którzy przymuszali / Chrześcijany się zwali. y cięższe to im było przesładowanie / niżli ony Pogańskie. To Sozomenus. Tenże Eudorius to wszystko cicho trzymał / co y Eunomius / y Aecius / z którymi wielką przyjaźń wiódł / y tańc się im do czasu z nauką ona piekielna o Duchu świętym rządził.

O Eunomiusie napisał Theodoretus: śmiał tak mówić: Wszystko w Boskich tajemnicach ymiem / y Boskie iestestwo albo substancja doskonała znam / y taka mam o Bogu wiadomość / iako Bog o sobie sam ma. Niezmienna hardość y głupstwo / które y iego uczniowie mieli. S. Basilius chce iego hardość rozumu poniżyć / pisać przeciw temu / prosi go aby mu przyrodzenie mrowki wypisał: iesli oddychaniem żyje / iesli ciało ma y kości / iako w niej żyły / suche y pełne / gdzie ma wacrobe / gdzie siedziona y serce / iako się rodzi / wiele miernwa dzieci / iako wie gdzie się kryje y gdzie żywność zbierać. etc. A iesli natury mrowki nie dosięgniesz / a iako się na Boskiej kretosci natury mieciesz. etc. Pisał o nim Gregorius Nyssenus / iż nauczał iako by wiara sama do zbawienia dosyć była / a iż nawietże grzechy zbawieniu nie škodzi / choćby kto w nich zawždy trwał. Toż o nim mówi s. Augustinus. Tenże gardził reliquiami świętych / iako pisał s. Jeronym. Z mistrzem swoim Aeciusem to mówił ten Eunomius / iż się cielesnych rozkoszy godzi w żywić iako kto chce / y grzechu w nich nie maś. y tak złośliwie plugawiec / na cieły y na duszy / iako Rufinus mówi / tredowaty / śmiał klamać y znowić. Z wielką škoda Kościoła Bożego żył długo w Kappadociei / aż do powstania Theodosiusa / gdy s. Jeronym pisał księgi o świętnych mężach / y tam go wspomina / iż żył y przeciw Kościołowi pisał. Dialektike tylo wmiat: Pisma świętego ledwie co szukał.

Z Arińskiego kacerstwa wiele się inych narodziło / Eusebiani / Aeciani / Photiniani / Eudoriani / Atacyani / Macedoniani / Eunomiani / y inni / których bluźnieniu y wymysłom głupim końca nie maś.

Z Antiochey gdy się Eudorius do Cárogradu przemieścił / na iego miejsce Ariani dali Meleciusa Biskupa w Sebaste / mając go za swego y za Ariana / ale się na nim osutkali. Bo postawiony na Biskupstwo Antyoskie / począwszy od nauki około obyczajów / zaczął też o Synie Bożym nauczał.

6.

Ad Serap: de Spiritu S.

Pisanie S. Athanaszysa na Macedoniany.

De Script: Eccles.

7.

Sozom: lib: 4. cap: 25.

Eudoxiusowe bluźnienia.

Zamieszanie Kościoła Bożego wielkie.

Lib: 4. cap: 25.

8.

Lib: 4. de haeret: fabul.

Eunomius iako głupi.

Epist: 169.

Mrowki przyrodzenia wypisać nie mogli.

De Anima lib: 2. cap: 12.

Eunomius, wiarszyło chwalił do zbawienia.

De haeret: cap: 54. Hier: in Vigilant.

Do cielesnych rozkoszy dozwalał.

De Scriptoz.

Socr: lib: 4. cap: 7.

9.

Rodzaj Ariński.

10.

Melecius iako się odmienił.

Sozo: lib: 4. cap: 27.

*Palcami Troycy
s. wyznawał.*

11.

Hier: in Chronic.

*Melecius wyrzu-
cony z Biskup-
stwa.*

*Jakie tego oby-
czaje.*

12.

*Theod: lib: 2.
cap: 27.*

*Eusebius Samo-
satencki jako mg-
liny, listu wyda-
wać niechcac.*

13.

*Sozo: lib. 4. cap: 28.
Athan: de Synod.*

*Ostatnia wiara
Ariancka.*

*Koniec Arian-
skich Synodow.
30. lat kłopotow
z Ariany.*

Athan: ibidem.

14.

15.

*Sozom: lib: 4.
cap: ultimo.*

1.

*Julianus na Con-
stanciusa iedzie.*

Lib: 11.

*Pokazał się Chrze-
ścianinem.*

iz iest iednoiestotny z Oycem / wedle wiary Nicenskiej / a iz kazdy srogo bla-
dzi / ktory o rownym bostwie Syna z Oycem nie wierzy. Co gdy kazal iaw-
nie / dyakon ieden wsta mu reka zatykal. a on palcami ukazowal / trzech y
dnego / to iest / trzy osoby a iedno iestestwo w Bostwie. Z czego wielce byli w
weseleni Kacholicy oni / ktore Eustaciany zwano / ktorzy uczestnictwa z A-
rianymi niec nigdy niechcieli.

Lecz gdy sie Eudoxius / y ini / tego nań dowiedzial / y do siebie go przy-
wiazac od oney wiary odwozdzil: on zadnym sposobem odstapic prawdy nie
chcial / y tak go z Biskupstwa Antyoskiego zrzucili / y na wygnanie dali.
Euzoiusowi onemu przedniemu wezniowi Ariusowemu Biskupstwo podali.
Byl to Melecius swiety w obyczajach y barzo wymowny / ktorego Oycem
dzierwnie wychwalaja / a zwolascza s. Chryzostom.

Pise Theodoretus / iz Eusebius Samosatencki Biskup Kacholicki /
cho na one stolice Antyoska Meleciusa / wiedzac iakim byl wewnattrz wpa-
wil y list wybrania iego w siebie mial. A gdy sie Biskupi do Antyochiey na-
Meleciuszowe zrzucenie zebrali: poslat Cesarz do Eusebiusa / aby on list
wrocil / iesli niechce aby mu reke wcieto: (a iednak nie kazal mu reki wcinac
iedno mu tak pogrozic) on obie rece sciagnal mowiac: nie iedne ale obie
niech trace / a dekretu na okazanie zlosci Arianckiey niedam. Przyslal co wozie
cznie Constancius / y one cnote iego chwalił. Bo y nieprzyiaciel musi sie do
tego drugdy przywozdzic.

Tam do Antyochiey na ten czas ziacharzysy sie Akaciani Ariani / wiary ie-
scze poprawiliy nad wstytki iuz nagorza wkorali. Copierwey mowili iz Syn
Oycu wola tylo podobny / to teraz mowia: iz ani w woley ani w iestestwie
podobny Oycu nie iest. a iz Syn z nisczegoz sie poczal / tak iako na przy-
ku Arius nauczal. Awa sie tam zostali / czego sie pierwey iawnie wstydzili.
Ten iuz byl koniec Synodow Arianckich pod Constanciuszem / ktory tez prze-
stlego roku koniec swoy wzial. Wiecey nizli trzydziesci lat po Nicenskim
zborze ta z Ariany tragedia skody s. Kosciolowi nieoplatane czynila. Na-
pierwszy byly naiadowitszy tych wstytkich zbrodni y zamieszek y Kosciolowi
kłopotow przyczyna / mowi s. Athanasius: on bezbozny Akacius Biskup
Cesarski / ktory zamzdy przy boku Constanciusa siedzial / ktore tez trudne
wymawiac. Bo y sam Constancius takiż byl y teg chcial co mu podawano.

A kiedy iuz prawie y iawnie bostwo Synowi Bozemu za iego zezwolen-
nim wydarli / iemu tez zdrowie y panstwo wydarło.

W Alexandrii on Georgius Biskup Pogany y Chresciani do swer-
falszywey wiary przycistal y wielkie im skody poczynil y trapienia zadawal.

Rok P. 361. Liber: 10. Constanc: 25.

W

Rzeflego roku iuz byl Julianus w Galliey na panstwo Rzym-
skie iako Augustus od żołnierzow zawolany: a tego roku iuz i-
wnie od sryia y pana y dobirodzieia swego odpadl / y worne na-
podniosl / y z Galliey wybieral sie do Carogrodu y Krolestw
wschodnych. A zeby ludzkie sobie serca iednal / na on czas / iako

Ammianus Poganiin pise / zatartysy Poganskiiego bawochwalstwa / ktore
mu tajemnie sluzyl / pokazal sie byc Chrescianiinem / izby sobie Chresciani-
ny / ktorych iuz wiecey nizli Pogani bylo / iednal. y w dzien trzech Krolow
abo Epiphaniey / w Koscielu z Chresciani nabozenstwo odprawowal. Po-
tym sie do Illiryku pnsal za wspomnieniem / iako on mowil Bogow swych.
Ktorzy mu dobrze tustyl / y o panstwie calym obietnice dawali: to iest / Cesar-
ci ktorym sluzyl. Skad do Rzymu do Consulow Taurusa y Florenciusa
napisal

napisał, aby mu miastą dochowywali. Lecz oni bojąc się z Rzymu uciekli. Chrześcijanie wiedzieli o jego złości y niezbożności Pogańskiej / a iędną woleli pod nim być, niżli pod tyranstwem Constanciusa / który sie iuż był prawnie CHRISTVS Ażapzał / gdy go Bogiem mieć niechciał. Woleli Ratcholicy iawnego nieprzyiaciela / niżli chytrego węża. A heretycy zaś ześciem sli czasom tylo służac. Chciał Julianus vbiedz przedko Cárograd: ale nim tam doiachał / nowine miał o śmierci Constanciusa / bedac w Naisiu.

Wypierawował sie Constancius na Persy / y iuż był z Antyochiey zwoykiem wyiachał pod gore Taurus / gdy w Edessie nowine miał / iż Julianus z Galliey / gory do Illiryku przebył y do Trácyey sie pospiesza. y z porady wftyetich na zad sie z woyskiem wrocić wymyslił: ale sam z frásunku w chorobe wielka wpadł / a przyiechawszy do Tarsu w Cilicyey w miasteczku Mopsystanac musiał. Tam od Euzoiusza / iako pise s. Athanasius / Antyoskiego Biskupa / onego wierutnego Ariánina / ucznia Ariusowego / ktorego y samiz Ariani kilátroc wymiatáli / ochrzczony iest.

Umieraiac / mowi Nazyánzenus / trzech rzeczy nieprzystoynych swemu panowaniu żalował: iż powinne swoje pozabiał / na poczátku panowania swego: iż Julianá Apostátę Cesarzem uczynił: iż sie w nowe náuki okolo wiary wdawał. y tak nieszczesliwie wieku tego dokonat. Wychwala go z cnot niektorych Nazyánzenus / ale wiernym przykre to wychwalanie iego. Miał w sobie cnoty niektóre: iako czystosc małżeńską / w ktorey był bázro chwałebny / miał szczesliwe pánstwą sprawowanie / by go był swary okolo wiary niepożytecznymi y okrucienstwy nad Biskupami nie pomazal. Żył lat czterdzieści cztery. Z oycem y z bracia panował lat trzydzieści dziewięć / a Augustem sam bedac lat 24. y miesiecy 4.

Tego wieku kościoły Bożę pełne były smutku y płaczu / gdy Ariani wśedzie pierwsze miejsce mieli y roszkrowáli / a Ratcholicy prawowierni / abo na wygnaniu nedze cierpieli / abo z Biskupstw y dostoiensw zepchnieni w pogardzeniu y nieczci zostawali / abo sie drudzy towarzystwem Ariáńskim mazáli.

Na pustyniach gdzie mnichow y ludzi żywot Anyelski wiodacych były wielkie gromady / nie mniejszy był niepokoy / gdy y tam sáćánstie chytrości y siła węża zdradliwego zachodziły na ludzic ony / ktoryz iako w ráin od swiátá zátreci mieřkali. W Mezopotámiey między mnichy / ktorych tam było bázro wiele / wskaza sie sektá / ktora zwano Mássyliáńską abo Eucharistá. nástáli mnisy Dádoen / Sábbám / Adelphiús / Symeon / Hermá / y inni; ktoryz náuczáli / iż sie záwždy modlić potrzeba á nic innego nie czynić / ani sie w żadna reczna robota wdawać / wedle słow onych Pánstkich: robćie potráwe / ktora nie ginie. A posty / y Sákrámenty kościelne odmiatáli / mieniac iż dosyć ná modlitwie / ktora wśytkie grzechy gładzi y sáćány odpedza. gárdzili y Chrztem s. y zwáli go iako bzytwa po ktorey włosy ogolone odrastáia. Názuczáli iż człowiek ma dwie duszy / á iź mogli oczymá cielesnemi pátrzyć ná Troycá przenaświetszą. y czynili sie doskonálemi / duchownemi / y Anyotý / y Prioroki. Rozwody w małżeństwie wedle woley kázdego czynili. Dyabelskie wrodzenia y oskútania miewáli / y wiele plotek iako śalení y od rozumu odešli / mieřáli.

Jednego z nich niezákli Sylwanus Opát rozumu náuczyl. Przyšedł / á bracia iego robia / y rzekł: Czemu robicie potráwe ktora ginie? Márya wyborna obrála czasłke. A stárzec rzekł do brátá Zácháriáša: Day mu kšiegi mehay czyta / á wkaż mu próżną komorkę. y tam siedzac á modlać sie y czytáiac / czekał rychtoli go do iedzenia zázwołáia. A gdy głodu nie wyterwał: šedł do Sylwaná mowiac: ábo dziś bracia nie iedli? Rzekł: iedli. A mnie czemus

2.

Zosim: lib: 3.

Woleli pod Poganimem Chrześcijanie być, niżli pod heretykiem tyrannem.

3.

Ammianus lib: 22.

Śmierć Constanciusa Ariánina słotliwego.

Hier: epist: 3. ad Helio.

4.

Athan: de Syn. Delaudibus Atha. Trzech rzeczy żalował.

In Julian: orat: 1.

Victor in Julian.

5.

Nedza kościołom Bożyci.

6.

T Mnisy na pustyniach bładzili.

Theod: haret: fab: lib: 4. cap: 10.

Massaliáńskie błędy o modlitwie.

Damasc: haret: 80.

August: haret: 57.

7.

In vita patrum parte 2. cap: 21.

Mnich robić niechceć, chleba nie miał.

7.
Socr: lib: 2. ca: 33.
Sozom: lib: 3.
cap: 13.
Gangrenski Synod przeciw mni-
chom biednym.

8.
Miarkowanie ko-
ścielne.

Tu się pocyna
Tomus 4. Baro-
niusza.

I.
Iawnie się zarzekł
wiary Chrześci-
ańskiej.

Greg: Nazian: orat:
1. in Iulian.

Chrześć chciał z
siebie złożyć.

Peristeph: hymno
10. in Rom.

Ammianus lib: 22.
Socr: lib: 3. cap: 1.
Poświęcony na
nawysze Biskup-
stwo.

Epist: 23.

Ammianus lib: 22.
Eusebius on rze-
szaniec zabity.

czemuś nie wezwał: A Sylvanus powie mu: Duchownys ty człowiek/ ied-
zenia tego nie potrzebuiesz. A my cielesni musim iesc y robic. On sie oba-
czył y blad swoy wyznał. A stárzec go nauczyl: Do Maryey potrzeba Mar-
thy. Bo Marya dla Marthy chwala. Te salone wymysly same sie obálily y
nie trwály.

Byli y dundzy mnisy w Armeniey mnieszey/ ktorych wodzem byl Eutak-
tus nieiaki/ ktore na Synodzie Gangrenskim potepiono. Był ten Synod
za czasow wielkiego Constantyna/ roku niewiemy ktorego/ na ktorym byl
Ofius Korduby/ gdy od Sylwestra na vspokoienie koscíolow wschodnych
iako iest wyzsey/ poslány byl. y Kanony iego potwierdzone sa moca Apo-
stolska. Nauczal ten Eutaktus abo Eustatius/ iz malzenstwo zle iest y biez-
dzil sie tam co w nim mieskali. Niesá iesc zakázowal/ meze/ zonom y dzieci-
om opuszczac/ posty koscíelne psowac/ a w niedziele poscić kazal. w podlých su-
kniach chodzic/ a niewiast miescie sáty nosic nauczal. Iálmuzny v bogim
dávace gánil/ swoimi ie tylo dávac radzil. y inne false y glupstwa rozsiewal
y wiele za soba mnichow pociagal. Ten iest z náuka svoia na tym Gangren-
skim Synodzie potepiony y wyklety. Kanony Synodu onego na błedy one
búa/ y one iako niezbozne psua. y máia te s. słowa do Armenow pisane.

Nie gánim tych/ ktorzy wedla pisma s. w kosciele Bozym powsciaglu-
wy stan obieráia: ale tych ktorzy sie z tego pysnia y prostemi gárdza/ odrzu-
camy. y potepiamy tych/ ktorzy przeciw pismu y prawom koscíelnym nowe
rozkázania rwodza. My sie dziewictwu z pokora zlaczonemu dzimuiem: y
powsciagliwosc w czystosci y nabozenstwie przietá chwalim: y oddziel-
nie od swieckich zabaw/ przymuiemy: y malzenski zwiazek czysty czimuiem: y
bogactwy przy spráwiedliwosci y dobrych uczynkach nie gárdzimy: y vbi-
er prosty y podly wedle potrzeby ciála bez obludnoscí chwalim/ a zbyenie w su-
tach vzywánie gánim. a tych ktorzy iálmuzny na v bogie czynia/ błogosla-
wiemy: y w sytko co pismem s. przez Apostoly nam podano iest/ chowac po-
gniem. x.

Rok P. 361. Liberiusza 10. Iulianá 1.

Iulianus w wierze Chrześciánskiej wychowány y ochrzczony storo-
ná páństwo wstápil/ máiac lat dwádzieścia y dziewiec/ iawnie się
CHRISTVSA y Bogá iednego zarzekł/ y bogom sie Pogánstkim ob-
dal. Vczynil to inż byl od lat dziesiáci: ale bárzo táemnie/ boia-
sie Constánciusá Césárzá. Wiáchal do Cárogradu/ y z wielkim we-
selem od wsytekich prziety iest. a chcec Chrest z siebie zlozyc y wymazac
Pogánstkiemi obrzadkami wotu wielkiego trwia/ ofiaruiac dyablom wsytek
sie stropil y polat. Ktore Ceremonie smiechu godne Prudencius bedac na
ten czas mlodziencem gdy sie to dzialo/ opisal. Rozkazal wsytkie Pogán-
skie koscíoly zamknione otworzyc/ y sluzbe w nich bogom y ofiary oddawac.
Kazal sie tez po Pogánstku na nawysze biskupstwo poswiecic. y sam inne
mniesze Biskupy y kaplany poswiecal y do rozmaitych miast rozsylal. Przy-
zwal do siebie Philosophow y czárownikow/ z ktoremi táemnie pierw-
miawal porozumiema/ y miat ie za mistrze swoje/ y bárzo ie czcił: iako Ma-
rimá/ Chrsánciusá/ y Priská Philosophy. Pisac do starosty Egiptu/ zce-
mogenesá/ dáie znac zle serce na dobrodzieia swego Constánciusá zmarlego/
przygániaiac sprawom iego/ y wsytkiemu dworowi/ y rádom/ y slugom
iego. Co tegoz roku pokazal rzeczá sama. Bo vrzedniki iego zlozyl z vrze-
dow/ a drugie pokazal/ a zwlaszcá onego Eusebiusza rzezancá/ ktory Con-
stánciusowi práwie rozkazowal/ y onego na Kátholiki y Biskupy pobudzal
iako

iało złośliwy Arianus/ tego zabić kazał. Onego też Taurusa Consula tego roku / który na Concilium Ariminskiem Biskupy głodem y więzieniem męczył / na wygnanie potepił. y inna Arianska Constanciusa rade / rozmaite mi niedzami wciśnał / y prawie wszytek dwor iego / one nieprzyjaciele kościoła / wybił. Co dziwne Bostie zrzadzenie sprawiło / one przesładowce prawdy Bożej y kościoła s. na taką niedzę pomsta Bostka przywiodła.

Wdawać się ludziom począł na przodku za dobrego y sprawiedliwego y łaskawego / y około sprawowania państwa pilnego / iako Philosoph: tak iż go wszyscy y Chryścianie radniejszy mieli / niżli przeszłego Constanciusa. Bo wrzeczni iego łaskome y drapieżne postładał / y starb pospolity / który słym fafowaniem był zniszczał / napelnił / y wiele wpadłym miastom na prawo pieniądze posłał / y Rzym od głodu obronił / y od podatkow ciężkich / które były gęste / ludzi wyswobodził. A co było narodzić się y nad nadsziedzieć / co iedno było ludzi od Constanciusa na wygnanie potepionych / wszytkim się na swe miejsca y wrzedy wrocić kazał. A tak Biskupi y księża Katholiccy / y ludzie wierni od Arianow złośliwych z ziemi wywolał / ni / wszyscy się na swoje dostojenstwa wrocili. Gdy raz barmierza dworskiego do strzyżenia włosów przyzwał / widząc go z tego wbiąnego / rzekł: Po barmierzam ia posłał / nie po dworzaniń. A pytał co ma za obroty y zaplate z dworu: powiedzial dosyć hoyna. On mu przecz od dworu / y innym takim / y kucharzom / którzy tak wielkie dochody mieli / rozkazał. A gdy tak trzeźwością y miernością się popisował / a na pospolite potrzeby / rostkossy y zbytkow wymuiac / pieniądze obracał: miano go za dobrego R. P. sprawce / y napisał o nim ieden pogánin. Iako / praw / tak wiele y tak rychlo / y tak do bze sprawił: Bo Cesarz nasz co proźnowaniu wymie / z tego sobie czasu przydać: spaniu y rostkossom / y proźnowaniu nie nie dać. Sam sobie y swoim potrzebam wlocczy / a na pożytek pospolity obraca.]

A iż Biskupy y inne Katholicke z wygnania wybawił / uczyniło na złość Constanciusowi / nie z iakiego pochwalenia prawdy y wiary. Bo y heretykom wygnanym także prawo dał / y onego Acciusa wielkiego na Chrystusa bluźnierce / pisać do niego y wolność mu dać do siebie przyzwał. Nowacianom też obalony kościół w Cárogradzie znowu budować kazał. Dał y wyrok y pospolity mandát / aby wszyscy Chryścianie w potowu byli / a niekt się im nie przykryż / ani ich do ofiar bogom przymuszał / chybaby sami chcieli. Nakoniec iednać chciał Chryściany y od siebie rozne sekty. y przyzwawszy ich do palacu swego / pokoy im radził y zgodę. A gdy Sektarze wporne widział: wżyl oney przymowki na wzgardę wiary s. iż Jedną się iakimkolwiek ich na przodku przytacielem stawił / boiac się ich. Bo iuz wszytko Rzymkie państwo napelnione Chryściany było. Tymczasem iedną sam iawnie ofiary bogom czynił / kościoły Pogánstkie naprawował / dochody im odiete wracał / nowe fundował / starosty wszytkie Pogánstkie postánił / y na iawną się wojnę na kościół Boży gotował / przemożny / chytry Philosoph / y spraw naszych Chryścianstkich świadomy / y iadowity / o przeszle kościołach swoich Pogánstkich krzywdy / nieprzyjaciel.

Rok P. 362. Liberiusa 11. Iuliana 2.

Julianus chcąc się wdawać za Philosopha / y na państwie aby miał y o dobroci swej mniemanie: napierwszych y nauczających do siebie Philosophow przyzwał. a napilniey Maxima onego Epheskiego / Cym tak wielkiego czarownika / w którym się dziwnie kochał / y czarom iego y posłudze oney śatanstkiej / wśádzienie swoje na państwo

Taurus, nieprzyjaciele kościoła.

2.

Za dobrego się wdać iako Philosoph Iulianus.

Ammianus lib: 22.
Hier: aduer: Lucifer: Tom: 2.
Socr: lib: 3. cap: 4.
Theod: lib: 3. cap: 4.

Biskupi wygnani od Arianow, od Iuliana przywróceni.
Barmierze y kucharze wygnali Iulianus.

Mamertinus in Paganico.

3.

Sozom: lib: 5. cap: 5.

Heretycy także z wygnania przywróceni.
Chytrość Iuliana iednać chciał sekty Chryścianstkie.

Sozom: vt supra.

Ammianus lib: 22.
Bal: sig Chryscian Iulianus.

4.

Czarownicy Philosophowie przyzwani.
Eunapius vita Philos.

Nazian: orat: 2. in

Julian.

Iulianus epist: 12.
ad Basil.Basilus wstawia
przysię do Juliana
niechciał.Basilus piše do
Juliana.Extat act: 1. Conc:
Nie: 2.Przyczyna 11. y
obraz.

2.

Cesarius służył
Julianowi nie-
chciał.Nazian: epist: 17.
Et in oratione eius
infamere.Ecebolius nieśla-
teczny Chreści-
anin.

Socr: lib: 3. cap: 11.

Pokutę czynił.

3.

Dochody kościo-
lom odiał, żartu-
jąc.

Iulian: epist: 43.

Iulianus epist: 14.

Chrys: orat: aduer:
gentil.Mandaty na na-
prawę Pogań-
skich kościołom.Dwór Julianow-
iaki.Rozpuszłość Iuli-
ana niewieściu-
cha.

przypisował. Themistiuse i Libaniusa i inne Philozofy na wielkie wzra-
dy wsadził. Przysyłał też do siebie dla wielkiej nauki ich niektórych Chre-
ścian / a zwłaszcza Bazyliausa s. y Grzegorza Nazyzianena / z ktorymi miał co-
wzrystwo na naukach w Athenach. Ale Bazylus wiedząc o jego od Chre-
ścianstwa odstąpieniu / aby się nie zdał niezbożności jego sprzyjaczynym / przy-
iachać nigdy niechciał. A owsem list mu z wyznaniem wiary s. napisał / w
którym są y one słowa: Jakiśmy od Boga Chrześciana i nigdy nienaga-
niona wiare nasze przyjęli / tak ja wyznawam y w niej przebywam. A wierzę
w Boga iednego Oycę wszechmogacego. Boga Oycę / Boga Syna / Bo-
gą Duchą s. Jednemu się Bogu w Trojcy kłaniam y onego wcielbiam.
Wyznawam y Syna wcielonego sprawy. y zątym s. Maria ktora go wode-
ciata wrodzila / y zowie ja Boga rodzica. Przyjmuję y ss. Apostoly / Proroki
meczenniki / ktorzy się za mnie Bogu kłaniaja / aby mi na ich przyczynie byt mi-
łosciw / przelaskawy Bog nasz / y dał mi darmo odpuśczenie grzechow. A
dla tego dzieje y obrazy ich czcze y iawnie się im kłaniam. Bo nam tego ss
Apostolowie nie zakazali / y we wszystkich kościołach naszych dzieje ich stawia-
my. y s. Grzegorza Nazyzianena do siebie dobrodzieystwy pociągał / ale
mu się sprzeciwił. obu wymyślił był zgubić skoroby się był z Persyey wrocit.

Brat s. Grzegorza Nazyzianena Cesarius / dla nauki swej od tegoż Ju-
lianá był też wrzodem wielkim wczczony / z ta nadzieja / aby go od wiary swie-
tey on pan niezbożny odwiódł. Lecz Nazyzianenus przez list brata swego
pilnie wspominał / aby nad wszystkie na świecie dostojenstwa y skarby / wiare
Chrześciana i sobie przekladał / a w tym go y oycę y matkę y dom wszystkie cie-
szyl. Osluchal brata Cesarius / porzucił w Julianá wrzedy / to jest / podskarbo-
stwo / y służyć mu niechciał. O co gdy go Julianus słowy karał y namia-
wiał: namniej nie wstąpił / mocnie się przy wierze swietey stawiać. bogie-
stwa y rozkoszy krolewskie porzucił iako Morze w Egypcie / a przy wboświe
y wzgardzie CHRISTVSOWEY zostawał. Nie był tak mocnym w wierze
Ecebolius nieiały Rhetor abo Sophista / na on czas sławny Chrześciana i
ktory za Constanciusa do wiary swietey przystawszy / za Julianem poszedł.
do Poganstwa się wrocit / za jego namowami dary. Piše onim Socrates /
po śmierci Julianá / że się do Chrześciana i wrocit. y w dziwi się koscio-
nych porzuciwszy / wołał: Depćcie po mnie iako po soli zepsowanej.

W Edesie gdy były nieiake rozruchy / Arianow z Walentianami / do
tegoż Eceboliusa napisał Julianus: aby Arianom wszystkie dochody y ma-
tności pobrano / a na żołnierze y do skarbu jego obrocono: Wszak praw-
Chrześciana i swoje mają aby w bogimi byli / a krolestwa niebieskiego / ko-
rego się spodziewaia nie tracił. Takimi żartami z wiary się Chrześciana i
złosił on wragał. Czcił y inne wzone ludzkie Philozofy y krasomowce /
to Libaniusa Antyoskiego / pod ktorym już s. Chryzostom Rhetor był /
tal / y wiele innych takich wzonych na swoim dworze miał. y było co chwila
w Poganinie onym Philozofie / by ich był do czarów y służby / yABELSKIEY
nie wzywał. Jakie ludzkie na swoim dworze miał: opisał tenże s. Chryzo-
stom ktory na to paterzył. Gdy powiada / po wszystkich świecie wysły ma-
dady / aby Poganstkie kościoły były naprawowane y oltarze / y czci dyabla
dochody ich były przywroczone: nabiegło się zewszad do Antyo-
dwor Cesarzski był / wiele czarowników / wrozkow / wieścizkow /
y innych zbrodniow. y napelnil się dwór Cesarzski ludźmi podlemi
złej sławy. Ci co pierwey głód cierpieli / abo o trucizny y czary /
li / abo z więzienia wysli / abo do kruszcow byli dani: czynili się
kapłany / y we czci Cesarza byli. ktory żołnierzmi już y rotmistr-
a pacholaty się psocliwymi y nierządnicami obtaczał / y po mi-
ście się z nimi
po ulicach

po wlicach wlozycz / daleko za soba konia swego y żołnierze straży swej zostawiać. wołaly niewiasty / śmiechy y słowa takie puszczając / i takie im przystały. Te wszystkie sprośności czynił iakoby z nabożeństwa gwoli swoim bogom / swietą ich onemi wśetecznościami / na które czarci radzi pobudzać / z weselem obchodząc. Powiada Flazyanzenus / iż od inych straszał / gdy ofiarował dyabłom na trzewa bydłecę patrzył: znalazł w nich krzyż korona obtoczoną. Niektorzy się czarownicy przeleli / a on rzekł: Oto ścieniem są ze wśad Chrześciane y obtoczeni. Jesli to prawda / mowi ten Doktor / śatan musiał **CHRISTVSA** poniewolnie wyznać / którego sie ten niebożny zaprzął. Chciał go P. Bog do zbawienia przywieść / który wiele y dziwnych ma na to sposobow / iako do miłosierdzia [konny]. Sozomenus y Nicephorus toż pisał / iako za niewatpliwą prawdę. O takich jego ofiarach Prudencius / który na on czas chłopieciem był / napisał.

Żądał fogie y chytre przesładowanie na Chrześciane ten Iulianus / nie takie iako inni przed nim Cesarze / którzy na meczeństwo wierne ciągneli / do którego sie samusi kwąpili / y na którym mestwem wielkim swoim **CHRISTVSA** stawili. Lecz on chcąc te sławę (mowi s. Chryzostom) odiać Chrześcianom / nie zabijał ich (niektorych sie / które był począł męczyć / wielkim ścieniem / iako Augustyn s. dołożył / y wytrwaniem wesołym mał wśetkich / odstraszywszy) ale roztąrował żeby albo stany y rzędy y dostoięstwa składać / albo sie **CHRISTVSA** zaprzeli. którzy zelżywość obierali: zdali sie nie wiele wygrać / rzecz mała dla sumnienia cierpieć. Wiele żołnierzow z stanu swego / y wiele Lekarzow y Doktorow y Professorow albo Mistrzow w naukach / y rzad swoj opuszczając musieli. A do tego / ty wśetki które Poganie obwinili o dawne zburzenie ołtarza albo kościoła ich chcieli: zabijać bez dozwodu roztąrował. y tym sławę meczeńską zagłuszał / iakoby ie o grzechy ich a nie o **CHRISTVSA** zabijano. A ktemu / iako pisał Flazyanzenus / pokrywając okrucieństwo swoje / ludziom pospolitym Poganiściem / krzywdy Chrześcianom czynić y zabijać y trapić wierne dopuszczał / y o to nie karal / y spraszał / iakoby czynić zakazał: a sami namowami y wspominkami drugie łowili; nie dając sposobem ludzkości jego Cesarstwiej przystojnym. A kto sie namowić nie dał / przed sie go zabijał. y począwszy od domowych swoich Chrześcian / oneżłość wykonywał. Elpidiusz Starysz wielkiego / gdy namowić nie mógł / w rzędu złożył / a potem znalazłszy nań iakąś przyczynę zamordował go / koniami go stąrgawszy do ognia wrzucić roztąrował. Namowit y żołnierzow / którzy **CHRISTVSA** / zniwoleni groźbami jego / odstapili. Ale daleko więcej przy wierze swietej zostało ich / którzy sie pokłonić Baalowi nie chcieli. Poodmieniał chorągwie Krzyżem s. za Constantyną z roztąrowania Bożego ozdobione / y malować na nich Marsa y Merkuriusza roztąrował.

Gdy wspominki rozdawał żołnierzom / miał przy sobie kądzielo y ogień / wśetkich namawiając / aby wedle zwyczaju y prawa Rzymstkiego każdy kądzielo kładł w ogień. Wiele sie ich przestrzegło / y czynić tego y brać wspominkow niechcieli. a drudzy nie mając tego sobie za grzech / y o ofierze bogom nie myśleć / miotali ono kądzielo w ogień. Lecz gdy iedząc y piąc **CHRISTVSA** rozprawiali / y Krzyżem s. potrawy żegnali: powiedziiano im / iako Chrystusa rozprawiać / któregoście sie zaprzeli / gdyście kądzielo na ogień kładli / y dyabłom ofiarowali / y oni zaraz bieżeli do Cesarza piemiadze porzucając y żołnierski pas składając / a na meki sie y śmierć podając. A gdy ie ścinać kazal / a ochotne na śmierć widział / zaś wśetkim odpuszczenie dał / zayrzając im sławę meczeństwiej. Jedną iez żołnierstwa złożył / y na rozmaite y ciężkie wygnania rozestął. W nich s. Augustyn mowi: Iulianus był niewierny Cesarz y złośliwy bawochwalcą / a żołnierze niewiernemu Cesarzowi służyli.

Nazian: orat: 2. in Iulian.

Orat: 1. in Iulian.

Cudo na Cesarach, krzyż s.

Sozo: lib: 5. cap: 2.

Nice: lib: 10. cap: 3.

Prudenti: in Apoteosi cont: Iudeos.

4.

Prześladowanie na Chrześciane.

Chryzost: serm: de S. Iuuentino & Maximo.

De Ciuit: lib: 18. cap: 52.

Rzędy Chrześcianom składać kazal.

Orat: 1. in Iulian.

Nazian: vt supra.

Elpidius staroszą wielkim męceznik.

Żołnierze swiędzeni.

Krzyż woienne snioż.

Sozom.

5.

Chytrość na żołnierze do bawochwalstwa.

Sozom: lib: 5. cap: 16.

Żołnierska pokuta y mestwo duchowne.

Naz: orat: 1. in Iulia. De Ciuit: lib: 18. cap: 53.

6.

Socr: lib: 3. cap: 11.

Iovianus, Valentinianus, Valens.

Sozom: lib: 6. cap: 6.

Sozom: ibidem.

Valentinianus nie przyswalał na Iuliana.

Socr: lib: 6. cap: 6.

Nagroda wielka i celowność dla Chrystusa.

Marin Biskup Iuliana wspomina.

Sozo: lib: 5. cap: 4.

Cichość myślenia.

Orat: 1. in Iulian.

7.

Potrawy obrzydzone w Carogrodzie.

Nestarius orat: apud Lipom: ex Metaphraze 17. Februarii.

Głod woleli niżli smażone ciarami iedla.

Suidas verb: Milio.

Krzyż zasypał.

Nice lib: 10. cap: 11.

Posły Perskie pościnał.

Marty: 17. Iunii.

Sozom: lib: 5. cap: 4.

Gdy o CHRISTUSA słowo nieznali iedno Cesarza na niebie. gdy chciał aby sie baktwanom klaniał i każdy do ofiarowali: Bogu mu prawego wskazywali. A kiedy rzekł: Stancie z rokami a idźcie na taki lud: oni słuchali. Rozumowali pana świeckiego od Pana wiecznego. a dla Pana wiecznego byli posłusznymi doczesnemu. Poty święty Augustyn.

Niedzy temi żołnierzami którzy woleli wstęki meki i śmierci cierpieć a niżli bogom ofiarować / za co z wrzedom rycerskich złożeni i na wygnanie wypchnieni są: był Iovianus / Valentinianus / y Valens / ktore pozym na Cesarstwie P. Bogu posadził. Ale o Iowianie pise Sozomenus / iż od dzony od żołnierskiej czci nie był / iedno z wyższego wrzodu złożony był. Był z Julianem na wojnie Perskiej. Lecz Valentiniana y Walensa do Armenii do Melitiny Ormiańskiego miasta na wygnanie zaszła. Byli to pierwsi w tych roth Rzymskich Polkownicy y zdrowia Cesarzkiego stroże. O Valentinianie pisa / iż gdy Julianus cieniem do kościoła Fortuny w Carogrodzie wchodził: kościelni wrotni z obu stron ludzie woda / iakoby ie oczyszczać / kropili. y padła iedna kropła na suknie Valentiniana. O co sie rozgniewawszy / wderzył sługę onego mówiąc: nie oczyszciles mnie / aleś mnie zabił: y zaraz ono miejsce gdzie kropła padła z sukna wyrwał. Czego gdy Julian dowiedział / a iego gorący wiary y meznego przy Chrystusie serce doznał: tak go iako sie rzekło pokarał. Nagrodił mu potym P. Bogu swym wiedzliwym wyznaniem ono iego / gdy go rychło Panem y Cesarzem obu stron y wschodnych y zachodnych krajow uczynił. Czynił sie Julianus cierpliwym y cichym iako Philosoph. Bo gdy mu Marin Kalcodonński Biskup siarę a na oczy ślepy / kładąc sie do niego przywiesić / kładł y iego bezbożność y odstęstwo od wiary wymawiał: on mu ścierpiał / a z iego sie ślepota śmiał. A Marin mówił: Chwała Bogu com ślepy / aby na cie apostata patrzyć nie mogł. Co słysząc Cesarz odchodził / a Pogaństwo swoje ona cierpliwosć zalecić chciał. Lecz iako pise Nazaryanzenus / niczlo cierpliwosć prawdy y łaskawosć nie miał: ale morderca y okrutnik był wielki / iako sie niżej pokaze. Umiał na czas niecierpliwosć pokryć: ale zaś przedko furcy y okrutnosć swej y gniewu powściągnąć nie mogł na wierne Boże / ktorych tak wiele rozmaitemi mekami pobit / wiary nie wspominać / a co inego potwarne na nie kładac.

Niektóre w Carogrodzie Julianus / chytró chciał Chrześciany do baktwochwalsstwa wlowić. W wielki post / żadney żywnosć i chleba wozic do miasta nie kazał / ktora by bogom iego abo dyabłom ofiarowana nie była. W czym przez widzenie s. Theodorus meczennik przestrzegł Biskupa / ktory to oznaymiał wszystkim. y żaden żywnosć onej nie kupował / a wszyscy głod cierpieć woleli. Bogactwo gmina swoje otworzyli / y pieczona pšenica wszystkim ktorzy nie mieli co iść / rozdawali. A gdy osny dzień przyszedł / widząc Julianus iż y głodem zwyciężyć Chrześciany nie mogł: złości onej zaniechał / a czyste już y ofiara dyabelska niezmażane żywnosć przywozić do miasta dopuścił. Krzyż s. ktory był Constantinus na szczęście miasta swego w Carogrodzie postawił / zasypać ziemią ten Apostata rozkazał / aby CHRISTUSOWI szczęście miasta Carogrodzkiego przypisane nie było. Przemiesłany w Carogrodzie Julianus dziesięć miesięcy / puścił sie do Antiochey. A gdy był w Kalcedonie / posły Perskie Manuela / Sabela / Isinela / iż byli Chrześcianie / a do iego ofiar iść niechcieli / przeciw prawu wszytek narodow / pościnać kazał. Pocztani są za meczenniki y w Grekow / y w Łacinnikow. A będąc w Kappadocyi / mieczanom Cesarzyskim wielkie szkody zrobić czynić kazał / iż kościoły Pogańskie zobalali / a zwłaszczą Fortuny kościół / y groził im mówiąc: Głow swoich Gahleyczkowie / na syi miec nie będą.

da, jeśli tych Kościołów znorwu nie zbudują. Pomoczył tam nie mało tych, na które dowodzili Poganie iż Kościół Fortuny burzyli / a między nimi znającego Eusebiusza.

W ten czas w tej Cezarey Kappadockiej Eusebius na Biskupstwo ze świeckiego stanu zaraz postawiony jest / od którego stryl sie był Bazyliusz / bojąc się aby go na nie nie porwano. A iż już był bardzo wstawiony w ludzi światym żywotem swoim y wielką nauką / wiele sie ludzi do niego stłaniało: a Eusebius nań nie dobrze serce brał. Wchodząc iakich rosterków Bazyliusza / y już na kaptanstwo poświęcony / do Pontu sie na żywot mniski y zataiony wdał. Czego mu Gregorius Nazyanzenus pomógł. A Eusebius na Bazyliusza sie gniewając / Grzegorz do siebie pociągnąć chciał. Lecz mu odpisał szczerze y wolnie Grzegorz: Mnie / prawi / mło / iż mie ozdabiaś / y do duchownych schadzek wzywaj / bom też człowiek iakich chwilek: ale krzywdy Bazylego skromnie zniesć nie mogę / którego ia wyśoki chęć y Philozophy przeniawyszej chwalić niechcę / abyś sie sam nie chwalił / com go sobie za towarzysza obrał. Jeśli im gardszisz a mnie czcisz / tak czynisz / iakobyś to jedną ręką głowę czyie gładził / a druga go w gebe bił. albo iako ten co fundament psuje / a ściany maulnie. z czego znać iaka miłość y wprzeyme towarzysztwo między temi dwiema światami było. Nie pierwsze to było Bazylemu s. żywota mniskiego y doskonałego zaciecie. Bo już dawno takim był: ale tak ie ponowil / tak z wielką goracością sam sie zwyciężał / iż prześle postępił małe sie mu y drobne zdaly. Piše o tym te słowa do Eustachiusa: Wielce / prawi / czasu proznościom dał / y młodem lata moie na głupiey w Bogu mądrości y naukach strawił: terazem ocknął y na Ewangeliey prawde dziwna / oczym stworzył / y poznałem niepożytek mądrości panów tego świata / ktora ginie. Przeczytawszy Ewangelia / obaczyłem iako na tym wiele do doskonałości należy: aby kto dobrą swoje przedał / a w bogiey braciey rozdał / a świeckiego starania zaniechał / y serca swego skłonnością do rzeczy mniemych / nie zamieszkiwał. Widziałem w Alexandrii / w Egypcie y Palestynie / y Ceziriej y Mesopotamiej ludzie wielkiej powściągliwości y na pracy cierpliwości / y w modlitwach siły y statek. Sen ich nie zwycięża / głód y pragnienie / zimno y zle odzienia wytrwają / o sie nie dbają / iakoby w cudzym cieie mieszkali. Rzecz sama wkażuje co to jest / iakimi tu gośćiami są / a w niebie mieszkani mają. A chciałem ich ilem mogł naśladować / a Jezusowe umartwienie na sobie nosić. Chcieli go z oney pustynie wywodzić wierni z Cezarey do niego pilnie pisać / aby sie do nich wrocil. Ale sie użyć nie dał / dziwnie sobie on żywot smakuje. Pisał też do niego on Libaniusz Pogański Philozoph y wymowca / stąra z nim przyjaźń wznowiając / y młodego żywota tego cnoty wyliczając / chwali mu to iż sie do doskonałego żywota wdał / aby Bóżej przyjaźni sobie nabýwał. To Poganiin. Co rzekną dzisiejszy heretycy / ktorzy taki żywot mniski y zakonny gania / y przesładują.

Gdy s. Grzegorz Nazyanzenus troche sie domia przy oycu y chorey matce zabawił: Bazyliusz go do siebie na pustynia one Pontu wedle zmorwy przez listy wzywał. A on go do wsi swojej / ktora zwano Tiberina / blisko Cezarey namawiał. A gdy ieden chwalił a drugi mieysca one ganił / wczciwie mi sie żarty y mądremi śmiechami w pisaniu przeganiáli. A iednak przeważony jest Grzegorz / y rychlo domowe trudności / za przyiachaniem brata Cezariusza / ktoremu dom zlecił / już zostawszy kaptanem / do Bazylego na on Anielski żywot przeleciał. Gdzie też już były niektóre szkoły teyże Philozophiej / co jest / ktakory doskonałego życia / ktore Bazyliusz s. nauczał y ćwiczył. W Galaciej vmeczony jest Bazyliusz kaptan / ktory pilnie y goraco wierne wspominał / aby na obietnice y pogrozki Cesarza Iuliana nie dbali / a bary

Idem lib: 5. ca: 10.

9.

Nazian: in laudem Basilij.

Basilius na mniskiej sie żywot wdał.

Epist: 80.

Eusebius zle serce miał na Basiliusa. Miłość towarzyska między Nazyanzenem y Basilijem.

Epist: 79.

Słowa święte Bazylego o żywocie swoim. Nauki świeckie y mądrość. Ewangeliey doskonałe nauki.

Wystawienie mniskiego życia.

Basil: epist: 105.

Apud Basilijem 43.

Libaniusz Pogański żywot mniski chwali.

9.

Nazyanzenus przeważony na puścić.

Greg: Carm: de vita sua & epist: 6. & 7.

Basilius epist: 79.

10.

Basilius męczennik.

Sozom: lib 5. cap: 10.

Buzyrz męcen-
nik z heretyką.

Sozom: ibidem.

Dwa młodzieńcy
oltarz Pogański
obalili, y męśnie
cierpieli.Nazian: orat: in Iu-
lianum.

Socr: lib: 5. cap: 15.

Drudzy trzey bál-
wany pokrużyli.Sozom: lib: 5.
cap: 10.Zirty w ogniu
męcenników.

II.

Biskup wyganiał
Iulianus.

Sozom: lib: 5.

cap: 14.

Socrat.

Martyr: Rom.

Philippus męcen-
nik.

Lib: 3. cap: 6.

Emilianus mę-
czennik.

In Menologio.

Naprawa bálwo-
chwalstwa, bola-
la Chreścian.

12.

W Antyochiey iá-
wne na Iulianawolania y iarty s
wego.Nazian: orat: 2. in
Iulianum.

Ammianus lib: 22.

Księgi Iuliana o
swey brodzie.

Vt supra.

Głupstwa Iulia-
na.

żię sie bali królá wiecznego ná niebie: poimáli go Poganie y zábili. Buzyr-
ris heretyk Enkratita w Ancyrze o wyznánie wiáry poimány / gdy go męczy-
miano / rzekł do sedziego: Tłech mie niēt nie trzyma / obiecuie ná drápánie
ciála mego / obroce sie iáko káżećie. A gdy sie w tym iscił / á bokow sam pod
żelázá nastáwiał / á rece w niebo podnosił / pokornie cierpiál: zdumiał
sedzia dáł go do więzienia. W tym był zábity Julianus / á on wolno pufszó-
ny Kátholikiem zostál. (wierze iż to iuż był sercem ná oney kátowni uczynił)
y był długo żyw potym. Gdy był w Pesynuncie we Frigiey Julianus Ce-
sarz / á tam kóściół mátki bogow / dawno tym imieniem sławny ozdabiál y
nápráwiał: dwa młodzieńcy Chreścianie / oltarz oney mátki bogow rosfy-
páli / y one zeliyli. Poimáni sa obádwa. Jeden iáko zwycięzcá y ten co bi-
twe wygrał ták sie wesóło stáwíl / iż z Iulianá sie śmiał. á drugi ná kácy go
go drápáli wolał: Owo ieszcze cále w tym członku ciáło / czemu go nie sár-
pacie: y w kázuiac cále goleni mówił: A tu mie przybierzcie y okráście. W-
teyże Frigiey w miescie Meri / gdy Pogáński kóściół stárostá Amáchius od-
náwiał y oczyszcíál: Chreścianóm zál wielki czynił. A obráli sie trzey Mla-
cedonius / Theodulus / Táciius / ktorzy w nocy w onym kóściele bálwán-
wskytkie zgruchotáli. O czym gdy sie stárostá dowiádował / á niewinne ká-
ráć chciál: oni wskytkich zástąpili y ná śmierć sie podáli. Chciál im wskytko
stárostá odpuszcíć iesliby bogom ofiárowáli: ále oni wskytkie meki dla swego
zbáwienienia / obieráli. Meczono ie okrutnie. á ná koniec ná kratách żelázných
ná ogniu pieczono. vmieráiac mówili: Jeslić sie to miesó pieczone podobá-
obróć nas ná inšie boki / ábrs sie niedopiekłym nie zepsówał.

Ależ iáwne Julianus schadzek y kóścielnego nábozeństwa Chreścian-
nom nie zálázował: iedná Biskupy y káplány wyganiał / áby ludzie náucy-
y Sákrámentow nie mieli / á zázásam spogánieli. Kládt ná Biskupy po-
trearz / iż ludzie do rozruchow przywodzá. Meczyli iedná y zábiliáli wze-
dnicy iego Poganie wiele Chreścian / y z iádu swego y pánu królá: wie-
dzáć iż mu to było miło. Ták w Adriáнополу zábity iest Philippus Biskup
y Severus káplán. á w Doropolu / pife Theodoretus / iż Emilianus meim
CHRISTVSOW żołnierz w ogień od Cápitoliná stárosty wrzucony iest. O-
nim pisa Grekowie / iż był slugá iednego Greká / y widzáć nápráwe Pogán-
skich bálwánow / wpátrzywszy czas / wskytkie w kóściele ich młotem pogru-
chotál / y oltarze poprzewracał / y sam sie stárostie stáwíl / ktorý go w ogień
wrzucić kázál. Ták Chreścian nápráwa onych kóściółow Pogáńskich / iuż
od innych Cesárzow ábo zepsówáných ábo zámknionych / bolála.

Gdy Julianus przziáchál do Antyochiey / (bo w Cárogradzie / gdzie sie
wrodził / y miásto ono bázro milowál y ozdabiál / dżiesięć miesiecy mieszkal)
iuż sie ná wojne z Persy gotuiac: lud Chreścianński ktorým sie miásto ono
nápełniáło / brzydząc sie iego od wiáry s. odstepstwem: wiele náń przymo-
weł y szczypánia y żártow wólaniem młotál: zowíac go / kózia broda / do po-
wrozkow czynienia godná / káplániszczem Pogáńskim / y Grekulusem / y
málpa obleczóna w purpure: y innemi żártownemi y do wzgárdy słuzá-
nu przezwiáskáni. On sieo to grzáz / á iád w sercu táciac: chciál sie pokázáć
Philosophem y cierpliwým: Pismem sie tylo nád nimi mészac / choć móca
mogl. A nápisál Księgi ktore názwál Misopogon / to iest / Bzydłóść bro-
dy / w ktorých im oddáie one przymowki. Lecz mówi Ammianus Pogánin
iż onym písaniem nie poczáł sobie áni iáko dobry Philosoph / áni iáko mady
Cesarz. Bo iáko Philosoph / miál sie tylo śmiać z onych przymowek / á temi
gárdzić: á iáko Cesarz / miál to zámilezc / á zázásu ná nápráwe y wspomnié-
ludzi głupich pátrzyć. To onym písaniem wygrał: iż to co sie przedó záo-
miniecy zgináć z zázásam mogło / wiecznym sie w písaniu stáło. W tym pi-
saniu

Janu żaluje się na Antyochian / iż z ich przyczyna Apollo nie mori / y z ko-
ścioła swego Daphnickiego wcieli. A iż ofiar bogom nie nagotowali na przy-
jazd iego / iż sam ksiądz tylko swiego gasiora ofiarować bogom musiał.
Tam w Antyochiey gdy do kościołow Pogańskich wchodził / z niewiastami
y młodzieniastkami tańce czyniac y bogi czczac: dwa mu się kapłani Euge-
nius y Natariusz ostro postawili / przyganić odstepstwu iego od
CHRISTUSA y prawdy. On ie pierwey męczyć / potym na głębokie pust-
nie wygnąć y tam pozabijać rozkazał. Tegoż czasu Artemiusz starego
żołnierza / który ieszcze w Constantyna służył / y krzyż on z innymi na powie-
trzu widział / gdy na Maxenciusza z wojskiem słu / którego był Constantius
wielkim przeloznictwem w Egypcie wzięt / Julianus go do Antyochiey
przywiał. Tam gdy na meki y pytania onych dwu kapłanow patrzył: i-
wnie także mu przyganił / iż Boga prawdziwego odstąpił / a niewinne sługi Bo-
żemorduje. Nie mógł gniewu swego on Philozoh pohamować / zabić go
zaraz rozkazał. y tak męczniśka sławna koronę odniósł. Ktora Julianus za-
chcił chęć / rozstawił iż go o zburzenie wielu kościołow Pogańskich / po-
skarzał. Tamże gdy widział sławnego kościoła Apollina Daphnis nazwany /
który ieszcze był Antyochus Epiphanes zbudował / pusty y wzgardzony dla
tego / iż dyabel który w nim mieszkał mowę już był stracił / y nikomu się na py-
tanie nie odzywał: Julianus chęć dyabła przeprosić / do onego kościoła
szedł / wielkie y bez liczby ofiary wołow y bydła tam uczynił / y krew ich siru-
mieniami po ziemi puszczał / prosił Apollina / aby się wrócił / a przyczynę swego
milenia y inne tajemnice / o ktoreby pytał / powiedział. A tak się wzdry na
nim słowa iednego dopytał / iż rzekł: Trupami miejsce to śmierdzi. dając
znacząc go kości s. Babile męczennika / ktore był brat Julianow Gallus /
tam / chęć onego czarta temu zastraszyć / przemógł / niemym uczynił. Co
zrozumiałszy Julianus / rozkazał Chrześcianom aby kości onego s. Babile
z tamtąd wynieśli. A tym wielkie swoje głupstwo y zaciężność pok-
azał / iż poznać nie mógł mocy ciat y kości Chrześciańskich / ktorych się iego
bogowie ślabosć swoje znając / bali. Z wielką processyą wshytek miasta /
kości s. Chrześciane na inne miejsce do miasta samego niesli / spiewając
on Psalm: Niech się wstydza ci co sierzezonym bogom klania / y z swoich
się baktanow chlubia. A po kilku dniach modlitwa s. Babile na on kościol
poron z nieba wderzył y ogień nań puszczał / iż wshytek pogorzał / y baktan
on aż do nog spalony jest / z wielkim postromoceniem Pogaństwa y onego
rodzaju ich Julianą.

Tym bardo rozgniewany Julianus / y o processy one z takim spiewo-
niem / o zgorzenie kościoła / domniamać się / iż go Chrześciane zap-
lili (choć kapłan Pogański stróż kościoła onego / męczony zeznał / iż ogień
na kościol z nieba wderzył) rozkazał starszcie Salustiuszowi / aby Chrześci-
any męczył y zabijał. co mu on choć Pogańcin odradzał. Ale gdy nie mógł
poimać y męczyć / rozkazał iednego młodzieńca Theodora / ktory na kator-
nościagniony y skorupami ostrymi porany / żadney boleści po sobie nie po-
kazał / ani się starosć modlił / ale stołkość oney processy ieszcze w sercu no-
sąc / spiewał tenże psalm: Niech się wstydza ci co sierzezonym bogom kl-
nia / a z swoich się baktanow chlubia. Na taką cierpliwosć zdumiały
starosta / bieżał do Julianą / powiadać z wielkim podziwieniem co się dzia-
ło / a radząc aby tych męcznia zaniechał / ktoremi się bardszy wiara Chrześci-
ańska roslawia. A rozkazał Cesarz wshytki poimane y męczone woyno puszc-
ać. Pytał wierni tego Theodora / iaka mekę czuł y iako ją wytrwał: Powiedział
iżem bol czuł: ale mie iakis młodzieniec cieniem płotnem ściął / y bol mi
gasił / y woda iakaś zimna ciało moje polewał. Perwie pomoc miał nie-
bieśko

Apollo nie mori.

Menol: & Martyr.
20. Septembris.Artemius mę-
czenik.Apud Metaphr: die
20. Octobris.Theod: lib: 3.
cap: 17.Chrys: lib: contra
gentes. Tom: 5.Dafnisi abo Apo-
lina niemego prze-
prusa Iulianus.Słowo Apollina o
kościach s. Ba-
bile.Kości s. Babile
wynosić karał Iu-
lianus.Spiewanie pro-
cessy Chrześci-
an / tey.Cud Boży na bal-
wachwaluce.

13.

Sozom: lib: 5.

O pogorszenie ko-
ścioła męczeni
Chrześciane.Theodorus męczo-
ny. Anyola miał
co go poślal.

Rufin: lib: 2. ca: 36.

De Cluit: lib: 18.

cap: 52.

Nazian: orat: 2. in

Julian.

Orat: contra Gen-

tiles.

Sozo: lib: 4. cap: 7.

Theo: lib: 2. ca: 11. 12.

14.

Julianus wuy Ju-

liana odstepnik

skarany od P. Bo-

ga.

Vszciwosc koscio-

low y naczynia

oltarow.

Robacy rostoczy-

li Juliana staro-

sz.

Felix pokarany.

Niceph: lib: 10.

cap: 20.

Contra Gent.

15.

Lib: 3. cap: 13.

Synaciek Pogan-

niego kaplana ia-

ko sie nawrocil

do wiary.

Balwany oycon-

skie pokolatal.

biesta na wytrwanie. To pise Sozomenus. A Rufinus powiada / iz Jan w Antyochiey z tym Theodorem rozmowe mial y to z wst jego wyszkal. W spo- mina tego Theodora y s. Augustyn y Tazyanzenus. Pyta s. Chryso- stomus / dla czego on okrutnik onych kosci s. Wabile abo w morze wrzucic / abo spalic / abo gdzie na puste miejsca zawiesc nie roslazal: A odpowiada / ze sie boial mocy Bozcy w swietych jego. Bo wiedzial dobrze iako sie P. Bog na wielu Cesarzach y inych na Chrzescianny okrutnych / mscil krzywdy y zel- zywości swej. Mial y malo przedtym srogie dwa przyklady na slugach swo- ich / Julianie wuiu swoim / y na Felixie podskarbm swoim. O tych dwu y infty pisali / iako Sozomenus y Theodoretus.

Byl Julianus wuy wlasny Cesarza Juliana / ktory gwoli iemu wiary s. y CHRISTVSA odstepil Poganimem sie sstaiac / y zlecił mu byl wstcho- nych panstw rzady. a bedac w Antyochiey / roslazal mu / aby koscioł namiet- fy w onym miescie / ktory Constantinus y Constantius syn jego budowali nazwany Dominicum Aureum. zamknaly srebro z niego wybral. A sedfo do koscioła on Julianus / nie wczil oltarza / bo blisto niego na wzgarde iwo- de puszczal. o co gdy go Euzoius nieialki karal / policzek mu dal mowiac: Nie maia Chrzescianie Boskiey okolo siebie opatrznosci. A gdy naczynia swiete wyniesiono / on ie kazal na ziemi polozyt / y na nich siedzial. Tedy zaraz w lonie jego robacy sie zaieli / y ciato jego rostaczali / ktorych lekarze za- dnymi masciami y przyprawy wywabić nie mogli. y tak umieral. Theodo- retus doklada / iz onemuż bluzniercy / to co dolem z niego wychodzic mialo- geba wychodzilo. a zona jego stateczna Chrzescianka wolala nań: Dze- kuy zbawicielowi / mily mezu / iz moc swoje takim karanim nad toba pokazu- ie. Nie wiedzialby z kimes walczyt. A tak y zony swej onemi stow y bole- scia wzruszony / poslal do Cesarza prosac / aby on koscioł Chrzescianom wrocil. Lecz tego nie vprosil. y tak umarl. A Felix on Podskarbi tatez odstepnik od wiary s. gwoli panu / ktory tez onego lupiestwa y niewezciwo- sci koscioła pomagat y srebro bral: naglym przepukniemim y krwie wylanym umarl. Elpidius takze odstepnik wiary potym o rebellia obrwiony / ze- rofytkeiy matetnosci obkupiony w wieszeniu nedznie umarl. Takiemu tedy postrachy slug swoich poruszony Cesarz Julianus / bat sie koscioł s. W- bile zelzywości iakiej czynic / mowi s. Chryso stomus.

W tychze dniach / pise Theodoretus / syn mlodziuchny iednego przebnie- go kaplana Poganskiego / ktory przy dworze Juliana mieskal / y jego iakoby kapelanem byl tak iesi do prawdy przywiedziony. Matka jego z iedna prze- zyczna Chrzescianka dobra przyiazn miala / przy ktorey gdy tego synaczka wy- zrzala: poczelat go do wiary Chrzescianskicy namawiac. W tym mu matka umarl. y po iey smierci pomniac co mu ona pani mowila: do niej biezal y pytal iakoby mogl do zbawienia przysc / a oycowskiego gniewu vchodzic. Ona mu powie / iz potrzeba oycem dla Christusa wzgardzic / a inego ktory niebo y ziemie stworzyl naden przelozyc / a gdzie do inego miasta vciec. Do czego ia tobie / prawi / pomoge. On obiecal od oycy vciec. y rychlo przybie- zal do oney mistrzyniety swoiety. A ond go do Biskupa / ktory na on czas Ka- tholicka trzode miedzy Ariany sprawowal / przywiodla. Biskup go zaciul / ale tak / iz ociec sukaiac go pilnie: gdzieś go na gorze patrzacego zayrzal / y wziawsy go do domu srodze vbil / y rece y nogi y grzbiet jego zelazem ognia- stym popalil / y do mocnego wieszenia osadzil / sam sie do Juliana / ktory na ten czas byl w Dafny Boginiey / swieto iey swiecac / wrocil. W oney komo- rze gdzie byl zamkniony / bylo wiele balwanow / ktore on rofytki potlul / smie- iac sie z slabosci ich / iz sie dziecieciu odiać nie mogly. A potym boiac sie o- ca / pilnie CHRISTVSA prosil / aby go wybawil / a zamki y kloki polamal: mowil:

morzył: Dla ciebie Panie to wcięrpiał / dla ciebie to położył. y rwnet sie
wszystki zamki otworzyły. Co widząc / pobięzał do mistrzyni swojej / a ona
go w żeńskie ślasy wbrałszy / zaś do Biskupa doprowadziła / który go tajem-
nie do Jeruzalem do Biskupa Cyrilla odesłał. A po śmierci Iuliana on
młodzieniec y oycą Chrystusowi pozostął. O tym / powiada Theodoretus /
sam mi sprawę dał / y z wst jego wielom około tego inych rzeczy słyszał.

Jako w Cárogradzie uczynił Julianus / tak y w Antyochii / wszystkie do-
iedla rzeczy bogom ofiarować kazał / które iedno do miasta przywołano: aby
tamtę albo oskutał albo morzył Chryściany. Lecz Antyosey wierni / o to nie dba-
li / ani sie pytali co ofiarowano bogom albo nie. Wedle przestrogi Aposto-
łey / iedli y pili nic sie nie pytając. Oboi dobzy. Oni pochwalenia godni /
a ci przygany niegodni. Eufignius stary zasłużony żołnierz / mając już lat
sto y dziesięć / w oczy Julianowi śmiał kazać / iż wiara Konstancyjna wiel-
kiego / y którego on żołnierska służył / y przodków swoich pogardził / y oney /
w niej sie wychowywał / odstąpił. O co ścąc stęrcą kazał mówić: Od stę-
rości ślacie / nauczmy go rozumu. Tegoż czasu oni dwaj żołnierze Iurventi-
nus y Maximus męczennika koronę odnieśli / która wypisał Chryzostom s.
Paterz w ich żywocie.

A niewiasty / y pánienki w Antyochii ważyły sie z Julianowem po-
gánstwem iawnie nasmiwać. Publia nieiaka zacna / która do czystości y su-
bły Bożey wiele była pánienek do siebie zgromadziła: gdy Cesarz na ie-
dnym miejscu idac miał: ona śpiewać wszystkim kazała / ony słowa z Psal-
mu: Bóg wany Poganie ze srebra y złota / dzieła są ludzkie r. O co sie gnie-
wał Julianus / tego im zakazywał. A one tym więcej drugi raz y głośniey
śpiewały drugi on Psalm: Powstań Boże a rozprosi nieprzyjaciela swoje. r.
Zatem one ich mistrzynia Publia już bázro stara do siebie przywieść / y po-
liżować ią / y twarz ię potłuc kazał. Co ona sobie za wielką cześć miała /
do swoich sie wrociła. Jako Dawid czartą śpiewaniem od Saula odga-
niał: tak y ta chciała w Julianie ślasy które za towarzysze miał / ona muzy-
ka święta strącić. Mówia dwudzy / iż ta Publia była matka s. Chryzostoma.
Ale na ten czas s. Chryzostom był młodzieńcem / y uczył sie u Libaniusa rhe-
toriki / y powiadał mu / iż matkę miał w lecie czterdziestym / która już od lat
dwudziestu męża utraciłszy w czystości żyła. y temu sie dziwując Libanius
rzekł: Paterz iakie niewiasty mają Chryścianie. Matkę s. Chryzostoma
zwano Antusa / a oycą Secundus.

A blazni z Iuliana żartowali: Bo Porphirius nieiaki przed nim bla-
żniac / a ze chrztu Chryściankiego sie śmiejąc / od towarzyszy blaznia-
cych gdy ochrzczony był: rwnet sie odmienić y prawdziwym Chryścianinem
został. A gdy to wyznawał / tak sie tym Julianus obraził / iż go zaraz nie cho-
wałac swey Philozophii / zabić rozkazał. Czynił sie potym nieiako prze-
ciw Antyochenszkom iaskawym: ale tajemnie / iako sie po jego śmierci od-
kryło / bázro wiele Chryścian w rzekach utopionych / y w tajemnych dwo-
rzych katkach pomordowanych naleziono / a zwłaszcza dzieci y pánienek /
których krwio y zabiciami na czary y ofiary dyabłom / używał.

Po inych miastach wiele pomęczono za tego Iuliana Chryścian. Bo
niezawnego mandatu na ich gubienie nie wydawał: ale tych Pogan / którzy
zabijali wiernie / nie karał: y owsem darował / iż mu to było mło. Czym
samym tak że iedno przesładowania pobudzał / iakoby y rozkazywał. W Ga-
zie trzech bráćey Chryścian / Eusebiusa / Nestaba y Zenona / Poganie okru-
tnie wstępy sie na nie oburzwszy rozsiekali / y wlocząc po vlicach zamordo-
wali. Inni Chryścianie z tej Gazy wciekali kryjąc sie / iako Sozomenus pi-
se / iż w ten czas diad tego y inni powinni wciekać musieli. W Askalonie

Zamki sie otwo-
rzyły same.

Vt supra.

16.

Theod: lib: 3.
cap: 14.

Potrąmy cząttom
ofiarowane.

1. Cor: 10.

Eufignius męcen-
nik stoletny.

Martyrol: Rom:
5. Augusti.

Iuuentinus y Má-
ximus męczeni-
cy.

8. Febr: Martyrol.
25. Ianuarij.

17.

Blażegłowy z Iu-
liana sie śmiały.

Theod: lib: 3.
cap: 17.

Chryzost: ad vidu-
am Iuni: epist: 1.
Tom: 5.

19.

Blazni z Iuliana
żartowali.

Theod: vt supra.

Nazian: orat: 1. in
Iulianum.

19.

Nazian: ibidem.

Wiele męczeni-
kow za Iuliana.

Sozom: lib: 5.
cap: 2.

Lib: 5. cap: 14.

Theod: lib: 3.
cap: 6.

20.

Rufinus lib: 7.

cap: 28.

Kości S. Jana
Chrzciela.

Hieron: epist: 27.

Cyrillus Diakon
męczennik.

Lib: 3. cap: 6.

Panienki mordo-
wane.

Sozom: lib: 5. cap:
9. & Nazian: orat:
1. in Iulianum.

Marek Aretusań-
ski.

27. Martij.

Sozo: lib: 5. cap: 9.

21.

Euseb: hist: lib.

Sozom: lib: 5.
cap: 20.

22.

In vita patrum in
Apollonio cap: 7.

23.

Georgius Alexan-
drijski (rodze sa-
biry od Pagan.

Soer: lib: 3. cap: 2.
Epiph: haerel: 76.
Nazian: in laudib:
Athanassii.

także Poganie wiele pozabijali wiernych / y kapłanow / y panienek na dśie-
wictwo wieczne oddanych / ktorych bizuchy porzuc / ieczmieniem posypow-
wali / y wieprzom iesc ciała ich podawali.

Tegoż czasu w Sebascie tamże w Palestynie Poganie grob Jana Chrzciela zwoi-
bali / y kości jego popalili / y popiolem ich role posypowali. Jednak Chrzescianie y kości niektore nie dopalone y popioł zbierali / y
do Philippowego klastora zanieśli. ktore sie potym do roku s. Achanasiusa dostały / y za czasem do onego Poganiego sławnego Serapidis kościo-
ła / inż na Chrzesciāskie wżwanie poświęconego / przeniesione były. Jednak on grob w Sebascie albo w Samariey s. Jana / za czasow s. Jeronima
był bārzo sławny y ozdobny z nabożeństwa wiernych. A cudā przy nim Pan
Bog wielkie czynił / mowi tenże s. Jeronim / gdzie też y o grobie Helizusa
Proroka y Abdiasa na tymże miejscu oznajmuie. W Heliopoli w Je-
niecey blisko Libanu Poganstwo Cyrilla dyakona / ktory za Konstancyjną for-
scoły ich obalał / nietylo zabili / ale y watrobe jego iedli. A wśyscy oni w
rychle zeby potracili / y ięzyki im pognitez wś wiśiały / potym y oczy im wy-
pādły. Czym sie prawda Chrzesciāska sławiła / mowi Theodoretus. Ciż
Poganie / pānny na cż kość poświęcone / nā iāwne miejsca wywodzili / y po-
nā obnāżone pātrzyć wśytkim dopuścili / potym ogolone rozsiękali / y po-
sypawśy ciała y wnetrności ich z zbożem swinioni podrzucali. Taktby cā
kiemu okrucieństwu nie wierzył / by tego ci nie powiādali / ktorzy nā to pa-
trzyli. Przydaie Nāzyānzenus / iż y sām i mēso onych dziewicz Chryścijnowych
iedli. W tenże czas w Aretusium Mārka Biskupa tegoż miāsta / starego
inż y oświātego okrutnie vmeczyli: takż o kościot obālony za Konstancyjną
wielkiego. Pātrż w iego żywocie.

Iulianus nā pomste Chrzescian / ktorzy obraży Poganich bogow or-
balali / obraz też Pānā nāsego IESUSA CHRISTUSA w Cesarey albo w
Pāneādzie / obāliti kazał / ā swoy nā iego miejscu postawić. On to był obraz
Pānā nāsego / ktory w miāsta krowa plynocā / iāko Eusebins nāpisał / po-
stawił / przy ktorym ziółko iāties roślo / ktore niemocy leczyło. Zeboli
Chrzesciānie cześci potluczone onego obrazu y chowali ie. A w obraz Juli-
anā piorun z niebā puszczony vderzył / skręsył go. Cemu nie w niego s-
mego on piorun vgodził / Bostkie to cierpliwości y mādrosći tāiemnicā.

W Egypcie / piśe Ewagrius / gdy Poganie do wiewienia Chrzescian-
ā nāwiecey pustelnikow nātkādli / Aniol Setnikā ktory ich strzegł / trzēcie-
niem ziemię przestraszył / y zamki wśytkie otworzył. Co widzac Setnik / wśy-
tkim wynisć kazał. Tenże powiāda / iż Apollonius pustelnik widzac Poga-
ny po polāch / Orgia swieto swoje sprawuiace / ā bāłwanā dzewianego
soba nosiace: prośił P. Boga āby sie z onego miejsca nie rusyli / ā goraco-
sćia słońca strapieni zostawali. A tāt sie sstāło / bāłwanā onego y wolni-
li do Apolloniusa prośiac āby ie rozwiāzał / chcac zostāć Chrzesciāny / y wnet
do nich pobieżawśy / modlitwa ie wybāwil / ā oni bāłwan potrusywszy / pili
zā nim / y wśyscy wiāry nāuczeni / pochrzeżeni sa.

Georgius on Ariāński Biskup w Alexāndriey / ktorego był z żołnierzni
y z pāny dworu swego Cesarz Constāncius / wygnawśy s. Achanasiusa / nā
biskupstwo ono wsādził: do tego czasu pomsty od Pānā Boga zā okrucie-
stwo swoje nā Zacholiti / y zā łupieństwa wielkie y meżoboystwa / y inne zbro-
dnie / nie odmioś był. Lecż tego roku Poganie storo o śmierci Artemiusa
stārōsty Egiptu / ktorego Iulian o wiāre s. zābił / wśysyli: nā tego sie Ge-
orgiusa / ktory im też wielkie krzywdy y vciśki czynił / wzburzyli / y w wielk-
go z domu / biac y tārǵaiac go / nā wielbladzie wwiāzali / zelżywie y z bićciem
po miescie

po miesiące wloczyli / a nakoniec go z wielbladem w ogień wrzucili. Zabili przy nim y niektóre urzędniki Cesarzkie. Tak skończył on przeklęty zbrodziejstwo Ariani meczemnikiem czynili. Lecz nie o CHRISTUSA, iedno o swoje lotrostwo zabity jest. A też okrom kościelney iedności y miłości / meczemskiej korony nie miał / iako Apostoł nauczył. O zabiciu tego zdał się być obrażonym Iulianus: ale na prośbę panów swoich wysyłał go im odpuszczać. O to się tylko starać kazał niektórym / aby Bibliothekę y księgi po nim pozostawić do niego odesłane były. Po śmierci tego Georgiusa wkazał się do Alexandrii Athanasius / z ciemnych katów w których się krył iakoby zmarł wychował. A przyjeżdżając z taką częścią od wysłanych / iakiej y Cesarzom nie czyniono / mówił. Nazyanzenus / choć tam tak wiele ięszce Ariana y Poganiów było. Błogosławiony był kto się tego sukniey dotknął ognie po wysyłam miesiące palono / z radości wysyłał biesiad używali / chwalać P. Boga za wrocenie tak dziwne pasterza swego / y za dochowanie zdrowia jego.

Zebrat niemáło Biskupów wschodnych y zachodnych na naprawę kościelnych tak dawno rozrywanych rzadów. Przybył tam pierwszy z poruczenia Liberiusa Papieża / y on dawny wygnaniec święty Eusebius Wercelleński Biskup / już od wygnania wolny / który y onego Lucifera Kalarykańskiego Biskupa także od wygnania wybawionego / do siebie na on zjazd Biskupów do Alexandrii wzywał. Bo y on blisko Egiptu był y także od Papieża poruczenie miał do naprawy kościołów wschodnych. Lecz on się do Antyochii na pomoc tam Katołikom pusił / a do Alexandrii dwu swoich dyakonów / Herenniusa y Agapeta posłał.

A widząc w Antyochii lud Katołicki rozdwojony / iż iedną część Melecjusza za Biskupa swego mieli: a druga mu przyganiła w tym / iż był Ariana pierwy / y ci co za nim szli od Ariana chrzest mieli: chcąc im Lucifera Biskupa podać / na którymby obojda strona przestawała: wsadził na Biskupstwo ono Pauliną / meza godnego y świętego / y nigdy kacerstwem nie zmazanego. Ale przedśie dwojzy Melecjusza odstąpić nie chcieli: y tak Antyochia trzech Biskupów miała / Euzojusa Arikańskiego / a dwu Katołików / Melecjusza y Pauliną. Na Synodzie Alexandrijskim s. Athanasius z inemi Biskupami naprzymniac wedle starych Kanonów kościelne porządki / ono prawo stare około Biskupów wznowili y wyłożyli: aby ci tylko od heretyków się nawracający / od dostojności Biskupiey odpadali / a mieżby laikami zostawali / którzy kacerstwo zaczęli. A inni którzy z omyłki albo z takiego przymuszenia na kacerstwo y Arikaństwo zezwalali: żeby przy swoiey Biskupiey dostojności zostawali. Bo takich barzo wiele było / y tym się do iedności Katołickiey przywodzili.

Na tymże Synodzie około wyznania Trojce s. imioną ony / Vha, substantia, hypostasis, persona, porównane są y dobrane do rozumienia obudwu języku Łacińskiego y Greckiego wdane. Wyłożyli iż toż jest Hypostasis y Greków / co Persona y Łacinników. y czym różna jest essentia od hypostasis albo osoby. W czym tu mówić nie potrzeba. To co na tym Synodzie postanowili y wyznali Liberius Papież potwierdził / iako s. Athanasius powiada. Pisał z onego Synodu y do Antyochenczyków / Pauliną za Biskupa ich przyznawając / a o Melecjusie niewiedząc. Bo acz sami tak postanowili / iż mogt nawrocony od heretyków przy swoim się Biskupstwie zostać: ale Melecjus nigdy prawem Antyochenckim Biskupem nie był. Bo go Ariani z Bereenckiego Biskupstwa do Antyochii przeniesli. a iesli na swoje dostojność potym iako Arikaństwa odstąpił / przywrocon być miał: nie do Antyochii / ale do Beree, wrócić się miał. Po Synodzie Alexandrijskim Eusebius Wercelleński / iako poseł Papieński / do Antyochii przyjechał. y

Iulianus epist: 9. & 30.

Athanasius wrócił się do swego Biskupstwa.

Orat: in laudib: Athanasii.

Synod Alexandrijski.

Eusebius Vercell.

Socr: lib: 3. cap: 4.

Lucifer.

Rufin: lib: 1. cap: 27.

24.

Lucifer w Antyochii Pauliną za Biskupa postawił Melecjusza odstępując.

Rufinus ibidem.

Dwa Biskupi Katołicki w Antyochii.

Conc: Nic: cap: 8.

Heretyki pokutujące na Biskupstwie zostawiano.

Hier: aduer: Lucif. Athanasius ad Rufinianum.

25.

O Vha y Substantia y o hypostasi y personie zgodą.

Nazian: in laudib: Athanasii.

Basilus ad Terentianum.

Epist: ad Rufinianum.

Paulinus od Egiptu za Biskupa przyznany, nie Melecjus.

Eusebius Wercel-
lenki z Luciferem
spor nie taki maia.

Lib : 2. cap : 7.
Sozom : lib : 5.
cap : 12.

Rufinus lib : 1.
cap : 30.

Lucifer sstał sie
od pocięciem.

26.

Rufinus lib : 1.
cap : 30.

Aduerf: Lucifer.

Luciferowe wy-
chwalenie.

Wercellenki Eu-
sebius przywro-
cony.

Aduer: Luciferum

Lib : 1. cap : 30. 31.

27.

Heretycy od Ju-
lianá przywroce-
ni.

Rufinus lib : 1. cap : 33.
Sozom : lib : 5.
cap : 14.

Athanasius mo-
wu cierpi wygná-
nie.

widząc ono rozewanie Kátholikow ná dwá Biskupy : bázno tego żałował. Był trzeci Ariáński który przedniysze w mieście kościoły miał. Paulinus sa-
przy małym tylo kościele w samym mieście dla mocy Ariáńskiej / która tam
ieście pánowała / został. A Meleciáni przed miastem swoje schadzki mieli.
A myślarz o porównaniu Kátholikow y zjednoczeniu ich z Luciferem towa-
rzysem także posłem Papiestwem : troche sie nań żałował / iż sie ná postano-
wienie Pauliná skwapil. A drudzy pisa iáko Sócrates / iż sie o to z sobą po-
gniewali / y Eusebius Pauliná za Biskupá znáć niechciał / á Lucifer też A-
lerándrijskiego Synodu przyjmowác sie rozbraiał. Lecz nie tá była prz-
czyná ich poswarku. Bo Eusebius Pauliná za Biskupá Antrofskiego ná Syno-
dzie Alerándrijskim z inemi przyjmował / y Papię go za takiego miał. Lecz
Lucifer o to sie zaburzył : iż Synod Alerándrijski od Kácerstwa náwroconym
dostojność Biskupia przywracał. Dla czego sstał sie potym od pocięciem
gdy widział iż kościół Rzymi / to ich postanowienie pochwalil y wzmocnił.

Gdy sie wrocil do Rzymu ten Lucifer / bzydł sie spotecznością tych
Biskupow którzy sie kiedy Kácerstwem zmazáli / y onych Biskupow nie przy-
mował / którzy ná Ariminskim Synodzie od Ariánow wlozeni y osukani
byli / y tak náuczał / y po sobie niektóre weznie takiegoż mniemania / którzy nie
dlugo trwali / zostawil. Żadney przyzwroty o náukę y wiáre nie miał. y mo-
wia drudzy / iż do pokuty y w tym przyszedł / á w iedności kościelney wmarł.
Drudzy tego nie pozwalaiá. Chwali go á. Jeronim y obmawia. Lecz prze-
nie może / iż tak w od pocięciem do konał / y kościół s. zasinucil / y ná w-
stanie y ná wyszysze w wyslugách y Bogá / niemáły postrach puścić. Był to wro-
ki Biskup / byl inuym przeciwn Ariánom. Tak wiele poselsztw kościelnych
odprawował / tak wiele o wiáre wciérpiał od heretykow / ná tak cieplem wy-
gnaniu tak dlugo przemieszkáł. Constanciuszowi Césarzowi tak sie ostro sta-
wil / żadney sie śmierci dla prawdy nie boiać. Jáko wiele ná pokorze y tá-
wosci tu wpádlým nalezy / z niego sie wzyć mozem. Jedná za heretyka ná-
gdy poczytany nie byl. Eusebius też Wercellenki wrocil sie do swego
Biskupstwa : z iáka go radością swoi y wshyscy Kátholicy zachodni przy-
pise á. Jeronim : Wlosta / prawi / ziemiá żalobne skazy zlozyta. Zbiegali sie
do niego Biskupi / y oni co w Arimynie byli zdráda Ariánow wpádlí / oswiá-
czaiac sie iz stowry tylo osukani byli ; á rzecz same w wterze swietey / w sercu
szerym nosili. y inni wshyscy wielce sie z tego wrocenia wcięsyli. Ná pán-
wał kościoły / z pomoca onego Hilariusa też pierwey ná Biskupstwo swe
przywroconego / mowi Rufinus / iż ci dwá / Illiricum / Wlochy y Gallia o-
swiećili / y ciemności z niey Ariánskie wypędzili.

Nie tylo Kátholicy / ale y oni Ariáni nagorzy / ktore byli sami Ariáni.
wygnali / to iest Akacyani / Mácedomiani / Photyniani / y inzy z dozwole-
nia Julianá z wygnania sie wrocili / y ziaždy swoje czynili. á widząc iáko sie
wiára Kátholicka w Alerándriey znorow serzy / á niektóre zacne Pogánstie
biaległowy do chrztu s. przez rece Athanasiusa przychodzily : znowili sie z
Pogánstwem / y pobudzili ie / aby do Césarza y od wiekszych y Káptanow
swoich pisali : iż mu sie pánstwo tego nie pofezesć / póki Athanasius iest w
Alerándriey. Odpisal im / y do staroszy Ecdiciusa pisal / aby Athanasiusa
Alerándriey wygnany byl / mieniac iż mu daná byla wolność wrocenia sie
nie ná Biskupstwo ale do oyczyzny tylo. A iz tego wytrwác nie mogli / aby
on ludzie od bogow odwodził / y Pogánstie ábo Greckie zacne niewiásty do
chrztu przywodzić miał. A iz wiele bylo Kátholikow w onym mieście pi-
sali do Césarza aby sie im tástawym stáwil / á Athanasiusa nie wygnal.
A on im odpisal : wezmiecie sobie za Biskupá tego chcecie / á z tym burzli-
wym y złym nie prosicie / ktorego ja nie tylo z Alerándriey / ale ze wshyskiego
Egypcu wygnam. A Theodoretus pise iz go y zabić kazal.

Wycho.

Wychodząc z Alexandrii, tym co nad nim płakali, mówił: Nie straszcie się, mój bracie, to mała, przedko wzniknie. A uciekając po wodzie w jednej łodzi, puścili się za nim ci którzy go zabić mieli: on widząc iż są za nim, nie dąleko, kazał łodce obrocić i tu nim się garnać. Oni zaś niepodobno sobie mając, aby im w oczy iść miał, a poznać go nie mieli, zaślepieni rzekli: a dąleko tam płynie Athanasius: a on sam odpowiedział: nie dąleko. i pobieżeli, a on się cicho do miasta wrócił, i tam zataił, w swoich przemieszkali. Potym Pogańscy wrzędnicy na Chrześciany znówu wielkie przesławowanie podnieśli, wydzierali ich majątności, zabijali niektóre, wiedząc iż ich o to Pan ich Cesarz karać nie miał. A gdy się bliżali do Cesarza Chrześciane: on je wedle zwyczaju swego odprawował, mówiąc: Cierpieć / wśmęć / wam tak Bog wasz rozkazał. W ten czas Żydowie znowu się z Pogany napierwsi kościół w Alexandrii, iako pisał Ambrosius / spalili. Trzecie to już było wielkie bieżenie meżnego Athanasiusa, pierwsze za wielkiego Constantyna, wtóre za syna jego Constantiusa, a to trzecie. Na wszystkich chwalebnie wygrał.

W Rzymie także y naokrutniej powstał Poganie na Chrześciany, gdy je tajemnie do tego pobudzał Iulianus. Tam on zaczął ziec wielkiego Constantyna Gallikanus, gdy osiadować bogom niechciał, z wyroku Cesarzkiego do Alexandrii wypędzony jest, i tam od Rucyaną Komesą zabity. Dzierżawy y imiona tego Gallikana we Włoszech blisko Rzymu, które on był w bogim odkazał, gdy podskarbiowie na Cesarza odbierać chcieli: kogo jedno tam posyłał, każdy od czarta opętany był. Tak P. Bog w bogich żywności bronił. Donatus Biskup Aretynski, y Hilarius towarzyszy Gallikana, ścięci też są. Jan y Paweł bracia przeznaczeni dworzanie wielkiego Constantina, od Terencyana w ciemnicy zabici. Patrzą w ich żywocie, y innych wiele, iako i w księgach męczennich. Tam y Gordianus siedzia, który Chrześciany męczył, CHRISTYSA poznał, y zań zdrowie swoje położył. Patrzą w jego żywocie, y innych wiele po rozmaitych miejscach pomęczono, którzy się tu nie liczą.

Donatystowie heretycy w Afryce od pierwszych Cesarzów z ziemi wywołani, gdy Iulianus nastał, który przodków swych postępi y stądownie, mia psował: posłali do niego Rogacyana, Poncyusa y Kassjana, pisał Augustinus, prosił, aby od wygnania wolni byli, a kościoły swe przywrócić mieli, onemi słowy iemu pochwiliac: w ciebie / prawi / sama sprawi, bliwość miejsce ma. Z czego ie Augustyn s. karze, mówiąc: wiedzieli iż Iulianus był odstępnik y białwochwalcą: Abo iego białwochwalcstwo sprawi, bliwością nazwali: abo złosliwego kłamstwa swego przecieć się nie mogli. Przyzwolitrad Iulianus na ich prośbę. Bo życzył tego Chrześcianom aby pofoiu nie mieli, a swemi niezgodami gineli, y wierze świętej, y CHRISTYSA s. o wi sromote swemi rostkami czynili. Tenże im / mowi Optatus, wolność przywrócił, który Poganski kościoły na białwochwalcstwo otworzył. Taki im list dał Iulianus na ich wolność, wspomina Honorius Cesarz, iż był taki który wielkie Donatystów złość y rozpacz, a Katolicka wielka wfałość y stateczność wkażował.

Za ta wolnością y przywrócenim Donatyste poczęli być dziwnie wścieczeni y zachwiali na Katołiki, iż śmieli je wymiatać z kościołom, zabijać, męczyć, y nad nimi rozboie lotrowskie czynić. O czym seroko napisał Optatus Mileuitanus. Śmieli się y na ołtarze miotać, y na przenaświeta Saktas, Eucharistia abo ciało Pańskie psom miotali, którzy za pomsta Bożą, na pany swoje ony bluźnierce zeby swoje obracali y one kofali. Sa one zacne przecieć dzisiejszym Kalkwinistom słowá tego Optata, takie. Gdy się śaliuie na nie iż ołtarze rozsypowali, y wielichy kościelne łamali: A co jest pra-

28.

Lib: 3. cap: 8.
Sozom: vt supra.
Athanasius imierci vpedl cudownie. Proroctwo tego o Iulianie.

Epist: 29.

Nazian: orat: de Athan.

29.

W Rzymie przesławowanie.
Gallikanus męczennik.

Martyrol: Rom: 25. Iunij.
16. Iulij 7. Augusti.

Jan y Paweł męczennicy.

16. Iunij.

Gordianus sławny męczennik.

10. Maj.

30.

Donatysty Iulianus przywrócił.

Cont: list: Petilia: lib: 2. cap: 79.

Epist: 48.

Przes wolność heretycka - zgubić chciał kościół Iulianus.

Optatus lib: 2. L. 37. de here: Cod: Theod.

31.

Lib: 2.

Donatyste zabili Katołiki y ołtarze rozsypali.

by nosicie-
li Chrystu-
sowej.
Opiatus lib: 6.
Donatystowie
zmocnili sa Ju-
lian 2.

32.

Chrysost: contra
gentes.

Apud Cyril: Alex:
lib: 6. in Julian: &
lib: 10.

Kryjom y ko-
ściom S. przys-
gnął Julianus.

Sozom: lib: 5. cap: 5.

Zymność vbogich
Chrześcian odcy-
mował.

Metaphr in Aberc.
2. Octobris.
Supra.

Socr: lib: 3. cap: 11.

Lupiestwo Iulla-
n 2.

Sozo: lib: 3. cap: 17.

Ammianus lib: 25.

Julianus epist: 42.

Naz. orat: 1. in Julia.

Nauk wyswolo-
nych Chrześci-
anom zakazał Ju-
lianus.

Apollonius poeta.

33.

Theo: lib: 3. cap: 8.

Księgi na Pog-
ny pisane.

Iustinus.

Terullianus.

Origenes.

Augustinus.

34.

Szkoly Chrześci-
anie opuścili.
In Chronico.

wi/olearz/iedno stolic ą ci ą l ą y krowie Chrystusowej: A co sa kielichy / iedno
nosiciele krowie Chrystusowej: Wypisuię y inc ich zbrodnie / i ą ko zakonne
p ą nny do ą pzenia sie ą lborow wczynionych przymusi ą l / y ą s ą nny zn ą t
professrey z glowy ich ą dzier ą l / ą siegi ą kholickie / y pisma s. y ornaty / y na-
czynia k ą scielne / ą p ą moca Pog ą nskiego onego wrzedu / wydzier ą l. y tak
sie na ten czas pod Julianem zmocnili / iz potym wiele Ces ą r ą zow pobo-
nych wkar ą c ich y wskromi ą c y wykorzenie nie mogli.

Julianus nie tylo heretyki sadzał na ą kholiki / ą by wi ą re s. niezgoda-
mi domowemi gubil: ą ley prawem wyd ą nym zakazał / ą by Chrześcian nie
zwano / iedno Galileyczyki / d ą ci ą c zn ą c i ą ko sie iego cz ą rci tego imienia
CHRISTVS bali. Przysgn ą l y bluźnit / iz Chrześcianie krzyżę cz ą cili / y one
na dzwiazach y ścianach malowali y kładli. W czym sie d ą siesy heretycy z
nim zgadz ą l ą. Przysgn ą l y Chrześcian ą skim nabożeń ą stwom okolo grobow
y k ą sci swietych / iz ie w takiey cz ą ci mieli / y one słow ą z Ew ą ngeliey przys-
gn ą l: Ph ą rizei sa i ą ko groby wbielone: i ą ko by temi słow ą CHRISTVS nam
cz ą c groby swietych zakazał. W czym mu też y w takim przysw ą dzeniu pi-
sm ą d ą siesy k ą cerze podobni. Dochody y zymności kapł ą nskie y w dom
y vbogich od Const ą ntyn ą nad ą ne / od ą l Chrześcianom ten niezb ą znik: y
one perona liczbę zboż ą / ktora był Pog ą nski Ces ą r / M ą r ą cus Aurelius
ści ą łowi Jer ą politan ą skiemu dla Aberciusa Biskupa / i ą ko iest wyż ą s / na-
dał y wprzymileiował: kazał takżę od ą c / y nie nie d ą w ą c / czego żaden z przys-
kow iego y Pog ą nskich Ces ą r ą zow nie wczynił. Bo y Dioklecian / y inni nie-
wierni / praw ą tego Chrześcianom dochowywali. A zbier ą ci ą c sie na w ą rne
Pers ą / wielkimi podatkami złupit z m ą ietności Chrześcian / tym tylo wol-
ność obiecui ą c / ktoryzy sie CHRISTVSA ą p ą zeli: ą ktoryzy przec ą sie go nie
chcieli / na pieniadzach ie karał. Zakazał też ten okrutnik / ą by Chrześcianie
prawo pospolitych nie wżyw ą l w kupnie y w rynekach / y w czynieniu spraw
dlivosti / ą że by do żadnego wrzedu y do żołnier ą stwa przystępu nie mieli. Że
k ą zował też ą by Chrześcianie nie naucz ą l Rhetoriki y Gr ą mm ą tki y in ą ch
z Pog ą ny rownych nauk. W czym mu y Ammianus Pog ą n. przysgn ą l.
Zakazał ą by sie w nauki Pog ą nskie nie wdaw ą l Chrześcianie. Bo w d ą l ą l
iz gdy Pog ą nskie Doktory n ą sy wykl ą d ą l: ż ą raz słuch ą c ą zom swoim po-
g ą nskich bogow służbę obzyszc ą mogli. Wal sie też inż wielkiey nauki y wy-
mowy Chrześcian / ktora y st ą re Pog ą ny przechodzili. i ą ki był s. B ą zylus y
N ą z ą nzenus / ą zwołał ą c ą Apollonius / ktory piekniemi y wd ą cnieyszymi m ą y
li ktoryzy st ą rzy Pog ą nie / wier ą kami Greckiemi / historia Biblię s. okras ą l y
przywiodł i ą ą do Saulowego krolestwa / y inych wiele komediy y tr ą gedy
dy / Euripidowi sie y Men ą ndrowi y Pind ą rowi rown ą ci ą c / tu rzecz
Chrześcian ą skiey napisal.

N ą pis: tenżę Apollonius przeci ą Philozophom Pog ą nskim / nie z pi-
sm ą s. ą le z wywodow rozumnych / glupstwo ich o bog ą ch wkar ą c / y one
księgi Biskupi do Julian ą na czyt ą nie posłali. Z ktorych sie śmiej ą c Julianus
napisal Biskupom: Czytatem / zrozumiatem / y zg ą nitem. N ą co mu
odpis ą l: Czytalem / ą les nie zrozumiat. Bo by zrozumiat / nie zg ą nitem.
Przeczytal Grekom Pog ą nskim Julianus wszytkę m ą drość / ktorey sie ob-
nich wzyli Chrześcianie. ą le o tym wiele n ą sych Doktorow d ą l wywody
iz w nauce Hebreyczykow y Egypcy ą nie pierw ą by byli y st ą rzy / y Grekowie
do nich przyrown ą ni / sa i ą ko d ą cieci m ą d ą e.

Dla onego tedy wyroku Julianowego opuścili Doktorowie Chrześci-
 ą nscy szkoły y lekcyę swoje / i ą ki był N ą s ą ninus / y Proeresius y Wiktorinus.
ktory w Rzymie Rhetoriki naucz ą l / y inni. O Proeresiusie napisal s. Je-
ronym / iz mu zosobn ą Julianus dozwołał ą by naucz ą l / ą le on też inż nie
chciał.

chciał. Był wielki Philosoph który sie CHRISTUSA bystrozmilował. A o Mariusie Wiktorynie piše s. Augustyn/ iako sie w starości do Jezusa Panna naszego obrocił. Miał towarzysza niejakiego Chrześcianina Simpliciana: y czytając księgi Chrześciańskie / poznał prawdę / y tajemnie rzekł do Simpliciana: Jużem iest Chrześcianinem. A on odpowiedział: Nie wie-
rze aż cie ogladam w kościele. On z niego żartuiac mówił: Abo ścia-
nina Chrześcianina? A pomalu wzgardził wstytem światem y przyi-
aznami Senatorow Rzymskich Poganinow / y był iawnie ochrzczo-
ny od młotodnia z Tytodymem / y szczęśliwie co dzień sie wiec-
y zbawieniu od niego danym kochać / dokonał. Był bärzo wielki y sławny
Philosoph: taka część w Rzymian miał / iż mu słup albo obraz iego na rynku
Traiana ku sławie iego y pamiątce postawili. Pisał przeciw Arianom / y na-
list s. Pawła do Rzymian. ale iż starym sie do tajemnic wiary naszej wdał;
nie wstytkiego poymował.

Contest. lib: 8. cap:
2. & 3.

Wiktorinus Phi-
losoph iako na-
wrocony.

Hier: de Script.

Bazząc Julianus iż wiara Chrześciańska pobożności y żywotem
cnotliwym / y obrządkami a ceremoniami światem bärzo sie wda-
wala / y zalecał: chciał też Pogańskie swoje błędy y bälwochwalsiwa tym ozdobic.
Bazat kościoły swoje pięknie ubierać / śpiewanie w nich na chory czynić /
klasztory meste y pamięskie / szpitale na ubogie zakładac / ubogie y żebraki y
przychodnie ialmużniami opatrować. A pisał do Ursaciusa Biskupa Po-
ganiańskiego w Galácii one słowa: Obroćmy oczy / na lastkawość tu przycho-
dnom / y na pogrzeby umarłych / y na światobliwość żywota / ktora Gali-
lejscy tworze w obłudności mają. Wstytkich naszych kaptanow w Galácii
wpominay / aby byli wczciwemu y bogom pilnie z onami y z dziećmi / y z cze-
lady swoia służyli. Nauczay kaptanow aby na widoki nie chodzili / ani
w karczmach pili / ani sierzemięsty podtemi bawili. Nabuduy szpitalow w
każdem mieście / aby sie pielgrzymi nasza szczerobliwość chłodzili / a mie-
tylo ludzie naszej wiary / ale y drudzy iesli potrzebuia. (na co mu naznacza
perone dochody) skłarada iest / prawo / iż w Żydow żaden nie żebrze / a nie-
żbóżni Galilejczyey / niczelo sive / ale y nasze karmia: aby bez takiej pomo-
cy nasze też zostawali. Nauczay aby Poganie nasze na takie dobre czynki
fundacye czynili / y z rol swoich pierwiastki dawali. Gdy / prawo / starosta
w miasto wiezdoza / żaden kaptan niech tu niemu nie wyrzedza / chyba gdy
do kościoła wchodza / tylo do przysionku wynisć moze. przed starostą niech
żaden żołnierz nie idzie: za nim niech idzie kto chce. Bo skoro prog kościoła
n; przestapi: iuz starosta nie iest / ale domowy czlowiek. Tys nad wsty-
tkim co w kościele sa starosta. Bo tak zakon Boży niesie.

35.

Julianus Chre-
stian chciał po-
wieszczenie na-
śladować.

Kościół ubierał,
klasztory, szpitale
budował.

Sozom: lib: 5. cap:
15. & 11.

Julianus swego
Biskupa naucza.
Kaptany swoje
czwicz, y od kar-
cmy odgania.

Nazian: orat: 1. in
Iulian.

Kaptaniska część
ymos v Pogan.

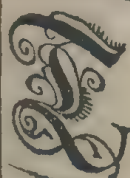
Tak ten Pogański Papież / mowi Nazyanzenus / ceremonie nasze chciał
mieć: ale obyczajow y cnot Chrześciańskich mieć nie mogł. y ceremonie one
nie były im przysiojne. Bo iż od Boga sa / bez pomocy Bożej pelnić sie nie
mogą. Na Poganach niewiernych sa iako ciato bez dusze. Nasładui nas
iako małpy y kotowie / ktorzy przedniyszy części ludzkiej nie mają / to iest /
rozumu. Tak y oni wiary s. y pobożności prawey y łaski Bożej nie mając:
prożno sie y o ceremonie kusili / y o żywot Chrześciański.

36.

Nazian: vt supra.

Ceremonie Chre-
stian/skie.

Rok P. 363. Liberiusa 12. Iuliana 2.

Kwał ieszcze rok wtory Iuliana / zacząty w Listopádzie roku
przesłego 362. ktorego końca nie doczekał. Julianus wiedzac
iaktimi sa Żydowie nieprzyiacielmi Chrześcianom / chcąc nas
przez ich złość iad wciśnac: głaścąc ie y łaskę im pokazywać po-
czął. A napisał do nich list taki / w którym im wśelaka wolność
od podać

7.

Zydy na Chre-
stian/sadza In-
lianus.

Iulian: epist: 25.

Zydowie na
Chrześciana.

Ambr: epist: 28. ad
Theod.

Chrysof: hom: 44.
in Matth.

Et in acta Apost:
Homil: 4.

W Jeruzalem Zy-
dom kościół bu-
dować Julian.

Ammianus lib: 23.

Chrysof: homil: 4.

in Acta. Hom: 44.

in Matth. & aduer:
Iudeos orat: 2.

Theod: lib: 3. ca: 17.

Rufin: lib: 1. cap:
38. 39.

Orosius li: 7. ca: 30.

2.

Zolnierze Julia-
na na Persy.

Nazian: orat: 2. in
Julian.

Theod: lib: 3. ca: 18.

W obozie jego
czarownicy.

3.

Sluby Julianá na
Chrześciana.

Chrysof: aduerf:
gentes.

Hier: in Chronic.

Orosius vt supra.

Libanius blu-
zniarz.

Theod: lib: 3.
cap: 18.

4.

Hardość y Saleń-
stwo Julianá.

Socr: lib: 3. cap: 18.

Sozo: lib: 6. cap: 1.

Arsacem krol Or-
miański Chrze-
ścianin.

5.

Hieron: epist: 84.

Pisma Juliana
nocne.

Contra Julian.

Cedrenus.

od podatkow obiecuie / y iednego Boga nawyższego / zaciąwszy swoje bogi
mianuie. Ta łaska iego poburzeni Zydowie / wielkie škody y zelżywość w
niektorych stronach Chrześcianom czynili. Obalili dwa kościoły w Da-
maſku / w Gázie także / w Askalonie / y w Bericie kościoły popalili / iako s.
Ambroży napisał y s. Chrysoſtom. A temu obiecał im kościół w Jeruza-
lem ten niezbożnik budować. Co gdy chciał ziszc / a rzemieſlników tam y
wszystkich do budowania potrzeb nazbierał / y Alipiusa nad budowaniem
starszym tam posłał / a s. Zydowie dziwne sie z wielkim doſtatkem y pil-
nością do tego przyczyniali: bo y srebrne motyki y rydle mieli / y zacne ich
nierwiasty y z dziećmi ziemię na fundament wynosili: ogień z ziemi strącał
wy roypadł / y ziemią trzesac sie wszystko co włożyli / wyrzucił / y rzemieſlni-
cy y naczynia ich / y wiele Zydow popalił on ogień. A co dziwniejszego / Pule-
ogniſte biegaly po mieście y Zydów zabiały / a krzyż iakis dziwny na powie-
trzu sie wkazał / y na ścieżkach każdego Zydá iakoby przedziwna robota wysy-
ty / widziany był. Wiele sie Zydow y Pogan z onego cudu do CHRISTUSA
obrociło. O tym y Poganie pisali y nasi Chrześcianie ſeroko / a zwłafsz
Chrysoſtom s. ktory to pamiętał chłopieciem bedac / a po lat 20. to wypisał.

Wyprawuiac sie Julianus na Persy / dwoie wojská sobie gotował / ie-
dno z żołnierzow / a drugie z dyablow. Żołnierzow miał ſieśdziesiąt y pięć
tysięcy. A do przednich káłwanow po wszystkim państwie Rzymſkim poſe-
rozeſłał do Delfu / do Delá / do Dodoná / pytaiac ich o powodzenie y zwycię-
stwo. Iedni mu potuſyli / a drudzy z Galliey y z Rzymu dyabl / ſtrzedz sie mu
kazali. O te niedbał / a tym wierzył ktorzy mu to obiecowali czego sam pra-
gnał. A nie poczuł sie Philozoph co to za bogi miał / w ktorých prawda była
nie iednaká. Nábrał z soba do obozu czarowników / aby mu dyabl do po-
mocy y poniewolnie iednali / między ktorými był Priscus / y on Máximus co
go naprzód do Pogaństwa zaprawił / y ten mu o zwycięſtwie barzo tuſzył.

Sluby też bogom uczynił / a ten napierwszy iz wszystkie Chrześciana wy-
bić y dyablom ofiarować miał / a wojne te mniejsza z Persy odpierawſzy /
wielka z Chrześcianami zaczął. A iuż był ieden dwor abo Thearrum w Jeru-
zalem poſtawił / ktory kárownia Chrześcian być miał: aby tam krew ich roz-
lewali / gdzie sie naprzód wiara ich zaczęła. To wiedzac Chrześcianie / ro-
zumiey iako sie modlili y Bogu poſtami korzyli: proſiac aby sie z tey wojny
nierwócal. y mieli nádziecie wielka iz ich wysłucha P. Bog. Bo gdy Libanius
Sophista iednego wczono Chrześcianina bluźniac a zartuiac z CHRISTUSA
spytał: Co teraz czyni waſz cięśielſki ſyn? On powiedział: Ten co zbudow-
wał niebo y ziemię / ktorego ty cięśielſkim ſynem zowieſz: twemu Julianowi
erune cieſe. Iuż sie był tak nádał ona nádziecie zwycięſtwa / iz pomocy
żołnierskiej / ktora mu dawali krolowie poddani / brać niechciał. a to wedle
Pythagory o ſobie rozumiał / iz duſá Alexandrá wielkiego w nim była / y on
był właſny Alexander w inſzym ciele. Do Arsacem tylko do krolá Arminia
ſkiego piſał / aby był gotow gdzie mu każe. Był ten Arsacem Chrześciani-
nem. y ſmiał w liſcie do niego Julianus CHRISTUSA bluźnić / mówiac
Bogem wy ktorému ſłużyſ nie obroni cie / ieſli nie uczyniſ coć każe. A tam
o ſobie wyſokie y głupie rozumienie pokazał.

W drodze na te wojne iádac Julianus w nocy księgi piſał przeciw Chri-
ſtusowi / y ſwiętym Ewangelistom / y wierze Chrześciańskiej. A iz był wy-
mowny / wielom do zbawienia onemi księgami przeſkładał. Lecz Cyrillus
Alexandrijski barzo wczonem y mocnem wywody / w niwecz ie obrocił y
zwodziwał. A bedac w Chárris / nierwiaste iedne tajemnie dyablom ofiaro-
wał / y z iej wnetrzności ſczęſcia ſwego na domyſl zwycáyny czarownikow
pátrzył. Gdy do Niſibu oſtátniego miáſta granic Rzymſkich przyiáchal /
miáſto

miasto pilnie opatrzyć kazal. Ktore iednak słabe mu sie zdalo / iż tam wsi-
scy Chrzescianie byli / y groby kości umarlego / to iest / s. Jakuba Biskupa
swego czcili. Tedy ciało ono wyniesć kazal. Za czym wsiatke miasta obrone
odial. Bo Constantinus wielki wiedzac swiety żywot tego Jakuba / rosta-
zat był synowi Constantiusowi / gdyby ten Jakub umarl / aby ciało iego w
mieście / na obrone granic przeciw Persom / chowano. A tak było. po ki kości
iego w mieście były / zawzdy sie prozno o miasto ono nieprzyiaciel kusil.
Aż gdy i ten Julianus wyrzucil: rychlo po iego śmierci w rece Persom wpá-
dło. Tam też w Nizybie Demetrius swiety mnich rodzaiem Persa / smiele
Juliana o wiary swietych odstapienie karal. Za co go z dwiema wozniami
zabici kamieniami roskazal. y miał to sobie za wrozkę szczęścia / iż Persy zabiz-
ial. A ono za te krew niewinna sam w Persyey zginat.

Bedac iuz blisko Persyey Julianus / postal czartá iednego na zachod-
nie strony / aby mu przedko zbiegawszy one droge powiedzial / co sie tam dzie-
ie. Czart trafil na Publiusa mnicha na puszcz / ktory na modlitwie prze-
bywal we dnie y w nocy / y dla oney modlitwy iego daley iako związany czart
postapić nie mogl / czekaiac dni dziesięć ażby przestal. A gdy nie przestawal /
wrocil sie nazad do Juliana nic nie sprawiwszy. Pytal go / gdzieś sie tak dlu-
go bawil : powiedzial / czekalem Publiusa mnicha / aby modlitwy skonczyl /
dla ktorey nie mogłem daley postapić : a iż końca iey nie czynil : musiałem sie
wrocic. Julianus nie nie rzekl / iedno mścić sie nad onym mnichem wro-
ciwszy sie obiecat. Lecz w kilá dni potym zabity iest. To pisze Cedrenus y Gli-
kas y inni. Taka iest moc modlitwy wiernych przeciw dyabłom. Taka byla
slepotá tego Cesarza / iż tey słabości czartow swoich nie wrazał. Przydaie
Cedrenus: Gdy to ieden z panow Juliana wstyal: wrocivszy sie z oney
woyny / wsiatko swe w bogini rozdal / y do onego starego Publiusa na pu-
szczy Zeugmacy sedlsy / dobrym mnichem zostal. Przeprawivszy sie przez
rzeki Eufrates ze wsiatkiem woyskiem Julianus / przyciagnal do Persyey / y
przyszedl pod pierwsze miasto Atesifon. Ktore iż bylo y miejscem y przyprawo-
bą obronne / kusic sie o nie nie smial / a chcac ie minac / zdradzony od ie-
dnego zbiega: popalil státki wodne na Efracie y Tigrze / ktore żywność
woysku miały. a z woyskiem sam wsiadl w ciasne miejsca gorzysze / gdzie go
woyska Perskie obtoczyły / a bitwy dac nie chcac / zewsiad trapiły / ták dlugo
až wielki głod w obozie Rzymiskim wiele ludzi morzył. y zwatpivszy o sobie
iuz osłabieni bázro / stoczyli nierowna miejscem bitwe / chcac sie z onych cia-
snych katow wyrbic. W tym Julianus swoim bogom ktory go zawie-
dli / iat / iż mu złe / iego wielkie o ich czesć staranie placili. a gdy między swo-
mi czyniac im serce / biegat / wrocznia żołnierska przebity iest / y z ona śmier-
telna rana do namiotu poniesiony umarl.

A to go zabil / nie mogli sie wsiatcy dowiedziec. Nie reka nieprzyiaciela
sta zginat. Bo sami Persowie smiali sie z Rzymian / iż swego Cesarza zabili.
Rozmáite były okolo tego powiesci. Poganie z potwarz y zmarwiali na ie-
dnego Chrzescianina żołnierza / ktorego ~~zabac~~ y o nim sie dowiedziec nie
mogli. Helladius co pisal żywot s. Bázylego / y po nim byl Biskupem w
Cesarei / ták powiada: gdy sie Bázilius modlit przed obrazem mátki Bozey /
na ktorym też byl malowany zacny żołnierz meczennik Mercurius albo Mer-
curialis: prosiac P. Boga / aby Julianus z woyny sie oney na zgube wiary s.
nie wracal: wyszkal iż Mercurius byl zámiony. a rychlo potym obaczyl / iż
iego wrocznia strwoawiona byla. Sozomenus powiada temu podobne wi-
dzenie przez sen iednego swiatego / iż widzial / gdy swięci Apostolowie stu-
pieni iakoby do rady / dwu żołnierzow meczennikow na zabicie Juliana
wystáli: To iest / iako Nicephorus doklada / tegoż Mercuriusa / a z nim Ar-
temiusa

Ciało S. Jakuba
w Nizybie, obro-
na miasta.

Gennad: de Script:
Ecclesi: in Iacobo.

6.
Czart posłany od
Iuliana nie mogł
w droge.

Vit: patrum parte
2. cap: 19.

Publius mnich S.

Cedren^o in Comp:
in Iulia. Glicas An-
naliu 4.

7.
Nazian: orat: 2. in
Iulian.
Chrysoft: contra
gentes.
Ctesifon miasto
Perskie.
Obtoczony w go-
rach Iulianus.

Laie swoim bo-
gom.
Iulianus zabity.

8.
Hell: apud Damas:
de imagi: orat: 1.
Nazian: vt supra.

Mercurius me-
czennik zabít Iu-
lianá.

Sozo: lib: 6. cap: 2.

Nic: lib: 10. cap: 35.

9. Theod: lib: 3. cap: 20.	temiufá hetmána/ ktorego byl niedawno o wiare w Chrystusa zabít kazat. A Theodoretus tak piše: Nálezi go żołnierze rannego / a on bogi prze- klina/Marsá/Apolliná/Jowisá/iż mu obiecány pomocy nie dali. y potym nábrawszy z boku pancerz krwie swoiey rzucił iá y mowił: Wygrales Gál- leyczyku. Tak śalonym byl/iż zwycięstwo przyznał / a zwycięzca y moc iego bluznił.
10. Sozom: lib: 6. cap: 2.	Obiawil P. Bog śmierć tego okrutnika teyże godziny Sabbie pustelnikowi/tenże powiada / gdy sie frásował / o iego złości y škody ktore kościolowi s. czynił / gdy rece swe o wybawienie wiernych na modlitwie podnosił. Tákże Didymowi mciáktemu powiedział Aniol we snie/iż Ju- lianus zabity / aby to oznaymil Achánazyusowi / o ktorym sam wiedział gdzie sie krył.
II. Rádóć Chrse- ściáńska. Nazian: orat: 2. in Julian.	Zabít Julianus 6. Czerwca / ktorego dnia z iego roztazania vmeczem sa y ścieci Jan y P. et omi dworzanie Constantyna wielkiego. Zrolował ábo ráczy rozbił kościol Boży/ nie cále dwie lecie/ żył 31. O iáké radości y dzieki P. Bogu czynili Chrześciane/ ktore iuz byl na ofiárey zabíanie dy- ablom zlosliwy ten oddał. Poganie sie też przestraszyli pomniac iáké cię- kości zá iego pánowania wiernym czynili. Wielka stramota Poganie o swo- ie tak niepotężne y zdrádlive bogi vcierpieli. A Rzymskie páństwo stram- ota ona iego wyprawa na Persy wzięło / ktora sie nigdy nagrodzić nie mogła. Pogrzebiony iest w Taršie w Ciliciey z wielka stramota y nasmiem- ieniem ludzkim. Czarownicy oni iego nazwani Philosophami/ ktorzy mu szczęście na oney wojnie opowiadali / wielkie śmiechy z siebie/ zwołaszá w Antyochiey y wragania odnieśli / a CHRISTVS nieodmienne Bóstwo iego go sławili y wynosili synowie mądrości. Libanius Sophista Antyochi- wczynił Julianowi pogrzebne wychwalenie/ w ktorym y wiare Chrześciane ska ścypie. Czego mu y sami Poganie nie chwalili. Dwudzy pisáli dzieje iego go/ zwołaszá Eunapius. Ale te pisma poginęły/ a Grzegorzá Názaryanzena pisanie nań/ iákó świádecstwo iego śalonéy niezbożności/ trwa y wiecznie trwać będzie. Miał Julianus Básiłine matkę pobożna Chrześciantka/ ktora imiona swoie na kościol Ephebski oddała.
Socr: lib: 3. cap: 19.	Tym czasem Básiłius wielki y Grzegorz Názaryanzenus / na pustyni w Poncie miešťaiac/ y żywot pustelniczy prowadzac/ swoje z Duchá s. Philo- sophia odprawowali. To iest/ na wysokié sie cnoty Chrześciantkie y dośko- nalości Chrystusowego náśladowania zbieráli / a pogárdziny wsiętkim to co świát ma/ skłonności swoie y namietności rozumowi poslušne czyni- li. Mowi o sobie Názaryanzenus iuz stárym pišac: Wzgárdziłem wsiętkim com miał / CHRISTVSA ná / obytko przektládaiac. Nántá iego ślala mi sie plastrem miodu / przyzwalem mądrości / y podałem iey głos moy. Przy- dałem y to / aby ch gniem miarkował / ięzyk ná wedzióde miał / oczámi do- rzadził / bzucho w porzadku trzymał / a po sławie ktora ná ziemi zostáie / do- prał. Z czytania ksiąg świetych / nábyłem czystości wnetrżney / y z niego tem odniozłem pożytek / izem z ksiąg Pogáńskich / ktore mi obłudna piękność swoia do siebie ciągnęły / wyplunálich gorzkość. Kwiat burzliwe ociáta me- czestemi y wielkimi pracami potárlém. Násycenie bzucho oddálem / o- czym vskromił y w powietách wtopił / gniewem potárgal / członkum powia- zał / śmiechum w pláč obrácał. Wsiętko CHRISTVSOVI wstápić mu- stáło. ziemiá lożkiem mi była / gruba mie suknia pokrywála / nieśpániem y plákánie do tego przydał. we dnie ramięm robota obciázal / a cáła noc ná Pśálmách y śpiewániu ciádom iákó śup wryte miał. Ludzkich rośtofy y do- my ślim nie przypuszczał.] To o sobie piše ten Gregorius Názaryanzenus stá- rym iuz y chorym bedac. A s. Básiłius dáleko w tey mierze wiecey czynił do ktorego sie on przyrownał / iákó pieśy zá wozem iego idacy.
In dial: Pallad: de vita Chrysof.	
12. Básiłius y Náz- aryanzenus na pu- sty.	
Apolog: 1. Złote słowa S. Názaryanzena.	
Znáki doskona- łości prawey.	
Do laudib: Básiłij.	

Oba na iedney puszcy mieszkali / ale w roznych chalupekach / ktore po-
kręcały dzwiny nie miały. Młocka s. Bazylego Emmelia na drugiey stronie
rzeki mieszkając / chleb im nosila iaryzyny / ktora tez dugdy nawiedzali y ro-
zmowami duchownemi karmili. O skodkości onego mieszkania z soba / iako
tam sie tam pokojem y pismami s. czytaniem y wykładem ciesyli / iako tam Re-
guly one y prawa mniskie / ktore sa w księgach s. Bazylego / napisali: iaka
miłość iednego ku drugiemu byla: o tym czytay kto moze v tegoż Nazyan-
zena. Mowi do Bazylego: Toba chciwiecey nizli powietrzem / tymem
zywizem z toba iest / abo obecnie / abo mysla.

Był Bazyliusz wielce wymowny y przechodził swego mistrza onego Li-
baniusza nad ktorego Poganie na on czas wymowniejszego nie mieli / v kto-
regu sie Rhetoryki uczyl. y sam mu to przyznawal Libaniusz / listy iego czy-
tając / przodek mu sam ten Libaniusz dał. Ale mu on pokornie na ono chwa-
lenie iego odpisac / mowiac: Niy (przezaeny mezu) z Moryselem y Helia-
sem y z innymi swietnymi meżami towarzyzym: ktorzy nam grubemi slowy
nauke swoje podaja / a my to mowim co od nich slysem / rzeczy w rozumieniu
prawdziwe / ale w slowiach grube / iako y te ktore pisem / pokazuią. Bo ie-
stliwy z waszy nauki co w mowie ozdobnego mieli / to iuz z czasem sie zapo-
mnielo.

Heretycy Sabelliani po smierci Mufoniusza Biskupa w Neo-
cesarce / chcac iadem swoim ono miasto zaráżić: potwarzali Bazyliusza / iako
by był heretykiem y hardem / y nie ludzkim / a sami sie wdawali. iz te nauke
mili / ktora im podał on ich pierwszy Biskup Grzegorz cudotworca. Czego
sie dowiedziawszy maz swietny: mądrym y mocnym pisanicem / tak ie zrażil / iz
potym przystepu do onego miasta nie mieli. Potwarzali y mnichy iego na
onay puszcy z nim sie ćwiczac. O ktorych napisal Nazyanzenus do Helle-
nusa takie slowa: Mieszkają / prawi / w iamach y w grubych iaskiniach / a
domow nie mają / y od miast wcielaia / pokoiu y zataieniu ktore iest mądrości
niebieskiej przyacielem / szukając. Jedni sie zelaznymi petami mecza / aby
grzechy cielesne w cieles vmorzyl. Druzzy w ciasnych chalupekach zamknieni
y na ludie nie patrza. Druzzy przez dwadzieścia dni nie iedza / y po to-
wice postu Chrystusowego pelnia. Był ieden ktory cały rok w kościele sto-
lat / a do Boga rece podnosząc a nie nie spiac (czemu trudno kto uwierzy)
stał wrzec iako żywy kamień Chrystusow. Ktoremu fruł bliski troche odro-
bin chleba nosil. a kiedy ich dwa bylo / cały im chleb podawal. To ten s.
powiada / acz nie wysztych tak ciężkich y nieznośnych rzeczy chwali: ale wo-
lat ie wymawiać a nie ganić mowiac: Wiele mieszkania w niebie / wiele tez
na ziemi drog do niego. Ciasna droga / rzadcy ktorzy przez te sie ciasność ci-
sna. Z tego baczyc moze kazdy / co ci dwa swietci o żywocie mniskim y pu-
stelniczym trzymali / sami sie w nim ćwiczac. a iesli dobrze czynia ci nasy he-
retycy / ktorzy na taki żywot wrzeczają.

Iowianus Cesarz.

Egoz dnia ktorego iest zabie Julianus / to iest 26. dnia Czerwca /
żołnierze y wszyscy wrzednicy woienni zgodnemi głosy obrali Iowi-
anę Chrzescianiną y wyznawce / człowieka pobożnego / meznego /
sprawnego y wrodziwego. W czym byla wielka łaska Boża y cudowna spra-
wa iego / po tak wierutnym Poganimie / ktory zostawic chcial takiego po so-
bie / ktoryby zacze Chrzciscian wykorzenienie prowadzil. Wiele bylo żołnie-
row Chrzciscian / wiele y tych ktorzy pochlebuiac Julianowi CHRISTVSA
nie radzi zaprzeli / a czasu do swego nawrocenia czekali / a Poganie mil-
czec musieli. A gdy Iowiana obranego w purpure na mactwie posadzili:
li: on na nie wolat: Panem waszym być nie moze / bom iest Chrzescianin.

pp q

mic mi

13.

Mieszkanie na
puszczy twietych.
Nazian: epist: 8.
Basil: epist: 79.

Epist: 9. & Basil:
epist: 120.

14.

Bazyliusz wielkiey
wymowy.

Apud Basil: epist:
145. & 159.
Epist: 146.

Pismo S. roine od
iwieckiego.

15.

Heretycy potwa-
rzaia S. Bazyliu-
sa.

Basil: epist: 63.
& 64.

Ad Hellenium.

16.

Mniski żywot y
męczeństwa.

17.

The: lib: 4. cap: 1.
Sozo: lib: 6. cap: 3.
Socr: lib: 3. cap: 19.

Iowianus wyma-
wia sie s państwa.

Ammianus 25.
Suidas verbo Iouianus.

18.

Pokoy z Persy cudowny.

Rufin: lib: 2. cap: 1

Nazian: in Iulian.
Chrysof: contra gentes.

Singarowie abo Cygani.

19

Vt supra.

20.

Wygnyani o wiary przywraceni.

Sozo: lib: 6. cap: 3.

& 3. Theod: lib: 4.

cap: 4.

Wolność kościo-
łow wrocona.

Prawo o mni-
skach.

L. 2. de rapt: Cod.
Theod.

Athanasius przy-
wrocony.

Naz: in laud: Atha.

Lib: 4. cap: 3.

De fide ad Iouian.

Socr: lib: 3. cap: 20.

21.

Socr: lib: 3. cap: 21.

Heretycy za szczep-
ieniem idą.

Stołowa wiara.

Suidas verbo Iouianus.

Co należy gdy
krol Katholik.

22.

Socr: lib: 3. cap: 21.

nie mi sie z Pogány nie powiedzie. A oni krzykneli wszyscy: A myśmy też są Chrześciane. Był Iowianus z Syngidonu miastą w Pannoniey / syn świętnego Komesa Weroniana. Starał się Iowianus iakoby był z onę-
ciaśney dziury z zlego rązu y mieyscą woysko wywiódł: ale żadna miara nie mogł. Wszakże iuz było w reku y Persow / ktorzy zaraz wszystkie zgubić mogli. Pan Bog ie tak okrocił / iż Arsaces krol Perski do Iowiana z żrwnością na woysko głodem strapienie posłał aby pokoy był a pewne Persom miastą oddał / a z woyskiem zdrowo z Persyey wyszedł. A tak rzeczywiście musiał. Nie na nim winą zostawała / co gasić chciał: ale na tym / mowi Flavianus / co zapalił. Sromotny był on pokoy Rzymianom / ale potrzebny y Persom. A Singare miasto / y inne. Od tey Singary śladby mieli iść oni Cygani / ktorzy sie po wielu krolestwach włocza / ktore Włosy tymże imieniem Singari zowia / y nasez niegoż znać posko.

Poganie ktorzy sie bázro potrwóżyli z Chrześcianin na państwo wysłali / y pisaniem tajemnym / y iawnym gdy czas mieli wolaniem / wragali się z Iowianą iako niemięznego y boiaźliwego / iż tak sromotne od Persow obywatli przysiał: a zwłaszcza to czynili w Antyochiey / oddając one też przysięgi ktore na Iuliana tamże czynili Chrześciane. Ale ludzie rozumni y baczni iako Flavianus y inni: ono nieszczescie Iulianowi przyczęta / ktorey swym głupstwem y Poganskich bogow swoich osukaniem / na takie mięscą woyska wprowadził. y owsem Rufinus pisac o tym za wielką łaskę Bożą w Iowianie to poczyta: iż takie obywatli pokoiu sami Persowie podali: bo ie wszystkie wybić zaraz mogli.

Zaraz Iowianus na państwo swym / od Iuliana o wiare s. wyznane / wyzwolił y onego Walentiniana / ktory po nim był Cesarzem. y do starostom pisał aby kościoły czcili / y do nich chodzili / y opowiadali / iż wiara Chrześciana sama iest prawdziwa. Wolność wszystkie y dochody duchownym wrócił / ktore był Iulianus pobrał. O pamiętkach czystości Bogu oddając / napisał prawo / aby ten ktoryby ie do małżeństwa namawiał / zdrowie tracił / nietylko ten ktoryby ie porwał. bo to często za Iuliana sie działo. Athanasius Biskupa także wyzwolił / y pisał do niego aby mu wiare prawdziwą Katholicką wypisał. Starał się aby Chrześciane do iedności skupił / a iestli być nie mogło / sam przy lepszej stronie zostać chciał. y zwoławszy Athanasiusa Biskupa swoje / boiać się aby go heretycy do Cesarza nie wprzędzili / spisał wyznanie wiary y do niego posłał. Jest to wyznanie y Theodoretą potozone / w ktorym nie maś wiecey iedno Nicenckie wyznanie abo Kredo / ktore gdy przeczytał: poznał iż sie takiey wiary nauczył / y ku niej sie zapalił.

Lecz y heretycy swey rzeczy nie ommieścili Ariani y Macedoniani / Iowian dzy ktorem był Basilius Anciry Biskup / y inni / pisać wiare swoje do Iowiana posłali / chcąc go do swey herezyey poćciagnąć. Powiedział im Cesarz iż on przy Consubstancielem zostaje / a iż niezgod nie rad widzi / a tych ktorey zgodę szczepia / czci y miluje. Co wysławszy / wiele sie Biskupow Arianskich odmieniło / y do Nicenckiey wiary przysłali. Oni zwłaszcza co dworskie y stolowa wiare mieli / za pany idac y za chlebem. Miedzy nimi był on złośliwy y wszystkie kościoły mieszkający / Alacius Cesarzyski Biskup / ktory zaraz wyznanie swoje / przysłanie do wiary Nicenckiey do Cesarza posłał. Jako wiec le na tym / gdy pan iest Katholik y prawowierny.

Melecus też w Antyochiey zebrał 27. Biskupow z rozmaitych stron / miedzy ktoremi było wiele potwornych Arianow / ktorzy też Katholikami zostali / y przy swoich Biskupstwach zatrzymáni są. Wszyscy wyznanie wedle wiary Oycow Nicenckich uczynili / y do Cesarza posłali. Cesarz widzac heretycki nieścatek / iako pło-
cho sie

cho sie odmienili / aby przy swoich Biskupstwach zostali: rzekl po przeczytaniu ksiązek onych albo listu: Ja sie nikomu o wiare przytrzymać nie bede: ale tych czcić y miłować chce / którzy kościelney zgodzie przyczyna beda. O takich rzekl Themistius Philozoph: iż nie Bogu służa: ale purpurze / to jest Cesarzom. Miedzy wpornemi Ariany był Euzoius Antyoski tej sekty Biskup / który chcąc s. Athanázego Cesarzowi ohydzić / z pomoca Probáciu-
sa Eunucha zacnego / posłał Luciusa kápłana Ariana / aby obwinil Athanázusa w Cesarza / y jego występkę powiedział. Co gdy czynił / rzekl Cesarz grożąc Luciusowi / aby tego przestał / a Probáciusa wspominał / aby sie potory wczyl. Piše dnu dzy / iako Epiphanius / iż Iowianus do siebie Athanázego przyzwał / y z jego rozmowy bázro sie go rozmyślał / y mądaty dał / aby tak iako sie iemu zda / kościół Boży y lud sprząwował. y tak sobie troche Kátholicy wytrchneli / a kościół s. odpoczał / y głowę podniosła Kátholicka święta wiara.

W Antyochiey ieszcze ono rozermwanie miedzy Kátholicki trwało Paulinem y Meleciusem / do ktorego sie trzeci przymieszał Vitalis kápłan / ktorego sobie Apollinariusze za Biskupa wzięli. Był wielce dobry y pobożny kápłan y w ludzi roziety / a tak sprosnie wpadł / y na Paulina zowiac go Sabellianem / ludzie poburzył. Ten niezgoda chcąc wgasić s. Athanásius / do Antyochiey przyiachał. Wyznał przed nim Paulinus wiare Kátholicką / y na potym nigdy go nie odstąpił / y w jego społeczności Athanásius zostawał. Ona niezgoda trwała aż do czasów s. Jeronyma. Zakázował Iowianus Pogańskich ofiar / zwołając gdy sie w Antyochiey / iako y w Cháris / w ciemnych kątach w pałacu nalázło ciał ludzkich wiele zawieszonych / ktorych Julianus zabijał ludzie / do czarów y ofiar używał. Czego sie bázro wstydzili / poganie / y wiele sie ich kryło / y kościoły ich zamknąć kazal Iowianus. Jedną iako piše Eunapius / miał we części onych dwu czarowników Priska y Marimá / ktore Julianus na wojnie z soba miał. O co go też podobno P. Bog pokarał.

Rok P. 364. Liber: 13. Iowiana 1.

Iadac Iowianus z Antyochiey do Cárogradu / gdy był w Tarsie / grob bzydkiego Juliana nie wedle pobożności ozdobić rozkazał. a gdy był miedzy Bitynia y Gallacya na miejscu ktore zowia Dada-
stan / w nocy od wegla żarzystego y sinrodu z nich ktore w komorze miał / zadusony jest. Suidas miem / iż sie był grzybów obiadł / y od ich trucizny umarł. Lec to wiecey ich twierdzi co sie rzekło / y Jeronym s. Pánował miesiecy siedm / umarł czternastego dnia Lutego / mając lat 33. Woytko ktore sło ku Nicey Bityniey / obrzalo Wálentyniana na Cesarstwo Rzymskie 24. dnia Lutego. Pomógł do wybrania iego Salustius stárosta pátacowy. Wrodził sie Wálentynianus w Pánnoniey w Libele z oycá Grucianá / który był podlego rodzaju / ale sie własná cnota wstawił. Acz z rodzicu Wálentynianus zálecenia nie miał / a sam sie świetnym w dziełach rycerskich wczynił: iedną nabożeństwo iego Chrzesciáńskie onego wyniosło. Bo za Juliana dla wiary s. wygnáncem był. Nie dopuscił P. Bog aby inż Pogánin Cesarzem był / a te postawił ktore Julianus odmiatał y przesładował. Przyiachałszy do Trykomediey / o sprząwowaniu páństwa myślac / zaraz brat swego Walensa na vrzedy wysłkie posádził / a w Cárogradzie go Cesarzem y towarzyszem na páństwo wczynił. Był ten Walens nabożnym Chrzesciáninem / y dla wiary z bratem za Juliana wygnány był / y trwał Kátholikiem aż do wojny z Gothy. Jako potym Arianem został / wstygnym.

Orat: Consulari.

23.

Sozo: lib: 6. cap: 5.

Heretykiako od-
prawił Iowia-
nus.

Harefi 68.

Sozom: vt supra.

24.

Trzey Biskupi w
Antyochiey.

Epiph: harefi 77.

25.

Ofiary Pogańskie
ze krwi ludzkiej.

Theod: lib: 3. cap:

21. 22.

2.

Sozo: lib: 6. cap: 6.

Soer: lib: 3. cap: 22.

Hieron: ad Heliod.

Iowianus umarł.

Valentinianus

wybrany na Ce-
sarstwo.

Wiara iego y sta-
tek.

3.

Ammianus lib: 26.

Walens towarzysz
na páństwo.

3.

Soer: lib: 4. cap: 1.

Theo: lib 4. cap: 1.

1. *Am. 8. at 8.*
*Choragien krzy-
ża 8. w wojscze.*

4. *Choragien krzy-
ża 8. w wojscze.*

5. *Bracia sie krole-
stwy podzieli.*

6. *Sozom: lib: 6.
cap: 7.*

*Storwa Katholi-
ckiego Cesarza.*

7. *Gothowie na
Rzymie pan-
stwu.*

*Prokopius tyran.
Ammianus lib: 26.
Zosimus lib: 4.*

8. *L. 9. de Malef: &
Mathem.*

Eunapius.

1. *Soer. lib: 4. cap: 4.*

*Synod Arianjski w
Lampjaku.*

Sozo: lib: 6. cap: 7.

Basil: epist: 79.

Bratu s. Nazaryanena Cesarzowi dal wżad Podskarbiego / y do dworu
go swiego przyzwal / ktory dla Juliana dworska byl sluzbe y wżedy opuscił.
Tak mu nagrodił P. Bog.

Tego czasu bardzo sie wiele dzikich narodow na Rzymstie Pánstwo o-
tworzyło / Alemanni, Sarmatae, Pannonae, Quadi, Rheti, Saxones. y inni / y
Persowie do Armeniety wyciekali. Co widząc Valentinianus / choragiem
Arzyza s. wznowił / ktora byla za niezbożnego Juliana vpádła / a na niej
Arzyz s. y innie CHRISTVSOWE osadził: nádzicie mair / iz za przykładem
pobożnych Cesarzow / pod tym znakiem zwoiować niewierne Pogány miał.
Co bardzo Pogány domowe przestraszyło / a wierne dziwnie wreselilo. Wła-
stwie to obrazy ich na iedney stronie na miedzi albo zlocie / ktore sie po dsi-
dziu nájdúia. Tálepsi y siadnierpsi obrone pánstwa Rzymstkiego po-
dzielili sie krolestwy ci dwa bracia. Valentinianus wziął zachodnie / a Ma-
lens wschodnie / y oba przebieżawsy Trácy / y do Pánnoniey przyiachawsy
w Sirmie sie roziaćhali. Jeden do Mediolanu z iedna czescia woyska / a
drugi do Cárogradu z druga.

Tátey drobze gdy Valentinianus wyciezdzał z Cárogradu / Biskupi
Zelleponte y Biriniey y z inad / wysłali Hippacyana Biskupa Herakleer do
Cesarza / prosiac aby im ziaćhac sie na Synod pozwolil. on odpowiedzial:
Jam iest ieden z liczby laików (to iest nieposwieconych) w ty sie rzeczy wda-
wać nie moze / Káplani y Biskupi ktorym to poruczono / osobno sami / gdzie
sie im podoba / niech sie ziaćha. Ziaćhali sie potym w Lámpjaku / iáko sie ni-
żey powie. Nie byl ten Constanciuszem ktory Biskupy sadził / y wiary ich
náuczac chciat. Gdy Valens wstypal o Gothach / iz Pánstwo Rzymstie
náiezdziat / dla nich sie puscił do Antiochiey. a tym czasem w Cárogradzie
Prokopius powinny Juliana Cesarza / wtarcil sie na pánstwo / y w Cáro-
gradzie purpure na sie wdzial / y od bláhego pospolstwa zámolány iest Au-
gustem. Był to z Cylicyey z pierwszych y Juliana wżednikow / ktoremu
prowádzenie ciatá Juliana do Cársu slecił byl Valentinianus. Czynył sobie
slawe / iz go Julianus na Cesarstwo po sobie miánował / y niemála da-
dnosć / dal Walensowi / a Eugenius trzebieniec pomoc mu pieniezna da-
wał / y pomálu sie zmocnil w Cárogradzie. Tá poczatku pánowania
swiego Valentinianus Cesarz práwo takie wydal: aby byle káżdemu wolno
obierac sobie nabozenstwo albo wiare iáka kto chce. A Valens brat iego one
Philosophy y czárowniki / ktorzy wszytkiego zlego za Juliana przyczyna by-
li / Priska y Máxima do wiezienia dac y meczyc rozkazal. Alez potym wypu-
szczeni byli.

Rok Pánski 365. Liberiusá 14. Valen-
tinianá y Valensá 2.

Aiani Biskupi / ktore Semiáriany albo nápoły Ariany zwano / se-
brali sie w Lámpjaku / y uczynili wyznanie wiary przeciw innym co
nagorszym y náradowitšym Arianom / ktorzy sie byli do Cárogradu
przed kila lat zebrali / stánowiąc to: iz żadnego podobienstwa iest-
nostwa albo substancyey Syn z Oycem nie ma: iáki byl Eudori-
us Cárogradzki Biskup / y Akacius Cesarzyski / y inni. A ci w Lámpjaku wy-
znali / iz iest Syn w iestestwie podobny Oycu. y potepili Eudoriusa y Akaci-
cyusa / y inne z nimi trzymáiace. Stowa tego zjazdu byl Eustatius Biskup
Sebásty mniejszey Armeniety. Przyzwáli byli do siebie z puszcy y s. Báz-
lego wielkiego / ktory tam sie z nimi scieral / a Kátholickiey wiary bronił / goy
Nicenskiego wyznania oni wszyscy przymować niechcieli.

A iż wielka część onych w Łampsańu biskupow Ariánstich od Kátholików z swoich Biskupstw złożeni byli / á Eudoriusa sie / który w Cesarza był w łasce / bali: náleżli te rade ná obrone swoje / y takie niewstydlive klamstwo: Wyprowadzili trzech Biskupow do Rzymu do Papieża Liberiusa / to jest Eustatiusa / Theophilá / y Sylwana / ludzie między soba co nachytrffe y o brotnie / aby w niego ziednoczenie y przyięcie do Kościelne^o pokoiu ábo wiecznietwa wprosiłi. Ná to dozwolili im imieniem swoim / dawşy podpisy rektu swych / aby Kátholicka wiara wyználi / y Vićeńskie Concilium przyjmowali / y Syná jednego iestestwa / ábo consubstantialem z Oycem wyznawali. Przyiácháli do Rzymu / ále Liberius y onych sámych y listow od ich towarzyszow przyjmować niechciał. Lecz oni dawáli o sobie sprawę / iż sie iuż w pamiętali / y pokute czynia / y we wszytkim sie z Kátholikami zgadzáli. y tak klamając y przysięgając / y rşty á nie sercem prawdziwe bóstwo Pána náшего wyznawali: Papieża zwiędzi / iż ie do Kościoła przyiá / rozgrzeşył / y ná ich Biskupstwa / z których byli wygnáni y złożeni / znówu posádził / kazal / listy ná nimi do wszytkich Kátholikow pisać / y z ich náwrocenia dziwnie sie rádując / y o tym wszytkim zachodnym y wschodnym Kościołom oznáymuiąc / y rozsumiejąc że iuż Ariánstwo wşedzie sie wykorzenić máło / wielka z tego ráz doşć miał. Była taka powaga stolice Apostolskiej Rzymskiej / iż sie ná listom Papieşkim ná wschodnych stronách spzećiwie nie śniáł: á tak iáko on postanowił / przywrocene im Biskupstwa iáko iuż Kátholikom / być musiał. y on Eustatius między inemi / ná swe sie też miejsce Biskupie do Sebaşty wrocil. W ten czas Kátholicy Biskupi w Tyanie swoy zjazd mieli / y tam im oni z Rzymu posłowie listy Papieşkie / y inych zachodnych Biskupow wkázáli / wedle których Biskupstwa onym pokutuiącym (ácz fałszywie) przywrocene są. A wşfşcy Kátholicy oni Biskupi / choć wiedzieli niestátek Eustatiusa / stánowieniu Papieşkiemu námniey sie nie spzećiwili.

Rychło potem ten Eustatius iáko dawny wezeń Ariusow / od oney swoeşy przysięgi y wyznania / które w Rzymie weşnił / odstąpił / y tak iáko pierwey Ariánstie fałşe y bluźnienia ná prawe Bóstwo CHRISTVSOWE z inem towárzşm rozşierał / y Kátholiki iáko góşie mogli przeşládowná. O czym Basilius Biskupy zachodne przeştrzegáł. Lecz Liberius Papież tak od nich ofiúkány słuşna wymowka ma. Bo mu od wielu Biskupow listy przyniesli / y iáwnie ná Synodzie Rzymskim kácerstwo odwołáli / y Kátholicka wiara wyználi / y pişnemi swoim wzmocnili. A teoby im był nie wierzył: zwołáşá iż takie náwrocenia do zgody y pokoiu wszytkiego Kościoła służyły.

Tego roku prawie po wszytkim świecie było wielkie trząsienie / z którego morze wysóko nád ziemię powstáwało / tak iż sie ótrety ná gorách y domách záwieşály. Wiele bázro ludzi potonelo / y mnimali aby sie potop on zá Noego wracał. Wiele miast sie zápádo y pochałálo / y ludzi wielkosć poginela. Było to náciákie opowiedanie rozzerwánia Kościoła Bożego y wielkiego przeşládownia ná Kátholiki / które Walens Cesarz podniósł.

Chrzeşćianie iuż po Julianie pod Chrzeşćianşkimi Cesarzmi żyiac / poczełi też Pogány / którzy im zá Julianá wielkie krzywdy czynili / wcişkáć / y bożnice ich sárpáć. Vćiekli sie Poganie do wrzędow / proşac / aby im Chrzeşćianie ich Kościołow zá ich pieniádze strzegli y bronili. O czym dowiedziawszy sie Valentinianus tego zákazał / aby Chrzeşćianie Kościołow Pogánstich nie strzegli. Był Symmachus Pogánin zacny w Rzymie ná ten rok starosta / który był nieprzyiácielem Chrzeşćianom / y ná nie one stráž Kościołow swoich wlożyć chciał.

Valentinianus pánni y wdowy / które iuż zá máż nie ída / od podátkow wybáwił. Wyciągáć poborow od Chrzeşćian w Niedziele zákazał. Czar-

notsiestich

2.
Ariani do Papie-
ia sdradliwie po-
słata:
Socr. lib: 4. cap: 11.

Krzywoprzy-
stwo heretyckie
y zdrady.

3.
Powaga stolice
Rzymskiej y
wschodnych.
Basil: epist: 74.
Sozo: lib: 6. cap: 11.

4.
Zdrada Arianow
y niestátek.

Basilius epist: 8:
Epiph: haesi 75.

5.
Ziemię trząsienie.
Ammianus lib: 26.
Hier: in vita Hila-
rit.

6.
Hier. in praefat: lib:
2. comm: ad Galat
Katholicy poczełi
Pogany wcişkáć.

7.
L. 4. de cens: Cod:
Theod.
L. 1. Cod: de Episc.

L. de exact.
L. 8. C. de malef.
L. 1. Cod: de episc.
aud.

Wschodnie dzieje.

nośteściach nauk zabronił. Biskupy dozorce mieć chcieli / aby kupcy drożey niż słusno jest nie przedawali.

Rok Páński 366. Liberiuszá 15. Valentinianá y Valensá 3.

1.
Ammia: lib: 26. 27.
Prokopius śięsty.

Ammia: vt supra.

2.
Valens sstał sie
heretykiem Arianem.

Theo: lib: 4. ca: 11.
Sozo: li: 4. ca: 2. & 3.

Ochrzczeni od
Arianow, na Kato-
licki przysięga.

Hiero: in Chronic.

3.
Nazian: epist.

Basilus y Nazy-
anzenus wyszali
z puszcz na po-
muc.

Nazian: Apolog: 1.
Ociec S. Nazy-
anzen: Biskup.

4.
Nazian: epist: 19.
& in laud: Basilij.

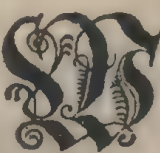
Basilus wysza-
ny z puszcz.

Basil: in principio
Prouerb.

Przypowieści Sa-
lomonowe poczał
wykladać S. Ba-
sylus.

5.
Heretycy sie prze-
śladowali sami mie-
dzy sobą.

Sozo: lib: 6. cap: 9.

Valens zebrawszy woysko / z Lupicinem hetmánem iezdnym /
ciągneli na Prokopiusá / który od swoich opuśczoney gdy wcie-
kał / samiz go słudzy iego poimáli / y do Valensá przywiekli.
Kazał go ściąć / y głowę iego do brata Valentinianá do Páry-
żá posłał. Powstał ná miejsce Prokopá / powinnny iego Mace-
cellus / który żołnierze w Ticej zbierał: ale zaraz od Valensowego ryce-
stwa poimány / męczoney y zabity jest. Tak oná królowá Juliana niezbosznego
zginelá / á Poganie zwatpili / aby iuz kiedy ná Cesarstwie Poganina swego
go widzieć mieli.

Valens Arianow słucháiac / y żony swey która tey sekty była / iey námo-
wa y łagodnościa zepsowány: wiary świętey Kátholickiey odstąpił / á do
Arianstkiey sie wdał. A gdy miał sie ná wojne przeciw Gothom wyprowa-
dzać: z namowy żony swey dopuścił sie ochrzcić onemu przewrotnemu
Arianinowi Eudoriusowi Biskupowi Cárogradzkiemu / który go przy-
chrzcie taką przysięgą obwiazal: aby wiary oney w której sie chrzcił nigdy
nie odstępował / á tych którzy sa tey náuce przeciwni / wyganiał. A od tego
czasu wschodny Kościół pokoiu / aż do iego zabicia ábo spalenia / nie miał / y
onym prześladowaniem Kátholików od Arianow wśytko sie páństwo mie-
száło y wrzáło. Potki brat iego Valentinianus ná zachodzie króluiać doby-
Kátholik był żyw / cicho troche wierne prześladował: nań sie naciąto oglá-
dáiac: ale po iego śmierci / cała iego nieśláwiedliwa reka wczuli wierni.

Wyszawszy Kátholicy z Cesarz heretykiem został: gotowali sie ná no-
we z śatanem wojny / y wyzywáli do siebie / oná wie działa ná heretyki /
Nazyanzená y Bazylusá / którzy zbawieniu swemu służyć / ná puszcz sie cwi-
czyli. Pierwey Nazyanzenus od orca swego stárego / Bosphoriusá Biskupa
Kolonstkiego wyrabiony jest ná pomoc Kościelna. Był iego ociec Biskup
pew w Nazyanzie / iuz bárzo stárym / pilney pomocy iego ná sprawowanie
biskupstwa y odpędzanie heretykow potrzebował. Do czego sie on przywies-
dał / y opuściwszy puszczá do Nazyanzu sie przeniósł / y tam nawiecy kaza-
niem y pisaniem owce wierne karcił / á wilki Arianstkie / którzy posilene Ba-
sarskie mieli / iáko mogli ploskał. Stárat sie też aby y towarzyszá swego Ba-
zylusá także ná pomoc Kościelna z pustyniey oney wywołał. Iuz go y on
Eusebius Cesáreyski w Cappadociey Biskup / który mu nie wielkim był przy-
iácielem / bárzo prágnał / y do niego o tym pisał. Lecz on nie wyszedł z pu-
styniey áz sam Nazyanzenus poń przyiáchał / y z sobą go do Eusebiusá przy-
prowadził. Dla pożytku y potrzeby Kościelney opuścił swoje duchowne po-
ciachy / y wielkie prace o ludzkie zbawienie podejmował / niecylo dusie / ale
y ciáło ich opátruiać / á o wbogie sie stárac. Biskupá swego bárzo czcił / y
słuchał / y one obrázy od niego z całego serca złożył. Pisano s. ludziom wy-
kládać / od Przypowieści Salomonowych poczawszy / á zádaniem Biskupa
swego / heretyki Ariany potromacać / y wśytek sie ná posługę Kościelna nie-
zátował. Mieszkáli obá ná puszcz lat cztery.

Eudorius Cárogradzki Biskup / zmowiwszy sie z Cesarzem Valensem /
zaczal prześladowanie / ná swoje Ariany / y Mácemoniany / y Mowáciany /
którzy z nim wiary iego nie wyznawali. Mowáciany z miastá wygnano / y
Kościóły im zámkniono / y Biskupá ich Ageliusá ná wygnanie posłano. Kto-
regó po-

tego potym Marciánus tedy sektey Káplán / ktory Cesárskie corti / Anástasia y Károse / Grámmatyki náuczał / wyzwolił / iż przywrocony był.

W Czystu Eleusiusá Biskupa Macedonianá do Ariánstkey wiáry ten- ze Eudorius przynusił. Czego gdy żałował / ná iego miejsce onego spro- sntá Eunomiusá postáwił. Lecz go Czynienie słucháć niechcieli / gdy ie- tylo sylogisiny ná kazaniu karmił / y nákoniec go wypchneli. Był człowiek ktory tylo w słowach miał kápáczty y chytre Dialektyki: á Pisiná s. nie rozu- mial / ani umiał / bluznienia y niewierności Pogánstkey pełny był. Czynił sie rák wczoným / iż o Bogu to wszystko wiedział / co sám Bog o sobie wie. Bá- silius s. piśac przeciw iemu / z niego sie śmieie / y mrowke mu podáie: prośac aby mu iey przyrodzenie wypowiedział / iesli ma oczy / wśy / watrobe / y rozum / ktorym sie ná zime opátruie ic. Wygnány z Czystu z Eudoriussem żył. Wa- lens zabáwiony woyna z Gothámi / czasu ná wciśnienie Kátholikow iesze- nie miał.

Valentynianowi syn sie wrodził / z Justyny Ariánstkey iego żony / ktore- mu swoje imie dał. Miał stárszego syná z iney żony Grácyaná / ktorego inż był zá towáryśá ná páństwo wziął. Był Valentinianus Kátholikiem: ále miał te słusne przygány: iż zenie niedowiárstwá takiego dopuścił: iż sie brá- tu Valensowi w kácerstwie leżacemu y Kátholiki prześládujacemu / nie zá- stáwił / ktorego swym wponinaniem y pogrozkámi mogli nápiáwić. Czego nigdy nie czynił. y to bylo co w nim gánić / iż z Mediolanu Auxenciúsá Bi- skupa od Ariánow postáwionego y Ariánstá niewiernością záráżonego / nie wygnął. Zwłászczá gdy inni Biskupi y s. Hilárius Pittáwski bázro sie te- mu sprzeciwił / aby ná oney stolicy heretyk nie siedział.

Rok Páński 367. Liberiusá 16.

Valentinianá y Valensá 4.

Valentinianus práwo uczynił / aby ná Wielkanoc więźniowie by- li wypuszczeni / okrom świętohradzców / y Ułárestat obrazá- cych / y czárownikow / cudzolożnikow / wydzieráczow / y mezo- boycow.

Papież Liberius tego roku żywotá skóńczył / sie- dział lat 15. miesięcy 4. Zá iego czasu stánał on kóściół w Rzy- mie przeczyszczy dzierwice / ktoremu miejsce śniegiem w pul lata ná gorze P. Bog wkázał / nákládem Janá Pátricyusá. O czym iest święto piątego dnia Sierpnia. Liberiusá wystáwia s. Ambrosius. y po tym znáć / iż ono ie- go z Ariány ponucśanie / wzięło wielká po Concilium Arimnńskim nagro- de / y nie mu ni wtógoż nie wádzilo / y bez przymowki w zápomnieniu zostá- ło. s. Básilius zowie go meżem przebłogosławioným.

Po śmierci Liberiusá wybrány iest siódmego dnia od Ksieżcy Rzym- skiej Dámásus Hispan / syn Antoniná / inż stáry á máiac lat šestódziesiat y dwie. Ktoremu záyrzac nieiáki Vrsicinus dyákon / pociágnawśy do siebie inne niektóre dyákon / osiádl w Rzymie kóściół Sicinini / y tam iest ná Pa- piestwo falszywe podniesiony. Zbieżáło sie ná ono miejsce ludzi wiele / iedni temu á dudy Dámásowi sprzyiáiac. y szłal sie między nimi wielki rozruch / ktory do krwie rozlania przyszedł / iż w nim sto trzydzieści y siedm ludzi zábi- ło. y nie mogli oney zwády starostá Divencius ugásić / y sám ná przedmiescie wstápić dla onych rozruchow musiał. O tym piśac Ammianus Pogá- nin / áto nieprzyiáciel przymawia Biskupom Rzymńskim / iż sie nie dármo ná Papiestwo ciśneli. Do mieli / práwi / z ofiáry niewiast wielkie bogáctwá y Erolerostie wczty. To z zazdrości nápiśal ten Pogánin / áto y drugi Prátex- tatus zacny Pogáński Senator y starostá Rzymńki mawiał do s. Dámásá:

Agellius

6.

Socr: lib: 4. cap: 9.
Eunomius here-
tyk iaki.

Zachodne dzieie.

7.

Valentinianá
młodszego naro-
dzenie.
Gracianus stárszy
syn.
Przygány Valen-
tinianá.

1.

L. 3. de indulg:
Cod: Theod.
Więźnie wolni ná
Wielkanoc.

Liberius umarl.
Kóściół P. Má-
riej Snieśney.
De virgin: lib: 3.

Epist: 74.

2.

Dámásus Papież
nástąpił.
Marcell: de Schi-
smate Vrsic.
Schisma w kóście
le Rzymńskim.
Vrsicinus falszy-
wy Papież.
Hier: in Chronic.

3.

Amianus lib: 27.
Pogáńskie przy-
mowki ná kóściół
Rzymńki.

Hier: epist: 61. Stypy ábo Agápy y vesty kościelne.	Wczynicie mnie biskupem Rzymstkim / a ia zaraz zostane Chrześcianinem. Nie li y ná on czas Papieże wielki dostátek / y część wysoka. Te vesty ktore ten Pogánin wspomina / byly to one Agápy / ktore násy zwáli stypami. gdsie w bogie hoynie czestowano czasow swoich / iáko by z krolowskim dostátkiem. o ktorych mowi Tertullianus: Aczkolwiek / prawi / ná te stypy wielki kofie wychodzi: ále to zysk iest / dla miłości y miłosierdzia nakłady czynić. Pisa o s. Ambrozým Biskupie Mediolanu: iz drugdy wielkie góście y starosty / vrzedniki Cesarstkie czestował: perwie z przystoynym ná takie góście naklá dem. Lecz to nie z rostkofy ábo hárdosci czynil: Bo byl swiety y pofin wielki: ále dla rozmnozenia spolney miłości / y to rzadko. W Rzymie to moglo v Papieżow być / ále także rzadko / gdyż zwyczaj tam byl / trzy dni w tydzień postić / iáko s. Augustyn nápisal / okrom wielkiego postu. Do tego czasu zachowinia Papieżowie / iz co dzień przy swoim stole trzynasćie vbo gich máia. A dzisieyszy Clemens Osny y drugi stol przydal / tam gdsie sam iada / ná pielgrzymy. Do obudwu lepsze potrawy z stolu swego v bogum po syla / a sam ná podleyfych przestáie. Zbytkow / y vtrát / y rostkofy / y zlego v wánia ná kościelnych dobrách nié nie chwali. y zá to tácy sad Boży odmó sa / iáko s. Jeronym takim przyganiáiac nápisal.
Apolog: C. 39. 4. Seuer: in Dialogo Gal: 1. Paulinus in vita Ambr. W Rzymie trzy dni ná tydzień po szczono. August: ad Casu lanum epist: 86. Papieżowie 13. v. bogich przy stole máia.	Byl w ten czas s. Jeronym w Rzymie ná náukách / y nápisal o Dámá sie / iz niespokoyne y burzliwe swoje nieprzyiacioly zwycięzal / a zwycięzo nym škody żadney nie vczynil. y Ambrosius gdy Dámásá wspomina / od Bo gá ná Papieństwo wybranym go zowie. To sie mowi ná to: iz on Vrsicinus ze złości y pychy / iáko schismátyk / ná swieta sie stolice wdzieral. Dlugi mial niepokoy Dámásus z tym Vrsicinem / ktorego czesto iáko swowolniká pot piály y kościelne y Cesarstkie práwa / y potwarz y ego ná Dámásá odkrywał sie y psował / z inemi co przy nim stali odszczepiencami. Valentinianus syná swego Gracyaná iz z podrosteo Augustem / to iest / práwym Cesarzem vczynil. Ná czarowniki / cudzoložniki / y vtrátnice panieństwa / vczynil wielki dozor / y karal ie srogo / y zacnym y wielkim pániom nie przepusćal iz sie y niewinnym dostawalo. Wiedney miedzy nimi s. Jeronym dzwóna ná pisal powiesć / a dzialo sie to tegoż czasu / gdy on w Rzymie miesćal. y ták mowi. W Mercellis miesćie Liguricy w Wlokskiej ziemi / stáwiono stároście iedne bialagłowe / ktora maż iey o cudzoložstwo pomowil / y z ma zaraz cudzoložniká / ná ktorego potwarz wlozóna byla. Oboie sie nie ználo do onego grzechu. Lecz gdy ie srodze meczono: mlodziemiec wytrwac meki nie mogac: przyznal sie. a niewiásta przyznac sie niechćiala: woláiac zem nie winná: ten y siebie y mnie niewinnie zábita. Znowu ia meczono. wytrwála wshytkie meki / a gdy oboie z wieszenia wywiedziono / same oczy wolne má iac / do niebá ie niewiásta podniosla / y mowila przed sedziem: Pánie Jesu ktory w serce pátrzyš / ty wieš iz sie nie dla tego przyznac niechca / ábych nie vmárla: ále dla tego ábych nie klámála. A ty nedzny czlowiecz (do onego mlodziemca sie obracáiac) czen / chcac vmrzec sam / drwu niewinnych zábi ias: y ia vmrzec pragne / ále nie cudzoložnica / niewinności nié mi nie odev mie. śmierć temu nie ciężka / ktory potym ožyc ma. Znowu ia srogo sedzia meczyć każe. a oná w sumnieniu radość máiac: wshytkie zwycięzyla okrucie stwa mowiac: biy / pal / drápay / niewinnám. Jesli nie wierzyš / ná sadzie sie Boskim stráśliwym dowiesz. Juz sie kát sprácowal / iz nie bylo ná rány w cie le miesća: gdy rozniewány sedzia rzekł: Cudzoložstwo bez drwu nie iest. po dobniey to / iz sie kto grzechu wstydzi: a nižli to / áby sie niewinnym bedac sam w nim potepiac mial. Tíech oboie ścieci beda. Wyspal sie lud ze wshytkie go miásta ná ścieci ich pátrzyć. Skoro mlodziemiec syie ściagnal ściecy iest. A gdy w niewiáste mocna reka y ostrym mieczem kát vderzył / tylo skory tro che strwávil.
In Michæam cap: 2. 5. Epist: 49. Dámásá z Vrsicy nem dlugie nie pokoie.	
6. Gracianus Augu stem vczyniony. Ammianus lib: 27. Ná nieczyśle sro gie karanie. Hier: epist: 49.	
7. W Mercellis cud nad niewinna uiewiásta.	
Mestwo niewiá sty.	
8. Skasáni ná śmierć.	
Ściac kát nie mogl niewinnev.	

che skrówił. y drugi raz: ale także nic nie ranił. Poprawił się na trzeci: ale miecz osłabiał: a rany nie żadał. Kát chcąc wszytkiey mocy dobyć: suknią zło- żył od ktorey mu przecká złota odpádlá. Oná niewinna rzekła do niego: oto złoto zginię: weźmi je bos ná nie robił. A on te co mu dobrze czyniá: czwarty raz w srie ciął: ale miecz się aż do rekoiesci skrzywił. Jáko Suzánná od śmierci wybawiona: iáko trzy młodzieńcy: ktorým ogień škody nie czynił: Dániel pásczełi lwom záckat. Miecz iá sam wyrzwoił: ktora sedzia potepił.

Cud Boży.

9.

Krzyknął lud wszytek: y kátá odpędził: ale nád stráža stárfy poczał wszyt- lich prosić: aby go nie gubili. iá: práwi: zabity od vrzedu bede: iesli tá śmierci wydzie. y ták lud się oblagal: niechcąc niewinnego śmierci. y znówu inšy miecz y kátá inšego przywiedziono. Stoi oná niewinna ofiárá **CHRISTY** SEM vmocniona: vderzy w srie kát raz y drugi: zá trzecim zrániona vpádlá: á żeby niewinny dla niey nie vmierał: zdála się już vmierać. Obwiniona do grobu iáko vmárta kładziono: á noc nádchozila: á oná przychozila k sobie y oddychála: y mowić poczela: Pan obrońca moim: człowiek mi nie nie v- czyni.

10.

Tráfiło się w tym: iż iedne bábe vmárta z iálmuzny žriáca: do po- grzebu niesiono. Grubárze y z kšieža: w on wykopány grob one bábe wlo- żyli. Przybieży škoro dzień vrzedowy slugá: pytiác się iesli iá pogrzebiono: ieszcze o iey śmierci nie dowierzáiac: oni mu on świeży grob vłázali mo- wiac: Pátrz sobie iesli chceš: walcz y z vmártemi: á day psom y ptakom ciá- lá ich. obšedł slugá: niewiáste opátrzywsy: do bliskiey wsi z innemi pánná- mi wyšlano: w sukni y gołeniu mezkim: y ták záciáona y zleczona iest. Prá- wiec zbytnia spriáwiedliwość: zbytnia krzywdá. y po tákich cudách ieszcze się práwá ostrža. poty s. Jeronym. Powiádáia że to bylá vczennicá s. Euse- biusza Wercellenškiego: o ktorým iest wyžšey. Gdy się tego dowiedziál Dá- mášus Pápiež od kleryków Wercellenškich: iáchał do Cesárzá: y žywot ony y žiwoNEY niewieście vprosil.

11.

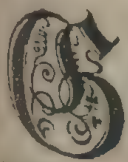
Soer: lib: 4. cap: 10.

Grad ludzie po- zabiał.

In laud: Basilij.

Tego roku w Cárogradzie wielki zbytnie y iáko kámienny grad spadł: y ludie pozábił: y niezliczone škody poczynił. Był y głód wielki w stronách wschodnych. w ktorým iáko wiele ludzi s. Básilius w Cesáryey wychował: y od śmierci obronił: swoie imioná przedáiac: y v pánow ná głodne žebzac: y sam v bogim služac: wypisuię s. Grzegorz Názýánzenus: y zowie go dru- gim Jozephem.

Rok Páński 368. Dámásá 2. Valen- tinianá y Valensá s.

Dy Vrsicinus w Rzymie ieszcze czynił niepokóie y odšczepień- stwá: Cesarz Valentinianus kóšciol mu zámknać: y wszytkie ie- go násládowniki y z nim sámym z Rzymu wygnáć kázal. A ie- slyby się poprawili: á w Rzymie spokóynie žyć chcieli: aby się do Rzymu wrocić mogli: ale ták škoroby rozruchy czynili: aby sro-

I.

Vrsicinus wygná-

117.

Ammianus lib: 27.

giego káránía nie všli. To roškázal wykonáć Pretextatowi stárošcie. y či odšczepieńcy schadzki przed Rzymem mieli. W Bityniey y w inych sro- nách bylo záš wielkie trzesienie ziemi: w ktorým miásto Tucea wszytko prá- wie vpádló. Támi Cesárinus brát s. Názýánzená bedac ná wielkim vrzedzie: cndownie między obálinámi murów záchowány iest przy zdrowiu. Já ktore p. Bogu dziekuac: zá vpomnieniem brátá swego: sviát: y vrzedy R. P. opu- ščil. y gdy potym w niemoc wpadł: rozdawšy wszytko swoie v bogim: tego žywota dokoná. O iego pogrzebie ták mowi Názýánzenus: Ciáło z spie- waniem y Psálmy do kóšciolá meczenników bylo prowadzone: świece przed nim niesiono: žy się spiewaniem Psálmow ciešly. Já iego duše modli się

Soer: lib: 4. cap: 10.

Ziemie trzęsie- nie.

Cesarius. brát s.

Názýánzená.

Nazian: epist: 16.

& in laud: Cesarij.

Pogrzeby iákie y

Chřešćian.

Modlitvá zá v-

marle.

ten Doktor s. mówiac: Tego namłodszego iako pierwiastki nasze^o pielgrzymowania/przyimi Pánie Cesáryusá iżes od mlodse^o poczał: ná rádże twoy/ktora wśytko rzadziś/ przestaiem. w twych reku jest żywot y śmierć naszą/ ty porządnie wysoka mądrościa swoia wśytko sprawuieś. i.c.] Pátrz ná stáry zwyczaj wiernych okolo umárłych/ y modlitwy zá nie. Tánże Tázýanzenus dáie znáć/ iż z obíawienia dusie iego w niebieskiej radosci widziat.

2.
Afrýká.
Parmenianus Dá-
nátista ná Kátho-
liki powstaje.

Opatatus lib: 1.
Heretycka hárd-
dość, pokorá Ká-
tholicka.

3.
Kto práwy Ká-
tholik.

4.
Aug: cont: Parme-
lib: 1. cap: 1.
Tikonius Donátis-
ta przeciw swo-
im.

Donatus fałszywy Biskup Káthagiński gdy umárl: ná iego miejsce nástąpił Parmenianus. ktory bedac wymowny/ piśać y lýć Kátholiki pó-
czal/ wśytki kártý kłamstwy nápełniaiac/ á proste zwodzác. Biskupi sta-
chawśy sie do siebie go przyzwáli/ áby w iego one piśmá weryzeli. Ale on te-
mi sie bzydził/ á iako świety y czysty do grzesnych y nieczystych przysć me-
chciat. Tedy sie ná piśanie przeciw iego kłamstwom Opatatus Milerwitań-
ski Biskup obrał tego času. y mówi mu ná przodku: Niechciáles do Biskup-
pow/ áby z toba rozmowili/ przysć/ nie dáies do siebie przystępu/ rozmowy
bronis: musím cie piśmem zráżać. Jam twoim piśmem/ czytáacie/ me-
gárdził/ ty też moiego słuchay/ bráćie miły/ iesli sie brátem zwáć dopusćis.
Z czego znáć pokorę y skromność ducha Kátholickiego/ á náderość y bu-
ność heretycka. Chciat tego dowodzić Parmenianus/ iż po wśytkim
świecie Chrześcianié są odścepiency/ á tylo w sámej Afryce y Donátistach
kościół Kátholicki zostal. Co mu miedzy inemi wymowy tak zbiia Opatatus
iż ten Kátholikiem być nie może/ktory z Rzymiskim Biskupem/ z stolica Pro-
trá s. społeczności przez formaty/ nie ma. A gdzie kościół Kátholickiego
nie máś: táb prawda być nie może. Czego y Parmenianus przeci me mogł.

Obrał sie miedzy Donátistý ichże sekty czlowiek Tikonius/ ktoremu sie
zdáło przykro y dziwno: áby kościół Boży w sámych sie Donátistách tur-
czyć miał y sprzeciwił sie w tym Parmenianowi/ y byl od niego wykłety. A ces-
on przeciw iemu piśal/ y mocnie go zbiat/ wkazuiac iż kościół Kátholicki
ludzkiemi grzechami wpádác nie może/ y ludzkie niedowiarśwa Bołkich o-
biectnic o kościelnym po wśytkim świecie rozśerzeniu/ psowác nie mogą. á iż
ten jest Kátholik/ktory społeczność ma z temi co po wśytkim świecie są.

Rok P. 359. Dámáśá 3. Valentiniana y Valensá 5.

I.
S. Hilariusá z
Auxenciusem ro-
mowá.

Heretycka chy-
trość.
S. Hilarius nie-
vercyony od Va-
lentiniana.

Contra Auxenciū.
Śmierć S. Hila-
riusa.
De Script: Eccl.
2.

Świety Hilarius gniewáiac sie o to/ iż Auxencius Ariáninem be-
dac Medioláńskie Biskupstwo posiadł/ á Kátholiki y sámejo
Cesárzá/ táiac swoje kácerstwo/ osulawal: iáchal do Mediolanu
y tam przykrzac sie Cesárzowi/ ledwie to ná nim wyprośil: áby iá-
wnie z Eudoxiusem mówiac/ iego kácerstwo przed innymi Bi-
skupy odkrył. Było dziesięć Biskupow á niektórzy wrzednicy Cesárszy/ kto-
rzy tey rozmowy słucháli. Eudoxius chytry wáż/ zmyślił sie być Kátholi-
kiem y Ariusa sie zárzekał/ y Ticeńskie wyznánie przyjmowal: ale w obli-
dnosci/ bo pokrywál słowy warpliwemi niewierność swoie. Co sam ba-
czył Hilarius iako dawno Ariánich fenił y chytrósci świadomy. Lecz inni
gdy tego nie baczyli/ dáli sie zwiesć y wotáli: Auxencius Kátholik/ á Hilá-
rius potwarca. Ná czym Valentinianus Cesarz przestáiac/ Hilariusem z
Mediolanu wriáchác kázal. O czym sam wypisál y list ten swoy y rzecy one
do wiadomości wśytkich Biskupow puścił. Tegoż roku do chwale niebie-
skiej ten Biskup Hilarius/ świety y cudami sławny/ przemiesiony jest. Piśal
wiele ksiąg pórtecznych kościółowi/ ktore Jeronym s. wpłicza.

Auxencius po oney z Hilariusem rozmowie/ wynośić sie wiecey iáko by
wygral

wygrał, poczał. y od onego wyznania Niceńskich oycow odstąpił: inne
 Niceńskie Tráciey. y Ariáńskie wyznanie po Ariáńsku Biskupom Illiriku /
 ktorzy w iego Metropolicy byli / podmiatal / y wielka ich część wiodł. Na
 co sie iuz Dámásus obezrzal: y zebrałszy do Rzymu dziewięćdziesiąt Bi-
 skupow / Auxenciusa iáko Ariana niewiernego potępił y listy o tym do wszy-
 stkich Biskupow posłał. Troche przedtym y s. Achánasius o to Dámásá
 przez list prosił / áby tegoż Auxenciusa wyklął / á skody w wierze czynić mu
 nie dopuścił. Co sie też stało Walensowi y Ursaciusowi / ktorzy także od
 Dámásá potępieni są. A iednák Valentinianus Cesarz bronił Eudorusa /
 miewiedząc áby był Ariáninem / y ná Papiestwie sie zdanie y innych Biskupow
 nie ogladał. dla tego nie mógł być z Mediolanu wygnány Auxencius / y
 trwał tam aż do swej śmierci. Karal o to P. Bog Valentiniana / gdy mu
 żywota krocił / y ná synách go nie błogosławił.

Tego roku Ambrosyusowi / wielce w cnotách y náuce sławnemu / zlecił
 Probus náwzyszy starostá / rzádzienie Emiliy y Liguricy / gdsie był Medio-
 lan. Miał iuz w ten czas Ambrosius lat trzydzieści sześć / w kilá lat potym
 po śmierci Auxenciusa Biskupem tego miásta został. Uczynił był práwo
 Valentinianus / iáko świádeczy s. Ambrosius: áby żaden kleryk v práwo
 świeckiego sádzon nie był / ále tylo v duchownych. Ná to práwo gdy nie-
 iáki Biskup Chronopius wystąpił / á osádzony od duchownych do świeckie-
 go sádu áppellował: kárác go ná pieniadzách Valentinianus kázal.

Tego roku po śmierci Eusebiusa / ná Biskupstwo Cesáreey Káppádo-
 ckiej wzięty jest on wielki Básilius / świecá świátá wszytkiego / y woiownik
 heretykow Ariánow / ktorzy ná ten czas pod Walensem Cesárzem rzádzili.
 wálekát od tego wřzedu y trył sie: ále ná pomoc kóściółá swego P. Bog wy-
 bieraniu iego dosyć od wřzedom Cesárskich / ktorzy Ariana weraćci chcieli /
 zatrudnionemu / błogosławić raczył: iż go y wybráli z ludem Biskupi / y siuz-
 káac go nálezi / y ná stolice one zacna poświęćili. Przybył do niego on wiel-
 ki przyziáciel y stary towarzysz s. Grzegorz Názaryanenus / ktorého sieráda y
 pomoca w trudnościách wspierał. Przyzwał też do siebie brátá swego ná-
 młodego Piotrá ktorého z mnichow ná kápláństwo poświęćił. Emellia
 mátká s. Básiliusá / y tego brátá iego Piotrá y Grzegorzá Nysseńskiego Bi-
 skupa / o tym czasie máiac bliskó lat dziewięćdziesiąt / umárlá. Była swie-
 ta bratagłowa / y w wielkiej pobożności dziatki swoje / ktorých dziesięćoro
 miáta / wychovála.

Grzegorz Nysseński Biskup brát s. Básiliusá / był też wczony y wymo-
 wny. á iż sie w Pogáńskich y Rhetorickich náukách wiecey kochał niżli
 Chrześćianinowi przystáło: był o to od Názaryanena vpomniány. Pismo s.
 práwi / pod nogi porzucił / ábo zawiésil / iáko żimie motyki / ktoreś przedtym
 ludziom wykłádał / á wdales sie do tych słownych y gorzkich ksiąg / y wolisz
 być zwány Rhetorem á niżli Chrześćianinem. Wroc sie sam do siebie / á
 ludziom sie pobożnym y wiernym oczyść. Służ Bogu y oltarzom y cáiemni-
 com ktorýchś odbiezał. Czym sie y drudzy słábszy gorša / rć. Wielkie podo-
 bieństwo / że sie ná ono kárání popráwil. Bo potym / ósm lat był / dla wiary
 s. ná wygnaniu / y wiele pracey dla kóściółá s. podiał. Walens Cesarz z A-
 chánarytem krolém Gochow trzy láta wojny wiodac: pieniadzmi iá y oku-
 pem skonczyl.

Ormianński krol Arsaces Chrześćianin od Sápórá Perskiego krolá / one-
 goż co Juliana woiował / zdráda ná wczte wezwány / poimány jest. Wylu-
 pić mu oczy / y zawiésione do twierdze Agábány / zabić kázal. od tego czasu
 Chrześćianie w wielkiej Ormániey pod twárdym iárzmem Persow zostáli.

Auxencius Arián-
 stwo rozsięwa.

Theo: lib: 2. cap: 22.

Potępiiony od Dá-
 másá.

Athan: ad Episc:
 Afric.

Valentinianus
 bronił Eudoxiu-
 sa.

3.

Paulinus in vita
 Ambre.

S. Ambrosius ná
 wřzédich świé-
 ckich.

Epist: 32.
 Inwidykcja du-
 chownych.

4.

L. 20. quorú Apell:
 Cod: Theod.

S. Bazylus ná Bi-
 skupstwo wzięty.

Nazi: in laud: Ba-
 silij. & Epist: 24.

Nys: epist: ad O-
 limp.

Nazian: in laud:
 Basilij.

Mátka S. Bázy-
 liusa.

5.

Epist: 43.

O pismo Pogá-
 Ńkie vpomniiony
 Nysenus.

6.

Arsaces Ormian-
 ski krol.

Ammianus lib: 27.

Rok Páński 370. Dámásá 4. Valen-
tinianá y Valensá 7.

I.
Prześladowanie
od Valensa Cesa-
rza.

Mandat ná Ká-
tholické Biskupy.

Sozom: lib: 6.

cap: 12.

Socr: lib: 4. cap: 2.

Dwa Biskupi wze-
czeni od Aria-
now.

Epiph: Pauli.

Hier: epist: 61.

Athanasius nie
wyznany.

2.

Theod: lib: 4.

cap: 13.

Eusebius Sám-
satu co czynił y
cierpił.

Tylech wrzadni-
ków słuchali twi-
ci.

Epist: 18.

Pocięty wygn-
nem.

3.

Theod: lib: 4.

cap: 14.

Kátholické od
heretyków odrá-
żenie.

Dzieci Kátholi-
ckie co czynia.

4.

M Oł bázro smutny y ciężki ná wschodne kóscioły. Walens trz-
lata bedac ná páństwie Kátholikiem / á trzy lata wojna sie ná
Gothy bawiac: tego siódmego roku myśli swoje złe wykonał.
Uczynił wyrok y mandat po wszytkim páństwie: aby wysyśle B-
skupi / ktorzy od Constanciusa byli wygnani / á za Juliana sie
wrocili / zaś ná wygnanie posli. Co srodze wrzdnikom pod wielkim kar-
niem wykonywać kazal. Dwu tylo z tegó dekretu wyial / Epiphaniusa w Cy-
prze / y Paulina w Antyochiey / ktorzy nie nie wciierpieli. ochronili ich Ari-
ni / dla ich wielkiej swiatobliwosci y w ludzi sławy. Przepuscił y s. Acha-
násiusowi / ktorego ácz naprzód starosta poimac chciał / á lud sie Kátholi-
cki nań burzył: boiac sie s. Biskup aby dla niego iakie krwie rozlanie nie by-
ło: vsedł sam dobrowolnie. Ale zaś listem Cesarstkim przywrocony był.
Bo sie rozruchow w Alexandriey dla niego bał.

Jako wiele wciierpieli Kátholicy Biskupi / gdy ich poimano / wiazano /
y ná dalekie miejsca zasylano / y máietnosci ich brano / á Ariany ná ich mie-
sca stawiono: lácno sie z niektórych domyslic / gdyz o wszytkich pisma nie
máš / y trudno sie wszytko wypisac moglo. O Eusebiusie Biskupie Sám-
satu ná d. Efratem rzeka tak pise Theodoretus: Gdy wieczor dnia iednego
przyszedł / ten ktory nań ono potepienie y mandaty Cesarstkie niosł: wpo-
mniat go cicho / aby nie powiadal z czym przyiáchal. Bo cie / prawi / lud w
rzéce wtropi / á nime przyczynę twoey śmierci przyczyna. A w nocy sam z ied-
nym sluga wozglowko y iedne księgi wziawszy: wyszedł do rzeki / y prze-
wiesć sie do Zeugmy kazal. Stamtad po niektóre księgi y towárysze onego
luge poslal. Miasto sie dowiedziawszy wielki placz y zálosć zaczęło / y szuka-
ac go / náleżli go ná onym miejscu / y prosili aby sie do miasta wrocil. On
rzekl / iz Apostol wrzedow słuchac kazal. Bądźcie mocni w wierze á wilkow
nie strzeżcie. A wziawszy niektóre w towárystwo z soba / y troche piemiężne-
go opátrzenia / áz do Trácyey do Dunáia záprawádzony iest od żołnierzow.
A gdy przez Káppadócyá iáchal / Plázyánzenus chorzeiac widzieć sie z nim
nie mogł. ále list nápisal ciešac go y modlitwie sie tego záleciac. A drugi
do niego list pisal przez Euphrasiusa / ktory do niego pomagac mu oney ne-
dzy / z miłosci iáchal. W ktorym sa one słowa złote: Inni máia oczyszc-
swoie: á my gorne miasto. Inni máia náše stolice: á my CHRISTUS.
Pokazales swoie mądrość nietylo w pogodzie / ále y w nawátnosciach mor-
kich. Przez ogień y wodę przydzien do ochłody. Túc opuści nas Bog y
prawowierney náuki swoiey / wwešli nas rychto / zc.

Sámofáreni po wygnaniu swego pásterzá / gdy im innego Biskupá En-
nomiusá Ariánina dano / ácz dosyc w obyczaiach skromnego: żaden do nie-
go isc ani go witac / ani słuchac niechcial / ani pánowie / ani sudy / ani nie-
wiasty / wysyśle sie go strzegli. W czym sie stestniwszy / z miasta vsć / y onego
Biskupstwa odbiezec musial. Po nim Lucius nieiáki Ariánin takze násta-
pil y tym sie tež bzydzili wysyśle / y sám dzieci mále. Bo gdy iáchal ná osle-
á dzieciom ktore igrály / pila pod nogi / ego osla pádla: igrac ia iáko zmázana
heretyckim smrodem / niechcieli: áz ia przez ogień przepuscili. Jednak ten
Lucius wrzedu wzywaiac / káplany ktorzy z onemi ludźmi zostali / ná wy-
gnanie wyswiecal / miedzy ktoremi byli / Ewolcius y Antychus porwinni
Biskupá Eusebiusa.

A gdy Gothowie w Dunáiu wojowali / ten Eusebius bedac od strážey
odbiezany

odbięzany, a widząc iako wiele kościołów było osieroconych bez pasterzów: zaczął się w świątyniach żołnierskich / y biegł po Syrię / Phenicję / y Palestynię: świecić kapłany y dyakony / y inne posługi zbawienne wiernym odprawiać. Co się w takiej potrzebie godziło w cudzych dyocesyach / y za podaniem Duchą s. takiej do tego serca posługi.

Tenże pisał o wygnaniu Pelagiusza Biskupa Laodiceńskiego / iako do Arabów zagnany był. Ten Pelagiusz będąc młodym a żonę pozostawiając / dnia pierwszego wzięcia ię / namowił ię do czystości chowania: aby z nim iako sióstrą mieszkał. Do onej czystości gdy inne wielkie cnoty przydał / na Biskupa Biskup / którego Nazyanzenus przez listy cieści. Pisał Basilius do Cykopolitanowi / ktorzy Arińskiego Biskupa gdy im własnego wygnano / przyjacielom / y o to od starosty bić / y z miasta wygnani byli: aby się w cierpliwości zachowywali a nie wstawiali / przedk im pomoc od p. Boga obiecując. Co prorokim Duchem rzekł. Bo heretmani Katołicy Walens 4 Cesarza / Arinteus y Terentianus / gdy tamtey na Persy iachali / do tego im pomogli / iż im Katołickiego Biskupa wrocono / y wiele innym kościołom pomagali. Basilius o wszystkie się frasował. Ale sam choroba ciężka złożyła / był / ktorzy mu one niedze kościołom przyczyniały.

Gdy w Cárogradzie zmarł on wierutny y nagorszy ze wszystkich Arianus / Eudorius / ktory ieden naście lat stolice one Biskupia psował: Ariani wybrali swę sekty Demofila / a Katołicy Ewagriusza. Co gdy wysłuchał Walens będąc w Cykomedii / żołnierze do Cárogradu posyłać / a rozruchować / Ewagriusza wygnać kazał. Za czym Ariani wielkie krzywdy y wciśki Katołikom czynili: bili ię / do więzienia sadzali / pieniądze im wydzierali / y rozmaicie trapiłi. O co się frasował Katołicy / wysłali z stanu duchownego osmdziesiąt osób do Cesarza / żalując się na Ariany / a prosiąc o iakie oney niedze wzięcie. A złośliwy pan / Modestusowi starości oney wszystkie pogubić kazał. A nie smierząc ich iawnie zabilić Modestus: wysłał ię do morza / y tam łódź z nimi zapalono / y wszystkie woda y ogniem pogubiono. Byli między nimi zacniyszy / Urbanus / Theodorus / Menedemus. Toż pisał Nazyanzenus / y inne progi mordowania y obciążania od Arianów wspominać: iako wierne zabili / panny sromocili / stare męczyli / y młode ich z kości łupili / o to samo iż na ich bluźnierstwa naukę nie zezwalałi. W ten czas Damaśus Papież / na wieche y pomoc Cárogradzich Katołików / posłał tam Zenobiusza / ktorzy potym był Biskupem Florentim: aby Ariany one y okrucieństwa ich od Katołików odwracał. A gdy w oczach ludu wszystkich od dwu opętanych czarły wygnął: ony rozboie Arińskie troche wciśki. Jedną się do nich / po odiachaniu Zenobiusza / wrocili.

Jadąc Walens do Antyochii / wstąpił do Cesarzowej Kappadockiej / gdzie s. Basilius był Biskupem / y miał z sobą s. Nazyanzena / ktorzy te powieści wypisał. Zart się w sobie Walens Cesarz / iż inni Biskupi wstąpili y z swoich stolic wygnani byli: a sam Basilius bezpiecznie na swojej siedział / y inne do stateczności Katołickiej posilał. y kazał się pilnie zacniyszym Senatorem o to starać / aby Basiliusza do Arińskiego towarzystwa namawiali / y prośba y groźba y obietnicami y łagodnościami. Wszakoniec y od białych głów rzeźń do niego posyłał / ktorzy w wielkiej łasce Cesarzkiej byli. Ale nie trąfili na słabego. Modestus starostą nawiety nań potym naiażd wczynał. Przyszławszy go do siebie / namawiał go do Cesarzkiej wiary y posłuszeństwa. Powiedział s. Kogo pierwej y w czym słuchać. A na groźby rzekł: Jeżeli mi majątność pobierzesz nie w bogactwie się / a mnie nie zubożysz. Podobno tych moich wytartych świątek y trochy książek nie potrzebujesz / w ktorych wszyscy

Theod: lib: 4. cap: 12. Eusebius zaczął o ny po cudzych Diocesyach świecić.

Theod: vt supra. Pelagius żonę do czystości namowił.

5. Nazian: epist: 34. Basil: epist: 9. 11. 13.

Arinteus y Terentius Katołicy hetmani.

Socr: lib: 4. cap: 13. Sozom: lib: 6. cap: 13. 14.

W Cárogradzie wciśnieni Katołicy.

6. Duchownych Katołików wciśpił Valens. Nazian: orat: ad 150. Episc.

Apud Surium 25. Maj.

7. De laud: Basilij. Basilius S. kuśony.

Wbośwa S. Bazylego śmiałym go czyniło.

etiam ma-

8.
Práwy Biskup.Gotowość na
śmierć.Bázylius Cesarz
zwycięzyl.9.
Theod: lib: 4.
cap: 17.Pisać dekretu na
S. Bázylego Va-
lens nie mogli.Chory syn Cesar-
ski.Ephrem de laud:
Basilij.

Cuda heretyckie.

Vt supra.

De laud: Basilij.

4. Februarij.

10.
Nazianzin laud:
Basilij.Bázylius wydać
wdowy niechciał.Wybawil od
śmierci nieprzy-
jaciela.II.
Soro: lib: 6. cap: 7.
Melecius Antyo-
ski wygnany.

tká máietnosť jest moia. Wygnania sie nie boie: bo moia wszytká jest ziemia
abo Boża/ ná ktorey gospode mam. O meki niedbam / ktore mie do po-
dány śmierci przywioda. y tym mi dobrze uczyniś / iż mie przedzy do Boga
mego posłesz. Na co rzekł Modestus: Zaden zemna tak bezpiecznie nie
mowił. A swiety poręczył: Bos ná Biskupa nie trąfił. W innych rze-
czach pokore y cichość pokázuemy: Lecz gdy nam kto Boga y prawde wy-
dzierać chce: o nikogoż nie dbamy. Przydaie Suidas / iż mu nákoniec rzekł:
Rozmyśl sie do jutrá / bo cie zgubić dam. A on rzekł: Ja tymże bede: ale
sobie żyje abys sie ty nie odmieniał. O iakibych dał vpominek temu / ktore-
by mie z woru tego blotno^o wyzwolił. Odnioś Modestus one rozmowe swo-
je do Valensá / mowiac: Przegrálsiny. ani stow / ani obietnicám / ani
grozbám / vzyć sie nie da. Tedy zakázal Cesarz aby mu sie wiecey nie przy-
krzono. y chcąc co gwoli Bázyliuszowi s. uczynić: w swiety trzech krolow
szedł do iego kościoła / w ktorym pátrzac ná ochodstwo / spiewania / y wielki
porządek y ná naboženstwo owiec iego: práwie omdlewał / iż nigdy takiey w
kościele wspaniałości nie widział. Tam do iego rozmowy przystąpił s. Bá-
silius / y mowił práwie stowá Boże / ktorem ia slyszal / mowi s. Názyranzenus
y od tego času káśkársky Cesarz ná nas być poczał. Jednáť przemogł lu-
dzie zlosliwi / znou ná swiete^o v Cesarzá powstáiac / iż sie im ná mowić dał
aby ná wygnanie osadzony był Bázylius. y gdy wyrok náń podpisowác chcieli
stolet sie pod nim złamał / y pióro czernidła nie puszczało / raz y drugi / aż trzeci
raz chcąc pisać / reka mu zadrżała. A on uczyniś moc Boża / kárce zdápal.
Pan Bog iefcze chciał tego okrutniká y drugim cudem vpomniec. Zná-
chorzał mu syn Galates ná imie. Pomocy żadney nie było / Cesarz sie tráso-
wał / y ná modlitwie ná ziemi leżał / modlić sie swoim Arianom kázal / ale
poctechy nie było. Musiał sie do s. Bázylego vćiec / a sam sie go wszydzac
przez inne go do siebie przyćiagnął. Mowił mu swiety: Opuść błedy / a ko-
ściołow nie przesládny / a P. Bog syná przez mie vzdrowi. y przyzwolił Ce-
sarz (pise s. Ephrem) y był vztrowiony synaczek. Lecz zás Ariánscy weso-
wie / serce málo státek máiace / zepsówáli y odmienili. y gdy ono dziecie fálse-
rze chrzcili / w ich reku umarło. Dokláda s. Názyranzenus / a náń onym
Modestem stárosta takiz cud uczynil s. Bázylius. chorzeiac bázro / do tego
sie modlitwy vćiekl / y zdrowym zostal. Jáko s. Ephrem do náwiedzema
poznania s. Bázylego wzbudzony był od Duchá s. sani o sobie nápił.
Pátrz w iego żywocie.

Niał y druga potarczka s. Bázylius z stárosta Eusebiuszem / ktory po-
Modestie nástapil / a byl Cesarzki wuy / poruczona miał sobie Káppadócyá
y Pontum. Wdowe iedne zacna / bogata / vrodziwa y mloda przymusił
ten stárosta zá iednego Senatorá w małženstwo. Oná sie do kościoła v do-
starczác vćieklá. Wydać iey niechciał s. Bázylius. a on sukác oney interwísty
w iego komorze w ktorey Anyolowie mieskali / kázal. A gdy iey nie nálezi-
no: pozwał go do siebie on Eusebius / sukác / grozil swietemu / on mu sie ná-
wsytki meki podawał y mowił: Bedziesli mie zelázy drápat / wátrobe mi v-
zdrowiś. bo widziśiákom chory. W tym sie miásto ná stároste wzburzyło.
y biegli wszyscy y niewiásty kto z czym miał / chcąc go zabić. Przelekl sie on
niezbožnik / y ledwie go od śmierci Bázylius wyprosil v ludzi y wybawil.
Ták P. Bog dzirwy czyni / a tyránnom nie da przewodzić co chce náń swoi-
mi / aż on dopusći. Oná niewiáste postal s. Bázylius do klastora / w ktorym
siostrá iego Mátrina byla stársa. y tam chwalebneho żywota dokonala.
zwano ia Vestiana / a oycá iey Arárius Senator wyżsey rády.

Do Antyochiey przyiáchwsky Valens / Meleciusa iedney częsci Bisku-
pá tego mieysca do Armeniey wygnat / a Paulinusa dla iego wielkicy swia-
tobliwosci

to bliwości zámiechal. Wyſtawia wielce tego Melecynſá Chryſoſtom s. ná dzień zeſcia iego kaſzac w pieć lat po iego śmierci. y wſpomina iſ go tak ludzie miłowali: iſ obraz iego wſedzie málować y wybić kaſali / y dzieciom y ſynom ktore ſie rodziły to imie dawali. Edy ſtároſtá przez rynek iáchal / a Melecynſá bliſko ſiebie miał: lud kámienní ná ſtároſte / ktory wyganiał ich páſterzá / iáko deſecz puſcił. A Melecíus plaſzczem ſwoim iego głowę obromił / y lud pohánował. Wkázuiac iáko y nieprzyiáciele miłowac mamy. Doſtáli po nim Gláwianus y Diodorus káptani / ktory owice onych nieuſtráſionym ſercem dogladáli / y wilkom ſie meźnie ſtáwili. Wiele ludzi wiernych pomeczyl Walens / nie tylo Biſkupy wyganiaiáć / ale iſe zábuiáć po rozſmáitých ſtronách.

Był też w Antyochiey nieiáki mnich Aphráates / ktorego gdy z páłacu Ceſarz wyſzál ſtárogo y odártego / powiedziáno mu / iſ to on Aphráates / ktorego to máſto iáko on káſe ſlucha. Przyzwál go Ceſarz y rzekł: gódie idzieſ? odpowie: ide zá twoie ſie kroleſtvo modlić. Rzecz Ceſarz: czemu w celli ſwey nie ſiedziſ? powie: ſiedzialem póki ſie dom nie zápalil: á gdy gorá ide gáſić. Ty Ceſázu dom oyc mego zápalileſ / koſciol iego ſwiete / á my biegamy iáko by ten ogień w gáſić. Pogroził mu Walens / y zámilknał. A ieden dworzánní ktory láſniey Ceſárſkiey dogladal / káiac mu bárzo poezál / y wnet pomſte Boſka odnioſl. Bo wſedſy do láſniey / głowá mu ſie závrociła / y wpadł w goracá wodę y umárl. Nie wpanietal ſie tym cudem twárdy Pháraon. Ale / mowi tenże Theodoretus ná inym mieyſcu / iſ ſie przeſtráſyl y drugi cud iego poznał. Záchorzáł kón w ktorym ſie bárzo Ceſarz kochał: kómuſy wiódł go do s. Aphráaty / ktory go wodá zegnána / ktora kóniowi pić dáł / y pomázaniem oleiu / zleczył. Wieczorem przyſedł do ſtánniey Ceſarz / o kóni ſie ſpytał / y zdrowego mu z ſyia hárdzie podnieſiona / wkázano. Muſiał kóniſy powiedzieć kto go zleczył. Przyznał iſ wielki człowiek y dziwny taki lekárz Aphráates / ale w tymże ſaleſtwie ná Syóná Bożego zoſtawal / áſ go ogień nieprzyiácielski požárl.]

Nie tylo Aphráates cudami wiáry s. Kátholickiey przeciw Arianom wſpierał: ale byl y drugi mnich ná tychże puſtyniách Syrye ná imie Iulianus Sábbá. Do tego niektorzy práwowierni poſtáli / proſiac go: áby opuſciłſy pokóy y chálupek ſwoie do Antyochiey przybył / ná podpárcie wiáry s. przeciw Arianom / ktory wiele duſt tráćili / y onego potwarzáli / iáko by z nim trzymáć miał. On ſie záraz pokwápił / y w drodze cudo dziwne uczynil / gdy ſwey goſpodyniecey dziecie w ſiedmi lat / ktore bylo w ſtudnia wpádl / od śmierci wybáwil. y do Antyochiey przyſedſy / gdy ſam w wielká goraczkę wpadł / zdrowie ſobie v P. Bogá wproſiłſy / chromego w branie ktory nogi wloczył / tylo ſie ná wdách po ziemi ſtárbozac / v zdrowil. y inych wiele niemocy od ludzi oddalil / y Komeſá wſchodnych kroleſtw / z niemocy wybáwil. y tak ſie pohánbić muſieli Ariani / á wczniowie práwdy wielce ſie weſelili. Wracáiac ſie z Antyochiey do ſwoiey chálupek / gdy byl w Cyrus mieſcie: Kátholicy ſie bárzo záłowáli ná Ariánſkiego tám Biſkupa Aſteriuſá / iſ ſwoia Sophiſtá y chytre ſylogiſiny wielká ſkóde práwdzie czynil / y wiele proſtych zwodził. On kázal ſie wſytkim modlić y poſcić. Co gdy uczynili: falſzerz on / gdy ſie ná kázanie w wigilia iednego ſwiete gotował: záchorzáwſy tegoż dnia umárl. Był ten Aſterius ieſzcze od Nicenſkieg Concilium wielki koſciolá Bożego nieprzyiáciel / y podniátá Ariuſowá / ktory długo práwde s. przeſládownál / y byl między zlemi nagorſy. Czynn wzmiánke ſłáwná tego Iulianá Sábbý s. Chryſoſtom y mowi: Nigdy tak Krolá iákieſ go nie wſpominaia / iáko tego podlego rodzánu y proſtá / ktorego tak koſciol ſławi. Bylo y inych wiele tego wieku ſwietých / ktorych żywotem y cudami P.

Extat apud Sur.
12. Februarij. de
Melecio.

Malowanie obra-
zow.

Męczennicy sá
Valensá.

12.
Theod: lib: 4. cap:
23. 24.
Aphráates
mnich cudowny
ná Ariany.
Iego rozmowá s
Ceſarzem.

In Philoteo cap: 8.
Vpor Valensá.

13.
Theod: in Philo-
teo cap: 2.
Iulianus mnich
przeciw Arianom
cuda czyniacy.
Chryſoſt: in epiſt:
ad Ephel: Hom: 21.

Asterius Ariánin
modlitwa swię-
tych zábitý.

Vt ſupra.
Martyrol: Rom:
14. Ianuarij.

	dani P. Bog prawdy Ewangeliey swojej przeciw Arianom podpierat. Eto- rych żwrot tenże Theodoretus wypisał y inni.
Epist: 60.	Basilus s. słysząc o wielkim utrapieniu wiernych w Antyochiey: pisał do nich pocieszny list/ prosiac aby przy wierze świętych Oycow Niceńskich zostawali. A iż wiedział iakie miasto ono rozermwianie miało / y między same- mi Kátholikami / ktorzy dwu Biskupow mieli: pilnie pisał do s. Athanazyusza
Epist: 48.	do Alexándriej/ prosiac go aby się o zgodę ich starał / y przeciw Arianom i- ka im pomoc dał. y podał sam ten szrodek / aby do kościołom zachodnym pisał/ upominając ich/ żeby o nas myśleli/ a wpadąc kościołom naszym nie da- li/ miłością ku sławie Bóstwey wzruszeni. O co mu nie w iedny liście nalega-
Epist: 49. 50. 51. 52.	li/ miłością ku sławie Bóstwey wzruszeni. O co mu nie w iedny liście nalega-
15. Athanasius s. wy- klat starosł.	Athanasius s. aczkolwiek miał troche pokoju w kościele swoim: nie- dnak w Libiey miał starosł Káppadóka/ acz Kátholika strony wiary/ ale bardzo okrutnego. Ktorego gdy gestym upominaniem do poprawy przypieści- nie mogli: wyklat go y od uczestnictwa wiernych oddzielił. O czym też dał
Epist: 47.	znać s. Bázylemu/ ktory mu list napisał z temi słowy: ani ognia/ ani wody ani mieściana spólnego mi z nim mieć nie będzie. Bo tego potrzeba/ aby tacy tyránnowie spólnym wszytkich rozumieniem potepieni byli. Wz nie o- puszczim/ abysmy takiego iego potepienia wszytkim przyaciółom y towarzy- som iego wkazować nie mieli. Jesli się zaraz takimi przygánami iako Pha- raon nie wpamięta: iednak kiedykolwiek przyniesie mu to ostateczna sroga y
Klasyfikacja kościel- na na pany.	sinutna zapłata. To s. Bázylus. Z czego się pokazuje/ iako klasyfikacja kościel- ney Biskupi y na przedmki Cesarstwie wzywali/ y one wyklinali.
16.	Gdy niektórzy Poganie testliwie y wydurnie wiedzieć chcieli: iesli się
Poganie czartow pytania o Cesarza.	Cesarstwo do Poganistwiej reki y paną takiego iaki był Julian wroci: wiele czarow na to czynili/ wiele zaklinania czarow/ aby im oznaymili/ wzywali y wszytki co namerse czarowniki y Philozophy do tego pytania przywodzili/
Ammianus lib: 29. Sozo: lib: 6. cap: 35. Socr: lib: 4. cap: 15. Zdradzi czartow- ska.	li/ iż się nakoniec onych liter czartow dopytali / THEOD. to jest / iż cen- miał po Walensie być Cesarzem Rzymstym/ ktorego imię od tych się liter po- czynalo. A iż był Theodorus miedzi Poganin na dworze Cesarstym/ znaczenie bardzo y godny/ y cnoty przyrodzone miluiacy: wnet nań Poganie myśli y na- dziecie swoje puszcili. O czym gdy się Walens dowiedział: bardzo rozgniewa- ny/ nie tylo Theodora poimac y męczyć/ ale wszytki czarowniki y Philozophy zabiciac kazal/ y one wszytki ktoreby zwano Theodorus/ Theodulus/ Theodo-
THEOD.	sins/ tak iż dudy imion się swoich takich przeli/ y one odmieniali. W ten czas wielka padla kleska na Philozophy/ ktore wśedzie Walens zabiciac ka-
Czarownicy y Philozophowie zabijani.	zal/ rozumieiac iż wszyscy czarownikami byli. okrom Themistiusa/ o ktorym wiedzieli iż się nigdy w czary z czarty nie wdawal.
Ammianus ut su- pra.	Zabity jest y on Maximus mistrz Juliana Cesarza/ ktory go w Poga- stwo wprawil/ y o iego Pánstwie czary czynil. Nakoniec y księgi wszytkie czarnoksiestkie palic Walens kazal/ y pilnie ich w kazdego szukano/ y tego kto ie kryl zabiano. Wspomina s. Chrysofom te Walensowe morderstwa y na- male podeyrzania czynione. y o niektórych wdowach wielkich panow/ ktore do ostatniey nedze y wyslugowania y podlych ludzi/ przychodzily po zabiciu meżow swoich. O sobie też tego czasu/ gdy iuz młodziemstwie byl lat 16. mającym w Antyochiey/ pise/ iż w ten czas ledwie śmierci wśedl/ gdy nie- iatie księżki w rzęce z boiaźni od iednego wrzucone/ z towarzyszem znalazł/ y ogladając je/ obaczyl iż byly czarnoksiestkie: a w ten czas żołnierz miał ca- kich ksiąg szukac. Bych ich byl/ mowi/ w rzęce zaś nie wrzucil/ śmierci bych byl nie wśedl. Bo y niewinni w ten czas z samego podeyrzenia cierpieli.
Themistius nie zabity.	Takaz na zachodnych krolestwach na czarnoksiestniki y księgi ich pilność czynil Valentinianus. y podeyrzane męczono/ y Senatorstym osobom nie przepuszczono.
17.	
Księgi czarno- księskie palono.	
Chrysof: ad vidu- am Iuniozem.	
Chrysofomá s. niebezpieczność o księgi.	
In acta Homil: 38.	
L. 6. de malef: Cod. Theo.	

Miedzy Gothami ábo Getami ábo Scythami ábo po násemu Tátarámi/ tego času woyná sie domowa weszela. dwa krolowie ná sie powstali. Athánaricus y Phrytigernes. A gdy ten Phrytigernes poráżony byl: do Valensá sie do Rzymian wciekl. y dal mu woyská Trácyey / z ktoremi obiecuiać sie byc Chrzesciáninem / A taryká z tego woyskiem pogromil. Za one pomoc dziekuiac Valensowi wedle znowy y przymierza / gwoli iemu o niego Ariánstá wiare z swoiemi poddanymi przysial. y ten byl poczaték Ariánstkiego niedowiárstwa miedzy Gothami ábo Getami. Bo iesze za Constantyná wielkiego iuz bárzo bylo wiele w Gociey Chrzescián / y niektorzy Biskupi. Miedzy ktorymi byl Theophilus / co ná Concilium Niceńskim bedac / Ariany potepil. Po tej porážce Athánaricus / máiac wiele poddanych Chrzescián / rozgniewany o one pomoc od Chrzescián ná sie dána: gubic ie y zabiciac y rozmaicie przesladowac poczal. y przez trzy lata koscioł tam Boży wciśnal. O czym y oter strony meczennikách niżej sie powie. Nie Ariani tam byli meczennicy / ale wierni Kátholicy. Pod samym tylo Phrytigernem Ariani byli / y pokoy od niego mieli / gdyž y sam byl takim. A Athánaricus pogáminem bedac / one furia ná Chrzesciány puscił. Jeronym s. Gety y Gothy zá ieden narod ma / ten z ktorego Tátárowie.

Pod tymże czasem Valentinianus wydał práwo ná duchowne / ktorzy sie powosciagliwemi zwáli: aby im nie wdowoy legowác ábo testamentem zostawiac nie mogli. To práwo ácz niesluszne: iednak sie obmowic moglo / dla wielkiego lákomstwa niektoréy kścieży wieku onego. O ktorych pise Jeronim s. iż wiele wdow / y stárych zwodzili / y do dánia vpominkow y dobr swoich pociągali ie / y takim / iáko nalizsy w niemocy / dla tego zysku wslugowáli / co sie duchownym y káplanom nie godziło. Tego grzechu lákomstwa w duchownych iesze y Apostolowie wykorzenic nie mogli / y dla tego Páwel s. rekami swemi chleb sobie wyrabiál / aby ich swoimi przykładem zawstydzał. Snać takiego práwa ná nie Dámásus Papież przeczyna byl / y to co sie nigdy nie czynilo / uczynil: iż przy kosciele on mándat Cesárski záwieśc kázal. W ktorym nie kázal sie ná koscioły fundacie: ale dáwania ná one podobne y lákome káplany. Ambrosius s. ná to sie práwo wstárza: á iednak ie znosi mowiac: wole iż kścież w pieniadze mniejszy beda / á niż w lástke Boża.

Ná tego Valentiniana prozina y falszywa powiesć w swoiey historyey Socrátes wydał: iáko by práwo uczynil / aby káždemu wolno bylo miec záraz dwie żenie żywe. y sam / práwi / tak uczynil. Bo iednejniál Sewereż ktorey sie Gráćianus wrodził / á druga Justyne z ktorey wyszedł Valentinianus mniejszy. Za Socrátesem to od niego wziarofy / fili / Paulus diákonus y Donárás / toż twierdzac. Lecz to nigdy nie bylo. Bo Valentinianus gdy wmarłá Sewerá / wziál Justyne ktora byla wdowa po Magnenciusie tyránie. A o práwie takim iego / nikt inny żadney rozmianki nie czyni. A oni poganie / ktorzy ná on czas żyli / y dziecie wieku swego pisáli: rádzyby byli tego nie kázali / co ná ohydę Chrzesciánstkiego Cesárzá sluzýlo. Lecz iego czystosc dzironie wychwalali / iáko Zosimus tak y Ammianus. A iáko sie wyższy wspomniáło / wielkim byl nieczystosci nieprzyziacilem / y srodze ia karal.

W tej mierze gorzymby byl niżli oni Pogánscy Cesárze. Bo Valeria- nus y Gálicienus / takie ktorzy by dwie żenie záraz mieli / czci odsadzili. Co tez Dioklecianus y Máximianus uczynili / takie práwo pisac. Jáwna rzecz iest: iż żaden ktory iest pod zwierzchnoscia Rzymstá / dwu żon miec nie moze. Gdyž tácy wyrokiem Pretorá / ná czci sa pokaráni. y nie ma tego sedzia po- rzadny bez kárání puszczac. Wslyscy Cesárze Chrzesciánscy tym sie bzydzi- li: Theodosius tego y Zdom nie dopuscił. Żyl okolo tych czasow s. Je- ronym wielki stroj czystosci w pismie swoim / y s. Ambrosius: á nigdy o tak

19.

Gothowie z soba sami walcza.

Theod: lib: 4. cap: vltimo.

Gothowie kiedy Arianami zostali.

Hier: in Chronic. & epist: 3.

Cyrril: Catech: 10.

In Genes: in q. Hebraicis.

19.

L. 20. de Epist: & Cler: Cod: Theod. Lákomstwo du- chownych.

Epist: ad Eustoch: 22. & epist: 3. ad Heliod: & 2.

1. Tim: 6.

Tit: 1.

2. Tim: 3.

Epist: 31.

20.

Falsz o wolności do dwu żon ży- wych.

Lib: 4. cap: 26.

Zosimus lib: 4. Ammianus lib: 30.

21.

Dwie żenie miec y y Pogan była fromotá.

L. 18. ad Leg: Iu- lia: de adulter.

L. 2. c. de iniustus nuptijs.

Ná czci karani wielożeńcy.

L. 7. c. de iude.

L. 1. de stud.
Libert: vrb: Rom:
Cod: Theod.
Právo ná studen-
ty w Rzymie.

Registr studen-
tow do Cesársa
slány.
Confess: lib: 7.
cap: 8.

L. 6. de Censibus
Cod: Theo.

stárádym práwie nie nie mówia. á Papiěz Dámásus iáko by tego zámilczal / á Cesárzowi sie nie sprzeciwił: Niechże to kłamstwo pogrzebione bedzie / w tym / czym sie wszystko Chrześciánstwo brzydzi. Sam siwowolník y falsierz Máchomet / swoim tey niecnoty dopuscił / od ktorey y Poganstie práwa lud swoy odpędzaly.

Na Studenty w Rzymie tenże Valentinianus práwá piękne wydał. Aby sie ná samym przyjezdzie wrzedowi opowiedzieli / ktorey sie náuki wczyc máia. Aby wczciwie żyli / á zlego sie towarzysztwa strzegli. Aby ná widoki czesto nie chodzili. y dáł moc wrzedom: aby te wychlostali y z miásta wygnáli. Ktorzyby sie nie wczyli / y nie ták obcšli iáko wczciwość wolnych náuk potrzebuie. aby sie w Rzymie żaden nie báwil skoro do lat dwndziesťu przydzie. Dla tego aby sie tam nie popsowáli / rostkóšami onego miásta. A nákoniec aby mu co rok slano registr studentow / y zabaw á postepkow ich / ktorzyby sie do služby Rzeczypospolitey y Cesárstkey potym zefli / zc. Dáie znać o tym porządku s. Augustyn / iz do Rzymu dla náuk rad záplýnal / gđzie spotóymie tey zabáwie sluzá / á rospušności nie máš / iáka w Barcháginie v tákich zákow byla. Wydał też práwo / aby wdowy y sieroty póki sa w opiece / poborow nie dawaly. Tákze y te biagleglowy / ktore sie ná službe Bozjá oddáia / to iest / mnístki.

Rok P. 371. Dámá: 5. Valent: Valen: 8.

1.
Czárownicy ka-
ráni w Rzymie.
Ammianus lib: 28.
L. 10. de malef:
Cod: Theod.
2.
Wschodne prze-
slidowanie.

Basil: epist: 12.
Do Papiésá o po-
moc posyláia / y o
tego posly.
Epist: 52.

3.
Poslowie do Rzy-
mu od Biskupow
wschodnych.
Basil: epist: 69. &
Epist: 70.
Słowa S. Bazy-
lego.

Valentinianus w Rzymie pilnie sie o czárownikách pytác / y oná strodze kárac kázal. Nie przepuszczono y Senatorom / ktorzy zó-
stawšy Chrześciány / do služby sie dyabelstkey wracáli / y gnštem
á wrozkom služby / ktore strodze Máximinus stárošlá z Ampel-
nšem pomeczyl. Košcioly wschodnych krolestw dšwne
wielkie wciški y rozervánia pod Valensem Cesárzem y Ariany cierpiály. Ná
iáka táká pomoc ich zostávil P. Bog dwu onych wielkich filarow / Athaná-
siusa y Básiliusá / ktorzy ná wygnanie dani nie byli / y ktorým tyran on Wá-
lens przepuscił. Ci ieden drugiego przez listy vpomináiac / wspieráli wro-
nych iáko napilnicy mogli / heretyki wkázuiać / y odganiáiac / á do iednošci
šwietey lud kúpiac. Antyochia barzo ie troškálá / iz tam Kátholicey do dwu-
Biskupow rozerváni byli. y posylal tam Athánásius Piotrá mciátiego z
klerykow / aby ie wšpočil / y inne košcioly okoliczne potwierdzal. Wapo-
teczniysza sie zdálá rádá s. Báfilemu / aby s. Athánásius posly do Biskupa
Rzymstkeygo wyprávil / ktorzyby mu spráwe dáli / o tym co sie tu z košciolami
dšcie / á žeby go prošil aby swe posly wyprávil do tych / krolestw wschodnych /
ktorzyby kácerstwo Márcellá potepili y wykorzenili / y do iednošci košcioly
przywodzili / á o Antyostim košciela rádšili. Bo tam czterey Biskupi byli:
Euzoius Ariánstí Vitalis Apollinárišior / á Melecius y Paulinus Kátho-
likow ná dwóie rozerváných. Básilius s. wiecey spzyial Meleciusowi ni-
žli Paulinowi / y do tego wiódł s. Athánásiusa / aby ten sam zostal.
Wysláli tedy do Rzymu Sabiná / Dorotheusa y Probusá káplány / y
nápisáli list do wšytkich Wloškich y Gálliey Biskupow / ná ktorým sie trzey-
tylo podpisáli Melecius / Eusebius on Samosátenstí y Básilius. A osobli-
wy swoy ieden list nápisal Básilius. Oznáymnia wielka nedze košciolow
wschodnych / á o pomoc y ráde prošac / iáka by sie im zdálá napožiteczniys-
ša. Niedzý inemi słowy píse Básilius: Jednegosmy ciáta człontki / mecz-
glowá nogom nie mówi: nie sášcie mi potrzebne. Niech was do miłosier-
džia náše nedze pobudzáia / ták iáko sie my z pokoiu wášego / ktory wam
dal P. Bog / ráduiemy. Oznáymnicie Cesárzowi (to iest Valentinianowi)
zámiešánie

zámieśanie náše. á iesli to trudno : niech ktorzy z was do nas przyiada / ná
náwiedzenie y poćieche náše / ktorzy swemi oczymá obacza tych wschodnych
kościołow nedze / ktorych vcho nieogárníe / y my ich iásnie wam słowy wyrá-
zić nie mozem. Prześladowanie nas obiele / á nád wszytki nawietśe.

Wyganiaia pásterze aby sie trzoda rosprašála. á to nácieżey / iź y ci wy-
gnáni pewności o meczénstwie nie máia / y lud ich zá meczenniki nie ma / dla
tego iź sie prześladownicy Chrześcíanstkim imieniem pokrýli. O ten sam
grzech nas kárza / iź podania orcowstkiego przestrzegamy. o to oyczyste trá-
ca á ná pustynie odsyłani są. Sedziowie nie máia żadnego baczenia y ná si-
wa głowe. Żadnego złoczyńce bez dowodu iákiego nie potepiaia : same Bi-
skupy ná potwarz bez dowodow y ná meki y wyganiaia daia. Druddy y
tych nie znáia co ná me žalowali. Druddy y bez obżalowania w nocy porwani
ná wygnanie y nedze / do pustyn y ná śmierć podani są. Za czym wśedzie
smutek / pláč / wzdychanie vstáwiczne / bez orcow w onym sieroctwie. Ode-
šlo od nas wesele świat nášych. Domy modlitwy zámknione / oltarze du-
chowney służby nie máia / Chrześcíanie sie nie schodza / Doktorow nie ssta-
lo / náuka zbawienna vstála / spicwania nocnego nie máś. To pišem wam /
nie iźbyście inż tego niewiedzieli / ále smutni tym sie wzdychanim cieśym. y
daley mowi : Byśmy tylo sami cierpieli / ále sie boim aby ten ogień y do
was sie nie rozszerzył. Wo ten ma obyczay kácerstwo : iź sie roznieca / y boim
sie aby sie y do wáśych zdrowych czlonkow nie záiele. A iáko sie v nas pier-
wey prawda Ewangeliey začela / y v nas záś pierwey vstaic : Obawiać sie
potrzeba / aby wśetych stron ciemności te nie ogárnely. Pláczcie z námi na-
mlśy bracia. Zámknione są pobożnym v nas vsta / á ná bluźnierstwa otwo-
rzone / zęślo nam ná wolney mowie. Jedynego Syná Bożego bluźnia : á
nie nie odmarwia : Duchá s. nie czeza / á te ktorzy sie on záśtarwia / wygania-
ia. Wielobożnicy náśiali. Bog wielki (to iest CHRISTVS) v nich mály.
Syn nie ma imienia náture / iedno czci. Duchá s. do społeczności Troycy s.
nie przypuszczáia / ále iáko by stworzeniem byl / iáko kolwiek go do Oycá y Sy-
ná przyliczáia. Kto da wody głowie mey / y źródło łez powiekom moim :

Prośte zwodz / inych kościelnych zwyczajow y sposobow náśláduiac :
heretyctwo we zwyczaj obracáia / y tak kościelne działki w błedách wychod-
wia. Chrześť máia / chore náwiedzáia / smutne cieśa / obciążone wspoma-
gaia / táimnice świete rozdáia / y tak lud prośty do siebie przywieszuia / iź w
troctim czásie / choćby sie wolność wrocila / nie będzie nádziecie / aby sie do
prawdy záś przywroćić mogli / ci ktorzy sie dluga społecznością z heretyki
spoili. To s. Básihus.

Tá taki list y poselstwo / co im Papież Dámásus / y ini zachodni Bisku-
pi odpisáli ; wspomina tenże Básihus : iź z ich písania wielkie poćiechy od-
niesli / y nádziecie do rychlego wybawienia. Ale / praw / rány náše trwáia :
iednak sie nieco tym cieśym / iź gotowe lekarze mamy / ktorzy nam gdy czás
będzie / predkie vleczenie przyniosa. Bedac s. Básihus prośony od s. Al-
thánazyusa / aby niektóre kościoły wizytował / w Armeniey mnieszey / od o-
nego Eustátiusa Biskupa Sebaśty wwichlány y osukány iest. iáko też byl
w Rzymie tenże zbrodzeń Liberiusá Papieża osukał. Czynil sie Kátholi-
kiem y prawowiernym przed Básihusiem / y w iego sie rozmowy y towarzy-
stwo wdal. y gdy wíare Tíceńśka przed nim wyznał / y podpisał / przy świád-
kach : wíal go Básihus do swego weśestnictwa. Przestrzegal go Theodo-
tus Tíkopolitáński Biskup / oznáymuiac iego chytróć / á iź iest zgnyly y v-
porny Ariánin : On niewierzył. y zátym Theodotus Básilego od swego v-
czestnictwa odrzucił. Potym sie poczeło to sławic / iź Básihus podeyrzány
okoto náuki zostawał. A tym czásem on Eustátius swoje złość y herezya

4.
Nedze kościołow
pod Ariany.

Oltarze bez flu-
idy, ábo Mśey s.

Nocne spiewa-
nia.

5.
Kácerstwa oby-
czay.

6.
Kácerska niebe-
spieczność, gdy
się záśtarzete.

Epist: 74.

7.
S. Básihus od he-
retyka osukány.
Epist: 6. in addi.

Básihus nieflu-
sne podeyrzány
y v Dámásá Pa-
piecia.

Epist: 14. in add.
& epist: 73.Po trzech lat od-
pisał potwarzy s.
Basilium.

Epist: 79.

9.

Epist: 82.

In edicto fidei ad
Ioannem Papam.
Epist: 54. & 67.

Epist: 75.

Epist: 73.

Nowina w wie-
rze brzydka być
może.Epist: 79. Oratio-
ne contra Sabell.

9.

Nazian: epist: 26.
& de laud: Basilij.Nazian: epist: 31.
& de laud: Basilij.
& epist: 32.Poswarek między
świętymi.Nazyanzenus na
Biskupstwo Sas-
mon poświęcony.

10.

Nazian: orat: ad
Patrem.Nazian: in carmi-
ne de vita sua.Nazyanzenus ko-
ściół Nazyansen-
ski sprawuje od
ojca.

odkrył y iawnie Concilium Niceńskie bluźnił y przeciw Bazyliemu s. pisał. Dośłał y do Bazymu do Dámásá ona nieślusna powieść o s. Bazyliu / iż go miał za podezrzanego / y na iego przez listy wolanie nigdy mu nie odpisował ani go słuchał. y między mnichy róż o nim trzęść się poczęło. Sprawować się przez rozmaite listy y pisanía święty oćiec niewinny musiał: A one mu Eustatiusowi / który tego wszystkiego zelżenia iego był przyczyna / nie nie odpisował aż trzy lata wysły: bojąc się / iż był nań bázro rozgniewany / abo na one zdráde y potwarz iego: aby z gniewu czego nieprzystoynego nie wyrzekł. Po trzech leciech dopiero przeciw iemu pisaníem czynił / wielkiej ciępliwości y mądrości używając.

Cierpiał z máley przyczyny potwarzy s. Bazyliu / y z strony Apollinára / iż go z niektórych cnót y godności chwalił. O co się też sprawował. A potem go Justinianus Cesarz obmawiał mówiąc: s. Dámásus y Athanaszyus y Bazyliu chwalili Apollinára / y s. Leo Eutichesá: a nie dla tego oskarżili się heretykami: ale poznawszy ich niezbożność / potępił ię. Cierpiał też nieco przymówki od Athanaszyusa Ancyráńskiego Biskupa / wielce w wierze y żywocie sławnego. O którym gdy się dowiedział iż umarł / wiele wychwalenia iego napisał / swę oney krzywdy zapomniawszy. O także potwarz sprawował się Neocésarskim Chryścíanom / między ktorými się wcho-wał. y do onych mnichów / które w Poncie wychwycił / też o nim potwarzował. y do onych wyznáńia Bóstwa Duchá s. zaśły / y także się im sprawował. Dla tych potwarzy napisał / de vera ac pia fide. bázro wzone księgi / w ktorých pokazuje / iáko się każda nowina z strony wiary bázdzi / a nigdy stárego pódánía odstępować niechciał. Bolały go te potwarz y wielce mu ciężkie były / iż swoje nieszczescie opłakiwał. Często spiegi na swoim kazaniu miewał / na które się żaluje / iż przychodzi nie na náukę / ale na podchwytywanie iáko Pharyzeusowie.

Tych potwarzy był też uczestnikiem wielki iego towarzyszy s. Nazyanzenus / iáko sam o tym píše. y na innym miejscu / gdzie mocno s. Bazyliu broni. A chcąc tego s. Grzegorzá przy sobie mocniej zwiázac / aby z niego przeciw swoim nieprzyaciółom pomoc miał / a zwołaszá w pisaníu: poświęcić go chciał Biskupem Sasmon / w swojej Diocezy / gdzie nigdy Biskup nie bywał / y miejsce máto tego było godne. Z czego gdy mu się dług wyomarwał / obá sobie przez listy w miłości podswarzyli / y potrosze bez gniewu náłáiáli. A widząc Bazyliu / iż s. Grzegorzá przełomić nie mógł / oycostwo iego bázro stárego Biskupa w Nazyanzie náprawił / aby go na ono Biskupstwo námarwał / y oycowska mu powaźność to rozkazał. y tak zwyciężony jest s. Grzegorz / y na Biskupstwo Sasmon od Biskupów / z ktorými był oćiec iego / poświęcony jest.

Lecz Antymus Biskup Tráńeński / też z Káppadócyey drugi / ácz mniejszy Metropolit / przywłaszczal sobie Sasymę / iáko by do iego Diocezy / a nie do Cesárey Anzaca. A iż był sporny / zachwáły / pusić tam s. Grzegorzá niechciał. y tam nie bywszy / ani żadney Nissey w swoich owiec miarę / námyślił się wstąpić na pustynia / y tam na nabożeństwie przemieszcáć. Jednak długo tam być nie mógł / iż go oćciec starzy do Nazyanzu przyzywał / y prosił aby mu w iego stárości pracy Biskupiey pomógł. Już był na Biskupstwie on oćciec iego 43. lata / a Grzegorz syn iego miał w ten czas lat 51. Sprawował on kościół póki oćciec był żywy / nie dálej niżli rok / ale nigdy Biskupem Nazyáńskim nie był. Choć go z átkiego mieli y na on czas y potem. Bo skoro oćciec umarł / indziej się wdał. A o Sasymę s. Bazyliu swárzyć się z Antymem niechciał / máiac inne z heretykami zabawy / y podobno dał tam był Antymus inego Biskupa / s. Grzegorzá od pedziwszy.

Wracamy sie do Walensá Cezarza. Nie przestawał tyráńskim sercem swoim Kátholikow wciśkáć. Gdy był w Edezie / z ktorego miásta inż był wygnány Bárses Biskup święty / y kościoły Arianom oddane były : wdział się lud Kátholicki przed miástem na kościelne schadzki / a z Ariány nie przestaje: rozgniewał się na starostę / y policzek mu dał / i z onych schadzek dopuścił: rozkazując aby z żołnierzmi one gromáde rozganiał / a biąc ie / niósł mu nie przepuścił. Chciał tak Starostá uczynić : y ráno przez miásto idąc / wyrzwał niewiáste z máłym dzieciákiem / a ona się między żołnierze z kwápliwoscią ciśnie. y spytała / gdzie idzie / rzekła: przed miásto / aby z wierzymi dla CHRISTUSA umarła. Bo dziś ie tam zabijać beda / gdzie się do służby Bożej zeszli. Potym iey spyta gdzie ie dziecko miósta: a ona powie: i z chce aby zemna także dla CHRISTUSA umarło. Tedy sie Starostá bázno zdumiał / y wrócił się do Cezarza / o oney mu niewieście powiádał / y o ochocie wszytkich Kátholikow do śmierci. Trudno ie / prawi / Cezarz rozkazał: musím wszytki pozabijać. Oni sławę z takiego dla swey wiary meśtwá dostána: a my sromotę odniesiem. y tak ich zámiechając Cezarz rozkazał. Ale pozostałe tam káplany / Eulogiusá y Protogenesá / i z niechcieli z Lupusem Biskupem od Arianow postawionym / spóeczności mieć: na dalekie pustynie wygnat. Gdzie wiele Poganstwa / eudá czyniac y niemocy lecząc / P. Bogu pozyskali. poczytani są między święte w kościelnym regestrze. Pusił się potym Walens do Tomis miásta w Scythiey ábo w Tatarskiej ziemi. (Bo w ten czas tylo sie wloczył od miásta do miásta Kátholicki wciśkáł) y morzá czarnego / ktore Ponthus Eurinus zowia. y tam sie próżno o Biskupa Bretannioná kusil / gdy go wygnąć chciał / a lud sie o to burzył. On sie też odpádmienia ich od Pánstwa Rzymskiego boiał.

Tego roku dokonał żywota tego on Eusebius s. Wercellenński Biskup / ob Constančiusá długim wygnaniem / y od Arianow więzienim y mekám trapiomy. Dłudzy mówia i z go Ariani w kántonowali / y máia go za meczenniká. Żył lat około osmdzieśiat y osmi. Po śmierci cudami sławny.

Valentinianus Cezarz zachodny / wdał się w niektóre duchowne rzeczy / y pobładził. Nápiśal prawo / aby bláznowie pospolici y blázennice / nie byli chrzesczeni / choćby się już nawrócili / y onego żywota przestáli / aż przy śmierci. Pozwolił też z wielką sromotą swoia Poganom ofiar / ktore są bezczarow / y na Capitolium oltarz Rzymianom Poganom przywrócił / y káplanom Poganńskim iákieś przywileie y wolności nádał. Co wszytko na swe zle uczynił. Bo go o to Pan Bog skarał.

Rok Páński 372. Dámásá 6. Valentinianá y Valensá 9.

Walens wielkich dwu Hetmánow / Aryntheusá y Terenciusa / ktorzy nie tylo w boiu sławni / ale w wierze Kátholickiey mocni y nabożni zostawali / y nie się na Walensá nie oglądali / Kátholikow przeciw Arianom bronili. Arintheus był Cósulem roku tego po zwoiowaniu Persow / y od Armeniey ich odegnaniu. Ten bázno czcił y miłował s. Bázylusá / iáko sam do żony iego w domy piśac wyznawa / y onego wystawia. Já iego obrona Arianow się s. Bázylus nie boiał / y Kátholikow wiele bronił. Nie mniejszy był Terencius / ktory dwunásćie legiy ábo pótkow żołnierskich miał w poruczeniu swoim / z ktorym także Bázylus s. wielkie miał towarzysztwo. Piśe o nim Theodoretus: Gdy się z wielkim zwycięstwem z Armeniey wrócił: kazał mu Walens / aby go prosił o coby chciał. A on nie o złoto ani imioná / y wrzedy / y dochody

11.
w Edezie to str.
Kátholickimi
działo.
Theod: lib: 4.
cap: 16.
Sozom: lib: 6.
cap: 18.

Niewiásta s syná-
ckiem ná śmierć
się kwapi.

Martyrol: Rom:
30. Januarii. 5.
6. Maji.

12.
Tomis Tatarskie
miásto.

Bretannion Bi-
kup Tatarski.

Hieron: de Script.

Eusebius Wercel-
lenński meczennik.

Ecclesia Vercell.
Gregor: Turon: de
gloria Confess:

C. 3.

13.

L. 1. de Sceni:
Cod: Theod.

Valentinianus po-
bladził.

L. 9. de malic:
Cod: Theo.

L. 77. De: C.
Theod.

14.
Arintheus hetman
Kátholik obron-
ca wiary.
Epist: 5. in addit.

Ammianus lib: 27.

Lib: 4. cap: 22.

Terencius her-
man Kátholik, o
co Valensá prosi.

2.

Basil: epist: 74.

Basilus moc Pa-
piejska wysnawa.

3.

Apollinariu he-
retyk.

Kacermistrze sam
Papież wykłina.

4.

Damasus nie od-
pisuje S. Bazyle-
mu.

5.

Basilus zaś do
Rzymu posyła.

Epist: 77.

Pokora S. Bazy-
lego y poddań-
stwo ku Papie-
jowi.

6.

dochody prosił ale o rzecz iego nabożeństwu y czci ku Bogu przystoyną: aby mu ieden kościół dla Kátholikow pozwolony był. y te prosbe swoje na kárce podał. A Cesarz rozgniewany/ kárce zdrał/ kázac mu o co innego prosić. A on zebrałszy podrapane kárcki/ rzekł: Już mam od ciebie Cesarzu podar-
rek: mam: a o inny prosić nie bede. Mysli moje widzi ten/ ktory swiatu
wszystkiego sedzia jest.

Znowu Bazylius s. posły swoje do Rzymu albo do kościołow zachod-
nych wysłał/ pisać y prosić o pomoc wpadłym wschodnym kościołom. W
tym liście daie znać/ iż za heretyk y wyrzuconego z kościoła Biskupa/ nie
nie jest poczytany/ iedno ktorego Papież za takiego osadzi. Bo Synod na
Synod: ieden wykłina/ drugi odklina. ale co Papież osadzi/ to iuz wacpre-
nia nie miało. W tymże liście żaluje sie na onego Eustaciusa z Sebasty/ iż
bluźnierca Ariánstkim bedac/ kościół Boży bázro trapił: prosiac aby wy-
ty był. y wspomina iako był osukał Liberiusa Papieża/ czyniac sie Kátholi-
kiem/ y iako za iego listami bedac wyrzucony od innych Biskupow/ na Rzy-
skupstwo swoje w Sebascie przywrocony był. Zład/ prawi/ wziął moc Rzy-
rey złe wzył/ y ktora falszywie sobie ziednal: stamtad niech weźmie kárce
y wyklecie. Tamże sie y na błedy y herezie Apollinara (na którym sie
był sam osukał) żaluje y prosi: aby potępiony był y wyklety. Czemu go sam
bedac Metropolitom nie wykłal: ona jest przyczyna/ ktora sie czesto wypo-
mina: iż kácermistrzow ktorzy sie z nowa nauka wkazują/ żaden sadzić y po-
tępić nie mogli/ wedle kościelnych praw y zwyczajow/ iedno nawyższy Biskup
Rzymski. Nákoniec o pomoc iakożalwiek strapionym kościołom zachod-
nym prosi/ aby do nich pisali/ y one ciechyli. Na ten list iego Damaśus
Papież nie odpisał/ máiac s. Bazylego podeyżrzanego. Bo wiele sie bylo do
Rzymu przeciwnikow iego nátechało/ ktorzy o nim złe mówili/ y onego od-
nosili/ y niektorzy wzmowic iego mniży/ one podeyżżenia o nim fierzili.
Czekal Damaśus zeby co perwieszego o nim miał/ listami iego nie gárdził.
Bo wnet o Synodzie przeciw Apollinarowi poczał myśleć.

Bázro zabolála rzecz ona s. Bazyliusa/ gdy sie o takim o sobie podę-
żzeniu Damaśa Papieża dowiedział. y znowu do Rzymu wyprowadził Prota-
kaptana swego/ podobno brata rodzonego swego/ ktorego był z mnichow
kaptanem poświęcił. y przezeń list do Damaśa y zachodnych Biskupow pi-
sał/ w którym sie pokornie y w cichości żaluje/ iż na listy iego nie odpisują
ani wizytatorow posyłaia. Jesli za odniesieniem nieprzyjaciol y potwarcon-
to czynia: niech pierwey morwy wysłuchają/ a niźeli potępiąia. My sie po-
wiada/ iesli nas przekonają/ do naszych grzechow przyznamy/ a náuczyć sie
damy. Nie bądźcie słuchaczmi potwarzy/ ale doznawcy prawdy. Leccie
nas/ ale pierwey rany wkaźcie. Jesli sie za głowe powszechnego kościoła ma-
cie: nie może głowa rzec nogom/ zescie mi nie potrzebne. a iesli sie w porząd-
ku kościelnych członkow kładziecie: reka reki/ y noga nogi potrzebuie. y same-
mi modlitwami waszymi pomoc nam dać możecie. wždy nas aby pisaniami
swoimi spokojnym y przyiacielskim pozdrowieniem pociekajcie/ a zaniebaj-
nie wasze o nas nágradzajcie. Chcecieli do nas przyiać/ y sami sie o na-
szych sprawach wyptać: niech sie tak stanie. przymniemy was rościagnione-
mi rekomá/ y stawim sie na pilne wasze dowiadowanie. Chcecieli tez nam
mieysce do sadu náznaczyć: powinność do przyiaćania wypelnim. y inne
tam pokorne słowa nájdni sie/ ktoremi o posły Papiejskie do wschodnych
kościolow prosi/ a na ich sie sad podać. Co mu na to odpisali zachodni
Biskupi/ zwlaszcza Damaśus nawyższy/ wiedzieć sie nie może. y wieciecie
podobienstwo/ iż nic nie odpisał. Bo sie zaś o to s. Bazylius na nie strážo-
wał. y ieszcze prosić nie przestawał.

W tym

W tym czasie on wielki Doktor Kościoła Bożego Jeronym s. na puśczy się trudzi. W Syrii na pokucie y trudzeniu ciała swego / iako jest w żywocie iego / y na piśmianu y czytaniu przemieszkował / mając już lat 30. Gdzie miał niemające gąbanie od bliskich tam mnichów / y innych w tej stronie Chrzęścian: aby sie oznaymił / przy którymby Biskupie Antyoskim przesiadał. Bo ich trzech było / Witalis Apollinarowej sekty / á Paulinus y Melecius Kátholikow rozdwoionych pasterze / okrom Arianow ktorzy tam rzadzili / iako sie wyższy często namienito. On sie na odpowiedz y odprowe onych mnichów nie kwapiąc: piśał do Dámásá Papieża / radząc sie go / z którym Biskupem Antyoskim spoleczność mieć miał. y w tym liście tak mowi: Ja naprzód za nikim / iedno za CHRISTVSEM idac / ztoba sie / to jest z stolica Piotrowa złączam y spaiam. Wiem iż na tej opoce zbudowany jest Kościół. Kto okrom tego domu Baranka pożywa / świętym nie jest. Kto sie w korabiu Noego nie zostoi / zginie w potopie. Ide tu za towarzyszyimi twemi Egypcyany. Witalisá nie znam. Meleciusa odmiątam / o Paulinie nie wiem. Kto z toba nie zbiera / ten rozprasa. To jest / Kto CHRISTVSOV nie jest / Antichristow jest. Piśał do tegoż o toż / pytałac y prośac y mowiac: Powstańcie na mnie Mnichow stara powaga / ktorzy mnie do siebie ciagna: á ia im odpowiadam: Kto sie z stolica Piotrowa złączył / ten moy jest. Proście cie day mi znać / z kim mam spoleczność mieć / á nie gárdzi dusza moja / za ktora CHRISTVS umarł. Co mu Dámásus odpisał / z tego sie domyslić możemy: iż mu sie z Paulinem złączyć kazal. Bo od niego na káplánstwo poświęcony był. y z piśmianá s. Bázylinsá do Terenciusa pokázuie sie: iż Dámásus wschodnym Kościołom piśał / aby Pauliná za Biskupá Antyoskiego mieli. Acz sam Bázylus iako inni wszyscy Meleciusa bárzo wazyli: ále sie iednak Dámásowi w tym nie sprzeciwil / y owsem go wymawia / iakoby to czynil z niewiadomościami Kościołow wschodnych. Zna y to / iż s. Athanaszys przy Paulinie stał. Nie wyklinál Dámásus Meleciusa / y tych co mu sprzyjali y z nim prześławiali / bo to wszyscy byli prawowierci: ále Pauliná za Biskupá miánujac / Meleciusa zámiechował / gdy wstąpić niechciał / á wiele po sobie Biskupow miał. Przyslo iednak do tego / iż Biskupi wschodni za dozwoleńiem Papieża / takie między nimi porównanie uczynili: aby oba / aż do śmierci ná stołicy oney siedzieli / każdy swoje trzode opátruiać: á po śmierci iednego / aby inny Biskup ná iego miejsce obierany nie był / á ten coby zostal / już całé Biskupstwo miał. Ci Kátholicy ktore Melecyanami zwano / gdy już Biskup ich ná wygnaniu przemieszkował / po wielkiej części do Tarsensow ná polypu swego przystawali. Ná puśczy oney Jeronim / mając lat 30. dowcipu swego doznawiać / nápiśał wykład ná Abdiasá proroka / ktorego sie po tym starym bedac wstrząsł / gdy widział iż w rekách ludzkich / we Włoszech zwałasz / ono piśmo iego przebywało. y po lat 30. gdy już miał 60. inšy wykład ná tegoż Proroka nápiśał. Kazania Origenesá mlodym bedac / z Greckiego ná Lacińskie przelozył. y listow wymownych y uczonych wiele do rozmaitych osob piśał.

Roku tego óciec s. Grzegorzá Biskup Názýanzu / w piękney stárości / lat blisko stá máiac / żywota tego dokonał. Siedział ná Biskupstwie lat 45. Syn iego s. Grzegorz nigdy sie nikomu ná to / ani s. Bázylemu ná mowić nie dał / aby tamże Biskupstwo po oycu w oyczyźnie swojej przysiał. ále zaráz do grobu s. Tekle do Selewey zabiezał / y tam sie kryac / pięć lat prześiedział / aż do śmierci Walensá Cezarzá.

Tegoż roku on wielki Athanaszys Alexándryski Biskup / po niezliczonych pracách / y kłopotách / y niedzách / ná rozmaitym wygnaniu: do oyczyzny wieczney przeniesiony jest. Siedział ná Biskupstwie lat 46. Gdy go py-

Jeronym S. na puśczy się trudzi. Patrz w iego żywocie. 30. Septembris. Miał lat na ten czas 30. Csterzey Biskupow w Antyochii. Epist: 57. Papieża się radzi S. Jeronym, y z nim przesiada.

Epist: 58.

Złączenie z stolica Piotrowa Kátholika czyni.

7.

Dámásus do Paulina vkazał.

Meleciusa Dámásus nie wyklinął.

Porównanie Paulina z Meleciusem.

Sozom: lib: 7. cap: 3.

Socr: lib: 5. cap: 5.

Sozo: lib: 6. cap: 4.

Przefat: in Abdiam.

2. Apol: adu: Rufi.

8.

Óciec S. Násýansena vmarł.

Nazian: orat: in funere patris.

Nazian: carmine de vita sua.

9.

Athanaszys dokonał.

Rufin: lib: 2. cap: 3.
Cyril: Alex: epist: 1.

In laudem Athan.

Modlitwa Násy-
ánsená do vmár-
lego świstego.

In laudem Hieron.

Hier: de Script.
10.

Luciusá do Ale-
xándriej Ariani
ná Biskupstwo
wprowadzili.

Luciusowe okru-
cienstwo.

Lib: 4. cap: 18. 19.
Páweł Alexán-
drijski do Rzymu
wciekl.

Lib: 4. cap: 20.

Heref: 69.

II.
Rufinus lib: 2. cap:
3. 4.
Ná mnichy náá-
chał Lucius.

Rufinus vt supra.

Cudá prtecin
Arianom.

Lew ślepe lwistá
do Makáriusá
przynosi.

táli/ ktoby ná iego miejsce godnie wstąpić mogł; miánował Piotrá/ cowa
rzyśá swoich wśytkich kłopotow y porwócenia. Ták wiele śmierci od here-
tykow vsedł/ á ná swoim łozku vmart. Bo reka Pánśka z nim była/ ktora nie
dopuszcza nieprzyiaciom namożnieyszym mocy używáć/ ná dco/ iáto ona
zámierzy. Názýánsenus o iego śmierci mowiac/ wychwalenie iego ták zá-
myka/ z nim po śmierci rozmawiaiac.

O byś łáskawie ná nas weyżrzał/ á ten lud rzadził/ ktory doskonałe
Troyca przenáświetsá wyznawa/ y oney sie klámia. Jesli pokoy będzie/ zá-
choway mie w tym żywocie/ á trzode moie pás: á iesli kósciol wojnami iest
cze gorzeć będzie; prowadz mie do siebie/ y do tobie podobnych/ przym.
Ależci wielka rzecz iest o ktora prosie. Jaden po Apostolech (mowi tenże s.)
nie nálażł sie/ ktoryby cięższe y dłuższe prace y wojny ná obrone wiary oycow
świetych wycierpiał/ iáto ten wielki Athánázýus. Pisaniem swym kósciol
Boży w bogácił y ozdobił. Pisał wiele ksiąg pożytecznych y uczonych.

Po śmierci iego/ Biskupi z ludem wśytkim Piotrá ná stolicę Alexándrijs-
ką postáwili/ láty stáremi y madościá wśytkim czci godnego. Co obaczýwśy
Ariani/ záraz sie postárali/ áby swego kácerstwa coważyśá ná ono Biskup-
stwo wtracili. y zá przyiáznia Cesárzá Valensá/ Euzoius Antychenski
Biskup/ on pierwszy wezeń Ariusow/ wprowadził do Alexándriej Luciusá
Ariániná ná dco wśytkie zle nagorsiego. Użyli stárośty Egiptu Palládýus
Pogániná do pomocy. y zebrałśy Pogánśki lud y żołnierze/ z kósciolá/ ktory
Theoná zowia/ Piotrá wywlekli/ y zwoiowali y zesromócili miejsce święte
y lud Kátholicki pomeczyli/ y pánný sromotnie po iáwnych miejscách wo-
dzili/ y drugie zábiáli/ y niewypowiedziánego okrucienstwa ná Kátholick-
kách dokázowali. Káplany y mnichy sadzili/ ná mawiali do Ariánśtwa y me-
czyli/ y ná rozmaite wygnánia rozpędzili. O czym piśe śeroko Theodoretus.
Piotr on ś. Biskup/ do Rzymu zbieżał/ y z támtad pisał list do wśytkich
Biskupow/ w ktorym ono okrucienstwo Ariánśkie dosyć dlugo wypisał. po-
łożony iest v tego Theodoretá ten list iego. Tákie ony czasy były/ nie chto
CHRISTVSA y Troyca przenáświetsá oni wśeteczni bluźnili/ ále y Augu-
go chwálce práwego Bogá trápili/ zábiáli/ wyganiáli. Wspomina o tym
prześládowniú Epiphánýus/ y powiáda/ iż Kátholiki y do bestýj ná po-
zárcie Ariani podawali.

Ták wiele w miáśtách Kátholików ten Lucius pomeczyłśy/ piśe Ru-
finus/ ktory w ten czas przy oney przezaeney Melánicy w Egipte nieśkal-
iáto sie do mnichow y pustelnikow puscil/ spokojne ony święte oycze zbior-
nie náiezdziáiac. Wypiráwł woysko z rotami y hetmány ná ony pustelniki
niewinne/ ktorych było po rozmaitych miejscách w Egipte o trzy tysiac.
Towa woyná: nieprzyiaciele świe náśtáwiciá/ á mowia: Przyiacielu ná chto
przysiedł? Byli w ten czas wielkiey czci y światobliwósci oni oycowie Má-
kárýus y drugi Makárius/ Isidorus/ Heráklides/ Pámbus/ weźniowie An-
toniusá/ á zwiásczá ná puszczy Nitriey/ ktory nie z ludźmi/ ále z Anyolý cowa-
wázyśtwa mieli. Com práwi/ sam widział/ to mowie/ bom y weźniótkiem
ich mecenśtwa był. y mowi dálej: gdy ci oycowie śmierci od onego woyska
Lucýusá czekáli: cudá niemáte czynili: Chromego y wśhłego oleiem po-
mázawśy/ rzekł mu ieden: W imie IEZVSA CHRISTVSA, ktorego Lucýus
prześláduie/ wstań á stoy ná swoich nogách: záraz wstał/ y śkaczac P. Bogá
chwálił. Ślepy ieden idac trzy dni do Makáriusá/ gdy go w chálupce nie-
zástał/ gline z ściány tey przy ktorey legał/ w wodzie z ktorey piál máz swie-
ty/ rozmoczyłśy/ oczy swoje pómázal/ y wnet przeżył. Do Makári-
usá/ tenże piśe/ lew ślepe lwistá swoje przynosił/ y domýślił sie święty on-
czego chciál/ y zleczył mu dzieci iego. Zá to store mu ówczá lew on stáry do-
iego chciál.

tego chłupki przyniosł. Te skore Melánia oná przeznacna od Makáriusza máiac/ dárowała ia zá wielki vpominek s. Athánazyusowi / troche przed śmiercią iego.

Wygnał niektóre pustelniki on Lucius ná iedne wyspe / gdsie był wielki Pogánski kościół / á żadnego Chrześcianina nie było. Skoro łódka do brzegu przystała / wnet káptaná Pogánstiego corte sátan opetal / y tlućac sie woląc poczelá / ábo w niey czárci wálali: Czego tu chcecie słudzy Boży / y tu sie stryc przed wami nie mozem: Otoż wam wstepniemy / wáśá to iuz sie mia. Co oni Poganie słysząc: záraz on kościół swoy / z ktorego czárci wcielali / pśowáli / y ná Chrześcianstwi wierzac w CHRISTUSA / z náuki oycow onych obiacáli. O czym dowiedziawszy sie Lucius / boiac sie iuz swoich / ktorzymu w onym okrucieństwie przymarwáli: rostkazal / áby sie do komorek swoich oni pustelnicy wrocili. Poty Rufinus. Skad sie baczyc moze / iáko P. Bog wielkimi cudami wiary s. przeciw Arianom podpierał / á iáko zátwárdziáše sa heretyckie sercá / ktore sie y cudami nie wzruszá. O tych cudách nietylko Rufinus / ále y Sozomenus / y Theodoretus / ktore w ten czas ci swieci czynili / nápisáli. Ná to tákie okrucieństwo / mowi Socrates / miał Lucius poruczenie Valensowe / ktory starostom rostkazal / áby Kátholicy ze wszytkiego Egiptu wygnáni byli / y ci ktoreby Lucius wkazal.

W ten czas Melánia oná przestawna Rzymiántka / ktorey żywot przeczytay / mieszkála w Egypcie / y wielka liczba mnichow ktorzy wcieláli / y onym okrucieństwem rosproszeni byli / do siebie przygarniála / y wielkim ie dośtáctwem opátrowála. O co gdy ia starosta pozwal: ochotnie iáko do mieszénstwa stáneta. Ale sie iey zawstydzilow / do domu iey isc rostkazal / mieszrou sie iey dziruiac / y zacność sie iey wstydzac. Mieszkaniem onym w Egypcie była troche od Didimusa / záráza Origenesowych błedow nápożiona / wespolet z Rufinem / ktory Origenesá wychwalić sie nie mogl / księgi iego czytáiac / á tego Didimá słucháiac.

Był ten Didimus od piáci lat / iáko sie vrodził / ślepym. Ale gdy podroś / czytelniki máiac / z słuchania ksiąg y pisiná do wielkiej náuki przyszedł / y ono co słyszał rozmyśláiac / ná pámieci y sercu swoim potládał. w Philozofii y w Astronomii / y inych swieckich náukách / y tych ktore barzo oczu potrzebuia / z káżdym sie nawietfym mistrzem rownal / y wiele ich przechođzil. W pis. nie też swietym bárzo był biegly / y w školách iáko Doktor náuczal / y w Athánazyusá Biskupa Alexándryjskiego / y inych wczonych był w wielkiej wadze y podziwieniu. Jam go / mowi ten Rufinus / słuchal / y słowám iego pisał / ktore w sobie niewiem co Boskiego miáły. To w nim było skodliwe / iz ták bárzo Origenesowe pisiná milował / iáko by kto z niebá mowil / y iego sie błedami wáśdil / y inie iemi cicho y pokatnie zárażal. Rufiná y Melániá ták był wial / iz księgi Origenesá / ktore Periarchoń zowia / iáko iáki wielki skarb po swiecie roznosili / y ony żmnie iáycá / z ktorych sie weże rođily / wielom byly ku zárázie y zgubie.

Agdy z Egiptu Biskupy / y księśa / y mnichy wygnano / y do Palestyny do Diocesarey miásta do więzienia zágnano: Melánia zá nimi iáchála / y potrzeby ich opátrowála / y w więzieniu im / w podłych sátaách wslugowála / á było wszytkich sto y dwádziestá. O co sie sedzia onego miescá rozgniewal / y oney nie znáiac do więzienia ia podal. Lecz oná wedle czasu przeciw głupim poragi swey záżyła. y do niego wstkazála: áby ná sátnia nie pátrzył / á wiedział iáka niewiáste ták zelzył / áby z niewiádomości nie cierpial / czegoby nie rad. y temi słowy przestráfiony swieta Melánia wczcił / y oney poslugi ku więziom nie záležował. Potym / mowi Palladius / mieszkála Melánia w Jeruzalem dwádziestá y siedmi lat / máiac z soba niemála liczbę siostr pánienek / z ktoremi službe Boża / y

Rufinus lib: 2.
cap: 4.

12.
Rufinus vt supra.

Lib: 4. cap: 17. 19.
Sozo: lib: 6. cap: 21.
Theod: lib: 4. ca: 19.

13.
Melánia w Egypcie co czyni.

Paulinus epist: 10.
Hieron: epist: 25.

Melánia do Origenesowych błedow nachylona.

14.
Rufinus lib: 2. ca: 7.
Didimus ślepy y wczony.
Hieron: de Script.

Didimus Origenista.
Theod: lib: 4.
cap: 27.

15.
Melánia opátrownie wygnane mnichy.
Palladius in Lausiac cap: 33.

Melánia w więzieniu.

Mieszkánie iey w Jeruzalem.

Rufinus Włoch
z Aquilei.

16.

Rufin: lib: 2. cap: 6.
Sáraceni wiążę
S. przymia.
Mauwia Valen-
sa zwyciężyła.

Moyzes mnich A-
posłok Sárace-
now.

Świecić się Aria-
nomi nie dopuścił.
Sozo: lib: 6. cap: 38.

Wiara da na się
patrzeć.

Socr: lib: 4. cap: 29.

17.

Sozo: lib: 6. cap: 38.
Pogańskie księ-
ziedem namię-
cone.

Hiláron vmárl.
21. Oáobris.

Epiphánios Cypru
jako się wychował

19.

Sozo: lib: 6. cap: 32.
Hier: in Script.

Haref: 26.
Od Gnostickich
niewiast wyba-
wiony.

Żywot mniski prowadził: goście Biskupy / y księża / y mnichy / podcymuiac przez ty wszystkie lata z wielkim dostatkim. Był przy niey Rufinus Włoch z Aquilei / który godnym się stał kapłanstwa / nad którego nietylko nie był księżem / y meżnierzą / y nieiało wszystko umieiały. Był ten co to piśe Páladius Origenista / y dla tego Rufiną tak wychwala / a Jeronyma s. w tychże swoich księgach gani y poniża.

Gdy Walens Cesarz Biskupy Kátholickie wyganiał: Sáraceni Pogańscy nie o nie prosili / y z wielką częścią przyjmować ie y z nimi CHRISTVSAY y świętą wiarę iego / pragneli. Co się tak działo. Mauwia Sáracenińska królowa wojnę z Rzymianą y z Walensem Cesarzem wiodła / y wojską Rzymianą zwyciężyła. Z która gdy o pokoju mówiono: inaczey na nim przestąpić chcieli / ażby iey Mojżesą mnichą za Biskupą narodowi iey dano. Już między ten Sáraceniński narod przedtym mało / rozsiat był prawde Ewangelii s. Hiláron / który z ludami w nich y leczeniem chorób ich potwierdzał. Żołnierze też omi Sáraceni / od mnichów między ktorými wojską swą na Rzymianą wodził: wiele o CHRISTVSIE słyseli / y skłonnymi się do wiary s. czynili. Tedy Walens Mojżesą onego szukał / y do Alexándriey przywiozł / gdzie go na Biskupą poświęcić kazał. Przyszedł Lucius on okrutnik Arián / który Biskupą y święcić go chciał. Ale mu Mojżes przed wszystkim ludem powie-
dział: Świadcze Bogiem / Pánem niebá y ziemi / iż Lucius swoich reku krwawia świętych pomazanych / kłóść na mie nie będzie. Zekł zawstydzony Lucius: Słuchay pierwey iáta iá wiarę mam / a tym co mi wloczę nie wierzę. A on na to odpowie: Wiarę twoją wkaż mi / słudzy Bóg y Biskup y kapłani / y dyakoni / ktoręs powygnali / y do kruców kopania potępi / ktoręs bestiom do pożarcia podawał / y w ogień mroził. Izali pewnieyszą to wiara o ktorej słyszę: a niżli ta na ktora patrzymy: W mnie to pewna. Iz ci ktorzy w CHRISTVSIE prawdziwie wierzą / tego nie czynią. A ták Lucius musiał z hánbą wstąpić / a innych Kátholickich Biskupów wygnanych przyzwac starostą na poświęcenie Mojżesą musiał. A do Sáraceni zawiadawszy Mojżes / wiara tam s. wszepił. A królowa ona pokoy z Rzymianą uczyniła / y córke swoie Wiktorowi hetmánowi Rzymiskiemu za żonę dała. Tegoż czasu piśe Sozomenus / iż Żokomus iedno Pogańskie księstwo / przed iednym mnichem na swoje się nieplodność / iż dzieci nie miał / wskazał. On mu syna od Boga obiecał / iesli by Chrześcianinem zostać chciał. Obiało się tego ono księstwo / y gdy mu P. Bog syna dał: y sam się ochrzcił / y wszystkie lud swoy do wiary CHRISTVSOWEY przywiódł.

Tego roku on wielki y cudowny pustelnik Hiláron do oyczyzny swojej przeniesiony jest. Żywot iego s. Jeronym wypisał. Żył lat 80. Piśał też żywot iego krótko s. Epiphánios / który z nim długo przemieszkował / y z nim się iego s. stał. O ktorego początkach tu się nieco powie.

Sozomenus wyliczając one zacne pustelniki y mnichy / między nimi liczy Epiphániusa. Który powiada / od młodości / przy osobliwej świętosti mnichach / wychowany jest / y w Egypcie długo w tejże karności pustelniczej przemieszkował / y był sławny w Egypcyanów y w Palestynów. Był rodzą-
ciem z powiatu Eleuteropolá. Miał na ten czas blisko lat 60. y był w Walensá w takiej powadze / iż inne Biskupy Kátholickie wyganiając (iáko się też wyższy rzekło) iemu przepuścił. Piśe o sobie / iáko go P. Bog od Gnostickich niewygodliwych y od ich niewiast / gdy był młodym / wybawił. Wpadłem był / powiada / na ich kácerstwo / y słuchałem ich niewiast / ktore kázania czyniły. Ale ten który przy Jozephie w Egypcie stáwał / y przy mnie stáwał: izem ich reku wśedł / y Pánu Bogum pieśni śpiewał. Rozkázowały mi one zarázliwe niewiasty / y śmiały się ze mnie mówiąc: Zginął ten młodzienniec.

Bo za

Bo zá ich sprosna náuka ten sie im zdat zgubiony / ktory żywot powościagli
wy prowadził.] Táké bylo wśeteczeństwo tych sprosnych Gnostikow here-
tykow / o ktorych wyśhey. A táké poczátki światobliwości tego Epiphá-
nusa / ktory potym w Cyprie w Saláminie wielkim / náuka y uczynkami
Biskupem byl.

Valentinianus Cesarz gdy w Rzymie Mánicheyskie sie kácerstwo po-
nawiało : zázakázal im schadzet / y Doktory ich kárác / y domy / y miéstkánie ich
do skárbu brác kázal. Tenze Valentinianus kápláná w Sirmie zabić kázal /
o to iż Oktáwianá wielkiego wrzedniká Cesarzkiego / ktory ná gárdto suká-
ny w niego sie zátáit / wydać niechciál.] Rowná rzecz tey powiáda s. Augu-
styn o Sirmem Biskupie Tágástenskim / do ktorego gdy ieden obwiniony v-
ciekl / wydać go stugam Cesarzkim niechciál mówiac: Sklámac nie moge:
á czlowieká nie wydám. A gdy go męczono (bo iésze Chrześciánskich Ce-
sarzow nie bylo) trwał w swym státku. Wiedziony przed Cesarzá ták sie dzi-
wnym pokazal / iż wśytko przewinienie onemu ktory sie do niego vciekl / prze-
jednal / y zdrowie iego y swoie wyprosíl.] To s. Augustyn. W czym ten Po-
gánm temu Valentinianowi tákemu Chrześciáninowi przygánia.

Rok Pánki 373. Dámásá 7. Valenti- nianá y Valensá 10.

Dámásus w Rzymie Synod zebrałszy / potepil ná nim Apolliná-
rá onego wielce wzonego y ludziami wśytkim milego. ktory w
pismách swoich sobie dúfáiac wiele błedow násiál / o ktorych sie
nierychto Biskupi dopytáli. Wiedzy innemi ten byl / iż náuczal /
iáko by Pan náš IESVS CHRISTVS dúše ludzkiey nie miał iedno-
wostwo w cielemiásto niey. Do iego tey náuki Vitalis on co sie Biskupem
Antyostkim czynil / przystál. Ktorego gdy Papież do Rzymu przyzwał: Ká-
tholikiem sie wczynil / y dáł ná pismiie táké wiáry swey wyznánie / w ktorym
słowy wschodnie Biskupy / y onego Pauliná Antyostkiego Biskupá / do kto-
rego byl od Dámásá ná doznanie lepie odeślány / ofukał. Lecz gdy sie po-
tym odtyrl / w tymże błedzie Apollinárowym ležal: od Dámásá wytklery iest /
y od wśytkich wschodnych kóściolow wespół z Apollinárem z spóteczności
wyřzucony iest. Nie śnieli wschodni Biskupi Apollinárá / iáko kácermistrzá
pięrońsiego / okrom Papieskiego wyroku wytklináć. áz gdy Papieżowi s.
Bázylus y inni o nim y iego kácerstwie pisáli: dopiero ná tym Concilium w
Rzymie potepiony iest wespół z tym Witalisem y z Tymotheusem przed-
nim wczniem swoim.

Był ná tym Concilium Rzymskim Paulus Alexándriyski Biskup / od
Arianow wygnány / z ktorym y z innymi Biskupy / nápisál Dámásus Aná-
themátisny okolo wyznánia wiáry świętey Kátholickéy / miánujac wśytki
wielku onego heretyckie błedy / y one potepiáiac. O błedách Apollinárá pisál
Beroko s. Názýánzenus. Pisál tenze Apollináris wiele ksiąg / z nich sobie
staroy sukáiac / y wiele czynil nowych wierřow z Pismá s. y Psálmow. W-
czniowie tego Apollinárá w kóściolách wschodnych bronili sie tym / y klámá-
li iż ie zachodne kóścioly / to iest Dámásus przyiál. Ná co ták im Názýánze-
nus odpowiaáda: Jesli sa przyieci / niech tego dowioda: á my ná tym przestá-
niem. Bo iásno zátem bedzie / iż práwowierni sa iesli to máia. y być ináczey
nie moze. Niech list iáki wkáza / ktorym ie do spóteczności przymowác ro-
kázuiá.] Pátrz iáko či święci kóściolowi Rzymskiemu okolo náuki dúfáli / y
wiáre dawáli. Ten zwlászczá przedni Theolog Grzegorz Názýánzenus.

Ná tym Concilium bład on oycow niektórych / o zázywaniu rořkóřy cie-
lesnych

19.

L. 3. de haret. C.
Theo.
Hier: in Chronic.
Wydawanie kogo
ná śmierć.

Augu: ad Confen-
tium de mendacio
cap: 13.

1.

Apollinarius potepiony.

Sozom: lib: 6.
cap: 25.

Vitalis ofukał
Katholiki, ábo
sam siebie.

Nazian: ad Cledo-
nium epist: 2.
Ibidem Helias
Cretensis.

Apollinarius scho-
dni Biskupi wy-
tklinac nie śmieli.

2.

Theo: lib. 5. cap: 11.
Nazian: epist: 1.
ad Cledonium.

Vt supra.

Kościola Rzym-
skiego y wscho-
dnych powaga.

Tyśiatnicy potę-
pieni.

3.

Epist: 1. in addit.

Vciśki kościołom
wschodnych.

Bazyliusz kościoły
zachodne chwali.

Rok trzynasty
prześladowania
od Arianow.

4.

Damasus dla cze-
go S. Bazylemu
nie odpisał.

Epist: 10.

5.

Firmus Tyran w
Afryce.

Theodosyusz het-
man oćiec Cesa-
rza Theodosy-
usza.

Ammianus lib: 29.

Gildo brat Fir-
mon.

Koniec sły Firma.

6.

Orosius lib: 7.
cap: 33.

Theodosyusz za-
bity niewinnie
od Valentiniana.
Iaka śmierć ie-
go.

Ambr: orat: in fu-
Theod.

lesnych przez lat tyśiac tu na ziemi po zmartwychwstaniu / za kacerstwo iuż
od Dámásá / gdy to tenże Apollinaris wznowiał / poczytany iest. Bo przed
tym nie był za herezya udawany / y od tego czasu zginął / a ikt go ponawiać
nie śmiał. Czwarty raz iefcze Bazyliusz s. pisał do Papieża y do innych
Biskupow zachodnych / prosiac aby kogo do wschodnych kościołom posłał
ktoryby ie nawiedził y wciśyli / wielkie nedze ich oznaymuiac / y mowi: Ludo
kościołom nie ma / y w polach sie pustych schodzi. patrzylibyscie na wielka
nedze. Niewiaśly y dzieci / starzy y slabi na defczu y smegu / na wiatrach zie-
mie / a lecie na wpaleniu stonecznym pod niebem samym / trwaja / y ony cieś-
kości cierpia / dla tego samego aby do kwasu Arianskiego brania przynuszeni
nie byli. Tamże wyznawa / iż kościoły zachodne zostaja przy niepokalaney
wierze / y poklad nauki Apostolskiej nienaruszony zachowuja. Tuetak / prze-
wi / v nas. sa miedzy nami niektorzy / co dla pragnienia chwały / serca Chrze-
ścianskie zwodza / y nowiny przynosia / z ktorych kościoły / iako beczki oś-
bione / herezye w sie biora.] To s. Bazyliusz. aby kto memniemał zeby sie był
na on czas Bazyliusz od kościołom wschodnych oddzielił / abo o nich złe ro-
zumiał. Wspomina w tymże liście / iż to iuż był rok trzynasty / iako sie prze-
śladowanie od Arianow zaczęło. To iest od onego czasu gdy po Concilium
Ariminskim / Synod w Cárogradzie Constancius Cesarz złożywszy / na nim
wyrok na wygnanie Kacholickich Biskupow uczynił / iako sie wyższy po-
wiedziało. Czemu Dámásus na te prosbe s. Bazylemu nie nie odpisał /
abo dla czego na ten czas poslow tam swoich nie posłał: wiedziec sie perw-
nie moze. Podobno o ono slowo Hypostasis, ktore sie Łacinnikom nie po-
dobalo / a miasto niego woleli slowa Persony do wyznania Trojce s. w-
wac / czynilo miedzy nimi podezryzenie iaktie: iż był przymowił troche Bazy-
liusz s. kościołom zachodnym. acz sie ta rzecz iuż była na Synodzie Alexan-
dryskim przy s. Athanazyusie y Papiestkich posłach wspotaila. Czego potym
żałowal / y wiare / iako tu slyśysz niepokalana / kościołom zachodnych wy-
chwalal. Ono też o Melecusie y Paulinie w Antyochiey / rozne roz-
mienie: przyiaźni miedzy nimi nie czynilo. Bo Bazyliusz Melecusia za prae-
dzirego Biskupa Antyoskiego mial: a Dámásus y kościoły zachodne przy
Paulinie / iako od posła Papiestkiego Lucifera postanowionym / stali. Ono
niedufanie iednego ku drugiemu / wielka škoda kościołowi Bożemu czynilo.
W Afryce Firmus Murzyn tyran na pánstwo sie Rzymskie podmost
pánem sie Afryki czynił. Posłał przeciw iemu Valentinianus z wojskiem
Theodosyusza. ktory gdy go dwa kroć poraził: posłał do niego Firmus Bi-
skupa Chrześcianskie o pokoy prosiac. ktorego mu Theodosius nie bionil z po-
wonemi obwiazki. To iest: aby korone abo Infule Biskupia (musiała być
iaktas barzo droga) y wieźnie wrocił / y wojsku żywność dal. Co wojsko
wypelnil / y przyiacharosy do Theodosyusza / twarza iego przestraszony z po-
nia spadł / o łaskę pokornie prosiac. Oblapil go y całował y do łaski przysia-
Theodosius. Lecz potym z bratem swym Gildonem woynę przeciw Rzymia-
nom odnowil / y ten brat iego Donatistom pomagaiac / barzo Kacholiki ro-
cisnal. Wlákonic gdy od tegoż Theodosyusza porażony był / z rozpacz-
sie on Firmus obieśil. Za te posługe Theodosyusowi Valentinianus
taka odpłata dal / mowi Orosius: Gdy mu wojsko Maurytania y Afrykę os-
swobodzil y wspotoil: wciac mu syie kazal. za iaka przyczyna / nie mial perw-
ney wiadomości. Walens podobno / ktory sie takich imion bat / co sie od
Theod: poczynaly / tey mu śmierci przyczyna był / iako sie wyższy wspot-
mniało. Gotuiac sie na śmierć przezacny zwycięzca Theodosius: o Chryś-
świety prosil / ktorym zgładziwszy grzechy swoje / wesolo syie podal. G-
kano też na śmierć syna ieg Theodosyusza tegoż imienia / ale wśedł y z częsem
w wojskach

w wojstach Rzymstich przeciw Märtomanom y Sármatom wielkiey rycer-
stey sławy dostał: tak iż potym na Cesarstwo od Gráciáná syná Valentinia-
ná wśádzony był. Ták mu P. Bog oycowstá niewinność plácił.

Rok Páński 374. Dámásá 8. Valen- tinianá y Valensá 11.

Gdy w Mediolanie on Auxencius Biskup Ariánin umarł / á
Włostka ziemiá iednego takiego máiac / od Kácerstwá sie oczyszcí-
lá: Biskupi sie ziąchawšy / o nowym pásterzu onego miásta z lu-
dem wšytkim obmýsláli. Ktorych Cesarz Valentinianus ták w-
pominál: Wiemy iákí ma być Biskup w náuce y w enocie. Ták
tego postawcie / żebyśmy y my ktorzy to páństwo rządžim / prawdziwie y z-
sercá iemu głowé sklonili / y iego wpmínánie y káránie (bo ludźmi bedac
pobłádzić też musim) iákto lekárstwá dusšne / z chécia przymowáli. Co gdy
rzekł / piše Theodoretus / Biskupi go prosili: áby on sám iákto mądry y po-
bożny takiego wybrał. Lecz im powiedział: Trudno to ná mie; wy nápeł-
niem iákstí Bożey / y iego iáśnościá oświeceni / lepiey to spráwićie. Gdy tedy
Biskupi z ludem sie rozdwoionym námarwáli: Bo Ariáni chcieli swego /
Kátholicy też swego: boiác sie stárostá Ambrosius / áby rozruch iákí nie był:
bieżáł do Kościółá / y ták gdy o zgodzie y wybierániu spokoynym mowil:
dziecie iedno zámowáli: Ambrosius Biskupem. Co skoro ludzie wstýfeli / wšy-
scy zgodnie ná to zezwolili / áby był Biskupem.

Ona nowina y przedkością przestrášony Ambrosius / o wšytki sie sposo-
by pokusił / ktoremiby sie ohydzić ludziom mogł: áby nic o nim dobrego nie
rozumieli. Naprzód wieźnie / iáwnie ná sádzie zásiadł / meczyc kázal: áby
zá okrutnego wdáný był. potym nierzadnice w dom swoy wprowadzić kázal:
áby go zá nieczysteg poczytano. Co gdy mu nie póšlo: bo lud iego one stuki y
potrętości rozumiał: w nocy wciekl ku Tyczynu. Lecz cáła noc bładzac: oba-
czył iż mu dzień Rzymstá brane w Mediolanie wkázał. y wrociwšy sie do do-
mu swego: iuż miał nád sobá stráž / áby drugi raz nie wciekl. Wciekl przed-
sie do folwárku Leoncyusá / y ták sie zátáil. Ale go sám gospodarz wydal /
y przyprowadzony iest do miásta. Jedná mu tylo nádzieciá zostawála: áby
ná iego obránie Cesarz nie przyzwalał. Lecz Cesarz sie z tego rádował: iż ci-
teore on ná vrząd świecki stáwíl Biskupstwá godnemi sie náydowáli. y ro-
kázał namiestnikowi iego / áby rzecž do wykonánia prowadził.

Bedac tylo weźniem ábo Kátechumenem Ambrozyus Chrzešt s. przy-
iáł. od Kátholickiego Biskupá / dáiac znác iż sie Ariány bzydžil. á osinego
dnia ná kápláństwo y Biskupstwo po stopniách poświecony był siódme-
dnia Grudniá. Ná tym poświeceni bedac Cesarz ták P. Bogu dziekował:
Dzięknie tobie Pánie zbáwicielu náš / iż es ty temu ktoremum iá ciáło zlecił /
dusšes poruczyć raczył / y pokázales / że słusne moie o nim było rozumienie.]
Ono iego ná Biskupstwo poświecenie / ácz było przeciw Kanonom Wicén-
skim y innym: iż zaráz z świeckiego stanu y látkow ná Biskupstwo wstápit:
ále ie świat wšytek pochwalil w takim człowieku y Duchá s. spráwie. Sko-
ro był poświecony / srebro y złoto Kościółom y ná wboğie rozdał / wsi y imio-
rował / nie siostrze tylo wżywánie ábo dożywoćie záchowawšy / Kościółom dá-
dował. Piše Theodoretus / iż skoro ná Biskupstwo wstápiwšy / nápráwo-
wác wiele nieślusnych vrzedników Cesarstich postępkow poczáł. y mowil
mu Valentinianus: Dawno znam twoy wolny iezyk / y dla tegom sie twoieo-
mu wybrániu nie sprzećiwil / y owšem do niego pomogál. A ták iákto cie-
práwo Božé náuczá / ták błedy dusš nášych lecz y nápráwny.]

Rok Panski

1.
Theod: lib: 4. cap:
5. 6.
Auxencius Medi-
oláński Biskup A-
rianin umarł.
Słowá Cesarstkie
o cści ku Bisku-
pom.

Paulinus in vita
S. Ambr.

Ambrosius od dzie-
ciństwa mianowa-
ny ná Biskupstwo.
Hier: in Chronic.

2.
Vćiekánie od Bi-
skupstwa.

Theod: lib: 4.
cap: 6.

3.
Paulinus vt. supra.
Poświecenie S.
Ambrožego.
7. Decembris.

Prtećiw Kano-
nom poświecenie
S. Ambrožego.

Máistnotć ro-
zdał.

Vt supra.

Słowá Valentini-
aná o wolności y
kárnosti Bisku-
piey.

Rok Páński 375. Dámásá 9. Valentinianá y Valensá 12.

1.
Marcin S. z Biskupa wybrany.
Seuerus Dialog:
lib: 1. cap: 6.
Venantius fort: vi-
ta S. Martini lib: 3.
Iako do Cesarzá
przypuszczony.

Czcié Biskupy
máta krolowie.

2.
Ammianus lib: 30.
Socr: lib: 4. cap: 26.
Smierć Valenti-
niana Cesarza.

Gracianus na
państwo.
Cerealis wielki
Senator.
Marcella wdowa
iako go sbyła.
Hier: epist: 16.

Marcella iaka
wdowa.

3.
Walens okrutnik
od Themistiusa
vpomniany.
Sozo: lib: 6. cap: 25.
Themistius Poga-
nin.
Epist: 139. & 140.

Na wojne mni-
chy wyganiał Wa-
lens.
In Chron.

4.
Orosius li: 7. ca: 33.

N Oku tego Marcina s. na Biskupstwo Turońskie w Galliey podobnieiony jest. W którym też roku potrzeba miał w pewnych sprawach swoich do dworu się puścić. Gdzie gdy do Valentiniana przyszedł / z naprawy Arianki żony jego / która nim gardziła / przypuszczony do słuchania nie jest. Wdał się Biskup s. do mordercy / wziął na siebie włosienice / y popiołem się posypując a poszcząc / śmiernego / kazał mu Anioł iść na pałac. y gdy siedł / żadney trudności w wrotnych nie miał. a gdy już na pokoy wstąpił: Cesarz się na wrotne iż go przypuścili / gniewał / y gardząc im / wstać z stołką swego niechciał. Lecz ożgien się dziwny pod stołkiem zajął / y ciało jego parzył. Na co się przeleższy / stołką się porwał / y oblapił się s. Biskupa / pierwszy w sytko uczynił / niżli go prosić począł. Chciał P. Bog / aby słudzy jego y kapłani / a zwłaszcza Biskupi od panów czczeni byli / a w nich *CHRISTVS* / którego są namiestnicy y posłowie / uczczony był.

Valentinianus pokoy uczyniwszy z Kwadami / na które się był wypierał: na tej drodze w Kastellu Bergicyonie / sprzedą krówa mordercy y plunąc / ducha Panu Bogu oddał 18. dnia Grudnia. Ciało jego w Cárogradzie pogrzebione jest. Krolował lat 12. żył lat 55. Wstąpił po nim na państwo zachodnie syn jego Gracianus / który już przed dziesięciami lat na nie naznaczoney był. A Cerealis Consul wuy sześcienią swego Valentiniana czterdziętego z Justyny wrodzonego / Cesarzem obwołał. O co się łaskawy Gracianus nie gniewał.

Był ten Cerealis pierwszy pan między Rzymskimi / który one Marcella wdowe Rzymiankę młodą y wrodziwą / już będąc starym / do swego małżeństwa namawiał / iako pisał Jeronim s. y wiele jej imion nie iako żenie / ale iako corce w dziedzictwo dawał. A ona mu wskazała: Bych wieczny czystości nie zamiętowała: nie żabych szukała / nie dziedzictwa. A on jej odpowiedzieć kazał: moga stary długo żyć / a młodzi rychło umrzeć. A ona odpowiedzieć: Młodzi moga rychło umrzeć: ale stary długo żyć nie moga. A gdy ten był tak odrażony / drudzy się o tej małżeństwo nie kusili. Żadną co to za wdowa była / y iakiej w świataczności y bogactw: taka wzgarda / w wszystkiego świata sławna.

Walens w Antyochiey w Syrii mieszkając / Kátholiki ięszce bardszy trapił. O co go P. Bog y przez Pogańskiego Philozofa Themistiusa w pomniał. który księgi mu Philozofskie oddając / to napisał: aby się roznościom w wierze Chrześciańskiej nie dziwował / których między Pogany / praw / daleko jest więcej. Tak P. Bog chciał / aby ludzie Boskich rzeczy rozumem nie dochodząc / tymie samym czcili / iż są nie wybadane. Był słomny do Kátholikow ten Themistius / y nado ich się nędza y niewinnośćia zasmucał. Kochał się w nim Grzegorz Nazvanzenus / y do niego listy dawał / y o pomoc go w sprawiedliwości prosił. Bo był wielkim panem y na wysoki dyprzedach siedział ten Philozof. Trochę się na ono wspomnienie Walensa zatrzymał / gniewu na Kátholiki nie składać / woyny mu też okrucieństwa na nie wymowy. Nalazł iedne nowa na prawowierne kátonia. W tego roku uczynił na mnichy wyrok: aby sli na wojnę / y bronili państwa Rzymskiego. co pisał s. Jeronim / mówiąc:

Wiele mnichow w Niteriey pozabiali Polkownicy na wojnę ie zbierając / na która oni iść niechcieli. Toż mówi Orosius / iż w onych piaszczystych y

stych y gądziny pełnych pustyniach / Walens wiele mnichow / ktorzy na woj-
ne nie chcieli / pomordować kazał. Dał był mało przedtym drugi wyrok na
nie: aby ludzie prożniacy y gnuśni / z tych pustyn wyganiami byli / y do oyc-
czyzny sie swoiecy / na sprawowanie wrzędow pospolitych / wracali.

Takie także czcił Theodosius Cesarz / który tak ie swemu stároście Julia-
nowi zaleca: Zebranie Philosophow zalecamci: onych / ktorych ziemiá nie
przymiezuie, ktorzy ciała tylo y to nie spełná máia / ktorzy Cesarzowi nie má-
ia co dáć / á Bogu wszytko máia / m. litwy / pieśni / nieśpánia / plákánia / y
takie bogactwa ktorych sie reka do tnać nie może. Swiátku umarli Chri-
stusowi żyia / ciáło morza / dusze od ciáła oddzieráia. Tym sie stáw lástkawym
iáko slugom Bożym y wcznióm / ktorzy ná Boskie rzeczy pátrza. Ci sa ro-
dzáiu nášego pierworodni / to filary náše / to wiáry korony / to drogie kámi-
nie / ktorych fundamentem wagielnym iest CHRISTVS. Jesli tym do Bo-
gá pomożesz: Známienicie im y nam y sobie porádzisz. O iákie złote słowá o
żywocie zákonnym. A nie tylo w Egypcie / ále y po inych krolestwach
ten Walens ná mnichy púcił przesládowanie / ktore s. Bázylus listem swo-
im ciechy / y do siebie ich wzywa / aby z ich oblápienia ochłode miał / rozumie-
iac że to sami wczynie mieli / á do niego sie przygárnać.

Do Ambrozego też Bázylus s. list pisał / ráduiac sie z iego ná ono Bi-
kupstwo podniesienia / aby Aryany wyganiał / á Oycow swietych drogami
šedł. Mieli miedzy soba czeste písanie / y brat od Bázylego Ambrosius kšie-
gi iego náuki / y od niego miał ciáło s. Dionyzego Biskupa Medyolanu / kto-
ry w Káppádocyey ná wygnaniu od Constancyusá iáko męczennik umárl.
y imi po wšem świecie Biskupi Ambrozego s. postáwienic ná káplánstwi v-
rzad / chwálili. A wschodny kóściół takimże to przykładem poglástka / gdy
Nektáriusá Catechumená ná Biskupstwo Cárogradzkie posádził.

Lećz nie mogło to ná wszytki sie tráfić / y wiele z tego potym niesnáskow
y škod w kóściele powstáło / gdy sie látkowie y nowacy niegodni / ná Biskup-
stwa císneli. O co nárzeka Syricius Papież. Co sie rzadko y cudownie / á w
wielkiey potrzebie przeciw prawom kóścielný dzieie: to w przykład nie idzie.

Tá on nowy stan y odmiane / ná ktora tak przedkó wstápił s. Ambrosi-
us / szukał sobie pomocy. Dámásus Papież postáł mu zacnego káplána
Simplicianá / aby mu do rády y vpomínania sluzyl / ktore on zá oycá czcił.
On to był Simplicianus który Wiktoryná krásomowce y Philosophá stá-
rego w Rzymie z Poganístwá CHRISTVSOWI pozyskał. Przyskapił ná s.
Ambrozego cudowná lástká Duchá s. iz ćwiczac sie od Simplicianá / przedkó
zakon Boży z káthedry wykládał / y z wczniá náuczył / y cielem ze stáł. Zláczył za-
konne mnichowskié życie z zabáwami y powinnościami kšiezeý ábo klerýkow.
Domowe gospodarstwo brátu Sátyrusowi zlecił / sam sie kóścielná po-
sluga duchowná wszytek báwił: ofiáre Mšey s. vstáwicznie odpráwował.
á w niedziele kázanie záwždy do ludu czynil. y tak wiele prácowal / zwołájącá
okolo tych ktorzy Chrzešt s. bráć mieli: iz po iego śmierci / pięć Biskupow
ná tym mieli dosyć zabáwy. Sady świeckie odpráwował y práwuiace sie
iednáł. Drzwi nikomu niády do niego zámknione nie były / á bez wrotnych
y zaston stáły. y dźiwował sie s. Augustyn iego w sluchaniu wszytkich cierpli-
wości. Ciáło vstáwicznym postem trapił / bez obiádu raz iedzac / chyba dla
swietá / w ktore nietylo vboicie kármil: ále y pány wielkie / y woiewody / y stá-
rosky naróżyše czestował. ktorzy to sobie zá wielká czesć mieli / iz z Ambrozým
iedli / á on ie tym sobie zwycięzał. Je náł sam niády ná wozty nie chodzil / iáko
pise Possydonius / iz ludzióm sluzá / y káždemu dogadzaiac / trzech poslug
czynic niechciál: Zádnemu żony nie ráil / zádnemu ná żołnierstwo nie rádził.
do zádneho próšony ná wozty nie šedł. Gdy spowiedzi sluchał / á grzechy mu

Morderstwa nad
mnichami.

5.
L. 63. de Decur:
C. Theo.

Wyznanie sy-
wota mnijskiego.
Złote słowa.

L. 1. de curat. Ka-
len.

Nazian: oratione
ad Iulianum Tril:
exeq.

6.
Epist: 19. in addit.

Epist: 47.
Bázylus piše do
Ambrozego.

Ciáło S. Diony-
zego posłane do
Mediolanu.

Ambros: epist: 82.

7.
Nowacy ná Bi-
kupstwa.
Epist: ad Orthod.

Simplicianus ná-
uczytel S. Am-
brozego.
August: confess:
lib: 8. cap: 2.
Sprawy S. Am-
brozego.

Ambr: 1. prec: ad
Missam.

Mša vstáwiczna.
Sady świeckie
S. Ambroży odprá-
wował.

Augu: conf: lib: 6.
cap: 3.

Paulin: in eius vita.

Ná obrady nie
chodzil S. Am-
broży.

In vita Aug: cap: 27.
Trzech poslug cży-
nie niechciál.

8.

Spowiedzi iako
słuchał.
In vita eius.
Spowiedz do v-
chá.

I
Wyrok ná herety-
ki.
L. 4. de heretic:
Cod: Theo.

Valentinianus sta-
był na here-
tyki y ná Pogány.

Lib: 30.
Skarany od Pána
Boga y ná potom-
stwie.

2.
Valens Tátary
ábo Hunny do
pánstwa przysiał.
Ammianus lib: 32.

Ambr: in Lucam
lib: 9. cap: 21.

Valens od tych
Hunnów y Tátá-
rów porażony.

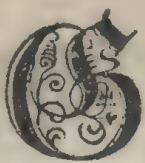
Wojsko Rzymskie
zgubione.

3.

I.
Valens poniżony
Biskupy przynura-
ca
Hier: in Chronic.
Socr: lib: 4. cap: 28.
Orosius lib: 7.
cap: 33.

któ swoje ná ich odpuszczenie obiańował: tak sie wnetrznie wzruszał / i z ná-
grzechami ktorych słuchał płacząc / do plákání pokutuiacego przymodził.
To piše Paulinus. Z czego poznać starowieczną / która sie od náuki Apo-
stolskiej poczęła / spowiedz tajemna y do vchá w kościele Kátholickim.

Rok Páński 376. Dámásá 10. Valen- sá 13. Gráciáná 2.

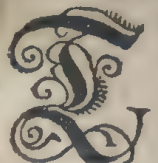

Káciannus widząc iako oćciec iego Arianom pokoy dawał / y ná
Biskupstwach ie z wielką škoda kościoła s. cierpiał / za czym
swowolnieyszy co dzień zostawali / Pogány śmielsze czynili: dał
taki wyrok ná heretyki / áby nigdziez ani w miastách / y po-
wsiách y rolách schadzek nie mieli / ani oltarzów stawiali / po-
stráta mieysc onych. Mielł do tego czasu Poganie / za dozwoleńiem

Valentinianá iáwne swoje ofiary y służbę dyabelską: y oltarze ábo kolumny go-
gom swoim / za iego pánowania / stawiali. Dozwołit był / iako sie wyz-
wspomniáło / káżdemu wierzyć iako chce / y o to sie nikomu nie przykryż. Bo
y o żone sie Justyne / i z Ariánką była / nie frásował. Co y Ammianus Pogá-
nin o nim nápisal. Za to go też P. Bog y ná potomstwie karat. Bo obu
now iego Poganie pozabiali / iako sie niżej powie / y nápotym wyszedł dom
iego wpadł / á páństwo do onego Theodozjusá P. Bog podał / ktory wśre-
Pogánstwo wykorzenil / y wyszedł heretyki stogiemi práwy swemi karat.

Ná Walensá / ktory ná wschodnych krolestwach Kátholiki wśre-
przepuścił P. Bog Pogány rozmaite / y iego rozum zaślepil / i z do páństwa
swego przysiał. Co sie tak działo: Tátárskie one narody w pustyniách / za i-
ziorem Neotryckim / ktore násy Widomym ieziozem zowia / wojne samina
sie podnieśli. Hunni ábo Hunnowie ná Alany wderzyli / ktore gdy Alany
wie wsparli / pusćili sie ná Dunay / gdzie byli Gothowie z krolmi swemi
Alarykiem y Frytigernem. Ci Hunnowie wyprowadili poselstwo do Walen-
sá / prośąc / áby mogli za Dunay sie przeprawić / y tam osieść / obiecuiac pá-
ństwa wyszedł Rzymskiego od nieprzyaciół tych tam gránic bronić. Był
tak ślepy y głupi heretyk / i z im tego dozwołit. y mętylo Hunny / ále wiele
inych narodów Tátárskich ná dwóla Rzymian Dunay przybyli. Którzy
głód cierpieć miastá Rzymskie wołowali. Przeciwnie wyprowadil Cesarz Wa-
lens Lupiciná do Trácyey / ktory swoim łakomstwem y niewiernością wiel-
kie ono wojsko Rzymskie zgubil / i z práwie wyszedł od onych Hunnow y in-
nych Tátárskich narodów / ná głowe starte było. Ledwie sam Lupicinus
wćiekl. Wzbogacili sie oni Poganie / y z pobitych sie wzbrosili / y stogiemi Wa-
lensowi zostali. Pátrzy ná sady Boże sprawiedliwe y dżiwne: gdy Wa-
lens innich ná wojne wyganiał / y tych co ná nie niechcieli iść / zabíwał: nie-
przyaciółom / od ktorych sam zginąć miał / wrotá ná sie otworzył. pokazal
to: i z gdy pánowie swiete y niewinne przesładuią / wpadę ná swoje pá-
ństwa przymodzią.

Rok Páński 377. Dámásá 11. Valensá 14. Gráciáná 3.

Tego roku Walens Cesarz stróśány y poniżony porażka ona
od Hunnow y Gothów / gdy sie z Antyochiey do Cárograd
wracał / pozna pokutę / iako mowi s. Jeronim / wygnáne o wia-
re y wyznánie Bóstwa syná Bożego / wyzwolił y do swoich onym
mów przymodził. Práwy Pháráo nie z sercá ále káraniem onym
przyciśniony / musiał reke Bożá wczuć / y przyznąć / i z go P. Bog o niewin-
ne Kátholiki / y okrutne trapienie y zabíwanie ich przez tak wiele lat / karat.
Cesarz

Żaraz Papież Damaśus Pawła onego do Alexandriej z listami swemi wyprawił y na stolicy oney posadzić kazał. A lud już sie nie na Valensą nie oglądał. Luciusa onego zloczynce Ariana / który był one stolice osiadł wygnat.

Gracianus zachodny Cesarz chcąc stryowi Walensowi pomoc na Gothy dać: z wielkim woyskiem Rikomerą Woiewode wyprawił / który sie z hermany Walensowemi złączywszy / nastąpili Gothow / ale y sami wiele swoich pogubili. A gdy nowe wojny od takiegoż Pogaństwa w Galliey powstały: Rikomerus wrocić sie do zachodnych Krolestw musiał. A Gothowie y Tracia y inne strony srodze pustoszyli y burzyli.

Gracianus do Afryki na Donatysty wyroki y mandaty dał / aby Chrztus. nie powtarzali / a kościoły Kacholikom pod tyranstwem Firmą odiete / przywroczone były. Dał też wyrok y na Manicheyzyty heretyki / aby sie iawnie nigdzie nie schodzili.

W ten czas w Afryce s. Augustyn był uczniem Manicheyzykow już na czwarty rok / miał w ten czas lat 22. y już w Karchaginie Rhetorike czytał. Wrodził sie Roku Pánstiego trzysetnego pięćdziesiątego piątego. Mówi o sobie: Zwodza nas y mysiny zwodzili / w rozmaitych pożadliwościach / iawnieniem nauk wolnych pilnował / a tajemnie fałszywym nabożeństwem pokrywalem sie. 22.

Matka s. Augustyna Kacholicka wicna / frasiuac sie o syna tak wpadłego / wstawicze lzy przed P. Bogiem o iego nawrocenie wylewala / y miała przez sen obwiancie: iż tam miał być gdzie y ona. Czym wielce wswelona: widzenie ono synowi powiedziala. A on rzekł: Nie watpie matko / iż taka bedziesz / iako y ja. Lecz ona z wielka nadzieia rzekla: Tę powiedziano mi / gdzie on tam y ty: ale / gdzie ty tam y on. Co powiadac sam Augustyn s. chwali P. Boga mowiac: O ty dobry Wszechmogacy / tyś się o każdego z nas staraś / iakoby jednego samego tylo miał: tak się o wstyti staraś iako o jednego. Tę matka iego Biskupa jednego z wielkim płaczem prosila: aby z iey synem mowił / a prawde mu Kacholicka pokazywał / y do niego namawiał. On niechcial mowiac: mlody jest a podzbardzial: Proś tylo zań P. Boga / sam sie doczyta prawdy. Mnie też / prawi / matka mlodego dala była do Manicheusow / y czytając księgi ich y przepisując / poznałem / choć mnie nikt nie nawracał / iako od oney nauki wcietać było potrzeba. A gdy na ty słowa niedbając Monika plakala / y przed sie o rozmowe z nim prosila: on sie troche rozgniewawszy / rzekł: Idź ode mnie / a tak żyj: być nie może aby ten lżawy syn zginać miał. Co ona iako z nieba głos przytala.

Ambrozys s. trzeci rok na swym Biskupstwie trwając / pierwszy wykład na Ewangelia s. Lukasa napisał: potym księgi o dziewictwie do pamieneł. tak sie rychlo na wielka nauke okolo powinności swej Biskupiey zdobył / bez wątpienia dary Ducha s. taka w nim doskonałość przyspiała. W tych księgach o dziewictwie daie znać / iż iedny panny z poslubioną czystością w domach swoich / abo matek y oycow swoich / zbierając do siebie towarzystki / a straż nad soba rodzicom swoich mając / mieszkaly / abo też chorym y starym rodzicom sluzily / y żywot doskonały w służbie Bożej wiodly. iaka była s. Marcellina siostra s. Ambrozego / świeckim dostatkim opatrzona / ktora Liberius Papież poświęcił / y w Rzymie Eustochium / principia / y Demetria / y inne. A drugie w klastorach sie zamykaly / żywot on świeży prowadzac. Co sie y w wschodnych kościołach zachowało / iako pise Marcellinus.

Te panny domowe w kościele miały osobne przegrodzone y zaślone miejsce / świadczy s. Ambrozys / ktore było y pismem na ścianach ozdobione / ktore do chowania czystości y wtwierdzenia w niej / żywota.

Pawel do Alexandriej przywrocony.

Sozo: lib: 4. cap: 30. Ammianus lib: 31.

Rikomerus herman.

2.

L. 2. ne S. Bapt: iteretur C. Theo.

Mandat na Donatysty.

August: Confess: lib: 2. cap: 2.

Augustyn S. od Manicheyzykow zwiedziony.

Ibidem lib: 3. cap: 11.

Monika matka S. Augustyna obwiancie ma.

3.

Młodzi wczenni pysni.

4.

Ambrozys S. księgi pise.

Panny w czystości okrom klastoru.

Ad Hellenium.

5.

Panny domowe iako w kościele. Ad Virg: lapsa c. 6.

Okopilne nákle-
ryki.

Chrześć odmo-
cny gániony.

Ambros: serm: de
Sanctis.

6.

Paulinus in eius
vita.

Symmachus Po-
gánin.

10. Do ich pocałowania/panie tam przychodzą/czcząc on święty stan ich.

Pilne oko miał s. Ambrozyus na swoje kścieża / aby bez przygany byli: y chodzenie niepomierne / y władza członków bez przystoyności w nich mu sie nie podobala. y o dwu takich źle trzymając / wypełniło sie na nich to czego sie bał. Bo obadwa potym wpadli. On też obyczay z kościołom swoich wy-
korzeniał / gdy ludzie Chrześć s. odwołczyli / a lat wiele y duudzy starości cze-
kali. y tego czego sam w sobie żałował / drugim nie dopuścił. Co też na
wschodnych stronach czynił Bazyliusz y Nazyanzenus y Tyssenens / iako sie
znaczy w ich o Chrzcie kazaniach / zrażając y psując ten obyczay / który in-
potym wpadł / iż sie już wsiyscy w dziecinstwie chrzcimy. Gdy s. Ambro-
zyus był w Rzymie / w domu iednym Nisa y ofiars s. sprawować / łaziebni-
ka nieiała / powietrzem zarażona / która sie do niego niesć kazala / y o kła-
dzenie reki prosić / a suknia iego całuiac / zaraz wzdrowiona jest.

Symmachus Pogánin wielki wymowca y sprawca szczęśliwy / będąc
Pogáninem / w Cesarzow Gracyana y Valensá w tak wielkiej czci y łasce
był: iż mu stupy z napisy iego ku czci temu postawili / nietylko w Rzymie / ale
y w Carogrodzie. Czego żadnemu Chrześcianinowi nie uczynili. Był
wielki nieprzyjaciel wierze Chrześcianskiej / potym swojej niewierności za
Theodozyusá / karanie odmógł.

Rok Pánski 378. Dámásá 12. Va-

lensá 15. Gráciand 4.

1.

S. Bazyliuszá
śmierć.

Nazian: in eius
laudibus.

Nazyanzenus v-
márlego S. Bazy-
liusza modlitwom
dusa.

Y S. Ephrem.

2.

Ephrem in Testa-
mento.

S. Ephrema te-
stament.

Heretykow się
strzedz.

O modlitwę po
śmierci prosi S.
Ephrem.

Osiary za ymár-
te.

Lib: 3. cap: 15.
Ephrem S. iako

od Biskupstwa v-
ciekał.

3.

Gracianus Cesarz
nabożny radac na

wojnę co czyni.

Księgi S. Ambro-
zego de fide.

Chorągiew blo-
gostaw S. Am-
broży.

W wielki Bazyliusz tegó roku do chwały niebieskiej poszedł pierw-
szego dnia Sycymia. Siedział na Biskupstwie Cezareyskim k-
ośm. Wychwalenie iego napisał Nazyanzenus towarzyszy iego
y przyjaciel nieroziety. Miedzy inemi słowy modlitwa sie iego
po śmierci ciechy mówiac: Teraz w niebie ofiary za nas oddać
y modlitwy za lud czyni. y s. Ephrem wychwalenie iego pisał w którym one
słowa ma: Modl sie za mnie bardo niedźnego oycze / a twemi przyczynami do
siebie mnie przywiedź. Widziš iako starodawne jest wzywanie Świętych
po śmierci ich.

Tegoz też czasu ten s. Ephrem vprosił sobie towarzysztwo s. Bazylego
y ná wieczna ochłoda poszedł. Jest iego testament abo kazanie przed skon-
nim / w którym vpomina vcznie aby sie heretykow strzegli / y miánuie W-
taliany / od onego Witalisá / który był Apollinárysta / wiedząc iako jest zara-
źliwe towarzysztwo ich. Tamże prosi bráciey / aby sie po iego śmierci zań mo-
dlili / y te sa słowa: Tłech za mnie ida Psálmny y modlitwy wáše / a co dzień
za mnie málego ofiarujcie / gdy wypełnie trzydziesty dzień / czyncie wzmianke
moie. Bo umarli máia dobrodzieystwo z ofiar y pamiatki świętych żywio-
cych. To iego słowa / ktore nam modlitwy za umarle zwyczajna záwzdy w
kościele Kátholickim / zálecaia. O nim napisał Sozomenus / gdy go chci-
no ná Biskupstwo porwać y poświęcić: on zmyślił kálenstwo / y zdał sie od
rozumu odchodzić. W czym gdy mu pofolgowano / vciekł / y nigdy sie przy-
wiesć do tego nie dał.

Gdy sie Gracianus zachodny Cesarz ná pomoc Stryiowi Valensowi
przeciw Gothom z woyskiem wyprawował: prosił s. Ambrozego / aby mu
wyznanie wiary s. Kátholickiej y náukę napisał. Co mu bardo chwalać s.
Ambrozyus napisał do niego księgi de fide / o wierze / gdzie mu o zwycię-
stwie proroknie / y wielka otucha / za taką iego Kátholická pobożnością daie.
y chorągwiom iego / ktore krzyże y imie CHRISTVS OWE nosiły / blogostawili.
Już był Gracianus przeciw Gothom woysko ruszył / gdy Alemáni z wielkim
ludem

ludem y przedkością Rhen rzekę zimie zamrożona przebywszy / do Galliey wciągneli. X musiał sie Gracianus przedko do nich wrocić / y dawszy im v Argentiny bitwe / czterdzieści ich tysięcy / albo iako drudzy pisa / siedmdziesiąt poraził / ledwie ich pięć tysięcy wstlo / ktore sam wolno puścił. Był to wojowny y czerstwy / y wymowny / y mierny / y łaskawy młodzieniec / iest czenie zaraśtat / gdy go P. Bog takimi wielkimi zwycięstwy wynosił.

Po tej bitwie zaraz ciągnął na Gothy do Walensa / y inż był w Syrmie w Pannoniey / gdy Valens nie czekając przybycia woyska iego / bitwe dał Gothom / na ktorey sam zginał / y z nimi przekleta niezbożność Ariánska pogrzebiona iest. O zgubie iego tak pisa :

Wyprawował sie z Cárogradu leniwo / tak iż Gothowie y pod mury przybiegali y przedmiescia palili / y lud nań gdy na iaw wyszedł / wołał / iako na boiaźliwego y nie meznego. A on sie na nie groził oddać im one wzgardy po wrocceniu sie z wojny. Był tam z nim wielki iego Woiewoda Traianus / ktory był z temiż Gothy bitwy przegrał. o co go Valens łaianiem / y wymawianiem niepotężności meśtwia iego trośtał : a on iako żołnierz Kacholicki wolnie odpowiedział : Ciebie iam porażony : ale tyś zwycięstwo moje zepsował. Bo ty z Bogiem walczyś / a pomoc Boga do nieprzyjaciół przynosisz. Gdzie P. Bog / tam zwycięstwo. Wieś iakos wiele ludzi świetych z kościołow powyganiał / y iakimies ludzioru kościoły ich podał. Nie gnieway sie o prawdziwe vpoiminanie / ktore tobie y Arintens y Victor przekaład. Tym rozgniewany Valens / z vrzedu go złożył / a Sebastianowi ze Włoch hetmaństwo poruczył. Piśe tenże. Był nieiały Isacius w Cárogradzie w mniśkiey celli siedzący / ktory gdy wyrzał inż iadacego na wojne Walens / tak nań wołał : Gdzie iedziesz Cesarzu : Bog cie opuścił / bo z nim walczyś. Tyś święte z ich kościołow wygnal (acze ie inż był od wygnania wyrabowił : ale im był kościołow nie oddał) a ciebie z państwa nieprzyjaciół zrupia. Wroc owcom pasterze / a zwycięstwo otrzymasz. Pátrz w iego żywocie. Groził mu Valens mowiac : Zabię cie skoro sie wroce. A on iako Micheas Prorok odpowiedział : Zabię iesli sie wrociś.

Tedy v Adriánpolu zwiódł z Gothami bitwe / y zaraz woysko iego tyl podał / y pobić wśyscy prawie na glowe. Traianus y Sebastianus hetman zabici. Valens postrzelony vcietać do chalupek nieiać wnieśiony był / ktora Gothowie zapalili. y w niej z wiela panow swoich niezbożny Ariánin zgorzał. Porazka ta była 9. dnia Augusta. On Gothy piekielnym ogniem kacerstkim zarażił / iako iest wyższej : a Gothowie go tym powierzchnym spalili. Po wygraniu tej bitwy / Gothowie wśytke Trácyá puścili / a iednak od Adriánpola y Cárogradu / odparci byli trocha żołnierow od Sáráceńskiey oney krolowey Máviey postanych / y z niektórymi Kacholicki. A Biskup Tessáloniceński Acholius / sama ie modlitwa / iako Elizeus / gdy miasto ono oblegli / rozpłósył. bez żołnierza vcietać / y vmierac z tym powietrzem musieli. O czym s. Ambrozyus napisał : Elizeus / prawi do Samárey Syryanow woysko wprowadził / a s. Acholius modlitwami ie z Mácedoniey wśtrąsył. Vcietał / a nikt ich nie gonil. Nálegat na nie modlitwami Acholius / nie zbicia ani strzatami / ale swemi wyslugami. Zed sie wważyć moze / iż P. Bog na Ariáńskie niezbożności y grzechy Gothy przepuścił / ktorzy Kacholikom wiernym skodzić nie mogli. Wiele inych krolestw wracać sie Gothowie popustofyli / nikomu y kościołom świecym ni przepuścił : aż za gory ktore Alpes Iulias zowia / zaciagneli / y tam staneli. W ten czas y Strygon / gdzie sie s. Jeronym rodził / w Pannoniey zwoiowali / iako sam s. Jeronym napisał.

Gracianus z bratem małym obiawszy wśytke Rzymkie państwo wscho-

Ammianus lib : 31.
Zwycięstwo Graciana młodzieńca dobrego.
Ammian: vt supra.

Valens Ariáński Cesarz porażony y spalony.

4.
Ammianus lib : 31.

Traianus hetman Kacholik v Valens.
Theod: lib: 4. cap: 19.
Gothy zwycięstwa bronia.

5.
Theo: lib: 4. ca: 30.
Isacius mnich co v Valensiem czyni.

16. Martij.

6.
Ammian: vt supra.
Rufin: lib: 2. cap: 13.
Socrat: lib: 4. cap: vltimo.
Chrysoft: ad vidu. am Iuniorem.
Valens spalony.

7.
Sozo: lib: 7. cap: 1.

Acholius Biskup Gothy odrąsil.
Epist: 59.

Ammianus lib: 31.
Hieron: epist: 3.

Hieron: ibidem.
8.

Gracianus nabo-
dnu państwách.
Mandaty jego na
heretyki.

Sozo: lib: 7. cap: 1.

Nie sąs wyko-
rzeniać wszytko.

Lib: 5. cap: 2.

Ariany z kościo-
łom wyganiał.

9.

Porównanie w
Antyochiey.

Socr: lib: 5. cap: 5.

Sozo: lib: 5. cap: 3.

10.

Wizytatorowie
kościół.

Nyssenusa ad Olim-
piadem.

Surius Tom: 4.

Makryna siostra
S. Bazylego.

Nyssenusa ad Olim-
pium.

Reliquii ff. no-
senie.

11.

Eusebius Sebá-
steński od niewiá-
sty Ariáńskiej sa-
lity.

Theod: in historia
SS. Patrum cap: 3.

12.

Theo: lib: 5. cap: 4.

Melecius.

Idem lib: SS. Pa-
trum cap: 26.

Nazyánzenus wy-
slány do Cáro-
gradu.

Dne y zachodne: naprzód uczynił wyrok y mandaty po wszytkim państwie aby sie Biskupi Kátholicey wygnani nietylo wracali / ale żeby kościoły swoie od Ariánów opánowane brali. Y postawił prawo / aby każdemu wolno było iść za tym nabożeństwem ktore sobie obierze / okrom Mánicheyzów y Photynianów / y Eunomianów. Niechciał z naglą wykorzeniać Ariánów / ale pokęsu y rostopnie. Pierwey im braci kościoły kazał / y tym Biskupom ie podawać ktorzy z Dámássem trzymali / y w iego uczestnictwie byli / jakże Theodoretus. y przydaie: Ten / prawi / Dámásus był Biskup Rzymński / następnik Liberiusa / człowiek żywotem świętym okraszony y przezacny / ktory záwsze Apostolskiej náukie bronił. A ná wykonanie práwa onego / mowi tenże / posłał do krolestw wschodnych Ksiazę Saporem / człowieka ná on czas wielkiego / ktoremu rozkazał: aby Ariáńskiego bluźnienia káznodzieie / náto frogie bestye z świętych kościołom wyganiał / a owcom y trzodzie Bożej świętey pasterze ich własne przywrócił. Widziš iz mkt Kátholikiem y prawowiernym być nie mogli / iedno ten ktory sie z Rzymskim kościołem spóiał y iednoczył.

Gdy Ksiazę Sapores do Antyochiey wykonywać mandatom Cesar-
skich przyiachał: Biskupi sie tam Kátholicey ziaćhali / y Synod czynili. W którym on rosiert między Kátholiki vspokoili / ktory inż dawno trwał między Meleciusem y Paulinem. To iest / aby oba ná stolicy oney siedzieli / a ktorzyby z nich pierwey umarł / po nim drugi nastąpił / a inny Biskup obierany ná zmarłego miejsce nie był. Ná co sześci przedmieszych kapłanów przesięga obwiazali. Ná tym Synodzie Oycowie oni wybrali czterech Biskupów ná dozory wizytacia kościołom wszytkich wschodnych / aby w nich to co herezya Ariáńska y inne kácerstwa popśdwały / náprawowali / y wszytko pilnie opátrzyli / co do całosci wiary y porzadku služby Bożej należało. Jeden był Gregorius Tyssenus brat s. Bazylego / ktory do Arabiey wysłany był / gdzie nim iachał skłapił do domu swego z ktorego inż przez ósm lat o wale-
świeta wygnany był / y w klastorze pánińskim siostrę Makryne inż vme-
raiaća náwiedził. Była to bázro madra y nabożna pánná / po ktorey ná-
lazł dziedzictwo: to iest żelázny krzyż / ktory ná piersiach nosiła / y pier-
ścioneł w którym dzewo Krzyża s. miała. Pierścioneł wziął / a krzyż ná-
stanie towarzysze iey dał. To sie wspomina dla pochwalenia zwyczaj-
noszenia świętych reliquiy / abo krzyżów ná piersiach. Pogrzebšy wedle
zwyczajú kościelnego siostrę Tyssenus / poselstwo ono y wizytacia odpa-
wował. Drugi był posel Eusebius on wielki Biskup Sebásteński / ktory
sie też z wygnania był wrócił. Ten w Syriey y w Mesopotámiey kościoł
náprawował / y Biskupy stawił Kátholické / Ariany wyganiaiać / y do-
rzad stánowiać. Ten bedac w miasteczku Ariáńskim / Dolichá nazwanym /
od iedney niewiásty Ariáńskiej / ktora ná z gory deske spusćila / zraniony
od oney rány umarł. Ták wielki Biskup / ktory nieznosne prace o kościoł
Boży nosił / y wygnanie między Gothy cierpiał / od Ariáńskiej reki zginął /
iáko święty meczennik. Vmieraiac prosił / aby oney niewiásty nie karano /
ktorey wine wszytko / iáko s. Szczepan swoim zabijaczom / dąrował.

Trzeci posłaniec był Melecius / ktory w Cyliciey y przyległych stronách
kościół opácrował / y w Syriey Mníchów náwiedzał. Gdzie nálaźł onego
Symeona Słupnika / ktory ná poczatku pokuty y żywota onego frogiego /
ná ktory sie wdawał / przykować sie żelázem rozkazał. Co mu on zganił / mo-
wiac: rozumem sie ma wiazac człowiek Bogá miluiacy / nie żelázem. W-
czym go on pokorny Symeon vsluchał. Czwarty był posel Gregorius
Nazyánzenus / ktorego on Synod do Constantynopolá / ná kościoł onego
skárádzie od Ariánów y dlugo zepsowanego / náprawe wysłał. Ná te prace
przymuszony

przymuſony był od onych Biſkupow / ktorzy ná wietſza y trudniejszy robotę /
tát wielkiego czlowieka poſtłali. Gdzie máto Kátholikow záſtał / á przez
trey láta ná woynie oney z Ariany prácutac / wielka liczba wiernych y náwro-
conych do Koſciola ſwiętego przyczył.

Aczkolwiek iuż był Gráciánus ná Ariany / áby im Koſcioly brano wyro-
bił : iednak ták wielka była liczba y ſmiáloſć Ariánow w Cárogradzie / iz
ſie krył s. Názýánzenus y tájemnie w iednym domu ſwoiego powinnego ná-
uczac / y Ariánſkie błedy pſowac / muſiał. Wielka mądroſcia y wymowa ie-
go berzyla ſie wiára ſwieta. y ták ſie ſlucháczow przyczyliáto / iz im on ciáſny
dom był / z ktorego potym wierni wielki Koſciol wczynili. Do czego nieiáti
bogácy Márcianus Cárogradzki z máietnoſci ſwey náwietſza dáł pomoc / y
káptanem zoſtawſzy / tam mieſkał. Ten Koſciol názwany ieſt Anaſtaſia : to
ieſt zmartwychwſtanie / á to z kilás przyczyn : iz tam wiára Kátholicka nieiá-
to zmartwychwſtála / y niewiaſta iedná ktora była z ganku w onym domu
ciáſnym ſpádla y vmárla / modlitwa ſwietych wſkrzeſzona była / iáko Sozo-
menus piſe : á iz tam Koſci s. Anaſtaſzey przeniesione były. Był drugi Ko-
ſciol tegoż imienia w Cárogradzie Nowáciánow heretykow / ktory byli A-
riani obálili : á iz znówu záſ ſtánuł / ták go názwáli / iáko by zmartwychwſtá-
niem.

A gdy ſie kázanie ono tájemne s. Grzegorzá Názýánzená v Aria-
now wſtáwilo : náchodzili go heretykiem go zowiac / y kámiénmi go zábiá-
li / y do przedu ſtáwili / záluic ſie ná iáko ná ſáſerzá. Ale go p. Bog ze
wſſytekich onych zloſci ich wybawiał.

W Syriey ná onych puſtyniách s. Jeronym iáko mnich mieſkał / wiel-
kie niepoкоїe od innych mnichow cierpiat / ktorzy go zá heretyká Sábellia-
ná mieli / iz z Dámáſem Bzymſkim y z Páwlem Alexándryſkim / y z Pauli-
nem Antyoſkim / ſłowá onego hypotaſis / ktore Látinnicy zá ſubſtancia
mieli / wzywac niechcieli / ále miáſto niego Perſone do wyznámania przena-
ſwietſzey Troyce ſtáwili. y muſiał dla nich z oney puſtyniey wſtepowac. Prze-
mieſtiwał w ziemi ſwietey y w Jeruſalem / dowiáduiac ſie miyſc onych / y
im ſie przypátruiać / ktore mu do wykłádu y rozumienia Piſmá s. dáć pomoc
mogły. Tam do niego Dámáſus Papież częſto liſty piſal / o niektore go tru-
dnoſci w Piſmie ſwietym pytał. Był ták pokorny ten Papież / nie ſromá-
iac ſie v iednego ná puſtyniách zákrzytego / pytać y wzyć : gdyż náuki Dámá-
ſá iáko náwzyſzego Doktora ſwiát wſytek ſluchal / y ná iego rozumieniu y
wierze przeſtáwał.

Piſe do niego te ſłowá : Coſ ná puſczy piſal / pe-
nam chécia przeczytał y przepiſal. á co mi ieſzcze piſac w noey czáſi wkradá-
iac obiecuieſ : rád to przymuie / o com chéiał proſić gdyby mi był odmowił.
Bo zádney ſluſnieyſzey rozmowy miedzy námi być nie moze / iáko o Piſmie s.
gdy ja pytam / á ty mnie odpowiedaſ. Ná co nie máſ w żywocie tym nie-
wéſnieyſzego / y to ieſt duſny pokarm miody wſytki przechodzacy. To Dámá-
ſus. Co tu rzekna duchowni proznuiać / gdy ten ſtraż ná Koſcioly wſy-
tkiego ſwiátá trzymáiać / tey ták ſmáczney potráwy ſukac / y w ták odle-
głych kraiách nie omieſtiwa : O iáko gnuſne y inemi ſmáti ſwiátá tego zá-
rázone ſercá mamy / w Piſmie ſie ſwietym y rozumieniu iego nie Kocháiac /
y ſłodkoſci tey rayſkiey nie Koſtuiać !

Námowil s. Jeronymá Paulinus Biſkup Antyoſki / áby ſie ná káptáni-
ſtvo poſwiecić dopuſcił. Ná co ták przyzwolit / áby do zádnego Koſciola y
ſluzby w nim przywiazány nie był / á wolnoſć ſwoie do żywota puſtelnicze-
go ábo mniſkiego miał / y zádnego tytułu áni prelátury Koſcielney przyiac
nie był winien. A ieſli potym od Dámáſá Kárdinałſtvo / iáko drudzy piſa-
przyiać / o tym wielka ieſt watpliwoſć y pewnoſci nie wiele.

13.

Kryſtýn naprod-
ku Názýanzenus.

Názian : orat : 150.
epiſ.

Marcianus ka-
plan.

Koſciol Anaſta-
ſzey w Cárogro-
dzie.

Sozo : lib : 5. cap 5

14.

Názian : carmine de
vita ſua.

Co vcierpiat Na-
zýanzenus w Ca-
rogradzie.

S. Ieronym co
cierpiat na pu-
ſczy.

Hier : epiſt : 77.

Hieron : epiſt : 99.

Apud Hier : epiſt :
124. & 125.

Dámáſus piſal
częſto do S. Iero-
nyma.

15.

Vt ſupra.

O Piſmie S. ro-
mowa Papieſa z
Ieronymem.

16.

Hier : 61.

Kaplanem zoſtał
S. Ieronym.

Iakiego Kárdi-
náłſtvo.

Rok Páński 379. Dámásá 13. Grácia-

ná 1. Theodosiusa 1.

1.
Auson: in grat: act:
pro Conf.
Nauczyćiele
csćić.

Milosc Graciana
ku Rzeczypospo-
litej.

Theodosyusa 1.
nierzsa Cesarzem
uczynil.

Socr: lib: 5. cap: 2.

Panowanie się do
niego wprosiło.
Claudianus.

2.
Theo: lib: 5. cap: 5.
Zwyciestwo nad
Gothami.
De Quarto Consul.
Honorij.
Gracianowe zwy-
ciestwo.
Epist: 26.

Wdzięczność ku
P. Bogu.
Ambr: epist: 25.

3.
Cesarzkie słowa
pokorne kukapla-
nom.

4.
L. 5. de heret: Cod:
Theod.
Na heretyki wy-
rok Graciana.

5.
Nazaryanenus wsta-
wil się w Caro-
gradzie.
Orat: ad 150. Episc.

Rácianus Cesarz wiedząc iż rodzicom a nauczycielom nigdy
godnie się wydziękować nie możemy / Preceptorą swego Auso-
niusa wielkim y owsem najwyższym vrzędem / Consulem go czy-
niać / uczcił. Prawy Páński y Cesarzki przykład / który owe nie-
wzdzięczniki przeciw mistrzom swoim przeraża y háńbi.

A nietyło ten święty y pobożny Cesarz dobrodziejstwa nagradzać
miał: ale y R. P. y wszystkiemu páństwu Rzymskiemu dobrze czynić chciał /
rzadka y ledwie slychána cnota / y miłości ku dobru pospolitemu. Znájąc
to / iż mu trudno samemu tak wielkim páństwem władać / y obrony ná ro-
zmaite nieprzyjacioly tak potężney / dla dalekości kráior / dać nie mogąc:
opuściwszy brata rodzzonego Walentiniana / iáko dziećcie ięscze máte / wpa-
trzył Theodozysusa bárzo pobożnego y meżnego żołnierza / o którym się wy-
sławy námięnilo / y ná Seymie żołnierskim uczynił go Cesarzem wschodnych
królestw / połowice mu páństwa dać. Co się stało szesnastego dnia Sey-
mnia roku tego. Prawie ten Theodozysus iáko to imię ięg mowi / o Bogu da-
ny był. Dány był od P. Boga / gdy się sam z żadney miary o to nie starał.
Ten taki który pánowania nie szukał samo się pánowanie do niego wprosiło.

Digna legi virtus vltro se purpura supplex
Obrulit: & solus meruit regnare rogatus.

Zaráz Theodozysus wyprowadził się przeciw Gothom do Trácyey / y ciał
nad nimi wielkie bárzo zwycięstwo od P. Boga wziął / prawie wszystki pobie-
dę / iż ich máto zá Dunay vćiekło. Tak wiele ná onym zwycięstwie náleża-
ło / iż Claudianus w wierszach śmiał mowić: iużby było y cieniu Rzymskie-
go páństwa nie zostało / y okret R. P. iużby był utopiony. Toż tego ciału
szczęście miał od P. Boga Gracianus do Galliey się przeciw Alemanom wy-
prawiwszy / wszystki rozgromił / y wielkim zwycięstwem onych królestw obco-
nił. Co się przeczytało y modlitwom s. Ambrożego / który z wielką goraco-
ścią do P. Boga o to wołał z inemi wiernymi. Co znając Gracianus / ná
wielkie się nabożęństwo ku P. Bogu pomnażał / y o podwyższeniu wiary
świętey z pilnością obmyślał. y dla tego s. Ambrożego do siebie przyzwał /
pisać mu między inemi te słowa: Pokwáp się do mnie przynabożny / ábo
planie / ábys mnie náuczył wierzącego. nie iżbych się w swarach tochał / ábo
mowa a nie sercem Boga ogárnać chciał: ale żebych miał o boświe wieść
obíawienie. Náucz y mnie ten którego się nie prze / y którego znam Pánem y
Bogiem moim. zc. y prosi go: áby mu o boświe Duchá s. z Pisma wywodzić
wypisał. Co s. Ambrozyus aż po dwu lat uczynił. A dziekując zá ono
zwycięstwo P. Bogu Gracianus / wyrok y mándat ná wszystki heretyki wy-
dał: którzy się káplany czyniac / Biskupie imię nieślawne czynia / káplanami
się być kłámáia / którzy nie są godni / áby Chrześćianzy zwáni byli / ci w slycy
áby żadnych schadzek nie mieli. Tak się da widzieć / gdy Cesarze są Rákho-
licy a pobożni: iż nieprzyjacioly ich zabija P. Bog y dáie im zwycięstwa. A
gdy pánowie heretyków bronia ábo herezye rozmnażáia: wszystko páństwo
gubia / y wśelákimi nedzami nápełniáia. Co y niżej záwždy w tych dziełach
obáczyc się może.

Nazyánzenus w Carogrodzie náuczáiać / á cierpliwosćia gdy go kámi-
nowano / y bieglosćia pisma / Ariany zwycięzáiać / y do kázania ich swego
wielka y szczęśliwa wymowa ciągnąć: bárzo się wśedzie / bedac pierwey
wzgárdzony / wstawił. Piše o swoim postępku z heretyki: Nie obchodźm
się / mowi.

sie/ mori/ z naszymi przeciwniki laianiem y ich lżeniem/ iako drudzy czynia/ nie z nauka/ ale z nasładowniki nauki walczac/ a słabosc dowodow swoich/ szorzezeństwem pokrywaiac. My wzorem spokoynego y laskawego CHRI- STUSA, ktory nieudolności nasze nosil/ wojne prowadzim. Swarow nieco opuszczamy/ a miarkowania sie trzymaiac/ sławe z tad zbieramy/ y pokoy zachowamy. y tak rozumiem/ y wszytkim sáfarzom dusznym to prawo daie: aby swoia ofiroscia y gruboscia/ serc przeciwnikow nie zraniáli/ ani ich tež poddánstwem y wkládnošcia swoia/ hárdymi nie czynili. Niech sie rostro- pnie okolo wiary zachowuią/ aby w oboiey rzeczy miary naznaczoney nie pzechodzili.] To ten Swiety.

Ona sława Názýánzena wzbudzony s. Jeronym/ z Syriey dáleka dro- ga do Cárogradu biezal/ chcac wczniem onego Doktorá tak sławnego zo- stać. Co czynil ten/ y ktorego zachodni Biskupi/ y sam Dámásus Biskup biskupow/ nauki szukali/ tak nistie o sobie rozumienie miał. Z czego sie przed inemi chlubil mowiac: Ja sie z mego mistrzá Názýánzena chwale y raduie. A zowie go Kátechista swoim/ iakoby sie wiary od niego nauczyc miał. y indziej mowi: Grzegorz Názýánzenus Biskup maż przewymowny/ Náuzyciel moy/ od ktoregom sie gdy pisimo wykládal/ náuzył. Pámietal y iego żarty/ pisac do Nepocyaná/ powiada: żem go o iedne trudnošć spy- tal/ o one: Co to iest y Lukášá s. wtora Sobotá? powiedzial mi: W ko- ściele cie náuzye/ gdy mie bedzie lud wszytek wolaiac chwalił: ty musisž tež choćby nie rad chwalić/ y náuzyš sie czegoš nie wiedzial. A iesli sam milczeć bedziesz: wszysey cie pogania.] Smial sie nieiako z ludzi prostych/ ktorym ná- kazaniu nie trudno sie zaleć. Bo czego nie rozumiecia/ temu sie dziwuia/ y to chwala. y tak ono iego trudne pytanie wczniwym żartem odprawił. Nie- Ńkal przy nim s. Jeronym blisko trzech lat w Cárogradzie/ nie iako wczni- ale iako towarzysz/ ktorego sie Názýánzenus wstydil/ wielka iego nauka wi- dzac/ a pokore swoie pokazuiać/ iz nie wszytkiego w pisimie rozumial/ a gles- bokošci iego zbodzić nie mogl. Jako tenże Jeronym piše/ ná przykład dáiac słowá Apostolskie do Ephesow w piatym rozdziale. Znal sie do tego Názýánzenus/ iz ich nie do końca rozumial/ mowiac: Miejsce to niewymo- wnych tájemnie pelne iest/ y Boskiego serca tłumaczowi do niego potrzeba. Pzechodzil w wielu rzeczách okolo nauki písma s. Jeronym tego swego mi- strzá. Jeden o nim pieknie rzekl: Náš Jeronym by sie wczniem Názýánzo- wym nie nazywał/ goreby nad nim miał.

Gdy inż w Cárogradzie za nauka y kazaniem Názýánzena Kátholicy sie rozmnożyli/ ná poniżenie Ariáńskiego Biskupa Demophila/ wybrali za Biskupa swego Cárogradzkiego tego Názýánzena. Lecz on tego przyiac- niechcial/ tak swarliwego y trudnego miejsca. A iednak Piotr Alexándriy- Ńi Biskup/ przez listy swe Biskupem go Cárogradzkim postawil. Ale przed- to sie zaś w tym on Piotr odmienil. Bo cicho poslal siedm Biskupow z E- gypcu do Cárogradu/ aby Márimá Philozophá Cyniká z Alexándriey ná Biskupstwo tam poświęcili. Był to Márimus z Philozophá Chrześcianin y Kátholik/ z wierchu iako swiety/ ale we wnatrz pokryty obludniť. Ktore- go S. Názýánzenus/ gdy z Alexándriey iako gošć przyszedł/ w dom swoy przyial/ y przed ludźmi wychwalal/ y miał go za domowniká: a on o iego wyrzuceniu/ y o swoim ná Biskupstwo ono postawieniu myslil. A gdy Názýánzenus zachorzał/ a przed miasto dla powietrza lepszego zaprowadzony był: oni siedm Biskupow z Egiptu Márimá do košciola wwiekli/ y tam go poświęcáli. O czym gdy sie lud dowiedzial/ nietylo Kátholicy ale y Ari- ani/ o to sie zapalaiac y gniewaiac/ z košciola ie wygnáli. A oni w iedney kárczmie ono poświęcenie konczyli. Lecz sie zaś rozbieżec musieli/ y nic co

Z heretykami 12- ko sie obchodzil. Nie łaiak.

6. Jeronym S. do Názýánzena nau- ki iego sluchac przyszedł. Ad Pammachium adu: Rufinum & epist: 51. De Script: Eccles.

Epist: 2. Luca 6. Żartowna odpo- wiedz S. Názýan- zena.

Názýánzenus wstydil sie S. Je- ronyma.

Ad Ephes: cap: 5. Pismo S. trudne.

Ennodius Tianeń.

7. Wybrány za Bi- skupa Cárogradz- kiego Názýan- nus. Nazian: in carmine de vita sua. Máximus Philo- soph przeciw Názýanzenowi.

Máximus wygná- ny. Nazian: vt supra.

chcieli nie przewiedli. Takie miał ten święty od swoich gąbanie / rat mu sę
one iego prace nagradzały. Ociekl się potym ten Márimus do Cesarza The-
odozyusa; ale mu zaraz przez kazal / wiedzac / iż go Dámásus Papież nie
przyiał. Wrocił się do Alexandrie Márimus / y tam Apollinariusz herety-
kiem został.

Rok Pański 380. Dámásá 14. Grá-

ciana 6. Theodozyusá 2.

Theodozyus po onym zwycięstwie nad Gothami otrzymanym /
iadać do Carogrodu w Tessalonice zachorzał. a iż był zrodzi-
com Chrześcianin / y w wierze s. wyćwieczony / ale ięscze nie o-
chrzczony: prosił o chrzest Acholiusza Biskupa Tessaloniki / o-
nego świętego y cudownego. Ktorego iedną wypytał / iakieby

Socr: lib: 5. cap: 6.

Theodozyus Ce-
sars ochrzczony.

Kościolowi się
przysługuje.

De Civit: lib: 5.
cap: 24.

2.

Prawo Cesarzkie
o wierze Katholi-
ckiej.

L. 2. de fide Catho-
lica Cod: Theo.

Tak wierszyć iako
Rzymski Biskup
naucza.

3.

Nazian: orat: ad
Arian.

Ariani wśte-
czni, męrobojcy.

Orat: ad 150. Episc.

Katholikom na-
rękanie na Bisku-
py laskawe.

Laskawość Ka-
tholicka a here-
tyckie mordy.

Wcieć chciał z
Carogrodu Ná-
zjanenus.
In carmine de vita
sua.

wiary był: On mu odpowiedział: Starey Apostolskiej / Ktora jest na Con-
lium Niceńskim potwierdzona / a iż się Ariusowa nauka bzydzi. Tedy przy-
iał chrzest święty od niego / y rychło ozdrowiawszy: naprzód się na to z pilno-
ścią zaważył / aby się Kościolowi świętemu Kátholickiemu przysłużył / a sira-
piony y poniżony od Arianow / podniósł y wcieśzył. Znając tego od Ktorego
pánstwo miał y zdrowie. O nim mówi s. Augustyn: Na początku panowa-
nia swego / prawy swemi / nie zaniechał pomocy Kościolowi dawać / Który by-
li Ariani za Walensá wdzielni. Naley mu było Kościelnym członkiem być / a ni-
żli Cesarzem. Zaraz w Tessalonice wyrok y mandát puścił po wśstym
pánstwie swoim w te słowa: Chcemy aby wśstki narody pod sprawą naszą
te wiary trzymali / Ktora Bosty Piotr Apostól Rzymianom podał / Ktora do
tego czasu trwa / Ktorey Dámásus Biskup naśladuje / y Piotr Alexandrijski
Biskup maż Apostolskiej światobliwości. To jest / aby wedle nauki Apo-
stolskiej y Ewangeliej wierzyli / iż Oycá / y Syná / y Duchá s. iedno jest Bo-
stwo / iednego maiestatu / pod Troycą świętą. Ktorzy ten zakon máia / niech
się Chrześciany Kátholiki zowią / a nie sáalone y głupie / niech heretyckiej
nauki nieślawie cierpia. Schadzki ich / niech się Kościolami nie zowią. Bo
Kie nad nimi Karanie / a potym y nasze wedle Bostiego zdania / dáne będą.

Na ten wyrok Ariani w Carogrodzie máto dbać / ięscze bázniej y
wśsteczniej Kátholiki przesładowali / y Krzywdy im wielkie czynili / y iedne-
go starego wyznawce Káptana / Który się nie dawno był z wygnania wrocił /
Kámiennymi na rynku zabili. A s. Grzegorz do cierpliwości swoje pobudzał /
za nieprzyiaciele się modlił / y łaskawość ię zwyciężyć chciał / y prawá one-
go Cesarzkiego na nie wśdżior y wrzędow nie popierał. O eo się starzy Ká-
tholicy bázno nań obrażili / y nárzekáiac mówili / iako sam piše: Gdy Ariani
scy Cesarze Krolowali / swoje Ariany na nas ostrzác / ták wiele złego nam czy-
nili / ták wiele máieności pobiali / ták wiele mordow y okrucieństw czyni-
li / ták nas wyswieceáli y z oyczyzny wyganiáli / y niezliczone nam ciężkoś-
ci zadawali. A teraz gdy Cesarzá Kátholiká y iego inż wyroki na te nasze mor-
derce mamy: milczym / cierpim / zbytniej łaskawości nad nimi wżymamy.
Nie ták się godziło / pomniac na okrucieństwa ich nad nami / Kustnieby im
to czynić iako złośliwym y niespráwiedliwym / eo oni niewinnym y świętym
Krugom Bożym czynili. A Nazjanenus ták ich zbýwał: Prawda. Ale mnie
na ty co Krzywdę wczynili / dosyć się Karania zda / moc mieć na ich Karanie.
Na czym oni nie przestáiac / wymawiać go nie mogli / ale się nań gniewáli.
Temi troškami ziety maż święty chciał z Carogrodu wść / wiedzac iż tam nie
był przywiązany / ani práwym wedle Kanonow Biskupem. Ale go Kátholi-
cy pláczac / gdy im to opowiedział / puścić niechcieli y zadržali. O czym
sam piše.

Ża tym

Zá tym Cesarz do Cárogradu przyiáchal / á boiac sie Ariani aby im ko-
ściolá nie wziął / zbrojno kościolá strzegli. Co wiedzac Theodozys / zot-
nierze tam posłał / ktorzy one zuchwale rozegnali / przy ktorých Kátholicy
Grzegorza Názýánzeńskie^o w kościol z wielkim weselen / zá rostkazaniem
Cesarstwu wprowadzili / y ná oney go stolicy iáko Biskupa Cárogradzkiego
posadzili / ácz on sam ná to nie zezwalał. Miasto było Arianow pełne y w sy-
scy przestrášení / plákali y nárzekáli. Gdy prowadzono s. Grzegorza do ko-
ściolá / obłok ciemny tak słońce zástonił / iż máto co od nocy powietrze było
rózne / y smiali sie Ariani / iáko by znák był niešťesznego iego wesćia. Lecz
storo Gregorz do przegrody kościelney wstąpił / słońce wšytké iáśność swo-
ie pušćito / y one obłoki ciemne odegnáło. Z czego sie záś przeciwnicy zámsty-
dzili.

Nápráwili Ariani iednego lotrá / aby s. Názýánzená zabił. Ktory
gdy był w iego komorze z inemi Kátholikami / ktorzy mu rádošci o przywrocony
kościol pomagáli / á inni sie rozchodzili: on od Boga odmieniony y skrúso-
ny / wpadł do nog świetego / odpuszczenia prošac / y wyznawáiac co uczynić
chćiał. á on rzekł: Bogci odpuśc / Ktory mie z reki twej wyrwat. Tłiechce
inney nagrody / iedno žeby sie kácerstwem zbzydzil / á moim został. Co wšy-
kawszy Ariani nieiáko sie ona iego lástkawošcia zmiékzyli. To sam ferzey po-
wiáda.

Piotr Alexándryjski Biskup żywota tego dokonał / á ná iego
miejsce wstąpił brát iego rodzony Tymotheus.

Justyná Cesarzowa wdowa po Walentyńianie stáršym / Arianká /
Arianom spzyiáiac kácerstwo gdsie moglá rozmnažala. Gdy w Sirmium /
w Illirytu / káthedrá Biskupia ošterociála: iáchála tam y chćiała sekty swej
dáć Biskupa. Jáchal tež tam s. Ambrozyus iáko do swej Diecezyey / aby
Kátholiká tam Biskupa pošwiecił. y niedbáiac ná niewiešćie przepychy / w
kościelce Awenniusá ná Biskupstwo postawić chćiał. Przestádzála Justyná /
y wypráwiła niewiáste iedne niewšydliwe / Ktora przystápiwszy do s. Ambro-
zego / zá sukniá go z iego stolicy ściagála / do niewiásti go chce wciagnać /
aby od nich bity y z kościolá wygnány był. A on do niey rzekł: ácz ia godnym
tego káplánstwa nie testem / iednáł tobie sie nie godzi ná káplaná reki ścia-
gáć. Boy sie sadu Božego / aby cie co nie potkáło. y nie była próžna pogro-
žká. Bo názánuetř umárlá / y do grobu ia s. Ambrozyus prowadzil / lástke zá-
menczřivost oddáiac. Oná rzecz vćisyla Ariany / y w potoku pošwiecenie
Biskupa Awenniusá s. Ambrozyus odpráwił. W tym mektorzy Bisku-
pi Ariáńscy / gdy Gráćianus był w Syrmie / do niego sie šli žalowáć / iż ie
wšedzie Kátholicy wyganiáli / prošac aby zložyl powšechne Concilium / ná
ktorymby sie Kátholikami być pokazáli. y wymogli to v Gráćianá / iż im
to pozwolil. O czym gdy sie s. Ambrozyus dowiedzil / zábiežal temu prze-
kladáiac Cesarzowi / iż sie dla kilku zgnyšych Arianow trudzić wšytkich Bi-
skupow nie godzi. dosyć iż Synod prowincyálski bedzie w Aquileiey / ná Kto-
ry z Afryki y z Gálliey przez pošly tylo przybyć mogá. Co sie ná drugi rok
odwlokło.

Rok Páński 381. Dámásá 15. Grá-

cianá 7. Theodozysá 3.

Słowu ná onego Vršciná schismátiká / Ktory z swemi towarzysz-
mi niepokoié czynil Dámásowi Papieżowi / srogie mándaty ná
wygnanie iego y towarzyszow iego Gráćianus rozestál. Tak dlu-
go oni niespokoyni w vporze trwáli y kościol Boży zámiešřwáli.
Lecz ná dálšie wygnanie pošláni / vćichli. Theodozys záś ná
Ariany / Photiniany / y inne heretyki nowy wyrok y mándat wydal: aby

Vv ij

schadzet

4.

Názýánzenus do
wielkiego kościo-
ła wprowadzony.
Ibidem.

5.

Zabić chćiel-
li Ariani s. Názýán-
zená.

In carmine de vita
sua.
Theod: lib: 5.
cap: 8.

6.

Justyna Cesarzo-
wa Arianka.

Paulinus in vita
s. Ambr.

s. Ambrožego s
Justyna woyna.

Cud ná smierci
panny zuchwalej.

7.

Ariani Gráćianá
o Concilium pro-
šá.

Concil: Aquil: in
principio.

1.

Ex biblioteca Va-
ticana.
Vršćinus s. nowu
bursy.
L. 6. de heret: Cod:
Theod.
Mádat ná Aria-
ny.

2.
Nieprzyjaciele
kłaniała się na-
bożnemu panu.

Orosius lib: 7.
cap: 34.

Personie o pokoy
prossa.

3.
Lib: 5. cap: 8.
Concilium wiel-
kie w Carogro-
dzie wtore Gene-
ralne.
150. Biskupow.
Nazian: oarmine
de vita sua.

4.
Can: 4.
Maximus zganie-
ny.
Nazyanzenus na
stolicę Carogrodz-
ką postawiony od
Concilium.

5.
Concil: Tom: 1.
Wyznanie wiary
o Duchu S.
Can: 2.
Diocescy rozdzie-
lono.

6.
Can: 4.
Przysądzenie o-
swięszenia Ca-
rogradzkiego Bi-
skupa.
Gelasius Papa ad
Epit: Dardania.
Rzymscy Biskupi
nie dopuścili one-
go prawa.

schadzek nigdzież nie mieli / a żeby ie z miast wyganiano: y od tego czasu iako
Sozomenus piše / schadzki na przedmieściu za murami mieli.

Pátrz ná dziwne sady y sprawy Boże / gdy Theodozys pokoy kościołom
czyni / a ná heretyki práwa piše: P. Bog nieprzyjaciele páństwa Rzymi-
sko ostramia / y do pokłonu iego przywodzi. Bo Achánarikus od swoich
Gothow z krolestwa wygnany bedac: do Theodozysa do Carogrodu przy-
iachał ktory go z wielką czcią przyjął y dwor ię. A gdy przedko umarł / spierał
mu krolewski pogrzeb kosztowny. O czym słysząc Gothowie abo Scyrowie
poddali się Theodozemu / y sami granie v Dunaiá strzegli / aby inne naro-
dy ich / niepokoiow nie czynili. Także Persowie ktorzy ná Rzymiany cáłte
zwycięstwa y ostatnie ná Walensem otrzymali: z dobrej woley do Césarza
pokoy prośac postáli / y przymierze z nimi do tego czasu / mowi Orozys
pokoy wszytkim páństwowi wschodnym przynosi.

Tego roku zebráło się za písaniem Césarza Theodozysa Concilium w
Carogrodzie / ktore generalnym wtorem zowia. Przyczynę iego zebrania
kładzie Socrates: aby Mácedomiani y Eunomiani / ktorzy kostwo Ducho-
wi s. odeymowali / sadzeni ná nim byli. Papież Dámásus zezwolił ná nie /
iego się moca / wedle praw kościelnych / skupiło. Ziachało się sto przedświąt
Biskupow Kátholickich / a z strony Mácedomianow trzydzieści sześć / a zwła-
szczá z Helespontu. Była y druga przyczyna zebrania tego Kátholickich Bi-
skupow / aby ná stolicę Carogrodzką Biskup był postawiony / to iest Gre-
gorz Názyanzeński / iako sam piše. Byli ná tym Concilium Tymotheus
Alexándrijski / y Cyrillus Jerozolimski / ktory od Arianow odstąpił / y po-
tenciac wszytek się już był do kościoła s. wdał. Był y Grzegorz Názyan-
zeński / ktory księgi ná Eunomiusa napisane z soba tam przy-
niósł / y s. Jeronymowi / ktory ná ten czas w Carogrodzie słuchaczem był
Názyanzena / y temu s. Názyanzenemu czytał je. Był y Melecus Antyoski /
inni. Ná tym Concilium naprzód onego Máxima Cymka / ktory się był
ná Carogrodzką stolicę wtracił / zganił Oycowie y osadzili / iz Biskupem nie-
iest ani był y tych ktore on świecił / że za poświęcone poczytani być nie mogą.
Potym Grzegorza Názyanzena ná stolicę Carogrodzką postawili / tego ko-
ry tam się bę prawdy Kátholickiey rozśiał. Z czego Césarz Theodozys z in-
nymi prawowiernymi był wielce wweślon / a sam tylo Názyanzenus płakał.

Potym Oycowie oni wyznanie wiary uczynili / wedle Niceńskie s. zdo-
ru / do ktorey o Bóstwie Duchá s. iasnieyszą náukę przeciw Mácedomianom
y Eunomianom przyłożyli / tak iako po dziś dzień w kościele przy Mszy s.
śpiewamy. Potepili y inne heretyki ná tym Concilium. Opátrowali zaś
Oycowie oni rząd kościelny / y postanowili / aby się Biskupi w swoich Die-
cezyách zabawiali / a w cudze się nie wdawali / ani w rzedom Biskupich w nich
odprawowali. Dla tego / iz z Egiptu Biskupi od Páwła Alexándr: posła-
ni onego Máxima w Carogrodzie poświęć / do czego zwyczaj y práwa
nie mieli. Do tego tam Kanonu przysądzone to: aby Carogrod iest no-
skup miał pierwszą dostojność po Rzymim Biskupie / iz Carogrod iest no-
wy Rzym. Ta przysáda nie iest od onych Oycow wszytkich uczyniona: ale
gdy się inni roziaćhali / od Carogrodzkiego y innych Biskupow bliskich wło-
żona iest. Bo Tymotheus Alexándrijski máiac z Niceńskiey wstawy / wymie-
szenie stolicę swej: nigdyby tego był nie dopuścił / gdyż Carogrodzka stoli-
cá Arcybiskupiey dostojności ná on czas nie miała: ale pod Herakleusa
Metropolia była. Temu przydawkowi iako fałszywemu zawždy się Biskupi
Rzymscy sprzeciwili / y potym po Kálcedonskim Concilium / gdy Anátelus
Carogrodzki Biskup ná inne wschodnie Biskupy y Pátryarchy wynosić
się chciał: mienil to / iz ten przywilej miał / od tegoż Concilium Kálcedons-
kiego.

Riego. A gdyby tu był na wtorym tym Cárogradzkim zborze dány: używał by był tego prawa / iáko starszego / ten Anátolius. ktoremu sie Leo Papież w tej mierze mocno zaświad. Jáko niżej o tym rzecz będzie. A z tad sie po kazuie / iz ten Kanon nie był na tym wtorym zborze uczyniony / ale iáko pod rzucony / wagi żadney nie miał. A choć go Socrates y Sozomenus wspo minia: iednak Oycowie oni do Damafá pisać y oznaymować co na onym Cárogradzkim zborze sprawili: o takim Kanonie żadney wzmianki nie czynia. y tym wietřa sie wiara dąć ma niżli Socratesowi. A iednak Cárograd cy Biskupi na inne bliskie y na Azey kościoły iuz zwierzchnosc brali / y Chry so stom s. ktory rychlo na te stolice posadzony był / Epheskiego Biskupa skia dał / y inne / na ich miejscu drugie sadzając.

Pisali oni Oycowie list do Cesarza Theodozjusza posylając mu wyzna nie ono wiary / y prosząc aby podpisał y zapieczętował to co oni postanowili. W czym mądrze chcieli go obwiazac / y na odmianę statku tego to vmocnie nie miec / bojąc sie / aby iáko Valens od wiary s. za czasem nie odpadł.

Po skonczonym Synodzie zabawili sie w Cárogradzie oni Oycowie z tej też przyczyny: Melecus on Antyoski Biskup świat ten pożegnał tamże w Cárogradzie. Zmarwali sie Biskupi / kogoby na tego miejsce na Antyoska stolice podać. Starszy y mędrzy przedstawili do dawnego postanowienia / aby na onym Biskupstwie Paulinus zostal / iáko iuz był dawno na nie od posła Papięskiego Lucifera Kalarytana poświęcony / a inszy po Melecusie imianowany nie był. Te rade napilniew podawał Nazaryanzenus / y w kazo wał iz sie tym pokoy y zgodą kościołow wschodnych z zachodnimi / y z Egre cy / ktory przy Pauline zawždy stali / vmocni. Lecz inni młodszy Bisku pi / a zwłaszcza oni ktory kilakroć z Cesarzmi wiare odmieniali / y pomiata lac raz Kátholictwo / drugi raz Ariánstwo / statku nie cále dochowywali: ci tácy pobudzeni od tych co Gláwianowi Káplanowi Antyoskiemu zyczli / z wielkim swarem y szemránien temu sie sprzeciwili. y owsem / iáko sam piše Nazaryanzenus / oto sie nań wzburzyli / iz wiecy sprzyiac sie zdał zachodnie mu kościołowi / od ktorego Paulinus swiecenie wziął / a niżli wschodnemu. A smieie sie z nich / iáko onych slow używali: Zacnięsy wschodny kościół. Bo w nim pierwszy CHRISTVS przemieszkiwał / y tam sie wrodził. a on im mowil: To y Egipt w tej zacności będzie / gdyż też CHRISTVS tam pier woy mieszkał. A iz Egipt zyczy Paulinowi / to także tym prawem Paulinus wygra. Somie Nazaryanzenus tam ty Biskupy niemadze / wporne / na pokoy kościelny y iedność niebáczne / y iáko sroki kraczące y rozruchy czyniace.

Nie darmo Rzymski kościół żadnych Kanonow tego Synodu nie przy iat / iedno wyznanie wiary s. ktore tam Duchem s. uczynili / potwierdził. zwłaszcza / ktorym Macedonianá / y inne ktory sie Bořwá Duchá s. przeli po tepili. Damafus Papież uczynił ten Synod Uniwersálnym y wielkim / a ktory po onym Nicenřkim / dla tego: aby sie onych młodszych y pło chych Biskupow wschodnych statk wzmocnił / a na co sie raz zgodzili / aby w tym pod tak wielkim nazwiskiem tego Concilium trwali / y zgodá sie oboich ko ściółow zachodnych y wschodnych zmocnił.

Widząc oni młodzi Biskupi / iz trudno mogli bez s. Nazaryanzená swoy wpor przewiesć: namawiać go pilnie poczei / aby z nimi na miejsce Mele cyusa / Gláwianá obrał. On tego uczynić niechciał / y gniewając sie z Syno du wyszedł. A oni nie mieszkając Gláwianá za Biskupa Antyoskiego na miej sce Melecusá przeciw Paulinowi wybrali. y młoda rada swoia one nie zgodę y rozewanie Antyochiey na dwu Biskupow / wznowili / ktora sie dlu go w spokoie nie mogła / y trwała aż do roku P. 405. Papieżowie Gláwianá / dla wietřego rozewania kościołow / wyklinać nie śmieli / y iego następnicy /

Soer: lib: 5. cap: 2.
Sozo: lib: 7. cap: 8.

Conc: Chalced:
Act: 13.

7.

Tom: 1.

Conc: 1.

8.

Cesarz Concili um podpisał.
Melecus zmarł.

Posłanki o Bisku pa Antyoskiego.

Nazaryanzena rada za Paulinem.

Nazian: carmine o vita sua.

9.

Damafus Synod ten uczynił wiel kim.

10.

Nazian: in vita sua.

Niezgoda Antyo ska Gláwianem wznowiona.

II.

Bursa sę Biskupi
na S. Nazyansena

Nazyansenu wstę-
puie z stolice Ca-
rogradskiej.

12.

Orat: ad 150. Episc.
Niewdzięczność
ludzka.
Zegnanie S. Na-
zyansena.

Vboſtwo S. Nazy-
ansena y wſgar-
da iwiata.

13.

Theodosius Ce-
sar: nierad puścił
S. Nazyansena.
Carmin: de vita
sua.

14.

Załość dobrych y
mądrych.
Myśli y ywi-
grych odmienne.

aż do Innocencyusza / znośić on mniejszy bład woleli / aby do większego nie
przychodziło. Już zle serce oni młodzi Biskupi na S. Nazyansena brali
y zrzucić go z stolice Carogradskiej myśleli / a zwłaszcza za takim powodem.
Tymotheus Biskup Alexandrijski z swymi biskupami z Egiptu y z niektórymi
z Macedoniei do Carogradu zaś przyjechał / chcąc one około Antyoskiej
stolice poswarować / i spokojnie. Lecz gdy widzieli / iż już Flawianus był na nie
wybrany / bardo się o to frąsowali / stojąc przy Paulinie. y chcąc im oddać
wzgardę one: poczęli też o postawienie Nazyansena mówić / iż się bez wie-
domości Kościoła Alexandrijskiego / który pierwsza ma po Rzymie do-
stojność / stało. Nie iżby Nazyansenowi nie życzyli / ale żeby się o wybranie
Flawiana nad wschodnimi biskupami / nie było mowy. Widząc Nazyansenus
rosterki ich / miał do nich kilka kazań bardo mocnych y wymownych o zgo-
dzie. Które gdy nie pomogły / wskazywał się na drugim kazaniu opowiedział iż
wolał z stolice Carogradskiej wstąpić / a niżli na ich niezgody patrzeć. y wyl-
onych słów Jonaśa Proroka: Wrzucicie mnie w morze / abyście sami nie potę-
neli. Jeśli dla mnie ta nawałność powstała: ja wstąpię aby przestała.

Máło ich było coby go byli wściągali / y na jego wielką godność / cnoty
y prace / y kámięnowania od Arianów / y tak wielkie pożytki w duszach lud-
kich / y w wykorzenianiu Arianstwa a ściepieniu wiary świętej pamiętali / y
to wważali. A on też ostatnim ich kazaniem pożegnał: Miedzy innymi słowy
mowi: Dajcie inego na moje miejsce / któryby y wam dosyć czynił / y prace ko-
ścielne wytrwał. Bo takiego ty czas potrzebujesz. Moje ciało / y łaty y cho-
roba / y praca zęsto: Co wam po bojaźliwym y leniwym stárcu: który co-
dzień umiera / nie tylko ciałem / ale pracą y frąsunkami: y to co mówię / już le-
dwie mówię. Wiecie iakichem rostkowy / y pompy / y zbytków w potrawach y
świątach żączywał / w tym dostátku kościelnym. Dárujcie mi te krzywdy / żem
tak żył / a dobr w bogich na zbytkim nie obracał. Obierzcie sobie inego / który-
by się pospolstwu podobiał: a mnie pustynia dajcie y żywót wiejski a P. Bo-
gá z nim / któremu się w wboſtwie / y życiu ciastym y głodnym podobać chce.
Mnieysza mi to / iż w sławie tej y z takiemi przyjacielami / y w takiej części / y w
tak pięknym miescie żyć nie bede: a niżlibych w tych zamieſzkach żywót
świeckiego / y w tej gęstości ludu y swarach ich / mazać się miał / a do ka-
go się obryzgać / i skaniał. Nie káplanów sukien / ale frąsów mowców: nie fa-
ratorów dusi ludzkich / ale strozów pieniędzy: nie czystych ofiarowników: nie fa-
mocznych sobie obrońców. A na końcu żalostnie mowi: Zegnam cie Ana-
stazy / Kościele Boży / któryś nam naukę już wzgardzona podwyższył. Ze-
gnam cie stolico biskupia / zazdrościwa y niebezpieczna wysokość. Zegnam
was słuchające / miłośnicy kazań moich / którzyście się do nich wbiegali / y
wóła moje przedko pisali / y tyscie kraty od ciśniejących się ludzi osiadali. Zegnam
cie miasto wielkie / które CHRISTVSA miłujesz / káśtawse na mnie odda-
nego od ciebie będzie. Miłujcie prawdę / a lepsiemi się kiedy stárcie / y le-
piej słuźcie P. Bogu / niżli pierwej. Synaczkowie / dochowajcie kárbu ko-
rym wam zostawił. Pamiętajcie na moje kámięnowanie. zc. Szedł też
do Cesarza Theodozjusza / który go bardo miłował / y na obiadach swych
mięwał / y prosił go aby dla zgody świętej onego mu odeszcia z Biskupstwa
nie bronił. Bronił mu / ale nákoniec przyzwolił.

W wielkim smutku y plátaniu lud Carogradski zostawował. Stársi
mądry y święci Biskupi żalując takiego człowieka / y takich posług duchow-
nych / które na onym miejscu czynił / y czynić ięszce mogł: z miastá wyie-
dzáli / nie chcąc na tego patrzeć / któryby na jego miejsce nastąpił. Sam też
o sobie mowi: iż odchodząc z Carogradu / odmienne y z sobą wależące myśli
y skłonności miał. pierwej się rádownał / iż z wielkich kłopotów y prac wy-
szedł: a

bedł: a potym sie frásował / iż one winnice praca swoia ożywiona / y dzieci one ktore przez Ewángelia vrodził / opuśczał y niewiedzieć komu zostawdwał. Ten smutek miał po ki był żyw / y przemoc go nigdy nie mogł. Oney Anástazyey / to iest kościele / y myśli / y mówił / y pisał / y spiac sny o niey miał. y tak trzy lata w Cárogradzie przemieszkawszy / a na Biskupstwie oncy stoli- ce coś trocko siedziawszy / do Káppadócyey sie wrocil. Marzył iż nigdy na takim Synodzie być niechciał / gdzie iako gesi gegnia / a iako żorawie strzy- piac ieden drugie tracił. Byli tam bowiem oni biskupi / ktore za Walensá Ariani / inych nie máiac / od kupiectwa / od żeglárstwa / od weгла / y rzemios- twia. ktorym / gdy Cesarz Kátholicki nastat / o pokucie y nawrocenie láda iakie nie było trudno. Dámásus iako mady tylo wyznánie wiary ich przyiał / y zbór on wielkim y generalny Concilium nazwał / aby do státku w wierze / y iedno- ści wschodnych kościołow z zachodnimi / one lekkie ludzic zadržymać mogł.

Tá miejsce Názýánzená s. oni Biskupi w Cárogradzie pozostáli (bo przednieyszy y mędrszy iuż byli wyiácháli / y on Tymotheus Alexandrijski) wybráli y poświęcili na stolicę Cárogradzká Ektáriusza zacnego rodzáu / ale iestże nie ochrzczonego y dworzaniná nieumieitnego. W czym było znać slepota onych ludzi swarliwych y głupich / iż miásto doskonałe Chrze- ściánin / nie ochrzczonego człowieka / miásto nawyższego Theologá / w rze- czách kościelnych niecwiczonego / miásto swietego żywota mnińskiego ná- śladowce / dworzaniná / miásto powściągliwego w przeszłym żywocie / ro- spustnego Biskupá postáwili. O iego wybraniu dáiac znać Dámásowi Papięzowi / śmieli tak pisać: Kościołowi Cárogradzkiemu niedawno zbu- dowanemu. ktorysiny z pászczki łwiey y z heretyckiego bluźnienia nie daw- no wyrwali / na powsechnym zborze za przyzwoleniem wszytkich y samego Cesarzá postáwilišiny naswietkego Biskupá Ektáriusza. Śmieli sobie przypisać prace y poty Názýánzená s. o ktorym iakoby nigdy nie był / iakoby go nikt nie żałował / iakoby żadney pomocy wierze swietey nie uczynił / za- dney wzmiánki y sławy nie czynia. Tak idę náse v ludzi wysługi.

Nie czynia do tegoż Dámásá pisać / żadney wzmiánki o onym Kanon- nie. ktorym Biskupy Cárogradzkie / wyższemi ná Alexandrijskie y inne v- czynili. Z czego sie znaczy / iż ten kanon krádziony był / y po wyiáchaniu Ty- motheusa Alexandrijskiego / ktoryby sie był przeciw iemu zástáwł / iuż po Concilium nápisány. Theodozyus Cesarz wyrok záś y mándat ná Aria- ny uczynił / aby z kościołow ci wygnáni byli / ktorzyby z Kátholickimi Bi- skupy z wyznawcami Troyce s. społeczności nie mieli. y miánuie Biskupy Kátholickie po onych páństwach swoich. A Názýánzená ani wspomniono / iakoby iuż w pámieci ludzkiej pogrzebionego.

Ektárius w prostocie swey / wzone przy sobie bawłac / y ob nich sie v- czac / pomagał niepoteżności swey. Sluge swego nieiákiego Mátyriusza / ktory o iego wszytkim wsłeczeństwie przeskłego żywota wiedział / dyakonem uczynić chciał: a on mówił: wieš grzechy moje / a iako mie do takiej czystey służby Bożey wzywáš: A on odpowie: y ty wieš życie moje / a teraz mie tak wielkim Biskupem widzíš. Powiedział ná to: Tyš sie Chrztem s. iako dzie- cie dopiero národzone przeczyścił: a ia dawno chrzczony / złym żywotem chrzestem pomázał. y tak sie wymowił / y brác swiecenia niechciał.

Theodozyus ciało Páwła onego Cárogradzkiego Biskupá / ktorego Ari- ani do Kufusu do Armeniey zágnáli / y tam wdawili iako s. meczenniká / przeniosł do Cárogradu do kościoła ktory był Mácemonius iego przeciwnik zbudował. y stad była fałszywa wieść v ludzi / iakoby tam Páwel s. Apostoł pogrzebiony był: a ono ten meczennik Páwel wielk w onych / tam był przenie- siony.

Ariani wygnáni z kościołow Kátholickich / nowe sobie y w m-
rách

De vitæ differen-
tia.

Biskupi od Arian-
stwa nawroceni
iacy byli.

15.

Sozo: lib: 7. cap: 8.

Nektarius Biskup
Carogradski dwo-
rszanin.

Apud Theod: lib:
5. cap: 9.

Cadre przy sobie
przypisują.

Wysługi náse v
ludzi.

16.

Kanon kradsie-
ny.

L. 3. de fide Catho-
lica Cod: Theo.
Sozo: lib: 7. cap: 9.

17.

Martyrius ma-
drze powiedział.

Sozo: lib: 7. cap: 10.

Ciało Pawła Ca-
rogradzkiego prze-
niesione.

18.

L. 8. de heret. Cod.
Theod.Synod w Aquile-
icy.Ieden dzień Sy-
nodu.

Acta Synod: Aquil.

Heretycy do świe-
ckich sedziow ap-
pelluia.

19.

Ambrosius od A-
rianow wyzwany
na disputacya.Paulinus in vita
Ambros.

Cud wielki.

Sozo: lib: 7. cap: 11.

20.

Seuerus lib: 2. hist.

Priscillianus od
Gnosyka zwie-
dziony.Synod na Priscil-
lianisty.

Leo epist: 93.

W Niedziele nie
puścić.

21.

Priscillianus wzy-
wany Biskupem.Seuerus hist: lib: 2.
in fine.Na Priscilliani-
sty wyrok Cesar-
ski.Gracianus pobla-
dził.

rách y za murami budować poczeli. Czego im srodze y pod wtrata mieys-
onych y budowania/ Theodozyus zakazał/ y na inne heretyki on mandatu ro-
ściagał. Tego roku on Synod od Gracyana Cesarza dla Arianow

w Aquileicy złożony/ stanął. Byli na nim trzydzieści y dwa Biskupi zachod-
ni/ w tak małej liczbie na żadnym Synodzie ludzi nauka y żywota święto-
bliwoscią rostawionych tak wiele nie było/ iako na tym. Niedzy nim był

Ambrosius/ y inni wielcy onego wieku Biskupi. Za ieden dzień y iedna
Sessya ony Ariany Biskupy/ Palladiusa y Sekundiana/ Oycowie odprawili.
Wypytawszy ich pojedynkiem/ iż Ariusa odstąpić niechcieli/ bostwo Syna

Bożego bluźnili/ do wietszego Synodu y wschodnych Biskupow appello-
wali/ potym sie y do Cesarzkiego sadu odzywali: obu potepili y anathemizowa-
li/ y złożenie z kapłanstwa y wyrzucenie ich z kościoła/ obwołali. Nowi

do nich Ambrosius s. na one do sadow Cesarzow y świeckich appellacya:
Nie kapłani mają być od świeckich sadzeni/ ale kapłani świeckie sadzić ma-
ją. Posłali posły y pisali do Cesarza Oycowie oni: oznajmując co spia-
wili/ a prosić o erekucya/ aby ramię swoje na ich karanie przyłożył.

W Mediolanie Justyna Cesarzowa na dworze Ariany rozmnażała y
śmieli dwá komornicy Cesarzcy Ambrozego s. na gadanie do kościoła w-
zwać. z czego gdy sie im rozmówić nie mogli: czekał ich z ludźmi w kościele.
Oni nie przyszli. Bo tegoż dnia gdzieś z wysoka spadli y ście polamali. O-
czym s. Ambrosius niewiedząc/ a długo ich czekał: kazanie o onym gada-
niu uczynił y lud rozpustil. To Paulinus.

Damaśus wziąwszy wiadomość/ co sie w Carogrodzie na onym Conci-
lium stało/ a iż przez postawienie Gławiana przeciw Paulinowi Antyosy-
mu Biskupowi/ wielkie rozruchy w onym mieście powstały: niechcąc on-
go Gławiana wyklinać/ aby wietse rozzerwienie po wszytkich wschodnych ko-
ściołach nie wrosło; prosił Theodozyusa/ y wprosił/ aby sie wschodnym Bi-
skupom do Rzymu na Synod ziać rozkazał.

Gnosytkow bzzydka y plugawa a skryta Sekta/ z Egiptu w królestwie
do Hiszpaniey. Zwiędziony był od nieciakiego Marka z Memphis wzmia-
Námicheyckiego czarownika/ Priscillianus/ wielki w rozumie y wymowie
y rodziem zacny/ y dwá Biskupi Instancius y Salwianus/ ktorzy cieniem
zmowy y schadzki miewali/ niewiasty proste y dworne y do złego skłonne do
siebie kupiac. O czym sie Biskupi dowiedziawszy/ w Cesar Augustie Syno-
d uczynili/ na ktory gdy sie oni obwinieni Biskupi y dwá świeccy Helpidi-
us y Priscillianus stawić niechcieli/ potepieni sa/ y z tymi ktoreby do swer-
społeczności przypuszczali. A niewiastom zakazał/ aby sie na żadne schadzki
mestkie nie schodziły/ ani na nauke/ ani na czytanie. A iż ci sprosni heretycy
w Niedziele posćili/ bo sso chodzili/ po gorach sie y wsiach kryli/ zwierzechu-
nabożni/ a wewnątrz sprosny żywot wiodli: takim zakazał Oycowie/ aby
nikt w Niedziele nie posćil. Bráli ci heretycy w kościele komunja/ abo ciał-
to Pánstkie/ a nie trawiac go do domu nosili: y tego pilnie zakazał: chcąc
by zaraz w kościele ciała Pánstkie w usta bráli y pożywali.

Biskupi oni Instancius y Salwianus na tym Synodzie potepieni/

chcąc wietse pomoc mieć z Priscillianą/ onego Biskupem Abile miasteczka
w Hiszpaniey uczynili. Na nich chcąc dochodzić erekucy Idacius y Ieha-
cius Biskupi Katholiccy/ wrzedom prosili/ aby ie iako od Synodu potepio-
ne karali. y do Cesarza Graciana bieżeli/ y tam u niego zjednali mandaty aby
wszyscy heretycy nietylko z miast y z kościołow/ ale y z ziemie wychodzili. Czym
ściśnieni trzy oni heretycy do Rzymu bieżeli/ chcąc sie przed Papieżem spła-
nować: ale y przystąpić im do siebie Damaśus nie dopuścił. Toż im wzy-
wał w Mediolanie Ambrozyus. Oni do dworu sie Cesarzkiego wdali/ y tam

Macebo

Macedoniusz który był w wielkiej łasce v Gracjanu / przedarowawszy / zie-
 dnali co sobie v Cesarza / iż on na heretyki mándat innym mándatem przeci-
 wnym skáził. O co go p. Bog potym rychto skarał. y Macedonius plagi
 Bostkiey nie wšedł. ktoremu sie słowo s. Ambrozego spełniło. Bo gdy go raz
 do Cesarza idącego nie puścił y dzwí zámknąć kazał: on mu rzekł: Przy-
 dziesz y ty do Kościoła zámknione dzwí náydziesz y do niego nie wmdziesz. Co
 sie po śmierci Gracjana ziszcilo.

do swoich sie Biskupstw wrocili. y Ithaciusa do wrzedow iako niepokojcie
czyniacego/ odniesli/ iz do Galliey wciekac musial. Miedzy innemi zloscia
mi ten Priscillianus / y to prawo swoim postawil: aby przysiegali y trzywo-
dawali. y pisali on wierz: lura periura secretum perdere noli. Wszytki spro-
sności z swemi niewiastami ci Priscillianiste skrycie czynili/ od mezo-
nych odwodzac/ a bledow glupich y zmyслonych y skaradych nauczaiac.

Rok Páňski 382. Dámásá 16. Gráci-
ana 8. Theodozyusa 4.

Synod w Rzymie zebrany tego roku od Dámásá / na którym byli
 y wschodni Biskupi / zwołaszá oni przezacni dwá / Paulinus An-
 tyoski y Epiphánus Sáláminu / z Cypru Biskupi. Przybył też y
 na ten czas ze wschodnich stron do Rzymu s. Jeronym / zá przy-
 zwaniem Pápieżá Dámásá / áby mu był w pisaniu kościelnych li-
 stów ku pomocy. Przyiáchał ná ten Synod y s. Acholius Tessáloniecki / y
 Arcennius Syrmiński / y s. Ambrożyus / y inni. Lecz inni wschodni Bisku-
 pi prosili Césarzá Theodozýusá / áby sie do Rzymu nie trudzili dla obrony
 kościółow od Arianow / mieniac iż Dámásus ná tym przestanie / gdy tu z
 Cárogradu posły náše do Rzymu posłem. Ná co przyzwolił Cesarz / y ve-
 czynili Synod w Cárogradzie dla onych swoich posłów / ná który też Ná-
 zýánsená przyzwoli / ále przyiáchać niechciał / choć go y sam Cesarz wzywał.
 Już był ná pokoy y pustynia sie vdał y w Názyánsie Biskupem być niechciał.
 Ból sie też takich Synodow / ná iátie pátrzył / y nie rad był przy onych ktorzy
 Sławianá ná Antyoskie Biskupstwo wpráwili / Paulinem wzgárdziwszy.

Wyśłali tedy posły swoje do Rzymu oni Biskupi w Cárogradzie zgromadzeni, Cyryaká, Luzebiusá y Priscyaná, przez które nápisáli y wyznámie wiary swej, y co sie ná przeszłym generalnym Concilium Cárogradzkim działo. Gdzie słowá iednego o przełożénstwie biskupá Cárogradzkiego nád Alexándryjskie, nie wspomináia. iedno o Gláwianie, iż ná stolicy Antyoskiej postawiony jest. Dziecie tego Synodu zginely. To sie tylo pokázuię, iż ná nim Paulinus potwierdzony był, ná stolicy Antyoskiej, y tam odesłany, y po iego śmierci, wybrány był następnik iego Ewágrius, zá przyzwoleniem Biskupá Rzymskiego. Ná tym Synodzie Rzymskim náyduie sie Canon okolo przełożénstwa trzech stolic: Rzymskiej iáko pierwsey nád inemi, po niej Alexándryjskiej, á trzeciej Antyoskiej. Podobno był co zástyszał Dámásus o onym skrytym y krádzionym podwyzszeniu Cárogradzkiej stolicy.

Tamże roztázuia/áby ná końcu každého Psálmu mowiono/ Gloria Pa-
tri & Filio. &c. Tamże dziesięciny dáwać stánowią/ y lichwiarze wyklínáia/
y czárownice/które sá táńcámi mamia/iz mniemiáia áby nocá ná bydle iezdzi-
ty/ y po rozmáitých sie miéjscách wólczyły.

S. Jeronym przy Dámazie Papięzu przemieſtkał trzy lata / przez ktore
niecyło mu kościelnych liſtow piſać pomagał: ale y wiele tam ksiąg napisał

X x

a zwiłaſzcza

Paulinus in vita
Ambr.
Prorectivo S. Am-
broſiego na Mace-
doniuſſa.

22.

Priscillianus krsy
woprzyścistwa
dopuszcza.
Aug: hæreſ: 20.

I.
Synod Rzymſki.
Hier: epist: 27.
Epiphanius.
Paulinus.
Epist: 61.
Acholus.
Ambrosius.

Greg: Nazian: epi:
42. & 76. & 55.
Nazyanzenus ná
Synod mechtial
sachác.

2.
Theo: lib: 5. cap: 9.
O zwierchności
Carogrodzkiego
Biskupa.

o Codex Vaticanus.

3.
Gloria Patri & Fi-
lio & Spiritui S.
roskazane.
Lichwiarze.

4.
S. Ieronym przy
Damasie mießka.

Marcella wdowa
Rzymianka wazona
y święta.
Hieron. epist: 16.

Albina matka
Marcelle.

Asella.
Przefat: in Galat.
Epist: 99.

S.
Paula Rzymian-
ka.
Epist: 99.
13. Februarij.
Albiny Pogański
Biskup.
Hieron: epist: 7.
Hieron: epist: 28.
Hieron: epist: 7.

Chrysofom ka-
zał poczał y pi-
sał.
Ad pop.
O klatwie ko-
ścielney zdanie S.
Chrysofoma.

aż wlaścza przeciw heretykom Helwidiuszowi y Jowinianowi / którzy dzie-
wictwo z małżeństwem równali / y stan powściągliwy y mniski gani / y
przezysięż macti Bożey po porodzeniu dziewictwa nie przyznawali / y inne
błedy rozsiewali / ktore przedko y z swemi mistrzami zginely. Tam w Rzy-
mie ona Marcella wdowa / ktora małżeństwem onego Cerealis wżgardzi-
ła / wiele nauki z pisma s. od Jeronyma nabrała / pytała y ucząc sie / y sama
przez sie y przez listy / o wielu tajemnic pisma s. dowiadywać sie. Dla niej
Jeronym niektóre księgi pisał. Mieszkala iako mniska przed Rzymem na
wsi / wiele panienek do siebie na służbę Bożą zebrałszy. z mężem tylo siedmi
miesięcy mieszkając / w młodych latach y w wielkim dostatku / żywot ciałny
y pełny pokuty wiodła / y świeca iasna wszystkiego kościoła zostawiała / cnot
wystkich przykładem. Matka iey Albina tenże żywot wiodła / y także od Je-
ronyma s. wiele w piśmie s. nauk brała / ktorey on rozsadek y dowcip wy-
chwala. Tamże y Asella / y innych wiele panienek od Jeronyma s. naukę bra-
ły / o których sam mowi: Trzy lata mieszkając / często mnie panienek kolo ob-
raczało / ktorym Boskie księgi wykladałem iakom mogł. Tam / niech powie-
dzą / jeśli kto co o mnie inego trzymał / jedno iako Chrześcianinowi przysła-
ł / izalim piemiadze czyte albo podarki małe y wielkie brał: izali krzywa ta-
ka mowa / albo popedliwe y bystre oko w mnie było?

Lecz Paula ona przeznacna / poznay s. Jeronyma poznala / ale napila
nieysa iego wczennica zostala / z cortami swemi y innymi powinny. Pater
w iey żywocie. Torocius syn iey / miał żonę Letę cortę Albina biskupa Pogań-
skiego bierzno sławnego w Rzymie / ktory sławny bedac w CHRISTUSOWEY
wierzył / z wielkim wszystkiego Rzymu podziwieniem. Corta tej Paule
Eustochium panienką / czystość swoje P. Bogu posłubiwszy / do wielkich
cnot doskonałości Chrześciańskiej podwyższona była / y w nich wieku tego
dokonala. O tej wiele pisał s. Jeronym wychwalając ię / y on strasliwy przy-
klad o Pietertacie powinney iey przykładem. Ktora gdy te Eustochia z roka-
zania meza swego a stryja iey Zimetiusa / od duchowienstwa y przedświe-
cia wżgardy świata tego odwodzila / y wbić ię y stroić y muskać po swie-
cku poczela: nocny ony wyzwała we snie Anioła / ktory iey strasliwym głosem
pogroził mowiac: Jaks ty śmiała rozkazanie meza swego nad CHRISTU-
SA przekładać: iaks śmiała głowy sie dźwierzyc CHRISTUSOWEY swoiemu
światokradzkiemu rekonu dotykać: ożdzi już te rece vschna / abyś poznala
w mekach coś zbroila. y gdy sie skonczy piaty miesiąc do ziemnych stron po-
dzies / a bedzieszli w złości trwała / y mezem y dziećmi osierocona bedziesz.
To sie wszystko tym porządkiem wypełnilo / a nierychla niedzney pokute przed
wpadek oznaczył. Tak sie mści CHRISTUS nad gwałtowniki kościoła swie-
go / tak drogich swoich perel y okazy broni. Co powiadam nie chcąc sie wra-
gać nad niedza nieszczesliwych / ale w pominając z iakim postrachem y ostro-
żnością chorować maś to coś P. Bogu poslubila. Poty Jeronym s. do Lety.

Chrysofomus w Antyochii od Melecjusza na dyakonstwo poświę-
cony / kładąc z wielką y przedziwną wymową y pisząc poczał. przeciw Poga-
nom y Żydom / pierwsza iego była w piśniu praca. W ten czas uczynił ono
kazanie / o klatwie / z ktorego heretycy nieco po sobie biora / iakoby klacwe
kościelna zganił. A on na ten czas gdy Flawianus po śmierci Melecjusza na
onym Biskupstwie postawiony był / lud o to prosty y burzliwy karal: iż na
Katholiki którzy przy Paulinie stali / wolali po rynkach y wlicach / anach-
ma / prawowierne potępiając / a niewiedząc iż sie tylo samym Apostołom y
tym co na ich miejscu wstępują / wyklinać godzi. Cze pospolstwu / y innym
który mocą tej porządnie od Boga danej nie mają. Mogło sie też co na on
czas naleść w młodym iego piśmie / czego dostałym dobrze poprawił. Lecz y
błęd

bledu żadnego nie máš / kto ná on czas gdy to mowil y pisał / weyrzy. Cwi-
czył sie w Rhetorice / y prawney náuce z mlodości / aż do latá wieku swego
21. A potym máiac lat 22. ná pustynia sie ná żywot doskonalszy / w Syryey
miedzy mnichy / wdał. y tam księgi o káplánstwie pisał. O tym swoim ná pu-
szczy miestánu piše sam: Gdym sie / prawi / námyślił miásto opuścić / á mie-
dzy mnichy miestác: frásowałem sie o potrzeby cielesne / y o chleb świeży /
ieslim go mieć mogli co dzień. Pytałem sie y o tym / iesli tegoż oleiu / y do po-
traw / y do świecenia używáciem miał. ábo iesli mi tylo ná iáryźnie grubey
prześć / ábo co ciężkiego / kópác ábo dawać rabác / ábo wodę nosić kázá:]
Czego sie potym wstydzil / iż go takie myśli od onego żywota odganiały. Kto-
re on nieźnie zwycięzył / y tam lat cztery / ábo iáko drudzy mowia / sześć / przeżył
w oney ciásney y ciężkiej ná młodego potucie. Tam pisał księgi o kruszc ser-
deczney y o opátrznosci Bożey / y przeciw tym ktorzy gania mniski żywot.
A gdy ná onym życiu frogim chorzał / wrocil sie do Antiochiey / y zostal czy-
elnikiem kościelnym / y potym / iáko sie rzekło / ná ine stopnie postępował.

A przestęgo y tego roku Theodozyus Cesarz zázakáz / aby Poganie bo-
gom żadnych ofiar nie czynili: dopuścił im do kościołow sie ich ná sprawy
świeckie schodzić / ále w nich ofiar czynić nie dopuścił. Dał też wyrok ná ze-
brańcheyczyki heretyki / aby ich sukano y one karano. Dał też wyrok ná ze-
brań zdrowe / aby im żebráć nie dopuszczono. Miewáli miesce żebracy pra-
wie w bodzy / w dziwi kościelných w przysionku / iáko stary Origenes dáie
znác y Flázyánzenus.

Rok Pański 383. Dámáfá 17. Grá- cianá 9. Theodozyusá 5.

Marytanney Márimus stárosta y hetman / powstał ná pántá
sive° Cesarzá Gráicianá / y zmowivszy sie z żołnierzmi do Gál-
liey ciągnął / gdzie też woysko sobie przychylné / á od Gráicianá
odrażone / nálaźl. Gráicianus innym żołnierzom swoim nie du-
fáiac / Hunnow do Gálliey przeciw Márimowi przyzwał. Z ktorých niekto-
rzy morskie v Xenu bzege náiezdziáiac / Márimowi przeszkadzáli. y tam
one ledennasćie dzieńie pomordowáli / iáko iest w żywocie świętey Vrsule.
Był Márimus Chrześcianin / á czynił sie krewnym Heleny / mátki wielkie-
go Constantyná / ácz go Zosimus Hispanem zowie. Chytry y chećia páno-
wáma zaráżony / zwodził żołnierze mieniac / iż miał z Theodozyusem Cesa-
rzem w schodnym porozumienie / y one woynę ná Gráicianá z ieg wola pod-
nosił / ktorego sie też powinny czynil / y tak klámáiac woysko zatrzymawał.

O Gráicianowych cnotách y pobożnym żywocie świętey Ambrozyus y
inni wychwalić sie nie mogą. Tego roku on Pogáński tytuł Pont: Mári-
mus / ktorego Chrześcianscy Cesarze do tego czasu / nie dla iákiego Pogáń-
stwa / ále dla władzey y mocy ktora Pogáńscy Biskupi v Rzymian mieli /
zrzucili y używáć go niechćial. Zład Symmachus on wielki y iádowity Pogá-
nin / przymowke ná Gráicianá puścił miedzy ludźie taká: Niechćial Grá-
cianus zwány być Pont: Márimus / rychto Márimus Pontifex będzie.
Zład poznác iż Márimus w Rzymie z Pogány ná Gráicianá sie zmauiat.
Poganie ná ten czas iuż prawie ściśnieni / gdy im dochody wszytkich kościo-
łow ich obieto y ofiar czynić zázakázano: bázro byli obiatrzemi ná Chrześcia-
ny / y ná Gráicianá. á zwłasczá gdy Gráčhus stárosta Rzymski / iáko Jeró-
nym s. wspomina / bedac Pogáninem / á chcąc do CHRISTVSA przystáć /
wszytkie w Rzymie bogi y bálwany pokolátał y pokruszył / tym sie do Chrztu
s. ktory potym wziął / przyprawuiac.

Xr ij

puszczivszy

6.
Chrysostom mie-
dzy mnichy mie-
skał.
Isidorus Palusiota
lib: 1. epist: 158.
Chrysost: de com-
punctione cord.
O pustyni swej co
piše Chrysostom.

Pisania iego ná
puszczy.
Socr: lib: 6.

7.
Ofiary Pogáńskie
zakázane.
L. 8. de Paga: Cod:
Theod.
L. 9. de hæret: C.
Theod.
Ná żebraks sdro-
we prawo.
L. 9. de validis
mendicis.
Nazian: de amore
pauper.
Orig: in lob lib: 3.

1.
Máximus ná Grá-
cianá.
Victor in Gratia-
no.
Iedennasćie ty-
siac dzieńie mg-
czennczek.
22. Octobris.
Zosimus lib: 4.

Máximowe klám-
stwa.
Pacacius in Pane-
gyr: Theod.

2.
Gráicianus tytuł
Pogáński Poncy-
ná Máximá rzu-
cił.
Ambr: orat: in obi-
tu Valentin.
Zosimus lib: 4.

Máximus z Pogá-
ny zmauiat / si-
ná Gráicianá.
Epist: 7.
Bálwany w Rzy-
mie od Gráčhu-
sa pokluczone.

3.

Gracianus zabity.

Socr: lib: 5. cap: 13.

Sozo: lib: 7. cap: 15.

Wychwalenie
Graciana.Orat: in obitu Va-
lentin.

Rufin: lib: 2. cap: 13.

Ausonius de vir-
tutibus Gratian.Zolnierom rân-
nym iako służył.

4.

L. 3. de apostat:
Cod: Theod.

Ambr: epist: 27.

5.

Modlitwa S. Am-
brozjusza czasu
wojny.Orat: in funere fra-
tris.

Apud Ambr: ser: 77.

Umarli od ciała
świątych pomoc
mają.

6.

Ambr: epist: 33.

Ambraij S. po-
stem de Maxima.Arcadius ośmle-
tny na Cesar-
stwie.Arsenius wycho-
walnik Arkadiu-
sa.

19. Listy.

Puściwszy sie Gracianus do Galliey / w Lugdunu od swoich żołnie-
rów odbieżany / od Andriagaciusa Maximowego wodzą / który sie był na
przewozie w Rodanę rzekę w wozie przykrytym zataił / zabity iest. Puścił
głos / iż żonę Graciana w onym wozie przeciw meżowi wyjeżdżała. Na
sie Gracianus nie przestregł / y w rece iego wpadł y zabity iest. Zrośował
kilas lat z oycem Valentyńianem / a sam lat dziewięć / był lat dwadzieścia
ośm. Oplątiwa go y dziwnie wychwalał s. Ambrozyus. A Rufinus mówi
iż wszystkie Cesarze ktore miał przed sobą / nabożeństwem y pobożnością prze-
chodził. mocny był żołnierz / czystego ciała / przyrodzenia dobrego. A Ru-
finus iego nauczyciel pisze: iż w potarmach był powściągluxy iako który
kapłan / w napoiu winy / iako iaki starzec / w czystości małżeńskiej dziwnie
chwalebny. w wyście chorem y rannym żołnierzom sam pilnie służył / y ra-
ny ich obwiał / y do potarmu namarował / y reke swoją potrawę podawał.
Dziwne sady Boże nad tak pobożnym panem: Acz sie był do onemu Ma-
cedoniusowi Podkomorzemu swojemu wwieść / iż na heretyki wydany miał
dat odwołać dopuścił: iednak tego roku wielki wyrok na heretyki y na te co
od Chrześcian do Żydów przystawali / wydał. chcąc aby tacy byli karani / a
zwłaszcza Manicheyzcy z pokrytemi swemi złościami.

Okrucieństwo sie Maxima onego serżyło y na wierne slugi Graciano-
we. Bálioná Woiewode poimał / chcąc go żywo spalić. O czym sie dowie-
dzawszy Bálion sam sie zabił. Merobaude Consula zamordował. A chcąc
pánstwo swoje utwierdzić: posłał do Cesarza Theodozjusza dowiadować
sie. iesli wojna czyli przyiąznia o pánstwo rozepnieć sie z nim chciał. Theodo-
zjus nadzieia mu dał / bojąc sie aby zaraz na młodzieuchnego Valentiniana
brata Gracianowego furiey swej nie obrocił.

Predko Gallia / Hiszpania / y Brytannia sobie Maximus podbiwszy
mógł sie zaraz do Włoch puścić / by go była modlitwa s. Ambrozjusza
zatrzymała / który sie tak P. Bogu modlił: Na mię na dom moy obroć / po-
nie reke twoie / a kościół święty twój w pokoju zachoway. A wysuchał go
P. Bog. Bo y Maximus sie zabawił w Galliey / y brata mu P. Bog Sár-
rą tegoż czasu przez śmierć odiał w którym sie bardo kochał y po nim w wiel-
ki smutek wpadł. Pogrzebł go przy s. meczenniku Wiktorze / wedle zwyczaju
pobożnych Chrześcian / którzy to rozumeli / iż przy ciebie s. meczenniku
zacy umarli / pomoc od nich brali. O czym y o takich umarłych pomocy goy
Paulinus Nolański Biskup pytał s. Augustyna / on mu piśmieniem onym de
cura agenda pro mortuis, to vmacniał / odpowiedział.

Valentinianus młody prosił Ambrozego s. aby do onego tyránna iego
posłem był / a onego vblagał. Jachał z samą w Bogu nadzieia. y sprawił co
v niego / iż tego roku do Włoch sie nie puścił. Odważył był sobie iuz vmrzeć
w reku tyránna onego s. Ambrozyus / za dobrze pospolite / aby wojowana zro-
mia Włocha nie była / a materności y zdrowie ludzkie y czystość białych glów
cała zostawała. Lecz go P. Bog bronil / który sercem panów władnie / a na-
dzieie swoich świętych slug nie omyla. Tego roku Theodozjus / Arkadi-
us syn s. swego starszego ośmioletnego / Augustem / to iest / pánstwą swego
towarzyszem uczynił. O ktorego sie wychowanie dobre starał / piśat do
Graciana / aby mu z onych stron / godnego do tak należytejszej posługi / czo-
wieka posłał. Gracianus o takiego w Papieża Damaśa prosił. A obiał
Damaśus między swemi Arseniusa dyakona kościoła Rzymskiego / wysoki
cnot y dobroci / y wielkiej nauki człowieka. który iako sie tam sprawował /
czytał w iego żywocie / w którym naydziejsi iako Cesarz Theodozjus rzekł do
Arseniusa: Ty temu synowi memu będziesz oycem lepiey niżli ja. A go
go raz zastał a on przed Arkadiuszem nauczając go stoi: przyganił mu / y sie
dzie

Dzień mu / a synowi swemu stać przed nim rozkazał. iż. Nie dosyć miał mo-
dy Cesarz / dąć synowi młodemu państwo / gdyby mu był dobrego mistrza
do wychowania nie dał. Był Cesarzich synów spólwceń y rowiennik po-
winny ich Nebridius / po którym znać było wychowanie onych dzieci / o tco-
rym piśe s. Jeronym: Vchowány / prawi / na pałacu / spólwceń Cesarzich
synów / ktorých stółom służy ziemiá y morze / w takim dostátku wśytkiego
w pierwszym kwiecie młodości / tak wśtydliwy był / iż pańieński wśtyd prze-
chodził / y namnięsfey spetności słow nie przypuścił. Cesarzci powinny z sy-
nami Cesarzskimi ćwiczony / nie nadymał się hárdością ani żadnym gar-
dził. To s. Jeronym.

Tego roku Theodozjus chce pierwsie głowy heretyckie do iedności
wiary przylaczyć: zezwał ie na Synod Biskupow do Cárogradu / kusiłac się
iesliby ich ludzkościá swojá y łaskawościá nie mogli do tego przywieść / ábo
ie wiec frogościá praw wkará. Ná tym Synodzie / powiáda Sozomenus /
iż Sifintus Nowáciáńskiey sekty / ktora toż co y Kátholicey o wyznániu
Troycy s. trzymá: rádził Biskupowi Cárogradzkiemu / áby z Ariany ga-
dania zwodzić nie kazał / ále żeby ich tylo spytano: iesli przynima one Do-
ktory kóścielne / ktorzy przedtym / niż sie te swary zaczęły / wiary s. náuczáli.
iesli sie ná ich rozsádek dádzá / y koniec tym roznościom uczynić chce: wka-
zác im piśania ich / áby ná nich przedstawáli. A iesli nie przynima: sami sie o-
sádzá / iż nowá náuka kóścielowi niesłychána wnosiá. Powieǳiał to Ne-
ktarius Cesarzowi / y obiemá sie ráda ona podobála. A gdy Ariany onych
spytáli / coby rozumieli o piśmách Dycow swietych: oni chwalić ie hoynie
poczełi. A gdy ich ieszcze spytano: iesliby ná skóńczenie różnić okóło wiary
ná ich rozsádek iuz przestáli: o tym wátpić y sami sie między sobá swárzyć
poczełi. Co bacząc Cesarz / rozkazał im / áby każdy wyznánie wiary swoiey ná
piśmie podał. Co gdy uczynili / tych samych pochwalil / ktorzy iedno iesze-
stwo syná z oycem wyznawali / á drugich kárty podziápał.

Wiele ludzi bacząc onych heretykow wpor / od nich odpádl / y do wiary
s. przystąpili. A Cesarz prawo uczynil / áby Sektarze scházek nie mieli / ani
náuczáli / ani Biskupow swiećili / á żeby ie z miast y ze wśi wygámiano / y zá-
bezecne miano / áby y praw R. P. nie używali. á iednáń onego tak frogiego
prawa / moroi tenże Sozomenus / wykonywáć nie kazał. Stráśyli ie tylo á ich
dobrowolnego náwrocenia czekał. y bázyley tákie pochwalá.

To piśe Sozomenus y Socrates. Ale sie to nie zda być rzecz perwa /
áby Nektarius Cárogradzki heretykow Nowáciánow rády szukać y używáć
miał / máiac tak wiele dáleko medrśyich y uczeńśyich Kátholickich Biskupow
y Doktorow. To prawdá iż gdy te z heretykami rozmowy miewal Theodo-
zjus Cesarz: bali sie niektórzy Kátholicey / iáko piśe Theodoretus / áby sie ich
zdziádliwemi mowami zá nimi nie wwiódł. A dla tego Amphilocheus / skón-
ski Biskup przyszedł ná pałac do niego / y poklon mu uczyniwszy / Arkádiusza
syná iego / ktory świeżo był zá Cesarzá miánowany / wedle niego stojacego
uczcić y pozdrowić zámiechal. Upomniál go Theodozjus / áby syná iego po-
zdrowil y cáłował: A on niechciał mowiac: dosyć iż ciebie same czeze. Cesarz
to sobie wziął zá wzgárde y krzywdę. Co obaczywszy Amphilocheus rzekł:
Pátrz Cesarzu iáko cie nieczese syná twego zábolála: Wierz też temu / iż
sprawcá wśytkiego swiáta P. Bog / temi sie bzydzi / ktorzy bluźnia syná iez-
go / á czi mu powinney nie oddáia. To wślykawszy Cesarz y słowom sie y po-
skęptowi iego zádzimowawszy / prawo ná heretyki nápiśal / áby scházek nie
uczynili. Poty Theodoretus.

Z tych wśytkich świádkow / perwa rzecz iest / iż potym Synodzie Cár-
ogrodzkim / ktory ná upamiętanie heretykow / y ná łaskawe ich upomnie-
nie / áby

Sozo: lib: 7. cap: 18.
Marcel: in Chronic.
Hieron: epist: 9.
Nebridius mło-
dzieniec od s. Je-
ronyma wychwa-
lony.

7.

Socr: lib: 5. cap: 10.
Sozo: lib: 7. cap: 12.
Synod na zgodę
heretykami.

Czym się łatwo
potępiawa here-
tycy.

8.

Wyrok prawny na
heretyki y kara-
nie.

Vt supra.

Theod: lib: 5.
cap: 6.

Amphilocheus ia-
ko Cesarza na A-
riany pobudził.

9.

Mandat na here-
tyki.

L. 12. de heret:
Cod: Theo.

Wymiatanie he-
retyków.

10.

Theod: lib: 4.
cap: 10.

Ambr: offic: lib: 3.
cap: 7. & epist: 31.

nie/ aby do iedności sie wiary Kátholickiey przyłączyli / złożony był: frogie-
mi prawy y wyrokami Cefárskimi / Karani byli / ci co sie przywieść do zgody
nie dali. Ktore mándaty są w prawie Cefárskim temi słowy: Eunomiani / A-
riani / Mácedoniani / Pneumáchomáchi / Mánicheyzyti / Ekrátiti / A-
potáktiti / Sáccophori / Hidroparástati / nigdzie sie schadząc / ani ludu zbier-
ać nie máia / y z domow swoich niech podobieństwa Kościołow nie czynia / y
iáwionie y tájemnie / niech nie czynia nic / coby Kátholickiemu naboženstwu
škodziło. A Ktoby to zátázanie przestąpił: ná tákiego dáie sie mocym Kto-
rzy sie w prawey chwale Bożey Kochaia / zá spiknieniem spólnym wśytek
dobrych / aby wyrzucony był. Táké wyroki ná heretyki máiac Biskupi
Kátholicey wyrzucáli heretyki / Ktorych sie y między mnichy w Syriey wiele
náydowáło / Ktore Gláwianus Antyoski Biskup wymiátał.

Głód wielki roku tego był w Rzymie y we Włoszech / Który Symmáchus
Pogánin bedac roku onego stárosta Rzymu / przyczytał Bogom / iż sie swo-
iey wżgárdy y opuszczenia mścił. Lecz mu ná to dobrze s. Ambrozyus od-
powiedział.

Rok Páński 384. Dámásá 18.

Valentinianá 1. Theodozyusá 6.

1.
Augustyn do Rzy-
mu sie wdal.

Aug: confess: lib: 5.
cap: 3. 6. & lib: 5.
cap: 7. 8. & 13.

Potym do Medio-
lanu.

Z Ambrozym S.
iego poimanie.

Augustyn s. wczac w Afryce w Kátháginie Rhetoriki / á w Mán-
icheyskim Kácerstwie iuz lat dziewięć przeżywszy / gdy iuz sa-
stem głowa oney sekty / iáko nieuczonym pogardzał: pusił sie
do Rzymu / mátkę Monikę / Ktora mu oney drogi broniła / osiuka-
wszy / y tájemnie wyśacharósy. Co było roku przestlego. A tego
roku czytáiac tájze w Rzymie Rhetorike / od Symmáchá stárosta Rzymu
stiego do Mediolanu wysłany był: aby táj w teyże škole mistrzem był. A táj
w ten czas lat trzydzięści. W Mediolanie wczac Rhetoriki znáionosć wzro-
sł s. Ambrozým / y milowác go y Kázania iego słuchác poczał / nieiáka do wśa-
ry swietey skłonności / ale sie tylo iego wymowie przypátruiać. Táj też s.
Ambrosius / mátkę iego Ktora zá smem była przyiáchála / poznal. y iáko swie-
ta niemiáste czcił. A bedac iuz od Mánicheyskich błedow Augustyn odziao-
ny: w Akádemikow Philozophow prawdy szukać chciál. Gdzie iey nie nála-
szy / y zá odesláním náložnice swoiey do Afryki / czystosć zaczął: oczw-
ierząc poczał / táj ie obracáiac zkad był máiac lat 19. wyszedł / to iest do
Kátholickiego Kościoła / do Ktorego był zá wczmá oddány.

2.

Aug: epist: 118.
O posty pytanie.

Symmachus prósi
o wrocenie Po-
gánstwa.

Ambr: epist: 30.

Moniká gdy s. Ambrozego o post w sobote pytała: náuczył iey aby sie
do zwyczajow Kościołow w Ktorych przemieszkwa stániała. W Rzymie po-
ścić iáko poszeza w Rzymie. á w Mediolanie iáko táj poszeza. Bo táka od-
miáná w tych rzeczách wiary nie rozrywa.

Symmachus ná wielkich wrzędách bedac / zmocniwszy sie w gorna y
Cefárzow powage: smiał tego od Valentinianá swoim y Senatu Rzym-
skiego imieniem prosić: aby Pogánskie ofiary y oltarze przywroczone / y do-
chody ich káptanow y mnich / do stárbu pobrane / oddane im były. Do tey
táť sprostney próšby / y smiáley tego Pogániná hárdosći / Ktora młodego pá-
ná zástáráyć moglá: przestódził mu s. Ambrosius. y pisał do Valentinianá
aby tego nie czynił / á przódktow swoich praw nie łamał / y nád cześć P. Boga
swego / Ktora bátwochwálstwo poniżało / nie sobie nie przekłádał. A żeby nie
rozumiał / iż wśytek Senat Rzymiski o to prósi: ále iż tylo sami Poganie /
Ktorych táj trochá zostáie / á dáleko w nim iest wiecey Chrzescían. Wpomi-
na go aby sie bez Biskupow w rzeczy do wiary słužace nie wdawał. y grozi
mu nákoniec / iż go Biskupi zá tákí grzech do Kościoła nie przypuszeza / y mo-
wić bedac:

wieć beda: Dárow twoich niechce Kościoł / boś Kościoły Pogańskie / dárámi ozdobił. Oltarz Chrystusow dary twoie odmiata: boś oltarzow bálwanom dopuścił. Co nie tak dla onego młodzieńca iáko dla Justiny / ktora pánstwem iego rzadziła / pisał s. Ambrosius. Czytáiac tedy Wálentinianus y Symmachowe y Ambrozego s. o tym listy / za Ambrozyssem skazał.

W ten czas sie pogodnie tráfiło / iz Pogańska mniska Primigenia / z czerstości swey wystąpiła / y wedle praw starych Pogańskich spalona być żywo miała. Náh nie samże Symmachus kaźni czynił y kárác ia wedle zasługi kazał / (z niemáłym swoim y Pogan wszytkich postromoceniem) inż ich było nie 30 stawáło iedno siedm takich mnisk Pogańskich.

On przeklęty schisinátyk Ursicinus / smiał nád práwo do Rzymu przyiáchać / y ná Dámásá znówu rozruchy czynić. Ktorego gdy Symmachus stárostá Poganin / broniac Dámásá / z Rzymu wyganiał / y towarzyse iego do wlesiemia brał: o co był do Wálentiniana obżáłowány / iáko by biskupy Chrześciańskie wieźnił. Ale niewinnie to cierpiał / y táčno sie spRAWił.

Tegoż roku Dámásus Papież Duchá P. Bogu oddał. Siedział lat 22 smnáście nie spelná. Cudy y żyw y po śmierci synał. Kościołom wiele nápráwił y ściańy ich ozdobił. pisał wiele wierszámi. Księgi o Rzymskich biskupách / ktore sie pod imieniem iego czytáia / infego kogos sa á nie iego. Psalterz Dawidow za wykládem s. Jeronymá / z pisma siedmdziesiąt tłumáczow / do Kościoła ná spiewániá wprowadził.

Názyánzenus we wsi orczyfsey w Ariánzie ná nabożeństwie pustił / czym miéskáiac / o heretyki sie frásniac / iz iefcze taki niepokoy Kościołowi s. czynili: pisał list do Nektáriusa Cárogradzkiego Biskupa niedbálistwo iego bęczył / á wielka swoie żáłość o duše ludzkie pokáziac. y prosi go áby Césarz do tego wzbudzał / áby sie heretykom serżyc y rozwodzić z iády y zarázy swemi nie dopuszczał. y mowi: Jesli im wolnie iáko y prawowiernym náuczáć y serżyc sie dopuszczáia: á kto nie widzi iz náuka Kościelna potepiáia / iáko by prawdá za nimi stála. Bo przyrodzenie tego nie dopuszcza / áby dwie náuce o rzeczy iedney sobie przeciwné / prawdziwe być miáły. Obácz nadrełowá: ktory Kátholik heretykom kázania y náuki dopuszcza: sam swoiey prawdzie przygánia / iáko by o tym co wierzy / iney náuki szukał. A być nie może iedno iedná prawdziwa / á druga fałszywa.

Poruśony onym listem Nektárius / Césarzowi go wkázał / y prosił / áby heretyki od duś ludzkich iáko wilki od owiec odganiał. y uczynił záś Theodosius nowy wyrok ná heretyki / áby ich wfedzie y po kátách w Cárogradzie szukał / y bez żadney lásti wyganiał / áby od dobrych y towarzystwá ich oddzieleni byli.

Tenże Názyánzenus z pustyniey oney listámi strzeláiac / á chwale Bożá rozmnáżáiac / Eulensiusá stároste Cárogradzkiego iz postu Kościelnego nie chował / takimi słowy wpmniał / iáko o wielki grzech mowiac: Powiem to co y przyáźni násey y temu czasowi przystoi: krzywdę práwom czyniś o sędzia / iz nie postciś. A iáko práwá ludzkie chowác bedziesz / gdy Bożimi gárgá nie postkáto: ábo złym sie stániesz: ábo cie zá takiego mieć beda. Pomni sędzia / iz sádzony być masz / á mniey zgrzeszys. Náđ to nie miałem nic lepszego czym bych cie wczcił. Obácz iáko post Kościelny ma zá práwo Bożé. Słucháżże heretykow cielesnych co o postcie mowia / á tego tak wielkiego swiatego słow / z Duchá swietego puszczonych / zániedbáż.

Roku tego Césarzowi Theodozemu Placilla żoná syná powieliá / ktorému imie dał Honorius.

Pogroška na Césarze, odrzucenie dárow ich y ofiar na oltarz.

3.

Symmachus lib: 9. epist: 118. & 119.

Mniški Pogańskie.

Ursicinus znówu wygnany.

Symma: lib: 10. epist: 34.

Śmierć Dámása.

Psalm y wedle 70. w kościele Rzymskim.

Hier: Apol: aduers: Rufin.

4.

Nazyanzenus przygania Nektariusiowi.

Nazian: ad Nektar.

Heretykom się nie dać serżyć.

Co to słuchać náuki heretyckiey.

5.

Nowe mandaty na heretyki.

L. 13. de haret: Cod: Theod.

O post wpmina stároste Nazyanzenus.

Epist: 74.

Na post Bożkie práwo.

Socr: lib: 5. cap: 12.

Honorius się wrodził.

Rok Pański 385. Syriciusz 1. Valentinian 2. Theodozys 7.

1.
Augustyn został
Katholikiem.

Confess. lib: 6.
cap: 6.
O żebraku weso-
łym powieść S.
Augustyna.
Czytanie Zymo-
tom S.

2.
Syricius Papież.

Księga Rzymscy
S. Ieronymowi
343734.
Hier: epist: 99.

Epist: 8. ad Deme-
tridem. & ad Asel-
lam.

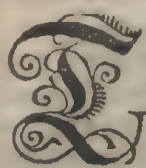
Epist: 99.
Ieronym S. jako
Rzym Babylonem
sonie.

Hier: apol: aduer:
Ruffin: & epi: 27.
Do Ieruzalem z
Rzymu S. Iero-
nym.

3.
Paula wdowa sa-
cna Rzym opu-
ściła y świąt.
Epist: 27.

4.
W Gallii dzieje.

Prosper: in Chron.
Seuerus lib: 2.
Priscillian od Sy-
nodu appelluie do
Cezara.
Seuerus lib: 2.

Ego roku Augustyn w Mediolanie od Pána Boga oświecony do wiary sie Chrześcijańskiej Kátholickiej wrocil. Do czego mu pomogla rozmowa z onym Simplicyanem / ktory byl ociec duchowny s. Ambrozego. Bo Ambrozego s. dla zabawy jego wielkich rozmowy prosic nie smial. pomogl mu y przyklad Wiktor

ryna philosopha / w starosci od Poganstwa do CHRISTVSA nawroconego / y rozmyslanie niestatkow y frasunkow swiata tego / iako sam o sobie mowi: Gdyin swiata y chwaly jego y wrzedom swieckich y dostatkow z wielkim frasunkiem szukal: idac iedna vlica w Mediolanie / wyzrzalem zebraka wesołego / y pomyslelem sobie: Ten wyzebrarofy ktorys grosz tak sie wesciel: a ia maiaz sie lepiey / dla checi y pozadliwosci swieckich frasuiac sie o nabycie ich / takiey bezpieczenosci nie mam. Pomoglo mu y czytanie zywota s. Antoniego / ktorym sie oni dwa dworzanie / opuscirafy oblubieniec. do swowota pustelniczego przywiebli. ktory czytaiac zawolal: Powstaiac prosie porywaiac niebo: a my z nasemi naukami nierozumnie w cieie y krwi biedzim. Zostarofy tedy Catechumenem abo wezniem Koscielnym s. Augustyn / gdy od lekciy wakancye przysly: siedl z matka do wsi Verecunda Graminacica / y tam Ksiegi napisal przeciw Akademikom / y o wiecznym zywocie y Soliloquia, y inne / az po dwu leciech potym Chrzest s. wzial.

Po Damazie na Papiestwo wybrany byl Syricius Rzymianin z opactwa Tiburcyusa. Chcial sie iefszce on Vrsicynus wrgac / ale wolanim ludu odpedzony iest. A gdy Syricius nie tak powazal s. Jeronyma iako przodek jego Damasus: Ksieza Rzymscy nan sie oburzyl / y z zazdrosci y nienawisci do nim szemrali / y jego przesladowali. Zayrzeli mu nauki nieumieciemi / y swowota bez przygany / swowolni y wystepni. On wymyslit puscić sie z Rzymu gdzie trzy lata przemieskal / do Jeruzalem / y tegoz roku to uczynil. Przywarzial zley Ksiezey Rzymskiej w pismach swoich s. Jeronym / y dla tego w nienawisci ich wpadl / ale sam Kosciol Rzymski barzo czcil. Co za potwarz na kladli / o Paule y Melania bialeglowoy przeswiete / sam wspomina do Aselle pisac iuz na wyiezdzie z Rzymu. Tamze Rzym Babilonem zowie: Nie Kosciol Rzymski / ale zle obyczaje niektorych w Rzymie. Przecypr gdzie s. Epiphaniusa nawiedzil / plynac s. Jeronym / byrasy w Antiochii / do Jeruzalem w wielkie zimna przyiachal. Za nim sie z Rzymu podszed goz roku pusciła ona s. wdowa Paula / z wielkim wshytkego Rzymu podziwieniem. Bedac starona y pierwsza rodzaiem / zacnoscia y bogactwem w Rzymie / wshytke opuszczala / y na dziatki wlasne niedbajac / z sama tylo córka Eustochia / ktora czystosc CHRISTVSOVI poslubila / na fregie sie mowrze do Bethleem do CHRISTVSOwego zlobu / wielkim sercem y nabozenstwem puszczala. Zostawila w Rzymie synaczka malego Torocyusa / y nie corkie iuz dorosta / y milosc ku nim miloscia Christusowa zwyciezala / imiona im spuszczajac / sama niebieskiego dziedzictwa szukala.

W Burdegalli ziachali sie Biskupi na Synod przeciw Priscyllianowi y Instancyusowi heretykom / ktorzy sie osobami swemi tam stawili. Instancyus sprawic sie nie mogac / z Biskupstwa zlozony iest / a Priscyllianus do Cesarza Maxima appellowal. y iachal do Treweru / gdzie Maximus przemienil / z onym Instancyusem / y inemi swej sekty towarzyskami. Jachali z nimi popierac przeciw im oni Idacyus y Jechacyus Biskup. / w tym sie nie czuiac / iz sie im na krew choc heretykow / nalegac nie godzilo. y nie wroscim

Jerem

sercem to czynili. Był w Treveris s. Marcin na on czas / y prosił Marci-
má / aby ná nie krwawego karania / gdyž Biskupami / acz heretykami byli /
nie skazował. Lecz skoro siamtaď wyláchal s. Marcin / Maximus ná smierć
Priscyllianá / y ine towarzysze iego / ktorzy w złości swoiey y kácerstwie / y
sprosnych nocnych schadzách przekonáni byli / skazal. Sciety byl z nimi y
Látronianus nieiáki poeta vezony / y Felicissimus / y Julianus / y Eudros-
cyá niewiásta / y ini tegož kácerstwa uczestnicy / á ine ná wygnanie rozestano.
Obrazilo bylo ono také karanie y Kátholiki / (acz ludzie tácy to byli ci Gno-
stykowie / iz y okrom wiary y zley náuki / y od Pogáńskiego sędzię smierć
karanie záslużyli) ále iz żaden ięszce biskup tak karány nie byl / y Cesarz sie w
sobie nie przystosny wdawał: obruszyło to y prawowierne. Bo y biskupiey
pásterstiey cichosci przygána byla / gdy oni dwa ná také ich karanie krwawe
zezwaláli. Tymotheus Alexandryski biskup swiátc ten pozegnal. Ten Am-
moná nieiákiego / ktory sam sobie vcho vrznal / aby káplanem nie byl / ná Bi-
skupstwo poswiecił mowiac: Prawo to niech Żydowie chowáiá: dáyćie mi
takiego coby mu y nos vrzniono / byle byl w obyczaiách swiety / ia go ná Bi-
skupstwo postáwie.] práwá sie iedná kóścielne zachowác máia.

Theodozysus Cesarz do starosty Egiptu dal taki wyrok / aby żadnego
Biskupa y księdzá do sadu swego nie ciagnal / ále wšreki duchowne sady do
Biskupa oney strony odsylal. Nie byl taki Maximus / ktory biskupie sady do
siebie przypuścił / y one acz zá niebacznym zezwoleniem duchownych odpra-
wował.

Glácyllá żoná Theodozysusá tego roku z ciálem sie rozstála / zosła
wiošy dwu synu Arkadyusá y Honoriusá / y córke Pulcheria. Wystarwia ia
Gregorius Nyssenus. A Theodoretus o niey piše / iz do wielkich cnót me-
żorá byla powodem. z pokory y bogim reka swa sluzyla / y potrawy podawa-
la / y miłki ścierála / y chore opáctrowála. Mawiała tak: iz złoto rozdávác
przystoi Cesarzom / ále ia y ty moje posługi také Bogu zá páństwo ktore mi
dal z mežem oddáie. Często tak mežá vpomínála: Rozmyslay záwždy
czymes byl / á czymes iest teraz. Tá mysl wdziecznym cie Bogu / od ktorego
páństwo wziál / uczyni / y sprawiedliwie y práwnie rzadzic to páństwo / y ná-
nim Boga ktory ie dal swiatobliwie chwalic bedzieš.] Brzdziła sie tak A-
riany / mowi Nyssenus / nieinaczezy iáko báłwochwalcami y Pogány / y do-
bze to vwažála. Bo ci ktorzy stworzonego Boga chwala / nie od báłwo-
chwalcow nie rožni sa. Pewnie śatan przez Ariany chciał báłwochwałstwo
ožywic.

Wydal ięszce tego roku ná Pogány wyrok / Cesarz Theodozys-
us / aby niht ná bydlece trzewá nie pátrzył / y z nich wrožek nie czynil / ani sie o
przysle rzeczy pytal. Wydal y drugi mandát ná śpiemaczká niewiasty / skázi-
cielki dobrych obyczaiow / aby ich nie bylo / á żaden ich nie przypuszczał.

Valentinianus zachodny Cesarz rozkazal wieźnie ná wielkie swiáto
Wielkonocne wolne puszczać. okrom tych ktorzy swiátu y wweśeleniu ludz-
kiemu przeszkadzáiá. Jácy sa swiátohradcy / cudzoložnicy / kázirowie /
wydieráczé / grobow rozboynicy / y ci co truiá y czáruiá / y myńce fałszywe
czynia / y mežoboycy.] Uczynil to y Theodozysus ná wschodnych páństwach /
iáko swiádeczy s. Chryzostom / iz pišal list po wšem swiećie / aby wieźnie ná-
dziej Wielkonocny puszczo / y im odpust dano. y w liście tym pišal te slo-
wa: O bych mogli y umárke wštrzesic y do żywota ie pierwszego przywro-
cić.] Te byly słowa w tym práwie.

Rok Páński 386. Syriciusz 2. Va-
lentinian 3. Theodozys 3.

Maximus Cäsars
na smierć herety-
ki skazal.

Hier: de Script.

5.
Wschodne dzieie.

Socr: lib: 5. cap: 12.
Palladius in Lausi-
aca cap: 12.

Vchá vrzňanie
ná vviarowanie
Biskupstvá.
L. 3. de episc: iud:
Cod: Theo.
Iuridictia ka-
ścielna.

Flacylle smierć
żony Theodosyu-
sa Cäsarsa.
Lib: 5. cap: 18.

Madre słowa nie-
wiasty do mešá.

6.
L. 9. depag: Cod:
Theod.

Ná praktykárke
právo.

Y ná śpiemaczká
niewiasty.

L. 10. de Scenie:
Cod: Theo.

Zachodne dzieie.
L. 4. de indul: ori:
C. Theod.

Wignion ná wiel-
kie swiáto Wiel-
konocne puszcza-
nie.

Ambr: epist: 33.
De orat: Flavianí.

I.
Syrie: epist: ad E-
pisc: Africz.
Czystość kapłań-
ska y inney kśię-
cy.

Refin: lib: 2. cap: 16.

Justyn: Arianom
daie wolność.
Remulus prawy
Katholik. Złote
iego jowá.

In praefat: sermon:
Biblioth: S.

2.
Justyn: y S. Am-
brozym: wozná.

Ambr: in Auxenc.

Auxencius Arian-
nin wtory.

Ambr: vt supra.

3.
Wyzwanie na
gadanie s Ariany.

Ambr: epist: 32.

O wierze swiet-
cy sadzić nie ma-
ia.

Ná Cesarsá wol-
ny iszyk S. Am-
brozego.

Orat: in Aux.

4.
Heretyk cudow-
nie nawracony.

In vita S. Ambr.

Syricius miał Synod w Rzymie so. Biskupow / ná ktorym kós-
cielna kárność w Afryce wpádła náprawowal. Rozkazał aby kós-
plani y dyakonowie po wżietym swieceniu z żonami nie mieścić
li. Nie iżby on bezżenstwo duchownych y powściągliwość do-
piero wstawił / ktora Afryká y od Apostolow miała: ale żeby w-
pádła czystość kapłańska wznowił.

Justyná mátká Valentyńianá młodego Cesarzá / będąc Ariánka / do-
tego przywiodła syná / aby po Arianách wyrok Cesarzski uczynił / żeby wolnie
nauczać y schodzić się mogli. Ten dekret gdy obwołać Benewolowi iáko w-
rzednikowi kazała: odpowiedział / iż ia słow niezbożnych przeciw Bogu
mówić nie mogę. A gdy mu wyższe wrzedy obiecowala: on rzekł / y ten mi w-
żnięcie ktory mam / iedno mi sumnienia nie náruśzajcie: y to mówiac / pársy-
cerstli z siebie zrzucił. Był to wielki wyznawcá y mocny / rodem z Bzyrcy / od
Philástriusa Biskupá wyćwiczony w wierze / ktorego Gaudencius nastę-
pnił ná one Brvriáńska stolice / wielce wychwala. Zaczęła zá tym Ju-
styná wojnę w Mediolanie z swietym Ambrozým / ná ktorego dawna wasń
w sercu tála / póki z Máximem tyránnem pokoy y przymierze uczynione nie
było. O tym czasie wiele się Arianow od Theodozyusa ze wschodnych Pro-
lestw wygnanych / do Mediolanu / gdzie táka pátronka mieli / nábiegło. y
obrali sobie Biskupá Tárarzyná ábo Scythę / ná imie Aurencyusa. Ale iż to
imie z drugiego ktory przed tym był / bzyrdkie było / odmienił je y nazwał się
Merkurynem / y dla tego iż w oyczynie swej gdzie był zwány Aurencius
wiele złego popełnił / aby się pod nowym nazwiskiem zatáił. Lecz go przed-
się Ambrozyus Aurencyusem zwał.

Przyšedł do tákiej śmiáłości on Aurencius / iż ná gadanie do páłacu á-
bo Consistorzá wyzwól s Ambrozego. y przemogła to Justyná / iż Valenty-
nians młody Cesarz syn icy / rozkazał do Ambrozego przez Dálmácrusa
Tribuná / aby się ná ten á ná ten czas w páłacu stawił / y táim o wierze dispu-
tował / y sedzie z swej strony swieckie miánowal / iáko ie też Aurencius miá-
nować / ná rozsadek sporu onego miał / y sam Cesarz sedzia rozmowy oney
być chciał. Ná tákie poselstwo zdumiały s. Biskup list do Cesarzá / złoce-
m prawié słowy nápiśal. W ktorym wywodzi Bożemi y Cesarzskimi y oycá i-
go prawy / iż laicy o wierze sadzić / y Biskupie mi sedziámi być / nie mogą.
stánowienie o wierze y rozmowy Biskupom słuza / w kósćiele się / nie ná pá-
łacu odprawować mogą. Aurencius podobno ná tym sadzie pogány y dy-
dy postawi. Bo ich miánować nie śmie. Ja w kósćiele o wierze y o czym po-
trzeba rozmawiać / y skozyć spor z kimkolwiek y z każdym Arianem / gotow-
ieństwem. Niech się laicy przysłucháia / niech idzie każdy zá kim mu się podoba.
Ale żeby mie láik sadzić miał / ábo ná ich swary do páłacu przychodzić ch-
miał / tego nigdy nie uczynie. Jesteś Cesarzu nie tylo młody: ale y nie ochry-
czony: á o tájemnicách wiáry swietey sedziem być mas: Jesteś się wiáry
nie douczył: á wż kapłańskim mistrzem być chcesz: Náśladuy oycá y innych
Kátholickich Cesarzow / ktorzy się w sady Biskupie y o wiáre nigdy wdá-
wać niechcieli. zc.] Doznał potym s. Ambrozyus / iż zá iednacze y sedzie on
Arianin Aurencius / Pogány niewierne miánować miał. A iż do kósćio-
ła wzywał s. Ambrozyus káždego ktoby gadać o wierze y disputować chciał /
obral się iákiś twárdy y chytry gadać heretyk. y przyšedł do kósćioła / trąfił
ná kázanie s. Biskupá / y widział / iż mu Anioł do vchá podáie to co mówił.
y onym się cudem do wiáry Kátholickiey obrócił / ná ktorey przesádownie
był przyšedł. To Paulinus s.

Onego Biskupá Trácyusá / ktory ná Priscillianá y iego towarzysze he-
retyki nálegal / iedni medrší Biskupi gánil / y iego się uczestnictwá strzegł:
á dudy

á dudy go bronił / zwłascz á ci którzy sie byli do Treweris zácháli / przy kto-
rych stat Cesarz Máximus / y S. Marcina do tego námiawiał / aby z nimi
trzymal. Lecz sie on tego strzegł iáko mogł. A choć był troche przyzwolił / ále
sie wnet popráwił / zálujac iz z onemi Biskupy y ná godzinę spoleczność
miał. y gdy sie o to smucił / wstýsal głos Anyelsti: słušnie sie o to Marcinie
frásnieš / áles nie mogł z tego ináczey wynisć. Popraw mocy / wroc sie do
stalości / ábys nie tylo slawy / ále y zbawienia swego nie obraził. A od onego
czásu strzegł sie bárzo oncy Jtacyánskiej strony / aby sie z nią nie mieszał. Po-
wiadál iz dla onego występu wczul w sobie škodę ná mocy do wyganiánie
šacánow. Odrádził iedná Márimowi / aby ná szukánie heretykow do Hi-
špániey nie šlał / żeby niewinni y Kátholicy nie vćierpieli / którzy bláda twa-
rza zdáć sie slugom wrzedowym / zá Pryscylliánisty mogli. Co y sámeho šwie-
tego Marcina potkálo. Chwali Severus tego Márima / y dla tego iz bár-
zo czcił s. Marcina / y czesto go do obiádu swego wzywál / y wšytko dla nie-
go czynil. Raz gdy go do stolu swego wzywál ten Márimus Cesarz / wymo-
wił mu sie mowiac: Nie moge z tym v stolu siedzieć / ktory iednego Cesarzá
z páńštwá / á drugiego z zdrowia zrupil. A Márimus sie wymawiał iáko
mogł / izem od żołnierzow ná páńštwo był porwany / y musiałem to vczynić.
y náмовil go iedná do stolu swego. Patrz w żywocie s. Marcina / iáko mu
Augustiá žoná Cesarška služylá / sáma potráwy dla niego wárzac / sáma stoł
gotowac / y do nog iego przy mezu Cesarzu vpadáiac / á v stolu onego sie-
dzieć nie smieiac. To co w Jtaciánách inni báczniejšy Biskupi ganili /
to bylo: iz sie káplanom káštáwošci CHRISTVŠOWEY násládownikom ná-
šteró ludzka stać nie godzi. y przeto kóšciol ten ma obyczay / gdy heretyki do
šwieckey reki ná karánie podáie: ošwiadcza sie / iz krwáwego z vtráta zdro-
wia karánie nie prágnie. Gdy pánowie sámi miecz ná heretyki obracáia / po-
šráchem onym chce ie do baczenia przywodzić: czynia to chwálebnie. y z
ieš miáry ten Márimus przegány nie miał. Bo y šwiety Leo Papiež / zá kto-
tego czásu tož Pryscylliánskie kácerštwo znorw bylo w Hišpániey poroštáto /
chwalil to w pánách šwieckich / y w tym Márimie / iz tákich ludzi nie poczeš-
nych którzy práwá šwiectego małženštwá pšowáli / y wóškim sie y ludžim
vštáwom šprzećiwili / nie ćierpiál; y mieczem ie karál. Potym gdy Mári-
mus zábiety byl / ten Jtaciús z Vřšáciušem Biskupem wyšlery byl / y ná wy-
gnániu vmárl.

Wracany sie do wšchodnych stron / y do s. Jeronymá / ktory do Jeru-
zálem žitnie przyiechawšy / pušcił sie do Egiptu ná náuke do Dydimá onego
šlepego w Alexándriej. inž byl mistrzem práwie wšytkiego šwiátá / á przed-
sie od innych vczýć sie chciał. Powiáda sam o sobie: Inž mi głowá širviá-
lá / y przystálo mi býć inž mistrzem á nie vczniem: iednátem iáchal do Ale-
xándriej / y šluchalem Dydimá / y zá wiele mu dzieknie / žem sie náuczyl /
žem nie wiedzil / á com wiedzil z iego náuki / nie vtráćilem. Jednáť nie-
ktorych błedow tego Dydimá ktore wziál z Origenesá / nie chwálil. y otwo-
rzył sie z nim Dydimus przed nim bezpiecznie nie smiał. Tíe ták iáko Ru-
finus / ktory Dydimá šlucháiac wielkim Origenistá zoštal. Nie škal s. Jero-
nym / iáczortki y wéž nálažł. to iest / Origenisty. A przysiedšy do Jeruzá-
tem y do Bethleem / od Bárabbaná žyda / iežyťá sie žydowskiego doškoná-
ley nižli pierwey z wielká práca y náymem w nocy vczýł. Bo ten Bárabban
bał sie žydom / y w nocy iáko Tykodim do s. Jeronymá przychodzil. Tám pi-
šáć počál ná listy s. Pawlá / do Philemoná / y Gálátow / y Ephézow.
Paulá tež oná Rzymiántsá / przypłynawšy do Egiptu / mnístic wšytki

Seuerus dialog:
lib: 3.
Maximus Cesarz
przy Biskupiech.

Seuerus lib: 3.
Dialog.

Chwali Máximá
Seuerus.

Seuerus in vita
S. Martini.
Zona Máximá iá-
ko czčila S. Mar-
ćina.
Seuerus Dialog:
lib: 2. cap: 7.

5.
O karaniu krwa-
wym heretykow.

Epist: 93. ad Turi-
bium Episc.
Leo Papiež kara-
nie heretykow. y
Maxima chwali.
Istáde viris illustr:
cap: 2.
wšchodne dzieie.

6.
Jeronym S. do Dy-
dima ná náukę.
Epist: 65. & Proemio
in Oseam.

Błedow Dydimu-
nych nie chwa-
lił.
Apolog: aduer:
Rufinum.
Rufin in inuectiua.
Apolog: aduer:
Rufinum
w staroici dou-
czal sie ieryťá žy-
dowskiego.
Hier: epist: 65.

7.

Hier: epist: 27.
 Paule S. ialmu-
 żny.
 Drogi na mieysca
 święte.
 Hier: in Ezech: in
 praefat: lib: 7. & epi:
 17. & 13.
 Jeronym S. oyczy-
 ny dla wbo-
 gich
 przedal.
 S.
 Epist: de peregr:
 Basil: ad Monachu
 lapsu.
 Drogi na bo-
 gine.
 Mandat na Aria-
 ny.
 L. 1. de haer: querel:
 contradic: Cod:
 Theod.
 L. vltim: de Sepul:
 viol: C. Theo.
 Falszywe reli-
 quie.
 De opere Monach:
 cap: 28.
 9.
 De vita Ioan:
 Chrysof.
 Chrysofom S. i-
 ako Biskupa swego
 ochraniał.
 Homil: 1. in fine
 Vidi dominum in
 Isa.
 Meraphr: in vita
 Chrysof.
 Kazania nie ma-
 ła być trudne.
 10.
 Homil: 33. ad pop.
 Pożytki kazania
 na ialmużnach.
 Trzy tysiące wbo-
 gich w Antyochi-
 cy.
 24. Iannarij.
 Hier: epist: 61. &
 de Scri: r.
 Śmierć Cyrilla
 Jerozolimskiego.

Klastory y celle z swoia carka y panna mi swemi / nawiedzala: w syryckim i-
 mużny rozdaiac / na kazdego iako na CHRISTUSA patrzac. Zaintad sie do
 Bethleem pusila / gdzie wiele klastorow y gospod dla gosci y pielgrzy-
 moro nabudowala / tam gdzie Marya y Jozeph gospody nie mieli. Pise s.
 Jeronym / iako na on czas ze w syryckiego swiata wielcy y przedni ludzie na
 mieysca swiete drogi czynili / y wstawicze tlmny ich w Bethleem byly / ktore
 s. Paula podeymowala / y s. Jeronym wielkie im sluzby wyrzadzal / y dla
 nich oyczyne swoje w Dalmacyey przedal. ze w syryckiego swiata / prawi lu-
 dzie sami nawiedzala te mieysca swiete / z Galliey / z Brytanniey / z Persiey
 z Egyptu / z Armeniey. ic. Takie pielgrzymowania iz Grzegorz Wlasci-
 ski zda sie ganic: tedy to czyni dla mnichow ktorzy miedzy lud nie wychodza
 a w swey sie komorce zatrzymawac maa. y dla innych zwlaszcza bialych
 glow / ktorzy takie drogi bezpiecne nie sa / y czystosci ich przeciwnie.

Z nowu Theodozys Cezarz na heretyki Ariany zwlaszcza ktorzy za Va-
 lentinianowym mandatem schodzic sie poceli / zakazal aby schadzac nie
 mieli / a tacy iako pokoiu pospolitego nie przynaciele / wieczem karani byli.

Tenże uczynil wyrocz / aby kosci s. meczennikow z ich grobow nie rusza-
 no / ani kosci ich kupowano / ale zeby w kosciołach na to zbudowanych cho-
 wane byly. To uczynil dla mnichow ktorzy kosciami s. zysku w ludzi szukali
 y wiele falszywych reliqui podmiatali. o ktorych Augustyn s. toz napisal.

Tego roku Chrysofom s. na kaplansktwo poswiecony jest / nie bez Bo-
 skiego zrzadzenia / iako Leo Augustus napisal. przez lat dwanaście kazania
 w Antyochiey czynil. Ale tez tenże wrzad Glawianus Biskup odprawowal.
 O ktorym tak mowil ten swiety: aby od ludu / iz mnieysze wymowe mial.
 pogardzony nie byl: To chowaiac / prawi / wrocmy sie do domu / a dostoj-
 nalšego Doktora przimymy wspomnianie. Bo nasze kazanie iakiekolwiek
 jest / ma okazalosc mlodosci: a tego iakiekolwiek jest / wieksza sie madością
 ozdabia. Wlasze iako srumien sumiacz: a iego mowa jest iako zrodlo ciche-
 rzeki wylewajace / podobnieysze do oleiu cielacego / nizli do plynacy woby.
 Kazaniom iego niewiastka iedna przygania / iz trudne w nich / iako mlodzi
 pospolicie wysoko chca latac / nauki dawal. A wspominal sie w tym / iz na-
 potym do rozumienia sie pospolitego sklania / y byl Zlotousty nazwany.

Pożytki kazania iego na ialmużnach sie pokazowaly. Bo mowil w tym
 miescie jest dochod na panny y wdowy: gaday wiele ich jest: do trzech ty-
 sacy spisanych jest / ktore co dzien karmia / okrom wlezniorow y szpitalow / y
 pielgrzymow / y innych wloimnych ktorzy przy oltarzu stoia / a na zywnośc y
 odzienie prosza. a przed sie nie z maitnosci wafey nie wybwa. By dżeszcie
 tylo meżow tak wydawac chcieli: żadnego by wbożiego nie bylo. Pożyte-
 go słowa. A jest sie czemu dziwowac / w miescie tak heretykami strapiionymi
 tak iz drugdy na polu wierni schadzac sie musieli / y miedzy rozdwoionymi
 Kacholiki / y miedzy takimi heretykami / iz tak wielkie ialmużny być mogły.
 Jako takiey miłości Chrześcijańskiej przysparzał P. Bog: Jako żone staro-
 sy chora zleczył / y od kacerstwa Marcionskiego meżacy y dom w syryck wy-
 bawił. Czytay w iego żywocie. Tego roku Cyrillus Hierozolimski Biskup
 ktory Katecheses pisal / swiat ten pożegnał. Wła miejsce iego nastąpił Jan
 ktory był pierwey heretykiem / a dla Biskupstwa Kacholikiem został.

Rok Pański 387. Syriciusz 3.

Valentinian 4. Theodozys 9.

Justyna

Ostyną Augusta wielkim iadem y niewieścim wpozem y gniewem
chciała / albo na wygnanie s. Ambrożego wyrzucić / albo mu kościół
odjąć / a swoim go Arianom podać. Szukała wszytkiej na to pogo-
dy / y wiele obiecowała tym którzyby go poimali / y zawieźli tam
gdzieby kazala. Nalazł sie ieden Euthimius sluga iey ktory iey to
obiecał / y w Ale kościół dom sobie zbudował / y w nim gotowy wóz postą-
wił na ktorémby go poimawszy tajemnie wywiozł. Tak p. Bog strzegł kaptła
na swego / iż on Euthimius / za nieiaktie swoje złości na wygnanie potepio-
ny był / y na tym wozie ktory był na s. zgotował wypchniony iest nim rok do-
świ. Dał mu s. Ambrozys na strawę / y to co było potrzebą / dobrocią złość
one oddając. Nie oburzyło to Justyny / iawnie wyrok nań od syna
dała / aby kościół podał / y skarby z nim kościelne. y posłala na wykonanie
mandatu żołnierze / ktorzy kościół odjąć chcieli. Czym lud wysłysawszy / w
kościół sie z Biskupem swym zamyknął y żołnierzom nie czynić nie dopuścił.
Jako sie maż swięty y mocny o to zastawił / a kościół wstąpić niechciał: i-
a s. te srociey za to naskarżał: sam o tym pisał / wolac tysiąc śmierci pod-
jąć niżli wydawca kościoła być. Wmierzdzal lud w onym kościele / y prosił
aby ie on sam y kościół swa śmiercią zastąpił / aby mu wymiść na śmierć do-
puszcili. Czytay serzey w iego żywocie. Był przy tej wojnie w Mediola-
nie Augustyn s. y matka iego Monika / ktora z ludem w kościele y nocne me-
spaña na modlitwie z innymi cierpiąca. Gdy lud Psalmami y śpiewaniem
sie cieszył / y testnie one odganiał / Trocy s. za końcem każdego Psalmu
piewano Arianom wyznawając.

Mowil śmiecie Ambrozys na kazaniu: dajem co Cesarzowi / Cesarzowi:
co Bogu / to Bogu. Prawa do kościołow Cesarz żadnego nie ma. Synem
i jest kościelnym / w kościele iest / nie nad kościół iest. Posłał potym Cesarz
skarose do s. Ambrożego iż nie o on wielki kościół prosić / ale o inny mniey-
szy ktory Porciana Basilica zwano. Lecz on y tego nie pozwolił / y lud wo-
łał aby nie przyzwalał. Działy sie te swary dwa dni przed Awienna Tio-
dzia / po ktorey lud iakoby zuchwały chciał okarać pieniężnym karaniem
Cesarz / (albo ona Justyna / bo Cesarz był młodziuchnym) wielka im srebra
summa / iż kościół nie dopuścił / dać kazano. Dawali bogactsy / a wbożsy-
mi wieze wszytkie napelniono. A mowili: iefcze wieccy dany / iedno niech
nam wiary nie odeymia. Porwał też był lud iakiegoś Rastula Arianskio
katedra / gdy Nf s. Ambrozys sprawnował: ale wnet kaptany y dyakony wy-
stał / ktorzy go z reku ludzi wyprosili. Bo żadney sie rzeczy bázier nie bał s.
Ambrozys / iedno aby kreć czyia w onym rozruchu przelana nie była. A o
swoie nie nie dwał. Mowil s. Ambrozys do wrzednikow ktorzy mu o ko-
ściół nalegali / a żeby sie lud nie wzburzył prosili: a on im odpowiadał:
Bierzcie wszytko co moje iest / y zdrowie bierzcie moje. Bożego dać nie mo-
że. Cudzego domu brać Cesarz bezprawnie nie może: a Boży brać ma-
nie sie go dać nie godzi / a Cesarzowi brać go niepożycieczno iest. Na Bo-
że rzeczy nie ma Cesarz prawa: Pałace mu dane sa nie kościoły. Co rzekna-
dżisiey pánowie w Niemczech / w Anglii / w Nyderlandzie / y Skocyi /
y Szwecy / ktorzy nietylo kościoły p. Bogu wydarli / ale y tak wielkie do-
chody y majątności Bogu oddane pobrali.

A gdy przez postance swe Cesarz go tyrannem zwał: odpowiadał: Jes-
lim tyran / niech mie zabije / aby ch mu nie przeszkadzał. Jeslim ia tyran / cze-
mum prawego tyranna Nlarimá / iż do Włoch na Walentinianá nie przy-
sedł / pohamował: kaptani sie w rzad krolowski nie wdáia / y CHRISTVS
być krolom niechciał: ale krolowie kaptánstwo sobie przywlaszczaia.

Tak przez trzy dni biedzac sie Cesarz albo Justina z s. Ambrozym / gdy

1.

Paulinus in vita
S. Ambr.
Iustina S. Ambro-
iego zgubić chce.
Cudo w obronie
świątych.

Ambrosius Aux: post:
epist: 32.

2.

Iustina kościół o-
deymiaie Katbo-
likom.

In Auxencium.

Męstwo S. Am-
broiego.

Augustyn był p. sy-
oney wojnie.

Aug: Confess: lib:
9. cap: 7.

3.

Na pány wolny
język kapłanski.

Ambr: epist: 33.
Ad Marcellinam
sororem.

Lud co wcierpiał
od Iustiny.

Słowa kaptán-
skie.

4.

Zwycisłwo S.
Ambrozego.

5.

Tom: 1. epistol:
Rom: Pont.
Maximus o Ká-
tholiki mowi.

Lib: 5. apol: 14.

Gervazyusz y
Protazyusz ciała
nalezione.

Ambr: epist: 85.

Cudá z kóści 11.

Confess: lib: 9.

cap: 7.

Paulinus in vita
S. Ambr.

6.

Złoté Iustiny.
Paulinus ibidem.

Iustine P. Bog po-
niyk.

Poslem drugi raz
do Maxima S.
Ambrozy.

Ambr: epist: 27.

In vita eius.

Maxima wyklat
S. Ambrozy.

7.

Zosimus lib: 4.

Chytrość Máxi-
ma.

Maximus wtár-
gnął do Wloch.

lud przy swoim Biskupie stał / y mieszczenie y kupcy woleli wszystkie swoje do-
bra utracić / niżli kościół który Arianom podać: dnia trzeciego / to jest w
Wielki Poniedziałek / rozkazano żołnierzom od kościoła odstąpić / y pokoy o-
powiedziano. O iaka tam była radość! Jedną Justina samą w sobie me-
wcihła / iż syna Valentiniana burzyć przeciw s. Biskupowi nie przestala. A
P. Bog znalazł drugi obyczay na obronę jego.

Bo Maximus Cesarz / on co Graciana zabił / dowiedział się / że iż mło-
dy Valentinianus kościoły Kátholickie przesładuje / a Ariany podnosi: na-
pisał mu list / którym go pilnie wspomina / aby Kátholikom / y Káptanom /
Kzymowi s. wielki pokoy dawał / a nie od wiary przodków swoich nie wy-
znawiał / a na przykłady oycá swego / y na gniew Boży pamiętał. Przyod-
Theodoretus / iż mu wojna pogroził / iesliby takiego na Kátholiki przesła-
dowania nie przestął. Tegoż czasu Ambrozyusz s. znalazł ciała y kości świę-
tych Gervazyusza y Protazyusza. Co mu było ku wielkiej pomocy przeciw
Arianom / gdy sie przez one s. kości cudá wielkie działy / a niewierność Ari-
ana potępiały. Bo ślepy jeden na imię Severus / wszystkim znáiony / oświe-
cony jest / gdy sie strzynie oney dotknął: wiele czartow z ludzi operających wy-
ciekało / wiele sie chorych leczyło. Lud wszystek niewymowney radości zają-
wał / a Ariani sie pohánbiali / y śmieli one cudá potwarzać wspołem z Ju-
stina. O tym y s. Augustyn napisał. Bo sam był w ten czas w Mediolanie
obecny. Używał s. Ambrozyusz onych reliquiów wielom ludziom którzy ich
pragnęli / y na pamiatke onych świętych kościoły / mając ich kości P. Boga
budowali. Justina bedac iawnie zawstydzona / iż nie swego przewie-
śnád s. Ambrozym nie mogła: tájemnie w dom jego meżoboyce aby go zabíł
posłała. Ale go P. Bog bronił. Bo on zbrodzień reki podnieść nie mógł /
y grzech swoy wyznał / y od kogo był náprawiony powiedział. Náto męcy-
czarownik y czarty nań náprawowała. Co sie po iey śmierci pokazało.

Náostatek dżiw wielki uczynił P. Bog / iż tą Justina z swoim synem iro-
ra na zgube y zdrowie Káptana Bożego tak iádowicie nálegala: samá mu prze-
ko zdrowie swoje y syna swego oddać / pokornie / aby ie w obronę swoję
pánstwo wszystko ich zachował / prosiła. Bo gdy Maximus wymyslił / y słuch
tym pusił / iż chciał odiać Włoskie pánstwo Valentinianowi / y do Włoch
sie z woyskiem pusić: Justina w samym Ambrozyusie s. wszystkie nádzienie
położyła / prosiac go aby od syna iey do Maxima poslem był / a onego iako
pierwey wblagał / y od oney stráśliwey wojny odwiódł. Uczynił to s. Ambro-
zyusz chcąc iako Káptan y nieprzyiaciółom dobrem oddawać. Ale mu sie ni-
tak powiodło iako pierwey. Bo P. Bog iuz był wymyslił tym odiać pánstwo
któzy sie na kościół s. iego y Káptany targali. Wypisnie sam Ambrozyusz to po-
selsstwo swoje iako ie odprawował. W który nic nie spáwił. Piše Paulinus
iż o zabiciu Graciana pána swego Maxima w ten czas s. Ambrozyusz wyklá-
ł.

Posłał infego posła Valentinianus do Maxima o pokoiu stánowiąc:
nieiakięgo Dominiana człowieka spráwnego / którego tak Maximus osiadał:
uczcił go łaskawym przyięciem y wdárovat / y w rzeczy dla części iego częsci
woyska z nim na prowadzenie iego do Wloch posłał: Tym sercem aby sie w
bespieczymy Dominus / nie przestregł Valentiniana / aby w gorách przy-
ciásnych miejscách / prześcía woysku bronił. A gdy one ciásne miejsca Do-
minus z woyskiem Maximowym przebył: oni żołnierze miejsca trudne o-
pátrzyli y stráža obronili / iż zaraz Maximus z ostatkiem woyska gory ony
ciásne prześedł / y cicho bez żadnego wspanu do Wloch przyciągnął / y pod
Aquileia sie położył. A tak pożyteczniysie było poselsstwo s. Ambrozego
z wieścią mądrością / w którym tak źle y przytko był odprawiony / niżli Do-
miniana / w którym był zdrádlwie uczczony / y osiutany.

Valentio

Valentinianus y z matka Justina na one nowine niespodziewana prze-
straszony: na morze sie puscił y aż do Thessaloniki z matka y z siostra Galla
wcieli do Cesarza Theodozysa po obrone. Gdzie go sam Theodozys na-
wlecił y siostrę jego Galla z żonę wziął y pomoc mu dać na przywrocenie
państwa obiecał pomniac na dobrodziejstwa brata jego Graciana. Te ludz-
kość ię chwali s. Augustinus mowiac: By był chciwy do panowania The-
odozys / łatwo mógł młodego Valentiniana zgładzić / którego sieroctwo
tak ogarnęło obronę mu wsłuka na przywrocenie ię państwa / obiecowal.

Marinus wielkie okrucieństwa nad miasto Włoskami czynił. Placen-
cia / Regium / Alacerne / Mutyna / Bononia y inne / srodze ze wszystkiego zlu-
pił y w niewola obywateli pobrał. A Mediolanowi dla s. Ambrożego za-
dney szkody nie czynił / choć sie z nim źle rozstał y słowy dosyć twarde od
niego czestowany był. Jednak s. Ambrożego bolała niedza miast inych y nie-
wolstwo / y na ich okup srebra y naczyńia kościelne przedawał / których Ari-
anom wydać niechciał / y dla tego od nich przymowki cierpiał. Ona swoia
na w bogie y strapienie szkodzota y miłosierdziem / mowi Augustyn o nim /
miasta swego obronił / w bogie na tyrannia zbrowiac. Boiać sie Mediolanczyce /
wcielać y miasto pusze zostawić chcieli: ale on ie namowa swoia zatrzymał /
y mowil: Przestannym grzeszyć / a miasto nie zginie.

A gdy widział Marinus iż mu sie nikt nie sprzeciwi / ani woyna odpo-
ru nie daie: zaniechał tyranię y zloczynstwa / y poczał wszystkim dobrze czy-
nić y do siebie ie ciągnąć. Senat Rzymski sobie ublagal / y Poganom ofiar-
ny abelskich / których im był Gracianus zakazał dopuścić: y oltarz Wiktoriey
do Capitolium przywrocil. y za żydy prawa dał y Kacholikow wśedzie bro-
nił. y do Papieży Syriciusza pisał / iż życziwym iest w boiazni Bożey kościo-
lom Kacholickim / y pragnie tego / aby w zgodzie vmorzysz herezye / y mia-
nuie Manicheyzyki / to iest Priscillianisty / Panu Bogu sluzyli / a sami o ro-
żnicach iesli iakie sa / Biskupi sadzili / choc im Synodu dozwolec iakiegoby
było potrzeba. Byli wielce wsweleni Poganie / y przyieli Marima z rado-
scia / zwlaszcza on Symmachus / ktory tym Marinem Gracianowi grozil /
y napisał księgi o wysławieniu iego / ktore przed nim czytał.

Tego roku starosta był Rzymskim on Pinianus Poganim mąż Melaniey
młodzey / w neczki Melaniey starszey / ktora go do CHRISTVSA przywiodła.

Rok Páński 388. Syriciusz 4.

Valentinian 5. Theodozys 10.

GDY sie Theodozys na woynie przeciw Marimowi gotował / w-
stał pobory / o ktore sie gniewaiac Antyoscy mieścianie / ro-
zruch uczynili / y poburzywszy lud / obraz abo słup miedziany Ta-
cylle żony Cesarzkiej y samego Cesarza obalili / y sromotnie po-
ziemi wloczyli. Barzo sie ona zelzywością obraził Theodozys /
y posłał Elebecha Woiewode z woyskiem / aby one swowolne pokarat. Co
gdy czynić chcial / a obwinione y podeyżrzane do więzienia brał y męczył y od-
maietności odsadzał / y wszystkim miastu postrach wielki czynił: zbieżeli sie
ze wszystkich Syriey na obronę miasta woscy mnisy y pustelnicy / iako anyo-
lowie z nieba / z gór y z lasow przyszli zgodnie do Antyochiey / y wołali na se-
dzie: aby ludzki nie zabili / na miłosierdzie pamiętali. a o obraz miedziany /
ktory sie naprawić mógł / obrazow Bozych nie gubili. y noc y dzień siedzac
o więźniow y przed dziwami wież / żadnego na śmierć wywodzić nie dopu-
ścili / sami za nie chcąc umierać. y wymogli to w onych sedziow / aby na py-
tanie do

8.

Valentinianus y
Justina wcieli.
Zosimus ut supra.

De ciuit: lib: 5.
cap: 26.
Theodozys chwa-
ty godny.

9.

Ambr: epist: 2.
& 57.
Maximus wojuje
Włoska ziemie.

Ambr: offie: lib: 2.
cap: 28.

Posidonius in vi-
ta S. Augustini
cap: 24.

10.

Ambr: epist: 29.
Maximus Pogá-
ny sobie jedna / y
Chrześciany.

Soer: lib: 3. cap: 14.

Palladius in Lausi.

1.

Wschodnie dzieie.
W Antyochiey
wzburszenie.

Theo: lib: 5. cap: 19.

O obraz seliony
gniew Theodozy-
usa na Antyochie-
ny.

Mnisy na pomoc
Antyochiey.

Ad pop. homil: 13.
17. 12. 13. 16. 18.

2.

Chrysof: homil: 3.
ad pop.

Flavianus do Ce-
sa: 21 poslem.

Chrysof: ad pop:
Homil: 10.

Chrysofoma S.
kazania.

Constantyna sa-
skawość.

3.

Theodosius od-
puszcza Antyoche-
nom.

Złote słowa.

Homil: 20. ad pop.

4.

Leo August: in ge-
stis Chrysof.

Olimpia wdowa
w czystości state-
czna.

Palladius in Lausi-
aca cap: 43.

Madre y nabożne
słowa.

Chrysof: epist: 2.
in addit.

tanie do Cesarza posłali y z Antyochyey posły o miłosierdzie do Cesarza wy-
prawi. Na co sędziowie użyć się dali. Co przez cztery dni sprawę się pu-
stelnicy oni do swoich się komoręk wrocili. W ten czas s. Chryzostom kaza-
nie było w Antyochyey y o tej przygodzie y żalosci wiele kazań napisał/lu-
dzie one burzliwe słowy karzac y troskliwe ciesząc y do pokuty y samego
Boga pomocy wzywania przywodząc. Na ono poselstwo do Cesarza
obrano Główną Biskupa/ktory żadna się trudnością ani starością nie
wymówił: ale z wielkiego politowania iachał y tak mowa swoją Cesarza
zmiekczył i z wszystkich winę miastu onemu odpuścił. Piše s. Chryzostom
go przed Cesarzem słowa/ Miedzy inemi tak mówił: Obraz może być napra-
wiony y ze złota y z nadrobionych kamieni: ale gdy łaskawość swoim nieprzy-
ciolom pokazuje/ tyle obrazom mieć będziesz/ ile po nas na świecie ludzi
beda/ktory te twoje cnoty wychwalać nie opuszczają. Pomni na wielkiego
Constantyna łaskawość/ktorego gdy także obraz zelzony y twarz na nim po-
ramiona była: a dworzanie niektorzy jego namawiali go/ aby te krzywe
swoje pomsta znaczna ukarał: on się za twarz swoje pomacał ręką: ca-
ła mam twarz/ a żadney rany nie ma. To jego słowo wszystkich świat pamię-
ta y powiada. jego innych przeznacnych dziełom y zwycięstw zapominają: a
to w vszczach mają. Pomni iakos y sam wieźnie na Wielkanoc dla C H R I-
S T V S A wypuszczając prawem twoim rozkazał ić.

Tymi y inemi słowy zwyciężony Cesarz do łaskawości się skłonił do mi-
łosierdzia/ mówiąc: Nie wielka rzecz uczynie/ gdy ludziom ktorych nie zel-
żeli odpuścze. bom też sam człowiek. Pan wszystkich światą krzyżow-
kom swoim odpuśczenia prosił: a ia towarzyskom moim odpuścić nie mam.
A rozkazał Głównym aby się przedko do swoich pospieszył/ a onym w dłu-
żey trwodze być nie dopuścił. Co on z pilnością uczynił/ y na same święto
Wielkonocne one nowine wesola przyniosł. S. Chryzostom na dziełach
nie za ono dobrodzieystwo kazań uczynił/ a miasto się weselacy ognie palac
y korony a wieniec kładac/ y na iarnych miejscach obiady czyniac/ p. Boga
chwalili/ iakoby się dopiero znou wrodzili.

Była w Cárogradzie przeznacna wdowa Olimpia/ corką Anizyusa Ro-
mesa/ a wneczką onego Ablawiusa/ktory w wielkie Constantyna rządził. Ta
krótko z mężem tylo 12. miesięcy mieszkając/ a od niego wielkie bogactwa
stwiercone mając/ czysty żywot y święty wiodła. Theodosius Cesarz rządził
Elpidyusa Hispana powinnego swego. ona niechciała/ y do Cesarza mo-
wiła: By był p. Bog chciał mnie w małżeństwie mieć/ nigdy by mi był męż-
nie brał. od ktorego gdy mnie wyzwolił y iarżmo jego zemnie zdiał: obrałam
sobie czystość/ ktora p. Bog na mnie włożyć chciał. Cesarz chcąc ia przymu-
sić: dał iey dozorce albo opiekuną/ pokiby lat 30. nie došla. ktory iey imiona
pobrawszy/ był iey bärzo ciężki/ i z y z Biskupy gadać y do kościoła wolnie
chodzić nie mogła. y bedac testliwa/ napisała te słowa do Cesarza: y Cesar-
sa y Biskupia pilność nade mną pokazujesz/ gdy zemnie opatrowanie ma-
ietności kładasz. Ale lepiej będzie/ gdy te moje maietność y bogim y kościo-
łom podzielisz. Bo sie ia tey próżności ktora z dostatku idzie boie/ a brach
świeckimi bogactwy bawiac się/ przyrodzonych y wiecznych nie wtraciła.
Co przeczytawszy Cesarz/ uczynił ia od onego dozorce wolną: a ona w wiel-
kiej ostrożności y surowości życia łaski Bożej sobie przyczyniała/ kościołom
y y bogim imiona swoje zapisuiac/ a Biskupom wielkie pieniądze rozdając.
Była wrody przesliczney/ a takiego zachowania/ i z Diakonissa kościoła Ca-
rogradzkiego zostala. Jedni mówią/ i z dziewictw przy mezu dochowała:
ale Chryzostom s. tego iey nie daie/ iedno wtore y duchowne dziewictwo.
tak ostrożne iey było życie/ i z y nieprzyaciół y zazdrościwy przyczyny należa-
do iakiego na nie podeyrzenia nie mogł.

Gotuiac sie Theodozjus Cesarz na wojne przeciw Marimowi p. Bogu sobie wblagac chcial / y rozestal do wszystkich w Egypcie mnichow y pu- sielnikow / o modlitwe ich prosiac. a do Jana niejakiego / ktorego swiatobli- wosc Jeronym s. wychwala / wskazal aby mu od Boga oznaymit / iako mu sie ta wojna powiesc miala. O czym y Augustyn s. pise: iz mu o szczesliwym powodzeniu oznaymit. Pise Metaphrastes / iz Theodozjus chcial z soba miec na tey wojnie mnicha iednego na imie Senuphiusa / o ktorego do Alexandryjskiego Biskupa / aby mu go poslat pilnie pisal / iz o iego swietym zywocie pisał. On mnich niechcial iachac: ale wprosil v p. Boga / aby ies- go ramiem chusty y lastka / tak wiele mogla iako on sam. y poslat one chusty y lastke Cesarzowi / aby miarowsy one chuste na glowie y one lastke w reku / za- dnego sie nieprzyziaciela nie bal / a sam na przedku w bitwie sie postawil. To ten pise.

Druga przyprawa iego na wojne byla / spokoienie koscio- la Katholicznego od heretykow. Na ktore frogie prawa tego roku napisal / a- by schadzec nie mieli / ani nauczali / a z miast y od ludzi wygnani byli / a niko- goz na Biskupa nie poswiecali / y tym sie imieniem Biskupim nie zwali. Cze- go iesliby nie uczynili / aby srodze karani byli. Zakazal aby sie nikt o wiare nie swarzyl pod takimze karaniem. zc. Przetoz myli sie Socrates / twierdzac / aby heretykom okrom Eunomianow wolno sie bylo doma schodzic y koscio- ly przed miastami miec. Bo ten blad iego / mianowane te prawa wlasnie.

Tak sie przyprawil Theodozjus / w Pannoniey v Scysciey miastami wojsko wielkie Marima / ktore mial z Brytannow / Hispanow / Gallow / y innych mocnych narodow / na glowe porazil; y drugie takze ktore wiodl Marcellinus brat iego v Patawionie rozgromil. Marimus mogac do Gal- liey za gory wciec / wielkim karaniem Bozym zaslepiony / zamknal sie w Aquileie / do ktorey gdy Theodozjus z wojskiem przysapil / Marimowi zol- nierze poimali pana swego / y wbranego w sacy Cesarstwie / do Theodozjusza przywiedli. Na ktorego gdy lastawie weszyl / a zalosc nad nim pokazo- wal: zolnierze boiac sie aby mu nie odpuscil zlosci oney / porwali go y roz- sietali. Marcella takze brata iego zabito. A on Andragazyus ktory Gracia- na zbradzil y zabil / wstyslawszy o smierci Marima / ktory go byl nad wodnym wojskiem hermanem uczynil / sam sie wtopil. Synaczka tez malego Mari- mowego Wiktoru / w Galliey przy matce zostawionego / Abrogastes Romes strafil.

Tak ten tyran o krew Graciana y wygnanie Valentyniana poka- rany jest. Tak sie Gallia / Hispania / y Brytannia / y Italia do panstwa Rzymskiego przywrócila. Wielkie blogoslawniestwo rego Theodozjusza w tak wielkich y przedkich zwyciestwach / ktore mu iednaly modlitwy koscielne / y wyganianie y karanie heretykow y obrona kosciołow / y nabozenstwo ku p. Bogu / y inne iego cnoty wielkie / ktore mu p. Bog y tu na ziemi placil.

Nie tak slawnym zostal Theodozjus z onego zwyciestwa tak wielkie- go / iako z lastawosci po zwyciestwie. Bo gdy oni trzey zgineli wodzowie: zadnego ich pomocnika nie karal / ani na gardle / ani na marnosci / ani na slawie. A co wiecey matke nieprzyziaciela swego Marima / dochodami roczne- ni opatrzyt / y corki iego dobrze wychowac rozkazal. A co nadziwniejszego Valentynianowi mlodzienskiowi / panstwa wszystkie zachodne / ktore od Marima wybawil / oddal / y onego do wiary Katholiczney od matki zepso- wanego / przywrócil. Przekladal mu pise Swidas iako p. Bog Katholicz- ne Cesarze ktorzy wiary y kosciołow iego bronili / dziwnie szczesli. Wojsko / p. Boga / y oycy twego Valentyniana iako prawowiernego: a stryja twego walemsa heretyka w moc Poganom ktorzy go spalili / podal. y twoje niedo- wiarstwo Marimowi moc na cie dalo. zc. Gdy na tey wojnie byl Theo-

5.
Na wojne goto-
wanie iakie.

Hierad Ctesiphon;
aduers: Pelagium.
Aug: de Ciuitateli:
5. cap: 26.
Metaph: 3. Ian.

Ian prorockiego
ducha maiacy.
Se u hrius laska
posyla Cesarzowi.

6.
Prawa na herety-
ki.

L. 14. de heret.
L. 15. Cod: Theod.
L. 2. de his qui su-
per relig: conten-
dunt.

Sokratesowa o-
mylka.

7.
Zosimus lib: 4.

Zwyciestwo The-
odozjusza nad Ma-
ximem.

Ambr: epist: 29.
Maximus poima-
ny y zabity.

Andragazyus sam
sie wtopil.

8.
Lastawosc Theo-
dozjusza.

Ambr: epist: 29.

Nieprzyziaciolom
dobrze czynil.

Panstwo oddal
Valentynianowi.

Verbo Valentin.

Wojska czym mo-
cne.

9.

Socr. lib: 5. cap: 13.

Ambr: epist: 29.

Zachodne dzieje.

Aug: confess: lib: 6. cap: 3. & 11.

S. Augustyn o-
chrzestony.

10.

De verbis Apost: Serin: 19.

Student ubogi a
dobry.

II.

August: de cura pro
mortuis.Ociec umarły do
syna swego przy-
chodzi.

12.

Retract: lib: 1. cap: 7. 8. 9.

De morib: Eccl: cap: 33.

Rzymskich ludzi
cnoty.

Epist: 86.

Post we Szrode w
Rzymie.

13.

O spalana bożni-
cy Zydow tru-
dności.

Ambr: epist: 29.

Paulinus in vita
Ambr.

dozyus/ Ariani w Cárogradzie wwierzyli komus pletliwemu / iakoby Ma-
rimus porażit Theodozyusza / y z tego sie raduiac / wzburzyli sie / y dom Bi-
skupa Nektariusza spalili. W tym predka nowina o zwyciestwie prawem
przyšla: Ariani sie do syna Cesarstiego Arkadiusza / ktory tamze byl zostal
wcielili / y gniew im swoy odpuscil / y w orca drugi przeladnal.

Tego roku ochrzestony jest s. Augustyn w Mediolanie od Ambrozego.
Dwie lecie bedac wezniem Chrześcijańskim / a mając lat żywota swego trzy-
dzieści cztery / ochrzestony jest / y syn iego przyrodzony Adeodatus w lat pie-
tnastcie ktory predko umarl. y Alipius y Eudodius ludzie zacni. Kochal sie
tego barzo / iz chrzest miał od s. Ambrozego / acz z nim rozmowy mieć nie
mogl / dla wielkich iego zabaw / iako sam mowi. Nieskaiac w Medio-
lanie Augustyn s. dwie rzeczy dziwne slysal / ktore w swoye pismo wlozyl.
Jedne o żaku barzo ubogim / ktory nalazly dwiescie zlotych / wnet rozpjal
po kosciołach y ryntach: ktoby takie pieniadze zgubil / aby po nie tam a tam
przyszedl. Przyszedl on co zgubil / dal znaki perone / wzial pieniadze. A dzie-
kujac zakonowi / dziesiecina mu / to jest / zlotych dwadzieścia dawal. A on
niechcial. potym dziesiec / potym piec w rece mu tkal: ale zadna miara bra-
nie niechcial. A on wszystkie pieniadze przedem rzucil / mowiac z gniewem:
Nie mi nie zginelo gdy odemnie nie nie bierzesz. y wzalowsy sie go on za-
wzial cos troche y zaraz ubogim rozdal. y powiadaiac to na kazaniu w hy-
ponie / mowil: Patrzcie iaki swar: iakie rosterki?

Druza powiesc tamze z Mediolanu wyniosl: Jeden dal do schowa-
nia pieniadze do sasiada / wyznanie od niego wzlawszy / ktory w tym umarl.
Syna umarlego oyc / o one pieniadze trostal ten co schowac dal. Syn od-
oyc / o tym nic nie slyszac / ani te / na testamentie oycowstkim zadney wzman-
ki nie muiac / barzo sie fraszowal. Lecz ociec umarly przez sen mu sie ukazal
y powiedzial / aby kwitu tam a tam szukal / na ktorym o oddaniu onych pie-
niędzy sprawiony bedzie. Nalazl syn kwit y od wszystkiego wolny zostal.
Patrz / mowi tenze Augustyn / iakie staranie umarli o zywych mui. do spia-
sego syna przyszedly z wielkiej go trwogi wybawil.

Puscil sie z Mediolanu Augustinus do Rzymu / y czekal tam pogodne-
go do Afryki zeglowania. Tam napisal niemalo ksiag / ktore sam wylicza
a zwlaszcza o obyczajach Manichejskich y Katholickich / wynurzaiac oblu-
dnosci heretyckie / ktoryz sie w rzeczy dobrymi obyczajami pokrywaiac zwo-
dza. Wspomina na iakie w Rzymie ludzie w nabozenstwie y w enotach
wielkich patrzyl. a iako w Rzymie Chrześcijańskie trzy dni w tydzień poscil
we Szrode / w Piatek / w Sobote.

Wracamy sie do Theodozyusza. ten bedac w Mediolanie wzial pisanie
iz na wschodnych stronach w iednym miasteczku / Balliniku / Chrześcijańskie
za namowa Biskupa Zydow bożnice spalili / y mnisy w iedney wsi Valentin-
nianom heretykom / ktoryz im Processy w dzien Náchabeystkich meczemni-
kow / y spiewaniu ich na niey przestadzali / takze koscioł ogniem podniecili.
Pytal starosta co z tym czynic y iako to ukarac. Odpisac kazal Theodozyusz
aby Biskup Zydow znou bożnice zbudowal. O czym gdy sie dowiedzial / od-
Biskupow wschodnych Ambrozyus / bedac w Aquilei zabawiony / a przy-
byc sam do Mediolanu tak rychlo nie mogac: list do Cesarza napisal dzia-
wony y mezny / radzac aby one skazn na Biskupa odmienil / a Biskupowi tego
grzechu nie zyczyl. A wywodzi to barzo madrze / y namowy smiac bar-
zo y mocne czyni. Miedzy innemi slowy pise tak: Nie tak nie jest niebe-
spiecznego w kaptanie przed Bogiem y tak szpetnego w ludzi / iako zamiesz-
nie y wolney mowy hamowanie. Lastawosci twej kaptanski milezenie ma-
sie nie podobac / a wolnosc w nim pochwalac mafi. Nie Cesarzka rzecz
wolnego

wolnego języka zabraniać. Nie kapłńska tego co rozumie nie mówić. Ja roztazania Boskiego słucham / y co czynię / z miłości ku tobie y zbawieniu twemu czynię: jeśli mi nie wierzyś albo tego bronisz / iá przedśię Boga się bo- iac mówić muszę. Bych o świeckie y R. P. sprawy czynił / nie tak bych się bał choćby mie ty nie w słuchał: ale w Boskich rzeczach kogoż w słuchaś jeśli ká- planá nie w słuchaś: á ktoć będzie śmiał y słowo iedno rzec: jeśli kapłan mó- wić nie będzie? Wiem żeś łaskawy / cichy / y boiaźń Bogu y wiare w sercu nośacy: ale sie drugdy omylamy ná zarzliwość Bożej / ktora nie jest woble umietyności. Pomni co zá cudá były zá czáśu Julianá gdy chciał dydomi- tościót bndować. r. c. A ná koniec nápisal: Lepiej że mie w páłacu w słu- chaś / niżliby mie w kościele słuchać miał. To jest jeśli nie uczynisz co rádże- woláć ná cie w kościele bede. Ná on list Cesarz nic nie uczynił. A s. Am- brozys do Mediolanu przybywszy / gdy Cesarz ná kazanie przyszedł; iáwnie go prosił y od CHRISTUSA do niego mówił: Mnie nie słuchaś ktorym cie z máłego tak wielkim uczynił / y synám tweo ná páństwo wsádził / y tak wielkie zwoyciestwa dalem ci. r. c. A gdy z kázálnice zstąpił / rzekł mu Cesarz: Przeciw- names kázal Biskupie. A on rzekł: Nowšem po tobie Cesarzu. A Cesarz: Prawdą iżem przysię dal ná Biskupa o budowanie bożnice roztazanie. Aleć iż odmienić to obiecanie. A dopiero s. Ambrozys do s. cáienmic sprawowa- nia przystąpił. By ná ten s. przykład pánowie pámietáli / á káraniem sie Biskupim rzadzić dáli: dobreby páństwom swoim y dušám ludzkim porá- dżili. Przetoż ie P. Bog w gniewie swoim kárze / gdy sie duchownym oycóm kárac nie dopuszcza. Biskupi też drugdy boiaźliwi / mówić nie śmieia / wie- dzac iż nád pány / iáko jest y Proroká / w tej mierze przelożeni sá. Odrádził też s. Ambrozys Cesarzowi / aby ná Senat Rzymiski osob poganńskich / nie obať / ktoryz o zachowanie okearzá Wiktoriey w Rzymie ná Capitolium / od Márimá przywrocony / prosili. Jedney też wdowy / ktorey słudzy Cesarsey piemadze schowane w kościele odiać / chytrym prawem chcieli / obronił.

W tym wieku żył on Pácyanus biskup Barchinonński / y Grzegorz Bor- tyti / wezeni pisárze kościelni. A ná zachodnych krájach tego też czáśu żył Palládus Galláta co Lausiáke písal. á iż był Origenista / wiele chwalił mni- chow tegoż błedu / iáki był Ewágrins / Euzebius / Euthimius / Or / y Isido- rus. Ewágrins wiele ksiąg písal / ale iż był Origenista / śmie to o nim mó- wić s. Jeronym / iż dáł przyczynę Pelágianom do ich błedow / gdy o wiel- kiej doskonałości ludzkiej / y vmorzeniu wšytkich namietności / iáko táčne być z náтуры może / písal. Toż y o Palládysie mówi / ktory píśánim swoim w Lausiáce zelił s. Jeronymá.

Rok Páński 389. Syricyusz s. Vá-

lentinianá 6. Theodozys s. 11.

Tęcac sie s. Augustyn z mátki Moniká do Afryki wrocić / Ostry- ey nád Tybrem mátkę pogrzebł / ktora zachorzałwszy ná wsiáda- niu ná mórze / dná dzieńiatego skonála. Pátrzy wiey żywoćie. y tám o ofierze Mšey s. iáko vmárlým jest pożyteczna / wielkie Au- gustyná s. świádectwo nárdziels. Záiacharwszy do Afryki s. Augustinus / y troche przemieszkawšy w Kárháginie / odwiódł sie ná wies- ná żywot pustelniczy z Alipinsem y Ewodiusem / y tám pościzac sie y mó- dlac / y w zakonie Páńskim rozmysláiac / trzy láta przemieszkáł látkiem / y wie- le ksiąg nápisal / y przeciw Mánicheyzytom / y De vera religione. &c.

Tego roku przemiozł sie do niebá s. Grzegorz Názyranzenus / lat máiac šeśćdziesiąt y pięć. Był przyrodzenia mocnego / ale częstymi chorobami y

Ná kazániu Ce-
sarsá karác chce
s. Ambroży.
Ambros: epist: 18.
edit: Sixtian.

Cesarz sie vpá-
mistał ná kázá-
niu.

14.

Ierem: 1.
Ambr: epist: 11.
Sixt: edit: & offic:
lib: 3. cap: 29.

15.

Pácyanus tego
wieku.
Hier: ad Ctesiph.
Proemio aduersus
Pelagia.

Cap: 29.

1.

Moniká vmárlá.
4. Máij.
Confess. lib: 9. cap:
8. 10. 11. 13.
S. Augustyná ży-
wot mnyjki.

2.

Hier: de Script.
Smierć Nazyran-
zená.

W Chorobie skła-
danie wierszów o
nabożeństwie.

Carm: aduersus
carnem.
Pokusy cielesne
w starym.

3.
Ná ięzyk náre-
kanie.
Carm: in silentium
40. dierum.
40. dni nie nie
mowić.

Greg: carm: in mo-
nados Hyppoc.
Od mnichów ká-
mionowany.

Epist: 81. edit:
nouz.

4.
Ciało S. Nazyán-
zenu w Rzymie y
kaplicá.

Tryumph Theo-
dozyusza s. Valen-
tynianem.

Smierć Iustyny.

Prosper: depromis-
sionibus.

Bálmány w Rzy-
mie burza, y ko-
ścióły Pogańskie.

Hieron: epist: 7.

De ciuit: lib: 5.
cap: 26.

5.
Lib: 5.

Bogactwa s. báł-
manów nie godzi
się wzywać.

August. epist: 154.
Et term: de verbis
Domini 6.

podagra strapił / w starości zięty był. Jako sie z Cárogradn o wsi ope-
czystey Ariánzu ná on osobny pustelniczy żywot przéniozt / máto kudy zdrowo
był. Poćiechá tego była w chorobie wierse piękne przedziwna wymowa sła-
dác / o rozmaitych y nabożnych rzeczách / ktoremi serce do niebá podnosił / a
cierpliwosć sobie w niedzy oney iednal. Przed śmiercią / iáko sam świadczy-
miat / nád bieg starości / od samého czártá pobudzone w ciełe pokusy / ná kto-
re sie dziwnie záluie / człowiek ktory sie z młodu iáko piękny kwiat w czysto-
ści / aż do lat starych vchowal / w starości te náiaždy od czártá cierpiał. By-
ła to tego cierpliwosći wysługá v P. Bogá / ktory rozmáicie zbáwienie ludz-
kie sprawuie. Wielkiey srogosći sam nád sobá w starości vzywał. Mo-
wi ná iednym mieyscu: Choroba y starosćia zemdlony w drugam wopadł ne-
dze: ięzyk mam nieouzdaný y przedki / ktory mie do mego nieprzyiaciela po-
dáté / a wielkie mi škody czyni. Stárzy dwudzy wielomowni sa. Ale pátrzy-
iáko one bystrosć ięzyká krocit: Przez dni czterdziésć nie nie mowit / ktore
gdy wytrwal: on wiersz do CHRISTUSA záspiewal: Tobiem moy Pánie
związał ięzyk / tobie go teraz rospuszczam: prosze ábych oboie pobożnie czy-
nil. Ábych mowil iáko przystoi / a czego sie mowić nie godzi / ábych o tym y
nie myslil. Miał od niektorych zazdrościvych / obłudnych mnichów prze-
śládowanie / ktorych złe obyczáie y pisinem gánil. Bo przyszedly do wsi
gdzie mieszkal / nálešli go v Msey s. y oltarzú / y tam go vkrámionowali / y
inżby go byli zabili / by go była obronna reká Boska nie zástomila. Tey krzywo-
dy tego chciał sie mścić nieiáki Biskup Tyáneński Theodorus: ále mu nápi-
sal mowiac: Dobrzeby tych kárác ktory nam krzywde v oltarzú uczynili:
boby to ná pohámowanie drugich slużyło: ále lepiey y wedle Boga krzywo-
de cierpieć. Bo kárání zlosć zatrzymawa / a lástáwosć do dobroci prowadzi.
Wielki zysk mieć bede gdy krzywde odpuszczé / áby mi też odpuszczono.]

Tak skóńczył ten święty mąż y Doktor wielki kóścielny / ktorego święto
Láciński y Grecki kóściół obchodzi. Ciało tego do Rzymu przemiesione by-
ło / y wieku nášego od Grzegorzá trzynástego Papieżá / ozdoba bázro ká-
plica v świętego Piotrá wczeszone.

Theodozyus z Mediolanu do Rzymu prziaćhal / y tam tryumph czy-
nil / towarzyszá chcąc mieć oney wśretekies radosći Valentinianá młodego.
Co mu ludzie z oney ku vpádlemu lástáwosći / zá drugi tryumph poczytali.
Ná te radosć nie dal P. Bog pátrzyć oney niezbożney mátce Valentinianá
Justinie. Bo iuż była vmárlá.

W Rzymie Theodozyus to nápierwey spáwić chciał / áby miásto ob-
báłwochwálstwá oczysćil. y zákazal ofiar dyablóm y obázv bogów potrusić
kázal. te tylo dla ozdoby miásta zostáwuiac / ktore w sobie przednia skut-
misterstwá miáły. W ten czas on Symmáchnus zacny Poganin Theodozy-
usá prosil / áby ná Cápitolium oltarzú Wiktoryey nie burzono: o co sie poru-
syt Cesarz / iz go ná wygnánie / ácz nie dáleko potepil y przez Iowiná y Gau-
dencyusá Komesy rozkázal / áby wśytki Pogańskie kóścióły w Rzymie zru-
pione y bogowie potruseni byli. Pomogli mu tego Rzymsey Chrzesciánie /
iz nápoły obálone one bożnice ich zostály. A nietylko w Rzymie ále y we wśytki-
m páństwie Rzymiskim / mowi s. Augustyn / bálmány obálác / práwo ná to
nápisawşy / ten Cesarz bogoboyny rozkázal / potym gdy mu P. Bog one
wielkie zwycięstwá dáć raczył. Piše Sozymus Poganin / iz w ten czas
Styllikon hetman Theodozyusá / ze dzwi Cápitolium srebne bláchy złu-
pil / a zóná tego z boginiey Reey / ktora mátka bogów Poganie zwáli / oche-
dostwo niewiesćie zielá / y ná sie wlozyla. O co / powiáda / ob bogów stará-
ny był. Lecz sie mylit ten Poganin. Bo o infa wine Stylliko był kárany.
Prawdá iáko s. Augustyn náucza / iz sie nie godzi báłwochwálstkich bogactw
ná wláshny

na własny pożytek obracać / aby sie Poganie nie gorzeli / iż my ich bogi nie
z nabożeństwa / ale z łakomstwa gubim / y iesli to Styliko y żona jego wzy-
mita / nie maś co chwalić. y mowi tenże Doktor: iż nie iest Chrześciański o-
byczay / na Pogańskie sie bożnice miotać y one burzyć / po ki wrzedomego do-
puszczenia y rozkazania nie maś. Alez to dudy z nadchnienia Bożego czy-
mili / y między męczenniki święte poczytani sa.

Papież Syricius Synod w Kapuey uczynił / na który Głównianą Bi-
skupą Antiochey pozwał / o różnice one stąra z Paulinem / y z tego następ-
nikiem Ewagriusem / około tegoż Biskupstwa. Na ten Synod niechciał
sie stawić Głównianus / choć mu to Cesarz rozkazał. A iednak Biskupi oni
ktorzy sie ziąchali / niechcieli wyklinać Głównianą / dla rozzerwania kościoła
Bożego wschodnego / iedno Papież Syricius / zlecił Theophilowi Alexan-
drijskiemu Biskupowi / aby zgromadził swoje Biskupy z Egiptu Gła-
wianą sędził / a do Rzymu do niego o potwierdzenie tego co sie tam sprawi-
posłał. Co uczynił Theophilus / o tym pisma nie maś.

Theodozys odieżdżając z Rzymu / prawo dał / aby w poście czterdzie-
dniowym nikogoż na cieie nie gubiono / gdy dusie odpustow czekaia.

Tego roku z rozkazania Theodozysa Cesarza w Alexandriey on wielki
starony baltwan / którego Serapis zwano / starowiecznością / y wszytkiego
prawie po świecie Pogaństwa poklonem wstawiony / obalony y strusony
iust. Pisarze Pogańscy Eunapius y Sardonius / ciesząc sie nicać / powie-
dziali: iż o tym przyszłym zwoiowaniu Serapisa / bogowie nasy wiedzieli / y
pisał Antonina Philozofa oznaymili. A dla tego Augustyn s. księgi na-
pisał o wrozkach skatanstich / w których twierdzi / iż te przyszła swoje zelzy-
mość czarci wiedzieć mogli / ile im P. Bog dopuścił / y przyrodzony domysł
ich dośiać mogli. O to zburzenie tego baltwana y kościoła w Alexandrii

ey gniewając sie Sardonius / mnichom laie / y kości s. bluzni. Bo Theophi-
lus Alexandrijski Biskup on obalony kościol na służbe Bożę obrocił / y ko-
ści s. tam wniost / y mnichami do chwały Bożey ono miejsce osadził. Oby-
czay kościelny o wnoszeniu reliqui do nowych kościołow / ten Pogańin wy-
sławadca / acz to bluzni iako y mnichy potwarza / wedle Pogaństwa swego.

W czym go sromotnie nasy heretycy wyrażaia / y z pisma sie tego chlubia /
sami sie na Pogaństwo potępiaia. O tym Serapisie y kościele tego
wiele pise Rufinus / który nań patrzył / iako przepysne budowanie było / z
złota y srebra y miedzi. Wiele mieszkania do skrytych ofiar y nieczystości / y
czarów / y dla kaptanow baltwochwalcow miał on kościol. Obraz tego Se-
rapisa był ze wstętkich kruscow y z drogich kamieni uczyniony. y była osoba
ludzka tak wielka / iż od ściań do ściań miejsce zastąpiła. Na głowie tego
był korzec / którym zbożę mierz / y domysłali sie niektórzy / iż ten baltwan w-
czyniony był na pamiatke Jozephá Patriarchy / który z głodu przez lat
siedm zbożę mierzac / y przedaiac / Egipt wybawił / którego zwali zbawia-
cielem świata. Uczyniona była misterna dziura / która skoro słońce westło /
wnet sie twarz onego Boga oświecała / y onego iakoby słońce pozdrawiało
promyszkciem niemalsm. y mniemali ludzie żeby słońce tak przez ściań całe
wchodzilo. Gdy inż wyrok na obalenie onego kościoła Cesarzki wyszedł:

Pogańie rozstawili / iż gdy sie krzywdą iaka onemu bogu sstanie: ziemia sie
rozstapi / y niebo upadnie. y nieco sie Chrześciańie zatrzymali. Lecz sie iez-
den żołnierz obiał / y siekiera w twarz onego baltwana ciał / potym mu w ko-
lano rane zadał. A zatym sie dudy rzucili / y rozsiekali Boga onego / y wy-
wleczonę iawnie palili. Rzucił sie lud do innych Pogańskich kościo-
łow / y tam wiele sie brzydkości y złości Pogańskiey odkryło / iako dzieci y pa-
mientki gwoli czartom zabici / a głow ich pelne kary nalezli. Wstydzieli sie

niektórzy / iż w ten dzień / a głow ich pelne kary nalezli. Wstydzieli sie
niektórzy / iż w ten dzień / a głow ich pelne kary nalezli. Wstydzieli sie
niektórzy / iż w ten dzień / a głow ich pelne kary nalezli. Wstydzieli sie

niektórzy / iż w ten dzień / a głow ich pelne kary nalezli. Wstydzieli sie
niektórzy / iż w ten dzień / a głow ich pelne kary nalezli. Wstydzieli sie
niektórzy / iż w ten dzień / a głow ich pelne kary nalezli. Wstydzieli sie

niektórzy / iż w ten dzień / a głow ich pelne kary nalezli. Wstydzieli sie
niektórzy / iż w ten dzień / a głow ich pelne kary nalezli. Wstydzieli sie
niektórzy / iż w ten dzień / a głow ich pelne kary nalezli. Wstydzieli sie

niektórzy / iż w ten dzień / a głow ich pelne kary nalezli. Wstydzieli sie
niektórzy / iż w ten dzień / a głow ich pelne kary nalezli. Wstydzieli sie
niektórzy / iż w ten dzień / a głow ich pelne kary nalezli. Wstydzieli sie

niektórzy / iż w ten dzień / a głow ich pelne kary nalezli. Wstydzieli sie
niektórzy / iż w ten dzień / a głow ich pelne kary nalezli. Wstydzieli sie
niektórzy / iż w ten dzień / a głow ich pelne kary nalezli. Wstydzieli sie

Ambros. epist. 78.
Głównianus Anty-
oski do Rzymu po-
słany.

6.
L. 5. de quest. C.
Theo.
Post wielki wcz-
erony.
Serapis kościol
Pogański w Ale-
xandrii obalo-
ny.
Eunapius in Ede-
sio Sardia. in vita
Philoti in Ede. 60.
De diuinatione
Dæmonum.

7.
Kości s. na po-
święcanie kościo-
ła wniezione.

8.
Lib. 2. cap. 22.
Socr. lib. 5. cap. 14.
Serapis iako bo-
gity był.
Sozo: cap. 20.
Obraz Serapia.

Jozeph Patriar-
cha.

9.
Rufinus ut supra.
Pogańskie inne
kościoly obalone.

Idem.

Tyrannus kapłan
Pogański sdrayca
czystości.Potnany od ie-
dnej niewiaſty.Antiquit: lib: 18.
cap: 4.

IO.

Socr: lib: 5. cap: 16.

Marcellus od Po-
gan zabity.

Sozo: lib: 7. cap: 15.

In vita S. Martini.

Poganie / y wiele sie ich do CHRISTVSA obrócilo / dziwniac sie iako sie ta-
kie złoſci przez takie długie wieki / taci mogły.

W kościele Saturna był ieden Pogański kapłan nazwany Tyrannus
ten gdy ſwey nieczystości chciał doſyć czynić: od Saturnusa do zacnych me-
żow wſkazywał / iż wola boga Saturnusa ieſt / aby iego żona dziś w ko-
ściele na noc zamknięta była. Co meżowie radzi czynili / tym ſie bogowi
przyſtuguiac / y pięknie ubrane y z wpominki tam żony ſtali. Lecz on Tyrannus
w obrazie Saturnusa wydrożonym / ſtoiac do niewiaſty ſtrąſliwe ſpo-
wiał przez pewne dziury y traby puſzczał a potem zgasiwszy cicho ſwiece / pro-
ſność z niewiaſta innieniem onego boga popelniał. Trąſiła ſie iedna ma-
dra / ktora go po głoſie poznała / y meżowi wſytko powiedziała / żalując ſie
ſwego y iego poſtomocenia. Odmioſt to meż iey do wrzedu / y meżony on
kapłan / zdiady one otworzył. O iako ſie Poganie zaſtrdżili / patrząc na
domy ſwoie bekarciat pełne. Z tego iednego przykłada / co ſie na innych
mieſcach działo domyſlić ſie każdy może. Co y w Rzymie w takich bawo-
chwálnicach / dotknął Joſephus.

Starał ſie Theophilus Biſkup aby po wſytkim Egypcie bawiany po-
truſzone y kościoły ich popſowane były. Czego dowiodł. Jeden tylo ſper-
tny na ſromotę y pamiatke Pogaństwa zoſtawił w Alerandrii. Także po
innych ſtronach Biſkupi bawochowálnice obalali. Iako y Marcellus Apo-
stolski Biſkup. O co od Pogan zabity / między ſ. meczenniki poczytany
ieſt. Nie mogli iednak wſytkich wygładzić. Bo ſie Poganie za ſwoie boga
zaſtawiali. Iako w Gázie Marnesa ſwego długo bronili / aż do cząſtu Theo-
dozyuſa mnieyſzego. Zachodni też Biſkupi obalac Pogańskich bawocho-
wálnic nie omieſkali. O ſ. Marcinie piſe Severus / iako kilá kościołow Po-
gańskich cudownie obalił. Toż inſy czynili.

Rok Pański 390. Syriciusz 6.

Valentinian 7. Theodozyuſa 12.

Sozo: lib: 7. cap: 24.

W Teſſalonice po-
bićie ludu burſli-
wego.

Ambr: epiſt: 28.

Pokuta Ceſarza
Theodozyuſa.

2.

Do kościoła nie
puſzczony Ceſarz
od S. AmbrozyuſaPaul: in vita Ambr.
Theo: lib: 5. cap: 17.

Cezarz Theodozyus wſtyſkawszy iż w Teſſalonice lud poſpolity
wielkie wzburzenie uczynił / w którym Betherichá Polkownik
żołmerzow w Illiriku zabił: bázro ſie rozgniewał. A iako był ta-
kawy / nie ſkwąpiał ſie z karaniem. Lecz go bázro rada iego / a
zwłaſzcza Rufinus ſprawca dworu iego / na którym polegał / do
tego przywiódł / wkażuiac / iako ſie ſwarwola y wżgarda máieſtatu ſerżcimo-
gła / ieſliby ich ſrodze nie karano. Domyſlili ſie wiecey żołnierze niżli kza-
no / przy iednym ſwiecie nie pytaiac kto winien ábo niewinien / o ſiedm cy-
ſiecy ludzi mieſzczan y goſci pomordowali / y wiele między nimi bogatych y
zacnych. Obrąziła tá rzecz wſytkie Biſkupy / ále nabárziew ſ. Ambrozego.
A nim z Rzymu przyiáchal Ceſarz do Mediolanu / nápiſał mu práwie Bi-
ſkupi liſt / grzech mu on ſerżac / a do pokuty go wzywaiac. Wzruſzył ſie bázro
onym liſtem / a przyiáchawszy do Mediolanu / żałował onego grzechu y wiel-
ka gorzkoſcia lez obmywał wine ſwoie. A iednak chciał w kościele być we-
dle obreżáin Chreſcíanſkiego. Lecz do niego wſkazał Ambrozyus / aby nie
chodził / a wiedział iż go do kościoła nie puſci / ieſli pierwey iáwney pokuty
czynić nie będzie. Szedł iednak do kościoła Ceſarz / ále mu w przyſto-
nku zaſtąpił ſ. Biſkup y morwił: Nie wchodz Ceſarzu. a iako na koſciół pa-
ná wſytkiego patrzyć maſ: iako po tej ziemi deptać maſ: iako temi reſoma-
ciało Pańskie weźmieſ / ktoreſ tak niewinna krwia pomázał: iako do
tych wſt krew iego przyjmieſ / ktorycheſ roſkazaniem tak wiele krwi rozlał:
Mowił

Mówił mu Cesarz: Dawid też trol zgrzeszył y meżoboystwem y cudzo-
stwem. A Biskup rzekł: Násładowales grzeszacego: násładowyżę pokutu-
jacego. A wrocil sie Cesarz do palacu. A potym gdy pokute uczynił / przy-
puszczony był / y odniósł takie karanie. Kładził mu aby prawo postawił takie /
żeby sędziowie gdy kogo na gardło albo na wrate majątności skaza / nie czy-
nili wykonania dekretu albo exekucy / aż po dni trzydzieści. Tā co rad Ce-
sarz przyzwolił / y w wielkiej żalosci Pānu Bogu sie za grzech vpotarzał / y
czyniac iawną pokute w kościele na ziemi leżac płakał. na co ludzie patrząc
bárzciej nād leżącym płakali / niżli sie gniewliwego bali. A gdy na ofiārę
szedł / chciał tam za kratami zostać. Posłał do niego s. Ambrozjus dyakona
pierwszego / czemuby za kratami czekał: powiedział / przytęcia ciała Pānskie-
go. y powiedział mu zaś kazał: aby z innym ludem za krata vzywānia na-
świetlych tajemnic czekał. Bo purpura Cesarze / prawi / czyni nie kaptany.
Co pokornie Cesarz wdzięcznie przyjął / y wychodząc rzekł: żem tego nie v-
czynił z pryhy: ale ze zwyczaju iakim miał w Cārogradzie.

Wielkie dwie takie osobie y Biskup y Cesarz. Biskup dla takiego ká-
plāńskiego sercā / a Cesarz dla takiej pokory y posłuszeństwa. Záchował ná-
potym te przestroge w Cārogradzie / gdy sie tam wrocil. Bo gdy Vektari-
us Biskup pytał / czemu oddawšy ná oltarz ofiāre za krata nie został: west-
chnawšy / rzekł: Nie rychlom sie náuczyl rozności Cesarza od Biskupa. Nie
rychlom tráfił ná mistrza prawdy. Jednego Ambrozjusā znam / ktorego sie
Biskupem zwāć godzi. Taki oney przestrogi pożytek miał ten dobry Cesarz.
Wspomina te wielko iego cnotę s. Augustyn. A s. Ambrozjus o nim nápi-
sał: Miluie onego człowieka / ktory bárzciej chwalił tego co vpomina / a niżli
tego co pochlebnie. Porzucił wšytki vbory y ozdoby krolewskie / iāwne w
kościelu grzech optakiwał / ktory z poduszczenia inych do niego sie wkradł.
Czego sie mniejšy y szeregulni wštydza / Cesarz sie iāwney pokuty nie wšty-
dził. Jāko iego tā sława āž sie do vsu nášych przemiesła: Jāko miluie
wšyšcy tāt dawno umārlego: žyie w sercu nášym / y we wšytkiego kościo-
ła pāmieci / tāt piękny wzor cnoty trwa.

Može sie tu wspomniec drugi przyklad iāwney pokuty w Rzymie tego
czāsu od zacney z dawnych Rzymstich przodkow Fabiole podāny. o ktorey
nápisal Jeronym s. Tā z iednym sie mežem rozwiódšy / drugiego za žywota
pierwszego / z niewiādomości poieł / czego Ewāgelia nie dopuszcza. y strze-
ga sie inych grzechow / w ten ieden niebācznie wpādlā. Lecž skoro on maž iārmā
drugi umārł / do wielkiej sie pokuty wdāl / w taki czās / ktorego inne iārmā
zbywšy meškigo / bezpiecnicia / do lāšien ida / po vlicāch sie wločza / y wzor
niezabnie nosā. onā wor ná sie wložylā / y iāwne v kościele Lāterānskigo
ná džen Wielkonocny grzech swoy wyznawālā / miedzy pokutuiacemi sto-
jac. Tā co Rzym wšytek patrzył / gdy wlošy rostārchāne / twarz blāda / v
smolone rece / špetna šyie nosilā. Biskup y káplani patrząc ná nie / plākali.
Nie smātā sie wyznāc P. Boga ná ziemi. Nie weszłā w kościol: āle iāko
šiostrā Moryšewā Mārya przed kościolem plākālā / czekāiac aby káplan
ktory iā z kościoła wyrzucił / do kościoła iā wprowadził.

Tego czāsu przemožni y mādzy dwā mežowie z Persyey przyiāchāli do
Mediolanu / widziec Ambrozjusā s. Biskupa / sława iego wzruseni. Ga-
dāli y rozmowy z nim przez tłumāczā mieli od pierwszey ná džen godziny / āž
do trzeciej w noc. y z podživieniem od niego odesli / dāiac znāc / iz iney przy-
czyny swego do Mediolanu przyiāchānia nie mieli. A požegnawšy Cesarzā
puscili sie do Rzymu / y tam onego šwietego mežā Probusā wšpāniālosc y
przemožnosc ogladawšy / do domu sie do Persyey wrocili.

Tego roku był Synod w Mediolanie ná potepienie Jovinianā heretr-

Pokuta iawnā
Theodosyusa.

Prawo o exeku-
cicy na gardło.

Rufin: lib: 2. cap: 18.
Sozo: lib: 7. cap: 24.

Theod: vt supra.

3.
Za krata Cesa-
rziowi byc, gdzie
sami kapłani slu-
žia, nie dopuścili.

3.
Za krata w Ca-
rogradzie nie-
chcial.

De civit: lib: 5.
cap: 26.

Ambr: orat: in fu-
nere Theod.

4.
Fabiole iawnā
pokuta.
Epist: 30.

Rozwodon Ewan-
gelia nie dopu-
szcza.

Paulinus in vita
s. Ambr.

5.

ka / ktory

Ioviniana fałszy-
we nauki potę-
pone.
Małżeństwo prze-
kładał nad czy-
stość.

L. 28. de hæret:
C. Theo.

6.
Ieronym S. piše
przeciw Iovinia-
nowi.
Contra Iovinianum.

Hieron: epist: 52.
S. Ieronym mał-
żeństwo ganił.

August.

Luter sprosny.

Sodomie pra-
nem do ognia ka-
rane.
L. 6. ad legem Iul:
de adult.

7.
Sozo: lib: 7. cap: 16.
Socr: lib: 5. cap: 19.
Spowiedz obia-
wiona.
Baronius in Anno
Domini 56.
L. 27. de Episc.
Diakonijsky w lat
60.

L. 28. de incest:
nupt: C. T.

Kasirodstwo ka-
kasane.

Galla Cesarzowa.
Placidia corka
iey.

Który małżeństwo nad dziewictwo przekładał y dziewictwu przenaświe-
tsey matki Bożey wlotczył / y roztosy cielesne zalecał / od postow y surowo-
ści żywota wierne odwodząc. Był mnichem w Mediolanie / y tam z klasco-
ru wyrzucony / do Rzymu pobiezał / y one swoje iady wylewał / y miał niemā-
ło towarzyszwā. O czym dowiedziawszy sie Syricius Papież / onego wytłal /
y do s. Ambrożego pisał / aby go także z inemi Biskupy potepili. Co oni nie
mieścić raczyli. Tāt potepionego od duchownych Cesarz Theodozyus
wygnąć go na puścza kazał / y prawo nań napisał. Ale urzędnicy nie czyni-
li nad nim exekucyey / iż sie przed sie po przedmieściach wlotczył. y tāt dwadzie-
ścia y dwie lecie kōściot s. mieřał / aż go Honorius Cesarz do wyspy Boad-
nā wieczne wygnanie zawieść kazał / y inne iego pomocniki.

Gdy teź y piśaniem swoim zwodził wiele ludzi ten Iovinianus / Rzym-
scy niektorzy Kācholicy / ā zwłasczā Pāmmāchius / posłali one piśmā do s.
Jeronyma do Bethleem / aby nań nie odpisał. Uczynił to z wielkā gorāco-
ścią / y błedy one sprosne / wzenie rozgromił. A iż w tych księgach barzo czo-
łość y pānienie wystawia: w potwarz to obracali Ioviniani / iakoby
Mānichczytom sprzyiał / ktorzy małżeństwo ganiłi. A niektorzy Kācholi-
cy troche zā złe mieli s. Jeronymowi / one iego księgi czytācie / iż sie im zdalo
iakoby coś małżeństwu wymował. O czym gdy mu Pāmmāchius dāł
znāć / napisał Apologiet / ābo list obronny / w ktorym dobrze dācie znāć
iakō czci małżeństwo / ā Mānicheusem sie bzydzi: Dziewictwo nad małżeń-
stwo przekładamy: āle małżeństwa nie gānimy / y owšem ie iakō Sākrāment
czcimy. Poprāwił tego s. Augustyn z tey tākiey przyczyny piśac księgi De
bono coniugali, aby onā potwarz z s. Jeronyma zložona była. Co mowię-
o dżisiejszych heretykach y o pierwszym onym sprosny wodzi ich Niemie-
ckim / ktorzy nietylo pānienie y czystość zelżyli / āle y mniski z klasorow
CHRISTVSOWI poświęcone / do sprosności swey przywodzili. A sam pā-
nistrz napierwsy tego dāł przyktad / iakō Epikur y wieprz błotny. Ztey ro-
sposności Iowinianowey / tākie były między ludźmi wřeteczeństwa pom-
stały / iż y Sodomie sie rozmnożyły. Nā ktore prawo tego roku dāć Theo-
dozyus musiał: aby tākie ogniem gubiono y palono. Tōc iest owoc rospu-
sności heretyckey y cielesności ich.

W Cārogradzie sprosne dyakon ieden wpadł z iednā zacnā kōścielnā
Dyakonissā wdowā. Grzech on onāz niemiāstā zā rāda Spowiednikā pe-
nitenciarzā nā to wysādzonego oznaymiał. O co od Kłektāriusa Biskupa
kāptan on zložony iest. O zaupney spowiedzi z tey powieści heretycy wiele
plota / ā indziej sie prawdā otwarza. Ten przypadek był przyczynā / iż Theo-
dozyus bedac w Mediolanie wydał wyrok y prawo / aby wdowy nā Dyakon-
nisse poświęcone nie były / āżby wedle Apostolā miały lat šestdziesiąt. Przy-
dāł y to / aby żadnā dla słuźby kōścielney włosow swoich przed czāsem nie
strzyglā. Bo sie tāt młode nā Dyakonisse wmarwiāły. A nākoniec zākazał
aby tākie wdowy nie nā kōściol / y nā kōsieź / y nā w bogie testāmentem odda-
wāć nie mogły. Te ostatnia część tego prawā / okōło testāmentow tākich
wdow / odmienił zās tego roku Theodozyus. gdy mu s. Ambrozyus wktāzował
iż to iest ze škoda kōścielna / inne dwie rzeczy w tym prawie pochwalācie.
Posłuchał go dobry Cesarz / y przeciwnie wydał prawo. Tenże zākazał mał-
żeństwa między powinny sryiecznymi y wuiecznymi / ogniem y wtrācā
māietności groźac. Bo okōło tego nie wřyscy prawā kōścielne chorwali.

Tegoż roku zōnā wtora Theodozego Cesarzā Galla w Cārogradzie w-
marła. Pogrzeblā syn iego Arkadius. Zostāwiłā coreczkę nāzwānā Placi-
dia. W ten czās nā zachodnych pānstwāch przemieřkiwał Theodozyus.

Rok Pański 391. Syriciusz 7. Valentinian 8. Theodozys 13.

Theodozys chce sie do Carogrodu wrócić / bojąc sie o Symmachusa wygnanego / ktory Pogáninem będąc wielkiej w wszyt-
kich był powagi / aby przeciw Valentinianowi młodemu co no-
wego nie zaczynał: od wygnania go wybawił / y Consulem go
wznowił roku tego / nawyższy mu urząd zlecając. Jednak praw-
ie sze stroższe niżli pierwej wydat / aby nikt ofiar bogom nie czynił / ani do
Pogánstwach kościołom nie chodził / ani żadney służby dyablom nie czynił. A
na te kłótyby sie Chrztu s. zaprzeli / a do Pogánstwa sie wracali / wystawił
karanie: aby z nimi nikt nie towarzyszył / a świadkami być y testamentu za-
dnego czynić / y na żadne dziedzictwo po nikim wstępować nie mogli. A na
stany wysoki wystawił / aby mieysca swe tracił y bezczynni byli.

Przyiachawszy do Carogrodu Theodozys pilnie sie starał / aby kościoła
na pamiatke s. Janá Chrzciciela dokonał / a tam glowe iego święta / ktora
za Valensá należona była / przeniosł. Była we wsi Kossai blisko Chálce-
donu / y przeniosł ja do Hebdomon / gdzie ten kościół był na to zbudował. Za-
co mu P. Bog / iako sie niżej powie / przez modlitwy tego s. Janá Chrzci-
ciela / nad Eugeniusem zwycięstwo dał. Nowe zaś prawo na heretyki
wydat / aby wyganiani z miast byli / y schadzek nigdziez nie mieli. Co Socra-
tes na same Eunomiany obraca / y iakoby innym heretykom schadzek dopu-
ścić miał Theodozys. Bład ten iego / prawa ktore napisał / wkrótce.

Jednem do Afryki. Augustyn s. mieszkając w Tagasty w zatáieniu z nie-
ktora bracia / w takim żywocie iaki we Włoszech w mnichow widział: gdy
do jednego przyjaciela ktorego P. Bogu pozyskać chciał / do miasta Hypo-
nu przyjechał: ludzie go nabożni / wedle zwyczajów porwali / y moca do Bisku-
pa Waleryusza prowadzili: prosić aby go im na káptánstwo poświęcił. Nie-
li ten obyczay na on czas Kátholicy tego wzbronili / y pobożnego widzieli /
choć chciał / choć nie chciał / do káptánstwa go przymuszali. Plakał mąż świę-
ty / ale przedsię poświęcenie brać musiał. Mieszkając w Hiponie przy-
Biskupie / ktory mu kościół do rzadzenia zlecił: zbudował tam klasztor / w
ktorym wedle reguły Apostolskiej z towarzysznymi żył. Sam piše: iż nadzieje
w sobie wszytke do światá był wmorzył / nie chciałem być tym / czym być
mógł. Tymim sie nie rownał ktoryz rzadza. Porwanym jest na káptán-
stwo / y potym na Biskupstwo. Nicem z soba nie wziął / iedno suknie w kto-
rych chodził. Dał mi ieden ogrod Biskup / w nim postawiłem klasztor. Ze-
brałem do niego bracia / a iakom sam swoje wbostwo przedał / tak y im radzi-
łem / aby swe przedali / żebyśmy spolnie żyli / z iednego miejska / y ona spolność
stała nam za wielkie dochody / ktore są w P. Bogu.]

A gdy Biskupem został / drugi klasztor na placu y w domu Biskupim
przy kościele postawił / y świętymi zakonnikami regulami opatrzył. y na mni-
ski także klasztor założył. Z tych klasztorow potym rozeszli sie do szczepienia
bratny / y na wielu mieysc w Afryce y w zachodnych kościołach dziwnie sie roz-
mnożyli. Cztery lata był káptanem niżli na Biskupstwo wstąpił / y był pro-
szony y przyciśniony do czynienia kazań y do nauki ludzkiej. Z czego sie on
Biskupowi wymawiał / y list do niego o tym napisał / czasu przynamniemy pro-
bac: aby sie był mógł do tego modlitwa y nauka Pisma s. przyprawić. Wiel-
ki to bowiem jest w kościele Bożym urząd / nauka y kazanie do ludzi / ktory
sam CHRISTVS sprawował / y na Apostoły swoje posyłał / wtacać sie weń /
iako heretycy nie postáni czynia / wielka jest niebezpieczność. A samo Pi-

I.

Symmachus przy-
wrocany.

L. 10. de pagan.
L. 11. ibidem.

Na odstępcie wi-
ry karanie.

L. 4. de Apost:
C. T.

2.

Głowa S. Janá
Chrzciela.

Prosper Sigel: in
Chron.

Cedrenus in com-
pendio.

Niceph: lib: 12.
cap: 49.

Na heretyki prá-
wo.

L. 20. de heret:
C. Theo.

Socr: lib: 1. cap: 20.

3.

Aug: epist: 225.

Dzieie Afryki.

S. Augustyn na

kapłanstwo por-
wany.

Obyczay stary na

on czas.

August: de diuer:
serm: 49.

Klasztor w Hipo-

nie S. Augustyna.

Wbostwo dobro-
wolne.

4.

August: epist: 109.

Rozszerzenie kla-

ztorow S. Augu-

styna.

Epist: 143.

Na kazanie wysła-

zony.

Pismo S. trudne.
Epist: 3. ad Volu-
sian.

Ecl: 12.

5.
Sami Biskupi ka-
sali.

Kapłani przy Bi-
skupie nauczali.

Hieron: epist: 2.

6.
Aug: epist: 64.
Agapy abo stypy.

Conc: 4. Chart:
cap: 95.

1.
Paulinus in vita
Ambr.
Symmachus kuśi
się o Pogaństwo.

2.
Valentinianus o
chrześć S. Ambro-
zego proti.
Zosimus lib: 4.
Arbogastes het-
man sławny.

Zabity Valenti-
nianus od Arbo-
gasta.

Pismo święte, którym karmić słuchające potrzebą, jest trudne bardzo / o którym tenże Augustyn mówi: Taka jest głębokość pisma Chrześcijańskiego, iżby mi się zawsze potrzebą więcej uczyć / choćbym od dzieciństwa uczyć się go począł aż do starości zgrzybiały / choćbym miał wielką pilność y wielki do-
wcip. y dopiero bym począł / iako Pismo mówi / gdybych minimal zem ston-
czył. By to rozumieli dzisiejszy heretycy, którzy y rzemieślnikom kazania się y nauki zwierzaia.

A uczynił nową rzecz w Afryce on Biskup Valerius / iż Augustynowi kazania zlecił / które sami tylko Biskupi odprawowali / a kapłanom się przy Biskupie nauczać nie godziło. Lecz się on tego wazyl. Bo będąc Greczynem y język Łacińskiego dobrze nie umiejąc: tego od P. Boga prosił / aby mu był iakiego wzonego kapłana / któryby to czynił / czego on czynić pożytecznie nie mógł / naraził. Już się ten zwyczaj we wschodnich Kościo-
łach nąydował / iż kapłani przy Biskupie nauczali. Ale w Afryce o to się uan-
Biskupi gniewali / o co on niedbał / byle był P. Bogu pożytek nie ginał. Ten-
potym zwyczaj wszedł do Kościołom. Gani pierowszy zwyczaj s. Jeronim / iż
kapłan milczec przy Biskupie musiał / patrząc iż y z nauki Apostolskiej mógł
z dozwolenia Biskupiego kapłan przy Biskupie kazania mieć.

Myslać S. Augustyn o poprawie ludzi Chrześcijańskich y obyczajow-
ich: naprzód radził Valeryusowi swemu Biskupowi / aby na Agapach abo
stypach / używania y opiciania zakazował. Był stary obyczaj y święty / iż przy
Kościele y na cmyntarzach na dni święte / abo iako my mówim na odpus-
nosili wierni y dla ubogich y dla gości / y dla pospoliczych / y dla siebie po-
trawy y napoje / w których bywał wielki zbytek / gdy y za umarte także te o-
biady czynili. To radził naprawować / pomatu / nie z groźbą / ani przytę-
przykładem y gładkim wspomnianiem. Lecz się to aż przez Concilium Kto-
resc lat potym w Rarchaginie było / wykorzenić nie mogło. na którym ja te
słowa: Ktorzy ofiar za umarte abo nie dają / abo z trudnością dają / wyklęci
być mają / iako zabijające ubogich.

Rok Pański 392. Syriciusz 8. Va- lentinian 9. Theodozys 14.

SKoro obdychał Theodozys do Cárogradu w Rzymie Senatoro-
wie Poganie list pisali y posły iawnie wysłali / za powodem onego
Symmachá / prosić Valentinianá młodego / aby im ołtarz W-
ktorey na Capitolium / y dochody na ofiary przywrócił. Czego się
dowiedziawszy s. Ambrozyus / tak Symmachowi odpisał / iż nie
mógł mu nic odpowiedzieć / a Cesarz też uczynić tego żadna miara nie
chciał. Bo też to już byli inni Cesarze potępili.

W tym Valentinianus na wojnę się przeciw Poganom / do Gallii wy-
prawił / a będąc w Wiennie / pisał do s. Ambrozego / aby do niego przyjechał /
a chrześć mu święty dał / którego od inego Biskupa brać nie chciał / niżliby
do bitwy przysła. Prosił go też aby Arbogastá mu ublażał. Tia onę wypa-
wie hermanem był Arbogastes Gallus szczęśliwy na wojnach / y wielka mi-
łość y żołnierzom mający. Bo wyszło co miał rozdawał im / a sami żyli iako
prosty towarzysze. Ten się w wielu rzeczach sprzeciwił Valentinianowi / y nie
czynił gdy mu co rozkazał / rozumiejąc iż złe rozkazuje. Włodzieniec go przy-
zwawszy / karte mu podał / w ktorej mu brał hermanński urząd. a on ia prze-
tawszy zdrapał / y rzekł: Nie tyś mi urzędu dał / nie ty mi go brać będziesz / y
to mówiąc wyszedł / y była już iawną między nimi nieprzyjaźń / a żołnierze
przy Arbogastie stali. y rychło w nocy Valentinianus należony jest zabity /
abo

abo iako drudzy mowia wdawiony / z naprawy Arbogasta / ktory byl wielkim przyjacielem s. Ambrozego. O smierci tej Cesarzkiej / gdy sie dowiedzial Ambrozys s. w drodze / w ktorej na danie mu chrztu iachal / wielce zasnu- cenny / sam swoy smutek wypisuje / y z placzem mowi: Bych byl w czas przy- iachal / wialbych byl y wblagal Arbogasta / a ciebiebych byl namilszy mto- dzienze obronil. Byl ten Arbogastes Gallus / ktorego byl iako dozorce przy- dat Valentinianowi mlodemu / stary Theodozys. ale iz byl gniewliwy a iaz- to ogien skwapliwy / y dzownie dzialny: nie pohamowal gniewu swego / y na potym. A iuz po tym srogim mezoboystwie zadnego powodzenia nie mial. Nie madzze tez mlody pan uczynil / iz takiego czlowieka / tak przytro- karal / czasu pogodniejszyego nie paterzac. Co tez mlody Izbozet z Abnerem z wielka szkoda swoia uczynil. Nie tak Dawid z Joabem. 2c.

Byl Valentinianus dobrych y swietych obyczajow / ktore Ambrozys wstawia. Bo ono co sie z strony Arianow dzialo / matka jego Justyna bro- ila / sam byl wielce nabożny y trzeźwy / y na sadach restrykcyj. Czystosci ciela swego wielkim strozem byl / posty tak chowal / iz dugdy dwor swoy / dla ludzkosci / czestuiac / sam nie iadl. A inych wiele godnych czci jego pánstich obyczajow ten swiety wspomina. Krolowal po Gracianie bracie starszym swom lat dziewiec / a po oycu od lat swoich czterech / lat sesnaście / byl lat dwadzieścia y jedno. Cielo jego do Mediolanu przyniesione zacnym pogrzebem / o ktory Theodozys s. Ambrozego przez list prosil / wieczone jest. O jego zbawieniu / choc nie byl rzecz sama / iedno wola y nabożeń- stwem chrzestny / nic nie watpi tenze s. Biskup. a wedle zwyczaju kosciel- nego / modlitwy y ofiary swoje za tego dusze / w tym pogrzebnym kazaniu o- bicuie. Wielkie podobienstwo / iz tez jego smierci Poganie oni / ktorym przy Symmachu / przywrocenia ich baltwochwalsstwa / za rada s. Ambrozego od- mowil: smierci jego przyczyna byli / iz sie za meczennika poczytac mogli. Co sie pokazalo / gdy na jego miejsce ten nastapil / to jest Eugenius / ktory po- ganem wwszytko baltwochwalsstwo przywrocil.

Ten Eugenius byl w obronie y iako sluga v Arbogasta / podlego rodu / y on go na pánstwo wsadzil / y z Rhetora w nauce tylo a w wymowie cwi- czonego Cesarza uczynil. Na Cesarstwie gdy zasiadl / przez posly prosil o pokoy Cesarza Theodozysa. Nie mieli oni postowie zadnych listow od Ar- bogasta / ktory tylo przez kaplany / o swojej niewinnosci z strony smierci Wa- lentiniana sprawe dawal. Byl ten Eugenius Chrzescianinem / ale tak sta- brym / iz sie laczno do Poganstwa sklanial. Czarami sie bawil / y Glawiana sta- rosty Pogáninay Symmachu takze Pogánina sluchal / y czynil co oni radzi- li okolo przywracania baltwochwalsstwa Poganskiego. Ten Glawianus z czarow dawal wielka mysl Eugeniusowi / y bac sie woyny Cesarza Theo- dozysa nie kazal.

Ambrozys s. aby na Eugeniusa / ktory z Galliey do Mediolanu iaz- chal / nie paterzyl: wsedl do Tuscey / y stamtad list do niego pisal / frásuiac sie naiz Pogánom nad práwa pierwszych Cesarzow / baltwochwalsstwo y ok- tarze przywrocil. Przeklada mu boiazn Boza / y powinność swoje do tatic- go wpoiminania pokazuc. 2c. Zatem do Florenciey iachal / aby poswiecil koscioł s. Wawrzynca / zbudowany od przezacney niewiasty Juliany / do ktorego wniost kosci s. Agrykole meczennika. Tam mial kazanie / chwalac nabozeństwo niewiasty oney / ale wiecey z tego iz nietylko kamienny / ale y dus- sny koscioł zbudowala / oddaiac Panu Bogu trzy corki / y iednego syna. Nie dbal nic na on list s. Ambrozego / Eugenius / ale wiecey sáatánstka sluzbe roz- miazal / y w tym swoje potladal zwyciestwo / aby sobie Pogány wielkimi przyjacielmi uczynil / y z czarow ich y wrozet dobrze sobie tuszyl. Lecz Theo-

3.
In funere Valent.
Placit S. Ambro-
zysa nad Valen-
tinianem Cesá-
rem.

4.
Valentiniana
mlodszego cnoty.

Bez chrztu swiers-
chnego zbawie-
nie.
Ambr: epist: 34.
In funere Valent.

5.
Zosimus lib: 4.
Eugenius na pán-
stwie Rzymkim.
Rufinus.

Sozo: lib: 7. cap: 22.
Flawianus Po-
ganin.

6.
Epist: 15. edit: Six.
Eugenius Pogán-
stwo przywrocil.
Paulinus in vita
Ambr.

Czarow sluchal.

Przyprawa na
wojny.

L. 12. de pag: C.
Theo.

Na heretyki pra-
wo.

L. 11. de heret: C.
Theo.

L. 3. de Monach.

Dłuznikom ko-
ściół nie pomaga.

L. 1. de his qui co-
fug: ad Ecclesiam.
August: epist: 215.

7.

Disputacya S.
Augustyna z he-
retykiem.

August: contra
Fortun.

Possidonius in vi-
ta Aug: cap: 6.

8.

Poswarki S. Epi-
phaniusa z Janem
Jeruzolimskim.
Hier: epist: 61. 62.

Paulianus brat
S. Ieronyma.

9.

Hieron: epist: 60.

O obrazach S. E-
piphaniusza po-
twara.

De imagin: or: 1.

dozyus inaczej czynił / gotuiac sie przeciw iemu / nowe wyroki y mandaty na
Pogány wydal / aby nié ani ofiar / ani żadnych Pogánstich zabobonów y
wrozek czynić nie śmiał / iawnie y tajemnie / pod wielkimi winami na maie-
tności y na zdrowiu. Taksze na heretyki drugie prawo wydal / iesliby kleryka
świecili / abo ty wrzedy brali / y pieniężne winy na nie postawił. Ono na mni-
chy prawo / którym dla Ioviniana zakazał / aby sie po miastach nie wlozyc
li / a na puszczy mieszkali / podniosł / y dozwoлил im w miastach przebywać.
Dłuzniki ktorzy do kościoła wciekali / wydawać kazal / abo dług za nie pla-
cił / tym ktorzy ich w kościele bronila. Dla takiego prawa musiał Augustyn
s. dług za iednego / który sie do kościoła wciekł / płacić / z kolekt abo iak
mużn wiernych.

Augustyn s. prośbony od Kátholikow y od Donátistow / w Zhiponie ga-
danie zwiodł abo disputacya z Fortunatem Mánicheyzykiem / o ktorego
náuce wiele sobie Mánicheyzykowie obiecowali. Trwała ona rozmowa
dwa dni iawná / na ktora sie wiele ludzi do sluchania zbieralo. Przekonany
Fortunatus / gdy prawdy swej sekty obronić / y na to co mu zádawano od-
powiedzieć nie mógł: rzekł / spytam starszych swoich: iesli mi na to nie odpo-
wiedza / y dosyć nie uczynia / ia też o sobie myśleć beda. A tak ponizony z
ponu sie wyprowadził / y nigdy sie tam dla wstydu nie wracał. Pisarze w
tke one rozmowe pilnie napisali / y byla strasliwa tym takim heretykom.
Pisał wiele ksiąg przeciw im / nie bedac ieszcze Biskupem. Bo wiele w
Afryce tego katolu bylo.

O tym czasie wsczety sie poswarki miedzy s. Epiphaniuszem Bisku-
pem Cypriu / a Janem Jeruzolimskim / okolo bledow Origenesa / za ktoremu-
ten Jan siedl. który był pierwey heretykiem Mácemonianem / a dla Biskupa
swa Kátholikiem zostal. Upominal go s. Epiphanius / aby bledow Ori-
genesá zaniechal. O co sie nań bázro zawaśnil ten Jan / y przyczyny nań su-
kaiac / stawil go y o nim szemral / iz nad prawá kościelne Pauliana brata s.
Jeronyma / wiego diecezyi na káplánstwo poswiecił. Co s. Epiphanius
z wielkiej potrzeby kościoła Bożego uczynił. Ten Paulianus dlugo sie kry-
boiac sie káplánstwa / y gdy go náleśc żaden Biskup nie mógł: iakos przy-
padł na s. Epiphaniusza / który go dyakonem poimac kazal / y wstał mu zám-
knac / aby ich na imie CHRISTUSA nie poprzysiegal / zeby go puszcili. A tak
go pomalu wblagawszy / y namowiwszy / káplanem poswiecił. O co sie ten
Jan gniewal / iz to wiego diecezyi uczynil. Ale nie bylo o co / za tak wielka
przyczyna / moglym darowac s. Epiphaniusza. Lecz mu ona waśń o bledy
Origenesa / o ktore mu przymawial / tego nie depuscił. Druzzy wyny-
slili / iakoby sie o to na s. Epiphaniusza ten Jan rozgniewal / iz wiego ie-
dnym kościele widzac na zaslonie obraz iakis / zasłone one zerwal / y podra-
pal. Ale oto nie znayduie sie w pismach tego Jana / aby mu to kiedy wyma-
wial. Lecz to heretycy wniesli / y list s. Epiphaniusza zfałszowali / chcąc to
nań prowadzić / iakoby on obrazow w kościele nie dopuscił. Co jest szczer-
omyłká / iako s. Damascenus wywodzi. Bo w ten czas wszytki kościoły obra-
zy miały / y w Cyprie gdzie on był Biskupem / y indziej. O czym sa wielkie wy-
wody na siódmym Concilium / przeciw obrazoborcom. Moglo też to być iz
on obraz który zdrapał / y wyrzucil s. Epiphanius / był iaki świecki y kościoła
niegodny / abo bzydki y szpetny. Co sie bázro godzi / aby miasto nabozenstwa
z obrazow wzgorzenia nie bylo.

Rok P. 393. Syriciusz 9. Theod: 15.

Tenże

Enze Jan Jerolimski kończąc waśń swoje na s. Epiphaniu-
 śa / którego s. Jeronym bronił / listy po wiele króciach y do stron
 zachodnych / nań sie wskazywał / napisał. O czym gdy Pammaz-
 chinszacy Rzymianin dat znać s. Jeronymowi: odpisał Ja-
 nowi na on list iego. y wymawia mu ośm błędów y herezyj
 Origenes / których bronił ten Jan / y z nimi siedl. Pierwszy / iż nie przystoi
 tak mówić / Syn widzi Oycę / Duch s. widzi Syna. 2. Iż dusze ludzkie pier-
 wey niżli do ciała iako do więzienia wsadzone są / były w raju / pierwey niż
 Adam był stworzony / między rozumnym stworzeniem w niebie. 3. Iż na-
 uczał Origenes / iakoby dyabli do pokuty przysć / z świętymi królować mieli.
 4. Iż który ktoremi przyodziały był Adam y Jera / były same ciała ludzkie /
 iakoby bez ciał pierwey w raju byli. 5. Iż na zmartwychwstaniu nie ma
 być żadna różnica płci męskiej od niewieściej. 6. Iż raju cielesnego nie
 przyznawa / ale tylko duchowny / a dzierżawie Anioły / a rzeki cnoty.
 7. Iż wody na niebie zowie Anioły / a wody na ziemi dyabły. 8. Iż nau-
 czał Origenes / iakoby obraz Bóży / na który stworzony był Adam y Jera /
 z nich zginął / potym iako z raju wysli. Te błędy wymawiał s. Epiphanius
 temu Janowi. W tym liście wspomina s. Jeronym o zaciemieniu słońca
 roku tego bårzo wielkim / tak iż ludzie przestraszeni / dnia tylko sadnego czeka-
 li. Toć były błędy Origenes / ktore ten Jan / y Rufinus / y Palladius / y
 inni za wielką mądrość wykładali. Kto sie im sprzeciwił / mieli go za prostego
 y niewczonego. Wspomina w tymże liście s. Jeronym / iż ludzie z nabo-
 żeństwem Biskupom nogi całowali: aby sie nie dziwowali co dziś wierni y na-
 bożni dla CHRISTUSA Papieżowi czynia. Miał s. Jeronym wielkie na-
 sie nieprzyjaćiele tego Jana / y Rufina / z którym pierwey wielką miał przy-
 jaźń / y Bonosę / y inne / o błędy y herezyje Origenes / bårzo sie nań nie fraso-
 wał w pismach swoich. Bo nigdy od nauki prawowierney y wczestnictwa
 Kościoła Rzymskiego namniey wstąpić niechciał.
 Wracamy sie do Cesarza Theodozjusza. Ten syna swego drugiego Ho-
 noriusa Cesarzem / to jest / towarzyszem na państwo uczynił / na wojnę
 sie przeciw Eugeniuszowi wyprowadził. Jego pierwszą wyprawą była / mo-
 dliwy których w ludzi świętych szukał / y o nie po wszystkich stronach rozsłał
 do nabożnych mnichow y kapłanow. Posłał też y do onego Jana mnicha /
 który mu był o pierwszym nado Maxime zwycięstwie prorokował / pytając
 o Pana Boga o powodzenie. On powiedział iż będzie miał zwycięstwo / acz
 nie bez trwae rozlania / ale sam rychło po tej wojnie żywota tego dokona.
 Obiegał mowi Rufinus / Cesarz Kościoły / y groby świętych nawiedzał / y nie-
 śpaniem sie y modlitwa trudił / y tam krzyżem leżał / y włosienica na sie brał /
 iedniąc sobie o Pana Boga one wyprawy na tyrannę / a świętych Bózych
 o modlitwa prosił. Tego czasu żył ten Rufinus który to pisał / on sprze-
 ciwiał Jeronyma s. A Eugeniusz Poganski sie cazarow dokladał / y z nich
 otucha sobie czynił / a zwlaszć / gdy mu Flawianus on Pogani / którego za
 mądrego ludzie bårzo mieli / pewne zwycięstwo obiecywał.
 Niechciał na te wojny Theodozjusz poborow wyciągać (y owsem po-
 baci niektore odpuscił) iako pierwey / gdy na Maxima iachał / o ktore sie
 byli Antiocheney ludzie poburzyli. Co mu za wielką wspaniałość y ku lu-
 dziom miłość / poczytano. Lepiej panom gdy sie ialmużnami na wboję do-
 woyny gotui / niżli gdy z płaczem ludzkim wielkie y ciężkie pobory roztazu-
 ia / na których drugdy cięższy są poddanym / niżli sami nieprzyjaćiele. Zaka-
 zał y żołnierzom / którzy wiecey krzywdy gdy są rozpustni swoim czynia / niżli by
 ten co ie wojnie czynić mogli: aby od nikogoż w gospodach drew nie prosili /
 ani oleiu / ani pościeli. Co mówić o woli / krowy / y komor rozbiicie?

1.

Hieron: epist: 61.
Błdy Origenesa.

Epist: 61.

Zacmienie słoń-
ca wielkie.

2.

Ibidem.
Biskupom nogi
całowano.

3.

Socr: lib: 5. cap: 24.
Wyprawa na woj-
nę.
Rufin: lib: 2. cap: 32.
Sozo: lib: 4. cap: 22.

Prorocstwo.

Rufinus w ten
czas żył.
Rufinus lib: 2.
cap: 33.

4.

Gotowanie do
wojny.Żołnierska kár-
ność.
L. 3. Salgam: C.
Theo.

5.
L. 4. de metatio:
C. Theod.
Práwo ná ty co
pány obmaníáa.

6.
Przyiáti S. Iero-
nymá z Augu-
sty-
nem.
August: epist: 8. &
apud Hier: epist: 86.
August: epist: 9.
S. Augustyn przy-
ganił pisaníu S.
Ieronymá.
Hier: epist: 3.

Paulinus in vita
Ambros.
Eugenius grozi
kńięcy.

Theo: lib: 5. cap: 24.
Pátron ná woj-
nie.

2.
L. 11. de heret:
C. Theo.

Biená wielka w
gorách.

Theo: lib: 5. cap: 24.
Oros: lib: 7. cap: 35.
Rufin: lib: 2. ca: 33.

Tá tych też ktorzy pisma ná gospody zápisane y rozdane od stánovní-
czych máza / iáko ná falserze práwo wydał.

Uczynił y inſe dziwny mądrości y Philozofiey Chrześcianſkiey pi-
wo / ná obmowce y ſemrące / ktorzy lža pány ſwoie: Jeſli kto / prawy / za-
pomniawſzy wſtydu y pokory / popedliwie y złoſliwie o nas y o náſzych ſpa-
wách źle mowi / y iáko piány y nieſpokorny obmawia: niehcemy aby był ta-
rány / niehcemy aby co przykrego čiérpiał. Bo ieſli to z lekkoſmyſlności po-
chodzi / gárdzić tym mamy / á ieſli z ſalenſtwa / wſalić ſie nád nim ſtuſno ieſi /
á ieſli z krzywdy / odpuſcić co potrzeba. A dla tego cále tákie rzeczy niech do
nas odnoſa / abyſmy z oſoby wważyli / mowe / á rzndli / ieſli ſie o tym pyta-
czyli to minac. Themistiſtus Philozoph Pogánin ná on czas iuż ſkóry bárzo
bedac / te káſtawoſć y vmiárkowanie tego pána dziwnie wychwala / y ná
inne Ceſárze y Monárchy przektáda.

Tego roku zaczęła ſie przyiażń między s. Auguſtynem y s. Jeronymem
przez Alipiusa towárzyſa s. Auguſtyná / ktory do Jeruzalem záiadzał y Je-
ronymá s. poznawſzy / dobrze go do Auguſtyná gde ſie wrocit wdał. Ale to
muſiał ten Alipius ſyſceć obmowy o s. Jeronymie Janá Jerozolimſkiego y
Ruſiná / ktory táj przy Melániey mieſkał. o ktorych gdy Auguſtynowi po-
wiedział / nicać troche mniej ſobie Jeronymá wazac / piſaniu iego przyga-
nił. á zwlaſzcza gdy go s. Jeronym przez liſt vpomniá / aby ſie w czytaniu E-
genesa błedow iego ſtrzegł. Tego też roku liſt on nápiſał s. Jeronym do Te-
pocianá o żywocie kſiezy. Bo ten Nepocianus bedac iáſnym ná dworze
Ceſárzá / żywot ſobie duchowny obiał / y prágnał aby mu Jeronym s. iáſne
o nim náuki nápiſał.

Rok P. 394. Syriciusa 10. Theo: 16.

Wyná wielka ná ktorey ſad o Pogánſkiey y Kátholickiey wierze
być miał. Bo Eugenius zwierzchu Chrześcianin / á rewrnecis
Pogánin / wieſzeſkom y bogom Pogánſkim / ktorzy mu zwoi-
ſtvo obiecowali / y onemu ſlávianowi pierwieſſemu Pogani-
nowi / ktorego zá hetmána miał / duſał. Arbogáſta też przy-
ſobie iáko wodzá miałac. A Theodozjus w pánu Bogu ſwoim / y Kátholi-
ckiey wierze / y modlitwie ſwictych vſanie potládał. Vrádził Eugenius
Włoſkiey ziemi vſtápić / y w gorách Alpes bitwe zwieſć / dobre ſobie mie-
ſca w nich opátrczywſzy. A wyiezdziáac z Mediolanu / gózie go do oltarza
przypuſcić y oſiar iego przyiać niehciano ; ták groził: Z tego koſciola re-
nie ſtáynia / á kſieza do zbroie / wrocivſzy ſie / przyucze. Woysto Eugenu-
ſá miało obrázy Jowiſá y Zerkuleſá: á Theodozjus ná choragwiách kſie-
s. ſtáwił. A wyiáchwſzy z Cárogradu w koſciela s. Janá / ktory był zbu-
dował / oddał ſie P. Bogu / y zá Pátrona wziął ná one wojne s. Janá. To-
ſtáwił w Cárogradzie obu ſynow / Arkádiuſá y Honoriuſá / á ſam przedko do
Wloch čiagnał. Hetmáni v niego byli / Tymázyus y Seylliko / máz Sereny-
ſynowice Theodozjuſá / y Gáines / y Saulus / y Bakturius z Ormianſkiey
ziemie. Wielki też lud záduńáſkiey ziemie / to ieſt Tátárow ábo Gochow
nim čiagnał. Dáć też tego roku / iuż ná wypráwie wojenney bedac / nowy
záś wyrok ná heretyki ; aby ſchadzek nie mieli / ani náuczáli / ani kſiezy ſwie-
čili / ani o wierze / ktorey nie máia / mowili.

Gdy ſie woystá zeſtly w gorách / przedko żołnierze Theodozjuſowi z čiá-
ſnych mieyſc wybili nieprzyiáciele / y wierzchy gór obieli / ták iſz ſlávianus
z ſwoiemi bogami / ktoremi był one góry oſádził / vciékał. Zwiédli potem bi-
twoe dnia pierwieſzego / w ktorey wiele ſie z obu ſtron kſwie rozláło / y dzieſieć
tyſięcy

trzyście Gothow z strony Theodozjuszowej zginęło. Aż noc zašla / ktorey gdy sie w iednym kościółku na gorze Theodozjus P. Bogu modlit / a gdy zaśnął: widział przez sen dwu meżow ktorzy mu wygranie obiecowali / ieden był Jan Ewangelista / a drugi Philip Apostol. Toż też ieden z żołnierzow obia- wienie miał / y ono widzenie utwierdził. A gdy nazajutrz woyska sie stoczyły: powstał wielki wiatr na woysko Eugeniusa / ktory nie było oczy żołnierzow za- prosił / ale y pociski y dzierwa y strzelby odbiiał. A zwatpiwszy o zwycięstwo żołnierze Eugeniusowi / gdy już tyl podali y wstepowali: Kotmistrze rosyscy zawołali podać sie Theodozjusowi / y o swe zdrowia prosić. Cesarz im ina- czej odpuszczać nie chciał: ażby mu Eugeniusa wydali. Siedział w ten czas na gorze iedney Eugenius / czekać wisczenia onych obietnic ktore miał od cesarow iedny Poganstich. A gdy widział a ono Kotmistrze do niego przed- to y żądychać sie bieża: spytał ich z radością / iesli mu Theodozjusza żywe- go widzą: A oni krzyknęli / ciebie do niego powieziemy. y wnet go zwiaza- nym w purpurze do Theodozjusza przywiedli. ktory złości mu y grzechy jego wymawiając na śmierć go skazał. A on Arbogastes wciął trzeci dzień sam sie zabił. O czym wszytkim y Poganscy pisarze świadczą. Dziesięć ty- sięcy tylo Gothow na tej wojnie / iako sie rzekło Theodozjus utracił / a bo- raczy nie utracił. Bo Ariani byli / y nieperwini przyjaciele. Woyna wszytką śmiercią dwu skończyła sie / Eugeniusowa y Arbogastowa / innym wszyt- kim przewinienia / łaskawy Cesarz / odpuszczał. O czym s. Augustyn piśe mo- wiąc: Syny nieprzyjaciół swoich / ktore woyna pogubiła / choć ieszcze Chrze- ścijanie nie byli / gdy sie do kościoła wciąli / Chrzescijany za onym przystępem czynili ten Theodozjus / y Chrzescijanski sercem ie miłował. Tlic im nie brał / ale ie y na wrzedy wsadzał. Po wygraniu bitwy nad nim sie mścić nie kazał. Sasiedzkie woyny nie iako Cinna / Marius y Silla y inni / kończył / zc.]

Wiele ich też wyprosił s. Ambrozys / gdy mu Cesarz do nog wpaadał / modlitwom iego ono zwycięstwo dawać / iako Paulinus napisał.

Dnia onego ktorego P. Bog dał zwycięstwo Theodozjusowi / to iest / Bossego Pądzienika / z onego kościoła s. Jana Chrzciela ktory był zbudo- wał Cesarz na Zebdomie / (tak zwano iedno miejsce w Carogrodzie) wy- będy czart y wzgore sie podniosły / iai s. Janowi Chrzcielowi / wyma- wiając mu ściecie iego. A mowił: a tyż to mnie przemagaś y woysko moje zdrażasz: Ten głos wiele ludzi słyseli. To Sozomenus. A Ewagrius po- wiada / iż on Jan mnich / ktory dwakroć o zwycięstwie Cesarstwu proroko- wał / gdy sly go zegnali powiedział: Idźcie z pokoiem / synaczkowie / a wiedzą- cie iż dziś nowina do Alexandrie o zwycięstwie Cesarstwu przysła / a on sam też rychło swa śmierć wmrze. A tak sly doznali. A potem wysłyseli sly / iż sam ten Jan zamknawszy sie przez trzy dni na modlitwie / ducha oddał P. Bogu. Był to wielki człowiek niedzy onemi pustelnikami / y ducha Proro- ckiego mający.

Po oney bitwie nie zaraz Theodozjus do Sakramentow naswietłych przystąpił: ale z reku swych wylanie krwi ludzkiej nieiako obmywał / wedle starych kościelnych ustaw / ktore przez dni 40. tych ktorzy na wojnie nieprzy- jaciele / choć sprawiedliwie zabili / do tajemnie swiętych nie przypuszczali. Co y w zakonie Moysesowym było / gdzie przez siedm dni tacy sie przeczy- ścili. O czym y s. Bazylus napisał był Kanon / ktorego nie chował kościół / chyba iż Phote Cesarza Biskupi im odegnali / gdy chciał aby żołnierze po- bite na wojnie sprawiedliwej / za męczenniki miano. Bo mu odpowiedzieli Biskupi: Jako tych za męczenniki mieć mamy / ktore Bazylus od przimo- wańia swiętych tajemnie na trzy lata zawieszał: Z czego zrozumieć możemy / iż y wojenne krwi rozłania choć o sprawiedliwość / nieco maia pomazania.

a zwiapcz

Gothy pobito.

Ian S. y Philip
widziany.
Wiatr w oczy
żołnierzow.

Eugenius od swo-
ich poimany.

Zabity Eugenius.
Claudius in Pane-
gyricó.
Zwycięstwo wiel-
kie.

De ciuit: lib: 5.
cap: 26.
Łaskawość Theo-
dozjusza.

Paulinus in vita
Ambr.

3.
Sozom: lib: 7.
cap: 24.
Szatan laie S. Ia-
nowi.

In vita patrum
p. l. c. 1.

Proroctwo Ia-
na.

4.
Libro Ritualiu 11.
Po bitwie żołnier-
skie oczyszczenie.

Num: 31.
Ad Amphilochi-
um cap: 15.

Żołnierze pobici,
iesli męczennicy.

5.

Palladius in Lau-
siaca cap: 2.
Rufinus poświęca
kościół.

6.

Donatiste rozser-
wani.

Aug: contra Petil:
lib: 2. cap: 83. &
epist: 48.

Trzy ślą Bisku-
pow Donatistow.

Philastrius de her:
cap: 86.

Zabijali się sami
Donatiste.

Theod: heret: fa-
bul: lib: 4.

Związane jeden
wsiekl rozgami.

7.

August: epist: 8.
Hier: epist: 80.

Augustyn S. przy-
gania S. Jerony-
mowi.

Poswarek o Pio-
try S.

8.

August: epist: 10.
apud Hier: 88.

Odpisanie S. Je-
ronyma.

Hier: epist: 91. 92.

Przepraszanie.

August: epist: 15.
Hier: epist: 93.

aż wołać za gdzie nieludzkie okrucieństwo zachodzi. Tym czasem przyjechał do siebie synom swoim Theodozjus z Cárógradu do Mediolanu roztazał.

Tego roku Rufinus przezacny / który państwo wschodnimi / w nieby-
tności Cesarza Theodozjusá władał / wiele przedniejszych Biskupow / na
poświęcenie drogo budowanego od niego kościoła s. Piotra y Pawła w
Kálcedonu / y na swoy chrzest zebrał.

W Afryce Donatystowie ziacharzysy sie na Concilium do Bagaie / ro-
zróznili sie na wiele części / swárac sie miedzy soba o biskupstwa. Jedni sli-
za Primianem / y zwáli sie Primianiste / drudzy za Márimianem / y zwáli sie
Márimianiste / drudzy za Claudiusem / y zwáli sie Claudiániste / drudzy za
Rogatem / y zwáli sie Rogatiste. Każdy o swoje sekte wielkim sie wporom-
sprzeciwil drugiemu / á byto ich wiele / tak iż do trzech set Biskupow zbierac sie
na Synody ony ich z jedney strony moglo. Trwali miedzy nimi oni / co sie ja-
mi zabijali / y zabic sie kazali / y prosili y przymuszali po drogach tego potkali
aby ie zabil. A to dla staroy mecenitow / za ktore sie poczytali. A co wrzod-
mial nad nimi iako heretyki czynic / to sami nad soba czynili. Theodoretus
o nich mowi: Nowe kalenstwo wymyslili: chcac byc mecennikami swoimi.
sie opowiedai / ktorzy ie hoynemi pokarmy karmia / na one śmierć y tucza-
á gdy potyia / sukai aby ie kto zabil y onego przymuszai. A iesli nie chce-
sami sie z wysokich miejsc zmiataia / y vmierai. Jednego / prawi młodziemca
potkali / kilas ich / y przymuszali go aby ie zabil. On mowi: Boie sie / gdy ie-
dnego zabie / aby sie drudzy na mnie nie mscili. niechay was pierwey mo-
cno powiaze. y dopuscili sie wiazac. A on wysiekly ie rozgami y powrozic
mi od nich wciekl. Takim kalenstwem satan ie byl zarazil. To Theodoretus.

Gdy Alipius towarzyš s. Augustyná byl w Jeruzalem: Jan Jerozo-
limski Biskup y Rufinus wiele zlego o Jeronymie mowiac / wšy iego nápe-
nili / twierdzac / iako iest hardy y ma sie za Doktorá wšytkiego swiata / y
mniema ze náden swiat nie ma wceńšego. trzebáby go pomizyc / á iego pi-
sania komu zganic. To czynili / aby powadzili Augustyná z Jeronymem /
ábo przymamniemy do siebie Augustyná pociagneli / zeby Origenesowe náuki
iako oni / chwalił. Alipius w tym sie nie postrzegł / y prostym sercem wšytko
Augustynowi co o Jeronymie slyšal / opowiedzial.

Augustyn s. napisal list do Jeronymá s. przyganiái mu o przekłáda-
nie pisma z dydowskiego na Laciński iezyk / iakoby niepotrzebnie to czynil. A
temu przymowil mu iż Origenesá pierwey chwalił / á teraz mu bledy przy-
czyta / y prosil go aby iego pisma z Greckiego na Lacińskie przetozyl. A co na-
ostrzeyszego bylo: przymowil mu o on wyklad slow Pawla s. do Galatow / y
o on poswarek z Piotrem s. iż Jeronym mienil / iż to ze znowy spolney wcy-
miono bylo / á Piotr s. żadney przygany nie mial. O to sie Augustyn s. oparł /
mieniac na Jeronymá / iakoby klamstwo Apostolom zádawal. o czym sie w
pierwszych księgach pod rokiem Páńskim 51. mowilo. Co do Theologow
sluzy wiecey / nizli do dzieiow rocznych. Tego listu s. Augustyná tak v-
šczypliwego / pierwey przeciwnicy Jeronymowi dostali / y po wšytkich go
kraiach rozpisali / y do Rzymu y do Wloch posłali / wragái sie z Jeronymá
iż mial teo kto mu sie oparł / á iż odpisac na to nie mogł. Aż po lat dwanaście
Jerony s. o pismie sie onym / gdy ie drugi raz Augustyn wznowil / dowiedzial.

Odpisal mu na one listy s. Jeronym / troche z gniewem: ale w miłosci /
prošac aby takie listy pierwey do niego stat / nizli by do ludzi wytoczyc sie mia-
ly. á na koncu mowi: Niey sie dobrze / namilšy przyacielu / synu wedle lat /
á dostojnošcia oycze. Bo iuž byl s. Augustyn Biskupem. Obaczyl sie s. Au-
gustyn / y przepraszal go w liście mowiac: Przez cichošć CHRISTVSOWA /
proše cie / odpusc mi iesli cie obrazil / á złym za złe mnie obražaiac nie ob-
daj.

był. Obych godny był obłąpić cie. Były y inne między nimi spory, ale przy-
iacielskie, którym sie tak: Koniec stał / iż Augustyn s. swoje pisma do niego
posyłać / prosił, aby ich surowym rozsadkiem swoim poprawował. Bo acz-
prawi, swoje niedostatkı widze, ale wole aby mnie lepszy niż ja sadził. Bo
choć ja sam sobie przyganie, ale zaś sobie pochlebie y nie tak sprawiedliwy i-
to boiaźliwy wyrok na sie uczynie. A w innym liście do niego tak mowi: Acz bi-
kup wietfzy iest niż kapłan: ale Augustyn w wielu rzeczach mniefzy iest niżli
Jeronym.] Był wietfzy Jeronym nauka y w ięzykach biegłości, nietylko ł-
ty. Bo y żywot od młodości niepokalany w stateczności wiary s. Kato-
lickiej prowadził. A iako zaś s. Jeronym Augustyną wazyl, niżej sie wspomni.

Tego roku przezacny Senator Rzymfki Rzymianin Paulinus, z żona
sie Tarasja znowiwszy, bogate swoje majątności poprzedał, których na-
wiecey miał w Aquitaniey w Galliey, y w bogim rozdawf, świat opuścili /
y inni żywot zaczęli, y na pokoy nabożny y zataienie od ludzi / Nole sobie
miejsczko Włoskie w Kampaniey obrali, w tym imieniu y na wsi ktora so-
bie zachowali. Zadzwoił sie temu s. Ambrosius, y dziwnie sie z niego budwie
pisać: Z tak wielkiego, prawi, rodzaju, takiej nauki y wymowy mąż, Se-
nat opuścił, y o domu swego zatrzymanie niedbał. Z wierszow sie Aufoniu-
sa pokazuje, iż też Consulem był ten Paulinus. Był poeta wielki nad inne
ten Paulinus, y mistrza swego tego to Aufoniusa przechodził. Ale wydwor-
ność y okrasę w pisaniu opuścił, gdy sie na służbę one Boska wdał, wiara y
nabożeństwem pisanie swoje proste, okraszając.

Tak kapłanstwo w Barchinonie w Hispániey od ludzi porwany był /
o czym sam mowi: W dzień prawi, narodzenia Pánfkiego, moca ludzi wie-
la, wierzę iż z Boskiego przejrzenia, porwanym iest, y na kapłanstwo po-
święcony poniewolnie. Cie iżbych sie miejscem bzydzil, ale iżem chciał od-
wzrodo wrotnego służby Bosza zacząć. Niechciał sie iednak do miejsca
przywieszować: ale myslac o s. Szczęsnym Nolańskim, tam sie sercem / flu-
żymu w jego kościele, obracał, y modlił sie wierszem do tego s. Felix, gdy
miał wyiezdzać z Hispániey mowiac: Day ładne przypłynienie, podeymie sie
tobie służyć w słodkim iarzynie. Acz ty sprawiedliwy slug grzesnych nie po-
trzebief: iednak mnie przypuścił y miłowac będzieś. a mnie za pomoca
CHRISTUSOWA dopuścił przy twoich wrotach stać, twoie podwoie chedo-
żyć y obmierać, y straż w domu twoim nocna trzymać, y na tey posłudze ży-
wot zamknąć.] O iaka potora tu świętym Boszym. Z pieniedzy ktore zo-
stał, zbudował wieżę wysoko w Noli, y kościol wielki w Tundis, ktory
pięknym ozdobił malowaniem y kościami wielu Świętych, ktore miał od s.
Ambrożego, y z inąd / Jedzeia Apostola y Lukasa Ewangelisty, iako sam
wierszem wdzięcznym opisuie. Surowy żywot y ciastny wiódł na wsi, iako
mu s. Jeronym radził, aby od miast wciekał, wietfzego pokoiu szukać. Zo-
ne za siostrę miał, osobno mieszkając, z ktorey wielkie miał do służby Bo-
żej gorętsze namowy y pomocy. Infzy był Paulinus do ktorego o księgach
pisał s. Jeronym s. pisał, aby sie kto na imieniu nie omylił.

Tegoż też czasu, opuściwszy świat Severus Sulpicius Rzymianin,
ofry y inni przy świętym Marcinie żywot wiódł, majątność wielką y zo-
ne opuścił, o którym s. Paulinus do niego pisać mowi: Ty namilfzy
bracie z wietfzymes sie cudem do Pana Boga obrocił, niżli ja. Bos był w
leciech młody, w stanie wietfzy, w majątności nie wbożf, y w święteckich
prawach y wymowie chwalebny: z przedkás iarzmo grzechu y ciála y krwie
zrzucił. Cie odwiodły cie od ciastnych wrot, ani bogactwa, ani małżeń-
stwo, opuściłes miękka y seroka drogę ktora wiele ich idzie.]

W Epirze Donatus Biskup Eworeyski smoka wielkiego, ktory było
y ludzie

Madry iako so-
bie nie dufai.

August: epist: 8.

August: epist: 19.

9.

Paulinus S. świat
opuścił.

August: epist: 34.

Nole sobie obrat.

Ambr: epist: 36.

Aufonius cap: 1.

Poeta był.

10.

Ná kapłanstwo
porwany Pauli-
nus.

Paulinus epist: 6.

Nabożeństwo ie-
go do S. Felix.

Paulin: Natal: 1. 5.
Felicis.

Modlitwa do S.
Felix.

Pokora świętych.

Paul: ad Seuerum
epist: 5. & 24.

11.

Paulin: epist: 12.

Malowanie w ko-
ściele.

Hieron: epist: 13.

Kości świętych.

12.

Severus Sulpici-
us świat opuścił.

Paulinus ad Seue-
rum epist: 1.

Sozo: lib: 7. cap: 25.

Smok wielki w
Epirze.

y ludzic pożerał / krzyżem świętym y plunieniem w gębe jego / zabił. Osiem
par wołów wymlekkł go na ogień / w którym zgorzał / aby śmierć jego po-
wietrza nie zarażał. Tak wielka bestya była iako u Indow.

Rok P. 395. Syrici: 11. Theodo: 17.

1.
Śmierć Theodo-
zjusza Cesarza.

Ambrosius orat: in fu-
neris Theod.
Zosimus lib: 4.

Testament jego.
Syny S. Ambroze-
mu oddawał.
tylika za oycą.

Paulinus in vita
S. Ambrosii.

Podzielił między
syny państwo.

T Wielka żałoscia światła wszytkiego / roku tego Theodozysus Ce-
sarz pobożny y nader inne naślawniejszy / żywota tego dokonał 17.
dnia Stycznia. Wszytko państwo Rzymskie w spokoju / Poga-
nscy ktorzy byli ieszcze z panow y Senatu / do prawdziwego Boga
porzucenia białwochwalsstwa przywozili / o koscioł Boży nader
się staranie miał / y na Pogań y na heretyki frogie prawa wydawał. Go-
zachorzał w Mediolanie pisać testament / syny obecne s. Ambrozemu odda-
wał / Stylikona im wodzą iako za oycą dając. Już Arkadiusz miał lat dwad-
dzieścia / a Honorius dziesięć / ktorym podzielił państwo / Arkadiuszowi
wschodnie / a Honoriusowi zachodnie dając. Już oba byli s. Chrześci wsteli.
Pobory y inne do skarbku powinności wszytkim odpuszczać / na testamentie
zaci / y tak w pokoiu / y w piękney dusze swej y domu swego rozprawiać / w Me-
diolanie świat ten pożegnał / do wiecznego się królestwa przenosząc.

2.

Ambrosius: ut supra

Do Carogrodu
ciało prowadzo-
ne.

Wystawienie The-
odozjusza wist-
nego.

In Theodosio.
Themistius orat: 5.

Gniew miarko-
wany.

Szczęściem się nie
podnosić.

3.
Symmachus lib: 2.
epist: 13.

Moc prawdy y
nieprzyjaćiel.

Paulinus epist: 9.

Hieron: epist: 13.

4.
Zamknięcie y
pamiętnie do kro-
low.

Arkadiusz nie czekając przeniesienia ciała / ani skończenia dni czterdzie-
ści obchodów umarłego / przy ktorych sam tylko Honorius zostawał / do Ca-
rogradu przedko pobieżył / a za nim tamże ciało oycowskie przewiezione iest.
Wielki Cesarz / ktorzy na państwo nie po krwi ale po cności wstąpił / od Go-
thow wschodnie królestwa wybawił / y służyć im sobie y zold wieść rozkazał.
Persowie ktorzy wstawicznie granice Rzymskie naderdziali / nietylko wtrocce-
ni / ale y do dania wspominków przywiedziemi byli. Kosciół Boży od Ari-
now podeptany / wyniozł. Mestwem y szczęściem wojennym tyranny domo-
we wykorzenil / Pogańskie białwochwalsstwa / ktore zawżdy głowę podnosi-
ły / poniżył. O co się gniewała Zosimus Pogani / fałszywie y kłamliwie
wielkiemu Cesarzowi włożył. A inni także choć Pogań ale prawdziwie
wychwalić się go niemoga / to iest Wiktor Aurelius y Themistius Philo-
zoph. Mowi Wiktor: Był Theodozysus łaskawym y miłosiernym / czcił ko-
ścioł / ale dobre wiecy / wprzeymie y proste miłował / a wezonym się dźwi-
ował / hojny w dawaniu. Wstyd y trzeźwość y prawy swemi naprawował.
miejscowych biesiad gdzie niewiasty śpiewały / zakazywał. w nauce był mi-
no ćwiczony / ale dowcipny / umiał się znać na ludzich. Rozgniewał się
przedko / ale się wnet wiał / y to miał z rozumu / co on Augustus z nanki / gdy
w gniewie y zapalczywości / obiecał mowić: aby nie w onym zapaleniu /
ażby opłonał / nie poczynął. Lepszy był / co rzadka rzecz iest / gdy go szczęście
y zwycięstwa wynosiły / a niżli przed nim. 2c.

Themistius go nader wszytkie przeszle króle przykład / y nader wielkiego A-
lexandra w boiu / y nader Ligurga w sprawiedliwości. A Symmachus nieprzy-
jaćiel Chrześciański Pogani / łaciński wermowny / iawnie tego cnoty mo-
ienne y domowe wystawiał. y mowil do Glawiana: iżem wszytkich moim
białwochwalsstwo wykorzeniał. Taka moc ma prawda. Paulinus broniąc
go od obmowy Pogańskich po śmierci / wielkie tego wychwalenie napisał.
Ja co mu s. Jeronym dziekuje.

Poty ten rozdział historycy / od Juliana aż do Theodozjusza / z ktorego
się nauczyć zwłaszcza panowie y królowie moga / iako Julianus Apostata / y
Valens Ariannin dokonali / y iaka Valentinianus starszy / ktory herezję
białwochwalsstwa dopuszczał / na się y na syny swoje pamięć Bożą obalił. a z
drugiej

drugiej strony iáko Theodozyus / ná páństwo wśedfy / y ná nim wśeláka po-
bożność rozmnażáiac / y chwale Boża ściepiac / y kościolá od heretkow
bioniac / reke Boża z soba y obrone miał / y ták ścieśliwie dokonal / iáko ká-
zdy wierny sobie życzý. Jednym weyrzeniem poznáć moga krolowie zá kim
isć y czego sie strzedz / iáko by Bożkiego gniewu vchodzić / á błogosławienie
swá iego / Theodozyusá násláduiac / dostáwáć.

Rok Páński 395. Syriciuszá 11. Ar- kádiusá y Honoriusá 1.

Wześciu Theodozyusá Styliko obiemá sie syny Cesárskiemu o-
piekat / y Arkádiusem ktory miał lat dwádźesć / y Honoriu-
sem ktory miał lat dźesć / y on woyłkiem y wśchodnym y zachod-
nym rządzil. Czego mu zaprzac Rufinus / on ktoremu był The-
odozyus / gdy ná woynę przeciw Eugeniufowi iáchal / wścho-
dne páństwo y syná Arkádiusá zlecił / rozgniewany / zmarváć sie ná Rzym-
skie páństwo / z Gothami poczał. Pomogło mu do gniewu y rozdrażnienia /
małżeństwo Arkádiusá / o ktorym miał nádzienie / że iego córke zá żonę wśiáć
miał. lecz gdy mu Eutropius rzezaniec / iedne pánnę zchwalil córke Pro-
mota niegdy Consulá Eudoria / á do niej vpominkil y śáty Cesárskie postál.
zwatpiewky o wśięciu corti swey / zá ktorym mogl być towarzyszem w páń-
stwie Arkádiusá / wielce sie roziacl / y mlodemu Cesárzowi y Rzeczypospo-
litey śle myślit / á Eutropiusá zabić chciał. Był ten Rufinus z Aquitá-
niey rodu mśkiego z Elusy miásta / y ták sie był zálecił v Theodozyusá / iz mu
wielkie y narozżse vrzedy zlecał. Bo był y Consulem / y ná ten czas stárosta
narozższym dworskim / ktorego zwáli Praefectus Pratorio. Ale ztego był ży-
wota y wiele ludzi niewinnych zabiál / y vćiskál / y z máietności lupil. My-
ślit iuz iáko by był y Arkádiusá zgubil. O czym mlody pan niewiedzac / o-
brona Boża osádzil sie / gdy kościol Boży swietemil práwy y wyrokami swie-
mi opácterowál. Bo ná heretyki y Pogány wznowil oycowśka surowość /
y zákazál / do tego Rufiná piśac / áby sie ani iáwnie / ani táiemnie schodzil
heretycy nie śmieli / áby sie biskupami y klerykami nie zwáli / á do żołnierswá
żaden táki przypuszczen nie byl / y testamentu czynić / ani co z niego brać / nie
mogł. y wykłáda kogo zwáć heretykiem : Tego ktory namnieszym znákiem
od rozsádku y drogi Kátholickiey wiáry odstepuie. Ná żadnym vrzedzie
być im nie dopuszcza / y wyrzucáć ie z miást káże. Pogánom tákże zákázuie
ofiar y báłwochwálstwa / y ná gárdle ie káráć rośkázuie. Co też Augustyn
świety wspomina.

Tym czasem Rufinus przyzwál y przenácl Gothy / y Aláryká krolá ich
do Grecyey / y bronić im wścia przez góry Hermopile stárostrom / ktore on
sam podawał / zákazál. y wpádl do Grecyey Gothowie / y miásta wielkie
woiwáli. A ktemu do Azey y inych krolestw wśchodnych wpádl Hunni
y inne narody Tátárskie / od Kantázu y Chánaim / ktorzy áz do Jeruzálem
postrách swoy puszczáli. Oblegli Antyochia / y inie krolestwa pustoszyli / ni-
komu nie przepuszczáli. O ktorych piśe ś. Jeronym / iáko iuz zá trwoga
ona z Jeruzálem ludzie vćiekáli. Bo lud on dźiki práwie ony wśytki strony
woiwowál y pśowál. W ten czas oboie woyśko Rzymśkie ná zachodnych
krolestwach przy Stylikonie zábáwione bylo. y kwápil sie Styliko dáć
predka pomoc : ále mu Rufinus v Arkádiusá Cesárzá przesćkázál y odwo-
łá czynil : czekáiac áby sam zá pomocá onych Pogán / do Cesárstwa przysćedł
w czym sie ná Stylikoná / áby mu nie przesćkázál / ogladáł. Cześte posly
posyłál do Gothow / y sam w rzeczy pokoy czyniac / do nich sie przeiezdzał / y

Tu się poczyna
Tomus Quintus.

1.
Styliko opiekun
mlodych Cesá-
rów.
Claudianus aduer:
Rufinuni lib: 2.

Rufinus śle myśli
Arkádiusowi.
Eudoxia żona Ar-
kádiusowa.

2.
Rufinowe grse-
chy.

Ná heretyki prá-
wá wznowil Ar-
kádius.
L. 26. de heret:
C. Theod.
L. 28. de heret.
Kogo zwáć here-
tykiem.
L. 29. de heret:
C. Theod.
L. 13. de pagan:
C. Theod.

3.
August: epist: 48.
ad Vincent.
Rufinus Gothy do
Grecyey przy-
wiodł.

Claudianus in Ru-
fin: lib: 2.
Epist: 30. & epist: 3.

4.
Stylikonowi prze-
śkázá Rufinus
do obrony.

Claud: vt supra.

5.
Zdrady Rufino-
we.

Alarikus krol
Gothow.

6.

Krzyże na chora-
gniach y poklon
Cesarzki.
Omyłka Rufino-
wa.

Rufinus zabity.

Reka Rufinowa
ialmużny prosi.

7.

Opaczność Bo-
ska a niepewność na-
dsieie ludzkie.
In Rufin: lib: 1.

In Lausaca cap: 33.

Zwycięstwo nad
Persy krzyżem S.
Prosper de prædi:
lib: 3. cap: 34.

8.

Gothowie oia-
dali Rzymkie
kraie.
Ad viduam Iunio-
rem.
Epist: 3.

czesć od nich wielka miał. y tym sie podeyrzanym czynił / y sam wydawał. Już y v Cárogrodu blisko przemieszkawali / oni Rzymskiego pánstwa bu-
rzciele / z Alarykiem krolew swoim.

Tym czasem zwoyski wielkimi przyspiał Styllito / y gotuiac sie do zwie-
dzenia bitwy z Alarykiem: wziął pisanie od Arkadiusa Cesarza / aby sie z za-
chodnym woyskiem do Wloch wrocil / a Gáina ze wschodnimi żołnierzmi
do Cárogrodu przysłał. To były zdrady Rufinowe / ktory sie Styllitona bał
y taki list v Cesarza młodego do niego z wielkim wpryżerzeniem wymógł. Po-
znali wszyscy przedni żołnierze y Rotmistrze zdrade Rufinowe / y wielce sie
nań gniewali / iż im do onego zwycięstwa nad Alarykiem przeszkodził.
Zmowili sie przedniyszy y Styllito z Gáina / aby Rufiną zabili / starzym tylo-
niektorym te myśl swoje oznajmując. Wrocil sie Styllito na zachod / z ces-
ścia woyska musiał / a Gáinas puścił sie do Cárogrodu / y blisko badac bał
znac Cesarzowi / aby wedle zwyczajn w pole woysko pozdramiwać wyiachał.
Już był pełny radości Rufinus / iż w onym polu za staraním swoich / ktore
tez w woysku miał / iż za Cesarza od żołnierzow obrany być miał / y gotował
im wpminki / y na zlocie rwarzy swojej wyrycia y palace swe iako Cesarzkie
obic kazal. Wlazil utr z Cesarz z Rufinem w pole do woyska wyiachał / y krze-
som sie swietym / ktore na choragwiach były / poklonil: a z rotmistrze wedle
zmowy rozstapic sie woysku / ktore w kupie było / kazali. y obroczyli Rufiną
Cesarza na strone odwiódzly. Mmiał Rufinus ze purpure nań klasc iuz
y koronować go beda / y nalegac pozal na Arkadiusa / aby go za towarzysza
na pánstwo wziął. Wla co gdy sie on młodziemiec zdumiał: owo zaraz żoł-
nierz od Styllitą naprawiony w Rufiną mocnie mieczem wderzyl / porci-
inni sie porwali / y onego na czesć rozsiekali. Głowe odcieta na dzewce
wlozyl / y tak z nia do miasta Cesarza prowadzac wiachali. Reke tez oso-
bno wcieli / y na draganie drapiestwa jego / ktore za żywota czynil / po rynku
z nia ialmużny prosiac / y w one reke pieniadze kładac / y zylami na to wyro-
gnonemi zamykaiac ia / chodzili.

Strasliwe sady Bożę / ten co na koronacy wyiachał / krwla sie wla-
sta koronował. A młodziemiec Cesarz niewinny / ktory o zdradzie nie niewin-
dział / opacznością reki Bożey wyzwolony iest / od tak zdradliwego wrzede-
ka swego. Pogánin Claudianus temu sie dziwuiac mowi: Już bogi wy-
marwiam / na ktorem narzekal / iż ze zlych sprawiedliwosci nie czynia / a one
szczęściem wysokim nadają. Teraz doznawam: iż zle dla tego wysoko pod-
nosz / aby ciezej y strasliwiej spadali: Tolluntur in altum, vt lapsu grauior-
re ruant. Zoná y corká Rufinową / do kościoła wcieli / y zdrowie otrzymaw-
szy / do Jeruzalem zaiachaly. Miał Rufinus siostrę Sylwia / pánne wielce
nabożna / o ktorej pisze Palladius / iż wżgardziwszy światem mniłi żywot
wiodla / ktorej by był nasladowal Rufinus / od takich frogich przysgod wol-
nym być mogl.

Persowie po śmierci Theodozjusá woynę podnieśli / na ktora Arkadi-
us woysko poslat / krzyżem s. opaczzone. y gdy sie woyska potkaly / krzyż s.
wskazal sie na śacach żołnierzow / y lano bitwę one wygrali. Po ktorej krol
Perski Jodgerdes / przez lat dwadzieścia w pokoju sie zachował / y potom
po śmierci Arkadiusa / obrońca był syna jego y pánstwa Rzymskiego.

Acz za śmierci Rufinowa rzeczy sie w spokoju wśakże Goty oni y in-
Pogánstie narody z ziem pánstwa Rzymskiego nie wstepowali / ale sie na nich
osadzali / y z mocy sie Rzymskiej wrogali. Czego Chryzostom s. żaluje / pisac
do iedney wdowy. Powoiowanyszy / prawi / nasze strony / o wrocceniu sie do
domu nie mysla / y z nas sie śmierci / iakoby do tancá a nie na woynę wysli.
Także y Jeronym s. narzeka / na grzechy sie ludzkie żalując: Zwycięzcy / prawi
wi / swia-

wi światá / od lndzi podlych zwoćieżeni sa. Tych sie boia co ledwie po siemi
chodz. y nierozumieny Prorokow / ktorzy mówia: Tysiac beda przed ie-
dnym wćiekć: nie składamy grzechow / ktore sa takich przygod przyczyna.
Już strzałom ofszepy / kółpakom przylbice / skłápom konie wstepuia.]

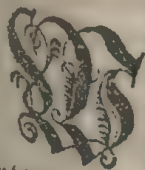
Honorius na wstepie swego pánowania / kóścioly wćitł w sytki im prá-
wá od oycá iego dáne y od innych / vmocniał / nietylo ich nie odmieniając /
ale ich przyczyniając.

Tego roku s. Augustyn na Biskupstwo Żyponńskie poświęcony iest / lat
máiac czterdzieści y jedno. Bo Valerius tegoż miásta Biskup / bedac stary
y chory / boiał sie / aby go na inne gózie Biskupstwo nie porwano: wziawşy
dozwolenie od Primása Kátháginińskiego / y przyzwawşy drugiego Prymá-
sa Numidiey / Megaliona Kálámenńskiego Biskupa / prosił go aby s. Augu-
styná z inemi Biskupy poświęcił. Była ona rzecz ludziom bázno miła / acz
nad zwyczaj y práwo duchowne Ticeńskiego Kanonu / ktory zátáznie / aby
dwá Biskupi w iednym mieście nie byli. Czego s. Augustyn niewiedział. y
záluiać tego / ná potym drugim tego czynić nie rádził / y siaral sie aby taka v-
stawa była / żeby przed tym niżli Biskupa stawia / Kanony y práwa im kóściel
ne czytano / aby co przeciwn im nie wstapili.

Paulinus on ktory tak wysoki stan porzucił / y tak wiele dla P. Boga
opuszcivşy / v Tole ná wsi w bogi y ostrzy wiodł żywot / cudem był światá
w sytkiego. Do niego z Afryki Biskupi posły wypáli / tylo go náwiedza-
łoc / á iego sie modlitwie zálecać. Przy ktorym poselsstwie s. Augustyn do
niego pisał / aby sie do Afryki wćazal / á pátrzyć ná taką świecę dopuścił /
ym ktorzy go z takiej stawy milowali y widzieć prágnełi. Cześciem sie listá-
mi z Augustynem ćieşyli.

Rok Pánki 396. Syriciusá 12.

Arkádiuśá y Honoriusá 2.

Mediolanie żołnierze od Styllikóna po stáni / z kóściolá nieia-
kiego Krestoniusá / ktory sie był do kóściolá z gárdlem wćiekl /
moca wyrwlekl. O co s. Ambrozys plákal. A gdy ciż żołnie-
rze tegoż dnia ná widokách byli / Lampárt wysoko / do nich
skoczył / y one poránil. Ná co pátrzac Stylliko / bázno zálował
y blngo s. Biskupa przepraszał. A iż on Krestonius zloczynca wielki był /
zdrowiem go Stylliko dla Biskupa dárował / á ná wygnanie posłał. Te-
goż času gdy sie ná tego co listy falszował przed s. Ambrozym zálowano / á
on go do siebie przyzwał y ten grzech w nim nálażł / rzekł: Musi być czárcu
podány ná skázanie ciála / aby duudzy sie tego nie wázyl. y skoro to rzekł / wnet
czárc wén wstąpił y męczył go. Slawa s. Ambrozego ziera krolowa Máre-
kománor Frytigil Pogánstá w CH R Y S T V S A w wierzyla / y posły z v pomini-
kami do niego wysłał / o náuke prośac. On księgi tey náuti nápisal / ktore
zginely / á oney prosił / aby krolá mezá swego vzył / żeby pokoy miał z Rzy-
miány / y przywiódłá mezá do tego / iż sie z ludem swoim Rzymiánom pod-
dał. Oná potym do Mediolanu roku przyszłego widzieć s. Ambrozego przy-
táchála / ale iuż go żywego nie nálażłá.

Tegoż roku sstał sie cud wielki po w sytkim świecie rozgłoszony / w Cá-
rogradzie / ná postrách y popędzenie grzesnych do pokuty. o ktorym s. Au-
gustyn nápisal. Jeden żołnierz miał obiańwienie od P. Boga / iż miásto ono
Carogrod ogniem z niebá ábo z powietrza zginać miáło / y powiedział to
Biskupowi. Biskup w wierzyl / y ludziom opowiedział. ludzie sie do pokuty
y pláczu wćiekl. Przyszedł on dzień / o ktorym on slugá Boży opowiedział /

Isaia 30.

Słowo S. Jerony-
ma o Gotach.

9.

L. 29. de Episc: &
Cler: C. Theod.S. Augustyn Bi-
skupem zostac.Possidonius in vi-
ta August.August: in Breuic:
collat: diei 3. C. T.Onytlá S. Augu-
styná.Paulinus epi: apud
Aug: 36.

10.

Paulinus wsta-
wiony.Apud Aug: epi: 36.
Paulinus epi: 1.

August: epi: 34.

1.

O kóścioly gnie-
wa się P. Bog.Paulinus in vita
Ambr.Paulinus in vita
Ambr.Cudo S. Ambro-
zego.

2.

Krolowa Frytigil
do Chrystusa o-brocona.
Idem.

3.

Prosper in Chron.

Cud wielki w Cá-
rogradzie.Augu: de excidio
urbis cap: 6.

Ognisty obłok
nad miastem.

Z miasta wszyscy
w pole uciekli.

4.
Lib : 13.
Arkadiuszowa
modlitwa.

Akacius mecen-
nik.

Obalenie domu.

5.
Na heretyki ka-
rania.
L. 30. de heret :
C. Theo.

6.
Epist : 3.
Rosserzenie wi-
ry Chrześcian-
skiej.
Idem epist : 7.
Słowa S. Ierony-
ma o Scythach y
innych.

De reditu Niceti
Episcopi in Dac.

aż w wieczor od wschodu słońca wkazować się począł ognisty obłok / na przodku mały / a potym szeroki / y stanał nad miastem. Wszyscy do kościoła uciekli / y zmieścić się nie mogli / o zbawieniu swoim z płaczem myśleć. A po onym przestraszu / gdy się to ziszcilo co P. Bog opowiedział / uwyrało onego obłoku ognistego / y pomалу zniknął. uspokoił się lud / a potym wyszedł z miasta w pole wszyscy / żaden nie został / żaden domu nie zamknął / z daleka tylko na wmiłowane domy patrzyli / wołając do P. Boga. y gdy wyrzeli wielki dym z miasta wypadający / podniesli trzykrotnie do Boga głosy. y przedtem wyrzeli / iż wszystko miasto wcale zostawiało. gdy ona godzina minęła / wrócili się wszyscy do miasta z weselem / y wszystko tak ciele nalezli / iako odeszli. Tak P. Bog chciał je przestraszyć iako gdy kto wyniesie reke / a on się na ziemię porzuci / a reka miłosierna nie wderzy.] Poty s. Augustyn. Ten cud wspomina Paulus Diaconus, wybawienie ono miasta modlitwom Arkadiusza Cesarza przyznawając. y przydaje / iż podspod ziemią drżała / y ogień on wzgorze wstąpił / aż modlitwa Arkadiusza odpędzony był. Czym Arkadiusz y przy swoim czczeniu żywota był wstawiony.

Tenże Paulus na zalecenie tegoż Cesarza to przydaje : iż w Cárogradzie był wielki dom który zwano Orzechem. W nimiał drzewo przed sobą orzechowe / na którym s. Akacius mecenik obieszony był. y była tam kapliczka na te pamiątkę jego. Do niej przyszedł na modlitwę Arkadiusz / y odprawiając swoje nabożeństwo / wychodził. Tedy wszyscy którzy w onym domu wielkim y około onej kaplice mieszkali / wyszli patrzeć na Cesarza y dwór jego. A tym czasem gdy żadnego nie było / dom się on bardo wielki obalił / y na ziemię upadł / bez szkody niczyjej. Ono wybawienie modlitwom Cesarzowi przyznawali wszyscy. Prawda / iż był wielce pobożny y nabożny ten Cesarz na przodku / by go była Herodias nieprzyjaciółka Janowa z dobrej drogi / nie zwołała. O czym potym.

A gdy się heretycy zaś do Cárogradu cisnili / znowu na nie mądat Arkadiusz uczynił / aby im wszystkie miejsca na którychby się y tajemnie schodzili / a Litanie czynili / do skąru brano y pieniadzi karano / y z miasta wyganiano. A osobliwie Eunomianow szukać po mieście a wyganiać ich kazali / aby się między ludźmi nie mieszała. Także y na Pogan y bálwochwalce / wyrok dał / aby żadnych przywilejów / które z dawna mieli / nie używali.

W tym wieku / piše s. Jeronym / szeroko się po wszystkich świecie wiara święta Chrześcijańska rozpuszcila : od Indyj / prawy / aż do Brytannij / od pólnocnych krajów / aż do wielkiego morza / CHRISTVS OWA meke y zmartwychwstanie wszystkich narodow ięzyki y pisma wystawiała. Wszyscy o nieśmiertelności dusz ludzkich / Indus. Persa, Gothus, Egypcyanin rozmyślali. To co się było Pytagorze snilo / co Democritus nie wierzył / czym się było Socrates potępiony na śmierć w więzieniu cieszył : to wszystkie narody wyznawała. Te dżikie narody które Rzymskie państwo wołować przyszły / Hunni / Scythe / Gete / w CHRISTVS A wierzili. y dla tego podobno z nami walcza / iż te nadzieje y nabożeństwo iako y my miała.] A to te narody do CHRISTVS A swoim kazaniem obrócił / nie mając pisma y pamięci. Paulinus tylko święty napisał / o niektórych Nicetem Biskupie / iż Bessy / Daki / Scythy / CHRISTVS OWA tego czasu pozyskał.

Rok Pański 397. Syriciusz 13.

Arkadiusz y Honoriusz 3.

Tego

Tego roku ona przeznacna Melania po piętnaście lat których w Egypcie y Jeruzalem przemieszkała / do Rzymu się wrocila / y z Rufinem kapłanem z Aquilei włochem / którego na wysyłał / kiej drodze swej miała za duchownego oycę swego z Cezarey z miasta Palestyny ziemie świętey / dwudziestego dnia do Rzymu przybyła. Jadąc do Rzymu do Nole do s. Paulina / który iey był powin-
nym / stała / y miała trzaskę darowała mu z drzewa krzyża s. o którym tenże Paulinus piše / iż cud wielki z niego wziął. Bo gdy się dom jego za-
żat / onym drzewem krzyża s. w reku ie miał / a przeciw ogniu podnosił /
ogień ugasił / którego wodą ugasić nie mogła. A s. Paulinus dał Melani-
niey piśany żywot s. Marcina / który tegoż czasu / ięscze za żywota tego na-
pisał był Severus / to co sam z niego y z drugich którzy z nim przebrwali /
rozumiał / pilnie się prawdy dowiadywał. Potym gdy się ono piśmo żywo-
ta s. po wysytkim świecie rozniósło : Severus o śmierci iego pisał / y Dy-
logiem niejakiem ostatek nagrodił.

Melania w Rzymie mieszkała / wielka z swoiey światobliwości poma-
gała Rzymianom : wysyłała iey dzierżawili / dla oney wżgardy świętą /
y obowiązek dla CHRISTUSA / gdy pierwey tak wielka panna była / patrząc
na ię podły ubiór y żywot utrapienia ciała pełny. Z oney czci iey / miał też
Rufinus wielkie w Rzymian miłowanie y sławę / ktorey zle wzięt. Bo Rzy-
mian błędni Origenesowemi y kacerstwy iego chytró zarażać y z tym się
wtrącać chcą poczęli. Nawiozł z sobą ksiąg z Jeruzalem Origenesowych /
ktore zowia Periarchon / w których się nawiecy błędy Origenesa zamyskały /
ktore on udać glądł do ludzi chcąc / obrone Origenesa stara / ktora był Eu-
zebiusz Cezaryski napisał / z Greckiego na Łaciński ięzyk przelozył / y dał iey
słusny tytuł Pamphila mecenika / Euzebiusz nie wspominał. przydał
też y swoje za nim nowa obrone o skazaniu ksiąg Origenesa. A do tego
przedmowa w tych ksiąg Periarchon uczynił / w ktorey daie znać / iako y Je-
ronym Origenesa chwalił / y iego piśanie na Łacińskie przekładał. A tym one
księgi ludziom okraść y osmakać chciał. y powiadał że one księgi Peri-
archon z tego / co było w nich błędnego / oczyszczone były / y tak bezpiecznym
do czytania każdego uczynił. A to zdraćliwie. Bo iako s. Jeronim do
Pammachiusa piše : To co było przeciw prawemu wyznaniu Troycy s. wy-
znać / a inne wszystkie błędy / w których się sam kochał / y od Didima się ich na-
pił / zostawił. O Aniołach y o wypadku dusz ludzkich / o zmartwychwstaniu /
o świecie rokosnym / y o innych.

Bardzo radzi one księgi wszyscy czytali y rozpisywali / y rozsyłali przysia-
ciom : ale y iadem z nich zarażili się / y kapłani niektorzy Rzymscy y mnisi /
y świętey. P. Bog który o to swoje ma na ten kościół / aby się żadnym błą-
dem kacerstwu nie zmazał : wielka opatrnością swoia zabiegał. Gdy się
niezowie nie poculi / y księza Rzymscy spali / y Papież się na one Melanieny
światobliwość / y Rufinaię kapłana dobra sławę / spuszczał : P. Bog nie-
wiasie wzbudził / one przestawna Marcelle / ktora oczy otwarzać kapła-
nom / y wolać na nie poczęła : aby się błędem y herezyom w księgach onych
przypatrzyli / a dusz swoich y ludzkich nie zarażali. y tak wiele sprawiła / iż sie
Rufinus wstydić począł / y bał się aby za heretyka poczytany nie był / y dla te-
go na obrone swoje do Papieża sie Syricjusza wcielił / aby mu listy dał społe-
czności pokoju kościelnego / iż heretykiem nie jest. Papież on nie pilnie się
pytał / a widząc iż w przedmowie oney przed księgami Periarchon Rufe-
nus swego imienia nie położył / uczynił o co prosił / co sie dawać takiemu nie
miał / y listy mu pokoiu dał. Za co go podobno y takie niedbaństwo P. Bog
skarł / iż przyszłego roku umarł. A Rufinusa dla wstydu z Rzymu wstepo-
wać do Aquilei musiał.

I.
Melania do Rzy-
mu się wraca.

Paulinus ad Seve-
rum epist. 9. & 10.
Za dni 20 z Jeru-
salem do Rzymu.

Idem ad Severum
epist. 11.

Drzewo krzyża S.

Paulinus in Natali
10. S. Felicis.

Żywot S. Marti-
na za iego żywo-
ta piśany
Seuer: Dial: lib: 1.
cap: 16.

2.
Melanieny salece-
nie.

Rufinus zarażać
Rzym pisał.

3.
Hier: apol: lib: 2.
& ad Pammachium
epist. 78. & apol:
aduer. Rufin.

Księgi Origenesa
Periarchon Rufe-
nus rościł.

Apol: 1. aduersus
Rufinum.

4.

Odkryte błędy y
chytrości Rufina
w Rzymie.

Niewiaśta Rzym
prześlęga.

Hier: epist: 16.

Hier: apol: aduer:
Rufinum.

Rufinus wstąpił
do Rzymu.

5.
Smierć S. Ambro-
zego.
Paulinus in vita
S. Ambr.
O lakomstwo si-
frasował vmiera-
iac.
Widzenie nad S.
Ambrozym.

6.
W niemocy pisał.

Paulinus vt supra.

Słowo S. Ambro-
zego o śmierci.

Possidonius in vita
S. Aug. cap: 27.

7.
Stary ale dobry
Simplicianus.

Widział Pana Ie-
zusa przy śmierci.

Paulinus.
Ciało Pańskie
wztał.
Paulinus in vita
S. Ambr.
Po śmierci był
widziany.

8.

Cone: Chanthag: 3.
cap: 49.
Synod trzeci Kar-
thaginijski.
Imiona 12 kościo-
łowych pasterzy ka-
piane.

Epist: 2. ad Nepoc.

Roku tego s. Ambrozyus z tej ziemi do CHRISTVSA poszedł. gdy za-
chorzał / na łóżku / o śmierci swej oznaymł: Tylo / prawi / do Wielkieynoc-
z wami bede / do swoich mówiac. prosił P. Bogą / aby go rychło z ciała wy-
zwolił. wzdychał bázro / gdy widział iż sie w ludziach lakomstwo rozrasta-
ktore jest wszytkiego złego korzeniem. a tym wiecey / mowi Paulinus / iż ten
grzech y duchowne zarażał. Na łóżku onym gdy wykladał Psalm czterdzi-
sty trzeci / a to co mowił / ia Paulinus pisał / y widziałem a ono ogień i-
eś na głowę iego wpadł y one przykrył / y pomalu przez wsta weń wstąpił /
była twarz iego iako śnieg a potem taka iaka własna była. Jam sie przele-
a on przed sie mowił / y pamietał co mowił / acz onego Psalmu dokonac
nie mogł. Nie rad s. Ambrozyus z wst swoich pisarzowi podawał /
wolał sam reka swoia / iako sie wyższy wspomniął / pisać: aż w niemocy mu-
siał cudzey reki używać. Bo mawiał: iż pisać sam / nikomu pracy nie za-
dam zwlaszcza w nocy. Lepiej też to co piše wważe / nietylko wśami ale y oż-
mi. Widzeniem onym chciał P. Bog pokazać / iż co pisał Duchem s. pisał
ten wielki kościelny Doktor.

Styllito gdy sie o iego śmiertelney chorobie dowiedział rzekł: Na Wo-
łst ziemi wpadeł przyjdzie / iesli ten Biskup umrze. A posłał do niego ce-
przyciele w ktorych sie kochał s. Ambrozyus / aby mu mowili y prosili go /
zeby sobie sam v P. Bogą dłuższy żywot wprosił. A on im odpowiedział:
Nie takim miedzy wami żył / abych sie wstydził z wami zostać: śmierci sie też
nie boie / bo dobrego Pána mamy. Chwali te słowa iego s. Augustyn. Nie
omylił sie Styllito / bo po iego śmierci / Włoska ziemia od dżitich narodow
zwolowana y starta była. Zdaleka kapłani szoba przy łóżku iego septe-
któ na iego miejsce nastąpi: A gdy mianowali Sympliciana / on rzekł:
Stary ale dobry. Zlekli sie oni y wcieli. Bo było niepodobno ono temu tak
zdaleka wstąpić co mowili. W tej niemocy gdy sie na łóżku modlił / widział
P. IEZUSA / z łaskawa ku niemu twarzą. A tej nocy ktorey skonac miał /
podnosił na trzyz rece modlił sie / alesny nie słyseli co mowił. A do hono-
rata kapłana Wercellenkiego / ktory wzgore spał / głos trzykroć puszczony
był: Wstań potwórz sie / bo już odeydzie. y dał mu ciało Pańskie / ktore go
wziął / ducha wypuścił czwartego dnia Kwietnia w Sobote Wielka. O czym
pątrzy w żywocie iego. Żył lat sześćdziesiąt y cztery na wesściu prawie w sta-
rosć na Biskupstwie żył dwadzieścia y dwie lecie. Po śmierci iako za żywota
cudami sławny. Dnia tego ktore zszedł widziany był na wschodnych krainach
modlacy sie z Biskupami y reke kładacy. Co oni pisali do Mediolanu nie-
wiedząc zeby umarli. A w Florencie Zenobius Biskup często go w oltarz
w iego kościele modlającego sie / widział. Ten Paulinus / ktory żywot s. Am-
brozyusa z wielką prawdą pisał / (Bo sam na wiele rzeczy pątrzył / drugie
od siostry iego Marcelliny y od innych słyszał) nie jest ten co w Woli na ten
czas przemieszkował / ale inшы ktory był iako domowy v s. Ambrozego. Pisał
s. Ambrozyusa wiele poginęło / a drugie imieniem iego wydawano. Na sta-
pił na miejsce s. Ambrozego Simplicianus / sławny y godny y święty / tylo
starością już obciążony.

W Afryce w KARTHAGINIE Synod był roku tego / ktory trzeci KARTHAGIN-
ski zowia / na ktorym wstąpili Oycowie świeci: Jesli ktory Biskup abo kler-
nik z wbożego z bogactw / y dobra iakie z kościelnych dochodow kupił: aby o-
no imienne na kościół było wzięte / a mocy nie miał żadney na tego infego co
obrocić. Swięte prawo / ktorym sie zbiorę niesprawiedliwe niektórych du-
chownych potępiaia / gdy opuścimy miłość ku wbożim y dobre káfowanie
powierżanych pieniedzy / sami sobie y domom swoim skarbja. Na takie Je-
ronym s. napisał: Drudzy / prawi / mniży bogacty sa / niżli gdy świeckimi
byli

byli y księza pod wboгим CHRISTVSEM bogactwá máia / ktorych pod chytym dyablem nie mieli. Wzdycha kościol / iż ci sa bogatemi / ktorzy ná świecie byli żebrakami. zc. A iż Biskupi tegó Kanonu exekuciey nie czynili: miewał Papież Kollektory / ktorzy tego dożyżeli / a takie imiona ná kościol odbierali. Arkadius Cesarz Apolináristy z Cárogradu wygnác kazał / ktorzy ácz z inemi heretyki dawno byli od oycá iego ná to potepieni / ale niedbáłością Ektáriusza Biskupa bez wstydu sie do miásta cisnili / y drugdy táli. Umárt też tego roku ten Ektárius / po ktorym rozmaíte byly w obieraniu innego Cárogradzkiego Biskupa / mniemania. Theophilus Alexándriyski chciał nieiákiego Isidora ná to miejsce postawić / y stárat sie o to pilnie. Spytalby kto / co on zá práwo miał do obierania y stawienia Biskupa Cárogradzkiego: Miał iáko przedmiej stolice Alexándriyskiej Biskup y Pátryarchá / wedle Kanonu Nicenskiego. Zkád sie baczy / iż onego práwa / ktorym sie Cárogradzki ná inne Pátryarchy przekládał / ábo nie było / ábo go zá nic iáko podzrucenie miano. Zgodzili sie potym z Cesarzem ná Janá Chryzostomá / káplana Antyostkiego.

Rok Páński 398. Anástazyusza I.

Arkádiusza y Honoriusa 4.

Stricius Papież wieku tego dokonal / siedział lat trzynásćcie. Wstąpił Anástazyus Rzymianin syn Márima. Ten sie pilnie postarał / aby z Rzymu bledy ony y kácerstwa Origenesa / ktore Rufinus y Melania wnosil / y cicho písaniem rozsiewał / wykorzenil. O czym Jeronym s. pisze / chwalać one Márcelle / ktora do tego wieku ludzi obudziła / ná pokryty iad w onych księgách Periárchon / wołając. W Afryce Donatistowie heretycy / y oni ich kátowie Circumcelliones / drogá ná Kátholiki rozboie czynili / dony ich w nocy náchodzili / y lupili / po drogách y księza y świeckie chwyćali y męczyli / kościoly gwałćili y psowáli / drow káplanow Restitutá y Innocencyusza / długo męzone zabili. O te złości y inne ich wśeteczności Arkadius y Honorius Cesarze / wydali práwo / aby ie ná gárdle karano. S. Augustinus Kátholická lástkáwość y cichość potázuiac / do sedzięgo Márcellina pilnie pisał / aby ich ná gárdle zwlaszczá o one káplany nie karał / mieniac / iż męcznikom krzywda iest gdyby sie kromálich krowie pomścić. A był tego rozumienia Augustyn s. aby heretycy ná gárdle karani nie byli / iedno ná pieniadzách y mąietności iáko przedtym. Lecz gdy ten wyrok Cesarzki wyszedł / áwidział iż im żadna lástkáwość nie pomaga: odmienił swoje rozumienie / y on list do Vincenciusza pisał / w ktorym twierdzi / iż heretycy przymuśeni być máia / y wrzedowa srogosciá ich w porkarány być ma. O czym y dwoie ksiąg napisał. Contra parrem Donati. Często ich Augustyn s. ná gadanie wyzywał / ale nigdy przychodząc nie chćieli. y owšem zabić s. Augustyná rádzili / obieciuiac tátiemu pewne odpuszczenie grzechow. y obierało sie ich niemálo / ktorzy go po drogách pilnowáli / ale wybarwiał go / y inna droga prowadził p. Bog.

Honorius Cesarz máiac lat czternásćcie / wziął zá żone Márya córke Stryllitóná / ktora Stryllito miał z Sewera synowica Theodozjusza / ktory iestce zá żywota ták był to postanowił. Tegoż roku tyránna w Afryce Gildoná poráził Stryllito / y oney wojny dokonal.

Hubelis pierwszy pan między Maurami / trzech synow miał / Sirmá / Gildoná / y Másczylá. Sirmus powstał był ná páństwo Rzymskie / iáko sie wyžsey wspomniálo / ktorego on Theodozjus oćiec Cesarzá wielkiego Theodozjusza zá Cesarzá Walentinianá zwoiował. Gildo bráć iego dożyze sie ná

Kollektorowie
Papiescy.

9.

L. 33. de haeret:
C. Theod.

Socr. lib: 6. cap: 2.

Sozo: lib: 8. cap: 2.

Alexándriyski Bi-
skup miał práwo
ná wybieranie Bi-
skupow Cárogro-
dzkich.

Chryzostom ná
Biskupstwie Cáro-
gradzkim.

I.

Anástazyus Pa-
pież.

Epist: 16. & 8.

2.

Donatistowie zá-
biciá Kátholiki.

L. 31. de Episc: &
Cler: C. T.

August: epist: 159.

O krew męcen-
nikow męzoboy-
ce nie karzá.

August: epist: 48.

Heretyki kárác
Augustyn s. radzi.

Aug: Retrac: lib: 2.

cap: 5.

Possidius in vita

Aug: cap: 12.

3.

Claud: in nupti:
Honorij.

Márya córká Stryl-
likáná zá Hono-
rijuszem.

Amm: lib: 29.

Gildo odstępnik
w Afryce.

Zoná Gildona
Chrześcianka.

Claud: de bello
Gildon.

Hier: epist: 9.

4.

Orosius lib: 7.
cap: 36.

Máscezył na Gil-
doná do Afryk.
Wyprawa na woj-
nę, od modlitew.

Bonosus.

Hier: epist: 41.

5.

Bitwa cudowna.

Orosius lib: 7.
cap: 36.

Gildo zabity.

Paulinus in vita
Ambr.

6.

Sady y Biskupom.

L. 7. de Episcopa-
libus audientijs

C. Iustin.

Augu: in Psal: 118.

& de opere Monac.

Aug: epist: 54.

7.

przodku Theodozjusowi zachował y wczcił go wielkimi wrzędami y hetmań-
stwem nad żołnierzmi. Lecz rychło rebellia wczynił y posłuszeństwo Cesar-
skie zrzucił y dwanaście lat Afrykę wciśtał y najeżdżał y w niej nawiecer
Katholikom krzywdy y škody wielkie czynił za poduczeniem Optata Bi-
skupa Donatisty/ który sie był w iego serce wkradł. Był ten Gildo Poganin
y okrutnik/ panny y meżatki iako chciał porýwał y inne okrucieństwa czynił.
Zonę miał dobra Chrześciankę y córkę która w wiecznym panieństwie żyła.
Ktora s. Jeronym chwali. nie poprawiał sie domowemu przykładami y ch-
stym żywotem ich.

Długo go cierpieli Rzymscy Cesarze/ aż gdy zakazał wozić z Afryki zbo-
ża do Rzymu: wyprawił nań Styliko woysko/ które bratu iego rodzonemu
Másceżyli poruczył. Bo był wierny Cesarzom/ y dobry Chrześcianin/ ktore-
mu gdy do Włoch odieżdżał/ dwu synu Gildo pozabiał/ o co miał nań wiel-
kie serce. Wyprawiłac sie tedy nań: wyszł w Panu Bogu nadzieie położyl
y iachawszy do Kapiarię wyspu/ z tamtąd nabrał mnichow/ y z nimi modli-
twy y psalmy á śpiewania wednie y w nocy odprawuiac/ p. Boga
sobie na ono zwycięstwo iedną. Pełno było w ten czas po tych tam wyspach
mnichow/ ktorzy tam żywot anielski wiodli. Miedzy nimi był on Bonosus
towarzysz s. Jeronyma/ który wielkie majątności y acny rodzaj opuszczał
tamtę w iastyniach onych wysep/ Philosophię Chrześcianskiey pilnował.
ktorego wychwala s. Jeronym.

Máscezył przebywszy z woyskiem morze/ położyl sie v Arkadium rzeki
mając z sobą tylo pięć tysięcy ludzi. Do ktorego przyspiał Gildo mając 70
tysięcy w woysku swoim. Gdy wśianiem w Bogu zwiesć bitwę chciał: Más-
cezył: w nocy ukazał mu sie niebarono zmarły s. Ambrosius/ mając laske w
reku/ która w ziemię biła/ tylo to rzekł: Tu/ tu/ tu. y zniknął. Co on tak
wykładał/ iż na onym miejscu po trzech dniach bitwę dąć y wygrać miał.
trzymając sie trzy dni/ gdy czwartego z woyskiem sie swoim wytoczył: puścił
sie do niego Gildo kazał z wscami przednimi y z wielką chorągwią. á Másce-
zył o pokoju pieknemi słowy z nimi mówić począł. á w tym gdy chorąg-
w pierwszy najeżdżał/ mieczem go Máscezył tak w ramię ciał/ iż chorąg-
w spuścić musiał. Na co drudzy pátzrac/ minimali/ że sie podają. y wnet pier-
wszy rotmistrzowie przybieżeli/ y pod moc sie y w laske Másceżyłowi Gildo
na odstepuiac podali. Tak bez krwive zwycięstwo otrzymał. á Gildo na mo-
rze wciśkając/ gdy wiatr miał przeciwny/ do bżegu sie do Afryki wrócić mu-
sił/ y tam poimany y wdawiony iest. Drudzy mówia iż sie sam wdawił. To
piśe Orozyus. y Paulinus mówi/ iż to sam w wśy swoje od Másceżyła sy-
kał. Stylikonowi ono zwycięstwo Rzymianie pochlebuiac przyczcáli/ kto-
re takim nabożeństwem y cudem otrzymane iest. Nie trwał w onym na-
bożeństwie y boiaźni Bożey Máscezył/ podnieśiony w pyche/ rzucił sie na
kościol/ y śmiał z niego mocą tych wywłoczyć/ ktorzy sie tam byli na obrone
zdrowia swego wciśkli/ y o to starany iest/ mówi tenże Orosius y Paulus Di-
aconus. Doznał na sobie iż p. Bog na oboje strone czynny iest. Gdy p. Bo-
gu wśal/ wspomozony był: á gdy p. Boga porzucił/ zabity iest.

Honorius Cesarz wznowił on zwyczaj dawny Apostolski/ który y Con-
stantinus wielki wczcił: aby wolno było każdemu świeckiemu za zezwoleniem
stron v biskupa sie sadzić y ich dekrety aby moc miały. W czym s. Augustyn pi-
śe/ iako po koim od takich sadow nie miał/ y drugdy cały dzień nie iedząc swa-
ry brackie wspaniał/ posłuszeństwem sie ich cieścić. Jedną świecki wrząd ni-
gdy sie w duchowne sady nie wdawał/ ale kapłany y kleryki sedziowie świec-
cy do kapłanow odsyłali/ y one listami swemi/ gdy prosili/ zalecáli.

Po onych za Gildona niepokoiach w KARTHAGINIE/ zebrał sie Synod ze
dwu set

dwu set y 14. Biskupow / ktorzy chcieli pilnie karność kościelną naprawo-
wać. Dowie sie ten Synod czwartym Kárhagińskim / a od drugich piątym.
Znaczný jest: Bo wiele dobrego na kościelne swięte porządki postanowił.
Miedzy inemi / aby Biskupi nim ich poświęcacia / wyznanie wiary czynili dla
herezyi tájemnych. A k temu aby kścieża / to jest klerycy / y mnisy / rekami ro-
bili / a iákie rzemiesto na żywność swoje mieli. A to dla tego / iż było wiele
mnichow / ktore na kleryki brano / ktorzy nie robic rekoma niechcieli / y wło-
czyli sie od domu do domu / od miásta do miásta / włosy długie y brody zárosłe
nosząc. Był na tym Concilium s. Augustyn / ktory przeciw takim pisał. Był
to stary Apostolski zwyczaj / iż káptani iákie rzemiesto / dla żywności swey / y
dla wwiárowania proznowania mieli / y dla inych przyczyn. O czym sie wyz-
szy też mowiło. Na tymże Synodzie dla onych hypokrytow mnichow
zakázano kścieżey z długimi włosami y z zápuszczoną brodą chodzić / żeby ia
podrzynáli / dáiac znáć / iż o te z nie zabawe nie dbáia.

Tegoż roku s. Jan Chryzostomus na Biskupstwo Cárogradzkie posta-
wiony jesty poświęcony. Czytay w iego żywocie. Skoro na pocztku swe-
go pásterstwa / wiara Kátholicka opátruiać / na herezyki frogi mándat Ce-
sárski ziednal / frozsy nád inne ktore były. Bo y te ktorzyby ie zachowywali /
y w domách swoich schadzeli im dopuszczáli / ábo kśiag ich / ktore palić ka-
zano / táli / ná gárdło ona wstáwa skázowála. A zwlászczá Eunomiany y
Montanisty karác tak kázano. Obrocił zaś oko Chryzostom na kścieża
swoie / a widzac iż wzieli zwyczaj chować przy sobie białegłowy y pánný iá-
ko zá duchowne y sposobione corti y siostry / w rzeczy bez iákiego podeyrze-
nia / y zwáli ie Agápetki / iákoby sama duchowna miłościá złączone: ná to
niebázo oburzył / on zły zwyczaj wykorzenia / y miał takie domy ich zá spro-
snięsę mizli domy mierzadne iáwne. Stad znáć / iż ná on czas we wschod-
nych krájach káptani żon nie mieli / ani z nimi mieszkáli. O tymże tak skázo-
nym zwyczáiu Jeronym s. na kścieża nárzeka: Wstyd mie / práwi / mowić /
skad te Agápetki z taká zaráza nástály: W iednym domu y w iedney komorze
z nimi mieszkáia: a nam mowia / iż zle ná nie podeyrzenie mamy? Ábo kto
może w zánádrzu ogień nosić / a od niego sie nie spalić: y mowi do iednego:
Sam sie wdáiesz w obnowę y szczypánie ięzykow / iesli towarzystwa Agápet-
ki nie opuszcisz: iástawys / radem temu: czystys / to nieprawdá: ktory kśiadz
z niewiásta mieszká / nie wierze aby czystym był. Przeciw takim pisał s. Chry-
zostom kśiag dwóie. O co nie mála sobie nienawisć v swojej kścieżey zárobil.

Gromił y one kścieża / ktorzy cudzych potraw wónáiac / do stolu sie swie-
ckich pánow kwápił / y onym pochlebowáli. Dogládaiac też rozchodow
Biskupich / wiele ich iáko zbytnych vkrocił / y ná chore obrocił. A gdy ich ie-
szcze zbýwáło / nowe spítale stáwił / káptany pobożne do ich opátrowania
dáiac / y lekárzmi / y kucharzmi / y slugami opátruiać / takiemi ktorzy żon nie
mieli. Przodek iego Nektárius z stárosty Biskup hoymiey żył / y dobra kós-
cielne trawil: a on wolal sie do przykładu Názaryanéná miernego wrocić.

Pozbierał też wdowy / y przegládaiac życie ich / nálaźł niektóre rostkóśne
y rádził im posty / modlitwy y nieśpánia / ábo żeby do małżeństwa drugiego
wstápowáli / a żony domá zostáwáli / a we dnie im modlitew nie bronili / sami
nocne dla zabaw dziennych odpráwuiac. Co kścieża ktorzy sie cáła noc sy-
piác zwyczáli / niepomáłu obrázilo. Bogátych też pyche y próżne wtráty gá-
nił. czym sobie wiele nieprzyjáźni nábywał / a zwlászczá v onego Eutropi-
usá rzekáncá / ktory mu ná Biskupstwo pomogł.

Ten Eutropius będąc przedniyszym v Césárzá / práwo ono kościelne
śmiał psowác / ktore obróminym ábo dłużnikom wćieczke do kościoła dá-
wáło / iż

Carthag: 4. cap: 2.

C. 51. 52. 53.

Ręka robić kaza-
no kśięży.

De opere Monach.

Długie włosy y
broda zakazana
na czas.

Cap: 44.

S.

Palladius in vita
eius.

27. Ianuarij.

L. 34. de haeret.

Chryzostom prá-
wo frogie na he-
rezyki ziednal.

9.

Palladius de vita
Chrysof.

Agápetki, niewia-
sty v kśięży po-
deyrzane.

Hier: epist: 22.

Káptani v Gre-
kow żon nie mieli.

Mieszkánie z nie-
wiástami s.

Apud Hier: Tom: 9.
edit: Victor.

Tom: 5.

IO.

Palladius ibidem.

Kśięża do cu-
dzych stolow cho-
dzacy.

Idem.

Ná vbożie kós-
cielne dochody.

Wdowy rostkóśne.

Swieckim nocne
modlitwy roka-
zował s. Chryso-
stom.

II.

Práwo kościelne
o szbiegłych psuie
Arkadius.

L. 3. de his qui cō-
fug: ad Ecc.
L. 16. de Episco-
pali audientia.
Tom: 3. anno 324.
Na śmierć potę-
pione odeymowa-
li kłógi.

12.

Gazeński Biskup
Porphirius.

Defez ludziom
siednał.

Barochus Diakon
zbity od Pogan.

13.

Gazie kościoły
Pogańskie.

wało/ iż żaden go urząd brać nie mogli. On ie brał moca z kościoła/ y namięn-
wił do tego Cesarza/ aby one kościelna wolność prawem przeciwym zepso-
wał. Co y uczynił. y drugie iefezce prawo tenże Cesarz przydał/ aby klerycy y
mniszy y Biskupi potępionych na śmierć sedziom nie odeymowali. Ktore pra-
wo stad podobno wrosło/ iż za Constantyną Biskupi mieli wolność/ zle de-
krety y niesprawiedliwe sedziow świeckich psować. y stad kłógi y mniszy bra-
li te śmierć/ ktorey iedną Biskupi nie używali. y wołeli pieknie y za wina
nemi/ o ich od śmierci wybawienie/ urzędnikow świeckich prosić/ iako s.
Augustyn czynił/ y inni. Słowa tego sa do Marcellina sedzieg: 3 Chrześci-
aninem morwie/ a zwłaszczą w takiej sprawie: y bez chelpy rzecz moge: przy-
stoi abyś Biskupa gdy kaze wstuchal/ panie przewyborny y namilszy synu.
A daleko bezpieczniey sie przyczyniali Biskupi/ gdy o niewinnego sło/ y o po-
twarzy nań. iako uczynił s. Mikolay. Pátrz w tego żywocie.

Roku tego Porphirius Biskup Gazeński/ wyprawił Marka dyakona
swego/ do Arkadiusza Cesarza/ prosić aby od Pogaństwa Gazeńskiego po-
koy miał/ a ich bawochwałnice pozamykane były. Miał bázro wporne w
tym mieście Pogań ten s. Biskup/ ktorzy kościołem sie swoim/ tam kościo-
wie bázro zbudowanym Mární ściana nazwanym/ chlubił/ Młonie sie
do wiary nie dali. Przywoził ich do wiary y cudami. Bo gdy wielka su-
chość była/ a Pogańie swego Mární bogate mu ofiary czyniac o defez pro-
sili/ nie wprosić nie mogli/ choć y na pola wychodzili spiewać y wołać
y musieli sie z sromota do domu wracać. A s. Porphirius/ uczyniwszy posty y
processy na miejscu meczennikow/ zaraz defez v P. Bogą wprosił. y ony ci-
dem sto dwadzieścia Pogan do CHRISTUSA pociąganiu sa. Jedną nie
przesłali żyć y bić Chrześcian oni Pogańie. Raz dyakon Barochá na polu
nalazszy bázro porąnili/ y za umarłego odesli. Wyšli Chrześcianie y iako w
marle do miasta niesli. Co gdy wyrzeli Pogańie/ z wielkim wrmem na Chre-
ścian y derzeli/ iż im prawo ich gwałcili/ a do miasta umarłego wnosili.

Lecz on Barochus/ za ktorego sie Biskup modlił/ iako ze snu porwana-
szy sie y kłógi dostawszy/ iako ożywiony y bázro zdrowy/ poczał ich kłógi onym
wybijać/ y rozpedził wszytki/ y miasto tak zastrąsł/ iż nieco na potym Chre-
ścianie pokoiu mieli/ gdy sie y umarłych Chrześcian bali. A iedną pokoy
nie dlugi był. y dla tego wyprawił Marka dyakona swego ten to Biskup do
Cárogrodu. Wziął sie Marek do onego przedniejszego z komory Cesarzkiej
pána Eutropiusa. ziednał im to v Cesarza/ iż kazał bawany Pogańskie w
Gazie potruszyć kościoły ich zamknąć. Postany był na to nieiaki Hilarius/
ktory sie Poganom użyć za pieniądze dał/ iż inne kościoły Pogańskie zame-
knał: ale do Mární chodzić/ y tam służba dyabelska sprawować dopuszc-
zał. Nie przestali iedną P. Bogá cudá czynić przez onego Biskupa. Jedne nie-
wiałste bázro w rodzeniu chora y umierająca/ zdrowił/ iż żywego y zdrowe-
go synaczka powiła. Kazał tak náń bábie wołać: Tak mowi wielki kapłan
Porphirius/ IESVS CHRISTVS syn Bogá żywego niech cie zdrowi/ wierz-
wen á żyj. y onym cudem poruśeni śesćdziesiąt Pogan/ Chrtu s. zawołali/
ktore nauczysz ich wiary pochrzcił/ y ono dzieciatko y matkę tego/ y inne
powinne.

Rok Páński 399. Anástazyusz 2.

Arkadiusz y Honoriusz s.

1.
Eutropius rzeza-
niec Consulem
Poganin.

Eutropius on rzezaniec Podkomorzy nawyższy/ między niewiastami
wychowany/ gdy wszytko rządził y był iako opiekun Cesarzki/ ktore-
go Cesarz iako oycá słuchał: tego roku na nawyższy urząd podnie-
siony

siomy jest. Bo Consulem został. Co wryteć świat obraziło / iż taki człowiek y
taka nąpoly niewiasta / y tak niezbożny / tak wysoko posadzony był / y żaden za
to nie dziękował / tak osutanemu od niego Cesarzowi. y poszło to Eutropius
sowi na zgubę ięg. Bo Gaius dawne miał zawaśnienia z Eutropiussem /
gdy wysłuchał iż tak podwyższony jest / burzyć się na Cesarza pana swego po
czat / y z Tribigildem krolew Gotow znowe miał / aby mu z wojskiem
swoim służył. Przysła do tego / iż iedniąc się z Cesarzem / który się już Gai
ny bał / położył to między obowiązkami pokoju / aby mu Eutropiusa wydał.
Musiał to uczynić Cesarz. O czym dowiedziawszy się wcielił do kościoła pod
one obronę która sam zgwałcił. Nie śmiał go stamtąd kazać wyrzucić
Cesarz / choć wryteć lud y żołnierze wołali / aby iako złoczyńca wydany był.
Sam Cesarz serca żołnierzy wiał / aby go nie wydzierali. A święty Chry
zostom ludzie swoim kazaniem tak poruszył / iż ich do pożalowania y lez
nad onym niedziwnym / którego krwie pragneli / przywiódł.

Zaczął ono kazanie od onych słow Medrca: Proźność proźności y wry
tę proźność. Gdzie teraz one wysoki y iasne wrzedy: gdzie pochlebstwa
ludzkie y korony y obicia: wryteć minelo / y iako liście z drzewa opadło.
Gdzie oni nieperoni stolowi przyjaciele: gdzie one biesiady / y wrywania / y
swoje sługi y rokoszy: wryteć iako kwiat uschło. Spiewamy te piosnke /
pismy i po ścianach. Proźność proźności wryteć proźność. Azamci nie
mówił Eutropi / iż bogactwa y szczęście świata są zbiegowie / y słudzy zdra
dliwi: Tys mnie taiał / a iam ciebie prawdy nauczał / ktoreś teraz doznał.
Wolałeś pochlebcow słuchać. Lepšie były moje rany / niżli długich całowania.
Kościoł ktoremus był nieprzyjacielem / na ręce cie swoje kładzie y broni. Wy sie
był ten odmianny w szczęściu świeckim bał / nigdy by iey był nie vznał. Pozna
łeś y moc kościoła Bożego y łaskawość. Moc z takiego odmianny ktoraś o krzy
wde kościelną zasłużył: a łaskawość z takiego przywiecia y obronę. Rzeczę kto
a wiec tak żył / tak łakomy / taki wydzieracz oltarza się dotykać ma: Uilez.
Bo y nierządnicą CHRISTVSA się dotykała. Słudzyśmy wkrzyżowanego /
ktory mówił: Oczcie odpusć im. id. Wyprosił z Chryzostomem wryscy v
Cesarza / iż mu żywot darował / a na wygnanie do wyspu Cypri posłał. A
wydać go nie chciał Biskup / aż mu to wrzędnicy poprzysięgli. Tam w Cyprie
znaprawy Gaius zabity jest. Ale Nicophorus troche inaczej powiada.
Zawaśniona też była na Eutropiusa y Eudoxia Cesarzowa / ktorey raz
pogroził: iż ia z dworu do domu / z ktorego ia wziął / odesłać ma. O co się
ona nań przed Cesarzem żalowała / a coreczki Eudoxia y Arkadia na obu re
kach nosząc / płakała / y meża do gniewu onego przywiódła. Był Eutropius
poganin / a musiał w kościele CHRISTVOWE moc wyznać.

Trwały ieszcze iakies widoki Maima / spetne y niewyśdliwe / ktoremi
się wczciwe wry y oczy obrażały. Na te s. Chryzostom ięzyk swoy nąostrzył / y
ludzie wierne od nich odstraszał / do tego przywiódł Cesarza / iż ie wyrokiem
swoim zagubić kazał / aby ich nigdy daley nie powtarzano.

W Alexandrie Theophilus Biskup Synod złożył / na którym błedy
Origenesa potępione są / y nasładownicy iego także osadzeni. Takich wiele
było po Egipte między mnichami / ktore Theophilus wyrzucił / y w Pale
stynie także Origenisty ganił. Lecz on Jan Jerozolimski iuz się był vpa
miał / y o Origenesa się iako pierwey / nie zastawiał. Zakazowali Biskupi
czytać ksiąg Origenesa. Co też y Papież Anastazy w Rzymie uczynił / bła
dy y księgi Origenesa / zwłascz Periarchon / ktory był Rufinus wniósł / po
tępiał. y zgąsł zaraz te błedy w kościołach zachodnych / w wschodnych się
między mnichy szerzyły.

Rok ten 399. był v Pogan / z ich wieścizkow y plotek śaćańskich / nazna

Gainas na Cesa
rsa się podnosi

Zosimus lib. 5.

Eutropius wyda
ny Gaius.

2.

Orat. in Eutrop.
Kazanie S. Chry
zostoma o odmia
nach świeckich.

Szczęście świec
kie odmiennie.

Soer. lib. 6. cap. 5.
Sozom. lib. 3. cap. 7.
Zosimus lib. 5.

Eutropius zabity
na wygnaniu.
Niceph. lib. 13.
cap. 4.

3.

Prosper de praed.
par. 3. cap. 38.

Widoki sprosne
zagubil S. Chry
zostom.

Chrylost. homil. de
David & Saul.
Hieron. epist. 78.

Błedy Origenesa
potępione.
Hier. epist. 70.

4.

Hier: epist: 71.
Pogańskie wrośki
o wypadku Chrze-
ścianstwa.
De ciuitate lib: 18.
c. vltim.
L. 15. de pagan:
C. Theo.
Obalenia kościo-
łow Pogańskich.

5.
Prosper de prediſt:
lib: 3. cap: 38.
Kościoł Caeleſtis
w Karthaginie o-
czyſzczony.

Aurel: Pont: dedi-
cauit.

6.
Prosper vt ſupra.
Pogańskie kościo-
ły Biſkupom od-
dano.

Zydowskie ſkłady
pieniężne.
L. 14. de ludæ:
Cod: Theo.

Hier: in Vigilant.
7.
Koſcielna wol-
ność.
Tom: 1. Concil.

I.
W Anaunicy mę-
cennicy.

czony na wpadek wiary Chrzeſcianiſkiej / iáko piſe ſ. Auguſtyń / tákie proro-
ctwo od ſwoich bogow mieli / y tego roku z wielką radoſcią czekáli. Lecz ich
zwiódło kłamſtuo ono. Bo teg roku kościoły Pogańskie z wielkim trzaſciem
zá dozwoleńiem Ceſarzow / Chrzeſcianie obaláli / y ſerzyła ſie nad inne czá-
ſy wiecey wiára ſ. Bo gdy Pogańie widzieli bogow ſwoich omylność y kła-
mliwe proroctwa / do CHRISTVSA przyſtawáli. A iż Pogańskie kościoły
wſpániałoſcia budowania ſwego / okráſe wielką miáſtom dawály / zákazáli
ich potym Ceſárze obalác / ále pogruchoſy bálwany y oczyszczony ſprowo-
dźnoſć znákw bálwochwálſkich / obrócáć ie ná kościoły CHRISTVSOVE
poczeto. y była wielką radoſć Chrzeſcían / gdy krzyże ſ. y inne koſcielne zna-
ki tam wnoſono. W Afryce / mowi tenże Auguſtinus / Gaudencius y Iuſti-
us Romeſowie Honoriuſa / kościoły Pogańskie obaláli y oczyszczáli.

A oſobliwa była radoſć / gdy w Karthaginie ſlawny po wſytkim ſwie-
cie Pogańſki kościoł názwány Caeleſtis oczyszczáć y poſwiecać Biſkup Aure-
lius. Był to bárzo koſtowny y długi dziwnym miſterſtwem y koſtem budow-
wany kościoł. Do ktorego áby nie wchodzili (bo iuż dawno zamknięty
ſtał) Chrzeſcianie / ſtráſyli ie Pogańie / oznáymiać iáko tam wiele ſmo-
ków okrutnych y iádowitych tego kościoła ſtrzeże. Czego ſie nie boiáć wie-
ni / beſpiecznie go y bez ſkody dobyli / y Biſkupa wprowadzili / y on go Aure-
lius poſwiecał. y dziwy tam náleżli. Bo nad wrotámi náleżli piſmo wiel-
kie z literámi miedziánemi tákie: Aurelius Pont: dedicauit: to ieſt / Aure-
lius Biſkup poſwiecił. y wſyſcy ſie Boſkiemu dziwnemu przeżyſzeniu y
zrzadzeniu dziwowáli. Jákiſ Pogańſki Biſkup był Aurelius / ktory ono bu-
dowanie bálwochwálſtwem mázal: á ten Aurelius Chrzeſcianiſki / práwie
ie poſwiecił / y ná część Bogu iednemu práwemu oddał / y ná ſtolicy w nim
ſwoiey ſiedział. W Rzymie teſz bárzo wielkie ná kościoły Pogańskie ná-
iády uczynili Chrzeſcianie. Wiele táimnic ich tam pod ziemiá náleżli. Co
ſie po innych kroleſtwách działo / ácz piſmá nie máſ: ále ſie káždy domyſlić
może / gdy po wſytkim Rzymſkim páńſtwie / Pogańskie kościoły Biſkupom
obá Ceſarzowie tego roku podáli / y pláce ich kościołom zá dziedziectwo ná-
znáczyli. Oddawáło ſie ono co Dioklecian czynił kościołom Chrzeſcianiſkim.
A Zydow nie dáł wythnać Honorius Ceſarz. Mieli obyczay / do ſwego
Pátriárchy / Apoſtoły / to ieſt / ták názwánye bożnie ſwoich ſtarſze / z perwemu
co rok pieniędzmí poſyláć. Te pieniędze Ceſarz bráć do ſwego ſkárbu kázal.
y był to wielki tribut / ktory ze wſytkiego ſwiáta Zydowie temu ſwemu ſtar-
ſtemu dawáli. Z tych pieniędzy chowáli Kábiny / ktory w zákonie w nocey
y we dnie rozmyſláli / mowi ſ. Jeronym.

Afrykáńſcy Biſkupi poſly do Honoriuſa z ſwego Karthaginiſkiego Con-
cilium czwartego wypráwiſy / wproſili / áby ono práwo ktore im Gildo ze-
pſował / przywroczone kościołom było: áby żadnego zločynyce / gdy tam wię-
cie / bráć ſie z kościołá nie godziło.

Rok Páńſki 400. Anáftázyuſá 3.

Arkádiuſá y Honoriuſá 6.

Anaunicy v Tridentu Pogańie / miſtrze y dobrodźſie ſwoie /
ktorzy im bálwochwálſtwá gánilí / á prawdziwego Boga w ká-
zowali / Izyſniuſá dyákona / Mártiryuſá czytelniá / y Ale-
xándriá spalili / y pozábiáli. Ciáta ich do Mediolanu przenie-
ſione ſa / ktore wieku náſzego Kárdynał Karolus Borome-
us Biſkup Medioláńſki nálaſt / y inieyſcem poważnieyſym ucził. Poima-
no one mežoboyce y ná gárdło ie Honorius kázáć kázal. ále ie Biſkupi wy-
proſili

prośli mówiac: Ciż męczennicy za nie się modła / musza być wysłuchani. y takie wolnie puszczono. O nich s. Augustyn mówi: Wiem / prawi iż w sprawie Ananienkich Klerikow / ktorzy od Pogaństwa zabici męczennika częścią / gdy prosono Cesarza / aby ci co zabili także śmiercią karani nie byli / na to Cesarz przyzwolił. Honorius prawo uczynił na te Biskupy ktore Synod y inni Biskupi karza / y z Biskupstwa składaia / gdyby nieposłuszni byli / aby wygnanie cierpieli.

Anastasyus Papież Origenesowe błędy / ktore był Rufinus rozsiewać począł / iawnie potępił / y po wszystkich Katolickich krajach listy rozpisał / aby się ich strzeżono. Już było pultora sta lat / iako umarł Origenes / ktorego Rufinus bronił księgi jego zalecając. Napisał był tego czasu troje księgi przeciw s. Jeronymowi / ktory błędy Origenesa wśedzie repił. O ktorych się aż we dwie lecie s. Jeronym dowiedział. Bo się strzegł Rufinus aby do jego rektu nie przysły / bojąc się mocnego pisania / y wymowy / y goracości Katolickiej s. Jeronyma. Ktoremu o to tylo sta / aby fałszywey nauki y herezyskiej nie za prawdę nie wdawał / iako ten Rufinus czynić chciał.

Gáinás on / iako się był Gothy sobie sposobowszy zmocnił / nie przestając na wygnaniu y śmierci Eutropiusa Consula / ale się chcąc panem y Cesarzem Rzymskim uczynić: przyciągnął z wojskiem do Kalcedonu iako nieprzyjaciel. Cesarz się go bojąc wblagać go chciał / y stał posły do niego: ale z nim o pokoju nie stanowić niechciał / ażby z samym Cesarzem rozmówił. y musiał do jego rozmowy Cesarz przysć w Kościół s. Euphemiej. gdzie to na nim wytargował / aby mu przezacnego onego roku Consula Aureliusa y drugiego także pierwszego z Senatu Saturnina y Sekretarza Jana / wydał. Ale bardo nie rad / ale na to przyzwolić Cesarz musiał. Oni niewinni y enot wielkich panowie / Cesarzowi sie radzi bardo na wśetki meki y strace: nie żywota ofiarowali: byle jego zdrowie y całosc R. P. Rzymskiej ochroniona była. Przywiedzeni do tyranna Gáiny oni ludzie pobożni / z pomocy Bożej / należeli w niego politowanie / tylo im miecz do szyi przyłożyć kazal / a one same zdrowe na wygnanie posłał. Tak do Cárogradu w rzeczy już z pokojem Gáina wiachał / y hełmanstwo sobie nad iezda y pieśmi znowu w Cesarza vprosił.

W onym pokoju zaczął inne niepokojie on tyran / prosił Cesarza / aby mu jeden Kościół na jego Ariánskie schadzki w Cárogradzie pozwolił. Ariánius na rozmyśl się biorąc / na poly mu obiecał. y przyzwawszy Biskupa Cárogradzkiego s. Chryzostoma / prosił aby dla pokoju jeden Kościół pozwolony mu był. Ale Biskup bać mu się nie kazal / y na to zezwalać nie rádził / iako na rzecz Bogu przeciwna / aby na tym miejscu gdzie go wierni chwala / bluźniony od Arianow być miał. y prosił aby mu przy sobie z Gáiną dopuścić mówić / obieciwać iż mu wsta miał zamknąć / aby o rzecz taką nie prosił. Przysło do tej rozmowy. Gáinás się obietnice w Cesarza vpo: minał: a Chryzostom mu odpowiadał / iż Cesarz w Kościelne rzeczy wdawać się nie może. Komu Kościół potrzeba / wiech idzie / otworzony jest każde: mu. A on rzekł: zaśluzylem w państwie Rzymskim / abych dla swej religiey z temi ktorzy też zemna wierzą / Kościół miał. Odpowiedział Biskup: twoie zaśluzgi dobrze się nagrodziły. Pomni coś był / y w iakieyś sukniey Dunay przebył: teraz iestes wodzem wojska / y nawyższe wrzedy masz / bądź wdziesz: czym tu tym ktorzy cie tak wyniesli. Na to Gáinás nic powiedzieć nie umiał: O iako się tego nie bał / ktorego się Cesarz bać musiał: Takiey jest duch mocy w tych ktorzy części Boskiey bronia: Jako im wstepować tyranni zbroyni y swiatu strasliwi musza: Dokłada Sozomenus: Wymawiał Gáiną Chryzostom: iż poprzysiągł Theodorowski ovcu Cesarstwu wier-

O krew męczennika nie kara.

August: epist: 158.

L. 35. de Episc: & Cler: C. Theo.

2. Hier: apol: lib: 1.

3. Gáinás na Cesarza powstaie.

Zosimus lib: 5.

Socr: lib: 6. cap: 6.

Sozo: lib: 8. cap: 4.

Wydaie Cesarz swoje Senatory.

4. Gáinás Ariana o Kościół proti. Theod: lib: 5. cap: 32.

Rozmowa S. Chryzostoma z Gáiną.

5. Gáinás zwyciężony od S. Chryzostoma. Sozo: lib: 8. cap: 4.

nym być

Lepiej y Cefár-
ſtwa odſtąpić ni-
żli wiarę S. wci-
ſnać.

6.

Sozom: vt ſupra.

Gainas w nocy za-
palić pałac kaſat.

Zofimus lib: 5.

Obrona Anyelſka.

7.

Gainas iawny nie-
przyiaciel.

Lib: cap: 33.

Chryzoſtom po-
ſtem do niego.

Chryſoſt: Homil.

Socr: lib: 6. cap. 6.

Gainas zabity.

8.

Kometa na powie-
trzu.

Homil: 4. in Acta.

9.

Mniſzy do Cáro-
gradu na Theo-
phila.

Palladius in Dial:
vitæ Chryſoſt.

Sozo: lib: 8. cap: 13.

Chryzoſtom zwie-
dziony od mni-
chow.

10.

nym być y ſynom iego/ nie przeciw prawom Rzymſkim nie czynić. A praw-
ſa takie / aby Ariani żadnego kościoła y ſchadzek żadnych nie mieli. y przy-
nim Cefarſzą vpominał: aby wykonywał prawa na heretyki / y rządził mo-
wić: Lepiej y Cefarſtwa odſtąpić / niżli dom Boży wydawać / y od wiary
odſtepować.] Ta wolnoſćia y meſtwem zraził tyranną / y pokazało ſie / iż ſie
pánom bać tyrannów ani burzliwych złych poddanych nie potrzeba / gdy
co przeciw Bogu y kościelnym prawom na panach wyciągaia.

Nie długo on poſoy Gáinás zachował. Nieſkąd w Cárogradzie
ſwoimi Gothami / kupieckie kramy y ſzotnicze / y myncárſkie złupić chciał.
Ale ſie przeſtrzegli / y wſytki bogate rzeczy pokryli. Potym w nocy Gothom
zamek ábo pałac Cefárſki zapalić kaſał / aby miáſto mogł opánować. Lecz
go Anytolowie Boży bronili. Bo wyrzeli Gothowie wiele żołnierzy wſo-
kich y dużyh na pałacu / á oni iáko ſtrożę y obrońce ſtoia. wrocili ſie y Gá-
nie powiedzieli. On mniemał / iż tajemnie z innych ſtron żołnierze przyſz-
ni ſa. y na nie ſie ogladaiac z miáſtá ſam wyſedł / Gothy w mieſcie zoſta-
wił / ktorým częſu ſwego na miáſto wderzyć kaſać miał. Nieſzczanie ſie
poczuli y Cefarz / y w bíanách ſie z ludem Gáiny kárpaiac / gdy widzieli iż
zbroie z miáſtá wywożono / wybili ie na przedmieſcie. W tym Cefarz Gá-
ne za nieprzyiaciela ſwego y R. P. obwołał / y zbiegaiac ſie miáſto / Gothy
ony wſytki ktorých było o ſiedm tyſiecy / w koſciele iednym do ktorego ſie
byli wcieli / popalili. Gáinás iuż roziały woiovac Thrácy / y miáſtá

y wſi pſować począł. Do ktorego na iego wblaganie / iáko Theodoretus pi-
ſe / wyſtány był od Cefarſzá tenże Chryzoſtom ſ. ktorý nie ſie nie boiać rad ſie
onego poſełſtwa podiał. Vczcił go Gáinás / y reke iego na oczy ſwoie przy-
kładał / y dzieciom ſwoim kóláná iego obłapiac kaſał. y ziednał poſoy / iáko
ſam w kaſaniu ſwoim wſpomina. y onych dwu niewinnych pánów Aureli-
aná y Sáturiná / od wygnania wyzwolił. Homil: Cúm Aurelianus & Sa-
turninus acti eſſent in exilium, & Gainas egreſſus eſſet à ciuitate.

Lecz on poſoy nie trwał. Chciał inne wſchodne kroleſtwa ſobie podbić.
Gáinás. y gdy ſie do Lámpſáku przewozić z woyski ſwemi chciał: Rzymſkie
mu woyská morzem y ſiemią zabięgly / y ſtoczywſzy z nim bitwę / onego pora-
żili / y ſámego zabili / y głowę iego do Cárogradu poſtáli. Taki ieſt koniec ty-
rannów / ktorzy ſie na pány y dobrodziejce ſwoie podnoſia.

Gdy ſie ty woyny y rozruchy toczyły / roku tego / wielki ſie Cometa. to
ieſt gwiazdá iáko miotlá na powietrzu wkaſowała / y wiele ludzi poſtráchem
ſwoim do pokuty / y Pogańſtwa do wiary ſ. przywiódłá. Jáko Chryzoſtom
tenże wſpomina / ktorý oney pogody do náwrocenia duſz ludzkich zázywiał.

Pátrzymy záś co ſie w Egipte y Cárogradzie dzieie. Oni mniſzy Orige-
niſta / między ktoremi byli przednieyſzy / Ammonius / Euſebius / Euthymius
us / y Dioſcorus / ktore Theophilus dla tej herezyey z Egiptu wygnat: wda-
li ſie do Cárogradu / y zwiedli ſ. Chryzoſtomá / záluiać ſie na Theophila / iż
ie wygnat / y bił / y ſadzał / y zabíiał z nieprzyiaźni y gniewu / nie o Origenieſie
y iego błedách nie wſpominaiac. Wwierzyłim / bo było 50. żywych meſzow
ktorzy nárzekali y plákali w onych ſwoich puſtelniczych odzieniach. Píſał
do Theophila raz y drugi / aby ie przyiał á taſte im wkaſał. Theophilus z kto-
rym ſie y Epiphánius ſ. z Cypru / y Papięz Rzymſki Anáſtazyus w potę-
pieniu Origeniſtów / y wſyſcy Biſkupi zgadzáli / obraził ſie tym / iż Chryzo-
ſtom ſ. one / ktore on iáko heretyki z inemi Biſkupy potępił / przyimował / y
ich potwarzy nań ſuchał. y nápiſał mu te ſłowa: Kanon Niciénſki záka-
zał / aby ſie Biſkupi w ſady obcey dieceſiey nie wdawali. Czego ieſli nie-
wieſz / náucz ſie / á przeciw mnie zálobnych liſtów nie przyimuy. Jeſli mam
być ſadzony / ráczey od Egipteſkich Biſkupów mam być ſadzon / niżli ob cie-
bie / ktorý

bie, ktory odemnie jestes siedmiadzieciat y piacia dni drogi odlegly.] Te rzeczy inaczej Palladius iako Origenista y Socrates tegoz cechu powiada y Theophila potepia y potwarzy nan mnichow onych broni. Ale sie z samey rzeczy pokazuje y z Jeronyma s. iz susem byli ci mnisy wygnani / iako heretcy. Czego niewiedzac s. Chryzostom / nie tez nie zgrzesyl / iz pokoy chcial stanowic / dobrym sercem / nie czyniac sie sedzia Theophila. Tak y miedzy swietem / gdy sie nie dobrze zrozumiecia / poswarki sie nardowac musa. Dla tych biegunow mnichow Chryzostom s. woynę na sie Biskupow porusyl / y byli wielkiey zamieski w kościele Bozym / ci ludzie przyczyna.

Tym czasem Chryzostom s. wyiachawszy z Carogrodu do Azey / kościoły nawiedzał / y niektore Biskupy dla ich występkow skladał. A wrociwszy sie do Carogrodu / swoje Kacholiki státeczne y w boiaźni Bozey żyjące znalazł / za co ie chwali y onym dziekuje. ale Ariany zuchwale barzo ogladał. Bo choć zakazanie mieli / aby w mieście schadzek nie czynili / iednak do miastá w noc y z śpiewaniem y rytmi / ktoremu Troyca s. izyli / processye czynili. Tla co im tez takiz dal odpor s. Chryzostom. kazal takze czynic nocne processy z swiecami y krzyzami srebrenymi / ktorych byla Eudoxia Cesarzowa nastrobic kazala / y wierchow naczynil do śpiewania na chwale Troycy przemaswiersey. Lecz ona rzecz do rozruchow przysla: iz Ariani iadem sie napelniadac / na Kacholiki vderzyli / y z obu stron kilas ludzi poleglo. y Briso Cesarzski komorny rzezaniec w czolo kamieniem ranny zostal. y zartym Arkadiusz czynic Arianom onych processiy zakazal.

A chcąc do konca s. Biskup Arianow z miastá zbyc / vpatrzywszy czas w kościele w dzień trzech Krolow abo Epiphániey / rzekl do niego: gdyby kto do tey korony twoiey miedzy te drogic y śliczne kamienie / iaka spetna falszywa perle wlozyl: izaliby wszytkiey nie ospecil: Przyzwolil na ono pytanie Cesarz. a on potym rzekl: Rozumiey iako sie P. Bog gniewa iz w tym mieście miedzy tak droginami kamieniami żywemi wiary Kacholickiey / spetne Arians swoo przemieszkwa. Potrzeba ty ludzie abo do wiary przywodzic / abo ie wygnac. y tak uczynil nic nie mieszkaiac Cesarz / przyzwawszy starszych Arianskich / pytal ich iesli swoich bledow odstapic chca: Oni w vporze zostawiali: a on ie tez z miastá wypedzic kazal.

Pise Sozomenus / iz maza ieden bedac Macedonianem heretykiem / z kazania sie s. Chryzostoma nawrocil. A iz zóna takaz byla / nie dala sie do prawdy dazytych towarzyszek swoich przywiesc / a iednak osukac meza chciala / iuz mu falszymie obiecuiac nawrocenie swoje. Gdy przystapila do oltarza / iako wierni wiedza / y w rzeczy na poklon vpadla / a w tym iako sie byla z swoia dziewka znowila / wzietla do vst co infego co iej ona podala / y skoro przeksila / chleb sie on w kamien obrócił. Przelekla sie y slá do Biskupa kamieniu on w ktorym byly znaki zebow wkazuiac / y z tym sie iuz prawdziwie do wiary swiatey nawrocila y kacerstwa sie zarzekla. Chowania / prawi / ten kamien w Carogrodzie.

Bylo w Carogrodzie miedzy żołnierzmi wiele Scytow abo Tatarow / Arianskim kacerstwem zarazonych. na ich nawrocenie obrat kaplany s. Chryzostom / ktoryz ich iezyt omieli / y dal im osobny kościol / aby ich w nim naučili. Sam tez drugdy przychodzil y przez tłumacza do nich mowil. y tak ich wiele do iednosci s. kościoła pozyskal. Rozsyłal y na inne miejsca madre y pracowite kaplany / ktoryz wielka pomoc duşom w kacerstwa zawiedzionym czynili.

Mnisy susem wygnani.

II.

Palladius vt supra.

Homil: de regressu.

Processye Arianskie w Carogrodzie.

Socr: lib: 6. cap: 8.

Wsburzenia ludu.

Sozo: lib: 8. cap: 8.

II.

Metaphr: in vita

Chrysof.

Przymowka piekna na wygnanie

heretykow.

Lib: 8. cap: 5.

Chleb obrocony w kamien.

II.

Theod: lib: 5.

cap: 30.

Posyskanie Po-

gan.

S V M M O W A N I E

Wiek u czwartego.

To iest, przeszłych sta lat, od roku Pańskiego 300. aż do roku Pańskiego 400.

Papieżowie y nawyższy Biskupi.

MARCELLINVS siedział lat ośm. vmeczony za Dioklecyanę.
 MARCELLVS siedział lat pięć/ miesiąc ieden. vmorzony w stałntach pospo-
 litych za Marenycusą.
 EVSEBIVS siedział lat dwie/ miesiące siedm. swa śmiercią vmął.
 MELCHIADES siedział lat dwie/ miesiące dwa. niewiedza iestl męczennictwem do ko-
 nał/ acz go męczennikiem zowią/ podobno dla tego/ iż na meśach o CHRISTVS
 był. lib: de Rom: Pont.
 SILWESTER siedział lat 21. miesiące 10.
 MARCVS siedział miesiące ośm.
 IVLIVS siedział lat 15. miesiące 5.
 LIBERIVS siedział lat 15. miesiące 4.
 DAMASVS siedział lat 17. miesiące trzy.
 STRICIVS siedział lat 13. miesiąc ieden.
 ANASTASIVS siedział lat 4. miesiąc ieden.

Doktorowie y Pisarze przednieysy wieku tego.

LACTANTIUS, nauczyciel Krysta Cezarsa młodego / pisał na obronę wiary Chre-
 ściąńskiej.
 ARNOBIUS mistrz Laktancyusow / pisał też broniąc Chrzestian.
 IUVENCVS Kapłan.
 ATHANASIVS.
 HILARIUS Piktawski Biskup.
 OPTATVS Mileuitanus.
 IOANNES Climachus
 DIDIMVS Alexandryjski.
 PACIANVS Barcyloński.
 BASILIVS wielki.
 GREGORIUS Nazianzenus.
 GREGORIUS Nyssenus.
 AMBROSIVS.
 PRVDENTIUS.
 HIERONIMVS.
 CHRYSOSTOMVS.
 THEOPHILVS Alexandryjski.
 RVFINVS.
 EPIPHANIVS.
 CYRILLVS Ierozolimski Biskup.
 PHILASTRIVS.
 PALLADIVS.
 AMPHILOCHIVS.
 GAUDENTIVS Bryxiński.
 EPHREM Diakon.
 y inni.

Nauka tych Doktorow wieku tego, o tych częściach wiary Ka-
 tholickiej, ktorym sie dzisieysy heretycy sprzeciwiają.

1. O prawdziwym ciele Pańskim w Sakramencie Eucharistiey. Athanas: lib: de Christi imagine. Nyssenus in orat: Catechetica. Cyrillus in Mystagog.
2. O Ofierze Mszey s. Nazian: Orat: 1. in Iulianum. Ambrosius epist: 33 & lib: 4. de Sa-
 cramentu. Athanasius quest: 34. ad Antioch. Hieron: ad Helvidiam. Basilus, Am-
 brosius, Cyrillus, o Mszey pisali y modlitwy do niej.
3. O Sakramencie Bierzmowania. Ambros: lib: 3. de Sacramen.
4. O Spowiedzi do Ojca y doszczynieniu. S. Ephrem de compunctione cordis cap:
 3. Hilarius in Ps: 118 Pacianus ad Simpronianum. Epiphanius in Panario.
5. O wolney wolcy człowieka. Athanas: cont: gentes. Basilus lib: 3. cont: Eunomium.
 Epiphanius in Panario lib: 1. Hieronymus epist: ad Ctesiphontem. Nyssenus lib: de libero
 arbitrio.
6. O dobrych uczynkach, aże do zbawienia y usprawiedliwienia potrzebne. Ephrem
 lib: de

Summowanie wieku czwartego.

395.

- lib: de Beatitudine anima Hieronymus in Isaiam: lib: 8. & in Daniel: 4. Nyssenus orat: 2. de amandis pauperibus. Hilar: cap: 7. in Matth.
- zwierzchności Rzymskiego Biskupa. Ambros: 1. Tim: 3. Hieronymus epist: ad Damasum, y ná wielu micyse pisina swego.
- obraziech w kościele. Prudentius carmine de Cassiani imagine, y Peristephanon. Nazianzenus epist: 40. Sozomenus lib: 5. cap: 21 piše o obrazie páná nášego ktory obálit Julian ápostátá wieku tego/ iáko Chřešćíanie do košćiolá go wniešli.
- znaku krzyža s. 174 powietrzu Constantinus wielki/ widział krzyž. Euseb: lib: 1. in vita Constant. O dziewie krzyža s. tego wieku od Heleny náležionym. Rufinus lib: 1. cap: 7. & 8. Ambros: de obitu Theodos. Eusebius in Chronic. Cyrillus Ieros: Cathech: 4.
- wzywaniu Swietych. Athanas: de incarnat: & in Euan: de Deipara. Basilus orat: in 40. marty. Nazian: in laudem Basili & Cypria. Ambros: lib: de viduis. Prudentius in hymno S. Laurentii. Ephrem lib: de compunctione.
- modlitwie za umárle y oczyszc. Epiphanius Heresi 75. Lactantius lib: 7. Hieron: lib: 18. Comm: in Isa. Nyssenus lib: de anima. Chrysost: & Basil: in Lyrurgiu. Basilus commentario in 9. cap: Isai.

7.

8.

9.

10.

11.

12.

Concilia tego wieku.

Dwoie wielkie w tym wieku. Nicenskie wielkie pierwsze roku p. 325. przeciw Ariuszowi. Chocrogodzkie wielkie roku pańskiego 381. przeciw Macedoniusowi. okrom inych po prowincjach.

Heretycy tego wieku przednieyszy.

DONATVS w Afryce / od ktorego posli Donatiste / ktoryzy Afryke zgubili. Náuczali s. košćiol Boży w samey Afryce między nimi zostawał. Znowu chrzćili y Kátholikow o chrzczone z. y inne nieznosne błedy wnosili / z wielkim wpoem. Sami sie zabuáli aby ic zé mecenistá miano.

ARIVS od ktorego Ariani / ktory Bóstwo páná nášego bluźnil y od Oycá dzielił. od ktorych cały ten wiek košćiol Boży wiele okrucieństw y zdrađ / y potwarzy wacierpił.

MACEDONIVS, ktory Duchá s. za Bogá nie mecenist.

APOLINARIS, ktory prawdziwey ludzkiej dusze w pánu nášym wymáwáć nie dopušćil. R innych wiele / ktoryzy z Ariuszá wysli y nowe błedy wymyšláli / Akacyam, Euzonomam, Nectani. z.

VIGILANCIVS y Heluidius, przeciw ktorym pišal s. Jeronym / ktoryzy swietych modlitwa y reliquiám gárdžili. Makenstwo náđ diáwecstwo pzešliádali. z.

Prześladowania Kościelne.

D pogánistwa prześladowania ony y zabuánia wiernych nie vstály áž roku pańskiego 312. przez cále celátá málo kiedy miecz náđ nimi odpoczal / przez lat trzy stá y dwánaście. Nic sie y porym od Juliana ápostáty wynowilo cieškie prześladowanie y zabuánie wiersnego ludu od cnego pogániná. Ale wiecey dwu lat nie trwáło.

Arjáńskiego kácerstwa Cesárze / Constantinus y Valens / cieškie bárzo wieku tego ná Kátholiki wcišmienie y wyganianie / y zabuánie. wymiećili / ktore y pogánistwie okrucieństwa pzechodili.

W Persyey tež za Saporá krolá wiele pómeconych Chřešćían poginelo za ráde Mazgowy Sydow. Do rám sie byl košćiol s. bárzo rozmnożył / á zwlászczá w kráinie Diábeniskiey. Sozom: lib: 2. cap: 8. 12.

Drugie zás prześladowanie w tymże Perskim krolestwie powstało za krolá Isygerdáz / ktore trwáło przez lat 30. gdy y syn tego Gororánes / tákiež okrucieństwo náđ Chřešćíanym. Theodoret: lib: 5. cap: 39.

Cesarze Pogánscy, y Chřešćíanscy, y Ariánscy.

MAXIMIANVS Galerius, y syn ábo synowiec tego Maximinus, obá poganie y okrucieństwa náđ Chřešćíanym / żyli áž do roku p. 306.

CONSTANCIVS óciec wielkiego Constantyna ná zachodnych páństwach / pogánin / ále dobrych cnót przyrodzonych / ádnay przytrošá Chřešćíanom nie czynil / umárl w Anglii roku pańskiego 306.

CONSTANTINVS wielki / pierwszy iáwny Chřešćíanin / y budownik košćiolow Božych / wielki przyjaciel y náśladowcá wiáry Kátholickiey. Krolowál lat 31. żył 65.

Trzy synow Constancya: Constantinus, Constancius, Constans. Erolowali w podzielnym państwie: dwa rychło zabił Constantinus y Constans Katołicy. a trzeci Constantinus po nich wszystkie państwa Rzymskie opánował będąc nieszczęśliwym Ariáninem. Erolował lat 24. w rżawicznych swarach okolo wiary / przesładując Katołiki.

IVLIANVS powinny Constancyusza zmiennik odpádył od wiary Chryściánskiej. Poganinem zostawszy Erolował lat dwie i pół lat 29.

IOVIANVS dobry Katołik / Erolował nie cały rok / siedm tylko mēsiacy / żył lat 31. VALENTINIANVS podnieśiony na państwo / brátu Walensowi spuścił wschodnie Erolstwa / sam na zachodnych przesiácał / Erolował lat 12. i pół lat 55. aż do roku p. 375.

VALENS, Eroluac na wschodnych państwach / został strógi Ariáninem y wielce Erolściot Boży trapił y rżtał / wyganianiem y zabiciem Katołików. Erolował lat 15. i pół lat 50. spalony od Gothow.

GRACIANVS syn Walentiniana pierwszego / miał oboje Erolstwa / zachodnie po oycu / wschodnie po stryju Walensie. spuścił żołnierzowi Theodozjuszowi Erolstwa wschodnie / sam z brátem Walentinianem wtórym / na zachodnych przesiácał / dobry Katołik y Chryściánu światy / zabity od Maxima tyránna za zdráda żołnierzow. żył lat 25. Erolował y z oycá aż do roku p. 383. to jest lat 17. sam bez oycá 10. z oycem 7.

VALENTINIANVS wtóry na zachodzie Erolował z mátką Ariánka lat 21. mēsiacy 6. zabity od Wojewody swego Arbogasta z Galliey. żył lat 21.

THEODOSIUS pierwszy na wschodzie / Erolował lat 17. wielkim szczęściem y pokojnością Katołicka. żył lat 50. synowie tego dwá / Arkadius y Honorius podzieliłi się Erolstwami. Arkadius wschodnie / a Honorius zachodnie otrzymał. Oba przeszli żywotem y Erolowaniem wiek ten od Chrystusa czwarty / to jest lato p. 400.

WIEK PIĄTY, TO JEST: Piąte sto lat Páńskich.

Rok Páński 401. Anástazyusza 4.

Arkádiusza y Honoriusza 7.

Anástazyus Papież Rusiną onego Origeniste do siebie przyzwał / aby się o błędy Origenesa sprawił. On się wymowił / y list do niego napisał / wiare swoje wyzna-
wając y Kátholikiem się czyniac. Ale iż się w tym wezná-
niu błędów Origenesa nie zarzekł / ani ich wspomniął / wy-
kazy jest od Papieża.

1.
Rufinus wykazy.
Hieron: apol: in
Rufinum.

W Kárháginie od Aureliá Biskupa prowincjański Synod zebrań /
wyprowadził posły do Rzymu do Papieża Anástazyusza / y do Wenerisá Medio-
lanu Biskupa / prosić aby im káplanów ná których im bázro schodziło / do
roboty około dusz / posłał. Odpisał Papież vponinając / aby całe Concili-
um wszytkiey Afryki uczynili / a ná nim o ziednoczeniu Donatystów / którzy
swoim rozewaniem wielkie škody Kościołowi świętemu czynia / radzili.
Nie odmawiał im káplanów o które prosili. Uczynił tak Aurelius / ze wszytki
tey Afryki tegoż roku miesiąca Septembria zgromadził ná Concilium Bi-
skupów. Ná którym urządzili naprzód prosić Papieża / aby Donatystom / kto-
rebo się przywracali / zostawać dopuszczał w tychże dostojnościach biskupich
y kápiáńskich y innych w których w odsczepienstwie byli. Kazali też siare
dziecié prodtów ich / y iáko się między sobą sami rozewali ná Máximianisty y
Donatysty / pilnie z ksiąg vřzedowych wypisać. A ná koniec vymyslili rozestá-
macie káplany do Donatystów / którzyby im iedność święta Kościelna zále-
cali / y potępienie ich / y škody duszne im wkazowali. Listy tym postom do Do-
natystów / imieniem wszytkich pisać Aurelianowi polecili. Wznawili też pra-
wá o czystości dyákonów káplanów y Biskupów / y o przenoszeniu się z iedne-
go biskupstwa ná drugie aby nie bywało. y inne święte vřřawy postanowili.

2.
Tom: 1. Concil.

Synod o náwroce-
niu Donatystów.

Wracamy się do Cárogradu. Roku tego urodził się syn Arkádiusowi
z Eudoxiey / któremu dano imię dziádá iego Theodozysza. około tego vro-
dzenia / jest piękna nabożna y pewna powieść Márká dyákona Gázy / któ-
ra się tak poczyňa.

O czystości Diá-
konów.
Przenoszenie ná
Biskupstwa.

3.
Soer: lib: 6. cap: 6.
Sozo: lib: 8. cap: 4.

On s. Porphirius Biskup Gázy w ziemi świętey / o którym się wyřřey
wspomniáło / máiac wielkie od Pogánstwa Gázeńskiego prześladowanie z
troim Chrzesciány / bo y robić im ná polu nie dopuszcili / y dochody których
troche Kościół miał gubili im; wstępniořřy sobie / bieżał do swego Metro-
polita do Cezáriej do Janá / y prosił go o wyzwolenie od oney niedze / aby
mógł biskupstwo złożyć. Jan mu tego dopuścić niechciał / dał mu się iedná-
ná mówić ná to aby z nim iáchał do Cárogradu / a v Cezárzá pomocy ná tak
zuchwale Pogány prosił / żeby im ich bátwochwałnice poburzyć kazał. Wy-
iácháli żmie / y zá dziesięć dni przypłyneli do Rodu. Gdzie vřřřeli o pro-
kopiusie pustelniku świętym / y sli go náwiedzáć. On poznał Duchem s.
iż byli Biskupi / y vczciwřřy ie iáko mogli / gdy ich przyczynie drógi zrozumiał:

Vrodził się Arká-
diuszowi Theodo-
zysowi młodey y.
O Gázie piękna
powieść.

Porphirius skła-
dác chce Biskup-
stwo w Gázie.

Prokopius pustel-
nik, prorokuje.

4.
Amancius pobo-
iny.

O powieści syna
Biskupi oznaymi-
li Cesarzowej.

5.
Eudoxia powila
syna.
Nauca Biskup
co mieli czynic.

Chrest syna Ce-
sarskiego.

Supplikacya na
dziecis wlozona.

6.
Vprosil Biskupi
co chcieli.

Eudoxia w Ganie
buduje kościol.

7.
Wracaia sie do
domu Biskupi.

nauczyli ich co czynić mieli / y iako do otrzymania tego co chcieli / przysc mo-
gli. Vdaycie sie / prawi / do Jana Biskupa / ktory acz teraz w palacu nie by-
wa / bo sie nań Cesarzowa gniewa / ale ma Amancyusa podkomorzego Ce-
sarzowej / przez ktorego wszytko wam ziedna. Mozećie powiedziec Eudo-
riey iz powie syna / y rychley sie do waszey prosby skloni. Oni to za proroc-
two od Boga przyiawszy / popłyneli / y dnia także dziesiatego do Carogro-
du przyiachali. Bylim rad s. Chryzostom / y zrozumiawszy potrzebe
ich / przyzwał Amancyusa / ktory był barzo pobożny y pelny miłości Bożej
rzesaniec / y prosil go aby ie do Cesarzowej wprowadzil / zeby im v Cesarza
iednala to / o co prosza. Przyzwani sa do palacu nazajutrz. Sklonia im
glowe na blagoslawienstwo Eudoria / y prosila aby iey odpuscili ze przeci-
w im nie wysla / bedac żywota obciążonego. A oni iey swoje potrzebe przelo-
żywszy / y to oznaymili / iesli w tym o co prosza P. Bogu posluży / iz powie sy-
na. Z czego ona barzo wreselona / ich sie modlitwom zalecala. y prosila pil-
nie Cesarza za nimi / aby w Ganie vstromil Pogany / a chwala sie CHRISTU
SA rozmnożyła / a dyabellskie domy aby obalone v nich byly. Cesarz uczynic
tego niechcial / mowiac: Z poddanymi nie mozem sie tak przytro obyć / y
mialo spustofeic / y dochody do skarbu / ktore wielkie ztancad mamy / po-
gina. Ona plakala mowiac: Tych P. IEZVS o swoje chwale czyni.

A w tym po kilku dniu syna powila / y przyzwala onych dwu Biskupow
za modlitwe im dziekuia y prosiac aby synaczkowi blagoslawili. y kladu na
dzieciatko krzyz s. Potym ich nauczyła co czynić mieli. Po kilku dni powie-
da / syna do Chrztu poniosa / pilnujcie v dzwi gdy z nim wychodzić beda / y
podaycie mu / abo temu kto go pomiesie / swoje supplikacya / na ktorey spikace
wszytko czerwami do chwały Bozey y zepsowania kalwochwalsstwa potrzebna.
Gdy tedy synaczka do Chrztu niesc miano: pierwey go obwołano / iz Cesa-
rzem uczyniony jest y purpure nań wlozono. Wielka niewymowiona pom-
pa y ubiory y wszytko mialo dwor wstret y kościol ozdobiony był / tak iz do
Jana rzekl Porphyrius: Jesli taka iasnosć y chwala y mieniat v Cesarzow-
ziemskich / ktorzy wstaja y mienia sie: a iakaz bedzie widziána ona wieczna
w niebie? Po chrzcie v dzwi podali oni Biskupi supplikacya / kladaca na
synu Cesarstim / ktora wzial w reke Pan ten ktory go niesl / y glomke dziecie-
cia iakoby przyzwalaiacego / podnioszy / iako byla nauczyła Eudoria / zawo-
tal: Kazal uczynic Cesarz mlody wszytko co tu napisano. Bo to pierwsze ro-
skazanie iego. A gdy Eudoriey syna z onym listem oddano: przila Ce-
sarsza / aby one karte czytac kazal. Czytano. Arzekl Cesarz: trudne rzeczy
ale iz jest pierwszy mandát syna mego: musi to być co roskazal. y zaraz za-
wolala Kancelrza / y pisac pilnie kazala / wszytko o co prosili / aby bylo wyko-
nano. y przyzwawszy one Biskupy / dziekowala za modlitwy iz iey syna v
Pana Boga vprosili / y od niego one mandaty oddawala / aby zań P. Boga
prosic nie przestawali. A daia im wielkie pieniadze / roskazala / aby w Ganie
w pol miascia piekny Cesarstim dostatkem kościol zbudowac kazali. Ode-
slala ie tez do Cesarza / ktory im także wiele pieniedzy / y naczynia zlotego y
srebnego do kościola nadac kazal / nietylo do Gazy ale y do Cesariey. A oni
ieszcze prosili / aby ktory Cesarstim dworzanim z nimi na wykonanie onych man-
dator posłany był. Cesarzowa Amancyusowi roskazala / aby dobrego y po-
boznego czlowieka poslal / ktoryby nieobludnie CHRISTUSOWI sluzyl / a
wiesc sie niczym nie dal. y nalazl Cynegiusa dzirwey pobożności meza /
ktory potym wielkie vrzedy y starostwo dworskie / zlecone mial. Tego z nimi
na wykonanie wszytkiego poslano.

Przyplyneli oni Biskupi do Rodu dnia piatego / y prosili przemożnika
aby mogli s. Protopiusa nawiedziec: ale im nie dopuscil mowiac: iz tak do-
brago

biego wiatru mieć nie będziemy. y musieli zaraz płynąć. a wtorego dnia po-
stąpiła wielka nawalność w ktorej prawie okret sie topił. y nade dniem tro-
chaszniat Porphirius / y wyrztał s. Prokop / ktory mu mowil: Ten przewo-
żnik jest Ariánin / y dla niego ta nawalność powstała / nauczcie go wiary y
ochrzcić / a on was posłucha / y szczęśliwa droge mieć będziecie. Powie-
dzał ono widzenie Janowi Arcybiskupowi: przyzwali człowieka. Żadziwo-
wał sie żład wiedzieli że on Ariánin / y rzekł: gdyż wam serce moje otworzył
P. Bog / ia już tak wierze iako y wy / y Ariusa sie żarzeka. y ochrzcił go y
Śakramenty mu Bostie dali. Był ten obyczaj / iż żegluiacy nabożni / mieli
z soba ciała Pánstie dla przygody śmierci iako sie v s. Ambrozego gdy o swym
bracie Sátyrze piše / y z Grzegorza s. gdy o Márimianie powiada / pokazu-
je. y tak szczęśliwie do brzegu Gazy przez długie cztery dni przypłyneli.

Przewoźnik Ariá-
nin nawrocony.

Wyšli przeciwo im processye z krzyżami. Bo już Poganie słysząc iako ie-
wzłił Cesarz / bać sie poczęli. y w mieście gdy mieli jeden bálwan Wenus /
to jest niewiastę nágiey / od ktorej / te ktore za małż iść miały / szczęścia prosiły /
y temu sie kłámaly przez sen obiadwienia prosić: On sie bálwan obalit y dru-
mę zabił / y czárt on ktory w nim mieszkał wcielał. Na co sie przeleli po-
ganie / y dudy czártow sie żarzekać do kościoła processya ona wefli / y
wiare s. przyleli. Było ich z meżczyzn trzydzieści dwa / a niewiast siedm. y
byli wielce Chrześciane oni wweśeleni / z przyięcia swoich pásterzow / y z ta-
kiej odprawy v Cesarza / y z takiego postrachu dyablow / y nawrocenia onych
pogan wpornych. Po dniu dziesiątym przypłynął Cynegius mając z so-
bą zane Senatory y Żetmána z żołnierzmi na postrach bálwochwálcom.

Wenus bálwan
obalony.

Przezyrano zezwawszy mieścian listy Cesarstie / krzyżowali y plákali Poganie:
a bogactwa z miast sie domy opuszczać wynosili. Obalac kościoły Pogan-
stie / ktorych było osm poczęli / a obalivszy mniefszych siedm / gdy do onego
Márny / mocnego y wielkiego bázro przyszło: niewiedzieli co z nim czynić.
Aż dziecie w siedmi lat zawałowało: Spalcie wewnatrz kościol / bo krwia ludz-
ka pomazany jest / a zwierzechu zostawcie mury / y oczyszcione miejsce na ko-
ściol Chrześcianski obroćcie. Zdumieli sie wszyscy / y grożąc rozgami dziecie-
ciu / a bojąc sie aby mu matka tak mowić nie kazała / nie mogli sie nic innego
na nim dopytać. Poczęło y Greckim ięzykiem dziecie mowić / ktorego sie ni-
gdy nie wzyło / y poznali że była Duchá s. sprawá. Wczynili tak / zápalili we-
wnatrz ono mocne budowanie / żołnierze rozszarpali wiele złota y srebra / ale
Biskup swoimi srodze zakazał / aby nic nie brali / y tak wygorzał on kościol /
y oczyszciony potym był / y na chwale Boga práwego naprawiony.

W Gárie kościo-
ły Poganstkie oba-
lano.

Márny spalono y
oczyszciono.

Wdziachal Cynegius część wyrostków stawivszy na obrone / a Eudoria
wzor kościoła na kárcie postála / iako budować on nowy mieli. y postála trzy-
dzieści filarow ábo kolumn z marmoru / między ktoremi dwie były ktore sie
swieciły iako Smaragd. y tak zaczęli ono budowanie fundamenty poświę-
cać / y z psálmy pierwszy kámién kładac / a wolając z weselem / wygrał CHRI-
STVS / wygrał CHRISTVS. Do piaci lat ono budowanie sie kończyło. Piše
też o tym s. Jeronym / słowa iego sa na Izaiasá: Ja násytych / práwi / czasow /
Serapis w Alexandriey / y Márná kościol Gazy / na kościol Pánstki powsta-
ł. To wshytko wypisał námieniony Márek dyákon Porphiriusa / z ktorym
był w Cárogradzie / y na to wshytko co sie powiedziało pátrzył.

10.

Kościol Eudoxi-
ey w Gárie.

In vita S. Hilar.
Et in lsa: cap: 7.

Tym przykładem w Pheniciey Biskupi poruszeni / takze Cesarza prosili /
aby bálwany y kościoły Poganstkie ktore tam ieszcze wielkie były / obalano.
Do czego im pomógł s. Chryzostom. Który potym będąc na wygnaniu / a
przez Phenicia iadac / pisal do Rufina káplana / aby mu na pomoc ku ná-
wracaniu Poganstwa przybył. Piše też aby sie o reliquie swietych nie frá-
sował / obiecując mu dać y ziednać nie mále y perene. Znáć że ten Rufinus

11.

Theo: lib: 2. cap: 29.

W Pheniciey gu-
bione Poganstwo.

Epist: 126.

Kości S.

z pomocą

12.

Wojna Eudoxiey
y Chryzostomem
S.Oratione de vita
Chrysof.Pogańskie prawo
o winnicach.Cesarzowa do ko-
ściola nie puśczo-
na.Biskupi siedziowie
widow, y kárac
mogli więzienim.

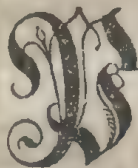
z pomocą tych świętych / ktorych kości mieć mogł / chciał w Pheniciey dy-
bly z kościołom strążyć y Pogańy nawracać.

Wracamy sie do Eudoxiey / o ktorey gniewie na s. Chryzostoma inż na-
mienil ten Marek dyakon / ktoregośmy powieści o Gázie słyseli. Gniew on
zład wrost / słuchajmy co Leo Cesarz napisał. Wdowie iedney / żenie Theo-
gnista / ktory niewinnie był na wygnanie potępiony y tam umarł wzięła Eu-
doria winnice tylo kosztowawszy z niey iągody / prawem Pogańskim / ktore-
takie winnice z ktorych krolowa iągody iadła / do stołu iey przypisano. Wcie-
kla sie wdowa do s. Chryzostoma Biskupa swego. Czynil o nie co mogł
prośac / wponinaiac. ale gdy nie nie pomogło / do kościoła iey nie dopuścił
y wrotą gdy wchodziła zamknąć kazał. Barzo sie o to zafrasowała y Bisku-
powi ładła / y wrocić sie do pałacu swego musiała. Była y druga wdowa
o ktorey sie także iako oćiec wdow y sierot Chryzostom s. zawział / dług iey
w iednego ktory był na wrzędzie w Egypcie wyciągając. Tego bronila Ce-
sarzowa / y pieniądze ktore oney wdowie służyły od niego pobierała. Biskup
dlużnika onego do więzienia wziąć kazał / a Cesarzowa żołnierze posłała
aby go z więzienia wzięli. Lecz ie Anioł od strążył / iż brać onego nie mogli.
Z czego poznać iż wedle praw starych Cesarstkich / Biskupi byli siedziami w
przywzdzonych y niedznych osob / y kárac więzieniem mogli. O takimstwie tej
hárdey Eudoxiey y Pogańie pisali. Kościół budowała / a cudze wydzierala.
Miała y innych wiele kłopotow s. Chryzostom przez te trzy lata / ktorych na
Biskupiey pracy siedział. Miał y przesładowania od Biskupow niektórych
ale mu ten gniew Cesarzowej nacięższy był / ktorego dla zbawienia y napraw-
y iey wchodzić nie mogł. Jednak kázac zawždy / pisać / y wrząd pasterst-
wa odprawować / nie omieścił.

Rok Pański 402. Anástazyusza 5.

Arkadiusza y Honoriusza 8.

1.

Amietać potrzeba co sie wyżej powiedzielo / o onych mnichach
z Egiptu / ktorzy bedac wygnani / iako Origeniste, w Cárogro-
dzie mieszkali. trzymalich cały rok Chryzostom / aby sie do Cesar-
za na obżatowanie Theophila Biskupa Alexándrijskiego nie
wdawali / y pogodzić ie chciał z Biskupem ich y z s. Epiphánium

sem Biskupem Cypri / ale nie mogł. Bo sie iemi obadwa iako heretykami
bzydzili. Po czekaniu tak długim / mnisi żaloby swe pisane na Theophila
do Cesarza podali / na ktorych były wielkie grzechy y zbrodnie samey śmierci
godne / ale potwarne. O czym gdy sie Theophilus dowiedział: mniemał iż
to za wiadomością y poduszczeniem Chryzostomowym uczynili. W czym y
s. Jeronym z daleka na Chryzostoma przymawia. Bo z temi dwiema Bi-
skupami Origenisty przesładował / ktorzy też inż y od Papieża Anástazyu-
sa wykłeci byli. Posłał też był Theophilus swoje inne mnichy do Cárogro-
du / ktorzy na one Origenisty także żalobne listy podawali. ale ie posadzano
do więzienia / iż dowieść nic nie mogli / mowi Palladius iako Origenista ich.

Tym czasem s. Epiphánius z Cypri do wspotnienia kościelnego do Cár-
ogrodu przyiachał. Wpomniał był przez list pierwey s. Chryzostoma / aby
Origenesa y Origenisty potępił: ale on do wietzego sie na to rozmysłu brał
mowiac iż go do tego czasu Oycowie święci przymowali. Czym mu był po-
deyrzany. y gdy przeciw iemu z swoia kścieża z processya wyszedł / cheac one-
starcą tak świętego wzięć y do domow go kościelnych prowadzić: Epiphá-
nusz sie wymowil / nie iako iego społeczności wchodzic. A gdy go nazajutrz
prosił aby w gospodzie kościelney stanął / y z nim sie w kościele modlił: po-
wiedzial

Potwary na
Theophila Ale-
xándrijskiego.

Epist. 78. & 16.

In Dialogo.

2.

Swary o Orige-
nesa.
Epiphánius przy-
iachał do Cáro-
gradu.
Sozom: lib: 8.
cap: 14.

wiedział mu / i z teg nie uczynie / a zby błedy Origenesowe potepił / a Dioscora mnichá z tego towarzyszy mi inemi mnichami / iáko Origenisty z miastá wypędził. Cicho przymawiajac Chryzostomowi / i z im życzliwym sie pokázował.

Pociągnął też był do siebie s. Epiphanius niektóre Biskupy / ktorzy byli w Cárogradzie. Ale też drudzy bronili s. Chryzostoma. Ale w tym niektórzy niepiárwí byli / mieniac / iáko by s. Epiphanius księgi wszystkie Origenesa ganił / y czytania ich nie dopuszczał: a on nie wszystkie pisma jego / ale tylko on Periarchon / ktory Rufinus ozdobił / y błedy inne wszystkie jego ganił / y wytkłanął. y w tym mu obrońcy świętego Chryzostoma krzywdę czynili / y Jeronimowi y Theophilowi. Bo ci wszyscy błedy tylko Origenesa potępiali / ale wszystkie jego księgi y pisanía nie potępiali. Socrates y Sozomenus i z sami Origenistami byli / wśedzie s. Epiphaniusa ścypia / y niepewne o nim powieści wnosił. Co mówia żeby Epiphaniusa Eudorya używała / aby na wygnanie potepił Chryzostoma s. y o onych prorocत्वách gdy wyjeżdżał z Cárogradu / żeby na drodze na morzu umarł / nie wiele ma pewności. Bo sie pokázanie / i z na drugi rok po wyíachaniu z Cárogradu / gdy zgody postanowić między Biskupy nie mogli / był iefcze żyw s. Epiphanius / a on sad o wygnaniu y złożeniu s. Chryzostoma iefcze tego roku zaczęty nie był / y nigdy na to s. Epiphanius nie zezwalał / co sie przeciw s. Chryzostomowi potym stało. iáko to Leo Augustus wyświadcza. Przetoż co sie w żywocie jego z Metaphrasta napisało / stad sie poprawić ma.

Jan Jerozolimski Biskup / ktory z Rufinem błedów Origenesa bronił / upamiętał sie / y wespółek z Theophilem Alexándryjskim / y z tym Epiphaniusem / y z Anastazyusem Papieżem one błedy potępiał. Jest list Papieża Anastazyusa do niego / ktorym mu oznajmnie i z Rufinus dla błedów Origenesowych potępiony jest. Nie przyszedł do tej káski Bożey Rufinus / aby sie y po wspomnieniu y wytkleciu Papieskim upamiętał. y owšem potym troie ksiąg albo Apologie ná s. Jeronyma wielkim zlorzeczeństwem / napisał. Nie rycho sie o tych ieg pismách dowiedział s. Jeronym: ale dostawszy ich / dowodnie mu / y z wielką goracością ducha / odpisał. Ten strzelby nadużsney nań używa / gdy mówi: Niech sie nie czyni Kátholikiem / ieli sie we wszystkim z Kósciołem Rzymjskim nie zgadza. Coż on wiara swoją zowie? Taki jest / ktora w Rzymjskim Kósciele kwitnie? Czyli tá ktora sie w księgách Origenesa zamyka? Jesli rzecze: Tá co w Rzymie: Tosiny Kátholicy. Prawda i z drugdy ostro temu Rufinowi láie: ale słusna goracość / y zapalczywość ná heretyki y fałszywą náukę / dobrze go wymawia. Czynili drudzy hárdym s. Jeronym: ale sam o sobie mówi: Od młodości niczego mi sie bázsiej nie strzegł / iáko podniosley myśli / y swie wyciągniony / ktora nieprzyiaźń Kósta ná sie przywodzi. Wiem co pan y Bog y mistrz moy mówi: Uczęcie sie odemnie: bom cichy y sercá pokornego. y indziej mówi: Wyznamam to miły Rogacyanie / i zem w Pismie s. swym siłom nigdy nie dufal / ani miál swego rozumienia / y o to co mi sie zdáło że wniem / wolałem drugich pytać: a coż o tym góziem wátpił?

Tego roku zśedł z tego świata Anastazyus Papież: siedział lat 4. miesiac jeden. Nástąpił Innocencius Albanus. Wyślawia wielce s. Anastazyusa s. Jeronym: Mój / práwi / przednie znáczny / ktorego długo mieć Rzym gódzien nie był / aby pod takim Biskupem głowá wszystkiego świata wcieta nie była. Bo po iego śmierci Rzym zwoiowano. Kósta za ten Papież Anastazyus / aby Káplani nie siedzieli gdy dyákoní Ewangelia czytáia. Bo spor był częsty dyákonów z Káplanami / y do tego przychodził / i z y przy Ewangeliey gdy dyákonowie stać musieli / Káplani siedzieli / częci oney zwyczajney swojej przestrzegáiac / aby gdy Káplani siedza / dyákonowie stali. Co im zganił ten Papież / i z ten czas gdy czytáia Ewangelia /

Niechciał sie z Chryzostomem modlić.

3.

Nie wszystkich ksiąg Origenesowych potępiali Kátholicy.

Hieron: epist: 61.
Hieron: epist: 76.

Epiphanius wymowny.

Oratio: de Ioan: Chrysof.
In vita S. Chrysof: 27. Januarii.

4.

Jan Jerozolimski odstál od Origenesa.

Rufinus pisał ná S. Jeronyma.

5.

Odpis S. Jeronyma ná Rufina.

Hier: aduer: Rufin.
Kátholik być bez Rzymjskiego kóciola nie móże.

S. Jeronyma pokora.

Epist: 32.

Epist: 108.

6.

Innocencius Papież.
Epist: 16.

Lib: Rom: Pontif.

S. Marciná se-
ście.

Greg: Turon: lib:
hist: 10. cap: 31.

Fortunatus od S.
Marcina vdro-
wiony.

7.

Epist: 168.

Syn matka bła-
cy do heretykom
przysłał.

Nie mogł matki
zabić, aż herety-
kiem został.

8.

Epist: 236.

Posi niechowa-
łacego skarał.

1.

Palladius in Dial:
Chrysost.

Theophilus Ale-
xandrijski do Cé-
rogradu przyima-
ny.

Eudoxia Biskup
na S. Chryzosto-
ma pobudza.

Theophilus na S.
Chryzostoma tá-
toy zbiera.

nie do tego nie miał. Dla sąfowania Biskupich y Kościelnych dochodow
hårdzi byli dyakoni nietylko Káplanom / ále y Biskupom. vtrocono ie potym.

Tegoż roku do niebá zaprowadzony iest Marcin s. Turonsti Biskup.
żył lat 86. na biskupstwie 31. rok. Żywot iego Severus wypisał. Nápisal
też żywot iego wierszami Venantius Fortunatus, dziekniac za dobrodziej-
stwo / ktore po śmierci iego wziął. Bo oleiem ktory przed obrazem iego go-
rzał / choré swoje oczy namázawszy / vzdrowiony był / iáko sam wyznawa.

Augustyn s. o iednym młodzieńcu w Afryce powieść taką nápisal. Ży-
syn matkę swoją śmiał biciać. O co vpominał go Biskup onego miásta / aby
táki wielkim grzechem Páná Boga nie obrażał. A on nie przestał tego czyni-
ć / y członki z ktorych sie vrodził / srogim biciem trapił. y przegrażać sie ná-
státek poczał / iż zostánie heretykiem Donatista / á matkę zabić. Przysłał do Do-
natistow / przyiety w Kościele z wielkim weselem y znorow ochrzczoney / y w biały
śńacy odziany z onym okrutnym ná matkę sercem. y táki zostawšy heretykiem /
czego w wierze Kátholickiej uczynić nie mogł / matkę swoje własną y uź stá-
ra zámordował. To / mowi Augustinus / w cudzymi sie á nie w moim B-
kupstwie działo: ále to do ksiąg zápisac dal / aby vřząd tákiej złości zabić
gał. Tácyć bywáia pospolicie / ktory od Kościoła s. Kátholickiego odpa-
daia / złych myśli y serca złego do grzechow pełni / wykonać złości swej nie
moga / aż sie wiary świętey záprza. Po ki wždy w Kościelney iedności trwá-
ia / ná grzechy sie tákie nie rozpása / odpore nieiáka z láski Kościelney máiac.
Ktora gdy oddala / iáko przez przekopána grobla woda w stáwie / táki oni do
grzechow wřytkich bez sumnienia wylataia. Tenże s. Augustyn powiá-
da o sobie / iż Káplana / ktory post kł Narodzeniu Pánstiemu zlamal / z Ká-
plánstwa zrzucił. Balem sie / práwi / tákiemu Kościoła Bóžego zwiérzác.

Rok Páński 403. Innocenciusz 2.

Arkádiusz 9. y Honoriusz 9.

Spomnimy sobie one roku przeszłego młuchow z Egiptu zá-
toby / ná piśmie Cesárzowi Arkádiuszowi ná Theophila Alex-
xandrijskiego Biskupá podáne / w ktorych były okrucne grze-
chy dla ktorych Cesarz przyzwał do Cérogradu Theophila: aby
by sie o nie spřawił. On tego roku przyiáchał / ále z dziwne od-
miána. Bo wiáchał do Cérogradu nie iáko obwiniony / ále iáko sędzia ná
s. Chryzostoma. Nápirowadził z sobą Biskupow z Egiptu / y inne dworskie
ktory byli w Cérogradzie do siebie pociagnal / aby z nimi Synod ná s.
Chryzostoma uczynił. Do tego nawicey mu pomogła Eudoxia Cesároz-
wa / ktora iuż záś znorow z kazania Chryzostoma s. iad swoy náń wznowila
y owšem ona pobudziła Biskupy / aby Synod uczyniwšy Chryzostoma z sie-
kupstwa zegnáli. Przylaczyli sie do Theophila y oni Biskupi ktore był Chry-
zostom o ich wielkie grzechy pokaraty złożył. Skłomli sie do niego y oni co Ori-
genesowe błedy gánili / Ksiez a też y clerus Cérogradzki z tego serca byli ná s.
Chryzostoma / dla kárności y vpomínania ktore od niego miewáli. Stánal
Theophilus ná przedmiesciu / y tam przez trzy niedziele mieřkáiac z Chryzo-
stomem sie nie wital / ani widzial / y owšem záłoby zbierał / dowiáduiac sie o
iákich choć z mlodości występkach iego. Nic nie mogł náleść: iedno iż w
Kościele po przyieciu náświetszego Sakrámentu wode pić / ábo co przekásić
kazał / dla uczciwości prześwietych tájemnic / aby co z slina nie wypadło.
Co była w Cérogradzie nowiná: ále ná zachodnych Kościołach / stary zwy-
czay y chwalebny / ktory y dziś trwa. Acz náleżli innych przymowek ábo ra-
czy potwarzy dwádziestá y dziewięć / ná tego s. Biskupá.

Tu sie

Tu sie Theophilus potknął / y to co dobrze zaczął / na błędy sie Origenesą y na te co ie chwalili oburzał: zle skończył / potwarzy na s. Chryzostoma zbierając / a na sad sie niesprawiedliwy z Cesarzowa y z innymi zmarwił. Na kościelney rzeczy odstąpiwszy / swoiemu gniwow y zawasnienu służył. Na pierwszą rzecz zgadzali sie z nim oni świeci Jeronymus / Epiphanius y Anasazyus. Ale na te wtora żadna miara. Vdal sie iuż był na to aby człowieka tak od młodości świętego / y taką nauką / wymową y cnotą y pilnością pasterka sławnego / poniżył / y podeptał. Czym sobie sam wieczney zelżywości nabył. One potwarzy na Theophila mnichow Egiptu mogły być nieprawdziwe: ale tey na Biskupa s. Chryzostoma popedliwości y niesprawiedliwości żaden wymawiać nie może.

Miał przy sobie Chryzostom Biskupow czterdzieści / między ktoremi był ten co to piśe Palladius / ktory przy nim stali. a gdy iednego dnia do niego sie zebżeli / prosili ich aby swoich Biskupstw dla niego nie traciłi. y oznajmiał im iż iuż w tych trudnościach y kłopotach dokonąć miał wieku tego. Bo czart sie / prawi / burzy moia mowa y nauka / proste tylo o modlitwie. Tedy plakać wszyscy poczęli / a on cieszył ie mówiac: Żywot nasz taki iest / na którym y wesole y smutne rzeczy miąia. Wszyscyśmy iako na przekupie / przedałem / kupiłem / y po gospodach sie podrożnych włoczym. Nie lepszyśmy niżli Pátryarchowie y Prorocy. A Biskupi powiedzieli / kościół nam s. żal y naszego osierocenia / ludzie sie Boga nie boia / prawa sie pomieszywają / na rzady sie kościelne hárdzi wciągają. A on odpowiadał: Tylo kościołowi wszyscy nie opuszczajcie. Nie ode mnie sie Chrystusowa nauka poczęła / nie ze mna sie skończy. po Mojżeszu nastal Josue / po Samueldu Dawid / po Jeremiaśu Baruch / po Eliasz / Helizeus. i.

A w tym posłancy od Theophila trzy Biskupi przysli / ktorym gdy się okazał / czytali pozew taki: Święty Synod v Querku ábo Debu zgrożdżony / (był to kościół Piotra y Páwła s. ktory był Rufinus zbudował na przedmieściu) do Jana. (y Biskupem go nie zowiąc) Wzieliśmy na cie obżalowania / wiele złego mające / przydź / a Serapioná y Tygrim káplany przywiedz z soba / bo ich potrzebuem. Na ten pozew osobno im iego Biskupi przez swoje káplany odpisali / a osobno sam Chryzostom. Biskupi napisali / aby zachował Theophilus Kanon Niceński / a w sady sie w cudzym Biskupstwie nie wdawał / tak iako też sam swoim listem o toż Janá wspominał. A s. Chryzostom powiedział / iż nie złego na sie niemiem / sprawiciem sie gotow / y przed wami / iedno oddaćcie od siebie iawne nieprzyjaćioły moje / y mianował czterech. Oni y drugi / y trzeci / y czwarty raz pozrywali Chryzostoma / ale toż mówił y do wielkiego Synodu áppellował iako piśe Socrates.

Tu sie godzi pilna rzecz przypominieć / iż ono prawo ábo Kanon wtoremu Conciliumu powszechnemu przypisany / aby Cárogradzki Biskup pierwszy był po Rzymskim / a miał zwierzchność nad innymi wschodnymi Pátryarchami: podzucony był. Bo sie im Chryzostom z swymi Biskupami nie bronil. A teraz czas tego prawie był. Biskupi oni v Querku nákladfy wiele potwarzy na s. Janá / potepili go y z Biskupstwa złożyli. y do Cesarza dali znać aby go moca wygnal. y tak sie stało. wieczor dla rozruchu ludu ktory go bárzo milował / porwany iest / y do Pretenu v Bithiniey zaprowadzony.

A gdy nocy iedney ziemia drzeć poczęła / przelekła sie Cesarzowa y prosila Cesarza aby Jan co napredzey przywrocony był / y bieżał poselzą postem. y od Cesarza Bristo komorny Cesarzski / przedko do s. Janá przyiachawszy wrocił mu sie okazał. Wyszedł lud wszytek / y łódkami morze zaślonił z świecami / przeciw iemu wolając y śpiewając y wielkie wesele pokazuiac. Niechciał za raz do miasta iść Jan / a żby sie o żadne grzechy sprawił: ale iuż był Theophi-

2.
Theophilus w
czym sie potknął.
W czym sie s. Iero-
nym y Epiphanius
y Theophilem zga-
dzał.

3.
Proroctwo S.
Chryzostoma.

Pociechy S. Chry-
zostoma.

Pokorá iego.

4.
Pozew na S. Chry-
zostoma.

Socr: lib: 6. cap: 14.

5.
O zwierzchności
Cárogradzkiego
Biskupa.

Potępiony S.
Chryzostom. y wy-
gnany.

6.
Theod: lib: 5.
cap: 33.
Przywrocony Ian
Chryzostom.
Socr: lib: 6. cap: 14.

Sozom: lib: 3.
cap: 18.

7.

Sozom: lib: 3.
cap: 19.

O Nilamonie iaka
na Biskupstwo
niechciał.

Skonanie v Pánu
Bogá vprosil.

8.

Julia vczona Má-
nicheyckey se-
kty.

Disputacya Bi-
skupa s niemi-
slá.

Niema vczynil
Biskup.

Vmárlá oná nie-
wiaslá.

9.

Tom: 1. Concil:
Afric.
Synod Kárhá-
gijski o návroc-
nie Donátistov.

Aug: contra Cre-
sconium lib: 3. cap:
45. & 46.

Donátiste wysvá-
ni ná disputacya.

Vt supra.

lus y z inymi Biskupy vcielky zviesť sie Synod nie mo: . Lud tež czeľac mu
nie dopuścít/ musiał ísť do kóscióla y zásiest svoje stonice y kázac znaglá /
pokoy ludowi y blagosławienstwo dáť. Przywroceni sa z nim wšycky Bisku-
pi y klericy/ktorzy dla niego cierpieli. Działo sie to lecie miesiaca Czerwca.

Gdy sie Theophilus vcieláac do Egyptu wrácal/ przypłynął do mi-
steczka Gerás gdzie byl Biskup vmárl/ a lud nieákiego Nilamona pufel-
niť/ ktory sie byl w komorce zamknal/ swiata sie chroniac y káplánstvá vo-
chodzac/ zamurowal/ zá Biskupa obrat. Przysedl do niego Theophilus/ y
prosil aby Biskupstwo przyial. on sie z potora y pilnie wymawial. A gdy
mu bázro sie prosba ona przykrzyl: Jutro / rzekł/ tak vczyniř oycze mój/ iá-
to chceř: á ia sie przygotuie y rzeczy swoje rospávie. Názáutrz przysedl
Biskup y káže mu otworzyc. A on rzekł: modlmy sie pierwey. y gdy sie po-
czeli modlic/ Nilamon skonat. O czym niewiedzac Theophilus dlugo cze-
káac/ drzwi odwálic kázal/ y náleřli go vmártego. Wolał vmrzec niżli Bi-
skupem byť/ ktorego sie z potory czynil niegodnym. Nlogł sie vpomínac
Theophilus: iesli sie on pásterstvá iednego miasteczka bat: z iákim on sam
przeřráchem správowác miał Alexandria/ miasto we wšyckich wřchodnych
kráákch nawietře/ y wšytek Egypt/ y przyległe do niego pánsťvá y Biskup-
stvá. Wielkie ma niebespieczeństvá Biskupie přeloženřtvo.

Po onym zburzeniu kósciólov Pogánřkich w Gázie y po poswięceniu
Márny: piře onže Márk dyákon: iedná niewiastá z Antyochiey/ ná mie-
Julia/ przyslá do Gáz y zwodzilá ludie/ y mowa pokrtya/ y potora po-
wierchná y czárami y pieniadzmi/ aby do Mánicheyckey náuti sie obrá-
li. y wiele ludzi do siebie počiagnelá. Porphirius Biskup vpomínal ia aby
onych bledow nie rozsiewálá/ y sámá sie vpámietálá. A oná ná disputacya
go wyzwálá mowiac: ábo ty mnie námoviř/ ábo ia ciebie do wiáry moiey.
Dat ieř čas/ zekł sie síla ludzi/ przynioř Biskup s. Ewángelia/ y krzý ná-
vřtá sive wlozýřřy/ mowic ieř dopuścít. Nlowilá dlugo/ wywodzilá/ blu-
řnilá/ náukámi sie Pogánřskimi wřpieraác. A Biskup řřřac bluznienc ieř
ná Bogá práwego/ rzekł: Bog ktory wřřřtá stvorzyl/ ktory w Trocey w-
wielbiony iest/ niech zárázi ieřřt twoy/ y zamknie vřtá tvoie/ aby tego blu-
řnierřtá nie wypuřřezáły. y wnet zamilkłá y zbládlá/ y dlugo ná Biskupa
pátrzac mowic nie moglá. pánný ieř ktore dwie miálá/ y pare mežezyn/ do-
vchá ieř czárowne řřřwá podawáły. ále nic nie pomogłó/ y tak dlugo niema
bedac/ vmárlá/ y poslá do onych ciemnořci ktore oná swiáťlořtá zwálá.
Dziwki ieř ony y czeláďř wřřřtá y inni ktore bylá zwiodłá/ do nog Biskup-
pich vpádali/ y o pokute prořili. A on ich náuczáac do kóscióla ie swiáťe-
go przyláczyl.

Jóřiem do Afryki. Zebráne iest Generalne Concilium wřřřckey Afryki
w Kárháginie/ ná to/ o co ich byl Papieř Anastázus/ iáťo sie wřřřey rze-
kto/ vpomínal/ to iest/ aby sie o návrocenie y ziednoczenie heretykov Do-
nátystov/ Biskupi Kátholicey postárali. Nlowili o tym ná tym Synodzie/
y nie mogli nic innego do tego náleřť/ iedno aby w káždym miesćie Biskup
Kátholicki přeložone Donátřřty/ z vřřředowemi osobámi obestál y vpomí-
niál/ y do řřřokoyney y bráťerskeý rozmowy ábo disputacyey y gadánie w-
zwál. Po Synodzie/ ná ktorym y inne kóscielne potreby obmysłáli oni oycó-
wie y Biskupi/ káždý w swym miesćie obřřláli Donátřřty/ y sámi ich osobámi
řřřwemi vpomínáli. Co ieden Donátřřťá Crispinus w Kálamenie Possidius
řřřowi Kátholickiemu Biskupowi zá odpráwe dat/ nápisál s. Augustyn. Po-
wiedzilá píšiná: Stov grzeřřnego sie nie boy/ glupiemu nic nie mow/ aby
sie nie řřmiál z madrey mowý tvoiey. A nákoniec rzekł: Přecž odenimie nie-
zbožni/ drog ich niechee. Tá táťa odpowiedź v Akt vřřředowych zápisána
iest. y

jest. y każdy sie z niego / mówi s. Augustyn / miał wozony y nięczony / iż posła
 na tego co od rozumu odpadł. Poprawił swego wporu y złości Crispi-
 nus. Bo Possydiusa Kalaminy / w drodze / obroczywszy gospodkę jego żo-
 nierzmi / zbał srodze y zranił. Za co gdy miał być karany od wrzedu / w pro-
 szę go Possydins. Taka y na innych miejscach sprawa z nimi była. Karanie na
 pieniadzach wrząd Cesarzski / iako heretyki: ale ie y Augustyn s. y inni z po-
 tory y cichości Kátholickiej / wypraszali. Tákonicz prosili Cesarza Ká-
 tholick / aby y poniewolnie do rozmowy przyściagnieni byli. Cesarz rozkazał.
 y wypisnie Augustyn s. disputacya / Possydiusa onego z Crispinem / na
 ktorey przez trzy dni przekonany jest Crispinus / iż był heretykiem. A dla te-
 go na nim prawa / ktore są na heretyki dane y karanie w nich pieniężne / wy-
 konywano. Ale z wielkim posłogowaniem. Bo ich Kátholicy żalowali / y
 gósz mogli ochraniać / miłością ich ona pociągając / ktora im nic nie po-
 magala. Toż s. Augustyna podkato od Prokuliana Donacisty / gdy go
 na disputacya wyzwał / co y Possydynsa od Crispina. Wzgardził im y za-
 oney rozmowy z nim nie przypuszcł. Tłaco narzekając Augustyn piśe do te-
 goż Prokuliana: Waszy Biskupi nigdy z nami spokojnie rozmowić sie nie-
 chcieli / od grzeszników wietając. Kto znieść taka hard: se może: Jákoby
 Apóstol Paweł z grzesznymi nie rozmawiał / y z świętośradzami samymi:
 Jesze do nas wskazywali waszy strony kseja: Ostepuycie od ludzi nasych: ie-
 śli od nas pozabuwani być niechcecie. Wiedzieli iż lud ich zwiedziony / báz-
 oney rozmowy pragnął / mówiac: O by sie na iedno miejsce zeszli / wzdoby sie
 onymi disputacyami prawda pokazala. O tym teraz dosyć.
 Alarikus król Gothow abo Getow trzydziestego roku iako sie za Dunay
 przeprawił / ziemie Rzymstiego państwa woiniac / y do Greciej zabiegając y
 w ziemiach Rzymstich przemieszkując. w Pánnoniej zwłascz / do Włoch
 sie z wielkim wojskiem puscił. Miał te dawna myśl / iákoby do Rzymu
 przesć mogł / y tam sie o miasto ono głowę wszytkiego świata / pokusił. Co
 wiedząc Senatorowie Rzymscy / nowymi murami Rzym obroczyli y utwier-
 dżili. A on Alarikus gdy do Włoch pod Pollencya przyściagnął / tam od
 Syllikona okrutnie porażony został / iż sie to nagrodziło co przez lat trzy-
 dziesci psował. Tam sie Sylliko śle popisować poczał / y w zdradzie podcy-
 rzanym już był. Bo mając w ręku Alarika / wolno go puscił / y zbierać sie
 znorow na włosko iemu dalecz / ktorem potym wiele wygrawał / y nie czy-
 nił z nim ani wojny / ani pokoju / tylo R. P. onemi Gothami / z ktoremu ta-
 ienna przyjaźń wiódł / zwłoczyl y strąsł. Jákoby Orosius piśe.

Rok Pański 404. Innocenciusz 3.

Arkádiusz y Honoriusz. 10.

Honorius podniesiony onym zwycięstwem / dał sie Poganom
 Rzymstkim namowić y osukać / aby im igrzyska śatanstkie y zabo-
 bonne / ktore zwali Ludi Sæculares, przywrócił. Ktore widoki iá-
 ko pełne służby dyabelskiej / y krwia ludzka płynące / Constanti-
 nus wielki y inni Cesarze / srogimi prawy zagubili. Ten ie Ho-
 norius na swe źle ożywił. Nowili Paganie / iż dla tego Gothowie y inne
 dzikie narody / państwo Rzymstkie psuia / iż sie te igrzyska opuścily. Tłaco
 tych tylo dla samey w patrzeniu rostkosy / wielka sie liczba fermierzow / gwoli
 bogom zabijała. Lecz takimi sie Poganstkiemi grzechami y przyzwoleniem
 Chryściastkim znorow Alarikus zmocnił / y Rzym wziął y zwoiował.
 Znorow w Cárogradzie Chryzostom s. niepokoiu wielkiego záżył / y na
 wygnanie / na ktorem do Antuszu prowadzony będąc umarł / potepiony jest.

Lee iq

Przyczyna

10.

Kátholicki Bi-
kup wbiły.

Epist: 172.

Láskawość Ká-
tholicka.Possidius in vita
August: cap: 12.

II.

Epist: 143.

Hardość herety-
cka.

Epist: 166.

12.

Alarikus król
Gothow o Rzym
się pokusił myśli.Claudianus de Sex-
to Honor: Conf:
& de bello Getico
lib: 4.Nowe mury w
Rzymie.Alarikus pora-
żony.Sylliko mu po-
słogował.Orosius lib: 7.
cap: 37-38.

1.

Igrzyska śatan-
skie Honorius
wznosił.
Zosimus lib: 2.Prudent: aduersus
Symmachum lib: 2.

2.

Chryzostom S.
znorow cierpi.

Marcell: in Chron.
Sozom: lib: 8.
cap: 20.

Socr: lib: 6. cap: 16

Obras Eudoxiey
nászyt czczony od
prostych.

Eudoxia zwodzi
Biskupy na Chry-
zostoma.

Palladius vt supra
Dial.
Homil: 15. ex va-
riis Matth: locis
Parisiis.

3.

Złożony z Biskup-
stwa S. Chryzo-
stoma wygnany.

Krew Páńska ro-
złana.

Palladius vt supra.

Appelluie do Pa-
pieża.

4.

List do Papieża
S. Chryzostoma.

Palladius in Dial.

Cesarz wygania
Chryzostoma S.

Kościół się za-
palit.

Przyczyna ta była/ iako w żywocie iego czytać możesz/ iż słup albo obraz Eu-
doriey Cesarzowey srebrny/ blisko kościoła postawiony/ proste y skłonne do
bóstwochwálstwa ludzie wprowadził/ iż pod nim y około niego igrzyska czyniac/
y iedzac/ y piac/ y wolaic/ ledwie go za boga albo boginia nie mieli. O co y
Honorius bratu swemu Arkadiuszowi w pisaniu przymowił/ iż po pogani-
stwu iako Cybelle iaka boginia/ żone swoje czcić dopuścił. Wrzaski też ludu
onogo wśeteczne/ kościelnemu śpiewaniu y kazaniu przeszkadzały. Wpomi-
nał o to Chryzostom iako Biskup. a gdy nie nie pomogło/ na kazaniu przy-
mawiał. O co sie znnowu Cesarzowa rozładła/ y gniewu stotroć więcej ni-
zli pierwey na Janá s. przyczyniła. y przedko do Theophila do Alexandrie-
pisala: aby z inemi Biskupy przyiachał y Chryzostoma złożył/ y wysłał. Nie-
chciał sam Theophilus przyiachać/ ale swoje Biskupy posłał/ dawszy im na-
uke/ aby wedle Kanonu Ariáńskiego Biskupa/ ktory raz od Synodu złoży-
ny/ bez rozsądku nowego Synodu na swoje sie Biskupstwo wroci/ wysłali
y złożyli. Cesarz Arkadiusz na wszystko co niewiasta chciała zezwalał. A Chry-
zostom nim go wygnano/ wolnie w kościele y na Cesarzowa narzekał. y ono
kazanie zaczął: Już sie zaś Herodias burzy/ już o głowe Janowe prosi.
Już Jezabella Nabotowe winnice bierze/ y Eliasia przesładuje. ic.

Predko sie inni Biskupi/ ktorých było trzydzieści y sześć/ za przyzwaniem
Cesarzowey ziaćali na ono potepienie Janá/ ktory też 40. Biskupow przy-
sobie miał. Nie śmieli mu żadnego występkę zadać/ tylo onym Ariáńskim
Kanonem wygnąć go chcieli. Opierał sie nieco Arkadiusz Cesarz/ y rozru-
chu sie w mieście bał/ wiedzac iako go lud miluje. ale go oni Biskupi namo-
wili/ kreć iego na głowe swoje biorac. y tak go nie pytaic ani słuchac zło-
zyli y wysłali. Wnabrali od Cesarza żołnierzow/ ktorzy naprzod kościół So-
phiey w dzień wielkiej Soboty w wieczor nąfli/ y nabożne a modlace sie lu-
dzie rozgromili/ y kapłany poranili/ y nowo ochrzczone/ ktorých było o trzy
tysiące w bieli rozpedzili/ y oltarzom sie y przenaswieszcemu Sakramentu
wi niewczciwość stała/ iako sam Chryzostom wypisuić do Papieża Inno-
cenciusa/ iż kreć Páńska na śaty żołnierzow rozłana była. Vcieł sie do o-
statniej pomocy Chryzostom/ appellował do Papieża/ y posły swoje trzeci
Biskupow do Rzymu wysprawił/ trzywody swoje przekladaic. Wyprawił też
boiac sie o zły swoy postepok on Theophilus także do Rzymu posły swe. Oba
znali starszego sedziego swego/ na ktorego sie rozsadeł wśytkiego swiata B-
skupie poswarki puszczaia. Napisał s. Chryzostom list do Papieża Inno-
cenciusa/ w ktorým mu wśytko co sie działo wypisuić/ iaka trzywody ob-
niozł. y prosi go aby niewinnych bronil/ a te karał y wyklinał/ ktorzy na za-
dne sie sprawiedliwosc nie ogladaia. Odpisał Papież obiemá/ dając znać
iż dla tych rosterkow Concilium wielkie złożyć myślił. list do s. Chryzosto-
ma zginal/ iedno Palladius pise/ iż był po wśytkich kościołach od przia-
ciol iego rozgłoszony. a Theophilowi dał znać Papież/ iż przy Chryzostomie
stoi/ y onego w swoim uczestnictwie y pokoju kościelnym zostawia/ y to co
sie z nim nieustannie stało/ gani.

W tym Cesarz Arkadiusz posłał do Janá mowiac: Acacius, Antio-
chus, Seuerianus, Cyrinus, potepienie twoje na swoje głowe wzięli/ a tak
poleciwszy sie Panu Bogu z kościoła wychodź. y tak pożegnawszy w kościele
swoie ktore mogli/ predko dla rozruchu pospolstwa/ wyiachał/ z wielkim ser-
cem nie sie nie boiac/ iako pismo mowi: Sprawiedliwy vfa iako lew.

Po odejściu swietego Chryzostoma Pan Bog cud wielki w kościele po-
kazał. z stolice na ktorej kazywał/ ogień wypadł/ y pod pokrycie wysoko prze-
leciał/ y ono zapalił. y daleka zaś droga do domu sie Senatorstkiego pusił.
Czego nikt sprawie ludzkiej/ chyba cudowi Bożemu/ przyczycić nie mógł.

Wielka

Wielka żaloscia po swoim pasterzu lud Bächtolicki ziety y zfrásowany zostawat. A zwlaszcza gdy ná iego miejsce obrano Arsacyusa káplana stárego / niewmiejernego / y ktory mowicy náuczác niewmiał. Był to brát rodzony onego Ektaryusa / ktory téz byliefuze niechrzczony ná miejsce s. Flázy / anzená ná téz stolice nastápit. Po wielkich swietych y náuka y wymowa o- / zdobnych / y v swiátá wsfytkego starwnych / ták prosci y nie madzy y niew- / mieietni nastepowáli. Z czego dobrym wsfytkim żalu sie bez póciechy wielkie- / go przyczyniálo. y strzegi sie lud wsfytek Arsacyusa / áni w kosciele z nim by- / wáli / y ná vlicách y ryntách oczy swoje od niego odwracáli / do Janá wždy / cháiáe / y threny ábo smutne piesni o nim spiewáiáe. Czego potym moza v / rzad zázázwat / y o to biéiem y wieszeniem karat.

Nád Biskupami téz / ktorzy przy Janie stali / oni z strony Theophilo- / wey Biskupi / wielkie nieludzkości y przesládowania czynili / żołnierze dár- / iac y náprawuiac / áby ie z Biskupstw wyganiali / á żeby ich nié nie przy- / mowat. zowiac ie Joánnitami. y byto wielkie rozzerwánie w kosciele Bo- / żym / práwie po wsfytkich wsfhodnych krolestwach. Cesarz mándaty wyda- / wal ná te ktorzy z Arsacyusem y Theophilem Alexándryjskim / y z Porphyry- / usem Antyoskim spolecznosci miec / przy Janie stoiac / niechcieli. y bárzo / wiele ludzi pobożnych wieszeniem y karaniem trapióno. O ono téz zgorze- / nie koscioła wiele niewinnych w Carogrodzie pomeczono y pozábiáno / py- / táiac sie kto koscioł zápalit. Miedzy ktoremi byl Eutropius czystelnik y Ty- / grius káplan / ktorzy ná tych mekách umarli. Vcierpiálo y pámienek wiele / zacnych / y CHRISTVSOWI w czystosci poswieconych / dla teyze spoleczno- / ści z Janem / ktorym máietnoscí brano / y z miast ie wyganiano / iáko pise / Sozomenus. Miedzy ktoremi byly przedniysze / Niceratá / y Olympiades / Diákomissá / y Pentádia wdowá ták ze Diákomissá / ktore Chryzostom swiety / w listiech swoich wspomina / y zá lekárstwo ná zoladek od nich postáne / dzietnie / y w onych ie nedzách písaniem z wygnánia ciefsy. y tákze w tych li- / stiech wspomina / iáko Olympiades ná wygnánie osadzona byla / o to iz z / Arsacyusem spolecznosci miec niechciála / iáko y Pentádia y inne.

Biskupi ktorzy przy Janie mocno stali / ktorych bylo tylo iúz dwádzie- / scia piec / po onym poselstwie ktore sam byl Jan / iesze wygnánym nie bez- / dac / do Innocencyusa Papiésá wypráwił / drugiego posta Theotekná ká- / plana wypráwili / y listy zálosne o tym co sie dzialo nápisáli / y wiele sie sa- / mych Biskupow do Rzymu ze wsfhodnych kosciołow nábiezáto. miedzy ni- / mi byl y ten Palladius co to pise Biskup Helenopolsti. ktorzy wsfyscy z plá- / czem o przesládowaniu onym kosciołow oznaymiali / do Papiésá sie iáko do / sedziego y obrońce vciékáiáe. Wystáli téz y przeciwnicy Janá s. do tegoz Pa- / piésá / Páterná káplana Carogrodzkiego z potwarzami ná Janá : wiedzác / iz sad ich bez przyzwolenia Papiestkiego wedle praw koscielnych / wáżny byé / ná Janá S. nie mogli. A osobno Clerus ábo kšieža Carogrodzcy / wystáli / Germaná káplana / y Kássyaná dyákoná / wielce zacne meze / do tegoz In- / nocencyusa Papiésá / o wsfytkim mu zlym co sie dzialo oznaymuiac / y pomo- / cy iáko od nawyzszego w kosciele Bozym wrzedniká prosiac. Był to Kássy- / anus on ktory pisal Collationes Patrum / ktory sie do Mássylié byl przes- / miel / iáko duudzy mniemáli dla tegoz przesládowania / ktore z Biskupem / swoim y mistrzem Chryzostomem cierpiat / ktorego wdziecznie w písaniu / swoim wspomina. Lecz sie pokázuié / iz záwždy przy Chryzostomie zosta- / wat / y miedzy pustelniki bedac / one Collationes pisal.

Z žaloscia wielka przymowat Papiéz Innocencius powiesci one. y pi- / sal o tym do Honoriusa brátá Cesarstkiego / prosiac áby Arkádiusa vpomniat / żeby tákiego rozzerwánia koscioła Bozego nie czynil. Co on goraco y ocho-

5.
Arsacius nastápit
ná Biskupstwo Ca-
rogradskie.

Palladius vt supra.

6.
Rozewanie wiel-
kie kosciołow.
Idem.
Wyganianie tych
co przy Janie stali.

Sozom : lib : 8.
cap : 24.

Vt supra.

Chrysoft : epist : 4.
3. 7. 94. 104.

7.
Apud Pallad. Dial.
Biskupi do Papiés-
á vciékáiáe.

Kássianus.

De Incarnat : aduer-
Nestorium lib : 7.

8.

mie

Sozom: lib: 8.
cap: 16.
Pallad: Innocent:
epist: 15.

9.
Nadzie podroine
S. Chryzostoma.

Chryzost: epist: 16.
14. 12.

10.
W Kukusie do-
brze przyjeży.
Epist: 13. 14.

Sabiniana Diá-
konissa sła za S.
Chryzostomem.
Ibidem.

11.
Cierpliwosc m-
ska.

In Dial.

Soezlib: 6. cap: 14.
* 17.

nie przez listy odprawił / na ktore Arkadiusz nie niedbał / a gorszym sie iestce
stawał. Pisał też Papież do Ksieżey Cárogradzkiej / y do innych Biskup-
ow wschodnych / dając im znać / iż Concilium dla onych rostkow złożyć
chciał / a nim dojdzie / oznaymiał im iż przy społeczności Jana stoi / iako
przy tym ktory niewinnie y bez przyczyny wygnany iest.

Jako Jan swiery na drodze oney prowadzony / y od żołnierzow wtru-
dzony był / nim do Kukusu w Armeniemy miasteczka doiachal / sam pisac do
Olimpiady wypowiada. z febra ciężka w drodze był / na żoladek barzo chory /
chleba dobrego y wody y lekarzow nie miał / we dnie y w nocy iachac musiał.
aż po dni trzydzieści do Cesaricy przyiacharszy / troche ochłody miał / gdy
go wseley pobożni z wielka radością przyieli / y wczasu wśelakiemu y lekar-
stwu opatrowali. Ale nie długo. Bo Biskup tego miasta Pharetrius z nie-
mala kupa barzo suchwałych mnichow wyganiał go z gospody y iachac na
miejscie temu naznaczone kazal / y dom z nim mnisi zapalić chcieli / tak iż go
starosta obronić nie mógł. A tegoż czasu Isaurowie po oney ziem roz-
puszczeni / mieczem y ogniem wszytko psowali. y ciężka mu była ona boiaz
od dzikich onych ludzi / aby w ich ręce nie wpadł. Musiał iednak o pilnocy
droga skłista y gorna wyiezdzać / iestce goraczka strapiony bedac / y niewy-
mownych kłopotow y utrapienia záżył. W czym do Olimpiady pisac: żałow-
nie iey aby tego nikomu nie powiadala / ani listow iego wkazowala / gardzac
proźna chwala / ktora z takiego iego meczestwa prość mogła.

Przyiacharszy do Kukusu miasteczka / w którym y kupić nie nie nálażł
z ochota przyiety iest / od zacnego y bogatego Dioscora / ktory mu domu swo-
go wstąpił / y wśelkie dostátki dał. Toż uczynił y Biskup onego miejsca Abela-
phius / ktory y Biskupstwo mu spuścić chcial. To sam piše do Olimpiady
oznaymując iako y do zdrowia przyšedł / y milego iuż od pocznienia záżywał
y miejsca sobie innego na wygnanie nie pragnął. Bo y Isaurow sie iuż nie
bał / gdy tam byto żołnierzow dostatek / ktorzy im bitwe mieli dáć wola.

Sabiniana Diákonissa / obierając sobie dobrowolne z swoim Biskupem
y pásterzem wygnanie y oyczyny wrátę / iuż była do Kukusu zabiežala
stara iuż dosyć bedac / y chcąc y do Scyriey y Tatar swietego Chryzostoma
prowadzić / y nigdy sie do domu dla niego nie wrócić. Co tá ná takich
drogách wcierpiała / y iako gorace ku Panu Bogu serce / y wielka ślączość
ku swemu mistrzowi miała / láčno sie domyslić.

A z drogi y z Kukusu / w którym rok mieřkal wiele listow do rozmaitych
z wielka wymowa pisal. Do Olimpiady kilánascie / do tych co dla niego
wieźienie cierpieli / do Biskupow aby staranie o kóściół Boży w onych na-
wálnościách mieli / y do innych. w ktorych wielkie meřstwo swoje / niecylo zło-
ta one wymowe / pokázanie. Tych ciężac / ktorzy go ciężyc mieli / ich strásun-
kow žalować / a swoich nie pámietać.

Pokaral P. Bog przedko ony nieprzyiaciele s. Chryzostoma / iako pá-
ladius wypisuię / chorobami rozmaitemi / a osobnie Cyriną Biskupá Bálce-
donu / ktorego noge Maruta Biskup niechcac przydeptal / y mala rancęžka
obraził. dla ktorey gdy sie piekielny ogień rzucił / obie nodze wrzynac mu mu-
řiano. Grad też wielki na przedmieřciu Cárogradzkim spadł / po którym
dnia czwartego ona Cesarzowa Eudoria / ktora wśytkiego zlego przyczyna
była / umarła / iako Socrates twierdzi y Prosper. Alez drudzzy z wietřym po-
dobieństwem mowia / iż Eudoria dluzey była żywa / y nie umarła aż po smierci
ci s. Chryzostoma / iako piša ci co żywot iego pisali: Leo Augustus / Me-
phrastēs / Nicephorus / Cedrenus / Zonaras / Glukas. Cedrenus twierdzi / iż
w pologu nie żywe dzieciátko miał / z ciężkością / gdy dziecię w niej gnilo /
umarła. Wrodziła pierwey cztery córki / Pulcheria / Plácyllę / Arkadia /
Marina / y piatego syna Theodozyna.

W Afryce

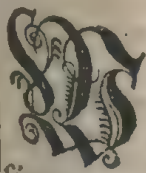
W Afryce w Kárháginie był Synod / z którego posły oni oycowie wy-
šli do Honoriusa Cesarza / prosić go o obronę przeciw Donatistom / którzy
wspomnieni y do rozmowy abo disputacyi cichey y spokojney powabieni /
nie było wdać się niechcieli / ale y niektóre Biskupy y Ksieża wciśnili / y Kościo-
ły im odejmowali. Prosić kazali aby prawa na nie pisane wznowione były /
gdź się P. Bogá y piekła nie boia / aby się karania świeckiego bali.

Tegoż roku Augustyn s. z Felixem Mánichey czkiem disputácia zwiódł
przez dwa dni z nim się wganiając. Ktorey ten był koniec szczęśliwy / iż się Fe-
lix nawrócił y przeklął Mánicheusa. Był to daleko wczesny y śmielszy niżli
Fortunatus który tak przytrzeć na s. Augustyna nie śmiał. Po tej disputá-
cicy ta sekta Mánicheyska / bázno wpadać w Afryce poczelá. Wiele na nie w
ktorey też niegdy sam był / Augustyn s. pisał / przeciw Faustusowi Biskupo-
wi Kacerstwa tego.

Paula Rzymiánka ona przezacna / ktora Jeronym s. wystawia / roku te-
go na infy żywot posła / w Bethleem / gdzie przez lat 20. gościł podeymując
y elastory żywiać / y służby Bostkiew pilnując / y ciało swe trudząc / przemie-
szkała. Biskupi iá swemi rekoma do grobu niesli. á Ksieży y mnichow wiel-
kie Biskupy Psálmy po Grecku / po Lacinie / po Hebreysku y Syrsku opiewali
przez trzy dni położenia iey.

Rok Páński 405. Innocenciuszá 4.

Arkádiuszá y Honoriusá 11.

Wbrány był na ten rok za Consula / Stylliko y Antemius. Do
Antemiusa z Rufusu s. Chryzostom pisał te słowa: Nie te-
mu się radwie iżes ty na takie wysokie dostojności podwyższó-
ny iest: ale iż dostojności y wrzedy z ciebie czci y okrásy dostały.

Bo cnota to ma przyrodzenie / iż nie dostaje czci z inąd / ale iá
sámá w sobie nosi / nie biorąc od wrzedow okrásy / ale iá wrzedom dając. Nie
Consula milnie / ale páná mego przeuciesnego Antemiusa z iego mądrością
y ostrym rozumem / wielkiey Philosophiey pełnego. Dziwna rzecz / że go
o swoje wybáwienie nie prosi. Był to wielki cnot człowiek w duchowien-
stwie y nabożeństwie y w boiaźni Bożej bázno gorący. Po śmierci Arká-
diusza páństwo wyszko Rzymskie wschodnie w swoim poruczeniu miał / y
ciernie go málemu synaczkowi dotrzymał. Raz z Perszey iáto posel Cesar-
ski iádac / skłapil do Aphráátá onego cudownego mnicha / który był rodem
Persá / y dawał mu suknia z Perszey / myślać: iż każdemu iego oyczyná mi-
łá / y to co się w niej rodzi. On mu iá kazal położyć á rzekł: Bázno na my-
śli rozzerwány. Nie mieszkam iedno z iednym towarzyszem / y tenem sobie
zakon wstawił / á teraz ieden ziemeł moy do mnie się mieszkac wprasa. mu-
siałbych starego towarzysza / ktoremum przez lat fiesnaście przywył / wyrzu-
cić. Na to mu Anthemius powiedział: y owsem oycze starego zatrzymay /
iáto miłszego y ktoregoś iúž świadom. A on zátem rzekł: Weźmij te su-
knia / bo dwoi mieć nie moge. Bo choć twoia lepsza / ale mi to miłsza y da-
wono mi służy. A tak go pięknie sukniey nie biorąc / odprawił.

Wracamy się do s. Chryzostoma / który w Rufusie w Armeniey zimie
mieszkając / o wielkiey zás chorobie swojej dla zimná / y o náiázdách Isau-
row do Olimpiády piśe / ktorey też ostatnie swoje piśanie záleca / ktore ná
wciache niedze swojej leżac w komorze / uczynił / to iest / one słowa / ktorym dat
taki tytuł: Tikt obrazony być nie może iedno sam od siebie. Godná pilne-
go czytania náuka / y przestrogi tam wielkiego oycá testament.

W listách swoich záluie nieiákiego Pelágiusza mnicha bieguna / który

Dzieie w Afryce.
August: epist: 50.

13.
Disputácia.
August: contra Fe-
licem lib: 2.
Possidius in vita
August.
Nawrócony Fe-
lix.

14.
Paula Rzymiánki
śmierć.
Hieron: epist: 23.
Pogrzeb iey.

I.
Epist: 147.
Antemiusa wy-
stania s. Chry-
zostom.

Antemius iáki
był.
Theod: histor: SS.
Patrum cap: 8.

Aphráates pustel-
nik, nowey su-
kniey niechce.

2.
Epist: 6.
Ostatnie piśanie
s. Chryzostoma.
Tom: 3.

Epist: 4.

Pelagius potym
heretyk.
Ildorus lib: 1.
epist: 314.

3.

Sozom: lib: 8.
cap: 27.
Palladius in Dial.

Stáranie Papie-
skie o Chryzosto-
ma.

4.

Socr: lib: 6. cap: 18.

Karaniem wiele-
si heretykow ná-
wrociło.

August: epist: 68.
ad Ianuar.

Aug: epist: 48. ad
Vincent: & epist:
50. ad Bonifacium
Et contra Cresco-
nium.

Augustyn chwali
karanie herety-
kow.

5.

August: epist: 134

U supra

Marcell: in Chron.
Orosius lib: 7.
cap: 37.

Rádágaisus Tátá-
rzyn do Włoch
wtargnal.

De Civitate lib: 5.
cap: 23.

tyło włóczyć się w cudze gárce nágladał. O ktorego obyczaiach Isidorus Pelosiotá napisał: iż stárym bedac sáwizny ná sobie / plochym się wtkázuiac / me czuł. On to ktory kácerstwo rozsiál y do zachodnych krolestw / błedy swe przedáiac / zábiegał. Mieszkáiac przez ten rok y w Zúkusie y w Arabiáie / gózie go było przemiesiono / bliskim kósciółom w Geniciey y w Sociey iáto / mogli / pomocy dawał. A máiac dostátek poslánych od swoich y od oney / lumpsády pieniedzy / wiele więziów od Isanrow wykupował / y ludzkien / dze przytomnie opátrował. Papież tym czásém o iego się przywrocenie stáral / á zwlászczá przez Honoriusá brátá Arkádiusá / do ktorego posly swe y listy wysyláli / chcąc aby w Thessalonice Concilium zložone było. Wslyscy zachodni Biskupi przy Chryzostomie stáli / iego spóeczności nie odmiáráiac. Lecz / wschodni / okrom niektórych / niemal wslyscy od Chryzostomá się oddaláli / y báć się było potrzeba wielkiego w kósciele s. rozzerwania.

Arkadius ktory był ná miesce s. Chryzostomá nastąpił stárzec lat má-
iac osmdziesiat y jedno / ná koncu roku tego stracony od Páná Bogá / w-
márl. Attykus zás po nim nastąpił.

W Afryce gdy Donátystowie wielkie rozboie ná Biskupy Kátholické y / ná kóscióły czynili: Honorius Cesarz o tym spáwiony srogie ná nie práw-
wydal / kárac ie ná piemiadzách y máietności y wygnániem. Czym iáto pi-
se s. Augustyn / bázso się wiele do iedności kóscielney onych błedników przy-
wiodło / iż máło nie wslytká Afryká od nich iúz wspotáiac się poczelá / y /
wspędzie iedność wiáry s. wracála się. Z czego się wslytek kósciół s. dzia-
wowie wroeselał. A s. Augustyn popráwił swego mniemánia / ábo omyle-
nia: iż pterwey rozumiał / iż heretykow karaniem do iedności y práwdy przy-
wodzić nie miáno / iedno namowa y kázaniem. Ale / práwi / teraz tego od-
stepuie / y przekonány przykładámi y tym ná co pátrze / náuczám: iż wielkie
jest miłosierdzie nád heretyki / wielká im pomoc gdy ie karaniem do wiáry y
práwdy przynusáia. O czym táim gruntownie przyczyny dáie ten s. Doktor.

Ci co się od błedów Donátystów náwracáli / dziw ná radoscia Cesarz-
owi y Kátholikom y Biskupom dziekowáli / iż ie do tákiego vznánia práwdy
przywiedli / do ktorego by nigdy byli bez postráchów práw spáwiedliwych
nie przysli. Zostawáło iednák nieco wpornych / ktorzy się wielkim okrucie-
stwem sprzeciwili. Pomógł do onego náwrócenia Donátystów Pánná-
chius Rzymiánin / ktory wielkie miał máietności w Numidiey / gózie pod-
dáni wslyscy iego byli Donátyste / ktore on do iedności swietey przywiódł / y
przykládem ich / wiele się inych do práwdy pociágnęło. Dzieknie mu z áto pi-
nie s. Augustyn. Tenże to jest z ktorym s. Jeronym miał wielgie záchowa-
nie / y do niego listy písał.

Rok Páński 406. Innocenciuszá 5.

Arkádiusá y Honoriusá 12.

M

Adágaisus Seytá ábo Tátáryzn roku tego zebrałszy Tádárow /
po dwá kroć sto tysiecy / wtárgnal do Włoch / y práwie wslytké
ziemie náiachal. Honorius Cesarz Etylikóná przeciw im wy-
práwuiac / troiáki zóld żołnierzom postąpił / y niewolniki kupio-
ne biác y wzbzióć ná te woyny kázal / do P. Bogá się swego ná-
bożnie wciékáiac. W tym się do Rzymu bázso wiele Pógánstwa stárego ná-
biegło / grozác Chrzesciánom / iż ten ktory Bogom wstáwicznie ofiáruie Rá-
dágaisus / wziác Rzym y posiesć má / z ktorego Cesarze ofiáry Bogom wy-
rzucili. y bylá wielká trwogá ná Chrzesciány. O czym s. Augustyn nápi-
sal. Lecz gdy się do Páná Bogá wciékli: dwá krolowie Hunnow y Gothow /
Sulbin

Julian y Saurus do woyska Rzymskiego na pomoc przybyli. Przestraszony od P. Boga Rádagaisus/ od Florenciey ktora byl oblegl/ miedzy góry Fesulanstie z woyskiem wystapil. Gdzie obtoczony woyski Chrześciańskimi/ gło- Rádagaisa P. Bog sam zgubil.
dem zwoiowany zostal z swoim onym wielkim woyskiem. Żadney bitwy nie dal/ nié z Rzymskiego woyska nie zginął. Sami sie podawali nieprzyacie- le. A Rádagaisus wciekaiac wpadł miedzy Rzymskie żołnierze/ od ktorych zabity jest. Było więziow bez liczby/ ktore bardzo tanie przedawano/ a sami też kupieni zdychali. Taki P. Bog one pobożność/ ktora na pomocy kościo- łow y zjednoczeniu do prawdy Katołickiey/ Honorius Cesarz w Afryce po- kazal/ iemu zapłacił/ y tego ktory go czcił/ wzięc chciał. To zwycięstwo Pau- linus s. Ambrożemu przyczyna/ ktory w obleżeniu Florentkim iednemu sie okazał/ y zwycięstwo obiecal.

Innocencius Papię z Synodu Rzymskiego/ za rada Cesarza Honoriusa/ z swemi y z jego listy wysłał posły do Carogrodu do Arkadiusza Cesarza w sprawie s. Chryzostoma/ ktore w Athenach w Greciey Woiewoda Arkadiusz w Valerius zatrzymał/ y do Tessaloniki do Biskupa Amizrusa sprzy- tawnego s. Chryzostomowi iachac im nie dopuscił. Ale prosto wsadzwszy ie w inne okrety ku Carogrodowi sie obrócic kazal. Gdzie od portu odepchnie- ni/ w miasteczku bliskim Athyrą staneli. Tam ie on Valerius zamknal/ y od- sadzwszy wschodne Biskupy od Rzymskich/ ktorych bylo czterey posłanych od Chryzostoma do Papięza/ to jest/ Demetrius/ Cyriakus/ Eulsius y Pal- ladius/ sami Papięskie posły rozmaicie trafil. Naprzod pieniadze im dawal/ aby z Attykiem onym Carogrodzkiem spolecność wzięli/ a Chryzostoma za- pomnieli. Ta co gdy zezwolic nie chcieli/ listy od nich Cesarza Honoriusa y Papięskie mocą wydarfy/ we zgnilym okrecie wracac sie im do Wloch ka- zal. Gdzie wżdy iako tako przyplyneli/ y co sie z nimi dzialo Papięzowi spra- wedali. A one wschodne Biskupy na dalekie y rozne wygnanie potepiono: To sie y innym/ ktory spolecności Janowej odstapic/ a do Attyka przystac nie chcieli/ stalo. Okrutnie ie y bez ludzkości żadney do bardzo dalekich zlych y głodnych krajow/ Biskupstwa im pobrawszy/ zaprowadzono.

Chryzostom s. trzeci rok wygnania swego zaczynaiac/ ostatni list przez posły swe do Papięza napisal przez Jana kapłana y Pawla dyakona. w kto- rym mu za wielkie staranie o przywroceniu swoim/ y o pokoy kościelny dzie- łne/ y prosi/ aby iego onych przeciwnikow nie wyklnal/ zeby sie wietse ro- zserwanie kościoła boze^o nie szerzylo/ ale zeby ich cierpliwie do pokuty czekał.

Tegoż czasu do Jeronyma s. do Bethleem/ Biskup Tolosanski w Gal- licy Exuperius/ wyprawił mnicha zacnego żywotem świętym Syzymiusa/ z pieniadzmi wielkimi/ na ialmużny/ onym świętym/ ktory w ziemi świę- tej y w Egypcie żywot mniški wiedł. Bo slyszal iz Tytus rzeka w Egypcie kapym wod wylaniem/ głodem ziemi one trafil. To co ten s. Biskup Exuperius prawie tegoż roku wracac miał/ to Duchem s. natchniony/ na- wboogie rozpisył. Bo Wandalowie y Alani/ Gallia woiniac/ y Tolose wzie- li. Przez tegoż Syzymiusa inni Biskupi pisali do świętego Jeronyma/ pro- śac aby im na rozmaite pytania y trudności w rozumieniu Pisma s. odpo- wiedal/ y nauke poslal.

Powstak tego czasu heretyk Vigilancius Hispan z Balaguri/ ktory ko- ści s. bluźnil/ y cuda ktore sie przy nich dzieła dyabłom przyczynał/ y czystosc kapłansta ganił/ y obzadki niektore kościelne/ wigilie y posły/ psował. Ganił y wbostwo dobrowolne/ do ktorego wysyłko rozdaiac co maia/ ludzie nabo- żni y Boga miluiacy przychodza. Na co mu tak odpisal y odpowiedzial s. Jeronym/ iz ono iego kacerstwo żadnych zwodow Conciliy nie potrzebo- walo. Troche sie bylo w Galliey zaielo to kacerstwo: ale w te tam strone Wandal y Alani woyska pusćirfy/ one zaraz heretyki wygubili.

Rádagaisa P. Bog sam zgubil.

Invita S. Ambr.

2.
Palladius in Dial.
posłowie Papię-
scy do Arkadiusza
ale wczeseni.

Palladius vt supra.

3.
Chrysof: epist: 2.
ex septem.
Chrysofom S.
pise do Papięza.

Exuperius ialmu-
żnik.
Hieron: praefat: in
Zachar: & in Amos.

Hieron: epist: 152.
Do S. Jeronyma
sla po nauke Bi-
skupa z Galliey.

4.
Vigilanciukacer-
nisty.

Contra Vigilan-
tium.

5.
Lib: 7. cap: 38.
Zdrada Stylika.
Salutan: de recto
iudicio lib: 6.
Kości S. Samue-
la.
Aduersus Vigilan-
tium.

1.
Mandaty ná he-
retyki y karama.

L. 40. de haeret;
C. T.

2.
Smierć S. Chry-
zostoma.

Palladius in Dial.

S. Bazylikska.

Leo Augu: in vita
Chrysof. Metaph:
& alij.
Wychwalenie S.
Chryzostoma.

3.
Arkadiusa Cesa-
rza y zone jego Pa-
pię wykłina.

Tego roku przez Ren sie przepławivszy Wándali y Alani do Gálliev wpádli. Twierdzi Orosyus iż ie ná zdrádzie wprowadził on wielki hetman Honoriusá Cesarzá/ Stylika / który chciał syná swego Eucheriusá z Sere-
ny siostry Theodozysá wielkiego/ vrodzonego/ ná Cesarstwo wsádzić. Zé-
Stylika z narodu Wándalskiego/ y dla tego ich pomocy dufal. W ten czas
Gállia bázro była w grzechy wšytekich stanów zawiedzona / iáko Sálwia-
nus Biskup Mássliey onego wieku długi Jeremiaš / nárzeka.

Kości S. Samuela Proroka o tym czasie z Palestyny do Cárogradu z wiel-
ką czcią y processyami ludu nabožnego przeniesione sa/ gdy w Gálliev Vigili-
lancius heretyk przeciwn im morowil bluznił. O czym S. Jeronym wspomina.

Rok Páński 407. Innocenciuszá 6.

Arkadiusa y Honoriusá 13.

Honorius Cesarz wznowił karanie y penowanie ná heretyki Do-
natysty/ Mánicheyzky / Phrygi / Priscillianisty / áby od umor-
odpadali/ á powinni bližsy iessi sie tymże kácerstwem nie smázá-
li/ ná nie nástepowali/ áby nie testamentem nikomu odkázac nie
mogli. Wzrednicy ktorzyby tego nie wykonywali/ áby ná pienia-

dzách karáni byli. ić. Tak P. Bogu zá zwyciestwo/ ktore mu przestlego roku
dal/ Cesarz ten dziekował.

Chryzostom S. trzy lata ná wygnaniu bedac/ tego roku trzeciego do ráin
przeniesiony iest. Bolátá nieprzyaciol iego tá sławá / ktorey sobie y w tych
tám stronách nabýwal/ gdy tám wielkie posługi P. Bogu czynil/ y písámemi
y praca prorocka Biskupia. A nápráwili Cesarzá/ áby go tám zágnáć kázal/
gdzieby z nikim obcowáć nie mogl. Nápráwili y żołnierze áby go drogámi
trapili y domorzyli. Tedy z Arabissu prowadzili go do Pityuntu przy bżegu
czarnego morzá ábo Pontum Euxinum, ná miejsce ono iemu od Cesarzá
náznáczone. gdzie w drodze bedac trzy miesiace / niepogodami y niewczá-
y choroba strapiony / przy miescie Kámánie práwie inž vmierał. y w noc
widziat S. Bazylikská meczenniká/ ktorego tám ciáło ležalo / á on mu mowil:
Miey vsánie brácie Janie / iutro bedziem pospólu. A pierwey tenże me-
czennik wkázał sie kapłanowi Kościola onego / mowiac mu: Gotuy miejsce
Janowi. Bo bedzie v ciebie. Prošil on kapłan żołnierzow/ áby skłá godzin
przy onym Kościele zostáli / ále niechcieli / á iednák wyiáchawšy / wroćcie sie
tám bładzac musieli. A S. Chryzostom sáty ná sie biale wlozywšy / á zwy-
kle rozdawšy / biał niebieskie Sákrámenty / y modlac sie rzekł ono ošlámcie
słowo: Chwala Bogu ktory wšytkim włádnie y rzadzi. y to mowiac / do
CHRISTVSA pošedł. Żył lat piecdziesiat y dwie / miesiecy ošm. ná B-
kupstwie lat dziewięć / miesiecy siedm. Wielká świecá Kościola Bóžego.
Pisná iego wwešláia wierne/ á zwlászczá ná listy Páwla świętego wykłáde/
ktorych mu sam S. Páwel / iáko iest wiele świadectw / cudownie dodawał.
Podziucóne sa niektóre/ y iego imieniem ozdóbione/ ále falszywe. á zwlászczá
one Homilie in Matth: operis imperfecti, ktore wiele w sobie heretyckich
bledow máia.

Gdy sie o smierci S. Chryzostoma Innocencius Papię dowiedziat/ inž
mocy swoiey Apostolskiej od CHRISTVSA dáney zátrzymáć ná występné nie
mogł. Písál list do Arkadiusa / w ktorym go y zone iego Eudoria wykłina/
y od vžywánia przeczysťch tájemnic CHRISTVSA Boga nášego odbáca.
List ten v Grekow položony iest/ Gennadius/ Nicephorus y Glifas w swoje
go písna wlozyli. á w Rzymie w Wátykáńskiey Kšiaznicy/ nálepiey zostáwio-
ny iest. w żywoćie S. Chryzostoma czytáć sie tež može: ktory sie y tu wzna-
wia:

Wia: Głos / prawi / krwie brata mego Jana / wola na cie do Boga Cesarzu: iako niegdy Ablowa wolala przeciw Kaimowi mazoboycy: a bez pomocy żadna miara byc nie moze. A nie tylos to uczynil / ales y czasu pokoju wielkie przesladowanie na Boga y Kosciol jego podniosl. Wyrzuciles z stolice swej nieprzesadzonego wielkiego wszytkiego swiata Doktorá / y w nimes zaraz CHRISTVSA ucisnal. y niżej: A tak ia namniessy y grzesny (ktoremu stolicá wielkiego Apostola Piotra zwierzona iest) odcinam cie Cesarzu y odmítam y zone ewoie / od przyjmowania niepomazanych tajemnic Pana CHRISTVSA Boga naszego. y kazdego Biskupa y kapłana / y kleryka Kosciola Bozego / ktoryby ie wam smiat podac / od tego czasu gdy ten list kleryk mey przeczecie / na to skaznie: aby taki swoje dostoinosc stracil. A niżej: Arsaciusa / ktoregoscie na miejsce Jana wielkiego postawili / y po smierci skladam ze wszytkimi Biskupami / ktory do niego przystali: aby imie jego w poczet Biskupow pisane nie bylo. Bo tego nie godzien / iz Biskupstwo cudzoloftwem pomazal. A nad to cosiny Theophilá (Pátryarche Alexandriyskiego) ziozyl: wyklinanie nań kládziemy y wszytko przeklectwo / y od Chrześcianstwa odcięcie. Poty s. Innocencius. Polozyl Glikas przy tym list pokorny Cesarza wyklerego / ktory sie tez w Rzymie tamze nalazl. w ktorym sierwymawia do Papieza pisac / iz o wielu rzeczach / onych zwlaszcza ktore sie przeciw postom jego dzialy nie wiedzial / a iz od niebacznych Biskupow / ktory wygnanie s. Jana na glowe swoje brali / zwiedziony byl. Co Eudoria zóna moia poczynila / za to prawi / dobrze odemnie skarana iest / y Pan Bog ia sam karze / bo iuz dawno chora barzo y z lozka nie wstaje. proste prze-
wielebny orze / Biskupie Bozy / nie wyklinay nas / ale pokutuiace przymi / a od przeczystych tajemnic nie oddalay. Papiez ona potora jego wzruszony / iako Glikas pise / dal mu y zenie jego rozgrzeszenie. Ale Arsaciusa / ktory sie w cudze Biskupstwo Carogrodzkie wtracil / y po smierci wymazac z liczby Biskupow rozkazal. a onego Artyka inaczey przyiac niechcial / iedno zeby Chryzostoma w poczet Biskupow y we Alfal polozyl.

Cesars sie v poka-
rsa.

Theod: lib: 2.
cap: 34.

Honorius tez Cesarz brata przez list barzo o ony przeciw Biskupom niewinnym jego postepki gromil / y mowil mu: abo niewiesi iz panstwa nasze kapłanska modlitwa powstaja y wpadaia. y grozil mu nakoniec wojna / ie-
sliby tego nie naprawil co popswal. y pewnieby sie byl na brata o trzywody Koscielne z woyskiem oburzyl / by go byly inne potrzeby nie zatrzymaly / a Arsacius przedko nie umarl. Pierwey zóna jego Eudoria nim trzeci miesiac po smierci swietego Chryzostoma dochodzil / umarla froga smiercia. Bo v marle dziecie w niej gnilo / y tak ia vmorzyla / iako pise Donatas. Za ktora tez przystego roku Arkadius swiat ten pozegnal.

4.

Honorius brata
Arkadiusa karze.
Glikas.
Modlitwa kapłan
jka panstwa storg.

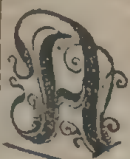
Wándali y Alani / Sarmate / Burgundioni / Alemanni / y inne dzikie naroby Gallia opánowali y zwoiowali / zburzyli wielkie y piekne niasta / Máguncya / Treveris / Colonia / Tolosse / y inne. O czym seroko z placzem pise Jeronym s. To sie dzialo za zbrada Syllikoná / ktory iako sie wyzsey namienilo / z temi nieprzyiaciolu znowy swoje mial / y ieszcze im sluzbe y zold z Rzymstiego skarbni placil.

5.

Hieron: epist: 15.
ad Ageruchiam.
Rutilius Irin: lib: 2.

Rok Pánki 408. Innocenciusa.

Honoriusa 14. Theodozyusa 1.

Arkadius wschodny Cesarz tego roku umarl / zostawivszy syna czka malego w osmi leciech Theodozyusa / y trzy corti Pulcheria / Arkadia / y Maryna. Zyl lat trzydziesci y iedno / krolowal lat 13. Przed smiercia boiac sie o syna / a mialac brata na sie o one to

Smierc Arkadiu-
sa Cesarza.
Soer: lib: 6. cap: 21.
Sozo: lib: 9. cap: 4.

Krolowi Perskie-
mu opiekę zlecił.

2.

Socr: lib: 7. cap: 1.

Antemius opie-
kun Theodosyu-
śa malego.

Ad Olympiadem
epist: 14.
Marutą Biskup.

Do Persyey wi-
ra S.

Socr: lib: 7. cap: 8.

Zdrada Pogań-
skich kapłanow.

3.

Orosius lib: 7.
cap: 38.

Zosimus lib: 5.

Styllikowe zdra-
dy odkryte.

Stylliko wciekł
do Rawenny do
kościola.

Stylliko zabity.

In Chronico.

ścielne rosterki nie łaskawego: zlecił opiekę syna swego Krolowi Perskiejmu Isdegerdowi. Który na sto lat przymierze z Rzymianym uczyniwszy, one opiekę rad / bez żadney zdrady y wprzymie przyiał. y posłał na swoje mie- sce Antyochą mądrego y dziwnego meza / aby dziecięcia doyrzał / pisać list do Senatu / aby nikt żadney krzywdy dziecięciu czynić nie śmiał / żeby on mieczą swego na Rzymskie państwo o to nie podmiał. Honorius też nad synowcem sie wżaliwszy / iachac do Cárogradu wymyslił / by mu był Stylliko nie odradził. Jednak dał dziecięciu opiekuną / który wyszko państwo jego sprawował / onego Anthemiusa przezacnego y pobożnego / o którym sie wyzszy powiedziało.

Za tym pokojem z Persami / wielkie sie wrotą wierze Chrześcianstey do Persyey otworzyły. Bo Marutą nieiały Biskup Mesopotamiey: Ktorego Chryzostom s. do siebie do Kutusu myslac o nawrocciu Persyey wzrwał / gdy tam od Cesarza Honoriusa postem zaiachal: Prze wielka mądrość y po- bożność swoje / wkradł sie w serce Krola Isdegerda / z którym gdy rozmowy częste miewał y wiele dla niego czynił / a zwłaszcza gdy boleńie głowy jego / Ktorego nikt zleczyć nie mógł / modlitwa sama oddał: bali sie Magowie / to iest / kapłani y czarownicy Perscy / aby Chrześcianinem Krol ich nie zostal. y chcąc mu onego Biskupa ohydzić / w kościele gdzie sie Krol ogmowił / Bogowi klaniał / zakopali w ziemi człowieka / Ktorego peronem rękami y przy- prawy / zawolał iakoby Bog na Krola: Stracił / prawy / Krolestwo / bo kapła- na Chrześcianstkiego czcił. Krol sie przestraszył / y Marutę odprawić chciał. A on mu zdradę one pod ziemią wskazał. y gdy drugi raz także ogniom sie kla- niał / a on glos wstyszał: kopac zaraz w ziemi kazał. y wnet tam człowiek na- leżony iest / Który on glos puszczał. Za co Magi Krol pokarał / iż każde z nich / dziesiątego zabiać kazał: a Biskupowi dozwolił / aby wszedzie w państwo jego kościoły Chrześcianstkie zakładał. Co on z pilnością uczynił / y Chrze- ścianstka wiara tam rozmnożył. A gdy syna Krolowskiego od czartą operatę go zleczył / inż troche odiec Krol Chrześcianinem nie został / by go była przed- śmierć nie wprzędziła. W tym też y on s. Marutą świat ten pożegnał / po- czytany między święte.

Styllikoną zdrady otwarzac sie poczeły: Gdy pisał do niego Alarikus Krol Gothow / (Ktorego on sobie zatrzymawał czasu na odstepstwo od Ho- noriusa pana swego patrząc) aby mu pieniedzy posłał: wstawiał sie zań w Cesarza y Senatu w Rzymie y otrzymał nań wielka summe złota. Czego nie mogąc wytrwać Lampadius zacny Senator rzekł: Nie pokoy kupnem ale sie z niewoley wykupniem. Przelektł sie na to stowo Stylliko / y wszedł do kościoła. A z tym iawnie wołać poczał Olimpius iako na zdrayce / y namo- wiwszy Cesarza / towarzyse Styllikoną iemu zezłowe / zabiał. W tym Styl- liko do Rawenny wciekł / gdzie mu sie Sarus nieiały oparł / y dwor jego po- bił: tak iż sam do kościoła wciekać y tam zdrowia swego bronić musiał. Gdzie go wnetze straż ogarnęła / brąc go z kościoła nie śmieiac. Takie były prawa kościelne y tak mocno chorwane. Aż go potym chytroscia z kościoła wyrwabili / y zabił go Heraklianus z rozkazania Cesarstkiego 23. dnia Augu- sta. Tak Stylliko Komes / mowi Marcellinus / (mając dwie corce swoje Maria y Thermuncya za Honoriusem / acz obie dziewicami umarły) gwał- dząc panowaniem Honoriusowym / pnałac sie na państwo y Alany y Wany dale / swemi wpominkami y pieniadzmi sobie iednając / y na Honoriusa nie pobudziac: syna swego Eucheriusa Poganińa y Chrześcianstkiego nie przyiaciela na Cesarstwo postawić chciał. z którym acz nie zaraz / gdy sie zdrada otworzyła / zabity iest. Wybawit P. Bog Rzymstkie państwo / y ko- ściół swoy od reki Poganiństkey / gdy Eucheriusa Poganińa stracił / y te zdra- dy oycá jego odkrył.

Pokarał

Pokarał Honorius prawy frogiem i tych którzy sie z Styllikonem y iego synem zmarwiali/ majątności im pobrat/ y z ziemie ie wywołał. A Herakliusz nowi starostwo Afryki dal/ y Olimpiusa/ ktory wश्यtke zdrade Styllikoná sam odkrył/ ná vrząd wielki dworski wprawił. rozkazuiac mu/ y ono prawo do niego pisac: aby żaden ktoryby Kátholikiem nie był/ dworskiey służby nie miał. Żaden/ prawi/ niech sie z námi niákoż nie złącza/ ktory wiara/ y religia od nas rożny iest. Bo był wiele Pogan y heretykow ná dworskie w rzedby Stylliko náśadził. Do teg Olimpiusa Augustyn s. dwa listy napisał/ y wielkie cnoty iego wystawia. W iednym mu záleca kościoly w Afryce/ ktore iefsz nie pokoie miały od Donátystow y od Pogan/ ktorým syn Styllikoná Eucherius znou wiele pozwalal/ y bálwochwálstwo ich gdzie mogli przywracał. Po śmierci Styllikoná/ w Afryce Poganie y Donátystowie herezye poburzyli sie ná Kátholiki/ mieniac/ iż práwa ná karanie ich dáne/ nie zwoley samého Cesárzá/ ale z Styllikonowego rzadzenia wychodzą/ z ktorým iuż też umarli/ y przesładowáli ona śmiáłościá swoia Kátholiki y niektorzy Biskupy pozabúiali. y dla tego Biskupi kościola Bóżego zácháli sie ná Synod do Kárchaginy/ y posly do Cesárzá wysłali o pomoc prośac. A s. Augustyn osobliwy list pisał do swego Olimpiusa/ ktory v Cesárzá ziednal nowe ná Donátysty/ y heretyki y ná Pogany/ potwierdzenie praw starych/ y od siebie pisanych/ aby byli karáni wedle dawnych y nowych ná nie wstaw/ y bálwochwálstwo aby wszędzie zakázane y obálone bylo. Potwierdził y sądy świeckie do Biskupow/ ktore z przyzwolenia obu stron odpráwuiá/ aby moc miały/ á niht od nich áppellácyey nie wkłádal.

Żyd ieden w Cárogradzie dlugo powietrzem zárążony leżał/ y żadney pomocy miec nie mogac/ vdal sie do CHRISTUSA/ maiac wiare te/ iż skoro chrzest weźmie/ ozdrowieć miał. Dano znać do Biskupa/ ktory go wiary náuczyć kazał/ y gdy go do chrztu ná tożku przyniesiono/ skoro z vprzesyma wiara y nabożeństwem chrzest święty przyiał: záraz ozdrowiał. Pogaństwą sie wiele cudem onym náwrócił/ á Żydowie cudow szukáiac cudom nie wierzili.

W Antyochiey gdy on wielki nieprzyziaciel S. Chryzostomá y zbrodzień sprosny Porphirius Biskup umarl: Alexander dobry y święty czlowiek ná iego miejsce obrány iest. ktory záraz do Papiezá Innocencyusa/ o pokoy y spoleczność poslal/ (ktorey Porphiryusowi dáć Papież nigdy dla iego wyśteptow niechcial/) przyiał go Papież ale z temi obowiazki. iedná aby stare rozserwanie Kátholikow miastá onego ná Pauliany y Meleciány vmorzył/ á do swey iedności wश्यtci skupil. A druga/ zeby Chryzostom s. w poczet Biskupow y do diptychow wlozył. Vczynil to z wielka ochota y dzielnościá Alexander/ y tak schisma oná w Antyochiey/ ktora czterdzieści y ósm lat trwála/ zniiesiona iest/ y wielka zgoda kościolowi onemu przywrocona.

Oni też Biskupi ktorzy dla s. Chryzostomá wygnáni byli/ przyzwáni sa ná swoje dostoięństwa/ y drudzy przeciwni s. Chryzostomowi v Papiezá iednania szukáli/ y otrzymáli. A zwłaszcza on iádowity Akacius Berrenski Biskup/ bárzo sie Papieżowi vpochorzył. Acz potym gdy do Nestoryusa przyštal w wieśke daleko bloto wpadł. A Theophilus Alexandryski/ ledwie przed śmierciá sie vpámietal/ y to czego po nim Papież prágnal/ vczynil: iż imie s. Chryzostomá w kościelny Biskupow poczet wlozył. Toż vczynil Akacius Cárogradzki/ ácz także nie rychlo przez gestte posly rozgrzescenia y przyięcia do iedności prośil/ ale go ináczey rozgrzescić Papież niechcial/ áż wpiśac imie s. Chryzostomá w diptychy musial/ Arsacyusa wyrzuciwszy. y tak sie kościol święty vspokoil/ y one stroga swoje ráne roztárgnienia wielkiego/ zá Bóskim lektárstwem zágoil. Wश्यscy oni Biskupi prośic v Papiezá spoleczności

4.

Heretycy od dworu wygnani.
L. 42. de haeret: C. Theo.
Sług niechciał miec heretykow.
August: epist: 124. & 129.

August: epist: 129.
Concil: Chartag: cap: 73.
Ná heretyki karanie.
L. 43. de haeret: C. Theo.
L. 19. de pag: C. Theo.
L. 9. de Episc: Audient.

5.

Żyd ná chrście ozdrowiał.
Socr: lib: 7. cap: 4.

6.

Socr: lib: 7. cap: 9.
Theo: lib: 3. cap: 35.

W Antyochiey Schisma y odśsepięństwo vstalo.
Innoc: epist: 22.
Tom: 1.
Epist: R. P. & epist: 18.

7.

Biskupi Papieža przeproszali.
Innoc: epist: 23.

Kościół sie s. vspokoil.
Theod: lib: 4. cap: 34.

9.
Melania z innemi
Rzym opuścila,
prorokując o v-
padku.
Palladius in Lau-
aca 33.

9.
Pinianus bogaty
nabożny.

Epist: 225.

Apud Aug: epist:
249.

Melania stara od
błędów Origene-
sowych odstąpiła.

Palladius in Lau-
saca 33.

10.

teczności y pokoju kościelnego / y od klatwy rozgrzeżenia wedle praw ko-
ścielnych musieli.

Roku też tego / który wprzedsil obleżenie Rzymu / ona Melania wdowa
przezacna / ostatek majątności swoich poprzedała / y na vbogie rozsiarła /
ze wnuczka swego Melania y Pinianem mężem tej wnuczki / y z innemi po-
winnymi z Rzymu sie wyniosła. Opowiadała bliski wypadek Rzymu y swia-
tą wszystkich z nim / z iakiegoś dawnego proroctwa. y wiele Rzymian do te-
go sie było iey przykładem y słowy wzruszyło / iż woleli majątności vbogim
rozdać / niżli ie nieprzyjaciółom zostawić / y poniewolnie ie tracić. y wiele sie
ich do Afryki przenosiło y tam przemieszkawali. Pinianus iako był bardzo
bogaty w Afryce wiele kościołów nadał / nietyło starby y drogie naczynia
na część P. Bogu obracał / ale y iniona wielkie na klasztory mskie y pa-
nichskie fundował. Bawiąc sie w Tagascie y Alipiusa Biskupa / narwie-
dził też w Hipponie s. Augustyną. Gdzie był od ludu moca do przyięcia ka-
plánstwa potargniony / by go był Alipius / który tam z nim był zaiachał / nie
wybawił. W czym s. Augustyną miał podeyrzanego / iakoby on nań lud na-
prawił. O co sie pilnie s. Augustyn sprawnie / y z onego drugiego podeyrze-
nia lud swoy Hipponi wymawia / iż nie dla złota y bogactw Piniana
kapłanem mieć chcieli. Tam Melania na młodego syna swego śmierć
patrzyła : bo ia tam prowadząc w Sycylię umarł / y on smutek z pokora
wielką znośił. Co w niej wychwalał s. Augustyn do Pauliną Nolańską
go pisać. Żnąc iż Melania stara / od onych Orygenesowych błędów była
już odstąpiła / gdy ia tak wielcy Biskupi wystawia / z ktorymi ona przed-
śmiercią także zachowanie miała. Ktora roku przyszłego z Afryki do Jeru-
lem iacharł / przy świętym Jeronymie / gdzie pierwey długo mieszkał
dnia czterdziestego po przyiachaniu / szczęśliwie tej drogi / na dobry sie bieżąc
przewiozł / doznał. Wiele inych przebogaty y świętych oboicy płci
Rzymian y Rzymianek / onym proroctwem y wspomnieniem Duchá s. o zbui-
rzeniu Rzymu / majątności swoje przedać / na vbogie y kościoły rozposy-
li / iako Pammachius / Paula / Sabiola / y inni. Jako też przedtem za cza-
sów Apostolskich w Jeruzalem wierni czynili / wiedząc z Ewangelii o pie-
dkim zbuieniu onego królestwa Żydowskiego / także majątności przedawa-
li / y do nog Apostolskich pieniądze miotali / śpiewając on wiersz z Psálmu :
Dajes znać Panie tym / ktorzy sie ciebie boia / aby przed strzałami wcieli / a
wybrani twoi wybawieni byli.

Rok Páński 409. Innocenciusza 8.

Honoriusza 15. Theodozjusza 2.

Alarikus Rzym
obległ.

Orosius lib: 7. c. 8.

Syn Stylikona
sabit.

Serena wdawio-
na.

Głód wielki w
Rzymie.

Alarikus on król Gotów z ktorym Styliko tajemna przyiaśń y
zmowę miał dla wsadzenia syna swego Eucheriusa na páństwo
Rzymkie / gdy o zabiciu Stylikona wysłyszał : gniewem o śmierć
iego poruszony / to czego dawno pragnął / z wielkim wojskiem
Rzym obległ. Co skoro uczynił / Arsacius y Terencius rzeźnicy z
rozkazania Honoriusa Cesarza / zabili Eucheriusa syna Stylikona / który
poganom na wstępie zaraz na páństwo Rzymkie / przywrocenie bóstwa
chwałnic ich / a obalenie kościołów Chrześciańskich / obiecował. Ona też
Serena matka Eucheriusa / siostra wielkiego Theodozjusza / z wroby Se-
rikowi nie wydała. y mieli nadzieję / iż o iey śmierci wysłyszawszy odstąpić miał
od miast. Lecz nie odstąpił / ale głodem miasto wciśkał / w którym do głodu y
powietrze złe przyspilo. y do tego przyszło / iż sie Rzymianie wielkim bardzo
zbiorem

zbiorem złotą y srebrą y stat drogich wykupili y pieprzu. Tia co musieli białwo chwalcie Poganskie / ktore byly za przyiaznia Eucheriusa bogato barzo znornu ozdobiene / y bialwany a bogi one rzezane / z ich ochedostwa oblupic / y same ktore byly zlate y srebrne pokrusyc. Oplatnie Zosimus oblupienie ono swoich bogow. Ale p. Bog dziwnie swoje postanowienia wykonywa.

Rzymianie sie wy
kupaia, y bialwa-
ny lupia.

Zosimus lib: 5.

2.

L. 49. de pagan:
C. Theo.

Honorius Cesarz y przedtem y swiezo przestiego roku do Theodora wy-
roł dal / aby wszytki dochody Poganskich boznic odiete / y bialwany same y
oltarze ich potluczone byly. Ale Eucherius tak przestadzal / iz wykonane
one mandaty nie byly. Dla tegoz p. Bog przepuscil Alariką / aby samiz Po-
ganie ono wykonali / czego za Cesarstim rozkazaniem wykonac niechcieli. y
dziwujemy sie Boskiej sprawie / iako p. Bog onemu Radagaisemu / ktory
szepiec chcial znornu Poganstwo / zadnego szczescia nie dal y owsem go dzi-
wnie zgubil: a tym Gothom / ktorzy byli imieniem Chrzescianie Ariani / y
bialwochwalsstwem sie brzydili / tak na wpadeł Poganstwa poszczescil / w
tym miescie / ktore niezliczonych męczennikow krwia iuz bylo poswiecone /
aby tam brzydkosć bialwochwalska glowy daley nie podnosila. Tak trudne
az do tych czasow bylo wykorzenienie Poganstwa / y one czary y pytania dra-
blow abo czarownikow do ktorych sie byli przyuczili.

Sprawy Boie dzi-
wne.

Bialwochwalsstwo
do konca w Rzy-
mie zgubione.

3.

A choze Rzymianie tak sie drogo od Alariką wykupili: iednak pokoy sie
stareczny z Honoriussem Cesarzem nie postanowil. Dla ktorego z Rzymu do
Alariką wyslani byli / Cecilianus / Attalus y Marimianus / a z nimi Inno-
cencius Papiez / ktorzy nie nie sprawili. Satym Innocencius puscił sie do
Rzymu / y tam go p. Bog / mowi Orosius / iako Lotą sprawiedliwego z
Rzymu wyprowadzil / aby na wpadeł ludu swego nie pacerzyl.

Papiez Inno-
cencius z Rzymu v-
sedl.

Orosius lib: 7.

cap: 39.

Zosimus lib: 5. in
ane.

Pocym wyzwal Alariką Cesarz do Ariminu / aby tam przymierze z nim
namowione bylo. Podal te obwiazki Alarikus / naprzod: aby mu dawano
perona summe zlotą y zboza na kazdy rok. Druga / aby mu dana byla oboia
Wenecia / to iest / pewne czesci Wloskiej ziemie / y Dalmacia y Tioricum /
zebe w nich osiadl. a nakoniec / aby nad oboim woystkiem Rzymstkim Hono-
riuszowym / hetmansstwo mial. Tia co gdy Cesarz do Joviusa ktory to spra-
wował napisal / iz na to nigdy przyzwolic nie mial / aby Alarikus hetmanem
nad iego woystkami byl: nieroztropnie Jovius oznaymil to Alarikowi. O
to sie zaraz srodze rozgniewawszy / wracac sie woysku do oblezenia Rzymu
kazal.

Znornu obleziony
Rzym.

4.

Sozom: lib: 2.
cap: 6.

A iednak pise Zosimus / iz Biskupy do Cesarza posylal / aby po-
koz z nim wezynil / a miasta takie / ktore od tysiac lat drogimi naklady zbu-
rowane iest / obalac y palic za swois przyczyna nie dopuscil. Pise Sozo-
mianus / iz Alariką muich ieden nabożny we Wloszech prosil / y rademu te
dawal / aby Rzymowi przepuscil / a tak wielkiej wszytkiemu swiatu wtraty
przyczyna nie byl. On mu powiedzial: iz nie rad o to sie kusie: ale iest ktos
co mie do tego pedzi / y rozkazuje mi abych Rzym obalil. y tak sie do obleze-
nia Rzymu wrocil / o ktorym wspomina Jeronym s. zlupiwszy Rzymian y
zlotą / ktorym sie wykupowali: zlupil ich y z zdrowia.

Epist: 16. ad Prin-
cipiam.

Zla rada Hono-
riusza okolo obro-
ny Rzymu.

Zosimus lib: 5.

Honorius zla rade mial / y onego Olimpiusa wielce mądrego y dzielne-
go / iego nieprzyziaciol sluchaiac / z vrzedu byl zlozyl / y to czego byl pierwey
zakazal / aby Poganimi żaden na woynie nie sluzyl / dla Genarida Poganimi
ktoremu swoje woysko zlecił / ono prawo zepsowal. Co sie z Boskiego zra-
dzenia stalo / iz Poganimi a nie Chrzescianin v Honoriusa hetmanil / gdy
Rzym wziety y obalony iest. Jednak Honorius prawą przeciw Poganom y
zrydom y heretykom wydawal / y tego roku niektore barzo pobożne wstawy
czynil. Skad mowi s. Jeronym poznac / iz nie za iego grzechy / ale dla wpor-
nego medowiarstwa Poganskiego p. Bog Rzym karal. Iako Rzym wzie-
ty iest / wkaże rok przysly / w tym ieszcze nieco sie okolo s. Augustyna zabawim.

Dla Pogan Rzym
skarany.

O S. Augustynie.

5.

Possidius in vita
eius cap: 23. 24.Nie brał imion
od tych co zakon
przyjmowali.
Wolał być z ialmu-
żnikami z imion.

6.

Oddalenia imion
od synom na ko-
ściol nie rad wi-
dział.

7.

Serm: 49. de diuer.

8.

Ialmużnik S. Au-
gustyn.Possidius in vita
cap: 24.Pon innym tako
dawał.Serm: de diuers:
49.

Serm: 50. de diuers.

Ialmużnik w prz-
godach.

August: epist: 188.

9.

Cassiod: in Chron.
Prosper in Chron.Wándali Hispá-
nia osiedli.Gunderikus pier-
wszy krol w Hi-
spaniey.Aug: epist: 180.
De providentia
Dei lib: 7.

Nie pragnął od tych którzy świat opuszczali / a do iego klasztorow albo
towarzystwa ubogiego przystępować / aby swoje imiona klasztorom dawali.
dla ztego przykładu / aby nie mniemali ludzie / iż one osoby dla pieniędzy ich
albo imion przyjmują. Ale Alipius Biskup Tagasty towarzyskiego / radził /
aby połowice onego co dawali przyjmowano. Mawiał to / iż wolał być
z ialmużnymi y ofiar wiernego ludu / a niżli z nadanych imion / y radby ich był
odstąpił / by mu tego było dopuszczono. Doma wszystkie rzady zlecał starsze-
mu / a w rok tylko liczbę przegladal / na wiara sie iego spuszczał.

Gdy kto imienie swoje kościołowi zapisował / nie rad tego przyjmował.
Nie iżby pożytkiem który ubogim z nich służył / gardzić miał: ale iż za su-
bność wieśka poczytał / aby sie przy nich synowie umarłych y powinni zostaw-
wali. To jest / jeśli ubodzy byli / albo iaką złością swoją od takiej łaski nie od-
padali. Posłał mu ieden z Hipponu bogaty zapis / którym swoje imienie
kościółowi oddawał / tylko do żywota sobie używanie zostawiać. A po kilku
lat wspominać sie onego zapisu przez syna swego chce / miasto imienia sto
złotych ubogim dawał. Zastraszał sie nań S. Augustyn o on iego nieścacie
iednął mu zapis on odesłał / a brąc od niego oney ialmużny niechciał / gro-
miąc go o to / aby za swe ono zmyślenie / albo niesprawiedliwość / pokute czy-
nił. A gdy mu o to przymawiano / iż imion na kościol nie przyjmował / on
iawnie na kazaniu mówił: Kto syna wydziedziczymy / kościółowi dziedzic-
two dać: niech inego a nie Augustyna szuka / któryby to przyjął. y owsem za
łaskę Bożą / nikogo takiego nie nabydzie. Wychwalat Aureliusa Biskupa
Karthaginu / iż gdy ieden nie mając dziatek ani sie ich spodziewał / imie-
nie kościółowi / dożywocie sobie zostawiać / zapisał / a potem dziatek mu
P. Bog dał: Biskup mu on zapis odesłał / mogąc mu inż nie oddawać.

Był ochotny y drugdy skwapliwy na ialmużny. Nacynia drugdy po-
ścielne dla nich łamać y przedawać kazal / aby niedostatek sie ubogich leczył.
Powinnym tak iako innym dawał / jeśli potrzebowali. Nie iżby bogacem
byli: ale żeby niedze nie cierpieli / albo mniej cierpieli. y mawiał one złote slo-
wa: Nie Biskupia rzecz złoto chować a od reki ie ubogich oddawać. Lepo-
riusowi bogacemu który między iego bracia opuszczając świat / poczynił
być y swoje im majątność zostawić chciał: radził aby pierwey wszystko ubo-
gim rozdał / jeśli prziety między ubogie być chciał. y kazal mu zbudować kla-
ztor y szpital / y kościol na pamiatke ośmi męczenników. Sa to oni którzy
ciąla w Tarsie Chrześciance z Afryki kupili. Gdy spodziewał sie zlych
przygod / a zwołując naiażdow Pogańskich iako o Rzymie strzeli Hippon
czycy iego / skępy być na ubogie poczeł: on ie karał mówiąc: Teraz potrze-
ba wieccy dawać. Bo gdy sie dom obalić ma a trzęscey / przedzy sie z niego
rzeczy wynoszą. Tak serca Chrześciance / gdy sie świat wali / ochotnicy wy-
nosić świeckie majątności z niego / a do wiecznego ie domu tam gdzie ie
nayda / przenosić mają.

Tego roku Wándali y Alani Hispánia osiedli / z Galliey gory Pireńskie
przebywszy / y innym droge wskazyli. Wprowadził ie / pise Orezus Hispan-
Constantinus Tyran przez syna Constantia / przeciw Didimowi y Verianowi
braciew powinnym Honoriusa którzy od Cesarza Honoriusa Hispánia spła-
nowali / y oney od tyrannow bronili. Ktore Wándalowie pozabiali / Hispá-
nia opánowali / y miasta sie im wszystkie kracie poddaly. Pierwszy krol Wán-
dalski w Hispániey był Gunderikus. Za czym kościoły Boże wielka utracę
wzięły. Bo wiele Biskupow / bojąc sie onych nieprzyjaciol wzięło do in-
nych krolestw / którym S. Augustyn przymowki dał. A iż P. Bog onymi dzi-
kami y Ariánskimi narody Hispánia tak karał / grzechy wielkie gniewom
Boży przywiodły / o których napisał Salwianus Biskup. Mówiąc o grze-
chach

Galliey mowi też o Hispanách. Izali/ prawi/ Hispániey takie ábo ie-
sze wieſze grzechy nie zgubily? Mogli ie P. Bog innym narodem kárác/
ale ich nieczyſtoſć tákimi pokaral/ ktorzy czyſtoſć czcili/ y dal gore wezciwym/
nad nierozſydliwym/ dájac znác iáko mu nieczyſtoſć bzydka ieſt. A wka-
zał P. Bog iz ná wojnie/ nie ſilá ludzka przemaga/ ale ſprawiedliwoſć: nie po-
ſtronni y pobli nas nieprzyaciéle biia/ ale grzechy náſe wojuia nas. Co nam
pomaga iz ſie Kátholikámi zowie/ a Gothámi y Wándálmi/ iáko heretyki
gárdzím: gdyż ſámi po heretyku żyiem? Słuſnie nam Prorok rzecze: Nie
onfaycie w ſłowách kłamiwych/ mowiac: Koſciot Páński/ koſciot Páński.
Prożno ſie z Kátholickiego imienia chlubim/ gdy ták żyiem y czynim. ić.

Rok Páński 410. Innocenciufa 9.

Honoriuſa 16. Theodozyuſa mnieyſzego 3.

MO nieſlawny y nieſzczeſliwy zburzeniem y wpadkiem Rzymu
miáſta y głowy wſykiego ſwiátá. w którym Attalus tyrán prze-
ciw Honoriuſowi pánu ſwemu głowę podmióſt/ y Ceſárzem ſie
uczyniwoſy/ Tertullá Pogániná poſtawił Conſulem/ z ta my-
ſlá/ áby Pogánſtwa y kátwochwálſtwa záz ná nogi poſtawił/
á wiáre Chreſcíanſka poniżył. y zákwiétnely záz Tertullá oſiary/ czárowá-
ma/ wrožki/ ptacy/ y inne Pogánſkie zabobony/ dla ktorých uż Pan Bog
Rzymowi przepuſcił niechciał. w ten czás gdy ſobie Pogánie z ſwoich wro-
żek nalepiey tuſyli. Lecz rády ich w dym poſly.

Alarikus krol Gothow z woſtkiem obległ dugi raz Rzym y mocnie go
dobywał/ y gdy im port odiał: Rzymſcy Pogánie wdáli ſie do Attalá/ bo
Chreſcíanie z to ſily nie mieli/ áby ſie byli Attalowi ſprzećiwie mogli. Attá-
lus ſie porozumiewał z Alarikiem/ iáko z dobrodzieiem ſwoim/ ktory go miał
przećiw Honoriuſowi bronić. O czym myſlac Alarikus rádził Attali áby o-
páczyl Afrykę iákim miernym woſtkiem: ale on zwiédziony wrožkami Po-
gánſkimi/ miał to záz pewna rzecz/ iz mu ſie Afryká podać muála. y ſároſte ty-
lo Conſtánſá bez woſtká tam poſtat/ ktorego wnet zabił Herákliaus Ceſár/
ſi tam wrzednik. A ſam Attalus z woſtkiem puſcił ſie do Ráwenny prze-
ciw Honoriuſowi/ ktory nie máiac gotowego woſtká: wſkazał do niego/ iz
go záz towarzyszá ná páńſtwa wſiáć chciá. Lecz mu Attalus odpowiedział/
iz ſam bez towarzyszá władać páńſtweu moze/ y uż wciékać miał do ſyno-
wca Honorius. Lecz P. Bog nád ſpodziewanie ták ſprawił/ iz mu náđ ná-
dſieie woſtko przybyło/ ktorym Ráwennie oſádził/ y ſam w niey zoſtat/ czeka-
iac co mu z Afryki oznaymia. Gdzie Herákliaus zabiwoſy Conſtánſá porty
poſámykał/ y zádneý żywnoſci do Rzymu wozić nie dopuſcił. Záz czym głód
wielki ná Rzymiány wderzył/ o którym gdy Attaluſowi dáli znác/ do Rzymu
ſie wrocił/ iáko by chcac o tym z Senatem ſie nárádzić. A tym czáſem głód
trapił ludzkie/ iz chleb z káſtanow czynili/ y ludzkie mieſá iedli.

O tym głódzie w Rzymie przy obleżeniu nápiſal s. Jeronym mowiac:
Pierwey Rzym ginał głodem niſli mieczem/ máło ſie ich do poimania nála-
zło/ ſámi ſie iedli/ y mátká málućkiemu dzieciátku ſwemu y pierſi nie prze-
puſciła. W głódzie onym wiele ludzi odżywiała Letá/ niegdy żoná Grá-
ciana Ceſárzáz/ piſze Zoſimus/ ktora wielkie z poſpolitych dobr dochody y ſtol
krolewſki miała/ z opátrzenia ieſzcze Theodozyuſa. Przy głódzie wielki mor
náſtąpił/ bez pogrzebu wſedzie trupy leżały/ y powietrze pſowały. W tym
czáſie Alarikus od Rzymu odſtąpiwoſy z Attalem onym w Ariminie prze-
mieſtował/ chcac mu Wloſkie miáſta w moc podać. Ale widzac iáko mu ſie
ná Afrykę nie powiodło/ iz rády iego ſluchać niechciał: iáwnie przed wſy-

Grzechy nieprzy-
iaćtele przywo-
dza.

Wándali lepiey
czyſtoſć czcili ni-
ſi Hispani y
Galli.

Ierem: 7. & 8.

1.
Oroſius lib: 7.
cap: 42.
Attalus w Rzymie
Ceſarzem ſie v-
czynił.
Zoſimus lib: 6.
Oſiary Pogánſkie
w Rzymie wzno-
wione.

Sozom: lib: 9.
cap: 8.
Obleżony Rzym.

2.
Attalus ná Hono-
riuſa.

Głód wielki w
Rzymie.
Sozom: veſupra.

3.
Epiſt: 16.

Letá Ceſárzowa
wdowá iálmu-
ſnicá.
Lib: 5.
Zle powietrze.

Attalus słożony
z Cesarstwa.
Orosius li 7. ca: 42.

4.

Miscella seu Paul:
Diac.

Rzym wziął Alá-
rikus.

Orosius li: 7. ca: 39.
Cassio: li: 12. ep: 20.

Kościółow nie
rupyli y tych co
są do nich wię-
kli.

5.

Złoto y srebro
kościelne oddane
do S. Piotra.

Processye z nacz-
ni mi kościelnymi
do S. Piotra.

Poganie pobán-
bieni.

6.

Præfat: in lib: 1.
Comment: in Ezech:
& epist: 16. & 154.

plac S. Hierony-
ma nad Rzymem.

Marcellá.

De Civit: Dei lib:
11. cap: 1. & 7.

tim purpure Cesarstwa z niego zwolott / y ná domowym žyciu przestác mu ka-
zał / y Cesarzowi Honoriusowi one purpure poslat / po koiu z nim zdrádlivie
prágnac. Zaczym Pogánom serce wpádlo / y nádziera ich o Aláriku mi-
nela / po ktorym czekáli / iż im miał Pogánstwo przez Attalá przywrócić / y
službe bogow znóu nápráwić. A Cesarz sie vbespieczyl / y iáronemi wyroli
y písánien rádość o ponížonym tyránnie pokázovat / iúž sie nic o Rzym nie
boiac. Lecz Alárikus cheč one / ktora miał do zepsówánia Rzymu / ráciac
znaglá do Rzymu sie przedko wrocił / y w kiltá dni po obleženiu zá zdráda o-
nych ktorzy Attalá sprzytáli / Rzym 24. Augustá wziął y posíadl / y woiová-
niásto poczał roku od zbudovánia miástá tego tysiacnego setnego y pier-
wszego. Ale nim żołnierze do lupow rospuścíl: rostkazal wšytkim / aby tych
w poioiu y cálosti zachowáli / ktorzy sie do kościoła Piotrá s. y Páwla wcie-
ka. Co sie y o innych wšytkich kościołach ktore w Rzymie byly rozumíalo.
Bo nikogo w nich Gothowie ruszyć nie smieli. Táka reká Božaz Chřesčian-
ány byla / do ktorých sie tež Poganie táiemnie přymieszowali / zdrowie svoje
zachowúiac. Rostkazal im tež aby wydsieráiac / krwie ľudzkiej ile moglo byč
nie rozlewáli. A gdy biegáli lupiac domy Gothowie oni stráslivi / ieden
předni wpádl w dom pánniedney stárey przy kościele miešťáicey / y gty sie
o zločie y pieniadžách pytal: oná mu o wielkich stárbách powiedziála / y do
nich go prowadzila. Žolnierz gdy obaczyl wšpániále / y drogic / y piekne / y do
w wielkiej liczbie naczynia / přezekł sie. Co widzac pánná rzekla mu: Sato
s. Piotrá stárby do sluzby Božey / smiezli ie bráć / pátrž co czymś / ia ich
nič nie moge. Wnet džił on žolnierz iž byl Chřesčianinem / boiázna sie
Božavial / y záraz do Aláriká o onych kościelných stárbách wielkich dáł znáć.
Alárikus wšytkie ze czia y obronno niešč kazal do kościoła s. Piotrá / y táni
ie káplanom oddác. Poslyšeli o tym wnetže Chřesčianie / y stupiwšie sie /
žolnierze one / ktorzy z muezni dobytenu / ná glowách swoich one stárby
złote y srebne niesli / z nabožna processya y spiewánien prowadzili. Pátržmy
ná cudá Bože / iáto P. Bog woiovánien onym Rzymu przez tyránna Alá-
riká / wiáre s. swoje Chřesčianstvá y Kátholická vezčil / y iáto Pogány po-
hánbil. Woiovnił y zwycięžá Alárikus / zwoiovány iest naboženstvem y
czia stárbow Božych / ktorých sie doctnac nie smial / y czia kościółow w
šytkich / w ktorých zdrowie ľudzkie zachowal / y czia Piotrá s. y Páwla / kto-
rzy iego Ariánstie kácerstwo w potomkách swoich potepáli. Zátom y glo-
dni / Arke ábo skřynie iáto Philistynowie vezčili / y one od Constantína wiel-
kiego nádáne stárby / iž Bogu poswiecone byly / nie iáto Tábuchodonozor
do domu bogow swoich / ále do własney gospody y domu ich odniesli.
Přydáie to Isidorus / iž nietelko tym přezpuszczáli Gothowie / ktorzy sie
do kościółow včiekli: ále y tym ktorzy CHRISTVSA / ábo ktorego święce-
go miánováli / mowiąc: dla CHRISTVSA IEZVSA, zmiłuy sie nádemná.
Tácy miłosierdzie v nich nářdováli.
To woiovánie Rzymu Jeronym s. wšpomináiac y oplátiwáiac / mo-
wi: W iednym miesčie swiat wšytek wpádl. A powiáda ná inным miesčiu
iáto w ten čas w Rzymie oná zacná y s. Márcellá z corka swóia Principia
od Gothow iáto nieznátioma poimána / y o wydánie zlotá vbita / ále potym
poznána bedac iž byla Chřesčianka / z wielka czia y obrona do kościoła s.
Páwla záprowádzona byla. Ktora rychlo po wzięciu Rzymu ná on swiat y
wesele wieczne poslá. Tážte tež tego času Pámmáchiu on slawny swiat
ten požegnal / mowi Jeronymus. Augustyn s. nářetka ná niewdžieč-
nosť Pogánstvá / ktorzy ná Chřesčianý přyczynę z guby Rzymu skládáli / gbyž
w oney zgubie sámí miedzy Chřesčianý sie čisnac zdrowie svoje zachowý-
wáli / gdy w každym kościele Chřesčianstkim wolnosť byla / y pewná obro-
ná / y v džiwi kościółow wšytkich gniew frogich žolnierzow wstával.]

Pise

Piše Sozomenus o iednym młodym żołnierzu / który piękna białagło-
we pomańszy / gdy mu o mezu powiedziata / y syie / iuz troche zramoney na-
stawiata / aby ia pierwey zabil / nizli czystosci iey bezprawie czynil: on sie
smialoscia iey pohamowal / y do kościoła ia swietego Piotra doprowadzil
y fesc zlotych naley opatrzenie daiac / prosil kaplanow aby mezuwi odda-
na byla.

Wolno bylo z Rzymu wciekac / y wiele barzo ludzi przezacnych
y bogatych w ubostwie y niedzy / w syrtkie wschodne krolestwa napelnili / ze-
bzacy tulaiac sie bez domu / bez sukien / bez pieniedzy. Piše o nich Jero-
nym s. iako sie ich wiele do Bethleem y Jeruzalem nasplo / y iako nad nimi
placzac / a o ich sie pomoc staraiac / pifarac na wyklad Proroka Ezechiela
opuszczac musial. Mniemal Jeronym s. iz iuz po wpadlym Rzymie / swiat
wpasc mial / y one glinane nogi y obrazu od Danicla Proroka wypisanego
wkazowal / o koncu panstwa Rzymilskiego / y z nim swiatu wszytkego. A
przedstiesiny / porwada / pyśni / y syie sie nase nie schylala do pokuty. zc.

Dla semranta Pogan na Chrześciany / o to zwoiowanie Rzymu s. Au-
gustyn księgi napisal wielkie De Civitate Dei, ktoremi pokazuje seroko / iz
dla grzechow Poganstich miasto ono tak starane jest / a iz w onym karaniu
CHRISTVS byl wczesony w iara y kościoły iego / a iz wiele Chrześcian wol-
nych zostalo / y do Rzymu sie wrocilo. Drugim wcierpienie / zymot wieczny
przynioslo. Pokazuje tez iz przedtem od swoich to miasto / iako od Gallow
y Sille / od Herona / y innych daleko wiecy nizli na ten czas wcierpialo. zc.

Tie miestkali nad trzy dni wiecy Gothowie w Rzymie / na ktorego ze-
psowanie malo bylo trzy lata tam przebyc. Boska to reka CHRISTUSA naseo
sprawila / ktory go zamtad wypchnal / y takim glupstwem zarazil. Bo mogli
Rzym osadzic / y na Honoriusa Cesarza nie dobrze opatrzonego iachac / y
panstwo sobie wszytko Rzymskie pozyskac. Lecz iako piany z Rzymu wyia-
charszy z woyskiem sie wtoczyl po Kampaniey / Lukaniey / Brucios / nie zna-
cznego nie czyniac. W ten czas Paulinus s. w Noli Biskup one modlitwe
czynil: Panie niechay mie o zloto y srebro nie meczy. Bo gdzie wszytko mo-
ie jest / ty wieś / iako napisal s. Augustyn. y nie na ten czas w Noli nie wci-
piat / az potym za Wandalow.

Dzien przedtem mzi Alarikus Rzym wzial / Honorius wydal prawo
na Donatysty heretyki w Afryce / aby tak iako pierwey karani byli / wygna-
niem y krowa / iesliby sie iawnie schodzili. Bo gdy Afryka byla w niepokoju /
posolgował im byl Honorius / pisac aby wierzyli iako chcieli / dla rozru-
chow onych za Herakliana. Czym sie Donatyste gorsemi stali y niemalo
Katholików poslepili / ocet im y wapno w oczy kladac y drugie pomordo-
wali. O co Katholicy czterech Biskupow do Honoriusa poslali / aby wedle
dawnych praw hamowani byli. y to w ten czas otrzymali. W czym przypatr-
sie Honoriusowemu nabozenstwu / gdy on swoy wyrok o wolności wierze-
nia / iako kto chce odmienil / y karaniem heretykow y obrona kościołow / nie-
przyaciela Alarika pokonal. Bo iako sie rzeklo tak laskawe bylo ono Rzymu
woiowanie / y tak krotkie / y tak przedka zguba Alarika / iako sie powie-
ochłodzone.

Heretyctwo Pelagianstie tego roku cicho sie zaczynac poczel w Sycy-
liey y w Rodzie. Mistrzowie onych bledow taily sie / ale ie poczul S. Jero-
nym / iz sie od Rufina onego Origenisty / z iego pisania wynurzaly. Ktore ta-
jemnie Pelagius y Celestinus roznosili. Tegoz czasu on tez Rufinus v-
marl / z ktorym Jeronym s. w pisaniu trudnosć mial.

Powieść piękna y przykladna o Synesyzie opuścić sie nie ma. W Ale-
xandrii byl zacny Philosoph / rodem z Cyrenu Synesius Chrześcianin.
Patrzac na godnosć iego y zymot cichy y spokojny Chrześciane / y Biskup

7.
Sozom: lib: 9.
cap: 10.
Gotha sednego
pomściaglinost.

Hieron: in Ez-
praf: lib: 3. 8.
lib: 7.
Zebrakow Rzym-
skich wiele sie tu-
lalo.
In Ezech: 3. 7.

Mniemal S. Jero-
nym is swiat ius
mial miec koniec.
In prafat: lib: 8.
in Ezech.

Lib: 1. cap: 31.
Semranta Po-
ganstie o wpadku
Rzymu.

9.
Orosius lib: 7.
cap: 39.
Trzy dni tylo Go-
thowie Rzym wo-
iowali.

Paulinus w Noli.
De Civit: lib: 1.
cap: 10.

10.
L. 51. de heret:
C. Theo.

Aug: epist: 122. ad
Victorianum &
epist: 68.
Polsidius in vita
S. Aug: cap: 13.
Honorius w ten
czas karal here-
tyki.

II.
Pelagianstie he-
retycino.
Hier: in Ierem: lib:
4. prafat.
Et lib: 1. praf: Com:
in Ezech.
Euag: lib: 1. cap: 15.
Nice: li: 14. cap: 55.
Synesius Philo-
soph.

Niechciał być ká
planem.
Synesius epist: 11.
57. 96.
Wymowki iego
smylone.

32.
Świeckie spráwy
Biskupom císikie.

Pokorá wielka.

I.
Paul: Diac: Mi-
scell: l. 13.
Alaryká śmierć.

Pogrzeb iego w
rsece.

Lib: 7. cap: 40.
Placidia poima-
na w Rzymie ma-
dra niewiaśta.

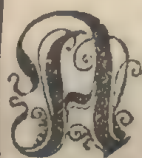
Orosius ibidem
cap: 43.

2.

Alexandrijski Theophilus: pragnął go do káplánstwa y ná iákie Biskup-
stwo wsádzić. y gdy wátowało Ptolomáidy Biskupstwo / pilnie wysyłył ko-
ściółowi s. tego zyczyl / áby ona osoba dobra okrasony był. Lecz Synesze-
us dziwne sie káplánstwa bał / y śmierć sobie pierwey obierác wolat / prze-
pokore swoje. A gdy go Theophilus do tego przymuszał / widzac iż mu tru-
dno onego roszkázania vchodząc: zmyślił sobie takie wymowki. y wskázal do
Theophila: Ja bez żony być nie moge / y chce ieszcze dzieci mieć wiecey y do-
brych. bez igrzysł y łowow y vciech świeckich od ksiąg odchodzac / odsádzić
mi sie trudno. á k temu ia o zmartwychwstániu ciał / y o końcu y szkázaniu
świátá tego nie trzymam. Jesli mie ták ná káplánstwo wsádzić chce / niech
pátrzy co bedzie: Bo mie z niego z sromoiá zrzucić musi. Lecz Theophilus
skutki iego poznal / iáko y s. Ambrozego poznano / ktory vchodzac tákże do
Biskupstwa / czynił sie nieczystym y okrutnym. y poświęcił go choć pomowol-
nie ná Biskupstwo. Ná ktorym posádzony nietylo żonę opuscił / y one ar-
tykuły wiary świętey wyznawał: ále wśytkie heretyctwa mocnie rozbił / y
był wielkiey świetobliwosci Biskup / y pisanim madyym wiare święta ozdó-
biał / y sady y prace kóścielne ktore mu Theophilus zlecał / bárzo madyse od-
prawował. A gdy mu świeckie spráwy zlecano / mowil: Ja Biskupow
nie potepiam / ktoryz świeckie spráwy ná sobie máia: ále sie dziwne iáko o
boie rzecz dźwigác moga. Ja dwiemá pánom służyć nie moge. Jesli ktoryz
sa co to moga / nie gónie. Słoneczny promień od gnoiu sie nie máże / a
mnieby ná obinynwanie rzeki y morzá nie stáło. A do Theophila pisać mo-
wi: Modl sie zá mie / bo sie zá potrzebnego bárzo tákiey pomocy modlic be-
dzies. Ja sie wstydzę o sie P. Bogá prosić / iż bedac grzesny / nie vchowan-
w kóścielnym ćwiczeniu / á inšego żywota bedac / śmiałem sie oltarzowi bo-
żich dotykác.] wielka pokorá mezá Duchem Bożym oświeconego.

Rok Páński 411. Innocenciuszá 10.

Honoriuszá 17. Theodozjuszá mnieyszego 4.

Alarykus krol Gothow chcąc sie do Sycylię przewiesć / nagle w
Roseneyey miásta vmárl. y iego śmiercia z wielkiego niebespie-
czeństwa Honoriuszá y Rzymskie páństwo wybáwil Pan Bog.
Pogrzeb iego Gothowie w rzéce Basencium vczynili. wysłá-
wszy wodę z łozyská y brzegow / grob w pulrowu onego zbudó-
wali / y záś ná swoje miejsce rzekę pusćili. Innocencius Pápiez w drodze o
śmierci Alaryká wysławszy / z łoniá zsiádl / y P. Bogu iż go od wielkiego
nieprzyiáciela wybáwil / podziękowat. Pise tenze Diákonus / czego záden
inny nie wspomina / żeby sie Gothowie do Rzymu wroćić mieli / y ośtátek
wybrác / vczyniwszy sobie krolá Athaulphá powinneq Alarykowego. Ktorey w
Rzymie bedac / poimał tam Gálle Placidya / sioštre Honoriuszá Cesárzá
corke Theodozjuszá wietšego / y one zá żonę wzięt. Lecz dudy pisa / iáko
Orosius / iż Placidia od Alaryká poimána y po krolowstwu czczona y chowána
bylá / ktora potym ten Athaulphus zá żonę wzięt / z wielkim pożytkiem
páństwa Rzymškiego. Bo iż bylá ostrego rozumu y státku w cnótách świę-
tego y obyczáiw práwie Chrześciánškich / do tego mezá onego Athaulpha
przywiódla / iż sam od Honoriuszá o pokoy prosil / y ná wśytkę mu sie słužba
R. P. Rzymškiey oddal. Myslil ten krol Gothow Athaulphus z Rzymškie-
go páństwa Gothškie vczynić / y miał ná to czas y síle / y Honoriuszá zložyc
y dáley sie y o wschodne krolestwa potusić: ále tá niewiásta vmiała go trzpa-
mác / y madyráda prostowác y blagác.

Ślawny Zbor ábo Collácia / ábo ziazd ná gadánie o wierze tego roku w
Afrycie

Afryce w mieście Kárháginie zebrány był / Biskupow Kátholickich z Bi-
skupy Donátystami. Który zjazd ná táká disputacya dawno był požadány /
y nie mogli go aż do tego času Kátholicy / wzywając często Donátystow
dowiedzieć / y Cesarze swoimi mándaty nie mogli do tego Donátystow przy-
wieść. Aż Honorius roku przeskłego posłał ná to do Afryki przeswíetnego
mezá Márcelliná / zá ktorego stáraníem wielkim przywieść sie Donátyste do
tego zjazdu dáli. Podał im dobre wnety ten mady Márcellinus. naprzod /
iz tym ktorzyby przybyli do Kárháginy / kóscióły sie wrocić miały / á żeby oni
sámi siedzieli sobie obráwky / do niego go przysádzili / á on im przysięge czy-
nił / iz wedle prawdy spráwować sie miał. Kazał im y podwozy / y
strácone dáwać / aby ochotniey iácháli. Ziacháło sie Donátystow ná dzień
náznáczony piérwszy Czermcá / ták iákó sami liczyli Biskupow dwie ście
siedm dziesiąt dziewięć / á ktorzy przyiáchac nie mogli / liczyli ich sto dwa-
dziesiąt. Ale fałszywie. Bo sie potym nálażyło y sami wyználi / iz wśytekich
ná on zjazd nie było / iedno sto pięćdziesiąt y dziewięć. O pozostałych liczbie
prózne stowá ich były. A Kátholickich Biskupow wśytekich po Afryce
liczono Káthedr cztery stá y šest / á wákuacych šest dziesiąt / wśytekich 466.
lecz nie wśyscy ná tym zjeździe byli. Bo sto y dwadziestá przybyć nie mogli.
Skąd sie obaczyć mogło iákó iuż byli zmnieyseli Donátyste. Bo roku Pán-
skiego 394. gdy sie byli w Bágái ná swoje Márimiliánisty zebráli: liczono
ich cztery stá Biskupow bez šest. A teraz sie ich ledwie sto pięćdziesiąt dzie-
więć nálażyło. Tá była práca y cierpliwóść swiętych Biskupow y S. Augu-
styná / w náwroceniu onych błędnych. Mieysce obráli w Termách Gár-
gilianách / práwie w pul miásta. Bo Donátyste bzydzili sie kóscióły Kátho-
lickimi. Ná porządna rozmowá z Márcellinem obojá stroná náмовilá
spósoby: naprzod aby nie wśyscy ná meysce rozmowy wchodzili. Ná co Do-
nátyste przyzwolić niechcieli / Kátholicy rádzi zezwolili. Drugá / aby po ósm-
násie tylo person do rozmowy obráli / siedm á siedm do mówienia / siedm á
siedm do rádzienia sie / cztery á cztery do písania. Ná to obojá stroná zezwo-
lilá. Oswiádeczyli sie písmem do Márcelliná Kátholicy: iz z pokory Chrze-
ściáńskiey / iesli im prawde Donátyste pokáza / Biskupstwá złożyć / á im sie
do naniższego stanu podać chcieli. A iesli by oni przegráli: iz te przy Biskup-
stwie zachować chca / byle w iedności zostáli / á rozzerwánia kósciólá s. nie
czynili. Przydáli y to: iesli Donátyste pokáza / iz kósciół CHRISTVSOW po-
wśytkim swięcie roslany / zginat / á przy nich tylo zostal / ábo iz przez ludz-
kie grzechy ginać może: iz do nich przystána / inne rozmowy opuścivşy.
Staráli sie o to Donátyste ile mogli / aby oná rozmowá y disputacya
nie došla: ále gdy iey vśc nie mogli / ná to sie zbieráli / aby wiele mówiac / to-
go sie písáło / wyczytác sie z trudnością mogło. Zesli sie tedy ná piérwszą ro-
zmowę piérwszego dnia Czermcá. Donátyste zdzieráiac sie od rzeczy samey /
czás trácić ná próżnym pytániu chcieli / o czásie zezwánia iesli nie minal / o
personách Biskupich iesli prawdziwie sie podpísáli / y inne trudności wta-
czáiac / ktore im zbitano. A gdy im siedzieć wśytkim kazał Márcellinus:
Donátyste siedzieć niechcieli mówiac ono z Psálmu: Brzydże sie zebráníem
złóśliwych / y z niebożnymi siedzieć nie beda. Gdy ie zás Kátholicy brácia
zwáli / oni sie o to gniwáli / y przymováć czci oney niechcieli. y ták on dzień
minal. Wzáimurz inne zás odwołóki wnosili / y swárac sie šest dni sobie ná-
rozmyślenie wyswárzyli. Ktore gdy wśyly: starał sie Márcellinus / aby do
rzeszy samey przystąpili. Lecz Donátyste / inne nie grzeczne pytánia wnosí-
li / o personách ktore o ten zjazd prosily / y o imieniu Kátholickim. á ná-
niec to wniesli / iz Kátholicy z Afryki samey nie moga bez drugich zamor-
skich Biskupow swoich towáryşow / nie stánovic. Lecz Márcellinus

Aug: in Breuic: die:
1. cap: 5. 8. &c.

Zjazd w Afryce
na disputacya z
Donatistą.
Marcellinus s-
dssa.

3.
Kal. Iunii.
August: in Breuic:
Collat: die: 1. ca: 14.
Donatistow Bi-
skupow 159.
Katholickich ká-
thedr Biskupich w
Afryce 466.

4.
Porządek w ro-
mowie.

Kátholickie po-
korne oświádecze-
nie miłóci pełné.
August: de gestis
cum Emerito.

5.
August: in Breuic:
die: 1. cap: 1.
Piérwsza rozmó-
wa.

Hárdoté herety-
cka.
Augu: contra Gau-
dentium lib: 2.
cap: 11.
Szesté dni odwo-
ki.
Augu: colla: die: 3.
cap: 1. 2. &c.

6.

widzac

Aug: Breuic: die 3
cap: ultimo.
Donatyste potę-
pieni, i. przegrani.
August: post: Coll:
cap: 11.
Podpisali swoje
wyznanie Dona-
tystowie.
Post Coll: cap: 11.

Post Coll: cap: vl-
timo.
Pożytek oney di-
spucacyey.
Aug: contra Gau-
dent: lib: 1. cap: 29.

7.
Lib: 7. cap: 24.
Staranie o ko-
ściół jako się pa-
nom płaci.

8.
Sozom: lib: 9.
cap: 12. & 13.
Constantinus Ty-
ran w Galliey.
Constantinus het-
man Cesarzski.

Geroncius sam się
zabił y żonę.

Męstwo białe-
głowy, Nonnichia-
ny.

9.
Gallia przywroco-
na do Honoriusa.
Oros: lib: 7. ca: 40.

widząc iż czas było tracić chcieli: kazał stare dzieje ięścić od początku ich odstępstwa / za Anuliną starostę / y za Constantyną wielkiego / y Nela-
chida Papieża / czytać: iako zawždy y wszędzie na wielu sadach / Donatyste
potępieni byli / a Cecilianus on zawždy oczyszczony y niewinny należony był.
Czytano y one Cyrcejska ich Traditoria. i. c. Na co gdy nic słusznego odpo-
wiedzieć nie mogli: Cognitor on Marcellinus wyrok uczynił / iż Donatyste
przekonani są / a Kátholicy prawdę swoje przewiedli.

Wedlezmowy Donatyste wszystko co się mówiło / podpisać musieli / y
ono zeznanie swoje / do którego ie Kátholicy prawdę przyciśnili: iż Kościół
Boży po wszystkim świecie rozszerzony jest / y inne Kátholickie prawdy / któ-
rych zniknąć nie mogli / które rektu ich podpisanie Augustyn s. im iawnie wy-
mawia. Lecz im nic nie pomogło ono wszystko iasney prawdy otworzenie y
przewod. Appellowali do Cesarza / Marcellina potwarzali / iż dary brał od
Kátholików / iż w nocy dekret uczynił / iż im mówić co chcieli nie dopuszczał.
Iż ie zamyskał iako w więzieniu. O co ich gromi s. Augustyn wkazując fałszy-
wici. Bo tamże Kátholicy byli / tamże y sam sędzia albo Cognitor / gdzie y o-
ni. Zli zapamiętali y twardego serca ludzie / wpamiętać się niechcieli. Lecz
ludu pospolitego y z onych Circumcellionow wiele ich tysięcy po tej dispu-
tacyey / do iedności Kościelney przystąpiło.

Marcellinus wszystko szczerliwie sprawiwszy / do Cesarza Honoriusa i-
chał / oznajmując co się działo. Jest z czego chwalić tego Honoriusa / mow-
Orsius / iż mając na się wielkie trudności y niepokój od tyrannow / tegoż
czasu starać się o Kościelny pokój y iedność przeciw heretykom nie zaniechał.
Za co mu P. Bog takie zwycięstwo dał / iż siedm tyrannow / iego nieprzy-
ciół w krótkim czasie / którzy się nań podnosili / pogubił. To jest / Alarik /
Constantyna / Constansa / Marima / Jowina / Sebestiana / y Sarusa. W
ten czas P. Bog królów y panów broni / gdy oni Kościół świętego y praw-
dy zbawiennej bronia. A gdy mądrością świecką ludziom dogadza / a
wierze świętey kłóty czynić dopuszcza: Pan Boga rady y rozumu ich w
glupstwo puszca y państwa ich rozspuści.

Constantinus który się w nadszienie Alarika Cesarzem w Hiszpaniey y
Galliey y Britanniey uczynił / miał hermaną swego Geroncius / który obstar-
pił od niego / y Maximą slugę swego Cesarzem uczynił / a sam się przeciw
Constantinowi do Galliey wyprawił. A gdy Arelatu dobywał: od Honor-
iusowego hermana Constantiusa porażony / do Hiszpaniey uciekł. Gdzie im
żołnierze iako nieczynnym pogardzili / y dom iego nacierając zabić go chcie-
li. On sie długo bronił y o trzy sta ich ostrzelał / z kila swoich slug. którzy wi-
dząc iż wygrać nie mogli / spuszczaiąc się okny od pana uciekli. Geroncius
iednym slugą swoim Alanem a z żoną Nonnichia zostając / także się spuszc-
y uciec mogli: ale mu żony było żal / która stając tak nie mogła. A gdy in-
żołnierze oni dom zawalali: Alanus prosił aby go sam Geroncius ściał. Co
on uczynił. Żona także płacząc / prosiła aby ia mąż sam zabił / żeby sie inemu
nie dostała / a żeby iey te ostatnia przysiężn pokazał. y tak uczynił / a ona rada
umarła / y wielkie swoje męstwo y czystość / y ku mężowi godna wieczney pa-
mieci miłość / zaleciła. Była ta Nonnichia Chrześcianką / y dobrze powo-
łanie swoje czciła. Sam sie też potym Geroncius zabił.

Constantinus też obleżony w Arelacie od Constantiusa / gdy wszystko
nadszienie stracił do Kościoła uciekł. gdzie gdy był na kaptanstwo poświęcony /
miasto otworzyć kazał. Poimał go Constantius / y z synem iego Julianem
do Włoch go posłał. lecz na drodze oney zabity jest. y tak sie Gallia do Honor-
iusa przywróciła. A rychło potym Jowinus y Maximus y Sarus tyrann-
nowie / pozabiciani są / którzy byli na Honoriusa powstałi. Poty Sozome-
nus. Ten

nus. Ten Constantinus tyran miał Constantia syna swego / który był mni-
chem / oćciec go z klasztoru wziął / chcąc go Cesarzem uczynić / gdy mu troche
szczęście posłużyło. Ale sam się do stanu kapłańskiego w oney przygodzie
ciekł. co mu już nie pomogło. Bo obadwa źle zgineli / którzy dla panowania
p. Boga odstępowały.

W Egipcie Synesius on z Philozophą Biskup Ptolomaidy. Androniką
starostę Cesarzkiego / który wielkim łupieżcą ludu był / y nieznosne krzywdy
poddanym czynił / wytkł. Słowa tego wytklecia takie są: Gdyż już ten czło-
wiek (Andronikus starosta) nie wstydzi się: iako niezłeczony członek odcię-
ty być ma: aby z bliskości y zdrowie się członki nie zarażały: dla tego kościół
Ptolomaidis do wszystkich po wszyj ziemi siostr swoich to wskazuje: Andro-
nikowi y jego pomocnikom y Tenauiowi słudze jego / żadnego kościoła Bo-
żego aby nie otwierano. Zamysłac się ma przed nim każde święte zebranie / y
święte miejsce. Nie ma dyabeł czastki w raju. Ktoby y tajemnie wszedł / niech
go wyrzuci. Upominam tedy y nie wrzędowe osoby y pany na wrzędzie / aby
z nim w iednym domu nie mieszkali / ani z nim w stole zasiadali. Że. Po tej kla-
wie gdy poczuł Andronikus on pyśny y na ludzie okrutny / y kościół s. Pána
Boga bluźniacy / iż za onym wytkleciem podany był ścianaowi na wtrapienie
ciężkie: zaraz tam lekarstwa szukać począł / żąd one rane odniosł. Podziwie-
nia godno / iako się cichym sstał y pokornym / y do nog Biskupich nim iefcze-
liście wyklinania miał / przypadał / prosił aby mu y Biskupa Synesyusa po-
mocy byli. Synesius rozgrzeszyć go inaczej nie chciał / iedno tak aby wszy-
tko co komu wydarł / wrócił y dosyć uczynił / a wrząd on z siebie na którym tak
wiele przećwił p. Bogu y ludziom grzeszył / zaraz złożyć przyzwolił. Co on
ochotnie uczynił. Taką była moc y powaga Biskupow / y na wrzędy świę-
kie / gdy co przećwił p. Bogu y sprawiedliwości czynili. O tym Synesius
się napisał Sophronius iako Kwagrusa Philozophą Pogańskiego
wpornego / do nauki y wiary Chrześciańskiej obrócił / y ze wszystkim domem
ochrzcił / y iako onego swego nauczyciela z iakimżny po śmierci kwitował:
Pátrz w żywociach świętych. Nie gardził p. Bog Philozophami po-
ganskimi / którzy się naukami przyrodzonymi bawili / a żywot dobry w cno-
ściach / opuszczając czary y gusta / wiedli.

O drugim s. Augustinus napisał taką powieść: Brat / prawy / nasz
Gennadius Medyk sławny / gdy był młodym a miłosiernym bardo na wbo-
gie / iako mi sam powiadał: wąpił iestli iest żywot taki po śmierci. p. Bog
na iestli iakimżny pátrzac / we śnie go nauczył. Wkazał mu się piękny młodzie-
niec / y rzekł mu: Podzámna / y wprowadził go do miasta gdzie przedświ-
śpiwanie słyszał. A spytał co to iest: powiedział mu / iż to iest pieśń y wesele
świętych Bożych. Ocknął się y snu one nie wważył. A drugiey nocy wkazał
mu się onże młodzieniec / y pytał go / znaś mie? A on rzekł: znam bardo do-
bze. A spyta: Gdzieś mie widział: Powie Gennadius / iżem cie nie dawno
widział / y słyszałem one wdzięczne śpiewania w mieście / do ktoregoś mie
prowadził. A on spytał / iakos mie widział / we śnie czy na iawie: rzekł: we
śnie. Powiedział młodzieniec / dobresz rzekł: bo mie y teraz we śnie widzisz.
A Gennadius rzekł: już wiem iż we śnie cie teraz widze. Tedy go Anyoł on
spytał: A gdzie teraz ciało twoie: Rzekł: w komorze moiey. Spytał iefcze:
A wież iż teraz oczy twoie w ciełe zawarte y związane są / y nic nie widza:
Odpowie: Wiem. A on rzekł: A ktoremiż ty teraz oczyma na mie pátrzyś:
Gennadius niewiedział co odpowiedzieć miał. A Anyoł go nauczył mo-
wiac: Oczy one w ciełe / teraz próżnuia y pátrzyć nie moga: ale te ktoremi
na mie pátrzyś / inśe są. A tak gdy umrzesz / bez oczu cielesnych bedziesz wi-
dzał / y żył / y czułość wśelaka miał. Pátrzyż abyś napotym o żywocie po

Monich chciał być
Cesarzem.

Synesius epist: 58.
& 79.
Klatwa Biskupia
na starostę.
Apud Synesium
epist: 58.

Apud Synesium
epist: 77. 79.
Prato Spirit: cap:
195.
Evagrius Philo-
soph.
29. Stycniá na
końcu.
1C.

Epist: 100. ad Euo-
dium.
Gennadius wat-
pil o nieśmiertel-
ności duś.

Wymod piękny o
duśy nieśmiertel-
ney.

II.

Druga powieść o
iymacie po śmierci.
Marsilius Ficinus
y Merkato Philo-
sophowie.

śmierci nie wąpił. Tak on młodzieniec zniknął / a on ocknąwszy / wszystko ono wapienie z serca wyrzucił. Widziś kto go nauczył / a iakie jest miłosierdzie y opatrność Boga nad nami. To s. Augustyn.

Przykłada do tego historyk nasz nowa podobna temu powieść bázro pona / ktora slyszal sam od Michala Merkato Miniaterńskiego Proconotarsza Kościoła Rzymskiego. Powiadał iż dziad iego tegoż co y on imienia / iakie miał dla spólnych Platonay innych Philosophow naut / z Marsyliuszem Sicinem bázro wczonym / towarzystwo y zachowanie. Z nim niekiedy rozmawiając o nieśmiertelności dusi ludzkich / o których Platon był po erzeba naut Chrześcijańska wspierac: do tego przysli mowiac: iż ieden przagiemu daniem reku obiecał po śmierci powiedziec co sie z nim działo bę dzie / któryby pierwey umarł y to sobie poprzysięgli. Po długim czasie gdy sie myslami w naukach Michala Merkato zabawiał: naitawie / w slyszal bieg koma / ktory w iego dziwi stanął / y w slyszal zaraz głos sobie znaiomy Marsyliusa / taki: O Michale / Michale / wszystko ono prawda / prawda. Wstał Michal y okno otworzywszy wyjrzał biało odzianego / a on koniem obrocił y wychodził. Wołał: Marsyli / Marsyli: ale wnet zniknął. Zdumiał sie Michal y przestraszył / y pytaiąc dowiedzial sie iż oney godziny y dnia we Florencie Marsyliusz umarł / ktorey go slyszal widział. Za tym Michal aż żywot wiedł dobry / ale zaniechawszy iuz swietckiey Philosophiey do Chrześcijańskiey sie wysytek wdał y swiatu umierając / CHRISTVS OWI, o żywot sie wyczyni starając / doskonale żył.

Rok Páński 412. Innocenciusza II.

Honoriusza 18. Theodozyusza mnicysego 4.

I.
Donatysty Honorius ostry karze.

Cesarz Honorius sprawiony bedac o vporzezy zlosci onych przestonanych Donatystow: ostry wyrok na karanie ich wydal. Odebrał im kościoły / ktore im było z łaski Cesarstkiey dla oney rozmowowrocono / y Kátholikom podać rozkazal. Swietekim ktorzyby w kácerstwie onym zostawali / penowanie pieniężne wedle kázedego

stanu náznaczył / wiecey ábo mniey: á káseza y duchowne wygániac z sienne postánorwil / á dochody ich y fundácyę wszystkie Kátholikom Biskupom oddać kazal. O tym karaniu ich czesto Augustyn s. wspomina / chwalać Cesarstkie nabozeństwo y sprawiedliwosc: á vpor tych heretykow ganiac. Nie popráwowáli sie iádowici y twárdey srie oni Ministrowie: ale wietšym iádem sie ná Kátholiki zápalili / y dwu kaplanow Restituta y Innocenciusza zamordowali. O co poimáni sa y wyználi sie.

Augustinus contra Gaudentium lib: 1. cap: 19. & epist: 50.

Donatiste sábili dwu kaplanow.

2.

Epist: 169. & 158.
Epist: 169.
Apud Aug: epist: 152.

Augustyn zá Donatistami sie przysrynja.

Zá nimi do Marcellina pisał s. Augustyn / prosiac áby káwia karani nie byli / á tego nie cierpieli co drugim uczynili: mowiac one slowa: Nie godzi sie slug Bozych meczénstvá w kościele przechwálcbnego / káwia nieprziacielska lýc y mniemyć. y wspomina on przykład Anaunenstki / o ktorym wzyšcy / iáko Cesarza Graciana o toż w tákiey o meczenniki spráwie / Biskupi wzyli / áby ich mežoboycow nie karat. A mowi do Marcellina one slowa: Jesli nie wsluchasz przyaciela prosiacego / wsluchay Biskupa rządzacego. á moglbych / gdyżes iest Chrześcianinem / bez hárdosci mowic: wsluchay Biskupa rostázuiacego. Táka była cichosc y láskawosc y táka powaga v starost y vrzedow swietckich / Kátholickich Biskupow / iáko sie y o Synezvusię w przeslym roku powiedziało. Toż czynili y inni Biskupi / zá Donatistami sie wstáwiając / y srogość praw ná nie v sedziow miárkuiać / y one wpraszaiac / áby sie wždy láskawoscia zwoyciezyli.

3.

Gdy ciż zákámiáli heretycy / potwarzý o oney przeslym roku disputácii miedzy

miedzy ludzcie podawali iako mowic im nie dano y vzwawca byl kupny y ine klamstwa roznosili: W Cyrście w Numidiey Biskupi sie ziahal y list do Donatystow latkow o falsu ich Ministrow pisali. A s. Augustyn napisal o oney disputaciey Breuiculum, y ono opus Collationis, w ktorym pisnie rozbiia klamstwa ich.

W Karchaginie na Synodzie tego roku Celestius nieialki doznany iest w nauce falszywey: powiadal iz grzech Jadamow iemu samemu zaszkodzil a nie ludzkiemu rodzaowi / a iz dzialki ktore sie teraz rodza / w tym sie stanie rodza / w ktorym byl Jadam przed grzechem. y wyznal sie ten Celestius iz od Rufina te nauke mial. On to Rufinus przeciwnik s. Jeronyma / ktory sie z taka nauka dlugo tail. Leczy y Iovinianus on rostkoshit y nieczysty talizblad y heretyctwo zaczynal.

Honorius zas na inne heretyki w Afryce dal mandaty / aby z ziemie wywolani y krwa karani byli / iesliby sie gdzie iawnie na swoje zabobony schozili.

Przydal y ono prawo / aby imiona koscielne / innemi pospolitemi powinnościami okrom postawionego dochodu / obciazone nie byly. A zeby clericy nie indziej iedno w Biskupa sadzeni byli. To sie tu potrzebnie namienim / iz y na ten czas Biskupi mieli moc y Jurisdikcia / nietylo na szczegulne osoby / ale y na wrzedy swietckie / gdy co przeciwo P. Bogu / abo przeciwo koscielnym prawom zgrzesyli. y tam sadzeni byli / y wyklinani. A iesli klatwa niesprawiedliwa byla / do innych Biskupow appellowali / a klatwa y niestusina nie gardzili. O czym iest w s. Augustyna. A z takiego sadu gdy rzecz byla watpliwa / odsylali na przysiege do grobow ss. mczennikow / ktorzy cudami syneli. Gdzie cudownie prawda sie odkrywala / gdy zlodzieie abo krzywo przysieczy karanie tam na zdrowiu odnosili. Co iesze za s. Grzego: trwalo.

Tego roku Gothowie z krolew swotm Athaulphem z Wloch sie pusciwshy / Gallia nalachali / iako pise Prosper / ktory na ich okrucienstwa patrzyt. Prawie wshytko Rzymskie panstwo na ten czas narody dzikie y obce psowaly. A to dla grzechow Chrzescianskich / ktore sie barzo byly zaiely / iako pise tegoz wieku zwiacy Salvianus Biskup Massyliay. Kosciol / prawi / Bozy / ktory mial Boga blagac / ten go sam gniewa / okrom trochy niektorych ktorzy sie grzechow strzega. a co teraz iest zebranie Chrzescian / iedno stok zlosci. Nie naydzie iedno piiance / obzerce / cudzoloznika / wydzieracza / rozbomnika / mezoboyce / nieczystego. zc. Mowi y to / iz wrzednikow y starost Rzymkich tak wielkie bylo lakomstwo y wcisnienie v bogich / iz Chrzescian nie woleli byc pod Pogany / y v nich starey ludzkości Rzymskiej szukac. y bieseli do nich nietylo vbodzy / ale y niepodli ludzie. y smie to mowic / iz na on czas dzikie one narody lepszych obyczajow byli / nizli Rzymianie.

A osobliwie tenze Biskup o grzechach swoich Gallow y Alkwitanow wiele opowiada. Jako prawi / Alkwitani w Galliey byli nabogatszy / tak sie tez estali nagorszy. Wyiawshy / prawi / niewiele swietych y przeznacznich meow. Oplatnie Prosper nedze y wcisnienia Galliey od Gothow / ktorzy ia na on czas szarpali / y pod panowanie swoje podbiiali. Takze y Paulinus Consularis / oba wierkami pieknemi Lacinskimi. Wiele tez heretykow Priscillianistow w Galliey bylo / ona plugawa sprosna nauka zarazonych / ktore P. Bog tymi Gothami karat. Byli y vczniowie onego Vigilanciusa kacerznistrza / takiegoz karania godni.

Obzacam y do wshodnych kraioy. On Theophilus Alexandriyski Biskup / ktory s. Chryzostoma przesladowal / y po smierci jego imieniem miedzy Biskupy w koscielne ksiegi y modlitwy klasc niechcial / swiata tego skonczyl. Nie bez pokuty. Bo czlowiek byl dobrze kosciolowi zasluzony. Pise o nim Damascenus: iz skonac dlugo nie mogt / az mu obraz s. Chryzostoma

Apud August: epist: 152.
Potwarszy Donatystow.

Celestius heretyk.
August: de peccat: Originali contra Pelag: lib: 2. ca: 2. 3.
Rufinus powodem Pelagianow.
Hier: contra Pelagium lib: 2.
L. 56. de haeret: C. Theo.

4.
L. 40. 41. de Episc: & Cler: C. T.
Iurudikcyja duchownych.

Epist: 75. & 137.
Przysiegi y grobow swietych.
Greg: Homil: 32. in Euang.

5.
Gothowie do Galliey.
Prosper in Chron. Lib: 3. de vero iudicio Dei.
Grzechy Chrzescianskie Gothy przynwodziły.
Chrzescianie woleli byc pod Pogany dla drapiesstwa od swoich.

6.
Prosper in prol: lib: de proud: Dei.

Seuerus.

7.
Theophilus Alexandriyski vmarl
Damas: de imag.
Ex Ildoro Diacon.

Epist: 64. & 52.

Gennadius.

S.

Cyrillus nastąpił

na Alexandrijskie

Biskupstwo.

Lib: 7. cap: 7.

Niceph: lib: 14.

cap: 27. & 28.

Koniec rozerwania

oniego o S.

Chryzostoma.

Orosius lib: 7.

cap: 42.

Heraklianus wy-
soko podniosły, za-
raz poniszony.Marinus w szę-
ściu pokładził.

Hieron: contra

Pellag: lib 3.

Marcellianus nie-
winne zabity.

Orosius vt supra.

Supra

2.

Demetriás oso-
bliwa paniénka.

Hier: epist: 8.

August: epist: 143.

& 179.

stoma przyniesiono / ktoremu sie pokloniwszy / ducha wypuścił. Dla tej po-
tuty kościół Rzymński pamiatkę jego y Papieżowie we czci mieli / iako Leo
Papież. Pisał wiele ksiąg y przeciw Origenesowi / y inne / y on Páschalida
świeta Wielkonócnego / ktory Theodozjuszowi oddał.

Ná miejsce Theophila nastąpił na Biskupstwo Alexandrijskie Cyril-
lus jego synowiec. Który na heretyki Nowáciány zaráz sie oburzył / y kościo-
ły im odiał. O czym Socrates sam Nowáciánem bedac / nań sie żaluje / y
zle go wspomina. Gdy Attikus Biskup wspomniany nawrocentem Theo-
phila / y od Cesarza y ludu swego pobudzony / Janá s. Chryzostomá imie-
miedzy Biskupy policzył: czego uczynić do tego czasu niechciał: pisał do
Cyrilla tego Alexandrijskiego / aby on toż uczynił. Ale on sie temu sprzeci-
wił / y na umarłego słowy sie w pisaniu pusił. Lecz iż to nie z zazdrości ani
złym sercem czynił: dał mu P. Bog przez iedno nocne widzenie wpamiętanie
iż zezwawszy wszystkie z Egiptu Biskupy / imie s. Chryzostomá ze czcią przy-
sioyna / w kościelne księgi napisał. A tak sie koniec stał onemu wielkiemu
rozerwaniu / y kościoły s. w iedności sie Duchá s. y z Rzymskim stąsami
swoim / ktory nawiecey o to czynił / aby Chryzostomus miedzy Biskupami
po śmierci poczytany był / zlaczyły.

Rok Páński 413. Innocenciuszá 12.

Honoriuszá 19. Theodozjuszá mnieyszego 6.

Afryce on Heraklianus Comes / ktorego Honorius Cesarz / iż
był zabił Stryllkoná / wszystkie Afryki stárosta uczynił: po-
wstał na pana swego Honoriuszá / y zebrawszy / co trudno było
wierzyć / trzy tysiące y siedm set okretow / abo naczynia wodne
go (bo y Herres y Alexander wielki / tak wiele wodnego woy-
stka nie miał) do Rzymu sie brał. Lecz skoro sie od brzegu odbiiał / Mar-
nus Comes z Cesarzkimi ludźmi wkazał mu sie. y zaráz sie przeleł / y wcielał
w łódce do Kárhaginy / gdzie od żołnierzow zabity jest.

Marinus wielka posługe uczynił / y godna wieczney sławy / ale sobie
wszystko zepsował / tym: iż onego Marcelliná przeświecnego y pobożnego
mezá / za odniesieniem heretykow Donatistow / ktoryzy mu byli głównymi nie-
przyiacielmi / zabił. Nienili iakoby z Heraklianem trzymać. Ale rącey brt ob
Donatistow Marinus przedarowany / iako drudy pisa. Za to Honorius złożył
go z urzędu / iż zał / y żadney za ono wielkie zwycięstwo y przywrocenie Afryki
zapłaty nie wziął / y owsem zelżywość za te krew niewinna odniósł: y kazałby
go był Honorius zgubić / iedno krew męczénstka nie dopuściła. Bo Marcel-
liná kościół święty miedzy męczenniki / iako od heretykow zabitego policzył.
Co y s. Jeronym twierdzi / iż od heretykow niewinnie zamordowany był.

Gdy sie dla Alariká z Rzymu wiele zacnych Rzymian wynosiło: mie-
dzy inemi do Afryki wysły były białegłowy domu wielce iásnego Anicjoro
Rzymstich / Probáz Juliána corka y zwneczka swojá Demetriáda corka
tey Juliány. Która w dziewictwie bedac iuz była znowiona za mezá / y to
małżeństwo w Kárhaginie dość miało. Mysląc Demetriás o próżności
świata / y zburzeniu Rzymu / y o wcieleniu swoim / ná ktorym mezá braci tak
że wcielaćcego z oyczyny miała: namysliła sie świat wzgárdzić / y w czy-
słości sie CHRISTVSOWI oddać. Co s. Jeronym opisuie wielką wymowa.
Zała sie mátki y bábki rozgniewać / mniemając aby ie tym obrazić miała.
Lecz gdy złożywszy drogę y świetne ubiory / włożyła ná sie podle y mnisie
báty / y do bábki y mátki nog wpadła: dziwne wesele obiema uczyniła / ktore
sie po niey takiego naboženstwa nie spodziały. y z radością wielką poświecić

ia CHRI-

ia CHRISTVSOWI przez Biskupa w KARTHAGINIE podał / y posag wsfytel
aby CHRISTVSOWI oblubieńcowi krzywdą nie była / na vbogie rozprosyć
ier dozwolili. O tym gdy s. Augustynowi dały znać: dziwnie sie też z tego
wchochał. y list do nich nabożny bårzo chwalać one pãnnę / y wsfytel on tak
przezacny dom / napisał. Do tej Demetriady / piše s. Jeronym one słowa:
Innocenciusa który na Apostolska stolice nastąpił / wiare trzymaj / a obcey
choćby sie zdała być samą sobie mądraz / nauki nie przysmuj. Bliższy był w A
fryce s. Augustyn: czemu do niego s. Jeronym nie wřazal: Wolal do żrzo
dła y głowy / iako to y sam czynił.

August: ep: 179

Epist: 8.
Pewność nauki
kościola Rzym-
skiego.

3.
Pelagius swodzi
chytro.

Epist: 143.

4.
Burgundowie
wiare Chrześci-
ańska przysmują.
Orosius lib: 7.
cap: 32.
Socr: lib: 7. cap:
vltimo.

5.
Ammianus lib: 28.
Heretycy na gar-
dle karani.
L. 7. Ne sanctum
Baptisma C. T.
Socr: lib: 7. cap: 9.
Paul: carmine ad
Cyterium.

Na ten czas Pelagius z swoim sie kacerstwem odkrył / gdy do tej Deme-
triady y do matki iey wdowy Juliány list pisał / w którym chytro ie do swoiey
nauki wabił: gdy one słowa mowi: Duchownych starboru nię tobie dać nie
możę / iedno ty samą sobie ie dać możesz. Nie moga być iedno z ciebie y w
tobie. Co s. Augustyn wpatrzył / y mocno onego węża piśaniem deptał / y od
onego przeswietnego domu Anicioru odpędził.

Burgundionowie lud przy Almainey y Galliey blisko Renu mieszkający
cy / iako Orosius piše / o tym czasie Chrześcijańska wiare przyteli. A Socra-
tes ich nie wrocenie tak opisuje. Był / prawy / lud przy Renie rzęce / zwany
Burgun Lani. Ktorzy nie dbając o żywot wyniosły / wsfyscy cięścielstwem sie y
rzemieśtem bawili. A gdy od Hunnow niepokoy mieli: myśleli / kturemuby
sie Bogu pod obrone poruczyć mogli. y wcieli sie do Boga Rzymian. y zmo-
wili / do Galliey do iednego miasta iachawszy / Biskupa o Chrześc pro-
wili / który ie nauczył / y pochrzcił y CHRISTVSOWI oddał. Po czym wzięli
wielkie serca na swoje nieprzyjacioly. y Opcarą Krola Hunnow w nocy zabi-
wsi / tego woysko ktego bylo o dziesięć tysięcy / sami nie mając iedno trzy-
porazili. Ammianus o nich piše / iż byli mężni do woyny y ludni.

Theodozys młody wschodny Cesarz / znorow heretyki Eunomiany y
Nowochrzeczenie na gardle karac rozkazał. y Nowaciany / ktore inż też był
Cyrillus z Alexandrie wygnal / iako y w Rzymie Innocencius / tak że ie tra-
pil. Cud ieden wypisuje o nich s. Paulinus. Nowacian ieden swoy okret ma-
iac / przewoził Martiniana / y w tym okrecie bylo wiele ludzi y Nowacia-
now y Kacholikow. On okret bez nawalności morskiej rozsypał sie / y zato-
nal. Wsfyscy Kacholicy zdrowo wypłyneli / żaden nie vronal / sami tylo No-
waciani zgineli / żaden wypłynac nie mogł. y obracali to sobie ludzie na o-
byde sekcy oney.

Rok Pański 414. Innocenciusz 13.

Honorius 20. Theodozys 7.

Onstancius hetman Cesarsti w Galliey / Gothy y Athaulpha
ich Krola szesliwie wciśnal / iż do Hiszpaniey puscic sie musie-
li. A to dla tego / iż on Attalus miedzy nimi żył / chciał zaś
na pãnstwo sie Rzymistie podnosić. A w Barchinony Athaul-
phus od swoich zdradzony / zabity iest. Tak P. Bog Hono-
riusowi zwyciestwa dawal / a on też P. Bogu kościol od heretykow oczy-
ścił. iż na przemiane sly odpłaty. Wydal na Donatysty wyrok roku tego /
(Bo mnimieli iż za śmiercia onego Marcellina wolni być mogli) aby wsfy-
scy ich Biskupi / kaptani y Ministrowie od majątności wsfytkeiy swoiey od-
padali / a na wygnanie do wysp y miast inych wyrzuceni byli. A ten coby ich
tęł y bronil / aby sam także majątność tracił. a świeckie na pieniądzech iesli
sie nie nawroca karac rozkazał. Na exekucyę tego mandatu swego / wy-
stał do Afryki Dulciciusa Trybuna / iako s. Augustyn świadczy / y z nim piśa-

1.
Gothowie wygná-
ni z Galliey.

L. 55. de heret:
C. T.
Mandat na Do-
natistę frogs.

2.
Retract: li: 2. ca: 59.

Donatiste zabijac
sie kaſa.

August: ad Gaudent:
lib: 1. cap: 37. & 19.
& epist: 204.

Epist: 61.
Odpis S. Augusty-
na o zabijaniu Do-
natystow.

Aug: ad Gaudent:
lib: 1. cap: 38.

3.
Biskupi z Hispa-
nieny Orozyusza
sla do S. Augu-
styna.
August: epist: 253.

Contra Mendaci-
um.
Orozyusz histo-
rya pisze.
Orosius lib: 7. cap:
vltimo.

4.
O duszy pytanie
Augustyn S. do
S. Jeronima od-
syla.
August: epist: 102.
ad Euodium.

5.
Innoc: epist: 27.

Inactis Cyri & Io-
an: in Conc: Nic2.
Kosci swietych
straszca carty.

I.
S. Szczepana ko-
ści obianione.
Gennad: de viris
ill: ca: 46. 47. Mar-
cell: in Chron.
Beda lib: 6. atatum.
Siebertus.
Nice: lib: 14. cap: 9.

rzá ábo Notarium. Ktory gdy z temi mándaty do Afryki przyiáchal: Donatystowie swoy przedki Synod uczynili/ ná ktorým bylo trzydziési ich Biskupow. y postanowili tam: áby nie vstepowali/ y ná wygnanie nie sli: ále gdy ie przymusiáć beda/ zeby sie sami zabili/ meczénstka sie korona ciešac/ á Kátholiki od exekuciey strášac. To s. Augustyn oznaymia. O wierutna práwie śátánska zlości/ kto sie tobie y takiemu śalenstwu wydziwue! Uczynili to niektorzy iž sie zabili. Czym sie brzydzac on Executor Dulcicius. pisał do s. Augustyna rádzac sie go co miał czynić. Odpisał mu: iž lepiey iž ich máło ginie/ á niżliby tak wiele ludzi ktorzy sie od nich do Kátholickiey iedno-ści wracáia/ y wrocié iešce myśla/ w piekielnym ogniu dla heretyctwa gi-nać ná wieki mieli. Ježem iedná z nimi postąpił Dulcicius/ ácz ich wiele do wygnania przymusił/ ále ich nie máło w Afryce zostało. A tego z świece-lich ná pieniadzach karano/ zaś mu ie gdy sie nawrócił/ wrácano.

Tego času z Hispanieny niektorzy Biskupi wypráwili Páwła Orozyusza do s. Augustyna/ rádzac sie go o niektóre wiáry świętey náuki/ ktora heretycy psowáli/ zwlášećá Priscillianistę y Origenistę, y dwa Amítowie/ y nieiáki Bázylus Greczyn. Uczynił onemu pytaniu ich dosyć s. Augustyn/ y przeciw Priscyllianistom pisał y Origenistom / y cały rok przy sobie onego Orozyusza / bázdo do rozumienia s. Pisma świętego/ zabáwiał. A iž o wol-nyim kłamstwie Priscyllianiste náuczáli/ y zá grzech go sobie nie poczytáli: ná- pisał y ksiázki przeciw kłamstwu Augustyn s. Prosił też Orozyusza Augustyn s. áby historya pisał przeciw Pogánom. Co on z ochota wielka uczynił. y pisał o tym ná końcu: iž od poczatku świata przez lat pieć tysięcy šest set y osmna-ście áž do swego času dzieie świata wypisał/ to iest/ áž do roku CHRISTI-
SOWEGO cztersetnego siedmnastego.

A gdy dla bledow Origenesa y Pelágiusa Orozyusz pytał s. Augustyna o duszy/ iesli kázda znorow z mścizgoż Pan Bog tworzy / ábo iesli tak z ro-
dzicow pochodzi: z takim pytaniem odesłał go do S. Jeronima do ziemie świętey/ gdzie też miał sam záiać / sam niechcac onego trudnego prá-
nia kónczyć / y o nim śkázowáć. Patrzymy ná pokóre Augustyna s. y iáko so-
bie wázyl śárskiego w lata Jeronima. Túc w onych sercach nieczyliwosci
nie zostawáło/ po onych máłych przez listy poswarkách/ o ktorých sie mowilo.

Synod uczyniony w Mácedonie/ posłał do Papieža o potwierdzenie tego co postanowili. Innocencius im w niektorých rzeczách przygánil/ śkad sie pokázue kóścielny zwyczaj / nie bez nawyžszego Biskupa okolo náuki y rzeczy do wiáry naležacych/ nie stánowić.

W Alexándrie Cyrillus Biskup kóści świętego Márka y Cyrá y Jana meczenników do kóścioła Pogánstie nazwanego Cánopum przemioł. Już byla oná božnica bázdo wielka y sławna Pogánom odieta: ále iešce śátá-
nowie gábanie w niey czynili. A skoro kóści święte tam wniesiono/ vciekli śtare swoje léze opuszezáiac.

Rok Páński 415. Innocenciusá 14.

Honoriusá 21. Theodozyusza mnicyšego 8.

M

Otu tego grob y kóści s. Szczepana y Tykodema y Gámalielá/ obiawil Pan Bog Lucyanowi káptanowi / przez widzenie we śnie / gdy mu sie po trzy kroć ukázal Gámaliel on przesta-
wny Doktor y mistrz s. Páwla. Wypisał tenże Lucianus to obiawienie po Grecu/ ktore Amítus nieiáki ná Lácińskie prze-
ložyl / y przez Orozyusza ktory iuž był do Jeruzálem z Afryki przyszedł / kó-
ściolom zachodnym list on y powieść posłał. Gdzie też Orozyusz y reliquie
ábo

Abó kości s. Szczepana zaniośl. Rzecz sie sama wielkimi cudy przy podnie-
sieniu tych s. kości potwierdziła / gdy przy rasykciey wonności ktora sie z nich
puszczała / siedmdziesiąt y trzy chorych na rozmaite niemocy / ozdrowiało.
Przeniesione sa przez Jana Biskupa do Jeruzalem. Wszytek świat praw-
dę tożznał / y kościol dzień y święto za to dobrodziejstwo P. Bogu dzieku-
jąc / naznaczył. Ludzie też wiary wielkiej godni o tym pisali / a zwłaszcza
Gennadiusz który tego czasu żył y pisał gdy sie to działo. Patrz o tym w 3y-
m oście s. dnia trzeciego Sierpnia. To nalezienie kości s. Stephaná ná-
ten czas / nowemi cudami dziwnie Pogány / którzy z nowu powstać byli
poczęli / zawstydzilo / y wiare s. náše potwierdziło / y Pogan wiele do wzna-
nia prawdy poćciagnęło. Takimi kościami świętymi iáto sie wyższej powie-
działo / Julianus Apostata pohánbiony / Bábile s. ciáto przenosić Chrze-
ścianom kazał / y Bogow swoich słabość poznac mogł. y Ariani w Medio-
lanie / przy kościach nalezionych s. Gerwazyusza y Protazyusza / ná cudá pá-
trzyli / y wpańietac sie mogli. y w Egypcie iáto smy w przeszłym roku słyše-
li / dyabli zwyciężeni y wygnani sa z kościola / wnieśieniem do niego kości s.
Pelágius w ziemi s. mieśkaiac osławil sie zla náuka przeciw prawdzie
Kátholickiej / y dla tego przeciw iemu zebrał sie Synod w Diospolu abó w
w Libidzie w Pálestynie ze czternáscia Biskupow / którzy tam Pelágiusza
przywáli / y o one go náuki zarázliwe pytali / ktore iúz byly ná piśmie wyda-
ne. On sie wszytkiego zaprzal / y one náuki przekłal. y dla tego Biskupi oni
za Kátholika go y prawowierneho osadzili / aczkolwiek on takimże był y
terwał heretykiem iáto pierwey. Wyliczaiá tam 12. iego bledow / ktore odwo-
tały samże ie pohánbil / vsy tylo á nie sercem. Náuczal ten heretyk / iż Já-
dam choćby był nie zgrzeszył / przedsieby był umarł. Iż grzech iego ná ludzki
rodzay nie wylat / ále iemu samemu szkóde uczynił. Iż dziatki ktore sie
rodzą w tym stanie sa / iáto był Jádám przed grzechem. á iž bez chrztu zbá-
wienie maia. Iż człowiek sam z siebie y z wolney woley swey / bez láski Bo-
żej dobrze czynic moze. Iż zwyciężenie grzechu z samey wolney woley iest /
á nie z pomocy Bożej. Iż P. Bog wszytko za wysługa y pokuty daie á nie
z láski / tym którzy miłosierdzia godni sa.

Pisał zaráz tegoż wieku przeciw Pelágiusowi s. Augustyn / y s. Jero-
nym / którzy y inne iego błedy y kacerstwa vmarzáta. Wspomina s. Jero-
nym písania s. Augustyna przeciw temu heretykowi gdy mowi: Nápisal /
prawi troie ksiąg przeciw Pelágiusowi do Marcellina / ktore ieszcze do reku
nászych nie dosły / y dla tego tey ia roboty zaniecham / áby ná mie oná przy-
mowtá / Horáciusza nie pádlá: dwa do lása nośi. Abobyh toż co on / pro-
żno mowit: ábo ieslibych co chciał nowego przynieś: on mie vprzedzi / gdy
iego oświecony rozum lepsze rzeczy przymiesie. Patrz iáto sie świeci czcza
y miluia / á pokorá ich wielka. Játo sie zás Pelágius z swoim falszem
wynurzał / oznaymia ná wielu mieysc s. Augustyn: á zwłaszcza w liście do
Jana Jerolimskiego / w którym mu oznaymuie / iż dwa młodzińcy za-
enie vrodzeni y w náuce ćwiczeni / Timeasius y Iacobus / ksiázki mu Pelá-
giusowe przynieśli z onemi iego náukami / prośac áby ná nie odpisal. którzy
porzuciwszy świat ná službe sie Boża wdáli. y posyla mu ono písanie Pelá-
giusza y swoje bledow onych burzenie. y prośi áby mu dziele Synodu onego
ich w Diospolu poslal.

W tym wieku z Origenesowych ksiąg / trudne pytanie w kościele s.
miedzy wozonemi powstało / iáto sie wyższej wspomniáło: iáto duszá ludzka
w ciáto przychodzi: Jesli rodzáiem z Jádámá idzie / czyli z nowu od Pána
Boga kázda stworzona bywa. Z tym pytaniem poslal Orosyusza do Jero-
nymá s. Augustyn s. Lecz s. Jeronym ná ten czas sie wymowil inna zabá-
wa swo-

1. August.

2.

Pożytek nalezie-
nia kości S. Szczepa-
na.

3.

Aug: Retract: lib: 2.
cap: 47.
Prosper lib: de in-
gratis.
Pelagius swoich
sie bledow zaprzat
zdradliwie.
Collectione Cre-
scon.
Błedy y kacer-
stwa iego.

4.

Aug: ad Marcell:
Hieron: aduer: Pe-
lagium lib: 1.

Czcza sie święci
w miłości y poko-
rze.

5.

Epist: 232.

6.

O duszy iáto sie
daie pytanie.
Aug: epist: 28. 29.
102. Retract: lib: 2.
cap: 45. & 56.
Hieron: epist: 92. apud
Aug: epist: 30.

Aug: de orig: anim.

Dusza każda Pan
Bog tworzy y w
ciało wlewa.Carmin de anima.
Greg. lib: 7. epist: 53.

7.

Wojna z Żydami
w Alexandrii.
Socr: lib: 7. cap: 13Synesius epist: 10.
15. 16. 23. 81.Hippacya panna
wielkiej nauki.

8.

Pulcheria siostra
Cesarzka.
Marcel: in Chron.Cesarstwo rzadzi
siostry do czysto-
ści namawia.Sozom: lib: 9.
cap: 1.Wychowanie The-
odosyusa młode-
go.

9.

Socrat: lib: 7.
cap: 22.

Pośly w młodym.

Gniew na wodzy.

Obyczaje młode-
go pana.

wa swoja. Bo czytając to co o tym s. Augustyn / nie nie stąnowiac ani
twierdząc / na obie stronie / napisał: bał się aby iako różnego zśoba rozumie-
nia nie mieli / czymby się heretycy gorzyć mogli. Oddał mu te pokore y w
miarkowanie s. Augustyn. Bo po ki był żyw s. Jeronym: nie o tym nie p
sal / aż po iego śmierci / do zdania się iego przychylił: iż P. Bog każda duszę
w ciało nowo stworzona wlewa / a iż rodziem z Jádámá nie idzie iako cia-
ło. y do tego rozumienia / wśytek się kościół Boży skonił. y Cłazyánzenus
nie śmiał tego pytania rostrzygnąć. y za czasu s. Grzegorza nie pewnego o
tym nie twierdzono. Wracamy się do wschodnych krolestw. W Alexan-
drii z Żydami Chrzęścianie mieli wielkie trudności y krwie rozłania / iedni
drugich nąchodząc. Przyczynę Socrates onych tam rozruchow po części
kładać na Cyrillusa Biskupa: ale mu nie na wśytko wiara się dawać ma.
Bo iż Nowacyanem był / a Cyrillus Nowacyan z Alexandrii wygnał:
dobrze mu życzyć nie mogł. w tych rozruchach zabita iest Hippacya panna
dziwnie wielkiej nauki Philozophskiej / Chrzęścianka bedac / tak iż iey ro-
wnego na on czas nie było / y wśyscy wżeni iako do mistrzyni do iey nauki
gárneli się / on Synesius zowie iá mistrzynia swoia. Była to coka Throna
Philozophá / w czystości trwająca / y w wśytkich żywotem y wysoka barzo
nauka chwalebna.

Tegoż roku druga się białagłowa światu ogłosiła / z przedświata ma-
drością y rozumem od Boga wolanym / y z obyczajami prawie Chrzęścianstwie-
mi: To iest Pulcheria siostra młodego Theodosyusa Cesarza. Ktoż brat nie
mając dorostych lat / wżnił Augusta y państwa swego towarzyszył. Młá-
ła na ten czas lat kesnaście / y sprawować Cesarstwo poczęła. Poślubiła
dziwictwo swoje P. Bogu / y na to dwie siostrze swoje namowiła. bo iac
aby meżowie ich nie sprzeciwili się bratu ich / y R. P. nie pomieściłi. Ona
swoje wola mieśkania w czystości / wśytkim oznajmując: w kościele na
oltarz oddała / za swoje dziwictwo / y za braterskie pańowanie / wiele bogi-
ze złota y kamieni kosztownych w pominie P. Bogu. Nauczyła się Rym-
skiego y Greckiego ięzyka / y szczęśliwie y pilnie imieniem braterskim rzadzi-
ła / y o iego się przystoynie wychowanie y nauki starała / náde wśytko boiażni-
go Bożej nauczając. Rozmáite mu mistrze y do wojennych y do domo-
wych spraw chowała. Wkázowała mu / iako w rozmowie / w słuchaniu / w
dzepiu / w wśmiechaniu y surowości zachować się / y wśytkim ludzkim y do-
milości sposobnym być miał. często do kościoła chodzić modlić się / y wpo-
minki oddawać na oltarz / y káplany czyić / y inne ludzkie cnote miłniac po-
wázac / a heretykami się bzydzić / y kościelney nauki nigdy nie odstepować.
nauczała go. Samá kościoły / klastory / spítale budowała y nadawała.
Poty Sozomenus. A Socrates dokłáda / iż nie miękkiego ten Theodo-
syus w onym krolewskim wychowaniu nie miał / nie niewieściego na nim
nie było znać. rośtropnie / gdy kto z nim rozmawiał / odpowiadał / pośly / z
mno y wpalenie wytrwał. Pościł Szode y Piasek zawnždy. Pałac iego był
iako klastor. Bo ráno z siostrami Psálmy na odmiany śpiewał / pisma
świetego słowa mówił / y pamiętał / y o nich z Biskupami rozmawiał. w
kśięgach się kochał / y one zgromadzał. a cierpliwościami y cichościami wśre-
dich przechodził. Nauczył się gniewu na wodzy mieć / náde nikim się nie mścił.
Nikogoż na gárdło nie stazac. O co gdy mu przymawiano / ono dżiadał swa-
go słowo mówił: Boże abych mogł wmarle ożywić. Lácno cłowieka krwie
ludzkiej śanował / ani ná nie pátrzyć chciał / ani się z bestyami porýkáć kázal.
káplany wśytkie czyić / a zwłascz żywota pobożnego ludzkie. Gdy w Car-
grodzie Biskup Chebrorum / sławney pobożności wmarł: wor iego ábo

kapice

kapice niechodoga na sie wdzial / spodziewaiac sie iakiey z niego dostac swiatobliwosci. Raz na widowiskach pospolitych / gdy desze sie y gromy puszcily: on do modlitwy przyspady / y wszyscy sie ludzie ziego roztazania modlili / nawalnosc ona zaraz wstala. Woyny pierwey modlitwa iako Dawid odprawowal / y one przez wojewody swoje wygrawal.] Poty Socrates.

Skad sie wvazyc moze / co przemaga poboznosc y nabozenstwo w sprawowaniu krolestw. Dziewieczna z dziecina tak Cesarstwem rzadzili / iz takich czasow za wielkich y wojownych Cesarzow Rzeczypo: nie miaty / ktoreby tak od posronnych nieprzyjaciol / y domowych tyrannow wolne byly. Przetoż y za ich panowania swietych sie ciata / iako Zacharyasa Proroka y Stephaná pierwszego męczennika ziawiaty / z ktorych sie pomocy za modlitwa swietych przyczynialo v P. Boga na szczesliwe panstwa sprawowanie.

O swietych Stephanie inż sie powiedzialo. o Zacharyaszu tak pisze Sozomenus: iz we wsi Cyphar v Kleuteropolu / on Zacharyas prorok syn Joaszy kapłana / zabity od Joasza krola / panu oney wsi ciato swoje obiawił / znati wszystkie dajac. A nalezione iest ciato y przy nim pachole w krolewskim obierze polozone. Domyślali sie duudzy / iz to byl synaczek Joasza krola / ktorego P. Bog o mezoboystwo prorockie karal ona smiercia dziecięcia iego. A on iakoby przepaszaiac Proroka / v nog ciata iego schowac go kazal.

Attalus on z Gothami sie do Hiszpaniey zawlokl / ktorym Gothowie gardzac / hermanowi go Constancyusowi posłali / a on go do Honoriusa odeslat. Nie karal gardlem onego Tyranna / co wiele smierci zaslużył / y bawowchwalstwo Poganskiie przywrocic chciat: iedno mu dla żołnierzow aby sie nie gorzyl / reke vciać kazal. A po onym Athaulphie od swoich zabitym / nastapil na Gothow krolestwo Sygerikus / ktory iz takze do pokou z Cesarzmi Rzymiskimi byl skonnym / od swoich Gothow zabity iest. Po nim nastapil Dwallia / na to obrany aby pokoy z Rzymianym rozsygal / lecz go Pan Bog na to stawil / aby pokoy potwierdzal. Bo ten wvazaiac / iako P. Bog Gothy karal / gdy sie na panstwo Rzymskie oburzali: Bo chcac sie do Afryki przewiesc / wszyscy potoneli / y za Alaryka gdy takze do Syliciey przyplynac chcieli / w morzu wszyscy zostali: dla tegoż pokoy z Honoriussem dawszy mu naprzebranie zaręcznik / vmocnil / y Placidia siostrę iego po Athaulphie wdowiata / z wielka czcia iemu odeslat.] Oni to co Rzym wotowali tak od Pana Boga byli w morzu dwatroc potopieni. A on Dwallia w Hiszpaniey o Rzymskie panstwo podiat sie woyny na Alany / Wandale y Swewy / y tak do Honoriusa wskazal: Ty iednay sie ze wszystkimi y zaręcznik od wszystkich bierz: a my sami z soba scierac sie bedziem. Jesli przegramy / wieczny gramy: iesli wygramy / tobie wygramy. A iesli oboi poginiemy / wieczny jest bedzie twoiey Rzeczypo:spolitey.] To Orozyus. y doklada: A ktoby temu wierzył / by sama rzecz nie mowila: Bo w Hiszpaniey frogie woyny z soba wiada / iako styfym / a Dwallia nawiecey sie o pokoy stara. Tak pan Bog dziwniey hoynie Honoriusowe nabozenstwo placit.

Rok Pański 416. Innocenciusza 15.

Honoriusa 22. Theodozysa mnieyszego 9.

Snod w Afryce w Karchaginie wczyniony na ktorym bylo siedmiu dziesiat y siedm Biskupow / ktorzy Pelagiusa y Celestiusa o falszywe y heretyckie nauki potepili / y do Innocenciusza Papieza posylaiac do niego Juliusa Biskupa pisali aby ich rozsadek vmocnil. Bo / prawi / owce CHRISTYSOWE barzo sie zarażai / inż wedle ich nauki mowic nie mamy ani sie modlic: Nie wwodź nas w pokuszenie.

IO.

Pobożność do rzadów co może.

II.

Lib: 9. cap: vltimo.

Kości Zacharyasa Proroka nalezione.

12.

Orosius lib: 7.

cap: 42.

O Gothach y krolach ich.

Orosius lib: 7.

cap: 43.

Placidia od Gothow do brata Cesarza odesłana. Dwallia przysiaciel Rzymianom.

I.

Pelagius y Celestius potępieni.

Tom: 1. Concil.

Et apud August:

epist: 90.

Drugi Synod w
Afryce na Pela-
giusa.
Aduer: Collat: &
Gennad: de viris
Illustribus.
August: epist: 110.

2.
Reliquie S. Szcze-
pana: rozpięcone.
w Afryce cudą z
reliquy S. Szcze-
pana.

De Ciuit: lib: 22.
cap: 8. & term: 32.
de diuersis.

3.
Dominus y Domi-
nus.

I.
Innocencius Pa-
piez ymarl.
Gennad: de viris
Illustr: cap: 43.

Celestius czyni się
Katholikiem.
Augu: contra Iul:
Pelag: lib: 6. cap: 12.

seme. A iesliby sie nie zdalo / aby Pelagiue sam potepiony byl / dla tego / i
jest na Synodzie Diospolskim za Katholika uznany / (bo sie tam byl wy-
klamal) tedy prosa Papieza / aby iego nauki przetlacz y potepil.

Takze w Milewie w Afryce w Numidiey drugi Synod uczyniony byl
na ktorym zebralo sie Biskupow szescdziesiat y ieden / ktorzy tegoz roku car-
ze Pelagiusa y iego nauki potepili. y do Papieza przez tegoz Juliusza Bisku-
pa pisali / o tym mudaiac znac. Juz byl Innocencius Pelagianka nauke
iako pisze Prosper potepil / co odpisuiac Biskupom onym potwierdzil. Bi-
skupi oni obudwu Synodu prosili Augustyna s. aby przeciwn Pelagiusowi
pisal. Co on z wielka pilnoscia uczynil.

Orozrus on ktory do s. Jeronyma od s. Augustyna poslany byl z pr-
taniem okolo poczatku dusz ludzkich / bedac przy nalezieniu y podniesieniu
kosci s. Szczepana: vprosil z iego ciela niemalo reliquy onych s. y wrocil-
wszy sie do Afryki Biskupom rozdawal. Uigdy w zachodnych kosciołach
przedtym o tych reliquiach s. Stephaná nie bylo strchac / dopiero sie wiel-
kiemi cudy w Afryce oglosily / gdy na dotykanié ich srogie niemocy od ludzi
odchodzily / gdy y umarli do ciela sie wracali. O czym nie prosil ani zabo-
bonni / ale wielcy y swietci a wczem ludzie pisali. A nie bylo pismem / ale bu-
dowaniem kosciołow nowych / ku czci Panu Bogu y onym reliquiom / te
prawde cudow oswiadczyli. Czytay s. Augustyna / iako szeroko o tych cu-
dach y smiele przeciwn Poganom mowi / wiare z nich s. Chrześcianka wspie-
raia. A w kazaniach swoich goraco o tych cudach z kosci s. Szczepana
plynacych lud cieply / y swoy smak z oney łaski Bozey pokazuje. Pisane sa y
dwie ksiegi o nich od Emodiusa Biskupa Vzaletskiego / o ktorych s. Augu-
styn wspomina y mowi: iz tych co pisane nie sa iesze bez lezby bylo. Gdzie
y o siedmi wstrzeszonych y od smierci do zywota przywroconych moca Bo-
ska w tych reliquiach zakryta / wzmiante czyni. Mogliby sie dzisieysze bla-
dniecy nauczyć / a nie tak temi skarbami swietymi gardzić / iako poceli. nie bylo
wzgarda / ale y ogniem y do wody mlotami takie przegradzose kosci gubiac.

W tych ksiegach od Emodiusa Vzaletskiego Biskupa / o cudach s.
Szczepana pisanych / stare wzrwanie slowa tego Lacinskiego Dominus.
takie sie pokazuje: samemu ieszo Panu Bogu dawali / a ludziom zacnemu
nie Dominus ale Dominus przyczytali. Lecz to nie w sedzie zachowano.
Artikus Carogrodzki Biskup wzone y znamienite ksiegi napisal o chowa-
niu czystosci / do krolewien / to jest / do czterech cerek Arkadiusza Cesarza /
Pulcheriey / Glacille / Arkadiey y Mariny / ktore Pulcheria sarksa y na-
medrsa do chowania czystosci panienstey przywiodla przykladem swoim y
rada.

Rok Pánki 417. Innocenciusza 16.

Honoriusa 23. Theodozysa mnieyszego 10.

M Otu tego Innocencius Papiez swiat ten pozegnac. Siedzial
lat 15. y miesiac ieden. Tym umarl dekret uczynil przeciwn Pe-
lagiusowi y Celestinowi / ktory ie nastepnik rozglosil / Josimus
Greczyn syn Abrahamow. Celestinus skoro nowy Papiez nastal
do Rzymu przyshedl sprawowac sie o zla nauke swoje / w ktore
byl obwiniony / czyniac sie we wszytkim Katholikiem. Papiez dlugo y pilnie
go doznawal. y pytal iesli zezwala na dekret od Innocenciusa przeciwn Pe-
lagiusowi wydany: on powiedzial iz zezwalam. y zdal sie poturmacem y
Katholikiem. Jednal Papiez go do pokuty nie przysial / ale pisal do Bisku-
pow Afryki / ktorzy go byli o kacerstwo ono wytkleli / aby mu o nim sprawa
dali.

dałi / a posłali tego koby mu takiego co zadawał. Potym Zosimus list
otworzył / który Pelagius do Innocencjusza pisał / sprawując się o zadane
jemu kacerstwo. y przy onym liście posłał dostateczne swoje wyznanie wiā-
ry. w którym wszytkā była Kātholicka prawda w każdym artykule / bez za-
doney przygāny. y na końcu te słowa położył: Jeslim / prawi / co nieostrożnie
y niewinietnie wyznał: chce ābyś nas nauczył y naprawił / ty który wiāre
y stolice masz Piotra s. To wyznanie gdy Zosimus przeczytał / nie miał
co przeciw temu mowić: ā iednak do Afryki do Aureliusza Biskupa Kārthā-
ginu y innych którzy iūz byli na dwu Synodach Pelāgiusza y iego nauki po-
tepił / pilny list pisał / w którym wielkie ma mniemānie / iż miał być Pelāgius
spotwarzony / ā iż z powieści ludzkiej sādzić się nie godzi / āby niewinny nie
cierpiał. Posłaly ono do nich wyznanie wiāry Pelāgiusowe. Tak ten
chyttry y złości pelny y zdrāda wszytkā obietzy Pelāgius / tāc się vmiał / y stoli-
ce s. osukać chciał. Lecz Pan Bog zdrādy iego odkrył / iāko się w przyslym
roku powie. Tego roku na zachodnych kōściołach za Papieża Zosimā
nie swoe czasu święto Wielkanocne obchodzono. Bo miasto embolizmu / to
jest / wkładania dnia iednego w miesiąc Luty / rok pospolity trzymāno. y
tem się bład sstał. Co się y cudem potażāło. Piše Pāschāsius Biskup Li-
lbei / iż wioskā iest mālā / zwāna Melcinā na gorach y gestych lāsach / w
ktorey iest mālā kōściol / do ktorego chrzcielnice / nā czas Wielkieynocy wo-
dā niewiedzieć ktoredy z ziemi przychodzi / gdy się tam żaden strumyszek
ani zdroiek nie nāyduie. y w niej Chrzest kapłan odprawia. Który gdy
skōńczy / zārāz onā woda ginie. Tego tedy roku za Zosimā Papieża nā on
dzień ktorego zachodne kōścioły świeciły Wielkanoc / onā woda nie przy-
šla / āz innego ktory niebledliwy był dzień świętā onego.

Cāsiodorus też taki cud wypisał o wodzie w Lukānii nā iednym
miejscu / iāko się podnosi gdy kapłan poświęcać iā poczynā w wigilia Wiel-
kanocna. y Grzegorz Turonēski o sādżawce iedney w Lusitānii nā polu
Oseānāpisał: iż do niej cudownie woda nā dzień wigilii Wielkanocney
przychodzi / y sāmā zās po chrzcie odchodzi. Z ktorey gdy się poświęci / lud
wszytek wode one do domu bierze / y role swoje iā polewaia / ā oncy wody nie
wbywa. āz gdy czas przydzie / wszytkā niewiedzieć iāko wstepuie. Tak Pan
Bog świecenie tey wody nā chrzest cudami swoimi Boskami pochwała.
Honorius czynił w Rzymie triumph wielki y weselē / āz mu P. Bog dał
zwōiować Goty / y tyrānni domowe zdrayce / y Pogāny z ich bogāmi fa-
lšwymi / y heretyki.

Rok Pāński 418. Zosimā 2. Hono-

riusza 24. Theodozjusza mnicysego. 11.

Siac odpisy Zosimus do kōściołow Afryki / y pisanie Paulinā
przeciw Celestiusowi / y wypytawšy pilnie sāmego Celestiusa /
gdy chytrość iego poznał / y wyznanie iego lepiey zrozumiał / āz
o grzechu pierworodnym nie nie trzymał: obudwu y Pelāgiu-
sa kācermistrza y Celestiusa wczniā iego potepił / y wyklecie ich
wszytkim kōściołom oznaymił. Potepienie tych dwu heretykow / Honorius
Cesarz māndaty swoimi vmocnił / y exekucia czynił / āby ich nāsładownicy /
do wrzedow przywodzeni / y nā wygnanie wyrzucani byli. O czym Augu-
styn s. dāie znāć. Po potepieniu tych heretykow / Julianus Biskup Kā-
puāński wziął nā sie obronę ich / y pisał zā nimi przeciw prawowiernym
czworo ksiąg y dwā listy / ieden do Rzymu posłał / ā drugi do Biskupa Tes-
saloniki / w których potwarzy kładzie nā Zosimā y Rzymskie kapłany. Nā

Ex codice Vatica-
no.Pelāgius tāi swo-
ich błędow.

2.

3.
Bład w Kālenda-
rsu roku tego.Apud S. Leonem
epist: 65.Cudo o dniu Wiel-
kieynocy.4.
Var: lect: lib: 8.
epist: 33.
De gloria Marty-
rum lib: 1. cap: 24.

Prosper in Chron.

I.
Pelāgius y Cele-
stius potępieni.Augu: de peccato
Orig: cap: 8. & 23.
& epist: 157.August: contra Iul:
Pelag: li: 3. capit: 1.
& epist: 104. 105.Julianus Pelāgi-
an.Aug: ad Bonif: con-
tra Pelagiu: lib: 1.
cap: 1. & 5.

Contra Iulianum.

Aug. li: 4. de doct:
Christi.Serm: 217. de tem-
pore.Serm: 115. & in Psal:
12. Conc: 1. & serm:
251. de tempore.

2.

Nawrocenie Zy-
dow w Minorce.

Euodius l. b. 1. ca. 2.

Apud Aug: Tom:
10.W Iammonie ja-
den Zyd zmie-
ścić usz moie.Reliquie S. Szece-
pana w Magonie.
Orosius.

3.

Widzenia przes-
sen.

co mu wyszło s. Augustyn odpor dal/ przeciw temu pisac. y księgi de gra-
tia y drugie de peccato Originali przeciw tymże błędom / napisał.

Augustyn s. od Zosima Papieża z innemi Biskupami do Mauritanię
do Cesarzey miast dla spraw niektórych kościelnych wysłany / odradził mie-
szczanom ouym wysoka y szczęśliwa wymowa swoia / aby zwyczajem igrania
kamieniem zaniechali. Bo perwog czasu w rok / na dwie sie części rozdzielili-
szy / kamieniami na sie przez dwa dni ciękali / y wiele ich zabili / brat na brata y
syn na oycę śmiał kamieniem bić. Ten wporny głupi zwyczaj przelomil Au-
gustyn s. iż go odstapili / y nigdy napoty nie powtorzyli. Jne też niewczyno-
ści y Pogańskie zwyczaje w Afryce zniósł s. Augustyn / aby przy kościołach
w świeta nie śkakali y nie tańcowali. Nie dopuścił w świeta meceników
grać na cytrze y biesiad y śkakania w kupie. Ganił tych co Wsley nie słucha-
ła albo przed iey skończeniem odchodzą y na długość narzekają. Skąd sie zna-
czy / iż Wsley zawsze były śpiewane. Możliwe aby czytane były przemogły.
A przy Introicie cały Psalm wyrzuciwszy / po jednym wierszu tyło zostawił.

W Minorce wyspie który jest między Mauritaniam y Hispanią / tego
roku dziwne sie stało Żydow do wiary Chrześcijańskiej nawrocenie / kto-
re po wszystkim świecie rozpisał biskup tegoż wyspu Severus. List jego ca-
ły znalazł sie w Książnicy Watykańskiej / o którym piše Euodius w cudach
s. Szczepana / którego sie tu niektóre strocone części klada.

W tym wyspie dwie tylo są miescie (mowi ten Biskup Severus) Jam-
mona y Magona. Jammona ma ten dar Boży / iż tam Żydowie mieszkać
nie mogą / każdy zachorzeie y umiera / albo piorun nań buie / y wśyscy sie Ży-
dowie onego miasta strzegą. Wilkow y lisow ona wyspa nie ma / a inych do-
brych zwierzow pełna jest. Na węże y medźwiadki albo skorpiony / ale niko-
mu nigdy nie szkodzi / iakoby bez iadu były. A Magona y węże skodliwe ma-
y Żydow jest w niej wiele. Przez ten wysp iachal kapłan nieiały z Jerusa-
lem do Hispanię / gdzie dla wojen nie mogąc doiać / został na czas w
Magonie / y w kościele onego miasta / reliquie albo kości s. Szczepana zo-
stał / sam sie do Afryki wrocić myślał. Był to on Orosius o którym tu
jest częsta wzmianka. Z tych kości s. puścił P. Bog ogień miłości swej na
one Żydy. Był na on czas iakis postwarek między Chrześcijany y Żydami /
iż wojne z sobą stoczyć mieli / y na to sie oboia strona gotowała. Wodzą
swego mieli Żydowie Theodozysia / zacnego w oney Magonie / który y
Chrześcian był we czci. Lecz Pan Bog infia swoje wojne duchowna od
prawował / niedowiarstwo y wpor ich woiniac.

Naprzod jedney Chrześcijańskiej nabożney dziewicy na imie Theodo-
rze przed dni trzdziestą / przez sen ukazał P. Bog jedne zacna wdowe a ona
role swoje Biskupowi oddaie / y wspomina aby z nich dobre owoce zbierał.
Tenże sen miał Biskup / niewiedząc iż bożnice Żydowska która ona niewia-
sta znaćzyła / miał do pożytku CHRISTUSOWI przywodzić / y z niej dobra
rola uczynić. A między Żydy Theodorus nieiały / który nawyższym był y Ży-
dow Kapłanem y Doktorem / którego wśyscy słuchali y iako oycę czcili / tak ze
przez sen miał takie zjawienie / którego sie y jednemu Chrześcianinowi zwi-
rzył. Gdy / praw / siedł do bożnice / zastąpiło mi drwanaście meżow przy-
iac: gdzie idziesz? Nie chodź do bożnice bo tam lew jest. Jam sie przeleł / y
gdy wciąć chce: wstaje iż w bożnicy mnisiy dziwne słodkości Psalmy
śpiewaia. y tymem sie wiecey przeleł / y wciął w dom Ruben / gdzie
iż był bezpieczny od oney bożni. To iako sie wyiawilo / wnet sie zrozumie.

Boiać sie Biskup Severus iakiego krwie wielkiego rozlania / y
wojny: siedł do Magony do Żydow / y z nim wielka liczba Chrześcian / y
przyzwał przez kapłany swoje Żydow / prosił ich / aby do ię kościoła przyšli.

Lecz

Lecz gdy niechcieli / prosił ich aby go w swojej bożnicy czekali / y tego wiecz-
nie niechcieli. Iednák dali sie vzyć / iz do domu iednego gdsie Biskup był /
przyšli. Poczał sie ná nie Biskup żalować: iz sie ná wojne zbieráia ná
Chrześciany ktorzy ich zbawienia y żywota pragna / á oni ich sie krwá ná-
ścić chca. Nie przystoi to czynić w mieście / Rzymskim Cesarzom podle-
gym. Oni sie zaprzeli. A Biskup spytał: á dla czegoście ták wiele zbroie y
kamienia w bożnicy swej nágotowali? Oni sie zaprzeli. A Biskup rzekł:
podźmy tám / á ogladamy iesli tá jest iáko mówicie? A wstawy / sli tám
Chrześcianie z Biskupem swoim / wierš on z Psálmu śpiewáiac: Gmie-
szumem pámiatká ich / á Pan Bog ná wieki trwa.

W tym niewiásty Żydowskié kamieniami ná Chrześciany ciśćać poczeli /
á Chrześcianie ná vpominánie Biskupa swego / vwiedzeni zálem / niedbá-
iac tákże im oddáwać poczeli. nie było rannych iedno po iednym z obu stron.
A gdy vciekák Żydowie poczeli / Chrześcianie w bożnice ich wpádli / y tám
Psálm śpiewáiac / drogie wszytkie rzeczy złotá y srebro Żydom oddawšy /
bożnice zápalili. y do kościoła sie swego z Biskupem wrocili. Trzy dni sie
nie wychodząc z miásta zá onych Żydów náwrocenie modlili. A owó ná-
pierwszy Żyd Ruben wszytkim znáczny vwierzywszy w CHRISTVSA o chrzest
Biskupa prosił. Wielká sie rádoscia wierni ochłodzili / o ine P. Boga prośac.

A gdy on Theodorus z wielá Żydów swoich nád ona spalona bożnica
stał: zbiegło sie do niego wiele Chrześcian / y námiáwák go miedzy y o wie-
rze y Písmie s. mówić z nim poczeli. Lecz on sie ze wszytkiego śmiał. Wi-
dzac iz mu mowá nie pomaga / do modlitwy sie wszyscy puścili / y wielkim
glosem záwołáli: Theodorze vwierz w CHRISTVSA. On glos ták Żydo-
wie zrozumieli: Theodorus vwierzył w CHRISTVSA. y przeleťšy sie á
ná Theodora nárzekáiac / wszyscy vciekli. Theodorus sie też bázno zátrwo-
żył / ná on glos lwá nášego z Judy / á zwlásczá slyšac śpiewánie mnichów
miedzy onemi murámi pogorzálemi. Iednák stał ná miejscu / y przystąpił do
niego on Ruben / y iáko nápoly umárłego ciešł go / y do CHRISTVSA ná-
mawiał. A on vwierzyć w CHRISTVSA obiecal / prośac aby sie z swoiemi
Żydami nápowól / y wiecy ich do CHRISTVSA przyprowadził. Wziął go
do domu swego Ruben. Wrocili sie Chrześcianie do kościoła swego / y od-
prawiošy službe Boží wzrżeli niemála liczbe Żydów á oni do kościoła
tá / y gdy przyšli prosili Biskupa aby ie Chrześcianie vczynit. y kładł ná czo-
lá ich krzyž s. A dumdzy Żydowie z miásta poućkáli po lášách sie kryiac.

Dwá ich Melecus brát onego Theodora y Innocencjus który był nie-
dawno z Hispániey przyáchal / cudownie wlešie do CHRISTVSA poćia-
gniemi sá. Melecus rzekł: Jákom vstýšal iz brát moy w CHRISTVSA v-
wierzył: ták mi te słowa do serca weszly: W imie twoie CHRISTE, ktore my
sá bluźnierstwo mamy. y chce ie bluźnić á wyrzucák z myšli / á nie moge / á im
sie wiecy s soba biedze / tym sie wiecy w serce moje ona myšl wpaia. Rzekł
mu Innocencjus: jest tá rzecz widze z Boga / podźmy do miásta á vczynmy
co twoy brát Theodorus vczynil. On niechcial / ále odbiežec chćiał wszytkie
go co w mieście miał. y gdy w inšá sie strone obroćil / w drodze pobladził y w
ciemie iákies wpádł / w którym sie porániwošy / iuž CHRISTVSA wzywá-
ł aby mu droge do miásta vkazał. Co sie ták stáło. A on Theodorus zezwa-
łšy Żydy / nie boiac sie iuž y o zdrowie swoje / rádził im do wiáry s. przystá-
pienie / y nálažło sie ich pięć set y czterdziešć / ktorzy chrzest s. przyieli / y mo-
cnie sie CHRISTVSOVI Messyášowi y Bogu swemu poklonili / nieod-
miennie w státku onym trwáiac. Cudámi niektoremi / pomogli im CHRI-
STVS. Bo widziány był v kościele przed miástem / w którym złożone byly
reliquie S. Szczepána / stup ognisty iáko zá Mojżesá ná pušczy / y grad

Chrześcianie z
Biskupem bożnico
zápalili.
Modlitvá zá Ży-
dy.
Ruben.

6.
Theodorus Do-
ktor Żydowski
náwrocony.

Liczba wielká Ży-
dów do chřtu S.

7.
Cudowne do wiá-
ry poćiágnięcie.

540. Ży-
dów
5.
Cuda d

9.
Bołnice Żydow-
skie palili Chrze-
ścianie.

Zakazano potym
palić bożnic.
L. 25. 26. 27. de
Iudæ: C. Theo.

Zosimus Papież y-
miał, Bonifacius
nastąpił.

1.
Schisma.
Ex Codice Vati-
cano.
Eulalius wtraco-
ny na Papiestwo.

Zebranie Bisku-
pów o Papieśią.

Słowa Cesarzkie
do Biskupa.

2.

spadł / który wowieć miodem poczał / y kto go kosztował / nąd wsfytkie miody
słodszym go vznał. Osm dni Biskup ná oney pracy z ludem swoim strawił
nim sie do Janniony wrocil. á wierni ktorzy z nim byli / taka z tego nárro-
cenia Żydow radosć mieli / iż żaden sie do domu nie potwápił / ani sie o swo-
im domostwie pytał. Działo sie to miesiącá Lutego / roku tegó Páńskiego 419.

Gdy sie to przedko po wsfytkim Chrześcianstwie rozgłosilo : Honorius
Cesarz mandaty dał ná Żydy / aby żadnych vrzedow / y pásá rycerskiego nie
mieli / cheac ie przykrościami do wiary przywodzić / ná wzor tych Minor-
kow. A wierni gdy te powiesć w kościolách im czytano / rzucili sie do pale-
nia bożnic Żydowskich / cheac tak Żydy náwracać / iáko Minoritowie pocze-
li. Ale sie to nie powiodło. Bo wiecey Żydowie twárdzieli. vrzedy ná przed-
ku wiernym tego przegladali : ále po czterech lat zátázáć Cesarz musiał
aby Żydom bożnic nie palono / á iesli im mieyscá ná ktorych byly sa odebráne /
aby im inemi nágradzano. Nie palenie bożnice pomogło onym Żydom
do zbawienia / ále S. Szczepaná poważna y Pána Boga modlitwa. Tak
sie swoiey krewi ná nimi mścił przeblógo stáwiony męczennik pierwszy.

Ná końcu roku tego Papież Zosimus poszedł do Oycow / siedział rok y
miesiące cztery. Wybrány iest ná iego mieysce Bonifacius / stary y mady
kapłan y świętych obyczajow / poniewolnie ná ten vrząd zá głósy ludu rzy-
mskiego wciagniony. Ale Eulalius kapłan onemu sie wybraniu sprzeciwil.
Jáko sie ona niezgodá skóńczyła / drugiego sie roku powie.

Rok Páński 419. Bonifaciusz 1.

Honoriusz 25. Theodozysz 12.

Bonifacius wybrány od wiekszy części Ksieżey Rzymskiej / do sa-
Piotra kościolá wprowadzony był. á Eulalius w kościele Lát-
ráńskim z niektórymi też kapłany dnia też do poświęcenia sie-
go czekał. Symmachus starosta Rzymski zyczyl Eulaliusowi
Papieżwá / y wnet przez list swoy dał sprawę Cesarzowi
riusowi : iż wieksza część kapłanow obrála Eulaliusza / á Bonifacius wpo-
nie sie w iego prawo wtraca. Cesarz wwierzywszy Bonifaciusz z Rzymu
wygnąć rozkazał. y musiał przed miastem w kościele s. Pawła z swoimi
przemieszkac. W tym Ksieża y Clerus Rzymski piśaniem swym / dał inszą
sprawę Cesarzowi / iż Bonifacius dobrze iest wybrány / y sprawiedliwie ná
te dostojność przynusony wchodzi / y godnym takiego mieyscá iest. A Eu-
lalius kłás kapłanow z soba máiac / wporne sie w to co nie iego iest wdawał.
Wwierzył onemu piśaniu Cesarz. y zezwał do Ráwenny bliskich Biskupow
aby iáko rzecz kościelna sami sadzili / który lepsze ma wedle praw kościel-
nych obieranie / stronom też przyiáchac kazał. Dziáchali sie / ále iż bliskie było
świato Wielkonocne / skóńczyć rzeczy oney Biskupi nie mogli. iednáć obiera-
nie zatrzymać kázano / aby do Rzymu nie wchodzili / á rozsádku czekali. y o-
łożył sad on Cesarz / ázby sie swieta odpráwily. dla ktorych posłał do Rzymu
Biskupa Spoletáńskiego Achilleusza / aby tam swietom y nabożestwom lu-
du Rzymskiego słuzył / póki by sie sad / o wybranych nie skóńczył. Tym
czásem pobożny Cesarz piśał do Biskupow / aby sie ná Synod do Spoletu
ziáchali. Piśał y do Afryki do Aureliusz Kárcháginjskiego y do Augustyna
y do Ewodiusza y innych / także y do Galliey / cheac mieć ná on sad dobra ku-
pe Biskupow. Do Aureliusza piśac one słowá dobry Cesarz mowi : przyie-
dla tego aby ch twoie požadane błogosławienstwo otrzymać / y z twego
sie widzenia wwešelil.

W tym czáście było postanowienie y od onego Synodu w Ráwennie y
od Cesarz

od Cesarza/aby oba/ y Eulalius y Bonifacius do Rzymu nie wchodzili/ ani
 sie w rzeczy kaptanski w Rzymie nie wdawali. Lecz Eulalius tego rozka-
 zania nie zachował/ moca sie do miasta wdart/ y w Lateranie służbę Bożą
 odprawował. Za czym sie rozruch wzniecił/ y wiele poranionych z obu stron
 zostało. Czego gdy sie Cesarz dowiedział: Eulaliusa z Rzymu wygnac y do
 Rzymu na wygnanie zaslac/ a Bonifaciusa wprowadzić y za prawdzi-
 wego Papieża mieć rozkazal. gdyz sie sam Eulalius swym nieposłuszeń-
 stwem y wstecznością potępiał/ y swoje niesprawiedliwość wyiawiał. Z
 wielkim weselem Rzymianie wszyscy zgodnie Bonifaciusa przyieli/ iakoby
 sam znowu wiara s. wracała. Przedkie też listy rozestal Cesarz/ aby sie Bi-
 skupi nie trudzili/ a w kościołach swoich na modlitwach zostawali/ iz iuz
 sadem Boskim/ spor on skonczony zostawal. Bonifacius staral sie pil-
 nie/ aby heretyctwo Pelagianskie y z Rzymu y ze wszystkich kościołom wyko-
 zenione bylo. y dla tego list on ktory Julianus do Rzymu poslal w ktorym
 na Kacholicki s. kościol wiele potwarzy sprosney nakladl/ zowiac Kacholi-
 ki Manichey czykami/ y bledy ich onym przypisuiac/ do Augustyna s. odestal/
 aby nan odpisal. Co on z ochota uczynil. y inne mu swoje pisanie poslal/
 aby rozsadek o nich dal/ y to co mu sie zda poprawial. Wtencz Julianus
 czlowiek mlody nadety nauka świecka/ syn Memoriusa Biskupa także Ka-
 puankiego/ z ktorym s. Augustyn mial dobre zachowanie. Wwiedziony
 duchem heretyckim/ smial sie na starego s. Augustyna puszczac/ z wielka spro-
 moca/ y pohanbieniem swoim.

Synod Karchagiński piaty tego roku zebrany mial posty Papiestkie ie-
 sce od Zosima wyslane/ Faustyna Biskupa Potentiny/ Philippa y Asella
 kaptany. Na tym Synodzie byla mowa o appellacyach do Papieża/ nie izby
 nie byly: ale zeby o nich niestrapił y słuszny byl postepet/ gdy wykeci y o-
 sadzeni w Afryce do Rzymu appellui/ y tam ie rozgrzeszaja. Z stad v-
 rospo pytanie o Kanonie Nicenskim/ okolo takich do Rzymkiego Biskupa
 appellacyach/ ktorego slowa pisane poslal Papiez przez te swoje posty. ale
 iz sie między Nicenskimi Kanony v nich nie naidowaly/ iedno pod Sardy-
 enkiego Concilium tytulem polozone byly: pisali do Bonifaciusa ci Af-
 rykańscy Biskupi/ aby im czasu zwlokt/ zeby do Carogrodu y Alexandrie y
 Antiochiey posłali/ o przepisy Kanonow Nicenskich. y wlokl sie ta rzecz/
 az do Celestyna Papieża/ ktory po Bonifaciusie nastapil/ od Zosima pocza-
 rósy przez cztery lata. To sobie biora heretycy dzisiejszy za dowod y prze-
 konanie/ iakoby Papiezowie niestłusnie appellacye od Biskupow do siebie
 przyciagneli/ y Nicenskie Kanony posalsowali. y tu Centuriatorowie iako
 po tryumfie wykryzaja/ niewiedzac co sie dzialo/ y iakim sercem to oni
 Afrykańscy Biskupi uczynili/ y iako sie uspokoiłi. Co sie tu krotko objaśni/
 y potwarzy sie heretyckie/ y glupstwo smiechu godne odkrycie.

Co sie appellacy do Rzymu dotyczy: z tym sie kościol Rzymski vrodzil/
 gdy przodkowanie y przelozienstwo nad innemu kościoły z prawa y porucze-
 nia CHRISTUSOWEGO Piotrowi s. dane iest. Co znali przedmieszy ludzie
 w Afryce/ Cyprianus/ Optatus/ Augustinus y inni/ ktorzy zwierzchnosc
 tej stolice od ktorey do Afryki Ewangelia wysla/ wyznawaja. y swieze przy-
 klady pokazowaly. Bo s. Augustyn wylicza Biskupy za swego czasu osadzo-
 ne od Synodu Afryki/ ktorzy do Papieża appellowali/ aby abo inaczej osa-
 dzeni byli/ abo co osadzonego bylo potwierdzili/ iako on mowi. y mianuie te
 appellanty/ Pryskę/ Wiktora y Laurentego Biskupy/ ktorzy od Synodu
 Biskupow w Afryce na Papiestki sie rozsadek wzeli. A osobliwie to prawo
 appellacy na swoim Biskupie Antoniusie Sufateńskim wyraża. Bo gdy
 go sam onemu miastu dal y poświęcił/ a on sie zepsowal y zle żył: Synod go
 z biskupstwa

Eulalius nieposłu-
 sny sam się potę-
 pił.

Ex codice Vati-
 cano.

Zgodą y pokoy.

3.
 Bonifacius Pelá-
 giany prześlądu-
 ie.

Contra duas epist:
 Pelag: c. 1.

Prosper aduers:
 Collat.

August: epist: 131.

Synod w Karcha-
 ginie o appella-
 cyach do Papieża.

Apud Conc: Affic:
 cap: 109.

4.
 Kanon Nicenski
 o appellacyach.

5.
 Heretyckie po-
 twarzy.

6.
 Appellacye do Rzy-
 mu, od początku
 byly.

August: epist: 261.
 edit: Plant: To: 2.

Appellacye Augu-
 styu s. do Rzymu
 wyznawa.

August: epist: 267.
edit: Plaut.

7.
Kanon Sardiceński
tytułem Nicenskiego pokryty.

Feri: 6.

8.
w Rzymie całe
książki dochowa-
nie.
w Grekow posat-
sowano wiele
książek od herety-
kow.

Breuiar: Ferr: C.
149. & 153.

9.
Afryka przy jedno-
ści Rzymskiego
kościół.

Cone Chartha: 3.
cap: 43.

10.
Eustochy panny
sejście.

Hieron: epist: 79.

z biskupstwa złożył. On do Rzymu appellował / y list sobie od Prymasa zale-
cania zjednał. Lecy s. Augustyn y do Bonifaciusa y do Celestyna Papie-
żow pilnie piśe y prosi / aby nie był na biskupstwo ono przywrocany. y chwa-
li Bonifaciusa / iż mu nie wierzyl / y na sad sie nie stawiał. y z tego tam listu
znać / iż Papież posyłał swoje exekutory do Afryki na wykonanie tego co
osadził. Ktorzy gdy ku sobie żołnierze y moc urzędowa / ktorey im nie brono-
no / brali: może być iż sie co wystepowało / zwłaszcza gdy byli posłani iacy w
porni y mało baczni. y o to Biskupi proszą y s. Augustyn / aby w onych ere-
tykach nieporządku nie było / nie iżby rozsądku Papięskiego przywrocac
nie mieli.

A iż Zosimus Papież onemu o appellacyach Papięskich Ka-
nonowi dał tytuł Nicenski / który był własn timer Sardiceński: tego dla żadney
zdrady ani oszukania ani z wątpliwości iakiey nie uczynił. Bo takieyże jest
mocy y powagi Sardiceńskie Porządne y Generalistie Concilium / iako y
Nicenskie. a w Afrykanow tym poważniejszy Sardiceński / iż na nim z Gra-
tussem Biskupem trzydzieści innych z Afryki Biskupow było / a na Nicen-
skim / sam tylko jeden był Cecilianus Biskup Karchagiński. Musi tedy być
inna przyczyna / dla czego Kanon Sardiceński / Nicenskim nazwany jest.
Gdyż to tedy z żadney zdrady nie poszło: domyslić sie łatwo / iż te Kanony
Sardiceńskie z Nicenskimi pomieszane były / y w jedne księgi pod jednym ty-
tułem wpisane. Bo Sardiceńskie potwierdzało Nicenskie / y dla tego sie
miedzy one pierwsze cztery nie liczy / iż za jednoż poczytane było. y Sardiceń-
skie wiele miedzy swoje Kanony Nicenskich nakładło / iako 5. 15. 16. 17.

A iż w Nicenskim Concilium był iednak ten Kanon o appellacyach do
Rzymu: z samych sie Exemplarzow Rzymskich / dobry nie sporny sędzia-
sprawdzić może. Bo nigdziez sie tak całe te księgi Nicenskiego Concilium
nie dochowały / iako w Rzymie. w Grekow y we wschodnych kościołach A-
riani / a w Afryce Donatistie bardzo wiele ksiąg posalfowali / co im było przy-
czono wyrzucali. y inne Synody nigdzie sie lepiej nie dochowały / iako w
Rzymie / gdzie takich odmian heretyckich / iakie były na stolicach Carogrodz-
kich y Afrykańskich / y innych Arikańskich wschodnych / na ktorych tak gęsto
siedzieli heretykowie / w mocy swey y księgi y wszystko mający. Jako całego co
w nich / to co im służyło zostawać mogło: Żył tego wieku Ferrandus
biskup Karchagiński / który napisał Kontordancja Kanonow. Ten kładzie
ten Kanon o appellacyach pod tytułem Sardiceńskim / y dał iednemu ca-
łemu: De prouinciali Synodo retractanda per Vicarios Episcopi, vrbis Ro-
mae, si ita decreuerit.]

Afrykańskie kościoły y na on czas y potem za Wandalow moenie trwo-
ży zawsze przy iedności kościoła s. y posłuszeństwie Papięskim / iako sie lat-
tych idacych wspomni: a w Zosimie y innych Papieżach nic nie nądoma-
poki sami byli Katholiccy / dla czego by sie od iedności ich odrywać mieli. y o-
wszem ta iedność y spoleczność z kościołem Apostolskim Rzymskim he-
retyki tepili / a zwłaszcza one Donatysty. A na tymże Synodzie Karchagiń-
skim zostym / na ktorym pytanie o onym artykule Nicenskim o appellacyach
mili / wielka część na Papieża klada / gdy od niego o księgach Biblii / kto-
re miała być iako za święte miane / potwierdzenia proszą.

Tego roku ona CHRISTVS OWA dziewica Eustochium / corka Pau-
le / po marce w lat piętnaście / w tymże klasztorze w Bethleem / w ktorym
lat trzydzieści pięć / część przy matce po ki była żywa mieszkala / po wieczna-
czystości swey y żywota ciastego zaplate posła. wychwalenie iey s. Jeron-
nym napisał / który iey aż do śmierci iako oćiec duchowny służył / y swojemu
ia piśmy y nauka wweśelał y cieszył. Lat miała żywota swego pięćdziesiąt.

Marcellinus w Chronice swey napisał y inni iż tego roku Pan v Bog

náš CHRISTVS IEZVS wielom sie ludzjom ná gorze oliwney przy Jerus-
zalem w obłoku wkazał / y wiele Pogáńskich ludzi / ktorzy ná to pátrzyli / y
duddy ktorzy o tym slyfeli / w CHRISTVSA wwierzyli / y Chrześ s. przyieli.
po ktorym / krzyże ná ich śátách dziwnie z powietrza same^o widziáne byly.]
Z tad wrośly tego roku gestemowoy ludzi wczonych / iz czas przyścia Páńskie-
go przychodził / y pisáli o tym. Acz niť nic perwego zamykac nie mogli. á
Augustyn o tym pisac do Esichiusa mowi: iz ieszcze wiele narodow w
Afryce o Ewangeliey nie slyśalo. y dla tego przyście Páńskie bliskie nie iest.
Pise Socrates iz w Carogrodzie dyd ieden czesto sie chrzac pienias
dze zbierał / á Chrześciány osukawat. gdy ostatnie do Chrztu przypuszczony
był: wodá po dwátroć w ktorey sie chrzcić miał zniknelá. Czym iego śals
bierstwo p. Bog odkrył.

P. Iesus sie vka-
zał ná gorze oli-
wney.

O przyściu Pán-
skim mniemania.

Epist: 80. lib: 7.
cap: 17.

II.
Zyd czeszo chrs-
czony.

Rok Páński 420. Bonifáciuszá 2.

Honoriusá 26. Theodozyusa mniyszego 13.

Słowu sie Celestius do Rzymu wkradł / y dusze przekleta náuka
přowat. Cesarz go z Rzymu wygnac / y tych ktorzyby go táili / ábo
náuki iego bronili / kárac ná maietności kazaly wygnaniem z sie-
mie pogroził. Leporius mnich y káplan niecylo heretyk ále y ká-
cermistrz chlubiac sie czystym żywotem swoim / o ktorym roz-
miał iz go miał z wolney władzey swey y z starania swego / iáto Pelágus ná-
uczał / siał sie teź Pelágianem. Ale od Doktorow w Gállicy y w Afryce od
s. Augustyna vponniony / o náwroceniu swoim kśięgi nápisal / w ktorych y
bledu sie zarzeka / y p. Bogu za popráwe swoje dziekuje. Gdzie y to odwo-
tywa / co źle o wcieleniu Páńskim trzymał. Cassyanus twierdzi / iz ten Le-
porius dal przyczynę Nestoriusowi do tego kacerstwa. Był drugi Lepo-
rius wielkiego rodu / ktory w klastorze s. Augustyna Professem był.

Gennadius de vi-
ris ill.

Aug: serm: de di-
uerf: 50.

Socr: lib: 7. cap: 18.

W Persyey Chře-
ściány przesładu-
ja.

W Persyey wśchcelo sie wielkie ná Chrześciány przesładowanie. Poti-
był żyw Isdgerdes on / ktory sie nieiáko opieki był podiał synaczka Artádi-
usa / tego Theodozyusa ktory ná ten czas krolował: mieli pokoy Chrześciá-
nie. ále po iego śmierci syn iego Bazaranes / bázro ie wciśnal. Wiele Per-
sow do Rzymskich stron z oyczyny swey wciśkalo / o ktore krol Perski aby
wroceni byli do Cesarza posyłał. Ale ich on wydawac niechcial / y wolal ná
obronę ich woyna z Persy podnieść. Powiáda Theodoretus / iz Audás
Biskup dal nieco przyczyny do onego przesładowania. Bo z żalu wielkiego
ná bzydkosć pogánstá / kóściol Perski Pirzum / w ktorym sie ogniewi kła-
niáli Persowie / zburzył ábo spalil. O co gdy był do krolá wezwány / kazano
mu on kóściol znou budowac. Czego on wczynić niechcial. W tym do-
brey meźnie postapil. Bo toż iest kóściol ogniewi budowac / co y ogniewi
sie kłaniac. Ale w onym niepraw / mowi Theodoretus / iz kóściol obálit. Bo
Apostol Pawel w Athenách widzac bálwochwálskie oltarze / żadnego nie o-
balal. A ták oná nawátnosć ná Chrześciány powstala / gdy krol Perski za-
one iedne boźnice swoje / wśytkie kóścioły Chrześciáńskie obálać kazal / á
wierne do záprzenia sie CHRISTVSA okrutnemi mekami przyciskal. Ute-
ktore żywo z story lupiono / trzaski ze trzciny w ciáło y w członki wbiáno.
Drugie szurkom ná ziedzenie dawano / y inne wymyslné srogosći zadawa-
no. Niezwyciezona iedná wiára slug Bożych byla / rádži vmierali y do
śmierci sie oney ták ciężkiej ciśnели. O trzech znacznych nie godzi sie powie-
ści opuścić. Hormisdá przezacny bázro rodziem y bogactwy / gdy sie
CHRISTVSA záprzeć niechcial: dobra mu wśytkie y vrzedy krol pobral / á
nágiego do wielbladow opátrowania poslal. y po długim czasie / wyrzsal
go krol

2.
Lib: 5. cap: 38.

Biskup kóściol
Pogánski spalil.

Pogánskie kóścio-
ły bez vrzedu obá-
lać się nie máia.

Męcennicy w
Persyey.

Hormisdá mę-
czennik.

3.
Suenen męszennik.

4.
Beniamin męszennik.

5.
Lib: 14. cap: 19.
& 20.
Jakub pokutujący męszennik.

Theod: lib: 5.
cap: 36.

Obrona Boża na wojny za modlitwą Cesarzową.

6.

Socr: lib: 7. cap: 18.

Perfowie y Sáraceni cudownie porażeni.

Nabożeństwo Theodozjusza wojny odprawiano.

Theod: hist: 8. Partum cap: 26.
7. Ianuar.

go król od słońca upalonego y prochem ospeconego / pomniac iakim był pánem przedtym / wezwał go / y oblec w sáte kazał y mowil: wždy iuz teraz zlož vpor á syná sie ciesielskiego zápryzy. A on ná sobie sáte ona zdrałpal y przed krolestem porzucił mowiac: Dar ten niech przy tobie z niewiernością stánie. y ták go nágiego wygnáć kazał.

Drugi był Suenen / ktory miał tysiac niewolnikow. Ten gdy sie záprzec CHRISTVSA niechciał: niewolnikowi iego przedniemu wšytké marnostność oddal / y iego sámeho do niewoley temu y poslugi náznáczyl / y zóna iego wziáć onemu niewolnikowi zá zóna rostkazal. Lecz Suenen tym sie nie do odstapienia Boga swego nie náchylil / ani wwiodel.

Trzeci był Beniamin dyákon / ktory bedac w wíezieniu / od posta Cesarstkiego wyprošony byl / z tym obwiástem: aby o Ewángeliey y CHRISTVSE z Magami nie mowil. Gdy go wolnym czyniono / on ná tym przestáć niechciał mowiac: Tey swiátości ktoram od Boga wziáć / musie drugim vžyczáć / y stárbu Pána swego nie kryć. Bo tákim w Ewángeliey káraním wielkim pogrožono. Jednáť go król wybáwić z wíezienia rostkazal. Lecz gdy ludzie namowa swoia do vžnania práwego Boga przywozdzil: w rok potym poimáć go król kazał. y gdy sie záprzec Pána Boga swego niechciał: dwádšesć ostrych trzcín w nogi y w rece zá páznokcie zábiáć mu y inne okrutne y wymyšlne męczeństwa zádáwáć mu kazał. w ktorých duchá oddal P. Bogu. Poty o tey Perstkiey ná wíerne wojnie Theodoretus.

Przydáie Nicephorus / iz táž Jákob nieiáki królá Perstkiego przyciel / dla oney prziaźni krolewstkiey wíary w CHRISTVSA odstapil. do ktoréy gdy sie z namowy mátki y zóny swéy wrocił: niesychánym go okrutným swém król on mordowáć rostkazal. Bo mu czlonki po iednému včinano. y ták obciátego z bzuchem tylo y głowa zosťawiono. On przed sie CHRISTVSA wyznáwał / áž mu y głowe odciáto / y koniec onym mekom vczyniono.

A z strony wojenných spáw / gdy zagná Perfowie przymierze zrućili / wielka sie pomoc Boska ná Theodozyssem y woyski iego pokazála. Bo nie máiac ták gotowego w oney stronie żołnierzá / sáma modlitwa Cesarzá nabožnego zátrzymáli sie Perfowie / iz do ziemie Rzymstkiey y Syriey nie wtárgneli. Bo ie P. Bog gdy chcieli predko wtárgnáć / deszczámi wielkimi y gromy odganiály ták trzymály / iz zá dwádšesć dni woysko Perstie dwádšesć stáy vyšć nie moglo. A gdy Theodozysa Perfowie oblegli / sám Biskup Eunomius modlitwa swoia miásta obronił / y z kusie iednéy / ktora s. Thomášá zwano / ná ktora Biskup kámién nemály wlozyc kazał / gdy iednego przedniego Polkowniká / ktory sprošnie Chrystusa bluznil zábił / wšytko woysko od miásta odstapilo.

Przydáie Socrates / gdy w Cárugrodzie bářzo sie Perfow bano / á Cesarz sie wšytek ná modlitwy vdal: w Dityniey Anyolowie Boży niektorým z Cárugrodu ludziom / ktorzy támi spáwy swoie mieli / vkázuáć sie / powieř dzieć w Cárugrodzie kázáli: iz dá žyćieřtvo Pan Bog. Bo náš dla tey wojny postál. Przysly woyská Perstie do Mesopotámiey máiac z soba wielkú liczbú Sárácenow / z krolestem Alámundarem / ktory Perstiemu krolowi wielkie serce czynil / y Antychia w Syriey podáć mu obiecowáť. P. Bog ták cud vczynil: Púšcil ná nie postrách z nímímámi sámeho / iz Rzymstkie woyská ná nie przysly / y mieřáiac sie miedzy soba niewidzac gđzie by vćtec mogli / wšyscy sie w rzeké Ephrátes púšcili / y támi ch / o sto tyřácy potonelo y zginelo. Ták P. Bog od oneho nabožnego Theodozysa wojny odpráwowať. Do czego pomogla modlitwa oneho Symeona Slupniá / ktory ná ten čas žyťy czynil / y Peršy y Sáráceny ná onym slupie do CHRISTVSA przymozdzil. Pátrz w iego žywocie.

Poráženi

Porażeni są Persowie y druga duchowna wojna. Bo Akaciusz Biskup Amidy miasta widząc y żołnierzy Rzymskich bardzo wiele więźniów Persów / którzy głodem umierali / o siedm tysięcy ludzi w Azazenskiej ziemi / która Rzymianie zwoiowali / poimanych: rzekł do swoich kleryków: Bóg nasz srebrą nie potrzebuie y w złoście się nie kocha: a kościół mając tego dosyć / słuszną rzecz jest / aby się to na pomoc od głodu umierającym y wykupienie więźniów obróciło. y pobieramy wszystek skarb kościelny / y swoich żołnierzy / bardzo tanie oni Persy kupił / y opatrzone do króla Perskiego wysłał. Wielce się temu zadziwił on Persa / iż Rzymianie umiecia y żelazem y dobrocią nad nieprzyjacielem wygrawać. y prosił potym y Theodozjusza / aby tego Biskupa widzieć mógł / y kazał Cesarz Akaciuszowi / aby dosyć uczynił zażądaniu onemu króla Perskiego.

Ono przesładowanie Chrześcian w Persyey taki między Saraceny powstał. Bóg w duszách ludzkich uczynił. Był w Persyey na służbie / ród Saracenskich wódz / Aspebetus Poganin. Ten widząc wielu Chrześcian / a iż im więcej do Rzymskich miast nie dawano / y jego na te straży stawiano: on żałując Chrześcian / radie przepuszczał z granic. O co gdy był obżalowany od Magów: wszedł do Anacoliusa Rzymskiego hetmana / aby brałszy swe rzeczy y syna Terebona chorego z sobą wziął. Anacolius do syna iego chory Terebon / który był powietrzem zarażony / y część iedną ciała miał suchą / widział we śnie Euthymiusza mnicha / a on mu mówi: Jam jest Euthymius / tam a tam na puszczy mieszkam / przyjdź do mnie / a Bóg cię przez mnie zleczy. On sen powiedział oycu. Który z pocztą swoimi iachał do Elastoru / gdzie był Euthymius / y on sen powiadać synowi swemu przed Euthymiuszem kazał. y modlił się Euthymius zleczył młodego syna iego. Zatem leczyć się dusze Saracenów poczęły. Naprzód hetman ich Aspebetus w CHRISTVSA wwierzył y Chrztu s. prosił. Potym Marcin brat żony iego y on Terebon y inni. y wróciwszy się do domu / drugich wiele do wiary s. namowili / y serżyło się Chrześcianstwo między Saraceny / tak iż on Euthymius s. do Juwenalisa Biskupa Jerozolimskiego przez swoje posły wskazał / aby Saracenom dał Biskupa. A gdy on Aspebetus hetman dobrze był w wierze wyćwiczony / poświęcił go Juwenalis Biskupem / y z wodzą wojenną ostatek się duchowny pasterz / nazwany Piotrem / który wszystkie Saraceny one do CHRISTVSA y kościoła iego przywiódł.

Roku tego S. Jeronym wielki wszystkiego światá Doktor y mistrz do wiecznej chwały poszedł. Żył lat siedmdziesiąt y ośm / nie żywotem tylko / ale pismy drogimi y szesliwemu kościoł s. wbożać. Niektorzy microstropni / o nim wiele fałszywych rzeczy / chcac go chwalić / pisali. A zwłaszcza on / który pod tytułem Cyrilla do s. Augustyna o cudach s. Jeronyma powiada / y ten co żywot iego pisał / wiele ma nieprawości. Marianus Wiktorius Biskup Reatński żywot iego prawdziwie / z pismá iego zebrał. Ona powieść o łwie który był domowym y cichym / nie s. Jeronymowi / ale Gerazymowi Opátowi przyczynać się ma. A iż ze lwem s. Jeronyma málui / o mocy iego przeciw heretykom / sławę mu z takiego przyrównania / czynia.

Honorius Cesarz dał wyrok na księza z niewiastami mieszkającego. Co wprosił Biskupi / którzy ich w kárności y przy Nicenskiego Conciliumi prawię zatrzymać nie mogli.

Rok Páński 421. Bonifáciuszá 3.

Honoriusá 27. Theodozjuszá mnieyszego 14.

7.
Socrilb: 7. cap:
Wykupienie
niów Perskiej
od Akaciusza.

Dobrocią niety-
lo żelazem zwycię-
żając nieprzyja-
ciela.

8.
Cyril: in vita S. Euthymij.
Metaphr: 20. Janu.
Sulius Tom: 1.
Aspebetus Saracen
żołnierz / Saraceny do Chri-
stusa nawrócił.

Euthymius cudo-
wny / Terebona
zleczył.

Aspebetus Bisku-
pem i hetmaná.

9.
Prosper in Chron.
S. Jeronymá se-
ście.

L: 44. de epis: &
cleric: C. Theod.

Marcell: in Chron.

Constancius otec
Valentinianá trze-
ciego vmárl.Eudocia žena
Theodozysa
mlodšego.

Socr: lib: 7. cap: 21.

L. 6. de Sac: Eccl.

& L. 45. de Episc.

R

Otu tego on Constancius ktory miał siostry Honoriusa Placidia za żonę / y był za towarzysza na państwie / vmárl. A Theodozys mlody wschodny Cesarz za żonę wziął Eudocia z Constanciusa Philozofa / w naukach cwieczona corte. Attykus Cárógrodzki Biskup prawo sobie na Biskupow Illiriku rzadzienie v Cesarza vprosil: wspominaiac stare Kanony o zwierzchności stolice Cárógrodzkiej / ktore nigdy nie byly.

Rok Páński 422. Bonifáciusz 4.

Honoriusa 28. Theodozysa młodsze 15.

C

Esarz Honorius nowe wyisto do Hispániey przeciw Wándalóm z woiewoda Kástinem wyprawił. gdzie iuz Bonifáciusz dwug woiewoda w Hispániey wielkie zwycięstwa miał. y wstąpił sie iuz był woienna vmietnością y szczęściem / y wiele wójt był kráiw támtych vspokoil. Ten sie z Kástinem zgodzić dla iego hárdości nie mogł. A iednak roku tego Máxima y Jovina tyranny poimáli y pogubili. A Bonifáciusz Kástinowi wstąpił y do Afryki iáchal / y tam nad Gothami ktory Cesarzowi służył / przelożonym był. On iego do Afryki odiazo wiele złego na R. P. Rzymu przywiodł. Tam w Afryce wielkie miał towarzysztwo / y przyiaźń s. Augustynem / ktory go listami pisał: Brzdo jest / aby tego zwycięzta nieczystosc / ktorego cztowiek zwyciężyć nie może / a żeby ten od winy polegal / ktorego zelazo nie obáli. Chwalil mu stan rycerski na obrone pospolitego pokoju. Był ten Bonifáciusz rodem z Tráciey / corte swoje miał za Sebástyanem Comesem / ktorego Viktor Vticensis wystawia.

2.

August: epist: 205.

Et in appendice

epist: 2. 3.

Gothowie Rzymianom służyli w Afryce.

Disputacya y chluba heretycka

Contra Maxim: libri duo.

Possidius in vita August: cap: 17.

3.

Bonifáciusz kłótny sie przeleknął.

Solnierz z Gothow piány / pánnie ledney krzywdy na czystości wzmil. Dał o tym znać s. Augustyn Bonifáciuszowi: on go zaraz gárdlem karác chciał. a s. Augustyn prosil / aby zdrowie iego zachował / pisać one słowa: Bysmy te dżitkie ludzic iako zasłuzá tak karác mieli / máto ich do woiny y nieśmiálych zostanie. Z Gothami w Afryce ktory byli Ariani kácerstwo sie ono ożywiało. mieli z soba Biskupa swego Gothowie Máxima / ktory z s. Augustynem zwiodł disputacya / na ktorej pohánbiony / przedsię klámáiac o zwycięstwie sie swoim chlubil. y musiał s. Augustyn te disputacya wypisac. Był też tam Cesarzki wżednik starbowy Pascencius frogi Arián / y ten także z s. Augustynem gadanie miał / po ktorym iako klamlivy heretyk o wygraniu sie chlubil. y także one rozmowe z nim pisać s. Augustyn musiał. Tráfiło sie iz Bonifáciusz / cztowiek ktory na gárdle karány miał być / a do kóściolá vcielt / wywlec go z kóściolá kazal. O to zaraz na przyiaźń nie pámietáiac ktora z nim miał / nápisal mu list s. Augustynowi: Jesli pokutować nie bedziesz / a tego calo nie wrociš ktoregoś z kóściolá wziął: ofiary domu twego káptani nie przyma / a tobie spolecznosci zakaże. Wnet sie vpámietal Bonifáciusz y przeprosal / y zdrowiem winnego onego dárowal / y z pláczem pokute czynil / prosiac / aby reká swoia hetmanu domu iego P. Bogu oddawal / a iego nie wyklinal. Tak y wielcy hetmani káptánstá kóścielna kárność sobie wáżyli / y káptany czcili.

Rok Páński 423. Bonifáciusz 5.

Honoriusa 29. Theodozysa młodsze 16.

Rok

N Oś ten śmierć Honoriusa zachodniego Cesarza nie sławny. Pośedł na drugi żywot osmnastego dnia Sierpnia w Rzymie / gdzie wedle ciała s. Piotra pogrzebiony jest. Krolował lat dwadzieścia ośm / miesiący pięć / dni 19. Żył lat trzydzieści dziesięć. Myla się ci którzy go mieli za domowego a nie wojennego.

Lecz żaden się z Cesarzów nie nąrdnie / któryby więcej bitew wygrał a tyranów odpadłych y zdrajców więcej zwyciężył / y tak wiele nędz dzikiennych narodów / którzy Rzymskie państwo obalić chcieli / szczęścia wojennego miał. Prawda iż więcej nabożeństwem niżli zbroją wojował. Bo taki sposób powieszki jest do zwycięstwa. Miał wojewodów sobie wiernych / a przed się go p. Bog y przez nie bronił / y one gdy im na wierności ku Panu swemu schodziło / karał / iż tak długie panowanie jego bez cudownej łaski Bożej nie było. Bo Kościołowi y wiary Kacholickiej y Bożkiej służby dziwnie wiernie / y pilnie bronił.

Przed śmiercią odesłał był siostry swoje Galle Placidia y z dwiema siostrami ię. Valentinianem y Honoriussem do wschodnich państw do synowców. Y Jan młodzi podlego rodu niedawny żołnierz y Notariusz wtargnął w państwo y Cesarzem się wezwać śmiał. y posłał do Theodozyusa do Carogrodu / aby mu państwo potwierdził. Lecz on przeciw iemu Ardaburiusa wyprawował. Ten Jan zaraz na Kościół się Boży rzucił. Zepsował prawnym duchownym o iurisdikciey / chcąc aby się rosyscy w świeckiego Tribunału sadzili. Czym sobie śmierć y wypadek pospieszał. Lecz Theodozyus wschodni Cesarz na wzór oycy swego na wojnę się gotując / Pana Boga prawy y mandaty na heretyki błał. Bo Manicheuse y Phrygi y Ariany / Maccedonians / Eunomians / Novacians / Sabbacians / karać wedle praw stałych nowym mandatem rozkazał. Więcej czynił niżli Carogrodzki Biskup Acetyus / który Novacians cierpiał. Z czego chwalił go Socrates. Zakażaty Jrdom / aby nowych bożnic nie stawili / y na Pogany / którzyby służbę dyabelską wznowiali / karania wznowił / y tak sobie do zwycięstwa przeciw tyranowi Janowi drogę naprawował.

Bonifacius Papież tego roku do oyców pośedł / siedział lat cztery y miesiące dziesięć. Na miejsce jego Celestinus spokojnie obrany jest. Tegoż roku on Theodoretus na Biskupstwo Cyru w Syrii wzięty jest / z młodości w klasztorze wychowany / y poniewolnie na ten urząd wsadzony. w Antiochii za Jana Biskupa kaznodzieją był. Bo wielkie w piśmie s. y naukach ćwiczenie y wymowa miał.

Rok Pański 424. Celestiná 1.

Theodozyusa młodego 17.

N A Kastylnus który w Hiszpanii przykrym był Bonifaciusowi iż się dla niego do Afryki przenieść musiał / będąc roku tego Consullem / złożony z tak wysokiego urzędu / do Bonifaciusa się do Afryki wcielił. który nie dufając mu / pisał do s. Augustyna / aby w jego ręku przysięgę uczynił / iż szczyrce a nie we zdrajstwo pod jego obronę podać. Uczynił tak Kastylnus. y pisał s. Augustyn Bonifaciusowi / aby mu dufał / a nieprzyjaciela iako poczał / milował / wedle praw CHRISTUSOWEGO.

W tym czasie Augustyn s. smutny y swego frásunku pełny list do nowego Papieża Celestina napisał / z taką powieścią y prośbą. W powiecie żył pomyślnie jego Diecezji Fussulá miasteczko żadnego Kacholika nie miało / iedno Donatysty. o które się starając Augustyn / wiele tam kapłanów do

1.

Socr. lib. 7. cap. 23.
Marcell. Cassiodorus in Chronico.

Smierć Honoriusa.

Wojenny był y szczęśliwy.

2.

Prosper & Cassiodorus in Chronico.

Jan tyran Cesarzem się wezwał.

Iurisdikciey duchownym sepsował.

Mandat na heretyki wyprawa na wojnę.

L. 29. de hæret. C. Theod.

Socr. lib. 7. cap. 25. L. 22. de iudæ.

L. 24. 22. de paganis.

3.

Smierć Bonifaciusa Papieża.

Theodoretus na Biskupstwo.

Theod. epist. 81.

1.

Kastylnus poniżony.

Apud Aug. in append. epist. 10. edit. Plant.

2.

Aug. epist. 261.

Augustyn s. frásunek.

Omyłká ná wy-
bieráníu Biskupá.

Moc Papiška zna
S. Augustyn.

3.

Apud Aug: epi: 4.
in append.

Kátholik herety-
kovi tytu nie po-
dáie.

Epist: 5.
Bonifacius obro-
nił Afryki.

Socr: lib: 7. cap: 23.

Ardaburius poi-
mány.

4.

Theod: epi: 146.
& epi: 81.

10. tysięcy here-
tykow návročil
Theodoretus.

Hist: SS. Patrum
cap: 21.
Kotci S.

Dyabli czárowa-
ni přeskdžáli
Theodoretowi.

Reliquy czárci
sě boia.

bých potrudžil. bo iedne heretycy oni poslepili / drugie pochromili / drugie po-
zábiáli. Až nákoniec do Kátholické wiary wiele sie ich po oney křwi nie-
winney návročito. y cheac im dáć Biskupá s. Augustyn / tráfil ná Antoniu-
ša mlodego / swego wychowáncá / ktory mu sie godnym zdal / ale sie ináčey
nálázlo. Bo w grzechách y drapiestwie y nieczystości obwiniony byl. On
siao to bárzo frásuiac á mowiac sobie: chćialem nápráwować / y popřowa-
lem. ták iednáť skarał onego mlodego Biskupá / iz mu z miástečká onego
wynisć kazał / zostáwuiac go iednáť przy Biskupiey dostoiności. Lecž on
do Papiěza Bonifáciusa áppellował. y boiac sie s. Augustyn aby Celestinus
nástepník Bonifáciusow zá nim nie wskazał / á ná Biskupřwo go nie
przywročil / y sedžiego z moca swiećka ná erekucya nie postał: potórnice go
proři aby po nim nie skázował / áni erekutorow posyłał / doznanýřy sam iz
był škodliwy kósciolowi on Antonius. y mowi: Jesli go ty przywročiř / ná
Biskupřwo swoje porzucić muře / ábych sie wedle Apostóla sam kárał / zem
ták zlego podał. Prořie ćie wybaw stároč moie z tey trwogi y trořti / á milo-
stiernie y spráwiedliwie mie počieř. Zápláćie to Bog ná tym y ná onym swie-
ćie / ten ktory ćie ná tey stolicy nam tu ochlódzie posádzil.] zć. Pátrzmy ná
práwá zwierzchności Papiěřkiey / y ná táké swieće / potórnice y czyřte řerce
mílego stárcá Augustyná. Milował go bárzo ten Celestinus / y wředzie go
wielce wychwala / perónie mu sie y w tym o co prořil / vřyc dáł.

On Jan odstępník tyrán woysko posłał do Afryki / chćac ich sobie po-
bić / sprzećiwil mu sie Bonifacius támeřny wodz woyská Rzymřkich Cesa-
řzow. Gdy sie do bitwy gotował / nápisal mu Augustyn s. posyłaiać go ná
heretyká y mowiac: Nie dopuřci P. Bog aby miał Kátholik heretykowi cć
podać. Jedno řerce do Pána Boga obraca y nie bedzieć żaden żołnierz strá-
řny / áni Gochus áni Hunnus. Odpisal mu Bonifacius mowiac: J-
dziem z náđzieia / iz CHRISTVS da nam zwycięřtvo. Ale ieřli zemna y z
moieimi ináčey vezyni / proř aby duře moie wyzwolil P. Bog. Wygra nam
Troycá iedyna.] y miał řeześliwie zwycięřtvo y Afryki obronił. Theodo-
zyus Cesarz nie mieřkaiac wypráwil przećiw Janowi Ardaburiusa / ktore
gdy do Solonei w Dálmáćiey przyřlymal: puřcil sie do Aquileiey / y wiaćry
zápedzony wpadł w rece onego tyránna / y poimány ieřt. Drábowal sie
Jan / rozumieiac / iz dla onego ták przedniego wodzá miał go Theodozyus
Cesarzem vezynić.

Theodoretus ktory roku přesřlego ná Biskupřwo Cyru wřtapil / má-
iac ořm řet Plebany pod soba / miał wiele bárzo miedzy nimi heretykow
Nárcionistow. O ktore sie křřac z práca y ránámi / bo go częřto kámioná-
wáli / y z wielkim niebespieczeńřtwem / návročil ich dziesieć tysiěcy / y do kó-
řciola s. przylaczył. Zá co gdy potym w kácerřwo z Nestorinřem wpadł / Pá-
n Bog mu dáł powřstanie y vpámietanie. Piře sam / iz mu do onego potórnice
duř záwiedžzonych pomogł Jákub pustelník ktory sie zań modlił / y reliquie
kóřci swiećtych á zwařežá s. Janá Chřćiciela / ktore miał / y řuknia stá-
tegož to Jákubá / ktora Theodoretus nořil. Powiáda iz heretycy dyabli
czárowáne náń puřežáli. Przyředł / práwi / do mnie w nocy czárt wolaiać ná-
mie: Dla czego z Nárcionem walczyř? Coć vezynil przyřrego? Přesřan / á
wiedz iz bych ćie iuž překłot / ale ćie meczennicy řtrzeę y z Jákubem. Sły-
řeli y drudzy ono wołanie / y domysliłem sie iz meczennikami zwał / ktore
częře / w ktorey wiele zebrańych bylo błogořláwieřřw meczennikow / to ieřt
reliquy / ktora náđ moim kóřkiem wiřáli / á pod moia głowa miałem stá-
řuknia Jákubowe / ktora mi stála zá mocny dyámentowy zamek.] Modli-
tvy swiećtych zá námi ktorych kóřci mamy pilne řa y powáęne / y do robety
duchowney pomoc nam wielka czynia v CHRISTVSA IEZVSA.

Rok Páński 425. Celestiná 2. Theodozysá 12. Valentinianá trzeciego 1.

Theodozys po poimaniu Ardaburiusa posłał syna iego Aspara z wojskiem przeciw Janowi / który na ten czas w Ráwennie z wielką liczbą Hunnów mieszkiał / y tam z sobą oycá Asparowego w rzeźbieniu miał. Pan Bog za modlitwa y nabożeństwem Theodozysa / dziwne dał Asparowi zwycięstwo. Bo posłał Anioła swego / który w osobie pasterza / Aspará z wojskiem przewiódł przez iego siostrę w Ráwennie / która droga żaden nigdy nie przechodził. y znalazł w Ráwennie otworzone bramy / wiachał y Janá zabił y oycá wybrał. Opárł mu sie Accius máiac Hunnów sześćdziesiąt tysięcy. Ale zwiódłszy z nim Aspar bitwę do iednania przysłał takiego: żeby Hunny do domu odeszli / a sam Romem od Cesarzá wezmiony był. y tak sie wielki pokój przywrócił / y wszystko uciśnięto. W ten czas w rynku Cárogradzkim Theodozys na igrzyska pójść / gdy mu ta nowina przysła. Za która wnet opuściłszy wszystko / luźniom do kościoła na dzieki P. Bogu za sobą kazał. Wszysey modlitwie iego one zwycięstwa przyczynili: bo Ardaburius y syn iego Aspar Arianami byli.

Theodozys po zabitym Janie tyrannie y oswobodzeniu królestwa zachodnych / posłał do Tessaloniki Walentynianowi siostrzeńcowi swemu kórone / przez Helioná Patricyusa / y uczynił go Augustem / y państwo mu zachodnie podał / do którego on z matka Placidya zaiachawszy / w pokoju królował. Był ten trzeci Walentynianus syn Konstanciusa z siostry Honoriusa z Placidiey. Bo Honorius bez potomka zshedł. Ua dzieki Panu Bogu za zwycięstwo Theodozys prawem zakazał / aby żadne igrzyska y widowki w przednie święta nie były / ale żeby się ludzie na służbie Bożej bawili. A Walentynianus kściezy y kościołowi przywrócił prawa wszystkie których był Jan tyran naruszył / y dla tego źle zginął. y wstawił Walentynianus aby kścieza y swego sie Biskupa sadzili / a świeckie wrzedy w ich sie sady nie wdały. Ua heretyki też tenże Walentynianus y na te wszystkie którzy sie z Papięm y Kátholikami nie zgadzali o wierze / wznowił prawa / aby po dni 20. jeśli się nie wpamiętali / na wygnanie posłali.

On Jan przyzwał był na pomoc swoje innych Pogan y Scytów / którzy gdy o iego śmierci usłyszeli do Thrácie wpadli. wodzą mieli Rugás albo Roilas / które Pan Bog sam pobit. Bo ten Rugás piorunem który nań uderzył zginął / a na iego wojsko gromy y ogień z nieba spadł y popalił ie y pogromił. To pisał Sócrates y Theodoretus y Nicephorus / wystawiając wielkie nabożeństwo y cnoty Theodozysa. y na znak iego wielkiej ku Panu Bogu y ku káptanom Bożym pokory / powiadaia tamże:

Czasu iednego mnich iakis śmiały / o coś prosić Cesarzá gdy nie rychło wprosił: klatwe nań włożyły wcieli. Theodozys idąc do stołu wspomniiał na one iego słowa: y rzekł: nie bede iadł aż rozgrzeszon bede. y posłał do Biskupa o onym mu wykleciu oznáymuiac. Biskup wskazał aby tego sobie za nic nie miał. Bo to nie mniska rzecz / kogo wyklinać. Lecz on tak długo mnichá onego szukać kazał / aż mu go przywiedziono. y dawszy mu o co prosił / wstał od niego błogosławieństwo. Podobno sobie pomyślał ten cny Cesarz co od siostry mistrzyni swey Pulcheriey słyszał: iż sługom Bożym dány jest ten przywilej: kto tobie błogosławi / błogosławiony będzie: a kto ciebie przekleina / przeklęty zostanie. Tym co się kościelney klatwy boia / daie Pan Bog takie z nieba zwycięstwa / iż się swoich nieprzyjaciół nie boia. A ci co ta boia / śnia gárdza / swoich nieprzyjaciół bać się muszą.

Pisa o tym

1.
Soer: lib: 7. cap: 24. 25.
Prosper & Marcel: in Chron.
Anyol wojska prowadził w Ráwennę.
Jan tyran zabity.
Accius Comes.

Dzieki P. Bogu za zwycięstwo.

2.
Valentinianus trzeci Cesarzem zachodnym wezmiony.

L. 5. de spectat. Snięta cścić.

Iuridikeya kściezy przynurocona.
L. 46. de Episc: & Cler: C. T.
L. 62. & 63. 64. de haeret: C. T.

3.
Cudowne zwycięstwo z nieba.
Socr: lib: 7. cap: 41. 42.
Theod: lib: 5. cap: 36.
Niceph: lib: 14. cap: 4.

4.
Theodosys klatwysie niesłusneý bał.
Theod: lib: 5. cap: 36.

Num: 14.

5.

Vit: Patr: par: 2.
cap: 14. de humi-
litare.Cesarz w komor-
ce mnichów nawie-
dza.

6.

Smierć Attyka
Cárogradzkiego.

Lib: 7. cap: 15.

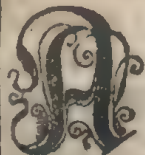
Iálmusná lepsza
tym co się żebrac
wstydzá.L. 3. de studijs lit-
terarum C. T.
Akademia do ná-
uk.

Pisa o tym świętym Cesarzu w żywociach Oycow s. Na przedmiesciu Cárogradzkim mnich jeden z Egiptu komorkę miał: Theodozyus ten Cesarz przyszedł do niego / y modlił się z nim / y siedział / y nie widział w oney celi nic / iedno kószył z trocha chleba / y dzban wody. y rzekł mnich / prośże weźmi chleba z sola a ziedz troche / y dał mu się wody napić. Potym iadłszy spytał Cesarz: a znaś mnie: Powiedział: Bog wie ktoś jest. y rzekł: Jam jest Theodozyus Cesarz. A mnich wpadł do nogie g. y rzekł Cesarz: Szczęśliwiście co o świecie nie myślicie y bezpiecznie życie. Wprawdzieć mówię: Jam się Cesarzem wrodził: álem nigdy tak smaczno nie iadł / iáko ten chleb y sol twoje. Przelektł się on mnich / y skoro Cesarz wyszedł / wcielił do Egiptu: bo się czuł od niego bał. Attykus Cárogradzki Biskup z świata tego zszedł / siedział lat 21. wychwala go Celestinus Papież y Cyrillus / iż był mocnym Kátholikiem prawowiernym. Socrates iego iálmuszny wystawia / y kładzie list iego do Kállipá Káplana Tlicenkiego / przy którym mu posyła trzy sta złoty / aby ie wedle swego zdania na ubogie rozdał / y prosi aby nie dawał innym ubogim / którzy z brzuchem iáko kupcy po świecie biegają polki żywić / ale tym co się żebrac wstydzá. W czym bractwo miłosierdzia za nasyrch czyni swo tu zaczęte / wielkie mieć ma zalecenie. Po Attyku nastąpił Dyzinius bry Káplan z Cárogradu.

Szkoły ábo Akademie w Cárogradzie odnowił y naprawił Theodozyus / pewne nauczyciele y professory y liczba ich stanowiąc. Dla Látiniego ięzyka y wymowy postawił trzech Oratorów / a dziesięć Grámmátów / a dla Greckiey dziesięć także Grámmátów / a Sophistow pięć / Philosophów iednego / a dwu w prawie uczonych. Ktore na wysokie rzędy braci kazał / gdyby na tey pracy dwadzieścia y dwie lecie wytrwali.

Rok Pański 426. Celestiná 3. Theo-

dozyusa 19. Wálentyniana trzeciego 2.

I.
August: epist: 110.
Augustyn w lat
72. wiał pomo-
cniká na rzad.

Augustinus s. gdy lat miał siedmndziesiąt y dwie / zezwał Káplany swoje y lud / y zalecał im Eradiusá Káplana / prosił aby po śmierci iego za Biskupa go wybrali / y naznaczyli / dla sworow y rostkow ktore w wybieraniu Biskupow bywają. Káplani bzi to bázro wysysey woláiac y przyzwaláiac uczynili. Lecz nie chca / rzekł Augustyn / aby w taki bład wpadał iáko m ja był wpadł / iż za żywota ięszce przodka mego Wálériusa poświęceniem Biskupie wiał / y z nim mem pospołu siedział / niewiedząc iż tego zbor Tlicenki kazał. Zostanie ná Káplánstwie / a sprawy wszytkie ktorem ja odprawował / prośże niechay odprawuie / a do mnie rzeczy trudnię się odsyła. ia mu bede rádził co w Bogu bederozumiał / a sam się do pisania włácznie / co y iemu y wam pożytecznie bedzie. Chciał się w ten czas s. Augustyn ná księgách Retractationum zabawić / aby wszytko co pisał przejrzał / a coby się źle nápiśáto / aby to poprawiał y odwołał. Był potym lat cztery / y odprawił one s. robote ná ktora s. długo zbierał / ktora mu iedná potrzeby nástáiacze z rektu wydzieráły.

August: epist: 7.
Retraktacye S.
Augustyná.

2.

Pisanie w młodych
leciech niepewne.Aug: ad Quodvult
Deum Tom: 6.

Ksiąg 232. Augustyná.

Wielkie szczęście s. Augustyná / iż mógł to co pisał y w młodości starym bedac przejrzyć. Bo s. Jeronym wstydzil się starym / to co pisał bedac młodym. y Wázyánzenus choruiac o to się żáłował / iż nie mógł ksiąg swoich znouu poprawować. Powiáda s. Augustinus iż swoich ksiąg nie mógł czyt dwiescie trzydziesiąt y dwóie. A iedná wszytkich przejrzyć nie mógł / gdy inne wedle potrzeby pisać musiał. Mówi sam o sobie: Nie od doskonałości począł / ale gdybych y to teraz mówił; żem przyszedł w tych leciech do doskonałości / mówiłbych chlubilwie / ale nieprawdziwie. Na tym należą iáko /

iało / kto / y w czym / y iało długo bladzi / y bledow swoich vpornie nie bro-
ni / ale ich poprawuie. Dobrey to nadzieie czlowiek ktorego smierc na po-
prawie zaszanie / aby tego nabylow czego nie miał / a żeby go na poprawe / a
nie na karanie osadzono.]

Rok Páński 427. Celestiná 4. Theo-

dozyusá mnieyszego 20. Valentinianá trzeciego 3.

AEcins herman Valentinianá / zayrzac Bonifaciusowi wrze-
dow w Afryce / odmiost go niewinnie do Cesarzá Valentinianá /
abo do Placidiey mátki iego / y zdradliwy mu list napisał mo-
wiac : Gdy cie Cesarz do siebie przyzwowie / nie przyezdżay / bo
o twoie zdrowie idzie. On przyzwany niechcial iachac / na on sie
list Aeciufa ogladaiac. y zátym Cesarz osadzil go nieprzyaciелеm / y przeciw
iemu poslat z woyskiem Máworeinsá y Gálbioná. ktorzy za wydaniem Sy-
notá przedko od Bonifaciusá zabici so. na ich miesce nastapil Sygimultus
Romes przeciw Bonifaciusowi. Pisal w ten czas Bonifacius trockie listy
do s. Augustyna o modlitwe go prosiac : ale mu tez s. Augustyn trociuchno
odpisywal / boiac sie podeyrzenia / iz iuz za odstapnika od panstwa Rzym-
skiego osadzony byl.

Bonifacius zwatpiwshy o swej síle y o lásce v Cesarzá / gdyz iuz byl
z woyski ieg bitwe zwiodl / poplynal do Hiszpániey / y namowil Gunteriufa
y Genferiká rodzone brátry krole Wándalskie y Alánskie / aby sie do Afryki
przeniešli / y one na trzy czesci rozdzielili / sobie dwie a iemu trzecia dáiac / a
spólnie sie broniac. Oni vslucháli / y wtargneli do Afryki z wielkim vpad-
kiem y škoda panstwa Rzymskiego y koscioła Bożego. Do tákiet zlosci on
dobry Bonifacius z niecierpliwosci y za falszym Aeciufa odniesieniem /
przyszedl. Taka odmiana za grzechami w ktore byl vpadl po onym toroa-
czystwie z s. Augustynem / nań przypádlá.

Karze go o to pisaniem s. Augustyn / iuz chory / iz máiac wola w czy-
stosci P. Bogu po zmárléy zenie sluzyc y żywot mniski wiesc druga zóna v
onych Wándalow poiat / acz ia do Kátholickiey wiary od Ariánskiey przy-
wiodel / a iednat dopuscil tego iz Ariani corki iego ochrztili. a y przy zenie
inna natożnice chowal. y do pokuty go namawia / y mowi : Bys byl swia-
ta nie milowal : do tegoby byl nie przyszedl. y przydaie : Jesli sie Rzymskie
panstwo dobrze zachowalo / nie odday zlym za dobre : a iesli zle : nie odday
zlym za zle. Tu sie doznay / ieslis meżny / zwyciezay pozadliwosci twoie.
Czyn pokute / dufay Panu Bogu / swiatá nie miluy. Porzuc woyny na kto-
rych ludzie zabiiáia / a by czarta y swoje zle sklonnosci. By zony nie miał :
iałos w on czas nie miał / do czystegobych cie żywota namawial. Niożesli
zóna do niego namowic / vczyn. Nie mozesli / bo ona o twoich do czystosci
obietnicach nie wiedziála : żyj vcziwie w czystosci malzeńskiej / a Boga sie
boy / y na woynach / iesli ich ieszcze tobie potrzeba / wiary dotrzymaway / a
pokoiu szukay. etc.] Nie sie tym nie zbudowal / ale Wándale do Afryki przy-
wiodel / v ktorych przez sto lat w wielkiej niewoli Afryká byla / z ciezkim bár-
zo koscioła Bożego przesladowaniem. Bo żaden narod Pogan onych
ktorzy na Rzymskie panstwo walczyli / vporniey sy w Ariánstwie nie byl / y
Kátholiki sie tak nie bzydzil / iało om Wándalowie / ktorzy Kátholiki zno-
wu chrztili / y w Hiszpániey iuz byli wiele Kátholikow oboiey plci pome-
czyli / iz sie znouu v nich chrzcić niechcieli.

Cesarze obá zakázali roku tego / aby znátu Pána nášego / to iest / trzyzá-
swietego żaden na ziemi ani na kámieniach po ktorych depca nie czynil ani

Ad Prasp: de prz-
destin: cap: 3. Et ad
cundem de bono
perfeuer: lib: 1.

cap: 21.
Bledow popra-
wować.

1.
Aecius zdradził
Bonifaciusa.

Paul: Diacon: Mi-
scell: lib: 14.
Bonifacius za nie-
przyaciela os-
dzony.
Apud Aug: append:
epist: 12.

2.
Bonifacius rospá-
czliwy wiele zle-
go uczal.

Paulinus vt supra.
Wprowadzil Van-
dale do Afryki.

3.
Epist: 70.
Augustyn s. vpo-
mina Bonifaciu-
sa.

Wándali vporni y
okrutni Ariani.
Greg: Turon hist:
Franc lib: 2. cap: 11.

4.
Cielá krzyżá s.

L. i. Nemini licere.

5.

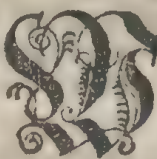
Theod: lib: 5. cap: ultimo.

Koniec historyi Theodoretá.

Władł ale raczye iesli tak naydzie / aby krzyż s. podnosił a wczcił. pod wielkim karaniem. Theodoretus do tego roku przewoził swoje historię y tu ją skończył / która począł tam gdzie Eusebius przestał / przez sto lat y pięć. Ten na końcu swej historyi wystawia Theodorá Mopsuestenkiego / wierutnego heretyka / z którego szkoły wysli oni przekleci ludzie Nestorius Cárogradzki / y Jan Antyoski / y sam sie od niego zaráził / iz potym Nestoriusa bionil. Lecż zaś potutniac / dobrze y świątobliwie ten co Theodoretus iako y Jan w iedności kościelney żywot ten skończyli.

Rok Páński 428. Celestiná 5. Theo-

dożyłá mnieyszego 21. Valentiniana trzeciego 4.

Andali / lud od ieżiorá Meotis (gdzie y dziś Tatarzy) mówią Prokopius / dla głodu który w swej stronie mieli / po bługim powołczeniu pierwej do Gallii wtárgneli / potym Hispánią zwoiowali / aż potym do Afryki sie tego roku przepławili / gdzie sie im nikt nie sprzeciwił / a tego mieli który ie przywo-

dził / y wosko im Rzymskie które tam było / zyskliwie wczynił. Posiedli zaráż wosytko ono krolestwo / ludzkie y Boskie rzeczy woiuiac. Salwianus który sie wyśsey wspomniál / iako wyliczył grzechy Gallii y Hispánii / także też wylicza dáleko ieszcze wietśe Afrykanow nieprawości / dla których ie Pan Bog tym nieprzyjacielem karal. Wosytkie sie złości / powiáda / do Afryki stupily / zdrády / chytrości / ptiánstwa / lákomstwa / wydzierania / a náde wosytko cielesności sprosne po wosytkich stanách. W które y Augustyn s. ná kazaniach nárzekal / y iako mogli srogo one niepowściągliwości hamowal / kościelnym ie karaniem wypychaiac. A samo heretyctwo / które sie ani prány Cesarstwiem y srogością z onych Donatystow / y Manicheusow / y Ariánow / wykorzenić nie mogło / karanie ono záslugowalo / aby one bluznierstwa bez pomsty nie byly. Piśe ten Salwianus Biskup / iz w czystości lepiej sie zachowáli Wandalowie niżli Rzymianie. Rzydzili sie wśetecznicami / y powpsowáli domy nieczyste / których Rzymianie dopuścili / wosytkim małżeństwem rostkazuiac. Utietylo cudzołóstwá zakázali / ale y káżdey nieczystości. y z Rzymian nieczystych / co dziwno bárzo / czyste poczynili. y tak nie siła swoia ale grzechami násemi Wandalowie zwyciężáli.

3.

Victor de perfec:

Vandal: lib: 1. in prafat.

Wandalow máto bylo y słabych.

Genferikus / piśe Wiktor / krol Wandalow / náiachwosy Afrykę ná postrách puścił te sławę / iz miał w wosyce swej osmdziesiat tysięcy żołnierzow. liczył stáre y dzieci / y niewolniki / y czeladź. a samych ludzi do bitwy máto bylo y słabych. y wśeddy w ziemię spokoyną y kwitnącą wielkim deśtáctkiem / wosytko w niey psowal / palac y ludzkie zabiiáiac / y dzewom robzánym nie przepuszczáiac / aby ci co sie po gorách y stálách kryli / żywności nie mieli. y nie bylo mieyscá któreby ich reki okrutney wśto. Wiele bylo Afrykanow / którzy ná obronne mieyscá wciekáli.

4.

Bonifacius sie v-

pamietał / y od

Wandalow odstát.

Bonifaciusowi v dworu Cesarzkiego przyjaciele / dziwuiac sie co powoiti / prosili Placidiey Cesarzowej / aby do niego do Kárbáginu iáchac mogli. Jácháli y dowiedzieli sie / iako go Aecius zdrádzil / y do oney go trun dności y rozpáczy przyprowił. W czym gdy Placidiey dali spráwe / wstkázali do Bonifaciusa / aby nie o lásce nie wácpil / ani sie Aeciuisa bał / którego stárac miála iuz wola / tylo żeby sie sam o wygnanie Wandalow z Afryki postárat. Wnet do tego przysłal Bonifacius / y záluiać bárzo postepku swego / pierwej sie kusil z Wandalami o zgodę y wielkie im pieniadze dawal / aby z Afryki wstapili. Ale gdy niechcieli: bitwe im dal / y przegrat / y zwyciężony do Hipponu obronne miásta wciekl / y tam sie zamknal / y zaráz od Genferika

Bitwy z nimi przegrat.

Procop: de bello Vand: lib: 1.

serika obleżony był. Już tylo sami Genserikus krolew Wándalskim był. Brata Guntariusa prawego dziedzica/ bo sam był niedobrego toż/zabirw/ by/ iako drudzy mniemaię.

Po śmierci Syzyniusa na Cárogradzkie Biskupstwo wstąpił Nestorius kapłan z Antyochiey przyzwany/ ktory v ludzi miał żywota/ y nauki/ y wymowy/ y głosu wdzięcznego wielka sława. Piše o nim Suidas/ iż był wnet onego kácermistrza Pawła Samosatenę/ ktorego potym iady kácer/ kie wywieral. Ośukawali sie na nim ludzie/ iż vniat pokryć swoje pło/ chosć y niestátek. Zaraz na pierwszym kazaniu/ one słowa rzekł do Cesarza: Tymnie Cesarzu od heretykow ziemie oczyśc: á ia tobie dam niebo. Ty mi názburzenie heretykow pomóż: á ia tobie ná zwycięstwo Persow pomoge. Nadzy mogli iuz rozumieć co to była zá głowa/ y iaka ná początku bespie/ cznosć. To Socrates/ gniewaię sie nań iż yiego Nowáciány począł ry/ chło iako y Ariany przesładować. Bo piatego dnia po wstepie na Biskup/ stwo/ zápalic kazal Ariánski dom/ gdzie sie tájemnie w Cárogradzie scho/ dzili/ y máto rozruchu w mieście nie było.

Dobrze począł by był dotrwał: á sam skodliwym heretykiem nie zosta/ wał. Ná tego prosbe Cesarz Theodozys/ ktory co rok takie listy dawal/ w/ czynil ná heretyki wstáwe táto/ aby ná pieniadzách y máietnosćiach y wy/ gnaniem karáni byli/ aby schadzek nigdziez nie mieli/ aby nie odkázowác te/ stámentem y brác nie mogli. 2c. Wylicza tám sekt heretyckich dziesiętna/ ście. Samey Pelágiánskiey nie wspomina. Z czego sie domyslano/ iż Nie/ storius ktory co do písania dawal/ był Pelágiánskim bledem zárażony. Bo to perwa iz z Pelágiusa Nestoriánskie bluźnierstwo vrodzone iest. Po ro/ tu záłował sie nań Celestinus Papież/ iż Pelágiány ktore on z Rzymu wy/ ganiał/ w Cárogradzie przyjmował.

Tegoż roku Nestorius Biskup Cárogradzki inne heretyki przesładu/ iac/ sam począł sprosne kácerstwo/ náuczaię/ iż CHRISTVS vrodzony z Máriey człowiekiem tylo był/ y zwác niechćiał przeczysťey Dziewice Bo/ gárodzica. Te náuke wzial od mistrzow swoich Theodora Mopsuesténskie/ go y Diadora Tarsu biskupow/ ktorzy zá żywota tey nauki táli/ ale sie w ich/ księgách po śmierci nálaźlá. Vžil Nestorius nieiatiego Biskupa Dorote/ usá iako tłumacza swego/ ná rozgłoszenie onego bledu/ sam sie ieszcze wsty/ dzac. y w kosciele przy nim siedzac/ smial do ludu wšyrtkiego ten Doroteus/ záwołac: Kto Mária názowie Bogárodzica: niech bedzie anáthemá/ to iest/ przeklery. Ná co sie lud wšyrtk zdumial/ y z nim spolecznosci miec nie/ chćiał. To piše Cyrillus Alexandryski. Mial y kapłaná Anastazyusa/ przez/ ktorego takze to kácerstwo cicho rozsiewal/ mowiac do ludzi: Nie zow/ niket Máriey Bogárodzica/ bo ona była człowiekiem/ á z człowieka Bog sie v/ rodzić nie mogł. Z czego mu Nestorius Biskup nie ganił: y owšem potwiera/ dzal mowe iego teni słowy: Ja tego Bogiem zwác nie bede/ co po miesia/ cách rosi/ to iest/ ktorego vrodzenia dni y miesiace liczono.

Theodoretus ktory z nim miał wielkie towarzystwo/ y ná przodku bte/ du iego takiego bronil: gdy sie vpámietal/ opisal go/ iako sie ná przodku do/ ludzi wdawal pokornym/ y o swiat niedbáiacym: á gdy dla mierney nauki y/ głosu pietnego y wielkiego/ ná Biskupstwo Cárogradzkie wstapil/ zlosć y/ blad swoy wyrwał/ y swiatem wšyrtkim zamiesal/ náuczaię tego/ czego/ Apostoliska y Ewángeliey náuka zakázuię/ y Oycowie swięci nigdy nie przy/ puszcáli: aby przeczysťa Pámná nie miała być Bogárodzica zwana. Gdyž/ nas z podania ss. Apostolow tak nápy prawowierni káznodzieie náuczyl/ ábyśmy y sercem wierzyli y wšy wyznawali/ iż ona Bogárodzica iest/ y má/ etá Paná nášego. Poty Theodoretus.

5.

Socr. lib: 7. cap: 29.

Nestorius Biskup

per Cárogradz-

kim.

Wiek Pawła Sa-

mosatenę...

Pierwsze tego ka-

sanie.

6.

L. 65. de hare:

C. Theo.

Mándat ná here-

tyki.

Nestorius Pelági-

ánski.

7.

Prosper in Chron.

Nestorius zácsal

heretyctwo.

Cyryllus de incarn.

vnigen.

Leontius de Sect:

actio: 4.

Pánný Máriey

niechćiał zwac

Bogárodzica.

Inter epíst: Celest:

Papaz.

Euagr: lib: 1. cap: 2.

8.

Epíst: ad Sporadi-

um.

Obludnosť Ne-

stara.

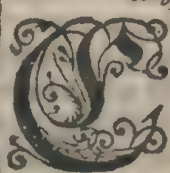
Rok Páński 429. Celestiná 6. Theo-

dozyuśá mnieyşego 22. Valentinianá trzeciego 5.

Prosper in Chron.

Pelágus Brytán-
nia saraia.

S. Patricius.

Germanus y Lu-
pus Biskupi.2.
Nestorius roztie-
wa swoje kacer-
stwo y miedzy
mnichy.
Prato Spir. cap. 66.
Obiáwienie o Ne-
stors.3.
Cyril: epist. 1.
Cyrillus Alexán-
drijski pręciw
Nestoriusowi.
Księgi jego ad
Reginas.Epist. 3. & 9.
Celestinus Papież
dowiedział się o
kacerstwo Nesto-
riusa.
Inter-epist. Celest.

Celestinus chce od heretyctwa Pelágiáńskiego Brytánia wy-
bawić / bo iż Pelágus był tego narodu / wielki tam miał prze-
stęp do rozsięwania swoich błędów: posłał tam Palládusá
dyakóná swego. który y Szkoty do wiary Chrześciáńskiej przy-
wiodły w Liberniey Ewángelia zaczął. Ale pisma około tego
poginęły. Umart przedko Palládus / á s. Patricius ná tego prace nastąpił.

Potym Celestinus Papież y Biskupi z Gálliey gdy sie szerzył blad Pelá-
giáński w Británniey / wysłali s. Germaná y s. Lupusá Biskupy / ná obrone
wiary Kátholickiey w Británniey ábo Angliey. Bo oni kácermistrzowie
práwy Cesárskimi / iáko sie wyżsey wspomniáło / wygnáni z Włoch y Gál-
liey / tam sie kryli / y tam ludzie rádzi swego ziemká náukę przymowáli. Já-
ko s. Germanus / heretyki ony pohánbil / y kościół tam święty oczyścił / y ná-
kie tam cudá łósci przy sobie świętych máiac czynił: czytay w tego żywocie
26. Dnia Augusta.

Nestorius kácerstwo swoje przez písania y rozsyłania ich po wszytkich
stronách / rozszerzác poczał. Posłał iey do Egiptu miedzy mnichy / y wiele
złego y niezgody tam te księgi násiaty. Jednemu iednáť mnichowi Cyriá-
kowi obiáwila náświetsá Bogárodzica / áby one księgi wyrzucił. Oczym
táť piše Sophronius. Powiedziáł mi / práwi / Cyriákus káptan Lauri-
Kálámonśkiey nád Jordanem: Widziálem dmiá iednego biálagłowe przez
świeta y w purpure ubrána y poznałem że to była páni náśá Bogárodzica
y z nią Jan Chrzciáciel y Jan Ewángelista. y wyszedşy z komórki prośilem
áby moiá komórka nie gárdziła / á do niey wešla. A oná niechciáła. Já-
niekćze prosił pilno y pokornie / áż mi rzekła: Masi w Celi mego nieprzyiácie-
lá / á chceş ábym tam wešla: y táť zniknęła. Jam myślić poczał / co to zá nie-
przyiáciel iey v nimie? Nie mam nikogoż tu / sam ieden tu mieszkam. y frás-
iac się y z testności poczałem czytác księgi / przy których brły przyszyte písma
Nestoriusá / ktore gdym przeczytał / poznałem nieprzyiáciela Bogárodzice.
Wnetem ie wrocił temu / który mi ich był pożyczyl / y tom iemu powiedziáł:
com widziáł. A on ie wyrznowşy od innych w ogień wrzucił mowiac: Tu
postoi v mnie nieprzyiáciel Bogárodzice / Pámier náşey Dziewice Márie-
Przeştrzegł mnichow onych Cyrillus Alexándrijski przez list swoy / nie-
miánuiać Nestoriusá / áby táťkim písnom nie wierzyli / y w tákie sie pyttáma
nie wdawáli. y písáł w tenże czas do krolewien / ad Reginas / to iest / do
siostr Theodozyuśá Cesárzá / pánienek onych / miedzy ktoremi stársa była
Pulcheria / áby sie przeştrzegly / á iad on w domu sie Cesárskim nie záiał. Bo
Theodozyus skánowáł Nestoriusá / iz go sam ná ono Biskupstwo wpráwił.

Dowiedziáł się Nestorius o onym Cyrillá do mnichow písaniu / y gnie-
wáiac się złe o nim mowil. Ale mu nápiśáł Cyrillus: iz iákieś písno pu-
blicezonne iest miedzy ludzie z wielkim wiary s. bluźnieniem / ktore tobie przypis-
nia / ia niewiem twócieli iest. zc. y w pomina go / áby ráczey to co złe mowil /
odwołał. Celestinus też Papież dostał onego písma Nestoriusá / y posłał
do Cyrillá prośac / áby się dowiedziáł / iesli tego iest. Bo / práwi / nie wier-
rze / áby do tákich błędow / táť od wszytkich chwalony człowiek / przysć miał.
Pisáły drugi raz Cyrillus do Nestoriusá / iuż go ostrzey w pominaiac. Odo-
pisáły Papieżowi: iz táť iest iáko czytał y słyszał o Nestoriusie / ktory sie ná-
inne miedrşym czyni / hárdosćia sie tylo y wysokosćia stolice y chytrosćia
broni / y náświetszey Pánni zá Bogárodzice nie wyznawa.

Nie

Nie chwalił Cesarz nauki oney Nestora / ale iey też nie zakazywał / po-
fity przez Concilium potępiona nie była. A iednak dopuścił mu czynić co
chciał. Bo gdy mu mnisi przymawiali / y dwudzy śmielszy iawnie nań w ko-
ściele wołali / iż jest heretykiem / iż Regulum habemus, Episcopum non ha-
bemus: mamy Krola ale Biskupa nie mamy: Nestorius do więzienia ie-
dował / y bić kazał / y na wygnanie posyłać. w czym go urząd słuchał. y wie-
le Katołików / iako piśe Bazylus Archymandrita / pomógł / w nadziei
oney przyjaźni Cesarzkiej. Zadowolili się mnisi o to u Cesarza / y dali mu swo-
je supplikacja prosić / aby sie ich krzywdy nie mścił nad Nestorem: ale żeby
wiary świętej od iego zley nauki bronił / a corychley Concilium złożył. Obu-
rzył się Nestorius y na Cyrilla / rozsiarwając nań przez swoje / wynmyslne po-
tworzy. Ale on z wielką cierpliwością / o to sie nie gniewając / pisał y po-
minat go / aby wiara s. cała zachował / a oney y zgody kościelney nie targat.
Odradził y Klerikom Cárogradzkim / gdy sie go radzili / aby go ieszcze do Ce-
sarza nie odnosili / a heretyctwa mu nie żądawali / czekając iego polepszenia.
Przez to y Synodu Egiptskiego ieszcze zebrać nań nie chciał / na którym mógł
tęże postanowić Anatheme na te którzy Marię za Bogarodżice nie znają.
To wszystko Katołickie miarkowanie y cierpliwość y miłość odwołała.

Rok Pański 430. Celestina 7. Theo-

dożył 23. Valentinian trzeciego 6.

Cyrillus posła swego Possydaniusa do Celestina Papieża wypra-
wil / z tym co wiedział o Nestoriusie y iego błędach. Posłał też y
swoie pisanie przeciw onemu iego bluźnieniu. y prosi Papieża /
aby swoje rozumienie około Nestoriusowej nauki wszystkim
wschodnym Biskupom oznaymił. Bo bez tego odstąpić od spoles-
czności Nestoriusowej nie mogli / ażby naukę y rozumienie iego mieli. W
tenże czas posła też swego Nestorius wyprawił / świętnego meza Antiocha
z listem swoim / w którym / y o Biskupie Pelagianie / którzy sie do Cesarza
wygnani z zachodnych kościołow wcielali / mowi: y swoje wyznanie o Ma-
rii opowiada / iż tylko **CHRISTUSA** a samego człowieka wrodziła. y mnie-
mał głupi heretyk / aby Papież ono wyznanie iego pochwalić miał.

Zebrał Synod Celestinus w Rzymie / y on bład albo kacerstwo Nesto-
riusowe potępił. y napisał list do niego / iż wytkleć będzie / iesli sie do dnia
dziesiątego po wzięciu listu onego nie upamięta / y kacerstwa onego nie od-
woła. Ten list Oycowie Concilium Epheskiego wychwalają / y Ewagrius
Boskim go zowie. O one mu też Pelagianie Biskupy odpowiedział: iż
wiedzieć o ich kacerstwie miał / ktore przodkowie iego Aretius y Zysimus / y
inni wschodni Biskupi wytkleli / y zachodne wszystkie kościoły toż uczyniły.
Dłecit też Cyrillowi / aby on list iego albo samemu Nestoriusowi / albo wy-
tkleć braciey oddał. Napisał też Papież do Cyrilla one słowa: Należy
słowiec moca y mieyscem y od nas postanowienie nasze wykonać. To iest: iesli
po wzięciu upominania naszego po dni dziesiąci / swey niezbożney nauki nie
potępi (Nestorius) a obiecować pod przysięga nie będzie: iż o rodzaju Pa-
na **CHRISTUSA** Boga naszego to będzie napotym trzymał / co Rzymski y
wszystkie kościoły y wszystko Chrześcijaństwo trzyma: abyś on kościół zaraz opa-
rzył. Pisał Papież y do innych Biskupow o tymże / zwołając Antyoskiemu
Janowi y Jerozolimskiemu Juwenalisowi y innym aby wiedzieli / na czym
rzecz onego Nestoriusa stanela. Dokłada Theodorus Balsamus / iż Cele-
stinus posła Pallius Cyrillowi na znak namiestnicstwa y zupełney mocy
Papieskiej na Nestora. y używał go Cyrillus na Concilium Epheskim
przy służbie Boskiej.

5.
Cesarz Nestori-
us nie hamował.

In actis Conc:
Ephes.
6.

1.
Cyrillus Papieża
prosi, aby Nesto-
riusa osadził.

Nestorius do Pa-
pieża wyznanie
swoie posła.
Tom: 1. epist: Ro-
Pont.

Celestinus kacer-
stwo Nestoriuso-
we potępił y od-
wołać mu kazał.
Apud Cyrille: 16.
Euagri: lib: 1. ca. 4.

2.
Celest: epist: 3.
Papież Cyrilla
czyni swoim na-
miesznikiem.

Pallius posłany
Cyrillowi.
Theod: Bals: in
Nemoc: Phocit: 8.
cap: 1.

3.

AA: Conc: Ephes.
edit: Pelt: lib: 1.
cap: 31.
Liber: Diac: in
Breu: cap: 4.

Ian Biskup Anty-
oski nieyprzeymy
Katholik.

4.

Conc: Ephes: edit:
Pelt: Tom: 2. ca: 16.
Cyrillus posly sle
do Nestoriusa.

Anatematizmy
Cyrillowe.

5.

O prawdziwym
ciele Pana nasze-
go na oltarzu.

6.

AA: Conc: Ephes:
edit: Pelt: Tom: 2.
cap: 6.

List Papięski od
dany Nestoriusowi.

7.

Nestor nadaie Cy-
rillowi heretyc-
twa Apollinara.

Liber: in Breuia:
cap: 4.

Concilium w E-
phesie stoione.

Cyrillus te listy wziawszy / nie poslal ich zaraz do Nestoriusa / ale pier-
wey do innych Biskupow pisal / dajac im o tym znac / co Celestinus Papięz
rozkazal. A zwlaszcza pisal do Jana Antyoskiego Biskupa / ktory zdat sie
na przodek przy Katholickiej nauce stojacym. Bo pisal do Nestoriusa o-
znajmujac mu to co mu Cyrillus dal znac / y radzac mu pilnie / aby Papię-
skiemu rozkazaniu dosyc uczynil / a Maria Bogarodzica zwal / odwolywac
iac pierwsze mowy swoje. Natracal to iednak ten Jan Antyoski / iako nie-
wprzeymy Katholik: iz ten artykul o imieniu Bogarodzice do wiary nie slu-
zyl iedno do pokoin / aby sie dla tego koscioł nie zamieszkal. co inni wieley
znaczm Doktorewie koscielni tey Pannie przyznawali / y tak ja zwali. W
ten list swoy wlozyl tez niektore z Syriey Biskupy / ktorzy na ono wpo-
minanie Nestoriusa zezwalali / miedzy ktoremi byl Theodoretus Cyru / ktorzy
wszystcy spzyiali Nestoriusowi.

Cyrillus Synod swoich Biskupow Egiptu zezwawszy / oznajmil im /
iz Celestinus Papięz Nestoriusa / iesliby falszywey nauki swey do czasu na-
znaczzonego nie odwolal / wytkal. y za ich przyzwoleniem / wyprowadz
Biskupow Theopenta y Daniela / y dwu kaplanow do Nestoriusa do Ca-
rogradu / aby mu list Papięski oddali. y pisal mu sam pilnie y ostro wpo-
minajac go / aby sie wpanietal / a z innymi wschodnimi y zachodnimi Biskupami
w wierze y w wyznaniu zgadzal. Poslal mu tez dwanasce artykulow / ktore-
mi falszywa one nauke przeklinac mial / y one reka swoia podpisac / ktore
nazwal Anatematizmy. W tym listie Synodalnym Cyrilla w ktorym
nauki Katholickiej wspiera / sa one slowa o przenaswieszym Sakramencie:
Staiem sie / prawi / uczestnikami przy sluzbie bezkrewney s. ciela y drogiey
krwie CHRISTUSA naszego zbawiciela. Nie proste cielo przyjmujemy / ani
iako meza swietego / abo ktory sie tyló godnoscia z Bogiem zlaczyl: ale p-
wie ozywiciace / y samego slowa (to jest Boga) wlasne. Bo ludzkie proste
cielo ozywiciaby nie moglo: ale w prawdziu tego wlasne ktory dla nas
nem sie stal czlowieczym y tak zwany byl. Dla tego te slowa kladac / iz nie
prostego czlowieka Panna przeczysta vrodzila: ale y Boga. Jako w Sa-
kramencie / prawdziwe jest cielo Boze. Pisal tez Cyrillus / abo on Syn-
nod Alexandryjski list do Klerykow abo Ksiezy Caroградской / oznajmujac
im o Celestinowym Nestoriusa wytkleciu / y o rozgrzeszeniu tych ktore Ne-
storius wytkal. Takze y do mnichow Caroградzkich dal list / aby iako po-
czeli / meznice sie o wiare s. zastawiali.

Poslowie oni Cyrilla do Carogradu przyiachawszy / listy y Papięskie y
Synodu Alexandryjskiego Nestoriusowi w kosciele Kathedralnym przy-
wstyktich duchownych y wielu zacnych osob / oddali. A on nie nie mowiac
tego chcial / aby nazajutrz do niego w dom przysli. Co gdy uczynili: przypu-
scic onych poslow do siebie niechcial. y na kazaniu / takze iako pierwszy y ie-
sze gorzej zla one nauke rozglasal. A potym do Cesarza sie wcielil
Cyrilla sie zaluiac / y niektore potwarz y o heretyctwo nań kladac. Jezwal
tez Nestorius niektore sobie spzyialne Biskupy / y Jana Antyoskiego / y
Theodoretę Cyru y inne. y zmowiwszy sie z nimi / zadal Cyrillusowi heretyc-
two Apollinara / ktory prawdziwego czlowieczęstwa w Panie naszym nie
przyznawal. y prosil tez Theodoretę / aby na one Anatematizmy Cyrillowi nie
odpisal. Co on uczynil. Lecz sie Cyrillus spawic wnet infem pisaniem nie-
omieskal / iz Apollinaręskiego Kacerstwa niwczym nie nasladowal / a praw-
dziwe czlowieczęstwo w Panie naszym wyznawal / ale w iednosć persony
Boskiej slowa / zlaczony y ziednoczony. Cesarz widzac one spory / iz oba so-
bie heretyctwo przyczytali: za czym wykonanie Papięskiego postanowienia
dosć nie moglo: Concilium z Papięzem sie zmowiwszy w Ephesie zlozyl
pisac do wszystkich Metropolitow.

Nia onym

Ta onym liście te są pierwsze słowa godne wważenia: Cłafey / prawi / Rzeczypospolitey postanowienie / nabożeństwem się które ku Bogu jest wspiera. Bo maia z sobą powinne towarzystwo / (to jest Rzeczypospolita świecka z duchowna kościelna) iedną z drugiej zawisła / iedną z drugiej / z dobrego powodzenia rozmnożenie swoje bierze. Pisał też osobny list Cesarz Theodozjusz do Cyrilla / w którym mu znacznie przygania / iakoby on roztętkow w kościele przyczyna był / a iż pierwszy do niego nie pisał o niegodach onych z Nestoriussem. W czym on Cesarz / który zawždy w wierze mocnym się y do obrony iey nād inne ochotny stawił / od Nestoriusa namowiony był / iż tak do Cyrilla pisał / w tym ostrożny nie był / iż łacne vcho tā-kiemu człowieku przykładal. Nie iżby na iego zła naukę przyzwalał: ale rozsadku o niey rosyłkiego kościoła pragnał. Co prostym sercem czynił / y na Concilium conapzednieyszych Biskupow wzywał. Bo y do s. Augustyna pisał / y posta postał / prosiac aby do Ephezu przyiachał. Ale go iuż posel żywym nie zastał.

Tego tedy roku do niebieskich krajow Augustyn s. poszedł. O którego śmierci Possydjusz Biskup który na nie pātrzył / y z nim w wielkiej przyiaźni przez lat czterdzieści mieszkał / tak piše: Już byli Wāndali z Alany y Gothami oblegli Hippon / gdzie s. Augustyn był Biskupem / zwoiowawszy rosyłkę Afrykę y miasta ośiadłszy okrom trzech / Kāthāginy / Cirty y tego Hipponu: gdy s. Augustyn płacząc / y z onego pustoszenia ziemi y kościołow wielki smutek maiać / zachorzał. Nie przestał kazania do ludzi czynić / aż go wielka febra zięła. Ostatnie kazanie iego napisane jest. w którym cięsy lud swoy w obleżeniu onym / sprāwiedliwosc Bōsta sławi / grzechy ludzkie obcięża / od miłości swiātā odwodzi. Swiāt / prawi / tak jest gorzki a przedsięgo miluiemy / a coż gdyby słodki był: Oplātanie nedze one oyczyzny swojey. Rożyłte stany y kraie / prawi / w niewola obrocono / pozabiciānym ledwie żywi do pogrzebow służyć moga. Pānie stanu wielkiego y bogate / które wielom roztazowały / niewolnicami zostaly. iedne bżemiennie rościinano / drugim od pierśi dżiatki zabiciāno / drugie w czystości posromocoano. Kościoły puste zostały / ludzie bez Sakramentow / kaptani się rozbiegli / dudy pomordowani / popalone kościoły y skārby wybrane. zerwad smutek / płacz / niedża / boiażn. 2c.

Byliśmy / mowi Possydjusz / zawždy przy łōżku iego. Do którego chory ieden przystąpił prosiac aby nań rece swoje položyl. On się wymawiał: ale rzekł chory / iż mi Pan Bog przez sen do ciebie kazał. y skoro nań rece włożył / zaraz ozdrowiał on chory. Tak P. Bog świādectwo dał enotom iego s. y sprawom żywota iego. Mawiał iż niķ / by były naświētłszy / bez pokuty schodzić z tego swiātā niema. y sam Psalmy pokutne Dawidowe w niemocy z płaczem mawiał / y prosił / aby do niego niķ nie chodził / iedno w ten czas gdy go lekarze nāwiedzali / abo mu iec dāwano / chcąc do modlitwy pokoiu iść. y tak przy nas gdyśmy się z nim modlili / z cāłym pātrzeniem y slyśaniem zasnął w pokoiu. Uczyniliśmy zań ofiārę y pogrzebliśmy go. Poty Possydjusz. Widziem Mfā s. y ofiārę za vmarle przed lat dwānāście set. Dł siedmdziesiąt šest lat / na Biskupstwie trzydzieści šest. dzień zeficia iego jest 28. Sierpnia. Testamentu / mowi Possydjusz / nie czynił / bo vbogi CHRISTVSOW do rozdawania nie nie miał. Księgi tylo kościołowi swojemu dał / które i z miastem które Wāndali tegoż roku spalili / nie pogorżaly / cudem się Bōstny y straża Anyelska ośtāto.

Rok Pāński 431. Celestina 8.

Theodozjusā mnieyszego 24. Valentinianā trzeciego 7.

Act: Ephes: Tom: 1. cap: 35. edit: Pelt.

Rzeczypospolita s kościołem słotona sępsłiwa. 8.

Liber: In Brevia: Tom: 2. cap: 9. Augustyn S. wemany na Concilium.

9. O skonaniu S. Augustyna. In vita eius cap: 29. 30. &c.

De Temp: term: 111. Kazanie ostatnie S. Augustyna.

Nęds Afryki.

10. Cudo S. Augustyna v lojka.

Bez pokuty nie schodzić.

Ofiara za vmarle.

Testamentu nie czynił, bo nie miał.

I.

Soer: lib: 7. cap: 33.

Kościoł krmia
smatany.Prawo o kościo-
lach.

2.

L. 4. de his qui ad

Ecclesiam confug:

C. Theod. & in

Conc. Ephes: edit:

Pel: Tom: 5. ca: 21

Słowa Cesarzkie

pokorne o koście-

le.

Cześć kościołom

S.

Epheskie Concili-

um Trzecie wiel-

kie.

Rozkazanie Pa-

piejskie wważone.

3.

Poswarkow zaka-

zano y nowin.

Edit. Cresc: manu

scripta.

Słowa słote o mia-

re więcej sie sta-

rać niżli o krole-

stwo.

4.

Z Afryki posel na

Concilium.

List Capreola do

Oycow Ephe-

jskich.

Słowa obalające

wszystkie heresy.

5.

M

Ot znaczny zebraniem Concilium w Ephezie / ktore trzecim wielkim zowia. W Carogrodzie kościół wielki taka sie trawa zmazał. Wcielili do niego dwa przewinieni zdrowia broniąc / y mając miecze gołe w rękę / od ołtarza odstąpić niechcieli / y do służby Bożej kapłanom przeszkadzali. Gdy ie odegnąć chcia- no: zabili iednego kapłana y drugieo raniłi / y sami sie potym na tymże mie- scu pomordowali. Znał był zły onego rozzerwania kościelnego w Carogro- dzie. Dla oney przygody Cesarz Theodozjus / dał wcielającym do kościoła obione / nie było w ołtarza / ale we wszystkich kaścioch y komorkach kościelnych / y zakazał aby nikt z bronia do kościoła nie wciekał / ale kościół sobie za obro- ne miał. inaczey / aby z bronia z kościoła wzięty był. W tym prawie o tym da- nym / są one słowa godne do pamięci.

My / prawi / ktorzy sie broniąmi sprawiedliwego panowania obtacza- my / y ktorym być bezbrojnych strożow nie przystoi: gdy do Bożego domu wchodzim / przed kościołem oreża zostawuim / y korone znał krolewskiego maiestatu / składamy. y do ołtarza / tylo na oddawanie darow / nie przysięga- iemy: ktore oddawszy / do pospolitego sie przegrodzenia wracamy. y nie sobie z bliskich Bożich rzeczy nie przypisujemy. Poznać sie może z iaką częścią mie- scą świętą y kościoły nawiedzał / y iakę ołtarz Boży czcił.

Do Ephezu zebrali sie ze wszystkich świata Biskupi / drudzy przez posły swoje / drudzy w osobach swoich, Celestinus w Rzymie zgromadziwszy Bi- skupy zachodnie na Synod / z onego Synodu wysłał posły / nie im inego nie- zlecając / iedno aby to co sie przeszłego roku około Nestora działo / oznami- wszy / wykonania sie rzeczy postanowionych wpoiminali / y tak sie sstało. nie- więcej oni zgromadzeni oycowie nie czynili / ani sie o Nestorze w nowy sąd wdawali. Napisał list do onych oycow Celestinus Papież / wpoiminając ich aby prożne poswarki y niepożyteczne mowy opuścili / wiary tej broni- li ktora jest od świętych Apostolow podana / żadney odmiany y nowin nie- przypuszczając. Zaleca im posły swoje / Arkadiusza y Proiecta Biskupy y Phi- lippa kapłana / aby tego dojrżeli żeby sie to wykonało / co sie postanowilo. Pisali do Cesarza Theodozjusza: prosiac go / aby iakę poczał wiary s. broni- a nowin żadnych y błedow w nauce nie dopuszczal / y nie tym nie pozwalał / ktorzy pokoy kościelny miesza / a ludzkim rozumem Bożę moc mierz- chca. y mowi one złote słowa: Więcej sie starać macie o wiare niżli o krole- stwo / więcej frásunku podeymować o kościół winniście / niżli o bezpieczeni- stwo ziem wszystkich. Bo szczęśliwe bywa powodzenie / gdy sie to co jest mi- łe Bogu zachowywa. zc. Dał list y do Cyrilla ktory sie go radził / co by czy- nić / iesliby sie Nestorius wpałmiał / radzac aby go iakę pokutniacę przypie- ci.

Z Afryki dla Wandalow przybydż Biskupi nie mogli / sam tylo Capre- olus Kartaginiski Biskup dyakona swego / bo też czas był barzo krotki / wys- lał na imie Bassule. Piše onym oycow oznajmując niedze kościółom Afry- ki / a prosiac aby o tym mowić y do wątpliwości przypuszczac tego nie dali / co- iuż jest dawno postanowionego. Co święci Oycowie nasy potepili / aby co- potepione było / a potażalo sie iż prawda zawsze iedna jest / w swojej sta- czności y czystości stojaca. Kto sie na te słowa obeyrzy: wszystki zaraz dsi- siecse heretyki zwoiue / ktorzy rzeczy iuż od oycow s. potepione wnośa.

Wschodnych Biskupow barzo sie wiele zebralo / między nimi on Piotr Sáraccencki Biskup / ktory z wodzą Sáraccenow / sstał sie ich Biskupem od Euthymiusza zacnego mnicha wyćwiczoney. Ktory mu też rade dał: aby przy- starożytności kościelney stał. Cyrillus na onym zborze namiestnikiem Papie- skim bedac / wszystko odprawował / y z wielką pracą y ciężkością na sobie nośil.

Napierwey wszystki Biskupy wprzedsiając / Nestorius do Ephezu z wiel- kę gro-

ta gromada y z Komesem Treneusem od Cesarza posłanym / który iegoż se-
 ty był przyiachał. O każdymo sie Biskupa kusil który do miasta przyjeżdzał
 aby go do siebie pościagnął. A niewstydlwie bluźnił mowiac iawnie: Bog
 sie nigdy człowiekiem nie stał. Zwać ia tego Bogiem nie bede / ktoremu
 miesiące licza. Lecz żadnego do siebie nie namowil. A on Jan Antyo-
 cheński Biskup z swoimi Biskupami zmore maiać z Nestorem / odwołał swoy
 przyazd / czekając co uczynia Oycowie / boiać sie aby przy nim Nestora nie
 potepili / a onego też samego gdyby mu pomagał z Biskupstwa nie złożyli. A
 potym kilas Biskupow posłał prosić aby go nie czekali / a czynili co czynić
 mieli. Zebrali sie wszytkich dwieście Biskupow. A Cesarz okrom Treneu-
 sa posłał też Candidiana także Nestorianą / aby oba pokoiu na Synodzie
 przestrzegali / a iedną (iako sie to potym pokazało) aby Nestoriusa nie od-
 stepowali. Piše do Oycow Cesarz / iż nie dla tego posły swoje śle / aby sie
 w rozsadek około wiary wdawali. Bo to / prawi / grzech wielki iest / aby ten
 który między przenaświeta Biskupy policzony nie iest / w sprawy sie koscicel-
 ne y rady mieszać miał. Dla tego ie tedy posyłam aby mnichow do miasta dla
 zamieszek nie przypuszczali. A temu żeby sie Biskupom rozjeżdżać nie dopu-
 ścili / ażby to skonczyli na co sa zgromadzeni / a konieczniecom uczynili / a i
 nych sadow pienieznych / abo o iakie krzywdy poiedyntowe / nie przypuszczali.
 Zaczeli tedy on Synod 21. dnia Czerwca. y pozwali przez czterech Bi-
 skupow Nestoriusa do sadu swojego. który im hardzie powiedzial to slo-
 wo iedno: Rozmysle sie. A Oycowie nazaiutrz skupili sie do koscioła Bogá
 rodzice / który Mariána potym nazwano / y tam miesca swoje zasiedli / E-
 wangelia / ktora CHRISTUSA znaćzyla / na wysokim pulpicie we szrodku
 siebie postawioszy. Pierwsze miejsce miał Cyrillus iako namiestnik Celesti-
 na. Po nim Arkadiusz posel Papiesti / ić. Na pierwszym tedy siedze-
 niu ktore było 22. dnia Czerwca / oznaymili oni czterzey Biskupi do Nesto-
 riusa posłani na Synod go pozrywając / co im odpowiedział. y zaraz drugie
 posły wyprawili także Biskupy / aby przyszedł a nie mieścił. Ale gdy do domu
 tego przysli / wiele żołnierzow zbroynnych w wrot nalegli / ktorzy im weściu
 bronili. y gdy dlugo czekali / powiedziano im / iż teraz Biskup odpoczywa.
 Oni przedśie czekali / aż im klerik ieden powiedzial / iż przydzie gdy sie
 wszyscy Biskupi ziada. Odnieśli one odpowiedzi Oycom siedzącym. A oni
 trzeci raz inne zaś Biskupy poń wystali z tymi słowy: Przydś a spraw sie o te
 heretyckie nauki / ktoreś rozsiewał. Czego iesli abo pismem abo bez pisma
 nie uczyniś: wiedz a nie wato / iż przeciw tobie staza. Gdy przysli / żołnierze
 ich pusić nie chcieli / a choć dlugo czekali / sami im nakoniec oznaymili / iż
 im zakażano od Nestoriusa / aby nikogoż od Synodu w dom nie puszczali.
 Zwaćpiwszy o iego przybyciu Oycowie / zaczęli to / na co sie zgromadzi-
 li. Naprzod wyznanie wiary Nicenstey czytano / a potym list Cyrilla do
 Nestoriusa / y wszyscy ono pisanie pochwalili. Potym czytano odpis Ne-
 storiusa do Cyrilla / y wszyscy one słowa y samego Nestoriusa potepili. y za-
 wołali iednym głosem: Kto nie przeklina Nestoriusa / przeklety iest. Tego
 prawa wiara przeklina: Ktoby społeczność miał z Nestoriusem / przeklety
 iest. Wszytki iego listy y pisma przeklinamy. Zatem list Celestina Papięza
 czytany iest o Nestoriusowym potepieniu / iesliby sie był nie vpamiętał. O
 ktorych Biskupow / ktorzy powiadali / iakie sami bluźnierstwa na Syna Bo-
 żego y matkę iego z wst Nestoriusa słyseli. Potym czytano świadectwa y do-
 wody z pisma s. o wcieleniu Słowa / abo Syna Bożego w żywocie pánien-
 skim / we dwu naturach a w iedney personie / iż ieden Syn Boży Bog y czło-
 wiek iest. Przydane sa y dowody Oycow swietych mocne y iasne. Czyta-
 no y on list Biskupa z Karchaginy.

Nestorius vprze-
 dsil do Ephesu.

Cyrill: epist: 20.

Blusił.
 Jan Antyoki mie-
 ska.

Cyrill: Apol: ad
 Theod.
 200. Biskupow na
 Concilium Ephe-
 skim.

6.
 Act: Ephes: Conc:
 edit: Pelt: cap: 32.
 Tom: 1.

Postowie Cesar-
 scy dla czego na
 Concilium.

7.
 Acta Ephes: vt su-
 pra.
 Nestorius poswa-
 ny.

Cyrill: apolog:
 Tom: 4.
 Evangelia w
 szrodku.
 8.

Nestorius potwa-
 ny prajćniechee.

9.
 Acta vt supra
 Wyznanie wiary.
 Nestorius potg-
 pianny od Conci-
 lium.

10.
Skazn na Nesto-
riusa.

Papieża oycem
swoim Biskupi so-
wia, y tego stu-
chają.

Literę Synod: ad
Imp:

Cyryll: epist: 34.
Wielka przena-
wiestka Bogarod-
zica.

11.

12.
Apoc: 12.
Listy Oycow y po-
stowie zatrzyma-
na od Kándidia-
na.
Cyryll: epist: 20.
Kłamstwo Kán-
didiana y Nesto-
riusa.

Euagr: lib: 1. cap: 5.
Jan Antyoski do
Ephesu wiachał,
y psonal wyptał.
Epist: Synod: apud
Cyryll: 12.

Acta vt supra.
13.
Heretycy czynia
w Ephesie swoy
Synod.
Jan Antyoski Bi-
skup wyklina.

Pelagiany roz-
grzeszył y pochna-
ł.

A nakoniec wyrok y dekret na Nestoriusa taki wydany jest: Gdy przez nabożny Nestorius na pozew nasz nie dbał y postow naszych nie przypuszcł, musielisiny to czego niebożnie nauczał / rozbierać. y gdyśmy sprawę w taki z tego pisania ktore tu iawnie czytano / y z powieści tego co z wst iego w tym miescie słyszano: iż źle naucza y niebożnie rozumie: za prawem y Kanony y za listem przenaświatłego Rzymkiego Biskupa Celestina / oycá naszego idac: z płaczem y nie radzi ten żalosny wyrok czynim. Pan nasz I E Z Y S C H R I S T Y S ktorego on zbluźnił przez ten s. Synod tegoż Nestoriusa z do- stoicnstwa Biskupiego składa / y od towarzystwa y społeczności kapłanśkiej odsadza. Na ten dekret wszyscy sie Biskupi podpisali / ktorzy było więcej niżli dwieście. y pisali do Nestoriusa o tym mu dając znać. Potym wolali z weselem wystawiać Celestina Papieża iż Nestoriusa potepił. A tak on smot Pannie sie y matce Bożej spreciwiający podeptany jest. Lud Epheski ktory czekał od rana aż do wieczora z wielkim weselem z świecami y wonia- mi y ogniami Biskupy do gospod prowadził. Wolając iuz nie iako pierwej wielka Dianna Epheska: ale Wielka przenaświatła Maria Bogarodzica. Przez wożne zaś Kándidianus Romes potepienie ono Nestoriusa ob- wołać musiał. Właśnież Cyrillus Kazanie miał o wystawianiu przecz- stey Bogarodzice / y na skłarade bluźnierstwa Nestoriusa ostre y zaśluzone słowa. Kespisali listy Oycowie do Cesarza y do klerikow Carogrodzich o onym co sie aż do tego czasu działo / y iako Nestorius potepiony jest.

Co daley było w Ephesie / na to sie iuz pioro y reka do pisania wzbudza. Smot sie na białogłowe roziały y przyzwał bestie aby na swiate walczyły iako jest w Obiawieniu. Kándidianus on posłany od Cesarza dla spo- rowego Synodu / zysząc Nestoriusowi / wszystkie posły na drogach y por- tach zatrzymawać / y żadnego do Carogrodu nie puszcząć / ani listu żadne- go przynosić / rozkazał. a sam do Cesarza kłamiwa sprawę o tym co sie dzia- ło wypisał / iż nie wszyscy sie Biskupi ziaćchali / a iż niezgodni między sobą by- li / a iż czekać Jana Antyoskiego niechcieli. Pisał y Nestorius do Cesarza ieszcze więcej kłamstwa przydając: iako by Biskupi miasto wzbudzili y iego zabić chcieli / a zwłaszcza Memnon Epheski Biskup. y prosi aby infy Synod złożony był / a on sie zdrowo wrocić do domu mógł. Podpisali list iego dziesięć Biskupow ktore przy sobie miał. Pięte dniá wiachał do Ephesu Jan Antyoski zebrawszy z sobą blisko trzydzieści Biskupow / między k- oremi byli Pelagiany oni y inni dla zbrodniow swoich wygnani. Wysłali O- cowie z Synodu niektóre Biskupy przeciw temu aby go wezćli y prowadzili. Ale ich on nie przypuszcł / y dopuszcł Ireneusowi onemu Romesowi bić ię / skłapać / y tak porańione puszcł. Ozym gdy Oycow sprawę dali y rany w- kazali: Oycowie Jana wykleli. y było to trzecie ich siedzenie abo Sessia.

Zebrali sie oni Biskupi Nestoriani do iedney karczmy do Jana Antero- stiego / y tam czyniac swoy Synod Kándidiana słuchali kłamiacego y Nes- toriusa broniacego. Zaraz Jan z swemi wezmił wyrok y dekret na Cyrylla y Memnona / iż z Biskupstwa złożeni sa dla tego / iż Arianska / Eunomiana / Apollinarśka nauka miała / y do Nicieńskiego wyznania / swoje wymysły przykładają. A inne wszystkie Biskupy ktorzy na Synodzie onym byli / wy- kłó poty potiby Cyrillowych Anatematizimow / y onego wyznania iego nie potepili. Wezmił y trzeci dekret / ktorym naukę Pelagiusa pochwalili / y o- ne wygnane Biskupy przywrócili. One także dekrety swoje napisali y do Ce- sarza posłali / a Synodowi zebranemu Cyrillusowi nie o nich nie dali znać / aż potym nierychło. Tak ono swoje zborzyseże ludzie niebożni skonczyli / potwarzami y potepieniem bezprawnym y zlosliwym / ludzi swiatych y niewinnych.

Po dni dwanaście to jest dziesiątego dnia Lipca Papięscy postowie / ktore morście nie pogody zatrzymali / a czekając ich Biskupi mając namiestnika Papięskiego Cyrilla / nie radzili / do Ephezu przybyli / y czwarta Sessya z nimi Synod s. odprawił. Na ktorey to co postanowili / y iako Nestora potepili / czytano przed posty Papięskimi.

Nastawiać na piatę Sessyę postowie Papięscy ono wszystko co Synod postanowił / y potępienie Nestoriusa pochwalili. Włożone tam są na tym Synodzie słowa Philippa pusta Papięskiego takie: Wszelkim wiadomo: iż Piotr s. Książę Apostolskie y głowa y podpora wiary / fundament Katolickiego Kościoła / wziął od Pana IEZUSA CHRISTUSA zbawiciela naszego y ludzkiego rodzaju odkupiciela / klucze Królestwa niebieskiego. Który w potomkach swoich dotąd żywie y sprawy sady / y zawždy żyć będzie. Tego porządku następnik y namiestnik przeświety Papięz Biskup nasz Celestinus / nas tu miasto siebie na ten Synod posłał. Tym słowom nikt się nie przeciwstawił / wszyscy je pochwalili. A gdy postowie Papięscy Synod podpisali / dopiero znowu pisali Biskupi do Cesarza Theodozjusza y do Księżey Cárogradzkiej / oznajmując iż postowie Papięscy potępiłi Nestoriusa / iako go y wszelkiego swiata Biskupi potępiłi. Tę niewiedzieli / co oni przy Janie heretycy do Cesarza pisali / y iako Synod swiety źle wdali y wytknęli / potwarzę y fałsz przynosząc.

Dnia 15. Lipca dopiero się dowiedział s. Synod iakie dekrety Jan Antiojski y wyklinał na Biskupy wszystkie uczynił / y tego dnia Sessya została uczyniona: pozwać kazali Jana na Synod. Nie przypuszczono postowi Biskupow pierwszy raz / a drugi raz gdy ięszce postani byli z tymże pozwem / że im Jan odpowiedź dać kazal: iż z wytknieniami od siebie społeczności nie ma. Co gdy powiedziano Oycom: Jurvenalis Jerolimski Biskup rzekł: Dla samych postow stolice Apostolskiey Rzymskiej / miał Jan postawionym br. Gdyż z postanowienia Apostolskiego y podanego zwyczajem Antyojska stolica od Rzymskiej zawždy rozdżona y sadżona była. Jan dopiero listy przysłał / ktoremi potwarzał Cyrilla / iż jest Apollinarista heretykiem / a iż o tym już Cesarz wiadomość ma.

Dnia 17. Lipca na siedmiej Sessyey Cyrillus karty one na się pisane przed Oycom przelożył / y zarzekając się Apollinara poczał / y inne wszystkie heretyczstwa przed Synodem potępił. Zdalo się z tym Oycom / aby trzeci raz pozwany był Jan na Synod. Posłano do niego Biskupy / ktorym przez swego Archidiacona odpowiedział: aby już do niego nie stali. Bo Cesarz wie / o wszystkim / czekając będzie co on każe. Widząc Oycomie kałenstwo Janowe / iż się ich sedziem uczynił / wytknęli go y inne z nim Biskupy. Miedzy ktoremi był Theodoretus Cyru / ktory Janow był oręznik. Było tych Biskupow trzydzieści sześć / ktorych wszystkie sady y dekrety na Cyrilla y Mnemonę Synod s. poprował. O czym wszystkim do Cesarza pisali / prosić aby 36. Biskupow zuchwałstwo ono pohamował / iako wielki Constantinus czynił / takie iako schizmatyki karząc: a żeby wyroki Synodu prawego dwu set y dziesiąci Biskupow / y posty Papięskie y wszystkie zachodne Biskupy uczcił / a to co na Nestoriusa skazano / wykonał. Pisali y do Biskupow y do Chrześcian po wszystkim świecie / o wszystkim dając znać.

22. Lipca mieli 8ma Sessya. O wyznaniu Nicejskim / aby nikt nie śmiał / brać go / od Nestorianow z przydawkami ktore oni czynili.

23. dnia mieli Sessya dziewiąta / na ktorej znowu Pelagiusa y jego naśladowce potępiłi. Czytali co co się w Rzymie y indziej przeciw im czyniło. Czego się dowiedziałow Ephezyani / z miasta swego one Pelagianie Biskupy wygnali. y tak skończony jest on s. Synod. y po odprawie spraw wszy-

Czwarta Sessya.

Piąta.

Act: Ephes: can: Pelt: Tom: 2. ca: 16.

Słowa postow Papięskich do Concilium.

15.

Sessja szósta. Jan Antyojski pozwany.

Antyojska stolica zawiady Rzymskiej podlegata.

16.

Siedma Sessya. Cyrillus zarzekł się Apollinara y potwarzył na niego pisał.

8ma Sessya.

17.

Dziwna. Pelagiusa potępił.

listy do Cesarz.
od Synodu zatrz-
mane.

18.

Akt. Conc. Edefen-
edit: Pelt: Tom: 3.
cap: 18.

Cesarz w wierzył
fałszom.

Peltana editio.

19.

Concilium t. i. e-
mnie listy swoje
do Cesarza posy-
ła.

20.

Wiadomość w
Carogrodzie o
sądach Nesto-
rianów.

Archimandrito-
wie Cesarza rpo-
minają.

21.

Cesarz się rpa-
miał, slego ser-
ca nigdy nie ma-
jąc.

22.

Cyrillus poima-
ny i pod strażą.

Cyril: epist: 22.

Wciśnienie Bisku-
pów przez trzy
miesiące.

23.

Apud Cyril: epist: 11.

tych onych / pisali Oycowie do Cesarza ięscze oznajmując o Nestoriuszo-
wym potępieniu y Biskupów wszystkich zgodzie. Ale list on iako ino zatrzy-
mał Kándidianus / swoje tylo y Nestoriuszowe y Janowe posyłać.

Cesarz zła y fałszywa sprawę miał / w wierzył to co pisał Kándidianus /
rozumieć iż Synod nie nie pisał / sam się swoim nuleżeniem do błędu znał:
napisał / aby to co osadzili Biskupi / przeciw Nestoriuszowi / w niwecz posło-
a żeby znówu sprawę one sadzili / a żaden z Ephezu nie odieżdżał. Ten list
posłał przez Palladiusza Magistrianą / który sprzyjać Nestoriuszowi / przed-
to się do Cesarza wrócił / listu od Synodu nie wziawszy / w którym inż byli
zdrady y tyranstwa heretyków wypisali. Widząc Biskupi / iż ich listy do Ce-
sarza gina / y długie także ginać miały / wzięli jednego w pielgrzymstwie odzie-
nie / y w kostur ze trzciny listy swoje włożyli / kopie onych wszystkich / które
przedtem pisali / y nowe przykładając. y tak dopiero choć nierychło / ona wi-
domość Cesarza / co się z nimi działo / dożyć mogła. Prośli też aby takim
Biskupom Cesarz do siebie przyściachając kazał / z którychby prawdę wszystkę
zrozumiał.

Gdy tedy listy one za pomocą Boska do Carogrodu došły / y rozstawi-
ło się co Synod s. od Nestorianów y onych dworskich wrzędników cierpiat-
wstęto się miasto wzruszyło. A napierwcy mnisi y Archimándritowie / mie-
dzy ktorem był przedniejszy y w wielkiej części Cesarza / Dalmácus / który
przez lat 48. z klasztoru nie wychodził / a na ten czas Boskim rozkazaniem
wzruszony z innemi wyszedł. Skupiwszy się oni Archimándrite y wśpół-
mnisi z nimi / šli na pałac. przyjął wdzięcznie Cesarz Archimándrite / bo
inni mnisi przed pałacem śpiewali Psalmy: y zrozumiał z nich wszystko co
się działo w Ephezie / y wszystkie pomoc y naprawę obiecał. Czytał Dalmá-
cius list od Oyców do Archimándritów pisany. Już też y Cesarz do siebie
pisane listy od Synodu miał / y po wszystkim się mieścić one chęćrości y złości
heretyckie rozgłosily. Wołali wśędzie / przeklęty Nestorius.

Cesarz gdy zrozumiał ślusne Nestoriusza potępienie / przystał do O-
noda / y pisał do Ephezu Oycóm dając wolność / aby do niego Biskupy swo-
ie posłali / którzyby mu o wszystkim dali sprawę / y o tym co by do wśpożoien-
kościelnego sam czynić miał. Skąd znać / iż nie miał Cesarz serca slego do
iaktęcy herezrey / ani się ja pomazał. Jedno śludzy tego / on Kándidianus y I-
renus / iako heretycy zdrada swoia go ślepili / y czynili to o czym on nie wie-
dział. Tak bywa gdy rzadow nad duchownemi świeckim dopuśzczają.

Tymczasem oni odśieczepieńcy heretycy Ireneusza swego posłali do Ca-
rogradu / y pisali przezeń list tak chytry y kłamliwy / iż się Cesarz zaś zatrwo-
zył wotpiac o prawdzie obu stron. do czego pomógł on Ireneus kłamstw-
swemi Cesarza zwodzając. y dla tego wysłał znówu Cesarz do Ephezu Jana
Komesę nad iakmużnami / który przedtem przybieżawszy / fałszywa sprawę w
Ephezie wziął / iż Synod nie było Nestoriusza / ale y Cyrillá y Memmoná po-
tepił. y wnet poimac tych trzech kazał / y strażą opatrzył. O czym pisałi O-
cowie do Cesarza / iż Jan on Komes zwiedziony iest. Pisali y heretycy tak-
śmiały list / iż o wybawienie Nestoriusza y wolność od potępienia tego pro-
śili / a Cyrillá heretykiem czynili. Pisał y on Jan wysłany od Cesarza / wiel-
kie kłamstwo do Carogrodu oznajmując Cesarzowi / iż Cyrillus od wszystkich
go Synodu potępiony był. Lecy Cyrillus Archimándritom Carogrodu
kim dawał znać o zdradach onych / aby Cesarza przestrzegli. Wśpół-
pi Kátholocy prawie iako w więzieniu y pod strażą byli / a wiele ich wnie-
rało / wiele do wśostwa przychodziło w tak długim od trzech miesięcy mie-
śkaniu y wciśnieniu. Gdy się wracać on Jan Komes do Carogrodu po-
miał / ona zła sprawa o Cyrille y Memmonie / iakoby byli od Synodu potę-
pieni:

pieni: Biskupi icho list swoy do kściezy Cárogradzkiej przestali / aby wpo-
mnieli Cesarzá / żeby Janowi wiary nie dawał / a prosili / aby Cyrillá y Mem-
noná wolno puścić / kazał / a im go przywrócił.

W tym do Theodozjuszá bázro zła nowiná przysła / iż w Afryce Gense-
ritus krol Wándalski woysko Rzymskie okrutnie poráził / iż bázro máło zo-
mierzow wysć mogło. Wypíawil był ná Wándale Cesarz Aspára sławnego
wódz / który z onym Bonifáciusem sie złączyszy / nieścześliwa bitwe Gen-
serikowi dáli / w ktorej też był poimány on Márcianus / który po Theodo-
zjusie ná Cesarstwo wsádzony był. Cud iákis widział ná nim Genserikus /
gdy więźnie przebierał. To iest / gdy między więźniami leżac ná stóncu Már-
ciannu zasnął / orzek ná iego głowa sie wieśał. y przypátrzywszy sie twarzy
iego / a poznawszy co był / obwíazal go sobie ná przyiaziń y puścił go wolno.

A Bonifácius do Rzymu wciéł / y z Plácidya sie poiednal. Ta kłeska Theo-
doryus do wznámania sie przywiódł / myślac iż go Pan Bog w ten czas karat /
gdy on ácz nie ze złości Biskupy święte wrzédnikóm swoím wástkáć dopus-
ścił. A iż mu Nestoriani w liście pochlebuac zwycięstwo w Afryce fałszy-
wie obiecowáli.

A tym czasem nic sie w Epheszie nie miemilo / toż wie-
nienie Biskupi święci y wástkáć cierpieli. Lecz w Cárogradzie Biskupi obcy
którzy sie zácháli y kścieza / zwłasczá Cárogradzcy / z meiatim Alipinsiem ká-
planem / o Cesarzá sie mocnie stárali / y pisino mu podáli / prośac / aby Sy-
nodu s. nie cárgal / a heretykom wiary nie dawał / y Kátholickiey po wśyt-
kim świecie iedności nie psówał. Pisáli też do Oycow Epheskich cieśac ie
y dobze im enśac / a o cierpienie ono meczeńskie aby w nim dotrwáli prośac.
y ták P. Bog skłonił serce Cesarśkie do lepszey rády / gdy też był ona nowiná
z Afryki zátrowżony. Pisał do Janá Romeśa który iefcze w Epheszie był
posłał / aby mu z obu stron przeciwnych po siedmi Biskupow posłał.

Synod wysłał siedmi Biskupow / między ktoremi był Arkadius y Phi-
lip posłowie Papiescy: dáłac im te náuke / aby z Janem Antyostim o kto-
rym poczułi iż do Cárogradu iácháć miał / żadney spoleczności nie mieli ani
roznowy / áżby Nestoriuszá potepil / y pokuta zá potwarzzy swoje czynił.
Wysłáli też y Nestoriani swoje / z potwarzámi ná Cyrillá y ná náuke iego
iż od Papieża w onych Anátemátiśinách dwunásćie / y od Synodu wśyt-
kiego świata pochwalona.

Cesarz nim posłowie przyiácháli / kazał Nestoriuszowi z Epheszu wyiá-
cháć tam gózielby chciál / a do Cárogradu sie nie wráćac / iż ińż słuśnie z one-
go Biskupstwa zložony był. trzeciego dnia Septembra Nestorius wyiácháć
z Epheszu musiał. Pośtom też Nestoriánstím / boiac sie wzruszenia miáśta /
zostać w Kálcedonie kazał / ácz też y tych co od Synodu byli / w mieście mieć
niechciál. Ale rychło potem posły od Synodu do miáśta ze czćia wprawá-
dzić / a odśzepienców y słucháć niechciál y odiácháć im kazał / y spráwy ich
przećiw Cyrillowi y Memnonowi potepil / choć po trzykroć pláczliwe / chy-
tre y potwarne / niewśtydliwe supplikácy dawałi oni heretycy. Zaczym im
wśytko serce ińż wpádo / a P. Bog kóściol swoy z ciéżkiey toniey y morskiey
go potopu wybáwił. Wielka czynność y mądrosć y wiára / do tego wśpo-
towania pomogła / oney Pulcheriey pánni / siostry Cesarśkiej / ktora bráć Ne-
storiany obroczonego / y zdrádlíwa ráda wśidłoneg / przestrzegála y trzymála /
y oczy mu otwarzála / kóściolá s. y prawdy broniac. To iey s. Leo w liście do
niey przypisuje / y zá to dziełnie / który ińż ná on czas był dyákonem Rzymśkim.

A chcąc Cesarz iáko bázro łáśkawy y onym posláncóm heretyckim / mie-
dzy ktorymi był Jan Antyosti y Theodoretus Cyru dosćczynić / ile mogło
być / wezwál ich do miáśta ná rozmowę z Kátholiki / z onemi od Synodu po-
slámi. Gádáli zśoba po piećkroć przed Cesarzem / który widzac iż co dzień to

Porażka ludzi Ce-
sarjskich.
Procopius de bello
Vandar lib: 1.

Márcianus.
Milell: lib: 14.

Theodoryus oczy-
stworzył.

24.
Acta Ephes: vi
supra

25.
Siedm Biskupow
wysłanych do Ce-
sarsa.

26.
Act: Ephes: edit:
Pelt: Tom: 3.
Nestoriusa Ce-
sarz odścipił / y
heretykow wśyt-
kich.

Wybawienie ko-
ściola Boiego.

27.
Pulcheriey po-
moc.
Epist: 39.

Rozmowa Nesto-
rianow z Kátho-
liki.

Theodoretus nie-
przyjaciel Katcho-
licki na on czas.

28.

Madry postpek.
Acta vt supra.

29.

Zwycięstwo ko-
ścielne.

Przyłożono: S.
Mária matko Bo-
ia, &c.

30.

Pokarani sudy
sdradlini.

Hibernia do Chri-
stusa nawrocona.

Probus in vita S.
Patria.
Sieg: in Chron.

Celest: epist: 3.

Gennad: cap: 19.

31.

Smierć S. Pauli-
na Nolańskiego.

Hieron: epist: 13.
Pisania jego.

gorzey CHRISTVSA y matkę jego przeczyszcza bluźnili; kazalim z miasta do-
swoiich sie domow wrocić. Narzekali/ a zwlaszcza on Theodoretus/ tãt bãr-
30 z nimi spoiony/ ktory pisaniem Nestora wychwalac/ y lzrć Kacholicki Syn-
nod y Cyrilla nie przestawal. Zkad patrzymy na dziwna laske y tajemne sad-
Bozē/ gdy mu dal P. Bog potym z onego sie piekła podzwignac.

Onego też Jana Antyoskiego/ y towarzyse jego/ niechcial zaraz Cesarz
tym karac co zaslužil/ y iako osadzony byl/ boiac sie w Syriey rozruchow.
Co sie madyze stalo. Bo upamiatal sie on Jan y z inemi swoimi wysytkimi
Biskupy/ y Nestoriusa siezarzeli. A Nestorius w klasztorze s. Euprepia
w Antyochiey zamkniony/ gdy sie nie poprawowal/ na wygnanie conagor-
se do Oasena od Cesarza/ potepiony w kilat lat potym byl. Theodoretus też
nie przestal mowic y pisac iadowicie przeciw s. Synodowi y Cyrillusowi. y
smialy Wloskie Biskupy do swego bledu przez pisane namawiac.

Na Carogrodzkie Biskupstwo postawiony iest Marimianus. y tãt
P. Bog dal ono wielkie zwycięstwo kościolowi swemu/ ktorego przyczyna
byl nawietza Celestinus Papiez. Co znaiac Cesarz y on nowy Biskup Ma-
rimianus: posly wyprawili do Rzymu/ pomagiac Celestinowi radosci o-
ney/ z takiego kościola s. uspokojenia y zwycięstwa. Po ktorym czesciey y
gesciey po swiecie Chrzescianie naswietza Panne z gorczym sercem mat-
ka Boza pozdrawiali. y w ten czas do pozdrowienia iey Anielskiego przylo-
zone sa slowa one: Swieta Marya matko Boza/ modl sie za nami grzesz-
mi/ ninie y w godzinie smierci naszey.

Ona też swieta panna Pulcheria/ na pamiatke tego zwycięstwa ko-
ściol zbudowala w Blachernis, daiac mu imie matki Bozey. y inni nabożni
tãtze tym imieniem kościoły iey pamiatce przypisane zwali. Pokaral też
Cesarz onego Ireneusa Romeja tãt z Nestorem spoionego/ wrzedy mu wysy-
tki biorac. Co bez watpienia y Candidianowi y Janowi y Palladiuszowi
ktorzy go falszymi powiesciami na swietey Synod burzyli/ uczynil.

Juz sie do zachodnych krainow puscam. W tym czasie Patricius ziber-
nia/ o ktora sie drudzy nie tãt szcieszliwie kusili/ CHRISTVSOVI pozostal/
wziawszy pierwey w Rzymie v Celestina Papieza dozwolenie y blososla-
wienie. Byl rodzaiem z Skocyey siestrzeniec s. Marcina Turonskiego Bi-
skupa. W Galliey kacerstwo Pelagianstie mialo swe nasladowniki. Kaptan-
ni niektorzy/ pisma s. Augustyna przeciw Pelagiuszowi potwarzali y onym
przyganiiali. O co sie s. Prosper y z Hilariem Arclatenstym Biskupem
zastawuiac/ iachali do Rzymu do Celestina Papieza/ prosiac: aby onym po-
twarcem wsta zamknal. Co uczynil Papiez pisac do Biskupow/ iz tãt swo-
ich kaptanow nie doyrza/ a mow im tãkich dopuszczaia. A wystawia tam
s. Augustyna y pisma jego/ iako nigdy przygany y podeyrzenia zadnego kaptan-
miaty/ y od wysytkich przodkow jego uczzone sa/ ic. Miedzy innemi kaptan-
ny Galliey byl Severus Sulpicius/ ktory zywot s. Marcina pisal/ tym ka-
cerstwem Pelagianstym nieco zmazany. o ktorym tãt mowi Gennadius ier-
go rowtennik: Severus kaptan/ nazwany Sulpicius/ maz rodzaiem y na-
uka slachetny/ y miloscia wbostwa y pokory znaczny/ w starosci od Pelagi-
anow zwiedziony/ znaiac wine wielomowstwa/ milezenie az do smierci za-
chował/ aby grzech w ktory mowieniem wpadl/ milezeniem naprawowal.
Upomniat sie ten Sulpicius listem Papieskim przeciw Pelagianom.

Roku tego on s. Paulinus Nolański Biskup przeniesiony iest do ziemie
zywiacych. Czytay w iego zywocie. Pisaly ksiag niemalo/ w ktorych go s.
Jeronym chwali mowiac: Maz wielki/ dowcipny/ y nieprzebrane naczynia
wymowy. Lecz gdy sie na mniski zywot CHRISTVSOVI oddal/ w pisania
miu sie iuz nie kochal/ aby ie wydawac mial. Te ktore sie pisania jego potym
nabywa

národu / sami przyjaciele iego wydali / á zwołaszá Amándus Biskup Burs-
degálki / do ktorego tak mowi ten swiety: Co mi pisecie o moich listách / ia-
bych ich nie poznat / gdybych waszemu świadectwu nie wierzył. Lepiej mie-
wy znacie / niżli ja sam siebie znam / y ztad bacze iáko mie milniecie. Wiel-
kiey był pokory ten swiety. A co w żywocie iego wspomina / iż sie był za sy-
na iedney wdowy do Wandalow ná niewola zaprzedał: to sie rozumieć ma-
iż sie to nie za Genseriká króla Wandalow / ale za Gontáriusza brátá iego /
poti od niego zabity nie był / działo.

Rok Páński 432. Celestiná 9. Theo-

dozyusa mnieyszego 25. Valentiniana trzeciego 8.

Theodozyus Cesarz y Máximianus Biskup Cárógrodzki / wystáli
do papieża Celestiná / Janá káplana y Epikteta dyákona / wypis-
suiac mu stónczenie onego Synodu wielkiego Epheskiego / y rá-
dosć kóściółá wszytkiego y pokoiu oznáymiac. Był wielce on
stárzec wwešelony / y listy ony w kóściele v s. Piotrá wszytkim
wiernym czytać kazal ná dzień práwie Naródbienia Páńskiego. A z Symeonem
spiewáiac / iż tákiey počiechy doczekał / nápisal do Cesarzá dziekuiac mu zá
one wielkie Bogu posługi / á prosiac áby Nestoriusá miedzy owcami iáko
wilká nie chował / áby iádow swoich nie odnawiał: ále żeby go ná iákie pu-
ste micy scá od Antyochiey dálekie / obrocił. Pisal y do Máximiana / vpomi-
náiac go y náuczaiac pásterkiego y Apostolskiego okolo dusi rzemieślá. Pi-
sal y do Biskupow ktorzy byli ná onym Synodzie / zá prace im one y wotrwa-
nie pokus dziekuiac. Do klerikow tež y do ludu w Cárógrodzie / nabożny /
wezony y wdzieczny list o tymże / ráduiac sie z nimi / z wypadku onego kácer-
stwa / nápisal. Co wezyniwszy / á ony posly odpráwiwszy / po dwudziestu y
dwu dniu tego wieku szesliwie dokonal / ná wieczne wesele odchodzác.

Siedział lat ósm / miesiecy pięć.
Nástąpił Sixtus Rzymianu syn Sirtá / ktorego gdy iesze káplanem
był / náuke y goracosc wiary wystawiał s. Augustinus. Ten mocno utrwie-
dząc chciál Concilium Epheskie / y stáral sie pilnie o náwrocenie Nestorius-
sá y onego Janá Antyoskiego / y inne z nim stoiace Biskupy niektore w Sy-
rii / áby w zupełnym pokoiu y zgodzie wszytek kóściół CHRISTVSOWI stu-
żył. Pisal list do Nestoriusá ktory wspomina Vincencius Lirineński / w kto-
rym mu rádži áby ná stárym podaniu kóścielnym przestawał á nowin zánie-
chał. Stáral sie tež y Cesarz Theodozyus o Janá Antyoskiego / áby odstá-
pit Nestoriusá / á z Cyrilem sie Alerándryjskim poiednal. y przez Máximia-
ná Cárógrodzkiego wyzwał obu do Nikomediey / áby ztamtad nie wyie-
dzáli / áby zgody stónczyli. y poslat tam swoje iednacze Cesarz / miedzy kto-
rymi był Symeon on Słupnik przeświety pustelnik.

Poslat pierwey Aristolausa Tribuna do Janá z listem ten pobożny Ce-
sarz / w ktorym go vpomina / áby pokoy ktory káplani opowiedáia / zácho-
wał / á z Cyrilem sie pogodził / á ná to do Nikomediey predko iáchal / gro-
żąc mu iesli by tego wezynie niechciál. Pisal y do Achaciusá Berenskiego o-
nego stárcá ktory wszytkim mieśal / áby sie o zgodzie postáral miedzy wszytkie-
mi Biskupy / á dal sie znáć y pokazal / iż jest Rzymskiej wiary káplanem.
Obácz iáko Kátholická wiare zowie Rzymiska / dla wymowki heretykow
ktorzy sie tež Kátholikami zwáć chcieli. Pisal tenz Cesarz y do Syme-
ona Słupnika o toz / áby sie pilnie postáral żeby Jan Antyoski Nestorá od-
stápit / á z Cyrilem w pokoiu zostawał. y mowi one tam stowá: Nám y ná-
dziele iż spráwy krolestwa nášego dobrze poyda / gdy sie te członki kóścielney

y práwo

Codex Vaticanus
& Nolanus.

1.

Epist: nondum
edita.

Radosć Celestina
Papieża.

Celestinus doko-
nal żywota tego.

2.

Sixtus na Papie-
stwo nastąpił.

Epist: 104. 105.

Aduers: haerel.

3.

Extant: in Conc:
Ephes: edit: Pelt:
Tom: 5. cap: 110.

O zgodzie Bisku-
pow starał się Ce-
sarz.

Rzymskiej wiary
kapłan. Tak Ka-
tholiki zwana.

4.

Słowa znaczą.

7. Januarij
po Polsku.5.
Jan Antyoski z in-
nem Nestoriusa
odstępuje.

Cyrill: epist: 38.

6.
Apud Cyrill: Ho-
mil: 7.Apud Cone: Ephes-
edit: Pelt. Tom: 6.
cap: 14.Theodoretus Cy-
ru wspominał się
y Nestora odsta-
pił.Synod: 5. Act: 5.
Theod: epist: 1.Koniec rosterkom
Nestoriankich.7.
Socr: lib: 7. cap: 36
Żydzi od czarta
odskani w Kre-
cie.8.
Prosper in Chron.
Briccius.
13. Nouemb.Bonifacius miał
zajść łaskę w Cesa-
rzu.Paulus Diaconus
lib: 14. Marcell:
hoc anno.I.
Kłamstwa y wy-
myśli heretyckie

y prawowierney wiary spoia. Odlecaj nas P. Bogu iakoś zwykł. aby nam stárzającym się o pokoy kościelny/hoyne dobra z mocy swey dawat.] Patrz co o tym Symeonie Theodoretus w żywocie iego píše. Jan Antyoski gdy posła onego Cesarzkiego miał w siebie y list o zgodę kościelną: zezwał innych Biskupow z Syriey/ktorzy mu onego rozzerwania pomagali/ y namowil sie z nimi/ aby nie iezdzac do Antamediey/ Nestoriusa y iego naukę potepili. y tak sie stalo. Pisal swoje wyznanie do Syrya Papieża Jan Antyoski/ w którym Nestoriusa y iego bluźnierstwo potepia/ y pokoy a wiecznoscwo ze wszytkiego świata prawowiernemi Biskupami bierze. Lecz z Cyrillem inaczey postapil. Poslal do niego Pawla Biskupa Emesenskiego/ prosiac go aby swoich Anatematizow odstapil. Ale gdy tego uczynic Cyrillus nie chcial: napisal list on Jan w którym wyznanie wiary swey y potepienie Nestoriusa wkazac Cyrillusowi kazal. Lecz Cyrillus przez onego Cesarzkiego posla Aristolansu to sprawil: iz Jan wyznanie wiary y potepienie Nestoriusa y Maximiana na stolice Carogrodzka slusne postawienie/ podpisal/ tak iako Cyrillus chcial y napisal/ y do Alexandriey do niego ono wyznanie Jan poslal.

A na skonczenie zgody oney swietey/ Cyrillus maiac w siebie w Alexandriey onego Pawla Biskupa Emesenskiego/ ktory byl zgody oney tłumaczem/ prosil aby kazanie do ludzi w dzien Narodzenia Panskiego uczynil. Na którym gdy przeczysla matka Bogarodzica nazwal: z wesela wielkiego lud zawolat: owoz iedna wiara. Owoz dar Bozy Cyrille prawowierny. Tosmy wyslysec mogli. Kto inaczey mowi: przeklety jest. On tez Theodoretus wyznanie ono Jana Antyoskiego podpisal/ y Nestoriusowe bluźnierstwo potepil. acz nie tak rychlo iego stara przyiazni mogl porzucic/ lecz za czasem mocno mu sie sprzeciwil/ y do Cyrilla przedw ktoremu wiele pisal/ serce swoje obrócil/ y potom z daru Bozego wielkim y goracym Kacholikiem zostal. Ten szesliwy koniec stal sie onym zaczetym od Nestoriusa rosterkom. Zlosc y Kacerstwo wpadlo/ a wiara s. y Kacholickiego kosciola staret/ stoi/ stac na wieki na fundamencie Apostolskiej stolice bedzie.

W Krete w wyspie Zyd ieden caly rok chodzic od miasta do miasta nawiazal Zydzy swoje/ aby sli do ziemi obiecanej/ obiecuiac ie przeprowadzic y przez morze/ czyniac sie Mozysem ktoremu czerwone morze wstapilo. y namowil na to wszytki Zydzy/ y dal im dzien/ ktorego domow y maitnosci odbiegac/ a na morze sie puszcic mieli. y wprowadzawszy lud na skale iedne/ smielszym wpuszczac sie w morze kazal. Co gdy czynili/ wszyscy toneli y gineli. A duudzy widzac innych skode/ obrócili sie chcac onego salbierza polomac. Ale wnet im zniknal. y rozumieli ze to byl satan w cieie ludzkim/ y zartym sie ich wiele do wiary Chrystusowej obrócilo.

W Galliey Britius abo Briccius wczes s. Marcina z Biskupstwa nicz winnie wygnany/ cudá czynil. Patrz w iego żywocie.

On Bonifacius hetman byl zas w lasce w Valentiniana y Placidiey matki iego/ y miał poruczone woysko/ którym Acciusa przeciwnego pokonal/ a sam rychlo potom vmart. Duudzy mowia/ iz Acciusa samego na reke wyzwolal y pobit/ ale rane sam od niego odniosl/ z ktorey sie nie wyleczył.

Rok Páński 433. Sixtá trzeciego 2.

Theodozysa mnieyszego 26. Valentiniana trzeciego 9.

C ktorzy byli iadem Nestoriusa napoieni/ obrazeni ona zgoda wschodnych Biskupow z Cyrillem y z Kacholiki uczyniona/ poczel miedzy ludzie rozsiewac potwarz y fromotne na Cyrilla/ iakoby on

tego

tego wszystkiego odstąpił co w Ephesie postanowiono było / a do Theodoriusa sie y do Jana Antyockiego nauki skłonił / y swoje Anatematizmy potępił. Zmýslili też ciż heretycy wschodni / y púścili między ludzic list fałszywy Philippa posta onego Papiestkiego ná Concilium / w którym świadczy iż Sixtus następnik Celestinow zganił Concilium Epheskie / y przyiac go nie chciat. To wszystko wielkie kłopoty Cyrillusowi zádalo. Bo niektórzy y zacni Kátholicy temu wwierzyli / y listy do Cyrilla to mu ganiac pisali / a zwlaszcza on s. Isidorus Pelusiota / który słowy poważnemi karał Cyrilla w liście swym. Musiał wielka praca strosztany Cyrillus podeymować / spráwuiac sie y listy rozpisuiac / a one sáćánstie potwarzy rozbitiáac. Púscil też między ludzic list Sixtá Papięz / który do niego pisał / fałse one niewstydlive kłámliwych heretykow wkázuiać. Tákci tacy ludzic prawdy nie máiać / iáko sýnowie onego pierwszego kłámce / potwarzámi y fałsówániem listow y pism swoy wpor wspiéráia / zárázy tylo ludzkiej prágnac.

Roku tego Cárograd srogim ogniem / który przez trzy dni trwał / popsowany jest.

W Ráwennie we Włoszech ná Biskupstwo onego miásta cudownie Piotr / dyákon Korneliusá Biskupa Sorokornelskiego / wskápił. Ksiezéa onego kósciólá inego wybráli / y prosili Sixtá Papięz aby náń zezwolit. On nie chciat: a kázal im Piotrá dyákona zá Biskupá wsiáć. Oni gdy práwá swoe przekládáli / iz z obcych Ksiezey Biskupá mieć nie mieli: musiał im Papięz powiedziéć / iz mu sie s. Piotr y z s. Apollinárem wczniem swoim wkázał / y teg ná ten wrzad náznáczył. Bo sie ták z zrzádzienia Boskie tráfiło / iz ná on czas z swoim Biskupem Piotr on Papięz náwiedzał. Ná ktorego pátrzac Papięz Sixtus poznal / iz oná osoba byla / ktora mu Piotr s. wkázał. Przestáli ná tym Ksiezéa Ráwenscy / y w wielkim go weselu ná one stolicie podnieśli. A Piotrowo żywot y spráwy / prawdziwe onego widzenia potwierdzáły. Był człowiek wielkich cnót y bogoboyności y náuki. Zwaño go Chrysologus.

S. Prosper heretyctwu Pelágiáńskiemu / ktore w Gálliey táimennie ożywiało / tego sie roku srodzey stáwił. Bo Kássyanowi Mássylijskiemu kápłanowi / ktorego wsfscy zá Kátholiká y w wielkiej powadze mieli / nie przepuszcil / gdy widziat iz iego niektóre Ksiegi / ktore między ludzic wydawal / tym iádem Pelágiáńskim / przeciwo lásce Bozey przy wolney woley / skropione byly. A zwlaszcza Collationes Patrum / ktore ludzic iáko do nábozeństwa y zbudowánia p. ízace / rádzi czytáli. y pisał Prosper Ksiegi contra Collatoré. wkázuiać one wrzody. Obráli sie potym dobrzy Kátholicy / ktorzy Ksiegi one przeczyścili / a zwlaszcza Wiktor Mártýritanus z Afryki Biskup / y inni. Jesdnáć ostrożnie sie czytáć máia. Bo iego Ksiegom Gelásius Papięz przyganił.

Ancius Bássus / który przed dwiema láty był Consulem / o iáćies imienie kósciółowi w Sycciliey dáne / ktorego dostáć chciat / rozgniewány / wtożyl potwarz ná Sixtá Papięz / który mu oney máietności kóscielney odmówil: iáko by poświęcona Bogu pánnie zesromocił. Zebrał Synod Papięz Biskupow piecdziesiat y šest / ná one spráwe y sad / chcąc aby Bássus dowiodł tego co mowil. Był ná tym sádzic y Walentinianus Cesarz. Bássus nie do wiesć nie mogl / y dla tego potepiony jest / aby nie wzywál przenaswietfych táimníc áz przy śmierci. Po trzech miesiecy umárl on Bássus / a Sixtus swemi rekómá ciáło iego máściami nápuszczáiac y okrywáiac / položyl go w świętego Piotrá w grobie oycow tego.

Rok Páński 434. Sixtá trzeciego 3.

Theodozyusa mnięyszego 27. Valentiniana trzeciego 10.

Ann

Marimianus

Cyrrill: epist: 29. 30.

In act: Ephesi: edit: Pelt: Tom: 4. cap: 7.

Ná Cyrilla potwarzy heretykom.

Prosper in Chron.

2.

W Ráwennie dñmny wstep Piotrá ná Biskupstwo.

Ex libris Rávenna-

com.

Piotr Chrysologus.

3.

Prosper aduer. Col-

latozem.

Kássyanowi przy-

monitono, o Col-

lationes Patrum.

Collationes prze-

czyścione.

4.

Liber de Roman:

Pontif.

Ná Sixtá Papię-

ia potwarz.

Sixtá Papięz tá-

fkáwoć.

1.
Proklus Biskup
Carogradski.
Socr. lib: 7. cap: 39.

Maximianus Carogradzki Biskup tego roku swiat ten pose-
gnal. na tego miesce posadzony jest Proklus Biskup Cizycen-
ski / ktory przed Maximianem to miesce mial tez miec. Byl
godny y wczesn s. Chryzostoma. ale iz inne biskupstwo mial
przenosić go Kanony bronily. O czym gdy sie Celestina Papi-
ża radzili: odpisal iz Proklus mogl byc przeniesiony w takiy onego wielkie-
go koscioła potrzebie / y za taka iego godnością. Ale iz on list Papiesti nie
rychło doszedł: Maximianą bylo wybrano / ktory przedk śmiercia / miesca
temu Proklusowi wstąpił.

2.
Volusianus stary
Poganiu.
Metaphr: vltima
lanuarij Sur: To: 1.

Melania młodsza
sryja swego Vo-
lusiana do Chry-
stusa obróciła.

Volusianus on wielki Senator Rzymzki sryja Melaniey młodszej / ktory
sie powinny swoim y oney Melaniey starszej nigdy namowić do wiary w
CHRISTUSA; a od Poganstwa odwieść nie dal: iuz starym bedac wysłany
jest w poselstwie od Cesarza Valentiniana do Carogradu do Cesarza Theo-
dozyusa y żony iego Eudociey. Ten chce widzieć Melania wniezke swola
ktora żywot od swiata oddzielony w Jeruzalem wiodła: pisal aby do niego
przysłała. Ona acz sie towarzystwem swieckim iuz bawić nie miala: ale
w nadzieie pozyskania sryja swego CHRISTUSOWI / za rada duchownych
swoich / iachala do Carogradu. y byla wielce od Cesarza y żony iego wczeszo-
na. y znowiwszy sie z Proklem Biskupem / a modlitew swietych kosciołnych
wzywając / przywiodla starcą onego iuz chorego do wiary s. y ochrzczony
cialem CHRISTUSOWI namarumiony / szczesliwie tego żywota dokonat
a na inny sie lepszy przeniosl. A Melania / dając duchowne nauki y wpo-
niania Cesarzowi y żenie iego / do Jeruzalem sie wrocila z weselem wielkim
iz sryja swego tak dlugo wpornego / pozyskala Panu Bogu.

3.
Depromiss: & prz-
dic: cap: 6.
Panna od czarta
opętana nie radła
przezdni 70.

Sakramentem
olejowa.

Prosper s. napisał co sie tego roku w Karchaginie / ktorey iesze byli
Wandali nie wziali / stalo. Panna iedna z Arabiey myslac sie w lazni / go-
niemstydlowie na obraz Wenusy patrzyła / y iemu sie rownala / od czarta op-
etana jest / ktory iey w gardle stanal. y iesc nic nie mogla / nie tydzien ani dwe
miedzieli / ale dni siedmdzieasiat / bez zadnego pokarmu zdrowa byla / mocna
rumiana / y do roboty sposobna. Rodzicy dziruuiac sie co to bylo / sili do ka-
planá radzac sie go w oney niestychaney niemocy corki swey. pytal iey kaplan
co sie iey dzieie: nie powiedziala wiecey / iedno iz w nocy ptal iatis cos mi
w ysta wlat. Tedy ia w klasztorze w ktorym byly kosci s. Szczepana / zosla
wili kaplani / y tam dwie niedzieli bez iedzenia byla takze zdrowa y rumiana
y zupełney twarzy. Potym ia wiedli do oltarza / y z ludem sie modlic za ma
poczeli. ona wolala y w sytkich do placzu przywiodla. A po ofierze abo Miso-
dal iey kaplan cialo Panskie / ktore ona zuiac polknac go dlugo nie mogla / a
gdy kaplan twarz iey trzymal / aby nie wyrzucila swiatosci: drugi dyakon
przylozyl do iey syie kielich / y zaraz dyabel wstapil / y Sakrament przelknala.
y zawolala z radości / o wybawieniu swoim dając w sytkim znać. Podniosla
sie glosy w sytkich ludzi na dzieki P. Bogu. A ieden dyakon wzruszony Du-
chem s. on obraz Wenusy sedsy do lazni rozbil y pogruchoal / aby wie-
cey z niego satan ludzi nie lowil.

4.
Vincenciusz Kir-
nenski y iego pr-
sno a herety-
kach.

Tego roku Vincencius Kirinenzkiego klasztoru w Galliey zakonnik
ksiazki wydal przeciw heretykom Pelagianom / Celestianom y Nestorianom
y innym ktorzyby na potym być mogli. Nie naradua sie księgi trofke / a tak
szczesliwie y kosciołowi potrzebne. Z wielkim rozumem y darem Ducha s.
przestrzegł y nauczyl iako heretyki poznawac y one odmiatać.

Rok Panski 435. Sixtá trzeciego 4.

Theodozyusa mnieyszego 28. Valentiniana trzeciego 11.

Theodozyus

Theodozyus prawem srogim pod verata maitnosci zakazal aby nikt pisma Nestoriusowego y ksiag nie czytal ani przepisowal / ale zeby w sytki iawnie palono / pilnie ich szukac y kazdego. A zeby sie nigdziez tej sekty ludzie nie schodzili. Co uczynil dla potu / ktory ieszcze ludzie oney sekty targali / swary y disputacye wznamiaiac. Tego roku w Rawnie na zywot lepszy posiedl s. Germanus Antysiodoreński Biskup / maz Apostolski cudowny. Czytay w iego zywocie / przedziwne sprawy w nim Bostie.

Ksiegi praw Cesarzkich / ktore zowia Codex Theodosianus, tego roku zebrane / przywileiem Theodozyus wtwardzil. Dom krolewski na personie krolewskiej tegoz roku ostarwiony jest / iako pisze Marcellinus. Bo Honorio corka Placidiey siostra Walentiniana Cesarza / o Eugeniusa sprawce dworskiego podeyzrzana sie stala / y dla tego do Carogrodu do Theodozyusa odeslana jest.

Rok Pański 436. Sixtá trzeciego 5.

Theodozyusa mnieyszego 29. Valentiniana trzeciego 12.

Nestorius mieszkajac juz czwarty rok w klaszorze s. Euprepia w Antyochiey / wielkie szkody dusiom ludzkim czynil. wiele ich do niego chodzilo / y dary mu y wspominki nosili / a dusze swoje zabijali. Tierychlo sie w tym Cesarz poczul / rady Celestina Papieza nie posluchal / az tego roku. ktorego wygnac go y do Oasim abo Petras pustynie / kazal. Gdzie w zlosci y wporze y bluznieniu swoim trwajac / sroga smiercia zginat. Bo w chorobie iezyk iego robacy rozkazali / y tu swoje pieklo zaczal przekletý kacermistrz / ktory CHRISTV SA wzduch / a Bostwa przyznawac niechcial temu ktory sie dla nas wcielil w zywocie matki przeczysley.

Tego roku on Jan Antyoski Biskup umarl. Na iego miejsce nastapil Domnus iego siostrzeniec / ktory z klasztorá Lauri przeciwn woley s. Euthymiusa wyszedl. Gdy mu odradzic s. Euthymius onego mestatku nie mogl: dat mu takie proroctwo: Dostaniesz wrzedu (co jest Biskupstwa) alec go zas z ludzkie ktorzy cie zwioda / wezma. To sie viscilo / iako nizy wyslysm.

Rok Pański 437. Sixtá trzeciego 6. Theodozyusa mnieyszego 30. Valentiniana trzeciego 13.

Enserikus krol Wandalski w Afryce poczal przesladowac wiare Kacholicka / a swoje Arianska szepic. Biskupy ktorzy do iego niedowiarstwa przystac niechcieli wyganial. Slugi wiernie swoje y madre ktorym dusal od Kacholickiey wiary odstrasal. miedzy ktorymi byli czterzey hispani / Arkadius / Probus / Paschazyus / Eutychnus. Tym rozkazal okrutnik aby Arianni zostali. czym sie oni bzydzac gdy uczynic tego niechcieli / na wygnanie wypchani / y potym srodze mczeni y zabici sa. Przy nich pachole Paulinus brat Paschazyusa y Eutychnusa wielkiey wrody y dowcipu y barzo krolowi onemu mile / gdy takze wiary s. odstapic niechcialo: wbite tymi na niewola dane jest. Ties chcial go okrutnik zabiac aby sie od dzieciny zwyciezonym nie vzna. To byli pierwiaszki mczennikow w Afryce. Arkadius ten byl zonaty y barzo bogaty. gdy na wygnaniu mieskal Biskup Konstanyński Antonius / napisal do niego list dzwony / ktorym go do mczenskiej korony podpalal / mocnem barzo y goracemi slowy. Jest sie z czego ten list czytac ciesyc.

Ann 5

Walentini

I.
L. vitima de here:
C. Theo.
Ksiegi herety-
ckie palic.

S. Germanus od-
sedl.
26. Augusti.

Codex Theodosi-
anus C. T.
Nouell: Theod:
Tit: 1. lib: 1. de resp:
prud: C. Theo.
Dom Cesarzski nie
vchodzi sromoty.

I.
Nestorius do Oa-
sy wygnany w v-
porze zginat.
Soer: lib: 7. cap: 33.
Euag: lib: 1. cap: 7.
Theod: de Nesto-
ret: in Nesto-
lezyk robacy ro-
slaczali.

2.
Jan Antyoski v-
marl.
Domnus.
Cyril monarchus
in actis Euthym.
Surtus 20. Januar.

I.
W Afryce wygni-
ni Biskupi.

Mczennicy w A-
fryce.

Tom: 1. Biblio.
Gennad: de vitis
illustr: cap: 95.

Walentianus Cesarz iáchal do Cárogradu do Theodozjusá y wziął cortę iego zá żonę. Eudoxia ná imię.

Rok Páński 438. Sixtá trzeciego 7.

Theodozjusá mnieyszego 31. Valentinianá trzeciego 14.

1.

Przeniesienie ciała S. Chryzostoma do Carogrodu.

Socr: lib 7. cap: 44.
Nice: lib: 14. ca: 44.
Theo: lib: 5. cap: 36.

Ciała podnieść nie mogli.

2.

List do S. Chryzostoma, Cesarza Theodozjusá.

3.

Cosmas in sua orat.
Nice: lib: 14. ca: 43.

Prsepraszanie o grzech rodzicom.

Epist: 2.

4.

Należone ciała 40. męczenników.

Sozo: lib: 9. cap: 2.

Roklus Cárogradzki Biskup / gdy ná dzień pámiatki s. Janá Chryzostoma kazanie czynił / y wspomináiac go słowy goracemi y wymownemi stawil: lud końca mowy iego nie czekał: wolał iáko gromem iákim: wroćcie nam Janá / przeniescie tu ciało iego. Szedł Proklus do Cesarzá y z nieiákim Kosma Westiarinsem / y namawiali go pilnie / áby kości s. Janá do Cárogradu przyprowadzić do iego kościoła kazał. Mowili mu: Twój jest chrześny oćiec / y nosił cie iáko Symeon ná ręku swoich / náuczył cie wiary s. niechay w swoim kościele grob ma / z ktorego go bez iego winy twój redzic wyrzucili / niech go syn ich przywróci / á grzech rodzicom zmaże / y duszy ich dobrze weźmi. y dał sie ná mowić Theodozyns: y wysłał zacne Senatory do Romanu / áby z wielką czcią ciało ono przeniesli. Ale gdy ie z grobu podnosili / ciężkość weźuli ktorey zwyciężyć nie mogli. y pisali do Cesarzá pytáiac co czynić mieli. A Cesarz rádził sie Proklá y innych świętych mężow / y to od Biskupa wysłał: Piś Cesarzu list do Janá iáko do żywego / proś áby ná przewinienie rodzicom twoich nie pomniał / proś go pokornie áby sie do swego kościoła wrócił / y stolice swoje osiadł. Pochwalili wszyscy ráde one. y nápiśali pokorny list on Theodozrus / w którym sa one złote słowa: Do ciebie iáko do żywego mówim: przyzwól ná prośbę nászą. Ty ktoryś pokuty náuczasz / odpusć pokutniacym / á do nas ktoryś pokornie grzechy náše wyznawamy / y ciebie goraco pragniemy / przyścia twego nie odwołcz. odday nam łaskę / ktora ku tobie mamy / á weźm dośc miłosiernemu sercu swemu. Bo miętyło ná ciało y proch twoy / ále y ná cień twoy pátrzyć pragniemy. Skoro list on ná pierśiach iego / pánowie wysłani ná przeniesienie / potożyli: wnet láčno grob ábo trumne podnieśli. Po trzydziści y pięci lat / iáko wygnány byl / to sie działo. A gdy ciało inż bylo w Kácedonie z drugą stronę ciásnego morzá / Cesarz y Biskup y wrzednicy wszyscy y lud pospolity w naczyńiach wodnych przewozili sie / z pochodniámi y świecami. A skoro w okret Cesarzki ciało włożone bylo: záraz wiátr wielki powstał / y rozpedził wszystkie inne lodzie / okret w którym ciało bylo do brzegu do roley ábo winnice oney ktora wdowie wzięta byla / przybił sie: dla ktorey kościół był owdowiał. y tym cudem pokazał Pan Bog niesłusne iego wygnanie / á słusne roley oney wdowie przywrócenie. y wnet sie záś pogoda wróciła / y skupity sie rozeznáne naczynia wodne / y prowadzili skarb on z wielkim weselém y śpiewaniem ludu wszystkiego / ktory złożyli w kościele ss. Apostołow. A Cesarz czoło y oczy ná trumne kładac / rodzicom swoich grzechy oplákiwał. A Proklus postáwił ciało ná stolicy swojej Biskupiey y lud zámował: Weźmi owece stolice twoie. A snac głos wysłany byl: Pokoy wam. y Proklus to słyśał. y ták ná miejsce zgotowane zložone jest ciało ono / dnia 27. Stycznia. y ták sie zisćilo to co do Olimpiády ten święty z Kutusu pisał / iż sie do Cárogradu wroćcie miał. Ależ ona nie ták one słowa rozumiała.

Náleżone też sa ná przedmiesciu Cárogradzkim kości ábo reliquie 40. męczenników w Sebásście w Armeniey zá Liciniusa vmeczonych / ktore Pulcheria siostra Cesarzka wielce weźciła / y w kościele s. Thirsá męczennika ze czcią poważną zložyla. Przy czym / piśe Sozomenus / iż sam byl y ná to pátrzył. Theodozyns Cesarz żonę swoję Eudocia wyprowadził do Jeruzalem.

lem / aby zań y za sie sluby P. Bogu uczynione oddać / y mieysc sie onych swietych napatrzyła / y po cieche duchowna odniosła. Tamż ona Melania młodsza ktora iey też one droge gdy była w Cárogradzie rádziła / rok przemieniała / mieyscá swiete y klasztory pustelników nawiedzała / kościoły bogactw y rozmaitemi ochodostrwy nadając / y w bogim dobrze czyniac / gdzie y murów miastá onego poprawić kazála / y kościół imieniem s. Szczepana zbudowała / y potym sie do Cárogradu wróciła.

Rok Páński 439. Sixtá trzeciego 8.

Theodozysa mnieszego 32. Valentiniana trzeciego 15.

Tego też czasu gdy Theodozys Cesarz wiele pieniędzy na wbo-
gie do Jeruzalem y trzyzłoty posłał / reliquie s. Szczepana
Jurvenalis Biskup Jerozolimski Theodozysowi darował.
które gdy były w Kálcedonie / wkazał sie Pulcherney siostrze iego
s. Szczepan mówiac: otożes wprosiła / czegoś pragnęła / owo
do Kálcedonu przyszedł. y wziawszy z sobą brata Cesarza / z wielką częścią ko-
ści one swiete do pałacu swego wnieśli. zbudowała ozdoby kościół Pul-
cheria / y tam one reliquie złożyła.

Wracając sie Eudocia z Jeruzalem przyniosła dwa láncechy sobie da-
rowane / ktoremu Piotr s. związany był. Jeden do Rzymu do corti Eudo-
cieny żony Valentiniana Cesarza posłała / a drugi w Cárogradzie w kościele
s. Piotra chować kazála. Swieca ten dzień 16. dnia Stycznia Grekowie.
On drugi láncech Eudocia w Rzymie miał / kościół na gorze Erquiline.
na pamiątkę wzięcia Piotra s. zbudowała / y tam on láncech złożyła. Do
ktorego nálażł sie też w Rzymie drugi / ktoremu za Nerona tenże Piotr swie-
ty związany był. A gdy oba pospolu zmiesione były: cudem dziwnym tak sie
z sobą spieły / iakoby jeden był / a nie dwa. W czym y o cudach ktore Pan Bog
przez te láncechy czynił / wiele jest y w s. Grzegorza wielkiego / świadectwa.
był obryczay w Papieżow / iz panom y królom / wpiłowanysy onego troche
żelazá / proch on za wielki wspominek postáli.

Czasow tych gdy lará były złe / a wiosny zwykley wdzięczności nie miały /
y lará miedziarne iedno po drugim następowały / y zimny ciężkie zimie pso-
wały: Cesarz Theodozys przyczyne te nárdował / iz iefcze Pogan było w
iego państwie wiele / ktorzy dyabłom iawne ofiary czynili. y dla tego dał stro-
gie prawo / aby na majątności y krwia karani byli. Ludzie też wżeni piśa-
niem swoim mądrym na Pogány powstáli. Nápisal Cyrillus Alexandrijs-
ki księgi przeciw pisinom Juliana Cesarza ápostaty / ktoremu sie Poganie
chlubili. Pisaty Theodoretus przeciw Grekom / Curatio Graecarum asse-
tionum. Albo o poznaniu prawdy Ewangeliczy z Greckiey Philosophiczy.

Piotr Chrisologus w kazaniach swoich na mąskary wola / ktore pier-
wszego dnia roku każdego miesiąca Stycznia obryczaniem Poganskim Chrze-
ścianie nosili / y dyabłom y bestyám sie przyrównywaiać. A na zachodnych
stronach iefcze bálwochwálstwo nie wstawáło / y wrzednicy niektorzy byli
Poganie / a osobliwie w Galliey Cesarzki wódz woyska był Litorius / ktory
stawne y częste zwycięstwa nád Gothami odnosił. A gdy sie do czarów dy-
abelskich y wrozek wdał / a perwne sobie zwycięstwo nád Theodorikiem kro-
lem Gothow w Arelacu miastá obiecowal: skodliwie bázro porażony / wo-
sko Rzymskie zgubił / y sam poimany niedźnie zginął. y mówi o tym nárzeká-
iac Sálwianus. Gothowie w Bogu mieli nádziecie / a my (to iest hetman
Rzymski Litorius) w pomocy Hunnow. Gothowie przez náse Biskupy
pokoju prosili: a my swoimi Biskupami gárdzim. Przetoż oni podwyższeni

Zona Cesarzka
siemę S. nawie-
dza
Socr. lib: 7. cap: 46.
Euagr: lib: 1. cap:
20. 21.

I.
S. Szczepan re-
liquie.

Cedr: & Marcell:
in Chron.

Lancuchy Pio-
tra S.
Nice: lib: 14. ca 2.
Apud Surium
1. Augusti.
W Rzymie sło-
ny lancuch Pio-
tra S.
Drugi lancuch w
Rzymie.
Cud w spoieniu
lancuchow.

2.
Mándat na Po-
gany.
Nouell: Theod:
Tit: 3. de Iudæis.

Cyrill: aduers: Iu-
lian.

Máskary.

3.
Isid: in Chron.
Saluia: de Dei pro-
uid: lib: 7.
Pogani / kt wódz v
Chrestian prze-
grał bitwy.

Lib: 7.

<p>4. Karthago wzięta od Wandalow. Prosper & Marcel: in Chron. Isid: hist: Vandal. Grzechy w Kar- thaginie. Saluan: vt supra.</p>	<p>á my poniżeni. Krol Gothow we włościenicy przed bitwa / Bogu sie torzył y ná ziemi leżał / y do bitwy z modlitwy powstał: á myśmy sobie y czárom dyabelskim dufali. 2c.</p> <p>W Afryce Cyrus wódz woyska Cesarzkiego był też poganin / y pod nim roku tegż wzięta jest ona Karthago od Wandalow / ktora sie Rzymowi rownala. Genserikus pokoy miał z Rzymian / zdradliwie náiachał mia- sto / y złupił wszystkie skarby w nim / meczac obywatel aby ie wyiawiali. Wy- lupił y kościoły y kapłany powyganiał / á swemi osądził. Nawiecey przednie persony słácheckiey krwie / y wiare s. gubił / y wiele kapłanow pomordował. Wylicza Sálwianus wielkie onego samego miasta między Chrzesciány grzechy / dla ktorych p. Bog nie przepuszcil: iáko nieczystosci y sprośnosci Sodomskie / y zdrady / y wydzierania / y łupiestwa w bogich y niższych w Kar- thaginie panowały: iáko do pokuty / miał iuz przez dziesięć lat Wándale w ziemi swej / nie przystępowali / ále y w samym obleżeniu rokoszy swoich pu- nowali. 2c. seroko złości one wypisuić. Wziawszy miasto / podzielił po- wiáty Afryki / sobie zostawił co chciał á drugie żołnierzom rozdał. Biskupom y kapłanom powiedzieć kazał / ábo vchodźcie / ábo niewolnikami zostaniecie. y wiele przeznacznych kapłanow niewolnikami v Wándalow w nedzy cięstkiey zostawalo / dla zbawienia dusz ludzkich / áby chrzest s. y inne Sakramenty mieć mogli. Biskupa Karthaginskiego Quodvultdeum, z wielką liczbą księży ná morze w dziurawych łodziach wypchnął / ktorzy wzdry z daru Bożego do Neápolim przypłyneli. Kościół ktory zwano Restituta, swoim duchow- nym Arianom oddał / y inne także / y on Perpetue y Felicitatis. Lud prze- dniejszy w wierze státeczny za morze powyganiał. y przed miastem kościoły ktore chciał pobral / á zwlaszcza dwa s. Cypriana. Pogrzebow z śpiewaniem Chrzesciánom ten okrucni Genserikus zakazał. [Kad wielka żalosc wierni mieli / bez płaczu / mowi Wiktor pisać tego nie moge.] Temu sie dziwo- wać iz oni Wándali z Karthaginu wszystko bálwochwálstwo wytorzowali / y on kościół sławny Celestis, ktorego iefezie wielka pamiatka ná drodze Ce- lestis zostawala / zepsowali. Czego dowiesć Cesarzowie Rzymscy z swemi frotiemni prawy y Biskupi z swemi Synodami y pracami nie mogli / iz mu- siał Pan Bog rozgniewany ná to / te dżitkie ludzkie y sprośne przynosić. Donatystowie oni heretycy do Arianow Wandalow śmieie przystawali / á to do swoich towarzyszyow / z ktoremi sie w nowo chrześcienstwie y w innych artykulach bledow swoich / á nawiecey w nienawiści wiernych Kátholi- kow / zgadzali.</p>
<p>5. Victor de perf: Vand: lib: 1. Biskupi ábo ná wygnaniu ábo w niewoley.</p>	<p>Wziawszy miasto / podzielił po- wiáty Afryki / sobie zostawił co chciał á drugie żołnierzom rozdał. Biskupom y kapłanom powiedzieć kazał / ábo vchodźcie / ábo niewolnikami zostaniecie. y wiele przeznacznych kapłanow niewolnikami v Wándalow w nedzy cięstkiey zostawalo / dla zbawienia dusz ludzkich / áby chrzest s. y inne Sakramenty mieć mogli. Biskupa Karthaginskiego Quodvultdeum, z wielką liczbą księży ná morze w dziurawych łodziach wypchnął / ktorzy wzdry z daru Bożego do Neápolim przypłyneli. Kościół ktory zwano Restituta, swoim duchow- nym Arianom oddał / y inne także / y on Perpetue y Felicitatis. Lud prze- dniejszy w wierze státeczny za morze powyganiał. y przed miastem kościoły ktore chciał pobral / á zwlaszcza dwa s. Cypriana. Pogrzebow z śpiewaniem Chrzesciánom ten okrucni Genserikus zakazał. [Kad wielka żalosc wierni mieli / bez płaczu / mowi Wiktor pisać tego nie moge.] Temu sie dziwo- wać iz oni Wándali z Karthaginu wszystko bálwochwálstwo wytorzowali / y on kościół sławny Celestis, ktorego iefezie wielka pamiatka ná drodze Ce- lestis zostawala / zepsowali. Czego dowiesć Cesarzowie Rzymscy z swemi frotiemni prawy y Biskupi z swemi Synodami y pracami nie mogli / iz mu- siał Pan Bog rozgniewany ná to / te dżitkie ludzkie y sprośne przynosić.</p>
<p>6. Wándali bálwo- chwálstwo z Kar- thaginy wykorse- nili. Donatyste do A- rianow przystaia.</p>	<p>Wziawszy miasto / podzielił po- wiáty Afryki / sobie zostawił co chciał á drugie żołnierzom rozdał. Biskupom y kapłanom powiedzieć kazał / ábo vchodźcie / ábo niewolnikami zostaniecie. y wiele przeznacznych kapłanow niewolnikami v Wándalow w nedzy cięstkiey zostawalo / dla zbawienia dusz ludzkich / áby chrzest s. y inne Sakramenty mieć mogli. Biskupa Karthaginskiego Quodvultdeum, z wielką liczbą księży ná morze w dziurawych łodziach wypchnął / ktorzy wzdry z daru Bożego do Neápolim przypłyneli. Kościół ktory zwano Restituta, swoim duchow- nym Arianom oddał / y inne także / y on Perpetue y Felicitatis. Lud prze- dniejszy w wierze státeczny za morze powyganiał. y przed miastem kościoły ktore chciał pobral / á zwlaszcza dwa s. Cypriana. Pogrzebow z śpiewaniem Chrzesciánom ten okrucni Genserikus zakazał. [Kad wielka żalosc wierni mieli / bez płaczu / mowi Wiktor pisać tego nie moge.] Temu sie dziwo- wać iz oni Wándali z Karthaginu wszystko bálwochwálstwo wytorzowali / y on kościół sławny Celestis, ktorego iefezie wielka pamiatka ná drodze Ce- lestis zostawala / zepsowali. Czego dowiesć Cesarzowie Rzymscy z swemi frotiemni prawy y Biskupi z swemi Synodami y pracami nie mogli / iz mu- siał Pan Bog rozgniewany ná to / te dżitkie ludzkie y sprośne przynosić.</p>
<p>L. 2. vt nemopri. L. 22. c. de Episc. Práwo ná wło- scgi mnichy.</p>	<p>Wziawszy miasto / podzielił po- wiáty Afryki / sobie zostawił co chciał á drugie żołnierzom rozdał. Biskupom y kapłanom powiedzieć kazał / ábo vchodźcie / ábo niewolnikami zostaniecie. y wiele przeznacznych kapłanow niewolnikami v Wándalow w nedzy cięstkiey zostawalo / dla zbawienia dusz ludzkich / áby chrzest s. y inne Sakramenty mieć mogli. Biskupa Karthaginskiego Quodvultdeum, z wielką liczbą księży ná morze w dziurawych łodziach wypchnął / ktorzy wzdry z daru Bożego do Neápolim przypłyneli. Kościół ktory zwano Restituta, swoim duchow- nym Arianom oddał / y inne także / y on Perpetue y Felicitatis. Lud prze- dniejszy w wierze státeczny za morze powyganiał. y przed miastem kościoły ktore chciał pobral / á zwlaszcza dwa s. Cypriana. Pogrzebow z śpiewaniem Chrzesciánom ten okrucni Genserikus zakazał. [Kad wielka żalosc wierni mieli / bez płaczu / mowi Wiktor pisać tego nie moge.] Temu sie dziwo- wać iz oni Wándali z Karthaginu wszystko bálwochwálstwo wytorzowali / y on kościół sławny Celestis, ktorego iefezie wielka pamiatka ná drodze Ce- lestis zostawala / zepsowali. Czego dowiesć Cesarzowie Rzymscy z swemi frotiemni prawy y Biskupi z swemi Synodami y pracami nie mogli / iz mu- siał Pan Bog rozgniewany ná to / te dżitkie ludzkie y sprośne przynosić.</p>
<p>7. Florencius swoje imienie do skárbu dla chrystości daie. Novell: de lenon: Tit: 18. Theodos. Potwierzenie po- niemolne. Soer: lib: 7. cap: ultimo.</p>	<p>Wziawszy miasto / podzielił po- wiáty Afryki / sobie zostawił co chciał á drugie żołnierzom rozdał. Biskupom y kapłanom powiedzieć kazał / ábo vchodźcie / ábo niewolnikami zostaniecie. y wiele przeznacznych kapłanow niewolnikami v Wándalow w nedzy cięstkiey zostawalo / dla zbawienia dusz ludzkich / áby chrzest s. y inne Sakramenty mieć mogli. Biskupa Karthaginskiego Quodvultdeum, z wielką liczbą księży ná morze w dziurawych łodziach wypchnął / ktorzy wzdry z daru Bożego do Neápolim przypłyneli. Kościół ktory zwano Restituta, swoim duchow- nym Arianom oddał / y inne także / y on Perpetue y Felicitatis. Lud prze- dniejszy w wierze státeczny za morze powyganiał. y przed miastem kościoły ktore chciał pobral / á zwlaszcza dwa s. Cypriana. Pogrzebow z śpiewaniem Chrzesciánom ten okrucni Genserikus zakazał. [Kad wielka żalosc wierni mieli / bez płaczu / mowi Wiktor pisać tego nie moge.] Temu sie dziwo- wać iz oni Wándali z Karthaginu wszystko bálwochwálstwo wytorzowali / y on kościół sławny Celestis, ktorego iefezie wielka pamiatka ná drodze Ce- lestis zostawala / zepsowali. Czego dowiesć Cesarzowie Rzymscy z swemi frotiemni prawy y Biskupi z swemi Synodami y pracami nie mogli / iz mu- siał Pan Bog rozgniewany ná to / te dżitkie ludzkie y sprośne przynosić.</p>

vicht y Talassus dobrze wrząd swoy Biskupi odprawował. To Socrates. Poey Socrates y Sozomenus przeciagneli pisanie historiy swoich / do tego tylo roku nie daley. Byli oba Nowacianami / pisali nieco omylnie / ewoli sekcie swoey; ale wsrtek krom tego prawde popisali. y bezpieczniey im dac wiare / nizli onemu Euzebiusowi / gdy o Arianskich rzeczach powiada. So Nowaciani zawzdy mocno przy bostwie Syna Bozego z Kacholiki trzymali. y dla tego ie cierpiano. Kassiodorus wzyl nieiatkiego Epiphaniusa / aby tych trzech historie / to iest Socratesa / Sozomena y Theodoretę z Greckiego na Lacinskie przelozył. y z nich sam Tripartyte sklił. On Julianus Kapuanski Biskup / pomocnik kacerstwa Pelagianstiego / zmrsłaiac poku / te / chcial sie wtarsc w koscienne ziednoczenie. Lecz Leo dyakon Rzymsti chyerosc iego wpatruiac przestrzegł Sixta Papieža swego / aby go do potu kosciennego nie przypuszczal. A tak onym odrzuceniem iego Kacholiki wsrtekie wmesel / iakoby dopiero glowe hardego heretyctwa mieczem Apostolskim wciat.

Koniec historiy
Socratesa y So-
zomena.

Gelasius.

Cassiod: instit: diu:
lect: cap: 17.

Tripartita.

Prosper in Chron.

Rok Páński 440. Sixta 8. Theodozyusa mnieyszego 33.
Valentiniana trzeciego 16.

Sixtus Papież tego roku do Oycow przygarniony poszedł. Siedział lat ośm bez dni trzydzięści. wiele kościołom srebra y ochodostwa nadasł y w Valentiniana Cesarza iednat. Po iego śmierci Pelagianimieniem iego troie ksiąg wydali / ktore swemi błędami nactkali. De Divitiis, De malis Doctoribus, de Castitate. Kto ie czyta / laczno sie domysli iż z Pelagiusewey szkoły ten ich pisarz wyszedł.

I.
Liber de Roman:
Pontif.

Rok Páński 440. Leoná Papieža 1.

Theodozyusa mnieyszego 33. Valentiniana trzeciego 16.

Mieszkańcy Sixta trzeciego / czterdzięści kilá dni Rzymscy kścieża Papieža nie mieli / spokojnie Leoná Archidiacona czekaiac / ktory sie byl w Galliey na vgadaniu Aeciusa z Albinem zabawil. Táta zgoda wsrtekich zezwolenie na sie dalekie obrocił / z czego sie y iego godnosc / y wybieraczow madry rozsadek stawil. Skoro sie wrocil podniesiony byl na Papiestwo / ktore z wielka potora / y wśaniem o Bostkiey pomocy zaczał. Kościół miał niepokoię y na wschodnych kraich od Nestorianow / y na zachodnych od Pelagianow / y od Manichey / ktorych sie tajemnie wiele z Afryki rozbiegło / y w Rzymie ich wiele zostawalo. A w Afryce wielki byl wciś Kacholitow od Wandalow.

I.
Prosper in Chron.
Leo s iaka chęcia
wybrany.

Leo ferm: 1.

Vciśki koscienne
od heretykow.

Bo Genserikus krol ich Biskupy wygnawšy / przednieysze też ludzie flachey y stanow wysotich obłupione z maietności wyganiał za morze do Sicyliey. Drudzy Biskupi y kapłani zaluiac owiec swoich / y wtráty duš krowia Bostka odkupionych / y sobie poruczonych: wpatrzywšy Genseriká v iednego brzegu Massytanskiego: prosili go z potora / aby im tylo zostac w ziemi dla ludu Bozego dopuscil. ale on ie zaraz potopić chcial / by mu byli swoi nie odradzili.

Victor de perfec:
Vand: lib: 1.

Biskupi w Afryce
saloſni.

Był nieiatki Sebestianus siec onego sławnego Bonifaciusa / ktorego Rzymscy hermani za podeyrzanego y niewiernego Rzymstkiemu państwu mieli / czlowiek madry y rycerski. Ten sie do Genseriká vdal / y byl w wielkiey czci v niego. y chcąc go do swoey wiary namawiac Genserikus / naprawil mistrzyswoie / aby przy iego obecności mowili Sebestianowi: Oros iuz przy iazn poprzyseżona z nami wzial: weźmi y te wiare w ktorey lud náš Boga chwali.

2.
Sebestianus mg-
iny Kacholik mg-
ciennik.
Victor vtlupra.

Odpowiedz dzi-
wna o wiary.

chwali. A on dzwona odpowiedz nálaží y rzekł: Kaž tu / krolu / pieknego
chleba psenicznego / ktory ná stol twoy dáia / przynieść. Kazał / y wziaw
chleb on Sebestian / rzekł: ten chleb z žiarna zmeltego z otrab oczyszciony
przez wode y ogień przeszedł / y tak sie piekny sstał. Tak y ia w kosciele Ka-
tholickim zmelty y wyczyszciony / przez wodem chrztu s. przeszedł / y w ognium
sie Duch s. vpietł. Rozkaž tenze chleb znouu podobiony w wodzie z
miesiac y w ogniu vpiec / iesli bedzie lepszy niżli teraz jest: ia uczynie to co ka-
žeš. Na to mu mkt powiedziec niewmiał. Jedná go potym / iney przeczyny
nań sukaiac / zabit / iáto mczenniká táiemnie. Bo pisány miedzy wiadome
mczenniki nie jest: ale w niebieskich księgách imie iego zostało.

3.

Abowyrwanie abo
niewola.

Zá wścieciem Kárháginu á zlupieniem przednich y bogatých domow:
dawal Genferikus náwola / iesliby w žiemi zostať chcieli / aby iáto kupieni
niewolnicy Wándalom sluzyli. Wiele Biskupow dla duš ludzkich w nie-
woli zostawálo / wiele innych pánow z Biskupy one cierpieť niewola obie-
rálo. A drudzy wiecey miluiac wolnošć / po wšytkich sie krolestwach rozbie-
želi. Na wschodnych ktráích / píše Theodoretus / o niejakim Celestiane.

Epist: 29.

4.

Celestianus wy-
gnanec nawro-
cony.

Szczęście łwie-
ckie takie.

Oná / práwi / Kárhago / ktora sie o pánowanie z Rzymem biedžila / te-
raz sstała sie džitich ludzi násmierwistiem. Senatorowie icy po swiecie sie
chleba sukaiac v milošterných / wlozja / do pláczu ludzie przywodzác / y sta-
bošć šczęścia šwieckiego vkažuiac. Widžiałem niektore y przelettem sie
niewiedzac co tež mnie intrzejšy džen przyniešie. Czeze barzo przewielmo-
žnego Celestiana / ktory cierpliwie odmiane šczęścia swego znošy y z niego
madrym byť počal. Bo z Pogániná sstał sie mocnym Chrzešćianinem.

Epist: 32. 33. 34.

Rady Boskie dzi-
wne.

Prziymy go / iáto Abrahám / bo mu do reki twoiey vkažuje. To do jedného
zá nim bogatego píše. Co y do innych Biskupow czyni. Nie darmo Pan
Bog dopušćil onemu miástu do reki przysť Wándalom. Barzo w nim
wiele bylo pánow zacnych Pogánškich / ktorých šwieci Biskupi przez cžtery
sta lat náwroćenie mogli: á Wándalowie predko ie nedža ona náwracali.

Zyski niešczę-
šćia.

Epist: 53.

Panna z Afryki
niewolnica.

Žáleca tenze Theodoretus listámi swemi / pániénke Mária z Afryki / cžte
przewielmožného Eudemoná / ktora od rodžicow do niewoley Wándalor
wžieta / od kupcow kupiona y do Syriey záwieszona byla / z sluga jedná
swoia / ktora ia iáto pierwey cžčila y sluzyla oney takiež niewolnicy iáto
sámá. O czym sie niektorzy nabožni žolnierze dowiedziawšy / y o zacnošć
pánny oney / y o cnoćie slugi icy: wykupili ia y wolna uczynili. Dowiedziac
lá sie iz oćiec icy we Wlošech vržedy ma / tam ia wypráwuie y proše (píše co
do Biskupa Egarum w Cyliciey w portownym miešće) aby ia dobrými
przewožniki opátržyl / y ludziom uczciwym ia porucžyl.

5.

Martyr: 22. Maj.

Iulia panienka z
Afryki niewolna
mcsennica.

O drugiey tež Ado píše takže z Kárháginu pániénce náimie Juliey /
ktora jednému Pogáninowi Wándalowie przedáli. Widžac on nabožná y
dobrá pániénke / ktora sie postámi vštáwicznými trudžila / á poslugi iego
odpráwrešy / modlitwa y cžytániem sie báwila: cžčila y cžiešyl. Lecž gdy
w Korsyce ofiáry dyablen czynil on pan icy / á ona mu to ganiła: wđzie-
cžnie vpominánie ono przymowal. Ale pan ieden možny Pogánin Felix
Saxo dawał zá nie cžtery inne niewiášt / chcac ia do Pogánškich ofiar przy-
mušić. Na co gdy on icy przyzwolic niechćiał: wytradił mu one pánnu / y
przymuškał ia do ofiar. á gdy do sátwochwałštwá wymeczyc przyzwolenia
icy nie mogli: vtržžowal ia y zabit. Obiáwíl p. Bog mnichom przez An-
yoly swoje / ktorzy ná wyspie Gorgonu ábo Mágáricie miešćáli / ono icy
meczénie. bieželi do Korsyki / y čiało icy vččiwie zložyšy / do Gorgony zá-
niesli. Ktore potym Aryžá krolowa žoná Dežderiufa Longobardow krola
lá / do klastoru ktory dla tego zbudowála / do Brixiey przeniošla.

Rok

Rok Páński 441. Leoná 2. Theo-

dozyuśá mnicyśego 34. Valentinianá trzeciego 17.

A ten rok był Consulem Cyrus nieiáki Pánoplita Poganin / ktory Poeta bedac / był w łasce v żony Cesárza Theodozyuśá Eudoriey / ktora ráda wierše widziála. przyšedł był do wyso- kich wrzedow y do tego nawyżšego. z ktorych potym zepchnio- ny / Chrześciáninem y Biskupem został. Co sie niżej wspomni.

Synod w Galliey w Arausyce / ná ktorym był głowa s. Biskup Lug- dunski Eucherius / ktory owe kazania pisał / ktore sie fałszywie pod tytułem Eusebiu Emisseni. człowieka heretyka vdaia. Bo o mnichách y o meczenni- kách Lugdunskich nápiśal: czego nigdy Emissenus bedac ze wschodnych stron / niewiedziál. Atoś głupi y ničemny to imie heretyckie ná swiete kazania y piśmá włożył.

Rok Páński 442. Leoná 3. Theodozyuśá mnicyśego 35. Valentinianá trzeciego 18.

A tyła krol Hunnow / to iest iáko my zowiem Tátárov / z bratem swoim Bleda wpádli z wielkim woyskiem do Illiriku y do Trá- ciey / w te strony gdzie dziś Węgierka ziemia y inne przyległe / aż ku Cárogradowi woiuiac y wszystko psuiac. Tute mogli im dáć odporu Theodozyus / aż pokoy v nich kupił / y ná rok wielka summe złota dáwać im obiecal. Przeciw Genferikowi do Sycciley wyspra- wione woysko nie tákże nie spáwilo.

A Genferikus w Afryce domowe miał niepokoié. Bo go swoi zdradzáli y zabić chcieli / á Chrześciánscy pánowie pogody oney omieśtáli / gdy z swo- imi zamiesti miał / y przednieysze wszystkie z ládą domniemania zabił / czym sie wiecey niżli woyna watlił. Kátholiki tylo wygnaniem z ziemie ka- rat / y Biskupy ktorzy zostawali ládą o słowo ná kazaniu rzeczone / z ziemie wywoływał. Skoro ktory wspomniábo Nábuchodonozora ábo Phára- oná / ábo Holoferná / ná sie przymowke obrácał / y zaráz z furia z ziemie wy- ganiał. A iednak lud Kátholicki sie rozmnażał: im ie wiecey vciśtano / iáko pismo mowi / tym ich wiecey przybywáło.

O tym czasie w Rzymie trzesieniem ziemie wielkie budowania wpádly.

Rok Páński 443. Leoná 4. Theodozyuśá mnicyśego 36. Valentinianá trzeciego 19.

Gdy sie wiele z Afryki Mánicheyczykow heretykow sprośnych do Rzymu nábráło: wielka ná ich wyplewienie uczynił pilność Leo papież. Ná kazaniu błedy ich opowiádal: iż nie wierza- áby CHRISTVS prawdziwe ciáło miał / y prawdziwie cierpiál y umárl: iż piśmem s. zákonu Moysesowego y Psálmami Da- widowemi gárdza: iż sie słóncu klániáia / y kwoli temu w Tiedziele poświęca: iż máto sprośności y nieczystości táiemne y do suchania brzydkie. y náma- wiał lud Kátholicki nietylo áby sie ich strzegli / ále żeby ie wydawali y wrze- dom obiáwiali / á vmieli ie poznáwac po podlej sukni / po wybládley twa- rzy / po chytrey mowie / y po tym / iż bráć krmie Pánskiey ciáło wzięwšy nie- chca. Bo ná ten czas dla tych Mánicheyczykow kazał Leo / áby pod dwie- má osobámi Chrześciánie Sákráment bráli / ná poznánie tych heretykow / ktorzy prawdziwey krmie w Pánie nášym nie przyznawali. Co po ich wy-

1.
Cyrus Consul Po-
ganin poetá.
Suidas.

2.
Kazania Euche-
riusa v dane zá
Emissenowe.

1.
Attylá krol Hun-
now.
Paulus Diaconus
lib: 14.
Cesarz pokoy v
Tátárov kupuie.

2.
Biskupi w Afryce
cierpiá.

Victor lib: 1. vt
supra.

Diaconus Ioan.

1.
Leo wykorszenia
heretyki.
Serm: 4. de Collect.
Prosper in Chron.
Błedy Mánichey-
skie y sprośności.
Serm: 4. in quadra-
gesima.
Vrządóm obiá-
wiać heretyka.
Drugdy pod dwie-
má osobámi Sá-
kráment dawa-
no.

2.
Serm: 7. in Natali
Domini.
Modlitwa ná
wschod słońca na
czas zakazana.
Theodoretus.

Epist: 82. 90.
91. 92.

Rzadkie kácermi-
stron nawroce-
nie.

forzeniemiu / wstáto / á pod jedná osoba chlebá iáko pierwey używánie sá
świetych tájemnic wrocilo. Náuczał áby one posługe wydawánie ich sábie
mili za wdzięczná ofiárę Pánu Bogu / ktora sie dusze od zguby ochrania.

A iž stáry zwyczaj kóścielny iest ná wschod słońcá sie modlić: ná ten
čas / dla tych Mánicheyzów / zakázal Leo áby sie ná wschod słońcá mo-
dlac nie obracáli / boiac sie áby przykładem onych sprośników iákiego bál-
wochwálstwa nie czynili.

Gdy Theodoretus Cyru w Antyochiey mieřkał y Synody miewał / od-
nieřiony iest do Cesarzá / iž bez podeyrzánia nie był o wznowieniu herety-
ckwá Nestoriusá. y nápisal Cesarz áby sie w Antyochiey nie báwil / á swego
Biskupstwá pilnował. Uczynil tak / y do wielu osób zacnych listy piřal ocy-
řciáiac sie / iž za Nestoriussem nie idzie / ále iáko prawowierny wyznawa / iž
nie dwá sá synowie / ále ieden we dwu náturách syn Słowo / práwy Bóg y
práwy człowiek. Jedná z podeyrzenia wynieř nie mogli: gdyž rzadki iáki
wezony y wymowny heretyk / do kóncá zleczony bywa / ktory nie z prořtocy
grzeřsy.

Rok Páński 444. Leoná 5. Theo-

dożyłá mnieyřego 37. Valentinianá trzeciego 20.

1.
Mánicheyzki
heretyki sáda.

Serm: 5. de Ieiunio
mens.

Epist: 93. ad Turi-
bium.
Mánicheyzko-
wie tacy.

2.
Gennad: de viris
illust: cap: 84.

Prosper wystány
na heretyki od Pa-
pieia.

3.
Cyrilla Alexan-
drijskiego smierć

Instit: diuin: lect:
prař.

Póřwiecenie
ciałá Páńskiego
trwa bez bránia.

Leo Papieř zebrał y Synod w Rzymie / do ktorego nie tylko Bi-
skupy ále y Káplany y świeckie Senatory y z ludu pořpolitego
przypuřcił: poimáne y podeyrzáne heretyki Mánichejskie sádzil.
Wyznáto ich wiele / zwiářcá biáły chłot / y odkryto ich nieczno-
ty y sprořności. Stánelá y pániénká w dřięciáci lat y młodźieniec
y Biskup ktory ie ná pšoliwe ofiáry dyabelskie przypráwiał. dowiedzieli sá
o ich fałřywych náukách y złořciách y pokrytořci y zdrádách á máráctwách.
y wiele sie ich wpańietálo / błedow sie onych zázekáiac. Oznáymnie to lu-
džiom ná kázaniu ř. Papieř: wpmína pilnie / áby sie ich strzegli / á one poi-
máli y do vrzedu dawáli. A iž ich wiele z Rzymu wcieklo: rozpisał do Bi-
řkupow listy áby sie o nich dowiádownáli / y one do wzięcia dawáli. y do
řzispániey gđzie táczy y ták sprořni Priscilliam se ięřcze sie nářdowáli / oznay-
mil spráwy one ich y tájemne niecznoty. w ktorych / práwi / żadney czyřtořci
žadney wczřiwořci nie mář. w nich zakon kłamřwo / dyabel wiára / ofiárá
sprořność. Przeciw Pelagianom tákžę ř. Leo pilnie powřtal / y przyzwó-
wał z Gálliey ř. Prosperá / pořtal go do Kámpániey przeciw Julianowi /
ktore zámrad to kácerřstwo wyřorzenił / gdy sie ich wiele náwracálo / onego
Julianá odřepuiac. Używał potym tego Prosperá Leo za piřarzá / ták
iáko Dámásus ř. Jeronymá.

Tego roku on Cyrillus Alexándrijski Biskup z tego řwiátá řfedił / kto-
regó Grekowie w Menologium miedzy řwierte policzyli temi řlowy: Wia-
rodzenie ř. Cyrilla Alexándrijskiego Biskupá / wysłkies náuki / y obrońce
wielkiego wiáry Kátholickiey / ktorego náwyzřy Biskup Celestinus ořadził
godnym / áby iego mieřce ná Concilium Epheskim zástádl. Siedziál tam
32. Piřal řřiag wiele / mowi Kářpodorus / y práwie wřyřko piřmo wyřlády
řwemi przebiežal. ále wiele řřiag iego poginelo. Teraz sie niektóre wynu-
řzáia z řlárých řřiáźnic / iáko list on do Kálosiriusa Biskupá Arseniorow.
w ktorym sá one řlówá / błed ná on čas powřtáiacz gubiace: Wniemáli
niektorzy áby w nářwięřnym Sákramencie poty tylo ciało Pána nářego
było / póři go używáia. Ná co on ták vderzył: Słyřie práwi / o niektorých
iž mowia iáko by im błogóřláwieńřstwo / nie było tu póřwieceniu wáźne /
gdy go co ná drugi dźien zóřtáie. Száleia co ták mowia: Bo sie CHRISTUS
nie ř-

nie odmienia/ y ciało sie iego święte nie mieni/ ale moc błogosławieństwa y łaską ożywiającą zawždy w nim trwa.]

W Żywociach Oycow ss. o Cyrillusa tego mądrości y dowcipie świętym napisano. Pustelnik ieden święty a stary/ ktorému P. Bog gdy go prosił/ wiele rzeczy obiaćwał: z prostoty wpadł w mniemanie/ iż Melchisedech był Syn Boży CHRISTVS. Tego chcąc zleczyć Cyrillus Arcybiskup Alexandrijski/ szedł do niego y powiedział: Oycze/ mam myśl roztągnioną: wszytko mnimam iż Melchisedech jest Syn Boży: a druga mie myśl od tego odchodzi/ iż nie jest Bogiem/ ale samym człowiekiem kapłanem Bożym. prośbie cie wprośże to y Páná Boga/ aby tobie prawdę obiaćwił. On stąrzec trzy dni odwłoki prosił. y po trzech dniach rzekł do Cyrilla: Pewnie wiem iż Melchisedech nie jest Bogiem. A Cyrillus rzekł: a iako to wieś? On powie: dzał: wkazał mi P. Bog wszytki Oycze święte/ od Jádámá aż do Melchisedechá/ ktorzy sli mimo mie/ a gdy miał Melchisedech/ rzekł mi Anyol: Otoż ten jest Melchisedech. A tak Arcybiskupie bądź pewien/ iż tak jest.] y tak sie on stąrzec sam wpaćmiał/ y błedu onego odstąpił/ y powiadał bráćciey/ iż Melchisedech człowiek jest/ a nie Bog/ ani syn Boży. Z czego sie wielce Cyrillus wróadował/ y tym duchowna mądrość swoie do náwrocenia duś ludzkiech pokazał. Nastąpił ná miejsce Cyrilla Dioskorus/ człowiek chytry y obłudny/ ktorý sie zá świętego wmaćł/ będąc wewnątrz dzirónie hárdym. O iego niektórych obyczáich námiemil niemáło Theodoretus do niego pisać. Ale mu odpisać niechciał/ mówiac: iż z Nestoriussem trzyma. Ná co mu sie Theodoretus długim listem y wyznániem práwie Kátholickim spisał. w ktorým Nestorinśá y błedy iego przeklina/ y swoie prawdzirwe náwrocenie opisuje/ y Pánnę náświetaśa Bogárodzica zowie.

Dioskorus Alexandrijski Biskup wysłał posła swego Possydoniusa káplana do Leoná Papieśá wedle zwyczáiu/ o swoim mu posádzeniu ná stolicę onę oznáymiac. Ktorego záczymał nieco Leo/ wkaźuiac mu porządek kóściółá Rzymskiego/ aby sie to w Alexandriey popráwilo/ coby sie z nim nie zgádzáło. y nápiśal list do Dyoskora/ o swieceniu klerykow/ aby nie ná káźde/ ale ná pewne dni bywáło/ y to z postem w Sobote/ żeby w Niedziele poswiecenie bráli. Piśe y o Nřsá/ gózie wielki lud/ aby powtarzána tegoż dnia bęła. y tak go náucza iako mistrz ucznia/ Biskupa pierwszey stolice Rzymskiej. Ten Dioskorus wciśkać poczał krewne Cyrillusa Biskupa swego przodka/ dla zazdrości/ iż w domu ich śesćdziesiąt lat Biskupstwo Alexandrijskie trwáło. Złupielie z pieniedzy niaćkami potwarzámi/ ktore ná pospolstwo/ chwały y nich sulaćiac/ rozdawał/ aby chleb y wino co nalepfe y táńse mieli. Stare przykłády są: iż záwždy cierpieć co muśa/ powinni Biskupow z dobr duchownych w bogáćeni. y kleryki Cyrillowe z mieysc swoich rusać. Bo był niebożny a pokryty ten Dioskorus.

Tego roku wiele obcych y dzikich narodow wśchodnych Rzymskie páńśwa náiaćháło y pustoszyło/ to jest Persie/ Sáraceni/ Isauri/ Hunni. Wyśláni przeciw im hermani Anacolius y Aspár/ pokoy z nimi ná rok uczynili. Attilá zabiwşy bráćá Bledę/ sam krolem nád swymi Hunnámí będąc/ Pánnia osiaćł. Gózie wiele ludu iego do wiáry Chrzesciáńskiey sie wdaćło. Kto ich Apostolem był/ nie może sie wiedzieć/ okrom onego Theotymá Scytowábo Tatarow Biskupa/ ktorý cudá miedzy nimi wielkie czynił/ iako Sozomenus dáł znáć. Brat wielka moc Attilá/ aby był biczem Bożym ná zle Chrzesciány. Opisuje Ammianus ten narod Hunnow/ iż od Widowego jeziorá/ ktore sie zowie Palus Meotis, wysli. obyczáie wszytki takie iakie y dzis y Tatar widzim. wszyscy w polu bez domow mieśkaćia/ grubi/ sprośni/ spećni/ bez dobrych sáćien/ bez chleba/ żioły/ a nápoly surowym mieśem pod

4.

Vita SS. Patrum de prud: & contempt. Pustelnika iako Cyrillus náwroćit.

5.

Dioskorus Alexandrijski.

Epist: 60.

Epist: 83.

Theodoretus sie sprawnie.

Leo epist: 81.

Zwierzchność Papieśka nád Alexandrijskim Biskupem.

6.

Liberatus Diacon.

Krewne Cyrilla wciśnieni.

Z dobr kościelnych powinni w bogáćeni.

7.

Prosperin Chron.

Pokoy s Pogány.

Attilá bráćá sábil, y Pánnia osiaćł.

Miedzy Hunnámí Chrzesciánie.

Lib: 7. cap: 25.

Ammianus lib: 31.

De Tobia cap: 1.

8.

Pomierzanie rol.

Nouell: Theod:

tit: 33. de releu.

Theod: epist: 47.

Biskupi y o swie-

ckie dobroowcom

sie staraja.

Epist: 81.

Ad Apellam.

Kaplan lekarsem

cieh synu.

siódłem zagrzany żywi / iezdni tylo / a do pieśey bitwy nie sposobni zc. Opis
sue ie y Ambrosius s. Lecz pod tym Attyla wzbogaciele y wyćwiczyli sie w
woiennym rzemiesle / y w obyczajach laskawych y ludzkoscia zaprawio-
nych. Sam Attyla byl Poganin / balwochwalcá / ktory sie inż byl niemá-
ly czas w Pannoniey wnieškat.

O pomierzaniu rol / dla ktorego byli wćsnieni ludzie pobory dajacy.
wydal laskawe prawo Cesarz Theodozyus. W czym też przymawiali sie
v Cesarzá y v Pulcheriey siostry iego za owieczkami swoimi Biskupi myślo-
sierni / a zwlaszcza Theodoretus listy o wćsnienie swego miasta Cyru do
Pulcheriey pišac. Staral sie nietylko o duchowne dobra owiec swoich / ale y
o swieckie. y mowi w liście iednym: Zbudowalem im przysionki y domy v
košciolow / y dwa mosty wielkie. Naprawilem laznie / przywiódlem wodę
ktorey miasto nie miało. Naprowadzilem rzemieśników / y lekarzmi dla ich
zdrowia opatrzyłem ie. Mam ná to káptana Piotrá bárzo do niemocy le-
czenia szczęśliwego zc. Skad sie da baczyć / iż y káptánka dostoyność / ta sie
posługa ludzka z miłosći czyniona nie lżyła / zwlaszcza gdy Apostol s. Paweł
Lukasá s. lekarzem zowie,

Rok Páński 445. Leoná 6. Theodozy-

uśá mnieyšego 38. Valentinianá trzeciego 21.

1.

Marcell: in Chron.

Caragrod stra-

piony.

Nouell: Valentin:

lib: 2. tit: 2. de Ma-

nich.

2.

Y swięci máia w

sobie ladama.

Hilarus Arelá-

teński.

Gennad: de Script:

Eccles: lib: 69.

& 99.

Moc Papieška v

Cesarzow zna-

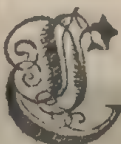
na.

Nouell: Valentin:

lib: 24. de Episc:

ordina.

3. Mañ.

Chroniká Prospe-
ra rkaie.

Arrogrod tego roku byl utrapiony y rozruchem pospolstwa / w
ktorym ludzi wiele poległo / y głodem / y złym powietrzem / y o-
gniem / w ktorym košciol wielki zgorzał. Onego to heretyczwa
Nestoryusowego / ktorego ieszcze bylo w kaciech tajemnych me-
mało / miasto przypłacało. lecz y samo krolestwo truchlało.

Walentynianus wyrok strogi y mandát ná heretyki Mánicheyzyki wzy-
nił / ktorych wielkich sprośności y niecnót iawnym sadem Papież Leo roku
prześlęgo doznał.

Hilarius Biskup Areláteński w Gálliey / ácz swięty y w wielkich ludi
chwałebny. bo byl wceń s. Augustyná y przeciwo Pelagianom wielkie prace
swoie p. Bogu y košciolowi oddawał / y w swiętych obyczajach ná Biskup-
stwie słynat: iednák nieiákim vporém rzady sobie y zwierzchność náw Bie-
neńskim Biskupem pociągáiac / niepokoy miedzy Biskupy czynił / y Papież
zá Leoná rozgniewal / od sadu iego z Rzymu wćiekáiac. y musiał Papież
Cesarzá Walentinianá vzyć / aby go też práwy swemi vskromil. Jest okolo
tego powážny list pobožnego tego pána / w ktorym Hilariusá gromi / a Pa-
pieška moc náw inemi wšytkimi Biskupy przeložona starwi mowiac: Wy-
rok Biskupá Rzymškiego po Gálliey y bez vstáwy Cesarškiey niech moc má-
y to wieczna vstáwa stázuemy: aby Biskupi Gálliey / y inych stron y kro-
leštw / przeciwo zwyczáiowi stáremu nie nie czynili / bez przyzwolenia mežá
wielebnego Papieżá Rzymu miásta wiecznego. wšytkim niech to zá práwo-
stói / co stánowilá ábo postánowi Apostolskiey stolice powážnošć. [A on
Hilarius człowiek swięty y báczny / w pokorze y Biskupstwo Areláteńskie zlo-
žyl / y do klastoru ná wysep Lirineński swiátá odbiežat / w onych sie roško-
šách duchownych zámykáiac. Žadnych wymowek nie šukal / ani sie pišmy
bromil / iedno sie z dobrej pogody do pokoju vrádoval. Miedzy swięce go
Rzymškie mežennické księgi poczytáia.

Poty s. Prosperá Chroniká trwa / záczeta byla ieszcze od Jádámá / ále
początek iej zginął.

Rok P. 446. Leoná 7. Theodo: mnieyše: 39. Valen: trzeciego 22.

Britannia

Britannia náiacháli Szkotowie y Piktowie y srodze ia zwoiowáli mieczem y głodem Chrześciany gubiac / a kraie ich ośiadaiac. Odeymowali sie im potym Britanczykowie / ale Szkotowie y Piktowie / iedne częśc wyspu onego ośiadły / nigdy z niego wygnani być nie mogli. Piše Gildas / iaki list do Aeciufa hetmana do Galliey o pomoc prośac wystali: Nieprzyiaciele / prawi / do morza nas pędza / a morze nas do nich pędzi / ná dwoie cierpieć musím / ábo utonac ábo zabitymi być. Tych wciřkow przyczyna daie tenze mady Gildas / iż sie Chrześciane iuż byli ná wielka rozpustnořć wdali / a nawiecey křieřa / ná ktore tam wielkie grzechy wypowiada / o ich hárdořci / łákomřtwie / zdrádách / kłamřtwách / zapomnieniu dobrych náuk / ić. piřac.

Trzesienie ziemi niewyczáyne y wielkie tego roku wschodnym kroleřstwom / niewymowione pořráchy y škody y zguby uczynilo. Trwáło przez řeřć mieřciecy. a nietylo wysokie y wřpániale budowania poległy: ále miasta y wři wiele z ludźmi ziemi przepádły. Wyspu sie wiele ná morzu z ludźmi y z miářty zátopilo / y do tych časow ich niewidac / morze wielkie ryby wyrzućalo / řekli sie poodmieniały / tam gđzie ich nie bylo wkazáły sie / a gđzie byly potryły sie. statki wodne ná ziemi zostály / y inne wielkie škody sie podziały / zwařeřa w Bitiniey / w řeleřponćie / w Phrygiey. W řámy m Carogrodzie mury y przy nich piećdzieřat řiedm wicř vpádły. Cesarz Theodozjusz y Proklus pátryarchá y lud prawié wysřet w polu mieřt / litanie y modlitwy z wielkim pořráchem y pláczem do P. Boga czyniac. y sřlal sie tam táti cud. Páchole mále porwane w niebo / ná co wysřcy pátrzyli / y zář ná ziemi spusćzone iest. gđy go pytano gđzie byl: Powiedział iż w niebie / y řeřatem tákie řpiewanie: řwiety Boże / řwiety mocny / řwiety niesmierćelny żmily sie náđ námi. y to powiedziařsy vmárlo. řáraz řiřkup te řlo / wá řpiewac kázal z wielkim nabořenřtwem / y ono ziemi trzesienie vřtálo. W tym cudu řwiádecřwá řa wielkie y bezpiećne / y v řrećow w řięgi řoćielnych řwiat wpisáne / y dřen ná to wřpominanie ktorego sie to dřialo náznáczony iest 24. Wřeřnia ábo Septembřa. y Łáćinřcy piřarže to ř twierdza. y řelix Pápięř Řzymřki y inni. Dámáscenus to ř slawi. y řowia to řpiewanie Trisagion, to iest / pieřń Troyřwieta. Wřznánie Troyce ř. iednego řořtwá / ktorego potym Řátholicy ná potepienie řutyćianow vřzywáli / y P. Bog to pienie ná tákie řácerřwá nágotowal.

Theodozjus nápráwił mury Carogrodzkie przez Arteniufa y Cyrusa. řa co lud Carogrodzki dziećniac / gđy wólat: Constantinus řbudowal / a Cyrus ponápráworowal. Cesarz sie tym obrařil y Cyrusa / bo byl Poganinem / z wřzedow zřozřly mářetnořć mu wysřtke odiał. On sie y o zdrowie boiac do řořćiolá vćiekl. Gđzie go P. Bog ořwiećil onym nieřeřeřćiem / iż nietylo Chrześćianinem / ále potym y řiřkupem řmirneřřkim zostal. Lud go řmirny niewdřiećnie przyiał. Ale on řilem řlow ich vřlagal / morwac: řamilřy meřowie y przyiaciele: nárođenje Boga y řbáwiciela nářego IE-
ZUSA CHRISTVSA milezeniem pochwalayiny. řo řámy m řluchániem w řywóćie Pánienřřkim wćielil sie Bog řlowo. iemu řhwalá ná wietki. Amen. A potym go bářzo cřćili / a on sie iáto práwy řiřkup zachowal. Tákie dřogi ná Pan Bog do řbáwienia ludzkiego.

Proklus Carogrodzki řiřkup řwiat ten pořegnał. řat ř2. řiedzac ná řolicey tey. řářapil po nim řlávianus řáplán řwiety y wielce pobořny. řyl v řesarzá nieiáki řzeřánieć řhryřápius / w wielkiey bářzo łářce y prze-
mořny / ten mierađ widřial řláviana ná řiřkupřtwie / y řukáiac náń přećzy-
řat. On mu chleř pieřny pořlat. A řhryřápius wřkázal / iż řloto řćiał mieć.

1.
Gilda Britannus.
Paulus Diacon: lib: 14.
Szkotowie y Pi-
ktowie do An-
gliey.

Chrześćianie v-
ciřnieni w An-
gliey.

2.
Marcel: in Chron.
Ziemi trzeřie-
nie wielkie.
Niceph: lib: 14.
cap: 46.
Wřřpy ginyły y
miářtá.

3.
Cud w Carogro-
dzie.
Páchole řáchny-
cone.

Pienie Troyřwię-
ř.

De fide lib: 3. ca: 10.

4.
Cyrus Poganiná
řiřkupem.
Nieřeřeřćie oćzy-
řtwarza.

Niceph: lib: 14.
cap: 46.

5.
Niceph: lib: 14.
cap: 47.
řlávianus ná řa-
rogrodzkie ři-
řkupřtwie.

Chryſapim nie-
przyjaciel Flawi-
anow.

Powadził Pulche-
ria z Eudoxią.

6.
Podpisywanie bez
czytania.

Pulcheria od dwor-
u odchodzi.

7.
Niceph: vt supra.

Paulinus o iábkko
podeyżany za-
bit.

Marcell: in Chron.
Theod: epist: 41.

Cesarz v Tárá-
row pokoy kupu-
se.

1.

Turibius podpora
kościół.

Leo epist: 97.

Karanie herety-
kow mieczem.

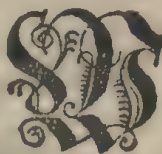
2.

On rzekł: Ja złotą nie mam / a ná kościelne Bogu y vbogim oddane / reki
puszczac niechce. y od tego czasu byl mu wielkim nieprzyjacielem Chryſapi-
us / y o zlozenie sie iego z biskupstwa staral. Czego iz uczynic nie mogl / potki
Pulcheria przy dworze mieszkala / a spráwami Cesarstwi wladnela: staral
sie aby Pulcheria od dworu odsadzil. y powadzil ia naprzod z zóna brata
iey Cesarza z Eudocyą / ktora naprawil / aby to v Cesarza przemogla / zeby
Pulcheria za Diakonisse kościelna Flavianus poniewolnie poswiecil. iáko
to byl zwyczaj / iz iáko nawyższe pány tak y przeswiecne bialeglowy do du-
chowieństwa niewolono. W czym sam Flavianus Biskup Pulcheria prze-
strzezl / gdy o tym z nim Cesarz mowic poczal.

Byla y druga nie wielka przyczyna nieprzyjaźni miedzy Eudocyą y Pul-
cheria / okrom wstawniczeny zazdrości przeciwo Pulcheriey / iz tak dawno brat-
ca swego / meza iey / rzadzila. Wiedzac Pulcheria iz Cesarz brat iey listy nie
czytane podpisowal: boiac sie aby kiedy barzo zdradzón nie byl / chcac go od
tego zarciem uczinym odwieść: poslala list do podpisu / w ktorym iey brat
zone swoje Eudocyą przedawal. Wziawszy on list z podpisem / odwiódla do
pálacu swego Eudocyą / y list iey wkładziac / y wdziecznie żartuiac rzekla:
Moiás jest niewolnicą / kupilám cie sobie v Cesarza. Ona sie o to rozgniewa-
la. Lecz Cesarzowi zdrowy barzo byl on mady żart ná przestroge. A gdy Ce-
sarz od zony y onego Chryſapiusa nábecheany / niechetna twarz Pulcheriey
pokazowal: ona od dworu ná miejsce służbie Bożej sposobne odiachala /
y tam w pokoju iáko mniska žyla. Co bylo z wielka škoda kościoła Bożego /
y samego Cesarza. Ktorego P. Bog przez lat 40. do tego czasu záwychowa-
niem y rada oney pánni swietey szczerliwym pánowaniem wswelal. Bo po-
tym barzo bladzic poczal / iáko wstysym / gdy rady onego Chryſapiusa y zony
swey słuchal. Eudocyą tez podeyżzana sie stala v meza swego z ta-
kiey przyczyny. Przyniesiono iábkko barzo wielkie y piekney okrásy do Ces-
arza: on ie dal zenie. a zóna Paulinowi / z ktorym dla nauk rada rozmawiala /
dala iábkko ono. Paulinus nie niewiedzac sklad wyslo / darowal ie Cesarzowi.
Spytal zony Cesarz / gdzie ono iábkko: odpowie: Diáblám ie. A on ie w-
kazawszy / klamstwo iey zganił / y mial ia podeyżżana / a Pauliną zadržac
kazal. Atteylá z Hunnami swemi ná wschodnie sie pánstwa ná Theo-
dozyusa puscił / y bitwy wygrawszy / tak onego Cesarza wciśnal / iz pokoy za
złoto kupowac v niego musial / y ná kazdy rok perona mu summe obiecal.

Rok Páński 447. Leoná 8. Theodo-

zyusa mniejſzego 40. Valentiniana trzeciego 23.

Hispaniey pod pánowaniem Gothow y Swewow / kościoły
Boże ponizone byly / y kacerstwa sie / a zwlaszcza ono Priscilli-
anistow y inych heretykow / szerzyły. Wzbudził P. Bog serce
nieiákiego Turibiusa Biskupa Asturicenskiego / ktory wſzystka
Hispania obiachal / naprawuiac co mogl / y przestrzegaiac od
bledow y vmacniaiac Biskupy y bracia w wierze Kátholickiey. y spisawszy
to co bylo potrzeba do naprawy / poslal z tym do Leoná Papieža / prosiac aby
o onych kościołach radzil. Leo chwalc swiete iego prace / odpisal mu / aby
sie o Synod Generalny w Hispaniey postaral / z ktoregoby sie pomoc ko-
ściółom dac mogla. W tym liście chwali stare práwo y postepet Máxima
Cesarza / iáko jest wyſſey / ktory Priscillianisty mieczem karal. Ná roſta-
żanie tedy Papieſkie zebrałi sie ná Synod Biskupi / ale ná iedno miejsce ze-
brać sie nie mogli / dla dwu roznych krolow w Hispaniey. Bo w Galláciey
Rechillá krol Swewow pánowal / a w innych pánstwach krol Gothow

Theodo-

Theodoritus / y z synem swoim Torismundem. y dla tego rozdzielić sie musieli / jedni sie zebiali w Tołecie / dwudzy w Gallácie w Celenie. Nie bronili onego zebrania Biskupow Gothowie Ariani / ták dálece sobie wazac Pa-
pieście roszkanie.

Ná ten Toletánski Synod postál písnie swoje Leo / y wyznánie wiáry przeciw heretykom / w ktorým ták mowi o Troycy s. Nie inšy iest Bog kto-
ry rodzi / nie inšy ktory rodzony iest / nie inšy ktory od obudwu pochodzi.] Z
tych słow to Concilium napierwey wyznawáac wiáre y písnac / przydali one
słowa do Symbolum Nicénskiego o Duchu s. ktory od Oycá y od Syná
pochodzi. Czegoby nigdy byli uczynić nie śmieli / by tego byli z listu S. Le-
oná nie wzięli. Co ná Priscillianisty ktorzy zle wyznawáli Troycę s. uczy-
nił / oni ná Synodzie Toletánském Oycowie. y ták zámwody iuz ná potym one
kościoly y Hispáńskie y Fráncuskie y wszytkie pulnocne Kredo ábo wiáre wy-
znawáli / y w kościele po Ewángeliey śpiewáli / áz do tego czasu. y w tym
wyznaniu ná pulnocnych krájach wiára sie s. rozmnożyła. Nie była
to nowa wiára y nántá o Duchá s. od Oycá y Syná pochodzeniu. Bo ták
od Apostołow y z písmá s. wszyscy wierzyli. Ták Athanázyus w Rzymie ná-
pisał / ták Damásus Papież ná Synodzie Rzymiskim dawno przedtym wy-
znał. ták wszyscy Doktorowie z písmá s. od wieku rozumieli. Przydanie y
wyklad / dla heretykow sie obiaśnit / bez żadney odmiány prawdy y wiáry.
Tónáť kościół Rzymiski słowa tego / y od Syná / w swoje wyznánie wiáry nie
kładał / ani wyznánie Nicénskiego we Wšsey po Ewángeliey śpiewano / áz
potym nierychło od Benedikta siódmego Papieża / dla zgody ze wszytkimi
kościolami pulnocnymi / gdy Papieżá Henrikus Cesarz do tego pilnie náma-
wiał to słowo przydane iest w Symbolum y we Wšsey po Ewángeliey śpie-
wać sie wyznánie Nicénskie z tym przydátkiem poczeło. Roku tego Leo
Papież Bássyaná Biskupa Epheńskiego Primáśa Azrey z stolice Biskupiey
złożył dla wielkich iego występów / y wtracenia sie w ono Biskupstwo.

Rok Páński 448. Leoná 9. Theo-

dozyuśa mnieyszego 41. Valentiniana trzeciego 24.

Zheodozys wydal mándaty srogie / chcec Pána Boga wblágać /
ná księgi Porphiriusa / ktore przeciw Chrzesciánom písal / aby
wszedzie palone byly: Ták y Nestoriusowe y wszytkie písmá
przeciw Cyrillowi aby w ogniu ginely / a każdy ie wydawać mu-
siał. Zákazał w tymże mándacie / aby nikt ináczey nie wierzył /
jedno iáko w Niceey y w Ephezie Oycowie s. wyználi. Onego też Ireneu-
śa przyaciela Nestoriusá ktory iuz był Biskupem w Tyrze / choć sie iuz był
wspamietał / dla powtorzonego przed Biskupstwem małżeństwa / złożyć
z Biskupstwa kazał.

Tego roku otworzyło sie niešťczesliwe y zaráźliwe kácerstwo Euthychi-
usa Cárogradzkiego Archimándry / ktory náuczác y rozstawiac poczał / iż
P. CHRISTVS nie ma dwu nátur: ále tylo iedna. to iest zmiesána z obu.
O czym gdy wšlyśat przyaciela iego Euzebius Biskup Dorilecy / iż ona fał-
szywa náuka między mnichy rozsiéwa: wpominal go dlugo y prosił / y prze-
ciw iemu mowił y wyrody dawał: ále Euthyches w wporze swoim zostawał
mowiác: iż písmu s. wiecey potrzeba wierzyć / niżli Oycóm s. y Doktoróm.

Widzac go niewzytego Euzebius / odniósł go do Gláwianá Biskupa
Cárogradzkiego / ktory ná ten czas miał zebraný Synod w Cárogradzie / y
prosił aby Euthychesá ná Synod przyzwano y o náukę pytano: obiecuiac
sie przeciw iemu mowić / y świadczyt o fałszu y bledách iego / iesliby sie do
nich

Synod Toletáń-
ski.

3.

Leo episk 93. 22. 11

Wyznanie wiáry.

Conc: Tolet.

Od Oycá y od Sy-

na pochodzenie

Ducha s.

Przydanie y od

Syna. tu sie po-

częło.

4.

In Symb: Atha-

nasii.

In Conc: Rom: ap-

Crete.

Bernard: abbas Au-

giens: de rebus ad

Missam spectant.

Przydanie kościo-

ła Rzymskiego, y

od Syna.

Act: 11. Conc: Chal-

ced.

1.

Apud Acta Conc:

Ephes: edit: Pelt:

Tom: 5.

Księgi heretyckie

palono.

Apud Acta Conc:

Ephes: edit: Pelt:

Tom: 5. cap: 29. 20.

2.

Liber: Diaco.

Zaczećie kacer-

stwa Eutychie-

skiego.

Heretycka piośn-

ka.

3.

In actis Syno: Con-

stant: apud Conc:

Cal: acti: 1. Tom: 1.

Council.

Eutyches pozwa-
ny na Synod.

Vt supra.

4.
Do dworu sę
ciaka Eutyches.Sad o Eutyches-
tis.Wyznanie Euty-
chesa.Dworcy kmiący
sę w kościel-
ne rzeczy wdają.5.
Do Papieża oboja
strona piše.
Chytrość here-
tycka.Leo epist: 12.
Libe: Diac.Cono: Calced:
acti: 9. & 10.Iba Biskup sadzo-
ny.List Iby, o który
potym było wiele
trudności.

nich nie znał. Był tedy przyzwany y pozwany na Synod raz y drugi y trze-
ci / ale sie wymawiał: raz tak: iż nigdy z klasztoru swego iako z grobu wycho-
dzić nie może. Drugi raz / iż jest stary y chory / a nakoniec o odwołce siedmi
dni prosił. A iednak sie przed posty onemi wydawał / iż o dwu naturach w
CHRISTVSIE nie trzymał. y rzekł przed posty / iż wiecy pismu wie-
rzyć powinno jest / a niżli świętym Wycom. W tym czasie Głównianus o
księgach sie iego y pismach między mnichy dowiadować kazał. y znalazł sie
pisane iego bluźnierstwa / na ktore podpisy od mnichow wyciągał. Lecz
mu ieden Marcin na imie rzekł: Biskupia to rzecz na takie sie rzeczy po-
pisować / a nie naszą.

Tym siódmym dzień przyszedł: on co z klasztoru wychodzić nie miał / y stáro-
ści sie y choroba wymawiał: do Cesarza y do dworskich ludzi wybierał. y
w obrone sie ich poruczał / a zwolając Chrystianusowi / o ktorego zley myśli
na Głównianą wiedział. y inne dworskie ludzkie y niektóre Biskupy sobie ie-
dual. A gdy dzień on naznaczony przyszedł / to jest 22. Nowembra albo 22.
stopada: Cesarz posłał z nim na Synod poważne persony z dworu swego
Florenciusza Senatora y inne. Ktorzy z wielką kupa chcąc wnieść na Synod
z Eutychesem / pierwey sie Wycom opowiedzieli / iż nie wmdziem / ani Euty-
chesa wprowadzim / ażby im obiecali Eutychesa z Synodu wolnego
wypuścić. Gdy weszli do Wycom / czytano to wszystko co sie przeciw Euty-
chesowi od początku Synodu postapilo / iako nań były pewne y pisma y
świadectwa o iego od wiary s. odstąpieniu. Potym go pytano / iesliby dwie
naturze w CHRISTVSIE wyznawał: on sie krecił: ale przyćmiłszy słowo
y samego Florenciusza rozkazaniem / powiedział: Wyznamam dwie natu-
rze przed złączeniem / ale iedne po złączeniu. Kazali mu tedy Wycom aby
to swoje wyznanie potepił y odwołał. Ale on niechciał. y tak go Głównianus
Biskup wyrokiem / imieniem swoim y Biskupow ktorych było 32. y Archa-
mándritow 23. wyklął y potepił y od społeczności wiernych y od kapłanów
odsadził. Tak sie mogła ta zająca niezgodą skończyć / by byli nie ludzkie
dworcy / ktorzy sie w rzeczy duchowne wdawali / y Cesarza w te nie Cesar-
skie zabawy wtracali. Głównianus o wszystkim co sie na onym Synodzie
Cárogródzkim przeciw Eutychesowi działo / Papieżowi Leonowi wpi-
sał. Posłał też y Eutyches swoje do Papieża pisanie / y starał sie aby tego
wprowadzili / a Głównianowce zatrzymane były. Tam wiele kłamstwa wypo-
wiada / z mu appellaciy do Rzymskiego Biskupa nie dopuszczono / iż go
toro oddać to coby przysięga miało. Napisał Chrystianus aby y Cesarz
za nim i o Papieża pisał. Smiał y do niektórych Biskupow dołskich o
swojej niewinności Eutyches pisał.

Pod tym rokiem w Syriey Biskup Edeński Iba / potwarzony o nie-
które bluźnierstwa na Pana naszego zbawiciela / na dwu Biskupich sadzo-
ny w Tyrze y w Berycie oczyszciony y niewinny należony był. Ten Ibaś był
pierwey Nestoryanem przy onym Janie Antyostkim Biskupie: ale potym
gdy Jan Kacholikiem sie sstał / y z Cyrillesem społeczność wziął / on też to-
żeczynił / y był napotym prawowiernym. Wydał był potym iako Kacholi-
kiem zostal / list swoy do Maryna Persy / w ktorym mu opisuie / iako pier-
wey Cyrilla miał za heretyka / potki z nim pokoiu nie wziął. w tymże też li-
ście wychwala onego Theodora Mopsuestenkiego y pisanie iego. Lecz na
koncu z pokoiu sie uczynionego z Cyrillesem y inemi Kacholickimi kościoły
rząduie. Z tego listu niektórym sobie niezyczliwym sstał sie ieszcze pode-
żrzany. Ale on sie sprząwował / y od Biskupow za Kacholika w Berycie o-
sadzony był. y potym na Kalcedonskim Concilium wielkim / także za Ka-
cholika uznany jest. Nie iżby Synod Kalcedonski iego on list chwalał abo
przyimał.

przimoał: ale iż iego samego Kátholiktem być osadził. Toż sie mówi o piśmách Theodorá Mopsuesteńskiego / choć ich Concilium Kálcedońskie nie potępilo: iednák ich też nie pochwalilo. To sie tu dla tego námiennia: iż potym z tego fundámentu / o tym liście Jby / wielkie poswarki wrośły ná piątym Concilium / iáko y o piśmách Theodorá y o Theodorecie Cyrn / ktorego tákże Concilium Kálcedońskie zá pokuta iego przyelo. Stad wrośły one tria Capítula, o ktorych wielkie beda trudności zá Cesarzá Justinianá.

Rok Páński 449. Leoná 10. Theodozyusa mnięyszego 42. Valentinianá trzeciego 25.

SŁo Papież pierwey listy miał Eutychesá / y Cesarški / około Synodu Cárogradzkiego / niżli Głównianá Biskupá. Ale czytał nárzekánia Eutychesowe / iż niestufnie wykłety był / y od áppellácie do Rzymu odsadzony: iednák drugie vcho Głównianówi chował / z ktorego potym wśytko zrozumiał wśy / y o kłámswách sie Eutychesá y iego bluznieniu dowiedziawszy: nápiśal on przedziwny list do Głównianá / y do wśytkich po świcie Biskupów o wyznániu wiary / o ktorym sie níżej powie. A do Cárogradu gdy zá ieden miesiąc list Papieški do Cesarzá doszedł / ktorym dáte znać iż bez piśánia Głównianá Biskupá nic stánowić nie mogli: Eutyches z Chryśapiusem swoim / bo iac sie Papieżá / inna ráde náleżli. Náomowili Cesarzá / áby inśy Synod złożył w Cárogradzie / ktoryby w rzecz Eutychesá weszrzal / y w posłepki onego Cárogradzkiego Synodu. y nic nie mieśkáiác miesiácá Aprilá dniá 9. ziać chátó sie 30. Biskupów do Cárogradu / y Synod czynili zá presidencjá Theodozyusa Biskupá Cesarzey Káppádockiey. Táń przez prokuratorów czynić o sie i fałśu ná pierwszy Synod dowodzić Eutychesowi dopuścili / á Eutychesá Dorilei ktory obwiniat y kácerstwa ná Eutychesá dowodził / przypuścic niechcieli. Jednák gdy widzieli oni Biskupi iż Eutyches dowieśc te go nie mogli / áby do Rzymskiego Biskupá od Synodu onego áppellował / ábo żeby piśarze co w Synodzie posálskowáli: żadnego dekretu nie wczyniwśy ták sie roziaćháli. Nákoniec niesfeszliwy on Chryśapius z heretykiem náleżli one ośtátnia do zbrad swoich ráde. Náomowili Cesarzá áby do Dioscorá Alexandrijskiego Biskupá piśal / á Synod mu wielki / ná ktorym by on był stárśym / złożyć dla Eutychesá kázal. y záośtrzył Dioscorá niezbożnego onego Biskupá Chryśapius / ná to áby Eutychesá bronił / á Głównianá y Eusebiusa z Biskupstw swoich złożył. Zone też Cesarška Eudocia ná toż pobudził zły on rzezámec / áby ná złość Pulcheriey / Głównianá przesładowála. Złożył tedy Cesarz Synod w Ephesie ná pierwszy dzień Augustá ábo sierpnia / rośkázuiác Dioscorowi / áby dziesiáci Metropolitów z soba przywiódł y Biskupów dziesiec / y Bárśume Archimándryte od wśytkich mni-chów / żeby sie ná Biskupy wśchodnie záłowáli: y zákázał Theodoreta ná Synod bráć. A Jbe onego Edeśeńskiego inż był Chryśapius y Eutyches ná wygnanie wypřawił. Tu inż Theodozyus Cesarz srodze pobladził / gdy ná Concilium stárśeństwo rozdarwał / ktore sámemu Papieżowi służyło / iáko y ná wśytkich pierwszych. y dla tego starał go P. Bog iż roku drugiego ácz w dobrej pokucie / żywot y páńśtvo strácić. A iż wiedział Cesarz iż bez przyzwolenia Papieškego wielkie Concilium być nie mogło: nápiśal rozywáiac ná ono Concilium iego osoby samey / nie o postách nie wspomínáiac / y krotki báráz o czas ná droge dáiac. Tym vmyslem / áby níkt od niego przybyć nie mogł. Odpiśal Leo / iż sam przybyć nie mogł / á iżby woláł áby ten Synod we Włosech złożył / ábo żeby zámiechány był / gdyż iásne rzeczy są / o ktore spor

Iba za Katholika
na Concilium
Kálcedońskim.
Theod: epist: III.

1.
Appellácia do
Papieżá.

List Leoná do
Flawiana prze-
dzimny.
Apud Conc: Calc:
act: 1.
Miesiác drogi do
Cárogradu z Rzy-
mu.
Drugi Synod o
Eutychetie.

Appellácia do Pa-
pieżá.

2.
Liber: Diac: cap: 12.
Niceph: lib: 14.
cap: 47.
Zmowa Chryśá-
piusa ná Flawi-
aná.

3.
Synod w Ephesie
fałśywy herety-
cki.

Liberatus ut supra.
Błedy Theodozy-
usa Cesarzá do-
brego.

Leo epist: 13.

4.
Leo epist: 17.

5.
List sławny Leo-
na do Flawiana.
Sophront: Prat: Sp:
cap: 142. 148.

List od Piotra S.
poprawiony.

Aktio: 4.

Apud Leonem
epist: 51.

6.
Leo epist: 15.

Papież potępił
kazał herezycy
Eutycheza.

Synod wielki bez
Papieża być nie
mogł.

Epist: 13.

7.
Extat ant: Conc:
Chalced: Tom: 1.
Chrysologus co
pije Eutychezo-
wi.
Piotr S. prawdy
naucza.

8.
Złe roszkanie
Cesarzkie na Sy-
nod.

Conc: Chalced:
akcione 1.

9.

jest y nie miał dla czego takiego pomśchne^o zboru składać. Obiecał iednak
ileby czas zniósł posły swoje wyprawić. Jakoż wyprawił Juliana Biskupa
Puteolańskiego / Renata Kaptana Kardynała / y Hilaryusza dyakona. przez
które pisał list do Flawiana / nie iżby samemu tylo Flawianowi służył / ale
żeby na Synodzie wszystkim czytany y po wśm świecie roznieśiony był.

On to sławny list / z którego sie wśytet świat dziwnie około wcielenia
Syna Bożego w prawowierney wierze vmocnił. On to list / o którym od
Grzegorza s. powieść napisana jest / y od s. Eulogiusza Patriarchy Alexan-
drijskiego / iż w Rzymskim kościele także jest pismo zostawione: Gdy Leo
pisał list do Flawiana Biskupa Cárogradzkiego przeciw niebożnemu Theo-
storyuszowi y Eutychesowi: położył go na grobie Książęcia Apostołskiego
Piotra. y modlać sie y pościć y nie śpiac mówił: Ty ktoremu zbawiciel nasz
CHRISTVS IEZVS te stolicey kościół poruczył / popraw iestli co iako cło-
wieć nieostrożnie napisał. y czwartego dnia ukazał mu sie Piotr s. mówiac:
czytałem y poprawilem. Lecz poważniejsza moc ma on list / iako Piotr s.
sam napisał z pisma s. y podania kościelnego / a niżli z widzenia onego. Ten
list Leona Kálcedońskiego 600. Biskupow Concilium dziwnie wychwalał / y
wśytet świat Kátholicki iednego słowa w nim poganić nigdy nie mogł.
Theodoretus go y inni Gállicy Biskupi wielce sławia. A iż jest przybłuzym
indziej albo w tym roku y Baroniusz / kto chce może go do czytania nalecieć.

Pisał też Papież przez też posły swoje do wśytkiego Synodu który sie
zebrać miał: aby to heretyctwo Eutycheza potępił / y same^o iestliby sie wznat
do społeczności y Káplánstwa przywrócili / gdyż w liście swoim do niego o-
biecał na tym przestać / co Rzymiski Biskup postanowił. Bo inaczej żadne-
mu nigdy Kácermistrzowi / choć błedy odwołał / pierwszey dośtoyności nie
wzracano. Leo to iednak wezwać dla tej przyczyny kazał. Z tego sie tam li-
st dobrze dać znać / iż przed sie Cesarz bez Papieża Synodu onego nie sta-
dał / wiedząc / iż bez iego zezwolenia prawy Synod być nie mogł. Co sie tak
po wśytkie czasy zachowało. Dał też list y do Pulcheriey / goracości tej
y wprzymosć ku Bożim rzeczom kościelnym / ktora pierwey pokazała w
Concilium Epheskim / chwalać / aby y teraz taka sie stawiła.

Napisał był Eutyches list do Piotra Chryzologa Biskupa Káwen-
we Włoszech / żalując sie na Flawiana / y swoje nowiny y błedy o rodzi-
u Chrystusowym nátracając. A on mu odpisał: Ty sie rzeczy niepodobne
pytania o rodzi-
u Chrystusowym wazyś / a ia dngiey też strony słuchając
wainien. Opominam cie / abys we wśytkim przebłogosławionemu Papieżo-
wi Rzymskiego miasta posłusen był. Bo s. Piotr / który na swej własney
stolicy żyje y siedzi / prawdy o wierze tych ktorzy go pytają / naucza. Wy dla
pokoiu y wiary / okrom zezwolenia Rzymskiego miasta Biskupa / spraw-
kich słuchac albo sadzić nie możemy. To tego s. słowa.

Cesarz Theodozjus do Elpidiusza Komesa / y do Eulogiusza y do Pro-
kla starosty Azyei / y do inych urzedników / ktorzy pokoiu y rzadu na onym
Concilium przestrzegac mieli / pisanie y roszkanie także dał: aby tych co Euty-
cheza sadzili do mowienia nie przypuszczał / aby niespokoyne wiazal / iaki co
dzał / a o wśytkim mu znać dawal. Z czego sie rozumieć mogło / iaki co
Synod być miał nie Káplánski ale rozboymczy. Bo pierwey nań samym tylo
życzliwym Eutychesowi przyiacząc kazano / a teraz tym co go świadomi mile-
czec kaza.

Pisał y do wśytkich Oycow ktorzy sie znać mieli / trudno-
ści one kościelne na Flawiana zganiać / a niciało Eutycheza obmawia-
iac. Były to scutli Chryśapiusz / ale y Cesarzka nieczemność w tej mierze / iż
sie tak wodzić dopuszczał.

Zaczal sie tedy on Synod rozboymny dziesiątego dnia Sierpnia ze sta-
wondzie

dwudziestu y ośmi Biskupow. Miejsce pierwsze zasiadł Dioscorus / y drugie sadzał iako chciał. Byli y posłowie Rzymscy oni trzej. Począł Dioscorus od czytania listow Cesarzkich. Posłowie Papiescy wolali nań / aby list Leon 10. do Głównian czytany był. Przysłał Dioscorus list on / y pod przysięgą czytać go obiecał / ale tego nie uczynił / inemi się piśmny zabawiając. Wyznania wiary czynić nie dopuścił / iedno sprawę Eutycheśowe zaczął. Przypuszczo Eutycheśa / y podał na piśmie wyznanie wiary swe / w ktorey tak o swoiadem / Chryzostomem go albo Bazyliusem nazwać mogł. Zatem Głównianus prosił / aby Instigator na iego kacerstwo Eusebius Dorilei przypuszczony był. Tego mu odmowiono / a dziecie tylo Eutycheśowe w Carogrodzie czytać kazano. Opárt się poset Papieski mówiac: pierwszy ma być list Leon 10. czytany. ale tego nie przemógł. Bo Elpidius z Dioskorem rzadził / y czynił co chciał / y już piśmą wrodzierać karty y piśmna ich dopuścił.

Gdy czytano ony dziecie / przysłał do tego / iż słowa S. Athanasjusza od Eutycheśa źle zrozumiane wniesiono: iakoby dwu natur po złączeniu w CHRISTVSIE nie wyznawał. także Cyrillus Alexandrijski. Tedy Biskup z Dioskorem idący / a drudzy się bojący mocy y żołnierstwa ktoremi byli obtoczeni / zawołali: Po złączeniu / nie są dwie natury ale iedną / y tak się herezya Eutycheśa odkryła / y przeklinali tych co o dwu naturach w CHRISTVSIE wierzą. A Dioscorus uczynił zamknięcie / iż w CHRISTVSIE iest iedną naturą. Co mieli mówić iedną personą.

Posłowie się Papiescy oświadczały / iż ono stanowienie nic nie waży / iż się działo przymuszenie / iż list Leon 10. Papieża czytany nie iest. A Bazyliusz on z swemi mnichy wołał: kto dwie natury wyznawa / rozsiekany być ma. Bo to Nestorianus. Uczynił potym dekret Dioscorus na Głównian y na Eusebiusza Dorilei / aby z Biskupstwa y z kapłanstwa złożeni byli. Przypadali do nog iego drudzy Biskupi / aby tego nie czynił / niewinność Głównianowe ktory słuchany nie był / przekładać: ale on użyć się nie dał mówiac: Bym iezyc wciąć miano / inaczej nie rzekne. Potym onym którzy nie przyszwali / a Głównian bronili / podpisować kazal swoje albo Concilium dekretów Dioscorus. oni niechcieli. A Dioscorus Elpidiusa z żołnierzmi puścić kazal do kościoła z lancuchy y petami mówiac: albo podpisacie / albo Biskupstwa tracie y na wygnanie podacie. y podpisali przednięsy / to iest / Iuvenalis Jerozolimski / y Domnus Antyoski / y Bazyliusz Selewecey / y inni mało nie wshyscy / iż podpisow było dzieśięćdziesiąt sześć / którzy potym wshyscy na Concilium Chalcedońskim pokutowali / y w oczu Dioscorowi iego złość y ono przymuszenie wymiatały. A Dioscorus składał na Elpidiusa Komesa / a Elpidius na Cesarza. Ale to potym. Rozgrzeżył też Dioscorus Eutycheśa / a na kapłanstwo go przywrócił / y inne towarzyse kacerstwa iego.

W ten czas sami posłowie Papiescy Dioscorowi się sprzeciwili / a żadne mi grozbami y przymusem do podpisania przywiesić się nie dali. Co świadczy Leo Papież do Pulcheriey piśac. Miedzy nimi on Hilarius albo Hilarius dyakon namłodszy / z Ephezu straży nad sobą wshedł / y długi sie krzyżac / a wchodząc do Rzymu przyszedł / y Leonowi powiedział co się działo. Potepił też y złożył z Biskupstwa Dioscorus inne Biskupy y na wygnanie zasiał Theodoretę Cyru choć tam nie był / y Ibe Edezeńskiego / choć już był wygnany / y inne. Lecy y Domna Antyoskiego choć się był na on totrowski Synod podpisał / z miejsca ruszył / dla tego iż się upamiętał / y podpisania na Głównian y Eusebiusza żałował. Na miejsce Głównian do Carogrodu dał Anatóliusza / a na miejsce Domna do Antyochiey dał Marimę / tenże złożył Dioscorus.

Synod Epheski wtory totrowski.

Wydzieranie piśm.

IO. Actio: 1. Calced: Concil.

Herezya pochmalona od wiedziannych.

II. Bazyliusz mnich.

Głównianus złożony.

Podpisanie poniewolne.

Eutycheś rozgrzeszony.

12. Leo epist: 26. & 25.

Posłowie Papiescy sami nie przyszwali.

Inni Biskupi wygnani.

Liber: cap: 12. Euag: lib: 1. cap: 10.

Domnus Antyoski wygnany.

13.
Liber: cap: 14.
Flavianus appel-
lavit do Rzymu, y
zabity jest.
Acti: 4.
Tysiąc mnichow
s Barsumą.
Flavianus S. mę-
czennik.

14.
Koniec zbory-
sca Epheskiego
heretyckiego.

Biskupi się sami
sobie wystawili.

15.
Epist: 113.
Theodoretus do
Rzymu appellavit.

Epist: ad Renatum
116.
O wiarygodności
Papieskiej Theo-
doretus.

16.
Conc: Chalced:
acti: 3.
Cesarz władzi.

Theodoretus sam
się stawiał prze-
ciw heretykom.

17.
Epist: 11. ad Spora-
cium.
Papież Synod he-
retyki potępił.
Stawianie Papie-
skie o naprawie.

Flavianus w onym rozboju / appellował do Leoná Rzymskiego Pa-
pieża. A gdy na piśmie appellacya podał: Dioscorus bić go tymi kazał / y
sam go nogami deptał. A on Barsumás mnich nad kátami wolał: zabij / za-
biy. Barzo y śmiertelnie porániony / zaprowadzony do Epippy w Lidiey /
tam trzeciego dnia wielki y przeświety męczennik umarł. Concilium Ké-
cedońskie o Barsumie mówi; iż z soba miał tysiąc mnichow na onym zbory-
sca / y on Flavianá zabił. Toż na Dioscorá iáko principalá mówią. U re-
towie dzień tego s. Flavianá święca 18. dnia Stycznia / którego do Car-
gradu przeniesiony jest. Lecz y zachodne kościoły toż czynią. Hilarius on
który był po Leonie Papieżem / na pamiątkę s. Flavianá w Rzymie kápliec
s. Krzyża zbudował / która iuż za nasych wieków upadła.

Co inni Biskupi wygnani cierpieli / ktore Eutyches iáko chciał trapić /
iáko się domyslić. Tak się skończył on rozboyny Synod / tak był kościoł
wschodni w wielkich ciemnościach y smutku przez dwie lecie / gdy oni Biskupi
pi co się bojąznią przywieść do fałsu dali / przed swymi owcami na sie narze-
kając płakali / iż się trzykroć CHRISTUSA zaprzekli. pierwszy gdy Eutyches
rozgrzeszył: drugi gdy iego kácerstwo pochwalili: trzeci gdy niewinnego
Flavianá z inemi potępił. Drudzy się y wkrążować swoim do kościoła wsty-
dzili. Radosć się kościołom po kiżym był Theodozyus wrocić nie mogła / aż
za Márcianá iego następniká po dwu lat.

Theodoretus Cyru o swoim się potępieniu od Dioscorá dowiedziawszy /
do Leoná Rzymskiego Papieżá appellował / krzywdę swoje przekłádając. y
za appellacya wysłał do Rzymu dwu káplanow Hipacyusa y Abrahámiu-
sá. W tym liście wystawia dostojność y przełożenstwo nad wszytkim kościo-
łem Biskupa Rzymskiego / y prosi Leoná aby mu dał dozwoleńie do Rzymu
przysłać / á w obronę go swoje przysłał. Miedzy tego listy ktore się w ká-
żnicy Wátykańskiej náleży / jest list do onego Renatá postá Papieskiego ná-
ono rozboyne Concilium / w którym mu przez też posty swe piśe / y za iego mu-
státeczność dzieknie / iż przeciw fałsom heretyckim mocno się stawił. W
tymże liście ma te słowa: Ma prześwieta oná stolicá Rzymská przełoże-
stwo y rzádzenie nad wszytkimi po świecie kościoły / á nawiecey dla tej przys-
czyny: iż się nigdy zaráza heretycka nie zmázala / y nikt ná niey nie siedział /
ktoryby o prawdzie złe trzymał. oná cále y bez zmázy Apostolstey láski do-
chowála.] To Theodoretus.

Zwiedziony Cesarz Theodozyus uczynił wyrok ná exekucia onego Sy-
nobu lotrowskiego / w którym Flavianá iáko y Nestoriusá potępia y Theo-
doretá y Domná Antyoskiego / y káże księgi Nestoriusowe y Theodoretowe
palić / y nikomu ich pod wtráta máietności / y cierpieniu wygnania / cále nie
kazał. Tę tu wszytko ten Cesarz stracił / czego był za swe pierwsze święte y
dobrze postęptki ná obronę wiary Kátholickiey nábył. Theodoretus ná
wygnaniu bedąc / wielkim dziwnie stáctiem przy Kátholickiey wierze y
Rzymskim kościele stáł / do którego iuż gdy on dekret Cesarzski zastąpił / ná-
chác nie mogł. ále ná wygnaniu wiele listow piśac / śmieie wiary s. bronił / y
Nestoriusá y ono rozboynicze zborysca Epheskie gániac.

Leo Papież przedkó Synod tegoż roku osmego dnia Octobra uczynił /
ná którym Synod on Epheski od Dioscorá czyniony / y wszytko co się ná nim
działo potępił. y pisał list do Cesarzá gániac mu one postęptki / á prosić aby
złożyć dopuścił iny Synod we Włoszech. grożąc mu pomsta Boża ieli by się
do obrony wiary iáko pierwey zámwody czynił / nie skłonił. Pisał też do Caro-
cheriey aby nie wstawála o pokoy się kościelny stárac. Pisał do księży Car-
godzkiej y Archimándritow y do innych / aby z Anatóliusem od Dioscorá
postáwionym / społecznosci nie mieli / á z Flavianem przedstawiali. Był też w
ten czas

ten czas w Rzymie na iakies swieto czczac Piotra s. Valentinianus Cesarz y z matka swoia Placydia/ y z zona Eudoria/ ktorych prosil s. Leo Papiez/ aby pisali do Theodozyusa prosiac/ zeby wiare s. cala zachowal/ a te niezgody kościelne zlozeniem nowego we Wlofszech Synodu wspokoit/ a Glawiana nowi y innym Biskupom appellaciey nie bronil/ y sady o wierze do Apostolskiej stolice odsylal. Pisala tez y Placydia y do Cesarza y do Pulcheriey. Lecz Cesarz Theodozyus ieszcze uporny byl/ a do bledu sie swotego przyznac/ y w niewinność potepionych Biskupow/ weyrzec niechcial.

Dioscorus nad wszytki swe zlosci tego sie wazyl. Przyiachawszy do Alexandriej zebrał nieco Biskupow/ to iest/ tylko dziesiec/ y wyklat Leoná Papieža/ y onych dziesiaci do podpisania przymusił. Bo inni z Egiptu Biskupi takim sie niewstydem bzydzac od niego wcielili: a choć na heretyctwo mietkorzy Eutychiastie zezwalali/ na wyklectie Papieža zezwolic nigdy nie chcieli. Nie bylo na on czas czlowieka na wschodnych kościolach/ ktorzyby sie byl smial Dioscorowi onemu y Cesarstwu onym postepkom zastawic. Sam tylo Theodoretus z wygnania/ wrzeszczal pisac/ y na one strasliwe niebezpieznosci Dioscora narzekaiac. Tego roku Mariná cotka Cesarza Abundiusa/ siostra wychowalnice swey Pulcheriey/ w poslubionej czystosci panienkiej/ iuz letnia z tego swiata zeszla/ z podziwieniem wsego swiata/ i z sie palace w klastor obrocily.

Rok Pánki 450. Leoná II. Theodo-

zyusa mniejsego 43. Valentiniana trzeciego 26.

Tlaczny y szczesliwy rok wspokojeniem kościolow wschodnych/ o ktore sie Leo Papiez z wielka vsilna pilnoscia staral. Cesarz Theodozyus acz z Dioscorem na stolice Carogrodzka Anatoliusa mianowal: iednak go posadzic na niey bez dozwozenia Papiezskego nie smial. y pisal do niego/ chcac wola iego zrozumiec. A Leo odpisal/ iz Biskupem byc nie moze/ az Kacholicka zupełnie wiare przywieze: y spolecznosci braterskiej kościelney miec nie bedzie/ az Nestoriusa y Eutychesa potepi/ a pisma Cyrilla y list iego do Glawiana przymie. y dla tego wyslal posly swoje do Carogrodu Leo/ to iest/ Abundiusa y Asteriusa/ aby wyznania Anatoliusowego y wiary doznali/ y inne Biskupy od Dioscora zniewolone do pokuty przyjmowali. Pisal tez do Pulcheriey y do Archimandritow Carogrodzkiech/ upominaiac/ aby mocni w wierze przeciw Eutychesowi zostawali y o nie czynili.

Wzbudzil p. Bog iako Deborę/ Pulcheria/ na wojny kościola swego z onego klastoru abo zamknienia swego/ w ktorym byla swieckie y dworskie sprawy brata swego opuscila. wysla/ y iako wychowalnica brata swego/ znowu go cwiczyc y karac/ y do w pamietania przywodzic poczela/ wklaznac mu zlosci y zle rady Chrysapiusa onego wielkiego zbrodniarza rzezancą/ ktory dla swego tylo gniewu na Glawiana swiat wzburzyl/ y taka nawalnosc na kościol Bozy wypuscil. Poti ten mizerny Theodozyus siostry tej Pulcheriey rada sie sprawowal: zaden naden szczesliwszy y pobożniejszy pan/ y na obroze wiary Kacholickiej gotowsy nie byl. Ale gdy zony oney Eudoriey od Chrysapiusa nabechnany/ y przeciw Pulcheriey obiatrzoney/ ruchac/ y z swemi sie namietnosciami obracac poczal: wszytko mu szczescie z reki wypadlo/ y do takich grzechow wciagniony byl/ y dluzszego zywota dac mu Pan Bog niechcial. Jednak nie bez pokuty/ z osobney laski Bozey dla pierwszych swietych y dobrych y pobożnych wczynkow iego/ zywota tego dokonat.

Bo za darem y laska Boza obaczysz bledy swoje y niewinna smierc

PPP iij

Glawia

Ante Conc: Chalced.

IS.

Liber: in Breui:

cap: 12.

Dioscorus Papie-
sa wyklna.

Conc: Chalced:

acti: 1.

Nie bylo celon-
ka na on czas.

Epist: 125.

Marcellin Chron.

I.

Carogrodzki Pa-
tryarcha bez Pa-
pieza byc niemogl.

Leo epist: 33.

Epist: 31.

Epist: ad Pulch: 35.

2.

Pulcheria o ko-
ściol Bozy czyni.

3.

Pokuta Theodo-
zyusa.

Nicoph: lib: 14.
cap: 49 & 58.

Chrysapius ska-
rany.

Zona Cesarzka do
Jeruzalem posla-
na.

Theodorus Le-
stor.

Smierc Theodo-
zyusa mnieysze-
go.

4.

Marcianus wybra-
ny na Cesarstwo.

Pulcheriey w mal-
zenstwie czystosc.

5.

Euagrius lib: 2.
cap: 1.

Marcianus milo-
cierny.

5.

Marcianus prawo-
dase na heretyki.

L. vltima cap: de
apost.

Ante Conc: Cal-
ced: Tom: 1.

Euagri: lib: 3. cap: 1.

Anatolius Caro-
gradski przy po-
slech Papieskich.

7.

Cialo S. Flavia-
na do Carogrodu.

Glavianą y inych Biskupow vtrapienia / za pomodem zlego Chrysapiusa: zaraz go skarc kazal / y maietnosci y dostoinosci y zdrowia nakoniec vtraca przypłacił zbrodniom swoich. Zone też swoje Eudocya ktora Chrysapiemu zdrad onych pomagala / tam gdzie sie byla zamknela Pulcheria / odeslal. Kto- ra predko do Jeruzalem iachala / y zamtad sie nie wrocila. Wezbral sie też sam Cesarz na nabożna droge do Ephezu do Kosciola s. Jana / y tam oplacil grzechy swoje / y obiawienie mial / kogo po sobie na panstwie zostawic mogl. A wrocivszy sie do Carogrodu zachorzał. iedni mowia / iz z nim kon na przeiezde padl / y srodze go obrazil. Gdy sie smierci bliskim widzial / przyzwawosy siostry Pulcheriey o Marcyanie iey oznaymil / aby go na panstwo Rzymskie wprawowala / y wszytko iey zlecacia / w pokucie y poslusienstwie y w iednosci Kosciola s. Katholickego ducha P. Bogu oddal 29. dnia Lipca. Krolowal od smierci orca Artadiusa lat 43. zyl czterdzieści y dziewiec.

Po smierci Theodozyusa / za wola Pulcheriey Senatorowie z żołnierzmi wybrali na panstwo Marcyaną / czlowieka letnego / porada y miedroscia / powsciagliwoscia y żołnierskimi dzielnosciami chwalebneho / pagnac aby iego malzonka Pulcheria zostala. Lecz iz ona iuz w leciech podzila byla (bo miala lat 51.) a ktemu dziewictwo swoje P. Bogu poslubione miala: nalezli taka rade / aby z bezpieczenstwem swey czystosci panienstwiey / meza wzicla. a takim y tak miedremu y nabożnemu y dzielnemu żołnierzowi byla na panstwie do pokoiu pod pokryciem malzenstwa / pomoca. To na ten czas sama potrzeba wyisciala. Byl Marcyanus z Traciey son iednego żołnierza / y sam żołnierz. Przyslacia miedzy żołnierze / mial na sie taka przygode. W drodze znalazl zabite cialo ludzkie / y zmilowawosy sie dlugo stojac nad nim / myslil iakoby ie pogrzebl. Wzrad mezoboyce szukajac / nani trafil / y z domyslu go obwint. y gdy go na smierc wiedziono: znalazl sie prawdzimy mezoboyca. y tak od P. Boga chowany byl na tak wysoki wzrad. Toz sie w Afryce gdy tam byl wiezniem v Genserika / iako iest wyzsey / znalezlo.

Trzeciego dnia po swoim podniesieniu / wyrok dal na heretyki Apollinariusy y Eutychiany / aby wedle starych praw iako Manichey czey karani byli. Do Papieza Leona napisal zaraz / o modlitwe go prosiac / aby mogl taka Kosciolowi dac pomoc / iakoby bledy obalone / a Synod za iego moca zebrany byl. Bo ty / prawi / w Biskupstwach swietey wiary / przyobkowanie masz. Na to / prawi / wielkie panstwo z zrzadzenia Bozego y z wybiana Senatorow y rycerstwa przyslusiny. y przeto Katholiccka Chrzescianska wiara / o ktorey rozumiemy iz sie ia panstwo nase sprawuje / chocac vczisc do swiatobliwosci twey / ktory zwierzchnosc Biskupstwa Boskiey wiary trzymasz / tym pierwszym swietego listu pisaniem / namowe czynim: wzywajac y prosiac / aby swiatobliwosc twoia Boga abo Boswa za vmocnienie nasego panstwa prosil / aby smy ten vmysl y pragnienie mieli / iakoby bledy wszytkie przez Synod przysly / za twoim porodem obalone byly / aby wszyscy Biskupi w pokoiu wielkim / y od wszytkich grzechow czystymi zostawali.

Tym czasem przybyli do Carogrodu postowie oni Papiescy do Theodozyusa wyslani / ktore Marcianus wielce vczil / y zaraz to co przez nie wstazal Papiez / wykonat. Bo Anatolius Carogradski Biskup wyznanie wiary Katholicckiey vczynil / y list Leona do Glaviany podpisal / iako prawowiercy we wszytkim. Pisal też zaraz Cesarz nowy do Leona / aby Synod zlozyl gdzieby iego byla wola / na ktorymby to stanowil co wierze s. pozYTECZNO iest / a zeby sam na nim osoba swoia byl / iesliby rzecz mozna byla.

Glavianą s. cialo zaraz Marcianus z wielka czcia przywiec do Carogrodu na iego Biskupstwo roztazal. y czynil lud wesoly tryumph / gdy ono cialo prowadzili / iako z porazonych heretykow / y ona krowa męczennka zwo- iowa

ówanych. O czym gdy Pulcheria Leonowi przez list swoy dawała znać / o tym / iż Biskupy od Dioscorá y rozboynego Synodu wygnane / Cesarz / mąż iey przywrócił / postawienie ich na swoje Biskupstwa do przyszłego Synodu dla wiatsey karności y wczeczenia Synodu odkładając. Wielka z tego radość miał s. Papież. Postawie też oni Papiescy z Anatóliusem bliskie Biskupy y wszystkie Cárogradzkie kápłany y Archimándrity zebrawszy na Synod / do prawego ie wiary s. wyznania przywiedli / iż Nestoriusá y Eutycheśá iáko heretyki przekleli.

Theodoretus wolny iuż od wygnania bedac: ácz iesze do swego Biskupstwa nie przywrócony / do Abundiusá posła Papieskiego w Cárogradzie piśe; dżakulac mu za obrone wiary s. wyznanie mu też swoje Kátholickie oznáymuiac. Pisaly do niektorych Senatorow / áby zań Cesarzowi podziękowali / á wiecey za stáranie o pokoy kóścielny / rádzac / áby tym przez Synod złożył / ktoryby sam osoba swoia okrasit / á do niego zlych y niepokoynych nie przypuscił / zeby sie wszytko lániey nápráwilo / co on rozboynom / Synod popsował. Ten sam Theodoretus na ten czas przeciw Eutychiánom / mowil / pisal / złości ich przekládal y ludziom hydził / wielka w Bogu śmiałość. We Włoszech tego roku tak wielki głód był iż rodzicy dzieci swoje przedawali / y bez zlego powietrza nie było.

Rok Pánki 451. Leoná 12. Valéntiniana trzeciego 27. Márciána 2.

Rzesławony rok Kálcedońskim Concilium / ktore Márcianus Cesarz / z Leonem Papieżem sie zmowiwszy / zebrał. Już sie byli Biskupi niektorzy do Nicey / gdzie było pierwey Synodowi miejsce náznaczone / ziąchali: ále iż Cesarz wojne miał przed soba z Aetyla krolew Gothow / od Cárogradu oddalac sie niechcac / ná Concilium osoba swoia być chcac / wiecey sie ná pokoy kóścielny niżli ná wojenne niebezpieczeństwa ogladając / prosił Biskupow / áby sie do Kálcedonu przeniesli. y tak sie stáło. Leo Papież o tym zebraniu do Cesarza zebrańe piśac / dáie mu znać: iż nie ná disputacye o wierze Concilium być ma / áby sie co nowego o czymby watpliwosc była stánowie miało. Bo od Apostolskiej y Ewángielskiej náuky y słowem iednym wstąpić sie nie godzi / áby sie co inaczey wierzyło / ná to iáko ss. Apostołowie y Orko- nie násy sami wzíeli y nas náuczylí. Ale áby sie to / co wierzy s. kóściol Apostolski / zmocnilo / á przeciwnicy prawdy pohánbieni zostawali.]

Ná Concilium wysłał Papież osobne posły swoje / Páschásiusá Biskupa z Lilibeí w Syliciey / Lucenciusá Biskupa Askuláńskiego / Bonifáciuśá y Bázylíusá kápłany. Tím sie o dżeciach tego Concilium mowic ma: oznáymuię sie iáko P. Bog pánstwa Rzymskiego tego roku od Aetyle y nieprzyiacioli bronił / gdy sie Cesarze o pokoy kóścielny y nápráwe dűs ludzkich tu chwale Bożey y podwyzszeniu iey stárali.

Aetyla máiac z soba po siedm kroc sto tysiecy ludzi / zebranych z Hunow / Gothow / Márkomanow / z Swerow / Herulow / Frántow / Quádow y z innych dżitich narodow / wstápił ze wschodnych krolestw / w ktorych Theodozyus / gdy kóściol Boży mieszał / pokoy v niego kupowác musiał: / pusił sie do Galliey tego roku / gdy Márcianus o Synodzie obmyślat. T iá- kiegoś proroctwá iednego swietego meżá / zwał sie biczem Bożym / ná zle Chrzesciány. Był meżny y porádný / chytróscia wiecey niżli moca wojny odprámuiały. Wzrostu niewielkiego / pierśi serokich / głowá wielka / oczy malé / nos przykleśly / práwy Geta ábo Tatarzyn / po stráchem był wszytkiego swiáta.

Biskupi się wra-
cają.

5.

Theodoretus bro-
ni Kátholickiey
wiary.

1.

Concilium Kal-
cedońskie.

Leo epist: 42.

Na co się Conci-
lia zbierała.

2.

Nagroda panom
za staranie o ka-
ściol s.

3.

Paulus Diac:
lib: 15.
Attila do Galliey
się pusił.
Bicz Boży Attila.
Gregor: Turonen:
hist: Fran: lib: 2.
cap: 6.

Genowepha pan-
na.
Sigeber: in Chron.

Pet: Catal: lib: 6.
cap: 3.
Nicol: ol: in Attila
cap: 9.

Attila v Aureliu
porażony.
Hidor: in Chron:
Gothor.

Gregor: Turoneń:
lib: 11.
150. tysięcy zab-
itych.

4.

Leo epist: 52.

500. Biskupow
na Concilium
Chalcedońskim.

Euagr: lib: 2. cap: 2.

Aktion 1. Conc:
Calced.
Jako zasiadli Oy-
cowie.

Lewa strona czo-
mu wczciwfsa.

5.

Rzecz Marciana
Cefarsa do Syno-
du.

6.
Poset Papięski
Dioscora odpy-
cha.

Dioscorus obia-
łowany.

świętą. w Gallii wiele miast zwoiował/ Auguste Windelkow y Mete y inne. Paryż Genowephą panną modlitwa swoia obroniła. A Lupus Bi-
kup Trekor miasta tak też swoich obronił. Wyseł w kościelnym vbiere
z księza swoia do Attyly y pytał go: Ktoś ty iest / Ktoryś tak wiele krolow y
narodow zwoiował: Odpowiedział mu: Jestem Attylę krol Hunnow biczu
Boży. A Lupus rzekł: A ktoż sie biczowi Bożemu sprzeciwi: przydźże biczu
Boży: a czyń coć Bog kazał. Temi słowy Attylę zmiekczoney miasta nie ruszył.

A gdy Attylę dobywał Aurelię / Arrianus Biskup modlitwami z lu-
dem miasta obronił: pewna pomoc swoim Duchem s. obiecuiac. y tegoż dnia
ktorego obiecował Necius herman Valentinianę Cesarz / namowivszy in-
se Gothy do siebie / do Aurelię przystąpił / y bitwę z Attylę stoczywszy / przez
Gothy porażił ono wielkie woysko iego / iż wciekąc Attylę sam musiał. Zgi-
nelo z obu stron ludzi sto ośmdziesiąt tysięcy. Attylę zebrałszy ostatek ludu
swoego z Gallii / puścił sie do Illiriku / gdzie mu woysko Marcianowe zasta-
piło / y musiał na granicach Wenecii on rok spokojnie przeżyc. y tak od p.
Boga dany czas był na spokojne one Conciliu w Chalcedonie odprawienie.

Zaczelo sie tedy Chalcedońskie Concilium w miesiącu październiku s.
Oktobrze dnia osmego / Biskupow było sześć set / Ktorzy sie do kościoła s.
Euphemii przed miastem schodzili. Miedzy nimi był on Dioscorus Ale-
xandryjski / y Iuvencalis Jerozolimski / y Domnus już złożony z Antyoskiej
stolicy / y Marinius naiego miejsce od Dioscora posadzony / y Anacolinus
Cárogradzki / y inni. Był obecny y Marcianus Cesarz y Pulcheria żona ie-
go / Ktorzy osobne a nie miedzy Biskupy miejsce mieli. y przy nim Senat y
wziednicy iego / a zwłaszcza sedziowie wznawacze / albo ludices cognitores
to iest świeccy przebrani panowie / za ktorych rozsądkiem y zdaniem spiera-
nie Synodu porządnie odprawowały. Po lewey stronie na pierwszym mie-
scu zasiadli posłowie Papięscy / po nich Cárogradzki y Antyoski Biskupi / i.
A po prawey Alexandryjski y Jerozolimski y inni. We środku na maięsta-
cie Ewangelia s. położona była wedle zwyczaju. Lewa strona w chodzą-
cym do kościoła sstaie sie siedzącemu w oltarz Biskupowi / prawa: y gdy
sie Papięz w oltarz do ludzi obraca / patrzy na swej prawey stronie na Bisku-
py / a na lewey na kapłany. y przeto lewa pierwsza ma miejsce. Także na Con-
cilium / gdy niewidomy CHRISTVS iako to znaczy Ewangelia / miedzy Bi-
skupy siedzi: prawa strona na lewey iest / y dla tego wczciwfsa iest lewa.

Na pierwszym siedzeniu Marcianus Cesarz rzecz miał do Synodu co
przypominaiac / iż go Leo Papięz vpominał / aby o wierze s. nowego gada-
nia nie bylo: a wszyscy przy Nicenskim wyznaniu y przy liście do Gławian
pisany zostawali. Oznaymili im też / iż dla vmocnienia wiary do nich przy-
seł / nie dla mocy swej pokazania / przykładem Constantina wielkiego. Za-
czym dziekuiac wolali Biskupi / nowym Constantynem Marcyaną zowiac.
Potym Paskhasius Papięski poset do Synodu rzekł: Rozkazanie iest Apo-
stolskiego Papięza Rzymskiego miasta / ktore iest głowa wśrędkich kościo-
low: aby Dioscorus Alexandryjski Arcybiskup nie siedział na Synodzie / bo
tego nie godzien / iż śmiał bez dozwoleńia stolicy Apostolskiej Synod stia-
dac / czego nigdy nie bylo / ani słusnie być może. y za rozsądkiem cognito-
row sedziow / wstać musiał / y iako obwiniony we środku posadzony iest.
Zatym żaloby nań czytać kazano. y podał nań żalobnice swoje Euzebius
Dorilejski Biskup / z płaczem wolaiac: Obrażonym od Dioscora / obrażona
od niego wiara / y zabity Gławianus: także czytać pismo moie. Czytano.
y potym prosił / aby czytano dzieie Epheskiego falszywego Synodu. Bro-
nił tego Dioscorus / prosiac aby pierwey o wierze mowiono. Ale sedzio-
wie czytać ie kazali.

przysła

Przyšlo do tego/gdzie zażazano aby Theodoretus na Synod nie przyjeżdżał: Sedziowie rzekli/ aby Theodoretus między Biskupy iuz od Papieży przywrocony/zaśiadł. Przeciwili sie Biskupi z Egiptu/ ale nie przewiedli. Posadzony jest między Biskupy Theodoretus. W czytaniu dzieiow Epiſkich/ Dioscorus sie tym bronił/ iż nie sam był na onym Synodzie przypałem/ ale y Iurwenalis Jerozolimski/ y Talassius Cezareyski/ a iż on Synod wſzyſcy Biskupi podpisali. Tedy krzykneli oni Biskupi co podpisowali/ mówiac: Żaden sie z dobrej woley nie podpisał/ wſzyſcyſmy przymuſzeni/ nieczym/ tymi/ pogrozkami zepchnienia z Biskupstw. A gdy im Dioscorus swoimi mowil: Chrzeſćcianin nikogo sie nie boi/ Kátholik nie dba na poſtrachy: oni zawolali: wſzyſcyſmy zgrzeſzili/ wſzyſcy odpuszczenia prosimy. A gdy do potepienia Gławianowego w czytaniu przyšlo/ Dioscorus rzekł: Kátholik jest potepiony/ bo dwie naturze po złączeniu w Chryſtusie wyznał. Ale na ten czas sedziowie/ mowiy o wierze na drugie zaśiedzenie odloželi/ a ſpytali/ iesli Biskupi ci ktore potepił Dioscorus/ przywroceni być mają/ a sam z inemi swoimi ktorzy niewinne wytkli/ potepiony być ma? Odpowiedzieli Biskupi: iż ma być potepiony Dioscorus/ Iurwenalis/ Talassius/ y ini. Na wtorym zaśiedzeniu Oycowie wiare s. wyznali. Czytano Lucenſkie Symbolum/ y Cárogradzkie/ y dwa liſty Cyrilla Alexándryſkiego/ ieden do Teſtoryuſa/ drugi do Jana Antyoſkie. A nakoniec liſt Papieży Leoná do Gławianá/ ktory wyſoce Oycowie wychwalác poczel y wolác: To wiara Oycow náſzych. To wiara Apostołſka. Wſzyſcy tak wierzym. Prawowierni tak wierzym/ przeklęty kto nie tak wierzy. Piotr przez Leoná przemowil. Tak Apostołowie náuczyl. Nie czytano tego w Epihezie. Dioscorus to zátcił/ i. Na trzecim zaśiedzeniu/ ktore było 12. dnia Octobra/ ſámi tylo Biskupi zaśiedli/ żadnego świeckiego vrzedu y Cezárzá ſámego nie przypuſzczając: (bo Dioscorá ſadzić mieli/ a wrzeczy y ſady duchowne żaden sie świecki wdawać nie ſmiał) pozwano Dioscorá przed Biskupy/ raz y drugi y trzeci. niechćiał z goſpody ſwey na Synod przyſć/ mowiac: iż vrzedu tam świeckiego nie mam/ nie porde/ a tezem chory. Rzekł mu nakoniec Jan Germanicy/ Biskup: iesli wieſz iż cie potwarzają/ podz/ wſák nie daleko: oczyſć ſie. ale iako wrzeczy a zdumiały iſć niechćiał. Gdy tedy Oycowie wyluchali nań rozmaite od rożnych perſon żalowania/ y ſwiadectwa/ y bluźnienia iego ná s. Trorce/ a zwołaſzćia od Elerykow Alexándryſkich/ ktorzy Papieży Leoná uniwerſálnym/ abo powszednim Biskupem nazwali: y o to nań żalowano/ iż ſmiał Leoná Papieży wytklinác/ y o iego złym/ nieczystym/ y ſproſnym a drapiſkim żywocie/ wiele dowodnych powieſci/ ná ktore ſie ſpráwować niechćiał/ wniesiono. Napierwey tedy imieniem Leoná/ poſłowie iego wyroek nań wydal/ odsadzając go od Biskupſtwá y ſpráwowania wſzytkich vrzedow Kápláńſkich. Po nich Cárogradzki Anatolius/ po nim Máximus Antyoſki/ także go potepili. a potym ini wſzyſcy ſieſć ſet Biskupow zgodnie takiz wyrok nań puſcili. O czym záraz liſt dal Synod do Márciana Cezárzá/ y do żony iego Pulcheriey/ y do ſámego Dioscorá piſmo dali Oycowie/ to mu oznáymiac. Piſali y do Eſiezey Alexándryſkiej o tymże iego potepieniu. Na czwartym zaśiedzeniu/ był ſad o wpádlých Biskupách/ ktorzy z Dioscorem trzymali/ poczarwſzy od Iurwenaliſa Jerozolimſkiego wſzyſcy pokutę czyniac Eutycheſá wytkleli/ a liſt s. Leoná podpisali/ y wiare Kátholická wyznali/ y do rády y ſiedzenia z Biskupy przypuſzczeni ſa. A Minif y Archimándrytowie rozdwoili ſie. iedni o Dioscorá proſili/ y Eutycheſá potepić niechćieli. Tym dano trzy dni na rozmyſl. Druzzy Eutycheſá potepili/ y obronce iego Dioscorá.

Na piatcy ſeſſey ſluchano poſláncá Cezárſkiego Alexándrá/ przez ktorego wſtáſ

7.
Theodoretowi iedzieć kaſano.

Biskupi pokutnia o Synod Epihejski.

8.
Wtore zaśiedzenie.
Wyznanie wiary
Piotr przez Leoná przemowil.

9.
Dioscorus pozwany na przyſadł.

Uniwerſálny Biskup Kzymſki.

Dioscorus od Leoná potepiony.

10.
Czwarte zaśiedzenie.
Pokuta Biskupow wpádlých.
Mniſy rozdwoieni.

11.

Piate zasiedze-
nie.

Słowa słote Mār-
ciana do mni-
chow.

re^o wskazał do Oycow Mārćianus: iż Mnisy y Archimándrytowie / którzy
ci byli przedmieszy / Cáriosus / Doroteus / y on Bársuma / prosili aby dispu-
tacya z Kátholikami o prawdzie wiary przed nim słoczyć mogli. Cesarz im ode-
powiedział: Bychbył miał między wami mnichy siedzieć / á was słuchac:
Synodubych był nie zgromadził. álem ie zezwał dla tego / y was tum też
przypuscił / ábyście sie od nich náuczyli czego niewiecie. Idźcieś do Con-
cilium. To słusny dekret náš. A to wiedźcie / iż to co Concilium s. y powse-
chne postanowi / y co minie ná piśmie da / zá tym poyde / ná tym przestane / te-
mu wwierze. Miecście te odprawe / á iney sie nie wpoiminaycie.] Co słysząc
Oycowie: wielce wystawiali Mārćianá. O by tak czynili pánowie świeci-
cy / gdy heretycy przed nimi disputować chcą / lepiejby o swym zbawieniu
rádzili. Mnichom onym wpoynym dano odwłoki do 15. dnia Nouembra.

12.

Spor o Metropo-
lie.

Cesarskie práwa
kościelnych nie
płnia.

Dwa sie Biskupi o Metropolia y zwierzchnosc nad perwonymi Bisku-
pami spierali: Phocius Tersti y Eustatius Beriski. Phocius miał zá so-
ba práwa y przywileje Cesarzow / którzy tego kościoła Metropolia / rozpo-
rzyli: á Eustatius miał po sobie Kanon Ciceński / który kaže aby sie ieden
w drugiego podziaty y Metropolie nie wtracał. Wskazał Cesarz do Syno-
du / aby sie ná Cesarstwie práwa nie oglądali / á swoich kościelnych przestze-
gáli. Toż Oycowie rozumeli / y zá Beriskim skazali / choć Phocius miał
inne po sobie ná Cárogradzkim Synodzie od Pátryarchow dekrety. Wiel-
ki przykład Cesarzá pobożnego / który praw swoich dla kościelnych odstepo-
wał. Wielki przykład Biskupow mocnych / którzy sie pochlebstwem Cesa-
rzowi nie zálecali.

13.

Słote zasiedze-
nie.

Szosta seszia była 22. Octobra / ná ktorey uczynili Oycowie wyznánie
wiary / nawiszece Nestoryáńskie y Eutychiáńskie kácerstwo burzace. A zwta-
szá gdy uslyskeli / iż Anátolius Cárogradzki ieszcze Dioscorá obmamiáac
mówił: iż nie dla herezyey potepiony iest / ale dla tego / iż Leoná Papieża
wyklinac śmiał. To wyznánie nawiszece listem onym Leoná do Glawiana
zmocnili / miánujac go y stawiac.

14.

Siodme.

Cesarz Lacińskim
pierwey językiem
do oycow mowi.

Wstawy ná mni-
chy niespokoyne.

Ná siodmym siedzeniu 25. dnia Octobra / iż było święto Euphemiey me-
czenniczki / w ktorey kościele Synod sie odprawował: przyszedł Cesarz Mār-
ćianus y z Pulcheria Augusta do Oycow / y czynił do nich rzecz pierwey Lá-
cińskim á potym Greckim językiem. W ktorey chęci y myśli swoje tu p. Bo-
gu y obronie wiary s. iáko y pierwey oznaymiał. Zá co mu wielce Oycowie
dziękowali. Potym wyznánie wiary ná przeslym zasiedzeniu uczynione
obwołane y czytane iest. Potym Cesarz chcec sam niektore wstawy czynione
mnichy niespokoyne y falszywe: prosil Synodu aby to sami z swojej wla-
dzy uczynili. To iest / aby klasztorow bez Biskupow przyzwolenia nie budow-
wali / á Biskupom poslusni byli. aby niewolnikow bez woley pánow ich nie
przyjmowali. aby w klasztorze sie zatrzymawali / á to co ich iest czynili / po-
sieczać y modlitwy czyniac / á w kościelne y Rzeczypospolitey sprawy sie nie
wdáiac. A sieza też y Klericy aby sie nie wloczyli łakomstwu słuzac / á przy-
swoich kościołach gdzie ie świecono / zostawali. Ná co wszystko Oycowie
zezwoilivsy; prosili aby sie inż rozláchac do domow mogli. Cesarz ieszcze
o kilá dni prosil / o trzy ábo cztery.

15.

Constantius Episc:
apud Metaphir:
11. Iuin.

O cudu od S. Eu-
phemiey.

Geogr. Annal: Tor:
Hiccas annal: 1007:

Tu sie wspomniec ma co niektórzy pisáli / iżby Oycowie onego Synoda
v s. Euphemiey ciáta / cudá prosili / ná vmocnienie wyznánie wiary oney /
ktora nápisáli. Lecz tego w dzieciach Synodu nie máś / y w taka potuś-
wádac sie im bylo nie potrzeba. Podobniemy to co o tymże powiáda Cea-
drenus y Glikás: iż gdy po Concilium w Cárogradzie Eutychiáni przygá-
niáli Oycow y wyznánie wiary ich / y czynili niepokoie: Anátolius Pátryar-
chá Cárogradzki wcielł sie do takiego cudu. Nápiście práwi / swoje wyzná-
nie: Eu-

nie Eutychijskie / a ia też napise naše Kátholické Concilium šest set Oycow. Položmy oboie pisma na pierściach s. Euphemiey. Ona niech potáže kto lepiej rozumie. y prosili P. Bogá y posčili. a po dniu trzecim / zšedl sie lud wielki / y Cesarz z nimi do grobu onego / y otworzywszy grob / Eutychijska kárta v nog panny našli / a Kátholická w reku iey / ktora nieiáko Pátryárše y Cesarzowi podawála. Czynil P. Bog tákich cudow wiele gdy ich potrzeba / wedle nieogárnioney madsosci swoiey / ná pohánbienie vporu y niewstydu heretyckiego. Z ktorego drugdy widzac tákie cudá niektorzy / z lásti Božey powstaia.

Ná osmej sessiey 26. dnia Octobra: Theodoretus Cyru od niektorých iesze podeyržany / Nestoryusá iáwnie y iego náuke przeklal / y iego przywiecie potwierdzone iest. Tákež Jby onego Edezeńskiego Biskupa / przywrocenie ná iego Biskupstwo pochwalone iest / y musiat mu Nonnus vstápic.

Ostátniego dnia Octobra dwunaste siedzenie bylo / ná którym odpřawili niektore spráwy y sady / koniec Synodowi uczynili Oycowie. Wyšli sedziowie Interlocutores, wysli y postowie Papiesty / zostáli sami wschodni Biskupi y bez Biskupow z Egyptu / y zá namowa Anatólijskova / napisáli on Kanon tájemny y podzucony: aby Cárogradzka stolica byla po Rzymstiey pierwsza / to iest nád Alexandrijska / Antyoska / y Jerozolimska. y w tym Kanonie wspomnieli vstáwe wtorego zboru Cárogradzkiego / o tymže: kto rey ábo nigdy nie bylo / ábo iey nigdy nie vžywáli. Bo nád Cárogradzkiemi Biskupami Alexandrijski miał záwždy zwierzchnosc. y przeto Theophilus s. Chryzostomá sadzil / y inne / iáko sie wyžšey powiedziálo. Dowiedzieli sie o tym Papiesty postowie / y dnia pierwszego Novembra zebráli sessyá / usztrznasta y ostátnia / ná ktorey sie záłowáli ná Anatólijsá: iz ná ono práwo tákie Biskupy wschodnie námowil / nie o tym onym nie dáiac znáci / ani Biskupom z Egyptu / ktorych tá krzywdá dolegála. y rzekl Lucencius posel Papiesti do sedziow: Pátrcie iáko Biskupy osukano / pierwey popisáli / a nižli Kanon o ktory mowia / napisány byl: A iz mowia iz przed 30. lat táki Kanon ná Cárogradzkim stu piecdziešiat Oycow zborze / dáný byl: iesli tego Kanonu vžywáli Cárogradzcy Biskupi: a co im po nowym teraz czynionym: a iesli go nigdy nie vžywáli: czemu go teraz miec chca: y vřazáli o tym iásne rozkazanie Leona Papięzá / ktory sie tego bał / y przestrzeęł ná pismie swoje posty / aby sie tátiemu wynoseniu sprzećiwili / wiedzac že to iest przećiw Kanonom Nicénskim / ktoremu Alexandrijska y Antyoska stolica vřezona iest. A gdy mowá ich nie nie pomogla / protestowáli sie / iz ná to nie zezwálaia / y to psuia / y o to Papięz czynic bedzie. Lecz onym sprzećiwie niem / niechćieli Oycowie nie zemnieyszyć powagi y cšci Leona Papięzá. Bo mowiac ostátnie do Márciana Cesarzá / ták go wystawiaia. Bog nas opátrzył / y ná zwoćiestwo Pape Rzymstkiego zgotowal / prawdziwa go náuka obczáiac / aby ták iáko Piotr / káždé rozumienie goraca chćia do Bogá przywodzil. A nižey mowia: Rzymsti Biskup nie wznowil (gdy semráli Eutychiani) ále wiáre Oycow s. ošwiecil. List iego z Oycow sie zgađza. y wysliczyli niektore šwiádecťwa Oycow s. s. ktorzy dwie náturze w C H R I S T U S I E wyznawáli.

Nákoniec Oycowie oni posłali dšcieie wszytkiego onego Concilium do Leona Papięzá / y pisáli pokorný list o potwierdzenie go prořac / a zvlášćá o podvřšenie stolice Cárogradzkiey nád ine wschodne. y sa tám one stowá: [Prořim cie wyrokiem twym vřeci náš rozsadek / a iákosiny w dobzym ochotnie sie zgađzili / ták wyřokosc tvoia synom / to co przystoi / nápećnić ma.] Pátrz iáko sie synami iego zowia oni Oycowie / zá głowe go swoje znáiac. Pátrz iáko to co sie / iáko oni mowia / ná dwu Conciliách Cárogradzkim y

S. Euphemia potwierdza Concilium Chalcedonskie.

16. Theodoretus y Iba pochwaleni.

Ostátnie zášedzenie.

Kanon o Cárogradzkiey stolicy / iáko iest pisaný.

17. Liber: Diaci: Breu: cap: 13.

Wynosić sie Cárogradzkim Biskupom nie dano.

Papięzá iáko cšćili oni Oycowie. Chalced: Conc: ať: 16.

19. O potwierdzenie prořa Papięzá. Conc: Chalced: in fine ať: 3. Syni sie zowia Papięskimi.

19.
Vniuersalis Papa.
Lib: 4. epist: 36. &
lib: 7. epist: 31.

20.
Synodus koniec
Concilium Kal-
cedonskiego.

Dioscorus ná wy-
gnaniu vmarl.

1.
Mandat Cesárski
sporow o wierze
sakasnie.

L. 4. C. de Summa
Trinit.

Swięte słowá
Marciana Cesa-
rského.

Skad sie kácer-
stwo mnoży.

Exekuciey nie do-
stawalo.

2.
Podniesienie Cá-
rogradzkiego Bi-
skupa przeciw Pa-
pielowi.
Leo epist: 33. 34.
15.

3.
Potwars Cáro-
gradzkiego Bisku-
pa na Papieża.

Kálcedonskim o stolicy Cárogradzkiej postanowilo / mocy bez iego przy-
zwolenia mieć nie moglo.

Ná tymże Synodzie oni wšysey Oycowie tytuł dali Leonowi Vniuer-
salis Papa. Utietylo Klerikowie Alexándriyscy ná iedney tu Seffrey / iáto jest
wyzšey / ale wšytek Synod takim go tytułem vezčil. W tym swiádeczy s. Grze-
gorz pišac do Eulogiusa Biskupa Alexándriyskiego / iż to imie Vniuersalis
Episcopus, ob Kálcedonskiego Concilium przyczytane jest Papieżowi. Ale
go Papieżowiez potory vzywác niechcieli / rzeczy iednák samey / to jest zwierz-
chności nád wšytkimi Biskupy / vzywáli. Ták sie ten swięty wielki

Synod skónczył / ktorego iáśność wšytek swiát wwešelita. Wschodne Ko-
ścioly dzień swięca ná pámíatku takiego dobrodziejstwa Bostiego / ktorem
sie Národzenie Pána nášego dziwnie objašnito / a fałše przeciw temu obálo-
ne sa. Przedniejšy w Palestynie pustelnicy y mnisy / iáto Symeon Slupnik
y Sabbá / y Theodozyus y Auxencius / y inni ktorzy wielkie cudá czynili / y
Ducha s. náchynienia / Synod ten wychwaláli / y ludzioru błednym zálecáli.
A on Dioscorus zlošlwy od żołnierzow ná wygnanie do Gángry w Paphla-
goniey záprowadzony / tam niešczęśliwy vmarl.

Rok Páński 452. Leoná 13. Valen- tinianá trzeciego 28. Márcianá 3.

Arcianus roku tego / widzac iż Eutyhiani semráli y lud bu-
rzyli / y Oycow ss. Kálcedonskim przegániáli: wrdal mandát
y wyrok / roztázuac / aby nikt o wierze iáwnie przed ludźmi nie
gadał y sporow y swarow nie czynił / a ná rozsádku Káplánskim
Kálcedonskiego zboru przestawał. Bo / práwi / prawdziwie

jest niezbóžny y swiętokradzca / ktory po náuce y osádzenu tak wiele kápla-
nów / swemu mniemaniu co zóštaruie. Ostatnie jest kálenstwo w południe
iáśne swiátlá šukác. Po náleženiu prawdy / kto icšezie šperze / kłamstwo pra-
gnie / y vstávil káranie ná kšieža / ná żołnierze y ná ine stany / y mowi: Z tego
sie mnoży heretecstwo / gdy sie iáwnie o wierze swárza y disputua. wšysek ná
tym máia przestáwác / co jest ná Synodzie Kálcedonskim vstáwiono. Pre-
stáncieš inž o rzeczách Bostich sporow czynie. Bo ten grzech nietylo sadem
Bostim káraný / ale y práwem y sadowa mocá powšciágniony bédzie. Ták
wykonywał Márcianus tego dekretu swęg / y záraz heretektoru nie káral / ká-
rzy przepušezániem y káštáwošcia vřzedow záwždy sie góřšemi oštáia.

Wyprávil do Rzymu do Leoná Papieża pošly swoie Cesárz Márcia-
nus / Lucyaná Biskupa y Bázylego dyákona / przez ktore pišal / y Pulcheria
Augustá y Anátolius pišáli / prošac / aby potwierdził zboru Kálcedonskie-
go Kanon / o přezložení stolicie Cárogradzkiej. Lecz Papież s. nie vze-
nié niechcial / y nápišal goracy y z twárdym vpominániem list / do Anátoli-
usa / aby sie nie podnosił / aby Kanonow Vticeňskich nie pšoval / aby z cudze-
roštornosti vřtloczenia / swoiey nie šukal / aby košcielneho potóu nie vřnu-
šal / a zá perone mial / iż tego nigdy vczynie niechce. y vpomina go nábožne-
mi slovy / aby oney prošby zániechal / y Cesárzá o to nie trapil / a potóra sie
P. Bogu y ludzioru zálecat. Odpisal y Cesárzowi y Pulcheriey / iż mu šiete-
go o co prošili vczynie nie godžilo / przeciw práwom košcielnym y spráw-
dliwosti šárožných stolic Alexándriyskiej y Antyockiej.

Gdy list swoy wzial od Papieża Anátolius / zátał go / iż iego zlošć y py-
che odkrywál / ale z wielkiego gniwu ná Leoná puščil miedzy ludźi te wiesci:
iž Papież nie přiznal Concilium Kálcedonskiego. czym chytry potwární
mogl wiele zanniešet škodliwych vczynie / gdy Papieża takim ošukávníkem
mneč chciál / iáko by tego iných náuczał / czego sam nie wierzył.

W Alexánde

W Alexandrii na obieraniu nowego Biskupa na miejsce Dioscora / były rozruchy ludu płocheho y zuchwałego niemáte. Ledwie Biskupi po-
swiecić mogli Proteriusa. ktorego iedni strone trzymáli / á drudzy Dioscora
prágneli. Táka byla slepotá onych niešťáktor / iz onego tákiego zloczynce
zá swietego mieli / y w tym wporze wielkie zwády y zábuwania czynili / y wole-
li umieráć niżli Dioscora odstąpić / y z Oycámi go swietemí potepiáć. Dla-
tego y ná vrzedy sie swiećkie táfáli. Wiele od nich Proterius vćierpiat / áz
gdy sie troche vspokoilo / list do Leoná Papieža o swoim poswieceníu písal.
Przyczyna onych rošťekow byli niektorzy mnišy Eutychniani / iáko sie nížey
wkaže. Vpomíná ich Cesarz przez postáncá swego Janá Dekarioná / y list
im lástáwy písal / áby sie od kóšćielney iednošći nie táfáli / á peronie wie-
dšeli / iz zbor swiety Kálcedonški nie nie postánovil nowego / iedno to v-
mocnit co ich Biskupi Alexandrijscy / Athánázys / Theophilus / Cyrillus /
náuczáli. Jednáť Alexandrijskýctwie y Egepcyánie od kóšćiolá sie oder-
wáli czásu též / iáko píse Dámáscenus / idac zá Eutychniany / Theodozyssem y
Jákobem Syrem. od ktorych iedni sie zovíá Theodosiani / á drudzy Jákobite.

W Pálestynie táž w zemi s. mnišy Eutychniani wielkie rozruchy y ro-
zboie czynili / ludžie do swej sekty przymušáiac / iáko píse Ewágríus y Ni-
cephorus. Wzburzywszy sie mnišy falszywi / šli do Jeruzálem y wygnáli z
Biskupstvá Juvenalisa / iz vćieć dla nich do Cárogradu musiat. y obráli
zá Biskupa Theodozysa nieiákiego zbrodníá wielkiego miedzy mnišy (nie
onogo co w Alexandrii burzył ále innego) ktory táž byl vceť Dioscoro.
Ten ošádšy Biskupstvá Jerozolimské / Eudocia Cesarzowa žone Theodo-
zysa mniše / ktora támi městá / do siebie námovil / y przymušat me ca-
do swej sekty y vceťnictvá lud Božy. kto mu sie sprzećiril / meczyl y zábuval
iáko též y Severianá Biskupa Scitopolškiego zámordoval / ktorego ko-
šćiol miedzy meczenníki liczy. Zábil y dyákona Athánázysa / y číálo iego
po vlicách wločyć bez pogrzebu kázal / ktory mu sie wolným iezykem sprze-
ćiril / vpomínáiac go o one okrućeníštvá. y przez dvádšedšá míešćey on
okrućenil iad swoy w Jeruzálem náď Kátholikámi rošćíagat / áz go po-
tym Doroteus Cesarški stárostá náíáchal / y wygnat. Poimáć go nie mogl
bo oštrožnie ná gore Synáí vćieťl.

Byť ná ten čás w Pálestynie wielki y cudowny pustelník Eutymius /
ktory przy Concilium Kálcedonškim mocnie štal / y inne mnišy przy šobie
trzymat / y wiele ich od oney potwarzy y mniemániey wybávil / iáko by Kál-
cedonškie Concilium / Nestoriusšowe kácerštvó przyeťlo. Miedzy ktoremí
byť přezacny Gerásimus táť zwiedžiony / y do Theodozysa onego přećia-
gniony. Tego on od kácerštvá onego wyzwolil. Byť to Gerásimus on / o
ktorem písa / iz lva miał do posługi swej / y vžyval go iáko ošlá. Co źle š.
Jeronymowi přypíšuia.

On zlošlivy wile Theodozys číáť sie potryć štóra oweza: nápisal do
Pulcheriey Augusty / czyniac sie Kátholíkem / y Nestoriusa y Eutycheša
odmiáćiać : čheac áby mu wierzyť / á iego v Cesarzá obmarováť. Oná
list Márcianowi vkažála. Ktory poznal iego chytrošć / y nápisal list onym
mnišom / zbrodnie ich y drápiestvá / y mežoboyštvá / y nepoštuseňštvá ku
Biskupom y právom kóšćielným vymáwíáiac im / á do klastorow ie / y žr-
čia špokoynego námarováiac / y kárániem grožac. Márcianus tenže
Cesarz / zepřoval wyrok Theodozysa přodčá swego / ktory byl dáť zá zdra-
du Eutychnianow / přećiv Glávianowi Biskupowi Cárogradškieму y pře-
ćiv Eutychnianowi Dorolei / y přećiv Theodoretowi. gdyž ie Oycowie Kál-
cedonšcy do čći swej přyzvoroćili / y one očyšćili.

Wydal též šrogie wyroki y mándaty ná Eutychniany / áby ie rozmáťým

Euagr. lib: 2. cap: 5.

Slepotá ludu Ale-
xandrijského.

Proterius Alexán-
drijski Biskup po
Dioscorse.

Mnišy niektorzy
hereticy.

Damasc: de heret:
S. b.

Jákobite w Egyp-
cie.

4.

Euagr. lib: 2. cap: 5.

Niceph: lib: 15.

cap: 9.

Mnišy Biskupa w
Jeruzálem wy-
gnali.

Theodorus slo-
liny mniš / me-
žoboyca.

Seuerianus me-
czenník.

21. Eebruarš.

5.

Athánasius me-
czenník.

Euthimius pu-
stelník.

Cyrill: in vita Eu-
thimš apud Suri-
um 20. Ianu.

Gerásimus myšá-
wiony od herezy.

Lva do posługi
vžyval.

6.

Pro Conc: Chalce:
epist: 2. Tom: 2.
Conc.

Conc: Chalced:
acti: 3.

7.

Mandaty na he-
retyki.Concil: Chalced:
acti: 3.Valentinianus po-
biładził o iuridik-
ciey.Novell: Valent: 12.
de Episc: iudic.Paulus Diaconus
Miscell: lib: 15.Attila psuie zie-
mie Włofka, y do
Rzymu ciągnie.

Suidas.

Cassiod in Chron.

Leo S. Papież Ar-
tyle y kromil.

9.

Wenecya fundo-
wana.Victor de perfec:
Vand: lib: 1.

I.

Potwarz na S.

Leoná.

Leo epist: 61.

Leo epist: 57. 58.

Anatoliusz ód-
stąpił Cesarz.

Karaniem dreczono / y ná máietności y wygnaniem z ziemi / trapieno / y
wsytkie ná heretyki od piérwšych Cesarzow iáko ná Málichczyty y Apol-
lináristy práwá wydáne / nád nimi wykonywano.

Valentinianus Cesarz zachodny / práwo postáwił / korym sady Biskup-
ow zepsówác chciał / zátázuiac áby nikogóž nie sádzili / iedno z przyzwole-
nia obu stron. Ksieża teź pod sáđ świecki poddác chciał / wyiawšy trlo-
rzeczy do wiáry náležáce. Zátázal teź áby dworšcy lúdzie ná káptánštwó
bráni nie byli / y mnichámi nie zostáwali. To práwo niezbožne przedto sie
potym zepsówáło / á P. Bog Valentinianá zátó srodzey káral / iz od tego
czásu ginác y vpádác poczáł / iáko sie nížey powie.

Ná iego sie páńštwó drugi raz tego roku wypráwił on Attylá biez Bo-
žy z wielkim woyskiem / y wózal y zepsówáł on drugi Rzym Aquileia zá-
miásto / y Tycin / y Mediolan / y inne / y inž do Rzymu ciągnáł. Gdy wyrzáł
w Mediolanie málowáne Cesarze ná złoty ch máiestatách / á Scyty ábo Tá-
táry pod nogámi ich: Sam sie námálowác kázal ná onym máiestacie / á
Rzymškie pány z worámi ná grzbiecie / z kórych do nog Attyle złoto wysy-
puia.

Cesarz ten kóry káptánški štan zéłžł / do káplaná sie wéiélł /
do Leoná s. prošac go / áby pošem od niego do Attyle iáchal y onego wblá-
gał. Uczynił ták s. Leo / y cudownie onego džíłiego y srogiego tyráná w-
nošily wiał. Bo gdy o pokoy y wyiáchánie z ziemi Włofšey prošil: záraz
wsytko uczynić obiecał. á gdy go pytano dla czego ták był Papieżowi po-
wolny: Powiedziáł / izem to uczynić musiał. Bo mi máž iákis przedžitiwy
y strážliwy nád šyia z mieczem stánał / chcąc mie zábic / iesliby ch był wole-
Biskupá tego nie uczynił. O czym czytay w iego žywocie. A ták Pan Bog
przez Leoná wybáwił Włofšá žiemie / y Attyle do Wégier ábo do Duná-
škich kráioy obrócił. Škad sie inž nie wrocił.

Gdy Attylá žiemie Włofšá woiował: Wenetowie / to iest obyvátele tej
strony kóra Wenecya zwano / vchodzac ná iázdow onych Scytow y żołnie-
rzow Attyle / ná wyspách mieškáć poczeli / y miásto ná wodách morskich y
ná iezierze morskim záložyli / kóre w porzadney swoiey Rzeczypospolitey do
tego czásu trwa / w wielkiey šwiátá wsytkiego slawie.

W Kátháginie inž lác 13. Biskupá nie bylo / áž o tym czásie Valenti-
nian Cesarz vprošil v Genseriká / žeby Kátholicy šwego Biskupá mieli. y
był dány Deogratias wielki y cudowny człowiek.

Rok Páński 453. Leoná 14. Valen-

tinianá trzeciego 29. Márcianá 4.

A

Anatolius Biskup Cárogoróžski / iáko przestęgo roku poczáł mie-
šác / ták y tego nie przestáwał: vďawał Leoná iákoby Concilium
Kálcédonškiego nie przyjmował / á podyžžzáne w kácerštwie
podwyzškal. O czym sami Cesarz Márcianus Leoná przestęžł.
y musiał Leo inšy list / okrom onego kóry był Anatolius zátáil /
do Biskupow / kórzy byli ná Concilium onym / pišác. w kórym y Conci-
lium z strony stánowienia wiáry potwierdza / y Eutychesá y Nestorinšá po-
tepia. Lecž sie Anátolemu spzećiwi / áby sie piérwšym po Rzymškim Bi-
skupie nie czynił / y zwierzchnošci nád Alexándriškim y Antyoskim kóšciom
tem spzećiwo Kanonom Níceńškim sobie nie przyczynał. Tenžc Anátolius
Aeciufá dyákóná w wierze y obyčzáách došwiádczonego z mieyscá iego ru-
šyl / á Jedžziá meiatkiego Eutychianá ná nie posádził. O co sie náń v Ce-
sárzá s. Leo žáluie y wyklećiem mu groži. Inž sie ná potym Márcianus o
Anátolego nie zástáwiał / zátó mu Leo džíłunie. A iednáť sie iego chytróšci
bojáć

boiać Papież / uczynił w Cárogradzie namiestniká swego Juliana Biskupa Goenskiego / aby go o wszystkim z strony Eutylianow przestrzegał. W one mnichy w Jeruzalem frasuiac sie s. Leo / gładki list do nich napisał / osukał / iá / nia ich záluiac / i z wiczyli potwarcom s. Concilium Kálcedonskiego / iá / koby Nestoriusá pochwalili / y káże im czytać list swoy do Glawianá pisany. Tákéż staranie pokázalo one Eudocya Cesárzowa / pisać do mney / aby przy Kátholickim Kościele zostawiała.

Leo epist: 83.
Mnisy osukani.

Oná téż Pulcheria Augusta / o mniski sie w Jeruzalem starála / pisać do Bápsy Ksienier / aby sie do onego Theodozjusá Eutychiánskiego / spoleczności nie przyklániała / a swoich duchownychcorek przestrzegála / od zarázy oney / y była to ostatnia iey o Kościelne zbawieynne rzeczy pilność. 60 roku tegó dná iedennastego Septembra do chwały wieczney posła. Przedziwna pán / ktora oboim żywotem pożytecznie P. Bogu y nieodmiennie służyła. Bo y w dšierwicewie pánieńskim áż do starości przy nabożeństwie mniskim / y w stanie małżeńskim czystosc chováac zostawála / y Cesárstwo dlugo rzadziła / bázno nad ine pány y Cesárze szesliwie. Siostry do chowania czystości przyniodła / y z nimi nabożny mnisek swietych żywot wiodła. y po ki brát iey rády iey słuchał / nie bladziły rzady iego. Ale gdy ia on rzezaniec y tá Eudocya ktorasiny wspomnieli / od dworu y od brata ktorego wychováła / oddała: wšytko sie szesćcie iego tógálo / y Kościol Boży w wielkie niebespieczeństvá zá iego nieostrožnościá wpadał. Jey obione wiary od heretykow Leo s. ná onych Conciliách dwu wielkich / Epheskim y Kálcedonskim / przyczyta / y wielce ia wšedzie w swoich listách wystawia. Zylá lat piecdziesiat y cztery. Dobrá swoje w bogim odkázála. Co Márcianus rad widział / y iey wolej uczynił dosyć. Kościolow wiele z drogim koštem nábudowála / y petná uczynkow dobrych odpoczela.

2.
Pulcheria o mniski sie stara.
Pulcheriey smierć y wychwalenie.

Proterius Biskup Alexandryski wyznánie wiary swey do Leoná poslat / y o spolecznosc Kościelna prosił. Tákéż Márinus Antyoski Biskup posly do Leoná wypráwił / aby go od Anátoliusa Cárogradzkiego biont: obicwic mu to pilnie. Táké o wšytkim swiecie staranie miał Leo / y ták mu Pátryarchowie podlegáli.

Theodorus Lector
Coll: 1. 1.

Tego roku Leo Papá o dniu swiecenia Wielkieynocy ná przyszle lata nieco wátpiac / a Theophilowemu okragowi ktory byl ná sto lat uczynil. me dorwierzáiac: rádžil sie uczonyh okolo biegow miesiacá y slonca w Egyptcie / y w inych stronách / y do Cesárzá Márcianá písal / aby o tym sie téż pýtáć kázal. Bo mniemal iz nieprzystojno / aby sie Wielkanoc áż do 24. dná kwietniá przewlec miała. Odpisal mu Cesarz y Biskupi z Egyptu / i z áž onego bledu w tym nie máš / a iz wedle okragu Theophila dzien Wielkieynocy ná ony lata dobrze náznáczony iest / a zwlászczá ná rok Pánski 455. Skad sie baczyć može / iáka záwzdy była pilność Rzymiskich Biskupow z strony Kálendarzá / iáko y zá nášych wiekow.

3.
Pátryarchowie Alexandryscy y Antyochenscy w iedności s Leonem.
Epist: 68.
Epist: 62.
Kalendars.
Leo epist: 64.
Leo epist: 95.

Tego wietu žyt przestawny on Cesárus Biskup Arelátenški / ktorego zostály kázania ábo homilie 46. wielkie w nich swiádectwo Kátholickiey swietyy náuki / ktora Fráncuzowie niektorzy wiekow nášych / zá nowinámi sie puszczáiac / pogárdžili.

Pilność Papiešow o Kalendarsu.

Rok P. 454. Leoná 15. Valentinianá

trzeciego 30. Márcianá 5.

Accius on przemožny wodz / ktory wielkie zwycięstvá miewal / y Attyle niedawno byl zwoiowal / roku tego zabity iest z nápráwy Márimá Senatorá Rzymskiego. Miał ten Márinus vrodžina y

4.
I.
Accius zabity od Valentinianá.
Marcell: in Chron.

Procopius de bello Vandalico lib: 1.

Valentinianus
scudzotożył.

Máximus Sena-
tor mścić się chce.

Paulus Diacon: lib: 15.
& Cassiod.

Vpadek zachodnie-
go państwa.

2.

Falserze herety-
cy.

Leo epist: 69.

L. 8. C. de heresi.
Cesarz heretycki
przymusza do
wiary.

3.

Anatolius z arsekt-
y, przełożenstwa.

Leo epist: 71.
Władza Papieška
nad Conciliami.

Epist: 70.

4.

Theodosius z Je-
rusalem wypę-
dzony.

Drzewo krzyża S.
Leo epist: 72. & 62.
Metropolia Cesa-
reyska.

5.

Marcell: in Chron.
Attila przekłoty
nożem od niewia-
sty.

dziewa y wstydlawa żona / ktorey sie Wáleńtinianus Cesarz rozmyślał: y szukając obyczaju do myśli swey / przyzwał do siebie Márimá / y grając z nim kostki ábo kárty / pierścien z ręki iego wygrał / y tajemnie go do 30-ny iego posłał / wskazując imieniem meża iey / áby zaraz do pałacu przy-
szła / á Eudorya Cesarzowa náwiedziła. Przyšla / y przez flugi ná to zgo-
towane zaprowadzona jest tam gdzie Wáleńtinianus poniewolna zesi-
mował. Do domu sie wrocimy bázro smutna / ná meza nárzekala / iz on
do tego przyczynę dał. Márimus krzywdę one do serca wziął / y myślił
iáko by to Wáleńtinianowi nágrodził. y bojąc sie Aecyusa hetmána iego /
zmówił sie z rzezającami niektórymi Cesarzskimi / prosić ich / áby pánu
swoemu Aecyusa obzysdzili / á gniew náń iego wzburzył / mówiac: iz wier-
nym nie jest / y coś nowego myśli. Cesarz im láčno wwierzył / y zabicié kazal
Aecyusa / y przy nim Boecyusa stárostę dworskiego. Druzzy mówia / iz go
sam Wáleńtinianus reka swoia zamordował. Z śmierciá tego hetmána
pánstwo y Cesarstwo zachodnie vpádo. A P. Bog sprawiedliwy ácz niety-
chly ták mu uczynił / iáko on był Bonifacyusowi hetmánowi uczynił / á
czym Wándali Afrykę osiedli.

W Alexandrye Eutychniani burzliwi / list s. Leoná do Glávianá po-
falšowali / áby Leoná Nestoryanem uczynili. Záluie sie o to pisać do Má-
cianá Cesarzá s. Leo / y prosi go / áby ná Greci ięzyk list on iego wierne
przełożony / sam pod pieczęcią swoia do sedziow Alexandryjskich posłał
ná pokazanie falšu onego heretyckiego / á przy nim náuke o tychże artyku-
lách wiary s. Athánazyusa / Theophila / y Cyrilla biskupow Alexandryjskich
zgode ich z Leonem pokazuiac. Uczynił to Cesarz / y przydał stogi mandac-
tów ná Eutychniany: ktorým chwalać cztery przednie Concilia / kázé w-
tóm ták wierzyć / iáko ná nich postanowiono jest. A Eutychnianom / ktore
tám Apollinariuszami zowie / zářazuie Biskupow y Káplánow świecić / y nie-
gdziez sie ná náuke y falšywe náboženstwo nie schodzić / pod vtráta máu-
tności y osádzemim ná wygnanie / ic. księgi też ich palić kazal.

On Anátolius Cárogradzki Biskup / ktory kanonem 600. Oycow w
Zálcedonie chciał być piérwszym po Rzymskim Biskupie y Alexandryjskim
y Antyoskiego w mocy swoiey mieć: zgroniony częstemi listami Papieškim
gdy go y Cesarz Márcianus odstąpił / vcihl / y ták sie pokorny sstał / iz y o
nego Aeciusa ná Archidiaconstwo przywrocil / y Jedzeia podezřzanego o
kácerstwo zrzucił / y sam sie wiecey onego przełożenstwa domagać zářekl.
To sie z listu Leoná pokázuiac / ktory do niego o tym pisał. y ták mu nie po-
mogl kanon Zálcedonski. Lewo ryknął / ktory słusności y praw kóścielnych
dogląda: bez ktorego żaden Synod nie stánowieć nie może. y ták Cárogradz-
kim kóściółem ták odległym Leo włádnal / iáko by ná przedmiešciu Rym-
skim Cárograd miał. Gdy sie tenże Leo dowiedziál / iz Eutyches ná wygná-
niu bedac rozsiewa iády swoie: prosił Cesarzá / áby go ná mieysce tále-
nnicyše y niełudne posłał. Co on uczynił.

Juvenalis Jerozolimski Biskup / ná swoie Biskupstwo przywrocony
jest / á on falšerz Theodosyus mocá Cesarzka wypędzony. Gdy spókoynie in-
ná swey stolicy siedziál / posly swe do Leoná wypráwił / przez ktore mu częśc
z drzewá Krzyża s. posłał. Przyiał z wielká wdzięcznością drzewo ono s. ále
Juvenalisa z słábości iego ná heretyki vkaral / y wyniesieniu sie iego ná
Cezáreyskú Metropolia / ktore mu było ná Synodzie Zálcedonskim przy-
dzono / sprzeciwił / niehcac áby sie stáre przywileie kóściółom odeymowały.

Tego roku gdy ięszce był żywo Aecius / Aetyla z nápráwy Aeciusa od nie-
wiásty iedney w nocy nożem przekłoty jest w Pánnoniey.
Głód wielki obiał / gdy długo deszczu nie było / wšchodnie kráie / Cylicia /
Sálaria /

Salaria / Káppadócia / Phrigia / do którego powietrze złe przystąpiło. Pi-
se Zwágrius / i z P. Bog miłośniwy z swoicy tu ludzom opieki / z powietrza
dał chleb iáto mánne ná pusezy / y drugiego roku bez sieyby role wśycki ro-
dzity y pożytki siwe wypuścily. Pod tym czasem slynał cudami s. Se-
werinus / który wrodziwszy sie w wielkim bogacym domu / z zachodnych
stron ná wschodna gdzies pustynia záseidl. Zatail swey rodzoney zacności /
z ięzyka iednák poznác i z Látinnik byl. ze wschodnych zas stron od P. Boga
nádhcniony / wdał sie do Moritu Rypenskiego / y ná mierscach bliskich Pán-
noniey przemieszkwal / gdzie nawietse od Pogánstwa dzikiego niepokóie
byly. Żywot iego nápisal Eugippius wczén iego Opát.

Euagr: lib: 2. cap: 6.

Isanna 8 mcbá.

Eugippius epist: ad
Patch.

Rok P. 455. Leoná 16. Márcianá 6.
Maximá.

M Oł pomsty Pánstiey niebezpieśliwy / którego P. Bog ludzkie
grzechy pokarat / od Wáleníntianá Cesárzá poczarzys. Który gdy
sie ná práwá kóścielne rzucił / gdy cudzołóstwa popelniał / y dla
nich w czary sie śátáńskie wdawał / gdy niewinne slygi siwe zá-
bił / opuścil go P. Bog y dał w rece nieprzyiaciół iego. Bo
Márimus on którego żone zniemolił / znowiwszy sie z prziaćioły Decinsá
onogo którego był zabít / dwu żołnierzow Ostylle y Tránstyllé nápráwił / kto-
ry go ná polu Martij w Rzymie zabili y rzezánca Heráklusa / dnia 17. Már-
ca. Krolował lat 30. Zaráz sie Márimus ná pánstwo Rzymskie podmo-
st / y posly do postronnych pánow o pokor y przymierze rozestál / y Rzym y Wlo-
szá ziemie y ine w moc swoie wzial. A Eudoria żone Wáleníntianá zabite-
go / z małżonke sobie nánowil. iego żoná podobno inż byla wmarła. A gdy
sie przedko oney Eudoriey rozmilował: sam siebie y pánstwo zgubil. Bo le-
żąc z nią / śmiał sie iey zwierzyć / i z on mążowi iey pierrzemu Wáleníntia-
nowi oney śmierci przyczyna byl. Co wstáwşy niewiásta / wielce sie zágnie-
wala: á milczac / skoro dzien / wyszła do Afryki do Genseriká krolá Wánd-
low / prosiac go aby z woyskiem przybył / á maza sie iey / z którym prziazi-
wiódł / przynudy pomścił / y iego sierocy obronił. Genserikus nie nie mieśka-
iac do Rzymu z wielkim woyskiem przyspłenal / gdy sie mlt nie spodniał / y ro-
padł w Rzym y miásto otrzymal. A gdy Márimus wciékać poczał: ludzic go
Rzymscy kámiéniami zabili y rozsiekali. y ták wzial koniec onego złe nábytego
pánstwa / ná którym byl dwa miesiaca.

1.
Marcell: in Chron.
Euagr: lib: 2. cap: 7.

Valentinianus
trzeci zabity.

2.
Maximus na Ce-
sarstwo.
Proiper de bello
Vandalico lib: 1.

Maximus sie wy-
dal.
Gniew niewieści
Rzym zgubil.
Genserikus Rzym
wzial y wśoso-
wał.
Maximus sginál.

3.
Procop: vt supra.
Zlupiony Rzym.

Srebro y złoto z
Ierusalem.
Miscell: lib: 15.

Niceph: lib: 19.
cap: 11.

De histor: Vandal.

Ták iedná salona y iádowita niewiásta y miásto Rzymskie y pánstwo
zgubila / zdraćliwie ie do rek Wándalow podáac. Genserikus y one nie-
wiáste Eudoria / y corki iey dwie Eudocia y Plácydia w niewola wzial / y
stárby wśycki Cesárskie pobral y wśytko co bylo pieknego y bogatego w Rzy-
mie zlupil. y z Capitolium pozlocone pokrycie miedziane do połowice odárł.
Naczenia też one złote y srebrne ieszcze od Tytusa z kóścioła Salomonowe
go do Rzymu záwiezione / wzial. Ktore sie potym zá Justinianá do Cárogro-
du wrocily. Spalit y miásto Genserikus / ále bez wielkiej škody. Bo Leo
papież iáto pise Paulus diaconus. wyszedşy przeciw Genserikowi / prosił go
aby miásta nie psował y krwie nie rozlewał. y wprosił. Bo y trzech przedniey
sch kóściołow / s. Piotrá y Páwła y Látéráńskiego / ine zlupiwşy / nie ruszył /
gdzie byly niebezpieczne / ieszcze od Constaneyná nádané / stárby. Jednák
wielkie bogactwa / y wiele z Eudoria y corkami iey ludzi poimal / y do Afry-
ki záwloził. Difa drudzy i z mu też wiele stárborw potonelo. Trwáło lu-
pienie miásta przez dni czternaście / mowi Isidorus. po których ták zbo-
gácony / z Rzymu wyiáchal.

4.
Victor de persec:
Vandal: lib: 1.

Deogratias wie-
nie wykupnie y
chorym juzy.

Deogratias sabi-
17.

Endoxia ioná
Theodosyusa
młodego.
Cyrillus in vita
Euthimij.

5.
Awitus na Rzym-
skie państwo.

Sylonius in Pa-
negyr.

6.
Márcianá Cesa-
ria chota.

Marcia: Nouell:
rit: 5.
Iuridikaya ko-
sici: lha naprawio
na.

Cassiod: in Chron.

7.
Awitus państwo
Rzymskie słozył.

Isid: in Chron.

Wewi w Hispá-
mey pobić.

Frankowie w
Galliey.

Schober in Chron.
Paryi wsięli.

Ná břegu Kárháginy gdy sie więźniámi Wándali dzielili/ Biskup Kárháginští Deogratias, co mogł z kościołow srebrá y złotá zebrać/ ná wykupienie więźniow Rzymstich obrocił/ áby meżowie od žen/ y dzieci od rodzicow rozdzieláni nie byli/ stáral sie ile mogł. Chore teź więźnie ktorych wiele było/ we dwu kościołách polozył/ ložíł im y srome zgotowawšy/ o ktorych sie zdrowie z lekárzmi we dnie y w nocy im słužac/ pilnie stáral. y ná tey robocie/ zayrzac mu onego miłosierdzia/ zábili go Wándalowie. Był ná Biskupstwie onym trzy láta. Po ktorym Censerikus/ iuż potí żyw był Biskup Kárháginie dopuścić niechciał.

W Jeruzálem gdy Juvenalis Biskup wiele Eutylianow do kościołow iedności náwrócał: oná Cezárowa Eudoxia žená Theodosyusa/ raz ed sálszera onego Theodosyusa mnichá iuż z Jeruzálem wygnánego/ zwie- dziona/ w swoim vporze trwála. Lecz gdy o vpadku swey corti Eudocyey y wnuczat swoich w Rzymie vstęśká: iz do Afryki w niewola poimáne sá: Karániem onym rozumu zbáwiennego nábeta. Myslić poczela iz iá Pan Bog dla onego odstepstwa Karal. y biezála do Symeóná Súpnika rádzac sie go. Ktory iey do s. Eutyminyśa vřkázal/ áby wezmála co on rádzić bedzie. Eutyminus iá náuczył/ áby z kościołem sie s. poiednála/ á Concilium Kálee- dońskie przystupiac/ w práwey wierze láski Bostiey nábywála. y wezmála wšetko co on swięty kázal/ y z Juvenalisem Biskupem/ wiele innych bla- dnych od kácerstwa odwiódlá/ sáma chwalebny potúty swey przykład wšy- stkim dáiac.

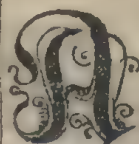
W Gálliey żołnierze Rzymsey y z Theodorykiem krolém Gothow/ Awitá hetmáná y stárosz w Gállách ná państwo Rzymskie podniesli pomo- wolnie. Bo sámi Awitus niechciał. Był to człowiek wezony/ y domowemu y wojennemu náukám epátrzony y wycwiczony/ rodziánu wysokiego/ wymo- wca wielki/ y w pracách wojennych cterplivy. Temu Theodorykus krol Go- thow/ Ktory ná ten czas w Hispániey krolowal/ wieczna przyjaźń obiecal y pomoc/ áby Rzymskie państwo powstálo/ á iáko pierwszy kwitowalo.

Márcianus zachodny Cezárz o smierci Válentyńianá y o zwiótowani- Rzymu gdy sie dowiedziál/ záluiac y wzdycháiac/ o pomocy myslil. ále pier- wey P. Boga vblagal/ wracáiac kościołom práwá/ ktorych był náruśšyť Vá- lentinianus/ y wierzac że go dla tego P. Bog táť Karal. wezmil wyrok/ ktor- ym zepsowal wšytkie práwá wolności kościelney przeciwne/ á zwláśczá o- kolo restámentow y nádania fundáciy/ Ktoreby kto kościołom ábo osobám kościelnym y pánińskim klastorom czynić chciał.

Prosper in Cronike swoje skónczył.

Rok P. 456. Leoná 17. Márcianá 7.

Awitá

Witns w Pláceneyey państwo zložyl/ widzac iz nie miał komu dufać. Bo y Senat Rzymski dla Márimá nie žyczliwy mu był. dziesięć miesiecy rořázowal/ człowiek iuż letni.

Theodorykus krol Gothow w Hispániey náiaćhal Aquitá- nia/ w Ktorey Swewowie pánowáli/ y poráziwšy y zábivšy krolá ich Kettyáriusa/ wrocił sie do Hispániey/ y dluga potym wojne miał z tymi Swewámi/ ktorych krolstwu koniec wezmil. A tym czásem Fráńko- wie Pogánie z krolém Childerykiem w Gálliey sie osádzili/ do Ktorey sie czásto y z dáwná ciřnili/ y one kráie náiezdžáli/ ále zámždy odbici y odpędzeni zo- stáwali. Tego roku gdy Swewowie z Gothámi werny wiedli/ oni Gállie- osiedli/ y Páryž wsiál po długim obleżeniu ten krol Fráńkow Childerykus przed

przed którym był królem Moroweus / a przedtym Alodius. Była na ten czas w Paryżu święta panna Genowefa cudy wielkimi sławna. Te Childerytus Poganin / y obyczajow dzikich y nieczystych / słysząc o iey cudach / wielec wazył / y o co go prosiła / zawždy czynił : a zwłaszcza gdy miał tego trącić y zabijać / ona zawždy w niego żywot im y wybawienie iednała. y iest sie czemu podziwować / iż te cnoty miał taki Poganin / a dziewictwo y żywota świętobliwość tak wczcić umiał.

W Afryce wiele o wiare Kátholická meczenników pozabiano / między nimi Máxima pánienka w Rzymie z inemi poimána / długo y srodze męczona. cudownie kilakroć ozdrowiała y zabić iey nie mogli. a pan iey który ia tak męczyć kazał / śmiercią ze wstytkiem swem y z bydlm od Boga pokarany iest / sama żona iego została. ktora Máxima one wolna wezmiała / y była mądrą wielom pánienką / y powodem do czystości. y Mártynianá nieiaćkiego / ktoremu ia pan iey za żonę dawał / do chowania czystości namowiła. Dnię Chrześciany do Maurytánii głąbił / gdzie o CHRISTVSIE niewiedziáno / przedawali Wándali / przez ktore Pan Bog one Pogany oświecał / iż tam wiare s. wsczepili / y aż do Rzymu po káplany / ná ich náukę stáli.

Sázkazał był on okrutnik Genseryk / aby po zmarłych Biskupach którzy iestse zostawali / żaden świecony nie był. W samym Zeugitáńskim powiecie było Biskupow sto sześćdziesiąt czterech / teraz ich tylo trzy zostało / a czwary do Edessy w Syrii wsiadł dla wielkiej nadziei w onym przesładowaniu. Tájemnie drugdy świecił / choć nie bázgo godne / w tak wielkiej potrzebie. A iednak Leo Papież pisząc tym czasem do Maurytáńskich Biskupow / dopuszczać niechciał / aby tego który dwie żenie miał / a małżeństwo powtorzył / abo wdowe pojął / ná káplánstwo poświęcał. Wiele y tego roku pomęczonych Kátholików od Genseryka / wylicza ten Wiktor. Do ktorego pisma odsyłam Czytelniká. Tam nieiaćki Proculus wysłany od Genseryka ná wciśnienie Kátholików / gdy z ołtarzow płotną drogę zbierał / a z nich sobie łupile y wbrania czynił : od czartá opetany iest / y sam ięzyk swoy zębami wciśniac / umárt. Tamże Wáleryaná Biskupá Abenckiego stárcá w leciech osmdziesiąt / gdy niechciał wydawać Arianom Wándalom Sákramentow prześwietnych / z miastá go wygnali y go spody sázkazali / iż ná drodze ráwney umrzeć musiał.

W dzień Wielkóndery kóściół ieden gdzie sie Chrześcianie skupili / ná ścieżkę Wándali z káplánem swoim Audiot nazwanym / ná ludzie strzelali / y czerelnikowi gárdło przebili / iż zaraz kśięgi porzućwszy padł y umárt / y innych wiele pozabiali / a ciało CHRISTVSOWE y krew po ziemi motali y deptali / a którzy wśli / y ci potym pogubieni sa / zwłaszcza stárfy y w leciech. Armogástes nieiaćki gdy był długo męczony / gdy mu goleme wtercieli / y inne meki wymyślali / on iakoby spiac wstytko wytrwał / aż syn królewski w ktorego był sluga / ściać go kazał. Lecy Ministrowie Aryáńscy ścinac go nie kázali / mówiac : lepiey go tak zmęczyć iż umrze. Bo iestli go męczem zabijesz : Rzymianie za meczenniká sławić go będą. Tak Kátholiki zwáli Rzymiany / ci to Arianowie. Jáko y dziś zowia nas Papistami. Woby sie inaczey o Kátholikách dopytać trudno / aż Rzym abo Papieża przydasz. Tegoż tedy Armogástá / gdy zabić mekám nie mogli : kázali mu krowy páść. A on widząc go / który go iakó Apostolá czcił / y prosił go aby go pod iednym perwym dize wem pogrzebł. A on rzekł : Pochowam cie w kóściele wielkim z obchodem sácznym tak iakós tego godzien. A Armogástes niechciał iedno tam. y gdy przedtym umárt : Felix / pod onym drzewem z trudnością dla kórzienia doł czyniac : nálażył grob marmorowy tak piękny y drogi / iż ledwie królewskie ciata

In actis Genowefa
3. Ianua: Surius.
Genowefa Chil-
derikus cacił.

2.
Wiktor lib: 1.
W Afryce meczennicy.
Maxima panna.
Martyrol: Rom:
16. Octobris.

3.
Wiktor vsupra.
Biskupi pogingli
w Afryce.

Epist: 87.
Powtorzone mał-
żeństwo.

4.
De bello Vand:
lib: 4.

Valerianus me-
czennik.

Meczennicy w
kościółce.

5.
Armogastes me-
czennik.

Kátholiki zwano
Rzymiany.

taki máia. Táké Pan Bog ma staranie y o ciata slug swoich wedle psalmu. Vcierpiał tamże y Satorus nieiaki znaczny bárzo czlowiek Kátholického kóscióla / ktory wolnym ięzykiem Ariáńskie niedowiarstwo gromił. Zeme iako s. Job y Tobiasz y dzieciom swoim / gdy nád nim plákali / odwieść sie od wiary swietey y korony męczénstwey / nie dal. y inych wiele pod ten czas Kátholikow pomordowanych / tenże Wiktor wylicza.

Rok Páński 457. Leoná 18. Leoná

Cesarzá 1. Máiorianá 1.

1.
Marcell: in Chron.
Theod: Lect: coll:
lib: 1.
Márcianus Cesarz
vmárl.

Wychwalenie ie-
go.

Leo ná páństwo
Rzymkie násta-
pil.

2.
Niceph: lib: 15.
cap: 15.
Leonowi mátká
Bojá vkažala się.

Leo Cesarz Con-
cilium Kálcodon-
skie trzymać káze.

Extat inter epist:
pro Conc: Calced:
Tom: 2. Concil.

3.
Timotheus Elu-
rus mnich burali-
wy heretyk.
Theod: Lect: coll:
lib: 1.

Marcianus Cesarz ná początku roku tego / to iest 26. Stycznia żywota tego dokonal. Slysac y wiedzac co sie z Rzymem y z onym Cesarzá Wálentynianá domem osiáło od Wandalow z Afryki: o máiestat páństwa Rzymskiego czynić chciat y ná wojne sie gotowal. Ná ktora pierwey chce Pána Boga vblágać / gdy z ludem wšytkim y z Pátryárcha w Cárogradzie modlitwy y processye w polu / iale mužny wielkie rozdáiac / czynil: záchorzał / y z oney niemocy nie powstál. Był práwy Cesarz / ktoremu po Constantynie trudno innego przyrownáć. Vprzemy y ochotny do obrony wiary s. Kátholik / mady w sprawách Rzeszypospolitey / sprawiedliwy y mocny przy práwdzie y práwach / dla ktorych y Pátryárchy Cárogradzkiego / áby sie nád inne przeciwo práwu nie podobosil / láčno odstápil. á do tego ná cieie y duszy czysty. Pulcheriey żony swey czystości do końca dochowal. Ná wojnách stráslivy / y dla tego obce one narody on sie nie kúšily. Ták porządne woysko y Senat zostávil: iz po ieo smierci lat šest y miesiecy šest. Ná miejsce tego vybrány iest Leo tákze z Tráciey / ktory był polkownik / y od Pátryárchy Anatólinská koronowány iest.

Pise o nim Nicephorus nim ná páństwo wstápil / iz slepego iednego w drodze potkawszy / z miłosierdzia ku niemu / prowadzil go / droge mu vkažuiac. ktory gdy bárzo prágnal / á wody dla niego Leo po lesie šukal: přeczystá mátká Boža vkažala mu bloto / rostáuiac áby slepego oczy onym błotem pomázal / y prágniienie iego vgásil. y powiedziatá mu / iz Cesarzem zostátiel. y ták uczynil. slepy wzrok wzial / á on zostáwšy Cesarzem kósciol ná miejscu onym imieniem náswietšey mátki Božey zbudowal / ktory zwano ad Fontem.

Storo sie Leo Papiez o iego wstápieniu ná páństwo dowiedziat: pisal mu rádosny list / y prošil / áby ná wzor przodka swego Márcianá kóscielney wiary bronil / y Synodu Kálcodonškiego / ktoremu sie w Egyptcie y w Pálestynie sprzeciuiáno / odstepowác nie dopuščil. Uczynil to Leo Cesarz z wielkú ochotú / y pisal do wšytkich wšchodnych Metropolitow / áby Biskupie ktory pod nimi sa / wiare Kálcodonškiego Concilium podpísali / á ktory by niechcieli / áby z biskupstvá zruceni byli. To sie dáie znáć w liście od Kátholikow z Egyptu do tego Cesarzá pišánego. Ták swoje pánowanie ten Leo vmocnil / y ná tym ie furdámenće / obrony wiary s. postávil.

W Egyptcie heretycy / ktory przy Dioscorze y Eutychesie stali po smierci Márcianá Cesarzá / ktory ich byl wiele ná wygnanie z niektorými teyž sekty Biskupámi osadzil: wzburzenie frogie roku tego uczynili. Wodza mli Tymotheusá Elurá mnichá y káplaná Alexándrijskiego. Ten obchodząc celle inych mnichow / pokryty czarna sukniá / á imie swoje táiac / czynil sie iednym z duchow ktory rzadza / ná to postánym áby wšytkim rošázowal: žeby z Proteriuszem Biskupem Alexándrijskim spoločnosť nie mli / á zá Biskupá ná iego miejsce vybráli Tymotheusá Elurá. y předko zebrał wiele ludzi.

ludzi / y bedzy z nimi do Alexandriey / y tam inych wiele teyze sekty poburzy-
wzy / maiac z soba dwu Biskupow wygnanych / wpadli w kościol / y poświę-
cie sie im kazal / y posadził sie na stolicy biskupiey / lud Kátholicki y káplany
rozpedziwszy.

Biskup Proterius w dzień śamy Wielkonocny vcho-
dzac rozruchu onego / ktorym wszytko sie miasto miesalo : vciekl do iednego
kościola / bezpiecznie tam szukaiac. gdzie go oni Eutychiáni nálaży / wy-
wlekli y zabili samosiodnego. Ciało iego zranione po vlicách wloczyli / y ná-
części rozdzieráli / y zębami kásali / y w ogniu ostátki spalili / popiół ná-
wiatr rozmiátali. Czego wszytkiego był wodzem on Tymotheus y ledwie nie
swola ręká ono meżoboystwo popelnil. y zabili s. Biskupa / rospedził Ká-
tholicka kseieża / y Biskupy swoje świecił / ktoremi / wyganiáiac Kátholiki /
Biskupstwa w Egypcie osadzał / y inych wiele złości y okrucieństwa popel-
niał obrone śalonego onego ludu maiac. Wytkinal Biskupa Rzymskiego /
y ine ktorzy Kálcedonskie Concilium przyimua. To wszytko wypisuiá Ká-
tholicy z Egiptu do Cesarzá Leoná / y posly swe posyláia o pomoc prośac :
[á żeby to oznaymil co cierpia Rzymskiemu Biskupowi / y inym. Pisali też do
Anatóliusa Biskupa Cárogradu táż go prośac o pomoc / á żeby to oznay-
mil Papieżowi.] O iáké y iákó stráśliwe postęptki heretyckie / iákó nieopła-
kány wczynek ich / y nieśtycháne okrucieństwa / y niebáczność / y ná niewinno-
osób / y ná miejsce ono w kościele / y ná dzień ták wielkiej czci godny

On też okrutnik Tymotheus nie od siebie / ale imieniem Biskupow E-
giptu / bez podpisu żadnego / list posłał do Cesarzá Leoná / oznáymuiac mu
o spotornym wybraniu ná stolicę Alexandrijską Tymotheusa Elurá. Túc
o śmierci y zabiciu Proteriusa nie wspominaíac. A iz wiáre swoje wyzná-
zá onym rozkazaniem pierwszym Cesarśkim winni byli : opowiedáia sie iz
Nicenski Synod przyimua / y obádwa Epheskie / á iz o Cárogradzkim nie
wiedza / á Kálcedonskiego zgólá nie przyimua. Cesarz Leo wziawszy
one listy / pisal do Anatóliusa / aby mu oznaymil swoje y inych Biskupow
zdánie iákó ná obrone pokoju kościelnego postąpić miał. Dal też znáć Aná-
tolius o onych Alexandrijskich sprawách Papieżowi Leonowi / y inym Bi-
skupom. Táraz Leo Papież pisal do Cesarzá prośac / aby kościelnego po-
koiu y wiáry w Alexandriey obronił / á stolicę one inym Kátholickim Bisku-
pem opátrzył. Odpisal y Anatóliuszowi Cárogradzkemu / chwalać go w
tym / iz posly Kátholickie z Egiptu z miłością przyal. Ale go w tym gani y
wspomina / iz niektórych swoich klerikow nie karze / y z kościoła nie wymiáta /
ktorzy pokatnie heretyctwo rozsiewáli / y károl między pszenicę miotáli. O
czym y do Cesarzá pisal / iesliby w tym Anatólius był leniwy / aby ie Cesarz
z miastá wygnat.

Leo Cesarz pobudzony listy Papieskimi sprzeciwił sie heretykóm / y iáw-
nie sie opowiedzial / iz strożem być chciał Synodu Kálcedonskie. Ale iednák
onych poslow od Tymotheusa posłanych vsluchal w tym / gdy go o złozenie
nowego Concilium prosili. y ná to zezwoliwszy : pisal do Papieża / wola mu
swoie oznáymuiac / á prośac aby sam osoba swa ná tákie Concilium przyia-
chał. Lecz Papież wkázał mu zdrády y chytrości heretyckie / iz táka przewo-
ła potryć chcieli fałsz y złość swoje / á iz o tym nowego sadu nie potrzebá /
co iuż ták mocno postanowiono iest. Niegodni tego prośić ci meżoboyce /
powiáda / czego sie y niewinnym pozwálać nie godzi. Táć nigdy końca sa-
dom kościelnym nie będzie / gdy sie to nie wykonywa / co swiata wszytkiego
kápłani wmoenia. Już / prawi / w Alexandriey zá takim tych meżoboycow
postęptkiem / żadnych prawych Sakramentow / żadnych ofiar nie máś / y
śmicia od niepokalaney Apostolskiej náuki / do Concilium sie odwoływać.
Sprzeciwo sie im Cesarzu / á micy te wietśa niżli z wojen korone / gdy od

Elurus zabít Pro-
teriusa Biskupa.

4.
Liberatus Diac:
Breuia: cap: 15.

Elurus Biskupem
się wczynił.

Inter epist: aduers:
pro Conc: Calced.

5.
Heretyckie posel-
stwo.

6.
Inter epist: Conc:
Calced: Tom: 2.
Conc.

Papieskie słá-
nie.
Epist: 76.

Epist: 75.

7.
Leo Cesarz przy-
Kátholikách.

Leo ná nowe Con-
cilium nie ze-
zwala.
Epist: 75.

8.

Basiliscus zdrá-
dliwy heretyk.Liberat: Diac: in
Breuia: cap: 15.
Euagr: lib: 2. cap: 10.Synodius in Pana-
tyrico.

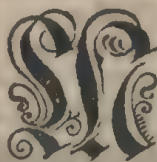
wściekłego tyranná Kościół Alexándrijski wybáwił / á wšytkiemu Chrze-
ściánstwu krzywdy czynić nie dopuścił. To s. Leo inž ná koncu roku tego
pisał. Z czego rozumieć sie može / iż Cesárze wielkich Concilij bez po-
zwolenia Papieżow nigdy zebrać słusnie nie mogli. Poszedł P. Bog Le-
onowi z Cesárzá od oney myśli / aby Concilium nowego nie składał / od-
wiodł / á do złożenia onego mežoboyce Tymoteusá / rymysl swoy skłonił. Był
v niego w lásce nieiaáki Bázyliscus / ktory go potym zdrádzić w pánowání
chciał. Ten tájemnie sprzyiał heretykom / y ták długo Cesárzá ná tym trze-
mał / iż Concilium złożyc myślił. Przemógł iedná P. Bog przez Papieżá / z
go zaniechał. Jni též Biskupi y Metropolitow trzydziści šest wyznáme
wiáry swoy do Cesárzá nápisáli / przy Concilium Kálcedońskim sioiac / á Ty-
motheusá falszywego Biskupa Alexándrijskiego gánili y potepili.

Roku též tego zachodny Cesarz wybrány iest zgodnie od Senatu Rzyms-
kiego y żołnierzow w Ráwennie / Valerius Máiorianus człowiek wojen-
ny y w náukách ćwiczony.

Rok Páński 458. Leoná 19.

Leoná Cesárzá 2. Máiorianá 2.

1.

O mniškách prá-
wo.

Máiorianus Cesarz za prośba Leoná Papieżá / ná wstępie swo-
im ná páństwo uczynił wyrok : aby Oycowie do bránia mni-
skiego stanu corek swoich nie przymušáli / á żeby tákie od o-
cow do zakonu zá ich wola dáne / nie były przyiete / ážby sie im
spelnilo lat czterdzieści. Dal též y mándat ná wdowy / ktore
dla wolnego życia / powtorzyć małženství niechciały.

Nie disputowác
o tym co Kościół
postanowił.

Leo epist: 78.

Leo Cesarz pisał do Leoná Papieżá : iż ná wšytko zdanie iego okolo zá-
mehánia Concilium zezwala : iedná dla wšpokoienia wšchodnych Kościo-
łow proši / aby posly swoie do Cárogradu poslat. Co vezymie obiecal Pa-
piež / ále z ta wymowka / iż nie beda nigdy o tym disputowác / ani tego zá-
wáptwienie brác / co sie inž raz od Kościołá y Biskupow swiátá wšytkiego po-
stánowiło. Proštem náuka sie bronić nie ma : ále wporu y swarłimi / od te-
dnošci Kościelney oddálac sie máia. či nigdy miedzy Kátholiki poliezeni nie
beda / ktory sie Kálcedońskim Oycom przeciwiá. z. y poslat potym Domi-
cyaná y Geminianá Biskupy do Cárogradu / iáko sie wšpomni názey.

2.

Epist: 77.

Papież sam here-
tyki rozgrzešá.

Pisał též Papież do Anatóliusa w tym czasie / przygániaiac mu z At-
tykusa nieiaákiego heretyká / nie ták iáko bylo potrzeba / do Kościołá y rozgrze-
šenia przyiał. Bo iż práwo bylo / aby tylo sam Papież heretyki rozgrzešá / y
przymowal : dáł mu byl moc Leo aby tego Attyká przyiał do Kościołá. Prze-
ial go / ále nie porzadnie / bez dosyćczywienia słusne. y náucza go aby z nim
táak postapil : Zeby iáwne y iásnemi słowy Eutychesá y błedy iego potepil.
Zeby ono wyznánie swoie reka swoia podpisał. á w Kościele ono odwołanie
iego przed wšytkimi czytáne bylo.

Dosyćczywienie
pokutne.Mnichow twierzył.
Leo Cesarz pyta o
Concilium Kál-
cedońskim.

Euagr: lib: 2. cap: 9.

Theodo: lib: de S.
Patribus cap: 21.
& 27.

Cesarz Leo chce wšytkie o prawdzie wiáry s. w Kálcedonie wyzna-
ney / tym wiecey vmocnić / pisał y posly wyslat do mnichow y pustelników
po wšytkim iego páństwie przednieszych : o ktorych swiátobliwošci y ci-
dách słychano y pisano: pytaiac ich / coby o Kálcedońskich Oycách y wierze
ich trzymáli. Był iesteze żyw miedzy onemi pustelniki Symeon Sallica a-
bo Slupnik / y drugi Slupnik Dániel / y Bádatus / y Iácobus Syrus me-
on Lusybenški ále inšy / y inni. Ktorry mu wšyſcy odpisáli y wskázáli / aby he-
retyki ktorry sie swietym Oycom w Kálcedonie zebránym sprzeciwiá / kará-
aby sie iáko ná práwego lwa ryk przestrášyli / á Kościółá Božego nie cárgali.
A táak Duch s. dáł w nich swiádecstwo / á Cesarz tym wiecey / potwarcon-
onym ná s. Concilium gebezatykáć mogl.

Antyockia

Antyochia srodze trzesienie ziemi ponizylo. Wielkie y pospolite budo-

3.
Euagr. lib: 2. cap: 12.

wania y palace wpadly y skody nie przeliczone ono miasto roku teg potkaly.

Tegoz roku Anatólius Cárogradzki vmarl/ czlowiek ná heretyki ozie-
bly/ ktory od Dioscora dany byl/ y znać bylo ze mu z myśli wywieść nie mogli.
acz iawnie y pisiny Kátholikiem sie byc oswiadczał. wstapil ná iego miejsce
dobry y swiety czlowiek/ bo takiego Cesarz szukał/ Gennádins/ ktory kóściel.
nerány y niedostátki pilnie y madze przeciw heretykom/ y zlym lákomym ká-
ptanom/ leczyl. y o zrzuceniu onego mežoboyce Alexándrijskiego madze z
poslámi Papiestimi obmyslal.

Anatolius vmarl
Gennadius nastal.

Jurvenalis Biskup Jerozolimskiego roku do Oycow posedel. ná iego
miesce obrány byl Anastazyus káptan/ o ktorego ná ten stan wzieciu proro-
ctwo mial s. Eutymius pustelnik/ iáko Cyrillus wypisal w żywocie tegoz
Eutymiusa.

Surius 20. Ianua.

Rok Páński 459. Leoná 20.

Leoná Cefárzá 3. Maiorianá 3.

Gennádins Cárogradzki zebial ná zadanie Cefárzá Leoná Sy-
nod w Cárogradzie Biskupow siedmdziesiat y trzech/ ná kto-
rym teź byli Papiesty postrowie/ Domicyanus y Geminianus
Biskupi. Ná tym Synodzie/ nawizecy oni Biskupi zmocnili
Concilium Kálcedonskie/ wszytkie potepione heretyki a zwla-
szczá Eutydesa potepiajac. Dozrzal teź pilny y nabožny on Gennádins/

I.
Synod Carograde-
ki.

obczáidow kásejey/ y nápiáwowal z wielka goracošcia co zleho widzial/ á
nawizecy Simonia y swietokupstwo. y wczyniony iest ná tákie frogi Ka-
non: aby nikt nie smial zá pieniaždey dary nikogoz swiecić y rece nan klásć.
y inne wszytkie duchowne vrzedy/ aby darmo dawane bez žadnego zysku by-
ly/ wedle Páńskiego rozkázania: Dármostíe wziali/ dármu dáycie. 2c.

Simonia karana.

Pisa o tym Gennádinsie. iz bedac czystego sercá y ciála/ mial iednego
zleho kásežá/ ktory byl w grobu w kóściele s. Eleuteriusa mežennika/ czy-
selnikiem. vpominal go czesto/ aby k sobie przyšedl/ á w onych grzechách
nie ležal: nie mu nie pomoglo. Potym bić go y biczowác kazal/ y ná to sie
nie vpámietal. Nákoniec poslal swego káptana do grobu s. Eleuteriusa z
tremi słowy: Swiety Božy Eleutery/ slugá twoy wielki grzešnik iest/ ábo go
nápiá w/ ábo go pokarz. On káptan przed oltarzem stánawšy/ á rece do gro-
bu swietego podniožšy mowil: Pátriarchá Gennádins oznáymuje wam/
CHRISTUSOW meženniku Eleutery/ przez mie grzešnego/ iz slugá twoy
wiele grzešy. ábo go nápiá w/ ábo go wytni. y názáutrz on zlošnik vmár-
šym iest náležiony. Swáli go Chárisius/ báwil sie czar ámi y krmia ludžka.)

Theodo: Collec:
lib: 1.

2.
Niceph: lib: 19.
cap: 23.
Pratum Spir: cap:
145.
Zly kšiadz jako
žkaraný.

Po skončení onego Synodu w Cárogradzie Biskupi kóściol s. Ana-
stázejey/ on w ktorém Grzegorz Názýánzenus poczał Aryánstwo wykorze-
niac/ ktory byl wielkim budowaniem ozdobil Márcianus/ pošwiećali/ przy
Cefárzu Leonie y wielkošci ludži. Tám ostal sie dziwny cud ná Márcianie
káfárzu kóścielnym. Prošil go wboži o iálmužne: on nie máiac ná ten čas
co dáć/ sušnia mu swóie dat/ w kóściele ia w kácie iednym z siebie zwlozczac.
y zostal tylo w wberze káptánškim. A gdy Mšá mial/ y potym přešwiete-
cáennice rozdawal: wyžzano ná nim pod ornatem práwie Cefárška ze-
šlotem šáte. y iedni mu przymawiali/ diudzy sie dziwowáli. Po Mšy zá-
wolal go Gennádins Pátriarchá: Bo y sam ná to pátržyl/ y rzekl: ták sie
to godži/ ták droga šáta káptanowi sie pokrywác: A on wiedzac iz y swey
šuknietey ná sobie nie mial: padl do nog iego mowiac: Nie mam záprawde
tákley šáty wchoway Bože. Biskup wizecy swoim oczom wierzac/ wchylil

3.
Surius Tom: 1.
10. Ianuarij.

Marcianus ka-
ptan iálmužnik.

Štátá s niebá.

Káptánškie

4.

Niceph: lib: 19.
cap: 23.
Nieśpiacy mni-
szy.
Studitani.
Ián Kalibita.
Surius 29. Decem.
10. Februarij.

5.

Epist: 80.
Spowiedz iáwna
zganiona.

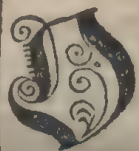
káplánskiego wbiorn / y nálażł niepokryte ciało iego. y wšyſcy cud Boży w
znawšy / y Ceſárzowi powiedziawšy / chwálili Páná Bogá / y do iáimuszny
sie pobudžili / y do miłosierdzia ku wboгим serce zoſtrzyli.

Zá tegož Gennádijſá w Cárógrodzie zaczął sie zakon mnichow / ktore
zowia Nieſpiace. ktorzy rozdzieleni ná trzy częſci / we dnie y w nocy ná od-
miány nigdy nie wſtaiac P. Bogá chwala. Studius nieiáki z Azymu ſie do
Cárógrodu przemieſz / bogaty y nabožny Senator / klaſtor im fundowal.
dla tego ſie ciż mniſzy Studitáni zwáli. w takim klaſtorze on Ioannes Ca-
libita mnichem był / o ktorym pátrž w żywóciech ſſ. Zakonu tego pierwſzy
przodek był Alexander Opát / y po nim Márcellus / ktory go rozmnożył.

Leo Pápiež wnieſiony od niektórych niedozwolony obyczay ſpowiedzi
iáwney przed wſytkiem / zganił: á ſámie táiemna przed káplanem ſpowiedz
pochwálił. Nieniac iż ſpowiedz táiemna od Apoſtolorz wſieta ieſt. Aczby
to mogło ſie chwalić / iż dla bóiaźni Bożej / wſtyd on pokutniacy odnoſić
chca: ále nie iednakie wſytkich grzechy ſa. á drudzy dla wſtydu y bóiaźni od
wziedu ábo nieprzyiaćciol ſwoich / rádzi ſe táic chca.

Rok Páński 460. Leoná 21.

Leoná Ceſárzá 4. Máiorianá 4.

W mežoboycá Timotheus Elurus falſzywy biſkup Alexandriey
ſki / dopiero tego roku zá roſtazaniem Ceſárſkim wyrzucone ieſt
y ná wygnanie poſlány / y z Piotrem nieiákim heretykiem. Chciał
y proſił ſie do Cárógrodu / chcąc tam kácerſtwo odwołać: áby ſie
mogł ná Biſkupſtwie onym zoſtać: ále Pápiež Leo odrádził
ſac do Ceſárzá / á przeſtrzegájac go o chytróſci heretyckiey. Poſluchał Ce-
ſarz / y do Chersonesu pod pilna ſtráža záſlać go roſtazał. Ná iego mieſce
náſtąpił drugi Timotheus Solifaciolus / ſpokoiny y ſzczery Kátholik / ktory
záraz do Leoná Pápiežá poſty ſwe wypráwił / wyznanie wiary podájac / y o
ſwym wſtapieniu ná one ſtolice oznáymiac. Odpiſal mu Pápiež / do pil-
ney go pracey okolo trzody Bożej y wczyrſcienia bledow heretyckich wpo-
minájac: á proſiac / áby ſie z nim przez liſty w miłoſci porozumiewał. Piſal
y do Biſkupow Egiptu / ktorzy go poſwiećili / y do kſiežey Alexandriey / o
rádoſci im oney / dla wrocenia pokoju koſcielnego pomagájac / y do zgody
y miłoſci ſpolney wpoiminájac: á proſiac / áby ſie o náwrocenie blednych ſta-
ráli / y one duchem ciichoſci wpoimináli. Obáczmy różnoſć Kátholickow
heretykow. Heretycy gdy gorey moc máia: krwia Kátholickow rece náple-
niáia / przyciſkájac ie moca / lupieſtwe / y krzywdami cieſtmi. A Kátholicki
gdy w mocy máia heretyki: krzywd ſwoich zapomináia / do pomſty leniw / do
miłoſci ochotni / z ktorey ciichoſcia y pokora bráćia záwiedziona pozyſkua.

Tego roku on Symeon Stupnik / cud wſytkiego ſwiátá / do nieba prze-
nieſiony ieſt. Żył dłužey náđ ſto lat. Ná ſupie żył lat oſmádzieſiat. Pátrž w
iego żywócie. Theodoretus ktory iego żywót nápiſał / pierwſey wmiár / gdy
dopiero ná ſupie był 29. lat. Co potym áž do oſmádzieſiat lat z nim ſie dzia-
ło; w zámilezeniu zoſtać muſiało. Wárzo ſie z niego w onym zámieſzaniu
heretyckim / y wieley ludžie y proſci zwlaſzcž budowáli: zoſtájac przy tey
wierze Kátholickiey / ktorey on ſwiádectwo dawal / cudami y náuká y żywó-
tem takim Anyelſkim / iáko wielki wſytkiego ſwiátá káznodzieia. Márcia-
nus Ceſarz częſto go táiemnie náwiedzal / piſe Suidás. Ciało iego do Cár-
ógrodu Leo Ceſarz nabožny przemieſt / y koſciol imieniem iego zbudowal.
Ná mieſce Symeoná / náſtąpił Dániel iego náſladownik / iáko po Helizeuſ.
Ten z podánia Duchá ſ. tážze ná ſupie máto co przed Symeoná

1.

Elurus wygnany
z Alexandriey.

Libera: Breuia:
cap: 15.
Leo epist: 99.

Solifaciol naſta-
pił do Alexan-
driey.

Leo epist: 101.

Epist: 103.

Epist: 102.

Różnoſć Katho-
likow od herety-
kow gdy moc ma-
ia.

2.

Cedren: in Comp:
4. Leonis.
Simeon Stupnik
ſkonat.
7. Ianuarij.

Daniel drugi
Stupnik.

Symeoná

Symeoná v wescia morzá czarnego blisko Cárogradu podniesc sie kazal. Doświadczał go Gennadius Biskup Cárogradzki / y spychac go kazal / boiac sie aby dla prozney chwały v ludzi / onego ná sobie mcezenstwa nie czynil: ale po cudách poznal / iz go Duch s. rzadził.

Tegoż roku w Jeruzálem szesliwie swiat pożegnala / ona Eudoria / zóna Cesarzá Theodozysa mniestsiego / wiele koscíolow y spítalow / y klasztorow nabudowawszy / y dochody opátrzywszy. o iey blístiey smierci s. Eutymius iey oznaymil / gdy mu ná iego klasztor dochody oddawac chciala. Zylá lat szesćdziesiat siedm / cztery w heretyccwie / á po náwroccniu drugie cztery w pokucie Kátholickiey áz do zeszcia swego.

Rok Pánski 461. Hilará 1. Leoná 5. Sewerá 1.

Maiorianus Cesarz zachodny / wielce chwalebny / y mady / y do bry / zdráda Sewerá v Dertony miastá w Hispániey / zabity iest. z nim páństwo zachodne wpadlo. Ricimerus Gothus y Aryanin / wodz Maiorianá / pomagál Sewerowi zdrády o-ney / y on go ná páństwo wsádzil. Zle sie zawnzdy towarzystwo y spolecznosc z heretykami wdáie. Tegoż roku wysedl z ciála s. Leo Pa- piez / ktorego dla dzimney madyrosci y czynnosci iego w rzadzeniu koscíola Bozego / rusznie wielkim nazwano. Zyl lat ná Papiestwie dwádzesicia y ies den rok. O nim pise Grzegorz s. Gdy Grekowie niektorzy nie wierzyli / aby chustki ktore ná grob s. Piotrá kláda / moc iaka miály: on wzíawszy nozycz- ki / chustke one kraial / y zaráz z niey krew ciekla. O nim tez iest powiesc v So- fromusá / iz dni czterdziesci v grobu s. Piotrá modlac sie y poszczac / prosil / aby sie zań s. Piotr do CHRISTUSA wstáwil / zeby mu grzechy odpuszczone byly. Wkazal mu sie Piotr s. po skoncczeniu dni onych / mowiac: Modlilem sie za cie / y odpuszczone sa wsytki grzechy / okrom kládzenia reku. To iest / gdy niegodne poswiecal ábo ná vrzedy sadzal. Co sie ná rozumiec nie o- przewinieniu / ale o karaniu. Bo P. Bog odpuszczenia grzechow nie dzieli / ale karania dzieli iako chce / y iako grzechy náse zasluguiá. bázno predka iest o- myslá ná stawieniu wrzedników / zwlászczá okolo dusz ludzkich / gdy zle sluzá / y násto pozerku ludzie zlemi przykładami ábo niepilnoscia zarázaiá. Tíe dármo Apostol wpomina: Z predká reku ná nikogoż nie kládz / á cudzemi sie grzechami nie obkládá. Bo grzechy ták zle obránych / ná ty ida ktorzy ie obrá- li y postáwili. A iesli to y swietym sie przydáie / á coż grzesnym y niedbálym?

O wciécíu reki ktora niewiastá vrodziwa calowala / iako iest w zywocie iego / zeby ia sobie sam dla tego wciál: niepewna iest powiesc. Ale ták byla v ludzi wzieta / iz to w Rzymie ná scianách koscíelnych malowano / co do- piero zá dzisieyszego Papiészá Klemensá osmego wyrzucono iest. O s. Dá- máscenie to pisa prawdzíwie / co sie ná tego Leoná prozno kládzie / iz mu res- te od Sárarcenow wcieta P. Bog zá modlitwa przeczysciey mátki Bozey przywrocil. Wstapil ná miejsce Leoná Hilarus / on ktory ná Concilium Epheskim postem byl. Ten skoro ná Papiestwo podniesiony byl / po wsyt- kich koscíolách list swoy rozestál / w ktorym pochwala trzy Concilia wiel- kie / Niceńskie / Epheskie y Kálcedonńskie / y list Leoná. á Nestorá y Euty- chesá potepia / y ich násladowniki.

Z strony krolestw wschodnych to sie dzialo. Leo Cesarz niemáiac po- tomká z Weryny zony swey / wdal sie do s. Dánielá Stupnika / prosiac aby mu to v P. Bogá ziednal / zeby sie z syná weselic mogl. Wprosil on swiety / y czas powiedzial / ktorego sie vrodzic miał. Lecz on synaczek rychlo vmárl /

3.
Eudoxia w Ieru-
zalem vmárla.
Cyrill: in vita Eu-
timij.
Niceph: lib: 14.
cap: 50.

I.
Maiorianus Ce-
sarz zabity.
Ricimerus Gothus
heretyk zdradli-
wy.
Leona Papiésza
dokonanie.

Greg: lib: 3. epi: 30.
Greg: Turon: lib: 1.
cap: 28. de Mirac.
Prato Spirit: cap:
149.

Niegodne ná v-
rzedy stawiac ia-
ki grzech.

2.
11. Aprilis.
O wciécíu reki S.
Leona.

Hilarus Papiés.

Syn Cesarzki v-
márl.
Apud Suriu 11. De-
cembris.

Aradina siostra
Cesarjska sła.

3.
Trzy Eudoxie.

1.
Cedrenus in Com-
pend.
Niceph: lib: 15.
cap: 23.
Malarze nie wci-
śmi.

1.
Gennad: cap: 38.
Kalendars.

2.
Cud Biskupow w
Galliey.
Apud. Surium
27. Augusti To: 4.

1.
Hid: Chron: Goth.
marix krol Go-
thow w Hispa-
nii.

2.
Acta Daniel.
Sarius 11. Decemb.
Daniel Stupnik o
ogniu prorokuie.

1.
dmloka modli-
cy te znak pomsty.

sinac za złością siostry Cesarstkiej Aryadny / ktora zenie brata swego zle ży-
czyła / y wiela zlego kościołowi Bożemu przyczyna była.

Eudoxia one żone Waleńtynianá trzeciego / Genserikus ktory ja w
Rzymie poimał / wczciwie do Carogrodu z corka iey Placydia zaślubiona
Olibriusowi odesłał. á druga corka iey także Eudoxia synowi swemu Huner-
ikowi za żone dał. Trzy były tego wieku Eudoxye ábo Eudocie / iedná żo-
ná Theodozysa Cesarzá mnieyszego / ktora w Jeruzalem umarła. druga
corka iey żoná Waleńtynianá trzeciego / ktora sie z Afryki do Carogrodu
wrocila. trzecia tey zaś corka żoná Hunerika Wandalskiego w Afryce.

Rok Páński 462. Hilará 2. Leoná 6. Sewerá 2.

Carogrodzie gdy malarz ieden P. CHRISTVSA chciał ták iáko Jo-
wisá malowác / reka mu wyschła. á gdy pokutował / Gennadius
biskup one mu reke zleczył. Niech sie wczá malarze / wczciwie y przy-
stoyne / á służące nabożństwu obrazy malowác / nie nágie y po czesći obna-
żone / nie sprosne y oczom wstydlwym obrazliwe. Druzdy málo baczni Apo-
stoly y swiete z odkrytymi wysoko goleniami stáwia / y ine bzydkości czynia.
Jákoby nabożni mistekstwa iego / á nie nabożństwa szukali y prágneli.

Rok Páński 463. Hilará 3.

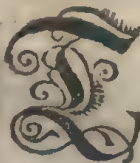
Leoná 7. Sewerá 3.

Ilarius Papież Wiktorinowi z Aquitánicy polecił Kalendarz
Wielkonocny / widzac iż on Theophilow dawny / nieco od mie-
siacá chybiał. y uczynił okrag Wielkonocny ten Wiktorinus /
ktoremu sie Wiktor Biskup Kapuáński spzeciwił. y przy nim
Beda stoi.

Żyli w ten czas wielcy swięci Biskupi w Galliey Cesarins Areláten-
y Eucherius Lugduński y inni. Ci dwá w drodze z soba iádac / wczá cho-
ra niemiáste czolgaiaaca sie nogami y rekami po ziemi. Bo była skurczona.
Rzeczce Cesarins do Eucheriusa: Żnidz á przeżegnay ia. On ácz nie rad /
przeżegnał ia y rzekł: Uczynilem cos kazał. A on rzeczce: Weźmi ia za reke
á podnieś. A Eucherius uczynić tego niechciał / mowiac: Tobie P. Bog
dał te łáste / ábys y ciála leczyl. A on mu przedsie kazał. Wymawiał sie z ten-
go z płáczem / áż mu rzeczce Cesarins: A iákobys ty dla posłuszeństwa w o-
gień wšedł / gdy z miłosierdzia nie czynisz co miłosć káże: W imie Páńskie
weźmi ia za reke á podnieś. A ták uczynił Eucherius / á niemiásta wnet za-
raz podniosła sie y ozdrowiała. Taka jest moc posłuszeństwa.

Rok Páński 464. Hilará 4. Leoná 8. Sewerá 4.

Theodorikus krol Gothow w Hispánicy umarł. ná krolestwo
brat iego Ewarikus ábo Ewárix nástąpił / y krolował lat 16.
człowiek nieładzki y fregi / nie przestáiac ná Hispánicy / wdáł
sie do Galliey / y wziął Arelatum y Mássilia.

Leo Cesarz z potory y nabożństwa náwiedził Dánielá Słu-
pniká / y iego sie nog doeknał ktore były wrzodowate y opuchłe / iego sie mon-
chowie záleccáiac. Był przy tym Gennadius Pátriarchá / ktory go ácz ponie-
wolnie ná káplánstwo poświęcił. Obiema opowiedział Dániel o przyszłym
ogniu ná miásto Carogrod / wpoimináiac / áby P. Boga wblágali. Lecz
obá y Cesarz y Biskup záponnieli tego / áni do modlitew / áni do postow y
iálmurzn ludzi nie pobudzáiac. Ták bywa gdy P. Bog kárac chce / iż pomo-
cy te wblágania Pána Boga od ludzi sie oddaláia / dla grzechow iuz kárac
nia godnych y nieodwloczney pomsty Bożej.

Rok Páński

Rok Pański 465. Hilará 5.

Leoná 9. Sewerá s.

Cárograd potarał p. Bog wielkim ogniem w miesiącu Septem-
brze w dzień s. Mámántá / który trwał przez dni sześć / ábo iáko
druzdy piśa przez cztery. Wietśa część miásta wielkiego popso-
wał / kościoły / budowania pospolite y wielce wspániałe y wyso-
kie zwoiował / áni mury / áni sklepy / áni kolumny / ábo kámiennie
stupy wytrwać oney goracości y mocy ognia onego nie mogły. Ludzi wiele
poginelo / druzdy popaleni ledwie żywi zostáli. y ták sie pospiecilo y obáliło
miásto ono ták wspániałe y bogáte / ktore sie cudem swiáta zwało / iż tylo
gory murów y kámieni potruśonych zostawały / á niékt domu swiego poznáć
nie mogli. Márcianus káptan kościoła swego Anástózye obzonil / modli-
twa wiáry przedziwney. á Dániel Stupnik práwie umierał / modlac sie y
wołájac do Pána Boga. Karal ludzic one / iż zá iego w pomnieniu Bostie-
go gniewu nie wprzedsili. Wnimáli iuż iż iáko Sodoma zgorzeć wyszko-
miásto miáło. Ale sie p. Bog nád ostáctiem zmiłował / iż wždy ogień on /
ktory obrony zádnicy nie dopuszcil / sam wciéhl. Ewágrins piśe / iż widzieli
niektorzy czártá w osobie czárownice y niewiásty / gdy miásto zápalal wie-
czorem / gdy swiece zápaláia. Pelne bylo miásto ono heretyków / tych zwla-
szczá ktorzy sie dla Cesárzá zwierzchu Kátholikámi pokázowali / á wewnátrz
Eutycheśa y Dioscorá nosili. Arianow sie też z nowu przymnážalo / gdy o-
ni dwa Gothowie Ariani Ardaburius y Aspár syn iego / nád żołnierzmi wla-
dza mieli / y wielka w dworu powage / zá ktora fío wiele niestáctów.

Była tego roku zima bárzo ciężka y defese w Cárogradzie wielkie / iż sie
zdały rzeki z niebá płynace przez cztery dni / gory sie niektore od wod rozsy-
pály y miástecká y wsi tonely. Wiátry tákże frogie y zřoba walczace pow-
stawały / ktore y stupy one dwa żeláznymi ziete / ná ktorých Dániel siedział /
obalały. A on y zimie y defezom y wiátroim ták ciężkim nád zwyczaj / nie
wstápił. Ták iż sie nád nim wżaliwszy Cesarz náwiedzał go / y one stupy le-
piey opátrować kázal. A gdy odchodząc ná koniá wsiadł / kón zástřásy-
wszy sie wznáł ná Cesárzá wpađł / y byl w wielkim niebespieczestwie / by byl
Dániel modlitwa swoia nie zábieżał zlemu. Koninśy ná imie Jordanes /
boiać sie Cesárzá o kóniá one / do s. Dániela wciéhl sie / y gdy mu lástáwie sie
swiety stáwił / y bespieczność obiecat / kácerstwo swoje / bo byl Ariáninem /
porzucił y onego sie zárzekł. Prosił tedy przez piśanie Cesárzá / áby onemu
koninśemu odpuszcil / y w lástke go przyial / oznáymiac mu iż prawowierný
został. A Cesarz odpisal : Ták mi przygody mey przyczyna nie byl / iedno
ia sam sobie. Bom smiał przed oczymá twemi ná kóniá wsiadác / mogac
od onych swietych stupow pieřo dáley odisć. Wápotym sie te strzedz bede.
á z Jordana sie ráduie / iż moie z kóniá pádnienie / powstánie sie iéř sstáło.

Gdy do tegoż Leoná krol Lázorow dla przymierza przyiáchał : prowá-
dził go sam do Dániela y mowil : To iest mego páństwa cudo. A on krol
zdumiáły ná táká cierpliwość y meřtvo onego swietego / nietylo iemu sie
klánil / ále y stupom onym / pláczac á mowiac : Dzieknie krolu niebieřti /
iżem do ziemřkiego krolá przychodzac / tego niebieřskiego meřá y żywot iego
ogládał / żeś mie godnym wezynil / ábych ná te tájemnice pátrzył.

Hilarus Pápieř Synod w Rzymie zebrał z czterdziěci y ósmi Bisku-
pow. ná ktorým spráwy z Hispániey y z Gálliey sádzil. W przedmowie iego
ia one złote slowá : Grozi Pan Bog káptanom niedbáłym / y ciężey grzeřy /
ktory ná wyřřey czci siedzi / wyřřokóř dostoiestwa obciáza występli. Wá

I.
In actis Danielis
Still: 11. Decembris
Surius.
Cárograd pogo-
rszał.
Euagr: lib: 2. cap: 13.

Vt supra.

Cárograd pelen
był heretyków.

2.
Niceph: lib: 15.
cap: 20.
Niepogody wiel-
kie y defese.

3.
Apud Surium
11. Decemb.
Spádnienie s ko-
niá Cesárřkie.

Pokorá Cesárřka
ku inisřym.

4.
Cudo páńřtwa
Rzymřkiego.
Lázorřki krol.

5.
Tom: 1. Coneil.
Ná káptany nied-
bale.

Starodawnosc
zachować.

Marcell: in Chron.

Sewerus Cesarz
okrutny.

Procop: de bello
Vand: lib: 1.

tym Synodzie / gdy o kościelnych sprawach mowy były: zawołali Biskupi
ono słowo / którym się wszystkie kacerstwa obalaia: Prosim aby starodaw-
nosc zachowana była.

Sewerus zachodny Cesarz zbrađa Ricimerá swego onego na pánstwo
pomocniká / otruty iest. y nie było Cesarzá przez rok y kilas miešcey. Co
bárzo pánstwu onemu škodziło. Bo Genserikus krol Wándalski morzem
wiele pustoszył ziem Rzymskich / Italia / Syculia / Illirik / Pelopones / y inne.
Ták iz sie go y w Alexandriey bac poczeto.

Leo Cesarz kóści Słupniká Symeoná z Syriey do Tráciey przeniesé
kazał / niewiedziéć ktorego roku.

Rok P. 466. Hilará 6. Leoná 10.

I.
Ardaburius y
Asparus.

Surius ex Metaph:
29. Decembrijs.

Wolność kościo-
low.

L. 6. de his qui
confugiunt ad
Ecclesias.

Ecdicius żołniers
mający.

Sidonius lib: 3.
Epif: 3.

Prosper vmark.

Ardaburius y Asparus stárzy hetmáni obá Ariani / ták zmocnieni
byli / iz sie ich y sam Cesarz Leo bał. Tego Ardaburiusá żołnierz
dla gniewu iego / do klastorá y kóścioła Márcellá Archimán-
driey / do onych Tiespiacych mnichow / wciéł. Ktorego gdy mu
wydáć niechcieli: żołnierze posłał aby go wydali: á iesli by nie-

chcieli / aby moca y żelazem klastor wszytek przebiegli / y winnego nálezi.
Mniŝy ich pusćić niechcieli. á gdy obtoczyli klastor y iuz sie dobywali: Pan-
Bog ná nie z niebá gromy y ogień pusćil / iz wciékać musieli. y Ardaburius
sá samego przestrášyli / powiádaiać co sie działo. Tey przyezyny Leo wiele-
ka wezyml Prágmátiké abo práwo / o wolności tych ktorzy do kóścioła wcié-
kaia / stáre kóścielne práwa okolo tego vmacniaiać.

W Galliey Ecdicius mežny wojownik Gotthy czesťo porażał / bárzo z
máłym pocztém / Pánu Bogu y modlitwie świętych dufáiać. Smie pilić
Sidonius iz z osmnašcia iezdnych / wielkie vsy nieprzyjaćiol gonil y pora-
żał. Boska wiecey reka niżli swoia. Bo był bárzo nabožny.

Prosper on Regieński w Aquitániey Biskup / który wiele ná Pelágia-
ny pisał / tego roku swiat ten pożegnał.

Rok Páński 467. Hilará 7. Leoná 11. Antemiusa 1.

I.
Euagr lib: 2. ca: 12.

Antemius Cesarz
zachodny.

Gelas: epist: 11.

W Rzymie herety-
kom nie sporo.

2.
Hilarus Papież
vmark.

Simplicius nastá-
pil.

Carogrodskiego
Patriarchy pod-
niesienie.

Zachodnego Cesarzá ták sie Leo wschodny Cesarz z Ricimerem
ktory zachodne pánstvá w moey miał / pogodził: aby Antemius
Greczyn Cesarzem zachodnym był / á Ricimer cörke iego za żona
wziął. Przyiáchal Antemius do Rzymu / y náprawadził z sobą
heretykow Mácedonianow / y Philoteusá wodzá ich / ktorzy

schadzki y náuki swoie w Rzymie rozšerzáć chcieli. Ale sie Hilarus Papież
ták o to zástawil / iz Antemius pod przysięga obietac mu musiał / iz he-
tykom schadzek onych dopusćić nie miał. A ták doznał Antemius / iz w
Rzymie heretykom nie ták láčne miesze / iáko w Carogrodzie / gdsie dwa
zbrodniowie Eutyches y Piotr Elurus ták wiele katolu piekielne rozéłali.

To spráwiwszy Papież Hilarus / y od onych heretykow Rzym obronił
wsy: żywot swoy zámknal y tego roku do Oycow poszedł. Siedzial lat šestá
miesiecy dziesiec. Dziwne wiele srebrá y zlotá kóściolowi ná on czas ná-
dal. Zádziwne sie kto czyta / o onym bogáctwie / ktore wyliczył Anástazyus
Bibliotekarz. Nastápil ná tego miesze Simplicius z Teburu syn Kassyna.

V tego Papiežá Leo Cesarz vprosić to chiał / czego v Hilará wzmoc-
nie mogł: aby przywileie zwierzchności Carogrodzkiej Biskupow dáne ná
Concilium Kálcedonskim potwierdził. Lecz Papież wezyml tego niechciał.
y ná to posła swego Probusá Biskupa Kánušinu do Leoná posłał: aby mu
mysl onę; głowy wyráził / á tego sie nigdy nie spodziwał.

Rok Pán-

Rok Pański 468. Simpliciuszá 1.

Leoná 12. Antemiuszá 2.

MTen czas Gállia iuz prawie z reku Rzymstich wypadala: gdy Ewarikus krol Gothow moc tam swoje barzo szcepil / a sta-
rostowie Rzymscy latom i drapieżce na poddane / niewierni
panom swoim / zle sie zachowali. y dla ich grzechow y wiskow
nad poddanemi y ubogimi Gállia zginela. O czym seroko
pise y pláče Salwianus / wyliczaiac zlosci wrzednikow Rzymstich / y nad
poddanemi okrucienstwa. Ktorzy iuzby sie byli do Gothow wdali / bo spra-
wiedliwsi byli y wietsey ludzkości: iedno kacerstwo ich y Arianstwo od te-
go ie iako Kacholiki odwodzilo. Bo Gothowie y ten krol ich Ewarikus byli
Ariani. Lecz Frankom Poganom ktorzy tez iuz w teyze Gálliey panowali /
byli przychylniejszy Kacholicy: rozumieiac / iz pod Pogany calosci wiary s.
dochowac bylo laczniey nizli pod heretykami. Leo Cesarz przeciwo Gen-
serikowi Wandalskiemu w Afryce krolowi wielkie woysko zebrał ziemia y
wooda. Mial o sto tysiecy na ziemi ludzi / a na morzu wiecey nizli tysiac
galér abo okretow. To woysko ziemskie poruczyl onym dwiemá Arianom /
Ardaburiuszowi y Aspárowi. A nad wodnym dal hetmana Bazyliska / bza-
ta zony swey Weriny / o ktorym wiedzial / iz byl Eutychanem heretykiem:
ale mu dla zony swey dufal. Lecz go Bazylisk zdra dzal. Bo sie zmowil z o-
nem Ariany Ardaburiuszem y Aspárem / aby go na panstwo wsadzili: a on
im rozszerzenie ich Arianstwa obiecowal. y dla tego ta woyna y tak wielka
wyprawa na Genserika / nie popierali zwyciestwa / aby sie Leo nie podniosl /
a oni Bazyliskowi posluzyc nie mogli: nie chcac tez uczestnikow swoich w
Arianstwie iaki byl Genserikus gubic tciemna z nieprzyiacielem zmowe mie-
li. Miel iuz w reku wodne zwyciestwo / y Genserikus iuz sie modlil / y piec
dni pokoiu prosac / Bazyliska darami vblagal. Ktory iuz prawie w potka-
niu / sam z swoia galera wzad sie obracal / y vcietac poczal / zadnego na sie
przyciśnienia nie maiac. Za nim wyszcy tez posli / y goniac ie Genserikus /
malo nie wyszke one armate wodna popalil. Ziemia idacy lud iuz byl blisko
Karchaginy: ale gdy widzieli / iz z morza posilku miec nie mogli / rosprosyli
sie. Sardinia tylo y Tripolim ta wyprawa Rzymianie Genserikowi odieli.
Gdy sie Bazylisk do Carogrodu wrocil: wyszcy nań iako na zdra-
ce wolali / y swiadowy swego sumnienia vciel do koscioła Kacholickiego /
ktorym sie bzydzil. y tam go siostra Werina Augusta wprosilá / aby mu
Cesarz zywot zachowal / a na wygnanie go potepil. y poslano go zwiázane-
go do Perintu w Traciey. Tego Karawosy Leo / o onych dwu takze zdraycow
mial. Tak sie panom porodzi / gdy heretykom sie zwierzala / y one cierpia.
Prawa na heretyki dawal / a domu swego od nich nie oswobadzał / y przeto
zdrady ich na swoje vtrate zázyt.
Po Attyli Hunnow abo Scytow krolá / syn iego Densikus wzmacnial
sie y hardym czynil. Na ktorego Leo Kacholika hetmana wyprawil / ktory
iego woysko porazil / samego Densika zabil / y glowe iego na drzewcu do
Carogrodu przyniosl.

Rok Pański 469. Simpliciuszá 2. Leoná 13. Antemiuszá 3.

Leo Cesarz myslac iakoby Ardaburiusza y Aspára potkal / bo-
iac sie mocy ich: mada rada y cicha / zmyslil wietsha ku nim przy-
iazni. y uczynil Cesarzem / to iest towarzyszem na panstwo po so-
bie Patriciusá syná Aspára / obiecuiac mu corte swoje poslu-
bic. Bo go Aspár dawno o to prosil / wspominaiac / iako mu

I.
Gallia odpadala.

Lib: 5. de vero iu-
dicio.

Vciisk poddanych.

Do Pogan przy-
chylniejszy niz do
heretykow.
Saluianus vt supra.

2.
Niceph: lib: 15.
cap: 27.
Procop: de bello
Vandal: lib: 1.
Wyprawa do Afry-
ki na Wandale
niebezpieczliwa.
Bazylisek zdra-
ca, y z Ariany.

3.
Bazyliskus skara-
ny.

Hunnowie pora-
zeni.
Euagr: lib: 2. cap:
14. 16.

I.
Niceph: lib: 15.
cap: 27.
Cedrenus in Comp.

Patricius syn A.
Baron.

Apud Surium
29. Decembris.

2.

L. vltima de feriis.

Prawo o święce-
niu Niedziele.

Świętokupstwo.

L. 31. Cod. de Epif.
& Clericis.

też do państwa pomógł. Byłten Patricius Ariáninem / y dla tego stało
się wzburzenie ludu w Cárógradzie. y zebrałszy się mnisi z onym Marce-
lem Niespiacych mnichów / szli do Cesarza prosić / aby Ariana Cesarza nie
czynił / na zgubę Kościoła Bożego. On im obiecał / iż Kátholikiem już być
miał y oycą swego do tego przywieść. iakoż drudzy pisał / iż się już był Arián-
stwa zrzekł ten Patricius. Chcac sobie na one potrzebe z zdrajcami
swemi / P. Bogá Leo Cesarz wblagać: uczynił statut o święceniu nabos-
zyni Niedziele / aby w ten dzień żadnych sadów / y swarów / y wybierania
podatków / y innych świeckich zabaw nie było. Igrzyska też y inne widowi-
stwa / od Niedziele oddalił. y Cesarzkie swoje święto iesliby się w Nie-
dziele trąsilo / przelożyć na inny dzień kazał.

Uczynił też wyrok na świętokupce / którzy się za pieniądze na wrzeby-
cisza. y za tam one drogie słowa: Czyśty y pokorny Biskup obierany być ma /
aby tam gdzie przyjdzie / wszytkie miejsca żywota swego czystością / oczyścił.
Nie za pieniądze / ale za prośbami máia Biskupa poświęcać. Szukać go
máia y przyniewolić. A on od tego wrzędu wciekać ma / po ki z przymuszenia
wymówki nie ma. Niegodny káplánstwa / iedno ten który się nie powoli po-
święca. y kładzie na takie świętokupce karanie / aby ie iako pro crimine lae-
maiestatis, z káplánstwa zrzucano / y za bezecne miano.

Rok Páński 470. Simpliciuszá 3.

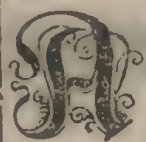
Leoná 14. Antemiusza 4.

I.
Marcell: in Chron
Eusgt lib. 2. cap. 15.

Niceph: lib: 15.
cap: 27.

Aspar wciekł do
kościola.

Leo prses Zeno-
na Aspará y syny
tego pobit.

Spár on zdrajcą y z synem swoim Ardaburiusem y z drugim Pa-
triciusem / który już był mianowanym Cesarzem / bedac na igrzy-
skach y widowiskach ktore Circenses zowia: wyszeli na sie łazić lud-
du Cárógradzkiego y wzburzenie: którzy wytrwać tego nie mo-
gli / aby Ariánin na państwo po Leonie być miał. pominac co się
z nimi za Valensá y Constanciusa Ariáńskie Cesarze działo. y gdy im zło-
czyli / y blisko już targnać się na nie mieli: Aspar y z synami / boiać się ich. w-
ciekli do Bálcedonu / y zamkneli się w kościele s. Euphemiey. Było z nimi
wszytko żołnierstwo około kościoła. A Leo Pátryarche do nich wyprawił /
obiecując im wiary dochować / iesliby z kościoła wyszli. A oni niechcieli / ażby
sam Cesarz przyszedł. y przyszedł do nich Leo / y do pałacu ie swego wprowadził
dzierżby / y w stole czestowawszy: Zenonowi ktoremu duszał / rozkazał: aby ie
pozabijał / gdy ie prowadzić przez pałace miano. Co on uczynił. Zabił Ardá-
buriusa y Aspará: a Patriciusá / który już był Cesarzem / Leo na wygnanie
posłał / a córke swoje Ariadne ktora za nim była / Zenonowi za żone dał. Poty
Nicephor. A drudzy mienia / iż wszytki syny Aspará w ten czas Leo pogubił.

Rok Páński 471. Simpliciusza 4. Leoná 15. Antemiusza 5.

Gennadius Cárógradzki Pátryarcha z tego świata wyszedł.
Przed śmiercią máło co w oltarzú się w kościele w nocy modlać:
wyższał sprosnogo czartá / y krzyżem go s. odganiał. A czart rzekł:
Ideć / y pokis ty żyw dam pokoy / a po twej śmierci wroce się / y
wspelakim sposobem gubić kościół bede. y tak było iako czart z
Bożego dopuszczenia powiedział. Bo gdy Akacius nastąpił / wielkie bórzo-
na kościół Boży nawalności od heretyków nastąpiły. Gennadiusá Greko-
wie między święte kłáda. siedział lat 13. Leo na mnichy iesze za żywota
Gennadiusá mandát wydał: aby z klastoru nie wychodzili / okrom spraw-
ców ich: aby o wierze między ludźmi się nie swárzyli / a prostych nie zwodzili.
Nowy się nieprzyaciół kościelny y Judas otworzył. Mnich ieden pe-
trus

I.
Theodo: lector:
collec: lib: 1.
Niceph: lib: 15.
cap: 23.

Czart się ykazuje
y grozi.

Menol: 25. Augusti.

Theodorus lector:
collec: lib: 3.

2.

ten Gnaphens albo Fullo w Cárogradzie z onych Acemetow albo Etespianow / Kacerstwem Eutychesa zarazony / wypchniony byl dla tego z klasztoru. / i blaskajac sie po domach / do dworu Zenona ziecila Cesarzkiego przyslal. y gdy Zenon domem wschodnych krolestw uczynionym byl / a do Antiochey iachal: z nim ten Fullo tam sie puscił / y do iego sie przyiazni wkradł. Zaraz w Antiochey psowac ludzie on Fullo y burzyc poczal / nalazys tam niemalo takich tako y sam. y potwarzajac Biskupa dobrego Martyrinska / do Zenona go ostrazyl / mowiac: Spokojne miasto nie bedzie / iesli Biskupa nie odmienia. Pisal o tym Zenon do Cesarza Leona / ale nic nie sprawil. Bo Gennadius ktory iesze byl zywy / dobrze Biskupa / ktory tam byl przyzwany / obronil. Lecz gdy sie Martyrins do domu z Cárogradu wrocił / widzac na sie lud poburzony / a iz sie ono miasto w takich niepokoiach kochalo / a Zenon imoney wasni na sie pomagat: wymyslil z Biskupstwa wstapic. y iawnie w kosciole rzekł one slowa: Odstepcie kseiezy niepowolney y ludzi burzliwych / y kosciola pomazane: same sobie kaplanska dostojnosc zachownia. y pokedz miasta. Skoro wstapil / on Fullo Gnaphens na Biskupstwo ono Antyoskie zarozburzenim onych Eutychanow wstapil. O czym sie dowiedziawszy Gennadius / staral sie u Cesarza aby wypchniony byl. y kazal go Cesarz na wygnanie poslac. Lecz on nie czekajac zolnierzow ktorzy go na wygnanie prowadzic mieli / wcielł.

Ta ten czas nieszczesliwy / Ariani y Gothowie na pierroszych krolestwach siedzieli / y Cesarze takie chcieli czynili. W Cárogradzie y na wschodnych krolestwach moc mieli oni od Leona pozabiani. w Galliey y w Hispannie Ewarikus / w Rzymie przy Antemiusie przemożny Ricimer / w Africe Genserikus / wsetko Gothowie y wporni Ariani. ktorzy sie ozabiciu Aspara y Ardaburiusa dowiedziawszy / na panstwo sie Rzymskie zmarowali. A naprzod Ricimer w Rzymie chcial oycą zony swey Cesarza Antemiusa zabic. Ale gdy sie ostrzegł Antemius / Ricimer do Mediolanu wcielł / wiele zolnierstwa z soba miasc. y stancad iednac sie chcial obludnie z Antemiusiem / y wyslal do niego Epiphaniusa Biskupa Tycinskiego / czlowieka swietego y wymownego. ktory ie poicdnal / iz do Rzymu Ricimer przyiachawszy starey Cesarzkiej przyiazni / ale we zdradzie / zazywal.

Ludocia zóna Hunerika syna Genserikowego / poimána w Rzymie / córka Valentiniana trzeciego Cesarza / po lat siesnaście ktorech z meżem onym mieszkala / y syna mu Vlderika powila: bzydzac sie meżem Arianimem / tacie mnie do Jeruzalem / do grobu baby swoiey Ludociey wcielka. y tam nie dlugo zniacp. Bogu ducha oddala. wश्यtki dobra swe y bogactwa y bogim oddajac.

Tego roku Desurwius gorą w Kampániey / puscił z siebie tak wiele y tak wysoko y daleko popiolu / iz wश्यtkie prawie Europe posypala / y do Cárogradu y przez wielkie morze on popiol zalecial. przestraszyl cud on ludzie wश्यtki / ktorzy czego ciezszego czekali. W Cárogradzie hostego dnia Listopada cud ten co rok wspominania / y Pana Boga blagania.

Ta miejsce Gennadiusa w Cárogradzie nastapil Atacius. Ta wstepie tego Biskupstwa / taki sie cud estal / pisze Nicephorus: Dwa Biskupi / ieden Arianski a drugi Kacholicki o wierze spory mieli. w ktorych koniec chcac miec: Kacholik do ognia Ariana wzywal / aby z nim pospolu wen wstapil. Arian niechcial. A on sam w ogien wielki wshedł / Ariana Kacholickimi wyroby gromil: a skody zadney y na sukniey z ognia nie odmiosł. To Nicephorus. y iest takich disputacy z heretyki w historiach niemalo. Zyd ieden przelozony narozysy w swoich / falszywie obwiniony y meczony / gdy w ogien z para synow swoich wrzucony byl / zawolal: Boze s. Sergiusa wspomoz mie: (Bo tego czasu ferzyl sie y slawily cuda iego) od dwu iadnych w bieli wybawiony / kilá godzin w ogniu badac / zdrowo z niego wysedł.

Gnaphens Piotr heretyk Fullo. Apud Surium Tom: 2.

Martyrins wstapil z Biskupstwa Antyoskiego.

3. Fullo na Biskupstwo Antyoskie. Apud Surium 22. Januarii. Wygnany z niego.

Krolestwa Ariani siedli.

Ricimer Ariana w Rzymie. Zwada iego z Cesarzem.

4. Niceph: lib: 15. cap: 12. Ludocia z Asyrii od meza wcielka.

Procop: de bello Goth. Popiol z gory Vesuvium. Calsiod: varian: lib: 4. cap: 50.

5. Lib: 15. cap: 23. Kacholik w ogniu disputuje z Arianim.

Niceph: vt supra.

Tego

6.
Remigius na Bi-
skupstwo porwa-
ny.
Hincmarus in vita
S. Remigh.
Sigebertus.
Sidonius lib: 9.
epist: 7.
Pisma swego wy-
dawać niechciał.

1.
Akacius sę pod-
nosi.
L. 16. de Sacrosf.
Eccles.
Stolica Rzymska
nie idzie za Ce-
sarstwem.
Gelasius epist: 11.

Eutimius Archi-
mandrita.
2.
Cassiodor in Chron.
Cesarz zachodny
zabity.
Ricimer sdechl.

3.
Sidonius Bisku-
pem.

Lib: 2. cap: 21.

1.
Olibrius Cesarz
zabity.
Glicerius.
Iordanus de rebus
Gotticis.
Ostrogoty y Wi-
sogoty.

Tego roku przysły Francuzow Apostol Remigius na Biskupstwo Re-
meńskie po Gennadiusie porwany jest od ludu poniewolnie: gdy ani sie wy-
prosić ani niedostatkami lat wymowić: bo nie miał iedno lat dwadzieścia
dwa: ani więcej nie mógł. Pochwalit p. Bogono wybranie iego. Bo swia-
tość na głowie iego iako słońce widziána na poświęceniu iego była: na ko-
re wszyscy Biskupi zezwolili. y uczul odwilżona głowe swoje przedziwna
mąscia. Sidonius go wysoko: y słusnie wystawia: y nauce y żywot iego.
powiada iako pisma swoje tań y wydawać ich niechciał: aż mu wylama-
niem zamków y skrzynek iego y wykradzeniem pograżał.

Rok Páński 472. Simpliciusa 5.

Leoná 16. Antemiusa 6.

Acacius Patriarcha Carogrodzki pokusił sie znnowu po onym
Anatoliusie o swoje nad inemi wschodnimi Patriarchy pod-
wyższenie: y z wielkiej hárdości y Cesarza Leoná przymyśl sobie
wyprawił: w którym sa słowa one niepokorne y fałszywe: Caro-
godzki Kościół: prawi: wszystkich Chrześcian y prawowiernych
jest matka. Widział Acacius iż Cesarstwo y państwo zachodnie Rzymskie
wpadało: y mniemał: aby y Kościół Rzymskiego przywileie od CHRIS-
tusa nadane: z świeckim państwem wpaść miały. Ale sie osukał. Bo iako Leo-
nátoliusowi: tak sie y Simplicius temu dobrze oparł w tej mierze: y ta-
kie: hárdości rozpuścić sie nie dał.

On cudowny Eutymius Archimandrita tego roku do nichá wezwany
jest z tego świata: o którym seroko y prawdziwie Cyrillus wceń ię napisał.

Antemius Cesarz zachodny od zięcia swego Ricimerá Gotha Ariana
zdráda zabity jest. Na iego miejscu tenże Ricimer postawił Olibriusa: a
sam po dni czterdzieści zdechl. On to okrutnik heretyk: który Cesarze sta-
wiały składał: y zabijał iako chciał. y w Rzymie Kościół Ariński s. Agatę
pod gora Quirinalis: postawił: Kátholickim obyczajem ochodził y mi-
lowany. Bo zbawiciela nášego y 12. Apostolow z pozłoconych kámięz
ków wymalować w nim kazał. który potym Grzegorz s. na Kátholicki po-
święcił: gdy Ariani wygnáni byli.

Sidonius w Gallii wielki Rhetor y Poeta: zięc Awitá Cesarzá: z sta-
nu świeckiego wzięty jest na Biskupstwo Arvernienkie: na którym zara-
żenie obyczaje y pisanie odmienił. y był ieden drogi kámięz między Bisku-
py: takiey powagi: iż gdy Arcybiskupa Biturycenkiego Biskupi obierali:
wszyscy sie nań zdali: aby mianował: kto mu sie nalepszy zda. y mianował s.
Simpliciusa: za którego mu wszyscy podziękowáli. Był człowiek wielkiej
wymowy. O nim Grzegorz Turonski wiele wychwalenia napisał y in.

Rok Páński 473. Simpliciusa 6. Leoná 17. Olibriusa.

Olibrius Cesarzá: gdy ieszcze rok nie dochodził: zabito. Żołnierze
Gothowie dali na iego miejsce Gliceriusa w Ráwennie: który
też roku nie krolował. Tak częsta odmiána Cesarzow: Rzymkie
zachodnie państwo wpadało. Za iego czasu Ostrogocy z krolen
swoim Windemirem do Włoch wpadli. Glicerius darami ich
wblagał: y rádził aby sie puscili do ziemkow swoich do Wisogotow do Gal-
liey: a ze Włoch wysli. y posłucháli rády oney: złączyli sie z Wisogotami: y
Galliey y Hispániey iako swoich państw bronili.

W Pánnonie s. Severinus pustelnik między Gothami y Hun-
wielkie cuda czynił: y prorockim duchem wiele im opowiadał rzeczy przy-
słych y skrytych. Żywot iego napisał Eugippius: iego wceń.

Rok

Rok Pański 474. Simpliciusz 7.

Leoná 18. Gliceriusz 1.

Vo Cesarz żywot ten skończył / wnetzek iego Leo mnieyszy / syn Zenoná / ktorego był Cesarzem po sobie naznaczył / w kilas po nim miesiecy umarł / a tym czasem oćiec iego Zeno ná páństwo sie podniósł. Był Leo dobrym y nabożnym pánem y Kátholikiem nieodmiennym. W tym przygánie miał: iż nie dobrze doznawszy tego Zenoná / ktory był do wszytkiey złości sklonny / wynosił / y drogiemu do Cesarstwa wstąpił. także y Bazylikská bratá żony swey Weryny / wielkiego heretyká / ná wrzedy wysokie niebácznie posádził. Wiele dobrego kóściółom uczynił ten Leo / y práwá swięte stáwił. y ono: áby duchownych do sádown swięckich nie pociągano. Suknia przeczysney mátki Bożey w kóściółe iey imieniem / o ktorym sie mówiło / zbudowaným ad fontes polożył. O ktorey náleżeniu Nicephorus księgi iedny nápiśal. y Metáphrástes powiáda. y tám wiele sie cudow działo.

Zeno podniesiony ná páństwo / wdał sie we wszytki rostkossy y nieczystossy / nie sie nie wstydząc / á zá to máiac: iż sie ták Cesarstwa zázywáć godziło. Zá cym też wedle Apostolá / bżuch zá Bogá máiac / stál sie nieprzyiaciel krzyża s. Bo sie przedko do heretykow y ná obrone ich wdał. Onego Piotrá Sulloná Eutychiáná y Theopáschite / wygnawszy prawdziwego pástierzá Leoná Eutychiáná ná Biskupstwo Antyochenskie postáwił. ktorego był Leo dla iego kácerstwa ná wygnánie potepił. co roku przyslego wypelnił. Ten Sulloná *CHRISTVS OWE* wkrzyżowane iest: do oney troy swiętey pieśni: Swięty Boże / swięty mocny / swięty nieśmiertelny / zmiłuy sie nád námi: On przydał mowiac: s. Boże / s. mocny / s. nieśmiertelny / ktorys zá nas wkrzyżowany iest / zmiłuy sie nád námi. dáiac znáć / iákoby Troycá s. wkrzyżowana bylá.

Tenże niezbożny Zeno onego Tymotheusá meżoboyce / ktory sie był ná stolice Alexándrijská / zábiwszy Proteriusá / wdart / wygnánego od Leoná / do wolności przywrócił. Kárac go Pan Bog poczał ná iázdę Scenitow / Sunnow / y Masságetow / ktorys sie przez Dunay przebiwszy / áż do Thrácijskiéj wdzieráli. Mowi Sophronius o nim / iż bedac ten Zeno wielkim iálmuszkiem / pomstę Boską ná sie odwołoczyl. Bo gdy iedná niewiásta / o wziętá córkę ná rozpustnossć iego / pomstę y Páná Bogá y pomocy náswietlszey mátki prosila: wstázala sie iey przeczysla Pánná mowiac: Jużbych to uczynila: ále mi reká iego nie dopusci. Ma te moc iálmuszná / iż przewoloczy gniew Boży / á do wpmáietánia człowieka / ktory ma co dobrego serca / sposobi.

Zachodne Cesarstwo / we Włoszech iúż bázro stábiáło. Cesarz Glicerius z niego od Juliá Nepotá zepchniony Biskupem Salonicánským w Dálmácyey zostál. A Nepos áby we Włoszech w pokoiu siedziál / pokoy sobie y przywierze y krolá Gortow Ewáritá / ktory w Tolosie w Gálliey krolowál / przez Epiphániusá Biskupá Tyczynu / ziednal.

Leo nieiáki o Ewárytká krolá wczony y wymowny káncierz / prosił Sidoniusá także wielkiego w náukách Biskupá / aby dzieie y historia swoich wieków píśal. On mu powiedziál / iż tego káplánski stan nie dopuszcza. Czym sie náś Báronius cieszy / iż woley nie ma także dzieiow wieku swego wypisowác.

Rok Pański 475. Simpliciusz 8. Zenoná 2. Augustulá.

Restes nieiáki herman Nepotá Cesarzá / z woyskiem do Ráwenny iácharowsy / syná swego Momilliusá Augustá uczynił Cesarzem. ktorego potym ná wzgárde Augustulus zwano / ktory iúż ostátni był

1.
Leo Cesarz 7-
mark.
Marcell: in Chron.
Zeno nástąpił.
Omyłki dobrych
panow.
Iurudikoya du-
chownych.

L. 33. de Episc: &
Cleric: C. Iustin.
Sukniá mátki Bo-
żey.
Niceph: lib: 15.
cap: 26. Metaph: 15.
Augusti.

2.
Zeno rozkossnik y
heretyk.
Euagr: lib: 2. cap: 16.

Alexand: Mona-
chus Græcus Scri-
ptor.
Fullo Gnápheus
Biskupem Antyo-
jskim.
Przydatek do
Sanctus.

3.
Elavá Zeno wy-
gnánego ná stoli-
ce Alexándrijská
postáwił.
Prato Spirit: cap:
175.
Iálmuszná broni
od pomsty Bożey.

Euagr: lib: 3. cap: 1.
Glicerius ze-
pchniony z Cesar-
stwa.
Nepos Cesarz.

4.
Sidonius lib: 4.
epist: 22.
Dzieiow wieku
swego káptan nie
ma píśać.

5.
Augustulus ostá-
tni Cesarz.
Iordanus ex Cassi.

Odoákres do
Włoch przysma-
ny.

2.

Sidonius lib: 6.

epist: 4.

Gallia ma wiele
panow.

Krzyżowe dni.

Sidonius lib: 9.

epist: 4.

Concil: Aurelia:

cap: 29.

3.

Sidonius lib: 7.

epist: 6.

Greg. Turon: lib: 2.

cap: 25.

Gothowie ciężcy

na Karholiki.

Pacien: Biskup

młotkowy.

Sidonius lib: 6.

epist: 12.

Ekdicius młotkier

ny.

Greg. Turon: lib: 2.

cap: 24.

Supra.

4.

Timotheus wyrzu

cony od Elura.

5.

Elur: w Cáro-

gradzie przysły.

Ex libris Simplicii

Rapa.

6.

Dochody Bisku-

pie na ctery cze-

ści.

Epist: 2.

zachodny Cesarz/na którym Cesarstwo Rzymskie zachodne wstalo/ y Włocha
ziemiá od obcych narodow opánowana iest. Od Augusta sie Rzymskie páń-
stwo poczeło/ ná Augustie wstalo. Nepos do Dalmácie/ gdzie Glicerius
biskupem byl/ wcieli. A Rzymianie ktorzy mu sprzyiali/ z gniewu ná Orestes-
sá/ przyzwali do Włoch Odoákra krolá Erulow/ który z woyskiem mocnym
ná Włocha ziemiá wsiął/ czekaiac do iey osiągnięcia iakiey pogody. w ktor-
a wpadł/ y w Tyczynie Orestesá sukaiacy Epiphaniusa Biskupa/ ná
wietrza szkoda czynil. O drugich iego okrucieństwach pisania nie ma.

Gallia ná wiele panow roztargniona/ bo czesc iey trzymali Frankowie/
czesc Burgundowie/ czesc Rzymianie/ czesc a nawietza Gothowie/ wiele
wpadkow cierpiala. A gdy Gothowie do Włoch wtargnac chcieli Armerne
miasta/ ktore im przechodu bronilo/ dobywali. gdzie Sidonius Biskupem
bedac/ pomocy Bostiey wzywaiac/ od Namerta biskupa Wiennickiego wsta-
wione Rogationes, ktore my krzyżowe dni zowiem/ to iest processye z krzyż-
mi y z modlitwami/ czynil. Ná ktorych ludzie poscili/ plakali/ y do P. Bo-
ga o pomoc wolali. Takie processye potym z Litaniami wshytet koscioł wzno-
wil/ y czas im dal przed swietem Wniebowstapicma Pana naszego.

Rzymianom/ to iest Chrześcianom w Gallie/ nie tak byli przytra-
Frankowie y Burgundowie/ bo byli Poganie/ a o wiare s. nikogo nie
wciśkali. Lecz Gothowie Arianiami bedac/ tak mocno swoje kacerstwo po-
to y panstwo swieckie fundowali. Wiele Biskupow rozegnali/ drugie po-
bili/ y koscioły popustosyli/ y sekte swoje/ dusze ludzkie zarażaiac/ berzeli. Był
bárzo ciężki kosciołom Bozym ten Ewarix abo Ewarikus. Przyspiał bel-
y głód wielki roku onego. w którym s. Biskup Lugdunski Paciens, ktore
prze wielka swiatobliwość swoje/ w krolá Ewarixa lastemial/ y wiele ko-
sciołow obronił/ y głodnych wiele karmil. Ekdicius też Senator o czer-
tyściace ludzi od głodu zachował. Ktore gdy za lepszym rokiem do domu od-
prawował: głos on wshytal z nieba: Ekdicy/ Ekdicy/ iżes to uczynil/ nie
gdyś ná wieki y twoim potomkom ná chlebie nie zeydzie. Był to y meżny y
przedki żołnierz/ ktory samodziśiet wielka liczba Gothow porażil.

W Alexandrie on Tymotheus Elurus meżoboyca/ od Zenoná z wro-
gnania przywrocony/ zmowiwşy sie z Eutychnian/ Tymotheusa Kacholika
Biskupa onego mieysca wyrzucil/ y do tego pogrożeniem śmierci/ przy-
wiodł/ iż Dioscorá w Nisey s. muanował/ okrutnicy go ná duszy zabiciac/
niżli pierwszego Proteriusa Biskupa Alexandrijskiego ná cieie. y sam sie
Biskupem uczynil/ y stolice Marka s. sprosiue przekleta nauka swoia zma-
zały wshytet Egipt zarażal. Co tam wciérpieli Kacholicy/ trudno wypisac.

Smiał sie y o to kusic ten meżoboyca Tymotheus Elurus: iż iachal do
Cárogradu/ chcac sobie Cesarzá viac/ o którym wiedzial iż herezy-
kom sprzyial. y tam od Eutychnianow iawnie z processyami przyiaty. O co sie
nym spiewaniem: Błogosławiony który idzie w imie Pánstie. O co sie
Cesarz nie zastawil/ ani Biskup Akacius Zenonowi kwoi. Sami kapłani
y Archimándrite Cárogradzcy wshytet koscioły zamknali/ aby wniśc do za-
dnego nie mogli. Lecz on po gospodach nabożeństwa swoje z tatiemi iako
sam odprawował. Wcieli sie kaiserza Cárogradzcy do Papieża Simpliciusa
sá/ wyprawuiac do niego Epiphaniusa/ y o tym co sie dzialo dali znać.
wielka sie żaloscia ná onego wilka opowiadaiac.

Simplicius rozkazal aby dochody Biskupie ná cztery czesci dzielon-
iedne ná Biskupa/ druga ná kaiserza/ a dwie ná budowanie y w bogie/ y ná
podrożne. To prawo czesto odnawiano/ a nigdy go pospolicie dla laików
stawa nie chowano. Gerásimus prześlawny pustelnik/ ktorego niektore
dzieie falszywie s. Jeronymowi przypisuią/ ná lepszy wiek poszedł.

Rok Pan-

Rok Pánski 476. Simpliciuszá 9.

Zenoná 3. Odoákrá 1.

Doáktres ziemie Włostka opánował / y Orestesá onego y Párolá iego brátá zábit / Augustulá do Kámpániey do Lukullaná miá-
steczka v Neápolim ná wygnánie potepil. Nie zwat sie Cesá-
rzem / áni Cesárskiey káty nosil. y ták Rzymstie pánsstwo zachó-
dne vpádlo / y Cesárskie imie zginelo / y narody obce nástapily.

Niewiedzieć zkad P. Bog te Erulany ná zgube Rzymstieho pánsstwa po-
stál / nie slycháli o nich oycowie / iednát z zimnych lodowátých kráíow przy-
šli / mowi Sidonius. Pan Bog ták chciál vkrác y náuczyć zle Chrześcia-
ny. Ten Odoáktres byl Arian / ale žádney Kátholikom y kósciólom ich škó-
dy nie czynil. Pobory podánnym y v bogim odpuszczał / drapiesstwo Chrze-
ściáńskich vrzedníkow potepiáiac. dla Biskupow próšony wiele czynil. S.
Seweriná pustelníká w Toriku ktory mu o Włostim onym krolestwie pro-
rokováł / y o trzynásciu lat pánowánia iego opowiedziál: bázro czcił / slac
do niego / áby go próšil o co chciál. On wyprásál wiele wierzniow / y od wy-
gnánia / zacnego Ambrozyusá wyzwolił.

W ten czas táka zlosć byla Chrześciáńska we Włoszech / iz sie iescze
Pogáńskich Lupercalia, to iest igrzysk sprosnych y obžeránia / domagáli.
Tzego im duchowni bronili. Juž żadne krolestwo Chrześciáńskie / krolá Ká-
tholiká nie miálo. Włosy mieli Arianá krolá. Galli mieli Burgundy y Frán-
ki y Gothy. Hispani mieli Gothy. Afrykani mieli Wándale Ariany / zá pá-
ny y krole. A wschodne pánsstwa Zenoná obludnego / y táieniem škodliw-
sego Eutychieaná miály. Lecz kósciól obietnicámi páná swego wspártý nie
vstál / á todká zachwiana wiáttry wyplynać musíálá.

Simpliciusz Papiész slyšac co sie w Alexándriej estálo / y co sie dzíálo
w Cárogradzie / listy písal pilne ná pomoc kósciólowi Božemu. Písal do
Cesárzá Zenoná iáko Kátholiká / iescze mu heretyctwá madze nie zádáiac:
áby od Kaimá oneg Tymotheusá kósciólá s. bronil. przekládáiac mu gniew
Boží / próšil go áby sie ná skłádanie nowego Concilium onemu heretykowi
przymódzić nie dáwał / gdyž iuž rzeczy osádzone wznowiál. Písal y do Alá-
ciuszá / czyniac go swoim do Cesárzá poslem: áby o one trzywdy czynil y mo-
wil przeciw onemu heretykowi. Písal y do kšiežey Cárogradzkiej y Archi-
mándritow / áby mocnie sie iáko poczelí o prawde zástáwiali. Lecz trudná
byla pomoc v vporných / y ták dáleko od Rzymu mieszkáiacých. Sam Pan
Bog wolánia swoich wyslychal. Przepusćil ná Zenoná Bázyliská / ktory
sie z siostrá Werina wdowa / žona Leoná Cesárzá zmowivšy / Zenoná z
pánsstwa wygnál. Zbierál náń wojsko: y w tey trwodze / vkrzyl sie Zeno / y
do Dámelá Slupniká y iego modlitwy vciekl sie. Który mu oznaymil co miá-
lo być y co sie zisćilo. So musíál Zeno z Cárogradu vciekác / gdy Bázyliskus
w polu od żołnierzow Cesárzem iest miánováný. y křyiac sie sam ieden po
Isauriey zkad byl rodem / (bo go pilnie Bázyliskus szukać roskázował) pul-
corá láta w lásách mieszkác musíál / y trawa á korzontí sie / gdy mu chleba nie
stáwáto / karmić. Ten co nieprzyáctele Božé / nieślusnie od wygnánia wy-
báwial / sam spráwiedliwie wygnáncem do bestii iáko Nábuchodonozor
przyrownáný / zostál.

Bázyliskus obíawšy Cesárstwo / pokazál sie frogim heretykiem Euty-
chianem / y przesládownca kósciólá Božego. On Tymotheus wnet v niego
vpróšil / áby mu kósciól w Cárogradzie otworzony byl. do ktorego gdy go
heretycy ze czćia wielka prowadzili: osiel pod nim padl / y noge mu złamal /

Tet ij

y miesiony

1.
Cassiod: in Chron.
Marcell: in Chron.
Vpadek Rzymstie
go pánsstwa we
Włoszech.

Lib: 8. epist: 9.
Odoáktres Arian.

S. Severiná pro-
roctwo.
Gelas: Pa: Tom: 1.
Epist: R. P.

2.
Lupercalia Po-
gáńskie.
Krolá Kátholiká
kósciól nie miál.

3.
Epist: 4. 5. 6.
Papiěskie stárá-
nie o kósciól.

Theodorus collec:
lib: 1.
Ná Zenoná Bázyliská.
Zeno w niešczę-
ściu Kátholik
smýlony.

Zeno głodem
morzony.

4.
Theod: collec:
lib: 1.
Bázyliskus Cesá-
heretyk.

Flurius heretyk
noge słamał.

Biskupy przymu-
sili Cesarza Bazylis-
kus.
Euagry lib: 3. cap: 4.

Heretyk się omy-
lił na prorocznie.

5.

Nie było kraby się
heretykom oparl.

Atacius sam się o-
part Bazylisko-
wi.

Acta Daniel: apud
Surium 11. Decem.
Tom: 6.
Słupnik jako wia-
ry podpart.

6.

Niceph: lib: 16.
cap: 6.
Słupnik goni Ce-
sarza.

Słupnik Cesarzo-
wi hardy.

7.

Bazyliskus od-
mienny.
Theodorus collec-
lib: 1.
Biblioteka zgo-
rzała w Carogro-
dzie.
Kisła Smożsa.

8.

Theodorus lector
Collec.
Bazyliskus w nie-
ścieru heretyc-
twa przesłał.

y niesiony do domu siemrocił. Platoną służy komornego/ który się Tymotheusowi sprzeciwiał. Bazyliskus ogniem spalił/ heretyki wsięki wygnane przywrócił. Napisał list do wszystkich Biskupów ganiąc Concilium Kalcedonskie/ y list Leona Papieża: za radą onego Tymotheusa Raima złośliwego/ rozkazywał aby wszyscy Biskupi pod wtrąta swoich mieści/ y mnichy y świeccy pod wygnaniem y wtrąta majątności/ Oyców Kalcedonskich od-
stąpili/ y one jako heretyki przekleli. Nowi w tym liście/ iż za taką iego wiarą y potępieniem Concilium Kalcedonskiego/ państwo iego wzmocnić się y stać miało. W czym sam wiara s. Oyców Kalcedonskich oczyszcili. Bo iego państwo przedko wpadło jako wsiękim/ a Katołickie Concilium Kalcedonskiego wyznania powstawało/ y nigdy wypadku nie znało.

Było wielkie zamieszanie między Biskupami zwłascz. Bo jedni z bojaźni podpisowali on wyrok Bazyliskus/ a drudzy się sprzeciwili ale słabo. Nie było na ten czas między nimi na wschodnich krajach Athanazyusza/ Nazaryana/ Chryzostoma/ Cyrilla/ meżow onych mocnych y śmiałych w Bogu. Sam Atacius Carogrodzki Patriarcha sprzeciwiał się Cesarzowi onemu/ y ganił postępek onego/ choć z niebezpieczeństwem zdrowia swego. Bo go już był wymyślił strącić. A on się do nowej rady wdał. Zwiódł y przyzwał do Carogrodu mnichy y pustelniki przednieysze/ których światobliwość była sławna/ aby Cesarza upominali/ o zachowanie Concilium Kalcedonskiego/ y całość wiary s. Posłał y do onego Daniela Słupnika Biskupa/ aby z słupami 3 stopami/ na pom. c. kościoła s. przybył. Ale z długim bieżeniem się sam z sobą/ iedną widząc płacz ich y gorące prośby/ wzięc się dał. y przyszedł do miasta/ cudą wielkie czynił/ chorę lecząc/ y czarły z ciał ludzkich wyganiał. czym bardzo Eutycheany postronocali/ a Concilium Kalcedonskie potwierdzali.

Bazyliskus Cesarz wiedząc iż do niego idę y gromić go miał o one złośc heretycką: wciął z miasta do bliższej wsi. Daniel za nim niesiony był/ bo chodząc nie mógł. y gdy przypuszcili go do siebie niechciał: on odchodził/ przekleństwa nań kładąc/ y o wtrącie państwa iego oznajmując. y wracał się do Carogrodu z cudami które y na drodze czynił. W tym wieża iedną w pa-
lacu Bazyliskusa wpadła. y przestraszona/ wysłał przedkie posły/ prosiąc Dániela s. aby się do niego wrócił. Ale on niechciał/ pomsta mu Boska grożąc. y przyiachawszy Bazyliskus do Carogrodu bieżał do Daniela/ y do nog jego wpa-
dał. Lecz on znał złe serce iego y nie mu nie złożył/ ani dobrego słowa dał. y oznajmując inym chytrę y zmyślanie iego/ na swoy się słup wrócił.

Żatym on Bazyliskus zaczął być poczał/ y rozkazał Senatowi/ aby Ataciusowi Patriarsze żadney trudności nie czynili. Bał się aby lud się nie wzburzył y miasta nie zapalił/ iakoż zapalił/ y zgorzala księżnica/ iako pisze Cedrenus/ w której była niezliczona liczba ksiąg około sto tysięcy y dwad-
ziesięcia. Gdzie też była skłóka z listki smoczey sto dwadziesięcia stop długo-
na której były napisane księgi Homera Ilias y Odisea. y inne dzieła meżow wielkich literami złotem. y inne skłody on ogień poczynił. Żatym był w wiel-
kiej y wszystkich nienawisci Bazyliskus/ y prawym go Bazyliskiem/ kłóci-
lem miasta zwali.

A słysząc iako piše Theodorus/ iż Zeno w Isauriey wojsko nań zbiera/ z żoną swoją Zenonida: szedł do Ataciusa Patriarchy/ y do księży y mnichów/ y sprawował się im o wiara/ y przywrócił przywileje y wolności ko-
ścielne/ y przeciwnym wyrokiem y mandatem/ on przeciwny Concilium Kalcedonskiemu odwołał. w którym z podania Ataciusa Patriarchy/ y Nestora/ riusa y zaraz Eutychea y wszystkie heretyki potępia/ y niechce aby które zno-
wu Concilium było: ale żeby to wszyscy wierzyli co od przeszłych postanowio-
no jest. iako Papież Simplicius do Ataciusa wskazywał/ którego się on lu-
stami

stami vmacniał / y Bázyliská iemi strážyl y krocil. Pátrz ná zleho Pána /
ktory wiara pánsťwa targoval / á odmienností ona / przedawał prawda y
CHRISTVSA / zá swieckie pánsťwo / przy ktorym sie iednáł nie zo stal.

Wiara targowa
pánowie.

Thálmud Zydowski Bábilonští / tego roku od Rabbi Ase / y Rabbi
Ammaí zložony y bluznierstwy náplniony iest. Pierwszy co go poczał w
puktorá stá lat po zburzeniu Jeruzálem / byl Judá syn Symeóna / drugi byl
Rabbi Joánná / we trzy stá lat po onymże zburzeniu. A či dwá ošíátnie
go w tym roku skonczyli.

Thálmud Zydow-
jsk.

Sixtus lib: 2.

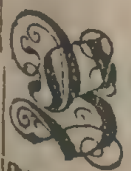
On Genferikus w Africe krol Wándalow / ktory Rzym y Káthágine /
pierwsze ná swieckie miásta z lupil / tego roku umarl. Krolował lat trzydzieści
siedm / y z dáł sie bárzo szczesliwy ná dnie krole : iz ty dwie miescie / ná dny ktore
swiat wstępych y mocnierfych nie miał zwoiował. Ale tym sie dáie znáć / iá-
to tákie szczesćie podle iest / ktore P. Bog ták niewiernym / niezbožnym y o-
truenym y zlym heretykom dáie. Po nim wstáplil Hunerikus stárfy syn iego /
ktory ná przodku táskárfym sie ku Kátholikom stáwíl / y iuz sie schadzác ná
swoie naboženstwu mogli. Wzruszył przesládowanie ná Mánicheyczyki / y
zábíákie y wyganiał. Ale w tym poznal / iz iego Ariánsky Káplani / wšfscy
niemal / Mánicheusá násládownáli / y ieden z nich nieiáki Clemencianus
mniich / písanie tákie ná swey fácie nosil: Mánichæus vceň CHRISTVSA
IEZVSA. Czým sie wiecey ná Mánicheyczyki oburzył. Był wielki lupieżcá /
iz mowiono: Krol w bogi wielki potwarcá.]

9.
Genferikus Wán-
dal umarl.
Victor lib: 2. de
persec: Vanc.
Szczesćie swie-
ckie y Bogá tancie.

Ariani Mániche-
usá cšćili.

Victor.

Rok Páński 477. Simpliciusá 10. Bázyliská 2. Odoákrá 2.

Bázyliskus / y Bogu y ludziom obzrydly (Bo wielce wšfety stany
lákomstwem swoim wciškal) tego roku zepchniony iest z páns-
ťwa. Bo Zeno zebrał woysto / y s. Tekli w Isauriey modli-
twie sie poruczył / od ktorey y obíáwienie miał / o swoim ná-
pánsťwo przywroceniu / iáto Ewágrius powiáda: gdy z woy-
stiem / ná ktore sie zebrał / pod Cárograd przybył: Armatus hetman Bázyl-
iskoro ze wšfetykami żołnierzmi iemu sie poddal. Co gdy Bázyliskus wšly-
šal / do košciola wciel / y ták od Akáciusá Biskupa Cárogradzkiego poimá-
ny do Zenoná prowadzony byl. Który go y z žona iego ná wygnanie skázal /
aby ták byl głodem vmorzony. y ták sie ošláto. y táki miał koniec on zlošli-
wy heretyk / ktory puktorá láta ná tyránsťwie przežyl.

1.
Zeno sie S. Tekli
porucza.

Lib: 3. cap: 8.

Bázyliskus pni-
manj.

Zeno przywrocony / s. Tekli ná pámiatke košciol Pánu Bogu w Selewo-
cyer košciowny zbudował y drogiemi stárfy nádal. Táke y s. Dánielowi zá-
modlitwe y proroctwo działowal. y z dáł sie iuz lepszým być / y Kátholická s.
wiáre pochwalác. Co list do niego Simpliciusá Papiežá pokáznie. z kto-
regó znáć. iz Zeno do Papiežá o swoim vpámietaníu písal. Rádžil mu aby
wiáry swietey ktora Bázyliskus przesládował / wšedzie bronil y Kálcodon-
skie Concilium vmacniał / y onego Tymotheusá z Alexandrie y wgnal / y te
ktorzy mu pomocni byli pokaral.

2.
Zeno sie w ršeczy
popráwil.

Simpl: epi: 7. To: 1.
epist: decret.

Popráwil sie / mowi Ewágrius / on Cesarz / y wgnal z Antiochiey Pio-
trá / Sulloná / Gnápheá / onego zlošliwego Eutychieá / y Párelá Ephestie-
go. y wštáwa wczynil / ktora spráwy y wyroki wšfety Bázyliská popsował.
Co widzac oni Biskupi / ktorzy byli on wyrok przećiw Concilium Kálcodon-
skiemu podpisáli / do Akáciusá Pátriárfy wracáli sie pláczac y žaluiac / y
przysięgáiac: iz to z boiáźni wczynili / á iz sercem od Concilium Kálcodon-
skiego nie odstępowáli. Bylá to slába wymowká / znáć ze ludzi żywey wiáry
nie bylo. Był w ten czás Akácius namieštníkiem Papieškim / y dla tego od
niego oni Biskupi rozgrzešenje sobie iednáli.

3.
Lib: 3. cap: 2. 9.

Fullo wgnany z
Antiochiey.

Biskupi sie náwra-
caia.

4

Gelas: epist: 11.

*Ziemię trzęsienie
w Cárogradzie.*

Liberatus Diac:

Breuiar: cap: 16.

Tom: 2. Conc.

*Elurus Alexán-**driyski heretyk**śam się zabił.**Tymotheus przy-**wrocony.*

5.

*Biskup Ierolim-**ski o mnichy się**stara.*

Cyrillus in vita S.

Eutymij.

*Phidus Diakon w**potopie.*

Eutymius S.

*Mniſzy Eutychia-**ni nawroceni.*

Cyrill: apud Suri-

um 20. Ianuarij.

6.

*Anglia obroniona**od Ambroſego.*

Gilda de exord:

Britan.

Beda de gestis Angl:

lib: 1. cap: 16.

I.

Epist: Simpl: 10.

Tom: 1.

*Papieſkie ſtara-**nie.*

Tegoż roku wielkie było ziemię trzęsienie w Cárogradzie / które ludzi
siłą pobilo / y budowania kościołowe poobalalo. Ziemią samą wolala / na o
bludność Cesarza Zenoná / który czynił się zwierzchu Kátholikiem / a we
wnatrz / iáko się potym pokazało / zostawał frogim wilkiem. Ziego oblud
ności y ten pożytek był / iż on Tymotheus Kaim y meżoboyca / Elurus ná
zwany / w Alexandriey fałszywym Biskupem bedac: wwierzył / iż Zeno który
go ná ono Biskupstwo wsádził / prawdziwie Kátholikiem został: sam się
die zabił / y opowiedáac śmierć swoie / truciznę sobie zádał / y zdechtł niezboż
ny y okrutny heretyk. Po iego śmierci wrocony jest on prawy biskup od niego
wygnány także zwány Tymotheus / y spokojnie swoie dawna stolice ośiadł.

Martyrius Biskup Jerozolimski / widząc rozzerwány kościół Boży / o
nemi Eutychiany / których nawiecy było między mnichami: stáráiac się o
ich nawrocenie / wysłał do Cárogradu Phidá dyakóna wczniá onego S.
Eutymiusá / który już był przed piáćmi lat wmarł: prosiac Cesarza Zenoná
aby one heretyki swoia władza wstronił. Phidus ná morzu się rozbił / y tra
fił ná iákies dierono po którym do wysepku iákiegoś wypłynął. y wyrzucił S.
Eutymiusá po wodzie morskiej chodzącego / który mu rzekł: Wroć się / me
nie spráwiſ: ále w rychle da P. Bog / będzie iedná owczárnia y ieden pa
stierz. y to mówiac płaszcem go swoim pokrył / ná którym morze wſytko prze
był / y tey godziny w domu swoim postáwiony był. A on mu płaszc zmi
knał. Cudu tego pokazała się prawda. Bo Márcianus Archimándrita ná
przednieyszy Eutychian / zezwał wſytkie mnichy do Bethleem / y rzekł im:
Podobno blađzim: rzucińmy losy / ieden po Biskupiech / drugi po mnichách.
zezwolili wſyscy. y padł los zá Biskupy. y wſyscy mniſzy oni zárzekli się Eu
tychesá / y zostáli prawowierniemi pokute czyniac. okrom dwu / Gerontiusá
y Romaná / którzy w bledzie Eutychesá zostáli. Co widząc lud zárażony o
nym kácerstwem / zá mnichami y przykładem ich / Eutychesá odstąpili / y we
le tyſiecy duſz do iedności się wiáry s. Kátholickiey przywrócito. y miáſo
vlice Jerozolimskie ſpiewaniem y weselem się nápełniło / dziekuiać opiece
Bożej / który wpádać do końca nie dáie. To piſe Cyrillus zá wiek swój /
on co piſał żywot s. Eutymiusá / o którym często wyſſey.

Anglikowie oni stárzy Chrzeſćianie / gdy Szotowie y Piktowie ie náia
cháli: przyzwáli byli ná obronę swoie Angloſáxonow / którzy ie opánowali
y bárziej wciſkali y gubili. Ale doſtawſy wodzá Ambrozyusá Aureliána / który
chciał Rzymſkie zachodné Cesarſtwo przywrócic / zebrawſy się / Angloſáxo
ny porázili / y koſciół s. y Biskupy y ſłuźbę Bożą przywrócili.

A we Włoſech po wpadku Rzymſkiego Cesarſtwa w Rzymie Odoá
kres pánował. one iego czasy y dzieie milczeniem záclumione ſa.

Rok Páński 478. Simpliciuszá II.

Zenoná 5. Odoákrá 3.

Simplicius Papież máiac z Odoákrem Ariáninem w Rzymie y we
Włoſech okolo obrony kościołow doſyć kłopotow: iedná wſcho
dnych kościołow nie zápomniat / stáranie troſkliwe o nich czyniac.
częſto proſił Akáciusá Cárogradzkiego Biskupa / aby mu o wſy
kim dawał znać. y nápiſał mu Akácius ſzczeſliwy y wesoły liſt / o
znáymuiac / iż w Alexandriey on Elurus Tymotheus meżoboyca z tego
ſwiátá zſedł / y Tymotheus Kátholik do ſwey ſie stolice wrocil. A Piotr Al
gus názwány / który się ná te stolice wciſnac chcial / z ſwey myſli zárażony no
ca wciekl. Był dziwnie temi nowinami wweſelony. Lecz w ludziách nieſpo
dziewáne odmiany / przedko mu ono wesele wydarły / iáko niżej wyſſym.

Tymotheus

Tymotheus do Alexandriey przywrocony / wysłał posły do Papieża / Łukasa Biskupa / i Tulusa Kaptana / i Martiryusza dyakona / prosił go aby mu odpuszczał / iż przyciśniony mieczem Eutychanow Dioscora w Nisey s. mia nowat. Wiedząc iż on jest sędzią wszystkich Biskupow. a prosił aby Cesarz użył / żeby Piotra onego Moga / który sie na stolice jego wdzierał / na dalsze wygnanie posłał / oznajmując iż sie po Alexandriey krui / a ludzie burzy. Wzyczynił to z pilnością Papież po dwakroć / y do Zenoná Cesarz pisał / y Ataciusz także pisaniem wponmiał: aby sie o to starał / żeby on Mogus daley od ludzi wygnany był / gdzieby zarażać iadem swoim heretyckim / dusz nie mogł. Posłał też Tymotheus imioná y odwołanie tych do Papieża / którzy sie od Kacerstwa onego nawracali / aby rozgrzeszeni byli. Co sie z listu do Ataciusza potazuje. Stąd sie wiadomość bierze / iż heretyki albo ich na pisanie odwołanie / do Rzymu Biskupi choć wielec odsyłali.

Rok Páński 479. Simpliciuszá 12.

Zenoná 6. Odoákrá 4.

Antyochiey on Piotr Fullo y Gnaphens nazwany / wielki heretyk / za wrocciem na páństwo Zenoná / z oney stolice złożył / tamże przemieszczał / y tajemnie lud podburzał / y roku tego przez swoje woznie to sprawił / iż Stephaná Biskupa Antyoskiego w kościele gdy miał Nisę / zbrojno nášli / y Kaptany pozabiali / y samego Biskupa w łowiszy do rzeki wrzucili. Dzień męczeństwa jego 25. Aprila sbo Kwietnia téż ściót naznaczył / temi słowy: w Antyochiey Stephaná Biskupa y męczenniká / który od heretykow Synod Kálcedoński hámbiaczych / wiele wáciarpawszy / do rzeki Orontu za Zenoná Cesarzá wrzucił / on jest. Wpominál Papież Zenoná / aby onemu złoczyńcy Fullonowi miejsce ludzmi być nie dopuszczał: ale Zeno nie dbałe czynił / y tego potym żałował. Taka jest natura tych wozow / iż bez iadu być nie mogą / którzy z nimi obcuia. Apostołowie y onych trzech liter z nimi nie dopuścili / to jest / Aue. Potarał ony lotry Zeno Cesarz / y wstawił / aby Antyoski Biskup w Cárogrodzie wybierany bywał. Co aby Papież potwierdził / gdyż to przeciw prawom / ale z potrzeby / być miało: Cesarz Zeno prosił.

Wpisał mu Papież chwalec iego nabożenstwo / ale mu na ten raz tylo tego dopuszczał. Wo sie iuż było to sstało / iż Atacius Cárogradzki Stephaná wtorego na biskupstwo Antyoskie / będąc namiestnikiem Papieškim / w Cárogradzie poświęcił. Dla pokoju dopuścić sie to na czas mogło / co przeciw Anonom kościelnym było. Wymawia mu w tym liście / iż źle uczynił / iż go nie posłuchał / gdy rádził: aby heretycy dáleko z gránic Rzymskiego páństwa wygnani byli.

W Galliey on prześlawny Biskup Treceński Lupus na iny świat do CHRISTVSA przeniesiony jest. Siedział na Biskupstwie pięćdziesiąt y dwie lecie / cudy y wielkimi cnotami znákomity.

Rok Páński 480. Simpliciuszá 13. Zenoná 7. Odoákrá 5.

Zeno Cesarz y Placidia wdowa po Olibriusie / w Krolá Wándaslow Huneriká w Afryce / wprosił / aby lud Kátholicki w Kárecháginie Biskupa sobie obrał. Włożył ten obowiązek Hunerikus / aby też pod Cesarzem Arianom było wolno biskupy mieć / y swoje nabożenstwo iawnie obchodzić. Gdy to ludziom Kátholickim słuspiąnym w Kárecháginie od Krolá oznajmiono / y wolność im one dano: starali się bojąc sie onego obowiazku / aby z niego wietše przesładowanie nie wro-

2.
Alexandrijski Biskup od Papieża potwierdzony.

Simpl: epist: 10.
Liberat: cap: 16.

Piotr Mogus heretyk burzliwy.

Rozgrzeszenie heretykow do Papieża.
Simpl: epist: 10.

1.
Euagr. li: 1. cap: 10.
Niceph: lib: 15.
cap: 28.

Fullo w Antyochiey poburzył lud.

Stephan Biskup zabity od heretykom.

Antyoskiego Biskupa wybieranie.

2.
Simpl: epist: 13. & 15.

Lupus Biskup.

1.
W Kárecháginie Biskup wybrany Eugenius.

sto: od:

Victor lib: 2. de
pers: Vand.
Eugenius S. Bi-
kup.

Rok: odpowiedzieli postom: Wolem bez Biskupa być. niech CHRISTVS swoy kościół rządzi. Ale pospólstwo / iáko ogień zápalone / wnetze obráli Eugeniushá człowieká swietego. ktory poświęcony od Biskupow y ná stolicy posádzony wielkie wesele miástu wshytkiemu uczynil młodym zwlászczá ktorzy ná gdy Biskupá ná swej stolicy w kościele nie widzieli. Sieroctwo onego kościola bez Biskupá po Deogratias, trwáło lat dwádzieścia y cztery. Eugeniushá cnótami wielkimi y v Arianow sie wstawił. Lud go ták milował / iż zdrowie zań káždy polozyć chciáł. Nie máiac y iednego pieniadzá z dochodów kościelnych od Wándalow odietych / wielkie iálmuzny z tego co od ludzi miał / czynil. Ná noc pieniadzy nie schował / chybáby mu kto był wieczorem co posláł. wshytke onegoż dnia co miał rozdawał.

Rok Páński 481. Simpliciuszá 14.

Zenoná 8. Odoákrá 6.

1.
Theodorikus Scy-
ta.
Euagr: lib: 3. ca: 25.

A Zenoná Césarzá powstáł Theodoricus Scythá / ábo iáko mowiem Táráryn / y Trácia z woyskiem náiachał / y ziemie púbiácz áz do Cárogradu przebył / y miásta málo co nie wziáł. Pán Bog sam miásto wybáwił. Bo iegoż ludzie y pánowie zma-
wiác sie ná iego zábićie poczełi. Co gdy zrozumiał / od miásta odstąpił. y pochwili w obozie bedac / á ná koniá wsiádáiac / gdy kon bystry do-
sieść mu nie dáł ná ostre go v wloczyney želázo zrzucił / y od oney rány umiá-
Inshy był Theodoricus Gothus / ktorego do siebie Zeno przyzwał y re-
go wielkiey miał / ktory potym Wlosta ziemie posiádl. o ktorym niżej w-
zmianká bedzie.

2.
Victor lib: 2. de
pers: Vand.
W Afryce przesła-
dowanie.

Wándalow wiele
Katholikámi so-
staie.

W Afryce w Kárháginie przez rozmaíte widzenia dáwał wiernym znáć Pán Bog o przyszlym przesládownianiu / ktore Hunerikus Wándalski krol po dwu lat zázczáł / kościół Boży srodze vcišťáiac. A tego roku on okru-
tnik ktory sie ná przodku pánowania lástkáwym wdawał / od swoich Wán-
dalow morderstwá zázczáł. Wiele bárzo Wándalow iego / do prawdy Ká-
tholickiey przystawáło / y náuka sie y Sákrámenty kościelnemi v Eugeni-
ushá Biskupá karmilo. Co widzac Biskupi Ariánsky / vprosiłi v krolá swego
Huneriká / á zwlászczá pierwszy ich Biskup Cyrolá : áby zázczáł Eugeni-
showi ná Biskupiey stolicy siedzieć y kazánie czynić / á tych ktorzy Wándal-
ski vbior nosá / do kościoła swego nie przypuszcáć. Odpowiedziá Eugeni-
nius / iż dom Boży káždemu otworzony iest / y trudno komu wesićia bronić
á zwlászczá iż wielká iest liczba tych Kátholikow / ktorzy sie po Wándalsku
vbieráia / y dla tego / iż dworskie služby máia.

3.
Odcieranie wło-
sow.

Męczeństwa wier-
nych w Afryce.

Cud męclenni-
kow.

4.
Hunerikus swoje
powinne gubi.

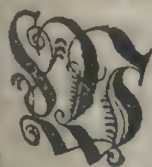
Zátym krol kazáł v kościelnych dzwí kátom stáć / y tym ktorzy po Wán-
dalsku vbiráni byli / osékánni želáznemi głowy lupić / y skóre z włosámi odzie-
ráć / y ták wiele oboiey plci ludzi pomeczono. Jedni záraz oczy tráciłi / dru-
dzy umieráli / drugie ták oblupione po vlicách ná wzgárdę y postrách wo-
dzono. A iednáť záden z nich wiáry s. nie odstąpił. y widzac skátek ich / po-
brał im wshytke dworskie dochody y żywnosći / á drugie ná roboty wiesie
rozestáł / y ciężkimi ná vpaleniu pracámi trápíć y głodem moryzyc kazáł.
Jednemu ná reke chromemu / gdy go do roboty przymuśáno / towárzysic zá-
lúiac go á do Boga wóláiac reke vzbrowili / y robil z drugimi co kazáno.
Cud on dáł prawdzie Kátholickiey wielkie świádectwo.

Obrocił zás Hunerikus ná powinne / ktorych sie báł áby mu pánowá-
nia nie záyżrzeli / swoje ono okrućienstwo. y ná przod žone bráta swego The-
odoriká / o ktorey chytrósći y rozumie wiele trzymáł / sciáć kazáł tákze y sená-
iey bieglego w náukách Genferiká zábil. Jutundá Pátriárche swoich B-
kupow

Stupow Ariáńskich przeto iż bratu iego Theodorikowi miłym y towarzyskim
był, spalić kazał. Dopieroż my / mowi Wiktor który ná to pátrzył / wzdry-
chác poczeł mowiac: Co z nami będzie / gdy ná swoje Biskupy ták ciężki
jest y zapámietáły. Potym y bratá onego swego Theodoriká ná wygnanie
wypchnął / ná którym vmárl. mále też díatki iego powyrzucal. y innych
wiele dworstich swoich ludzi potwarzy ná nie kładac / pomordowal. mie-
dzy ktoremi był Heldiká stáry / ktorego był oćiec zá opiekuná vmieráiac zále-
cił / ktorego sćciac y žone iego Teutária spalić rozkazał. Wiele też káplanow
y dyákonow swoich Ariáńskich popalit y bestyámi skarmil. y ták sie od swo-
ich w rzeczy w swoim pánowaniu krotkim wspotoiny / ná Kátholiki sie iá-
ko lew głodny y ryzacy gotowal.

Rok Páński 482. Simpliciusá 15.

Zenoná 9. Odoákrá 7.

Antyochiey on Stephan mnieyszy Biskup tego miásta vmárl /
y nástąpił ná iego miejsce wybrány od obywatelow / á nie od
Akáciusza Cárogradzkiego podány / Kálendion dobry Kátho-
lik. który záraz z Synodu do Rzymu Anástazyusza Biskupa
wypráwil / wedle zwyczáiu / áby iego ono postáwienie po-
twierdził. Co iż Simplicius uczynil / list iego do Akáciusza óswiadcza. Bo-
láło to Akáciusza / iż nie z swej reki dal do Antyochiey Biskupa / iáko był dal
Stephaná. y stáral sie potym / z oney hárdosci swej / iáko by Kálendioná
złozyl. Jákož zley myśli swej dosyc uczynil.

Ná Zenoná Cefárzá powstáli niektorzy / iáko Márcianus y Leoncius /
dla ktorych przyzwal Zeno Theodoriká Gothá / ktory v Rzymian miał wiel-
ka sławę w wojennym rzemiesle / y zlecił mu woysko / ktory ony iego nieprzy-
iáciele pogromil / y w wielkiej nápotym czci v Zenoná zostal. Ná Kálen-
dioná Biskupa Antyoskiego / wložono ztad potwarz / iáko by onym iego nie-
prziáciolom žyczliwym byl / y przeto przyslego roku ná wygnanie od Cefá-
rzá / zá sprawá Akáciusza / potepiony byl.

Roku tego Tymotheus Biskup Alerándrijski swiát ten požegnał / ste-
džal lat 23. w pokoiu y w wygnániu. Ná iego miejsce Biskupi wybráli y
posłrećili Janá Taláidá Kátholiká. y záraz z Synodu onego posłáli do
Papieżá wedle zwyczáiu wyznánie iego wiáry / o potwierdzenie prośac. Co
sie z listu Papiejskiego potázanie do Akáciusza Cárogradzkiego. Tím Papież
Janá onego potwierdził / wzial list od Zenoná Cefárzá / w którym go prosił
áby Janá nie potwierdził / iáko krzywoprzysięzce / ktory sie iuž był tego Bi-
skupstwa zárzekł / ná iego miejsce zálecáiac onego Piotrá Mogá wielkiego
heretyká. Ná co sie bárzo zdumial Papież / y pisal naprzod do Akáciusza /
o którym wiedziat / iż iuž v Zenoná w wielkiej lásce byl / y wiele v nie-
go rzadził: džiwniac sie iż mu o tym nic nie pisal: á ztad to przyslo / iż
mu heretyká ták škodliwego y iuž potepionego záleca. Lecz Akácius nic nie
odpisowal / y musial drugi raz go innym listem budzić / o tož go pytat / á
ná iego sie niedbálosć záluiać. Lecz on tákže w milczeniu zostawal / á wšy-
tko žle z onym Cefárzem myslil.

Juž tad záciáiony Akácius wypuszczał / o to sie gniewáiac / iż Jan do
niego sie po potwierdzenie nie vćiekl / choc sobie iáko vmyslił Alerándrijs-
ka stolice podbić: wšytek sie odmienil. On ktory sie Bázylistkowi ták mo-
cno przeciwn heretykom zástawial: poczel heretykom sprzyiać / y one ná wyso-
kie stolice z Zenonem Cefárzem stáwiać. y dla prožney pychy swojej / práwie
tósćiot wšytek obálić chćiat. Nápráwil Cefárzá / iż z Biskupstwá Alerán-

V v v

drijskiego

1.

Euagr: lib: 3. ca: 10.

Kálendion Biskup
Antiochenjski.

Papież potwier-
dza Pátriarchy.

Epist: 14.

Akácius sie odmie-
nia ná zlego.

2.

Theodorikus od
Zenoná przyswá-
u.

3.

Papież potwier-
dza Pátriarchy.

Simpl: epist: 17.

Tom: 1. ep: dec.

Akácius sie s Pa-
piešem wadzi.

Simpl: epist: 12.

4.

Akácius sie od-
mienil.

Liber: Diac: Bre-
uiar: cap: 17.

Akácus Moga he-
retyk sadsa, y s
nim wesełnictwo
ma.

Liberat: Diac:

cap: 18.

Wielki grzech A-
kaciufa.

Zeno Enotikon
piše.

5.

Euagr: lib: 3. ca: 14.

Zeno Cesarz he-
retyk.

Euagr: lib: 3. cap: 17.

Nieślątek herety-
cki.

Leonicus de fecit:
act: 5.

driyskiego stároście Egiptu Janá wypchnąć kazal / á Moga onego ná nie
postawić bez żadnego wybierania / z tym tylo obowiaziem / áby list Cesar-
ski o wierze pisany przysiał / y do Akaciufa y Simpliciufa Rzymskiego listy
Synodalskie posłał / y zaraz Moga onego imie Akácus w diptichach / co
jest przy Mszy s. mianować kazal.

O iáko w tym wiele zlego popelnil Akácus y Zeno Cesarz. poświęco-
nego Biskupa swoia moca składa / y potepionego heretyká wsadza / bez Syno-
nodu / bez porady y zezwolenia Rzymskiego Biskupa / bez wyznania Kátho-
lickiej wiary. A co nastrápliwsego / sam Cesarz Zeno z podania onego
przewrotniká Akaciufa wyznanie wiary piše / ktore Enotikon názwał / y Bi-
skupom wedle swego pisma wierzyć káže / y Concilium Kálcedonskie psuje /
y anáthema ná nie kładzie.

List ten Zenonow o wyznaniu wiary položyl Ewágrinus / ktory zda sie
iz y Nestorinufa y Eutychesa gani / ále bledow ich nie gani / ani onego Dio-
skora / á iáwnie Concilium Kálcedonskie odmiata. Byl Zeno Cesarz za-
wždy ná sercu heretykiem / dla wrocenia sie ná Cesarstwo / pokazowal sie Ka-
tholikiem / ále nie dlugo. Storo ono nieszczescie iego minelo / odkrywal sie po-
zlosć iego / ktora gdy z onego iego wyznania wiary do Biskupow ludzie po-
znawali / á potepienie Concilium Kálcedonskiego widzieli : bárzo szemrali-
y od niego sie odrazali. Takiz byl on Piotr Mogus / ná sercu bedac Euty-
chianem / wsty sie zas przal / y Concilium Kálcedonskie chwail y przysmowal
z takáż nieszczeroscia iáko byl zwykl / y iáko sie w heretykach odmiennych
náydnie. Potym zas gdy widzial iz sie niektorzy w Alexandrii tym od nie-
go odrazali / iz pochwalal Kálcedonskie Concilium : on ie iáwnie przed-
rofsytkami zganił / y ná nie Anátheme wlozył. Jednak sie do niego nie wrocili
ci ktore Acephali zwano / to jest bez glowy.

Rok Páński 483. Simpliciuszá 16.

Zenoná 10. Odoákrá 8.

1.

Liberat: Diac: in
Breniar: cap: 18.

An Talaída wygnány z Alerándriyskiego Biskupstwa / wdal sie do
Antyochiey do Biskupa Kálendiona / od ktorego listy biorac / ap-
pellowal do Rzymskiego Biskupa Simpliciufa / iáko też byty s. A-
thánazyus weznil / áby tam byl sadzony. Przysiał go Papież / y pisał
do Akaciufa / frásując sie nan bárzo / iz Piotrá onego Moga do w-
czestnictwa bez woley stolice Apostolskiej przysiał. Jedno z tych dwu wez-
nić miał / ábo rádzić Mogowi / áby szczerze Concilium Kálcedonskie / y list
Leoná przysiał: ábo iego od swej społeczności odpędził.

2.

Simplicius Papież
vmark.

władza Papieska
po ytrácie pán-
stwa Rzymskiego
trwa.

Felix ná Papie-
stwo.

Theod: lect: collec:
lib: 2.

Papież Enotikon
potypil.

Zátem Simplicius ná lepszy żywot poszedł. Siedzial lat piętnaście
miesiący pięć. Przez ten czas sam bedac od Odoákrá / y Herulow ktorzy w
Rzymie pánowali / ściśniony / przed sie wstetkum sie kościołem swiatá wstet-
kiego opiekál / y Biskupy sadzil / y składal / y wybarwiał / y Cesarze náuczal.
gromił gdy było potrzeba / á żaden mocy y rzadom onym iego nie przyganił.
czego sie pokazuje / iz moc Biskupa Rzymskiego nie z powagi y mocy páń-
stwa Rzymskiego wrosta: ále od CHRISTVSA nádána bedac / y po wtrácie
Rzymskiego Pánstwa trwała / y trwać bedzie do końca swiatá.

Po zefciu Simpliciufa Papieżá wybrány jest Felix trzeci Rzymianin.
Ten naprzod list on Zenonow o wyznaniu wiary / ktory zwano Enoticon áz
bo vnitium / zganił y pohanił / choć go Pátryarchowie wschodni inż byli
podpisáli / y nan zezwolili z niektórymi Biskupy. Miał to sobie za bzydę
Felix Papież / áby Concilium Kálcedonskie Erzywde miało / á pan swięci
Biskupow y Doktorow wiary náuczác / y sposob náuki y wyznania wiary
podávác miał. y przeto ná on list anátheme dat.

Sluchal

Sluchal też onego Janá wygnánego / Ktory do stolice Rzymstkiey áps-
pellował. A chcąc ostrożnie w rzeczy iego postąpić / zezwał Synod Bisku-
pow do Rzymu. Postánovil / aby posłowie do Cesarzá wystáni byli / y przez
písane listy vpomniány byl Cesarz / dla czego wiary s. odstąpił. Tákžé Aká-
cius aby byl z tego karány / iz obrone s. wiary opuścił / y ták sie z iáronemi he-
retykámi pomiešal. á żeby mu byla vložána žalobnica od Janá naň podá-
na / y pozew naň od Papiežá dáný / aby sie v stolice Apostolskiey o to co mu
žádawano / správil. y osobny list do Cesarzá dal / prošac aby Akáciuša do
sádu y do spráwy o sobie dániá przynusil.

Wybráni sa ná ono poselstvo Vitalis y Miffenus Biskupi. Zostály ko-
pie tych listow Papieškich w stárych kštegách zebrania Cresconiusá / w kto-
rych y do Cesarzá y do Akáciuša stová sa šviete y powážne / čichošci / čier-
plivošci y milošci y powagi á meštvá Apostolskiego pelne. Ktore y natvárd-
se sercá škrušyc y do pokuty porušyc mogly. Choć byl ná ten čas Papiež ná-
poly v onych Herulow y Arianow iáko wiezniem : iednáť meško y šmiele Ce-
sarzá vpomina y gromi / y niešáteť iego ná oczy mu wymiáta / y do pobo-
žnošci y pokuty wzywa. Písal y do kštiežy Čárogradzkiey y mnichow y
švieckich Kátholikow / iáko Liberatus wspomina / do záchowániá právo-
wierney náuki onych pobudzác. O czym y Ewágrins powiáda. y przydá-
ie / iz Cyrillus stáršy náđ mnichámi Bezsennemi w Čárogradzie / nim Pa-
piešcy posłowie przyiáhali / písal do Felixá oznáymuac iákie grzechy přes-
čito práwey wierze powstawáły / aby do pomocy nie mieškal / przymawiac
opoznieniu iego. y rozkazal Papiež poslom swoim / aby nic w Čárogradzie
nie počynáli / pokiby sie z Cyrillem nie porozumeli.

Ná tymžé Synodzie Rzymstkim / ná ktorým byli čtery šlá y dwá Bi-
skupi / zložony iest z stolice Antyoskiey on sprosn; heretyk Gnápheus Fullo
Piotr / Ktorego iuž byl przez dwoie písanie vpomniál Papiež Felix. Ten zá-
pomoca Akáciuša / Kálendioná Kátholika z Biskupstvá Antyoskiego ze-
pchnál. y záraz wstápiwšy ná biskupstvo / z Ktorego iuž byl raz wygnány /
pokázal sie nietylo Eutyčianem / dwu nátur w CHRISTVSIE nie wyzna-
váiac : ále y Apollinársta. Bo náuczal / iz čiało CHRISTVSOWE z niebá
przyniesione w Bostwo sie obroćito. Nákoniec y Sabellianem byl / gdy s.
Troyey Oycu y Synowi y Duchowi s. vmeczenie ná kryžu przypisowal / per-
sony w iedno miešćiac / y do onego Troyšvietego pienia / S. Bože / s. mo-
cny / s. niešmiertelny / przykładal / Ktoreš zá nas včierpial / zmluý sie náđ
nami. O czym iáronie do Akáciuša swego pátroná písal. Ktory sie iego blu-
žnierstw záwštržiwšy : Synod w Čárogradzie zebrať / y one kšcerstvá iego
potepil. Lecž Felix Papiež ná onym Synodzie Rzymstkim z biskupstvá go
zložyl y wyklál. y o tym dal znáť Zenonowi Cesarzowi / aby iáto z wyklécym
spolecznošci žadney nie mial / á onego z biskupstvá wygnal.

W Afryce Hunerikus tego roku wielce včisnal Kátholiki. Naprzod
wšytkim vržedy zložyc y štan rycerški kazal / Ktorzyby Arianmi zostáť niech-
cieli. Wielká liczbá Kátholikow y vržedy y žolnierstvo porzucili / Ktorem
on máietnošci pobráwšy / do Sárdiniey y Syliciey sámý wygnal. A gdy Bi-
skupy z máietnošci lupic čćial y biskupstvá předawác : iego mu ministro-
vové odráždili / boiac sie aby w Tráciey Cesarz Zeno tož ich Ariánštim Bisku-
pom nie oddával. y wymýšlal ná nie on krol inšá štuka. Zebrať klastorne
pánny / y kazal swoim bádom ich čyštošci došvítádežac / y meczyčie y palič-
aby powiádaly / iáto Biskupi y kštieža z nimi nieczyšcie žyia. W onych me-
čách wiele ich pomárlo / á nie sie iednáť dopytác nie mogli. Tedy bez pokryw-
ti gubic kštieža počal / Biskupow / káplanow / dyákonow čtery tysíce dšie-
wiceť set šesćdšiesiat y šesć ná pušte mieyšćá wygnal. Wiele miedzy nimi
bylo chorych y slepych / á išč musiel. Čyťay o tym w žywocie s. Eugeniúša.

3.

Akacius do Rzy-
mu posłany.

4.

Iakie listy Papie-
skie.

Vt supra.

Euagr: lib: 3. cap:
18. 19. 20.

5.

Tom: 1. epist: Decr.
R. Pont. & Tom: 2.
Concil.Fullo od Papieža
potepiony.Akacius go bro-
nił.Fullo Apollinári-
sta.In epist: Felicia
Pap: Codic: Vatic.

6.

W Afryce včisnie-
nie Kátholikow.Victor lib: 2. de
Vandal: pers.Potwary ná Bi-
skupy.Pánny klastorne
meczono.4966 kštiežy wy-
gnánych z Afryki.
3. Augusti.

Rok Pański 484. Felix trzeciego 2.

Zenoná 11. Odoákrá 9.

1.
Iordanes Gottus.
Theodorikus pod-
nieiony.

Zeno Papieskich
posłom nie wscit.
Liberat: Diac:
cap: 18.

Euagr: lib: 3. cap:
20. 21.

Vpadek posłom
Papieskich.

2.
Gelasepistrad Dar-
dan: Episc.
Liberatus Diac:
cap: 18.
Karanie posłom.

Akácus Cáro-
grodski Biskup
wyklety.

Liberat: vt supra.

3.
Mogá y Fulloná
wyklecie.
Trzey Patriárcho-
wie wykleć.
Liberat: vt supra.
Niceph: lib: 16.
cap: 17.

Martyrol: Rom:
8. Februarij.
Mniſy od Akáci-
uſa wiele wcier-
pieli.
Złoſć Akáciuſá.

Zeno Cesarz / wynioſł ná wielkie vrzedy onego Theodoriká Go-
thá / ktory był nieprzyjacióły iego pobit. Do tego roku Consulen-
go uczynił / y zá towáryſá ná páńſtvo wziął / y zachodne mu
páńſtwa obiecał. y iego ſie przyjáznia y podpora zmocniwſzy /
boiaźni Bożey y wſtydu ludzkiego oſtąpił.

Nád przyrodzone y wſytkich narodow práwo / one poſty Papieſkie Vi-
talisá y Niſſená Biſkupy / gdy do Cárogradu przyjáchali / ták Zeno przyjał:
Miaſto procesy nabożnych / iáko zwyczay był w Cárogradzie poſty Papie-
ſkie witac / poſtał rozboyniki / ktorzy ie zwiázali / y z wielkim wołaniem y blu-
źnieniem / miaſto koſciółá do wieże y więzienia prowadzili / y liſty im wſytki
odebráli. To mniſy ſłoda / wietſá uczynił ná ich duſách Akácus Biſkup.
Do miékkimi ſłowy y poſtráchy námonil ie do tego / iż z nim nád zákazanie
Papieſkie / ſpolecznoſć wzieni / y w koſciółe z nim będąc ſucháli ná Niſy s.
mianowane imie Piotrá onego Mogá / náiezdniá ſtolice Alexándriſkiey /
nie ſie temu nie ſprzeciwiać. y rozumeli ludzie iż go Papież do ſwego wze-
ſnicetwa przyjmował. Był to ſrogi y rzadki vpadek Biſkupow koſciółá
Rzymſkiego / ktorzy ták ono ſmiete poſełſtvo nawyżſzego páſterzá zeliſli.
Dáli o tym znáć przedko Papieżowi przez poſláncá ſwego Symeona mniſhá
Cárogradzcy mniſy / y on Cyrillus / ktorzy y w oczy poſtom Papieſkim on
wielki bład wymiáćáli.

Felix dwiemá liſty wponmiał Akáciuſá / áby od wzeſnicetwa Mogá
onego w Alexándriey oſtąpił / á pokutował zá to co z poſty iego pobroił /
wytklinaniem mu groząc. Lecz on ná to nie niedbał. Złóżył teſz Felix Syned-
w Rzymie / y zgromádził ſiedmdzieſiat y ſiedm Biſkupow / z ktorymi one
poſty ſwoie ktorzy ſie iuſz byli do Rzymu wrocili / Vitalisá y Niſſená ſadził /
y przeſwiádeczone gdy ſie y ſámi wyználi / z doſtornóſci Biſkupiey zrzucił /
wykłał. A iż był przez nie piſal liſt do Papieżá Akácus / znáiac ſie do tego / iż
z Mogiem ábo Piotrem Alexándriſkim ſpolecznoſć ma: ſad o nim Felix
czynić kazał. y názbieráło ſie ſwiádecw wiele / y piſiná ná grzechy y błedy /
złoſci Akáciuſá / dla ktorych pozwany dawno do Rzymu ſtawić ſie niechciał.
y zátym ieſt od wſytkich potępiony. Klatwa náń nápiſal s. Felix z tákim ty-
tulem: Felix Biſkup ſwietego koſciółá Kátholickiego miáſta Rzymu. Tá-
m złoſci mu iego y heretyctwa ná oczy wymiáta / y wykliná go / y z vrzedow
wſytkich koſciółnych ſłáda / y anáthemie náń kładzie. Poſtał one klatwa
przez Tutá Defenſorá. Biſkupi teſz oni od ſiebie do wſytkiey kſieſzey Cáro-
grodzkiey y mniſchow y Biſkupow w Bityniay liſt piſáli / oznáymuiac im wy-
klecie Pátryárchy Cárogradzkiego / áby z nim ſpolecznoſci nie mieli. Ná-
tymſze Synodzie powtorzona ieſt klatwa y złozenie z biſkupſtwa / obudwu
onych Piotrow y Mogá Alexándriſkiego / y Fulloná Antyoſkiego. wſyſcy
trzey Pátryárchowie ná ten czás byli wykłeci / iáko wporni heretykowie.

Akácus poſláncy klatwy od Papieżá nie przyjał / lecz mu ia mniſch ie-
den gdy v Niſey ſtał / do iego ſuknier przyſciegnał. O co piſe Nicephorus /
wiele mniſy wcierpieli. iedne pozábuiáli Akácianowie / drugie poránil y w
wieżách trápili. Zábity y vmorzone zá meczenniki koſciółma / y v Grekow.
Po oney klatwie Akácus imia Felixá Papieżá ze Niſey s. wyiał / cze-
go naygorſzy przed nim heretycy czynić nie ſmieli. A w klatwie oney / mo-
wi Liberatus / Niſá ſłuſzył / á co nagorſzey záráz wſy dwie Pátryárchie here-
tykám y iné Biſkupy Kátholickie / ktorzy z nim wzeſnicetwa miéć niechcie-
li / wy-

li wypychał z ich Biskupstw / a sadzał albo heretyki / albo ludzkie zły y niego-
dne / mając Cesarza po swej myśli. O co już po śmierci tego Gelasius Pa-
pież narzeka / y mówi: y spisać się nie mogą wielkie złości tego / ktoremi ko-
ściół s. zarażał y gubił. Biskupi oni wygnani tkuli się po zachodnich mie-
stach Gothami y Erulami państwach / y do Rzymu wiele się ich nabięło. A
ktory do Cesarza wciękali / bierzcie byli męczni. Toż czynił on Piotr Mo-
gus w Alexandrii: Biskupy y mnichy do odstąpienia Concilium Kálce-
dońskiego przymuszał / wyganiał / y do burzliwych wojen / między Kátholiki
y heretyki / przyczynę dawał. O co go y Zeno wspominał / ale nie karał. Bo y
sam Concilium Kálcedońskie psował. A Papież Janá onego Tálánde ktory
był z Alexandrii wygnany / na Nolańskim Biskupstwie zostawił / na
którym szczęśliwie doznał.

Roku przeszłego w Afryce złożył był disputacya Hunerikus Krol Kátho-
likom z swoimi Ariany na dzień pierwszy Lutego / tego roku / nie szukając pra-
wy / ale przyczyn do ich wygubienia. Już był conauczeńse wygnat / y mni-
mał iż z prostymi wygrać miał / y one z tym karać. Lecz nim do disputacyi
przyszło: sami Biskupi sadem przegráli / a Kátholicka prawda od Bogá cu-
dami wyświadczona była. Bo Eugenius Biskup ślepego / ktorego w sy-
rte miasto znáło / na imię Felipowi wzrost przywrócił. Co iáko się stało / czy-
ta y żywocie s. Eugeniusa. Pokazał P. Bog przy ktorej stronie jego pra-
wda. Na co wzdrgnęli się heretycy / przed Kolem onego ślepego pytać /
iáko zdrowiony był: Ten iáko on w Ewangelii śleponarodzony / bezpie-
cznie prawdę oznaymiał.

Przyszło do oney rozmowy y wtarczki o wierze. Cyrollá Ariáński wódz /
gdz rozdział / iż Eugenius Biskup z inimi Kátholiki mocnie bostrwa CHRI-
STVSOWEGO wspiera / y śmieie Ariánskie fałsz zbija: Zawolał / iż Omou-
zani rozruchy czynia / y mówić nie dopuszcza. Tedy zaráz Kátholickie stu-
chaczek tymi bić / a Biskupy wypchnąć kazał on Krol Hunerikus. Jákie tam
wyroki dał na resztki kościoły w Afryce / iáko bez liczby ludzkie zwałszczę du-
chownych pomieczył / y iáko sam tegoż roku od bestii y robactwa roztrącony
zginął: czyta y tamże w żywocie s. Eugeniusa / tu się długo z tym powta-
rzać. Na miejsce Hunerika nastąpił Gundabundus bliższy ze krwie Gens-
ryka / ktory na przodku swego panowania kościołom Kátholickim pokoy
przywrócił / y Biskupy z wygnania y inne Kátholiki wyzwolił. Ale potym
ie po kilku lat trapił y męczył. Tegoż roku Ewáritus Krol Gothow w
Gálliey także przesładownik kościoła Bożego / zla śmiercią umarł.

Tego roku Krol Fráncuski Childericus Pogánin umarł / nastąpił po
nim Kłodowus syn jego / pierwszym Kolem Chrześciańskim y Fráncuzow-
ktorego Remigius s. Biskup Remieński ochrzcił. Ociec jego Childericus
bardzo czcił święta w Páryżu Genowefe / choć sam był Pogánin / y na tey
prośbie za wtrapieniem wszytko czynił. A ten syn jego Kłodowus albo Klu-
dowicus / bo oboie imię mu dała: wielce miłował s. Remigiusa będąc Po-
gáninem. y dawał mu imioná y wsi / ktore on na wbojcie obracał / niechcał
aby iákie o łaskomstwie jego domniemanie miał / a na swoje pożytki / a nie na
duże y zbawienie jego zimerzał. Czemu się dziwował Kłodowus / y tym wie-
cy dla niego czynił. Tak się ten iáko on drugi Kornelius do wiary s. goto-
wał. Remigius cnot wielkich był człowiek / ktory Apostolem Fráncuzom zo-
stać miał / y one CHRISTVSOWI pozyskać.

Troy naród był na on czas Pogánski ktory w Gálliey Krolował: Gotho-
wie / Burgundowie / y Fráncuzowie. Te same P. Bog na opánowanie w sy-
rtey Gálliey y na zachowanie wiary s. Kátholickiey obrat. w ktorej gdy
trwali / aż do naszych wieków ich korone zachował Pan Bog / a inne nie-

Tom: 1. epist: dect:
R. P. epist: 11.

4.
Biskupi w schodni
wygnani od Aka-
ciusa.
Liberat: vi supra.

Euag: lib: 3. cap: 22.
lan: Patriarchá
Alexandrijski
Nolan: im Bi: ku-
pem.

5.
Viktor lib: 2. de
perf: Vand.
Disputacya: Ari-
any.

Eugenius ślepego
owrócił.
3. Augusta.

6.
Argumentá here-
tyckie.

3. die Augusti.
Hunerikus okru-
tnik zdechl.
Procopius de bello
Vand: lib: 1.
Ibid: in Chron.
Gregor: Turonē:
hist: Fran: lib: 2.
cap: 25.

7.
Kłodowus na
krolestwo wsta-
pił.
S. Remigiusa
czcił.

8.
Fráncuzy obrat
P. Bog między
innimi Pogány.

Nagroda kościel-
nej škody.

9.
Sidonius umarl.
Dwa sli káplani
pokaráni.

Greg. Tur. de gestis
Fran. lib. 3. cap. 23.

10.
Stráslivy przy-
klad ná te co star-
šych nie cesa.

wierne pogubił Goty, Wándale, Eruly, Alany, Swewy, Gypedy, ktorzy kościół jego s. przesładowáli. y temu sie przypátrzył iáko P. Bog narody sobie inne gotował / gdy przez herezye drugie wiary s. odstepowáli. Nie było w ten czas żadnego krolá prawowierneho y Kátholiká / áz lepszy czas podnie- sieniu wiary s. y kościoła swego P. Bog wkazał / á one zle y niewierne narody wytkorzenil.

Tegoż roku on przeznaczony y wczony Biskup Arwernerński Sidonius piel- grzymstwá tego dokonat do oyczyzny przeniesiony. Przed smiercią miał dwu káplanów bázro ná sie przytrych y ostrych / ktorzy mu byli wšytko z res- tku wyieli / y ciásno go chowali. á ieden sie náń przegrażal / iż go z kościoła wymlec chciał. y nocy iedney zmagaiac sie z towarzyszem ná Biskupa swego / gdy on był w kościele / idac z świeca do niego / ná potrzebe tájemna zsta- pil / y táń zaraz iáko Arrius rozpukty umarl. W tym ná febre zachorzał Si- donius / y kázac sie niešć do kościoła / ludziom o nástepniku swoim Apol- kulu prorokował. y skoro ducha CHRISTVSOWI oddat: on drugi zly ká- plan ná kościelne sie rzeczy rzucił / iáko by iuż Biskupem być miał y mowił: Poznał P. Bog zem ia spráwiedliwšy niżli Sidonius / y dla tego mi te moc- dat. A gdy w Niedziele po zefciu Biskupa goście czestował: ten co mu pić dawał rzekł: Pánie / widziałem dziś sen dziwny / chcešli powiemci go. Widziałem miedzy swietnemi bázro káplany / Sidoniusa / á on spor má z towarzyszem onym twoim milym / ktory umarl. y przekonat go ták / iż sedział y krol glebooko do wieze wrzucić go kázal. y potym Sidonius ná cie sie zálo- wal / ižeš był grzechow towarzysza swego uczestnikiem. A gdy sedział pán- trzył kogoby miał po cie posłać: iam sie był miedzy drugie / niechcac z tym poselstwem do ciebie wysłany być. Ale gdy druzdy wstapili / á iam sam zo- stał: y bázrom sie iáśności onego sedziego przeleł / ktory mi rzekł: Nie boy sie / ále idz powiedz temu káplanowi: Podz / spraw sie. Bo Sidonius pro- sił / áby cie przyzwano. y kázano mi ábych ci to powiedział / y rzekł mi: ieli nie powieš / zla smiercia umrzeš. Skoro to wyrzekł on młodzieniec: kápla- nowi onemu kubek z reki wypadł / á sam przestrášony záraz v stole skonat. Táń Pan Bog swoim staršym nieposlušne / y ktorzy przelożonych czcić má v mieia / kárze.

Rok Páński 485. Felixá trzeciego 3.

Zenoná 12. Odoákrá 10.

1.

Ościoly wschodne zá powodem onego Atáciusa Cárogradzkie- go Pátriarchy / w wielkiej były ciemności y miesáninie / gdy wšytkie trzy Pátriarchie kácerstwy zárazone / ine wšytkie Bi- skupstwa zárazály / zlošcia nie wkarána tych co ná nich siedzie- li. Atáciusa Felix Pápiež iuż wytketego / przez Andromácha swietnego mežá / do pokuty vpominat: ále sie nieużytem kámieniem y náto- wálnia / iáko Job mowi / stáwíl.

Gelasius in com-
mentario ad Fau-
stum & epist. 1.
Iob 41.

2.

Alexander mona-
chus descripsit.
Fullo Cypru si-
domaga.
Antemius Biskup
Salaminy.

Gdy on Fullo heretyk Antyocheński ine sobie podlegle Biskupstwa zá- ražal / á prawowierne zábiíaly wyganiał / Cesársta reke po sobie máiac / do Cypru sie tež wdal / mieniac: iż Cyprus on wielki wysep / pod iego Pátriár- chia podległ. Był ná on czas Biskupem Saláminy w Cyprie Anthemius człowiek dobry y swiety: ále niešwarliwy áni wielkiej náuki. Który gdy mu sie sprzeciwił / á iego zwierzchności nád swoim kościołem / máiac prawo po sobie ná Epheskim Concilium wczynione / znać niechciał: pozwał go do Pátriarchy Cárogradzkiego Atáciusa. (Juž ten Fullo pochlebnik práwa Pátriarchiey Antyoškiey / ktora byla záwždy wyžša y starša niżli Cárogradz- ka / wšle-

ka, wstepował / á to k woli Akaciufowi / ktory tego bázno prágnał / á Papie-
żowie mu tego mocno bronił. Pozwany tedy bedac Anthemius / bázno sie
bał iáchac do Carogrodu / zdiady sie y srogosci onego Sullona boiac. Ale
mu sie w nocy s. Barnabas wklazal / roztázuiać mu aby do Carogrodu smier-
le iáchal / á nic sie nie bał. á żeby tak mowil: Moia też stolicá jest Apostols-
ka / bo w niej mam ciáto Apostola Barnaby. y obiáwił mu ciáto swoiey grob
w ziemi / ktory on nálaží / y ciáto cále / á ná piersiách Ewángelia s. Má-
theusa reka Barnaby s. písána. Z ta radoscia iáchal / y stávil sie v sadu /
y przekonal Sullona / y wwešel Cesárá y wšytek kóściol Boží / gdy o onym
obiáwionym cíele powieđziat. Cesarz go prošíł aby po one Ewángelia po-
stał / ktora byla ná deszczách z Thyenu dzewá písána. Schował ia Cesarz
opráwioná w zloto / do palacu swego / y záwždy ia w Carogrodzie ná wielki
czwartek wklázuia. A nád grobem s. Barnaby w Cyprie zbudował Cesarz
wielki kóściol z dostátkiem y wšpániálostia bogáto. Gdzie sie cudá wielkie
dzieia / á swieto náleženia ciáta onego wšytek kóściol náznáczył edenna-
stego dnia Czerwca ábo Junij. Te powieść wypisáł Alexánder mnich one-
gož wieku žyacy / ktora iáko prawdziwa wšytek kóściol przyiał.

4.
Ta Ewángelia s. Mátheusa ná on czas chciat też Pan Bog potepić
one kácerstwa Eutychiánskie / ktore prawdziwe czlowieczestwo Pánu y
Bogu nášemu odeymowáły / o ktorym s. Mátheus náwyrázniey nád ine
Ewángelisty oznámuie.

On Sullo ná swoje hánbe / niciákiego Xenóie Perse niewolníká nie-
chrzzonego / ktory sie klerikem y Chrzesciáninem czym / Biskupem po-
swiecił / y ná Biskupstwie Jerápolstím postávil / y názwat go Philoxenem.
Dudzy Biskupi wiedzili to iz niechrzzoney / y yponináli Sullona / ále on
o to medbał mowiac: Poswiecenie stoi mu zá chrzest. Ten Xenáias byl
pietrostym / ktory obráží Pána CHRISTV SOWEY swietých gáml / y stáwíac
ich y málowáć y czicé zákázoval. Tákého przodká mieli obrázoborcy.

Rok Pánski 486. Felix 4. Zenon 13. Odoakr 11.

Eretectwo sie Eutychiánskie bázno w Syriey serzylo / tákžy v Ae-
storiufowe. Nie bylo nikogož / ktoryby sie o prawde zástáwíal / y
zástlá áž do Persyey oná saraza / á zwlászczá do Edeſsy / gdzie stoly
by Persow. Z nich záš zá časem oná překlata sektá Máchometánska y
Arábska vrodžila sie.
Tego roku on zbrodžien y zlošník Petrus Sullo Gnápheus Antiochen-
stiego Biskupstwa wojownik vniarl. Zá przyiáznia Zenoná nástávil tegož
kácerstwa Eutychiánského mistrz Palládus. y ták swieta oná stolicá pře-
kletými heretickými zmázána vpadála.

Rok Pánski 487. Felix 4. trzeciego 5.

Zenon 14. Odoakr 12.

Felix Papiež w Afryce vpádle Biskupy / y kápiány / y diákoný / kto-
ry dla ciežkosti meczenia ná nowy chrzest od Wandalow Arias
now przyzwolili: gdy sie záš w pokucie náwracáli / přizymowál.
ále Biskupom y iney kšiezey tákie dosyćczynienie přez list názná-
czył: žeby nigdy vrzedu swego nie spravowáli / á odtáčení od mo-
bliwy wierných / ná inšym sie miesty modlac / áž przy smierci komunio-
láto w bráli.

On Theodoricus Gothus Ariánin / ktory byl w ták wielkiey lásce v Ze-
noná y od ktorego niewymowne miał dobrodžiestwa / po hereticku Zeno-
ná zdra-
ná zdra-

S. Barnabas vka-
zal sie Biskupowi.

Ciáto S. Barná-
by nálezione z E-
wángelia s. Má-
theusa.

Ewángelia do
Carogrodu zánie-
šiona.

Zenáias heretyk
obrazoborca.

Niceph: lib: 16.
cap: 27.

Niechrzzoney Bi-
skup y herety-
kow.

Citatur in Concil:
Niceno 2.

1.
Theodorus lect:
lib: 7. collect.
Máchmer: sektá
heretickow.

Sullo vniarl.

1.
Felix epist: 6.
Tom: 1. epi: R. P.

Karanie kóściel-
ne y dosyćczyne-
nie.

2.
Theodoricus Ze-
nona zdra-
ná zdra-

In Chronico.

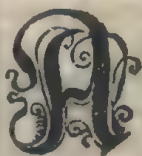
Eugippus in vita
S. Severini.1.
Akacius Biskup
Cárogrodski v-
márl w klatwie.Lib: 16. cap: 18.
& 19.Fláwitas zdrádl-
nie wstąpił ná
Biskupstwo Cá-
rogrodskie.Liberat: Diac: in
Breu: cap: 18.
Euag: lib: 3. cap: 23.2.
Theodoricus do
Wloch się gotuje.Eugippus in gestis
S. Seuer.Ciało S. Severi-
ná do Wloch
wniesione.

na zdrádził / y z woyskiem swoich Gothow / ktore w Illiriku chował / Cesa-
rzem się wschodnym uczynić chciał / y ziemię bliska Cárogrodu wojować / gdy
daley nie mógł obrocić się musiał / y ná zachodné páństwo / y o Włocha ziemię
pokusić się vmyślił. To tak piše Márcellinus. Ináczey piše Jordánes
Gothus / mieniac: iż się z Zenonem dobrze rozstał / á on go do Wloch odpy-
sał / moc mu ná one zachodné páństwo dáiac. Co iest rzecz zmyślona.

Tegoż roku Odoácer we Włoszech królá Rugow Pheba ábo Teleteusa
zwoiował y poimał / y żonę iego Gise / ktorych s. Sewerinus od grzechow
często odwodził / á oni się do nich wracali / y o takim karaniu od Bogá im
prorokował. Lecz syn królá Rugow Fridericus do Theodoriká Gothá w-
ciétł / y tam czasu ná przywrocenie páństwa swego czekał.

Rok Páński 488. Felixá trzeciego 6.

Zenoná 15. Odoakrá 13.

Akacius on Cárogrodzki hárdosci y złości swej w klatwie do-
nat y umárl. Był tak wyniosły / iż obraz swoj między świętymi
w kościele postawić / y złotem ná murze wymalować od pochle-
bow dopuścił. Cárogrodzanie wpisałi go w diptychy / to iest do-
mów / imię iego: ále wymazáć ie potym zá Hormisdya Papieża
musieli. Ná iego miejsce nastąpił także heretykami pomázany / Gláwitas
ábo Gláwianus / áto zá táka zdráda iáko piše Nicephorus. Zeno ábr ná
gola kárte ná oltarzu / y kazał ludziom posić y modlić się do P. Bogá / ábr ná
oney kárce Anyot nápiś / imię tego Biskupa ktoregoby obráć mieli. Ten
Gláwitas / strozá oney kárty wielkimi pieniadzmi zepsował / iż imię iego ná-
niey nápiś / y záraz iáko dány od Bogá z wielkim weselem wybrány iest.
A iednáć zásiść ná stolicy oney niechciał / áż do Felixá Papieża / z wy-
znaniem wiary Kátholickiey zacne posły wypráwił / żeby mu potwierdze-
nie przynieśli. Posłał też obludny człowiek / y do onego Moga do Alexan-
driey wyznánie swoje wiary / z nim się ná Eutychiánstwo zgadzáiac / y Con-
cilium się Kálcedonńskim bzydzac. Dowiedział się Papież Felix z Alexan-
driey przestrożony o iego obludności / y posły iego z Rzymu wypędził. W-
tym on zbrodzień Gláwita czwartego miesiąca po wybraniu swym od Bo-
gá zabity umárl. Dłużnicy v ktorych ná one zdráde w piśaniu ná gola kár-
te imienia swego / pieniedzy pożyczal (bo się tak rychło wypłácić nie mogli)
do Cesarzá biezeli / y odkryła się niecnotá iego. y zawstydzony się Cesarz
skupom wybieránie nowego następnika wedle praw kościelnych poznány ná-
rod Herulow opánował / záyżrac im / á pomniac iáko Gothowie w tej
mi páństwa nábýwali / pilnie się ná Odoakrá gotował / chcąc go z Włoskiej
ziemi z iego narodem wygnáć.

On Fridericus syn królá Rugow / od Odoakrá zwoiowánego zebrá-
ny się ná woysko / wrócił się do páństwa oycá swego. O czym się dowiedziaw-
szy Odoácer / bráta swego Onoulfá náń wysłał / ktory Frideriká odegnaw-
szy / lud Rzymński / to iest Chrześciánński / ná którym Rugowie pánowali do
Wloch záprowadził. Wychodzili iáko z niewoley. R zátem też ciało s. Se-
weriná / ktory był przed ścicia lat z niego do CHRISTVSA wyszedł / cále
wonności pełne / z cudami wielkimi ktore P. Bog czynił / do Wloch wnie-
sione iest.

Rok Páński 489. Felixá trzeciego 7. Zenoná 16. Odoakrá 14.

w Cáro-

M Carogrodzie ná miejsce sławity nastąpił Euphemius Kátholik / ale nie dokónca. Zaraz wysłał posły do Felixá Papieża / z nim społeczności wiary y pokoiu kościelnego zażywać chcąc. Lecz Papież inaczej przysłać go niechciał / iedno żeby imie Akacyusza z diptychów / to jest / gdzie przy Msey s. wspomina Pátryarchy / wymazał. iáko iuż był wymazał imie onego Moga Alexandrijskiego heretyka. Ná co sie on ościagał / y uczynić tego niechciał. A iedną sie Mogowi Alexandrijskiemu sprzeciwiał y onego wytklinał / iáko też y on toż mu czynił.

Roku tego on Dániel Słupnik v Carogrodzie do CHRISTVSA poszedł lat mając osmdziesiąt. Uczniom swoim y wszystkim nic bázniejszy nie zálecał / iáko wiare s. Kátholická. Od Cesarzá ná swiego ciała wczeczenie / nic przysłać wczniom nie kazał. wiedząc o iego niewierności. To wstając kazał co iedną nabożna niewiasta dáć miała. Cudami iáko zá żywota ták po śmierci bázro sławny.

Theodoritus Krol Gothów wiachał do Włoch z mocą wielką / y Odoákrá stráśliwa kleska poraził z ludem iego dwiema bitwami / y v Tsonciusa y v Merony. Herulowie miásta Włostkie bázro wciścili / zwaśceżá Tyczyn y Mediolan / nim ie do końca Theodoritus wygładził.

Klodowens w Gallii Krol Fránców Siágriusá Rzymianina poraził / y miásto Swesion wziął. Vciekł Siágrius do Alaryká Krolá Gothów / ale go on Klodowensowi wydał / y od niego zabity iest. Wiele škód Fráncówie poganie kościołom Kátholickim poczynili. Ale to dobroć Krolá Klodowensá nágradzáła. W iednym kościele wzieni droga y piękna nalewka / y posłał Biskup do Krolá Klodowensá / prosić aby ia wrocono. On postawił do Swesionu / gdzie sie dzielili żołnierze lupem mieli / zá soba iść kazał. y mieżdy korzysćiami poznał one nalewke Biskupi slugá / y o nie prosił. Krol do żołnierzów rzekł: prośe was o te nalewke meżni moi żołnierze: Wszyscy zezwolili / á ieden siekiera w nie vderzył mówiac: nie nie weźmiesz iedno co ná cie losiem pádnie. A Krol zámilczawszy / nalewke dał słudze / aby ia do Biskupa niósł. A w polu poznał one żołnierzá / y wydarłszy mu siekierke z reku / ná ziemię ia porzucił mówiac: nie godzienes iey nosić. On sie po nie schylił / á Krol mu w głowe ciał mówiac: toć czynie coś ty kościelney nalewce uczynił. Zintmarus powiáda / iż to nalewka była kościoła Remenckiego. Potym gdy Klodowens został Chrześćianinem / wszystkim kościołom wracać kazał.

Rok Páński 490. Felixá trzeciego 8.

Zenoná 17. Odoákrá 15.

V Afryce záś sie odnowiło przesládowanie ná Kátholiki od Ariánów / nie ná wszystkich / ale tylo ná kapłany / którzy pokutniace / y od Ariánów odchodzace rozgrzeszáli. Miedzy temi rozgrzeszáiacemi / był s. Fulgencius Ruspenski Biskup / ktorego Ariani z Felixem Opátem poróżnili / irodze biczowali. Prosił Felix zá Fulgenciusem / aby go nie bito / á Bo był Ktore cierpieć miał / náń kładzono / y zá sie y zá nieg cierpieć chcąc. Fulgencius ciała subtelnego / iáko w domu zacnym y bogáтым wrodozony. kazał pierwey Felixá bić kapłan Ariáński. Lecz y Fulgenciusa poróżnić kazał. On boleść nieznosná cierpiąc / záwołał / że ma coś powieść. Wniósł Arián ze do Ariánstwa przystać miał: á on tylo aby od meki troche miał odpocznienia / zábawił go powieśćia o swoiey drodze ná ono miejsce / z táká wymowa y mądrośćia (bo był wielce wymowny y uczony) iż sie on Arián zdumiewał / y myślił o iego zacności. A on tym czásem ochłódził. Ale

I.
Euphemius ná Carogrodzkie Biskupstwo.
Niceph: lib: 16.
cap: 19.
Akacyusza odstąpić niechce.
Euagr: lib: 3. cap: 23.

Apud Surium
11. Decemb.
Smierć Dániela Słupnika.

Cassiod: in Chron.
Odoacer porażony.
Euodius in vita S. Epiph.

2.
Greg: Turo: histor: lib: 2. cap: 27.

Klodowens Rzymianiny poraził.
Nalewkę kościelną wraca Klodowens.

Rozdził lupo.

In vita S. Remigh.

II.
Exaetis S. Fulgentii.
Surius Tom: 1.
1. Ianuarij.
Fulgencius biczowany od Ariánów.

Ogolenie włosów
promotne.

2.

Mogus Alexán-
dryjski sdecht.

Liberatus. Niceph.

Marcell: in Chron.

Zeno niewinnego

Pelagiussa sabil.

Cedren: in Comp.

hisor.

Modlitwa vmi-
eraiacego.

3.

Cassiod: in Chron.

dnal. Ale zaś go bić już nie tak bardzo rozkazał. y obu ogoliwszy na wielką
wzgardę bo v nich ogolenie włosów za okrutną mekę stało pusił je wolno.

Roku tego on przetręty heretyk Mogus / który Alerandryjskie Biskup-
stwo trzynastie lat pisał / y zaraźliwa nauka swoia stolice Mária s. pier-
wsia po Rzymistey mścił / do ciemności którym służył poszedł. Tę jego
miejsce heretycy / obrali heretyka Arhanazyusa niegodnego stolice oncy.

Zeno Cesarz Pelagiussa przeznacnego y wzonego / y w piśmieniu wierchow-
madrych sławnego / zabić y wdawić kazał: o to / iż go o jego złości y grzechy
wolinym językiem vpominał / y od wielu niesprawiedliwości odwoził. Cze-
go żaden Biskup czynić nie śmiał. vmarli iako Jan Chrzciciel / za dobre
pominanie tak za zapłatę odnosić / która go na świecie sławnym y w niebie
chwałębnym uczyniła. O nim mowi Cedrenus / gdy go dawić miano / iż się
tak modlił: Boże sprawiedliwy / śmierć mi niesprawiedliwa żądała / o to
iżem Zenonowe złości y okrucieństwa hamiował / a głupiego brata jego mi-
nować miu Cesarzem nie dopuścił. Ty sprawiedliwy / rychło potęż mi-
zoboystwa ich.] Przedko wysłuchał go P. Bog / iako roku przysięgł oświe-
danie P. Bog złe pany dla naszych grzechów. [Ale gdy niewinno krwawo rze-
swoie maza / krew on iako Ablowa w niebo o pomście wola. Cierpiał Pan
Bog Zenonowi długo / choć był heretyk / takomiec / wydzierając / sprośił y
nieczysty: ale gdy na Pelagiussa niewinnego y Bogu się bojącego mścił /
obrocił: przysięgał nań pomścić z nieba. Odoakres we Włoszech trzy-
ci raz z Theodorikem bitwę przegrał y Durás rzeki. y do Równiny wcielił /
gdzie już w obleżeniu został.

Rok Pański 491. Felixá trzeciego 9.

Zenoná 18. Odoákrá 16.

1.

Zonaras Tom: 3.
Annal.Cedren: in Comp:
hisor.

Euagr: lib: 3. cap: 29.

Zenona sroga
śmierć.Anastazyus na-
sta-
pił na Cesarstwo.

Euagr: lib: 3. ca: 29.

2.

Koronowany Ká-
tholikiem.Theodorus leśt:
lib: 2. collect.

Suidas in histor.

Aoc Pátryarchy
Carogrodzkiego.

Zeno Cesarz iako brł żarłotkiem y piśnicą / często kádukiem vpa-
dal iako vmarli / ale zaś k sobie przychodził. Tego roku gdy ob-
szę sie padł y omdlał: Ariadna żona jego już go nienawidząc
włożyć go do grobu y zamknąć wielkim kámieniem kazała. Przy-
szedł k sobie / wołał / zmiłujcie się nademną / otworzcie: straż mo-
wila: iż już insey Cesarz jest: a on odpowiadał / już niedbam o Cesarstwo
porde w mnichy / jedno mi pusćcie. Ale sie nie wyprosił / vbiór na sobie y
ciało swoje iadł / y tak zdecht / niebożny y nieupamiętały zbrodzień / który sie
poty potł sło o pánowanie zmyślał być Kátholikiem / a przez heretyki kóściół
Boży gubił / onym wysłkiego co chcieli pomagáć. Przetoż taka od nary-
sęgo sędzkiego y tu na świecie pomście odniósł.

Po jego śmierci pnał sie na pánstwo Rzymistie brat jego Longinus /
zły y nieczemny człowiek. Ale Ariadna żona Zenoná / wśadziła na pánstwo
Anastazyusa / miłkiego vrzędniá dworskiego / którego sie żaden nie spodzie-
wał / aby na tak narozżse miejsce wstąpić miał. czym sie mniemanie ludzkie
potwierdziło: iż z nim Ariadna o cudzołóstwo podeyrzana była.

Chceć iat go Euphemius Pátryarchá koronować / mowiac: Ze here-
tyk / niegodny aby Chrześcianom pánował. Ale Ariadna y inni Senatoro-
wie / przywiedli do tego Anastazyusa / iż wyznanie wiary Kátholickiej pod-
pisać musiał. y tak koronowany był / tymże wronatrz heretykiem zostając.
Z czego sie Mánicheyzkowie y Ariani weselili. Bo märke miał Mánichey-
te / a Alearchá wuiá Ariana. Dokłada Suidas / iż Anastazyus w kóściele
osobno z mektorami / przy insey Káthedrze postawionej schadzki miał. Ale
mu groził Euphemius mowiac: Albo chodź do kóścioła / a z kóściołem sie
zgadzaj: albo do niego nie wchodź / a prostych nie zwodź. Bo cie ogole y z lu-
dem na

dem na tryumph poprowadze. y od tego czasu dla zatrzymania panowania /
vichl. Obaczmy iaka moc mial y smialosc na on czas Patryarcha Caro-
grodzki / iz zlozyc z panstwa / y do klasztoru na pokucie dac zlego Cesarza
mogl. y tak do czasu Anastazyus kacerstwo swoje tal.

Papiez Felix nie wiedzac o iego kacerstwie sercu / spodzieraiac sie ko-
ścielnego pokoiu y przywrocenia Kacholickiej jednosci za iego panowania:
list do niego radosny pisal. Bedac na niskim stanie swoim Anastazyus / byl
bardzo nabożny / y wdawac sie mogl za swieto człowieka; y lud Carogrodz-
ki mial go za takiego. Bo gdy na igrzyskach inż bedac Cesarzem siedzial:
zawolali wszyscy: Jaksz zyl panie tak tez panuy. Bo przed pianiem kurow
do kościoła wstawal / y pilnie sie aż do rozchodzenia ludzi modlit / y poscil /
y mairnosć na v bogie y zebaki rozdawal. Co w nim znal y Gelazyus Pa-
piez / po ki Cesarzem nie zostal. y na przodku ludzom wielkie y ciezkie poda-
tki odpuscil / y żaden bez dobrej o nim nadziei nie byl. Ale korzeni tam-
cnoty nie bylo / zwierzechu sie cos blysnelo. Bo rychto wielkie zdrady wzbie-
ranu pieniedzy y lupiestwa / y przedawanie wszystkich wrzedow zaczel. do-
puszczaiac im wszystkie a nie karzac. Pokoy v nieprzyiaciol za pieniadze
kupowal / y wszystkie vciaki v bogich wymyslal.

Na poczatku panstwa iego / w Carogrodzie lud sie prosty miedzy soba
powadzil. y spalili wielka czesc miast / y on kościol ktory zwano Zophia /
ktory potym Justinianus z wielkim natladem zbudowal.

S. Patricius w Ziberniey abo Szkocyey tego roku do niebieskiej oyczy-
zny poszedl. szesćdziesiat lat w Ziberniey wiary s. naucezal. Probus ktory zy-
wot iego napisal / powiada / iz zyl lat sto trzydziesci y dwie. Miac lat trzy-
dziesci wezniem byl s. Marcina w Turonie.

Rok Pánki 492. Gelazyusz 1.

Anastazyusz 2. Odoakr 17.

Zemie Wlosta wszystkie inż byl osiadl Theodorikus / a Odoacer
w Ráwennie obleżony siedzial. Felix trzeci Papiez tego roku
na pokoy poszedl. Byl to pradziad s. Grzegorza wielkiego / o kto-
rym on napisal / iz sie vmieraiacej ciotce iego Tarsylli wkalal do
wesela iey wzywaiac. O czym czytay w żywociach ss. Nastapil
na iego miejsce Gelazyus Rzymianin wezony wielce y dobry / co mu przy-
znawa Euphemius Carogrodzki / ktory do niego wedle zwyczuu wyznanie
wiary Kacholickiej napisal / prosiac aby mial kościola Kacholickiego spote-
cznosć. Lecz on tego wezynic niechcial / potiby wedle rozkazania Felixá /
z modlitwy kościelney przy s. Mfey / Akaciussa vmarlego nie wymazal. Byl
mocnym Kacholikiem Euphemius / y Cesarza Anastazyusa do zarzeczenia
sie kacerstwa przywiodel: ale y powtore wystawly swego Sindiciussa dy-
kuna / prosily namawial Gelazyusa / aby go bez tego wymazowania Akaci-
ussoweg imienia / przyial. Ale Gelazyus pisal mu dlugi y wielce wezony list /
w ktorym mu pokaznie / iz iego wiara cala nie jest gdy z tymi ma spolecznosc /
ktorzy o kacerstwo Eutychiánskie potepieni sa / iako byl Akacius / zmazany
wezesnictwem heretyckim / y pomocnik skodliwy heretykom. Lecz na ono
pisanie y vpominanie nie dal Euphemius / y onsem wiecey sie z tego
podnosil / iz on sam o Kacholicka wiare we wschodnych sie kościolach y v
Cesarza zastawal. Do innych Biskupow pisal Gelazyus / aby sie weze-
snictwa heretyckiego strzegli / iako do Biskupow Dardaniey. Ktorzy mu z
wielkim nabozenstwem za vpominanie dziekuia / y wszystko poslusenstwo
iako oycu oycow oddaia.

3.
Obludne nabo-
zenstwo Anastá-
zyusa.

Cedren: in Comp.

Gelas: epist: 10.

Theodorus vt fu-
pra.

Suidas in histor.

4.
Procopius de edifi-
cibus: orat: 1.

Zophia kościol
zgorszal.

Smierć S. Patri-
ciussa.

Zyl lat 132.

1.
Cassiod: in Chron.

Felix Pradziad
S. Grzegorza wiel-
kiego.

Homil: in Euang:
18. & Dialog: lib:

4. cap: 16.
12. Martij.

Gelazyus nastá-
pil.

Gelas: epist: 9.
Tom: 1. epist: R. P.

Euphemius Aká-
ciussa nie wymá-
sila.

2.
Post secundam Ge-
lasi epist: Tom: 1.

epist: decr.

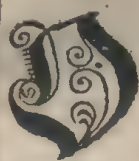
Theodorus lect:
collect: lib: 2.Anastazyus iawnny
heretyk.

Euagr: lib: 3. ca: 30.

Anastazyus Cesarz iawnnym sie heretykiem pokazal / bo od Patriarchy Carogradzkiego Euphemiusa wyznanie wiary Katholicckiej / y karte ktora byl podpisal / moca wrocić sobie kazal. Niechcial sie iednak miec ani za Eutychaná ani za Katholicá / ale za watpliwego / ktore Acephalmi / to jest bez głowy zwali. Concilium Kalcedonskiego ani chwalic ani ganic nie kazal / ale o nim milczenie wystawil. y tak Koscioly wschodne w wielkiej miesie ninie zostawaly / niezgodami ktore sie wshedzie serzily / rozzerwane.

Rok Pánki 493. Gelazyusá 2.

Anastazyusá 3. Theodoriká 1.

I.
Procopius lib: 1.
de bello Gott.Theodorikus zdrá
dlinwie zabit Odo-
akrá.Kassyodorus v-
czony.Iordanes de rebus
Gott.Pokoy sobie wcz-
nil Theodorikus.2.
Faustus od Papie
sa, Euphemiusa
namawia.Pisanie Papieskie
do Euphemiusa
Carogradzkiego.Nie Rzym moc
Papieska daie, ale
słowo Chrystufo-
we.3.
Gelaz: epi: 3. & 4.
Tom: 1. ep. R. P.

Doatres trzy lata bedac w Ráwennie oblezony / gdy sie oboley stronie wescnilo ono dlugie cierpienie: taka zgoda wczynil z Theodorikiem / za iednaniem Biskupa Ráwenskiego: aby oba na páństwie siedzieli / y oba w Ráwennie w pokoju mieskali. Krotko trwalon pokoy. Bo Theodorikus kládac na Odoakrá przyczyna / iakoby na iego zdrowie nastawal: prosil go na wieczne zabit go. y iego sobie żołnierze wblagal / y sam krolestwo Wloskie opánował. Cesarzem sie iednak nie zwal. Zdrády tey Theodorika zamilczal Kassyodorus Kancelarz iego / Jordanes ziemeł iego. Wczynil sobie pokoy Theodorikus ze wszytkimi panuiacymi / z Cesarzem Anastazyusem / z Wandalami w Afryce / z Kłodowem w Galliey / ktorego corte Audeflende za žone wzial. Corti swoje dwie dal za meze / iedne za krola Wisygotow / druga za krola Burgundionow w Galliey. y tak sie wspotoiwszy / rzady ziemeł Wloskiej po Rzymu obmyslal y stánovil. Kassyodora mial za nawyzsza rade / ktorego y do pisania listow wzywal / ktoremu on księgi swoje nápelnil. Nledzy posly Theodorika do Cesarza Anastazyusa ktore o pokoy stal / byl nieiatki pobożny y mady Kátholik Faustus: ktoremu Gelazyus Papiez pilnie zlecil / aby w Carogradzie Patriarche Euphemiusa / do iednosci Koscielney y do wypelnienia tego co Papiez po nim chcial / namawial. Wczynil to Faustus / ale bez pożytku. Bo sie tak Euphemius podnosil / y co daley wiecey burzyl / iz sie onego Akaciusa obrońca wczynil / y pozwać sie do sadu / stolice Apostolska grozil / y inelowá heretykom wlasne z wst swoich puszczał. O czym gdy Faustus Papiezowi dal znać: nápisal do niego Commonitorium, iakoby mu mial na wszytko co zádawal Euphemius odpowiadac. List jest dziwney mądrosci y ducha Apostolskiego pelny. Nledzy inemi słowy / mowi: Gdzież nie pozowie? Izali o wszytkim Koscielu stolicá Apostolska nie sadzi / a ona do zádanego sadu nie idzie? Nlesychana rzecz: rozgrzeszenia prosa a w grzechu trwac chce / przy Akaciusie stojac. ic. Nniemal ten Carogradzki Patriarcha / aby stolicá Piotra s. y władza iey nád inemi Koscioly / tym wpaści miala / iz Rzym inż byl iako w niewoli w Gothow / a Carograd wschodne swoje páństwo cale mial. Iakoby na świeckim páństwie y murách / władza Apostolskiej stolice / a nie na słowie y obietnicy CHRISTVS OWET fundowana byla. y dla tegoż Papiezowie / choć nieiatko Rzym zniemolony mial / y sami w nieprzyiaciol w reku bedac: nie nigdy z powagi y zwierzchnosci swey nie spusćili / ale ia nád inemi Kosciolmi do zbudowania wiary s. y calosci iey zachowania rozszerzali y wzmocniali: iako to y za pogánstwą / gdy wszytkie meczono y zabijano czynili. Wiedzieli na iakiey skale CHRISTVS Bog náš / one glowe Kosciola swego / do rzadow potrzebna postawil.

Tegoż czasu Gelazyus iako dozorca wszytkich Kosciolow / choć pod krollem Ariánkim we Wlozech panuiacym / w Picenie y Dalmáciey przez posla swego Komula dyakona Kárdinala / y przez pisanie swoje / w pomina

wpomina y karze / iż sie herzyć dopuścili Pelagianstemu kacerstwu: a iedne go glupiegi starca Seneki / ktory iady ony rozsiewal / pohamowac niechcieli. Wylicza trzy ieg sprosne bledy: iż nauczal iakoby sie dziatki bez grzechu pierworodnego rodzily: a iż bez chrztu potepione byc nie mogly. a ktemu / iż eslowiekt wolana swoia wola / z samey natury swey / zbawiony byc mogl. wspomina tez iako ten Seneka sluchaczom swoim / nieczystosci y spolnego miesztania m. zyznie z mnistkami dopuszczal. Gromi o to surowie ony Biskupy Piceniskie / iż sie temu nie sprzeciwili / a dusi ludzkich ze wszytkiey opatrznosci swey nie bronili.

Pelagianskie kacerstwa.

Seneka sprosny heretyk.

Gargan S. Michala w Apuliey.

Pod tym rokiem naleziona jest w Apuliey ona skala iako kosciol w gorze Garganie / z obiawienia s. Michala Archanyola / ktora sie wielkimi cudami wstawila / na pamiatke s. Michala / ktore kosciol osnego dnia Nlala obchodzi.

Rok Pański 494. Gelazyusza 3.

Anastazyusza 4. Theodorika 1.

Gelazyus Papiez zrozumialosy od postow Theodorika Erola Gothow / iż Anastazyus Cesarz dzwonal sie / iż mu pisania Papieskiego nie przynieśli: napisal list mady y goracy do niego. w ktory go prosi pieknymi slowy y naukami niebieskimi wpomina: aby wiare s. Katholicke zachowal / a oney od heretykow bronil. Zaluie sie tez na Euphemiusa Carogradzkiego Patryarche / iż Ataciusa heretyctwem amazanego z diptychow abo z modlitew koscielnych nie wyrzucal: ale go bronil / y sstale sie iego bledow uczestnikiem: zacyym do spolecznosci koscielney przypuszczony byc nie moze. Lecz on list nie nie pomogl / y Euphemius tym wiecey potwarzal Papieza / iż dla pomisy nad Ataciussem / ktory stolice Apostolska gardzil / a nie dla sprawiedliwosci / wymazowac go chcial. y tym iedno do siebie Biskupy pociagal / iż mienil iakoby rozności z Papiezem o wiare nie mial / ale tylo w obyczaiach zgody miedzy nimi nie bylo. Druzzy iednak Biskupi spolecznosci z nim miec niechcieli / iako wszyscy z Dardaniey y z Illiryku.

L. Gelaf: epist: 10.

Pisanie Papieskie do Cesarza.

Gelasius epist: 3.

Gelazyus Wlostick kosciolow / ktore byly wojnami miedzy Erolami y Gothy naruszone / y w karnosci y w obyczaiach oslabione / dogladat: wznowia ono stare prawo: aby dochody koscielne na cztery czesci rozdzielone byly: iedna Biskupowi / druga ksiezey / trzecia vbogim / a czwarta na budowanie y poprawe. Na vbogie / kazal iawnie aby o tym ludzie wiedzieli te trzecia czesc kasowac. A z pierwszey ktora miala Biskupi / kazal wieznie wykupowac / y pielgrzymy podeymowac / aby nie vbywalo domowym vbogim / ktore iako swoje kazde Biskupstwo w podziale swym / opatrowac mialo. Lecz oplakac sie ma ludzkie latomstwo / ktore do wykonania takich swietych wstaw zdawna przeszkadzalo. y przeto P. Bog kosciol swoy czestymi plagami narwiedza.

2.

Gelasius ad Episc: in Lucania, Bruciis, Sicilia.

Dochody kościelne na cztery części.

Vbogie swoje a nie cudze żywić.

3.

Greg: Turon: de rebus Franc: lib: 2. cap: 28. 29.

Hincmarus in vita S. Remigii.

Aimon lib: 1. ca: 13.

Klotilda y Klotildis y Klotildis.

Tego roku Erol Frankow Klotildis za zone wzial Klotylde / w neczke Erola Burgundionow Gundebalda / w Chrzeszczanstwie wierze z dziecinstwa wychwiczona y wielce nabożna. Gdy posly swe do Gundebalda Klotildis us posylal: wyzrawszy one pannie barzo ia schwalili do pana sie swego wrociwszy. y zaraz pragnac malzenstwa iey Klotildis poczel / y wyslal nieiatiego Aureliana / aby pannie tajemnie o woley iego dalznac / a iey tez wola zrozumial. Aurelianus czeladz w lesie zostawiosy / iako zebrak w kosciola w Niedziele miedzy vbogiem stanal. y gdy panna z kosciola wychodzila / a iemużne vbogim wedle zwyczaju reka swoia rozdaiac temu tez podawala: on iey reke wial / y sacy vchylilosy reke calowal. Panna sie zawstydzila / y do domu

Zinová do mał-
ieństwa.

4.
Pierwszy syn Kło-
dowca zmarł.

Zdrowie synowi
wprosiła Krotyl-
da.

5.
Ennodius Ticineń.
Theodoriká La-
skawość.
Cassiod. variar. lib.
12. cap: 29.

Wieżnie wyka-
pieni y wyprose-
ni.

6.
Theodorikus Ari-
anin Katholikom
krzywdy nie czy-
nił.
Niceph: lib: 16.
cap: 35.
Bogu niewierny,
ludstom niewier-
ny.

7.
Damasce: de imag:
orat: 3. ex Theodo-
reto non illo Cyri.
Bluznierca Troy-
cey S. pokarany.

domu przyśledfy / onego zebrał do siebie wprowadzić kazala. y pytał go czemu sie tego ważył / iż reke iey odkrył y całował: a on cicho rzekł: iż pan moy w pominki tobie posyła pragnac cie sobie za małżonkę mieć. Ona rzekła: mnie sie Poganińca meza mieć nie godzi: iesli to sprawi CHRISTVS, iż on Chrześcianinem zostanie / ia na wolej Bostiey przestane. Aurelianus to iey obiecal. Wysłał potym po nie do sryia iey krolá Gundebálda zacne posłał. Ktorzy ia za przyzwoleniem Gundebálda sryia iey do Kłodoweuśia zanięśli. Nie zaráz sie w slowie wiścił / żeby Chrześcianinem został. iednak mada: y cnot pełná páni / zawnždy pogody pátrzyła / do namowy iego / y pomálu iádo Apostól mowi / wierna żona / meza niewiernego P. Bogu / y z nim wśyć naród Fráńkow pozyskala.

Gdy sie iey pierwszy syn Jugomerus wrodził / y ochrzczony przedko w märt: przymawiał iey krol z gniewem mowiac: iżeś go w imie Boga two- go ochrzciła: bogowie moi żywić go niechcieli. A ona odpowiedziała: Dzielnie wśechmocnemu Bogu / iż pierwszy owoc żywota mego do swego krol- lestwa przyiał. Powiła mu potym drugiego syna Kłodomira / który gdy za- chorzał: łatal iey krol mowiac: y na tego sie bogowie moi dla chrztu waszego gniewaia. A ona do P. Boga zawnolała / y zdrowie synaczkowi onemu wpro- siła. Theodorikus Włostka ziemie opánowawşy / y one do porządku domowych y pewnego pokoju prawy dobrými nápiáwuiac: chciał wśetkie pokárac / ktorzy przy herulách stali. Czym wielka część ludzi zátwożona: pláczac vżyli Epiphániusá Biskupa Tyczynskiego onego wymowce sławne go: aby z Laurentem Medioláńskim do krolá Theodoriká iáchali / y od onego srogosci odwiekli. Co oni świeci Biskupi szesliwie sprawili / iż wśetkim odpuscił / máło co przedmiesşych y podeyrzánych z ziemie wygnawşy. A widzac Theodorikus iáko ziemie Włostie Liguria y Emilia puste woyń- mi długimi zostały: tegoż Biskupa Epiphániusá do krolá Burgundionow Gundebálda w Lugdunie pánuiacego wypráwił: aby Włochy wśetkie po- imáne v niego wyprosił / a drugie wykupił. Na co mu dał pieniędzy wiele do ktorých sie y imi Chrześcianie z tego co mogli przyczynili. Spráwił wśetko Epiphánius z drugim Biskupem sobie na ono poselsstwo przydávni. Dárował im Gundebáldus o šesć tysięcy dusi / a drugie od żołnierzow / ktorzy swego plonu dármo dáć niechcieli / wykupił. y stało sie wielkie wśetle na przywrocenie ono wieźniow / y ziemie sie puste osadzały. y tym Theodorikus wielka sobie miłość v poddánych iednak.

Choć był Ariáninem ten Theodorikus / żadney Kátholikom przykrości nie czynił / iáko zwykli hereticy: y owšem wiele dla nich czynił / y wśytkim sie záslugował. y nie prágnał / aby kto dla niego do Ariáńskiey sie sekty / od Kátho- lickiey wiáry obracał. Piše Nicephorus y Zonáras y Cedrenus / iż miał on- dnego sluge Kátholiká sobie bázro milego / który kwoi pánu swemu wiáry me- ninem został: zá co głowe mu wciáć kazal / mowiac: Jesliś Bogu swemu wiáry me- dochował iáko mnie który iest człowiekiem / sumnienie dobre oddawać możesz.

W Cárogradzie pod tym czásem / iáko piše Dámáscenus / Olimpius nieiáki w lázni sie myiac iáko Ariánin bluznił skáradzie / czego y wśytko wy- mowić / Troyce przenachwałebnieysza. Co slyšac Kátholicy / zábić go záraz chcieli: ale ie káplan ieden nabożny wámował mowiac: Spráwiédliw- ści ktora wśytko widzi y kárze / nie iest to tájno / co ten bluzni. y skoro on Olimpius w wodę wśedł / záraz wolác poczał: Zmiluycie sie nádemna. y sam ciáło swe ná sobie drápat. Ci co pátrzyli ná to / wnet go w přesćierádo wwineli / a on od zimná omdlewał. Pytáli go / coć sie dzieie: powiédziat: Máž iákiś świetny w bieli / polal mie ciepła woda mowiac: Nie bluzni. y niešli go do iney lázni przy Ariáńskim kóściele: y gdy go chcieli odwinąć / w- szeli

szeli iż ciało wszytko z kości iego opadło. y tak on bluzniercą skonat. Cud on Cesarz Anastazyus w łazni oney wymalować na postrach y wzgárdę Arianom kazał.

Ariani naprawili oney łaznię gospodarzã Eutychianã imieniem / aby on obraz zdiat / y skrył go / żeby ná ich potępienie nie pátrzone. Uczynił to gospodarz / máiac wymowkę / iż sie z wilgotności zepsował. Lecz Cesarz prze-
chodząc sie po palacách y do oney łaznię sstąpił. a nie widząc w niej onego obrazu: szukać go kazał y tam gdzie był znemu postawić. A on Eutychianus bázro zachorzał / y nieść sie do grobu s. Pantáleona y Marína kazał / gdzie siedm dni bez pomocy żadney chorobe cierpiał. Ten ktory w nocy go pilno-
wał / troche zaśirowşy / widział krolã nieiátiego / á on wkazuiac ná chorego / mowi: Jákos tego przysiał: Ten z tákimi trzyma ktorzy mnie zlorzecza. Ten obraz on cudã malowane zátail. Powiedział ono widzenie choremu / twier-
dziac iż zdrowym być iuz nie mogł. A choremu też przez sen wkazał sie mło-
dzieńce iátis / rádzac mu aby sie pod on obraz ktory był skrył przeniesć kazał.
y skoro to uczynił / á tam przeniesiony był: záraz pod nim umarł. To Dá-
masenus. Toż piše Ado Vienenis.

Te cudã sie wşedzie rozstawiły / y Arianom ktorých wiele po wşetkich
krolestwach było / mogły do wiary s. y prawdy pomagać. Jákoż pomogły
Gundebaldowi Burgundionow krolowi. Bo z namowy Alcimã Awitã
Biskupa Vienenstiego poznał prawdę Kátholickã / y wyznawał równosć z
Oycem Synã y Duchã s. ále tájemnie chciał być bierzmowany. Mowił mu
Biskup: Nie boy sie ludu twego / nád ktorým cie Bog przelozył / wyznay iá-
wne CHRISTUSA. á nie wstydz sie go: aby sie on też ciebie nie wstydzil.
Poradzie lud zá toba iáko ná wojnie czyni. Tys głowã iego. Nie milue ten
CHRISTUSA / ktory dla świeckiego krolestwa wyznã go ná tym świecie nie
chce. Ale krol on ná to sie námowić nie dał / y iáwne Troyce s. wyznã nie-
chciał. Syn iego Sigisimundus / potym iáwnym Kátholikiem zostãł.

O tym czasie s. Benedikt z Nursiey ziemié Włoskiey / będąc w Rzy-
mie ná náukách / młodym iefcze opuściwşy náuki / ná pustynia sie vdał / y
w iedney zá wiadomościã samego Romana przemiesztãł. Gdzie sie zwyctie
żywşy y świeckie y cielesne chciwości vmorzywşy / y skázanã przelomivşy:
potym sie cudy wstawił / y wiele bázro ludzi do siebie pociągnãł. W ten czas
go P. Bog wzbudził / gdy Włoská ziemiã / Gallia / y Hispania y Afryká od
Gothow Arianow opánowane byly: ná ktorých oświecenie tá wielká gwia-
zdã powstãtã / z niezliczonemi cudãmi. Były iuz w zachodnych kóściolách
rozmaíte mniskie klastory y ćwiczenia duchowne / iáko sie wyşşey námienito.
Ale ten święty żywot ták / bázro rozszerzył y w wielki porzadek wprãwił / y
z reguły swey wiele inych iáko szczepow buynych s. Benedykt wypuscił.

Rok Pański 495. Gelazyuszã 4.

Anastazyuszã 5. Theodorikã 3.

Euphemius Carogrodzki Biskup wschodne Biskupy chciał od
spotecznosci Papiestiey odrywãć / dáiac przyczyny zá Atáciu-
sem / iż wymazány być nie ma. O czym sie dowiedziawşy Gelá-
zyus Papiész: pisãł list wielce vezony do Biskupow Dárdaniey /
ktory wşedzie rospisowãć kazał. W tym liście przygãnia Eu-
phemiusowi / iż sie nád inne Biskupy wynosił. gdyż stolicã Carogrodzkã
Rzymstich Biskupow ma / nie od miãstã krolewskiego. Bo y w Ráwennie
y w Mediolanie y w Sirmie y w Trewiru Cesarze miesztãli: á iednãk dla ich
miesztã-

8.

O obraz pokara-
ny lasiebnik.

Vt supra.

9.

Gregor: Turon: de
gestis Fran: lib. 2.
cap: 34.
Krol Burgundio-
now Arianstwo
porzucić chce.

10.

Greg: lib. 2. Dialog.
S. Benedikt opu-
sca łwiat.

Klastory mniskie
przed S. Benedi-
ktem.

11.

Ex Vaticana Bibli.
Euphemius Caro-
godzki mieřa.

Stolice Apostol-
skiej prawa.

2.

Theod: lect: lib: 2.
collect.

Euphemius poka-
rany.

Macedonius na-
stąpił na Caro-
grodzkie.

In vita S. Sabae
cap: 69.

3

Greg: Turon: mira:
lib: 1. cap: 58.

S. Eugeniusza
śmierć.

Trafamundus
król Wandaljski
iaki.

Procopius lib: 1.
de bello Vand.

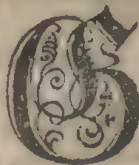
miejsztania Biskupom nie zwierzchności y dostojności nąd inne Biskupy nie przybywało. Samá stolicá Apostolská to co Biskupi inni źle postanowia rozierać y zepsować może. Do niej appellacye ich ida / á od niej nie nigdy nie appellowal. Athanazyusza wschodni Biskupi potepili / Rzymští go rozgrzesyli. Chryzostema także y Glawianá potepili: á Rzymští ná ich potępienie nie przyzwalać / one wolne czyni. Izali nie Rzymscy Biskupi falszywego Synodu wschodnego w Ephesie nie rozzerwáli y zepsowáli. ic.

On Euphemius Carogrodzki Pátryarchá / gdy Papięzą słucháć nie chciał / tyranná y heretyká słucháć musiał. Bo Anastazyus máiąc go o coś podeyżrzanego / znowiwszy sie z niektórymi Biskupami / z stolicy go onę złożył / y Macedoniuszá káplana ná iego miejscu postawił. Ale niewinnie zraniony był od Cesarzá: ale P. Bog iego ku staršemu nieposłuszeństwu tym potęrał. Był Macedoniusz Kátholikiem / y z heliaszem Jerozolimskim spólęczność miał / iáko Cyrillus piše.

W Afryce król Wandalow Gundabundus przesłádownik Kátholicki / gdy wietšie ięszce wciśnienie ná nie gotował / y s. Eugeniuszá Biskupa Káthagińskiego długo męzonego do Galliey wygnal / sam od Boga zábił / y umarł. S. Eugeniusz w mieście Albigeńskim z ciała tego ná odpłacie niebieśka wyszedł wielkimi cudami po śmierci starony. Nastąpił ná miejsce Gundabalda Trafamundus brat iego / dobrej náтуры y mądry / y sercem páńskim nąd inne lepszy. Chrzęściány Kátholicki nie mekami ale dárámi y wrzędami swoiey sekty ciagnal: á nikogoż nie przymuszał kć niechciał. Kogo też złego widział / dárámi y upominkami lepszym go czynić chciał. Theodorikus król Włostki siostrę swoię Amaláfrýde zá żonę mu dat. S. Fulgencius przed śmiercią księgi do niego pisał / y zowie go lepszym niżli był oćiec iego.

Rok Páński 496. Gelazyusza 5. Anastazyusza 6. Theodoriká 4.

I.

Elazyus Papięz roku tego do oycow poszedł. Siedział lat czterech / miesiecy ósm / człowiek wielkiej náuki / wymowy y pobożności. Zá iego Papięstwa ciało s. Seweriná do Neapolim przemiesione iest z wielką częścią obywatelów onych ktora świętemu wyrzadzali: á święty też cudami ie y wiele chorób leceniem ciele

S. Sewerina ciało
w Neapolim.

Pisanie Żywotów
świtych.

był. On to s. Seweryn który w Pánnoniey nąd Dunájem w pustyniach przemieszkował. y duchem prorockim wiele rzeczy opowiadał. Eugippius káplan wżeń iego wypisał żywot s. iego / zá co mu dziełnie Páschazyus biskop Rzymští / wyliczáć pożytki wielkie takiey pracey około písania żywotów świętych / y z Pisiná świętego przykłády przywodzac.

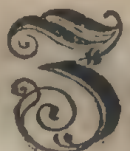
Ná miejsce Gelazyusza wybrány iest Anastazyus Rzymiánin.

Rok P. 497. Anastazyusza Papięzá I.

Anastazyusza 7. Theodoriká 5.

I.

Posłanie Papię-
scy do Cesarzá.

Araz ná wstępie swoim Anastazyus Papięz / chcąc wschobne kćścioty do iedności świętey skupić / y Cesarzá Anastazyusza do obrony wiary Kátholickiey przywieść: wypisał do Carogrodzkiego posły swoje / Germaná Biskupa Kápuáńskiego / y Kreskoniuszá Biskupa Tudertyńskiego: przez ktore pisał do Cesarzá prosić / áby imie Atáciusza wymazać kazal / dla ktorego kćścioty sie rozrywaly / nie chcąc z nim iáko z heretykiem wytkłym żadney spólęczności mieć / áby iego błędy y kácerstwa pochwalone nie były. y inne mu święte nápowinánia dával / ięszce go zá odkrytego heretyká nie máiąc. Przyial one posły w dziecinie / ácz w chytróści. Bo sie spodziwał / iż mogł Papięzą námorwić do onęgo

wyzná

wyznania wiary / ktore Zeno Cesarz uczynił / ktore Enoticum, to jest ziedno-
czenie zwali. y dla tego posły one dług przy sobie zatrzymawał. Patriarcha Ca-
rogradzki Macedonius / chiał rad z Papieżem sie ziednoczyć / ale mu Cesarz
bardzo przeszkadzał. Był przy posłach Papieśkich Festus Patricius świecki a
przezacny Senator Rzymiski / ktore pomocy do spraw kościelnych używali.
Gdy sie rozstawiło po kościołach wschodnych / iż posłowie Papieścy sa-
w Carogrodzie: Alerandryski kościół wyprawił posły swoje do posłów Pa-
pieśkich: stáráiac sie aby ie do uczestnictwa kościoła Rzymskiego przyieli. y
podali supplikacya ná pisnie / w ktorey gdy wiare swoje wyznawali / Cle-
storiusa y Eutychesa potepiali / ale żadney wzmiántki Concilium Kálce-
donińskiego nie czynia. y owszem Dioskora / Tymotheusa / y Piotra / Patriar-
chy swoje / one sprosne heretyki chwala / y wymiatać ich z diprychow / to jest
z kościelnych modlitew niechca. W czym sie heretykami być pokazali / chcąc
potóra obłudna swoje błedy pokryć.

On Festus Senator Rzymiski spráwuiac v Cesarza świeckie niektóre
obpárawy: dał mu nádziecie / iż mogli náimowić Papieża Anástazyusa / aby E-
noticon / to jest wyznanie ono Zenoná przyiał. Lecz nim sie o to pokusił /
w tym Papież Anástazyus ducha Boga oddał. A żadna sie zgoda z here-
tykiem Cesarzem nie pomázal. A iesli co takiego mrslil / P. Bog mu tego
wónac nie dał / z osobney swojej ku s. kościelowi Rzymskiemu opáczno-
ści / z śmierci poprzedziłá. Czego y drugie sa przykłady / iáko ten nie spi kto-
ry Izraelá wedle Psálmu / strzeże.

Tegoż roku Athánazyus Alerandryski Patriarcha heretyk umárl. ná-
stąpił Jan Melá takiż heretyk ná toż Biskupstwo.

Rok P. 498. Anástazyusa Papieża 2.

Anástazyusa 8. Theodorika 6.

Anástazyus Papież świat ten pożegnał. Siedział blisko dwu
lat. A on Festus wrociwszy sie z Carogrodu / á obiecawszy Aná-
stazyusowi Cesarzowi / iż Papieża do iego myśli obrocić miał:
gdy umártego nálaź / stáral sie o to / aby taki Papież obrány był /
ktorego by łączno do tego co Cesarzowi obiecał / pociągnąć mogli.
y nálaź Laurenciusa / ktorego za pieniadzmi ná Papieństwo wsadzał / y stro-
nie rozzerwáné w kościele Rzymskim uczynił. Bo gdy wietka część kleru
ktoś abo kścieżey wybrałá Symmachá Sárdá w kościele Constantina: dru-
dzy kścieża w kościele Panny Máryey wybrałi Laurenciusa tegoż dnia / to
jest czwartego po śmierci Anástazyusa. takiego wybrałi / o którym rozumiał
Festus / iż miał podpisać Enoticon Zenoná: to jest wyznanie wiary he-
retyckey / w którym Concilium Kálcedonińskie gániono. Zaczym Rzymianie
y świeccy pánowie bázro sie wádzic między soba poczel: iedni przy Sym-
machu / á drudzy przy Laurentym stóiac. y boiac sie iákiego wielkiego záwa-
śnienia / y sásiędzkiej krwie rozlania: oboiá stroná zwyciężona potrzeba
ona nagle w ktorey czasú do złożenia Synodu nie było: wdáli sie ná rozsa-
dek krolá Ariánina Theodorika. Który tak skazał: kto pierwszy poświęcony
jest / y przy tym wietka część stoi / aby ten ná stolicy Apostolskiej siedział. y
nálaźlo sie iż Symmachus y pierwszy / y z wietka części poświęcony był / y
zaczem zasiadł one stolice. A po tym roku przysłego Synod zebrał / ná którym
od Biskupow potwierdzony jest / á on Laurencius ná Biskupstwie Tuce-
rynskim posádzony zostal.

Przy Laurentym mocno stał niełáti dwákon Rzymski Páschazyus / wiel-
kiej ówiatobliwości y náuči / y w ludzi wysokiego mmumánia. O którym tak

Festus Senator
Rzymiski napoly
heretyk.

2.

Alerandryscy po-
słowie heretycy.

In Codice Vatica-
no.

3.

Theodorus lect:
collec: lib: 2.
Niceph: lib: 16.
cap: 35.

Anástazyus Papieś
heretyctwa nie
pochwalił.

Liberatus.

1.

Festus zdrádlivy
y burzliwy.

Dwá Papieie o-
brani za clytro-
šcia Fista.

Theodorus lib: 2.
collec.

2.

Niceph lib: 16.
cap: 36.

Krol Theodori-
kus rozsáda o Pa-
pieństwo.

Theodo: vsupra.

Symmachus zá-
siadł stolice Pio-
tra S.

3.

Greg: Dialo: lib: 4.
cap: 40.

Páscházus przy
Laurentym stał.

Páscházus w cie-
plicach widziany.

Pomoc umar-
łych.

4.
Jan Silenciarius
pustelnik.

1.
Concil: Rom: sub
Symmacho.
Symmachus od
Synodu potwier-
dzony.

Prawo na swię-
tokupce.

2.
Anastazyus Bisku-
py trapi.

Marcell: in Chron.
Bulgárowie na
Anastazyusa.

Złotem się bronił
Anastazyus.
Theodorus lib: 2.
collect.

3.

pisze s. Grzegorz Papież: Młodym/ powiada/ bedac/ slyszalem od starszych/ iż Páscházus dyakon Rzymsti/ wielkiej światobliwości mąż/ y ialmużni/ wielki y samego siebie wżgardziciel/ tak mocno przy Laurenciusie/ choć iuż od wszystkich zgodnie porzuconym/ przeciw Symmachowi Papieżowi od wśech potwierdzonemu/ stał: iż do śmierci samey odstąpić go niechciał. Ten gdy umarł/ iego dalmatyka na opetanego włożona/ wnet czarta odegnąła. A potym gdy Germanus Kapuński Biskup w cieplicach sie Angułańskich leczyl: wyzwał w goracości stojacego y wstuguiacego Páscházusa dyakona. y przeleższy sie/ pytał: co tu czynisz? A on rzekł: O to mie tu karzą iżem przeciw Symmachowi/ za Laurenciussem trzymał. Prośe cie modli się za mie. a potym poznaś iż cie Pan Bog wysluchal: gdy tu drugi raz przytachał/ mnie tu nie naydziej. Modlił sie zań/ y przytachał drugi raz na ono miejsce/ onego nie nalażł. Grzeszył/ prawi/ z niewiadomości bledząc/ y dla tego po śmierci oczyszczenie miał. Onie iego ialmużny wspomógł go/ gdy sam sobie iuż pomoc nie mógł. To s. Grzegorz. A iednak eak sie to rozumieć ma: iż przed śmiercią grzechu onego swożatował. Bo nie lada grzech był: po rozsądku Biskupow y Synodu/ na tym nie przestawać/ co Duch s. przez nie zgodnie wkażował. Przed Synodem y zgoda Biskupow/ mogli być watpliw y powśedni grzech: gdyż oba zacne y wielkie ludzkie po sobie mieli. Tego roku ziawil sie w Palestynie dlugo nieznany pustelnik Jan Silenciarius/ ktory był iuż poświęcony biskupem/ y nikt wiedzieć o nim nie mógł. miał w ten czas/ gdy s. Sabá o nim sie dowiedział/ lat czterdzieści y cztery.

Rok Páński 499. Symmachá 1.

Anastazyusa 9. Theodorika 7.

Symmachus na Synod zebrał w Rzymie 72. Biskupow/ ktorzy iego go wybranie y postawienie na stolicy oney pochwalili/ y prawowczymili srogie na te/ ktorzyby za żywota Papieśkiego/ komu za Papieża go obrać obiecowali/ abo w pominki iakie brali/ abo przy siegi czynili. Dozwolili y tego/ aby gdy może być/ umieraiacego Papieża pytano: kogoby na Papieśstwo po sobie godnym być rozumiał. Podpisali statuty Biskupi y Káplani Rzymscy/ ktorych było 67. a pieć dyakonow. Miedzy káplany pierwszy był on Laurentius Archipresbyter/ ktory był w odsczepienstwie roku przestlego wybrany.

Symmachus Papież oko na strapienie kóściół wschodne obracaiac/ pisał do Cesárza Anastazyusa/ prosiac y wpoiminaiac/ aby z heretykami sie nie miechal/ ani ich bronil. Lecz on nie tylo sie w tym nie wpałmiał/ ale y na Biskupy ktorzy Concilium Kálcedonskie pochwalali/ żołnierze posylal/ y rozmaicie ie przesladowal. Za co go P. Bog woynami karal.

Przyšli nań z pólnocnych kraiw Bulgárowie/ y Thrácy wołowali. Przeciw ktorym gdy wypráwíl Anstusá Illirytáńskie woystká hermaná: srode był od nich poráżony nád rzeka Jurta. gdzie przedniego mocnego żołnierzá nád cztery tysiące zginelo. Co wstyskawşy Anastazyus/ Bulgárom wiele złotá y bogáte wpoiminki poslal/ ktoremi do czasu pokoy w nich kupil. Bylo y trzesienie ziemi wielkie w Pontskim kraiu/ gdzie w Neocezáriei kóściół s. Grzegorzá cudotworce/ gdy sie ine obaláły/ cále zachowány iest.

Nie bylo żadnego iuż krolá Kátholiká. So Cesarz Anastazyus iawnym iuż był heretykiem/ y iuż sie bać bylo wpałtku kóściółá Bożego. Ale reki swoie y pomocy nie oddalil od niego CHRISTVS Bog náš. Bo w Galliey wzniecił światłość w ciemnościach/ y uczynil sobie z Pogániná krolá wiernego/ ktory kóściółowi s. ku wielkiej pomocy y czci wyniknal. O czym tak pisze Gregorius Turonski.

Klasyfikacja

Klotyldis żoną Kłodoweą królą Frąnków często męża wspominała, aby poznał Boga prawdziwego, a fałszywe bogi i bóstwa porzucił. Ale był uporny, aż go P. Bog przycisnął. Bo na wojnie z Alamanami / bitwie już już przegrał, waiac do CHRISTVS A zawał: IESV CHRISTE / którego moia Klotyldis służy, iako Synowi Boga żywego: o którym słyse / iż dajesz pomoc tym którzy w tobie nadzieie mają: do ciebie się wcielam. Bo moi bogowie iako niepotężni prozno mię zawodzają. Daśli mi zwycięstwo: wwierze w cie i ochrzczesz się. y zaraz gdy to mówił / nieprzyjaciele tyl podali: król ich zabił / a dądzę o miłosierdzie prosić podali się wszyscy. Potym Klotyldis s. Remigiusa Biskupa Rhemenckiego przyzwala / y nauczył królą wiary. y gdy do chrztu iść miał / o który prosił: lud swoy y rycerstwo namawiać do wiary Chrześcijańskiej poczał. Ale nim mówić przestął / wszyscy zawołali: odstępujcie śmiertelnych bogów / do Boga nieśmiertelnego którego sławę Remigius / obieramy. Nagotowawszy tedy z wielką pompą y kosztem wyszedł ochodstwo y do radości y wesela przyprowdził: ochrzczony jest Kłodowus od s. Remigiusa. Woyska też jego więcej niżli trzy tysiące dusz ochrzczone są / y siostra królowa Albofledis / y druga Klotyldis / która Arystim kacerstwem zarażona była / wyznała równość Oycy / y Synu / y Duchu s. y bierzmowana jest.

Czynił wiele cudów P. Bog przez Remigiusa / na wzmocnienie wiary onych schizmatyków. Bo y umarłego wskrzesił / y wiele niemocy od ludzi oddał. Przed chrztem onym iasność była napelniała kościoł / y był słyszany głos: pokoy wam: Jam jest nie boicie się / zostajcie w miłości moiej. y w obojętności było uczucie. Co bacząc król y królowa / do nog Biskupa wpadli / podając się iemu na zbawienią naukę / chcąc wyszedł co rzecze wykołać. Do chrztu / pise Hincmarus y Amonius / ampule w której było krzyżmo / gołębica z niebą przychodząca przyniosła / z której na królestwo pomazany był Kłodowus. A potym wszyscy królowie Frąnków ten obyczaj pomazania na królestwo brali. Temi cudy pokazał P. Bog iako wiele na tym należało: aby królowie Frąnków z ludem swoim do wiary Chrześcijańskiej przylaczeni zostali. Po chrzcie swoim Kłodowus wiele imion nadał kościołom / acz y przed chrztem to czynił k. woli s. Remigiusowi y Genowefie pannie. Ale nie do swego kościoła nie brał Remigius / dla iakiego o iakomświe podejrzenia: iedno na inne kościoły obracał. Wrocił kościołom Kłodowus wyszedł co był pobrat bedac Poganinem / y nad to bez liczby dochodów przyczynił.

W Rzymie nieprzyjaciele Symmachusa Senatorowie / Festus y Probinus / potwarzy skłarade nań włożyli / y do Theodorika królą odniesli / y onego Laurentego przyzwali / y zaś się rozdwoili. Wprosił oni święte pany / wie Theodorika / gdy był w Rawnie: aby dał Wizytatora na Papieża: y dał Piotra Altyny Biskupa. Co było przeciw Kanonom.

Rok Pański 500. Symmachus 2.

Anastazyusz 10. Theodorik 8.

Theodorikus do Rzymu z wielką częścią Senatu y ludźmi przyietymiach. y bardo się Rzymianom zalecił / ludzkością swoją y hojnością. Bo wiele ludziom żywności podał / y na poprawę murów wielką sumę pieniędzy zostawił. A co się oncy wizytacy na Papieża danej dotyczyło: iż ię dał Theodorikus / uczynił co zniwiadości praw kościelnych / pokoy tylo w onym odszczepieństwie

4.
De gestis Franci:
lib: 2. cap: 30.

Kłodowus w bi-
twie ślub czyni.

Kłodowus ochr-
czony z ludem
swoim.

Gregor: vt supra.

5.
Cuda na wmo-
cnienie wiary.

In vita S. Remigij.
Surius 13. Ianuarij.
Hincmarus Epif:
Rem.
Ampula s. Krzy-
żem.

6.
Nadanie imion
na kościoł.

Remigius in testa-
mento.

Anastasius Biblio-
tecarius in Symma-
cho.

Znowu w Rzymie
schisma y roz-
wanie.

7.
Cassiod.
Theodorikus do
Rzymu przysia-
chał.
Wizytator na Pa-
pieża głupi.

Ennodius lib: pro
Symmacho To: 1.
Concil.
P. Bog sad o Pa-
piezu sobie sacho-
wał.

wpacnujac. Jednak na wiecznosc stolice Rzymskiej / rozkazal onemu pio-
trowi Wizytatorowi niemiannemu: aby pierwey Symmachu nawiedzil y
wezil. czego mu pomocnicy iego zakazali. Lecz iako sie o rzecz nieprzyzwo-
na y nieslychana ten Wizytator kusil: predko sie pokazalo / gdy od dwu sy-
nodow potepiony byl. Nañ pise Ennodius na on czas zriacy one slowa
dziwne: Inych ludzi sprawy Pan Bog przez ludzkie sadzi y konczy: ale tego
Biskupa stolice tej sady / sobie ie zachowal. Chcial Pan Bog / aby namie-
stnicy Piotra s. do meba niewinnosc swoje obracali / y przenamierzemu se-
dziemu sumnienia swoje oddawali. Za onym slowem: Co rozwieszyl na
ziemi / rozwiązane w niebie bedzie: wszyscy wierni wiedzcie mu sie poddawa-
iako glowie wszytkiego swiata: ktora iesli sie pomizy: a gdziez sie wcielac be-
dziem? Tcie pomagacie (do sadu) wistkami waszemi Symmachowi.
Wierciez mi / iesli wumen / gdy ludzkie o nim siaranie vstanie / Boska nani-
pomsta nastapi.] To iego slowa. Prosono potym Theodorika / aby koscio-
la Rzymskiego sprawy wedle zwyczajow oycow starych zachowane byly.
Na co on przyzwolil / aby Synod byl / dla ktorego aby sie bez
pomowey wojny w pokoju odprawowal:
sam sie do Rzymu potwapil.

S V M M O W A N I E Wiekupiętego.

To jest, przeszłych sta lat, od roku P. 400. aż do 500.

Papieżowie y nawyższy Biskupi.

ANASTASIVS Syn Marimá Rzymianin / tego wieku zaital rok ieden. Siedzial
lat 4. y miesiac ieden. Dokonal roku P. 402.

INNOCENTIVS pierwszy syn Innocencyusza Albanczyk / siedzial lat
15. y miesiac ieden / miedzy swiete poczytany. Dokonal roku panskiego 417.

ZO SIMVS Syn Abrahamá Greczyn / siedzial nie cale dwie lecie / to jest / rok ieden y
cztery miesiace. Dokonal roku panskiego 418.

BONIFACIVS Rzymianin syn Iulundá / siedzial lat cztery y miesiace dwiesiec. Do-
konat roku panskiego 423.

CELESTINVS Rzymianin syn Pryská / siedzial lat osm / miesiace piec. Dokonal
roku panskiego 432.

SIXTVS Trzeci syn Sirtá Rzymianin / siedzial lat osm. Dokonal roku P. 440.

LE O 1. Wielkim nawany Rzymianin. syn Quinctiana / siedzial lat 21. bez lednego mie-
siaca. Dokonal roku panskiego 461. odprawil wielkie Concilium Chalcedonskie 600. oycow.

HILARYS abo Hilarius Sardus syn Kryspina / siedzial lat piesz / y miesiace dwie
siec. Dokonal roku panskiego 467.

SIMPLICIVS Tyburteńczyk syn Kastyńá / siedzial lat pletnaście / miesiace piec.
Dokonal roku panskiego 487.

FELIX trzeci Rzymianin / pradziad s. Gregorza wielkiego / siedzial lat dwietwiec bez
dni 12. Dokonal roku P. 492.

GELASIVS pierwszy syn Waleria z Afryki / siedzial lat cztery / miesiace osm. Do-
konat roku panskiego 496.

A N A S T A -

Summowanie wieku piątego.

541.

ANASTASIVS wtory/Rzymianin/ syn Piotra/ siedział lat dwie bez dni siedmi. Do
 konal roku Pańskiego 498.
 SYMMACHVS Sardus, syn Fortunata/ siedział lat piętnaście/ miesiące ośm. Dzia-
 łanie wielkimi starbami y ozdobami kościoły nadeł. Do konal roku p. 514. Tego wieku na
 wtory zświ. To jest/ gdy rok p. był 500. Symmachowego papieństwa był rok wtory.

Doktorowie y Pisarze kościelni wieku tego.

Jest s. Jeronym wielki Doktor zświ. tego wieku lat 20. Bo do konal roku p. 420.
 AVGVSTIN s. wielki także Doktor. Napisał ksiąg na zbudowanie kościelne wiecy
 n. 232. iako sum wylicza/ w starości ie przegladając/ a wszystkich przeczytać nie mogąc. Dzia-
 łania tylo lat dłużej był żyw/ niż s. Jeronym. Bo do konal roku p. 430.
 LEO Papa magnus. S. PROSPER.
 SEVERVS Sulpicius. S. PETRVS Chrysologus.
 S. PAVLINVS. PROCLVS Constantinop.
 S. MAXIMVS Taurinen. PRIMASIVS.
 VICTOR Vricen. GENNADIVS.
 CASSIANVS. S. FVLGENTIVS Ruspen.
 CIRILLVS Alexan. PETRVS Diaconus.
 VINCENTIVS Lirinen. S. BOETIVS Martyr.
 SOCRAT: Sozomenus. ALCIMVS Auitus Vienen.
 THEODORETVS. OROSIVS pisał historyę od początku
 świata aż do roku Pańskiego 421. ale nie wszystkie mamy.

Nauka tych Doktorow S. wieku tego, przeciw dzisiejszym blednikom.

Missey s. y ofierze, y oltarzu. Augustin: Epist: 111. & 113. ad Ianuarium. Odyle
 besczkość ofiarę mianuje/ to jest/ sprawowanie Missey. Tenie in Psal: 33. Homil: 2. &
 Serm: 28. & 40. De verbis Domini. De Ciuit: lib: 21. Cap: 26. Toż mowi Cyrillus
 Alexandryski in Ioannem lib: 3. cap: 4. Item Concilium Ephes.
Prawdzywym ciele Pańskim w Sakramencie. August: in Psal: 37. & Psal:
 119. & 6. Cyril: Alex: in Anathematismu. y inni.
Wolney wolej. August: contra Pelagianos lib: 1. & ad Simplicianum qu: 2. & lib:
 de spiritu & litera cap: 33. Cyrillus Alex: lib: 3. & 8. contra Iulianum. & 6.
Iżwiara sama bezczynkow nie usprawiedliwia. Cyril: Alex: in Ioan: lib: 10.
 cap: 18. Leo Serm: 3. de Epiphania. Primasius in 2. ad Galat. Augustinus lib: 2. de pec-
 cat: meriti: cap: 3. 4. & 15.
Spowiedzi do Ucha. Cyrillus lib: 3. in Leuit. Leo epist: 91. 69. August: Homil:
 49. lib: 2. de visitatione infirmorum cap: 4.
Wzywianie swietych. August: lib: de cura pro mortuis. cap: 16. Theodoret: in Leuit:
 9. 1. & de curatione Graca.
Obrázky w kościele. August: lib: 2. de consensu Euangelist. Sozomenus lib: 2. cap: 3.
 Tripart: lib: 2. cap: 19. Cyrillus lib: 6. contra Iulianum Apostatam.
Zamarte modlitwa y o Czystu. August: in Enchiridio cap: 10. & in Psal: 6. &
 32. & de cura pro mortuis cap: 15. y inni tego wieku prawie wszyscy toż świadczą.
Piotra s. zwiierzchność. Cyrillus Alexan: lib: 2. in Ioan: cap: 12. August: 1. Retra-
 ctat: cap: 21. Sozomenus lib: 3. cap: 7. X o innych częściach y artykułach wiary ną-
 sey/ wszyscy tego wieku Doktorowie y pisarze kościelni/ tak nauczają/ iako dziś kościol
 s. Rzymński naucza. co znają y sami heretycy Centuriani/ iż wieł ten swej nauce bärzo
 przeciwny mają. Centuri: 5. cap: 3. & 4.

Concilia.

W tym wieku odprawione sa dwie wielkie Concilia/ w Ephesie przeciw Nestoryusowi
 roku Pańskiego 431. y Chalcedonskie wielkie roku p. 451. przeciw Eutycheusowi. innych innych
 sych

tych prowincyałskich nie wspominać / ani onego rozbojnego w Ephesie za Dioskora roku pańskiego 449.

Heretycy tego wieku.

Przędniejszy byli / PELAGIUS, który o grzechu pierworodnym / y o chrście / y o łasce Bożej da vsprawniowienia fałszywie rozumiał / a ledwie co wierzył.

NESTORIUS Cárogradzki Biskup / nasławił matki Bogą rodzica zwąc niechciał / dzielac syna Bożego na dwie persone / iakoby inšy miał być z Oycą przedwiecznie / a inšy z matki doczesnie rodzony. potępiony na Concilium Epheskim.

EUTICHES Cárogradzki Archimandrita / który dwu natur znać w pánie nąszym niechciał / ale tedne tylo ze dwu mieszań / y prawdziwego człowieczeństwa w CHRISTUSIE nie wyznawał. Nestorius dzielił osoby / a Eutyches mieszał natury w pánie nąszym / w którym prawdziwe są nie zmieszańe dwie naturze Bożka y ludzka / ale tedna persona Słowa y Syna Bożego / iż we dwu naturach ieden syn Boży w personie wiczyć się ma.

Od Eutychesa / wyszło wiele Sekt y heretyków / iako Acephali. Severiani / Ormianie Iacobite, od Jakóbá Syrja / którzy wšyscy Kálcedonskiego Concilium o dwu naturach w Chrystusie przyjmować niechcieli / a Bożka y ludzką y tedne mieszał. Jeszcze y dziś te Ectetyki na wschodnych państwach w Egypcie y Armenii / y indziej trwają.

XENIAS pierwszy obrazoborca roku pańskiego 485. wymiatał obrazy z kościołom zdrajcy y złości pełen.

Prześladowania wiernych.

ATTILA król Hunow wiele zabijał Chrześcían / zwłaszcza w Gallii y ziemi Włoskiej. od Gallii od miasta Treów odstrącił go Lupus / a od Rzymu Leo Biskup. iż mowili sobie mierz tego / Attilas nikogoż się nie przeleł / iedno wilk a lwa.

GILDO tyran w Afryce z Donatystami heretyki wiele Kátholikow pogubił / a jeszcze więcej król Wándalski Gumerikus Ariánin / wielki Kátholicki krwie rozlewca / 406. Egipt / Biskupow / y Káplanow / abo z Afryki wygnał / abo pomordował / iako y oćiec tego Genserikus.

W persyey król Wáranáncs przez lat 30. Chrześcían gubił y zabijał. meczenników tam wiele roku pańskiego 420.

Cesarze wschodnych y zachodnych krolestw.

ARCADIUS y Honorius synowie Theodozjusza pierwszego / krolowali od roku p. 395. którego oćiec ich umarł. Arkadius na wschodnych / a Honorius na zachodnych krolestwach. Arkadius we dwudziestu lat na państwo wstąpiwszy / krolował lat 13. miesięcy 1371. y lat 31. zostawiwszy syna Theodozjusza młodszy. umarł roku pańskiego 408.

HONORIUS zachodny Cesarz wstąpił na państwo lat młacie dziewięć / krolował 39. y lat 39. zśedł bez potomstwa / w Rzymie przy ciecie s. Piotra pogrzebiony roku p. 423.

THEODOSIUS młodszy / w siedmiu lat na państwo wstąpiwszy / w opiece siostry swej Pulcherii / krolował lat 43. y lat 49. umarł roku pańskiego 450.

VALENTINIANUS trzeci / siostrzeniec Honoriusza Cesarza / na zachodnych państwach krolował od roku pańskiego 425. aż do roku p. 455. lat bez młacie trzydzieści. Zabity w Rzymie za zdrada Márima roku pańskiego 455. potomka ze krwie swej nie zostawił.

MARCIANUS na wschodnie krolestwa po Theodozjusie młodszym / który bez potomka zśedł / nastąpił / żołnierz mądry y dzielny y pobożny / roku pańskiego 450. krolował lat sześć / miesięcy sześć. bez potomstwa zśedł. Po nim wybrany był

LEO z Tráciey pierwszy tego imienia pobożny Cesarz / roku pańskiego 457. krolował na wschodnych państwach lat 17. miesięcy sześć / umarł roku pańskiego 474. bez potomstwa nastąpił iżec tego.

ZENO roku pańskiego 474. który na wschodnych państwach będąc heretykiem Eutychiáninem / krolował lat 17. y pięć miesięcy. Zadużkiem w grobie żywo pogrzebiony umarł bez potomstwa / roku pańskiego 491. Żona tego Ariádná wprawiła na państwo Anastazyusza / o którego w podeyrzeniu o cudzołóstwo była.

ANASTASIUS okrutny y niezbożny heretyk Eutychian / krolował na wschodnych państwach lat 28. zabity prorocem roku pańskiego 518. bez potomka zśedł.

Po śmierci Wálenntiana trzeciego / zachodnie państwo Rzymskie wpadło / y od rozmaitych narodow rozrywane iest. Ale po Wálenntyanie było Eulás Cesarzow którzy się wyplicza / ale iż całego państwa nie mieli / iedno część Włoskiej ziemi / iaki był

M A I O R I A N U S wybrany od Senatu Rzymskiego na Cesarstwo zachodnie / roku p. 457. był na nim lat czterech i kilkanaście miesięcy. Ricimerus / Gothus Ariar / w ten czas moimym bedac / te zachodnie Cesarze dawal y zabíal. y tego Maiorianá zdrađa Sowerowi Wojs wodzie zabíć kazal / a Sowerá na páństwo wpráwil roku páńskiego 461.

S E V E R U S królowal lat blisko pięć na zachodzie, otrury od Ricimera Gothá / roku páńskiego 465. po nim nastąpił.

A N T E M I U S Greczyn / postány od Leona Cesarzá wschodnego. Ricimer on Gothus przywiał z nim postánowil / y córke tego zá żone wíził. Ale go rychlo w Rzymie zabíł. Królowal lat pięć. Na tego miejsce wsiadł Ricimer Olibryusá / roku páńskiego 472. którego też sam Ricimer niebożnik wniósł.

O L I B R I U S po kilkanaście miesięcy wniósł.

G L I C E R I U S w Ráwennie na páństwo podniešiony / ledwie rok na nim był. Bo go Julius przemožny / Nepos nazwany / na kšiedzá postrzygl / y Biskupem go Salonińskim uczynil. Po nim był krótko ten Julius / Nepos nazwany. Po nim Orestes / który syná swego Romulusá Augusta / Cesarzem uczynil. Ktorego na wigárdę Augustulus nazwano.

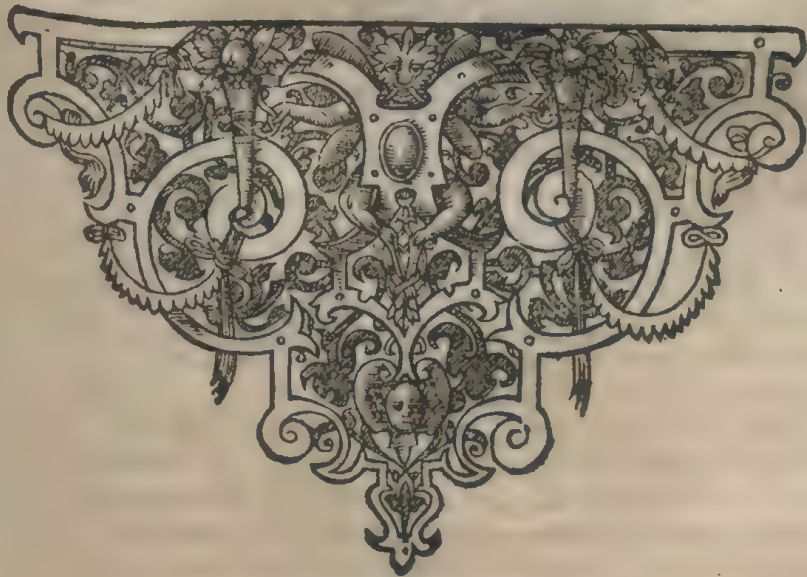
A V G U S T U S ábo Augustulus ostatni wschodnego páństwa Cesarz ábo Carzyk Rzym / roku páńskiego 475.

Na tego Augustulá nátiáchal Odoacer roku p. 476. Był Odoacer król Herulow narodu y tejsz / niewiedzą iátego / y skąd sie wíził. to tylo pewno / i z pulnocnych y zimnych krá łow wysłi Herulowie oni / y przy Pánnonie sie tuláli / pártzac iákiey pogody wtárgnienia do Wloch. Przyzwáli Odoákrá oni Cesarzykowie / którzy sie z páństwá Rzymskiego w Rá wennie spycháli / a wlásežá oni co sie Juliusá Nepotá trzymáli. Odoacer wtárgnal do Wloch z ludem swym / pobil wysłki one Carzyki / y sam Wloška iemie y Rzym / y Ráwennie opánował roku p. 476. Nie wál sie Cesarzem / ani Cesarstkiey purpury nošil. Królowal lat 17.

á go Theodorikus Gothus on Ariarín nátiáchawszy / ze Wloch trzy láta z nim walczac wybił / y lud te pogubil / y w Ráwennie sámego Odoákrá / potoy z nim uczyniwszy / zabíł. roku p. 493.

Zá tym iú Gothowie Ariarín z królem swym Theodorikiem / nie tylo Wloška iemie / ale y inne bliskie páństwa mocno osiedli / áž do Longobárdow / którzy ie też wygubili. Ten Theodorikus królowal we Wlošech lat 33. áž do roku p. 526.

Zá ták páństwo Rzymskie wpádló na zachodzie. od Augusta sie poczeło / w Augustie tež wpádló. iáko y w Cárogradzie od Conštántyná sie poczeło / na Conštántynie tež wpádló.

WIEK SZOSTY, TO JEST: Szoſte ſto lat Páńskich.

Rok Páński 501. Symmachá 3.

Anáſtazyuſá 11. Theodoriká 9.

1.
Theodorikus nie
wdał ſie w ſad o
Papieżu.

Broni Papieſa.
Synodu ſam nie
ſkłada.

Ni odſzczepieńcy / ktorzy Laurenciuſá bronili / á Symmachá potwarzámi wyrzucić z pomoca Theodorika krolá chcieli: widzac iż Theodorikus ſpráwiedliwoſci nie odſtepuie / á iż ſam ſie wdawać w ſad o Papieżu nie myſlił / á ná Synod y Biſkupy wſytko ſpuſzczał: poczeli moca y zbroia y woyna domowa mieſiąc. Ale ie wſtrompt Theodorikus / y o ſtolice ſie Rzymſka przeciw onym odſzczepieńcom zaſtáwował. ſam ſie ná zezwánie Synodu nie wdájac: Papieżowi zezwáć Biſkupy dopuſcił. ſwoie liſty przy liſciech Papieſkich rozyſylájac. A ták dziwna ſpráwa Boſza / krol Gothow y Ariámin / ſtolice ſwietey y poſtoiu iey y praw pilnie od onych burzliwych ludzi bronit.

2.
Marcell: in Chron.
Anáſtazyus trzy
tyſiáce Caro-
godzkich ludzi
pobit.

Theod: leſt: lib: 2:
collec.
Proceſſye.

Nie ták ſie zachował ná wſchodnych páńſtwách Anáſtazyus Ceſarz / ktory wiára Kátholicka gdzie mogli gubit. A iż mu ſie Cárogradzki lud báro 30 ſprzeciwiał / y náń długi wołał y przymowki o herezye y Kálcedonſkiego Concilium odſtápienie mniótá: zezwawſzy ie tego roku ná igrzyſká / poſláł tam ie y żołnierze ná nie puſcił ktorzy o trzy tyſiáce ludzi zabiłi. Ci zabić zámeczenniki poczytáni być mogli / by ſie byli Akáciuſowym weſeſmierzem nie pomázali. y dla tego żaden ich Biſkup zá meczenniki poczytáć nie ánuál. A boiać ſie Ceſarz / áby ſie náń kiedy długi w Cárogradzie nie oburzyli: zá proceſſyámi y Litániámi / ſtároſcie z żołmerzmi chodzić kazał.

Rok Páński 502. Symmachá 4. Anáſtazyuſá 12. Theodoriká 10.

1.
Synod Palmaris
w Rzymie o Sym-
machu Papieżu.

Ennod: in Apolo:
pro 4. Synod.
Symmachus y po-
kory daie ſie pod
ſad Synodu.
Actio: Synod.
Papież kamiona-
wany.

Anaſtaſius Bibliot.
Ennod: ad Fauſtá.
2.
Madre ſłowa
Theodorika kro-
la.

Ennod w Rzymie ná ſpráwe Symmachá zebrány / ktory Palmaris zwano / miał Biſkupow ſto y daley / między ktorymi byli przednie- ſzy Laurencius Medioláński y Piotr Káwenſki. ktorzy do Rzymu przytácharoſy / z Symmachem Papieżem / (dla podeſzczenia iá- kiej ku niemu / przeciw prawdzie o ktorey ſie dowiádomáć mieli / ſkłonnoſci) nie rozmawiali / ále ſpołecznoſć Kátholicka z nim mieli / y we mſey w modlitwie wedle zwyczáiu imie ieg kładli. á Symmachus z pokory y niewinnoſci pod ich ſie ſad dawał. y gdy z ſwymi do Biſkupow ná on ſad ſedł / á lud go nabożny y niewiaſt wiele pláczac prowadziło: Feſtus y Pro- binus Senatorowie Rzymſcy z ſwymi odſzczepieńcy / ktorzy Laurenciuſá záś wſádzić ná Papieſtwo chcieli: rzucili ſie w drodze oney ná Symmachá y kámiennymi wiele ludzi / ktorzy Papieżá prowadzili / poránili / iż ledwie z re- ku ich Papież wſedł. Potym káplany y inne zabiáli / á drugim rány wielkie zádáli. Sam Fauſtus Senator / koſciolá bronit. A gdy potym zázac on ſad Biſkupi chcieli / á krolá Theodoriká pytáli / coby im czynić kazał: on odpowiedz dał: iż do ſpraw koſcielnych nie ma żadnego práwa / iedno re- czenie ich. niech Biſkupi czynia co rozumieia napoſtrecznieyſzego / byle po- koy miáſta Rzymſkiego wſytkim Chrzeſciánom zoſtawał. Tedy Biſkupi wſyſcy

wszyscy ná to sie zgodzili: iż Symmachá Papieża sadzić nie mogli / á sprawy
y sumnienie iego do samego Boga odešli. y napisáli list aby wszyscy Sym-
machá za pástera swego mieli / y od niego komunía bráli / ná Boga y ná
duše swoje baczenie máiac. A klerikom którzy sie od Symmachá iako od-
szepieńczy oddzielili / pokutować kazáli: prosić Papieża / aby ie ná wrze-
dách ich zachował / á nad nimi sie zmiłował. y rozkazáli aby żaden Mfey s.
nie służył okrom Symmachowej wiadomości / pod karaniem ktore ná od-
rywacze ustanowione jest. y tak skończyli on Synod y podpisáli. A on Medio-
láński Biskup Laurencius ktory on Synod wspierał z tak dobrej odprawy /
wielkiej sławy dostal.

Tu patrzym ná męstwo tego Symmachá / iż tak śrogim nieprzyjacielom
nie wstąpił. Patrzym y ná wielką pokorę y wprześmość iego / iż w rzeczy swej
odstąpił prawa swego / y dał sie pod sąd Biskupow ná okazanie swojej nie-
winności / z ktorego sie prawy wszystkim wymowić mogł. Wielki też rozum
Ducha s. w Biskupiech onych był / iż Papieża v sadu swego mieć y sadzić go
niechcieli / Bogu samemu sąd iego poruczać. iako y oni Biskupi także v-
czynili / gdy s. Marcellinus Papież pod ich sie sąd w pokucie podawał. Bo
rzekli: pierwszey Katedry nikt nie sadi.

Co za grzech y potwarz ná Symmachá Papieża / či odszepieńczy kła-
dli: żadne pismo o tym náleść sie nie może. y z tego sie wiadomość bierze / iż
onego wieku ludzie / sławy najwyższego káplana namiętym pismem mazać
niechcieli / ani w iakie księgi pospolite kłaść. Bo sie byli nauczyli grzechow
starych swoich pilnie táicy one pokrywać. Chyba z iednego wyroku ktory
ná swoje kleriki on Laurencius Medioláński o tym czasie uczynił / domyslić
sie możemy: iż Symmachus o cudzołóstwo ábo iaka nieczystość obwiniony
był. Bo rozkazuje za pozwoleniem stolice Apostolskiej / aby żaden káptan y
biskup bez towarzysza / ktoryby sławy iego przestrzegał / nie mieszkał / á niko-
mu pokatnym mieszkaniem / ábo iakich podejrząnych person chowaniem y
nawiedzaniem / przyczyny do złego mniemania o sobie nie dał. Gdyż y to jest
grzech / gdy kto komu przyczynę iaka do grzechu daie. A w kázuie najwyższego
Biskupa / ktory wszystkich dobrze rządził / to jest ná Symmachá: iż go takie
iezaki kasały y rzecz do zaburzenia wielkiego przychodziła.

Ná tymże Synodzie czwartym w onych swoich kłopotách Symmachus
Cesarza Anastazyusa iako heretyka wyklął / y z onemi ocy zebránemi od ko-
ścielney iedności odsadził. Z listow tego Papieża Symmachá potazuje
sie / kády powstały beneficia / ábo ziemskie dobra kościelne / ktore do żywota
księży Biskupi daia. Bo pierwszey wszystkie swoje księza y duchowne Bisku-
pi z swoich dochodow żywili / ná miasteca im żywność y opátrzenie daiać /
iako sie z s. Cyprianá potazuje. A Symmachus ten / godnym y zasłużonym
duchownym y mnichom y pielgrzymom / trzymać duchowne imiona dopu-
szcza: ktore sie do kościoła wracać miały. y takie zwano Beneficia.

Bulgárowie drugi raz Trácia wołowali / ktore Anastazyus wedle zwoy-
czajni swego pniadzi pokoy kupuiac zwoiował. y puscili sie do zachod-
nych krolestw / ktore roku przyslego Theodorikus krol Włostki zwycięzył /
y Symmum im odiał.

Perrowie Amide miasto mocne w Mesopotámiey wzięli. Był w tey stro-
nie Jakub pustelnik w kratach zamknięty: ná ktorego gdy Perrowie strze-
ląc poczeki / rece im z lukami stáneli / iż ich ruszyć nie mogli. Co gdy krolowi
Perstiemu Kábadesowi powiedziano: z obozu bieżał do s. Jakubá / y pá-
trząc ná one rzecz straszliwa: prosił aby onym żołnierzom odpuszczał. A on
modlać sie wzdrowił. Kazał mu krol prosić od siebie o coby iedno chciał. y
gdy mniemal aby go o bogactwa iakie prosić miał: on tylo o wolność tych
prosił / którzyby do niego przysli / ábo wcieli. y tak wiele więźniow wybawił.

Synod Papieża
sadzić niechciał
y nie mogł.
Słuchać Symma-
chá kazał.

3.
Cnoty Symma-
chá Papieża.

4.
Pokrywać grze-
chy oycow.

Ennod: vt supra.
Czystość kápla-
now y towarzyszy
w mieszkaniu.
Grzech jest przy-
czynianie do
grzechu.

5.
Anastazyus Ce-
sarz wyklęty od
Symmachá.
Epist: Symma: 13.
Tom: 1. ep: R. P.

Epist: 28.

Marcell: & Cassio:
in Chron.
Bulgárowie dru-
gi rat wojniá.

Procop: de bello
Perficolib: 1.
Jakub pustelnik
co uczynił.

Rok Pánki 503. Symmachá 5.

Anastazyusá 13. Theodoriká 11.

1.
Piaty Synod o
Symmachá w Rzy
mie.

Ennodius księgi
napisał na odsze
pienie.

Laskawość Sym
machá.
Odszepienicy się
nawrócili.

Ennod: Diac: ad
Symmach.

2.

Extat Tom: 1. Bi
bliot: Sanc.
Cesarz na Papie
żá księgi piše y
potwarz kludzie.

Rożność krolá od
kapłana.

3.

Jako vrsedy cšić

wyklęćie Cesarza
Anastazyusá.

Pogánin á here
tyk meroini.

Inne błdy snośa
heretycy, Katho
lickiey. prawdy
nie mogą.

4.

Liber: de Rom: P.
Tom: 1. Conc: vet:
ed.

Nęszce oni odszepienicy na czwartym Synodzie Rzymskim Palmaris nazwanym (iż to za Symmachá czwarty był) potępieni / ostrzyżeni / ięzyków swoich na on przeszły Synod nie zaniechali: bázro mu przeganić / y wiele potwarzy przyczyniać. Dla których semrání piaty Synod złożony jest. Na którym Ennodius dyakon ofiarował księgi swoje które przeciw onym odszepiencom pisał / y potwarzy ich zbitał. Czytane są y pochwalone / y między prawá kościelne włożone księgi one / które teraz nie bázro cále dotrwały. Prośili Oycowie oni Symmachá / aby one potwarce y semrące przeciw Synodu Palmarem potępił. Ale Symmachus niechciał tego uczynić / á ráczey rádził niektórym z nimi wedle laskawości Chrześciańskiey obyść / y owšem wszytko im odpuścić. y wrócić się długo czekali / y pokuty czyniac / w iedności świętey y miłości zostali.

Ale z Cesarzem Anastazyusem wielki był niepokój. który gdy Symmachá przez one Senatory Rzymskie Festa y Probiná / które był na niego poburzył / y którzy onego w Rzymie odszepienstwa przyczyna byli / wygnąć / y z stolice Apostolskiey złożyć nie mogli: puścił się na zlorzeczeństwa y potwarzy zowiac Symmachá Mánicheusem y księgi przeciw temu pisać. Na co á Papież odpisuięz wielką goracością y meśtwem / na same się prawde y powinność swoje ogladać. Mowi mu one słowa: Zowieś mie Mánicheusem: Jzaliu ia Eutychanem / którzy bliscy są Mánicheyzkom: Rzym wie wszytek / iesliu ia od wiary Kátholickiey / ktoram na stolicy s. Apostola Piotra przysiał / co wstąpił. W kamiennym deszczu / cáłom wyszedł. osiadał Bog. Zrownaymy dostojność Cesarzka z Biskupia. Tá tylo rożność ięz Cesarz ludzkim / á Biskup Boskim się sprawami opieka. Ty Cesarzu Biskupa chrześć y Sakramenty bierziesz / tego o modlitwe prosisz / y błogosławieństwa się spodziewasz / y pokuty żadaś. Tákonicz ty ludzkie rzady dawa á on Boskie. Pomni żeś człowiekiem: abyś Boskiey mocy ktorąć dano jest / dobrze używał. Rzeczysz iż pisano / abyśiny káżdey zwierzchności podlegli. Mż zwierzchności przysmniem: póki się na Páná Boga nie podobnośa. A iesli káżda moc od Boga jest / pierwsza tá jest / która nad Boskim rzeczami przelożona jest. uczci ty to co jest Boskiego w nas w Senacie y w kšieżey Rzymskiey: á my uczcimy to co jest Boskiego w tobie. Mowisz zemnie wyklęć / Ták jest: álem to słusnie náśláduiac moich przodków wczynił. Odstap heretyków / odstap od Alaciusa. Mysimy nie ciebie wyklęć / ale Alaciusa. Ty go odstap / á od iego wyklęćia odstapisz. W iego się klatwe nie wdáy / á od nas wyklęty nie będzieś. Moca y zbroia y żołnierzem prawowierne wciśkasz. Pomni żeś człowiekiem: á jako P. Bog przesładowce kościelne karał / á prawde swoje prawowierne tym wiecey podwyższal / im wiecey wciśniona była. Rożności nie masz od Pogánin / gdy kto pod imieniem Chrześciańskim / Apostolskie szezere podanie przelámuie. Do teres alę poty przyszedł / iż wszytkim herezyom dáć moc / iawnie swoje błedy stawiać / szerzyć: Samá Kátholicka wiara / v tych którzy się nabożnemi czynia wolności swey nie ma. Jesli błedliwa jest: (iakoż nie jest) niech z inemi błedami wolność ma. A iesli błedliwa nie jest: za nią iść / á oney moca nie wciśkac przystoi. Gdy wszytkim błedow sprzyiasz: toć się tylo niepodobá / co prawdziwe jest. Jesli Symmachus / pisał w dzieiach Papieżow / Mánicheyzki w Rzymie nálaży / ich obrázy y księgi v dziwi kościola Konstantynopol: popalił y same ná wygnanie potępił. Przetoż wielka nań Cesarz tego była potwarz.

Anast

Anastazyus / mocne woysko w Persiey zgubil / a drugim dzikim narodem / pniadzi sie wykupowal. Tugdziez szescia heretyk nie miał.

Rok Pański 504. Symmachus 6.

Anastazyus 14. Theodorika 12.

Sosy Synod w Rzymie za Symmachus Papieża na to był zgromadzony: aby kościelne imiona od panów świeckich pobrane a bo rozdane / przywrócone być mogły. y dał Papież klatwe na takie: aby za wyklecie y za heretyki poczytani byli / iesli by to co jest kościelnego wrocić niechcieli. Temu wyrokowi y sam Theodorikus krol dosyć czynił / y wracac takie imiona rozkazywał. y dla tego dawal mu P. Bog wielkie zwycięstwa / y na tym świecie tylo odplata. Bo był Arian / ale kościołom Katoickim przyiaciel / ktory y one przeciw Papieżowi porwania / pilnie gasił. Bulgary w syetktemu swiatu strasliwe przez Tolusu Woiewode swego w Pannoniey poraził. y Syrmiański Pannoniey powiat podbił y do ziemie Wlostey przylaczył. Czarownicy w Rzymie karac kazal / miedzy ktorymi byli wielcy panowie Bazylus y Preteratus / ktorzy sie sadu boiac z Rzymu wcielili. O Bazylusie tym napisal s. Grzegorz. Paterz w zywocie s. Equicinsia.

Trasamundus krol Wandalow w Afryce Ariánin / znou poczał trapić Katoicki Chrzesciány. zakazal aby Biskupow nowych y kaplanow nie poswiecano. Co widzac Wiktor Primas w powiecie Byzacenskim: wwarzac / iz tak kościol s. ginać miał: zebrał Synod / na ktorym wszyscy postanowili / aby Biskupy swiecono y kapłany / a zadna Katedra nie byla osierocona. Niedbali nic na zakazanie krolowskie / y na to co ich portac miało. y zaraz lud ktore godne rozumiał / moca choc dudz y niechcieli porywat / y do Biskupow na poswiecenie prowadzil. W ten czas s. Fulgencius wciel y stryl sie iz go mkt nalesc nie mogl. Ale gdy Katedry iuz Biskupie opatrzone pastierzmi byly: wrocił sie do swego klasztoru. A gdy krol sie o onym swieceniu Biskupow dowiedzial: Wiktora Primasa poimac y wiesc do Karchaginy kazal. W ten czas Kuspeński lud ktory Biskupa ieszcze nie miał wprosil y niego / aby Fulgenciusa poswiecić kazal. Co on wezrmil / choc o to wieznie był: zdrowia swego nie zaluiac / aby ludzkie zbawienie szkody nie miało. Tedy lud on z klasztoru s. Fulgenciusa moca wzial y do Biskupow prowadzil / y musiał niechcac on wrzad przyiac / ktory z wielka czynnoscia y nabozenstwem sprawowal nic one swego mnistwa zywota surowosci nie opuszczaiac.

Ale nie dlugo w swiecey Katedrze siedzac / do Karchaginu od krola Trasamunda poimany jest / y stamtad do Sardiniey na wygnanie postany. Gdzie iuz bylo z ie powiatu / Biskupow wygnanych szescdziesiat / a z inych także w syetkich bylo 200. dwadziecia piec. wszyscy z Afryki od tegoż okrutni na wygnani. Wyniesli byli z soba ciato s. Augustynay dlugo bylo w Sardiniey / y inne reliquie z Afryki / ktorymi sie on wysyp wstawil. Symmachus Papiez Biskupom onym do Sardiniey y pieniedzy posylal y suknie darowal / wzdle milosci y wzyczain Apostolskiej stolice / y listami ie swemi posilal y cieszył.

Trasamundus chcac w Afryce osierociac Katoicki do swego Ariánin swa przywodzic: zadawal niektore pytania okolo wiary / aby mu na nie odpowiad mo: y sluchal cierpliwie / ale przystac do prawdy niechcial / mowiac: Iz mi sie nie dosyć dziecie / nie zupełnie mi watpienia moiezbiacie. y radzili mu niektory aby z Sardiniey barzo wezonego Biskupa Fulgenciusa przyzwal. Wczmł tak / y wiele na pismie podawal watpliwosci swoich / na ktore Fulgencius madsze odpowiadat / y księgi one do tegoż krola napisat. Bo y

Theod. lect. lib. 2
concl.

I.
Tom: Conc.
Synod o przywró-
cenie dobr kościel-
nych.
Calsiod. var. lib. 2.
epist. 24.
Theodorika kro-
la sprawiedli-
wosc.
Calsiod. lib. 4.
epist. 23.
Calsiod. in Chron.
Czarownicy ka-
rani.
Dial. lib. 1. cap. 4.

2.
W Afryce przesła-
dowanie.

Marianus Scotus
in Chron.
S. Fulgencius.
Katedry opa-
trzone Biskupa-
mi.

S. Fulgencius Bi-
skupem poimig-
cony.

3.
Wygnanych Bi-
skupow w Sardi-
niey 285.
Sige: in Chron.
Ciato S. Augu-
styna.
Anast. in Symma.
Wygnane karmi
Papies.

4.
Marianus Scotus.
Pytania o wierze
Trasimunda kro-
la.

S. Fulgencius na-
wraca Trásimun-
da.

5.
Dialog: lib: 4.
cap: 13.
Galla wdowa na-
boina.
Brodá meška v
mewiášy.
Galla przed śmier-
cią widziáła Pio-
trá S.

1.
Fulgenc: epist: 16.
Mánius Consul
ziana tuiás opu-
sca.

Przykład pánow
wielkich.

2.
Pokryśóć here-
tyká Cásarsá.

1.
Apud Surium
27. Augusti.
Roskázanie o
Mša y kázanie.

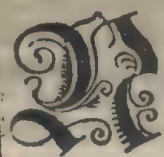
Cesaris Biskup.

Eutychiánskiego kácerstwa inż sie był ten Ariámin nápił. A choć mu one ro-
zmowy y písania nie pomagály / ále Kátholiki bárzo vmacniály / ták iż z wiel-
kim posileniem wiernych on czas w Káthágynie strawił. Rádžili mu po-
tym iego kšieža / áby Fulgenciusa ná wygnánie do Sárdiniey odestat / bo-
iác sie / žeby y wezmowie ich Boga iednego w Troycy nie wyznawali. y ták
odešlány iest ná wygnánie ono. Gdzie wiele kštag y listow ná objaśnienie
s. wiary y zbudowanie cnót pišal. z ktorych drugie poginęly.

Piřal teř nabořny list do Galle wdowy Rzymřkiej corki Symmachá-
Consulá / ktora mlodo owdowiařsy swiáť opušczáiac / w czystořci řytá. o
ktorey piře s. Grzegorz / gdy sie ná iley čiáło ogniste křofy puřczály / leťárže
iey powiedzieli: Jesli zá mař nie porođieř / brodáci áko v meřczyřny vřořcie.
Oná nic sie oney řpetnořci nie przeleťlá / ferec cřiřte CHRISTVS OWI ođo-
iác. y mieřláiac w klastorze v Piotrá s. w dobrych vczynťách tám dořoná-
lá. Przed řmierćia / w nocy gdy dwie řwiece przed ná gorzály: Piotr s. při-
ředly miedzy onemi řwiecami řtánal. Oná sie nie przeleťlá. Ale řpytála po-
řnawřsy go: A řař mi inř grzechy moje odpušczoner: A on řzeť: Odpušczó-
ne: inř podř. A oná porie: Proře / niech zemna Benedikťá řiořtra iđie.
Powiedziáť / po trzydřieřu dni porođie / ále inřa z tobo záraz z čiála wřm-
ođie. A ták sie wřřetko řpelnilo / trzećie dñiá z ona řiořtra zářnelá / á po nři-
Benedikťá trzydřieřtego dñiá swiáťa tego dořonczylá. To s. Grzegorz.

Rok Páński 505. Symmachá 7.

Anastázyusa 15. Theodoriká 13.

A ten rok Mánius Theoborus wezmiony Consulem (był to
náwřřa dořtoynóř Rzymřka) zřona sie zmwowřsy swiáť
opušćili / y czystořci sie swietey oddawřsy / máietnořć ná vřbo-
gie rozprořřili / z wielkim podřiwieniem nie tylko Rzymian / ále
y swiáťa wřřetkiego. Do tego piřac s. Fulgencius Biskup Rzy-
řpeńřki mowi: Ná wřřotkich mieřscách řiedzacy / ábo wiele luđi řiwem i-
mi přiřkály gubia / ábo wiele ich Bogu do zbáwienia pozřřkuia. Wielka
chwaťá ich w niebie: gdy přiřkádem řwóim luđi buduiá. Wielkie po-
pienie w piekle: gdy ná ich źle řpáwřy luđie páťřza. A kto nie wřřárdži vřbo-
řim domkiem: gdy Senator gárdži mármorowym zamkiem: kto sie vřbořřy
do niebá nie poćiřnie: gdy Rzymřki Consul do wřřárdży sie swiáťa řwápi:
Anastázyus Cesarz wezmowřsy poťoy z Persy ná Kátholiki sie ořřřyl. y
boiác sie wřburzenia Cárogradzan o Concilium Kálcedonřkie / řořćiořy bu-
dowáľ / y nabořnym sie poťázowáľ / á pilnie tym cřiřem myřliť / iáťoby Má-
cedoniusa Kátholického Páťryárche / ktory mu sie řpřeciwiť / y přiřiařil po-
řpolitego ludu přiř sobie miať / z Biskupřtwá wyrzuciť. y pořtáť ná řdřayca
ktory go táietmnie zábić čiáľ. ále vřchwycony y vřpředřony / nie tylo odpuř-
řezenie od Biskupá / ále y vřpominki ođniořť.

Rok Páński 506. Symmachá 8. Anastázyusa 16. Theodoriká 14.

Rol Wiřřgotow Alarikus Ariámin w Gálliey / dopušćil Biskupa
pom Kátholickim áby řwóy Synod czynili w Agácie. ná křo-
řym obyezáie dobre y řořćielne porzádki nářráwuiá. Roskázuiá
áby niť z řořćioťá ář po cáley Mřřy ktora řázanie má / w Třie-
ođziele nie wychodřil. Aby Pořt wielki chowáľ / á nigdy iedno
w Třiedziele obiádu nie mieli. Tym co w kácerřtwó vřpádl: dwie lećie po-
řuty nářnáczáia / řtářych Kanonow řřogóřć niáťkuiać. Přeđni ná řym
Synoděie był Cesaris Areláćeńřki. O tym piřa / iř gdy widziáľ w řořćiele:
13 po

iz po Ewangeliey ludzic z koscioła wychodza / iawnie na nie wolat: Co czynoście dziatki / zwodzi was sátan / stoycie á zbawienia swego pilnujcie. Ná sadzie Bozym strásliwym iáko mi sie spráwicie? Ja wolam y oswiádczam sie. i. c. y po Ewangeliey kazal zamýkáć koscioł / áz sie przyuczyli do kazania / y zá karanie dziekowáli. Tenze krol Alarikus / práwa ábo stácuty wezomym przebráć y porównáć kazal / á nie wydáwáć ich / ázby ie biskupi potwierdzili. Poti kosciołowi Kátholickiemu sie nie przykrył / szczesliwe y dlugie miał pánsstwo do lat 22. A gdy Biskupy wygániáć poczáł / y zdrowie y pánsstwo strácił. Jáko nízey.

Anastázjus Cesarz przywiódł iákiegoś málárzá / ktory w iego pálacu spódsne y nieprzystoynne obrazy málował. O to lud Cárogradzki ná Cesarzá sie wzburzył / tego mu broniac / pisze Cedrenus. A iesli nabożni tego w domu nie dopusćili: á coż w kosciele? Zepsowána iest oná wolność v Chrześcian / ktora sobie Pogánsky málárze y Poetowie przywlaszczáli. Nie wolno im być ma to málowáć / co wzgorzenie ludzom / y zelzenie Swietym Bozym / y Bogu samemu przynosi. Ale co málárze winni / Biskupi ábo ich namiestnicy wiedzic máia / iákie sie w kosciele obrazy dopuszczáć moga: y dla tego ie do nich ná przeżegnánie miosa / y niesć winno iest.

Tenze Cedrenus pisze o disputácyey káplaná Kátholiká áz Ariánem / ktorego gdy przepzeć Kátholik nie mogł: prosil áby z nim wshedł w ogień zgotowany ná co. On niechćiał. A Kátholik wbieżal w ogień / y żadney skódy nie odniósł.

A Theodorus o chrzcie Ariáńskim powieda: iz zá czásu tego Cesarzá / Deuterius Ariáński Biskup temi slowy chrzcił Bárbate nieiákiego: Tíech sie chrzci Bárbas w imie Oycá przez Syná w Duchu s. A skoro to zmowil: woda zniknelá. Ná co sie on Bárbas przeleť / wćielł. Skad sie dáie znáć / iz ini Ariani násemi slowy Kátholickiemu / iáko iest Ewangelia / chrzćili / gdy chrztu ich powtarzáć Oycowie swięci niechćieli. Zle o Troycy s. rozumieli / ále ná slowách zwyczajnych do Chrztu przedstawáli.

W Alexándriey po Janie Mli Pátriárse zmárlým / nástąpił Jan Mátyotá / tákze heretyk Eutychiean. y ták ten koscioł głebiey wpadał.

Rok Páński 507. Symmachá 9.

Anastázjusá 17. Theodoriká 15.

Alarikus krol Wisygotow w Gálliey / spotwarzonego s. Cesáris usá Biskupá Arelaténskiego wygnat. Slugá ieden Biskupá tego Likumanus názwány / iáko Judas zdradzáiac Pána swego / shedł do dworu / y powiedzieć krolowi kazal: iz miásto Arelat Burgundionom Biskup chce podáć y krolá zdrádzić. y o to niesuchánego y niesádonego ná wygnánie krol on potepil. Ale gdy w Burgáli / gdsie byl wygnány / cudá czynil / á o tym sie Alarikus dowiedziál: onego zdrayce wćamionowáć / á Biskupowi sie do swoiey stolice wroćić kazal. Gdsie byl z processjá / krzyżámi y swięcámi / zrádosćia wielká przyiety.

Pod tymże Alárikem Biskup Rutenśki Quincianus / gdy tego zyczył / áby Kátholicky krolá Kátholickiego á nie Ariáńskiego mieli: wiedzac iz Kłodoweus iuz byl Kátholickiem / y wšyscy go zá pána mieć prágneli: estat sie v Aláriká y Wisygotow podeyrzánym. y gdy go zábić chćieli / on wćielł do Arwernu / gdsie go s. Euphrázus Biskup przyiál / mowiac: Ná obu koscíelne dochody dosyc beda / miłosć Apostolská zachowaymy.

W tym zástá woyná wielká miedzy Alárikem y Kłodowem / nte z wielkích przyczyn. Tá byla nawietś / iz Kłodoweus Ariániná sásiádá mieć

Apud Surium vt supra.
Co od kazania wćiekaia.

2.
Alarikus iaki.

Obrazy spetne
nie máia być w koscíele.

Biskupi obrazom
doyrzec winni.

3.
Disputacya w ogniu.

Theodor: lector.
Ariani chrseft temi
slowy co y my odprawowali.

Liberat: Diac:
cap: 18.

1.
S. Cesarius wygnany.
Cyprianus apud Surium 27. Augusti.

Greg: Turon: hist:
Fran: lib: 2. cap: 36.
Quincianus Biskup wćieka.

2.
Greg: vt supra c. 37.

Klodonius na
Wyspy goty się wy-
prawia.

O liano żołniers-
kie.

Klodonius pora-
ził Ariany.

Skarby Ieroso-
limskie.
Procop: de bello
Gott: lib: 1.

3.
Theodorus lektor.
Kości S. Barto-
mieja.
Procop: de edific. Lu-
sinia.

1.
Greg Turon: lib: 2.
cap: 38. hist: Franc.

Klodonius Con-
sulem być nie-
chciał.
Procop: de bello
Gott: lib: 1.

2.
Cyprianus in vita
Caesarij.
Caesarius Biskup
w obleżeniu cier-
pi.

Skarby kościelne
na więźnie.

3.

w Gallii niechciał / y Katołiki pod nim stekające wyzwoleń miał wola.
Miał z Klodoniem Gundebalus Krol Burgundionow przymierze / y zmo-
we na Alariką. Jedną ie przez listy y posły Theodorikus Krol Włostki / o swo-
ie się Goty frąsiac. iednąć chciał / ale nie nie sprawił. Klodonius na one
wojne blagał sobie P. Boga dobrimi uczynkami. y kościół w Paryżu s. Pro-
tray Pawła budował / Biskupy y Kaptany częł y modlitwom ich pilnie sie
wojne one oddawał / y na wojne słogo sławieństwa od nich prosił do grobu
s. Marcina w Turonie upominki stał / imiona niektóre kościołom dawał
iako Synod Aureliański w ten czas czyniony wyznawa. Żołnierzom krzy-
dy czynić y wysłaniać zakazał / a w powiecie Turonskim s. Marcina / nie ka-
zał braci iedno trawę a wodę. y gdy ieden żołnierz miasto trawy brał siano
ściąć go kazał mówiac: Władzie do zwycięstwa nie mamy / iesli s. Marci-
na rozgniewamy. A tak zgotowany nie daleko od Piktawu w polu Wotila-
deńskim / Alariką z ludem jego poraził / y wielkie zwycięstwo nad Ariany
trzymał / y samego Krola Alariką zabił / y miasta niektóre które miał w Gal-
liey od Tolossy poczyniły pobral. Gdzie wielkie skarby / które był przed
go drugi Alarikus z Rzymu wyniósł / y ony ieszcze z Jerozolim Sólomon
we za Titusa wrabił / nasydował y pobral. Syn Alarikow / Amalariusz
tey bitwy do Hiszpaniey uciekł / y tam oycowski Krolestwo dowcipnie osiadał.
Anastazyus Cesarz buduiac zamek przeciw Persom / który Darian zwa-
no: kości z niego s. Bartłomieja wyrzucił / y wysłał Apostoła we śnie mo-
wiacego: straż miasta tego strażiles. Czym się Mianichy cyktem być pokar-
zał / którzy się kościami s. brzydza. Te święte kości potym Justinianus na
tę miejsce wprowadził / y tam kościół zbudował.

Rok Pański 508. Symmachus 10.

Anastazyus 18. Theodorik 16.

Anastazyus Cesarz / iż iuż z Theodorikiem Krolem Włostkim o-
dieta część Pannaniey prziazni rozrywał: wweleł się z onego
zwycięstwa nad Gothami. y wysłał do Klodonia posły / czyniac
go na on rok Consulem / a prosić aby na Goty y Theodorika
wojny nie przesławał. Ale Klodonius oney namyśli do sforności Rzym-
skiey przystać od heretyka niechciał / y musiał Anastazyus inego mianować.
Theodorikus Włostki Krol na Franki się do Gallii wyprawił / y go-
ich przemoc nie mogł / zostawiać im to co byli od Gothow wzięli / inie mia-
sta w Gallii pobral / pomoc czyniac Athalarikowi y Gothom swoim / prze-
słego roku od Frankow pomzonym. Druzzy mówia / iako Cassiodorus / iż
o 30. tysięcy Frankow zabił. Ale to nie prawda. Bo Frankowie pole mianac
Arelatu dobywali / y dwie lecie na onym obleżeniu strawili.

W onym obleżeniu s. Caesarius Arelaty Biskup / wiele bardo wcierniał
od Gothow. Bo gdy ieden Kleryk jego powinny / do Frankow się przez mur
spuścił: Żydowie których tam było wiele / z Gothami wolać poczęli: iż Biskup
zdradza / a miasto podać chce Frankom. y wpadli w dom Biskupa / y znu-
piwszy wszytko / Biskupa na zamek wzięli / y zabić albo w rzekę Rodan wrzu-
cić wola mieli. Na łóżku Biskupim Gothus ieden leżał / y wnet umarł. y mte-
na nim potym położyć się nie śmiał. strzegł P. Boga Biskupa. Bo gdy Żyd
ieden zdradzał / a przez mur list do kamienia przywiązany do Frankow rzu-
cił: Gothowie list on znaleźli / y Żydy wszytki pokarali / a s. Caesarius z wie-
ziemia puścił y wzięli. A on tem czasem skarby kościelne y kielichy popze-
dał / y więźnie wykupował / których było bardo wiele.

Żnowu nań potwarz o zdradzie włożyli Gothowie / y zstali go do Ró-
wenny

wenny do krola Theodorika. ktorego wyzrawszy a na iego sie twarz przes-
straszyszy: zaraz go wczel / y niewinnego byc osadzil / y do gospody mu wie-
le srebra y pieniedzy postal / ktoremi on sila niewolnikom wykupil. Czemu
sie barzciej dziwuiac Theodorikus: iefoze go wiecey vsanowal. Szedi po-
tym do Rzymu / gdzie tez od Papieza wielce byl wczony. y wracaiac sie do
Galliey / wiele pieniedzy zanosit / ktoremi ience y niewolniki wykupowal.
Czynil y cuda niemale / ktoremi go P. Bog ludziami zalecal.

Dla niego Theodorikus wytkom swoim w Galliey y Woiewodzie Ja-
bie rostawal: aby zadney kosciołom Katholicim krzywdy nie czynili / y
co co pobrali aby wrocili. y sam Severowi Biskupowi / wielka summe pie-
niedzy postal: aby ia rozdail miedzy te / ktorym wytko iego tamtedy idac /
skody poczynilo. Patrz na sprawnosci tego krola / ktoremu Pan Bog
wielkie szescie dawal / pok i tak Katholicie Biskupy / choc sam byl Ariani-
nem / we czci mial. A gdy sie Frankowie z Burgundionami powadzili / y
bitwe sobie dali: Klodoweus zwyciestwo otrzymal. Na ktore Gothowie
od Theodorika nastapiwszy / znowe z Franki wczynili / y wielka czesc Galliey
oney gdzie Burgundioni byli osiedli / y za male pieniadze wykupili. y tak
Theodorikus czesc one sobie y do panstwa swego Wloskiego przylaczyl.

Klodoweus po onych wojnach pokoy maiac / zachorzał / y opuszczony
od lekarzow / modlitwa s. Severina Opata Agamenńskiego zleczoney byl.
Sa co Panu Bogu dziekujac / wiele ialmuzny rozdail z skarbu swego przez
reca s. Severina / y wiezniow ile on chcial / wypuscic kazal.

Rok Páński 509. Symmachá II.

Anastazyusz 19. Theodorik 17.

Theodorikus krol igrzyska Rzymskie do ktorych sie byli Poganie
dawno przyczynili / y poty Chresciani zaniechac ich nie mogli.
barzo gani / a zwlaszcza one Circenses nazwane / iz na nich nic
dobrego nie bywa / iedno prozności / nieuczciwości / swary y
wzburzenia. y byla to niemala przygana Chrescian / od ktorey
odwiesc ludu swieci Biskupi y kapłani nie mogli. Ale y na chrzcie tych sie
widokow y igrzysk poganskich y rozpustnych zarzekali. y ten Theodorikus
choe i tak ganił / czynic ie ludziami musial. Karal o co Pan Bog Chresciani
ny a zwlaszcza w Rzymie / gdzie tych niestatkow skoly y budowania byly /
przez Wisygoty / Wandale / Ostrogoty / Erule: a iednak wykorzenic sie ona
rozpustnosc nie mogla / az przez Longobardy / ktorzy takie budowania spu-
skosyli / y one sprosne przekupstwa poprowali.

Alamundarus Saracenski krol Arabia y Palestyne wojowal / y tam
swietym mnichom wiele zlego poczynily wytko iego. On Jan Silencia-
rius w celli zamkniony / wcielac / gdy go ini o to vpominali / niechcial / ale mo-
wit: iesli P. Bog o mnie starania nie ma: a iakoz zyt: y dal mu Pan Bog
lwa wielkiego y frogiego / ktory w celle iego lezal. ktorego gdy wyzral prze-
lekl sie. ale widzac iz za nim chodzi / a od Saracenow go broni: Panu Bogu
dziekowal za straz one. innych wiele pozabniali y poimali oni Saraceni.
A gdy ieden z nich ktory sie Sabie y towarzysom iego przytrzył / od ziemie
pozarty zostal: drudzy sie vstromili y posli. Pamiatke tych mnichow pobie-
tych obchodzi koscioł 19. dnia Lutego.

W tenze czas cz Saraceniowie Syria pustofac v Damasku w miaste-
czku Karsaras / w kosciele s. Theodora / leza sobie z zonami y z dziecmi wcz-
nili / y koscioł wstetk pstromocili. a ieden z nich obraz s. Theodora strzala
w ramie ranil / z ktorego krew pociekla / y az do nog plynela. Tym cudem me
vstromili

Theodorikus S.
Cesarisja wczel.
Wykupowanie
wiezniow.

4.
Cassiod. var. lib. 2.
epist. 8.
Theodorikus ko-
sciolow broni.

Cassiod. var. lib. 8.
epist. 10.
Procop. lib. 1. de
bello Gotico.

5.
Chory Klodowe-
us zleczoney od Se-
verina.
Surius 11. Februarii
in vita S. Severini.

1.
Cassiodorus lib. 3.
epist. 51. var.
Igrzyska Circenses
skodliwe.

W Rzymie ie ai
Longobardy wy-
korzenili.

2.
Cyrillus in Euthy-
mio apud Surium
13. Maii.
Jan Silencarius
od Lwa obronio-
ny od Saracenow.

Mnisy pobici od
Saracenow.

3
Z obrazu krew.
Damasce: de imag.
lib. 3.

Kościół nie
wzrucił poży-
chali.

Theod: left: lib: 2.
Collec.

Krol Saracenow
Alamundarus zo-
stał Chrześciani-
nem.

4.

Siegeber: in Chron.
Grego: Turon: de
gestis Franc: lib: 3.
cap: 5.

Zygmunt Bur-
gundionow krol
Katholikiem zo-
stał.

Concil: Epaunen:
cap: 33.

Arian'skie kościo-
ły brzydkie.

I.

Boetius de discip:
schol: cap: 4.
Boetius wczony.

L. 10. de heret.

Macedonius mo-
cny w wierze.

Niceph: lib: 16.
cap: 26.

2.

Seweriani mnisy
burza.
Anastatius Biblio-
thecarius in Chron.

Mnisy Katholi-
cy.

I.

Theod: left: lib: 6.
a. collec.

wstromili sie oni wseteczni aż ie p. Bog pokarał. Bo oni wszyscy co kościoła
nie wzięli / a było ich o dwadzieścia domow / z temi niemocami tamże po-
marli / gdy ini zdrowymi zostawali. To napisał Anastazyus Synaita / kto-
ry na ten obraz patrzył. a z niego wypisał to Damascenus. A iednak wódz
ich y krol Saracen'ski Alamundarus Chrześciani-nem / one cuda widząc / z
daru Bożego został. Ktorego do swego chrztu Eutychniani ciągneli / ale on
niechciał iedno do Kátholikow. y ták p. Bog z kámiemi sobie ludzic czynił.
Gdy Cesarz bluźnił: Saracen sie Bogu / ktorego nie znał / poklonił.

Tego roku przybył kościółowi s. krol Burgundionow Sigismundus /
ktory po śmierci oycá swego Gundebálda / za pomoca s. Awita Biskupa
Wienny / Kátholikiem został / y wszystko Arian'stvo z pánstwa swego wyrzu-
cił / y na Synod Biskupom sie zebrać w Epaunie / aby rzady kościelne w ie-
go pánstwie naprawowali / dopuścił. Na tym Synodzie okolo kościołow
Arian'skich ták mówia: ledwie iest iákże na nie oczyszczenie. te tylo oczyszczać
ktore od Kátholikow pobrali. Ták sie bázno oni Biskupi Arianmi brzydili.

Rok Páński 510. Symmachá 12.

Anastazyusá 20. Theodoriká 18.

M Otu tego on przezacny y z rodziánu wielki / y bázno wczony Boe-
tius byl Consulem. Ten ósmnaście lat w Athenách sie ćwicząc
wszystkiey Philosophiey náwytł / a nawiecey sie / máło ná on czas
v Látinnikow znáionym / w Aristotelesie kochał / ktorego ká-
gi ná Látin'ski iezyk z wielka pilnością przetłumaczył / y wielka
y szczęśliwa praca ná ich objaśnieniu podał. Anastazyus Cesarz co dzień
goršym y ná Kátholiki iádowitšym zostawał. práwo wczynił ná heretyki /
ktorymi chytro Kátholiki pomiešat: aby im máietności kościelne biáne by-
ły. Míałsto Cárograd rozdrowoione spetność nieiáká pokázowało. Lud stał
przy Pátriárše Mácedoniusu Kátholiku / a dworscy y żołnierze przy herety-
kách / y przy Cesarzu. Przymusił Pátriáršę / aby odstąpił Concilium Ká-
cedon'skie: ale on żadna miára niechciał / y ná kazaniu tym sie brzydził. zwla-
szcá gdy go tenże Cesarz ták do ludzi wdawał: iákoby ná Enotikon ono Se-
nona przyzwolit / on ná kazálnicy szczerym sie Kátholikiem przy Concilium
Kálcodon'skim stoiącym opowiadał. czym v ludzi przyiaźń a v Cesarzá ohy-
dzenie wietše sobie iednał. Potwarzał go y w tym Cesarz iákoby Pisino s.
fałšował / y inelitery podkładał y odmieniał.

Przyšło dwieście mnichow do Cárogradu z Sewerem swoim mistrzem
heretykiem / od ktorego Seweriani názwáni sa. przyiatie wódziecznie Cesarz
y wzięli. Ci woláli potepiać Concilium Kálcodon'skie y miásto burzyli.
Prosił Pátriáršę Cesarz / aby z pošy Janá Alexándrijskiego Biskupa spo-
teczność miał / ktory ani ganił / ani chwalił Concilium Kálcodon'skiego. ale
on niechciał tego czynić / ażby Concilium ono máćka wiary y mistrzem ná-
zwáli. Ten Jan Alexándrijski dawał dwa tysiacá funtow złota Cesarzu
wi / aby iáwnie Concilium Kálcodon'skie potepił. Przyšli teź do Cárogradu
drudzy mnisy z Pálestyny Kátholicy przeciw onym Sewerianom / prágna-
o wiare meczénstwa. y ták sie wszystko miešalo / zázlym niezbožnym pánem.

Rok P. 511. Symmachá 13. Anastazyusá 21. Theodoriká 19.

M Wielkie dni przed świątem Wielkonocnym / w ktore kátan ná-
wiecey swego fuka / w Cárogradzie wzburzył sie lud zá przy-
czyna onych mnichow Sewerianow. ktorzy z mistrzem swoim
Sewerem / z napráwy Cesarzá / skupiwszy sie y ludu podlego
názbierawszy / pierwey ná páłac do kościoła s. Michála / po-
tym co

ym do wielkiego kościoła wpadli śpiewając heretycką pieśń / w której blu-
żnili / iakoby Bóstwo y Troycá s. na krzyżu cierpiałá / á ná Mácemoniusá
Pátriarchę łajania y złorzeczenia młotali. Lud wszytek Cárogradzki z mni-
chami innymi sprzeciwił sie im / y niewiasty y dzieci wołały: Czas teraz o wiare
umrzeć. Stojmy przy oycu naszym Pátriarsie. Zwali Césarzá Mánichę-
czykiem á Césarstwa niegodnym. y musiał sie przeleknąć zly Anástazyus y pá-
łac zamknąć / y okrety do wciekání gotować kazał. Do mu sie mocnie Mace-
donius sprzeciwił / ktore on w onym rozruchu wygnąć z biskupstwa chciał.

Co gdy mu sie nie powiodło / naprawił fałszywe świadki Césarz on ná
Pátriarchę / o sprosny grzech: ále nie dowiesć nie mogli. á widząc iż sadem
iawnym nic ná nim przewiesć nie mogli / y ludu sie bojąc ktory go bro-
nił: w nocy żołnierze náń posłał / którzy go z domu wzięli / y do Eucha-
tás ná wygnanie zanieśli / y tak swoje złość niezbożny Césarz przewiodł.
Siedział lat 15. ná onym Biskupstwie Mácemonius. Był to onego Gen-
nádijusa także Pátriarchy Cárogradzkiego synowiec / od niego wychowany
w wierze prawowierney y w świętym żywocie. A ná miejsce Mácemoniusá
postawił Tymotheusa zwanego Kolon y Litrobula / złego y plugawego
człowieka y heretyka. Który do kościoła wnieść niechciał / áz pierwej obraży
Mácemoniusá y herby z niego wyrzucono. Był ten Tymotheus odmienny
wedle czasu / gdy mu było potrzeba: chwalił Concilium Kálcedonńskie / á zás
ie wnet przeklinał. iako to czynia tácy heretycy y bezbożni.

Po wygnaniu Mácemoniusá / Césarz księgi y dzieje Concilium Kálce-
donńkiego / ktore Mácemonius pilnie w kościelnym skarbie chował / spalił.
Były to one authenticzne z podpisami Biskupow. y zátym wiele Kátholi-
ków utrapił: mąietności im biorąc y ná wygnanie potępiając. Niemáło ich
do Rzymu wciekalo. Druzzy zaci y powinni iego / namowić sie do iego ká-
cerstwa nie dopuścili: iako Julianá y Pompeius y inni / którzy o to iż przy-
prawdzie stali / niemáło wcierpieli. Lecz Césarz nie przestawał złości swey /
y onemu Sewerowi mnichowi obiecowal Antyoskie Biskupstwo: iesli by sie
do końca Kátholikom sprzeciwił y czyniac on Sewerus rozruchy w mieście /
á z Kátholikami sie wganiając: o dziesięć tysięcy ludzi zgubił / y domow
wiele popalił.

Był ten Sewerus / od ktorego weznie zwano Sewerian y Acephali /
wszystkich kościołow wschodnych zguba / grzechow y złości pełny / Który sie
z młodości czárám y służba dyabelska bawił. Eutychiánskie y inne ieszcze gor-
se kácerstwa rozsiewał / y tak do łaski Césarskiej przyszedł / z y Mácemoniusá
Kátholiká z Cárogradu wygnal / y Gławianá z Antyochiey także prawowier-
nego wyrzucił. Wiele y dalekich Biskupow Anástazyus Césarz do swego
kácerstwa ciągnął / ábo w pominkami / ábo pogrozkami. Który mu sie sprze-
ciwił / ná wygnanie ie posyłał. Kusil sie y o onego przeznacnego pustelnika
Theodozjusá (nie onego rozbojnika w Jeruzalemi) cudami sławnego. Po-
stałmu trzydzieści funtow złota / áby ie ná iálmuzne swoim mnichom rozdał.
On pieniądze wziął y rozdał: áby mu iáka v P. Boga pomoc oná iálmuzná
czyniła: ále zrozumiały iż go tym do swego kácerstwa ciągnął: nápiśal
mu list wyznania swego / iż nigdy Acephalem być niechciał / á od drogi ss.
Oycow / áni ogniem / áni śmiercią żadna oddalić sie nie mógł. y wperwia-
go w tym / áby sie o to nie kusil: wpoiminając go do obrony wiary s. a porzu-
cenia fałsow heretyckich. A zwoławszy ten Theodozjus wszytkie mnichy
swoie / których głowa y sprawca był / wstąpiwszy ná kázálnice rzekł: Kto czte-
rech Synodow tak nie waży / iako cztery Ewangelie / niech będzie przeklęty.
y chodząc od miásta do miásta wzwierdzał ludzkie / y do s. prawdy Kátholi-
ckiey zátzymania pobudzał. List on przeczytawszy Anástazyus / zdał sie

A a a

nico

Wzburzenie w
Carogrodzie.

2.

Euagr: lib: 3. ca: 32.

Niceph: lib: 16.

cap: 26.

Mácemonius Pá-
triarcha Cáro-
gradzki wygnany.

Kolon heretyk
Carogrodzki Pá-
tryarcha.

Theod: vt supra.

3.

Concilium Kál-
cedonńskie spalił
Anástazyus.

Niceph: vt supra.

Paulus Dia: in

Miscell: lib: 15.

Sewerus iako wie-
le ludzi pogubił.

4.

Synod: Constant:
Actio: 1. Tom: 2.
Concil.

Euagr: lib: 3. cap: 33.

Sewerus iaki był.

Apud Surium

11. Ianuarij ex Me-
taphr.

Theodozjusá pie-
niądzi włowie-
chce Césari.

Cztery Concilia
iako cztery Ewan-
gelie.

niewielkim być / ale potym / onego Theodozjusza / na wieczne wygnanie potępił. Sam o swym potępieniu y bliskiej śmierci nie myślał.

Rok Pański 512. Symmachus 14.

Anastazyusz 22. Theodorik 20.

I.
Marcell in Chron.
Synod heretycki
w Sydonie.

S. Sabba posłem
do Cesarza.

Heretycy fałszywa
księgi y listy.

2.
Cyrillus in vita
Sabbæ.
Surius Tom: 6. die
5. Decembris.
Niceph: lib: 26.
cap: 32.
S. Sabba pokorny
y niepoznany.

Heliasowi odwoł
ko siedział.

3.
Euagril: lib: 3. cap: 32.

Mnisi pobici w
Antyochii.

Prace Papiejskie.

S Cárogradzkie lud się na Cesarza burzył / o tego kacerstwo nie przestał: y pości był żyw ten Anastazyusz / każdego roku nań po-
wstawiali /iego się złością kacerstwa bzydzac. Tego roku obiecał im fałszywą poprawę / gdy już inego Cesarza obierali. y złożył Synod w Sydonie zebrałszy osmdziesiąt Biskupów swoich / setki pieszczonych y śmiechu godnych heretyków. Na który gdy Flawianus Antyoski y Jan Pálceński Biskup zezwolił iako Kátholicki niechcieli: wy-
gnani są od Cesarza / y na wygnaniu onym Flawianus umarł. a Jan potym od Justyniana przywrocony był. Czego się też bojąc Heliasz Jerozolimski Bi-
skup / gdy także na on Synod nie zezwalał: wysłał posła swego do Cesa-
rza Sabbe mnicha świętego. A tym czasem heretycy zfałszowali / y list imie-
niem Heliasza onego napisali: w którym Concilium Kálcedońskie ganił y
od niego odstępował. Na który on fałszywy list napisał Ewagriusz / y o świę-
tym Biskupie źle mówi. Niewiedząc / iako na on zfałszowany list Heliasz
odpisał / wszedzie y zawsze prawowiernym się stawać. Tak heretycy księgi
y prawdę fałszywą / inaczej swoich błędów wspierać nie mogą.

Przy Sabbie było niemáło innych mnichów / którzy też pisanie Heliasza
nieśli także: Pustelnicy z Sabbæ który jest głowa ich / posłamy do możno-
ści trojce Cesarza / o kościół cie prosiac. Ty weźmi ich prace Cesarza / a sta-
ray się aby na kościół te wojny ustały. Bo wiemy iż na to baczenie masz / abyś
to czynił co się Panu Bogu któryć koronę dał / podobáło. Przyjał on posła
wdzięcznie w pałacu swoim Anastazyusz: y czytając list / o Sabbie się prze-
mówił. A Sabbę dla złej sukni jego / wrotny był puścić niechciał / y ledwie go należał
w kacie siedzącego na modlitwie. Przywiedziony do Cesarza / był nad nie-
wczasy. Bo widział iż go iakis iasny wielki Pan prowadził / to jest An-
tyoch. Gdy onych mnichów pytał Cesarz / czego by od niego prosili: oni zapomi-
nając tego o co byli posłani / swoje prośby przekładali. Sam Sabba powie-
dzał: Przyślijmy cie prosić Cesarza o kościół Boży / y o tego który przelo-
żonym jest / aby gniewu twego nie odnosił / to jest Heliasz Jerozolimski: ale
żebyś raczej pokój kościołom iednął. To słysząc Cesarz / weźmił stárcę one-
go który już miał lat siedmdziesiąt y trzy / y bywać mu w siebie kazał. A gdy
mu powiedział iż Heliasza już na wygnanie potępił: Sabba go tak vblagał
iż swoy wyrok odmiemil / y pokój mu obiecał. Vpominał też one synowie
Cesarza Wálentyniana Juliane Kátholickie / y Pompeiusa y żonę jego Ana-
stazyę: aby mocno w wierze s. Kátholickiej trwały. y tam przeżimowawszy
Sabba y z onymi mnichami / do swoich się cel do ziemi świętej wrócili: He-
liasza vbespieczając o łasce Cesarstey.

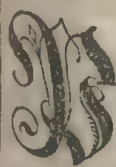
Na onym heretyckim Synodzie w Sydonie potępione było Concilium
Kálcedońskie / y Flawianus Antyoski / y Heliasz Jerozolimski Pátriarcha
wie / y inni Kátholicki. Do Antyochii przypádliz Syriey mnisi Eutychia-
ni / y nálegali na Flawiana / aby Concilium Kálcedońskie y list Leona potę-
pił. Czego gdy wczymie niechciał / a oni vpornie to y mocą na nim wyćisnąć
chcieli: lud Antyoski nań się oburzył / y wiele ich pobili / y w Orontie rzęce
potonęło ich bez liczby. Symmachus Papież słysząc o takiej niedzy / ro-
zerwaniu kościołów wschodnych: do óstáctw którzy przy prawdzie y iedno-
ści trwali / list nabożny y wezowny napisał do Biskupów / y do księży y mni-
chów.

chow y do ludu wszytkiego: wpmínáiac áby dla wiary s. wygnánia sobie zá-
oyczyzny namilke mieli / á zdrowia samego dla zbáwiená swego nie zálo-
wali / kácerstwom sie sprzeciwáiac. 2c.

Biskupi wschodni / oni zwlászczá ktorzy w Kátholickim wyznáníu
trwáiac / Akáciusa potepić y odstąpić niechcieli: bedac s. s. s. od złego
Cesarzá / á pomniac iáko sie przodkowie ich w tákich doległosciách do Pa-
pieżow wciékáli: nápisáli bárzo nabożny / pokorný y Písíná s. pelny list / ktory
by wyčísta / do Papieżá Symmachá: prosac go / áby dla iednego Akáciusa
wszytkich nie wyklínal / á do iedności ie swoiey y uczestnictwá przýjal / y roz-
grzeszył y pomoc im iáka dáł / á dušom ich lekárstwo zbáwienne podał / á ie-
mi nie gárdził. Przyznawáia mu moc nád wszytkimi owcami CHRISTV-
SOWEMI po wšem świecie. y mowia: bysiny mogli / rádzybychmy do po-
klonu nog twoich przýšli / y lekárstwo przestępstwa / y rozwiázanie zwiázek
y odpuszczenie grzechu z swietych wst twoich odniesli. 2c. Obiecuia / iz o wy-
znánie Kátholickiey list Leoná Papieżá / zdrowie swoie položyc chca.] Z tad
báczyc sie moze / iáka zwierzchność Papieška jest / y iáko klatwy tego summie-
nie ich obciázály / y iáki był zwoyczay nogi nawyższego Biskupá catorwáć. 2c.
Co im ná to odpisal Symmachus / nie sie písanego nie náydúie.

Rok Páński 513. Symmachá 15.

Anastázyusá 23. Theodoriká 21.

O wygnánym Gláwianie Severus on mnich srogi Eutychiean /
ná stolicy Antyoskiej jest od Cesarzá posádzony. Co on zly czlo-
wiek y práwy wilek / ná lupiestwo y zabúwanie owiec postáwiony
czynil: y iáko wilczy iad swoy ná okrutienstwo rozpúszczal: list
mnichow do Aleisoná Biskupá Neápollskiego w Illiriku písány
oznáywia / ktory kładzie Ewágríus. Wypychal Biskupy / ktorzy z nim trzy-
máć niechcieli / y był okrutniejszy niżli Cesarz. Bo gdy Cesarzowi stárosto-
wie dáli znáć: iz niektorzy Biskupi bez krwie rozlania wygnáni być nie mo-
gli: on ich wygániać záfázal. A Severus y trucižny ná nie náprawowal /
iáko ná Juliana Bosstrenského Biskupá / y ine gózie mogl wciékat.

Poslal y do Heliasá Jerozolimskiego swoie wyznánie wiary ná písanie
áby ná nie przyzwolil / zá rozkazaniem Cesarškim: przydawšy żołnierze
ktorzyby go do tego przymušáli. y gdy inž był Helias w niebespieczeń-
stwie: s. Sábá on pustelník / z mnichami mocnymi przybył do Jeruzálem / y
wielká śmiáłość / żołnierze ony zbrojne mnisy rozgromili / iz wciékáć mu-
sieli. Jest sie ná co zdumiewáć: iáko Sábá tak swiety y stáry y w lástkawo-
ści nikomu nieposledny / gdy było okóściol y Biskupá czynić / táké lwie
serce ná ony żołnierze pokazal.

Gdy sie tego dowiedział Cesarz / poslal Olimpiusa stároste z żołnierzmi
do Jeruzálem / ktory wygnaty záfázil z Biskupstwa Heliasá / á Janá nie-
iákiego syná Márcianá ná ono miejsce wśádzil. ktory táké był heretykiem y
z Severem społeczność miał. O czym sie dowiedziałowšy s. Sábá / z mni-
chami onymi / z swoim woyskiem do Jeruzálem przýsedł. y gdy nie záfázal tam
Olimpiusá: Janá onego do tego przywiódł / iz sie Severá záfázil / y Sy-
nod Kálcedonski pochwalil. O czym sie dowiedziałowšy Cesarz / Olimpius
sá stároste z vrzedu zlozył / á Anastázyusá postáwil. Ten predko bieżal do
Jeruzálem / y onego Janá poímal y do wieszenia wśádzil / y wypúścić go
niechciál: ážby Synod Kálcedonski potepil. A on prošíł áby to nie w wie-
zieniu / ále ná wolnym miescu uczynil / ábo w kóściele. Zebral sie tedy lud do
kóściolá s. Szczepaná / byli teź tam y mnisy z s. Sábá; były stárosta odwo-

A a a a q

lania

4.

Extat Tom: 2.
epist: R. P.
List wschodnych
Biskupow do Pa-
pieša.

Moc Papieška po
wszytkim świecie.

Nog Papieških
calowanie.

1.

Severus heretyk
zostál Patryar-
cha Antyoskim.

Euagr: lib: 3. cap: 33.

Severus okru-
tniejszy niżli Ce-
sars.

2.

Prat: Spir: cap: 94.
Cyrillus in vita
Sabbæ.
Mnisy żołnierze
rozgromili.

3.

Helias Jeroso-
limski Patriarchá
wygnany.
Jan heretyk ná-
stapil.
Jan sie nawrócił
Biskup Jerozolim-
ski.

aniła wiare przymowali. y od onego czasu / przesławowanie Chrześcian w Persyey wstało. W którym czynił P. Bog cuda / iż ci którym ięzyki wzmiano / mówili: y którym nogi podizynano / dobrze chodzili. To pise Anastazyus Bibliothecarius y Cedrenus.

Rok Páński 514. Symmachá 16.

Anastazyusá 24. Theodoriká 22.

Symmachus Papież ná inšy żywot pośedł: wiele przykrości y pracey wciierpiarofy od heretykow y zle^o Cesarzá. Kościoły Rzym-
skie srebrenymi naczyniami / hoynie nádał / tak iż sie każdy zádzi-
wić może / iáko pod onemi heretyki y zá pánowánia ich Kościoł
Rzymiski takie bogactwa mogli mieć. Ná iego miejsce wybrány
jest zgodnie Hormisdá Campanus z Grusina / dyakon Kościoła Rzymstkie-
go / Symmachowi záwždy przychylny.

Klodomewus Krol Fráńkow pierwszy Chrześcianin / nowemu Papiezo-
wi złota z drogimi kámiennymi korone postal. Co mu P. Bog tak do tego czá-
su oddáć / iż iego narodu korona do nášych časów trwa. co w historiách
rzadko náleść. Do s. Remigiusá pisał Papież Hormisdá / cudá iego Apo-
stolskie y náwrocenie do wiary Fráńkow wspomínájac / y miejsce mu swoje
ábo namiestnictwo w Galliey nád wšytkimi Biskupy / zlecájac.

Złóżył Synod s. Remigius w Remis / ná którym ieden Ariáński Biskup /
śmiał Kátholiki ná spor ábo disputacya wšyzwać: á byl wielce cwičzony w
disputacyách y Diálektyce. Gdy sie tedy Biskupi zefli / á s. Remigius do nich
wšedł: wšyscy z wezciwością powstáli / on sam Ariánin nie powstał. Kto-
go miájac s. Remigius / mowemu cudem Božym odiał. y po záczęciu Sy-
nodu: wšyscy čekali áby powstał on Ariánin / á začzał co přečiw wierze s.
mowić. á on přeštráfony / do nog s. Remigiusá vpadł / y znáti o swoiey nie-
mocie oznámil / odpuszczenia prośac. S. Remigius rzekł: Jesli to wierzyš
o Syme. Božym y Troycy s. co Kościół s. Kátholicki wierzy: przemow w imie
Bože / á wšznay swoje wiare. y wnet przemowil / y wiare s. iáko Kátholick
wyznáwal y w niey trwáć záwždy obiecal. y tak ná čiele y dušy zleczony / do-
broč Božá y prawde wiary šwierety wšlawil.

Roku tego Klodomewus ábo Lodowikus / bo oboie imie miał Krol Frán-
kow šwiat ten požegnał: šczęśliwy y nabožny Chrześcianin pierwszy. Żył
lat czterdzieści pieć. Krolował trzydzieści. Błogosławieństwo y překlectwo
temu Fráncuskiemu narodowi zostávil s. Remigius w swym testámencie /
od trzech Biskupow podpisanym. y máia to nád ine narody Fráńkowic zá-
modlitwa s. Remigiusá: iż w wierze Kátholickiey zostájac / od ich ięzyká
ti ošestwo ono do tego času oddalone nie jest. y šami sie miedzy onemi dži-
mi narody / Kto- Gallia náiezdžály / y dlugo w niey pánowály / przy Galliey
zostáli: y przez tak wiele lat / tey šiemie / wšytké pod sie podbiwšy / dotrzymáli.
Čzego inym narodom P. Bog nie dáł: ale ie zá grzechy ich pogubil. Po-
grzebioy jest Klodomewus w Páryžu w Kościele Piotrá s. Który šam z fun-
damentu zbudował. Po iego smierci czterzey iego synowie / Krolštwu nie-
čzy sie rozdzielili: Childebertus / Alotarius / Theodorikus / y Alodomirus.
Ktorzy w zgodzie braterskiey mieškali / ná postronke nepřzyáčiele / iednym
wostřiem sie pušćájac. A Krocylidis mátká ich w Turonie przy s. Marcí-
ko nád ine džiłkie narody do ludžkošci sie y dobrych obyčáiw Chrześcian
šlich y Rzymstkich přyzucyli. y zowie ie Germany / ięzykiem y vbiorem od
Rzymian rožne.

I.
Anastaf: Bibliot.
Symmachá Pa-
pieža smierć.
Hormisdá Papiež
nášapil.

Hincmarus in vita
S. Remigij.
Korona Frankow
czemu trwa.

2.
Hincmarus vt su-
pra.
Disputacya s A-
rianem.

Náwrocenie cu-
downe heretyka.

3.
Sigeber.
Klodomew vmárl
Turon: lib: 2. cap:
ultimo de gestis
Franc.
Buisson: de form:
lib: 7.
Błogosławień-
stwo Fráncusow
od S. Remigiusá.
Hincmarus in vita
S. Remigij.
Čterzey bráčia
sgodni ná krole-
štwie.

Agathias lib: 1.

4.

In vita Caroli magni Scholiastes.

Długie suknie y
Frąnkow.
Kurty.

Długich sukien Frąnkowie używali. Ktore gdy niektórzy na krotkie odmieniał: Karolus wielki zakazał im tego mówiac: Co za pożytek z płaszczykowi krotkich: Nałożu sie im nie pokryjesz / od wiatru sie iadac na koniu y od deszczu nie obronisz / a na potrzebe idac wziebniesz. To sie przyda na dżiesieysze kurty / ktore nie tylo te niepożytki wspomniáne niosą / ale y wstydomu pocziwemu przeciwnie są. Do iazdy / prawi / służy: ale tu o iezdnych mówia. acz dżudzy krotkości tej sprosney używając / nigdy na koniu nie iezdzą / a oczom sie wczciwym przykryza.

5.

In actis S. Remighi apud Surium 1. luh. Tom: 4.

Cudo wielkie Apostolskie.

Nowy szcep cudami się polewa.

Po Kłodowieu Krolował syn jego Theodorikus. Ktoremu gdy coreczka zachorowała: posłał do s. Remigiusa prosić aby przyszedł / a rece na nie włożył. Remigius w ten czas zachorował był. ale wcznią swego Theodorika posłał / o którym z Duchą s. wiedział: iż miał dar Boży do leczenia niemocy. y gdy siedł / w drodze mu powiedziano: iż panna umarła. A on przedsie siedł mówiac: przedsie ja wczynie co mi kazano. A modlac sie nad ona coreczką: wstrzesił ją / y duszą sie w ciało wrocila. Te były Apostolskie cuda / Ktoremu sie mlody szcep wiary Frąncuzow polewał. Krol żatym imiona niektore kościolom nadał.

6.

Marcell. in Chron.

Vitalianus o Kátholiki czyni.

Cedren. in Comp: anni 23. Anast.

Na Cesarza heretyka wzbudził P. Bog Witaliana Scyte. Który będąc starszy nad iezdnymi / a z soba Hunny y Bulgary mając: pod Cárograd przyciągnął / wskazywac do Cesarza / iż o wygnanie Kátholickie Biskupowoyne na heretyka Cesarza podniosł. Na co sie przeleższy Cesarz: obiecał na Biskupstwa przywrócić Mácemoniusa y Slawiana / y złożyć Synod w Herátlee y Papieża nań przyzwać. y gdy sie tak wyklamał: Witalianus ob Cárogradu odstąpił. Pisał iedną list do Papieża ten Cesarz: na Synod go na dzień pierwszy Czerwca do Herátlee przyzwać.

Rok Páński 515. Hormisdý 2.

Anastazyusa 25. Theodorika 23.

1.

O Concilium Papieja prośa.

Tom: 1. epist: 12. R. Pont.

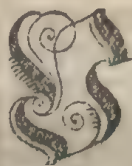
Papież iednaczem wszystkich.

Zmyślenie y chytróść heretycka.

2.

Postowie Papiescy do Anastazyusa.

Tom: 1. epist: R. P. Hormisd: 4.

Italianus odnowił wojenna wyprawę na Anastazyusa Cesarza / y blisko sie od Cárogradu w palacu Sixtyneńskim położymy / gdy do niego Cesarz Senatory posłał: o pokoju stánowieniu namawiali. Pobral wiele złota Witalianus / y ten obwiazek do pokoju włożył; aby Concilium wielkie zebrane było / na wspomnienie kościola. Co iż bez Papieża być nie mogło: oba y Witalianus y Anastazyus do Hormisdý pisali: aby Concilium złożył. W liście swoim znawa Cesarz / iż Papież jest iednaczem wszystkich rostkow kościelnych. Z tym listem wyprawił y posła swego Patritium / y do Rzymskiego Senatu y ludu pisał: aby Papieża do stárania o vspokoienie kościolow pobudzali. Dwierzył temu wszystkim Witalianus / y postanowienie ono pokoju wzmniósł. Odpisał Papież radniac sie iż o pokoju kościelnym Cesarz obmyślał: ale mu o złożeniu Concilium nie obiecał / iedno o postach swoich: ktorzyby sie o przyczyny złożenia Concilium z Cesarzem rozmówili / a perenosć iaka o myślach y sercu jego wpátrzyli: iesliby chciał Concilium Biskupskie przyjąć / y przyięcie jego wszystkim rostkazac. Bo iż dla pokoju swego z Witalianem nie z żadnego nabożenstwa tu iedności kościelney / ono Concilium podawał: domyslić sie baczny mógł / iż nie w Cesarzu wprzymego nie było / y na jego sie chytróści ogladac baczny rozum wkrąsował.

Náznaćzył posła Papież / Ennodiusa Biskupa Trynńskiego / y Fortunatá Biskupa / Wenanciusa Káptana / y Witalisa dyakona kościola R. Kárdinala / y Hilariusá pisarza. Napisał przez nie list do Cesarza / prosić aby sie heretykami nie mazał: te ktorzy Concilia święte przekleli / za heretyki miał y onych

Instrukcja.

3.
Chytróć Aná-
stazyusá.

Akáciusá dla cze-
go nie odstepuje.

4.
Ná pogrzeby fun-
dacye.

Marcell: in Chron.
Ariadná vmarlá.

5.
Cedren: in Annal.
Theoph: in Miscel.
Theod: lešt: lib: 2.
collec.
Macedonius v-
murt ná wygná-
niu.

6.
Csárči na herety-
ki.
Cedren: Annal.
Theoph: in Miscel.
Anastáf: Bibliot: in
Chron.
Mnichow náwro-
cenie.

Theod: lešt: 2. coll.
Niceph: lib: 16.
cap: 24.
Hymmerani wiá-
ra S. przysli.

Y onych miánować w kościele zakazał. Dáł też postom Indiculum, to
jest instrukcja ná pismie iáko sobie poczynáć mieli / á ná pytanie Cesárskie y
wszystkie watpliwósci odpowiedáć. Jest sie tam czemu dziwować oney wiel-
kiej mądrosci Papiestey. Dáł im też ná pismie iáko błedne biskupy przymo-
wać / y wygnane ná sad stolice Rzymiskiey odsłáć mieli. Gdy do Cáro-
gradu ci postowie przyiáchali / byli od Cesárzá bázro wdzięcznie przyieci y
uczczeni. y gdy poselstwo odprawowali / y wola Papiesta oznaymiali / y ob-
wiástli do iedności kościelney y odstapienia heretykow podawali: ná wszyst-
ko Cesarz przyzwolit / obiecniać wszystkimu dosyć czynić / okrom iedney rze-
czy: to jest / iż Akáciusá wymazować z ksiąg kościelnych niechciał. Co chytry
Cesarz dla tego uczynił: iż nie miał żadney dobrej woley do iedności kościel-
ney przystáć / y wiára s. Kátholicka zachować: ále żeby tylo Kátholiki same
powadził. Wiedział iż lud Cárogradzki / ktorego sie on bat / Akáciusá od-
stąpić nie miał: y tym pochlebstwem ohydzić chciał Cárogradzánom posly
Papiestie / ktorzy ná Akáciusá nastawali. Co sie niżej iáśniey pokáże.

A chcąc sobie tym więcej lud Cárogradzki zadržymáć on Anastázys: dáł
ná pogrzeby w bogich kościołowi Cárogradzkiemu dochodu 70. funtow
złotá. Czym sie bázro ludowi onemu / ktory go nienawidział / przyniósł / á
kacerstwo swoje w chytrósci / dla Witaliana pokrýwał.

Ariadná oná zla niewiástá żoná Cesarza / dopiero tego roku vmarlá.
mieszkála w páłacu heretycká oná lat 60. wszystko złe broiac. Nie zaprzec tá-
kiego szczescia w dlugim zyciu ludzioru niezbożny. bo po śmierci przypłacaia.

Záppádocyá / ktora była zá wodzem swoim Soterikiem Biskupem Cesa-
rskim / zá Eutychem poslá / P. Bog Hunnami / ktorzy ia wojowali / poká-
ral. Stámted wciékáiac wygnány on Mácedonius Cárogradzki Biskup
w Gángerze vmárl. Już byl káta posláł Cesarz / aby go tam zabil. A gdy go
miano w grob kłáść / podniósł práwa rękę / y grob przezegnal / y wkázal sie nie-
iákiemu Theodorowi swemu domowemu mowiac: Idź á powiedz Aná-
stazyusowi: Já Mácedonius / ide do oycow moich / w ktorychem wierze prze-
trwal. Bede tym czasem P. Boga prosil / aby s sám przyszedł á zemna sie
rospáwił. Pisa iź y cuda czynil / ále go Grekowie w swoich księgách zá-
swietego nie máia. y potym imie tego wyrzucone z Akáciusem y Euphemi-
em z diptychow bylo.

W Alexandrii / gdzie już práwie wszyscy zá Eutychem y Sewerem
gineli: csárči bázro wiele ciáł obywatelow onych opetáli. y biegáiac po mie-
ście kupami / iáko psi szczekáli. A iednemu wkázal sie máz stráśliwy mowiac:
To Alexandriyczki potyka zá to iż Concilium Kálcedonskie potepili. y po-
tym rychto / mnichow Alexandriyskich y bliskich wielka sie liczba vpámietá-
lá / ktorzy czwory księgi nápisáli wyznánia swego: iż Concilium Kálcedons-
kie przimá / y zá nie zdrowie dáć gotowi / á iź sie Sewerem brzydza. y po-
sláli dwoie one księgi do Cesarzá / trzecie do starosty Egiptu / czwarte do
Jeruzolimskiego Patriárchy. Drudzy też Biskupi z Illiriku do Papiestá
wyznánia swoje Kátholickie posláli. To Anastázys.

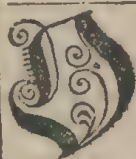
Tegoż roku narod Hymmerannow dáleki ná południe / podle gli Per-
som / wiára CHRISTVSOWE przysli. Jáko / y zá czym kazánim / pismá o
tym nie máis. y ták P. Bog gdy iedni od kościoła tego odstepowali / drugie
do niego powolywał. Jáko sie y dzis w Indyách dzieie: Gdy te pulnocne
tráie odpadá / Indyjskie nowego swiátá do CHRISTVSA przysláia.

Rok Páński 516. Hormisdý 3.

Anastázysá 26. Theodoriká 24.

Oni postó

1.

Ni posłowie Papiescy w Cárogradzie/ Ennodius y Fortunatus Biskupi/ y Wenancius Káptan/ y Vitalis dyákon/ ták długo trzymáni/ dopiero tego roku odpráwieni sa od Cesárza Anastazyusa. Który przez nie wskazał y przez list pisał: iż wszystko uczynić chce/ co do zgody Kościołom służy: tylo tego prágnać y czekać.

Tom: i. epi: R. P.
in Hormisida.

Obludność Cesá-
rza Anastazyusa.

Zdráda się poka-
zała.

Anitus Biskup.

aby sam Papież do Cárogradu przyiachał. A na wieść zataienie złości y chęci swojei: pisał do Papieża wyznanie wiary swej y z potępieniem Eutychesa/ y pochwaleniem Kácedońskiego Concilium. Co obludnie y zdradliwie czynił. Wysłał k temu znaczne posły swoje do Papieża/ Theopompa y Sewerianá/ y pisał do Senatu Rzymskiego/ aby z krolew Theodoriktem Papieża do zgody Kościołom wiedli. Lecz się ona zdráda pokazała po tych posłach Cesarzkich. Bo ich doznano/ iż byli szczyry heretycy Eutychiani/ śmieli cicho do tego Papieża wieść: aby na Eutychiáńskie Kácerstwo zezwolił. Jáko to dáć znać sam tenże Papież/ pisał do Awitá Arcybiskupa Wienneńskiego/ który pilnie się przez list imieniem wszystkich swoich Biskupów od Papieża dowiadował y posły swoje posłał: co iego posłowie w Cárogradzie sprawili/ a iesli Alexándryjska y Antyoska stolicá inż od heretyków wolna była. Odpisał Papież s. Awitowi: iż Grekowie pokoy w góbie mają/ a nie w sercu. mówią dobrze a źle czynią. Poćiechajmy tylo one o ziednoczeniu Dárdáńskich y Epiritáńskich Biskupów oznajmuje.

2.

Martyrolog.

Niceph: lib: 16.
cap: 58.

Witalianus pon-
sony.

Nie był szczyry
Kátholikiem.

Ten s. Awitus był wielkim y świętym y wczonym Biskupem/ y tego czasu do oyczyny się wieczney przemiósł. Kościół temi go słowy wspomina: W Wienne s. Awitá wyznawce/ Którego wiara/ dowcipem y náuka/ Gállia od Arianow obroniona jest.

Anastazyus widząc iż ludzie już miał zwołać Cárogradzány/ dla onych poselstw do Papieża/ y dla obietnic wielkich o ziednoczeniu Kościołom/ wblagane/ y do siebie skłonne: bać się Witalianá przestał/ y śmiejąc go z wrzedu hetmáńskiego złożył/ a Rufiná na iego miejsce podał. A musiał Witalianus na żywót domowy wstąpić. Nie poszedł go p. Bog/ bo nie szczyry był Kátholikiem/ iedno pod tym imieniem dostać chciał Rzymskiego pánstwa. Pokazało się potym iż Eutychianom sprzyjał. Kogo inego w przeymego y szczyrego náznaczył był p. Bog/ gdy już w krotce tego heretyka Anastazyusa stracić miał.

3.

Niceph: vt supra.
Złość Anastazyu-
sa odnowiona.

Cedren: in Annal:
sub Anastaf.

Pogromiony od
Biskupa w bogiego
Anastazyus.

Wznowił tedy Anastazyus Cesarz na Kátholiki swoje okrucieństwo/ gdy od boiaźni onej/ z strony Witalianá wolny został. Bo wiele Biskupów prawowiernych trapił/ y do siebie je pozywał/ y na wygnanie potępiat. Wiednym Biskupie Eiadów nápiisał Cedrenus/ iż słysząc o iego náuce y wymowach Cesarz: posłał poń/ y námawiał go do wiary Eutychiáńskiej. A on mu rzekł: Ty raczey Kátholikiem zostań/ a Eutychesa y Dioscorá y Sewerá odstap/ abys piekła wśedł. y iawę go za háte/ rzekł: W tej sukni po śmierci nie poydziesz/ samo nabożeństwo y cnoty z toba poyda. Nie przesładowiemych które CHRISTVS krwá swojá kupił. Ty náuki nie masz/ dopótyś się prawdy nie wnieś/ żadnego członku wiary dostatecznie nie rozumiejsz. tylo się potwarzami a hálbierstwami błazńskimi bawisz. Dosyć że Cesarstwo masz/ możesz Biskupom dáć pokoy. Závstydzil się Cesarz/ y dáwał mu pieśń nadzie: ale y selagá brząc od niego niechciał/ choć bázro w bogim był. Cedrenus.

4.

Anastafius Bibli.
Dorotheus Thessá-
lonicki odpadł.
Trzej Patriarcho-
wie heretycy.

W ten czas Biskup Tessálonicki Dorotheus kwoli Cesarzowi odpadł od iedności s. y z heretykiem się Cárogradzkim Tymotheusem złączył. Ale 40. Biskupów Greckich y iemu podległych do Papieża się wdali. On Ioánnes Mácyotá heretyk Biskup Alexándryjski wmarł. Na iego miejsce tákże heretyk nástąpił Dioscorus mniejszy. y było wielkie rozgniewanie s. Kościoła. Bo y na Antyoskim Biskupstwie siedział on przeklęty Sewer-
rus/ y

Wiek 6. | Rok P. 517. Hormisdy 4. Anast: 27. Theo: 25.

561.

Rozewanie
wschodnych ko-
ściołom.

5.
Jan Nikopoljski
Biskup.
Inter epist: Hormi-
lda Tom: 1. epist:
R. P.
Z Epiru Biskupi
przy Papieżu.
Listy w kościele
czytane.

6.
Vtlupra.
Papieska cierpli-
wość i myślno.

7.
Tom: 1. epist: R. P.
inter Hormildę
epist.
Pisnąć Papieska
około kościołom.

8.
Possessor Biskup
z Afryki wygnany.

9.
Wtor wyznania
wiary z Rzymu.

2.
Dorotens przesła-
downik.

Listy Papieskie.

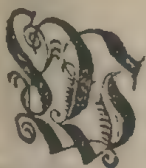
rus, y zlosliwy Tymotheus na Cárogradzkim. Miedzy Kátholiki zaś była
ona niezgodá o Akáciusá. drudzy go dla rozkazania Rzymiskiego Biskupa od-
stępowali, á drudzy przy nim wporne stali. y była stroga niedzá kościołom
wschodnych.

Po Aleksionie Nikopolitańskim Biskupie w Epirze nastąpił także Ká-
tholik Jan. który zebrałszy Synod swoy, wysłał Rufiną dyakoná do Papie-
żá, wyznanie wiary Kátholickiey y potępienie heretyków y Akáciusá towa-
rzyśców niosącego, y o społeczność wedle zwyczaju prosiącego. Piśe do
Papieżá y pisał z nim inni Biskupi: prosiac aby ich nauczył y onymi iáko oćiec
oyców y Ksiáże wszytkich Biskupów rządził, á przeciwno heretykom wmo-
cnił. Wweślony Papież onym poselstwem dawno już od wschodnych tá-
kie nie mając: listy one w kościele wszytkim czytać kazał. y odpisał y Janowi
y Biskupom, z ich sie wiary y státku raduiac. A ná lepsze onych kościołom o-
patrzanie, wysłał do nich swego posła Pullioná poddakoná Rzymiskiego,
chcac aby sie wszyscy Biskupi ná potępienie heretyków onych wschodnych,
kázdego miánuiac, podpisáli. Dát teź ná piśmie Pullionowi onemu náukę,
iáko one kościoły stánowić miał. y kazał aby ie listy iáwne czytane tam były.

Doro. us Tessalonički Metropolitá, poznawszy, iż Biskupi Epiru z
Apostolská sie, slica zlaczyli: poczat ie przesładowac y trapić, mając Cesá-
rzą po sobie. Oni o tym Papieżowi dáli znać. Papież piśe prosiac aby cier-
pliwie znosili, obiecuiac im od Pána Boga przedkie wybawienie. A nie
spuszczaiac meźny pásterz owiec CHRISTV SOWYCH, sercá, áni w onym
mepowodzeniu o obronie kościelney rospaczáiac: gotował drugie posły do
niezbożnego Cesárzá.

Rok Páński 517. Hormisdy 4.

Anastazyusá 27. Theodoriká 25.

Przawil posły swoje Papież Hormisdá do Cesárzá, onegoż
Ennodiusá Biskupa Tyczyniskiego y Peregriná Biskupa Nis-
senatu. y pisał Cesárzowi prosiac go, aby to co obiecal wypel-
nił á heretyków y Akáciusá odstąpił y pokoy kościołom s. wczy-
nił. Dát y do Tymotheusá Cárogradzkiego Patriárchy heretyk-
u pominálny list swoy: w żadna sie z nim społeczność nie wdáiac, á przedkim
mu dziewá zlego wycięciem grozac. Pisał y do Biskupów wschodnych z-
wiedzionych, aby sie ná sad Boży ogladáli, á owiec poruczonych nie záo-
dzili. Pisał y do Kátholickich Biskupów wschodnych, aby pokusy wytrwa-
li, á pomocy z niebá w státeczney cierpliwosći czekáli. Pisał y do Possessorá
z Afryki Biskupa od Arianów wygnanego, który mieszkáiac w Cárogradzie,
bárzo sie onym heretykom sprzeciwiał y prawdę kościelná wspierał. Pisał y
do Księżey y mnichów y do ludu Cárogradzkiego, wspomínáiac pierwszá
ich zázápliská ku wierze swietey goracosc y státek. Podát teź tymże po-
stom ná piśmie wyznanie wiary, iákie mieli czynić ci, co sie w pámietywali y
od herezyj odwracáli.

Gdy Papiescy postowie wyiácháli, inny dyakon do Papieżá przybył od
Janá Nikopolitańskiego, záluiac sie iż Dorotens Tessalonički Biskup, wy-
státni y ná Biskupa iego vrzedy duchowne y świeckie, ktorzy ie wciśkáia o
co iż sie do niego wedle zwyczaju o potwierdzenie nie wciékli: prosiac iákiey
pomocy przedkiey. Papież pisał do swoich postów, aby te rzecz Cesárzowi
przetóżyli. Pisał y do tegoż Janá aby mocno stál przy stolicy Apostolskiey, á
nie chwiał sie wstráśsony doleglosćiami o prawdę. Bo już máto nie prosił
od Papieżá dozwoleńia, aby Doroteusowi sie poddal. Pisał y do samého

B b b b

Dorote

3.
Pastorwie Papi-
scy od Cesarza
selieni.

Hardy list do Pa-
pieża Cesarzki.

4.
Prześladowanie
na Katołiki.

Anichy sabiano
o wiara.

ater epist: Hor-
misdý epí: 21.

5.
P. Bog pomstaie
gd: ludzka pomoc
vstaie.
ymotheus here-
k Carogradzki
vmarl.
liceptin Chron.

6.
Irod w Palesty-
nie.
yril: in vita Sab-
ba apud Suium.
5. Decembris.
Saba defes vpra-
sa.

1.
Actione. Syno:
Quinta.
Staranie Papi-
skie.

Doroteusa od tego go odwodzac: aby innym nie przeszkadzał / gdy sam do ro-
dności Apostolskiej niechce. Do ktorey gdy sie wroci / prawa swoje ciale mieć
bedzie. Pisaly do Cesarza pilnie za onymi Biskupy z Epiru prosiac / aby on
nych Biskupow wciškai nie dopuszczal.

Gdy oni poslowie do Cesarza przychali / mowi Anastazyus Bibliotheca-
rarius: Cesarz nie uczyni / y na to co Papież chciał / zezwolić niechiał / bo-
retyktem sie pokazuiac. Smial sie y o one posly w pomunkami kusic: aby na
iego kacerstwo zezwolili. Czego gdy uczynić niechcieli: on ie wyrzucił z Ca-
rogradu tajemnie tylmi / y ze wszystkiego państwa swego kazal. Wsadzono
ie w sprochnialy okret / y do żadnego miasta przysiepować nie dopuszczono.
Oni iednak gdzie mogli listy Papiestkie / ktorych bylo dziesięć nasć / przez
mnichy y inne prawowiernie do Biskupow ktoryz z Cesarzem trzymali / rozysła-
li. Napisal y list do Papieża Cesarz niemilosierdnym go zowiac: iż wolał
by wkrzywdzon być y zginąć: niżli by mu kto roztázować miał. Co sie redke sta-
stalo iż zginął / gdy oycowski y Papiestki w pominięcia słuchac niechcial.

Zatym gdy o takiej odprawie Papiestkiej sława sie po wschodnych pań-
stwach rozbiegła: oni heretycy przemożni srodze wciškai / zabici / y wyga-
niać Katołiki poczel. A zwlaszcza on Severus Acephal Antyoski y Pro-
Apameński Biskup w Syriey: obrócili sie y na mnichy y pustelniki prawowier-
ne / y na ony ktoryz niedawno od nich byli odstapili. bili ie / męczyli y zabili
do siebie ich y do swej wiary ciągnac. Wciekali sie do Cesarza / y pisac posłali
Sergiusa y Jana na Sewera sie żaluiac. Ale ich słuchac niechciano / y ie-
scze ie zelżono. po czym poznali / iż na to Cesarz zezwalał / co oni heretycy
czynili. Potym sie samemu P. Bogu poruczaiac / pisali do Papieża / o one
swoie ciężkości przez też posly swe oznajmuiac / a o pomoc prosiac / y w
heretyki przeklinaiac / z oycem sie y prawym pasterzem swoim / iako mowiac
dnoczyli. Podpisalo sie Archimandritow 25. Presbyterow y dyakonow 170.

Juz nie stawalo ludzkiej pomocy / czynil co mogl Hormisdá / y kwe-
we swoje prace na one rozzerwania y ciężkości kościelne chcac ich podzi-
gac / przykladal. Powstal Pan Bog y podniosl reke swoje / naprzod na one
go Tymotheusa Patriarche Carogradzkiego / ktory iako heretyk wielk zlego
przyczyna byl / ktory nagle vmarl. Siedzial lat fesc. Po nim lud obial
na Katołika poniewolnie / ktory byl prawowiernym: ale tylo kilas miesie-
cy siedzial / nigdy pokoju od zlego Cesarza nie muiac.

W ziemi swietey czwarty juz rok byl suchości y głodu po wygnaniu o-
nego s. Heliasa Patriarchy Jerozolimskiego. Tam s. Saba swoim mni-
chom / tylo tym ktoryz prze niedostatek wody wytrwac iuz nie mogli: defes
v P. Boga vpraszal / ale tak iż inni oney łaski nie mieli. O co przyszli do niego
go aby też y onym vprosil wode. Takze y Jan Biskup Jerozolimski onemu
sie s. Saba korzac: prosil aby miastu defes v P. Boga ziednal. y kazac
im modlic trzy dni: czwartego spuscił im wielka ochłoda Pan Bog.

Rok Páński 518. Hormisdý 5.

Anastazyusa 28. Theodorika 26.

Hormisdá Papież żaluiac wielce onego przesładowania w Sy-
riey y mnichow y kaplanow Katołickich: list do wszystkich pra-
wowiernych w Syriey pisal: ciešac ie á w cierpliwosci vmacniai-
iac. List ten Oycowi na piatym Generalnym Concilium / czy-
tác sobie kazali. y iest wielkiej poćiechy duchowney pełen. Je-
dnak aż do śmierci Cesarza / ktorego Pan Bog tego roku zabil / wdrzeżenie
Katołikow nie vstalo.

puscił

Puścił się niebożny Cesarz y na swoje dworskie pány / o których Kácholickowie y nieodmienney wierze wiedział / y iako sobie podeyrzane / zabijał. Miedzy nimi byli Justinus y Justinianus / ktore gdy na gardło posadził: we śnie miał takie widzenie y głos: Nie z tego nie czyn Justinowi y Justinianowi. Bo oba swego czasu Bogu służyć beda. y onym snem przestraszony / nie potrafił tych dwu puścić kazał. y tak P. Bog z reki ie okrutnika onego wybrał.

2.
Justinus y Justinianus poimani, y wybanieni.

Zonaras Annal: par: 3. & Cedren.

Marcell: in Chron.

Przed śmiercią Anastazyusza Cesarza roku tego w Dardaniey wielkie trzęsienie ziemi dwadzieścia y cztery miasta obaliło / dwie się z ludźmi zapadły / a inne z wielką porażką ludzi rozbite są y skazone.

Trzęsienie wielkie ziemi.

Zonaras.

Sen Anastazyusza.

Cedrenus.

Theophanes in Mitcell.

Proklus wieścerek Poganin.

Anastazyus miał nocne widzenie takie: Mąż straszliwy ukazał mu się / sięgi w reku trzymając a mówiąc: Owo lat czternaście wymażę z życia twego / dla zley wiary twoiey. Cedrenus przydaje / iż on sen Amanciusowi starszemu rzeszancowi / za ktorego rada wszystko zle czynił / powiedział. A on mu też drugi swoy sen oznaymił: iż go wieprz srogi przez sen za suknią iął / y na ziemi obalił y zjadł. Przyzwał wieścerek swego Cesarza Proklusa Poganina / bo się w takich kochał: y pytał go o wykład snu onego. a on poprosił rzekł: przedko obadwa umrzeć mieli. Przelektł się Cesarz y nigdy dobrej myśli być nie mógł.

3.

Miał y iakies proroctwo / iż od ognia zginąć miał. y dla tego wiele fontan w pałacu naczynił. Ale mu nie pomogły. Bo gdy powstało grzmienie y błyskawice straszliwe: on z komory do komory / z pałacu do pałacu wciekał. y tam go w jednym piorun zabił. Takim mial koniec on wiary s. rozbojnik potworny wschodnich krolestwach. On co Papieżowi posłuszeństwo wypowieszczał. On co na ich wspomnienie niedbał. On ktory wszystkim heretykom miecz na Kácholiki ostrzył. y tak wiele Biskupow pomordował y na wygnania potępiał. Krolował lat 27. y kilas miesięcy. zabit od P. Boga 9. dnia Lipca. Położony przy Ariadnie żenie swoiey w kościele s. Piotra y Pawła.

Piorun zabił Anastazyusza Cesarza.

Euagr: lib: 3. cap vltimo.

4.

Apud Surium 5. Decemb. To: 6.

Helias y Saba o śmierci Anast.

Cyrillus w żywocie s. Saby piše: iż s. Saba nawiedzić chciał onego Heliasa Jerozolimskiego Biskupa ktorego Anastazyus dla Concilium Kálcedonskiego y wiary s. Kácholickiey wygnał. Był mu bázro rad s. Helias / y długo puścić go od siebie niechciał. A dnia tegoż wyrzwał Saba / a on smutny y oczy zapłakane mający siedzi. y spytał go: Coś siedzieie: On rzekł: Dzis tey godziny oycze s. umarł Anastazyus Cesarz / a ja też dziesiatego dnia za nim poyde / abych się z nim sadził w straszliwego tribunalu. Lecz toż Pan Bog obiawiał s. Sábie / iż widział pioruny y trąstkawice wypuszczone na Anastazyusza / a on wciekając od komory do komory sprosił dusze wypuścić. Jest y Sophroniusz / iż Abbas Polichronius powiadał o Heliasu Jerozolimskim Biskupie: iako bedac mnichem winą nigdy nie pił / tak y bedac Patriarchą / oba byli o s. Synod Kálcedonski od Anastazyusza wygnani. A dnia tego dali sobie znać mówiąc: Dzis Anastazyus umarł / podźmy y my sadzić się z nim. y po dwu dniu obadwa do Pana Boga posli. To jest / potym / iako do siebie pisali. Obudwu kościoł ma za święte / y dzień ich pamiatki czwartej Lipca naznaczył.

Prato Spirite: ca: 35.

Helias y Flavianus smowili się na sad Boży.

Martyrol: Roman.

5.

Takie świadki ma Anastazyus potępienia swego / y na onym świecie. Długo pánował w złościach swoich / ale przedśie swoy koniec miał. Nie masz się z czego chlubić / gdy zły długo żyje: gdyż to jest iego wielkie nieszczęście. Wielki gniew Boży nad grzesznym / gdy go nierychło P. Bog karze. Wielka meka tu na ziemi / za grzechy nie mieć meki. Tu już trochę odpoczywamy / Paná Boga wychwalać / iż Pharaóna tego utopił / po ktorego zgubie wszystko się pokoy y jedność kościołowi światemu wrócił.

Tu się potyna Baroniusz Tomus 7.

1.

Zonaras Annal:
Tom: 3.
Euagr. lib: 4. cap: 1.
Iustinus podlego
rom.

Carogrodzan ra-
dości.

Tom: 2. Concil:
Synod: Constant:
contra Antemium.

Wolania Katholi-
kow na heretyki.

2.

Sewerus przekle-
ty.

Falszowania pi-
sm. a Synodu Ca-
rogradzkiego.

Pelag: epist: 1.

3.

Wygnańch imio-
na wpisanie.
Diptichy.

Synod Carogrod-
ki.

O śmierci Anastazyusza / żołnierze z Senatem podnieśli na pa-
stwo Justiną nad rycerstwem dworskim starszego. Człowieka w
bogiego domu / który pierwszy było w wieprze past / a potem na
zodł sie wdawcy / do wielkiego urzędu przyszedł. Bo był cnot-
liwych pełen / y potężny Kátholik / który dla wiary s. od Ana-

stazyusza heretyka wiele wcięrpiał. y o Cesarstwo nigdy sie nie starał / iako
pisał do Papieża / iż poniewolnie na nie wzięty jest. Gdy do kościoła przy-
szedł Justinus dnia 15. Lipca / y Jan Patriarcha Carogrodzki: lud wstę-
pował na wzor pieśni iakich na wierze włożone / na potępienie heretykow / y
podniesienie świętych wiary Kátholickiej wolania czynił: y triumph zwy-
cięstwa nad heretykami śpiewał / które im Cesarz nowy Kátholik przynosił.
Był Jan ten Patriarcha cichy y milczący zawsze Kátholikiem: ale bojąc się
wym. Lud go tedy pobudził aby heretyki potępił / a Concilium Kálcędoni-
skie wychwalał. y wołał: Długi wiek Cesarzowi / długie dni Augustie / co
jest / żenie jego. Wyrzucił Mánicheycką Sewerą / wykopay kości Mánich-
cheyczykow (tak zwali Eutychią / iż bliskość w wierze z nimi mieli.) Wy-
chwalay s. Synod / Troycę wychwalamy. Maria Bogarodzica. Zwycię-
ża Troycę s. Zwycięża wiara prawowiernych. Wychwalay s. Synod / cze-
go sie boisz / prawowierny kroluie. Wygra wiara Cesarzka. Wołali y na Pa-
triarchę: Abo wymydz: abo wychwalay Synod Kálcędoni: Bo Justi-
nus kroluie / kogoż sie boisz: y te słowa powtarzając / radość wielką ludom
Carogrodzki pokazywał. Lecz y tego chciał / aby Patriarcha z Ambony po-
tępił onego Sewerę heretyka: y iako Mánicheycką / nietylo Eutychią.

Wstąpił tedy Patriarcha Jan na kazalnicy y rzekł: Wytrwajcie mał-
aż pierwszy poklonim sie w ołtarz s. potem wam dam odpowiedź. y bywszy
w ołtarz / wstąpił na kazalnicy y mówił: Wiecie com wcięrpiał / dla wia-
ry / y cierpieć chce do śmierci. Nikt nie śmie s. Synodu przeklinać. A lud
przed sie wołał: teraz przeklinay Sewerę / a intro Synod potwierdzić obie-
cuy. y tak wołać kazał Samuelowi dyakonowi; iż intro wykona sie pami-
nka Oycow ss. Kálcędoni. A skupiwszy sie z innymi Biskupy / przeklęł
Sewerę / y dał nań anáthemę.

Tu gdzie te wolania opisują / któryś Greczyn dzieje one pofalszował / bo
Janá Carogrodzkiego zowie Patriarcha Dekumemkiem / to jest wyższym
nad inne Patriarchy. Bo onego wieku o tym tytule nic słychać nie było. A nie-
rychło potem Jan trzeci Patriarcha Carogrodzki gdy ten tytuł sobie przy-
pisował: dobrze od s. Grzegorza od niego odgromiony był. y Pelágus mu
wymawia / który mało co przed s. Grzegorzem na Papieżwie siedział: iż
tego przodkowie jego nigdy nie używali.

Nazajutrz / to jest 16. dnia Lipca / zszedł sie wielki lud do kościoła / y na
początku Mszy / bo była Niedziela / także iako wieczór wołali: aby cztery
wielkie Synody / Patriarcha / y imiona wygnanych dwu Patriarchow cho-
wmarłych / Euphemiusa y Mácędoniusa y Leoná Rzymkiego do diptichow
wpisał. y musiał tak uczynić Jan Patriarcha. A iednak pisarz tych dzieł
reka fałszywa / pozmiey Leoná położył / niżli drugie. Czego nigdy nie czynio-
no w Grekow. zawsze Papieża pierwszy. A po czterech dniach Jan Patri-
archa / chcąc to wzmocnić / co sie na wrzaski nieporządne ludu szło: zebrał
na przedce / iaki mogli Synod / z bliskich Biskupow 40. A tam z podania An-
chimándritow / to postanowili. Naprzód / aby Euphemius y Mácędonius
wygnani / zaś y po śmierci wprowadzeni byli / iako sie przedtem szło: zebrał
Chryzostomem y Sławianem / y imiona ich w diptichach zostali. Druga /
aby ci którzy dla nich wygnani sa / przywróceni byli. Trzecia / aby cztery Syn-
ody w diptichy wpisane były. Czwarta / aby imie Leoná Rzymkiego wy-
mawiane.

mażane znornu wpisané bylo. Piate aby Sewerus był wytklery y od wysyt-
kich wrzedow kościelnych odpadał dla tego bluźnierstwa wielkiego y
potwarzy na kościół Boży. To wysytko flusnie y dobrze postanowili / o
krom tego iż Euphemiusa y Macedoniusa którzy sie kościołowi Rzymstkie
o Alaciusa sprzeciwili y społeczności z nim nie mieli y tak umarli w księgi
Biskupow wpisali. To sie nie godziło y o to sie oparł Papież Hormisdas y
przewiodł iż onych dwu y trzeciego Alaciusa wymazać potym musieli.

Jan Cárogradzki ono co sie w mieście działo y co na Synodzie postá-
nowili do wysytlich wschodnych Biskupow rospisał / dáiac im znać o oney
Ducha s. wielkiej zgodzie okolo wiary y o Kátholickim a prawowiernym
Cesarzu. Tedy oni wysytscy Biskupi zwołaszá którzy sie za Anastazyusa / wy-
znać wiary s. lekali / abo sie kryli / abo milczeli: prawie ożyli y on ogień kto-
ry ieszcze w sercach ich trwał na wielki płomień wzniećili / raduiac sie y Sy-
nody czyniac y prawde Kátholickiej nauki na swoje miejsca wsadzaiac / po-
strach wielki heretykom y onym Sewerianom uczynili / na nie sie zmarwiaiac
y o ich wyrzuceniu radzac. Smie to twierdzić Rustikus dyakon Rzymski /
ktory żył tego wieku / iż dwa tysiący pieć set Biskupow na ten czas na he-
retyki powstało. Uczynił też Synod Jan Jerozolimski Pátriarcha ze
30. Biskupow / wysytko to potwierdzaiac / co sie w Cárogradzie postanowi-
ło. Także y Tyrski Synod y w Syriey także uczyniony y po inych stronách
z wielkim weselem odpisuię Janowi Cárogradzkiemu: pochwalaiac to co
sie stało. A wysytscy wielkie złości onego heretyka Sewera y inych tego to-
warzyszow wypisuię / ich bluźnienia / morderstwa / nieczystości y łakom-
stwa / chwaiac Pána Boga / iż onego ich ciężkiego iázmá zbýwali.

A księza Antyochenscy o tym Sewerze złośliwym piśa / iż raz trzy sta-
nnichow w Syriey wtorey / pozabíli / one stare święte Orye / którzy nágo
bez pogrzebu długo leżeli / psom y ptakom obiady z nich dáiac. Co y na in-
nych miejscách czynil / circa fontes in Lauro. Piśa y o tego złodziejstwach
y świętokradztwie / iáko kościoły polupil. z. Te piśiná z tak wiela kościo-
łow wschodnych gdy do Justina Cesarza posłał Jan Cárogradzki: wydał
mándat po wysytkim páństwie / ktorym wolność y miejsca y wrzedy ktore
mili przywora / wysytkim dla wiary Kátholickiej zá czasow Anastazyusa
wygnanym: a heretycy aby wstepowali y karani byli. A ktemu wysytkim Con-
cilium Kálcedonskie przymowác / y czcić y do kościołow wpisowác rozkazat.
Zá czym wielkie wesele Kátholikom y pokoy kościołom sie Bożym wrocil.

W Palestynie s. on Sabá / sam on wyrok Cesarzski rozgłaszał / y wiele lu-
dzi blednych nawracał / pospolu z Theodozyusem swoim milym towarzysz-
stem. Z ktorym y v Biskupa Jerozolimskiego Jana / na pokazanie onego
kościelnego wesela: nádzwyczay swoy iad y pił y niektore zártowne rozmo-
wy czynil / ieden z drugiego wczćiwie sie śmieiac / y do siebie piñac / y do napo-
ju y iedzenia sie pobudzaiac. Co sie mowi dla tych którzy mniemaię / iż stu-
dze Bożemu nie godzi sie iedno záwždy pochmurnym być. Sa czasy nie-
ktore / a zwołaszá takie pospolite kościelne / ze czci Boskiej wesela / ktorych
sie oná życia surowosc / spusćić troche y troćko moze.

Dał y drugi wyrok Justinus Cesarz na Seweriany y na ine kościelne
zbiegi y heretyki / karzac ie y wrzedow y rycerstwa im broniac. Piśał też do
Papieża list / ktorym mu o swoim ná páństwo podniesieniu / zá táłka y przye-
rzeniem Troyce przenaswietsey / oznaymuie: mieniac iż sie tego nie doma-
gat / y niechcącego to potkáło. y záleca sie modlitwom iego / aby P. Bog po-
czatki pánowania iego wzmocnil. Odpisał Cesarzowi Papież / dziekuiac / iż
s. Piotrowi poczatki swego pánowania oddat: a ciesiac sie z powołania iego
od Boga ná páństwo: nádzieie wielka máiac o pokoiu kościelnym / iż sie zá

Extant Synod:
Constant: contra
Antium.

4.

Biskupi ożyli.

2500. Biskupow
na heretyki.

5.

Pochwalenie Sy-
nodu Cárogradz-
kiego.

Extant in Synod:
contra Antium

Actio: 1. Tom: 2.
Concil.

Sewera okrucień-
stwo.

6.

Mandat Iustynow
o wygnane Bisku-
pów o wiary.

Pokoy kościelny
wrocony.

Cyrrill in vita Sab-
ba apud Surium
5. Decembris.

S. Sabá taki try-
umph czynil.

7.

Extrat Tom: 1. epi:
R. P. interep: Hor-
misdas.

Iustinus piśe do
Papieża.

O posły Papięskie
prośba.

8.
Inter epist: Hormi-
sda Tom: 1. ep:
R. P.
Patriarcha aku-
menicus.

9.
Wschodnie kościo-
ły jako Papię
przyjąć chciały.

Zonaras & Cedre:
in Iust.
Euphemia Cesa-
rion.

1.
Inter ep: Hormi-
sda Tom: 1. Epist:
R. P.
Posłowie Papię-
scy z czym posłani
do Carogrodu.

Akacius wyrzuc-
ony być miał.

2.
Inter ep: Hormi-
sda Tom: 1. ep: R. P.

tego czynnością y nabożeństwem ku Panu Bogu wrocić miał.

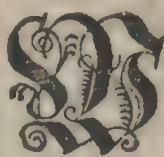
W tym też wschodni Biskup z onego Synodu Carogrodzkiego list spó-
ny, który Synodika zowia, pisali do Papię: prośba aby posły swoje na
twierdzenie iedności Kościelney do Carogrodu posłał. y o przyczynny list
Cesarza prosili: aby im tego w Papię pomógł. y pisać o tym Cesarz posła
swoego Gracusa Komesa przezacnego do Papię wyprowadził, aby sie o one
posły Papięskie postarał. List Synodalski o którym Cesarz wzmianka
czyni, nie narysował sie: ale list Jana Carogrodzkiego jest w którym sie nie pi-
se Patriarcha cecumenicus, ale wedle zwyczaju tylo Biskupem. W tym li-
ście oznajmuje o tej zgodzie Kościołow, która sie w Carogrodzie zaczęła, y
wyznanie wiary swej Katołickiej przekłada, y o posły prosi. Wierzę, że
na iż Euphemiusa y Macedoniusa przyjął: aby sie na początku w takie ro-
żnice nie wdał. Jest y list Iustyniana, który w Iustina Cesarza na pierw-
szym miejscu był: w którym Papię prosi, aby sam do Carogrodu, na wstę-
pki Kościoła yspokoienie przyjął: albo iesli być nie może, posły swoje
przedko wyprowadził.

Odpiśmiał Papię Janowi Carogrodzkiemu, za one początki zgody
kościelney dziekując P. Bogu, y temu: ale oznajmuje iż zupełna zgoda być nie
może, y przyjąć wschodni Biskupi do społeczności Kościelney nie będą: po-
z dyptychow imię Akaciusa wyrzucone nie będzie. Na co pierwey Papię
w Rzymie Synod miał, y na to sie wszyscy zgodzili, aby wedle zdania przod-
kow swoich Papięzow, Simpliciusa, Felixa, Gelazjusza, y Symmachusa,
pierwey Akaciusa, Hormisdę wymazać kazal: toż dopiero do iedności Ko-
ściołow wschodnie przyjął. Tak sie Papię wszystkim wschodnim Biskupom
pisał, y przewodził co było słusznego, iako sie niżej powie.

Iustinus nim zone swoje koronować y Augusta wezwać dał, imię iey
odmienił zowiać iak Euphemia, na cześć oney Kaledonskiej męczennicy.
Bo pierwse imię miała Lupiciną. Onego też Amanciusa rzeźnicę, który
Anastazyusowi heretyctwa y na Katołicki okrucieństwa pomagał, y onego
do złości takiej zapalał: zgubił Iustinus rozkazał, y wypelnił mu sie sen iey.

Rok Pański 519. Hormisdys 6.

Iustina 2. Theodorika 27.

Posłał Papię swoje posły do Carogrodu, Germana Biskupa
Kapuńskiego, który pierwey też y do Anastazyusa wysłany
był, y Jana drugiego Biskupa, Blanda kapłana, y dwu dy-
akonow Felixa y Dioskora, z takim poruczeniem y nauką: aby
żadnego Biskupa do społeczności Kościelney nie przypuszczali:

ażby wyznanie wiary takie, iakie im dał na piśmie uczynili. A z temi którzyby
niechcieli, aby w stołu nie siedzieli, ani od nich żywności brali. A w Carogro-
dzie aby pierwey Cesarza pozdrowili, niżliby kogo innego do siebie przypu-
ścili. Jan też Carogrodzkiego Patriarchę aby nie pozdrawiał, ażby co za-
czył co sie poruczyło, y stolica Apostolska podaie. To iesť, aby takie wyzna-
nie wiary uczynił, iakie napisane iesť w którym Akacius wyrzucony iesť. Nie
o tym swarow y disputacy nie czyniac, na ktore nie sa posłani. A żeby ono
wyznanie iawnie w Kościele przed wszystkim ludem było, albo w zakrytych
przed wszystkimi księża y Archimandryty.

Dał też przez nie list do Cesarza Iustina, w którym go wychwala, a
prosi, aby ta iedność Kościelna dosła, a o Akaciusa sie niegodnego y herety-
kami pomazanego, nie zastrzegał. O co y do żony iego Euphemiey pilnie
też piše. Bo wiedział iż mu do wiela dobrego iako wielce pobożna niewia-
sta przyczyn

sta przyczyna była. A iż do stánowienia oney zgody Kościelney nawiecy na Cárogradzkim Pátriárše Janie należało: napisał mu głádky y słodki list: prosił aby sie od wszelkiego zmázanía heretyckiego oddalił / a Akácjusá odstąpił / a w iedney wierze z nim będąc / iednoż o heretykach rozumienie miał aby w iednym cieie CHRISTVS OWIM z nim zostawał. Wypelnił prawy we-
sele moje y swoje: a wśytkim bádż przykładem do iedności Kościołow s. Pi-
sał y do kśeżey ábo kłeryków Cárogradzkich / wiedząc co ná nich należy: iż ludem wśytkim włádneli / y Cesarzom byli stráśliwi / y skłádác ie z páństwá mogli. Odpisał też ná dwa listy onemu Justinianowi / ktory bázno był do iedności Kościołow goracy / ktory potym po Justinie Cesarzem krolował / y ná ten czas wpminki był s. Piotrowi posłał. Prosił go aby sie stáral / żeby Biskupi wśyscy wschodni wyznánie wiáry tákie uczynili / iáké im ná piśmie przez swoje posły podáć.

List Papieski do Patriarchy Cárogradzkiego.

Iustinianus goracy do rzeczy kościelnych.

3. Wielkiej opátrznóści Bóstey / te sie listy wśytki cále dochowały / y dšiele oney ták wielkiej spráwy objaśnily. Pisał y do stárošty Thessaloniki / gdsie był on niezgodny Biskup Doroteus: Kościelne mu spráwy y postę-
ktorem ták sstąpić kázal / zalecájac. Pisał y do inych przezacnych niemiast / Anástázycy y Dalmácii / ktore gdy ini Biskupi odstępowáli / one ná dwó-
rze Anástázjusá będąc / mocnie przy Kátholickiey wierze zostawały. Awa-
nicie nie opuścił ten s. Papież / co do ták nalezytey zbáwieniu ludzkiemu ie-
dności postanowienia służyło.

Niewiaśły w wie-rze słateczne.

Posłowie Papi-
scy wraczeni.

Posłowie oni Papiescy gdy do Greciey przyiácháli: náleżli ták posły Cesarzkie / Stephaná y Leonciusá Romesy przezacne / wysłáne przeciw so-
bie / ktory y do Włoch ná ich prowadzenie zaiáchác mieli. Niektorzy Grec-
cy Biskupi przymowáli ie z processjami / y z ludem wśytkim. Ktorzy świece-
y krzyżem reku mieli / y Biskupi powolność ku Papieżowi y náuce / y wyzná-
niu wiáry pokázowali / iákó w Skámpinie y w Liguđu. A gdy do Tessálo-
niki przybyli / on odszepieniec Biskup tego miásta Doroteus / wdzięcznie ie
przywiał / y podpisać wiáre zebrałszy swoje Biskupy / y posłać do nich ono wy-
znánie obiecał.

Doroteus fałszy-
wy Biskup.

4. A gdy do Cárogradu w dzień wielkiego Pomiedziátku przyiácháli: przez
oswiececone posłánce Cesarzkie przywiciáli sa / y ze czcią wielką przyjęci. y ná-
zaiuierz do Cesarzá / gdsie był wśytek Senat / y czterzey Biskupi od Pátryár-
chy wysłáni / wprowadzeni sa. Cesarz listy przeczytałszy / rzekł do posłow:
Rozmawóćcie sie z Pátryárchą á zgodzicie. A posłowie powiedzieli: Niy z nim
sporu wiesć nie będziemy: ále to wyznánie wiáry pierwey podpisać ma / niżli
do społeczności Kościelney przypuszczony będzie. y gdy kázano czytać ono
wyznánie / czterzey oni Biskupi / pochwalili ie y rzekli: Szczera to prawda.
A Cesarz powiedział: Jesli prawda / idźcieś za nią. y zátym z Senatu nie-
ktorzy rzekli: Uczynicie wy Biskupi pierwey co prawdziwego być rozumie-
cie / a my poydziem zá wámi.

Sprawnia posel-
stwo y Cesarza.

5. A w Wielki Czwartek Pátryárchá Jan do pálacu przyšedł / y z ochotą
ono wyznánie wiáry podpisał / y wśytki heretyki ktore Papież potepił / prze-
klat / y zátym Akácjusá y inne towarzysze heretyków / y nieposlušne one / Eu-
phemiusá / Mácedonijsá y Tymotheusá biskupy Cárogradzkie z diptychow
wymázal. Táżé Zeno y Anástázjus Cesarze wymázani sa. Co sie po wśyt-
kich Kościołach Cárogradzkich obwiesćilo y przyjęło. y ono wyznánie swoje
Jan Pátryárchá ná piśmie do Papieża posłał. Podpisáli ono wyznánie kto-
re posłowie podawali / y wśyscy Biskupi ktorzy sie w Cárogradzie náleżli /
y wśyscy Archimándritowie.

Patriarcha miary
wyznanie podpi-
sane, y czyni co
Papież chce.

Potym z wielkim weselem y z ludē Cárogradzkim Pátryárchá posły do
Kościoła wielkie prowadził y ták w dzień Wielkonocny służyć Bóska odpra-
wując

Zjednoczenie ko-
ściołow Bótych.

Zwycięstwo Piotra S.

wuwać / prawie y požądane zjednoczenie uczynili y lud w takiej liczbie s. t. i. m. n. i. c. e. b. i. a. l. i. a. k. a. n. i. g. d. y. r. o. d. z. i. a. n. a. n. i. e. b. y. ł. a. b. e. z. ż. a. d. n. y. c. h. s. w. a. r. o. w. / o. d. m. a. w. i. a. n. i. a. y. r. o. z. r. u. c. h. o. w. B. y. ł. t. o. d. z. i. w. w. i. e. ł. k. i. / t. a. k. i. e. P. i. o. t. r. a. s. y. m. o. c. y. i. e. g. o. o. d. C. H. R. I. S. T. U. S. A. d. a. n. e. y. y. w. p. o. t. o. m. k. a. c. h. z. o. s. t. a. w. i. o. n. e. y. / z. w. y. c. i. e. s. t. w. o. y. t. a. k. i. e. p. o. s. i. l. e. n. i. e. b. i. a. c. i. e. y. y. t. a. k. i. e. w. s. y. t. k. i. c. h. p. o. s. l. u. s. e. n. i. s. t. w. o. G. d. y. o. n. i. p. r. z. e. c. i. w. n. i. c. y. y. C. e. s. a. r. z. e. y. B. i. s. k. u. p. i. p. o. g. i. n. e. l. i. / y. p. a. m. i. a. t. k. a. i. c. h. l. u. d. z. i. o. m. p. r. z. y. t. r. a. s. i. e. s. t. a. ł. a. / i. z. y. p. o. s. m. i. e. r. c. i. i. e. m. s. i. e. z. b. i. z. y. d. z. i. l. i.

Radość Justina.

Cesarz Justinus o oney przesłodkiej zgodzie y weselu dał znać pisaniem swoim Papieżowi / dzwoniąc się z tego radując y oznajmując iż listy do wszech poddanych pisał: aby się do tejże świętej iedności przygarneli.

6.

Listy do Papieża.

Jan też Patriarcha przewodziący list do Hormisdys napisał z oney się zgody radując y iemuż za wszystko y za takie posły które wysłał dziękując. Pisał y on Justinianus y Pompeius o tymże. W liście Pompeiusa ten jest tytuł: Oycu Apostolskiemu Hormisdys Arcybiskupowi powszechnego Kościoła. Pisała y ona Juliana Anicra do Papieża / prosząc aby postowie jego z Cárogradu nie kwapili: ażby się ona święta zgoda zmocniła: wiedząc o Greckich ludzi odmiennosci.

Tytuł Papieski. Greków słatk po deysany.

Radość w Rzymie. Moc stolice Piotra S.

Gdy te listy y tak wesole nowiny y od swoich posłów Hormisdys Papież wziął / y one w kościele przed wszystkimi czytać kazał: niewymowne zaim wszystkim odniosł wesele / P. Boga chwaliac: iż taka moc dał stolicy Piotra y namiestnikom jego / którzy choć iakoby w Gothow y onego Theodorika Arianiina w niewoli byli; a iednak Cesarzmi rządzeni / y od wszegego świata trąbicy y podatek wiary Katolickiej wyciągali / y pod nie ludzkie niezłomne podbili / y nieprzyjaciela wiary herezye gubili.

7.

Paweł Patriarcha Antyoski.

Odpisał zaś Papież Cesarzowi / za one mu nowiny y za prace y wprężność jego do obrony wiary Katolickiej / dziękując: a prosząc aby toż sam nie uczynił o kościół Alexandrijski y Antyoski: aby w tejże się iedności Kościelnej wiary zamknęli / i. e. y do innych także odpisował.

Do Antyochii acz z wielką trudnością dany jest nieiały Paweł kapłan z Cárogradu / na ono Biskupstwo. którego chciał Cesarz y Jan Patriarcha w Cárogradzie poświęcić: ale mu tego postowie Papiescy nie dopuścili / aby się krzywdą prawom Kościelnej nie działa / a każdy Biskup od swoich Biskupów poświęcony był.

8.

In relatione inter Hormisdys ep: R. P. Mniſzy s. Scytiey bursliwi Eutychi- ani tajemni.

Ieden s. Troycey S. wkrzyżowany. jako się rozumie.

Tam się mniſzy nieiały z Scytiey z Egiptu wyrwali / disputuiac przeciw nieiałkiemu Wiktorowi Katołikowi / którego Nestorianem zwali: twierdząc iż do wyznania wiary Katołickich Oyców to potrzebnio przydać. Jeden z Troycey s. wkrzyżowany jest Wiktor pozwolił im tego niechciał. oni do Papieskich posłów appellowali. Postowie zganiłi im on przydatek iako niepotrzebny: a Wiktor iako Katołik niewinnym osadzili. Tedy mniſzy oni do Papieża appellowali. Byli to tajemni Eutychianowie / z ta nowina wkrąść się y rozdziaty y swary w kościół wnośić chcieli. Bo choć to prawda iż ieden z Troycey s. wkrzyżowany jest: ale mówić się tak nie godziło y do wyznania s. Leoná y Concilium Katołickie przydać tego nie było potrzeba. aby się nowe swary w kościół nie wstaly / y przyczyna się Eutychianom oddalała do oney fałszywej nauki / iakoby Bóstwo cierpiało y wkrzyżowane było. Bo gdy im to pozwolono / aby tak mówili: Jedną personą z Troycey s. wkrzyżowana jest w ciełe przyietym: przyjmować tego niechcieli. Czym się Eutychiani tajemniemi być pokazywali. Był tych mniſzów pierwszy w o. d. z. e. m. M. a. r. c. e. n. i. u. s. nieiały. Spzyiał tym mniſzom on Witalianus co się Katołikiem dla państwa za Anastazyusa czynił y na dworze Justina zacył: ale roku przyszłego zabity jest.

9.

Justinianus on przedni pan y Justina Cesarza / piſe y posyla posła swo-

go do

go do Papieża / prośac o reliquie świętych / do Kościoła Piotra y Pawła s. który był w Cárogradzie zbudował. Nie posłał mu Papież żadnych kości s. Apostołow: ale tylko chustki które sie grobu ich we wtorey dziurze dotykały: tak iako y innym pánom y krolom Papieżowie zwykli posyłać. y mieli to sobie w wielkiej czci y zonych chustek moc na czynienie cudow występowała. Tenże Iustinianus pisał do Papieża kilá listow przeciw onym mnichom 3 Sęctey / aby ich do siebie nie przypuszczał / á nowe wymysły ich potępil. A w iednym liście ma one słowa: Wierzym iż to iest Kátholickiego / co nam 3 odpowiedzi wáśey nabożney oznaymiono będzie.] Z czego znáczna iest powaga Rzymskich Biskupow / ná wszystkich Kościelnych trudności roz- wiazanie y vspokoienie.

W Tessalonice Doroteus Biskup tego miásta / pokrzyty Eutychie / gdy tam posłał Papieśki Jan Biskup z Cárogradu ná odbieranie wyznania y podpisow tych / ktorzy do Kátholickiey sie iedności wracáli / przyiachał: lud poburzył / mieniac / iż ten posel ná odmiáne wiary od Oycow s. podá- ney / tam przybył. y wpadłszy lud on zwiedziony do gospody posła Papieśkie- go / gospodarzá tego Janá / który przy Concilium Kálcędonńskim záwždy mocno stał / zabił / y dwu slug poselskich / y sáмого posła Janá Biskupa sro- dze poránili / iż wždy żyw został. O taka złość y meżoboystwo pozwány do Cesarzá Doroteus Biskup / wielkimi sie pieniádzmi wykupil / iż był zás ná swoje Biskupstwo przywrocony. Tak wiele pieniádze mogly v tych / ktore imie- nie spráwiedliwe zwano. O ludzki niestátku / iákoć sie nigdy dusić nie godzi.

Iustinus Cesarz onego Sewerá stráśliwego heretyká / który wszystkie Ko- ścioly wschodne ná Antyoskim Biskupstwie siedzac / zarázał / y do swiego bluźnienia przymuszał: potępil / y ięzyk mu vciac kazał. O czym on sie do- wiedziawszy do Alexandriej vciekł. gdzie go Tymotheus Biskup także here- tyk przyiáł. Lud w Alexandriej tak był od tych fałszerzow zwiedziony / iż nimniemał aby Concilium Kálcędonńskie / Epheskie Concilium y náukę Cyril- lá pślowáto / y Nestoriusá pochwaláło / y przeto tak vporni zostawáli. innym też Biskupom wszystkim rozkazał Iustinus / aby Concilium Kálcędonńskie przyjmowali / ábo Biskupstwą swoje tráćili.

Gdy do Alexandriej Severus vciekł / tam miestáiac do nowych sekt y obśępienia dał przyczynę z inemi kácermistrzámi. Do gdy Sewerá pyta- no: iesti ciáło CHRISTVSOWE iest skáżitelne czyli nie skáżitelne: On powie- dziáł / iż iest skáżitelne. A gdy zás pytano Julianá Biskupá hálikárnásu / który tamże do Alexandriej był vciekł: on powiedziáł iż iest nie skáżitelne ciá- ło CHRISTVSOWE. y tak ná dwie sie sektecie Eutychiani rozdzielili. Jedny zwano / Corrupticóle / á drugie Phantasiasti. y trzecia zás sekta sie ich zc záz- czeła / od Themistiusá dyákoná / który sie Biskupowi swemu Tymotheusowi spżeciwił. y zwáli iá Themistiany. Taka zgodá miedzy heretyki / gdy ká- 3dy sobie wolność bierze / á sławnym y głowa v swoich być prágnie.

Rok Páński 520. Hormisdy 7.

Iustin 3. Theodorik 28.

D Witálianus rodem Sęctá tego roku Consulem zostawszy w pálacu zabitý iest. Dobrey sławy był godzien / o to że sie zástawiał o wiáre Kátholická przeciw Anastazyusowi: ale iż to złym ser- cem czynil / aby tylo páństvá był dostał / y dla tego y v Iustiná po- deyrzánym zostawał / do takiego poniżenia y kóńcá przyszedł.

Gdy Biskupow wiele wschodnych do Iustiná pisało / chcąc do iedno- ści przystawáć / byle ie tylo w niektórych o wierze wátpliwosciách náuczono:

C c c c

on wie

Reliquie ss. A-
postolow.
Tom: 1. ep: R. P.
in Hormisd.

Ibidem.
Katholicka pra-
nda przy Papieju.

IO.
Tom: 1. ep: R. P.
inter epist: Hormis.
Doroteusowa
słość.
Papieśki posel po-
raniony.

Doroteus pie-
niádzmi się wyku-
pił.

II.
Semerowi vciac
język kazał Ce-
sarz.
Euagr: lib: 4. ca: 4.
Liberatus cap: 19.

12.
Rosterki miedzy
heretyki.
Liberat: Breuiar:
cap: 19.

I.
Euagr: lib: 4. ca: 3.
Witalianus za-
bity.
Tom: 1. ep: R. P.
inter Hormis: epist.
Duchowne pyta-
nia do Papieśá
odsyłane.

I.
Epiphanius Pa-
triarcha Cáro-
grodzki.

Mniſzy s Scytley
s Rzymu wciekli.

Inter ep: Hormisf.

3.
Ibidem.

Proſby Biſkupow
wſchodnych do
Papieża.

4.
Inter epif: Hormisf:
vt ſupra. Tom: ep:
R. P.
Cesarſka proſba
do Papieża o śmierć
te Biſkupy.

5.
Hormisf: epif: 70.

Dialog: lib: 3.
cap: 35.
Germanus Biſkup
Kapuński wmarł.

on wiedząc iż to nie świętych osób urząd: do Papieża pytania ich odesłał.
Jan Cárogrodzki siedząc na Biſkupſtwie trzy lata/ tego roku wmarł/
Kátholikiem zawždy aż do śmierci. Wáſtąpił na jego miejsce Epiphanius/
Synellus/ także dobry Kátholik. Który ſie przez poſty y piſanie y wiary Ká-
tholickiey wyznánie z ſtolica Apoſtołſka złączył iáko prawowierny Biſkup.

Oni mniſzy Scytiey mieſkając w Rzymie/ á widząc iż ich złe heretyckie
ſerce zrozumiano/ wćieć z Rzymu chćieli: ále ich Papież pod ſtráſz zátroz-
mał/ póki by ſie poſtowie jego z Cárogradu nie wrocili/ áby z nich ſpráwy ich
lepiey wyrozumiał. Lecz przedſie nie czekając poſtów/ do Cárogradu z Rzy-
mu wćiekli. O Których Papież liſty piſał iáko podeyſzrání byli o Kácerſtwa.
Ná ten liſt odpisuiąc mniſzy oni/ przeli tego iż to nie był liſt Hormiſdy Pa-
pieża/ ále iny zmyſlony. Bo ſie iáwnie Papieżowi y rozſadkowi jego ſprze-
ciwić nie śmieli.

Ná wietſze zmocnienie iednoſci Koſcielney/ Epiphanius Cárogrodzki
zebrał ná Synod 20. Biſkupow/ y z Synodu poſty ſwoie do Papieża Biſku-
pi wypráwili/ proſząc áby do końca o iednoſć ſie wſytkich Koſciolow ſtáráł/
y onych rzadził y náuczał. á o to nawiecey go z pókora wielka proſili/ áby
mioná Biſkupow Ktorzy zá Atáciuſá pomárli y z nim ſpolecznoſć mieli/ y
diptychow wyrzucone nie były/ áby ná Atáciuſie/ y inych przednieyſzych Ká-
cermiſtrzow wyrzuceniu/ przeſtaſy/ inych zániechal. Bo ináczey zgóda ze
wſytkimi Koſciolami doſć niemože/ gdy ſie wporne ludſie poſpolici/ do te opy-
wieſć nie dáia/ y ſámo zdrowie ná to wáſa. Piſał teſz y Epiphanius drugi
liſt przez teſz poſty/ dziwnie pókorny/ y Papieża czczący/ w Którym o coſ pro-
ſi/ áby zgóda zupełná Koſciolow wſytkich wimocniona była. Toſ piſał do
Papieża Iuſtinianus o coſ także proſąc: áby okrom przednieyſzych inym Bi-
ſkupi wmarli/ wyrzucání z diptychow/ co ieſt/ Kſiag y modlitew Koſcielnych
nie byli. A Ktemu prágnie tego/ áby oznaymił Papież y náuczył/ ieſli ſie go-
dzi tak mowić: ieden z Troycey s. zá nas wćierpiat.

Dla teſze ſpráwy Cesarz Iuſtinus poſtá ſwego przeſwieczonego meſzá
Gratuſá wyſtáł do Papieża/ y pilny liſt piſał proſąc nie o Atáciuſá ani o
ony Magi/ Herule/ Piotry/ ani o Tymotheuſe heretyki iáwne/ ále o Biſku-
py wſytki Pontu y Azrey y inewſchodne/ áby po śmierci dla Atáciuſa iſz
nim ſpolecznoſć mieli/ zelżeni nie byli. oznáymuiać iáko lud do tego zádnem
mi mekámí przywieſć ſie y wſtráſzyć nie dáie/ áby mieli ná tych zelżywoſć po-
śmierci pátrzyć/ Ktore zá żywotá bárzo czćili. Piſe y one ſłowá: Wſytek ſwiá-
niech ſie twoim piſaniem wweſeli/ y twoia láſkawoſćia wćieſy.

Teſſálonicki Biſkup on Doroteus przez poſty ſwoie y pókorne piſanie/
przepraſa Papieża/ ſpráwuiąc ſie iż do zelżywoſci y ran Janá Biſkupa po-
ſtá iego/ nigdy ſie nie przyczyniał/ y owſem ſam máło przy nim zdrowia nie
trácił. Lecz mu odpisał Papież: ieſli ſie niewinnym czuie/ áby do ſadu y ſprá-
wy przyſtąpił. Zá one rany Jan on bez wátpienia od P. Boga wſiáł niebie-
ſka zapláte/ Ktora teſz odnioſt towarzysz piérwſzy iego w onym wielkim poſel-
ſtwie iednání Koſciolow/ Germanus Biſkup Kapuński.

O tym piſe Grzegorz s. iż duſe iego nocy iedney s. Benedykt widział
gdy w wielkiej ſwiátłoſci w niebo prowadzona była. y do tego widzenia
przyzwał Serwándá dyákona/ Który iuſz niemięle ſwiátłoſci oney ogladać
mógł. y poſtá s. Benedykt pilnie ſie pytáiąc co ſie z Germanem Kapuń-
ſkim dzieie/ y dowiedziat ſie iż oney godziny z ciała wyſedł. Wielki to był
Biſkup/ przez Ktorego Pan Bog one wielkie rzeczy w Cárogrodzie oſo-
zednoczenia Koſciolow/ ſpráwił.

Rok Páński 521. Hormiſdy 8. Iuſtiná 4. Theodoriká 29.

Roku

M Otu tego Consulem był Justinianus / który na wstępie tej do-
stojności po dwakroć sto tysięcy y osmdziesiąt tysięcy funtow
(ábo Sesterciow) złotą między ludzkie Cárogradzkie rozdał / y
dwudziestu lwom y trzydziści lampartow na igrzyskach lu-
dziom wkazał. Oczy ich iefcze pásióno krwawym smiechem /
w którym ze lwy y z lamparty ludzkie wojne staczałi. y Chrześcijańska swoje
krw na blazenstwach ginac / rozlewali. Co iefcze od Pogaństwa we zwo-
czaiu mieli. Takie okrutne igrzyska krol Theodorikus we Włoszech pánu-
cy / srodze zganił / iednym piśaniem swoim.

Posly one Cesárskie (wspomni sobie) y Cárogradzkiego Biskupa y Sy-
nodu iego / którzy o one dwie rzeczy y Papieża nálegali / to iest aby Biskupi
spolecznościá Akáciiusa y heretykow pomázani / zelżywości po śmierci nie
mieli / á inuoná ich wymázowane nie były. á żeby wolno było tak wyznawać /
iz ieden z Troycy s. wkrzyżowany iest: długo y cała zime Papież w Rzymie
zatrzymawał; wkrzuiać im / iz Ruszenie y wielkich przyczyn / y bez náruſzenia
prawdziwey náuki y stateczności Apostolskiej zezwolić ná ono zadanie nie
mogł. y testniac on Justinianus który sie názbýt w rzeczy duchowne wdá-
wał poczał / piśał do Papieża / aby rychlo ony posly odprawił / á ná rzeczy
tak łacne / á tak do iedności Kościoła s. potrzebne przyzwolił. Odprawił te-
dy posly one Papież piśac do Cesárza / á prośac aby go do tego nie wiodł co
z namnietym wblizenim y pomázaniem wiary przyczystey być ma / á iz ná to
zezwolić nie może / aby towarzysze heretykow / którzy sie społecznościá ich
pomázali / pochwaleni byli. Al iednak aby go zá tak nieludzkiego nie miał /
o á i moc Pátryarſhe Cárogradzkiemu / aby do iedności Kościelney przymo-
wał te ktoreby godne być rozumiał / y o ich niewinności y niewádomości /
ktorey grzeszyli / dobra spráwe miał wyznánie iednak wiary dawno podane
zachowuiac / aby ie podpisywali.

Drugi zaś list do tegoż Cesárza nápiśał / ná ono mu pytanie odpowiedá-
iac / iest sie godzi mowić: Jeden z Troycy s. wkrzyżowany iest. Wypisł mu
wiare wedle náuki Ewángeliey / y Dycow swietych ná czterech Conciliách /
y wedle listu Leona / o dwu roznych y niezmiessanych naturách / á iedney
personie w Pánu naszym I E Z V S I E C H R I S T V S I E. á choć Syn Boży Slo-
wo / czlowieczestwo prział / iednak tym żadna czwarta personá do Tro-
cy s. nie przybywa / ále tenże Syn Boży y Bog iest ieden z Dycem y z Du-
chem s. y czlowiek prawy w iedney personie Słowá. y dal znać / iz sie do za-
dnych nowych słow skłonić / áni oney chytrey Eutychiánskiej dziury do zdra-
dy przypuścić niechciał / aby miano mowić: Jeden z Troycy s. wkrzyżowany
i. Al przemogła mocna opoka tak wielkie mocarze / y ruszyć sie z mieysca
nie dopuściła / choć takie y takich ludzi / y takie liczby było náleganie / choć
obietnice o przystapieniu wielu narodow do iedności Kościelney zachodziły.
wolał iz wiara s. w swojej czystości y stateści swey zachowana była / á za-
dnym sie zmázaniem heretyckim nie lzyla. Toż nápiśał do Epiphaniusa
Cárogradzkiego / dáiac mu moc ná przymowanie y rozgrzeszanie odpadłych
od Kościoła / zá wyznaniem y podpisaniem wiary Kátholickiey / wedle da-
nego sposobu.

W Anegochiey on od Cesárza Justiná podany / y od wszystkich stanow
pochwalony / iako bázro godny y swiety Biskup / Páwel: zlym sie y żywota
wofetecznego być pokazał / tak iz y sam Kátholicey z niego sie gorszyli / y ob-
niego wciekali / y wiele nań samiż iego domowi kseja žalobnic do Cesárza y
Papieskich poslow / pokli byli w Cárogradzie / dawali. Taki iest w ludzkiej
choć bacznych y pilnych omylny rozsade / w obieraniu osob y poznaniu cno-
ty ludzkiej. Sam ten Páwel summieniem scisniony z Biskupstwa onego v-

1.
Marcellin Chron.
Widoki iefcze
krwawe trwały.

Apud Cassiod: lib:
5. epist: 42.

2.
Ná poselsstwo Ce-
sarjskie odprawa
Papieska.

Inter epist: Hor-
mildz.

Moc dána Pátri-
arſhe Cárogradz-
kiemu ná przymo-
wanie herety-
kow.

3.
Hormisd: ep: 76.

Papież Hormisdá
nowych słow nie
przypuszcza.

Twárdosc opoki
Piotra S.

4.
Hormisd: epi: 77.

Páwel Antyoski
Patriarchá omy-
lił nádrzeis.

Euagr: lib: 4. cap:
4. in fine.
Wstąpił z Biskup-
stwa.

Inter epist: 1101-
milda.5.
In actis Aretæ
martyris.
Brigida Srocká.
Surius 1. Februarij.

stapil / y przedto potym umarl / a na iego miejsce obrany byl Euphrasyus z
Jeruzalem. O iego z biskupstwa wstapieniu Cesarz do Papieza dal znać
przez list swoy.

Poty o dzieiach y sprawach Papieza Hormisdy pisma sstaie / dwie lecie
ktorych ieszcze byl zywy / w wielkim milczeniu zostaly. Do Alexandriej tez
od Cesarza podany byl Katholiccki Patriarcha Asterius. Tego tez roku
ona przeswiecna panna Brigida Srocká do CHRISTVSA posla. Patrz w
iey żywocie / w miesiacu Lutym.

Rok Pański 522. Hormisdy 9.

Iustina 5. Theodorika 30.

I.
Boecius wozony y
pokorny.

MOku tego już trzeci raz Consulem byl Boecius on wielce wozony
ny / ktory przeciw heretykom Nestorianom y Eutyrianom bar-
zo mądre pisma wydal / y Katholicckiej prawdy mocno wspie-
rat / w ktorych sam o sobie pokornie rozumieć na końcu mo-
wi: Jesli co źle napisał / nie tak sam siebie miluje abych nie
miał lepszemu wstąpić. Bo iesli z nas samych nic dobrego pochodzić nie mo-
że: nie maś nic eobychny w rozumie swoim milarować mieli. A iesli wszystko
dobrze od tego jest / ktory sam dobrym jest: to prawie dobrym zwąć co nieod-
mienna y narzysza dobroć y powód wszystkiego dobrego wskazuje.]

2.
Hid: in Chronic:
Vand.
Kabaon Maurus.Gotowanie na
zorne postem y
czystości.
reop: de bello
Vand: lib: 1.Wzroszenie kościo-
ła w zwycięstwo
jedną.3.
Maurowie Wán-
dal porażili.
Trajanus o-
krutnik zdechł.Hilderikus Wán-
daljski krol.

Trajanus krol Wandalow w Afryce przesładował Katholicckow
porażony od Maurów tego roku z smutku wielkiego umarl. Był niekiedy
Kabaon Maurus Poganin starosta w Tripolu / ktory mu sie sprzeciwił
człowiek rycerski y chytry / ktory gotuiac sie na wojne przeciw Wandalom
rozkazal poddanym y żołnierzom swoim prześcierać złości y niesprawiedliwo-
ści / y kazal im postić y rozkosznych potraw zaniechać / a w czystości y żo-
nie dotykać przemieszać. A uczynił w Tripolu dwa wały / za jednym
sam ze wszystka męczyzna y żołnierzmi mieszkał / a za drugim niewiasty wso-
łki posadził. y pod gardłem przechodzić do siebie zakazał. To pisał Proko-
pius. Musiał sie byl od Chrześcian nauczyć ten Poganin / iż nieprzyjaciela
wojennego sprawiedliwością / postem y czystością przemoc mogł. A to ie-
szcze dziwniejsza: Wysłał spiegi z takim rozkazaniem: Gdy wyzrycie wospro-
Wandalow / idźcie im w tył / a gdy obaczycie iż Wandalow kościolom
Chrześciańskich nie weźli / albo krzywdę księzcy uczynili / tam wy gdy mi-
na / one kościoły wchodzicie / y weźcie / y księza darycie. Uczynili tak om
spiegowie. Wandalow konie y bydło w kościołach stawiali / y księza o-
dzierali y bili: a oni storo odtachali / gnuw wrzecz z nich wyniatć / y ka-
dzenim nakurzać / y inne posługi czyniac / kościoły weźli / y księzcy sie kła-
niać / pieniadze im rozdawali. y tak on Kabaon jednal sobie zwycięstwo
w Bogu Chrześciańskiego / myslac: iesli Bog prawy jest: pomożetym co go
czeka / a pokarze te ktory go nieczeka. Wy to czytali daisiejszy heretykow
ktory Katholicckie święte kościoły poprowali / y zelzywie ie posromocili:
wzdyby im co do pokuty pomogło.

Nie omylił sie on Kabaon na Bogu Chrześciańskim / bo mu dal wielkie
zwycięstwo nad Wandalami. Który same ieszne bez szelcow maiać / nie
mogli na okopy natrzeć / a konie ich wielbladom sie iekaly / ktoremi sie Mau-
rowie obtaczyszy / sztalami cięsta szkoda ieszonym czynili / iż bitwy przegrac
Wandali musieli. w ktorey tak ich wiele poginelo / iż z rozpaczcy ten okrutnik
w niemoc z ktorey nie wyszedł / upadł.

Po tego smierci wstapil na krolestwo Hilderikus syn Hunerika / z mact-
Chrześciant / certy Walentiniana trzeciego Cesarza. Tego przysiega ob-
wiazal

Wiazał wmieraiac Trásmundus / aby wstąpiwszy ná krolestwo / żadnych
przywilejow ktore mieli / Chrzesciánom nie wracał / ani ich koscíolow otwa-
rzał. Lecz on nim ná páństwo wstąpił / aby trzywopryziesiwa vředl / wřys-
łim Kátholikom dał wolność / aby sie z wygnánia wrocili / y koscíoly im o-
tworzyć kazał. y ták nim krolowac poczał / Biskupi sie wřysley z Sárdiníey
do Afryki wrocili / y miestas swoie osiedli / po dwudziestu y siedmi leciech
gdz byli od tegoz Trásmunda wygnáni / ktory ták dlugo krolowal. Lud w
Kárháginie z wielkim weselem obrał Biskupá Bonifáciusa Primásá wřys-
łey Afryki. Wrocil sie z nimi s. Fulgencius iáko drugi Augustyn / ktory
dzíwnie lud wřysłek Kátholicki wweřel / y náuka y przykłady wielkíey po-
kory y cnot swiatych.

W tym też czásie Lázorowie / ktorey Cholki zowia / wielkie krolestwo
w Perszey / wiare Chrzesciánstka przyieli. Bo krol ich Datus do Justina przy-
chámszy do Cárogradu / chrztu s. prosil / y byl mu oycem chrzestnym sam
Cesarz. y wrocivřszy sie do krolestwa swego Datus / ták wiare s. ściepil y
rozsiál. O co Perski sie krol Kábades gniwóiac / przymierze z Justinem
zrucił. Tegoz roku piatego pánowánia Justina Zyd Dunáam w Ara-
biey ścieśliwey / abo w Homerície / ktora y Sabe zwano / ná wielka sie moc
zdobyl / y Chrzesciány ták przesładowal / y wiare CHRISTV SOWE wyko-
rzemal / do bluźnienia lud Boży y odstapienia CHRISTV S A przymuřaiac /
y wiele rozmaitym kátowáníem krwie Chrzesciánstkey rozlewóiac. O czym
czystay w żywócie Arety męczenniká / y innych iego towárzyřow w mieście
Tiegran. Wcięřyř sie piekna y pánięci godna powieřcia / ktora sie tu opu-
řcza. O czym ludzie poważni pisałi / Grekowie zwłasczáz / Zonáras / Ce-
sárenus / Nicephorus.

Rok Páński 523. Hormisdý 10.

Iustina 6. Theodoriká 31.

M Oku tego Hormisdá Papież ná pokoy z ciáśá poředl. Wielki á
dzíwny wrzednił Boży / ktory ták wiary s. bionie od heretykow
y złych pánow umiał / ktory Cesarzom w rzeczách duchownych
rořkázowac mogl / y z wielkíey náwálností koscíol Boży do po-
řoiu y iedności przywiódł. Dzień iego koscíol nápisány ma.
Siedziál lat dziewięć y dni dziesięć. O nim piře Anástazyus / iz Mánichey-
czyřow w Rzymie sukác / y nálezione biczowac y ná wygnánie dáwac kazał.
Zá czásu iego wiele řárborow w naczyńiach koscíelnych z Grecíey przynosono
do koscíola s. Piotrá / y sam heretyk krol Theodorikus wiele srebrá s. Piotro-
wi dárowal. Co sie dźiało dla wielkíey też czći tegó Papieżá / iz ták v ludzi řla-
wina iego swiatobliwość bylá. Przyczynil wiele srebrnego naczynia ná ozdó-
be koscíelna. ř. Ofnogo dnia po iego śmierci nástąpił Jan Etruseus syn
Constantína / káplan Rzymřki tego imienia pierwszy.

Tego roku Tertullus przezacny Rzymiánin iednego synaczka máiac
Plácida / siedm lat máiacego / oddal go ná náuke zakonno s. Benedyktořowi.
y drugi tákże wielki pan Eutychius iego przykładem synaczka swego Mau-
ra we dwunásćcie leciech / temuž swietemu mistrzowi odkazał. Miesłkal w
ten czás s. Benedykt ná pustyni w Sublatu / y iuž ták byl dwunásćcie řla-
řtorow osádzil. Justinus mándaty dał ná Mánicheyzy / y ná wřysłkie
heretyki / Gothow tylo y Arianow ochraniáiac / dla Theodoriká krolá z řto-
řym pokoy miał. Kazał Mánicheyzy zabíuac / á heretykom / Pogánom y
Zydom y Sámáritom / wrzedu żadnego dáwac y żołnierzem być zátazał / y
pieniádzmi ie penowac rořkazał. ř.

lud: in Chronic.
Wolnoić wraca
řis Kátholikom w
Afryce.

Anastasin Hormis.
Bonifacius Biskup
Karthagínski.
Vita S. Fulgentij.

4.
Surius. Ianuarij.

Lázorowie wiare
przymuřa.
Miscell: lib: 15.
Zonaras. p. Anual.

5.
Dunáam Zyd o-
kratny.

Areta męczennik
y inni.
20. Oktobris.
Żywoty S. po Pol-
řka.
Apud Surius
14. Oktob. Tom: 5.

7.
Hormisdá Papieř
wmarł.

6. Augusti.
In Hormisdá.

Skarb Piotrá S.
z Grecíey.

Ian Papieř pier-
wszy.

2.
Greg: Dial: lib: 2.
cap: 3. 4.
Placidus y Mau-
rus wczniowie S.
Benediktá.
Cod: de heret: &
Manil: lib: 12.
Mandas ná here-
tyki okrom Aria-
nom.

3.
Miscell: lib: 15.
Mánicheyzy w
Persyey pobici.

Euphemiey Cesa-
rsoy smierc.

4.
S. Fulgenciusa
pokora.

In vita eius Surius
1. Ianuarij.
S. Fulgenciusa
kazanie iakie.

Miscell: lib: 15.
Mandat na Aria-
ny.

Theodorikus pa-
tron Arianski.

1.
Marcell: in Chron.
Anastafius Bibliot:
Miscell.
Papież Ian posłem
do Carogrodu
mussonym.

Num: 22.

W Persyey tegoż roku wiele tysięcy Mánicheyzytów na jedne kupy z
żonami y z dziećmi y z swym Biskupem zgromadzonych pozabijać kazali król
Kábades. Na co aby patrzył Biskup Chrześcijański Boázanes/chciał to
mieć. Bo sie w nim iako w dobrym lekarzu kochał. Przyczyna oney na Mán-
icheyzyki kleski była ta: iż syna iego Phárnarsa wedle swey sekty wychowa-
li/ y na królestwo z nim siezmowiwszy/ aby ich wiara rozszerzał/ wpierawo-
wał. Nawiecy w tej ziemi tych sprosników bywało. Bo pierwszy mistrz ich Ma-
nes z tamtąd rodem był/ y tam pierwey te niezbożność szezepił.

Euphemia żona Cesarza Justina świat ten pożegnała/ dobra y koscio-
łowi z pożyteczną slugą Bożą. Wstała ina żona Cesarza Theodora.

W Afryce Biskupi koscioły napierawiać częste Synody mieli/ bywał na
nich s. Fulgencius. Ktorego gdy Synod pierwszym nad Quorvult deum
Biskupa posadził/ a gdy zrozumiał iż tym obrażony był: wszystkich Biskupów
pokornie prosił/ aby onemu przednie miejsce dano/ mówiac one słowa: Tę-
choe nikogo wzgorzyć/ wole w miłości być mniejszym/ niżli bez miłości być
większym/ y wesolo żyć bede gdy sobie towarzyszą mego przeiadani. Zdo-
wili sie Biskupi oney iego pokorze. Był człowiek y na kazaniu bardzo wodzi-
czny/ do struchy serdeczney wszystkie słowa swoje obracać/ Ktorego gdy
chwał Bonifacius Biskup Kartagiński/ przez całe iego kazanie izy na ziemi
wylęwał/ p. Bogą chwalać/ iż takie nauczyciele swemu Kátholickiemu ko-
ściółowi dacie.

Rok Páński 524. Ianá pierwszego 1.

Iustina 7. Theodorika 32.

Justinus iako był bogobojny/ poczał sie z sumnieniem trwożyć/ iż in-
heretyki wyganiać/ Arianom dla Theodorika króla przepuszczał/
z którym iako z mocnym potow rozrywać niechciał. A wiele sie ich
było na wschodnich kosciołach rozmnożyło. Chcac tedy p. Bogu
sie przysłużyć/ a nad łaskę iego ludzkiej sobie nie ważyć: uczynił w
rok na wszystkie heretyki y Ariany/ aby im koscioły brano y na Kátholickie o-
bracano. Wcielili sie Ariani do onego Theodorika/ y mieli po sobie wielkie
go patrona/ Który sie o nie częstemi listami do Justina wstawiał. To prze-
kładając/ iako on nigdy żadnemu sie Kátholikowi nie przykrył/ y onem
stolicy Rzymskiej od odszepiencow bronił/ y wszystkie Biskupy Kátho-
ckie sobie poważał/ y czynił na ich prośby takie rzeczy/ iakich drudzy Kátho-
liccy panowie odmawiaia. Lecz gdy na iego listy Justinus nie dbał nie: w-
myślił Theodorikus przednie posły o to do niego wystać/ między Ktorem
Papieża Janá mieć chiał: grozić mu/ iesli Cesarza nie vblaga/ iż to uczyni
Kátholikom we Włoszech/ co on w państwie swoim Arianom czyni.

Rok P. 525. Ianá pierwszego 2. Iustina 8. Theodorika 33.

Ali Papież poniewólnie wyprawiony iest posłem od króla Theo-
dorika do Justina Cesarza/ z innymi Senatorami Rzymskimi/ to iest/
z Importunem/ Theodorem/ Agápetem/ Patriciussem/ aby tam
potoy stanowią y z strony Arianow y z strony Senatu Rzymskiego/
Który v Theodorika w podeyrzeniu był/ iakoby go zdradzać w pa-
ństwie mieli. Musiał Papież choć chory na ten czas był/ choć też nad zwy-
czay wszystkich Papieżow/ z Rzymu do Carogrodu iachac. Ale nie musiał to
czynić okolo Arianow co on kazal. Bo na to zdrowie swoje sádził/ y rzecz
przeciwna Justinowi radzić vmyślił. Nie trącił Bálak na Báláma aby to
mówił co on chiał. Trącił Herod na Janá/ Który mu syie nastawil/ Który
z Piotrem mówił: Bogá wiecey słuchay niżli ludzi.

W drodze

W drodze oney v Korinthu wstawil go P. Bog cudem / o którym y s. Gregorz napisał / iż koń bestya niema / światobliwość iego oznaymita. Po-
trzebował konia / iako sie w drodze trafia: słachć ieden pożyczyl mu barzo
tłastawego konia / na którym siadala żona iego. Ktorego gdy nazad odesłał:
ona bestya dopuścić żadna miara niewieście siedzenia na sobie niechciała.
Domyślił sie on słachć / iż to był cud Boży / iż on koń nosiwszy raz namieścił
tę **CHRISTVS OWEGO** / niewiaśty iuż nosić niechciał: one^o do Papieża da-
rując mu go / posłał. Z wielką czcią w Carogrodzie przyięty był Papież s. Anastasius Bibliot.
Wszystko miasto daleko przeciw iemu z świecami y krzyżami wyszło / Piotra
y Pawła s. w nim czcząc. Bo starzy Grekowie powiadałi / iż wschodnie kro-
w Carogrodzie.
Wszysta poczarowy od Constantina nigdy Papieża v siebie nie miały. / okrom
Klementa przed Constantinem daleko / gdy na wygnanie do Chersonesu
prowadzony był. Uczęcił go y Justinus Cesarz kłaniając mu sie / y aż do zies-
mie poniżając. A gdy był v złotej brany / ślepy ieden o wrocenie oczu pokornie
Papieża prosił. A on kładąc ręce na oczy iego / wzrok mu moca Boska przy-
wrocil. Na co lud wszystek pątrzył.

Antyochia miasto / w którym sie heretyctwa Nestorianie / Eutychi-
anie y Theopaschitowie szepili / y nawiecy w głupim onym ludu szerzyli / te-
go roku od Pana Boga pokarane jest. przyšlo wielkie trzęsienie y o-
gień do tego nieugaszony / y prawie wszystko miasto przewrocilo / y ludzi nie-
zliczony poczet pozabił / między nimi zginął y Patriarcha onego miejsca
Euphrasius. Theodozysus on znaczny pustelnik na one godziny w Palesty-
nie bracia zebrał / y one im plage oznaymił / ktora z obławienia Boskiego wi-
dział / modlić sie im rozkazuiac. Także y Zosimus nieakti pustelnik s. w Phe-
nicy teyże godziny on upadek miasta widział y drugim oznaymił piśe Ewa-
grius. y inne w Grecy y Cilicyi miasta takimże trzęsieniem ziemi poruśzo-
ne były / a zwłasczą Edessa y Anazarbus / ktore Justinus naprawił / y od nie-
go sie zwaly Justinopolis.

O tym Zosimie który sie wspomniat piśe tenże Ewagrius / iż do miasta
idąc / a na osle rzeczy swoje prowadząc / Lew sie z lasa wyrwał / y osła mu por-
wał. On za nim szedł w las / y gdy sie Lew naiał / rzekł do niego śmiejąc sie:
Przyjacielu / osłaś mi ział / a ja stary rzeczy tych nieść nie moge / włożę ie tedy
na cie / a poniesiesz mi ie do miasta. y wnet Lew do niego łagodnie przyśedł /
y włożył mu miasto osła / aż do miasta Cesarzey / niost co co nań włożył / a
potem sie do lasa wrocil. Toż powiada Nicephorus.

O tym czasie żyła ona Maria Egipciańska / z ktora inny Zosimus rozma-
wiał / gdy ia w głębokiej pustyni znalazł. Pątrzy w żywocie iey / który So-
phronius Biskup Jerozolimski wypisał / a Pawel dyakon Neapolski na Ła-
ciński go ięzyk przelożył. Jan Jerozolimski Biskup / on po Heliaszu z he-
retyka nawrocony / tego roku z ciała wyszedł / na iego miejsce Piotr nieakti
nastąpił.

Rok Páński 526. Iana pierwszego 3.

Iustina 9. Theodorika 34.

An Papież długo mieszkał w Carogrodzie / rzeczy duchowne obpra-
wuiac / y msa w kościołach Łacińskim ięzykiem sprawuiac. Piśe
Anastazyus iż na Iustina koronę włożył Papież. Bo acz był iuż
od Patriarchy koronowany: ale chciał też z reki Papieskiej te cześć
y błogosławieństwo mieć. Toż jest y v Miscell. A gdy sie do
Rzymu wrocil / y wspominki złote y srebrne naczyńia ołtarzow s. od Justi-
na Piotrowi s. posłane oddał: od Theodorika krola poimany y do Rave-
ny zawięz

2.

Dial: lib: 3. cap: 2.

Cud o koniu.

Anastasius Bibliot.

Papież wczesony

w Carogrodzie.

Cud drugi Pa-
pieża.

Gregor: vt supra.

3.

Miscell: lib: 15.

Marcell: in Chron.

Euagril: 4. cap: 7.

Trzęsienie ziemi

w Antyochy.

Cyrillus in eius vi-

ta apud Surium

11. Innuarij.

Vt supra.

4.

Vt supra.

Zosimus lwa o-

tiodlak.

Lib: 17. cap: 5.

5.

Maria Egipcia-

ka.

10. Aprilis.

w Polskich.

Apud Surium

5. Decembria.

6.

Anastasius in Io-

annei.

Korona na Cesa-

ria Papież kładł.

Papież poimany

od Theodorika.

Miscell: lib: 15.
Anastasius.
List Papieski o
wspisania.

Tom: 1. epi: R. P.
Jan Papież mę-
czennikiem.

2.
Boecius iaki.

Cassiod: lib: 3.
epist: 40.

Boetius de consol:
lib: 2. prof: 4.

Boecius wispień
w Tyczynie zabi-
ty.
Z głowa rości-
ta do kościoła
szedł.

3.
Symmachus sa-
bity.
Priscia: de ponde.
Cassiod: lib: 4.
epist: 51.

4.
W wybieraniu Pa-
pieża wtracił się
Theodorikus.
Felix Papież
czwarty.
Apud Cassiod. lib:
8. epist: 19.
Krzywdą w obie-
raniu Papieżom
sacysza od here-
tyka.

5.
Anastasius Biblio-
thecarius.
Śmierć diwna
Theodorika okru-
tnika.

ny zawieszony / na ciężkie więzienie dany jest / o to iż sprawy jego są Ariany
y kościoły ich popierać y Cesarza niechciał. Oni też jego towarzysze Sena-
torowie / Theodorus y Importunus / także poimani są. Bo Agapetus był
w Tessalonice w drodze oney umarł. Pisał list Jan Papież do wszystkich
Kupców Włoskich / prosił ich / aby mocno się Ariąńskim błędom sprzeciwia-
li / a choć Theodorikus król wszystkie Włoską ziemię mieczem sie o to zgubić
grozi: aby o to nie dbali / a tego sie wiecey bali / który y ciało y duszę zabie mo-
że. Wpominają ich aby Ariąńskie kościoły gdzieby mogli na Katołickie po-
święcali. Bom ią też / prawi / toż w Cárogradzie za wspomnianem Cesarza
Justina / który Ariany wykorzeniał / czynił. ić. W onym ciężkim więzieniu
miedzy roku tego ten Jan s. ducha P. Bogu oddał / iako prawowitny mę-
czennik. Ciało jego do Rzymu przeniesione jest ze czcią / iako męczennikom
kościół czyni. dzień zęścia jego święcimy 27. dnia Maja / którego do męczenn-
stwy korony przyszedł. Siedział lat dwie / miesiące dziewięć.

Tenże Theodorikus król okrutność swoje na niektórych Senato-
rach Rzymskich pokazał / y na onym Boeciusie już starym / który trzykroć
był Consulem / y nad Symmachem oycem żony jego. Był Boecius przed-
woney nauki / y umietyością ięzyków / y wszelką Philosophią y Pismą s. y
tym co rozum ludzki przenawyszy mógł mieć / ozdobiony: pisał ksiąg wiele
y wszystkie Greckie nauki Łacinnikom przetłumaczył. y sam wiele mądrego
ksiąg składał / y o Troyce s. do Symmachá wczynie iako prawowitny Kato-
lik / napisał. Miał wielką pobożność y stateczność wiary Katołickiej
y święte obyczaje. Przyczyny nań iney nie miał ten okrutnik / iedno iż gdy na
Senat Rzymski zbrały kładł y potwarzył / on Senatowi mocno brouł / y nie-
winność ich wkręcał. Trzymał go długo w więzieniu w Tyczynie w wie-
ży iedney / która y dziś wkręca / w której księgi de Consolatione Philoso-
phia napisał. A potym go w teży wieży zabił on okrutnik kazał. Pięć wie-
go żywocie Julius Marcianus / iż obywateli Tyczyny to podanie od sta-
rych maia: iż Boecius gdy mu kłó głowę na dwoie rozciął / on ią rekoma-
ścił / y tak szedł do kościoła bliskiego. Gdy go pytano: Kto cie ranił: po-
wiedział: Niezbożni. A w kościele wzięwszy światości / skonał. y iako mę-
czennik wczeson od ludzi jest / iż dla Katołików Senatorów / od Arianow-
niemiernych śmierć podał. Tenże okrutnik zabijwszy Boeciusa / y Sym-
machá także przezacnego Senatora / o toż co y Boeciusa zabił. Był Sym-
machus także bardo w Pismie s. y w wymowie wczony. Księgi swoje Boecius
zięć jego / na jego rozsadę puszczał. y miał starze wielką y wychwalenie cnot
swoich y nauk od Ennodiusa y Prisciana Cesarzeńskiego Grammatika / y
sam go Theodorikus przedtym wystawiał.

Po śmierci Jana / Theodorikus który go zabił / wtracąc się w obieranie
Papieża poczał / księży y Senatorów przymusić. Opierali mu się przez prze-
ciechdziesiąt y ośm / ale sprzeciwić się nie mogli. Bo chcąc swoje zła chęć prze-
wieść niezbożny król: co nagodniejszyego miedzy księży mianował Felixa.
na którym przestać wstępy musieli. A iednakż tym obwiastkiem / aby napo-
tym królowie Papieża nie mianowali / ale od księży y duchownych obrane-
go potwierdzali. Stad Cesarze potym Cárogradzcy / to prawo sobie przy-
właszczyli. y tak się od tego heretyka poczela krzywdą w obieraniu Papie-
stwu; który potym Cesarze nasładowali. Acz y o to tego Theodorika przed-
okrutna śmierć y sadem strasliwym Pan Bog skarał.
Dziewięćdziesiąt y ośm iako Jan Papież umarł / gdy do wieczery rybna mu
głowa bardo wielką na misie postawiono: zdało mu się iż była głowa Sym-
machá Senatora / którego nie dawno zabił. Która nań zeby wkręcała / y o-
czyma strasliwie nań się przegrażała y gebe rozdzierała. A on się bardo
przeleżał

przelećszy do Komory bieżał / y drząc ná tożko vpadł / powiadać Elpidiuszowi leżarzowi swemu / iż nieślusnie Boeciusz y Symmachá zabił. y ták strážliwa śmierć przedko vmárl. Piše Grzegorz s. iż ná Lipárze wyspu / gózie jest iáko piekielne okno / ná gorze ktora vstáwiczny ogień z siebie pufcza / pufelnik ieden widział / á ono Jan Papież y Symmachus Theodoriká zwiázanego w ono strážliwe piekielne okno y ogień rzuciá. Był ten Theodorikus świeckey chwały bárzo godny / by było tego iego heretyctwo y przed śmierć ná niewinne okrucieństwo / dopuściło. Poki kościolom pokoy dáwał y Biskupy Kátholické czcił / miał wielkie szczęście y długie pánowanie. á iáko sie ná samego Papieża rzucił / y niewinna krew rozlewał / przedko vpadł. Wiele praw sprawiedliwych vstáwił / wiele pospolitego budowania w Rzymie y w Ráwennie wspaniále postáwił / y stáre Rzymistie ponápráwowáw. Lecz tym nie wiecznego sobie nie zbudowál.

Gdy bez potomstwa męskiego zshedł Theodorikus / siostrá iego Amáláswinda syná swego Athaláriká ósmi lat máiacego / ktorego miała z Eutárikem Eylliká / ná páństwo wpráwiła / sámá od niego krolestwo spráwniać. Bo była niewiásta meżna y mądra / krzywdy żadney Kátholikom y Włochom czynić nigdy nie dopuściła. Potomstwem Boeciusza y Symmachá imienia przywrociła / syná pilnie y w kárności trzem stárym y pierwszym pánom obecnie przy nim mieszkájącym poruczáć / wychowáć / y ludzkości y mądrości y náuk y praw Rzymistich náuczyć go chciała. O co sie Gothowie poburzyli / niehcąc aby krol ich po Rzymistku wychowány byl / á náukami sie báwili / ále żeby od školney boiáźni wolnym zostáć / z rowienniki do zbroie y kóni y żołnierstkich zabaw wychowány byl. Bo škola / práwi / serce dzieciom odepnuie y smiáłość im gubi / rć. Oná niewiásta wiedziála iż to były niemać die stowá / ále sie boiáć zámieszánia iákto / vstápiła im / y czynili z chłopcietem co chcieli. Jáko im źle wyszło tákto wychowanie / sami z wtráta swoiá doználi.

Tego roku s. Sigismundus krol Burgundionow zábity y z żona y z dziećmi swemi od Klodomera krolá Fráńkow. zá swietego po śmierci doznány jest. Czytay w iego żywocie / ktory opisał Grzegorz Turonstki.

Antyochia trzęsieniem ziemi obálona y ogniem zepsowána / nápráwo wáć kázal Justinus Komesowi wschodnych páństw przeswietnemu Ephremowi / ktory byl wielkim iálmuznikiem y Kátholikiem / y dziwnie z wielką chuciá y pilnością miásto budowál y vbogie wspomagał. Wiedzy robotnikámi wýzwał iednego odpoczywáiacego / á nád nim iasny wysoki stup. Co gdy po kiláćroć widziál : przyzwál go do siebie / y pytal / skądby byl / y czym sie báwíl : On powiedziál : otom vbogi / chleb sobie wyrábiam / ktory mi Pán Bog dáie. A on mu rzekł : Nie pufcze cie skąd / áz mi prawdziwie wsfytko powiesz cos iest. A on go zátłáwofy aby tego nikomu nie powiedal áz po śmierci tego / rzekł : Jestem Biskupem / y opuściłem dla zbáwienia swego Biskupstwo / y ta robota trudge ciáło moje / chleb sobie wyrábiam. A tobie opowiedám / ábys iálmuzn ktore czynisz przymnázał / bo cie P. Bog ná biskupstwo / tego miásta wádzi / áby karmil owce krowiá iego kupione / á o wiáre práwa człá. Bo sie w tákich ofiárách Bog kocha. To sie ták zysciło. Bo Ephrem ná Biskupstwo z Komesá wstápił / ná ktorym dziwnie pilno wiáry swietey bronil / y wielkie iálmuzny czynil.

Czynności iego okolo owiec swoiich y zbáwienia ludzkiego iest przewódzieczny przyktád. Był ieden heretyk Eutychiean y Serwerian przy Antyochiey / ktory ná wzor onego Symeóná Stupnika / ná stupie wysokim wednie y w nocy mieszkál / y z onego stupa kácerstwa náuczáł / y wiele ludzi mniámana swiatobliwosciá swoiá zrodził. Bo ludzie prosili wiecey ná żywot pátrza / y z niego o náuce sadza. S. Ephrem siedł do onego Stupnika / y vpominał

Dialog : lib : 4.
cap : 30.

Do piekła od rabi
tych rzucony Theodorikus.

6.
Procop : vt supra.
Atharikus krol
lem Gothow.
Amalaswinda
mádra.
Wychowanie krol
lewicow.

Skola dzieciom
nie szkodzi.

7.
S. Zygmunt.
2. Máh.
De gestis Franc : li :
3. cap : 6.
Ephrem Comes
potym Biskupem.
Sophron prat. Spi.
rit : cap : 37.

Biskup miedzy ro
botnikami proro
kuje.

Ephrem Biskupem
Antychiey.

8.
Sophro : vt supra.

Stupnik heretyk
iako nawrocony.

Wielka wiara E-
phremá Patriár.

Statá w ogniu nie
zgorzała.

9.

Ten dem wiara f.
loświadczone.

go / aby sie z kościołem s. zgadzał / a Synod Kálcedoński pochwalik. A on
odpowiadał: iż ia Synodu nie znam. A Biskup rzekł: a iakoż o tobie ra-
dzić mam / abys nie ginał y drugich nie zwodził: A on heretyk powie: Ksieża
Patriarcha naniecmy ogień / a kto w nim nie zgorze / ten jest prawowierny.
Przestrąsł sie ná ony słowa Patriarcha y rzekł: Synu / miałeś słuchać oycá
swego: a to co przekładaś przechodziś podłość moie: ale dla zbawienia two-
go / wśaiac miłosierdziu Bożemu / wezynie to. y zawołał ná sługi: Błogo-
sławiony P. Bog / nałóżcie ogień. y gdy sie drwa strąśliwie rozgorzały / za-
wołał ná onego Słupnika: zleż á podź zemna w ten ogień iakoś sam chciał.
A on rzekł: nie zleże. Bo sie był oney wiary s. Biskupa przeleł. Który ścica
Patriarchalna z siebie złożywszy / modlił sie P. Bogu / y wrzucił ia w ogień
mowiąc: IESV CHRISTE dla nas w żywocie Panny Bogarodźice naśey
wcielony y z niey národzony / wkaż nam prawdę. Trzy godziny ścica ona w
ogniu była / a żadney szkody nie miała / cale iako była wyieta jest z dogorzą-
cego ognia. Co wyzrawszy on heretyk / przekłat Sewerá y Kácerstwo iego / y
vpamiętały z kościołem sie s. poiednał. Wielka ludziom była potęsa
onego fałszywego Słupnika / wielka wiara tego s. odpedzona jest. Pranie-
go ná ręke wyzwól. y wygranie oney bitwy obiema zdrowe / y temu co prze-
grał. Bo takie jest kościelne zwycięstwo. A prawda wiary Kátholickiej y
ogniem doświadczona.

Rok Pański 527. Felixá czwartego 2.

Iustinianá 1. Athalariká 2.

1.
Zonaras Annal:
Tom: 3.

Iustinianus ná Ce-
sarstwo.
afsiodor: lib: 3.
Epist: 1.

2.
l. 5. de summa Tri-
nitáte.

Wrok Iustinia:
o wierze s.

Novel: Iustini: 36.

Biskupi ná sa-
nich świeckich.

3.

Novel: 36. in fine.

Iustinus Cesarz starym będąc / siestrzeńcá swego Iustinianá / o ktor-
ym sie wyższej słyszał / Cesarzem po sobie zostawił / y za przyzwolen-
nim wszytkich stanów / gdy sam zachorzał / przy Patriárse Epiphá-
nusz y przednich pánach / reka swoia korone nań włożył / y potym
dobry y pobożny pan Duchá P. Bogu oddał. Krolował lat czterdzieści
y dwa miesiąca. Iustinianus miał ná ten czas lat czterdzieści y pięć.
Athalarikus krol Gothow we Włoszech záraz przyiaźni Iustinianowey
y pokoiu przez posły swoie prosił / y vprosił / zá spráwa mátki swey Aná-
swindy / w ktorey sie Iustinianus kochał. Takżey Hilderikus krol Wán-
dalski w Afryce / o pokoy sie z nim pilnie starał.

Ná poczatku pánowania swego Iustinianus fundáment dobrego rzą-
du y pomocy Bożkiej záłożył. Wezwał wyrok ná wszytki poddáne / aby ták
wierzyli iako kościół s. Kátholicki podáie. y wyznawszy sam wiare Troycey
s. y wcielenia Syná Bożego / Nestoriusá y Eutychesá y Apollinára potę-
pia / grożąc wszytkim wielkim karánim / ktoryby błedy ich Kácerstwie chwalił
y onych náśladować śmiał. Rozkazał też sedziom wszytkim / aby Biskup
poro słucháli / gdyby ie o czynieniu spráwiedliwosci vpomnieli / a gdzieby
był podeyrzany sedzia / aby Biskup do niego przysádzony był / y z nim sadził.
A gdzieby kto od sedziego obrażony był / aby Biskup sam iego rzecz sadził / a
sedzia exekucia pod gárdlem czynił. Gdzie mowi one słowa: Jáko nas P.
Bog ná Rzymskim páństwie posádził / wszytká cheć náśa jest / to czynić / co
służy pożytkom poddánym náśym / y zwierzoney od Boga Rzeczypospolitey.
Postánowił też aby Ksieża y mnisy / y biskupi / bez listu Patriarchy do Ca-
rogradu nie przyjeżdżáli.

Tak sie tedy do láski Bożey przyprawuiac Iustinianus / á máiac spotę-
ne páństwo / y one różnice kościelne wkoione: myslit o zachodnych krol-
stwach / iakoby do wschodnych przytaczane pod iedne lástke y w lepszy rz. b.
wpráwione być mogły. y wzywáiac do tego modlitew / przykładá y w wielkie
posły. o

posty, o których sam mówi: Nie wzbraniamy się nacięższej trudności / ale nieśpiania / y postow y pracowania inego / za poddane nasze / więcej niż naturą znosi / używamy. Post wielki tak pościł / pisał Prokopius: dwa dni nie nie jadł / a trzeciego rzodkiem / albo chrysty / ziela w occie długo moczone / jadł / winą y chlebą nie kosztując / na samey wodzie przesiadając / y to miernie / nie dojadając. rano wstawał / pozno się kładł / z łóżka się porывał / zawżdy o dobrym popolitym myśleć / a odprawiać co potrzeba. Zymot tak surowy / wiódł nie iako Cesarz / ale iakieś y podły sasiad wytrwać nie mógł. A do tego dziwnie nabożny był w swietych się męczennikach kochał / kościoły nowe budował / stare odnawiał / szpitale fundował / heretyki wykorzeniał / sprawieśliwosci nigdy nie odstąpił / złe ludzkie wyganiał / znośliwe milował. y tak prawie wszystkie światy zwoiował: Persy / Goty / Wandalę. y potki się nie pozował na starość / był niezwyćieszony / ku wielkiemu przykładu panom aby się wczepili pobożności / chcieli szczęśliwie krolować / y zwycięstwa mierwać.

Puścił się tedy w imię Pańskie pierwej na Persy / wpominając się przez posty w Kabadą krola ich / aby to wrocił / co państwu Rzymskiemu obiał. cze go gdy uczynić nie chciał / wyprawił nań Belisariusza wojewode / dając mu za radnego Prokopiusza / tego który te dzieje / sam na nie patrząc / pisał. Położył listy obu hetmanów / y Perskiego Mirhan / y Cesarzkiego Belisariusza / iako do siebie / nim bitwę stoczyli / pisałi. Belisariusz mu ofiarował pokoy / a Mirhanus Rzymianom trzywoprzysiężce / którzy wiary nie trzymają / nazwał. Pisał mu zaś Belisariusz / iż wy wiary y przymierza łamiecie / listy wasze na kopie zawiesziliśmy na was poydziem. A on mu zaś odpisał / aby mu w Dáras mieszczelaznia y obiad gotował / twierdząc iż iego bogowie tam go wpro wadzą. Tak hardziej kazał ten drugi Kapsaces. Tę długo do bitwy przygo sło. Potkali się w Mesopotamii / gdzie Pan Bog wiary na Persy / iako za czasów Theodozjusza / puścił / iż Rzymianom strzelbą nie škodziła / a Rzym ska Persy traciła / których wloczniami doganiáli / y wielkie zwycięstwo za po mocą Bożą otrzymáli / y Mesopotamia oswobodzili. Trwała wojna ona lat cztery / na której kilakroć potym worsta Perskie Belisariusz rospisał. Mirhanus on wszędzie tracił / y o to od swego krola / zeliżmie z urzedu zło żony był. y iego się hardość poniżyła / a Belisariuszowa w Panu Bogu na dziecia / nie chybiła.

Wielka na tych wojnach z Persy / pomoc Rzymianie mieli z krola Eru low / niedawno / iako jest wyższej / do wiary Chześcianińskiej obroconego. Pod temi bitwami z Persy nieiaki Kerikus albo Cyriakus polkownik / sstąpił do Jeruzalemu iadac na wojnę / y modlitwie się s. onego pustelnika Theodozju sa zalecał. który go wpominat / aby sobie y miewu swemu nie dufał iedno P. Bogu. y słowy iego ziety / prosił aby mu swojej wlosiennice miasto pance rza pozyczyl. Uczynił to on swiety. A żołnierz oblożył na sie one zbroie / mo cne zwycięstwo otrzymał. y wracając się na dziekowanie do onego oycá / mo wot: Zdato mi się że w bitwie widział / a tyś mi wkażował / na ktoram sięrote puścić / a ktoreyem zaniechać miał. Tak wiele modlitwa swietych może.

Tego roku Boázer krolowa Hunnow wdoma / tych Hunnow ktore Prokopiusz Abenyzowie / miał z soba sto tysięcy Hunnow / do Rzymian przystala. A krol drugich Hunnow w Bosphoru / nazwany Horda / do Cesarza Justiniana przyiachał y Chześcianińcem zostal / y wczepiony y wdarowany do domu się na straż Rzymską wrocił.

Juliana ona przezacna bialagłowa / z domu Aniciów / ktora się w wie rze Anastazjuszowi Cesarzowi sprzeciwiła / tego roku ducha Panu Bogu oddala. Pise o niej Grzegorz Turoński / iż Justinianus Cesarz gdy już by la stara / zlotą od niej na pomoc popolita / do niej w dom przyśedł / y prosił.

Praca na Cesar stwie.

Procop: de edifi: Iustini: lib: 1.

Post Iustynianow twardy.

Nabożeństwo.

Śczęście iego.

4.

Belisariusz na Persy.

Procopius. De bello Persico libro primo. Listy odpowiednie przed wojną.

Bitwa z Persami szczęśliwa.

Procop: vsup.

5.

Miscell: lib: 16. Kerikus żołniers naboiny.

Cyrell: apud Suri um 11. Ianuarii. Wlosiennica iwie tego miasto pan cersa.

Horda Tatarska.

Miscell: lib: 16.

6.

Juliana iako Ce sarsa ofukala. De gloria Mart: cap: 133.

Złoto na kościol.

Ona rzekła: Dochody moje zebranie jeszcze nie są, ale skoro je zbierze wtajemniczę i wezmiesz co będzie wola twoja. y tak go odprawiały: wszystko złoto które miała / zwołały rzemieślników / na ściany kościoła s. Policentę mecenarę / rozbić / y kościol ozdobić kazala. y zwołały Cesarza / rzekła: Owo moje złoto którym zebrala: bierz co ci się podoba. Cesarz się zawstydydził / one pochwalił / iż to co człowiek wziąć miał / Panu Bogu oddał / a bracię tego nie godziło. A iednak aby z onym wstydem nie chodził / pierścien mu darowała / w którym był kamień tak drogi iako ono złoto.

7.

Sady duchowne.

We Włoszech Gothowie pokoy z pańy postrońnemi mając / wstecznie księza do sadow świeckich pociągac poczełi. Co widząc Felix Papież do króla sie Athalarika wcielił. y napisał choć Ariannin / taka wstawa y prawo: aby żaden do sadu świeckiego księdza żadnego nie pociągał / iedno do Biskupa. W tym prawie są one słowa: Cziny / prawi / stolice Apostolska: Wy duchowni / które my cziny / wedle prawa swego życie. Świeckie obcowanie naszym przystońne wam. powołanie wasze / żywot iest niebieski / nie zstępuyćie do spraw ludzkich y błedow. Świeccy niech sie świeckim prawem sadzą / a my świętym obyczajom posłusni bądźcie. Mogliby sie tego heretyka naszy panowie zawstydyzić.

Apud Cassiodor: lib: 8. cap: 24.

8.

Cassiod: de divin: lect: cap: 23. Paschal: złożyl Exiguus. Żywot jego.

Dionizyus nieiały nazwany Exiguus, Paschal na lat 95. złożyl. Był ten narodem Scyta albo Tatarzyn wielce wczony y święty. Grecki ięzyk tak umiał iako Łaciński / y Kanony duchowne y inne księgi Greckie przetłumaczał się słownie y wiernie. a w Piśmie s. bardo był ćwiczony / y żywot miał dzwonne y strożny / między ludzmi / na pożytek ich z nimi obciagał y każdego buduiac. y wiele innych cnot jego wylicza tamże Cassiodorus. Ten Exiguus lata liż czyć poczał w swoim Paschale y okragu / nie po Olimpiadach y Consulach ani Indiktach: ale po CHRISTY SOWYM wcieleniu y narodzeniu. aby pamiatka Pana naszego zbawiciela kwitela / a onych niezbożnych przesładowcom kościoła Bożego od których lata liżono / ginela.

Beda de temp: ratione cap: 45.

Lata od CHRISTVSA liczyć poczał.

9.

Kanony z Grecká Oycon ii. kto zbierał.

Co sie zebrania Kanonow Concilij y Synodow / z Greckiego ięzyka przekładanych / dotyczy: Były już dawno zebrane: ale nie z takim porządkiem / iako ie objaśnił ten Exiguus. Po którym też praca podiał Ferranus Barchagiński dyakon / y po nim Martinus Biskup Brakareński / y po nim zaś Cresconius Biskup Afrykański / które zowia Concordia Canonum.

Greg: Turon: de gest: Fran: l. 3. c. 4. Radegunda poimana.

9. Augusti.

Fortunatus apud Suri: 8. Janu.

W Gallij Klotariusz król Frankow Turingińskiego króla Hermenefrida zwoiowawszy / poimał młodziuchną pániczkę rodu krolenckiego Radegunda / córkę Bertariusza brata tego Hermenefrida. O iey wychowaniu y świętych obyczajach pátz w iey żywocie. Ten Klotariusz z woyny sie wracał / y wiele rzeczy kościoła Weromondenckiego wydarzył / między dniem wiozacz / tak był od P. Bogá wspomniany: konie z wozami przez trzy dni ruszyć sie z iednego miejsca nie mogli. y przeleższy sie wszyscy / wcieli sie do s. Medarda / który im kościelne y cudze rzeczy wrocic rozkazuiac / one rozgrzeszył / y z karania onego wybawił.

10.

Cassiod: var: l. 9. epist: 6.

W Afryce król Wandalski Hilderikus / zabici Amalafride wdowę króla Trásmunda / wnieczke Theodoriká króla Gothow / kazal. o która Athalari- tus / bardo sie nań / iako o powinna żaluje / piśaniem y przez posły / aby sie tego sprawił / y woyna mu grozi. Lecz bez woyny go zwoiował / gdy nań jego powinnego Gilmara podeścezwal / który go potym poimał y zgubił.

Rok Pański 528. Felix 2. Iustini 2. Athalari 3.

1.

Cesarz nazbyt się wdawał w cudzy rząd kościelny.

Iustinianus Cesarz wiele wstaw naczyńił na pokoy y rząd kościelny / y nazbyt się wdawał w duchowne sprawy. Co podobno czynił iako executor Kanonow. A iż sam nie był wczony / y czytać podobno nie umiał.

Wmiał / a prawnego swego Doktorá Tribonianá Poganiná miał: táčno sie domyslić / iż práwá one / iego inuieniem Cárogradzey Pátryarchowie pisali / aby tym wietřa powage miały. Jednáť nie dobrze gdy sie pánowie w káplánstwie wrzedy wdáia. y temu ná starosć tá śmiálosć źle wysła. Játo sie niżej pokáże. Choć piše Suidás / iż Iustinianus obiecádia nieumiał: iednáť nie táť sie to rozumie aby nie miał umieć czytać y pisać. gdyž sie pokázuie z listu Digiliusa Papięzã / y z Eustáchiusa ktory dzieie swoich czasow pisal / iż sie ná listy reka swoia podpisował.

Práwá iego 113
pisał.

Tego roku postáwił tákie práwo / aby żaden z kšieży y Biskupow do Cárogradu nie przyjeżdzał / a kšciółá y služby Bożey nie opuszczał / ażby pierwey te sobie wolnosć y Cesarzá ziednal. A w spárách potrzebnych aby Biskup y dworu przez swoje kšieże oznaymiali / z ktorychby sie wyrozumieć mogło / iesli sámych ich osób przybycia potrzeba / rć. y grozi im klatwa / ná ktora ie potępić Biskup ábo Metropolit ma. Nie iżby sam Cesarz wyklećim władnal.

2.
L. 43. c. de Episc:
& Cleric.

Dat y drugie práwo: aby Biskupá nie obierano tákiego / ktory by syny y dzieci y wnuczeta ábo synowce miał. żeby mu myśli o nich do potrzeb kšcielnych nie przeszkadzały / a ná nie dobr kšcielnych nie rozdawał. A żeby potym gdy ná biskupstwo wstąpi / nie od dochodow kšcielnych nie oddalał / chyba to co przed biskupstwem miał / ábo z oyczyny / ábo po powinnych śmierci mieć może / rć. Toż o špitalách y inych miejscách miłosiernych stáwił. y to przydał aby nikogóż zá pieniaǳe nie świecono. A ktemu rostał / aby sámi przez sie káplani y kšieże / dzienne y nocne śpiewánie y Liturgie / to iest Mše odprawowali / podstáwkow zanechawszy. Uczynił teź práwo ná porywacze pánieneł y wdow y ktorychkolwiek niewiař / aby tácy spalení byli / a ten co porwał / aby zá żone tákiey mieć nie mogł.

Synowie Bisku-
pów.
L. 42. de Episc: &
Clericis.
Dobra kšcielne.

Kšieža sámi przez
sie śpiewać maia.

3.
L. 1. de rapt: virg:
Porywacze bia-
lych głow.
Nice: li: 17. ca: 3.
Cedren. Miscell.
Trześnieniecime.
Antyochia Theo-
polu.

Antyochia zás drugi raz trześnieniem ziemię strapiona iest. Ludzie do Pána Boga sie wćiekáiac / mieli od iákiegoś nabożnego náuke / aby ná dzwoniách pisali CHRISTVS známi / stojcie. y wstála plagá ona / a od tego czasu / zwano Antyochia Theopolis: to iest Boże miásto. Játo kácerstwa / ono miásto / w ludu pospolitym y Biskupách swoich / ściepić y karmić poczeto / táť potoiu nie miało / przedtym nigdy tákiego trapienia nie máiac / y potym zás od Persow zwoiowanie cierpiało.

Rok Páński 529. Felixá czwartego 4.

Iustinianá 3. Athalariká 4.

SWiety Fulgencius Biskup Ruspenski w Afryce / przeniesiony ná pokoy wieczny / wielkie cnot swoich przykłady y náuk písaniem zostáwił. Wiele wćierpiał od heretykow Arianow / gdy go y biczowali y wysławiećáli / y ine nedze żádawali. Przed śmierciá ná ieden máty wyssep skryć sie chciał / gǳie wielkie pokuty / gotuiac sie do wysłcia / czynił. Ale sie wroćić do klastoru prze śemranie bráciey musiał. y zachorzał w dni 70. stekáiac / one słowa w vsćiech miał: Day mi Pánie tu wyćierpienie / a táń odpuszczenie. Umieráiac / o wboǳie y wdow y strapione stáranie miał / nuánniac ie / a ořátek ná nie pieniaǳy rozdáiac. Pońi był żyw Ruspá cáta od Naurow bylá. Potym wřetká zepsówána zostála. gdy płot sie rozgrodził a tákiego muru nie ořtáło. Pisał wiele iáko wymowny y bázro w písanie wozony. żył lat 65.

I.
Apud Sur: 1. Janu.
Fulgencius.

Niemoc y skoná-
nie iego.

Tego roku Benedykt s. z Sublaķu przeniosł sie do Kássynu gory / gǳie klastor swoich mnichow záložyl. y stámtad bázro wiele inych ściepił y po wielu kroleřtwách rozsiał. W ten czas práwie tego wielkiego oycá wzbudził P. Bog / gdy inniřli stan ná wřchodnych křáiách / heretyctwo y rozpustnosćia

2.
S. Benedikt do
Kássynu.

Rozmnożenie kla-
strow 6. Bened.

Greg: Dial: lib: 2.
cap: 8.

3.

Gregor: Turon: in
eius vita.

Nicecius iaki Bi-
skup.

Krol iaki Theod.

Iarżmo Biskupie.

Nouell: 142.

Rzeszańców záká-
zano.

Abşagowie Chrşe-
ścianie.

Procop: de bello
Persic: lib: 2.

Nowi Chrşeşti-
anie.

Procop: de ædif:
Iustin: orat: 3.

Gen: 41.

4.

Práwá zbierác ka-
sál Iustinianus.

Constit: de Nouel:
Cod: Sac.

Tribonianus prá-
wny, a pochtebnik

De bello Persico
lib: 1.

mi wpadał. Jáko wiele z tego źródlá rzek wyszło, to iest ludzi świętych y do-
skonálych/ meczennikow y wyznawcow/ y rozmaitych w Kościele Bożym w-
rzednikow/ y dżitkich narodow Apostolow/ trudno wypisać.

Tám w Kassynie nálażł s. Benedikt bálwochwálstwo/ iž ludzie głupi
klániali sie y ofiary czynili Apollinowi. On im Kościol obálił y oltarz potluł
y Kościoty imieniem s. Janá y s. Marcína postáwíl. o co czárci sie gniewá-
iac/ iáwnie náń woláli/ ták iž brácia glos ich słyseli/ gdy mówili: Benedi-
cte, Benedicte. A on milczał. y gniewáiac sie láłáli wrzeszczac: Maledicte,
Maledicte, przeklety/ co známi zá spráwe mas?

W Gallie Theodorikus krol Fráńkow trzeci syn Klobowéa/ Niceciu-
sá mnichá/ ktory mu czesto iego złe obyčáie ná oczy wymiátał/ á nigdy mu
gdy co złego uczynił/ nie przepusćil/ ná Treverenskie Biskupstwo wśádzil/
wiedzac iákíey cnoty był/ ktory sie ná krolá nie ogladáiac/ sámego sie Pána
Bogá bał. Gdy go Biskupi poświęćáli; uczul ná syi swe y ramionách/
wielki ciężar: y mácáiac/ á nic nie náydúiac/ poznal/ iž ciężkie iáżmo ná sie
brał gdy Biskupem zostawał.

Zákázal statutem Iustinianus áby chlopietá rzezáne nie byly/ co też y
inni przedtym Cesárze zákázowáli/ iáko rzecz nieludzka y zdrowiu niebespie-
czna. Bo między dżiwiédziesiat/ ledwie sie ieden dochowa.

O tym czásie Abşagowie lud v Kaukasu gory wiáre Chrşeściáńsko przy-
ieli/ ktorym postál Iustinianus káplany/ y Kościol tám przeczysteý mákty w
mieniem Pánu Bogu zbudował. Przy Ormiáńskieý też ziemi nieiáti lud Tzá-
now/ Ewángelia przyieli/ iáko tenże Prokopius pise. Byli to ludzie leśni/
w tákich mieyscach gdzie láta nie máš y siac y orac sie nie móže. Ci zwi-
cieżeni od Rzymian praw sie Bożych y služby iednego Bogá náuczylí y Ju-
stinianus Kościoty im budował. Tákí wstęp szesliwy był ná páństvo tego
Cesárzá/ gdy nowych Chrşeścián ták wiele zá ięg czásow przybywało. Bože
by był ták dotrwał: ále iáko v Pháráóná po tlufty chłowách/ bázro chudo-
nástepowály. Iustinianus zebrał dżiesiec wczonych y práwnych księgi
ktorym písanie praw stárych y nowych zlecił. Byly pierwey tych praw księgi
ktore zwano Codex Gregorianus, drugie Herimogenianus, trzecie Theodor-
sianus. Te wšytkie w łupe złożono/ przydáiac práwá Justinianowe ktorych
było wiele/ y názwano Codex Iustinianus. Między temi písárzmi praw pier-
wszy był Tribonianus wielce wczony/ ále Pogánin y Chrşeściáński nieprzy-
iáciel y lákomec wielki/ ktory zá pieniádzé odmieniał práwá y spráwiedli-
wość. O tym pise Suidás/ iž pochtebuiac Justinianowi ná to go náma-
wiał/ áby wierzył: iž nigdy nie vmrze/ ále z ciálem do niebá wzięty bedzie.
Ten między Chrşeściáńskie práwá námieszał Pogánńskich wiele/ ktore Dio-
klecianus y ini przesládowncy CHRISTVSOWI, písáli. One też herety-
Cesárze Zenoná y Anastazyusa chwáli. Między temi też dżiesiácia był ieden
wielce zły człowiek Joánnes Pátricius Káppádox/ o ktorym Prokopius
wiele złego nápisal. Po czym sie domyslic móžesz/ co zá ludzie práwá Rzy-
skie stánowili.

Rok Páński 530. Felixá czwartego 5.

Iustinianá 4. Atháláriká 5.

Elir Papież tego żywota dokonał. Ná iego mieysce nástąpił
Bonifácus wtory/ Rzymiánin z oycá Sigiwoltá. Diofktornus nie-
iáki był też przeciwo temu wybrány/ ále predko śmierćia swoia po-
koy Kościolowi uczynił.

W Afryce Hilderikus krol Wandalow od powinnego swego bráta Geli-
limerá/

I.

Anastasius Biblio-
thecarius.

Bonifacius wtory
Papież.

Procopius de bel-
lo Vand: lib: 1.

limerá z krolestwa zrucony y do wieszenia podany jest / z innymi / Amerem y
 Zwágenem porwinnymi iego. Był ten Gilimer meżny y możny / potwarzał
 Zilderitá / iž chciał Wándalskie páństwo Justinianowi wydać / y láčno lu-
 dzie do swego podwyższenia náмовil / gdy inž siedm lat Zilderit krolował.
 O czym sie dowiedziawszy Justinianus pisał / y posłał stat dwakroć do Gili-
 merá / chcąc aby Zilderitá do krolestwa przypuścił / ábo go do Cárógradu z
 bráty iego odesłał. Czego gdy on uczynić niechciał / á ięszcze ie cięższym wie-
 szeniem trapił / y Amerowi oczy wylupił: pokoy sobie wypowiedzieli / y przy-
 mierze zručili.

Tym czasem woynę Perskú Justinianus przez Belisáriusá odprawo-
 wał. Ná ktora Poganstie narody przeciwo Persom sobie ná pomoc sposabiá-
 sac / do Chrześciánskiej wiary przyięcia dał im przyczynę / y w Etyopiey
 Blemmies y Nábutci y iní do CHRISTVSA porzuciwszy bálwochwálstwo
 przystáli. Postáwił práwo Justinianus / aby oycowie heretycy synow Ká-
 tholickich wydziedziczác nie mogli / y one żywić y opáctrowác byli winni. A
 ięsly synowie heretykami byli; rozkázal aby po oycách dziedzictwá nie bráli.

W Pálestynie ziemi swiętey Sámárytani rozmnożeni táka moc wzie-
 li / iž sobie krolá meákiego Julianá uczynili / y Chrześciány wciśkali y zabí-
 řáli / y kóścioły ich psowáli / Biskupy y kápłany mordowáli. O te krzywdy
 wielkie Pátriarchá Jerozolimski Eliáš / wżyl stárego onego s. Sáby mni-
 cha swiętác wšytekniemu wstáwionego / ktory inž miał lat dziewiedziesiat y
 wóno / aby do Cesarzá Justinianá posłem był / áo krzywdy one Chrześciány
 kłem mowil. Uczynil to ochotnie stárzec / iáko y pierwey za Anástázusá tež
 droge poderimował. Ochotá wielka do posługi Chrześciánskiej / stáboć lat
 w nim przemagála. y przyiat go z wielkú czcią Cesarz / ták iž y Pátriarche prze-
 ciwo temu wychodzić kázal. Głowa iego ná ktorey nieiáka swiętość iáko y
 Anástázus widziál / cálował / y ná blogosłáwienie iego swoje skłániál.

Przyšlá tež do niego Augustá Theodorá žoná Cesarřka prosiac aby iey
 blogosłáwił / áo syná aby mátká być moglá P. Bogá za nią prosił. Bo bylá
 iáko kámién nieplodná. On iey inimi modlitwami zbywał. A gdy go drugi
 raz y trzeci prosił / aby u Pána Boga syná iey ziednáł / ktoregoby sobie wie-
 ces niżli páństwo Rzymstie wáżył: on tákże ina rzecz w modlitwach do P.
 Boga mowil. y ták zátróškána odisć musíálá. Wteli mu dundzy zá zle / iž
 ták Cesarřzowey nie počieřyl. áo on rzekł: Nie dá iey syná Pan Bog / aby go
 náukámi Serwerá nie kármilá / á uczynilá wietřy niepokoy kóściołom / niżli
 był zá Anástázusá. Czym dáł znác / iž wewnatrz oná Cesarřzowa herety-
 cka y Eutychiánská bylá. Co sie potym iáwne odkryło.

Uczynil Cesarz wšytko o co s. Sába prosił / listy rospisal / ná Sámári-
 tany żołnierze posłał / y on wyrok y práwo swoje ná nie rozřerzył / aby ich sy-
 nowie po oycách dziedzictwá nie bráli / žeby sie tym nie zmacniáli. Kázal bo-
 žnice ich poprowác y z miástá ie wygnác.

A gdy s. Sábie pieniadze wielkie dáwác chciał Cesarz: on rzekł: Mář
 Cesarzu ná co wydáwác / ięsli chceř. Pobuduy gospody w Jeruzálem dla
 pielgrzymow y vbogich / dla chorych / posolguy vbogim / pobory im ná czas
 odpuszczáiac / opátrz murámi niektore klastory od náiaždow nieprzyiáciel-
 skich / y kóściołow záczetych tam dobuduy. A náde wšytko wyřorzeniay z
 támtad Ariány / Nestoriany y Origenisty. Zá czym dáć Pan Bog zwycię-
 řtwa / iž y Rzym y Káthago bedzie w reku twoich. To wšytko rad wyřo-
 řil dobry Cesarz / y špitale fundowál / y kóścioły ponápráwiál / y ieden wiel-
 kim kóřtem imieniem Bogá rodbice znornu postáwił / y heretyki z támtad
 wygnál. Zá co mu P. Bog dáł wielkie zwycięřtwa / y nád Gothámi we
 Włosech / y nád Wándalimi w Afryce. Wypisuię Prokopius budowánia

Pánstie

Gilimer Hildery-
 ka poimál.

Przymierte Wán-
 dalom srucone.

2.
 Procop: lib: 1. de
 bello Persico.
 Nowi Chrześci-
 anie.
 L. 19. Cod: de here-
 Wydziedziczenie.

3.
 Sámárytanow
 slořci.
 Cyril: in vita Saba-
 ba. Sur: 5. Decch.
 S. Sabba poslem
 do Cesarza.

Cesarřzowey Sab-
 ba t. co uczynil.

Cynillus ut supra.

Nieplodnořt he-
 retycki.

4.
 Sámárita poka-
 rani.

5.
 Dobre uřzynki
 zwycięřtwa iedná
 10.

De edif: Iustini:
 Orat: 5.

Gregorius in vita
Nicoch. & de rebus
Franc: li. 3. c. 25.

Páńskie y Cesařskie/ w ziemi świetey/ ná vpomnienie s. Sáby/ postáwione.
to iest/ kóściół on przeczyszczył mątki z iákim nákládem y drogoscia y wspania-
loscia stánat. y ine tákże budowania spitalow y gospod z swemi ná chore-
ybogie y pielgrzymy fundáciami/ opisuje. Ná gorze teź Gárizym kóściół
mocno opátrzył dla nieprzyjaciół/ y ine od Samáritow obalone nápráwio-
Cesarz ten dobry roszkař. ić. W Gálliey s. Nícecius Biskup/ krolá The-
odobertá często o iego występkach vpominał/ y slugi iego/ ktorým złe czynić do-
puszczal/ wyklinał. Z ktorými gdy do kóścioła wšedł/ powiedział Biskup iż
służba Boża przy wykłetych być nie móże. Czemu gdy sie krol sprzeciwił pa-
chole iedno od czártá opetáne ná krolá wołać poczęło/ iego grzechy wyłezia-
iac y grożac. y musiał krol zástrażony roszkař aby wykłeci z kóścioła wyszedł
y zaráz ono opetáne páchole zdrowe zostało/ y służba sie Boża skonczyła. W
tym chłopieciu niewiedzieli gdzie sie podziáło y z kąd było.

Rok Páński 531. Bonifaciusz 2.

Iustinian 5. Athalarik 6.

1.
Anastasius.

Mianowanie Pa-
pieżá sá tymotá.

Siluerius in ep: ad
Vigilium Tom: 2.
Concil.

Wyklęcie po-
smierci.

Ado 2. Matj.

2.
Máściństwo z be-
retykami.

Gregor: de gestis
Franc: li: 3. ca: 10.

Amalarikus Aria-
um tábity.

Theudis krol w
Hispaniey.
Indor.

3.
De viris illustribus
Ogień w sáná-
drze przes cála
Mja.

Bonifacius Papież/ uczyniwszy Synod/ chcec krolom Gockim
zwyczaj do mianowania Papieżá skásić: náznaczył/ Synod za-
brałszy/ Wigiliusá dyákona po sobie Papieżem/ y list mu ná to
dał. Co mu potym ná drugim Synodzie wšytko duchowien-
stwo Rzymkie zgániło/ y Senat tego nie chwalił/ ták iż tego
žálniac/ on list iáwnie spalił/ iż to przeciwo s. Kanonom uczynił. Ten Wi-
gilius do tego sie przyczyniał aby ná Papieřstwo wstąpił/ y o to mu Silueri-
us/ ktory go potym wykłat/ przygánie dáie. Tákże teź y w tym postępku re-
gož Papieża nié nie chwalił/ iż Dioskora ktory mu sie w Papieřstwie sprze-
ciwił/ po smierci wykłat. y tákże one klatwe przed kšieźa y Senatem/ tego
co uczynił žálniac/ spalił. Tegož roku Bonifacius z tego swiátá zšedł. Sie-
dział rok ieden y dwa dni. Ten po onym ziąwieniu s. Michála w gorze Gá-
ganie/ kóściół w Rzymie imieniem s. Michála zbudował. Ná iego miejsce
nástąpił Jan wtory Merkurius z oycá Proiectá.

W Hispaniey krol Gothow Amalarikus Ariánin zá žone miał krol-
tylde siořtre Childebertá syná Klodoweá/ ktory w Páryżu po oycu krolow-
wał. Tá iż była Kátholická mocná/ Amalarikus ia przesládomał/ ták iż
gnoiém zá nia ciřkáć/ gdy šlá do Kátholickiego kóścioła/ kazał/ y raz ia šro-
dze áž do křwie vbil. Oná křew w chustke zebrałszy/ do brátá ia poslá-
práwił. Amalarikus ná morze vciékáiac/ wspomniáł iż niektořch šárbow
z soba nie wziął/ y po nie sie wracáiac/ záchwycony iest. Vciékáć chciał do
Kátholickiego kóścioła/ ále nim doředł od iednego żołnierzá zabity został.
Childebertus wielkie šárby wybrałszy/ siořtre wziął/ ktora mu ná drodze
vmárlá. Nacznia kóścielne złote y drogie ktore tám od Ariánow pobráł
wšytki do kóściołow rozdał. Ná miejsce Amalariká nástąpił Theudis
Gothus/ ktory nie był przykry Kátholikom/ y Synodow Biskupom dopu-
šcił/ czego Amalarikus ziadł heretyk bronil.

W Tolecie Biskupow Hispanškich siedm uczynili Synod/ ná ktorým
był pierwšy Montanus tegož miářtá Biskup/ o ktorým piře Ildesonsus/ iż
potwarzony/ ná swoje oczyszczenie przez cála Mja/ ktora sam odpráwował/
ogień ábo žarzyřte węgle w zánádzu trzymał/ áni sie suknia spalił/ áni re-
gle pogářł. Czynili Biskupi oni y drugi Synod ná nápráwe kárnořci ko-
ścielney w Pálenecy/ dobrze onego dozwolenia od Ariánow záżywáiac.

W Cárogradzie Hippacius/ Pompeius y Probus powinni Anastasiusu
šá niegož

Śa niegdy Cesarza / chcąc państwa Iustiniana zepchnąć / lud prosty prze-
drowany wzburzyli / y pięć dni miasto łupili. a gdy sie do pałacu dobywać
poczęli / poimani są y zaraz zabici Hippacius y Pompeius / a z ludu pospo-
litego o trzydzieści tysięcy zginęło. Zakażal potym Iustinianus oręza y
zbroie mieć po domach. Tenże dał ustawę / aby Żyd y heretyk świadczyć
na Kacholiką nie mogli. Roku tego do nieba przeniesiony jest on wielki pu-
stelnik Saba / mając lat dziewięćdziesiąt y dwie. Który iako za żywota tak y
po śmierci wielkimi cudami od P. Bogu wstawiony jest. Żywot iego / iako
sie wyższy oznaymiał / wypisał Cyrillus uczeń iego. Wielki święty / który
nie było tak wiele ludzi do żywota doskonałego przywodził / ale z chęcią go-
raca wiary Kacholickiej przeciw Eutylianom y Nestorianom bronił / y
Cesarzom sie zastrawiał / y na moc sie ich dla prawdy nie oglądał. a nie prze-
stając na samej komorce / gdy Kościół Boży potrzebował / pokoy swoy y bo-
gomysłności opuszczał. Umilony Bogu y ludziom.

Procop: de bello
Persico lib: 1.

Wzburzenie ludu.

Novell: 85.

4.

L. 13. Codic: de
hereticis.

Sabby 1. 35812.

Rok Pański 532. Iana wtorego 1.

Iustiniana 6. Athalarika 7.

Iustinianus rozmyślając sie długo / y Senatu sie swego rządzac
ieśli wojnę z Wandalami w Afryce zacząć miał: tego roku już na
to Panu Bogu sie oddając / przypadł / y wszelkie do takiej wojny
potrzeby gotował / żołnierza / okrety y żywność. Miał y od P. Bo-
ga przez jednego Biskupa z wschodnich stron otuche / z ktorey
sie na wielka nadzieie podniósł. Czyny mu ochotna myśl y onedobre w-
czynki ktore czynił / Kościoły na cześć P. Bogu y przeczyszczy dziewicy matce
Bożej y świętym meczennikom budować / y fundacie dać / spitale na ubo-
gie założyć / a zawsze przy sprawiedliwości y przy obronie wiary świętey
Kacholickiej stować. Miel y w Afryce iakieś proroctwo / iakoby z objawienia
s. Cypriana meczennika patrona swego / o którym y dzieci śpiewały: iż przysć
miał który ie z niewoley oney rybawr. Jako y on lud Boży od Jeremiaśa w
niewoli będąc / pociecha sie taka chłodził. A tak na vmysle postanowiony
Iustinianus one do Afryki na rybawrzenie Chrześcian od heretykow wo-
wał / starał sie o pokoy z Persami / ktory nie trudno uczynił.

I.
Gotowanie na
Wandale do Afry-
ki.

Dobre uczynki da-
ia zwycięstwo.

Procop: lib: 1. de
bello Vandal.

Proroctwo w Afry-
ce o wybawieniu.

2.

Origenes ożył
miedzy mnichami
Cyril: in vita Sab-
bae apud Surium
5. Decem.

W Palestynie miedzy mnichami w klasztorach s. Saby dawne vmoz-
żone błedy Origenesa / zas ożyły / y wielka trudność y niepokoye Kościołowi
Bożemu / ktory po zwyciężonych Nestorianach y Eutylianach odpoczy-
wał / uczyniły. Monnus nieiały mnich z Palestyny / y Leoncius Bisancenus /
y Domicianus y Theodorus / ci czterey byli początkiem iadow onych / ktore
mi wiele mnichow zaráżili / y zmocniony sie / inych ktorzy przyzwolić na ich
płocki niechcieli / wyrzucali / bili / zabijali / klasztory s. Saby obalali / y wielkie
zaczęli niepokoye / ktore wstać nie mogły aż za wyrokiem piatego Concilium /
ktore y po śmierci Origenesa potepiło / gdy pierwey tylo niektore błedy y bła-
smy iego ganiłone były / osoby iego nie dotykając.

Rok Pański 533. Iana wtorego 2. Iustiniana 7. Athalarika 8.

Iustinianus o wojnie y wyprawie na Wandale do Afryki na wybaw-
wienie Kacholików myślać: nie opuścił pierwey zamysłania o po-
koju Kościelnym y potepieniu heretykow. Co sobie miał przykładem
Theodozysa starszego za pomoc na wyprawę wojenną.

I.
Wyprawa wojen-
na iaka.

Acemete mnichy w Carogrodzie / dawne kacerstwo Nestorius-
ka na sercu nosząc / podali miedzy ludzkie takie wapienie. Pomniac iż one
mnichy Scytyey (potrzebą wspomnieć co sie wyższy działo) ktorzy do wy-

*Chytrość herety-
cka w Aceme-
tách.*

*In vita Quiriaci a-
pud Surium 29. Se-
ptembris.*

*Jeden z Troycey
s. wkrzyżowany
iako się rozumie.*

2.

*3.
Liber: Diac: Bre-
uiar: cap: 20.
Posłowie Cefar-
scy do Rzymu.
L. 7. de summa
Trinit.*

4.

*Papież głową
wszystkich kościo-
łów.*

*5.
Potwierdzenie
wyznania wiary.*

znania wiary przydawać chcieli one słowa: Jeden z Troycey s. wkrzyżowany jest: Hormisdá Papież odzucił / y kląść im tych nowych słów nie dopu-
ścił: Pokazywać y twierdzić poczeli / iż inszy jest wkrzyżowany / a nie jeden z
Troycey s. A dla tego nasświetła Panna Maria zwąc się matka Boża nie
mogła / iako bluznił Nestorius. Pomagali im tego oni Origeniści / którzy
iako Cyrillus napisał / nauczali: iż CHRISTVS nie jest jeden z Troycey s. A
gdy sie tym błędnikom Acemetom / tajemnym Nestorianom y Origenistom
sprzeciwił mocno Epiphanius Patriarcha / y Justinianus Cesarz: oni wy-
prawili posła swego do Papieża Janá / prosząc aby im to za przegane nie po-
czytano / iż mówić niechca: jeden z Troycey s. wkrzyżowany jest. Gdyż Pa-
pież Hormisdá przodek jego / Sercem mnichom dopuścić tego niechciał
aby tak wyznawać wiare mieli.

Tu sie przypatrz czytelniku / iż Hormisdá / iako wszyscy Kátholicy onych
słów: Jeden z Troycey s. wkrzyżowany jest / za fałsz nie miał; ale ręką nowo-
my / pod ktora Eutychiáni Kácerstwo swoje kryć mogli / iakoby Kościoł cie-
piał / przypuścić niechciał. y dla tego y onego przydać do Troycey
piesni: Święty Boże / święty mocny. s. nieśmiertelny / (ktorys wkrzyżowa-
ny jest za nas) przyjmować Kościół niechciał / aby tenże błąd wprowadzony
nie był / iakoby Kościoł / ktore jest spólne Troycey s. cierpiało. Co Eutychia-
ni twierdzili. Lecz gdy iáwnie oni Acemetowie y Origenistowie bluznie-
poczeli / iż CHRISTVS nie jest jeden z Troycey s. / Nestoriusowe Kácerstwo
ożywiając: iuż one słowa iako prawdziwe twierdzić chcieli: Jeden z Troy-
cey s. wkrzyżowany jest / nie w Kościele ale w przyietym ciecie. To jest / iedną
personá z Troycey s. ktora sie wcieliła / wedle ciała wkrzyżowana jest. co ten
prześrodek czytelnikowi. Dowiedziawszy sie Epiphanius Patriarcha
y Justinianus Cesarz / iż Acemetowie posły do Rzymu wysłali: oni też dwu
Biskupów Metropolitów / Hypacyusa Epheskiego / y Demetriusa a Phi-
lippis Cezarienkiego tamże wyprawili do Janá Papieża. A Justinianus
miał przed wyjazdem ich / wyroć y pismo wydał do wszystkich poddanych / w
ktorym Kátholicka wiara wyznawa / potępiać Nestoriusá / y Eutychie-
y Apollinariusa / y twierdzi: iż ten ktory za nas wkrzyżowany jest / ieden jest
z nierozdzielney y spólnotney Troycey s.

Przez ty posły pisał Justinianus list do Papieża Janá / w ktorym są one
słowa: oddać część Apóstolskiej stolicy / y waszey światobliwości (cośmy
zawzdy czynić chcieli y czynim) czcząc was iako oycá przystoi / nie co sie ko-
ścielnych spraw dotycze bez wiadomości waszey nie poczynamy. y dla tego
starałisiny sie / aby wszyscy Káptani wschodnych stron / nam podlegali / y z wa-
mi iedność mieli. Boscie wy jest głowa wszystkich Kościołów. Bo we wszy-
stkim staraamy sie / aby część y powaga stolice waszey rosta. A tamże wyznanie
czym wiary o Troycey s. y wcieleniu Syná Bożego / twierdząc / iż ieden z Troy-
cey s. ktory ciała przyiał / wkrzyżowany jest. Prosi też Papieża / aby o takim
wyznaniu ono pochwalając / do Epiphaniusa Patriarchy pisał. Obacz
stad co o mocy y władzy Papiestkiej trzyma / y iako ia części ten Cesarz.

W Rzymie gdy oni posłowie listy Cefarskie y wyznanie ono wiary od-
dali / była długa namowa / iesli sie ono wyznanie Cefarskie potwierdzić mia-
ło / dla Hormisdá Papieża / ktory słów onych przypuścić niechciał / aż wla-
ściwie gdy oni też Acemetowie / ktorych Papież także słuchał / rzeczy swey po-
wierali. Lecz baczniejszy y medrszy mało o tym wzięli / aby sie ono wyznanie
potwierdzić nie miało / gdy one przyczyny ktore za Hormisdá z Troycey s.
chianow były / wstąpiły / a nie ktore Nestorianie Kácerstwo wprowadzili /
nadeszły. wiedząc iż nigdy Hormisdá tego za błąd nie miał / aby sie mówić
niemiało / ieden z Troycey s. wkrzyżowany jest / nie na Kościele ale na ciecie przy-
ietym.

ietym. Przydawania tylo onego / dla zdrady Eutychiańskiej mieć niechciał. Na oney iednak odprawie posłom / długo sie w Rzymie bawiono y namię-
ślano. Anatolius dyakon Rzymski Ferranda dyakona Karchagińskiego o
na on czas bärzo w nauce świętey sławnego / radził sie o tym pytaniu. Który
mu odpisał: iż bezpiecznie wyznawać sie może: iż ieden z Trojcey s. wtrzy-
żowany iest: z tym przydankiem: wedle ciała. Wspomina te różnice ko-
ścielne Prokopius / y gani one którzy sie o takich rzeczach pytali. Skąd nie-
którzy / iego wieku rowiennicy / napisali o nim / iż o wiare mało dbał.

Kosmyś Rzymian
około wyznania
wiary.

W Rzymie y indziej / gdy Simonia y świętokupstwo sie szerzyło w obie-
raniu y stawieniu duchownych y Papieża / gdy sie nasydowali tacy / którzy sie
wskupować na Biskupstwa nie wstydzili: Jan Papież musiał sie do krola
Athalarika choć Ariana wciec / prosić aby na takie karania postanowił. y na-
pisał Athalarikus za zezwoleniem Senatu Rzymskiego / prawo na święto-
kupce / aby wrzedownie byli karani / świeccy którzyby pieniadze na to brali.
Bo na duchowne którzy pod iego iurisdicia nie byli / nie nie stawie / ale ie-
do Kanonow odsyła. y on swoy wyrok y prawo na marmorowej tablicy wy-
rył / y w przysionku Piotra s. postawić ie kazał.

6.
Procop: de bello
Gottico lib: 1.

Simonia.
Apud Cassiod: var:
lib: 9. epist: 15.

Świętokupcy ka-
rani.

Iustinianus tego roku pokoy wielki z Persami uczyniłszy / y tam wiele
krainow do państwa Rzymskiego przyłączmy / szczęśliwie zwoiował y Afry-
kę y Wandale wygubił / y krola ich Gelimera poimał / y Kacholiki Chrześci-
any z niewoley Arińskiej wybawił. To mu szczęście dał P. Bog / gdy sie y te-
go roku o kościelny pokoy y wytorzenie heretykow / tak wielkim posel-
stwem do Papieża / y wyrokami swemi na obodne s. wiary / z wielką pilnością
starał / y prawy sprawiedliwemi pokoy ludzki opatrował / świętych Bożych
na pomoc wzywał / modlitwami / postami y ialmużnami P. Boga błagał.
Te wyprawe do Afryki wypisał Prokopius / który sam w niey był.

7.
Zwycięstwa Iu-
stiniana.

Siodmego roku panowania swego Iustinianus / skoro na wiosne: do
Cesarzki do brzegu pod pałac przywieść kazał. Który Patriarcha Epi-
phanus przeżegnał y iemu błogosławił. Zatem w inne okrety wojska wstepo-
wały / a żaden żołnierz nie wsiadł na morze / któryby ochrzczonym nie był. y
rozumieć łatwo / iż między nimi żadnego heretyka / y bez spowiedzi y oczys-
zczenia nie było. Hetmanem nawyższym był Belisarius / który z wojskiem
dnia piatego do Abidu przypłynął. y tam cztery dni wiatrow dobrych czekał.
li / gdzie dwa Massaietowie żołnierze / wpiwszy sie / iednego który sie z ich pi-
ianstwa nasmiwał / zabili. Kazał ony meżoboyce na pal wbić Belisarius /
za czym towarzyse ich szemrać o taką srogosć poczełi. A on zezwawszy wysyt-
ko wojsko / mowił: Do zwycięstwa wiele pomaga czynienie sprawiedliwosci.
Wiedzcie dobrze wy coscie nieprzyjaciele mocne y ciała wam rowne pokony-
wali / y drugdyscie też przegrawali: iż ludzkie sie zśoba biedza / ale koniec taki
chce P. Bog sam dać. Ktoremu sie lepiej sprawiedliwoscia y czcia tu niemu
załecac / niżli zbrojom y wyprawie naszej dusić. Jako tych nie karac którzy
meżoboystwo popelnili: Wpiac sie nie godzi / a daleko wiecey zabiać. Sa-
mo pianaństwo karac sie ma. Proszę reku swoich od krzywdy towarzyskiej po-
ściagac: Bo takiego choć strasliwego nieprzyjaciolom / który naniz czysty-
mi rećami nie idzie / za towarzyska mieć nie bede / y iemu nie przepuszczę / gdyż
prożna iest sila y moc bez sprawiedliwosci. A tak wojsko uspokoił / y lepsze-
mi na potym / na karanie ono patrząc / y bojąc sie sprawiedliwosci / zosta-
wali. W takiego Belisarius / mowi nasz Baronius / wieku naszego Nien-
cy mieli / którzy ie wiary Kacholickiej y trzeźwosci nauczali / nie brali by ta-
kich skod wielkich wojska ich od Turkow.

8.
Procop: de bello
Vandal: lib: 1.

Wojna na Wan-
dale do Afryki.
Okret przeżegna-
ny.

Belisarius het-
man do Afryki.

Karnosć żołnier-
ska.

Sprawiedliwosc
zwycięstwa iedna.

Pianaństwo grze-
chu nie wyma-
wia.

9.
Woda nad na-
dsieis.

Ża trzy miesiace przypłyneli do brzegu Afryki / iako sie z Carogrodu pu-
ścili / y dziewiec dni tylo drogi od Karchaginu / wysiedli / w powiecie Bizan-
cenkim.

Proc: de edif: Iu-
stina: orat: 6.

Wydzierać y krzy-
wy czynić żołnie-
rkom sakazal.

Zymność wieszio-
no.

Gilimer sabil Gil-
derika.

10.

Dzień S. Cypria-
na szczęśliwy.

Zwycięstwo.

Gilimer ucieka.

Karthaginę wzię-
li Rzymianie.

11.

Drugie zwycię-
stwo.

Wandali Afrykę
trzymałi przez lat
95.

12.

Obalenie sam-
kow škodliwe.

Rzymian pięć ty-
sięcy tyło w Afry-
ce.

13.

ceńskim. gdzie sypiac obozy dla obozu/ woda gdzie iey nigdy nie bywało/ cu-
dem Bożym nalezli. y za otuche szczęścia brali sobie ono Bożkie dobrodzie-
stwo/ ktorym sie ochłodzili. Na onym miejscu potym Iustinianus zbudo-
wać miasto z murami kazal. Nazałutrz gdy sie żołnierze niektorzy na-
role bracie żywność y owoce puszcili: przyzwał ich/ y sromota ie karzac mowil:
Moca co wydzierać y cudze iesc nieuczciwa rzecz iest. Za to tak woystko po-
cieşyl P. Bog/ iż obywatele nie iako nieprzyjaciolom/ ale iako sąsiadom ży-
wność do woystka wiesli/ pieniadze od Rzymian biorac. y tak szczęśliwie aż
blisko Karthaginu zaciagneli. y w tej drodze dwa kroć wpatrzywszy czas-
część nieprzyjacielskiego woystka Wandalow porażili. A tym czasem Gil-
mer/ilderika krola ktorego miał w więzieniu y braty iego pozabiał.

Dzień ktorego sie okrety do Karthaginu wkazaly/ był piętnasty Septem-
bra/ w wigilia s. Cypriana. y tegoż dnia kościol iego przy morzu zbudowa-
ny/ Wandale odpędziwszy/ wzietli/ y święto iego nazałutrz P. Bogu dziękuiac
świecili. y tak sie zysciło ono proroctwo/ ktore na ięzykach ludzkich było: iż
s. Cyprian patron ich o wybawienie Afryki od Wandalow y P. Bogu za-
świadczać/ tak ich pocieszyć miał. W tym z woystkiem na ono miejsce ktore
Decimum zwano/ brat Gilimera Amnates przypadł/ y z Janem polkow-
nikiem/ ktory przodek trzymal/ bitwe stoczyl/ y porażony iest Amnates/ y sam
zabity z wielką utratą woystka swego/ a z całym zwycięstwem Rzymian. Gi-
limer na one nowine o bracie przestraszony/ mogac drugim swoim woystkiem
nim inie Rzymianie nadchodzili/ wstec on zetrzeć: bac sie y uciekać przed mury
Karthaginskie na pole/ Bulą nazwane/ poczał. A mieszczenie w tym woys-
tku Cesarstwu brany otworzyli. Przypadł Belisarius z ostatkiem
woystka/ y widzac iż miasto iuz sie poddało: żołnierza na noc tam puszcic nie
chcial/ aby zupione branim korzystać nie było. W czym wielkiey madości y
łaskawości zaszyl. Bo na wybawienie Chrześcian od okrucieństwa heretec-
kiego/ nie na zupienie ich/ wysłany był. Ci Wandali ktorzy w mieście zostali
li/ do kościołow Katholickich uciekli/ w nich sie wolności spodziewaiac.

Gdy iuz Rzymianie woystko Karthagine osiadło/ Gilimer zebrawszy sie z
bratem drugim Zanzonem/ na oblezenie sie miasta gotowal. A Belisarius
do bitwy go wzywal/ y w Trifamatu gdzie oboz swoy miał Gilimer/ poe-
li sie. Dal P. Bog zwycięstwo Belisariusowi zabity brat krolowski Zanzon
sam krol Gilimer uciekl/ oboz wstet nieprzyjacielski zupiony iest. To sie aż
do polowice Decembra albo Grudnia dzialo/ y narym rok ten stanal/ ktore-
go P. Bog Afrykę od Wandalow Arianow przez lat dziewięćdziesiąt y pięć
pobiana y zmiwolona wybawić/ y lud Katholiccki niewymownym miłosier-
dziem ucieşyc raczył.

To posłużyło do przywrocenia Afryki/ iż Wan-
dalowie miejsca obrotne y twierdze y zamki y miasta mocne obalali/ same ty-
lo Karthagine opatruiac. Ktora gdy stracili/ osiesc sie gdzie y obronic nie
mieli/ do pola siły iuz y woystka mocnego nie mairac. Lecz Belisarius zas mu-
ry y twierdze naprawować kazal. Dziwnie sie Prokopius/ iako pięć tysięcy
żołnierzow (bo Rzymskich ludzi wiecey nie było) w obcey y dalekiej stro-
nie/ ono krótność y wielkie Wandalow krolestwo y moc/ obalić tak przed-
mogło. y przypisuię to szczęściu iakiemuś. Ale opatrzości Bożkiej nad tymi
ktorzy mu służa y dla niego co czynia/ nie wpatrowal. Pan Bog daie tym
zwycięstwom/ ktorzy chwale iego rozniżają/ iaki był Iustinianus/ a wla-
Katholicka szczepia y wiernych slug iego bronia. Pan Bog wysluchawa
modlitew tych ktorzy go miluią/ y wola ich czyni/ y dżirwy dla nich podnosi/
reke mocna swoje nad nimi trzymaiac.

Tegoż roku nowina dosła Cesarza w Carogrodzie o wzięciu Afryki y
Libiey/ za co sam P. Bogu w prawach ktore tego roku dokonane są dziękuię.

Bo cztery

Do czterech iata prawa Cesarzkie zbierali wczem / y tego roku dokonali ksiąg
onych Institutionum, y Digestorum. Szczęśliwy rok wielce / w którym y
potoy z Persy stanał y prawa sie skończyły / y trzecia część ziemi Afryka y Li-
bia do państwa Kátholickiego przyłączona / y z reki heretyckiej wyrwana iest.

Rok Páński 534. Iana Papieża 3.

Iustiniana 8. Athaláriká 9.

Cassiodorus Kändlerz y radny pan krolow Gothskich we Wło-
szech / nauka wielka y wymowa y nabożeństwem Kátholickim y
pobożnością sławny / tego roku na wysoki urząd podniesiony
iest / to iest na Setstwo nawyższe Rzymkie / ktore zwano Praefe-
ctura Praetorij. Na ktore wstąpiwszy / nabożny list do Papieża
piše / pokornie sie modlitwie iego zalecaiac / aby mu y P. Bogá roztropne
rady wprosił y musko mu sie kładzie prosić aby go w pominat nauczał y karał.
Abych / prawi / po karaniu był lepszy / ić. Także y do Włoskich Biskupow pi-
sał / prosić o modlitwe / a żeby lud od złości / ktoreby urząd karać miał / od-
wodzili. Tłech / prawi / ták Biskup naucza / iakoby siedzia co karać nie miał:
Odwodzcie ludzkie od łakomstwa / kradziestwa / y od wtrątnice zdrowia ludz-
kiego / nieczystości / ić.

A gdy tego roku w Rzymie głód był / Kassiodorus mówił / pišac do
swego w Rzymie namiestnika: Nie day Boże abyś sie ia obiadac miał / gdy
druzy łakna. Ich głód / naszą iest niedzja. Weseli być nie możemy gdy o ich we-
selu nie słysym. Znać iż swoje majątność na głodne rozdawał. Piše y do
Medioláńskiego Biskupa Dacyusa / o głodne sie staraiac / y wiele żywności
z rozkazania krolowskiego na ubogie rozdawać kazac / wedle zdania Bisku-
pow po wszytkiej Włoskiej ziemi. Ktora sie za staraniem dobrego y nabożne-
go urzędnika od głodu obroniła.

Wracaiac sie do onego poselstwa / ktore roku przestęgo Iustinianus do
Papieża Iana / z wyznaniem wiary wyprawił: to sie oznaymuie: iż Papież
Synod zebrałszy za zezwoleniem wszytkich Biskupow / ono wyznanie wi-
ary Iustinianowe / albo raczy Biskupow wschodnych / ktorych sie Iustinia-
nus dokładał / we wszytkim potwierdził y umocnił / y iego wiare y nabożeń-
stwo / ktore głowie wszytkich kościołow stolice Piotra s. oddawał / pochwa-
lił. a one Acemetow / ktorzy na Nestoryusa fundamenty zakładali / wyklat y z
kościelney iedności wyrzucił / pokiby do pokuty nie przysli. prosić Cesarza
aby sie z nimi łaskawie obśedł / y z tym one posły Cesarzkie dwu Biskupow
wschodnych / Epheskiego y Cezaryjskiego do Cesarza odprawił. List ten
Papieski w prawa swoje włożył Iustinianus / y dziś sie między nimi náydu-
ie. z ktorego sie wielka powaga y władza okolo wyznania wiary y nauki sto-
lice Rzymskiej Apostolskiej pokazuie. Iż wszyscy wschodni Biskupi z Cesa-
rzem / pocępie Acemetow nie śmieli / y wperwieni w prawdzie Bożey być
nie mogli / aż sie wedle zwyczaju stolice Piotra s. dotożyli. W tychże pra-
wach list iest tegoż Iustiniana do Epiphaniusa / w którym sa one słowa:
Dachowuiem stan iedności prześwietnych kościołow / z przenaświetnym Pa-
pieżem Rzymu starego / do ktoregosiny też pisali (to iest wyznanie wiary.)
Do niehcemy abyśiny sie iego światobliwosci dokładać nie mieli w tym co
do stanu kościelnego należy. gdyż on iest głowa wszytkich prześwietnych ká-
planow Bożych. y stad nawiecy: iż ilekroć w tych stronach heretycy sie ro-
dzili / rozsądkiem y wyrokiem oney części godney stolice / wkarani sa.

Gdy Iustinianus prawá na obronę kościelney prawdy y na heretyki pi-
sał: P. Bog zań woiny iego odprawował / y ono zaczęte w Afryce zwycię-
stwo

L. 1. & . ff. de Can-
ti: Digestor.
Pisanie praw od
Iustiniana.

1.
Cassiodorus.
Cassiod. var: lib: 11.
epist: 2. & 3.
Dobry wrsednik
w czym ma na-
dzieis.

Urząd Biskupi.

2.
Ve supra epist: 5.
W głodzie pomoć
od urzędow.
Epist: lib: 10. ep: 27.

3.
Wyznanie wiary
potwierdza Pa-
pieś.

L. 8. de summa
Trinit: & Fid. Cath.

4.
L. 7. Cod: de sum-
ma Trinit.

Papiesz głowá
wszytkich kapla-
now.

5.
Procop: de bello
Vandal: lib: 2.

Gilimer krolpoi-
mány.Wándalowie zby-
tkami zginęli.

6.

Vt supra.
Tryumph Belisa-
riusza ábo Iusti-
nianá.Skárby ná try-
umphié kóściółá
Salomonowego.

7.

Gilimer ná tryum-
phie wísién.Vanitas vanita-
tum.

8.

L. 1. de off: prator.
Africa.
Dzieki zá zwycię-
stwo.Wzywánie mátki
Bozey.L. 2. de off: praf:
Prati: Afr.

9.

Procop: vt supra.
Naboženstwo ku
przecysfey Pan-
nie.Proc: de edif:
orati: 3.

10.

stwo skończył. Gilimer krol Wándalski do Maurów wciekł / y ná wyspách
skalistey gorze / ktora zwano Pápua / obrone miał / iz go dostać Belisarius
nie mógł / aż go w długim obleżeniu głodem wymorzył / Phára polkownik
iego / iz mu sie podać musiał / zwiázanego Belisariusowi w Karchaginie
oddal. Pise tenże Prokopius / iáko iuż ná on czas Wándalowie rostkami sie
bawili / y moc żołnierska ktora przed lat 90. mieli gdy Afrykę wzięli / odmiana
żywota osłabili / w ścieżkach drogich / w potrawách / y w nieczystości y zby-
tkách męstwo trácac y niewieścietac / od starey surowości y czuyności ryce-
rskiej / ktora wschodnie páństvá až do Hiszpániey kruszyli / iuż byli odpadli.

Zostáwiony Belisarius Salomona staroste ábo hetmána w Afryce /
wrocil sie sam do Cárugrodu y z żoną swojá Antonina / y tam wielki try-
umph uczynił / mu Cesarz kazał / iáki sie od śesści setlat nie czynił / chyba zá Ty-
tusá y Trájaná / mowi Prokopius. Wátym przeszciu ktory Belisarius z do-
mu swego do páłacu przez miásto czynił: niesiono wielkie skárby naczynia
złotego y srebrnego / y wozy ná których żony sie krolowskie wożyły / stolice ná
których krolowie siadali / y stolowe służby y drogich kámieni wielka liczba.
Niesiono one skárby / ktore Genserikus przodek tego Gilimera Rzym lu-
piac pobral. między ktoremi były niektóre naczynia złote z kóściółá Salomo-
nowego / ieszcze od Tytusá pobrane / ktore do Rzymu zániesione były. Wát-
ktore jeden z d pátzrac / rzekł do dworzániná iednego: Wtoga tego do páł-
cu nie chować / bo sie to až w Jeruzálem zstać musi: iáko z Rzymu y z Af-
ryki / tak y z Cárugrodu / wyniesić sie te rzeczy Boskie musá. Co gdy dostal
Justinianá / zlekšy sie / odeslal wszytko do kóściółow w Jeruzálem.

Tym tryumphié wiedziono krolá Gilimera / w ście krolowskiej / z inemi
go powinnemi y przedniemi pány Wándalskiego rodu nákrásniesiem. y
gdy do máiestatu Cesarzkiego przyšli / y Justinianowi sie klániali: Gilimer
ná ludzcie y ná swote poníženie y sromote pátzrac / nie záplátal / nie nárzekal /
iedno ono z pismá przerzekł: Prożność prożności y wszytko prożność. Wát-
Theodora żoná Cesarzka / syny zilderikowe y wnezetá / ktore sly ze krowie
Walentinianá Cesarzka / iáko nieiáko powinne / ogárnelá y wdárowalá. Gi-
limerowi w Gálacpey pewne dochody dáł ná wychowanie Cesarz. uczynił
go chciat Pátriciuszem / to jest / śláchcicem wysokim Rzymstím / ale iz Ar-
ánskiej niewierności odstąpić niechciat / niegodnym go rákiey czci osadził.

Wymálować złotemi kámysezkámi on tryumph ná pámiatke ná iednym
pospolitym páłacu Justinianus kazał / á sam práwo y wyrok wielki wydáł
w którym P. Bogu z goracym naboženstwem y pokora zá ono zwycięstwo
dziękuić / y w tymże práwie vrzedniká wszytkiey Afryce stáwi / y rzad czyni / w
którymby poddani ochłodzeni y dobrze opátzeni / bez żadnego wcišku zostá-
wali. Tam w tym práwie wspomina przenaświetsza mátkę Bożá wzywá-
iac iey o modlitwe / áby mu Pan Bog dáł wszytko wypelnic do służby Boskie
Tátże y w drugim práwie do Belisariusá / wylicza dobrodziejstwa Boskie
z miłkim wtorzeniem dziękuić / y sámemu náwyzszemu Bogu wszytko sęze-
ście oddáć.

Kóścióły też ponápráwowal w Afryce / y nowe / zwlászczá imieniem ná-
świetszey mátki Bozey / P. Bogu budował. Bo iáko sie on o cześć iey ná-
wiesza / przecim Wéstorianom / którzy iey mátká Bożá zwáć niechcieli / zástá-
wiał: ták sie też y oná o ié / ták wielkie zwycięstwa zástáwiałá. Miast też wie-
le murámi obtoczył / y klastory niektóre fundował ná służby Bozey oddá-
nie / y chwałę Boská wé dnie y w noc. A co náchwálebniejsze / jest: Wtáurów
wiele do wiáry Chréscjánskiej w Trypolu náwrocil. á ine až po dziesiáci
lat zwoiował / á ostátek do skrytych dálekich stron w Afryce rozegnal.

Do Włoch sie obracamy. Athalarikus krol Gothów młody y zły ch-
byczalowie

byczaiow umarl. ośm lat ná páństwie onym siedział. Tłá tego miysce oná
máetá krolowska Amalásuntá / wsádzilá powinnego swego Theodatá ták
že wnetá Theodoná krolá wrodzonego z Amalásfedy corti iego. Człowiek
był letni / wczony y Philosoph / ale do rzadom Rzeczyposp: młczemny. A co
gorzej / złośliwy y niewdzięczny. Bo skoro ná páństwie zástádl: one dobro
dzierke y powinna swoje Amalásunte do więzienia dáł y ieziorá Wulsinnu /
która przynusił / aby zá nim z więzienia do Justinianá y ktorego lástke wiel-
k: miála / o pokoy y przymierze písála. Tákże y Senat Rzymski do tegoż przy-
wiódł / iż zá nim do Cesarzá písáli. y wysłal posły swoje do Cárogradu Li-
beriusá y Opilioná. Wysłat też Cesarz Piotrá nieiákiego / aby sie dowiedział
co sie we Włoszech dzieje. A w tym czasie on sprosny Theodatus / dobro y
mádra y wielce spráwna one niewiáste ktora w więzieniu miał Amalásun-
te / zábić y wdawić kázal. W czym gdy sie Justinianus / ktory ia bázro sobie
wáżył / dowiedział: posły one bez pokoiu odpráwił.

Procop: de bello
Gottico lib: 1.
Gothowie we
Włoszech.
Theodatus nie-
wdzięczny.
Cassiod varlib: 11.
epist: 2. 4. 13.

Amalásunthá ábo
Amaláswindá zá-
bita.

Rok Páński 535. Agápetá 1.

Iustinianá 9. Theodatá 2.

Iustinianus ná Gothy sie do Włoch gotuiac / Belisariusá wczcił / y
Consulem go wczynił te roku máiac mu wola Włoska wojne zlecił.
A sukáiac sobie pomocy Boskiey ná one wypráwe / o niektórych ko-
ścielnych rzadách práwá dáł / chcąc aby službá Boża porzadnie
stá / á kościoły slugi swe y káplany wychowáć mogły. wstáwił aby
nie świecono káplanow wiecey / iedno iáko wychowáć ie dochody kościołow
mogły / żeby w dlugi nie záchodziły. Wielki kościół Zophiey / aby nie miał
wiecey iedno káplanow 60. Dyákonow sto / Dyákoniszek biálych głow 40.
Poddyákonow 90. Czytelnikow 110. Kántorow 25. Odźwiernych sto.
Kościoł Rzymski nie miał ná on czas ták wiele klerikow. Skąd obaczyc sie
może / iż nie z dochodow y bogactw przycóżenstwo miał y zwierzchność nád
Cárogradzkim. Upominal y Pátriarche / aby práwá Wycom ss. okolo o-
bierania Biskupow / y iné chowane były / y ták sobie gotował droge ná zwy-
czestwo Włoskie / gdy sie stáral y o prawdziwey wiáry przeciw heretykom
obronę / y o wczirny żywot slug Bożych y opátrzenie ich. y mówi w iednym
práwie one złote słowá:

I.
Gotowanie ná
wojnę przeciw
Gothom.

Nouell: 3.
Kłiszy jako wie-
le y kościoła Zo-
phiey.

Nouell: 5.

2.
Nouell: 6.
Káplánstwo y kro-
lestwo, wielki dar
Boży.

Wszczęwość káplán-
ska od krolow.

3.
Zonátym bronio-
no Biskupstwá.
Nouell: 5.

Wielkie są dary Boże ludziom dáne: káplánstwo y krolstwo / oboie z
iednego zrodla idac / gdy iedno Boskie á drugie świeckie rzeczy opátruie / żywot
ludzki okraszá. y dla tego krolom nie ma być pilniejszy / iáko káplánstwu
wzczęwość / gdyż oni zá nie wstáwicznie Páná Boga proszą. Co gdy oni bez
grzechu y z pełnym wśaniem czynią / á krolowie też porzadnie rzecz sobie zle-
coná spráwuia: roście piękna zgodá iednáca ludziom cokolwiek dobrego
jest. Ny mamy wielkie stáranie y okolo prawdziwey náuki Bożej / y okolo
wzczęwości káplánstwiey / ktora gdy máia / wierzymy / iż przez nie wielkie dary
Boskie dáne nam będą / y te ktore mamy dotrwáia / y tych ktorych nie ma-
my / dostániem. y dobrze sie wśytko stánie / gdy poczatki Bogu sie podo-
báć będą (to jest wypráwa ná Gothy.) Co sie stánie / gdy práwá Boskie cho-
wáć się będą / ktore służą Boży y dozorey kościoła s. Apostolowie podáli /
y Wycom ss. dotrzymáli y obciásnili.] To iego słowá.

Wstáwił tamże ten nabożny Cesarz / aby Biskupstwá nie mieli zonáci /
y dzieci y wnuczeta máiac. Widzim iż y w Grekow práwem Cesarzkim
wzjęstwo jest wstáwione / nietylko Biskupom ale y káplanom y dyákonom.
Upomina aby sie Biskupi od swoich kościołow nie oddaláli / y do dwo-
ru bez dozwoleń Metropolit y nie przyezdžáli. W czym sie ná práwá ko-
ścielne

ścielne

4.

Nouell: 8.
Biskupi wrzędow
świeckich dosor-
cy.

Prawa na wrze-
dunki świeckie.

Nouell: 8.

Sub Nouell: 8.

Przyjęga stáro-
przed Biskupem.

5.

Dzieie Afryki.

Tom: 1. epist: R. P.
in Agapeto.

O heretykach ná-
wroconych.

6.

Liber: Breuiar:
cap: 21.

Ian wtory Papież
vmírł, nastal A-
gapetus.

Agapet: epist: 6.

Cesarze prawa
kościółom nie stá-
wia.

Inter epist: Agap.

Tom: 1. epist: R. P.

Agap: ep: 1.

Heretycy nawro-
ceni.

7.

Post Nouell: Iusti-
nia: edit: Iulia: &
Nouell: 36. 37.

Wrocenie kościo-
łom w Afryce.

Mándat na here-
ryki.

ścielne odwoływa/ nie iżby sam prawá duchownymi stáwić miał. Wpominá Pátriarche y o mnichy y zachowanie ich. ić. Doyrzał też swoich świec-
kich wrzędnikow y sedziow / polecáiac Biskupom/ aby ie do niego odnosili
gdyby co niespráwiedliwie z krzywdá ludzi poddáných poczynali/ obieciac
Kommissarze posyláć/ y tam ie gdzie zgrzeszyli káráć. A gdy wrząd stádaia/ á-
by tam dni piecdziesiat zostawáli / dla obzálowania o krzywdy / iesli by sie
ná nie nálaży. Zákazal aby zá wrzedy świeckie nikt nie nie dawal / ani ich
kupowal. y wolal im mytáz stárbu naznaczyć / aby poddáných nie trapił.

To prawo poslal do Biskupow z onemi słowy: Widzicie iż my chcemy
dobrego poddáných nášých / aby od złých wrzędnikow wciśnieni nie byli /
doyrzycieś tego á do mnie oznáymuycie. Bo z niedbálstwa liczeba dacie
P. Bogu. A to prawo ná sedzie y wrzędniki wyrzute ná tablicách kámienných
y kóściółá w przysionkách postawcie/ aby o nim wšyscy wiedzieli. Kázal też
stárostom/ aby biorac wrząd/ przed Metropolitem przysięge czynili/ iż Cesarzow-
wi wierni być máia/ á iż sa Kátholikami/ á nigdy kóściółom s. sprzeciwie sie
nie máia. Iż beda sadzić spráwiedliwie/ y przestawáć ná dánych obrońákách. ić.
pod wieczný z Judasem y z Kaimem potepieniem y pod práwný káranie.

W Afryce Biskupi/ po oney niewoley / myslac o napráwie kóściółow y
pomiesáných prawy obyczáiom: Synod w Kárháginie wezynili. z ktorego
posly do Papieżá Janá wyslali / y pisali / o niektóre kóścielne porzádki prz-
táiac. Azwolasczá o kšiezy Ariánstich / ktorzy do kóścielney iedności prz-
stawáli/ iesli przy wrzędách kóścielnych zachowani być / czyli iáko látkowic-
zostawáć mieli: dokládaiac tego / iż sie wšyscy do tego stániali / aby przy
nich dostoyność káplánstka nie zostawála: iednak gotowenni sie pokáznáć
czynić wedle náuki kóściółá Rzymstkiego. Pytali y o to: iesli ci ktorzy od nich
z mlodości ochrzczeni sa / przypuszczeni być mieli do stanu duchownego. A
nákoniec prosia: aby káždy Biskup y kleryk ktory by od swoich ludzi y owiec po-
ruczonych zá morze przyjezdzał bez listu ich / aby zá heretyká poczytány byl.

Lecz nim ten list do Rzymu przyszedł / Jan Papież ducha P. Bogu oda-
dal. Po ktorym nastupil Agápetus Rzymiánin Archidyákon bázis wrz-
ny. O iego postáwieniu dowiedziawszy sie Cesarz Iustinianus / pisal mu
wedle zwyczáiu / y wyznánie wiáry ono / ktore był do Janá przódka tego po-
dal/ poslal/ prosiac aby ie potwierdził. On to ochotnie odpisuiac wezynil/ ále
z onym przydáctiem: Vmacniamy y chwálimy: nie iżbyśmy látkom mocy ká-
znodziejstkiey dopuszczáli: ále iż wiára wáśá z oycy sie nášemi y náuka ich
zgadza/ przeto ia potwierdzamy y vmacniamy. I z czego báczyc sie móže/ iż
Iustinianus kóściółom praw nie stáwił: ále co w nich wedle náuki y kánon-
ow kóścielnych podawal / to przyjmowánia godnym Papieze poczytáli.
Ináczey nie. y tym listem Cesarz vpomniiony/ iuz nie swoje wyznánie wiáry
ále ono od Hormisdý Papieżá podáne drugi raz poslal. Odpisal Agá-
petus Biskupom Afryki / náuczáiac ich aby Ariánstich Biskupow y kápla-
now w pokucie do kóściółá obroconych / do spráwowania wrzędow kóściel-
nych nie przypuszczáli / á onym wšytkie mulość y lástáwość pokázowali. A o
te ktorzy kóściółow swoich odbiegáli / ná ich podánie przyzwolit.

Z tegoż Synodu w Kárháginie do Cesarzá Biskupi posla Theodorá
dyákoná wypráwili/ prosiac o przywrocenie rzeczy y praw kóścielnych/ ktore
Wándalowie odieli. Ná te prosbe Biskupow/ nápisal Iustinianus práwo
y mándat do Salomoná stárosty Afryki: aby po wšytkiey Afryce kóścielne
innioná y dšierzáwy iákoťkolwiek oddalone/ byly im przywroczone / y domy y
role y naczynia kóścielne y wbiory. Przydal ktemu to rozkázanie: aby Ariani y
Donácystowie žádných kóściółow nie mieli/ ani schadzek/ aby Biskupow y ká-
planow nie świecili/ ani chrzčili y žádných wrzędow nie mieli. Dofc práwi-
máia.

maia iż żyta / niech prawowiernym nie rostkazua / ani im żadney szkody nie czynia. Bedali pokutować / przyzięcia im nie bronia. Żydom też zakażue / aby sług Chrześciańskich albo niewolników nie mieli. y bożnic im nie dopuszcza iako y Poganom y Donatystom y Arianom y wszytkim heretykom / aby iasni żadnych nie mieli y nic na wzor kościelny nie sprawowali. To Salomono- wi rozkazal wykonywać y pieniężnymi winami nieposłusne karać. A iż przez sto lat siła sie było Arianow namnożyło: gdy Salomon ty mandaty wyko- nywał / Ariany na sie barzo pobudził. O czym niżej. Dał też Cesarz świec- kim Kátholikom czas pięć lat / aby swoje imiona poznawali / y one odbierali. Wstąpił sie Justinianus Cesarz do Papieża za temi którzy w Arián- stwie bedac / a do iedności wiary kościelney w pokucie przystaiac / przy wrze- dach sie Biskupich zostac chcieli / y do inych duchownych dostojności za- grodzoney drogi nie mieli. Na to mu odpisał pięknemi slowy y z pisma s. naukami: iż sie to nie godzi / y jest kościelnemi prawy zakazano. Jesli praw- dziwie pokutua / o te świeckie dostojności dbać tacy nie maia / aby y nas- swemi grzechami nie vplecli. W tymże liście przygania Pátryárse Cáro- grodzkiemu Epiphánius / iż Achille od Arianow nawroconego poświęcił. Aż Cesarz zeznawa / iż to na iego rozkazanie uczynił.

Bedac Justinianus wrodzony w mieście Tauresiey w ziemi Dárdan- skiej na Europie / przy Dácii y Pannoniey / ono miasto murami y wieżami okrasil y przy nim blisko drugie wielkie zbudował miasto / ktore Justiniana nazywał. y tak sie wdzięcznym oyczynie y mamce swey czynił. A do tego pro- sil Papieża Agapeta / aby miastu onemu dał dostojność Metropolitsta / aby w nim Metropolit inie po Dácii y Pannoniey Biskupy pod soba miał. Co iż było przeciw Kanonom y z vblizenim starych kościołow na to sie Agá- perus ociagał y zezwolic niechciał. Aż potym Wigilius zezwolił.

Epiphánius Cárogrodzki Pátriarcha bedac lat 15. na oney stolicy / te- go roku świat pożegnał. na iego miejsce wstąpił Antymus Biskup Trápe- funkti / zwierzchu Kátholik / a wewnątrz heretyk Eutylian / a to za zdrada Cesarzowej Theodory / ktora takż heretyczka tajemna była. Co o nim sam Cesarz świadczył. Tu był początek wielkich trudności y zamieszkania kościo- łow. Gdy Cesarz żony słuchał z tego heretyka onego tak wysoko posadził / y nazbyt sie do rady ceyże Theodory przywieszuiac / wiele błedow na swoy v- padek poczynił. Tak go ta Jemá zwiiodła / za Kátholika tego lotra vdaiac / iż sie nie tylo Cesarz ale y wszyscy w Cárogrodzie Kátholicy osutáli. Prawa Dálila ktora Sámsona ogoliła / y Herodiada krwie świętych pragnaca. Do- bze ia był poznal on święty Sabbá / ktory iey syna v Bogá prosić niechciał. W iako szczęśliwy zostawał Justinianus nad wszytki y Poganstie y Chrześcia- Ńskie Cesarze sławniejszy. By był takiey żony nie miał / prawie piekielne na- czynie / ktora potoy kościoła Bożego krwia świętych nábyty odpędziła.

Ża staraniem teyże iedze / ktora na to posłala Flárfeta / w Alexandriej wśadżony był na Biskupstwo Theodozyus heretyk Eutylian / dla ktorego gdy ini obierali Sáiana także heretyka / acz z nim niezgodnego w wierze / y przy nim stali / wiele sie krwie w onych wzburzeniach rozlewało. A vciekl na- koniec Theodozyus do Cárogradu z Antymem sie porozumiewać / gdzie go bronila Theodora / y meżowi zań obiecowála iż Kátholikiem zostac miał. O czym wysławszy on Sewerus głowa heretykow z Antyochiey wygnány (bo ieszcze był żyw) także do Cárogradu przybieżał / pod obrone Theodory / maiać nádziecie o wroceniu swym do Antyochiey. A tak tá przekleta nies- dołazowa / wszytki trzy Pátryarchie heretykami osadzić chciala / y poczęści tego

Eutychiani między soba na on czas w Alexandriej y w Egyptcie tak

fff

byli roz

Na Zyd y fugi.

Post Nouell: Iusti.

Agap: epist: 3. ep: R. P. Tom: 1.

O heretykach nawroconych ná-uka.

9.

Procop: dezdif: Iu- stinia: lib: 4.

Miasto gdzie sie Iustinianus vro- dzil.

Nouell: 131. & No- uell: 11.

10.

Liber: Diac. Nouell: 45.

Początek wiel- kich trudności w kościele. Nouell: 8.

Cesarzowa here- tycka iadomita.

Iustiniana sone- saniodla.

11.

W Alexandriej burzliwy lud.

Leonicus de sectis aet: 9.

Euagr: lib: 4. cap: 11.

Theodorus here- tyk.

Zmowa herety- kow przy Cesa- rzowej.

12.

Rozewanie he-
retykow.

Damasc: de here-
sibus.

Phocius in Bibliot.
Niceph: lib: 18.
cap: 52.

Iakobitow sekta.
Ormian'ska sekta.

13.

Antimus heretyk
Carogrodzki.
Quinta Synod:
act: 4.

Procop: lib: 1. de
bello Gott.

Wojna z Gotha-
mi w Łoskim.
Frankowie na
Gothy.

Procop: ut supra.

14.

Grzechy wojnom
prześkadszaia.
Exordio Institut.

Novell: 14. & auth:
de lenonibus.

Prawa na nieczy-
ście i sta domy.

Stępienie R. P.
czym stoi.

15.

Procop: orat: 1.
de edif: Iustinia.

Dom na pokut-
nicie niewiaśly.

byli rozdzieleni y roztargnieni / iż inſy byli Seweriani od onego Sewerá A-
cephalá / inſy Gáianite / od Gáiany / inſy Theodozyani / inſy Jákobite od
Jákubá weznia Theodozyusá tego / inſy Themiftiani ábo Agnoite. Bo ká-
żda z nich sekta miała ſwoie okolo wcielenia Pána náſzego y dwu nátur ná-
uke różna / y iedne od drugiey przeciwna / iáko ſ. Dámáſcenus wypifał / á
wſyſcy prawdy Kátholickiey y Concilium Kálcedońſkiego znáć niechcieli.
Jákobite mieli nieiákiego Jákubá przodka ſwego / ktorego zwano Ján-
zálus / ktory pełny był náuki Eutycheſá y Dioſkora y Gnáphea y Sewerá.
Ten iż ſeroko w Egypcie y z pilnoſcią błedy one rozſierzał: od niego onych
nawiecey heretykow poſło / y iego ſie imieniem názwáli. Przeciwo temu pi-
ſał Ephrem Biſkup Antyoſki. od niego poſlá y Ormian'ska Sekta. Bo iá-
ko do mátniey pod to imie tam ſie wſytki te beſtye nieczyſte zgromádziły. y
táko one kácerſtwá różne y z ſobá walczące / kroleſtwá wielkie / zwołaſz á E-
gypt y inne wſchodnie pogubiły.

Wracamy ſie do Antymá. Ten záſiadł ſtolicę Carogrodzka / pokrywál
kácerſtwo ſwoie / y iáśnie przed Ceſárzem mowił. iż to wſytko wierze co A-
poſtoł'ska ſtolicá Rzym'ska wierzy / y ták Ceſárzá zwodził.

Tegoż roku Iuſtinianus wojnę z Gothy włoſtimi záczął. Wyſláł
woyſkiem Belifáriusá / ktory záraz Sicilia Gothom odiał / y dmiá oſtátne-
go ſwego Conſulatu do Syrakuzy wiáchał / z wielkim weſełem przyietł / iſt-
y wiele złotá ná lud rozſypał. Mundus teſz ſtrároſtá w Dálmácii Gothom
Solone miáſto wziął. Piſał teſz Iuſtinianus do Fráńkow Kátholi-
kow / áby mu oney wojny ná Gothy iáko ná Ariany nieczybożne pomogli /

wielkie im pieniaǳe poſtál / y ieſzcze wiecey obiecowál. y ták dla ſpolney Ká-
tolickiey wiáry poſługi mu oney nie odmowili / á ná wojnę ſie one gotowali.

Á iſz wiǳiał Ceſarz że go P. Bog ſzczęſci: oddáwáć mu to chciał / piá-
wá ſwiéte ná wykorzenienie grzechow ſtáwiac / á niecylo ná obrone wiáry.
y ták marwiál y nápiſał: Ceſárſki miáſtát niecylo zbroia okraſony / áley piá-
wy wzbroiońy być ma. Tak rozumieiac iż zbroie y wojny pomocne nie ſá y
ſtepienie ſá / gdy grzechy y złoſci między ludźmi pánuia / ktore dobre mi
wy y káramiem wymiárac potrzeba. Tá kóńcu tedy roku tego / ſtrogie

práwá wſtáwił ná nieczyſtoſć y ná domy tákie y goſpodarze y niewiaſty ktore
niezadnice chowáia y ciáły ich kupeza / ludźie zárazáia y o gniew Boſki piá-
práwuia / á nedzne w bogie dzieweczki zwodzá / y zá odzienie y zywnoſć má-
ná ná grzech ie y nieczyſtoſć wydawáia / y przedawáia / z ciáły ich ſie bogáca-
á wezwie^o małżeńſtwa im nie dopuſzczáia. Kazał tedy práwem piſáńym one
tákie goſpodarze kárac / zábiáć / wygáńáć / y te ktoryby ie cierpieli ná pie-
niadżach kárac / y tákie dzieweczki poniewolnie ná to wydáne / wyzwáláć /
niecylo w Carogrodzie / ále po wſytkim páńſtwie ſwoim / y w tych krole-

ſtwach ktore mu P. Bog przydawał. y mowi ná kóńcu práwá tego: Wierzym
w Pána Boga iż zá to o czyſtoſć ſtáranie náſe / rozmnoży Rzeczpoſpolita
náſe / y zá tákie wezynki ſzczęſcić náſe będzie / gdy mu te wonna oſiáre oddá-
iem. To ieſt / á y ná tey záczetej wojnie zwycięſtwo. Á ná niewiaſty one

ktoreby w pokucie nieczyſtoſci y złego zwyczáiu odſtepowáły / y ná one pá-
nienki w bogie od łotrow y ciáło kupcow wyháwione / y te ktore ſie ná tak złe
rzemieſto dobrowolnie wdawáły / zbudowác kazał dom wielki krolewſki / pie-
knie ozdobił / w ktorym ie z kárbu iego chowano y opátrowano / y do enot
ſwietych przyuczano. y zwał ſie dom on / kłaſtor pokutniacych / zámięniony
y do chowánia czyſtoſci y czynienia pokuty ſpoſobiony. Ktoremu y krolew-
inni wielkie dochody nádawáli y onych przyczynáli.

Rok Páńſki 536. Agápetá 2. Iuſtinianá 10. Theodatá 3.

Gdy

Gdy Theodatus król Gothów Sicilia y Dalmácia wrócił: bārzo sie przeległ y pilnie sie o pokoy stáral/ przez drugie ktore mogł nazacnieysze y nagodnieysze posły. y kusil sie o samego Papieża Agápetá/ prosiac go aby od niego posłem do Cárogradu iáchal/ y pokoy mu iednal/ grożac y iemu y Senatowi y wszytkiej Włoskiej ziemi/ iż oni tego z żonami y dziećmi swemi przypłacić mieli/ iesli by pokoiu požadanego nie ziednali. A tym czasem / z Piotrem onym sprawca Cesarstwu/ ktory sie czesto do Wloch od Iustinianá Cesarzá przeiezdzał/ postanowił Theodatus/ namowy pokoiu. To iest/ aby Cesarzowi Siciliej vsiał/ y pewny mu trybut z Włoskiej ziemi dawał. y z tym wysłał onego Piotra bārzo tajemnie. A gdy wyiáchal/ bārziej sie bać poczał Theodatus/ y gonit go kazał aż do Albániej prosiac aby sie wrócił do niego. y gdy to uczynił: pytał Piotra/ iesli Cesarz ná tych kondiciách y obwiastách nie przestanie/ co będzie? Rzekł Piotr iáko mądry: będzie wojná/ ani iey wydziesz/ ani iey wytrzymasz. A on zlekšy sie/ obiecał spuścić Cesarzowi wszytko krolestwo Włoskie/ byle mu dał opátrzenie. Ná co y žone namowił/ y pisał list cáicmu do Cesarzá co mu oznáymuiac. Ja/ prawi/ náukami sie bawiac do pokoiu um przywył/ á woiennych spraw nieumiem. náznácz mi pewne dochody/ puścić wszytko Włoskie y Gothów krolestwo; á ia wole róla orác w pokoiu przy swej Philosophiej/ niżli krolowstwu sie tymi niebespieczeństwy y prośńościami karmić/ ic. Jednáť onego Piotra záklal y poprzyśiał/ aby tego listu nie dawał/ ázby mu one pierwsze obwiastki do pokoiu podał/ ná ktorych iesli by nie przestał/ dopiero list on oddać miał.

Agápetus Papież gdy musiał ná ono sie poselstwo do Cárogradu wdać: pieniedzy ná droge nie máiac/ srebro kóścielne pozastáwiał/ y pieniedzy dostał. ktore potym zá staraniem Kassýdora onego naroyzszego Rzymkiego starosty wykupione/ y do kóścioła cále przywroczone iest. Baczyc sie moze: iż nie z państwa y bogactw stolicá Piotra s. one moc miała/ ktora sie nabársiej tego wieku/ gdy prawié w niewoli y Gothów Papieżowie byli/ potázala: iż w bódzy następnikowie Piotra s. wszytkim Patriárchom dáleko y stráśnym roztázowali/ y one z stolic swych skłádali/ y Cesarze zle tak roztlináć y stráśny mogli/ y od dobrych táka część y poselstwa miewáli. A miásto pieniedzy Agápetowi iáko s. Piotrowi dał P. Bog cudá swe kóście ktore czyni. Iż mógł mowić: Złotá y srebro nie mam: ále toć dáie co mam: Wstań/ ic.

O tych iego cudách ná tey drodze nápiśal s. Grzegorz/ iż iádac przez Grecyá/ podano mu niemego y chromego/ ktory nigdy sie od ziemi ná nogi podnieść nie mógł/ prosiac aby go/ iáko Piotra s. następnik vzdrowił. On pytał: iesli táka wiáre máia: y gdy doznał iż máia/ odpráwiwszy ofiáre s. iáť zá reke chromego/ y przy wszytkich ludziách podniósł go zdrowego/ á gdy mu ciáło Páńskie do vsi podał/ záraz przemowił/ y wszytkich pátrzacych do piáczu wielkiego y wesela y chwały Bóskiej wzruszył. Poty s. Grzegorz. Dógi tego Papieża wypisáney nie mamy/ o zdožiláby bylá te powiesci náse.

Pziárchawšy do Cárogradu Agápetus Papież/ te osoby ktore do niego Cesarz/ czezac go posyłał/ wdzięcznie przyjmował: ále Antymá Patriárchy przypuścić do siebie niechciał. A gdy do Cesarzá przyszedł/ odpráwował poselstwo króla Theodatá/ o pokoy od niego prosiac. ktorego gdy nie vprosił/ CHRISTVSOWE poselstwa okóło Antymá heretyká odpráwować poczał. Dla tego ná pokoy on Cesarz przyzwolić niechciał; iż Gothowie w tém czasie Dalmácia záś od Munda starosty odieli/ y syná iego Mauricego zábili. y onym szczęściem iuż sie był odmiénit Theodatus/ y záłował onego Włoská Cesarzowi obiecał. A Cesarz też kazał Belisáriusowi z Siciliej we bārzo obronne.

1.

Theodatus Papieża o pokoy iáć chce.

Procop: lib: 1. de bello Gott.

Piotr sprawca Iustinianá.

Theodatus spuścił krolestwo Włoskie Iustinianowi.

2.

Cassiod: var: lib: 12. epist: 20.

Papież srebro kóścielne zastawia.

Papieska moc s czego.

Act: 3.

3.

Agápetus do Cárogradu iedzie.

Dialog: lib: 3. cap: 3.

Cuda czynn.

Liberat: Diac: in Breuia: cap: 20.

Agápetus w Cárogradzie co czyni.

Neapolu oblężone.

4.

Liberatus vt supra
cap: 22.Antyma Papież
odrzuca.Antimus rzucony
od Papieża.Mennas Patriar-
cha.

5.

Anastasio Bibliot:
in Agap.Poswarek Papie-
ski z Cesarsem.Cesars Antyma
wygnał.

6.

Niceph: lib: 17.
cap: 19.Synod: Constant:
sub Menna act: 1.Antimus pokuto-
wać nie chce.Menna na Caro-
godzkim Biskup-
stwie od Papieża
poświęcony.Brzydzenie here-
tykami.

7.

Papieżka mar.

Szczęście panon-
jskad idzie.Act: 1. Synod: Con-
stant: sub Menna.

Al gdy Agápetá przedni Cesarscy panowie używali y prosili/ aby Antyma do pozdrowienia y społeczności przyiał: powiedział im/ iż to być nie może/ ażby wyznanie wiary swej napisał/ a do swego sie biskupstwa do Trápezuntu wrócił. Niepodobno być mieniac/ aby przeniesić y człowiek na onej stolicy siedzieć miał. Al gdy mu Cesarzowa dary wielkie obiecywała/ y zaśgroziła: na tym Papież stał/ iż iey słuchać nie chciał. y baczac Antymus/ iż złożony jest/ płaszczył abo suknią Patriarchalna Cesarzowi odesłał y z miasta poszedł/ tam gdzie obione nad sobą Cesarzowej miał. Al Papież za pozwoleniem Cesarstkim Menne proboszcza spitalnego s. Samsona/ na biskupstwo Carogrodzkie poświęcił. To piśe Liberatus krotko. Ale Anastazyus doклада/ iż Cesarz na przodku nie wierzac aby Antymus był heretykiem/ poswarek miał z Papieżem/ a Papież mając go podeyrzanym/ wyznać mu wiary kazał. y wyznał Cesarz wiary wedle danej rotty od Hormisdya Papieża/ ktora sie poczyna/ Prima salus. Potym grozić począł Papieżowi/ y mowil: Abo cie na wygnanie dam/ abo Antyma przyjm. Al Papież rzekł z weseliniem: Jam iako do Iustiniana iachał: a teraz Dioklecianem cie być nądyń. iednąk groźby sie twoiey nie boie. Przyzow tu Antyma/ niech wiary s. wyzna/ a o dwu naturach w CHRISTVSIE świadectwo da. y przyzwał Antyma Cesarz/ y w rozmowie obaczył/ iż dwu natur w CHRISTVSIE wyznawać nie chciał. y przekonał go Agápetus. Tedy lud wszytek Chrześciański chwalać Papieża począł. Al Cesarz sie Papieżowi wkorzył y iemu sie poklonił. y Antyma zaraz na wygnanie skazał/ a Menne na jego miejsce/ ktory był Katołikiem/ poświęcić dopuścił. Poty Anastazyus. Już na żone w ten czas nie dbał. ktora iednąk nieśać y źle czynić nie przestala.

Papież pokazał moc w sobie CHRISTVSOWA/ y bez Synodu złożył Patriarche/ boiac sie aby Biskupi niektorzy za Cesarzem y żona iego nie posli. Potepił Papież y onego ktory tam mieszkał Sewera/ y Piotra y Zofara. Al chcąc ludzkość ku onemu Antymowi Papież pokazać/ dał mu moc/ iestli by sie odrzekł kacerstwa/ na Biskupstwo sie Trápezuntskie wrócić. Co gdy Archimandrytowie Carogrodzcy uslyszeli/ bázro prosili Papieża/ aby mu tey łaski nie czynił/ ale czas pierwszy do zarcetania sie kacerstwa naznaczył/ iedno byt Celestinus Nestoriusowi uczynił. po którym iuz sie y do Trápezuntu wrócićby nie mogli. y uczynił nań drugi wyrok Papież: aby od wszytkiej dożytności káplánskiej odpadł. Bo Sewerus on odradził Antymowi/ aby rózney bez Biskupstwa zostawał/ a Synodu Kálcedonskiego nie pochwalał. y tak Mennas na Biskupstwie Carogrodzkim został/ a Papież Biskupstwo tym co sie w Carogrodzie estáło/ oznaymł/ piśac do Piotra Jerozolumskiego/ gdzie wspomina/ iż Menne reka swoia sam poświęcił. Co żadnego Biskupa na wschodnych stronach od Piotra s. poczarowy/ nie potkalo. Tedy dnie sie piśmo w książnicy Rzymskiej Wátykańskiej/ w którym sie oznaymia/ iż Agápetus wyrzuciwszy Antyma/ znowu wszytkie naczynia kóścielne y ubiory/ ktore sie dotykanie heretyckim zaráziły/ poświęcał y odnawiał. Tak sie kácermistrzami kóściol bzydzil. Jest sie czemu zádziwować/ iż takim męstwem moc swoje duchowna ten s. Papież nad Cesarzem y Antymem przewiodł/ bedac tak ubogi/ ktory y na strawe w droge pieniędzy mieć nie mógł: a iednąk tak wysokie y mocne prawdy y CHRISTVSOWA władza ponizac mógł. Jest sie y czemu przypáczyc/ iż Iustinianus/ gdy sie káplánowi oycu swemu poddac/ zwycięstwy swemi wszytek prawie świat sobie podobna.

Wiele wschodnych Biskupow y z Syriey/ gdy Agápetus w Carogrodzie mieszkał/ piśali do niego oznaymując/ iako sie heretycy iefesze omi Eteoriani y Eutychiani niedzy nimni mnożyli/ y wielka szkoda dusiom y kóściolowi.

kom roślągnięcie czynili. Písali także y Archimándritowie y mnisy nawie-
cey z Pálestyny y Cárogradzcy písma swoie podawali bázro żałosne, o tym-
że heretyckim powstawaniu / prosiac Agápetá Papieża, aby Césarz do tego
wzbudzał, żeby wygnani byli od ludzi / a zwłaszcza Sewerus / Piotr y Doá-
rás, którzy będąc wykleci / ięsze w Cárogradzie mieřkali. Oznáymowali
też y dudy Archimándritowie / iáko w samym Cárogradzie / wiele pánow
wielkich heretyki przechowują / y schadzać się im w domách swoich y chrzcić
dopuszczają / tuż pod botkiem Césárskim. y seroko o tym písma / o pomoc Pa-
pieża prosiac / aby kościelny pokoy zupełny był / a dusze ludzkie nie ginęły.
Tamże opisuia Sewerá y czárnotkiesiwa y heretyctwá y złości jego / naczyn-
niem go dyabelskim zowiąc. Domyślić się iáčno / czym się działo / iż Ce-
sarz tak wiele ná karanie y wyrzucenie heretyków praw písat / dla czego wy-
konanie y cześć nie dochodziła. Bo oná zdrádlíwa niewiásta Seweró-
wá uczenni á żoná jego przeszkadzała / tájemnie ich broniac. Ktoży gwoli-
wizac że meżem władnac mogła / wiele pánow ná dworze heretykom spzy-
iáli. Jeden budował / iáko písma mówi / a drugi obalał: ieden błogosławił / a
drugi przeklinał.

Písma one Biskupow y mnichow / ktore postowie ich y od klastorow
swoich podpísowali / ktorych postow od samych mnichow było 92. Papież
wziawszy / posłał je do Césarza / prosiac / aby potępieni oni od niego heretycy /
wygnani byli. A w tym Agápetus záchorzał / tamże w Cárogradzie do-
oścow przylaczony iest. święty á wielki Papież / ktorego biedzenia y prace
wielka mu korone w niebie gotowały. Dla ludzkich grzechow odiał go Pan
Bog / gdy go nawiecy było ná obrone kościołow / przeciw oney iádowitey
Theodorze y heretykom tak zóstrzonym / potrzeba. Do pogrzebu y ob-
chodu jego wszytko miásto ludźmi ze wszytkiego świata nápełnione powsta-
ło. Biskupi y duchowni / pánowie / lud wszytek ile go miásto w sobie zamy-
iáło / ciáło ono nawyřszego Biskupa wczcić chcieli. Ciáło jego w strzynie o-
łowiana schowane / do Rzymu przeniesione iest / y v s. Piotrá pogrzebione
20. dnia Septembra. siedział wiecy niżli rok. A tak w krótkim czasie / tak
wiele sprawiwszy / długi wiek nágradził.

Nápisat o nim Sophronius z powieści Theodora Rzymianina: iż gdy
do niego iednego Biskupa v Rzymu bliskiego odniesiono / iż ná poświęco-
nym naczyniu iada / kazał go Papież Agápetus osadzić. á w nocy miał wia-
dzenie / w którym roślązowano / aby náziurcz młt inřy Mřev nie służył /
iedno on osadzony w ciemnicy Biskup. Wwierzył Papież widzeniu onemu /
y kazał mu Mřa s. mieć. á przy poświęceniu samym / poczał powtarzać ie-
dne modlitwe / y skończyć ieć niechciał. Upominał go Papież aby skończył.
A on rzekł: Nie moge. Bo wedle zwyczáiu przyřcia Duchá s. nie widze.
Ale cie proře / káz temu dyákonowi od ołtarza przez / który ogánke trzyma.
Bo mu ia mówić nie śmiec. A gdy odszedł on dyákon: wzięli wszyřcy cudo-
wne przyřcie Duchá s. Bo y zasná sama się podnieřła. A poznał Papież /
iż on był Biskup święty y niewinny. Jesli Pan Bog w máłych rzeczách
przeřřęga Papieże / aby w rozsádku nie bładzili: á coż w wielkich y kościo-
łowi świętemu naleřtych?

Po zęřciu Papieża Agápetá / Mennás zebrał 50. Biskupow y Synod
uczynił / ná którym znówu pozwány y po trzykroć wolány y czekány był An-
tymus. Który gdy się nie wřkał / Synod przy posłách Papiestkich przez Men-
nás / wedle pierwszych wyrokow Agápetá / potępił y wyklá Antymá y Sewerá
y Piotrá Biskupa Apámei y Doáre mnicha / y o onym wykleciu dáł znáć Efre-
mowi Antyostickiemu y Piotrowi Jerozolimskiemu Biskupom / y innym. Który
ie wszyřcy zá heretyki y wyklece mieli. A potym Césarz Justinianus wie-

Heretycy się ro-
smniali.

Sewerus czarno-
kiszinik.

8.

Na heretyki exe-
kucya czym nie
dochodziła.

Agápetus w Ca-
rogradzie zmarł.

9.

Pogrzeb jego sta-
wny.

Prat: Spir: cap: 150.

Omyłka na odnie-
śeniu.

10.

Antimus drugi
raz wyklęty y z in-
nami.

Nouell: 42.

Karanie herety-
kow.

II.

Sewerus zmarł.

Liber: c. 23. & 20.

Paweł Alexan-
drijski Patriar-
cha Katholik.Pelagius posel
Papieżow w Ca-
rogradzie.

12.

Afryka.

Procop: lib: 2. de
bello Vand.
Zdrada na Salo-
mona.Żołnierzom nambu-
rszenie.

13.

Anastasius Bibliot.
Silwerius na Pa-
piestwo.Liber: Dia: in
Breu: cap: 22.Wigilius targuie
o Papieństwo.

dzac iako ci heretycy potepieni sa y od Agápetá y od Synodu / sam też má-
daty ná nie wydał ná Antymá y Sewerá y Piotrá y Zoare / aby ich księgi pa-
lono / á ktoby ie przepisywać śmiał / aby reke vcieciem trącił / á sámi aby z Ca-
rogradu y powiatu iego wychodzili / á kryli sie indziej / nikogoż nie zwodzác /
áni żadnych schadzek y ceremonij kościelnych nie sprawuic / áni chrzcu áni
communiey. Zákazał też aby ich nikt nie przyjmował.

Piotr też Jerozolimski uczynił Synod w Jeruzálem 45. Biskupow.
Ná którym to co Agápetus uczynił / y co ná Carogradzkim Synodzie po-
chwalono iest / pochwalili / y Antymá y Sewerá potepili. Antymus sie po-
tym za przyiaźnia Cesarzowej podnosił: ále Sewerus z potepienia kościel-
nego ná wieczne ono stráśliwa śmierć rychło potym poszedł.

W Alexandriey w onym wielkim rośtárgnieniu y herezyách / za stará-
niem Pelágiusza posła Papieckiego / Theodozys heretyk Biskup zrzucony
y ná wygnanie od Cesarzá posłany iest. Ná iego miejsce nastąpił prawo-
wierny y dobry kápián Paweł / ktorego Menná w Carogradzie / gdzie był
dla spraw swoich przybył / nád iego spodziewanie / poświęcił. y tak z dár-
Bożego / cztery wszytkie Patriarchie wschodne / Katholikámi osádzone y
naprawione zostály. Ten Pelágius ktoregosmy wspomnieli / długo w Caro-
gradzie mieszkał / poselstwo Papieżow odprawuic / Agápetá / Silweriusá
y Wigiliusza / y wielka pomoc iako dobry robotnik kościolom y Cesarzá / w
ktorego był w wielkiej lásce y wadze / czynił.

W Afryce zburzyli sie żołnierze Rzymscy Ariáńskiey sekty ná heremána
swego Salomóná / iz im kościolow bronili / y znowili sie / aby go w kościele
w dzień Wielkonocony zabili. O czym nic Salomon niewiedząc / bezpiecznie
nabożeństwo swoje w kościele z ludźmi odprawował. Oni żołnierze ná
morderstwo ono wysłani porywáiac sie do niego w kościele / zás sie wrócali /
ábo kościelna cześć ábo twarz iego obstráśeni. y názwuierz o toż sie kusi-
táże przysć w kościele do tego nie mogli. Ná rynek sie zás zśedłszy / onym
ktore posyláli / boiażni y niesmiałość przypisyuic / iedni w pole wysli / y wó-
psowáli / dwudzy miásto Káthágine lupili y Salomóná do palacu nášli /
zabiciáiac niektóre / zabili y meznego wielce Theodora cnot pełnego y w rze-
miesle rycerskim doskonałego. Lecz Salomon skrył sie do kościoła y wśedł.
Obráli sobie oni odpádli żołnierze za wodzá Sose nieiákiego. Ale przedtóm
Belisarius z Syrakuzy do Afryki przybył / y ná Gothy sie zás Germaná tam
zostáwivszy wrócił.

W Rzymie gdy dosła wieść o śmierci Agápetá / Theodatus król Go-
thow moca wtrącił ná Papieństwo Silweriusá rodem z Kámpániey / syná
Zormisdy Papieżá (ktorego przed kápiánstwem z własney żony miał.) spze-
ciwil sie Klerus Rzymski niechcac ná ták podánego y wtráconego zezwolic /
ále boiac sie rozzerwánia / aby dwa Papieże nie byli / zezwolili nań. Alzwo-
lącá gdy tegoż czasu on król Theodatus zabity był / iz y po iego śmierci wśedł-
szy go za prawdziwego Papieżá znorwu obráli y przyieli / nie bez woley Bo-
żey ktora sie ná iego męczénstwie pokázála. W tym czasie nim sie postá-
nowił Silwerius / Theodora Cesarzowa posłála sobie do Rzymu po Wigili-
usza dyákona do Carogradu / y znowila sie z nim / iz go Papieżem przez
Belisariusá uczyni / byle skázil Synod Kálcedonski / y Antymá y Sewerá ná
stolicę ich przywrócił. On ná to przyzwolił / y do Rzymu przyiácharz / iuz
nálażł Silweriusá spokojnie ná stolicę Papieckiey siedzacego.

Rok Páński 537. Silweriuszá I.

Iustinianá 11. Witigesá 1.

Belisarius

Belisarius obległszy Neápolim / nie długo ją otrzymał / bo mu się podali / a on się z nimi łaskawie obfedi. Alez drudzy pisał iż wiele Neápolczyków pozabijał / tak iż go o to papież Silwerius ostro karat / y do pokuty vpominał. Widząc Gothowie / iż polowice Włoskiej ziemi wrócili / a iż król ich Theodatus o państwo się nie zaścawiał / ani wojska zbierał / mając go y wzdradzie podeyrzanym: przyzwali żołnierza mądrego y mocnego Witigesá z Dalmacyi y krolom go w mieście uczynili. O czym Theodatus dowiedziawszy się / z Rzymu do Ráwenny uciekał / y zachwycony od żołnierzy Witigesá / zabity jest. Witiges do Rzymu przyjechał y syna Theodatá Theodegislá poimał y osadził / a Gothom swoim o wybraniu siebie na krolestwo oznaymił. A bojąc się Belisariusá / który był w Neápolim / z Rzymu wystąpił / vpominając Pałęzą y Senat aby Gothom wierni byli. y na obronę Rzymu cztery tysiące dobrych żołnierzy zostawił / sam się na wojsko zbierając / którymby Belisariusowi odpor dał. y posyłał do Franków do pomocy ich swej namawiając / y dawał im te miasta y ziemię w Gallii które Theodorikus krol trzymał / chcąc ie tym dobrodziejstwem sobie iednać.

Tym czasem Rzymianie bojąc się tego co Neápolczykowie uciepieli: posłali do Belisariusá aby do Rzymu przyjechał. y iednego dnia on iedną łódką wiachał / a Gothowie druga łódką Ráwennie uciekli / okrom Lenderá hemána id / który wolal w Belisariusá więzieniu zostać. Tak Rzym do Rzymian się wrócił 9. dnia Grudnia po lat 60. iako był od Erulow poły od Gothow osiągnięty. Zaraz Belisarius mury Rzymskie naprawować poczał.

W tym czasie wiele kwitnelo s. meżow y między Biskupy którzy cudą czynili / o których pisał Grzegorz święty / niektóre wspomniem. Gdy Gothowie z Rzymu do Ráwenny iako się wspomnielo ciągneli: Do Bonifaciusá Biskupa Serentiny miasta niektorzy zstąpili: on im iako gościom winą buklak dał / którego na obiad mogli mieć dosyć. Ale pić ie aż do Ráwenny zstawać / o onego winą / y w Ráwennie także ie pili tak długo aż się do onego Biskupa nazad wrócili / y on mu cud powiedzieli. Wrócili się Gothowie w Marcu miesiącu roku drugiego do obleżenia Rzymu. y było to wielkie cud / gdy tak długo winą onego używali / iakoby się zawsze nowe w onym miastym naczyniu rodziło.

Tamże s. Grzegorz o Fortunacie Biskupie Tudertyńskim pisał. Gdy iż Gothowie / którzy do Ráwenny iachali / do Tudertu przyciągneli: wzięli dwóje małych chłopiat z onego miasta. Co gdy powiedziano Biskupowi: zawołał onych Gothow do siebie / y prosił aby one pacholeta wrócili. Jeden był uporny y wrócić ich niechciał mówiąc: wszystko dla ciebie oyczę uczynim / ale tego nie uczynim. A on mu rzekł: Uczyn synu a nie zaśmucay oycá tweego: Bo tobie to pożytecznie nie będzie. On niechciał / y dzieci one naprzód wysłał. a gdy sam za nimi iachał / koń się pod nim potknął y nogę zlamal. Zanieśiono go nazad do miasta / y wnet do Fortunatá posłał prosić aby do niego swego dyakona posłał. który gdy przyszedł / one mu pacholeta oddał mówiąc: Day ie Biskupowi / a powiedz panu memu czemuś mie przeklął / przywiódł y słowa one powiedział; wnet Biskup kazał dyakonowi wziąć wodę święconą mówiąc / idź rychło a wyley te wody nań. Co gdy uczynił / zaraz mu się kość zlamana zrosła / y był zdrow / y wsiadłszy na konia iachał. Tak cudowni w ten czas byli niektorzy święci / gdy Ariani y Poganie Włoską ziemię trapiłi. Których takich cudow niemalo tenże s. Grzegorz wypisuje.

Witiges krol Gothow wysłał posły do Iustinianá Cesarzá o pokoy pilnie prosić y pisać: ale nic nie otrzymał. Wziął był za żonę córkę oney Amalasyuny która czcił Iustinianus / ale mu y to nie pomogło.

1.
Procop: lib: 3. de bello Gott.
Paulus Diac: hist: lib: 16.

Theodatus zabity.
Witiges krolom Gothow.

2.
Procop: vt supra.
Belisarius Rzym osiadł.
Euagr: lib: 4. ca: 18.
Belisarius mury Rzymskie naprawia.

3.
Dialog: lib: 12. cap: 9.
Święci tego czasu cudą czyniacy.

Wina się przysyłało.

4.

Greg: Dial: lib: 1. cap: 10.

Chromy wdrowiony.

Cassiod: var: lib: 10. epist: 32.

5.
In prato Spir:
cap: 207.
O panience mi-
lietney dnyy.

Anyolá widzi.

Anyolowie kmo-
rami.

W kliegách o
ráctwie mi-
lietnia Niedze-
le 6.

Około tego času w Alexandriey za dni Pátryarchy Páwla táka sie rzecz-
dzirona sstała / ktora wypisał Zophronius. Pámientá jedná osierociála y
rodzicow nie máiac / á dobra máietnosť máiac: w ogrodzie sie swoim prze-
chodzác / (Bo w Alexandriey przy domách sa ogrody) wyżrzála meżá / ktory
sie sam ná dzewie wieśil. y zámowála nań: Co czyniś: á on rzekł / day mi po-
moge. on rzekł: Zádłużylem sie / á bázro mi sa dłużnicy ciężcy / wole raz w
mrzec / niżli codzień wmerác. A oná rzekła: Weźmi wšytko co mam / á sam
sie nie zábiiay. A dala mu máietność swoie. á sáma pochwili głod ciera-
pieć poczela. y ná zly sie żywot / z ciała swego żywności sukáiac / wdala. á
potym bázro záchorzála / y prosila o chrzest. Bo ieszcze ochrzczona nie byla.
Lecz iey dáć chrztu niechciano / ázby kto za nie reczył. y nikt sie nie nálažíł / tro-
by za nierzadnice reczył / iż sie do swego takiego żywota wrócić nie miała.
Bedac tedy w boga w onym frásunku / wyżrzála Anyolá w postawie y osobie
onego ktorego od śmierci wybawila / y rzekła mu: Chrztu s. pragne / á nikt
o nje nie mowi. A on rzekł: Tęcbdy sie / przywiode ia tobie rekoymie. A
przyšli dnuży dwá Anyolowie / y wstáwšy ná sie osoby niektórych znáiomych
dworskich ludzi / prowadzili ia do kościoła / y zámowáwšy káplana y dyáka
ná / za nie reczyli y one ochrzčili. A gdy ia widzieli sásiedzi w bialej sácie / py-
táli kto cie ochrzcił: Oná miánowác osob niemiála. y posli do Biskupa co
mu oznáymuiac. On zámowál káplana / y pytał o rekoymie. Miánowál ká-
plan / y poslal po nie Pátryarchá. A oni rzekli žesmy o tym ani myślili / ani
wiemy co iest / ani tey niemiáły znamy. Poznal tedy Biskup spráwe Bożá
y wezwawšy oney bialej głowy / pytał iey: Coś kiedy dobrego ná świecie
czynila: Oná rzekła: A co dobre / nierzadnicá uczynić może: á Biskup przy-
sie pytał: powiedz prosze cie co pomniś: Rzekła: nie pomnie iedno izem
dnego / ktory sie dla długow obieśić chciał / wšytká máietnośćia moja o-
pila / áby sobie śmierci nie zádawał. y to rzekšy / ducha P. Bogu oddala. A
Biskup wvielbil Pána Boga / mowiac: Spráwiedliwys Pámie / y sad twoy
prosty iest.]

Rok Páński 538. Silweriuszá 2.

Iustinianá 12. Vitigesá 2.

1.
Procop: de bello
Gottico lib: 1.
Witiges Rzym
oblekl.

Mur Rzymi ná-
chylony.
Straś S. Piotrá.

2.
Procop: vt supra.

Witiges krol Gothow zebrał sie ná wojsko / y przyzwawšy dngich
Gothow z Galliey / miał ludzi do boiu sto piecdziesiąt tysięcy
y oblegl Rzym gdzie sie był Belisarius z Rzymian y z Papieżem
zámknal. Czešte były wyćieczki y rozmáite z Gothami bitwy / ale
do wálneho potkánia nie przychodzili. Byla iedná część muru
Rzymskiego rospádla y náchylona / te Belisarius chciał znou budowác.
Odrádzili mu Rzymianie mowiac: Tu sie bać nie potrzeba / bo tego mieysca
s. Piotr strzeże / y mur ten nigdy nie wpádnie. y tak sie sstało. Nigdy o ono
mieysce Gothowie sie nie kuśili / ani sie oney słabości domyślili. y trwa ona
przepádliná wielka y długo náchylona sćianá / áz do tego času. y máiac co
zá cud / nigdy Rzymianie dziury oney nie zápráwowáli / mowi Prokopius.
Widác y zá nášych czasow w Rzymie ten náchylony y rospádlý mur / pod Pro-
py káždy sie iść boi. Widác przy nim niektóre stáre obrazy / y znác że tam by-
ło swiete mieysce.

A to zá cud poczytác może / iż Gothowie zádnemu kościołowi ná prze-
mieściu / y onemu wielkiemu s. Páwla od Constantiná zbudowanemu / y ka-
planom przy nich mieśkátacym / zádneý krzywdy y zámázania nie czynili / y sta-
žbe Boża w nich miowác społoyne dopuścili / choć żołnierze y dšicy / y Ar-
ani y

ani / y głodni byli. Lecz on dżiw był wietſzy / gdy Gothowie y docknac
sie kościelnych rzeczy / Bogá w nich czcząc / nie śmieli. Belisarius / y Ka-
tholik y zá sprawiedliwego záwzdy wdawány / ná same sie Papieżá Silwe-
riusza rzucił. Ten ktory ná obrone miástu przyiáchal / głowę wſhytkie miásta y
kościół wſhytkie / ſromotnie obalał. O czy táka powieść czyni Anaſtazyus.

Belisarius ná Pa-
pieża powstał.
Anastasio in Silu.

Pisáta Theodora Cefárzowa / zmowiwſzy ſie z dyákonem Wigiliusem /
do Papieżá Silweriusza / proſiáć aby do niego przyiáchal / ábo Antymá ná ſto-
lice Cárogradzka przywrócił. To czytáiąc Papież westchnął / y rzekł: Tá-
rzecz uczyni mi koniec żywota mego. y dufáiąc Pánu Bogu y s. Piotrowi
odpisał: Páni Cefárzowa / ia tego nigdy nie uczynię / ábych przywrócić miał
herceyká w złości ſwey potepionego. O co ſie rozniewawſzy niewiáſta / pi-
ſáta do Belisariusá przez Wigiliusa / mowiąc: Náydzi ná Papieżá iáka
przyczynę / á zlož go z Papieſtwa / ábo go do mnie poſli. Jeſt tam nam wdzie-
czny Wigilius poſet náſ / ktory nam obiecał Antymá Pátriárche przywró-
cić. Tedy Belisarius mławſzy ono rozkazanie rzekł: Ja uczynię co mi każe ;
ale ten ktory o zgube Papieżá ſto / liczbę da o ſwoy uczynek Pánu IEZVS O-
WICHRIſTUSOWI.

Papież ſprzeciw-
iſł Cefariowej.

Y powstałi fałſywi ſwiádkowie mowiąc: iż Sil-
werius do Gothow liſty dáć / y królowi ich obiecuie miásto y Belisariusá
wydáć. Co ſłyſząc Belisarius / pierwey nie wierzył / á potym gdy wiecey tych
ſwiádkow było / bać ſie poczał. y przyzwól do ſiebie Papieżá do páłacu Pin-
cis. w pierwey y wtorey komorze / kſieżeſy ſie zátrzymać kazał. y gdy wſedł
ná ſam pokoy / żoná Belisariusá Antoniná ſiedząc ná lożku rzekła: Pánie
Silweriusie Papiežu / coſny wam winni y Rzymiánom / iż nas w rece Go-
thow podać chceſ? Y gdy to mowila / Subdiákon ział płaszc z ſyie iego / y
obłócił go w mníſkie ſiáty / y zamknął go iáko więźniá. Wziął go Wigilius ná
ſwoie wiáze / y záſłał go ná wygnanie do Poncianu. á Wigiliusa Belisarius
ná Papieſtwo / kſieża niektora zniwoliwſzy / poſtawił. Wielki grzech popeł-
nił Belisarius drugi Pilat / niewinnego potepił / boiáć ſie niwriáſty / zá co P.
Bog ſrodze go potę pomizyl / iż y v Cefárzá omierzylm zoſtał / on ták ſławny
y dzielný zwycięzca. á choć potute czynił / iednáł ná tym ſwiecie karány był /
iż ſie ná namiſtniká Chryſtuſowe pusił boiáſnia ludzka wwiędziony / á od
boiáſni Boſkiey odráżony. Sam ſie ſiebie potym wſtydził / plátał y ná-
rzekał / y oczyszczenia od onego grzechu v P. Bogá proſił. Pámiátká pokuty
tego wyrzeca ieſzcze w Rzymie da ſie widzieć. zbudował był kościół / ná kto-
regó dziwámi te ſłowá nápiſane były: Patricius Belisarius ná odpuszczenie
grzechu ſwego kościół ten zbudował. kto weń wchodzi / proſ zań P. Bogá /
aby ſie náń zmiłował. Kościółá nie máſ / bo go podobno Gothowie ná
tego wzgárde obálili / ále ten nápis w ſcienie kościółá Krzyżákw zoſtał.

3.
Fałſywi ſwiá-
dkowie.

Silwerius poimá-
ny.
Liber: Diac: Breu:
cap: 22.

Y gdy Silwerius od ſwego diákoná ták zdiádzony y zepchniony był /
wzbudził P. Bog w Greciey iednego Biſkupa / ktory ſie óń v Cefárzá záſtá-
wił. Bo gdy Silwerius był w Páterze / Biſkup onego miáſta pobiezał do
Cefárzá / y záklinał go ſudem Bożym o ono wygnanie Papieżá / mowiąc:
wiele ieſt królow ná ſwiecie / á nie máſ iednego tákie iáko Papież ná wſhyt-
kiego ſwiáta kościółem / á iednáł z ſtolice ſwey wygnány ieſt. Co ſłyſząc Cef-
árz / rozkazał przywrócić Silweriusá / ieſliby náń dowiedziono / iż liſt do
Gothow piſał / aby w innym ktorym mieſcie iáko Biſkup mieſkał. A ieſliby
nie dowiedziono / aby ſwoie ſtolice miał. Ná to pomniá Cefárz / iż by dobrze
winný zoſtał Papież: tedy ſie go niómu ſadzić iáko náwyzſzego nie godziło.
Y Rzymie go tylo dla zdiády w onym obleżeniu mieć niechciał / ieſliby ſie
táć náń nálażło. Stárała ſie Cefárzowa przez Pelágiusa poſtá / aby ono
przywrócenie Silweriusá nie doſzło ; ále przemoc nie mogła. Wrocil ſie te-
dy do Rzymu. Ale Wigilius vzył Belisariusá / iż mu go drugi raz wydáł dla

4.
Pokutá Belisari-
uſá.

5.
Liberat: vt ſupra.
Vigilius fałſy-
wym Papieiem.

Iustinianus bro-
nił Silweriusá.

Vigilius wyrzu-
cił Silweriusá.

6.

Theodory / aby sie iey w obietnicach Wigilius wiścił. y ták dwiemá slugom swoim zlecił / ktorzy Silveriusá ná wysp Pálmárey zawięzli / y ták go głodem vmorzyli.] To Liberatus. Pewna iest rzecz / iż Wigilius póki był żyw Silverius / prawdziwym Papieżem nie był / ale świętokradzca y świe tokupcem / y zdrajca káplana stárszego swego. y nie dżweno iesti co iáko he retyk w ten czas poczynal. Bo hárdosć dyabelska w nim przebywała / iź sie sam wynosić / przez ták złe sposoby chciał. Acz go dżudzy wymawiaia / iź ná żadna herezya nie zezwolil / y list ktory iego imieniem do Theodory Césárzowey nápisany iest / podzucony y falszywy sie náyduie. Sol zásmrodzona do czego sie przyda ?

7.

Liberat: in Breu:
cap: 23.
Początek wiel-
kich swarów w
kościelu.

W Cárogradzie Menná Pátriarchá iáko namiestnik / y Pelágius iáko poseł Papieński / ná žádanie y podanie błedow Origenesowych od mnichow z Pálestyny / wzyli Césárzá Iustiniána / aby nie tylo błedy Origenesowe / ale y samego iuz vmárłego Origenesá potepil / y práwo o tym nápisal. Bo wiele mnichow y biskupow / zwolasczá w Pálestynie / błedy y plotki iego Poganów wznowiali / y miedzy ludźmi rozszerzali. Nápisali tedy oni Biskupi długi list ná Origenesá / y posłali go do Wigiliusá Rzymstkiego / y Zoilá Alexandrijskiego / y Ephremá Antyoskiego / y Piotrá Jerozolimistkiego / y inych Biskupow / ktorzy podpisali / y ini wschodni Biskupi / zezwalaiac ná potepienie Origenesá. On list mady y wczony sami Biskupi wczynili / (Bo Iustiniánus y czytać nie umiał) ale go pod imieniem Césárskim dla przedśey exekucyey wy dáli / gdy oni wporni ludźie / zá Origenesem idacy / ná klatwy nie dbali.

8.

Origenesá błedy.

List ten do Menny Pátriarchy o potepieniu Origenesá długi iest / y w nim tki błedy iego wylicza y psunie wielkiemi dowodami. Náuczał ábo w piśmie swoim Origenes podał / iż Ociec wiešy iest niźli Syn / á Syn wiešy niźli Duch s. á Duch s. wiešy niźli ini duchowie. A co goršego / powiádał / iż Syn y Duch s. stworzenim sa. A o dűsách ludzkich / iź dawno od wieku wyšly tki záraz stworzone sa / á iź zgrzešyły y w ciáto ná pokute posłane bywáia.

9.

Iustinianus nie
wiedzial co iouá
iego czynila.

Plotl teź iáko by dűsá P. CHRISTVSA pierwey bylá y z słowem sie zjedno czylá / niźli sie z Pánną w cielu poczał. Powiádał iź słońce y miesiąc y inne gwiazdy dűše w sobie máia y żywe sa. y ine básmi z Poganstwa bral / y z pi smem s. y náuka Boga miešal. Powiádał iź ciáło náše po zmartwychwsta niu okragle beda. A iź czárci y potepieni koniec swoiey meki y wybáwienie mieć máia / y zá czárty ná onym swiećie P. CHRISTVS wkrzyżowany być miał / iáko y zá ludźie. ić. Przydane sa w tymże liście Anátematysiny ná te wšytki ine błedy tegož Origenesá. Vpomina teź w tym liście Menná aby Synod ná wyklećie tákich błedow Origenesá zložyl / żeby ie wšyšcy po d pisáli. Bo wiedzial iź nie Césárška rzecz / w duchowne sie spíráwy y stáno wienia o wierze wdáwáć. Potepia w tym liście Césarz y miedzy heretyk Antymá ktorego Agápetus Papież zložyl. Skąd sie dáć znáć / iź o tym nie wiedzial co žoná iego Theodora o przywroceniu Antymá táicennie z Wigiliussem spíráwowála. A iź w tym liście Wigiliusá wspomina iáko Papiežá / tedy minimal / iź ná Silveriusá dowod perwy byl o zdrádzieństwo z Gotthar mi / iáko sie wyššey wspomniáło. Ták sie pánowie omýláia / y w niespiánie dliwość wielka drugdy choć dobrym sercem záchodza. A nawiecey ze złych y falszywych odnošenia slug swoich y domownikow.

10.

Liber: Diac: Breu:
cap: 24.
Theodorus Biskup
Césárcey heretyk
niadly.

Theodorus Biskup Césárcey Káppadóckiey byl wielkim Origenista y táicinnym Acefalem Concilium Kálcodonskie gámiacym / á nieprzyiaziń ná dowita wiódł z Pelágiussem poseł Papieškim / á byl w wielkiej lásce y Césárzá. Ten gdy sie o potepieniu Origenesá dowiedzial / z žáłošci y gniewu y ná žosć Pelágiusšowi / wymyslił iedne chytrošć / ktora wšytek kóšciol zámiešal. Przyiáchwšy do Césárzá zá pomocá oney Theodory / ták podśedł mego

ostrožnego

ostroznego Cesarza / mowiac : Wszyscy Acephalowie tym sie do Concilium Kaledonskiego obrażali / i z nim Theodorus Mopsuestieński y pisma tego pochwalone sa / a i z Jbá Biskup y Theodoretus Cyru tamże przytęci sa. Gdyby ci choć po śmierci potępieni byli / i z Nestoriussem trzymali : wszyscy by sie Acephali w spokoili y do iedności kościelney / y do Concilium Kaledonskiego przystali. To mowil w zdradzie / aby sie Origenesowego wyklecia pomścił / y Kátholiki powódzil / y Concilium Kaledonskie zelzył. A Cesarz temu był rad / mniemając że to do pokoju y iedności kościelney służyło. y napisał on list / o którym sie niżej powie / który nazwano Tria capitula, albo Damnatio trium capitulorum. w którym tych trzech po śmierci potępił y potępić wszystkim Biskupom kaze. Lecz Biskupi Kátholicey wezynie tego niechcieli / y dla tego wiele od Cesarza wciępieli gdy ie składał y wygamał. y przydaie Liberatus : Wszelkim / prawi / iawnio / i z to zanieśanie y wzgorzenie dwa uczynili : Theodorus y Pelágius / dla swojej z soba nieprzyjaźni. y mawiał iawnie Theodorus : Obá / ia y Pelágius słuźnieby swa spaloná być miała / bo przez nas dwu to wzburzenie na świat wyszło.]

Dácius Biskup Medioláński starał sie aby Gothow Arianow ludzie z swej swej zbyli / y nabrawszy pánow z soba z Liguriei / iáchal do Belisariusá / prośac od wszelkich aby troche żołnierzow posłał / którzy przedko Gotchy nie- eslo z Mediolanu / ale y z Liguriei wszelkiey wygnąć mogá. y ták sie stało / odebrał od Gothow wszelke Liguria Belisarius.

Rok Páński 539. Silweriuszá 3.

Iustinianá 13. Vitigesá 3.

Szwartego roku wojny Gothskie / Silwerius Papież w Pálmá- riei na wygnaniu bedac / miał czterech przy sobie Biskupow / którzy go nawiedzali : wydał klatwe na Vigiliusá / iáko na gwałtownika stolice Apostolskiej Rzymskiej / na ktora sie moca y z trzyneda wielka tego y duchowienstwa wszelkiego wtracił. Wy- mawia mu tego czi pragnienie nierządne / gdy iesze za Bonifaciusá Pa- piezá wedzecz sie chciał na Papiestwo. Niego Simonia / i z pieniadzmi Pa- piestwo kupił / y zdrade y okrucienstwo wymiata mu na oczy. y za to iáko pra- wy Papiez y Biskup Rzymski iuz trzy lata na tym wrzedzie siedzac / wykli- na go / y z káplánstwa y wszelkich wrzedow kápláńskich / Duchá s. sadem y moca Apostolska wyrzucá / zc. Ten list na którym sie czterzey Biskupi podpisa- li / Terracinen: Fundanus, Firmanus, Minturnensis, posłał do Vigiliusá przez Anastazyusá subdyakóná.

Wszelke kościol zasmucony był onym Silweriusá wygnaniem. Bisku- pi niektorzy do niego pisali / y pieniadze mu na żywność posylali. między którymi był Amator Biskup Augustudunu. Nie mogł mu nikt pomoc do przywrocenia. Bo wojny one srogie y moc Belisariusá z wojskiem onym nie dopuszcila / a wszelka ziemia Wloska wtrapióna wychnac nikomu nie dála / y káseja Rzymscy / którzy w obleżeniu od Gothow / y w mocy Belisariusá byli / rádzić o swym pásterzu nie mogli.

Zá ten grzech y iné / poczał P. Bog Iustinianá kárac / y fezesćie mu ono ktore miał / odbierac. Bo tego roku Hunni poczawszy od morza Jonium áz do Cárogradu / ziemię wszelke y krolestwa one pustosyli / y dwie miesćie bár- zo obionne w Illiriku / Kássandrea y Potydea wziali / y sto y dwadzieścát y sieć ludzi zágárnawszy do domu sie bez żadney przeszkody wrocili. Ten na- laz y drugi raz uczynili / y tákże sie z kórzysćia y z skárbami wielkimi / cáto wrocili. A z im Cesarz pieniadze wielkie posłał / y pokoy w nich kupił / iáko

Zdráda iego y Cesarza.

II.

12.

Procop: de bello Vand: lib: 2. Dácius Medioláński Biskup.

I.

Vigilius wyklety od Silweriusá.

2.

Tom: 1. epist: R.P.

Procop: de bello Persico lib: 2. Hunnow wojowá nie.

Cesarz pokoy ku- puie.

3.

Procop: lib: 2. de bello Gotico.

Głod w Rzymie y we Włoszech. Vmarli od głodu.

4.

Greg: Dial: lib: 3.

cap: 4. Mediolan swoio- wany.

Dacius z cżarty walcz.

też y pierwey w Sárácenow / ten co wszytkiemu światu strąśliwy był / póź-
w lasce P. Bogą zostawał. Perski też Krol Rozdroes przymierze ono wie-
czne zmiatał z Justinianem / y od tego odwrócić się iego poselstwy nie dał / w
czym Witiges Krol Gotzski Persę na Cesarzá pobudzał.

Rzym rok inż w obleżeniu bedac / wielkim głodem y złym powietrzem
stąrgany był barzo / y wszytká ziemiá Włoska Grekami y Gothami utrapio-
na była. y był także głód wielki w Emilię y Ligurię / stać y żać nie mogli
o 50. tysięcy ludzi tam głodem umarło. Bo w iedney karczynie dwie mowie-
ście goście we śnie zabiliac siedmnasćcie ciał ludzkich zjadły / aż się im osme-
nasty odiał / y one pozabijał. Niewiasty me dzieci swoje jadły.

Mediolan w tenże czas od Gothow prawie wszytek obalony / zabili w
nim po trzy kroć sto tysięcy ludzi. Białogłowy Burgundionom pomocni-
kom swoim dąrowali. Dacius Biskup Mediolanski wsiadł do Carogrodu
z niemála swoich liczb / y gdy był w Korincie / dom wielki wyzrawszy / chciał
tam z swemi gospode mieć: Powiedziano iż tam czart nikomu pobyc nie da.
A s. Biskup dla tego się tam pokwapił / y w nocy gdy czarci wrzaski y ryki be-
szalskimi dom napelnili / on wstawszy a gniewaiac się / czartom ich pomize-
nie wymawiał / iż do bestii przyrownani są / y to na się sami znają. y tak ich
odpedził / dom on y napotym oswobodził. To s. Grzegorz.

Rok Páński 540. Vigiliusa 1.

Iustiniana 14. Vitigesá 4.

I.

Liber: in Breu. Anastasius in Silve.

Silverius Papiesi vmarł.

Silverius Papiesi głodem y niedzą zmorzony / z ciałá tego po poro-
ne niebieśta męczénika wyszedł dnia dziesiątego Czerwca na wy-
spie Palmáricy. Pościół go między męczenniki od heretykow / o-
nego Antymá potwarzonego / wygnanego y umorzonego / polie-
cza. Tamże pogrzebiony jest. Do iego grobu / mowi Anastasius /

wiele chorych przychodziło y wzdrowienie bráli. Siedział lat cztery y troche
na piaty / za prawdziwego Papieża aż do śmierci poczytany. Bo on Wigi-
lius Ktory wracony był / nigdy za żywota iego prawdziwym Papieżem nie
był. Ktory o śmierci y cudach Silveriusa wysłyszawszy / poznał się być fałszy-
wym Papieżem / y grzechy swoje wyznawaiac przed Ksieża Rzymska Papie-
stwo ábo on tytuł złożył / ále podobno ta myśl / iż się spodziewał / iż od nich
na toż dostoięństwo wybrany być miał. o co się pilnie za nim wstawiał Beli-
sarius. Ale Ksieża Rzymscy barzo się go bali / dla onych grzechow iego / y
checi zley do podwyższenia / y dla herezyey / obawiaiac się aby się nie wwiódł
boiaźnia y mocá onę Theodory. A z drugiey strony widzieli / żeby dwa Pa-
pieże byli / y odsczepieństwo skodliwe / gdyby oni iednego wybráli / á tego by
Belisarius z Theodora na toż miejsce postawił. y Duchá s. wyzwaiac / po-
stawili Vigiliusa obrac / duszaiac P. Bogu / iż go odmienić miał / iakos
się tak ostáło. Bo skoro prawnie y wolnie wybrany od wszytkich był / y stolica
Piotra s. zasiadł: dziwna w sobie odmiane na stateczność wiary Kátholice-
ctey uczul / y siłę wielką na heretyki odniósł.

Vigilius Papieski
tytuł składa.Obrany za Papie-
za Vigilius.Odmiana Vigi-
liusá.

2.

Epist: 2. Vigil.
Tom: 1. epist: R. P.

Gdy się dowiedział Justinianus Cesarz / iż Vigilius porządnie na sto-
licy Rzymskiej zasiadł / wedle zwyczaju / list do niego społeczności z wy-
znaniem wiary pisał / y przezacnego posła Dominika Patriciusa wysłał / w
ktorym iż o potwierdzenie tego co Agápetus w Carogrodzie postanowił /
prosi: pewnie daie znać / iż o onę znowie Theodory Vigiliusem y Belisá-
riusem / aby Antymus przywrocony był / niewiedział. Listu tego Cesarz
go nie máł: ále z odpisu Vigiliusa / to się iasnie pokáznie. w którym smiele-
y mocno wszytkie heretyki od przodkow iego potępione / y między nimi Anty-
ma potę-
ma potę-

na potępię / y cztery one Concilia Oycow ss. pochwała / y nie było Theodo-
rze ale srogiemu wszytkiemu oznaymuie / iż nieczym mienarufiona wiare Ká-
tholicka zachowuje.

Coż pisał do Mennu Cárogradzkiego Pátryarchy / ná list także tego od-
pisywać / iż wszytkie cztery Concilia pochwała / y heretyki á między nimi An-
tyma wyklina / y nie uczestniżył ich. O to było vpomináiac go / aby pokutu-
jącym ktorzyby błedy swoje odwołac chcieli / wrót do przypiecia ich nie zamy-
ślal. To uczynił Wigilius wielka śmiałością / myślac co go od Belisáriusza
postać mogło y od oney Theodory / ale dla prawdy Kátholickiey y zdrowie
swoje wazyl / niegoż sie przy skale mocney Piotra s. nie boiac.

W Galliey był Synod Aureliáński trzeci / Biskupow 25. ná ktorym
miedzy innymi wstawani / postanowili / aby w one cztery dni od wielkiego
Czwartku / aż do Niedzieli / żaden Żyd wkráżowac sie nie śmiał iáwne / ná
żaden rynek ani ná wlic / żeby sie nie zdał vragac z meki Páńskiey. Tánż
rozkazali / aby żaden kleryk do práwa świeckiego bez dozwoleńia Biskupa /
osoby świeckiey nie pociągá / ani też świecki duchownego do práwa świe-
ckiego nie pozýwał.

Gdy trzy brácia królowáli w Galliey / Childebertus z Theodobertem /
podmiesli wojne ná trzeciego bráta Lotháriusza. Ktory sie ich boiac / gdy z
wojskiem ciągneli / do lasu vciekl / y tam sie okopał. A Krotýlda królowa to
slyšac ślá do grobu s. Marcína / y tam sie we dnie y w nocy modlac / prosila
Pána Boga za przyczyna s. Marcína / aby one wojne miedzy brácia vspo-
koił / á zgodę im braterka przywrócił. A tak wiele vprosila / iż P. Bog gdy
bráta oblegli y dobywali / ná ich wojsko grad iáko kámiennie puscil / namioty
im wáter rozmiéł / konie rozegnal / y same osoby ich vkolacal. Vpamiętáli
sie zaraz / y bráta przez posly przeprosiac / zgodę świata wznowili.

Tegoż roku Theodobertus król Fráńkow do Włoskiey ziemi z wojskiem
wielkim wtargnal / do ktorego gdy sie niemocy y złe powietrze wrázilo / wro-
cił sie nie nie spráwiny musial. Gmiewal sie ná Justiniana ten król / iż sie
pisał Fráńcykiem / iáko by Fráńki kiedy zwoiował. y te miał przyczyny wtár-
guenia onego.

Tánż we Włoszech piatego roku wojny z Gothami / sześciem wiel-
kim lásti Bożey Vitiges król Gothow pospolu z miastem Rávenna do re-
ty Belisáriusza wydany iest. O czym seroko pise Prokopius. A zdáło sie inż
z królestwa Gothow vpádo. Lecz potym iesze powstawáło. Bo Gotho-
wie choć ponizeni / obráli sobie króla Theodobálda / ktory ná przodku ledwie
tysiac ludzi miał / á potym sie bázro zmocnil. Co P. Bog czynil y kósciot
swoy ciešac / y Greki ktorzy sie z Látinnikow vragáli / w onym pánowaniu
Belisáriusza ponizal.

Tegoż roku Rozdroes król Perski pokoy wieczny z Rzymiány y z Justi-
nianem uczyniony zrzucil / y nátachal z wielkim wojskiem Mesopotámia y
Syria / y pustoszył ziemi / one miasta wielkie gubil / kóscioty polupil / y náto-
niec napřednięsie wszytkiey Syriey miasto Antyochia wziamy okrutnie
zwoiował y spalil. Nikt mu sie nie zástáwil / y woyska żadnego w oney stro-
nie Justinianus nie miał. W Antyochiey zacne niewiasty dwie / aby sromoty
od Persow nie cierpiály : w rzęce sie vtopily. Kósciot wielki ná prośbe po-
stow Cesarstkich obłupiony zostávil / iż go ogniem pšowac nie kázal. S. Ju-
stian ná przedmiesciu kósciot z przyległemi domy zostal / gdzie postowie Ce-
sarstey gospode mieli. Koniec wojny oney sromotny był. Bo postowie Ce-
sarstey wielka summe złota pokoy kupuiac wysypáli / y ná każdy rok trybut dá-
wać obiecali / y dawšy zástáwniki przymierze wznowili.

W tym wojowaniu w mieście Apámcey była część niemála dzierá krzy-

Potępia Antyma
y heretyki Wigi-
lius.

3.
Vigil: epist: 3.
Epist: R. P. Tom: 1.

W Galliey Synod.
Na Zydy prawo.
Iurudicya.
Can: 31.

4.
Niezgodá bráciey
vspokoiona.
Gregor: Turon: de
gestis Franc: lib: 4.
cap: 24.

5.
Agathias lib: 1.
histor.

Vitiges poimány
król Gothow.
De bello Gottic:
lib: 2.

6.
Persowie wojnia
ziemi Rzymskie.
Procop: de bello
Persico lib: 2.
Antyochia od Per-
sow wzięta.

Pokoy kupiony y
Persow.

7.

Procop: vt supra.
Drzewo krzyżá S.
w Apameey.
Euagr: lib: 4. ca: 25.

8.
Procop: vt supra.
Iustinianus tracił
szczęście.

Sophron: prat:
Spir: cap: 20.

1.
Belisarius odnie-
siony do Cesarzá.
Procop: vt supra.

Vitiges do Cáro-
gradu prowadzo-
ny.

2.
Dwu królów ży-
wych przywodzi
Belisarius.

Procop: lib: 3. de
bello Gott.
Wychwalenie Be-
lisariusá.

żá s. ktora swoich czasow Biskup ludzioru do poklonu wkazowal. a na ten czas go prosili aby dzewo ono s. widziec mogli pierwey mizliby pomordowani od nieprzyjaciol byli ktorzy inż pod miastem z woyskiem stali. Biskup Thomasz wyniosł ono s. dzewo / y czyniac processya / wnet wkazal sie iasny w kościele ogień / ktory za Biskupem siedł / świętney a nie vgaraiacy. Ewa- grius na to / bedac pacholeciem / sam patrzał. y byl to znał wybawienia miasta onego. Bo Biskup Rozdwoasá vblagal. do ktorego gdy wyszedł przed miasto stowoy go zmielczył prostymy / tak iż mu łaskawy sie estal. I gdy pytał Biskupa: iesliby go rad w swoim mieście widział: Odpowiedział: Barzo nie rad. y w oney sie prostocie iego wlochawşy od miasta odstapil.

Była na on czas Syria y Antyocheńskie powiaty kacerstwy Eutychián- skimi y Nestorianiskimi zarázona / y wiele w oney stronie Biskupow onych bledow bronilo. Iustinianus też skoro po poimányim Silweriusie Papie- żu / szczęście tracił poczał. ktore acz sie we Włoszech troche blysnelo / iedną nie trwalo. W Afryce też tegoż roku czternastego panowania iego / Mau- rowie woysko iego porazili / y hetmana zabili. Awa dziwny y sprawiedliwy Pan Bog / rozmáicie swoje ćwiczy / a iako mu sie zachowuiem / takie nam powodzenia dáie.

Na tey nieszczęśliwey wojnie w Afryce / żołnierz ieden w pogoni / wi- dzac iż go inż wlocznia ieden Maurus przebił miał / do P. Boga zawolał y ślub uczynił mnichem być y świat opuścić. Co skoro wyrzekł nikogoż przy sobie nie widział / y wolnym zostal. y ślubom dosyć czyniac w Laurze Cepa- thá trzydzięści y pięć lat na pokucie bedac / żywota w łasce Bożey dokonal.

Rok Páński 541. Vigiliuszá 2. Iusti- nianá 15. Theodibáldá 1.

Dy Belisarius Ráwenne wziął / y królá Gothow Witygesá ży- wego poimiał: zazdrościwi oney tak wielkiey iego sławie / od- niesli go do Cesarzá / iakoby odpadać od posłuszeństwa iego miał wola. y dla tego Iustinianus do Cárogradu przyiachał / mu kazał / choć oná wojná z Gothy inż na hořy rok przewleczo- na dokonána nie była. Przyiachał máiac zřoba królá Witygesá y żonę iego y wiele pierwszych panow Gothskich / ktore iako wieźnie Cesarście prowa- dził / acz żadnego tryumphu nie czynił. Przywiozł zřoba wielkie stárbý krolow Gothskich / y onego Theodoriká pierwszego krolá ich we Włoszech. Co przymniac Iustinianus / wielce sie wweřelil / y bogactwá one samym tylo Senatorom wkazowal.

Był Belisarius v wszystkich we czci wielkiey y podziwieniu / iż bwu prze- mocnych krolow / z Afryki Gilimerá / y ze Włoch Witygesá zwoiowal / y ży- we a poimáne do Cárogradu przywiodł / y krolestwá ich Rzymstiemu pa- ťwu pozyskal / y tak wiele stárbow przynosil. Nie mogli sie go ludzie napá- ťwu trzyc. Sam też był vrodziwy y wysokiego wzrostu / pokorny y łaskawy / tak iż wieřniakom sie witac dopuřcił. Hoynym był ná żołnierze / y kárnosci ná- nim nie opuřczal. Gdzie iego woysko šlo / tam obywatel nie tylo škody prze- cierpieli / ale bogactwami zostawali / gdy żołnierzom siwe rzeczy dobrze bi- dawać mogli. Wřydliwy też był y powořciagliwy. Na żadne poimáne bi- teglowy / ktorych tak wiele y tak wysokiego y krolewskiego stanu bylo / nie pá- trzał w małżeńřtwie swoim świętym przeřciac. Meźny był y rády wielkiey w nieszczęściu. Nikt go piánym nie widział. Mogł sie miedzy nieszczęśli- wře poczytać / by był oney nieźboźney Theodory nie sluchal / y dla tego po- tym do wielkiego vpadku przyszedł.

Iustini.

Justinianus P. Bogu dziękując za one zwycięstwa / kościołom w Afryce stare wolności przywracał / y nowe dawał. Pilnie się też starał o Kanony / aby Biskupi y duchowni wedle nich żyli. Lecz drugdy nabył się w kościelne rzeczy wdawał / y wiele praw nie wedle swego stanu naczynił.

Tego roku Auximitowie narod ieden w Arabii / do wiary się Chrześcijańskiej obrócili z takiej przyczyny. Krol ich Adadus wojnę mając z Sydem Dámanem / który zomieritom rozkazywał / ślub P. Bogu uczynił / iż miał zostać Chrześcijaninem / jeśli mu zwycięstwo dał. Dał mu P. Bog takie zwycięstwo / iż y wojsko poraził / y Syda onego poimał / y państwo jego oświadczył. Za co Bogu dziękując do Justiniana posłał / aby nauczyciele y Biskupy y kapłany do niego wyprawił / tak on wysyłał narody y ziemią zakon CHRYSTUSOW przyjął.

Rok Pański 542. Vigiliusz 3. Iustinian 16. Totile 1.

Gothowie we Włoszech Theodibálda krola swego zabili: miasto niego postawili Arariká. y tego w kilá miesięcy zabili / y wzięli Totyle wnetá Theodibálda / dużego y dowcipnego / który Grekom zachodnym państwowom rozkazywał / biczem był srogim. Tego roku nie mając ieden pięć tysięcy ludzi do boju / dwadzieścí Rzymkie wojsko pogromił w Emilii y w Florency. Siódmy to rok był wojny Włoskiej z Gothy.

Justinianus Antyochia od Persów skazona naprawił / y piękniejszą niżli pierwej / budowaniem y innemi do mieśkánia potrzebami / uczynił. Pobudował kościoły / á zwłaszcza ieden naswietłey Bogarodzice dziewym y niewymownym nakładem / domy pospolite / laznie / spitala mężczyzn y niewiast dla chorych / y inne miastu onemu ozdoby przydał.

W Gallii krol Childebertus wyprawił się z Klotarynem do Hispanii / modlitwom się kościelnym pilnie zalecał / y świętych Bożych na pomoc wzywał. Uczynił ślub / jeśli mu P. Bog da zwycięstwo / dwa kościoły na chwałę P. Bogu zbudować: ieden imieniem s. Anicia / á drugi tam gdzie by Eufichius pustelnik pogrzebiony był. Do którego na puszcza chodził pytając iáko mu się oná wojná powieść miała. y dawał mu wiele złota: A on powiedział: złoto w bogim rozdać / iáko nie potrzebuje / á wied iż zwycięstwo od P. Boga mieć będzie. Gdy tedy z wojskiem wtargnął za panowanie w Hispanii krola Theoda / wielką iey część pod swoje moc podbił / y zwojował. A obległ Cesaráuguste / gdy iey zaraż wziąć nie mógł / wyrzucił ludźe około murów processya czynia / y poimánego iednego sprzął / co się to dzieje: powiedział / iż ludźie poszcząć y trudzić się / suknia s. Wincentego męczennika nosić / y za nią idać P. Boga o miłosierdzie prosić. Co usłyszał krol przeleł się / y Biskupa do siebie onego miastá przyzwał / prosić aby mu oná suknia s. Wincentego dana była / jeśli wolnemi od obleżenia być chce. Co miastó uczyniło / á on suknia wziął / y wielką się radością do domu wrócił / y one śluby swoje wypełnił. y ktemu kościoł w Paryżu na pamiątkę s. Wincentego zbudował nádał.

Rok Pański 543. Vigiliusz 4. Iustinian 17. Totile 2.

Tetyl krol Gothow ná wielką się moc y wojsko zdobył / y ziele Włostka wojował. A gdy był w Narnii / Biskup onego miastá Cassius wyszedł go witać. Którym on / iż był ná twarzy czerwonym / pogardził / mniemając iż mu oná twarz z wstawicznego pułństwa szermienia. A wnet przepuścił P. Bog / iż prze-

oni iego

3.

In collec: Iustin.
Nouell: 117.

Cedrenus.
Auximitowie zostali Chrześcijanami.

1.

Totilas zostaje kraliem.
Procop: lib: 2. de bello Gott.

Siedmy rok wojny.

Procop: de edif: Iustina: lib: 2.
Antyochia naprawiona.

2.

Fránkowie do Hispanii.

Greg: Turon: de glori: Confess: cap: 82.

Greg: Turon: de gestis Franc: lib: 3. cap: 29.

Suknia s. Wincentego, y kościół w Paryżu.

1.

Totilas się wzmo-
cnił.

Kassyn Biskup
cudá czyni.
Dial: lib: 3. cap: 6.

2.

Fulgencius Bi-
skup.
Dialog: lib: 3.
cap: 12.

Dial: lib: 3. cap: 18.

Wrtucony w piec
nie zgorzał.

3.

Greg: Dial: lib: 2.
cap: 14. 15.
Totilas & S. Bene-
dykt.

Prorocstwo S. Be-
nedykta o Totili.

4.

O Rzymie pro-
cstwo S. Benedy-
kta.

5.

Dial: lib: 2. cap: 31.

dnia iego sluga w oczach iego od czartá trapiiony / y po ziemi wlozczony byl. Wniesiono go do Kassyná Biskupa / on go krzyzem s. od czartá wolnym czynil / y zakazał czartu aby sie do oneo czlowieka nie wracał. To s. Grzegorz.

Tenże druga powieść kładzie o Biskupie Vertyulanstkim Fulgenciusie / iż sie nań tenże Totylá gniewał. y gdy w one stronie z woyskiem przyšedł / przez swoje księza posłał mu vpominki / aby gniew iego vblagał: On vpo-
minkami wzgardził / a Biskupa pod straż wziąć kazał / ażby o nim sad vczyni-
ł. y okresili mu żołnierze na ziemi kolo / z ktorego mu wychodzić nie kazali /
a gdy bázro słoneczna goracość strapiiony był: puścił sie wielki deszcz y
grzmienie / y liskawice / ktorych Gothowie wytrwać nie mogli. A gdy wšy-
tká ziemiá woda sie oblewała / ono kolo w ktorym Biskup stał suche zostało / y
jedná kroplá deszczu nań nie pádła. Co gdy okrutnikowi powiedziano /
pogárdzenie ono y gniew ku biskupowi w wielka sie część v niego obróciło.
Tak P. Bog przez potorne poniża hárde / y przez wzgardzone cudá czyni / a
pyśnym ktorzy sie podnośa szyć łamie.] Jeszcze tenże s. Grzegorz pise:

Był w Kámpánicy nieiały Benediktus w leciech mlody / ale stary w obyczaj-
iach. Tego celle Gothowie spalić chcieli / ale nie mogli. Wšytko okolo niego
ogień pozerat / a komorki sie nie dotykał / y wyrwólšy go z oney komorki / w-
rzeli nie daleko piec na chleb vpalony / y wen go wrzucili / y zamkneli. Ale
názáiwtrz náleżiono go zdrowego / y sukna nań nie zgorzáła.

A gdy Totylá pod gore Kassynum przyciagnął / słysząc o wielkiej swiato-
bliwosci s. Benedikta / a iż ducha prorockiego miał: šedł do iego klasztoru /
y stánowšy nie daleko / kazał mu sie opowiedzieć / y zaraz mu przyšć kazano.
a on iáko chytry nápráwił swego oreznika Rigga / aby sie krolém Totyla w-
czynił / y ślasy swoje nań wlozył / y iść mu do s. Benedikta kazał / inne z nim
pány / Wulteriusá / Ruderiká / Blindiná posyláiac. y skoro Rigga do s. Bene-
dikta wchodził / z daleka nań zawałat: Šloz synu to co nosiš / bo to nie
twoie. A on przelešy sie na ziemię vpadł / bojąc sie iż z takiego czlowieka
žarty czynić chciał / y oni iego towáryše tázze sie przestrášywsy / na ziemię
vpadáli. y wstáwšy przystápić do niego nie śmieli / ale sie do swego krola
wrociwšy / z bojáznia co sie sstáło powiedzieli. A Totylás sam do s. Bene-
dikta šedł / y z daleka przystápić nie śmiec / na ziemię vpadł. zawałat nań
dwókróć aby wstał / a on wstać nie śmiał / aż go sam s. Benedikt podniósł
y o iego okrucieństwa y zbrodnie karat go / y krotko co sie z nim dziać miało
powiedział: Wieleš złego náczynił / wiele złego czyniš / inž kiedy tey złości
przeštań. W Rzym wnidzieš / morze przeplyneš / dziewięć lat kroluac / dzie-
siatego vmrzeš. Co słysząc przeleš sie Totylás / y o modlitwie s. profiac / od-
šedł. y od onego času láskawšym był / y to go wšytko potráło co s. Bene-
dikt prorokował. Bo w Rzymie był / y do Sycylię przeplynął / y dšiesiąte
go roku krolowania swego / y krolestwo y zdrowie strácił.

Do s. Benedikta często przychodził Biskup Kánušyn. Ten gdy o wšie-
cin Rzymu od Totyle wspominał / rzekł: Przez tego krola Rzym ták słásony
bedzie / iż niikt w nim miešćać nie bedzie mogł. Na to mu odpowiedział s.
Benedykt: Rzymu Poganie nie zepsuia / ale trzesieniem ziemi / y wiátry y
niepogodami / sam w sobie všchne. y zysciło sie / mowi tenże s. Grzegorz / to
prorocstwo. Bo widzim iáko domy y mury poupadály / y košcioly sie burzá-
mi poobalály y stárosćia wšytko sie psuie.

Gállá nieiały wódz v Totyle wiesniaká iednego zmeczyl / aby mu o wšie-
ich pieniadzách powiedział. on z młeki wielkiej rzekł: dalem ie do s. Bene-
dikta na schowanie. y zwiázawšy go kazał mu sie do tego Benedikta prowa-
dzić. y ták vczynil on czlowiek. y wyžzawšy s. Benedikta on Gállá / poezal
wolać: Wstań a day temu wiesniakowi pieniadze ktoreš wšiał. Obežzwał
sie s. Be-

sie s. Benedikt / bo na ten czas czytał y wyrzał związanego człowieka y zaraz na wyrzucenie iego powrozy sie rozwiázaly. Co widząc Gallá / na ziemie wpadł y pokornie sie do modlitwy s. Benedikta zalecał. A on nie wstając od czytania / bráciey rzekł aby go na branie błogosławieństwa do niego przywieśli. y karał go s. Benedikt / aby takich okrucieństw nie czynił. A on skruszony odchodząc / onego wieśniaką zaniechał.

Jeszcze tenże Grzegorz s. powiada: Gdy w rzeki Wulturnu nad Kápuá / Dáreda wódz Gothow z ludźmi siedł Libertinus mnich w potrzebach klasztornych też droga na koniu iachał. Którego Gothowie z konia zrzucili / y konia mu wzięli. A on im y bicz podał / mówiąc: weźmicie á poganiaycie. A tym czasem wnet na modlitwie Libertinus upadł. Gothowie chcąc rzekę one przebrnąć / żadnego konia w nie wepchnąć nie mogli. y domyślił sie ieden mówiąc: Słudźsmy Bożemu krzywdę uczynili. y wracając sie do niego / náleżli go na modlitwie / y wołali nań: weźmi konia swego. A on rzekł: idźcie z dobrem / nie potrzebuie go. A oni poniewolnie go na konia iego wsadzili / y tak dopiero one rzekę przedko z konimi swymi przebyli.

Totylás ciągnąc dalej / y ziemie Włoska osiadając / Benewentum miasto zepsował y Neápolim obległ / w którym na obronę trysiąc tylo Isaurorów było. Posłał część woyska do Rymu / y inne obronne miasta pobrał / y pieniądze z nich polupił. Ale białym głowom krzywdy żadney / zwłasczając zacnym czynić zakazał. y z tego miał w Rzymian ludzkości swej wielka sławę. Tak był z nauki s. Benedikta naprawił. A gdy mu sie nikt nie sprzeciwił / po brał Brucia / Lukánia / Apulia / Kalábria / y z nich iako z swoich / pobory wyciągał.

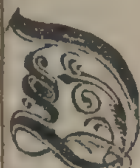
W tej stronie / pisał s. Grzegorz / był s. Sábínus Kánusynu Biskup / który stary bázro bedąc / y na oczy nie widząc / prorockiego ducha miał. Totylás chcąc go doświadczyć / siedł do niego na obiad. y gdy slugá Biskupowi pie podawał: Totylás kubek od niego wziął y sam mu przynosił. A on Duchem s. widział reke iego y rzekł: żyj tá reko: z czego sie Totylás wciepiał / y doznał tego czego prágnał.

A gdy Neápolczycy w obleżeniu pomocy od Cesárzá czekając dowiedzieli sie / iż ci ktorzy im na pomoc plynali / nawalnością potoneli / y druzdy do reku nieprzyjacielskich wpadli: podali sie Totyli: wielka im ludzkość y łaskę pokazał. Nietylko im odpuscił: ale ie żywnością / iako przyjaciel opatrzył / iż y powinni wiecey by być uczynić nie mogli. Tak mu była ona nauka s. Benedikta pomogła. Ogrzniętá swego / który pámienka w iey czystości złożył / zaraz ściać / y dobrá iego dáć iey rozkazał.

Snorow na wschodzie / Persowie przynierze zrzucili y woyská na páńswoá Rzymkie pusćili. Wyprowadził sie przeciw im Belisárius / który ieden samce wstawił / y zaszé go wtráćić / nie pámieci godnego nie sprawił. Padł y na iego woysko choroby / iż sie ledwie trzecia część wrocila.

Rok Páński 544. Vigiliusz 5.

Iustiniana 18. Totile 3.

Biewiaty rok wojny z Gothami był / którego sie Totylá do Rzymu z woyskiem pusćić wymyślił. y posłał pierwey do Senatu aby sie dobrowolnie podali. Ale mu nic nie odpisali / á wysłkie Ariany aby nie zdradzali miasta / z Rzymu wygnali. Co sie za podaniem Vigiliusza Papieża estáło. A w tym Iustinianus od wojny Perskiej odrywając / do Rzymu go posłać na obronę musiał.]

Galla żołniers v. karany.

6. Dial: lib: 1. cap: 2.

Libertinus mnich co z Gothami uczynił.

7. Procop: lib: 3. de bello Gottico.

Totylás brał miasto Włoskie. Ochrona białych głow.

Dial: lib: 3. cap: 5. Sábínus Biskup.

9. Procop: vt supra. Neápolis wzięte od Totile.

Procop: de bello Persico lib: 2. Persowie wojnę odnawiają.

1. Procop: de bello Gott: lib: 3. Belisarius de Rymu się wrocil.

Arator poeta.

Arator Poeta dyakon kościoła Rzymskiego / wiersem dziwnie wdzięcznym dzieje Apostolskie okrasil. y księgi one Papieżowi oddał / o ktore Biskupi / Kapłani y mnisi prosili / aby je w kościele czytano / y schodził sie lud do kościoła ad Vincula, y siedmiokroć przez siedm dni / słodkiego onego przesłania z powtarzaniem słuchał.

2.

Procop: de bello Persico lib: 2.

Trzeci raz Kosdroes król Perski woynę na Cesarza odnowił / y oblębił Sergiopol kazał. Stransta Biskup Candidus do króla siedl cheac go wbić / y pieniądze mu zatrzymane obceował. A on go osadzić dał / rozkazując aby we dwój nasób oddane pieniądze były. y posłał swoje Biskup aby w kościele kościelne skarby wydano. Na których gdy ięszce Persa nie przestawał / a po drugie skarby posłał swe do miasta wysłał: Ambry Saracen Chrześciana z tego wojska / przestrzegł miasto / aby było dwa dni wstrzymać / porządzać / iacz Persowie wody nie mają y odciągnąć musza. Przydać Ewagrius / ięszce na okup miasta posłali krzyż od Justiniana y Theodory zony tego dny. Który gdy oddawano / pytał Kosdroes ięśli wiecy tych skarbów nie mają / powiedział ieden nieopatrny / iż ięszce są zatopane od niektórych. A nie było nie iedno ciało s. Sergiusza męczennika w skrzyni srebrem opatrzone / y znowu Persa wysłkiemu wojsku miasta dobywać kazał / ktore gdy przyszli / wyrzeli wiele ludzi mocnych y zbrojnych na murach / y przeleli sie / y wrocieli. A Kosdroes wiedząc że pewnie iż ludzi do obrony w mieście nie było: przyczytał on cud wierze Chrześcijańskiej / y do domu sie wrocil / y przed śmiercią Chrzest s. przyjął. To Ewagrius. y tak s. męczennik Sergiusz ono miasto wybrał.

Euagr: lib: 4. ca: 27.

5. Sergiusz obro-
nił miasta.

3.

Procop: de bello Persico lib: 2.
Złe powietrze iako
dziwne.

Tego roku na wschodnych krać dziwnie sie złe powietrze na ludzie zaczęło / poczarowały od Egiptu. Zaczynała sie w ludziach niemoc od widzenia mniemanego czarów / y od ślepoty w ogień wpadać y topić sie zaczęli. y tak umierali. We śnie postrachom sie nabrawszy / w febre wpadali y nie śpiąc byli. wszyscy od rozumu odchodzili / y strożom swoim wielka ciężkość żądawali / w Carogrodzie na początku potrofe / a potem po pracy y dżiesiąt ci tysięcy na dzień umierało. Trwała w Carogrodzie ta plaga trzy miesiące. Dokładą Ewagrius / iż w inych królestwach ta niemoc trwała lat pięć dżiesiąt / nietylko na wschodnych / ale po wsem świecie. Na pamiatke tego oddalonego powietrza / Grekowie dzień matki Bożej / który my Gromniczny zowie / oni go hypapantem mienia / święcić poczęli. Wschodnym kościołom Gelasius Papą to święto zaczął / gdy Lupercalia Pogańskie znosił y psował. Cesarz Justinianus dowiedziawszy sie / iż w Persyey wielkie powietrze ludzie zarażało: wojsko na nie posłał / ktore Persowie rozproszyli y pobili.

Lib: 4. cap: 28.

Nicephor: lib: 17.
cap: 18.

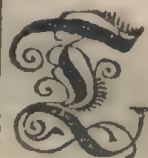
Procop: vt supra.

Rok Páński 545. Vigiliusza 6.

Iustinian 19. Totile 4.

1.

Tibur wsiaty.

Procop: de bello
Gott: lib: 2.
Belisarius hojny
na kościół.
Anastolius.

Otylas przez zbrodę wziął Tibur nie daleko Rzymu / y wysyłał obywateli z ich Biskupem pozabijał wielkie okrucieństwo swoje pokazywać. A Belisarius widząc iż rownego do bitwy wojska nie ma / sam w Emilię przemieszczał / a na obrone Rzymu ludzi posłał. Tamże posłał barzo drogi krzyż złoty z kamieniami s. Piotrowi przez rece Vigiliusza Papieża / y wiele inego srebra y talmużn na wboję. Zbudował y nadał też imiony szpitale w Rzymie na drodze s. Flaminiey. Persowie zaś w Rzymie państwa wpadli / iuz nie z ludźmi ale z Panem Bogiem Chrześcijańskim walczyć chciał Kosdroes. A iż słyszał o Edezie mieście w którym była twarz Pana naszego Zbawcy po-
równa / nie

Euagr: lib: 4. ca: 26.
Persowie y Edef-
sy.

stana / nie reka ale Boskim cudem malowana / iz zaden przemoc onego miasta nie mogli dla obietnicy CHRISTY SOWET: puscił sie tam / y wysokie nad murami wały posypawszy y drzewem pobudowawszy / iuz prawie do miasta żołnierz iego wnieść miał. A mieszczenie one przedziwna twarz wynosząc / ogień podmiatały y woda kropili. Wład podobieństwo ogień on przebił sie do drzewa / y wszystko ono budowanie popsował. A Persa zwatpiwszy o zwycięstwie z fromota odciągnął / y do domu sie wrocil / widząc iż z Bogiem Chrześciańskim nierowna wojna.

Tego roku Justinianus wedle swego zdania dzień wielkonocny naznaczył / y poblodził iednym tegodniem. Lud Cárogradzki gdy mięso przedawać w ony dni kazał / rzeźniki pozabili / a nikt aż czas przyszedł mięsa nie iadł. Tak sie dzieje gdy panowie w kościelne sie sprawy wdawają.

Do Afryki Justinianus posłał na urząd najwyższy Artobinda powinnego swego / ktory sie strząsnął iego za żonę miał. Tam Gontárides polkownik ktory żołnierzami rządził / zastrąsł go / iz do pałacu wiać nie śmiał. Bo iuz sie był stał tyranem od posłuszeństwa odpadając. Posłał on tyrana Biskupa Karcháginu Reparatá do Artobinda aby sie nie bał / a do niego przyszedł na pałac / przysięgając mu y Biskupowi przyrzekając / iz go zdrowego zachować miał. Wwierzył przysiędze y Biskupowi / y siedł na obiad do niego / y uczestkowawszy go on tyrana do komory wnieść mu / y tam go zabić kazał. Po dniu 36. on okrutnik także od Artábany wodzą zabity jest.

Tu Prokopiusz powiadać o wojnie Wándalskiej wstaje.

Rok Pański 546. Vigiliusz 7.

Iustinian 20. Totile 5.

Edennasty rok wojny z Gothami / ktorego Totylás Peruż obległ y siódmego miesiąca zdradliwie zabiwszy Cyprianá obrońcę miasta wziął. Biskupa Perużu Herkulana żywo oblupić z skory aż do pierś ty / y potym ścinać y ciało za mur wyrzucić / a inne wszystkie w mieście pozabijać kazał. Ciało iego potym za murem pogrzebione mieścić zaczęli / a co dziwniey głowa ścieta tak sie z ciałem onym zrostła / iz żadney rany nie było znąc. Wrocil sie iuz był okrutnik do swojej wrodzoney iado- witości / zapomniawszy nanki s. Benedikta. Toż okrucieństwo pokazał nad Biskupem Populonu Cerboniuszem / ktory częstniac żołnierze Rzymu / gdy mu o nadchodzących Gothach powiedziano / w domu ie swoim krył y zdrowie ich zachował / o to przyzwał go Totylá / y na widokach lud zebrałszy / y sam zasiadłszy niedźwiedzia nań wyrzucić kazał / a niedźwiedź mu sie wtórzył / y nogi iego lizał. Lud zawołał chwalać P. Boga z takiego cudu / a Totylás też troche iadu swego złożywszy / y niedźwiedzia sie wstrząsł / iz był kaskawszy a niżli on sam / Biskupa wolno puscił.

Obległ Rzym tegoż roku / rostkając po wszystkiej Włoskiej ziemi oraczom / aby wolno ziemię sprawowali / a iemu pobory y owoce panom swoim dawali. Wiedział iż w Rzymie żywności nie było / y głodem miasto trapił.

Pelágus on posel Papięski w Cárogradzie tego roku sie do Rzymu / nim był obleżony / wrocil. Po iego odiaćaniu / bo przy nim nie śmiał / Justinianus od Theodora Cesáreyskiego Biskupa Eutycheana / iako sie wyżył / powiedział / zdradliwie namowiony (potrzebą pamiętać) list abo stać napisał o trzech Capitulach / potępiając Theodora Mopsuęnskiego / Jbe / y Theodoretá do ich śmierci / ktore iako pokutniace Concilium Kálcedonskie przysięgło / y z Kácholiki miało. Te tria Capitula wielka burza kościolowi

Miscell.

Post wielki.

3.

Procop: lib: 2.
bello Vandal

Gontárides zdrucá sabit / y sabit / jest.

1.

Procop: de bello
Gott: lib: 3.
Peruż wzięty.
Cyprian Biskup
męczeńnik.
Gregor: Dialog:
lib: 3. cap: 13.

Cerbonius podany niedźwiedziowi.

Greg: Dialo: lib: 3.
cap: 11.

2.

Rzym obległ Totylás.

Pelágus do Rzymu sie wraca.

Statut Iustiniana o trzy Kapituly.

Concil: Tom: 1. in Ioanen. 3. Papa.

3.
Tria Capitula iā
ko się rozumieja.

Summā swarow a
trzy Kapituły.

4.
Facundus Africa:
pro defens: cap: 2.
lib: 1.

Facundus pisał
na Iustiniana.

Procop: lib: de bel-
lo Gotico.
Papież do Cáro-
gradu wyjechał.

5.
Chleb Rzymia-
nom pobrany.

Valentinus Biskup
obcisł.

6.
Prato Spir: ca: 117.

za nierozumnym wpojem Cezarza y omylnością jego przyniosły.

Nā tych sporow lepsze zrozumienie/ to się słusnie tu przekłada nā obia-
śnienie rzeczy samey. Przez te tria Capitula. rozumieja się stānowienia o
trzech osobach Biskupich/ Theodora/ Iby/ Theodoreta/ ktorzy pierwey byli
heretykami Nestorianmi: ale się wpańietali/ nawrócili/ odwołali/ y roz-
grzeszeni porządnie/ y do iedności kościelney od Concilium Kālcędonskiego
przyjeści/ w niey do śmierci samey dotrwali. Ktore gdy potępiał Iustinianus
Kātholicy nā przodku przyzwolić nā to niechcieli/ bojąc się aby Concilium
Kālcędonskiemu/ ktore tych trzech dla pokuty ich przyjeści/ przyznawać y obła-
żenie nie było. a temu aby wmarli pokoy mieli/ ktorzy za żywota błędy swoje
odwołali. Nie iżby błędy ich pierwsze y pisma ich chwalił: wchowywał
że: ale żeby ich pokucie y osobom ich tā się nieczęść nie działa. Tāt czynił Wi-
gilius Papież/ y wszyscy z nim Kātholicy/ przyznawać onego listu Cezarza
go niechcieli. Lecz potym gdy się to nā Concilium piątym rozbięrało/ y na-
lāzło się to/ iż ono potępienie tych trzech wedle pierwszych ich błędow/ nā
Concilium Kālcędonskie^o nie słaodziło: y Wigilius y inni Kātholicy nā Cezar-
ski on list zezwolili. A ci ktorzy zezwolić niechcieli/ choć Kātholicy/ odsece-
piency się zwali. To summā wszystkich swarow mało nie próżnych/ ktorzy
nāsłala niezgodā y wpoję Pelāgiusa z Theodora Cezarystim/ gdy Pelāgius
Origenesā po śmierci potępiał/ a Theodorus tātżę Origenesā y Eutyche-
nā złość Kātholikom tych trzech po śmierci potępić chciał. Ale Theodorus
złym sercem spodziwając się iż tym Concilium Kālcędonskie zelić y obła-
żać miał. y nieśto w tych poswarkach o żaden artykuł wiary/ iedno o one potę-
pienie osoby. okrom tego co chętrzy Eutycheani zamyślali/ ale nie iawnie.

A iż wiedział Iustinianus/ iż iego stānie on nā wyklęcie onych trzech/ w-
wagi przez przyzwolenia Biskupow nie miał: stārał się aby do podpisania
y przyzwolenia Biskupow pociągnął. y kusił się naprzod o Wigiliusa Papie-
żā y kilās zachodnych Biskupow/ y o Dāciusa Mediolāńskiego/ ktory w ten
czas był w Cārogradzie/ y o Fakundusa Biskupa z Afryki/ ktorzy żadna mi-
ra zezwolić niechcieli. A Fakundus list śmiały y beśpieczny nā Iustiniana
nāpisał/ przyganiāiac mu/ iż będąc y świeckim pānem y nāuki żadney nie
māiac/ w kościelne się sprawy wdāie/ y iako Zeno czynił/ Biskupom roty do-
wiāry wydawa/ ktorey się od nich sam wzyć winien. Lecz wschodni Bisku-
pi/ Mennās Cārogradzki y Antyoski Ephrem/ y Aleksāndryski Zoilus/ y inni
acz poniewolnie/ zezwolili/ y to pod tym obowiazkiem: iesli Papież Wigili-
us to pochwali/ inaczey nie.

Widząc Cezarz iż bez Wigiliusa Papieża przewiesć swo^o nic nie mogł:
pisał pilnie do niego/ prosić aby do Cārogradu zāiāchal. Co on wczynił nie-
roztropnie/ iako się potym pokāże/ y nād zwyczaj przodkow swoich/ ktorzy
prośeni choć od pobożnych Cezarzow/ nigdy tego wczynić niechcieli/ aby
Rzym opuścāiac od swey się stolice oddalali. y wyiāchal z oblezonego Rzy-
mu tego roku do Sycciliey/ y tām żime przemieształ/ biorąc sprāwe od swoich
zwłāszczā od Stephanā posła swego/ y od Dāciusa Mediolāńskiego Bisku-
pā/ ktory się zāmięad wracał/ co się w Cārogradzie działo.

Tām z Sycciliey/ wielka liczba korey zboża wysłał Wigilius do Rzymu/
bez wątpienia z kościelnych imion/ ktore tām były bogate y wielkie. Ale okrom
tom onym/ ktore wiozły zbożę/ nā ochłode głodu obleżonych Rzymian/
Gothowie zābiegli/ y w biegu ie poimāli/ y pobiwşy ludzie nā nich ā zbożę
odbiawşy/ Wālentina Biskupa ktory od Papieża z Sycciliey iāchal do Toryste
przywiedli. Ktoremu okrutnik obie rece wciāć kazał.

Roku tego Ephrem Antyoski Biskup do oyczyny niebiātkiey poszedł/ y
Piotr Jerozolimski. o tym Pietrze y zesięciu iego tātā się powieść nāyduie y
Sophron

Sophroniusa. Bylieden stary pustelnik Abbas Georgius na gorze Sy-
naji. Temu wielka chęć przystąpiła / aby dzień Wielkonożny w Jeruzalem
w grobu Pána naszego świecił / y tam przeswiete tajemnice brał. A gdy o ro-
pnie Pána Bogá prosił / gdy on dzień przyszedł / od Anioła w one godzin-
ie postawiony był w grobu Páńskiego / y z reku Piotra Pátryarchy przema-
nował Sákrament przyjął. Obaczywszy go Piotr / na obiad go do siebie
prosił. A on rzekł: Stań się wola Boża. y zaraz do swey zás celli on sta-
wiec przemiesiony był. Biskup się nań frásował / iż im pogárdził / y pisał do
Oycow gory Synaji aby mu onego stárcá który już lat miał 70. posłali. A stá-
wiec posłał brácia do niego / y list nápisal w którym mówi: Vchoway Boże
abych was przeswietego Anioła wzgárdził: ále wam oznáymuje / iż po-
seści miesięcy / obá zaraz stániemy przed CHRISTVSEM Bogiem ná-
szym / tam się wam pokłonie. Gdy przysli Oycowie oni do Pátryarchy y list
oddáli: móeno cwierdzili / iż nigdy z swey celle od dawnych lat nie wycho-
dził / ani ná tym miejscu był. A Biskup oczom swoim wierzył / y cudo Boże
poznał. y onego czasu gdy bosky miesiąc miał / żywota dokonał. Moze
P. Bog zázwdy to czynić co z Abakukiem y z Philippem uczynił. On się do
woley sług swoich stánia / iáko Psalm mówi / y modlitwy ich wysłuchawał
y iáko matka z dziećmi się swymi obchdzi.

Cād o Georgiu-
sie Opacie.

Przeniesiony od
Anyolon do Jeru-
salem.

Rok Páňski 547. Vigiliuszá 8.

Iustiniana 21. Totile 6.

Może nieśczęśliwy / którego Totylás Rzym opánował. W obleże-
niu onym Pelágus dyakon / który niedawno był z Cárogradu
przysiał / wielkie rozdawał pieniadze ná strapióne głodem /
który już Rzymianý męczył. Tenże prosiły od Rzymian do To-
tyla o krotkie przymierze wyszedł / ale pieknie przynęty nie nie wpro-
wadził. Mieli żołnierze iśćże żywności dostaték / ale ia kryli / ábo bázno drogo
ciężmie przedawali. Bessus y Konon stárszymi w obronie miásta nád żoł-
nierzmi będąc / pieniadze tylo za zbożé zbieráli / do których sie skupiwszy Rzy-
mianie prosili / áby im żywności wżyczyli / ábo ie pozabnáli. Oni przeli z ży-
wności nie máia / á zabitić sie ich nie godziło / chęty ie iednak przedkim przy-
byciem wojská y pomocy z Cárogradu. Tymczasem wielki głód wśrychich
wystąpił: gdy im ocrab nie stáło / do zdechłych koni / myszy / szczurów y inych
bestyi sie puszczáli y one iedli. á gdy y w żołnierzów poczęło chlebá nie stá-
wać / wśryscy sie do pokrzyw y siól okóło murów wdawali: puchneli / padáli /
mieráli. Druzzy sie zabitiáli. ieden óciec pięcióro dziaték máiac / gdy nań wo-
dali y płákáły chlebá prosić: on rzekł: Podźcie za mná dziatki / y prowadź-
cie je do Tybru / sam sie z wielkiew ku dziecióm żáłości / wtopił.

A gdy żołnierze wstęśli / iż lud poślany z Cárogradu na pomoc do Rz. mużatrzymiany y od Gorthow pobity byl: myśliłi iż miasto podać / a zwła-
szcż Isaurowie / ktorzy sie porozumiani wszy z Tocyła / y kilkás tego duzych
meżow powrozem w nocy przeciagnawszy / branie ktora zwáli Afanaria od-
bili / y Gorthy wprowadzili. Żolnierze Rzymscy z wodzmi swymi Besseny
Kononem inymi braniami wciekli / niektorzy sie miedzy Rzymiány pomies-
kali. Nárminus / Olibrius / Orestes / y ini przednierszy / w kościele sie s. Piot-
ra zamknęli / ini wwszy z miasta wysli wciękać / ledwie ludu z pięć set zo-
stało / ktorzy do kościołow wciekli: gonić nikogoż Tocyłás nie kazał. A gdy
widział / iż sie nie było w mieście czego bać: sedł do kościoła s. Piotra Pánu
Bożu dziełować / a Gorthowie tego portáli zabić / y było zabitych z po-
łpolsztwa o sześćdziesiąt / a żołnierzow około dwudziestu nawieczey.

2

Procop: lib: 3. de
bello Gotico.

W obłożeniu żoł-
nierskie lakum-
stwo.

Głód wielki w o-
bleśnieniu w Rzy-
mie.

Topili sie dla gto-
du.

2.

Rzym strada
wsiety od Torile.

Totilas P. Bogu
daskiewicz S. Pio-
tra.

Pelagius vblagal
Totils.

Złupiony Rzym.

Białogłowy ochro
nne.

3.
Totilas do swoich
 żołnierzy rzec
czyni.

Zaleca im sprá
wiedliwość.

Gothowie lepiej
się zachowali Pa
pieżom niż Greko
wie.

Procop: vt supra.

Totilas Pelágu
sia o pokoy sie.

Rzym obalić chce
Totilas.

Odradził mu Be
lisarius.

5.
Trzecia część mu
row podziurawił.

Belisarius naprá
wiał w Rzymie
mury.

6.
Anastasius in Vi
gilio.

Papież do Cáro
gradu przyjechał.

Posłanki z Theo
dora.

W kościele s. Piotra Pelagius on dyakon Totyle przewitał y miłosier
dzia prosił / Ewangelia w reku mając. y vprosił to / iż zabnąć nikogo nie
kazał: lupy braci / a sobie co nalepsze y nadrozsze rzeczy zachować / żołnierzom
dopuszcz. Wiele w domach pańskich pieniędzy znaleźli / ale nawiecy w do
mu onego Bessá hetmána / który w głodzie zbożę przedawał / a wymieść zdo
ba łakomstwa onego y krwie ludzkiej / zły człowiek / nie mogł.

Niewiasty y białogłowy wszystkie zwołaszá zacnych domow cąto y bez
żadney krzywdy y zelżywości zachować kazał a zwołaszá one Rusticiáne zo
ne Boecińska córke Symmachá / która Gothowie zabić chcieli / o to iż obłą
Theodoriká na pomście meżá swego obalać kazała. Ale y tey sie krzywdą żadną
nie stała. w czym Totylás wielka starę swoję powściągliwości odmo
st.

Nazajutrz Totylás swoje żołnierze zwołał / y przemowę taką do nich
miał: Przodkowie nasi Gothowie wielkie y mocne wojská y szczęście y zwycię
stwa gęste mieli / y tak wiele królestw posiedli: dla tego / iż sprawiedli
wość między sobą y nad poddánymi zachowali. Ktorey gdy odstapili / potę
rání y zmniejszyli są. Zostało nas oto trochę / y dał nam P. Bog takie zwycię
stwo / o dwadzieścia tysięcy Rzymian inżesmy pobili: da nam wiecyę gdy
przy sprawiedliwości stać będziemy / za która szczęście wojenne idzie. i. c. Do
bże to mówił. Bo y wiara dobra Kátholicka nie pomaga / gdy grzechy za
chodzą / y owsem tácy bázylej Karáni bywają / którzy wiedzą wola Boga
oney nie czynią. Grzechy to sprawują / iż na syny swe Pan Bog Pogańską
relę przepuszcza. Zezwał zaś Totylás Senatory y inne przednie ludzkie
wymawiał im dobrodziejstwa które od Gothow mieli / y skody y krzywdy
które ie od Grekow / którzy ich tak odbieżeli / potykaia. i. c. iako zwykli pán
wie poddánym mawiać. Mogł y to przytoczyć co Grekowie Papieżowi
Silveriusowi uczynili / a iako Gothowie / w wielkiej części Papieżu y Bisk
py mieli od każdej krzywdy ich bronić / y ciele prawá ich zachowuić.

Potym Pelágušia onego / który był v niego wszystkie ony Rzymian
prosił / do Cesarzá Justinianá posłał / przydać mu Theodorá / aby pokoy
mu ziednali / y pisał list taki: Jesli w pokoyu mie zostawisz / za oycá cie mied
bede / y na wszystkie twoie nieprzyiaciele pociagna. Cesarz mu odpisał / iż wso
tkie wojenne namowy zlecił Belisariusowi. Z czego rozumiał / iż mied po
koyu nie miał / y myślił wszystek Rzym obalić y z ziemią zrownać. O czym
gdy sie dowiedział Belisarius: posły do niego wysłał / y list pisał w którym
one słowa: Jesli nas zwycięzysz / sobie Rzym zostawisz / swoje miasto obalić
które wszystkie świat przez długi czas y w wielkim dostátku budował. A jeśli
straciś á pokonány od nas będziesz: wieczney niestawy nie rydziesz / iż dármo
y bez przyczyny / takie miasto ktoremu na świecie rownego nie máś / zepsanieś.

Ten list często czytając / dał sie do tego namowić / aby Rzymu nie po
wał. Trzecia część tylo tu y owdzie murów obalał / aby drugi raz gdyby sie
wrocil / miał do wejścia wrotá / iesliby sie Rzymianie sprzeciwiłi. y tak z Rzy
mu wyciągnął / y bitwami sie z Rzymian y Lukanow y w Kalábrię bawil.
A tym czasem Belisarius do Rzymu przyciągnął / y opánowanys miasto
mury one zdiurawione iako mogł na predce pozapirawiał. Znać y dżis iego
robote / daleko od starey podleyśa / na tych murách Rzymskich.

Tego roku Vigilius Papież z Sicyley do Cárogradu przyjechał. Wy
sedi przeciw iemu Cesarz / y całuiac sie nad sobą plátali / a lud idac przed nim
aż do kościoła Sofiey / spiewał: Owo przyjechał pánownik pan / i. c. Potym
sie długo o Antymá swążyli / y wklázowała Cesarzowa Theodorá podpis y
obietnice reki iego / aby był na Biskupstwo Cárogradzkie przywrocony. Ale
on pełny mocy Apostolskiej mówił: Przyzwáli mie pobożni pánowie Justu
nianus y Theodora: ale widze że nálezł Dioklecianá y Eleuteria. Czynie
co chce

co chcieli / wmrzeć wolać / słusnie za swe uczynki cierpieć / niżli heretyka na
 stolicy tej postawić. W inście zaś poswarki z nim sąsiedl Justianus /
 około swego onego wyznania wiary / y wyroku na potępienie trzech kaptu-
 to jest / trzech osób / aby Potez na nie zezwolił. Wchodząc Vigilijus zezwo-
 lenia onego / zezwał Syno 30. Biskupow w Cárogradzie / y strzec chciał
 rozumienie ich. Wszyscy się z Cesarzem skłaniali / sami Biskupi z Afryki y nie-
 ktorzy zachodni co z Papieżem przyiąchali / od tego byli dalecy / aby się ono
 Cesarzowi pozwalac miało. Sakundus z Afryki Biskup / kłócił o tym do
 Cesarza pisał / wolnym iest / nam się o takie nad Biskupy rozstrawiania
 puszczając. Papież widząc onie niezgodę / a bojąc się wielkiego rozzerwania /
 wolał się też do Cesarza y wschodnych Biskupow skłaniać / dobrze wraży-
 wszy / iż nie on list Cesarzki Concilium Kalcędonskiemu nie skłodził / a iż nie
 było o wiare / ale tylko o osoby. Jednak iawnie się z swoim rozumieniem nie po-
 kazał / ale wyrokiem swoim to reżował: aby o onym poswarku nikt nie nie-
 morzył / ani pisał / ani się w swary wdawał / pokiby się wielkie Concilium nie
 zebrało / a końca o tym nie uczynił. y tak one różnice do czasu wzięły.

Jednak niektorzy przyganił w tym Papieżowi / y rozumieć iż onym
 milczaniem Cesarzka stronę pochwał: ale kto mądrze w te rzecz weyrzy / o-
 ney mądrości tego zganić nie będzie śmiał. Bo wielkoby był szkoda kościolo-
 wi uczynił potępieniem y obrazieniem czterech Pátryarchow / y tych Bisku-
 pow ktorzy pod nimi byli / o rzecz ktora się nie było zamieścić miała / ale y ta-
 kich zabaw y trácenia czasu nie była godna / y lepiej ta było pod ziemią po-
 grześć / gdyż obie stronie kácerstwem się brzydźły y Concilium Kalcędonskie
 ochramiały / a żadnego w wierze wskazytu prawdziwego nie było. Dofy-
 Vigilijus swego meštwá Apostolskiego pokazał / iż one Cesarzowa Theodo-
 ra ze wszytkimi Eutychiány y Acephalni y heretyki wyśiał. Co świadczy
 Grzegorz s. wielki.

Rok Pański 548. Vigilijusza 9.

Iustinianá 22. Totile 7.

Zrynał rok wojny z Gothami / nie był szczęśliwy Rzymianom /
 ktore często Gothowie pokonywali. A ktemu Sklawinowie abo
 Słowacy z wojskiem przebywszy Dunaj / Illirij osiedli. Cesarz
 się w takich wtratach wolał o trzy kaptuly frásować / niżli wo-
 ienne przypadki pilniey opátrować. A co iestże gorzej / zaczęło
 się wielkie rozzerwanie między Kátholickimi Biskupami / y kłóciła. z Afryki nie-
 którzy Opát Felix Gillitanus y z Lampridijem / do Cárogradu przyiąchali
 go Ruská także Rzymskiego dyákona Papięskiego kleriki / aby przeciw Pa-
 pieżowi powstał / wywodząc to iż trzyrode czyni Concilium Kalcędonskie
 mu / gdy tych nie wyklina / ktorzy z onemi trzema kaptulami złążyli. y tak go
 wdał iakoby Concilium onego nie pochwał / a za heretyki się skłaniał. Co
 była wielka porwarz. Nábęchtami oni dyákonowie / y drugie kleriki Papie-
 Sebestianus rospisali listy do zachodnych Biskupow / rozstawiając to o Pa-
 pieżu iakoby Papież tym sprzyiał ktorzy Concilium Kalcędonskie psowali. Je-
 dni nie wierzyli / drudzy zaraz od Papieża odpadli / trzeci pisałi do niego o tym
 się dowiedzieć. Owa nie mała się zaburzenie y odśieczenie za przyczyna
 onych płochy ch ludzi zaczęło / y barzo się škodliwie फैरzło. y pisałi na Papie-
 ża ięzyk swój obostrzyli Liberatus dyákon z Káthaginy / y on Sakundus
 Biskup Hermianenski / y Wiktor Biskup Tunuenški / ktorzych pismem wiele
 się Bi-

Statek Vigilijusza
z strony wiary.

7.

Synod w Cáro-
gradzie.Papież zakazuje
poswarkow o trzy
Kaptuly.

9.

Niepotrzebna swa
ry o te Kaptuly.Cesarzowa wykle-
ta z heretykami.
Lib: 2. epist: 36.Procop: de bello
Gottico lib: 3.
Sklawinowie o-
siedli illirij.Rozzerwanie mie-
dzy kłóciła Rzym-
ska.Papież potwarzo-
ny od swoich y
rozstawiony.

Isidorus

2.

Laurianus Biskup
męczennik.Rom: Martyrol:
4. Iulij.Grego: Turon: de
glor: Martyr: cap:
24. 25.Woda do chrztu
cudowna w Hi-
spaniey.Heretyk o kościół
skurany.

3.

Symeon głupi.

Euagr: lib: 4. cap:
33. Concil: Nic: 2.
Act: 4. Leoncius.
5. Iunij.Procopius.
Theodora vmár-
la.

4.

Najmiewisko
szczęścia nulanie.Procop: de bello
Persico lib: 1.Głupiego trudno
nauczyć.
Prouerb: 27.

sie Biskupow poburzyło / iż od Papieża odstepował. y takt wśedzie były swa-
ry y niezgody acz nie długie. Bo sie rychło Papieśta niewinność odkrywała.

Laurianus Medioláński Káplan / wolnym ię kiem Totyle okrutniká ka-
rały ięgo złości ganił. O co gdy go poimac y zacił chciat / do Hispániey w-
ciel / y był tam po Márimie w Hispáli na Biskupstwo wybiany. O czym
gdy sie Totylá dowiedział: piśal do Theudy króla Hispánskie / także Gotha-
aby go starał. On o tym zrozumiawszy / do Rmu sie puścił / y stamtad zaś
do Hispániey sie wracaiac / w Mássylię w Gilię od slug Totyle zabity iest.

Męczennik Chrystusow y goracy káznodziei / cudami też w wielbiony.

W Hispániey między Ariany Gothám cudotwórcę P. Bog wiara Ká-
tholická potwierdzał. Na polu / które zora Osen w Lusitaniey / mieysce
iest iedno nád którym Chrześcianię piękny kóściół postawili. Tam w wielka
szrode Biskup z ludem wchodząc / suche mieysce bez żadney wody zaszł / y
pilnie po modlitwach kóściół on zamyka: w wielka sobota / gdy z soba lu-
dzie do chrztu prowadzi / otworza kóściół y sadzawka pełna wody náyduia
tákiż wierzch wody wzgorze sie / iáko ná krcu psenica z wierzchem náyspá-
na / podnosi. Ktora gdy poświęci Biskup / wszyscy ia biora y polá swoje pole-
wáia / a wody oney nie wbywa. á skoro dzieci / y inie pochrzcza / ona woda nie
wiedziec gdzie wstepnie / iáko też niewiedziec skąd przychodzi.

Heretyk ieden temu nie wierząc / do onego kóścióła koni y bydlá nápa-
dził; ále kárania Bóskiego niewiedł. Bo o pulnocy w febre wpadł / wolał
aby z kóścióła konie wyprowadzono / y ciáło siwe sam zębami kásiac / wmał.
Król też Hispánski Gothns heretyk Theodogisilus / chcąc onego cudu do-
znać: głębokie okolo kóścióła rowy wykopywać kazał / pátrząc skąd ona woda
przychodzi / ále nie náleż nie mogli.

Na wschodnych stronách on Symeon Salus w Emessie / w głupstwie
swoim dąrenym / cunda czynił. Origenisty y heretyki náwracał / y żydy y czá-
rowniki P. Bogu pozyskował / y czarty wyganiał. Gdy onego czásu w tam-
tych stronách na wczonych y goracych do obrony wiary s. schodziło: P. Bog
przez głupiego dusie ludzkie nápráwował. Pátrząc w ięgo żywócie.

Theodora Césarzowa / wielka Kátholickiey wiary nieprzyiaciółka / z te-
go swiatá y z páństwa zebrána iest. rośkázowała dwádzieścia lat y rok / iáko
ia Vigilius kátwá kóścielna záiał / ták długo żyć nie mogła.

Tęgo czásu odmiennosc y násmiewisko szczesćia pokázalo sie ná Ju-
nie z Kappadociey: który v Justinianá wśytkim rzadził / y bywał Consulém
y náywyżym sedzia. Miał o sobie iákiegoś głupcá proroctwo tákie: siáca
Augustá ma być ná tobie. Co ták rozumiał / iż Césárzem kiedy być miał / y
ná tym sie funduiac / nigdy tey nádzieie z myśli wypuścić niechciat. Rozgnie-
wał sie ná Justinianus / podobno z iákiego podeyżżenia okolo páństwa /
y wskazał do niego; ábo káplanem zostań / ábo zdrowie stráciś. y siedł do
wielkiego kóścióła Sofiey / siáty odmiennie przedko chciat / smierci sie boiac:
Trafił ná Zákrystianá / który iney kśiezy siáty nie náduiać swoje náń wdział
á temu kśiedzu imie było Augustus. A iuz mu sie ono proroctwo wypelnić
mogło. Pobrano mu máietności / máło co zostawiono / á on ięsze nádzieie
ie do Césárstwa nie składał. Mieszkáiac v Czystku / o zwáde y rozruch w lu-
dziách / w którym był Biskup zabity / iemu wine dano / zá co ofłatek mu má-
ietności wzięto / y ná morze nápoły nágiego puszczono. Włoczył sie po E-
gyptcie żebzac / y trzy láta więzieniem był / á przedsię o Césárstwie sobie tuf-
y ták w wielkiej niedzy dokonal / Ktora sie nigdy do baczenia y pokory przy-
iećnién ná pysánnie wclukł / nie odpędził od niego głupstwa ięgo.

Rok Pański 549. Vigiliusa 10. Iustiniana 23. Totile 8.

Włofka

Młosta wszytká ziemiá zás ginąc / y do Gothow sie wrócić po-
czela. Belisarius wlozyc sie tarc / y sam nie znacznego nie czy-
niac / y zadney slawy nie odnozic iako pierwey / wrocil sie do
Carogrodu / y tam domowey zymot prowadzil. Zaczyn Rzy-
mianie Wlosta ziemię wtracili. Gothy pierwey zwoiowawszy /
Gothom sie wygnac dopuscili / y nietylo Wlosta ziemię / ale y Illirik zwoio-
wany byl. A Pannonia nainachali od Dunaiá Longobardowie / y aż do Dál-
macy zabiegali / y prawie wszytkie zachodne krolestwa dzicy y obcy ludzie o-
panowali. Frankom Gothowie puszcili to co tam mieli / Massylia y okoli-
czne kraie / a Justinianus Cesarz ono im prawo potwierdzil. y nie nad te zie-
mie sprawiedliwiey w Galliey Frankowie nie dostali.

A tym czasem Justinianus / choc go Vigilius Papiez do obrony Wlo-
stey ziemię pobudzal / koscíelnemi sie rzeczami y nauka wiary bawil / cudze
dzieto sprawiac / a swoe nie paterzoc. y tak wielka szkoda na panstwie wzial /
a wieksza swoim vpozem y wstecznym wdawaniem koscíolowi Bozemu v-
czynil. iako nizey vstysym / gdy chcial w Boskich rzeczach Biskupy nauczac /
od ktorych sam nauka brac mial. Niech sie przestrzega Politycy / zc.

Rok Pański 550. Vigiliusz II.

Iustinianá 24. Totile 9.

Mozstawiony y potwarzony od swogich Vigilius Papiez / gdy
mu niektorzy baczniejszy Biskupi pisali / pytali iesli od Conci-
lium Chalcedonskiego odstapil / iako im sprawe dawano: odpis-
suię sprawiac sie iz nigdy tego na myśli nie mial. y iesli list iego
do Walentiniana Biskupa Tomis z Septycy / w ktorym go v-
pomnia y pr-
wizetey y od przodkow iego Biskupow Rzymstkich podaney / zachowunie. y
cztery Concilia Oycow ss. Nicenskie / Carogrodzkie / Epheskie pierwsze y
Chalcedonskie / czci / y przy nich stoi / y onych broni. Zaluie sie na Rusika y Se-
bastianá / iz go tak do ludzi po wszytkich krolestwach wdali y rozslawili. Ta-
kiz list pisal do Aureliana Biskupa Arelatenstiego w Galliey / ktory go tez o
toz pisanem swoim pytal. A iz oni dwa Rusikus y Sebastianus z namo-
wy Selixa Afrá Gilitana / przyczyna byli onego ostawienia Papieskiego: za-
to ie wyklal Papiez / y ine ich uczestniki / y onego Selixa / y z vrzedow ic ko-
scíelnych zlozyl. Lecz one niezgody miedzy Kacholiki / y z vraganiem heres-
tykow / nie vstawaly: az sie do ostatniego lekarstwa / to iest / do powszechne-
go Concilium Vigilius y Cesarz vciec musieli / myslac iakoby ie narychley
zgromadzic mogli. A Cesarz chcac na Concilium przysle zgotowac
dowody na Theodora Mopsuestenstiego / inz od stu lat umarlego: staral sie
aby w Ciliciey w tymze miescie Mopsuestenie byl Synod. y ziahalo sie dzie-
wiec Biskupow / ktorzy sie pilnie wypytali od starych / iz ten Theodorus da-
wono wyrzucony byl z dyptychow / to iest / koscíelnych Mfalow / iz sie imie
iego przy Mfy s. nie mianowalo. po czym znac bylo / iz byl iako heretyk pote-
piony. y o tym Synod on dal znac do Papieza Vigiliusza.

Jordanes Gothus do tego roku historia swoie przedluzyl / y tu ta skon-
czyl. Na koncu tak vpomina tego ktoremu ia poslal. Paterz na nedze y od-
mienności swiatá tego / a do Bogá sie obraciac / sluchay co Jan s. mowi:
Namileyszy / nie miluycie swiatá / y tego co na nim iest: Bo swiat mija y po-
zadliwosci iego / a kto czyni wola Boza ten trwa na wieki. Day Boze nam
z czytania tych historyy y dzieiow przodkow naszych / prawdziwa wzgarda
swiatá tego pilnie sie do wiecznych dobr nabywania pobudzac y ostrzyc.

1.
Procop: de bello
Gott: lib: 3.
Belisarius do Ca-
rogradu sie wro-
cil.

Longobardowie
od Dunaiá.

Massylia Fran-
kowie prawnie
otiedli.

2.
Procop: vt supra.

1.
Vigilius sig o po-
twars sprawuie.

Extat in Synod: 5.
act: 7. & Tom: 1.
ep: R. P.

2.
Vigilius epist: 5.
Tom: 1. ep: R. P.

Na Concilium sig
zbieraia.
Synod: 5. Act: 5.
Tom: 2. Conc.
Pytaniena Theo-
dora.

3.
Jordanes historik.

Poiztek z czytá-
nia dzieiow swia-
ta.

1.
Procop: lib: 3. de
bello Gott.
Skławini Rzym-
skie wojsko pora-
żili.

2.
Ex epist: Vigil: 7.
Mandat Cesarzski
w rzeczach ko-
ścielnych.

Papieża karał Ce-
sarz poimać.

3.
Patriarcha Ale-
xandryjski słoio-
ny o heretyka
Theodora.
Liberat: Diac: Bre-
uiar: cap: 23.

Papież mniy y w
wcielaniu.

Exeat To: 2. Conc:
& Tom: 1. ep: R.P.

4.

1.
Vigilius do Kál-
cedonu wstępuje.
Anastaf: Bibliot: in
Vigilio.
Policzek odniósł
Vigilius.

Rok Pański 551. Vigiliusz 12. Iustini 25. Totile 10.

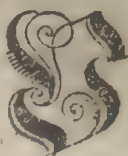
Szesnaśty rok wojny z Gothy na ktorey Germanus wodzi Justinia-
ana długo meżnie sobie poczynając y nadsie do wybawienia sie-
mie Włoskiej ludzom czyniac / nąd nadsieie vmart. A wodne
wojsko ktore na pomoc do Włoch płynęło / na morzu sie Adriatic-
ckim porozbinało. Skławini też v Zadríanopolu Rzymskie wo-
jsko porażili / y Trácia wojniac aż w mili od Cárogradu odpedzeni / do domu
sie cało z wielka korzyścią wrócili. Karze P. Bog y gniewa sie na pány / go-
wkościele iego niepokoię czynia / iakie na ten czas Justinianus / woicennego
vrzedu swego zaniechawszy / zádawał. O iakich nigdy slychac ięszce nie bylo.

Do tego roku za namowa y poduszczeniem onego Theodora Cesarz-
skiego / táimnego Eutyhiana / ktory pierwsza onych niepokoiow był przy-
czyna / Justinianus ono prawo swoje o trzech Kapitulách / to iest / o potępie-
niu trzech person / zawiesić y obwołać w Cárogradzie y w sytych ię Bisku-
pom chorować y wykonywać rozkázował. Odwoził go od tego przez swoje
Vigilius táimże w Cárogradzie mieszkaiacy / ale nie mogł. y owsem gdy sie
onym iego mandatom sprzeciwił Vigilius / nietylo sie nań przegrazal / ale go
y poimać kazal iako wściekły y balony. Aż musiał z palacu Placidiana pa-
pież wstepować y do kościoła s. Piotra wciekac. Táki to był Theolog ten Ce-
sarz / ktory y czytac nie umiał. Biskupow wiary wczyl / a nieprzyjaciol ktory
mu pánstwo wydzierali y pustosyli zaniechal. A im w sytych Biskupi wscho-
dni y Menna Cárogradzki na Cesarzkie rozkazanie przyzwolili.

Nadto on Theodorus iakoby nawyższy kościoła w sytych pasterz / Solá-
pátryarche Alexandryjskiego / z na on Cesarzki dekret przy Papieżu stojac
przyzwolic niechcial / bez Synodu / bez sadu z Biskupstwa złożył / y z diplo-
chow wymazał / y Apollinára heretyka za rozkazaniem Cesarza na iego mie-
sce podał. A nie sluchaiac Papieża ktory o onych trzech Kapitulách milacz
kazal / wszedzie przeciw im mowil y czynil bez wstydu zadnego / w sytych po-
suśenstwo zrzuciwszy / Cesarzowi balenstwa onego we w sytych pomagaj.
Papież nie niewstrásony / choć w wcielaniu onym / wielkim sercem Apostola-
skim choć moc nad soba Cesarzka wczul: zebrałszy troche Biskupow wysklat
onego Theodora iawnego odsczepieńce / a táimnego heretyka / y klacra
nań nápisal y wydal / z Biskupstwa go skládaiac y z vrzedow w sytych ko-
ścielnych. W tymże liście Menna y inne Biskupy wschodnie / ktory do Ce-
sarzkiej woley przystali / nie wysklat / ale ie od wzywania swiátości zawiesil /
pokiby sie nie vpámietali. Ten list klacrowy / nie zaraz Papież wydal / ale
vpámietania Cesarzkie y Biskupow czekał / iednak go iedney osobie polecil /
aby go oznaymil w sytych na miejscach pospolitych / iesliby nań iakie nepo-
koie y przymusania przysly / ábo śmierć zaslá.

Rok Pański 552. Vigiliusz 13.

Iustini 26. Totile 11.

Vigilius Papież v s. Piotra w Cárogradzie mieszkaiac / onem
miejscu nie dusaiac / do Kálcedonu do kościoła s. Euphemiey
ciho dla Cesarza z swemi sie Biskupy przeniósł. W tym przeno-
szeniu ábo wcielaniu / nápisal Anastazyus / iakis zuchwał y mo-
zny dal Papieżowi policzek mowiac: Meżoboyco niewiesz co
mowisz / tys Silweriusza Papieża zabił y synás wdowy iedney kymy y nogá-
mi zamordował. Tam mieszkaiac Papież ták sobie poczynal / iako w Rzy-
mie na Láteranie / z onego zamku y wieże iako z opoki Piotra s. meżnym ser-
cem / Ce-

cem / Cesarz nie było sie nie bał / choć go mogli iako Lew muche pożyć / ale go trapił y wyklinaniem mu groził. Ine Biskupy wyklinat / sadziły w ścieku Apostolskim nie wstał / y przemoc sie nikomu przeciw prawdzie nie dał. y isci-
ło sie ono : Gdzie Papież tam Rzym. Ale w ten czas y choroba złożony był /
ale sercem mocnym wielką duzość pokazywał / w Bogu y w przywiliach
Piotra s. nadszanie pokładając. y wciekając przed Cesarzem / Cesarz cudem
Boskim zwyciężył.

Bo gdy sie dowiedział Iustinianus iż do Kalcedonu Papież wciekł / a
iż chorym był / żałując tego iż go do takiej zelżywości przywodził / posłał do
niego wielkie pany / Belisariusza y Cetegę / y Piotra y Iustiniana / y Mar-
cellę / przez nie mu przysięgać / iż zległ nic od niego cierpieć nie miał / a prosić /
aby sie do pierwszego pałacu swego wrócił. Ale Papież nie chciał / y oney przy-
siedze nie dufał / y wskazał do Cesarza : Ja przysięgi nie potrzebuję / y zaraz
zad wynide / byle sie pokoy kościołowi wrócił / a wyrok Cesarzki o trzech Ka-
pitulach zniesiony y odwołany był. Inaczej od s. Euphemiey nie wyni-
de / do ktoreyem wstąpił / nie dla długow / ani dla swey potrzeby / ale dla ko-
ścielney. y wołał pierwszy do wszytkiego świata list podać / w którym oznay-
miał o wszytkim co sie w Carogrodzie działo / Cesarzowi nie dowierzając /
ieśliby mu był iakie zmuszenie uczynił / aby o iego niewinności y przy kościeł-
ney wierze y prawdzie zostawianiu y biedzeniu / wszytek świat wiedział. List
ten nie wyszedł sie ani cały nądruie. Lecz z tego co sie powie / dobrze po-
znać iż Cesarz wstąpić Papieżowi musiał / y on swoy wyrok y prawo na dus-
chorne o trzy Kapituly / przeciwnym listem odwołał y zniósł / y milczenie o-
rozmiey oney / aż do wielkiego Concilium / iako był Papież postanowił / rozka-
zał / y zaraz sie z pilnością o zezwanie Concilium wielkiego postarał. Zisto-
nia te Nicephorus niektórym omylnemi powieściami zaraził. Karat P.
Bog onegoż roku Cesarz y państwo iego gdy tak kościół przesładował.
Bo wiele miast w Grecy trzesieniem ziemi wpadło / y mieysca sie niektore
zapadły / y morze nad zwyczaj sie podnosiło. Sklawinowie y Hunnowie w
państwa Rzymskie wtargali. y Gothowie Sardinia y Korsykę wzeli.

Alle parzmy na dzwona odmiennie reki Bożey : On Theodorus Cesarz-
ski / który wszytkie one nawalności wzburzył / pierwszy do potęy s. przyszedł.
Co był dzw Boży. Bo dał żalobnice Papieżowi korzać sie y żałować. Wy-
znawał prawa wiare y cztery Concilia / a osobliwie Kalcedonskie chwalił /
kázde iego słowo przyjmując. y tego żałował / iż przeciw Papieżowi mówił
y onego lżył. y tak sie sam potepiając / rozgrzeszenia prosił. Toż uczynił Men-
na Patriarcha Carogrodzki wielce żałując błedu swego. obu Papież roz-
grzeszył / y do społeczności przysłał. Za temi dwiema inni Biskupi posli. y
wrócił sie wielki pokoy kościołowi s. tym wdzięcznięsy / iż wiele z soba do-
brego przyniosł. Bo nad spodziewanie Gothowie z Sycylii wygnani sa-
a za posłaniem Marseta hetmana do Wloch / Gothowie wpadać poczełi. y po-
kázalo sie iawnie / iż P. Bog tak Rzeczypospolitey świeckiey błogosławi / i-
ko sie panowie kościołowi zasługuią. Wielkie wśędzie dzieki P. Bogu od-
dawano / y świat z weselem iako tryumphy świecono.

W Carogrodzie Mennas kościół Apostolow świętych poświęcając /
bo go był Iustinianus iako wpadający wielkim nakładem odnowił / znalazł
przez mularze ciała w onym kościele Jedziecia s. y Lukasa / y Tymotheusza.
Co im wielkiej radości przyczyniło / y Cesarz nabożny wydziewać sie P.
Bogu za to nie mógł. A w tym weselu Mennas iuz rozgrzeszony / z panem
Bogiem odpoczał. Na iego miejsce nastąpił Eutychius.

Za czasow Menny tego / pise Enagrus: Był zwyczaj w Carogrodzie /
iż co zbýváło naswietłego Sakramentu / dzieciom ze szkoły przyzwanyym

Gdzie Papież tam
Rzym.
Mestwo Vigiliu-
sza Papieża.

2.
Iustinianus upa-
miętywa sie.

Przeprasa Papie-
ia.

Vigiliępist: 7. To: 1.
epist: R. P.
Cesars odwołał
prawo swoje.

Lib: 17. cap: 26.

3.
Procop: de bello
Gottico lib: 3.
Sklawinowie.

Odmianna ręk-
Bożey.
Theodorus Cesarz
vpamiętał sie.

In Constat: Vigil.

4.
Świeckiey R. P.
iako P. Bog bło-
sławe dając.

Procop: de adif:
Iustinia: lib: 1.
Ciała S. Jedrze-
ia, y Lukasa y
Tymotheusza na-
lesione.

5.
Lib: 4. cap: 35.

Dziecię Żydow-
skie w piecu nie
zgorzało.

6.

Greg: Turon: hist:
Franc: lib: 5. cap: 5.

Zły Biskup jako
od umarłego Te-
trika skarany jest.

Idem Greg: histor:
lib: 3. cap: 36.

Pomsta o me-
boystwo.
Vmarli wolnia.

rozdawano. Miedzy nie jeden sie Żydowski syn wciśnal / y wziął przeczyszc-
światosc. y do domu przyśedłszy oycu to z prosioty powiedział. Ociec z wra-
kiego gniewu w piec go / w którym szkło rospalał / bo był tego rzemieślni-
kiem. Matka długo syna szukałać nałesć go nie mogła. aż dnia trzeciego w o-
nego piecá stoiac / a synaczka wołać / wyskakał głos jego którym sie ozwał.
Wyżrzy go matka miedzy żarzystymi węglami. Wyrwanego pytał / iakos
nie zgorzał: Powiedział: iż białagłowá iakás w drogiej śacie czesło do
mnie przychodziła / wode mi podać / która węgle gasi / y dawała mi iść
gdy mi sie chciało. Dowiedział sie o tym Iustinianus Cesarz / y syna z mat-
ką ochrzcił / a oycá który Chrzesciáninem być niechciał / na pal wrócić kazal.
Járna to była wszystkimu światu powiesć.

Synod Aureliński w Gallii 50. Biskupow. Na nim był Tetriskus
Biskup Lingoniński / o którym to pisa: Wziął po sobie ná biskupstwie Pop-
polá miciákiego / z tego y praca jego psinace / ktorému po ósmi lat iako w sta-
pił ná biskupstwo ono / w nocy ukazał sie Tetriskus z sroga twarzą mówiac:
Co to czynisz Poppole / czemu moje stolice mążesz: czemu owce moje rospia-
śasz: wciékasz tego powiatu / a opuść te stolice; a to mówiac / ktem ktor-
miał w ręk / mocno go w pierśi vderzył. Ocknal / sie poczuł boleść / y dnia
trzeciego krwią pluiac vmarł.

Zá krolá Theodobertá w Gallii był miciáki Párthenius / który krol-
stwem rzadził / y lud podatkami bárzo ściśkal. A gdy sie nań w Trewerze lu-
dzie poburzyli / vciékac musiał. a potom dwu Biskupow prosił / aby ludzie
namowę swemi iemu vblągali. Rádac z nimi do Treweru w nocy spia-
zawolał: Niesłety pomożcie mi ginacemu. obudzeni / pytali go: cóż sie dzie-
je: A on rzekł: Ausanius przytacił moy z żoną Pápiányllá / ktorém mego
pozabíł / ná sąd nie wołaia mówiac: Podz sie sprawowac. Jáchali z nim
Biskupi do Treweru / a miásto dowiedziawszy sie o nim / wzburzyło sie / y su-
kali go. Biskupi w kościele go w strzemi zamkneli / y strzemi ornatami przy-
kryli. Nálezi go / y bitac go pieściami / y pluiac nań / kámiennu / vrozazne-
go v supá / zabili.

Rok Páński 553. Vigiliuszá 14.

Iustinián 27. Theias krol.

1.

Eustatius apud Su-
rium 6. Aprilis.
Tomo: 2.

Eutychius Caro-
gradski Biskup
Katholik dobry.

Vż oná dostojnosť Consulow była vpádlá / po ktorých lécá liczo-
no. rok ten licza 12. po Bazylusie Consule / a 18. worny Gorkier /
ktorego P. Bog wrocil z gode y iednosť kościelná. Eutychius nie
bez znákov od Boga y obíawienia wybrány / bedac swietym y go-
dnym / po śmierci Menny stolice Carogrodzka zásiadł. Ktory ne-
wsytkim powinna czesć y posluszeństwo Wigiliuszowi Papieżowi / y ná-
pisinie wyznánie Kátholickiej wiáry oddat / y od niego potwierdzony / y do
społeczności kościelney przypuszczone byl. O onych trzech Kápitułách toż
trzymat / aby mowá y koniec o nich / iako byl Papież postanowił / ná Con-
lunm przyszle odložona była. Ná co iuż byl / iako sierzekło / Cesarz pozwolił
y práwo ono ktore byl wypuscił okolo tego zepsował. Apollinaris też Pa-
triárchá Alexándrijski po śmierci Zoilá / ná onej stolicy postanowiony / iak-
że wyznánie wiáry s. Kátholickiej Wigiliuszowi poslat / y przyety jest.

2.

Procop: de bello
Gottico lib: 3.
Gothow krole-
stwo vpádło.
Narjes szcigiliwy
hetman.

On pokoy kościelny iako wiele dobrego pánowaniu Iustiniána przy-
nioś / zádzíwíc sie mozem. Bo we Włosech pánowanie tak długie Gorkow
onych Arianow vpádło. Morstie woysto ich / ktore ná wschodnie strony za-
biegáło / z fromota sie wrocilo. Tárent miásto od nich wzięte jest. Táres
hetman od Iustiniána do Włoch wysłany / náń nádzicie przybył z woystwem
do Ráven-

do Rávenny / choć mu Fránkowie y Gothowie mocno weńcia bronili. y przyprowadzili sie przez Rubikon rzekę / w niej hetmána Gothow zabił / y z tymi krolami ich Totyl / ktory z wielkim woyskiem przystepował w Tuscy. Totilá zabitý od pulmeza tak mo-
y bitwie zwiódł / lud tego prawie woyska poraził / y w pogoni samego Toty-
le zamordował. y było cudo wielkie / iáto on Totylás tati zwycięzca y tak mo-
cny y szczesliwy od Narsesa pulmeza (bo był rzeźnic) pokonany y zgubio-
ny jest.

Totilá zabitý od pulmeza tak mo-
cny.

3.

Euagr. lib. 4. ca: 23.
Narsesa nabożeń-
stwo.

Był ten Narses pobożny y sprawiedliwy y nabożny / a miał wiel-
kie nabożeństwo ku naswieťskey matce Bożej / ktorey modlitwie za soba o-
no zwycięstwo tak wielkie przyczynał. Bo y od niego / piśe Ewagrius / czas
ktorego bitwie zwiódł / ukazany miał. Krolował Totylás lat dziesięć / w kto-
rych w sytke Włoska ziemia częstemi zwycięstwami y Rzym miásto wziął / a iez-
denastego roku iáto mu Benediktus s. prorokował / zginął. Narses woyskiem
Włoskie miásta Gothom odebrał / y Rzym przedko wziął / y klucze od brán Ju-
lianowi do Cárogradu posłał. y wiele innych przeważnych rzeczy sprawił.

Procop: supra.

Włoska ziemia
wybaniona.

4.

Theias zabitý.

Narses iáki był.

Po Totyli Gothowie obráli ná krolestwo mocnego meza Theiasa / kto-
ry chciał upadłe ono pánowanie narodu swego podnieść / ále ná iázdow
Rzymskiego woyska wytrwać nie mogąc / przedko zabitý jest. To woysko Pro-
kopius seroko wypisał / y tu swoje powieść skończył. To o Narsesie przyda-
je / iż był sprawiedliwy / a żołnierzom czynić krzywd żadnych nie dopuścił.
Miał w woysku swoim Longobardy Pogany / ktorych wkráć nie mógł / gdy
w ciagnieniu gospody palili / y białegłowy sromocili / y inne krzywdy czynili.
Dla czego wołał przez nich być / choć mu byli bárzo pomocni / niżli przez nie
páná Bogá gniewać / y wdárowáne odpiáwił / y do ich kráiny odprowá-
dzić ie rozkazał.

5.

Wrócamy sie do rzeczy kościelnych. A Cesarz / y Papież / obádwa sie do
tego skłonił / aby Concilium wielkie zebrane było / dla uspokojenia kościo-
ła. one trzy osoby ábo Kápituły / iesli sie oni trzy potepić po śmierci mie-
li / czyli nie? Cesarz stał w swoim przedsiwzięciu aby potepieni byli / y dla
tego gdy Papież prosił / aby we Włoszech ábo w Syccilii miejsce Concilio
umieszczóno było / nie mógł tego wprosić. Bo sie bał Cesarz / aby liczba
zachodni Biskupi wschodnych nie przefli. A gdy ieszcze prosił tenże Pa-
pież / aby zachodni Biskupi do Cárogradu ná ono Concilium przybyli / a
czas im do przyiáchania słusny dány był: Przyzwolit ná to z ta obowiązka /
aby nie było wiecey zachodnych niżli wschodnych. A náostatek czekać za-
chodnych Biskupow Cesarz niechciał. y zebrałszy tych nawiecey / o ktorych
rozumiał iż tego zdánie pochwała / ktorych było 160. ono Concilium w mie-
steczku Máiú zacząć kazał. Które nim sie zaczęło / Cesarz swoy on wyrok o
trzech Kápitułách do Papieża posłał / prosiąc aby o nim zdánie swoje y roz-
sadek nápiśal. Papież sie z tego wymowil / ázby sie bráćia z iácháli. ále gdy w-
pominie sie onego rozsádku wpminal: Papież chory ná ten czas / o dwádzie-
ścia dni przewoloki prosił. A w niemocy oney nápiśal rozsádek swoy / ktory
Constitutum názwál. O ktorym niżej sie powie. y oddał go Cesarzowi 14.
dnia Máiá / iáto sie z Wátykańskiej ksiáznice pokazuie.

Concilium piáte
zaczyna się.

6.

Gdy tedy oni Biskupi iáto członki bez głowy zásiedli czwartego dnia
Máiá / przyzwáli do siebie Vigiliusa Papieża / y czekac go iáto nawyzszego
Biskupa: wysłali do niego dwudziestu Biskupow / między ktorymi byli trzy
Pátryarchowie / Cárogradzki Eutychiusz / Alexándryski Apollinaris / y An-
tyoński Dominus. a inni woyscy byli Metropolitowie. To uczynili z osobney
częci ku Papieżowi. Bo gdy Pátryarchow przyzwáli / trzech tylo do niego
Biskupow sła. Papież sie niemoca wymowil / a rozsádek swoy ná piśmie o
trzech Kápitułách obiecowal posłać. Osmego zaś dnia Máiá drugi raz tych-
że posłali do Papieża / prosiąc aby ná Synod przyszedł. on im powiedział / iż

7.

Zásiedli Biskupi
bes Papieża.

Cześć wielka Pa-
pieśka.

Papież na Synod
się niechciał.

8.
Constitutum Vi-
gilius na Con-
cilium piątym.

Osoby onych
trzech ochronione
od Papieża.

9.
Biskupi zamilce-
li Papieżkiego wy-
roku.

Powaga stolice
Apostolskiej.

Heretycy się nie
poprawili.
Leoncius de Sect:
act: 6. & 7.

10.
Liberat: Diac:
cap: ultimo.
Cesarz prześlado-
wał Biskupy.
Vigilius od Cesa-
rza wygnany.
Anastal: in Vigil.

nie ma zachodnych Biskupów / okrom tiku / a iż iako obiecał swoy rozsadek
na piśmie do Cesarza posłać miał. Należałoby Cesarz panny swe przedmiesz-
z onymi Biskupami do Vigiliusa posłać: on też odpowiedział co y pierwszy.
Potym oni Oycowie trzech Biskupów posłali do Primasiusa Adriamety-
ńskiego z Afryki Metropolita który na ten czas był w Carogrodzie y do trzech
z Illiriku Biskupów / Sabinianą / Proiecta y Pawła / na Synod ich wzyw-
iac. Primasius rzekł: gdy tam Papieża nie ma / ia nie pojde. A dudy oni Bi-
skupi zaczęli swoy Synod / wyznanie wiary uczynili / y potym na Theodora
Mopsuestenkiego / y na Ibe y na Theodoretę świadectwo rozmaitych y pi-
smą słuchali / z których się ich kacerstwo Nestoriankie pokazywało. A w tym
czasie Vigilius / on swoy rozsadek który obiecał / napisał / y nazwał go
Constitutum / y posłał do Cesarza.

Długi bardzo list jest / w którym wspomina wszystkie one sprawy około
trzech kaptułów iako się toczyła / y iako o nich milczenie aż do przyszłego Con-
cilium zawieszono było / y iako na to y Patriarchowie y Biskupi inni y sam Ce-
sarz zezwolił. y kładzie tam wyznanie y pokute Miennego Carogrodzkiego y
Theodora Cesarzyńskiego. Potym wylicza sześćdziesiąt błędów Theodora
Mopsuestenkiego / y Ibe y Theodoretę / y mocno ie z wielką ochotą potę-
pia / gani y przeklina. Lecz samych osób ich ochrania / wiedząc iż w potępie-
niu y w pamiętaniu y żarzeniu się wszystkich kacerstwa z tego święta zepsli / a
Concilium Kalcedonskie pokute ich przyięło / y osób ich nie potępiło / błędy
ich wszystkie zganiwszy / których się y sami na tymże Concilium żarzekali. A na
koncu zakazuje Vigilius / aby młot około tych trzech kaptułów / inak tego sta-
wienia nie czynił.

Biskupi oni koniec swemu Synodowi czyniac / trzy ony kaptuły potę-
pili / y włożyli w swoy wyrok Vigiliusa Papieża / iż także ie przedtem potę-
pił / a niniejszego tego Constitutum y rozsadku który czytali / zganić nie-
smieli / ale go zamilczeli. Nie smieli mu dawać roku zawitego / ani tego zga-
nili / iż wyrokiem swoim sad ich wprzedał / y żadnego o to karania na nie
kładał. Do wiedzieli iaka jest powaga stolice Apostolskiej / bez której nawię-
tosa liczba Biskupów nie mocnego y trwałego stanowić nie może. y dla tego
ono Concilium mocy nie miało / które przeciw wolei Papieżkiej do Carogro-
du zebrane y rozsadkowi ięć przeciwno było. Jako zaś moc wzięło iż się wiel-
kim y powszechnym stało / niżej się powie.

Synod on nie przyjechał do
tego pożytku / którego się Iustinianus spodziewał aby za potępieniem onych
trzech / mieli się Eutychiści do iedności s. y pochwalenia Concilium Kál-
cedonskiego obrócić. y owsem gorszymi się stali śmieć się a mówiac: Jesli
oni trzej byli źli: czemu ie Concilium Kalcedonskie przyięło: a iesli byli do-
bry: czemu ie piaty Synod potępił? To Leoncius. Na co się im powie-
dzieć mogło / iż Kalcedonskie Concilium kacerstwa ich nie chwaliło / iedno
pokute przyięło. A piaty zbor y błędy ich potępił y osoby / nie Concilium
Kalcedonskie nie naruszał. Zli byli z strony heretyctwa / a dobzy z strony
pokuty y odwołania. y dla tego heretykom pozwalać nie potrzeba /
gdy swoje nawrocenie obiecują.

Cesarz iednak okrutnym się stał nad tymi którzy onego Synodu nie
przyjmowali / a potępić onych trzech niechcieli. wyganiał / wiesił / y z Biskup-
stwa składał wiele Biskupów / z Illiriku zwłaszcza y z Afryki. y samemu Pa-
pieżowi Vigiliusowi nie przepuścił. Zaprowadzić go na wygnanie y z tymi
Biskupami co przy nim byli / rozkazał / piśe Anastazyus. y z tego się pokazuje iż
się ci myla Grecowie / iako Ewagrius y Nicephorus / którzy twierdzą iż do-
by Vigilius zaraz przyzwolił na on Synod piaty. A dla czegożby wygnanie
ono ciera-

ono cierpiał: z którego potym na prośbę Narseta y z inemu Biskupy wyzwo-
lony był.

A iż potym Vigilius y inni po nim Papieżowie ten Synod
abo piatę Concilium potwierdzili: mieli słusne do tego przyczyny / zawo-
dzące na rozewanie kościołom aby nie było / ogladając / tam gdzie nic o wiare
nie zachodziło / iedno tylo o persony. Gdyż oboia stroną / mocno s. Concili-
um Kalcodon: bronił / a nie mu nie wvloczyla / y ci oycowie ktorzy na piatym
Synodzie byli / bärzo sie o nie zästawiali. Grzegorz s. to Concilium nie tak
sobie wazy / iako one cztery pierwsze / ale ie przedsie przysiuie / y iako przysio-
nek onych czterech czyni. Jednak boday był nigdy ten swar o te kápituły nie
powstawal / dla którego wiele sie kościołom na odsczepienstwie obrazilo.
Boday był Iustinianus z swoim nierozumnym vporem y z rzady swemi ko-
ścielnymi do ktorych nic nie miał / w kacie gdzie siedzial / a po koioi kościel-
nego nie psowal / swojej polityki pätzrac.

Nä tymże Concilium potępiono Origenesä y błedy pletliwe iego. o
czym iest list Cesärzä Justinianä. Potępiono y drugie przy nim / iako Didi-
mäs y Ewagriusä y ine. Tamże Pättryärše Jerozolimskiemu przysadzo-
no kiläs Metropolitow / aby pod iego zwierzchnoscia byli / a zwłaszcza Ce-
säresko / ktora wshyke Pälestyne miała. y od tego času Cesärea poddana
iust Jerozolimskiemu Pättryärše. od ktorey dopiero prawym Pättryarcha
był poczał.

Tego roku było trzesienie ziemi / ktorym sie Carogrod zätzrafi przez dni
40. y wiele sie ludzi do lepszego żywota obrócilo. a potym gdy milosierdzie
Boskie nastapilo / gorszymi sie stali niżli pierwey. y po inych krajäch / nie-
ktore sie miastä onym trzesieniem obälily / zwłaszcza Veritus w Geniciey. y
Alexandria ktora takiemu trzesieniu z natury ziemi oney nie podlegla / nie-
co wciierpiälä. Był to znak niemälęgo zätzresienia kościoła Bözego / ktory
sie potym piatym Concilium na wielkie rozewania dlugo targal / między
sämymi Kächolikami / gdy iedni przy Concilium stali / a drudzy przysiuwac
go niechcieli / pätzrac na wygnanie Papieżä / y boiac sie Concilium Kälce-
donskiego zelzyć y odstapic. Zachodne niektore kościoły gänily piatę Conci-
lium / a wschodne dla Cesärzä ono pochwalaly. ine Concilia potoy przyno-
sily / a to domowa wojne zäczelo. Czynyli Synody wschodne kościoły y przy
rozsadku Vigiliusä stoiac / potepiac trzech onych Kápitul mehcieli.

W Carogrodzie sträśliwy przyklad sie sstal o lakomym. Zächorzał ie-
den bogaty / y cheac zdrowie v Pänä Bogä vprosić / wielkie pieniadze / to
iust / 30. funtow zlotä na vboogie rozdal. y ozdrowiawšy zälomac bärzo o-
nych pieniedzy poczał. Jeden go przyaciel ciešyl / ale zadney poćiechy nie
przysiuwal / aż nakoniec mu powiedzial: Skarze cie Pan Bog zäs zdrowia
danego od Pänä Bogä niewdzięcen. A iesli sie vspokoic nie mozesz / oto ia
tobie te pieniadze wroce / a idz do kościoła y powiedz / zem ia one iälmužne
vczynil a nie ty. Przestäl na tym / y wšlawšy pieniadze a powiedziawšy w
kościele / ten a ten one iälmužne dal; wychodzäcze dzwi kościelnych / padly
zärzä zdechł. Rädzili onemu milosiernemu kšieža / aby swoje pieniadze
wziäl. Ale on mowil: Pan Bog takich zärtow nie rad widzi / co sie raz rze-
klo a iemu obiecälo / odmieniac sie nie ma / niecylo w pieniadzäch ale y na
słowäch y woli / gdy kto czystosc abo powšciagliwosc P. Bogu obiecnie.]

Tego roku Krocylä onä krolowa Fräntow do Pänä Bogä z cialä wy-
šlä / ktora byla przyczyna pierwsza nawrocenia do CHRISTVA wšyrtkiego
Fräncuskiego kroleštwä. Zylä wdowa aż do smierci w naboženstwie y w
dobrych vczynkäch przy kościele s. Marcina w Turonie. Cialo iey do Pärzä
przeniesione / przy Kloboweušie položone iest v s. Piotra od synow iey Chib-
debertä y Alotariušä krolow Fräncuskich. kościol ia między šwiecte policza.

Rok Pän-

II.

Czemu zaś po-
chwalone Conci-
lium: piatę.
Greg lib. 1. ep: 24.
& lib: 3. ep: 4. &
lib. 7. ep: 53. indict:
10.

Cedren: in Comp:
annal.
Origenes potę-
piony.

12.

Jerozolimskie pä-
triarchonstwo.
Guill: Tyrius lib:
4. cap: 12. de bello
Sacro.
Miscell.

Trzesienie ziemie
w Carogrodzie.
Agathias lib: 2.

Rozewanie Ka-
tholikow po pia-
tym Concilium.

13.

Cedrenus.
O lakomym frogi
przyklad.

Zärty y P. Bogiem
sträpliwe.

14.

Greg: Turon: hist:
lib: 4. cap: 1. & lib:
10. cap: 31.
Krotilda vmär-
ta.
M. R. 3. Iunij.

I.
Anastasius.

Vigilius wraca się
z wygnania.

Iustinianus sepo-
wany.

Gregor: in Septem-
brali: Poenit.

2.
Na piąte Concili-
um zwołil Vigi-
lius.
Nouell: Iulia: edit:
in An.

3.
Agathias lib: 2.
Philosophowie
Poganscy do Per-
socy idą.

Nagorzy Chry-
ścianie lepszy są
w obyczajach ni-
żli nalepszy Poga-
nie.

4.

Perowie iako pti
y matek nie cscą.

Rok Pański 554. Vigiliusa 15. Iustiniana 28.

Dy ziemią Włoską od Gothow wybawiona y w spokoio na została: Ksieża Rzymscy prosili Marsea / onego / przez którego ia P. Bog wybawił / aby o przywrócenie Vigiliusa Papieża z onego Ksieża iego / którzy na wygnaniu byli w Gissy y Prokonessie / Cesarza prosit. Uczynił to z wielką chęcią Marse / y wyprosił ie.

A zezwawszy Ksieża one wygnana Iustinianus / pytał: którego chce za Papieża mieć / jeśli Vigiliusa albo Pelagiusa Archidyakona. Oni Vigiliusa chcieli / a po śmierci iego / aby im dał Pelagiusa. Tedy wszyscy z Vigiliusiem odeszli. Poty Anastasius. Już był Iustinianus bardzo zepsowany / iż do bie Papieście nietylko obieranie ale y składanie przypisował. Co wesoło było zątem w Cesarzow wezły y niesprawiedliwy obyczaj / iż bez ich potwierdzenia Papieże być nie mogli. Na co s. Grzegorz narzeka / iż y niektórzy na ono potwierdzenie pieniądze dawali. Tu wielką krzywdę od tego Cesarza wziął Kościół święty / którego y Poganscy Cesarze nie czynili. To się działo y poduszczenia Greków / którzy Rzymskiemu Kościołowi zawzięli. Ale przed P. Bog z tej niewoli wybawił Kościół swój. Przy tym przywróceniu Vigiliusa to się stać mogło / iż na ono potępienie trzech Kapituł przywo- lił / y piąte Concilium potwierdził. Bo to wszyscy Grecowie pisa / y łaci- nie domyslić / iż inaczej Vigiliusa nie byłby wyzwolił od wygnania / y nie cz- niłby był dla niego tak wiele iako czynił / gdy go o niektóre przywileje ziem- Włoskiej wzywał. Chciał też Vigilius w tej mierze zatrzymać jedność Kościoła / aby się wschodnie Kościoły nie odrywały. y za nim idąc inni Papieżeowie po nim następujący / Synod piąty pochwalili / y za Generalny przyieli.

Pisze Agathias / iż roku tego w ziemi Colchorum Rzymskie wojsko od Persow zwyciężone było. y zątem powiada / niektórzy Philosophowie Po- ganscy z Rzymskich Krolestw / Damascius Syrus / Simplicius z Ciliciei / La- mus z Phrigiei / Priscianus z Lidiei / Hermias y Diogenes z Pheniciei / Isidorus Gascus / znowili się wynieść z Chrześcijańskich Krolestw / w których się im wiara y obyczaje Chrześcijańskie nie podobaly / a iść do Persow / o któ- rych słyszeli / iż Krola mają sprawiedliwego y powściągliwego / y poddane ie- go dobre y do cnot przyuczone / między którymi nie ma złodzieiow / ani ro- zbójcow / iż y na puszczy / żeby drogą rzeczy zostawił / tedy nie gina. Wyšli tedy do Persocy / y tam mieszkając nie tak należeli / iako ich sprawiono. pątrze- li na sprośne uczynki y postęпки Persow / y złościąmi się ich bzydzac / wroci- li się zaś między Chrześcijany chcieli. Krol Perski Kosroes / który ie barzo wozcił / prosit / aby w iego ziemi zostali. Ale oni woleli na granicach Chry- ścijańskich vmrzeć / niżli tam w najwietszym szczęściu zostawać. Doznali Philosophowie / iż narospustniejszy Chrześcijanie w obyczajach / lepszy są niżli Poganie / którzy prawdziwego Boga nie znają.

W oney drodze gdy się wracali / pisze tenże / należeli ciało umarłego / pson y ptakom wyrzucone / wedle zwyczaju y prawa Persow / którzy tak w- marle swoje czestują. y wżaliwszy się / pogrzebli ciało ono. A jednemu z nich w nocy się maż cęci godny ukazał / iakoby Philosoph w płaszczy y z broda- żarostą / y rzekł: Nie pogrzebionego nie grzebieć / niech go psi rozdrapają. Bo ziemią wszystkich maczka bedac / tego nie przyjmie który z maczka swoja- sypia. (Bo w Persow to wolno.) Powiedział on ten towarzyszom. Dziwowali się / y nie rozumieli słow onych / aż rano wyszedł / ciało ono które zatrzyma- na wierchu ziemi nagie wżrzeli. y wnet się domyslili / iż słuśnie karanie ma- ja Persowie / za taki sprośny grzech swój.

Rok Pański 555. Vigiliusa 16. Iustiniana 29.

Vigilius

Vigilius Papież wracając się do Rzymu / w Sycylii nie dojechał / na on świat z boleści na kamień pośled. Niedzień na Papieństwo wstąpił / niedzień na nim żył / y wiele złego wcierniał. Wszak się przypatrzył / y wschodnym Kościołom / o one długie o trzech Kapitułach postawki / y zachodnym / iż swego postanowienia przeciw Cesarzowi odstąpił / y samemu Cesarzowi omierzył był / dla którego niektóre nieprzyzwoistości czynił. A jednak w nim P. CHRISTVS działy czynił w obronie Kościoła swego. gdy wszyscy bez jego przyzwolenia swoich myśli przewieść nie mogli. Prożno się nań targali Cesarz / prożno wschodni Biskupi / gdy nie bez niego postanowić / ani onego piątego Concilium za mocne bez jego przyzwolenia / policzać mogli. A im więcej w nim powaga Apostolska pomiano / tym więcej się w nim zmacniała. A zwłaszcza gdy go żywot jego przeszły y wstąpił na Papieństwo / y niewiasty oney Cesarzowej znowa z nim y Silveriusowe wygnanie y śmierć obzwydym w wszytlich czyniła. Jednak Kościół Boży / za samego CHRISTVA rządzeniem Błogi żadney w nauce y wierze przezeń nie odniósł.

W tego Vigiliusa zjednał sobie Cesarz Justinianus czego w innych wy-
móc nie mógł / aby miasto jego Prima Justiniana / które na pamiątkę swoje
zbudował / nietylko Biskupa ale Metropolitę miało.

Po Vigiliusie nastąpił Pelagius on Archidyakon Rzymski / o którym
była czesta wzmianka. Od niego odróżili się Rzymianie y księża / y dwa go-
ty Biskupi poświęcili Perusti y Serentynski z kapłanem Jedzielem z Ostii.
Mieli o nim mniemanie / iż się do śmierci Vigiliusa przymieszał / iż takimi
wstąpił trapiiony był. A on się z Narsetem znowa wstąpił / uczynił processja z
Lutaniami y spiewaniem od s. Pankracjusza do s. Piotra / gdzie skupiwszy
lud / Pelagius miał w rekę Ewangelia y krzyż / na kazalnicy wstąpił / y w-
szak się ludziom sprawił / iż nie złego przeciw Vigiliusowi nie uczynił.

Tego roku dwa bracia rodzeni z Niemiec wódzowie wielkie wojsko ze-
brali / meżow do boju siedmdziesiąt y dwa tysiąca. Lentares miał pod so-
bą Niemcy / a Bucellinus miał Franki / z którymi do Włoch wpadł / wo-
lowali Kampania / Lukany y Brucium. Frankowie jako Chrześcijanie Ko-
ścioły szli / y na nie się nie targali. ale Alemanni wszystkie siemotnie lupili y
specjali / y groby umarłych wyrwacali / y kościoły krwią napelniali. A gdy
Lentares z tymi Niemcami z Korzycia wracać się do domu chciał / wielkie po-
wietrze morowe y ciężkie niemocy na jego wojsko padły. y sam Lentares z
niemocy osłabłszy ciało swoje na sobie kasał y tak zdechl / y ono wszystko jego
wojsko pomorzone jest. A drugi Bucellinus z Frankami gdy przysięgał Go-
thom na Rzymianów pomagać / od Narseta tak jest stary y porażony / iż y sam
zabity jest / y wszystko jego wojsko zginęło / ledwie się ich pięć do domu wróciło.

Ten Narsetes nim bitwę stoczył z tym Bucellinem / wszystkim się swoim
żołnierzom spowiadać kazał. A gdy mu powiedziano iż jeden żołnierz z He-
rulow zachę / struge swego zabił / zabić go także rozkazał. Nie oglądając się
na Herule których wiele miał w wojsku swym / y na ich sobie potrzebna po-
moc nie dbając / y wzburzenia się ich / abo odstąpienia / dla sprawiedliwo-
ści / nie bojąc. Franki pokarał Pan Bog iż się niesprawiedliwie za Gothy /
którzy cudze państwa brali / zaszawili / a zwłaszcza za Ariany. y wstąpił Pan
Bog niesprawiedliwie na woynie poniża / okrom tego / gdy na ludzkie grze-
chy jako bicz złe ludzie przepuszcza. Sprawiedliwość na woynie mowi Me-
dec. jest jako pancierz / a dotrzymywanie wiary jako tarcza.

W Persyach zaś bardzo niebezpieczna wrona Rzymskiemu wojsku była.
Bo trzy tysiące Persów pięćdziesiąt tysięcy Rzymskich żołnierzy porażili.
Za grzech Rzymianów karał P. Bog / iż król Kolchów dobrego y sprawiedli-
wego

1.
Śmierć Vigiliusa
Papieża.

taki był Vigilius.

Szkody w wierze
nie uczynił.

2.
Nouell: 131. cap: 3.

Pelagius Papież.

Anastadius.

Pelagius pode-
wzany sprawił
śmierć.

3.
Agathias hist: li: 4.

Alemanni włoska
siemotniałi.

Pogingli Alemanni
y Frankowie.

4.
Spowiedź do bi-
twy.

Sapien: 5.

5.
Agathias lib: 4.
Wielka porażka
na Rzymianach.

Grego: Turon: lib:

4. cap: 9.

Lib: 4. cap: 3.

Kazirodca krol.

6.

Miscell.

I.

Pelagius epist: 1.

3. 5.

Godzi sie przymu-
cie odsczepienie
do iedności.Aquileyskich Bi-
skupow odscze-
pienstwo.

2.

Agathias lib: 2.

Braterska woj-
na w Galliey.

Greg: Turon: lib:

4. cap: 16.

Wydzieranie dobr
kościelnych sle
sie płaci.

Greg: vt supra.

3.

Greg: lib: 4. ca: 28.

Greg: de glori: Mart:

cap: 66.

4.

Agathias lib: 3.

Zwyciestwo nad
Persami.

wego Chrześcianina zabiłi. Ta porażka była w Onagru zamku w Kolchach / ktory Chrześcianie s. Stephaną nazwali.

We Francyey Klotarius krol / smiał wziąć do małżeństwa żonę zmarłego brata swego Theodibalda. O co gdy go Biskupi trościli / opuścić ją miał. Tenże dwie siostrze po śmierci iedney za żony miał / y siedm synow z nimi. W czym wielka praca Biskupom zadal / ktorzy iego ono kázirodztwo gánili / y prawa na takie grzechy na Synodach stawili.

Z nowu w Palestynie Samaritani w Cesarzey na Chrześciany sie wzburzyli / y wiele ich pozabijali / y samego starostę zamordowali / y dom iego wylupili. Cesarz wysłał tam Adamantina Wojewode / y pokarał rozbojników / y postrach na nie wielki puścił.

Rok P. 556. Pelágiusz 2. Iustinia: 30.

Pelágiusz Papież bedac od wielu Biskupow Włoskich / zwlaszcza w Ligurii / w Wenecyey y Istrie / dla Concilium piatego ktore on pochwalil / odstapiony: starał sie o ich do pokoiu kościelnego przywrócenie / aby odsczepienstwa nie bylo. A gdy słony nic nie sprowadził / wzywał Karseta nawyższego sprawce ziemie Włoskiej / aby ich do iedności przymusił. On iako bogobojny / bał sie aby przesładowanikiem zwany nie był / gdyby Biskupy wciśkal. Ale Pelágiusz kilka listow pisał do niego / wywodzi mu to / iż w tym grzechu żadnego bacz mu sie nie potrzeba. Gdyż takie karanie z miłości idzie / y z obrony dusi y zbawienia ludzkiego / ktore odsczepieniem y nieposłuszeństwem bezpiecznie nie idzie. Tę przesładowanie / prawi iedno ten ktory do zlego przymusza / a kto zle postępuje / karze albo ich zakazuje / nie przesładowie ale miluje. Prosił go aby wporne nieposłuszenie do Cesarza pod strażą zaszłał. Dał sie wzywać on Karset / iż grozkami wiele ich do posłuszeństwa kościelnego przywiodł. Ale Paulina Aquileyskiego Biskupa przywieść nie mogł. y byli oni Biskupi w odsczepieniu swie przez sto lat / aż do Sergiusza Papieża. Lud iednak pospolity / od papieża sie iako nawyższego Biskupa / odrywać nie chciał.

W Galliey między dwiema bratry krolmi wojna powstala. Childebertus y Klotarius o dzial sie po trzecim bracie Theodibaldzie powadziłi. A do tego Chramnus syn Klotariusow na oycę reke y miecz podniósł / y z strykiem sie swoim Childebertem nań zmarował. W tej domowej wojnie na bluznierce y wydzieracze / zwlaszcza dobr kościelnych / puszczał P. Bog osobne pomsty y cudowne karania. Chramnus miał niejakiego Leona Piteanctiego / ktory go do zlego podpalal. ten raz rzekł: Marcini y Marcialis nie pozwolę teczno do skarbu krolowskiego nie zostawili. myslac co z ich imion kościelnych wydziec: y zaraz głuchym y niemym został / y osalawszy umarł.

Austrapius książę boiac sie Chramna onego / do kościoła s. Marcina wciśkl. Nie smiał go z kościoła wziąć / ale go obległszy głodem morzyć woda. Jeden mu wode podawal / y wnet sedzia miejsca onego przypadłszy woda / one wyrwał / y na ziemie rozlał. Skoro sie do swego domu wrocil on sedzia zachorzał febra y w pulnocy umarł. Wszyscy cud on wznowil / obleżonemu żywność niesli. Takze y żołnierze niektore tegoż Chramna / ktorzy z kościoła wbiory niektore tajemnie wziali / zaraz pokarał Pan Bog / iż czterech w zwoździe zaraz zabici sa / a piaty olśnal. y gdy w pokucie ono / co byli wsiyscy wziali / on ślepy wracał / do wzroku przyszedł.

W Kolchow w Persyey Cesarzkie woysko wielkie zwycięstwo nad Persami odniosło. Byli na iedney twierdzy Rzymianie / z ktorey Iustinus wódz ich do iednego sie kościoła na nabożeństwo wybrał / ale opatrnie / biorąc

Saba tysiąc koni. W tym pod zamek Tachoragá herman Perski z wielkim wojskiem przystąpił / y z Justinem sie gódzies minał. Odprawiwszy Justinus nabożeństwo / y do zamku sie wracając: trafił na ono wojsko. y dąsając jako mógł tym co w zamku byli / meźnie na Persy vderzył / y wśrętki przedkładał strącał y pobit: Bo sie w tyt ludzi nie spodzieli. Taki mu P. Bog ono nabożeństwo zapłacił / y tak sie z temi dzieie / ktorzy P. Boga czczą / y temu a nie swojej mocy / wfaia.

Nabożeństwo iako sie płaci.

Rok P. 557. Pelágiusz 3. Iustinian 31.

Wto zaś w Cárogradzie wielkie ziemię trzęsienie / z okrutnym postrachem ludzkim / w którym budowania iedne wpadły / drugie rozzerwane na swoje sie miejscą wracaly. z pospolstwa wiele pobitych zostało / a z przedmieszkich sami Anatólius / na ktorego gdy na łożku spał / tablicą marmurową / nie dla potrzeby ale dla ochodostwa y zbytku w ścianie wśadzona / na iego głowę wpadła. Był to wielki wrzód Cesarzki / ktorego ciało gdy lud prowadził / o krzywdy nań ktore czynił / szemrał. Wiele sie ludzi onym przestachem do pokuty / y żywota od swiata oddzielone / y wżądzy rzeczy świeckich przywiódło. Wiele iálmuszny bogatcy na ubogie wysypali / a dundzy krótko dobrze czyniac do swego sie wywieszau y blotá w grzechach wracali. Dundzy końcem swiata ludzi strącałi / y po vlicach iako opetani biegali / prorocтва iakies y widzenia zmyslali.

1. Agathias lib: 5. Trzęsienie ziemi w Cárogradzie.

Pożytek karania Boiego.

Justinianus wielki on kościół w Cárogradzie / który Sophia zowią / rozszerzył y zbudował niewypowiedziánym nakładem / y ozdobnością / y wspaniałością iaka być na świecie może. Tam gódzie bezkrewna ofiara czynia / tam napis położył: Twoie y z twego tobie ofiaruiem słudzy twoi CHRISTE. Justinianus y Theodora / przymi miłościwie Sernu Boży / Słowo / ktoryś dla nas ciało przial y na krzyżu przybity był. Zachoway nas w tey prawey wierze / a te Rzeczpospolita ktoraś nam zlecił / ku czci twej rozmnażay y obroń / za przyczyna swietey mátki Bożey dziewicy Máryey.]

2. Euagr: lib: 4. ca: 30. Kościół Zophii y jako kosztowny w Cárogradzie. Cedrenus. Napis v oltarsa Iustiniana.

Rok Páński 558. Pelágiusz 4. Iustinian 32.

WCárogradzie wielkim y strąśliwym powietrzem y morem Pan Bog lud karał / y niezliczona liczba była umarłych / z nagłą y przedko ludzie wpadali / naduższy ledwie do piatego dnia w niemocy trwali. Cesarz Justinianus grzechom ludzkim ono Boże karanie przyczytał: prawo strogie dał na nieczyste / a zwołał Sodomity / y karac ie ostro kazał. Talało sie takich wiele miedzy Pány y Senatory / y duchownemi / ktorzy członki wcinano / y zmieczone nągo po rynku wodzone / y na postrach drugim zabtiano. Karano także bluźnierce y przysięgające daremnie na zelżywość Boska / rozumieiac iż dla takich grzechow P. Bog mory y głody y trzęsienia ziemię przywodzi.

1. Agathias lib: 5. Złe powietrze w Cárogradzie. Na Sodomity prawo.

Jesze y moczem nawiedził P. Bog kráie one. Bo Hunni mając wódz Ábergá / przez Dunay zamárzły przeprawiwszy sie przez Mesiya y Scy- ścia máta / aż do Tráciey zabiegli / y część ludzi do Greciey puscili / y wtoto wśedzie wsi y miastá zwoiwali / zupili / białegłowy / y mniști P. Bogu oddane poromočili ludzi do niewolcy wielka liczba nabrali. y przybliżywszy sie do miast / ludzie po strach w mieście wczynili. Żołnierzá żadnego na obrone nie było / ludzi nieprzeliczonych pełne miasto / a żaden nie poczał do odparcia / Rich / zwoł był złotem pokoy v nieprzyiaciół kupować. pieniądze y kárby /

2. Agathias lib: 5. Hunni do Traciey wpadli.

W oienne potrzeby saniechane.

3.

na zbytki/wozy/woznice/nierzadnice/na domowe zwady/y na rostoksy o
bracaly sie/ktoremi przedtym żołnierza chowano. Samiz Carogrodzanie za
dopuszczeniem Cesarstkim/kościoły wश्यki na przedmiesciach za murami ob-
tupili/do miasta wnoszac/co bylo skarbow y ochedosirwa.

4.

Praşynom Cesarz
dopuszczal rozboj-
stwa.

Tierychło onego sławnego wodza Belisariusza Cesarz wyprowadził
na nieprzyjaciela poczał/ktory acz już był od starości skrzywiony/iedną o-
choctym y młodym sercem/predko sie wybrał/y one dzikie ludzic Hunny od
Carogrodu odpędził. złotem ie y pieniadzmi vblagali/y podatek doroczny
obiecali/aby sie do domow wrocili. Ale y drugie Hunny na nie pobudzili.
tak ich z ziemie zbyli.

Evagrius zacny pisarz powiada/iako Justinianus ktorom domowym y
buntownikom/ktorzy sie Prasini zwali sprzyjal/y dopuszczil im zabijania we
dnie nieprzyjaciol swoich/y rozbojow po domach/iz y maietnosci ludzkie bra-
li. Agdy ie vrazd karac chcial/oni vzedniki imali abo zabijali/y zlosci wiel-
kie czynili. Vrad co nic okrutniejszego y tak mieludzkiego nie bylo. Kalomka
staroste iz takich dwu wedle prawa karal/za one sprawiedliwosc obiecali/y
inne rozboie y po drogach czynili. Drugdy sie odmienial Cesarz a karacie
kazal/ktorym onych zlosci dopuszczal.] y tak on zakonodawca/ bezzakonnym
zostawal y prawa pod nogi mioral/a od pierwszey swoiey sprawiedli-
wosci odpadal/y na samego Papiezareke swoje/iako sie wspomniato/po-
misl/y innym duchownym nie przepuscil.

5.

Kassius Biskup
iako vmarl.
Dialog: lib: 4.
cap: 56.

Tego roku on Kassius Biskup Tiarnienski/ktory od malzenstwa na
Biskupi vrazd powolany byl/y na nim wielka swiatobliwoscia kwitnal/
ducha P. Bogu oddal. Pise o iego zesciu Grzegorz s. obiarwil mu P. Bog
przez iednego kaplana koniec żywota iego mowiac: Czyń co czynisz/robo-
co robisz/nie vstaway nogą y reką twoją/na dzień swietá Apostolow piz-
dziesz do mnie/y danici zaplate twoie. W siedm lat potym/Misa s. odp-
wuiac/y tajemnice s. vzywania biorac/z ciála wyszedl.]

Rok P. 559. Pelágiuszá s. Iusti: 33.

1.

Pelagius Papież
vmarl.
Papyrius Anna:
Fran: lib: 1.

P

elagius Papież do oycow posiedl. Siedzial lat cztery/miesie-
cy dziesiec. Byl y niektorych Kacholikow w podeyrzeniu/i-
koby piate Concilium potwierdzaiac/czwarte psowal. Co uan
wrodzili oni trzech kapitul broniac. y dla tego Childebertus
krol Francuski/Rufina poslal do niego/pytaiac go iesli list S.

Leoná przeciwo Eutychesowi przymuie. On list o wyznaniu wiary Kacholi-
ckiey do Childeberta napisal/we wश्यkim sie y z Leonem y z przodkami swo-
mi zgadzaiac. y tak ono podeyrzenie z siebie zlozyl. Nastapil na iego micy

Ian trzeci Papież.

2.

Concil: Paris: 1.
cap: 1. Tom: 2.
Conc.

Imiona kościelne
obronione kla-
twami.

Cap: 4.

Kazirodztwo po-
teprone.

Siostry żony swej
krol miał.

3.

Cap: 2.

sce Jan trzeci/nazwany Catelinus, z oycá przeswietnego Anastazyusza.

Synod w Paryżu Biskupow Francuskich/na ktorym dali kiatwe na te
ktorzyby dobra kościelne brali/abo ie zatrzymali/abo v krola ie vprasali.

Wshedl byl ten zly obyczay/iz y Biskupstwa y imiona od nich/y inne kościel-
ne/dworzanie sobie v krolow vprasali/a krolowie zwiedzieni dawali. O-
co wielkim sercem Biskupi oni/y krolow sie nie boiac/powstali/na takiego
kázdego/y krola nie wyimuiac/miecz duchowny na odcięcie od kościoła o-
strzac.

Na kazirodztwo tez prawo vczynili/widzac iz onzy przyklad od
samego krola Alotaryusza pochodził ktory siostry zmarley żony swej za mał-
zonke miał. Jawnie nań przymawiaia y prawa czynia/aby żaden ani wdo-
wy brata swego/ani macochy/ani żony zmarlego stryia/ani siostry żony
swey brat w małzenstwo nie smial. ic.

Postanowili tez/aby na Biskupa
stwo żaden za podaniem krolowskim poświęcony nie był/iedno ktorego by
Biskupi

Biskupi z ludem wybrali. Bo sie iuz w podawanie Biskupow krolowie y panowie wtracali. Takze y na te klatwe puszcili / ktorzyby sobie zony y krolow iednali / albo biateglowy porywali / okrom przyzwolenia rodzicom y panny.

W ten czas byl Paryskim Biskupem Germanus czlowiek s. ktory zachodnie wszystkie koscioły swemi obyczajami ozdobil. Mial krola Childeberta / ktory go barzo milowal y suchal / y wielkie mu ialmużny na w bogie posylal / tak iz Biskup mawial: iuz nie mialem komu rozdawac / niechay tak wiele nie sie / gdy mu raz szesc tysiecz postal. Gdzie swieci Biskupi y kapłani / tam lano krole do siebie pociagala. Jako pismo mowi: Za Oniasa Biskupa / krolowie y panowie koscioł czcili. 2c. Bo Onias byl w zywoicie barzo chwalebny.

Chramnus on zly syn / ktory na oycę Klotaryusa krola woynę podnosil / opuszczony od swoich / do koscioła s. Marcina w Turonie wciel. Tam go ociec zwiaczac y okowac y strzedz kazal. A gdy go do niego prowadzono: ulektroć na s. Marcina zawolal / tylekroć okowy z niego opadaly. Co widzac ociec / wolny go uczynil / y do laski przyial / iakoby za rozkazaniem s. Marcina.

Rok P. 560. Iana III. i. Iustiniana 34.

Iustinianus Cesarz barzo zachorzał / y wieść fałszywa o iego śmierci miasto napelnila. Wnet iako w Interregnum, zli / burzliwi / latomi torowie miasto lupili / a zwlaszcza oni Prasnowie / ktorym Cesarz zlosci ich przegladal / y ini. Kupieckie wszystkie komory wybrali / y wiele zle o poczynili. Niemoc Cesarzka byla / na kolenie wrzod iakis smiertelny / ktoremu rady dac zadney lekarze nie mogli. Wciel sie Cesarz do s. Meczennikow zolnierzow czterech / ktorych kosci byly w iednym kosciele nalezione / ktore skoro na iego on wrzod kapłan przylozyl / zaraz sie zleczył / y oley z kosci onych wyplynal / y nogi y sate Cesarzka potropil. y ta sata w starbie chowana byla. To Prokopius. Drugi raz takze potym / tenze pise / pomniac iako byl od onych meczennikow zleczoney / gdy w niemoc wpadl: do ss. Rozmy y Damianą wciel sie. oni w nocy mu sie ukazali y zleczyli go. A on koscioł ich maly y nieozdobny wielkim nakładem odnowil y okrasil.

Tegoż czasu / pise Sigebertus: Syd ieden wkradłszy obraz Pana naszego z koscioła / nozem go przebil / y gdy w ogień wrzucic chciał on obraz / wyrzadz krew na sobie ktora z obrazu ciekla / y skrył obraz. Ale Chrześciance szukajac go po krwi go dosli / y krew na obrazie widzieli / a syda kamieniami zabili.

Theodominus krol Swenow w Galliey y w Hispániey / Ariánin y z indem swoim / tak byl tego roku do wiary Kátholickiey przewiedziony. Zachorzał mu syn / a zadni lekarze pomocy mu dac nie mogli. on swoich spytał: Marcin / o ktorym powiadala iz cuda wielkie w Galliey czynil / iakiey wiary byl: powiedzieli / Kátholickiey / y rownosć Oycę z Synem y z Duchem s. wyznawal. A on rzekł: iesli to prawda / idziecie / a w pominki mu niescie / iesli mi syna zleczy / beda wierzył tak iako on wierzył. y niesli tak wiele zlota y srebra / iako syn iego zawazyl. y widzieli cuda niektore v grobu s. Marcina / y wrocmy sie do swego krola rzekli: Cudow widzieliśmy tam wiele: ale niewie my czemu syn twoy nie ozdowial. A on sie domyslil iz iego syn zdrow byc nie mogl / azby sam w wierzył iz Syn Boży rowny iest Oycu. y zbudowawszy koscioł imieniem s. Marcina / rzekł: bedeli miał tego meza sprawiedliwego do tego koscioła reliquie / w wierze tak iako mie kapłani naucza. y poslal do grobu s. Marcina po reliquie / gdzie zwazymy kitayke albo zastone / wlozyli na grob s. Marcina / mowiac: Bedzieli wiecey wazyla nizli pierwey / wiedzied bedziem iz ma dar Boży na zleczenie. y nazajutrz nalesli / iz waga

Krolom podawania Biskupow nie dopuszczala
Cap: 6.

Germanus Paryjski Biskup.

Ialmużny krolow.
2. Mach: 3.

4.
Gregor: Turon: de mirac: S. Mart: li: 1. cap: 13.
Chramnus od oycę poimanj.

Procop: de edif: Iustinia: lib: 1.
Iustinianus zleczoney kosciami swietych.

2.
Idem Procop: supra.
Krew z obrazu P. naszego.

3.
Gregor: Turon: de mirac: S. Mart: lib: 1. cap: 11.
Krol Swenow w Hispániey Kátholickiem zostal.

Reliquie S. Marcina, kitayka z grobu tego.

pierwsza daleko przechodziła. Gdy zasłone one zawieźli do Galacii / syz
krolewski ozdrowiał / y tředowáci sie leczyli / y iuz on trad nie był ták gesty w
onym krolestwie / y ine cudá sie działy. Tedy krol wwierzył w Troyce s. y iea
dnosć Syná z Oycem y Duchem s. wyznawał / y bierzmowany był / y dom
wszystek iego. Tego krolá zwano drugim imieniem Charrarikus. A potym na
rychle wszystkie swoje poddane Swerwy do Kátholickiey wiary obrocił.

Rok P. 561. Iana III. 2. Iustiniana 35.

1.
Belisarius potwa-
rzony y poniszony.

Crinitus de honesti-
lib: 15. Volater.

Belisarius zebrał.

Zonaras,
Cedrenus in Annal

Karanie zagrzech
odpuszczony.

Parerg: lib: 4.
cap: 24.

2.

Aimon lib: 2. ca: 20.

Kościół S. Win-
centego w Paryżu.

Aimon de gestis
Franc: lib: 3. cap: 9.

Reliquie w wiel-
kiej wadze, z ciec-
niowej korony
P. naszego.

1.

Aimon lib: 2. cap: 9.

Klotarius monar-
cha.

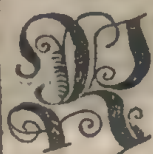
Zleczoney od S. Bi-
skupa.

Fortunatus in vita
S. Germani ca: 24.

Greg: Turon: li: 4.
cap: 20.

2.

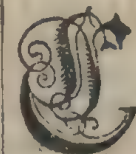
Cassiodorus opu-
ścił świat.

Wtę tego na zdrowie Cesarza Iustiniana było nieiákie spisknie-
nie / ktore gdy sie wynurzyło: Belisarius też on stary wódz / sta-
wny / niewinnie odniesiony był od zazdrościwych. y pobrano
mu wszystkie wrzedy y dostoienswa y majątnosć / ták iż do wiel-
kiego ubóstwa przyszedł. Pisa iedni z mu zas wszystko było przy-
wrocono / ale wiecey tych ktorzy nie o przywroceniu nie wspominaia / y co
przydaia: iż y oczy wylupione mu były / ták iż po vlicách zebrał. To pisa La-
cinnicy. A Jan Greczyn w swoich wierśkach napisał: iż czaśe dzierwiána no-
sac / ślepy chodząc między ludźmi wołał: Dajcie piemiadz Belisariusowi
hermánowi. Zonaras też o iego przywroceniu nie pise. A Cedrenus mówi:
ták był mity Iustinianowi / iż przy swoim obrażie na myńcy z druga stroną
kładał obraz Belisariusá z tymi słowy: Belisarius cześć Rzymian. Zazdroś-
ci powiada / ludzi złych y potwarz / ták go o ziemie vderzyla. Ale mu podobno
on grzech P. Bog o Silwetriusa Papieża odpuścił / gdy poturował / ale ka-
rania doczesnego odpuścić iáko Dawidowi niechciał. Ciezki wielki grzech
tárgać sie na naroyższego CHRISTVSOWEGO namiestnika. Wymawia Ius-
tiniana Alciatus: ale Murzyná trudno obmywać / strogo sie niezbóżnosć
czesto czernił ten pan / acz na przodku ták pobożny był.

Childebertus krol Fráncuski nabożny pan / wielki y wspaniały kóściół
w Paryżu zbudował y nádał / na imie s. Vincenciusa / y reliquie wielu swię-
tych / okrom tego s. do niego wniósł. A po drugie s. Germanus Biskup Pa-
ryski aż do Jeruzálem zájezdzał. y stamtad sie wracaiac / do Cárogradu sta-
pil / y v Iustinana z cieniowej korony Paná naszego / cześć vprosił / y ko-
ści niewinnych dziatek y swiętego Jerzego. Tákie było na on czas nabożen-
stwo ku kóściom swiętych Bóży.

Rok Pański 562. Iana trzeciego 3. Iustiniana 36.

Childebertus krol Fráncow pelny dobrych uczynków / tego roku
z ciała wyszedł / wiele kóściotow y spitalow fundował / nabożen-
stwem y bogoboynosćia wszystkie żywot swoy okrasil. Krolowiá la-
czterdziesci y dziewięć. Nastapil po nim brát iego Klotarius / pa-
corki iego wyrzuciwszy / y sam iuz wszystkiey ziemie Fráncow / ale
nem y iednowładzca zostal. Skoro ná ono páństwo wstapil / zachorzał / ale
od s. Germaná Biskupa Páryskiego zleczoney był / ktorym dnia przeszle gáru-
dzac de rozmowy go swey nie przypuścił / ale zachorzał w tej nocy / báz-
go wzięty / sukna iego tam gdzie boláło przytkádał. Cześć báz-
ra / ktorego był do Galliey s. Benedikt ná rozmnozenie żywota mniskiego
poslat / y wiele dla niego dobrego czynil. Chrammus on syn iego / prziety był
do láski oycowskiej / ale sie nie nápráwuiac / á o lásce oycowskiej zwarpisł /
vcielł do Briánniey / y tam z żoną przemieskal.

On Kassiodorus Aurelius / ktory v Corbiskich krolow od Theodorika /
aż do Witigesá w wielkiej czi był / y ná wysokich wrzędách siedział / czaś-
onnych złych / gdy wojny Wlośkie powstały / świat opuściwszy / ná pusté mieu-
sca y mieu-

scą y mniski żywot pośled / do Kalábriey. gdzie klastor zbudowawo / który w Waryenstym albo Kástellerstym zowie / w nabożeństwie y nauce księgi pożyteczne pisać / aż do lat blisko sta żywota swego przemieścił. Ozbobit on klastor wszytkimi potrzebami do życia spokojnego y nabożnego. Wynął z klastora świece które ogień zawždy zatrzymać mogły y godzinnik słoneczny y wódny. Zebrał y ksiąg wiele w duchownych y świeckich naukach. Powiada o tym samym ślepym Janie z Azrey / iż od pięci lat narodzenia swego wzrok stracił / bez oczu do wielkich nauk y wmiętności Pisma s. przyszedł. Com prawo / o Didymie Alexandryjskim nie wierzył / tegom ną tym Janie doznał / iako był we wszytkich naukach biegłym. Tego mu nie dostawało / iż nie był Kacholikiem ale Nowacianem / tufac iż sie wpamiętać miał.

Pisał Kassiodorus wiele ksiąg które sam wylicza. W oney stárości swey nie lecił sie y Grammatyki mnichow onych swoich nauczać / y reka cudne pisma stawić / ná dobre y porządne a rozdzielné przepisywanie ksiąg rozmaitych. Napisał im y nauczał ich Rhetoriki / Dialektiki / Muzyki / Geometriey / Astronomiye nie owey wieśczaćskiej y psaltykarskiej / ale tey która biegi tylo niebieście poznawa / a do nabożeństwa y do Pisma s. służy. Napisał y psalmistę dla świecenia Wielkieynocy. Tripartite też historia z Sofratesa / z Eusebia y z Theodoretą wczym / z Greckieo iá ná Laciński ięzyk przelożył w

50 lat żył y wiele pisał.
Cassiod. de diuin:
lect: cap: 29.
Świece nie zgasły.
Cassiod: diuin:
instit: cap: 29. 30. 31.
Godzinnik wodny.
Jan ślepy a wesoły.
Cassiod instit: diuin:
lect: cap: 3.
2.
Grammatyki nauczał.

In prefat: variat.

Rok Pański 563. Iana trzeciego 4.

Iustiniana 37.

Z Kacerstwa Eutychiáńskiego ácz wiele sekt / zwłascz w Alexandriey wyszło / iedną z druga walczaca / ale dwie były przedniysze / także sobie przeciwné. Iedną tych co nauczali / iż ciało y ludzkie przyrodzenie Pána nászego takie było / iż podlegało wszytkim odmiennościom / y skázie y affektom ábo żadzom y niedostatkom / których Pan náś / choćby był chciał / oddalać od siebie nie mógł. Tych zwano Agnoitami. Bo ci twierdzili / iż P. CHRISTVS niewiedział / którego czasu sad ośláni być miał / dla obciążenia niewiadomości która cielesność y natura ludzka przynosiła. Drugzy zaś nauczali / iż ciało Pána nászego było we wszystkim niestłastelne / ani podległe odmianom / niedostatkom y affektom / które drugzy namietności zowią / wrodzonym w naturę ludzką / chyba gdy ie sam Pan chciał ná sie brąć / iako Aniołowie osobe ná sie ludzką biora. to iest / nie potrzebowało ono ciała / ani iedzenia / ani napoiu. y tak iadł przed vmeczaniem iako y po zmartwychwstaniu / y cierpieć samo z siebie ani żadney odmiany ani stázy wczuć / iako ciała náśe czuia / nie mogło. Takie mistrze zwano Aphardociey a potym Monotelity. Bo sie do tego stłaniáli co Eutyches nauczał / iż iedną iest naturá w Pánie nászym / y zátym y iedną wola / iakoby prawdziwey natury ludzkiej w nim nie było / a obludnie iadł y pił / y cierpiał / y zmartwychwstał / a nie wedle szczerey prawdy / iedne tylo nature Bostka y iedne wola máiac. Oná pierwsza sekta Agnoitow w tym sie z Kacholiki oddziála / iż wyznawali stłastelne być iako y náśe ciało Pánstkie / ale w tym bładzili / iż twierdzili / iakoby onych odmian przyrodzonych choćby był chciał / odpędzić nie mógł w sobie P. CHRISTVS. Bo mógł ie pohamować kiedy chciał y przypuszcic kiedy chciał. Mogł pohamować ciężar ciała przyrodzony / gdy po wodzie chodził / mógł nie iść póki chciał / mógł nie nie cierpieć by był chciał / mógł sie gniewać ná zle kiedy chciał / mógł plátac y bać sie y wstyżać / mógł nie cierpieć kiedy chciał / także iako my własnie przyrodzenie ludzkie / o krom grzechu / máiac / ze wszytkimi natury ludzkiej przypadkami / które sie chce iedną y wola tego miarkowały. y dla tego iako dwie naturze tak y dwie woli w nim

I.
Dwie przednie sekcie Eutychiánów.
Liber Diacin Breuiat: cap: 19. 20.
Leoncius de Sect: sect: 5. & 10.

Początek Monotelitow.

2.
Iustinianus Ce-
sars do sley y ka-
cerskiej strony
prysłał.
Euagr. lib: 4. ca: 38.

Mandat Cesarzski
o sley wierze.

3.
Anastazyus Synai-
ta Patriarcha
Antyjski.

Euagr. lib: 4. ca: 39.

4.
Can: 22.
Ostrożność Hi-
spanow około
wiary.

Can: 36.
W kościołach po-
grzebow nie było.

1.
Iustinianus Bi-
skupy przymusza.

Eustatius in vita
eius. Suri: Tom: 2.
Eutychius Patri-
archa Carogrodz-
ki wygnany.

2.
Theodorus przy-
czyną wypadku Ce-
sarza.

w nim były/ Boska y ludzka. Druga zaś ona sekta Monotelitow prairie by-
ła przeciwna nauce Rátholickiej/ ktora z Eutychesem/ naturę ludzką w Pa-
nie naszym gubiła/ gdy iey wszystkie własności wrodzone odermowała.

Iustinianus Cesarz/ między onymi dwiema sektami siedząc sie wczyna-
nie radząc sie Biskupom ani Papieża/ iako przedtym sie radził y pytał/ nau-
ce swej ktorey nie miał/ duszając/ wpornie y głupie na starość gdy miał być
mędrsy pobładził/ cudzy y duchowny urząd na sie biorąc. Przystawszy do
tego kácerstwa/ ktore o niestáżitelności ciała Pánstkiego nauczało/ śmiał w
swekim Biskupom roztázować/ y wyroki y mándaty puszcł/ aby tak wierzyli y
tak nauczali/ iż ciało CHRISTVSOWE nie podlegało żadney stáżie ani na-
miennościom wrodzonym ludzkim/ y tak iadł przed vmeczeniem/ iako y po
zmartwychwstaniu/ y ciało iego żadney nie miało odmiany ani z wolnych
ani z przyrodzonych namienności. Na on mándat wysłszy sie Biskupi
przelecieli/ á chcąc iego roztázania vchodząc/ odpisali mu/ iż czekała co pier-
wey Anastazyus Pátryarcha Antyjski na to powie. Był ten Pátryarcha
Anastazyus/ ktorego zwano Synaitá/ bo go na on stołec z klasztoru Synai
było wzięto/ wczony y święty/ y sercá przy prawdzie wielkiego. Potusił sie
on Cesarz/ prośąc go y wygnaniem mu groząc/ aby tak wierzył y nauczał
iako wyrok iego kazał. Lecz on ostro mu sie stáwił/ y list napisał blad on
wielki zbitając/ y iné wszystkie przestrzegal/ y mowa y pismem/ aby sie onego
kácerstwa strzegli/ á na nie nie zezwalałi. Listow tych nie máś/ poginęły/ ale
Euágrius o nich świádeczy. On tak srogi vpadek Cesarza vřazał P. 2053
raz/ gdy Carogrod tegoż roku wielkim ogniem pokarał/ iako pise Cedrenius.

W Hispániey w Powieście Galáciey/ za onego nowo nawroconego do
wiary s. Rátholickiej króla Theodomira/ był Synod Biskupow/ na ktorym
znowu Pryscillianisty potępili/ we wszystkich sie skłóci s. Piotra y Papieża
dokładając. A iż niektórzy káptani mieśa nie iedli: aby w podeyrzeniu o he-
rezya Pryscillianistow nie byli/ (bo sie oni iako y Mánicherycy kórnice temu
ktore stworzył P. Bog pokármu brzydźili) kazali im z iázy na troche mięsa
skostować. Tak czynni byli Hiszpáni/ iż y podeyrzenia cierpieć nie mogli
y tak y do tego czasu wiary świętey dochowali/ nie tylo pátrząc góścić gorę-
cie gdzie y co máło dymu powstáie.

Z tegoż Synodu dáie sie znáć/ iż ciał Chrześciánstkich w kościołach nie
chowano/ okrom ss. mecenników. Co sie y v s. Grzegorza w listach czę-
sto náyduie. Jáko sie to odmieniło/ potym sie powie.

Rok P. 564. Iana III. 5. Iustini: 38.

Iustinianus zwiędziony/ y na onym falszymym bledzie swoim osá-
dzony/ poczał Biskupy/ ktorzy na ono iego heretyctwo zezwolic nie
chcieli/ trapić. Nabliży mu był Carogrodzki Pátriarcha Eutychi-
us/ ktory mu sie mocno sprzeciwił/ mowiąc: iako niestáżitelne cia-
ło cierpieć mogło/ obżezanie/ mlekiem karmienie/ y gozdzionu prze-
bicia y krzyż: chyba grzechem niestáżitelne było/ y w grobie po śmierci. y iné
nemi wywody zbitał ono kácerstwo. Na co Cesarz niedbájąc/ zebrałszy nań
niektore swojey myśli Biskupy/ ktorzy go w rzeczy do sadu pozrywali/ śmie-
chu godne potwarzy y winy nań kładli/ wygnat go/ y siedzieć mu w Amásie
w swoim klasztorze kazał. To seroko wypisał Eustatius w iego żywocie/ kto-
ry Surius ma. Tam cie odsłani czytelniku/ y iakie ten s. cuda czynił/ y du-
chem prorockim mówił/ tam wypisano. Czym sie wiára s. dla ktorey cier-
piać/ potwierdzála. Przyczyna onych Cesarzskich bledow był on złośliwy
Theodorus Biskup Cesarzski na wierchu Rátholick/ á wewnatrż Orige-
nista y

nista y Eutychień uporny y bzydki. Dufał mu tak bärzo Cesarz / iż co on rzekł / wszystko czynił. Było y inych takichże heretyków niemälo / którzy Cesarz głupiego podniecäli. Na miejsce Eutychień dany był Jan / którego Scholastykiem zwäli / który Cesarzowi wszystkiego pomagał / niewolnik święctey chwały y świętokupiec / który pochlebstwem Biskupstwo sobie kupował. Powyganiał także inie Patriärchy Iustinianus / którzy na ono Cesarstwo iego zezwolić niechcieli / ä zwołaszä Anästazyusza Antyoskiego / y inych wiele Biskupów / które rozmaitemi mekami na wygnaniu trapił. Za co go Pan Bog przedko pokarał.

Klotariusz zebrawszy woysko / puscil sie za synem onym nieposlušnym Chrámnem / do Britanniey. Nie omieszkäl sie zly syn na oycä wyprawić za pomoca ksiäzeczä Britänskiego Koonobrä / który mu mówił: Tiesprawie-olowa rzecz iest / äbyś ty z oycem walczyć miał / niech nocy tey nań sie puscze / y zwoinie go z woyskiem iego. A Chrámnus dopuscic mu tego niechciał: äle naziäutr z sam przeciw oycu z woyskiem stänäl. Klotariusz do P. Boga wolał y pläkal mowiac: Weyrzy Panie ä osadz mie iäko Dawida z Absolonem. y gdy sie vffy potkaly / starty byly vciekal on wodz Britänski / y w pogoniei zabity iest. A Chrámnus na wodzie sie do okretow kwäpiac / ä okolo sie zony y corek äby ie obronił bawiac / poimany iest. Ociec go y z zöna y z dziećmi spalic w iedney chälupie rozkazäl. y ten miał koniec on zlosliwy ä nienkärany syn. Wrocivszy sie z Britanniey Klotariusz / trafil na chorego y w mieraiacego s. Medarda Biskupa Nowiomeńskiego cudami za zywota wstawionego / y nawiedzaiac go brat od niego blogoslawniestwo. A gdy chcial äby w swoim kosciele pogrzeb miał / krol go namowil äby sie do Swesyonu przeniesć dopuscil / gdzie koscioł P. Bogu imieniem iego zbudowac / klastor zalozyć miał wola. Przy iego smierci widziana byla swiatlosć o kolo koscia iego / przez dwie godzinie. Sam krol ramiony swemi cialo iego wynosil. A zäczawszy on koscioł w Swesyonie / sam drugiego roku swiat ten pozegnal. lecz syn iego Sygebertus sluby oycowskie wypelnil. Cuda tes go swietego y za zywota y po smierci wielkie wypisania.

Miał ten s. Medardus bratä rodzonego Gildarda Biskupa Rotoma- gu / z którym sie iednego dnia vrodzil / iednego dnia na Biskupstwo poswie- cil / iednego dnia z cialä wyszedl.

Rok Pánski 565. Iana trzeciego 6.

Iustiniana 39.

I Cesarz Iustinianus nagle o pulnocy vmärl / krolowäl trzydzie- ści ośm lat y ośm miesiecy. Prawie go na czas P. Bog stracil / äby koscioł s. iego pokoy miał. Pise tenże Ewagrius / który te- go wieku zyl / iż po wygnaniu Eutychieńä Carogradzkiego / na inie Biskupy wyroku iego wykonanie / smiercia przerwane / nie doslo / ä zwołaszä na Anästazyusza Antyoskiego. Tenże Ewagrius grzechy iego inne y niesprawiedliwosci y lupiestwa lakome wyliczaiac mowi / iż na wieczne meki poszedl. Prokopius który wychwalenie iego pisäl / zäs go no- wym pismem ganic y Theodore zöne iego nie zäniechal. A Nicephorus kto- ry dälko po nim zyl / obnawia go / iż vmieraiac pokutowäl / y Eutychieńä Pätiryärche przywrocic kazäl. Szöste Concilium wystawia pämiatke iego / y s. Grzegorz y Agächon Papiez / wiäre iego Kätholicka wychwaläia / y za- den go między heretyki nie poczyta / iż on wyrok iego nie miał zupełnego wy- konania / äbo nie doszedl. Nicephorus go wymawia äle nie mädze / iż z wielkiej miłosći ku P. IEZVSOWI / niechciał przypuscic do myśli swey / äby

Ian Scholastyk
heretyk.

Anastasyus An-
tyoski Patriarcha
wygnany
Eustatius ut supra.

3.
Greg: Turon: hist:
franc: lib: 4. ca: 20.

Wojnä oycä z sy-
nem.

Chrámnus spalo-
ny.

4.
S. Medardus iä-
ko vmärl.

Fortunatus. extat
apud Surium
8. lunij.

Fortun: lib: 2. M. R.
6. lunij.

1.
Iustiniana smierć
Euagr: lib: 4. cap:
40.

Iaki byl Iustinia-
nus.
Euagr: lib: 5. cap: 1.
Niceph: lib: 17.
cap: 31.
Syn: 6. Aët: 4.
Greg: lib: 2. epi: 10.
& lib: 7. epi: 126.

2.
Iustinus wtory
nastąpił.
Eustatius apud Su-
rium. 6. Aprilis.
Eutychius proro-
kował.
Genes: 40.
Corippus in car-
mine.

Krzyż 8. na koro-
nie Cesarzkiej.

Corippus.

3.

Greg: Turon: hist:
Franc: lib: 4. ca: 21.
Smierć Klotarius-
sa.

Grego: Turon: in
vita Nicec.
Nicecius przy-
wrocony.

4.

Paulus Diacon: de ge-
stis Longob: lib: 1.
cap: 4.
Złe powietrze we
Włoszech.

iego ciało skazitelne było / nie dla herezyny iakiej. Tuż przec nie może / iż wie-
le swietych było y kościołowi pożytecznych postępków iego / wśedzie wiara
s. rozszerzał y kościoły po wśem świecie budował y nadaszał / y od herezy-
ckiej niewierności wiary s. bronił / y szpitalow dla ubogich bázro wiele fun-
dował. Ktoż zbrodzić może sady Bożę / y tajemności ich wiedzieć: Do-
stawiego y praw wiele jest dziwnie pobożnych / sprawiedliwych / y miłości-
Bożey y serca pobożnego pełnych. Jesli ktore są niesłusne / tych kościoł
nie przyimie.

Nastąpił na Cesarstwo Rzymkie po Iustinianie Iustinus wtory / sie-
strzeniec iego. Wigulancya siostra Iustiniana bedac za mężem Dulcissy-
mus / Iustiną tego wrodziła. a żonę miał Sophia Theodory Cesarzowej Du-
wneczke. S. Eutychius on Patriarcha wygnany / daleko przedym Du-
chem s. opowiedział Iustinowi / iż Cesarzem być miał. Ale on na proro-
stwa swego nierychło wspominał iako Podeszły on na Jozwábo aż po lat dwu-
naście gdy wtracony Jan umarł / na stolice go iego przywrócił. Nie
zaśiadł na państwie Iustinus / aż pierwej Panu Bogu sie w kościele wko-
rzył y ofiary y nabożenstwo swoje odprawił. Toż wezwała na inym miejscu
żonę iego Sophia. Potym od Jana Patriarchy błogosławieństwo y koronę
nie wziął. Koronowany y głosy ludzkiemi wśczęściony / przemowę do ludz-
mił / żegnając sie pierwej krzyżem s. który y na czele w koronę nosił. Po
przemowie lud zawołał / narzekając na wciśnienie Iustiniana / y na blugi
ktorych nie popłacił. On zaraz wśytkie popłacić kazał: złotem sie / praw-
wśytek rynek oświecił / gdy każdy swoje wedle kwitow ludzkie odbierał.

Ciało Iustiniana iako kosztownie wedle zwyczajn Chrześciańskiego
świecami / kadzeniem rozmaitej wonicy y olejów / y processjami y spie-
waniem kapłanów y księży y pamiątek / pogrzebione jest / tenże Corippus
poeta wypisuje.

W Gallii Klotarius Krol Frankow tego roku z ciała wyszedł. wpych-
v grobu s. Marcina grzechy swoje oplakiwał. Umierając mówił: Ach co
rozumieś: Jaki to Krol niebieści / który tak wielkie krole zabija:] Kłóro-
twem sie był pomazał / y o to od s. Niceciosa Tremerskiego Biskupa wygna-
nany bywał / którego też on z biskupstwa wygnął. Kłórował po śmierci orca
Kłórowca lat pięćdziesiąt y jedno; w Swesyonie v s. Medarda / gdzie był
kościół zaczął / czterech synowie iego / pogrzeb mu wczymili. Którzy na cztery
części krolestwo między sie rozdzielili. Zwano ie / Charibertus / Chilpericus
Gunteraminus / Sygebertus namłodzy / ktoremu sie Paryż dostał. y był na-
lepsy między ona bracia. Zaraz sie staral aby był s. Nicecius na swoje Bi-
kupstwo / od oycy wygnany / przywrocony. Tego Niceciosa gdy im po-
chlebni biskupi y księza iego wygnanego dla prawdy odstapili / do swego dy-
akona rzekł: y ty idź za nimi. A on powiedział: do śmierci opuścić cie nie-
chce. A on mu powie: Wiedz iż intro na Biskupstwo mie przywroca / a ci
co mie odstapili / ze fromota do mnie przychodzić beda. Czekal intra on
dyakon / a owo przybieżał od Sygeberta posel / przez ktorego wskazał: Kłó-
tarius / prawi / umarł / bez ciebie krolestwa Sygebertus nie wezmie. y wrócił
sie na swoje Biskupstwo.

Tego roku ktorego Iustinianus umarł / we Włoszech po wśytkiej sieni-
oney strąśliwe powietrze panowało: wrzód mały sie około wśydlowych
miejsc ludzkich wkrążował / a trzeciego dnia umarzał / kto na czwarty dzień
został / miał do zdrowia nadsieze. Ludzie z miast wiekali / domy puste / pola
sinutne / po ktorych samo bydło chodziło / żniwo zostawało / y winnice z iago-
dami. syn orca odbiegał / a kto powinnego pogrzebał / sam z nim umierał.
wśedzie płacz y smutek przebywał / trupy strąśliwe niepokryte leżały wśe-
dzie.

dzie. A nie tylo Włoska ziemia / ale y Gallia / y Germania także tym złym powietrzem zarážona była. O tym powietrzu napisał s. Grzegorz: W onym prawi / powietrzu ktore za Narseta było: páchole iedno w tym miescie v Waleriana / ktore bydło pásto / záchorzáło / y blisko smierci bedac / k so bie przyśedşy záwołáło / aby mu pána iego przyzwano. y rzekł do niego: By tem w niebie / y wiem ktory z tego domu vmárli / y miánowal osoby. y przy dat: iesli nie wierzyş / mów zemna ktorym ięzykiem chceş / á ia tobie tymże odpowiem. Vmiał Walerianus po Grecku / y mówił z nim po Grecku: v miał slugá ieden po Bulgársku / y mówił z nim po Bulgársku / chłopiec pro şty y we Włoszech domá vchovány. Vwierzyli tedy dziwuiac sie onemu co mówił / iż w niebie byl. A po dwu dniu / zá tájemna spráwa Boża / chłopiec on rece ná sobie kásaiac vmárl.

Dial: lib: 4. ca: 26.

Páchole bylo w niebie.

Bulgárski ięzyk.

Jáko s. Niccius miásto swoje Trever od tey zley zarázy wybáwil / czyr tay w iego żywocie. Slysli ludzie w pulnocy / gdy grzmot wielki powstał / głosy takie: V iedney brany Eucherius káplan miásta strzeże / á v drugiej Mariminus leży / á miedzy nimi Niccius chodзі / nie tu nie przemożem / zo stawmy miásto w obronie ich. y zátym oná plaga vstála. Táke s. Gallus Arwerná miásta swego / od takiej smierci obronił / gdy miał od Anyolá przez sen ziawienie / iż modlitwa iego wysluchána byla / á iż sam po ósmi lat do konáć tego żywota miał. Pięty pulnocne w Brytánniey do wiary s. obro cił Kolumbanns (bo poľdniovi Piktowie iuż byli dawno Chréşćianie) zá krolá Brydioná moźnego.

5.

Greg: Turonin vita eius.

Niccius 12. dnia Grudnia.

Idem in vita S. Galli.

Beda de gestis Ang: lib: 3. cap: 4.

Rok P. 566. Iana III. 7. Iustina II. 1.

Iustinus ná fundáment y podpore pánowania swego uczynił po wşytkim páństwie wyrok / aby zgodnie wşyscy w iedney wierze Ká tholickiey / ktora Oycowie świeci wyznawali / przemieskwali / á zá dnych postawkow o niey nie czynili. y wyznał w tym wyroku swoim práwo wierna náuka o Trocy s. y wcieleniu Syná Bożego / wşytki kácerstwa oko lo tego potepiaiac. Zátym dáł mu p. Bog wielkie serce ná nieprzyáciele pográniczne / ktorym dánia dawał Justinianus. Krol Auarum Gaganus, postat po zwykłe vpominki / on posty z niczym odpráwił / y woyna im pogro şil / iesli by niepokoy iáki záczeli. Do Alexandrey poslat Photyńá pá sierbá Belisáriusa ná v / pokóienie rozermánie onego / y sekt y kácerstw roz mátych. y postat tam do kóściolow wielkie bogáte dáry. Dobrze záczal ten Justinus / by sie byl w roskosy nie wdawał. Bo pişe o nim Ewágrius / w roskosách niewczciwych żył / á lákomstwem sie wşytek mázal / swieckie vrze by y duchowne pod tym ludziom przedawał.

Euagr: lib: 5. cap: 4.

Iustinus karal wie rzye po Katholi cku.

Corippus.

2.

Roskosy y lákom stwo.

Lib: 5. cap: 1.

3.

O rozmodách sle práwo.

Apud Nouell: Iu stin: 140.

A co gorzey / vstáva bzydka on wstep pánowania swego pospedit. Pu şcił také práwo / aby małżeński wzeł / zá zezwoleniem sámých osob małżeń skich rozermány być mógł / á do inego wstepowác małżeństwa wolno było obiemá. Dáie przyczyny pospolite / dla niezgod y swarow / y truciżn / ktoremi proźno onego wyroku swego broni. A wyznawa iż Justinianus ktorego oy cem swoim zowie / ináczey postánowił / á nigdy rozrywác małżeństwa nie ka zał. A tego nie dołóżył / iż nawyżşy Krol ná krolmi CHRISTVS IEZVS prá wo przeciwné postánowił / ktorego żaden ná swiećie pan podnieść nie mo że. Przypisuiá to také práwo Justinianowi / ále fałşywie / iáko sie z tegoż písania pokázuie. Ná tak przeciwné Bogu práwo / nie slychác aby ktory Biskup vsta otworzył / á ná niezboźnosć záwołat. On Jan Cárogradzki weracony / pochlebnił / nie smiał iáko dobry pies y stroż záşczekác / ná takie go praw Bożych rozboyniká. Wierze iż Jan Papież vrzedowł swemu do

636.

Wiek 6. | Rok P. 567. Iana trzec: 8. Iustina wtór: 2.

V Grekow ruswo-
dy w małżeństwie
skad.

4.

Greg: Turon: lib:
4. cap: 26.Cháripertus sty
krol.Fortun: in laud:
Leonch.
Leoncius Biskup.

5.

W Hiberniey Bi-
skupi odświepie-
ni.

Greg: lib: 2. ep: 36.

6.

Przez reliquie
cudá czynil Pan
Bog.De glor: martyr:
cap: 5.

Vexilla Crucis.

Wiktor skonczył
historia.

tyc iáko iego przodkowie/czynil/ale wszytki o iego Papiestwie pisma pogine-
ly. Stad podobno v Grekow tákie y tak czeste y v násey Rusi z kósciolem
nieziednoczoney/rozwoody powstawaly.

W Gálliey Leoncius Biskup Burdegálski zezwawszy swoje Biskupy/
Emeriusá Sántonískiego Biskupa zlozył/ dla tego iz nad prawo ná Syno-
dzie Páryskim vezynione/ od samego krolá Klotáriusa podány byl/ bez wola-
nego ludu y Biskupow wybierania. O czym gdy dali znác krolowi Chári-
pertowi/on poslá Biskupow/w mo3 cierniem wstány wlozonego/ná wygná-
nie poslá/ á Emeriusá moca/ iáko tyran ná Biskupstwo przywrocil. y mu-
sieli go znósić Biskupi/áz sie z nim Leoncius poiednal. Byl Leoncius wiel-
kiego rodu/ y z małżeństwa wstapil ná Biskupstwo /zone mial Plácydine z
domu Cesárzá Awitá / ktora zá siostre máiac/ ná wielka sie swiatobliwosc
zywota zbudowal/ z nia sie wspolek do cnot ss. y nabozenstwa vbiegaiac.

W Hiberniey Biskupi od kogos zwiedzieni estali sie odświepiency / od
iednosci kóscielney y Rzymstiey stolice oddzieleni / dla onych trzech Kápi-
tul. Dano im spráwe/iz ci ktorzy piate Concilium przymuia / czwartemu
krzywde czynia/ to iest Kálcedonískie psuia. Przedko wwierzyli / á tak daleko
odlegli/ trudno nápráwieni byc mieli / y záluiać tych co przy Rzymstiey
sciele stali / w swoim sie bledzie kocháli / trwaiac w nim áz do skonczenia
tych stá lat/ to iest/ áz do s. Grzegorza Papiezá.

Cudá ktore w tych czásiech w Gálliey sie pokazowaly/ y z grobu s. Mare-
cina y z inych s. kósci/ y z dzierwa krzyzá s. po ktore stála do Cárogradu Tu-
Cesárzá s. Kádegundis krolowa/ wypisuiá sie w żywocie s. Grzegorza. Tá-
ronenískiego/ y s. Kádegundy/ ktore ná tym miejscu náš pisarz polozył. Tá-
ten czás w Gálliey byli ludzie bázno do reliquií swietych zápaleni. German-
nus Biskup Páryski dla nich záezdzil áz do Jeruzáleu/ y ná wschodnie kro-
lestwa. y wracaiac sie byl w Cárogradzie / y z wielkim sie weselem dostawil
wiele kósci ss. do domu wrocil. Kádegunda téz oná w czystosci zóna Klotá-
táriusa krolá/ kilátroć stála tamze do wschodnych krolestw po s. reliquie/ y
od Pátryarchy Jerozolimískiego niektore mialá / y od Cesárzá czesc dzierwa
krzyzá s. przy ktorym P. Bog wiele cudow czynil w iey klastorze iáko Gre-
gorz Turoníski wypisal. y w ten czás Fortunatus Poeta ono pienie nápisal
ktorego kósciol wzywá: Vexilla Crucis prodeunt. &c.

Wiktor Vryceński z Afryki tego roku konczy swoje historia. Umart w
Cárogradzie przywrocony z wygnania dla onych trzech Kápitul.

Rok P. 567. Iana III. 8. Iustina II. 2.

I.

Iustinus hetman
sabyr.Plinius hist: lib: 6.
cap: 7.Eozgr: lib: 5. cap:
1. 2.

Iustinus Cesarz powinno swego tákze Iustina zwanego / ktory
byl iego hetmanem / y rowne z nim ná páństwo Rzymstie práwo
mial / z poduszczenia Zofiey zóny swey zábil. Byl to bázno sławny
y dzielny hetman / wszytkim wdzieczny y miły / y ná ten czás okolo
Dunáiu Abárom ludziom narodu Tatarstie^o ábo Sektom przesiá-
ná Rzymstie gránice bronil. Ci Abárowie od Turkow sasiad swoich wciá-
ni/ nowych dla siebie osiadlosci szukáli. Turki mianuie stary Plinius mie-
dzy tymi narody ktore przy iezierze Meotydú mieszkáia. My ie Widáwym ier-
ziorem zowiem. Z támtad tedy y z oney wojny Iustinus w chytrósci od Ce-
sárzá przyzwány / obiecuiac go pierwszym po sobie ná dostoienswach poslá-
bzić/ skoro przpiáchal do Cárogradu/ potwarzył go y stráža osádzil/ y zá-
wisy go do Alexandrie/ tam mu glowe vciac kazal / y sobie ia przyniesić. y
nie wstál náń iad zóny iego Zofiey/áz po oney iego glowie deptalá. To Ewa-
grius. A przydáie o Echeriusie y Abdeusie pierwszym Senatorách y ná wy-
sokich

solich wrzedach od Iustiniana postawionych / iż ie także Iustinus Cesarz pogubił / ale nie bez winy ich. Wyznal sie Etheirus iż otruc Cesarza chciał / y Addeusa pomógł. Ale sie on nie znal do tego idac na śmierć / lecz inny grzech swoy wyznawał / iż Theodora dworskiego Marszałka czarami umorzył. A Etheirus bedac z tym y wielkim łupieżca ludzi za Iustiniana / y ten grzech swoy wyznawał / iż do wragnania s. Eutychiusa Patriarchy Carogrodzkiego pomagał / y sam z niego płaszczywołoczył / o czym Eustacius napisał. Tak P. Bog czynny jest na pomste sprawiedliwa choć z insey przyczyny.

Zaczyna sie powieść o nowej nędzy ziemie Włoskiej / ktorey krotki poty y wybawienie od Gothow w srogi sie wciśł y skłumienie od Longobardow obrocił. Piše Paulus dyakon / iż on Narses ktory Gothy ze Wloch wygładził / z gmiemu na Sofia Cesarzowa / ktora mu kądziela między niewiastami groziła / iż go między nimi posadzić miała / o to iż go byli Rzymianie w nies obżalowali / przyzwał z Pannonicy do Wloch Longobardy / nawiatac ich / aby sie z ziemie w bogiey / do wielce bogatey przemiesli. Anasazyus także o zwadzie Narsesa z Rzymianami namienia / iako ie Papież Jan poręczał. Ale lepiej sie dopytać o tym prawdy od pisarza onego wieku / to jest od Korippa Poety / mził od tych co potem daleko pisali. Ten Korippus Grammatyk napisał / iż roku przeszlego Narses do Carogrodu przyjechał / y wielka czcila od Cesarza y żony iego przyiety był / iako na triumphie / y od wśrskich stanow wspanowany / wielka w wśrskich miłość y powaga odniosł. Bobyl / prawil / czlowiek wśrskich cnót pelny / a we dnie y w noc o dobrim pospolitym myslacy. A tego roku iuz na iego miejsce do Wloch posłany był Longinus. To tedy co Paulus napisał / za bāsmi sie niecna.

Tym Longobardy / ktorey byli za przyiaciele Rzymianom y z nimi na Gothy walczyli / wtargneli do Wloch: przesłrzegli ludzie P. Bog wielkim cudem. Bo widzieli na powietrzu wosko ogniste / ktora ludzka błyszczała / iako s. Grzegorz napisał / y iako o Redemptie Biskupie Serrentynskim powiada. y mniemalo wiele ludzi na on czas / y sam s. Grzegorz / iż iuz ko mec swiata przechodził / gdy om Longobardowie Wloska ziemie burzyli / zamki / miasta / kościoły / klasztory pustoszyli / y pola y role pustkami czynili / y dlugo w ziemie oney aż do Karola wielkiego / okrucierstwa swoie rościągali.

W Hispānien krolował Rehanagildus Gothus / mōiac dwie corce: ie bne Celestwinie dal w małżeństwo Chilperikowi ktory w Swesronie w Galley krolowal / a druga Brunichilde młodsza dal za Sygeberta / w Remis krolowacego. Chilperikus iż miał inne nalożnice / a zwłasczā Gredegunde / wlasna ona żona iego Celestwinia / ktora brła wielkie skārby do niego wniōsła / prosiła sie do oycā / chcac mu skārby wśrskie zostawić. On ia wdawic tatemnie kazal piše Gregorius. Juz była Kātholiczka zostala y hierzmowa / me wziela. Bo y ociec iey sprzytal Kātholikom / y sam tajemny był Kātholik. Była pobożna y swieta / y nie bez cudow po śmierci / biataglowa. Chilperika / gdy sie bracia o onym zabiciu żony iego dowiedzieli / z krolestwa go wypędzili.

Tego wieku żył y cudz sławnym zostawal w Gallien Launomarus Opāt / abo Abbas. Do tego gdy słachac ieden Ermoaldus w chorobie pieniedzy me malo poslal na ofiārę / y ialmużne / aby zań P. Boga prosił: on sie onym pieniadzom przypatrujac do P. Boga rece podnoszac / ieden tylo zloty sprawiedliwie nabyty poznal. y rzekl słudze ktory przynosił: Powiedz pānu iż to pieniadze nie sprawiedliwe / a powiedz mu / gotuy sie na wyście / a wroc cos komu wzial. Idź w pokoiu. My mamy od CHRISTVSA swe potrzeby. y gdy to sługa powiedzial pānu swemu / w krotkim czasie potym umarl.

Rok Pāński 568. Iana trzeciego 9. Iustina mnicysego 3.

2.
Zli panowie po-
karani.

In vita Eutichij.

3.
O Longobardach
y nowej niewole
ziemie Włoskiej.
Paulus Diaconus
de gentis Longob:
lib. 1. cap. 6.

Narses potwar-
ny.

Corippus lib. 4. in
fine.

Narses od Cesa-
rza wycerony y od
ionego.

4.
Wojsko na powie-
trzu.

Homil. 1. in Euang.

Dialog: lib. 3.
cap: 38.

5.
Fortu: carm: lib. 7.

Chilperikus krol
ionę wdawil.
Turon: lib: 4.
cap: 28.

6.
Surius 19. Ianuarij.

Launomarus pro-
ruckiego ma du-
cha.

1.

Longobárdowie
do Włoch weszli.
Alboinus krol ich.
Paulus Diac: lib: 2.
cap: 6. 12.

Miedzy Longo-
bárdami byli Bul-
gárowie, Sáрма-
ci &c.

Láskawość poka-
zał Alboinus.

2.

Zli vrzednicy v
pánov.
Cedrenus anna: 3.
Iustin: Miscell.

Słowá Cesárskie
słote, do pánov
swowolnych.

Pánem byc v
stych niechce.

3.

Vkaráni suchwá-
li pánowie.

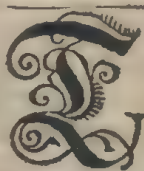
Słowo dobre.

4.

Iuridikya du-
chownych.
Extat in Nouell:
Iulia: Antecel.

2.

Victor Tunneñ:
& Corippus.

Ego roku Longobárdowie do Włoch z wielkim ludem z wielu narodow zebranych weszli. Alboinus krol ich od lat czterdzieści y dwu w Pánnoniei przemieszkwał. Ktora Hunnom zostawił y przywierze z nimi uczyniłszy / nowe osiadłości szukał. Był iuz z krolmi Fráńkow spowinowácony. Bo miał za żonę cortę Klotáriusá Klotosynde y pociągnął za soba Sárony / Gipey / Bulgáry / Sármaty / Pánnony / Swery. Ci Longobárdowie iáto sie wyższy wspomniáto / gdy w wojsce Rzymstiey służyli za Társetá / bárzo spóśni mi y okrutnemi sie pokázowali ná gospodarze swoje / ktorých domy palili y białegłowy sromocili. y dla tego wielki przestrách ludzie Włostie ná ich wstępie przerażil. Longinus Włostki stárostá / nie smiał z nimi polem nie czynić / mocy z nie nie máiac. Wiezdziáiac do Włoch Alboinus / chcąc okrutność y nieludzkość sercá swego pokrywáć / lástáwym sie niektórym stáwiał. Biskupá Felixá Tárwisáństiey / gdy przeciw iemu wyszedł / lástáwie przystáł / y przy kóścielných go wśytkich rzeczách zostáwiał / roztázuiać áby mu nikt niey iego kóściolowi nie bral.

Cesarz Iustinus chorzeiac często / á z pálacu nie wychodząc / rzádom dożyć nie mogł / y vrzednicy iego czynili krzywdy wielkie y wćiski wboigni. A gdy raz zdrowszy będąc do kóścioła wyszedł / wstýkał wielki wrzást wkrzyw- dzonych / ktorzy škody od vrzedow ciężkie podieli. Zwołał Senatory y vrzed- dniki one Cesarz / y mówił im / áby sie wśytkim vspráwiedliwili / á do mnie żadne táké žaloby wiecey nie przychodźily. Oni málo ná to dbáli. y gdy drugi raz wyszedł Cesarz / táké wstýkał wolania pláčzliwe o krzywdy y wćisne- nia. y drugi raz ná to zezwawszy Senat / rzekł one złote słowá: Jesli rozumie- cie że mie P. Bog Cesarzem uczynił / y on mi do spráwowania páństwa por- maga: roztázania mego słusznego słuchaycie / á wboigim krzywdy nie czynicie. Sámy tylo ryby iedná druga pożera / mocniejszyá mnięsza. A iesli mnie sł- chąc niechcecie / á w tákich drapięstwach chćiwóści wásey służyć bedziecie: inego sobie páńá szukaycie: Ja v niespráwiedliwych y cudzego wydzierá- czow y nieposłusnych páńem byc niechce.]

A powstałszy Senator ieden wolnie rzekł: Cesárzu / zlec mi ná czas stá- rostwo miásta / rychlo iá to vspokoie: á iesli ty krzywdy nie vstána / głowe mi vtni. y uczynił go stárostá ná czas. A on pozwał iednego páńá wielkiego przed sie o krzywdę iedney białegłowy. Który gdy nie stánał á niewiáste ona vbił / y sługi vrzedowe poláiał / á zaráz do stolu Cesárstie wewzány posiedł. On stárostá siedł z nim do Cesárzá / y mówił: Cesárzu ty częstwieś tych kro- rzy kárání zástużyli: iá vrząd ktorýs mi polecil stádam. A Cesarz rzekł: A mnie sámeo porwi iesli ná mie co tákiego wieś. A on páńá onego przed nim porwał / y do sadu prowadził. Ná ktorego gdy sie wielkie złości y okrutnie- stwá pokázaly / bić y ogolić go y po miescie ná osle wodzić iáto ná tryumfie roztázal: á iego máietność wśytkę oney niewiescie oddal. Tym przykłádem wśytki krzywdy vćichly / żyli wśyscy w pokoiu. á gdy Cesarz wyszedł / á zádne- go wrzástu ná sie nie slyśal: dozwoťnym stárostá onego Senatorá uczynił. Spes in Deum Biskup Bizáceński w Afryce zádował sie o krzywdę przy- wileiow swoich przed Cesárzem Iustinem. y odpisał mu roztázuiać / áby zád- den klerik iego do vrzedu świeckiego pozywany / áni tám sadzony nie był / iedno v sámeo swego Biskupá.

Rok Páński 569. Janá trzeciego 10. Iustiná mnięszego 4.

Iberius Justinowódz woienny / Awary / Scyty zwoiował / y do tego przywiódł / iz od Cesárzá potórmie pokoiu próśili.

Rok Páński 570. Janá trzeciego 11. Iustiná mnięszego 5.

Tego

Ego wieku między wschodnemi mnichami / gdzie herezye Euty-
chiankie y onego Sewera rozmnożone były / wielkie cudá Pan
Bog przez Kacholiki czynił / na wspomnienie onych heretykow.
Sophronius pise / iż Iana nieaktiego mnicha / który od żmije
był raniiony y umarł / do żywota bracia nad nim sie modlac przy-
wrocili / którego po zmartwychwstaniu Apollinaris Biskup Alexandry-
ski Biskupem poświęcił.

We Włoszech Alboinus Krol Longobardow rozszerzał panowanie swo-
je Wenecką stroną y Ligurią y Mediolan osiadł y Tuscyą / okrom Rzymu á
Ravenny. Krárchowie ábo starostowie Rzymscy zastawić sie im nie mogli /
á zwołać zą z głód y mor Włoska był ziemie strapił.

Zwac sie w ten czas poczelu Biskupi Akwiley Pátryarchami. Bo gdy
tam tey strony Biskupi dla Conciliu piatę od Papiestkie posłuszeństwa odpá-
dli / chcieli mieć iakoby swego Papieża w Akwiley y dla tego ie też P. Bog Lon-
gobardami onemi karal iż sie wrocić z odsepienstwa do iedności niedcheli.

W Galliey w Turonie Biskupi Synod mieli. Na którym między inemi
porządkiem / rozkazali áby ciáto Páńskie w pul oltarzá pod samym krzyżem
chowane było. Dwidzy ie w srebrney golebiczy chowali / ále tego zakázano.

Na tymże Synodzie o w bogie sie starali / postanowili / áby każde miá-
sto swoje w bogie chowało / áby okoliczni káplami y sąsiedzi swego w bogiego
karimli / żeby sie po miáściach nie wloczili. Uczynili też prawo na kázirodcę /
miedzy którymi był Krol Charibertus / który miał siostrę żony swojej Már-
kowne. y gdy sie nie poprawił / wyklął go Páryski Biskup s. Germanus.
Zaczem gdy upamiętać sie niechcieli / pierwey Márkowne phá oná / á potym y
sam Krol przedko ná sąd Boży porwani sa. Dali też przeklectwo ná te

ktorzy w onych czestych wojnach imiona kościelne y klastorow náiezdali / y
gdy im zoldu nie plácono / od Krolow wsi sobie duchownych wprasali : áby
ie wspomniano y pozrywano y wyklinano. A gdyby o to niedbali / żeby zkedfy
sie duchowni do choru / ná onego zabijáká w bogich / Psalm setny y osmy mo-
wiono. w którym sa wielkie przeklectwa / zc. y iscily sie one przeklectwa ná
wielu / iáko wypisał s. Grzegorz Turonski.

Rok P. 571. Iana III. 12. Iusti: mnicy: 6.

Alboinus we Włoszech trzy lata Kroluiac / przez ten wszytek czas
Tyczyn miásto w obleżeniu trzymał / tego roku miásto mu sie po-
dało. A on był taki slub Bogu uczynił / iż wszytki ktorzy mu sie
tak dlugo bronili / wybić miał. y wiezdżaiac w miásto / w branie
kon pod nim wpadł y wstác żadna miára nie mógł. Zawolał náń
ieden iego Longobardus : Pomni Krolu iákis slub uczynił : iesli sie go nie zá-
rzeczysz / do miásta nie wiedziesz. A zaraz onego slubu odstapil / y lástke potá-
zac wšrekim obiecal : y zbiegl sie lud do niego ná páłac Theodoriká / o lástke
go prosiac / y pocieche odniost. Lecz on tyran rychlo potem zginal od żony
swoiey takim sposobem : Miał żonę Kásimunde córke Krolá Chunimunda /
z którego umarłey ábo zabitey głowy uczynił sobie czáste do napoju. Nowi
Paulus dyákon / iż te czáste z głowy sam widział. Czásu iednego / rozkazal
żenie swey áby z oycá swego głowy oney / wesolo pilá. A oná tym środze ná
sercu obrazona / myslíc poczelá o zgubie mezá swego / iákoby sie náń nim oy-
comstkiey krzywdy pomścić. y zmarwidac sie z Helmigem oreniktem y spol-
wychowáncem Alboinow / posila go áby Krolá zabil. On iey dal te ráde áby
do tego wżelá Peredenśá dużego mezá. Nowila z nim / ále on nie przyzwalał.

A nálażlá náń táka chytróść : wiedziála gdzie z nalożnicá swego iépiál /
y ná onym

I.
Cuda Katholi-
kow miedzy he-
retyki.
Prato Spin. ca: 124.
& 113.

Paulus Diacon: de ge-
stis Longob: lib: 2.
cap: 10.

2.
Akwileyski Pá-
triarcha smyślo-
ny.

Turon: 2. cap: 3.
Cialo Páńskie we
śródku oltarzá
chowac.
Cap: 5.
W bogie swoje ká-
ide miásto opa-
truic.

Greg: Turon: hist:
Franc: lib: 4. ca: 26.
Krol wykl. ty.

3.
Psalm 108. náń
wykletymi mo-
wiono.
Hist: Franc: lib: 5.
cap: 20.

I.
Tyczyn wsieli
Longobardowie.

Paulus Diacon: lib: 2.
cap: 14. de gestis
Longob.

2.
Czásta z głowy
umarłego.

3.

Chytrość iadu
niewieściego.

Alboinus Longo-
bard: krol od io-
ny zabity.

Skaranie iey io-
ny.

4.
Włoskiej ziemie
część przy Papi-
e.

1.
Dial: lib: 3. cap: 8.

Charibertus krol
wmarł.
Greg: Taron: hist:
Franc: lib: 4. ca: 26.

Theodogilda iako
w słosci swej ska-
rana.

2.
Anastazyus Syna-
ta Antiochen/ski
Patriarcha wy-
gnany.
Euagr: lib: 5.
cap: 6.

Ormiianie Persy
wybili.

Euagr: lib: 5.
cap: 7.

y na onym sie lozku cicho položyla. Peredeus wedle zwoyczaiu zachował sie z nią przysedłszy. A po uczynku rzekła krolowa: Wiešli ty krom ia iest: On rzekł: wiem. A ona: niewieś. Bom ia iest krolowa z ktoraś taka złość po- pełnił abo krol mąż moy ciebie zabił abo go ty zabił. y obiecał iey krola zabić. Ona wpatrzywszy czas/ gdy sie po obiedzie Alboinus przespiał/ miecz iego ktory nad nim wisiał przywiazala iz sie dobyć nie mogł/ y ine oreze pokryła/ y wpuszcila do niego Peredeusa y Helmiga ktory go zabili. Ten koniec miał on okrutnik/ rozbojnik ziemie Włoskiej. Rosimunda do Ráwenny z Helmigem/ skárby pobrawszy/ wcielka do Longina starosty Rzymstiego/ ktory iey radził aby Helmiga zabiła/ a iego żona została. Przyzwoliła: y gdy z łazni wychodził Helmiges/ wrzeczy mu łagodnie cześć czyniac y czestuiac go/ iad mu y truciznę podala. On sie napil/ y zaraz poznal śmiertelny napoy/ y doby- wwszy miecz/ przymusił ia/ aby ostatek wypila. y tak oboie zdechło. Ci co nie- winne trapił/ sami sie zabiłi/ za pomsta sedziego sprawiedliwego.

Mowi pisarz náš/ iz Boskie dzitwne zrzadzenie było/ aby Longobardo- wie Greki/ ktory Włoskiej ziemi byli cięższy/ wypędzili. Bo potym gdy od Frankow wybić byli/ wielka sie część Włoskiej ziemie Rzymstiemu Bisku- porwi dostala/ o ktorego sie pomzienie Grekowie starali.

Rok P. 572. Iana III. 13. Iustina mniey: 7.

A t Papież do oycow zebrany poszedł. Siedział lat trzynasć. Za iego Papiestwa/ roku nienaznaczonego/ piše s. Grzegorz. w Atwinie miescie był Biskup Constancius/ maiacy ducha proro- ckiego. Umierając mánował dwu Biskupow/ ktory po nim na tym Biskupstwie byli.

Tego roku umarł Charibertus krol Frankow w Paryżu/ ale taka śmierć. Wziął imienie kościolowi s. Marcina/ y do niego konie na leża posłał. ktore skoro oncy wsi ślana kusily: ślalecy rozbiegac sie poczęli/ y wielka sie ich część pozabiłala. Sludzy do krola mówili: Wroćmy kościolowi wies/ a będziemy w pokoju. A krol rzekł: Potim żyw kościolowi tego nie wroce/ e przedko potym umarł/ w klatwie ktora nań był wlozył o kázirodztwo Ger- manus Biskup Paryski. A żona iego Theodogildis skoro mąż umarł/ do brata iego Gunteránne krola posłała/ sama sie do iego małżeństwa wpra- śaiac. On iey z skárkami przyiachać kazal. y skoro skárby odebrał/ posłał ia do Arelacu do mnisek. A gdy zakonnego życia wytrwać nie mogła/ wiece chciála z iednym Gothem do Hispániey. Ksiemi tego posrzegli/ y wcho- stawszy ia mocno/ na wiezienie ia wieczne potepila.

Justinus Cesarz Anastazyusa Synaite Patriarche Antyoskiego zebra- wszy nań Biskupy y Synod/ wygnal z Biskupstwa/ o to iz skárby kościelne rozśafował/ a iz mu rzekł: Dla tegom ie na vbogie rozdal/ aby ich Just- nus nie pobral. Snać też y o to iz mu na wstepie na Biskupstwo darować nie- niechcial. Tái iego miejsce dány iest Gregorius wielce chwalebny y we wsty- etlich cnotách y godnościách zálecony mąż. ktorego Ewágrinus dzitwie wy- chwala. Za iego Biskupstwa roku pierwszego/ Chrzesciánie z wielkiej Arme- niey posłali do Justina/ prosiac aby ie pod moc swoje przyial/ iz Persowie y krol ich Rozbroes do wiary im s. przeskadzal. Uczynil tak Justinus/ a oni przedniki Persy wybili. O co gdy sie Persa prez posly žalował przed Justi- nem. Odpowiedzial mu: iz przymierze wysło/ a Chrzescián czasu wojny opuśczać mu sie nie godzi. A iednak sie na wojne nie gotował/ rośko- swoich pilnuiac.

Rok P. 573. Benediktá pierwszego 1. Iustina mniey: 8.

po Janie

W O Janie Papieżu nastąpił Benediktus nazwany Bonosus. Za tego czasu gdy po Alboinie Longobárdzie na królestwo nastąpił Alesis / od niewolnika iednego zabity jest po roku y pięć miesięcy. W ten czas głód wielki był we Włoszech / tak iż sie wielkość ludzi / ktorzy sie byli iako gestie zboże na polu rozmnożyli / Longobárdom dla wzięcia głodu poddawali. O czym slyszac Justinus Cesarz / z Egiptu wiele zboża puścić kazał do Rzymu / y tym sie ziemia ochłodziła y pomoc miała. A po śmierci Alesis / Longobárdowie króla przez lat dziesięć nie wybierali / wodzow trzydziści z nich / miastami sie y Włoska ziemia podzielili / y srodze ludzie Włoskie wciśnili. Kościoły polupili / kapłany wyrabili / miasta obalali / y prawie wszystkie ziemie w moc wzięli.

Byli Longobárdowie napoty Poganie / a napoty Ariani. Grzegorz s. liczy ie za Nerony y Diokleciany / iż tak kościoł Boży przesładowali. A iedną Rzymu nigdy pod sie nie podbili. Za co tenże s. Grzegorz P. Bogu y s. Piotrowi y Pawłowi dziękuje. Drugdy ie y pieniędzmi wblegawali Papież / aby na Rzym nie naciekdźali / mowi tenże s. Grzegorz. Przedmieszcia iedną Rzymkie pśowali / y wiele grobow ss. męczenników zniszczyli / y bydło w kościołach ich chorwali. O ich okrucieństwie pod ten czas gdy król y sędzięgo coby ie karał nie mieli / a swowolnie wodzowie oni trzydziści / czynili co chcieli / wiele Grzegorz s. napisał.

Ludzie dla Longobárdow drapieżni / miasta opuszczali / y po gorách sie / a zwłazczą po wyspách morskich / kryli. Wtedy nimi na wyspie Jlwie Tyrrená morzá był Cebronius Biskup Populonski / który tam ducha Pánu Bogu oddał o ktorego pogrzebie pise s. Grzegorz. Kazał sie wiesć do kościoła swoe / y tam sie pogrześć. Uczniowie mowali: Boim sie Longobárdow : a on kazał im być bezpiecznymi: iedno / prawi / zaraz wychodźcie. y tak wczemli. a gdy ciało przez morze wiesli / deszcz wielki spadł / a łodzi ich namniem nie tropił. y przyiachawszy do Populonu / ciało bez żadney przeszkody pogrzebli.

Powiaada y o Mennie pustelniku / który nie mając na żywność iedno kila słow miodu : gdy mu ie brać chciał ieden Longobárd / śatan go miotać posłał / y przeleśszy sie wciela / a żaden potym na ied komorkę nąchodzie nie śmiał.

W Społecie Ariánski Longobárdow Biskup / o kościoł w którymby służyć mogł Biskupa prosił / y moca sie wziąć go groził. Kazał zámknąć pilnie on kościoł Biskup. y gdy ráno z żołnierzmi on Arian przyszedł / a odbudzić samki chciał : samy sie dzwiz wielkim trząskiem otworzyli / y samy sie lampy zapalili / a biskup on Ariánski ośnal / y prowadzić sie do domu kazał.

Sanctulus kapłan w kościele Turysńskim / gdy Gothowie kościoł s. Laurentego spalili / on go naprąwować chciał / y zezwamfsy wiele robotników / czasu onego wielkiego głodu / strąwe im y zapłate obiecowal. Lecz mu chleba nie ośtało. Grąsiac sie śedł tam gdzie chleb pieka / y wierzżarowsy w piec / wżrzał wielki bochen chleba pieknego. y wyławfsy pytał sąsiad / iesli go kto nie obśedł. Wtę sie do niego nie ośwał. Onym chlebem robotniki y dom swoy przez dni dziesięć karmił / gdy go zámzdy na drugi dzień zbrywało.

O tymże dziwne powiesć kładzie tenże s. Grzegorz. Longobárdowie dyakóna iednego poimáli / y zabić go nązámurz mieli. On prosił aby go puścili / ale wyprosić go nie mogł. Nákóniec pilnie prosił / aby go na wiare iego y do reku iego dali. Uczynili to mowiac : Tyś dobry człowiek / wierzymci go / ale iesli go nie stawiš iutro / wiesć co zaszłysz. A on sie na wszystkie obwiazat. y wżarowsy dyakóna obudził go o pulnocy mowiac : Wciękay / wybaw cie P. Bog. A dyakón rzekł : Oczek / iesli ia wcięk / ty sam zginieš. A on go przy musit mowiac : wstań a biegay / wyzwól cie P. Bog wśechmogacy : Jam w reku iego iest / tyle mi uczynia / ale on dopuści. Nákónurz Longobárdy wpo-

mmmm

mmmm

1.
Euagr: lib: 5. ca: 16.

Glód we Włoszech.

Paulus Dia: lib: 2.
cap: 17. vixit sub
Carolo magno.
10. panow y Longobárdow.

2.
Longobárdowie
wzary śakiey.
Dial: lib: 3. cap: 29.
Lib: 7. ep: 23. lib: 4.
epist: 34.
Wcięk Włoskiey
siemie.
Rzym wolny od
Longobárdow.

3.
Cebronius Bi-
kup.
Dialog: lib: 3.
cap: 11.

4.
Arianin ośnal.
Dialog: lib: 2.
cap: 29.
Sanctulus S. ko-
ścioł naprawia y
cudo czyni.

Dialog: lib: 3.
cap: 37.

5.
Dialog: vt supra
lib: 3. cap: 37.
Sanctulus z dyakóna
vymieć
chciał.

Sánculusá tén-
nata.

Rece stánelý wy-
ciagnione.

Dial. lib: 4. ca: 21.
& 22. & 23. & lib: 1.
cap: 4.

6.

Glad o wielka-
noc.
Sigebertus hoc
anno.

Euagr. lib: 4. cap:
9. 10.
Tyberius hetman
porażony.

Ná Persý sę wy-
brał.

Euagr. lib: 4. cap:
9. 10.

2.
Obras Páná ná-
šego przeniesio-
ny.
Dziwno krzyżá S.
s. Apamey wzięte.

U supra.
Zwyczaj rośka-
srikow.

3.
Euagr. lib: 6. ca: 22.
Symeon Slupnik
mnieyszy.
Lámpart v dzie-
ciecia w mocy.

mmieli się wiezmá. A Sánculus rzekł: wcieli mi. Powiedzieli: wiemy iż es
człowiek dobry / powiedz któraś śmierć nalekczeyśa być może. On odpowie:
która wy chcecie / obierzcie. y kazali go ścisć. Zbiegli się wszyscy Longobar-
dowie ná onego tak smutnego meża śmierć patrzyć. Kazal mu żołnierz ieden
dużę kłeknąć: on o trochu modlitwy prosił. y padłszy ná twarz oddawał się
P. Bogu: á gdy trochę przedłużył modlitwy / noga go tracił / y wstać mu
kłeknąć kazal. on tak uczynił. Wyciągnął żołnierz on rece wysoko z miedzem
y iáto wysoko ie podmost / tak mu wzgóre stánelý / y spuszcich nie mógł.
Wszyscy krzykneli od śmierci Sánculá wyzwaláiac. tylo o żołnierza prosi-
li / aby rece tego vzbrowił. A on niechciał / mówiac: iesli mi nie przysiężę / iá
nigdy żadnego Chryścianiná temi rekámi nie zabię / zdrow nie będzie. A
musiał mu przysiędz. A on święty modlać się zań / rece mu spuścić rozkazal.
y wnet zaráz wolne rece miały iemi wladnał. Zátym wiele mu bydlá wydar-
tego darowali / á s. Sánculus mówił: bydlá niechce / ále mi wszyscy wiezmie.
Chryścianý dárucie. A darowali mu z chęcią wielką wszyscy poimáne. y tak
P. Bog sprawił / gdy się ieden za iednego zdrowie dáć chciał / wiele ich od
śmierci wyzwolił. Jest y inych niemálo powieści o przesádownániu Longo-
bardow v tegoż s. Grzegorzá / ktore się opuszczáia.

Otolo Wielkieynocy świecenia był spor między Hiszpany y Fránci / infle-
go dnia iedni od drugich świecili. Ale z onego w Hiszpaniey cudu / górze
woda jámá ná chrzest przychodzi / dáło się znáć / iż Fráncowie dobrze świe-
cili / á Hiszpani pobledzili.

Rok P. 574. Benedikta 2. Iustina 9.

Słowu Abárowie ábo Awarowie v Dunáia ná Rzymstie pá-
stwą przefli. przeciwo im Iustinus zprádká y głupie wypráwił Ty-
beriuszá z wojskiem / ktore oni porázili / tak iż ledwie Tyberiusz
obronie Bożej vstępl. Powstał y Rozdroes król Perski ná Ju-
stiná / y wódz wojská iego Artabanus wiele ziemi zwoiował / y
miásto pográniczne Dárás zwáne / w moc swoie wziął. Wypráwił się ná nie
Tyberiusz / y Tisfibe miásto / ktore byli Persowie od Rzymian wzięli / oblegli
przez niemáły czas. O co się náń Iustinus frásował / ále bez przyczyny. y trą-
ná gránice Perskie wystál Akacyusá człowieka hárdego / ktoremu rozkazal
aby z vrzedu Tyberiuszá złożył. Co się stáło z wielką škoda Rzeczypospoli-
tey. Bo żołnierze wysłyszawszy o iego zlozeniu / obleżenia Tisfibes ze smota-
odbiegli. A Persowie Dárás miásto obronne pográniczne wzięli / y Syria
náiezdziáiac wszystko psowali y pustosyli.

W ten czas obraz on nie reká czyniony Páná nášego / ktory był w Edesie
przeniesiony iest z Kámelianu Káppádocyey do Carogrodu. w ten czas y táz-
wo krzyżá s. ktore było w Apamey tázże do Carogrodu przeniesione iest. y z
raz miásto z obrony oney / ktora pierwey od tychże Persow miáło / opuśczone
nieprzyiaciele spalili y zniszczyli. z Antyochiey wszyscy się rozbiegli / iż miáło
obronie nie zostál. Cesarzá przestrzegal on Gregorius Pátrýarchá teg miásta
ále Cesarz / mówi Ewágrius / w rostkách wtopiony / temu tylo wierzył co
rad widziál / y co do głowy wziął. Bo ten máia rostkowcy zwyczaj. Gdy się
im powodzi / bárzo sobie wfáia / á cosie ná nich wola dzicie / temu nie wierzo-
im powodzi / bárzo sobie wfáia / á cosie ná nich wola dzicie / temu nie wierzo-

W Palestynie ziawił się drugi Symeon Slupnik / iný náń onego pierwe-
šego / ktory do opuśczenia swiátá takie miał poczátki. Bedac młodzieni-
škiem / á po lesie y gorách biegáiac y łaziac / trąfił ná lámpartá / y pásem go
swoim zá sęie wwiązál / y do klasztoru w ktorym miesztál przywiedł. Mistrz
iego ktory ná slupie miesztál / spytał go: co to máś? á on rzekł: kórká w le-
sie wchry-

się wchwylił. y widząc iż cudá P. Bog z nim czynić poczyną / który one sro-
ga y dółka bestya w reku iego wskromił: namawiał go ná ono ná słupie mie-
stanie / ná którym sześćdziesiąt y ośm lat przemieształ / pełny wszytkich cnót
duchownych. Czarty wyganiał / niemocy leczył / y prorockim duchem przy-
stę y dalekie rzeczy oznajmiał. Ewagrius ten co to piše / miał z nim wielkie
towarzystwo. y powiada o swoim pisarzu / iż żoná iego gdy zległa / mleka ná
pokarm dziecięcia mieć nie mogła / y dziecko blisko śmierci zostawało. Pi-
sarz się do niego wcielił / y wziąwszy reke iego Symeon / kazał mu / aby się iá
pierśi żony swej dotknął. Co gdy uczynił / zaraz mleko wytrysnęło / y suknia
iego polato. Drugiego rázu lew w nocy do iego klastoru páchole ná sobie
przyniósł / którego w diodze towarzysze odbieżeli. y inych wiele cudownych
spraw P. Bog w nim pokázował.

Tenże Symeon tego czasu do Justina list piše / żálując się ná Samá-
riety / którzy Chryścijánstwie kościoły znorow nášli / y one burzyli / y święte o-
brázy spećili y psówali. Jesli / prawi / tych karzeš gardłem / którzy obrázy twoy
speca y zelżywość mu czynia: á iákiego ci karania godni sá / którzy obrázy
Pána nášego y mátki iego nieznosná złość sá sromocá? Ten list iego Oycó-
wie Niceńskiegó wtorego Concilium przeciw obrázoborcom czytáli. A o
nášych obrázoborcách Kálwinách co mówić?

Tego roku Grzegorz Turonśki / którego się tu piśmá często wspominá-
ia / po Euphroniusie ná Biskupstwo Turonśkie nástąpił. Był Euphronius
święty y wielki Biskup / á nie mniejszy ten co po nim nástąpił Grzegorz / sy-
nowiec Gállusá onego Biskupá Arverneńskiegó. Páterz w iego żywocie.
Sam reznawa ná sobie / iáko kilátroć z wielkich niemoc / prochem od gro-
bu s. Marciná tamże leżacego w Turonie / wybawiony był / á nietylko pro-
chem / ale kraty v grebu iego dorykaniem miał pomoc. Tak jest dziwny Pan
Bog w świętych swoich.

Rok P. 575. Benediktá 3. Iustina 10.

Longobárdowie osiadłszy ziemie Włóska / wtárgnuli do Gálliey y
miáśiá niektóre zwoiowali. Co s. Grzegorz Turonśki grzechom
ludzkim w Gálliey przypisnie. O tym náieśdzie Longobárdow-
prorokował Hospicius pustelnik zámkniony: Przyjda / prawi /
Longobárdy y siedm miast spustofá / przeto iż złość ich wroślá
przed Pánem Bogiem / niťt dobrze nie czyni / aby się gniew Boży wblagał.
Lud niewierny / náuczył się krzywoprzysięstwa / krádsieży / mezoobystwa.
Nie dáia dziesięcin / nie karmia vbogich áni ich odziewáia / gościá nie przy-
muia / y dla tego tá plagá ná nie przydzie. y przestrzegam was / znieście co ma-
cie zá mury aby te Longobárdowie nie polupili. Tak s. Hospicius przestrze-
gał / widząc Duchem s. co być miało. Także y mnichy przestrzegł / aby wćiekáli.
Rychto potym przyszli Longobárdowie / y nálešli s. Hospiciusá w iedney wie-
zy / y mniemáli / iż wiezien zloczynca. Bo ná sobie miał láncuch y włośiennice /
y gdy go ieden ciáć chciał / reka mu vschlá. Prosił o miłosierdzie / á on mu
modlitwa reke wzdrowił. Wylicza y inne cudá tego to s. Hospiciusá / rz.

Justinus Cesarz po zburzeniu od Persow Syriey y wśiecin Dárás zá-
sinucony / od rozumu odśedł / y ledwie kiedy ku sobie przychodził. Zofia żoná
iego rádzac o R. P. wyslála do króla Perskiego Rozdrośá o pokoy go pro-
śac / á w tym poselstwie iáchal sławny y mady Senator Traianus / który v
wszytkich we czci był. y nic nie sprawował od Cesarzá / áni od Rzeczypospo-
iedno od samey niewiásty Zofiey / która Persowi piślá vskarżáiac się przed
nim ná sieroctwo swoje y ná vpadek mežá swego. Nieprzystoyno / prawi /

4.

Słupnik list piše
do Cesarza ná
Samarity.
Obrázy święte
czczone być máá.

5.

Greg: Turon: hist:
Franc: lib: 3.
Fortunatus carm:
lib: 3. & carm: lib: 4.
W Żywociech s. s.
14. Nouembris.
De mirac: S. Mart:
lib: 2. cap: 1.

6.

Paulus Diaconus
lib: 3. cap: 1.
Greg: Turon: hist:
lib: 6. cap: 6.
Hospicius proro-
knie.

2.

Euagr: lib: 13.
cap: 12.
Cesarz Justinus
od rozumu od-
śedł.

Zofia v Persow
pokoy iedna.

z niewiasta owdowiála y leżacym á znedzonym meżem ley / y z osierociála Rzeczpospolita wojny wieść. Niech pomni táka mu téż táka pokazano / gdy sam chorzał / iż mu Rzeczpospolita przednięse lekarze posłala / ktorzy by rádzili o zdrowiu iego. y tymi sie słowy Rozdroes zmiekczył / y ná pokoy trzyletni pozwołit.

Rok P. 576. Benedi: 4. Iusti: mnicy: II.

1.
Zwádá krolow
Frankow.
Turon: de gestis
lib: 1. cap: 47. 48.
Theobertus nie-
sboiny.

Kolowie w Gálliey brácia powinni sobie powádžili sie y wojne wiedli. Ná Gunterámná / dwa sie zmorili / Sygebertus y Chilperikus / Gunterámnus zezwał Synod Biskupow / spodźierwá iac sie iż ie Biskupi do zgody przywieść mieli: ále między zbroia práwá kościelne wstály. Theobertus syn Chilperiká / porážíw s. kśiaże Gundealdá / wielkie škody czynit nietylko świeckim / ále y kościołom / palit / lupit / przewracał kościoły / kśieża zabíat / klastory burzył / pánný sro- močil y wšytko pšował. y byto ná on čás po kościołach wietše ślétanie / ni- žli zá Dioklecianá. Sam Gunterámnus krol przy niewinności stat.

2.
Karanie ná lu-
piešce kościołow.

Do Láty klastorn / w ktorým są reliquie s. Marcína / gdy żołnierze wpádli / wybráli wšytko y w todž nákládli / w ktorey sie przez rzekę przewo- žac / á wloczyniami sie wspieráiac / gdy sie todž pod nimi rozpádla / ná wlo- czniách sie swoich poprzebíali / okrom iednego ktory im złość one odradzal. A mnisy one zabite pogrzebli y rzeczy swe zebáli / y do domu znieśli. Dwidž tákžę ktorzy kościol s. Wincentego złupili / y w nim ludžie tám z máier- ſciámi swemi zámknione pozabíali: wšyscy źle pogineli / y przygodami y niemocami rozmaitemi / mowi tenžę Gregorius.

Turon: de gloria
Martyr: li: 1. ca: 105.

Rok Páński 577. Benediktá 5. Iustina mnicyšego 12.

1.
Anastasius.
Odšcepieństwo
dla trzech Kapi-
tul.
Epist: ad Hibernos.
Gre: Turon: lib. 4.
cap: 49.

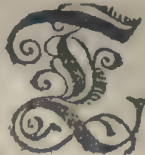
Benedikt Papięž świat ten pożegnał / siedział lat cztery y mie- śiac. Nástąpił Pelágus wtory tego imienia / syn Winigildow. Žle bárzo czasy były gdy Longobárdowie wšytkę Włostá śiemie pšowali y Rzymu dobywali. A kościoły zachodne od Rzymu kłey stolice / po wielkiej częšci / aż do Británniey oderwane dla onych trzech kápitul zostawály. y pisał ten Papięž Pelágus list broniac piatęgo Concilium / w czym sie též rádził s. Grzegorzá ktory po nim ná Papięstwo wstąpił. Krolowie oni Frankow náđ náđšicie zgode między soba wesz- nili y pokoy / zá przyczyna pátroná swego s. Marcína / v ktorego grobu tego dnia gdy sie wšpokoili / trzey niemocnych y chromych zdrowie odniešli.

2.
Miscell.
Iustinus przyšedł
k sobie kościol bu-
dujac.

Iustinus gdy one miał od Persow nááždy / zbudował kościol imieniem przeczysťey Bogarodzice. Zá co mu Pan Bog z onego głupstwa ták wie- le iáśniego rozumu dawał / iż mógł k sobie przyšedšy o dobrym pošpolitem rádzić / gdy zá towarzyszą ná páńšwo wziął Tyberiusá / iáko sie powie przy- šlego roku.

Rok Páński 578. Pelágiusa wtorego 1. Iustina mnicyšego 13.

2.
Euage: lib: 5.
cap: 23.
Tyberius wczynio-
ny Cesarzem.
Słowa y pokutá
Iustina Cesarzá.

Tyberius pierwszy pan ná dworze Iustiná / roku tego ná Cesar- stwo poštawiony iest od Iustiná Cesarzá / zá ráda Zofiey. Ná ktorego przed Pátriárcha Janem y wšytká ráda y żołnierzmí / sam Iustinus káte Cesarška kładac / ták mu mowił: Tá ślata iá- śna niech cie błednym y głupim nie czyni / iáko mnie wczyniła / y do wielkich mie grzechow przywiodła / gdym ná te świeckie rzeczy páczył. Spráwny Rzeczpospolita z wielka lástáwostí y cichošciá / á nágrádzay mie / došlákki moje. A skázuiać pálcem ná rádne pány / rzekł: niešluchay tych / kto- rzy mie

rzy mie do tey nedze przywiedli. y ine namowy do niego czyniac / lud do płaczu y zdumienia poruszył. Alia o takim swoim podwyższeniu Tyberius prorocstwo od s. Eutychiusa wygnanego Pátryarchy / ktory mu to listem swoim do niego oznaymiał.

Był Tyberius czowiek bárzo lubzi y łaskawy / od łaskomstwa daleki / szczęście swoje w szczęściu pospolitym wszytkich pokłádal / za skarb swoy dobie mienie ludu pospolitego poczytał. wolal sie za oycá mieć poddánym niżli za paná. Był bárzo wrodziwy y wzrostu wysokiego / samá twarz godná Cesarstwa / miłość każdego do siebie ciągnął. Dobrze drugim czynić á dáwać / to sobie za Cesarstkie szczęście poczytał. Złoto miał za miedź / ktore z ciśnienia y płaczu poddánym zbierano. pobory ná rok wszytkim dárowal / za wrzedy żadnych podárków nie biał / ani ich przedawał / y právem to ná potym opárzył.

Jan Pátryarchá Cárogradzki on wtracony ná cudze miejsce / vmárl. Záraz Tyberius stárác sie poczał / áby Eutychius od lat dwánaście z oney stolice wygnány / przywrocony był. Wspomniał y Justinus Cesarz / ále nie rychto / ná swego proroká. A gdy wysłeli wolanie ludu Cárogradzkie^o prorociego o Eutychiusa / obá poń posłali do Amáseey / gdsie w klaszorze swoim siedział / listy písać áby sie wrocil ná stolice swoje. á iesliby niechcial / posłom rozkazali áby przymuśony był. Wziawszy one listy y posły wyrzawszy s. Eutychius záplátal y stowa one z Psálmu rzekł : Dziwna Pánie wiadomość twojá o mnie / vmocniła sie y nie poyme iey. Kto pozna myśli Páńskie ? Kto rádny y niego będzie ? Kto wzruszy to co on postanowi : Izali rzecze gársz nic temu co go lepi : Czemu mie tak czynisz ? Wysłalem glos twoy y przeleciem sie / pomysliem ná spráwy twoie á przestrásonym zostal.] Tak mowiac á swoje zegnáiac / ofiárę Boská odpráwiwszy w onym klaszorze w drogę sie puscił. Przyiety iest z wielkim weselem od ludu wszytkiego ktory wolal : Błogosławiony ktory idzie w imie Páńskie / y káżenia palili y ognie niečili / iáwne biesiádownáli / y ine wszytki znáti radości pokázowali. Sámí też Cesarze przeciwnie do kościoła Mátki Bożej ná Blachernis , wysli. Mórze ciásne przez ktore sie przewoził / łódkami nápełnione / wody swey nie wláżowáło / prze wielkość ludzi / ktorzy go witáli. Zá iego weselem oddali p. Bogu niew swoy od onego miásta / ktore morowa plaga trapióne b^y.

Eustatius in vita Eutich.

2.
Tyberiusowe cnoty.
Suidas.

Euagrius lib: 5.
cap: 13.

3.
Eustatius apud Suerium. 6. Aprilis.

Eutichius S. ná Cárogradzkie Biskupstwo przynwrocony.

Psalms.

Rok P. 579. Pelág: II. 2. Iustina 14.

Wo wyszciu przymierza z Persámi / Tyberius sie ná Rozdroásá krolá ich wypráwował / á w tey wypráwie pieniaǳe złe do skárbu nábyte / wracał y rozdawał. Zebrał woysko wielkie y z ludzi od Rhenu / y z Máfágetow y Scythow z Peoníey / Missyey / Illíriey / y miał sto y piecdziesiat rot iezdy przebráney / iákíey żaden Cesarz nie miał. Rozdroes tak był hárdy / iż posłow Rzymstich przypuszcic niechcial / á w Cezáreey Káppadóckíey / czekać sie kázal. Lecz gdy mu sie woysko Rzymstkie wkázało / y do zwiédzenia bitwy gotowym sie postáwiło : bárzo sie zdumiał / nigdy sie tak wielkiego y mocnego woyská nie spodziewáiac. y záczynáć bitwy niechcial / zwoloczac á czas trawiac. W tym Kurs Scythá ná práwym boku bedac / bitwę záczał / y Persy zrázil / y w tyl sie woyská wdarł / skárby krolá Perskiego y wojenne naczynia oddil. Ná co sam Rozdroes pátrzył / á ruszyc woyská nie smiał. Poimał y ogień ktory Rozdroes zá bogá chwálil / y z wielkimi sielupámi wrocil. gdy sie ieszcze bitwá nie záczelá / á wtarczki tylo były : Rozdroes nocná bitwę ognie wielkie nánieciwszy stoczył / y część woyská ná iáchawssy / od pártty bedac / do Euphráty rzeki ná przepráwę

1.
Euagrius lib: 5.
cap: 14. 15.
Woysko wielkie Tyberiusá.
Agathias lib: 2.

Potkanie z Persámi.

Personie vcieka-
ia.

Koldroes i smu-
tku vmárl.

Agathias lib: 4.

2.

Zachodni.

Dialog: lib: 3. cap:
27. 28.

40. męszennikom.
I druga 40.

3.

Turon: lib: 4.
cap: 50.

Frenegunda kro-
lowa iadawita.

Sigebertus kápła-
na nie słuchaiac
zginál.

4.

Greg: Turon: de
gloria Confess:
cap: 31.

Pomsta nad lu-
pieścá dobr kół-
cielnych.

2. Machi.

5.

Greg: Turon: list:
Franc: lib: 5. ca: 11.

Zydow návroce-
nie od S. Awisá.

sie przybliżał. Szły za nim Rzymskie wojska bítac y wrywáac; á on ná wiel-
bládsie rzéke przepłynál / y wielka część wojská swego ktore za nim w rzéce
slo potopiwszy / vciekal do Perszey. Lecz Justinianus wódz / za nim cia-
gnac / áz do gránic Perskich wszytko wojuiac záaiachál / y tam spokojnie prze-
zimowál. Za tym Rozdroes w wielka niemoc z frásunku wpadł y vmárl / zo-
stáwniac práwo / áby záden krol Perski ná Rzymiány wojny nie podnosił.
Krolowál lat czterdziési ósm / w wielkim szczésiu y niezliczonych zwojcie-
stwach / ktorým byl rowny Cyrusowi y Xerxesowi / y záden krol Perski stá-
nieyszy v nich nie byl. á tak sromotnie dokonál. Ták P. Bog te podniosł
morskie wody / trocha piastu cieniého záczyrnawá / á hárdé vniża.

Wracamy sie ná zachodne pánsťwá. We Włoszech Longobárdowie
czterdziési wiesniákow / ktorzy iesć miesá dyablom ofiarowánego z nimi
niechcieli / pozábili. y ná drugim miejscu druga tákze czterdziési ora-
czow / ktorzy kóšiey głowie czártom ofiarowány / klámiác sie z nimi niechcie-
li / zamordowáli. Piše s. Grzegorz. Po tych zábićiu męszennikom Boží
ná potym Longobárdowie o wiáre sie Chrześciánom nie przykryli.

Znowu w Gálliey / brácia krolowie ná sie powstáli. Ná Sygebertá
ktory byl miedzy nimi nalepszy / spikneli sie / Gunterámnus y Chilperikus /
stoczyli bitwé y ná niey wygrál Sygebertus / y w niey on wojownik zlosliwy
kóšciolow Theodobertus syn Chilperiká / zginál. Potym Sygebertus po-
stál wojsko swe / y oblegli Chilperiká w Rotomagu / sam za nimi chce przé-
być. Ale mu Biskup Páryski s. Germanus droge one odradzál / mowiác: Je-
śli śmierci brátá swego prágnać nie bedziész / wygrász. á iesli o niey pom-
ślisz / sam vmrzesz. Bo Pan rzekł przez Sálomóná: W dol ktory brátu twe-
mu gotuiesz / sam weń wpádniesz. Sygebertus / ták iáko grzechy spráwił /
posłuchác niechciál. A gdy do wsi Wiktoriáku przyiáchál / á wojsko sie do
niego zebrało / y ná tarcza go wsádziwszy / zá krolá witáło: Dwa żołnierze od
Frenegundy krolowey nápiárwieni / ktorým sámá ich miecze iádem nápiá-
lá / zdracliwie go zábili. Ták zginál Sygebertus kápłaná nie słuchaiac
dobrym y pobożnym pánem / by byly one domowe záiatrzenia nie záchod-
ly. Czcił duchowne / y klastorow wiele pobudowál y nádal.

Był v tego Sygebertá / nieiáki Childerikus pierwszym ná dworze. Ten
kóšciolowi Aquenšiemu / wies iedne odial iáko by kóšciol do niey práwá nie
miał. Biskup Fráńko pozwał go / ále on máiac sedzie po sobie / od sádu go
wygnál / y sád przeciw iemu stázál / y ná trzy stá go złotych potepił. Miał
w swoim kóšciele ciáło nieiákiego swietego Metriáś / y wšedšy do kóšcio-
lá / y v grobu iego pokleknawszy / po zmoroleniu Psálmu rzekł: Swiety Me-
tria / w tym kóšciele świece nie bedzie / áni zádnego spiewiániá / iesli sie nie
pomściš o slugi swe / á rzeczy tobie pobránych nie wrociš. y płáczac / ciermie-
ná iego grobie položyl / y drugie v dziwi / y kóšciol zámknal. Nie mieškal
on Childerikus w febre wpadł / á bol wielki cierpiac / záwolál: Zgrzeszelem
izem złupil / á Biskupám wkrzywóšil. y záraz wies wrocić y ná grobie s. Me-
triaśa šest set złotych položyc kázál: ále sam záraz skonál. Stáło sie iáko
Antyoché / ktory przy śmierci wszytkie^o zálowál / ále do zdrowia sie nie wrocił.

W Arvernie gdiš s. Awitus byl Biskupem / gdy sie Żyd ieden ochrzcił
drugi Żyd zélžyl go / y polál smrodliwym olejkiem. Lud to widzac / Żyda
kámionowác chciál: ále Biskup zákázał. Jednáť lud ná kóznice ich wde-
rził y wszytké z prochem zmieszáł. A s. Awitus do nich wskázál: ábo niech
do chrztu idá á w CHRISTVSA wwiérza / ábo niech z miástá vstápiá. Dál
pan Bog Żydom onym Duchá s. iz wwiérzyło wiecey niżli pieć set mešov.
ktorzy gdy ná Swiátki pochrzczeni byli / wielka rádosćia miásto wszytko v-
ciešyli. Nie godzi sie Żydow do wiáry przymusác. ále świeci máia swoje
czasy / ná ktorých nie bládzá.

Chilperikus

Chilperikus po zabitym Sygebercie / nietylo był z obleżenia y z bliskiej śmierci / ale y z wstrąty swego krolestwa wybawiony. Temu także dał P. Bog y za modlitwa s. Lupiciná ktorego klastor nadał. Pátrz w żywocie iego. Lecz go P. Bog zaś zasmucił. Bo syn iego Morowens śmiał za żonę wziąć Brunichildę siostrę swego Sygebertá żonę / która był oćiec iego do klastoru na pokucie do Rotomagu wygnat. O to się nań rozgniewał oćiec / y przysłał do niego / na ktorej oćiec go poraziwszy poimał do więzienia dał w którym ostrzeżony y w kścieża śacie obleczony / kśiedzem zostawszy do klastoru Ceno-mánskie Aninsule dány jest na náukę káptánska. Ale on zárty z oycá czyniac / z onego klastoru do s. Marcína kóścioła wcielt / przy obecności tego s. Grze-gorza / który tam był Biskupem / y to sam piše. W kóściół się wdarsy y śaty odmienioy chciat abyśny dali temu komunii / to jest / ciało Páńskie. Cze-go gdyśny temu bronili / á był z námi Rágnemodus Páryski Biskup / który był na mieysce s. Germaná nastąpił / on woląc poczał / iż mu krzywdę czyni / y groził się ich wiele zabić. Ja / prawi / bojąc się aby ch innym przyczyn śmierci nie był / dałem mu komunii. Za tym oćiec iego Chilperikus wskazał do Biskupa aby go z kóścioła wyrzucili. á on powiedział: iáko to się osiáć ma za Chrześcian co y za heretykow nie było / to jest / aby ci co się do kó-ścioła wciela moca wypychani być mieli. A krol woysko tam swoje ruszyć ka-zał. Wstąpił tu ten s. Grzegorz z drogi / gdy kázirodzcy y Apostácie dał świa-łość przeczysła / zwołaszá dla pogroźki. Niezniesy stánc miał / á státek ká-piánski nieodstráfony zachować.

6.
Greg: Turon: hist:
Fr. lib: 5 cap: 14
Lupicinus
10. Marth.
Brunichildá.
Morowens prze-
cim ojcu.

S. Grzegorz Tu-
ronski powiadził.

Rok P. 580. Pelágiuszá II. 3. Iustiná 15.

Antychia zaś trzęsieniem ziemi poruśona jest / y wiele budo-
wania osłabione są / ktore iednak nie upadły. Był tam ieden śál-
bierz Anátolius rodu podlego / który z pilności y dzielności na-
niemáłe vrzedy wzięty był. Ten y z Grzegorzem Pátrvarcha to-
wárystwo sobie uczynił / chcąc się im pokrywac. á był slugá dra-
belstý który tájemnie czartom ofiary czynił / y niemáło takiego towarzyswa-
nia. Upátrcono go y poimano. Tam w więzieniu był obraz náświetsky
Bogárodzice / ná ktory wyciágnął / o pomoc Páńny czystey y wybáwienie
swoie prosił. á on obraz twarz od niego odwrócił / blydząc się złością iego.
Tá co żołnierze pátrzyli y wielce się przestráyli. Rozgłosito się to / y Pátry-
archá był w podeyrzeniu. Czym gdy się Tyberius dowiedział / záwiesić go
do Cárogradu kazał. y gdy go dudy bronić chcieli / lud się poburzył / y Pá-
tryarchá Eutychiuś był w niebespieczeństwie / áż do bestii skazany był / kro-
wego rozdrápáły / y ostátek ciała iego ná śubieniec záwieszono / z ktorej ostá-
tki one w noc wilcy zdarli y pożarli. Z tego roku w Gálliey y w Hispá-
nii nie iednego dnia świecili Wielkieynocy.

3.
Euagr: lib: 1. ca: 17.
Anátolius śál-
bierz w Antyo-
chii.
Obraz swars o-
brocił.

Greg: Turon: li: 5
cap: 14.

W Páryżu Synod Biskupow / ná którym krol Chilperikus obwiniał
Pretextatá Biskupá Rotomagu / iż się z synem iego Morowensem poro-
zumiewał y z krolestwá go złożyć chciat. Zoná teg Chilperiká Frenegundis
wielki gniew ná tego Biskupá miała / y mezá nań pobudzáła. Wic perwnego
dowieść nań krol nie mogł / á ini go Biskupi odstapili / okrom s. Grzegorza
Turonstiego Biskupá / ktory iego niewinności bronił. Znal się do tego Pre-
textatus / iż Morowená iáko chrześnego syná swego rad do dobrego wiedł y
wpominał. A nákoniec niektorzy Biskupi ná to go náprawili / aby się do one-
go występu przeciw krolowi przyznał / w nádzicie przedkiego odpásczenia /
iży sobie / prawi / záraz gniew v krolá przednamy. Lecz skoro to uczynił /
krol go do więzienia dał / y ná wygnanie wypchnął.

2.
Greg: Turon: hist:
Fr. lib: 5. cap: 18.
Frenegundá kro-
lowa iadomita

Pretextatus Bi-
kup niewinny
wzięty.

I.
Mediolan sie ie-
dnoczy s Papie-
iem.

Lib: 3. epist: 1.
& 11.

O Grzegorsu S.
wielkim.

Homil: 38.
Tutor: hist: lib: 10.
cap: 1.
In prefat: Moral.
ad Leandr.
Tutor: hist: lib: 10.
cap: 1.

Dialog: lib: 1. ca: 1.

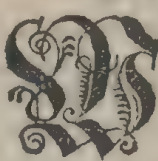
2.
Euagr: lib: 5. ca: 16.
Eulogius Alexan-
drijski Biskup.

I.
Cedrenus.
Miscell: lib: 16.
Vpominanie do
Tiberiusa.

Pokuta Iustina
wtorego.

Pisane vpomina-
nie do panow.

Rok Pański 581. Pelágiusá wtorego 4. Iustiná wtór: 16.

Mediolanie po Frontonie zaśiadł stolice one Laurencius ktorego mniejszym zwano. Ten odstąpił onego odśczerpienstwa od kościoła Rzymskiego dla piątego Concilium / y zjednoczył sie z Pelágiusem Papieżem / dając mu iako rektorinie Senatu / ry niektóre y starosze nawyższego miasta / ktorzy sie na wyznanie wiary iego do Papieża podpisałi. a na ten czas vřzad staroszy miał Grzegorz / ktory potym Papieżem był. Co sam o sobie piše / iż sie z innymi podpisał / o ktorym tu mowić czas sam wzywa. Był Grzegorz prawnek Feliksa wtorego Papieża / rodu zacnego Rzymskich panow / oycą miał Gordiana / matkę Silwii / ciotki one święte oycą swego siostry Tarsylle y Emilia / o ktorych sam napisał. Z młodu dobrze w domu pobożnym wychowany / y w naukach y w prawie ćwiczony inie przechodził / y przedko między Senatory posadzony / miastem rządzil. Ale powołanie od p. Boga miał na iny żywot / opuśczenie świata / do mniastkiego sie y od ludzkiego towarzysztwa oddał / nego żywota vdał. y w Sycciley klastory fundował / y w Rzymie ieden in Clivio Scauri s. Jedzicia / y ostatek majątności na vbogie rozdał. Tamże w Rzymie w tym klastorze / przyzwawszy mniachy z klastorow s. Equiciusa / między ktorymi był pierwszy Walencius Opát / sam też vbior na sie mniastki przyjął / y do regul sie stanu tego przyuczał.

W Alexandriey po Janie nastąpił na Biskupstwo Eulogius prawowierny y święty Kacholik / ktorego s. Grzegorz często wychwala. y tak pan Bog one ciemności heretyckie ktore tam były ciężkie y grube / światłością prawdy swej oddalał.

Rok P. 582. Pelágiu: II. 5. Tiberiuszá I.

Achorzawszy Iustinus Cesarz / a czuąc sie słabym y śmierci bliższym / przyzwał Tiberiusá / y przy Pátryársze Eutychiuśie / y przy Senacie tak go vpominał: Bog ktory tobie dobrze czyni / te cię te Cesarzka włożył na cie / nie ia. Umieyże go czcić / bo on też ciebie vczcił. Poważay sobie Dofia matkę twoie / (była to Cesarzowa) ktora była pánia twoia / pomni żeś pierwey sluga iey był / a teraz synem. Nie kochay sie we krwi ani w meżoboystwie. nie odday złym za złe / abyś nie był taki w nieprzyjaźniach zły / iakim ia był. Bom ia przewinił iako człowiek / y ostatek sie złym / y wziatem wedle grzechow moich. ale mam spierawie przed sadem Chrystusowym z temi ktorzy mi to czynili. Niech cie ścátá ta nie czyni hardym iako mnie czyniła. Tak sie o wřytki staray iako o sie. Pomni czyniłaś był / a czyniś teraz. Nie bądź pyśny / a nie zgrzeszys. Wieś com ia był / y iakim sie stał / y iakim bede. Wřyscy ci dzieci y synowie twoi sa / y słubzy. Wieś iakom cie czcił. staray sie o rzad żołniersti y wojsko / a náich vřzedy nie daway pieřezonych y niemadrych. Niech cie nikt tym nie námawia: tácy byli przed toba Cesarze. Toć rořtázanie iako ten / com cie na swym złym náuczył / vpominam tak sie spierawie. Ci co sie máia dobrze / niech swego zázywają. A ktorzy nie máia / tym dárny. Iy gdy Pátryarcha modlitwe zaczął / a wřyscy rzekli / Amen: Tiberius padł do nog Cesarzskich y rzekł: Jesli ty chceš iestem / (to iest Cesarzem) iesli nie chceš żyw nie bede. A on mu odpowiedział: Bog ktory stworzył niebo y ziemię / ten puści do serca twego to czego mi ia tobie przelożyć zápominał. y płakáli wřyscy. Potym rychto dokonat Iustinus / krolował lat řesnásćie / miesiecy dziewięć. Był dobrym ná przodku / potym ořat sie iakomym / vbogiemi gárdził / Senatory łupit / a złoto w żelazne strzynie kładł.

Gdy ná

3

2

9

Mauricius vcz-
czony.

pußczat/

2.
Euagrius vt supra.
Mauricego zwy-
cisłwa.

3.
Mauricius miał
prorocłwa.

Grzegorz S. wcy-
mony Kárdina-
tem y posłem.

Greg: lib: 11. ep: 43.

Klasztor z soba
woził S. Grzegorz.

4.
Greg: Turon lib: 5.
cap: 47. 48. 49.
Hist: Franc.

Grzegorz Turon-
ski potwarzony.

Libro 9.
Salwius Biskup
prorokował.

5.
Greg: lib 5. cap: 50.
hist: Franc.

Pokutá Frenegun-
dy fałszywa.

puszczał/ ná próżne słowa vsy zamykając. Madrości y męstwa wedle czasu
zżywał. Znać go było ná wrzędzie/ktory mezą wżaznie iáti jest. Bo wolne pa-
nowanie myśli tájemne otwarza y wynurza/ y pátrzyć ná nie ludziami daie.]

Ten Mauricius zwoiował Persy/ y dwu wielkich hetmánow ich/ Tá-
mokofoená y Adáarmána/ z moca ich y woyski strusyl y poráził/ wiára
swoia ku P. Bogu y pobożności/ wiecey niżli zbroia. Tákie korzysci y łupy
z Persyey pobral/ iz miastá y wyspy y wsi puste w Rzymstkim páństwie Per-
sami y poimáncami osádził. y z nich czynil swoie woysko wielkie/ ktorym nie-
Persy ále ine narody woiował. To Euagrius. ktory serzey te woyny iego
szczęśliwe opisować obiecuie/ ále ábo nie wiácił sie/ ábo te księgi zgumel.

Wracając sie z Persyey po kilu lat do Cárogradu Mauricius/ gdy iáti-
przez Gálacya/ náwiedzał mnichy y pustelniki/ y Theodora Archumándryta
świetego człowieká/ do ktorego nog o modlitwe prosac/ wpadał. Gdzie miał
o swoim ná Césárstwo podniesieniu rozmaite/ y od tego Theodora/ y od
inych prorocłwa. Tyberius enot iego doznawšy/ dal mu corte swoie Bona-
stancya zázone.

Wracamy sie do zachodnych stron. Grzegorz s. bedac w klasztorze/ y
pokoju duchownego zżywał: stámtad posłuszeństwem/ oderwany jest
przez Papię Pelágiusza/ ktory go chce posłem do Césárza Tyberiusa wy-
práwić/ dyákonem go Kárdynatem uczynil/ práwie poniewolnie. Wiedziáł
o iego godności y mdrości/ y do spraw dziełności/ gdy byl ná wrzędzie sá-
ctim/ y nádeń sposobnieyszego nie nálažil/ przez ktorego by onym Kościółom
wschodnym pomoc dal/ ktoryby y heretykom y sámemu Césarzowi gdy po-
trzeba sprzeciwić sie mogł. Nádad do Cárogradu/ gdy w klasztorze
stáć nie mogł: klasztor z soba woził: To jest/ y Opátá onego swego klasztoru
woził/ y ine mnichy/ do ktorych iáto sami piše wciékal/ gdy go zabáwá rzecy
świeckich od duchownych wnosila. Z nimi modliwa y rozmowa nágra-
dzał/ co sprawámi poselstwa swego/ wtracał.

S. Grzegorz Turonski Biskup do krolá Chilperiká zlosłirze odniešio-
ny byl od Leudásta stárošty Turonškiego y kleriká Rikulphá/ iáto by o iego
żenie krolowey Frenegundzie źle mowic miał/ iz z Biskupem Burdegállkim
Berteramem cudzołóstwa sie dopuścila. Náto krol Synod Biskupow w
Brennaku złożyć kazal. y sam obecny ná s. Grzegorzá zálował/ dáac sie ná
biskupy iesli świadki nan przywodzić miał. Lecz Biskupi o fałszywych świad-
kach/ y o niewinności s. Biskupa wiedzac: skázali aby sie on przysięga v
trzech ołtarzow oczyscił/ iz tego nie mowil. Co on uczynil y z krolém sie po-
iednal/ iz go przeprosil krol/ y iego błogosłáwienstwa prosil/ mowiac one
słowa: Nie puszcze cie áz ni błogosłáwić bedziesz. A onego Rikulphá krol
ná śmierć skázal/ ále go s. Grzegorz wyprosil. Niewiásta tá krolowa me-
dobrey sławy byla/ y dom krolowski spećila. Ogrodzil to Fortunatus
w swoich wierszach/ á P. Bog karániem osóbnym domu y dziełec iey pokar-
zał/ ktore Salwius Biskup iáto prorok opowiedziat.

Bo gdy tego roku powietrze źle pánowáło/ sam krol záchorzał bázro/
ále wždy ozdrowial. Lecz dwa synowie iego w chorobe wielka wpádli. Co
widzac Frenegundá do krolá mezą rzekla/ nierychła pokuta: Dlugo nam
przepuszczał P. Bog/ karal nas á myslny popráwy nie czynili. Oto syny trá-
cimi/ oto nas lzy w bogich y wdow y sirot stekánia potepiáia. á komuž zbaw-
ramy? Zostána skárby pelne przeflectwa. Oto napietnieysze skárby gina-
popalmy niespráwiedliwe wyciagánie y regestry. Przestámy ná tym/ ni-
czym oćiec náš Klotárius przestawał. Wsytkiego pelno mamy. Jesli mile-
działci potrácim/ wždy karánie wieczne^o wchodzimy/ y wzruszony krol. Káre-
one y podatki spisáne náđ spráwiedliwosc/ y z wciśkiem w bogich do ognia po-
mácal.

miatal. A iednak dzieci nie wyprosili, oba synaczkowie umarli. Dagobertus.
Kludobertus. Ztym Chilperikus krol wiele kościotom y v bogim nabal /
Żywota iego nastąpiła poprawa. A ieszcze końca nie było vmierania

Żywota iego nastąpiła poprawa. Ale ieszce końca nie było vmierania
dzieci krolewskich. Miał krol Chilperikus z iney żony Audowery syna Klot-
dowca: Frene Gundá widząc iż synowie iey odesli / zayrzac pásięrbowi kros-
lestwa / włożyła nań potwarz iż iey źle myślił. A gdy go dano do więzienia /
ona go tam ściać rozkazała / y puściła głos iż sie sam przeswiadczoney sumnie-
niem swoim zábit. Taki byłiad oney mącochy niezbożney iáko drugię Phe-
dry.

Te pierwsza żona Chilperikowa tak była osutula ta zła niewiasta
iako Abo Wieneński piše. Gdy córke powiła Audowera / raziła iey y zwoi-
dła ię w niebytności krola / aby sama iey kmotra była. Ona iako prosta to u-
czyniła. Tętem krol do klasztoru ię dał / gdyż się mieścić z nią iako z kmostrą
y duchowna powinności złączona nie godziło / y dochody iey naznaczył. á
Biskup ktory chrzcil / á matce córke y chrztu trzymać dopuścił / wygnaniem
był karany. Ona potem Srenegundę do krolowskiego się małżeństwa wtra-
ciła. Tętem sa chytrności niewieście. Umiała tymże powietrzem krol

owa druga żona Gunteránina króla / która tak uczyniła iako on Herod / w-
mierając: rozgniewała się na lekarzy y poprzysięgła męża / aby ie pozabijać
kazał / skoro by umarła / mówiąc: Byłabych jeszcze żywą by mi byli tych napo-
stów nie dawali. y to znowuwszy umarła. A król ściszony iey przysięga dwu
lekarzom ściać rozkazał.

W Hiszpanii na Katołicki wielkie wzbudził przesładowanie Ariński
Lewigildus. Pierwszą przyczyną ta być mogła / iż syn iego Ermenegil-
dus brat z teyże matki Richareda / miał z Frątkow żonę Ingunde / córke
Sygeberta / Katołiczkę bårzo siateczną. Która Goswintra baba iey do
Ariństwa y chrztu Arińskiego pilnie namawiała. Ale ona mówiła: Dosyć
mam na iednym chrście / w imie Troycey s. na którym wzięłam odpuszczenie
grzechow moich. Od tey wiary nie odstapię. A ona ię porwawszy za włosy
nogami welutła / y do wody iakoby do chrztu wrzuciła / na który ona nigdy
nie zszwalała. R gdy Lewigildus synowi swemu Ermenegildowi osobne
miasto y państwo dał: tam go żona iego Ingunda do Katołickiey wiary
przywiodła / do czego iey pomogł Leánder Biskup Hiszpański sławney ná-
ci y swiátobliwosci. W czym sie dowiedziawszy oćiec / woysto na syna postał:
on sie bronił / ale iż słabszy był / wysłał Leándria do Carogrodu / prosić Cesa-
rza Tyberiusza o pomoc Katołikom w Hiszpanii. Tam sie z s. Grzegorzem
poznał y skomárzył Leánder / y do niego księgi ná Joba Grzegorz pisał.

W tym wiele vciępieli Kátholicy / gdy wſytek on król Lewigildun
przymuſſać do Ariánſkiej niebożności począł. majątności brał / na wygná-
nie potępił / więźnił / bił / mordował wierne Bożé. Drugie dárámi y po-
grožkami przemagał / á Biſkupá Ceſárauguſty Vincenciufa Apoſtátá y od-
stępniem uczyił. W jednym kłaſtorze gdy Gothowie náráchali on

W iednym klastorze gdy Gothowie nainachali oni
go ściebie gdy jeden Gothus miecz wyciągnął: padły zdechł. O tym cudu y
żołnierze wrocić kazat. A przyzwawşy iednego swego Biskupa pytat go
Czemu wy cudow takich nie czynicie iakie y tych co sie Chrzesciány zowia
widzim? On powiedzial: izem ia wiele ślepych y zdrowity y gluchych y tera
to z wiary moiey czynic moge. y odszedşy od krola / naprawił zdrowego czło
wieka na oczy / dawşy mu 40. złotych / aby sie ślepym uczynił. a gdy z krolen
do kościoła wchodzić bedzie / aby nań zámował prosiac o przywrocenie wzro
tu. Uczynił tak. y gdy miał krol z wielka kupa ludzi / zámował on wrzeczy śle
py. A biskup Ariáński / drugi Cyrola / kładac rece na oczy iego rzekł: Wedle

Synonym: *scypone*

6.

Greg:lib:5. cap:3

Frenegunda c.
bita pasierba niez-
winnego.

7

*Chytróść niewie-
ścia.*

Knotter stvo.

3.

Gniew niewieści
na lekarze.

Gregor: Turon: vt
supra.

Q.

Greg: Turon: hist:
Franc: lib: 5. cap: 38.

Ariańskie prześladowanie na Kato-
liki.

Ingundā žonā
Ermenegilda Kā-
tholiska lielka.

Meša návročilá.

Leánder Biskup.
In Præf: Mor: in
Iob.

10.

Isid: in Chron:
Gott,

Gregor: de gloria
Confess: cap: 12.13.

Cudá Ariáńskie.

O. Cyroli wyższej
pomni.

II.

De gloria Martyr:
cap: 82.
Pomoc Boża w
męczeństwie.

12.

De gloria Confess:
cap: 14.
Disputacya.
Pierścień rospalony.

13.

Greg: Turon: de
gloria Martyr: lib: 1.
cap: 79.
Wydzieranie ko-
ścielnych imion,
iako P. Bog karze.

Katholik zdrowie
wprosił heretyko-
wi.

Strąsłiny przy-
kład na wydzie-
rzenie.

14.

Greg: Turon: lib: 1.
de gloria Martyr:
cap: 80.

Zegnanie potraw

wiary moicy niechci sie sstanie. y zaraz ołsnat on człowiek y bol uczul y zdra-
de one oznaymil.] Taki w Afryce iako sie powiedzialo/ Cyrola cud uczynil/
takze Ariánin. Tak sobie falszem pomagala/ gdy prawda nie mogla.

Aleriká iednego z Galliey poimáli ci Ariani w Hispániey/ y gdy go krol/
námowic nie mogli obietnicami/ srodze go rościagnac y bić roskazal. A on/
tylo trzy razy uczul/ ktore go zabolaly/ a potym nic nie czul/ iakoby w ściáne/
bito. y gdy swemu okrucienstwu dosyc uczynili/ puszcili go y być mu w Hispá-
niey zakazali. On sie do Galliey wrocil/ y to mi sam powiadal/ mowi s.
Grzegorz Turonski Biskup.

Tenże mowi: Powiedzial mi ieden wiernty/ iz patrzył na disputacya/
Katholiká z heretykiem/ a po rozmowie rzekl Katholik: Owo mam pier-
ścień na rece wrzuce go w ogień/ a ty go w gole rece gdy sie rospali weźmi y
popraw wiary swey. A on gdy niechcial/ Katholik wzial on pierścień iako
ogień rospalony/ y golemi go rełomá bez zadnego wpalenia nosil.

Oznaymuie y druga strąsliwa powiesc na ty ktorzy kosciołowi imiona/
wydzieraja/ ktora sie tegoż wieku stala. Agata jest miasto w Galliey/ ktore
krol Gothow w Hispániey Lewigildus trzymal/ y w nim miał staroste takze
Arianá na imie Somácharius Komes. Ten Leonowi onego miastá B-
skupowi wydarl koscíelna wies. Prosil go aby mu ia wrocil/ mowiac:
Synu/ w bogich to dochod mnie powierzony/ nie trap ich głodem/ aby ci ich
ich nie zabily. A on wrocic niechcial. A pochwili zachorzaraw sy barzo na ste-
bie/ poslal do onego Biskupa/ mowiac: Proszá mie Pána Boga/ a ia tobie
wies wroce. Uczynil tak Biskup/ y wprosil mu zdrowie. A on do stwor-
zyl: Mowia Rzymianie (to jest Katholicy/ bo ie tak zwali Arianowie/
abych ia dla tego zachorzaral izem ich rola odial: a ono wedle zwyczajn ch
ludzkich/ niemoc na mie przyšla. Potym żyw mieciey nie beda. Gdy tedy
ozdrowial/ przysedl do niego Biskup Leo y mowi: Nie żaluy izes chcial do-
bze uczynic/ a cos obiecal pelnic nie omieklay/ aby pomsta Boża na ciebie
padla. A on mu laiac y grozić poczal/ mowiac: Nulcz zgrybiay starze-
zwiazaw sy cie wsadze cie na osla y po miescie wadzic kaze/ aby sie z ciebie
wyslycy nasmiáli. A Biskup nulczac posedl/ y modlac sie pilnie we dnie y w
nocy/ y cala noc na spiewaniu y plakaniu w kosciele trawil. A rano zapalil
lampiony/ y wzial sy ty wyslytkie pokolacat/ mowiac: Nie bedzie tu ognia y
swiatla/ az sie P. Bog pomsci nad nieprzyiacioly y przywroci imienie koscio-
łowi. y zachorzaral zaraz on Komes heretyk ciezká goraczka/ y gdy blisko
smierci byl: poslal do Biskupa wskazyiac: Wiech sie kaplan za mie modli/
a ia gdy ozdrowieie/ y rola wroce y iefcze taka druga kosciołowi nadbam.
Odpowiedzial Biskup: Juzem sie modlil y wyslychal mie Pan Bog. A on
y drugie y trzecie posly wyslal/ a Biskup toz mowil. Nakoniec zawiesc sie do
niego kazal/ y sam do niego mowil prosiac: wstak we dwoy nasob wracam
com wzial/ proste modl sie za mie. A on gdy sie wzbraniał/ moca go do ko-
scioła wygnac kazal. On do koscioła wchodzi/ a heretyk zaraz umarl/ a
Biskup imienie koscíelne odebral.

Pise y druga tamze. Niewiastá iedná Katholiczka mezá máiac here-
tyka/ gdy do niey iey kaplan przysedl/ prosila meza/ mowiac: Nawiadził mi
kaplan moy/ proste uczestnywá go a wwelelny sie z nim. Máz iey na to po-
zwolit. A w tym tez ksiadz iego heretyk do niego przysedl/ y rzekl do zony:
dwoie ma być dzis wesela/ bo oboiey wiary kaplany mamy. y siadaiac do sto-
lu/ máz swego na pierwszym mierscu posadził/ y zmowil sie z nim/ mowiac:
uczestnywá sobie smiech nad tym Rzymiskim kaplanem. gdy potrawe przynio-
sa/ ty pierwey ia przezegnay/ a on iesc iey nie bedzie/ y tak głodny do domu sie
wroci/ a my iesc z weselem bedziem. y tak uczynil on heretyk/ potrawil sie
do zegnania

do żegnania pierwszy potrawę. y weble zwyczajnie Kátholickiego nie iadł tego Káptan co zmazał swoim błogosławieństwem heretyk. A gdy druga przyniesiono potrawę / żona iey obroniła mówiac do heretyka: Nie żegnay / bo przywody swego Káptana żnieść nie mogę. A gdy trzecia podano / heretyk wprzeżdził żegnaniem. a nákoniec gdy siążone iągody z maki y z daktyley położono: on ie także przeżegnał / y niewiedząc iż gorące / do ust włożył / y tak z ogniem połknął / y zaraz się zakaślawszy z wielkim gromotaniem padł y zdechl. Gdy go wyniesiono / Kátholik Káptan rzekł do gospodarza: zgineła pamięć twoja iego z sumem / a P. Bog na wielki trwa / teraz mi iść dajcie. y padłszy do nog iego on gospodarz / zostal Kátholikiem ze wszystkim domem swoim.

Powiada tenże disputacya iednego dyakona Kátholika z Káptanem Arianiem. Po długich poszwarkach rzekł dyakon: Uczynimy goracy y wrzacy w trop w kościele / puszcmy wien pierścioneł maly / kto go naydzie / a reka swa z wotropu wyimie: tego wiara lepsza / a przeciwny iey niech do niey przystanie. Przyszwołił heretyk y odłożył na poranek. Poczetł w dyakonie Kátholickim wiara mdleć / y namazał y nápoil reke olejkami / a przed sie miejsce święte obchodząc P. Bogá o pomoc prosił. Zesli się na rynek náziwierz y lud wszystek patrzyć na to chciał. Uczyniono ogień / y kociel z wotropem wrzacym postawiono. włożono wien pierścien / y dyakon heretyka vpomina aby go wytał. A on rzekł: ty masz poczwać / bo ty sam to przelożył. Dyakon odwimie reke z bólem / heretyk poznał iż miasciami pomazana / y zawołał: Uczarował reke / nie wygrać nie może. A gdy się tak swarzyli / nádszedł między nie dyakon ieden z Ráwenny Kátholik ná imie Ziácinthus / y dowiedziawszy się co się dzieje / zaraz odwinał reke y w on wtrop ia wpuścił szukając pierścioneł / który iż był maly y lekki z woda się krecił / y ledwie go zá godzinę nálażł / ták dlugo w onym wotropie reke máiac. y dostawszy go / reke zdrowa wkazał mowiąc: zdáło mi się ná dnie zimno / a wzgóre troche ciepło. Widząc to heretyk á będąc bázro zawstydzony / zdobył się też ná śmiałość / y wrzuconego w kociel pierścioneł chciał szukać / wrzucił w woda wrzaca reke swoie / ale zaraz wszystko z niego ciáło iáko wosk stopniało áż do kości. y ták się on posiwarek skonczył.

Chilperikus krol Fráńkow będąc wczonym y po Grecku vmiciac / bżycząc się Ariany / wpadł był w bład Sábelianiski / niechciał znać person y rozności ich w Troycey s. máluic sobie w głowie cielesne nieprzyzwoite Bóstwu persony. Ale się zaraz Biskupom swoim dał náuczyć y z bładu onego wyprowadzić / á zwlaścić s. Sáwiuskowi Albigenstiemu Biskupowi / który y karte z ktorey ono kácerstwo czytał / zdraćć chciał.

Rok P. 584. Pelágiu: II. 7. Tiberi: 3.

Hispaniey on Hermenegildus syn krolá Gothow ábo Wisigothow Lewigilda / który od s. Leándia y żony swey od Ariánstwa do Kátholickiey wiary przymiedziony był: gdy go o to oćiec gubić chciał: pisał do Tyberiusza Césarza / aby Kátholikom w Hispaniey dał pomoc / y posłał Césarz iákas część Greckiego woyska / z ktorymi gdy Hermenegildus wyćiągnął / oćiec iego Greki przedarował y námorzył aby Hermenegilda odstapili. Co gdy uczynili / on widząc zdráde do kościółá wcielł / mowiąc w potórze: iż niegodna rzecz aby oćiec syná / ábo syn oycá zabíiał. Tám oćiec do niego brátá iego posłał / ktory od oycá przysiągł / iż go do tákmi miał przyiac byle się iemu wkorzył. On przysięgł aby oćiec sam przyszedł. Uczynił to oćiec / y do nog swych przypadającego przysiał y całował / á do obozu wprowadzwszy go / słowa mu nie strzymał / ale go do więzienia twárdego podał. O nim ták piše s. Grzegorz wielki.

Krol

Heretyckiego żegnania niewyznania Kátholicy.

Heretyk spárrywszy się zuchł.

15.

Gregor: Turon: de gloria Martyr: lib: 1. cap: 81. Druga disputacya, o pierścien w wotropie.

Iácinthus z Ráwenny pierścien w wotropie biurze.

16.

Heretyk rąka stracił. Greg: Turon lib: 5. cap: 14. Krol nie wporny. Fortun: carm: lib: 9.

1.

Greg: Turon: hist: Franc: lib: 5. cap: 38.

Hermenegildus poimany od oycá.

2.

Dial: lib: 3. cap: 37.
Ado Vienen.Hermenegildus
krolowic męcen-
nik.

3.

Hist: in Chronic.

Hist: lib: 6. cap: 10.
Złodzieie wybá-
wieni.

4.

Pelagius epist: 5.

Greg: Dial: lib: 3.
cap: 36.Cud ná morzu S.
Maximiana.

I.

Longobardowie
krola wybrali.

Lib: 6. epist: 23.

Klucz słoty S.
Piotra.Antáir krol Lon-
gobárdow S. Pio-
trá czei.

Krol Wisigothow Lewigildus / syná swego Hermenegildá od Ariánskiego kácerstwa do Kátholickiey wiáry przez Leándrá Hispálenkiego Biskupa / z ktorým ia (mowi) miałem przyiaźń y towarzysztwo / obroconego: chciał zás od prawdy do swego fałszu przywieść. y gdy mu sie grozbami y obietnicami przykrzyl / á on w swey śléczności y przy prawdzie raz poznány trwał: oćiec rozgniewány y krolestwo mu wziął y wszytko co miał obiał. Czym gdy sie zwyciężyć nie dał: zwiázanego zá szyć y rece do więzienia wrzucić kazał. Tám sie modlitwa ciesząc / y o swiát y odmienne krolestwo iego niedbájąc / w tym sie kochał czego mu niht odiać nie mogł. A ná dzień Wielkonocny / posłał do niego w nocy niewierny oćiec Ariánskiego Biskupa / áby z reki iego Ariánski Sákráment wziął / á do oycowskiej láski przysiedł. on z sukánien y z gniewem onego heretyká odprawił / iego sie niewiernością bzydzac. O czym gdy oycowi iego powiedział: rozgniewány káty posłał ktorzy go táńże w więzieniu zábili. Pan Bog męczenniká swego wzcit. Bo w turmie oney przy cieie iego swiáćłość widziána bylá y śpiewanie przedświene. Zálował oćiec oney srogości nieludzkiej swoiey / ále do wiáry s. nie przysiedł. prze boiaźń narodu swiego.] Poty s. Grzegorz.

Ten Lewigildus opánował był w Hispániey Swerwy / ktorzy niedawno byli wiáre Kátholická przyiali / y krolestwo ich między Goty obrocił. Wiele też Kátholickich biskupow / ktorzy sie iego Aryánsztwu sprzeciwili / ná wygnanie podawał. Grzegorz Turoński Biskup o sobie nápiśał tego czáśu gdy sie złodzieie do kóściolá s. Marcína wkrádli / y ná iego grobie wiele srebrych y drogich przykrýcia nábráli / á potym rychlo náleziemi y poimáni byli: on ie od śmierci do krolá Chilperiká píśac / wyzwolił / mowiac: gdy my ktorým to náleży ná nie nie záluiem / stráćeni być nie máia. W czym práwie Biskupia láskáwość pokazał.

Pelágus Papież ob Longobárdow bárzo wciśniony / ktorzy y przymierze z nim uczynione tágáli: píśał do poslá swego s. Grzegorza do Cárógrodu / áby Tyberiuszá Césárzá pilnie o pomoc Włóskiej ziemi / á nawiecey Rzymstiemu miástu prosił. Stámtad gdy sie wracał do Rzymu od Grzegorza Márimianus Opát iego klastoru w Rzymie / bedac ná morzu z towarzystwem niemályn / z potopu wielkiego cudem Boskim wypłynął. Bo gdy sie okret woda zálal ná dno nie posedł ále po wierzchu droga swoia płynąc / przez ósm dni trwał / w sýsycy o sobie zwatpiwszy / ciáło y krew zbawiciela bráli / Bogu sie oddáiac. Lecz dnia dziewiatego okret on do Kotheonstkiego zamku przybił sie / z ktorego w sýsycy zdrowo wysiedli / á zátym storo wysiedli / on okret ná dno sie zátopił.

Rok P. 585. Pelág: II. 8. Tiberiuszá 4.

Longobárdowie we Włósch po dżiesiąciu lat ktorých bez krolá pány tylo y wodze mieli / wstęknivszy sie bez iednego spráwce / krolá sobie obráli Antháirá nieiátiego / o ktorým nápiśał s. Grzegorz / iż w pomineł s. Piotrowi posłał z tákíey przyczyny. Klucz zloty z błogosłáwienstwá s. Piotra / ieden Longobárd nálaží / y nie nie wważáiac / iż to tákí Klucz był á ná sámo zlotó páćrzac / gdy nożá ná pšování onego kluczá dobywał / od czártá wrzucony sam onym nożem garbólo sobie przekłóť / y umáry leżał. á wedla niego on klucz ná ziemi porzucony był. Przestrášyli sie Longobárdowie / y zaden onego kluczá podnieść od ziemi nie śmiál / á z iednego między soba náleží Chrześciániná Minulsá imieniem / ktory on klucz podniósł. Antháir krol o tym sie dowiedziáivszy / on klucz do Papieżá mego przodká / y drugi tákże zloty ktory dárował s. Piotrowi przysłał.

wi przy nim postat/ ono mu cudo oznáymuiac.] Poty s. Grzegorz. Bylo sie czemu dziwowac iako P. Bog od Longobardow na on czas Rzymu bronił/ przez one dwie wieze/ to jest/ Piotra y Pawla/ iz wziac miasta onego nie mogli/ y nierychlo sie o nie kusac/ nigdy go w swej mocy nie mieli/ wſytkę Włoska ziemię posiadſzy.

Tego roku Lewigildus on krol Gothow abo Wiſygotow/ piſe s. Grzegorz Papież/ iz vmieraiac przyzwal do siebie Leándra Biskupa/ y syna mu Rycháreda poruczal/ proſiac go aby to z nim uczynil/ co z iego bratem Herenegildem uczynil/ to jest/ aby go wiary Kátholickiey náuczyl. Przydanie Grzegorz Turoński/ iz ten Lewigildus zachorowſzy zálowal iz heretykiem byt/ y záklinal drugich aby takiemi nie byli/ y Kátholikiem zoſtal/ a przez siedm dni pláczac y záluiać co przeciw Bogu czynil/ vmárl.] To perona iz zálowal ſwoich bledow heretyckich/ ale nie zda ſie aby Kátholikiem vmárl. Bo iego ſie pámiatka potomkowie bzydzili.

Rycháredus wſtapiwſzy ná kroleſtwo/ brátá meczenniká náſláduiac Kátholikiem zoſtal/ y lud wſetek ſwoy z niewiernosci Ariánſkiey wywiódł. Do czego krew niewinna brátá iego pomogla/ wedle ſlow Páńskich: ſiárno w ſiemie wrzucone wielki owoc wypuſciło. Zebrał iako piſe Turoński Grzegorz/ wſytki ſwoie Ariánſkie biskupy ná Synod/ y mowil im: Co zá niezgody ſa między wami/ y temi ktorzy ſie Kátholikami zowia/ y czemu tak trwá/ ta/ a zwlaſzcza iz oni nád choremi cudá czynia/ ktorych wy czynić nie móżecie: wzdy ſie zgodzicie a rozmowicie: czyia ſie prawda pókaże/ zá ta poydſiem. y zebrawſzy Kátholickie Biskupy ſpuſcił iez Ariánſkiemi/ ktorym wedle dawnych náuk y piſm Kátholicey wkázáli prawde. Wſpominial krol y on cud ſwoich Ariánow/ gdy zdrowego ná oczy ſlepym uczynili/ y odwiódſzy ſie krol Rycháredus z Biskupy Kátholickiemi/ wziat od nich náuke o prawdziwym wyznániu Trojcey przénachwalebnieyſzey/ y wziat ná ſie krzyż s. y bierzmo- wany ieſt.

Bylieden Biskup iako drugi Ariuſ chytry y zwaſy/ ktory widzac iz go ludzie oſtepuia/ záſráſowany ná lozku padł y záraz vmárl.] Rycháredus káſtawoſcia wiſka/ bez zadnego przykrzenia ſie/ ludzie ſwoie do Kátholice- twa przywodził/ y zá dobrocia Boz a z czásem oni Gothowie/ Wándalowie/ Swewi/ Alani/ záráżeni Ariánſtstwem/ y we Wloſech/ y w Afryce/ y w Hiſpaniey/ do iednoſci koſciola s. obrocił ſie/ y Ariánſtowo iako z deſzczu ſtruzmien oſchło. Mácochá Rycháred a Goſſwintá zoſtála też ná wierzchu Kátholicey/ ale zdrádlíwie. Bo wziawſzy ſwiateſc wyrzucála iá/ y ná ſmierć ſie Rycháreda krolá z iednym biskupem Ariánſkim/ Vdila názwánym/ smawiała. Czego gdy ſie Rycháredus dowiedzial/ biskupa ná wygnanie potepil/ a oná mácochá iego przedko vmárlá.

Rok P. 586. Pelág: II. 9. Mauriciuszá 1.

Eutychius on Cárogradzki Pátriarchá/ ſwiatobliwoſcia żywo- tá y cudy/ y duchem prorockim od Boga uczczony/ przed ſmier- cia ſwoia w blad wpadł/ y piſaniem go potwierdzal/ iakoby cia- lá náſe gdy ſmartwychroſtána niedotkliwe/ iako wiater bychy miały. Z ktorego bledu Grzegorz/ ktory w Cárogradzie poſtem byt Papieſkim/ wywodził go/ y wkázoval iz wedle ciała Pana náſego ácz poſwarku y wſytko przemkáiacé/ ale iedná dotkliwe ciała náſe być máia. O do ſiebie y wſytko z niego zrozuimianſzy/ kſiegi Eutychuſá/ blad iego po- tępiać ſpalil. A w tym obá zachorzeł/ y Eutychius y Grzegorz. Eutychi- us ſie

Rzym był wolny od Longobardow.

2.

Dial lib: 3. cap: 31.
Arianſki krol Le-
wigildus przy-
márci co czyni.
Hist: Eb. 8. cap: vl-
timo.

3.

Rycháredus krol
Hiſpanſki.
Greg: Pa: vt supra.
Iſidor in Chronie.
Kátholickiem so-
ſtal.
Hist: Franc: lib: 9.
cap: 5.

4.

Gothowie, wſy-
ſcy Ariant Kátho-
likami zoſtali.

Ioannes Abbas.

2.

Greg: Pa: Moral:
lib: 14. cap: 29.
S. Eutychius w
blad vpádl.

Świeci nie długo
w blędsie zostają.

Surius die 6. Aprilis.

2.
Jan Postnik oblu-
dnik na Cáro-
grodzkie Biskup-
stwo.
Lib: 4. epist: 38.

3.
Turhist: Franc: lib:
6. cap: 30.
Mauriciusz Ti-
berius czyni Ce-
sarzem.
Niceph: lib: 8. ca: 6.
Vpominanie do
panow na Koro-
nacy.

4.
Cnoty Tiberiu-
sa.

5.
Sophon: in prat:
Sp: 1. ca: 112.
Leo mnich za dru-
gie zmarł.

Milosc zdrowia
za drugie nie za-
luie.

us sie vpamietał y do tych co go nawiedzali / store stroie w reke biorac / mo-
wił: wierze iż w tym cieie zmartwychwstaniem. y ztym żywota tego doko-
nał. A wielcy świeci zachwiał sie moga / ale ie P. Bog podźwiga y wywo-
dzi / y vpasc a fluc sie im nie daie. Nawiedzał go w niemocy Cesarz Tybe-
rius / y błogosławieństwo od niego biorac pytał go / koby po nim na iego
mieysce wstąpić miał. On dawszy mu błogosławieństwo / o iego mu bliskiej
śmierci oznaymił / a o następniku zamilczal / wiedzac iż obłudny y niego-
dny być miał.

Nastąpił na iego mieysce Jan mnich Postnik rzeczony / ktory z postow
prożney sławy szukał / a wielka w sercu pycha miał. gdy poń postano / w rze-
czy sie kryć y wcielać chciał / a iednak wstawal sie y naleśc dał. Wzrad czło-
wieka iaki jest pokazal. Wysoko posadzony / iescze wyżej chciał / czyniac sie
Oecumenicus Patriarcha. Co mu Grzegorz Papież / ktory na ten czas był w
Cárogrodzie / wymawia / mowiac: Dżwone sie iakoscie sie niegodnym Bi-
skupstwa czynili / y od niego wcielałi: a teraz sami tylo Biskupem być chce-
cie / imie sobie nowe daiecie / ktorym pokoy kościelny z taką pracą odnowio-
ny / rozrywacie. i. wśedliakto baramet / a zaraz iakto lew ryczeć poczał.

Tyberius Cesarz blisko sie śmierci swej spodziewał / Mauriciusza
wodzą woyska / y zięcia swego / so cortą iego Konstancya za nim była; o koro-
nym wiele rozumiał / y o cności / dzielności y pobożności iego wiele trzymał.
Cesarzem y towarzyszem państwa wezmił / y sam nań przy Janie Patriarche
koronę y sate Cesarstwa włożył. Przy tym koronowaniu Jan krasomowca
Questor / od Tyberiusa do Maurycego rzecz miał / w ktorej sa one święte
vpominania: Dmiej swowolność panowania rozumem vzdac. so panowa-
nie wysokie bystre jest / y dobre zamysły odpedza. Nie miew tego o sobie roz-
mienia / abys miedrzym nad inne był / choć szczęściem wszytkie przechodził.
Miłosc sobie a nie boiaż w poddanych iednay. vpomnienie y karanie / iakto
ieden wzrad miasto podchlebstwa przyjmuy. Sprawiedliwość niech przy co-
bie leża. Pomni iż panowanie jest ozdoba niewola / ktora miar kowania
mocy potrzebuie. i.

Była wielka radość z onego podwzrżenia Mauriciusza / ktora sia prze-
ka śmiercia Tyberiusa rozrzedziła. Żalować nił takiego pana nie przestali.
Bo był Tyberius wielkiej dobroci / y ialmużnik hojny / w sadach sprawiedli-
wy y ostrożny / nił im nie gárdził / ku wszytkim dobra wola miał / y wszytkie mi-
lował / a wszyscy go też miłowali.

Za panowania Tyberiusa / mnich ieden Leo z Kappadociei za wysoko
miłoscia ku bliźniemu / otrzymał piekna koronę mecenista. Nawiał często
do swoich towarzysow: wiercie mi iż mam krolew zostać y krolować. Gdy
tedy Masytkowie w Cazyim mnichy naitachali / y iedne pobili / drugie poimali /
y Janá Abbata ktory był czytelnik Cárogrodzkiego wielkiego kościoła / y
drugich dwu z nim Eustaciusa Romana / y Theodora z Cyliciei. y rzekli
Jan do onych żołnierzow: Prowadźcie mnie do miasta / tam sie wam okupie-
y pusćli go do miasta / gdzie u Biskupa Janá pieniedzy na okup swoy pro-
sił. Biskup nie miał iedno ośm złotych / a oni chcieli dwudziestu y czterech-
y musieli mu mnichá wrocić. Był w mieście onym Leo z innym towarzys-
stwem / y przeto poimany nie był. y żalując onego Janá / po trzech dniach
wziął one ośm złotych od Biskupa / y bieżał do onych Masytkow / y prosił ich
mowiac: weźmićcie mnie y te zemna ośm złotych / a pusćcie tych trzech bo ja
zdrowy / a ci chorzy / nie wytrwają drogi / musićcie je pozabijać / y bieżćcie
skłode miec. y namowil ie. sam sie dał za nie. y gdy z nimi siedł / wstawal ten
ślabiał y postąpić nie mogł. a oni go zabili. y tak sie zisćilo co marował ten
Leo: iż krolew być y krolować miał. Toć jest krolestwo świętych / za bracia
y zdrowia nie żalować / iakto Pan CHRISTVS dla nas ie položyl.] Tense

Tenże powiada Sophronius, co sie iuż za pánování Mauricego sta-
lo. Sáraceni za wodzem Namánem gdy pustoszyli ziemie / Mikolay Ab-
bás Jordanes / potkał trzech Sáracenow / a oni wioda zwiázanego piękne-
go we dwudziestu lat młodzieńcá. y prosił ich aby go puszcili. Oni niechcie-
li. Obiecowal im pieniadze / ale mówili / oddać go swemu káptanowi ma-
my / aby z niego ofiárę Bogom uczynił / bo nas o to prosił / gdybyśmy co pie-
knego poimáli. A Mikolay bázro ich prosił / aby go okupić mogli / aż mu po-
grozili ścięciem głowy. Toż on do P. Boga zawołał / y zaráz czárci wsta-
pili w one trzy Sáraceny / y sami sie pozabíjali / a onego młodzieńcá do celle
swojej wziął. Z ktorey on wynisć niechciał / y P. Bogu sie tam oddał / y wy-
pełniwszy siedm lat w celli / wieku tego dokonał. Był rodem z Tyru.]

Wracamy sie do Cesárzá Mauriciusá / wielkie cnoty iego wystawia
Ewagrius: Żywe w nim były / prawi / cnót wszytkich przykłady / ktoremi pod-
dane do násladowania wabił. y inni o nim wielkie pochwały nápisáli. Był
szczerý y mocny Kátholik / za iego Cesárstwa hereticy w pokoju stali áni sie
ruszáli. Grzegorz Papiész kaže zań Pánu Bogu dziekować. Do onego Theo-
dora ktory mu był o Cesárstwie prorokiem / pilny list modlitwom sie iego za-
lecając pisał / y żywność klastorowi iego nádał.

Pelágus Papiész do nowego Cesárzá nowego posta Laurentego dy-
kona Kárdynala wysprawił / a s. Grzegorzowi wrócić sie do Rzymu kazał. y
wracał sie z wielkimi vpominki. Bo v Cesárzá vprosił ramię s. Jedziecia
Apostola niedawno / iáko iest wyżsley / nálezione / ktore dał do swego ko-
ścioła s. Jedziecia / y głowę Lukáša świętego / ktora dał do s. Piotra / gdzie
do tego czasu odpoczywa.

Gdy sie wrócił do Rzymu s. Grzegorz / do-
konywał ksiąg Moraliów ná Jobá / y wdał go w one druga praca Pelágus
Papiész / aby pisał przeciw onym odsczepieńcom / ktorzy piatego Concilium
nie przyjmowali / a Aquiley Biskupa za Pátryárche mieli. y nápisal list
bázro uczony y dzielny. Ná ktory gdy sie nie náwracali / vzył Papiész Smá-
ródá Exárchá / ábo sprawce ziemie Włoskiej / aby one Biskupy do iedności
moca przymusił. y posłużył bázro dobrze iedności s. Bo Sewerus Biskup
Aquiley za pogrozkami obaczył sie y z Rzymskim sie Biskupem ziednoczył /
a imi za nim posli / y tákże sie z kościołem s. poiednali.

Rok P. 587. Pelág: II. 10. Maurici: 2.

Al Carogrodzki Biskup uczynił Synod w Carogrodzie / ná kto-
rym o potwarz y sádzony był y wyzwolony Grzegorz Pátryárchá
Antyochenski. za powodem onego Synodu uczynił sie ná nim Eku-
menikiem Pátryárcha / ten sobie tytuł v inych Biskupow ktore był
zebrał iednając / y pisac sie ták y zwać poczał / iáko nawyższy nád wszy-
tkimi Pátryárchami. On to postník pokryty ná ták sie hárdosć wyniosł. O-
czym skoro sie Pelágus Papá dowiedział / pisał list / psuiac y mázac wszytko
co sie ná onym Synodzie działo / okrom rzeczy Grzegorza. Pisał y list do
wszytkich Biskupow / ktorzy ná onym Synodzie byli / oznáymuiac im ono po-
tepienie stánowienia ich / y onego nazwiska ná ktore sie Jan Carogrodzki
wynosił. y postowi swemu zaráz zakazał / aby przy Janie gdy Nřsa s. ma w
Janowi y inym ktorzyby przy nim stali / y zakázuie aby mu tego napisu nie
przeczytáli / iesli odłaczeni od Apostolskiej spólecności być niechca / aby nie
słusneý czci drugiemu nie dawáli / a swoieý słusneý nie wtracáli. Wymawia-
im y to / iż żaden z Carogrodzkich Pátryárchow przodków tego Jana / tytu-
lu tego przywołaszć sobie nie śmiał. A ktory sie o to kusil / wnetżę zakaza-
niem Papieskim przestac tego musiał.

6.
Prat: Spir: cap: 155.

Młodzieńcá iáko
wybanil Mikolay
od Saracenow.

7.
Lib: 6. cap: 1.

Lib: 7. epist: 47.

S. Grzegorz wrá-
ca sig 5 Carogro-
du.

Gregor: Pa: lib: 4.
epist: 38.

Indict: 13. & epist:
lib: 2.

8.
Pise przeciw od-
sczepieńcom.

Greg: lib: 2. ep: 36.
Indict: 10.

Paulus Diac: de
Longob: lib: 3.
cap: 12.

9.
Greg: lib: 4. ep: 38.
& lib: 7. ep: 69.

Jan Carogrodzki
wziął tytuł Patri-
archa, Oecumeni-
cus.

Pelágus Janowi
sig Carogrodskie-
mu sprzeciwi.

2.
Lib: 6. cap: 8. 9.
Trzęsienie ziemi
w Antyochiey.

3.
Hist: Fran: lib: 6.
cap: 46.
Chilperikus krol
śabity.

Greg: Turon: hist:
Franc: lib: 8. cap: 5.
Gunterámná kro-
lá widzenie.

4.
Lupencius śabity.

1.
Euagrius lib: 6.
cap: 10. 11. 12.

Wzburzenie żoł-
nierzow.

Jako ie Grzegorz
uspokoil.

2.
Isidorin Chronic.
Wojná niespra-
wiedliwa ná
Chrześcíaný no-
we.

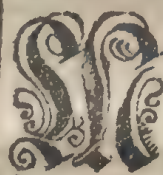
Greg: Turon: hist:
lib: 8. cap: 30.

Antyochia wielkie trzęsienie ziemi tego roku popsuwało / ktore Ew-
grius opisuie / przednie y kostowne budowania obaliły sie y kościoły y łaznie
y inne pospolite / o sześćdziesiąt tysięcy ludzi zginęło / ktore mury przywały.
Biskup Gregorius / ná ktorego sie było wszystko miasto poburzyło / zdrowo
zachowany był / o potwarzy ktore ná swego pasterzá wszyscy kładli / karat
Pan Bog miasto ono.

Chilperikus krol Frankow / drugi Tero y Herod / mowi Grzegorz Tu-
ronski / bedac w łowach / gdy podwieczor z konia zsiadał / ktos przybiegł
pod kopaczkę go nożem przebił y drugi raz w brzuch kłota rane zadał / y zaraz
umarł. Był wielki wydzieracz imion kościelnych / y mawiał: Śarb nasz nie
ma / á do Biskupow wyszły sie bogactwa przeniosły / oni kroluia. y dla tego
gdy kto ná kościół co dawał / on testamenty psował. Zawszy co ná wciśme-
nie ludzi wynajdował. O nieczystości y pomysłić nikt nie może / ktoreby on
nie wypełnił. Z ládą przyczyny ludziom lupić oczy kazał. Gunterámnus krol
powinny tego Chilperiká / przez sen widział go w wielkich mełach / ná ktore
go Biskupi ciągnęli. y zbudował sie z onego widzenia / wieśsa część Bisku-
pom oddać / y za Biskupstwa pieniędzy brać niechciał / y tych co ie dawali
fukał / mowiac: Nie chcemy dla zysku niepoczciwego nieślawy cierpieć / y
wy niechciejcie Symoná Magá náśladować.

Lupencius Abbas s. Priwatá meczenniká w Gabálitanie / odniesiony
do Brunichildy krolowej / iz o niej coś złego mówił / pozwany do niej spia-
wił sie / y wolno do domu puszczony iest. Lecz Komes Innocencius ktory go
był odniósł / poimac go kazał y męczył go / y potem puszczony go / zaś mu w
rzeki Arony głowę wciął / y w morze ia w rzekę wrzucił. Ciało iego bez głó-
wy w wodzie nálezione iest od pasterzow / á wor on z głową orzeł z rzeki wy-
wlokł. O grobu iego cudá bywały.

Rok P. 588. Pelági: II. II. Maurici: 3.

Mauricius Cesarz / Romaná wodzá najwyższego / ktory sześćdziesiąt
y ze zwycięstwem granić Rzymskich obronił / chcac złożyć á Phi-
lippiká zięciá swego / ktory siostrę iego miał / ná ono miejsce wstąpił
wić: nálaź wzburzone wojsko ktore Philippiká przyiac niech-
ciało / y przysięga sie ná to obwiazáło. Wciął sie Cesarz do one-
go Grzegorzá Pátryarchy Antyoskiego prośac go / áby żołnierze uspokoił / á
do posłuszeństwa namowil. Miał wielką przyiaźń y wojská wszystkiego on
Biskup / y śedłszy do nich z wielką pokorą przed nimi pokleknął / y płaczac
rzecz bázro dzielna czynil / y za pomocą Boga fercá ich wiały odmienił. Tyłó
zawołáli / iz przysięgi swej odstąpić dla sumnienia nie mogli. A on im o pa-
pińskiej mocy od Boga dány wywodził / iz one przysięge rozgrzeszyć y wol-
ne im sumnienie uczynić mogł. A oni ná tym przestáli / y biorac z reku tego
niepokaláne ciało CHRISTVSOWE / bo były wielkie dni / wszyscy sie uspokoi-
li / y Philippiká / po ktorego Biskup zaraz posłał / przeprosáli / y do iego sie
posłuszeństwa podáli. Wielka Rhetoriká pokorá kapłáńská y chęć do pozys-
kania dusz p. Bogu / y do pokoiu pospolitego. Nie stroniłá wniżyć sie Bisku-
pom gdy o dusze idzie / dla ktorych sie Chrystus Bog najwyższy bázro wniżył.
Gunterámnus krol Frankow z wielkim wojskiem w którym miał o sześć-
dziesiąt tysięcy ludu / ná Gothy one pod Rychardem krolew / ktory już byli
Kátholikami zostáli / do Galliey Narbonenskiej wyprowadził / y bitwę prze-
grał / iz Gothowie nigdy tak wielkiego zwycięstwa nie mieli. Nieśpiawie-
dliwie sie był ná one Gothy Kátholiki puscił / ktore ráczey dla onego do wia-
ry s. nawrocenia / czcić miał / y dla tego p. Bog mu nie poszczęścił. Wroci-
wszy sie

wybył do domu / narzekał na grzechy y nierząd żołnierzy / iż sie P. Bogą nie bali / kościoły jego y kapłany łupili / posłuszeństwa nie oddawali / karania nie znosili / y do poburzenia przedcy byli: a iako nam / prawi / dawać ma P. Bog zwycięstwo: y groził sie przednię się pokarac / aby sie mniejszy bali. Zadowol sie y na Biskupy on krol / iż nie nauczali ludzi / y do boiaźni ich Bóg nie przyprowadzał / a w wielkie grzechy wpadać im dopuszczali / y dla tego Synod czynić w Naryskonie ten krol rozkazał / aby naprawa była.

Na tym Synodzie było Biskupów sześćdziesiąt / okrom posłów od innych ktorzy przybyć nie mogli. Wznorili prawo o kościołach / aby nikt z nich moca nie brał tych ktorzy do nich wciekają. y o sadach / aby księża w swego Biskupa sadzeni byli / mieniac iż to prawo od początku z kościołem wrosło. Dali też prawo / na Biskupy myśliwe / aby psów y ptaków nie chowali / ani sie tym bawili. Wstawili y o wczeczeniu duchownych od świeckich. Gdy sie oba na koniu pokłaja / aby czapkę złożył z głowy świecki / a z serca go wzięć. A gdy ksiądz pieśń / a świecki na koniu / aby z konia zsiadł y kapłanowi sie pokłonił. Zakazali księżcy przy sadziach krwawych bywać. zc.

Tam dali iednemu Biskupowi występnemu pokutę / aby przez trzy lata / włosom na głowie y brodzie nie ostrzygał / a winą nie pił / y mięsą nie jadł / y kościelnych wrzędow nie odprawiał.

Po Synodzie onym / krol Gunteramnus list do Biskupów wysyłał / y do swych sędziów y wrzędników wstawę swoję napisał / w ktorym te daie przyczyny karania Boskiego przez wojny y głody y złe powietrze na ludzkie y wrzędow / iż ludzkie praw Bożych y kościelnych y wrzędowych nie zachowują / a Boga sie nie boia. y wspomina Biskupy / aby ludzkie swoje owce nauczali / karali / y do cnót wszystkich wiedli / żeby P. Bog karanie swoje / a do dobrodziejstwa swoje przywrócił. Na was / prawi / Biskupi / grzechy ludzkie / jeśli milczycie. iako y ia wysć gniewu Bożego nie moge jeśli podobnych moich dobrego nie obmyślam. Niech nauka wasza wszystkich na prawi / iedni duchownym / a drudzy świeckim prawem niechay sie karza. Sędziom też swoim rozkazuje / aby sprawiedliwie sadzili / tak iako sie Panu Bogu podobają / a sami przez sie a nie przez namiestniki powinność swoje odprawowali. zc. Wydał prawo święte y krolom ku naśladowaniu godne / iako executor Synodu onego.

Rycharedus krol / choć ono wielkie zwycięstwo nad Franki miał: iednak iako spokojny / o przymierze do Gunteramna kilatroc stał / a ziednać go nie mogł. y przeto iako spokojnego wybrał go P. Bog od młodości jego / ktora sie na zdrowie jego z Biskupem Ariánstkim Odela zmarwiła / iż sie ich zdrady odtrył / iako sie wyszy namienilo. Miasto Paryż w Gallii tego roku ogniem wielkim pokarane jest od P. Boga. Broni iedney części s. Marcina / iako tenże Grzegorz pise.

We Włoszech gdy Smaragdus starosta do Carogrodu przyzwany był / a na jego miejsce Romanus nastąpił: on Aquilejski Biskup Sewerus do obczepienstwa sie / o one trzy kapituly / wrócił z drugimi trzema. ale ich drudzy Biskupi nie przymowali / y lud ich nie czcił.

Rok P. 589. Pelág: II. 12. Mauric: 4.

Biskup Rothomágeński Pretextatus od Frenegundy krolowej zabity męczennikiem został. Już był od niej wiele wcierniał / y kilatroc zepchniony z Biskupstwa na wygnaniu mieszkał / ale od Biskupów y krolów przywrócony był. y groziła mu tamże w Rotomagu mieszkając: Jesze / prawi / nawiedził miejscą gdzieś wygnany był. A on iey statkiem kapłanskim / iako zawoźdy / rzekł: y na wygnanie

Vpominanie do żołnierzy.

Na Biskupy o ludzkie grzechy.

3.

Greg: Turon: hist: lib: 8. cap: 20. Concil: Matise: cap: 9. 10.

Iurudikeya Duchownych.

Biskupi myśliwy.

Cap: 13.

Cap: 14.

Pokuta włosom nie strzydz.

4.

Karania Boskiego przyczyny.

Krol Biskupów wspomina o naukę ludzi.

5.

Greg: hist: Franc: lib: 8. cap: 35. 39.

Paulus Diac: de gestis Longob: lib: 3. cap: 12.

I.

Greg: Turon: hist: lib: 8. cap: 31.

Pretextatus Bi-
skup od Frenegun-
dy zabity w ko-
ściele.

2.

Gothowie pozná-
li prawdę.

Synod wielki na
nawrocenie Go-
thow.

Concil: Toletan: 3.

3.

Richaredus twi-
ry krol.

Wyznanie wiary
Richareda y pod-
pu.

4.

Ariansey Biskupi
wszyscy wiary S.
wyznali.

niu byłem Biskupem / y iestem / y bede / á ty nie zawnódy tej krolewskiej mocy
zázysieś. Ja y z wygnania poyde do krolestwa wiecznego / á ty z krolestwa
swieckiego do piekła poydziesz. O iakoby dobrze uczyniła byś tych złosci kro-
re czyniś przesiła / á tego dziecięcia ktoreś wrodziła do lat dobrych docho-
wiała. Temi słowy obrażona / w dzień Wielkonocny do kościoła gdy w swej
formie Antyphony Biskup zaczął / posłała nań meżoboyce / ktory go sie-
dzacego wtłok. Wieszony iest do domu / á Frenegunda wnetze go namierza-
przysła / y żalując go zdraćdlwie / o meżoboyce sie pytała / y bawierze mu-
przymodzić chciała. á on iey powiedział: A kto mie zabít inšy iedno tá / co
krole pozabijała y wiele niewinney krowie wylała? Ty przekleta ná swiecie
bedziesz / á Bog zemści sie krowie moiej ná głowa twoja. y tak oddal dusie
Pánu Bogu. y kościół go za męczenniká poczyta. Zabiła y drugiego star-
go kościelnego / ktory iey meżoboystwo ono Biskupa wymawiał / o którym
ten co Biskupa zabít / sam obiawiał.

Gothowie gdy narody wielkie y Kátholickie krolestwa w Afryce we-
Włoszech / w Hispánii y w Gallii posiadali / tym sie z swoiey Ariánskiej
wiary chlubil / y za dobra ia mieli: iż w niej takie zwycięstwa otrzymawali
á Kátholicka wiara tym iako cudem sobie hydzi / iż iakoby od Boga opu-
szeniu Kátholicy / do ich reku y mocy wpadali. Lecz gdy Rycharedus krol
swoie Gothy z Leándrem y innymi Biskupy do Kátholictwa obrocił: ináczey
sie pokazało. Poznali błedliwa wiara swoie á Kátholicka prawda. y ná po-
párce státku sweo Rycharedus zebrał tego roku czwarteo krolowania swego
ze wszytkiey Hispánii Biskupy ná Synod do Toletu. y było ich siedmádziesiąt
y dwa / za pozwoleniem Papieža Pelagiusa / ktoreo namiestnikiem tam
był on Leándre. Był ná nim sam Rycharedus y reka go swoia podpisał.

Ná początku tego Synodu Leándre stódkie y wzorne miał kazanie ná
wzbu- zenie radości duchowney z onego oświecenia Gothow / y z iedności
swietey / y z dusi tak wiele pozyskania. Rycharedus też krol morza swego
Synod wreształ / y wpominał / aby kościelny rzád y kárnosc náprawiona
była. przez tak wiele lat / po ki heretyctwo Gothow przekładzało / zámierza-
na. A żeby posćili y modlili sie / ná dobrej rády náleżenie. y trzy dni po-
stáwili y modlitwy / niżli Synod on zaczął. Modlił sie z nimi y krol. A po-
tym podał ná piśmie wyznanie wiary sweo / y było przed wszytkimi czytane.
W tym wyznaniu sa one słowa do Biskupow: Dwa wielkie y mocá rycerska
ine przechodzące y w liczbie niezliczone narody Goth y Swewy / iako ofiary
Bogu oddacie / przez rece wasze. przymicie / á Pánu Bogu oddaycie / ná-
czaycie y zbawienie ich spráwuycie. zc.

Wyznanie ono Kátholickie reka swoia podpisał temi słowy: Ja Rycharedus / te wiare s. ktora po wšem swiecie Kátholicki kościół wyznawa-
w sercu mam / w všciech ia opowiadám / reka ia moia za pomoca Boska
podpisuie. Podpisała sie y żoná iego Bádá temi słowy: Ja Bádá prze-
chwalebna krolowa te wiare ktorá mi wierzyla y przyeła / z całego serca / re-
ka moia podpisuie. Zá tym nastąpiło wesole wolanie wszytkich Biskupow.
Chwała Oycu / y Synu / y Duchowi s. ktory iedność y pokoy kościo-
ła swego Kátholickiego opátruie. Chwała CHRISTVSOWI / ktory o-
pem krowie swoiey kościół Kátholicki ze wszytkich narodow zgromadza. Wier-
czna wysługa Rycharedowi / krolowi prawowiernemu. Słowych ludzi do
kościółá názbierał. Niech go Bog y ludzie miluie / ktory tak Boga wesćil.
Zá darem Pána nášego IEZUSA CHRISTUSA. ktory z Oycem w iedności
Ducha s. kroluie ná wieki wiekow.

Wszyscy zaś Biskupi Ariánskej od-
Gothow y Swewow ze wszytká kśieža swoia y klerykami / wiare Kátholi-
cka wyznali / y cztery Concilia pochwalili / y błedy wszytkich heretykow po-
cypili.

repili / y z prawego serca swoje nawrocie opowiedzieli / y o nauce czegoby im iesze nie dostawalo / z potora prosili. Za tym krol Rycharedus prosil Synodu / aby takie prawo na Goty y Swery dali: zeby przy ofierze / gdy brac maia ciato Panskie / wiare Kacholicka wyznawali.

Na tym Synodzie wznowili y ono prawo / aby sie ksieza do sadow swieckich nie pozrywali / iedno sie w Biskupow swoich sadzili. A to wstawił za krolowstkim rozkazaniem y pozwoleniem / aby na Synod raz w rok gdy sie ziada Biskupi / sedziowie wszytkiego krolestwa z nimi sie ziachali / y od nich nauce brali / iakoby ich sady bez krzywdy y wciśnienia ludzi / odprowowali. A ktoby sie zley nad prawo na sadach zachowal / aby tego Biskupi dozrzeli / y do krola takiego odnosili. Takie prawa sa tez od niektorych Cesarzow iako sie wyzsey powiedziato / pisane.

Rycharedus wszytkie onego Synodu stanowienia potwierdzil / a Pan Bog one wiernosc iego y tym placil. Wyzwolil go zas tego roku od Argimunda wodza iego woyska / ktory krolom byc chcial / y nan sie z innemi zmagowal. Odkryla sie zdrada ich / y pokarani sa. Byl ten krol dzinnych cnót y wielce w ludzi miły / byl laskawy / szczodry / w bogich milosnie / sprawiedliwy y pobożny / a nade wszytko w wierze Kacholickiej goracy.

W Sycciley zakazano poddyakonom / ktorzy przed swieceniem żony mia li / aby z żonami nie mieszkali / a czystosc chowali / iako y w Rzymie czynia. W czym znać / iz pierwey te wolnosć mieli / y naprawuiac to s. Grzegorz Papiez / poleca wszytkim Biskupom aby zadnego na poddyakonstwo nie poswiacali / ktoryby zyc w czystosci nie obiecal. y w Hispamiey na poddyakon iesze do tego czasu takiego prawa nie bylo. Bo Toletanski Synod tegoż roku / życie bez żon y czystosc na kaplany tylo y dyakony kladzie.

Mauriciusz Cesarz na Persy Philippika wyprawil / ktory P. Bogu wstajac / ptego o zwyciestwo prosac / wzial z soba obraz Pana naszego on od Abagara nie reka czyniony. A Persom wieszczkowic ich o pewnym zwyciestwie opowiadali / y hetmana Persow Kardarige nadymali. Nabráli z soba Persow wiele lancuchow y powrozow y petow na poimanie wiezniow. Ale sie poskutali. Gdy do bitwy przysto / Philippikus obraz on woysku wklazuiac / a do krolestwa pobudzaiac / wpadal sam na modlitwy plakal. y dal P. Bog wielkie zwyciestwo / tak iz dwa tysiac wiezniow do Carogrodu poslal. Miasc wiele Perskich wzial y w Babiloniey byl / y Korzysci wielkie y bogate pobral.

W Rzymie Tyber rzeka / barzo wylala / y stare budowania obalala / y wielkie szkody w gumnach koscielnych poczynila. Widziano wielkosć wzorow / y iednego smoka okrutna bestia / za ktora wszytki ona gadzina do morza po rzecce wpadla / y tam wszytki pozdychala. Ktora gdy na brzegi morze wyrzucilo / powietrze sie od ich zgniosci popowalo / y bylo potym strogie powietrze morowe. O takim wylaniu rzek s. Grzegorz pise / iz w Weronie gdy Atczya rzeka wylala / y woda az do okien koscioła Zenona s. meczennika przysla: w drzwi koscielnych otworzonych iako sciana stala / a w kosciole nie wchodzila. Ci co w kosciele byli / ktorzy wynisć nie mogli / czerpali w drzwi wode oney pili / a woda nie plynela / iedno podnioszy sie stala. To sie przyzyczalo za studze s. meczennika.

Rok P. 590. Pelag: II. 15. Mauriciu: 5.

M O ten wielki zaraze do Rzymu wniosl / to iest nagle smierci / y zle morowe powietrze. Poczel P. Bog od domu swego: Bo Papiez Pelagius wtory / ta choroba piedka wderzony na infy żywot posiedl. Za nim niezliczona liczba ludzi vmierala / y prawie miasc puste czynila. Widziane byly iako strzaly spadajace

5.
Tolet: 3. cap: 13.
Iuridikcyja Duchowna.

Starość y sedziom
Biskupi dogladaj.

6.

Isidorus.

Czystosc slug oltarza poddyakonow.
Lib: 1. epist: 41.

Can: 5.

7.
Miscell: lib: 17.
Cedren: annal: in Mauric.
Obraz Pana naszego na wojnie.

Persowie poraseni od Philippika.

8.

Turon: lib: 10.
cap: 1. histor.

Smok z Tybru z wezami.

Zle powietrze.

Dialog: lib: 3.

cap: 19.

Cud o wodzie w Weronie.

9.

Turon: hist: lib: 10.
cap: 1.

Zaraza w Rzymie morowa.

Papiez powietrzem vmarl.

Gregor: Pa: Dial:
lib: 4. cap: 36.
Anastafius.

2.

Szpital na stąre.

Ciało S. Wá-
wrszyncá strásl-
we.

Lib: 3. epist: 30.

3.

Dialog: lib: 4.
cap: 55.

Iustus mnich z pie-
niedzmi pogrze-
biony.

Osiary Msey S.
wyhawiły Iustá.

4.

Gregor: in Euang:
Homil: 38.
Dia: lib: 4. cap: 37.

Gregor: lib: 4.
cap: 36.
Dian wmarły
czil się do cia-
ła.

5.

Dialog: lib: 4.
cap: 36.
Iustus mnich z pie-
niedzmi pogrze-
biony z ciała
na on świat.

z niebá ná ty co vmieráli. Zład sie Bostki gniew pokázował iáko s. Grzegorz piše. Była y powódz wielka y deščze ták gesty y długie iź ludźie mnieszáli áby miał być drugi potop. Bo o tákich wodách nigdy sychać nie było.

O Pelágiusie piše Anastáfius / iź srebrnemi pozłocenemi bláchami komore s. Piotrá / to jest miejsce to gdzie ciało iego leży / obit. A z domu swego uczynił gospode ná wbojie stáre. Nád cialem też s. Wáwrszyncá z fundámentow kóściół zbudował / y tablicami srebrnemi grob iego ozdobił. A gdy iego ciała mnieszy niektorzy y Mánssonarze szukáli y kopáli / niewiedząc gdzie leży / zagná sie otworzył grob / y widzieli wšyscy ciało iego / ále sie go dotknąć nie śmieli. Lecz wšyscy co ono ciało widzieli / do dziesiatyego dnia pomárli. To piše s. Grzegorz.

Jest list tego Pelágiusa do Biskupow Germániey o dziewięci prefáciách we Mšy / áby ich wiecey nie było.

Grzegorz s. tym czasem w Rzymie w swoim klasztorze s. Jędrzeiá z mnichami mieszał / nápiśał potym rzeczy niektóre pámięci godne / ktore się zá niego w onym klasztorze sšłáły. Jedná jest o Iustusie mnichu / ktory nádzá kazanie zákonne y z lákomstwá trzy złote chował. Ten gdy zachorzał / wziął sie onego skárbu brátu swemu wedle ciała / ktory tákże mnichem był / Kópiusz nazwany. donioślo sie to s. Grzegorzá / y záfárował sie / y chcąc do pokuty chorego przymiesć / y brátom dáć kárności postrách / zádne mu onego chorego náwiedzić nie kázal. y dowiedział sie iź to czynili dla onego iego grzechu / y záluiac zá grzech wmarł. A s. Grzegorz dáć mu pogrzebu z brácia niechciał / ále go w gnoiu zátópáć / y pieniadze one z nim wrzucić y bráciey nád grobem woláć kázal: Pieniadze twoie niech z toba ná zgube zóśłá. Tedy sie brácia potrwożyli / y niesli do s. Grzegorzá y te rzeczy ktore siá im mieć godziło / boiac sie w lákomstwie iákiey przygány. A po trzydziestu kázal s. Grzegorz zá onego bráta Iustá / Mše s. y osiary przez dni trzydzieste wstáwicznie czynić. y dnia trzydziestego w kázal sie brátu swemu Kópiuszowi / ktory go spytał: iáko sie masz? á on rzekł: Zlem sie miał / ále dopiero ziół komunie wziął. To jest / do ochłody y pokoiu wiecznego przypuszczony był. Ták przez zbáwienno osiary / meki wšedł.

Wtóz powietrze w Rzymie w tymże klasztorze s. Grzegorzá / páchole zuchwale y swowolne chorzeiac / czártá / á on go iáko smok pożera / widziálo / y ná brácia zákonna woláiac / modlitwa ich wybáwione było / y w pokucie y dobrej woley do zákonu / wmarło. O czym pátrzy w żywocie s. Grzegorzá.

Tenże s. Grzegorz piše o iednym przezacnym mezu Stephanie / iź to sam od niego slyśał / iź gdy był w Carogrodzie / bázno zachorzał y wmarł / á ciało iego nie pogrzebione leżało: prowadzono go w strony piekielne / gdzie widziáło wiele rzeczy / o ktorych slyśał / ále im nie wierzył. y gdy go przed iednym sedzim postáwiono: on go nie przyiá / ále rzekł: Nie tegom iá Stephaná ná przymiesć kázal / ále Stephaná kowalá: y wnet sie do ciała wrocił y ożył / á on drugi Stephan kowal ktory podle mieszał / wmarł. W tey powieści fáls być nie może. Bo ten powiedział co był z ciała wyszedł / y powieść sie iego / smiercia drugiego potwierdził / y swięty á mady Pápiez wiedziáł / kómu y co wierzył. Dla pokuty y nápráwy ludzkiej / wšy z c. P. Bog tákiego wá dzenia y objáwiená.

Tamże záraz o drugim powiáda / o żołnierzu nieiákim w Rzymie / iź z ciała zachwycony / bez duše leżał / y widziáł dziwne rzeczy / y powiádał / á było to wiela ludzom iáwno. Widziátem / powiáda / most iákiś / á pod nim rzeká czarna / y mgła / y oblóki spóśne smierdzáce / á zá mostem wesołe pole / y láki bázno wonne / po ktorych ludźie w bieli chodzili / y tám przesłánczy złotemi cegielkami budowanie. Ná onym moście / zli y niespráwiedliwi w rzekę one wpadáli / á dobzy y pobożni śmieli przechodzili. y widziátem tám

Piotra

Piotra starszego kościelnego związanego / y ciężkim żelazem okowanego / y inne / ić.] Przez te widome obrazy wkazuje P. Bog / one niewypowiedziane święta drugiego sprawy / tylo dla pojęcia naszego. Nie izby tam takie iako tu / albo mosty / albo pola / albo budowania były. Bo tam wszystko nad rozum nasz wietrze y wyższe y lepszere rzeczy są.

O tym powietrzu ktore tego to roku było / wstawili niektorzy ludzie / iż skoro kto w nim kichnal / zaraz umarl. y dla tego kichające pozdrawiamy / mówiac: Bożeć day zdrowie. Ale dawnieyszy to obyczaj o którym ieszcze Plinius napisał / iż y w Pogan bywał. Powiada ieszcze s. Grzegorz o tym że powietrzu / iż w Portuenstym mieście był mnich młody w lata / ale dobry y pokorny Melito. Ten gdy zachorzał bärzo / nawiedzał go Felix Biskup o nego miasta. y cieścąc go / mówił: Dac ieszcze P. Bog zdrowie. A on rzekł: Przyszedł czas moy. Bo mi sie wkazał młodzieniec z listem / mówiac: Otworzę y przeczytay. y otworzywszy / znalazłem tam wszystkie ktoreś ty na prześła Wielkanoc ochrzcił / złotym piśmem napisane / a iam był pierwszy / y wiem że ci wszyscy pewnie pomra. Umartł on Melito y oni wszyscy o których oznaymł. To mi samże ten Biskup powiedział / mówi s. Papież.] Umierający często prorokować mogą albo z objawienia Bożego / albo iuż niejako na on świat zbliżając się poglądając.

W Hispalu w Hispaniey był Synod za Leándrią tegoż miasta Biskupa / na którym postanowili aby za zezwoleniem Biskupa / urząd świecki wyganiał niewiaśły podeyrzane w księży y klerikow. Gdy im prawa duchowney karania nie pomagały.

W Galliey na krola Gunterámną nieprzyiaciele iego mezo boyce naprąwili / ktory nie mogąc go indziej wpątrzyć w Babilonie w kościele gdy do ołtarza przystąpiwszy komunii / to iest / ciało Pańskie brać miał / przystąpił w rzeczy coś chcąc powiedzieć / y dobywszy noża wderzyć w krola chciał / ale mu noż z ręki wypadł. poimano go / y drugi goły noż przy nim naleziono. Wyznal sie y wydał tych co go naprąwili. ine krol pogubił / a tego wchwośanego żywo puścił / niechcąc aby kto z kościoła wywiedziony / zabity był.

Tego roku dnchą P. Bogu oddala ona wielka krolowa Rádegundis w klasztorze swoim / przy pánkach zakonnych z ktorými świat podeptala y ciało swoje umartwiała / y aż do końca w wielkich cnotach y żywocie ciastnym dotrwała. Pátrż w żywocie iey.

Tegoż roku na wieczny żywot sędł Rupertus Biskup Wąngioneński w Galliey / Apostol Boioáriow y Noriku / gdzie wiele Poganstwa do CHRYSTUSA y prawdy wiary zbawienney przywiódł. Pátrż w iego żywocie.

Rok P. 590. Grzego: Pap: 1. Mauri: 5.

MO śmierci Pelágiusza wtorego Papieża / gdy w Rzymie y zle powietrze / ktorým zaráżony ten Papież umarl / y glob wielki panował / y woyny Longobárdow nalegały / y ludzie bärzo trapiły: wszystkich oczy obrociły sie na s. Grzegorza / o którym tak trzymali iż za iego światobliwośćia y godnością porátowanie iakie nie bżom onym náleść sie mogło. Zgodnemi tedy głosy wszystko duchowienstwo y ludem Rzymiskim za Papieża go wybráli. Wzbiantal sie wrzedu onego iak to mogł / a sprzeciwieć sie wszystkim tak zgodnym nie mogąc: iedne nádzicie miał / za ktora vsć Papieństwa mogł; to iest Cesarzkiego przyzwolenia odmowienie. Bo iuż na on czas zniewolony był od krolow Gothskich napierwoy kościoł Rzymiski / iż Papież choć słusnie obrány / záśieść na Papieństwie nie mogł / ażby Cesarz przyzwolił / ktory od Papieżow piemiądze na onym wstępie wys

6.

Kichanie.

Natur: hist: lib: 28.

Dialog: lib: 4.

cap: 26.

Mnichá Melitá widzenie w choro-
bie.

7.

Concilia Hispano-
rum.

Vrsad świecki na
niewiaśły y księ-
ży.

Gregor: Turon:

lib: 9. cap: 3.

Zdrada na krola
Gunterámną.

8.

Rádegundá.

9. Augusti.

Apud Surium

17. Martij. Tom: 2.

Rupertus.

16. Martij.

Tu się poczyna
Tomus octauus
Baroniusz.

1.

Grzegorz na Pa-
piestwo wybrany.

Niewola kościoła
Rzymskiego.

2.
Greg: in Psalm: 4.
Poenit.

Kmotrowska po-
winność.

3.

Kazanie S. Grze-
gorza o pokucie,
Processye.

Gregor: Turoncz:
lib: 10. cap: 1.

4.

Včiskanie od Pa-
piestwa.
Paulus Diac: in vi-
ta eius lib: 1. ca: 4. 4.

Inprek: lib: Pašto.

Gregor: lib: 6.
epist: 4.

5.

Homil: 1.
Přování Rzymu
ná budování.

Dialog: lib: 2.
cap: 15.

W głodzie pomoc.
Lib: 1. epist: 2.

Lib: 1. epist: 4.

6.

De cura pastoralis
kńiegi piše.

pie wyciągał. Na co bázro nárzekł Grzegorz s. iż to co niezbóžni Ariani
Gothowie czynić poczełi / Chrześciánsy Césárze od Justiniana poczaręsy
prowádzić iáko okrutnicy nie przestáli.

Pisał tedy Grzegorz pilny list do Césárza Mauriciusa / prośac / aby ná
iego wybranie ná Papiestwo nie przyzwalał / y rozumiał że go listem onym
ná to nánowić miał. Lecz stárostá Rzymiski Germanus / list on iego záchwy-
cił / y nie posyláiac go / swoy posłał / bázro prośac / aby Grzegorza potwiera-
dził. Był dobze Mauriciusowi s. Grzegorz znáomy / y kmoterstá powin-
ność zřoba mieli / gdy mu był syná ze chrztu s. podniósł.

Był obyczay w kóściele Rzymiskim / nim wybrány Papięž vrząd swor-
odpráwować poczał: to iest / nim potwierdzenie od Césárza przysło: czterey
wsytkim kóściołom rzadzili: Nástářy / káplan Archipresbyter / y nowo wy-
brány Papięž / y dwá dzudy z duchowienstwa do nich przydáni. A iz powie-
trze ono złe bázro ludzje zábijało / y predkiego vblagánia Bóžiego gniwu
potrzebowáło: Grzegorz s. lud do pokuty kazánien vpomínáć / y z roznych
kóściołow processye z litániámi czynić kazal. W iedney sli duchowni / w dwu-
gley mežczyzná / w trzeciey mniřy y zakonnicy / w czwartej mniřki / w piátey
niwiářy mežátc / w šesty wdowy / w siódmej vbodzy y dšeci. Ci do iedne-
go sie ná kázdy dšien inszego kóścioła schodzác / támpákáli / y P. Bógu sie
korzyl y gniwu iego blagali. A choć iednego dnia ósm dšiesiat ludzj ná o-
nych litániách nagle vmárlo: iednáť schodziť sie y voláť do P. Bóga nie
przestáli / áž vprosili: á Grzegorz s. sřat sie im iednaczem časú gniwu.
insa processya ábo litánie ná dšekování P. Bógu zá ono dobrodšiesie
zložyl. Ale iesze nie zgoła ono złe powietrze vřtáwáło.

Odpráwivřy one posługe ludzka / boiac sie aby potwierdzenie iego od
Césárza ná Papiestwo nie zářlo: vćiekł Rzymu y kryl sie po gorách y lářách
y pustyniách. Szukáli go y zá nim biegáli Rzymiáne. y gdy šup iářny ná
powietrzu vřřzeli / domysřili sie iż go on šup vřázował. y nálařy go wřšli
y w kóściele s. Piótrá do poswięcenia przywiedli / y ná štolice one podvřz-
řyli. Sam o tym námiénia / iż sie od tego vrředu krył / á gdy mu sie P. Bóg
w tey mierze přez znáti sprzeciřil / poddáť sie pod iářmo tvorce swego mu-
řiał. Poswiecony iest 3. dnia Septembřá tego roku. A iz Césárzowi zřyřle
pieniádze řláć musiał / ná ktore Gothowie Papięže nowe zniwólili: gře-
chu w tym žadne nie miał. Bo krom tych pieniędzy Papięzem iuž wřšle
był. wykonánie tylo vrředu swego y kłopoty á trudnořci z Césárzem okupował.

Škoro ná Papiestwo podnieřiony był / pierwfš do ludu / ktory řlowem
Bóžym karmić poczał / kazánie miał / čieřac ie w onych nedžách ktore přez
chodžily / á do bořázi Bóžey przywodžac. Bo ná ten čas y tá plaga ná
Rzym vderžylá / iz wiátry wielkie porostáwály / ktore řláre budovánia y vře-
wá mocne obalály. Přystepoválo y žemie trzeřenie / ktore z fundámentow
y kóścioły y domy řřoválo. y dšiało sie weble prorocřwá s. Benedykřá: iż
Rzym nie miał byť od pogáňřwá zepřováný / ále wiátry y wíchrámi y gře-
my y trzeřeniem žemie miał vpadáť. Longobárdowie teř wielki pořřádk
ludžiom czynili / y ci žolnierze ktory miářtá řřzegli / řwary sie y nieřgoda ro-
zřywáli. Přystepováł y głod wielki / w ktorym z Syciliy zbožé kóściełne má-
řic do Rzymu dobry pářterž kazal / piřac one řlowá do stárosty: Jesřli co má-
řo posłeř / wiedz iż nie iednego čłowieká ále vsytek lud zábijeř. Ná tářie
Papiestwo trářil s. Grzegorz / iáko ná okret w potopie mořřkim. Na co w
liřciech swoich řmutno řřeka.

A iednáť žadnym trudnořciám nie vřřápił / y táť ie ochotnie odpráwo-
wał / iáko by w pokoiu wielkim / ábo w swey pierwfšey celli mieřřkal. Bo w ten
čas one přewyřborne řřiegi De cura pastoralis nápiřal / gdy mu Jan Xá-
wensř

Weniski Biskup przymowił / iż od pracy kościelney kryć sie y wcielać chciał. Pokazał mu iako y Nazaryanzenus uczynił / iż sie jest czego bać / na takim wrze-
dzie siedzącemu / a iaki ma być / kto mu poprosić chce. y onym pisaniem sam
sie wiazał / aby takim był iako dobrego pasterza wymalował. Jest iego list do
siostry Cesarzkiej Theoktisty / w którym sie na ty frasuie co sie z iego podryż-
benia na Papiestwo radowali. Nie podwyższonec mie / prawi / ale pomimo
no / do świeckich prac przywiązano mie / iakichem za żywota nigdy nie miał.
pod farba Biskupstwa / do światam sie wrocil. Pierwem nad ziemie pod-
wyższonec był: a terazem w błocie wwiązł. wracać sie do serca chce / a rozera-
wane myśli tego mi bronia / iż wołam: Serce moje opuściło mie. Słusnie
psalm mowi: Gdy ie podnoża / w ten czas wpadła. Cesarz naraźniejszy / z
młoty lwą uczynić chce. na iego rozkazanie zwąć sie lwem może / ale lwem
ostawać sie nie może / c.

Lib: 1. epist: 5.

Ponitaja nie pod-
wyżsiała na Pa-
piestwo.

7.

Lib: 1. epist: 8.

Odsepienie o
trzy Kapituły.

Lib: 1. epist: 14.

Sewerus Aquilej-
ski.

Greg: lib: 1: ep: 17.

8.

Obrona od po-
wietrza.

Greg: Turon: lib: 9.
cap: 22. hist. Franc.

Turon: hist: Fr. lib:
10. cap: 3.

Frankowie sie-
miż w loska pu-
stosła.

9.

Can: 36.

Branie w ręce
ciała Pańskiego.

August: serm: 152.
de temp.

Wstawanie na
Niedzielę lu-
trnią.

Matisc: Can: 1. 2.

Siceotą porwa-
ny na Biskupstwo.

1.

Zywność zacnym
wdowom.

Lib: 1. epist: 37.
57. 65.

Stukanie ich.

Starał sie o kościoły od nieprzyjaciół spustoszone / aby kapłany miały /
abo sie z bliskimi osadzonemi złączyły. y o one odsepienie o trzy Kapituły
pracy nie zaniechał / y wiele ich pozyskał / wkazując iż sie żadna przez nie krzy-
woda Concilium Kalcedonskiemu nie dzieie. A zwłascz iż był Cesarz Mau-
ricius rozkazał / aby ie na Synod zezwano / a do iedności przyłączono / żeby
w syty mezgody zniezione były. Aquilejski Biskup Sewerus iefcze sie sprze-
ciwiał / ale go nieprzyjaciela z stolice oney wyrzucili / y do takiej nedze przy-
cieli / iż zebrać chleba musiał.

Anthair krol Longobardow / gdy Kacholikom y dzieciom na Wielkanoc
chreztu w Kacholickiej wierze zakazał / sam ony Wielkietnocy nie doczekał.

W Gallii gdy ono powietrze zle ktore Rzym zarażało / serżyć sie po-
czelo / y aż do Hispánii zachodziło: krol Gunteramnus iako iaki kapłan lu-
dziom sie do kościoła przez trzy dni y nocy na modlitwy schodził / y nic nie
leści iedno chleb ieczmienny a wode pić rozkazał / a sam hoymiesze niż pierwszy
iaki mużny rozdać / w syty nadszicie obrony w wblaganii Boskim položyl.

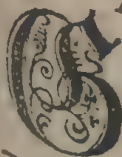
Na Longobardy znowili sie Frankowie z Cesarzem Mauriciusem / y
do Wloch wpadli / gdzie gdy wojska Cesarzkiego nie nalezli / a Longobar-
dowie na zamki sie y twierdze pokryli / iedno Włostka barzo skodliwie pu-
stosyli y odzierali. Za co ie P. Bog karat / iż niemocy wielkie na nie wderzyl /
y mało sie ich do domu z onemi łupy wrocilo.

Synod w Antysiodorze w Gallii w tym czasie czyniony pokazuje / iż
onego wieku ciało Pańskie wierni w ręce brali. Bo białymglowom rozkazu-
ia / aby w gola ręce nie brali / iedno w biale piękne plotno. Co y Augustyn s.
w iednym kazaniu wspomina / gdy mowi: Wsyfey meżowie gdy przystepo-
wać chca / rece wymyć / a niewiasty biale plotno chedogie podają / w ktore
ciało CHRYSOSOWE biora. Byly na on czas mocny zwyczaj / iż

wsyfy wierni w sobote na iutrznia wstawali / iako sie z Marystonenskiego
Synodu pokazuje: Ktorzy / prawi / nie słownemi ale prawdziwemi sa Chre-
ścian / wstawia y nie spia dla modlitwy.

We wschodnych krajach oświecił sie maż nabożny y cudami Boskimi
okraszony. Theodorus Siceotą / na Biskupstwo Anastasiopolskie w Galas-
ciey moca porwany z klasztoru y iastiniey / gdy sam dobrowolnie na Biskup-
stwo niechciał. Żywot iego wypisał Georgius kapłan tegoż klasztoru / kto-
rego rodzicom v P. Boga wprosił / y z dziecinstwa wychowany od niego był.

Rok Pański 591. Grzegorz 2. Mauriciusa 6.

Grzegorz s. nietylko o pilne mając na pewsne potrzeby ko-
ścioła Bożego / ale y na pojedynkowe osoby: wdowom Rzym-
skim / ktorym wielkie maitności on Tetylās był pobiał / iaki mu-
żny y żywność rozsyłał / y subdiałonom ktorym gospodarstwo
kościelne nalecał / wiele pieniedzy y zboża dawać / y takich su-

Lib: 1. epist: 24.

Wydanie wiary
do czterech Pá-
tryarchow.

Łąc/á sobie o nich dawać znać kazał. Zebrawszy Synod s. Grzegorz / y
tám wiara s. wyznawszy / napisał list do czterech Pátryarchow / do Janá
Cárogradzkiego / do Eulogiusza Alexandrijskiego / do Grzegorza Antyo-
cheńskiego / do Janá Jerozolimskiego / o wierze s. wedle zwyczaju iáko iá
sam wyznawał / y oni wyznawać y nauczać mieli. Gdzie mówi: Cztery Con-
cilia cześć / iáko cztery Ewangelisty / á nawiecyw Kálcedońskie / y o piątym to
mowie; tákże ie cześć; y list Jby / y pisanie Theodora / w którym persone
pośrzedniká Boga y ludzi ná dwóie iestestwo dzielił / y Theodoretá w tro-
rym Cyrillá szczypat / potepiam. A persone ktore te pięć Concilia odrzucá-
ia / y iá odrzucam / ktore cześć y iá ie też cześć. Co mądze wyrzekł / ná po-
tę wieczny á pogrzebienie onych swarów o trzech Kápitulách / á ná odho-
wienie Concilium Kálcedońskiego / ktore błędy tych trzech potepilo / ále per-
son pokutniacych nie potepilo. O co sie ták często świat mękał.

2.

Lib: 1. epist: 25.

Anástazyus An-
tyochénski wy-
gnany.Lib: 1. ep: 29. lib: 1.
epist: 30.

Pisał też tenże list Synodálski do onego wygnanego Pátryarchy Antyo-
cheńskiego Anástazyusza / znáiac go zá prawego Pátryarche / choć Grzegorz
ná iego miejscu siedział / y posła mu vpominki / to iest Piotrá s. kluc / y w
nim proch pilowany z lánucha iego / o którym mówi: iż ná choré położony
cudá zwykł czynić. Co też do Andrzejá przeznacnego mezá / y do Janá Pátri-
ciusza / tákż im dar posyłać piše.

Lib: 1. epist: 64.

Wino dárowne
kostowne prze-
dał.

Lib: 1. epist: 43.

Wenanciusz trzu-
cił kápice.

Lib: 1. epist: 33.

O Biskupy otrzymane wśedzie czynił s. Grzegorz y niedostatecznym
pieniądze stał. Jeden mu drogiego y bázro dobrego winá posła / á on ie prze-
dać y pieniądze iemu odesłać kazał. Był hojny do dánia á trudny do bra-
nia. Vpominał Biskupow áby ná vbogie szczodremi byli / á zwłászc ná
wygnane / ná których miejscu siedzieli / áby sie żywnościá z nimi podzieli-
li.

3.

Mnichy też błędne do kárności / y drugie odpáde / do klastorow nága-
niał. Wenanciusza kánclerzá Włoskiej ziemi / w bogactwach możnego
domu Deciusow / ktory był mnishi wbiór zrzucił / znówu do mnishiego sta-
nu námarwia / y sadem mu frogim Bostim grozi.

4.

Lib: 1. epist: 38.

39. 40.

Naprawa klasto-
row.

Byli dwudzy mnishy iáko w onych wojnách y zámieszaníu / którzy żony
bráli / tákże záś do klastorow zgromadzał. w tym wielkiej záżył trudnóci /
pracey / nim ich do pokuty przywieść mogł. Świeccy przed nieprzyjaciółmi
wciékáiac z żonami y dziećmi y białá plcia do klastorow ná wyspách Orsy-
nie y Pálmáriej między mnichy sie kryli. Skąd czystości mnishiej sroda sie nie
mála działa. Wielkiej záżył pracey s. Grzegorz nápráwuiac one błędy. Dwu-
gim którzy dobrze w zakonách żyli / rostkázował / áby przez ludzic dobre świe-
ckie / potrzeby swoje świeckie opátrowáli / y nie ná to náymowali / á sami ob-
służby sie Bożey nie tágáli. A którzy byli vbodzy á dobzy / iálmuzny w
hojne posyłał. Laurenciusza Archidiaóná Rzymskiego w wśyckich grzechow / z vřzedu
czonogo / dla hárdości iego y inych ktore sie zámilezáły grzechow / z vřzedu
złożył: á honoratá przed wśytkim duchowienstwem ná iego miejsce posłał
dził. Biskupá Neápolitańskiego Demetriusza / dla grzechow iego tákże zlo-
żył / y obierac inego rostkazał.

Lib: 1. epist: 49.

Lib: 2. epist: 1.

5.

Lib: 2. epist: 3.

Lib: 1. epist: 50.

Żony przed ka-
plánstwem wřig-
te.

Dial: lib: 4. cap: 11.

O czystosc káplánstka y inych klerykow pilne dawał rostkazania / áby przy-
nich niewiasty nie mieszkáły / okrom mátki / siostry / ábo żony w czystości po-
stánowionej. Bo gdy żonáte ná káplánstwo brano / záraz powściągli-
wość y czystosc w onym małżeństwie chorána bylá. Którym Biskupi duszá-
li / dopuscili iż żoná iáko siostra przy káplanie mieszkála. Ale gdzie było iákie
podeyrzenie niepowściągliwości ábo boiażn vpadku: osobno im mie-
skáć kázano. O czym tenże s. Grzegorz przykład dáie. Vřsimius / páw-
kápłan / potym iáko świecciem wzięł / nigdy żony swey do siebie przypuszc-
niechciał / áni iey posługi żadney nie vżywał / áni w ten czas gdy chorował.
A po wypelnieniu lat 40. ná vřzedzie káplánstka gdy vmierał / żoná iego dla
posługi

posługi jego przysła: a on ia odganiał/ mowiac: Odeydz! odemnie niewia-
sto/ iefcze iest ognia żywego troche/ odrzuc stome. A gdy ona odešla poczał
mowic: Przystapcie szczęśliwie pánowie moi/ przystapcie pánowie moi/ ia-
koście tu do służki swego przysć raczyli? Jde/ a dziekuie/ dziekuie. y gdy to
czesto powtarzał/ ci co przy nim byli/ spytali go z kim rozmawia: a on rzekt:
izali nie widzicie tu przychodzące pierwsze Apostoly Piotra y Pawła: y do
nich wołaiac: oto iuż ide/ iuż ide/ zaraz ducha wypuscił.

Z strony czystości kściezy/ ktora zawżdy w kościele Kátholickim trwała/
iáko przodek iego Pelágus w Syliciey zakazał/ aby poddyákonowie żon po-
święceniu swoim nie bráli/ y wzięte żony porzucáli: tak y Grzegorz s. ro-
kazał/ aby żaden ná poddyákonu świecony nie był/ ktoryby w czystości żyć
nie obiecował. a iesliby sie ożenił/ iuż poddyákonem bedac/ aby do wyższych
stopniow nádziecie nie miał/ póki by sie od żony wziętey nie oddzielił.

Tu sie wspomnieć y pohánbić ma kłamstwo niewstydlive dzisieyszych
heretykow/ ktorzy historia w rzeczy kościelna piśac/ zmysłony list iákis s.
Vdalriká Augustánského Biskupa do Mikoláia Papieža/ wkażuia/ ktore-
go sa te słowa: Błogosławiony Grzegorz wielki Papież pierwszy/ odiał był
swoim wyrokiem káplanom żony. A potym gdy tenże Grzegorz w swej sa-
dawce ryby kazał łowić/ rybacy miásto ryb/ pięć tysięcy głow dziecinnych
potopionych nálezi. To zabíwanie dziełek gdy zrozumiał s. Grzegorz/ iz
z kátemnych cudzołostw y nieczystości káplanow pochodziło: zaraz wyro-
k swój odwołał/ y grzech swój słusznymi owocami pokuty oczyścił. Póty ten
list/ ktory żadnego do prawdy podobieństwa nie ma. Gdyż ikt wiecey sie
oczyszczyć y bezżenstwo káplánskie nie starał/ iáko ten Papież/ po wśhytek
czas Papieństwa swego. Co sie z iego wiela piśania pokázuie. A ná Syno-
dzie ktory w Rzymie czynił sa te słowa: Jesliby ktory káplan ábo dyákon
żone poiał/ przeklęty iest. A też s. Vdalrikus nie żył ani zá czasow Miko-
láia Papieža pierwszego/ ani zá wtorego. Zá pierwszego iefcze sie był nie
wrodził/ a wtory osmdziesiąt lat po iego śmierci żył. Jákoż miał do Pa-
pieža Mikoláia taki list piśac? A ktemu sám sie kłamstwo wydaie/ gdy sie
pięć tysięcy dzieci w Rzymie miánnie/ zá s. Grzegorza ktory tylo ná Papie-
stwo żył lat czternaście/ iáko sie ich tak wiele zá tak krotki czas rodzić mo-
gło? A do sadzáwki s. Grzegorza kto im wśhytkie miotać kazał/ ábo iáko to
być mogło/ gdyż tam gdzie ryby chorwáia/ pod stráža ie w zamknionych ry-
bnikách chorwáia? Izali im do tej złości zatáienia mála rzeká bylá Tyber/
ktora przez miásto plynie/ a wolny káždemu do siebie przystep dáie? Niech
sie wśhydza takich plotek y básm y kłamstwá ludzie w cieie y rostkách leża-
cy/ ktorzy im wyleść y dla zbáwienia cieżko. Inych rzadow kościelnych
doglądáiac Grzegorz s. rostkazał aby przy poświęceniu kościolá/ w bogie cze-
stowano y Agápy ábo iáko starzy násy zwáli stypp sprawowano niemáłym
nakładem. Co sie dla tego wspomina/ aby sie takie dla w bogich obiády od
przodkow násyich wgefczáne/ a od nas opuśczone/ wznowić mogly.

Tá on czas kościol Rzymsti nietylko we Włoszech y w Syliciey ále y
w Afryce imiona miał/ ktore gdy Gennadiusz Eárchá Afryki opácrował/ y
do poszytkow y osády przywoził/ iáko bázro pobożny Chrzesciánin/ zá to
mu dziekuie Grzegorz s. y zwycięstwa ktore tam czeste miewał/ tey iego po-
bożności przypisue/ y ine mu obiecuie. Jákie to tam wojny y zwycięstwa
były/ piśania nie máś. Z listow s. Grzegorza do niego to poznáć iz znowu w
Afryce Donatystowie sie rozmnożyli y Biskupy swoje mieli/ y śmiał sie te-
den z nich w Numidiey Primásem/ iz láty był ná Biskupstwie stárszym/ czy-
nieć. W czym do Biskupow Afryki piśe s. Papież aby tego nie dopuścili/ y
oneo Gennadiusza Eárchę piśaniem swoim do obrony Kátholickiey wiáry/

Vrjinnus rmieta-
iac żony przypu-
ścić niechciał.

Śmierć święta.

6.

Czystość księży.

Lib: 1. epist: 42.
ad Petrum.

7.

List zmyślony od
heretykow.

Magdeb: Centur:
6. cap: 7. & Cent:
9. col: 540. & Cent:
10. colu: 686.

Sześć tysięcy
dzieci wtopionych
iaki fałsz.

Lib: 1. epist: 50.
lib: 7. epist: 109.
lib: 11. epist: 40.
lib: 12. inter Au-
gust: cap: 2.

Sadawka s.
Grzegorza.

8.

Lib: 1. epist: 52. 54

Stypp dla wbo-
gich.

Imiona Papiejskie
w Afryce.

Lib: 1. epist: 75.

Donatystowie za-
rozmnożeni w
Afryce.

Chartularius.

Theodor^{us} Balsam.

Lib: 1. epist: 45.

Zydow nie ponie-
walać.

Lib: 1. epist: 41.

Polewanie we
chrześ.

10.

Julius Diao: lib: 3

p: 14. & lib: 4.

cap: 2.

Krol Longobar-
us Katholikiem.

11.

Dialog: lib: 3.

cap: 10.

Archi wychodzi
kościół Arian-
skiego.

b: 2. epist: 19.

Indic: 11.

Theophanes

przeciw heretykom pobudza. Osłabieli byli bardzo Katołicy / a oziębli sie Katoł-
cerstwom sprzeciwili. schodziło na Augustynach / y podniosła sie niezboż-
ność bluźnierska heretycka / dla ktorey potym wszyscy od Saracenow zgineli.

Miał na on czas Papież swego Chartulariusa w Afryce / to jest / swego
go sędziego / ktory miało Papieża sady duchowne w oney stronie odprawo-
wał / ktorego wielka była dostojność. Takiego urzędnika w Grekow w Ca-
rogradzie zwano Chartophilax / ktory od Patriarchy sady odprawował / y
miał wysoka dostojność / wieksza niżli Chartularius w kościele Rzymistim.

Tenże Papież do Gallii Biskupom pisać zakazał aby Zydow ponie-
wolnie do chrztu nie przywodzono / ale żeby im Ewangelia tak przekłada-
no / iakoby sie ich skłóściami do wiary pobudzić mogli.

Gdy Biskupi z Hiszpanii z strony Gotow nie dawno do wiary obró-
conych / pytali / iesli na chrzcie troie polanie albo ponurzenie / czyli iedno ty-
lo być miało : odpisał : iż różny w tym kościołom w iedney wierze zwoyczay-
nie nie wadzi. Lecz iż na on czas heretycy trzykroć polewali albo zanurzali /
on radzi aby tylo raz czynili. żeby licząc one zanurzenia / nie rozumieli oia-
kim rozdziale w Bostwie. y wolat żadnego przykładu choć dobrego od he-
retyków nie brać.

We Włoszech gdy krol Longobardow Anthair umarł / żoną jego krol-
owa Theodolinda Chrzescianką y Katołicką cortą księżecią Boioarskie-
go na krolestwie zostala / ktora obrala sobie za meza Agilulpha księze Lan-
ritanu / nazwanego na chrzcie Pawlem. Ten skoro sie na krolestwie wmo-
cnił / a wszystkie Włosze ziemie / porządkowal / przeciwniki / posiadł / okrom Rzy-
mu y Rawenny : z Ariana zostal Katołikiem / z onymi swymi Longobardami
za stawaniem oney dobrej białegłowy żony swey Theodolindy. y tak P. Bog
przez niewiaśly one / mocne y dzielne narody do siebie pociagal. Franki przez
Krotilda / Goty w Hiszpanii przez Ingunde żonę meczenniką Hermene-
gilda / a Longobardy przez te Theodolinde.

Gdy Grzegorz s. Kościół s. Agathy w Rzymie w dzielnicy Subura
nazwanej / dawno od Arianow zmaszany / y dwieście pustk y zamięniony /
oczyszczał y poświęcał : sam powiada / iż wiele ludzi ktorzy sie w kościół ci-
sneli / wczuli pod swemi nogami wieprza chodzącego / y do drzwi sie ciska-
go. Czart dal znać iż zamięniony wynieść musiał. a zwołałszy gdy tam wno-
no reliquie s. Stephaną y świętey Mary. Tamże nazajutrz w nocy wiele
kie były grzmoty / tak iakoby z fundamentow kościoła sie walił. A po kilku
dni na on kościół y ołtarz obłok z nieba zstąpił / y postrach taki y wonia dzi-
wna uczynił / iż tam wonie żaden nie smiał. Tamże lampy pogaszone kila-
kroć sie same zapalały. To s. Grzegorz ktory był przy tym / y tym Ariany po-
stromoca. Drugi także kościół od Arianow dlugo używany / na imie s. Se-
werina Florian Biskupa poświęcił / y reliquie jego z Neapolim przynie-
sione / do niego wniósł.

Na wschodnych krolestwach wódz wojenny Mauricego Cesarza Ari-
stobolus / wspokołowil swoje żołnierze / ktorzy sie często burzyli / Persy pora-
ził / y miasto im wzial mocne Martiropola / ktore wiele potym mocy Rzy-
mianom przydalo.

Rok P. 592. Grzegorz 3. Mauric: 7.

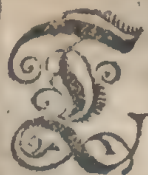
1.

Choroba S. Grze-

gorza.

Lib: 2. epist: 32. 33.

Indic: 10.

Zgo roku Arnulphus wódz Longobardow okolo Rzymu wie-
le ludzi pozabijał y w niewola poimal y skod rozlicznych naczyn-
nił. O co sie s. Grzegorz frasował w niemoc wpadł y koliczne
bolesci cierpiat. Staral sie o pokoy z Longobardami / widząc
opuszczony Rzym z ktorego y żołnierze na inne miejsca posłani
byli.

byli / ale Exarchus Rzymski / który w Kairze mieścił onego potciu nie
dopuszczał / a sam nie bronił / y z to siły nie miał. Jednak iakoby w potciu /
o kościoły postroenne staranie s. Grzegorz miał. Dowiedział sie od postro
z Numidiey z Afryki / iż Biskup ieden Kacholik / od Donatysty Biskupa pie
niadze wziął / za to iż go do Biskupstwa onegoż swego miasta przypuścił /
aby oba być Biskupami onego miejsca mogli. Zaraz posłał tam Hilariusa
kościelnego Chartulariusza który w Kairze mieścił / y pisał do Ro
lamba Primasa Numidiey / aby Synod złożył / a o tym Biskupie sad wezy
nił / a iesliby sie w tym świętokupstwie nalażł / aby złożony z urzędu był.]
Tat sie tam znorowu nietylko Donatystow którzy Kacholiki znorowu chrzčili /
ale y Manichejczykow Kacerstwa herety.

Biskupi z Hiberniey oni którzy sie byli dla trzech Kapitul od iedności
kościelney oddzielili / wciśnieni od nieprzyjaciół kościelnych do s. Grzegorza
wstać o pomoc pisali. On ich naucza odpisywał / aby wiedzieli / iż im ono
przesładowanie do zbawienia dla odsepieństwa nie pomaga / y wzywał
ich do iedności kościelney / bez ktorey wedle s. Cypriana y maczeństwo zy
skowne nie jest. Posłał im list / który Pelagius przodek iego o tych trzech Ka
pitulach pisał / aby czytając pilnie / prawdzie / wpor porzuciwszy / nieysce
bali. r. Opamiętali sie / y sa tego wielkie znaki / gdy potym około rzeczy ko
ścielnych / rady y nauki od kościoła Rzymskiego szukali y one brali. Miał y
we Włoszech wiele kłopotow s. Grzegorz / one odsepieńce o trzy Kapituly
nawracając / którzy mniemali aby piatę Concilium co przeciwnego Zdoce
niamu postanowilo. Z ktorego bledu tym ie trudniej było wywodzić /
im sie sami za wietrze Kacholiki wdawali.

Hadrianus z Thebany miasta w Boecie Biskup od swego Arcyb. Pu
pa Prima Iustinianę. złożony do Papieża appellował. Rzecz iego v zna
s. Grzegorz / na Biskupstwo go przywrócił y Arcybiskupowi 30. dni wotuty
należał. Skad baczyć sie może / iż wrytekich po świecie Biskupow sadzia
był Papież. Biskupa także Salonitańskiego w Dalnaciey Natallia w
pomina o niektóre grzechy / zwłascz biesiady y prożnowania y o trzywody. y
grozi mu wykleciem y złożeniem z Biskupstwa iesli sie nie wpmieta. y po
mogła mu ona przestroga / slow pieknych / ktoremu mu przekłada aby wpo
minania przyjmował. Bo y ia ktore cie nie żywotem ale wyższym miejscem
przechodza / nie mam sobie nikogoż za wietzego przyjaciela / iedno tego /
przez ktorego leżył winy moje / nim przyjdzie sad Boży / ocieta.]

Biskupa Kalaritńskiego w Sardiniey Januariusza przez pisanie bary
30 zgromił / iż zacnego Pana iednego na imie Isidora o swoje własne krzy
wode / wyklinać śmiał. Od pielgrzymow którzy z rozmaitych stron do
Rzymu przychodzili / dowiadował sie o Biskupach iaki kto był / y iakiego za
chowania / także od dyakonow ktore wśedzie iako oczy swoje miał / wiedzieć
chciał o wrytekim / aby pomoc dać każdemu y wpminanie mógł / y karanie
iakięgo było potrzebą.

Suknia s. Jana Ewangelisty y iednego Biskupa należiona / kazał do
Rzymu temuż Biskupowi przynieść / żeby z niej miał błogosławieństwo. y
pię Joannes dyakonius / iż ta suknia w Rzymie w kościele Constantina w
oltarzu chowana była / y cudą przez nie P. Bog czynił.

One dwie powieści dziwne o Mątyriusie iako P. IEZUSA w osobie
trudowatego y wzgardzonego na sobie nosił / y o Romuli pannie iako od
Zywołow przed śmiercią nawiedzona / y po śmierci dusza iey z muzyką pro
wadzona w niebo była / ktore tego roku Grzegorz s. na kazaniu ludzie nau
cał / przełożył: narysował w żywociach świętych: y o Tarsylli w naukach
przy żywocie s. Grzegorza.

Lib: 2. epist: 33.
Indic: 10.

Donatystowie.

2.

Odsepieńcy
nawroceni.
Lib: 2. epist: 36.
Indic: 10.

Trzy Kapituly.

Lib: 9. epist: 61.
Indic: 4.

3.

Appellacye do
Papieża.
Lib: 2. epist: 6.
Indic: 11.

Wpominanie glad
kie co może.

Lib: 2. epist: 38.

4.

Lib: 2. epist: 34.
O własna krzy
wa wyklinanie.
Lib: 5. epist: 29.

Lib: 2. epist: 3.
Indic: 11.
Suknia S. Jana
Ewangelisty.
In vita Greg.

5.

Homil: 39.
Homil: 40. & Dial:
lib: 4. cap: 15.

12. Marcij.

Ogromi reliquy
doznawata.

6.

Miscell. lib: 17. ex
Theoph.
Persowie zwycię-
żeni.
Euagrius lib: 6.
cap: 16. 17.

Kozroes oycą swe-
go zabił.

7.

Kozroes wygnany
do Rzymian się
wdał.

Mauricius Ko-
zroen przyjął i
wzścił.

8.

Gregor. lib: 2.
epist: 62.
Turcy krzyż na
czele nosili.
Theophanes.
Greg: lib: 2. epist: 65.
Indic: 11.
Prawo zle Mauri-
cius wydać.

1.

Mauricius Ko-
zroesa na państwo
sada.
Euagri: lib: 6. ca: 18.
& 20.

W Hiszpanii w Cesarstwie był wtory Synod, na którym reliquy y kości s. y Arianow w ich kościołach należonych doznawać ogniem kazano. Jesliby w ogniu nie zgorzały / aby za prawdziwe poczytane były. Taka ma być pilność aby nie obłudnego y fałszywego czci w kościele nie miało.

Z Persami Mauricius Cesarz wielkie bitwy wygrał / gdy Mārsetes hetman Rzymski Baramesą wodzą Perskiego szczęśliwie / y bez wylania krwi swoich / poraził. o co się Hormisdas król Perski na swego hetmana gniewa- iac / ście mu niewieścia posłał / y z wrzodu go złożył. Zatem Barames pobu- rzać niektóre pany przeciw iemu poczał / którzy też iego okrucieństwa znieść nie mogli: y zagnali Hormisdę naciachawszy / onego poimali / y do więzienia wrzucili / a syna iego Kozroesą na królestwo wsadzili. a potem wywiodszy z turmy Hormisdę / żonę iego y syna w oczach iego pila przetrąli / a iemu samemu oczy wylupiwszy / do więzienia go dali. w którym syn iego Kozroes oycą dobrze chował / potrzeby mu wszytkie dając. A on gdy tego nie przymo- wał y rzeczy posłane deptał / y synowi kłócił / kłymi go zabić syn kazał. Czemu sie y Persom samym obrzydził / a zwłaszcza gdy niektóre niesprawiedliwie dla Baramesą onego zabił / y odstąpili go wszyscy a do Baramesą przystali. Kozroen wściekając / myślił gdzie się udać / iesli do Turkow czyli do Chrześ- cian. y dał się na konia swego / wodze mu puszczając gdzieby się obrocił / chwał tam iść. Kon sie na drodze do Rzymian y Chrześcian puscił. y przyiadał z żonami y z dwiema małemi synami y niektórymi panami Perskimi do Cires- um miasta Cesarzkiego. Zamtad posły do Mauriciusza wyprawili / który go wszytkimi sposobami wzdzić kazał / rozmyślając swiata tego y w wielkich sta- nach niestateczność szczęścia / y takie na narowyże pany odmiány / y prawie miasto gościa za syna go przyjął / dary mu królewskie posłał. Co y Cesarz- wa żonom iego / y synowie Cesarzcy synom iego uczynili. Posłał do niego Cesarz dwu wielkich Biskupow / Donicianą Melitiny porwinnego swego / człowieka wielce mądrego / y onego Grzegorza Antyoskiego Patriarchę swego / wnie wzonego y wymownego / bo ieszcze był żywy / nie było go takimi osobami mi czcząc / ale y z tą nadzieją / iż go do wiary Chrześciań / iey pociągnąć namowić mogli.

Mārsetes w onym zwycięstwie nad Persami poimał był niektóre Tur- ki / którzy na czele krzyż wypisnowany mieli. Te posłał do Cesarza / y go- ich pytał Cesarz czemu by krzyż na czele nosili? powiedzieli / gdy było między nimi zaraźliwe powietrze / na obronę od niego te rade od Chrześcian mieli.

Mauricius Cesarz zmazał tego roku swoje flawe / gdy prawo wydał aby żaden żołnierz pokiby sie nie wysłużył na służbę Bożą w mnimstwie stan nie bedł. Co uczynił widząc zmniejszone bitwami woysko / lada iakiej pomocy do zatrzymania iego szukał. Grzegorz s. Papież w ten czas chorzał / gdy ono prawo przez Longiną Exarchę do niego Cesarz posłał. y dla tego na czas krzywdy oney Bożej zamilczal / o która sie mocno potym iat.

Rok P. 593. Grzegorz 4. Mauric: 8.

Mauricius Cesarz chcąc sobie Kozroesą wlecznego przyiaciela uczynić / z dobroci swej wielkie mu pieniądze posłał / aby sobie woysko z Persow pisał y lud przymował. Na które gdy sie takiemnie przez swoje zdobył / on też woyskom swoim prowadzić go do Persy kazał. Gdzie Baramesowe woysko sami Rzy- mianie przemogli / a Persowie Kozroesą przyieli / y na państwo z tego- go był wygnany przywrócili. Na którym pokarawszy nieprzyiaciele swoje / y pokoy mając / krzyż złoty z drogiemi kamieniami do Grzegorza Patriarchę Antyochę

Antyochenskiego postat. Ten krzyż był od Theodory żony Justiniana Cesa-
rza / na część s. Sergiuszowi mecenikowi do iego kościoła dąrowany / kto-
ry przed wiela lat od Kozroesa starszego gdy Rzymskie państwa wojował-
z kościoła z innemi bogactwy zabrany był / a w skarbie sie Perstich krolow
nalazł.

Przy tym krzyżu postat też drugi swoy ze zlotą także / z takim na-
pisem: Ja Kozroes krol krolow / syn Hormisdys / słysząc o s. Sergiusie me-
ceniku / iż daie to / o co go prosi kto / bedac z krolestwa wygnany / iego smy
pomocy wzywali. Ktora gdy nam dał / a my na krolestwo przywroceni ieste-
śmy / aby o tym każdy wiedział / ten krzyż postalifmy do kościoła iego na o-
świecenie czci godnego imienia iego. postalifmy y drugi krzyż / który był Ju-
stinianus do tegoż kościoła iego dąrował. Ktory Kozroes krol krolow syn
Zabady pradziada naszego / w ten czas gdy sie z soba Rzymianie y Persowie
pzesładowali / tu zaniósł / ktoryfmy w skarbie Perstich nalazli / y do tego świe-
tego y czci godnego kościoła odesłali.] Te krzyże Grzegorz za rozkazaniem
Cesarza Mauricego / w kościele s. Sergiusza z wielką czcią y powagą polo-
zył.

A potym drugie bogate dary tenże krol Persti do onegoż kościoła
postat. Miedzy innemi misę zlotą / na ktorej napisat list do s. Sergiusza
za dobrodziejstwa mu dziekując / y o żone swoje Syre / ktora była Chrześci-
anką / a potomką nie miała / prosiac : aby brzemienna została / wedle obietni-
ce iego / ktora mu przez sen uczynił.] Postat wiele zlotą y rozkazał / aby z nie-
go uczyniona była misa y kielich do służby tajemnic Bożich / y krzyż y kadzi-
lica. A na końcu sa te słowa: Co / prawi / za twoia przyczyna s. Sergiusie
nam dano będzie / to mi sie y Syrze moiej przez twoie łaskawość y dobroć /
niech porodzi. Abych y ia y Syra / y inni wszyscy po wsem świecie / nadzieje-
fmy w twoj mocy mieli / y potym w cie wierzyli.] Poty ten list na złoćie po Gre-
cku pisaný.

Tak Poganin krzyż s. y przyczynę świętych uczcił y wyznał
iako Balaam. Ale podobno sumnieniem był Chrześcianinem : ale wyznać
CHRISTVSA dla boiaźni poddanych swoich iawnie nie śmiał. a iednak
śmierć iego y mekę takim znakiem krzyża / iawnie czcił. y nie s. Sergiuszowi
Bostwo ale Pannu iego wkrzyżowaniu przyznawał.

Pise Paulus Diaconus, iż żoną tegoż Kozroesa / tajemnie z Perszey w-
cielka. y do Cárogradu przyiachawszy niepoznana chrzest s. przyiela. O kto-
ra do Cesarza pisał Kozroes aby mu ia odesłał. Cesarz z trudnością sie o niey
dopytawszy / list iey tylo postat / w którym były te słowa: Jż ia żona twoia
być niechce / aż byś w CHRISTVSA wwierzył iakom ia wwierzyła. A on to
przeczytawszy / wyprawił sie do Cárogradu z sześciadzieściat tysięcy ludu / y
tam iest od Cesarza uczczony / y do chrztu s. przyprowadzony / ze wszystkimi one-
mi swoimi żołnierzmi w CHRISTVSA wwierzył / y wziawszy żonę swoię z we-
selem sie do domu wrocił.] Lecz o tym pisarze Grecy nic nie powiadaia / y
rzeczy sa niepewne / a zwołasz iż s. Grzegorz w liście swoim tego roku pi-
sanym / świadczy / iż Kozroes w Poganstwie trwał.

To perwnieysza co Ewagrius powiada / iż Naamānes Saracenskie křia-
że narodu Scenitow polkownik Poganstki / zbrodzień wielki / ktory reka swa
ludzie dyabłom na ofiarę zabijał / Chrześcianinem został y chrzest s. przyiela. y
styp albo obraz Wenery złoty rozpucił w ogniu / y złoto w bogim rozdał. Wsy-
scy ięg poddani y domowi z nim s. wiare przyieli. Donicianus on Biskup
Melitiny dał znać do Papieża / iż krola Perstiego do wiary s. namowić nie mogł.
On mu odpisał / iż za płac swęj za staranie takie nie stracił. Bo choć Murzyn
z łazniew czarny iako wfełt wynidzie / przed sie łaziebniłowi zaplata nie ginie.

Grzegorz święty napisał list tajemny do Cesarza Mauriciusza / w
którym go z poctora y gładkimi słowy / nie iako Biskup y wrzednik Boży / ale
iako przyjaciela wspomina y karze / o prawo ono / którym żołnierzom mnnchami
być

Krzyż z skarbu
Persow.

2.
Krzyż do s. Ser-
giusza s napisem.

3.
List do s. Sergiu-
sa.

4.
Lib: 4. cap: 17.

Lib: 2. epist: 63.
Indici: 11.

5.
Naamānes Sara-
cen ochrzczony.
Lib: 6. cap: 21.

Lib: 2. epist: 62.
Papież Cesarza
wspomina.

być zakazał. Iż przeciw Bogu jest / iż slug Bogu wymnie / iż ludzkiemu zbawieniu przeszkadza / iż nie woysku iego nie pomaga ono prawo : Ale raczej sad Boży y pomście nań pobudza. Zaden Cesarz takiego prawa nie wydał / żaden go wydawać nie ma / w którym sie Bogu cześć wymnie / ić.] Aż pnie wie święty w którym są y one słowa : Przeleknem sie / prawi / bärzo na takie wäse prawo : iż przez nie wielom sie drogä do niebä zamyka / y co sie zäzumer co przedtym wolno było. Wiele ich jest którzy zakonny żywot y w świeckim odzieniu wieść mogą : ale też są niektórzy / co zbawiem być żadną miarą nie mogą / iesli wszystkiego nie opuszczą.] Nie posłał tego listu Grzegorz s. przez swego posła / ktorego miał w Carogrodzie / ale go do iego lekarza Theodora / cicho oddać kazał / aby on wpatrzywszy czas / Cesarzowi go do ręki podał. Czym mu sam / o to go prośac / pisał.

6.

Lib : 7. epist: 11.
Mnichy iako
przyjmować.

A rozsyłając prawo ono Cesarzkie do Metropolitow y pierwszych Biskupow wschodnych y zachodnych s. Grzegorz / naucza ich / iako ie przyjmować y wykonywać mają / popierając tego w nim co P. Boga obrażać mogło : co jest / żeby ci którzy sie świeckimi wrzedy bawili / a od prac świeckich wciekają / wtrący sie y niebezpieczeństwa iakiego boiac / aby między kleriki kościelne przyjmowani nie byli. Bo / prawi / gdy pokryci suknią kościelną tak żyli / jako pierwsi żyli / nie od świata wciekają / ale świat odmieniają. y do klasztorow takich nie przyjmować / ażby sie od spraw wrzadowych dobrze odprawili. Lecz żołnierze którzy sie prawdziwie nawrócić chcą / niech przez trzy lata w swym wbiezże doświadczeni będą / a potom mniska suknią niech na sie włożą / a za grzechy swoje pokutują. Bo dla ich zbawienia / odzyskanie nawrócenie im być nie ma.] y tak ono złe prawo miarkował y naprawował.

7.

Sigebertus.
Suknia Pana naszego.

De Mir: lib: 1.

cap: 8.

Lib: 2. epist: 52.

Ian Carogrodski
wkrucany.

Lib: 3. ep: 3. & 14.

Odszczepieńcy do
jedności.

Suknia Pana naszego IEZU CHRISTA w Zaphat w Jeruzalem zeznaniem Symeona Żyda należona / od Grzegorza Antyochenskiego y Tirona masza Jerozolimskiego / y Jana Carogrodzkiego / do Jeruzalem przemieszona jest. Ale Grzegorz Turonenski inaczej o niej pise.

Grzegorz s. wysłał do Carogrodu nowego swego posła Sabiniusa / dyakona / który po nim Papieżem był. y procił zachwałstwo onego Jana Carogrodzkiego / iż sie generalnym Patriarcha / iako był poczał / nie pisał. Wiele go inych rzeczy karzac y wponinając.

Tego roku oni Biskupi / którzy sie byli od kościoła dla onych trzech Biskupow odwrócili / y Theodolinde Krolowa Longobardow Kächoliczke poćwagać w odszczepieństwo za soba chcieli : uspokoieni są od s. Grzegorza / y do jedności s. przypieci / gdy im pokazał / iż sie nie Kälcedonskiemu Concilium nie wymnie / y te potepia którzy go we wszystkim nie przyjmują.

8.

In praef: Dial: lib: 2.
epist: 50. Indic: 11.
Dialogi pisane.

Pisanie Zymotow
S. iako powa-
żne.

Cicero de leg: lib: 1.

Plinius lib: 5. ep: 8.

9.

Ioannes Diae: in
vita S. Greg: lib: 4.
cap: 75.

Dialogi S. Grze-
gorza na Grecki
język.

Roku tegoż Grzegorz s. księgi ony napisał / ktore zowie Dialogi. Dla których pisania / chciał mieć trochę zámknienia y czasu wolnego. Zebral w te księgi żywoty y cuda ludzi tych którzy iego wieku we Włoszech swiäroblili / wosćia kwićneli / na ktore albo sam patrzył / albo od tych co patrzyli słyszał. y dla tego do wielu wczonnych y swiätych / o których wiedział iż sie w tym to chäia / listy rospisał / aby mu to przynosili / co w tey mierze widzieli albo o prawdziwych ludzi słyseli / około żywota y cudow takich ludzi. Wä inech ksiąg pisanie nie czytamy aby takiego poćwaga y zámknienia szukał. Znac ić co sobie miał za rzecz należytä y poważną / y kościelney potrzebie y ludzkiemu zbudowaniu pożyteczną. My co w niepoćwagach y nabieganiach takie niewieści pisemy (mowi nasz pisarz) wymowke mamy / iesli nie dosć czynimy takich potrzebie. Cicero y Plinius takiego poćwaga na takie pisanie pragneli.

Te historie Dialogow / Zachariasz Papież Grekom podał / na ich ić ieszy pilnie przelożywszy / po lat stu y czterdzięści. Ale ie Grekowie zfałszowali / o tolo pochodzenia Duchä s. wymażuiac y od Synä. Lecz tego czasu zacny /

świety y wczony żył na wschodnich króciach Anasztazyus Sinaita Pátryár-
cha Antyochenski / który toż nauczał iż Duch s. pochodzi y posyła się y od
Syna. Jest do niego kilas listow s. tego Grzegorza. Jednak po ko-
mu się on przerywał / pisanie częstym do Biskupow / o których iakich wy-
stępach slysał / y pominając ię y karzac. Felixa Syponyinu Biskupa zgro-
miło to / iż synowiec iego pánne zelżył iż go tak źle wychował / aż niego grze-
chu nabýwał. Do tegoż pisarze posłał / slyszac iż rzeczy kościelne rospiera /
aby w slytki ruchome zregestrowali. Karal go y o to / iż poimánego swego kle-
rika od nieprzyjaciół nie wykupił. Cieżko to / prawi / aby od kościoła ktoremu
slyżł pomocy nie miał. Drugie o nieczystości karal y do klastorow ná po-
tute dawał. Klastorne też nabożeństwo náprawował / y pánienskie mie-
stania / opátrzeniem y zámknieniem dobrym cieşył. O vbogie się stáral / aby
nánie Biskupi czwarta część dochodow kościelnych obracali.

Doyrzał y domowego gospodarstwa y rzeczy mátych. Pisac do Pio-
trá dozorce dobr kościelnych w Syccilley / śmieşnie mowi: Postales mi ko-
niá niedznego / á pieć dobrych oslow. Ná koniu siedzieć nie moge / bo niedzny
jest. ná dobrych osłach siedzieć też nie chce / bo osłowie są. Proşe iesli o nas
dbacie / poslicie co nam godnego. Znáć iż koni nie chował / aż z Syccilley
śláć iednego kazał / nie chudego ani niedznego / ale wždy Papieżowi przystoy-
nego. Mílował vbośtwo : ale okráśy káplánskiey nie odstepował.

Wymawia się Nársetesowi / z którym towarzysstwo miał w Cárogro-
dzie / iż mu krotko pişe. Takie / prawi / mam vcişti / iż y czytać y wiele mowić
nie moge / y chleba iesć zapominam / dla głosu wzdychania moiego. Pozdra-
wiam / prawi / Dominike / (zoná to Nársetesá byla) ktorey nie odpisnie / iż
bedac Lácinniczka po Grecu mi pisála. Nie vniál s. Grzegorz iáto sam
o sobie mowi / po Grecu / y máto się w Rzymie náydowało ludzi / coby byli
omielili y list wylożyli / dla wojen onych vstáwicznych / iáto y w Cárogradzie
nie było ludzi ktorzyby dobrze z Lácínskiego ná Greci ięzyk listy przekládali /
co sam s. Grzegorz pişe. Tak były ná on czas náuki oziebly y osierociály.

Tego roku w Gálliey dwie mnisice w Piktáwie klastora s. Kádegundy /
cortá krolow Fráncuskich / Chrodieldis cortá krolá Cháriberta / y Básyná
cortá krolá Chilperiká / obie nie z małżeństwa porzadnego / wzburzyły się ná
stársa swoje Leubowere / y wypadły z klastoru / inych czterdziestu y wiecy
zá soba pociagnely / tym wzgledem iż do krolá iesć chciály / záłowac się ná
stársa o złe chowanie. A pieşo w wielkie niepogody z gniewem y popedli-
wością niewiesćia / czynily dáleka droge / do krolá Gunterámná. Gdzie
nie inego okrom podárkow nie otrzymawşy / oná Chrodieldis ktora byla
głowa w slytkich złości / wrocila się do Turonu. Drugie się popsowały / y zá-
bátaniem y zá chłopy w mniámne ábo ráczey cudzolożkie małżeństwo posły.
A potym one dwie wrocily się do Piktáwu / y tam zebrály lotry / mezo boycey
vtrácniki y swowolne / y cudzolożniki y zbiegi / ktorym ná klastor się pusćić
y stársa zwiázac y osádzic kazały. y tak się sstało. Ziácháło się do Piktáwu
kilá Biskupow / ktorzy one swowolne biateglowy vpomínáli / aby się do klasto-
ru wrocily / wykleciem im grozac. Lecz vporne w złości / lotry one nápra-
wily / iż się ná Biskupy w kościele rzucili / y niektore porámili y vbili / y zetrwa-
storne náiaćac / y z sáмого klastoru kogo mogli / wywloczyć kazała. Ná-
konec co dzień zábiáiac y krew rozlewáiac w klastor pánienski wpádli / to-
rowie oni / y stársa zwiázána do wieże wrzucili. y v sáмого grobu s. Ká-
degundy kogo mogli / zábiáli.

A tak dwie one glupie pánni / ábo ráczey złościwe y iádowite rospustni-
ce / w slytkiemu krolestwu smutek y trwoge przyniosły / á zwołájącá Biskupom /

Anastatus derectis
dogmat: lib: 1.

Lib: 2. epist: 40.

Karanie o synow-
ca.

Lib: 2. epist: 49.

Czwarta część ná
vbogie.

Lib: 3. epist: 11.

IO.

Ná osle iesdzić
nie chce s. Gre-
gorz.

Lib: 12. epist: 30.
Indic: 7.

II.

Lib: 2. epist: 62.

Krotkie listy.

Lib: 6. epist: 79.

12.

Gállia.

Greg: Turon: hist:
lib: 9. cap: 39. 40.

Mnişki rodu kro-
lewjskiego bładá

Klastorw Piktá-
wie od lotrow ná-
iachany.

Biskupi poránie-
ni.

13.

Praca z mnişka-
mi.

Poniewolnie nabo
ienstwo.

14.

Lętrawie poka-
zani.

Panny wciachły.

Mniški vporne
wyklyte.

15.

Hunni y Skliwi-
ni wojui.

Niceph: lib: 18.
cap: 28.

Priscus hetman.

Lib: 2. epist: 51.
Indic: 11.

16.

Niceph: lib: 18.
cap: 29.

Theodorus lekarz
wymowny.

Krolowie w wo-
saprzeni.

17.

Niceph: lib: 18.
cap: 32.

Cudo y S. Glice-
riey.

Oley z kotłis ply-
nacy

ktorzy doznali / iż wiecey było pracy z dwiema dziewczętami / a niżli ze wszyst-
kimi trzoda. Co sie y tym stało / iż rodzicy corki swe / zwlaszcza krolow-
wie / poniewolnie do klasztoru na żywot tati / ktory osobnego wezwania
Bożego potrzebuie / dawali. w ktorym ciężarow y zamknięcia onego zmies-
nie mogac: każdy do wolności przyczyny szukaia. Zwlaszcza tatie co sie z wo-
sotey krmie krolowskiej być czuda / a ray czystości pamienskiej y zakonney za-
piętko sobie poczytaia. Jedną ona Bassyńa przychodziła do siebie / y pokuty
prosiła. ale druga burzyących / y złości y krmie rozłania nie przestala.

Krolowie Frankow obadwa y Childebertus y Gunterannus ziać
sie do Piskarzu Biskupom niektórym kazali: ale pierwey ktory one krolowi
Chrodielada sie osadzala / pokarac kazali. y gdy im dobito / a drugim wsty y no-
sy wznano: dopiero one panny wciachły / y o miłosierdzie prosiły / y na sad sie
Biskupow puszczały. Na ktorym wiele grzechow na kśienia kladac / dorow-
dzić nic wielkiego nie mogły / gdy o sobie dobra sprawa kśieniom dawala. A gdy
onym hardym przeprosić starża / y pokutować za grzechy kazano; one nie
chciały / a Biskupi klacwe na nie dali / y do krolow napisali / aby moca swoja
krolowska nieposlušne krocili / y rozsypana służba Boża w klasztorze pa-
mienstwu naprawili.

Żnowu Hunnowie / y Awarowie / y Sklawini / pod wodzem Chaganem
Hunnem Dunay przebywszy / krolostwa wschodnie wojowali / y do Traci-
ciey przysli / y aż sie o Heraklea oparli. Zabiegał im Mauriciusz y z herma-
nem swoim Priskiem / dal im y niemato zlotą pokoiu szukaia / y pogroził im
iż do ich ziemie wodne woysto posłać chciał. Czym sie oni przestraszyli / y do
domu sie wracali. A Priska Cesarz o korysći obżatowanego / z wrzodu zło-
żyły Piotra brata swego na tego miejsce dal. Który gdy nic sobie meżnego nie
poczynał / zaś Priskia na hetmanstwo przywrócił. Z czego sie Grzegorz 4. do
niego pisać raduie / y cieşy go / mowiac: Nie masz nic staiego na świecie. Ja-
ko w drodze raz dobra droga / drugi raz zła / tāt y żywot nasz. Przeto gdy szczę-
ście iest / podnosić sie nie mamy / a gdy nieszczęcie / zwyciężyć sie im y przelom-
nie dopuszczamy / a tam serce obracamy / gdzie iest szczęście bez odmiany.

Priskus v Dunaiá granic broniac / zaś Chagan miał sobie przeciwnie-
go / y kusil sie z nim o pokoy / y dla tego poslal do niego onego Theodora le-
karsza wymownego y mądrego / y do spraw dzielnego. Który Chagan nieia-
ko rozmowa swoia zmiełczył / gdy mu one stara powieść przelożył do pokoy-
ry go vpominaiać: gdy słyszał iż sie krolom wszystkich narodow czynil. Słu-
chaw / prawi / Chaganie / starey y pożyteczney mowy: Sesostris krol Egiptu
poddal pod sie wiele krolow / y sprawiwszy sobie woz zloty z drogiemi kamien-
mi: czterech krolow iencow swoich wien zaprzagl / y wozic sie im kazal. Jed-
nen z nich ciągnac / czesto sie na kolo iedno ogladal. y spytał go Sesostris /
czemuby tāt na to kolo patrzył? A on rzekł: dziwnie sie iako część kola ktora
na wierzchu była / wnet sie na dol spuszcza / a ta co była na dole / wzgore sie
podnosi. Zrozumiał Sesostris one przymowke / y na odmiane szczęścia swie-
ckiego wspaniawszy / krolow onych wiecey nie zaprzagal. Na to sie Cha-
gan vsmiechnal / y potym z Priskiem pokoy postanowil / vpominki od niego
go pobrawszy. Do tego Theodora lekarza iest kilas listow s. Grzegorza
iako sie wyższy ieden wspomniat.

W Herakliu v grobu s. Glicerii meczenniczki tati sie cud stiał. Cza-
rownik ieden Paulinus / mise albo waniencie / w ktorej krew dyabla ofiaro-
wał / przedal zloemikowi w Carogrodzie / ktora kupil Biskup Heraklijski / y
obrocil ia do grobu s. Glicerii / gdzie była wanienska miedziána w ktora z cia-
ła iey oley / niemocy lezacy / wyciekal / rozumieiac iż wezwiey na tāt droga
y swieta rzecz siebrnego naczynia używać. Lecz oleiek on płynac przestiał.

O co sie

O co sie dług frasował Biskup / y wprosił w Páná Bogá iz mu przez sen splu-
gawienie onego srebra obiaćwil. Ktore on zaraz odiaćwys / á stare miedziáne
naczynie postarwił: pocieche wziął. Bo zaraz oleiek on płynac poczał. Po-
wiedział to Cesarzowi Mauriciuszowi / ktory po wsem mieście szukać czáro-
wników kazał / y wiele ich pomeczono / y onego Pauliná ná pal / gdy pierwey
ná śmierć syná swego pátrzył / ktorego iuż był ná też złości wyćwiczył / wbito.

W grobu táž s. Euphemiey meczenniczki w Kálcedonie ten sie cud w-
dzien swietá iey sstaie: iz z ciała iey krowawy oleiek płynie / ktory Pátryarchá
ludziom rozdáie. Czemu gdy Mauriciusz Cesarz nie wierzył / sam w sytek-
go doglądać / z wielką pilnością w grobu w dzien swietá iey prawdy do-
znał / y ona krowa bárzo wonna sam sie pomazał / y stawil swietá meczenni-
czkę / niedowiarstwa sie swego wstydzac.

Mauriciusz syná swego starszego Theodozjuszá Cesarzem y Augustem
uczynił / y był od Janá Pátryarchy koronowany.

Rok P. 594. Grzegorz 5. Mauric: 9.

Eszcze sie oni Biskupi o trzy Kápituły oddzieleni nie práwie byli w-
spokoili. Bo Constanciusz Mediolánskiego Biskupá do tego przy-
musáli / aby trzech Kápitul nie potepiał. On ráde táka wziął od s.
Grzegorza / aby im to tylo powiedział: iz Kálcedonskie Concilium
we wsytkim przyjmie / y tych ktorzy go nie przyjmia potepia. A
daie mu druga ráde aby w wyznaniu wiary cztery tylo Synody miánował / á
piatego zámiechal. Smiał też s. Grzegorz mowić / iz piáte Concilium ni-
wczym nie wwołkło czwartemu. Co sie rozumieć ma tylo o wyznaniu wiary.
Bo inemu okolo obyczaiow y person stánowieniu moglo sie co wolec / iáko
s. Leo to Concilium czwarte potwierdzaie / onego artykułu okolo przelo-
żeństwa Cárogradzkiego Biskupá / pochwalić y przyiać niechciał / y owsem
sie temu sprzeciwił. To sie y okolo trzech Kápitul / gdzie nic o wierze nie
máš / sstało.

Żydy chcąc s. Grzegorz náwracać / te ktorzy w imieniách kościelnych
żyli / odpuszczając im cześć podátek kazał / mowiac: choć nie práwym ser-
cem do chrztu s. przystapia / iednak synowie ich lepszy beda / ábo oyc ábo sy-
ny pozyszczem / a pieniedzy dla tego nie żáluymy. Náwroconym do wiary
kazał doroczne opátrzenia dáwać.

Dowiedział sie s. Grzegorz iz w Sárdiniei wiele było dzikich Pogan /
ktore Bárbaćczyzny zwano / od Wándalow táń ná wygnanie poslane / kto-
rzy w swoim báłwochwálstwie trwali. A o to sie záfraszawys iz Biskupi
y inni pánowie świeccy zbáwienia ich zámiechali: wysłał ná ich náwrocenie
Selira Biskupá y Ciriáká Opáca / pisać do Biskupá Kálaritáńskiego / y do
Sabárdy ksiáżęcia w Sárdiniei / aby sie pilnie o náwrocenie onych Pogan
stárali. Náleżli y Biskupá niedbáć / y on kościół Kálaritáński opuścić /
y inne świeckie pány / nic o zbáwieniu inych ludzi / ktorzy y ná ich posługách
byli / niedbáiac. Czym gdy Papieżowi dáli znać / pilniey iesze do onych
wziedników pisał / rádzac aby ony Pogány y przyczynianiem podátek do
wspámiętania przyciskáli. Przygánia y niektorym fláchćicom táńże w
Sárdiniei / iz poddáne mieli Pogány / á do wiary ich s. nie przywiedli.

Dopuscił czas wielkiej potrzeby / gdzie Biskupá nie máš / aby káplan
bierzmował. W czym mu niektorzy przygánia iáko by w tej mierze pobla-
dził. Ale ná innym mieyscu pisać ad Ianuarius / daie znać iz nie iest obyczay
kościelny / aby káplani bierzmować mieli / y tego im záfázuię. Wsáťże w
potrzebie wielkiej / aby tego perwnym osobom kápláńskim dopuścić niemogl

Czarownicy po-
karani.

IS.

Krwawy oleiek y
S. Euphemiey.Niceph: lib: 18.
cap: 31.Gregor: lib: 4.
epist: 44.

I.

Greg: lib: 3. ep: 37.
Indic: 12.
Piaty Synod nie
mianowany.Iáko piaty Synod
czwartemu nie
nie przyganił.

2.

Lib: 4. epist: 6.
Náwracanie Zy-
dow pieniedzy.
Lib: 3. epist: 31.

3.

Lib: 3. epist: 25.
& 27.
O Pogány nie-
mierne iáko sie sta-
wał Grzegorz S.Przyćmienie do
wiary.

Lib: 3. epist: 26.

Lib: 3. epist: 23.

4.

Lib: 3. ep: 9. Ind: 12.
ad Ianu: lib: 4. ep:
33.
Káplan Bierzmu-
ie.

Lib: 3. epist: 34.

5.

Lib: 3. epist: 30.

Cesarzowa o głowie S. Pawła prosi.

Postrąchy w grobu Apostołów w Rzymie.

Grekowie wykradli byli ciała SS. Apostołów.

Krew z chustki.

6.

Greg: Turon: lib: 10. cap: 20.

Mniński rozgrzeszone.

Greg: lib: 4. ep: 37.

7.

Ewagrius kończy swą historię.

Lib: 4. epist: 19.

8.

Paulus Diacon: li: 4.

cap: 7.

Przeł: in lib: 7. super Ezech.

twierdzić się nie godzi. Sakramentu Bierzmowania Biskup jest własny świątyni / ale y na czas za dozwoleniem najwyższego pasterza / może być kapłan.

Wiele jego listów jest tego roku pisanych / ktorymi Biskupy wzywają y chwyczą / y osobliwie grzechy ich na oczy im wymiata / poprawę prosi. Toż około zakonnych y mnichów y mniszek czyni. Wpominają Biskupy aby o spieralich staranie wielkie mieli. 2c.

Budując kościół s. Pawła Cesarzowa żona Mauriciusza Constantyną za poduszczeniem Janą Patriarchy Carogrodzkiego pisała do s. Grzegorza Papieża / prosić aby iey do onego nowego kościoła głowę Pawła s. abo iako część kości iego posłał. Wymówił się iey rozmaitych przyczyn używając / iż zwołasz oney: iż nietylko kości s. Apostołów ale y grobu ich dotknąć / y z bliską nań patrzyć nie może / aby go wielki postrach ziać nie miał / abo go śmierć nie potkała. y powiada y o przodkach swoich / ktorzy poprawić chcieli nieco około grobu / dla przestrachu uczynić tego nie mogli. y iasam / prawi / gdym też chciał nieco poprawić: ten co kopał gdy kości choć dotknął od grobu nalezione na inne miejsce przeniósł / za widzeniem straszliwych znaków / nagle umarł. Wspomina y ono co się około grobu s. Laurentego działo / iako wszyscy pomarli / (o czym jest wyżej.) Wspomina y one starą powieść / iako wschodni Chryścianie wytrądzi byli ciała s. Piotra y Pawła / chcąc ie do swoich stron przenieść iako ziemie swoje / iako gromem obstrąszeni są. Powiada y o Grekach niektórych / ktorzy do Rzymu przychodzili / iada kości przy kościele s. Pawła wygrzebali / y za światła w Grecyę wdarwali / y mowi: Obyczaj Rzymi jest / iż wielkie reliquie posyłać chusteczki z krwi na grobie s. Apostołów leżących / y grobu się dotykała. O ktorey gdy niektórzy Grekowie wzięli aby moc iako miała: Leo Papież nożycami ona chustka króci / krew z niej wytoczył. Tak iako mamy podanie od starożytnych / Jedną na iey pociechę obiecać posłać iey proch upilowany z lącuch s. Piotra / y to iessi się pilować dopuścić. Bo nie zawżdy tego dopuszcza. Wskłada tego nakoniec / na Janą Patriarchę przymawiając / iż niektórzy ludzie powadzić nie z wami chcą / iako bych nieposłusznym był / gdy o co prosicie czego ia uczynić nie mogą.

W Gallii w Metis mieście / był Synod / na którym one dwie mniszki rodu królewskiego rozgrzeszone są. Basylna do klasztoru się swego wrocila / y do starości swojej posłuszeństwa. a Chrodieldis do klasztoru poszła / ona starą Leubowera żyła / iść nie chciała. Władzący iey król wieś iedną w ktorej przemieszkiwała. Antiocheński Patriarcha Gregorius z tego świata przeszedł / po nim on wygnany z tejże stolicy s. Anastazyus Synaita przywrócony jest po lat dwudziestu y dziewięci. Ewagrius pierwszy Katoлик między Grekami historyki / tu swego pisania skończył. Na końcu tak mowi: Ciężko mi za złe mieć nie ma / ieslim co z niedbałości opuszcili abo nie wydmowili nie wypisał. Niech pomyśli / iżem rozrzucone y rozsypane rzeczy w kupa zbierał / a dla pożytku ludzkiego / ciężkimi pracami służyć im podał. Tego roku Marimianus on Abbas klasztoru s. Grzegorza na Biskupstwie Syrakus świątkim żywota tego dokonał. święty y rzadki mąż / ktorego śmierć Grzegorz s. opłakiwa.

Rok P. 595. Grzegorz 6. Mauric: 10.

Gilulphus król Longobardów we Włoszech / gdy Exarchus Cesarzowski który w Rawennie mieszkał / niektóre Włoskie miasta wziął / on przymierze zlamawszy z Tycynnu się do Peruzji wyprowadził. y Peruzję wzięwszy do oblężenia się Rzymu kwapił. w ten czas s. Grzegorz kazania do ludzi na wykład Ezechiela Proroka czynił / y pisał

y pisał / iakoby w wielkim poœoiu y zabawu żadnych nie miał. Jeronym s. gdy bedac w Bethleem / o obleżeniu Rzymu od Gothow slysal: pisać nie mógł dla smutku y żałości. y gdy sie o tegoż Ezechiela wykład kusil / a o wojnach bliskich slysal: także dla trwogi pisać przestął. A s. Grzegorz iako Anioł y z ciała tak sie wysoko podnosił / y w płaczu a smutku wielkim pisać nie przestawał. Aż też nakoniec mowi: Nie przyganiaycie iż przestane / ze wsad nieczamifiny obroczeni / ze wsad sie śmierci boiem. Jedni z wciatemi rełomá do nas sie wracá / dudy poimáni / dudy pozabiani. Musze przestac tego wykładu / bo testni w tym żywocie dusá moia / obrociła sie w płacz cyra moia. Zapomniałem iesc chleba mego / od głosu wzdychania mego / r. S. Bernát bázro sie dziwuje s. Grzegorzowi / iako pisać y kázac mógł w takich postrachách y zabawách / zwlaszcza rzeczy tak trudne. Czyl boleści a w nich nie wpadal / iedno Pána Boga wychwalał.

W tych kázaniach ná Ezechiela mowi: Sam przedir sobie náuczam / żywot za izzykiem nie idzie. Często ná tym kázaniu prozami sie slowy bawie / a zbudowania y w pominania niedbale opuszczam. Wiele nie rozumiem / potora tylko náwykam. czego domá nie rozumiat / tom przy was bráciey poial. y widze iż dla bráciey rozumienie dáie mi P. Bog. Czego w tym Proroku nie poymuie / to z moiey ślepoty przychodzi / a co poymuie to z daru iest Bożego / ktorym was P. Bog czci. Takie y tak potorne wyznánie iego przed ludźmi wiecey mi dziwne / niżli cudá iego. A o niedzách gdy mowi / iakie izy wyckla: Wsedzie / prawi / placz / wsedzie wzdychania / s. Bem / miastá poprowane / zamki obalone / role zwoiowane / ziemia pustá / ośiánek wybitia / kónca sprawiedliwosci Boſkiey nie máš / bo poprawy oby / cziow náſzych nie máš. Iakoz sie nam chce ſwiátá tego: iesli taki ſwiát miuiemy / nie w weselu sie ále w ranách kochamy. Tamże o wypadku pánsłowa Rzymſkiego y o zepſowaniu miastá / ktore zamkiem bylo wſytkiego ſwiátá / nárzekáiac: ludzie do wzgárdy ſwiátá tego przywodzi. r.

Dáie przyeznye onym niedzom Wloſkim / iż urzednicy Cefárszey bázro poddane wciſkali / y takie pobory wyckáli; iż dla nich dzieci ſwe przedawac poddani musieli / y woleli do Longobárdow wciſkac / y im ſie poddawac. To piſe do Cefárszowej / aby meza przestregla / a gniwu Bożego y z domem ſwoim wchodzilá. y nie dziwno / iż tak karány byl od P. Boga / y ná dziaatkách ſwoich Mauriciusz / iako ſie potym oznaymi. Alia y on grzech / iż pyche Janá onego Cárogradzkiego przedir koſciolom zagrzewal / a oney mu dopuſcil. Piſe y o Romanie Exarchu ábo ſtároſcie Wloſkim od Cefárszá: ſloſc / prawi / iego przechodzi miecze Longobárdow / láſkawſzy nieprzyiaciel ktorzy nas zabili / niżli ſedziowie Rzeczypoſpolitey náſzey / ktorzy zloſcia / draſieſtroy y chyroſciámi ſwemi nas pozeráia.

A iż Longobárdowie Rzymu wſiac nie mogli: przyeztác ſie to maczynoſci wielkiey Rzymſkich Biſkupow / ktorzy y podarkami wielkimi Longobárdy blagáli / y modlitwami / a s. Piotrá pomoca nieprzyiaciele odganiáli. Ale ná iednym mieyſcu mowi s. Grzegorz: Bych ſie w krew ludzka wdawac chciál / iuſzy Longobárdowie y krolá y wodzá nie mieli. ále iż ſie P. Boga boie / mieſac ſie w śmierc ktorego czlowieka nie ſmiem. Taká moc y ná on czas byla Biſkupow Rzymſkich. o indziej mowi: Bez wielkoſci ludu y pomocy żołnierſkiey Piotr s. miáſt oni / iż przez tak wiele lat miecze nam z pomocy Bożey nie ſzkodza. A oiedzial iako ſam mowi / y o zbadzie Longobárdow iż ſłowa nie trzymáia / y chyroſci Exarchow Grezow pobeyrzáne mu záwſe byly. Stáral ſie pilnie s. Grzegorz aby z Longobárdy pokoy uczyniony byl / o czym piſal do Serwerá Scholáſtyká ábo Kancelzá Exarchy / aby pána ſwego do tego námarial. Doloſyl ſie

Piſanie w niepokoiach moienych.

Hieron: epist: 92.

Lib: 1. de Confid:

Cierpliwosc S. Grzegorzá.

2.

Homil: 11. in Euang.

Homil: 14.

Pokora rozum dáie w Piſmie S.

Homil: 18.

Nedze ludſkie ná S. Grzegorzá.

Zepſowanie Rzymu.

3.

Lib: 4. epist: 33. Indic: 13.

Vciſk poddanych.

Exarchow okru- cienſtwa.

Lib: 4. epist: 35.

4.

Longobardom iáko ſie Papiezowie odehymonáli.

Lib: 7. epist: 1.

Lib: 7. epist: 23.

Lib: 4. epist: 35.

Cefars glupim zowie S. Grzegorzá.

Lib: 4. epist: 31.
Indic: 13.

5.

Ian Cárogradzki
sł się podnosi.

Lib: 4. epist: 32.

Lib: 4. ep: 32-34.

Iana Cárogradz-
kiego nieumieig-
tność.

Lib: 6. epist: 31. &
lib: 7. ep: 42.

6.

Lib: 5. epist: 14.

Indic: 14.
V Grekow Conci-
lia zfałszowane.

Extat lib: 4. sub
epist: 44.
Klericy w koma-
rze Papieżow.

Lib: 5. epist: 1.
Simonia.

7.

Greg: lib: 4. ep: 34.
& lib: 7. epist: 79.
80. 81.

Salonitański Bi-
skup sadzony od
Papieża.

Lib: 4. epist: 53.
Láicy ná Biskup-
stwa.

Lib: 5. epist: 6.
Reliquie.

8.

Lib: 5. epist: 10.
Indic: 14.

Prárchá Cesárzá / y ono zdanie s. Grzegorza przelożyt. Ale Cesarz y pisał
niem swoim / násmiał sie z swieto meża y glupim go y prostym názwał. Ná
co s. pięknie odpisuje / y krzymdy swoje wylicza / iz y pokoiu od nieprzyiaci-
ciot / y obrony od Cesárzá Rzym nie ma / y woli Peruzá bronić niżli Rzy-
mu z ktorego żołnierze wyprowadził / á nieprzyiaciel Rzymiány poimáne
do Gálliey przedać. zc. Zle sie potym Mauricemu tá wzgardá nawyższego
kapłanázápláćitá.

Nie mniej s. Grzegorzá trapiła hárdosć škodliwa wszytkiemu kóściolowi
Janowi Janá Pátryárchy Cárogradzkiego / ktory sie zás iatrzyc y pisać powie-
chnym Pátryárcha poczał / tym ostrzey y wporniey / iz Cesársta láste od Grze-
gorzá s. oddalona widział. Vchodzil go iednak potora y gládkim z milo-
ści szerey wpominaniem. Písalo tym y do Cesárzá y do żony iego / aby tey
krzymdy kóścielney bronili / á zwáć sie Janowi ták hárdym imieniem nie do-
pusćili. Ten Jan hárdy / był ták nieumnieietny / y w Kanoniedy y w prá-
wach kóścielnych nieostrożny / iz Epheskie wtore Concilium / ábo zborze-
necze heretyckie / zá dobre y Kátholické wdawał / rozeznáwáć nieumnieiać te-
dnego od drugiego. y ták wielkie błedy Pelágiáńskie y herezye przymował /
z glupstwa y niewiadomości. Doznał téz Grzegorz s. iz Concilium
Epheskie pierwsze z Cárogradu do niego dla sadu nieátkiego Athánázio-
wá postáne / zfałszowane było. y sa słowátiego: Rozumiemy iáko Kálcédons-
ki Synod ná iednym mieyscu od kóścioła Cárogradzkiego zfałszowane jest /
rozumiem iz sie toż y Epheskiemu stáło. Przetoż písac do Cársetá mowi:
O stárych sie księgách Synodu pytacie / á tam pátrzące iesli sie co tátego
náydzie / y tákie księgi do mnie posćicie. á ia przeczytam sy ie / zás ie wam o-
deśle. Nowym księgom niezawždy wierzcie. Rzymkie księgi prawdy
wsze sa niżli Greckie. bo násy iáko ostrosć rozumu / ták téz y zdiad nie máia.

Miał w Rzymie Synod tego roku s. Grzegorz. Ná którym y co po-
stánowił / aby ci co Papieżom w komorze słuza nie byli swieccy / ale kler-
wie ábo mnisy. A izby zá swiecenie nie nie brano / ani od kárty y piorá. chy-
bá żeby po poświęceniu / chciał co dáć z dobrej woley ten co sie swiecił. Po-
stánowił y to: aby Biskup dobr / ktore máiac Biskupstwo nábył / testámen-
tem oddáwáć nie mogł / chyba te ktore przed Biskupstwem miał.
Ná Biskupa Salonitańskiego / o swietokupstwo podeyrzánego y zle-
wánego / odsádził był s. Grzegorz od słuzy Bozcy y Mszy s. aby ie nie me-
wał / ázby sie w Rzymie o przymowki sprawił. On do Rzymu iáchac nie
chciał / á do Cesárzá sie Mauriciusza vdał / y vprosil aby go ze czcia przynie-
szed Grzegorz s. ták sie długo temu sprzeciwil / iz musiał do Káweny ná
sad Komisarzow iego przyiáchac / y tam sie wypyzysiegał / y był potwier-
dzony / y Pallius wziął.

W Gálliey aby niektore vrázy Kanonow nápráwione byly / stáral sie s.
Grzegorz / y písál do Childebertá krolá / aby z látkow záraz nikogóz ná Bi-
skupstwo nie brano. Bo iesli wy / práwi / nie dáćcie do wysská wódzá / iedno-
doświádeczonego y bywálego: á wódzá dusiom ludzkim iáko mamy dáć
ná taki vřzad nieprzyuczonego: Tegoż krolá chwali wiáre Kátholické / y po-
sła mu vpominek / kluczyki s. Piotrá z prochem vpitowanym z láncuchátiego /
aby to nosiac ná syi swey / od wšego złego obroniony był. Tákie klucze s.
Piotrá za vpominki stáne bywały / ábo złote ábo srebrne / ktore Papieżowie
ná grob s. Piotrá kładli / y z dotykánia onego moc nieiáka do obrony ludy-
kiey bráć mogly / wedle nabożeństvá wiernych.

Wiedzac s. Grzegorz iz w Gálliey wiele więźniow y niewolnikow An-
głow náleść sie mogło: Posyláiac tam dla opátrzenia imion kóścielnych
Kándidá kapłaná / roztázal mu aby nákupil młodzieńcom Anglikow / kto-
rymby

ymby było po lat 17. albo 18. y datie do klasztoru na ćwiczenie y naukę Chrześcijańską. A żeby przy nich w drodze był kapłan / któryby ochrzcić mógł / jeśli by który umierał. Były to ziarna do nawrócenia onego wyspu / które po tym rodzą y żniwo wielkie dają.

Po śmierci Jana Biskupa Rávenny / wpisał s. Grzegorz / bázro go wstępnym zalecać / na ono Biskupstwo Marimiana mnicha / z którym w klasztorze miał towarzystwo. Lecz iako niesie ludzki niestatek / z mnichá w bogiego / przedko sie szła chciwy do pieniędzy y łakomy / tak iz nieco klasztorom wydzieral / a w bogim nic nie dawał. Nauczał go y karał o to s. Grzegorz / mówiac: Wieszże staranie czyni o duszę / niżli o pieniądze: na to iako z bólu patrzyć masz / ale do drugiego wyszedł sie obrócić z całego serca winieś. Nie dosyć na czytaniu y modlitwie / potrzebá y z reki owoce puszczać / a w bogich potrzebom dogadzać / y niedostatkich za swoje poczytać. Jeśli tego Biskup nie ma: proznie imie Biskupa / nożi / id. Na Biskupstwo z klasztorow nikogoż s. Grzegorz nie przymuszał. Mnichow od Biskupow brocił / y z mocy ich one wyimował y almużnami nądawał.

Stánowienie ono y Kanon o dobrach kościelnych na cztery części dzielił / pilnie zachował / aby iedne części mieli księża / druga w bódzy / trzecia budowanie / czwarta Biskup / y to tam mieszkający y obecny: a jeśli by przy kościele nie mieszkał / połowice tylo swej własney części brać miał / a druga połowicá na Visitatora Papiestwa / któryby tam posłany był / obracać się miał.

W Gálliey śatan iednego fałszerza wzbudził / który sie Chrystusem zwał. Był z Bituriku / y do lasá dla drew zaśedł / rabiać ie / roj much nieiákich osiadł / y od tego czasu przez dwie lecie iako śalony y bez rozumu chodził. Ślósć czarownic przez one muchy weń wstąpiła. Potym sedł do Arelatu / tam duchowne odzienie na sie wzięt / y modlił siey wróżyć / y przyszłe rzeczy z dyabelskiej nauki powiádał. Stamtąd do Gállitánskiej strony sedł / czyż nie wielkim / y śmiał sie názwać Chrystusem / y wzięt sobie za siostrę iedną niewiáste która názwała Mária. Śbiegał sie do niego lud y oddawał mu chwałę / on leczył. Dawano mu złoto / srebro / śáty / a on rozdawał w bogim. Opadając na ziemię modlił sie z ona niewiásta. a wstawszy / kazał aby mu sie klániano iako Bogu. opowiadał drugim co być y iakie tego ścieśenie ábo nieścieśenie potkáć miało. Co wyszedł zdiáda śatánska czynił. Śieglu do niego nieśło prośić / ale y kapłani / y o trzy tysiące ludu za nim chodziło. A on niektóre odzierał na drodze / y dawał to co wydart / tym co nie mieli. Na Biskupy sie przegryzał / którzy mu sie klániać niechcieli. Do Aureliusza Biskupa nágieł / o swoim przyszciu oznámuiać / y sprawił nań ono swoje wyśto / iako do boiu. Biskup wysłał do ludzi onych ślugi swoje / pytać co sie dzieje. y gdy śarśy ślugá do onego fałszerza / iakoby mu chcąc poezćmóść czynić przystąpił / on go odzierać z śat kazał. A ślugá dobywszy mieczá / onego zwoódł / zabił y rozśiekał. Niewiásta oná iego poimána y meczona zdrády iego y czarnościeśtwá odkryła. A ludzie oni co mu wwierzyli / nigdy kśobie nie przysięgli y z Chrystusa go y one Mária za uczestniczkę kśostwa mieli. Jam z nich / mówi ten Grzegorz / niektóre znał / y gromiać ie od błedow ie odwoódził.

Aredius s. z miásta Lemowiciny w Gálliey / tego roku do oyczyny przesiediony iest. Był w młodości od s. Niceciusza Trewerstiego Biskupa wychowany. Którego gdy na dworze krolá Theodoberta ten Biskup wyzwał / y z twarzą coś w nim świętego poznał: kazał mu za soba iść. a páchole bázro / iako śto / o naukę y ćwiczenie duchowne prośilo. Wyćwiczył sie przedko / y pośz / ony był do duchowieńśtwá. a raz gdy śpiewano Psálmy / gólebica nań poleciała y na głowie iego śtála. która on ze wśtydem odganiał / ale nie mógł. Ełá dni na głowie iego y ramię ná przylatáć / opuścić go niechciała. Czemu sie Bi

Seminarium Anglikow.

Lakomy Biskup i mnicha.
Lib: 5. epist: 28. 29.
Indic: 14.

Powinność Biskupia.

9.
Lib: 4. epist: 30.
& 41. 43.

Dochody kościelne na cztery części.

Lib: 4. epist: 42.

IO.
Greg: Turon: hist:
Fr. lib: 10. cap: 25.

Szalbiers Chrystusem się czyni.
Wroży.

Chore zdradliwie leczył.

Szalbiers śabiry.

II.
Greg: Turon: hist:
lib: 10. cap: 29.

S. Aredius.

sie Biskup dziwniac / poznal Duchá Bożego w nim. y rychto do mátki ktora tego iednego syná miała / záśedšy / á iey máietność wšytkę zostáwiošy / sam sie ná žywot oddzielony bogomysłny vdał / y kościol y klasztor zbudowawšy / tam przemieszkował y wielkie cudá czynił / y w krotkim wieku długie cnoty / slugi v Bogá wypełniwšy / z ciała tego wyszedł / przy ktorego śmierci wiele swietych z niebá było. Co iedná niewiasta od sátaná gábaná / głošem wielkim opowiadała wołać ná ludzic / áby sie onym swiety m klámiali / rē.

Tu teŝ historiey swey ten s. Grzegorz Turoński koniec dał / y podobno sam tego roku žywot ten skonczył.

Rok P. 596. Grzegorz 7. Maurici: II.

I.
Jan bárdy Cáro-
grodzki Biskup v-
márt.
Swiety być nie
mogł.

Lib: 18. cap: 34.
Ciriakus Cáro-
grodzki.
Greg: lib: 6. epist: 4.
s. 6.

Lib: 6. epist: 7.

2.
Lib: 6. epist: 15.
Z piekła nie wšy-
scy wybáwieni.

Srebro kościelne
ná wiesznie.
Lib: 5. epist: 13.
Trzy tysiące mni-
šek w Rzymie.
Lib: 6. epist: 23.
Indic: 15.

3.
Beda lib: 1. cap: 23.
Ioan: Diac: in vita
S. Greg.
Do Angliey wy-
prawá S. Grzego-
rśá.

Al on Cárogrodzki Pátryarchá z ktorego hárdoscia Grzegorz s. walczył / śmiercia poniżony jest. Grekowie máia go zá swiętego dla iego postow y iálmuzn: ále fałšywie y omylnie. Bo pycháy / cudzey czci przywłaszczanie / nikogoz do niebá nie prowadzi. O potu- cie swey nie dał znać / á Grzegorz go s. iáko Samuel Saulá oplá- wa. Nicephorus o iego loŝku powiáda / iż ie Cesarz do siebie wziął / y ná nim legał / rē.

Ná iego miejsce nástąpił Cyriakus gospodarz kościel- ny człowiek dobry / z ktorym s. Grzegorz w Cárogrodzie miał wielkie zácho- wanie. Záraz do Papieŝá posly swoje wypráwił / Georgiusá kápláná / ábe- odora dyákona / y wyznánie wiáry posłał. Papieŝ pisał do Biskupow / áby go poświecili / gdy ná ich listy ktorymi Cyriaká zálećáli / odpisuię. Jedná- do posła swego Sabimáná nápisal s. Grzegorz / áby przy Mšey z Cyriakem nie stał / potiby onego nieprzyštoynego imienia Oecumenicus nie opuścił.

Oni poslowie Cyriaká gdy z Rzymu wyiácháli / wspomniáli sobie s. Grzegorz / iż w iednym bledzie zostáwali / mniemáiac / iż wšyscy ktorzy w piekle / gdy tam P. CHRISTVS wstąpił / w CHRISTVSA wwierzyli / wybá- wieni byli. O tym im list pisał / iż przy tym stać nie máia: á iż to mniéanie po- teptione jest v Philástriusa y v s. Augustyná. y mowi: Pan zstápiwšy do pieklow / one tylo z odchłáni ábo więzienia wybáwił / ktore przez lástke swoiá w wierze y dobrych uczynkách záchowal.]

Longobárdowie / gdy on poŝoy / o ktory sie s. Grzegorz stáral / dla stá- rosty Cesarstkiego ábo Eárchy nie doszedł / wielkie škody ludziom y miástom / ktore ieszcze Cesarze trzymáli / czynić nie przestáli. Grzegorz s. więznie wy- kupował / y innym Biskupom wykupowác kázal / y árebro kościelne ná to prze- dáwać dopuścił. W Rzymie sámym w one głodne láta trzy tysiące mnišek żywił. O ktorych mowi: Ták tych biálych głow žywot jest / by nie ich plátániá y surowość życia / iuŝby tu nákt przez ták wiele lat dla mieczow Longobá- row zmiešćać nie mogł.] Zátrzymánie miásta one^o ich modlitwó przyzywał.

W tych wielkich trudnošciách y kłopotách / y wojennych wcišćách Grze- gorz s. nie pátrzac wiátru / iáko mowi Pišmo / do siania / wziął sie zá rzecz cru- dna v swiátá / y mocy ludzkiej niepodobná / ktora dawno ná myšli miał / y P. Bogu odlecał / škostowawšy dobrych šklonošci w onych Angielczykách / mlodziencách kupionych y cwiézionych: wymyslił wystáć slugi Boŝe ná obco- cenie do CHRISTVSA Anglikow. O co sie ŝaden krol Chrzešćiáński bli- ŝi / ani Biskup ŝaden nie kušil. Wystáł tedy tego roku mnichy swoje do Ang- liey / ktorym zá stárszego dał Augustyná / y przy nim Melitá / opátrzymwšy ie wšytkiemu potrzebámi / y krolom Fráncuskim y krolowey Brumychildzie y Biskupom w Gálliey przez listy ie zálećiwšy. Bedac iuŝ w Gálliey trwóŝy- z sobá poczeli oni mnichy / iż do ták dŝikiego narodu šli / á ięzyká ich nie umie- li / y przyštepu sie ŝadnego do tego nie spodŝiali. A wystáli Augustyná náŝad- do Rzymu.

do Rzymu / aby one drogie ich Papieżowi odradził. Przyjechał Augustyn do Papieża / nietyło odradzić onego przedsięwzięcia iego nie mógł: ale wiecey go przekładaniem onych trudności zapalił / iż go zaraz znowu do towarzy-
stwa do Galliey wyprawił / pisać do wszytkich / aby meżnie konali co pocze-
li / Boskiey rece duszali / y na zapłacie wieczna w pozyskaniu dusz robili.

Ine tegoroczne sprawy s. Grzegorza wspomniemy. Nauczał Biskupy aby sie pilnie o zgodę z starostami y wrzedy świeckimi starali / a przyiaźni ich szukał / iż wiele na tym kościołom należy. Rádzi Janowi Sirakuzow Bi-
skupowi / aby Mse s. miewać w domu starosty Wenancyusza dopuszczał / y samie tam służył. Posyłałac Palladyusowi Biskupowi Sentonenstie-
mu reliquie wspomina / iż on kościoł tego biskupa miał czynasć oltarzow.

W Afryce Kátholicka wiara za niedbalsiwm starstych / y za łakomstwem starost Cesarstich / wpadła / a Donatystowie piemiadzmi wiele przemagali /
iż to co Cesarz rozkazał skutku w łakomych starost nie miało. O co sie frásu-
ie s. Grzegorz do Cesarza pisał.

W Galliey po śmierci Childeberta Krola Frankow / dwa synowie iego krolestwem sie iego podzielili / Theodorikus y Theodobertus. Theodorikus w swej dzielnicy miał s. Kolumbaná / ktory do niego przychodził / y wpo-
magał / aby nalożnice porzucił / a z wczciwego małżenstwa potomstwa su-
tał. Do czego gdy sie krol sklonił: baba iego Brunichilda przeszkadzać mu pocze-
ła / bojąc sie aby krolowa żona przyszła / od rzadow iey nie odsadziła. y dla tego na s. Kolumbaná zle serce wzięła.

Rok P. 597. Grzegorz 8. Maurici: 12.

Słowu Cyriakus Cárogradzki Pátriarcha do Grzegorza s. po-
sty wysłał / prosiac o spoleczność / y przyczynne listy Cesarstie o toż
oddac kazał. Grzegorz s. posty wdzięcznie przyjął / y do Msey ie-
świeciey przypuscił. Ale y Cyriakowi y Cesarzowi odpisał / iż po-
toiu kościelnego wżyczyć nie mógł / potiby onego głupiego y hár-
wego tytułu Oecumenicus nie odstąpił. y dla tego swemu posłowi w Cáro-
gradzie być przy Msey Cyriak kazał.

W Alexandrye dat P. Bog wielkiego pásterz y Bogu milego káplana Eulogiusa Pátry-
archa Alexandriy / ktory wielka pomoc tam kościołowi uczynił / one
zastarzale heretyki do prawdy przywodząc. Do niego częste listy dawał s.
Grzegorz / y wpoinki posyłał / a on także tak wdzięcznością oddawał / y cie-
zył sie bázro ieden drugim w duchu iedności / y miłości CHRISTYSOWEY.

Gdy sie posel s. Grzegorza Sabinianus do Rzymu z Cárogradu wró-
cił / od wielu person z kráioy onych wschodnych / y od osob dworstich / listy
przyniósł. Miedzy inemi bylo pisanie od przezacney y nabożney niewiasty
Gregoriey Cesarzowey podkomorzney / w którym pytała o pewność zbá-
wienia swego / mowiac: Przykrzyćci sie bede póki mi nie napiszesz / iż ci obia-
wił P. Bog / o odpuszczeniu grzechow moich. Grzegorz s. mądze iey odpisał:

Trudney y niepotrzebney odemnie rzeczy prosisz. Trudney: bom ia godny nie
jest aby mi co P. Bog obiawiał. Niepotrzebney: bo wbespieczona być nie
masz o odpuszczeniu grzechow twoich: ale pókiś żywá żalować za nie masz.
y póki ostatni dzień nie przyjdzie / zawždy sie bać grzechow twoich / y one
bámi obmywać winná iestés.

Pisał też do dwu przeswiectnych dworzan / Theotysta y Jedrzeia / kto-
re w dworskim żywocie / byli sasiedzi swietych / y domownicy Boży / y w
meli w swieckich mieszaninach / z Bogiem zawždy serce złączone mieć. y
mowi: Dziekuie P. Bogu / iż w takiej zabawie swieckiey / wysokość wása /

4.

Zgodá wrzędow duchownych z świeckimi.

Lib: 5. epist: 43.

Mse w domu.

Lib: 5. epist: 50.

Oltarze.

W Afryce wiara wpada.

Lib: 5. epist: 63.

Indic: 14.

5.

S. Columbanus krola wpomina.

I.

Oecumenicus.

Lib: 6. epist: 28. & 30.

Eulogius Pátry-archa Alexandriy jki dobry.

Lib: 6. epist: 37.

2.

Obiáwienie o od-
puszczeniu grze-
chow.

Lib: 6. epist: 22.

3.

Lib: 6. epist: 23.

Dworszanie nabo-
ini.

Wychowalnicy
synow Cesarzkich

Łalmuśny nawi-
sio.

4.

Lib: 6. epist: 25.

Z cudzych pie-
niędzy liczba.

5.

Beda hist: lib: 1.
cap: 25.

Augustyn w An-
glicy co czyni.
Edilbertus krol
Angelski.

Berta żona jego
Chrześciana.

Łakie weście ich
da krola.

Wolność do kasa-
nia w Anglicy.

6.

Kotciot stary s.

Marcin.

Cuda czynili w
Anglicy.

Greg: lib: 7. ep: 30.

4. Iunij.

stowem sie Bozym napelnia / y zawždy do wiecznego wesela wzdycha. Pełni
sie w was co napisano: Synowie Izraelscy w pul morza bedac / po ziemi
chodzili. Byli to iako radni panowie Cesarzowej / ktora z ich rozmowy
cnotami sie wysokiemi napelniala / y synow Cesarzkich wychowania do-
gladali. y dla tego im pisze: prosze was / prawi: Te panie mlode / ktore wy-
chowawacie / w dobre obyczaje wprawucie / a tych co przy nich sa wponi-
nawcie / aby to mowili / coby ie do spolney braterskiej milosci / y ku łaski-
wości przeciwno poddanym pobudzalo. Aby sie teraz iaka nienawisc nie
podziala / ktoraby potym iawnie sie odkryla. Słowa tych co wychowywa-
ia / abo mleko daia iesli dobre sa: abo truczne iesli złe sa. Wiechże im takie
rzeczy teraz podmiataia / z ktorychby sie potym pokazalo / iż to dobre bylo
co od swoich karmicielow wyszalo. Na koniec im dzieknie za trzydziestu
funtow zloty / ktore na wykupienie wiezniow posłali. On im też za wponi-
nek poslal on kluc / ktory byl Anthar krol Longobardow do Papieza pro-
szal / o ktorym sie wyzszy powiedzialo. Stali mu y inni bogaci panowie
pieniadze na wykupienie wiezniow / iako Theodorus on lekarz Cesarzki pro-
remu przez list dzieknie / y mowi: Smutno mi iż cudze rozdaiac / nie tylo
dobr koscielnych ktore mam / ale y z twoich liczba czynic mam.

Do Angliey szesliwie on Augustyn na szepienie wiary z swymi towa-
rzyzmi / ktorych bylo czterdzieści / przyiachal / y bedac na wyspie iednym / pro-
lowi o sobie dat znać / mowiac: Z dobra nowina do ciebie z Rzymu iednem
ktoś ma mieć bedzie. Byl na on czas przemożny krol Angliey Poldniowey
dilbertus / ktory za żone miał ze krwie krolow Francyey Berthe abo Adel-
berge. z tym obwiastkiem dana mu byla / aby iej wiary Chrześcianskiej
wowania nie bronil. A miała przy sobie Biskupa na imie Luidharda. Wstąpił
wtedy o onych posłach / czekając im odpowiedzi / y dając dostatek żywności
kazał. A po kilku dni sam na on wysp do nich zaiachal / y w polu ich posła-
stwa sluchac chcial / boiac sie aby go w domu iakimi czarami nie omamili.
Oni krzyż za choragiew mialac / a malowanego zbawiciela y Boga pana
naszego na tablicy niosac y litanie spiewaiac do krola przysli. Kazał im sie
dziec y sluchal co mowili. y po kazaniu rzekł: Piekné słowa y obietnice
nosicie: ale iż sa nowe y niepewne / ia na nie zezwolic nie moge / opuścić
to com przez tak dawny czas z moimi Angielski zachowywal. A ieszcze
daleka przysli / a tych dobr nam zyczycie / o ktorych sami wiare macie: przy-
krzyć sie wam nie bedziem / żywności was opatrzam / y dajem wam wol-
ność abyście do wiary swej ktore możecie poddane moie przywodzili. y na-
znaczył im mieskanie w Dorowernie przedniem y głównym miescie swo-
im. do ktorego wchodzic / z krzyżem y z obrazem pana naszego tak zgodnie
spiewali: Prosim cie Panie dla wyszkie miłosierdzia twego oddal gniew
twoy od miasta tego y od domu swietego twego. Bosiny zgrzesyli. Alleluia.

Nabrali byli tłumaczow z Galliey / przez ktore w kosciele s. Marcina
ktory byl ieszcze za Rzymian tam postawiony / w ktorym y krolowa sluzba
Boza odprawowala / slowo Boze rozsiewali. Ludzie patrząc na ich pro-
sty y swiety żywot / y na cuda ich / ktore iako za czasu Apostolow tak zgodnie
chaciai słodkości Ewangeliy / przystawali do nauki ich. y sam krol potym
wierzyl / y wiele za soba ludzi pociągac / nikogoż nie przymuszaiac / iako
od swoich Apostolow nauke miał. W czym czytay serzey w żywocie tego s.
Augustyna. Tiedziesiec tysięcy tego roku na dzien Bozego narodzenia
Anglikow Chrzest s. przyieto.

Eulogius w Alexandrii Patriarcha wiele heretyków w onym mieście do prawdy Katoickiej pozyskał. O czym do s. Grzegorza napisał aby mu radości onej pomagał. On mu też oznajmił iako P. Bog w Anglii onego roku o dziesięć tysięcy ludzi Pogańskich prawdę swęj Ewangelijskiej oświecił. Napisał s.

Grzegorzowi Eulogius tytuł Vniuersali Pontifici: on odpisując prosi aby go tak nie zwał ani mówił: roztążaliście. Bo ia / prawi / nie roztążam iako pan / ale iako brat vpoiminam. Co on z potory czynił / nie iżby vniuersalnym / to iest / wszytkiego świata Biskupem nie był / gdyż to sama rzecz / o kościołach nad cztermi Patriarchami pokazywał. O potory przelożonych sam nauczał do Patriarchow pisać: Potrzeba / prawi / aby sie Biskup ku dobrym iako towarzyszy zachował / a przeciw sie złościom grzesznych podnosił. Nad dobrze sie przekładać nie ma / ale gdy potrzeba a przewinienie zły to wyciąga / przelożenie i moc swoje znać ma. Nawyższe miejsce dobrze ten sprawuje / który wieczerze występkom a niżli bracie roztążam. Dobrze wrzędę y mocą swą władnie / który ia y zachować y bronić iey umie.

O potory s. Grzegorz napisał Sophronius. Powiadał nam Abbas Ioannes Peria, o przebłogosławionym Grzegorzu Rzymskim. Gdy był w Rzymie a chciałem mu sie pokłonić: on pierwej przedemną na ziemię vpadł / y wstać nie chciał potylicz ia nie wstał. y pozdrawiając mnie z potora / powiedział mi z swęj rety dał / y wszytkie potrzeby. r.

Przyšlo do tego / co dawno rądził s. Grzegorz / iż sie z Longobárdy potory stąnowił. W tym czasie aby skody iakiej nie uczynili / pisał do Biskupow do miast niektórych / aby mury y stráže opatrowali / a nakoniec y duchownym strzedz murów kazali / nikogoż kościelnym imieniem nie wyimuiac. Patrz co czyni on tak cichy Biskup / iako iaki wodz wojenny / obronę na nieprzyjaciela obmyśla / y duchownych gdy wielka potrzeba / nie wyimuię. W czym mu nie przygany nie dawał.

Prifus hetman Cesarza Mauriciusza / Ardagasia poraził / który był przez Dunay Sklawiny albo Sklawy / na Rzymskie państwa pusił / sam sie do niego noca przeprawiwszy / gdy wciąć musiał / za nim w tego ziemie wtargnął / y wielkie łupy pobral. a Sklawiny wszytkie pobito. Za co w Carogrodzie wielkie dzięki P. Bogu w radości czynili.

Gdy dano znać s. Grzegorzowi iż sie Żydowie niektórzy w Syccilii do Chrystusa obrocić chcą: posłał tam Faustina Defensora / aby tego przypilnował / a pierwej 40. dni pokuty y porósłagliwości nimby do chrztu przysli / roztążał / y v bogie aby śaty do chrztu mieli opatrzyć. A loca ich przypilnować do tego nie kazal. y gdy ieden w ich bożnicę krzyż s. y obraz naswietłey maki postawił wynieść zaś ze czcicia krzyż y obraz / a bożnice im wrócić kazal.

Na wschodnich krajach Theodorus Siceota z mnichą Biskup Anasazy polski w Gallacii / wielce święty y cudami od P. Boga vczczony / gdy widział iż im gárdza iego owce: bo mu y truciżne podali / od ktorej dobrodziejstwem naswietłey Bogarodzice w zdrowiu obroniony był; Biskupstwo spuścił. y gdy sie do klasztoru wracał / Cesarz go Mauriciusz do Carogrodu przyzwał / y tam wiele cudow czynił / y synaczką Cesarzkiego mąlego od trudu oczyścił / ktopiac go świeconą wodą. r. Między one krolestwa ludzie święte y cuda czyniace / polki w odsieczpienstwo nie wpadły / a potym nie takiego nie miały. Gunteramnus pobożny krol Frankow tego roku swotą dokonał / krolował lat trzydziści trzy / wiele fundacy kościołom y almużn v bogim zostawił.

Rok P. 599. Grzegorz 10. Mauric: 14

Krrr 4

Wielkiej

1.
Nawrocenie heretyków w Alexandrii.
Lib: 7. epist: 30.
Indic: 1.
Vniuersalis Pont.

Lib: 1. epist: 24.
Indic: 9.
Stary iako ródzić maia.

2.
Prato Spir: ca: 191.
Pokora s. Grzegorza.

Duchownym kazal murów strzedz
Lib: 7. ep: 20. 5. 2.
Indic: 1.

3.
Sklawiny pobito.
Miscell: ex Theo: lib: 17.
Greg: lib: 7. ep: 9.

W Syccilii Żydowie nawroceni.
Lib: 7. epist: 14.
Lib: 7. epist: 16.
Bożnice ich.

4.
Apud Surium 22. Aprilis. To: 2.
Siceota Biskupstwo puścił.

1.
Lib: 7. epist: 97.
Odświeżenie
pomógł żołniers.

Sinaity śmierć.

Przełożył na Gre-
ckie księgi de cu-
ra pastoralii.

Gotowanie do
stołu Bożego.

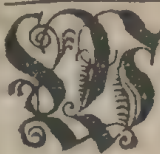
Spowiedź do v-
cha.

2.
Powieść o mni-
chu niedbłym.

3.
Mauriciusz obroń-
cą wiary i ialmu-
żnik.
Lib: 7. epist: 43.
Indic: 3.

Lib: 8. epist: 2.

5. Grzegorz cho-
ry na podagrę.
Secundinus
Opas.
Lib: 7. epist: 54.

Jestli tego roku s. Grzegorz zażył pościelchy i ludzie z Jstrey
ktory w odświeżeniu byli / do iedności sie kościelney przy-
wrócili. Do czego Gulsarus żołnierz y wódz wojenny barzo po-
mógł / y za to mu s. Grzegorz dzięknie. Gdy Biskupi świąt i
lenieia / Pan Bog do poratowania dusz ludzkich / święte
wzbudza. Anasazyus / Synaita nazwany / Patriarcha Antiocheński te-
go roku z ciała wyszedł po sześciu lat iako był na one stolice przywrocony. czo-
wiek wielki y żywotem y nauką / y wschodnym y zachodnym kościołom umi-
lony / y między święte poczytany / w którym sie wielce Grzegorz s. Kochał.
Księgi s. Grzegorza De cura pastoralii ktore mu był posłał / na ięzyk Grecki
przełożył y wschodnym kościołom podał. Pisaniem wcielnym kościołom do-
bił. Ale wiele go poginęło. Acz tego wieku niektóre sie znalazły. W kazaniu
iednym mowi wołać na te ktory sie do stołu Bożego źle gotują. Miał
prawi / wielkie grzechy / tylo rece wymyśli / nasświetle ciało y Bożo kre-
w w nieczystości do wst bierzem. Wniść z takimi grzechami do kościoła y na-
Bożkie obrazy y czci godne krzyże patrzyć y klamać sie im / nie dosyć jest / nie
dosyć jest rece wymyć / ale łzami y spowiedzią w pokornym skruszonym duchu
grzechy obmyć / toż przystąpić. Przystap a CHRISTVSOWI przez kapłany
grzechom sie spowiadać / potępić co uczynił / a nie stronay sie. Jest from
ktory grzechem jest / a jest from z ława y wdzięcznością. rc.]

W tymże kazaniu wspominać / aby gniew y krzywdy ieden drugiemu
odpuszczał / napisał iedne powieść. Mniich ieden niedbale sie w stanie swym
y leniwie prożnując / sprawował / a gdy umierał / wesolo barzo umrzeć chciał
nie sie nie bojąc. y mowili mu bracia: Skąd masz te bezpiecznieść / wien-
iesz niedbale w nabożeństwie przeżył. A on rzekł: Prawda oycowie. Ale
tey godziny Anioł mi moie grzechy spisane ukazał: a ia przeleża sie ich /
klam: Jakiem świat opuścił y zakon przysłał / nikogom nie sadił / a każde
krzywdy ktora mi kto czynił zapominałem. y prosi o ziszczenie słow pa-
skich: Nie sadićcie nie bedziecie sadieni / odpuszczajcie a będzie wam odpu-
szczone. Co skorom rzekł: rejestron moich grzechom Anioł zdrał. y dla
tego z weselem do Pana ide. y co powiedziały / ducha Panu Bogu oddał
y wielkie słuchaczom zbudowanie zostawił.]

Po nim wstąpił na stolice Antiocheński tegoż imienia Anasazyus / kto-
rego mniejszym zowia / także Kátholik / ktory o swoim wstąpieniu Papieżo-
wi dał znać / y rozżalenie wiary posłał / a Papież potężne mu wspominać do
spraw kościelnych y rzadów napisał. W tym do niego liście wysławia wi-
re y iey obrone Cesarza Mauriciusza / iż za iego panowania wcielnili hereteci /
y ozywac sie nie śmieia. y wspomina aby zań / y za żony y dzieci iego P. Bog
pilnie posł. By był tak w innych obyczajach wprzemy / a kapłany nie gar-
dził ten Mauriciusz / nie wpadłby był w takie niedze iako potym wpadł. Po-
stał tenże Cesarz trzydzieści funtów złota do s. Grzegorza na wbo-
żołnierze podarki. Za co mu s. Grzegorz dzięknie. Był tak hojny na wbo-
gi ten Cesarz / iż sie ialmużny iego y do Rzymu rościagały.

S. Grzegorz zachorzał barzo na podagrę ktora go cały rok trapiła / a
iedną żadney pracy y starania / y o małych przyiacielskich rzeczach nie opu-
ścił. Piše do Opata Sekundina / ktory był w wielkim wważeniu v krolu
Longobardow / y żony iego Theodolindy / prze święty żywot y naukę swą
o tey niemocy swej / y na niektóre mu pytania z strony wiary odpowiadał.
około piatego Concilium / około obrazow / o ktore prosił aby mu ie posłał.
Gregorz. y posłał mu obraz Pana CHRISTVSOWY nasświetley makti iego
go / y Piotra y Pawła s. naukę kościelną o nich oznajmując / y ię wspomina-
li / y księgi kazań swoich na Ewangelie.

Z strony obrazów pisały do Serena Nussylińskiego Biskupa / ganiąc mu to iż obrazy pokłotal dla tego aby ich ludzie za Boga nie mieli. y mowili: Tłucząc ich było / iż to farba y drewno / a przed sie im pismo ich zostawić / dla pamięci y wspomnienia ktore na obraziech jest. 2c.

Richaredus nowo do Katholiczwa obrocony Krol Gothow w Hiszpa- niey / dary bogate przez wybrane meze Abbacy s. Piotrowi poslat. Za ktore mu s. Grzegorz dzieknie / miare y nabozenstwo iego wystawiac. Posyla mu tez nabożne podarki / kluczyk maly z ciata s. Piotra / a w nim proch z iego lancucha upilowany / y krzyz w którym było dzewo Krzyza s. y włosy s. Jana Chrzciciela / 2c. Pisał przez te posly do s. Leandria Hiszpalskiego Bisku- pa / ktory takze iako y on na podagrze chorzał / y Pallius mu poslat. Niez roz- kasy y drugich podagra przychodzi / gdy y na takie swiete przypada.

Swiadczy w iednym liście swoim tenze s. Grzegorz / iako tego roku ge- sty y ciężkie niemocy na ludzkie po wsem prawie swiecie padly w Europie / y w Afryce / y w wschodnych ziemiach. w Rzymie / prawi / y słudzy y panowie choroby y febrzy cierpia / y nie mają ktoby zdrowy do iakiej posługi byl. Sam tez iuz przez ieden miesiąc ledwie kiedy z łozka wstawal / iako sam o sobie pise. a iednak rzadow y spraw kościelnych nie opuszcil. Co sie z listow ktore tego roku pisal pokazuje / iż w żadnym roku wiecay ich nie pisal / ludzkie do dobrego przywodzac. Trwała ona iego niemoc y przez drugi rok. ledwie / prawi / na trzy godziny stać moge / a iusy s. słuzyc / y musze sie na łozko wró- cać. Drugdy wielka drugdy mala boleść / mala nie odchodzi a wielka nie za- bita. Co dzień bliskim śmierci / a co dzień mie śmierć od siebie odpycha. A nie dziw bom grzeszny / y dla tego w tym wiezieniu skazitelnosci / y wiazany jestem. y musze wolac: Wywiedz / Panie / z wiezienia dusze moie / na po- chwale imienia twego.

Rok P. 600. Grzegorz 11. Mauric: 15.

Sklawini albo Sklawini wojuiac ziemie Chrzesciāskie / aż sie do Włoch przebili / czyniac wielkie škody / iednak w ziemie same Wło- ka nie weszli. Ale Awarowie to iest Hunni / za wodze swoim Cha- ianem albo Gaganem / aż do Wenecyey y Istriey wtargneli. y Fo- rum Iulij wzeli y spalili / za zdrada niewiasty Romuldy wdowcy / szony Agilulpha kszazcia Longobardow. Ta znowila sie z Gaganem aby szona iego byla / y miasto mu podala / za rostkasy swoje krewniastwo swoich wydaiac. Co sie iey sle zaplacilo. Bo Gaganus wziawszy miasto / na pal ia robic kazal / mowiac: Tategoś meza godna. Lecz dwie wnezcze iey o swoje sie czystosc boiac / gdy wpasc miaty w rece nieprzyiaciol / miesa zgnitego z kurczak nakladly pod pierśi swoje / aby sie od nich smrod puszczal. y gdy ie poimali Awarowie / a on smrod srogi uczuli / porzucili ie / mowiac: Wszytki Longobardzi zgnile sa y smrodliwe. y tak vsly. A potem sie dla tey cnoty za- cnym wielkim mezon do malzenstwa dostaly / y drugich do strazey czystosci tym przykladem pobudzaly. To Paulus diaconus. Te nedze Wloskiey ziemie oplakuiac Grzegorz s. ktore y obcy nieprzyiaciele y domowi Exarcho- wie przywodzili / mowi: Iż po nas iescze bedzie gorze / a nasze czasy zdac sie lepsze beda. y bylo iego prawdziwe proroctwo / gdy po iego śmierci heretycy Cesarze nastali / y Machometzka sekta y Saracenska powstala.

Chaianus albo Gaganus / imie to bylo u Hunnow nawyzszego wrzedu iako Krol albo Cesarz / wrocił sie do Pannoniey / y tam sie tez Priskus hetman Cesarzki z woyskiem do niego przyblizyl. A iż bylo swieto Wielkonocne / a Priskusowi na żywnosci schodzilo / woysko iego głod cierpialo: dowiedzia-

4.

Lib: 7. epist: 111.
Indic: 2.Rycharedus ile
S. Piotrowi wpo-
minki.

Lib: 7. epist: 126.

Lib: 7. epist: 127.

5.

Lib: 7. epist: 127.

Niemocy na wszy-
tkie ludzkie.

Lib: 8. epist: 35.

Choroby S. Grze-
gorza.

1.

Greg: lib: 8. ep: 3

Sklawini.
Paulus Diaconus
cap: 14.Zdrada niewi-
sty in Foro IulioWymysl panienek
na zachowanie
czystosci.

Lib: 4. cap: 12.

2.

Lib: 8. epist: 36.

Indic: 3.
Po nas bedzie go-
ry.

Miscell.

Priskus y Gaganus
czeluz sie na
swieto.

O kościół kara-
nie.

Miscell.

Nicepho: lib: 18.
cap: 28. 29.Mauricius wie-
niow tanich wy-
kupi niechciał.

3.

Pisanie kłag.

Lib: 8. epist: 42.
& 35.Pokorą S. Grze-
gorz 11.

4.

Lib: 9. epist: 29.
Indic: 4.Dla młody corki,
na Biskupstwo
nie puścił.Wstydlowi w bódzy
więcej bracie młoda
niż żebracy.

5.

Lib: 8. epist: 51.

Bez gniewu kara-
jąc.Lib: 8. epist: 31.
Indic: 3.

wysłali o tym Gaganus / wskazał do Priskę / aby wozy do niego po żywność
posłał / żeby święto swoje z weselem odprawił. y posłał mu czterdzieści wo-
zów z iednym rozmaitym. A Priskus mu też korzenia z Indiiy drogiego da-
rował / y tak z soba pospół świecili / a ieden sie drugiego nie bał. Po świę-
tach Awary sie od Rzymian oddzielili y spalili Dryzypare miasto y s. Alexan-
dra męczennik 10 kościół / y srebro na jego grobie złupili / y ciała jego nie wzię-
li. W tym w Cárogradzie był wielki postrach / y radził Senat Cesarzowi aby
o pokoy do Gaganu posłał. A tym czasem P. Bog Gaganu o s. Alexandra
pokarał. Bo powietrze na wyśko jego padoło y febrę / y siedm synów jego
miedzy inemi vmorzyło. Posłał tedy Cesarz Armazona do Gaganu z wielki-
mi dary o pokoy prosić / a on brać darów niechciał dla żalu który z umarłych
synów miał. A iednak rzekł do posła: Bog mnie niech sadi z toba y z Mauri-
ciuszem: oto mu wysłali wieżnie wracani / iedno za każdego niech mi ieden
groś da. Co gdy Cesarzowi posel oznaymit: Cesarz y czterech kustiń za za-
dnego dać niechciał. O co Gaganus rozgniewany / wysłalił pozabiał / y
sam od Cesarza pięćdziesiąt tysięcy złotych wziął / do domu sie wrócił.

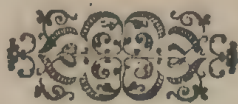
Ża ono okrucieństwo y ślepstwo P. Bog karał Mauriciusza / y już był
Phokas żołnierz ieden miedzy posły / który ostrzeż co y śmieley nadoł ino do
Cesarza rzekł: O co mu ieden pan policzek dał y brode wytrągał. Skąd po-
tym Phokas kusil sie o rzeczy nowe y Mauriciusza zabił.

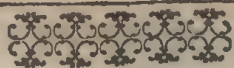
Eulogius Patriarcha Alexandrijski księgi na heretyki Agnoity ob sie-
bie pisane na rozsadek do s. Grzegorza posłał. Ktore on bardo pochwalil /
prosić Pana Boga / aby mu dał dlugi żywot / żeby więcej pisał. Zaleca sie
modlitwie jego / aby mu P. Bog dał przedtę żywota tego dokonanie / ktore
go więcej iemu życzył niżli sobie / niegodnym sie czyniac / rć.

Po Fortunacie Biskupie Neapolitanstkim / niechciał s. Grzegorz przy-
zwolic na Jana dyakona / dla tego iż miał małuczka corkę. Która sie znaczy-
ła / iż niedawne jego w porościagliwości było vmartwienie. Potymże For-
tunacie z pozostałych pieniedzy / płacić / zatrzymána od niego z Biskupich
dochodów / część / od Kanonów na księza y na vbogię naznaczona / y rozdę-
wać ia y księzcy y vbogim dwoiakim / kazał. To jest: sromieźliwym a rozci-
wym / sto pięćdziesiąt grzywien / a żebrakom tylo trzydzieści / rć. Skąd baczyć
sie może / iakie miał baczenie na domowe sromieźliwych szpitale.

Leonciusz nowego Eparche od Cesarza do Włoch posłanego / karał
przez list y nauczał s. Grzegorz / iż Libertyna wolnego y zacnego pana w Sy-
cilię / z majątności złupiwszy bić kazał. Nie godziło sie / prawi / wolnego bić:
a iesli sie Rzeczypospolitey zadłużył / dosyć było na majątności go karać. y
mowi: Gdy sie rozgniewasz / pohamuy sie / a zwyciężay sam siebie. Zamiast
gniewu / a gdy sie odgniewasz / a rozum sie uspokoi / dopiero czyn y karz. Bo
karanie za rozumem ma iść a nie za gniewem. Gniew nie ma karania wprze-
dziać / niech iako sluga za toba idzie / nie przed toba / rć. A onego Li-

bertyna pokaranego y pisaniami ciepił / y żywno-
ścią od Piotra s. nadoł.

S V M M O W A N I E

Wiekui Szostego.

To iest przeſzłych ſt lat, od Roku P. 500. aż do Roku 600.

Papieżowie y nawyżſzy Biſkupi.

SIMMACHVS ſiedział lat 15. mieſiecy 8. Doſonal roku pánſt: 514.
 HORMISDA ſyn Juſta Kámpánczył/ ſiedział lat 9. y dni 10. Doſo-
 nał roku pánſkiego 523.
 IAN ſyn Conſtántyna z Tuſciey pierwſzy tego imientá/ meczennik/ ſiedział lat 2. y mie-
 ſiecy 9. w więzieniu vmorzony od Theodoryka Króla Gothow Aryánina/ roku p. 526.
 FELIX czwartý/ ſyn Káſtoryuſa z Samniſti/ ſiedział lat 4. mieſiecy 2. Doſonal
 roku pánſt: 530.
 BONIFACIUS wtory/ ſyn Sigewulta Rzymiánin/ ſiedział rok ieden y dwa dni.
 Doſonal roku p. 531.
 IAN wtory/ názwany Mercurius/ ſyn Proteſta Rzymiánin/ ſiedział lat 2. mieſiecy 4.
 Doſonal roku p. 535.
 AGAPETVS ſyn Gordyana Rzymiánin/ ſiedział nie cały rok. Doſonal w Cáro-
 godnie roku p. 536.
 SILVERIUS Fruſinonius Kámpánczył/ ſyn Hormiſdy Papieſá/ w ſtanie ſwieckim
 meczennik/ ſiedział z wygnaniem lat 3. Vmorzony głodem y nedza ná wyſpie
 Pálmárey o Antymá heretyká/ roku p. 540.
 VIGILIUS ſyn Jana z Conſulow Rzymiánin/ ſiedział lat 15. mieſiecy 6. Doſonal
 roku pánſt: 555.
 PELAGIUS ſyn Janá Wikáryana Rzymiánin/ ſiedział lat 4. mieſiecy 10. Doſo-
 nał roku p. 559.
 IAN trzeci/ ſyn Anáſtazyuſa Rzymiánin/ ſiedział lat 15. bez dni 14. odpoczał roku p. 572.
 BENEDICTVS ſyn Bonifácyuſa Rzymiánin/ ſiedział lat 4. y mieſiac 1. Odpo-
 czął roku p. 577.
 PELAGIUS wtory/ ſyn Winigilda Rzymiánin/ ſiedział lat 12. mieſiecy 2. Doſo-
 nał roku p. 590.
 GRZEGORZ Wielki/ ſyn Gordyana Senatorá/ Doktor Koſcielny/ ſiedział lat 15.
 mieſiecy 6. Odpoczał roku p. 604.

Doktorowie Koſcielni y Piſárze wieku tego.

GRZEGORZ Wielki Papieſ.	GRZEGORZ Turoneſti Biſt.
EVODIVS.	PASCHASIVS Diac: Rom.
FERRANDVS Diac: Charthag.	CASSIODORVS Senator Rom.
EVSEBIUS Emiſſenus Gallus.	DIONTSIVS Rom: exiguus.
VENANTIVS Honoratus.	ARATOR Subdiac: Rom.
ANDREAS Ieroſolim. Creten: Epiſc.	FORTVNATVS Epiſc: Piſtanién.
MICHAEL Syngelus.	LEANDER Hiſpalen: Epiſc.
ISCHIVS Epiſc: Hieroſol.	BOETIVS.
GILDAS, názwany Sapiens.	JORDANES, Procopius, Agathias, Biſt.

S. BENEDICTVS piſat Regule/ ktorey ſie wiele Oycow ná Synodziech ná nas
 práwe zaſonných ludzi doſládali. Zaſon ten ſ. Benedyktá po wſem ſwiecie miał trzydzieſci
 y trzy tyſiace Opactw/ á czternaſcie tyſiecy Prioroſtw. Z niego byli dwádzieſciá y cztery
 Papieſe / dwieſcie Kárdynałow/ Arcybifkupow tyſiac y ſeſć ſet/ Biſkupow cztery tyſiace:
 Oczonych y piſaniem wſtawionych piętnaſcie tyſiecy y ſiedm ſet. To piſe Trithemius & Sa-
 bellicus Ennead: 8. lib: 2.

Náuka ich przeciwna dziſieyſym błednikom.

- Ofierze Mſey ſ. Gregor: Pap: in Antiphonario, & lib: Sacramentorum. Gregor: Tu-
 ronen: cap: 6. Vita Patrum.
- Zwiernchoſci ſtolice Apoſtolskiej y kluczdach Piotrá ſ. Gregor: Mag: Hom:
 26. in Euang. Orientales Epiſcopi ad Simmachum Pap. Gildas in caſſigat: ordinis Eccl.

Oprawdza

O prawdziwym ciele Pana naszego w Sakramencie y odmianie iestności chleba y wina. Cassiodorus in Psal: 64. Gregor: Mag: Hom: 14. & 22. in Euang. & in Psal: Penit. Andreas Hierosol.

O wolney wole y lasce Bożey z nią. Euodius epist: ad Constantinum. Greg: Mag: in Ezechiel: Homil: 9. & in Iob lib: 35. cap: 21.

O uczynkach do zbawienia y wtorego usprawiedliwienia potrzebnych. Cassiod: in Psal: 6. Gregor: Mag: in Ezech: lib: 2. Homil: 2.

O przyczynach y zasługach świętych Bożych y wzywaniu ich. Fortunatus de Basilicis SS. Georgii & Martini. Greg: lib: 12. Indict. 7. epist: 17. Euodius ad Faustum. Turonen: Greg: we wszystkich swoich pismach.

O obrazach w kościele. Greg: Mag: epist: 109. lib: 7. ad Severum Episc: Masilien. Turon: lib: 2. de gloria Martyrum.

O spowiedzi do Ucha y pokucie. Gregorius Papa lib: 6. in Cap: 15. Regum 1. Et in Ezechiel: lib: 2. Homil: 15. Cassiodor: in Psal: 4.

O modlitwie za Umarle y o czyśćcu. Boetius lib: 4. Cons: Prosa 4. Gregor: lib: 4. Dial: cap: 39. & in 3. Psal: Penit.

Tak jest w nich nauka y o innych częściach wiary świętej / tak do tego czasu Kościół Rzymski wskazuje. Co znają sami heretycy Centuriani / Cent: 6. cap: 2. de loco Eccle. y indziej tamże często.

Concilia wieku tego.

Piate powszechne Concilium w Carogrodzie przeciw Antimowi y Theodorowi / Eutyrianom / y przeciw Origenesowi. y o trzech Kapitulach / za Wigiluszá Papieżá. Roku pańskiego 553. Otrzym innych mniejszych Prowincjałskich.

Heretycy wieku tego.

Nowe sie Kacerstwo wieku tego / wlaszka takie mianem nie otworzylo. Ale ono Eutyrianistie wzmawial Antimus Carogrodzki Biskup / y inni za przyrzecia Theodory Cesarza Justiniana sony. Temistius ten dyakon Agnoitom byl glową / ktorzy twierdzili: ze Chrystus dla obciazenia natury ludzkiej niewie kiedy ostatni sad byc ma. Byli zas y inni / ktore zwano Aphardocite: ci rozumeli ze Pan Chrystus ciato takie mial / ktore pokarmu z tego swiata nie potrzebowało / y nie wymawiali prawdziwej w nim natury ludzkiej. Takie potym zwano Monotelitami. Jako wstyszym w przyszlym wieku.

Miasto nowych heretyz wsteczala sie wieku tego / z Nestoryanistego y Eutyrianistego Kacerstwa sekta Machometanista. Byl Machomet abo Machometu rodzi z Machometow to jest Arabow abo Saracenow. Oycá mial Abdale / a matka Jemine: z miodu past wielkblady czytác y pisác nieumierac potym sony bogatey dostawszy Eupczyt. y wpadl na heretyki Ariany y Nestoriany / Sergiusza y Juna. y ktorzy sie bledow wielkich okolo wiary napawszy / czynili sie prorokiem. Kadukiem wpadacac y od siebie odchodzic powiadali w ten czas / Chyba bryelem Anyolem rozmawial. Ostawil zakon miedzany z Poganskim y Zydowskim y Chryscijanskim. Do ktorego wiele ludzi prostych y grubych / rostkossy im wszystkich dopuszczacac / pocinagali / rostkossac aby rozmow o wierze nie mieli / tedno tey miedzem bronili / y one zabrakniem Chryscijan rozmnazali. Zé. Zonaras. Cedrenus, Diac: lib: 18. Blond: Decad: 10. Dwu przednich mial wemtow / Eubokorana y Hale. Za Halem Persowie posli / za drugim Turcy / y sa sobie w zakonie tym dyabelskim wielkiemie nieprzyaciolmi.

Prześladowania wieku tego.

Nie bylo znacznego na Kátholiki / okrom onego od Sewerianow heretykow na wschodnich stronach.

Cesarze Chryscijanscy wschodni, y krolowie niektorzy zachodni wieku tego.

Trwal ieszcze on ANASTASIVS heretyk nieznosny / y krolowal abo Kosciol s. psal wal / przez lat 25. umarl abo piorunem zabuy test od Pana Bogá / roku pańskiego 515. Nastal po nim

IVSTINVS pierwszy / roku podlego / ale wielkich cnót pobożności Kátholickiej / y matości do rzadzenia państwa pelny. Starym bedac / zjedl bez potomka roku p. 527. krolowal lat 9. miesiecy dwa. po nim wymieszony byl na państwo wschodnie

IVSTINIANVS siestrzemec Justina Cesarza. lat mialac czterdziestci y piec / barzo po boiny

bojny na przodku Kátholik y szczęśliwy na wojnach/ y około rządow Rzeczypospolitey pilny y mądry / pisać y czytać niezmiał. Krolował lat trzydzieści y dziewięć/ w starości nie dotrzy-
mał sway przesyłch lat swych. bez potomstwa zszedł/ nastąpił sięstrzeniec tego

I V S T I N V S wtory Kátholik dobry y nabożny. Ale sie przedko do rozkośy y niespra-
wiedliwego łákomego zbierania wdáac / od rozumu odchodził. Jednak miewał dobre czasy
ktorych do siebie przychodził. y z wielkim baczeniem w chorobie / przeczecnego Woiwode
swego Tybertusa na Cesarstwie z dobrym wspomnianiem postawił. na którym trwał z nim
chory będąc cztery lata. Krolował lat szesnásć. Dokonał roku p. 552.

T I B E R I V S náó inie pzenachwałebniejszy Cesarz / y cnotami Kátholickimi y szczę-
ściem wojennym/ y mądrym Rzeczypospolitey sprawowaniem. Krolował tylo lat cztery sam
leden/ ácz zázywótá Justina w chorobie tego / z nim krolował málo nie drugie cztery lata.
wstąpił bez potomstwa/ Roku p. 556.

M A V R I C I V S nastąpił wódz najwyższy Tybertusa/ dobry Kátholik y nabożny. Kro-
lował lat siedmnaście/ zabity od Phokása y z żoną y z dziećmi/ Roku p. 602.

Zachodni we Włoszech krolowie Gothscy, Ariáńscy w tym wieku.

Po onym Theodoriku krolu Gothow pierwszym we Włoszech y przyległych państwach/
ktory krolował aż do roku p. 526. Nastąpił sięstrzeniec tego **A T H A L A R I C V S** także
Ariánn/ młodzieniec nie mądry. Krolował lat osm aż do roku p. 534. Po nim **T H E O D A T V S**
Philosoph/ do rządow nieposobny. Na ktorego Justinianus Cesarz wojne podmość chceac
Włoska ziemię y Rzym od Gothow y Ariánow wybáwic. Tego Theodata po trzech lat sá-
mi Gothowie zabili/ y obráli sobie zá krolá Wirygesá. Ktorego Belisarius wódz wojenny
Justinianá z Rzymu wygnał / y potym po kilku lat w Ráwennie żywego poimał. Krolował
lat cztery.

Gothowie zá obráli sobie Theodibálda/ ktorego gdy rok nie doszedł samiz zabili/ y **A L A R I**
K A postawił. Ale po siedmi miesiącach także go zamordowawszy/ obráli sobie zá krolá **T O T I**
L E wneka Theodibálda strogiego/ meinego/ y dowcipnego y okrutnego. Ten sie zebrał na mo-
cne y wielkie woysko/ y Cesarzom wschodnym ziemię zá Włoska odiał / y Rzym miásto po-
blugom oblejeniu wiał / roku p. 547. Po wielkich zwycięstwach nákoniec od Mársefa Justi-
nianowego wódzá poráony y zabity jest roku p. 553. Krolował lat 11. y tak Gothskie Ariáń-
skie krolstwo we Włoszech wpádo/ y Włoska sie ziemiá z innymi państwami do Cesarzow wscho-
dnych wróciła. Był po Toryli od ostatka Gothow obrány krol **T H E I A S** / ále w kiládniest
dni zabity od Mársefa Gothskiego pánowania nie podziwignął. Ktore sie ná Toryli skończyło.

Cesarzewschodni po Gothách poczeł stáwić y posyłać do Włoskiej ziemi Exárchy / to
jest najwyższe stárosty swie. Napierwszy był Longinus. Nie dlugo tedná / to jest / roku
pánstego 568. Longobárdowie do Wloch wtárgneli / y Włoska ziemię opánowawszy / o-
brón Ráwenny w ktorej sie Exárchowie takókolwiec trzymáli dlugo w niej krolowali. Pier-
wszy krol ich ktory Włoska ziemię wiał był **A L B O I N V S**, po nim **C L E P H I S**, po nim
A N T H A I R y inni. Rzymu wódy nigdy dostać nie mogli / ácz sie oń często kusili: áz od
strankow wygnani y wybiti byli. A Rzym iuz záwidy w mocy sámych Papieżow zostawał/ y
do tego czasu zá obróná s. Piotrá zostáw.

Janeż mgdy wódy tego swiátá ten diáwny Rzym/ trzykroć obálony y zupiony był. Pier-
wey od Alárika krola Gothow roku páństego 410. Potym od Genserika krola Wándalow
y Astryki roku p. 455. Nákoniec od Toryle krola Gothow ostatniego w tym wieku / roku
pánstego 547.

WIEK SIODMY, TO IEST: Siodme sto lat Páńskich.

Rok P. 601. Grzegorz 12. Maurici: 16.

1.
Z Arábiey po re-
liquie.
Lib: 9. epist: 27.
Indic: 4.
Lib: 9. epist: 38.

Russiciana po-
winna S. Grzego-
rza.

2.
Bibliot: Vatic.
Klastory wolne
od Biskupow.
Lib: 9. epist: 49.
53. 54.
Na Simonia.

Swirotkupstwo.

Lib: 9. epist: 40.

3.
Lib: 9. epist: 58.
Indic: 4.
Augustyn o robo-
tniki prosi.

Z cudow sie nie
podnosil.

4.
O lońcu swiata
S. Grzegorza mnie-
manie.
Beda lib: 9. ep: 17.
Bistor.
Greg: lib: 9. ep: 60.

Maximianus z Arábiey Biskup Kándida Abbá-
ta posłał do s. Grzegorza / po swiete reliquie / prosiac aby
mu je posłał. Co on rad czyni y odpisuje mu / y o swoyey cho-
robie oznajmuie / ktora inż trzeci rok cierpiat / o ktorey też
pisać do Rusticiany powinney swey w Cárogradzie mo-
wi: iż go niemoc wysuszyła / y ledwie kiedy z łóżka wstawać
mu dopuści. W tym liście frásuje sie na nie / iż w liście swym często mowi-
ła: Wąśam niewolnicá / wąśam niewolnicá / prosiac aby mu tak nie pisała
gdyż po wziętym Biskupstwie / iam / prawi / w wszystkich niewolnikiem: zostal
a przed Biskupstwem bylem powinny wáśym. Dziękuję tedy / iż dar s.
Piotrowi na pokrycie grobu jego posłała / y za iálmuzne do s. Jędzeia do
Klastoru jego / w którym iákie sie cudá działy wypisuje iey.

Opatrzył też pokoy Klastorow y slug Bożych w nich / zezwawszy S.
nod ze 20. Biskupow / dał im przywilej ábo constitutum, aby ich Biskupi
nie gábali / a od swoich stárszych rzadzeni y sadzeni byli.

Onego wieku bázno sie był rozszerzył grzech swirotkupstwa y spetne-
komsstwo duchownych y Simonia. O co sie bázno frásuac s. Grzegorz / y
pány / y Krole / y biskupy vpomina / prosi / aby ten grzech wykorzeniali / a kara-
nia sie Boskiego bali. A w Galliey tedy zarázy nawiecey było / za złemi rzady-
oney Brunichildy stárey Krolowey / ktora Krolestwu onemu wiele do dobro-
go przeszkadzała. Wschodne tákże Kościoły tym sie swirotkupstwem má-
żały. Bo gdy do Grzegorza swietego po zmarłym Amosie ná Jerozolimskie
Biskupstwo Ezechiusz nastąpił / a wedle zwyczáiu z wyznánni wiáry pro-
siac o uczestnicstwo Kościelne posłał: vpomina go s. oćcie / aby ten grzech /
Synod złożywszy / wkaral y oddalił.

Tego roku Augustinus Apostoł Anglikow od Arelátenskiego Biskupa /
ná Angielskie Biskupstwo poswiecony iest. Szed sie do Angliey wrocivszy /
wysłał do Rzymu Piotra y Laurenciusá mnichy / prosiac s. Grzegorza / aby
mu wiecey robotników Kościelnych posłał. Co z ochota uczynił s. Papiész /
miedzy posłanemi byli pierwsi Mellitus / Justus / Paulinus / Rustianus.
y z nimi nástał wiele ochodostwa y potrzeb Kościelnych / ornatow / Kielichow /
ksiąg y inego do služby Bożej naczynia y ozdób. Piše do s. Augustyna / aby
sie z cudow ktore przezeń P. Bog czynił / nie podnosił. Piše y do Krola Ed-
berta / ráduiac sie z iego nawrocenia / y potrzebne vpominánie y náukę y po-
budki dáiac / prosi aby wiáre s. rozszerzał / aby sie ego Biskupa Augustyna
vpominánie słuchał / aby bátwochwálnice Pogańskie obalał.

Przestrzega go też o końcu tego swiata / rozumieiac iż inż przedt á onego
wieku być miał / aby sie nie trwożył / iesli głody / mory / wojny / y inie plagi
Boże nastapia / aby sie ráczey tym do sadu Boskiego z swemi poddanemi
przypráwował. To mniánie swoje s. Grzegorz ná wielu mieyscach o końcu
cu swiata wspomina. Jednák roku żadnego nie mniánie. y nie ma w tym
przygády

przygany / choć sie tak daleko odwołto już po nim. Bo y Apostołowie tak-
że o końcu świata opowiadali / lat nie miánuiac / á wiek on ostatniemi dnia-
mi 30. wiać / gdyż y P. Bogá tysiąc lat iáko dzień ieden. Pisał y do Krolowey
żony iego / dziekuiac iey za staranie o nawroceniu Angielskiego Pogaństwa /
y także ia w pominaiac do goracości wiary / y dobrych uczynków / pobudza.

A iż w pominiał był Krol / aby Bożnice ábo bálwochwałnice Pogańskie o-
balać kazał: rozmyślił sie s. Grzegorz / y pisać do Mellitá / kazał powiedzieć
Augustynowi / aby Bożnic y Kościołow Pogańskich ktore dobrze zbudowa-
ne są / nie obalał / ále ie woda świecona oczyścił y poświęcił / á lud tak w gla-
skal / aby sie nie smucili z onego psowania / á do chwały prawego Bogá wma-
chniali sie. Ktorem y tego dopuścić kazał / aby w świętá / kuczki sobie z chróstu
przy Kościele / iáko za Pogaństwa czynili / stáwiali / y w nich nabożnie biesia-
dowali / iedzac mięso ktore przedtym dyablom ofiarować byli zwykli / y pić
bez zbytków / á chwalać prawego Bogá ktorego poznali. Bo / prawi / twár-
dym sercom / á zwyczajom zástarzálým / trudno zaráz wszystko odbierać / le-
piej im troche zwierchniego wesela zostawić / aby sie do duchownego wa-
bili. Na górę wielką musi pomálu po stopniach wstępować / á nie przeská-
kować. Tak y z Izraelem czynił P. Bog / ofiary y bydla ktore sátanom zabí-
ł / ná swoje chwale ofiarować y zabíiáć kazał. Posłał też s. Grzegorz
Pállius s. Augustynowi / ktorego przy Młhey używać miał / y kazał mu po ro-
żnych w Anglii miejscách dwánaście Biskupow poświęcić.

Bedac sam bázro chory s. Grzegorz / o chore stárac sie nie zániechał.
Dowiedział sie o Biskupie Ráwenney Máninianie / ktory był pierwey iego
mnichem / iż choruje á krwíá pluie / pierwey go za zdrowia o lákomstwo y
niebálstwo kazał: á w chorobie pisać do niego łagodnie go głaścze y chwa-
li / y pokázuie iáko mu iego zdrowie mile iest. Przyiedź / prawi / skoro troche
wzmóżesz / do mnie do Rzymu / ia áczem sam chory / o twoie sie zdrowie pilnie
postarám / y służyć mu bede / y wczasów twoich y pokoju / ktorego w Ráwen-
nie nie masz / pilnować bede. Jesli vmrzesz / między swemi z tego świata zey-
dziesz / ábo ia ná twoich reku vmre / iesli mie pierwey P. Bog powoła. Nie
w pominam ále roskázuie / abyś postow zániechał. á iesli wzmóżesz / tyłóć raz
ábo dwa w tydzień pościć dopuszczam. Z tego poznać iáko często Biskupi
pościli / ktorzy y nie dobrze zdrowi / dwu postu w tydzień opuścić niechcieli.

O Wenancyusie onym prześwietnym męzu w Syccilii / ktory był sáty
mnise porzucił / dowiedział sie iż chorzał / piše pilnie do Janá Biskupá Sy-
rakusow / aby go dobrze do śmierci przypáwił / á rádził mu / aby przed śmier-
cią w sáty sie mnise obległ. Córkom iego Antoniey y Bárbarze / bo też iego
powinne były / wnezkli oney Rusticyány w Cárogradzie / Biskupowi w o-
piekę porucza. Ktore gdy mu chusteczki iákies / iákoby siwe roboty posyłaia :
on im przez list przymawia / mówiac: cudza sie robota chlubić / bo sáme
podobno ledwie sie kádziele dotykacie. iednáć wole iż sie pisma s. wzyćie y
ono czytacie / abyście gdy P. Bog meze wam da / wniály dobrze żyć y domy
spráwować.

Greka Andreáša sálbierza / ktory sie mnichem czynił / y v
s. Pawła w Rzymie sie zamykał / zezwawszy Synod s. Grzegorz potepił.
Bo listy s. Grzegorzá y inych falszował y błedy rozsiemal / przeciw Kátho-
lickiey wierze / y imieniem s. Grzegorzá po Greku listy pisał. Jáko go ska-
zano nie masz pisma / ále iesli Hiláriusza poddiákona o potwarz bić y ná wy-
gnanie dáć kazał: pewnie temu nie przepuścił. Ná tymże Synodzie Pro-
busowi Abbátowi dáł moc pisać testament ná rzeczy / ktore przed weseściem
do mniskiego zakonu miał. Tak co sobie wáżył / iż tey mocy bez Synodu
dáć mu niechciał.

Woyny frogie między soba Krolowie Fráncuscy bráćia zaczęli / Alotá-

5.

Lib: 9. epist: 59.

Bożnic Pogań-
skich obalać nie
kazał.

Právníki dopu-
śczone od S. Grze-
gorza.

Beda lib: 1. cap: 29.

Histor.

Biskupi w An-
glicy.

6.

Lib: 9. epist: 28.

Chore iáko gla-
skal S. Grzegorz.

Posły Biskupie iá-
kie były.

7.

Lib: 9. epist: 31.

Przed śmiercią
mniskie sáty.

Pánny powinne
swoie iáko nau-
cza S. Grzegorz.

Lib: 9. epist: 75.

8.

Szálbiers mnich
Grecki.

Lib: 9. epist: 69.

Testament Opá-
towi pisać iáko
trudno.

Lib: 9. epist: 66.

Lib: 9. epist: 22.

Ammon de gestis
Franci lib: 3. ca: 87.
88.

rius syn Chilperika a dziedzic Gunteramna / od Theodoberta y Theodoryka
porażony jest. w tej bitwie widzieli Annyola z mieczem golym. Był znak blu-
gry domowej wojny między bratry.

Rok P. 602. Grzegorz 13. Mauric: 17.

1.
Lib: 10. epist: 54.
Paulus Di: li: 4. c. 5.
S. Sabinus po-
mógł naskle Chrze-
ścian.

Włoszech lud Cesarzski / gdy przymierze trockie wyszło / wzno-
wił wojnę na Longobardy / y stoczyłszy bitwę z Ariulphem /
ktory był poganinem / księżciem Spoletu / y Kamerynu prze-
grali. W tej bitwie / piše Paulus Diaconus, s. Sabinus me-
czennik / ktory w Spoletu kościół y grob swoy ma / do wygra-
nia Poganinowi onemu pomógł. Bo go sam widział / iż go bronił we zły-
ch raniach / ale nie wiedział kto. y po bitwie / pytał koby taki był: ale nikt tego nie
widział / co on widział. A gdy mu sie trafiło on kościół s. Sabinus mniac / po-
wiedzieli mu wierni / iż tu leży meczennik Sabinus / ktorego Chrześciani
gdy na wojnę ida / wzywają. A on rzekł: Jzali podobno / aby umarł miał
co żywym pomoc: y wszedłszy w on kościół / wyjrzał namalowanego s. me-
czennika / y poznał że ta osoba była ktora go na wojnie oney broniła y zwycię-
stwo ziednała. Takie drugdy grzechy są Chrześcianskie / iż p. Bog pom-
ga Poganom na wkaranie ich / y fluga swoim zowie / iako s. Jeronym mowi
Nabuchodonozora / przez ktorego swoje trapiły zabijały w niewola podzi-
On niewdzięcznik Ariulphus / ktory z s. Sabiną Bogą prawego pozn-
mógł / karany jest / iż tego roku umarł.

Ad Heliodorum
in Epitaph.

2.
Lib: 10. epist: 30.
Indic: 6.
Nawrociecie be-
retyków.

Żalosc swoje ktora miał s. Grzegorz z oney porażki Chrześcian / na-
wroceniem sie do kościoła niektórych odstępniów y heretyków odchodzą-
Sam do niego Ergestynski Biskup przyszedł / y o przysięcie do iedności pro-
sił. Także z Egiptu przysli niektórzy heretycy Monophysiti y Eutychemi-
ktory błędy swoje na piśmie odwołali / y podpisem swoim potępił / y kościół
ny pokoy wzięli ktore s. Grzegorz Eulogiusowi Patriarsze Alexan: zalecił.

Lib: 10. epist: 54.

3.
Mauriciusza Ce-
sarza dziwna
śmierć.
In Annalibus.

Rok ten sinutny śmierć strasliwa Mauricego Cesarza / w ktorej y
grzechy swoje oczyścił / y wielka łaskę Boską ku sobie wczuł. Naprzod ro-
zumiacie mu p. Bog przysła iego śmierć y upadek domu iego oznaymił. Bo
iako piše Cedrenus: W nich ieden znaczny nabożeństwa miecz goły w re-
ku miał / po Carogrodzie biegł / z rynku aż do brany miedzianej wolałac
iż Cesarz mieczem zginie. A temu lud pospolity z nieszczęszo / wyzwarłszy
murzyną podobnego Mauricemu / na osła go wsadzili / y ielitami wieniec
wali iako Cesarza / żarty y śmiechy czyniac. Były y z nieba iakieś znaki ktora
Nicephorus wylicza. Miał y to iakieś proroctwo / iż od tego zginac miał /
ktorego sie imie od tych liter poczyna PH. Gdy to wszystko doszło Maurice-
sz; wspomnił na swoje grzechy / zwłaszcza na on gdy ludu swego tak wiel-
kiego / za mało bardo piemiadze od Chagana Poganina wykupic nie chciał / y
na śmierć wysyłać podał. y rozpisal listy do Patriarchow y mnichow / y do
Jeruzalem / prosiac aby mu to w Pana Boga ziednali / żeby tu na śmierć
karany był / a nie na onym. Patrzał iaki rozum duchowny pełny daru Boskie-
go. Miał domniemanie na porwinnego swego Philippika / iż sie imie iego
od Ph. poczynalo / iż mu źle myślił. Ale mu sie z przysięga tego dlugo spa-
rował. y wyzwolił obu p. Bog. Bo gdy sie zań nabożni modlili miał takie
przez sen widzenie Mauriceus: Stął przed iednym obrazem Boga y zba-
wiciela naszego w pałacu w brany miedzianej postawionym. y stął z nim
wielka liczba ludzi / nań sie żalując. Przywiedziono Mauricego / y spytał go
p. IEZVS CHRISTVS: Gdzie chcesz być karany / tu czyli na onym świecie:
A on rzekł: Pamię przelaskawy sedzia / tu wole być karany. A kazał p. IEZVS
aby

Lib: 18. cap: 38.

Pokuta Mauri-
usza.

Karania na tym
świecie prosi.

Widzenie Mauri-
cego.

aby Phokas żołnierz iego żonę y dzieci iego y wysyłek dom pozabijał. y w tym ocknał. Posłał zaraz nocy oney po Philippikę / który mniemając iż go iuż o ono podejrzenie zabijać miał: wziął Eucharystię to jest ciało Pańskie / y żonę Gordia pożegnał / która sie popiołem posypowała / y wór na sie kładła płacząc. A gdy do Cesarza Philippikus przyszedł / Cesarz wpadł do nog iego / mówiąc: odpuść mi bracie / bom cie niewinnego potwarzał. ale cie proś / znalazł iakiego żołnierza Phokas nazwanego? Powiedział: Znam. Co zaś jest spytał: Człowiek okrutny a bojaźliwy. y rzekł: jeśli bojaźliwy toć meżoboyca jest. y powiedział mu ono widzenie. Nie długo gdy Piotra brata swego do wojska Mauriciusz posłał roztążniać aby za Dunajem zimowali: żołnierze sie poburzyli y Phokas na tarczy podniesli y Cesarzem obwołali.

Przybieżali z wojskiem do Carogrodu Phokas. Patriarcha go Cyriakus koronował / y Senat wzięł / y wszyscy go przyieli. także y żonę iego Leoncia koronowaną była. A Mauriciusz po morzu chęć wciekać z żoną y dziećmi / nawalnością morza odrążony był / y sam na podagrze zachorzał / y poimany jest ze wszystkimi swymi. A gdy dnia jednego na widokach lud Mauricego wspomniaty zawołał: Phokas posłał żołnierze do portu Eutropy y Mauricego przywieść kazał. Tam przed iego oczyma czterech iego synów zabito / Cyberiusza / Piotra / Pawła / Justiniana / a potym starszego piatego Theodorusa iuż koronowanego (bo go w ten czas nie było w Carogrodzie / wyśłany był od oycy do Persy o pomoc) także zamordowano. Na co patrząc / wielkiej Chrześcijańskiej filozofii zawołał: Sprawiedliwyś jest Państwo / y prawe sady twoje. W tym mianem namnięskiego senacka iego stryla y swego podrzucił. A Mauriciusz tego niechciał / y tak ledwie nie mleko z niego płynęło. a nakoniec sam Mauriciusz zabity jest. y pokazał sie meżem mocnym na wszystkiego świata nieszczęście. Krolował lat kesnaście / miesiecy trzynaście. Był zawsze wprzymym y statecznym Kacholikiem. Wzrost ludzkie milował y wiele im dawał / kościoły niektóre pobudował / y rury miastu naprawił. Co iako człowiek zgrzeszył / y przeciw kościołowi y przeciw s. Grzegorzowi / y z onego ludzi na śmierć wydania / za to mu P. Bog czas do poety wskazał / y miłosierne karanie dał.

Phokas żołniers.

5.
Phokas na Cesarstwo.

Mauriciusz poimany.

Mauriciusz y syni zabity.

Niceph: lib: 12.
cap: 39.

Rok P. 603. Grzegorz 14. Phokas 1.

Gregorz s. pisał do nowego Cesarza radośny list / y błogosławieństwa na dobre sprawowanie państwa pełny. Miał też pisać do Cesarza / w którym sie wskaza iż posła kościoła Rzymskiego do Carogrodu nie znalazł. Bo Sabinius przyzwany był do Rzymu / a Anatólius na iego miejsce posłany / tam iuż był w

1.
Lib: 11. epist: 38.

Carogrodzie zmarł. O co sie sprawuje Grzegorz s. y niedze mu y wsi Włoskiej ziemie przekłada. a posyła do niego za posła Bonifaciusza dyakona kościoła / który mu zaleca / y o łaskawe vcho prosi / zwłaszcza około wojen Longobardów / którzy iuż przez lat trzydzieści y pięć ziemie Włoska psowali. Pisał y do żony Cesarzkiej Leonciey / w którym iey życzy Pulcheriey błogosławieństwa / która s. Synod nowa Helena nazwał. Wpominając y onemi słowy: Co będzie przeciw Bogu to karzcie / a co przeciw wam / to odpuszczając cierpię. Spodziewali sie ludzie iako to na odmianach panów bywa / lepszych czasów / gdy z Mauriciuszem / oni złotkami / y drapieżni y chytrzy Exarchowie albo starostowie z Włoch wstąpili / a nowi podani byli.

Lib: 11. epist: 45.

Bonifaciu: posel
Papieża do Phokasa.

Lib: 11. epist: 46.

Pisał y do Patriarchy Carogrodzkiego Cyriaka / do zgody go y pokoju kościelnego wpominając / a prosiąc jeśli w jedności kościelney być chce / aby ono hardo y z krzywdą drugich imię Oecumenicus Patriarcha, porzucił a używać go nie śmiał. Zaleca mu też swego posła Bonifaciusza.

2.
Lib: 11. epist: 47.

In Phoca.
Phokás iaki.

Cedrenus Ann: 1.
Phoc.
Theodosius Scig-
ty.

3.
Surius 22. Aprilis.
Tom: 2.

Okowy opadły
przy braniu ciała
Pankiego.

4.
Niceph: lib: 18.
cap: 43.
Personie pobrali
panstwa Rzym-
skie.

Lib: 11. epist: 49.
Lekárstwo z tan-
cucha S. Piotra.

5.
Soboty nie twi-
cic.
Lib: 11. epist: 3.
Umycie ciała z po-
trzeby w twisto
sie godzi.

Lib: 11. epist: 31.

Biskupia z slug
ozdobna.

6.
Lib: 12. epist: 22.
Woienne obrony
obmyślal S. Grze-
gorz.
Lib: 12. epist: 23.

Omylił s. Grzegorz nadzieia o Phokásie Cesarzu nowym. Opisuie go Cedrenus / iż iako na twarzy był szpetny y frąmowaty / tak y dusze miał nie piękna / gniewliwy / winą wiele piący / niewieściuch / krwie rozlewca / srog / niemilosierny. Ale nie heretyk / iako mu ten Cedrenus przymawia. Dni pa nowania iego były nieśczęśliwe światu / mory / glody / y zimna wielkie / y ryb zdychanie zachodziło. Syna starszego Mauriciuszaowego Theodozjusza / gdy sie z Persyey wrócił / pilnie szukał / zabić go w Nicei kazał. Przed śmiercią prosił o swiatości przeczyste / które biorąc dobry y nabożny młodzieniec / y uż Cesarzem z oycem będąc / a kámeniem sie w pierś bił / mówił: Pánie IESU CHRYSTE / ty wieś iżem nikomu krzywdy nie uczynił. a teraz to mi sie dzieje co moć twoia kaze. y tak ściety jest. Kazał Phokás poimąć y Georgiusza / albo Jerzego Káppadora / który związany za szyje y ręce y nogi będąc / prosił aby do Theodora onego s. Siceory estapil / y iego sie modlitwie zalecił. Przyzwolili stroże których wielki był poczet / y tam z nim zaiachali. Cieszył go s. Theodorus / y cheł / mu dać przeswiete tajemnice / prosił aby rozwiązany był. Bo sie nie godzi aby kto związany CHRYSTUSA przymował / który dla tego za nas wcierniał / abyśmy od związek piekielnych wolni byli. Lecz strach oná bał sie by nie wcierniał. Go był maź duży y smiały. A s. Theodorus wiały wsty kielich aby mu podał / wzdychając do Pána Boga weyższal y wnet z niego wsty okowy y petá opadły. Straż sie do dziwni zamykania rzuciła / a swiety ná nie wołał aby sie nie bali. y gdy przyiał s. tajemnice / wsty kielich do nych żołnierzom Theodor s. ná obiad prosił. Posłał Phokás Liliusa do morowego swego tego który Mauriciusza zabił / do króla Perskiego Kosroesa oznámuiać o swym ná páństwo podniesieniu. Lecz Persa / mściąc sie krwie Mauriciusza dobrodzieia swego / przymierze z Rzymian y potargal: Syriá / Palestinę y Phenicia opánował / Armenia / Káppadocia y Páphlagonia / y woysko iego aż do Kálcodonu zachodziło. Co nie jednego zaráz roku uczynił. A Phokás w Cárogradzie przenasławienneyse pány zabił.

Grzegorz s. gdy sie dowiedział / iż Anatólius Pátryarchá Alexándr: ná oczy choruje / wypisinać mu swoje też nedze / iako iney pociechy nie ma iedno czekanie śmierci / posyla mu lekárstwo z lancucha s. Piotra w krzyżu który mu ná oczy kłásć kaze. Bo / prawi / takim błogosławienstwem cudá sie dzieia.

Wszedł sie był bład w Rzymie / albo od Żydow / albo od Grekow / iż dudy chcieli tak Sobote swiecić iako y Niedziele. Ná co sie Grzegorz s. oburzył / mowiac: Antychryst tak swiecić będzie / sobote dla Żydow / a Niedziele dla swego obludnego zmartwychwstania. Nie chwali y tych co mówili / iż obmyć ciało w Niedziele sie nie godzi. Jesli sie twarz umyć godzi / czemu sie ciało wsty kielichu myć gdy tego potrzeba nie godzi? Dla rostkossy iakiey y zbytku tego sie y w powszedni dzień czynić niegodzi / ale z potrzeby y w swietero sie godzi.

Grasnie sie ná iednego Biskupa Páschazjusza Neapolitánskigo / iż z iednym / albo dwiema swemi klerikami ná morze wychodzi / iżac swoy stan y pátrzących / a nie w sobie biskupiego nie máiac. Skąd sie pokázue / iż to nie nowina / iż biskupi z wielá osob ná ozdobe czci swey biskupiey / chodzą.

Gdy sie káza Longobárdow Arnulphus ná obleżenie Rzymu / wdać sie wował: s. Grzegorz y do woiennych myśli y opátrowania obrony wdać sie chciał. Rozpisywał listy do żołnierzom y rotmistrzom / aby mestrá swego dla dobrego Rzeczypospolitey y sławy swey zasyli: a gdyby Longobárdowie do Rzymu sili / aby w tył ná nie wderzyli / a uczynili coby mogli. Spodziewany sie / prawi / iż s. Piotrá przeciwnym sobie nayda nieprzyiaciele násy. Wiaźnaczał y do Cesarstich miast wódze żołnierzom / y przekázował / aby im oddawali posluszeństwo. Taká była moć y pilność Papiesta. y z láski Bożey oná Longobárdow smiałość predko wstála.

Rok Pański 604. Grzegorz 14. Phokas 2.

S Longobárdy y krolomich Agilulphem/ znorowu pokoy z Rzymiá-
ny/ to iest z Cezárzem uczyniony iest. y tegoż roku żoná Agilul-
phá Theodolindá syná Adolowálda powiła/ y po Kátholicku o-
chrzcić y kościółowi s. oddać kazáta/ zá przyzwoleniem mezá swie-
go. O czym dála znáć do s. Grzegorza/ ktory iey odpisuiac/ syná-
czkowi onemu błogosławi y w pominki posyła/ Krzyżyt z dzierwem Krzyża s.
aby ná syi dzieciecey zawieszony był/ y Ewangelia w Perska bursie zámknio-
na. Posłał y siostrze onego dziecieceá dwá pierścionki z Jácynthem y trzeci z
Albulá. A prosi aby krolowi swemu zá pokoy dziekowála/ ktorym sie wiele
ziego oddalito. Prosiła go też oná krolowa/ aby Sekundinowi Opátowi/
ná tego pytanie odpisał co iest/ okolo piatego Concilium: ále mu sámó Con-
cilium posyláiac/ z odpisowánia sie wymawia wielka choroba swoia/ w
ktorey tego roku do Boga sie przeniósł.

Gdy s. Grzegorzowi niektórzy Biskupi nie ták przymawiali/ iáko przy-
czyny y náuki pytáli: dla czego przeciw prawom Oycow ss. Augustynowi w
Angliey dopuscił/ aby w trzecim y czwartym pokoleniu małzeństwo wzięte
pozwierdzał/ á one^o nie rozrywał: on im odpisał iż sie to nowym tylo Chrze-
ściánom dozwolilo/ dla trudności w zwyczajách Poganých: ále innym za-
dóna miára sie nie godzi małzeństwa zláczáć áz z siódmego pokolenia wyni-
dzie. y rozkaznie aby táké kázirodzce/ od kościoła wyklinano/ iáko zarázliwe
oroce/ póki by kościółowi dosyć nie uczynili. Tak onego wieku práwo Chrze-
ściánskie okolo małzeństwa ciasne było. Lecz potym/ gdy báziszy cielesni luz-
dzie być poczelí/ ná Concilium Láteráńskim serzey popuszczono tey wodze:
Dozwáláiac do czwartego pokolenia/ gdy iuz z niego wemda/ aby sie zlá-
czáć w małzeństwo wierni mogli. Czárownikow w Siciliey szuká y ká-
ráć ie rozkázal/ y wrzedow prosić aby do tego pomogli.

Bárzo rád widział gdy káptani ále nawiecy Biskupi pokoiu ná czytá-
nie Pisma s. szukáli y towarzysow do tego z ktorymiby o rozumieniu Pisma
s. rozmawiali. Był ten v niektórych ná on czás obyczaj/ iż sie zchodzili ci co
smáć w rzeczách duchownych mieli/ y czytáiac co z Pisma/ rozumienia swoje
przynosili/ y do nabożeństwa sie y cnot swietey doskonáłości Chrześcián-
skiej pobudzáli. A pisac ná Ezechielá mowi: Wiem iż to czegom w Pismie
s. nie rozumiał/ tom przy bráciey zrozumiał y poznałem iż zá ich wysluga ro-
zumienie mi dáne bylo. y ták z dáru Bożego/ rozumu sie przyczyniáło/ á py-
chy obywało.

Do Janá Abbáty w Arábiey ná gorze Siná/ iálmuzny
ná posciátki y łóžká y kóldy y ine do sypiania potrzeby w bogim zakonnikom
posyłał. pilnie ich o modlitwe prosiac. Ogrody/ winnice/ ábo oliwniki v
Aguas Saluias gózie s. Páwel ściety iest/ dárował s. Páwłowi/ mowiac:
Ciežko by to y grubo bylo/ aby mu to imienie nie sluzilo/ ná ktorym zwycięz-
ka korone odniosł. A obiemá/ to iest/ Piotrowi s. y Páwłowi/ ná same lámpy
aby w nich oliwá zázwdy gorzála/ dárował trzydziści y pieć oliwnikow/
ábo sáborow y ogrodow. Skąd sie dáie znáć/ iáko wiele lamp w kościele ich zá-
palano. Słowá w przywileiu sa te: Pánom swietym y przebłogosłáwionym
Piotrowi y Páwłowi kšázetom Apostolskim/ Grzegorz niegodny slugá.
Jeleńco co mátego do sluzby wášey oddáiem/ wáše wam dáiem nie swoje.
Nie chlubit sie z dárowánia/ ále bezpiecnisiny z wyplacánia. Wielkie mam
mieć nábożeństvo ku wam błogosłáwieni Apostolo: Pietrze y Páwle/ zescie-
mie zá pomocá láski Božey od pierśi mátki mey w swoim kościele karmili/ y
po stopniách áz do nawyžszego káplánsiwa/ niegodnego wprowadzili/ zc.

Tegoż roku do wieczney chwały z ciála wyszedł ten Grzegorz s. dwu-
nastego

1.
Lib: 12. epist: 7.
Krolowa Longo-
bárdow Kátho-
lická.

2.
O małżeńskich
stopniach.
Lib: 12. epist: 10.
Indic: 7.

Siódme pokolenie
w małzeństwie.

3.
Lib: 12. epist: 13.
Czárownicy ka-
ráni.
Lib: 12. epist: 25.
Do czytánia Pi-
sma s. pokoy.

In Ezech: Homil:
14.
Schadski ná ro-
zumienie Pisma
s.

4.
Lib: 12. epist: 16.
Pościatki zakon-
nym do Arabiey.
Lib: 12. epist: 9.
Winnice Páwło-
wi s. nádal.
Oliwniki ná Lim-
py do kościoła.
Pro foribus s. Pe-
tri Basilicæ.
List s. Grzegorza
do Piotra s. y Pá-
wła.

5.
Zesćie s. Grzeg.

Isidor: de virill;
cap: 27.
Grzegorz 8. wy-
śmalenie.

Ioan: Diac: in vi-
ta eius lib: 4. ca: 69.

Orat: de fidel: de-
functis.

4. Iunij.

6.
Bedain hist: lib: 2.
Augustyn 1. smierć
w Anglii.

Odsczepieńców
starych w Angli-
i kontec.

7.
Greg: lib: 2. ep: 27.
Miscell: lib: 17.
an: 2. Phoca.

1.
Głod y zimno.
Paul: Diac: lib: 4.
cap: 9. 10.
Sige: in Chronic.
Anastaf: Bibliot.
Smierć straszliwa
o wbojcie.

2.

następnego dnia Marcę. Siedział lat trzynaście y miesiące sześć w Rzymie w kościele s. Piotra pogrzebiony. Ildesonsus Toletanski Biskup/ pisac o przeszwoitnych meżach to o nim mowi: Grzegorz Papież Biskup stolice Apostolskiej/ pełny skruchy/ boiaźni Bożej/ w pokorze nawyższy/ cā krey Duchā s. nauki pełny/ iż mu rownego nie tylo za żywota iego/ ale y przed tym nie było. Zwyćieżł Antoniego światobliwośćia/ Cypriana wymowa/ Augustynā mądrością. Piotr dyakon domownik iego/ często na nim golebice gdy pisał/ widział/ ktora znaczyła: iż co pisał/ z Duchā s. miał. y dla tego z golebica go mālūia. Nāpisał y Antyphonarz do śpiewania/ y księgi o Sakramentach/ y o Ceremoniach Nsley s. Do Kanonu mowi Bēdā/ one wielkie słowa przydal: Dni nāsze Pāmie w twoim pokoju sprawuā od wiecznego nas potępienia wybaw/ y między wybrānych twoich trzode policz.] Obraz twarzy własney iego/ y przeznacnych rodziców iego Gordyanā y Sylwii/ tāmże w tym roku položony iest. Onā też powieść/ ktora sie była w Grecow nawiecy seroko w kościołach rozniosta/ y wiele iey czonych bronilo/ iākoby Traianā Cesarzā Pogānnā/ w wielkich grzechach y nieczystościach/ y krowia Chrześciańska ktora rozlewał zmāzanego/ z piekła modlitwa swoia do P. Bogā wybawić miał/ dościatecznie sie obala y nie od baieł bābich nie różna być sie pokāzuie. Choć Jan S. Dāmāscenus o prawdziwa ia być rozumiał. O czym kto czas ma y księgi/ czytay tām powżne wyrwydy/ ktore sie do nāszej przedśierżietey miary nie zesły.

Nā miesyce Grzegorzā s. nastąpił Sābinianus on co był po stem w Cārogradzie/ rodem Volaterranus z oycā Bonā.

W Anglii/ iako s. Augustyn z stāremi Chrześciańy z Brytāńskimi Biskupy y heretykami dysputował/ y iako im prorokował/ z powieści Bedy/ czytay w iego żywocie. Tegoż roku Augustinus dwu nowych Biskupow osādziwszy/ Melitā w Londonie/ ā Justā w Doromernie/ ktore sam do oyczyny pośedł. Po nim Laurencius seroko bārzo wiare s. rozprzyl y one stāre odsczepiēce Brytanny y Szkoty iako mogli przywodzil. W spor ich P. Bog nāsciem nā nie ludu nieprzyiacielskiego muezem pokural y one wygubil. Taki koniec mālā uporni odsczepiēcy y heretycy. Taki wstali w Hispāniey od Sārācenow/ tākī w Afryce od Wāndalow/ tākī w wschodnych stronach od Turkow.

Zā Phokāsā Cesarzā wtrapiōna była R. P. niēt po enocie y godności nā wżad y dostoiēstwo nie wstępowal/ iedno kto to zāplāciē y kupiēcy pęplāciē mogli. Co nie tāmnie dla wstydū/ alerāwne bez wstydū sie dżialo. Persowie woysko Cesarstwie tego roku porāzili.

Rok P. 605. Sābinianā i. Phokāsā 5.

M Oł głodny y nierodząyny wiele ludzi wtrapił. Zimno wielkie/ ktore y winnice popśowało/ y zboża skāzilo. Sigilulphus syn swego w kolebce Adalunaldā w Mediolanie iāwne wżymł. Krolm Longobardow/ y z Frānki wieczne przymierze wżimł. Sābinianus Papież tego roku wmarł. Przyczynę iego smierci Sigebertus strāśliwa powiāda. Gdy psenice/ iako czynil s. Grzegorz/ nā wbojcie nie rozdawal/ ā drogo ia przedawāc kazal: kilātroć wkazal mu s. Grzegorz/ y o skępswo ono y trzynede wbojch wpminal go y siłat. A gdy sie nie popiāwowal/ czwarte go raz zgromil y grożac mu/ w głowe go wderzyl. On od boleści oney przedko wmarł. Siedział nie cāle pūtkotā. Tenże Sigebertus powiāda cud wielki zā tego Papieżā Sābinianā. Jeden

Jeden ubogi od żeglarzow iakmużny prosił w on głod wielki roku tego. Przewoźnik mu powiedział: Nie pros / bo w okrecie nic nie mamy iedno kamienie. A ubogi rzekł: niechże sie wszytko w kamienie obroci. y zaraz co iedno rzeczy było do iedła / w kamień sie obrociły / fárbe swoie y postawę zachowuiac. Nie potrzebá gárdzić ubogicmi / bo przeklectwa ich wystu- chawa Pan Bog.

W kamień sie o- brociły strawne rzeczy.

On wielki hetman y szczęśliwy Narses / Phoki sie Cesarzá boiac: do Persow wcielkz niemáto kupa ludzi. Lecz Phokás dziwnie sie on siaral / iá- toby go dostał. y czyniac wiele przysięg / náomwil go / iż sie do Rzymstiey strony wrocił. Maiac go w mocy zly Cesarz / przysięgi mu żadney nie do- trzymał / y żywego spalić kazał. Ten miał koniec on wodz wielki / wojownik Persow y innych dzikich narodow. Smierć iego Persy wweleli / á Rzy- miány bázro zaśmucili. Widzieli iáwnego tyránna / ktory nikogoż nie mi- łował / á wszytkich sie bał. y dla tegoż zá namnieyszym podeyrzeniem zacne ludzkie y niewinne zabił.

Cedren: & Miscell: in Phoca. Narses hetman spalony.

Rok P. 606. Bonif: III. i. Phokása 4.

N Ato nie rok sieroćiałá stolicá Apostolská / áz Bonifácus dyá- kon / on ktory był postem od s. Grzegorzá do Phoki wysłany / ná Papiestwo wsádzony iest. Pospolicie te obierano / ktorzy iá- kie zachowanie v Cesarzá mieli: áby ná takie ochotnicy / wedle onego tyráńskiego czasu / przyzwolił. Ten v Phoki Cesarzá to ziednal / iż sie Cyriákowi pisáć zázakáz Oecumenicus, to iest / Powsechny Pátryarchá / mieniac iż to imie sámemu Rzymstiemu Biskupowi dáne być ma. Miał meiatkie záwasnienie Phokás ná Cyriáká / y dla tego do takiego wyroku sklonny był. y rzecz słuszną uczynił / iákim takim sercem / ktorey v Mauryciu- sá s. Grzegorz wymodzi y wyprosić nie mogł. Z tego heretycy násy wrze- szez / plotac: iż od Phoki okrucniá Rzymstkiego kóściolá przodkowanie v- roflo. Nie moga głupi ábo vporni prostacy rozumieć z historyi kóścielnych / iż tego roku nie máś / ktoregoby sie zwierzchność Papiestka / á zwłászczá z appelláciy / nád wszytkiego swiátá kóścioły nie pokazowála. A ten sam Jan co tytuł taki sobie przywołaszat / appelláciy do Rzymu dopuscił / y sam sa- dzony tam był / także y Cyriákus / z ktoremi te poswarki były.

1.. Bonifácus Pa- pieś trzeci.

Anastasijs & Paul: Diacon: de gestis Long. lib: 4. cap: 11.

Oecumenicus tytuł od Pátryár- chy oddalony.

Cyriákus / ktory onego tytułu pysnego mocno popierał / y záfáwiał sie on chciał: gdy widział iż przegrał / od smutku umárl. Ná iego miejsce Thomás dyákon nástąpił. Bonifácus trzeci siedzac ná stolicy Apostol- skiej ośm miesięcy / z swiátem sie pożegnał.

2. Cyriákus od smu- sku umárl. Anastasius.

Rok Páński 607. Bonifáciusa czwartego i. Phokása 5.

N Astąpił ná stolicę Apostolská Bonifácus czwarty z Wáleriey miásta Marsow / Janá lekarzá syn. Ten záraz dom swoy ná klastor obrocił / y fundácia uczynił. A widzac Cesarzá Pho- kásá sklonnego do Rzymstkich Biskupow / czego sie inszy przed nim wáżyć nie śmieli: prosił y vprosił v niego w Rzymie kó- ściol stary Poganstki / ktory Pántheon zowia / áby go mogł ná używanie Chrześciánskie Boga prawdziwego obrocić. y ták záraz uczynił / názwál go Bogárodzice Márie y swietych meczenników / ktorych tam kóści wniósł. Ten kóściol Pántheon zbudowál był Márkus Agrippá ieszcze zá Cesarzá Augusta / y Jowiszkowi Windici poświęcił. á po lat šest set trzydzieści y dwu ná chwale sie Boská y używanie Chrześcián podał / on dom dyabelski dzi- wnie mocno zbudowány / ktory do tych násyh czasow trwa.

3. Miscell: lib: 19. Anastasius. Pántheon kóściol vproszony.

vprosił u Páná Boga/ aby ná one przysle nedze kóściolá Božego/ o kterych mu był opowiedział/ nie pátrzył. On niechciał o to P. Boga prosić. ále gdy mu drugi raz z ta prosba był ciężki/ przyzwolił/ mowiac: Kaželi przysle do niego: ále wyrzemy sie tám obádwa. A Thomás wskázal do niego: Niech swego milezenia nie przerywa/ dosyć mi ná tym słowie ktore rzekl/ iż sie tám ogladamy. y przedko Pátryarchá przed wieczorem roztropnie y z dziwnym statkiem vmárl. w niemocy náwiedzał go Phokás Cesarz. Tenże Theodorús tym duchownym ktrzy zješcia Thomása tak dobrego Biskupá žalowali: obiecowal nie ináťsego ná iego miejsce/ nie prorocetwem ále dobra nádzieia. Bo po nim wstapil ná one stolice Sergius dobry iáko Saul ná początku/ ále potym zostal heretykiem y głowa Monotelitow. y złym człowiekiem be-
dac/ ále zginat.

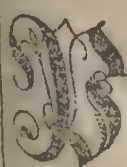
Serius ex Eleusio
22. Aprilis.

Sergius Pátryár-
cha Carogrodski.

3.
Eulogius vmárl.
Prat: Spir: ca: 148.

Eulogius on Alexándrijski Pátryarchá ktery wiele heretykow P. Bogu w onym Biskupstwie pozyskal/ po zapláce z ciála posedił. Pisal y ná herety-
ki wezone księgi. O tym nápisal Sophronius/ iż mu Leo Papież wkázuiac
sie przez sen/ iego ná on czas studze ktery był Biskupem w Dárniey w Libiey/
dsiętował iż dobrze iego listu przeciw heretykom bronil. On to był list do
Carogrodzkiego Pátryarchy Gláwianá.

Rok P. 609. Bonifá: IIII. 3. Phokása 7.

Božás Bonosá nieiákiego ná nawyžszym vrzedzie/ ktery zwano
Comitiua Orientalis, postáwíl/ takže iáko y sam okrutnego y nie-
ludzkiego. ktery iádac ná swoy vrzad/ o Theodorze sie onym
Syceocie w drodze dowiedziawšy/ prosił iego modlitwy y bło-
gośláwienštwá. ktore gdy mu dawał/ nie schylł głowy/ á on go
zá wlošy do ziemie počiagnat. y mniemáli bráčia/ iż sie rozgmerwány náń pu-
šci/ ále pokornie šcierpiat/ y reke š. całował/ y ná pierší ná ktore bolał/ przy-
kládal/ o modlitwe go prošac. A šwiety go náuczał/ aby był łáskáwým/ á
nierówných nie zábiat/ chciáliby aby iego modlitwá wšluchána bylá. Po-
dawał mu pieniadze y przymuřat go aby wziat á bráciey po iednym złote-
mu rozdat. A on nie licząc ich poznal Duchem š. iż nie bylo iedno piędzie-
šiat/ y rzekl: ia mam bráciey što/ á iáko im po iednym dáć mám? A on sie
žádžiwowawšy obiecat druga piędžiesiat postáć/ y tak vczynil.

1.
Miscell: lib: 17.
Bononius / ruzi ko-
ry sie kapłanowi
Eleusius apud S.
rium 22. Aprilis.

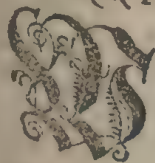
W Antiochiey Žydowie rozburzywšy sie wiele Chrzeřćian pozábiáli/ á
Anáštázrusá Pátryarche zamordowali. Ža co ie Bonosus z wořstkiem tám
iáchwšy pokaral. Tego Pátryarche kóściol zá š. mezenniká policza. Nie
był to on Synaitá/ ále drugi tegož imienia po nim.

2.
Miscell: lib: 17
Žydowskie wřie-
rszenie.
Martyrol: Rom
21. Decembris

Žnowu ná Phokásá Cesarzá zmowoy y spryšieženia pánow niekterych
powřstáły. O kterych sie on dowiedziawšy/ wiele ich pozábiat. Wiedzy ni-
m Theodora/ Iselpidiusá/ Anáštázrusá. Tak nieřczesliwe bylo iego ty-
rářskie pánowanie/ ktorego zátrzymáć/ y takim częřtym krwie rozlaniem/
nie mogł. W Jeruzáleim po Esichiusie ná Biskupstwo nástapil Žáchá-
nas/ o kterym niżej wiele wzmianki bedžie.

Miscell: vt supra.

Rok Páński 610. Bonifáciusza czwartego 4. Phokása 8.

Afryce Žeráklus od Žolnierzow Cesarzem záwołány/ wybrał
sie z wodnym wořstkiem/ máiac zřoba obrázy přeczysteý mátki
přeciw Phokásowi. y gdy przypłynat do portu Žofiey/ tám bi-
trwe wodna wygral/ y do Carogrodu wiáchal. A Photinus
Žolnierz ktorego był žone Phokás zesřomocil/ wpadł w pálac
y Phokásá poimat/ y w czarne šitkie odžianego do Žeráklusá przywiadł.

1.
Cedrenus.
Miscel: ex Theoph
Phokas poimaný
y zabity.
Niceph: lib: 12.
cap: 26.

Theod: Balsam in
Can: 13. Basil.

Zolnierze za mę-
cenniki chciał
poczytać.

2.

Heraklius na Ce-
sarstwo.

Cedrenus & Gli-
cas.

3.

Ian ialmuśnik w
Alexandriey Pa-
tryarcha.
Leonicus in vita
eius.

Surius 23. Ianuarij.

Praca około he-
retyków.

Vbogich 7500.

4.

Ealredas in vita
S. Edvardi Regis.

Poświęcanie dzi-
wne kościoła w
Anglii.

Surius 5. Ianuarij.

Beda hist: Anglie:
lib: 2. cap: 3.

Piotr S. poświę-
ca kościół.

Rzekł mu Heraklius: takżeś to dobrze nadziwku Rzecz: sprawował: A on
odpowiedział: Twoją rzecz sprawować ia lepiej. y kazał mu Heraklius no-
gi y rece obciąć y głowę wciąć / tułob / pospolsztwo na rynku wolem nazwa-
nym / spalito. Taki był koniec tyranna.

Ten Phokas za panowania swego / widząc iako mu żołnierze na woj-
nach z Persy gineli: zezwawszy duchowne w Cárogradzie / chciał aby ci co
na wojnie zabili sa / za męczenniki w kościele byli chwaleni / żeby sie ta sta-
wa do stanu żołnierskiego lud ciśnał. Lecz sie temu Pátryarcha z im-
kšieza sprzeciwili / y wskazali nauki y Kanon pokutny s. Bazyliusa / iż takim
ktorzy na wojnie meżoboystwa sie dopuszczą / komunja albo ciało Páńskie
niema być dane / ażby pokutowali. y tak rzeczy oney Phokas zaniechał.

Heraklius od Sergiusa Pátryarchy w kościele s. Stephaná na pátacu
koronowany był wspolek z oblubienica swoia Eudocya / ktora na ten czas
za żonę brał. Był rodem Káppádox prześwieatnych rodziców / wzrostu miero-
nego / duży y mocnych piersi / z długa broda / ktora zostawszy Cesarzem / we-
dle zwyczaju Cesarzów / ostrzygl. Ale tego roku Persowie woysto Rzym-
skie porażili / iednak za oddaleniem tyranna wszystkie wschodne pánstwa na-
dzicia sie lepszych czasów cieszyły.

W Alexandriey po Theodorze / ktory dwie lecie siedział / nastąpił na on-
stolica Jan / nazwany Jalmuśnik / ktorego dzieie napisał Leonicus Tria-
polsti Cypru rowieśnik iego / ktore przyiete sa na Concilium wtorym Tri-
ceńskim. Był Jan z Cypru / syn Epiphaniusa starosty tegoż wyspu / ponie-
wolnie y z wielkim Cesarza Herakliusá naleganiem przyiał Biskupstwo or-
no. Na ktorym zaraz o nawrocenie sie heretyków / ktorych ieszcze było wiele /
y onych Gnáphea potomków. y gdy widział iż tylo Kátholickich kościołów
w mieście było siedm / postarał sie iż ich było o siedmdziesiąt. Swięto-
stwo wykorzenil / wkrzywdzonych bronil / y sedziów sprawiedliwosci ná-
czal. Miłosierdzia na vbogie wielkiego wzył. nabudował rozmaitych spi-
talow / y choré y vbogie tam karmil. y spisować sobie wszystkie w mieście ka-
zac / naliczono ich siedm tysięcy y pieć set / ktore wszystkie opátrował / pány ie-
swoiemi zowiac. Bo ci sami / mowil / pomoc mi dádza / aby od krolestwa
Chrystusowego nie odpadł. Przyłożył y do tego pilność / aby miary y wagi
były sprawiedliwe. rz. Pátrz w iego żywocie.

W Anglii w Londonium / wnet krolá Eðylbertá nowo do wiary o-
broconego / na imie Sebertus także z Pogániną Chrześcianin kościół s. Pa-
wła w murze zbudował / a przed murem klastor y kościół s. Piotra / ktory
hoynemi imiony nadał. A gdy Mellitus Biskup kościoł on s. Piotra po-
święcać miał: nocy oney przed poświęceniem wskazał sie Piotr s. iednemu
rybakowi / y przewiesć mu sie / obieciuiac mu zapłacić / przez rzekę Thámen
do onego kościoła kazał. y wystąpiwszy z łódki wszedł w kościół / a na to pa-
trzył on rybak / y wnet sie kościół on niebieska swiátłością obiaśnil / y wiele
swiatych do kościoła wchodziło / y śpiewanie niebieskie zagrzmiáło / y won-
ność dziwna nastąpiła. y tam s. Piotr odprawiwszy wszystko co do poświę-
cenia kościoła sluzyl / wrocil sie do onego rybaka. y wstepniac w łódke Piotr
s. spytał go: iesli ma ryby: a on rzekł / ciebiem sie y swiátłości niezwykley
przeleśszy / nicem włowić nie mogł / álem zapłaty obiecány od ciebie czekał.
A Piotr s. rzekł: Zápust teraz sieć. y gdy to uczynil / poimal ryb wiele / a mie-
dzy nimi iednego wielkiego iesiotrá. y rozkazał mu Piotr s. aby Biskupowi
Mellitowi iesiotrá od niego oddał / a sam ine za przewóz pobral. y dal mu
błogosłáwienie y potomkom iego na łowienie szczesliwe ryb. Jedno mu
rozkazał / aby w Tiedziele nie łowil. y rzekł: Jam iest Piotr ktory z toba mo-
wie / y poświęcił ten kościół imienia mego z towarzysmi memi: Powiedzy
że Biskup

że Biskupowi coś widział y slyszal twej mowy naydźte świadectwo na ścia-
nach. Tliechże kościół nie poświęca / á tego tylo dotoży czego nie dostacie /
cośmy opuścili / to iest tajemnice ciała y krwi Páńskiej. Tliech powie lu-
dziom / iż to miejsce często nawiedzaj y przy modlitwach y prośbach wier-
nych bede. á ktorzy pobożnie y sprawiedliwie y trzeźwie na tym świecie żyć
beda / wrotá in: niebieskie otworze.

Káno tedy gdy Mellito na poświęcanie kościoła sedl / rybał on z Jesio-
trem zaśedł / y wszytko co mu rozkazano powiedział. Ządziwił sie Biskup / y
wśedłszy w kościół / náleżł tchto obiecádem oboygim pokreśone / y ná 12.
miejsc ściány oleiem pomázane / y dwánáście dogorzáłych świec ná krzyżách /
y świeże pokropienia. Co widząc / pochwalil z ludźmi P. Bogá. Jáchal po-
tym do Rzymu do Papieża / podobno (iesli sie domyslać godzi) cud mu on
táť wielki oznaymiać. y iné náuki dla ludu nowego odnosic / y o postáno-
wienie onego klasztoru s. Piotrá rádzić sie. y dla niego Papież Bonifácius
Synod miał w Rzymie.

5.
Mellito Biskup.

Rok P. 611. Bonif: III. 5. Herákl: 2.

W Persowie ziemie Rzymskiego páństwa wojowali / y wiele bárzo
ludzi bráli / Cezárea Káppadóciey wzięli / y sli gdzie chcieli gdy
sie im nie zastáwiał. Tegoż roku Eudoria Cezárzowa syná
powitá Heráklusowi / ktory był zwány Consiántinus mnieszy /
á sámá przedtóm umárlá.

1.
Theoph: anno 2.
Herac.

W Gállicy Theodorikus krol pieniałdze lákomie zbieráiac y ciężkie po-
dátki ná poddáne kládac / miał Poborce lákomego y okrutnego Gwárneriu-
sá. ktory gdy ná tákie lupiestwá do Bituriku przyiáchal: Biskup s. Austre-
gisilus onego miásta táť mu sie mocno sprzeciwil / iż go od miásta gromie-
niem flow odstrápsil / o swoje sie owce zastáwiaiac. Wrocić sie do krolá on
poborcá musiał y Biskupá obwinil / á w tym też Biskup swiety y cudámi
starony z ciála wyszedł. Przyiáchal potym on Gwárnerius do Bituriku / y
zástal nowego Biskupa Sulpiciusá / ktory go pokornie prosil / aby miásta
nie wátskal. Lecz go on nie słuchal / y wśedłszy do kościoła / gdy widziál grob
s. Austregisilá złotem przybrány / rzekł: Na ubogie to swoje złoto Biskup ro-
zdáć miał / nie ná grob swoy. y chodząc od oltarzá do oltarzá ná modlitwe /
pádo náń dzewo iákies / y głowę mu rozbito / y zámował: Austregisilus y ży-
wy nie przesládomal y umárlý máto mie nie zabił. y gdy złupiwszy miásto
wypieszdzał do Augustodunu: w drodze iedney nocy gdy ná potrzebe sedł / trze-
wá wśytki y wnetrznosci z niego wypadly / y táń zaráz umárl. Potym za-
den z Bituriczán tákich poborow y podátkow wyciągáć nie śmiał.

2.
Apud Surium
20. Mañ.
Poborca okrutn.)
pokarany.

Rok Páński 612. Bonifáciusá czwartego 6. Heráklusá 3.

Gdy sie Persowie zwycięstwy nákarmili: Sáraceni po nich Sy-
rio pustoszyli / żelázem y ogniem wszytko gubiac. Heráklus tym
czásém woysko zbierał / y syná swego Heráklusá ábo Consiántiná
Cezárzem uczynil / y był od Sergiusá Pátryarchy koronowány.

1.
Theophanes.
Saraceni Syria
wojuiá.

W Gállicy krol Theodorikus słucháiac báby swey Brunichil-
dy / Kolumbaná s. ktory z Hiberniey wśedłszy do Gállicy / Lurowieński kła-
stór zbudował / z ziemiey páństwa swego wygnal / po dwudziestu lat iáko
on klasztor záložyl. Przyczyny iney nie bylo / iedno iad zley niewiásty tey stá-
rey y w leciech y w zlosciách Brunichildy / ktora sie / iáko sie wyzšey wspo-
mniáło / o to ná s. Kolumbaná rozládá / iż krolá wnetá tey Theodoriká / od
nieczystosci zázakánych odwoził / á swiete mu małżeństwo rádził. Czego

2.
Ionas in vita S.
Columbani ca: 18
apud Bedam.
Brunichilda stá
krolowa.

Kolumbanus S.
i krolmi walczy.

Do klasztoru nie
wchodzili inie-
cy.

S. Kolumbana
wygania krol.

3.

Cuda S. Kolum-
bana.

4.

Kolumbanus pro-
rokuie.

5.

Klotarius krol
Kolumbana cści.

Idem qui supra.

ona niechciala aby wlasna krolowa w rzadziech icy y w powadzenie prze-
skadzala. y mial nie malo dzieci z onemi nalożnicami Theodorikus / ktore
gdy raz ta baba do s. Kolumbana / gdy na palacu byl / przywiódla / prosiac
aby im blagoslawil: on niechcial mowiac: Zaden z tych co sie z tego toza
rodzili krolom nie bedzie. O co sie barzciey wzburzyla y naprawila dwor w fi-
tel y pany y Biskupy / aby krola do tego namawiali / zeby s. Kolumbanus
wygnany byl. Krol dlugo niechcial y meza sie s. bal / az nakoniec przyse-
do klasztoru iego / te mu wine zadal / iz do klasztoru swieckich nie puszca
wescia im broni. A Kolumbanus powiedzial: Jesli ty chcesz zakonne zycie
y obyczaj y prawa psowac / P. Bog zepsuje krolewski dom twoy y wysy-
potomstwo twoie. Tym sie slowy krol zatruwyl y mowil: Nie jestem taki
glupi / abych w taki grzech wpasc mial / a tobie mecenista korone iednal. gdy
sie z ludzmi y obyczajami swieckich nie zgadzasz / idz tam kades wysiedl. y za-
tym wysy dworzanie iego zawolali: Niechcemy tu miec takiego ktory sie
towarzysztwa wszystkich sirzeze. A Kolumbanus powiedzial: Poki mie moca
nie wymolka / iaz tego klasztoru nie wynide.

Od sedl sam krol zostawil / niejakiego Bándolphá aby go wygnal / y
wygnal go moca y prowadzil do Wesocionu miasteczka / czekaiac co z nim
krol czynic kaze. Tam s. Kolumbanus cuda wielkie czynil / wiezmow por-
manych a pokutniacych okoroy y lancuchy krusyl. Samotniy kosciol na w-
cieczke ich / modlitwa otworzyl. y chcial P. Bog dac znać iakiego czlowieka
wyganiáli. Co uznawszy Bándolphus ktory go wyganiał wolnym go wy-
nil / a on sie przez miasto iawne do klasztoru wrocil. O czym dowiedziawszy
sie Brunichildis y Theodorikus / żołnierze do klasztoru poslali / aby go stam-
tad wypchali. Ktorzy w klasztorze pilno go szukali / gdy iawne siedzac w
przysionku koscielnym czytali / mitali go y siłnie sie ich on ocieraly / a widzieli
go nie mogli. Sam go roemistrz wyzrawszy / rzekl: Idziecie przez / a powiedz-
cie krolowi zeście go nalesc nie mogli. Krol znou poslal Bertariusá / Ro-
mesa / aby go pilnie szukal. y znalazl go z bracia spiewajace w koscielu. Po-
sili go wysy żołnierze aby wysiedl a krola wsluchal. y gdy niechcial a mo-
wil: nie wynide az przymusony. Żołnierze kłkaiac przed nim potornie za-
tnia go ciagneli / mowiac: Zginie y krol nas pozabita / iesli cie nie wywle-
czem. y wzalawszy sie ich / z zalościa bracia pozegnali / y wciely slowy swie-
mi / y wychodzil. Wiele bractey z nim na wygnanie isc chialo / ale nie dopu-
scil / iedno tym ktorzy z nim z Sibernicy przysli. Eustasius napilniwszy
iego drog towarzyszy y pisal wszystkie drogi y sprawy iego / y cuda ktore czynil.

Byl z nim od krola Theodoriká posłany niejaki Ragamundus / do krol-
rego gdy byli w Antyodorze / rzekl s. Kolumbanus: Pamietay Ragamunde
iz ten Klotarius ktorym wy gardzicie / po trzech lat panem waszym bedzie.
A gdy byl w Turonie na obiedzie u Biskupa Leupariusá / przez Throdol-
da / ktory powinien krola Theodoriká za zone mial / do tegoz krola tak wsta-
zal: Powiedz y przynies to do vsu pana twego krola / iz po trzech leciech Pan
Bog / y iego y wysytek dom iego wykorzeni y wygubi. Nie moge milzeć co
co mi P. Bog mowil kaze.

Ná teyze drodze sstapil do krola Klotaria
usá / ktory w stronie Galliey nad morzem panowal. Przysil go iako proro-
ka Bozego / y prosil aby w iego panstwie zostal / obiecuiac mu sluzyc iakoby
sam chcial. Ale on niechcial mowiac: Daley mam pielgrzymowac / a tey prz-
tarius postel mial od obu krolow y od Theodoriká y od Theoberta / ktorzy sie
iuz o granice wadzili / y Klotariusá oba na swoje strone do pomocy woienney
pociagali. O co gdy sie s. Kolumbana krol on doby Klotarius poradzil
rzekl: Ani temu ani owemu nie pomagay. Bo sam po trzech lat krolstwo

królestwo mieć będzie. Karal go y o niektóre w domu tego grzechy / iáko w panow tego nie ślako: ále Klotárius pokornie wszytko od niego przyiał / y poprawę obiecal. S. Kolumbanus w Galliey mieszkając / niektóre swerwy bátwochwálce cudami do CHRISTVSA obrócił / iż sie czarow zázekli y Chrześť s. przyieli. Táż Brunichildis y z Theodorikem przesłado- wała Biskupa Wienneńskiego Desideriusa / y ná wygnanie go potepila / gdzie męczniłá korone zábity odniósł. Kościół go między s. męczenniki kładzie.

Rok P. 613. Bonif: III. 7. Herákl: 4.

Wersowie wojować Rzymskiego państwa nie przestali / y Dámá- sek tego roku wzeli. Siał do Rozroesá posły Heráklíus o pokoy prośac / aby ná dani przestál / á ludzkiej krwie nie rozlewał. Ale on niechciał / y nádzienie miał iż wszytko Cesarstwo Rzymskie miał posieść. S. Anástazyus Synaitá taká historyę wypisał / ktora s. Jan Dámascenus w swoje księgi włożył. Gdy Saraceni v Dámásku zie- mie náiaćhali / blisko Dámásku iest miejsce ktore zowia Carlatas / ná kto- rym iest kościół s. Theodora. Który Saraceni zmázali y zháńbili / y sami w nim z konmi y z bydlem mieszkali. Jeden z zuchwałstwa strzelil ná obraz s. Theodora y w ramięmu strzale wtopil. z ktorego krew záraz plynąć poczela. Cemu sie Saraceni dziwowali / ále sie nie vpámierali / áż ná wszytkie Pan- Bog karanie pusił / ktorzykolwiek w onym kościele mieszkali / wszyscy wy- zdychali / á było o dwádziestá domow / y záden z nich nie zostal. im co tam nie mieszkali zdrowi byli. y mowi ten Anástazyus / izem ia sam ten obraz wi- dział y ná krew one pátrzyłem.

Heráklíus własná wnećke ábo synowice swoje Mártine zá žone wziął / y Sergius Pátryarchá one koronował. Czym sie wszyscy dobrzy bzdziłi. O co go P. Bog ná wszydlivych miejscách karal / y dawał znáć że mu sie to nie podobáto / co Pátryarchá rozgrzeszył y potwierdził. S. Theodorus on- dyceotá z Biskupa Archimándrita / tego roku przeniesiony iest do Chrystu- sa. Symot iego y cudá wypisał Eleusius vczén iego / ktorego on rodzicom ie- go vprosił / aby sie národził y do niego od mlodości dány y wychwiczony w za- konie dwánáście lat z nim przemieszkál.

Powstála wielka wojná między krolmi Fráńkow Theodorikem y The- odobertem bráćia / w ktorey s. Kolumbanus sstapil do Theodoberta / y vpo- minál go aby hárdosć złożył / á księdzem został / aby z krolestwem y dusie swey nie strácił. Wszyscy sie śmiać z oney iego mowy poczeli. á on rzekł: Jesli do- browolnie niechce / poniewolnie księdzem zostanie. y to wymowivszy du- chem prorockim do swoiey sie celle wrocił. Nie długo wystá ná sie bráćia zebrałi / y biewe dáli v Tullá w ktorey Theodobertus przegrał. A znowu sie poprawivszy v Tulbiáku / o Theodoriká sie pokusił. Wiele sie krwiez obu- ron rozláto / ále Theodorikus zwyciestwo otrzymał / á Theodobertus v- cięty / y od swoich zdrádzony do Theodoriká przywiedziony iest. á on go do Brunichildy poslal / ktora wiecey życzac Theodorikowi niz temu drugiemu synowi swemu / prośila aby księdzem został Theodobertus. y gdy klerykem go wczyniono / po máłym czasie zábić go kázala / y wszytkie dzieci iego pomo- rzyla. Krolował lat siedmnaście / á tego roku sam byl swoje žone zábil.

Kolumbanus vstyskawšy o zgubie Theodoberta / myslit isć do Wene- cto w ktorey Słowani ábo Słowiany zowia / to iest do ludzi Poganńskich Słowator / ktorey w stronách Wenecey przemieszkawali / aby im swiáćlosć s. Ewángeliey przynosił. Ale dáł mu znáć P. Bog / iż tam nie spráwić nie miał. y pusił sie do Wloch między Ariany. Przyiał go z wielká czcią krol Longobár:

Martyrol: Rom:
11. Februarij. &
23. Maj.

I.

Theoph: Miscell:
lib: 18.

Personie psuia
państwa Chře-
ścianjskie.

Lib: de Imag.

Z obrazu krew.

2.

Theophanes.
Cedrenus.
Zonaras.

Kazirodztwo Ce-
sarsa Herakliu-
sa.

Eleusius in vita
eius.

Smierć S. Szyeo-
ty.

3.

Jonas vt supra.
Wojny domowe
między Franki.
Krolowi radzi do
Alapstoru S. Ko-
lumb.

Brunichildis sy-
na zabita y dzieci
sego.

4.

Słowianie ábo
Słowacy.

Bobium klastor
S. Kolumbana.

5.

Bedahist: Ang: lib:
2 cap: 5.
Edilbertus pier-
wszy krol Chre-
scianiski w An-
gley.
Eadualdus.

Anglikowie od
wiary odpadaia.

Biskup Mellitus
wgnany.

I.

Anastafius.

Piotr S. Lauren-
tego bicznie.

Bedahist: 2. cap: 6.
hist: Angl.

Eadualdus mia-
ł S. przyjaci.

2.

Ionas in vita S.
Columbani ca: 28.

Aimon lib: 3.
cap: 100.

Brunichilda po-
marana y z synem
Theodorikiem.

Longobardow Agilulfus y dozwoil mu mieścić gdzieby chciał. w Medio-
lanu przemieszkwał / a na Ariany księgi wzorne pisał. y na miejscu nazwa-
nym Bobium, klastor zbudował.

Edilbertus pierwszy krol Chrześcijański w Angley tego roku na wie-
czne krolestwo posiedl. krolował pięćdziesiąt lat y sześć. Trzeci był od kro-
low Angielskich w onych stronach / ale powołaniem do wiary s. pierwszy w
ktorey rozmnażaniu żył dwadzieścia lat y rok / do wiary s. poddanym przy-
czyna był / praw ich Rzymskich do sadow nauczył y napisał ie / między ktore-
mi obrone kościołow s. za fundament położył. Po śmierci jego / syn jego
Eadualdus / wiary Chrześcijańskiej przyjąć niechciał / y sprośnym sie grze-
chem z żoną oycą swego zmazał. y był przyczyna wielom / iż sie do Pogaństwa
wrócili / ci ktorzy albo z bojaźni / albo dla łaski ludzkiej Chrześcijan zostali.
Karal P. Bog onego sprośnika / bo często śalały od czarta trapiiony był. Sy-
nowie też Sarabeta krola tamże Saxonow wszyscy trzy wiary s. nie przyja-
li / y oycowskiemu przykładu naśladować po śmierci jego niechcieli / y białow-
chwałstwo znornu wzбудzili. Wolali na Biskupa: Day nam też pożywie-
c owego białego chleba / ktoryś dawał oycu naszemu. a on im mówił: jeśli sie
pochrzciście dam / inaczey nie dam. A oni chrztu niechcąc z ziemie go swo-
iey wgnali. Ten Biskup był Mellitus / ktory do drugich dwu Biskupow
Laurenciusa y Justa śedłszy / radzili sie co czynić mieli / y postanowili iść do
Galliey y pierwej wyiachali Mellitus y Justus / aby tam lepszych czasow cze-
kali. Oni trzy bracia ktorzy Mellita wgnali / służąc białowchwałstwu /
gdy na wojne przeciw Genuiffom wyiachali / tam wszyscy pogineli.

Rok P. 614. Bonif: ostatni. Herákl: 5.

Onifacius czwarty święta tego dokonał / siedział lat sześć y
ośm miesięcy. Nastąpił Deusdedit Rzymianin syn Stephana
poddyałkon. Co było nad zwyczaj / aby z poddyałkona papież by-
miał. Ale musiały iakies zachodzić trudności / a teg Deusdedit
osobna pobożność y godność ludzkie do ie wybrania przyniosła.

Gdy Laurencius z Angley za drugimi dwiema towarzyszami do Galliey
wciąć wymyślił: w kościele s. Piotra y Pawła modlać sie / tam na noc spać
został / y przez sen włazał mu sie s. Piotr / y wbiezował go / mówiąc: Czemu
trzy doby tobie zwierzoney odbiegasz. Nie pomniś na moje przykłady / iakom
ia za owce CHRISTVS OWE wciierpiał y zdrowie dał. Wzruszył sie / y wstał
y wielkie serce biegał do krola Eadualda / y rany mu one z biczowania wka-
zał / powiadać / iż dla jego zbawienia od s. Piotra wbiezowany był. Krol
sie zaraz przeległ / y zarzekł sie białowchwałstwa / a porzućwszy ono nieczyste
małżeństwo / wwierzył w CHRISTUSA / y był ochrzczony / wierze s. wa-
wsytkim pomagając. Przyzwał z Galliey Biskupow onych dwu Mellita y
Justa / ktorzy sie w rok iako wysli wrócili. Justinus został w mieście Ead-
a Mellita Londonieczy Pogańscy przyjąć niechcieli / nie tak sie bojąc Ead-
ualda krola / iako sie oycą jego bali. Jednak krol nie przestał służyć wierze s.

W Galliey straszliwe sady Boże nad Theodorikem krolew y Brun-
childa / ktorzy gdy mętylo s. Kolumbaną wgnali / ale Desideriusa Bisku-
pa Wienneńskiego zabili / ięscze morderstwa przyczynili nad Delphinem Bis-
kupem Lugdunu / ktorego niewinnie ściać kazali. Zatem Pan Bog rękę
swoje stroga na nie obrócił. Bo Theodorika gdy w Meru albo Metis miasta
mieszkł / gromem y ogniem strasliwym zabił. Na tego miejsce postawił na
krolestwo Brunichildis syna jego złego krola Sygeberta / ktory był dobry y
pobożny. y one pannie święte Srideburge / oblubienice swoje / odstępować ię
dla ię

dla iey czystości / sam reka swoia *CHRISTVS* OWI w oltarzã oddał. Jako
 jest w żywocie s. Gallusa / do ktorego cie odsyłam czytelniku. Na tego Sy-
 geberta wyprawił sie Klotarius z wojskiem / pomniac na prorocstwo s. Ko-
 lumbana / iż iuz był rok trzeci. y poraził go y poimał y pięć bracię iego y ene
 Brunichilde. Dzieci one pozabił / a Brunichilde na wielbłąda wsadzi-
 wszy / po obozie ia wkłaniał / y potym w ogonow koni dzikich za włosy y ra-
 mona wwiązana / roztargac kazal: za wolaniem wszystkich ludzi / ktorzy iey
 tego zycyli. Taki koniec miała ona zla zastarzala baba / ktora dla
 swego krolowania / w takie grzechy syna wprawowała / y dziesięć krolow
 chycroscia y okrucienstwem swoim zabila. Cierpiat iey P. Bog pokł sie na
 duchowne y Biskupy nie targneta. y tak Klotarius sam ieden wszystkie kro-
 lestwa Frankow posiadł. Ktory pomniac na Proroka swego Kolumbana:
 wyprawił do niego do Wloch zacne mnichy / y starszego klasztoru Luxoviu.
 prosiac aby sie do Gallii wrocil. On wiedzac bliska smierć swoje / wrocił
 sie niechciał: ale list do Klotariusza pisal / naucezając go iako sie na krole-
 stwie P. Bogu podobac miał. Kochal sie w tym liście krol / y nie nad iego
 one nauke nie czynil.

Miał na swym dworze Klotarius rądnego swego Arnulpha / Ktory po-
 tym był Biskupem Metenskim. Miał y Garona / Ktory także opuścił swy
 świat był Biskupem Meldenskim. Ten Garo / gdy Klotarius posly Salkie-
 iż z hardym y odpowiednym poselstwem przyiachali / pozabiac chcial / a
 rady swoich nie sluchal / aby prawa wszystkich narodow nie przestepowal:
 rzekl Garo do wszystkiey rady: Niechże ie pogubia / iedno nie teraz / aż dnia
 ostatniego ktorego beda mieli wyiachac. y przestial na tym krol. A on tym
 czasem do nich chodzac / namowil ie aby Chrześcianmi zostali: y zostali / y
 z wielkimi upominki od Klotariusza nadani / zdrowo sie do swoich wrocili.
 Ta była mądrość y pobożność tego Garo / Ktory wyszedł na światcie opu-
 ścił / y z siostra sie swoia Gara y z zona Blidechilde w młodości swej
 zmonowil: P. Bogu sie na żywot od świata oddzielony oddali. Siostrze
 klasztor zbudował / y na chowanie wiele panienek do czystości nadał. Ktore
 aż z Anglię do onego klasztoru posylano. y Meldenskim był Biskupem /
 Ktore w bogie Biskupstwo imiony y wsiami swemi wiecznie opatrzył.

Rok ten Chrześcianom świata wsrękiego żalostny y ciemności smut-
 ku wielkiego przyszy. Bo Rozroes Perski krol Palestynie wojniac / Jerusa-
 lem wziął / y Chrześcian o dziewiecdziesiąt tysięcy / przez Rzymie wodzą
 swego Jrdom tanc bardzo popzedal. Ktorzy żadnego nie przedaiac / okru-
 tnie ie sami pomordowali. Zachariasz Patriarche Jerozolimskiego y dzie-
 wo Krzyż s. z wielka korzyścią zlotą y srebrną w kościele nalezionego / do
 Persyę zaszłano. Druzzy sie Chrześcianie po innych krolestwach stam-
 tad wciakiac wlozyl. Wiele ich do Alexandrię zabiezalo / Ktore wysy-
 lki on Jan Jalmuznik zwił y opatrowal y do onych w Palestynie pozostai-
 tch / gdy Persowie odesli / żywności y sukien y pieniedzy wiele posylal. An-
 trochus mnich tamże z Palestyny nabożny y swiety / napisal placz y lamenty
 iako Jeremiaś na one nadze / y modlitwe do P. Boga. z ktorey niewypo-
 wiedziána żalosc sie Chrześciansta potazuie: dla onęgo posromocenia wiary
 s. y zelżywości *CHRISTVSA* IEZYSA P. nasze / y dla Jydowskie wragania
 y morderstwa nad wiernymi. Była wielka pokusa mdlejszym w wierze / gdy
 patrzyli iakoby na wpadła moc wkrzyżowanego naszego Boga / y na zdepta-
 nie miejsc onych przeznacnych żywota / meki y zmartwychwstania iego.

W Laurze w klasztorze wielkim onym y sławnym / zabito czterdzieści y
 cztery stare / y cści godne / Ktorzy wciakac niechcieli / mnichy. zycyli sobie po-
 piacach onego żywota Anielskiego / odpocznienia przedkiego z Chrystusem.

16. Octobris.

Dziesięć krolow
zali.

Kolumbanus.

3.

Garó iako mądry
y nabożny.Garó świat y zic-
na opuścił.

4.

Theopharin Annal.
Jerusalem od Per-
sow wzięte y krzy-
ż s. drzewo.Leoncius in vita
eius.

Jalmuznik.

Placz y Lament
nad Chrześcianym.Antioch: Homil:
90. 69. 107.

5.

Mniśy pobici.
Epist: Antioch: ad
Eustatium.

16. Maj.
Wpadek iednego
mnicha.

6.
Dziewa krzyśa S.
iako się Persowie
bali.

Moc wkrzyżowa-
nego.

23. Ianuarij.

7.
In vita S. Ioan:
Eleemofyn.
Moc Mfey S. y o-
fiary naſzey.

8.
Leg: Viſ Gott: lib:
22. tit: 3.
Zydowie do wi-
ry poniewoleni.
Ado & Aimon hiſt:
Fr. lib: 4. cap: 22.
Canon: 57.

Aimon vt ſupra.

7.
Miscell: lib: 14.
Persowie aż do
Karthaginy.

Kościolich pamiatke ma. Tenże Antyochus mnich piſe o iednym / ktory na
życiu puſtelniczym y mniſkim oſiwił / iako od ſátana zwiedziony do Żydom
przyſtał. Wkazał mu ſátan Apoſtoly y Chrzeſćjány w ciemnym ſpetnym
mieyſcu: a Mozyſza y Żydy w iáſnym y pięknym: y ineni go kłamſtwy zwod-
zac do oney niebożnoſci przywiódł: iż z Żydami CHRISTVSA y Duchá s.
bluźnił. y żone wżiaroſy ſpetne ſłowa mówił y on iako Anioł pierwey wcho-
wany / takim ſie ſátanę oſtał. Lecz przedtá od P. bogá pomſte wziął bo prze-
cztermi lat iákom go ia iuż takim Żydem poznał / ob robaków roſtoczony ieſt.

Temu ſie niſt wydziwić nie mogł / iż Persowie z koſciolá dzewo Krzy-
żá s. wżiaroſy / y dotknąć ſie go y patrzyć ná nie nie ſmieli. y ták w puſzcze
y obwinione zaś Chrzeſćjantom po zwycięſtwie oddali. y oſtem tam ie w
ziemi ſwoey czcili y bali ſie go / mówiac: Bog Chrzeſćjaniſti do Perſey przy-
ſedł. y wielka ſtraż okolo dzewá onego mieli. Wiecey ono dzewo ſprowo-
dziłi árká oná y Philistinow. bo tákiego zwycięſtwa nie dáta. Pokazała ſie
nie ſuchego dzewá / ále tego ktore ná nim umárł / moc / y żywe pánowanie
iego nád kroleſtwy ſwiátá tego: iż on ieſt Pan nád pány y Krol nád krolmi.
Gdy ná krzyżu Pan náſ wiſiał / w ten czas nawieſe zwycięſtwa otrzymał.
Gdy krzyż iego Persowie wzięli / w ten czas poráżeni / iż dzewo ono Krzyżá
s. tam ſtanać ſkad ie wzięli / musiało. A w wielu ich zá przynieſieniem dzew-
wá onego / bátwochwaſtwa poráżone ieſt / y prawda Ewangeliey miedzy
Perſy oſwieceni ſa / iż w wkrzyżowanego ktory ná onym dzewie wiſiał / w-
wierzyli. Miedzy nimi był Anaſtázjus / pierwey Magundat nazwany / ktore-
go żywot y męczeńſtwa maſz wypiſane w żywociach s.

Tegoż czáſu o iednym / ktory był do Perſey poimány / piſe Leoncius /
ktory tego wieku żył: iż był dány do tákier wieſe / z ktorey niſt tam poſi-
ny wedle praw Perſkich wynieſć nie mogł / ktore zwano Leten. Rodziły
go zá umárłego ſyná Mſe s. y oſiárę przენaczystſa trzykroć do roku czyni-
kazáli. po czterech lat wrocil ſie do nich żywy y zdrowy. y powiádał iż ná trzy
wielkie ſwieta / ná dzień trzech Krolow / ná Wielkanoc / y ná Światki / do
wieſzenia przychodził ktoſ do niego z ſwieca / y opadały petá z niego / y był
iako ná wolnoſci / ále inych dni zaś był iako wiezien. Powieſdzili mu rodzi-
cy: iż w te dni zań iako zá umárłego oſiárę ſwieta oddawali.

W Hispániey Krol Gothow Siſebutus z nieroſtropnego nabożeńſtwa
práwo wydał ná Żydy: aby wyſſey Chrzeſćjány zoſtali / y chrzeſt s. bráli. A
ktorzyby niechcieli / aby ogoleni ſto plag cierpieli y ná wygnanie poſli / á má-
ietnoſć ich ná láſce Krolowſkiey zoſtála / aby ia dáł komuby chciał. Wiele
iedni do Fránciey / á duudzy ſie poniewolnie chrzćili / y było ochrzeſzonych
dziewiećdzieſiat tyſięcy. O ktorych Concilium Toletáńſkie czwarte mówi:
Nie moco y zmuſzeniem / ále namowa náwiácać ſie máta z dobrej y wolney
woley ſwoey. A ktorzy iuż przymuſzeni ſa / y wzięli s. chrzeſt y bierzmoreńie
y ciáło y krew Pánſta: či ták iuż zoſtác máia. Toż ſie z Żydy dſiało we Frá-
ciey zá Dagobertá ſyná Alotárinſá: iż zá wpoſnieniem Herákluſá Ceſá-
rza / Dagobertus Żydy poniewolnie chrzćić kazał. Co y ſam Ceſarz Herá-
klus w Jeruſálem czynił. Ale to potym było.

Rok P. 615. Deusdedit I. Herákl: 6.

Ozroes Krol Perſki wpadł z wojskiem do Egiptu y do Libiey /
y przyſedł aż do Karthaginy miáſta w Afryce / ktorego tego ro-
ku wſiać nie mogł / y z wielkimi ſie pleny do Perſey wrocil. Z
onego poſtráchu y woiowania / bárho ſie wiele do Alexandrie
ludzi nábiegło / ktorzy głod wielki w mieſcie wczynili. y dla nich
piſe

piše Leoncius/on s. Jan Jalmużnik / chcąc głodne opátrować / bårzo sie zadłużył / a nikogoż nie opuścił / y nadsiera wielka w Pánu Bogu / tákże horynym był iáko pierwey. Jáko w tych długách iego / ieden kleryk zboże mu y pieniadze podmiátal / áby go dyákonem uczynił: czytay w żywocie iego. Do Symoniey y swietokupstwa y grzechu żadna go niewola y potrzeba y bogich nie przemogła: a P. Bog wnet z inąd dał pomoc tym / ktorzy práwá iego y w potrzebie wielkiey nie odstepuia.

We Włoszech Jan stárosta Neápolitáński / zábil Exárche Włoskiego Janá / y sam sie pánem ziemie Włoskiej czynił. Przeciwo iemu posłał Cesarz Heráklus Eleuteriusá Exárche / ktory onego Janá w Neápolim zábil / y wróciwszy sie do Ráwenny gdzie Exárchowie mieszkáli / pokoy Włoskiej ziemi uczynił. Ale sam myślił Cesarzá odstąpić / y krolom sie Włoskiej ziemie uczynić / widzac / iż sie domá od Persow Cesarz bronić nie może / y rozumieiac iż Rzymskie páństwo wpáść iuż miało. Było wielkie ziemie trzęsienie roku tego we Włoszech / zá ktorym pádły ná ludzie tredowáté niemocy.

Papież Deusdedit sam chore náwiedzáiac / gdy iednego tredowátého iáko CHRISTVSA / o ktorym Izáiasz nápisal / iż był iáko tredowátý / cáłował: záraz zleczony y oczyszczony był.

W Galliey Klotárius zostawşy wszytkiey ziemie iedynowládcá ábo Monárcha: słuźbe Bożá rozmnażal. Miał ná dworze swoim przedziwne go meżá / wielkich cnót y nabożeństvá Arnulfa Biskupa Metu / ktorego rády we wszytkim słuchal / y z krolowá swoia / y iemu syná Dagobertá do wychowania dał. O czym czytay w żywocie iego. Były niego w wielkiej wádze y Biskup Kámeráceński Gauderikus / ktory onych wiek w swietý żywot wiódł. W tákich sie krolowie kochác y rády ich záżywác máia.

Lupus Senonencki Biskup Klotáriusowi / gdy sie ná Burgundy wypráwił / modlitwa swoia zwycięstwo ziednal / iż sie nieprzyiaciele polekáli / gdy ludzie przez znak kóścielny / to iest / przez dzwon do modlitwy zwyklywał. Który dzwon gdy Klotárius wşlyşal / w glosu sie iego kocháiac: przemiesć go do Páryżu kazał. O co gdy sie s. Lupus frásował: dzwon glos swoy strácił / y záraz go krol odwieść tam skąd był wşietý kazał. y był záś glos iego przywrocony. Skąd sie pokázuie / iż iuż w kóściolách zachodnych dzwonow używano / ácz ná wschodnych ieszcze kólataniem w deski lud do kóściola wzywano.

Tego roku w klastorze Bobieńskim ducha P. Bogu oddał on Kolumbanus / postrách krolow y wielki swietý. Klotárius krol po iego smierci / wielce czcił iego mnichy w klastorze Lupoieńskim / y ná Biskupstwa im pomagál.

Rok P. 616. Deusdedit 2. Herákli: 7.

Ego roku umárl Agilulfus krol Longobárdow we Włoszech / krolowal 25. lat. Po nim syn iego Adaluwáldus ná krolestwo wstápił / przy opiece mátki swey Theodolindy. Zá tych kóścioly Bożé powstawáły / y wiele fundáciy sie przyczynilo. Theodolinda z synem swym / zá sie y meżá swego y dzieci swe / y wszytkie Longobárdy Włoskie / znáczny y wielki kóściol blisko Mediolanu w Modociey zbudowála: y słuźbe Bożá dzienna y nocna káptanmi opátrzyła: ktorym nádania potrzebne y wielkie dała / y sam kóściol bogáto złotem y srebrem ozdobiła: ná pámiatke s. Janá Chrzciciela / áby pátronem był krolom Longobárdow / y bronił ich y wstáwiał sie zá nimi do Pána IEZVSA. Zstupiwszy sie krol z pány swemi y z mátká Theodolinda / morwili: Jesli s. Jan przyczynica náşym bedzie do Pána náşego IEZVSA CHRISTVSA: wszyscy

Dvvv ij

spólnie

Symonia ábo
swietokupstwo.
28. Ianuarij.

2.
Anastasius in Deusdedit.
Exarchowie odstępnicy.

Trzęsienie ziemi.
Papież cudo uczynił.
Martyrol: Rom: 8. Nouembris.

3.
Arnulfus y krolá Klotariusa.
16. Augusti.

4.
Apud Surium 1. Septembris.
Dzwony w kóściele.

5.
Kolumbaná sebie.

1.
Paulus Diac: lib: 4. cap: 15.
Longobardowie Kátholicy niektorzy.

Pátronowie kóściół Bożý.

Longobardowie
S. Iana wzięli za
pátrona.

2.
Miscell: lib: 13.
Karthágine Per-
sowie wzięli.

Antioch: monach:
ad Eustatium.

Modestus naprá-
wuje kościoły.

1.
Anastasius.
Kto syná swego v
chrstu trzyma.

Anastasius.
Exarchus zabity.

2.
Ionas in Eustasio
apud Bedam.
Agrestinus bła-
dzi.

3.
Miscell: lib: 1.
an. 8. Heracl.

Spólnie obiecujemy / iż na każdy rok na dzień narodzenia iego do kościoła iego z miłośnościami naszymi wczciwie wspominki posyłać będziemy: aby przez iego za nas wstawianie się / pomoc mogliśmy mieć Páná nášego IEZUSA, tak na wojnie iako na innych miejscach gdzie się obrócim. y od onego dnia za wszydy w sprawach swoich wzywali s. Janá / aby im iedną pomoc v Páná nášego IEZUSA CHRISTUSA. y odnosili zwycięstwa nad nieprzyjaciół swemi. Wschodnych kráíow nędze nie wstawali. Persowie dziwnie się podnosili y rozszerzali. Tego roku długo oblezione Karthagińskie miasto w Afryce wzięli / y mieli w mocy Azya / Afryke / Egypt / a nikt się im nie sprzeciwił. Heraklius Cesarz zięty niejakim głupstwem / o wojennych potrzebach nieobmyślał / syny tylko na vrzedy wsadzał / y drugie zaś Konstantyna młodego Cesarzem ábo towarzyszem na páństwo uczynił. Jedną była poćiecha wšytkim Chrześcianom wielka: iż temiż czas y gdy Persowie Pálestynę iako iné páństwo osiedli / w Jeruzalem Modestus mnich dany na miejsce Biskupie / to co w kościołach Persowie popsowali / on z pilnością y wielkim sercem naprawował / y przedko dokonywał. y mnístie klasztory znówu napelniał / dziwnym szczęściem y nabożeństwem y meštwem / Persow się nie bojąc.

Rok P. 617. Deusdedit 3. Herakl: 8.

W Apież Deusdedit tego roku na lepszy żywot pośedł. Siedział lat trzy. Milował wielce duchowne. Był święty / y kościół go za takiego ma / ale piśmá sprawię poginęły. Jedno tylko mále piśmá nie iego nájdnie się / którym stanowi / aby ten coby syná swego ábo córke v chrstu brał: w małżeństwie iuż w czystości żył / y do wzywánta się tego nie wracał. Bo iuż kłótrami y powinnemi sobie zoffali. Po nim nástł Bonifacius piąty Nieápolezyt. Eleuterius Exarchus ábo stárostá Włostí / gdy się królem Włostí czynił / y od Cesarzá odstąpił: iádac do Rzymu od żołnierzow zabity jest / y głowá iego do Cárogradu posłana była.

W Galiey między mnichami Luxowienśkimi s. Kolumbaná / był nie iaki Agrestinus / zacny pierwey v swiátá: bo był v królá Theodoriká piśmá rzem: prosił się v stárszego swego Eustazyusa / aby go na kázanie y nawracanie Poganśtwá posłał. On mu odradzał / widząc niesposobność iego: ále gdy go nie mógł z oney myśli zwieść / puścił go. Zdrádlivy w nim duch był. Bo záśedłszy do ziemie Bádariow / nie tam nie spráwił / y do Włostí sędz w Aquilety z odszczepienicy się złączył / y psować ludzkie y od iedności kościoła odwozić począł. Ale gdy mu się to nie powiodło / a ludzkie się bázni z niego śmiali: ganić począł wstáwy mnístie s. Kolumbaná / y wtrádsy się chytro zaś do Luxonium / dwu mnichow zwiódł Amata y Romáriká. Dla niego zebrány był Synod w Mátystonie / gdzie wšytko zdrádliwie odwołał. A gdy się do swej złości wrócił / slugá iego / iako była wiesć o żone / mścąc się / nad nim cudzołóstwá / zabił go. Oni dwá od niego zwiédzeni mnístie prawdy / dziwnie pokutowáli / y między święte poczytáni s. Amatus umierał listy sobie s. Leoná czytáć kázal / y mówił: Tak wierze niewystawiona Troycy. Tak wyznawam Boże wšechmogacy. Tak o tobie trzymam synu Boży IEZU CHRISTE. Tak o tobie rozumiem Duchu s. wieczny Boże. Prosił aby go w kościele nie chowano: ále w przysionku. y nápiśal sobie pogrzebne słowá / prosiac wchodzących o modlitwe.

Heraklius Cesarz znówu do Kozrocsá posły swe wypráwił o pokoy prosił / y ná místie się obwiáski podáiac. ále hárdy y niewdzieczny okrutnik. Pro-
ry miał pámietać ná dobrodzieystwá wzięte od Cesarzá Rzymśkiego Maw-
riciusa /

riciufa / który go wygnanego na państwo Perskie wsadził / nie uczynić nie-
chciał / y owsem tak wskazał: Pokoju nie uczynię / aż się wszyscy Chrześciane
wtrzyżowanego zárzeka / a słońce za Bogą chwalić beda. Lecz go p. Bog
przedko poniżył. ić.

Perfy niewdzię-
czność y barzość.

Rok P. 618. Bonifa: V. i. Herákli: 9.

W Apież Bonifácius / gdy wstąpił iz w Anglię wiara s. Chrze-
ścińska troche wciśniona / zaś sie wracała / y nowy król Ead-
wáldus y siostra tego Eadilberga żona króla Edwina w CHRI-
STVSA wierzili: pisał do Justa Rofenkiego Biskupa / ra-
dosć swoje oznajmując / y pociechy mu y nauki do prowadzenia
y rozszerzenia wiary s. dając. Ktoremu y Palliusz posłał aby Biskupy poświe-
cić mogli. W tym liście dacie znać / iz pisał do niego król Eadwáldus nabo-
żny list / za który p. Bogu dziękuje.

I.
Apud Bedam li: 2.
cap: 8. hist.

Rok Pański 619. Bonifáciusza piatego 2. Herákliusa 10.

S Ktoby był w Hiszpanii w Hispalu albo Spalu / na którym prze-
konany był ieden ze wschodnich stron Euechian z Syrię Bi-
skup / y tam błedy swoje odwołał. Postanowili oycowie oni / aby y
Biskupow domowi studzy / księza byli / y księże ścay nosili. O
mnichach też kazali / aby nigdy z mniskami rozmow nie mieli / ie-
dno z starza y to przy drugich mniskach. Uchoway / prawi / Boże / aby sie z
CHRISTVSO WEMI pannami w rozmowy towarzyskie wdawać mieli.

studzy domowi
Biskupow kleri-
cy.

Z mniskami nie
rozmawiać.

Persowie wziali Ancyre miasto w Galácii Metropolitkie / a Heráklius
myślał o wyprowadzeniu wojennej na drugi rok przeciw Persom / z Gaiana kro-
lem Awarow iednać sie musiał.

Rok Pański 620. Bonifáciusza piatego 3. Herákliusa 11.

S Heráklius gotując sie na wojnę / gdy pieniędzy nie miał / a podać
konow złupionych od Persow poddanych wspominać sie nie śmiał:
w kościołach w oddanie pożyczka. Białą zezwoleniem Bisku-
pow srebrną z kościołach y naczyń / y pieniądze na żołnierze ko-
wać z nich kazal. A gdy na to do Alexandrijski sprzeciwił sie / mowiąc:
Biskup Alexándrijski sprzeciwił sie / mowiąc:
Jan on Jalmuznik Biskup Alexándrijski sprzeciwił sie / mowiąc:
Jan nie co ubogich iest dać nie może. A mowił Nicetas: widziś iaka na Rzecz-
pospolita potrzeba przyszła. A on mowił: Co królowi niebieskiemu oddano /
nie ma tego brać król ziemski. Jedną Nicetas pobrać pieniądze kazal / tro-
che mu zostawiofszy. Oni co pieniądze kościelne niesli / potkali slugi Pátry-
archy / którzy niesli niemato dzbanow / y napis na drugich widzieli / taki:
Miod przednięsły. Miod bez dymu. Wyższał to Nicetas / y wskazał do Pá-
tryarchy / aby mu ieden dzban onego miodu posłał. A tym czasem to co w
onych dzbanach było / wysytko sie cudownie w złoto obrociło. Co widząc Pá-
tryarcha / ieden dzban posłał Nicetę / y list taki do niego napisał. Pan rzekł:
Nie opuścisz cie. za te pieniądze ktoreś wziął / dał mi tak wiele / co z tego ie-
dnego dzbanu obaczysz. a wiedz iz Pána Boga który wysytki żywi / człowiek
świąteczny przebrać nie może. y gdy ono złoto wysypał sluga z onego posłane-
go naczyń / przeleł sie Nicetas / y wysytki mu kościelne wzięte pieniądze o-
desłał / y swoich niemato przydał / y sam go przeprosić siedł. By teo tak zacny
y prawdziwy Leoncius Biskup nie pisał: niżby tego powiadać nie śmiał.

I.
Kościelnego tre-
bra pożyczka He-
raklius na wojnę.

Leoncius in eius
vita.
Apud Serium
23. Januarii.

Cud wielki y s.
lana ialmuznika.

Prosił tego Jana Nicetę Patricius / aby z nim do Cesarza iachał / a
błogosławieństwo mu swoje dał. On chcąc w Cyprie oyczyźnie swojej

S. Iana ialmużni-
ka śmierć.Nieceph.
12. Januar.I.
Theoph.
W yprawa na Per-
sy Herakliuś.

Modlitwa.

Żołnierze sobie
błagał.Annal: an: 12.
Heracł.2.
Iaka wojna z
Persy.Obraz Pana na-
jego na wojnie.3.
23. Januarij.Cedrenus in annal.
Theoph.
Zonaras.
Zwycięstwo nad
Persami.

świata tego dokonać: czuąc iż bliska śmierć jego/ przyzwolił. y w okret
nim wsiadłszy/ gdy z wielką niepogoda y burzeniem morza/ które on swoio
modlitwa wskromił/ do Cypru przyjechał: stamtąd daley do Cárogradu
iachac niechciał. y tam w swoim mieście Amathuncie/ ducha p. Bogu od-
dał. Napisal testament: Wszystkom/ prawi/ CHRISTVSOWI w ialmu-
żnach oddawał/ nie mam iedno trzecia część złotego/ y to dać w bogim bia-
tom moim/ a nakoniec teraz ducha mego oddać temuż CHRISTVSOWI.
Gdy go do grobu kładli/ dwa Biskupi tam położeni/ iakoby żywi/ mieysca
mu między sobą posrzednego wstapili. To Leoncius/ y inne cudá tego po-
śmierci wypicza. Siedział na Biskupstwie Alexandrijskim lat dziesięć. Na
tego mieysce nastąpił Georgius tego powinny. O którym pątrz w żywocie
tegoż Jana Ialmużnika/ iako się o krzywdę jego mścił. 22.

Rok P. 621. Bonif: V. 4. Herakl: 12.

Práwuiac się tego roku na Persy Heraklius Cesarz/ syná w
Cárogradzie zostawił/ y Pátryársego Sergiusowi poruczył/
y Bonosowi Pátriciuśowi mądremu y dzielnemu. onego też
Gáiana króla Alwarow za przyaciela iuż miał/ syná mu w o-
piekę podał. a sam smutno y czarno ubrany/ wziąłszy obraz
Pána naszego w ręce swoje do kościoła siedł y padłszy twarz na ziemię leżał/
y modlił się mówiac: Dla grzechow naszych/ nie daj nas w posmiech Pánie
nieprzyjaciółom naszym/ zmutuy się a daj zwycięstwo/ aby się zloczyncy nie
chlubili/ a wragali się z dziedzictwá twego. Żołnierze zaś sobie błagał y ser-
cá ich do siebie obracał/ mówiac: oycá ziemie mieć będziecie. y to im po-
przysięgáiąc mówił: Pátrście bracia y synowie/ iako nieprzyjacieli ziemie
nasze popuścili/ ołtarze popalił/ kościoły pospęcił/ miásta powyrwacá/
iako się o to zástawiać nie mamy. ia zdrowie rad przy was położę. 22. y takie
miłoscia sobie niwolił/ y meżne onymi słowy czynił. Przydanie Cedrenus. 13.
wyjeżdżáiąc przed Pátryárchą/ rzekł: w ręku Bożych y nasłwieszy mátku
y twoich/ zostawuie to miásto/ y syná mego. y wsiadł w okrety skoro wielka
noc odświeciłszy w Poniedziałek w wieczór/ y czarnym się morzem do Pers-
syey puścił. Cuię było żadnego do zwycięstwa podobieństwa/ bo Perso-
wie gdy cąte było Rzymskie páństwo/ mocno się z nim w ganiáli/ y przemoc-
sie nie dali. A teraz wszystkie sobie narody aż do Afryki y Kárháginu po-
biroszy/ y máło nie wszystkie królestwa wschodnie poprowawszy/ y takie lupy y
bogactwa pobrawszy/ y ná tak wielki się lud żołnierski zdobywszy: iako sro-
być y stráśliwi Herakliuśowi nie mieli: Ale wiedział nabożny Cesarz komu
dufał/ y o czyie się krzywdę zástawiał. Bo o sławę wkrzyżowanego króla ná-
trolni. Miał dobre pomocniki: nabożeństwo ku Bogu/ y wojne sprawiedli-
wa. Nabożeństwo zbroie poświęcało/ a sprawiedliwość korone kładła. y
dla tego w malym poczęcie o wielkie się y niepodobne v ludzi zwycięstwa po-
kusil. Na każdym potykaniu on obraz Pána naszego nosić przed wojskiem
kazał/ y tym przez wiare wien zwycięzył.

Już był Kozroes Scyfa wodzą z wojskiem ná wschodnie królestwa wy-
stał/ y przyszli byli aż do Kálcedonu. ale gdy uslyšeli. iż Cesarz do ich ziemie
się puścił/ wrocili się. W ten czas gdy się wracali/ s. Athanázys Persá żoł-
nierzem w onym wojsku będąc/ do Chrzęścian wciął. Pátrz w tego żywota
cie. Gdy Heraklius ná Ormianśkie gránice przeciagnął/ zástąpiło mu
iezdne Persow wojsko/ przy wodzu Sárbarze: dali im Rzymianie bitwa. a
gdy żołnierze samego Herakliuśa/ ná pierwszym potykaniu widzieli: wielkie
serce z tego męstwa bráli/ y porázili mocne wojsko ono/ iż ich máło co re-
działo.

ciętko / y oboz wszytek nieprzyjacielski wzięli / P. Bogą y Cesarz wychwala-
 łac. Oni co pierwsi y na proch Persow patrzyć nie śmieli: teraz ie z obozu
 zbiegli. Tak nabożeństwo y nadszieda w CHRISTVSIE wygrawa. A Herá-
 klus woysko na zimowanie w Armeniwy zostawiwszy / do Cárogradu sie
 wrócił.

Rok P. 622. Bonif. V. 5. Herákl: 13.

Heráklus z Cárogradu potwócił sie do woyska do Armeniwy / a
 Kozroes w Rzymstie państwo Sármanázarowi z wielkim woys-
 kiem wtargnać kazał. Pisał ięscze Heráklus do Kozroesa o po-
 koj / grozić mu / iż go w Persiwy nawiedzi. Z czego sie on śmiał /
 iako z rzeczy niepodobney / a zwołaszę gdy nadszied Heráklus za so-
 ba woysko iego miał. y gdy drugie woysko w Persiwy zebrał Kozroes / Herá-
 klus 12. dnia Kwietnia do samey Persiwy wiachał. Co zrozumiawszy Ko-
 zroes / wrócić sie Sármanázarowi z Rzymstich królow y złączyć sie z drugi-
 mi kazał. A Heráklus iuz w Persiwy bedac / zezwawszy swoie żołnierstwo /
 tak ie słowy pobudzał: Bracia / miłość Boga w sercu mieśmy / o iego krzy-
 wde czynimy / przeciw tym którzy Chrześcianom wiele złego naczynili. Rzym-
 stie państwo / Boże iest państwo / czcimy ie / stannym mocno przeciw nieboż-
 nosci wzbudzoney. W ziemisłny nieprzyjacielskiey / wciekac trudno. Stojmy
 mocno / P. Bog z nami będzie / y pogubi nieprzyjaciela nasze.] c. Pokazał mu
 sie żołnierz bázro ochotnym / y ieden z nich zawołał: Wwiesiles nas Pánie
 takim w pominaniem / zaciżyles zelazá y serca nasze / ktore zwycięzone nie
 beda. Wslydzim sie w bitwach na miejsce twoie patrząc. Poydziem gdzie
 kazesz. 2c.

Z ciągnęli do miasta Gázakosen / gdzie sie był Kozroes ze czterdziestu
 tysięcy ludzi położył. A skoro sie straze zeszły / a Rzymstę wszytkich pobila y
 poimála / y wodzą ich do Cesarza przyprowadzono: Kozroes z onego mia-
 sta uciekł. Gonil go Heráklus / y wiele iego ludzi pobil. A do miasta Gázá-
 kosen przyiachawszy / na przebmiesciach woysku odpocząć kazał. y dowie-
 dział sie iż Kozroes uciekł do miasta Thebáchmán na wschod słońca / gdzie
 miał kościół ognioy iako bogu zbudowany / y starby wielkie ięscze Kresá-
 ydorum króla. y tam przebil sie Heráklus / y ono miasto Thebáchmán spa-
 lił / y kościół on ognia. A Kozroes do Mediey uciekł. Gonil go Heráklus / y
 wiele miast y wsi zwoiował. A gdy go dogonić nie mogli: trzy dni sie
 P. Bogá radził / co czynić y gdzie zimować miał. y wskazywszy woysku aby
 sie czysto y nabożnie zachowali / miał naukę od P. Boga / aby w Albániey
 zimował. Ona nauka / mowi Cedrenus / okazała sie otworzeniem ksiąg E-
 wangeliey. Pokazał też Chrześciańskie politowanie nad więźniami Per-
 siemi. Bo gdy do Albániey z wielką korzyścią ciągnął / a ze co naciezdżali
 Persy / zawždy szczęśliwie był / y odbganiał: przypadło zimno / ná więźnie
 zwołaszę / ktorych było pięćdziesiąt tysięcy: zaluiać ich / y nadze ludzka wi-
 szac / wszytki wolno puścił. Puszczeni prosili Boga aby opánował Per-
 sy / a od okrucieństwa Kozroesa one wybawił.

Rok Pánski 623. Bonifaciusz piatego 6. Herakliusz 14.

Kozroes skupiwszy woysko / y poruczywszy ie Sárablátowi / y da-
 wszy mu przebrání y mocniejszy lud / kazał mu do Albániey ná
 Heráklusa wderzyć. gdzie przyciągnawszy / dać bitwy Sárablá-
 tus niechciał / ale sie po gorách wiesiaiac / wescia Rzymianom
 do Persiwy bronić chciał. A Heráklus polnił sie do Persiwy pu-
 ścił. y zabięzał mu gorami Sárablátus. Chciał mu dać bitwę Heráklus /
 y pominął

1.

Theoph: in Annal.
 & Anast: & Cedren.
 Rzecz do żołnie-
 row.

2.

Drugie zwycię-
 stwo Herakliu-
 sa.

3.

Rádzi sie P. Bog
 Heraklius.

Zimno ná wię-
 źnie, puszczeni
 wolno.

1.

Miscell: lib: 13.
 an: 14. Herakli.
 & Cedren: eodem
 Theoph.

Troie wojská
Persow.

Trzeci wielkie
zwycięstwo He-
rakliuśowe.

2.

Czwarte wielkie
zwycięstwo nad
Persami.

vpomináiac swoich aby sie nie bali / á miestáníem dobrej pogody nie vtrá-
čili / gdyż drugie woysko Perskie przyciągało. ále żołnierze zwiastują Łazygo-
wie y Absagowie niechcieli / y tym sobie silá zástodžili Cesárza nie slucha-
iac. Do tym czasem drugie woysko przyspialo / z którym Sárbarás ciagnął.
Żołnierze to widząc / przeproskali Cesárza o ono škodliwe nieposlušenswo y
odwołke / y prosili aby nie gineli. A on sie im bac zázazal / y P. Bogu duszą
ktory z nimi byl / náuczal ich. Myślił Heráklus stoczyć bitwę / nimby
Sárbarás z nim sie byl złączył / ále sie Sárabláká zdzierał. á on náieżdża-
iac go / przedsię do Persyey ciagnął / choć dwoie woysko za soba miał. A Bo-
zroes y trzeciemu woysku przy wodzu Sáin przybyć kazal. ktorego nie cz-
kaiac y staroy sobie życząc Sárabláká: chciał ná Heráklusá vderzyć. A on w
nocy vchodzil / y we dnie ná dobrym sie miejscu z obozem osádził. A imial
Sárabláká / iż iuz vcieka / y gonit go bez porzadku. A Heráklus puscił sie
ná nie y wiele ich pozabíł / y sam Sárabláká przebity poległ / y dat im Pan
Bog niespodziane zwycięstwo.

A gdy Sáin przybył / Persowie sie popráwili. Vchodzil Heráklus do
ziemie Hunnow / gdy oni Łazygowie y Absagowie / obcy / y do času sluzac
Rzymianom / od niego vstapili / do domow sie swoich boiac sie wracali. A
Persowie tym pilniey nálegáli. Vpominál swoie Heráklus aby sie nie bali.
Bo nie trudno P. Bogu wybáwić nas: á iesli zá wiáre swoie vmrzec / nie
kaze: iáko meczennicy korone odniesiem / y wieczna slawe miec bedziem / iá-
smiy sie dla Rzeczyposp: y bráciey násey nie žalowáli. y wnet spráwól woysko
á Persowie tákze / y stali cały dzień przeciwo sobie / bitwy nie zaczynáiac. To-
ca vchodzil Heráklus do Armeniye / y mniemáiac Persowie iż vcieka / nie-
dbále sli / nie myslac iedno o pogoniey. A Heráklus w nocy przebrá-
dwa polki iedzy / puscił sie ná woysko Persow / stráž wšytkę vpředzłáac / nie-
búiac / wpádl ná spáce / y mocnie ie bili. Sárbará hetman ledwie nágo-
ná koniu vciekl / wojská wšytkiego odbiežawšy. ktore Heráklus pobit po-
palil / poimál ze wšytkim obozem / iż žaden z onego wojská Sárbará me-
stat. Náleził hetmanška zbroie / y wšytkie drogic ochedoštvá. y ták wielkiego
zwycięstwo došlawšy Heráklus / táim w stronie oney przežimoval.

Rok P. 624. Bonifá: 7. Herákli: 15.

I.
Theoph: an: 15.
Herakli.
Cedrenus anno
eodem.

Heráklus z Persy sie vganídiac do Tygru rzeki przyszedł. Sár-
barás z woyskiem zá nim sedł. Potym y do Euphráty rzeki
przyciągnawšy Heráklus: nád nádzieie nieprzyiaciel /
przešcie w niey nálažł / y z woyskiem sie przepráwól w miestac
Marcu. Przepráwól sie zá nim przez most nošitelny Sárbarás.
A potym gdy sie iesze Heráklus przez rzekę Sarns przepráwól / ná drugiey
stronie rzeki Sárbarás z swym woyskiem stánal / á Rzymianie iuz byli ná rz-
ce oney most zbudowáli / y osádzili: przez ktory żołnierze Rzymšey do nieprzy-
iacielot sie čisneli / y one zabíłali porzadku nie pátrzac. o co ich Heráklus vpo-
minál / aby ták vpornie nie wtárgáli. y przypláčili vporu onego. Bo zásad-
ke ná nie Persowie vczynili / y niemáto ich pobili. ácz sam Heráklus ofo-
swoia pomoc im dal / y ná onym mošcie z iednym sie obžymem wielkim po-
kal y w wodę go strácił. Co widząc drudzy vciekáli / y w rzecę y od miecza gi-
neli. Ná co pátrzac Sárbarás / á znáiac po šacie Cesárza / rzekł do nieprzy-
go Rzymy: Pátrž iáko šmiálošcia sam Cesarz sie przeciwo tákicy wielkošci
ludzi zástawia. Tloc bitwe one rozervátá. y vstapil ná zad Sárbarás / á
Cesarz w Sebásćie przežimoval. To byl czwarty rok wojny Perskoy.

Rok Páński 625. Bonifáciusá piatego 8. Heráklusá 16.

Rozrocz

Kozroes widząc iż tak często woysk jego przegrawały: nalażł te rade, ktoraby Herakliusa nazał do Cárogradu obrocić mogł / a z ziemie go swoiey wywieść. Zmowił sie z Gágana Awarow krol-lem zdradliwym / ktoremu był opieke syna swego Heraklius zlecił. zmowił sie y z Bulgarami y z Sławami abo Słowakami / aby Cárograd oblegli y wzięli. Sam też na to Sárbarę z wielkim woyskiem do Tráciey posłał: aby sie z nimi złączyny Cárogradu dostali. A ino w Perszey woysko mocne / ktore złotym nazwał / zebrał / y Sáinowi onemu poruczone / na Herakliusa ciągnąć z nim kazał. A Heraklius o tym sie dowiedziawszy / na troie woysko swoje rozdzielił. część go na obrone do Cárogradu posłał: druga Theodorowi brátu swemu / aby przeciw Sáinowi siedł / poruczył. a sam podleyśa część wziawszy / do Łázykow sie pusił. y tam Turcy wschodnie ktore Gázary zowią / sobie zjednał y do swego ie woyska przylaczył. Przyszedł Sáin na Theodora / y gdy bitwa z nim Theodorus stoczył: za przyczyna nas-świetley mátki Bozey / grad wielki p. Bog na Persy pusił / y wiele ich po- bit. a Rzymianie ona pomoca Boża pokrzepieni / woysko wszytko porażili y rozgromili. Sáin z żalosci umarł / y ciało iego Kozroes posolone do siebie przyniesć / y kłócie y rany w nim czynić kazał. Tak zginął namocniejszy iego hetman / w którym Kozroes nadzieie zwycięstwa pokładał. Turcy zaś abo Gázarowie brany w morza Caspium przetkawwszy / do Perszey z wodzem Żebilem wpadli / y rozmaicie ia swemi napażdami psowali. Był ten Żebil wtory po Gáganie pan. Do nich z Łázyku przybył Heraklius do Perskier zie- mie / y wyżrawszy go oni Turcy y Żebil: niski mu pokłon czynili. Dał Żebil starşego syna swego Cesarzowi / a sam sie / zostawwszy przy Cesarzu czter- dziesci tysięcy mocnych meżow / do domu wrocil. y zátym sie Heraklius przeciwko Kozroesowi pusił.

A Sárbaras z Awarami abo Hunny obległ Cárograd / z wielkim woys- kiem wodnym y ziemnym: y rozmaicie sie kusił / przez dziesięć dni nic nie sprawił / y potraciwszy wiele ludzi / z strumota odciągnął. Awarowie y ini ie- go pomocnicy / do domu sie morzem pusiłi / gdzie ich wiatry y niepogoda wiele poginelo. To obronienie miastá przyczyniło sie przyczynie nasświetley mátki Bozey / do ktorey Cárogradzanie wielkie nabożeństwo mieli. Bo iáko Cedrenus napisał / widzieli nieprzyiaciele / iż białagłowa iedną z wielkim woorem z miastá przez brane Blácherne wychodził: y mniemali / iż żoná Cesarzka o pokoy prosić idzie / y sliżá nia aż do starşego kámienia (miejscie tak zowią) y obaczyli iż zniknela. A oni poczelí sie sami z soba wádzic / y aż do wieczora zabili sie / y wiele ich w oney zwádzie poginelo. Wáziáutrz / iá- ko sie rzekło / Awarowie oni y ini Poganie od miastá odstapili / y do domu sie pusiłi. A Sárbará w Kálcedonu ziemie wojniac y psuic zostal. Co sie z Herakliusem w Perszey działo / w drugim sie roku powie.

W Anglii Edwinus drugi Anglikow pulnocnych zá rzeka Vmbra krol / prosił Eádbálda krola Kánciey niedawno do wiary s. obroconego / a- by mu siostry swoje corte Edelbertá / za żone dał. On mu odmowił / mo- wiąc: iż Chrześciántki zá Pogániná dáć sie nie godzi / aby wiara iey škody iá- kiey nie miała. A on obiecał iey wszytkę wolność okolo wiary / y sam sie zo- stać Chrześcianinem nie odmawiał / doznawszy iesli to wiara lepsza. Dána mu tedy iest do małżeństwa Edelburgá / tákie imie miała / y z nia posłány iest Paulinus Biskup Eborácsi / dla iey przy wierze s. zátrzymánie / y inych w ziemí oney Pogániskier pozyskánie. Bonifacius Papiész gdy sie o tym do- wiedział: pisał list nabożny do Edwiná krola / rádzac aby fałszywe bogi o- pusił / a iednemu sie prawdziwemu poklonił. Posłał mu y wspominek sáte- pienia ze złotem. Pisał też do żony iego krolowej Edelburgi / prosić aby do

E p p

wiary

I.
Theoph: an: 16.
Herac.
Cedrenus eodem
anno.
Persowie sie do
Cárogradu wy-
prawiłi.

Turcy abo Gázá-
rowie.

Piate zwycięstwo
nad Persami.

Brany ciásne y
morsa Caspium.

Turcy y Hunno-
wie iednego na-
rodu.

I.
Cárograd obro-
niła mátká Boża.
Eodem anno.

3.
Anglia.
Beda lib: 2. cap: 9.
hist.

Vpominki białogłowie od Papieża.

Anastasius.

Wiary s. meża swego / iako ciało swoje namawiała y przymodziła. y posła-
iey wspominek zwierciadło we srebze / y stomowy także we srebze. grzebi-
A sam tegoż roku do oycow poszedł / święty y wielkich cnót Papież / w las-
wości y miłosierdziu przedziwny. Dzieie tego Papieństwa albo nie pisane sa-
albo poginęły. Siedział lat siedm y kilas miesięcy.

Rok P. 626. Honoriu: i. Herakliu: 17.

1.

Theoph: an: 17.
Heracl. Cedren:
eodem.
Turcy odbieżeli
Cesarza.

Stośte zwycię-
stwo nad Persa-
mi.

Astąpił na Papieństwo Honorius Kámpánczyk z oycá Petro-
niá / przechwalebny człowiek / iako sie niżej powie.
Szósty rok wojny Perskiej / którego Heraklius z Turki do
Perskej wiachał / y Rozroasá bárzo przestraszonego szukał.
Ale Turcy wytrwać nadze wojennej nie mogąc / do domu sie
refsy wrocili. Cieszył opuśczone swoje żołnierze Heraklius / y w Pánu
Bogu ich wzmocniał / przyczynę im y pomoc Bogarodzice obieciwał. Zebrá-
wszy Rozroes wielkie wojsko: posłał z nim Kázáte przeciw Herakliusowi
który idąc wiele musi Perskich popalił. á gdy sie wojská zeszły / stoczyli bitwa
dwunastego dnia Grudnia albo Decembra. Na której oba wodzowie wprzó-
die pokáli y Heraklius y Kázáta. y dał P. Bog wielkie zwycięstwo Herakli-
usowi / bez tego żołnierzom wielkiej krwi rozlania. Pod Cesarzem gdy zabí-
ty koń był / w niemáłym był niebezpieczeństwie / ale wybawiony wygrał /
przyczyna Bogarodzice. pięćdziesiąt tyś z tego wojská poległo. trwała bi-
twa od rana aż do dziewiątej godziny.

2.

Kotroes więził.
Obos Persy dli-
wny.

Niedaleko był Rozroes z drugim wojskiem / do którego sie oni z pogoń-
ściągali. Ale gdy o porażce swoich wstęwał / y o ciagnięciu do siebie Her-
akliusowym: przedko więził / wstępek oboz zostawiając. w onym obozie były pa-
ne jego palace y rośkosy / y zwierzyńce rozmaitego zwierzu / którymi Herakli-
us wojsko swoje ochłodził. To się działo aż do pierwszego dnia Sycznia.
tám w Perskej bez boiaźni / święta Wiarodzenia Páńskiego z wojskiem swo-
im Heraklius odprawował. Co się potym działo / drugi rok powie.

3.

Beda lib: 2. cap: 9.
& 12.

Edwinus krol mia-
ł swiętą przysy-
miał.

W Anglii on Edwinus krol z przegody iedney ochotney do wiary s.
przystępował. Bo drugi krol zachodnych Saxonów / naprawił nań mezo-
ce / który go witać / y iakoby poselstwo sprawować / przebić żelazem chciał.
ale wierny sluga Lilla ciálem go swoim tarczem nie mając zastąpić / á iedną
táń mocno uderzył / iż włóczyńkę przez Lilla przepadłszy krolá ranił. Bzucił
sie sludzy / á on ieszcze drugiego zabíł. A gdy tegoż czasu żoná iego córka mu-
powiła / Paulinus Biskup wśedłszy do niego / aby dziekował P. Bogu za co-
te y za wybawienie swoje: on sie w iego słowách Kochając / obiecał sie swoich
bálwanów zárzec / iesli by mu P. Bog wyleczyć sie dał / y zwycięstwo nad sa-
nym nieprzyjacielem / który nań onego mezo-
mu one oddał iako za zakład obietnicy swej / aby CHRISTUSOWI poświę-
cona była. y ochrzczona iest na Świątki. Rychło ozdrowiał Edwinus y wy-
prawił sie na one zachodne Saxyony / y bitwy wygrał / y one swoje nieprzyja-
ciele pokarał / á drugie za poddane przyjął. Wrocivszy sie z wojny / chcąc wia-
re s. przyjąć / o wśrętkim sie pierwszy pytał. A Paulinus wiedząc mu sło-
dawne swoje sluby gdy był w wielkich trudnościach / á o zdrowie mu sło-
przypominał mu ie. Bo nim krolew został á zabity być miał / widzenie mu
Anyelskie P. Bog posłał / który mu o wybawieniu y o krolestwie opowie-
dział / tego ponim chcąc za to / aby tego słuchał który nań reke włożył. Co on
nabożnie uczynić obiecał. A wśedłszy do niego Paulinus / rece ná iego głowę
włożył / mówiąc: Wypełni coś obiecał: wyzwolono cie od śmierci / danoci
krolestwo / słuchajże tego co ná głowę twoją rece kładzie / abyś wieczne kro-
lestwo

leństwo bez końca miał. Obiecał wszystko uczynić / jedno nie bez rady pánom swoim. Których wezwał y z nimi przedniego swego biskupa Pogánstiego. y pytał co mu o wierze Chrześciańskiej przycieciu radza. A biskup Pogánstki przed wszystkimi rzekł: Radze abyś ty nasze bogi opuścił. Ja im napilniey służy / a przed sie mi tego nie iednają / abyś mi co dawał / iako drugim dajesz. y sam on Biskup wsiadłszy na konia z włócznią vderzył w białwaną / y obalił stup y obraz który za bogą mieli / y bożnice zepsował / y pierwszym sie do wżgardy fałszywych bogów a przyciecia wiary s. pokazał.

We Włoszech on krol Longobárdow Adalwáldus Kátholik od rozumu odseł / y obiali Longobárdowie Ariana Ariowálda. Nie tak bázno był odseł od siebie Adalwáldus: Bo sie starał Papież Honorius pilnie / aby przywrocony na krolestwo był: ale Erarchus bacząc co sie z Cesarzem w Persyey działo / zadržiał z Longobárdy niechciał. Ten Ariowáldus kazał Blidulfá mnichá z Bobieńskiego klastoru s. Kolumbaná zabić kazał takim obyczajem. Mnich do Tyczyná od s. Atále starszego swego posłany był: y pokłaniasz krolá Ariowálda / niechciał go pozdrowić. O co gdy go krol spytał / rzekł: Nie moze tego pozdrowiać który Troycę s. nie wyznawa.

A krol mniąc / vskarżał sie iż slug nie ma ktorzyby tego mnichá tymi sztukli y zabili. y ieden sie z towarzyszem ná to obrat / y w nocy gdy z wieczerzey do gospody seł / w kacie iednym kciem mu głowę rozbił / y iako umarłego odseł. Gospodarz iego v ktorego stał / był káplan / y on go iako spiacego ná laz / y zawał nań budząc go. a on porwał sie iako zdrowy / żadney rany nie miał / iedno powiadał iż mie rozboynicy iacyś zabili / alem nic nie czuł. y odprawiošy swe potrzeby / wrocił sie do klastora. A onego slugę mežoboyce czart dreczyć y męczyć poczał / iz grzech swoy y mežoboystwo ono wyznawał.

O czym ludzie słysząc / mówili: Nikt poniszy nie wydzie kto co złego mnichom Bobieńskim uczyni / y ten który z Ariany przesłanie ná karanie sedziego spráwiedliwego przydzie. O czym dowiedziawszy sie krol Ariowáldus / bał sie aby go tak czart nie dreczył / y posłał do Bobinu do Opátá Atále / prosił: aby mu on grzech odpuscił / a podárki iego przysłał / obieciac wszystko dla niego czynić / o coby go prosił. A on odpowiedział: Nigdy ja od Ariana podárku nie przyjmę. a iednak bráciey rozkazał / aby sie za onego mežoboyce modlili / y był wolen od onego czarta / ale nie długo żył / y ná miejscu zwyczajnym pogrzebiony nie był.

Ariowáldus / piše tenże Jonas / nápotym zdał sie być lepszym / choć w Ariánstwie trwał. Bo gdy sie Biskupi ábo kšieža do niego z swemi křzywdami vciekali / on mówił: Nie móją rzecz káplany sadzić. Sy nad o ich spráwách niech sie pyta / y one sadzi. Coby mówić naszym nietylko heretekom / ale y wřetecznyim Kátolikom ktorzy sie w takie sady wdawać chcą?

4.
Biskup Pogánstki obala swoje bálwany.

ulus Diac: lib: 4.
cap: 5.

5.
Jonas Abbas in vita S. Bertolfi.
Mnich krolá Ariana pozdrawiać nie chce.

Vmarły ożył dla wiary zabity.

Ariowáldus s boiasney pokorny.

6.
Jonas vt supra.
Ariowáldus kšiežey sadzić nie chce.

1.
Theoph: & Cedre.
anno 18. Heracl.

2.

Rok P. 627. Honoriu: 2. Herakliu: 18.

Nieśkąd w Persyey Heraklius / mieyscá w ktorych Kozroes swoje ochłody y rozkoszy miał / ośiadł: y wsi w ktorych sie Kozroes chował. y tam o trzy stá choragiem Rzymstich nálaź / y wiele bogactych rzeczy tam pobrat / a zwlaszcza w Dámástáger. a Kozroes vciekając / aż sie w Selewciey z żonami y z kárbami swemi zostal. Tym czasem ono wojsko Perskie / ktore v Kálcedonu było / rozbieżato sie. y Sárbará potoy z synem Herakliusowym postanowiošy / do Persyey sie wrocił. Kozroes gdy ná biegunkę w Selewciey zachorzał: chcial ná krolestwo Perskie koronować syná swego Márdesana / ktorego miał z żony Syry / ktora nawiecey milował. Czego gdy sie dowiedział starszy syn Syroes / starał sie z pány Perskimi / vzywając do tego y Rzymian / aby

xxxij

oyca

Kosroes od sy-
na zabity.

Mos Chrystufo-
wa.

3.

Theoph.
Suidas in verb.
Heract.

Drzewo krzyża S.
oddane.

Siedm lat wojny
z Persami.

Kościółom się
wypłacał.
Suidas.

4.

Beda de gestis An-
glor: lib: 2. cap: 14.

Krol Edwinus
bierze chrzest.

oyca zabil. y gdy wieźnie wszytki Rzymianom poddane puścić wolno kazal: sam oyca gonit y poimal / y żelazem mocno okowanego do ciemnicy wrzucił / y głodem go morzył / mowiac: Wiech złoto ie ktore zbierał / y dla ktorego wiele ich głodem pomorzył / y świat zgubil. Poslal zaś do niego pány swe aby go lżyli / y w twarz mu plwali. Poimal y brata swego Mardesana / ktorego na pánstwo wsadzić oćiec chciał / y w oczach go oycowskich y ine syny iego zabil. a potym go wstrzelac kazal / y tak one zla dusze z ciałem rozlaczyl. Tak mu sie zaplaciły one na świecie kościoły Chrześciańskie y na Krzyż s. niażdy y w ragania / y one okrucieństwa ktore nad wiernymi czynił. Tak zaplata wziac imat y za one niewdzięczność / gdy go Rzymiski Cesarz / a moditirás s. Sergiusz / na krolestwo Perskie wsadził / iako sie wyszcy powiechziło. Gdy Krzyż s. poimal / poimany iest / y sam zginat. gdy mniemat iż CHRISTVS A przemagał: sam moca iego zdeptany iest y w niwecz obrocony.

Po iego śmierci Syroes syn iego / tak iako z Herakliuszem winowe miał: wszytko dostatecznie wypelnil. Wieźnie wszytkie Rzymskie puscił / y miedzy nimi Zacharyasza Patriarche Jerozolimskiego. Drzewo krzyża s. z wielką częścią oddał / ktorego z puzdra nietylo wynimować / ale y na nie patrzyć Persowie nie śmieli. y tak iako zamienione bylo całe oddane iest / bez otworzenia y naruszenia żadnego. Ktore do Cárogradu Herakliusz odeslal / y Sergiusz patriarcha na Blahernas ono položyl / ktore potym tenże Cesarz do Jeruzalem sam zaprowadził. Siedm lat na onej wojnie przemieszkal / pánstwa y krolestwa ktore trzymali Persowie odebral / heretyki Nestoriany ktorym Persowie kościoły na wzgardę Chrześcianom podawali / wypędził. Wielką bogactwa z Perszey wyniósł. Z ktorych wielką część poslal przed sobą do Sergiusza Patriarchy / na wypłacenie kościółom długow / y skarbów ktore byl na potrzebe one wojenna pobral. ale w morzu potonely a nie dosly. Jedną z skarbów wypłacać kościółom kazal. Z wielkim weselem w Cárogradzie y triumphem przyiety byl Herakliusz / od syna y ludu wszytkiego.

W Anglię krol Edwinus w dzień Wielkonocny od Paulina Biskupa ochrzczony iest / y z nim wszyscy pánowie przedniyszy / y ludzi bázgo wiele. Wziat s. chrzest w Eboraku / iedenastego roku krolestwa swego / a od wojscia Anglikow do Brytanniez setnego dwudziestego siódmego. ZALOZYL tam zaraz stolice biskupia w Eboraku Paulinowi duchownemu oycu swemu y następnikom iego / y kościół z kamieni zbudował / ktorego dla przedtę śmierci nie dokonat. Synowie też y corki krola Edwinu wszytkie chrzest s. przyiely. y nowy lud przychodząc / y nauka sie Ewangelię przyprawiać do chrztu s. nie przestawał. ktorzy sie w rzęce Gleni chrzcili. bo iefsz kościołow y chrzcielnic tam nie bylo. Namowil y drugiego krola Edwinus ZAR pualda wschodney Anglię / iż wiare s. przyial. y po inych krájach wyspu onego Paulinus wiare s. rozsiewal / y duś wiele pozyskował.

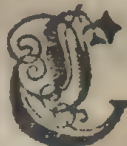
Rok P. 628. Honori: 3. Herakliusz 19.

E.
Theoph: in annal.

Drzewo krzyża S.
do Jeruzalem Ce-
sars prowadzi.

Ritual: Ecclesia-
stič.

Postąpić nie mogli
z drzewem krzy-
ża S.

Cesarz Herakliusz wybrał sie z Cárogradu do Jeruzalem / chcąc tam drzewo s. krzyża postawić / skąd ie byli Persowie wzięli / y za zwycięstwa wielkie ktore wziat z ręki Bożey / podziękować. y gdy do Jeruzalem przyiachał z wielką pompa / y w Cesarstich háciach 33 lota y perel ubrany / niost sam drzewo ono s. na gore Kalwarię kłá do kościoła. Ale z nim cudem Bożym postąpić nie mogli / iakoby go krol namierzen trzymał. Cemu gdy sie wszyscy dziwowali: Zacharyasz Biskup rzekł: Cesarzu / tym swoimi wesołym y bogatym ubiorem Chrystusowego wbośtwa nie násláduješ. Tedy háty one z siebie ziać kazal / a w podlie sie obległ.

blegli y bosy bedac / zaraz daley postapil / y krzyz s. na swym mieyscu z ktorego wsiety / byl postawil. y uczyniony iest wyrok / aby co rok swiecone bylo podwyższenie krzyża s. dnia czternastego Septembra albo Września.

2. Odprawiwszy Herakliusz sluby swoje / ktore P. Bogu oddal: obiezdził krolestwa wschodne. Agdy byl w Syrii w Edesie / stamtad wygnal Nestoriany / ktorzy byli kościoły Kátholickie pobrali. A bedac w Jerapolu w Frygię / dostal go nowina: iż Syroes on krol Perski co oycá zabil / zabity iest od Sárbari / ktory także po siedmi miesiecy zabity iest. y po nim Barzaoes Sárbarani / ktory także krotko kilas tylo miesiecy krolowal. Po nim Hormisdá / ktorego Sáraceni wygnali / y przy Arabách krolestwo sie Perskie zostalo. y tak ono mocne y wielkie páństwo Persow wpadlo / potym gdy sie Rozroes na Chrześcianstwo y na krzyz Pánstki tak szalenie puscił. Do

Herakliusz / gdy sie slawa tego po wszytkim świecie wylala / posly z wielkimi wzminki krol Indow wyslal / raduiac sie z tego iż Persy zwoiowal. Dagobertus syn Klotariusza krol Fráńkow także posly swe do niego wyprawil / Serwaciusz y Páterná / ktorzy przymierze krolowi s. temu przynieśli.

Ida zácym rzeczy smutne wszytkiemu Chrześcianom / ktore kościoły s. barzo zamieszaly / przez nierostropność tegoż Cesárza Herakliusza. Który proznujac w Edesie w Syrii / zapomniat sie być żołnierzem / y w rzeczy sie wiary świętey y Biskupie wdawac poczat / máiac zlego mistrza

onego Sergiusza Cárogradzkiego Pátryarche / ktory tájemnym byl Eutychiánem. y sam o sobie do Papieža Honoriusza pisze / iáto Cesárza náuczyl / gdy go pytal / iesli w Pánie CHRISTVSIE sa dwie woli / y dwie operácie

albo działanie: y napisalem mu / prawi: iż wedle Włenny y Wigiliusza w Pánie naszym / iedná iest wola y iedná operácia. y tak szczęśliwy Herakliusz nie

szczęśliwego mistrza dostawszy / zla od niego náukę wzial. Pelno bylo na wschodnych krolestwach á zwlaszcza w Syrii Nestorianow / Eutychiánow / y Apollinárystow / ktorzy tym słowem / o iedney woli w Pánie naszym / sekty swoje zgodzić y porównac chcieli. Apollinárystow / ktorzy trzymali iż człowięczeństwo Pána nášego dusie ludzkiey nie máto: / radzi miasto dusie wola tylo mánowali. Nestoriani teź ktorzy CHRISTVSIE á dzielili / y dwie w nim personie czynili: przyzwolili ná co / iż złączenie w Pánie było tylo wedle woley / á nie wedle náтуры. A Eutychiáni ktorzy tylo iedne náture w Pánie naszym wyznawali: musieli zácym y iedne w nim wola wyznawac. y ci tego słowa y tego heretyctwa y bluźnierstwa wynalezcy byli. To pisze s. Márimus w gadaniu swoim z Pyrrhem Monotelita. y z

mlodszych s. Thomasz. Tym sie wwiódł Heraklius / gdy mu falserze wkázali / iż wszytkie sekty zjednoczyć sie y do pokoju przywieść tym wyznaniem o iedney woley w Pánie naszym / miály. Co bylo wielkie oszukanie. bo pod fárbą pokoju / wielki niepokoy w kościoły s. wprowadzili. Ták sie czesto prawowierni oszukiwali: gdy co dla pokoju omylnego heretykom pozwalaiac /

prawde Kátholická spečili.

Rok P. 629. Hono: 4. Herákl: 20.

Ego roku za przyiaźnia Cesárza Herakliusza / heretyctwo Monotelitow / to iest tych co trzymali / iż w Pánie naszym IEZVSIE iedná wola byla: záczynac sie y szerzyć poczeló. Za czym nietylo kościoły Boży srodze zamieszany byl: ale toż páństwo Rzymskie znacznie wpadac poczeló. Poti byl Kátholikiem Heraklius / byl zwycięzca wielkim iáto y Justinianus: á gdy heretyctwo wno

S. krzyż święto.

2. Nestoriany wygnania Heraklius.

Krolestwo Perskie zginęło do Arabow albo Saracenow.

3. Theophanes.

Heraklius nierostropnie kościoły s. zamieszal.

Sergiusz tájemny Eutychián.

Sekty sie porównac chcieli nowym błędem.

S. Thom: par. 3. q. 18. art. 1.

1. Kácerstwo Monotelitow powstaie.

2.
Theoph. & Cedre:
in Annal.
Iakobitow Pátry-
archá.

Z heretykami się
w rozmowy nie
wdawać.

Na operacja, nie
nalazłem słowa
Polskiego do tego
rozumienia sposo-
bnego: ale się tak
opisać może: iż
jest moc z natury
dana y czyniąca,
może się zwać
Działaniem. Su-
kay kto inzego na-
szego słowa. aboć
y to dobre: Dziel-
na moc.

sić poczał / wpaść / y Rzymskie państwo zawiodł. y każde się tak królestwo
łąčno obala / ktore podpory swej z wiary Kátholickiej odstepuie.

Gdy w Persyey Hormisdá królował / á Heraklius Cesarz mieścił w
Jerápolu : przyśedł do niego Pátryarchá Iakobitow Athanázys. y wczyna-
niwszy o wierze wzmiánke : obiecał mu Cesarz dąć Biskupstwo w Antyochii
ey / iesliby Kálcedońskie Concilium przyiał / y dwie naturze w CHRISTV
SIE Pánie naszym wyznał. On zaraz obiecał to uczynić / ale zdradliwie / y do
czasu Cesarzá oszukiwając. Ktory z chytrym heretykiem rozmowy się strzedz
miał / y wedle Janá s. pozdrowienia temu nie dawać / Ktory fałszywe sobie
imie Pátryarchy przypisował. Tak Constancius y Valens / y Theodozys
mniejszy / y Justinianus / Cesarze zwiedzeni są / gdy się w rozmowy herety-
ckiej w pytania niepotrzebne y sobie nie należące wdawali. y gdy minimal
Heraklius / iż onego Iakobite pozysknie P. Bogu / sam w iego śródach zosta-
wał. Bo gdy obludnie przyiał Synod Kálcedoński ten to Athanázys /

tał Cesarzá : iż ia / prawi / dwie naturze w CHRISTV SIE wyznawam : ale
o wolej y operacii / co mowić / iesli iedną iest czyli dwie : Cesarz niewnie-
sł iac na to powiedzieć : poradził się Sergiusá Cárógrodzkiego Pátryarchy.
Ktory będąc z Syriey y z rodziców Iakobitow / odpisał : iż iedną wola y o-
peracja iedną / ma być wyznawana w Pánie naszym IEZVSIE CHRISTV
SIE. y do tego czasu Sergius Kátholikiem się być miał / á teraz się odkrywszy
Cesarzá iadem onym zaráził. On też Iakobitá Athanázysa rad na tym prze-
stał. Bo po iego kácerstwie to było : iż gdzie iedną iest naturá / tam też iedną
wola być musi. Dobrze królom y pánom świeckim o wierze nie sperić / ale
się nawyższego Biskupá radzić / Ktory gdy potrzeba Concilium / na takie
warpienia / złożyć może.

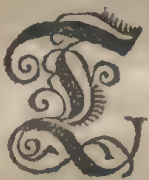
Rok P. 630. Honor : 5. Herakli : 21.

1.
Theoph. & Cedre:
in Annal : huius
anni.

Máhomet iako
násłal.
Oycá iego drudzy
zowią Abdalá. Ge-
nebr : in Cronol :
iakoby Hálá.

Prorokiem się v-
czynił.

2.
Arianśki mnich
mistrzem Máho-
metá.
Zowią go drudzy
Sergiussem.

Ego roku fałszywy prorok Máhomet ábo Máhomát / ob kto-
regu Sekta się Máhometánśka poczęła / vmárl. iako Theophar-
nes y Cedrenus pisał. Ktorzy tak o iego początkach powiádali.
W Arábiey szczęśliwey / ábo Homerice / Máhomet oycá miał /
smáelitzá Hálá rzeczzonego. Vbogi będąc / wielbłądy z nymu
pást / y służył w domie iedney Tádigá zwáneey. A iż był ostrego á chytręgo ro-
zumy : wkradł się w przyiaźń swej pániey / iż go za mezá wzięła. A gdy sta-
wy ludzkiej posmátkował : sędł do Pálestyny / y tam z Sydani y Chryześcia-
ny przemieszkując : nauczyć się czego od nich chciał. y nawykawszy rzeczy
niektorych / prorokiem się czynić vmyslił. A iż go czárt był ośiádl / y zálowa-
miewał wpaść y od siebie odchodził : zóná ięg tym się brzydila / y zálowa-
ła iż tak vbogiego y chorego człowieka potela. On ná iey pocieche tak iá vbla-
gał mowiac : Wkazuje mi się Anyol Gábriel / y skoro go wyrze / wpaść się ona

Był tam ieden mnich Arian / dla kácerstwa wygnány : tego się oná
niewiásta iako przyaciela poradziła / około onego Anyolá / o którym Má-
homet powiádał. A ten mnich vtwierdził iá w tym : iż to iest prawdziwy
Anyol / Ktory mu się wkazuje / y Máhomet iest prawdziwym prorokiem. Bo
Anyolá do prorokow posyłaia. To mowil dla zmyślowy kłótni z Máho-
metem. Niewiásta wwierzyła / y do drugich niewiast ono rozniósłá / rádzac
aby go za proroká mieli. od niewiast nieczystná brząc on fałs poczęł / y kie-
rzyło się między głupim y prostym ludem ono mmimanie. A gdy uczul Má-
homet / iż go za proroká mieć ludzie poczynia : nápiśal zmyślone księgi
ábo zákon / y powiádał że mu księgi one P. Bog z niebá zesłał. y plotki one
do ludzi podawał / ktore się potym nie cudami / ale mieczem bromiły.

O tym

O tym mnichu piše Anastazyus / iż był z Cárogradu z Klastora Kallistatraty / dla Ariánstwa wygnany za Cesarza Herakliusza / który one niewiasty y inne zwiodł / mówiąc: Pátrz iáto vpadł / iż Anysola Gábricla widział. / gdy sie Heraklius z Persyey z zwycięstwem wracał / v Eribu / zaśedł mu droge Mahomet / wychwalając tego zwycięstwa / cák iáto go był on złośliwy mnich náuczyl / y vprosil v niego pása ná bydło swoje.] Játo sie básni tego rozkerzyl / cíz cák powiáda: Żydowie naprzod bieżeli do niego / mni-
mając że to Messyáš / wiedząc iż obżezanie przymował. y było tych Żydów
dziesięć / którzy do niego przstáli. ále gdy widzieli iż ie mjesz z wielbładow:
oddalili sie od niego / iednák go ná Chrześciány poburzáli. Sekte swoje v-
dali ludzior pod rostkosz cielesny / dozwalając niewiast ile chca. y toż im po-
smierci w niebie obiecowal / iż z nimi rostkosz cielesnych zázywác beda w rá-
nu / iedząc y piąc. á ci zwłaszczá / którzy nieprzyiaciele zábiúá / ábo zábiúci od
nich beda. y cák swoje meżne ná wojny czynil.

Ze wszystkich wiar cokolwiek do zakonu swego włożył: áby wszystkich do
siebie pociągał. Dla Żydów obżezanie prział / dla Chrześcian CH R I S T V S
słówo / ále cák iáto Ariani / iáto go on mnich náuczyl. Dla Mánichy-
stów mówił: iż CH R I S T V S nie iest prawdziwie vkrzyżowany / ále cieni-
tylo tego. O nim piše Dámascenus: Twierdzi / powiáda / iż CH R I S T V S
iest słowo Bożé / y Syn Boży / ále stworzony y slugá. á iż go bez nasienia w
czystości mátká poczelá. Gdy / prawi / Słowo y Duch Boży w Máryi wsta-
pił / vrodziłá syná / który iest prorok y slugá Boży. korego gdy Żydowie ná-
prawo vkrzyżowác chcieli: cieni tego vkrzyżowali. á on nie vmárl / ále do nie-
ba wniešiony iest / iáto Bogu namilšy. y gdy do Boga przesedł / spytał go
Bóg: iestli sie czynil synem Bożym? A on odpowiedział: Bądź mi łaskaw
Panie / iá sie tvoia služba nie bzydže / ci ludzie fałšwie to ná mnie wložyl /
y pobladzili. y inne plotki smiechu godne podawał.] To Dámascenus. Po-
wiáda / iż klucze do ránu dáne mu ná dzień sadny beda. Náuczał / iż ná zle y
ná dobre káždego Bog náznáczyl. Dla Pogan y Sarácenow zálecal nie-
siac który zwal Kubár / áby go czcili. co był stary zwyczaj Sarácenow / pi-
še s. Jeronym. A iż baczył iż one plotki y básni wymysłone / trudno by-
ło ludzior bácznym wdawać / y onych dowodzić: zákazal áby o tego zakonie
nikt nie dysputował / y pytania nie czynil. y cák vezme swoje w dol wrzuci-
ł / y zaślepił / áby z niego nigdy wyłesć nie mogli / á fałš iáto fałš swiatlá
sie strzegac / kryć sie musiał. O tym fałšbierzu Mahometie / sio trzynasćie
básni y plotek wypisál Eutymius z Ewodiusza w Pánoplicy. koremi sobie
w Arabiey pánowanie ziednal. ná którym dzierwiec lat bedac / vmárl / pote-
piłony y przeklety zbrodzién. Do grobu iego w Mechie iáto Turcy y iego ná-
stápcowcy drógi czynia / wypisál Láonikus: Zomurás / prawi / iego vcezeń y
nástępnik przybiál grob iego / y náмовil lud áby mu sie klámáli. y ci uż v-
přáwiedluwieni sa / powiádal / którzy iego grob náwiedzili. Drudzy pienia-
dže dáia tym co zá nie do onego grobu ida. Dróga do onego mcejská iest
prásczyšta / kómpášem sie tylko spřáwuia / á wszystkie żywnosć zšoba wioza
któzy tam ida. W pulkošciolá wiši on grob / drogini kámienmi ozdobiłony.
Dziwná bárzo rzecz / žadney Sekty nie bylo ktoraby cák wiele plugá-
stvá w sie nábiála / y ná cák slábym fundamencie stála / á cák dlugo uż to
przez tysiac lat trwác moglá / y cák wiele glupich ludzi záğárnela. Lecz kto
wówaž sady Božé / y dopušczenia iego zá ludzkie grzechy: y kto baczy / iáto
do rostkosz cielesnyh y dobr swieckich šklonne iest serce ludzkie / y iáto moy-
nami y mteczem sámy / tá sie sprošna sekta šerzy: vspokoy myšl swoje. Za-
den Doktor znáczny kóšcielny po te tysiac lat přeciwtéy Sekcie nie pišál.
Bo wszyscy zá nieprzyštoynosć sobie máia / plotkami bábiemi / y máctw
šalonego

Bibliothecarius.

3.

Zydowie do Má-
hometa.
Theophi: & Cedre.

4.

Zmieszal wiary.

De hæresibus in
fine.

O Chryſtucie iá-
ko trzymał.

5.

In Hilarione.

Pytał się o swoim
zakonie zakazał.

Krolem był y A-
rabow.

Lib: 3. de rebus
Turc.

Grob iego.

6.

Máhomicka se-
kta iáko trwa.

Ná plotki Máho-
meta pišania nie
potrzebá.

In Apologetico ex
codice Legeren-
sis cœnobij.

Z czerem miał
towarzystwo Ma-
homet.

Z martwych sta-
nie tego.

Herakliusz nied-
balstwo iaka siko-
dy uczyniło.

Cyrus Alexan-
drijski Patryar-
cha heretyk.

I.
Klotariusz vmarł.
Aimon lib: 4.
cap: 16.
Lupus Biskup.

Dagobertus y Pi-
pinus.

In vita Modoaldi
lib: 1. cap: 2. apud
Surium 12. Maj.

Pipinus iaki był.

2.

Salomego chłopca/ bawić się: y to wywodami świątecznymi psować/ co się sa-
mo wali. iako ktoby na błoto siekiera ostrzył/ śmiechuby y mnimania o glu-
pstwie swoim nie wśedł. Jednak wiele cudów Chrześcijańskich Katołickiey
wiary / często te sprośności y głupstwa Mahometanście potępiały y po-
piąta. Po Mahomecie na tym w Arabow królestwie był Eububez
lat trzy. Eulogiusz męczennik który po tym wieku był / o tymże Mahomecie
napisał/ okrom tego co się powiedziało: iż mu się śatan w osobie sepa zło-
ta geba wkrącał y Gabrielem się czynił. Żona sasiada swego Zeid zwą-
nego/ cudzolożył/ ktora maż porzuciwszy/ iemu ją iako swemu prorokowi od-
dał. Umierając powiadał/ iż miał dnia trzeciego zmartwychwstać. Czego
pilnie tego wieczniowie strzegac: smrod z jego ciała trzeciego dnia wze-
rzał: Anyot dla nas żesmy tu obecni/ do jego wskrzeszenia nie przychodzi
y odbiegli onego trupa samego. Przysli psi miasto Anyota/ y boki jego roz-
sarpali. ostatek ciała jego w grob włożyli. y dla tego co rok psy zabijać rosta-
zuia. To ten s.

2. A gdy Mahomecka się Sekta / y Arabowie oni szerzyli / y Chrześcijań-
skie Rzymskie państwa posiadali: Herakliusz okolo się wiary z Monote-
izmami bawił/ y nie o tym nie myślał/ aby nieprzyjaciele odganiał/ ale iakoby Mono-
teizm vmocniał. y wolał Chrześcijaństwo mieszać/ a niżli one początki ca-
łkowitey Mahometkiej Sekty gasić. Czym wielka szkoda Rzymskiemu
państwu uczynił/ iakiey żaden przed nim nie uczynił. Ognia dyabelskiego
nie gasił/ a długi heretycki podniecał.

Po śmierci Grzegorza Alexandrijskiego Patryarchy/ Cyrus Biskup
Łazorow za przyczyną Cesarza/ który się w jego towarzystwie Kochał/ na
stolica one nastąpił. Z wierzchu Katołick / a we wnaczu heretyk / który Ka-
tołiki niektóre/ gdy się nie postrzegli/ zarażił.

Rok P. 631. Honor: 6. Herakliu: 22.

Kotu tego wyszedł z ciała król Frankow Klotariusz Monarcha
wszystkiej Franczy / królował lat 44. Był cierpliw / y w nau-
kach ćwiczony/ pełny bojaźni Bożej/ ialmużnik/ y kapłanow y
kościolow miłośnik. Gdy mu zła sprawa dała o Lupusie Bisku-
pie Senenckim / Sarnolphus starosta / o to zawasniowany / iż mu
vpominkow na przyrządzenie jego nie przyniosł: wygnąć niewinnego król
kazał: ale na iedne prawdziwa powieść vpamiętał się / y zaraz poń posłał/
przeproszał go/ częstował/ dawał. A Lupus był wielkiej światobliwości
y cudami sławny. Na jego miejsce nastąpił Dagobertus sam ieden/ ktore-
mu był oćiec Klotariusz do rządow zostawił Pipina księża Neustrijskiego/ iako
to starszego w domu królewskim/ dla wielkich y wysokich cnot jego. O kto-
rym pisze Stephanus Abbas: Był prawy/ ten Pipinus żywota chwalebne-
go/ sławy czystey/ stolet mądrości/ starb rady/ obrona praw/ koniec sporow/
podpora oyczyny/ okrasa dworu/ droga wodzow/ y karność królow. Wszy-
stkie sprawy królewskie odprawował/ na wojnie meżny/ w pokoju sprawiedli-
woy / królom wierny / ludzkom nie przykry / y przy sprawiedliwości mocny/ w
sądach nienachylony / przeciw prawom królewskim vpominkami się ruszył
nie dał/ a o królewską łaskę broniąc ludzkiej sprawiedliwości/ nie dbał. Po-
go słuchał Dagobertus/ w sławie wielkiej trwał. A gdy się do rozkoszy y ta-
komstwa wdał: on mu nie przepuścił/ ale go vpominał y karał. y gdy się na-
tół o to rozgniewał/ iż go zabić chciał: on Bogu się oddawał. który rychło
serce królewskie odmięł/ iż go wiecey potym czcił y miłował niżli pierwej.

Miał towarzystwo wielkie z Arnulfem s. Metenckim Biskupem/ który
cz na

też na takim wrzędzie był. Miał spowiednika Wirona z Szkocyi Biskupa / do którego nie śedł iedno bosemi nogami na spowiedź. y czynił co mu kazał / a drugdy onego spowiednika swego do rady Rzeczypospol: wprowadzał.

Było trzech tych Pipinow / ten był pierwszy / corder miał Begge / ktora syn / na s. Arnulfa Ansegisa za meza miała / y z nim wrodziła Pipina wtorego / wnetka pierwszego. A wtory miał syna Martella / ktory miał trzech synow / Karola / Karolomana / y Pipina trzeciego. Ktory był pierwszym tego imienia krolom Francuskim / oćiec Karolusa wielkiego.

Rok P. 632. Honor: 7. Herakli: 23.

W O Mahometcie w Arabiey na ono krolestwo Saracenow Arabow nastąpił Eububezer / ktory naciąchał z woyskiem Gaze miasto w Palestynie / y starosie Rzymskiego Palestyny zabił. W ten czas o poldniu widziana była Kometą / iako miecz / ktora Arabow onych abo Saracenow powstające panowanie wkazowała. Bo od tego czasu ta Sekta Mahometanska mocnić sie y okoliczne państwa posiadac poczęła / gdy do niej inne wielkie potym narody zwołać zaczęli / Turcy przystawali. Ktorzy do tego czasu naszego iuz przez tysiac lat państwa Chrześcijańskiego / dla grzechow y heretyctwa y odsczepieństwa y niezgod Chrześcijaństwa. Jako tego roku miecz ten dobyty iest / tak ieszcze do pochw swoich / iako prorok mowi / włożony nie iest.

Dagobertus krol Frankow w inych cnotach chwalebny / w tym wielką przysługę miał: iż był niewieściuchem wśetecznym. y gdy potomstwa z żoną własną Gomatruda nie miał: one porzucił / i infamante Nautylde z klasztorą żonę sobie wziął. O co gdy go wspominali Biskupi / a zwołać s. Amándus Traiectenski Biskup / on go z krolestwa wygnął. Miał brata Dagobertus / ale nie rodzzonego Ariberta / ktoremu dał niektóre miasta y wsi y rzeki Ligernu / z mowiwszy sie z nim / aby sie oycowskiego krolestwa nie wspominał. Ale on Tolose miasto mając / wśytke sobie Wasłonia podbił. Tam wygnany s. Amándus zaszedł aby Pogány ktorzy tam byli do Chrystusa obracał.

Potym sie s. Amándus pusił do Gandawu / o którym pisał / iż tam wiele ieszcze Poganstwa było / do ktorych kapłani inni nie sili / dla głodnego y niedznego miejsca y twardosci ludzi onych. Wiele tam wcierniał / y bicia / y ran / y wzgardy y głodu: iż y reka swoia wyrabiac żywnosc musiał. Towarzyse iego wytrwać tam nie mogąc odbieżeli go. Lecz gdy iednego wmarłego / ktorego od subienice wyprosić nie mógł / wskrzesił / y żywego do domu posłał: lud sie wśytke do niego pusił / prosił aby ich wiać / y nauczył y ochrzcił. y pśowali one swoje bawochwałnice / a s. Amándus za pomoca inych nabożnych Chrześcian / kościoly tam y klaszory budował.

Dowiedział sie potym / iż Skławi abo Słowacy Poganie sa / y skatanom Ruż / pragnac ich zbawienia abo swego meczeństwa / przeszedł Dunay / y rozścielwał tam s. Ewangelia. Ale niewiele tam dusz pozyskawszy P. Bogu / gdy y do meczeństwa przysć nie mógł: wrocił sie do swoich owiec. Potym był od Dagoberta na swoje Biskupstwo przywrocony.

Rok Pański 633. Honoriusa 8. Herakliusza 24.

S Arabow Saracenow on Eububezer abo Abubachar / oboie to imie miał / dwie lecie panuiac wmarł. Po nim nastąpił Zaumarus. Ten Bostre wziął y inne miasta aż do Gabery. A gdy Theodorus brat Cesarzki z woyskiem przeciw iemu wyszedł: porażony iest. Był w ten czas Cesarz w Edessie / y o tej porażce słysząc / wysłał

Pipinow trzech.

1.
Arabowie abo Saracenowie Mahometowi, serż. 2. 17.

2.
Dagobertus krol
Aimon lib: 4.
cap: 19.
Augbasidus ap:
Surium 12. Mar:
Amandus Bisku:
wygnany.
Baudemundus ap:
Surium 6. Febr.

3.
Amandus Poganiawraca.

Vmarlegow skra
iil.

4.
Słowacy.

1.
Theoph: Cedren:
in ann: 24. Heracl.
anno.

Drzewo krzyża S.
przeniesione do
Carogrodu.

Beda de locis san-
ctis cap: 20.

Jako ie czesza, y
cudá z niego.

2.

Synod: 6. Act: 13.

Kacerstwo iedno-
wolykie Monote-
litow.

Cyrus Monote-
lita.

3.

Sophronius Pá-
tryarcha Ierozo-
limjsk.

4.

Sergius in epist: ad
Honorium.

Sergius do Papie-
ża pise.

5.

wyprowadził drugie woysko przeciw Arabom z wodzem Bahunem / a sami sie z Syriey do Carogrodu wdal: wziawszy drzewo Krzyża s. w Jeruzalem / ktore do Carogrodu przeniosl: prorokuiac sobie / iż Saraceni mieysce ono s. Jeruzalem opánować mieli. Co sie potem estalo.

Krzyża s. drzewo w kościele Sofiey do iedney kasy złożone / pise Beda / ná trzy dni ie tylo ná rokl ludziom wkażnia / ná wielki czwartek / ná wielki piątek y wielka sobota. Pierwszego dnia Cesarz ono s. drzewo całnie z inemi pány y ludem. wtorego Cesarzowa z pániami y inemi białenugłowami. trzeciego dnia duchowni wsiyscy / ktorzy ie zas do oney kasy kłada. A potl ná ołtarzu odkryte stoi: poty dzirona wonia kościol nápełnia / a z sekow one drzewa s. plynie oleiek / ktore^o namnięsza kropła wsiytki niemocy leczy. To Beda.

Tego roku zaczęło sie heretycwo Monotelitkie / abo moželi ták rzec / Jednowolcow: to iest / ktorzy iedne tylo wola w CHRISTVSIE Pámie naszym wyznawali. ácz ná początku potkreie y ácho sli / iż ledwie kto mógł doń de poznac y iad heretycki / w ktorym Eutychiánstkie sie kacerstwo wyznawiało / co iedne tylo nature w Pámie y Bogu naszym kładło. Cyrus Pátryarcha Alexandrijski o ktorym wyzszy / uczynil Synod w Alexandriey czwartego dnia Maja / dla tey w rzeczy przyczyny / aby wsiytki heretyki wschodne wpoiskil / y do iedności przymiodl: y postanowil ná tym Synodzie w Kanonach siodmym: aby zámileżane bylo wyznanie o dwu wolach y operacyach w Pámie naszym / a ná tym słowie aby wsiyscy przestáli Deivirilis operatio. to iest / iż w Pámie naszym iest czlowieczobostkie dziełanie. ktore wyznanie nie miało wielkiej przygány / gdyby bylo dobrym sercem uczynione. bo dwu natur w sobie obie naturze zámylekát / obracáli. Aecz on przedsie do iedney woley y operácie ono swoje wyznanie prowadzil. To swoje postanowienie postanowil / Cyrus do Sergiusa Carogrodzkiego / ktory iuz byl / iako y ten Cyrus / Monotelita / aby ie pochwalil / abo w nim coby bylo godno poprawy odmienil.

Ná ten czas po Modescie Biskupie Jeruzolimskim / z pustelnika abo mnichá Sophronius s. ná ono Biskupstwo wzięty byl. ktory pisac swoje wiary wyznanie do Honoriusa Papieża / y do Sergiusa Carogrodzkiego / we wsiytkim sie mocnym Kátholikiem y pokornym / náich sie rozsadek y poráwe dáiac / pokázuie. Aiz sie dowiedzial o Synodzie Alexandrijskim / od Cyrusa czynionym / nápisal drugi list do Sergiusa Carogrodzkiego / pátryarchy / prosiac: aby on artykuł z Synodu Alexandrijskiego wymáżany byl / w ktorym twierdzi / iż iedná iest wola w CHRISTVSIE: gdyż ma być náuczano / iż dwie wole w nim sa / y dwie operácie. Który list gdy Sergius od Sophroniusa wziął: pisal do Honoriusa Papieża / oznáymuiac co sie w Alexandriey przez Cyrusa postanowilo / a iako sie temu sprzeciwil y sprzeciwia Sophronius / dycac aby dwie woli y dwie operácie wyznawane byly. y podáie swoje umimanie / ktore też y Cesarzowi Herakliuszowi opowiedzial: iż lepiej wyznac iedne wola y iedne operácie / we dwu naturách Pána naszego / abo o tym milczec / a ludziom do niezgody przyczyny nie dáwać. á zwla- szcza iż takim zámilczaniem Egypt wsiytek / y oni w nim rozmaici heretycy wspotkali sie / y z Biskupem Cyrusem ziednoczyli. Nákoniec zdanie swoje poddaie pod náukę y poprawę Honoriusa.]

Z tego ieszcze listu / nie mogl Honorius Sergiusa heretykiem zwac / gdyż nie przeciw Kálcodonstiemu Concilium w nim nie bylo / a wyznanie dobre y prawdziwe o dwu naturách bylo / y S. Leona listu w nim bionil: y o pokoy sie kościelny y pozyskanie dusi heretyckich zastarzial. A nawiazec i z nie ypornie mowil / iestli co źle mowil: ále sie ná rozsadek Papieški dawal. A ktemu ná on czas ieszcze potl sie nie odkryl / żaden go za heretyka nie miał: ále go

ale go za wielkiego y pobożnego Biskupa mieli wschodni y zachodni Chrześciani. Przetoż nie dziwuy sie iż mu Honoriusz iako Kátholikowi y pobożnemu Biskupowi / ná ten list odpisuię tym sposobem. Wyznawać sie ma / iż w Pánie naszym iedną personá / á dwie naturze / ieden działający w personie / ále przez dwie rozdzielné naturze. y nie przy tego / áby wedle różności natur / dwoiey operácie nie było y dwu woley: ále dla nowych słow y dla wzgorszenia prostych / y dla pozyskania heretyków: zámilczec sie to ma / áni do ludzi podawać. Jesli rzeczem / iedną wola y działanie ábo operácia: to rozumieć beda / iż iedne nature w CHRISTVSIE z Eutychem wyznawamy. Jesli rzeczem dwie wole y dwoie działanie: damy Nestorianom do dwu person rozumienia przyczynę. Przeto pożytecznię sie to zámilczec ma / co nowo wniesiono iest.]

O taki list niektorzy heretykiem / iako y Sergiusz / tego Papieża Honoriusz czynili. Ale źle uważyli / y czas / y rzecz same. Bo ná on czas Sergiusz żadney przymowki o heretyctwo nie miał: á też nie przy tego / áby w Pánie naszym nie były dwie wole y dwie operácie: ále tylo zámilczec dla wzgorszenia niepokoiu y wzgorszenia ludzkiego / to pytanie / káże. Ná co y on Sophronius Jerozolimski zezwolit / á przedśie nigdy za heretyka poczytany nie był. A gdy potym Cyrus Papiejskiego postanowienia nie słuchając / o iedney woley w CHRISTVSIE kázania sive czynić / y to rozgłaszać poczał: Sophronius przez posta swego Stephaná / dał o tym znać Papieżowi. Który pisał do Cyrusa y do Sergiusza / kázując: áby o iedney w CHRISTVSIE woley náuczać przestali. List do Cyrusa zginął / ále sie z listu do Sergiusza / który był czytany ná śóstym Concilium / to iásnie oznáymia.

Z listow tego Honoriusza żadne sie kácerstwo pokázac nie może / Kto ię go madze y głębokie słowa wważy. Nie náuczał / áby w CHRISTVSIE iedną wola y iedno działanie było; ále ieden chcący y ieden działający. bo iedną personá / ále przez dwie różne naturze. Człowiecza natura ma swoje własną wola / á Boska też swoje. Bo różne natury. chciał ięć iako człowiek / to była wola ludzka: chciał zleczyć opuchłego: to była wola Boska / bo tá sama to mogła uczynić. Ale ieden chcący y działający / iż sie rzec mogło: Bog dał / á człowiek opuchłego zleczył. bo iedną personá w Pánie naszym. Nád te náukę prawdziwsey Anioł przynieść z niebá nie może. Náuczał y tego / iż w naturze samey ludzkiej / w CHRISTVSIE nie były iako w nas iest / dwie wole sobie przeciwné / iedną do złego / druga do dobrego. Bo ludzka natura bez zarázy y skázy grzechu pierworodnego przysiał. Ale były w CHRISTVSIE dwie wole wedle dwu natur / y Boska y ludzka: także y dzielne mocy / y Boska y ludzka. Stąd y heretycy czasów naszych szczypia Papieża Honoriusza iakoby on z iednowolcami / iedne wola tylo w Pánie CHRISTVSIE wyznawał. O czym on nigdy nie myślił. ále w samym człowieczeństwie Pána naszego kláść niechciał dwu przeciwnych sobie woley / iakie sa w skázoney naturze násey. To náuka Kátholicka / nád ktora nie prawdziwsey go y pewnięyszego być nie może. A też ná potym żaden Papież Honoriusza nie potępił. Prawda iż Monotelitowie ábo iednowolcy ięgo sie onym listem szczypili: ále fałszywie / iako zwykli heretycy. Márimus nieczennię przeciwn im bronit go z wielką pilnością y szczerością / iako sie niżej powie.

Co rádził Honoriusz / áby sie ono pytanie o dwu ábo iedney woley zámilczáło: doznáło sie potym iako dobrze rádził. Bo wiele ony o tym swary nieporzelne / zámieszania w łóscioł s. wniosly / y vtrat dusznych przymnożyły. Boday było nigdy sie o tym nie mówiło / áni pytało / á ná wtartym wyznaniu wszyscy przedstawali: iż w Pánie naszym iedną personá / á dwie naturze. Ale przekleci Eutychiani swoje błędy / tákiemi swary znówu wtęcić

Honoriusz Papieśá náuka y ráda.

6.
Ná Honoriusza potwars.

Akt: 13.

7.
Honoriusz oczyszciony y náuka ięgo.

W człowieczeństwie Chrystusowym iedna wola.

8.
Zámilczenie dobre Papieśá rádił.

Part: 3. q. 18. art. 1.
Monotelitowie
nie heretyki gla-
skali.

9.
Beda.

Edwinus zabity.
Beda lib: 1. cap: 20.

10.

Beda hist: Angl:
lib: 3. cap: 1.
Dla szczęcia wi-
ry odstąpił, y o-
boie stracił.

II.
Hispania.
Tolet: 4.

Pokora krolow y
nabozenstwo.

Ducha S. pocho-
dzenie y od Syna.

Msały y Brevia-
rie.

I.
Theophanes anno
25. Heracl.
Saraceni porabili
Chryscian y Da-
maskek wsieli.

chytro chcieli / aby iedne zmieszana w Chrystusie nature fałszywie wyzna-
wano. Chcieli y dunge heretyki tym poglaskać. Bo iako s. Thomas na-
pisał: Apollinariste / iako sie wyzsey rzeklo / nie kładli w Panie naszym dusze
ludzkiej / iedno miało niey bóstwo. To po nich bårzo bylo / gdy o iedney woli
w Chrystusie powiadano. Bo ludzkiej wedle nich nie bylo / gdy dusze nie
było. Eutychiani takze / ktorzy tylo iedne nature zmieszana w Panie wyzna-
wali / rądzi temu byli / iż o iedney woli kazano. Nestoryani iż złączenie kła-
dli dwu natur / tylo wedle wolej / rądzi na to przystali / gdy o iedney woli
Panie naszym nauczano. Poty wschodne dzieje.

W Anglii krol Edwinus nowo nawrocony do Papieża pisał: aby dwu
Arcybiskupow mieć mogł. y odpisuiac mu Honorius / za rozszerzenie s. wi-
ry dziełne / y do stateczności zbawiennej wspomina / a dwa Palliusa Doro-
werniśkiemu Honoriusowi / y Eboracenśkiemu Paulinowi. Biskupom po-
syla. Aby gdy ieden umrze / drugi żywy nowego poświęcił / a do Rzymu sie
tak daleka droga nie czyniła. Lecz tego roku Edwinus krol zabity jest.
Brytonowie starzy onego wyspu obywatele / chcieli Angliki iako przycho-
dnie wytorzenie / y Karduella krol ich / wyprowadził sie na wojne przeciw Ed-
winowi / na ktorey Edwinus przegrat / y zginat z synem iednym Osfridem
a drugi Osfryd gdy do Pendy krola wciekł / tamze zabity jest: woyłko też ie-
go mało nie wszystko poległo. Naciąchal Karduella ono wszystko krolestwo
Edwinu / y srodze wszystkich zabijał / nikomuż nie przepuszczając. Paulinus
Arcybiskup Eboracu wciekł do Kancium do krola Eadbolda y z krolowa
Edeburga: wyniosł z soba kościelne skarby / ktore był Edwinus nądal.

Na krolestwo Edwinu nastąpili synowie stryja tego Elfryka / Osfryda
y Eaufryda / ktorzy y Szkotow na wygnaniu byli / gdzie też Chryscian-
ostali między Szkotami. Ale gdy otrzymali krolestwo ono Nordhumber-
rum / na ktorym był Edwinus / wiary sie swietey zaprzeli / y do Poganstwa
sie wrócili / mysląc: iż gdy Edwinus Chryscianinem zostal / sam y z syn-
swemi zginat / y tym sie gorząc / iż swieckiego szczęcia Edwinus nie miał /
sami do Poganstwa sie wrócili / przedko zgineli. Bo on Karduella krol
Brytonow obu pozabijał / Osfryda na wojnie / a Eaufryda gdy do niego
połom prosiac przystachal. Tak dziwnie sa Boskie sadziny nie potrzeba dla szczę-
ścia swieckiego / ktore P. Bóg y nagorsiemu Poganstwu dać / wiary y praw-
dy s. Chryscianśkiej obierać albo odbiegac.

W Hispanii gdy Syzenandus krol wszystko Hispania sam opánował
Biskupi w Toledo Synod czynili czwarty y wielce znaczny. Bylo na nim
Biskupow sześćdziesiąt y dwa. Na tym Synodzie samiż oznaymili / iż do-
nich na Synod przyszedł krol Syzenandus / y przed kaptany na ziemię wpad-
ły / z płaczem y wzdychaniem prosili aby sie zań modlili / a na Oycow s. sta-
nowienia pomniac / prawa kościelne zachowali / y co sie zaniedbalo w oby-
czaiach naprawowali. Tam wyznawając wiare / tak iako y pierwcy to czyni-
li / pochodzenie Duchá s. y od Syna stwierdzili. Na tym Synodzie pierw-
szym był Isydorus Biskup hiszpalski / ktory też za prośba Synodu w kła-
sy y Breviarze y spiewania nocne y dzienne / w porządek pisanem wprowadził.

Rok P. 634. Honor: 9. Herakl: 25.

Otu tego oni Arabowie albo Saraceni Mahometani wpadli
z woytkiem w Syrya ku Damasku / a uż ich bylo bårzo wiele.
Zabili im dwa heemani Rzymscy Bachaneas y Sacellarius / ma-
iac z soba czterdzieści tysięcy żołnierzow. Ktorzy porażeni sa ob-
Saracenow dwudziestego trzeciego dnia Augusta. Bo sie nie
zagadzi

zgadzali oni dwa hetmani / a Barchanesa żołnierze Cesarzem czynić chcieli / Herakliuszem gardząc. Po zwycięstwie onym / Saraceni Damaskę wzięli y Phenicya y tam mieszkali. W ten czas w Damasku rodzicy byli s. Jana Damascena / który sie był ieszcze nie urodził / którym dla ich wysokiej cnoty y sławy Saraceni wielką wolność dali : nakoniec y wrzedy im zaczęli zleć. A byli zawżdy prawowierni y Katholiccy. y była cnota y od nieprzyjaciół wzięczona. Potym sie Saraceni puscili do Egiptu. Cyrus Alexandrijski Patriarcha chciał z nimi uczynić przymierze / y dawać im dan na każdy rok podwótroć sto tysięcy złotych. Co gdy sie Cesarzowi Herakliuszowi nie podobalo : posłał do Egiptu Manuela Augustalem starsze / do którego gdy o dan one Saraceni posłali / on im rzekł : Nie Cyrus ia nie zbieraj. dawać wam dani nie bede. Tedy przysli z wojskiem Saraceni do Egiptu / y wygnali stamtąd Manuela woyna zwycięzonego. Posłał zaś do nich Cesarz onego Cyrusa / aby z nimi mówił / a na pierwszym postanowieniu które z nim byli uczynili / przestali. Oni niechcieli. y spytali Biskupa : Mógłby ty ten słup wielki znieść? Rzekł : Nie może to być. A oni odpowiedzieli : Tam też niepodobno abyśmy z Egiptu wynieść mogli. Tak P. Bog Egipt odiał y Rzymskie państwo poniżył / gdy y Cesarz był heretykiem / y on Patriarcha Alexandrijski Cyrus mało nie wszystkich w Alexandrii y w Egipcie naszym Kacerstwem zaraził.

Lepiej sie powiodło tegoż roku Katholicnemu pobożnemu krolowi Oswaldowi w Anglii. Był to także wygnany do Szkoccy z powinnych krolowskich / gdzie Chrześciana wiara przysłał. Był wnet Edwina krola / syn Achy siostry jego. Ten gdy sie przeciw onemu Karduellowi / który Edwina y jego potomstwo wybił / z małym ludem przeciw jego wielkiemu wojsku wyprawił : w polu stanawszy / krzyż wielki / sam go dzwigając y do okopania trzymał / postawił / y wszystkim żołnierzom pokleknąć kazał : Wysłyszy sie / prawi / Bogu prawemu pokłonmy / a prosimy aby nas od tego hordowego okrutnika obronił. On wie iż sprawiedliwa woyna o lud y nas / pod nasz podnosim. y gdy rano bitwę poceli / pogromił onego Karduella pokorny Oswaldus / y wielkie wojsko jego rozproszył. Na onym miejscu gdzie krzyż on stał / y z samego drzewa onego krzyża / nie małe cuda Pan Bog czynił / mowi Beda / y wylicza niektóre. Był to pierwszy krzyż w onej stronie / w której ieszcze żadnego kościoła Chrześcianańskiego nie było.

Ten Oswaldus poddanym swego krolestwa podał światłość s. Ewangelii / y przez Aidana Biskupa ze Szkoccy meza Apostolskich cnot / wysłał do Chrztu s. y CHRISTUSA przeprowadził / sam im tłumaczem będąc. Co sie był Szkockiego języka tam na wygnaniu długo mieszkając nauczył. y była to wielka cześć państwa / poddanym onym tłumaczeniem do zbawienia pomagając. Przysło potym do onego Bernickiego jego krolestwa wiecesy krolow z Szkoccy / którzy wiare s. rozmnażali / a krol kościoły budował y nadawał dochodami na żywność kapłanów potrzebnych. Wyniozł Pan Bog tego Oswalda na taką wysoką szczęście / iż wyszedł on wysp Brytannii opłanował. w której były cztery języki : Brytonow / Piktow / Szkotow / y Anglow. A iednak był pokorny / y w bogie milował. Raz przy stole miał swego Biskupa Aidana na obiedzie / w bogim mase srebrna podał. W czym sie Biskup zachowawszy / reke jego izał y rzekł : Nie ostarzej sie ta reka mądry. Co sie tak ziszcilo / gdy potym na wojnie zabity był / reka została z ramięm odcięta / która sie psować nie mogła / y w kościele za wielkie reliquie pochozona była.

Rodnicy S. Janá Damascena.

2. Egipt Mahometani wzięli.

3. Beda histor: Angl: lib: 3 cap: 1. 2. Oswaldus jako wielka bitwę wygrał.

Krzyż S. postawiony w polu y cuda.

4. Beda vi supra. Krol sam poddanym tłumaczy do wiary S.

5. Beda lib: 3. cap: 6. Cztery języki w Britanniey.

Reka hoyna na w bogie nie gnie.

I.

Epiphanius & Cedren: hoc anno.

Syria y Ieruzalem Saraceni wzięli.

Extat Tom: 2. Bibliot: San: Patr.

2.

Bedalib: 3. cap: 7.

Nowy krol w Anglii do wiary S. przysłał.

Pyrinus Biskup.

3.

Apud Surium

3. Decembr.

Cudo wielkie cho-
dzi po wodzie.Noszenie ciała
Pańskiego.

Aumár krol Saracenów albo Arabów / Syria opánował / y Sergiusza hetmána Rzymskiego / ktory z trocha sie ludzi opzecz-
iemu chciał / zabił. á potym Jeruzalem oblegt / ktore drugiego
roku wziął. Zamknął sie byl z swemi Pátryarchá Jerozolimski
Sophronius / ktory w iednym kazaniu oblezenie ono opłakiu-
y tzy czytelnikowi wyčísta / grzechom Chrześciánstwu / iż wedle wiary w do-
brych uczynkach nie żyja / one nedze przypisuiac. Ten też Saraceny y Arabi
Agárenami zowie. A Cesarz Heraklius z heretyki sie ná kóściół s. zmarwia-
iac / takie głupstwa swego vpominki odnosił.

W Anglii zaś nágradzał P. Bog. Do nowy krol zachodnych Sáro-
now / ktore Gewissy zwano / z ludem swoim w CHRISTVSA wwierzył. Zwa-
no go Ciugilfo. Do ktorego Papież Honorius posłał Pyríná Biskupa /
ktory mu sie byl ná to obiecal / iż isć miał ná náwrocenie Poganstwa gósząc
on kazal. y kazawszy go ná Biskupa poświęcić Asteriuszowi Genueńskiemu /
tám go do Anglii posłał. Gósząc mu tak P. Bog błogóślawił / iż krol óne-
go pozyskał y Oswáldus krol Northumbrow / sam obecny będąc / smocrem
mu byl / y córke swoie zá żone mu dał. Dáli oni krolowie Biskupowi Dor-
cynke miasto / aby tam stolice Biskupia osádził. O tym Pyrínie Bisku-
pie w dzieiach iego jest taka cudowna powieść. Gdy ná morze wsiadł / dá-
leko od brzegu záciachał / wspomniál / iż korporalá ktory miał od Papieża /
ná ktorym Misa ná brzegu miał / w ktorym Pánstie ciało nosił / zápomniál.
Z wielka wiara wystoczył z okretu / y po wodzie chodząc ná brzeg wyszedł /
wziawszy on korporal z ciałem Pánstym / także sie po wodzie chodząc do o-
kretu ktory go czekał / y sukniey nie zmoczywszy / wrocił. Zeglarze zá Boga go
mieli / ale ich on w CHRISTVSA wierzyć náuczył. Pomni z wycza y zá cza-
sow s. Ambrożego / iż w drodze wierni nosili z soba ciało Pánstie. czego dżi-
sla dla czci wietšej tego Sakramentu / czynić sie nie godzi.

Rok P. 636. Honor: II. Herakli: 27.

I.

Theoph: in Annal.
Ieruzalem Sara-
ceni wzięli.Aumar kóściół
Salomonow bu-
dować chce.Sophronius v-
marł.11. Martij. Marc:
Rom.

2.

Ildefonsus.
Isidorus vmarł.
Tudenis.
Theodiskus here-
tyk.

Aumár Mahometan z Saraceny swemi po dwuletnim obleze-
niu / wziął miasto s. Jeruzalem. Nim mu miasto otworzone było
Sophronius Pátryarchá z mowę z nim uczynił: aby wolne miasto
Chrześciánom wiary świętey ich záżywanie. Wtedy w miasto
Aumár wziął ná sie wlościennice z wielbladowych sierści / aby w
na suknie / y zmyślona pokora pytał sie o kóściele Salomonowym / aby w
nim swoy kóściół bluzniercki postawił / iakoby záluiać obalenia iego. A So-
phronius Pátryarchá to bacząc / rzekł: Toć będzie bzydłość spustoszenia /
powiedziána od Dánielá Proroka / stojaca ná miejscu świętym. y wiele lez
wylewał ten obrońca wiary. Który mowił Aumarowi / aby one czarne háry
zrzucił / á białe oblekł. co on uczynił. Zá tym rychło pożegnał ten świat So-
phronius wielki slugá Bóży y w żywocie y w náuce. ktory sie sam ná przodku
onym heretykom Monotelitom zástawił. Pátrząc ná ono poimanie Jeruza-
lem / prosił o śmierć Pána Boga / y vprosił. kóściół go zá s. poczyta. Było
w mocy onych Saracenow Jeruzalem y Palestyna przez lat cztery sta fesi-
dziesiąt y trzy / aż gdy od Frankow wybawiona była / zá niebbástwem w
schodnych Cesarzow. y teraz w ich Poganstkiey Tureckiey mocy y reku zostáie.
Tego roku w Hispánii do oycow przygármiony jest Isidorus Biskup
Hiszpalski. siedział ná Biskupstwie lat czterdzięści z wile. w bytke Chrze-
ściánstwa ozdoba. Był z rodu Gothow / ksiąg wiele uczonych pisał. Po-
ktorym wystąpił Theodiskus Greczyn w ięzykach ćwiczony / ale wilek pod sto-
ra ówczes. Księgi s. Isidora ktore znalazł falszował / y przez nieciátiego Ara-
bá Awa-

ba Awicenne z Łacińskiego języka na Arabski przekładał. w CHRISTVSA Panna naszego nie wierzył/ mieniac go być Synem Bożym tylko sposobionym. y doznany jako heretyk y z biskupstwa złożony do Arabow wcieli/ y sekta Mahometansta za czasu Herakliusa Cesarza przysiał.

Rok P. 637. Honor: 12. Herakli: 28.

S Araceni miasto ono wielkie/ y głowe wszystkich krolestw Antyochia w Syriey wzięli/ y już one trzy Patriarchie w mocy mieli/ Alexandrijska/ Jerozolimska/ y te Antyochenska. Trzymali Antyochia aż do roku P. tysięcznego dziewięćdziesiątego osmego/ wiecy niżli cztery sta lat. Pisma nie mają co się tam z Chrzęścian y z Kościoł ich działo. Pod tym czasem/ albo kupcy/ albo ci co do stron zachodnych wędrowali: wiele ciał świętych na zachod przeniesli/ do Rzymu/ do Wenecy y indziej. O tym czasie ciało s. Ignacego męczennika z Antyochy do Rzymu przeniesione jest/ o czym tylko jest podanie bez pisma. S. Marek nie rychło potem do Wenecy z Alexandryi przeniesiony był.

Rok Pański 638. Honoriusa 13. Herakliusa 29.

S Honorius Papież z tego świata pośled wielce na Kościoły bezodry/ y w nauce y żywocie chwalebny. Wylicza Anastazyus tego wielkie bogactwa w srebrze/ które Kościołom oddawał/ budować ie y naprawiać. Po nim nastąpił Sewerinus od duchownych wybrany/ który tyránstwiego onego od Cesarzow potwierdzenia nie czekał. Za tego Papieża/ Exarchus albo starosta Włoskiej ziemi Jsa-

clius z towarzyszem swoim Mauriciusem/ Kościół Laterański z żołnierzmi y z ludem najeżdży/ złupili/ y skarby wszystkie wybrali/ y część ich do Herakliusa Cesarza posłali/ jako pisał Anastazyus. Co rozumieć/ że się to przysięgę roku stało/ gdy Sewerinus wyrokowi około wiary heretyckich Cesarza Herakliusa przysięgał niechciał. Żaden tego y z onych niezbożnych Cesarzow nie uczynił/ jako ten Heraklius/ który niczego tego nie dopuszczał/ ale kładł o to miar/ a on y z łupieżcy się podzielać nie wstydził. Tak Grekowie Kościół Rzymski wzięli. A co gorzej/ nim skarby wylupili: pierwszy wszystkie przedmioty kapłany y Kardynały/ którzy im tego bronili/ wygnali y z ziemi wywołali.

Synod w Toledzie siostry zebrany był za króla Cinthilana. w którym oznajmiano/ iż pobożny y bogobojny on król żadnemu w krolestwie swoim mieszkając nie dopuszczał/ iedno Katołikom prawowiernym. Gdy wszystkie rospisał. y oycow onym na Synodzie takie prawo postawić na królu przysięgał: aby wstępować na państwo przysięgę uczynili: iż wiary S. Katołickiej w swoim krolestwie cało dochować/ a niewiernym zezwolić/ a żaden pokazywać nie mają. Czego iesliby nie wiścili/ aby byli anathematyzowani/ y przed P. Bogiem przekleci/ aby się stali głównia ognia wiecznego/ y wszyscy kapłani y Chrzęścianie/ którzyby się jego błędem wiazali. Czego baczym iż nie darmo królowie Hispańscy tytuł mają Katołicki/ iż nie tylko przysięgają Katołikami trwać/ ale innym nie Katołikom w krolestwie swoim mieszkania nie dopuszczać. Tamże król onego oycow wychwalać/ mówiac: On od Boga zjednał nam pokój/ on poimano miłość przywrócił/ za nim y w spokoju y w bogaceni jesteśmy. On y winnym przepuścił/ y dobre wynosi. ić.

Ariowaldus król Longobardow umarł/ Ariánin. po nim drugi Ariánin nastąpił Rotharis/ który tam gdzie był Katołicki Biskup/ wśedzie też swego Ariánstkiego Biskupa stawiał. Napisał prawa/ które na pamięci y w żywaniu

Awicenna.

1.
Antyochia Mahometani wzięli.

Beda de locis sanctis.

2.

Grekwie kościół Laterański w Rzymie złupili.

Bibliot: in Severino.

Kościół wygnani.

2.

Conc: Tolet: 6.
Krolewska przysięga w Hispany.

Królow Hispańskich Katołicki tytuł.

3.

Paulus Diacon: lib: 4.
cap: 44.
Longobardow rok 77.

żywaniu sąmym miał Longobárdom swoim/ ktorych wepścia do Włoch li-
czy rok siedmdziesiąty siódmy.

Rok P. 639. Seweriná i. Herákl: 30.

E
Ectelis herety-
cka.
Martinus Pa: in Sy-
nod: Later: Secret:
1. & 3.

Anastafius.
2.
Wyrok heretycki
Cesarza Hera-
kliusa.

Synod w Caro-
godzie herety-
cki.

Pyrrhus Caro-
godzki Patryar-
cha heretyk.

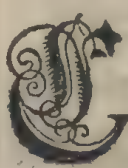
3.
Persya Maho-
metani wzięli.

Aimon lib: 4.
cap: 20.
Krol Frankow
Dagobertus po-
kutuie.

Syna dał na wy-
chowanie Bisku-
powi S.

I
Theoph: in anal.
Papież wyrok Ce-
sarzski potępił.

Afryka potępia
Monotelity.

Cesarz Heráklus za poduszczeniem Sergiusa Pátryarchy Cáro-
godzkiego/ wydał wyznánie wiary heretyckiej Monotelickiej/
ktore názwał Ectelis, to jest wykład. y kázal ie wśytkim Bi-
kupom trzymać y wyznáwać. Ten wyrok posłał do Exárchy Je-
sáciusa/ aby go podał Sewerynowi Papieżowi. Ktorego on nie
przyjął/ y miásto przyjęcia przeklinał/ y bzydził sie onym wyznániem wiary.
A potym strókány/ máiac kśieża swoje wygnána/ tego żywota dokonął/ y
roku swego Papieństwa nie doszedł. Po nim nastąpił Jan czwarty Dálma-
tá. Ten wyrok Cesarza Heráklusa o wyznániu wiary/ ma w sobie iáwne
kácerstwo y potwarz ná Kátholiki. Twierdzi iż w Pánie naszym jest iedno
wola y iedno dziełanie: chyro dáiac znáć/ iż y nátura w nim iedná/ iáko
Eutyches mówił. A potwarzáia Kátholiki/ iáko by oni dwie przeciwné wole
kládli: gdyż nie kláda Kátholicy dwu przeciwnych sobie/ ále dwie rózne od
iedney persóny pochodzące.

Sergius dla tego wyroku Cesarzkiego/ zebrał Synod w Cárogodzie/
ná ktorym wśyscy zebráni Biskupi pochwalili to co Cesarz nápisal/ pisy-
muiać ono wyznánie iego y zá nie dziekuiać. Cyrus też on Alexandrijski ná-
pisal list pochlebny do Sergiusa pochwaláiac on Cesarzki wyrok. Tegoż ro-
ku Sergius od P. Bogá śmiercia skarány/ y ná sad iego powołány jest. Ná
ktorego miéysce wstąpił Pyrrhus mnich Chryzopolitański/ taki od Cesarza
wybrány/ ktory toż kácerstwo rozumnájąc y bronić go umiał.

Tegoż roku moc Sarácenow szerzyla sie. Bo náitácháli Persya/ y Krole-
stwo ono/ gdy Hormisdá krol wciekác musiał/ pod moc swoje podbili. Z Krole-
rym Rzymskie páństwo miało záwždy co czynić/ ták mocne y twitnace Páń-
stwo wpásć w ich rece musiało: w ten czas gdy w Rzymskim páństwie herety-
ckie bluźnierstwa powstawały.

W Galliey krol Dagobertus do siebie przysłał/ y z láski Bożey posłał
ny/ odzuciwszy obce niewiásty/ o ktore go s. Amándus káral/ z żona wlástná
Regentruda mieřkal. y dał mu Pan Bog syná/ ktorego Sygebertem zwáć
chciał. A myślać komuby go do chrztu s. dáć/ y do wychowania poruczyć
miał: wspomniáł ná s. Amándá/ ktorego z ziemie niewinnie wyrwał/ y fu-
kác go wszedzie kázal. Ktorey gdy do niego przyszedł/ wpadł krol do nog iego
przeprosáiac go/ á o syná prośac/ aby go ochrzcił/ y do náuki swey y wycho-
wania przyjął. Długo sie wzbraniał y wymawiał s. Amándus/ boiać sie aby
mu rzecz oná przyczyny do częsteo w dworu przebywania nie dáła. Ale zwycię-
żony prosba rádných pánow/ przyzwolił. A gdy ono dziecie chrzcił/ ktore ty-
lo czterdziési dni miało: ná modlitwe iego/ gdy ini milezeli/ przerzekło. Am.

Rok Páński 640. Janá czwartego i. Heráklusá 31.

An Papież zebrał Synod w Rzymie/ potępił on wyrok y Ectelis-
sin Cesarzki/ y kácerstwo Monotelickie/ nie sie ná Exárchy y żo-
nierze/ ktorzy przeszlego roku y kóściół Láteráneński wylupili/ y du-
chowne przednieysze rozegnáli/ nie ogladáiac/ ani sie ich boiać. A
do tego nápisal do Biskupow Afryki/ aby toż uczynili. Z áraz Bi-
zácium/ Numidia/ y Mauritania/ to jest/ Biskupi w tych powiátách Mo-
notelity y on Cesarzki wyrok potępił: zá powodem y pobudka Máxima
Opátá/ ktory do Rzymu iádac/ Afryke pierwey náwiedzić chiał. y ták one-
go błędu

go bledu korzen podciety byl. y Pyrrhus w nadzieiey wstal. ktory listem swo-
im kacerstwo ono Papiezowi Janowi zalecat. A iz sie wzmianką ssta-
ła Marima / z rzeczy przychodzi / oznaymic co to byl za czlowiek / bo o nim
czesta sie mowa wdawac bedzie. Byl rodem z Carogrodu domu przezacne-
go / w Philozophiey y Theologiey cwiczony. Pociagnal go byl Heraklius
do pisania swoich listow / na ktorym wrzedzie przystoynie y z wielkim cnot
przykladem zachowal sie. az gdy kacerstwo Monotelickie do dworu sie
wtradlo: on sie boiac o sie / klastor sobie obral w Chryzopelu / y tam byl nad-
inemi starszym. Potym gdy widzial iako wschodne koscioły ono Monote-
lickie kacerstwo przymowaly / a lekarstwa nie dopuszczaly: puscił sie do za-
chodnych stron / wszedzie przestrzegaiac aby sie chytroscia ona heretycka w-
wodzic nie dal. y wielka poslugę P. Bogu czynil / prawdy Kacholickiey
broniac / o ktora potym iako meczennik prawy y zdrowie polozyl.

A gdy wyslal Heraklius iz Jan Papiez z inemi zachodnemi Biskupy
y z Afrykanskimi Ethelin iego / abo ono wyznanie wiary potepil: zawsty-
dzil sie. y slawie swojej dogadziac / puscił list po wyslykim panstwie / oznay-
mujac / iz ono wyznanie y Ethelis nie od niego wyslo / ale od Sergiusa
Carogrodzkiego Patryarchy / ktory go do tego przywiodel iz podpisal y swo-
im imieniem wydac kazal. To sie pokaznie z dzieiom Senatu Carogrodz-
kiego / gdy z Cesarzem Constantsem Marima sadzili. ktory Constantsewi ra-
dzil. aby tak uczynil iako dziad iego / a kacerstwo swoje pismem odwołal / y
slawie swoje oczyscil. Lecz Heraklius nie uczynil inzego wyznania Kachol-
lickiego / aby byl to naprawil co zepsowal / okrom tego iz sie oney Ethelin
zaprzal. Tegoz roku vmarl Cyrus on Alexandriyski przewrotny y zly he-
retyk / a po nim takiz nastal Piotr Monotelita iadowity. O Patryar-
chach Antyoskich iuz nie masy wzmianki y o Jerozolimskich / gdy wyslyko Sa-
raceni osiedli. Tylo na hostym Concilium wspominaia Marariusza Anty-
oskiego Biskupa / ale iako obwolancgo heretyka.

Dagobertus krc. Frankow wyprowadil posla Rychariusza do krola Skla-
wow abo Stowakow / o wrocenie pobranych kupi poddanym iego. Przy-
tem poselstwie to bylo znaczne: gdy rzekl krol Sklawow / iz pragnie przy-
jaci krola Frankow: posel odpowiedzial: Nie podobno slugom CHRIS-
TUSOWYM ze psy przymierze miec. A kro mu na to rzekl: Wy sie czynicie
slugami Bozymi / a zlosci wiele przeciwo iego woley czynicie / dla tego nam
czesto dopuszczaiac / abysmy was iako psy kasali / y krzywdy sie Bozey nad nie-
pozytecznymi slugami mscili.

W Angliey on Eadbaldus krol Kanthuariyski swiat ten pozegnal /
zostawil na krolestwie syna Eartkonberta / ktory seroko wiare s. w panstwie
swoim rozmnozyl: y rozkazal wyroki swemi / aby balwany wszedzie wyrzu-
cone byly. a zeby wyslycy post wielki poscili / y wstawil karania na nieposlus-
sne. Corka iego Eartongata do Frankow do klastora Brige z wielo pa-
nienek zaiachala. Gd ieszcze w Angliey klastorow panienkich nie bylo.

Pok P. 641. Iana III. 2. Constantina 1.

Heraklius Cesarz roku tego z ciatem sie rozdzielil / w wielkim du-
shey ciata verapieniu / mial niemoc wstydliva y puchline. Krol-
wal lat trzydziesci y iedno. Pokazal na sobie co krolowie moga
gdy sie z P. Bogiem zlaczaja / a co traca / y iako R. P. skodza /
gdy co przeciwo P. Bogu y kosciolowi s. iego czynia. Mogl sie
nad inne Cesarze wielkim chwaleniem przekladac / by byl konca panowania
swoego niebezpieliwym przeciwo wierze s. postepkiem niezmazal. Po nim

Ex Epistola Aga-
tonis Papz.

2.

Maximus co sac-
byl.

Codex Vatican: de
Maximo.

Petrus Morinus.

3.

Heraklius wyslydzi
sie swego o wie-
rse mandatu.

Cyrus vmarl he-
retyk.

4.

Slowacy.

Aimon lib: 4.
cap: 23.

Pogany Pan Bog
na Chrszcziany
posyla.

5.

Post wielki.

1.

Heraklius Cesarz
vmarl.

Theophanes.

Syn Herakliu-
son otruty od
macochy.

Herakleon wy-
gnany.

Constans na Ce-
sarstwo.

2.

Anastasius.

W Dalmacii
Słowacy.

Ialmuty przed
zgubą.

Anastasius.

wstąpił Constantinus syn iego zachorzał / ta korona w której do grobu
oćiec iego niesiony był / koronowany / a kościolowi zapłacił za one korony
siedmdziesiąt funtów. Nie trwał jedno cztery miesiące. Było między lu-
dzmi mnóstwo / iż go Märtyná Cesárzowa macocha iego otruli / która po-
nim za pomocą Pyrrhusá Pátryarchy / syná swego Herakleona na páństwo
wsadziła / na którym był sześć miesięcy. Do sie nań Senat wzburzył / y na-
mu wrzneli / y matce iego iezyl wcieli / y obu na wygnanie wypchali. Wybra-
li na Cesárstwo Constansá syná Constantynowego / wnetá Herakliusowa
go / którego drudzy zwali Constantynem iako y oycá. My go zwáć Con-
stanssem będziemy.

Tegoż roku Jan Pápież do oyców posedł. Siedział rok y miesiące dzie-
wieć. Ten po wszystkich Dalmácii abo Istrii wielkie pieniądze posłał na
wysłupowanie więźniów od Sławow abo Skławow / którzy one strony wo-
towali / y wszyscy wykupił. Bojąc się aby sie łakomstwo Cesárzow na kościel-
ne skarby nie obróciło / iako sie za Serweryná Pápieżá sstało. y wołał iako s-
Wawrzyniec / na bezpieczne miejsce skarby kościelne obracać. A też sam Dal-
máta będąc / ziemkowi swoim nadze żałował. Z Dalmácii y Istrii wy-
nosił lepsze skarby / to jest kości y reliquie ss. męczenników / Wenancjusá y
Anastazynsá y Maurá / y innych wiele / y położył je w Lateranu wedle kápla-
ce s. Jana Ewangelisty / która ozdobił y dary nadał. Stoi ieszcze po dziś
dzień ta káplica / y obrazy w niej z pozłoconych kamyshczków / mátki Bożej y
męczenników. y wierze pod nimi.

Rok P. 642. Theodorá 1. Costánsá 1.

1.
Pyrrhus Pátri-
archa do Afryki
czekł.

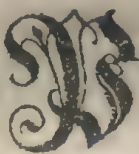
Constans Cesárz
heretyk.

Afryscy czterech
Patriarchowie
heretycy.

Zła csa by barzo.

2.
Oswaldus krol
zabity.

Beda lib: 3. cap: 12.
* 9.

Archus Cárogródzki Pátryarchá Monotelita / będąc pobierzą-
ny o truciznę podaną Constantynowi Cesárzowi / y o zmowę
Märtyná / sam z siebie złożył Biskupstwo / y wcielił na wygnanie
nie dobrowolnie do Afryki. Siedział lat dwie y miesiące dziesięć.
Na iego miejsce dany jest Páwel także heretyk Monotelita.
Constans zasiałby Cesárstwo / błąd y kácerstwo dziada swego rozmnażał.
Na Biskupstwa nie dawał jedno heretyki / y na świeckie rzędy także. Ci-
ma sie nie oparli. Wszyscy wschodni Pátryarchowie byli heretykami. Za-
chodzili Saracenijskie Mahometánskie krucienstwa y bluźnierstwa / które
mi Chrześcianstwo wciśnione wielce było. Kościoły łupili / káplany zabija-
li / pánienci y mnisi strasili / na posmiech wierne dawali. y nie był nigdy
kościół Boży w onych krájach tak strapiiony / iako wieku tego. O czym ma-
ło zostało pisma / y one nadze bez końca żalileżane sa / iż y z pożalenia po-
chy nie ma / iako Job mówił / pragnąc aby iego nadze y słowa / na kártach
na ołowiu / na twárdym kámienu pisane były. Bóże nas boli / gdy o bo-
leści náyey nié niewie.

Oswáldus on święty krol Northumbrow w Anglii na wojnie z po-
gany / z krolom Merciorum / zabity jest. Modlił się umierając za swego
wzrostu / a mówiąc: Boże zmiłuj się nad duszami. Ciało iego w klasztorze
Lindesárneńskim położone / ale ręká z ramięmiem w krolowskim mu-
schowáná jest. Był bázro nabożny pan / y iálmuznik wielki. Po śmierci cu-
dy sławny. Ziemia ta na której zabie / wiele się chorób leczy ludzkich / y br-
dlecych. Co piše Bedá / y o innych cudach / które tam wyslicza. Krolował
lat dziesięć. Nikt się gorzyć nie ma ręká śmierci tak pobożnego krola /
który zawsze świeckim krolstwem gárdzac / wiecznego pragnął / y o wiara
świeta / y oyczyzny obronie / iako męczennik umarł.

Rok P. 643. Theodorá 2. Constánsá 2.

S Annár krol Sáráceński w Jeruzálem kościół Sekty swej Máhometánskiej budować począł ale budowanie ono wpadało. Pytał Żydów czym się to dzieje: a oni krzyż przeciwko postawiony wskazali na kościele góry Oliwney. y gdy go zrzucić kazali budowanie się stanowiło. y skąd krzyż na wielu miejsc Sáráceńskich przysiałe krzyżá s. stracali. Wielkim y kosztownym nakładem skończył on kościół zaumár y imiony na jego opátrzenie y popráwe y ná lampy nádał. Sa ná nim Árabskie písmá / kiedy się począł on kościół budować y kiedy się dokonał. Doználi mocy Krzyżá s. ábo ráczey Chrystusowey / iż dla niego postawić kościoła nie mogli. Tak wiele kościołów było w Jeruzálem od nábożnych Cesárzów pobudowanych / á żadnego Sáráceńskich nie wzięli / ale wolno w nich wszytkiego Chrześciáńskiego náboženstwa dopuścili. y to była moc Krzyżá s. ábo tego co ná nim umarł.

On Mauricius Greczyn / przez którego Isácius Exárchá kościół Láteráński w Rzymie z kárbow zrupił / podniósł się ná Isáciusa / y w Rzymie żołnierze sobie umówil / aby tego samego słuchali y przysięga mu się obwiazáli. O czym wysławszy Isácius / wysłał náń Doná wodzá z wojskiem / ktorzy gdy do Rzymu wiáchal / Senat y Rzymianie do niego przystáli / á Mauricius do kościoła P. Máriej ad Prásepe wciekł. Ten który kościoły lupił / z kościoła pomocy szukał. Ale stámtad wzięty y z swemi przedniemi towarzyszy / smi do Káwenny wiedziony / przed Káwenną z roztázania Isáciusa ścieżkę jest. Głowá jego do miásta jest wniesiona. Ktora wyrzawszy Isácius w ródował się y ná rynku ia ná postrách zawiesil / á towarzysze jego do więzieniá dał. A sam przedko pokárány od Boga umarł. y tak obázárá lupieczy kościelni polegli. Był ten Isácius z Ormiánskiej ziemi. po śmierci jego wóźniowie oni wszyscy wolno puszczeni sa. Po Isáciusie był Exárchá od Cesárzá Constánsá / pláto heretyk.

W kościołach wschodnych práwowierni Biskupi / ktorzy ná ono kácerswo Cesárskie y Pátryárchow nie zezwaláli / do Papieżá sie Rzymskiego wciekali. Jáko Biskupi z Cypri / ktorzy pisáli do Theodorá Papieżá iáko do oycá oyców / oświadczájac się / iż ná one nowe błedy nie zezwaláia / ale się we wszytkim listu s. Leoná trzymáia / nie od oyców s. nie odstepuiac. ic. Podpisál sie Sergius Arcybiskup Cypri.

Jerolimski też kościół / od onych heretyków Monotelitów / ktorým głowa był Sergius Joppenński Biskup / wzięty był. Ale Kátholicy wysłáli Stephaná Doreńskiego Biskupa do Papieżá Theodorá / záluiać się ná one heretyki. Ktorego wezwał Papież swoim w onych stronách namiestnikiem / aby onego wtráconego Pátryárche wyklá / y Biskupy ktoreby on świecił z dostóyności złożył. Tak y między Sáráceńskimi w ziemi s. rzády swoje Papież ná heretyki rościágał.

Rok Páński 644. Theodorá 3. Constánsá 3.

S Británniey w wschodnych Anglow Sygebertus krol / oddał wszy krolestwo porwinnemu swemu / z náboženstwá ku CHRIS TY SOW I wszytkim wzgárdziwszy / mnichem został / y potym od Peudy Merciorum krolá Pogániná zabity jest. Dágobertus krol Grántów máiać sam wszytko cále krolestwo / roku Gárgium / oznaymil im y písány wkázał swoy testament. w ktorým to co kościółom nádał potwierdza / y syny obwieszuie aby mu wiary dotrzymáli / iesli

I.

Theophan.

Mahometani kościół sobie budują w Ieruzalem. Krzyż obalac kazali.

Tyrius.

2.

Athanasius in Theodoro Papa.

Lupieścá kościołów skarany.

3.

Concil: Lateran: sub Martino.

Biskupi z Cypri Kátholicy.

Concil: Lateran: sub Martino Papa.

I.

Bedalib: 3. cap: 14.

Krol mnichem został.

Aimon lib: 4. cap: 30.

chca aby też ich synowie onym to czynili. y żalując za grzechy swoje / kápián-
skie sie modlitwie żywy y umarli zaleca. ic.

Rok P. 645. Theod: 4. Constans 4.

I.
Theoph: & Pho-
cious & Anastaf: Bi-
bliot: in Theod.
Disputacya Ma-
xima z Pyrrhu-
sem.

Pyrrhus kacer-
stwem Rzymie od-
wołak.

2.
Oczyszczenie Ho-
noriusza Papieża
od Maxima.

3.
Potwarz na Pa-
pieża.
Martin: Papa epist:
16. Tom: 2. epist:
R. P.
Theoph: in Con-
stant.

I.
Afrkańscy Bisku-
pi potępiłi Mono-
telity.

Ego roku w Afryce gdy Pyrrhus on Cárogradzki Pátryarcha
na wygnaniu bedac / heretyctwem swoim kościół zarażić chciał
y od prawdy odwoǳić: sprzeciwił mu sie Máximus s. Opát y
potym męczennik / z którym iáwne przed wszystkimi Biskupami
stárosta Grzegorzem Pátricem / y pány przeznaczeni w mieście
cu Lipcu w mieście Kátháginie gadanie y disputacya stoczyl. ktora wspan-
tka wiernie wypisana / y w ksiáznicy Wátykańskiej po Grecku dochowana
jest aż do tych nászych czasów / y przelozył ja na Látínskie Franciscus Turia-
nus Societatis LESV. wszystka ciele obiemá ięzyki na końcu tego Tomu ofme-
go položona jest. Ta disputacya Pyrrhus zwycięzony rece podał / y ná bla-
dów swoich odwołanie do Rzymu do Papieża Theodora iáchał. gdzie gdy
wszystkie herezye potępił / od Papieża wezrony / y ná Pátryarchomstwo Cár-
ogrodzkie przywrocony jest. y przy óstarzu Papież iego stolica przy swoich
postáwił / czczac go iáko Pátryarche Cárogradzkiego.

Z tej disputacye / to sie tu wyiać słusnie ma / co do oczyszczenia Honori-
usza Papieża służy / ktorego heretycy potwarzáli / iáko by w liście swoim do
Sergiusza Pátryarchy Cárogradzkiego / iedne wola w CHRISTVSIE
nie nászym wyznawał. Gdy go spytał Pyrrhus: Co mówisz Máximie / o
noriusie ktory iedne wola wyznawał: On powiedział: wyznał iedne wola-
nie w bóstwie y w człowieczeństwie: ále tylo w samym człowieczeństwie.
mowi w liście onym do Sergiusza: Nie miał Pan CHRISTVS dwu wole-
przeciwnych / ciała y duše / iáko my mamy po grzechu / ále tylo iedne ktora
człowieczeństwo iego pokázowała. A iż to tak jest / wspomniáł tam Honorius
y ciało / ktorego bóstwu przyczycić sie nie godzi. Tak oczyszciony jest Hono-
rius / iż nie przeciw temu Pyrrhus mówić nie mógł. Dwie wole y dwie dzia-
łanie są w CHRISTVSIE wedle dwu natur / ludzka y Boska: ále ieden chrze-
cy y dzielący przez obie naturze wedle własności ich. Kto mówi iedną wola-
la y dzielanie ábo operacya Boska y ludzka: pomieszá natury / y Eutychián-
skiego bluźnierstwa nie wyǳie. A ná odwołanie kácerstwa onego /
sam Máximus z Pyrrhussem do Rzymu iáchał. y tam kościół s. nawróce-
niem swoim wwešel / á łaskáwości oycowskiej y Papieża doznał.

Gdy tá wieść do Cárogradu o Pyrrhusie przysła: heretycy zasmucceni
do potwarzy sie wcieli. rozgłosili / y tym nietyło pospolite / ále y Cesarstwu
szy nápełnili / iż Pyrrhus w Rzymie poimány od Papieża / y zwiázaný / po-
niemowluie do odwołania y potępienia onego ártýkulu przywiedziony jest. Co
siez dziełow Márcina Papieża pokázuie.

Żaumar krol Sárácenow / on ktory krzyże zmiotác kazał / od Persy iego
dnego zabity jest / y odmiót złości swej zapláta. Tá iego miejsce postáwiony
jest Hoámen powinny iego.

Rok Páński 645. Theodora s. Constans 4.

Niskupi w Afryce Synody czyniac we czterech prowincjach / Tu-
midiey / Bizácentu / Mauritaniey / y Kátháginskich / ábo Pro-
consulárskich / heretyki Monotelity potępiłi. á słysiac iż w Cáro-
gradzie pisma iáwne ná branách y kościółách zámieszano / áby
wszystcy one błędy Monotelitow przysymowali: rospisáli listy / y
do Papieża / áby Páwła Cárogradzkiego mniemánego Biskupa Monote-
lita

lite wstawał wykład / i esli by sie nie wpamiętał. pisali y do samego Pawła / aby sie obaczyl / a kościoła s. nowinami nie rozrywał. Pisali y do Cesarza Konstans / aby tegoż Pawła od fałsu y kacerstwa odwoził. A sami iawnie wyznawali / i z od Oycow ss. nauki y podania odstąpić nie moga / ktorzy iako dawie naturze / tak też dwie woli w Panie naszym wyznawali. Listy te ich wybrane sa z Concilium Lateranenckiego za Marcina Papieża. Theodorus Papież wspominał był miękko y łaskawie Pawła onego Carogrodzkiego / aby za nauka Oycow ss. siedl / a kościoła Bożego kacerstwem onym Monotelitow nie rozrywał. Na co gdy niedbał / ostrze y z dobrym łaianiem y pogroźeniem napisał mu drugi list. Na który on odpisywał a potore zmyślał / y por swoy chytry prowadzi / dwu woley w Panie naszym wyznawać sie wzbanił. Za co go petym Papież potepił y wyklął.

Secret: 2.

Ibidem.

Paweł Carogrodzki Patriarcha wyklęty od Papieża.

Rok P. 647. Theod: 6. Const: 6.

Gregorius Prator albo starosta w Afryce / przeciw Cesarzowi powstał / a wojna sąsiedzka była: Saraceni puszczili sie do Afryki / y porażwszy Grzegorza / opanowali one wielkie ziemie / y postawivszy na nie dan / odiachali.

W Gallii Dagobertus krol Frankow dziewiętnastego dnia stycznia ducha Panu Bogu oddał. Krolował lat szesnaście. on to krol hojny na kościoły / który wielkie fundacye nadsł / kościoły dzierżymy y wielkim nakładem pobudował / świętym męczennikom CHRISTVSOWYM zwołaszczając. Dionyzysowi y Mauryciusowi wielka cześć czynił / y s. Marciniowi. Onim perwa jest powieść y wiary godna / y od wszystkich na on czas przysięta. Gdy Ansoaldus obrońca kościoła Piktawenskiego w Syccii był / a na iedney wyspie małej do niaćkiego Jana pustelnika starego trafił: rozmawiając z nim / spytał go starzec: iesli zna krola Dagoberta: odpowiadając go znam bardzo dobrze / y żywot mu iego y obyczaje oznaymiał. A on powiedział: Obiadaj mi P. Bog przez sen takie widzenie. Wczciwa iakas osoba stanęła przede mną / mówiąc: Wstań a modl sie za dusze krola Dagoberta / który tej godziny z cięcia wyszedł / gdy to czynił / wyrzatem zdaleka na morzu spetne czaroty / ktorzy związanego Dagoberta niesli y trzęśli y bili / y do Wulkanowych / to jest / podziemnych miejsc niesli. A owo z nieba z gromem zstepowali między wody morskie / meżowie piekni y świetni. y pytałem ich / co by zacy byli: a oni rzekli: Sachmy Dionyzys / Maurycius y Martinus / ktorych Dagobertus na pomoc wzywał / y wnet dusze one czarłom wydarli / y do nieba ta podnieśli śpiewając Psalm: Błogosławiony ktoregoś ty Panie wybrał y przyjął / będąc nieśkat w pałacach twoich. Te powieść oznaymiał Ansoaldus Anatonowi sekretarzowi krolowskiemu / który potym był Biskupem w Rodomagu / który to do historiey y ksiąg podał. y wspomina powieść te Cesarz Lodowik do Hilwina Opata s. Dionyzego / ktora jest przy księgach Areopagity / ktore on wykladał. Pokazuje sie czyścić y karanie doczesne po śmierci / y przyczyna Świętych / y to co dla nich na chwale Bożka czynim / iako im wdzięczno jest. Po nim dwa synowie iego na krolestwo Frankow wstąpili Sygebertus y Klodowus.

I. Theoph: in Conf.

Afrykę opanowali Saraceni.

2. Dagobertus krol ymarł.

Aimon lib: 4. cap: 34.

Powieść o nim dziwna y pewna.

Świętych pomoc y czyścić.

Rok Pański 648. Theodora 7. Constans 7.

Aulus patriarcha Carogrodzki Monotelita / widząc iako się nań y na iego kacerstwo oburzyły kościoły zachodney Afryki: na mowil Cesarza Constans / aby taki wyrok napisał na wszystkie Chrześciany / żeby sie mikt nie spierał / ani o tym swarzył / iesli iedną iesli dwie wole y operacie sa w Panie naszym CHRISTVSIE:

I. Concil: Later: sub Martino.

Paweł Patriarcha Carogrodzki radził milczenie o dwu woliach.

Typus albo wyrok
Cesarza o wierze.

2.

Anastaf: Bibliote:
in Theod.
Pawel Carogrodz
ki wyklaty.
Typum potepil
Papiesz.

Theopha: in ann.
Anastaf: in Theod.

Pyrrhus sie do
heresyey wrocil.

Prześladowanie
od Constans.
Vt supra in Concil:
Lateran.

3.

Saraceni Cypr
natachali.

ale aby o tym milczenie bylo / a stare s. Oycow y piaci Concilium postanowienie y potepienie heretykow / od kazdego przyjmowane bylo. W tymze roku / ono pisano zawieszone w drzwi kościelnych w Carogrodzie / ktore Noteliska herezya pochwalalo / zniesc y zdiac kazal. Nazwal ten wyrok swoy Typus. ktory potym Marcin Papiez na Concilium Lateranskim zgani y potepil. Bo pokryte w sobie kacerstwo mial. A chociaż Honorius Papiez toż radzil y roztazowal aby o tym milczenie bylo : ale to uczynil na przodku po ki bronie iedney strony heretyckiey nie poczet. Lecz gdy inż iawnie namierzali y pisali o iedney wolej nauke falszywa : milczec sie nie godzilo / ale ale potepiac / a dobre chwalic przystalo.

A Theodorus Papiez widzac nieukaranego onego Pawla Carogrodzkiego / zebrałszy Synod / zlozył go z dostojności Biskupiey y wyklat iako heretyka. Potepil też y on Typus iako niesluszny y kacerstwo pokrywajacy / na Cesarstwie roztazanie niedbajac.

A gdy sie Cesarz dowiedzial / iż Pyrrhus pokutna karte Papiezowi oddal y blad swoy y herezya odwołal : poslal do Wloch na miejsce Platonu Olimpiusa heretyka smialego y zuchwalego / ktory do Rawenny przychodząc / w slych w slychimi sposoby ktorymi mogl Pyrrhusa do siebie do Rawenny przyciagal. y tam wstawicznie nań nalegajac / przywiodel go do tego / iż sie iako pies do womitu wrocil / y prawdy sie zaprzal / y pierwsza herezya pochwalil. Zaraz Theodorus Synod zebrał / y w Rzymie w s. Piotra / Pyrrhusa wyklat y potepil. O czym w slychimi gdy sie Cesarz dowiedzial / iż Papiez tego wyroku nie uczinil / y Pawla y Pyrrhusa wyklat : srodze sie rozgniewal / y prześladowac y wiscac Kacholiki poczat. Naprzod na posly sie Papieskie oburzył / y w Carogrodzie / gdzie przemieszkowali / okarzał obalil y zlupil / aby tam osiary s. sprawowac nie mogli. Wiele kaplanow Kacholikow do wieze posadzano / drugie wygnano / drugie bito. Co sam Marcin Papiez wypowiadał / sto zburzył / gdy Cesarz na Kacholiki rece swoje y moc podnosil / a iego męskożbożności nieprzyjaciele rośli.

Rok P. 649. Marcina I. Constans 8.

1.

Marcin Papiesz
brzydzi sie namo-
wa Cesarzka.
In actis S. Audoe-
ni apud Surium 28.
Aug: cap: 8.

Synod w Rzymie
wielki.
Maximus w Rzy-
mie.

2.

Concil: Lateran:
sub Martino Papa.

Theodorus Papiez żywota tego dokonat. siedzial lat siedm y miesiecy piec. a pierwszeo dnia Lipca wybrany iest na iego miejsce Marcin z Tudertu z Tusciey. Ktorego zaraz po potwierdzeniu ktore tyrannowie wnieśli / iakoby na pokazanie wdzięczności / wzywac pilnie Cesarz Constans / aby iego Typum / to iest / on wyrok o wierze pochwalil. Z czego sie on nietylo wymowil ale sie y zabradzil prosba ona / mowiac: By w slychimi swiat nowe y od wiary rozne nauki przyiac chcial / ia od nauki Ewangeliy y Apostolskiej / ani lagodności / ani śmierci odwieść sie nie dam. y dla tego przedko zebrał wielki Synod albo Concilium w Rzymie / na ktorym bylo sto y piec Biskupow: y dwoch z Galliey przyzwani / ktore sie Lateranskim zowie. Był na tym Concilium on Maximus Opát / y ten Papiez pobudzil / aby takie Concilium zlozył / ktore tenże Martinus Papa zowie Concilium Pomiechne. Ma w sobie Secretaria. albo zasiadania piecioro / czynione miesiacá Pázdziernika.

Na pierwszeo Martinus Papa uczynil rzecz / na heretyki sie zaluiac / ktore wcielanie Syna Bożego psuia / a dla tego iedne wola y operacya w państwie naszym klada / aby sie dwu natur w nim zaprzeli. acz te coneluzya pokrywajac. iaki był Cyrus Alexandriyski / y Sergius / Pyrrhus y Pawel Carogrodzcy Biskupi. y tamże sam Papiez o dwu wolej y dwu dzielnych mocach

W CHRISTVSIE, madre y wzone kazanie miał. y potym na inych zaśiedze-
niach, wyszko dowodnie na heretyki, zwłasczā Cyrusa, Sergiusa, Pyrrha
y Pawła wstazniac, y ich bluźnierstie listy czytācie, y przeciw bledom ich wy-
wody z Pisma s. y z oycow s. czyniac, y księgi ich czytācie, potepili wyszkie
heretyki y stare y nowe, a zwłasczā tych czterech y z nimi Theodora Bisku-
pā Phariſaickiego, z ktorego pisania bluźnierstiego wyszcy terāzniejszy
iad brali, y one Ethelw Cesarzā Herakliusā abo Sergiusa, y Typum Ce-
sarzā Constansā, zganił y potepił, y wyszkie ich towarzysze y pomocniki, y
na nie wczynili dwadzieścia Kanonow y przeklectw, wiara prawowierne
Apostolska y oycow s. wyznawācie, a heretyki y falszywe ich nauki potepia-
cie, y iawnie y iasno wyznali, iż w Panie naszym sa dwie wole, Boska y ludz-
ka wiedney personie. A gdy sie wyszko skonczyło, napisał list swoy Marti-
nus Papież do wyszkych wiernych, ktory zowia Sinodalis abo Circularis,
wielce wzone y nabożny, do wiary s. serca ludzkie wtwierdzācie, a heretyki
y falsze ich wstazniac, a przy liście posłał dzieie tego wielkiego Synodu Ła-
teranskiiego, aby wyszkiem iawnie y wiadome byly. S. Amāndus Trācie-
renski Biskup pisał do Papieża Marcina, żaluiac sie na zły żywot księzcy
swoicy, y dla tego prosi aby mogł od Biskupstwa wolnym być a ono puszcic.
Opisuiac mu Papież, aby trwał do końca a zle karał, y składał, a wysługe
sobie u Pana Boga iednal. Zaraz mu też on list swoy Synodalski y dzieie
Synodu posłał, y reliquie s. o ktore prosił.

Monotelite potę-
pieni.

Ethelw y Typus
potępieni.

Epist. 1. Mart. Tom:
2. ep. R. P.

Amāndus składa
Biskupstwo
Exeat post dictum
Concil. Rom. To:
3. Conc.

4.
Mestwo Marcina
Papieża.

5.
Anastasius in Mar-
tino.

Marcina Papieża
P. Bog obronił
cudem.

6.
Mart. ep. 3. To: 2.
ep. R. P.

Żył wielkiego męstwa ten Papież, gdy żadnego z Pātryarchow Ka-
tholika z ktorychby pomoc mieć mogł nie miał. gdy Cesarz był heretyk y do
Włoch mādat on swoy Typus na wykonanie, y srogiego do tego urzędni-
ka swego Exarche posłał: gdy świeża ięszce onā rana była od Isacrusa
Exarchy w złupieniu kościoła zadana: gdy Longobardowie Ariani tamże
we Włoszech pāństwo swoje rościągali: on mogac troche poczetac, na tāt
zły czas nie patrzył, ale prawie wojnę z Cesarzem zaczął, przy prawdzie sto-
jac, a nie dopuszczācie aby co w wierze y rzeczach duchownych rzadzić y
władnac Cesarz miał. y listy po wyszkych kościołach przeciw iemu pisał y
Synody czynił, y pisma one nań y w dziwni pałacow iego przybiac był gotow.
A to sie tāt wielkiemu sercu iego wydziwuię: y patrzymy w iakiey mebespie-
czności był, a osobna od P. Boga obrone miał.

Cesarz Constans Olimpiusowi stāroście abo Exarchowi Włoskiemu
rozkazał, aby on iego Typus zmowiwszy sie z żołnierzmi Biskupom przy-
mować y podpisowac kazał. A iesli by żołnierze na to nie przyzwolili, aby
Marcina Papieża poimal. A gdy do Rzymu Olimpius przyiachał, wi-
dział wyszkie Biskupy Włoskie zgodne, a iawnie Papieża poimac nie mo-
gac, przy Mszy w kościele mārty Bożey ad Prasepe tātini go sposobem za-
bić chciał. Zmowił sie z sluga swym, gdyby mu Papież ciało pānstie poda-
wał, aby go w ten czas zabił. Lecz P. Bog ktory swoich broni, slugę onego
tego ożenika oslepił, iż Papieża widziec nie mogł: a Papież Olimpiusowi
ciało pānstie podał y potoy oddał, co sam sluga potym na sie zeznawał. A
widzac Exarchus iż reka Boża była z Papieżem: wczyniwszy z nim pokoy,
y oznajmivszy wyszko co mu bylo z nim czynić rozkazano: puszcic sie z wo-
jstem do Sycciliey przeciw Saracenom, gdzie dla grzechow woysku sie
Rzymskiemu nie powiodło.]

Lecz y do samego Cesarzā pisał list Martin Papież, oznajmuiac mu
co na onym Synodzie Rzymskim postanowił, z tātini iednal umiarkowa-
niem, iż onego Typu iemu nie przyczytał, ale Pawłowi Cārogradzkiemu.
W tym liście to mu przekłāda, iż gdy królowie wiary s. Kātholickiey docho-
wywāia y oney strozmi sa, P. Bog ich pāństwa y R. P. pomnāza. A gdy
sie iey sprzeciwiaia, sami siebie y pāństwa swoje gubia.

A mājac

Mart: epist: 5.
Namieśnik Pa-
pieśki na wscho-
dnych krásach.

Mart: epist: 12.

Epist: 13.
Wielka nadzako-
ściolow.

Zabić Papieża
Cesarz kazal.

Epist: 15.
S.
Szukanie ksiąg
S. Grzegorza.

Extat apud Conc:
Tolet: 7.

Widzenie w ko-
ściele S. Piotra.

A máiac o wszytkich swiata wszytkiego kosciołach staranie / pise do Janá Biskupa Philadelphiey / zlecaiac mu moc swoje y namiesnikiem go swoim czyniac / zeby po Patryarchiey Antyoskiey y Jerozolimskiey / Racho-
liki Biskupy y kapłany dawal / a heretyki skladal / y wszytkiego doyrzal / iako-
by w onych zlych czasiach lud Boży bez prawdziwych kapłanow nie byl /
gdy y Saraceni y heretycy koscioł Boży pustoszyli / z. Jest barzo wdzieczne
y wcieśne pisanie / z ktorego sie milosc wielka ku dušom ludzkim y moc Pa-
pieśka na rzady wszytkich kosciołow pokazuje.

Tegoż času / Pawła Tessaloniki Biskupa dla tegoż heretyctwa fro-
gim listem zložyl y wyklal / y do iego księzey napisal / aby go za Biskupa / y
żadney z nim społeczności nie mieli. Zle barzo czasy y wielkie wciśnienie
nie bylo na koscioł Boży. Saraceni Mahometanscy ziemie Chreścianstwie
osiadali: Patryarchie heretyki wtracone za Biskupy miaty: Pawel w Ca-
rogradzie / Piotr w Alexandrii / Macedonius w Antyochii / wszyscy heret-
tycy. Jeruzalem Patryarchy nie miało / Cesarz heretyk wśedzie heretyki sta-
wily pomoc im dawal / y Papieża Marcina zabić kazal. A iednak Papież
Marcina serce niezwojczione w swoim statku stalo / y nie z przystoynosci
powinney do opatrzienia kosciołow pracy nie wstapilo. A tym dziwniey /
w ten czas byl choroba zięty / iako sam świadczy o sobie.

W Hispánii Taio Biskup Cesaraugusty / wprosil sie u Krola Chindas-
winda / aby go do Rzymu poslal / szukac ostatka ksiąg s. Grzegorza / ktore
zowa Moraliu. na s. Joba. Bo calych nie mieli / y do s. Leandra Grze-
gorz s. nie caly byl poslal. Przysluchawszy do Rzymu / prosil Marcina Pa-
pieza / aby ich w ksiaznicach kosciołnych szukac kazal. szukano ale nalesc
nie mogly. A Taio wprosil sie do koscioła s. Piotra / w nocy modlit sie u
iego grobu / prosiac aby mu P. Bog one księgi obiawil. y przysla w koscioł
wielka swiatlosc / ktora lampy zacinila / y wielka liczba osob swietech.
co sie Taio przestraszyly iako umarly zostal. A potym dwa starcy biali prz-
šli do niego / y posilajac go spytali: Po cos tu tak daleko zaiachal: A on po-
wiedzial po co przysluchal. y rzekli mu: w tey a w tey strzyni te księgi sa. On
iuz stal sie troche smielszym / y pytal: Co to za ludzie ktorzy tu wešli: A o-
ni powiedzieli: iz Piotr y Pawel za rece sie wziawszy tu chodza / y inni z nimi
wszyscy Biskupi y meczennicy / ktorych tu ciala leza / y miedzy nimi Grzegorz
swiety. A on spytal: iesli tu iest s. Augustyn mady: Bo sie tez w iego księ-
gach kochal. A oni powiedzieli: iz gdzie indziej iest. y tak potym wszytko zna-
knelo. A sedsy Taio do Papieża Marcina / ono mu wszytko powiedzial / y
księgi sie w tey strzyni ktora on wskazal nalazly.

Rok P. 650. Marci: 2. Constansa 9.

1.
Ochora do na-
wrocenia Pogán-
stwa.

Apud Sufium
15. Iunij & 1. Osto-
bris & 29. Maj.

Bez Papieża nie
smieli.

2.
Mart: epist: 14.

Ego czasu kilas swietych ludzi / goracych w milosci ku panu
Bogu y ludzkemu zbawieniu / do Rzymu do Papieża Marcina
na przyslo / prosiac aby im dal moc y blagoslawienstwo na roboty
te okolo Poganstwa / ktore CHRISTVSOWI pozystkowac chcie-
li. Miedzy nimi byl Londolinus Kameracenski arcybiskup / y Amán-
dus Biskup Laodiencki / y z nim Landoaldus arcybiskup / y Amán-
dus dyakon. Bo do takiego zniwa nikt sie nie puszczal / az za dozwoleniem
y blagoslawienstwem nawyzszego pastersza. wedle onego pisma: A iako ka-
zac beda iesli ich nie posla: y tacy mieli zawzdy wielkie szczescie na takie po-
ganskich duš polowy.

Cesarz Constans widzac iz onego iego Typu / abo wyznania wiary
Marcin Papiez nietylo nie przysial / ale y Synod zebrawszy potepil y prze-
klal.

Elat, iako lew rycacy, poduszczoney od onego wykletego Pawla Carogrodzkiego Monotelity, wyslat Theodora Kalliope staroste albo Exarche ziemie Wlokskiej do Rzymu, aby z żołnierzmi y moca Papiezza poimal. Na ktorego trzy potwarzy w Carogrodzie wymyslili: Jedne, iz odmiemil wiare od Oycow podana. Druga, iz sie z Saraceny przeciw Rzymskiemu panstwu zma- wial. Trzecia, iz przeciw czci Bogarodzicy Marycy mowil. Z temi potwa- rzami przyiachal Kalliope do Rzymu.

Wyslat przeciw jemu Papiez ksieza swoje, witaiac go, a on sie tez przysc do Papiezza na iego wzczenie obiecal. Byt w ten czas chory na nogi s. Marcin, gdy po kilku dni w nocy Kalliope na kosciol Constantyna po- stal żołnierze ktoryz wysytkie swiece y swieczniki koscielne obalili y popsowa- li y dom y mieszkanię Papieskie obroczyli. A gdy przyszedl Kalliope z Theo- dorem Komornikiem, a one nań potwarzy przed ksieza wysytki kladl: ksieza zadowolali: przeklety kto na Marcina mowi, aby w iedney kresce wiare od- mienil, y powiedzial mu Papiez, iz z Saraceny nigdy zadney sprawy nie mial, a niektorym wiernym w bogini miedzy nimi ialmuzny posylal. A na- swietsey Marycy ktora wysyky Oycowie Katholicyz matka Boza zowia, kto nie czci y iey sie nie klania, niech przeklety bedzie, y tu y na onym swiecie. Przydal potym ina nań wine, iz nie porzadnie y nie wedle praw wybrany na Papiestwie zasial, przyczyny nań szukaiac. Papiez mogac sie odeymowac, gdy go do tego duchowni iego pobudzali, niechcial ich sluchac, ale dla ro- zslania krwi, gdy mu isc Kalliope do siebie kazal, siedl.

Potym w kilka dni, to jest dwudziestego dnia Czerwca, ktorego s. Syl- weryusza takze od Cesarza wygnanego wspominaly, w nocy domownik y ksieza Papieska zamknawszy, wzieto s. Marcina, y tylo z szescia slug do por- tu prowadzono, y na morze poslano, y miedzy Cyklady wyspy, na iedne z nich Naria albo Nare nazwana, na wygnaniu y frogim wiezieniu, lodki do- szemie nie przypuszczaiac, rok caly glodem y niedostatkami trapiiony byl. Zy- wonosc y potrzeby, ktore wierni przynosili, żołnierze sami z laianiem brali. chcial go Cesarz ta niedza odmienic, a do swiego kacerstwa przywieść, ale nic nie o trzymal, y tak bez sadu, bez Synodu, bez zadnego prawnego po- stepu, bo wiedzieli, iz nawyzszego Biskupa nikt nie sadzi, tyranskim pra- wem wyrzucono z Rzymu obrońce prawdy y wiary Katholickiej.

O tym poimaniu y wygnaniu s. Marcina Theophanes Grecki tak trocho napisal: Dziwiatatego roku panowania swego Constantyn wnel He- raktiusza, gdy sie o tym dowiedzial (co sie w Rzymie przeciw heretykom sta- nowilo) s. Marcina y Maximusa do Carogrodu przywiedzione y meczzone, do Chersony, y inych stron zagnal, y drugie zachodne Biskupy dzeczył.]

Tegoz czasu troche przed s. Marcinem, poimany jest w Rzymie s. Ma- ximus, ktorego iako goscia w bogiego lano bylo wiazac: y zastany do Ca- rogradu, gdzie starzec w osmidziesiat lat blisko, przeciw wysytkim panom y heretykom tak mocno stanal, iz stopy iedney od prawdy Katholickiej nie wstapil, iz go moc Cesarzka nie przemogla, y meki wysytki nie zwyciezily, ani od prawdy Katholickiej y w iedney kresce odwieść nie mogly. Ten iego dzie- le wypisal, ktory nigdy od boku iego nie odstepowal. Przywiedli go do Ca- rogradu, y bosego y napolu nagiego po wlicach wlekli. siedl przy nim Ana- dionus iego wzen: obu do przykrey ciemnicy wrzucono. A po kilku dni wie- zony go do palacu, gdzie wysytek Senat siedzial, y tam ieden z nim mo- czenia nie mialac, slowy lzyt y fromocil. Na co gdy mu pokornie odpowia- dal: wsta iego zamylkal, kladl nań wiele potwarzy ktorych dowiesc nie mogl. Zwal go zdrajca Cesarzkim y Rzeczyposp: ktory Saracenom Alexandria,

Kalliope wyslany na Papiezza.

Theoph: in Annal: Grzc.

Mart: epist: 15. & 16.

Potwarzy na Pa- piezza.

3. Marcin Papiez poimany y sawie- siony.

Audoenus in vita S. Eligii cap: 34. Surius 1. Decemb.

Theoph: anno 20. Heracl.

4. Maximus w Rzy- mie poimany. Mestwo Maxi- ma.

Wiesniem w Ca- rogradzie.

Sad o Maximie, selzyn y.

5.

Máximus ná wy-
gnanie wysłany.

y Egypt y Pentápol wydał. y przywoździł nań fałszywe świadki. A on wśy-
tko skromnie y pokornie zbijał. Przyzwali y wiecznia jego Anástazyusa / y
grożąc mu pytali go aby powiedział / iáko Pyrrhusá Pátryárche w Rzymie
aby do Papieża przysłał / meczono. On powiedział / nie tylo go nie meczono
no / ále bárzo meczono. Za to słowo pogebki y posytkowania mu dájac
wrzucić go zaś do więzienia kazali. Nápráwowali ná Máxima inie od
Pátryárchy gadania z nim y rozmowy / chcąc go od prawdy odwieść / ále on
wśytkim wśtá zamykał / dwu wołey y dwu ogá działania ábo operáciey bró-
niac. Grozili mu śmiercią : á on mówił : Niech to będzie co P. Bog o mnie
postánowił. y potym Cesarz y Pátryárcha kazali go ná wygnanie / do mia-
steczka Pizya zwáne ná końcu gránic Rzymskich / á Anástazyusa do Perbe-
á drugiego jego wiecznia do Mesebriey. Szesc lat Máximus s. tych restofy
żył y z swymi wieczniami / iáko sie niżej oznaymi.

Rok P. 651. Marcina 3. Constansá 10.

I.

Marcin Papież
do Carogrodu
przyniesiony.

Arčin Papież od nieprzyjaciół swoich z Máru wyspu do Caró-
groda przywiedziony iest w wielkiej niedzy / siedmnaście dni
Listopada. Przychodzili do niego do brzegu / gdy w łodzi leżał
chorym (bo był iáko mówi Apostoł / widokiem Anyotom y lu-
dzion) ludzie żli / ktorzy mu skromnie káiali y z niego sie wa-
gáli. A wieczorem przyszedł pisarz Ságolent z wielką strażą / wziął go do
wieże / ktora zowia Prándiárea / roztazuiac aby o nim nikt nie powiadał.

Epist: 15.

Z wieże pisanie
Papieskie.Przed Senat Pa-
pieś przywiedzio-
ny.

Stántej wieże te słowa piše s. Marcin : Czterdzieści y siedm dni dzis wy-
śly / iáko sie ani zimna ani ciepła woda pokropić nie moze / wśytkim wy-
cięty y upadł. 2c. Leżał w onej ciemnicy s. Papież dni dziesięć y
trzy / z żadnym człowiekiem rozmowy nie miał. á potym zebrał sie Senat.
przyniesć go / bo chodzić nie mógł ná stołku przed one pány kazano. Tým
wśy Senator kazał mu stać / á słudzy powiedzieli / iż stać nie moze. A on go
trzymać / aby przed sie stał / roztazał. Tým mu rozmaíte káianie y powar-
żadawano / y świadki fałszywe przywozono. A gdy chciał co odpowiadac
przez tłumacza / tłumaczowi káiano. A Papież ná koniec rzekł : Proszę was
przez Pána nászego / uczynicie rychto zemna coście wymyśli. Pan wie iż mi-
dary wielkie dacie / gdy mie ktora kolwiek śmiercią zabiecie.

2.

Ná sały wielka
wywiedziony.Przeklinać go ka-
zano.
Skromienie Pa-
piecia.

Wyniesli go potym ná wielką sałę / gdzie sie lud wśytek schodzi / tým
gdzieby był mógł Cesarz przez braty nań pátrzyć. y tým nań on stáły Se-
nator wołał : Pátrz izes Boga opuścić : otoż cie też Bog opuścił. y kazał
go wśytkim ludzjom przeklinać / y przeklináli go. okrom dwudziestu meżow
ktorzy wiedzieli / iż Pan Bog pátrzył ná to co siedziało. Zátym go kácowie
zwlekli z sáty káptánskiej / á druga suknia wnetrzna nápoly rozbáli / y zela-
ná syie y ciało włożyli / y ták go wlekli z pałacu przez miasto aż do domu sa-
dowego / á miecz przed nim niesiono. Wielkiego bolu żał / y ná duszy wśy-
dzac sie / bo był iáko obnáżony / y ná ciełe ono śarpánie y powłoczenie cie-
piac. y wrzucili go między meżoboyce do więzienia. A po godzinie do ciem-
nice Dyomedesa zwánej zwiázanego po wschodach wlekli / gdzie dla targa-
nia bliżsi był śmierci. y gdy go ná ławie w onych okowách položyli / od zimna
práwie umierał. Niemiasty w onym domu niektóre miłosierne pomoc mu
nie śmiały. iedná sie iednak do onej ciemnicy wkładła / y wzięła go ná swoje
łóżko / y obwinęła wedle potrzeby. Leżał bez mowy aż do wieczora. A wie-
czor posłał do niego Gregorius stáły nad komornikami Eunuchus swego
stáłygo sluge z potrawkami / ktorymi go ochłodził / y ziać z niego okowy kazał.

Cierpienie jego.

3.

A náziwcz Páwel on fałszywy Pátryárcha Carogrodzki umierał y ná-
wiedził go

wiedził go Cesarz / y powiedział co sie działo z Marcinem Papieżem. A on westchnawszy á do ściány sie obróciwszy / rzekł: Nieściey / y co sie stało na przyczynienie sądu ábo potępienia mego. Spytał Cesarz: co to jest? Odpowie Páwel: Jáka to wielka srogość / iż Papież to cierpi: y zátłat Cesarz / aby dálej nie wiecey Papież nie cierpiał. O czym wysłysawszy s. Marcin / żałował sie. Bo sie kwápił do P. Boga / aby był biedzenia swóiego doskonał.

A gdy Páwel on umarł / á Pyrrhus sie znowu ná one stolice Biskupia Cárogradzka cisnął: Cesarz posłał do Marcina Papieża do więzienia De-mostenesá pisarzá y z nim inne pány / ktorzy mu rzekli: Cesarz ci powiedziec kazał: Pátrz w iákiey pierwey części był / á ná cos przyszedł. Tuteż tego nie jest tobie przyczyna iedno ty sam. A Papież ná to nie odpowiedział iedno rzekł: Chwata y dzieki ze wszystkiego Bogu nieśmiertelnemu Krolowi. y pytali go o Pyrrhusa / iesli sam z wóley swey czyli z rozkazania do Rzymu iáchal: Powiedział: z dobrej wóley swey prziaćhal / do odwołania ktore ná piśmie dał. Przymusił go kto: rzekł: Tuteż sam dobrowolnie to uczynił. A pytali ieszcze: iáko go prział Theodorus Papież / y kto go żywił: odpowiedział: Prział go iáko Biskup / y dał mu y wśrećkim iego / napięknieszy chleb y wino. Bo takie s. Piotr z imion swoich karmi. Pytajcie Plata Patriciusa ktory tu jest / á był przy tym w Rzymie / co sie z Pyrrhusem w Rzymie działo / y innych ktorzy ná to pátrzyli. A zemna czynicie iáko wam P. Bog dopuścił. Wściecie mie ná skutki rozsiękali / z kościołem Cárogradzkim spoleczności niechce. Doznaycie / naydziecie iáka jest káśka Boża w slugách Bozych. Niech tu przysdzie Pyrrhus / ktory tylekroć wytkety jest. A oni posłowie takiemu sie sercu dziwuiać / odešli.

Był w oney wieży Diomedesa / s. Marcin dziesięćdziesiąt y trzy dni. y dano mu znać ze go ná wygnanie posłać miano / y żegnał sie z swoimi z płaczem y z wesećcin / y wypił káždy po kubku z miłości. Papież mówił z wesołarza: Tute płacicie / ráczey mi rádomać sie pomagaycie. A iednemu ktorego bázo miłował / rzekł: Przyszdz sami pánie bráćie / day mi pokoy: to jest / day mi sie oblać y cáłować. A on gorzko y bolesno plákał / rz. A przyszedł pisarz y porwał go w dom swoy / á po kilku dni dorwiedzielišny sie / iż go do Chersony táciennie w łodce ná wygnanie záprawdzono.]

A tak pod pánem Chrześciańskim trącił ná Deciusa y Diokleciana / ktory go długim męceniem zabíiał. O ná iaki widok ono miało głowa wszystkich wśchodnych Krolestw pátrzyło: Biskup wszystkich Biskupow / sedzia powszechne kościoła / wiedziony w petách / ná polu nági / ná śmiech oczom wszystkim płazany / w turmach trapiiony / głodem y zimnem morzony / niemoca wtrapiiony / y wszystkim wciśki zmedzony. Kto ná to pátrzyć mógł: A zdugiey stroń / nie nádeń siezeshy y zdarwá takim męczeństwem okrafony nie był.

Przypátrzy sie / iáko Páwel on ktory wszystkiego był przyczyna / gdy niewinny Papież obrońca prawdy cierpiał: do sądu Bożego wezwany jest / y sam sie przed śmiercią potepił / y niewinnego onemi słowy / iáko jest wyższy / oczyszcil: iáko ona Pitatowa zóna / do Cesarzá mowiac: Przestań go trapić / nie spáwiedliwemu nie czyn / rz. Sam sie zá heretyká potepił / á Marcina zá prawowiernego y obrońce prawdy Kátholickiey przyznał. Prawda tak iego sumnienie przypárlá / iż przeciw sobie mowić musiał. Nie było nigdy ieszcze tak iádowitego Cesarzá / ktoryby Papieżowi narzyśsemu w Chrześciańskie Biskupowi / tak wiele złego czynił. zá co iákie kárania odnosil / słuchay samych Grekow. Gdy tak / práwi / kościół od niebożnych Krolow y Biskupow zámieszany był: y Hábitanu y Termuchanu wóysko Rzymiskie pobito. Potym w Palestynie w Cezarecy y w Jeruzáleń żołnierze poimáni sa.

Egypcie do końca zginął. y wiele morskich wyspow / y wśrećko niemal páństwo Rzymiskie

Patryarcha Páwel iáko umierał

3. f. 4. Rozmowa z posły Cesarzkimi o Pyrrhusie.

Męstwo Marcina Papieja.

5.

Marcin Papieja na wygnanie do Chersony.

6.

7.

Umierającego Páwla twiadectwo.

Káranie złego páwla. Cedren: in Heracl: anno 20.

8.
Beda Epitom: &
hist. lib. 3. cap: 14.
Osuwi krol zabi-
ty.

Pokora krola O-
suwy.

Rzymskie nieprzyjaciel posiadał. Wojsko drugie Rzymskie w Pheniciei 386
nelo/ wsiytek lud Chrześcijański zwojowany bez końca. Aż kościelny przesła-
downik (ten to Constans) w Syciliei w lasni Daphnes zabity jest. } po-
ty ten Greczyn.

Tegoż roku Osuwi krol Angliey za zbada jednego przyiaciela zabity
jest. ktorego krola wielkie cnoty wystawia Beda. O potworze iego te powiesc
wypisat: Gdy Aidanowi Biskupowi konia darowal: acz on piešo chodzil/
ale sie dingdy wody trafil y drogi zle: Biskup potkawšy w bogie-
go/ onego mu konia y z ubiorem krolewskim dat. O czym dowiedzial sie krol
y gdy do niego przyszedl/ rzekl mu: Abo y mnie podlejšego konia dla wbo-
gich nie bylo: dla ciebiem ia takiego obral/ abyś sam na nim iezdzil. A Bi-
skup rzekl: A milšy tobie krolu syn kobyli/ a niŹli Syn BoŹy: y sli na obiad.
A krol iz byl z towu przyiachal/ skoro sie rospasal: wpadl do nog Biskupa/
prošac aby mu odpuscil/ obiecuiac nie napotym ani mowic/ ani sadzic/ gdy
rzeczy naŹe synom BoŹym rozdawac bedzieš. A Aidanus sie zadziwil y pro-
sil aby z weselem do stołu siadal. y gdy sie w stołu krol rozweselił: on plakat
poczal. Spytal go iego kaptan/ czemu by platal: a on odpowie iezyktem pro-
wego krol nie rozumial: Nigdy m takiego krola nie widzial/ ziemia go ta nie
godna/ rychlo od nas porwany bedzie. y tak sie spelnilo. Sam teŹ prorok za
nim dnia dwunastego poŹedl. dnia ostatniego Sierpnia.

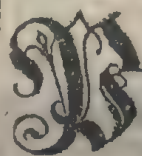
Rok P. 652. Marcina 4. Constans 11.

1.
Marc: ep: 17.
Marcin PapieŹ
iaka nadsa cier-
pi.

O kertenie proŹi.
Marc: ep: 18.

2.
Anastasio.
NamieŹnik Pa-
pieŹki w Rzymie
obraný.

Pyrrhus zál na
Cárogrodskim
Biskupstwie kro-
tko.
Plalm: 72.

Rzyiachal do Chersony s. Marcin PapieŹ za czarnym morzem/
abo Pontum Euxinum, dnia pietnastego Maia/ gdsie zy barzo
y glodny kray/ y lud sie poganie barzo mielubcy. y piŹe sam o swy
nedzy do jednego przyiaciela w Cárogrodzie. O chlebie/ piwie/
tylo sam sŹyŹym/ ale go nie widzim/ chyba ci co po sol przyezdzia-
ia/ troche pŹenice przywoŹa. Dziwnie sie iz ze Wloch potrzeb dla mnie nie
przyslano/ czego iesli nie bedzie zyc en nie moŹem. Jesli poŹla co pŹenice/ w
na y oleiu/ proŹe predko mi poŹli/ iako moŹesz. Za taka laŹke Apostol Philipo
pensom dziekuie. Jesli pielgrzymy Piotr s. zywi w Rzymie/ a nas ktorzyŹmy
wlaŹni Źludzy iego/ a chociaŹmy krotko mu Źluzli/ iako opáczyc w takim
wygnaniu y nedzy nie ma: ProŹi teŹ o kertenie dla chorob swoich/ aby mu
kupiwšy poŹlat. A w drugim liŹcie piŹe/ iz kupil tylo kórzec pŹenice w tych
co po sol przyezdzia/ y to barzo drogo. za cztery zlate w miesiacu Septem-
brze. Dziwnie sie takŹe iz ze Wloch nic nie ma/ iz sie boia tam gdsie sie hac-
nie potrzeba/ a proŹi aby w wierze prawey mocno stali. O cielem mym/ prawe
niech sie to ŹŹanie co P. Bog chce/ w iego Źe rzadzenie poruczam. BliŹko
mi tuŹ P. Bog: a o coŹ sie fráŹowac mam: zc.

A w Rzymie Cesarz przez Kalliopa ŹároŹte roŹkazal inego PapieŹa o-
bierac. KŹieŹa RzymŹy dlugo sie zbierali/ ale sie boiac/ aby Cesarz moca
iaktiego heretyka nie dal/ obrali za namieŹnika nie za prawego PapieŹa/ Eu-
geniusa syna Rufiana/ czlowieka dla iego wielkich cnót y miłosierdzia nad
w bogimi/ wŹytkim milego.

A w Cárogrodzie wielka praca/ bo mu sie sami heretycy sprzeciwili/
on Pyrrhus co sie dwakróć wiary zaprzal/ na Biskupstwo Cárogrodskie po-
Źadzony jest. Dla ktorego/ Boga y prawdy odstapil/ y na ktorym cztery tylo
miesiace siedzac/ na Źad BoŹy porwany jest. Tak sie zyscilo: Zepchnales ie
Panie gdy sie podnieŹli/ ŹŹali sie opuŹczonemi/ zgineli dla zloŹci swoich.
Obraz ich iako Źen w niwecz obrociŹ. zc.

Rok Pański 653. Marcina 5. Constans 12.

NamieŹce

A mieysce Pyrrhusa w Carogrodzie na stolice one nastąpił Piotr także heretyk Monotelita / który gdy do Rzymu do Eugeniusza wyznanie wiary swej prosić o uczestnictwo y spoleczność posłał / a ono wyznanie słowy zażądał / a dwu wolei y dwoygą dzielenia albo operacii nie wyznał: odrzucony jest / Ind sam Rzymski y Senat Eugeniuszowi Nhey sprawować nie dopuścił / ażby obiecał onego heretyka nie przyjmować. y obaczył Cesarz / iż z Rzymian o około heretyctwa trudno co przewodzić.

Synod w Tolecie osmy za króla Recceswinda / oycow pięćdziesiąt dwu. Tym którzy postu wielkiego nie pościza / taką dała pokutę / aby do stołu Bożego nie chodzili / a cały on rok pościli. Tam o obieraniu króla Hiszpańskiego prawo uczynili / aby go Biskupi z pańy przedniemyymi albo tam gdzie w miastach albo w głównym mieście wybierali.

Przy tym Synodzie jest list Żydow w Hiszpanii za Sysenanda króla ponieważ pochrzczonech / do króla Recceswinda / w którym mu prawo dano y bezere wiary s. Chrześcijańskiej dochowanie obiecał / y na wszystkie karania iesliby w czym nie dotrzymali / podał. Jednak z nimi zawżdy była praca Biskupom / y ledwie jest który Synod w Hiszpanii / w którymby o ich naprawie prawa nie było.

W Anglii nie mały sie Pogaństwo poczet do CHRISTUSA przegarnął. Penda król syn Pendency / biorąc za żonę v Osny króla Northumbrow / inaczej mieć iey nie mógł / ażby wiara Chrześcijańska przysłał. o której gdy mu iaka iest oznaymiono / rzekł wzruszony siobkością y prawdą iey: Wy mi dobrze pańny nie dano / ia chce być Chrześcijaninem. y wiele ludzi z soba pościagnął do zbawiennej wiary. Dano mu do iego królestwa kapłany / Cedda / Abda / y Betá / y Diumá. zc. Osta pánientka tego roku męczénstka Korone wzięła tamże w Anglii. Patrzą w iey żywocie. Judokus syn króla Britonow wżgardziwszy swiátem y królestwem / pustelnikiem we wsi Pontynie dokonał.

Saraceni takó psować y posiadać Rzymskie państwo poczęli / y na morzu szkody czynić nie przestali. Mahumias wodz ich wrociwszy sie do Rodu / onego chłopá miedziánego Colossum / który był siódmym dzieńcem na świecie / w porcie Rodu potruszył / y Żydowi jednému przedał. Miedzy nogami chłopá tego okrety chodziły / wysoki był sto dwadzieścia stop. Obalił sie iuz był trzesieniem ziemi / ale cały do tego czasu zostawał. Ten koniec máia tego swiáta dzimw. Zwoiowali też Saraceni Armenia / gdy Cesarz spal / a tylo na czynienie škod kościolowi czynnym był. Wznawiało sie w Armenii kácerswo Mánicheyskie / o którym napisał Petrus Siculus / który był roku Pánskiego 670. którego księgi na Wátykańie nálezione / przelożył ie na Látínskie Iacobus Sirmundus Societatis Iesu / Páryski Doktor.

Rok P. 654. Marcina 6. Constansa 13.

Arcybiskup w Chersonie w neży y utrapieniach wielkich męczénstwo swoje wypelnił. Cudami y za żywota y po śmierci sławny. Za żywota ślepego / piśe Audoenus Biskup Rotomagu / sama modlitwa oświecił / y oczymu przywrócił. U grobu iego / piśe Grzegorz który Papiież / wiele sie niemoc leczy. Czego wyszytet kraj połnocny swiádom iest. Tamieysce iego on Eugeniusz namieścił iego nastąpił / który w šest miesiecy potym dokonał.

Mahumias wodz Saracenow zebrał wodne woysko / y chciał sie puścić do Carogrodu. Zásedł mu z swoia Armata Constans Cesarz / y zwoiwszy bi-

I.

Anastasius.

Piotr Carogrodzki Patriarcha w Rzymie odrzucony.

Tolet: 8.

Post wielki.

Can: 9.

Can: 10.

Wybieranie króla od Biskupow.

2.

Żydowie ponieważ wolnie ochrzczeni.

Beda Epit: hoc anno & histor: lib: 3 cap: 21.

Król w Anglii nawrocony Penda.

5. Oštebis.

3.

Krolowie minichem.

Sigebertus hoc anno.

Siódmy dzień swiáta obálony.

I.

Anastas: Bibliot.

S. Marcin Papiież na wygnaniu męczennikiem dokonał.

Ir. vita S. Eligii.

Sur: 1. Decembris.

Greg: 2. ep: ad Leonem Isaur.

Theoph: anno 13. Constant.

Constans porażo-
ny.

2.

Paulus Diaconus de
gestis Longobardorum lib. 4.
cap. 48.

S. Jan o Ariana
mowi.

trwie/przegral. y morze sie ze krwi jego żołnierzow zaruumięło. A sam tāt w-
sedł: syna iednego trebacza w ściany swoje wbrał/ktory wsiadłszy w Cesarzki o-
kret Cesarzowi wciekac kazal a sam sie iako Cesarz nieprzyjaciolom wkazal.
wiele ich pobito/ysam też zabity jest y swoia smiercia Constanśa wybrał.

Rotharis krol Longobardow Ariana po roku 16. panowania swego
umarl/ w kościola s. Janá pogrzebiony. Do grobu tego ieden sie zatratal y
pobral co na ciele bylo/ y wkazal mu sie Jan s. mowiac: Czemuś smial do-
tykac sie ciała tego człowieka/ktory acz złe wierzył/ale sie mnie odlecał. Wro-
do kościola mego nigdy nie wmdzieś. y tāt sie ssiło. iakoby go kto dawił/
gdy wniść do kościola chciał. Co mi powiada Paulus diaconus. ten oznaj-
mił/ktory na to patrzył.] y niewierni iaka świecła pościecha miała/ktoryz sie
świety odlecał.

Rok P. 555. Vitálianá 1. Constanśá 14.

I.
Anastasius Biblio-
thecarius in Vita-
liano.
Constans czyni
się Katholikiem.

Vgenius po s. Marcinie na Papiesstwo wstąpiłszy/ sześć ty-
miesiący żył/ acz dąwontey iako namiestnik Papiesstwo dosię po-
kornie sprawował. Wybrany jest po nim Vitálianus z Sygmu-
Ten wysłał posły do Constanśa Cesarza o potwierdzenie przysię-
żow kościelnych/ktore Cesarz z ochota y częścią przyjął/ y pokazał

sie zwierzchu być Katholikiem y zjednoczonym z Piotrem s. ktoremu przez
posły one dary posłał: Ewangelia złotem y drogami a wielkimi kamieniami
oprawiona/ y inne wpminki/ ktore Vitálianus iako od Katholika przyjął.
Bo inaczejby ich był nie przyjął. Lecz zmyslał twarz chytry heretyk/
sie oney ohydy ktora miał w Senatu Rzymkiego y w wszystkich zachodnich
kościolach dla heretyctwa y zgubienia s. Marciná; tym zmysłaniem chciał
oney nieprzyjaźni zbyc. Pisał Vitálianus przez też posły do Piotra Ca-
rogradzkiego Patriarchy/ wpmínając/ aby heretycy zaniechał. on mu od-
pisał/ iż wierzy iako ss. Oycowie/ y przywodzi na podparcie błedu swego
pofalszowane słowa ich/ co sie y na kostym Concilium pokazało.

Act: 13.

Syghert krol
Pogański wiara
przymusi.
Bedalib 3. cap: 22.
Osuwi krol w An-
gley od swoich
zabity.

W Angley wiara sie swieta rozumiała/bo krol zaś iny Pogański Syg-
bert wiara s. przyjął/ y poddane swoje do niego przez kapłany przywiódł.
Tám krol pobożny Osuwi/ ktory tego Sygherta do wiary s. obrócił/ od po-
winnych swoich dwu Romekow braci zabity domá jest. Gdy ich przano-
co za przyczynę na krolá mieli: rzekli: nie ina/ iedno iż nieprzyjaciol swoich
nie karal/ a wszystko im odpuszczał. Jeden z nich był kazirodca/ ktorego był
Biskup o to wyklal/ kazując aby z nim nikt społeczności nie miał. Tego
krol Osuwi nie zachowywał/ sedł do niego na obiad/ y portkal sie z Biskup-
pem/ y zawstydzony sie/ padł przed nim prosiac odpuszczenia. A Biskup
gdy leżał krol/ lasła sie go ktora w reku miał doznał y rzekł: Jęś sie do do-
mu złego człowieka potwócił/ w domu tym wmrzeć masz. Ona smiercia on-
grzech zniżał/ y przyczyna smierci/ zaśluga w Pana Boga miał.

Rok Pański 556. Vitálianá 2. Constanśá 15.

I.
Maximus posły
Cesarzkie nawra-
cił.

Constans Cesarz wysłał posły swoje do Máxima Opata onego
węganiego dla wiary do Bizyey/ to jest Theodozysza Biskupa
Cesarzey z Bizyney/ przedniyszego w oney Sekcie Monote-
ctwier wzonego/ y dwu Patriarchow Theodozysza y Pawla aby
Máxima do błedu swego namówili/ y onego do Carogrodu za-
część przywiezli. Wypisana jest rozmowa ich seroko od Anastazyusza w-
cznia s. Máxima y innych/ z ktorey oni trzy tāt sie zbudowali/ iż sie pod prz-
siega na Ewangelia y trzyz y obraz Pana naszego/ y mátki jego/ zaryczyli he-
retycznymi.

Ná obráty prz-
sięga.

heretictwa onego o iedney woley / y z serca do prawdy Kátholickiey przystáiac: obiecali ná toż Cesárzá námowić. Obiecali iáko im rádziť s. Máximus y do Rzymu iáchác / iedno go prosili / aby sam z nimi iáchat. Czego sie on podiat choť stáry / aby tam rozgrzeszenie wzięli / y kóściół Cárogradzki wspotoili y ziednoczyli. Długa y wczona y prawde oświecáiacá jest oná wypisána rozmowá / do ktorey odsylác sie czytelník musí. y ták oni trzey Máxima s. pože gnáli y do Cárogradu sie wrocili / wšytko šecerze y návrocenie swoje y poznánie prawdy Cesárzowi oznáymuiac / y onego do tegož vpámietánie y woznánie wiáry námawiaiac.

Alle Cesarz sklonić sie do prawdy niechcial / ani ich obietnicom dosť wczynić. A poslal drugi raz Pawla Consula do Bizyey / aby ze czcia s. Máxima s. do Cárogradu przymiozl. y gdy go tam w Cárogradzie stáwili / gđzie sie z nim rozmawiać imieniem Cesarškim mieli: przysli do niego postowie od Cesarža / Epiphánus y Troilus z wielka pompa y tłumem ludzi / y z nimi on Theodozyus Biskup / ktory sie byl vpámietal. y rzekl Troilus: mamy do ciebie wstázanie Cesarškie / ale powiedz nam iesli to wczyniř coť Cesarz każe: A on rzekl: powiedzcie co: trudno ná to odpowiaďac czego niewiem. y powiedzial mu Epiphánus: Cesarz tego po tobie chce / abyř z námi spolecznosť miał / á ná Typum przyzwolit. Bo dla ciebie rozruchy sie dzieia. Ná cie zabodney y wšchodne kroleřtwá pátrza: iesli sie ty do nas przylaczyř / wšyscy sie wroca ktoryzy sie od nas oderwali. A my ciebie zá oycá mieć bedziem / y wreseliř niecylo to miásto ále y swiať wšytek. A s. Máximus obrociwšy sie do Biskupa Theodozyusa / z pláczem rzekl: Wšyscy Pánie sadu twego wielkiego Bóřkiego oczekiwamy. Pomni co sie postanowilo ná s. Ewángelista y křyzž ořywiaiacy / y obraz Boga y zbáwiciela nářego IEZUSA CHRIŠTA / y iego Bogárodzice nářwietřey mátki. A Biskup twarz ná zemie spusciwšy / pokornie rzekl: Co mam czynić gđyž sie ináczey zda Cesarzowi: A swietcy powiedzial: Czemus przysiágl ná Ewángelia / y ci co z toba byli / gđyřcie tego nie spelnili coťcie obiecali: Záprawde wšytká moc niebieřka ná to mie nie námowi / ábych to wczynić miał. Jákobych sie obroniť niecylo przed Bogiem ále y w sumnieniu moim / gđybych sie dla chwały ludzkiey / ktora z siebie nie mie iesť / wiáry ktora nam zbáwienie przynosi / záprzal: Co gđy rzekl / wšyscy nań w gniewie powřáli / y šarpáiac go / šecypiac y bijac / oplwali / od głowy áž do nog wšytké řuknia iego sprořnym onym blotem špeczac. Áž ie Biskup vblagal / iz přestáli / y zář siedli / y rozmáicie mu láiac y grožac / nie ná nim dowieřć nie mogli. To tylo řyřeli od niego: Czynicie co chcecie / ia ná heretictwo nie przyzwole. Tedy od niego pořli. Bo czás byl obiaďom. A názáiutř přysedl do niego Theodozyus Consul / y podal go šolnierzom / ktoryzy go do Perbery záprawádžili / y tam pod stráža mieřkal / y ták sie wiára Kátholicka ná onych wšchodnych křaiách / iednym Máximem y dwiema iego wczniámi / ktoryzy tákže ná wygnánie potepieni byli / zářymála. wedle onych řlow Prorockich: By nam byl Pan Bog nářienia nie zóřtawil / zóřtálabyřmy iáko Sodomá y Gomorrhá. Bo po řmierci tego meřbožnego Cesarža / wšyscy sie po Concilium řostym do prawdy / ktorey Máximus bronil / wrocili.

W tym on Piotr Pátriarchá Cárogradzki heretyk / ná řad Božy / dwie lecie tylo siedzac / wczwany iesť / y nářtápl po nim Thomás / ktory sie ná Concilium přysřlym Kátholickiem być pokazal. Ale wietře iesť podobienřtvo / iz byl heretykem / bo s. Máxim wczřnictwá z nimi mieć niechcial / iáko sie nížey powie.

W Tolecie byl Synod ze dwudřiestu Biskupow / ná ktorym Potánius Biskup Bráťáricski / pisinem y řámemi wřty řwemi dobrowolnie Biskup řetym / bo s. Máxim wczřnictwá z nimi mieć niechcial / iáko sie nížey powie.

dział sam

Drogá do Rzymu.

2.

Máxima do Cárogradu přymiozono.

Rozmowá z Máximem.

Ná obrázy y křyzž s. přysřegá.

3.

Zelřenie s. Máxima.

Ná wygnánie pošlany.

Wiára řie s. od trech zářřymála.

4.

Tolet: Conc: 10.

Potánius Biskup iáko pokutowal.

Calend: Roman:
16. Aprilis.

1.
In actis S. Maximi
& Theoph.
Martyrol: Rom:
13. Augusti.

Maximus zaś do
Carogrodu przy-
wiedziony.

Dysputacya z
Maximem.

Prawa Cesarskie
w czym nie pra-
we.

2.

Maxima sadza.

Na potwarz iako
powiedział.

W Rzymie kacer-
stwo wykłada.

Rzymiany dla
czego milował
Maximus.

Osadzony Maxi-
mus.

Męczeństwo ie-
go.

3.

Maximowi izyk
wzmiono.

dział sam go na sie przed biskupy z wielkim płaczem wyznał / y na pokucie sie
ciepka zámknął. Rzadki takiej pokuty przykład. Dali Gycowie na iego mie-
sce Sruktozã / wielce świętego Biskupa / którego kościół pamiatke ma.

Rok P. 657. Vitálianá 3. Constán: 16.

Cesarz zaś Constáns Márimá y dwu wczniow iego przyprowa-
dzić kazał do Carogrodu na sad / o zádanie niejakiey zdrády: á ra-
czy aby sie iechce on pokuſono / żeby na on Typus nánowić sie
dał / y z Carogrodzkiem kościołem społeczność wziął. y gdy go w
Senacie / gdzie ludźi wiele było / postawili: Wywiedli nań swia-
dki / iz Egypt y Alexandria / y Pentápol / y Tripolim / y Afryke Sárácenom
wydał. Lecz on fałs ich łacno zbíiał. Potym o wierze z nim sie wdali / co na
miedrſy heretycy / okolo iedney woley w CHRISTVSIE mówiac: on im ich
bledy zbíiał / á prawde wkázował / tak iz milczec y pochwalic iego mowa mu-
sieli. O czesć tylo Cesarſka mówić poczełi / ktora sie na wzgárdzie onego
Typum dzíala. A s. im rádził: aby Cesarzowi mówili / żeby wczynił iako dzíal
iego Heráklus / ktory Ecthelin iako iest wyżſey / z siebie złożył / y na Sere-
uſá iá / iako było prawda / obrocił. y tak ony rozmowy ſkończyli / y rozekli sie
z weselem. Poznać sie z tego moze / iz Cesarze prawá piſac / od Carog-
rodzkiech Pátryarchow / do wiele zlych praw zwiedzeni byli / weble tego iá-
ki był Pátryarchá ábo heretyk ábo schismátyk / y dla tego w prawách Cesar-
ſkich / bledow iest wiele.

Potym w Sobote s. Márimá y wczniá iego Anáſtazyuſá / na páłacu
przywiedziono / gdzie dwá byli Pátryarchowie / Thomás Carogrodzki / y
drugi. y przyſli Conſtáncius y Menás inſigatorowie na Márimá / proſiac
Anáſtazyuſá wczniá Márimowego / aby na to co kaza przyzwolił. On nie
chciał / y z wielka wolnoſcia / gdy go pytano iesli przeklina Typum / mówił
przeklinam. y potym wywiedli go z onego mieſca / á Márimá wprawdzie
li. y rzekł mu Pátricius Troilus: Wyznay grzechy ſwe / bo zabít bedzieſ. A on
odpowiedział: To co na mie ſwiádkowie mówili: tak to do prawdy podob-
no / iako gdyby kto dyabla Bogiem czynił. Co iz iest niepodobno. tak y to co
mi zádano fałs iest: To iest / o onych zdrádach z Sárácenami. Spytał Tro-
ilus: á Typum przeklinaſ: odpowie: przeklinam. A on: To y Cesarzá prze-
kлинаſ: Rzekł: piſanie przeciwnie wierze s. przeklinam nie Cesarzá. y spytał
á Typus gdzie iest przeklety: odpowie: w Rzymie w kościele Zbáwiciela y
mátki Bozey. Spytał: maſ społeczność z tym náſym kościołem: Mári-
mus: nie mam. Troilus: Czemu Rzymiány miluię / á Grekow nienawi-
dziſ: Márimus: Koſkazał Bog nikogoż w nienawiſci nie mieć: Miluię
Rzymiány iako teyże wiáry: miluię Greki / iako tegoż ięzyká. Troilus: Wie-
le lat maſ: Márimus: ſiedmdziesiat y pieć. Troilus: á twoy wczniá dany
no przy tobie: Márimus: Trzydziesiat y ſiedm lat. Gdy tedy wiele mówio-
no przy onym ſadzie / żaden z Pátryarchow ſłowá nie rzekł. A wywieſć ſta-
ca kázali / y wyrok wczynili / w rzeczy ludzki / zdrowie mu zoſtáwuiac. Wie-
dziono ie do ſadowego domu / y tam ſtároſtá bić kazał roſciágnionego ſtá-
ca Márimá / zylámi twárdemi. nie wzáliſ ſie nád ſtároſcia iego / człó-
czonym / y poſty á pracámi wyſuſonym: polatá ſie ziemiá krwia iego / człó-
nek żaden zdrowy nie zoſtat. Toż wczyniono wczniowi iego Anáſtazyuſowi y
trzeciemu te^o imienia tákże Anáſtazyuſowi. A woźny wołał: Ktozy krolá nie
ſlucháia / á w wporze zoſtaia: godni ſa ták cierpieć. y wrzucili ie do ciemnice.
A náziáutrz wyweleli ſtarcá ſwiętego ran y puchliny pełnego / y ięzyk
mu głąboko w gárdle wrzneli. On ięzyk Theologa / ktory Bozey prawdy bro-
nił z tro-

nit / z ktorego madrosć niebieśta iáko rzeká plynela. y ták zámknac náuke iego
mowe mu odeymuiac / chćieli. Lecz P. Bog nád mniemánie dáł mu mo-
we lepszá niżli z ięzykiem. Toż uczynili uczniowi iego Anástazyusowi / kto-
remu tákże P. Bog dáł rozumná mowe bez ięzyká / y potym zwiázawszy go
y meczywszy / rękę mu práwá nożem y młotem odćieli / tákże y iego uczniowi.
y wypiodfsy iez sádownego domu / wtoczyli ie po rynku / ięzyk ich y rece odćie-
te wśázuiac / y ná śmiech wśykim podáiac. Potym ták obćiete / ná wygnánie
bosó y bez żywnosći y wśelákiego opátrzenia / w dáleká strone zádáli. Dru-
giemu uczniowi iego Anástazyusowi / iz niegdy písárzem v Cefárzow flu-
zt / przepusćili. W drodze oney siedzieć ná dobytku y chodźić nie mogac
Márimus s. w vplecionym kósu / z niewymowná bolesćiá y nedzá zániesio-
ny iest. Prowadźili z nim onych dwu uczniow / z ktorych ieden ná drodze o-
ney strudzony duchá ktorego sámeho miał / P. Bogu oddáł. A s. Márimus
w miástečku Alániey / w nedzy wygnánia onego / sám sobie ácz dni pełny
flužac / po trzecim roku / po zapláte niebieśta mełi y pracey y po korone me-
czesćta posedł. V grobu iego trzy pochodnie dźiwney iásnosći widziáne by-
ły. Grekowie w Menologium / y Látinnicy w Mártýrologium / zá wielkie-
go meczenniká Božego poczytáia go. Písál wiele madrych y nabožnych
kńiag / ktore sie wylíczáia.

Bez ięzyká mo-
wili.

Rękę práwá S.
Maximowi vrse-
sali.

Maximus wielki
meczennik v Gre-
kow y Raymian.

4

Ildefonsus od Bo-
garodzice sáta
vcsczony.

W Toletie / po s. Eugeniúsie nástąpił ná biskupstwo s. Ildefonsus / o
ktorym iedno Concilium w Hispániey v Penny zá Biskupá Egidiusá To-
letánskiego roku P. 1302. má te słowa : iz mátká Bogá y zbáwicielá náše-
go przechwálebna y zázwdy dźiwicá Márya kápellaná swego / dźiwicetwá-
stwego osóbliwego chwálce Ildefonsá Biskupá Toletánskiego / sáma z niebá
w cíele sstápiwśy dárámi y vpominkámi duchownemi ozdobilá ná znák du-
chowney miłosći. á myśmy winni czcić ktore oná vcćilá. vstáwiamy / áby
świéto iego bylo znácznieysze / ić.] Te historia wypisál Julianus tegoż ko-
ściółá dyákon / ktora iest miedzy iego kńiegámi / y slyśál iá od Urbaná y E-
wánciusá / ktoryz tegoż wieku ktorego s. Ildefonsus / żyli. Ten Urbanus
był potym Biskupem Toletánskím. Ná dźień Wniebowźięcia mátki Božey
gdy ná iutrzniá wśstál s. Ildefonsus / náleził kóściół pełny swiátośći / od kto-
rey dźudy przeleťśy sie vćiekáli. A on wśedł / y pábśy v oltarzá náswietśey
pánný / vyžrátá ná stolicy siedzác / ná ktorey Biskupi siádáia y lud po-
zdrowiáia. Ná ktorey potym zaden siedzieć Biskup nie śiníal / okrom iedne-
go Sygebertá / ktory zázás biskupstwo strácił y ná wygnánie wypchány byl.
A widziál kóściół pełen pánieneł spiewáiacych cóś z Psálmow Dawido-
wych. y rzekłá do niego mátká Boža : Przysťap slugo Božy / weźmi podárek
z reku moich z kárbow Syná mego. sáty ktora ná cie kláde tylo ná službe
moie vžyway / po śmierći z inemi slugámi Syná mego w pálacách moich we-
selić sie bedźies.

5.

Cud v grobu S.
Laokadiey.

A drugi o tymžé dźim powiáda. Gdy lud prágnál widzieć Láokádiey s.
pánný reliquie / ábo cíáło w grobie pod wielkim kámieniem schowáne / ná
dźień swiétá iey / przy krolu Reccýswindu y wśytekich ludziách : przyleťnál v
iey grobu s. Ildefonsus. y gdy sie modlił / pokrýćie ono z kámienia / ktorego
trzy dśiesć młodych ledwieby podniesli / sámo sie podnioślo. A lud krzykál :
Chwálá Bogu ná niebie. A Biskup záchwýćil czesć reliquiy / y ręká ciágnac
prośil áby mu kto podáł nožá ábo nožyczeł ná vrzńenie. Krol sám swoy nož
wysťál y ręká swojá podáł. á Biskup vrznáwśy y nož miedzy reliquie položyl
áby ná swiética posługe obrocony nie byl / ić. Wiele inych / mowi tenže / opu-
sćámy iego cudow.

1.

Sex: Synod: Act 13.

Saraceni o pokoy
sła.

2.

Apul Surium
10. Septembris.

Tom: 6.

Theodardus my-
semmik.

Thomás Čárogradzki Pátryarchá umarl. Nástapil Jan Custos
stárbow kóścielnych. O ktorym duudzy piše/ ale w dziejach zstá-
řowáných/ žeby Kátholikiem býc miał. Lecž s. Márimus / me-
cierpialby byl wygnánia. Boby z nim byl w wezestnictwie zosťal.
Tego roku/ piše Theophanes/ Máhurwias wodz Sáráccenow
o pokoy do Cesárzá posťal/ obiectuac mu od Arábow ná rok tysiac zlotych
y konia/ y niewolniká.

W Gallies po smierci Sygeberta bárzo nabožnego krolá/ Klobowens-
brát/ ná tego cześć nástapil. Bo synow nie miał Sygebertus/ y ná oney cze-
ści/ syná swego Childerika osádlil/ ktory wielkie krzywdy kóściolowi czynil
y innemia wydzieral. O co gdy do krolá onego Theodárdus Biskup Leod-
ensti žalowác sie/ y one krzywdy překládác/ á dobre kóścielne wybáviác ná-
chál: Ti co kóścielne dobra trzymáli/ w brodze go wewsi Alisácia/ zabilil.
Slynal iáto mezechnik cudami.

Rok P. 659. Vitálianá 5. Constánsá 18.

Jak Constáns Cesarz brátá rodzonego Theodozysa / ktorego
ná stan duchowny obrocił/ y Pável go byl Čárogradzki Pátr-
archá ná drákoná poswieceil/ y brátu Cesarzowi krew pánsťa w
kielichu v oltarzá podawal. Tego Constáns w niewinnosti re-
go/ sercem okrutnym zabil/ powinna y kóścielna krew rozle-
iac. A gdy mniemal iz on brátá tego zginál y pámiatka jeho zniszczáta/ dožal
iz po smierci žyie y wola iáto Abel po smierci. Bo mu sie přez sen czešťo w-
zowal/ kielich w reku trzymáiac á mowiac: Pij brádie: iáť oby rzekl: Těp-
sie křwia bráterska ktoraš rozlál. Pij nie one krew ktoramci v oltarzá z kiel-
ichá ná okup grzechow dawal: ále moje pij ná pomste od Boga. To slyšíc/ ále
bárzo sie sánym smúteniem sčisniony báť/ y nie wčiekl sie do pokoy
iáťo Káim do wčiekánia y blákania sie/ rozumieác/ iz zbydž onego wolóná
ná inym miescu mođl. y byl iáťo šalony/ y puščil sie z Čárogradu do Sye-
licy/ žone y dzieci zosťáwivše/ ktorých mu potym wydáč Čárogradzanie me-
chčiecli. A odpýchác sie od břegu/ ná miásto ono stoleczne pánsťwá Rzym-
ského plmal. Ale go on brát zabity y w Sylicy gonit nie přezšál/ z onem
mu sie kielichem vřázuiac á srodze go přezstrášiac. Obřál sobie miestnosc
w Syrákuzie/ gđzie chčial Rzymiske pánsťwo přeniesč/ gđy sie byl ludzjom
duchowných Márciná Papiežá y Márimá Opátá mázác počál/ ták w nie-
grzechy y do zámordowánia wlasne brátá wpaďal á do lekárstvá nie trřšál.

Máhurwias wodz Sáráccensti zabilivše swego přeciwnika/ žálego/ iz
nie postepowál dámi Cesarzom/ ále sie y ná Persy y ná Rzymány podnóřil.
Kodoáldusa krolá Longobárdow/ cžlowiek ieden k toremu byl žone po-
střomčil/ zámordowál. Miał zá žone cörke Theodolindy oney krolowey/
ktora byl ieden v niego o cudzolořtvo odniořl. Slugá iey ábo niewolnik Ká-
rellus/ onego co to powiádal o cžřtosti páney swey/ ná reku wřizwál/ y co
v krolá wpróřil. y gđy sie šárli/ zabil Kárellus onego cžlowieka/ y ták pánia
swoie oczysčil. Tá w Trezynie zbudowálá kóściol s. Janá z wielkimi nářlá-
dy/ y dochodámi nádálá. Od tych dzikých ludži Chřeřčánie sie byli náuczili/
spráwiedliwosč y niewinnosč reka y poiedentowým portáciem pokřžowác.
Ale to bárzo gruby grzech y glupřtvo/ gđy z P. Bog přezpuščá to iz w šewie
spráwiedliwy přezgráwá/ zá tátemná ráda Božá/ ktorey my nie dořieğamy.
A nierylo práwy přezgráč w bitwie tákley može/ ále y duřie šřáci/ dla pom-
ře zálázány y mežobřřtwa. Ták přezklína kóściol w práwách šřoich.

Rok

I. y on
Theoph.
Bráta swego dya-
kóna Cesarz za-
bil.
Cechen: in Conf.
hoc anno.
Anastasius.
Cedrenus vi supra.
We šrie s kielichem
sř vřázuiac.

Dla šřachu v-
čiekl Cesarz s Čá-
rogradu.

Theoph.

2.

Paulus Diaconus
lib: 4. cap: 49.
O přymowke pa-
ney swey/ sluga
ná řekę wřizwál.

wřizwánie ná
řekę/ grzech wiel-
ki.

Rok Pánski 660. Vitálianá 6. Constánsá 19.

Dziś. Márimus Opát/ między Alany trzy lata po vrzniętym ie-
zyku y vciety rece/ ná wygnániu miešťáiac/ po zapláte y korone
pošedl. Żyie wieczna między meczenniki pámieć iego.

Klodoweus mnieyszy krol Fráńkow ná grobie s. Dionyzyu
śá srebro zdiać y vbogim rozdać/ bo był głod w Gálliey/ roztazał:
y zdemuiac nie wczcił ciála. Bo kóś z iego rámienia zlamal y porwał. Byłá
to pokrywká do lákomstwa. Bo pierwey swego stárbu ná vbogie ruszyć miał/
niżli Bogu oddánego/ do ktorego nic nie miał. A iesli taká byłá dla vbogich
potrzebá/ kšieźa to sami czynić mieli. Przetoż od tego czásu z onego domu
Morowingow z ktorego był pierwszy Klodoweus/ krolestwo wychodzić po-
czelo/ á do tych sie obracało/ ktorzy domámi krolewskimi rzadzili/ gdy sami
krolowie wszytkimi sie rostkóśami bawili. Jáko y ten Klodoweus.

I.
Máximus S. z ciá-
ła wyszedł.

Aimon lib: 4.
cap: 41.
Grob s. Dionyze-
go nieucieczony.

Krolestwo Frán-
kow ná iny dom
przeniešione.

Aimon lib: 4.
cap: 44.

Rok P. 661. Vitália: 7. Constánsá 20.

Roku tego s. Amándus Biskup Tráiektenški do oyczyny gorney po-
šedl. Wiele narodow Apostol/ zwlászczá Glándrow y Sklávow á-
bo Skávow/ v Dunáia Ewángelia rozšiewal. Wiele ludzi pći o-
boley do żywota doškonáłości przyciągnal/ y klastorow wiele wzbudził.

I.
Molanus in Nata:
SS. Bal. 5. Febr.

Rok Pánski 662. Vitálianá 8. Constánsá 21.

Klodoweus mnieyszy krol Fráńkow zezwawszy wszytki swoje Biskup-
py do Alipiátu/ klastor s. Dionyzyusa y iego towarzyszyow meczen-
nikow zbudował/ y kóšciot on wielkimi wolnościami nádal/ y imio-
ná y fundácyie iego vmocnil. Znáciť z á ono pokutowal/ co był v grobu te-
go swietego zbroil.

I.
Aimon lib: 4.
cap: 41.

Rok Pánski 663. Vitálianá 9. Constánsá 22.

Constáns Cesarz vdal sie do Wloškiey ziemie/ y przyiáchał do Rzy-
mu piatego dnia Lipcá. Przyiat go ze czcia Papiész/ y wyiáchał
przećiw iemu. Bez wátpienia że swoim do Wloch przyiáchániem
pokazał sie być Kátholikiem/ y od onych wschodnych herezisy v-
ciékáiacym/ táim gózie żadney przyiáźni iesliby w onym kácer-
stwie zostawał/ spodziwać sie nie mogł. Tegoż dnia do s. Piotrá ná mo-
dlitwe iáchał y dar ofiárowal. y potem do s. Márie y táim teź dar oddal/ y
zás do s. Piotrá w Uiedziele z żołnierzmi swymi šedł/ y wszyscy mu z swie-
cami zášli/ y ofiárowal ná oltarz plašcz złotogłowowy/ y Uise swiete táim
był. Zás w Uiedziele był v s. Piotrá/ y po Uisy pożegnał sie z Papiězem.
Dni dwánaście w Rzymie bedac/ miedź ktora sie miásto ozdabiáło polupil/
y kóšciot p. Márie ad Martyres ktory był pokryty miedziánemi gontámi
odart/ y do Cárogradu z inymi rzeczami zášal. Záiáchał do Syciliey y táim
w Syrákuzách miešťal/ z wielkim vciáženiem ludzi/ iákiego nigdy nie by-
wało/ po Kalábrie y Syciliey/ Afryce/ Sárdiniey. Uieslychánc krzywdy
obywátele ziem onych vciérpieli. y naczynia swiete kóšciolow wybierał y
nic nie zostárowal. To Anástásius.

I.
Anástásius in Vita-
liano.
Cesarz do Rzy-
mu przyiáchał.

Miedź w Rzymie
polupil.

Vciškal poddane.

2.

Paulus Diaconus lib: 5.
cap: 6.

go Cesarze y z ludem wschodnym / taczno sie zasz do piarody roтары świętey
przywiedli. Tym do Sycciley Constans wiachal / ma trudność z Lon-
gobardami / y biewy z nimi staczal.

Rok P. 664. Vitalia: 10. Constans 23.

1.
Constantinus Pa-
triarcha Caru-
gradski Katho-
lik.
Sex: Synod: Act: 14.

TAn Carogradzki Biskup / siedzac piec lat y miesiecy dziewiec na sto-
licy oney / dokonat. Nastapil po nim Constantinus iuz Katholik / y
nie Monotelita / acz y dwa przed nim Thomas y Jan za Katholiki
sie maia. Lecz potki Cesarz do Sycciley nie wyiachal / nie mozem sie
o nich vperwnic.

Paulus Diaconus lib: 5.
cap: 19. 20. &c.
Slawi pobici.

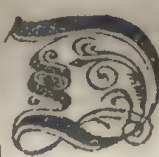
Grimoaldus Krol Longobardow przeciwo Lupusowi Ksiazeiu For-
iul / przyzwat Alwary / to iest Hunny: bo byl od niego odstapil. y zabili Lu-
pusa Alwarowie. Zabity tez byl Warnefridus Ktory po Lupusie nastapil.
A Wektaris nieia / przyzwane Sklary abo Slary do oney wojny / cudem
Bozem pogromil. Bo z predka nie maia ciedno dwadziecia y piec osob.
gdy si im z lusa glowa iaka mial / ukazal / P. Bog postrach na nie pusci / i
piec tysiecy ich vciakalo / y nie wiele ich vstlo. Klodomeus Ktory Krol
Frankow tego roku swiata dokonat. Krolowal lat osmnascie. Syny trz
zostawil / Klotariusza / Childerika / y Theodorika.

Aigulphus od
swoich mnichow
zabity.
3. Septembris.
20. Martij.

Aigulphus Opac Lerinencki od swoich mnichow z innymi towarzyszymi
zabity / miedzy męczenniki poczytany. Patrz wiego żywocie. S. Gertruda
dziewica tegoż roku do CHRISTVS A posla. Patrz w iey żywocie.

Rok Pański 665. Vitaliana 11. Constans 24.

1.
Beda lib: 3. cap: 29.
Z Angliey vpo-
minki do S. Pio-
tra.

Dwa Krolowie z Angliey Oswi Nordhumbriński y Egbert
Kantuarijski zgodnie wyslali do Papieza Vitaliana Kaptana
Wigharda / vpominki slac Piotrowi s. y do nauki sie y po-
siewstwa oycowskiego oddaiac / a prosiac aby onego Kaptana
cybiskupem poswiecil Dorowernem / zeby mogl w Anglii
Biskupy stawic y poswiecac. Lecz on Wighardus nim do poswiecenia
przyšlo / w Rzymie powietrzem y z towarzyszymi vmarl. A Vitalianus od-
pisuiac / dziekuie P. Bogu za ich wiare / y do pomnozenia iey miedzy podda-
nymi ich vpomina.

2.
Eligius.
Audoenus in vita
eius apud Surium
1. Decembris.

Wdowi vbiortro-
lowey.

Cuda w kościele
sachodnym.

Eligius s. Biskup Norwimieński / Apostol Glándrow / tego roku do o-
czyzny z ciela wyszedl. Wielkimi cudami y za żywota y po śmierci od pán-
Boga vczczony. Batslda Krolowa zóna Klodomea wdowa / gdy cielo iego
na pogrzeb do Kále Klastoru zanosić chciála / zadna moc podnieść go nie
nie mogl / y zostac w Norwimie musialo. A gdy z synmi erzemá Krolestwo
sprawowála / a po Krolewstwie sie / nie iako wdowie przystalo / vbiortro-
lowey. Co ona z ochota / káty drogic na vbogie rozdawaly / vczynila / y pocym
sie w Klastorze zamknela / y w nimistim odzieniu żywota dokonala. Przysla
Klotariusza y Childerika syny / wedle proroctwa Wandregisla Kaptana
swietego. Utiála w ten czas wiele swietych Gallia y Anglia / Ktozy cuda
czynili / gdy wschodne Koscioly bledy sie heretyckimi napelniály / y wojnami
Saracenow psowały.

Rok Pański 666. Vitaliana 12. Constans 25.

1.
Theodorus Pa-
triarcha Caru-
gradski Heretyk.

Constantinus Patriarcha Carogradzki dokonat. Siedzial rok
y miesiecy dwa. nastapil wielki y zwawy y chytry heretyk Theo-
dorus Sincellus / Ktory wielka byl pomoca Kacerstwa Mono-
telitow.

Tego

Tego roku w Lusitanicy był Synod w Emericie. Miedzy innymi Kanonny ustatkowali: Gdy ktol na wojnie/ aby zań w każdym kościele ofiarą byłá P. Bogu/ y zá woysto iego/ aby mu dal P. Bog zwycięstwo. Co ma być aż do wrocenia iego na stolice swoje. Ktoby tego nie czynil/ od Metropolitana wyklęty ma być. Ciz oycowie zakázali: aby nikt zle nie mowil o Biskupie umarłym/ y žádných obmow nie czynil/ pod niemáta pokuta. To uczynil wedle oney pospolitey mowy: O umarłym nic/ by y Hieronem był. Jest y on táim statut/ gdy dla wboystwa ktory káptan ma dwa kościoły/ aby w Niedziele w obu Mša miał/ to jest dwie s. ofierze.

Can: 3.
Mše za krola y
woytko czasu
wojny.

2.
Can: 17.
O umarłych nie
mowić.
Can: 19.

Rok P. 667. Vitália: 13. Constánsá 26.

Retenski Arcybiskup Páwel/ Janowi Biskupowi Láppy/ w sadzie swoim dopusćić áppellácii do Rzymu niechćiał y stráža go osadził. A on z wíezienia ućiekł y do Papieža Witálianá do Rzymu przyšedł. w ktorego spáwe weszřzawšy/ y niewinnego nálažšy/ przywraca go do wšřetkiego/ y škody nagrađžác káže/ Arcybiskupa przez list káže/ y grozi mu/ gdyby sie tego drugi raz dopusćit. Ildefonsus Toletánski Arcybiskup/ tego roku z ciáta do CHRISTVSA wyšedł. Wielki człowiek/ cnoty náukí pelny. y od náswietřey mátki Božey uczony/ iáko bylo wyřřey. Písal wiele/ ále trochá co zosťálo iego pracey/ wiecey poginelo. Siedział lat dziewięć. rć.

1.
Z Křety áppellá-
cya do Papieža.
Vital: Epist: 1.
Tom: 2. ep: R. P.

Ildefonsá
smierć.

Rok Páński 668. Vitálianá 14. Constánsá wtorego 27.

Constáns Césarz w Syrakuzie w Sycciley gdy sie w lázni mył/ od Jedžeia syná Troila zabity jest. Jego nieprzyjaciele obráli zá Césarzá Mezenciusa Armená. O czym syn Constánsow Constántinus wšřřawšy/ z Cárogradu pušćil sie do Sycciley/ y one- go Mezenciusa zabit/ y ine spřyzřegle ná oycá iego. Do czego wiele mu pomogl Papiež Witálianus/ iáko sam wřřnawa. Bo byl Kátho- litem státecznym. y zporzadziwšy páńřtvo zachodné/ wrocil sie do Cáro- gradu/ y zá towářiře ná páńřtvo wziat dwu swoich bráćey/ Tyberiusa y Heráklusa. Zwanu go Pogonatus. iz wyřřhawšy z mářim wasem/ z dluga sie broda z Sycciley do Cárogradu wrocil. A gdy lud Cárogradzki wpornie y nie ná čas nálegat náń/ aby bráćia iego koronowano: on rozgniewány/ nosy im wrzynác y obiesić ie kázal. Zabit y Justinianá oycá Germaná/ ktory pářýřarcha byl potym/ y sámego Germaná otrzebić rořkázal. Acz sie to nie tego roku działo. Chćial záraz wřřokoić košćiol s. á heretyki wřřchodnie w- troćić/ ále mu wojny nie dopusćily/ iáko sie sam do Doná Papieža wřřma- wia. Jednáť milczec im rořkázal/ ážby sie Concilium powsęchne zebrało. Bo go Witálianus prořil/ aby zwycięžyřšy tyránni/ heretyki košćiol Bo- žy burzác/ wřřromil. Do Afřyki Sáraceniowie wpadřšy ořmdziestiat ty- sięcy ludži w niewola pobráli/ z wielká žalostí Chřřesćianřtwa.

1.
Anastasius & Theo-
phanes.
Constáns Césars
zabity w lázni.
Pogonatus ná Ce-
sarřtvo Kátholik.
Zonaras.

Heretyki pohá-
mowal.

2.
Annal.
80. Tyřięcy nie-
wolnikow.
Beda lib: 4. cap: 1.

Papiež Witálianus šukájac kógo by godnego do Angliey ná Arcybis- kupřtvo pořtal/ nálažł Hádřyaná Opáca w Neápolim w klastorze Tírri- danié/ rodem z Afřyki/ biegłego w Greckim y w Láćinřtim ieřřyku. Ale sie bár- zo wřřmarwial/ y obiecal Papiežowi wřřázác ná to godnięřřego. y wřřkázal w Rzymie Theodorá z Tárřu Cyliciey człowieká wczoného y dobřęgo/ lat řřesć- dzieřiat y řřesć mářacego. Prořil Theodorus aby z nim iáchal Hádřyan/ aby go náuczał/ žeby czego přřeciw prawdzię wiařý s. iáko zwycřay Grekom/ do košćiolá nie wřřrowadził. A iz miał wřřosow gołenic wedle wřřchodnyřř ston/ czekał cztery mieřřiace ážby mu wřřosy wřřřly. A pořřmiecony ná Bisku- pa ob Pař

750.

Wiek 7. Rok P. 669. Adeodat 1. Constant: Pogona: 2.

Theodorus do
Britanniey od
Papieża wysłany.

3.

Apud Surium
2. Octobris.

Ebroinus do kla-
stora.

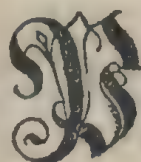
Nieszczęście świe-
ckie do klasztoru
pędzi.

pá od Papieża z Hadrianem do Brytanniey iachał. Krol Egbertus dowie-
działwszy sie o nich / iż już w Galliey byli / wysłał starosie swego Redfrida /
ktory ie do Angliey prowadził / za dozwoleńiem Francuskiego wżednika /
broina. Ten Ebroinus bedac sprawca domu krolowskiego / Maior do-
mus v Klotariusza mnięyszego krola Frankow / ktory krotko krolował / po-
iego śmierci widzac o krolestwo spór między dwiema bratry / Chilperikiem y
Theodorykiem : stał przy Theodoryku. ale gdy przewieść nie mogli / a Chilpe-
rikus na krolestwo nastąpił / vprosił sie do klasztoru Luxowickiego / y tam
w mniłkim żywocie przemieścił. Toż sie stało Leodegariusowi / gdy
na tenże vżrad v krola Chilperika wstąpił / mady bázro y sprawiedliwy /
wsytkim ludzioru mity / y na Biskupstwo Augustodunskie podwyżsiony był
nie dlugo mu dworskie szczęście trwało : z krolem sie zawarł / y śmierci w-
chodzac do tegoż klasztoru na mniłki stan / y skryty od światá żywot / pośedł.
y do tej Philosophiey pięknie nieszczęście świeckie ludzie pędzi.

Rok Páński 669. Adeodat 1.

Constantina czwartego Pogonat 2.

1.
Anastaf: in eodem.
Sycilia od Sará-
cenow swaioná-
na.
Anastafius.

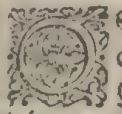
Apież Witalianus tego roku ducha p. Bogu oddał. Siebsiał
lat czternaście y miesiecy pięć / człowiek święty / ktorego dzień
kościół wspomina. Nastąpił po nim Adeodatus Rzymianin
syn Iowiana / ktory był mnichem / człowiek wsytkim miły y
wodzięzny. Za iego czasow Saraceni do Sycciey wpaśli / y
Syrakuzę złupili / y wiele krwie rozlali / y škod poczynili / y między z Rzymu
przywieszona pobrali / mnichy pobili / y on wyscp zwoiowawşy / wrocił sie
do Alexandryey.

2.
Beda lib: 4. cap: 2.
de gestis.
Prace w Angliey
Theodora y Ha-
driana.
Nauki y školy
zalozył.
3. Marth.

Oni dwa Theodorus y Hadrianus z Rzymu do Angliey od Papieża
Witaliana posłani / szczęśliwie one kościół s. winnice rozszerzyli / żywotem
nauka y praca swoia. Pierwszy to był Theodorus Arcybiskup / ktoremu sie
wsytká Anglia do świętey iedności y zgody podala. Szczepili tam y nauki.
Bo oba byli y w świeckiey y w Boskiey pisma s. škole bázro biegli / y zosła-
wili roie wczniow swoich / dobrze wczonych / y na kościelne roboty sposo-
bnych. Chodzili po wsytkim onym wyspie / biskupy świecac / y wsytko na-
prawiac. W ten czas on s. Ccadda Biskup / iako iest w iego żywocie / od te-
goż Theodora o świecenie nieporządne vpomniány był. ic.

Rok Páński 670. Adeodat 2. Constantina III. Pogonat 3.

1.
Beda lib: 4. cap: 5.
Molan: in nat: SS.
Reg. 13. Nouemb.
Maxellendis.
Sigebertus in
Chron.
Proiektus mę-
czennik.

Sumi on Angliey krol nabożny do chwały Bożej pośedł / w niemow-
cy do Rzymu sie obiecowal / tam żywota dokonac. Nastąpił syn iego
go Ekfridus. W Kameraku w Belgium. Maxellendis pamię-
ta CHRISTVSOWI sie poslubiwşy / gdy w małżeństvo Ardwiná młastie-
go iść niechciała / w domu swym od niego zabita iest. Skynela cudami.
Proiektus Massyliński Biskup / o krzywdy kościelne mowiac / y na Ze-
ktorá sie przed Krolew Childerykiem żaluiac / gdy krol hektorá męczem ka-
rać kazal: od powinnych iego zabity iest Biskup / y stał sie dla obrony ko-
ścielney męczennikiem.

Rok Páński 671. Adeodat 3. Constantina III. Pogonat 4.

1.
Aimon lib: 4.
cap: 44.
Krol Frankow
zabity.

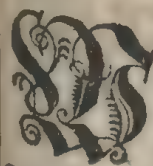
Chilperikus ábo Childerikus krol Frankow po trzech leciech krola-
wania swego / gdy sie okrutnym na Franki stawił / od Bobiloná
ktorego v stupá wwiązane go bić przedtym kazal / zabity iest. Nast-
pił na krolestwo brat iego Theodorikus. O czym gdy sie dowiedział on Ebro-
inus / krol

inusz / który był do Kapice wstąpił / wyszedł z klasztoru / y wrócił się na świecki stan / y był w Theodoriku / przy którym zawsze stał / Maior domus, y niemając swoich przeciwników pozabił. Już sam ieden był Monarcha Franków Theodorikus / gdy dwa bracia / krotko kroluiac / bez potomstwa zeszli.

Saraceni naciągawszy Licia y Cylicia / na dobywanie się Carogrodu gotowali. Widziány był iakis na niebie znak / który iakoby upadek swiata wkazował / mowią Greckie Annales.

Rok Páński 672. Adeodată 4.

Constantina IIII. Pogonată s.

Angliey on Theodorikus Arcybiskup Dorowereński z Rzymu posłany / doglądając kościołom / Synod Biskupow / których pięć było / złożył / na miejscu ktore zowia Herudford / y w porzadek dobył wiele rzeczy wprawił / y obyczaj naprawił.

Pisze tenże Beda o iednym tamże w Angliey wschodnych Saronow krolu / nazwanym Zebbi. Gdy się pán Bogá rozmiłował / a w dobrych uczynkach / y iakimżnách / y nabożeństwie żywot swoy zabawił / pragnął krolestwo opuścić / y wszystkim wzgardziwszy światem / mniłki potorny stan przyjąć. Ale żony swej przywieść do tego nie mógł / aby mu tego dozwoliła / albo samá na takiż się żywot wdąta. A przeymawszy lat trzydzieści na krolestwie / gdy w niemoc wielką wpadł / w ktorey y umarł / rzekł do żony : żdy teraz Bogu się oddamy / gdy już daley swiata milować y temu słuzić nie możemy. Ona ácz z trudnością / przyzwoliła / y iachawszy Zebbi do Biskupa Londoniey Wáldehera / przynosząc mu wiele pieniędzy na w bogie / zażony żywot y odzienie przyjął / nie sobie nie schował / pragnąc dla krolestwa niebielskiego w bogim zostać. A gdy już barzo chorzeł / poczuł o śmierci swojej / bojąc się aby z boleści czego nieprzystojnego nie rzekł / albo na ciełe nie porzązał : prosił Biskupa aby młk przy jego śmierci nie był / iedno on sam z pańsug swoich. Co mu Biskup obiecał. A gdy troche zaśnął : miał widzenie. Ktore mu one boiażń obiało / y barzo go wcielsiło. Powiadał sam / iż trzy do niego iasni meżowie przyszli : ieden siadł w łóżku / a dwa stali. y spytawszy go iako się ma / powiedzieli / trzeciego dnia bez boleści z ciała wynidzieś. A tak się stało / iako spiac trzeciego dnia skonał. A gdy w kamienna trunnę ciało jego kładli / dla krotkości iey włożyć się nie mogło. Kowáli iako mogli / na kamień / ale przed się dłuższe było ciało / y gdy insey trunny mieć nie mogli / a kolana kuczyc y ciśnać chcieli / trunny oney zaraz przybyło / tak iż y zagłowek włożyć w nie mogli. Przy czym był Biskup / y syn tego krola / y innych wiele ludzi.

Tego roku Saraceni oblegli Carograd / y przez dwie lecie mocnie go dobywali. Ale p. Bog / mowi Theophanes / za przyczyna przeczysley matki Bozey miasta bronil / iż nie wygrać nie mogli : a nakoniec wiatry y welnymorskie wśytke ich armate pogubiły. y na drugim miejscu Rzymskie wojsko / ktorego byli wodzowie / Florus Petronius, y Cyprianus, trzydzieści tysięcy Saracenow pobili. y náleżli iakis morski ogień / ktorym okręty y wodne naczynia Arabow onych popalili. Tak p. Bog Cesarza Kátholika bronil / ktory nic więcej nie myślił / iedno aby był mogł tym przedzey ná zgode y iedność kościołom wschodnych y zachodnych Concil: złożyć. czego poty rychło dowiodł.

W Hispániey on nabożny krol Recceswintus / kościołowi Bożemu posłeczny y wszystkim miły / kroluiac lat dwanaście tego roku w drogę wśytlich oycow poszedł. Milował wiare Kátholická / y o niej zawsze z ludźmi wczonemi rad rozmawiał. Oltarz złotem y drogimi kamieniami z wielką chęcią wbie-

1. orinus z klasztoru wyszedł.

Theodorikus monarcha Frankow.

Znak na niebie.

2. Beda de gestis lib. 4. cap: 5.

Beda lib: 4. cap: 11.

Zebbi krol pragnie być muni-chem.

2. Bojąc się ciężkiej śmierci lekka miał.

Trunny cudownie przybyło.

3. Theoph: & Cedre: ann: 5. Constant.

Carograd obleżony.

Przyczyna matki Bozey.

Sex: Synod: Act: 13.

Wodny ogień.

4. Tudenis in Chro.

Krol oltarz wbi-
rat.

cia wbie-

Krol dobry Recce-
swintus.

Pámhá krolestwa
niechce.

5.

Tudenis ibidem.
Koronacja z cu-
dem.

cia wbiarał. Trzy Synody z Biskupami w Toledzie odprawił. Wszytki miło-
wał y od wszytkich miłość miał. w pokoju krolował / a sam iako ieden z pod-
danych / z swemi sie obchodził. A gdy syna nie miał / a bracia iego do tego
sposobni nie byli: lud wszytek z pány / zaraz po iego śmierci do Pámhá abo
Wámhá wdał sie / prosiac aby krolestwo przyiał. On niechciał / powiadał
zem niegodny y stary / a gdy go dlugo prosili / a on sie wzbraniał: ieden pan
abo ksiaze mieczą dobywszy śmiercia mu groził. y musiałci sie y na prosby y
groźby iego skłonić. Był Pámhá z rodziem krolewskiego Gothow. Kto-
regu gdy w Toledzie Awiriatu Arcybiskup koronował / a Chryzmem glo-
we iego polat / pusił sie dym iako stup z głowy iego. y psczoła z niego wyle-
ciały / wzgore sie wieszała. co był znak szczęśliwego krolestwa iego. Przy ko-
ronacji wyznanie wiary czynił / y poddanym przysięge oddał / aby prawdy
dobrze obyczaje przodków swoich utrzymywał.

Rok Páński 673. Adeodatá 5.

Constantin III. Pogonatá.

I.

Paulus Diac. lib: 5.
cap: 33.

Ná krolestwo od
Boga wezwany
Bertáridus.

Bertáridus Ká-
tholik krol Lon-
gobárdow.

Grimoálbus krol Longobárdow we Włoszech / tego roku swiata
ten pożegnał. Był Kátholikiem Ariánstwo porzuciwszy. Do ko-
ściół s. Ambrozego / który był wielkim nieprzyjacielem Ariánom
w Tyczynie zbudował y w nim sie położyć po śmierci kazał. Na-
stąpił syn iego w dziesięci lat ná ono krolestwo. ale Pan Bóg
inego wkazał. Bertáridus syn krola Ariperta / wygnanie cierpiał w Galliey
z ktorey gdy do Angliey płynął / wysłeli wysłecy w okrecie glos wołający za
sobą: A jest tu Bertáridus: Powiedza że jest. y powie: Dziś trzeci dzień ta-
ko Grimoálbus z tego swiata pośedł. Co wysławszy Bertáridus / do brzegu
sie wrocil / ale nikogoż nie nálaźł. y poznał powołanie Boskie. Ná chwałę
do Włoch wszytki pány po sobie nálaźł / y zaraz z Tyczyną Garibálda pácho-
le wygnat / y trzeciego miesiaca po śmierci Grimoálba / ná krolestwo po-
miesiony jest. Był Kátholik nabożny y sprawiedliwy / y karmiciel wbożny.
Z Benewentu żone swoje y Kuniberba syna / gdzie pod straża był / przyzwat.
Zbudował ná dziekowanie P. Bogu klasztor s. Agaty męczennicy / a w
bawienie swoje / Nowy názwany / w Tyczyną / ná miejscu z ktorego był wciel-
(podobno wieźniem będąc) y nádał dochody y ochodoſtwy. Żona też iego
Kodelinda kościół naswietſzey mátki Bożey przed murem zbudowała ko-
ſtem wielkim y ozdoba droga. Miejsce ono zowia ad Perticas.

Rok Páński 674. Adeodatá 6. Constantin III. Pogonatá 7.

I.

Tudenis in Chro.

Kárność woien-
na.

Sprawiedliwość
woyny wygrana.
2.

A Pámbe krola w Hiszpaniey powstał domowy nieprzyjaciół
Ilderikus z powinnych krola Recceswinta / który w Galliey
Narbonenskiey wiele miast pobrawszy kościóły łupit y kłóſza w
ciſtał / ktorzy z nim przestawać niechcieli / inych wiele złoſci czyni-
li. Przeciw temu wysłany Páwel rodem Greczyn / także od-
padł y krolom sie czyniac iefcze wieccy zlego niżli on drugi czynił / zdraźniał
a kościóły łupiac. Zdiawszy korone złota z głowy s. Selira Gerundenſkiego /
ktora był Kefáredus włożył / smiał ia ná swoje głowe ná znáć krolowania
swego / kłóſć. Ná ty obu zbierając sie Pámhá / od Boskich rzeczy y sprawie-
dliwości w woysku swoim poczał. Dowiedział sie o niektórych żołnierzach
cudzołóznikach / y kazał ie wrzebić / y mowil: Sad Boży ná woynie ná nas
a my cudzołóżyć y P. Boga gniewać mamy: próżno ná woynie idzie za kim
sie niesprawiedliwość wlecze.

A wyprawiwszy sie z woyskiem / miał widziáne iawnie Anyoły / ktorzy
ná

nad obozem iego przelatywali / y przedko one mocne nieprzyjaciele / ktorzy mie-
li Wasłony y Fránki / y trzeciego Lupusa książe Frántow poraził / y miastá
odebrał. Pawła onego Greczyná / ktory zwatpiwszy iuz był z siebie śáty kro-
lewskie złożył / poimał. y w Toledzie brode mu y głowe ogoliwszy / (co y Go-
chow wielka zelżywość jest) y storżana miastó złotey / ktora ná sie kláść śmiał /
ná iego głowe korone włożywszy / ná wielbładzie wodzić po mieście kazał / y
ine z nim nieposłusne potarał. Kościotom co oni pobrali w sytko wrocit / y ie-
sze z swego przyczynił. A Tolet miastó nowym murem obtoczył / ná wieżách
świète Boże iáko obronce stáwiac / z onym napisem : Ná murách twoich
postáwilem stroże.

Zwycięstwo
Pámby.

Głowy ogolenie
zelżywość.

Wieżę twiżtemi
opatrsone.

Rok Páński 675. Adeodatus 7. Constantina IIII. Pogonatus 8.

NA Hiszpánia náiaćhali Sáraceni / máiac dwiesćie y siedmdziesiat
okretow wojennych. Pámby ábo Wámby krol / wodna im bitwe
dawşy / w sytkich pogromił y okrety ich popalił. y pokazało sie / iż ci
niemierni ná Kátholiki / w ktorých pobożność y cnoty Chrześciańskie twi-
żna / mocy nie máia. y nawietże ich gotowanie im nie pomaga.

I.
Tudenis.
Sáraceny Pámby
porasił.

Rok P. 676. Donatus 1. Constantinus 9.

Adeodatus Papież z ciáta tego wyszedł. Siedział lat siedm.
Człowiek wielkich cnót. spraw iego / pisma nie dosły / okrom li-
stu iednego y Buly / ktora dał klasztorowi Turonenńskiemu w
Galliey / áby od Biskupa swego wolni byli / á Opát tylo oby-
czaiow ich doglądał. Jednáć tamże daćieznac / iż iuz byli Pa-
pieżowie przestáli / zakonnym ludzior / takie od Biskupow pod ktorými sa-
wolności dáwać. gdy mowi : Obreżay y podanie náşego s. Kościolá iuz nie
dopuszcza / z rzadow Biskupich y opátrznosci / zakonne miejsca wyimo-
wać. Bernátowi s. co sie nie podobáło / y s. Fránciszkowi to nie miło było /
áby zakonni takimi przywilejami posłuszeństwa Biskupiego wchodzili. zc.

I.
Anastasius in
eodem.

O wolności sa-
konnych od Bisku-
pow.

Po zeszciu tego Adeodatus puściły sie wielkie desze y gromy / ktore lu-
dzie y bydło zabijały. Ludzie zwozić zboża y młócić nie mogli / by sie był P.
Bog ná modlitwy y litanie Kościelne ktore co dzień bywały / nie wblagał.
Násta pil ná iego miejsce Donus. ábo Dominus. drudzy go Konum / drudzy
Kononem zowia / Rzymiámin syn Mauriciusa.

Niepogody na
swojs.

Roku tego gdy Márdoite ábo Márónite gore Liban osiedli / y zástá-
pili od gory Mauru aż do s. miastá / y w sytkie wierzchy gor Libanu osadzi-
li / zbiegło sie do nich wiele ludzi wolnych / y niewolnych / iż sie ich wiele ty-
siec liczyło. y zátym Sáraceni przestráşeni / rozumieiac iż páństwo Rzym-
skie obrone bierze / posłał Máhuwias ich wodz do Cesarzá o pokoy proşac /
y dáń postepuiac. Posłał do nich Cesarz do Syriey Janá Patriciusá Pisi-
Gándiná / ktorego z wielka czcią przyieli / y pokoy z nim do lat trzydziści po-
przedziesiat wieźniow / y koni dobrych piecdziesiat. y tak mocny pokoy mie-
szy Arabzy y Rzymiány stánał. Kaianus teź on Awarus / y ini zachodni pá-
nowie / dary Cesarzowi posáli / y pokoy z nim vmocnili. y sstála sie bespie-
czność y ná wschodzie y ná zachodzie.]

2.
Theophanes in
Annal.
Máronite na Li-
banie.

Saraceni soşali
dánnikami Ce-
sarjskimi.

Wielkiego podziwienienia godná rzecz tá : iáko ci co iuz byli málo nie-
wşytek swiáć swoia boiaźnia nápełnili / iż sami o pokoy proşili. Dawał to
P. Bog Cesarzowi Kátholickiemu / gdy ini hereticy / páństwo Rzymńskie
málo nie do oştátniego wpadku przywodzili.

Rok Páński 677. Donatus 2. Constantinus 10.

Ccccc

Cesarz

I.

Witaliana Pa-
pieża Cesarz bro-
ni.

Actio: 2.

Cesarz od Saracenow miał pokoy / o kościelny sie pilnie starał. Przekładzali mu wozdowie Monotelitow / Theodorus Cáro-
grodzki y Makarius Antyoski Pátryarchowie. y chcieli Vitálian-
anę Papieża z diptychow wymiatać / samego tylo Honoriusa
tym czcząc / ktorému fałszywie uczestnictwo swoich błedow przy-
czytali. Lecz im tego Cesarz nie dopuścił / wiedząc y pomniac iáko mu sie
Vitálianus we Włoszech zachował / y co dla niego czynił / y tak sie z obiema
zmowił; aby Vitálianus został / a im po nim Papieże aż do rozsadku Con-
cilium kładziemi w diptychy nie byli. A to czynił miał wola wschodney za-
chodne kościoły do iedności przywodzić. Wła co roku przysłego fundámen-
ta założył / przeciw wolej heretykow / ktorzy wśedzie niezgode podpalali.
Jednak oni dwá Pátryarchowie słowa Cesarzowi nie dotrzymawszy / Vitá-
lian z diptychow wyrzucili. Co sie z Concilium sósłego pokázne.

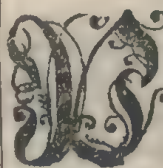
Rok Páński 678. Agáthoná I.

Constantiná IIII. Pogonatá 2.

I.

Ante sext: Synod.

Vniuersalis Papa.

Vpominanie do
iedności.Prosi Cesarz o
posły y o 12. Me-
tropolitow.

Isał do Doná Papieża Cesarz Constantinus list z takim na-
pisem: Donowi naszwiersemu y przebłogosławionemu Arcy-
biskupowi stárego nášego Rzymu / y powszechnemu ábo Vni-
uersali Papæ. W tym liście wielka pobożności y miłości ku
CHRISTVSOWI wonność daie. Upomina do zgody y miło-
ści / aby sie z wiary Chrześciańskiej Poganie y Żydowie nie śmiali / a lud sie
wierny z niezgody swoich Biskupow nie gorszył. y prosi aby Papież swoje
posły dwu ábo trzech / ábo iáko mu sie podoba / do niego do Cárogradu po-
stał / a przy nich dwanaście Metropolitow / ktorym wszystkie potrzeby y od-
wozy Exárchowi Włoskiemu Theodorowi dąć w drogę każe: aby sie z dwie-
ma Pátryarchami onymi / Cárogrodzkim y Antyoskim w cichości y pokoye
rozmowili / a niezgodom iesli będzie mogło być y rozterwaniu onemu koniec
sie sstał. Gdyż zupełnego Concilium składac czas nie dopuścił / y niekrotce
niepokoye y wojny ieszcze przekładzając.

2.

Anastasius.

Ravenński ko-
ściół siednoczony.
Kometa trzy mie-
siace.Bulgarow rodzą
skad.

Theophanes.

3.

Bulgarom daie
Cesarz dochod ro-
czny.O zgodę kościo-
łom sie stara Ce-
sars.

Uim ten list doszedł / Papież Donus do oycow poszedł. Siedział rok y
pieć miesiecy. Zá tego czasow kościół Ráwenny do iedności sie y posłuszeń-
stwa Apostolskiego wrocil / za Biskupa Reparata. Zá tego Papieństwa wsta-
ła sie Kometa / ktora trzy miesiace trwała / za ktora nastąpiło powierze-
nie. Wła miejsce Doná Agátho na Papieństwo wybrany był. A iz w liście swoim
wspomina ieszcze niepokoye / gdyż sie już było wśredko wśpokoiło: doклада
Theophanes / iz tego roku Bulgarowie wtárgnuli do Tráciey. o ktorzy
tak mowi: Sa ludzie polnocni od morza Eurinum / zowia sie od Bulgii rze-
ki / mowi Cedrenus / Bulgarowie. Wolgá rzeká nášym iezykiem / a Ta-
nais po Látynie zowie sie / ktora ci Bulga miánuia.

Gdy tedy z wielka mocą Bulgarowie na Cesarzá przysli / wolał sie z ni-
mi ugádzac / daiac im doroczne dochody / aby czas miał na Concilium / ábo
z wielka stómota Rzymsta dla grzechow. y mowi Theophanes: Dziwna
rzecz y słuchac / iz ten ktory wszystkie nieprzyiaciele dánnikami swoimi poczy-
nił / od tego przykrego narodu zwycięzony był. Ale wierząc iz sie to z przy-
żrzenia Boskiego Chrześcianom działo / uczynił pokoy / y miał go aż do
śmierci swey od wszystkich nieprzyiacioli. O to sie nawiecy starać / ábo zie-
dnoczyć mogli wszystkie kościoły / ktore wśedzie od czasow dziać iego zera-
kliusa rozterwane były. Nie było w ten czas grzechu iásniwego iáko ten:
iz Cesarz Kátholicki cierpiat na stolicy Cárogrodzkiej Theodora heretyka.
ktory do takiego vporu przyszedł / iz náw wola Cesarsta y vmow z nim / Vi-
tálian.

Papież w sor wi-
ry pisany posyła.

pisał/ktoregoby w żadney części nie odstępował. W tym wyznaniu głośno mowi: iż w Panie naszym iako są dwie naturze w iedney personie/ tak też y dwie woli y dwoie dziełanie albo operacye/ Bostka y ludzka / y żałuje się na w por y nieściąg heretykow/ktorzy się żadnym upominaniem wkarac nie dają. A prosi Cesarza aby ie odwozcił od takich nowin przeciw prawdzie/ a żądać im dusz ludzkich / y rozrywać kościół Bożego nie dopuścić. Upomina też aby wolność w mowie y wyznaniu / y nauce przeciw heretykom / postomiego dana była/ aby nie z przymuszenia się nie działo. Bo pomniał co sli nie- zbożni Cesarze y samym Papieżom/ Sylweriusowi/ Wigiliusowi/ Marci- nowi/ y postom ich czynili y wyrządzali. 2c.

3.

Od Oycy y Syna
Duch S.

wyskrobanie li-
stow od Grekow.

Włoscy Biskupi
wiodzy.

4.

Zakazania na Con-
cilium dysputo-
wać.

Sex: Synod:
actio: 4.

Anastaf: Bibliot:
in Agathone.

Philosophskie
mowy, nie do
wiary.

5.

In preambul:
6. Synod.

Concilium fofte
w Carogrodzie.

In Annalibus.

Liczba Biskupow
289.

Trullus.

Drugi też list pisał Synod wszytek Rzymski/ wskazuje z imieniem Papie- skim na przodku położonym; w którym także Cesarza upomina / o dochow- wanie wiary Oycow s. y piaci Concilia. y wyznanie także wiary czynia / w którym one słowa są: Wierzym w Duchá s. który od Oycy y Syná pochodzi. Grekowie ten list mając/ wyskrobali y od Syná, czego na nie dowiodł na Concilium Florentim Julianus Kardynał. A przed nim także swoim Grekom toż wyskrobanie wymawiał Eminentiel Biskup Greczyn/ pisał przeciw Greckim błędom. Wspomina też w tym liście swoje niedze y wciśnię- nie od Pogánstwa/ iż im odebrano dochody/ y robota reku swoich żywności sułcia. Wszytki/ prawi/ majątność naszą jest wiara/ w ktorej żyć za narz- sa sława/ y o nie wmrzec za wielki zysk sobie mamy. Nauka naszą jest/ granie Kacholickiey y Apostolskiey wiary nie przestępować/ iako Apostolska skolic z nami trzyma y podać/ ktorej my cała serdeczna straża dochowujemy.

Dato też znać iako moc onym postom swoim daia: iż tylo wyznanie wi- ry wszytkich zachodnych Biskupow przynosić mają / a dysputować y gadki czynić / iako o czym nieperonym nie mają. y mowi: ktorzy na Apostolska wiara nasze zezwola: za towarzysze y uczestniki wiary/ y za bratry/ y spobli- py mieć ie będziemy. A ktorzy tego co my wyznac nie beda chcieli/ za przeci- niki Kacholickiey y Apostolskiey wiary / y za potępione poczytamy ie / y bez poprawy ich nie przymiem. A podpisali się wszyscy. Na tymże Syno- dzie Kawenny Biskup Theodorus bedac po długim onego kościoła odbe- pienstwie/ posłuszeństwo swoje Papieżowi Agathonowi oddał.

Postowie oni od Papieża y Synodu/ przyiachali do Carogrodu na Poni- cu Augusta albo początku Septembra/ y byli wdzięcznie od Cesarza przy- ci/ y potrzebami wskielieniami opatrowani. A przeczytawszy listy Cesarz/ upo- minał ich / aby się spokojnie a nie z gniewem rozmawiali / a Philosophskie mowy opuścili/ z samego tylo pisma y z Oycow s. y z Synodow wyznania wiary wspierając. Dat im y czas na przegladanie ksiąg y pisma / ktorez soba przynieśli. Za przyiachaniem onych postow do Carogrodu/ dal list albo wyrok swoy Cesarz do Jerzego Patriarchy Carogrodzkiego / aby co narz- chley Metropolitanow Biskupow do Carogrodu przyzwał. y Makaryuszo- wi Antyochenskiemu oznaymił / aby też on Metropolity y Biskupy zebrał dla teyże sprawy / aby się spór około dwu woley y operacyey w Panie y Bo- gu naszym IEZVSIE CHRISTVSIE, skończył.

Po dwu miesiącu ziaćhali się Biskupi wschodni/ y mogli się zacząć Sy- nod albo Concilium powszechne siódmego dnia Nowembra. Liczba Bisku- pow nie iednaka klada. Theophanes y Cedrenus licza ich dwiescie osm- dziesiąt y dziewięć. Phocius sto siedmdziesiąt. Paulus diakonus sto pięć- dziesiąt. Na podpisaniu ostatniej Akciey/ licza się z postami y kapłany y dy- akony/ sto sześćdziesiąt sześć. Na początku mało ich było / bo trocki czas na- znaczony był. Mieysce gdzie Concilium czynili/ zwano Trullus, mieysce ie- dno tak zwane z wysokim y okrągłym zastępieniem.

Zaczal

Zaczal sie Synod siódmego dnia Nowembra. po lewey stronie iáto pierwszey / zásiedli posłowie Papiescy / po prawey Cárogradzki Pátryarcha Georgius / y Antyochensti Makarius. od Jerozolimskiego Pátryarchy był posłem Georgius monachus. od Kościoła Alexandrijskiego / bo stolicą wá- łowała / był Piotr mnich. Osobno Cesarz z swemi urzędniki ná wyniosłym mieyscu siedział. We środtku Ewangelia / znączaca Páná IESUSA / iáto y ná innych Conciliách.

Ná pierwszey Akciey posłowie Papiescy mówić poczęli / dla czego wy- stąpi byli / iż ná zgánienie nowego heretyczwa / ktore zaczął Sergius Pyr- rhus / y Paweł y Piotr / Cárogradzcy Biskupi / y z Cyrusem Alexandrijskim. Ozwól się Makarius Antyochensti odmawiając / iż nie żadna nowina ani heretyzma wymyślił / ale to twierdza co Oycowie ss. náuczyli. A usłyszawszy to Cesarz / powiedział Makaremu : iesli tego nie dowiedzie / ná Synodzie sie- dzieć nie będzie. A dowodzić chciał czytając pięć Concilia / y trąsawszy ná ies- dno słowo Cyrilla ná Epheskim Concilium gódie mówi: Jest iego wśechmo- cna wola ; z tego sameo chciał swe przewiesić / iż CHRISTVS ma iedne wola. Z czego wnet go zrázili posłowie Papiescy / wklázuiąc / iż tu o Boskiej samey wo- li mowi. y czytano dále Concilia / a ostaték ná drugie zásiedzenie odłożono.

Dziesiątego dnia Nowembra była druga Akcy / ná ktorej Concilium Kálcedonskie czytano. y gdy sie list Leona Papięza czytał / iáwnie sie dwoie dziesiątanie ábo operácie w nim miánowały / y odkrył sie fałs Makariuszow / y wiekt sie do onego słowa z Dionyzysa Deivirilis. ostaték Concilium czy- tano / y tym skończono.

Trzynastego dnia Nowembra / czytano piaty Synod / z kto- rego Makarius list Menny do Wigiliusza Papięza wklázował / w którym o iedney woli w CHRISTVSIE mowi. A Papiescy posłowie wklázali / iż on list był podrzucony. Bo Mennas pierwey umárt / niżli Synod był piaty. y gdy sie Cesarz y Oycowie y sedziowie onym księgom z których czytano przypá- trzeli : náleżli iż trzy septymany przyczynione były / y rózne pismo w nich. Co gdy sie iásnie pokázalo / czytać onego listu Menny iáto fałszywego nie kaza- no. y czytając dále piaty Synod / ieszcze drugi fałs náleżli / o podrzuceniu słowa o iedney operácie. y pokázalo sie / iż Makarius nie swego dowiesć z Synodow nie mogł.

Piętnastego dnia Nowembra / czytano list Agathoná Papięza y Synod Rzymiski ná Grecki przełożony. w którym gdy sie mówiło / iż nigdy żaden Rzymiski Biskup błedu żadnego okolo wiary nie wnioś / niśt Honoriusa nie wspomniá iáto niewinnego. Siódmego dnia Decembra / czytano świadectwa Oycow ss. ktore Makarius przywoził. Szósta Akcy była 12. dnia Decembra. Tákże świadectwa Oycow ss. od Makariusza napisane czy- tano. którym sie posłowie Papiescy sprzeciwili / mówiac : iż wcináia słowa á nie dokłádáia. y prosili áby same księgi Doktorow ss. przyniesione były. Co sie ná inśa Sessya odwołóło. Ktora nie była áż trzynastego dnia Februarij, w drugim roku.

Tego roku w Rzymie po zaciemieniu księżycá y słońcá / było wielkie mo- rowe powietrze / tákże y w Tycynie / ludzic sie po gorách rozbiegáli / á w mieście chrośty rosły. Widzieli ludzic złego y dobrego Anyolá / ktorzy po mieście chodzili. Dobry Anyol / ilekroć zlemu kázal we dziwi wderzyć / tyle ich náziánuł w onym domu umártło. Komus przez obiówienie rzeczone / iż powietrze nie wstanie / áżby w Kościele Piotra s. ad Vincula, oltarz s. Sebe- styaná meczenniká postawiony był. y przeniesiono Kości s. Sebestyaná do onego Kościoła ná oltarz / y powietrze wstáło. Jest ieszcze ten oltarz cały y obraz s. Sebestyaná. y skąd wziął sie obyczaj / iż w powietrze ludzic sie s. Sebestyanowi do modlitwy zalecáia.

6.
Iáko siedzieli Bi-
skupi.

Pierwsze zásie-
dzenie.

Makarius przeći-
wnik Concilium.

7.
Wtore zásiedze-
nie.
List Leona.

Trzeci.

Zfałszowane księ-
gi Synodow.

8.
Czwart.
Honorius.
Piąte.
9.
Szóste.

Paulus Diaconus lib. 5.
cap. 5.
Morowe powie-
trze we Włoszech.

S. Sebestyana na
powietrze o przy-
czynę prośa.

10.

Tudensis & Iulian:
Tolet.Pámbá krol tru-
cizna sarašony.Obieptnice cudze
na mnichowstwo.Concil: Tolet: 12.
cap: 1. 2.Pámbá krol mni-
chem.

Andabástus ieden sláhcic z Greczey wygnány od swoich. Przyszedł był z dawna do Hiszpániey / y wziął go krol Recceswintus / y powinnia swoie zań dal / z ktorey sie wrodził Erwigius / ktory ná dworze słuzać / Komiesem został. Ten Pámbie onemu dobremu krolowi Hiszpáńskiemu / taka trucizna dal / iż od rozumu odśedł / y mniemaiac Biskup iż vmrzeć miał / dając mu ś. oley y ciáło Páńskie / obiecał zań / bedzieli zdrow / iż mnichem zostać miał. Był obyczay w Hiszpániey / choć ták tego w niemocy nád wola obiecano / tedy musiał być mnichem. Przyszedł k sobie krol / wstýł co z nim Biskup uczynił / y rad był oney przyczynie / y z wielka checia krolestwo złożył / y ná Synodzie Toletáńskim / ná krolestwo po sobie mianował onegoż Erwigia / ktory go trut / z wielkiet y Chrześciáńskiet łaskáwosci. Sam w mniskim żywocie doskonał / y wrocić sie ná krolestwo niechciał / y żył siedm lat w żywocie onym. Ná czym iáko y ná weseściu ná krolestwo y ná sprawowániu tego / wielka swoje duchowna y Chrześciáńska mądrość y nabożeństwo y miłość ku P. Bogu / y łaskáwosc ku nieprzyiacielom / pokazal.

Rok Páński 681. Agáthoná 4.

Constántiná IIII. Pogonatá 14.

1.

Siódma Sessya.

Kliggeri Greckie y
Lácin'skimi snie-
tiono.Osma.
Doktorow ss.
powaga.Przodkniaca sta-
lica.
Agathona Papie-
ża list pochwa-
laia.

2.

Makarius nie
przyzwala.Heretyckie zdra-
dy w piśmie.Makarius odarty
z płaszcza.

N po dwu miesiący trzynastego dnia Februarij / Stupili sie zád Biskupi ná miejsce Trullus. Postowie Papiescy czytali náute słowá Doktorow y Oycow ss. ktorzy dwie woli y dwie dzielności ábo operácie w Pánie nášym przyznawáta. Zás z drugiet słowá Makárius swoje o iedney woley písania teź przynosił / ktore czytane były / á zátym kazáli znosić sie Greckim kátegom z Lácin'skimi iesliby sie zgadzali. A siódmego dnia Márcá Georgius Cárogradzki Pátryarcha dal spráwe oycow / iż te miejsca ktore postowie Papiescy po Lácinie z Oycow ss. przywodzili / w Greckim textcie prawdziwie sie y cále náležły / o dwu woley y dwu dzielnościach ábo operáciach. y zaraz sie oświadczył y ini z nim Biskupi / iż wyznawa dwie woli y dwie dzielności ábo operácie w Pánie nášym. y wyślawiali Agáthoná Papieża / y mowil glosem Domicius Biskup Prusizdorow. Náute posłana od oycá nášego Agáthoná náświeśłego Arcybiskupa Césarskiet y przodkniacey stolice stárego Rzymu / do wielkiego zwycięzce Césarsz: ták iáko od Duchá ś. powiedziana / y iáko przez wśá przeblógoślawionego go Piotrá kśiaze Apostolskie / reka po trzykroć blógoślawionego Papieża Agáthoná písana przymnie / oblápiam / y ták wierze. zc. Zátym dudy Biskupi dali głosy swoje po dwu wolách wedle písania Agáthoná / okrom Makárius / sá y towarzyszow iegg. Biskupi dudy ktorzy bladzili / oświadczyli sie / iż chod wśytko odwolac / y dano im ná druga Sessya / áby ná piśmie wiare wyznali.

Potym Georgius podal co Césarzowi / áby Witálianá Papieża mienie diptychy wpisane bylo. Co z ochota wśyscy uczynić kazáli / y bylo wolanie ná szczescie Césarzowi. Pytal zás Synod Makáriusa / iesli ná list Agáthoná zezwala. A on niechciał. Lecz iego Biskupi z Syriey odstapili go / y wiare kátholicka iáwnie wyználi. Czytano miejsca oycow ss. ktore Makárius po sobie przywodzil / y náleżyly sie iego chytrości y zdrády / iż wćinal / ozmieniał y mieśal / y krzywił rozumienia oycow ss. A drugi raz pytano Makáriusa / iesli ná dwie wole y dwie dzielania ábo operácie zezwala. A on rzekł: By mie rozśieć y wrzucić miano w morze / tedy nie przyzwole. y po czeli nań Biskupi wolac: Przektety nowy Dioskorus: zruczony ma być ták / Nowego Dioskora wyrzucicie: zle dni nowemu Apollinárowi. Wyrzucie go z Biskupstwa / z płaszcza go odzjec. y odarli go z płaszcza / y Stephána wze-
nia iego

nia tego wyrzucili. A tej godziny / piše Anástazyus / wiele pátieczyn czarnych
na ludzkie spádo / iż sie wszyscy dziwowáli / bo sinrody heretyckie wygnáne by-
ły / y za pomoca Boska swiete sie kościoły ziednoczyły.

Osmego dnia Márcá zeszli sie zás oycowie / y uczynili dekret y wyrok ná
heretyki one / aby odpadali od wszytkiej dostojności káplánskiej y posługi ko-
ścielney. Zátym było wolanie od oycow iáko pierwey.

Jedennasta była Akcy dwudziestego dnia Márcá / ná ktorey ná wiet-
se obzydzenie Mákaríusá / kšiazki tego czytano pełne bluźnierstwa / w kto-
rych téż kácerstwo swoje Honoríusowi Papieżowi przyczynał. Co rádži czy-
mili ná obrone swoje oni heretycy potwarzájac niewinnego / iáko sie iuz o-
tym dowiodło / á zmlaszczá / o Márimá meczenniká. Pewnie postowie Pa-
piescy Honoríusá mocno bronili / ále dzieie te potym posalfowane były od
heretykow / iż to wyrzucili / iáko sie wnet pokáże.

Zeszli sie zás oycowie dwudziestego osmeo dnia Márcá / y znówu herety-
ki potepili / miánujac ie tak iáko ie práwi / Agátho w liście swoim miánował
y potepił. Ale iuz to písanie zsfalsowane iest. Bo gdy piše iż te potepili y miá-
nowáli / ktore Agátho miánował: to iest / Cyrá Alexandryjskiego / Sergíusá /
Pyrrhá / Páwla / Piotrá / Pátryarchy Cárogradzkie / y Theodora Pháran:
saráz fálšerz písarz przydáie: Potepili téż Honoríusá Papieżá. To przydá-
tek. Bo Agátho nie miánował go áni potepił / y onsem bronil / mówiac: iż
śádnego nie było ná stolicy Piotrá s. ktoryby wiáry swietey náruszył. A to
pisał w tymże liście ktory miánuia / y ná ktory sie odwołwáia / y ktory ná Sy-
nodzie iáko Duchá s. mowá / czytány był. Pewnieby sie byli o taki ná hono-
ríusá wyrok postowie Papiescy zástáwili / ktorzy sie o mnieysze dáleko rzeczy
opieráli. Kto posalfował te písma tego Synodu / iáko sie domyslić / iż on
Theodorus / ktory przed Georgíusem złożony był / Cárogradzkiego Biskupa
stvá / á po śmierci tego zás był ná nie / gdy wiáre práwa wyznał / wsádzony.
Ten máiac kšiegi y dzieie Concilium w swoich reku / y swoje imie z heretyckie-
go rejestru wymazał / y Honoríusowe podziucil. Ná miejsce potepio-
nego Mákaríusá heretyká / wybrano y poświęcono Theophaná ná Antyo-
skie Biskupstwo.

Gdy Kátholicy oycowie písma Oycow ss. po sobie przywódbili / dziwo-
wáć sie było / iáko ná one słowa s. Athánázýusá Alexandryjskiego nie tráfilo /
ktore ma w kázaniu o náswietkej Bogárodzicy. A sa te: Náuczamy / prá-
wi / iż dwie woli sa w CHRISTVSIE: ále nie dwa chcacy / áni dwa dzieła-
iacy. Jeden chcacy wedle iedności persony / ále dwie woli y dwie operácy /
według osobney obojey náтуры własności.]

Pienasta Akcy była dwudziestego szóstego dnia Aprilá / ná ktorey sa-
dzono káplána Polichroníusá Monotelite. Ten był od czártow zwiedzio-
ny / y o widzeniách Anyellich powiádaic / iáko go wiáry náuczyl / o iedney
woli w Chrystusie / wiele ludzi zwodził. Ten przyszedł ná Concilium z kár-
ta zápieczetowána / y powiedział oycom: Te kárte wiáry moiey poloże ná
umartym / á umárty zmartwychwstanie. y to bedzie dowód prawdy wiáry
moiey. Kázali odpieczetowác y czytác. Nálażło sie ono iego wyznánie here-
tyckie o iedney woley y dziełaniu / y przyznał sie iż własná reka swojá one
kárte písał. Dozwolili mu oycowie / aby przed wszytkim ludem ná miejscu
martego / włożył náń one kárte / šeptal do vchá y długo okolo niego chodził.
Áż sam zwatpiwszy záwołał: Nie moge go wskrzesić. A lud náń krzyknał:
Przeklęty nowy Symon. Przeklęty zwodźca Polichronius. A gdy przywie-
ziony do oycow á pytány był / iesli iuz wierzy iż dwie wole sa w Chrystusie:
on zóstaic w vporze heretyckim vpámietać sie niechciał: y potepiony iest
wyrokiem

Pátieczyny spády.

3.

Osmá Sessya.
Wyrok ná here-
tyki.
Dziwiata Ses-
sya, Akcy 11.
Honorius od he-
retyków potwa-
rzony.

4.

Dziwiata Sessya.
Potepieni here-
tycy wedle listu
Papieskiego.

Papieś nie miá-
nował Honoríu-
sa.

Posłował písma
Concilij Theodo-
rus.

5.

Słowa s. Athá-
názýusá o dwu
woley.

6.

Jedennasta Ses-
sya, á 15. Akcy.
Polichronius he-
retyk chciał v-
marłego ożywić.

Heretyckie cudá
iákie.

7.

Oycowie kulić
się o cudo dopu-
ścili.
W iezien csa-
rowski.

8.

12. Sessya, Akcya
16.
Drugi salbiers.

Agáthónowidzi-
kuia.

9.

15. Zásiedzenie.
Aa: 17.

10.

Agáthóna Papieża
Biskupi oycem
swoim zowia, y
nawyszym Papie-
zem.

Piotr mowil przez
Agáthóna.

Epist: Constant:
Imp.
Heretycy pote-
pieni do Papieża
appellowali.

11.

Inter epist: Leonis
Pa: prima.

wyrokiem Concilium y z káplánstwá zložony. y zámowali oycowie: Przekle-
ctwo Polichroniusowi y towarzysom jego. Mátárius y Stephan tákiz iá-
ko Polichronius. przeklectwo ná nie.

Acz to sie zda rzecz smieszna: ma iednak swoje náuki / y do wważenia
przestrogi. Lud sie bázro zbudował / gdy złość swoim sie kłamstwem ofu-
kálá. Gdy ludzie zwodził czáry swymi / zdrádá sie iego nie odkrywátá: ále
gdy do wiáry przysło / nie dopuscił mu P. Bog zátáenia / odkrył sie falszy
bład heretycki / áby lud sie nie wzgorzył okolo wiáry / ná ktorey zbáwienie
zawisło. y zmocniło sie co rzekł Apostól: By y Anýot z niebá co inego opo-
wiádal nád to co jest opowiedziano / niech przeklety bedzie. Oycowie wzy-
wali / iáko Zeliáš / dopusćili mu o on sie cud kusić / wiedzac iż go wczynie nie
mogł / áby sie prósci ná iego obietnicách nie wiesáli. Ná koniec pátrzac ná
wpor złośnika tego / pomyslamy w iákim wieszeniu jest ten v czartow / kto-
ry chce y z wporu / prawdy y Bogá odstepuie.

Szesnasta Akcya była dziewiatego dnia Augusta / nie rychlo áz w
trzech miesiacách po pietnastey. Ná tey wprosił sobie słuchanie / ták na-
dry iáko y Polichronius / Constantinus niaćki káplán Apámeeńskiego kó-
ciolá wtorey Syriey / heretyk Monotelitá / y rzekł: Z woley Božey przyszedlem
do swietego waszego Concilium / ábych was náuczył. By mie było tego ro-
ku słuchano / nie wćierpielibysmy byli tego cosmy przez woynę cierpieli. y po-
czal rádzić / áby wyznawali iż w Chrystusie dwie sa dzielności ábo operacye
ále wola iedná. Bo wola ludzka P. CHRISTVS z ciálem y krowia ná trzym
zostáwił. A Oycowie iáko Mánichey czeká wyrzucić go kázali. A potym
dziękuiac Agáthónowi Papieżowi y Concilium wshytkiemu / wólali / y heret-
tyki miánuiać ie przeklináli.

Siedmnasta Akcya była iedennastego dnia Septembra / ná ktorey po-
twierdzili pieć Concilia y list Agáthóna do Cesárzá y Synodálsti list Rzym-
skiego Synodu zá Agáthóná / ná ktorym było sto dwádziestá y pieć Biskup-
pow. y tamże sie też podrzucenie o Honoriusie pokázuię / gdy go miedzy her-
etyki licza. Bo przeciwna rzecz była / list Agáthónow w ktorym mowiszá Pa-
den z Papieżow heretykiem nie był / przyjmowác y pochwalác: á záraz Pa-
pieżá Honoriusá heretykiem w teyże mowie czynić. On to Theodorús / ná
to sie rzekło / nieprzyiáciel wielki kóciolá Rzymstiego nábroił / gdy sie drugie
go roku ná Cárogradzkie Biskupstwo wrocil.

Ostatnie zásiedzenie było fiesnastego dnia Septembra / ná ktorym był
obecny Cesarz y dzieki y błogosławienstwo odniósł. Tánże Agáthóna list po-
chwaláia / y zowia go oycem swoim y nawyszym Papieżem / y mowia oń
wielkiey czci Papieskiey pelne słowá: Był / prawí / z námi ná tym biedzeniu
(z heretyki) wódz Apostolski. Bosmy iego násládowniká / y ná stolice iego
nástepniká mieli / zprziázneho / ktory nam przez list Boskie cáiemnice oświe-
cał. Wyznánie tobie (Cesárzu) od Boga nápisáne / ono stáre Rzymstie
miásto podáło. Chárta y czernidło widziáne było / ále przez Agáthóna Piotr
mowil. Jc. One heretyki potepione / iz do Rzymu appellowáli / do Pa-
pieżá Agáthóna Cesarz odestal / to jest Mátáriuśá / Stephaná / Anástazyu-
śá / Leonciusá / Polichroniusá / y drugiego Anástazyuśá. Acz duudzy mo-
wia / iáko Anástazyus / iz ie ták ná wygnanie do Rzymu posłano. Ale niepo-
dobienstwo do tákiego miásta potepione ná wygnanie stáć. Poty o tym Ro-
mskim Synodzie w ksiégách Lacińskich y Greckich / ktore ácz ná niektorych
miejscách posáfšowane sa / ále to cáło zostáło wshytko / co sie przeciw Mono-
telicom działo / y iáko sie falszywa ich náuká potepilá. Oycowie z á list ię-
Concilium do Papieża písáli / oznámuiać co spáwili / á dziękuiac zá list ię-
go y náukę / y prośác áby to potwierdził co oni postanowili. W tym liście zo-
wia Papie-

Wia Papieża Biskupem pierwszey stolice Pomwechnego Kościoła. zowia go też letarzem wszytkich bledow y mistrzem nauki prawowierney. Jakoż by był nie Kościół Rzymiski / wschodne Kościoły wszytkieby były w Eutychnianstwo sie obrociły.

Do kłada Anastazyus / iz w Cárogradzie Jan Portuenński Biskup w okłame Wielkonocna w Kościele Zophiey iáwna Misa miał po Lácii nie przed Cesarzēy Patriárcha y wszyscy po Lácii Cesarzowi błogosławili. Tenże Anastazyus piše / iz po stowie Papieſcy od Cesarzá Konstantiná przyniesli przywilej Kościołowi Rzymskiemu / ktorym dań one y pieniadze odpuszcza / ktore Papieżowie wstepiuc na Papieſtwo Cesarzom dawali / zą początkiem Arianow Gothow tyrannow / ktorzy tak byli zniwoliłi Kościół Rzymiski / iz po wybraniu swoim Papież poświęcony być bez dania onych pieniedzy Cesarzowi nie mogli. A iednak zachował sobie Cesarz potwierdzenie / od ktorego kiedy prawnie wolni byli Papieżowie / niżej sie powie.

Tego roku z Synodu w Toletie czynionego pokázuie sie / iz Krolowie w Hispániey iuż byli sobie to wzięli / aby Biskupy mianowali / ktore do Biskupow na wypytanie odsłali. Tamże sie pokázuie / iz nowy Krol Erwigiusz potwierdzenia na swoje Krolestwo od Biskupow prosił.

O potwierdzenie do Papieſza piſa. Tytuł Papiejski.

Bibl: in Agathone.

W Cárogradzie Misa po Lácii.

12.

Cesarz odpuscił dań Papieżom.

Concil: Tolet: 12.

cap: 1. 2. 3.

Od Biskupow Krolprosił potwierdzenia.

Rok Pański 682. *vacat. Constán-*

tiná IIII. Pogonará 15.

A Gátho Papież ducha Pánu Bogu oddał. po iego śmierci Papieſtwo wałowalo rok y miesiecy siedm. Co za przyczyna oney wałowancyey była / piſiná nie máſ: domyslać sie (mowi náš piſarz) lácno moſzem / iz tego przyczyna był Theodorus on tájemny Monotelita / ktory iáwnie wyznawſzy wiare / y Kácerstwa sie zdrábliz / zázaretſzy / záz wſtápił chytroſcia na Cárogradzkie Biskupstwo / z ktorego był pierwey wyrzucony. Bo tego roku on Georgius Cárogradzki iuż był przez śmierć wſtápił. Ten ſiadſzy na tey stolicy Cárogradzkiej / dziecie Concilium ſoſtego / ktore dopiero ſie porzadnie ſpiſowáły / popsował y popsówáł / iáko ſie wyſſey rzekło. Swoie imie ktore perwie było miedzy heretyki / wymázowáł / á Honoriusowe kładł. Ná co aby Cesarz przyzwolit / wielkie iest podobieństwo / iz go do tego náimowił. Nic iednak nie ruſzył co do potepienia heretykow Monotelitow ſłużyło.

Rok Pański 683. Leoná wtorego 1. *Constán: IIII. Pogon: 16.*

L eoná iest na Papieſtwo Leo wtory Syccilian / czlowiek wielkiej pobożności y nauki / y w Greckim y w Láciiſkim iezyku ćwiczony / w piſmie ſ. biegły / y w wymowie wdzięczny / w dobrych weczynkach gorący / miłośnik wboſtwa / á pilny oćiec wboſgich. Muzyka y ſpiewaniem Kościół ozdobił / ſo y w tym był ćwiczony. Dopiero z Cárogradu poſty one Papieſkie Cesarz odeſłat do Leoná / z wypisaniem dzieiow Concilium ſoſtego / Grecku / ktore iuż od Theodora Patriárchy / iáko ſie rzekło / popsówáne były. Jednak ie Leo z Greckiego na Láciiſkie przeloſzył. Heretyki one potepione na Concilium / á do Rzymu poſłáne / do kłaſtorow na pokute rozeſłat / á dwu z nich / Anastazyuſá Káplana y Leoncinuſá dyákoná / do pokuty y odwołania Kácerstwa przywrocane / rozgrzeſzył / y do Koſcielney iedności przyiał.

Rok Pański 684. Benediktá wtorego 1. *Constántiná Pogon: 17.*

B eowtorey Papież do CHRISTVSA poſeď / zą ſwietego Kościoła go ma / y ſwieto iego piſáne ma. Já iego czáſu / ná Biskupa Ráwenny Cesarz dał liſty / aby Ráwenny Arcybiskup wedle ſtarego zwyczá

I. Anastasius.

Stolica Apostol- ska wakuje.

Theodorus obłudnik poſatſował Concilia.

I.

Anastasius.

Leo 2. iaki.

Potepieni heretycy do kłaſtorá dáni.

I.

Anastasius 28. Iunij.

Idem.
Wolność cała od
Cesarzow kościo-
lowi Rzymskie-
mu.

2.
Anastafius.
Cesarz włosy sy-
now swoich do
Papieża posyła.
Lib: 6. cap: 15.

Niceph: epist:
Const.
Theodorus on sty
Patriarcha v-
mark.

1.
Anastafius.
Cesarz Pogona-
tus vmark.

Cedrenus Annal:
Iust: an: 1.
Máronite ná Li-
banie.
Theophanes.

Iustinianus mło-
dy Cesarz bezp-
śliny.

2.
Lucas Siculus.
Mánicheyzyko-
nie popaleni.

Makáriusá he-
retyká vpor.
Concil: Nicwn: 2.
Act: 1.

Ian S. Papież.
3.
Sygeber. in Chron.
hoc anno.

iu/ do Rzymu ná świecenie przyjeżdżał. Nástąpił Benediktus wtory Rzy-
mianin/ z oycá Janá. Temu Cesarz przywilej posłał/ aby nie czekałac po-
twierdzenia Cesarstkiego/ każdy wybrány Papież poświęcony záraz był. Tu
dopiero Kościół Rzymstki do swej pierwšey wolności przyšedł/ y niemola-
ne ktora Gothowie zaczęli/ á Cesarze wziawszy Włoska ziemie/ tážcie iá ná
Kościół kładli/ odrzucit. Co ten Papież y z Senatem Rzymstkim v tego Ce-
sarzá Constantyná przewiodł/ czego imi nie mogli.

Tego roku troche przed śmierciá Constantinus Cesarz posłał do Bene-
diktá Papieżá runo/ ábo włosy pierwše synow swoich/ Iustinianá y Zere-
kliusá. Co sie wedle wieku onego zwyczáiu rozumiało/ iz go oni synowie zá-
oycá biora/ ktorego rády y vpomínání słucháć beda winni. To chciałac
dobry Cesarz y po synách swoich/ y po Papieżu. Jest tego przykład v Pá-
lá dyákóná. Okolo tego času/ práwi/ Karolus kšáze Frámkow/ posłał Pá-
piná syná swego do Luitbrándá/ aby iego włosy wedle zwyczáiu przysłał. Pro-
ry ostrzygšy włosy iego/ oycem mu sie sšat/ y dárámi go wielkimi v bogá-
ciwšy do oycá odesłał. Theodorus Cárogradzki Pátryarchá wšytkiego
złego wynalezca/ po trzykroć niezbožny/ vmark. rok tylo y dziesięć měsieci
ná oney stolicy siedzac/ ná sad Božy porwány iest. Po nim z stanu świeckó-
go nástąpił Páwel/ o którym iáki był/ písmá nie máš.

Rok P. 685. Iana V. 1. Iustiniana II. 1.

Constantinus Pogonatus Cesarz/ tego roku żywotá tego skoń-
czył. Krolował lat siedmnaście. ná páństwie zostawił syna zwa-
málego Iustinianá/ ktorym sie práwie sám P. Bog opiekał: iz
páństwo wschodnie nie vpádo. Bo Sárácceni woyny przeciw-
iemu nie podniešli/ y owšem posłali o pokoy y dáni przyezymli.

Abimelechus wodz Sáráccenow zmowil sie z Cesarzem przez posly/ aby ná
Libanie Márdiatom (ábo Máronitom) wyćieczek zázakáz/ á Arabowie
dla tego tysiac złotych/ kóniá y niewolníká dáwać mieli. Posłał též Cesarz
Leonciusá Pretorá z wojskiem do Ormiánskiey ziemie/ y tam pobit Sárá-
ceny/ y podbit Ziberia/ Albánia/ Zirkánia/ y Media/ y wštáwivšy ná me-
dan/ wielkie pieniadze Cesarzowi posłał. Táť sie šczęśliwie powodziło po-
ki Cesarz zostáwione testamentem nabožensktwo zázrzymáł/ ktoregdy po-
tym strácił/ wšytko dobre od siebie oddalit.

W Armeniey pod Sárácceny sekta sie Mánicheyška rozmnožylá ná kro-
re Cesarz/ zá odniesieniem Justá Biskupá wyrok dáł/ aby wšyšcy popale-
ni byli. y zebrałšy ie starostá/ á ogień wielki roznieciwšy/ wšytkie popalit.
Máto ich co vćiekto. Byly y ine miedzy Armiany błedy/ á on zwlášćz ná me-
do ošárý bezkrewney sámego winá bez wody vžywáli/ y po žydomštu Con-
cilium vczynione šwiádecza.

Benediktus wtory Papież z čiálá wysedł/ ošm tylo měsiecy siedzac.
Ten onego Makáriusá heretyká vpomíná/ aby sie vpámietáł/ čac go
zás ná iego stolice Antyocheńska przywroćić/ ále on niechćiał. Táť iest v
por y zázámialošć kácermistrzow/ čiežar zguby duš ludžkich ná głowie ich.
Ná iego miesce postáwiony iest Jan piaty tego imienia/ Syrus/ z pomia-
tu Antyocheńskiego/ z oycá Cyriáká. Był postem Papieškim iestže dyákónem
bedac/ ná šostym Concilium/ człowiek dzielny y vczony y mierny.

W Galliey on Ebroinus do lásti krolá Theodoriká przyieti/ rzádzac
dom krolowski iáko Maior domus/ mšcił sie šrogo y okrutnie ná niektory
mi Biskupámi/ ktorezá Childeriká krolá niežezšliwie sobie być mniemáł.
Zebrałšy

Debrauſy Synod / iedne powygnał imieniem Krolowſkim / drugie pozabił. Lambertá Tráiektenſkiego Biſkupa zrzuciłſy z doſtoieñſtwa do Kłaſtoru Stábulenſkiego wepchnał / gdzie ſiedm lat przemieſtał / á Leodegárdus Auguſtodunſkiego zmeczyl y zabił tym ſpoſobem. Poſtat do Heduey ábo Auguſtodunu Diddá y Gwáimerá żołnierze áby go poimali / y nie mále woyle z nimi. ktorzy gdy polá pſowáli y ſkody czynili / niechac áby owce ie- go co dla niego cierpieć miály / ſam Biſkup z krzyżami y reliquiámi y proceſſa do nich wyſzedł. y poimali go / y zaráz mu oczy wylupili / y w iednym Kłaſtorze pod ſtrażá dwie lecie w nedzy chowáli. Bratá teſz iego Gáiríná tenſze Ebroinus poimał / y cháſu iednego obu ná pálacu przed Krolém ſtáwił. y ſłowá ie lżył y ſromocił on Ebroinus. A Biſkup y z brátem / wiel- kim ſercem odpowíadał: My to ſuſnie cierpiem / boſmy P. Bogu zgrzeſzy- li / ále wietſza iego láſtká známy / iż náſ do chwały ſwoiey rozſywa. A ty ne- dziny Ebroinie / ktory ták wiele złego pánom Fráncuſkim czyniſ / y te docze- ſna y wieczná chwale utráciſ. Temi ſłowá rozgniewány Ebroinus / Gáiri- ná kámiemi ná pewnym mieyſcu zabić kazał. á Biſkupá wmyſlił rák trapić / iáko by z niecierpliwoſci P. Boga rozgniewác y láſtkę iego y żywot wieczny utrácić mogli / á męcenſkiey ſlawy nie miał. Lecz tego nie przewiodł on o- krutnié. Włogi mu pſowano / po kámieniách go oſtrych w iedney ſadzawce wlozczac / iżył mu wrznięto y wárgi oberzniono / y potym do Kłaſtoru Phi- lánu pod ſtraż dano / w ktorym biaległowy P. Bogu ſłużył / pod ſtarſſá Childomara. Támi mieſkáiáć ſ. Leodegárius / do mowy z dárú Boże^o przy- ſzedł / y wrznięny iżył nic mu nie ſkodził / y ſłodka náuka pánn y one karnu- y w ednie y w nocy páná Boga chwalił. W tym Diddo on y Gwáimerus ktorzy byli ſwíetego poimali / w nieláſtkę y Ebroiná wpádli / y Diddo zabity / á Gwáimerus obieſony ieſt. Potym Ebroinus z Kłaſtorá onego wziął ſ. Biſkupá / y dał go do ſtraży nieiákiego Chrodobertá. w ktore^o domu wiele duſz pánu Bogu pozylał / gdy nád nim ſwiátłość z niebá widzieli. á rychło potym zabić go kazał Ebroinus. y wywiedziony w pole / modlac ſie y zá te ktorzy go zabiáli / ſciety ieſt. Cudy y po ſmierci wczáł go Pan Bog. y wiele inych duchownych y ſwieckich oná beſiá okrutná pogubiłá.

Złóſci Ebroina.

Apud Surium
2. Octob. Tom: 5.Leodegárdus Bi-
ſkup od Ebroina
męczony.

4.

Zbáwienie chciál
odiáć y zdrowie.Męcenſtwa Leo-
degarda Biſkupa.
Bez iſzýká mowi.Zabity S. Leode-
garius.

Rok P. 686. Kononá 1. Iustini: II. 2.

An piátý Papież z teg^o ſwiátá zſzedł rok tylo ná Papieſtwie ſiedcac. Tá iego mieyſce od Kſieſzey wybrány ieſt Konon ſtáry y bárzo wſyt- kim miły y wielebny. Był z Tráciey / w Syciliez y w Rzymie wycho- wány. Przy iego wybieraniu troche było zamieſtki. Bo gdy práwa onego złego Ceſárze oſtápiłi okolo potwierdzenia Papieżow : dał zás moc ten Ceſarz Iuſtinianus ſwemu Erárchowi ábo ſtároſcie Wło- ſkiey ſiemie / áby bez iego woley wybierány Papież nie był. y przeſtádzáli oni ſtároſtowie z ſwoim woylem do wybierania / Kſieſza y duchowne zátru- dniáć. Lecz ná Kononá wſyſcy predko zezwolili. Tá iego cháſu Kilian ſ. puſcił ſie do náwracania Pogánſtwa do wſcho- dney Fránciey y Wirtzburgu wziáwſy od Papieżá dozwolenie / y ná Bi- ſkupſtwa poſwiecenie. Pátrz w iego żywocie. Roku Pánſkiego potym 699. męcenſka z towarzysimi Korone wziął.

I.
Anastafius in Co-
none.

Kilian S.

2. Iulij.

Rok Páński 687. Kononá 1. Iustinianá wtorego 3.

Konon Papież ſ. do CHRISTVSA poſeđł. Siedziát ieden náſcie mieſiecy. Po nim było niemále rozermánie okolo nowego Pa- piežá. Theodorus Archikáptan y Páſchalis / od rożnych obra- niſa. Jeden wnetrzne częſci Koſciółá / á drugi zwiérzchnie z ſwoimi záſtápił. Páſchalis obiecał był wielkie pieniádze ſtáro- ſcie

I.
Anastafius in Ser-
gio.Rozermánie w o-
bieraniu Papieža.

Páschalii święto-
kupiec.Ado Vienenfis.
Ebroinus zabit.

22. Martii.

ście Eparchowi/ aby mu do Papieństwa pomogli. Lecz nim przyspiał staro-
sta do Rzymu/ trzecia część księży y ludzi/ obrali Sergiusza. y gdy go z po-
mocy Bożej do onegoż kościoła prowadzili: iedną sie stroną przeleżał kro-
ra z Theodorem była/ y Sergiuszowi sie pokłonił/ y sam Theodorus co wczyni-
ł. A Páschalis niechciał: ale gdy już dwie stronie przemagały/ musiał
tąże do pokłonu przysć. Jednak iako Judasz Eparche do Rzymu przy-
szwał/ ktory niemáło srebra y pieniędzy od kościoła pobíat. A Páschalis o-
ine też grzechy y czary przeswiadczone/ pokarany iest/ y do klastoru wrzu-
cony/ gdzie bez pokuty w zaciwárdziáym sercu umírt. Był ten Sergiusz
Syrus z Antyochiey/ wychowany w Pánormie w Sycciley/ ktory w Rzymie
wczinwym duchownym zachowaniem ná káplánstwo wstąpił. zc.

W Galliey Ebroinus on okrutnik od Ermenfrida zabity iest. Jeden-
ktoremu był oczy wylupił/ ná wyspie Lugdunu ktory zowia Bábára mie-
stáiac/ slyszal ná rzéce czarty woláiac: wieziem Ebroiná do piekła/ tam
przypláci tego co czynił. S. Kuthbertus w Angliey Biskup Lindisfar-
neniski tego roku do CHRISTVSA poszedł. Pátrz w iego żywocie.

Rok P. 688. Sergiusz 1. Iustini: 11. 4.

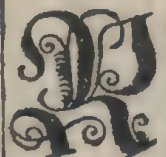
1.
Concil: Tolet: 13.Egiká krol pokor-
ny.

Rok Erwigius w Hiszpániey tego swiátá dokonał. Ná iego
mieysce nastąpił Egiká powinny Pámby onego krolá dobrego.
Miał Erwigius syny: ale sie ná tego Egikę ogladáiac/ corcé-
mu swoje dał/ y zyczyl mu krolestwa/ ale z taką przysięgą/ aby sy-
nom iego nigdy żadney krzywdy y škody nie czynił. Wsádzony
ná krolestwo Egiká/ pokornie ná Synodzie Toletáńskim Biskupom sie po-
korzył/ y ná ziemie przed nimi wpadł/ y zwierzył sie im oney przysięgi ktora sie
Erwigiusowi obwiazal/ rádzac sie ich/ iesliby tej/ ktora Rzeczyp: o czynie-
nie caley sprawiedliwosci wczynił/ przeciwna nie była. Náuczyli go Bi-
skupi/ iż obojá przysięgá stać moglá. aby y synow iego bronil/ y sprawiedli-
wosc (to iest y z nimi iesliby zli byli) czynił.

2.
Invita S. Ansberti
Sutius 9. Februarii.
Krolowie Frán-
konu przesłali kro-
lestwem rzádsic.

W Galliey krol Theodorikus umírt/ krolował lat siedmnaście. Ná-
stąpił syn iego Alodowens trzeci/ ktory trwał lat cztery. od tego czasu kro-
lowie Fránenscy/ ábo dla máłych lat/ ábo dla rozpusty y rostkofy/ rzády kro-
lestwa opuszczáli/ á o nie nie dbáli/ sámym Márshalkom ktore zwano Maior-
domus, wszytko zlecáiac. Co trwáło aż do roku Páńskiego 750.

Rok Páński 689. Sergiusz 2. Iustinian 12. 5.

1.
Beda lib: 4. cap:
15. 16.
Krol Brytáński
opuścił krolestwo
z naboieństwá.

W roku wtorego Papieża Sergiusza/ Ceádikállá krol Brytáński/ y
ktorego Beda krolom Saxonow zachodnych zowie/ wwieczy-
ł w CHRISTVSA/ y szerokie páństwo swoje/ od wielu nie-
przyiaciół iego reka obronione opuścił/ do Rzymu do grobu
Piotra s. wezbrał sie. y tam od Papieża Sergiusza w ósien-
Wielkonocny ochrzczony: iesze w bieli po chrzcie ducha P. Bogu oddał.
Piotrem ná chrzcie nazwany/ y Piotra s. dla ktorego tak daleka droga pod-
iat/ pogrzebiony iest. Wielki przykład wzgárdy swiátá tego/ ktorego
CHRISTVS zasmátował/ prágnał odpuszczenia grzechow swoich. á żeby sie
do nich nie wracał/ zyczyl sobie skoro po chrzcie śmierci. y otrzymał to od Pa-
ná Boga o co prosil. Był żołnierski pan/ przyrodzenia frogiego/ ktoremu
lat tylo trzydzięści życia swego miał. Szczęśliwy był ná wojnach/ ktoremu
sie wyganiáiac Angliki obce z oyczyny swey/ bawil. To wszytko dla CHR-
STVSA y nádzienie po śmierci/ porzucił: á za nic chwale swiátá tego poczy-
táiac/ lepszego krolestwa dostał. Do tych zbawiennych postępkow był mu
mistrzem

mistrzem Wilfridus Arcybiskup Eboracenński / ktoremu wyspy Welly czwar-
ta część na łosciol oddał. Bo był taki ślub P. Bogu ięszce Chrześcianinem
nie bedac / na oney wojnie dobywając tey Welly / y o nie walczac / uczynił.
Jego przykładem wiele Anglikow poci obotey / bogatych y ubogich do Rzy-
mu się na one nabożna drogę udawalo.

Rok P. 690. Sergiusz 3. Iustini: II. 6.

Niemieckie kraie / acz przed tymi czasami miały niektóre wnieśiona
światość s. Ewangeliey / ale dla wojen y rozmaitych odmian /
gasta tam wiara / y oświeceni prawda / do zwykłego sie białwo-
chwalsstwa wracali. Pan Bog hojny w miłosierdziu / wzbu-
dził jednego nabożnego y świętego meża w Ziberniey na imię

Egberta narodu Anglow y Saxonow ktorzy byli w Britanniey / ktory wie-
dzac skąd wysli Anglikowie / iż tam wiele ludzi y kraior było ktorzy P. Bo-
ga nie znają: z daru Bożego wziął do serca / aby zebrałszy sobie towarzysze /
do tych sie tam kraior na oświecenie ich puścił. a iako sam był w żywocie za-
konnym ćwiczony / tak też znał się na ludziach y na wzniciach swoich ktorzy
się na takie roboty żniwo żyć mogli. y biegnąc po klasztorach / namowil
na one Boska posługę dwanaście osob wszytki Angliki / ktorzy on iezyl Nies-
miecki / ludzi tych do ktorych sie brali / wmieli. ktorzy te sa imiona: Ville-

brordus, Swibertus, Acca, Wigbertus, Vilibaldus, Vinibaldus, Lebuinus,
dwaj Ewaldi / Verenfridus, y ia / prawi / Marcellinus namnięszy między ni-
mi (ten co to pisał) y Adelbertus leuita syn krola Deicorum, ktory dla CHRIS-
TUSA dziedzictwo krolowstie opuściwszy / na ono sie pielgrzymstwo y wy-
gnanie podał. Wszyscy byli kapłani żywotem dobrym y wielką nauką od Pa-
na Boga opatrzeni / okrom tego ktory był dyakonem. Lecz samego Egber-
ta wodził ich P. Bog puścić z Ziberniey niechciał. Bo gdy wszytko do pływ-
nienia na morze zgotował: S. Bonifilius / ktory był iuz z CHRISTVSEM w

kazal sie przez sen jednemu wzniowi swemu / y poslal go do Egberta / mo-
wiac: Wola Boża jest aby zostal / a do nauki sie klasztorow Kolumby wdał.
On temu nie dowierzając gdy sie z towarzyszymi na morze puścił / nawalność
wielka prairie je topila / tak iż okret w wodzie zostal / a sami y z rzeczami swe-
mi cale wysli. Dopiero sie Egbertus obaczył / iako Jonas / y rzekl: Dla
mnie wszyscy nie giniecie / wrocić sie ia musze. Drugi raz sie tedy wypła-

wili / y naprzod przypłyneli do Wiltemburgu albo do Traiektu roku tego. Je-
dni na meczemstwie zeszli / drudzy na robocie oney umarli / drudzy na miejscu
Biskupow następowali / iako sie niżej dotknie. To iedną znaczna / iż powo-
żenia w robocie oney nie mieli / po ki od Papieża błogosławieństwa y posi-
łania nie wzięli: wedle słow Apostolskich: A iako kazac beda / iesli ich nie
posła: Wizerbertus był w Fryzey / ale nie nie zyskał y do swoiey sie bogomyśl-
ności wrocić musiał. Willebrordus był w Rzymie / y od Sergiusza Papieża
posłany / z iego błogosławieństwem na one sie roboty puścił.

Roku tego do oycow poszedł s. Theodorus on Arcybiskup Dorowernens-
ki od Papieża do Angliey posłany / nad ktorego żadnego Biskupa do ro-
zmnożenia wiary s. w Angliey szczęśliwego nie było. Żył lat osmdzieśiat y
osm / na Biskupstwie dwadzieścia y dwie. Obiawienie miał od P. Boga / iż
do onych tak długich lat przysć miał. Także on iego towarzysze Hadrianus
Opát tegoż czasu z ciała wyszedł.

Iustinianus Cesarz dla małej krzywdy z Saraceny pokoy rozrwał / iż
bań albo trybut y złoto ktore wedle zwyczaju posłali / obrazu Cesarzkiego nie
miało / y brąc go niechciał. Przedko tego żalować musiał. y zysćito sie ono:

1.
Beda lib: 5. cap:
10. 12.

Egbertus przedsi-
wony.
Marcellinus apud
Surium 1. Martij.
Niemieccy Apo-
stolowie.

2.
Egbertus zbiera
towarzysze do
Niemiec.

Krolowic był nie-
dzy nim.

Egberta z Ziber-
niey P. Bog nie
puścił.

3.
Do Traiektu p-
płynali.

Bes Papieża nie
nie sprawili.
Beda lib: 5. cap: 12.

4.
Beda lib: 5. cap: 8.
Theodorus y Ha-
drianus umarli.

Theoph: in Annal.
Z Saraceny po-
koy marnie rozer-
wany.

Wiada tobie ziemio ktorey krolew jest dziecie. Bo Abimelech Saracenski krol slac do Jeruzalem na budowanie kościoła Mucham / chciał kolumny albo słupy z Getsemanu pobrać. Wprosił go iednak Mausur Logolet a Chrześcianin z ktorym żył towarzyskie / y Patricius Clausus ktory nad Chrześcian w Palestynie był starosta: aby onych słupow nie brał y budowania nie powat / obiecuiac mu iż Cesarz miał mu ine miasto tych posłać. Co sie tak stało.

Rok P. 691. Sergiu: 4. Iustinia: II. 7.

I.
Wdowom krolow
żenić się zakazu-
ia.

Canon: 5.

Paulus Diac: lib: 5.
cap: 28. 29.

Alachim nieprzy-
iaciel kłiszy.

Dyakon chciał
zabić tyranna.

Alachim zabity.

S Inob Cesaraugustanski w Hispániey. Dla pokoju pospolitego / aby rozruchy nie były / wstawili oni oycowie / żeby po śmierci krolow / wdowy ich męża inego nie brały: ale do klasztoru się / świąt krolowskie porzuciwszy / wdały.

Roku tego umarł Bertaridus krol Longobardow Kátholik / nastąpił syn iego Kunipertus. Przeciwno temu powstał Alachim wódz Trudentu poddany iego / wielki nieprzyjaciel duchownych ludzi y Biskupow / ktorym szkody y krzywdy czynił. Obrat się nań ieden z Tyczynu dyakon Zenon / y zabić go chciał dla wybawienia wielu ludzi y kościoła s. dając zdrowie iego. Lecz P. Bog pokazał iż księcia y słudzy ołtarza Bóżego / nie nieczem na modlitwa waleczyć maia; dopuścił iż dyakon zabity jest. Czym on tyran na księcia ięszce się gorszym stał / y groził / iż studnia wielka z ich mężczyzn wypełnić miał. A P. Bog przerwał myśli iego. Kunipertus zebrał przeciwników jego wyzywając / a mówiąc: Niech się krw ludzka nie rozlewa; poiedynajcie się po kościełach / komu P. Bog da zwycięstwo / niech ma wysytko. Alachim / choć mu iego ludzie to radzili / nie chciał mówiąc: Widzę między dziećmi cy iego tam gdzieś mu ia przysięgał / obraz s. Michała. y gdy zwiedli bierze / wiele się krwie rozlało / y on okrutnie Alachim zabity jest.

Cárogradzki Biskup Paweł umarł roku tego / nastąpił Kállinitus / niespokojny y na nowiny ochotny.

Rok Páński 692. Sergiusz 5. Iustinian wtorego 8.

I.
Kanony fałszywe
tego Concili-
um pisane.

2.

Theodorus Bál-
samon.

Vpor wielki y
śmiałość Kállini-
ká.

Ego roku / w dziesięć lat po świątym Concilium / z nienawiści y zazdrości ku Rzymskiemu kościołowi / za chytrością y burzliwą myślą Kállinita Cárogradzkiego Pátryarchy / zebrał się wielki zry Biskupi do Cárogradu / y napisali Kanony y prawa / ktorych jest sto y trzy / y nazwali je Kanony świątym Concilium in Trul-

lo. y on swoy zjazd powszechnym Concilium uczynili / iakoby świątym Concilium dookładanie y nagrodą / a nietyło świątym ale y piatego. Bo oboje Kanonow żadnych nie wydało / iedno o wierze stanowienie czyniło. Tą ich śmiałość y nieprawość wielkie głupstwo pokazała / y niestusnych y przeciwnych nauk / zwozaiom kościelnym praw nakładła. Jako on zjazd ich Concilium powszechnie być y zwać się mogł / o ktorym Papież niewiedział / y zachodni y inni Biskupi przyzwani do niego nie byli: Theodorus Bálamon / już w ob-

szepieństwie tego zboryszcza broniąc / śmie mówić iż na nim był poset Pa-
pięski z Ráwenny Biskup / a nie miánuie go / ani towarzyskow iego / ani po-
mni iakó się Sergiusz Papież tym ich Kanonom zaraz sprzeciwił. Tąto moc
żadnego Pátryarchy tam ani ich postow nie było. Niestychana rzecz / aby
po skończonym y zawartym Concilium nietyło w dziesięć lat / ale y nazajutrz
moc iego rozszerzać kto miał / y iego imieniem prawa stanowić. Tąd to głup-
stwo wietrze być nie mogło. Sami pisarze Greccy / tych się przydatków po-
dziesięci lat do Concilium świątym wystydzać / żadnego słowa o tym Conci-

lium

lium nowym nie klada / ani Theophanes / ani Cedrenus / ani Zonaras / ani Constantinus Manasses / ani Glukas / wzmiątki o tym żadney nie czynia.

W te Kanony nakładli iako chcieli rzeczy nieprawdziwych y škodliwych niemáto. W pierwszym Honoriusa Papieża między heretyki klada / o czym sie dosyć mowilo / iako to źle mowia / y iako zfałszowawszy dzieie Concilium hostego / rzecz te omylna heretycy wnosili. A we wtorym Kanonie osmdziesiąt y pięć Kanonow / ktore sie imieniem Apostolskim wdáia / śmieia to twierdzić / iakoby samych Apostolow były. Cze^o przez sześć set lat y daley żadne Concilium mowić y twierdzić nie śmiało / a oni to Oycow ss. przypisują / iakoby ie za takie mieli. Co iest iawne kłamstwo. Bo ie Kościół zawnždy za apokryfne miał. y Gelazyus Papież za takie osadził. A oni to ná podpore wiecznego odsepienstwa y wżgarde stolice Apostolskiej uczynili. A gdy żadnych inych Kanonow y praw przyjmować y czynić nie kaza / iednym cięciem / wśytkie Kościołow zachodnych w Rzymie we Włoszech / w Galliey / w Hiszpaniey uczynione prawa / wmarzaia / y wśytkie Synody zachodne y starych Concilij Oycow ss. Kanony psuia.

A on Kanon o dopuszczenie żon y używanie małżeństwa káplanom y dyakonom / iako iest sromotny y wśytkim pierwszym prawom y zwyczajom Kościołow wschodnych y zachodnych przeciwny. Przez siedmset lat tego nie było / czego oni dopuszczáia. Rzymstiemu Kościołowi o czystosc duchowenych przyganiáia / a swoich wschodnych starych Doktorow swietych / ktorzy o czystosci duchownych nauczali / odstepuia. y vplecli sie w tym / gdy Biskupom używania małżeństwa zakázuia / a káplanom y dyakonom dopuszczáia. Jakoby nie toż czynil w oltarzú káplan co y Biskup / iakoby nie też ofiare / ktora czystosci potrzebuie / odprawował. A gdy mowia / iż káplan chce do służby oltarzú / od żony sie powściągać ma / iestli żona w ten czas nieżyła / wedle Apostola oddawáciey powinność musi / to dla iedney niewiasty lub służby Bożey nie ma / y o tym wie / z czym sie było kryć potrzeba / y z káplaná sie śmieie y wraga. Wielkie nieprzyystoynosci y niemadre prawa. Śniąc że tam nie było Duchá s. ani zamilowania czystosci oltarzowi służacy / ani nauki. Bo też tam nie było porzadnego y wedle praw Kościelnych zebranego Concilium.

Śmieia ieszcze przyganiáć Kościołowi Rzymstiemu o post Sobotni / ktorzy ieszcze od Apostolow Kościół Laciński przyial / iako sie wyżsey pokazáto. y dáia znać głupstwo swoje / y ná Kościół Laciński zawaśnienie / gdy wśykie pięć Concilia y Oyce s. ná nich potepiáia / ktorzy o to nigdy Kościołowi Rzymstiemu przygány nie dawáli. y potepiáia swoje wschodne Doktory / ktorzy w takich rzeczách z strony rozności ceremonij / wolność dáia / iż sie tym zgodá y iedność Kościelna rozrywać nie ma. y stąd sie pokazúie / iż ná tym ich zboryszczu / żaden nie był z Laciinnikow Biskup. Boby takiey krzywdy nie cierpia / aby sie to psować miało / co sie od czasow Piotra y Pawła s. zacząto.

Ieszcze w tych swoich Kanonach / zakázuia iesc wdawionych ptałow ábo bydla / Żydowstwa násláduiac. A to co Apostolowie do czasu było postanowili / oni wiecznym prawem chcą mieć. Jako ktoby rostkázował / aby sie zawnždy syn v pierśi mátki y iey mlekiem chował / choćby dorosły był.

Máia y ono stánowanie / aby do oltarzú láit nie wchodził / to iest za kraty y przegrodzenie / iedno sami Cesarze. W czym sie pochlebstwo ich pokazúie / iakoby Cesarz ábo krol miał iakie káplánskie swiecenie. y mowia Bálzamon tych Kanonow broniac / iż sie godzi Cesarzom / nietylo do oltarzú wchodzić / ale y kádzienie czynić / iako y Biskupi czynia. Nie pominia ná Ograsá krolá / iako mu p. Bog kádzienia nie dopuscił. Nie pominia ná cove / co uczynil Theodozyus w Mediolanie y w Cárogradzie / y co w prawie swoim Arkadius napisał. O czym wyżsey.

3.
Co w tych Kanonach škodliwego.
Can: 1.
Can: 2.

Kanony Apostolskie.

4.
Żon káplanom dopuszcza.
Can: 13.

Toż v oltarzú Biskup czyni co y káplan.

5.
Can: 55.
Post w Sobotę, nieśluśnie gania.

6.
Can: 67.
Vdawionego nie iesc.
Can: 69.
O wchodzeniu Cesarzow za krazy.

2. Parte 26.

7.

Paulus Diaco: de
gestis Long: lib: 6.
cap: 11.Beda de sex etatib:
in Iustin: minore.Potwierdzenie v
Papieża wyś-
żkali.

Ado Vienenfis.

Marianus Scotus.

Anastasius in Ser-
gio.Papieża Pan Bog
bronit.

8.

Anastasius Bibliot:
in Ioan: 7.

9.

Epist: ad Ioan: 8.
R. Pont.Odrywanie zná-
czne Grekow, tu
się poczło.Theoph: & Cedre:
in Annal.

1.

Concil: Tolet: 16.
cap: 9.Arcybiskup Tolet-
ański na krola
powstał.

Can: 10.

2.

Cesarz się pso-
wał.Theoph: & Cedre:
in Annal.Dwa mecennicy
w Niemcech.Sigeber. in Chron:
hoc anno.

Beda lib: 5. cap: 11.

A iż ci Biskupi w Cárogradzie takie prawa stánowiacy / wiedzieli iż stánowienia ich bez przyzwolenia y potwierdzenia Biskupa Rzymskiego ważne być nie mogły: stárali się przez Cesarzá Iustinianá / aby ie Sergiusz Papież potwierdził. Ale on żadną miarą niechciał. aż do tego przysło / iż Cesarz posłał do Rzymu Zacharyasza Protospatarium, aby Papieża poimiał do Cárogradu zaszłał. Przysłał do Rzymu Zacharyasza / y chcąc Papieża poimąć / żołnierze nálezi sobie przeciwnie / ktorzy mu tego bronili / y o Papieża się wyszyscy iednostáynie zástawili. Wtác do saméhoż Papieża Zacharyasza musiał / prosić aby go od żołnierzow bronit. y gdy go y Papieża szukać żołnierze y dzwili wybić chcieli; Zacharyasza pod łóžko się Papiestka skrył / a Papież wyszedłszy do żołnierzow y ludu / wszystkie stórey pięknemi wspaniał / a Zacharyasza obronił. To piśe y W. Beda / który on ich Synod / Synodem błędnym zowie. y in.

Ten Iustinianus Cesarz / gdy rychło potym z Cesarstwa iest zrzucony / przyznawał to / iż go P. Bog o on grzech przeciw Papieżowi karał. Y gdy przywrocony był zás ná páństwo; o toż się iuż prosba sama stárala / aby one Kanony potwierdzone były: posłał do Papieża Janá siódmego / abo Metropolitow; aby to v niego wprosił / żeby one Kanony potwierdził / abo żeby w nich poprawił to coby mu się nie podobáło. Lecz on oboiey rzeczy uczynić niechciał. Toż czynił y z Constantinem Papieżem / o to go troszcząc / ale nie nie przewiodł. A nákoniec tych Kanonow trzy iní Patriarchowie nie przyieli / bo bez nich y bez postow ich uczynione są. O czym iest wielki świádek Anastasius Biblio: gdy z Greckiego siódmego Concilium ná Łaciński ięzyk przekłáda.

Od tego czasu dla tych Kanonow wporne uczynionych y broniących Grekowie się zńaczniey od Kościoła Rzymskiego odrywać poczełi. Ales się często zás wracali / gdy nie heretyki ale prawowierne Cesarze mieli. Potem rał P. Bog tegoż roku Iustinianá / gdy go w Armeniey wyśko iego obśła- pito / y wielki przystęp Sarácenom do páństw Rzymskich podáło.

Rok P. 693. Sergiusz 6. Iustini: II. 9.

Sebertus w Hispániey Arcybiskup Toletáński / zmowił się z niektórymi pány ná śmierć krolá swego / y krolá pobożnego y spráwliwego Egita / przeciw wierności y przysiędze swojej. Oco zebrał się Synod w Toletie / ná którym było Biskupow pięćdziesiąt y dźwiercieć. Ná ich się sąd krol dobry Egita dał / nie ná sam nie záluiac / a części káplánskiej w nim ochramiać. Dosli oney złości ná Arcybiskupie / y sam się wyznał. Stárali go / odsadzić go od káplánskiego urzędu y od części / y ná wygnanie potepiać. a żeby ciáła Páńskiego braci nie mogli áż przy śmierci / chybáby łáská mu krolowstka dozwołitá. Rozkazniá aby we wszystkich Kościołach / w których są Káthedry Biskupie / Misie s. y ofiáry co dzień (okrom wielkiego Piątku) czyniono zá krolá y syny y corki y wnuki iego.

Iustinianus Cesarz do onego grzechu którym Papieża poimąć chciał / nie przyczyniał. Wzredniki morderce y niespráwiedliwe miał / wiele pánow zabił y do więzienia dawał / y Kościół mátki Bożej / Metropolitáński ná zwány / przy páłacu / dla swojego świeckiego budowania obálił.

Z onych káplanow z Liberniey do Niemiec poslánych dwa tego roku meceniska od Pogánstwa Korone odnieśli / obá Zwády / iednego czarnym drugiego białym zwano. Gdy się we wsi iedney o stároście pytáli / wieś iedną cy poznali iż wiáry są insey / do ktorey aby stárosty nie ná mówili / srodsze ie zamordowali / białego ścieli / a czarnego długo meczyli y rozśiekáli. ciáła ich do Rynu

do Renu rzeki wrzucili / ktore nalezione Pipinus książe Frankow w Kol
nie nad Renem ze czcia pogrzebl.

Rok P. 694. Sergiusz 7. Iustini: II. 10.

Iustinianus rozkazal Stephanowi Patriciusowi / y Ruffusowi
wodzowi / w nocy lud Carogrodzki zabici. W ten czas Leoncius
hetman po dobrej na wojnie posłudze odniesiony / w wiezieniu juz
przez trzy lata siedzial. Ten pobudzony od Pawla mnicha / ktory
Astronomia umial / y od Jerzego Kappadora nabrawszy z soba zol
nierzow ktore mogl miec / y dlużej wiezenia wyzwolwszy / na rynek wy
padl / wolaiac: Aco Chrześcianin niech idzie do kościoła Zophiey. y zebral
sie lud / y na Cesarza wolac y laiac mu poczał. y przywiedziono Cesarza Ju
stiniana przez funde na rynek / y tam mu nos wzmiono / y na wygnanie do
Chersony posłano / a Leonciusza za Cesarza przywitano / przy Patryarfe
Kallinie / ktory na swej stolicy siedzial. Sztalo mu sie iako Nabuchodo
nozorowi za grzechy / korzenia w onego dzewia nie docinano. Bo sie zas
na Cesarstwo po dziesiaci lat wrocil. y tego przypłaciac co przeciwni Pa
piezowi czynil.

W Hispaniey Żydowie ktorzy byli Chrześ. s. przyieli / po wszytkim kro
lestwie spyzisegli sie na krola y na krolestwo / y do siebie Żydy z Afryki w
toż towarystwo przyieli. W czym gdy sie krol dowiedzial / Synod Biskupi
w Tolecie miec kazal / y radzil sie ich co z Żydy onymi czynic mial. Oycowie
zichawszy sie / uczynili na nie wyrok / aby niewolnikami po wszytkiej Hispa
nie zostali y mairnosci tracili. A zeby ich dzieci plci oboiej w siedm lat
brane od nich byly / a w nabożnych Chrześcian wychowanie mialy. Ktorem
gdyby dorosly / Chrześcianie do małżeństwa corki swoje dawac / y z nich zo
ny synom swoim corki brac mogli. Tam tez na Żydy dowodzono / iż krew
Pańska czesto rozlewali / y krzywoprzysejcy zostawali.

Na tym Synodzie skazony jest on zly zwyczaj: Gdy kto zle serce mial
na kogo / a smierci mu zyczyl / staral sie aby zań Requiem czytano / to jest
Misa za umarle miano. Ktoreby sie kaplan potym tego wazyl / y ten coby ka
ptana do tego przywiódł / na wygnanie wypchniony byc mial / y ciála Pań
skiego nie przyjmowac / iedno na godzinie smierci.

Rok Pański 695. Sergiusz 8. Leonciusz 3.

Swiety Wigbertus ieden z onych dwunastu do Niemiec Aposto
low / od Radboda Fryzyskiego książećcia / gdy rozsiemal Ewan
gelia / zabity jest. A Swibertus w Duerstat miescie blisko Tra
iektu od Poganstwa do wiezenia dany aby nazajutrz zabity byl /
od Anyola z wiezenia onego wyprowadzony jest. y gdy onym
swoim nieprzyjaciolom zbawienna nauke zaraz z wiezenia podawal / zdu
miowaiac sie na ono cudo / wiele ich wwierzylo. y chodzac po roznych miey
scach **CHRISTVS** a szcześnie opowiadal / niemato cierpiac od Poganstwa.
y gdy sie wiele ludzi nawracalo / bracia go Biskupem miec chcieli / y dla tego
do Angliey go posłali / y byl tego roku poswiecony od Wilsrida Biskupa.

Rok Pański 696. Sergiusz 9. Leonciusz 3.

Gdy Pipinus v krola Frankow Maior domus Frizra zwoiowal /
y one Pogany podbil: wyslal s. Willebrorda do Rzymu aby go
Papiez na Biskupa poswiecil / y Arcybiskupem go uczynil.
Miatuż Papiez Sergius od P. Boga o nim obawienie nim
do Rzymu przyshedł / y z wielka czcia przyslawy go / poswiecil go /

I.
Theoph: Zonaras
in Annal.

Iustinianus Ce
sarz państwo y
nas stracil.

2.
Concil: Tolet: 17.
cap: 8.

Żydowie sie na
krola sprzytigli.
wyrok na Żydy
dzieci od nich
brac kazano.

Krew Pańska Zy
dowie rozlewali.

3.
Cap: 5.
Requiem za nie
przyjaciela.

I.
Marcell: in actis S.
Suuiberti.
Surius 1. Martij.

Cudá Boże dla
nawrocenia Po
ganstwa.

I.
Beda lib: 5. cap: 12.
Willebrordus do
Rzymu posłany.
Marcell: apud Sur:
in Nouemb.

Imię odmiennione
Clemens.

2.

Swibertus.

In vita S. Suuiberti.

S. Swibertus v-
marłego wkrze-
cił.

3.

Cedren: in Annal.

W Afryce Sarace-
ni wygrali.Abfimar: na
Cesarstwo.

4.

Afryka od tego
czasu w Mäho-
metanów.

Sex: Synod: ca: 12.

W Afryce wygubione
Chrześcijaństwo.

I.

Marcell: in vita S.
Suuiberti.

Surius 7. Nouemb.

Fryzya Ewänge-
lia przysła.
Hollandia.

y dat wszystko o co w kościelnych potrzebach prosił. Odmieniał mu też imię y zwać mu się Klemensem kazał. Wrociwszy się do Fryzji w Traiectie Biskupstwo za pomocą Pipina osadził y po innych krajach Biskupy stawił albo z onych swoich dwunastu towarzyszy / albo z innych.

A gdy jeszcze na Rzymskiej drodze przemieszkował / s. Swibertus wrócił się już był Biskupem będąc do Traiectu y obchodząc Fryzji y Hollandii / wiele dusz Pogańskich CHRISTVSOWI pozyskiwał / kościoły budował y poświęcał. A roku tego piśe towarzyszy jego Marcellinus który przy nim był / iako Łukasz przy s. Pawle y miarując rok Pański 696. dnia 24. Septembris / gdy w miesiącu Malsen w powiecie Teisterbändiey kościół poświęcał / zacnego Pana z Aldengin syn / Splinterus imieniem / z miastą Duerstat iadac po wodzie aby ono poświęcenie widział / nie dla wiary jedno z dworów ności w Kenierzece utonął. Rodzicy jego Poganie należonego w wodzie do kościoła bogów swoich niesli y prosili kapłanów swoich aby go wstrzegli. Lecz zaraz zwatpili / gdyż nie takiego o swoich bogach nigdy nie słyszeli. A w tym Chrześcianie nowi radzili aby się wdał do s. Swiberta / a obierając domem swoim wszystkim w CHRISTVS A wwierzyć. Usuchał y do domu umarłego syna oćiec wstąpił / do s. Swiberta iachał. Przyjacielu z nim / powiada / y modlać się nad umarłym / iat go za rękę y wstać mu w imię CHRISTVS A Boga wszechmocnego kazał. Wielka radość / wielka liczba Pogaństwa w CHRISTVS A wwierzyła / nietylko dom on wstąpił y ochrzcił ich tego dnia sto dwadzieścia y sześć / okrom dzieci y pamiątek.

Arabowie albo Saraceni zebrawszy się z nowu Afryki wzięli. Leoncius Cesarz posłał tam Janą Patriciusz zę wszystkie wodna wyprawa / który z Afryki wybił Arabów y zamki im wszystkie odiał / y tam przeżimował. Potym wódz Arabski / którego Protosymbolem zowią / z wietysm się wrościł y z mocniejszą armatą wodną do Afryki wyprawił y Janą onego wrogą / y tam się stopił. A Rzymskie wojsko wstydząc się y bojąc z Janą do Cárogradu wrócić / rozruch uczyniło y inszego sobie Cesarza obrało Abfimarą / którego Tyberiuszem nazwali. który iachał z onym wodnym wojskiem do Cárogradu y zbiera do miast wpuszczone był. Gdzie poimanym Leoncius / nos mu wrzucił y do Dalmacji go do jednego klasztoru posłał y jego przyjaciele / pobránien mianemności y wygnaniem pokarał. To Cedrenus bardo krótko.

Od tego czasu Afryka aż do tych lat naszych w rękę Arabów albo Saracenów została. W ten czas w Afryce pełno było heretyków y Talmichczyków y Donatystów y Katołicy a zwłaszcza Biskupi / źle żyli y sromotnie się sprawowali / y lud się tak wiele plag na się mając nie poprawował. Jako pierwsey Wándale / tak teraz Saraceny dopuścił na nie Pan Bóg / którzy skądś wszystko Chrześcijaństwo wygubili.

Rok P. 697. Sergiusz 10. Abfimar

Tyberiusz trzeciego 1.

Sllebrordus albo Clemens wrociwszy się z Rzymu / przyszedł do Fryzji / gdzie zastał s. Swiberta / który mu o wielkim pomnożeniu Chrześcijaństwa powiedział w stronie oney. y puścił się obad do Traiectu / gdzie stolice swoje Arcybiskupia on Clemens osadził y pięćdziesiąt y dwa kościoły dla Plebanów postawił / za pomocą Guntera żołnierza y innych przyjaciół. Napelnili y Hollandia y Turingia kazaniem swoim y Dániey nie zaniechali. w której gdy dla traw dego serca y dziłkich obyczajów ludu onego / mało co pozyskać ludzi mogli: trzydzięci

trzydzieści pachołat onego narodu wymiedli / ktorych wiary nauczyli y pochrzcili. W zaśtarczach trudna poprawa / niewinność dziecinna sposobem była iest do darów Bożych. Tych zaś pachołat do nawrocenia ludu y iestżyła onego / używać mogli. Gdy do iednego wyspu między Fryzów y Dánia / który zwano Fosite / przypłyneli / a nauczać tam pocze / y trzech tylo ochrzcili: Rádbodus książę Fryzów pogubić ie chciał y gdy na śmierć ich losy puszczał / żaden mu sienie trącił / iedno ieden z towarzysów / ktorego los okazał / y zabity mecenista koronę wzięł. Był y Poganiństwa mektorego obyczay / iż bez losów miotania człowieka nie trącili. y stamtąd wyiachawszy y proch z nog otrząsnawszy / wrócili sie do Pipin.

Potym uczynili w Tráiekcie Synod / z ktorego oni dwá pierwszy Klemens y Swibertus do rozmaitych krajów wzię y towarzysze swoje na kazanie Poganom rozestáli. Był między nimi Winfridus kapłan / który był nazwany Bonifacius / który gdy szesnaste lat we Fryzów Pogany nauczał / tamże mecenistą został. A oni co z Anglii wysli / po rozmaitych miejscach CHRISTVSA sławiac / iedni mecenistwem / drudzy swoia śmiercią wiele dusz CHRISTVSOVI pozyskawszy / y kościołom y klasztorom nabudowawszy / szczęśliwie skończyli. O ktorych iestże sie trąfi mowić.

Rok P. 698. Sergiusz 11. Absimar 4

Tyberiusz 3. trzeciego 2.

Meku tego s. Lambertus Biskup Tungrenski dla Alpáidy nie rzadnice mecenista podiał. Pátrz w iego żywocie: Nie zda sie aby był Tráiekrenskim / ale tylo Tungrenskim Biskupem. Zowie sie też tam Pipinus krol: Ale nie był krol / iedno krolstwo rządził y krolá Gránkow Childeberta / mądry y pobożny. Absimarus Cesarz do Syrii wysłó posłał aż do Samosaty / ktore po wátrość to tyściecy Saracenów pozabijał y z wielką sie korzyścią wrocił. Jest sie czemu dziwować / iáko tych Saracenów było tak wiele. Napełnili Armenię / Persję / Palestynę / Egipt / Libię / Afrykę / y te krolestwa wielkie posiedli y do Europy sie iuż gotowali / choć ich tak wiele / iáko sie tu rzekło / zabili. Domá siedzieć nie mogli / do cudzych krolestw złości y okrucieństwem wpadali.

Rok Páński 699. Sergiusz 12. Absimar 4 Tyber: trzeciego 3.

Sieby inemi w Anglii / był żywotem y nauka wielce sławny nieiały Althelmus Schweturgenski kapłan / y potym Biskup / ktore Sergiusz Papież do siebie do Rzymu przyzwał / iego sie sławy rozmiłowawszy. O ktorym iest takie pisanie / acz niepráwie pewne; Bo nikt inšy tego nie wspomina / iż Papieża Sergiusza z potwarzy y ludzi / y z nieślawy wybawił / gdy dziecieciu dziewięć dni maracemu / o ktore był Papież potwarzony / mowić kazał te słowa: Tłie winny iest Papież / nie ma on towarzysztwa z niewiastami. O tym piše Beda / iż wzone y potrzebne księgi napisał przeciw Britanom słarym Chreścianom / ktorzy nie swego czasu Wielkanoc święcili. Tenże wspomina krola Pittora Taitana / iáko go Ceolfridus Opát do iedności kościoła Rzymińskiego / y do święcenia z kościołem Wielkieynocy / przywiódł.

Artulfus Biskup z Gallii puścił sie do Jernzalem na drogę one na bożną / gdzie widziawszy miejsca święte / y bywszy w Damaśku / w Alexandrii / y w Cárogradzie / wracał sie do domu / ale wiátry do Britanniey zapędzony iest. y przemieszał tam z sluga Bożym Adámmánem / y powiedał

seminarium
z młodych Duń-
czykow.

2.

Rádbodus.

Losy na śmierć.

3.

Synod w Tráiek-
cie.

Marcell: vt supra.

Winfridus abo
Bonifacius.

I.

26. Oáobris.

S. Lambertus me-
cenist.

Sygebertus in

Chron.

Apud Surium

17. Septembr.

Theoph: & Cedre:
hoc anno.

Saraceny pobito,
jak sie brali.

I.

Althelmus w An-
gliey.

Apud Surium

25. Maij.

De gestis Angl: lib:
5. cap: 19.

Ibidem cap: 22.

2.

Beda de locis san-
ctis.
Lib: 5. cap: 18. de
gestis.

mu wszystko co widział / a on to na pismo włożył. Co W. Beda na dwana-
ście rozdziałów skrocił / i tak sam wyznawa. Księgi się zowią: De locis san-
ctis. Podeymowali Chrześcijanie częste drogi do grobu Bożego / y od Sa-
rácenow żadney przeszkody nie mieli.

Rok Páński 700. Sergiuszá 13.

Absimerá Tyberiuszá III. 4.

I.
Heretycka po-
twara, o tym wie-
ku. roku 700.

Astepnie nowy wiek / to jest nowe sto lat o których náš heretycki
dzisiejszy lada co zmysla / i takoby od przeszłych stu lat náuka i
Kátholicka Rzymkiego Kościoła mienić y psować poczęła / a
tym nie iednako mówia / ani iednaki czas iako fałszywi y nie-
zgodni kláda. Ale kto sie ná ten przeszły wiek obezrzy / żadney
odmiány nie naydzie. záwždy w Kościele świętym iedná y oná od Aposto-
łow podána / y od meczenników y Oycow świętych wtárta prawdy droga / bez
odmiány żadney / y przypuszczenia fałsu y kácerstwa iakiego trwała.

S. Wulfstanu.

O s. Wulfkanie / które sie tego roku wspomina / patrzą w żywotich świę-
tych / tam toż naydzieś / iako páchole Owona / dyabłom od pogani-
stwa ofiarowanego y obieśnogo / wskrzęsił.

S V M M O W A N I E

Wiekui Siodmego.

To jest przeszłych sta lat, począwszy od Roku P. 600. aż do 700.

Papieżowie y nawyzszy Biskupi wieku tego.

ABINIANVS Syn Boná Bleranus z Tuscey. Siedział miesiący pięć dni
Dołonał roku páńskiego 605.
BONIFACIVS trzeci syn Janá Rzymiánin. Siedział miesiący osm y dni
23. Dołonał roku páńskiego 606.
BONIFACIVS czwarty Janá lekarzá syn Valerien : Marsus. Siedział lat sześć / mie-
siecey osm. Dołonał roku P. 614.
DEVSDEDIT syn Stephána Rzymiánin. Siedział lat trzy bez piąci dni. Dołonał
roku páńskiego 617.
BONIFACIVS piaty / syn Janá Neápolczyt. Siedział lat siedm y miesiący dwięć.
Dołonał roku páńskiego 626.
HONORIVS pierwszy / syn Petroniuszá z Consulow Kámpañczyt. Siedział lat dwána-
ście / miesiący pięć. Dołonał roku P. 638.
SEVERINVS syn Zábiená Rzymiánin. Siedział nie cały rok. Dołonał roku P. 639.
IAN czwarty syn Wenáncyuszá z Solonei Dálmátá. Siedział rok y miesiący dziewięć. Do-
łonał roku páńskiego 641.
THEODORVS pierwszy / syn Theodorá z Jeruzálem / Greczyn. Siedział lat siedm mie-
siecey pięć. Dołonał roku P. 649.
MARTINVS syn Fábricyuszá z Tudertynu meczennik. Siedział lat sześć / miesiący trzy.
Dołonał ná wygnániu w Chersone w Poncie roku P. 654.
EUGENIVS pierwszy / syn Rufaná Rzymiánin / pod wygnániem s. Marciná / siedział po-
nie wolnie iako ná miejscu / póki był żyw s. Marcin : ale zá prawego Papieżá pocytyany
nie był. po iego śmierci iako prawy Papież siedział miesiący sześć y dni 23. Dołonał
roku páńskiego 655.
VITALIANVS z Sygninu z ziemie Włoskiej. Siedział lat czternaście / miesiący pięć.
Dołonał roku páńskiego 659.

Summowanie wieku siódmego.

773.

AD EODATVS syn Jowiana Rzymianin. Siedział lat siedm/ miesiące dwa. Doznał roku pańskiego 676.
 DONVS abo Dominus, syn Maurycyusza Rzymianin. Siedział rok y miesiące pięć. Doznał roku pańskiego 678.
 AGATHO syn Pannontusa Sykulczyk. Siedział lat 4. Doznał roku p. 682. po nim walczył stolicą Apostolską rok ieden y miesiące siedm.
 LEO wtory syn Pawła Sykulczyk. siedział miesiące 10. y dni 8. Doznał roku p. 684.
 BENEDICTVS wtory syn Jana Rzymianin. Siedział miesiące osm dni siedmnaście. Doznał roku pańskiego 685.
 IAN piaty syn Cyriaka Antyochczyk z Syriey. Siedział rok ieden y dni iedennaście. Doznał roku pańskiego 686.
 CONON abo Cuno z Tráciey. Siedział miesiące iedennaście. Doznał roku p. 687.
 SERGIUS syn Tyberyusza Antyochczyk z Syriey w Sylicy wychowany w pánor mie. Siedział lat 13. y miesiące osm. Doznał roku pańskiego 701.

Doktorowie Kościelni y Pisarze wieku tego.

LVCIANVS.
 SEVERVS Alexandrinus Patric.
 ISIDORVS.
 IOANNES Casaraugustanus.

CESARIUS.
 ADELIVS.
 SIMON Metaphrastes.
 ILDELFONSVS.

Nauka Kátholicka wieku tego, przeciwna dzisieyszym heretykom.

- Misy y ofierze. Seueri Alexand: Missa. Isidorus, de diuinis officiis. Ioannes Casaraugustanus de Ecclesiasticis officiis.
- Prawdziwym ciele Pańskim w Sakramencie, ofierze y odmianie istności chleba. Casarius Homil: 5. Isidorus de officiis. & citat Augustinum lib: 6. Originum cap: 18. Seuerus Alexandrinus in Missa seu Liturgia.
- Sprawiedliwieniu przy dobrych uczynkach. Casarius Homil: 2. 4. 12. 15. Isidorus lib: 2. de summo bono, cap: 2. & 5. Adelmus epist: ad Geruntium.
- Chrzcie, jako potrzebny do zbawienia y dziatkom, y o Ceremoniach iego. Concil: Toletu: 4. cap: 5. Isidorus de summo bono, cap: 23. lib: 6. Origin, siue Etymol: cap: 18.
- Rozorzeżeniu y Spowiedzi. Isidorus lib: 6. Etymolog.
- Bierzmowaniu y o Krzyżmie y innych Sakramentach. Seuerus Alexand: in Rituali. Isidorus lib: 6. Etymol. cap: 18.
- Czystcu y modlitwie za umarłe. Isidorus lib: de officiis. Casarius Arelat. Seuerus Alexand: in Liturgia. Metaphrastes in historiis Sanctorum.
- Uzywaniu Swietych. Seuerus Alexand: in Liturgia. Ildelfonsus de virgine. Metaphrastes in vitis SS.
- Obrazach w kościele. Concilium sextum, &c.
- Sami Centuriani heretycy wynawdza / i z tego wieku táz nauka Kátholicka kwitnala / i tóra y dzis Rzymstá Kościół pochwała. Centur: 7. cap: 2.

Concilia wielkie wieku tego.

Edno wielkie Generalne w Carogrodzie / Sioste nazwane. Wá którym bylo Biskupow 290. Etorzy Monothelity abo Jedynowolce potepili / Roku pańskiego 680. Inych wiele bylo Prowincialszych / a nawiecey Toletánszych w Hiszpaniey.

Hereticy tego wieku.

Monothelita, Etorzy tedne wola w pnie naszym kládli / aby y tedne nature posłutychiá / i wprawdzie mogli. Głowa ich byli, Sergius Carogrodzki y Cyrus Alexandriyski. Sekta Mahometánska blazénska y smiedu godná / tego wieku / mietzem y wojnami y bezádneý dysputáciey / y rozumu / wielce sie rozszerzyla. Od Egiptu y Syriey / aż do Afryki y do Hiszpaniey y Sylicy / mietz sie on Mahometánski y Saracénstá rościagal. Zwłaszcza okolo roku pańskiego 666. Etorý rok oznay

mił Jan s. w Oświadczeniu/ Cap. 13. tego piekielnego Antychrystowe^o sęga Mahometta y tego bluźnierca/ y mordcy Kościoła Bożego wkrzącać/ a wierne aby sie nie trwożyli/ przestrzegając. Heretykowie dźsięyszy na Papieża Witaliana/ którego Papieństwo około tego roku 666. trwato/ sprosne potwarzy/ y o Antychryście kłada. Lecz tego Papieża święty y bezprzygany/ y wszytkiemu światu wiadomy żywot/ mądractwa ich zbija.

Prześladowania kościoła Bożego w tym wieku.

SKogic było za Kozrhoassa Krola Perskiego/ gdy opánował ziemie s. y Jeruzalem/ y inne Chrześciáńskie Krolestwa/ wciśnienie y mordowanie niewinnych Chrześcían. Ale daleko srozsze od Mahometanow y Saracénow/ którzy nietylko mądractwa/ ale y wszytki Kościoły Chrześcíanom brali/ y na swoje dyabelskie Nęskete obrócáli/ y bez liczby świętych pomordowali/ do swoich głupich y blaźńistich błędow one przyćśkając.

Cesarze wschodni wieku tego.

PHOCAS 3 proste go rotmistrza od woyska przeciw Maurycyuszowi na páństwo roku páńskiego 602. wszdżony. okrucieństwem wielkim sławę swoję zmazał. Krolował lat osiem okrutnie rozsiekany z rozkazania Herakliussa/ roku p. 610.

HERACLIVS będąc najwyższym starostą w Asyrye/ na páństwo nastąpił tegoż roku. Nápóźdź był niedbály/ w srodku woyna szczęśliwy y naboiny. Wá końcu y Kościołowi y Krecypospolitey škopliwy. Krolował lat trzydzieści dwie/ umarł roku p. 641. Po nim nastąpił syn tego starszy.

CONSTANTINVS trzeci tego imienia/ od Mártyny mącody otruty/ ledwie czterech miesiącach páństwie był. Mártyna ona syná swego HERACLEONA za pomocą Pyrthusa pátryárchy na páństwo wszdżiłá. na którym z nim sześć tylo miesięcy zostáć ná wieczne wygnanie y iezylá wzmienie z synem onym/ ktorému téż nos wzniony był/ potępiona jest. Wybrány jest na páństwo syn Constantyna á wnek Herakliussa.

CONSTANS heretyk Monothelita/ krolował lat dwadzieścia siedm/ zabity w Syrijskich wáznach/ roku p. 668. nastąpił na páństwo syn jego.

CONSTANTINVS czwarty/ Pogonatus nąwany/ Dobry Kátholik/ za którego pomocą sósie Concilium wielkie zebrańe jest na potępienie Monothelitow heretykow. Krolował lat 17. umarł roku p. 685. nastąpił syn jego młody bárzo.

IVSTINIANVS wtory/ ná pzođku naboiny/ Kátholik/ z wychowania y szczęśliwy woyna ná Saraceny. A potym gdy p. Bogá odstąpił/ był téż od niego opuścżony. Pierwszy raz krolował lat dziesięć/ á potym z páństwą wyrzucony roku p. 694. zás sie ná nie wrocil. A tym cássem krolował

LEONCIVS lat trzy. á po nim gdy go táż wyrzucono táż on drugiemu wzywał/ nastąpił na páństwo

TIBERIVS trzeci/ nąwany ABSIMARVS. Krolował lat siedm/ y był táż z páństwą złożony y zabity/ roku p. 703. Wrocil sie po nim ná páństwo on IVSTINIANVS wtory/ ze krmie iessze Herakliussa/ roku tegoż.

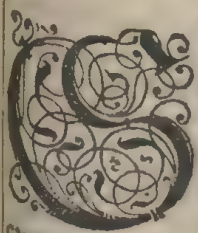
WIEK OSMY,

TO IEST:

Osme sto lat Páńskich.

Rok Páński 701. Sergiuszá 14.

Absimará Tyberiuszá trzeciego s.

Sergius Papiész z ciáta wyszedł. Siedział lat trzynásie / miesiąc ósm. Pokazuie sie iego list do Ceolfrida Opátá w Angliey / ktorym go używa / aby mu Bede káplana posłał / dla iego náuki / ktorey mu było záżyć ná kóścielne spráwy potrzebá. O czym sam Beda / ktory sie w tego Ceolfrida w klastorze wychował y wyćwiczył / zámilczywa. Nie máš pewności iesli do Rzymu Beda iezdził / wietše znáti sa iż nie iezdził. Wiele w Rzymie kóściołom odnowił / y wielkimi y bogátemi dáry ze zlotá y srebřá ozdobil. Ná dzień Gromnic processya vstávil.

Po nim wybrány iest Jan kósty / rodem Greczyn. o czym dowiedziawszy sie Cesarz Tyberius ábo Absimarus / posłał Theophiláktá Exárche do Rzymu / aby Papiészowi co zlego uczynił. Z czego to wrosto / niewiedziąc. Lecz p. Bog Papiészá iáko y przodka iego Sergiuszá od takiegož Exárchy y tymże sposobem obronił. O czym dowiedziawszy sie żołnierze / ze wszytkiey Włoskiej ziemi do Rzymu sie ná Exárche zebráli. Ale go obronił samże Papiész. Bo zámknawszy miásto / do żołnierzow káplany do obozu ich wysłał / y pieknymi ie słowy od rozruchu onego vspokoil. Od tego času Exárchowie ábo stárostowie Cesarscy ná Włoska ziemia / vpádác y moc trácić poczełi / gdy żołnierze woleli przy Papiěżu stáć / á od reku ich káplana ná wyžszego bronić / y iuž nie zóna hárdosćia / ále z pókora Exárchowie do Włoch przyiezdžáli / gdy sie moc Papiěska szerzyla / ktorey om dobrze zážyli / á nigdy sie przeciw Cesarzom nie podnosili / ále ráczey ich stárostom ábo Exárchom / iáko sie ná tych dwu pokázáło / obrone dawali.

W Hispániey gdy krol Egiká pobožny y dobry ducha p. Bogu oddał: Witezjá syn iego ná krolestwo wstápil. Który ná przodku pokázal sie oycow-lickich cnót násládownicá / ále sie predko odmiemil / y zlym sie y niezbožnym / y wszytkich grzechow niewolnikiem pokázal. Ná przod od iedności kóściel-ney y posłuszeństwa Rzymiskiego Biskupá odstápil / roslázuiac wszytkim poddanym / aby żaden Papiészá pod gárdlem nie słuchał. Sam żon sobie wiele nábrat / y wszytkim pánom swoim wiele żon nieć dopuścił / nákoniec y kšie-żep y Biskupom y káplanom / aby mu sie nie sprzeciwili / żony bráć kázal. y w roslóśách á rozpustności do syie brodzac / niespráwiedliwosci y krzywdy poddanych co dzień wiecey przyczynial. Żołnierzom Gothom wszytkiego co kóścieli dopuścił / y w roslóśách wszysey meštvo y cnote tráćili. Predko sie kšieža popśwáli / y nie obrat sie żaden Biskup ktoryby sie był onemu krolowi zástávil / á od grzechow go rákich odwodził / y ták rychto krolestwo ono vpádło / y pod moc Sárácenow / zá skáranie Bostim / przysšlo.

Kordubenškiemu kšieżećin Theofrydowi oczy wysłupil. Był ten Theofrydus z Gothow krolewskiego rodu / syn Cinda świętego krolá / ktory miał syná Roderiká / mežá potym / gdy do lat przyszedł / woicennego. Zábil tenże Witezjá

1.

O Bede Papiě
piše.

Anastasius in Ser-
gio.
Processya ná Gro-
munice.

2.

Cesarz ná Papi-
ě.

Anastal : Bibliot:
in Ioan.

Exárchowie tár-
gatac sie ná Pa-
piě vstávac po-
csyli.

Papiěska moc
roslá.

3.

Lucas Tudenfis.

W Hispániey
Witezjá krol nie
dobry.

Od Papiěšá od-
stápil.
Zenić się kšiešey
kázal.

Kšieža popśwá-
ni w Hispániey.

4.

Roderikus y Pelá-
gius rodu krolow-
skiego.

5.

Dań Papieżom
od krolow Hi-
spanjskich.

Wityza y brata Theofrydowego Sawile książe Kantabrey / y syna iego Per-
lagiusa na śmierć szukał / ktorey on wśedł. Bo chciał potym P. Bog przeser-
Hispania wybawić. Julianą Toletánskiego Biskupa wygnal / a na iego
miejsce syna swego Oppę dal / ktoremu y dngie Hispálenkie Biskupstwo
przeciw Kanonom przyczynił. Zydy tenże zly krol do Hispánieny przyzwał
y przywilejami ie opátrzył. Te wszystkie zbrodnie przez lat dziesięć na krole-
stwie bedac zaczął / y rozmnażal co dzień wiecey. Przyczyna onego
odstepstwa od Papieża / nie było żadne kácerstwo / bo krol on choć zly / ale
Kátholikiem być nie przestał. Náyduie sie w liściech Grzegorza siedm-
go / roku potym Pánstkiego tysiacnego siedmdziesiątego trzeciego / gdzie
znaczenie oznáymuie / iż Hispania kóściolowi Rzymskiemu oddana była
tym sposobem / aby ia krolowie trzymáli / a trybut z niey Papieżowi dawáli.
y dla tego ten Wityza / aby oney dani nie dawal / posłuszeństwa Papieżowi
zákazał. I iáka wtrata y swoia y krolestwa wszystkiego / to sie pokaze.

Rok Pánski 702. Iana 80stego 1.

Absimara Tyberiusa trzeciego 6.

1.

Theoph: Cedr: in
Annal.
Iustinianus myśli
o swoim przywro-
ceniu.

Iustinianus on wygnany do Chersony Cesarz / poczał o sobie my-
ślić / iáko by sie na wtrácone pánstwo wrocil. y wziawszy na sie Ce-
sarskie imie / z Chágána krolew Lázorow przyiaźń y siostrę iego za-
żone wziął. a z krolew sie Bulgárow Trebelliem zmorwił / aby go
na Cesarstwo przywrocil. Co on obiecal / y roku przyszłego wezmil.

Jáko Iustiniana gdy sie na Papieża Sergiusa tagnał P. Bog z pánstwa
zrzucił / tak y tego Absimara gdy toż Janowi Papieżowi czynić chciał / ta-
kim wypadkiem pokaral. O to przywrocenie swoje z taka sie śmiałością Ju-
stinianus y z takim zápaleniem starał / iż gdy na morzu iádac do Cárógro-
du tonal / rádził mu ieden z tych w których sie kochał / aby ślub P. Bogu
czynił / iesliby zdrowo wypłynął / aby z swoich nieprzyiaciół pomsty nie brał.
A on z gniewem rzekł: Niech mie tu P. Bog wtopi / iesli ktoremu przepuszcze.

2.

Anastaf: & Paulus
Diac: lib: 6. cap: 27.

We Włoszech Gisulphus książe Benewentu Longobárd / niemála
część Włoskiej ziemi około Sory y Arpinu y Arkanu spustoszył / gdy mu sie
nikt zástawić nie mogł. Jan Papież do niego vpominki posłał / y wieźnie v
niego wykupił / y vprosił aby sie do domu wrocil.

3.

Heimeramms Bi-
skup męcsennik.

Emmeramus ábo Heimeramms Biskup Kátersbony w Bawárey. Cora-
ká Theodoná książeciá Bawárskiego Ottá zostála bżemienna / w pánien-
stwie grzech popelnivszy z Sygibáldem nieiákim młodzieńcem. Gdy oboje
poimano y názdrowiu kárác miano / on Biskup chcąc ie wybawić / wziął na
sie one wine. Acz przywieziony do Lauberta syna Theodoná / brata onego
przeštěpnice / niewinność swoje záś oczyszczał / y prosił aby do Rzymu
á tam sie o to spárowal. Ale Laubertus powinny go swoim zowiać / y me-
gdy z gniewem wielkim kłiem go w pierś vderzył / slugom go porwać y me-
czyc kazał. ktorzy obcieli mu pierwey pálce / y oczy wylupili / y nos y vřy-
vrzneli. A on y smutney twarzy nie pokazal / ale Pána Boga chwalił y
Psálmy mowil. Potym mu nogi vcieli / y ięzyk z vřy vrzneli / y tak go obcieli
kánego odesli. Záwolał iáko mogł aby mu wody pić dano. A Witalis ká-
plan y tłumacz tego / rzekł płacząc: Lepiey żeby sobie inż śmierci życzył / a
ochłodzenia nie prágnał. A on mu iáko mogł vrzniętym ięzykiem powie-
dział: Nie ma sie nikt do śmierci kwápić / ale dla pokuty o przewłoke prosić.
Tobie ciężko pierś moje kwáwe ochłodzić. y rzekł nie dla pomsty / ale iá
tak od Boga karány być miał: Ilekroć napoy do vřy twoich przynosić be-
dziesz.

Do śmierci się nie
kwápić, iedno do
pokuty.

dzies: tylekroć ofsáleies/ ale nikomu škody nie uczyniś/ iedno przykład nieposłuszeństwa z siebie wkażes. y tak było. Cudá sie wielkie v iego grobu działy. Kościół go miedzy męczenniki wspomina.

22. Septembris.

Rok P. 703. Iana 80stego 2. Absimará Tyberiusá 7.

Absimará y Leonciusá/ ktory go był pierwey wygnat/ po mieście na smiech wszytkim wozono/ y deptat po ich syjach Justinianus/ á lud wołał ono psalmu: Po wozách y bazyliškách chodzie/ y lwy y smoki deptać bedzies. y potym ie ściać kazat. Wiele innych żołnierzow pogubił y potopił/ y v sto-
tu gdy iedli/ zabijać kazat.

Nakoniec Kállinikowi Pátryárske oczy wysłupil y do Rzymu go na wygnanie posłał. O dziwne sady Boże. On to Kállinikus/ ktory pierwsy śmiał bez przyzwolenia Papięskiego powstęchne Concilium czynić/ y zebrawsy Biskupy/ Kanony na hanbe Rzymskiego Kościoła stawil/ ktore zwał 80ste Concilium na Trullu: tam dány iesť na wygnanie/ gdzie chleba miał v tego/ przeciwo ktoremu Kanony pisał/ zebrać. On to co pobudzał tegoż Justiniana/ aby moca Papięze do tego wiódł/ żeby práwa one iego y Kanony przeciwo podaniu świętych Oycow uczynione/ potwierdzał. y przeto takie karanie odniósł/ iákiego nie miał żaden Pátryarchá Cárogradzki od Chrześcian. Ná iego miejsce dány był Cyrus mnich z wyspu Ainastridy/ ktory Cesarzowi o wrocceniu państwa prorokował.

Cesarz vspokoivšy sie/ Bulgárskiego Krolá dobrze vdárowánego do domu odestat/ á syná swego Tyberiusá y zónę Theodore koronował.

Rok Páński 704. Iana VI. 3. Iusti-

niana II. powtore 1.

AWłoszech po śmierci Kunipertá Krolá Longobárdow/ wozdowie ich o krolestwo wojny z soba wiedli. Wszytki przemogli Aripertus/ y Rotaridá wodzá Bergomenškiego/ y Luidbertá syná Kunipertá pozabił/ y sam spokojnie krolował. Do bi-
twy idac/ prosił o modlitwe s. Bonitá z Arvernu/ ktory był v niego gościem do Rzymu idac/ y wygrał/ y záraz mu dziekował. Ten Papięzowi odiete od Longobárdow imioná v gór Alpes Cottiarum gdzie lanua leży/ postawšy mu zlotem písany przywilej/ przywrócił.

W Anglii tego roku Edilredus Krol Merciorum/ Kroluac lat trzydzieści y ieden/ mnichem został/ á Koenredowi krolestwo pušcił. Tak bárzo ná on czas nabożeństvo kwitnelo/ gdy sie wszytká ziemia klastorni y mnichámi 80strego żywota y pokut rozmaitych nápełniała/ y wielkimi sie cudámi wia-
ra s. y prawda iey oświecała.

Ten Krol Koenredus/ piše Bedá/ miał sluge iednego w ktorym sie ko-
chał/ ktorego pilnie vpominał aby sie spowiedat. A on odwłoczyl. W tym wpadł w niemoc/ y tym go Krol wiecey náwiedzaiac/ do pokuty y spowiedzi vpominał. á on mówił: rzekna ludzie iż sie śmierci boie/ y dla niey to czynie: gdy bede zdrow/ spowiedać sie bede. A gdy go drugi raz Krol náwiedzał/ zá-
wołał nań: Co po tobie/ iuż mi daley do zbawienia nie pomożes. y pocznie powiadać: Wesli tu do mnie dwá piękni mlódzieńcy/ ieden mi z nich dał o-

S f f f f

chedożne

I.

Bulgárowie ná
páństwo wsađili
Justiniana.
Theoph: & Cedre.

2.

Annal: Græc: Ce-
dren.
Kállinikus Pátry-
archá pokarany.
Ten co ná Rzym-
ski kościół písat w
Rzymie zebrał.

I.

Paulus Diacon: &
Anastaf: & Ado
& Beda.

Aripertus krol
Longobardow Pa-
piešowi imienie
wraca.

Edilredus s krolá
mnichem.

Beda lib: 5. cap: 14.

2.

Spowiedzi odwo-
ka, 31a.

Widzenie czu-
tow y froga ro-
spas.

Vt supralib: 5. cap:
1. Angl.

Koenredus krol
sklada krolestwo
dla naboienstwa.

3.
O slym zakonni-
ku.

Pieklo widzial y
swoie miejsce w
nim.

Modla y Msa sa
ymarle.

chedożne książki do czytania / y przeczytałem tam moje dobre uczynki / kto-
rych było trochę / y wziąwszy je odemnie / nie mi nierzekli. y po nich wiel-
ką liczbą czartow / ktorzy dom wszytek obsiedli / y jeden z nich strąśliwy
iako by starszy miedzy nimi / podał mi księgi sprosne a wielkie / w ktorychem
przeczytał wszytki złości moje y w uczynku y w słowie y w namnięszej myśli.
y mówił do onych pięknych młodzieńców: co tu siedzicie / wiecie iż nasz jest.
A oni rzekli: Prawda mówisz / bierzcie a na swoje potępienie prowadzić.
wonet znikneli. A dwa złośliwi czarci mając w ręku widły / jeden mnie w głowę
a drugi w nogę vderzył y ida ony widły w ciało moje: skoro sie zeyda / za-
raz vmrze y porwa mnie do piekła. A tak vmarł ten co pokutę odwolezył. To
Beda. y przywodzi świadectwo o takich rzeczach s. Grzegorza. y mówi / iż
mu to Biskup Pachtelmus powiadał. Pomogło to onemu krolowi. Bo
kostego roku panowania swego / złożywszy krolestwo / na Rzymie sie pro-
sząc do grobu Apostolow świętych vdał.

Przykład druga powieść tenże Beda. Znałem brata w dobrym klasz-
rze / ale sam zły był / y moglbym go mianować / gdyby tego potrzebą. Kobi-
rzenie y był pożyteczny klasztorowi / ale sam źle żył / vpiat sie y niebale-
był / słuząc żywota tego łagodnościom / wołał w nocy y we dnie na swoim
warsztacie siedzieć / a niżli w kościele śpiewać albo sie modlić y słowa Boże
go słuchać. Vpominano go y karano / ale nie pomogło. Zachorzał bar-
zo y przyzwawszy bractwo rzekł wielkim śmiałkiem: Widziałem otworzone
piekło / y ściana tam pogrążonego / y widziałem Kaifasa / y inne ktorzy Pana
zabili / widziałem y swoje miejsce / ktore mi tam / miejscy / zgotowano. Co sta-
jąc bracia / mówili: Pokiś w ciebie czyn pokutę. A on rzekł z rozpáczy: Tru-
dno mi żywot odmienić / gdyż już widział potępienie swoje. A tak vmarł
bez straconego zbawienia. Tęż zaś Włosey nie czynił / ani śpiewał psalm-
ow / ani sie modlił. Ciało jego na końcu klasztoru pochowano. Roznosi
wielka / mówi W. Beda / s. Szczepan niebo otworzone / a ten piekło przy-
śmierci widział. Potępienie jego / naszą jest nauką. Stało sie to w powieści
Berniciorum. y wiele ludzi do pokuty pobudziło. Co day Boże aby to y ci
czynili ktorzy to czytają beda. To W. Beda. Zgadza sie to z tym co s. Grze-
gorz w Dialogach napisał.

Rok Páński 705. Iana VII. 1.

Iustiniana II. powtore 2.

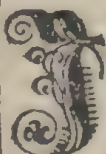
1.
Chytróć herety-
kow / s strony Pa-
pielow.

Papiele s Gra-
kom.

Duch Papieski y
Protra S.

2.
Anastasiusz.

Kanony Trullá
nie pochwalane.

An kosty Papież do oycow poszedł. Siedział lat trzy y dwa miesią-
ce. nastąpił po nim Jan siódmy Greczyn / z oycá Pláconá. Chytróć
Greckich Cesarzow y inych Grekow ta była: gdy onego tyranskiego
prawa okolo potwierdzenia Papieża odstąpili: miedzy Kardyna-
swie Greki kładli / aby z nich Papieże być mogli. A tak Jan piaty / Conon /
Sergius / Jan kosty / y ten Jan siódmy / wszyscy byli z stron wschodnich.
A iednak im to nie pomogło. Bo skoro zostawali Papieżami / duchem sie
Apostolskim napelniali / a niweczym ziemkom swoim nie vstepowali / ani Ce-
sarzom / ktorzy sie tego spodziewali po swoich / żadney nieślusney rzeczy nie
pozwolali. Co y ten Jan siódmy pokazał. Bo dowiedziawszy sie Ce-
sarz Justinianus / iż Greczyn jest Papieżem / zacne posły do niego wysłał
wil dwu Metropolitow / prosić / aby one Kanony w Carogrodzie pod imie-
niem kostego Concilium uczynione / albo potwierdził albo przebrał / y wedle
swego rozsadku wyrzucił. On sie postawił w tym mocno. Bo zebrałszy w
Rzymie dla tego Synod / posły one z niczym odprawił. Rozumiał iż nie go-
dzi sie stolicy Apostolskiej / nie co sie swym porządkiem nie stało / potwier-
dzać. Wyrzucać też nie niechciał / bojąc sie Cesarza obrazić.

Wilsydu

Wilfrydus on Arcybiskup Eboracensti w Angliey / drugi raz z Biskupstwa wygnany do Rzymu appellowal / y tam od Jana tego siódmego miesiąca wynaleziony / przywrocony jest. W drodze bedac w Galliey barzo zachorzał / y w Meldum miescie cztery dni iako umarly leżał / ledwie co tchu miał / ani iedzac ani mowiac. A dnia piatego porwał sie iako ze snu / y wrócić do siebie kazał Alkta kapłana. y prosił go aby milezał / powiedział mu: Widziałem / prawni / Michala Archanyola / y rzekł mi: Dla tegom przyszedł / aby cię od śmierci wrócił. Dárowałci P. Bog żywot na modlitwe bráciey / y przyczynę błogośławioney Bogarodzice zázwoy dziewicy Máryey. A tak ci powiadam / iż od tey niemocy wolny będziesz / ale bądź gotow / bo cie po czterech leciech nawiedze. Doiedziesz do oycyzny / wietśa część tego coć wśieto / wrócić sie / y w pokoju żywota dokonasz. Co sie wśytko tak spełniło.] Poty W. Beda.

Wi. J. di.
Beda lib. 5. cap. 20.

Widzenie Wilfy-
da.
Przyczyna Bogá-
rouzice.

On s. Swibertus Biskup w Brunswiku y okolo wiare CHRISTVSO-
wE miedzy pogány fundowawszy / puscił sie do Boruktuariow roku tego /
gdzie dwie lecie mieszkaiac / cudami y wyganianiem czártow / wiele dusz P.
Bogu pozyskal. Jeden mu czárt ktorego wygnal pogroził: Tys mnie wy-
pedził: ale ia też nie dlugo z tey ziemie ciebie wypedze. Wiele tam kościo-
low fundował y kapłany osadził. Cierpiał od onych dzikich ludzi naprzodo-
wE y bicia y wieszenia / ale wśytko mu dla dusz ludzkich y krowie CHRISTVSO-
WEY dla nich wplaney / wdzięczno bylo / y przemoc sie nedzom nie dał / ale
mu wstąpić musiał. Bo go potym wśysey milowali y czcili.

3.
Marcell. in suu-
berto cap. 19.
S. Swibertus i zár-
ty wygania.

W Damásktu Saracenowie przedmieszy kościol Chrzesciánom odieli /
iego piekność wielka wwiędzeni. Był to kościol s. Jana / o ktorym Beda
wspomina w skroconey powieści o mieyscach swietych.

Theoph. Annales
Graeci.

Rok Pański 706. Iana siódmego 2. Iustiniana II. powtore 3.

Iustinianus Cesarz z niewdzięczności ku Trebelliowi krolowi Bul-
gárskiemu / potoy mu wypowiedział y przymierze złamał. za co
wśiał zapláte. Bo gdy z woyskiem nań wyiáchal / poráżony od Bul-
gárow ledwie do Cárogradu z trocha ludzi wciekł.

I.
Theoph. hoc anno
& Cedren.
Cesars od Bulgá-
row poráżony.
14. Aprilis.
Surius 11. Aprilis.

S. Guthlakus o tym wieku żył. patrzą w jego żywocie.

Rok Pański 707. Iana siódmego 3. Iustiniana II. powtore 4.

An papież siódmy świat ten pożegnał. Siedział lat dwie y miesiące
siódm. Nastąpił Sifinius.

I.
Anastasius.

Rok P. 708. Sifinius y Constantinus.

Iustiniana wtorego powtore 5.

Sifinius Syrus wybrany na Papiestwo / chory / pobágrzył / ale czuy-
ny. Siedział dni dwádzieścia. Po nim wstąpił Constantinus tak-
że Syrezyt / człowiek wielce cichy.

2.
Anastasius.

Felix Ráwenny Arcybiskup od Papieża Constantyna poświę-
cony w Rzymie / posłuszeństwo mu oddał. ktorego do domu sie
wróciwszy z namowy Ráwennytów odstąpił. O co sie Cesarz Iustinianus
rozgniewawszy / Theodora Patriciusá z woyskiem do Ráwenny posłał / y one
bardze pokarał y pobit / y drugie do Cárogradu zaszal: a Arcybiskupowi oczy
wstąpiwszy na wygnanie go do Pontyki posłał. Erárchami sie przedim Pa-
piezom podnawali / od Erárchow też pomizeni sa / sprawiedliwym sadem
Bozym. S. Swibertus dla wojen ktore sie zaczęły frogie miedzy Sarony a

Anastasius.
Ráwenski Biskup
pokarany, odstá-
pnik.

S. Swibertus Wer-
de klastor sálo-
yl.

1.
Anastasius in Con-
stant.

Papież do Cáro-
gradu wyiachał.

2.
Exarcha kłieśa
pobit.

1.
Anastasius in Com-
stant.
Anselmus Lucen-
tis de primit; Pont.
Beda & Marianus
Scotus.

Papież w Cáro-
gradzie przysięgł.
Cesarz nogi Pa-
piejskie całuje.

2.

Theoph. Cedrenus
in Iustin; Rhinot.

Okrucieństwo Iu-
stiniana.

3.
Tudensis.

Boruckiarzami w których przez dwie lecie wiare s. szepcił / wstąpić musiał.
tát iáko mu sátan on z popuszczenia pogroził Boskiego. Wierni ktore do
CHRISTVSA obrocil / po rozmaitych sie mieyscach dla wojen onych rozbie-
gli / á on z náuki Boskiej o ktora prosil / puscił sie do Pipiná do Kolonii
Agrippiny iuz stary bedac. y tam w niego Werde wysp na Kenie ná zbudow-
wanie klastora wprosil / z ktorego iáko z mocne^o zamku / czarty z sere pogána-
stich przez weznie swoje wymiatal. y w lepsze sie ono iego wciekame obrocilo.

Rok Páński 709. *Constantina 2.*

Iustiniana wtorego powtore 6.

Iustinianus Cesarz / prosil Papieža Constantyna / áby do niego
do Cárogradu przyiachał / wsełka mu wciwoseć y bezpieczenstwo
obiecuiac. dla tego / áby kiedy byl koniec onym sporom okolo falo-
szywych kanonow Boskiego Concilium. Wyiachał z Rzymu mo-
rzem Papież z wielo duchownych swoich / y zimował w Zibron-
die. Cesarz stárostrom swoim rozkazal / áby go tát czekali iáko iego samego gop-
by do nich przyiachał. Tym czasem gdy Papieža w Rzymie nie bylo / Jan
Exarchus Ryzokopus / niektore duchowne pozabíal / iáko Pawla dyákona
Piotra / Arkariusza / Sergiusza Opata / y inc. y iachawszy á to pobroiwszy do
Ráwenny / tam smiercia sprosna umarl.

Childebertus trzeci tego imienia / krol Fráncow / tego roku swiáte po-
zegnál. krolował lat siedmnaście. ná iego mieysce Dagobertus wtory ná-
stapil / ktory krolował lat pieć.

Rok Páński 710. Constantina 3. Iustiniana wtorego powtore 7.

Gdy Constantinus Papież do Cárogradu wiezdzác miał / wy-
siedl przeciw iemu syn Cesarzski Tyberius / ze wszytkim Senatem
y z Cyrusem Pátryarcha y wszytkimi duchownymi y z ludem po-
spolitym. Wsyzcy radość pokazowali iáko ná wielkie swieco. 2.
Papież y iego wsyzcy ná Cesarzskich koniach zlotem ozdobionych
do miastá wiacháli / y do dworu Placidiey (byl to Papieżow dom w Cáro-
gradzie) zsiadli. Cesarz sie z Papieżem w Tytkomediey ziachał / y witaiac
Papieża w koronie wpadł ná ziemię / y nogi iego całował / y wstawszy oblapił
li sie spolnie. Co ludzie widzac / weselem sie nápełniáli / pátrzac ná one po-
ktore Chrześciáńskie Cesarza. A w Nledziele 11 sa miał Papież przed Ce-
sarzem / ktory wziął ciáło Páńskie z reku iego / prosac go áby zá iego grzechy
P. Boga prosil. y odnowil Cesarz wszytki przywileie kóścielne / y wrocił mu
sie do Rzymu dopuscił.] To Anastazyus / y ini. Co z Cesarzem w Cáro-
gradzie Papież sprawował / pisma o tym nie máś. chyba z listu Grzegorza
wtorego / ktory po Constantynie byl Papieżem / pokazuje sie / iz była mowa o
onych kanonich do Boskiego Concilium przysytych. Ale Papież w wiesć swo-
niwczym nie dáłá z własczjá máiac przy sobie Grzegorza dyákona tego ktory
sie wspomniál / ktory byl wielkim obrońca starych praw y zwyczajow kóściel-
nych. Tego roku Iustinianus wiele krwie rozlal / v Chersonesá wspi-
ekli obywatel oney strony poddáne swoje / poslawszy wielka morśta armatá /
wybić rozkazal z pány ich. Dzieciom tylo przepuszczone. Pobitych wszytkich
bylo siedmdziesiąt y trzy tysiace. wracaiac sie ná zád blisko Cárogradu /
morśta nawálnościa armatá oná potonela. W Hiszpániey po onym
złym krolu Witeyzie / ktory dziewięć lat krolował / nástál Roderikus syn Theo-
freda / żołnierz wielki y twárdy y dziełny / ale w obyczaiach Witeyzie podobny
plácł y ogień wszytkiey Hiszpániey.

Rok

Rok Pański 711. *Constantina 4. Iustiniana 11. powtore 8.*

Constantinus Papież do Rzymu sie wrocil 24. Octobrá / y z wielkim go weselem lud przyiat. w drodze poświęcił Biskupow dwanaście.] Do mu wśedzie iako nawyzszemu Biskupi wstepowali / y swoje mu rzady odlecali. S. Swibertus gdy w Werdzie klasztor y kościol budował / Piotr nieiały wożąc piasek / pod woz wpadł y starty umarł. S. Swibertus do swej celle zanieść onego umarłego kazał / y tam go z płaczem y modlitwa do CHRISTUSA Boga żywych y umarłych wolał / wskrzesił y w dobrym zdrowiu żywego oddał. Tym cudem wiele sie ferc pogánstich skręsyło y do CHRISTUSA nawróciło.

Cesarz Iustinianus z wielkiego okrucieństwa drugi raz wodne woysko na Chersony wyprowadził / a one do końca wygubić chce / sam zginał. Do nieiały Philippikus Bardenes państwo mu y żywot odiał. Był nieiały mnich w klasztorze Kallistrata w Cárogradzie / heretyk Monothelita. Ten gdy do niego Philippikus przyszedł / praktykował mu iż Cesarzem być miał / obwieszać go aby kazał Concilium sośle / gdy na Cesarstwie zasiadzie. On mu to obiecał. y gdy sie Cesarze odmiemiali / do onego mnicha nagładał. A on go cieszył / mówiac: Tę kwap sie / będziesz Cesarzem. O czym sie dowiedziawszy Absimarus on Cesarz / Philippika okowić dał y ogolić / y na wygnanie go do Kaphaloniey posłał.

Iustinianus gdy nastal / wybawił Philippika. A on do Gaiana kśiażęcia Łazorow wciekł. Tym czasem w Chersony będąc żołnierze / Cesarza Iustiniana / widząc podobno iego okrucieństwo na Chersoniezy / odstąpili / a na Philippika zawołali. Długie zaś woysko przeciw im z Cárogradu wysłał / aby im Philippika posłał. y tāt Philippik z woyskiem sie do Cárogradu pusił. Wysłał przed soba Zeliassa y Maurą / którzy w Cárograd wtargnęli / pierwey Tyberiusa syna Cesarzkiego w kościele znalezione / a on sie oltarz iedna reka iat / a druga dziewo krzyża s. ścisł / a na syi reliquie zawięził. Wydarło mu dziewo krzyża świętego y na oltarzu położono. a Serutus żołnierz / na syie swoje reliquie włożywszy / młodzieńca z kościoła wywiódł / y na progu położonego / gardło mu iako owcy poderzwał. A Zeliass znalazł Cesarza już opuszczonego od wszystkich / głowę mu wciął y do Philippika iat posłał. Głowa one Philippikus aż do Rzymu posłał.] Tāt sie okrucieństwo nad poddánymi / Iustinianowi zapłaciło.

Philippikus zaraz Patriarcha Cárogradzkiego Cyrusa wygnal / y na tego miejsce swej Kacerstkiej sekty czlowieka Janá nieiałego postawił. Bo on mnich czarno kśieźnik ktory mu o Cesarstwie czarował / już był olśnal / y na Patriarchostwo podniesiony być nie mogł. y posłał Kacerstkie wyznánie roziary do Rzymu do Papieża / ktorego Papież Constantinus nie przyiat. y Rzym wszytek to postanowił / z goracości wiary swej Kacholickiej / aby o brazu Philippika w kościele nie kładziono / y w Msey go nie wspomínano / y myśce z iego obrazem nie brano. y gdy Piotr od Cesarza iako stárosta do Rzymu przyiahał: drudzy mu sie żołnierze sprzeciwili y bitwa z nim w miescie zaczęli / ktora Papież / posławszy między nie z krzyżami kaptany / roział. Po śmierci Iustiniana / on Felix Ráwenny Biskup choć ślepy / do potury ob Papieża przyiaty iest / y na swoje stolice przywrocony / na ktorey do bze y w świętym żywocie dokonał. pomogło mu ono karanie / do pokory y posłuszeństwa.

1.

Anastasius.

Papież do Rzymu sie wrocil.

Marcellinus in eius vita.

S. Swibertus wskrzesil umarłego.

2.

Philippikus iako wśedł na państwo.

Theophanes.

3.

Syn Cesarzki Tyberius w oltarz poimany y zabity

Iustinianus zabity

4.

Philippikus heretyk Monothelita.

Rzymianie Philippika nie przyjęli

Anastasius in Const.

Paulus Diaconus lib: 6 cap: 33.

Felix Ráwenski ślepy do pokuty.

Rok P. 712. *Constant: 5. Philippika 2.*

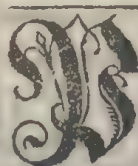
ffff iq

philippikus

I.
Szoſte Concili-
um Philippik pſo-
wać chciał.

Synod heretycki
w Cárogradzie.

Biskupi ſłabi po-
tepiłi Concilium
ſoſte.

Philippikus Cezarz rozumiejąc z onego czarowniká mnicha / iż
mu p. Bog da długie pánowanie / gdy to wiſi co obiecał / aby
ſoſte Concilium zepſował: z iáką ochotą długiego pánſtwa pr-
gnał / z iáką onezłostí obietnice wypełnić chciał. y z Janem
Pátryarchą onym fałszywym / zebrał do Cárogradu Biskupów
wſchodnie tego roku ná Concilium y zepſowanie wiary ná ſoſtym Conci-
lium vmocnioney. Nie máſz piſmá wiele tam Biskupów było: ále wielkie
podobieństwo / iż ich było niemáło. A nie ſłychać aby ſie był który opárty od-
marował / y Cezarzá ſie y ſwego z Biskupſtwa zrzucenia y wygnania nie bał.
Wſzyſcy iednym głóſem Concilium ſoſte potepili y Monotelickie kácerſtvo
pochwaliłi. wſzyſcy co kazał Cezarz y Pátryarchá / wyznali y poſtánowili / y
wiary ſ. odſtapili. Takie miał on wiek wſchodnie Biskupy.

Rok P. 713. Conſtánt: 6. Anaſtázy: II. I.

Annales:
Theophanes.

Philippikus oſle-
piony y zrucony.

2.
Anaſtázyus Ce-
sarz Katholik.

3.
Dziwne od czárta
pánienki wybá-
wienie.

4.
Lucas Tudenſis.
Hiſpánia Arábo-
wie Mahometani
opánowali.

Philippikus który niebożnośćią heretycká y miótaniem ſie ná
prawdę Kátholická pánſtvo ſwoie przewlec chciał / tego roku ie-
ſtrácił. Bo iego kórnny Rufus Burámpſi znowiwszy ſie z
Práſinami (było to w Cárogradzie iedno bráctwo) gdy Cezarz
ſie w południe przeſypiał / zwiázał go y poímal / y wwiódłszy go
do káplíce Práſinów / tam wu oczy wylupił / o czym nikt niewiedziáł. A ná-
zánt z do wielkiego koſciółá lud ſie zſzedł / y koronowali ná Cezárſtvo Se-
kretarzá Artemiufá / którego názwali Anaſtázyus. Krolował on niebo-
żnik tylo pultorá lécá.

Ten zaráz Kátholikiem ſie przeb wſzytkimi pokazał / y do Papieżá wo-
znánie wiary Kátholickiey przez Krárchę Scholáſtyká poſtáł. Z czego wiel-
ká radosć Kátholikóm powſtáła / á heretykom poſromocenie twarz y ich ná-
ſtapilo. Nie mieſtájąc Papież / poſtá ſwego do Cárogradu Micháłá káplá-
ná wypráwił / dla przyimowania y rozgrzeſzania pokutuiących / którzy dla
bojáźni Cezárſkiey wiary ſ. odſtepowali / y lécno ſie do niego wracáli.

Tegoż czáſu pod tym Cezárzem Anaſtázyuſem y zá Papieżá Conſtán-
tyná / dziwne y bárzo iáwne eſtáło ſie wybáwienie od czárta pánienki Klaſtor-
ney opetáney / wypisáne od wrzędowych piſárzów / w Rzymie / w koſciółce y
przy głowie ſ. Anaſtázyuſá męczenniká ad Aquas Saluas. Biskup ieden
rodem z Syriey Theopentus z miáſtá Konſtánciey do Rzymu przyſzedł prze-
kilka léc / máiąc z ſobá coreczkę ſwoię iedyná wrodziwą y w poſąg bogatá.
Te dat do Klaſtoru ſ. Káſſyana / á poſag iey ná vbogie rozdał. Gdzie będąc
mieſciecy oſmnaſcie: młodziemiec który iey do małżeńſtwa prágnał / czárta
w Syciliey zátłáł / aby w nie wſtąpił. y ták ſie eſtáło / trapił iá czárt.
Iey vdał ſie do ſ. Athanázyuſá męczenniká / y tam zá iego wſtepowaniem do
IEZUSA CHRISTUSA. gdy ſie z nią dwádzieſciá y kilá dni ná modliwách
y wyklinániu męczono / wybáwiona ieſt. Głowá ſ. męczenniká / która tam
ieſt / bárzo czártá trapiłá / y ſam ſ. Anaſtázyus męczył go / iákó ſam czárt wy-
znawał. Muſiał wiele prawdy powiádać zá zrzádeniem Bożym y roſka-
zaniem. Powiádał iákó wiele złego w Hiſpániey poboił / y iákó Piotr ſ.
Philippiká / którego iá / práwi / ná pánſtvo wſádził z Cezárſtwa zepchnął.
Wiówił one ſłowá: Jam nie ieſt / duchem zły y nieczyſty / wiátrzem ieſt
ſtem. gdy ná prawdziwego Chrzeſciániná tráſie / vciekám / y nic mu złego
czynić nie moſe.

Roku tego Arábowie ábo Sárácenti Máhometani z Afryki ſie zwoy-
ſkiem puſciwszy Hiſpánia opánowali / á to zá tákim wſtepem. Ruderik
Krol Hiſpániey / mſzcząc ſie krzywdy oycá ſwego ná Wityzá / dwu ſynów ie-
go / Sar-

go, Surlana y Erpulaną z Hiszpaniey sromotnie wygnał/ ktorzy do Afryki
wcielili do ziemie Tyngitanckiey gdzie Julianus Komiesem był. Ten żalując
wpadku onych dwu braciey / znowił sie na Ruderiką z Saraceny. A miał
też krzywdę od niego. Bo córke swoie Káwe dał był Ruderikowi za żonę / a
oni ją miał za nalożnicę. Był ten Julianus chytry człowiek / y nim wtár-
gnać miał do Hiszpaniey / rádził Ruderikowi iáko przyiaciel / aby konie y zbro-
ie przeniósł do Galliey / gdzie miał niepokoić. y uczynił tak / że król głupi / wyro-
kiem swoim rozsądził / aby z Hiszpaniey konie y zbroiey oreża bráne były. Ká-
cąc chciał Pan Bog Hiszpania dla onego odstepstwa od posłuszeństwa ko-
ściółá Rzymskiego. Co sie tak każdemu królestwu odstepnemu od iedności
świátęcy przydaie.

Wlit król Saracenow w Afryce / gdy sie dowiedział / iż w Hiszpaniey
zbroiey konie odesłano / miał wódz Juliana y one dwa syny Wityza / po-
stól Tariphá Straboná y dwadzieścia y pięć tysięcy z nim ludzi przebrá-
nych / ktorzy wtárgnuli w Hiszpania / y pobrali miasta ktore były bez murów.
Ruderikus iáko mógł bronił sie / y przez dni pięćdziesiąt z nimi sie w ganiá-
łac / o szesnásć tysięcy Saracenow pobit. Przybyło potom Saracenow
wielkie woysko z Afryki iezdy y piechoty z wódzem Musá / bieroy sie odno-
wily. Ruderikus z Gothami swemi wstepuiac sam zginał / niewiedząc iáko.
Trzy lata tylo królował. Żołnierze też iego y mieczem y głodem pogineli.
Do y z Fráńkami wojny mieli. To Tudensis. y tu sie skończyło królestwo
onych królów / ktorzy z Gothow posli.

Julianus Comes
chytry.

5.
Vlit Saracen.
Saraceni do Hi-
spaniey.

Ruderikus zabity.
Koniec królów z
Gothow w Hispa-
niey.

Rok P. 714. Constant: 7. Anastá: II. 2.

Constantinus Papież tego roku dnia dziewiatęgo Aprilá z ciała
wyshed / człowiek pokorny y cichy / y ná wrzędzie swoim szczęśliwy
y ná wboję szczerdy. Siedział lat sześć y ieden miesiąc. Ná tego
mieysce nastąpił Grzegorz wtory.

Pipinus sprawca wszytkiey Fránciey tego roku z światem sie
rozstał. Piše Márcellinus / iż go śmierć s. Lambertá zawždy bolála / y dla
niey sie ná koniec rozchorzał / choć iuż było lat szesnásć. a przemieszcieniem sta-
ronym ciátá iego do Legiey / rána sie ona serdeczna v niego wznowila. Po-
stáły był do niego od Plektrudy żony własney iego s. Swibertus y Koleński
Biskup Vilektus / y inni księża / prosiąc go / iesliby go P. Bog z tego świata
tá brat / aby syná swego Mártellá nie dobrego tożá / z Alpaidy vrodzonego /
za dziesięć nie zostáwiał / ále ráczey dobrze vrodzone syny swe Drogoná y
Grimoáldá / tym uczcił. y rádził Pipinowi Biskupi oni / aby to uczynil / á
duše swoie opátrował. Lecz Alpaidá tego sie dowiedziawszy / Biskupy pre-
dło odprawiła / y v Pipiná wszytko co chciała / Mártellowi synowi swemu
wprosiła / iż został wszytkich państw iego dziedzicem. y umarł tego roku Pi-
pinus / pan nabożny y dobry / ta niewiasta sławę swoie pomázal. Wiele ko-
ściółów y klasztorów pobudował y nádał. W ten czas Dagobertus wtory
w Galliey królował / ktory przysłego roku umarł / miał lat pięć ná króle-
stwie. Ná ktorego mieysce Fráńkowie Dányelá Kleryká podniesli / ktorego
Chilperikiem wtorym nazwali.

1.
Anastasius.

2.
In vita S. Suui-
berti.
Pipinus umarł,
dla smutku o S.
Lamberta.
Martellus syn Pi-
pina z Alpaidy.

Tu się poczyna
Baroniusz To-
mus 9.

1.
Anastasius Bibliot.
Grzegorz wtory
Papież.

Rok Páński 714. Grzegorzá II. 1. Anastazyusa II. 2.

Wo Constantynie Papiezu / wszytkie duchowieństwo y ludu Rzym
skie zgodnym zezwolenim wybrány iest Grzegorz wtory Rzymia-
nin z oycá Márcellá / człowiek wielce pobożny y náuki wysokiey /
ktory ná sie oczy wszytkich stanów láčno obrócił. Wystał zaraz do
Cesarzá Anastazyusa / postá swego do Cárogradu Michála ká-
planá / przez

Theoph: Ann: 13.
Leon: Imp.
Heretyk złożony
z stolice Cáro-
grodzkiej.
Germanus Pátry-
archa Cárogradz-
ki.

2.

Theoph.

Odmiana Cesa-
row.

planą / przez którego sie starał y pisaním swoím / aby Jan Pátryarcha Cáro-
grodzki heretyk / od Philippitá Cefarzá heretyká wtracony / złożony z oncy sto-
lice był. y przewiodł to / iż wygnány iest / a ná iego miejsce Germanus biskup
Cyzyku posádzony zostal / ktory był swięty y od wszytkich ludzi umiłowánym.

W tym czasie Cefarz Anastazyus ábo Artemius wyprowadził żołnierze
przeciw Sáracenom / ktorzy sie między soba powádźili / y swego starszego
Janá zabili. a boiac sie do domu wrocić / aby od Cefarzá karáni nie byli: nie-
go sobie Cefarzá uczynić chcieli. y gdy do Adrumentu przypłyneli / náleżli
tám iednego poborze Theodozjusá / y rádzili mu aby Cefarzem zostal. A on
w gory wciekł: Jedną go náleżli / y Cefarzem uczynili / y do Cárogradu
nim iáchali. Gdzie przez sześć miesięcy obległ y miasto / potym zá zbroja pa-
szczy sa do miastá. Dárował zdrowiem Anastazyusá nowy Cefarz / y pa-
zał mu mnichem zostać. Sprzeciwił sie Theodozjusowi Leo Isaurikus / y
myślił go z páństwa wygnąć.

Rok Páński 715. Grzegorz II. 2.

Theodozjus III. 1.

1.
Anastaf: in Greg: 2.
Málowanie sześci
Conciliy.

Anastafius & Pau-
lus Diac.

Anastaf: & Paulus.

En Theodozjus Cefarz był wielki Kátholik / y málowanie sze-
ści Synodow / ktore był Philippitus heretyk poprowadził / z pilno-
ścią odnowić rozkazał. Czym záraz w Cárogradzie wyszył he-
retycy wciekli. W Rzymie Grzegorz Pápiez boiac sie Longo-
bardow / chciał mury Rzymskie nápráwować; ále mu tru-
dności wielkie nie dopuścili. A gdy mu ieden mocny kóścielny zamek Cu-
manum Longobardowie wziali / y pominalich / y prosił / y dáry obceował.
y klatwami groził / aby mu on zamek wroćili. A gdy niechcieli / znowił sie
żołnierzmi w Neapolim / y posłał do nich Theodyma poddyákona / aby on za-
mek wbiegli y odiełi. Co oni w nocy uczynili / y trzy stá Longobardow zabili.
y pięć set poimáli. Od nich Pápiez zamek / dáwszy im siedm dziesiąt funtow
złotá / wykupił. Krol Gothow Luidbrándus Alpes Cottias, imieniem
którym iest Ianua. kóścielne s. Piotra / ktore był przodek iego Aripertus krol
dárował / aby od kóścioła oddalone nie było / potwierdził.

Rok Páński 716. Grzegorz II. 3. Leoná Isauriká 1.

1.
Theoph.
Theodozjus do-
browolnie Cefar-
stwa złożył.

Cedrenus Annal:
lib: 3.
Theophanes.
Zonaras.

Leo Isaurus a Zy-
dy smow: miał
z césarowniki.

2.

Przyślągł być
Kátholikiem.

Anastafius.

Kláštor y Pápiez
nápráwili.

Cefarz Theodozjus niechcac sie z Leonem o páństwo wádzic / po-
rádziwszy sie Pátryarchy y Senatu / Cefarstwo złożył / y sam ná-
spokojny sie żywot wdáiac / kšiedzem y z synem swoím zostal. Wła-
zuiá w Ephesie grob iego / ná którym tylo to słowo iest: Sanitas.
Dáiac znáć / iż wierni do prawdziwego zdrowia y wolności ob-
niepokojow dusznych nie przychozda / áz po śmierci. Obywatele o nim po-
wiadáli / iż y cudá czynił ten Theodozjus. Pisa o tym Leonie Grekowic: Cefar-
dac wrodzonym mlódzienccem / a rzemieślo robiac / gdy go Żydowie césarow-
wnicy wyszłi / powiedzieli mu / iż Cefarzem ma być. Za co prosił go aby
im przysięgl / iż gdy Cefarzem zostanie / ma to uczynić / o co go prosić beda / y
przysięgl im w kóściele s. Theodora. Wdał sie potym do żołnierstwa. y do
wielkich vrzedow y stárostwá wschodnych krolestw przysiedł. Przy koro-
nowaniu przysięgl Germanowi Pátryarsze Kátholikiem być. O czym y sam
y Germanus do Pápiezá pisał / ktory go do uczestnictwa kóścielnego y zá-
syná przysiał / y obiecał mu w krolow zachodnych / y w wszytkich przysięż-
dnąć / y iego obraz z wielkim weselem w Rzymie przyięty iest. Grzegorz Pa-
piez kláštor y mnichy dla wojen upádł y puste nápráwować poczał / y starał
sie aby w nich chwalá Boża y śpiewanie modlitwy w nocy kwitnelo.

Petrone

Petronár z Brixey dobry y nabożny człowiek gdy do Rzymu przyszedł namowiony jest od Papieża aby klasztor Casinum s. Benedykta puszył y od sta czterdzieści y czterech lat zburzony od Longobárdow naprawił y mnichami znówu osadził. Co on szczęśliwie wykonał y miejsce ono chwala Bożę y chowaniem reguły s. Benedykta opatrzył. Byli tam iednak zawsze niektorzy mnisi / przy ciełe s. Benedykta / ktorzy onego Petronára za starszego wzięli. Wiele potym z tego klasztoru inych sie rozmnożyło. A wiele z niego ludzi świętych / ktorzy y na Papieństwie siedzieli / iako z właikiego wychodziło. Naprawował też Papież wpadłe starości kościoły w Rzymie / iako s. Pawła s. Wawrzyńca y inne.

O tym czasie gdy z Liemiec do Rzymu przyszedł s. Korbinianus pustelnik / a y Papieża iakię kacię przy s. Pietrze na swoje nabożeństwo prosił. Papież poznał w nim Ducha Bożego / y poświęcił go Biskupem / y wysłał go na kazanie Ewangelii do Poganstwa. Był potym Frizyngenskim biskupem.

W Hiszpanii Saraceni z Maurami moc brali / y tego roku dwie przednie miasteczka wzięli / Legion y Tolet wszystkie Hiszpania opanowali / y pod trybut y dan swoje podbili. Tolet który był namocniejszy Żydowie wydali / gdy Chryścianie przed miastem święto Łaokadię obchodzili / oni Saraceni brany otworzyli / y wszyscy między oni y z swymi domami przed miastem zostali / pozabici sa. Obrali sobie Saraceni Kordubę za zamek wszystkie ziemie / y tam przelozni ich osiedli. A Gothowie albo Hiszpani y słachta po górach sie Pireneach y Asturiach / y Gallyer / pokryli / y tam niedziny żyć mogli. Kościołom Chryścianom dopuszczali Saraceni dla zysku swego. Bo z nich ofiary brali y one nąmowali / dan co miesiąc od Biskupow y kapłanow wyciągali. Kto Mahometą źle wspominał y wzniesie tego / tego biczowali / y drugdy zabijali. Za kapłany na wlicach blotem ciękali / umarlię gdy do grobu niesiono przeklinali / y ze wszystkich sie Chryścianskich obrządkow wragali / y byli w wielkiej w nich niewoley Chryścianie. Żaden bezpiecznie nie wychodził / żaden ich domow bez zelżywości nie miał / na kapłany łamieniami ciękali / dzieci wśeteczne na łanie y wolanie pobudzali / a y śat sie swoich Chryścianom dotykać nie dopuścili.

Roku tego Koelredus król Merciorum w Anglię umarł / którego widział w piekle ieden do czasu umarły / y zaś w ciato poślany. Ktorego widział y suchał powieści tego s. Bonifacius albo Winfridus on Apostoł Liemiec / w klasztorze Milburgu / y Xiemiey Hildelidy. y wypisał w liście swoim wszystko co słyszał od onego umarłego do Edeburgi mniska / ktora go o to prosiła. Żywno tam a wszystkie wedle wiary naszej Katholicke powieści / iako widział piekło y niebo y czyszciec / y meki y wesela dusz ludzkich / y iako o dusze Aniołowie sie z czarty swarzą / iako grzechy swoje wszystkie y namnieysze wypliczane słyszał / y iako mu sie wrocić do ciata kazano / etc.

Rok Pański 717. Grzegorz II. 4.

Leon 1. Isaurik 2.

Saraceni z wielkim wojskiem oblegli Cárograd y dobywali go. Wodze mieli Masalmę y Sulcimina Araba. y trwało ono obleżenie przez trzy lata / w którym rozmaite były najeżdżania y obrony. Theophanes y inni pisał / iż głodem y zimnem y morowym powie trzem ścisnieniami ludzie Cárogradzcy z miasta wciekali. A samym powietrzem zginęło ich po trzykroć sto tysięcy w mieście onym. Jednak ich Bog obronił za przyczyną przenaświetszej matki Bożej / ktora ono miasto obłotwie czciło / mowi Theophanes. Bo Leo Cesarz miał ogniste okryty na

3.

Paulus Diacolib. 6. cap. 4. noue edit. Casinum klasztor naprawiony.

4.

Korbinianus wysłany do Poganstwa.

Tudensis.

Saraceni Hiszpania opanowali.

Kordubę zamek Saracenow.

Eulogius lib. 1. Num. 12.

Wiśk Chryścian od Saracenow.

5.

Zachwycenie iednego na on świat / y co widział.

Bonifacius epi. 27. inter nondum edit.

1.

Cárograd obleżony przez trzy lata. Trzykroć sto tysięcy umarłych. Bogarodnica broń mi miasta. Theopha: Paulus Diacolib. 6 cap. 47. Beda de sex etatib.

Bulgarowie
Chrześcianom na
Saraceny pomo-
gli.

Tybru wylanie.

Anastatus.

2.

Idem.

Klaſtor S. Agáty
w Rzymie.

Chron: Franc: Pi-
thet.

S. Swibertus
ſwiat ſkonczył.

Marcellinus in eius
vita.

1.
Saraceni od Ca-
rogródu odcią-
gnęli.

Obras maki Bo-
giey zaſtraſzył Sa-
raceny.

2.
Theophanes.

Chrześcian przy-
maga do za-
przenia.

3.
Todenſis.
Pelagius krole-
m wybrany.

Saraceny P. Bog
bił kamieniami ich.

Poraził Saraceny
Pelagius.

ty na Saraceny, które ich okrety paliły y rozganiały. A Bulgarowie też po-
mogli y dwadzieścia y dwa tysiące Saracenów zabili. Saraceni głodem y
powietrzem umierali, gdy nie wygrali nie mogli od miasta odciągnęli. W
tym obleżeniu Germanus Patriarcha stary, wiele iako odmłodniały do po-
mocy y obrony miasta czynił. Potop wielki z Tybru Rzym zaraził y stro-
gie szkody poczynił y polá pozalewał, iż wiele ich ścieć nie mogło.

Papież po śmierci matki swojej dom swój własny na klasztor s. Agáty
obrócił y w nim co do klasztoru służby pobudował y fundacya uczynił y ko-
ściół bogatym srebrem ozdobił.

W Gallii Karolus Martellus syn Pipina także Maior domus y Chil-
periká na dwu królach Regisfrida y tego Chilperiká wojnę podniósł y v
Wincyaku je poraził y gonił aż do Paryża. Zwycięstwa onego śle żączywał.
Do Biskupów którzy królom wiary dochowali, a przy nim być nie chcieli, wy-
ganiał a swoje świątynie sadył. Wygnat Rigoberta Remeńskiego Arcyb-
skupa y inne. Tego roku sześćdziesiąt dokonał y na niebieskie wejście posłał
on Apostoł Saxonów y Fryzów s. Swibertus 69. lat mając.

Rok P. 718. Grzeg: II. 5. Leoná Ifau: 3.

Ako się wyrzekę wspomniáło roku tego Saraceni sromotnie od Ca-
rogródu odpędzeni sá y na morzu pomsta Boska pogubieni. Dwie-
ten máia Grekowie w swoim Menologii, y tam są te słowa: W ó-
dziej Saracenów gdy widział iż miastá wziąć nie mogli, prosił Cesarza
Leoná aby tylo miastó oglądał y zaraż z niego wyiachał. Dozwolo-
no mu. A gdy na koniu przez brana Bosphoria wieżdzał, tni z nim wolno
wieżdżali, a tegoż konia postąpić niechciał. y wierzawszy wzgóre wyrzucił na-
branie obraz Bogarodzice, y zrozumiał że mu ta weſcia nie dała, która cze-
sto bluźnił gdy miastá bronila, y rozcisł się. A gdy na morze się puścił, na-
wałnościami y grądem ognistym z swoim wojskiem zginął. Dla tego lud pánu
Bogu dziękuję y co rok ten cud wspomina.]

Takim Boskim karaniem
Hammar król Saracenów, który tego roku po Sulcyminie na pánstwo wsta-
pił, rozgniewany, wielkie na Chrześcianów, które w swej mocy miał, przesła-
dowanie podniósł. Rozkazał aby wszyscy wiary swojej odstąpili albo zdo-
wie traciłi. Wina im pić zakazał, poborami wielkimi je wciął, świadectwa
ich na Saraceny przymawać nie kazał, y śmiał do Leoná Cesarza pisać, aby
wiary Chrześcijańskiej odstąpił. O iako tam wiele wiernych męczni-
stwierc obierało, a takie niedbałstwo było, iż pisma nię o tym nie zostawił.

Oni Hispani y Gothy, którzy się byli w góry y skały, które Astures zwa-
no, pokryli: obrali sobie króla onego Pelagiusa, który był v Theodorici ora-
źnikiem. O czym dowiedziawszy się Saraceni, wielkie wojsko zebrali, dawa-
jąc Pelagiusa na onych górach dostać, y posłali pierwey do niego, namawiając
go aby się podał, Oppe onego Arcybiskupa Toletáńskiego, którego Pelagi-
us słowy zgromił y ięć mu odstąpił od kościoła s. wymawiając, pokazał mu
iako ma w P. Bogu nadzieję, który kościół swój s. wyrwie y wybawi, choć w
máley żołnierzów liczbie, za przyczyną przenaświertney matki Bożej, zado-
ścił się Oppá do Saracenów, y radził aby zaraż na nie wderzyli, gdyż nadzieję
do ich poddania się nie mają, y nie mieſzkając na iástinia one w której się byli
zamiętneli, kamieniami deszcz puscili. Lecz P. Bog tak swoich bronił, iż kamieniami
się na Saraceny obracały y wielka ich liczba pobiła, y gdy się przeleli, a wſtepo-
wali, wypadł na nie z swoim Pelagius y poraził ich dwadzieścia tysięcy, a
chcąc ich hermaná ich poimał y onego Oppe biskupa. Zostało sześćdziesiąt ty-
śięcy Saracenów, którzy wchodząc na skały się pozabuli, y w rzecę De-
wina

brudzy potoneli. Taka miał z niebá pomoc Pelágus prawdziwy Kátholik/
Bogu y szczęściu Kátholickiego Kościoła duszáacy. Sarácenti rozgniewáni/
onogo zdrajce Hispánicy Julianá y onych dwu synów Wierzą porábuáli/
ktorzy ie do Hispánicy wprowadzili. y ták iáko Leonowi Cefársowi / ták y
temu Pelágiusowi przenaswiera mátká / zwycięstwa iednąlá.

Rok P. 719. Grzeg: II. 6. Leoná Isaur: 4.

Bonifácus zwány pierwey Winfridus / rodem z Angliey / od
młodości w Klastorze Adilcancaster wychowány / zostawšy ká-
planem / miał náchnienie Duchá s. aby sie pušcił miedzy Po-
gány niewierne / a CHRISTVSA imy Ewángelia zbáwienna o-
powiádał. y wštawšy list od Dányelá Biskupa swego Wenty
miásta / pušcił sie do Rzymu aby ná one trudná práca poruczenie y błogo-
śławieństwo wziął od Papieża. Przyiáł go z wielká ochotą Pelágus w Rzy-
mie / y list mu dáł ná on Apostolski urząd y práca. Pušcił sie náprawd do Tu-
ringiey pátrząc czynno gdzieby był mogł służyć one vst swoich o CHRISTVSE
náukę wylewáć. Námarwiał pány / vpomínáł duchowne ktorzy ták byli
inż rospuťni / do popiáwy y chowánia praw Kościelnych. A gdy tego roku
Rádbodus ksiáże Fryzonow przesádomnił wiáry Chrześciánskiey umárl /
do Fryzrey sie z weselem pušcił. Jáko ten Rádbodus y z iákim vvichláníem
od pátná umárl. pátrż w żywocie swietego Wulfráná / zádziwuię sie y v-
ciešyš. W Fryzrey s. Bonifácus náleził onego Willibrordá Biskupa /
ktoremu Papież imię dáł Clemens / y z pokory do iego sie rzádzienia podáł / y
trzy láta przy nim iáko vceń byl: y po smierci iego ná ono Biskupstwo nie-
chcąc rošpić / zá dozwoleniem / z oney strony všedł. A iáko wielkie miał prá-
ce y kłopoty / nietylo od Pogánstvá / ale od zlych káplanow y fałšwrych Chře-
ścián / wypisúie sam do swoich do Angliey / do Klastorow pći oboiey / pilnie
ich o modlitwe prošac / y do cnot swieteych vpomínáiac.

Leonowi Cefársowi vrodził sie syn Constantinus / ktorego gdy Ger-
manus Pátryárchá chrzcił / wode chrzestná gnoiem swoim splugáwił. Co
Pátryárchá wziął zá bázno zly znáł / y rzekł: Vczyni ten wiele złego Chře-
ściánsťwu. y dla tego názwano go Kopronimus. Chrzest ten był 25. dnjá
Grudniá. Tegoż roku ściáć kázáł Leo Artemisá ktory náń był powstáł /
y z Biskupem Tessálonickim y inych wiele w Cárogradzie pogubił.

Rok Páński 720. Grzegorz 7. Leoná Isaur: 5.

Leo Cefarz ná dzień Wielkonocny syná swego w dzieciństwie / te-
go to Kopronimá koronowál ná Cefársťwo / przez Pátryárche
Germaná. Aumár krol Arabow ábo Sarácentow dwie lecie kro-
lúiac / umárl. y vstáło ono ná Chrześciány przesádomwanie / y
pokoy sie Kościołom wrocił. Wulfranus Senonenški Arcy-
biskup tego roku z ciáłá všedł. Jest iego żywot.

Rok Páński 721. Grzegorz 8. Leoná Isaur: 6.

Anob w Rzymie vczynil Grzegorz Papież / ná ktorým z inymi
Biskupy zákázuie niewiástorm ktore mežom swoim własným ká-
planškiego poświecenia dopušćili / y czysto żyć zezwolili / aby zá-
meže ine nie chodźili ktore sie zwály Presbyterki / tákże y Dyákonie
skámi sie zwály / ktorých mežowie czystość zá ich przyzwoleniem
obiecawšy / ná dyákoný poświeceni bywáli. Tá śmiáłość od Grekow po-
chodźlá / ktorzy iáko sie wyžšey powiedziáło / one Kanony swoje do sioštego

I.

Bonifacius praca
poczyna inima Bo-
żego.Beda histor: Ang-
lib: 5. cap: ultimo.Wilibaldus in vi-
ta S. Bonifaci.Od Papieża mo-
bierze.

15. Marth.

2.

Bonifaciusa po-
kora.

Ex codic: M. S.

Kopronimus sie
naro.łik.Theophanes &
Miscell: seu Paulus
Diac: & Zonaras.

I.

Kopronimus ko-
ronowany.

Theophan.

Vt supra.

Wulfranus S. v-
marł.Żywot iego
15. Marth.

I.

Roman: Concil.

Presbyterki nie
maia iść sa maš.Czystość kapłań-
ska przećiw Trul-
lum.

Theophan.

Concilium przybyli / dając moc kapłanom / aby z żonami mie śkali. Na co Papieżowie nigdy zezwolić niechcieli. Takie tedy niewiasty na tym Synodzie przeleli / y te którzyby ie do małżeństwa brali. Osobne zaś jest wyścieleć na te którzyby mniste służy Buża do małżeństwa przywiedli.

Tego roku jeden Syrus / Żydów wiele pozwodził Chrystusem się czyniac. Co ich często potykało.

Rok Pański 722. Grzegorz wtorego 9. Leon 1. Isaur 7.

1.
Bonifacius Poga-
ny nawraca.

Bonifacius we Fryzji y Kattach wiele tysięcy ludzi p. Bogu pozyskał. W czym do Papieża dał znać / o rozmaite nauki około dusz ludzkich onego się radząc : który go do Rzymu przyzwać umyślił / aby go Biskupem uczynił.

Rok P. 723. Grzegorz 10. Leo 2. Isaur 8.

1.
Willebaldus in vi-
ta eius apud Suri-
um 5. lunij.

Biskupem uczyniony.

Wapież Grzegorz przyzwał do Rzymu s. Bonifaciusa dla rozmowy y porozumienia się z nim około sześciu wiary świętej aby w czym nie pobraził / a żeby go Biskupem poświęcił. y doznał wsty szezności nauki iego Katoickiej / ktora mu y na piśmie podał Biskupem go uczynił / y dał mu imię Bonifacius / y znów na one go około dusz Pogańskich robotę / wstawy od niego przysięgę wiernego zachowania aż do końca / wysłał. Zalecił go listy swemu panom Chryścianom / zwołując księcia Karolusowi ktorego Martellus zwano / ktory na on czas moznym był y innym Biskupom y panom. Dał mu też spisane prawa święte kościelne / wedle których sprawować się y drugie rzadzić y nauce cząć miał. Przestrzegł go / aby z Afryki wlecących się na kościelne wrzody nie poświęcał. Bo doznało się już było / iż Katoickami nie byli / ale albo

2.
Z Afryki herety-
cy się wleczyli.

1. Fryka nie mogła
być od heretykom
wolna, y tak zgi-
nęła.

Dochody kościel-
ne na cztery czę-
ści.

cztery sta od Oycow ss. y Cesarzow pobożnych nawrócić się nie mogli / aż ie Saraceni osiedli y rozegnali / a ostatek się ich w Saraceny obrócił. Dali mu y sady Boże y tak barzo iawne do czego heretyctwa przywodzi. Dał mu y

one nauki / aby dochody kościelne y ofiary na cztery części dzielił : iedne sobie / druga księżey / trzecia ubogim / czwarta na budowanie kościelne obracał. Pisał przezeń y do Turingow y do Saxonow / którzy iefcze w Pogaństwo stwie zostawali / do wiary ie świętej y Chrztu zbawiennego namawiając y po-
dobnie obczaje y żywot który się prawemu Bogu podobą wskazywać. y po-
minalich / aby dom Biskupowi y kościoły budowali.

3.
Theophan.
Obrąborstwo
zaczęte.

Concil: Nicen: 2.
Act: 5.

Miedzy Sarace-
ny od Zyda.

Dama: de heres.

Z ydowie z Sara-
cenami obrązy
psowali.

Szalbierstwo Zy-
domskie.

Theophan.

Befer odstępnik y
Leona w lasce z

Biskupem Nako-
licy.

Tego roku gdy się wiara s. w pulnocne kraie szerzyła / na wschodnich zaczęło się od Żydow y Saracenow obrąborstwo / tym sposobem. Żyd ieden z Laodicey Pheniccy cesarowi z wielkiego iadu na Chryściany / wkradł się w przyiaźń krola Saracenckiego Gzyda / albo Ezyda : obiecowal mu na onym państwie dlugi żywot / to jest lat trzydzieści / iesliby w srette obrązy Chryścian poprować kazal. On go wysuchał / y w srette pod iego panowaniem w Syriey y indzie / Żydowie y Saraceni w kościołach y w domach y w rynkach obrązy rozmaite psowali / zamazywali / wystrobowali / tak postawne y złote iako y proste. Sami tego Chryścianie czynić niechcieli. Lecz p. Bogu onego Gzyda z państwa stracił / z y pultoru lat na nim nie przeżył. a syn iego Vridus Żyda onego zdrajcy / który iego oycą zwiódł / sroga śmiercią nie dożył / y onego wyroku oycy swego / który iefcze był w drugich kościołach nie dożył / odstąpił. y zaś Chryścianie obrązy s. stawali. Tey się nauki Żydow s. stacy Leo Cesarz napił / mając przy sobie w lasce wielkiej nieiakiem / ożbił / który był wiary Chryścianskiej / będąc y Saracenow niewolnikiem / ożbił / y do

pit, y do Arabow przysłał. Miał pomocnika Biskupa Nafolicy, y ci dwa Cesarzowi te niezbożność ich y chytrą podali.

Rok P. 724. Grzeg: II. II. Leon 11. Isau: 9.

Bonifacius s. wziąwszy list obronny od Karolusa Maiordoma w Krolestwie Frankow / puścił się do Rattow / gdzie wiele ludzi nalaż / którzy się do Pogaństwa zostawili Chryściani wrocili. Miał co ich zostawiało w stątku przy wierze świętej. Z którymi się iednak znowu wsi / śmiał drzewo iedno wycinać / które Pogaństwo Jowisore drzewo zwali / y białowchwałstwo swoje przy nim czynili. Miejsce to zwano Gaismer. Zbiegło się wiele Pogaństwa / chcąc s. Bonifaciusa iako nieprzyjaciela swoich bogow zabić: ale gdy widzieli / iż ono drzewo skoro w nie troche vderzono / cudem wielkim na cztery się części rozpadło / y na ziemi legło / wierzili w CHRISTUSA. Było tak wielkie ono drzewo / iż z niego kościółek zbudowany był imieniem Piotra świętego. Wielkie prace / postrachy / wciekania / niedze / głody / zdrady / y od fałszywych bractw przesławiania / iako y święci Apostołowie / ten Bonifacius cierpiat. y dla tego do Anglii częste listy do swoich pisał / goraco się ich moliłowie y ofiarom s. zalecając. y odpisywał mu / że to czynia na Nisach świętych / aby mu P. Bog one roboty około dusz Pogańskich właniał. Stali mu y doczesne pieniądze y pomocy na jego potrzeby / a zwłaszcza księżni iedną rodzi Krolewskiego Ladburga. Do której też pisał prośbę o niektóre księgi aby mu przestala / a nawieczy żeby mu złotem literami listy dwa s. Piotra napisał y posłał. Kochał się w tym Apostole / y przeto na pierwszy kościół który zbudował / jego imię położył.

Puścił się potem do Turingii gdzie niektórzy sprośni heretycy / Dirctunus / Veretus / Lambertus / Pany przednie zła nauka zarażili. Ktore on przekonał / y wykłat. y szerzył się sława kazania jego / y wiele Pogańskich s. Ewangelii brali. Budowali kościoły / zakładali klasztory. y on w Ortherpie klasztor s. Michała. Bo w polu onym gdy nad rzeką Ortha kazał y chrzczył / y tam pod namiotem na noc został: wskazał mu się z wielką światłością s. Michał posilając go do onej pracy. y gdy nazał wtrzą od chodząc / pierwszy Nisa odprawiały / obiad gotować kazał: nie było nic do jedzenia: on w Boskiej opatrności nic nie wziętając stoł postawić kazał. A onwo ptak ieden rybe przed nim porzucił / z której dostateczny miał obiad. Paterz w żywocie jego. Gdy mu P. Bog w pracy onej błogo sławił / dał znać do Papieża o onej łasce Bożej y nawroceniu Pogaństwa / pytać o niektóre kościelne rzadzenia y nauki. Odpisywał mu Papież na wszystko. S. Korbinianus Fryzyngenski Biskup wdał się do Rzymu / y prosił Papieża aby mogł Biskupstwo spuścić wsi / w komorce się na modlitwy zająć / a bo na puszcza iść. Tego mu Papież nie pozwolił / y wrocić mu się na Biskupstwo kazał. Wrocivszy się / zastał Grimoalda syna Theodobałda / do nieczystego małżeństwa wziął. Zwało ia Piltrudą. O co się gniewać maż święty / do tego ie przywiódł / iż się rozwiedli / y pokute iaka kazał czynić. Lecz gdy się zaś do tegoż błota wrocili / złe pogineli. Bo Grimoalda zabito / a Piltrudą która otruc s. Biskupa chciała / do wielkiego wbostwa y potulania przysła / y we Włoszech niedźnie żywota dokonala.

1.

Willebaldus apud Surium 5. Iunij.

Drzewo Pogańskie obalał S. Bonifacius.

Kościół S. Piotra.

2.

Z Anglii modlitew y siar pisał S. Bonifacius.

Listy Piotra S. złotem sobie pisał kazał.

3.

Heretyki wykłat.

S. Michała widział.

Ryba ptak przynosi. 5. Iunij.

4.

Epist: 7. Greg: secund.

Aribo in eius vita.

Korbinianus chciał Biskupstwo puścić. Kaszrodstwo pokarane.

Rok Pański 725. Grzegorz wtorego 12. Leon 11. Isaurik 10.

1.
S. Augustyna
ciała przeniesio-
ne.

Ciało wykupił
Luidbrandus.

2.
Paulus Diaconus lib: 6.
cap: 14.

Carolus Martel-
lus Saraceny po-
bił po trzykroć
sto tysięcy.
Anastasi: in Greg:
secundo.
S. Eucherius wy-
gnany.

3.
Pomocnicy z Ang-
lie), obojczy płci.

4. Iunij.

1.
Leo wyrok y man-
dat przeciw obra-
som daie.
Theophanes.
Cedrenus.
Zonaras.
Damasce: in actis
Stephani mart.

Greków sława
męczénjska o obra-
zy.

2.
Germanus Patry-
archa sprzeciwił
się.

N Otu tego ciała s. Augustyna Doktor ą kościelnego z Sardinii wyspu do Tycynnu miast ą Włoskiego od Luidbrand ą krol ą Longobardow przeniesione jest. W sędzi ą ciała s. Augustyna w Hyponie roku P ąnskiego 430. y tam od swoich wezniow pogrze- biony był. Potym w lat pięćdziesiąt y sześć / i ąto jest wyższo- gdy Wandalowie Biskupa y duchowienstwo z Afryki do Sardinii wygna- li: ciało ono z sob ą Biskupa wzięli. Gdzie cud ą się dzieła / y było tam przez lat 223. Aż gdy ten wysp osiedli Saraceni / slysz ąc krol Longo- bardow Luidbrandus / iż ono święte ciało od Poganstwa czci żadney nie miało / y owsem zelżywie leżało: wyprawił za nie posły z wielk ą liczb ą złota y srebra do Sardinii / y w Saracenow ciało ono wykupił. y z wielk ą czcią nie bez cudow w Tycynnie złożone jest ostatniego dnia Lutego. O czym Piotr Oldrabus Arcybiskup Medyolański te powieść do Karola wielkiego wypisał. Który tego Luidbrand ą naboženstwo y hojność ku kościołom wy- chwala / y one d ąrowizne od niego Papieżom wezniona Alpium Cottias gdzie jest lanua, wspomina. pisał to roku P ąnskiego 796.

W Gallii Eudo Akwitański książę wojne z Karolem Martellem m ąci ą / z Hiszpanii przyzwał Saracenow / którzy z wielkim wojskiem w Gallia wtargn ąwszy / w sętko psowali / ą nawicey kościoły / y w Piteanie kościół s. Hilarius ą zapalili. Na ktore sie zebrał Karolus / wielkie zwycięstwo odni ął / iż Saracenow zginęło po trzykroć sto tysięcy y czterdzieści tysięcy / ą z tego wojsk ą tylko ich tysiąc nie dostawało. Oderzyl na nie y sam Eudo który ie przyzwał: o to iż słow ą nie strzymali / ą kościoły y ziemię pso- wali. Wrac ąc sie z tego zwycięstwa Karolus / s. Eucherius ą Aureli- ąnskiego Biskupa na wygnanie wypchn ął. o to / iż gdy na wojne i ąch ął Karol go o dziesięć tysięcy kościelne / ktore żołnierzom rozdawał. Cud ą ktore czyni ten s. Biskup pok ązi ą / iż o sprawiedliw ąść wci ąpiał.

S. Bonifacius gdy widzi ął w Turingii y Baccii ąbo Hessei lubsi do wi ąry wiele przybywało: do onego żniw ą potrzebował robotników. y przyzwał z Anglii ziemkow swoich sześciu m ączarz ą / weznich y bogobojnych / y białych głow klastornych ośm / w piśmie cwi ązonych / ktorymi klastory p ąnienkie os ądził / młodsze tym młodziom porucza ąc. P ątrzyw iego żywocie.

Rok P. 726. Grzegorz 12. Leon 11.

L Eo Cesarz tego roku i ąto pr ąwy lew / puścił str ąsliwy ryk swoj ą wyćie sprosne / ktorym pok ązi ął im był wernacz. Wyrok wy- dał i ąwny po w sętkim p ąnstwie: ąby w sędzie w kościołach o- br ązy psowane y wymi ątane byly / mieniac iż to jest b ąłwotw ąstwo / gdy sie im kl ąni ą / ą czesć im ktora samemu Bogu służy odd ąc. Do tego / i ąto ich wiele pi ąse / Żydowie go przywiedli / oni ktorzy mu o Cesarstwie pr ąktykowali / y ktorym był przysięgi ą weznie dla nich o coby go w ten czas gdyby Cesarzem został prosili: Oni o to skoro na p ąnstwo wsta- pił prosili / ąby z kościołow y po w sętkiej ziemi obr ązy wyrzucić kaz ął. ąle sprosny pan do tego roku / boi ąc sie inych przypadkow / na poc ątku kościo- czył. Dziwne przepuszczenie Boż ą / w ktorym Grekowie y wschodnie kościo- ly sławy swej / ktora k ącerstwy gestymi tr ącili / około obr ązow s. b ąrzo po- pr ąwili / gdy sie zast ąwmi ą o obr ązy wiele krwie m ączénjskiej swej rozlał. y inne herezy sprosnośc ą tey obr ązoborskiej obr ązone w nich wci ął.

Op ąrt sie Cesarzowi Germanus Patryarch ą pierwey przez posły / po- tym w recz z nim wiele mowiac y w k ązi ąc / i ąto obr ązy święte i ąż p ącz ą

śiedm set dwadzieścia i pięć w kościele trwała / y Dycowie ss. na sześci Con-
cyljach na nie patrząc w kościołach / gdzie sie zbierali / nigdy ich nie zgani-
li / ale ie czcili. On obraz wspomniat do Abagara posłany / y on od krwia ply-
nacey niewiasty w Cezarey postawiony / z. Wspomniat mu y przysięge
w roku iego na koronacyey uczyniona. Lecz on uporny był / y tak sie przez trzy
lata z Patriarcha w ganiał / spodziewając sie / iż go namowić albo wstrąszyć
miał / żeby swoy bluźniercki wyrok duchowny Synodem potwierdzić mogł.

Roku tegoż którego ten mandat iego na obrazy wyszedł / Mafalnia
wódz Saracenow wziął Cezareę Kappadocką. y strążyło iakies dziwne na
morzu widziáne było między wyspami Teram y Terazyą. z morza sie spuscił
iako z konina ogień z dymem ognistym / który kamienie wielkie które Pu-
mex zowia / daleko wymiatał / przez wszystkie mnieysza Azya / y Lesbos y Abis-
dum / y po Macedonicy / która nad morzem iest / bziegi sie onego kamienia
napelnily. Co kilá dni trwało. y nowy sie wysep wkazał / do wyspu który Sa-
era zowia / przypoiony. Lud Cárogradzki po onym rozgłoszonym wyro-
ku przeciw obrazom / był smutny / y chciał na Cesarza powstać / iako na wy-
nalezce nauk nowych / y niektóre Cesarzkie ludzkie / którzy obraz na branie mie-
dziane zymowali / zabili. Wiele ich pomeczono o one prawde / wiele wbi-
czowanych y wygnanych majątności odsadzono / zwłaszcza słachcieow zna-
cney szych.

Był przy kościele Sofiey w Cárogradzie dom wielki / który
zawano ogrod miłości / w którym przy wielkości ksiąg / których było po trzy-
ście sto tysięcy y trzy tysiące / ludzkie bardzo uczeni mieszkali. Tych nie mogąc
na swoje kacerstwo o obrazach namowić / wszystkich z domem onym y księ-
gami spalili / Cesarz kazat.

Germanus o rękę / co sie w Cárogradzie działo od Cesarza / Pa-
pieżowi dawał znać y pisał. Listy iego poginęły / ale odpis do niego Papie-
ż został / w którym o swiete obrazy mowi / y wyrody o nich wciśne daie / y
iego do obrony prawdy pobudza. Piękny list do którego siegamy kromá czas.

A nietylo do Germana także listy pisał / ale y Synod zebrał w Rzymie /
na którym potępił obrazoborskie kacerstwo / y tych którzy przy nim stois. O
czym Grekowie piszą / y Zonaras tak mowi : Grzegorz starszego Rzymu Wi-
skup : Leoná Cesarza y tych którzy z nim sili Flawia z Synodu związał / y
dochodow które ze Włoch na Cesarstwo dawane zakazał / y z granki przy-
mierze uczynił. A między tenże : Papież Grzegorz odstąpił od posłuszeństwa
Cesarzkiego / dla iego przewrotney wiary / y potępił z granki uczynił / pierwey
sie starając aby Leoná od oney nienawisći ku Bogu odwrócił / y do pokłonu
go s. obrazow przywrócił. Toż y inni Grekowie piszą. Rozstawilo sie to by-
to po wszystkich królestwach wschodnych / iakoby Papież Grzegorz wszystkie
Włoski ziemie od Cesarza odrąził / y poborow dawać mu zakazał. Do y
Theophanes tak pisze : Gdy sie o bledach z strony obrazow Leonowych Grze-
gorz Papá Rzymski dowiedział : zakazał z Rzymu dawać mu poborow / y
list do niego pisał / nauczając go : iż Cesarzowi o wierze nie potrzeba nic sta-
nowić / ani nowin żadnych na zepsowanie starey nauki Kátholickiey zaczy-
nać. Co mowia iako Grekowie / nie świadomi będąc co sie działo : á chcąc
tem kościoł Rzymski ohydzić. Prawda iż lud wszystek Włoski / gdy on wyrok
abo rył twó onego o obrazach wysłyszał : nie wciśkali / ale z nabożeństwá ku
wierze swietey o prawde sie zastawiać chcieli / y posłuszeństwo mu wypowied-
zierać byli gotowi / iako nietylo heretykowi / ale árcyheretykowi ábo kacer-
mistrzowi. y ono powstawanie na Cesarza / przyczynał Cesarz Grzegorzowi.

Alle sie inaczej nąduie / za świadectwem pisarzyow Łacińskich. Bo gdy
Ludobrandus na Cesarza sie o obraz Pána naszego IEZUSA CHRISTUSA
iż go zrucil / rozgniewał / za niegodność sobie miał / aby heretyk miał Ká-
tholikom

Theophanes in
Annal.
Postrach na mo-
rze widziany.

3.
Idem.
Katholicy cier-
pia o obrazy.

Constantinus, Ma-
nasses & Zonaras.
Ludzie uczone
s ksigami spali-
Leo.

4.
In Niccen: Syno-
2. Lect.
List Papie/ski o
obrazach.

Zonaras.
Papież obrazo-
borce potępił.

5.
Grekowie mnie-
mali aby Papie-
ż dla heresyey po-
słuszeństwa taka
zatk.

Paulus Diac: lib: 6
cap: 14. vel ca: 48
Anastas: in Greg.

Ludbrandus na
Cesarza powstał o
kacerstwo.

Pogroiki Cesar-
skie na Papieża.

Listy Grzegorza
wtorego v Gre-
kow nalezione.

Theophanes.

7.

Boga Oycy Bo-
stwa nie malują,
mowi Papież, a
jednak zwyczajni
kościół nie broni.

8.

Rożna cześć obra-
zów.

9.

Anastasi in Greci:
Cesarz zabić ka-
zał Papieża.

W Rzymie staro-
stwo Grecy v-
stali.

Lakomstwo obra-
zoborców.

Obroniony Pa-
pież y od Longo-
bárdów.

10.

tholikom rostkazować y wnet zebrałszy woysko mocne / obległ Ráwennie y
wziął ją. Stárat sie Papież pilnie aby Longobárdy odganiał od miast Ce-
sarstkich / y pobudził ná nie Weneckie książę Ursá / list o tym do niego pilny
pisać / y nie darmo prosił. Bo Ursus zebrałszy woysko Ludbrandá y Lon-
gobárdy z Ráwenny wygnal.

Zá to niewdzięczny Cesarz / zlym mu oddawał / y ná listy ktoremi go Pa-
pież często vpominał / karal / tak odpisał: Jáko Marcina Papieża Con-
stancius do Chersony zagnal / tak ja tobie uczynię. y do Rzymu posle / aby
miedziány s. Piotra obraz potluczony był. Ná co mu odpisał Grzegorz / u-
surowiey y ostrzey. inie listy poginęły / ale dwa v Grekow ná Greckie przelożo-
ne zostály / y tam sie v nich nálaży / ktore Ducius Frontono Societatis Ie-
su ná Lacińskie przelożył. y od niego syny ie zá wielki dar wzięli / z książm
Kárdynala Lotaringá / ktore ieszcze nigdy w druku nie były. Grekowie dla
tych listow wielce tego Grzegorza wystawiaia : Bo iemi kacerstwo to obra-
zoborskie mocnie psuje. W pierwszym liście sa one słowa: Dla czego cy-
ca Pána nášego IEZV CHRISTA nádczy nie wklázuem y nie málmuem. Bo
iáki iest niewiemy / á ná Boska náture pátrzáć nie móžem / ani iey málować.

Byliny go widzieli iákosiny Syná widzieli / mogli byliny go wklázować y mál-
lować. Tamże vczczenie obrazow rozdziela / gdy mowi: Jesli iest obraz
Pána nášego / tedy mowim: Pánie IEZV CHRISTE Synu Boży / wstá-
moż / zbaw nas. A iesli s. mátki iego / mowim: Swieta mátko Boża / wstá-
wiaj sie v Syná twego prawdziwego Boga nášego / aby zbawił duše náše.

A iesli obraz iest meczenniká / mowim: S. Szczepanie / ktorys dla CHRISTA
sá krew twoie rozlał / ty iáko pierwszy meczennik smiałość mas do mowie-
nia / przyczyn sie zá námi. Jc. Niech sie záwstydzá heretycy Káwinowie y
nowi obrazoborcy / ktory nam iáko ten Lco / bálwochwálstwo o obraz przys-
czetáia / słysząc tak trzejma y prawdziwa o tym náuče kóściół s. Kátho-
ckiego / ktora w tym liście ten Papież mądze przekláda.

Tem listami bárszey rozdzielniony Cesarz / stárat sie aby Papież po-
mány był ábo w Rzymie zabity. Pierwszy raz o to sie pokusili w Rzymie
Bázylus książę y Jordanes y Jan Lurion poddyákon / drugi Judas chca-
Papieża zabić / y pochwalil im to stárosta Rzymiski od Cesarzá poslány
Mauricius Spátarius. ále czásu ná to náleść nie mogli / y stárosta on po-
wietrzem zárážony z Rzymu wyiechal. Drugi raz gdy Páwel Pátricius
Erárcha do Wloch poslány iest / oniz trzey spzysięgli o to sie pokusili / á
Rzymianie o tym dowiedziawszy sie / Jordana y Jana poddyákona zabili / á
Bázylus do klastoru vciekl y tam žywota dokonat. Byly ten Bázylus po-
Maurycym stárosta Rzymskim od Cesarzá / ále iuż ostatnim. Bo po nim
iuż ci stárostwo ábo książęta w Rzymie vstáli / á sam Papież Rzym y ká-
stwo Rzymskie spíráwował. Trzeci raz sie ieszcze Páwel Erárcha kusił zabić
ábo poimáć Papieża / máiac od Cesarzá rostkazanie / aby kóścielne sreb-
ná ktorychby iákie obrazy były / pobral.]

Tak y lakomstwo pod heretyctwem onym žly Cesarz pokrywał. y cáł w
Cárogrodzie iuż był uczynil / kóścióły wsfytki ze srebriá y zlotá polupit / y do
skárbu swego w rzeczy dla obrazow ktore ná nich były / pobral. y mowi Aná-
stázus / iz on Erárcha woysko do Rzymu ná Papieża poslal / ále Rzymia-
nie y Longobárdowie bronili Papieża / y prześć nigdziež onemu woysku nie
dáli. Tak y Longobárdy / ktory przedtym wielcy byli nieprzyiaciele / Pan-
Bog ná obrone slugi swego pobudził.

A gdy on wyrok Cesarstki przeciw obrazom Erárcha po Wlošt'ey ziemi
obwoływal / w ktorem Papieża iesliby nie vsluchal / stádać z Papieństwá ka-
zał: iuż iáwne Papież po wsfytkiej Wlošt'ey ziemi listy rospisal / vpomina-
iac aby

iac aby nikt w tej mierze przeciw Bogu y prawdzie Cesarza nie słuchał. y wy-
stał Exarchę/ktory ono świątobliwie prawo obwoływał. y naprzód Wenetowie/
potym wszystkie ziemie Włosty/ y obcy on lud y Aborigines/ powstałi na Ce-
sarza/ y chcieli sobie inego obrać/ y do Carogrodu z nim iść. Ale im to Pa-
pież Grzegorz odradził/ czekać nawrocenia onego złego tyrana/ktoremu
z taką pilnością zachować Włosty państwo chciał/ z iaką on na zdrowie tego
nastawał. A gdy Exhilaratus książę albo starosta Neapolski z synem swoim
Andrianem/ lud przymusił aby Cesarza słuchali/ a Papieża zabili: Rzymia-
nie się nań puścili/ y poimawszy go y z synem zabili. Nakoniec y w Rawa-
nie Exarchus Paweł Patricius w zwał się tej o obrazie zabity jest. y tak za o-
nym kacerstwem Cesarz zachodnie państwo utracił.

Posłał zaś Cesarz do Neapolim Eutychiusa/ rzeźnicę ktory Exarcha
bywał/ aby iako mógł Papieża zabił. O czym dowiedziawszy się Rzymianie/
puścić się nań chcieli/ aby go zabili. ale im bardzo odradzał Papież/ y odwiódł
ie od tego aby się nań nie targali. Posłał zaś wielkie podarki y pieniądze do
Longobardów ten Eutychius/ prosił aby Papieża odstąpił: ale oni przy-
Papieżu y wierze Chrześcijańskiej oświadczały się/ y zdrowie swoje przy tym
wazyć obiecowali. Zatem iuz Papież Longobardom nie dufając/ ani
nie na małe siły Wenetów spuszczał/ przez posły znowił się z Karolem
Martellem książęciem Francji/ aby do Rzymu na obronę Włosty ziemie/
ieśliby potrzeba tego była/ przyiachał/ y Consulem Rzymskim został. Co on
ochotnie przez swoje posły obiecał/ y przymierze utwierdził. y tak Cesarz prze-
stał Papieża przesładować/ y Włosty ziemie pokoy się uczynił. Bo Karolu-
śa bać się począł/ o ktorego wielkich zwycięstwach słyszał.

Gdy Cesarz heretyk Papieża w Rzymie zabić kazał: P. Bog do Rzymu
posyłał krole/ ktorzy Papieża czcili. Bo krol Angielski Ceadualda z nabo-
żeństwa/ poleciwszy innym krolestwo/ y światem wszystkim wzgardziwszy/ do
grobu Piotra s. przyszedł. Także Theudo Boioariow książę/ nabożna do
Rzymu drogę podiał. y wiele inych panow/ to czynili.

Bonifacius Niemiecki Apostoł/ posłał do Papieża Denuala kapłana
z listy swemi o niektóre kościelne porządki pytać y nauki pragnąć. Odpisał
mu Papież/ y wiele mu dał przestrogi około dusznych pomocy y kościelnych
rzadów. Niedziy inemi około małżeństwa/ dopuszcza aby się po wyjściu z
zwartego pokolenia porymowali. Pytał go też iesli się iesć godzi z złego ży-
wota kapłany y Biskupy: Odpowiedziano mu/ aby z nimi iadł y pił/ y one
pominął. mogą się z głodkiego towarzystwa nawracać/ ić.

Rok P. 727. Grzegorz II. 14. Leo: Isau: 12.

Gdy od heretyctwa obrazoborskiego ktore Cesarz rozkazywał kro-
lestwa zachodnie y ziemie Włosty obroniona była/ y Papież
Grzegorz od śmierci wybawiony był: w Carogrodzie ci ktorzy
na Cesarza o onoz kacerstwo miłości Bożej poruszeni/ powsta-
wali/ pobici są. Agallianus y Stephanus przywiedli byli na Ce-
sarza wodne wojsko/ ale się im nie powiodło/ za tajemnym sadem Bożym/ zwy-
cięzani są w Carogrodu y potopieni/ drudzy pościganymi. Zaczęli się niebożność
kacerstwa podnosić. ktorey się na wschodnich onych stronach dwaj przedni
by przeciwni. Germanus Carogrodzki y Jan Damascenus mnich w Syrii.
Germanowi Leo Cesarz poty cierpiał/ poty się spodziewał/ iż przezeń
mogł zachodnie państwa do posłuszeństwa przywrócić/ bo był bardzo wzięty y
poważny y w zachodnich ludzi ten s. Biskup y stary/ miał więcej niżli dzie-
śięć lat: y wspominał aby od Cesarstwa nie odpadał. Ale gdy nie

Anastadius.
Cesarza w here-
tycy słuchać Pa-
pież zakazał.
Na Cesarza pow-
stał w śmierci
Papież.

Cesarz zachodne
państwo utracił.

Anastadius Bibliot.

Longobardowie
przy Papieżu.

II.
Appen: ad Greg:
Turon: cap: 110.
Zmowa Papieska
z Franki.

Beda lib: 4. cap: 7.

Ceadualla kro-
lestwo porzucił.

Paulus Diacon: lib: 6.
cap: 13. & cap: 44.

12.
In epist: Greg: 3.
epist: 4.
Czwarte pokole-
nie w małżeń-
stwie.

I.
Theophan.
Sady Boże.

Dwaj sędzi-
wsi heretycy
sprzeciwili.

Germanus Caro-
godzki Patryar-
cha.

Aetio: 4.

nie pomagał swoim onym wspomnianiem: oburzył się nań on Lew / y z Biskupstwa go wypędził. Pisał do Janá Metropolitę Synnadów list wczony / na obronę obrazów / który na Zborze wtorem Niceńskim wspominał. W którym przeklina te / którzy Pismo s. na bálwany y idoly napisane / na obrazy obracają / y bálwany ie ábo idola zowa. y napierwszy był ten s. Germanus / który sie Obrazoborcom mocno sprzeciwił.

2.

Jan Dámascenus.

Po nim Jan Dámascenus zacnego rodu / y wśedzie v ludzi z náuki wielkiej y z świętego żywota wślawiony / ná te sie heretyki písaniem zwłascz púścił. y napisał trzy oracye ná obronę obrazów / które wśedzie rozsłaiac / náprawde sie zástawiał. Upominał y inemi listami wierne / wśkazyuac im fałszywe zdrady oney herezyey / która ták wiele po sobie písma przeciw bálwanom y bálwochwálstwu przymodziła.

3.

Jan Pátryarchá Ierolimski.

Pise o nim Jan Pátryarchá Ierolimski / iz był od Sáraceńskiego Książęcia / który Dámascet w mocy miał / przyzwany / y ná wielkim wrzędzie / iáko y iego oćiec był posádzony / iz zá rada iego wśytko sie działo / y ná tey dostojności siedzac / listy one swoje do Chrześcian przesyłał / y Cesárzá iáko máły Dawid / Lwá zá syie onym písaniem dúsił. Ná te obudwu zdráda posedł on Lew Cesarz. Bo ná Germaná napisał wcznia iego Anástazyusá drugiego Judasá / áby go do onego Kácerstwa námarciał / ábo iáka przyczynę do iego wygnania nálaží / obiecuiac mu dáć po nim Cárogo / odzkie biskupstwo. Wiedział to ná tego wcznia swego s. Germanus: y gdy raz wchodzac do Cesárzá / suknia iego przydeptał: duchem mu prorockim rzekł: Przyjdzie czas iz cie przez Duppin poprowadza. Duppin áz w pietnaście lat wypełnił / y w ten czas sie te słowa zrozumiały. Duppin był ieden w Cárogradzie rynek / po którym ná osle zwiázanego y twarzą w tył obroconego tego Athánazyusá gdy był Pátryarcha / ná posmiwisko ná śmierć wlocono. O czym potym.

Proroctwo Germaná.

4.

11. Maj.

Anastasius Bibliot.

A ná s. Janá Dámascená wymyślił tenże Leo chytróść y potwarz / bla / ktorey reke mu wćieto. Czytay o tym w iego żywocie od Janá Ierolimskiego Pátryarchy písanym. Vćieśyś sie dziwnym cudem / y o náuce Kóścielnej okolo obrazów wtwierdziś. We Włoszech krol Longobárdow Luidbrándus Sutrinum zamek wziął Papieżowi. Ale gdy go Papież prosił y dary mu posłał / ochotnie go wrocił y Kóściolowi dárował.

Rok Páński 729. Grzegorz II. 16.

Leoná Isauriká 14.

I. Luidbrándus zmowił się ná Papieżá z Cesarzem. Anastasius Bibliot. in Greg: 2.

Rzym obleżony y samego siebie iáko Papież wybáwił.

Cud wielki.

Leo Cesarz zmowił się z krolom Longobárdow Luidbrándem ná Papieżá y ná Rzym. Dá mu wśetkie miásta ktore imi Longobárdowie / to iest Książę Spoletánskie y Benewentu trzymáli / rozkazał Euthychiusowi Erárchowi / áby mu do tego pomógł: á Papież áby od Erárchy zabity był. Poddáły sie one Książęta Luidbrándowi / y przyláchal do Rzymu z wielkim wojskiem / máiac z sobą Erárchę. Wyśedł do nich Papież Grzegorz / ktory iney pomocy nie miał / krom samey Boskiey / ná pole Neroná blízko Wátykanum / ná miesce ktore Prata Neronis zwano. y mowa swoia słowy Duchá s. ktory przezeń mowił: ták Luidbrándá zmiećczył y poimał / iz do nog iego wpađł / obiecuiac mu zádne y škody nie czynić. y ná znak tego zbroie która ná sobie miał v grobu s. Piotrá záwiesił / to iest páncierz / wlocznia / miecz posłóciśty / y koronę złota y krzyż srebrny. y po modlitwie prosił Papieżá / áby do láski y pokóin Erárchę przyiał. Co on wezmíł. Dziwy y cudá wielkie ten Papież wezmíł / y Pan Bog przezeń / gdy miał być zabít / ták weczony iest / y śmiał sie w nádzienie Boska y pomocy Piotrá s. nieprzyiacielom w oczy stáwić / y ták ie zwoiował. Erárchá

Erarcha gdy w Rzymie mieszkał / a zdradę od nieiakiego Petazyusa / który sie Cesarzem czynił / na sie miał: Papież mu pomógł / złaczył z nim pa-
ny w wojsko / i z onego nieprzyjaciela pokonał. Co mu sie od Cesarza / iako ni-
zey wyslyszem / szła płaciło. Tego roku widziane były dwie Komecie / ie-
dna na wschodzie słońca / druga na zachodzie / trwały dwie Niedzieli. Zna-
czyły wtargnienie Saracenow do Gallii / w którym niewymowne szkody /
kościółom zwaścza / poczynili / kapłany zabijali / pánienki Bogu oddane
stromocili. 2c.

Rok Pánki 730. Grzegorz II. 17.

Leon 15aurik 15.

Tego iuz roku Cesarz German 1 Carogrodzkiego Patryarche 3
Biskupstwa zelywie zlozył / y na wygnanie poslal. Napisal o
nim s. Damascenus / i z y policzkowanie y zbiecie od żołnierzo-
cierpiał. a na tego miejsce dal heretyka Anastazyusa Syncella
wcznia tegoż Germana / iako sie wyzshy wspomniato. Zezwał
był lud Cesarz / y na wysokiej kathedrze siadshy kazanie przeciw s. obrazom
czynił / y Germana Patryarche tamże na zezwolenie namawiał. Ale mu on
iawnie powiedzial: Bez powszechne Concilium nie podobno miue wzna-
wiać co okolo wiary Cesarzu / wedle Apostolskiego y Oycow ss. podania. y
tak wygnany jest. Siedzial lat czternaście y piec miesiecy. Był lat dziewięć-
dziesiąt y ksiąg niemato pisał. A Grzegorz / mowi Theophanes / naświet-
sz Biskup Rzymki / Anastazyusem Carogrodzkim y iego pisanem wzgár-
szł / y Leon 1 przez listy karal / y Rzym ze wszytki ziemia Wlosta od iego pa-
nowania odwiódł. Bo gdy widzial Papież i z vpominania nic Cesarzowi
nie pomagaly / czekaiac dlugo vpamietania iego / zebrałszy Synod Cesarza
wyklal / iako heretyka. A Wlosta go ziemia zaty odstepila / y dochodow
z niej nie miał. Jednak ieszcze Erarcha / to jest starosta / iego we Wlozech zo-
stawał / ale w Rzymie zadnych rzadow nie miał. A Cesarz w Carogrodzie
obraz y iawnie na rynku palil / y te co sie przeciwalil / zabijal / mczyl / wyga-
mial / zadnego okrucienstwa nie opuszczaiac. S. Damascenus tym
czasem reka ona z odcięcia od P. Boga zleczona / na Cesarza księgi pisał.
w których mu czesto vpor wymiata / i z sie w rzeczy kościelne wdaię / ktore
Biskupom y Concilium podlegly. y wszytkich vpomina aby go w tym nie
suchali. A co sie moca od niego dzieie / iako od rozboynika sie dzieie.

Rok Pánki 731. Grzegorz trzeciego 1. Leon 15aurik 16.

Gregorz wtory z ciata tego do CHRISTVSA wyszedł. Miedzy
swiete poczytany. By były iego pisma zostaly / nie vstapilby był
Gregorzowi pierwszemu. Siedzial lat szesnaście miesiecy ośm.
po nim nastapil Grzegorz trzeci Syrczyk mady barzo y cichy /
y w pismie y w Greckim y Laciniskim ięzyku cwiczony. Vmiat
psalmy wszytkie na pamiec / y wykladal ie subtelnie / y do namowy na vczyn-
i dobrze był szesliwy v ludzi kaznodzieia / mocny obrońca prawowierney
wiary / ialmuznik wielki. Wshyscy go zgodnie nie mieszkaiac moca na Pa-
piestwo porwali. Zaraz Papież list pisał do Leon 1 Cesarza vpominaiac
go y prosiac y gromiac / aby onego kacerstwa przestal. y wyprawil do niego
posla Grzegorza kapłana. Ktory do Carogrodu przyiachowshy / widzac wiel-
kie morderstwo nad Zacholitami przeleł sie / y onego listu / o którym wie-
dzial i z był ostrzy / oddac nie smial / y z nim sie do Papieza wrocil / wine swoje
vznawal.

2.
Idem.

Komety.
Beda histor: Angl:
lib: 5. cap: 24.

1.

Germanus wy-
gnany.
De Imag: orat: 2.
& in vita S. Steph.
Theoph.
Anastazyus zdra-
ca nastapil.
Bez powszechne
go Concilium.

Theophan.

Papież Cesarza
wyklal.
Rzym wolny od
Grekow.

2.

Lib: de Imag: 8
fideorthod lib: 2
cap: 37.
Damascenus re-
ka odcieta pjs
na heretyki.

1.

Gregors 3.

Anastafius.

2.

Anasta: in Greg: 3.
Posel Papieski
slekt sig y listu
nie oddal.

3.
Menolog: Grzeg:
20. Nouemb.
Biskupi wygnani.
Jan Polibory ca-
downy.

Bonifacius.
In vita S. Bonif:
apud Surium
5. Iunij.

4.
Beda konczy hi-
storia swoje.
Zywot W. Bedy.

Czytaj w żyw-
ocie jego 8. No-
uemb.

Smierć iaka W.
Bedy.

5.

6.

vznawiając. Papież zebrałszy Synod chciał go z kaptanstwa zrzucić; ale Biskupi wprosiłi / aby mu ina pokuta dał. A on sie na taką pokutę podiał mówiąc: Uczynię iako s. Piotr / poprawię się / a z listem tym do Cesarza po-
de / y okrutniká sie bać już nie bede.

Leo wiele Biskupow y inych stanow ludzi na wygnanie / ktorzy mu nie przyzwalałi / wypędził. Miedzy nimi byli / Emilianus Czyklow / Basilius y Prokopius Dekapolite / y Theophilus mnich nabożny. r. c. A Janá Bisku-
pá Polibory / gdy do Carogrodu przyšedł / y iemu ono przeklete kacerstwo na oczy wymawiał / y o nie iemu laiał / rużyć nie śmiał. Bo był cudami wiel-
kimi sławny / iako drugi Grzegorz cudotwórca. y kazał mu sie do swego Biskupstwa wrócić. Onych na wygnanie potępionych zabijać nie kazał / aby sie z męczennikow ich korony Kátholicey nie chlubili. Bonifacius on-
niemiecki Apostoł do Grzegorza trzeciego pisał / y posłał kaptana swego / o wielkiej liczbie ludzi do wiary s. obrocanych oznajmując / y o niektore sie trudności z strony rzadzenia y pokuty dawać radząc. Papież inu na wysłko odpisał / y naukę dał / y Pallius mu Arcybiskupi posłał.

Wielebny Beda tu swoje historia kościelna o Anglię skończył / y sam rok naznaczył / po weściu Anglow do Britanniey rok dwusieczny osniedzi-
siaty y piaty: a rok Pánstki 731. Wspomina krotko swoy żywot. W siedmi-
leciech / prawi / danym jest do klasztoru Wirimundy / y wšytek czas żywota mego w onym klasztorze na nauce Pisma s. strawiłem / a przy zachowaniu regul zakonnych / y przy codziennym śpiewaniu w kościele zawždy mi było słodko abo sie czego nauczyć / abo drugich nauczać / abo pisać. Máłoc lat dziewiętnaście zostałem dyakonem / a we trzydziści kaptanem / aż do lat pięćdziesiątego dziesiątego wieku mego / gdym to sobie y swoim / z ksiąg Oycow ss. krotko zbierał y pisał. r. c. To wielebny Beda. Pisał ksiąg wiele / ktore sie wyliczaia. Po wyliczeniu ich taka jest modlitwa jego: Prosie pa-
ny I E Z V / temu ktoremuś dał słowa mądrości y nauki słodko czerpać / da-
mu też do ciebie źródła mądrości przystąpić / y przed twarz twoją stanąć / ktory żywieś y kroluieś Bogu na wieki wieków / Amen. Jáko długo żył / po-
wnego sie nie náleść nie może: to tylo iż więcej niżli sześćdziesiąt lat / a dłu-
dzy aż do sta lat żywot ię przeciagaia. Jáko wyszedł z ciała / ieden wiecz / przy tym był wypisał / y mowi: Lgdy nauczać swoich weźniow y śpiewać chwałę Bożej nie przestał / we dnie y w nocy troche sie przespawšy.

Dwie Niedzieli przed Wielkanocą / aż do świętá Wniebowstąpienia Pánstkiego zawždy wesół był / a Pannu Bogu dziękował we dnie y w nocy / z pismá co śpiewaiać y rozmyślaiać. Śpiewał one słowa Apostolskie: str-
sliwa rzecz wpásć w ręce Pánstkie. y antyphony kościelne. y one: O Rex gloriæ / Domine virtutum. A gdy przyšedł do onych słow: Nie obbiega-
nas sierotami: To plakał / aż ledwie w godzinę do końca dnia drugich słow przychodził. Myslny z nim plakać musieli. A przed sie lekcy czytł. A dzień trzeci przed Wniebowstąpieniem poczał bázro chorzeć / y mowił do nas: Rychło sie weźcie / bo mie już nie długo. Tworca moy już mie weźmie. A na-
zaiutrz rzekl: Mam drogierzeczy w moiej torbie. Nam pieprz / chufili / y kádzidło / wołaycie mi klasztornych kaptanow / niechay im to rozdám. y gdy przyšli / rozdaiac im one drogic starby prosił ich / aby Mše s. y modlitwy zań czynili. y mowił: Czas mi z ciała wynisć / gdyż ták tworca moy kaze / długom żył / ták sedzia moy przeżył / żywot moy. Prágne widzieć krolá CHRISTA / w ozdobie tego. y gdy sie kazał položyc przedwóko miyscu / na ktorym sie był zwykł modlić / mowił: Chwała Ocyu y Synu r. c. ducha oddał w ręce tego ktory go dał. O iego przed kámiennymi kázaniami / ktore zawałaly Amen / Wielebny Bedo / niepewne powieści. r. c.

Roku

Roku tego oni Saraceni albo Arabowie (albo Maurowie Mahometami/bo ie temi imiony zwano) ktorzy byli do Galliey Narbonneſkiej z Wiſpami wpadli/ y wiele miast osiedli/ y wielkie mordy y ſkody/ y koſciolom ſpoſobienia poczynili/ od Karola Martella porażeni y wygnani ſa. A dundzy ktorzy do okretow wcieli/ wſyſcy w nich nawalnoſcia morſka potoneli. Jako ſie to działo/ piſmá doſtatecznego nie máſ/ iedno tá kílás ſlow.

Annales Franco-
rum à Piteo edit.
hoc anno.
Marcellus Sara-
ceny porazit.

Rok P. 732. Grzeg: III. 2. Leo: Isau: 17.

Leo Cesarz wziął synowi ſwemu Conſtántynowi za żone królá Kazarów Chaiana corkę pogánka. Ktora gdy ſie wiary Chreſci-
ánſkiej náuczyla/ y piſmá ſwietego/ w nabożeńſtwie ſie kochála/ y heretyki obrazoborce ganiła: y było to wielkie podziwienie/ iż mloda Chreſciánka y niewiaſta/ wmiála prawde rozeznáć. Zwa-
liá Jrená. Tenże Cesarz ná Rzymiány odpádeł od niego/ wyſtál wiel-
kie woypo do Sycciliey/ y Sycciliey wielka częſć ciężkimi pogłownemi po-
datkami złupił/ y imionom Piotra s. ktore tam były/ dochody roczne pobiał.
y z dzieci brał pobory. Czego Pháráo/ y Arabowie Chreſciánom/ ktorzy ſa
pod nimi nie czynia. To Theophanes. Miał y armatę morſką przedw Wlo-
chom/ ktora P. Bog potopił/ y tak nádzienie do ocrzymánia Wloſkiej ziemi
ſtrácił ten heretyk/ ktory góſie mógł ſie czynił/ Grzegorzá oneo káptaná/ kto-
ry liſt Papięſki do niego za potute moſt/ długo w więzieniu trzymáć w Sycc-
iliey kazał/ y liſtu oneo do ſiebie poſyłać kazał/ á potym go y ná wygnanie o-
ſádził. Grzegorz Papięz Synod wielki w Rzymie zebrał/ y obrazobor-
ce potępił. A ſam wielkim koſciem obrazu zdołił/ koſci ſwietych ze roſytkich
kráſow Chreſciánſkich/ góſie ich doſtáć mógł/ zbieráiąc/ oſóbne dla nich
mieſce ná kładem wielkim/ y ſłużba káptanow y mnichow ozdobił/ y inego
wiele ochodoſtwa do koſciolow przyczył.

I.
Theoph.
Irená pausenka
Pogánſka ma-
prawy.

Idem.

Leo ſie kuſi o
Wloſka ziemie.
Cedre: hoc anno

Anaſtaſius.

2.
Obrazoborce po-
tępieni.
Anatlaſius.

Rok Pański 733. Grzegorz 3. Leon 1. Isaurik 18.

Gregorz Papięz po onym Synodzie wyprawił poſty ſwoie do Ces-
arza. Wyprawiłá teſz drugie ſwoie wſytká Wloſka ziemiá/ y páno-
wie przednieſzy/ piſac y proſac/ aby onego kácerſtwa zaniechał/ á
obrazu s. do koſciolow przywrócił/ obieciuać mu ſtare poſluſeńſtuo/ y dá-
nie y pobory przywrócić/ ieſliby tak uczynił. Ale nie ſpráwili/ ſwoy vpor-
y kłóſć Cesarz y z ſynem prowadził. A wiele Biſkupow wſchodnych/ kto-
ry mu nie przyzwalałi/ wyganiał y trapił/ y więził. y wiele ich w oney
nędzy umierało.

I.
Anatlaſius.
W loſy ofiarni-
Cesarzowi poſtu-
ſeńſtuo, teſt-
kacerſtwa zani-
chał.

Rok Pański 734. Grzegorz 3. Leon 1. Isaurik 19.

Leo Cesarz okruceńſtwa ſwego beſtyálſkiego nie przeſtáiąc/ wiele
niewinnych y ſwietych wyznawcow o obrazu wygnaniem y więzie-
niem pogubił y pomeczyl. Theodorá Biſkupá Graſdorow/ Páwla y
Theoſtęſtá/ Theophila mnichá/ y Janá Opátá Káthárrów. Nie wſytkich
zabił/ kazał męczeńſkiej im korony nie życzac. A iedná wſtrzymáć ſie y od
zabijania/ iáko ſie w przyſłym roku pokáſe/ nie mógł.

I.
In Menolo: Gra-
corum.
Męcennicy o
obrazu.

Rok Pański 735. Grzegorz 3. Leon 1. Isaurik 20.

Leo prawy lew/ wiele kwię tego roku ſwietych roſłá o obrazu.
Zyppáciuſá Lydow Biſkupá y Jedzeiá káptaná męczyć okru-
enie/ y ſkóre im z głowy lupić/ y brody ſmola mázác y palić/ y po-
mieſcie ie wlozczyć/ y ná koniec głowy im wciáć kazał. Grzego-
rzowi Limniocie mnichowi/ ktory go o one niezbożnoſć káral/

Męcennicy o
obrazu.
Menolog: Baſil:
Imp.

lawnie dozwolenie
na mękę Ká-
tholików.

rece wciąż y potym głowę kazał. Był ten Grzegorz już stary / lat miał 95. Inych wiele zmęczonych do wiecznego więzienia dawano / y drugie głodem morzono. A gdy ten okrutnik każdemu dał dozwolenie przez iawnie piśmo / aby na takie co obraży cześć powstawali: wiele bärzo wciępieli święci Boży. Miedzy ktoremi byli: Eudemon Biskup Łámpsaku / y Niceta Biskup Apoliniádu / y inni / iáko jest w księgách męczenników / y inych świętych y Greków.

Rok Páński 736. Grzegorz 6. Leon 1 Saurik 21.

Leon 1 Saurik 21.

I.
Menolog.
Męczennicy.
Ignacius in Tarasio.

NJe przestawał złości swojej Cesarz. Janá Biskupá Gocery o obrażeniu wygnat y strudził / y w oney niedzy iáko męczennik umarł. Zabił y dobrego á sprawiedliwego sędzięgo wrzédniká swego Philippá / ktory o czary pomówione niewinne białęglowy wybawił.

Rok Páński 737. Grzegorz 6. Leon 1 Saurik 22.

I.
Krol mnichem.

Krol Anglow Nordánumbrow Ceowulphus / do ktorego W. Beda pisał historia Angielska / opuściłszy krolestwo y światem pogardził / y mnichem żył / y odzienie przyjął. Wiare o lepszym krolestwie miał / y do niego się gotował.

Rok Páński 738. Grzegorz 6. Leon 1 Saurik 23.

I.
Bonifacius do Rzymu.

Bonifacius bedac już starym do Rzymu się puścił / miał z sobą wiele swoich weźniów / aby się Papież o wiele rzeczy oświadczył ludzkich / y sprawowania zbawienia ich / poradził / y naukę wziął. Był wielce wdzięcznym gościem w Papieża / y w wszystkich Rzymian / ktory go z miłością y wszelkim wstępowaniem / y ludźmi kóściół przyjmowali / y jego nauki słuchali. Sprawiłszy co było potrzebą / y modlitwy swoje na świętych miejscach odprawiały / z rozkazania Papieża do Niemiec się wrócił. Dał mu Papież listy rozmaite do wszystkich narodów / ktorym s. Ewangelia rozsięwał / y do pánów ich / y do Biskupów / oznajmując iż mu zlecił namiesznictwo swoje / aby go we wszystkich słuchali / y jego nauki y rzadzenia przyjmowali. r.

Vilibaldus in vita eius.

2.
Pelágus krol Hispański umarł.
Alfonsus krol Hispański.

W Hispánii Chrześcianom ktory się Arabom ábo Sáráccenom oddawali / y po gorách niewolę ich wchodzili / on szczęśliwy Pelágus krol / po ośmnaście lat iáko był wziął krolestwo / umarł. Zostawił syná / ktory ciele dwie lecie na pánstwie bedac / wieku tego skończył. Obrali po nim / zięciá Pelágiusowego Adelfonsá ábo Alfonsá / ze krwie Rycháredá / onego Gothów / nabożnego y wszystkim milego / ktory naprzód wstąpiłszy na pánstwo / kóściół od Arabów Mahometáńskich poproszane / naprawował. Ten iż był ze krwie Rycháredá / ktory pierwszy był z Gothów Kátholikiem / y Gothy wszyscy do wiary świętej przywiódł / ktorego Synod krolestem Kátholikiem nazywał: on sobie tytuł wznowił / ten co Adelfonsus / y także się nazywał krolestem Kátholikiem. Potomkowie jego zaś byli tego napisu zaniechali / ále Ferdinánd Arágoński krol Hispański / od Juliusa wtorego Papieża wznowienie zaś tego tytułu sobie zjednał.

Krol Kátholicki Hispański.

Rok Páński 739. Grzegorz 6. Leon 1 Saurik 24.

I.
Cztery Biskupstwa w Bawarskiej ziemi.

Bonifacius s. w Niemczech miał już ludzi Chrześciańskich wierznych o sto tysięcy / cztery Biskupstwa w Boiariorum / ábo w Bawarskiej ziemi / za pomocą krola Franków Károla Mártellá / zalecił / y na cztery części pásterstwo ich rozdzielił. Janá postawił w Burgundii

burgu / Grimberta w Fryzyc / Gunibálba w Rátisbonie / Dwinilus inż był
 zasiał w Potawie. O czym gdy dążyć do Papieża: pochwalit mu wsty-
 tko / y rece w niebo podnosić / iako sam piśe / P. Bogu za one nowine dzie-
 łował / iż tak rozmnażał kościół swoy. Upomina go / aby nie wstawiał w ro-
 bocie oney świętey / a żeby na iednym mieyscu nie mieścić / kościoły obcho-
 dził / y spraw wszystkich duchownych doglądał.

Longobárdow król Luidbrándus powstał przeciw swoimże Gothom /
 to jest / przeciw księżciu Spoletáńskiemu Trásámundowi / zwoiował go
 tót / iż do Rzymu wciąć musiał pod obronę Papieśką. Pusił się za nim
 Luidbrándus y oblegił Rzym / y chciał aby mu go wydano. Ale Papież y
 Stephan Pátricius wydać go niechcieli. y rozgniewány Luidbrándus /
 Wátyskan który w murach Rzymskich nie jest / wziął / y kościół s. Piotra wy-
 łupił. czego y nagrubżył oni przedtym Gothowie czcząc mieysce ono / nigdy
 weznieć nie śmieli. A odciągamy od Rzymu / cztery miasta Papieżowi /
 Amerium / Hortus / Polimária / y Blere odiał. Poprawił się Trásámundus /
 y Rzymiány zaś Spoletu dostał. O tym złupieniu kościoła s. Piotra Pa-
 pież żałosny list piśe do Karola Mártellá księcia Fráńkow / o pomoc go
 na Longobárdy prośac. Skarł Pan Bog Luidbrándá / iż naienie tego
 królestwo jego wstało. Poty / choć zli Longobárdowie / panowanie mieli /
 y Bog ich cierpiał: ale gdy się na kościół taki rzucili / zepchnął ich P. Bog z
 onego ich królestwa we Włoszech.

Valibal: apud Suri-
um 5. Iunij.

Marianus Scotus
in Chronico.

2.
Anastasiusz Bibliot.

Luidbrándus wy-
łupił kościół s.
Piotra.

Longobárdow
królestwo czemu
wstało.

Rok Pański 740. Grzegorz III. 10.

Leon 4 Isaurik 25.

Bonifácus s. Synod w Niemcech Biskupy skupiwszy uczynił /
 ábo w Augustie / ábo gdzie nad Dunájem. Bo piśmá o mieyscu
 pewnego nie máł. Co się na nim postanowiło y naprawiło: wy-
 piśał samże Bonifácus do Guberta Arcybiskupa Dorow-
 neńskiego. y upomina go y pobudza do roboty pilney około dusz
 ludzkich. Namienia y to / iż w Rzymie y we Włoszech / y we Fránciey wiele
 widział niewiaśt z Angliey / które się na pielgrzymstwo wdarły do s. Pio-
 tra / poprowały się y stan nieczysty prowadza / prośac go / aby swemu naro-
 dowi sromoty tej bronil / a chodzie im na takie drogi zakázował.

Ina król zachodnych Sárónow w Angliey / chcąc poddane swoje do
 wiary Kátholickiey kościoła Rzymkiego przywiązać / z osobnego ku s. Pio-
 trowi nabożeństwa / królestwo ono swoje P. Bogu / y s. Piotrowi zlecać:
 dające Papieżom uczynił / y pobor z niego postąpił / aby z każdego domu pie-
 niadzi ieden na Papieża co rok wybierano. Toż uczynił Offá drugi król An-
 glow Merciorum, który rychło potym królował. A Etelwoldus ábo Achul-
 sus / który máło nie wstyknął onego wyspu królem był / tego poboru Papieżo-
 wi przyczynił. To piśe Virgilius w dziełach Anglow. y mowi / iż ten pobor z
 Angliey / pieniądz s. Piotra nazwany / trwał aż do roku tysiącnego pieśe-
 nego trzydziśtego. y mowi / że go ja sam wybierał. Jest co wwać / ko-
 ro tego poboru dawać Anglia przestála: tak w heretyckie przeklectwo wpa-
 óła. Zoná też onego króla Iny Edilburgá / królewski stan porzuciwszy / do
 klasztoru posła / y tam mniłkom siostron swoim w Chrystusie wstugowała.

Gdy Leo Cesarz mniemał / iż inż walczyć z obrázy wygrał / dla których
 wiele świętych pogubił y pomeczyl / y w wieżach pognoil: sam od P. Boga
 skarany wpał. A przed jego śmiercią frogie trzęsienie ziemi y długie / ko-
 ro tego dwanaście mieśiecy / Cárograd y inne kráiny poprowało / kościoły
 y przedmiejse budowania obálone sa / y wiele ludzi poginelo. Toż było w
 Tykomecie y Niecey y w inych miastach.

I.
Synod w Niem-
cech.

Niewiaśty piel-
grzymki nie do-
bre.

2.
Virgilius de rebus
Angliz.
Dań Papieżowi
z Angliey.

Świętopietrze.

Edilburgá królo-
wa mniłka.

3.
Theophan.
Trzęsienie zie-
mie.

Luidbrándus

4.

Anastasius.

Luidbrándus zno-
wu na Papieża
powstał.

5.

Naprawa na Pa-
pieża Cesarza
Leoną.

Luidbrándus król Longobardów / o to iż Trásamundus książę Spo-
letańskie od Rzymian na swoje państwo przywrócony był do Rzymu sie du-
gi raz z wojskiem puścił / y posadziwszy oboz na polu Tieroná / Kámpania
zlupił y wiele Rzymskich panów poimał. On też Trásamundus wiary Rzy-
mianom nie dotrzymał / y zamek Gallehum wziął / który y niego Papież o-
kupować dla rozlania krwi musiał. Bedac tedy Grzegorz w wielkiej tru-
dności / mury Rzymskie iako mogli naprawował / á do Karolusa i Martella
książęcia Franków posły wyprowadził / Anastazyusa Biskupa y Sergiusza ka-
plana / prosić o pomoc y obronę y posyłać mu duchowne wspominki : y pi-
sał list bardzo żałosny chcąc go do przedkier pomocy wzruszyć. Przekłada mu
nabożeństwo które ma ku kościołowi Kátholickiemu y Piotrowi s. aby mu
sie zaslugować gdy czas jest / nie opuszczał / i.

Omięskiwal na one pomoc Karolus / y podobno Luidbrándą gniewać
nie chciał / iż mu też w Galliey przeciw Saracenom pomoc dawał. Ona wspi-
tka wojna na Papieża / pochodziła z naprawy Cesarza Leoną / który Luid-
brándowi wszystkie Włoska ziemie mieć / á dwou onych książąt Spoletania-
skie y Beneventańskie wygubić ábo opánować dopuszczał / aby sie tylo nad
Papieżmi mścił. Lecy P. Bog znalazł Papieżom y Rzymowi dziwną obro-
nę / o ktorej wstysym.

Rok Pański 741. Grzegorz III. II.

Constantina Copronima I.

I.

Leo Cesarz y-
mark.Theoph.
Copronimus syn
iego taki.Zli długo panują
Copronima wy-
gnał Artabásdus.Anastasius Pa-
tryarcha poplat-
sił.

2.

Bluznienie Co-
pronima.

3.

Theophan.
Męczennicy.

Co Cesarz on heretyk y okrutnik umarł. Nastąpił na iego miera-
sce syn iego Konstantinus Kopronimus / mając lat dwadzie-
ścia y jeden / rodzący się zurcy / który złością y niewiernością ábo
z oycem zrownał ábo oycą przechodził. Boga sie zaprzął / y na-
świętsey matki iego y świętych iego / czarów y dyabelstey flu-
żby nauczył sie / y wszystkiemi sprośnościami sie pomazał / krew ludzką na stu-
żbę dyabelską rozlewał / y wszystkie duszne skazy od młodości umiał / y oycą
sie tego wszystkiego nauczył. Jakie Pan Bóg za ludzkie grzechy karania
przepuszczał / iż y iego oćiec / tak zły bedac / y ten syn iego jeszcze goršy / długo
na państwie żył / y nieprzyjaciele użyć ich y stracić z państwa nie mogli.

Ná tego Kopronima zaraz powstał zięć Leonow Artabásdus Euro-
potał / y przyjaciele Kopronimowe / którzy mu życzyli / poimaly zabijał / tak
iż sam Kopronim ledwie z Cárogradu uciekł / do Lacy na hermaná nad zol-
nierzmi Tráciey / ktorego namówił / aby mu przeciw Artabásdowi pomoc
dał. Lecy Artabásdus wiał sobie stároste miastá Theodora Pátriciusa / iż
przy nim státał / y zmyślił fałszywą nowinę / do ludzi to wdając / iż Koproni-
mus umarł. A lud zaraz Kopronima iako niebożnego y Bóžego nieprzy-
jaciela przeklinał / á Artabásdą iako Kátholika przyjmował / y tak na pań-
stwo wstąpił.

On Anastazyus Pátryarchá Cárogradzki / co z pány wiare odmieniał /
zaraz do Artabásdą przysłał / y iawnie przed ludźmi na Kopronima porwie-
dzał / y dziewo krzyżá s. wziąwszy / mowił : Przez tego który na tym wiśiał
przysięgam / iżem to od Kopronima słył : Nie jest Syn Bóży CHRISTVS
ktorego Mária wrodziła / ale sczery człowiek / á Mária tak go wrodziła / iako
to mnie Mária matka moia. Tego sie był y oycą młodziemiec nauczył / y tak
wychowany był. Oćiec goršy niżli Saracen / tak to umiał / á młody nie ro-
miał. y to było źródło oney ná obrázy wojny.

Tego roku / pisał tenże
Theophanes : Kwelił król Arabów na wschodnych kraich / wszystkie po-
mane Chrzesciány w swej dzierzawie pozabijał. O iako tam wiele było me-
czenników / á pisma o nich tylo táki sły.

Gdy sie

Gdy sie Luidbrándus król Longobárdow ná obleżenie Rzymu gotował/ Grzegorz trzeci Papież z tego swiata do CHRISTVSA wyszedł 28. dnia Wouembia. Wiele kościołow pobudował y ponápráwiał/ y zlotá y srebrá im nádal ná naczynia y ochedostwa rozmaíte/ ktore wylicza Anástázynus. Dla oney trwogi od Longobárdow/ przedto duchowni nowego Papieża obráli Zácháriasa/ piatego dnia Decembra. Był Zácháriasz Grzeczyn z oycá Polichroniusa/ wielce cichy y dobry y dziwnie lástkawy y nieprzyiacielom swoim dobre czyniacy. Lud Rzymiski milował/ y zdrowie swoje zańdawał. A bo-
 iac sie náizdu onego od Luidbrándá/ posly do niego wyprawil/ przez ktore go wblagał/ iż miastá one cztery kościołowi wziete wrocić obiecal. A Rzy-
 mianie też onego ktory ie zdradzał Trásámunda odstapili/ iż sie poddác Luidbrándowi musiał.

Grzegorza 3.
 śmierć.

Luidbránd vbla-
 gal Papież Za-
 chariasz.

Károlus on Márcellus kśiaże Fráńkow tego roku vmárl. Szczęśliwy ná wojnách/ y pomocnik do náwrocenia Pogánstwa w Niemcech/ iáko mu to s. Bonifácus przyznawa. Prawda iż kościołom škody czynil/ ale w po-
 tućie z tego swiata zshedł. y co o iego z obáwieniem iákiegoś potepieniu po-
 wiádaia/ nie ma nic pewności. Przypłacił grzechow swoich niemoca wielka przed śmiercią/ ale sie do P. Boga miłosierneho y do przyczyny swietych ie-
 go wcielił. Po śmierci iego ná dziedziectwo/ nástapili dwá synowie iego/ Károlomanus y Pipinus. Károlomanus wziął Austrázya/ ktora sie Ale-
 mania zowie/ y Turingia/ y naprzod rzady w swoim páństwie poczynáiac/ od kościołow poczał. Prosił s. Bonifácusa/ aby do niego przyáchal/ á o ná-
 prawowaniu kościołow wpádlých y złozeniu Synodu z nim sie nápowil/ á-
 by wkrótce wedle praw kościelnych do swego sie stanu wroćilo. Bonifácus
 dobra wola iego zrozumiawszy/ pierwey do Papieża posláncá swego Deutá-
 ra káptaná posyla/ y piše rádzac sie y náuki prosiac o trudnościach napráwy
 oney/ á zwołaszá o zlych káptanách y Fráńkow/ oznáymuiac/ iáko w meczy-
 slości y zlych obyczáich/ po kilku zon máiac/ mieřkáia/ iáko ná wojnie krew
 ludzka rełkami swemi rozlewáia/ y Pogánřka y Chrześciánřka/ iáko kościoły
 y klasztory y biskupřwa swieckim dáia/ zc. Opowiáda mu też iáko niekto-
 rzy Alemáni y Boioárowie y Fráńkowie/ w Rzymie będąc/ niektórymi sie
 rozpustnemi postępkámi Rzymian/ ná nie pátrzac/ ná Calend: Ianuárij, to
 iest/ ná zapusty y ná zabobony Pogánřkie okolo czárow/ obrařili y wzgorřy-
 li/ y proři aby tego tám zázazal.

4.

Károlusa Márte-
 la śmierć.

5.

Károlomanus y
 Pipinus bracia.

Pobořność Karo-
 lomaná.

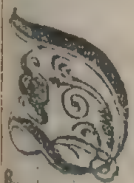
In vita S. Bonif:
 lib: 2. cap: 1.

Rozpustność kři-
 řey y Frankow.

6.

Rok Páński 742. Zácháriasz 1.

Constantiná Copronimá 2.

Wá Cefárze Artábásdus w Cárogradzie/ á Kopronimus w Ar-
 meniey kroluiac/ o páńřwo sie rozbiłali. Artábásdus czyniac
 sie Kátholikiem/ nie poczał nic od kościoła/ ale sie falszywemu
 y wtráconemu Pátryárře/ y syná swego Nicephora/ korono-
 wác dopuřcił/ ná samo páńowanie pátrzac. Miał pierwey fal-
 szego Pátryárře zrzucić/ á inego prawowiernego Biskupom poświęcić
 kázác. czego iż nie uczynil/ páńřwo z synem y zdrowie strácił. Bo gdy młod-
 y syn Nicete przeciwo Kopronimowi z wojskiem poslal/ poráżony iest/ y
 wroćil sie Kopronim ná páńřwo/ iáko sie nířey przetoży.

Awelid Arábřkie kśiaże/ ktory Syria trzymał gdy vmárl/ Głzyd ktory
 po nim nástapil/ dal wolność Chrześciánom/ aby sobie Pátryárře Antyo-
 chenskiego obráli/ ktorego iuż dla zázazania Sárácenow/ przez lat czterdzie-
 ści nie mieli. y z weseleniem wielkim Stephaná mnichá Syriyczká prostego ale
 nábořnego podáli/ y mieli nápotym wolne wybieranie. Rozmáś też Pátry-
 archá

1.

Theophanes.
 Dwa Cefarse.

Artábásdus nie
 poczał od P. Bo-
 ga.

2.

Pátryarchá An-
 tyořki wybrány.

3.
Theophanes.
Piotr Metropolita
Damaſku me-
cennik.
Theophanes.
Drugi Piotr me-
cennik śmiał
na Mahometá.

4.
Rzymie na nie
nie patrzył.

5.
In vita S. Bonif.
lib. 1. cap. 33.
Surius 5. Junij.

Synod Bonifaciu-
śá.

6.
Anastasius Bibliot.
in Zachar.

Zacháriáš Pa-
pieś śmiał się
Luidbraudem.

Przymierze na
lat 20.

Imiona 8. Piotra
wracała się.

archá Alexandrijski porzucił heretyczwo Monotelickie / y z swemu do Kościoła
ney sie iedności przylaczył. Obie woję y szesliwe nowiny Chrześciany
bárzo uweseliły.

W Damaſku / Piotr Metropolita onego mieysca / gdy ganił Mahome-
tánskie błędy y plotki / háli książe Saracenow / ięzyk mu wrzucił / y do
Arabiey wygnął. Powiadał ci co go słyseli / iż gdy Mſa miał dobre słowo
wymawiał / y tam iako męczennik umarł.

W Mawinnenu drugi Piotr dobrowolnie od tychże Mahometanow
męczęństwo podiał. Zachorzał y przedmieszych Arabow z ktorymi towarzysz-
stwo miał / do siebie przyzwał. y rzekł do nich: Chcieście niewierni / iedność
to iżecie mnie nawiedzić. Bog wam zapłaci. chce was mieć świadkami me-
go testamentu / ktory taki jest: Ato nie wierzy w Oycá y Syná y Duchá s.
iednościota y Boska iedności Trojca / umarł na duszy y wieczney me-
godzien jest. Taki jest Mahámát fałszywy prorok wás y przesłaniec Anty-
chrystow. Odstapcie go y od báśni iego / radzę wam. y oświadcza sie przed
niebem y ziemiá / iż z nim męczęni będziecie. Oni mniemali iż z choroby láda-
co mowi: Ale gdy ozdrowiał / poczał iawnie wołać / Mahámát przekle-
ty / y wyszyły ktorzy go słuchali / y báśni sa pisma ięgi: ściecy od nich me-
cennikiem został. Teg wysławia oćiec náš Jan nazwany Chryloraas. Ktore-
zwano Mansur wedle starego nazwiska domu iego. Był to Jan s. Damaſcen.

Zacháriáš Papież odpisując Bonifaciuśowi / a dając mu na wyszy-
naukę / o one sie przymowke sprawuie / iż w Rzymie ná zle przykłady pátzacy-
goście sie przychodząc gorſza. Zákazuem / y przodkowiem moi záwždy / páni /
zákazowali / aby sie zabobony Pogańskie nie wznowiały. Ale to złe / z cástro-
wstich pokus záwždy odrasta / ić. A tego nášego wieku / o Rzymie go-
ście ktorzy tam bywali / á zwłasczá heretycy / ná zle y złym okiem pátzacy /
dobrze mu áiac / wiele złego piſa ábo mále rzeczy ſerza. Jakoby Rzym wſytki
świète miał. do ktorego gdy ze wſytkiego swiátá ludzie ida / co dzis wſytki
záraz ná nowych wroſcie. Karza złe w Rzymie / ale wſytki wykorzenić niepo-
dobno. A teſz dla złych / wiára y náuka cierpieć nie ma. Bo wſytki grzedny
ludzkie oney obietnice Páńskiej nie zepsuła: Nie wſtanie Piérze wiára two-
ia. Zbuduie sie w Rzymie / kto ná práwe nabożeńſtwo idzie / á dobrych cowa-
rzysem y náśladownikiem / złe opuſzczając / być chce.

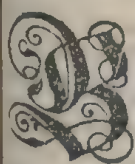
Bonifacius miewſzy liſty od Papieſza / znowi wſy sie z Károlomanem
wezynili Synod / ná ktorym było ſieſć ábo ſiedm Biſkupow. y potarali me-
czyſte káplany y meſzoboyce / z káplánſtwá ie ná pokute ſkádając / y ine s.
ſtawy poczynili / ktore Károlomanus ksiąſze Fráńkow wykonywał / á Pa-
pieſz potwierdził.

Gdy Luidbrándus Krol Longobárdow wrócenie onych czterech miáſt
Papieżowi iako był obiecał / odwołczal / wybrał sie do niego Papież Zachá-
riáš z wielá ſwoich duchownych. W czym gdy wziął wiadomoſć Luidbrándus
dua / zacne ludzic y przedmiesze / dáleko przeciw temu / y potym wſytko prá-
wie woysko wyſtał / chcąc go we wſytkim rzucić. Zákachali sie v Spolecu ná-
mieyscu ktore Interánnem zowia. gdzie sie w Koſciele s. Walenteo w Pra-
ktorzy dzień przywitali. Nabożnemu rozmowami wciſyl Krolá onego Pa-
pieſz / y pot mile go áz do namiotow Krol prorádził. A w Sobota náſauca-
mocnemi ſłowy Duchá s. y vponinaniem goracym / do pokoiu / aby sie Krol
ludzka nie rozlewála / ták ſerce pána onego Papieſza ſkrusyl / y zmiekczyl /
záraz wſytko wezynil co kazał. Miáſta one cztery wrócił / y więznie wſy-
ckie wolno puſcił / y ná dwádſięciá lat przymierze z Kſieſtwem Rzymſkim
wezynil. Wróciło sie Papieżowi y Sábinięſkie od lat trzydſięci zábożne
Wárowieſkie / y Aurięſkie / y Antokitáſkie imienie / y ine / ktore ten Krol
znorzył.

znovu s. Piotrowi darował. y tak bez mieczá duchem Apostolskim onego Luidbrándázwoiował. W Niedziele gdy Biskupá Konsentyńskiego ná prosbe krolewska poświęcał tenże Papież / Longobárdowie ná modlitwy tego nabožne y gorace pátrzac / z krolew swoim y vrzedniká iego / tzy wylewáli. y byl tegož dnia y Papieżá on krol z wielkim weselem. A názáutrz sie roziecháli. Poslal przy Papiežu pány swe Luidbrándus aby mu služili / y miásta one ze wsytkim iemu w reke oddawali. Potym sie šťastliwie do Rzymu Papież wrocil / y lud wsytek zebrawszy Pánu Bogu dzieki z nimi oddával. To Anástazyus.

Rok Pánski 743. Zácháriášá 2.

Constantiná Copronimá 3.

At drugi Synod w Liptynie Biskupow od Bonifáciusza y Károlomaná kšiažećia zebřany. Ná ktorým miedzy innymi wstáwámi / vprosil Károlomanus / aby časú wojny v kšciotow pozyczac mogli pieniedzy / ktoreby sie zás kšciotom wracály. Z tego Synodu pisal Bonifácius do Papieža prosiac / aby trzy Pállius Bená troie Arcybiskupstwo poslal / ná Treverskie y dwie ine. Co Papież uczynil. A w tym kšs falszywie powiedzial y zwiodl s. Bonifáciusza / iz ten mu wwierzył / iákoby Papież za one Pálliusie pieniadze bral y w Symonia ropadal. y pisal do Papieža / ganiac mu to y przymawiaiac. Ná co go zgrozil. y Papież odpisuiac / iz takim rzeczem smial wiare dáć / ktoremu sie on y wsytek kšciot s. bzydzi. Gdyž swiete y Božkie rzeczy przedawác / ciežki y wielki grzech iest.

Luidbrándus gdy o smierci Leoná Isauriká z ktorým przymierze miał przeciw Rzymianom / y wojnách domowych w Carogrodzie wstřsal: vnyssil / Erárche Cesarstkiego wygnáć / y Káwenny y ine przyległe miásta opánováć. Erárcha Eutychijs y Jan Arcybiskup Káwenny vciekli sie do Papieža / aby ich od nárazdu Longobárdow obronił. Dufáiac Pánu Bogu Zácháriáš Papież / puscil sie do Káwenny. gdje lud wštek wwešelil / ktery wotáli: Przysedl / przysedl do nas oćiec náš / opuścil swoie owce / á nam zgubionym ná wybáwienie przybył. Z Káwenny dal o sobie znać do Luidbrándá / ktery z wielka czcia swoie pány przeciw iemu wyslal. A Papieżowi powiedzialo tájemnie / iz go zdrádzic miano y zabić: ále sie on tego nie przeletl / Bogu dufáiac. y wiáchal do Mole miedzy Longobárdy / y potym do Tyczynu 28. dniá miesiáca Czerwca / to iest w wigilia s. Piotrá y Páwla. przyiáchawsy / przed miástem w kšcielo / ktery zowia Corlum aureum / wigilia swiecił. A prošony od krolá názáutrz w miescie Msa w dzien ss. Apostolow obdržował / y tam sie z krolew witáiac / z nim pospolu iadl. Vczci iákto mogl nalepiey Papieža / y z namow nabožnych iego / uczynil o co prosil / y Káwenny y Erárcha zaniechal / y Papieža gdy sie wracal áž do Pazdu rzekli kilás dni sam prowadzil. Wrocivšy sie Papież do Rzymu / znovu swieto ss. Apostolow obchodzil / z ludem wsytkim Rzymstkim y z Káwennaty P. Bogu dziekuiac / á prosiac aby ie od onego przesládomniká krolá wšbáwil / y vprosili. Bo rychlo potym P. Bog go stráčil / y wielkie sie sstáto wesele nietylo Káwencytom y Rzymianom / ále y samym Longobárdom.

Z tego káždy pozna iákto bylo falszwe obžátowanie Grekow ná Papieža. iákoby oni od Cesarstkiego poslušensťwá Wloška ziemie oderwáli / y Erárchy wygnáli. Gdyž sie wšedzie o Cesarzá y o iego zwierzchnosć wkládá / y zástáwiali / iákto ten Zácháriáš y zdrowia nie žalował / okrom herezy y niebožnosći z strony obrazow. Zácháriáš gdy sie vspokoila Wloška žie-

7.

1.
Czísu wojny kšcielných pieniedzy pošycuia.

Potwarzy ná Papieža wwierzył Bonifácius y wmyšlal.
Zachar: epist: 8.
Tom: 2. ep: R. P.

2.
Anastasis in Zachar.
Exarcha do Papieža sie vciekl.

Zácháriáš Papieš do Luidbrándá iáchal.

Zwyciešyl Luidbrándá, o Exarche.

3.
Papież bronil Cesarzow we Wlošech.

Bibliot: Vaticana.

4.
Zonaras & alij
Grzci.
Copronimus wre-
cił się na Cesa-
rstwo.
Anastazyus Pátry-
archa fałszerz, po-
karany.

Proroctwo S.
Germaná.

5.
Anastazyus.
Copronim dáruię
dochody Papie-
żom
Hadria: Pa.

1.
Theophan
In nomine Patrie
& Filie chrześ.

2.
Pipinus Maiordo-
mus pobożny.
Ex Vatic: Bibliot.

Nauki Papieſkie
do Fráńkow.

3.
Paulus Diaconus.
Luidbrándus krol
ymarł.
Luidbrándus
iáki.

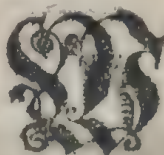
Anastazyus.
Ráchis krol Lon-
gobardow przy-
mierzę & Papie-
żem.

miá Synod miał w Rzymie / ná którym wiele świętych wstaw o toło kościel-
nego rzędu y naprawy obyczajow káplánſkich uczynił. A nawieccy czystość
duchownych opátruie / y wſytkim przystępom do nieczystości zabiega. 2c.

Copronimus Cesarz obległ Cárograd y w nim Artábásdą y syny ięgo.
Dał mu bitwę Artábásdus / ále przegrał. á w mieście głód wielki był / dla
ktorego ludziom áby wychodzili biani niektóre otworzył Artábásdus /
potym wpuszcic Copronimá musiał. który mu y synom ięgo dwiemá oczym
wysłupił y wiele pánow pozabił y pomeczyl / y żołnierzom obcym łupić do-
my kazał. Ná koniec onęgo Pátryarchę Anastazyusá z Artábásdem ślepym
y synami ięgo / ná rynek który zwano Dippium wywieść iáwne gdy gonie-
troy czynił / roſkazał. y tam go pierwey iáwne bito / potym ná oſiá opát wſta-
dzono / y ná hánbe go y poſmięwiſto wodzono / y ſpełniło ſię proroctwo S.
Germaná. A iednak tak zelżone potym ná Biſkupſtvo Cárogradzkie Ce-
sarz ten wſádził / gdy iemu w heretecztwie y złoſci rownego náleſc nie mogł.

Conſtántinus Cesarz wſtykawszy iáko Papieſz Ráwenny obronił / po-
ſłá ięgo w Cárogradzie uczcił y z dobr Wielkich z Rzeczyp: z Aláſſy / Nym-
phy y Normias / wielkie mu wieczne dochody y potomkom ięgo Papieſzom
dárował. Często go Zácháriaš o wiáre liſtami ſwemi wpminal ále on zło-
ſci ſwoey táił / potł ſię ná pánſtwie nie potrzepił.

Rok P. 744. Záchár: 3. Copronimá 4.

Antyochiey po śmierci Stephaná Pátryarchy kſiaſze Sárac-
cenow dopuſcił inęgo Chrzeſciánom wybrać / y wybrał Theo-
philáctá z Ledſſy / meſzá z wielkimi dáry Bożemi. S. Bo-

niſacięs znówu chrzciędnęgo kazał / ktorego káplán co po-
Láćinie nie umiał chrzcić mowił: Baptizo te in nomine Pa-
tria, & Filia, & Spiritua ſancta. O co gdy dwá ięgo káplani Virgilius y
Sidonius wpmnięć go y znim ſię ſpięrać nie ſmieli: do Papieſzá piſáli. Kto-
ry wpminal s. Boniſacięſá / áby tego nie czynił / gdyſ nie ze złoſci áni z tá-
cerſtwa / ále tylo z gruboſci / tái ſlowá one on káplán krecił. Gdyſ y od here-
tykow ochrzczony w imię Oycá y Syná y Duchá s. znówu ſię chrzcięć nie ma-

Pipinus Maior domus krolow Fráńkow bráć Karolomaná nie mnię-
ſe nád brátá ſtáránie czynił o naprawę koſciolow / y kárnoſć w obyczajach
duchownych y ſwieckich. y wypráwił poſlá ſwego do Papieſzá / Erbená ká-
planá / o niektóre watpliwóſci w koſcielnych rzadách pytáć: imięnię
Biſkupow y inych pánow w Chrzeſciánſtwie pobożnych. y odpisál Papieſz
Pipinowi y Biſkupom / y Opátom / y wſytkim pánom Boga ſię boiáć
ná one pytánia odpowiadáć / y dwádzieſciá y ſiedm ártýkulow podáć
ktorych nawieccy ieſt o Biſkupách y káplánách y o czystoſci duchownych y
ſwieckich w małżeńſtwie. y o mnichách y mniſtách / ktoreby powinney czy-
ſtoſci nie doerzymáły. 2c.

Tęgo roku z ſwiatem ſię rozſtał krol Longobárdow Luidbrándus. był
ná kroleſtwie rok y trzydzieſci / mieſięcy ſiedm. Był mady y porádný / ná
woynie meżny / á pokoy miłuiacy. Dał ſię iáćno wblágáć. Ná onym ſię
zlupieniu koſciolá s. Piotrá w Rzymie potknáły omierzil. Popedliwy był
ná obie ſtronie / y ná láſkawoſć y ná ſrogoſć iáko go kto umiał wblágáć y za-
palić. Wiele koſciolow nábudował. Koſci s. Auguſtyná uczcił / y ktorey
Sárdiniey do Tyczynu. W páłacu ſwoim káplíce záwždy miał / w ktorey
ſłuſzby Bożey y ſpiewánia co dzień ſłuchał. Náuki nie miał / ále domcip-
wielki. Po nim náſtąpił Hildbrándus wnęć ięgo / ludziom niewdzięczny
ktore po ſiedmi mieſięcach Longobárdowie zložyli / á Ráchisá kſiaſze So-
roſiáć

roimianští zácháři wzięli. Do tego Papież Zácháriaš o przymierze posłał /
y dał ie z chęcią na lat dwadzieścia. y ták Włosta ziemia w pokoju była.

Alfonsus abo Adefonsus abo Jldesonsus król Hiszpáński Saracenom
sie odepniął / miał od nich wiele odebrał / y powiat wszytek Gállecye o-
swobodził / y náprawował kościoły. Był ze krwie onego Rycháreda / który z
królów Gothskich pierwszym był w Hiszpánii Zácholikiem.

Rok P. 745. Záchár: 4. Copronimá 5.

S Wiety Bonifácus Synod złożył zá pozwolenim y pomocą Ká-
rolomaná y Pipiná / ná kterym dwa heretycy Aldebertus y Ale-
mens wytkli sa / y Gerwilus Biskup Moguntynski dla mezo-
boystwa / kterym sie ná wojnie mścił śmierci oycá swego / złożony
jest. Ná tego miejsce wybrány jest ten s. Bonifácus / který do
tego czasu / legatem tylo zostájac Papiestkim / á wszytkich Biskupow dogla-
dał / stolice swej pewney nie miał. Prošili oni kšážete Karolomanus y
Pipinus Papieża / aby Moguntie Biskupstwo Metropolia okrášil.

Z tego Synodu s. Bonifácus pisał list zá zezwoleniem onych Bisku-
pow do króla Anglikow Mercior / do Achebálda / vpominájac go / o mecto-
re grzechy wielkie w kterych leżał / iż bez zony własney z niewiastami mie-
štal / y poświęcone pánienci sromocił / y kościelne imioná kápał / wywo-
dzac mu mądremi y miłostí pełnemi słowy sromotę / niebezpiečność / y po-
tępienie iego / y przykłady zley śmierci tákich pánow / á prošac aby sis upá-
mítał. zc. W tym liście oznaymia iáko Saranowie Poganie cudzoložnice
kaza. drugdy kaza sie iey samey obiesić / drugdy ta w ogniu pala / drugdy ze-
brałszy sie niewiasty / wódza ia ode wsi do wsi / biacy nožmi kolac / y juknia
ná niey drápájac / y drugim ia ná tez meki odsyłajac / až ia vmorza.

Posłał mu też miły stárzec zá vpomínek iástržabá y dwu sokolow dla ie-
go myslířtwa / bo go bylo to prošil / y dwie páwezie y dwie wloznie / chcac
sie ták weń wkrásc / wszytkim sie iáko Apostol mowi / we wszytkim schylájac
dla zbáwiená ich. Tím sie on list królowi oddáć miał / przyžrzed go y pá-
trzył / ieluby co nieprzyřtoynego w nim nie bylo / kazał Egbertowi Archidyá-
konowi / iáko pokorny y sobie nie dúřájac. Co zá pożytek on list przynioř /
nie niewiemy / tylo to iż on król od swoich zbrádlíwíe zabity w noci vmárl.

Z Synodu onegož wysłał Bonifácus do Papieża Deneárdá káplaná /
prošac aby onych dwu heretykow Aldebertá y Klemenřá poimáć / y do wie-
řenia dáć / aby ludží nie záwodžili / kazał. O Aldebertie dáć znáć y przez
list swoj y przez poslá do niego / iż sie Apostolem CHRISTV SOWY M czy-
ni / y kościoły swoim imieniem poświęca / páznogcie swoje y wlořy czcić ka-
že / iáko reliquie Piotrá řwíetego. A gdy go lud o řpowiedź aby ich wyslu-
chał prořil: mowi im: Wiem ia wszytki grzechy wasze / nie potrzeba mi ich
powiádać / idźcie do domu / á badźcie o odpuszczeniu ich beřpieczni. O liście
tež od P. CHRISTVSA z niebá do Jeruzálem zřzuconym / ludžiom báie / y
řtáznie go / y modlitwy do Anyolow ktore miánuie / náđ te ktore řa ro piřmie
s. miánowáne czyni: y zwał ie Uriel / Ráguel / Tábucl / Adinns / Tubuás / Sy-
fácus: iż piřiny wszytkich Doktorow gárdzi / y Synody odmíaca / y po řydow-
řu wódwe pozostála po brácie drugiemu brátu bráć káže. y náucza / iż Pan
CHRISTVS gdy do pieklá zřšapil / wszytki řlámtad wybáwil wierne y nie-
řálne / y báłwochwalce. y prořil aby Papież do kšážećia Karolomaná piř-
sal / aby go poimáć y řsáđzić do ciemnice kazał. Zácháriař Papież wziáw
ř spráwe od Deneárdá o tákich bluznierřtwách / á Synod w Řzymie wczy-
nił.

4.

Ambrosi: Moral:
lib: 13. cap: 12.

Alfonsus Hisp-
panjski odepni-
ł się Saracenom.

1.

In vita Bonifac:
lib: 1. cap: 17.

Bonifacius Biskup
Moguntinckim

2.

Bonifac: epist.
Królá vpomina
Bonifacius.

3.

Epico: Anglie
histor.

4.

In vita Bonif:
lib: 2. cap: 4.
Surius 5. lunn

Błedy Aldebert
heretyka.

List z niebá od P.
ná Chryřtusa b.
řetycy smyřlił.

Clemenřa heret-
ka błedy.

806.

Wiek 8. Rok P. 746. Záchár: 5. Const: Copronimá 6.

Capitular: lib: 1.
cap: 78.

Cod: lib: 2. cap: 7.

nawšy / onych dwu heretykow potepil / y od káplánškiey dostojności odsadził. Jest wzmianka y potepienie tego zmyśloného z meba listu v Károlusa wielkiego / aby tákim listom nie wieržono / ani ich czytano / ale ie palono. Do syć mamy ná písmie šwíetym / y Doktorow oycow šwíetých.] O potepieniu onych dwu faššywych prorokow / y o iných potřebách / dal znát swoím listem Papež Bonifácýšowi. Do Károlomaná y Pipiná tákžé písal / aby one heretyki karal. y ták sie ono zle žiele wykorženilo.

Rok P. 746. Záchá: 5. Const: Copro: 6.

I.
Theophanes.Powietrze wiel-
kie.Krzyž ná su-
kniách.
In Orat: de S. Pla-
tone.

Syriej sámí zřoba Sáráceni woyny wíedli. Mawriás po-
šiadl Edesse / Dámášk / Heliopol / y Jeruzálem. Támžé w Sy-
riej y Pálestýnie trzešenie žíemíe bylo míštačá Sycyziá / w
ktorym wíele bez lícžby lúdi poginelo / y kóšcioly / y klastory
padály. Zárážliwé powietrze tegož roku w Sycíliej sie y w
Kálábryey počelo / y do Cárogradu zášlo. Od czwartego dñá Sierpniá
aż do piérszego dñá Pázdzierniká / ciemności mgliste bywały. O tym po-
wietrzu písa / iż ná šácách lúdižkich tych ktorzy umřzec měli / krzyžy sie pte-
kne wklázowały. Lúdie šáleli y od siebie odchodžili / y z tákíenníe sie osobám
wítáli y rozmawíáli / ktorzy w domy wchodžili / jedné wynóšili druhé ráni-
y trwála ona zářázá přez trzy láta. o ktorey tež y Theodoros Studitá nápr-
sał. W Cárogradzie piáwi / krzyž sie ná sukniách lúdižkich piékný modry náč-
málowány wklázował / y táti káždy umíral. Kto umřlego wynóšil / sam po-
legál / po dwu ná márách / po czterech ná dobytkách wynóšono. Nie bylo
ktoby pogrzebal / groby sie náplníály / domy záměmone / míšto po dwu míš-
ciacách puste zostawáto. To sie džiáto zá časow onego niežbožného Con-
stántina / ktory obrázem P. CHRISTVSOWYM y sámým CHRISTVSEM
gárdžil. Upomínal P. Bog / y kto madyim byl / karánie tego rozumíal / aby
smý sie od grzechow odwodžili.] Lecz on niežbožník iáko Pháráo zářwár-
džiáły zostawál.

Rok Páński 747. Záchářiášá 6. Constántiná Copronimá 7.

I.
Sygeber: in Chron
In vita S. Bonifaci
lib: 2. cap: 2.Anasta: in Zachar.
Károlomanus
mnichem zostál.Regino: in Chron
576.Do Kassynu si
wprošil.

2.

W kuchni polieški
bierse.

Károlomanus kšiaže / Maior domus y spráwca z brátem Pipi-
nem wšytkého křoleštwá Fráňkow / wšpokoimšy gráńce / y
wielkími woynámi y zwycięstwy nieprziáciéle Boioáro / Sá-
rony / Alemány y iné pomířwšy / á kóšciolow y Biskupstw wíer-
le y klastorow / y on w Guldzie / ná ktory dal trzy míle žíemíe
w kólo ná cztery strony / fundowawšy / rozmílowál sie CHRISTVSA / y me-
bieškich iego obietnic. do ktorych aby mu šwíetkie zabáwy nie přešładžály /
křoleštwem wšytkím ktore w reku míal pogárdžiwšy / y brátu Pipinow
wšytko oddawšy / sam mnichem w zákonie š. Benediktá zostál. Jáchal přez
wey do Řzymu / y w Sorákcie gorze š. Sylwestrá klastor sobie zbudowawšy
přezeměštwál. Gdzie gdy pokuu od náwiedzáiacých nie míal: záčál sie y
nieznájomý z iedným sluga ktořemu dúřál do klastoru Kášsynu góry po-
ředl / y tám sie do zákonu prošil / mowíac: Jestem mežoboyca / dla mílošter-
džia Božego přiznámie mie do pokuť. Žwál sie mežoboyca / dla mílošter-
wíele lúdi / choč bez grzechu / pod iego spráwa ginelo. Powíedžál iž iest
ze Fráńcsey / á rad z oycyžny wíeł / aby wíeczney nie trácił. Přyzíal go šár-
šy / y wíedžál že bez přyzgány sie záchowíe. A dozřawáiac go / dal go do
kuchniey wedle zwyczáju ná pošluge. Kucharz šáršy podpíly / o coš czego
nie umíal / bo tego nie rábiál / policžek mu dáł. A on cierpliwý řzekł: Je-
pusčci Bog y Károlomanus. Bo sie byl iěšče z imíením swoím záčál. Je-
šče go y drugi raz on kucharz wderžyl. A gdy třeci raz to wczyníl: on tořá-
řzšy iego

ryšiego nierozdzielny / porwawszy kiy / onego kucharzá vderzył / mowiąc :
Bogci nie odpuszczay ani Károlomanus. Wsádzono onego towarzyszá / y
názáuierz go pytao / czemu smiał kucharzá bić : odpowiedział ; Widzia-
tem iż slugá nád ine goršy lepszego y zacniejszego / ktoremu ná ziemi nie máš
rownego / y słowy zelzył y reka vbił. Pytáli sie mnisy kto to iest taki / y mu-
siał im powiedzieć : iż to iest Károlomanus krol Frámkow / ktory dla CHRI-
STVSA krolestwo y chwale świecka opuscił / y ták sie poniżył / iż teraz napo-
dleszy go lža y bił. Poletli sie mnisy. y gdy Károlomaná pytáli o stanie
tego / on sie iednáł czym był / oznáymiać niechciał.

Jeszcze o nim piše Leo Ostiensis. iż Opát Petronár kazał mu owce pásć
ná doznánie poslušensvá iego. Co on z pokora uczynil. A gdy złodzieie
bráć mu owce ábo báráná chcieli / on sie im sám stávil / mowiąc : zemná czyn-
cie co chcecie / ále owiec mnie zwierzonych bráć nie będziecie. y oblupili go z
šat / ledwie sobie v nich dla wštydu vbránie wyprosíl. y gdy ták przypedził
owce : Opát go zwał glupim. Lecz on nie niedbał / á grzech swoy wyzna-
wał. y gdy mu drugi raz owcá iedná ochromiála / á dla niey do domu ná czás
przysć z inemi nie mogli : on ía ná rámioná wšial / á choče plugáštva swoje
náń wyrzucá / on íey przed sie nie pomiátał. Do tákíey Philozophiey ten
pan przysedl / ták mu náuka Chrystusová od Bonifáciusá zasmátováta /
táť mu násládownáie pokory Syná Božego w serce wlážlo / táť sie dobr
wecnych rozmišloval / iż wšytek sviát pod nogámi svemi podeptat / y nád
šamem soba wielkie zwycięstwo vykonal / y do kónca šťastlivie w tym žy-
woće dotrváł.

Rok P. 748. Záchá: 7. Const: Copro: 8.

Kładzie sie list Zácháryášá Papieżá do Bonifáciusá przydlužšm /
pelny wšytkíey madošci / w ktory mu ná iego pytánia okolo spřav-
koscielných náuki dáie / y swoje wielka cheć do pozyskánia duš ná-
dšich pokázuie. Piše y do wšytkých Biskupow w onych nowo šezepioných
kosciolách. Právie sviety y navyššego pášterzá godny list. Do nich čie od-
štam czytelniš / iáťo y do iných / ktore sie tu kláše nie mogly / á mníey do hi-
štoríey služa.

Rok Pánski 749. Zácháryášá 8. Constántiná Copronimá 9.

Zás w Syriey wielkie ziemie trzešenie / w ktorym drugie sie miá-
stá západály / drugie nápoly y miernie / á drugie sie z murámi y z
domy y z ludžmi z goržystých miesty ná rownia cálo przeniošly /
ná šest mil stámtad gdje byly : czemu sie bylo bářzo dziwováć.
Ci co to widzieli / porviádáli / iż w Mesopotámíey zemiá sie ro-
špádlá ná dvě mili / y inša zemiá z glebiny nástáplá bílá y piáščystá / z
ktorey vyšlá bestya iáťo muš mowiaca ludžkim íežykem / opoviádáiac ná-
lážd národu od pustyníey ná Aráby. Co sie táť estálo. To Theoph.

Anástázyus Opát kláštora s. Eutymíušá wzniećić chćiat heretectwo
Gnápheá / przykládáiac do onego pienia Troyšvietego / ktorys za nás v-
krzyžováný / iáťoby iedne tylo w CHRISTV SIE náture znáiac / Troycá s.
krzyžováná / ábo tylo boštvo zábite bylo. O to sie pilnie y mocno zástá-
vil s. Jan Dámáscenus / y kšiegi o Troyšvietým pieniu nápisal / y on ogien
wnetže miedzy mnichy towarzysšámi svemi / vgášil.

Pipínus gdy wielkie zwycięstwo odniošl nád pogánámi / Sárónmi y
Wéstfálmi / do Kolná sie z woyskiem štrápiónym křápił. poprávilí sie nie-
pryziáciele / y zábieželi mu křotšemi drogámi z mocným woyskiem / cheac mu
bitwa dáć. A on sie zářášowawszy y ná zemie vpadšy / uczynil slub / grob

s. Swi

3.

Chronica Cassin:
lib: 1. cap: 7.Owce pásie Ka-
rolomanus.

I.

Tom: 2. epist: Rom:
Pont: 5p: Zachar.

2.

Theoph.

Trzešenie zemie
míasta přeníošio
cale.

2.

Ioan: Damasceus
de Trilagio.Kaceršto Gna-
phea vmoršona.

3.

Ludgerus episc:
Monaster.
Apud Surium
1. Martij.

Pipinus slubem do
grobu swycirstwo
miał.

Boso sluby odda-
wał.

1.
Rachis pokoy z
Papieżem zmarł.
Anastadius Bibhot.

Rachis krol Lon-
gobardow ktery-
kiem y mnichem.
Leo Ostien: in
Chronie: Calsin:
cap: 8.
Krolowa mniška
z corka.

Apud Surium
7. Februar. Tomi:
Rycharedus krol
krolestwem gar-
dzi.

1.
Dom krolow Fran-
kow Morowin-
gow y slae.
Chronie: Franc:
Pythei.
Aimarius.

2.
In vita Bonifac:
lib: 2. cap: 9.

Slawiabo Sklawi
w Niemcech.

Krzyżce we Mfey.

ś. Swibertá nawiedzić / ktoemu sie pilnie do modlitwy oddawał. y zaraż
światłość wielką nad wyrostkiem Chrzesciánstwu nieprzyjaciele wyrzeli / kto
ra sie zastrążył / o potoy do Pipiná postáli. Podziękował padłszy na ziemi
miez swoimi Pánu Bogu Pipinus / y postanowiłszy z nimi potoy / bez roz-
żlania krowie / zaraż do Werdy iáchał y boso grob ś. Swibertá nawiedziac
sluby swoje y dary oddał. y potym go za swego pátrona miał.

Rok P. 750. Záchá: 9. Const: Copr: 10.

Machis krol Longobardow niszczegoż y bez przyczyny żadney
porwał sie na Papiestkie ábo Rzymiskie miásta / y wojuiac Pentá-
pole / Peruż obległ / z pomniawszy przymierza / ktoe ná lat dwá-
dziesiąt z Papieżem uczynił. Krol sprawiedliwy y nabożny do ta-
kiego grzechu przyszedł / z dopuszczenia Bostiego / áby sie za po-
kuta ná wysoki stan duchowienstwa podmógł. Zácháriáš Papież niemie-
skáiac iáchał do iego wyrostá / dary mu przyniósł / y tak go słowy nabożnem
Duchá ś. wiał / iż nietylo zaraż od Perużu odstąpił / ále y do żywota duchow-
nengo gorące serce wziął. Wo w krotkich dniách do Rzymu z żona y z cork-
ka przyiáchał / y ś. Piotrá nawiedził / máiac nad soba modlitwa Pa-
pieśka / kterykiem został / y odzienie mniške ná sie wziął y z żona y z cork-
ka ráda Papiestka do klastora Kássinum ś. Benediktá posiedł / y tam siedzi-
wie kilá lat w nabożenstwie y w pokucie żył / dokonał. Żona też iego bli-
sko Kássinum / ná miejscu ktoe zowia Plumbariola / klastor biatogłowi
zbudowała y bogáto nádála / y w nim z corka wiek ten w służbie Bóżej prze-
była. Dobre sprawy Bostie / y moc CHRISTUSOWA nad krolmi / iż nie-
dzy swymi nieprzyjacielmi krolui. Gdy oni grzeszyć chcą / on ie pod swoi-
mocetá Bostá sobie niewidoma podbiia. Drugi także krol Angley
Rycharedus / oćiec swiatych bráciey Willebáldá y Winnibáldá / y oćiec swie-
tey pánný Wálburgi / krolestwo porzucił / á podla sukna wziął / w po-
kucie y żywocie ś. w Luce mieście we Włoszech swietobliwie żywota skończył.

Rok Páński 751. Zácháriáš 10. Constántiná Copronimá 11.

Kolowie Fránkow w Gálliey / ktozy sli od Klobowca ze krowie
iego / z domu Morowingow / od kilká dziesiąt lat krolmi byli y
krolewskie imie mieli / ále krolestwem nie rzadzili y niczym nie
władneli w rostok y w potoyu żyli / á Máfáttowie dworu ich /
ktoe zwanó Maiores domus. wśytkim krolestwem rzadzili / iáko
byli oni / Ebroinus / Pipinus / y syn iego Károlus Mártellus y Károloma-
nus / y brát iego Pipinus / y inni przed nimi. Roku tedy tego gdy ostatni krol
Zilderikus / głupim y iuż ná rozumie zesłym został / Pipinus rádził sie pa-
pieżá Zácháriášá / co z onym krolestem czynić miał. y wysłał posły do pa-
pieżá Burchárdá Vimburgu Biskupá y Sulradá kápellaná / áby sie o tym z
Papieżem namowili. Co Papież rádził y uczynił / drugiego sie roku powie.
Bonifácus zás do Rzymu wysłał Lullá káplaná / piśac do Papieżá /
wstnie wskázuiac okolo spraw kóścielnych. Ten ś. Bonifácus słowá ma-
prosie á mocne w duchu / pełne miłości ku pomocy dusz ludzkich. Piśat o kla-
stór Guldy áby go przywilejami opátrzył / chcąc sam tam kóści swoje potoy-
żyć. Miedzy innym pytaním y ná to chciał mieć náuka: iesli Slawi ábo Skla-
wi / ktozy ná ziemi Chrzesciánstwiej zásiedli / czyni dawać máia? O to / pía-
wi / pytać nie potrzeba: bo iesli poboru nie dáda / ziemié sobie przyma /
ić. Pytał go y o to / wiele w Kanonie w Mfey ś. krzyżow zegnánych czynić
siema? Odpisuię / iż Lullowi dáł Velum / ná ktozym krzyże ile ich ma być
náznać.

naznaczył. Posłał mu też przywilej na Metropolia Moguncynska / aby po-
nia były miasta / Tungria / Kolonia / Wormacia / Spyrá / Trektász. Posłał
mu y przywilej na klasztor Suldy / aby go sam Opát sprawował / a pod samą
kościół Rzymńskięgo iurisdicia był.

Rok P. 752. Záchá: 11. Const: Copr: 12.

W Apież Zácháriaś odpiaruiac one posły Pipiná / roku tego pisał
y rozkazał wszystkim Fráńkom / moca Piotrá s. aby Pipinus kto-
ry krolestwem władał / y imie też krolewskie miał. Co sie tak
stało. Bo Zilderkus ostatni krol z Morowingow złożony iest
z krolestwa / y do klasztoru posłany. a Pipiná s. Bonifacius Ar-
chibiskup Mogunccki / w Sweslonie pomaszył y koronował. Tegoż ro-
ku Papież Zácháriaś 15. dnia Márcia do CHRISTVSA pośedł między świe-
te policzony. Wiele dobrych iego uczynków na kościoły / na wieżnice / na v-
bogie wylicza Anastazyus. Dziec prawy / y pasterz dobry wszystkim miłował
y ogarnywał / y nikomu cierpieć niedze nie dopuścił. y z weselem y z bezpiecz-
nością za niego lud wyszedł żył. Názłazł wielki starb w Rzymie / to iest glo-
wa s. Jerzego męczennika / ktora bázro wzięta mieyscem y ochodostwem dro-
gim. Wiele imion Piotrowi s. przyczynił y osadził. Siedział lat dziesięć y
trzy miesiące. Po nim wybrány był Stephan wtory / ktory tylo trzy dni na
Papieżwie był żył. Jednak prarodziny Papieżem był. Miałto niego wy-
brány zaraz iest infy Stephanus Rzymianin / dobry y od młodości w stanie
kapłáńskim przy Papieżach wychowany / miłował kościołow Bożych / y pra-
wa a podania ich mocno zachowywacy / dobrodziej wielki vboгих / y kázno-
dziej słowá Bożego potężny. Cztery spítale Rzymiskie ośierociłe / zaraz
naprawił y opatrzył y nadał y nowy ná sto vboгих zbudował. y inne ná przed-
miesciu / ktore dyakonami opatrzył / to iest ten / ktory potrzeb ich pilnowáli.
Aistulphus krol Longobárdow zaczął strogie przesładowanie ná Rzym-
y Rzymiskie miásta / chcąc wszytko Papieżom odebrać y sam Rzym opáno-
wać. Papież Stephan posłał do niego brata swego Pawła dyakóna y Am-
brozego przeznacnego / błagając go vpominkami / a o pokoy prosiąc. y w chy-
trości kátańskicy / posłanowił z nim ná lat czterdzieści pokoy / ktorego y przez
cztery miesiące trzywoprzysiężąc nie dochował. y groził Papieżowi / y podá-
łi ciężkie rozkazywał / y w swoje moc Rzym y inne zamki y miásta do niego
przyległe podbić chciał. Posłał do niego Papież drugi raz mnichy s. Wincen-
cyusa y Benedykta / ale ie z niszczym odprawił / a do Rzymu wracać sie im
nie kazał. Stał do niego drugie posły / ale także nic uczynić okrutnik on nie-
chciał. Bonifacius do nowego Papieża piśe nabożny list / prace mu swo-
je ośiaruiac / iáko trzemá przodkom iego przez trzydzieści lat czynił / będąc
ná onym urzędzie / legatow Papiejskich do nawrocenia Pogan / zc.

Rok Páński 753. Stephaná trzeciego 2. Copronimá 13.

W Apież nie mogąc vblagac onego okrutnika Aistulphá / wysłał
posły swoje do Cesarzá / prosiąc aby posłał woysto ná obronę zic-
mie Włostkicy. Bo iuz byli Longobárdowie Rzym oblegli / y wko-
ło wielkie škody czynili. A tymczasem z ludem Rzymiskim Litá-
nie / processye / bosymi nogami y z popiołem ná głowách do ko-
ściołow y gese y gorace modlitwy czyniło pokoy p. Bogá y obronę prosiąc.
Wysłał też tajemnie list do Pipiná krolá Fráńkow / aby swoje posły do nie-
go do Włoch przysłał / ktorzyby ábo Aistulphá vblagáli / ábo iego do Frá-
ncyj prowadzili. Wrocili sie też posłowie z Cárogradu / y posel Cesarzski Jan

1 klasztor.

1.
Annal: Franc: à Py-
tego editi.
Pipinus z rozkaza-
nia Papiejskiego
krolem Fráńkow.
Anastafius.
Żywot Papieżá
Zácháriaśa.

Skarb nálast.

2.
Stephan wtory
trzy dni na Papie-
stwie.
Stephan trzeci.

Spítale náprá-
wił.

3.
Anastafius.
Aistulphus Longo-
bardow ná Papie-
śa powstaie.
Przymierze stá-
mal.

4.

1.
Anastafius.
Rzym oblegiony.

2.

Anastasius.

Papież Stephan
do Aistulpha ie-
dzie.

3.

Rozmowa z Lon-
gobardem.Papież do Fran-
cye iachal.

4.

Wysłał Papieża
Pipinusa.

Podle konia sedl.

Posłałstwo od-
dał.

1.

Apud Hildwinum
in Arcopag.Stephan Papież
jako cudownie
zleczony.Cudowne electio-
nis.

Silenciarius / który do Papieża to miał poruczenie / aby sam do Aistulpha iachal / y od niego Ráwenne y inne miasta Cesarzowi służące wybawił.

Tym czasem z Fránczey posłowie do Rzymu przybyli od Pipiná krola / Rodigándus Biskup y Antkarius książę / a Papież się już do Aistulpha wyprawował / y czternastego dnia Octobrá z Rzymu choć chory z wiela duchownych y z pány świeckimi / z wielkim płaczem ludu wszytkiego za CHRISTUSOWYM przedzieniem wyiachał. (Jż to słowo rzekł Anastasius / Proroku Christo domysla się nasz pisarz / iż to się rozumie o Eucharystiey / ktorą w drodze Papieżowie przed sobą nosić kaza.) A gdy był już y Papież wysłał do niego posły Aistulphus / wskazując aby z nim o wrocceniu Ráwenne y Exarchatu nic nie mówił. Lecz Papież odmazał / iż się od sprawy tej y morowy żadnym postrachem nie odwieczie. y gdy do rozmowy z krolom przysłał / oddawał mu wiele dárow Papież / płacząc y prosząc / aby omce pánstwie y co czyje jest własne / wrocił. Posłał też Cesarzki o toż go prosił. Ale nie wznieć nie chciał. A posłowie od krola Fráncow prosili: aby Papieża wolnie do Fránczey przepuścić. O co pytał sam Papież / iesli do Fránczey ma wola iachac: y powiedział / że chce. O co się roział y zębami zgrzytał / y częstó ślać do niego swoje / one mu droge odradzał. y gdy odradzić nie mógł / dał mu wolność aby do Fránczey iachal. Co Papież uczynił piętnastego dnia Listopada / z Papieżem wyiachał z wiela Biskupow y duchowieństwa / y z wiela pánow świeckich.

W drodze przez posły ieszcze się kusil Aistulphus / aby Papieżowi one droge odradzić mógł. A on tym się przedzy spieszył / y gory aż do granic ástynych stał przebył / y zdrowo ze wszytkim swemi do Fránczey przyiachał. Czekal go Pipinus z wielka częścią zóna y z dziećmi swemi. y przeciw iemu Ráwusá syná swego z inemi pány wysłał / a sam też trzy mile do Pontykonu wyiachawszy / z konia zsiadł / y na ziemię wpadłszy pokornie Papieża z zóna y dziećmi witał. y podle iego konia nieco sedł. y tak z dziekowaniem P. Bogu do palacu wiachali w dzień Trzech krolow szóstego dnia Stycznia. Prosił go Papież z płaczem / aby pokoy uczynił s. Piotrowi y Rzeczpospolitey Rzymu skiej. Co on pod przysięga obiecał / y posłuszeństwo Papieżowi na wszytki wola iego oddał.

Rok P. 754. Steph: III. 3. Const: Cop: 14.

Gdy do Paryżu Papież przyiachał / prosił go Pipinus aby kłótor s. Dionyzego do mieszkania sobie y swoim obrał. Goście mieszkać / z drogi bázro strudzony / ciężko zachorzał / y prawie na śmierć. Już Fráncowie o iego zdrowiu zwatpili / a owo dnia tego / ktoręgo iego śmierci czekali / zdrowego za miłosierdziem

Bożkim náleżli. Jako zleczony jest / sam o sobie Stephan powiada: Wiedziałem / prawy / ostarz s. Piotra y Páwła / y przy nich s. Dionyzego. y rzekł Piotr s. Ten brat prosi o zdrowie. y do s. Dionyzego rzekł: Zdrowie iego z łaski twej jest. Zatem s. Dionyzysus wstałszy kádzilnice y pálme w rektu miał / z káplanem y dyakonem przyszedł do mnie y rzekł: pokoy robie bracie / nie бой się / nie umrzę / aż się do stolicy twej szczęśliwie wroci / wstań zdrow / a ostarz ten náczesć Bogu y ss. Apostolom Piotra y Páwła przy Msey dziekowania poświęcić. y była przedziwna światłość y wonność. y zaráżem z łaski Bożej ozdrowiałem / y chciałem czynić co mi kázano. Ale mówili mi przytomni / iż od rozumu odchodzę. A iam y onym / y krolowi / y pánom powie dział com widział / y iakom ozdrowiał / y wykonalem co mi rozkázano.] Te słowa / sa wyiete z przywileju Stephaná Papieża w Arcopágierkach.

Boże

Gdzie y tego dolożono / iż tenże Papież poświęcać on ołtarz na Nfhy oney / pomaścił na krolestwo Grankow Pipiną y syny iego Karolą y Karolomaną / y żone Pipinowe Bertrade. y Granki błogosławiać / moca Piotra s. rozkazał y obwiazal ie aby z inego domu y krwie krola sobie nie obierali / ieżno z tej krwie / ktora sobie Pan Bog na obrone stolice Apostolskiej wybrał.

Co sie wyzszy powieziało / iż od Bonifaciusza z rozkazania Zachariasza Papieża / Pipinus był koronowany / to mowia imi Lacinnicy. A ten Anastazyus ma po sobie Greckiego świadka Theophana / ktory tak piše: Stephan Papież moca Aistulpha y okrucieństwem iego wciśniony / wezwany był od Pipiną do Franciey / y tam przyiachawszy Pipiną podniost na krolestwo meza wielce dobrego. Moze być oboia prawda. Jednak Pipinus krollem sie nie pisal / aż po tej od Stephaną koronaciey / od ktorey sie licza lata krolestwa iego.

Aistulphus boiać sie Pipiną / brata iego Karolomaną ktory w Kassy nie mniści żywot wiódł / za pozwoleniem iego Opata / do Franciey wyprawał / aby brata na to namowił / żeby do Wloch nie przyjeżdżał / a Papieża nie wprowadzał. Musiał to Karolomanus uczynić / y mniści sie bali / iesli by był do brata nie iachał / aby klasztoru ich nie zburzył. Lecz tam nie sprawił nic / y serca brata swego / na co też on bärzo nie nacierał / odmienić nie mógł / a sam w klasztorze przedko ducha Pánu Bogu oddał. Ciało iego Pipinus w złotey trumnie potym do Kassynu odesłał. Pipinus kilátroc stał do Aistulpha / aby wrocil co czyie iesi / a krwie ludzkiej nie pragnał. Ale on iáko troárdy kámién vžyc sie nie dał. y zátym sie nań z moca wielka tego roku Pipinus wyprawił.

Gdy inż z woyskiem wielkim Pipinus w pol drogi był: Papież go ieszcze prosił / aby do Aistulpha posłał / pokoy mu ofiaruiac / iesli kościelne imiona wroci. Co on uczynił / y sam Papież pisał / átkliniać go na wšytkie wiary násey tájemnice / aby Chreszczánka sie krew nie rozlewála. Ale nic mu to nie pomogło. Przez posly onc groził Papieżowi y Pipinowi. A iż mu sie zdáło / iż trocha ludzi klauzy / to iesť przeście w gorách Alpes / Pipinus opátrzył / zebrał sie z wielkim woyskiem do ciasnych onych drog / y vderzył na Granki. A p. Bog onym málým ludem / wielkie iego woysko rozgromił / iż y oboz im z wielka torzyscia wzieni / y sam tyran bez broni ledwie do Pápiey vciékl. y obtoczył woyskiem swym Pipinus Pápią / to iesť Tyczyn / y po kilku dni ia wziął. Tu inż s. Papież Pipiną prosił pilnie / aby pokoy z Longobárdy uczynił. y dał sie namowić. Aistulphus obiecał wšytko wrocic y Káwenne y inne miásta / pod wielka przysięga ktora y iego panowie czynili / y za dániem z obu stron pisma / y wšięciem zarczmiów / pokoy požedány miedzy Grankami y Longobárdami postanowiony iesť. Papież sie z wielka wšytkich radoscia do Rzymu wrocil / a Pipinus do Galliey z woyskiem swoim iáko zwycięzca záchácal.

Ná dziekowanie zá ono dobrodziesstwo Pánu Bogu Papież ná swoiey oyczynie / wziawszy z Franciey reliquie s. Dionyzego / klasztor w Rzymie zbudował / ktorego bratniego páwel dokonat. y osádził go osobami Greckiego narodu. To rozumieć iá s. Dionyzys / iáko y imi wšyscy Lacinscy y Greccy uczeni rozumieli / bytten / ktorego s. Páwel w Athenách do

CHRISTUSA przygárnal / to iesť Areopágitá. Constantinus Kopronimus Cesarz wznowił o obrázy przesládowanie / a ná mnichy nawiecey / ktorzy mu sie bärzieszy sprzeciwili. y zezwawszy swoy lud ktory mu wierzył / krzż im z ciálem Pánstím y Ewángeliá wklázuiac / ná nie przysięgać im kazał / iż sie nigdy obrázom klániac / ale ie zámždy báłwanámi zwáć beda / a gdy mnichá potkáia iż go báłwochwálca názywáć y kámiéná mi zá nim čistáć nie opuścza.] Jeszcze wšdy ten čcił krzż y ciálo Pánstie.

2.
Pipinus od Papie-
za koronowany.

Błogosławieństwo
Franciey.

3.

Theophan.

Franc: hist: lib: 2.

4.

Mnicha Karolo-
mana do brata
Pipina wyprawa-
nie Aistulphus.

Karolomanus v.
marł.

5.

Anastakus.

Papież o pokoy si-
stara.

woysko Longo-
bardow poraione

Pápią wsięta.

Pokoy z Longo-
bárdy.

6.

Hildwinus in Arc.
opag.

Dziękowanie bu-
dowaniem kla-
stora.

7.

Ex actis S. Stepha-
ni & sociorum.

Cesars powstát
przeciw obrazom.

5.
Cesars heretyk
Patriarche sam
poświęca.

9.
Actio: 7. Nicæ:
Conc: 2.
Synod heretycki
w Cárogradzie.

Kościół pospe-
cony.

Psal: 78.

10.
Wyroki y Kanony
onego Synadu.

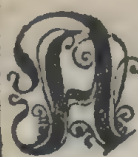
A nąsży daleko goršy Kálwinistowie obrazoborcy. Wsádził ná Cáro-
grodzkie Biskupstwo Constantyná mnichá ktory był Syliey Biskupem: (60
był iuż vmárt iáko ná duszy ták y ná čiele on Anastazyus bázro sprosná smierci
cia gdy mu przez vsťá gnoy iego wycieká.) y wstąpiłszy z nim ná kazálnice
ábo miejsce wyniośle: włożył náń Pátryarchowski płaszcz swemi rekómá / y
zawolał ná ludzic: godny jest tego miejsca. Nie czekáiac áni Biskupow áni
poświęcenia / sáma świećka swoia moca uczynil go Pátryarchá. y znowi
sie z nim y rospisáli listy rozprawiac Biskupow ná Synod do Cárogradu.
Ziácháło sie trzy stá trzydziestci y ośm Biskupow sámych wschodnych.
o iáki ták był vpadek wiáry w támtých kráicách gdy sie ich ták wiele ná bled-
dy zebráło. Pátryarchá żaden nie był okrom tego od Cesárzá poświęconego
Cárogradzkiego. Obráli miejsce ná ten Synod / przesłanoy kóściół Nár-
świetłey Mátki in Blachernis, w którym iuż był ono drogic ochodořtvo y
złotem malowánie wygládził. wsytek żywot Paná nášego y metá y smierć
ieg była ták wymalowána y pozłocónemi kámyšestkami ozdóbóna. A miá-
sto onych obrazow żywotá Paná nášego / kázal námálowác w tymże kóście-
le dzewá / lásy / y bestye / y ptaki wedle Psálmu: Dostáwili ciáta świętych
twoich / bestyom žemie. Przymusił okrutnik one wsytkie Biskupy ná-
tákie bluźnierřtwá / áby ná nie zezwolili. Napřod: áby obrázy święte iob-
lámi y báłwánmi zwáne byly. Ktemu: áby či wsyscy co ie czeza překłéci y
ánáthemá byli / á napřod Germanus Cárogradzki Biskup. Trzeci kanon
ich ták byl: áby kázdy wyznawał / iż nietylo świećci po smierći / ále y mátká
Boža přyczyna swoia pomocy nám žadney dáć nie može. Czworthy: áby
Apostolow / y meczennikow / y wyznawcow / y dziewic / żaden świętymy nie
zwál. A nákoniec: áby ten Synod zá síodme Concilium policzóny byl. y
wsytkich ktorzy ná ich błedy nie přyzwaláli / zwáli Ariany / Nestoriany /
Eutyčiany / Seweriany / Dioskoriany: á iż sáme tylo šest wietkie y pom-
chne zbory přyzmuia. Miedzy temi Biskupy przednierřby byli / Theodo-
zyus Epheski Biskup / Constantinus Tykomedyjski / Makolius Makolyski
y Sisinius / y Bázylus. y ták ono swoje bluźnierřkie zbory přezře skonczyli.
Jáko sie ná nie ořwiádežáli čiž wschodni Biskupi ná Synodzie síod-
mym w Niceey / položy sie potym.

Rok P. 755. Stephaná III. 4. Copr: 15.

1.
Aistulphus přy-
mierzé žlamal.

2.
Anastasius Bibliot:
in Stephan
Rzym oblegl Lon-
gobardus.
Pisánie žalofne
do Pipiná y Frán-
kow.

List od S. Piotrá.

Aistulphus krol Longobárdow / wiáre žlamal / y krzywopřyz-
siezca zostáiac / y loćciá žemie z tych imion ktore pobral Papie-
žowi nie wroćil. y omřsem sie z wielka furia do obleženia Rzymu
kwápil. Wypřáwił Papiež Wilháriusá Biskupá do Pipiná / o-
znáymuiac mu ono krzywopřyzřiestwo okrutniká falřeržá / á
prořac áby dal předka pomoc ták iáko s. Piótrowi obiecal. y zářlina go Bo-
giem y nářwietřá mátká Boža y świętými wsytkými / áby nie omieřkal. i.
Tym časem Aistulphus z wielkim wořřkem Rzym oblegl / y přez tř-
go miesiáce dobywał y wsytkie předmiesćia pustořyl. A Stephan Papiež
drugie pošly do Pipiná morzem wypřáwił / y piřal oznáymuiac one iego žlo-
ści / á prořac o předka pomoc. y ten list přyzpisił y synom Pipinowým y žolnere-
tkim Biskupom / y Opátom / y Káptanom / y pánom / y křářezetom / y žolnere-
řtwu wsytkiemu. W którym wola iáko rodžaca / boleiac y pláčacy y wsytkie
řwiete pobudžáiac / o wolánie ich do Bogá proři. Zářlina přez Bogá ž-
wego y Troyca s. groži řadem Božym y liežba řesliby im žgináć dali. W př-
cza okrutieřřtwá nepřyziaćiol / ná kóřcioly / ná kláštory / ná pánný zákonie
ná polá y winnice. i. A nákoniec list od s. Piótrá nápiřal do Pipiná y ludu
iego / list džiwny / ktory wielka bolesć y žalosć wyciřnelá.

Pipinus

Pipinus wziąwszy one listy Papiestkie / zaráz sie do Włoch z woyskiem wyprowadził y gory przebył / y iuż blisko Papię był. Gdzie mu posel Cesarza Copronimá zaiachał Gregorius Protosecretarius, prosić go imieniem pa-
na swego / aby Ráwenne y to co do Exarchatu było / Cesarzowi przywrócił.
Na co mu Pipinus powiedział / iż tych miast z mocy s. Piotra y Biskupow
Rzymskich brać żadna miara nie może. y pod przysięgę powiedział / iż oney
woyny dla nikogoż inego nie podniosł / iedno dla s. Piotra / y dla odpuszcze-
nia grzechow swoich / a iż go nikt ani namowić / ani żadnym złotem przeda-
rować nie może / aby to co s. Piotrowi ofiarował / brać zaś miał.

A gdy Papię iuż Pipinus obległ y oney dobywał: srogi on Aistulphus
wkorzył sie y prosił o pokoy / zaráz wszystko co obiecał wracać / y Piotrowi s.
y Kościółowi Rzymskiemu pisany przywileiem zapisuiac. Na odbieranie
tych miast y kluczy od nich / y posłuszeństwa poddanych / posłał Pipinus Sul-
radá Opátá / a na oddawanie posłał też Aistulphus swoje pány. y oddano
y odebrano / Pentápol / Emilia / Ráwenne / Arimin / Pisaurum / Fanum /
Cesene / Senegallia / Esium / Forum Pompilij, Forum Liun, y zamek Sul-
subium, Feretrum, Acerragium, Montem Lucari, Serram, Marianum, Bo-
bium, Vrbinum, Callium, Luceolos, Eugubium, Comiadum, y Narwia-
ktora dawno księżetá Spoletánszy byli odiełi. To Anastazyus.

A Leo Ostiensis, ieszcze więcej wylicza / przydać Korzytę Suranum /
y Pármę / y Regium / y Mantua / y wszystek Exarchat Ráwenński / ić. Tych
wszystkich miast darowiznę przywileiem swoim vmocnił Pipinus / y reki swo-
ie y synow swoich / y wielu pánów własnym podpisem wtwierdził. A ták
P. Bog hárde poniżył / pokorne podwyższył. Wielkie dzięki wszyscy Chrze-
ścianie za on pokoy oddawali / y weselac sie w Pánu Bogu / do dobrych sie
uczynkow y gorętszej służby iego obracali.

S. Bonifácius stárym iuż bedac / o klastor sie Sulby w którym pogrzeb
swoy mieć chciał stáráć / prosił przez list Pipiná krolá / aby to co ić brat Ka-
rolomanus iuż zmarły Suldzie darował / potwierdził. Co rad uczynił Pipi-
nus pobożny krol. y zárym Bonifácius / miasto odpocznienia stárości swey /
w nowa y ciężka robota zaprzadł sie vmyslił / gdy slyszal iż Gryzowie od wiary
odpadali: vmyslił na pomoc dusz ich tam zaiachać / y ták sie iako na śmierć
która mu iuż był P. Bog obiawił / wybierał. Pisał do Sulradá Kapellana Pi-
piná krolá / aby mu to v páná swego ziednal / żeby po iego śmierci uczniowie
iego wbojzy rozproszeni nie byli / dla roboty około dusz ludzkich / ale żeby opá-
trzeni byli sukniami y odzieżą. Chleb / prąwi / mieć moga / ale czym pokrywać
ciał swoich nie máia. Prosił też aby Lullus uczeń iego pierwszy / na Arcyb-
kupstwo Moguncie po iego śmierci postawiony był / a temu aby sie krol
nie sprzeciwił. Na wyiezdzie za reke wziąwszy Lullá przed pány y wysy-
łka księza vpominal go / aby o duszach ktore iemu zwierzone byly / stáranie
miał / aby Kościół w Suldzie dobudował / y tam ciało iego przeniosł. Prosił
go też aby go potrzebami na droge opátrzył / a przesćieradło między księgi
włożył / w ktoreby ciało iego obwinione po śmierci być mogło.

Lioba też pánne iuż stára / ktora był dla klastorow pánińskich z An-
gley wyzwał / pilnie vpominal / aby w ziemi pielgrzymstwa swego zostála / a
do Angley sie nie wracała. y zalecał ia Lullowi y stárym mnichow. Pusił
sie tedy woda po Rhenie do Gryzów / máiac z soba trzech káptanow / Win-
truga / Wálterá / y Adálterá / y trzech dyákonow / Strichálda / Zámmutá / y
Bosá. y czterech mnichow / Wálfará / Gundeará / Willierá / y Adolphá /
ktory wszyscy przy nim meczeńska korone odniesli. Bo gdy wiele ludzi tam
w Gryzów P. Bogu z nimi pozyskał / y Kościółowi nabudował / czasu iednego
do bierzmowania czas y miejsce nowo chrzczonym náznaczył / w polu nád

3.
Anastasius
Pipinus przybył
do Włoch.

Przyjęga Pipi-
na o obronie S.
Piotra.

4.
Aistulphus sie v-
korzył y miasta
Papię oddał.

5.
Histor: Cassin:
lib: 1. cap: 7.
Przywilej Pipi-
now.

6.
Fulda.
Na stárość robo-
ta wietśa S. Bo-
nifáciusa.

Vb swo wari
S. Bonifáciusa.
O suknie prosi.

7.
Vpominanie do
Lulla.
Prześcieradło
między księgi.

Lioba stára pá-
ni.

8.

S. Bonifacius za-
bit y s swoiemi.

9. Iunij.

Starym iakoby
dobrze.

9.

Inactis S. Stepha:
in Mart.

Krzyz S. w poko-
iu y Obrázobor-
com.

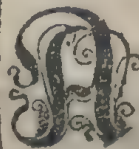
rzeka Bortna na granicy Fryzrey / miejsce to zwali Wester abo Westraich. oni
nowo chrzczeni iako do wojny zbrojno przyšli / y s. Bonifaciusa z towarzy-
szmi srodze pomordowali. A mniemaiac aby w skryni s. Bonifaciusa złoto
bylo / sobie ia wydzieraiac sami sie pozabiali / a ci co zostali / osukali sie na zło-
cie księgi tylo narduiac. zc. Patrz serzey w iego żywocie. Zyl Biskupem lat
36. miesiecy 6. Jako z Angliey wyszedl / pielgrzymowal lat czterdzieści / ro-
ku tego zdrowie stare dla CHRISTVSA položyl. Dobrzeby tak starym / lat czter-
dzieści kazac / a potym męczestwem dla prawdy y Ewangeliy skonczyc.
Na wschodnych krolestwach po onym zborzyszczu falszym przestępcem
roku czynionym wielkie przesladowanie od obrazoborcow nie wstawalo. po
obraziech s. deptano / z scian ie wycierano / a gdzie byly po domach bestye /
ptastwa / mysliwstwa malowane / takich obrazow szanowano. krzyz tylo s. w
pokoju byl. A iako przed krzyzem sie swietym klaniaiac / nie drewnu sie kla-
niamy / ale temu co na krzyzu umarl / tak y w obrazie malowanym / nie sa-
my by czcim / ale te ktore farba wkazuie. Z Carogrodu wyslycy sie mnisi rozbie-
zeli / y z inych miejsc / na ktorych obrazoborce byli wcielali / y po rozmaitych
sie krajach ziemie rozposlyli / iedni do Pontu Euxinu / drudzy do Cypriu / dru-
dzy do Rzymu. zc.

Rok P. 756. Steph: 5. Const: Copr: 16.

I.

Anastafius.

Aistulphus zabity
od P. Boga.

Rachis mnich
wraca sie do kro-
lestwa.

Papiez Deside-
riusa wladzil na
krolestwo.

Anastafius.

Ferarskie klig-
stwo wrocone.

Aistulfus on krol Longobardow / ktory sie tak czesto na koscielo
ne imiona miotal / y wojny ciezkie podnosil / w towiech bedac
Bostim wderzenim zabity jest / mowi Anastazyus. Ten ktory przy-
siegi lamal / smiercia to co niedawno wrocił potwierdzil. Po te-
go smierci Longobardowie iedni wodza Tuscey Desideriusa /
a drudzy onego Rachisa / ktory mnichem byl zostal / brata Aistulfa / obrali.
Mnich tez od czarta skusony przyzwolit / y z swemi w obozie byl / choc Desi-
deriusa stracic. ktory sie do Papieza wciel / wielkimi przysiegami sie ob-
wiezuiac / iz mu powolnym bedzie / y wroci iesze niektore miasta. Papiez
wyslal do niego Pawla dyakona brata swego / y Sulrada Opata / radnego
Pipina krola. y wzialwszy przysiege od Desideriusa / zaraz Longobardy w
spokoil. Bo pisal Papiez do Rachisa aby sie do klastoru wrocił / a powola-
nia swego nie opuszczal / a Desideriusowi wstapil. y na tym wyslycy Longo-
bardowie przestali. Wrocił tedy Desiderius Papiezowi Gawencia y zamek
Tyberian abo Gabelle / wyslytko ksiestwo Ferarskie. Tak za kaska Boza Lon-
gobardowie / ktory Papiezeze Wloch wyrzucic chcieli / od Papieza na trun-
brali. Nie dopuscil P. Bog wpadac kosciolowi swemu / a im wietse na trun-
bności y okrucienstwa zlych krolow dopuszczal / tym go wiecey vmocniat.

2.

Papiez Pipinowi
dziakue.

Papiez Stephan pisze do krola Pipina dziekuiac mu za wybawienie ko-
sciola Bozego od Longobardow / stowy dlugimi y wdziecznymi. y dacie mu
y domowi / synom y zenie iego y wyslykim Frankom wiele blagoslawienstwa.
a prosi aby kosciola do konca y od Grekow bronil / a to co raz s. Piotrowi
poprzyssiagl do konca wypelnial. Oznaymuie tez o Desideriusie nowym
krolu Longobardow / iz miasta / miedzy ktoremi jest Aulinus, Ancona, Hu-
mana y Bonna abo Bononia wrocić obiecal. Poslal z tym listem posly swe /
ktorym inie rzeczy zleca.

3.

Theophanes.

Saraceni wiska-
ia Chresteciany.

Na wschodnych krajach bylo w Palestynie y Syriey ziemie trzesienie.
Antyoski Patryarcha Theodorus od Arabow wygnany jest dla podyrze-
nia / iakoby Cesarzowi sprawy ich oznaymial. Ksiazka Halim to uczynil / kro-
ry tez zakazal / aby Chrestecianie kosciolow nie budowali / y krzyzow nie sta-
wiali / y Ewangeliy nie opowiedali. Michala Opata swietego mnicha z
besiadzies

śesćdziesiąt inych mnichow tenże śalim pościnał/ gdy sie przeć CHRIS-
TUS A ná tego rozkazanie niechcieli.

Rok P. 757. Páwla 1. Const: Copron: 17.

Stephanus Papá trzeci ná żywot wieczny posiedl po zapłacie/ za-
wierne y wielkie okolo kościoła prace swoje. ná tego miejsce brat
iego rodzony Páwel dyakon Rzymianin wybrány jest. Brt Pá-
wel od młodości w duchowieństwie wychowany/ człowiek łaská-
wy/ y bázro ná nedze ludzkie miłosierny. W nocy spitala y wie-
śnie osoba swoia nánwiedzał/ wszytlich potrzeby opátruiać. Do krolá Piri-
ná zaraz pisał/ oznámuiać mu o swoim postáwieniu ná Papieństwo/ y iáko
w przyiąznię łáscie tego prześtáwaczáwzdy chciał. Do Césárzá Konstán-
tyná czeście listy dawał/ prośac aby obrázy kościołom przywrócił/ á ono here-
tyctwo porzuć: ále on zátámiály vzyć sie w tym nie dáł.

Abdálás káże Sárácenow wielkimi pobory Chrześciány vćisłat/
y od mnichow ie zámknionych wyciągáac. A co było nácieżey/ wszytci orna-
ty y ochodostwa Chrześciáńskich kościołow spisáć y pobrać/ y z ydom ie prze-
dáwáć kázal. Pipinus Sárony mocne bitwa wielka struszył/ y pod moc
swoie podbił/ y wszedzie gdzie sie obroćil/ wielkie zwycięstwa od Pána Boga
odnosił. Bo kościoły y chwale Boga wiernie rozmnażal.

W Hispániey on Adelfonsus ábo Alfonsus/ krol Gállecrey imieniem
Catholicus z ciála wyszedł/ krolowal lat dziewiętnácie/ zwycięstwem nád
Sáráceny wstáwiony. Przy tego śmierci słysáne były głosy chwalace P. Boga
ónemi słowy: Oto iáko zbieráia spráwiedliwego/ á nikt nie wważa. Od-
złóści wyiety/ w pokoju pámiatka iego. Nástápił syn iego Froilannus ábo
Froilam/ krory Biskupy/ dla wojen y niewoley Sárácenow/ zlemále/ wzbu-
dzáć poczał/ aby wedle Kanonow s. żyli/ y zázakázal/ aby w cielsnym małżeń-
stwie káżeja służacy oltarzow/ nie mieszkáli. y zá to stáranie dáł mu P. Bog
nád Sáráceny zwycięstwo/ iz ich pięćdziesiąt y cztery tysiące poráził/ y A-
máiná wodzá ich zabił/ y wiele ich poimáł. Owtum miásto zbudowal/ y ko-
ściół imieniem dwunásćie Apostołow ze dwunásćia oltarzow postáwił.
Dádawano mu to iáko by brátá zabił/ y tym był sławe swoie pomázal.

Rok Páński 758. Páwla 2. Constántiná Copronimá 18.

Aweł Papież wszytke myśl obroćil ná zbieranie ciál y kości świę-
tych/ ktore ná przedmiesciách Rzymskich bez czci leżały/ dla wojen
y obleżenia Rzymu od Longobárdow. y z wielka czcią przenosił
wszytci do miásta w mury. y co sie starościá psowáło nápráwował/ y nowe-
mi ochodostwy zdobił. y obráz náswietsey mátki Bozey ze srebrá sto libr
wáżacy postáwił.

Tym też czásém Desiderius krol Longobárdow/ máiac pokoy w Bri-
tley klastor s. Benedikta ná polu zbudowal y nádał. y gwoli corce swoiey
Ausilberdze klastor pánienski postáwił/ w którym sie oná w stanie mniłkim
P. Bogu poświęćilá. y prośil Papieżá aby on klastor Apostolskim przywi-
ciem opácrzył. Poti takim był Desiderius/ miał łáskę Boga w rozmnożeniu
páństwa swego: ále gdy sie ná kościół s. moca swoia tárznał/ y sam zginał
y wszytko Longobárdow krolestwo zgubil. W Angliey Eádbertus krol
Chrześciáńská philosophia wdał/ y stan mniłki przyiáł. W Persyey Ma-
gowie do takiego od czártow ofálenia przyšli/ iz w niebo lećieć chćieli/ y gde-
nágo z wysotich miejsc spuszczáli sie/ z rostracenia gineli. Abdálás wodz
Sárácenow śesnáście ich przednich zabić kázal/ y one śekte wygubił.

Rok

60. Mniichow śa-
brych.

I.
Anastasius.
Stephana 3.
imierc.
Pawel nastąpił y
iaki był.

2.
Anastasius.

Theophanes.
Kościelne ornaty
pobrane.
Eginhardus in
vita.

3.
Tudensis.
Alfonsa Hispań-
sk: go krola iwy-
ta śmierc.
Krol Froilannus
kńięza naprawu-
ie.

Zwycięstwo iego.
Oltarzow 12.

I.
Anastasius.
Kości s. wscze-
nie.

Anastasius.
Desiderius iaki
był na przodku.

2.
Apud Bedam in
Epit: hoc anno.
Z krolamnichem.
Theoph: hoc anno.
Starownicy Per-
scy wygubieni.

Rok Pański 759. Páwla 3. Constantina Copronima 19.

I.
Valfridus in vita
S. Galli li: 2. cap: 4.
Surius 16. Octob.
S. Othomarus
Opas.

P O śmierci s. Bonifaciusa nastali w Niemczech zli Biskupi / którzy sie takoby na Synod ziacharzysy / niewinnie s. Othomara pata s. Gwila / o nieczystosc od lupiezcow iego klasztoru potwarzonego / potepili / y do wieszenia dali / w ktorym ducha p. Bogu oddal. y cudy sie niematemmi roslawil / a zwlaszcza na dziwnym potwaraniu od Pana Boga iego lakomych potwarcow.

Rok P. 760. Páwla 4. Const: Copr: 20.

I.
Aano 20. Copro.
Głowa S. Jana
Chrzesciela.
Hinemarus Re-
menis Episc.

Karanie Pipina
o imiona kościel-
ne.

Theophanes ktory tegoz wieku zyl y pisal iz glową s. Jana przestancą y Chrzesciela / z klasztoru Spelei do kościoła w Zimie sie zamiesiona byla. gdzie ia wierni czczo. Mial dozwole nie od Biskupow Pipinus krol / aby niektore imiona kościelne zacysem trzymal. y gdy z tym umyslem do wsi Biskupstwa Lan- duńskiego / ktora Auiliacus zwano / przyiachal y tam mieszkal: S. Remigius wpe snie mu sie ukazal / mowiac: Co tu czynisz? Jakos do tej wsi wsesel: ktora imnie nabożniejszy nizlis ty iest darowal / a iam ia paniey matce Bozey na- fcey oddal: y vbirowal go az do sinosci. y ocknawszy sie / wpał Pipinus w febre / y zaraz z oney wsi wyiachal / niemoc dlugo cierpiac. To Hinemarus. Ukaral p. Bog syna dobrego / a dalo sie znac / iz swietcy imiona kościelne niebezpiecznie trzymata / choc y Papiez abo za wporna prosba abo za- nautka / przyzwoli.

Rok Pański 761. Páwla 5. Constantina Copronima 21.

I.
Klasztor Grekon
w Rzymie.

Zaklinanie na
krzywdzace do-
bra kościelne.

2.
Apud Surium
17. Octob.
O okrasz mski
wiernych.
19. Octobris.
Igdrey mscen-
nik.

Awet Papiez dla czci onych ciat s. y kosci ktore po Rzymie przedmiesciach y cmyntarzach zebrał / w domu swoim w ktorym sie w Rzymie vrodzil y wychowal / zbudowal klasztor y ko- ściol s. Stephaná Papieža mceznika / y s. Sylwestra cke- Papieža wyznawce CHRISTVSOWEGO. y tam ze czcia wiel- ka y ciato s. Stephaná / y one wszystkie kosci y ciata rozmaitych mceznikow plci oboiey wprowadzil. y na spiewanie wstawicze / osadzil tam mnichy Greki / ktoremi sie na on czas / dla obrazoborcow / ktorzy ie przesladowali Rzym byl napelnit / aby siedmiokroć na dzien spiewaniem p. Boga chwali- li. ktore wszystkie dochodami y na zywnosci potrzebne y na lampy opa- trzyl y wielkim ochedostwem y dostatkim dom on Bozy ozdobil. A na po- twierdzenie oney swoiey fundaciey zezwal Synod / y napisal przywilej na ktorym sie Biskupi y kapłani podpisali. W tym przywileiu wielka klacwa na te kladzcie ktorzyby iaka krzywdę onemu klasztorowi czynic / abo co od niego brac smieli: Aby zywot ich byl ciezy y przykry y sinutny / aby w niemocy wpa- dali y w nich wstawali / aby grzechow odpuszczenia nie mieli / aby sie im tak- estalo iako Ananiasowi y Safirze / y Datanowi y Abironowi / aby ie ziemia pozarlá / a z Judasem y dyably w piekielnym ogniu zostawali. Jesliby sie nie w pamietali / z.

Ropronim Cesarz odnowil na wierne przesladowanie o obrazu y wiele ich pomeczyl / ktorzy onego iego Concilium falszywego przymowac niechcie- li. Juz y drugie miasta byly puste / gdy wierni dla okrucienstwa na gory ciekal y lasy napelniali. Miedzy innymi zamordowal s. Jedzeia z Krety. Kto- rego masz wypisane mceznstwo w zywotach s.

Rok Pański 762. Páwla 6. Constantina Copronima 22.

Cesarz

Sęsarz zły wiedząc o iednym mnichu Stephanie na gorze Aurencianą w Bitymiej zamkniętym / iż cudą czynił a obrazow s. bro-
niły i nie do ich czci zatrzymawał / w wszytkich wielką sławę miał:
chciał go pięknemi słowy do swego błedu przywieść. A posłał do
niego Kallistą dziwnie uczonego y wymownego Senatora / aby
go do pochwalenia y podpisania Concilium porębnego / to jest onego
zborzyszcza Cárogradzkiego / namowił. Posłał mu y wspominki przezeń / to
jest / rozynków / daktylow y migdałow / ktorými sie karmił on pustelnik. Lecz
gdy do rozmowy przyszło / na wszytki iego krasdomowstwa krotko ścięty po-
wiedział: Ja fałszu y złego Concilium nie pochwałę / y przeklectwa na sie
nie weźmę / abych miał gorzkie słodkim zwąć / a ciemności światłością mia-
nować. A dla obrazu *CHRISTVSO* WEGO, bych garść tylo krmie miał go-
towem ia rozlać. Potrawki ktoreś przyniosł odnieś. Niech oleiem grzesz-
nego głowa sie moia nie masści / y pokarmem heretyckim gardło sie moje nie
głasze. Wrocić sie z sromota do Cesarza Kallistus musiał. y gdy o onym
stanku iego y odpowiedzi Cesarza sprawił: Kazał go z gory y iastliniey oney
wypchnąć / a w klasztorze Aurencianą osadzić pod strażą / ażby dał znać co z
nim czynić miał. Potym Kallistus wiedząc iż trudno było meżą onego Bo-
żego fałsem heretyckim przekonać: potwarza go o śmierć przypisać wmy-
ślił. Smowivszy sie z niektórymi fałszerzmi / między ktorými był uczeń s. Ste-
phaną drugi Judasz / Sergius mnich; napisali nań fałszywe dowody: to
jest / iż Cesarza nazwiski niepoczciwemi nazywał. iż z Anna wdowa przeza-
onego rodu na ktora mnichie odzienie włożył / sprosnięzł. Sluge oney Anny
przedarowali / aby na pania świadczyła. Była to nabożna y bogata wdo-
wa / ktora sie o żywot swoy y zbawienie s. Stephaną radziła. On iey wszytko
co miała / w bogim rozdać / y między mnichami w białogłowskim klasztorze
zostawił / y staršej ia zalecił. W ták wielkiej nienawisći ten Cesarz mni-
chy wszytki miał / iż prawoy mándaty po wszytkim państwie swoim dał / aby
żaden mnichem nie zostawał.

1.
Ex actis S. Stepha.
O Stephanie Au-
xencianie mni-
chu.
Apud Damasco:
in sine.

Dla obrazu Chry-
stusowego krmie
rozlać.

2.

Fałsz na S. Ste-
phaną.

Anná wdowa do-
bra.

3.

Theodorus Studita
orat: de Platone.

Mándat aby niki
mnichem nie zo-
stawał.

Rok Páński 763. Páwla 7. Constan- tina Copronima 23.

Otwarce oni grzech on zmyślony na s. Stephaną do Cesarza
odnieśli / ktory żołnierze do klasztoru / w ktorym Anná wdowa
była / posłał / aby ia do Cárogradu przywiedziono. Stársza ia
wydać musiała / y darszy iey towarzyszkę Theopháne / mówiła:
idźcie do Cesarza / a mądze odpowiadajcie / a strzeżcie sie aby-
ście zdráda osutáne nie były. Przywiedziona Anne pierwey namowy y obie-
cnicami do tego przyciśkano / aby samá grzech swoy y onego Stephaną przy-
znała. Ale ona z wielkim státkiem y przed Cesarzem mówiła: iż światym y
prawieblivym meżem jest / y był mi przyczyna zbawienia mego. Kazał on o-
truenik towarzyszkę iey do klasztoru odesłać / a Anne pierwey do ciemney wie-
że posadził / potym gdy nic na niey wygrozić nie mógł / obnażona bić środze
czterem meżom kazał. y w onym kátowaniu / sluge oney przedarowana
przywiedzono / ktora iey w twarz plwała / a grzech on na nie powiadała. Lecz
świeta y czysta niewiasta nic iego nie mówiła / iedno to: Nie zgrzesylám /
panie smiluy sie. y gdy przegomny on okrunik Cesarz státeczności iey y omdle-
wieżenia widział: przestác kátom onym kazał / a niewinna meczenniczka do
swoego iż w więzieniu umarła. Potwarnica one sluge iey ták Pan Bog
kazał: Gdy ia oni ktorzy fałsz w nier kúpili / za mąz dali / powiła bliźnieta.

1.
Anná porwana z
klasztoru.
Acta Steph: mart.

Anná bita.
Sluga iey skośli-
wa.

2.

Pokaranie po-
twarnice.

Ná Stephaná
druga naprawá.

3.
Acta S. Stephani.

Georgius salsers
i Cesarzem.

Klastor S. Ste-
phana spalony.

Sám seliywie
przywiedziony.

4.
Dysputacya z Ste-
phanem.
Acta S. Stephani.

Świete, powse-
chne, siódme
Concilium.

Sześć Concilia
rganili.

5.
Przeegrali ná dy-
sputacley.

ktore w nocy pierśi iey wstkami swemi porwawszy / cudem dziwnym wश्यto
mieso wygryzły / y mātke vmorzyły / y same pozdychaly.

Gdy sie Cesarzowi droga ona ná s. Stephaná smierć nie powiodła /
dengicy szukał y tātka nálaží. Namowil sluge swego Georgiusa Sinelecta /
aby do Stephanowego klastoru sedl / y tam w niego mnichem zostal / á zas
conarychley z odzieniem mnistim do niego vcielk. Zakazal byl iáko sie wy-
sey rzeklo / ten okrutnik / aby nikt mnichem nie zostawal / ani żaden mnich do
swego stanu nikogoż nie przyjmował. y wlowic w tym chcial s. Stephaná /
iesliby onego Georgiusa przyial / karaniaby ná gardle nie vshedl. Dieżat Ge-
orgius do s. Stephaná z placzem y nabożeństwem zmyslonym / o zgube go
duše swej záklináiac. w prośil sie / iż w mniskie odzienie obleczony byl. Do
Stephan ácz o zakázaniu Cesarstim wiedzial / ale gdy o duše y zbawienie
ludzkie šlo / ná to co przeciw Bogu roztázowano / nie nie dbal.

Cesarz tym časem zezwawszy lud wश्यet / žalował sie przed nimi / iż ob-
mnichow pokoiu nie ma: iż śmieli sluge iego temu milego / ktorego wश्यet
ználi / do siebie zwiész / y w kápice go oblec. Ale / prawí / bede P. Boga pro-
šil ze mie wślucha. Czym sie głupi lud ná mnichy iáko przestępniki wślami
Cesarstid. / oburzył. A gdy po kilku dni on sie Georgius w wberze mniskim
wrocil: za go ludziom wślaskim w onych śatách wślask / y mowil: Ono
mie wśluchał P. Bog: á lud krzyknal: A kiedy cie nie wśluchał: y pozat
one śaty y znaki nabożne z Georgiusa zdzierác / y między ludzie miorác / koro-
rzy po nich deptáli / zelżywość im czyniac. A Georgiusa reka swoia Cesarz
w dworskie śaty wbral y miecz mu przypásal. Zá tym lud poburzył sie / y w
cznie s. Stephaná z klastoru iego rozpedzili / y klastor z kościolem spalili /
sámego Stephaná zelżywie wywlekli / y do Káledonu / bitac go y náń pi-
iac / y wślaski przytrości temu czyniac / przywlekli. Stamtad go do klastoru
Philippitá záwiesili / y pod straża osadzili. Potym do niego wysłal Ce-

sarz przedmiesze wezone Biskupy / Theodozjusá Epheskiego y Constanyná
Antomedyskiego / y onego Kállistá Senatorá / aby z nim dysputácia zwie-
dli / y onego do przyzwolenia ná siódme Concilium swioie námawiali. Da-
wał im dobry odpor s. Stephan. y gdy ono Concilium czytác kazal: czyta-
no napis tákí: Wyroki swietego y powsechnego siódmeo Concilium: A
on ślinawšy pálcem / prośil aby sie tu czytelnik záślanowil. y rzekł s. Ste-
phan: Czemu to wáše Concilium zowiecie swietym / gdyż tego imienia
świety / żadnemu ani Apostołowi / ani męczennikowi / ani prorokowi
wáćieście nie kazáli: A ktemu iáko ie porośechnym zowiecie / ná ktore ani
Rzymſki Biskup / ani Alexándriſki / ani Antiochenſki nie przyzwolił: wśl-
cie ich przyzwolenie y pisma. Żaliscié po wślaskim swiecie to falszywe Con-
cilium rozestáli / aby powsechnym zwác sie moglo: A ná koniec iáko siód-
mym zwác sie ma / gdy wślaski šeść potepia / á zlemi czyni: pierwošym sie zwá-
ma / nie siódmy. Ná to mu powiedzieli: iż my šeść Concilium nie gá-
niem ale przysmujem. A on odpowiedział: izali oycowite oni nie wślaciólach
Concilium czynili / ktore byly malowánia pelne: izali obrázy zgámli / y w-
rzućili / iáko wáše siódme czyni: Pervna rzecz tedy / iż ie potepiacie. Ná to
gdy sie zdumieli á odpowiedzić nie mogli: s. Stephan rece y oczy w niebo
podniozšy / ciężko westchnawšy rzekł: kto Pána IEZUSA CHRISTUSA w
iego obrázie z strony czlowieczestwa opisánego nie czci / niech bedzie prze-
klety / y z tymi niech ma cześć / ktorzy náń wolali: wślżny / wślżny.

A ták od niego záśrománi odešli / y wrocivšy sie do Cesarzá mowil
Kállistus: Przeegraliſmy Cesarzu / wielkiey to náuki czlowiek / wielki w dy-
sputacley / y smierćia żadna nie wślášony. A Cesarz go ná wygnanie pote-
pil / y do Prokonesu záślac kazal. Tym wyiáchal z onego klastoru Philipp
tá /

W którym dni siedmnaście przemieszał stárszego onego miejsca iuz prę-
wie umierającego zleczył. Zawałał go do siebie mówiąc: Niech się pože-
gnawá / bo niewiem doczekamli dzieniaty godziny. A s. Stephan przy-
sedłszy / syje się jego dotykając / á cicho się modlać / siebie od niego odpędził. y
dał mu wino szczyre pić / za którym się pot wielki rzucił / y zaraz ozdrowiał.
Takiemi cudy P. Bog one iego Kátholicka przeciw heretykom prawdę po-
twierdzał. A gdy do wyspu Prokonesu ná pustynia one zaiáchal: nálaźtám
iáskinia / w ktorej bywał kóściół s. Anny. y kochając się w onym miejscu / z
weselem tam korzontkami się żywiac / przemieszał ná stupie ktory sobie posta-
wił / trudząc ciáło swoje / w máluczkiej iámce ná stupie postawionej. Uliat
w ten czas lat 49. o którym wezmowie się iego rozegnání dowiedziawszy /
tam się zebráli / y mieszkánia sobie poczynili. okrom onego Judasá Sergiu-
sá / y drugiego / ktory się do swiátá y do kácerstwa Cesarzkiego wdáli. Jáko
go stámted zaś przyzwał Cesarz / niżej się powie.

Tego czasu gdy taki Cesarz krolował Turcy przez brany Káspiie / to-
leż przez ciásne skály nád morzem Caspium / wypadli / y do Armeniey wtár-
gneli / y drugi raz roku przyslego toż uczynili. Zima bárzo mocna y wiel-
ka była / iź morze Pontus ná sto mil iáko kámién ták twárdo zámázło / trzy-
ościeci toliet był w głąb lod / á śnieg ná nim wielki. Toż y ná mych niey-
scách było. Zá czym láto było suche wielce / ták iź zrodla wysychály.

Cesarz sedł z cnoty w cnote / chciał Nestoriankie bluznierstwo wzno-
wić / mówiac: iź przeczysła mátká CHRISTVSOWA mátká á nie Boża
zrodzić się ma. O czym gdy się rádził swego Pátryárchy Constantiná: rzekł
mu áby tego nie czynił / gdyż się lud wszytek Nestoriussem brzydzi. A on rzekł:
Tyłom się chciał náuczyć. Zkąd się pokázuie / iácy to byli obrazoborcy y op-
cowie ich / ktory nic o Bóstwie Chrystusowym nie trzymáli.

Rok Páński 764. Páwla 8. Const: Copronimá 24.

Ráńkowie v Papieżá Páwla vprosili kóści s. Gorgoniusa / Nábora /
y Názáriuśa.

Rok P. 765. Páwla 9. Const: Copr: 25.

Stephan s. ná onym wyspie w Prokonesu / wielkie cuda czynił.
ślepego zleczył / czártá z mlodziénká syná iedney niewiásty z Crzyku
wygnał / niewiáste od płynienia krwie wybáwił. y żołnierzá iedne-
go z wielkiej niemocy vleczyl. Bo skoro mu dał całowác obraz
P. IEZU CHRISTUSA / y drugi mátki iego przeczysł / zaraz
ozdrowiał. Ten żołnierz w Cárogradzie przed towarzyszymi on cud y swoje
vleczenie od mnichá Stephaná rozslawiał. y odniesiony był do Cesarzá iź
się obrazom poklonił. y przyzwány do niego / powiedział mu iáko było. A Ce-
sarz z gniewem do niego rzekł: Izali się y ty bálwanom klániasz? á on się
przelektł / odpowiedział / nie klániam / ale się iemi brzydze. Zá co Cesarz Se-
renkiem go uczynił. Lecz gdy z páłacu sedł á ná konia wsiádał / kon go zrzus-
cił y nogami zabił. y ták pomste wsiáł zá niewdzięczność swoje. Takiemi
cudami s. Stephaná / Cesarz zaiatrzon / widząc iź iego błedy onymi się dzi-
wnemi á Boskimi dziełmi potepiály / y moc się náuki o obraziech prawdzi-
wey slawilá y szerzyłá: wymisł Stephaná zabić. y poslawszy / przywieść go
do Cárogradu kázal / y do wieże ktora Giala zwano wrzucić y zwiázac.

Po kilku dni Cesarz dwu z soba tylo przednich pánow wziawszy do Geliáku
ktory Pharus zowia / przywieść go kázal. A gdy go prowadzono przez vlice /
vprosił sobie v kogos grofyt ieden y w kápice cicho wrzucił. á wyrzawszy go

LIII 4

Cesarz

Na wygnanie po-
tepiony S. Ste-
phan.
Cudo S. Stepha-
ná.

6.
Proconesus.
Ná stupie mieska.

7.
Theophan.
Turcy do Arme-
niey.
Zima wielka.

8.
Theophan.
Nestorian Cesarz.

I.
Sigebertus in
Chronico.

I.
Cuda S. Stepha-
ná.

Zolnierz cudo
rozslawil o obra-
siech.

Pomsta nád nie-
wdzięcznym.

S. Stephan do
Cárogradu przy-
wiedziony.

2.
Rozmowa iego z
Cesarzem.

Dysputacya s
Cesarzem.

Roskiej natury
nie maluita tyto
co ludnie widzie-
li.

Obras Cesarzski
na grobu.

W wiezy dwie
lecie.

3.
Theophan.

Mgcsennicy o
obrazu.

Cesarz zawolat: Tenże sie to ze mnie y panowania mego nasmierwac ma y
mnie lzyć: Mleczal Stephan/ aż gdy mu łacić poczał a mowić kazal rzekł
pokornie: Mójesz mnie Cesarzu zaraz zabić/ ale iesli zemna mowić chceš/
złożywszy gniew/ pytaj mie a słuchay. y wdał sie z nim w disputacya o obra-
ziech/ wywodzac iako ich pisimo zakazuje/ a iako niepodobno Boga y iego
nieobieta nature malować. On madrze mu wywodzil/ iż obrazu nie sa kła-
wanami/ ani my sie farbier y dzierwom kłaniamy. A nie maluiem Boskiej na-
tury/ ale tylo co ludzie widzieli/ y czego sie iako Jan s. mowi/ dotykali/ to iesli
człowieczeństwo Pána naszego. ić. A nakoniec wyiawşy on grofyt/ sprecal
czy to obraz: a iesli karza tego kto im wzgardzi y kto go wdpece: Rzekli co-
stali: y bårzo takiego karza. A on odpowie: Jakiescie karanie zasłużyli/
ktorzyście obrazu CHRISTY SOWE podeptali/ y palili/ y rozmáicie zelżyli/
y zátym grof on z kápice wyiawşy/ deptać po nim poczał. O co sie oni gnie-
wáiac/ zrzucić go z gory chcieli. A Cesarz łaskawość pokryta pokázuiac/
bronił im tego. y poslal go zwiázanego do ratufney wieze/ iako tego co obra-
zu Cesarzkiego nie wczcił/ w ktora wchodzac s. rzekł: Tu odpoczniemie mo-
ie/ prorokuiac o swej śmierci w oney wiezy/ w ktorej dwie lecie lezac/ potym
wywleczony z niey/ zabity iest. Wiele inych pánow y żołnierzow tego ro-
ku o obrazu ten okrutnie pomieczyl/ gdy przysiege od wszytkich poddanych
swoich wyściagal/ aby żaden obrazow nie czcił. te przysiege napierwey na Pa-
zalmicy uczynil Constantinus wtracony Pátryarcha/ w reku dzierwo przysię-
trzymáiac/ mowil: Nie iestem z tych ktorzy obrazu czcza/ abo sie im kłaníia.

Rok P. 766. Páwla 10. Const: Copr: 26.

1.
Theoph.
Pátryarcha po-
chl. buik słozony.

O kościach S.
Euphemiey.

18. Septembris.

2.
Nicetas Pátryar-
cha ze Sklawow.

Złosci niesliczo-
ne Cesarza.

3.
Ex eius actis.

Wpisanow mni-
chow 342.

W wiesieniu kla-
story.

Nieniasla pobo-
ina syni S. Ste-
phaná.

Opronimus wiele pánow wielkich w Cárogradzie pomordowal/ drugie tylo dla tego iż wrodzili byli y mocni/ y od ludu
chwaleni. y Pátryarche Constantyna/ onego pooblebnia s. ier-
go do Liberiey ná wygnanie zagnal. Wazyl sie y grob s. Euphemiey w Kálcedonie tájemnie woiować/ y kości iey z ktorych
zdrowie ludzkie plynelo/ odmieniać/ falszować y topić. O czym czytay w o-
bioku przy żywoćie s. Euphemiey/ to co tu náš pisarz kładzie y Metaphrasis
11. lúnij. Ná miesce onego Constantyna postawil Cesarz ná stolicy Cáro-
gradzkiej Nicete Ewnucha/ rodziáu ze Sklawow/ y przydaie te słowa
Theophanes: Wypisac sie nie moga y wymowić złosci y zbrodnie Cesarza
tego/ ktore y sam czynil/ y drugim czynić roztázował. y mowić sie z Janem s.
musi/ y swiatcy tych ksiąg nie ogárnal/ by sie wszytko wypisować miało.
Wracamy sie do wieznia s. Stephaná: Gdy do oney ciemnicy ratufney
w Cárogradzie wşedł/ nálażl tam trzy sta czterdzieści y dwu mnichow o
obrazu posádzone/ iedni nozdze/ drugy wşy pourzynáne mieli/ drugim oczy
wylupiono/ drugim rece poucinano/ drugie poránione nálażl/ drugie ná
bawiach ktore smola mázali/ popalone. y zálowal ze też on ktorego członku
dla CHRISTY S nie wtrácił. Oni wşeszy mnişy zá oycá go y mistrza wşia-
li/ y pod tego náuka y rzadem iako w klastorze/ wstawy swoje chorwáiac/
mniekáli. Zoná iednego przelożonego ktorzy wiezniow onych strzegli/ táie-
mnie wşlá do s. Stephaná/ y wpadáiac do nog iego prosila/ aby od niey
żywność bral y potrzeby. A on niechcial/ mowiac: nigdym z tymi nie iadł/
ani pil/ y od nich nigdym nie nie bral/ ktorzy sa obrazom swietym nieprzyia-
ciemi. A ona bieżawşy do komory/ przyniosla mu dwa obrazu/ ieden prze-
czystey Mátki/ a drugi swietych Piotra y Páwla/ mowiac: Nie powiáday
ná mie. Ja pomnie náuka s. Germaná/ y obrazu swietych czcze. A on do-
piero od niey bral ná tydzień šest vnciy chleba/ a trzy kubki wody. Bo wie-
cey nie iadal. y tak go przez ieden náście miesiecy karmila.

Oni

Oni mnisiy społwieźniowie / wiele okrucieństw ktore Cesarscy wrzednicy nad wiernymi o obrazach czynili / spolnie sobie płacząc s. Stephanowi powiadali. O Pawle mnichu Antonius z Krety powiedzial: Gdy go starosta w Cyprze Lardotirus poimal / položyl mu obraz meki Pánstiey na ziemi / a na drugiey stronie kátownia wkażal / mowiac: albo ten obraz przydepc / albo na tey kátowniey w wielkiey mece vmrzeż. On padl przed obrazem y całował go. y srodze ściśtány między deskami y ogniem palony zamordowany jest. 2c. Powiadali y drudzy tego wiele. A s. Stephan wśytkich cieşyl y do cierpliwości y náśladowania świętych meczennikow vpominał.

Abdalla wodz Saracenow na wschodnych kraiach tego roku vmarl. Był przesładownik Chryścijan / y krzyże z kościolow zdzierac kazał / y w nosy śpiewania y náuki zakázował.

W Galliey był Synod we wsi Gentyliaku / na ktorym náuka o obrazach kós ielna zmocmono / y o Troycey / co jest o pochodzeniu Duchá s. y od Syná mowiono. Tá mowa o obrazach y Troycey s. stad przyszła: iż Constantinus wielkie vpominki / y wzone zacne posly do Pipina wyprowadził. Ci posłowie pewnie broniłi Cesarstkiego bluźnierstwa ná obrazach / y musieli to zádáwać Látinnikóm / iż do Symbolum przytożyli / y od Syna. Od tego tedy niebożniká Cesarzá tá napierwey przygana niesłusna wysła / iákoby że to było wyznánie / iż od Syná Duch s. pochodzi.

Rok P. 767. vacat. Const: Copro: 27.

 Aweł Papież dla goracá wielkiego lemnego przemiesťiwal v s. Pawla / y táń zachorawşy duchá P. Bogu oddal. Jesze był nie skonal: gdy Toto książę miastá Nepejniey zá rada y wola krolá Longobardow Desideriusá / ludzic zbrojne zebrał / wşy do Rzymu brana s. Paweraćiusá wtargnal / chce brata swego Constantina láitá na Papieştwo wsádzić. y przymusił Grzegorzá abo Georgiufá / oboie imie položono / Biskupa Pienestynského / choć sie opadáiác przed nim wypraşal / iż Constantina w Láteranie klerykem poświećil / y nazáitcz podyatonem y draónem. A po šestiu dniú zbrojni prowadzili go do s. Piotrá / y táń go ná Papieştwo tenże Grzegorz z dwómi dwiema Biskupy Euphasiusem Albánciskim y Citomalem Portueniskim / poświećil. y táń moca ona przeciw Kanonom Constantinus ná Papieştwie iákó falszywy Papież siedział rok y miesiac. On Georgius Pienestynski ktory Papieżá falszywego poświećal / przedko w wielka niemoc / w ktorej mu reká vşchla / iż ley do vst donieść nie mogl / vpadl y vmarl. Karániem onym P. Bog pokazal / iż ráczey zdrowie swoje položyc miał / niżli sie poświećením do tákiego poświećenia przywodzić dopuszczał.

Wracamy sie do onego wieźniá s. Stephaná w Cárogradzie. oznaymit mu P. Bog dokonánie tego przed dni czterdziestci. y przyzwawşy oney dobrodziejki swey / ktora go w wieży oney żywila / rzekł: pláćićci CHRISTVS bez dzie cos dla mnie czynila. proşe inż mi wiecey nie przynos chleba tego y wody. Bo przez dni czterdziestci z soba chce sie zamknáć. A gdy widział iż sie go zasmucila ona dobra niewiásta / powiedzial táwnie: koniec żywota mego przyszedl / mnistiego mego życia surowości / chce teraz przeczynić. y táń o nie dni w nocy y we dnie z torwá rzyşimi ná chwale Boştiey trawil / náuczáiác ie y vpominaíac. y byla ona wieża iákó kościol. Przychodzili mektorzy z miastá táienie potryć ziemi sukniámi / y bráli od niego błogosławieństwo.

A gdy dzień trzydziesty y osmy przyszedl: iesze oney swoyey wczennice przyzwat / y mowil ley: Wypelnitas rozkazánie páńá swego / cos tego wzgár-

4.

Paweł mnich meczennik.

Deptać po obrazie Chrystusowym wielki grzech.

Theophan.

5.

O pochodzeniu Duchá s. rozmowy. Ado Viennensis.

Przygana pierwsza Látinnikóm.

1.

Anastasio in Stephano 4.

Pawla Papieża śmierć.

Toto w Rzymie mieśa.

Constantyn Papież wtacany moca.

2.

S. Stephan wie o swej śmierci.

Surowość życia przed śmiercią.

Wieża kościołem.

3.

4.	dzonym czyniła/ iemus czyniła/ y od niego weźmieś zapłatę. y dał iey obraz y ktore była do niego dała/ mowiac: Weźmi ten drogi skarb/ niechci y na tym świecie obrona będzie od zle/ y na onym twoiey wiary prawowierney swiadectwem. y gorzko westchnawszy/ zawołał: Jutro na infty swiat/ do niego Cesarza poyde. W tym ktos Cesarzowi powieǳiał/ iż Stephan z domu sadowego uczynił klastor/ y tam cała noc z inemi Psalmy śpiewa/ y sąsiedzi niektorzy tam do niego chodza. Na co bårzo rozgniewany posłał karta/ aby wywiódłszy Stephaną/ na pewnym go miejscu zabił. A gdy go karta zwiázanie go prowadził/ Cesarz sie rozmyślił mowiac: dzień to żony mey y wesela iey/ niechce go krwia mazać/ a też niechce aby sie z męczeństwá chlubił. y kazał go náзад do wieże odesłać. A dwu bracia z dworu swego wrodzive y męczne do wieże posłał/ roztázuiać im/ iesli go nánowic do wżgárdy obrazow nie moga/ aby go rełomá y kolánmi tłukac vmorzyli. Oni przyszedłszy/ boiáżnia sie Boska wieli/ y błogosławieństwa iego prosili: a wrociwszy sie do Cesarza powieǳieli/ iż go za vmártego odesli.
Zabić go Cesarz kazał.	
Dwa bracia milosierzni.	W nocy czarci sami oznaymili Cesarzowi/ iż sie Stephanowi nie nic stało. y wstawłszy/ ná ieden pałacu swego przysionek wyszedł/ y wołać y iako lew ryczeć poczał: O iako mna gárdza/ o iako nie mam ktoby mi wiernie pomoc czynił. Co ia za spráwe mam z temi wspomniania niegodnemi (cápe mnichy zwał) ludźmi: y gdy go pytáli ci/ ktorych był ná biesiáde tego dnia wezwól: co sie działo/ powieǳiał: Stephan Auxencianus Cesarzem iestnie ia. y domysłiwłszy sie czego chciál/ lud iny poburzyli/ y wpadłszy w dom sadowy/ wydać sobie Stephaną kazałi/ y zwiázanego bili iako kto mógł/ y rełomá czyli po mieście y vlicách/ y ná kámieniách go rozbíiać morzyli. A ieden mu głowe przebił/ ták iż mozg wyćieł/ y ták ducha P. Bogu oddał. a on ktory głowe rościál/ záraz od czártá nieodwłocznie vmorzony był. Lud go przesłał/ a z ciała iego wnetrżności wypádały. Porzucone ná miejscu/ gdzie Pogány chowano/ ciáło/ dobry niektorzy zebrałi. Wcierpiál roku tego go/ lat miał piećdziesiąt y trzy/ 28. dnia Listopáda. Módlitwie sie iego piewa swietey zálecamy.
5. Czarci z Cesarzem.	
Wloczony po vlicach y zabity.	
6. Theophan.	Onego Pátryárche Cárógrodzkiego Konstantyna ktorego był ten Cesarz ná wyspę Principe nazwany/ ná wygnanie potepił/ tego roku skántad go przyprowadzić kazał do Cárógrodu/ aby go skaral: o to/ iż tam ná tym wyspie/ tájemnice iego wydawał. Ktora tá była/ iż ná swietę Pánná nie ma być zwána Bogarodzica. iż nie wierzył aby Chrystus był Bogiem/ iako sie też to wyższy wspomniáło. A skaral go ták. Czytano náń kárte/ y wyklináć go Vliece Pátryárche kazał. potym go ná rynku przed wśytkimi ludźmi posádzonego/ wśyscy w gebe bili. A gdy mu włosy y broda y brwi ogolili/ w trockiey kosiuli bez reławow ná oślá go wsádzono/ y trzymáć mu iego ogon kázano/ y ták go przez Dippium wódził synowiec iego/ bez nosá. A lud náń wołał táiać mu. y zrzuciłszy go z oślá/ plwáli náń/ y deptáli po syi iego.
Constantinus Pátryarcha fałszywy iako zabity.	
7. Wygnanie iego fromotne przed śmiercią.	A gdy tego długo było: posłał Cesarz pány do niego pytać go/ co trzyma o wierze Cesarzkiej y Concilium ktore uczynił: A on mogąc iednym słowem męczeństwo sobie y odpuszczenie grzechow záraz ziednáć/ spodziewájąc sie láski Cesarzkiej/ rzekł: Dobrze wierzy/ y dobrze uczynił Concilium. A pánowierzekli: tośny słyszeć z vst twoich plugawych chcieli/ tuż poydzieć do ciemności. A dáli go tam gdzie bestye zámykáia/ y tam ściety iest. Głowa iego trzy dni záwiešona iáwne wiśiáta/ a ciáło po rynkách wloczono/ ná sprosne miejsce wrzucono. O okrucieństwo okrutne! y Kátholikom sámym choć náń nieprzyziacielem záłosne. Był kmotrem Cesarzskim/ bo mu dwu synow z trzeciej żony chrzcił. Wylicza Theophanes wielkie okrucieństwa ná Kátholiki tego Cesarza/ iako ich wiele męczył/ zabił/ a mnichow zwał.
8. In Annalibus.	

chorow zwołać / y tych ktorzy nabożenstwa pilnowali / albo sie w nocy mo-
bili / albo mówili: Bogarodzico wspomóż mie. Wład Weroná goręcy był
ktorzy tak często matkę swoje / kościół s. w ktorym chrzest wziął / zabwał. Pi-
se Theosteriskus tegoż wieku pisarz / iż chcąc naswiecić matkę zelżyć / burse
z pieniędzmi wkazywał y pytał: a za co stoi ten miešek: odpowiadali po-
chlebcy: za tyle ile w nim jest. A zaś wysypawszy złoto pytał: a teraz za co
stoi: odpowiadali: Za nic. A on mówił bluźniac: Tak y Boża matka / gdy
CHRISTUSA w sobie miała / czci wielkiej godną była. ale gdy go porodziła /
nie była od inych niewiast różna. O zły języku y głupi bluźnierco / izali vro-
dziwszy / matka być ktora przestanie:

Okrucieństwo
tego Copronima.
Iako był matkę
Bożą.

Rok Páński 768. Stephaná III. 1.

Constantiná Copronimá 28.

Mymianie niektorzy zwołać Chrystoph Senator y rotnistrz
z synem swoim Sergiuszem / miłoscią ku Bogu wzruszeni / aby
z stolice Piotra s. wyrzucony był ten ktorzy i nad prawo y moca
sama ośiadł / y prawdziwym Papieżem nie był; znowu wstąpił sie
z księżciem Spoletáńskim y z Longobárdy / onego Konstán-

1.
Anastasius Bibliot.
Constantyn fal-
szywy Papież wy-
gnany.

tiná wygnat. y skupiwszy káptany Rzymskie y wszystkie káieże / y wczimie wstę-
pił y lud Rzymski / spólnie y zgodnie wybrali Stephaná czwartego / káptaná
cecułu s. Cecylię / y porządnie wedle Kanonów y zwyczajów / na świętey sto-
licy posadzili. Był z Sycylię rodem / wspaniałym Papieżem miły / y na ich po-
stędkie zawnždy przebywający / wczony w piśmie y w kościelnym podaniu
świadośy / y w chowaniu y wypełnianiu stateczny. Trwały ieszcze w

2.
Constantinus o-
ślepony.

Rzymie one niepokoję / bo niektorzy Boga sie nie bojący zwodzili rozmaite
wspiny y spory / w ktorych onego Konstántyná fałszywego Papieża do kła-
scioru Cellas novas na pokucie danego / oślepił / oczy mu lupiac / y tak go na
ulicy odbiegając. To p. Bog przepuścił na te ktorzy będąc świeckimi na
Papieżstwo sie wdzierali / y z żołnierzmi na nie wstępowali: aby sie dudy
tym przykładem przestraszyli.

3.
Annal. Franc.
Pipina śmierć.
Marian: in Chron.

Roku tego z ciąłá wyszedł Pipinus przestawny król Fráńków siostręgo
dnia Sierpnia / ktorzy w wojennym szczęściu od p. Boga / y nabożenstwem
ku p. Bogu y kościołom jego / a nawiecey wielką przyjaźnią / pomocą y na-
daniem kościoła Rzymskiego niesmiertelney sobie sławy nábył / a u p. Bo-
ga odpląty. Królował od koronowania Papieża Stephaná lat czternaście /
miesiące cztery. Przed śmiercią miał swoje przyprawy nabożne / grob s. Mar-
tiná y s. Dionyzysa / gdzie y doznał nawiedzenia: zostawił dwu synów /
Karola ktorego wielkim zwano y Karolomaná. Karolus w Niemczie / a
Karolomanus w Szwesyonie koronowany był.

4.
Theophanes.
Syny koronauie
Copronim.

W Cárogradzie Copronimus żonę swoję trzecią Eudoria / y dwu sy-
now z niej Chrystophorá y Nicephorá koronował / y Cesarzmi przez Nice-
phorá Pátryarchę uczynił. Głupi sie mogli na takim szczęściu jego wzgorzyć.
Wiedząc konca wedle pisma czekali / iaki takiego zlego człowieka niebożność
y okrucieństwo wstąpić miało.

Rok Páński 769. Stephaná III. 2. Constantiná Copronimá 29.

Stephan Papież uczynił w Rzymie Synod / do ktorego dwuna-
ście wczonych Biskupów z Gallii przyzwał. Tą nim przyzwany
był on Constantinus choć ślepy / ktorzy grzech swój wznował / y
potępiony jest / iako naieżdzą stolice s. y prawo postawione jest /
aby nigdy z laików Papież wybierany nie był / iedno z drákonów
y káptanów.

1.
Anastasius.
Synod w Rzymie
na Constantyná.
Z laików nie brać
na Papieżstwo.

2.
Synod Carogrodzki
falszyny, potępiony.

Kardynali Biskupi
tu się mianują

y kaptanow. Sprawy wszytki onego Constantina y stanowienia y pisma wrzucone y popalone sa. A Biskupi y kaptani y dyakoni ktore swiecił Papiestkim nowym błogosławieństwem/ nie nowym świeceniem/ potwierdzem ja.

Ná tymże Synodzie zgániony jest y wyklęty Synod Carogrodzki przeciw części obrazow s. y wkazał sie tam list trzech Pátryarchow / Theodora Jeruzolimskiego / Bazmy Alexandrijskiego / y Theodora Antiochejskiego / pisaný do Pawła Papieża / w którym o náuce okolo obrazow z Kościołem Rzymstkim zgodna náuka trzymáia y opowiedáia / á Carogrodzki falszyny Synod przeciw obrazom wezymony gánia. Písal też list swoy Papież upomináiac Cesárzá / aby blad okolo obrazow potępiony porzucił.

Ná tym Synodzie pierwsza rozmianka jest o siedmiu Kardynalách Biskupách / ktorzy bliskie máiac Biskupstwa przy Papieżu być mieli / y onego tak rada wspieráli / iáko zawiáły dzwóli wspieráia.

Rok Páński 770. Stephaná III. 3.

Constántiná Copronimá 30.

1.
Papież Karolusowi
odradza małżeńswo
w Longobardow.

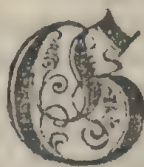
Zony brát z obcych
narodow - škoda.

2.
Capitul: Franc:
lib: 6. cap: 285.
& 286.
Prośba aby Biskupi
na wojne z nimi
nie ieszali.

aby nie t kościel-
nych imion nie
parpali.

Zapisywanie
przed ołtarzem
takie.

3.
Aurelius w His-
paniey sly krol.
Tudensis.
Panny sa pobor.

Dy sie dowiedział Papież Stephan / iz Károlus krol Fráncow corte Desideriusá krolá Longobardow / Berte zá zone zmonil. wyprawił do niego y do brátá iego Károlemána posła / y list mieny napisał do nich / odradzáiac y pod klátwá zakázuiac / aby z Longobárdami nie miesáli / gdyż iuz z inemi z narodu swego z woley oycowstiey porzadne małżeńswo bráli / á takim narodem zlem / ktory Kościołowi Rzymstkiemu jest nieprzyaciélem / á wiáry nigdy nie dotrze- mawa / ráczey sie bzydzili. y to przekláda / iz sie miedzy nimi tředowáti rzadza. y to przekláda / iz zony brát z obcych narodow / wielka jest krolestwom škoda y niebezpieczność.

Synod byl Biskupow Fránciey ábo Gálliey w miescie Wormáciey przy Károlu wielkim. Ná ktorým lud wszytek z pány swieckimi pokornie krolá Károla prosi: Naprzód aby Biskupi na wojny z nimi nie ieszali / ále domá zá nie Pána Boga prosili / y Msze y Litánie czynili / y iákmizny ubogim rozdawali. Bo / prawi / rychley tak ná wojnie wygramy. Bo gdy zmiáda nie wšysey do bitwy idziem / gdy ná ich stražey musi ich wiele zosťáráti. A gdy ich nie bedzie / wšysey do potrzeby poydziem. Dwá ábo trzey tylo wze- ni y dobrego žywota Biskupi niech známi ná wojne iáda / aby błogosławieńswo dawáli y rozgrzesáli. Prośba też aby imion kościelnych nie t nie mó- áni wydžieral / áni v krolá vprašal. Bo to iust swietokradztwo. Bo te imi- ná gdy kto Kościołowi dáie / zapis przed ołtarzem w reku trzymáiac tak mó- wi: Ofiárnie Bogu y oddawam to co ná tey kárcie pisano iest / ná odpusze- nie grzechow moich y oycá mego y synow moich / aby z tego káptam P. Bo- gu Ružyli / y ofiáry y Msze czynili / modlitwy odprawowali / y swiecami ko- ściol opátrowáli / y ubogie y kleryki žywili / y inne potrzeby kościelne odpra- wowáli. Ktoby to brát y Kościołowi odeymowác chćial / ná sadžie Božym be- džie odpowídat / y swietokradžca iest taki. Wšysey reke ná to dáiem iz tego czynić nie bedžiem / y drugim nie dopusćim / áni przyzwolim / y žadnego z ta- kimi towarzystwá mieć nie bedžiem. Krol im to wšytko przywileymi swymi ná wietšym Synodzie utwierdzić hoynie obiecal.

W Hispániey złe rzeczy sly. Aurelius / krolá krolá synowca ábo brátá swego zabił / y sam krolestwo Gálliey opánował / y z wielka ie siemora Chrześciánska spráwował. Bo Mauróm ktorzy Hispánie w mocy mieli / pokoy z nimi czyniac / dáwac pewna licžbe pánienet Chrześciánskich sa dáti y pobor obiecal. Tenze dopusćil / aby sláchetne pánie Chrześciánskie sly w małżeń-

małżeństwo Sarácenow. Krolował w ten czas nád Saráceny Alderhanus náfcesliwŝy z inych.

Láchánodráto stárostá Cesárzá Kopronimá / pánu swemu kwoli / do Ephezu zebrał okoliczne mnichy y mnístki / y w pole ie wyprowadził / y rzekł: Kto Cesárzá y mnie posłusnym być chce / oblecz sie w biatá suknią / á tey go- dziny žone záraz poymi. Kto nie bedzie chciał / oczy mu wylupia y do Cypri- go ná wygnánie posla. y záraz wykonywał on swoy wyrok. wiele meczenni- kow zosťáto / wiele sie boiaźnia wwiódlo / ktorým táské czynił ten okrutník. y ták ná wschodnych kráíách ledwie ktory mnich zosťáł. Drudzy sie y pod sie- mia kryli.

4.

Theoph: hoc anno.

Srogi mandat na mnichy aby żony brali.

Rok P. 771. Steph: III. 4. Copr: 31.

Enże stárostá Láchánodráto / y Leo pisarz / y Leo ktory był mni- chem / klastory mnístkie przedawáli / y naczynia kóścielne y imio- ná / pieniádze zá nie do Cesárzá oddáiac / á księgi y żywoty Wy- ców ss. y reliquie palili. A mnichy ktore ieszcze náleźli / bili y zá- biťáli / oczy im lupili / brody palili / y głowy / smola ie y oleiem má- żac. Já co onemu Láchánodrátonowi Cesarz dziekował / mowiáć: Málá- żem mežá wedle serca mego.

Ná zachodnych kráíách / Károlus krol Gránkow tego roku žone swoje Bertę / córke Desideriufá / do Wloch do oycá odeslał / y z nią sie rozwiódł / nietylo zá rostkazaniem y klatwa pogroženiem Papiieżá Stephaná : ále zá tákás táiemná przyczyna / dla ktorey to mógł bez grzechu uczynić. Aczkol- wiek drudzy o to pánu temu przyganiáli / o ktorým iż pobożny był / ináczey sie rozumieć nie godzi / iedno iż to wedle praw kóścielnych zá rostkazaniem Pa- piestim bez obrázy sumnienia uczynił. Ná miejsce Bertę wziął Hildegardę Szwewow / przezacnego domu pánnę.

Tego też roku nálezione iest ciáto s. Zubertá Biskupa Láodienstkiego / ktore Károlomanus widzac iáko cále było / y wonie dzirne z siebie dawał / wielce uczcił / przenoszeniem y podniesieniem bogátem y sławnym / y náda- niem ná onym miejscu służby Bożey. Cesarz Kopronim kóści s. palil y lžyl á ten krol zachodny ták ie czcił / ná nagrodę oney zelżywosći P. Bog to sprá- rował. Po tey posłudze świętego / Károlomanus żywotá tego doko- nał / trzy láta ná krolestwie bedac. Po nim wšytko krolestwo ná iednego Ká- rolufá brátá iego ktorego wielkim zwano / spádło. A nim druga część krole- stwa obiał / o Synod sie áby był zložony / postáral. Który gdy sie we wsi Kor- doniáku z Biskupow / z Opátow / z Ksiáżat / y Komesow zebrał : ná nim brá- cerskie pány Károlus z ludzkóscia do siebie przyjmował.

Rok Páński 772. Hádriáná 1. Const: Copronimá 32.

Stephan cz warty Papiież / swiát ten pożegnał. Siedziáł lat trzy / y pięć miesiecy. Ná iego miejsce z wielká zgoda wšytkich osme- go dnia / to iest dzień iestego Lutego / wybrány iest Hádrianus dy- ákon Kárdynał / człowiek przéświetnego Rzymian stárych rodu / od młodości w nabożeństwie y dobrych uczynkách wychowány / y káznodzieiá fczesliwy / w bogich wielki miłośnik / á mocny wiáry s. Longobárdow Desiderius / zacne posły do niego wypráwil / Theodoriká káziáze Spolertu y inne / ktorzy prosili áby z krolem ich w pokoiu y przyiaźni zosťáwał / y przymierze uczynił. Powiedziáł Papiież : Miałem spráwe od przodká mego Stephaná / iż wiáry krol wáś nie dochowywa / y kłamstwem

1.

Theoph: hoc anno.

Klastory przeda- ia.

Księgi y reliquie pala.

Annal: Franc. Aimon lib. 4. cap: 68. 69. Zonę Karolus o- deslał.

2.

Apud Surium 3. Nouembri.

Annal: Franc: Pythęi. Aimonius lib: 4. cap: 68. Karolomanus v- mark. Sam Karolus kro- lował.

1.

Anastasius in Ha- drian.

Smierć Stephaná Papiieżá.

Hádrianus násla- pił.

2.

Desideriufá Lon- gobarda zdrády.

M m m m m

sie máže.

3.

Anastasius

Rozmowy Papie-
skiey prosi Desi-
derius.

Chytróść iego.

Zoná Károloma-
ná z syny vcie-
kla.

4.

Anastasius Biblio.

Paulus Papieski
zdrayca.

5.

Desiderius Lon-
gobárdow na Pa-
pieža powstak.Papież prosi o po-
koy.Do Károlusa o o-
bronę posyła.

6.

Károlus sásy m-
iował.

sie máže. Obiecowal wrocić kościelne ktore pobrat imioná / á tego nie z-
šcit: iákož ia z tákim przymierze mieć moge? A oni morili: Czego dla Sec-
phaná nie uczynil / dla ciebie wszytko uczyni. y wyprávil svoje posly Papie-
ž do Desideriusá / ktorzy ledwie v Pernzu byli / gdy zá nimi poslat / dáiac zna-
iz Desiderius odial Sawewcia y kšiestwo Serárskie / y od Káwenny Roma-
chium. Nie bylo dwu miesiecy iáko Hádrianus Papieżem zostal / gdy kości-
lowi táka zdráde pokazal. y czynil wielkie škody Káwenniánom / pustošac
okoliczne imioná y folwárki ich. Poslat do niego Papież posly swe / Sec-
phaná Sacellarium y Páwla Cubicularium Rzymiany pierrosze / y pisal list
pytáiac / czemu sie tak z nim obšedl: posly o pokoy poslat / á w tym czasie
wszytek niepokoy uczynil: y prosił aby miásta pobráne wrocił. On wsta-
zał / iz to záraz uczynie / iedno proše aby sie Papież zemna widziaty vstnier-
zmowil. W ten čas do Desideriusá zoná Károlomana / krolá Fráncu-
skiego zmárlého / y z synmi z Fránciey vciekla. y myslil Desiderius / aby one
syny ná krolestwo Fráncow wprowadzil / á Papieža v siebie mieć mogli / z-
by one syny ná krolestwo Fráncuskie koronowal / y do tego go námowil
mogl. Zá czymby byl w wieczna nieprzyjaźń do Károlusa / Papieža wpro-
wadzil. od ktorego gdyby opušczoney byl / on mogl láčno Rzym y Wol-
šiemie sobie podbić. Ale nie trašil ná proškátá. Poznal zdrády iego Papie-
ž á klonić sie do rozmowy z nim nie dal.

Bylo w Rzymie niedzy Rzymiany tákie roštárgnienie / iz iedni spzy-
li Longobárdom / á drudzy Fráncow. Paulus Cubicularius byl poslem Pa-
pieškim do Desideriusá / iáko sie wyššey powiedziálo. ten spzyial Longo-
bárdom / y o Papiežu obiecowal Desideriusowi / iz ci go / práwi / y zá nóg
związánego przywiode. O czym gdy sie Papież dowiedziál / ná wracánie
kázal go w Káwennie Arcybiskupowi Leonowi zátrzymáć. y gdy w Rzymie
šwiádecetwá nań przewiedziono / iz niewinného slepego Sergiusá / prze-
cneho Rzymiánina zabil: Papież ono pisino Páwlowi przeczytáć / y do Rzy-
mu go odesláć kázal. Lecz Leo Arcybiskup Káwenški dal go do vrzedu / y
nád wola Papieška / ktory go ná wygnanie do Cárogradu dla zbáwienia du-
še iego y pokuty posláć chciál / šciety jest. O co dlugo on Arcybiskup od Pa-
pieža wytklety byl.

O šmierci Páwla dowiedziawšy sie Desiderius / záraz z woyskiem wpa-
do Dmbriey / y miásta Papieškie bral / y lupil / y palil / y ludšie zabíjal / y do
Rzymu sie chcac go oblec / przybližal. Papież pisal / prosił / y iedného Opá-
tá nabožného ze dwudziesta mnichow do niego šlal / ktorzy wpađiac do
nog iego / y pánow iego Longobárdow / prosiłi aby pokoy zachowal / á miá-
sta kościelne wrocił. Ale nic nie pomoglo. Poslat tylo svoje posly do Papie-
žá / prošac aby sie z nim widziat. A Papież wškázał: uczynie to / iedno niech
pierwey miásta kościelne wroci / ináczey nie uczynie / y oto iuž z wámi šle mo-
ie slugi ná odbieránie tych miast. Lecz ze wszytkiego nic nie bylo. Štal y du-
nie vprosił. On sie iešce przegrážal / iz moca wszytká Rzym oblec miał. Pa-
piež Rzym iáko mogl opátrowal / á do Károlusa wielkiego pilno / morzem
wyslat / prošac aby košciolá Božego od Longobárdow bronić nie omieštal.

W ten čas Károlus woyna wíodl z Sárony / ktore šezesliwie zmowio-
wał y košciol Poganški / Ermensul názwány / obálil. y miał w wielkiej such-
šci / wode od Pána Boga pušczone / ktora sie woysko iego chlóžilo / ktora
tákl dlugo plynela / až one bátwochwalnice obálono. y uczyniwšy z Sárony
pokoy / wrocił sie do Fránciey.

Rok P. 773. Hádrianá 2. Copro: 33.

Ilko sierzetko / wysłał posły swoje Papież do Károlusa o pomoc pro-
 śac. Wysłał też y Desiderius swoje / oznáymiac iż wszystko wrócił /
 co kościelne było. To uczynił dla tego / żeby się nie tak przedko do
 Włoch Károlus pokwapił. A gdy widział / iż Papieża do swojej ro-
 zmowy wybawić nie mógł: z wporu wziawszy z sobą żonę y dzieci
 Károlomaná / puścił się do Rzymu / wskázuiać do Papieża / iż do niego ná-
 rozmowę przybyć chce. Papież rzekł postom / aby król nie przyjeżdżał / ażby
 sprawiedliwość kościołowi uczyniona była. Co słysząc Desiderius / przedsię-
 wziął do Rzymu. A Rzymianie opatrzyli Rzym y mury y brany. Papież
 też kościół s. Piotra który przed mury jest / pilnie zamknąć kazał / y wszystkie
 ochebstwa do miasta przemieść. y wyprawił do niego trzech Biskupów / E-
 ustráciusza Albáńskiego / Jedzieia Pienestęńskiego / y Theodozysza Tybur-
 cyńskiego / aby go ná wszystkie Bostie tajemnice zaskłinali / y klatwy nań wszy-
 stkie kładli / iesliby śmiał bez dozwolenia y z swymi Longobárdy granic się
 Rzymskich dotknąć. Ná one klatwy przestraszył się Desiderius / y z Witerbu
 się ze wstydem wrócił. Taka moc y z tego a niezbożnego oná klatwa miała.
 Wysłał król Károlus posły swoje do Papieża / pytając iesli Desiderius
 wrócił wszystko / iáko do niego wskazał. Papież postom o tego fałsu dał spra-
 wie y drugie posły swoje z nimi do Károlusa wyprawił. Oboi posłowie wská-
 zali do Desideriusa / prośąc aby wrócił co pobrał kościołowi. Ale on nie
 uczynić niechciał. Jeszcze Károlus nim się z wojskiem swoim do Włoch ru-
 szł / przez posły prosił Desideriusa aby wrócił co pobrał / chcąc mu dárować
 czternaście tysięcy solidów złotá y srebrá. y to nie pomogło. y wyprawił się
 Károlus z wojskiem: a gdy do Klauzy przyszedł / náleżli Gránkowie bázno mo-
 cno gory opatrzone / iż przeście było niepodobne. A p. Bog dziwney dobro-
 ci y sprawiedliwy / zaskłasił z nieszczęsnych wojsko wszystko Longobárdow / iż
 z gór onych wciekali y obozu odbiegali y Klauzy odstąpili. Co widząc Grán-
 kowie gonili je y bili. O czym słysząc Desiderius w Tyczynie się z swymi
 pány ná obronę zamknął. A syn jego Aldegisus / wziawszy żonę y dzieci Ká-
 rolomaná y Autchárium Gránka zbiegá do Werony która była ná iné miá-
 sto Longobárdow mocniejszy / zaiachał.

Spoletáńscy Longobárdowie / gdy wojsko Desideriusa do Klauzy szło /
 oni się do Papieża wciekli / prośąc aby je pod obronę y moc s. Piotra y swoje
 przysłał / obiecuiac wieczne posłuszeństwo stolicy świętey. A gdy już Longo-
 bárdowie od Klauzy wciekli / daleko ich wiecey przyszło z onej powiatu Spo-
 letáńskiego do Rzymu / Papieżowi się poddać y s. Piotrowi. od wszystkich
 Papież przysięgę wziawszy y po Rzymu ie ostrzygł (to był znák przystá-
 nia do Rzymian) dał im za stárszego y książe Gildibránda / który się też był
 Papieżowi poddał / człowiek dobry y wierny. y tak wszystko Spoletáńskie
 księstwo do ręki Papiejskiej przyszło. Toż uczynili Longobárdowie / Firma-
 ni / Antonicani / Fulginates / gdy się od Klauzy rozbieżeli / do Papieża się w-
 ciekli y temu poddali / y strzyżenie włosow po Rzymu przyieli.

Károlus z wojskiem Pápiá ábo Tyczyn obległ / y tam do niego żoná ier-
 go Krolowa Hildegárdá y z synami przyiachała. A iż w Weronie o swoich
 synowcach wiedział / tam się z częścią wojska puścił / y dobrowolnie wyszli
 do niego synowie Károlomaná z onym Autcháriusem y temu się podali / y
 wrócił się z nimi do Pápię / to jest do Tyczyny / który się też tak zwał. A roz-
 stájąc częścią wojska / wiele miast od Longobárdow pobrał.

Gdy Károlus kościółá we Włoszech bronił / Pan Bog iego Krolestwa

M m m m m ij

od Sáro

I.
Anastasius.

Desiderius do
Rzymu dla rozmo-
wy iedzie.

Desiderius kla-
twy się przeskł.

2.
Anastasius.

Károlus kupuje
pokoy y Deside-
riusza Papieżowi.

Károlus z wo-
jskiem do Włoch.
Longobárdy Pan
Bog zaskłasił.

3.
Longobárdowie
Papieżowi się pod-
dali.

Strzyżenie po
Rzymu.
Spoletáńskie klie-
stwo.

4.
Desiderius oble-
żony.

Miasta Károlus
bierze.
Annal: Franc.

od Saxonow obionil. Bo gdy do iego państwa wpadli / cudem Bożym y ogniem z iednego kościoła ktory spalić chcieli odstraszeni do domu sie wrocili.

Rok P. 774. Hádri: 3. Const: Copr: 34.

1.
Ná Wielkanoc
do Rzymu Karo-
lus.

Krzyżie wcičil Ka-
rolus.

Stopnie salował

2.
Obchodzenia ko-
ściołow.
Anastásus.

3.
Dárowisna Karo-
lusa.

4.
Anastásus.
Papia wrieta.
Krol Desiderius
ppimany.
Syn do Carogro-
du wciekl.
Zguba krolestwa
Longobardow we
Wlopesch.

5.
Leo Ostiensis
Chron: lib: 1. ca: 17.
Paulus Diaconus
wizien, taki.

Karolus šest miesiecy ná obležení Pápiey strawiwszy: potwár-
pit sie ná swieto Wielkonocne do Rzymu do ss. Apostolow z
Biskupami swymi y Opácami y pány przedmieshy. Pápiez
ná trzydziesti mil wystál przeciw iemu pány Rzymstie z chora-
gwiami. A gdy mile byt od Rzymu / wshytke żołnierze wystác y
dzieci z škol z nimi niosace palmy w reku wyprawić kazal / ktorzy spiewáli
y ná szczesće woláli. Wystál y krzyże Krárchow y pánow Rzymstich. Ktoro-
gdy wsrzał Karolus / z konia zsiadł y piešo z swymi pány do s. Piotra przy-
stepował. Pápiez go ze wshytim duchowienstwem v wschodu pálacu Apo-
stolskiego / to iest v kościoła czekał. Do ktorego gdy przystapil Karolus /
kázdy stopien wstepuiac do kościoła całował / y witáiác sie z Pápiezem reka
iego áz do wescia w kościol trzymał / á wshytcy niewymowna zdieci rábo-
ścia spiewáli: Błogosławiony ktory idzie w imie Pánstie. y przystapivshy
Karolus y z swemi do s. Piotra / wshytcy padáiác ná twarz y swoje p. Bogu
y s. Piotrowi zá zwočiestwo dziekowáli. Zátym prosil Karolus Pápieza
aby mogl kościoły obchodzie w Rzymie / y swoje sluby pelnić. y obá bli do
Lateranu w téz wielka Sobote / w ktora do Rzymu Karolus wiáchal / y
tám wshyt Pápiez y chrzest odpíánowal. Názáintrz w dzien Wielkonocny
wshytim swoim Pápiez prowadzić Karola do kościoła Panny Márie y do
Prasepe kazal. y tám naboženstwo y wshyt obshytvshy / do Lateranu ná o-
biad krolá prosil: gdie weselo z soba byli. w Poniedziátek v s. Piotra / w
Wtorek v s. Pávla / Pápiez wshyt przy krolu miał. A we Srzode ná
rozmowie byli. Ná ktorey sie Pápiez obietnice v niego / oycá iego vponi-
nal / aby kościołowi y s. Piotrowi unióná dáne y wrocone byty. Ná co Ka-
rolus ze wshytimi swemi pány rad przyzwolil. y nápisawshy przywilej / dá-
rowal kościołowi wiele miast Wlosth / poczwshy od wyspu Korsyki / Pá-
me / Regium / Mántua / y wshyt powiát Krárchow z Ráwenna / Spole-
tánskie y Benewentánskie ksiestwa. y sam reka swoia podpísal / y iego Bi-
skupi / Opáci / sedziowie y Grofowie. Onego przywileiu kopia sam reka
swoia ná cíele Piotra s. pod Ewángelia záklínáiác sie / iz to wshytco co tám
nápisano trzymác chce / položit.

A wrociwshy sie do Trezynu ábo Pápiey / Karolus krol lácný przystep do
wziecia miásta nálazl. Bo p. Bog ie sam powietrzem karal / y podác sie
musieli. Támze poimány iest krol Longobardow Desiderius / y do Grán-
ciey z zóna swoia záslány. Syn iego Aldágisus do Carogrodu wciekl. y tá-
p. Bog dawno zniewolóna ziemie Wlosta od Longobardow wyháwil / y
krolestwo ono ich záwždy kościołowi s. przeciwné / zgubil. A Karolus Wlo-
sta ziemie posíadshy / y Pápia żołnierzem opátrzywshy / do Gránciey sie y z Lo-
na wrocil. Ták to byl szczesliwy y wesoly rok / w ktorým tákie zwočiestwo
Karolus odniósł / á kościol s. przežen do wolności swoiey przysedł / y z Lo-
gobardow niewierných triumph miał. Dziekuiać Hádrianus zá one
Boskie dobrodziejsstwa / wielkimi ochedostwy zlotá y srebriá grob s. Piotra
okrasil / ktore wypisuje Anastásus.

Miedzy wíziániami ktore z krolém Desideriusem Karolus do Gránciey
poslal / byl Paulus Diákonus Aquileiénski Sekretarz iego / y przedni onych
wíetow pisarz / do ktorego gdy serce sklonil Karolus / y iego sie rozmowa ba-
wil: kros go przesłrzegl / áktoby mu Paulus / dla swego pána / co z tego myslil.

Przyzwat

Dziwował go Károlus y pytał / jeśli by to tak było : A on rzekł : wierny panu memu być nigdy nie przestane. O co rozgniewany Károlus / kazał mu rece wciąć. Ale wnet się rozmyślił / wspomniawszy na dowcip y mądrość jego. y rzekł do swoich : jeśli temu rece wtniem / a gdzie tak wdziecznego pisarza nabydziem : y pytał swoich ; co z nim czynić : powiedzieli : wylupić mu oczy / aby przeciw królowi listów nie pisał. A Károlus rzekł : a gdzie nabydziem takiego historika : Widząc że król do niego skłonny / radzili / aby go na wygnanie potepił. y tak uczynił. Posłał go na wyspę Diomedis, który zowią Tremity. Z którego jeden go człowiek wykradł / y do Wenecyentów zawiósł / gdzie za Arichsem książęciem cortą paną jego brła / na imię Adelpergá. Tam pałace wierszami pięknymi okrasil / y Rzymską historię napisał. Po tym mnichem został w Kassynie. O czym się dowiedziawszy Károlus / z tego go się radował / y do niego wdziecznie pisał. W tym się zatonił / y w szczęśliwie wiek swój skończył.

Wierny panu.

O wciąćcie rękę rozmyśl.

Wygnany Paulus wciekł.

Mnichem został.

Rok P. 775. Hádri: 4. Const: Copr: 35.

GDy się Cesarz Kopronimus na Bulgary wyprawował / z pomocy Boskiej na nogi niemoca / która Antrax Grecy zowią / zachorzał / y w wielką febrę wpadł. wracał się / y na drodze niedźwie w Chelandium zmarł / wołając y mówiąc : Żywego mnie na ogień nieugaszone potępiono y dano. y prosił aby Mária jako bogarodzica chwalono y czczono. y narażał / iż kościoły poprował one przez niego / mówiąc : Niech cało zostanie Boska Sofia / y dom przenaświectwy matki Bożej na Blachernach / y dom ss. Apostołów. Tak się sam potępił jako Anepochus. Theophanes taki mu nagrobiec napisał : Zmarł krwiopełny y wzywania dyabłów / przesładowcą niepokalaney wiary y mnichów / goręcej niżli Dyoklecjan. Zowano go Kopronimem y Kábálinem. Kopronimem iż Chrześc. swoim gnoiem zmazał / Kábálinem / iż się w gnoiu konstantinowskim kochał / y onym się mazał / y woniey oney rad zażywał / y tym na królestwie był łaskaw to radził. Takiego przodka miała obrazoborcy nazy Kálwinowicie. Pogrzeb miał którego godzien nie był / w kościele Apostołów / ale po sobie piekła przyczyniał / a Boska odwłoka gardząc. Grzesznym długi żył / nie szczęśliwy żywot.

1. Theoph: hoc anno. Cesarz Kopronim zmarł. Cedrenus.

Pokuta jego niepożyteczna y wyznanie.

2. Nagrobiec jego. Theosterictus in Niceta.

Zostawił po sobie syna Leoná y inę / y córkę Antusę / która za męża iść nie chciała. a gdy ojciec zmarł / bogactwá które miała rozdała ubogim / a złoże słały swe kościołom. Klastory budowała / więźnie wykupowała / sieroty porzucone wychowywała / y w klastorze szczęśliwie dokonala. Niemiale podziwienie cortą z takiego oycá. Po Kopronimie Leo syn jego nastąpił / który na początku zdał się być dobrym / y naswiectwy matce Bożej y mnichom przyjaciele : ale gdy się na państwie pokrzepił / przesładował także Kátholiki y mnichy / iako się niżej powie.

3. Antusa córka jego nabożna. Menol: Baskli Imper. Leo syn jego nastąpił.

Aldegisus syn Desideriusa króla Longobardów gdy do Cárogradu przyjechał / od Cesarza wyczczony był / ale nie mogąc się na królestwo oycowskie wrócić / tam się stázał. Ossa król wschodnych Saxonów w Anglię dla odpuszczenia grzechów swoich / po wielkich iakmużnách które na ubogie y kościoły wysypał : do Rzymu się puścił / y królestwo swoje Papieżowi zabił / arianowi podatkowe uczynił / z każdego domu pieniądze srebrny / aby dawać był s. Piotrowi stánowić.

4. Polido: Virgil: Anglice histor: lib: 4. Ossa król w Rzymie dał Pap.

Rok Páński 776. Hádrián 5. Leoná III. 1.

M m m m m i q

Leo Ce

1.
Theophanes hoc
anno.
Pieniadsmilu-
dnie čiagnal Leo.

Syn iego Constan-
tinus koronowa-
ny.

2.
In vita Caroli ma-
gni.
Karolus do Włoch
na Rotgaudá.

3.
Annal: Franc. &
Chron: Regin.
Saxonowie cu-
dem Bożym wy-
ciżeni.

Chrześt S. Sáf-
wie przyjmują.

Leo Cesarz pieniadzmi ktore po oycu w tajemnym skarbie / ie-
dnemu sie tylo srodze zwierzonym / pobrat / iney bráciey ktorych
pieć bylo / z ktoremi sie dzielić kazal oćiec / nic nie dáiac : ludzka
sobie przyiaźń iednat / tak iż sami dobrowolnie / to iest stany wszy-
tki / prosili go / aby syná swego máłego Constantyná Cesarzem
uczynił / y tak sie stało. Koronowany iest ná dzień Wielkonocny / y przysię-
ge mu wszyscy uczynili. Zátem rychlo iednego bráta Niceforá / o páństwo
podeyrzanego / z inemi iego buntownikami iáwne vbitego y ogolonego / ná wy-
gnanie do Chersony poslat.

Rotgaudus káiaże Longobárdow Soroiuliensti / podniosł sie / chcąc
zás krolowanie Longobárdow we Włoszech odnowić. Co wstydząc Karo-
rolus wielki / przedo do Włoch z woyskiem przyciągnal / gdy mu nikt prze-
ścia nie bronil. y poraził wszych Rotgaudá / zabił go / y Soroiulium y Tawis-
swemi Grankami osádził / a Wielkanoc w Tawiszu odświecił / do domu
sie wrocil. W iego niebytności Saxonowie Poganie przymierze zlamali
wszy / ná zamki Granków wderzyli / y Fresburg wzeli. Ale gdy Sifisburgu
dobrywali / cudem Bożym odstraszeni sa. Bo wszyscy widzieli nad kosciolem
ktory w zamku byl / ogień y swiatłość stráśliwa / ktorey sie Saxonowie prze-
lekli / y uciekali / y sami sie zabili. A Grankowie ie goniac / wiele ich pogubi-
li / y Korzysci wielkicy dostawszy / z zwycięstwem sie wesolym wrocili. Predo
sie ná Saxony wyprawil Karolus / ktory przestraszeni iego woyskiem / Lip-
pia rzekli sie ziacharowsy / wszyscy mu sie zgodnie poddali / y Chrzesciánmi zo-
stać obiecali. y ziacharowsy sie do Fresburgu / ktory zamek znou Karolus
budowal / z zónami y dziećmi wzeli chrześt s. W imie Oycá / y Syná / y Du-
chá s. y dali zastawniki zacniysze osoby ná upewnienie wiary swej. A Ka-
rolus wszytko sporzadzwszy / wrocil sie do Grancyey.

Rok P. 777. Hádrianá 6. Leoná III. 2.

1.
Theophan.
Krol Bulgarow
Telerikus wiary
S. przyjal.

2.
Isacius czył w
matienstwie.

Proroctwo o kro-
tkim panowaniu
Leoná.

Moku tego Telerikus krol Bulgarow / iáko Moyses / opuścił
krolestwo ludu niezliczonego y wojownego / wšedł do Car-
gradu / aby chrześt s. wziął. Bo iuz byl w CHRISTVSA wwe-
rzył. Leo Cesarz bázro sie wrofelit / y sam mu kmotrem byl / y
powinna zony swej zázone mu dal / y bázro go czcił y milował
y Pátricyuszem go uczynił. Były to pierwiastki narodu tego do CHRISTVSA

W Carogrodzie byl nieiáki przezacny y bogaty młodzieniec Theophan-
nes ábo Isacius. Ten wziąłszy sobie rownego stanu zónę / żył z nią w czys-
tości iáko w klastorze. O co rozgniewany teść ábo oćiec zony iego / do Leo-
ná Cesarzá šedł / žáłował sie nań / y pogroził mu Cesarz / iesliby tákiego
wotá nie przestál / iż mu oczy wylupić miał / y poslat go do Czynku / dáiac mu
táki wrząd / w ktorymby onego naboženstwa zapomniál. On przed sie iáko
mur mocnym stoic : tráfil y Sygrianu ná iedne stárcá Grzegorzem zwá-
nego / ktoremu myśli swoje otworzył. On go posilit w swietych myślach
iego / y duchem mu proroctim powiedzial / iż teść iego y Cesarz rychlo umra-
ć tobie wolno będzie żywot táki prowadzić. Tego Theophaná wczit p. Bog
cudem wielkim. Bo gdy ná iednym miejscu suchym / od prágntenia z cowa-
rzyšmi strapiiony byl / krynice mu wody otworzył p. Bog / ktora náziwają
zniknelá. To Theodorus Studitá piše.

Rok Páński 778. Hádrianá 7. Leoná III. 3.

1.

Do Karolusá niektorzy Sárázeni z Hispánicy / sami sie z soba wá-
dzac uciekli / y podać mu niektore miásta obiecowáli. Wyprawil sie
ná Sáráceny Karolus wielki / ale w gorách Pireneykich niemáło
od Wáské-

od Wąskonom skłode woyska swego podiał. O tey iego do Hiszpániey wyprawie dowiedziałwszy się Saxonow kśiaże Widichindá / ine poburzył / przywierze rozerwał / woysko wielkie y mocne zebrał / y do ziemie Chrześcian aż do Renu wtárgnat / y wszystkie Chrześcian zabíal / y kościoły palil / y one Werde s. Swibertá y kóścioliego y klastor spalili Sásowie / mśczac się o nich od Károlusa ná ziemie swoje nárazdow. Pozábijáli káplany / y kśięgi w onym klastorze popalili / y wiele okrucieństwa náczynili. Jednego żołnierza / który kóściół zapalil / gdy się przed towarzyszymi chlubil / p. Bog skarał / iż padł na rowney ziemi głie złamał / y zdechl. Zowano go Ogellus.

Drugi rocmistrz ich Notelinus / gdy się z onego zwycięstwa chlubil / ostry strącił / y obiecuiac się do grobu s. Swibertá / iż chciał kóściół iego znowu budować / ozdrowiał. Toż się stało z drugim Sáslich pánow Otkiem / iż chlubił się z oney Chrześciankiej porażki / mowę y słuch strącił. A gdy sobie przyszedł / a do s. Swibertá śluby uczynił / ozdrowiał / y tam się w grobu iego ná służbie Bożej estárzał. To s. Ludgerus Biskup / który w ten czas we Grizze pogánstwo do CHRISTVSA zbierał / wypisał. Żywot iego jest między inemi świętymi.

Ten s. Ludgerus był uczeń Alkuiná albo Albiná Gláffa / który Alkuinusz w Eboráku w Angliey náuczał wielką sławą. o którym pisał niektórzy / żeby miał być uczniem W. Bedy. ale sam wyznawa / iż słab náuki wziął od Egberta Arcybiskupa Eboráckiego. Drugiż mówi / iżby miał być náuczycielem Károlusa wielkiego. Ale sam Alkuinus pisał do niego. dobrze dążyć / iż Károlus mógł być mistrzem iego w piśmie świętym / gdy go o niektóre kóścielne rzeczy pyta / y onego się radzi. y Károlus mu odpowiada / y odpisuje. Był to wielki dziw w tym krolu / iż miał takie zározdki woyny y zabawy krolestwa / do tak wielkiej náuki przysć mógł. Słusnie go zwać mozem nie tylko wielkim / ale po trzykroć wielkim w woynie / w náuce / y w nabożeństwie. Piše o nim Eginhárdus / iż poprawował / iáko w kóściele czytać / y śpiewać máia. Bo w obojgu był ćwiczony. Sam iáwnie nie czytał ani náuczał / ale cicho sam z inemi śpiewał. Wiele uczonych ludzi pobudzał / aby rozmaíte kśięgi ná kóścielne náuke pisali. Jáko Amálariusá / aby pisał o służbie Bożej. Oswárdá mnichá / aby pisał y rozszerzył kśięgi meczenników y świętych. A nawiecey pobudził tego Alkuiná / aby wszystkie Biblia przeprzał / y on tey wykład Látínski pospolitey od niedbátych pisárczow y błędow ich oczyścił. Czym się wielka posługa kóściołowi estála / gdy te szczęśliwe roboty y práca wielka Alkuinus wypelnił.

Saxonowie od-
padli od wiary.
Apud Surium
1. Martij.
Epist. 5. Lugd.
Chrześcian wo-
niia.
Werde spalili.

2.

17. Martij.

3.

Albinus albo Al-
kuinus iaki był.
Extat append: d.
diui: offic.
Karolus wielki
mistrz w piśmie S

Karolus po trzy-
kroć wielki.
Invita Caroli.

Śpiewał z inem.
Cesars w kóście
le.
Amal: de diui:
offic.

Alkuinus Biblię
przeładał.

I.

Annales Franc:
Regin.

I.

Theophanes.
Saraceni trapiá
Chrześcian.

Meczennicy.

Rok Páński 779. Hádrián 8. Leoná czwartego 4.

Károlus wielki do Saxoniey się z woyskiem puścił / y bez krwie rozłania / opánował Saxonie y Westfalia / gdy oni poganie sami wciekali / a bitwoy zabney nie dali: y znowu z nimi pokoy postanowiwszy y zastawniki pobra-
wszy / wrócił się do Gránciey.

Rok P. 780. Hádria: 9. Leoná III. 5.

Aby kśiaże Sáraccńskie w Syriey / bázro wciśnal Chrześcian. Żydom y pogánom / którzy do Chrześciankiej wiary przysta-
wali / których było wiele / odstępować od wiary s. rozkázował y przymuszał. Wysłał nieiákiego Tesa okrutniká do Emessy w Syriey / który wiele Chrześcian pomeczyl / bázciey niżli zá onych pogánskich Cesarzow. Było wiele mocnych meczenników y z białych głow / którzy wszystkie meki wytrwali / a zwyciężyć się nie dali / stárych meczenników náśládu

2.
Theophanes.
Leo syn Coproni-
ma heretyk iako
y oćiec.
Irena żona iego
dobra.
Cedrenus in Com-
pendio.
Dworsany swe
tablia o obrasy.
3.
Pawel Patryar-
cha Carogrodski.
Katholik boiaszli-
wy.
Leo Cesarz od
P. Boga zabity.
Karbunkuly z ko-
rony Bogu odda-
ne.
Theophanes.
4.
Constantin dzie-
cięna Cesarstwie.
Theophanes.
Z Irena matka.
Niewiaśta z dzie-
cięciem wszystko
naprawiła.
Korona wrocona.
Theodor: Studita.
Wolność się Ka-
tholikom wraca.
5.
Prorok naleziany
w murach.
Karolus boteioły
funduje w Sa-
siech.
Krodon balwan.
Crant: in Metrop:
lib: 1. cap: 2.
Annales Franc.
Karolus sat w
Rzymie.

násłáduiac. O ktorych pisma nie máś / kilem słow to odpráwił Theophanes. Obaláli w ten czas y kościoły Chrześciańskie / nád przysięge swoje Sá-
ráceni niewierni.

Leo Cesarz iáko z tego oycá zle dziećie / iab oycowski y iásczurcy wypu-
ścił / y odkrył sie iz heretykiem y obrazoborca byl. Irene żona iego tájemna
była Kátholicka / y ktorey gdy w łozu dwa obrazy nálaź / one zgromił / przysię-
ge iey ktora oycu iego uczyniła / wspominać / y domyslał sie iz one obrazy
zy niektorzy dworscy pánowie iego / do niey podáli. y pyćiać sie dowiedziat
sie / iz Papias Palatinus y inni przedni / one obrazy do Ireny wnieśli. y po-
máć kazał Pápiá y Jáko bá Protospátará y Strátegiuśá y Theofaná Komor-
niki z inemi nabożnemi. Bito ie iáwnie / y ogolono / y po mieście zelżywie wo-
dzońo / y do więzienia dano. Theophanes iáko męczennik w więzieniu onym
umárl. Tlicetá on Pátryarchá Carogrodski umárl. Po ktorym nástąpił
Páwel z Cypru wielki człowiek y Kátholik / ále boiázliwy. Wiáry swe y
dzac ono okrucieństwo Cesarstie / wyznáć nie śmiał / y z heretyki spótkował
y tym sie niegodnym oney stolice czynił.

Zmílował sie P. Bog nád kościołami wschodnemi / dwu onych okrucie-
stw Cesarzow Leoná Isaurá y syná iego Kopromá dluęo ná Cesarstwie
dla grzechow ludzkich trzymać: tego lewá skro złości oycow swoich ná-
śládoróć poczał / strócił. Zátóchal sie byl w drogich kámieniách / y śmiał
wziąć z kościoła Jósey z kámienní bázro droga korone P. Bogu oddána /
ktorey też byly Kárbunkuly / ná ktore sie on rozlákomil. y gdy one korone ná
głowe swoje wółożyl / wnetże ná czoło iego Kárbunkuly sie rzuciły / co iest
wrzoby niewleczone / ktore mu śmierć nieśczęśliwa przyniosły.

Nástąpił ná páństwo syn tego Leoná Constantinus dziećie w dzieśia-
ci lat / z Irena matka swoia / ktora szczęśliwie rzadzić y krolować poczła / y
niewiaśta z dziećiem wszystko náprawiła. Ták P. Bog przez słabe naczyn-
ia moc swoje potázáć chćiał. Po dni czterdzięci niektorzy pánowie Tice-
phorá ná páństwo posádzić chćieli / ále Irene wśpytli spzysięgle poimá / y
wbite y ogolone ná rozmaite wygnania potepiła. á inne meżá swego bráta
ná táplany poświęcić / y ludziom ná dzień Národzenia Bożego kómmunia
rozdáwáć kazała. á sáma z synem one korone ktora byl máż iey Leo z kościoła
wziął / iáwnie w kościele ná oltarz oddála. y zaráz tego roku dáł iey P. Bogu
zwycięstwo nád Arábami / ktory náieżdżáli Rzymiskie páństwa. y było ius-
kázdemu wolno P. Bogu służyć y świat opuszczać. y Kátholicy iáwnie swo-
ie náukę opowiadáli / y heretyki przepieráli / ktory sie im dluęo z strony ob-
zow spzeczniáli / y bronili dawno záczety niezbożności.

Tego roku w murách dlugich Trácyey náleżono kámienna strzynie w
ktorey leżał máż z takim pismem: CHRISTVS sie národzi / z dziewice Má-
ryey. Wierze weń. Zátó Constantiná y Ireny / o słońce zás mie ogladaś. Pro-
rok to byl iákis iefseze przed Chrystusem / ktory ták dáleko Duchem s. pátrzel.

Károlus wielki záiaćhawşy do Sáffow ábo Sáronow / kościoły y Syno-
stupstvá fundował / y wszystko co do wiáry s. służyło z Biskupami ná Syno-
dzie postanowił / iákoby sie Sáffowie iuż do pogánistwa iáko chłopá sá-
woracáli. Wstędzili sie sámi swoiey ślepoty y nieślátku / iz Krodoná chlopá sá-
rego ná rybie stóiacego báłwaná zátó Bogá chwálili. y mieli przypowieść gdy
sie czym bzydzili / mówili: Crodo. Dżis od tey zás wiáry świętey Kátholicey
kíey od mnichá zwiedziemi po šestci set lat odstąpili. Zbudował kościół Ká-
rolus w Osnáburgu w Salisgenstundzie y Pádebornie. A potym iáćhal dla
nabożeństwa do Rzymu / áby P. Bogu zá náwrocenie Sáronow podzięk-
wał / áz Papięzem sie o kościelnych rzeczách rozmócił. y byl z żoną swoia ná
dzień Národzenia Bożego w Tycynie / á ná Wielkanoc przysła w Rzymie.

Rok Pański 781. Hádrianá 10. Constántiná y Ireny 2.

Karolus w Rzymie Wielkanoc święcić chciał / y tam mu Papież syná Pipiną ochrzcił / y ná krolestwo Longobardiey / á drugiego także syná iego Ludwiká ná krolestwo Aquitánskie koronował. Piše Eginhardus / iż Karolus wielkie miał nabożeństwo ku Rzymstiemu y s. Piotra kościołowi / y niezliczone skarby złota y srebra tam posyłał / o nich wiecey nie myślał / iáko o tym / aby Rzym miał pierwsza swoje powage / y kościół s. Piotra metyło obioniony / ale iego majątności ozdobił y w bogactwo zostawił. A iednak we czterdzieści y siedmi lat ktorych krolował / czterykroć tylo Rzym sluby swoje oddać nawiedzał. Odprawiały sie w Rzymie do Francyey sie Karolus wrócił.

Irena Cesarzowa posłała do Karolusa wielkiego / aby córke swoje icy synowi za żone dał / ktory inż lat miał dwanaście. Na co przyzwolił Karolus / y przysięgi sie stały. y został Elizeus rzeźaniec we Francyey aby pannie po Grecku nauczał. Lecz po siedmi lat / gdy pokoy sie z Frankami rozchwiał / Irena z Armeniey żony synowi szukała. y od tego czasu zaczęła sie domowa wojná między matką y synem Cesarstwu / ktory był do oney panny we Francyey sklonny. Gdy sie wyrostło Rzymstie w Syliciey przeciw Elpidiuszowi / ktory był od posłuszeństwa odpadł / bawiło : Mady Saracenski wodz syná swego Aaroná wysłał przeciw Cesarzowi młodemu. Matka knużac w Saracenow pokoy / pobor y dan postąpiła im ná każdy rok / y tak pokoy sie stał. A on Elpidius do Afryki z skarbami do Saracenow wciekł.

I.
Synowie Karolu-
sa krolmi.
In vita eius.

Nabożeństwo Ka-
rolusa ku S. Pio-
trowi.

2.
Theophan.
Córka Karolusa
mówiona za Ce-
sarsa.

3.
Theophan.
Irena y Sarace-
now pokoy ku-
piła.

Rok P. 782. Hadr: II. Const: y Ireny 3.

Sklawy / ktory byli w Greciey osiedli / Pelopones / Stauracius poraził / y daniłkami ie Rzymstwu uczynił.

Żasie znowu Saracenowie przymierze zrućili / iż mało nie co rok wojná z nimi była przez lat trzydzieści y trzy / tak ich męstactw y wpor trwał / iż nigdy bez karania nie zostawali. Nakoniec dziesięć tysięcy ich z żonami y dziećmi / ná rozmaite krolestwa rozproszył. Piše Gregorz siódmy Papież / iż Karolus wielki / gdy Sarony do końca uspokoił / oddał ie s. Piotrowi / y w Galliey ze wszystkich powiatow / czynił kościołowi Rzymstiemu / z każdego domu pieniądze ieden / dawać postanowił.

I.
Theophanes.
Saski wpor y nie-
statek.
Eginhardus in vita
Car.
Gregorius 7. lib: 3.
epist: vit. Num: 23.
Czynił Galliey
S. Piotrowi.

Rok Pański 783. Hádrianá 12. Constántiná y Ireny 4.

Hispaniey do oney niedze ktora kościół Boży od Saracenow cierpiat / y tá druga przystąpiła / iż Elipandus Arcybiskup Toletánski Primás wszystkich Hispaniey / w kacerstwo Nestorianstie wpadł / bluźniac / y tak nauczając : iż CHRISTVS syn Boży z strony czlowieczenia swa nie był synem przyrodzonym y prawym / ale tylo sposobionym. Skąd sie to zawnierac mogło / iż dwie persone / iáko Nestorius klamał / kłasc sie w Chry-
stusie miały. z Mahometany sie w tej mierze y Saraceny y Maury zgadzali. Oburzyli sie nań Beatus Káplan y Etherius Drumenski Biskup. Ktorzy ludzki y pisaniem przestrzegli / iż sie heretyctwo ono nie szerzyło : y potym sie rychło zá pilnością Papieśką y inych Biskupow wykorzenilo.

I.
Elipandus here-
tyk Arcybiskup
Toletánski.

Rok Pański 784. Hádrianá 13. Constántiná y Ireny 5.

Awet Pátryarchá Cárogradzki pierwszego dnia Września zachorzał / Pátryarchostwo złożył / y wdziały na sie mniski wbiór / do klasztoru Flori poszedł. Co iż bez wiadomości Ireny uczynił : Paweł do niego z synem smutna wołał : Czemuś to uczynił : A on powie-
dzał :

I.
Theophanes.
Paweł Pátryár-
chá wsród sklada.

Testament y rada
Pawła Pátryár-
chy.

dział: Bodaybych był nigdy na tej stolicy nie siedział / gdy kościół zniwo-
lony tyránstwem był / y od inych powszednich stolic wyklety iest. y odśledz-
y posłał do niego Senatory y pány / aby słuchali co mówi: a on rzekł: iestli
Synod powszechny zebrany nie będzie / a ten bład który między wami iest
nie oddali się / zbawieni być nie możecie. y rzekli: a czemuż się przy poświę-
ceniu na obrazoborstwo podpisał: odpowiedział: Dla tego teraz pokuta
czynie / aoy mie P. Bog nie karał zem młeczal / a dla boiaźni prawdym wam
opowiadać zámiechał. y ták z wielką pokutą umarł. Zámowali go wšyscy áli
y dobzy. Bo był częci godny mąż / miłosierny / y Rzeczypospolitey wierny y
Cesarstwu potrzebny.

2.
Theophanes ex a-
ctis publicis.
Tarásius Sekre-
tari lask weswa-
ny na Pátryár-
chomstwu.

Po iego śmierci poczęli ludzie o obrażiach rozmowy czynić / które do ten-
go czasu nie były wolne. Na miejsce Pawła myślił Irena z innymi swymi
Bogoby wpatrzyć / któryby one trudności uspokoić y do Concilium się zebra-
nia przyczynić mógł: nie znaleźli nikogoż okrom Tarásiusa Sekretarza Ce-
sarstkiego ale świeckiego / którego gdy do tego namawiali / żadna miara przy-
zwolic niechciał. y zebrawszy Irená lud wšytek duchowne y świeckie do
Magnaury / rzekł: Wiecie co uczynił Paweł Pátryarcha / opatrzył ko-
ściół dobrym nauczycielem. y zawołali wšyscy: Nie może być inšy iedno
Tarásius. A Tarásius wystąpił y ták o się mówił: Widzę rozzerwany ko-
ściół Boży / a wschodni y zachodni nas co dzień przeklinają. Ciężka rzecz
iest kłatwa y oddzielenie od królestwa Bożego. ieden Chrześ / iedna Wiara
ra / ieden Kościół Kátholicki. Nie sia ták P. Bogu nie podobą / iáko to gó-
siny wšyscy iedno. Iestli Synod powszechny złożony będzie abyśmy w iedno-
ści wšyscy zostawali / ia przyzwole. Ale iestli to nie będzie: ia wykletym y na-
śadzie Bożym / od którego nie żaden Cesarz nie wybawi / potępionym być
niechce.] To słysząc wšyscy / ná Synod zezwolili. Zátym Tarásius po-
święcony był na Pátryarche / gdy iuż stanów wšytekch obietnice miał. Aż
w tym się nieco prawom kościelnym wleotło / iż z świeckiego ná ten stan ká-
plánstwu wzięty był: ale się to wielkimi pożytkami w onym zwłascz rozce-
waniu / hornie barzo nagrodziło. Bo się siał z niego wielce duchowny y
nabożny káplan / przykład cnót wšytekch / y w surowości życia ná się ostry
miłosierny iálmuznik / a sprawny / mady / y w trudnościach pospolitych
dzielny / w bogim sam służył / y spisany ich registr miał. Żadnych wczasów y
miełkości nie záżywał / y zwać się slugom nie dopuścił. ić.

3.
Mowa Tarásiusa.

Ná Synod wšy-
scy zezwolili.

4.
Tarásius poświę-
cony.

Ignacius in Tara-
sio.
Apud Surium
25. Februarii.

5.
Saráceni się se-
rta.
Eginhardus in vi-
ta Car.

Grob Boży dáro-
wał Aaron Karo-
lusowi.

Na wschodnich krájach v Sarácenow po brácie swoim Morzešu kro-
lował Aaron przez lat dwádzieścia y trzy / szczęśliwy ná wojnach / a wielki
nieprzyiaciel Chrześciáński. rozszerzył panowanie nietylko w Pershey / ale o-
krom Indiei máło nie wšytkie miał wschodnie królestwa. Ten słysząc o Ká-
rolusie Fráńkow krolu / wprzymie się w nim kochał. y gdy postowie Káro-
lusowi do Jeruzálemu y grobu Pána y Boga nášego dary nosili: nietylko to
dać kazał o co prosili: ale grob sam Páński y ono miejsce temu dárował / aby
w mocy iego był. y gdy się postowie wracali / wielkie Károlusowi wpominki
posłał. a máło przedtym ná prośbę iego posłał mu był stoniá. O ten grob
Boży / iáko o swoy / wiele krwie Fráńkowie potym rozlali.

Rok P. 785. Hádri: 14. Const: y Iren: 6.

1.
Theophanes.
Concilium li-
ty rozsyła do
Papieża.

Cesarz z Irena matka pisali list do Hádriana Papieża / prosiąc go
pilnie aby do Cárogradu przyiachał ná uspokojenie y ziednocze-
nie kościoła Bożego / ábo iestli by sam nie mógł / częć sobie nie życzy-
li / aby posty swoje posłał / a czas náznaczył / którego by przyiachał
mógł. Obiecuiać mu wśeláką wczciwość y posługi y spokojne
odeślanie

odeślanie do domu. Pisał też y Tárásius Cárógrodzki Pátryarcha / y prze-
łożył wyznánie wiáry práwie Kátholické / y z strony obrazów. List sieten do
Hádriána / Tárásiusá nie náyduie / ále ten ktory do trzech Pátryarchow w
teyże sprawie / do Alexándrijskiego / y Antyoskiego / y Jerozolimskiego pisał /
cały jest. Gdzie toż wiáry wyznánie kładzie / y w nim ono słowo: Wierze w
Duchá s. Páná y ożywiácie^o ktory od Wscá przez Syná pochodzi. y o obra-
zách aby czczone byly / y o wzywaniu przeczysley mátki Božey / y wśtyckich
świetych. Odpisał Césárzowi y Irenie Papież seroko / dziekuiac Pánu
Bogu zá ich pobožnosť / y one cheć do nápráwy zgody y iedności kóścielney.
y prosi aby obrazy do kóściołow przywrócili. y długie o nich wywody z pisiná
y Doktorow ss. y z historyj stárych przywodzi. Miedzy innymi wspomina o
ne powieść o Constántyne wielkim / gdy mu Sylwester Papież obrazy ss.
Apostołow wkazał. Posyła też do Césárzá posły swoje / Piotrá Arcykápláná
y Piotrá Opátá s. Sábý. Odpisał też Tárásiusowi Pátriárše / wiáre y
wyznánie iego chwalać: ále wstepu ná Pátryarchostwo z świeckiego stanu
nie chwalać. y nie chce iego podnieśienia ná one stolicę potwierdzać / iedno
z tym obwiazkiem / ázby obrazy do kóściołow przywrócil. Ktory obwiazek
sam Tárásius ná Césárzá przy wybieraniu swoim włożył / iż ináczey Pátry-
archa być niechciał / iedno z iednoczeniem kóściołow przez Synod powoła-
chny y przywróceniem obrazów. Záleca mu też posły swoje zc.

Wyśłał też Tárásius dwu swoich z listy do trzech Pátryarchow / ná Sy-
nob ich wzywáiec / ktorzy gdy do Palestyny przyšli Jerozolimskie Pátryar-
chy Theodorá sukáiac / dowiedzieli sie iż ná wygnaniu od Sárácenow w
márt. y wdáli sie do świetych mnichow w oney ziemi / ktorzy im oznaymili /
wielka niewola wśtyckich Chrześcian ktora od Sárácenow cierpia. y nie rá-
džili im aby co sobie iáwnie poczynáli / áni tego aby do Alexándriey y Antyo-
chey puscic sie mieli: iż nietylo o ich zdrowia niebezpieczeństwo było: ále y
o wśtyckie Chrześciány pod Sáráceny / ktorzyby zá takim poselstwem wiet-
se wćśnienia y zdrowia y máietności ich złupienia záczełi. y náleżli terádę /
aby swoich dwu z nimi do Cárógrodu posłali ná ten Synod / Thomásá kto-
ry y Theodorá Antyoskiego Pátryarchy był Syncellem / to iest sprawca ábo
Oficiálem / á Janá ktory y Kosmy Alexándrijskiego ná tymże wrzędzie był.
Obá byli świadomi wiáry y wyznánie onych Pátryarchow práwie Kátho-
lickiego y z strony obrazów y przyczyn świetych zá námi. Lecy y wyznánie ich
mieli ná pisinie / dáne do Theodorá Jerozolimskiego / gdy go poświęcać y
stawić ná Pátryarchostwo miano. y ono wyznánie ich ná pisinie posłali ná
przyšlý Synod. Sami też nápisáli list mady y nabožny / prośac / aby iedność
s. kóściołow nápráwiona była / á żeby Pátryarchow nie czekáli / zwlászczá
gdy mieć moga posły od náświetszego Apostollskiego Rzymskiego Papieżá.

Wrócamy sie ná zachod. Károlus o Sárony sie stáráiac w Pádeburgu
támże Synod mieć chciał / y kóścioły stánowił. Gdzie Windichindus kšia-
že Sákcie / ktory ták czesto od posłuszeństwa odpadał / vbrałsý sie w żebráczę-
obśienie / miedzy vbogimi v kóściółá siedział. A gdy krol iálmuzne rozda-
wać kázal / on też ściágnął rekt / y poznal go po krzywym pálcu on iálmu-
zny rozdawcá / o ktorym v niego wiedział. y prośil go aby mu przyczynę zá-
táienia swego oznaymil. A on sie do krolá prowadzić kázal. A gdy go pytał
Károlus / czemu on kšiažetom nieprzyštokny vbior ná sie brat: powiedział:
chciałem sie táiemnicom wáśm lepiej przypátrzyć. Rzekł krol: cożes tákie
go ku swemu vpodobaniu widział: odpowie iáko nieświádomy spraw
Chrześciáńskich: Dziwowałem sie / práwi / czemuś przed dwiema dniami
był bázro smutny: (bo był wielki piatek wspomínánie meki Páńskiey:) á
dzis widziałem cie ochotnym / y gdys do stolu w kóściele przyštapil / podzi-
wienie

Aktion 3 Nicce
versione Anathali
Bibliot.

Nicol: Pap: epist: 8.

Duchá S. pocho-
zenie Tarasius y
od Syna wyzna-
wa.

2.

Niccon: Concil: 2.
Act: 2.

Posly do Cárógro-
du Papież posyla.

3.

Obwiazek ná Ta-
rasiusa.

4.

Listy do Pátryár-
chow Tarasiusa
y posowie.

Poslom do Ale-
xandriey nie rá-
dja.

Rádá dobra.

Wyznánie Kátho-
lickie dwu Patry-
archow.

5.

Crancius Metrop:
Sax: lib: 1. cap: 9.
& hist: Sax: lib: 2.
cap: 23.

Windichindus
kšiaž Sákcie.

W Sakramencie
oltarza Poganin
dzieciatko wi-
dział.

Munden'skiego
Biskupstwa fun-
dacja, iaka.

1.

Ignacius in Tara-
ho vt supra.

Concilium Cáro-
gradskie rozse-
wane.

Zolnierze poka-
rani.

2.

Eginhardus.

1.

Theophanes.

Concilium trod-
me w Niciey.

Phocius.

2.

Akcja pierwsza.

wienie mi wielkie uczyniła odmianą y wweślenie twarzy twojej. A na tom sie nawieccy zdumiewał/ gdym widział/ iż z reku drogo ubranego káplana/ każdy piękne dzieciatko do vsz brał/ ktore ku iednym sie všmiechalo y po kwa-
piato/ á od drugich twarz temi sie bzydzac odwracalo/ á iednat do ich vsz
sie puszczało/ y nie widziałem aby sie od nich wracalo: co to takiego iest/ nie
moge rozumieć. Tedy krol rzekł: Wieleś sie nauczył/ y wieccy ci wkazano
á nizi káplanom y nam wszytkim. y odmieniwszy facy tego/ nauczył go táie-
minie onych Sakramentu oltarza. Czym sie kápią wweśelił y prosilo kápla-
na/ ktoryby go Boskich rzeczy nauczał/ y táie minie one czesto przed nim
sprawował. A Károlus nie tylo káplana/ ale y Biskupa mu dáć obiecal/ by
le mu przystoyné v siebie mieśkanie zgotował.

A Windichindus w zamku swoim nad rzeką Wiffera/ Biskupowi mie-
śkanie naznaczył y miejsce na zbudowanie kościola wkazal. y nazwał zamek
on Minden/ co sie z Sálskiego ięzyka wyklada: moie/ twoje. Bo na obudwu
miejscu stawało. y ták Minden'skie Biskupstwo fundowane iest/ y on zu-
chwał y Poganin/ ośtał sie ścięcym Chryściáninem/ y wszytká Sárónia
wiefśa do pokoiu/ y rozszerzenia wiary przestawney/ nadzieie odmiośła.

Rok Páński 786. Hádriana 15. Constántina y Ireny 7.

Jácháli sie zewszad na Synod Biskupi do Cárogradu/ przy posłach
Papieśkich y onych od Pátryarchow. na którym gdy w kościele Bo-
postolow zaśiedli siódmego dnia Sierpnia ábo Augusta: Zolnier-
rze onego Constántina Kopionima uczyniowie/ ktorzy sie kácerstwa obrazo-
borstkiego dobrze byli nápiłi: podeścezwani od niektórych tegoż bledu Bisku-
pow/ wpádli w kościol wotáiác: Túc dopusćm/ aby sie Constántina Ce-
sárza wyroki y práwa psówác miály. Biskupi zá náuka Césárza wćichli/ y
kościola wysli/ y potym sie rozjáchali/ gdy im ták Césarz rádził: wstápić na
czás/ á potym woley Bożey czekáć. Papieścy sie téż postolwie wrócáli/ ále
Papież w Sycciley zostáć kazał. Irene vniála one zolnierze pokáráć. Bo
zmowiwşy sie z przednimi/ pięknie one buntowniki rozegnáli/ y każdy sie do
swego domu wrócić musiał.

Károlus wielki/ Brytony w Gálliey v wielkiego morza mieśkáiáccá
nieposlušne zgromil/ y do rzadu y poslušénstwu przywiódł.

Rok P. 787. Hádriana 16. Const: y Ireny 8.

Concilium wielkie w Niciey Bityniey/ ktore siódmym zowia-
tego sierołu przeciw obrazoborcóm zebrało. Jácháli sie zew-
szad Biskupi/ y oni ktorzy dla obrazow wygnáni byli. Do krol-
rych z Cárogradu przybył Tarásius/ posly zśoba Papieśkie/ Ar-
cýkápłana Piotra y Piotra Opátá s. Sáby/ y od trzech Pátry-
archow/ onych dwu Thomaśa y Janá Syngellá/ y niektóre świeckie pány
y wzone máiac. Bylo wszytkich Biskupow trzy stá pięćdziesiąt/ á dwózy
mówia/ iż trzy stá siedm dziesiąt y siedm. Dnia dwudziestego y czwartego
Września ábo Septembria/ w kościele s. Józefy nazwanym/ w imie Pánie-
skie pierwsza Akcja ábo zaśiedzenie uczynili Oycowie. Zásiedli postolwie
Papiescy/ dwa Piotrowie oni/ y Jan y Thomaś/ postolwie trzech Pátryár-
chow wschodnych/ y inni po nich. Táim Tarásius Cárogradski uczynil prze-
mowę o przyczynie zezwánia onych Biskupow/ y vponimáł wszytkich/ aby
spokóidnie sie sadzili/ á nowiny z kościola Bożego wyśodzić/ y mocno
sie horzycóm sprzeciwili. Czytano téż listy Césárskie/ w ktorých ono Páwłá
Cárogradzkiego przy śmierci wyznánie oznaymiał/ y ktorým sie do prágnie-
nia Syn-

nia Synodu poruszył. Za czym oycowie błogosławili Cezarza y matkę tego /
iż sie tak wierze świętey przysługowali. Potym słuchano trzech wpadłych
Biskupow y pokuty ich / pierwszego Bazyliusza Ancyrańskiego / który wpa-
dek swoy w obrazoborskie kacerstwo wyznawiał / y o przyzięcie pokornie pro-
sząc / takie z kárty odwołanie swoje czynił.

Potwarcom Chrzęścian ktorzy obraży s. pśnia: anathema. Tym ktorzy
pismo s. przećiw obrazom przywodzą: anathema. Tym ktorzy obrazom nie
czczą: anathema. Tym ktorzy ie bálwanami ábo idolum zowią: anathema.
Tym ktorzy Oycami s. y podaniem gárdza / á iáko czynił Ariusz / Nestorius /
Eutychiusz / Dioskorus / tego przymować niechca / czego im z pismá nie wy-
wiada: anathema. By sie tu poczuli násy tego wieku nowowierney. y dá-
ley mówi: Tym ktorzy mówią / iż obraży nie są od Oycow s. podane: ana-
thema. Tym ktorzy mówią / żeby Kościół Kátholicki idoly ábo bálwany przy-
mował: anathema. to jest / wieczne przekleństwo / y od Boga y Kościoła od-
dzielenie. Takież odwołanie uczynił Theodorus Mirrheński / y Theodozys
Amory Biskupi. Przydał ten Theodozys / o świętych reliquiách y Kościół
iż ie czcił / á przeczyny świętych Bożych wzrwa. Takie ich odwołanie gdy
Synod pochwalil: pokute ich przyiał / y zaśięść im między inemi Biskup
kazał. O inych Biskupách ktorzy w tym błędzie dawno się y twárdzo byli
y pokutá ich y szczerość nie tak doznána była: ná inšy czas wypytanie odłożo-
no / ácz oni záraz pokute pokázowali. Bo mówił Tárásius: Stáre memo-
ry trudno leczyć / iáko y stáre nálogi.

Ná wtorey Akciey 26. dnia Września ábo Septembra czytano listy Há-
drianá Papieża / y do Cezarzow / y do Tárásiusa piśane. y pytali posłowie
Papieżey Tárásiusa / iesli ná list on y wiáre ktora w nim wyznána jest / ze-
zwala: A on rzekł: Apostoł do Rzymian rzekł: Wiára wśpa po wśrećim się
świećcie opowiada / za nią ide / y listy Rzymskiego Hádrianá przymnie. Py-
tali zaś wśrećiego Synodu oni posłowie / iesli listy Hádrianá przymnia:
powiedzieli wśsecy Biskupi / przymniem / y za nim idziem. Toż uczynili
Archimandrita, y on plato.

Ná trzeciey Akciey ktora była 29. dnia Września / Grzegorza Biskupa
Teodozaryey wypytowano. Bo on był srogi przesádomnik Kátholickow.
Ale gdy nie wśrećiego náń dowodzone: Posłowie Papieżey przecáć pokute
tego y zostáwić go przy Biskupstwie kazáli. Czytano táńże list Tárásiusa
do trzech Pátryarchow / y odpis mnichow z Pálesiny innem Pátryar-
chow wschodnych. A gdy ie wśsecy pochwalili / Posłowie Papieżey ná te
ktorzy ináczey rozumieli / dali wyrok imieniem wśrećich / ábo byli Anathema.
y woláli ná szczęście Cezarzowi / iáko nowemu Constantynowi / y Irenie iá-
ko nowey Helenie.

A dnia pierwszego Páździernika ábo Octobrá / przywodzono rozmaíte
pisma / y z Bibliey y z Doktorow świętych / y z history / y z powieści niewat-
pliwy / o stárym zwyczáim Kościelnym z strony obrazow. Przyswiedzieno
y one powieść s. Athanázego o obraźie wkrężowanym w Beryćie od Try-
dow / y o cudách y náwroceniu Trydow / ktora jest položona w Trywodziech
20. Nouembris.
wśrećich. Ktorey oycowie nie przygáli / ále słucháć iej plákáli / iáko by ia-
ktory Ewángelista powiádał. To oznámić potrzeba: iż to vmeczenie obra-
zu od Trydow w Beryćie / nie zá czásu sie Athanázeusza Alerándryjskiego Bi-
skupa stáło: ále inšy brt Athanázeusz ktory to piśał / zá czásu tegoż wie-
ku / to jest Constantyná Cezarza y Ireny: nie dáleko przed tem siódnym
Concilium / gdy Sáraceni y Trydowie hereticy ná obrazy powstáli. Pro sie
táńże / nie ten czas w Kościelných leksionarzách / czásu Constantyná y Ire-
ny. W ów byli Constantyni y dwie Irenie / iáko sie wyśsey / kto pomin- po-
wiedziáło.

Odwołanie Ba-
zylusza Biskupa.

3.

4.
Akcja wtora.Listy P. pieksi:
prsi. m. 114.5.
Akcja trzecia.6.
Czwarta akcja.

20. Nouembris.

Vmeczenie obra-
zu w Beryćie.

7.
Piata akcia.8.
Stośta akcia.
Concilium wiel-
kie bez Papieża
nie może być.Prawdziwe a nie
malowane ciało
Chrystusowe w
Sakramencie.9.
Siódma akcia.Ducha S. pocho-
dzenie y od Syna
Concilium sma.Patrz w roku
766. y w roku
785.

Sessio: 5.

10.
Wyrok Concili-
um o obrazach.Látriey obratom
nie daia.II.
Apolog: lib: 1. & 3.Wzkrzykanie Oy-
cow na Synodzie.

wiedziało. Irená pierwsza była z pogánstwa bábá tego Constantyna mło-
dego / a tá druga mátká iego.

Ná piatę Akciey czwartę dnia Pázdzierniká ábo Octobrá / czytano pi-
smá przeciw obrazoborcom / y wywody ich falszywe zbiiano / y dowodzone na
nie / iáko pismo s. psowáli y falszowali. Za czym ná nie powtorzono anatemy.

Ná szóstę Akciey piatego dnia tegoż miesiącá czytano oycom falszywe
ono Concilium heretyków / ktore siódmym powszechnym nazwali / y powie-
dziano / iż żadne Concilium Ekumenické ábo powszechne być nie może / te-
śli ná nim Rzymski Biskup nie był / ábo posłow y listow Synodálskich nie
posłał. Gdy też między inemi błędy ich czytano / iż Sakrament Eucharystii
ey obrazem ciała Chrystusowego nazwali / y do takiego sie było obrazu zna-
li: Oycom tym sie zaraz obrazili / y przez Epiphaniusza dyakóna powiedzieli:
Zaden z onych tręb Duchá s. Apostolow y przeswieatnych Oycom náńsz
obiáty ábo ofiáry náńsz / ktora sie ná pamiatke CHRISTUSA Boga náńsz
y żywota iego czyni / nie zwał obrazem ciała iego. Bo Pan nierzekł: Bier-
cie y jedzcie obraz ciała mego; ale bierzcie jedzcie ciało moje. Przed poświę-
ceniem niektórzy Oycomie zowią chleb y wino / typami ábo obrazami / ale po
poświęceniu / własnie sie zowie y iest ciało y krew / y tak wierzyć sie ma. y nie
sie falsze onych obrazoborcom ná ten dzień zbijáły y odrzucały / y tájemne
chytrości ich y złości odkrywały.

Siódma y ostatnia Akcia była trzynastego dnia ábo dwunastego / iáko
jest w Menologium Greckim / Pázdzierniká ábo Octobrá. Ná ktorej wy-
znánie wiáry Kátholickéj uczynili. A kładac Niceńskie Simbolum / ábo
wyznánie ono pierwsze / przyłożyli ono słowo / y od Syna / mówiac: Wierzą-
my w Duchá s. y ożywiaiącego / ktory od Oycá y od Syná pochodzi. Bo obrazo-
borcy przeli tego / iż Duch s. od Syná nie pochodzi. Oycomie w tym sie im-
sprzeżiwili / iáko y Tarasius Cárogradzki / iáko sie wyższey wspomniáło / kto-
ry w swoim wyznaniu rzekł: Pochodzi Duch s. przez Syná. Co sie zá to
rozumieć miało / y od Syná / y przez Syná / y tak Papież Hádrianus Tarasius
usá wymawiał / wyznánie iego nie ganiac. O czym ná Concilium Floren-
ckim w Ferarzu ná piątym zasiedzeniu z Greki mówiono / gdy im w káz-
stare pismo Látinńskie Synodu tego siódmego / w którym sie to słowo ná-
dawało / y od Syná.

Támże o obrazach wyrok y postanowienie uczynili taki: Wedle nárdnie-
nia Boskiego swietych Oycom / y podánia Kościoła Kátholického / aby
to krzyż s. tak y obrazy Pána y Boga / y Zbawiciela náńsz IEZUSA CHRIS-
TUSA / y niepokalaney Pánieny náńsz swietych Bogarodzice / y Aniołow / y
wszystkich Swietych / malowane y stáwiane w Kościele były / ktore częć ma-
my nie látria (to iest nie ta częć ktora sámemu Bogu służy) ale iáko częć
krzyż s. y Ewángelia / y inne poświęcone rzeczy. Bo częć obrazu s. ciaga
y obraca do osoby ktora obraz znaczy.] To Concilium.

Tákże s. Dámascenus często to nábita / iż látriey ábo częć Boskiej bá-
wać nigdy obrazom nie mamy: y takie między heretyki kładzie / ktorzyby co
twierdzili. Bo krzyżowe wielka Chrześcianstwu czynia / iż dla nich Chrze-
ściány przeciwnicy bálwochwalcami zowią.] Co w szkołach o tym wze-
mowia / y iáko sie ugadzáia y wymawiaia / tego tu wnosic nie potrzeba.
Wielkie podobienstwo / iż oni wze- / ábo o tym Concilium nie wiedzieli /
bo potwarzom ná nie wwierzyli.

Po wyznaniu wiáry y tym wyroku okolo obrazow / záchodziły wolania
Oycom onych: wszyscy tak wierzym / wszyscy iednoź rozumiemy / wszyscy zgo-
dnie podpisuiem. To wiára Apostolow / to wiára Oycom to prawowier-
niára. Wierzac w Boga iednego w Trocy chwalebne / częć godne
brázy cálu

brazy całuiemy. y kládli klatwy wedle artykułow ná przeciwniki: kto pismo
świete ná bálwany uczynione ná obrázy obraća: anathema. Kto obrázy bál-
wanými ábo idolami zowie: anathema. Kto ná Chrześciány mowi / iż obrázy
zá Boga máia: anathema. Długie láta Cefárzom Constántynowi y Ire-
nie mátce iego. Nowy Constántinus / nowa Helená. Bádź Pánie srožem
pánowania ich / Heretykom anathema. Kto malowáných z Ewángeliey po-
wiesći nie przymuie: anathema. Vstáwili y niektóre Kanony y práwa.
y ono: aby žádný świecki pan Biskupá nie podawał / ále żeby wybrány był
od Biskupow strony oney / á poświęcony ábo od wszytkich ábo od trzech
przymamniey. Oycowie oni ták pięknie y spokojnie swoy on wielki Sya-
nod skóńczysz / do Cárogradu techáli / gdsie te Cefarz z mátka wielce v-
czít / y wesele wszytkiemu sie kóściolowi wroćilo y pókoj swiety. Obrázy
Cefarz sam naprzod w kóściele / potym y w swoich páłacách postáwíl / y wse-
dsie tož czyniono / y ściány kóścielne odárce chedožono. Biskupi ktorzy bla-
džili / y z obrázy wojne podnošili / do swoich Biskupstw dla pókoju gdy po-
kutowali przymoceni sa. Acz te łácnosć y miéłkosć niektórzý świeci / Táras-
iusowi zwołaszá Pátryárše gánili / miedzy ktoremi był Theodorus Studi-
tá / y Sábá. y o to był Tárasius pomowiony / iż swietokupce ktorzy zá swoje
poświęcenie pieniadze dawáli / przymowáli y rozgrzešál. W czym go oczys-
šcia Ignácius onego wieku pisarz.

Wracamy sie ná zachod. Károlus wielki do Rzymu roku tego przyjá-
chał / y kilá dni ták mieškal. á potym sie przeciw Heretikusowi ábo Arichis-
iusowi kšiažeciú Benewentu Longobárdowi pušcił. Ktory mu sie vko-
rzt / y wszytko coby kázal uczynić obiecal / y w zastáwie syná mu swego Gri-
moálbá dla mocniejszyego przymierza y poddánstvá podał. Potym rychlo
vmarł / á Károlus syná iego Grimoálbá ná onymže kšiestwie postáwíl. A
on Paulus diaconus Ktory v Arichiusá mieškal / do Kássynu sie pušcił / y
tám mnichem zostáwšy skóńczył / y Regule s. Benedykta prošony wyložyl /
iáko sie wyššey powiedziáło. Wroćiwšy sie do Rzymu Károlus / Wiel-
kanoc z Papięzem świecił. Gdsie sie Kántorowie iego z Kántormi Papi-
eskiemi poswárzyli / iedni drugim o spiewánie kóścielne przygániaiac / á ká-
ždy swoje spiewánie chwálac. Károlus zázowólwšy swoich pytalich: Gdsie
iést czystšá wódá / we źrzodle czyli w strumieniu? Powiedzieli; we źrzodle.
Nieyćieš ten wyrok; gdyž Rzymskie spiewánie iést źrzodlem / á v Fráńkow
iést strumień / lepsze y piękniejszy ich iést spiewánie. y nábrat Rzymskich do
Fráńcey Kántorow / aby nie ináčzey spiewano / iedno iáko w Rzymie. Ale
to trwác nie mogło. Odmienial ten y ow / y oney sie wolnošci trzymal / ktora
s. Grzegorz dáł Augustynowi w Angliey / mowiac: Wybieray z inych kó-
šciolow coć siežda nabožniejszyego y ludziom miłšego.

Ž Rzymu Károlus do Fráńcey sie wroćiwšy / zwołowál Táfilloná
kšiaže Boroárskie ábo Bávárskie / bez wylania krwie. Bo gdy áž do Augu-
stý z woyskiem záciiagnál / y drugie z Austrásiey y Turyngey y z Hássy pušcił
y trzećie Pipinowi synowi wiesć kázal: przeštrášyl sie Táfilló / á zwołaszá iz
miál do siebie wstázanie Papięžá Hádriana / y pogroženie klatwy / aby Ká-
rolusá słuchał / y wiáry mu dochował. A uczynil wszytko co sie Károlusowi
ždáto / y zá rektormia wiáry syná mu swego Theodoná z inemi dáł. Do tey
woyny pobudzálá Táfillá žoná iego / ktora byla cortá Desideriusá Krolá Lon-
gobárdow do Fráńcey wygnánego. A iuž byl sobie ná te wojne znowil
Gunny ábo Auares. Lecž P. Bog wszytko vspokoił / šczęšciem onym Ká-
rolusowym / zá bžogostáwienstwem Papięskim.

Rok Páński 788. Hádriana 17. Constántiná y Ireny 9.

Constánti

12.

Pánowie Bisku-
pow wybierác nie
máia.

Ignacius in vita
Tarasii.

Obrázy postáwio-
ne w kóściolach.

Wesele kóściolow
wszytkich.

Koniec Concili-
um šiodmego.

13.

Regino.

Károlus do Rzy-
mu przyjáchał.

Leo Ostiensis lib. 1.
cap: 13.

14.

Kántorowie Pa-
piešcy z Károlus-
wemi.

Chron: vetus Ca-
roli.

Amalar; in prolog
de ordi: Antipho.

15.

Kšiaže Bávár-
skie zwołowáne.

Eginhardus.

I.
Theophanes.
Malięstwo Con-
ſtantina Cefarza.
Wojná Károluſa
& Irena y ſynem
iey.

Regino.

Theophan.
Aldegisus ſyn De-
ſideriuſa zginął.

2.
Regino & Egin-
hardus.
Taſylo & ſynem
do klaſtoru.

3.
Wojny z Hunná-
mi oſm lat.
Eginhardus in vi-
ta Caroli.
Hunnowie wpa-
dli, ſkarby ich do
Francyey.

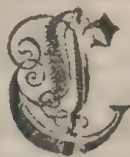
Hunnowie ábo
Awarowie taká
moc mieli.

4.
Crancin Saxo: li: 2.
cap: 14.
Bremenſkie Bi-
ſkupſtvo.

I.
Theophan.

Zwádá Cefarzá &
matka.
Pan mlody vbiety.

Ignac: in Tarafio.

Onſtánnus Cefarz nierad wziął za żonę Márya Armentke/ do
ktorey go mátká Irene przyciſnęła. Do corte Károlá wielkiego
inż był ſobie vpodobał. Była tá Márya pedlego rodu / iedno iſ-
iey ſtry ſilárecus ſwiete y między ſwiete v Grekow poczytany
był / tym do tak wyſokiego małżeńſtwa przyſła. Zátym Irená ná-
Károluſá wojne podnioſła o to / iż księſtvo Beneventu do ſwoiey władze-
wziął / y inne miáſta okoliczne we Wloſech / ktore pierwſzy Grekowie mieli.
Dziſzy moria / iż tá ná Károluſá Aldegisus ſyn Krolá Deſideriuſa / ktory w
Cái ogrodzie mieſkał / pobudził: chce do Kroleſtwa oycowſkiego przyſtup-
nić. A gdy Theodora Tráche / ſiároſte Sycilley z reſyſtem do Wloch y
Beneventu Cefarz wypíawil: Grimoaldus ksiáze Beneventu y Alde-
brandus ksiáze Spoletánskie z Grántami pod wodzem Wunigiſſem Káro-
lu ſwóym poſteni / záſtáwili ſie Grekom w Kálábriey / y dárſſe im bierze / po-
rázili ie bez ſwoiey ſtkody / y bázno wiele Grekow pobili om Longobárdowicz
Grántami złaczeni. W tej bierze zginął Aldegisus Krolewie / ktory prze-
Grek ſpodziewał ſie Kroleſtwa oycowſkiego doſtápic.

Tegoż roku on Taſillo ksiáze Bávárſkie / gdy wíary Károluſowi na-
dotrzymał / zdrowiem dárowány do klaſtoru z ſnem Theodonem iſć / y oba
mnichámi zoſtáć musieli. A oni Hunni ábo Awaros / ktore był ſobie zmorew
Taſillo / wpádli z dwiema wojſki y do Bávárſkiey ziemi / y do Márti Ger-
mánskiey. Ale ná obojgu mieſcu zráżeni ſá / y do Pánnonien ſie wrocili.

Lecz z nimi Károlus oſm lat wojne wíodł / raz tylo ſam oſoba ſwoja
ná niey bedac / á przez ſyná Pipiná y ſiároſty ia odpróciwic. y do tego oſme-
go roku przyſzło / gdy ſie záwzdy Grántom powodziło / iż wſytká ſlédná
Hunnów onych ábo Awarów w Pánnonien poginela / y Kroleſtwa ich y
chwałá wpádla / y ſkárbu wſytki y bogáctwa / ktorych z lupów wielu naro-
dów / y z ſámych Cefarzów Cárogradzkich názbieráli / wynieſione iſá do
Gránciey. y żadna wojná tak nie vbogáciła Gránciey iákó tá. Do do tego
czáſu Grántowie vbodzy byli. Wiele ſie tá w Pánnonien kra ie roziáło / y
mieyſce gdzie Kágánów ábo Krolów Awarów pálac był / puſte zoſtáło / y nie
poznáć áby tá ludzie mieſkáli. Był ten narod poſtráchen ſwiátá y wſytki
dne y zachodne ludzkie wielkimi porázkami gubili / y Cefarz Cárogradzki
go pod dáń y pobór podbiáli / y częſto pod mury miáſá onego przybiegáli.
Pan Bogzá grzechy poháncámi tymi karze Chreſciány: ále wſkaráſſy ſiá-
gi ſwe / Pogány gubi. zwlaſczá gdy pobożne pány / iákí był Károlus / dáie.

Biſkupſtvo Bremenſkie w Sálskiey ziemi fundował Károlus wielki y
bogáto nádal. Pierwſzy Biſkup był w Bremie Wilchádus.

Rok P. 789. Hádria: 18. Conſt: y Ire: 10.

Cárogradzkie Conſtántyna Cefarz / demowi iego ná mátkę po-
burzyli / áby iej máiac inż lat dwádziestá rzádzić wiecey nie
dopuszczal / y ſam wídziál iż Stauracius Patricius wſytko w
reku miał / á do niego nikt ſie wdáwáć nieſmiál. y porádzimſi
ſie ſwoich / chciál Stauraciufa poimáć / y ná wygnánie do Sy-
cilley poſláć. A Stauracius ſie poczul / y przeciwniki ſwoie vpředził y po-
mal / y do Sycilley niektore wygnál. A ſámego páná mlodego vbiety wycho-
dzić mu z pokoju dlugo nie kázal. y żołnierze do tego przywódl / iż przyſięgli
poſtáć / by mátká byla żywá / ſynowi rzádzić dopuſcić nie mieli. Jednego z onych
ktore Irená przeſládownála / Janá nieiákieg Protáſpátarzá / gdy z wíſzienia
do koſciótá vciékł / Táráſius Pátryarchá obronił. y gdy ſtráz miał ná ſobá-
on táiemnie iego potrzeby wſytki opácrował. A gdy go iedná wyfrácl / á
co ná

co nań strzegli / siedsy ná pátać / zátkal wszytkich ktorzyby temu szkódę iáka czynić mieli który sie do kóściótá wciéł. y nie śmielić mu nic czynić / y puścić go wolno musieli.

W bitwie wodney z Sáráceny / gdy Theophilus hetman Césárski prze-
grał poimány y do Aaroná krolá Sárácenstiego przymiedziony iest. Kazał
mu sie CHRISTVSA przeć y do Máhometa przystać. On wolal przy Chry-
stusie ymrzeć. y ściety iest / y meczénstka koronę wziął.

Rok Páński 790. Hádrianá 19.

Constántiná sámeo 1.

Solnierze Rzymscy w Armeniay / zmowili sie aby Constántinowi
Cesarzowi pomogli / żeby sam bez mátki krolował. y ná ich záwo-
tanie / y onico byli mátkę przysięgli / zezwolili / iż Irená wyzwolić
syná ktorego iáko w więzieniu trzymála / y sáma mu wstąpić mu-
siała. Ktory wziawszy moc / pokarał wrzedniki od mátki posta-
wione / y onego Stauráciusza / y ták sam krolował bez mátki. Tegoż roku o-
gień srogi Cárogradu wielka część popsował. W Hiszpánii po śmierci
Maurogátá ná krolestwo Gállecii nastąpił Veremundus dyákon / ktory Al-
fonsá krolá wygnánego przywrócił / y tym sie bárzo Chrześcianom przysłu-
żył. Bo iuż ono krolestwo vpadáło.

Rok Páński 791. Hádrianá 20. Constántiná sámeo 2.

Constántinus Cesarz z namowy swoich pánow záś swoje mátkę
Irene do pánowania z soba przypuścił. y dnia piętnastego Sty-
czniá oboie zá Cesarze obwołáni sa. Tegoż roku tenże Cesarz
ná Bulgáry sie wyprawił / á zwiędziony od iákiegoś Pántráciu-
sá gwiazdárzá wieszećká / o pewnym sobie zwycięstwie tufył;
srobie poráżony iest od Bulgárow / y on wieszećk zabity był.

Á gdy żołnierze Nicephorá syná Constántiná Kopronimá / chcieli ná
páństwo wsádzić: Cesarz go poimał y inne brácia iego / stryie swoje / to iest / Ni-
cece / Antimá y Eudoriusza. y zá ráda mátki y onego Stauráciusza / Nice-
phorowi oczy wylupić / á drugim trzem ięzyki powrzymać kazał. Zabity Al-
ciusza Patricium, ktorego żołnierze z Armeniay uczynić Cesarzem chcieli. To
okrucieństwo estáło sie miesiącá Sierpniá w sobotę / ktore ták Pan Bog
zaplácił / iż tegoż miesiącá y w sobotę w pięć lat / temuż Cesarzowi Constán-
tinowi oczy tákże wylupiono.

Károlus náđ Awarmi ábo Hunnami w Pánnoniay / po trzydniowym
posiedziu który woysko wszytko czyniło / y po Litániách y ofierze Msey świętey /
wielkie zwycięstwo bez swey szkody od P. Boga odniósł. W Rzymie Ty-
ber Rzeká w miesiącu Grudniu wysoko wylála / y wielkie szkody w murách /
w mostách y w polách poczyniła.

Rok Páński 792. Hádrianá 21. Constántiná sámeo 3.

Synod w Kátisbonie / ná którym Felix Vrgelitáński Biskup potępiony
iest iáko Nestorian. Táć potępienego Angebels Opát do Rzymu do
papieżá Hádrianá prowadził / y táć sie kácerstwa swego zárzekł.

Rok Páński 793. Hádrianá 22. Constántiná sámeo 4.

Hiszpánii Alphonfus krol Gállecii názwany Castus. bo w mał-
żeństwie czystosc chował / bzydzac sie ona niewola Maurow / w
ktorey pánienská czystosc zacnych białychgłow zá trybut y dań da-
wána

Tarasius wybawil
wienia.

2.

Theophhan.

Theophilus het-
man męszennik.

I.

Theophan.

Irená słożona z
pánstwą.

Ogień w Cáro-
gradzie.
Hiszpánia.

I.

Theophan.

Theophan.

Bulgarowie Ce-
sarsa porazili.

2.

Constántinus ná
stryie swoje okru-
ty.

Theophan: eodem
anno.

3.

Annal: Franc.

Zwycięstwo náđ
Hunnami.
Tyber wylał.

I.

Annales Franc.

Felix heretyk.

I.

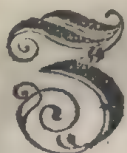
Alfonfus Sára-
ceny pobil.

Tudenſis.

wna była: ácz nierównemi ſilami/ o Mauri ábo Sáráceny/ w Bogu ſile ſwoie kładac/ pokusił ſie. y zwiódłszy z nimi bitwę/ zabił ich ſiedmdzieſiat tysięcy/ y inne ná nich bitwy wygrywał/ iż Chrzeſćianie z oney niewoli poczeli głowy podnoſić/ á Máhometani ſerce trócili. Ná dziekowánie Pánu Bogu zbudował koſciół wielki w Owecie/ gdzie ſtolice ſwego Kołoſtwa miał. Károlus wielki ſłyszac o iego wyſokich cnotách/ chciał z nim w przyiaczności żyć/ co mu też ſlawie iednáło.

Rok P. 794. Hádri: 23. Conſtántiná 5.

1.
Synod Fráńk-
fordſki o obra-
zy.

A ſtáraníem Károlá wielkiego w Fráńkofordzie zebrány ieſt Synod/ ná którym było bliſko trzy ſtá Biſkupow/ ze Wloch/ z Gál-
liey/ z Niemiec y z Angliey/ przeciw Elipándowi Arcybiskupowi
w Tolofáńſkiemu w Hiszpániey/ y przeciw iego towarzysowi onemu
Felixowi/ którzy odwoławſzy ſwoie Kácerſtvo w Rzymie przed

Elipándus here-
tyk y Felix potę-
pieni.

Hádrianem Papieżem/ zás ſie do niego wrocili. Ci dwá wznawiali w Hiszpániey fałſz Neſtorjánſki/ mieniac iż Pan CHRISTVS wedle człowięczy-
ſtwa nie był właſnym y przyrodzonym ſynem Bożym/ ále tylo przyſpobo-
nym. y śmiał ſie on Elipándus y o Károluſa kuſić/ liſt do niego piſac/ y ná-
on go bład náprawiać. Ná tym tedy Synodzie liſty tego Elipándy czyta-
ne y rozbiérane były/ y oſadzone ieſt y potępiony iáko Neſtorján/ który od
Maurow y Máhometanow/ y których w niewoli był/ ſmrodu ſie onego
lekkiego o CHRISTVSIE wważenia nápił. Po Synodzie onym nápiſał do
niego liſt Károlus y do wyſtych Biſkupow w Hiszpániey/ liſt wielkiej ná-
ty y miłóſci około duſz ludzkich pełny/ w którym go do potory y iednoſci Ko-
ścielney wpomina/ y poſyła im y wyrok Synodu y liſt Papieſki/ y Károl
Pauliną ktoremu ono herezycetwo zbita/ y fałſze iego wkażue.

2.
O obra-
zy ná Con-
cilium potwars.

Ná tymże Synodzie Fráńkofordſkim niektorzy wczenni z Gállier ſáni o-
ſukáni/ Biſkupy one tam ſkupione oſukáli/ mieniac y twierdzac iż Con-
cilium ſiódme Níceńſkie obra-
zy kazáło chwalić iáko Bogá/ ta cześć co y Tro-
ca ſ. to ieſt látria. Ci Doktorowie którzy táka ſpráwe Biſkupom pójm-
ſwoim dawáli/ nie czytáli ábo nie mieli do czytánia onego Concilium
ceńſkiego y wyroku/ iáki ná nim o obra-
wicz byli nie mogli. gdyż Níceńſkie ono ſiódme Concilium przeciw ná-
ſtánowi/ á obrazom części żadney Boſkiey nie dáie/ y mówi iáwne: iż látria
czczona być nie máia. Biſkupi też oni ták byli niedbáli/ iż ſobie wka-
tác dekrétu onego Concilium nie kazáli/ y ták ie ſpotwarzone w proſto-
potepili. Záráz ſie im tam poſtowie Papieſcy ſprzeciwili/ y porym ſie pra-
wda odkryła/ gdy ono ſtánowienie ich zgánił Papież Hádrianus/ y mo-
liſt piſał broniac Concilium Níceńſkiego. A wyrok onych Fráńkofordſkich
Biſkupow iáko mocy żadney nie miał/ ták też y piſmo y poſtánowienie ich
o tym/ w tym ſie Synodzie nie nájdúie/ ſámo tylo Elipándy y Felixá potę-
pienie. Z inych ſie tylo piſarzow tá omyłká ich bierze. Było potym Elip-
oſob w Fránciey którzy ná Synodzie Páryſkim zá Krolá Lodowiká ſyná Ká-
rolá wielkiego w te ſie poſwarki z ſtrony części obrazow wpo-
potym wyſtęko wcihło/ á Concilium poſechné Níceńſkie wtore w ſwey
mocy/ y potwierdzeniu iego od Papie-
ſtwa ſtánelo.

Annales Franc.

3.
Michael Monach.
Theodorus Stu-
dita.

Zás Sárónowie odpáli od Károluſa wielkiego/ y ná nie ſie wypráwi-
wſzy/ znowu ie do poſłuſzeńſtwa przyiáł.

Studytá Theodorus ſwiecá wſchodnych Kráior/ ſtanu mníſkiego/ re-
go roku roſtropnoſćia y piekna chytróſćia Plátóná wlowiony/ muſiał ſtá-
ſzym ábo Opácem onego Káſtoru ſ. Plátóná zoſtác. Bo gdy go ná to pla-
to námo-

to námowić nie mogli: zmyslił sobie niemoc y do śmierci gotowanie. y przesłóżył bráciey aby stárszego obieráli. y wszyscy sie ná Studyte zgodzili / iż iázmá onego / ácz nie rad / vsč nie mogli.

Rok P. 795. Hádri: 24. Constántiná 6.

S Adrianus Papież żywota tego skończył 26. Grudniá / zá ktorego wielkie y dziwne Pan Bog y przezeń kościolowi swemu dobrodzieystwa uczynił. Tráfił ná pány nabożne ktorzy go iáko oycá słucháli / kościolá swietego bronili y on ubogáчили. Zá niego wiele sie poganstwa do CHRISTVSA náwrociło. Włoska sie ziemiá od Longobárdow wyzwoliła y od Grekow obroniła / ktorych y Longobárdow / ciężkim iármem ściśniona była. Co sie wszytko krzyżá s. ábo CHRISTVSOVA mocą stáło / ktory Piotrowi dáł po wodzie chodzić. Sie dział lat dwádziestá trzy / miesiecy dziesięć. Pisał wiele listow ktorych nie máš / summárius tylo ich zostáł y liczbá. Károlus bázro sie zasmucił śmierciá Hádrianá / ktorego iáko oycá czcił / y miłował iáko przyjaciela. Zá dusze iego po wszytkich krolestwach nietylo swoich / áley obcych / stárat sie aby P. Bogá prośono / y wielkie iálmuzny ná to rozsyłá. O czym zostáł list do Offy krolá Angliey Merciorum. Sam též Károlus wierše uczyniwszy ná iego grobie zawiésic kázáł / ktore y dziś trwáia ná Wátýkanie / w ktorých wielka miłosć ku onemu swe^o przyjacielowi pokázuie y sam siebie miánuie. Piše o Károlusie Eginhárdus iego Kápellan ktory był świadom wszytkies go / iáko wielkie iálmuzny rozsyłáł po wschodnych krájách : do Syriey / Egiptu / Afryki / Jernuzálem / gdzie o ubogich Chrzesciánách wiedziáł.

Nád wszytkie ine kościoły ná swiecie / nawiecy sie kochá Károlus wielki w kościele s. Piotrá w Rzymie / y niezliczone stárby y drogie kámiennie posyłá / tenze piše / y prágnał aby kościol s. Piotrá nietylo obroniony od nieprzyaciol áley y ubogácony od niego zostáwał / á Rzym zeby do pierwszey powagi swey zá iego stárániem przysedł. Co ten Papież Hádrianus srebá zlotá w rozmaitych naczyniách y ochedostwach do s. Piotrá y inych práwie wszytkich Rzymstkich kościolow nádáł / co pobudowáł y náprawowáł / co ná ubogich żyronosć y ná službe kościelna fundowáł / ná piáci wielkich kártách wypisano z Anástazyusá. Wielkiego wydzivienia godne one táké bogáte dáry y szczodroblivosć y miłosć ku P. Bogu tego Hádrianá.

Ná miesce Hádrianá tegoż dnia / to iest w dzień s. Szczepaná pierwszego meczemniká / z dziwnym wszytkich duchownych y Senatu y ludu wszytkiego zezwoleniem y iednosćia / wybrány iest Leo tego imienia trzeci / y náziáurcz ná stolicy s. Piotrá posádzony. W Rzymie sie vrodził z oycá Asuppiá / od mlodosci záwždy miedzy duchownymi wychowány y w kościelnych naboženstwach / posługách y náuce áž do káplánstvá wycwiczony / wielkie go v ludzi był miłemánia / iż go ták predko porwáli / y z miłosći ku niemu odwołki zádney nie czynili. Był czlowiek enot wysokich / obrońcá kościelných vstaw mocny / iáskáwy y do gniewu trudny / á do miłosierdzia predki.

Obracamy sie ná wschod. Cesarz Constántyn pierwsza żona swoia Hádria wzgárdziwszy / postrzyżona do klastoru poslá / á ina Theodote z grzechem y nieślawá / do ktorey nierządnie zápalony był / wziáć smiał. Zá czym sie o iego táké uczynek wiele miedzy Kátholikámi niezgody násiáło / gdy pochlebcy chwálili / á dobrzy ktorým Božey kościelne práwá były miłe / gánili y tym sie bzydzili. Koronowátiá y gody czynil w pálacu s. Menny. Zá koronácyá czynil przez Jozephá Oekonomá Opátá / mnichá klastoru swátego Kontáratá. Wo iey Tárásius Pátryarchá koronowác niechciáł /

Ooooo q

y Cesarzowi

1.
Smierć Hádrianá Papieja.
Iáko szczęśliwy był.

2.
In histor: Angl: in addit: ad Bedam lib: 2. cap: 14.
Zá dusze dosyć czynienia.
Nagrobiec od Károlusa pisany.

In vita Caroli.
Iálmuzny Károlusa.

3.
Eginhardus in vita Car.

Hádrianá nádnia.

4.
Leo trzeci nástąpił.

5.
Constántinus żona własna porzucił, á ina bierze.
Theophan.
Joseph Oekonom. cudzolożnicę koronuje.
Theophan.

Theodorus Studitain Platone.

Plato karat Cesarza.

6.

Plato sie oddzielił od Pátryarchy.

Pátryarchy rozumy.

7.

Michael Monachus eius discipulus.

Studitá Cesarza wykłina.

8.

Studitá vbitý 7 8 swemi.

Do Papieža pisał.

9.

Ado Viennensis.

Krol Hunnow ochrzestony.

Węgierska Krowika.

1.

Studitá wygnany.

Epist: 3.

Epist: 1. ex Codice Colum.

Theophan.

y Cesarzowi o to przyganiat / y ile mogł w tym mu sie sprzeciwił. A Pláto on przeznacny mnich oddzieliwszy sie od społeczności Tárásiusa / Cesarzowi iáwne iáko Jan s. grzech on wielki y iáwne cudzołóstwo ná oczy przekłádał. O co poimáć Cesarz Plátona kazał y mnichy iego / y synowce iego vbity / ná wygnanie do Tessáloniki posłał.

Nie dla tego sie Pláto od Tárásiusa oddzielił / iżby miał ná ono cudzołóstwo Tárásius zezwalać / bo tego nie czynił / ále iż Cesarza y tego ktory cudzołóstnice koronował / nie wyklął. Lecz sie mady Biskup miał ná co rozmyślać / bo iac sie áby on mlody y pierzchliwy y heretyckiego iászczurczego rozdziału pan / do heretyctwa sie nie vdał / y ná kóściół iákiego wedle oycow swoich przesładowania / nie porużył. A on Theodorus Studitá biskup dzac sie grzechem Cesarza / á widzac iáko zá onym zlym przykládem imi panowie y poddáni iego / żony pomináli y w rozmaite nieczystości wpadáli / wyklął Cesarza y rozgłaszał wśedzie áby sie go wśyscy strzegli á swoim zwlaśzcza mnichom to rozkázował. Nie iżby moc iáka miał do klatwy kóścielney ktora sam Biskup władnie / ále duchownym obyczáiem dla takiego iáwnego grzechu / opowiadał / iż od Boga wyklęty y oddalony iest. Czego gdy sie dowiedział Cesarz / pierwej go słowy y obietnicami y w pominkami wblagać y do milczenia przywieść chciał / y same one Theodote ktora mu była ze krówie powinna / ná nápiáwowat / wielkie dary posyłać. Lecz sie niczym wwieść nie dopuścił / y grzech Cesarzski wśedzie iáko poczał ganił.

Zá czym rozgniewány Cesarz posłał do Studity y iego klastorn żołnierze / ktorzy go środze vbiezoráli / y imie przy nim mnichy / ktorzy także grzech Cesarzski ganił / posárpáli y podrápáli / aż do krwíe wyłania. Jedennazáde takich bylo ktore roku przyšlego ná wygnanie do Tessáloniki posłał. Byli e drudzy mnichy / ktorzy Studity náśladuiac / wykłinali tymże sposobem Cesarza / przed ludźmi náń wolać. A Studitá wśytko co sie działo do Papieža wypisał / y odpisy miał / ktoremi iego meśtvo y goracość Papiež chwalił. Nie nárdnia sie te listy / tak iáko sie imie tegoż Theodora Studity do inych osob o tymże nárdnia.

Obracamý sie ná zachód. Károlus wielki záś Sárony vkrócił. y tam miał do siebie posły od Awarow ábo Hunnow / y od krolá ich Theodonta ábo Thudwina / ktorzy sie pod pánowanie iego podawali / y być Chrzestány obiecowáli. Przydáie ábo / iż ten Thudwin do Károlusa przyiáchał / y z ludem swoim Chrzest s. przyiá / y vdarowany do domu sie wrocil. y Chrońitá Węgierska świádeczy / iż sie do CHRISTVSA Hunni obrocił / y kóściół mátki Bożej zbudowali. Zwoiował ie był kśiaże Benewentánskie Henrikus / y stárby od nich pobrane / do Károlusa posyłał / ktore on y do s. Piotra do Rzymu y do inych kóściółow rozdawał / y drugiemu pány swoje vzeć.

Rok P. 796. Leoná III. i. Constant: 7.

Studite Theodora wygnał Cesarz y z niektórymi iego mnichami do Tessáloniki / y tam niedznie iáko wiezien przemieštał. Wypisuię ie drogę swoje do Plátona. Do ktorego też pilnie zá iegoż prośba pisał / w pominać go y brácia swoje zakonno przezeń / áby sie Cesarzowi wwozić nie dáli / ani boiáznia ani lágodności iáka / żeby grzech iego chwalić y iemu pochlebować mieli. A tym czásem P. Bog onego okrutniká y cudzołózniká Cesarza gotował pomśty / doł ná zepchnienie iego. iáko Psalm mowi : Błogo sławiony ktorego ty Pánie ćwiczyś / y z łonu twego náuczysz / y wliżywasz mu w zlych dniách / póki sie grzesznemu doł nie zgotuje. Bo mátká iego oná Jrená iáko ia drudzy wymarcia / do bym

sercem

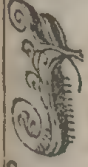
tercem tu kościołowi y R. P. zmarwiła sie nań z pány/iakoby go była z pań-
stwa zepchnęła. Młarki dzieci miluia / iako ona Agripiną gdy icy powie-
dziano / iż syn icy Nero będzie Cesarzem ale na Cesarstwie ciebie matke swo-
ie zabię. Ona rzekła: niech zabię / byle krolował. Lecz ta duchem podobno
onym tu synowi sprawiona była / o którym Pan rzekł: Ato wiecy syna mi-
luję niżli mnie / nie jest mnie godzien. Miluiac wiecy chwale Bożę y do-
bie kościoła Bożego / y R. P. y sprawiedliwość niżli Syna / zrażila go z pań-
stwa / którego zle y nad prawá Bożę używał. Co sie przyszłego roku stało.

Tegoż roku kości s. Euphemiey męczenniczki od Cesarzá Kopronima
w morzu przed lat dwudziestą y dwu utopione / nalezione sa tym sposobem.
Gdy Irená Cesarzowa w Kalcedonie kościot s. Euphemiey / od heretykow
obrazoborców zepsonány y pospeczony / naprawowała / y Arcybiskupa tam
wracała: pilnie sie wysłysy o ich świętych reliquiách pytali / y P. Bogá prosili
aby ie obiawił. y obiawił ie tak P. Bog. Byli na wyspie Lemnie / iako jest przy-
iwyż wywołanie wypisano / którego wyspu Rómes będąc wkrzywiony / y z onego
swoego imienia zepchniony / przyšedł do Cárogradu starając sie o przywro-
cenie dobr. swoich / y do pomocy sie Kalcedonskiego Arcybiskupa vćiekáac /
powiedział mu z rzeczy / iż ma s. Euphemiey kości / oznármuiac dowodnie
iako sie do onego wyspu Lemnu dostały. Co gdy Arcybiskup Irenie powie-
dział / y synowi icy Cesarzowi / y Pátryársze Tárašiuszowi : z wielką czcią y
pompa z Lemnu przyprowadzone / y z processyami / na których Cesarz z ma-
tka czcił one kości święte / na miejsce z którego od Kopronima wyrzucone
były / położone sa. Jamie / mowi ten co piše Theophanes / całował / przy-
tym wprowadzeniu ich przytomnym będąc.

Leo Papież trzeci wyprawił posły swe do Károlusa wielkiego y po-
stał mu vpominki / klucze złote y chorągiew / iako obrońcy kościoła Rzymstie-
go. Tákże Károlus wysłał swoje posły do niego / posyláiac s. Piotrowi nie-
które skarby / których był na zwoiowaniu Hunow ábo Awarow dostał.

Kemulfus też krol Merciorum z Angliey posły tákże do Leoná wypra-
wił / oddáiac mu sie do náuczy y posłuszeństwa z Biskupy y wszytkimi stany
krolestwa swego. Postał mu też vpominki / prosiac błogosławieństwa ie-
go / y o niektóre kościelne sprawy pytáiac.

Rok P. 797. Leoná 2. Ireny powtore 1.

 Rená iako sie przestęgo roku z swemi przyjacióły y z onym Staurá-
ciušem znowita: tego roku wykonała. Pánowie y vrzednicy Con-
stantyná Cesarzá poimáli / y w domu Porfirij / w którym sie vrodził
onogo zámknęli / y w Sobote w godzinę dziwiata / okrutnie mu o-
czy wystupili / z czego potym vmárl. Przez dni siedmnaście słońce
nie wstázowało / y mówili ludzie / iż dla osłepienia Cesarzá słońce sie krie.
Lecz Theophanes mowi : iż pomsta Boża nad nim poległa. Co swoim stry-
lom przed piáćmi lat vczynił / toż sam vćierpiał y odniósł. Tu sie rodzą y dom
onogo Leoná Isaura / pierwszego obrazoborce / skończył y zginął.

Gdy Irené wzięta zás na sie páństwo / y samá rzadziła / mnišy oni świe-
ci y wiecy ludzie Pláton y Studita z towarzyszy swemi wolni od wygná-
nia / do swoich sie klastorow wrocili / chwalać P. Bogá / iż przy prawdzie stá-
nowi / y dla niey od cudzołożniká Cesarzá / którego o grzech on iáwny vpo-
mináli / wyklináli / strapieni w státku swoim wybáwienie od Pána Bogá
otrzymáli. Irená pobożna / mowi vceń Studity Michal / wszytko náprá-
wowała co syn popsował / y ludzie one święte ze czćia przysmowała. Káde
medza Tárašiuszá Pátriarchy / iż Cesarzá nie wyklinál gdy sie na obrázy prze-
grażał.

Irená m. j. 1. 4
s. państwa strasie.

2.
Kości S. Euphe-
miey nalezione.

W obroku.
18. Septembris.
Theophan.

2.
Leo Papież czci
Károlusa.
Eginhardus in eu-
vita.
De gestis Angli-
Continuat: lib: 1
cap: 12.

1.
Theophan.
Constantinus Ce-
sar: od matki po-
many vmárl.

Rodzą pierwszy
go obrazoborce
zginął.

2.
Mnišy przywro-
cen.

Michael.
Irená wszytko
naprawiała.

Barchinoná do
Frankow.

I.
Arabowie psuia
Chrześcianskie
państwa.

Theodorus Stu-
dita.
Michael eius disci-
pulus.
Klasztor Studi-
tow w Carogro-
dzie.
Tysiąc mnichow
w klasztorze.

2.
Annales Franc.
Eginhardus in eius
vita.

I.
Anastasius Bibliot.

Papieżowi Leono-
wi oczy wylupio-
ne y iszyk wrzmo-
ny.

P. Bog oczy y is-
zyk przywrócił
Papieżowi.

grazał/pochwalił Studytá. A onego Jozephá który cudzołożnice korono-
wał Irená pokarátá / y był z miejsca swego złożony / á zgodá miedzy duchow-
nymi / ktora on psował / przywrocona zostátá.

Ná zachodnych kráíách Sárácenští wodz Zatus / Károlowi wielkiemu
wrocil miásto Barchinone / ktore było od Frankow odpádo. Vciekl był do
Károlusá / Abdállá Sárácenskie kśiaże wygnáne od brátá swego / ktorego z sy-
nem swoim Ludowikiem do Hiszpániey poslat. y tego też roku wojenne miá-
Károlus ob Páná Boga szczescie.

Rok P. 798. Leoná III. 3. Ireny powt: 2.

Arábowie wielkie woysko zebrawszy / wodzá máiac Abdimelechá
ná Rzymskie páństwo wyciekli. Irená o pokoy prosila / ále nie
wprosila. Podesli áz ná przedmieścia Cárogradskie y polupni-
sy wiele miejsc / z korzyścia sie wrocili. Stad była przyczyna / iż
onemu Theodorowi Studycie przyiaciele rádzili / áby sie z swoimi
uczniámi y mnichy do Cárogradu dla náiazdow Arabow / y innych wojen-
nych przegod przenieš. Co on uczynil z wielká radoscia wšytkiego miásta.
Prošila go Irene áby klasztor Studytow przyal / y tam swoje mnichy rezo-
wádzil. Był to klasztor napředniejszy w Cárogradzie / z kościołem wielkim
y pięknym / ktory był nieiáki Studius z Rzymu przyiácharowy / zbudowal.
zwáli go Grekowie Euprepus. Ten klasztor Kopronimus spustoszył / i
chy z niego wygnal / á Theodorus zás go temi czasy nápráwil y nápełnil / i
w nim do tysiacá mnichow ná zabáwach swietych swoich / chwały Božey y
trudzenia ciáł swoich / mieškaló. y od niego Studytá názwány był ten The-
odorus. ktory okrom zakonnych zabaw / wiele też kśiaż wielce uczonych y
nabožnych pisal / z ktorych czytania goraca pobudka do miłosci Božey y
rzeczy niebieskich záymowác sie móže. Pisal wieršem mniskie wšlawy / y ká-
nošci y pokuty. Pisal kazań wiele / ktore sie nie wšytki nájdúia / y z Greckie-
go przełożone nie sa.

Alfonus Castus Krol Gállecye w Hiszpániey / Vbšbone miásto His-
spánskie / ktore Sárácenowie trzymáli / zwoiowawšy / wiele dárow y zna-
kow zwycięstwa swego / á osobliwie namiot dzwónie koštorowy y piękny do
Károlusá wielkiego poslat. Miłowáli sie bázgo / obá pobožni y Boga sie
boiacy Krolowie.

Rok Páński 799. Leoná III. 4. Ireny powtore 3.

STrášliwa / okrutná y bzydka sie rzecz tego roku w Rzymie sšlala.
Powinni ábo synowcy Hadriána Papieža / z samey zazdrošci y nie-
nawisšci ná Leoná Papieža / o iego sie ná stolicy Rzymskiej posla-
dzenie gniewáiac / Páschalis y Kámpulus przedmiesšy żołnierze
Rzymšy / zebrawszy tájemnie zbrojne / Papieža Leoná gdy siedl z
processyá do košciola s. Jerzego / w dzień y swieto iego / ná litanie z duchow-
nictwem y wšytkim ludem / przed klasztorém s. Stephaná y Sylwestrá /
wyrwawšy sie / lud niezbrojny rozegnáli / á Papieža porwawšy y ná ziemie
porzucił / oczy mu wylupili y ięzyk wrzneli / y zá umártego ná vlicy od-
bieželi. A zás sie wrocili do niego / do klasztoru go swieteó Stephaná
wlekli / y drugi raz mu oczy tárgáli y ięzyk rzezáli / y okrutnie zbili w košciele
przed samym ołtarzem. A osádzili klasztor on stráža / w nocy zámiesli go
do klasztoru s. Gerásimá / y tam go strzegli. A P. Bog w onym klasztorze Pa-
pieżowi oczy przywrócił y ięzyk / dzwónym cudem swoim. y wykrádł go stam-
tad Albinus z inemi wiernymi Boga sie boiacemi / y do s. Piotrá košciola
záprowadzil.

zaprowodził. Zdumiewali się nad onym cudem / gdy obaczyli / iż widzi y mo-
wi / y na wszytkim ciele zdrowym był: iż tak sluge swego wczcił p. Bogu y s.
Piotr tak się zań wstał.

Nie długo Winigisus książę Spoletáński z wojskiem wiachał do Rzy-
mu / y Papieża do Spoletu wprowadził / chwalać p. Boga za ono cudo kto-
re na nim widział. Tam się wiele Biskupow y duchowienstwa do niego zia-
chało / z ktorými iachał do Karola wielkiego do Francyey / gdzie był wielce
wczczony. Bo syna swego Pipina przeciw iemu wysłał / y sam go z processy-
mi y śpiewaniem przyiał / y z płaczem się pocałowali. Czynił p. Bogu wiel-
kie dzięki Karolus za ono cudo / ktore nad sluga swoim y namiestnikiem
CHRISTVS uczynił / za Piotra s. y Pawła przyczynami. A oni meżoborce y
świeterk radcy / psuacy najeżdżać imiona s. Piotra / boiac się Karolusa:
wysłałi do niego posły / kladać potwarzy fałszywe na Leoná / ktorých dowieść
nie mogli.

Gdy trotki czas y Karolusá przemieszkal Papież / Pipinus z
rozkazania oycá swego Karolusa / z przedniejszymi pány do Rzymu go za-
prowadził. Gdzie się stało wesele wielkie / gdy duchowienstwo / z Senatem
y z żołnierzmi / y z ludem y z białemigłowami y dziećmi / swego pásterzá y oycá
przyjmowali / y przy Nsy Papielskiej pánu Bogu dziękuiac / wszyscy ciáto
y krewo pána nászego IEZUSA CHRISTUSA bráli.

Posłowie Karolusa przy Papieżu bedacy / to iest Gilbiváldus y Arno
Arcybiskupi / y Kunibertus / y Beráhardus / Atto y Jesse Biskupi / y niekto-
rzy Komessowie / one zločynce Páschalá y Kámpulá poimali / y cáły tydzień
ich wyptawiać / coby na Papieża za przyczynę takiey zlości swojej mieli:
gdy nic powiedzieć nie mogli: do Francyey zástáni sa. Prosił sędziow onych
Leo Papież za onemi swemi zabiłaczmi / aby im na żadnym członku y zdro-
wiu škody nie czyniono. y wslucháć go oni sędziowie musieli / iż zdrowe do
Francyey wysłałi.

Gdy Leo Papież był we Francyey / w pádeburnie oltarz ieden poświęcił
y do niego s. Stephaná pierwsz° meczenniká kóści ábo reliquie włożył. O-
biecał to obywatelom / iż kóściol nápoty za obrona s. Stephaná od niewier-
nych psowan y palon nie będzie: bo go często Poganie palili. y tak się stało.

Pátryarchá Jerozolimski przez swego mnicha posłał Karolusowi wiel-
kiemu / klucze od przeswitego grobu Zbawiciela nászego. Odpisał go Ka-
rolus z wielkimi dáry / posyláiac z nim Zacháriášá káplana. Już się był wsta-
wił Karolus na wschodnych krolestwach / y wniwoley oney Saráceńskiey
miał go Chrześćianie za pierwsz° kóściolá s. ozdobe. A na napráwe kóścio-
łow w Jeruzálem / Karolus kollekty / to iest zebrania iálmuzn czynił / ktore
tám posyłał.

Rok Páński 800. Leoná trzeciego 5.

Ireny powtore 4.

Karolus wielki do Wloch z wojskiem przyiachał. y bywszy w Ka-
wennie ná Benewentánczyki Pipiná syná z wojskiem wyprawił:
bo kóściolowi Rzymskiemu nieprzyiacielmi byli. á sam do Rzy-
mu przyiachał dwudziestego czwartego dnia Listopáda. Z wiel-
ką czcią przyiał go Leo Papież. A po siedmi dni Karolus zebra-
wszy w Rzymie wszytko duchowienstwo Biskupy y książę / y Senat y pány /
pytał się o grzechách y zločynstwie / ktore Papieżowi Leonowi iego nieprzy-
iaciele zádawali. A gdy się nikt nie nálaźł ktoryby rzeczy onych dowodzić
chciał: Arcybiskupi y Biskupi y Opáci rzekli: Ny stolicy Apostolskiej ktora
i jest głowa wszytkich kóściolow sadzić nie smiemy. Bo ona nas wszytkich sa-
dzi / á

2.

Do Spoletu Pa-
piei wsiety.

Do Francyey Leo
Papież vdał się.

3.

Zaprowadzony
do Rzymu Leo.

4.

Poimani mežo-
bojce.

Prośba Papińska
za nimi.

5.

Apud Surium
23. Iulij. in trans-
lati: C. Liborij.

Reliquie S.
Annales Franc.

Klucze od grobu
Bożego poslane
Karolusowi.

Capit. lib. 4. apend:
cap: 31.

1.

Karolus do Rzy-
mu przyiachał.

Annales Franc.

Anastasio.

Stolica najwyższej
nikt nie sadi.

Przysięga Leona.

Ex ritibus Rom.
Eccles.

2.

Anastasius.

Karolus na Ce-
sarstwo Rzymskie
koronowany.Przysięga Karo-
lusa.

Roman: ordo.

3.

In vita Caroli.

Karolus niewie-
dział o swej ko-
ronaciey.

4.

Koronacya na
Cesarstwo sacho-
dnieiaka.Belarminus de
translat: R. Imp.

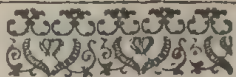
dzi/ a sama od nikoż sadowa być nie może/ tak iako zdawna był obyczay.
Alle iako narowyższy Biskup ma zwyczaj/ wedle kanonow posłusni bedziem.
y drugiego dnia Papież Leo wstąpiwszy na katedrę/ miał w rękę cztery s.
Ewangelie przed wszystkimi głosem rzekł pod przysięga: Ja Leo Biskup
s. Kościoła Rzymskiego/ ni od kogoż nie osadzony ani przymuszony/ z dobrej
woley moiej/ przed Bogiem y Anioły iego y przed błogosławionym Piotrem
książęciem Apostolskim/ przed którym wszyscy stoim/ Bogiem świadczę/ że
ry wszystko wie/ y na którego sad przyjdziem/ iżem tego złoczyństwa/ któ-
re na mnie moi przeciwnicy kładą/ nie uczynił/ ani czynić kazał. A to czynię
nie przyćśniony żadnym prawem/ y nie chcąc tego zwyczajui na moje nastę-
pniki kłaść: ale tylko abyich od nieślusznego podeyrzenia wolen był.

Potym w dzień Bożego narodzenia/ zebrały się wszyscy stany do s. Pio-
trá/ y tam Leo Papież Karolusa koronował/ kładąc nań własną ręką swoją
koronę dioga. Daczym wszyscy Rzymianie widząc iego miłość y obronę ku ko-
ściołowi Rzymskiemu y Papieżom/ zgodnym głosem z Boskiej woley y s.
Piotra klucznika królestwa niebieskiego/ zawołali: Karolusowi napobożnemu
jemu Augustowi od Boga koronowanemu/ wielkiemu y pokoy czyniacemu
Cesarzowi/ żywot y zwycięstwo. A to po trzykroć mówiac/ Cesarzem go
Rzymskim uczynili/ a Papież go olejem s. pomaszcil/ y syna iego królem ko-
ronował/ w samy dzień Narodzenia Pana naszego IESU CHRISTA.

Karolus też iuż tak Cesarzem postawiony/ przysięge swoje uczynił w te
słowa: W imię CHRISTUSOWE: Ja Karolus Cesarz ślubuję y obiecuję
przed Bogiem y s. Piotrem Apostolem/ iż obrońca będę tego świętego ko-
ścioła Rzymskiego we wszystkich pożytkach iego/ ile mię moc Boska wypo-
może/ ile będę wiedział y będę mógł.]

Piśe Eginhardus/ iż o tej koronaciey Karolus niewiedział/ ani dla-
niey do kościoła przyszedł. y owsem mówił: Choć wielkie święto/ bych był tam
myśl Papieśka wiedział/ do kościoła bych był nie przyszedł. Bom nie dla tego
do Rzymu przyiachał. wspokojeniem tylko zamieszany stan kościelny chciał. O-
te na Cesarstwo koronacia/ gniew y zazdrość Cesarzow Carogrodzkich me-
żnie znosił/ y wblagał ię częstym piśaniem do nich/ y postow swoich wypa-
rowaniem. y byli mu napotym wielkimi przyiacielmi/ iako Nicephorus y
Michaél y Leo/ z którymi mocne przymierze pokoju postanowił/ vchodząc
mniemania/ o prągnięcie państwa ich.

O tym iego podniesieniu na Cesarstwo Rzymskie/ wiedział świat wpi-
stek/ y piśaniem swoim oznaymili Grekowie y Lacinicy. Bo rzecz była i-
wna/ na takim miejscu y w takim kościele/ y w takich osobach/ y tego ko-
ronował/ y tego który koronowany iest. Leo tak święty Papież/ nad ko-
rym P. Bog cudá swoje pokazał/ gdy go z rękę iego nieprzyiaciel wyrwał/
y zleczył/ y naprawił wylupione oczy y wrznięny ięzyk iego. Karolus też miał
w sobie dziwne dary Boże/ taka sprawiedliwość/ takie męstwo wojenne/ ta-
kie chęci do naprawy y obrony kościoła Bożego/ taka mądrość y nauka/ y mi-
łość ku dobremu pospolitemu/ iż ledwie między królmi rowny mu się nądu-
ie. Z iaka potrzeba y pożytkiem wszystkiego Chrześcijaństwa y kościoła Bo-
żego to się wznowienie Cesarstwa sstało: iesli za świeżá nie znąc było/ ta-
osm set lat aż do naszego wieku pokazać może. A iż moc taka na stawienie
królów y składanie ich zostawił P. Bog kościołowi y narowyższym Biskupom/
w starym y w nowym zakonie: każdy przyznać musi/ który kościelnych
rzeczy świadom. O czym tu mówić miejsca nie maś/ pi-
śmá o tym wieku naszego dosyć.

S V M M O W A N I E

Wiekui Osmego.

*To iest przeszłych sta lat, od roku P. 700. aż do 800.**Papieże y nawyzszy Biskupi.*

IAN bosty Greczyn. Siedzial lat trzy miesiecy dwa. Do konal roku p. 705.
IAN siodmy Greczyn/syn Platoná. Siedzial lat dwie miesiecy siedm. Do konal roku p. 707.
SISINIVS z Syriey. Siedzial dni dwadziestá.
CONSTANTINVS z Syriey. Siedzial lat sześć miesiac ieden. Do konal roku p. 714.
GRZEGORZ wtory Rzymianin/syn Marcellá. Siedzial lat szesnaście miesiecy siedm. Do konal roku p. 731.
GRZEGORZ trzeci/syn Janá z Syriey. Siedzial lat dziesiec miesiecy dziewiec. Do konal roku p. 741.
ZACHARIAS Greczyn/syn Polichroniusá. Siedzial lat dziesiec / miesiecy trzy. Do konal roku p. 752.
STEPHANVS wtory Rzymianin. Siedzial trzy dni. Dziudy go miedzy Papieze dla tey troskosci zycia nie licza. Nagle z predka vmarl.
STEPHANVS trzeci Rzymianin/syn Constantina. Siedzial lat piec / dni 28. Do konal roku p. 757.
PAWEŁ Rzymianin z oycá Constantina/brat Stephaná trzeciego. Siedzial lat 9. miesiac 1. Wskowala po nim stolica Rzymiska rok y miesiac ieden. Do konal roku p. 767.
STEPHANVS czwarty Sykulus/syn Olibriusa. Siedzial lat trzy miesiecy piec. Do konal roku p. 771.
ADRIANVS Rzymianin z oycá Theodora. Siedzial lat dwadziestá y trzy miesiecy 10. Do konal roku p. 795. Odprawil siodme Concilium.
LEO trzeci Rzymianin/syn Assupiusá. Siedzial lat dwadziestá ieden. Wiekui tego piec / aż do roku 800. y daley.

Doktorowie y Pisarze wieku tego.

BEDA pisal wiele y pisino s. wykładał y Kromke od poczatku swiata aż do roku p. 700.
HAIMO y **S**TRABVS bázro vezem. miano ie zé bráty W. Bedy. Strabus pisal ná Biblia glose Ordinaria, ácz ia dziudy Alcuinowi przyczytá.
ANSELMVS/ Etory pisal glose zwána Interlinearis.
GERMANVS Cárogradzki pátryarchá / pisal po Grecku o pochodzeniu Duchá s. y od Syná/ wywody czyniac z Lácińskich Doktorow/ Ambrozyusa/ Augustyna/ Jeronymá. vprzedzil potwarce Phociusa.
DAMASCENVS zacny Doktor/ y wiele pisal.
THEOPHILACTVS pátryarchá Antyoski.
AMBROSIVS Ansbertus.
PAVLVVS Diaconus.
VSWARDVS Monachus.
PAVLINVS Aquilegensis.
CAROLVS Magnus pisal/ choé Cesarz/ o Eoscielných rzeczách.
WALAFRIDVS Abbas.

*Náuka Doktorow wieku tego, przeciwna dzisieyszym heretykom,
 z Kátholikámi zázždy iedná.*

*Msa S. 13 ofiára iest. Liturgia Germani Constant. Caroli magni fragmenta. Alcuinus de Ecclesiasticis dogmatibus. Walafridus de diuinis officiis. Maximus monachus de Ecclesiastica Mystagogia.
 Spowiedz y pokutne cześci. Beda homil: 5. S. Petri & Pauli, & in Marc: lib: 1. cap: 2. Damasc: de fide Orthod: & in Parallelis. Carolus Magnus de ritibus veteris Ecclesie. Ansbertus lib: 1. in Apoc: cap: 1.
 Bierzmowanie. Beda in Psal: 26. & in 8. cap: Aftor.*

ppppp

Oftacnie

Ostatnie pomaśczenie. Beda in Marc: lib: 2. cap: 6.

Siedm Sakramentow. Alcuinus de Ecclesiasticis dogmatibus. Walafidus ex Augustino de diuinis officiis. Beda in Matthaei illa verba: Quoniam Nasareus vocabitur.

Prawdziwe ciało P. w Eucharistey, y odmiana chleba y wina, y ofiara. Carol: Mag: lib: 2. de Imag: cap: 27. & lib: 4. cap: 14. Beda in lib: Boecij de Trinitate. Et in Marcum lib: 4. cap: 14. Damascenus lib: 4. Orthod: cap: 14.

Wolna wola. Damasc: lib: Orthod: cap: 4. & in Parallelis contra Manich: lib: de heresibus. Beda in 2. cap: Genesis. & lib: 8. in Iob cap: 8. & in Psal: 118.

Usprowadliwienie y uczynki dobre. Beda in cap: 3. 1. Ioan. & lib: 3. in Iob cap: 1. & lib: 6. in Cantica cap: 8. Alcuinus in 3. cap: Eccles. Damasc: in Parallelis. & alii.

Przodkowanie kościoła Rzymskiego. Beda in Natali. D. Benedicti. Carol: Mag: lib: 1. de Imaginibus cap: 6. Damasc: in lib: de defunctis. Patres Synodi 2. Niceana.

Wzywianie świętych. Beda in 4. cap: Luca. & lib: 2. in Luc: cap: 7. Ansbertus lib: 3. cap: 12. in Apoc.

Obrazy w kościele. Damasc: lib: 3. & 4. Orthod: cap: 8. Oycowie na Nicejskim Concilio wtorym.

Czyszczenie y modlitwa za umarłe. Damascenus księgi o tym napisał. Germanus in Liturgia. Beda in serm: ad pop: Tomo 7. Alcuinus in 1. & 3. Psal: Penitent. Carol: Mag: in Fragm: de ritibus veteris Ecclesie. y inni.

Concilia tego wieku.

Ostych prowincjałskich wiele / jedno wielkie w Nicey które siódmym zowia / roku paniego za papieża Adrianą 787. przeciw obrazoborcom.

Hereticy tego wieku.

Eso Cezarz Isaurikus y inni po nim Cezarze / y Patriarchowie Cárogradzcy / obrazoborcy / ktorzy obrazy z kościołow wymiatali y palili. Im mnieyszy nie znaczą.

Prześladowania Kościelne tego wieku.

O obrazoborcom Cezarzow bázro ciężkie / włascisz od Kopronimusa. Od Saracenow także. Wiele sie krwie wiernych rozlalo.

Cezarze wschodni.

TIBERIVS Absimarus zabity roku pańskiego 703. Krolował lat 7. po nim drugi wygnany nastąpił powtore Cezarz.

IVSTINIANVS wtory / ostatni potomek ze krwie Heraklusa. Zabity od philippic roku p. 711. Krolował powtore lat 8.

PHILIPPICVS stogi Eutychian / Ktory sześć Concilia w Cárogradzie wymawiano poprowdzał / Krolował pultora lata psuac kościoł Boży. wyrzucony z państwa roku p. 711.

ANASTASIVS Kátholik dobry. Krolował rok y trzy miesiące / żołnierze go złożyli. wstąpił do klasztoru.

THEODOSIVS czwarty zmiwolony od żołnierzow na państwo: 80 go z pisarstwem celnego porwał roku p. 714. Gdy widział że mu Leo wodzi wojska zryzy państwa / z niego wstąpił y z synem do klasztoru / y kapłanem został / y odpoczał w pokoju w Ephyzie. Krolował nie cały rok.

LE O Isaurus heretyk obrazoborec / on poczał y rozkazał obrazy z kościoła wymiatać y palić. Krolował lat 25. y dwadzieścia psuac kościoł. umarł roku p. 740.

LE O Copronimus syn tego Isaura gorzsy heretyk niśl oćiec / wtecey krwie Chrystian / o obrazy rozlał niśl ihero y niśl Saraceni. Krolował lat trzydzieści pięć. zdechł / śmiercią roku p. 775. Nastąpił syn tego.

LE O czwarty na początku dobrym sie zdał: Ale także był heretyk obrazoborec iako y oćiec y dźiad tego. Zdierając korone dla Kárbunkulusa z ołtarza / Kárbunkulem umorzony / rok roku p. 780. Krolował lat trzy.

CONSTANTINVS syn Leona czwartego małucski z Ireną matką dobrą y Kátholicką / Ktora sie o Concilium siódme przeciw obrazoborcom postarala. Krolowała Irena na lat 10. a po niej syn dorosty Constantinus roku p. 790. matkę wygnawszy nastąpił. Krolował aż do roku p. 797. Zabity od swoich roku p. 797. Po nim zaś tego matkę Krolowała.

IRENA drugi raz aż do roku p. 802. Wygnana od Nicephora ródnego swego.

WIEK DZIEWIATY, TO IEST: Dziewiąte sto lat Páńskich.

Rok Páński 801. Leoná 6. Károlá

Wielkiego i. Ireny powtore s.

SEgo roku wielkie było trzęsienie ziemi po wszy-
tkiej Włoskiej ziemi / w którym sie niektóre miasta obaliły / y
góry wpadały. W Rzymie kościół s. Pávła bázro sie onym
trzęsieniem popsuwał / który Leo Papież kosztowniey y pie-
kniey niżli przedtym był / naprawił / y wielka liczba tam sres-
bra w naczyaniach rozmaitych zostawił. Co y w innych ko-
ściołach w Rzymie uczynił. Wylicza Anastazyus nadania bogate y budo-
wania iego / y popraw kościołow bázro wiele.

Károlus Cesarz ná znák vpzeyelego swieg poddánstvá y pokory ku s.
kościółowi Rzymstiemu / takie práwo wydał: Na pamiatke / práwi s. Piotrá
Apostola / czcić mamy s. Rzymstá Apostolská stolicę / bo nam iest mátká / ká-
plánskiej dostojności / y ma nam być mistrzyniá kościelnych spraw. Aby do-
bze ledwie znośne iármio oná stolicá swieta ná nas kládła / wytrwamy / y
miły nabożeństwem znośmy. A iesli by który káptan ábo dyákon iáká zamie-
słke wnosił / y náśemu rzadzeniu zdrády podmiátáił / wklázował falszywy
list od stolicy Apostolskiej / ábo co inego coby stamtąd nie wyszło / zachowa-
wszy cáła wiáre y pokorę ku Apostolskiemu (meżowi) niech moc ma Biskup
takięgo do więzienia dáć / ázby miał od stolicy s. náuke co z takim czynić.]
Pátrz iákó sie dla CHRISTVSA / iego namiestnikom wklázá / bedac ták wiel-
kim y mądrym. Dla tego też wynosił go Pan Bog y krolestwo y narod iego.

Wznowił też y ono práwo Theodozysá / o appellacyách do Biskupa
od kázdego świeckiego sedzięgo / áby była wszytkim wolná / któryby iey ná-
swoie lepsze / y predśa spráwiedliwość záżywáć chciał. y ták co osádzá Bi-
skupi / to moc wieczná niec ma. A świádectwo choć sáme iednego Bi-
skupa / kázdy sedzia przyjmowáć winien. Ták prawdá sie utwierdza / y to
jest nienáruśone / co człowiek swięty z sumnienia / serca niezmázanego wy-
ręcze.] To práwo wziął dobry od dobrego / spráwiedliwy od spráwiedliwego /
Károlus wielki od Theodozysá wielkiego. Obádwa wielkie ozdoby Chrze-
ściánstvá / w wierze Kátholickiej / w cnocie / w meśtwie rycerskim / y w rza-
dzeniu mądrym y láskawym poddánym swoim. Niech tego słucháia owi co
iurisdicia kościelna psuia / y świeckimi práwy swemi iey przesłody czynia.
Niech sie pánowie strzega / áby P. Bog láská gniewu swego / w nie iákó w
gármiec gliniány / iákó Psálm mowi / nie vderzył. Nowych praw nie rad czy-
nit ten Cesarz / ále stáre y Kanony Owcow ss. rad Biskupom áby ie chowáli
przypominał / przydáiać co ná on czás potrzebnego było / do chwały Bóskiej
y náuki y poprawy ludzkiej. y w pomina w iednym písaniu wszytkich duchó-
wnych do chowánia Kanonow y praw kościelnych. nie izby sie w ich rzady
wobáwał: ále iz im do wykonánia praw swiętych pomoc swoie obiecowál.
y dla tego ná napisách listow swoich ták sie zowie: Károlus / nabożny s.
kościółá obrońcá / s pokorny pomocnik wszytkim kościelnego nabożeństvá

PPPPP ij

stanom.

1.
Trzęsienie nie-
mie.
Kościół S. Pávła
w Rzymie.

Distink: 19. cap: 3.
Práwo Károlusa
o cści Papiesow.

2.
11. q. 1. cap: 37.
Capitul: Francili: 6.
cap: 281.
Appellacye świe-
ckich do Bisku-
pow.

Psál: i.
3.

Károlus písał sie
obrońcá kościo-
ła S.
Práfatio: Carol:
Imper.

Apud Sigon: anno
802.Sigeo: & Molanus
in Sanc. Belgij.

4.

Pobory odpu-
szczone.

Epist. lib. 1. epi: 7.

stanom. Do syná Pipiná we Włoszech króluiacego pisał: aby wolność od
myt y podátek / wszytkim duchownym y klasztorom białogłowskim / za-
chowána była.

Náleżenie ciała s. Salwiusa męczennika Biskupa Engolismenkiego
go / y Superiusa towarzysza iego / tamże w Gallii / ktore zamordował Wi-
nigardus syn Genárdá / y tajemnie w stajni zakopał między bydłem. P. Bog
przez Anyolá trzykroć Károlusa Césarzá vpominał / aby ich ciało szukał. y na-
lezione w stajni albo w oborze / z wielką czcią podniesione sa. Irene C
sárzowa podátka y pobory ludziorom wszytkim odpuszcila. Co wielce wazac
Theodorus on Studita / pise do niej list / dziekuiac y do nieba ia wynosiac.
Teras / prawi / ten co przez cala noc trzy rybki wlowil / trzeciety na pobor nie
da. y ten co kilá ptastkow vchwycil / szczesliwie zyc bedzie. przedaiacy y kupu-
iacy / pastuchowie / rzemieślnicy / rekoma klasztorá Paná Boga chwalic / y
ciebie slawiac Irene Bogu mika. r. Lecz iako ia P. Bog sproskal / nie na-
odrzucenie od lastki swey ale na doswiadczenie cierpliwosci iey / wyslysym.

Rok Páński 802. Leoná 7. Károlá

wielkiego 2. Nicephorá 1.

1.
Theophanes.
Karolus Irene
chcial miec za so-
ne.
Theophanes.
Irená zlozona z
panstwa.

Arolus Cesarz y Leo Papiez wyprawili posly do Ireny Césarzon-
wey / o pokoy / aby z nia w wieczney zgodzie zyli. Przydaie donia-
rás / iz Károlus chcial Irene miec za zone / y ona tego nie odma-
wiała. Lecz przy poslech onych w oczach ich w Cárogradzie be-
dacych Irená z páństwa zlozona iest. Nicephorus Patricius
y Logoteta generalny / zmowiwszy sie z innymi dworskimi vzednikami / y z
ludu pospolitego niektore przednie náprawivszy / dnia ostatniego Pázdziern-
nika albo Octobrá w pulnocy wolaniem lud podly skupivszy / Irene obso-
czyli w palacu Eleutery / á Césarzem zavalali Nicephorá. y rano go w ko-
ściele koronowano. Wiele ich wolalo: Cemu wolowicie (tak Nicephorá
zowiac / bo z mistkiego stanu byl) wygania pobożna białogłowe / ktora o-
wiare y męczénstwo podiac chciala? Ale nic nie pomoglo. Potym sied-
z niektórymi pány do zamknionej Ireny tágodney falszywe słowa mowiac
prosil / aby mu odpuszcila / iz pomocvolnie ná páństwo porwany iest / obre-
cuiac iey wszytek pokoy y vstugowanie / byle mu skárby Césarstwa obdaruila.
Oná nic nie przelekla / rzekla: Ja czlowieczce Bogu wszytko przypisuje / Pro-
ry mie sieroty y ná páństwo wladzal / y z páństwa skladal / y to pomzenie
grzechom moim przyczynam. We wszytkim niech bedzie pochwalone imie
iego. Ty sie Bogu sprawny iakos ná páństwo wsdel. Lácnom cie stracic ka-
zac mogla / bych byla wierzyla co mi o tobie powiadano / co sie teraz wiscilo.
Twoie mie przysiegi zawiody. Bogu to oddacie przez ktorego królowie kro-
luia. Teraz gdyżes milosierny / tóbie sie klámiam / y prosze / przepusc slabości
moiey / á day mi dom Eleutera ktorym sama zbudowala ná pościeche nico-
sacowaney nedze moiey. Na to rzekl tyran zlosliwy: Przysiesz mi iz mi skárby
vkażesz / á ia vczynie o co prosisz. X przysiegla ná drzewo drogic / to iest Przyná-
y skárbo oddala. Lecz gdy skárbow okrutnik dostal / wygnal ia ná wysp Prin-
cipe. do klasztoru ktory tez ona byla zbudowala. A potym imie boiac sie aby ná
pobożność Ireny ludziorom wspomnieli / á oney zás ná páństwo nie wladzi-
li: zawiesc ia kazal do Lezbu wyspu / y pilna ia straza opatrzyt / tak zeby iey
nikt widziec nie mogl. Byl Nicephorus poczytany za Kátholika / y z tych sie
sprzyjal obrazoborcom y Manichereczykom / y czarownikom byl / y z tych sie
smial ktorzy wedle Ewangeliey Boskie rozkazania pelnili. Duchowne w
tkie podátkami dziełkami vciskal. Patryarsze Nicephorowi / ktory byl po Ta-
rasyuaci

Stona Ireny smia-
le y madre.

Irená zdradzona
y wygnana.

3.

Theophan.
Nicephor Cesarz
luka.

Epist: 7. apud Su-
rium 3. Martij.
Tom: 2.
S. Swibertus ká-
nonizowany.

2.
Annales Franc.
Saxonowie nie-
statek swoj skoń-
czyli.
Saxia w Rzymie.

Gregor: 7. lib: 8.
epist: vltima.

3.
Skoły Greckie.

Sigebert.
Smierć Alkuiná.

Boioária/ aż do Rávenny prowadzić kazal/ z wielká y Cesarzka częśa wse-
dzie go przymowano. Przemieścił z Cesarzem ośm dni. Piše s. Ludgernus/
iako wiele kościołow iadac w tej drodze Papież poświęcił/ y bedac w Wero-
dzie s. Swibertá kanonizował. Gdzie páchole iedno ktore było wtoneio w
Remie/modlitwa s. Swibertá wstrzeszone jest. Lecz rozumieć sie ma/ iż to
co wypisnie/ za pierwszym Papieżá Leoná do Fráncyey przyiáchanini dzia-
ło sie/ gdyż ná tym wtorym tylo ośm dni z Cesarzem przemieścił.

Niepokoie w Saxoniey/ y one częste od wiáry Chrześcianstey y poslu-
szeństwa Cesarzkiego ludzi onych odstepstwá/ tego sie roku skończyły. Gdy
Károlus o dziesięć tysiecy ludzi z żonami y dziećmi/ z Sáktyey ziemie do
inych krolestw przeniosł/ y z Fránki ie pomieścił. Trwały te niepokoie lat
trzydzieści y trzy. Jedná część Saxonow przeniesiona była y do Rzymu/ y
to miejsce vlica sie Saxonow zwáło. Dżis ie zowia Saxia gdzie jest spital
zacny s. Duchá. Já ono zwycięstwo ná Saxon/ Károlus Saxoná ofia-
rował s. Piotrowi/ za ktorego przyczyna one podbił. To świádczy list Gre-
gorzá siódmego. Károlus dárac przywilej Biskupom Osnáburgu gor-
Saxoniey/ vstávil aby tam skóły były Greckie y Látinckie/ aby Biskup gor-
by sie tráfiło/ odprawować mógł poselsztwá od Krolow y Cesarzow do Gre-
kow. Jáko sie też wyżskey wspomniáło. Alkuinus ábo Albinus sta-
kus tego roku z świátem sie rozláczył. Był Opátem s. Marciná/ á mlatko-
more s. Jodoká ná czynienie iálmuzn pielgrzymom.

Rok Páński 805. Leoná 10. Károlá wielkiego s. Nicephorá 4.

1.
Theophan.
Dań Saráccenom
Cesars dáre.

2.
Hunnowie vpa-
dara.
Annal: Franc.
Słowacy ośiadáli
Pannonia.

Lichon wodz Slo-
wakow.

3.
Skláwi ábo Slo-
wacy y Bulgáro-
wie y Beemowie
co za narod.

SAráccencki Krol Aaron po trzykroć sto tysiecy woyská ná Cesarzá
Nicephorá wypráwił. Ktory widzac iż mu sie oprzec nie mógł/ o
pokoy poslal Metropolitę Sinnádorow/ y ine z nim. Ktorzy tá-
pokoy ziednali/ aby dań Cesarz dáwał iedne od pospolstwá/ drugá
od siebie y syná swego. y ták one dań wyciągnawšy/ wrocili sie
Aaron do domu.

Káganus kśiaże Hunnow ábo Awarow pátrzac ná nedze ludu swego
iáchał do Cesarzá Károlá/ y prosił go aby mu dozwoлил mieszkáć w Sábárie
y Kárwáncie/ gdyż dla náiazdow Skláwonow/ to jest Słowákw/ ktore
zowia Beemany/ ośieść sie ná pierwszych miejscách/ (to jest w Pánnonie)
nie mogli. Bo Słowacy máiac wodzá Lichoná wšytké ziemie Hunnow pu-
skóbyli. Przyslal go lástáwie Cesarz/ bo Káganus iuz był Chrześcianin y miał
ze chrztu imie Theodorus. y pozwoлил mu to o co prosił/ y vdárowánego do
domu odpráwił. ále przedko tam vmárl. Następnik iego drugi Káganus
wyslal záś do Károlusá posly swoie/ prośac aby ná dostoiénstwie Káganá
skim zostal. y ná to przyzwóлил Cesarz. A tegoż roku wyslal Károlá syná swego
go do ziemie Skláwonow ábo Słowákw/ ktore Beemany zowia. Ktory
zwoiowanšy ich oyczynne/ wodzá ich Lichoná zabił.

Tu sie troche zátzymamy. o nášego Słowienkiego narodu stárożytnośći mowiac. á to sta-
che od historiey sie nášego Baroniusa odwodzac. Áż do tego roku. wápić sie mogło. co to za
narod był ktory zwano Skláwi ábo Sklawiny. ábo Sláwi. ábo Bulgari. ábo Beemany. ktorzy sie
iuz w tej Kronice od kiláset lat miánuiá. iż byli ośiedli kráie v Tráciey. blisko Carogrodu y
Grecey. y Dalmácyey. y inne áż da Pánnoniey y Iliryku. gdzie dżis Węgierská ziemia. Leci-
tu do tego roku przyszedšy. y to co Kronika Francuská mowi czytáiac. wápić nie mojem. iż
to był narod náš Polski. Czeski. Ruski. Słowienki. Bulgarzski. Kárwacki. Dalmácki. Cze. Po-
Czechy do tego ciásu Niemcy zowia Beem. y to wodza ich imie Lichon. brali sobie przelo-
ni tego narodu. y náš Lech temu podobne imie miał. y nie trudno sie domyslic. iż i tych
stón te narody wysly. gdzie teraz Polska. Czeská ziemia. Ruská y Moskiewská. áż do Wolny
od ktorey

od ktorey Wolgary abo Bulgary zowia. y tam na wschodnych krolestwach gdy sie rozmno-
zyli, tu sie zał poczęli wrociły te narody iako do pierwszych swoich osiadłości. A iakie woj-
ny z Hunny, ktore dziś Węgry zowiem, mieniali, znaczą te stare granice Poljkie, y sąsiedztwo
ktore z nimi mamy.

Károlus Cesarz bedac w łowcach / wpadł ná wielkiego niedźwiedzia /
ktory nie máiac już gdzie wciekać / do bliskiej wsi Morselle nazwanej wciekł
y do kościoła klastorne / w ktorym było ciało y grob świętey Gudile / wpadł.
Onego grobu bestya sie nieiało klaniała / iakoby obrony prosiac. y ták sie sfi-
ła / Cesarz niedźwiedzia onego bić nie kazał / á bestya nature leśna odmieni-
ła / y w klastorze ták żyła iako kazono / iako ktore domowe bydło. Co cudom
świętey Gudile przypcytano.

Rok P. 806. Leoná II. Károlá

wielkiego 6. Nicephora s.

M Otu tego on Tárásius Cárogradzki Pátryarcha / iako święty
mał do Chrystusa posiedł. siedział lat dwadzieścia y dwie. W
niemocy / piše Ignácius ktory przy śmierci iego był / z czárty sie
vganiał / z nimi wojne máiac / y ná wszystko im iako zwycięzca
odpowiedaiac. Gdy iego sumnienia siegali / y potwarzy nań
miotáli: mowil bezpiecznie: Tum niemiem / sprawy z wami nie mam / do
też sie co mowicie nie znam. Aż do samey ciężkiej niemocy służby y Nfey s.
nie opuścił. Zakość wielka z śmierci iego wszystkie stany pokazały. Ná iego
mierśce tego dać miał Cesarz / zmyślaiac dobrocy pokore / rádził sie onego
Theodora Studity y Plátóna. Studita nikogoż nie miánował / iedno o
dobrego y godnego prosił. Pláto miánował / ále tájemnie. Lecz on obu nie
słuchaiac / dał Pátryarche Nicephora sekretarza dworskiego / ktory już był
miat opuścić / ná puszcza wyszedł / doznowaiac sie / iesluby mogli ciężary
mnie znośić. Tego moca porwać kazał choć był świeckim / y był ná Pátry-
archoswo Cárogradzkie poświęcony. Wiernym był Kátholikiem ten Ni-
cephorus / ále do Papieża piśac y o spoleczność prośić nie mogł / aż po śmier-
ci tego tyránna Nicephora. Bo mu zekázował tego czynić.

Ten Cesarz Nicephor / rozkazał Pátryarche Nicephorowi zezwác ná Sy-
nod Biskupy / y ná káplánstwo przywrócić onego zruconego y potepionego
Jozephá Oekonomá / ktory cudzołożnice żone Constantyná koronował. Ná
to sie Pátryarcha náprawiony od inych Biskupow / iako Kanonow kościel-
nych nieswiadomy / oprzec nieumiał. A przywrócił Jozephowi káplánstwo /
to iest wzywianie káplánstich kościelnych posług / y Nfey s. sprawowania.
Co sie on Studita y Pláto mocnie zástawili / niechcac dla przywrócenia
Jozephá z Pátryarcha spoleczności mieć. W czym listow niemáło ten Stu-
dita nápiśal / y tego dokládaiac / iż sie nie ták od swego Pátryarchy odlaczał /
aby sie zań modlić / y we Nfey go s. wspominać nie miał / ábo wychwalać ie-
go cnot zaniechał / ábo iawnie mu sie w czym sprzeciwić miał: ále iż tylo tam
być niechciał / gdzieby Jozeph służbe Boża odprawował.

Károlus testament nápiśal / w ktorym páństwo swoje ná trzy syny roz-
dzielił. Lodwikowi Gránciey wieśta częśc. Pipinowi ziemie Włostka / y ine
przyległe. Károlowi Sárónia / Fryzya / Boioária / Austry / Nienstrya / y ine
naznaczył. Dać im do spraw krolestw y do pokoiu y spolney miłości náuki.
y między inemi przestrogam / to im zleca y rozkazuje / aby wszyscy trzy bracia
spolnie stáranie ná sie y obrone Papieśka bráli / iako ia / prawi / dziad náš Ka-
rolus / y oćiec náš Pipinus / y po nich my brálišmy ia / ábysmy go ze wśeiáka
pomoca od iego nieprzyaciół bronili / á zázwdy przy swey sprawiedliwości
zostawali.

4.
Annal: Franc.
Apud Surium
8. Ianuarij. Tom: 1.
Niedźwiedź do
kościola.

1.
Smierć Tárásiu-
sá.
Ignac: de Tarasio.
Czárty przy śmier-
ci.

Nicephor Pátry-
archa Cárogradz-
ki.

2.
Jozeph Oekonom
ná káplánstwo
przywrócony.

Theodorus y Pla-
to obrażeni.
Epist: 25. 30.

3.
Testament Káro-
lusa Cesarzá.

Obrona Papieśka
synom salecił.

4.
O corki.5.
Biskupi iáko má-
ia być sadzeni.Bez ognia kościo-
ly być nie maia,
oltarz niepotrze-
bne.

Ad hoc anno.

Reliquie S. Cy-
priana.I.
Nicephora Cesa-
rza złość.
Theoph: anno 6.
Nicephor.Theophan.
Aaron Saraceny
ciąto S. Mikolaja
chciał zgubić.2.
Annal: Franc.Lel cye kościelne.
Karolus.
Sagebertus
Capitul: lib: 7.
cap. 85.3.
Lodowik nabożny
syn Karolusow.
Aim: lib: 5. cap: 8.

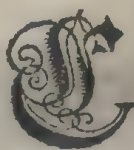
zostawał. Takież rozkazanie dał o inne kościoły / które w swoich państwach
mieć będą / aby to co ich jest miały y we czci były. a sprawcy y pasterze ich / tym
władniali co kościołom nadano jest. O corkach swoich a siostrach ich
rozkazał / aby sobie opiekuną obierały iednego z braci / a wolność miały ie-
śli sie im w podoba / żywot zakonny y mniski brać. Testament on przez
Eginharda swego Sekretarza od panow ktore był zebrał we wsi Theodonia
podpisany / posłał do Papieża / aby go potwierdził. Co Papież uczynił. Za-
dneć nie czyni wzmianki o tym / ktoryby syn na Cesarstwo nastąpić miał. Pa-
pieżowi to y iego wybieraniu zostawiać / gdyż to nie była dziecizna do-
stojność. W teyże wsi Theodonia / w ktorej testament Károlus pisał

tegoż czasu był Synod Biskupow / na którym postanowiono / iáko ob żito-
wani Biskupi ábo inni kapłani sadzeni być maia. Jakie świadki na nie przy-
puszczają / y iáko sie oczyszczać / ábo wedle Kanonow karani być maia. Tamże
opatrzyć kaza / aby kościoły bez ognia y świec nie były / á żeby niepotrzebnych
oltarzow w nich nie stawiano.

Kości s. Cypriana do Lugdunu do kościoła s. Janá Chrzciciela z Ká-
thaginy przeniesione sa / y Speratá y towarzysow iego męczennikow. Pro-
rych część s. Cypriana kości Wenetowie v Károlusa wprosił / gdy tego roku
posły swoje v niego mieli. y jest kościół s. Cypriana na Muranie.

Rok P. 807. Leoná trzeciego 12.

Károlá wielkiego 7. Nicephora 6.

Cesarz Nicephorus sukając żony synowi swemu Stauraciusowi
wi / wziął mu Theofania powinna Jreny Cesarzowej / ktora tuż
za inego poslubiona była. A dwie pamiencie nad ine napiętno-
se nalezione / z ktorych iedne syn obrać miał / sam z niecnoty swej
zestromocił. Oblakł krwia miasto tego roku / sukając tych ktorych go

iáko tyránna zrzucić z państwa chcieli / wiele ich pozabił / y na wygnanie
wyrzucił / y do klasztorow posłrzygl / między ktorymi byli Biskupi y mnisi.
Bo y tym nie przepuścił.

Aaron Saracenskie książe / Rodum wodnym wyścikiem náiachał / y
Mirhe miasto wziął / y chcąc tam kości s. Mikolaja zgubić / trącił na imię
podzucona trunne. Pokarał go zaraz P. Bog. Bo iego okrety po wiek
części nawalnością potopił / iż sam ledwie śmierci wśedł. y żałował iż sie na
Boskie rzeczy rzucił.

Károlus v Sárdyniey y Korsyki Sáraceny poraził. Wyznawali oni
sprosnicy / iż ie P. Bog o to skarł / iż pięćdziesiąt mnichow ná wyspie Pere-
larię poimáli / y w Hiszpaniey przedáli. Tiekture z nich Károlus wysłopał.

Tenże Károlus Lekcy ábo czytania każdemu światu przez rok przysłał
nie zebrać z Doktorow kościelnych Páwłowi dyakonowi kazał. Toż uczynił
ná osoby zakonne / kazał dla ich pomocy duchowney / zebrać náuki y pisma
świetych Doktorow / ktore stanowi y nabożeństwu ich służyły. A syn iego

go Lodowikus w Altwitániey / klasztorzy zámiedbane y wpádł / y lud do nabo-
żeństwa ożiebly / náprawił. Przywiódł im mistrze do náuki y do śpiewania
y do rozumienia Boskich y świeckich rzeczy / y czynił nietylko iáko król / ále iáko

król kapłan. Bo od mlodości wielce był do nabożeństwa skłonny / y do cych
ktorzy służyć dla CHRISTUSA opuszczali. y samby toż był uczynił co Károlus
manus dżiad iego / ktory z króla sstał siem mnichem: by był dopuszczał P. Bog
ktorzy go dla pomocy innym tak chciał mieć. Wylicza tenże Aimon dwadzie-
ścia y cztery klasztorzy w Altwitániey / ktore on częścią náprawił / częścią po-
budował. A patrząc nań Biskupi / toż czynili / y była taka w ludzich nápra-
wá po

Wą po Aquitaniey / iż gdzie krol iachał / nie było ktoby sie na tego wskarzał.
Pipinus też drugi syn we Włoszech na krolestwie Longobardow nie go-
rzej sie sprawował / miał przy sobie Adelharda Opata / z ktorego rady
wszystko czynił. Gdy Papieża nawiedzał / y od niego wielce wczesony był /
rzekł mu żartuiac Papież: Granku / wiedz wiedzac / iesli cie inakszym nayde-
niżli takim iako wierze / żaden z Grankow tu przyezdżać / ktoremubych już
wierzył / nie będzie.

Rok P. 808. Leoná trzeciego 13.

Károla wielkiego 8. Nicephora. 7.

Nznecit sie niematy niepokoy w kościele Cárogradzkim. Oni
dwa Theodorus Studita y Pláto mnisy przezacni / tájemnie /
iako sie wyzsey rzekło / uczestnictwa z Pátryarcha Nicepho-
rem mieć niechcieli. Przylaczyl sie do nich Arcybiskup Tessalo-
nicki Jozeph / brat Studity. Ktory bedac w Cárogradzie / przy

Wszystki Pátryarchy nie bywał. O co spytany od Droma Logoteta / wyznał
mowiac: Nie na Cesarze nie mam / ani na Pátryarche / ale przeciw Jozef-
phowi Oekonomowi mam / ktory cudzolożnice koronował / y złożony iest z
kapłanstwa wedle kanonow. Nie watpil nic Arcybiskup / iż Logoteta miał
to powiedziec Cesarzowi: y przestrzegł brata swego Studite / ktory zaraz li-
stami swemi / mnichy wszystkie swoje wpominał / aby przy prawdzie z nim stali /
iako pierwey czynili / niezezwalali na uczestnictwo z Jozephem / ani z te-
mi ktorzy go przyieli / a żeby sie dla prawdy na wszystkie przesadowania goto-
wali / ktore też już pierwey dla tego byli podieli y wygnanie cierpieli. A sa-
rodzieczne y wzone a duchowne listy o tym tego Studity. Ktore dopiero wie-
ku náfego sie nalázly od Sirmunda Societatis IESV z biblioteki Kolum-
neńskiey. Za co mu wielkie dzieki. A patrząc w rzecz same: iesli to Rusnie

Studita uczynił / iż taki niepokoy powstał / mogac podobno z dobrym sum-
nieniem tego zámilzeć / a w sprawy sie Pátryarchy nie wdawac; Ktory mogli
grzesznego y pokutuiacego na swoy stan przywrócic. Wiedzial to Studita
dobrze: iż on Jozeph ktory Theodote cudzolożnice zażone Konstántynowi
Cesarzowi / ktory ina miał żywa / koronował / przez pokute przyiety y przy-
wrocony być mogł. Ale mu nie o to szło / aby nie mogł być przywrocony / ale o to
iż bez żadney iawnney y znaczney pokuty / na samo rozkazanie Cesarstie przy-
wrocony od Pátryarchy był. y dla tego już teraz iawnie Pátryarchy odstepo-
wał y społeczności z nim mieć niechciał. co sie zlistow te^o Studity pokazuje.

Tego roku Bulgarowie Sárdyke miasto wziali. Wodzem ich był Krun-
mus y sześć tysięcy żołnierzow Cesarstich zabili / okrom pospolitych ludzi.
Wspirał sie na nie Cesarz Nicephorus / ale nie nie sprawiwszy / wrocil sie
do Cárogradu. A iednak przed ludźmi przysiegał / iż w domu Krunna Wiel-
kanoc świecił. Wiecey krwie domowey przelał / gdy mu sie lud sprzeciwił /
niechcac dać na naprawe Sárdyki podatkow.

Pátryarcha Nicephorus co daley tym wiecey na Theodora Studite y
Plátona / y Arcybiskupa Tessaloniki / zla cheć biorac / nazwał ie Schisматы
kami y odhcepiency / iż z nim społeczności mieć dla onego Jozephá niechcie-
li. W czym gdy sie Studita dowiedział / list do Pátryarchy wczony y pokorny
pisał / sprawuiac sie iż Schisматыkiem nie iest / wchoway Boże / a prosi aby
teżone pársywa owce wyrzucił / a kapłanstiey mu służby s. czynić nie kazal / a
wszystkiego kościoła pokoy zachował. Spory ony miedzy Pátryarcha y

Studita doszly do Rzymu / iż Studite miano za odhcepiencá. W czym gdy
mu Bazylus Opát Greczyn ktory w Rzymie mieszkál / dal znać / y sam go

4.

Paschasius Rad-
bertus apud Suri-
um 2. Janu. Tom: 1.
Słowa Papieskie
do Pipina

1.

Niepokoje dla Io-
sepha Ekonomu.

Theod: epist: 31.
lib: 1. ep: 24.

2.

Studita iako wy-
mowiony, ił od
Pátryarchy od-
stál.

3.

Theophan.
Bulgarowie Sar-
diks wzięli.

4.

Theod: lib: 1. ep:
25.
O Schismie sie
sprawuiie Studi-
ta.
Theod: lib: 1.
epist: 28.
Theodorus Studi-
ta troche przymo-
wil Papieżowi.

5.
Theophani.
Saraceńska do-
mowa wojna.
Klastory popusto-
syli.
6.
Papież krola An-
gielskiego przy-
wrocił.

za tatięgo już miał bázro sie záfrásował / y Papieżá Leoná tyka / gdy Bázylemu odpisnie. ácz potym bázro Papieżowi one troche wzgárdy / hoynie pi-
śac do niego nágradził / iáko iest nízey. Máia teź świeci swoje brodawki. y
ná sámeo Bázylusá / iz go zá Schismátyká miał / y Anácheme náń kładł
bázro sie frásnie.

Gdy on Aaron krol Saraceński umárł / dwa synowie ięgo Mauchmár
y Zabdallá / o páństwo sie swárzac / wiele zlego y między soba / y Chrzesciá-
nom poczynili. W onych domowych ich wojnách w Jeruzáleń kóściele
spustoszály / y klastory one przednie Kárytoná y Cyriáká y Sáby y Euty-
usá y Theodozyusá / puste zostáły / ktore ná onych pustyniách w Pálestynie
wielka liczba świętych mnichow osádzone były.

Ardurf krol Northumbrow w Anglię / od swoich z krolestwá wy-
gnány do Károlusá Césarzá wcięł sie. On go do Papieżá Leoná áby go ná
krolestwo przywrocił / odesláł. y slac Papież posły swoje / wespołek z poslá-
mi Césárskimi do Anglikow ná páństwo ono przywrocony iest. Wtęsmu-
sie Anglikowie Papieżowi / y tatiemu krolowi sprzeciwili. y Césarz bez Papie-
skiej wolei wsádzác go ná ono krolestwo nie smiał.

Rok Pánki 809. Leoná 14. Károlá wielkiego 9. Nicephorá 8.

1.
Synod niezbożny
w Carogrodzie.
Wyroki sprosne y
fałszywe.
Theod: lib: 1. ep: 33.

Gdy sie one nieśnaski między Pátryarchá Cárogradzkim y Theo-
dorem Studitá / y towarzyszymi ięgo mnichy śerżyły: Nicepho-
rus Césarz kázal sie ná Synod do Cárogradu Biskupom i-
chác / ktory był nie Synod ále schadzka niezbożnych. Ná krom-
iáko ślepi Césarzá Ancháiac / posłanowali: iz ono małżeńst-
wo między Constantynem y Theodotá / choć pierwszá żoná była żywá / zwác sie
miało dla rozgrzeszenia ábo dispensácie / práwne y dobre. Przydáli y on mo-
wy niegodny y skárady wyrok: iz Boskie práwá / ná krole nie słuza. To prá-
wie onęgo ták dobrego Césarzá słowo. y to nápisáli: áby tych ktorzy o sp-
wiedliwość áz do krwie sie opieráli / nie zwano przesláncami áni Chryzost-
mami. Ná koniec skázali / iz káždy Biskup z Kanonow y z tym co ná nich
stáwiono / rozgrzeszyć może. To była wielka ślepotá y omylnóść Biskupow
ná tym fałszywym Synodzie.

Theodo: Studita
epist: ad Leo: Pap.

2.
Studita y Plato
wygnani.

Ná tymże Synodzie skázano ná wygnanie Theodorá Studite / Pláto-
ná / y Jozephá Biskupá Tessaloniki / y inę ich towarzysze / á nawiecey m-
chy. Co tam wcięrpiali / y Pláto już stáry y chory / y Theodorus / trudno wy-
pisać. Cześć Plátonowych ciężkości wypisał tenże Studitá / sam o sobie choć
táżcie cierpiał / młózał. A Micháł wzeń ięgo wypisać teź nie zániedháł / co
Studitá zá nedze wytrwał. Kusil sie Césarz Nicephor o mnichy inę / wcznie-
tych dwu oycow ich / áby ie był mogł námonwić / żeby z Pátryarchá spólec-
ność mieli: Ale oni ná swoje mistrze y pásterze one dwa wskázali / ádnym-
sie sposobem przywieść do tego nie dáli. y widzac státeczność ich / do ciáśnie-
g ie y przykrego więzienia podál / namysłáiac sie co z nimi czynić miał.

3.
Studita piśe do
Papieża.
Theod: lib: 1. ep: 33.
cod: Colum.
Napís Papieski.

Theodorus bedac ná wygnaniu piśal list / ktory przez Eustátiusá mni-
chá przesláł do Leoná Papieżá / oznáymuiac co sie w Cárogradzie ná onym
Synodzie fałszywym działo / y pomocy od niego ná heretyki prośac. Nápis
tego listu ták iest: Náświetśemu y nawyzśemu Oycu oycow / Leonowi Pa-
pieżowi Apostolskiemu. y ták poczyňa: Gdyż wielkiemu Piotrowi CHR-
STVS Bog po kluczách krolestwá niebieskiego / pásterkiego teź przodkowi
nia dáł dostojność: do Piotrá ábo ięgo nástępniká / godzi sie odnosić co sie
kolwiek w kóściele Kátholickim ponowi / od tych ktorzy od prawdy bládzáć.
y powiáć

y powiada iakie ná Synodzie w Cárogradzie heretyctwá postanowili; iż moze sie małżeństwo rozgrzeszeniem kościelnym rozlażyć / ić. iako wyzšey sie wspomniáło. y mowi: Arcypásterzu kościoła / ktory pod niebem iest / wspomoz nas / bo ginie. Násláduy Chrystusa / á reke poday kościelowi nášemu. Násláduy tweę przodká tegoż imienia Papieża / ktory ná heretyká Eutycheśa ryknął / y ty rykni ná to teraz meysie kácerstwo. A iako oni bez wiádomości wášey / wedle zwyczáiu stárego / Synod prawowierny czynić mogli:

Odpisał mu Papież / y długi list do Plátoná dał / z ktorych sie bázro wcieśli y zá poćieche dziekuió. Lecz tego listu nie máš. Oni go tylo drugi raz do Papieża pišac wspominiá. A choć Theodorus byl ná wygnániu / y iako wiezień / iednáť piśaniem wiele ludzi przy prawdzie zadržymal kácerstwo ono psuiac / ktore twierdziło / iż w rozkazániu y práwie Boskim dispensácia być moze. Co iest wielki blad y kácerstwo / o ktorym długi list do Athánazyusa nápiśal. y by bylá wschodnym kościolom / tá trábá Studity nie zábzmiáta / y duchowniby byli w ślepoćie zostawáli / y świeccy do rostkofy sklonni / do porzucánia żon wlášnych przedkoby sie byli rzucili. Żli Césárze y swowolni Ewángeliaby byli obáliłi / y Boskie práwá potárgáli. Pan Bog tego czło- wieká wzbudził / iż sie wschodné kościoły táť srodze onym Synodem zá- chwiane / nie obáliły. Wiele bylo inych mnichow s. ktoryz o ten falszowy

Synod pomoczeni y pobici / korone mezeńšá odniesli. Wiele ich ná wy- gnániu pomárło. Wśmierzył P. Bog iednáť ono przesádlowánie. bo sie wiele ludzi wpámietáło. y Pátryárchá Cárogradzki Nicephorus stáł náwie- dzáć Theodora Studitey y pozdráwiáć / y inni mu / czezac iego wielkie cnoty / práwde przyznawáli y zwoćiestwo. Jednáť áz do śmierci Césárzá Nicepho- rá przez dwie lecie / one krzyze swietych trwály / dla złego Césárzá / ktory ine domowe ciężkie bázro krzywdy z strony podátkow y poborow wyćiagánie / y iáwneho máietności ludzkiej wydzieránie / czynił. Co šeroko wypisuię The- ophanes / złości sie iego niewypisáney dziwniáć.

W Aquisgranie byl Synod okolo pochodzenia Duchá s. ná ktorym nic o tym stánowić niecheac / wystáli pošly do Papieżá Leoná / áby im ná ono pyćanie náuke dał. Ktore bylo tákie: Nie pytáli o to iestli Duch s. pochodzi y od Syná: Bo to bylá iuż wiadoma práwda w wysyćkich: ále o to iestli sie to slo- wo, y od Syná, godzi wlożyć w wyznánie wiáry ábo Symbolum Cárogro- dzkie / y iestli sie táť godzi w kościele śpiewáć. Bo Hiszpáni y Gállí od Papie- żá iestše Leoná wielkiego náuczeni / wiedzieli / iż to ściera wedle Ewángel- iey práwda / iż Duch s. pochodzi y od Syná / y nie pytáiac sie Papieżá / wlo- żyli w Symbolum to slovo: y od Syná. A gdy Papież dozwołił áby w Gál- liey przy Mšy śpiewano Symbolum ábo Credo; oni z tym dokládem tego słowa śpiewáli / y od Syná. Co bázniejszy niektorzy gánić poczełi / mo- wiáć: Choć to práwda iest / iż Duch s. pochodzi y od Syná: ále sie to kláść y przydáwáć piśmem y śpiewániem do Symbolum nie má. Gdyž tego oni sš. Oycowie nie rełozyli. A z tym do Papieżá wypráwili z tego Synodu Berá- hárda Biskupá Wormáciey / y Jesse Biskupá / y Adelhárda Opátá. Ktorzy imeli z Papieżem Leonem dluga rozmowe / ktora wypisána iest. ále z tym zámienieniem / áby tego słowa / y od Syná do Kredá nie przykládáli. y dla tegó Papież Leo dwie šrebrne tablice w kościele s. Protrá postáwił. ná iedney po Grecku / á ná drugiej po Látinie ono Cárogradzkie Symbolum wyrzebył / bez žadne onego słowa przydátku / y od Syná. Lecz potym kościol Rzymški ziney przyczyny / iako sie niżej powie / to slovo do Kredá wlożył / y od Syná.

Ludgerus Monásterienški Biskup tego roku do oycow z ciáłá pošedł. On nim czytay w żywóciech s. iako do Césárzá Karolusa przyzwány iść nie- chciáť / áz swoje pácierze ábo godziny odpráwił.

O malicijam
swiatku.

4.

Theod: epist: 34.
cod: Column.

Pisma Studity
przeciw błędom.

W prawie Boskim
nie ma rozgrze-
szenia.

5.

Theod: li: 1. ep: 51.

Theod: li: 1. ep: 43.
cod: Colum.

6.

Annales Franc.

O pochodzeniu
Ducha S. y od
Syna.

Duceus Fronto
Soc: Iesu ex cod:
Anto: Augustini.

Hiszpáni y Gállí
wlozyli w Kredo,
y od Syna.

Anastas: in Leone.

Przykladać y od
Syna, nie kate Pa-
pieś.

Tablice dwie tre-
brne.

7.

17. Martij.

1.

Theophan.

Cesarz Nicephor,
sly Manichey-
czyk.

2.

Menol: Græc.

23. Iulij.

Dalmacya Karo-
lus wziął.

Annal: Franc.

Eginhardus in vita
Caroli.

1.

Theophanes.

Na Bulgary wy-
prawa.Michael in vita
Studij: Theodori.Krunnus zabudo-
wał wyspę.Nicephor zabít
od Bulgarow.Słowacy z Bulga-
rami, z gławy
pię.

2.

1. Iulij.

Piotr Patricius.

23. Iulij. in Menol:
Basili.Michał na Cesar-
stwo.Hoyność Micha-
ła, y żony jego.

Rok P. 810. Leoná 15. Károlá wielkiego 10. Nicephora 9.

Nicephorus Cesarz wietża złość swoje y ná Chrześciány iad co dzień pokazywał. Biskupy y kleryki dawał pod rostkazowanie żołnierzom y starszym ich / używali ich iako niewolnikom. Od Biskupow y Opátow gdy ná vrząd wstępowáli / wielkie pieniądze wyciągał. Kościelne złote y srebrne naczynia ganił / morować z Judasem: Co po tej utracie: Nie miał w sobie nic Chrześciánskiego ten okrutnik. Bo był Manicheyzek y czarównik / y dla tego wielkie Chrześciánom nieprzyjaciół / ktorych wiele pomeczyl y pozabíiał w Bulgáriey / iako pisa Grekowie / y one za męczenniki poczytáia.

Károlus wielki podbił pod swoje páństwo Dalmácia y Istria y Liburnia. O co gdy Nicephorus Cesarz przez posły swe czynił chęć aby mu Dalmácia wrocil / vgađzając sie z nim a pokoy chęć zachować / podał mu miastá Pomorskie ábo náđ morzem / y podał mu też Wenecya / ktora był syn jego Pipinus obiał.

Rok Páński 811. Leoná 16. Károlá

wielkiego 11. Nicephora 10.

Nicephorus Cesarz zebrał wielkie wojsko ná Bulgáry y sam s synem swym Stauráciusem ná one sie wojne z wiela pánow swoich wyprawił. wiachawszy do Bulgáriey miesiącá Lipca / postrách ony obywatelom wielki uczynił / tak iż krol ich Krunnus pokoił / prosił. Ale dąć go niechciał Nicephorus / á ziemie lupiac / swoim Chrześciánom vsy y nosy rzezał / ktory sie namnięć iakiey kórzysci doznał / sam wszytko łakomie miená scone złotem / do swego skarbu brał. Tym czasem Krunnus gránice / y ciásne wespía y wyspía drzewem zabudował. O czym gdy sie dowiedzial Nicephorus / wszytko serce strácił y mowil: Byliny y strzydla mieli tedy stad nie wzmódziem. A dnia iednego przedniem ná oboz Bulgárowie vderzyli / y Cesarzá y wszytkie przy nim zabili. Wiele z nim pánow poginelo / y ludzi bez liczby. Syn jego Staurácius z rani námi vciekł y dwa tylo miesiącá był żyw. Głowe Nicephora vcieta ná palu dlugo Krunnus zawieszał / wszytkim ia wkázuiać / y potym z niego kuf do napoiu opráwiona w srebro uczynił / y pánom Stowieniskim ábo Sklawiniskim pić z niego chlubić sie dawał. Wielki płacz był w Cárogradzie / y w domach y sierot wiele zostáło. A iednak w onym płaczu pocieche mieli / iż on okrutnik / ktory wszytkich vciśkał / zginał. Nie było nigdy gorszego Cesarzá / wszytkich okrucieństwem y rostkosami nieczystemi y hárdosćia á łakomstwem wydzieraniem dobr ludzkich przechodził. Z tej wojny gdy zdrowo vstąpił Perrus Patricius. świat opuścił y wszytek sie p. Bogu oddał: á mniski stan przymuiac / wielkim świętem zostáł. Ktorego Grekowie iako świętego wspomináia / y inne / ktore Bulgárowie / gdy sie záprzec CHRISTUSA niechcieli / pozabíiali.

Po zgubie złośliwego Nicephora / zá zezwoleniem Senatu y stanom wszytkich / wybrány jest ná Cesarstwo Michal Kuropálata / pobożny y prawowierny Kátholik. Koronowany był od Pátryarchy Nicephora w wielkim kościele / piatego dnia Oktobra. Co vstyskawszy Staurácius / ogolił sie / y mniski odzienie wziął / á potym rychlo vmarł. Skoro pánować poczał Michal / hoynośćia swoia / wydzierania y łakomstwa Nicephora onego pogrzebał. Pátryarche dał niemáło / y innym duchownym. Zoná też jego Prokopia / po swej coronácii ktora była dwánaściego dnia Oktobra / wiele pieniędzy

miedzy ludzie y wdo-ry y sieroty y vbogie / y miedzy kścieza y Senatory roz-
dala. Stáral sie záraz Michal Cesarz aby kósciol vspokoil / y onego
Plátóná y Studite / y ine mnichy od wygnánia wybáwivsy / z Pátryárcha
ich poiednal / gdy Pátryárchá Jozephá onego / o ktorego sie niezgody czyni-
ty / odstapil. y ták piekne sie ziednoczenie sstalo y vspokoienie / zá zguba one-
go przekletého Cesarzá Nicephorá / ktory wšytkich onych rošterkow przyczyn-
na byl. Michal Cesarz Theophilaktá syná swego zá Cesarzá przial /
y byl koronovaný od Nicephorá Pátryárchy / y oddal bogáte vpominki ná
oltarz Pánu Bogu.

Nicephorus Pátryárchá dopiero wolny od onego okrutniká Cesarzá
zostáiac / poslá swego Michálá Metropolitę Synnátulow do Rzymu do
Papieżá Leoná wypírávil / ktory list zwytký / wyznánia wiary Kátholickiey
od Pátryárchy przymioš / w ktorym šeroko wiare s. wyznawa / náuke práwo-
wierna pochwaláiac / y wšytkie heretyckie fašse potepáiac. Wyznawa
wšytkie šiedm Concilia / y obrazow vczesenie / przyczyny šwietych y reliqui-
ábo kóšci šš. vřánování. zc. Obmawia sie / iz ták nierychlo swoje povin-
noř odpráwował / dla onego Cesarzá ktoremu sie bylo trudno sprzeciwić.
Proši tež o list špolečnořci / z ktoregoby miał náuke y potwierdzenie w prá-
womierney wierze. Posyla mu vpominki / ná pierři we zloćie do záwiefšania
krzyž w ktorym dzewo bylo krzyžá š. y ine w šatách drogich kóšcielnych.

3 strony zachodnych kroleřiv: Károlus wielki tego roku iáwny testá-
ment drugi vczynil / o rzeczy ruchome ktore sam podzielił / ná kóšcioly y vbo-
gie / ná syny y corki. Lecž syn štarřy iego Károlus / tegož roku z tego šwiátá
řšedl / y oycá vpředžil. A nie on sam tylo ále y Pipinus drugi syn iego krol
Wlořki vmárl. Tákže y corká iego Rotrudis oná zá Cesarzá Constantyná
řmówiona / w ktorey sie bárho kochal / šwiát ten požegnálá.

3.
Kóšciol vřpoko-
iony.

Theophilaktus
koronovaný.
Theophan.

4.
Pátryárcha do-
piero do Papieřa
piře.

Wyznanie wiary.
Przyczyna řwię-
tych.

Prořio list y o ná-
uke Papieřa.

5.
Eginhardus in eius
vita.
Dwa synowie Ka-
roluřa vmárl y
corka.

6.
Theophanes.
Manicheyřky
salitiano.

Smierć Plátóna,
iaka.

Rok Páński 812. Leoná trzeciego 17.

Károlá wielkiego 12. Michálá Kurop: 1.

Michal Cesarz iáko pobožny / vspokoivšy kósciol / puřil sie ná
wykorzenienie Manicheyřkov ktore y Pauliciany zivano / y
kazalie po wřytkim páńřtvie zábitáć. Miał co czynić z herety-
ki w Cárogradzie. Bo wiele bylo tych Manicheyřkov y obra-
zobercow. A co gorřey wiele zlych ludzi / ktorych sie bylo zá Ni-
cephorá Cesarzá zámmořylo / ktoryž o cnote y dobry život Chřeřciáńřki nie
obáli. ktore gdy nápráwováć chciał / burzyli sie náń. y to sobie ziednali / iz
dla zlořci ich P. Bog předko im wřial ták dobrego y pobožnego páńá / á dal
im znorou okrutniká gorřego niřli byl Nicephor.

Pláto on wielki wyznawcá mniřkiego řyvotá / tego roku ná řyvot le-
přy poředl. Wypisál zeřřie iego Theodorus Studitá vczęń iego. Potym
iáko sie z wygnánia wroćil do řwego klastoru / iuř zámniony býć nie mogl.
Bo řwoiem i rekomá potrezb čieleřnych odpráwováć nie mogl / máiac iuř
lat šiedm dšiesiat y dšiewieć. Ná lořku tylo řřálmy moril / ábo ná niřkim
řoku odpoczywał / bráćia vpominal / ráde im dával / y do drog Bořyřh po-
budzał. Robić iuř rekomá nie mogl / áni kłeczeć áni czytáć / chybá drugich
časem czytáiacyř řuchał. Zálorwał iz řluzyc řřey š. nie mogl. Gdy mu
co wedle choroby ieřć dano / řmutnym byl / iz miekceř řyc poczynal. Z pořlu-
řenřtвом poczał / z pořluřenřtвом dokonál. Ležal w štarořci wdšieczney
y čię godney / gotowa do wyřćia duře máiac. bráćia sie okolo niego wiefšali
á modlitwy prořili. Náwiedzał go Pátryárchá y całował y o modlitwe řa-
dal. Testamentu nie czynil / bo nie mřkomu oddáć nie mogl. Špiewáć sobie

3.

Theophan.

Rada o wydawa-
niu zbiegow Bul-
garom.Na Studite na-
rzekanie.

4.

Theophan.

Saraceni wiska-
ni Chryściány.
Michał pobożny
ale nieumiejetny.
Annales Franc.
Przymierze z Ka-
rolusem Augu-
stem nazwanym.

vmieraiac kazat one pieśń: Powstana vmarli. zc. A sam spiewat iako mogli
cieniucho. pogrzeb iego Pátryarchá ze wszytkim duchowienstwem wezcił.

Gdy Cesarz Michal położy z Bulgáry stánowił włożyli ten obwiazek
Bulgárowie aby im zbiegowie ich wydáni byli. Nátó sie Cesarz Pátryár-
chy radzác / y innych duchownych y swoich świeckich Senatorow / náležł
rozdrożona ráde. Theodorus Studitá y z inemi nie rádžil takiego potóm-
onými páńskimi słowy: Co do mnie przyjdzie tego przez nie wyrzuce. A dár-
dzy / iako Theophanes ten co to piše. Opát klastoru Agry / y inni / rádžili
aby sie tym potóy nie rozrywál / á iž lepiej kłás osób odstąpić / niżli wśytki
wdawác w niepokóie. Przemogła oná stroná aby nie byli wydawáni / y roz-
chwał sie potóy. Co sie źle powiodło. Bo potym ná onego Theodora Scu-
dice y ná iné wśyscy woláli: iž Rzeczposp: przewrócił / á zwołaszá ten The-
ophanes / ktory wspomina / iž ná oznaynienie kłopotow ktore potym przy-
šly / ná niebie niezwyčajna sie á wielka kometá wśázála.

Saraceni w Pálestynie y w Syrii srodze wciśnili Chryściány / y ko-
ścióły im y klastory popuśtosyli / wciékali do Cypriu y do Cárogradu / ktore
Cesarz hojnie opátrowat / y do Cypriu im piemiędzy posyłał. Bo był bázgól-
stáwy / ácz do spraw nieumiejetny. Theoktistá y innych swoich pánow słuchal.

Wypráwił posły swoje Michal do Cesarzá Károlusá / z onemi Károlu-
sowemi ktorzy do Nicephorá posláni byli. y potóy z soba postánowili / y
Greccy posłowie w Aquisgranie do Cesarzá rzecz czyniac Augustem go na-
táli. Ciz Greccy posłowie do Rzymu iácháli / y od Papieża listy potóy
społeczności kóścielney wzięli.

Rok Páński 813. Leoná 18. Károlá

wielkiego 13. Michálá Kuropálátá 2.

Michal zgotowanysy sie ná wojne przeciw Bulgárom wyiáchal
z wojskiem / ale sie zás wrocił / gdy nieprzyaciel w murách sie
zámknal / á bitwy dáć niechcial. á z žona swoia Protoktia do
klastoru Tárásiusá Pátryarchy zstąpił / y grob iego dárém bo-
gátem wezcił. Bo go iž zá świętego miáno. Drugi raz táž w
miesiacu Máiu wypráwił sie ná Bulgáry / ale nie nie spráwił / iedno żołnier-
rze swoim wielkie škódy y łupiestwa poczynili. O ktore wzbudził ná sie gniew

ludzki iž go nieumiejetnym w wojennym rzemiesle zwoáli.

Pátryarchá Nicephor / gdy Litánie czynił w kóściele Apostołow / pro-
fac P. Bogá o obrone y zwycięstwo ná Bulgáry: heretcy y obrazoborcy
do grobu Constántyna Kopromimá przypadali / y wyrwali go ná pomoc wo-
láiac: wstań á pomóż wpádley Rzeczposp. y wezmili iákis grzmot z grobu
powiádaiac: wstał / y widzielišmy go ná keni. y one powieść między prosté
ludzie puścili. O ktorey gdy sie pytano: náleziono fałsze y zdiády ich / y one
śálbierze pokarano.

A 13. dnia Máia / Michal wyiáchanysy ná Bulgáry / blisko Adriána-
polá zwiódł z Bulgárami bitwe / ktora przegrał. Zaráz iego wciékac poze-
li / y dziwuiac sie Bulgárowie nie śmieli ich táł rychło dla zdiády iákies go-
nić. áž Krunnus nie takiego nie bacząc / puścic sie zánimi kazał / y bez lęzby
ich pobito / y oboz wzięli nieprzyaciela. Cesarz do Cárogradu wciékł / y
chcial páństwo złożyć / y dáć ie Leonowi Pátriarchovi / ktorego Armenem
zwano / człowiekowi pobożnemu y meżnemu. To mowi Theophanes / chwał
iac go / ale z omysli. Bo vmiał niecnoty sie cie táł ten Leo y pokrywác. Lecz
Cedrenus piše: iž ten Leo chcąc ohydzić Michálá / przyczyna był ony pora-
żki / y zdiádzil Michálá iž bitwe przegrał / chcąc go z páństwa złożyć. Lecz
Michal

2.

Theophan.

Michala porazili
Bulgarowie.Leo Armenus ia-
ki.

Michał o państwo niedbając / gdy się odkryły Leonowe zdrady / a przyjaciele go upominali / aby się odeymował: on ie gromił / mowiąc: Wole nie tylo państwo / ale y żywot trącić / niżliby się dla mnie Chrześciańskiej y sąsiedzkiej krwi y iedną kropłą rozlać miała. y tajemnie do Leoná posłał koronę / y sáte y boty Cesárskie / mowiąc: otoć wstepuje przydz do pałacu bezpiecznie.

A gdy już obwołano iż Leo Cesárzem / Michał z żoną y z dziećmi poszedł / y obłokł mnisę odzienia. A koronując Leoná Patriarchá Nicesphor / gdy nań koronę kładł: wczul iż go oná koroná w rece kłóła iáko cieniem y głogiem. y wykládał to ná wszystko złe / iáko się potym stało. Bo ten Leo wielkimi złościámi nápełniony był. A Krunnus postawşy część wojska z brátem ná obleżenie Adriánpolá / sam obległ Cárograd / którego gdy dostać nie mógł / miástu á murom się dziwował. A prosił od Leoná aby dzwonce swoje w bianie złotej wtknął. Czego gdy mu nie dopuścił / pałac s. Mámaná spalił y wżiawşy lwá y niedźwiedziá / y smoká miedziáne / odciągnął do Adriánpolá / y ono miásto wziął. Tam Biskup Mánuel od Bulgarów zabity męczénstvá koronę odniósł / y innych wiele / o których Gregorius máia pamięć w swoim Menologium. Gdzie przydáia iż on Krunnus król Bulgarów dla onych grzechów oślepnął / y od swoich wdawiony iest. A po nim królował Tokus / który wszyscy poimáne Chrześciańscy / káplany / dyakony y świeckie ludzie / gdy się CHRISTVS A záprzeć niechcieli / pozabíwał.

Tu Theophanes święty / Opát klasztoru Agry / swoje historia skóńczył / á dálej nie pisał / iedno do tego Leoná Cesárzá / którego Armenem zwáli. Jego historia Anastasius Bibliotecarius ná Láciński iezyk dosyć grubo przełożył. Był człowiek święty / y cudámi od Pána Boga wstawiony.

Leo poczał okrucieństwo od swego dobrodzieiá Michála / który go ná państwo z miłością puścił. Z Cárogradu z klasztoru w którym spokojnie był / wygnął go y z żoną ná wyspę Principem. A syny iego Theophiláktá y Ignacyusza wrzebić kazał.

Ná zachodnych kráiącach Károlus wielki po śmierci Pipiná syná swego / poszedł ná królestwie Włoskim wnetá swego Bernhárta syná Pipinowego. A uczyniwszy wielki Seym w Aquisgranie Biskupów / Opátów y Ksiáżąt / Komesów / Lodwiká syná swego króla Aquitániey / uczynił Cesárzem. y koronował go w kościele / który sam był z fundamentów zbudował. A wpoминаł go w otkarzá / mowiąc y rozkázuiąc: aby Pána Boga miłował / y onego się bał / y przykázanie iego chował / aby kościołom od złych ludzi bronił. Bráćciej swej y siostróm / aby nieprzestáiac miłosierdzie pokázował. aby káplany czcił iáko oycę / lud miłował iáko syny / hárde y złe aby do dobrego przynuszał. klasztorom y vbogim pociecha był. Ná wrzedy aby wierne y Boga się boiace / á dárow nie biorace / sadzał / á sam siebie przed Bogiem y ludźmi bez przygány zachował. Potym Károlus nie bawił się iedno modlitwami / iálmuznámi / á czytaniem. Przeglądał Ewángelie cztery / z tekstem Greckim y Syrskim.

Stárał się też Károlus / blisko śmierci swoje widząc / aby kościoły w dobrym porządku zostawił. y było tego roku po rozmaitych mieyscach po wszytkej Galliey pięć Synodów zá iego upominaniem. w Moguncie / w Remis / w Turonie / w Kábilonu / y w Arelacie. Ná Moguncim między inemi káplany upomnieli Biskupy / aby duchowni z broniámi nie chodzili / okrom slugich. Ná Remeniskim / aby Biskupi przy stole swoim vbogie / y czytanie piśmá s. mieli. Ná Kábiloniskim wspominaia / postanowienie Károlá wielkiego / aby Biskupi szkoły stawili y náuki szepili. O pielgrzymách náuczyl / iácy máia być / aby nie zdradzali ludzi y sami siebie. Dał y ná takie Károlus práwo / aby się im wloczyć nie dopuszczono. á ná żebráki / aby w káżdym mieście

Michał dzimney cnoty.

Krwie niechce dla państwa rozlewać.

3.

Korona kłóła Patriarchę.

Bulgarowie oblegli Cárograd.

4.

Bulgarowie zabili Adriánpole.

Theophanes tu kończy swoje historię.

5.

6.

Bernhart król Włoski.

Theganus Chor-pise: Treuerensis de gestis Lodouici

Lodwik na Cesarstwo zachodnie.

Upominanie do syna Złe do dobrego przynuszać.

Károlus co czyni ná śmierć się gotuiąc.

7.

Annales Franc.

Biskupi przy stole co mieć máia.

Szkoły stawiać.

8.

Capitul: lib: 1. cap: 79.

Ibidem lib: 1. cap 124.

Zebrał iako o-
patrować.Capit. lib: 1. ca: 84.
& di: 63. cap: 34.Wybieranie Bi-
skupów.

mieście swoje opátrowano / aby sie nie wtoczyli. A tym co robić mogą / aby
nikt nic nie darował. y tak ten szczęśliwy Cesarz nim umarł / o kościoły takie sta-
ranie czynił. Potwierdził y z synem swoim Lodwikiem / wolne obieranie
ná Biskupstwa person godnych / aby ie sami Biskupi z ludem wybierali. A
jednak nie bez posta Cesarzkiego abo krolowskiego / dla wielkich rosztekow
y niezgody ktora ná takich zjazdach bywała.

Rok Páński 814. Leoná 19.

Lodwiká 1. Leoná Armená 1.

I.
In Leone & alt.
Leo Cesarz obra-
ty psue.

Iako iest zwie-
dziony.
Sabbacius mnich
iaki.

Zdráda herety-
cka.

Theoster: in Nicc-
ta. 5. Aprilis.

2.
Surius 3. Aprilis.
Dysputácia z o-
brázoborcy.

Cesarz od Studi-
ty karany.

3.
Mniſzy pobla-
dzili.

Theod: lib: 2.
epist: 2.

Leo Cesarz znou obrázy z kościołow wyrzucać rozkazał. Jedni
mowia / iż tajemnym był darono obrázoborca / a drudzy / iako Ce-
drenus / o iego zwiedzeniu taka powieść przynosa. Mních ie-
den Philometenſki / gdy ten Leo ná wojnie był / prorokował mu
iż Cesarzem zostać miał. y wspomniawszy nań / posłał mu wpo-
minki bogate / ktoremi poseliuż go żywego nie nálaży / ná iego vcznia Sab-
bacyusa mnichá trafił / y onemu dary oddawał. Lecz on mnich będąc wiel-
kim obrázoborca powiedział: Ja od tego darow brać niechcę / ktory sie bá-
wanom klania / a Jreny Cesarzowej y Tárasyusa Pátryarchy słuha. Po-
wiedz mu: iż żywot y páństwo straci / iesli obrázow nie wyrzuci. Gdy to on
posel powiedział Leonowi / zátroził sie / y przyzwał radzac sie Theodora
Melisenſkiego tymże heretyctwem zarázonego. Ktory powiedział: Jest pán
wi / w klasztorze Deistenſkim mnich ieden ktory cudá czyni / z nimby roz-
mowić a vczynić co on każe. Cesarz obiecał iść do niego nieznáiomym / iá-
odmieniwſzy. W tym Theodorus onego mnichá przesłrzegł / náuczył co miał
czynić y mówić. Przyszcie Cesarz w ścátach podłych. mnich rzekł: Nie
sie Cesarzu / wiem kós iest. y zlekſzy sie Cesarz / przypisał mu Duchá s. y ráde
iego o wyrzucaniu obrázow przyiał. y nie odwołując / iáwny mándat wydał
aby obrázy obalano y psowano. To Cedrenus. A Michal vceń Theodora
Studity / y Theosteriktus / serzey o tym wyroku przeciwo obrázom pisa.

Czytay o tym w żywocie s. Nicety / iż pierwey ten Leo Cesarz do pá-
cu swego w Cárogradzie zebrał Pátryarche y Biskupy / y Metropolit / y
mnichy / máiac tamże swoje heretyki w inſzey komorze / Janá Spekte y An-
toniusá Suleá / y z mnichow Leoncyusa y Josimá: z ktoremi aby zwiedli
disputácia / prosił Biskupow onych. Lecz mu powiedzieli Biskupi / iż my o
tym disputować y to zá watpliwosć mieć niechcemy / co od podania kościo-
lá s. mamy / y co ná siódnym zborze poroſechnym vtwierdzono iest. A té-
wiemy iż ci heretycy / ktore z námi zwieść chceſ / wygráia / gdy im ty po-
magasz / a nas moca przyćślać będzieſ. Bo milczec nam kiedy chceſ ro-
kazeſ. A nákoniec powiedział on Theodorus Studita: Kościół swoy
P. Bog rzadzić kazał Apostołom / Doktorom / pásterzom / a nie krolom.
nierze tobie Cesarzu y stan świecki zlecony iest / nie kościoły. Pátrz swego
rzedu / a nam kościoły zostawuy. A iesli niechceſ / wiedz o tym / by y An-
niebá zstąpił / a nam ináczey powiádał / niż co iuż w kościele Bozym powie-
dziano iest / tedy go nie vſluchamy / a dáleko mniey ciebie pána świeckiego.
O to sie slowo rozgniewawszy Cesarz / wſytekich z pálacu wygnal.

Skoro sie Biskupi y Mniſzy do domu rozeszli / záraz do nich mándat po-
stał Cesarz on zły / rozkazuiać aby sie zátzymali / a ieden z drugim rozmow-
nie miał / ani náuczał / ani o wierze mowil. Ná to stáſzy klasztorow przyzwo-
lili / y reka swoia podpisáli / y Cesarzá z boiaźni posłucháli. Sam sie opát
Theodorus Studita / y mowil drugie podpieraiać / y listy mocne pisał / aby
nikt ná ono Cesarzkie niezbożne rozkazanie nie zezwalał. Zebrał listy iego /
iako sie

iało sie wyżšey rzekło/ tego nášego wieku náležione/ Jáub Sirmundus So-
cietatis IESV, y z Greckiego ná Lácińskie přeložyl. W iednym liście do
wšyřskich mnichow mowi: Kto obiecał o obraźiech nie mowić ani náuczác/
prawde zdráždil/ vrzedu sie swęž záprzał/ y sobie poruczone towarzysze zepso-
wat. Boga słuchác/ nie ludži. Wiecey sobie klastory wázym/ niżli Boga.

Pátryárcha Nicephor počal sie tež křyc/ y do kóściolá nie šmieiac/ do-
má wše y ofiáry odpiárowat. Ale go ten Theodorus ták słowy y vpomi-
náním podniósł/ y počiecha w Bogu vmocnil/ iz onego rořkazánia Césár-
ského nie záchowat. O co wyrzuciť go z stolice iego/ y ná wygnánie wypchác/
řezat. y ředšy do kóściolá šwiece zápalil/ y řádzienie vczynil/ y řekl do wier-
nych: Džiatki/ nálažem was Chřeřciány/ zóřtáwue was Chřeřciány. y
táť ná wygnánie porwány iest/ gđže pořezac sie y modlac y nedže čierpiac
iało meczennik do swęgo CHRISTVSA poředł. Žá wypędzeniem Pátryár-
chy záraz sie niežbožni ná obražy w kóściele/ niedawno pořtáwione/ řzucili/
přowáli/ deptáli/ mážáli/ palili/ w błocie mieřáli. O Chryřte iaťa twojá
dluga čierpliwosť? Ná wygnániiu bedacemu Pátryárře Theodorus list
pocieřny piřal/ w řtorem mowi: Pozdráwiam čie řlónce náuki přáwowier-
ney/ obrońco přáwdy/ ná wzor řtárych řwietych wřyřtkim překnořcia cnoty
řwiečięř. Opuřćieř wyřoka stolice dla tego řtóry sie áž do řmierči ponižyl.
Opuřćieř Arcybřřkupie ochłody y řochánia/ á obrařes nedže y wiewienia. řc.

Přyřdáie Cedrenus o tym Pátryárře. Gđy go do Prokonęřu w řodce pro-
wáđžono ná ono wygnánie: Theophanes on Opát klastora Agri/ řtóry hi-
řtoria piřal/ z dáleřá gđy plynať mial/ Duchem ř. iz on iedže/ poznal/ y nie-
widžac go/ řwiećami go y řádzieniem vřčil. A Nicephor iaťoby tež ná to
pátryřl/ rece podnióřžy y ná řoláná padřšy iego oblápiat/ y náđ nim pláťal. y
gđy řpytano Pátryárchy co czyni: Powieřdziat: Theophanes mie vřčil/ y
džieknie mu. Obá sie nie widžieli/ iedno duchem á myřlá. Nie dlugo po-
řym y Theophanes wygnány byl/ y wiele zlego včierpiat/ á Pátryárchy iuž
ogłáďac nie mogli. Ná mieřce Nicephora wřtápił ná Pátryárchořtvo
Čároğrodžkie Theodotus Mellisenus/ on řtóry Césáržá čyřtostíia přez
onęgo mnichá do řácerřtwa wřprowáđžil. Był ten Theodotus nicumnie-
řny y lekti čřłowieť/ řtoremu bláźnem ráčžy byť přyřtalo. Mial nieiáťa
niewolnice w řzečzy leťárře/ z řtóra w niečyřřtostí žyl. Wřgnány iest y
Nicerás Pátricius povinny Jřeny Césáržowej/ řtárořtá Syciliey dla obra-
řow/ y ná wygnániiu wiele zlego včierpiawřšy/ vmárl. Táťže wygnány iest
Michal břřkup Synnádorow. A on Theodorus Studitá w džen Žwie-
řney Niedžiele wřřřtkim řwóim mnichom řořkazat/ áby řáđdy obraž w řeku
ná proceřřey po wřřřtkim okřágu klastornym nořil/ á řpietwal z drugiemu
řğodnie ono přenie: Niepořkálanemu obražowi řwemu řlámiamy sie o dořby
IESV. řc. O czym sie dowieřdziawřř Césárž/ řořkazal do niego/ gřořžac mu
áby tego nie czynil. A on o to nie nie dbal. y wiele sie inych do niego mni-
chow zebraťo/ řtore on potwierđžal y pořileť im duchowny ná poľusy od
niepřziáćiol Božych dáwal.

W tym čzářie zebrať sie w Čároğrobžie řalřřny Synod/ ná řtóry řtár-
ře klastorow y inřř mniřř přyřžwáni řa. Nie ráđžilim Studitá/ áby řám
řli/ ále im list nápiřal/ řtorem sie wřymawáli/ iz přez Pátryárchy Nicepho-
rá w řáđne sie řzečzy řořćielne/ iaťo bez głowy wđáť nie mogli. Nápiřal y
list do onęgo Synodu obražoborřkiego/ w řtorem poľáźnie głupřtvo ich/
iz to co sie dořby zbudowáľo/ obáláť čhea. Přyřřli iednáť ná Synod nie-
řtóržy mniřř/ y tož im co w liřćie bylo powieřdzieli. Lecž oni z iádu y gnie-
řow biť ie řázáli/ á řámi ánáthemie/ ná te co obražow břonia/ wložyli/ á Břř-
řkupy řtóržy sie im přezěimili/ ná žiemie poržucione nogámi deptáli/ y řylem
ie wřymia-

Theodorus Stu-
dita wřřpietwá-
řy.

4.

Theosterictus.

Pátryárcha Nice-
phor wřgnany.

Michael.

Obražy řmiáťa.

Lib: 2. epist: 18.

5.

Cedrenus.

Zęgnánie niewi-
dome w duchu.

6.

Cedrenus.

Theodotus Pátry-
árcha Čároğrodž-
ki.

Theosterictus in
Niceta.

Wřgnani dla o-
bražow.

7.

Studitá obražy
čćić kaře.

Michael discip.

8.

Synod řalřřny w
Čároğrodžie.

Lib: 2. epist: 1.

Theod: lib: 2. ep: 15.
Nicetá więzien o
obrazy.

9.
Studita wygná-
ny.

Listy Studity
chwalebne y go-
race.

Cárogradski ko-
ściół od inych się
odrywa.

10.
Lib: 2. epist: 5.
Thádeus męcen-
nik.

Kości S. Záchá-
riáša.
Sabellicus.

11.
Eginhardus & The-
ganus.
Károlus wielki
zmárł.

12.
Ludwik syn Káro-
lusa nastąpił.

7. Cesarzem
wschodnym przy-
mierz.

I.
Annal: Ludouici.
Ademarus in vita
Ludouici.

ie wymiatał. Potym wszystkie mnichy dano do więzienia / między ktorymi
był on święty oćiec Nicetá / z nimi do ciemney y plugawey wieże wrzucono.
Ktorego zaś na wygnanie do miasteczka Masáleon nazwanego wypędzono.

Wyrzucił też Cesarz na wygnanie Theodora Studite / y inne starsze kła-
storum / po rozmaitych wyspách / na wschod y zachod rozestął. Lecz Theo-
dorus blisko Apolloniey w zamku ktory Mesopa zowią pod strażą mieścił
iá / nie proznował: ále z onego więzienia wiele prawie złotych listow pisał
ktore z łaski Bożey nie poginęły / ále się aż do tych naszych czasow dechowały
y nálezły. Pisał pierwszy do wszystkich / ktorzy dla obrazow więzienia / biada
wygnania / powłoczenia / wcięcia cierpieli: wmacniając ich w stać ku y wy-
znaniu Chrześciańskiemu Kátholickiemu: áby dla CHRISTVSA rádzi cierpieć
zapłaty czekać. i. y mówi: Kościół się powszechnego trzymajcie. Bo Cár-
ogrodzki Kościół jest podśiewanie heretykow / ktory ma ten zwyczaj y zawa-
lany obyczaj / iż się od inych Kościołow odrywa.]

Pisał y drugi list o męczeństwie wiecznám swego mnicha Thádeusa. Bo
gdy Theodorus na wygnanie wypchniony jest / Cesarz mnichy jego bić roz-
dźe kazał. y gdy oni kátowie pierwszy na Thádeusa trąbili / biąc go w mor-
li. On nim piśe / rádując się z jego męczeństwá / á wielce go wystawiać. y
mówi do niego iáko do swego: Już cie nie śmiem synem zwáć / ále panem.
Módl się za mną sługa twój / prosz cie święty Thádeusie. Krew twoja
máć jest. Kości twoje poświęcenie dáia tym / ktorzy się ich dotyká / y my-
sie nie boymy. Toż wytrwać możemy. i.

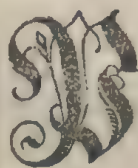
Leo Cesarz Wenetom posłał Kości S. Zácharyáša y część dzieró kła-
stá świętego / y sukieny Pánstwey / chcąc się tym innym zachować / czym sam
gárdził. Później wielka część one wspominki kłáże Patricianus / y Kościół
S. Zácharyáša zbudował.

Roku tego 28. dnia Stycznia / on wielki król y Cesarz oćiec wszystkich
królestw Károlus wielki świętym duchá P. Bogu oddał / z wielką poku-
tą za grzechy / z podpora przeżytych Sakramentow / y z dobrymi synskimi.
Żył lat siedm dziesiąt y dwie. Królował lat czterdziest y siedm. Pogrzebio-
ny w Aquisgranie w Kościele Bogarodzice / ktory sam był zbudował. Był
mocny ná ciele / wzrostu miernie wysokiego / záwdy zdrowy okrom czterech
lat przed śmiercią / ktorych częste febrý miewał / pochránował ná jedne no-
ge. Ná duszy wielkiego nabożenstwa y cnót inych pełny. Aquisgranski Ko-
ściół między święte go poczyta / iż go Páschalis Papież kánonizował. Ale
iż ten Páschalis nie był prawym Papieżem / przeto Kościół Rzymiski nie kła-
dźie go między święte.

Ná miejsce oycá swego wstąpił Ludwik / spokojnie od wszystkich królestw
przyięty. Wszyscy mu z chęci wiary y posłuszeństwa oddawali. Co oćiec cor-
tom swoim y ná wbożie rozdać zá dusze swoje kazał: to wszystko z stárbi wie-
nie oddał nie sobie nie zachowując. Kościołom wszystkie nádania od bráć
swoich potwierdził. Miał posły z Cárogradu z ktorymi się wracał posel-
go Amalariusz Treverenski Biskup. Z ktorymi pokoy z Leonem Cesarzem
postánowiwszy / ze częścią do domu odesłał.

Rok Páński 815. Leoná trzeciego 20.

Ludwiká 2. Leoná Armená 2.

O śmierci Károla w Rzymie niektórzy buntownicy ná Leoná
powstáli / iáko osieroczonego ona Cesarzá śmiercią. Ale posłano
ni sa / y zá opátrznoscia Ludwiká Cesarzá ktory ná to był synow-
cá swoe Bernhárta króla Włoskiego posłał / wszystko się w spokoju
Leo Cesarz widząc iż oni mnichy y starszy klastorow Archi-
mándri

mándritowie ná wygnaniu w ślaku y wyznaniu prawdy zostawali: do Cárógrodu ie przyzwał / y wiewzieniem y głodem męczyl / y potym ie ofukał tákimi słowy: Do klastorow sie swoich wroćcie y wierźcie iáko chcecie / iedno z Theodotem Pátryarcha spolecznosc weźmiecie. Oni ták uczynili / y Nicetę ktory z nimi w tymże wiewzieniu byl namowili / mieniac: iż to wierze ich škodzić nie bedzie. y šedšy do kóściola w ktorým iefseze obrazy byly: dali reke Theodotowi ktory w zdrádie mowil: Kto obrazu Chrystusowego nie czci / niech mu bedzie Anathema. Upádli oni oycowie niepomálu / ácz potym dobze popráwivšy sie grzech swoy otarli. Lecz Nicetá záraz žalowác poczel / y do klastoru swe^o isc niechcial / ale w Cárógrodzie bezpiecznie náuke o obrazích stávil. O co od Cefárzá ná wygnanie dány iest / w ktorý šesć lat w ciásney ciemnicy y dlugo męczony / áž do śmierci Leoná przemieškal. Pátrz w iego żywocie / á miásto Theodora Pátryarchy falszywego Theodotá czytay.

Studitá Theodorus nie przyzwany byl z wygnania z onemi drugimi Archimándrity / bo sie bał Cefarz aby drugim nie odradzal tego czego on ponich chcial. Lecz sie on dowiedziawšy o wpadku towarzyskow swoich / iż sie prawdy záprzeli / y spolecznosc z obrazoborcy wzili: pisal listy do rozmáitých ná nie sie vštáržaiac y nárzekáiac / á ine od ich násladowania odwodzac / y do cierpienia dla prawdy pobudzaiac. Czego gdy sie dowiedzial Cefarz / zábić go chcial / sámá mu tylo stawa męczniška aby sie nia nie chlubil Theodorus odradzála. y poslal do niego Nicete / ktoremu bárze dufal / aby go ná dále wygnanie do Bonity przemioš / á ciežšym wiewzieniem štrávil / y głodem móržyl / á z zadnym mu sie człowiekiem widácy rozmáwiác nie dopušcił: á nákoniec aby go ták vbiczował / žeby tylo troche żywota w nim zostávil. Przypáchwšy Nicetás / záwiožł go do Bonity / y oznaymil mu co Cefarz czyni z nim / kázal / y o biczowaniu powiedzial. A š. Theodorus záraz šáty z siebie zrzucił / y vyrzawšy Nicetás šhudle y wystáržale ciało: vžalil sie / y biczowác go niechcial. Ale vchodzac karania od Cefárzá / šwieža škore báraná ša vtrwáwiona náń wložyl / y z reki swey nožy ktem ktem pušciwšy / bicz iá námažal. y záwolałšy ludzi / á sám technac iáko by sie špracował / mowil im: pátrźcie iákom go vkaral / y náđ nimem sie biczuiac go záchnal. y ták odiachal Nicetás blagošláwiešstwo iego wžíawšy / onym piekny m vczynkiem y zápláta z niego vczczony. A š. Theodorus iefseze gorcešy byl w pišaniu y v pominaniu drugih aby od prawdy nie odštepováli.

Z šispanicy ludzi wiele dla vciškow od Šarácenow do Gálliey do Ludwiká Cefárzá przybiežalo. Ktore on nietylo przyial / ale im wielkie przywileiey wolnošć nádal / y ná dobrej ieziemi w Septinonniey ošáđil / y vrzednišci im tegož narodu šispany dal. Ktorzy gdy ie vciškali / y sami swoy narod niewolili: drugie im nádal wolnošci y przywileie / od šispanow ich brošniac / á iednáť šispanow im vrzedniškow nie odmieniál.

Rok Páński 816. Leoná trzeciego 21.

Ludowiká 3. Leoná Armendá 3.

Theophanes nie on co historia pisal / ale inšy / od Cefárzá o obrazach dlugim wiewzieniem y głodem móržony byl / y potym wygnany do wyspu Šamotracyey / korony dostal od Chrystusa. Był štáry y chory / á iednáť nie nářdował miłosierdzia v okrutniká onego. Tož sie šstálo Stephanowi y Rozmiešálcedonškie^o biskupowi.

Theodorus Studitá w ciemnicy oney wiewzenia y wygnania šwego / miewál czešte gošcie / ktorzy štrože ábo vblagáli ábo dárowáli / y miedzy nimi iednego kleryka z Ažyey heretyká / ktory z nim rozmáviáiac vpámietal sie / y

Rrrrr q

bledy

Archimandrity
trapi Cefarz.

Mnišy ofukáni
od heretyka.

Nicetá sie vpa-
mištal šaras.

5. Aprilis.

2.

Studita mnišy
vpadle gani.

Theod: lib: 2.
epist: 9. & 10.

Michael eius disci-
pulus.

Biczowác nie-
chcial Studity
Nicetas.

3.

Piteus in Annal:
Franc.

Z šispaniey v-
ciškali Chrešćá-
nie.

1.

Theophanes mę-
cennik.
In Menol: 18. Apri-
lis.

2.

Studita w wiewie-
niu náwraćal.

Michael eius disci-
pulus.

Studita biczowa-
ny.

Lib: 1. epist: 34.

Michael discipul.

Noszenie ciała
Pánjskiego.

3.

Lib: 1. epist: 94.

Lib: 2. epist: 59.

Lib: 2. epist: 182.

Na palac do here-
tykow nie radzil.

Study pisania
listow y posylania.

4.

Lib: 2. epist: 21.

Mecenstwo o
malowanie iakie
jest.

Lib: 2. epist: 22.
cod: Colum.

5.

6.
Cialo S. Jakuba
w Hispániey ob-
tawione.
Epist: Leon: 3.
Pap.

bledy obrazoborskie porzucit. W czym gdy si Cesarz dowiedzial / kazal sta-
rosćie Azrey abo wschodnemu / aby prawda swego nad Theodorem vzyt. y
poslal starosta swego sluge aby go vbiczowal. Ktory takze iako pierwszy gdy
vshle ciato iego wyrzal / do nog iego przypadl odpuszczenia prosac. A potym
drugi od Cesarza przybiezhal / zolnierz / pytaiac sie iesli biczowany iest Theodo-
rus. y nie wierzac / gdy sam ciato iego ogladal a ran nie widzial / srodze go y
cieško vbiczowal / sto plag mu dajac / y na poly zywego na ziemi porzuciac.
Potym go do ciesznieyszego wiezienia dal / y vcznia iego z nim Mikolaiá / y o-
bu glodem morzono. W czym sam do Naukraciusa vcznia / ktorego takze
bicowano / pisze. Powiada iz P. Bog nalazl zabakuka / ktory mu chleb w
onym wiezieniu / vkradaiac sie od strazey / nosi. Bo vmorzyc obudwu glo-
dem w onym wiezieniu chcieli. Ale Pan Bog nie dopuscil / ktory im zywe
nosć posylal. A iednak tak byl z onym Mikolaiem postanowil / aby sam
iadl one troche ktora stroze na obu przedni dawali / a ia / prawi / Boskie
táicmnice iesć bede.] Byl ten obyczay v wschodnych / iz dla przygod rozma-
itych / nosili przy sobie ciato Pánskie.

Pisal do tegoz Theodora Naukraciusa vceze iego / iz sie wiele pokut-
tacych od onych heretykow do koscioła wraca / radzac sie iako im pokute da-
wac. On mu daie na wshytko nauke. Pisal tez do muisset ktore dla wyznania
wiary od obrazoborcow vbiczowane y do wiezienia wsadzone byly / ciešac i-
a chwalac. Pisal y do Mariey Krolowej / ktora od Constantyna Cesarza syna
Treny porzucona y do klastorn dana byla : ktora tez dla wiary od obrazo-
borcow na wygnaniu cierpiála. Radzila sie go / iesli miała do cortki sie na pa-
lac przeniesć / ktora w ten czas Krolowála / ale z heretykiem Cesarzem. On-
iey tego nie radzil / aby sie iako ich Kacerstwem nie zmazála. Poslal y in-
wiele listow do rozmaitych / do mecenstwa iedne namawiaiac / drugich na-
uczaiac co heretykom odpowiadac mieli / z drugimi placzac iako z spoliwie-
zniami / drugie vpádle do pokuty prosuiac. Dziwna moc slova Bozego y
mitosci ku bližnim. Jakoby wolny byl a nie nie cierpiat / a pisarze y posla-
rze vstáwicznie przy sobie miał. Wiecey nizli dwieście listow w ony przesla-
dowaniu napisal. Ktore krowa iego y sinosciá mogly być polane y ozdobiene.

A iz niektorzy morwili / iz cierpiacy o malowanie / malowane tez má-
mecenstwo / smietac sie z tych co cierpieli : Theodorus list do wshytkich wie-
zniow y o obrazy cierpiacych napisal / dziwnie goracy y wczony / w ktor-
sa one slova: Mowi Jyd / abo Pogánin : Zaprzy sie CHRISTVSA / zaprzy
sie Mariey : Toz mowi obrazoborca. Bo obraz CHRISTVSA y matka
Bozey zowie sie CHRISTVSEM y matka Boza. Kto sie tedy obraza zaprzec-
kaze / tego sie zaprzec kaze czy obraz on iest. Izali rzezanego Cherubina nie
zwat Cherubinem Mozyse? Izali wezalanego / wezem nie zwat: z.

A iz rozumial o bliskiej smierci swey / pisal do bráciey prosac odpuszczenia
iz ich w rzadzeniu y przeloženstwie swoim mowa abo vczynkie obrazal. Co
puszcza tez tym ktorzy go odstepstwe swoim obrazili / y wzywa ie do pokuty.
Bylo y niemálo Biskupow / ktorzy dla obrazow wygnanie y wiezienie
cierpieli / iako byl Theophilaktus Nylkomediyski / Theophilus Epheski / Jo-
zeph Tessalonicki brát iego / y ini. Do tych listy takze nabožne na spolna po-
cieche pisal. A nakoniec list ieden do wshytkich Biskupow cierpiacych prze-
sladowanie o obrazy / w ktorym prosi / aby prawdziwa nauke Kátholicka o
obrážiech ludziom podawali y rozglašali. zc.

Okolo tego czasu w Hispániey za Krolá Alphonsa Kástá / obitwil Pan
Bog ciato S. Jakuba Apostola w Kompostelli / ktore z Jeruzalem zawiezio-
ne bylo / y miedzy Pogánstwem dla boiažni zatáione. y gdy ci pomarli Chrze-
sciánie ktorzy ie zawiezli / a drudzy o nim niewiedzieli / zostalo tak dlugo za-
táione.

taione. A gdy wola Boża była aby sie obiało / na onym miejscu gdzie by-
to ząkopane / ognie sie częste y długo wżazowały / ktore Biskup Triencki Theo-
domirus widząc / pokusił sie szukać / y znalazł skarb cudami wielkimi y niewy-
liczonemi potwierdzony. y od onego czasu wybawiać pan Bog od Sarace-
nowi Náhometánskich Hispánia poczał / y lud sie do grobu iego ze wślad
schodzi.

Leo trzeci Papież tego roku z ciałá do CHRISTVSA wyszedł
dwunaste^o dnia Czerwca. Siedział lat dwadzieścia / miesiący pięć. Który iż
tát długo żył / á czasy one miał / ktorych krolowie wielkie dary s. Piotrowi
oddawali: zostawił niemále skarbów kościolom Rzymskim we złoćie y srebze /
w naczyńach y ochodościach y ścicach kościelnych / okrom budowania y po-
praw w rozmaitych kościolach y fundusách. Co sie z Anástazyfá długo wy-
licza / ná šestci wielkich kártách. Nástąpił ná miejsce Leoná Stephanus
piaty ábo czwarty: (bo drugy one^o Stephaná ktory kilás dni Papieżem był
nie licza) był Rzymianin rodu wysokiego / od młodości do kościelnych náuk
y żywota duchownego sklonnym był / y v Hadrianá Papieżá wychowanie
weział / potym od Leoná ná dyákona podwyższony / zachowaniem dobrym
y pokorą y duchownym życiem / wśytkim wdzięczny był. y dla tego z wielką
y zgodną chęcią wybrány był ná Papieństwo. Ná ktore wstąpiwszy / zaraz Rzy-
mianom kazał przysięge oddawać y wierność Ludwikowi krolowi Frán-
cow. Co czynił dla wzburzenia / ktore byli ná Papieżá Leoná podniesli.

A wysłał posły swoje do Ludwiká / prosić aby sie z nim widzieć mogli ná
miejscu ktoreby sam obiał. Co słysząc Ludwik bázro sie wweśelił y wielkie lu-
dzie przeciwi iemu wysłał / y synowcowi swemu Bernhártowi krolowi Wło-
skiej ziemi prowadzić go kazał. Sam też przeciwi iemu w polu Reimeniskim
wystąpił / y zsiadłszy z konia / trzykroć ná ziemię przed Papieżem upadł / á za-
trzęcim wstawszy / pozdrowił Papieżá onemi słowy: Błogosławiony ktory
idzie w imię Pańskie. Bog Pań zświecił nam. A Papież rzekł: Błogo-
sławiony P. Bog náś / ktory dał oczom náśm / długiego Dawida oglądać.
y obłapić sie y całować do kościoła wešli / y długo sie modlił / Papież o-
brociłszy sie z Duchowieństwem swym krolá wychwalał. Dał Papież wiel-
kie wpminki krolowi y żenie iego Trmingárdzie y pánom y slugom iego.

A w przyszła niedziele w kościele przy Msey / poświęcił Ludwiká y po-
máścił ná Cesarstwo / y złota koronę bázro śliczną y drogą / ktora z soba przy-
wiozł / włożył ná głowę iego. y żone iego názwał Augusta / y táżę iá koro-
nował. y po rozmowách ktore codzien z soba czynili / puścił go do Rzymu /
z wczeczeniem wśelákim w prowadzeniu. y trzykroć mu dał wiecey wpmi-
now / niżli od niego wziął. á do Rzymu sie wrocili / niektoremi cudami
Bożemi sgnat.

Rok Páński 817. Páschalifá 1. Lu-

dowiká 4. Leoná Arm: 4.

Stephanus po trzech miesiącach iáko sie z Fránczey wrocil / w Rzy-
mie do CHRISTVSA 25. dnia Stycznia pośedł. Siedział siedm
miesięcy / cudami / iáko Theganus nápiśal / od Pána Boga wcz-
ezony. Nie wyszło trzech dni / gdy od wśytkich z wielką zgodą wy-
brány iest Páschalis 25. dnia Stycznia. Był Rzymianin z orca
Bonosá / od młodości w s. Písmie ćwiczony y w dobroci doskonały / święty /
czysty / wśtydliwy / niewinny y sercá wielkiego. iáknuznik táti / iż wśytko co
miał / w bogim rozdawał. z nabożnemi y mnichami o rzeczách duchownych
rozmowy często miewał / do modlitwy y postów wgeszezał. Pilny był w cho-
waniu Kanonow y praw kościelnych. Wziety iest poniewolnie ná Papie-

7.

Leona Papieża 3.
śmierć.

9.

Anastasio.

Stephan 7. Pa-
pież.

Przysięga Rzy-
mian Cesarzowi.

9.

Anastasio.

Theganus de gestis
Ludouici cap: 16.
17. 18.

Cesarza upadanie
przed Papieżem.

In vita Ludou:
cap: 38. 39.

Papież zsiadł
do Franczey.

10.

Ludwik korona-
wany ná Cesar-
stwo.

1.

Anastasio.

Paschalis Papież
iaki.

2.
In vita Ludouici.
Przykionek sie z
Cesarzem obalil.

3.
In additione ad
Capitulare Franc.
Zakonnym po-
mnieni. wstawy
ich.

4.
Leo Ostiensis lib: 1.
cap: 18. di: 63.
Przywilej S. Pio-
tra nadania od
Ludowika.
Imiona S. Piotra.

Wybieranie Pa-
pieza wolne.

5.
Ludwik miał
trzech synów.

Bernhart krol
Włoski przeciw
Cesarzowi pow-
staje.

Theganus.

Bernhart zmarł.

Pokuta Ludowika

6.

stwo / o czym przez posły swoje dał znać Ludwikowi Cesarzowi / y posłał mu
niemalé w pominki / pokoy z nim y przyiażń stara ku kościołowi Rzymstie-
mu wzmocniać.

W dzień Wielkoczwartkowy roku tego gdy Ludwik Cesarz z kościoła
dworem swoim przez ieden wysoki przysionek dzewiany do pałacu sie wra-
cał / dzewo już sprochniałe y zgnile ze wszystkimi wpadło / y wiele panow
potłukło. Cesarz iednak mało co w noge obrażony był / y przedko sie wyleczył.
Bo dnia dwudziestego w łowy iachac do Nowiomagu mógł.

Uczynił tenże Cesarz czwartego roku swego Cesarstwa / zebranie niemá-
le duchownych / á zwołaszá Opátow y ludzi zakonnych / y w pominat ich aby
wedle zakonney powinności swey Panu Bogu służyli / y coby sie nápsowali
náprawowali. y tam nápisane sa osmdziesiat wstaw mniich / wedle kto-
rych zakony wszyscy oboiey płci żyć / y służba Boża prowadzić miały. y ona
náuka gdy do wykonania przychodziła / wielce żywot sług Bozych náprawo-
wała. Lecz y duchowienstwo sie wszystko odnawiało / lepsze obyczaje biorac
świeckie porzucac / składali drogic státy y pásy ze złotem y perlami / y inne

stanowi nieprzystojne zbytki. Na tymże zieżdzie Ludwik potwierdził
przywilejem swoim wszystko co od przodków iego Pipiná y Karola dárowano
było ábo wrocono s. Piotrowi y iego następnikom. y on przywilej sam po-
pisał y synowie iego / y dżiesięć Biskupow y ósm Opátow y pietnaście Ko-
mesow / y do Papieża go Páschalisa przez iego posła Theodora Tomenkara
torá posłał. Jest ten przywilej w práwa od Gracyaná włożony. Na ktorom
mianu sie wszyscy miastá y zamki y dzierzawy y powiaty świętemu Piotro-
wi y Rzymstiemu kościołowi nádańe. Kládzie sie tam Bononia / Senar /
Neapolis / Sárdinia / Korsyka / Sycilia / y inne ktorych iest niemála liczba /
máło nie wietrza cześć Włoskiej ziemi / okrom Longobárdow krolestwa /
ktoreg iednak czyni y podátek kościołowi s. Piotra płacić miał. Tamże wolo-
ne y wedle praw kościelnych wybieranie Papieża Rzymianom dáć / aby im
nikt nie przeszkadzał / á zaraz po wybieraniu poświęcenie brał bez żadney
watpliwosci y sprzeciwiania.

Na tymże zieżdzie w Aquisgranie / Lud-
wik syná swego starszego Lotáriusa Cesarzem mianował / á Pipiná drugie-
go syná do Aquitaniey / á trzeciego Ludowiká do Bawárskiej ziemi posłał /
aby poddani znali pány swoje.

Tym czasem powiedziano Ludwikowi iż Bernhártus krol Włoski wnet
iego / zá rada ludzi zlych y niespokojnych od iego posłuszeństwa odpadł / y z
pány sie Włoskami y z miastá sprzyśiał / aby z mocy Fránkow sie wybili / y iuz
przeście do Włoch w gorách osadzał / aby z Fránczey woysko przybyć nie mo-
gło. Záraz Ludwik zebrałszy woysko z Galliey y Germaniey do Włoch sie
puscił / y do Kábilonu przyciągnął. O czym słysząc Bernhártus przeleć sie /
zwatpiwszy o swoich silách do pokory sie wdał / y iachawszy do Ludwiká y z
swemi pány / do nog sie iego položyl / żaluiac tego co uczynił. Wydał y one
pány ktorzy go do onego odstepstwa wiedli. miedzy nimi był Biskup Medio-
oláński Anselmus / y Kremoneński Wolsoldus / y Theodulfus Aureliáński.
ktore wszyscy poimał Ludwik. y gdy wedle praw Bernhártus z onemi ná gó-
dle karany być miał / oczy mu tylo y Reginerowi Komesowi wylupić dopu-
ścił / á Biskupy do klastorow ná pokute posłał. Bernhárt trzeciego dnia iako
oczy stracił / zmarł. O co sie Ludwik bárzo frásował / y wielkie pokuty czynił /
żaluiac iż sie do takiego karania swoim nápowiódal / y przed wszystkimi Bi-
skupy grzech on pokornie wyznawał. A máiac syny Karolusa przyrodzo-
ne w podeyrzeniu / do klastoru im kazał / co iest Drogonowi / Theodorowi /
wi y Hugonowi. Drogon był w náukách wielce biegly y wczony. Adelhárd
też powinnego swego ná wygnanie dał / nie wiedząc dla ktorey przyczyny /
gdyż

Gdyż był święty y pobożny mąż. Leo Cesarz wschodny do Ludowiká po-
słał wyślat/ pokoy y przyiażń z nim czyniac/ á o granice z Dálmácyá Rzymian
y Skławow ábo Słowakow trudnosť przekládáiac. Na uspokojenie rzeczy
oney/ wysłał Ludowiká Abigáriusa y Chádálóná/ onych tam granic przelo-
nego ábo stároste.

Na wschod sie obracam y. Theodorus on Studitá z więzienia pisał list
do Papieża Páschalifá przez Dionysiusá ucznia/ od siebie y inych Archimán-
dritow. w którym mu o onych wciśkach Kátholikow od heretykow o obra-
znych y poćiechy y písania tego y wyklinanie heretykow y o ine pomocy
otrapionym prosi. Sa tam te słowa na napisie: Świátłosci wielkiej pier-
wemu křtáżeniu káplanow/ Pánu nášemu Apostolskiemu Papieżowi Pá-
schalisowi. A w liście mowi: Sluchay głowo Apostolska / od Boga przelo-
żony pásterz owiec Chrystusowych / odźwierny niebieski / opoko wiary ná-
torey iest kóściół Kátholicki zbudowany. Boś ty iest Piotrem / który Pio-
trowe stolice rzadziś y ozdabiaś. y niżej: Do ciebie rzekł CHRISTVS Bog
náś: Potwierdza y bráćia twoie. Oto czas/ oto miejsce/ pomóż nam/ boś ná-
to od Boga posádzony/ masz moc od Boga / przeto iżes iest náś wśytkiem
przelożony. zetrzy te bestye heretyckie piorem Bostkiego słowa twego. 2c. Te
słowa Theodora przywodzi Gennádus Pátryárcha Cárogradzki/ gdy Con-
cilium Florentckiego broni.

Pod tymże czasem on fałszywy Pátryárcha Cárogradzki Theodorus/
posłał swoje wyprawil do Papieża/ chcąc sobie iego uczestnictwo iednać. Ale
im y przystąpić do Rzymu Papież / temi sie bzydzac / zázakáz: á Dionysiusá
posła od Archimándritow wdzięcznie przyiał / y iáko oćiec cieśiac ie y pomoc
obiecuiac odpisał. Pisał też Theodorus do Pátryárchy Alexándriyskiego/
y do Antyoskiego/ oznáymiac co sie dzieie/ á gdy ina pomoc być nie może/ o
modlitwie prosi. Pisał y do Jerozolimskiego Pátryárchy / y te od niego po-
moc wziął / iż przebráne y wzone / á wielkiej goracości ku P. Bogu mnichy
posłał do Cárogradu/ Theodora y Theophaná. ktorzy y Pátryárke y Cesa-
rswi / grzech on kácerzki y wyrzucenie obrazow woczy y śmieie á pokornie
przekládali/ wpoimináiac y wywodzac prawde/ y gniewem Bostkim stráśiac.
Młowi Theodorus przed Cesarzem: obraz iest znáś náśey ku Chrystusowi
młosci/ y wyznánie iego człowięczeństwa/ ktore dla nas przyiał. y kto go nie
młosci/ trzywde Chrystusowi czyni. Ale głuchemu próżne były słowa. Gdy ich
námowić ná swoje fałsze nie mogł/ wbił ná wygnánie do Pontu posłał.
Chlebá im y napoiu y sukniey nie dáiac. Tłech/ prawi/ zli zle gina.

Theganus.

Słowacy w Dal-
macye.

7.

Lib: 2. epist: 12.

Pisanie Studity
do Papieża.

Tytuł do Papieża.

Słowa Studity o
Papieżu.

Tyś iest Piotrem.

Cap: 5. Sectio: 16.

8.

Cárogradskiego
heretyka odrzuca
Papież.

Lib: 2. epist: 14.

Lib: 2. epist: 15.

Z Ieruzalem sa-
cni mnisy Theo-
dorus y Theopha-
nes.

Theodorus y The-
ophanes wygnani.

Rok Páński 818. Páschalifá 2.

Ludowiká s. Leoná Arm: s.

Słowu Studitá od siebie y inych Archimándr. ow list do Pa-
pieża pise/ y z m. Epiphaniusa ucznia swego wysła. w którym
mu dzieknie pilnie/ iż ie swoim písaniem poćieszył / á iż posłow he-
retyckiego Pátryárchy nie przypuscił. prosi áby to wściłco obie-
cał/ to iest/ posłał swe do Cárogradu wyprawic. Co Papież wzy-
wał. W tym liście sa one słowa / ktore też Gennádus broniac Concilium
Florentckiego / przywodzi: Wy iestescie żrzdło prawowierney prawdy od
początku nigdy nieblotne ále czyste. 2c. Dáiac znáć / iż kóściół Rzymzki ni-
gdy sie kácerstwem nie zmázal. Pisał też list tenże Studitá do wśy-
ch rosproszonych bráćey / ktorzy sie po rozmaitych miejscách wchodzác
przekládali onego o obra-
meczzeństwa gotowi byli / á żeby sie zlych miejsc y towarzysztwa dla zachowa-
nia czy-
nia czy-

1.

Lib: 2. epist: 35.

Kóściół Rzymzki
nigdy sie herety-
ctwem nie zma-
zał.

2.

Lib: 2. epist: 37.

Postowie Papiescy
do Carogrodu.

Lib: 7. epist: 74.

Klaſtor nowy
dla Grekow.
Anaſt. in Paſchali.

30

Leoncius apostata
mnich.
Lib: 1. epist: 58.

I.
Theganus.
Iuditha iona Cesa-
rsa Ludowika.
Michael discipul.

Studira biczowany
ny o listy y pismo.

Do Smirny pze-
nietion.
Lib: 2. epist: 38.
O listy vbity listy
piše.

2.
Michael discipul
Biczowany trze
rat Studita.

nia czystości strzegli / á w przewłocę Boskiej do pociechy nie tęsknili. Wy-
wodząc z pisma / iáko iest P. Bog przewłoczny / gdy nas doświadcza / y tra-
pieniem iáko w ogniu oczyszcia. zc.

Páſchalis Papięz poſty do Cárogradu wypráwił / przez ktore dalſz
 iſz wſyſcy obrazoborcy od Koſciola Katholickiego odcięci ſa y wykleci. y c
 kim obwołaniem / wiele ſie ich vpámietáło / y do męczeńſtwa poſiło lub
 pćci oboiey. W czym tenże Theodorus ſwiádeczy w liſcie do Nautráciſia
 Opátrował pilnie Papięz te mnichy / ktorzy z Cárogradu y z ſtron wſch
 dnych do Rzymu wćiekáli / á iſz ſtare kłaſtory dla Grekow zbudowane / nie
 obiely oney wielkoſci ktora przychoſiła : nowy dla nich kłaſtor v ſ. Prá
 dy zbudował y hoynemi imiony y dochodámi nádal y koſtownie on Koſciol
 ozdobil / áby w nim po Grecku ſpiewano / y chwale P. Bogu y modły odda
 wano. Gdzie teſz wiele Koſci ſ. pó rozmaitych mieyſcách zebránych z wiel
 ka czcią wprowadził.

A Studitá nie przestał pisać y bracia potwierdzać/ gdy na on czas tego roku piatego ostrzeysze przesładowanie / y wiernych gorecsa wiara nastąpiła. Leoncius apostata mnichem pierwey bywşy / narozżsy był kć na wiernie one o obraży / o ktorym tenże Studitá do bráciey piše : Żydowski odstępnik Leoncius / by był dzika bestya / iużby sie wżdy wasza krwia nasycił / tak dlugo ia rozlewaiac : a teraz nienasycony iest dyabelski krwie piit / na Chrystusowe bawánki żadney ludzkości y miłosierdzia pokazać nieumie.

Rok Páňski 819. Páfchalifá 3.

Ludowika 6. Leona Arm: 6.

Ludowika 6. Leona Arm: 6.
Vdowił Cesarz gdy mu umarła pierwsza jego żona Irmingar-
dis / druga wziął Judite córke Suelphiego Komesa / rodu Ba-
warskiego. Co mu potem złe wyszło. On Theodorus

3 ciężkością wielką y bolesćmi do Smirny pod strażą zaprowo-
ny Theodorus / do Biskupa który był głowa heretyków oddany / y do wię-
zienia w ziemi wrzucony był / wspolek z Mikołaiem. y zaś trzeci raz tam
czorwany także iako y pierwey niewymowne bolesci odniosł / y on z nim wze-
tego. wycierpieli z pomoca Boża y śpiewali one słowa Apostołskie: Nieś-
rowi

rowne meki tego času do przysley chwały / ktora sie w nas obiáwi. A gdy zaś troche času dostal / ktorego ukradac sie pisac mogl: napisał list do bráciey w ktorym tak mowi: Do Smirny nas przywiedli pánowie swiata tego / y chiesniey nas osadzili y pilniey strzega. Ale slowo Boze nie da sie wiazac / y milosć nie wstaie ani rozkazanie. y dla tego ia podly mowie: weselcie sie bracia y oycowie / ktorzy dla sprawiedliwosci cierpicie. Bo iesli sie nam Apokalipsa zamozdy weselic kazal / daleko teraz wiecey gdy dla CHRISTVSA cierpim / ktory w obrazie malowany jest / y przez obraz wczony. Nie moie to slowa / ale Dionyzysa naswietnego y Bazylusa wielkiego. Potym sie na Carogrodzany zaluje / ktorzy Rzymskiego Biskupa nie wsluchali. o ktorym mowi w drugim liscie do Naukracyusa / ktory mu dawal znac co sie dzialo w Carogrodzie / gdzie byl o obrazie takze wiezniem: Jako Páschalis Papiez listami obestal Carogrodzany / ukazuiac im potepienie ich / iz sie od koscioła oderwali obraz y wymiatali. y sa te slowa: Carogrodzanie oddzielili sie od ciata CHRISTVSOwego. y od nawyzszej glowney stolice / w ktorej CHRISTVS klucze wiary polozyl / ktorey nie przemoga piekielne brany / to jest wsta heretyckie / iako ten obiecal / ktory nie klama. Niechze sie weseli przeblagoslawiony y Apostolski / imienia swego godny Páschalis / bo dzialo Piotrowe odprawil. Przymodzi to miejsce Gennadius Patryarcha: y mowi: Stysysz od Theodora Studity / iz Rzymski koscioł glowa jest koscioła CHRISTVSOwego, ktorego Piotr pierwszym jest starzym.

Lib: 2. epist: 62.

3.

Lib: 2. epist: 63.
cod: Colum.

Wychwalenie Pa-
pieza od Studity

Pro Concil: Flo-
rent: ca: 5. Sect: 17.

Rok Pański 820. Páschalifá 4.

Ludowiká 7. Leoná Armená 7.

Tebac w Smirnie w wiezieniu s. Theodorus / przyiachal tam Barda Patricius / powinny Cesarza Leoná / wielki przesladowca Kacholikow. ktory mnichy s. Theodora zabital y meczyl / y tam barzo zachorzał. ktorys Kacholik z slug iego radzil mu aby sie wcielł do s. Theodora o zdrowie swoje / aby ie v P. Bogá vprosil. Uczynil tak; ale s. Theodorus pierwey mu grzechy y okrucienstwo iego przez posta przelozyl aby zalował y pokutowal. wskazal do niego iz zaluje / a napotym zyc bedzie iako go on nauczyl / iedno zeby mu zdrowie v Pana Boga vprosil. y zmilował sie nad nim / y modlitwa goraca do P. Boga / zleczyl go. y obraz mu Bogarodzice postal. Lecz on od Biskupa namowiony / do pierwszego sie kacerstwa wrocił / y znowu zachorzał. Postal mu on zwodzca Biskup zegnany oley / na pomoc zdrowia: ale skoro sie im pomazal / gorzej sie miec poczał. Zaraz mu smierc s. Theodorus opowiedzial. y zley rady zly koniec wzial / y w niewierności vmart. Dziwny P. Bog / iz tego okrutnika tam przyprowadzil / gdzie s. Theodorus wiezniem byl / ktoremu sie klaniac musial / choc krolowskiego rodu byl / y wysokie vrzedy mial.

A tym czasem P. Bog zmilował sie nad ona krewia męczennikow / y nad kosciolem swoim: przyniosl czas pomsty na okrutnika onego Leoná. Byl meiatli Michal Amorienis na iego dworze / ktory wsta maiac niepowściągliwe / wydawal sie czesto iz Cesarzem byc chcial. Leo tego doznal / y potawil go / na smierc go osadzil / w dzien Wigiliey Narodzenia Bozego / aby w ogniu żywo spalony byl. A gdy go wiedziono na one smierc: Cesarzowa Theodorza biezala do meza Leoná wolaiac nań / aby dzien wczcił swietey / po ktorym ciato Pańskie brac mial / a Michalowe smierc na infy czas przyniosl. A on rzekl: Jac to uczynie / ale poznasz co wcierpisz ty y dzieci nase. A dal go do strazy nieiatkiemu Papiemu / sam od wiezenia klucze do siebie biorac. Nocy oney wiedziec chcial iesli Michal spi / abo iesli testniac

1.

Michael discipu-
lus.
Barda zleczony,
znowu się do he-
resiey wrocił.

2.

Cedrenus.

Leo Armenus o-
krutny Cesarz gi-
nie.

Michal Bálbus
wiedziony na
smierc.

Leo Cefars obra-
dowca w koście-
le zabity.

3.
Synowie jego y
matka wygnani.

Michał na Cefar-
stwo podniesio-
ny.

Michał iaki.

4.
Annal. francorum.
Defecit glod y po-
wietrze zle wcz-
nily.
W glodzie iako
si zachować.
Cap: 132.
O żebrakach y
poddanych.

5.
Ciało S. Márka
iako do Wenecy
przeniesione.

Stolica S. Márka
iuz mieli.

Bonus y Rustikus
Wenetowie.

6.

śmierci sie boi. y wśedłszy tam gdzie był zamknięty / znalazł go dobrze spiacce-
go. y pogroziwszy mu / wyszedł. Sluga ieden poznał Cefarza / y Michałowi
powiedział / iż tu Cefarz był w nocy. A on rano prosił o spowiednika Theo-
krysta niejakiego. Ktore^o gdy mu Cefarz pozwolił / prosił go / aby powiedział
towarzysiom jego spzysięgłym / temu a temu: jeśli dziś o co sie nie pokusi-
cie wydam / y zginąć zemna muszę. y tak sie znowili / y cicho do kościoła sie ze-
brali żelazą zakryte mając. y gdy Cefarz do kościoła na intrznia przyszedł / pu-
ścili sie nań / y w ołtarz go / gdzie sie był wciśnal / zabili / w dzień śamy Bożego
Narodzenia. Ciało jego na rynek wyrzucili / żaden sie zań nie opatrł. O-
iakię sady Bożę / żaden on nie mówił / ale wszyscy sie radowali z zabicia jego.
y puszczony sie do pałacu / żone Cefarska y czterech synow Leonowych wy-
rzucili: Sabbaciusa ktory iuz był Cefarzem / Bazyliusa / Grzegorza y The-
odozysa / ktore na wygnanie do Protey wyspu zawieziono y wrzebić kaza-
no / a matkę w klasztorze Dominorum zamkniono. Porwali wnet Michałowi
iako / y tak iako był w petach do pałacu niesioną Cefarskim miescu y stolice
posadzili / y za Cefarza go kłaniając mu sie witali. A w polednie poruczył
okowy / bo kluczy od nich y Leoną zabitego był / gdy ani reku wzięł / ani sie bo-
iżnia Boża przyprowadził / tak go zaraz do kościoła s. Józefa prowadzili / chcąc
aby go Pátryarcha koronował / y lud go wśytek za Cefarza przywitał. y tak
sie stało. Był ten Michał Amory z Phrygiey miastą Atynganow / miedzy
Żydy y heretyki wrodzony y wychowany / y miał wiare pomiejaną / ani Żyd
ani Chrześcianin / mowi Cedrenus.

W Galliey zle powietrze na ludzkie y bydło padło / y głod tego roku wiel-
ki był / a to dla defecow wstawicznych. Tia takie przygody nauczył był y ro-
kazał Karolus / aby nie czekać roszkania ludzkie sie do modlitwy o miło-
sierdzie Bożkie wcieli / a w głodzie ieden drugiemu pomagał / zboża drogo
nie przedając / a do postromych go nie wynosząc. Żebraki aby swoje kłó-
karmić / a biegnąc im na żebranie nie dopuszczał. A tym co sobie wyrobić
moga / aby mieć nie nie dawał. Pánowie aby swoje poddane żywili / z swego
własnego ie opatruiac. To takie było prawo.

Ciało s. Márka Ewangelisty iako do Wenecy przeniesione jest / nar-
duie sie pismo y powieść w książce Wątykańskiej. Bedac Wenetowie na-
bożni ku s. Márkowi / iako swojemu káznodziei. Bo nim sie posłany od s.
Piotra z Rzymu do Alexándriej puscil / wiare święta w tej stronie ktora
sie Wenecia zwála / szepił / y w Aquiley przenieść. Vprosilu byli przed-
tym Wenetowie od Cefarza / Herakliusa stolice s. Márka / na ktorej kázania
czynił / y przeniesli ia z Alexándriej do Wenecy. Ktora gdy mieli / y ciało
świątego dostali tym sposobem. Za czasu Leoná Armená Cefarza / o ktore-
gosiny zabiciu powiedzieli / nad zakazanie książęcia Weneckiego Justiniana /
dziesięć okratow kupieckich ácz nieradzi / ale wiatrami przymuszeni / puscili
sie do Alexándriej. Tam bawiac sie kupiami Wenetowie / nawiedzali kościół
y grob s. Márka / czesto sie w nim modlac. a przedni byli miedzy onemi We-
nety ludzkie świętmi Bonus Tribunus Metamanuensis / y Rustikus Torcel-
leński. Ci dwa wzięli towarzysstwo z dwiema strożami s. Márka kościoła / z
Stauraciusem mnichem y z Theodore m kapłanem. Na on czas Sára-
cencki wodz buduiac Mahometáński kościół w Babilonie / kámiennie y marmo-
ry braci wśedzie y z kościołow Chrześcianskich slupy y tablice wyimo-
wać roszkał. O co sie wszyscy Chrześcianie frásowali / y oni dwa strożowie
nawiecey pátrząc / iako iuz kościół s. Márka z marmorow drogich kupiono.
y mieli oni dwa Wenetowie ten wśtep do tej morwy z onemi strożami kościo-
ła. Widziacie / prawi / w iakięście niewoley / iedziecie wy z nami do naszych
stron / a my wam wśytko dobre mienie obiecuiem / iedno wżniemy z soba cia-
ło s. Márka

to s. Márká. A pomálu pomálu do tego ie námowili. Wesli w grob/ wzięli ciało. a na iego mieyscu položyli na nos ciało s. Klaudiey / ktore tam blisko leżało. y puszcila sie dziwna wonia po wszytkim mieście / ktora y Sáráceni wie czuli. A niewiedzac skąd była/ domyslili sie o cieie s. Márká/ aby go kto nie ruszył. y sedszy do grobu/ nálešli ciało Klaudiey / ktorego nie poznali. A Wenetowie táiemnie ie ná břez zámiesli / y lišciem pokrýli / a ná wierzchu wieprzowe mieso položyli. y gdy Sáráceni rzeczy ktore brác ná okrety mia- no/ ogledowali / wyřzawšy wieprzowe mieso wołali/ Kánzyr/ Kánzyr / to iest wieprz/ wieprz/ y odesli. Potym zámiesli ciało ná okrety y wczciwie položyli/ y szczęśliwie do Weneciey zámiesli/ on drogi starb/ cudami w iáchanu po- twierdzony. Bo gdy w nocy niewiedzieli gdzie płyna / Márk s. wkazał sie im/ mowiac: aby zagle spuścili / iz iuż ziemiá byla bliska. y ine tam cudá by- ty / ktore wypisane sa. Ksiazę Justinianus máiac o wszytkim spráwe / do pálacu swego z wielka czcią on święty starb z processyami ktore Ursus Bi- skup czynil / wprowadził / y kościół s. Márká budować ná wzor Jerozolim- skiego poczał. ale śmierćia vpředzony byl. Brát iego Jan ná páństwo wsta- piwšy / kościółá onego dokonál. Staurácius on mnich záraz z Wenetami przy cieie przyiáchal / ale Theodorus až w rok przybył. A boiac sie Weneto- wie/ aby Fránkové ktorzy ná takie starby byli lákomi. y z Wloch ie wyno- sili/ ciáta im onego ábo moca ábo táiemnie nie wzięli: ná skrytym ie mieyscu položyli/ iz niewiedza gdzie leży/ to tylo wiedza/ iz w onym kościele leży.

Wonia ná wszy-
ko miaflo.

7.

8.

Kościół S. Márká
począł.

Rok Páński 821. Páschalifá 5. Ludo- wiká 8. Michála Bálby 1.

Páschalis Papież tego roku ciało s. Cecíliey nálař / y ine przy niey Wáleryaná y Tyburciusa y Urbaná y Luciusá Papieżow me- czenników/ tym sposobem. Gdy sie modlił w kościele s. Cecíliey/ widział mury stáročia wpadájące / y wymyslił znouu on kościół zbudować/ choć wiedział iz tam ciáta s. Cecíliey nie bylo. Bo tá- wiesć byla w wszytkich / iz ie byl Agulfus król Longobárdow z Rzymu wy- nioř. Lecz gdy v s. Piórá ná Jutrzi byl Páschalis / y troche siedzac zá- smát: wkažála mu sie s. Cecilia mowiac: Prawdá iz Longobárdowie szukali ciáta mego/ ale go zá pomoca Pániey moiey Bogárodzice nie nálešli. Ty su- kay á náydziesi/ bo sie ták P. CHRISTY SOWI podobáło abyś ty mnie nálař / a položyl w tym kościele ktoryś znouu nápráwił. Szukał pilnie / y przed mury Rzymskimi ná cmyntarzu Prętextatá przed brana Appia nálař ciá- lo pánienskie/ wwinione w złota fáte. Nálař y Wáleryaná oblubiencá iey/ y Tyburciusa y dwu Papieżow Urbaná y Luciusá. á w nogách s. Cecíliey nálešli płočno w ktorym iey krew byla / gdy šyie iey trzykroć cieta šcierano. Tož nietylo Anástásius ale sam Páschalis swoim listem oznaymia ná Wá- tykanie náleżionym. A Páschalis nietylo kościół nápráwił / y kořtem wiel- kim ozdobił y stárbami naczynia kościelnego wboğácił/ ale wedla niego zbu- dowal klastor / y nádał ná żywnoř y lámpy / y do niego mnichy ktorzyby tam Pánu Bogu šužyli/ wprowadził.

1.
Anastásius in Pa-
schali.
S. Cecíliey ciáto
nalezione.

Paschalis epist.

2.
Nášego času ná-
lezenie tegoť ciá-
ta 1599.

A wieku nášego roku Páńskiego tyřiacnego piećsetnego dziewięćdziesi- atego dziewiętego / gdy Kárdynát Tituli S. Cecíliey Páwel z Grondratá kościół on s. Cecíliey ozdabiał / y do niego wiele reliquiy s. wnořil: ořtarzá ciářnego popráwuiac/ nálař ciáto s. Cecíliey y z temi świętymi/ ták iáko od Páschalifá položone bylo/ wespół z piřinem tegož Papieżá Páschalifá. O- czym gdy z wielka rádostí Klemenřowi osmemu dzisieřřemu Papieżowi oznaymil / á on w Tusku ná podágre chorzał; pošal tam Kárdynalá Bá- roniusá

roniuszá/tego ktory to pise/aby on starb ogladali/á iemu zas wsytte powie
dzieli. y ogladali marmorowa trunne / á w niej z Cyprysu druga/ w ktorej
wyżrżeli ciálo s. pánný pokryte / nie wznát leżace / ále ná práwy bok reča
wspárte iákoby spiace / á nogi troche skurzone. á w nogách krwawe chustý
y nieco złotych ničí z oney háty ktore Páschalifá wspomina.

3.

A dzim byl wielki/ iáko ono dzewo Cyprysowe cále bez zepsowania przez
ośm set lat blisko zo státo. Zaden sie z nas tego nie wázyl/aby ptočná ktorym
bylo pokryte ciálo / ruszyć y podnieść chciál / bo sie kázdy czciá iákás ku pá
nienskiemu ciálu obrazál. Klemens Papá trunne złota dáć chciál / ále mu
bla látkomých rozrádzo / y srebrena dá / wázaca cztery tysiacé trzy stá dšic
wiedziesiat y dwá dukatow. y ozdrowiawšy / ze wsytkim duchowienstwem
y ludem Rzymiskim šwieto y iey dzień šwiecac / ciálo ono z onáz dzewiána
Cyprysowa trunna w srebrena strzynie wložyl. wczil ták ine ciála šwietych
przy tym nálezione / dwu Papiesow / y Wálerianá y Tyburciusá mecenie
tow / ktorych sie modlitwie zálecamy.

4.

Michael discipu-
lus Theod.

Pokoy się kościo-
lom wraca.

Przeciw obrazom
wyrok zepsował.

Lib: 2. epist: 73.

5.

Lib: 2. epist: 74.

Strudita wrocił
się do Cárogradu.

Obracamy sie ná wschod. Michál trzeciego dnia po swoim ná Cesá-
stwo podniesieniu / zepsował onego okrutniká Leoná wyrok / ná te co obra-
zy czesa / y kázal sie kázdemu o to pokáranemu z wíezienia y wygnánia wola-
no do domu wrocié. Bo choé nie byl Kátholikiem / ále o wíare nikomu sie
nie przykrył / dopuszcziác kázdemu zdánia iego. Wielka tedy rádosć po-
šciól s. miál. On Theoborus Studitá P. Bogu w liście iednym do Taur-
kráciusá dziekuie. y drugi do Michála Cesárzá pise / mniemáiac aby Kátho-
likiem byl / do náprawy go kóšciola pobudziác.

A gdy sie do Cárogradu Studitá wracál / wszedšie po drogách z wielká
czciá byl przymowáný. A on w ludzkich nedzách cudá niemále czynil. chore
leczył / y czártá iednego wygnál / y rzéčé aby nie wylwála pohámowál / y ine
cudowne ludziom dobrodzieštwá przežen P. Bog czynil / potwierdziác
wyznánia y náuke iego. Widziál sie w tey drodze z Tucephorem Pátryárchá /
ktory iž miał podrzuconego ná swey šolicy przeciwniká / do Cárogradu sié
z Theoborem wrocié nie mogli / ták iáko sie on wrocił.

6.

Kátholicy z here-
tyki schadzki
mieć niechca.

Theod: lib: 2.
epist: 86.

O wíarę do stáre-
go Rzymu.

Cap: 5. Sešt: 17.

Michael discipul.

Dopuszcza obra-
zow okrom Cáro-
gradu.

O wíarę się nie
przykry.

Michael discipu-
lus Theod.

Tym czásém Michál Cesarz záchác sie kázal Biskupom do Cárogradu
oboiey strony / y heretykom y Kátholikom / aby sie námowiwšy zgodzili. Ka-
tholicy schadzki mieć z heretyki niechcieli / y pisáli do Cesárzá list prošac / aby
z nim widziéć sie sámi y mowić mogli. List ten miedzy Theodorowem i
náydnie / w ktorym sa one słowa: W czymby kto z strony wíary wátpil / niech
spráwe weźmie od stárego Rzymu / ták iáko iest darowý zwyczay od oycow
podány. Bo ten kóšciól / Cesárzu / narowyšy iest / náđ kóšciolmi Bóžemi w
ktorym pierwšy Piotr siedziál / do ktorego Pan rzekł : Tyś iest opoká / ié.
To teź mieysce przywodzi Gennádus Pátryárchá Cárogradzki broniác
Concilium Florentkiego. Dál wolnošć Biskupom Kátholickim Mi-
chal Cesarz / aby do niego przyšli. y gdy go prošili / aby wyrzuceni byli here-
tycy / á Kátholikom kóšcioly ich przywrocone były : odniesli od niego ono
glupie słowo: Wczciwe sa / práwi / rzeczy ktore przekládacie / ále ich ia nie przy-
muie / ktorym nigdy obrazom sie nie kłániál. Ja zostáne ták iákom byl : á wy
teź przy swym štocy. ia sie nikomu nie sprzeciwié / iedno iž w tym miešcie o
brázow mieć niechce / ále gdšie indziej stáwinycie ie iáko chcecie. y to šyšac
Biskupi / odesli. Tego roku Thomás nieiáki wdzierał sie ná Cesárstwo
y Cárograd oblegl / y przez rok cály obleženia onego nte odstápl.

Rok Páński 822. Páschalifá 6. Ludo-

wika 9. Michálá Báby 2.

Cesarz

Cesarz zachodny Ludwik chcąc się na swoim sumnieniu uspokoić o ono powiniących swoich pokoranie i z Bernárta synowca swego, ácz za iego grzechem y przestępstwem / dopuścić kupieniem oczu umorzyć / y powinnego swego s. Adelhárda wygnać / y brácia swoje przyrodzona ábo z lóza niedobrego poniewolnie do klastoru postrzygli: wolność żywym przywrócił / y s. Adelhárda Opátá do pálacu swego wezwał / y bráciey dał moc / iesliby chcieli do świeckiego się żywota wrócić. Czego oni uczynić niechcieli / obierając już dobrowolnie klastor na nabożeństwo y żywot zataiony. A sam Ludwik iáko ieden namnieszy Chrzesciánin / o one grzechy iáwna pokute czynił / ktora y pospolici rzadko czynia. Jezwał do Atyniáku Biskupy y Opáty y inne duchowne / y pány świeckie swoje / y przed nimi wszystkimi grzech swoy pokornie wyznał / y w drzwi kościelnych krzyżem leżał / y włosienice na się brał / y wielkie posty na się kładł / y inne iáwne zastrómanie podeymował; okrom iálmuzn niezliczonych ktore rozdawał. Zbudował za ráda s. Adelhárda powinnego swego na téz pokute swoje klastor Korbeiey w Sásiech / w którym Adelhárdus Opátem był / y tam w nim żywota stáry bedac dokonał. Takie było nabożeństwo y pokorá tego świętego Cesarzá / w czym y onego Theodozysusa wielkiego Cesarzá zwyciężył.

Cárograd obleżony był od Thomása. Był ten Thomás podłego rodu slugá iednego Senatorá w Cárogradzie / ktory o cudzołóstwo z żona iego obwiniony do Sárácenow wciékl / y tam się Chzesiánskiej wiáry zárzekł / dwadzieścia y dwie lecie przemieszkując / wezwał się Constantynem Cesarzem synem Treny / y zebrałszy sobie lud / Armenia wsiel / y inne krolestwa / á potem na wieś się zdobyłszy wojsko / pod Cárograd przyciągnął / y wodą y ziemią dobywał miasta. Krol Bulgárski z dobrej wolej Cesarzowi Michálowi pomoc czyniac / przyciągnął pod Cárograd / y wszystkie wojsko Thomása na głowę poraził / samego w Adriániepolu żywego Cesarz poimał / y obciął mu nogi y rece / zabił go.

Michał niezbożny tym szczęściem podniesiony / w błędach swoich y ciemnościach niewierności zostawał / nienawidząc i z dobrze wierzy nic nie wierząc / á takie szczęście mając. Jedną p. Bog wielkie w tych czasach postráchy puszczał trzęsieniem ziemi / rozboystwem / y sásieckimi niegodzami y zapałnieniem miast / y znákami na niebie y powietrzu ludzi do pokuty wzwołać.

Sárácenti z hispaney nátaáhali do Breti / y wzięwszy on wysp / miasto mocne na obrone zbudowali / y Kándacem je nazwali / y stąd się Bretá Kándá ábo Kándia zowie.

Rok P. 823. Páschalifá 7. Ludowiká 10.

Michálá Bálbý 3.

Papież syná Ludwikowego krolá we Włoszech Páschalis Papież na Cesarstwo w Rzymie koronował / y Augustem go wezwał / w dzień Wielkonocny v s. Piotra. Tenże Papież w Rzymie modlitwa swoia ogień ktory się z domu gdzie Anglikowie mieszkali zaczął / ugásił / y znowu pielgrzymom onym wspaniałość pobudował. Jáko na wschodzie tak y na zachodnych kraich tego roku stráśliwe było trzęsienie y ogień z nieba spadał / y niektóre miesta palit / y deszcze z kámieniem y grádem spadały / niezwyčajne pioruny były / y powietrze złe na ludzi y bydło pádło. Pánná iedná cały rok przez potarnu przeżyła / y był to niemáły postrách. A w powiecie Komeńskim w mieście Grábádoná / w kościele s. Janá obraz Pánný przeczyskiej estárzały na

I.
Autor non nominat: in eius vita.
Pokutá Ludowiká.

Annal: Francorum.
Klastoru opuścić niechca poniewolui.

V drzwi krzyżem leży Cesarz.

2.
Cedrenus in Annalibus.
Thomas oblegt Carograd.

Bulgárowie Thomása porazili.

3.
Szczęście grzesnych zguba.

Græcor: Annal.
Kándia Sárácenti wzięli.

I.
In vita Ludou.
Lotárius koronowany.
Anastasius.
Anastasius.

Ogień z nieba y trzęsienie ziemi.
Pánná iedná rok nie ie.
Aimon.

2.

Capit: lib: 1. ca: 136.
Modlitwy z iálmuina vsláwio-
ne.

Adam Remensis.
Do Dániey E-
wángelia.

3.

Theod: lib: 2. epist:
129.
Cesarz iednác
chce Kátholskí
heretyki.

Rádá S. Studity.

Moc Rzymskiego
kościola.

4.

Theod: lib: 2.
epist: 200.
Dysputácia z he-
retykami niepo-
trzebna.

5.

Cedrenus ex Euro-
palata.
Cud o obrázie S.
Názyánsená.

Lib: 2. epist: 204.

Kościelney ściemie / przez dwa dni świetnia / iáśność z siebie pušćzaiac / i z
wsytkie nowe malowania przechodził. Na te Boskie vpominania y ka-
ránía w Gálliey Cesarz Ludowił rozmaíte posty / modlitwy y iálmuzny czyn-
nié kazał. Biskup káždy trzy Mše mieć / y trzy Psalterze zmowić miał / ieden
zá krolá / drugi zá woysko / trzeci zá one mniesze doległosci. Tákze káplami
y mušy. Wsytkim duchownym y świeckim rospisano / wiele kto miał iálm-
muzny dáć / y wiele vbogich chować wedle stanu swego.

Tego roku Ebbo Biskup Remenski z Hálidgáriušem Kánonikem pu-
šcił sie do Dániey ná rozsiewanie s. Ewángeliey miedzy Pogánstvem o-
nym / z posłania Páschalisa Papieža.

Michal Bálbus Cesarz chce vmocnić swoje pánowanie / á boiac sie
áby Kátholicey do przeciwnéy iemu strony nie przypoili sie / stáral sie o zgoda-
nie z heretykami / y chciał iáko pierwey áby z soba rozmowy mieli. wzbraniá-
nie teg Kátholicey / ále przez Theodora Studite do Leoná Sácelláriusa písa-
ráde dáli co czynić miał Cesarz. W tym lišcie tá jest rádá: áby sie Cesarz w
sád żaden o rzeczy niebieskie y Kóścielne nie wdawał. á żeby Pátryárcha
Nícephorus przywrocony był / á ine Pátryárchy obestál / áby iesli sami nie
moga / przez posty przybyć mogli / á z wlaszázá zachodny / ktory nawyžšie moc
okolo Synodow powszechnych zlozenia ma. A iesli tylo Prowincialsti Syno-
dod bedzie / to co sie postanowi posláć sie ma do Rzymskiego Biskupa / kro-
ry wsytko vspokoi. A iesli Synod Prowincialsti być nie moze: tedy posláć
sie máia z obu stron postowie do Rzymskiego Biskupa / áby sie stámcad per-
wnosć wiáry wzietá. To Studita / práwy Doktor y wyznawca y práwy
obronca / á Greczyn Ktemu.

Á żeby sie nie zdáło / i z vchodzac z heretykami rozmowy / o práwdzie stoy
Kátholicey warpia: od wsytkich Kátholikow list do Cesarzá nápisal / dá-
iac dwie przyczynie onego wzbraniá. Jedne i z oni vporni y w swoim
mniemaniu zástárzáli práwdzie nie vstápiá. A druga i z sádzić tych rožnie
nie moga iedno przelozeni duchowni / ktorzy ná to moc od Boga y Duchá s.
wzieli. A zá tym nápisal Kátholickéy wiáry wyznánie wedle siedmi swie-
tych zborow ábo Conciliy. Co ná to powiedzial Cesarz / nie máš písać.

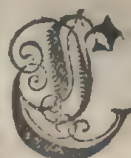
Cedrenus cud ieden wspomina / ktory sie estál v obrázú s. Grzegorza
Názyánsená Theologa. Miedzy onemu syny Leoná Armená Cesarzá / kro-
re Michal Bálbus ná wygnanie y z mátká ich Theodozýa posláť / byl Eu-
stácus ábo Bázýlius / ktory z vtrzebienia / ktore z brácia cierpieć z rospisá-
nia okrutniká musiał / mowe strácił. vciel sie do przyczyny s. Grzegorza
ktorego ná onym wyspie Protu obraz byl / y mowá mu sie od Boga wrocila. y
odstápiwšy oycowski bledu z strony obrazow / práwowiernym zostál.
Co y mátká iego Theodozýa vczynila ná wygnaniu v Principu wyspu tákze
bedac. Jest list Studity do mátki tey y do syná iey Bázýliusa / w ktorým sie
z ich vpámiatania ráduie / y one potwierdza y náucza.

Rok Páński 824. Eugeniuszá wtorego I.

Ludowiká II. Michála Bálby 4.

1.
Smierć Páschali-
sá Papieža y cno-
ty.

Eugenius 2. Pa-
piež iáki.

Zternastego dnia Máia Páschalis Papiež do oycow posiedl. sie
dział lat siedm / miesiecy trzy. Wiele ciał swietych nádowal / y
w miescie ze czcia ie wielka y nákládem pokládal. Wiesznie wy-
kupował / áz do Hiszpániey swoje iálmuzny ná nie rošciagaíac.
Miesze wiele swietych y Kóściolow y špitalow nápráwił / zbu-
dował / y ozdobił bogátemi naczyniami. Co wylicza Anástázýus.
Nástápił po nim Eugenius wtory / syn Boemundá / káplan Kárbýnal.
człowiek

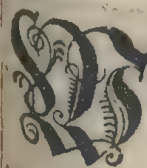
człowiek czci godny / szczerości wielkiej y pokory / wczony / y wymowy osobli-
wey / na twarzy wrodziny / y wiałmużnach hojny y gárdziciel swiata / w no-
cy y we dnie o tym tylo myslil / coby sie Chrystusowi podobalo. Przy iego wy-
bieraniu y potym byly nieiatkie od Rzymian rozruchy / dla ktorych Ludowik
Cesarz Lotariusa syna swego do Rzymu wyslal / ktory wszytko vspokoil / y
za zezwoleniem Papieža / prawa niektore Rzymianom napisal / okolo wybie-
rania Papieža y posluŝenstwa ku niemu.

Michal Bálbus Cesarz wyslal posly swoje do Ludwika Cesarza / Theo-
dora Protosporazá y Niceta Metropolitę Nirtby w Liciey / y Fortunata
Arcybiskupa Wenecyey / y Theodora Oekonomá s. Jofsey / czyniac z nim po-
koy y przyiazń. y napisal dlugi list do niego / w ktorym go nie zowie Cesarzem
ale krolew Frankow y Longobardow. W tym liście oznaymuie / o zwoycie-
stwie swoim przeciw Thomaszowi. Oznaymuie teź niezgody Chrześcianskie
okolo obrazow / y czyni sie Rátholikiem zwierzchu / y niemáło potwarzy ná
Rátholiki kładzie / iakoby obrazy za bogi mieli / y fiesć Concilia wspominá-
iac / siódmego zaniechal / y opowiada sie / iż tymże postom do Rzymu iachac
kazal z vpominkami do s. Piotra / o tey sie okolo obrazow niezgodzie porá-
dzic. Cesarz Ludowik odprawivszy z nimi stanowienie spokoju / posly swoje
z nimi do Papieža poslal / ktorzyby ie prowadzili. Co sie przyslego roku dzia-
lo. Sam teź vmyslizil / iż iaki wczonych miec w Paryżu / aby w ono o obra-
zách pytanie weyrzeli / á zdanie swe powiedzieli. O czym Papieskie piernoy
dozwolenie miec chcial / bez ktorego takich rozmow o wierze / iż czynic nie
mogl / wiedzial.

W ten czas Theodorus Oekonom s. Jofsey / księgi s. Dionyzjusza Arcopá-
gity po Grecku darował Hedwinowi Opátowi klastoru s. Dionyzego / kto-
re on za wielki dar wziawszy / one z Greckiego ná Látinŝki ięzyk przelozył.

Rok Páński 825. Eugeniusz II. 2.

Ludowik 12. Michalá Bálby 5.

Paryżu tak iako o dozwolenie Cesarz Ludwik Papieža prosil /
skupili sie niektorzy ná rozmowez strony obrazow. y byli lu-
dzie nie tak wczoni / iako glupi y vporni y zlosliwi / ktorzy smie-
li Papiežowi blad przyczytac / siódme Concilium w Nicei po-
twarzác / iżyć iakoby obrazy tak iako Boga / to iest cultu la-
trie. czcić kazali. A nárdowáli taki szrodek ná vspokoienie koscioła / y zgo-
de wŝchodnych krolestw z zachodnymi / aby obrazow nie psowal / aby
wolno bylo każdemu stawic ie y miec iako historye y pismo prostych. ale żeby
ich nie czcił / ani sie przed nimi klaniał. y podniesli sie ná taka hárdosc /
iż mniáli / aby ná to namowic mieli y Cesarzá y Papieža. y napisali list / iá-
ki o tym Cesarz do Papieža poslal / y drugi / iaki Papiež do wŝchodnych
kosciołow pisac mial. Cesarz poczat sie byl do ich zdania náchylac / y ono
pismo ich przez posly swoje do Papieža ná rozsadek poslal. Ale gdy zdanie
Papieskie zrozumial : wszytkim onym ich pisaniem pogárdzil / y ona ich
schadzka / ktora falszywie Synodem nazwali / bezydka v ludzi zostala / y wszy-
scy sie iey Frankowie wŝtydzili / y do tego náŝego wieku gdzieś pod lá-
wa w prochu ležala. Przed kilá lat ktorys z heretykow wŝtrzeŝic ono pís-
mie ich w Frankofortskim druku smial / á swego imienia / syn ciemności nie
napisal / wŝtydzac sie podobno takiego błota ktore ná smrod sprosny poru-
ŝal. A ci teź co to pisali / znác iż przy swoim vporze nie stali. Do ani wytleci
od Papieža byli / ani co daley wznowiali. Obroćim sie ná wŝchod.

O pustelniku Janiciusie w żywocie iego przedziwna iest powieŝć.

Piatego

In vita Ludou.
Apud Sigon: anno
825.

2.
In vita Ludou.
Postowie Michá-
la do Ludowika.

O obráŝiech py-
tanie.
Ex conuentu Pari-
sienŝi.

Bez Papieža o wie-
rze co stanowic
nie wolno.

3.
Apud Surium
9. Octobris.
Księgi S. Diony-
zjusza.

I.
Synod: Parisien.
Zjazd vpornych
y glupich w Pary-
żu o obráŝiech.

Pisanie przeciw
obrazom niekto-
rych Frankow.

Wznomione ich
pismo.

2.

Ianicus więznie
wyprowadził
wielkim cudem.

Lib: 2. epist: 116.
cod: Colum.

Nawracanie he-
retyków mile Pa-
nu Bogu.

Lib: 2. epist: 162.

3.

Discipulus Theod.
List Studity o-
gień wgasił.

Reliquie S. Már-
cellina y Piotra z
Rzymu do Fran-
ciey.

De translat: SS.
Petri & Marcell.

2.

Theganus & Cran-
us de Metri lib: 1.
cap: 19.
álki krol o-
wzroszony.

Agarius do stol
Danow.

dam Canon: Bre-
n: lib: 1. cap: 16.

weccia przymu-
te Evangelia.

3.

Michael eius disci-
pulus.

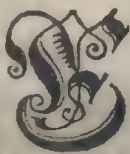
Theodora Studi-
ty dokonanie.

Piatego roku panowania Michála Bálby / á czternastego iáko Bulgáro-
wie Cesárzá Ticephorá porázili y zabili: slyšac Janicius / iz wiele więzniow
Greckich stanu niepodlego v Bulgárov w ciężkim więzieniu y ciemnym
posádzonych bylo: z vžalenia sie nad nimi y z miłości bráterskiej / puscil sie
do Bulgárov / y niedbáiac ná stráž / tám gdzie siedzieli w ciemności / wczyna-
niwszy krzyž s. wšytki zamki otworzył / y więznie wywiodł / gdy mu sie nit
nie opárt. A Kazawšy im do domu / sam sie do swey iástiniey ná gorze Trítal-
lidis wrocil. Jest list do niego Studity / w ktorym wychwala cnoty iego / y
prorocká wdzieczná twarz iego / á proši aby vpádlego iednego w herezy
mnichá Theoktystá do siebie przyzwat / á ná droge prawdy stowry swemi
światemi wprowadził. Do tego chce P. Bog / ktory dla tego ná ziemié przy-
šedł / szukáiac tego co bylo zginetó / y pokazanie miłości ku sobie / w zamilo-
waniu bližnie nam postáwił. Vczynil to Janicius / y vpámietal sie mnich
on / y do s. Theodora Studity wyznánie y odwołánie swoje poslat. V czym
jest list tego Studity / iuž tež podobno ostátni.

Wielkiego vřánovánía godne sa te listy iego / iáko iedné kámenie dro-
gie. o ktorych Michál vceń iego nápisal: iz páni iedná začná / ognia ktory
sie byl w iey domu záiat / vgasic nie mogac / gdy wrzucila w ogien list ieden
Theodora Studity / záraz plomien vpádl y przestat.

Rok Páński 826. Eugeniuszá II. 3.

Ludowiká 13. Michála Bálby 6.

Ginhárdus on Sekretarz Károlusá Cesárzá / náđ ktorego wie-
on / przednieszego w náuce y wymowie nie miał / ktory dšicie y
žywot tegož Károlusá pisal / we wsi swoiey zbudowawšy Bo-
ciol / myslil iáko by do niego reliquy świetych dostać mogly trá-
siwšy ná iednego Rzymškiego dyákona Deusdoná / ktory ná
dworze Cesárskim spráwy miał: rádžil sie go. á on mu obiecal dostać iá-
świetych meczennikow w Rzymie. A gdy sluge z nim do Rzymu poslat /
obiáwienia y dopuřczenia Božego / wykřádl z kořciolá s. Márcelliná y Pio-
trá / ciála tychže meczennikow / y do Fránciey záwieřli. chciál ie mieć w o-
nym swoim kořcielu nowym Eginhárdus: ále zá obiáwieniem wolej świe-
tych ktoryz tám być niechcieli / musial ie záprovádzić do Málinheim.
wielkich cudách piře tenže sám Eginhárdus / ktore P. Bog ná chore z onych
ciál czynil. A co dšimniey / przez kilá dni przez trunne křew z onych ciál ply-
nelá. Co šeroko opisuie z wymowa wielká okřásy Lácińskiey.

Tego roku y inych po nim Dánia y Swenia ábo Szwecia bráć swiátoř-
s. Ewángeliey poczelá. Krol Duńřki Ariáldus swoich poddánych odbie-
řawšy / przyiechal do Mogunciey / y tám w kořcielu s. Albáná ochřezony
jest / y z žona y z niemála liczba ludzi swoich. Cesarz Ludowik vřárovat go y
opátrzył žolnierzem iesliby go poddáni przyiać niechcieli. y náznáczył mu
křieřtvo iedno w Fryžey iesliby wygnány od swoich žostat. Ebbó pierny
był Arcybiskup Řemeńřki / ktory w Dániey wiára s. řezepić poczat / ále nie
dotřwat. Obřat sie Anřgárius mnich z klastorá Řorbeiey z towářiřiem
swoim Gaubertem / ktoryz zá pomoca Bořka wiele ludzi P. Bogu w Dá-
niey pozyskali. y werwali sie do Sweniey ábo Szweciey / y w miesće Řirká
řáróřte do wiáry swieťey przywiedli / y przy nim ludzi wiele pochrřcili.

Theodorus on Studitá / po wielkich pracách y čierpieniu od hereťey
do chřwály niebieřkiey wřiety iest / dná iedennářtego Listopáda. Záchoržam
řy nie przestat nigdy vpomináć y náuczáć bráćiey swey y innych / ktoryz sie do
niego o niemocy vřlyřawšy řchodžili / miedzy ktoremi y Řiskupi byli. Do byl

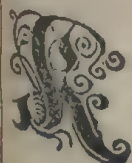
Stodkiey mowy w obyczaiach wdzięczny / w towarzystwie miły / otworzył /
łaskawy / pokorny / y bez gniewu. Umierając każdego żegnając / pozdrawiał / y
modlić się za wszystkie obiecał / jeśli / prawi / na dzień Pański takiej duszności
dostanie. y wziąwszy tajemnice P. (to jest ciało Boże) na strawne y obrone /
świecie zapalać zaczął / y Psalmy które nad umarłymi śpiewać zaczął. A na
onym wierszu: Na wielki Panie praw twoich nie zapomnie / boś mnie przez
nie ożywił: ducha P. Bogu oddał. Żył lat sześćdziesiąt siedm.

Wczem ten iego Michał co to piśe / taką do umarłego modlitwę czyni:
Pomni na trzode którąś miłował / za którąś zdrowie twoje dawał / y któreś
pomoc y przyczynę obiecał. Pomocy twej y obrony żądamy / abyś nas do
wielkiej doskonałości prowadził. Należał się iego przedziwny testament
w teyże książnicy Kolumny y Sforcyńskiey / który tenże Sirmundus Pa-
ryski Societatis IESV na Łacińskie wytłumaczył. Chciał y po śmierci swo-
ich mnichów duże piśmem pozyskować y naprawować / gdy już w niemocy
mówić nie mógł. W tym testamencie naprzód wyznanie wiary czyni prze-
ciw wszystkim heretykom. Siedm świętych zbiorów przymusił. y przydał:
Wyznam iż mniści stan wysoki jest y Anielski / który grzechy wszystkie prze-
stępnego żywota oczyszcza / byle wedle regul s. Bazyliańskiego trzymany był. Potym
starego który po nim być miał / wspomina y naucza / iako się ku braciom y sam
ku sobie zachować ma. A na koniec bracia wszystkie do posłuszeństwa / do zgo-
dy y pokory zapala / y o sobie mówi: Jde w drogę z której się nie wroce. na któ-
rą y wy poydziecie / a niewiem gdzie się obróce / y iaki sąd odniosę / y na jakie
miejsce poyde. Bom nie dobrego przed P. Bogiem nie czynił / y w każdym
grzechu winny zostałem. Ale się wesele iż z tego świata do nieba idę / z cieni-
wości do światłości / z niewoli do wolności / z cudzego domu do oyczyzny /
bom pielgrzym iako wszyscy oycowie moi.

Michał Cesarz wschodny do innych swoich grzechów on też skłara-
przyczynił / gdy mu żona umarła / z klasztoru wziął za żonę pannę oddaną od
młodości CHRISTVSOWI, córke iako mówiono / Konstancyę Cesarza /
Ephrosyne. O co go nić nie karał. Już był odsełł Theodorus / on gromi-
y postrach królów. Za Cesarzem silił diudzy / y też czynił / heretykami onemi
bledy napoił / iako Euphemius starosta y inni. Syn Cesarzki Theophilus /
gdy otec ten umarł / bzydzac się oycowskim grzechem / zaczął się iey do kla-
ztoru wrócić. Karał go zaraz P. Bog / bo wyszło które do Kręty na Sár-
ceny posłał / wszystkie pobite jest / y ieden się do Cárogradu nie wrócił. y Dál-
mácia od wschodnego państwa odpadła.

Rok P. 827. Valentiná 1. Ludowiká 14.

Michála Bálby 7.

Ości y reliquie świętych Marcellina y Piotra / do Aquisgranu
przeniesione / wielkimi się cudami wstawiły / które serocho wypis-
sue onże Eginhardus / który ich z Rzymu dostat. To Pan Bog
czynił na pohánbienie onych obrazoborców / którzy świętymi y
kościćmi ich gardzili.

Sáraceni Syccilia osiedli z takiej przyczyny. Euphemius starosta pán-
ny sie klasztorney / od młodości CHRISTVSOWI zasłużbionej rozmiłowa-
ł / iako się wspomniato / moca iá wziął y nąd iey wola. O co gdy do Cesarza
który także uczynił / bracia iey żałować się przyszli: zaczął Euphemiusowi
Cesarz nos wrzynać. Wła co przestrzeżony on zbrodzeń do Afryki uciekł / y z
Amira wodzem ich zmorzył / aby mu na Cesarstwo pomógł / a on mu Sy-
ccilia w rece dać chciał. y zebrałszy wojsko / Amira do Syccilii wpadł / y one

T t t t

opánował

4.
Modlitwa do
świątego umar-
łego.

5.
Testament iego.

Mniści stan wy-
stawia.

Pokora świętych.
Niebieszcznieli,
ale się wali.

6.
Michał Cesarz
mniške za żonę
bierze.
Ioan: Curopalata.

I.
Lib: 4. cap: 10.

Sáraceni Syccilia
wzięli.
Curopalata & Ce-
drenus.

Zdrady zaplata.

2.
Śmierć Eugeniusza
Papieża.
Anastasio.
Valentinus tyło
mieszac.
Anastasio.
Grzegorz 4. moca
porwany.

3.
Grob Grzegorza
wielkiego ozdobił.

1.
Cuda przy reli-
quiach SS. pe-
wne.

2.
Czart po Łacinie
mowi w pannie.

Karanie czarta
na ludzkie grze-
chy.

opaniował / a Euphemiusa dwa bracia nań sie znowu wosy / tamże go w Sy-
rakuzie zabili. y taka miał złości swoich zaplate / a Syrcia dla grzechow
Chrześciáńskich przy Saracénach zostála.

Tego roku do oycow posiedł Eugeniusz Papież. Siedział trzy lata y mie-
siecey dwa. Na tego miejsce przedko y zgodnie wybrány jest Wáleny / ktore-
tyło miesiąc ieden na Papieństwie przczył. Poniewolnie był porwany / bo
wymawiały niechciał. Po czym znać było inie wielkie cnoty tego. Na mie-
sce Wálentego nastąpił Grzegorz czwarty Rzymiánn / człowiek przedsi-
wnych cnót / y wielkiej náuk. rodziánu wysokiego / wroda krasny / a wiara
pobożnością dáleko krásniesz. Ten gdy sie dowiedział / iż w obieránu nań
zawołano : wcielił do kościoła s. Kozmy y Dámiana / w którym sa głębokie
dziury ziemne / abo pieczary. Ale go tam nálezi y moca na Papieństwo per-
wali. Na poczatku swego urzedu / wzywáiac Pána Boga o dobre spó-
wowanie trzody Chrystusowej / y do świętych sie wciekał / a zwłaszcza do s.
Grzegorza wielkiego / ktoremu chce sie przysłużyć / ciáło y kości tego w ko-
ściele s. Piotra ná inie ochodzone y nowo od niego postawione miejsce przy-
niósł / ktore rozmaitemi nakłady ozdobił / y do niego kości s. Sebástiana
Georgiusa y Tyburciusá wprowadził.

Rok P. 828. Grzegorz III. 1. Lu- dowik 11. Michał Bálby 8.

Tęsze sie wylicza bázro wiele cudow od tegoż Eginhárda wypisá-
nych / ktore sie moca Boga za wstawowaniem świętych meczenn-
kow Márcellina y Piotra przy ich reliquiach działy. A zwłaszcza w
klastorze s. Bárona y w Traiectie / gdzie był Eginhárdus cześć
tych świętych reliquių postął. ktore cuda wypisować długoby było.
A sa bázro pewne y wszytkie wiary godne powiesci / takiego człowieka ktory
w Cesarzá radnym panem był / y w ludzi wielką powagę miał / ktory y sam ná
to patrzył / y ono od ktorych słyszał / miał zá ták pewne / iáko by róž sam wi-
dzał. Dziwne tam cudá ná zdrowie ludzkie z jámej reki Boskiej pochodzą-
ce / a z przyczyny świętych ktorym te lástke v siebie P. Bog dáł. Jeden nápi-
sac / nie będzie bez pożytku.

Wies jest v klastoru s. Názariusá Zitatgowe / z ktorey dziewiá w lat
besnáście od czarta / ktory sie Wigonem zwał / opetána jest. Te gdy rodził
do kościoła meczennikow (Márcellina y Piotra) przymiedli / káplan onego
czarta zátłinał wedle zwyczáiu / y pytał go iáko w one pánne wśedł : a czart
mu po Łacinie odpowiadac poczał. Káplan do pánny rzekł : Skades sie
náuczylá po Łacinie / rodzicy twoi tego ięzyká nie umieia. A czart rzekł : Tyś
rodzicow moich nie widział : Jam jest slugá y wceń śátána / y długom w
piekle był wrotnym / ale teraz z ieden náscia towarzysow moich krolestwow
Grántow zwoiował / zboże y winnice y inie wrodzaje / ták iáko nam kázano
zábtiamy y bydło / y ná ludzie złe powietrze puszczaamy / a to dla złości lubi
tego / ktory v pominki milnia y niespráwiedliwosc. wiecey sie ludzi boia náli
P. Boga / v bogie ścisłá / w dom y sierot woláiaczych nie słuchá / spráwied-
liwosc przedaia. y między stárszemu ktory rzadza y między pospolitemu / wie-
le krzywoprzysięstwa / obzerstwa / cudzolostwa / mežoboystwa / wydzierá-
nia / krádzicstwa. A nikt tego nie karze ani zátáznie. Nienawisci y zázdro-
ści / y między powinny mi kámi / brát brátu nie wierzy. Rzadki ktory
wiernie y nabożnie dzieśtecinę oddawał / a iesze rzadzy ktory by czynił ná-
mużny. Minimáia aby im to ginelo co v bogu dádo. Niedoziel y swiat nie
świeca. y wiele innego czynia co P. Bog zátázal. Dla tego to im czynim-
aby

aby złości swoich karanie mieli. Wszyscy klamcy y niewierni / nie pełnia te-
go / co na chrście obiecali. To wszystko czart po Łacinie mówił. y gdy mu
kapłan wynieść z oney dziewki kazal / rzekl : wynide ale nie na twoie rozkazá-
nie / iedno dla mocy swietych / ktorzy mi tu mieścić zakázują. y rzuciwszy
pánnę twarz na ziemię / gdy iakoby trochę zasnęła / zás przedto wstala zdzo-
wa / á nie po Łacinie mówić nieumiała. Przydaie Eginhárdus. O niestety
ná cosiny y te czasy náše przyszli / iż nas nie ludzie dobrzy / ale czarci náuczá-
ia / ci ktorzy ludzie do grzechow pobudzają. Musi czart mówić iako mu
P. Bog kaže / y przeto drugdy prawde y ná sie mówi / choć klamcy są sami z
siebie / ale z rozkazania musza słuchać.

Dostał tá powieść Cesarzá Ludowika / y biorac z iadu weżowego lekar-
stwo / uczynił wyrok po wszystkich krolestwach swoich / aby wszyscy wobec pe-
wnych czasow post przez trzy dni uczynili / prośac P. Boga o miłosierdzie /
aby nam obiać w czymesiny go nabárszey obrázili / á do poprawy násey
aby nam spokojny czas dać raczył. Bo dla wojen do oney kárności y po-
rzadkow przysć sie nie mogło. y wylicza nedze ktore ná on czas iego krolestwa
cierpiały / głody / zdychanie bydła / zarázliwe ná ludzie powietrze / nieuro-
dzaje wśelátiego zboża / choroby / náizdy pogranicznych nieprzytaciol / kto-
rzy ogniem y mieczem y poimaniem / wiele ludzi pogubili y kościoły popalili.
y rozkazuje Biskupom aby Synody uczynili ná czterech miejscách w iego kro-
lestwie / w Mogunciey / w Paryżu / w Lugdunie / y Tolosie / aby ziacharosy
sie obaczyli / w czym sie P. Bog obraża / y co sie przeciw iego wolej dzieje / ták
z strony wiary iako z strony obyczajow / w oboim stanie / to jest duchownym
y świeckim. á ktore grzechow onych przyczyny są / żeby náleżli / á nálezione
aby do czasu nikomu nie oznáymiac / zataili / y pisarzá przysięga do milcze-
nia zawiązali. Poty list Ludowika Cesarzá.

Co wspomina o wojnach / historia Fráńkow daie znać / iż ná on czas
Bulgárowie wtárgneli w páństwo Fráńkow y wielkie škody poczynili. Já
co tsiaże Sorotuláńskie złożony był / iż niebbále gránic strzeżli / á Bulgá-
rowi mocno nie odganiał. Wtárgneli też byli y Sarácceni w też páństwo zá-
bráda Aizóna tyránna / ktory odpadł od Cesarzá pána swego / do Sarácc-
now wciékl. Co oni Biskupi ná Synodách sprawili / niżej sie powie.

Pátryarcha on Cárogradzki Nicephorus ná wygnaniu będąc lat czter-
naście w żywocie mniłkim y swietyim / tego wieku dokonał. Grekowie dzień
iego święca wtorego dnia Czerwca.

Rok Páński 829. Grzegorza III. 2.

Ludowika 16. Michála Bálby 9.

Grzegorz Pápiez kościol s. Márka Ewángelisty / w którym ká-
planem był mżli ná Papiestwo wzięty jest / odnowił y starościá
wpadáciacy náprawił. y do niego ciáto s. Hermesa meczennika
wniosł. y wielkimi y drogimi do ochodostwa y służby Bożey naczy-
niámi y oponámi nádal. Wylicza tego Anástazyus niemáto.

Saráccenowie otrzymawszy Syccilia / wszystkiey Włostiey ziemi boiażń
czynili. y dla tego Pápiez Ostya miásto przy morzu nowemi murámi opá-
trzył y wszystkie do obrony potrzeby nádal y zwáć ono miásto Gregoriopolis
kazal. Zaczal też y drugie miásto okolo kościoła s. Piotra w Rzymie ná przed-
mieściu budować / gdzie Saráccenowie zmorzá náiezdžali / ale nie dokonał.
Leonowi czwartemu ona praca zostáwił.

Michał Bálbus Cesarz kroluiac ósm lat y miesiące dziewięć / ná bies-
gunke vmárl. choć ná przodku páństwa swego Kácholiki wygnáne od Leo-

3.

4.

Acta Parli: Con-
cili.

Wyrok Cesarzki
napuły y dobre
uczynki.

Wojna do kárno-
ści przepkadsa.
Nedze ludskie.

Synody ná poprá-
wę obyczajow.

5.

Bulgárowie do
Franciey wpadli.
Annales Franc.

Nicephor Pátry-
archa ná wygna-
niu dokonał.

1.

Anastásius Bibliot.

Ostia nád mo-
rzem zbudowana.

Michála Bálby
Cesarzá śmierć.

Zonaras & Curo-
palata.
Iaki był.

3.
Theophilus syn
Bálby ná Cefár-
stwie.

Chytróć iego y
pamfilá a Leoná.

4.
Apud Haimon:
lib: 5. cap: 10.

Dochody klaszto-
row.
In rebus gestis Lu-
douici.

5.
O powinności
krolow pisma s
Doktorow.

6.
Czym się porzy
świeckie pán-
wánio.

ná Armená przywocił: ále rychto sie być obrazoborca y owšem 3rdem po-
kazał y niektóre Biskupy o obrazach ygnat. Nie wierzył ciał zmartwych
wstania / z Prorokow sie śmiał / iż dyablow nie máś / porubstwa zá
grzech nie miał. O Judaszu do niego przymał. Náukami sie brzydził y dzieł
ná nie dáwać nie kazał. Do sam nie co przeczytać mogli. Taki mu ná-
grobiec nápisali ci historikowie. Kláskpil syn iego Theophilus iuz doró-
sły ná páństwo y ná przodku zá dobrego sie y spráwiedliwego wdawał dla bo-
iáźni. A zezwawšy lud ná Magnaure (pálec to był przestrony) powieǳiał:
iż tych wczćć y wdárowáć chce / ktorzy oycowi memu do páństwa pomogli y
z nimi sie byli sprzyśięgli: iedno mi niech sie obiáwia. y ták zwiedzieni / sami
sie wydáli / oni ktorzy Leoná Armená w kóściele y otkarzá zábili. Które iuz
spisáne máiac podali do sádziego / áby z nimi wedle praw czynił / nietylo iż
ludzka krewia rece swoje zmažali / ále iż Chrystusa ábo pomázánca Bo-
żego y otkarzá zábili. y ták wšytkich potrácono. Oney też mácoffe swojej
do klasztoru / tam gǳie była postrzyżona / wrocił sie kazał / choć oćiec iego o-
nie ná Senatorách przysięge był wyrzúgnął. y ták sobie mniemánie spráwie-
bliwóści ziednáł iż sie go zli bali / á dobzy mu sie dżiwowáli. Játo zás obá-
zoborca był y Kátholiki wćistal / niżej sie powie.

Józiem ná zachod. Cefarz Ludowik potwierdził przywilej klasztoru s.
Germaná y s. Wenánciusá / áby ná sto dwádźiesiąt mniichow s. Benediktá
dáwano pšenice kórcow trýsiac cztery stá y czterdźiesiąt. A ná góście sto ósmé
dziesiąt / winá / iárzyń / wieprzow / será / mástá / miodu / wóstu / soli tyle á tyle.

We Fránczey było póście wielkie zmiętie trześenie. po ktorý ták m. d. c.
wiátry powstały / iż z kóściolá pokrycie ołowiane w Aquisgranie odzieráły.

Synody one cztery / które ná oddalenie gniewu Bożego złożone były w
Fránczey / co spráwily / z iednego sie tylo Páryskiego pokázuie. Pisa oycowie
do Cefársa / iż wczynili co rozkazał / y zebrałi ná pismo to czym sie P. Bog o-
braża / y w krolowstun y w kápláńskim y pospolitym stanie. y poczarowšy o-
krolowstich wysepkow / nie miánowicie dotknáć nie śmieli / iedno wobec á-
w pospolitości. A iedná ná przydátku položyli: iż zá niedbáłstwem krolá / o-
brażone są práwa kóściełne / y wolność kóściolow. ine rzeczy ná inšy czas do-
rozmowy odkládáiac. Názbieráli też pisiná z Doktorow zstrony krolowstey
powinności y do Cefársa posłali; y one słowá z Fulgenciusa: Cefarz ábo
krol / nie tym będzie naczyniem miłosierdzia zgotowánym ná chwale / iż wy-
sokie pánowánie ma: ále iesli ná oney wysokoći páństey dobra wiáta ma-
á z prawdziwo pokora dostoyność krolowstá swietemu náboženstwu poba-
dáie. Iesli sie wiecey w boiáźni Bożey / á niżli w hárdym náś ludzmi roztá-
zowániu kocha. Iesli láskáwość gniewu w nim wómierza. iesli wiecey o to sie
stára áby go miłowano / niżli żeby sie go bano. iesli rádźi y stára sie o póbá-
ne. iesli spráwiedliwości nie odstepuie á miłosierdzia nie opuścza. iesli ná to
pomni iż tákim senem być ma kóściolá s. áby ná pokoy swiáta wšytkiego
swego páństvá záżywał. Wiecey sie tym serzy świeckie pánowánie / gdy
wšytkiey ziemi kóściolowi sie dogadza / niżli gdy o doczesne bespieczeństwo
woyny sie odpráwnia. y niżej: Posługá iesť krolow rzádzić lud Boży w sprá-
wiedliwości / áby wšyscy w pokoiny zgodzie mieřkali. Aby byli obrona kó-
ściolow Bożych / y sierot y wdow y wboğich. y z Isidorá przywodza one slo-
wá: Nie potrzebáby w kóściele świeckich wrzędow / by nie dla tego: áby to
czego káplan náuka y słowem przemoc nie móže: moc świecka / kárnościa y
boiáźnia przemagála. S czego P. Bog będzie ich sádzily liczyby słuchał.

Rok Páński 830. Grzegorzá IIII. 3. Ludowiká 17. Theophilá 1.

En zły Cesarz Theophilus, który ięszcze za oycą swego Eutymiusa Biskupa o wiare Kacholicko zabici kazal: poczat swoy iad heretycki wylewac na strapione Kacholiki / gorzey nizli wszyscy przeszli tyrannowie. Bo zadem z nich tego nie czynil co on. Rozkazal sukac y pytac sie o tych ktorzy obrazy czcili / y zaraz ie przy musal do zaprzienia sie wiary s. y wiezieniem y biciem y smiercia karat te / co go suchac niechcieli. Poborcom wszystkim przy wybieraniu poborow poruczyl aby kazdego pytali iesli obraz we czci ma: kto sie wyznal / wiezieniem y inemi maktami karany byl. O iako tam wiele bylo meczennikow / y tych tez co dla botasni przeli sie wiary swej. Ale pisma o tym nie masy. Trocha tylo w dzieciach s. Janiciusa / który iednego poborca ludzie tak trapiacego / sama pogrozka sadu Bozego vmorzyl / iz zdechnac zaraz musial. Tego sie s. Janiciusa Theophilus bal / iako y inni Cesarze obrazoborcy. Bo byl wielkim sluga Bozym y wszystkim.

Ludowikowi Cesarzowi tego roku domowe spyzszenie wielkie niebezpieczeństwo uczynilo. Wszystkich to obrazalo / iz srozem zdrowia swego y podkomorzym mial / Berharda Hispana / obcego czlowieka. o którym tez byly podeyrzenia o Judite Cesarzowa. z Pipinem tedy synem Cesarstkim który na macochie Judite y na syny iey zle serce mial / przednieysy panowie y duchowni niektorzy spikneli sie. y zebrawszy woysko Pipinus / oycą bärzo przestraszył / iz musial onego Hispana od siebie odprawic / a Judite zone do Landuenu klastoru poslal. ktora przeciwnicy z klastoru wywiodszy / przymusili ia do tego / iz obiecala namowic meza / aby dobrowolnie z panstwa do klastoru wstapil. co tez y sama uczynic miala. y z tym pod straza poslana iest do meza Cesarza. z którym gdy o to mowila aby krolestwo puscił / sama na sie zaslone mniska wlozyla. A Cesarz rozmyslic sie na to chcial. A Pipinus Judite iuz mniska ona zaslona pokryta / do klastoru s. Radegundy poslal. W tym Lotarius ze Wloch przybyl / syn starszy Cesarstki / y ine poslepi Pipinowe pochwalwszy: oycą bronie poczat / aby prawem z nim / a nie zbroia postapiono. y zlozyl w Neomagu Sejm / na który bez żołnierza y woyska Cesarz Ludowik / y syn iego Pipinus takze niezbrojno przyjachal. Tam sie pogodzili / iz Lotarius y inni oycą uczcili / y pierwszego mu panowania dopuscili. On iako takstawy / krzywdy sie swojej nie mscił / ale wszystkim na rozmaite karania potapionym / odpuscil.

Tego roku Amalarius księgi napisane o sluzbie y porzadkach kosciele mych do Cesarza Ludowika poslal. w przedmowie na koncu w onych kłopotach w wesele go / onemi na szczescie slowy: Ludowikowi s. żywot. Nowemu Dawidowi wieczność. Wiara twoia niech cie dochowa. CHRISTVS ktorego czcisz niech cie broni. Judicie prawowierney nasluchetnieyszy y prze madrey Augustie zdrowie na wiele lat. Byl Amalarius uczeń Albina abo Alkuina / y mowi ze y niego mial wolność spiewac. Bo na on czas nazacnieyszy ludzie spiewania sie koscielnego uczyli / y spiewali w kosciołach. Tey poslugi Anyelskiej däs zaniechano / y innym ci ktorzyby ia odprawowac mieli / zlecacia.

Rok Pániki 831. Grzegorz III. 4.

Ludowik 18. Theophil 2.

Theophilus Cesarz zone mial Theodora / y matka iey Theoktista / bogoboyne y Kacholicki / ktore tajemnie obrazy mialy y czcily. Wydala sie pierwey Theoktista / abo ia corka maluczka Cesarza Pulcheria wydala. Gdy ociec pytal: coscie w babki widzialy: Ona iako dziecię powiedziala prawda: obrazy na glowy nasze

cccc ii

kladla y

1.
Na Kacholiki wielkie przesladowanie, od obra soborce.

2.
Invita Ludowici. Synowie Cesarscy powstaia na ojca, o Hispana obcego.

Judita co obiecuie.

Zgodą synow z oycem Cesarzem.

3.
Amalarius klisgi pise.

Spiewania koscielne sacnym ludom zlecane.

1.
Cesarzowa Kacholicka. Curopalata.

2.
Theokrysta pęba-
śna y śmiałą.

kładła y całować ie nam kazała. O co sie rozgniewał Theophilus: ale nie śmiał przeciw nabożney y poważney niewieście mowić. Bo mu herety-
ctwo często wymawiała y wolnie go o przesławowanie slug Bożych kaza-
ła. A żona Theodora blazen ieden wydał/ który w iey łozu obrazy wyrzaro-
bił/ Cesarzowi powieǳiał. A on sie zaraz od stołu porwał y białych walc-
zone zowiac/ groził iey. A ona pięknie go wblagała mowiac: w żwierciad-
łom patrzyć/ a panny za mną stały. ten blazen wyrzwał w żwierciadło y
mnił iz są obrazy/ a one panny sie w żwierciadle włożyły y tak na tym
przesłał. Panny iey iedne zestrzomcił. o co gdy widział że sie Theokrysta na-
y z żona cotka gniewa/ bo były wszystkich cnot te dwie białegłowy pełne/ iz
ie czcić musiał: z przysięga ręce w niebo podniósł/ żona przeprosił/ iz tego
iuz wiecey czynić nie miał.

3.
In ordine Antiph.
cap: 58.

Cesarz Ludwik choć w wielkich kłopotach nie przestał sie starać o ko-
ściół/ aby w nich porządna y przystoyna służba Boża odprawowana była.
Wysłał tego roku do Rzymu Amalariusza/ aby sie z Papieżem o Antiphona-
rach kościelnych rozmawiał. O czym sam Amalariusz piše.

Rok Páński 832. Grzegorza III. 5.

Ludowika 19. Theophilus 3.

1.
Złoté y iad Theo-
phila na Karbo-
liki.
Curopalata Ioan-
nes.

Dáni, Swewi,
Slawi.

Theophilus Cesarz wiecey sie zapalał y burzył na te ktorzy obra-
zy czcili/ y w onym okrucieństwie przechodził y Leona Armena-
y Bálbe oycá swego. wśedzie obrazy lupiono y deptano/ y w blo-
to ciłano/ mnichy/ biskupy/ kapłany/ y te co obrazy malowali do
wieszenia dawano/ drugie z miast wyganiało. Wiele sie ich ię-
rośkazanu sprzeciwiło/ y radzi umierali. A okrutnie nikomu nie przepuszc-
Ludwik Cesarz w Amburgu dla nawracania ludzi Pogańskich/ Dá-
now/ Swewow abo Swetow/ y Slawow/ uczynił Metropoliá/ y pierw-
dány iest na stolice ane Ansgarius Apostól Dánow y Swewow abo Swet-
ow/ y wszyscy go okoliczni Biskupi wybrali y poświęcili. Jáieli iuz byli
nie mało tego tam katu od morza nasy Slowacy.

Rok Páński 833. Grzegorza III. 6. Ludowika 20. Theophilus 4.

1.
Curopalata.

Tragedia Cesá-
ria Ludowika z
synami.

In vita Ludou.

Papież iachał do
Franciey na ie-
dnanie.

wojská synow
przeciw oycu.
Pomany oćie.

3.
Lotarius oycá
sadi z Biskupa-
mi.

Theophilus Cesarz dwu bráciey rodzonych/ Theodora y Theo-
phana/ ktorzy sie meźnie y wolnym ięzykiem o obrazy zastawali/ i-
rodze vmeczyc y na wysp Afusia na wygnanie zawiesić kazał.
W zachodnych páństwach wznowiła sie smutna y sprowna
tragedia Cesársa Ludowika z synami iego. Gdy krolestwo A-
quitaniey Ludwik synowi Karolusowi ktorego miał z Judyty naznaczył/ i-
pobudził na sie gniew synow z pierwszey żony/ Lotariusza y Pipina y Ludo-
wika/ iz nań wojsko zbierali. O czym dowiedziawszy sie Grzegorz Papież
przedko do Franciey przybył/ chcąc syny z oycem pojednać. Na przodek był
w podeyrzeniu y oycá/ iakoby synom pomagał/ y przeto go nie z taką czcią
przywitał iakoby był zwykł przyjmować Papieża. Jedną go do synow wysłał/ i-
aby ie wstrzomil. Co gdy sie Papieżowi prze ich wpor wielki nie powodził.
do Rzymu sie wrócił/ żalując sie na one złość synow/ ktora potym potępił.
Zwiędli wojsko między Argentyna y Bázylea synowie y oćie. y noca od o-
cá wiele panow do synow y obozu ich wciął. A on y tym ktorzy mocno stali
przy nim mowil: idźcie do synow/ niechcąc aby kto dla mnie zdrowie abo człon-
ki tracił. y poimali oycá/ a żona iego Judyta do Włoch do Dortony miała za-
stali. Pipinus do Aquitaniey sie puścił/ a Ludwik do Bawariey. A Lotariusz
us prowadził oycá do palacu Compendium/ y tam nabrawszy sobie sprzyjaci-
cych

ych Biskupow / ktorym glowa byl zdraclliwy Ebbó Remenſki Biskup / sad
o nim czynil. potwarzy ná Cesárzá Ludowiká kładli / y z páńſtwa go złożyli /
y do klastoru iſc mu kázali. Ná co on nie przyzwalał / y nápiſali nań dekrét
w ktorym grzechy iego wyliczáia / y oznáymia iáko one grzechy ſwoie ſam
ná kárcie wyznał / y one kárte Biskupom podał / y o iáwna pokute proſil / y
pás Cesárſki ná oltarzu položyl / y ſáty ſwieckie złożywſzy / ine z rękú Bisku-
pich ná pokute oblokl. Co ſie wſyſtko / mowia / przy obecnoſci Lotáriuſá
Augustá ſyná iego dźiało.

Ten co żywot Ludowiká Cesárzá piſal / bzydzac ſie takim poſteptiem
y kłamſtwem ich / mowi: Snucli mu ſtáry grzech iego / o ktory pokute iuż czy-
nił / wymáwiác. to ieſt o onego Bernhártá wnuká iego / ktory krolował we
Włoſech. y ták áni ſluchánego / áni oſadzonego / áni ná ſie co tákiego wy-
znawáiacego / v ciála ſ. Niedárdá wyznawce / y v ſwíetego Sebeſtiana me-
czenniká / kázali mu miecz odpásáć y ná oltarzu položyc. y włożywſzy nań
czarna ſuknia / pod ſtrażá pilná / pod iedno pokrycie go wrzucili. Toż
piſe Theganus / ná nie y ná onego Ebbóná nárzekáiac. Potym Lotárius
do Aquisgranu ná ſíme oycá wprawódzil. A lud ſie ze wſytkiey Fránczey y
Aquitániey / y Germániey / zbiegal / nárzekáiac ná nieſzczéſcie milego páná y
Cesárzá ſwego. Powſtało wiele Biskupow y Duchownych y pánow przed-
nich / o to ſie záſinucáiac / y znmawáiac / wielkiey oney zelżywoſci y ſrzymdy
Ludowiká żáłowáli / y woſtká ná iego wybáwienie zbieráli. Tegoż roku
Theophilus Cárógrodzki Cesarz poſly ſwoie do Ludowiká Cesárzá wyſlal
Nártá Arcybiskupá Epheskiego y Protospátarzá. ktore Lotárius odprowo-
wał / á oni z tym obdiácháli co widzieli / iáka v Fráńkow zamieſtká byla.

Złożyli go z páń-
ſtwa.

4.

Theganus.

Biskupi Ludowi-
ka z ſími wyswa-
lali.

5.
Poſlowie wſcho-
dni.

Rok P. 834. Grzegorzá III. 7. Lu- dowiká 21. Theophilá 5.

GDy widział Lotárius iż Fráncuzcy Biskupi y pánowie z woſtki
ná wybáwienie z rękú iego oycá Cesárzá Ludowiká ciągná: v
ſtapil do Vienny / á oycá w klastorze ſ. Dionyzjuſá v Páryżá
został. Ziaćhali ſie przedko om żyćzliwi y wierni Cesárzowi do
Páryżu / y proſili áby ná ſie koronę Cesárſką y miecz znóu wźial.

Ále on ſie nie ſkwapiál / áż w Niedziele przyſlá / wiedzac iż byl od Biskupow
acz nieſuſtnie wykletem / chćial áby od Biskupow rozgrzeſzony byl / y od
nich mieczem opásánym. Co ſie ták ſtáło. y P. Bog wielka puſcił w ſercá
ludzkie rádoſć / ktorey im y niebo pomagáło. Bo do tego czáſu byly nie-
zmierne deſzcze y wiatry / ták iż ná rzekách przewozić ſie nie móżono: á od o-
nego dnia wrocily ſie piękne pogody. Gonic ſyná Lotáriuſá / ktory do
Włoch wſtepowál / niechćial / choć mu wſyſcy rádzili. Czekál ſynow drugich /
co ieſt Pipiná y Ludowiká / ktorzy do niego ná ſukánie láſki iego y przepra-
ſanie iáćháli. ktore wdziecznie we wſi Káryſráku przyial w Niedziele Szro-
dopoſtina / gdy koſciół ſpiewa: Weſel ſie Jeruzálem. Weſelili ſie wſyſcy z
oney zgody y wielkiey láſkawoſci Cesárſkiey y z iego przywrocenia. Opuſ-
cił y tym wſytkim / ktorzy go do ſynow ſie wdáiac / oſtapili. y poſlawſzy Pi-
piná do Aquitániey / y ine ná ich mieyſcá / ſam do Aquisgranu ſie puſcił.
Gdzie do niego Judythá żoná iego od Biskupá Rátulda y Bonifácyuſá
przyprawódzona ieſt.

W tem czáſie weſele ſie ono iáko ſwiát nieſie rozrzedziło táżá przygo-
da. Mniáſe Lotárius miáſto Bábilon / mieſzczánie / oycu wiáre chowáiac /
puſcił go do miáſtá niechćieli / ále niektorzy miáſto wydáli y Lotáriuſá pu-
ſcili. ktory wiáćhawſzy / ogniem y mieczem wſytko zburzył / y koſcioly polu-
pił / okrom

1.

In vita Ludouici
& Theganus.

Cesars Ludwik
wybawiony.

Klatwa iako wa-
ſyl, choć ſlá.

2.

Łaskawość iego.

3.

Theganus.

Kabilon Lotarius
zburzył.Lotarius przepra-
śa oycę.

4.

In Chronic.

Papież Ludowika
na państwo przy-
wrócił.

5.

Hilduin: in prefat:
Arcop.Księgi y pisanie
S. Dionyzjusza A-
rcopagity zebra-
ne.

6.

Europ & Theoph.
Methodius.Heretyk bitwa
przegral.Iad na Methodiu-
śa wypuścił i
mu zwycięstwa v
Boga nie siednal.Methodius w gro-
bie zamknięty.

7.

Doctyrol: Roman
o. Augusti.200. mnichow
zabitych.

I.

In vita Ludouici.

pił okrom iednego s. Jerzego. Siostrę onego Bernharta mniska / na imię Gerbirh / w becze winney zamkniętą w rzekę Ararim wrzucił. dopiero Cesarz y oba synowie iego Pipinus y Ludowik / z wojski się za nim puszcili: y przywieśli do tego Lotariusza onego niebácznego / iż do oycy przyśledszy przysięgał go / a on mu wszystko odpuszczał. y wziawszy od niego wierności przysięgę / kazał mu do Włoch na swoje królestwo iść / y opatrzył dobrze prześiąć w gorách / aby się do Galliey bez dozwoleńia nie wracał.

Zaraz Pipinowi Cesarz Ludowik rozkazał / aby wszystko co kościołom było w one wojny odieto / przywrócone było / także klasztorom: y tak stan kościelny mało niewpadałacy naprawował. Piśe Paulus Emilius. y Marianus Scotus. iż za wyrokiem y rozkazaniem Papieża Grzegorza / który ono złoże nie tego z państwa od Biskupow zepsował / Ludowik na państwo przywrócił y żonę iego Judythę.

A będąc wdzięczny ku P. Bogu on dobry Cesarz / iż go pokarawszy y rozga miłosierdzia swego wbiwszy / pocieszył y państwo mu / iako sam mówił / za mocą Biskupow w kościele s. Dionyzjusza / y za wysługę y przyczynę iego przywrócił: pisał do Hildwina Opata s. Dionyzjusza / aby pilnie w iednym księgi / żywot y pisanie s. Dionyzjusza zebrał / y o tym się w kogo by mógł przetrwał / abych / prawi iego pisanie y żywot mając / z tego pocieche brał / iako z moją dlitwio biore. Uczynił to Hildwinus / Grekow się też onego wieku wczonych Michala Syncella Jerozolimskiego / y Methodyusza / którzy też na on czas te księgi mieli przed sobą / dokładając.

Ná wschod się obroćmy. Theophilus Cesarz cięższy ięscze być Kátholikom o obraży poczał / y Methodyusza / który się wspominał / utrapił z takich przyczyn. Iż był bázro wczonym y świętym ten Methodius: targać się nań Theophilus nie śmiał / bo się y ná iego roztropność wielką ogladał / y w rzeczach się go świeckich radził. A gdy tego roku ná wojny się przeciw Saracenom wyprawował / wziął z sobą Methodyusza / dla porady y dla rozruchow iatich domowych z strony obrazow. Ná oney wojnie bitwie przegrał / y sam trochę mało nie był poiman / by się był zań Nomel hetman iego nie podał. który go bronił / sam poimany jest. Przyiachawszy do Cárogradu / przyzwał Methodyusza / y gniew który z onego wypadku swego miał / nań wyrzucił / mówiąc: Czemuś mi zwycięstwa v Boga nie wprosił: twoje to bázro ochwałstwo (tak obraży zwal) sprawiło. y kazał go bázro wbić: nie posłał go ná wygnanie / ale go z dwiema lotry w iednym grobie bez żadnego światła zamknął / y trochę mu chleba podawać kazał. y był w onym więzieniu bez słońca aż do śmierci iego. Druzzy mówia / iako Manasse y Glitas / iż gdy Cesarz Theophilus coś trudne° czytać zrozumieć nie mógł: żadnego tak wczonego nie mając / Methodyusza z iasłinnie onę dla wykładu wybrał. y ná potym go śanował. W Hispániey w Kanadignie Saraceni o

CHRISTYSA y wiare świętą / dwieście mnichow zabili w klasztorze iednym. Ná dzień męczeństwa ich / cło w klasztorze onym widać się krwawa farba pokropione. Umęczeni w dzień s. Justa y Pástora.

Rok Páński 835. Grzegorz III. 8.

Ludowik 22. Theophil 6.

Galliey Biskupow się wiele do wsi Theodonis zebrało. y tam Ebbo Biskup Remencki / który był przyczyną złożenia onego Cesarzkiego / sam się potepił y Biskupstwo złożył. Drugim odpuszczono. A iachawszy Ludowik Cesarz do Metis z wielką Biskupow / tam w pierwszą Niedzielę w post / wziął od siew

omi Arcey

omi Arcybiskupow / od każdego z osobną / siedm rozgrzeżenia Kościelnego / dla onego pierwszego choć fałszywego / wyklecia. y dziełowa lud p. Bogu za ono doskonałe jego na państwo przywrocenie. A gdy był w Andegawie tenże Cesarz: Theodulphus Opát Gloriaceński był tam więzieniem / dla onego Bernhárta ktoremu odstepstwa pomagał y gdy więzienie jego Cesarz miał / zaśpiewał wiersze na Niedziele Zwierna od siebie uczynione / ktore zowieć Gloria, laus: ktore gdy sie bázro podobaly Cesarzowi / puszcic go kázat wolnym / y potem go na Biskupstwo Aureliánskie wsádzil. Był wielki Poeta / y na Biskupstwie pilnie sie y czynnie spráwuiac / piękne y potrzebne náuki swoim Plebanom y duchownym / do obyczáiw y popráwy nápisal / ktorych jest 46. o ktore prosi aby ie czytali y choráli.

Wapizod ich prosi / aby sie czytaniem y modlitwa bawili. Bo ta zbroja czart bywa pokonány. A potem aby reká co robili / żeby ie dyabel ná próżnowaniu nie zástal. y tak ona robota ciáło strudzić / aby brstrosći swojej nie używáto / sobie y w bogim co wyrobić. Chleb ktory ná ofiáre gotuiecie / ábo sami ábo w oczu wáśych studzy wáśy pięknie y z wielká pilnosćia niech pieka. O krom káptanow / umárlych w kościele chorác zázatal / chyba ktoby był znáczney swiatobliwosći. Niewiesćie przy káptanie nieśkác nie dopuszcza / y mátece / dla tych co do mátki przychodza. Ná obiad iesli ida / niech gospodarze duchowna rozmowa karmia. Szkoły ná dziatki aby wszyscy mieli po wsiách. W náuce 43. w pomina aby náuczali / iz przez cały post od małzeństwa powściągáć sie zónáci máia. Bo post nie nie wázy ktory sie spráwa małzeńska zmáze / á ktorego modlitwa y iákmusná nie záleca.

Obiácamy sie ná wschod. Gdy umárł Theodotus Melissenus heretyk Pátryarchá Cárogradzki / nástąpił ná iego miejsce Jan kosty / nietylo herez / ale y czárownik / w ktorym sie Michal Bálbus kochal / y tego syná swego do iego náuki dal. y zá to go Theophilus Cesarz Pátryarcha uczynil / ie go czárowania y dyabelskich prorocetw kiedy chciał / zázywáiac.

Onych dwu prześwietych wyznawcow bráciey rodzoney Theodora y Theophana z Pálestyny / ktorzy iuż dwie lecie ná wygnaniu byli / kázal Cesarz Theophilus do Cárogradu przywieść / chcąc ie do swego kácerstwa iá kotolwiek obrócić. Bo mu wiele ná nich należało. O czym pisze list sam Theodorus do Janá Biskupa Cyzyceńskiego. Z ktorego sie to bierze: Gdy ie przed Cesarzá ná iego páłac przywiedziono: sroga twarza y słowy gniewoli / wymi / kázal im bliżej do siebie przystąpić. y pytal: Skádesćie rodem? Rzekli: Z Moábitstiey ziennie. Po cóście tu przysli: y nim mu ná to odpowiedzie / i: bić ie w twarz kázal / iz ná ziennie y ná stolek Cesarzki máto nie wpaádli. y gdy tak ubići byli: kázal im nápisáć ná twarzy ich / dwanaście wiersow / w ktorych tá byla rzecz: dla zlosći swoich z Jeruzálem wygnáni sa. dla zlosći swoich z Cárogradu wypedzeni sa. y tak ná twarzy naznáčení. Wiersze one Chrysodulus nieiáki Poetá zložyl. Potym obnázone okrutnie bić kázal / y tak ubite y srodze poránie / do stárosty do więzienia záprowádzono / ktory ie znówu námauiá: aby tylo raz obrazow sie zárzekli / á potem wolno fili gózie chca. A oni rzekli: Práwie tak rádżis: niech ci tylo raz głowe wtne / á potem idz gózie chces: rychley zienná wzgóre á niebo ná dol poydżie / niżli my to uczynim. y zá tym písáć one wiersze ná ich twarzy kázal / y róściagnio / ne ná láwach dlugo ie onym písaniem męczono / áz do zachodu slonca / y musieli dla nocy przestáć. A wychodzac świeci / rzekli do stárosty y tych co služáli: Nowesćie męczénstwo nieśtycháne wymyslili. Bedziećie to przed Chrysusem czytáć cóście nápisáli. Potym bedac dáni do więzienia / po kilku dni ná wygnanie sa zástáni do Apámeey Bytyńskiey. Przydáie Cedrenus iz w oney drodze tráfil ná one iástinia ábo trob / w ktorym żywy Me-

Rozgrzeżenie od siedmi Arcybiskupow.

2.

Theodulphus Gloria laus & honor.

Vatic: Bibliot.

Nauki Plebanom.

3.

4.

Europal.

Czarownik na stolicy Carogrodskiej.

Theodorus y Theophanes mniſy z Jeruzalem, męczeni.

5.

Pisanie wiersow na twarzy.

Nowe męczénstwo.

6.

Cedrenus. Pozdrawianie świętych.

7.
Curopalata.
Święto wszystkich
świętych.
Alcuinus de diu:
officio.

1.
Lotarius powstał
na Papieża.

In vita Ludouici.

2.
In vita Ludou.
Wrócić każe ko-
ścielne imiona
synowi.
Dwie przyczyny
tego.

1.
Kometę na
cimierze Cesarza.

thodius z dwiema lotry zamknięty był / a rybał mu jeden troche żywność
dodawał. y pozdrowili się pisząc do siebie wierszami. Ci dwaj mówią: Świa-
żany do związanego / napisani sami / do żywego nie między żywymi pisa-
ni. A Methodius odpisał: Napisanie w niebie / pozdrowia przed śmiercią po-
grzebiony / więzien / okowami obciążone. Onego też Nicholá Synclle
Jerozolimskiego w więzieniu długim y ciężkim trapieno / y do przyzwolenia
przymuszano. y innych wiele / o których pisma nie ma.

Tego roku w Gallii dzień wszystkich Świętych z wzmianki Papie-
skiego do Ludowika Cesarza święcić poczęto.

Rok Pański 836. Grzegorza III. 9.

Ludowika 23. Theophila 7.

Lotariusz król Longobardów we Włoszech / jako oycu królestwo
wydziedziczył / tak też zaufany czci pragnieniem y łaskomstwem.
Włoska ziemia sam opanować myślił / za przykre sobie mając / iż
wiersza y lepszą część Papieżowie trzymali. y począł bardzo
człystać y dźwżyć poddane Papieście y miasta kościelne. O czym
gdy się Ludwik ociec jego dowiedział / wysłał do niego przeznaczone posły wpo-
minając go / aby się y sam w przysiedze wsielił / która obiecał kościół święty
go Rzymskiego bronić y krzywdy czynić. Piotrowi nie dopuścić. A żeby
go co dźwiał y prądziad jego / także y ociec takąż przysięga obiecał / nie po-
wiał / grożąc mu karaniem Bożym. Wskazał też do niego / aby mu potrzeb-
ną przyiażdż jego do Rzymu gotował. Drugie posły wyprawił tenże Lud-
wik Cesarz do Rzymu do Papieża / o niektóre się go rzeczy radząc / którym
bardzo rad Papież choć chory / bo mu krewny z nosą wstawicznie acz pomal-
cieli. Widząc Ludwikowe wprzeźmość y pobożność / iż się sam na ob-
nie kościół porwał / wiele z tego wweśelony był. Przy onych posłach / gdy
się do Francji wracali / Papież też dwu swoich Biskupów do Cesarza wysłał
tak / ale ich Lotariusz przepuścić nie chciał. A iedną listy Papieście posłowie
Cesarz od nich tajemnie pobrali / y do Ludwika zamieśli. Wskazał do o-
cy / iż iedne rzeczy uczynie / ale drugich uczynić nie może. Jedną na
oycowskie rozkazanie spokojnie się z Papieżem pokoi ociec był żyw / zachował.

Synod się zebrał w Aquisgranie / na którym się przed Cesarzem Biskupi
zastawiali / iż Pipinus syn jego wiele imion kościołom pobral. Kazał mu Lu-
dwik wszystko wrócić / y dobry syn w słuchał oycę / y wszystko z ochotą wrócił.
Tymże Synodem one dwie przyczyny zległ wszystkie należeli: iż się król
wie w świeckie rzędy y sprawy kościelne wdawa / a duchowni iedni niedba-
stwem / drugzy nieumiejetnością / drugzy łaskomstwem w świeckich sprawach
zabawienia mając / grzeszą. y naprawiali to wedle możliwości y powinności.

Rok P. 837. Grzegorz III. 10. Ludowika 24. Theophila 8.

Kometę się wielką ukazała / na którą w Aquisgranie Cesarz Lu-
dwik patrząc / a Astronomą z sobą mając / domyślał się iż to na-
iakiś odmiany / albo na śmierć jego było proroctwo / y rozma-
wiając z onym gwiazdomistrzem / o poprawie obyczajów y po-
kucie mówił. y noc onę na modlitwie strawił / y rano wiele łez
słuchał / bo nie iadłmużny rozdawał mnichom / księżom / kanonikom / y wbo-
gim. Uczynił tegoż roku Sejm w Karispału / na który y Pipinus syn jego
przyszedł / na którym syna Karolusa namłodszego / mieczem opasał / y poro-
nował na królestwo Neustrii / Aquitania dał Pipinowi / a Karolowi Ne-
ustrianie wszyscy przysięgę oddali / y tak się z zgodą roziaćhali.

Rok

Rok Páński 838. Grzegorz 11. Ludowiká 25. Theophila 9.

Wipinus syn Cesárzá Ludowiká / ktory Aquitáńskim był krolen /
vmárl tego roku. po iego śmierci Ludowik Cesarz inaczey syny
podzielił. Károlowi namłodsemu y z iney żony / to iest z Judi-
ty / dał Aquitania / a Lotáriusowi ktorego iuż był do łásti przy-
iał / dał iñe Fráncuskie ziemie / a Ludowikowi ná Bawáriej prze-
stác kázal. Ten dñiał miał nieco semránia / iż syn Pipinow był od oycowstwie-
go páństwa oddalony. Lecz sie potym ludzie vspokoili. Wsystkim rozkázal
synom / aby byli obróncami kóściół s. Rzymstkiego / y sprawiedliwósci Pio-
trá s. iáko przodkowie ich poprzyśięgli / popieráli.

Pisa w żywocie s. Frideryká Biskupa Tráiektenskiego / iáko by Judita
żoná Cesárzá Ludowiká / nie była práwa iego żona dla krewnósci / a iż była
przyczyna s. Frideryká zamordowania / do czego y Cesarz Ludowik przymie-
śać sie miał. y biera te historia z kóściołá Tráiektenskiego / y kładzie ta Su-
rius. Ale nie iest pewna. Nápisal iá iákiś nieprzyiáciel Ludowikow / nié-
do tego czasu o zle małżeństwo Cesárskie z Judita nie wspomniál / y żaden
stáry y poważny pisarz tego nie ma. A z iney przyczyny s. Frideryk do me-
czeństwa przyszedł. Pisał to ná Ludowiká ktorys z onych Biskupow / ktory
go / nápráwieni od Lotáriusa / fałszywie kładáli / y o to kárani potym byli.
Dla tego popráwić sie ma / to co iest w żywociach Swietych o s. Frideryku /
aby ten dobry Cesarz Ludowik oczyszciony był / a niewinnie ná sławie swej
y z Juditha nie cierpiál.

Rok Páński 839. Grzegorz 11. 12. Ludowiká 26. Theophila 10.

Cesarz Ludowik wypráwił sie ná syná swego Ludowiká / ktory był náń
pomstał / y woysko miał / ále go przymusił do pokory / iż sie vpámietal y
z oycem poiednal.

Rok Páński 840. Grzegorz 11. 13.

Ludowiká 27. Theophila 11.

Gdy Cesarz Ludowik w Piktáwie swięto Narodzenia Bożego
odpráwował / przysła mu nowiná iż znorw Ludowik syn iego /
z Sáronami y Turýngami Alemánia náiachal / gniewáiac sie
ná oycá / iż młodsemu y z iney mátki synowi Károlowi Aquitá-
nia dał. Náfrásowała go oná nowiná / bo mu iuż w stárosci
woyny były ciężkie: iedná dla pokoiu ludzkiego / skoro wstápiwósy w post /
nábożeństvá swoje odpráwiwósy / púścił sie z woyskiem do Aquisgranu / y
máło nie cały post w drodze stráwił. Czego rigdy nie czynil / ná nábożeń-
stwie dni one tráwiac / y ledwie kilátroć w post ná przeiezdźke wyiezdźáiac.
Skoro Wielkanoc odpráwił / púścił sie do Turýngiej / gđsie rozumiał iż Lu-
dowiká nálesć miał. Ale on oycá sie y mocy iego przeletnáwósy / przez ziemie
Sklárowo ábo Słowákow do swoiey sie Bawáriej wrocil. A Cesarz sie też
ku Wormáciej púścił. Przykra mu oná była drogá y woyná iuż stáremu / y
niemocy iego y śmierci przyczyna była / y frásunek on ná syná do tego mu
pomogl. W ten czas było wielkie zácimienie slonca / y nie były rózne one go-
dżiny od nocy.

Záchorzał tedy bárzo Ludowik Cesarz / y cheć wsystke do iedzenia y pi-
cia strácił. a w Moguncyey ná przyległym wyspie mieszkánie sobie kázal ná-
práwić. y táñ sie do śmierci gotował. Miał przy sobie Biskupy y brátá swego
Dregoná Biskupá Metenskiego / ktory go często spowiedzia y náswiet-
sým Sakrámentem / przez dni czterdzieści kármil. y mówił nábożny Cesarz:

Vvvvv

Spámié

I.

Annal: Franc.

Pipinus syn Lu-
dowikow vmárl.

Obrónę synom
sleca kóścioła
Rzymskiego.

2.

O zabiću s. Fri-
derika popráwá.

Surius 18. Iulij.

18. Iulij.

I.

Annal: Franc.
In vita Ludou.

I.

Záś syn ná oycá.

In vita Ludou.

W stárosci woj-
ná.

Dni postne iáko
tráwił Ludowik.

Ziemia Słowa-
kow.

2.

Ludowik Cesars
záchorzał.

W niemocy cysste
wzywianie ciála
Pánskiego.
Drogon brat Ce-
sarjski.

Synowi odpu-
sca.

3.
In vita Ludou.
Czart przy śmier-
ci.

4.
O wydzieraniu
imion kościel-
nych.

5.
Gwałcenie ko-
ścioła jako się
placi.

I.
Theophilus rádzi
się wieśszkow.

Europalat.

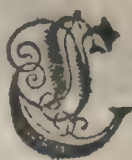
Spráwiedliwýs Pánie, postum czterdziestnego nie pościł / ocoż teraz choć
poniewoli / post ten y dni tak wiele tobie oddaie. tylo sie przez ony dni cztery
dziesięci ciálem Pánstím karmit. Temuż brátu swemu Drogonowi wysyła
to zlecił / co w bogim / co kościołom / co dwiemá synom dáć miał / Ludowiká
trzeciego nie wspominaíac. y boiać się Biskupi / áby tak gniewaíac się ná sy-
ná nie umárl / przez Drogoná prosili / áby mu odpuszcíl. A on troche się za-
marszczywszy / y gorzkość serca swego náń czuiać / troche się rozmyśliwszy /
wyliczał co mu zá ciężkość ten syn czynił / y co záslużył / iż z ákonu przyrodzo-
nego y Boskiego práwá nie dotrzymał. Ale iż on / práwi / do mnie / przepa-
sáć mié przysć nie móże : ia czynie co mego iest ; przed Bogiem y przed wá-
mi / wysytko mu odpuszczam co przeciw mnie zgrzeszył : Wásá rzecz wpo-
nieć go / áby czuł o sobie / choćem mu ia często odpuszczáć / iż tak śmiał siw-
żné moie z boleścią do śmierci prowadzić / y pogrozkámi spolnego Oycá
Bogá nášego y rozkazaniem iego gárdzić.

Dziewo Krzyżá s. w reku máiać / wysytko się im żegnał / á biorąc przeno-
śny Sákrament / błogosławiensz wá od Biskupow ná wyscie prosił. y
bliśko śmierci bedąc / obrócił się ná bok lewy / mówiać : Precz precz : iż czart
widząc spráwy z nim nieć medciał. A podnosząc w niebo oczy / ducha CHRY-
STVSOWI oddał / dziesiątego dnia Czerwca / máiać lat żywota swego pięć
dziesiąt y cztery. Krolował w Aquitánicy lat 37. Ná Cesarstwie 27. Dro-
gon ciáło do Metis prowadził z wielkim ludem Biskupow y pánow / y w
kościół s. Arnulfá gdzie y mátká iego leży / wielká Cesarśká cztá pogrzebio-
ny iest. Ná iego miejsce nástąpił syn iego Lotáriuś / ktory z bráty wojny
wiodł / chcąc sam wysytki ich krolstwa posieść.

Pisze Hinkmárus Arcybiskup Reménski / dwa stráśliwe przykłády / kto-
re się zá tego Ludowiká / y skoro po śmierci iego ástály / okolo wydzierania
dobrych kościelnych. Dwa Fráńcowie bráćia odepymowali gránicámi lás re-
wsi / ktora był s. Remigiús ná kościół kupił / ktora Wosugi zowia. Tím
gdy po onym lesie biegáli / ieden między wieprzými wyrzucił wilká / gonit-
go / y ná gálezi głowę rozbił áż do mózgu / y záraz spadł z koniá umárl. y
drugi do iedney opoki przybiegájąc wołał / tu gránicá / poty lás Cesarśki. y
gdy sie kiera w one opokę wderzył / kámię rzucił z onej opoki w oczy mu pádł /
y záraz olśnáł. Skoro po śmierci Ludowiká Cesarzá w Aquitánicy / ze-
brało się totrostwo / y łupili domy po wsiách. ludkowie w powiecie Tüwer-
neńskim do kościoła w ktorym były reliquie s. Remigiúśá rzeczkę swoje kła-
dli y kryli. przyszli oni totrowie kościoła dobywáć / y gdy ieden noga we drzwi
wderzył / nogá mu we drzwiách wzięta / á sam pádł wołał / á nogi wyiać
nie mogł. Co drudzy widząc wcieli. On się pokuta y popráwa żywota w
p. Bogá y s. Remigiúśá wyprosił / ále przedsię chrom ná noge był / y od niego
umárl. To Hinkmárus.

Rok Pánski 841. Grzegorzá III. 14.

Lotáriuśá i. Theophilá 12.

Cesarz wschodny Theophilus / nálażył niewiáste ábo bábe Sárá-
centke poimána / rádził się iey / kto po nim ná páństwo wstápi.
Oná mu wiele prawdziwych przyszlych rzeczy powiedziála / iż syn
iég miał być Cesarzem / ále po nim dom Mártináciow długo rzo-
dzić miał / á iż obrázy przywroczone do kościołow beda. On temu
wwierzył / co iey ábo p. Bog obiawił / ábo z dozwolenia Boskiego czart oznay-
mił / iesli czarownica była / y Mártináciuśá ogolić zá mnichá / choć go bárzo
młował / rozkazał. y frásuiać się pány záklinał przysięga / áby báłwanow w
kościół

Kościół nie dopuszczał. Bo tak heretyk obrazy y Chrześciany potwarzał. Lecz pewnieysze było prorocstwo onego s. pustelnika Janiciusa / który o bli-
skim Kościele od tyranstwa obrazoborskiego wybawieniu / opowiadał.

Wyprowadził się Theophilus tego roku na Sáraceny / y przegrał bitwę / z
ktorey sam / za zdradą Persów ledwie uciekł / wiele pánów swoich y wódzów
odbiegł / którzy o miarę s. od Sáracenów pobici sa / y innych żołnierzy czter-
dzieści y dwa dla CHRISTVS A zdrowie położyli. Zwołowali stódze y Amo-
rium miasto ciż Sáraceni. Z czego od frásunku zachorzał Theophilus / nie-
moca już śmiertelna.

W Galliey bracia się wódzili. Lotariusz powstał na Ludowika y Karo-
la. Obá go pilno o pokoy prosili: ktorego gdy wprosić nie mogli / bitwę dali /
y szczęśliwie ácz nie bez krwie swoich / Lotariusza porażili / wielka liczba jego
żołnierzy pozabijawszy. Nád którymi iednak iáko nád bracia zmiłowali się /
á gonić ich nie kazali / ani sami gonili. y owsem wolali ich áby się wracali á
nie bali / pokoy im obiecuiac. A máiac sumnienie o ono krwie rozlanie brá-
ciey swojej / Biskupow się radzili ktore z soba mieli iáki by ich grzech był. Oni
powiedzieli / iż o sprawiedliwość broniąc się wojnę zwiedli / y p. Bog ich o-
sądził sprawiedliwość. Kto złym sercem co czynił / niech się spowiada táie-
mnie. Pobitey bráciey áby pomagali / za ich grzechy czyniac. y rostkali im
trzy dni postić. Co wszyscy radzi uczynili.

Rok Pánski 842. Grzegorz III. 15.

Lotáriusza 2. Michála III. 1.

Kósł się drugi raz o bracia Lotariusz zebrałszy wojsko: ále Lu-
dowik y Karolus już wiecey mocy mieli. y gdy nań wyciągneli /
on uciekł / y z trocha ludzi nád Rodanem się położył. A tym czá-
sem do Aquisgranu bracia dwá zaiachawszy / Biskupow wiele
skupili / y radzili się ich co z bratem Lotariuszem y krolestwem ie-
go we Fránczey / ktorey część wielka miał / czynić mieli / chcąc ich ráby iáko
Boskiey wsluchać. Biskupi pátrzac w zle sprawy y niebożne postępek Lotá-
riusza / iáko oycá z krolestwa wyrzucił / iáko bracia wydziedziczyć chciat / iáko
przebiegi łamał / iáko niesprawiedliwe wojny z takimi škodami ludzkimi pod-
nosił iáko do rzadzenia głowy nie miał. Odsadzili go od krolestwa we Frán-
cey / á podzielić się im onym dwiema bráciey kazali. Nád on dział bracia o-
brali męzów dwánasć / y ten co to piśe Nithardus / mówi / iż był iednym
z nich. Ludowik wziął Krizya / á Karolus inne wszystkie części Fránczey. Kto
mówi iż Papież / od onego głupiego Hilderika krolestwa Fráncuskiego oda-
dali / á dąć ie Pipinowi nie mogli: niech tu pátrzy co sami tu Biskupi czynia
y mocy tak wielkiey iáko Papież nie máiac.

Nád wschodnie zaś strony pátrzym. Theophilus Cesarz chorował bór-
zo z biegunką. y w oney niemocy swojej miał tak feroćko gebe otworzona / iż
widzieć było wnetrżności jego / y zamknąć nie mógł. O co żoná jego The-
odora frásuiac się zaśneda. y widziála przez sen naswietła Bogarodzice z
dzieciatkem z Anyołow wiela / którzy Theophila biczowali. ocknawszy się
zobaczyła słowá meżá swego takie: Cieszę się mnie niedzemu / iż nie tak dla o-
brázow biczunia. A oná wnetże obraz naswietley Panny z dzieciatkem wzie-
ła / y całować mu go podála / do ktorego się sam z ochotą rzucił. y już od oney
górżiny geby mu się oná ktora ná obrazy ryczał / zamkneda. y mówił: iż do-
brze jest áby obrazy wczeszone były. A widząc niebezpieczną chorobę swoję / á
śmierci się bojąc / zezwał pány swoje / y wysyłał Senat / do Magnaura pála-
cu / góże się zanieść kazat / y prosił ich áby syná jego ná páństwie posadzili /

In eius gestis.

Bitwa przegrana
heretyk.
Cuius palat.

Theophilus Ce-
sars zachorzał.

2.

Nithardus Francus
libro 2.

Lotariusz 3 bráty
przegrał.

Domowe wojny
iáki grzech czy-
nia.

1.

Nithardus Francus
ut supra.

Lotariusz odsa-
dzony od Fránc-
ey przez Biskupów.

Nithardus lib: 2.

2.

Cuius palat.

Theophilus Ce-
sars geby zam-
knąć nie mógł.
Biczowanie tego.

Obraz całuje.

Theophobowi
głowe wciąż vmie
rajać kazał.

Pro Concil: Flo-
rent: Sess: 5.
Smierć Theophi-
la Cezarsa y jego
vpamiętanie.

3.

Curopalat.

Theodora Kátho-
licka myśli o po-
koju kościelnym.

Mniſy Mánuelo-
wi obietnica zdro-
wie.

4.

Synod łwisty.

Theophanes de
rebus in Syn: Con-
stant.

Wyrok o przynwro-
ceniu obrazów.

Pátryarcha here-
tyk wyrzucony.

Methodius Pátry-
archa.

5.

Koniec kácer-
stwa obrazobor-
skiemu.

6.

Pokuty rozmaite.

Zmowa z Bisku-
pami.
Curopalat.

á żone Auguste w opiece swojej mieli. Co mu oni ochotnie obiecali. A wś-
bliſko śmierci bedac / Theophobá ktorego miało państwo podeyrzanego
poimac / y głowe jego ścieta do tożká sobie przynieść kazał. Co gdy uczynio-
no / wziawszy iá za włosy / rzekł: Napotym y iá Theophilem nie bede / y ty
Theophobem nie bedzieſz. Tym zamykał żywot swoy. Alez druży morwa y pi-
ſa iáko Gennadius Pátryarcha Cárogradzki / iſz ſie przy śmierci vpamiętał
y obraz całował. co mu żoná pobożna v P. Bogu vprosiła Theodora Augu-
sta. y piſe tenże iſz Methodius Pátryarcha / miał o ię zbawieniu obíawienie.

Ná państwo wschodne nastąpiła Theodora Augusta / z synem máłym
Michálem tego imienia trzeciim / ktorey dani byli testamentem opiekunow
Manuel domesticus, Theoktistus Patritius, y Logoteta Dromi. Zaraz
Theodora myślić poczęła o pokoju kościelnym / y wyrzuceniu kácerstwa o-
brázoborskiego / y pomału ſie pobożnych radzac / zwierzyła ſie myśli ſwey o-
piekunom Theoktistowi y Mánuelowi. Theoktistus przyzwolił ná ię śmierci
te myśli / ale ſie rozmyślał Mánuel. ktory w tym rozmyślaníu bázno y prawnie
ná śmierć zachorzał. Náwiedził go Studite mniſy uczynowie onego The-
odora Studitey / y vſiać P. Bogu obiecali mu zdrowie / ięliby do vſpołaco-
nia kościoła Doże^o przeciw potepionym obrazoborcóm / pomoc dáć chciał.
On im to obiecał / y nád ſwoie spodziewanie ozdrowiał. y zaraz ſtóró chodząc
mogł do Theodory ſiedſzy / vpominał iá / aby ſwiete obrázy przywróciła. Ona
iáko by ſie ná przodku wymawiała / chcąc go lepiey zrozumieć / bo wſyſtkim
niey iáko opiekun władał. ale gdy widziáła ſtátek ięgo / z całego ſercá z má-
łá ſwoia / o wyrzucenie obrazoborców / obmyſlać z opiekuny ſweimi poczęła.

Zebrałi ſie ná Synod zá ię ſtáraníem Biskupi okoliczni / y táń rozmó-
wy o obrázach máiac / gdy oboiá ſtroná kładła wyrody ſwoie / pokazáli ſie
Kátholicka prawda / y odkryły ſie potwarzy heretyckie. Czytáne bylo Con-
cilium wtore Níceńskie / y z niego przekonaní y potepieni ſz obrazoborce. y
czyniony dekret / zá zezwoleniem wrzędow y onych opiekunów y Theodora
Augusty: aby obrázy do kościołów przywrócone byly. ná co / ktoby iáko he-
retyk nie przyzwolił / aby z miáſtá wypędzony ná wygnanie poſeđł. y zaráz
Bárdas brát Theodory gdy ten wyrok obwołano / y mándat po wſyſtkich
mieſcie rozgłoſono: Pátryarche fałſzywego Janá onego heretyká / wſyſtkich
onych biedow y kácerſtwa wymyſlącá / wyrzucił / choć niemoc ábo ráń fał-
ſywe wkázował / odwióki proſac / ktorey dáć mu niechciał / á iáko złoſliwie-
go y przyczynę wſyſkiego zlego co Cezarz Theophilus czynił / wypchnął. Tá-
miejſce ięgo wybrány ieſt on s. Methodius / ktory żywy w grobie pogrzebion
ny był / dla wiary Kátholickiey y obrazów / y ktory wiernym wyznawcą bedac
przez dlugi czas ſwoie nieczęſtſwo ná wygnaniu wycierpiął. A táń Pan

Bog ono obrazoborskie kácerſtſwo / ktore ſio y dwádzieſciá lat od Leona T.
ſaurá począwſzy / kościoły wschodne mieſało y pſdwało / y táń wiele krwie
wiernych rozlewáio / tego roku wielká wſyſkich zgoda y nawróceníem bła-
dynych / wykorzenione ieſt. O iáko wiele zlego tá herezya uczyniła. W niey
Sárácenowie Chrzeſciánſkie / y wschodne państwa pobrali. W niey zachor-
dne państwa od wschodnych ſie oddzieliły. Dla niey ſwíát táń wiele zlego
vciérpiął. Do obalenia tey niezbożnoſci poſłużyli dobrzy oni meźni żołnierze
Boży Studitowie mniſy s. Theodora uczynowie / ktorzy ſieyby miſtrza
ſwego ktora on z plákaníem czynił / weſtło ná dobrym żniwíe zázýwali.

Methodius Pátryarcha rozmaite pokuty náznaczał / tym ktorzy ſie ob-
kácerſtwa wracali. Jednym dlugie poſty / aby mieſá y ryb / y iácie nie iedli / y
winá nie pili. Drugim aby ſtoć / y dwieſcie króć morwili: Kyrie eleiſon do
pewnego czasu / ię.

Theodora Cezarzowa zmowa y przymierze z Biskupy uczyniła / iſz ię
obiecali wſyſkich rozgrzeſzać y do kościoła przyjmować / ktorzy onym obra-
zoborskim

zoborskim kácerstwem zaráżeni byli / y umarli / żeby odpuszczali. Co czyni-
ła z miłości ku meżowi swemu. y wśytkich duchownych ktore mieć mogła /
od Pátryarchy Methodiusa poczarowy / Biskupy / kapłany / y mnichy / do
pátcu Curiam ná wczte y obiad wezwála / y hoynie ie po Cesársku czestowa-
ła / chwalać P. Boga zá ono wiary s. przywrocenie y zgodę. Miedzy innymi
gościami miała Theophanesa onego wyznawce / y brata iego Theodora /
ktorym maż iey Theophilus twarzy pisinem poprowat y pospecil. y długo
ná Theophanesa Cesárzowa pátrzac / gdy iey o to spytano / rzekła: Dziwu-
ie sie wásemu mástru iákości to písanie ná twarzy cierpieli. A záluac was
nieśczęśliwym tego zowie / ktory to wam zádawał. A Theophanes rzekł: o
to málowanie / krolowa z meżem twoim Cesárzem ná sadzie nienárušonym
Boskim / sadzić sie bedziem. Co wślyšawsy krolowa / z pláczem rzekła: Tá-
káž to obietnica wásá / iż nie tylo nie odpuszczacie / ale y do sadu pozývacie.
Co slyšac Pátryarcha z inemi Biskupy / powstawsy ciešyli sa / mowiac: O-
biectnice náše mocne sa / y stać beda / ale lepiey o wżgárdę tego niedbáć. y ták
oná Theodory zálość wcihla.

A chcąc wśytkie stany wobec duchowne y świeckie / zá ono dobrodzie-
stwo wśpokoienia kóścielnego P. Bogu wdzięczni być: wśyscy sie skupiwszy
od Cesárzow poczarowy do wielkiego w Cárogradzie kóściola / w Niedziele
pierszą w post / obázý z wielką pompa do kóściola wnieśli / y odnawiali
zmázany y pospecony od heretykow kóściol / y Mśa ofiary s. mieli. y tam on
písaney twarzy Theophanes / piękne one rány swoje y blizny nosac / pieśń
ktora sam złożył / wesolo śpiewał. y choć postny czas był / iednak dla ták
wielkiego dobrodzieństwa / od Boga ná on czas postanego / woleli sie postu
zapomniawsy weselić / y on dzień poświęcili / aby onego wesela ná wielki pá-
miatká y rocznicá była / ktora w Grekow trwa do tego času.

Kładzie sie pienie y wierše dwonie ná to święto złożone / wyiete z Gre-
ckiego Triodium / bázro wdzięczne. Jedny sa Theophana tego ná twarzy
písanego / á drugie ktoregoś wznia s. Theodora Studity / ktore iemu same-
mu przypisúia. ale on iuż był dawno umarl / y ná to wesele z niebá tylo pá-
czyl. A nie tylo w Cárogradzie / ale po wśytkim krolestwie y Cesárstwie
onym wśchodnym / kóścioły znou ozdobione sa / y ono wesele obchodzili
po wśytkich kráich ludzie. y nigdy sie ná potym / iádowite ono kácerstwo /
iż w piekle pogrzebione / do onych stron nie wrocilo. Trwála zlość oná po
Irenie odnowiona od Leoná Armená lat dwádziestá ośm. A od Leoná
Isaura lat iáko sie rzekło sto dwádziestá / z nápráwa ktora zá Ireny była.
Dziwy Pan Bog uczynil / niewiásta z dziećciemi wśytko nápráwił / iáko y
Irená z máłym synem.

Jest w Grekow kázaniéná to święto / w ktorym sie powieść o obrazách /
iáko y kiedy ie wymiátano y záś wracano przekláda. Tam z strony Theophi-
lá Cesárzá iest historia táka: Zoná iego Theodora wśytkich duchownych y
mnichow prosiła / aby sie modlili zá umárlego meżá iey Theophilá. y czynili
to ták pilnie wśpolek z Pátryarcha / iż przez sen tákie widzenie Theodora
mála. W stupa ktory krzyżem zowia / widziála iż wiele ludzi z grzmotem
wielkim miia / ktory rozmaíte do kátowania naczynia niesli / wiodac z soba
zwiazanego Theophilá meżá iey. A gdy do miedziáných wrot przysli / maż
ieden stráśliwy siedział przed obrazem CHRISTVSOWYM / y przed nim po-
stáwił Theophilá. Co widzac Cesárzowa wpádlá do nog iego / prośac o
meżá. A on rzekł: Wielká wiára twojá niewiásto / wiedz iż dla łez twoich y
ná prośbe świętych y kapłanow odpuszczam meżowi twemu. y rzekł do o-
nych ktory go trzymáli: Rozwiazcie go á daycie go ženie iego. y oná go
przytawsy z rádością ocknęła sie. Była od dziećinstwa tá Theodora wielce
nabożna y bogobojna.

Częstnie duche-
wne Theodora.

Z písana twarza
goście.

7.
Dzieki zá pokoy
kóścielny y twig-
to wśławione.
W pierszą Nie-
dziele w post.
Pieśni ná to twig-
to.

1.

9.
Widzenie o Theo-
philu Cesárzu.

A Metho-

Ná zachodnych páňstvách: Lotárius Cesarz od bráciey Ludowiká y Károlá slušnie včisniony / y ná máley čásce krolestwa Fráňťow zostáwio-
ny: znorow bráciey przez Biskupy / wyznawájac grzechy y zle postepki swoje /
prošil: aby podział wznowili / á iáka mu wietša čásć páňstwa dla zátrzy-
mání y včezenia Cefárskeý dostoyňosći / ná ktora go oćiec ich miánował /
podáli / á w pokóin zřoba žyli.

Ná on čas Biskupie y kóšćielne imioná páňowie šárpáli y slugom
swoim rozdawali. od czego odšrášyl ie P. Bog cudownym karáním. Piše
Hincmarus tego wieku pisarz. Károlus krol ábo kšiaze Fráňťow od Bi-
skupstwa Remenškego dáł wies luliacum zwána / Richuwinowi: w ktorey
gdy žoná iego spáta / przysedl do niey s. Remigius y rzekł: Nie maš tu
legác / inego stanu y zaslugi być ma / ktory w tey wsi legác ma. Wstaň / á
rychło šlad wštap. Oná sie oćkrawšy zániedbála / iáto prožnego iákého wi-
dzenia. Drugi raz do niey przysedl s. Remigius / mowiac: Czemus nie v-
štapila iákom či roškazal: pátrž abyč cie tu drugi raz nie záštal. A oná táž
widzeniem onym pogárdžila. Trzeći raz do niey przysedl y rzekł: Azam či
broáťroć nie roškazal abyš šlad wysła: Pogárdžilaš á nie wyslaš / otož cie
im šlad wynioša. y vderžyla kóšturem ktory w reku miał / y zaráz puchnać
poczeła / y powiáda iac mežowi swemu Richuwinowi / y inym wielom / co wi-
džila / po kili dniu šrogie ćierpiac bolešći / vmárla. Pogrzebl ia maž w kó-
šćiele s. Remigiusá. Powiáda y drugie táž cudowne o tenže grzech ka-
ránie: Bliđgárius nieiáki we wsi kóšćielney Tenoulu / čásć ziennie y Bernár-
da štrožá kupil / y ze wsi oney slugi s. Remigiusá bicžami wygnał. Oni wo-
áli: S. Remigiusie pomoz nam. A on sie z nich šmial mowiac: Ogladam
iáto wam pomože. A to mowiac / glosem wielkim záwolal wzdychájac: y zá-
raz nádymać sie y puchnać poczał. y rospuťšy sie vmárl ten to Bliđgárius.

Grzegorz Papiež czwarty tego roku dokónal / siedział lat šesnašćie.
Wiele kóšćiolow bogátemi dáry ozdobil / nádal / y žywnosćia ná slugi Božé
opátržyl. Anášťazus to dlugo wylicza. Wlošcy krolikowie ábo kšia-
žeta Sigenulphus y Sichárdus w Kámpániey / wojny zřoba šrogie y dlu-
gie máiac: przywiedli do Wloch Šaráceny y Maury / ieden ná drugiego po-
mocy šukájac. y opánowali oni Šaráceni Beneventum, y Kápue wypalili /
y Bar wylupili / y inym ziemiom Wloškim niežnosne škody poczynili. y trwa-
ly wojny one šasiedžkie przez lat dwádesćia. Sigenulphus ná pomoc swo-
je / kšastor s. Benedikta Kássyňenški wylupil / niezliczone bogáctwa z nie-
go wynořac / ktore mu nic nie pomogly / á Šaráceny vbogáćily.

Rok Páňski 844. Sergiusá wtorego I.

Lotáriusá 4. Michálá III. 3.

WO Grzegorzu czwartym náštapil ná Papiestwo Sergius wto-
ry / syn Sergiusá Rzymiánin / człowiek od pierrwšych Papiežow
z mlodošći wychowány y vmilowány. Bo był dziwnie w cno-
stách chwálebny. Miał přeciwniká ná wštepie ná Papiestwo dy-
ákóná Janá vporneho y glupiego. ktory zebrałšy troche ludži
tálich iáto y sam / posádzic sie ná Papiestwie chciał / ale předto wypchniony
był.
Cesarz Lotárius gdy sie o iego ná štoliey Apostolskeý postáwieniu
dowiedział: wyslał do niego syná swego Ludowiká z wojšćiem niemálym /
y z wiela Arcybiskupow / miedzy ktoremi był Drogo Metenški Biskup po-
winny Cefárski / y Biskupow / y Opátow / aby go ná Cefárstwo Rzymškie ko-
ronował. y gdy był mlody on pan y Bononiey / záchćiało mu sie Rzym opá-
nować / y Rzymškie pány do siebie přyzšiega přyzlać. Dodawali mu tey

xxxx

rády.

4.

Nithardus lib: 4.

5.

Kóšćielne imioná
šárpáne.

Hincmarus de
translat: S. Remigij.

Škaránie o ko-
šćielna wiet.

6.

7.

Grzegorz 4. se-
pćie.

Bibliothecarius.

Šaráceni do
Wloch są niezgo-
da Chřešćian.

Nithardus lib: 4.

Leo Hoftiensis in
Chron: Cassinen:
lib: 1. cap: 28.

Cassinum stupio-
ne.

1.

Anastasius Biblio-
Sergius wtory
Papież.

2.

Ado sub anno 841.

Anastasius Bibliot.

Ludowik syn Cesarzki do Rzymu.

3.

Ludowik od Papieża na Cesarstwo koronowany.

4.

Rámirus Sáraceny białe.
Tudensis.

S. Jakub obrońca Hiszpaney.

S. Jakub na wojnie.

Dziś S. Jakubowi.

5.

rady y pomagali Biskupi z Francyey / a zwolascza on Drogon / y zaraz polamiasztá żołnierze iego łupili y ludzkie zabijali. Karat ie Pan Bog nie pogodami / y niektore piorunem pozabijał. A gdy sie do Rzymu Ludowikus z wojściem onym przyblizal: Papież przeciwo iemu pierwsze wrzedunki wyslal / a Rzymu lud rycerski y pospolity wielce go wzcil / z choragwiami y z krzyżami spiewaiac. A na wschodach s. Piotra kościolá przyial go Papież / y do przysionku wrowadzil: gdzie ieden z żołnierzow krolá Ludowika od czarta opetany / ine wszystkie zastraszył / aby nie przeciwo kościolowi onemu y Papieżowi nie poczynali. Kościelne wszystkie wrotá rozkazal Papież zamknac / a do nich Ludowika przyprowadzwszy mowil: Jesliś z dobra y spokojna myślu tu przyiachal / otworzyć cię żę: a iesli inaczey / puszcic cię tu niechcę. Powiedzial Ludowik / iż nic złego temu kościolowi y R. P. nie myślę. A zátym otworzyć wrotá rozkazal Papież. y wszedłszy w kościol P. Boga spiewaniami onym pochwalili: Błogosławiony który w imie Pánskie idzie. A iedną nie dobre serce iego było. Bo żołnierze y woysko iego gdy ich do miastá puszcil nie kazano / przedmieścia Rzymskie wojowali y łupili. A wchodząc Papież wietyszych trudności / Ludowikowi w kościele s. Piotra droga korona na głowę włożył / y mieczem przy Alfey opasał / y z weselem sie rozefli. A iedną nie dopuszcil Papież / gdy sie tego Ludowik mocno domagal: aby mu Rzymianie pánowie przysięge oddawali / y onym męstwem y mądrością swoia / bez woyska y zbroie / nieprzyiaciele swoje odegnal / y myśli ich cudownie pomieřal. Wrocil sie Ludowik do Papieży gdzie przemieszkwal. a Rzymianie z onego złego razu wybawieni: Papieżowi zdrowia swego y majątności obywatelne z radością przyznawali.

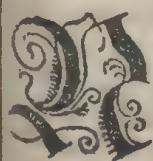
Slawny rok wielkim zwycięstwem krolá Hiszpańskiego Rámirá nad Maurami y Sáraceny z pomocy Jakubá s. ktore tak opisuje Tudenis y inni / y slary przywilej tegoż krolá Rámirá y Rzymskich Biskupow toż vmacnia. Gdy krolować poczał w Hiszpaney Rámirus albo Ráminirus: Sáraceni posłali do niego / aby na rok każdy dawal 50. pánienek / ktoreby za żony brać mogli / y druga piecdziesiat z podleyfych / ktoreby im tu pocieře być y służyć mogly. Rozgniewal sie o taką nieczystość Rámirus / y zebrałszy woysko wtargnal w ziemie ich y one wojował. Zebrał sie wielki lud Sáracenow / y w Albelle zaczęli bitwe z Chryścianym / ktorzy pomálu wstepować poczęli / a do góry Calbiliun zwány / y tam nocie zaśla / ktora na modlitwie do Pána Boga wotaiac / obroćili. A Ráminirus gdy zaśnal / wkazał mu sie s. Jakub mowiac: Pan moy IEZVS CHRISTVS inymi Apostolom bráćmoy mowil: iny rozdaiac: nimmie wszystkie Hiszpania zlecił. y ścisłaiac krolowi rękę mowil: Vmacniaj sie á bądź męzny: Ja Jakub Apostol CHRISTVSOW idę na pomoc twoię / y intro pobieř wielkość tych Sáracenow / y wyrzys mie na koniu z wielką białą choragwia. Ráno spowiedaycie sie / y bierzcie ciało y krewo Pánstka / á wderzcie na oboz ich / pewnie wygracie. A zátym zniknal / a Ráminirus ocudiwšy sie / á Biskupom y Káptanom widzenie ono opowiedziawszy / gdy wszyscy uczynili co kazano: puszcil sie na nieprzyaciela. á widząc pomoc soba s. Jakubá / bázno sie vmocnili / wotaiac á nieprzyiaciele bítac: Pomoc nam Boże y s. Jakubie. y pogromili Sáraceny / y siedmdziesiat ich tysięcy zabili. Po wygranej bitwie / uczynili śluby dawać s. Jakubowi / to iest sługom Bożym w kościele iego / pewne z ról podátek / y dzielić sie z Jakubem / y tym coby od Sáracenow dostali. Nie stáli potym Sáracenowie po pánny / á często byli bićci za pomocá s. Jakubá / od onego krolá / ktorego też żona w ręká / bogate dary do kościolá iego oddawała. To Tudenis.

Na wschodnych stronách onego s. Theodora Studity / który przy obrazach nie obrazow / wiele biczowania y mek / od niebożnych pánow y obrazoborcow odno-

cow odnosił: ciało do Cárogradu z wielkim ludzi wszytkich nabożeństwem
y wśelaka czcía/ za staraniem Methodiusza Pátryarchy przyniesione jest. Po
lat osmnaście iáto ná wieczne szczęście do CHRISTUSA poszedł: ciało ono
bez zgnilości cále zostawało/ y wonia przewodzieczna z siebie wypuszczało.

Rok Pánki 845. Sergiusz II. 2.

Lotariusz s. Michála III. 4.

Jcephora Pátryarchy Cárogradzkiego także od obrazobor-
cow z stolice oney wygnanego/ ciało/ za staraniem tegoż Me-
thodiusza przyniesione jest do Cárogradu z wielką radością y
poćiecha Theodory Cesarzowej/ y młodego syna iey Michála
Cesarza/ który sam ze wszytkim dworem swoim y ludzi nieprze-

liczona kupa/ ciało ono wprowadził do stołecznego kościoła/ w którym ná-
uka y pásterka praca wrząd swoy chwalebnie odprawował. Wiele dobrego
y zwycięstwa wielkie/ y pokoy Cárogradowi przynosiła/ naprawa ona Ká-
tholickiego nabożeństwa/ choć páństwo ono niewiasta z młodym synem sprá-
wowała. Za iey szczęściem/ niernošony ani zwycięžony narod Bulgárski/ Theodora sprá-
wując páństwo.
bez zbroie y wojska zwycięžony jest/ y do služby CHRISTUSOWEY obrocony.
O czym táta nápisal powieść Kuropálates/ wielkow onych żyacy pisarz.

Bogáris kšiaze Bulgárow/ widzac iż niewiasta z dziecina ná páństwie
wschodnym siedzi: wskazał do niey przez posły swe/ iż iey dotrzymawać przy-
mierza niechce/ woyna iey grożac. A ona meštim sercem powiedziała: Naya
dzie mie gotowa z wojskiem do bitwy/ y za pomocą Bożą zemna przegra. A
iessi wygra/ czego nie dopuść Boże/ przed sie zwycięstwo przy mnie zostanie.

Bo nie meža ále niewiaste pokona. Zastrzydził sie onych słow Bogáris y
wcihl/ á máiac w poimaniu nieákie Theodora Kufáre godnego do spraw
R. P. cztowieka: od niego wiele iuž o náuce Chrześciańskiej wiedział. Miał
tež siostrę swoję w Cesarzowej w poimaniu/ która iuž była ochrzczona/ y ná-
ukami Chrześciańskiego písma wyćwiczona: ktorej gdy odmiana za onego

Kufáre dostał: wielka z niey do wiary s. pobudka miał. Bo goracemi słowy
násiennie zbawienia nárola serca iego puszczała. Ale iesze w niewierności
on pan zostawał. Až gdy P. Bog głód wielki ná iego krolestwo przepuścił:
wcihl sie do Bogá prawego/ y miał ochłode y poćieche. y od głodu wyrzwo-

łony wymyslił zostać Chrześcianinem. Pomógł mu do tego y táki przystep
pietny. Gdy nowy dla siebie dom zbudował/ rozkazał Methodiuszowi mini-
strowi/ w málarskim rzemiešle biegłemu/ áby mu on dom vmálował/ žwie-
rzącami y myśliwymy gonami. Bo sie w tym wielce kochał. Iednak nie po-

mienił iákie bestye málować miał: iedno rzekł/ áby co strášliwe było/ czyni-
by sie oczy pátrzaczych przelekły. A on niewiedzac nic nád pietko/ y nád on
dzień sadu y przyscia Pána nášego strášliwego/ námálował pietko y sad
Boży. y gdy wyrzał Bogáris one robote/ á iáto dobre y spráwiedliwe koro-

nuta/ ážle do pietka strášliwego w ogień wieczny miotała: zrozumiał myšl
málarszá swego/ y przelekł sie żárzetł sie swey Pogańskiej niewierności. y po-
stał do Cesarzowej/ áby mu Biskupa do chrztu posłała. Ktory go náuczysz/ y
w nocy go ochrzcił/ boiac sie ludu swego. On krol táiemnym iesze chciał być
Chrześcianinem. Jednak sie dowiedziawszy iż został Chrześcianinem/ po-

burzyli sie nań poddani iego. ále ie on w máłym poczcie/ w którym miał krzyž
s. za choragiew/ pogromił/ y do chrztu s. niektóre za onym niespodziałym
szczęściem y mocą krzyža s. powabił. Posłał potym do Cesarzowej prośac
áby mu ná rozprzeštrzenie ludu iego/ który ciásne osády miał/ žiemie vžy-
czyła: obiecuiac sie z ludem swoim z iey ludem ziednoczyć y nieodmienny po-

Michael Studita
in fine eius vitæ.

I.

Nicephora ciało
przeniesione.
Theophanes.

Theodora sprá-
wując páństwo.

2.

Kuropalates.
Bulgárski krol
iáko do wiary S.
obrocony.
Bogaru.

Málowanie po-
mogło do wiary.

3.

Bulgárom žiemie
prz. czyniono.

Curopalates &
Cedrenus.Mánichejscy
gubieni.Aimonius detran-
slatione S. Germa-
ni lib: 7. cap: 8.Páryż wsiety od
Dánów.Nortmany S.
Germanus wy-
gnał z Fránciey.

S.

Germanus S. za-
bita wodzą Nort-
manów.Świstych Bożych
obrona.

Łoy zachować. Co oná z ochoty uczynił / y dáł mu puste kráie bliskie Bul-
gárey / ktore Bulgárowie Zagorne ábo Zagurá názwali. Poty Kuropálce-
tes. Nie było to zupełne náwrocenie Bulgárow / iedno poczátki nieiákie
máte. Bo cále ono žnimo Mikoláiovi Rzymskiemu Papieżowi / ktory do
Bulgárow posły de Latere, ná náwrocenie Pogan / wysłał. O czym będzie
ná miejscu swym mowa.

Táz Césarzowa Theoborá zápalona náwroceniem Bulgárow: obmy-
ślać poczęła o wykorzenieniu Mánichejczykow heretykow sprośnych y sko-
dliwych / ktorymi sie były wschodne one kráie nápełniły. á iž sie náuka y upo-
minaniem przywodzić do prawdy nie dáli / gubić ie rostkazála. y ták Leo z Ar-
giru y Andronikus wodz y Sudalis ná nie wysłáni / surowie sie z nimi ober-
śli / gubiac ie y wieśáiac y zabíáiac / ták iž ich o sto tysięcy pomordowali / y
dobrá ich ná Césarzá pobrali. Zá czym dudy w złości oney uporni / ná wo-
sto sie y odstepstwo od Césarzá zebiali / y ziemié Césarskie y miásta náiezdáli.
Wodzowie ich byli Amer y Kárbea / przeciwo ktorym Césarzowa z woyskiem
wyprawila Petroná wodzá Trácenckiego. Co sie stáło / potym sie powie.

Roku tego od Nortmanów ábo Dánów Fráncya zá krolá Karolá / kto-
ry w Páryżu dziełnice swoje miał / zwoiowana iest. Gdy ziemia y morzem
do Fránciey wtárgneli / wodzá máiac Kágenáriusá / záden im sie nie opárł
żadnego przeciwo sobie woyská ná obrone Fránciey nie widzieli / sami tylo w
márli / iáko sie powie / odpor im dáli. Bo gdy ludzie zabíáli / kościoty lupili
y groby świętych Poganmi niewiernemi bedac / rozmiátáli / y ciáta ich wy-
kopywali: zášli áž do Páryża / y puste miásto y przedmieścia okoliczne nále-
žli. Gdzie gdy klastor y kościół s. Germaná psowali / cudami Bożemi co-
strášení sa. Bo iednym rece drewniály / y do nich bronie ábo miecze w stór-
y mieso wrastály / dudy ślepotá zaráżeni do drzewi tráfic nie mogli / dudy
przestrášení vciekali / á wszyscy sroga niemocá czerwona zaráżeni boli. A
musieli posły do Károlusá postać prośac: áby im dáń iáka postąpił / á w po-
koju do domu ie puścił. Co Károlus uczynił / iž nábrawšy złotá y srebro do
domu sie wrócili. á iedná ona niemocá ktora w kościele s. Germaná zara-
żeni sa / trapieni byli y vmieráli.

A gdy sie ten Kágenárius przed inymi pa-
ny / y przed ksiáżećiem Dánów Orichem názwanym chlubił: iž Fránci lud
nikczemny y bojáźliwy zwoiował / y Páryż wziął / y krole dännikáni swemi
uczynił / y mowił: W tey táj ziemi okwitey y dobrej / mocniejszy sa vmárli
nižli żywi: bo mi sie nikt nie sprzeciwił / iedno stárzec ieden vmárły Germa-
nus. y to mowiac / padł ná ziemié / y stráśliwie wołał: Owo Germanus stó-
á ktem mie biie. Przeleli sie wszyscy bárzo ktorzy go słucháli. A on boleiac
czynił śluby / iž miał Chrzesciáninem zostáć / iesliby od oney niemocy wyba-
wiony był. y posłał obraz ábo słup złoty swoiey osoby do kościoła s. Germa-
ná / przez Kobbá postá Károlusá ksiáżećia ktory táj był / y ná to wszystko pa-
trzył / y to wszystkim powiádał. Lecz iž nie był z owiec Chrystusowych / wysłu-
chány nie iest / y w wielkich mekách przepuły vmárł / y ini ktorzy z nim ko-
ścioty Chrzesciáńskie y lud Boży lupili y zabíáli / onaž niemocá / ktorey w
kościelie s. Germaná nábyli / vmieráli. A iž Orych ksiáże Duńskie chcec zá-
rázy oney ná inšy lud vchodzić: ostaték ich / okrom tych co vciekli / zabíáiac
y głowy ich Chrzesciánom oddáwac / á same wszystkie Chrzesciány wolne y
ze czcia do Fránciey prowadzić rostkazál. Ták s. Germanus vmárły zwoi-
ciestwo otrzymał / gdy ludzie żywi dla grzechow swoich wielkich bronić sie sa-
mi nie mogli. To piše Aimonius wieku oneo pisarz / ná wstawienie dzieł
świstych Bożych. Co pomysla dšisiejszy świstych vmárłych nieprzyiáciele
Przec beda tey powieści / ktora ná on czas swiátek czytá y wierzył / y
ná co sam ten co piše pátrzył: Poganin moc vmárłego wyznawa / y krowa
swoich

swoich poddanych grzech okupić / y boi się: a oni Chrześcijanie w rzeczy bez-
dac / umarłe święte bluznia / y pomsty się Boskiey nie boia.

podobna rzecz o s. Marcinie piśe Odo Abbas Kluniaceński / iż drugi
wodzi krola Nortmáńskiego ábo Dunckiego Hástingus oblegl Turon / y mo-
enie miásta s. Marcina dobywał. Niebezpieczeństwo s. Marcina tam gdzie
im nasilniejszy był nieprzyjaciel / wyniesli / prosić aby ich obronił / y zaraz się
przelekli Dunczykowie / y uciekali / y wiele ich w pogoni pobito / y poimano / zc.
Tá onym miejscu gdzie było ciało stáneto / wierni na pamiatke onego zwo-
ciestwa zbudowali kościół / y nazwali go S. Martini Belli.

Po tych złych czasach w Fránciey ziaćáli się Biskupi na Synod Mel-
dencki / pytając się y dowiadując między sobą pilnie / ktoremi się grzechami P.
Bóg obraził / iż tá Fráncya á zwaśceza ona Páryska strona / od Pána Boga
pokarana jest. y należeli ten pierwszy grzech: iż pánowie dobra kościelne lu-
pili / y między slugi swoje rozdawali / y mówili: Gdy Pipinus y Károlus
wielki syn jego / przodkowie tych pánów terazniejszych / kościołom y docho-
dom ich z nabożnego ku P. Bogu y slugom jego sercá bronili: mieli moc na
nieprzyjaciela / y sławy wielkiej w swiáta wszystkiego dostawali. A gdy tá-
komstwowem swoim na rzeczy się Boskiey zucił / P. Bóg im też ich pánstwa
psuie. Tieszy chána rzecz / mówia / y bzydka y zálosna ná zwozyczá / y wszystkie-
go Chrześcijaństwa: iż ludzie świeccy y laicy / między káplany y zakonnymi
Lewitami siedza / y iáko Opáci temi rzadza / y one sadza / y im roztáwia / y
otrom Biskupiey wiadomości / wrzedy im kościelne rozdáa. A co gorzej /
Biskupi ná to / iáko psi niemi nie szczáiac / pátrza. Aby to nie było / kościel-
na y krolowska moc tego zátánujemy. To oni oycowie w Meldzie ná Sy-
nodzie. Przydáa y w pominanie do krolow swoich y pánów / prosić aby ná
nabożne przodki swoje / y lástke ktora od Boga mieli / pámietáli / á domow
Bózych y kościelnych imion bronili / á slugom ich swoim bráć y lupić nie do-
puszczáli: á pómnieli y ná ono / co było w Egypcie zá Jozephá / iż w glo-
dzie wielkim / káplánskie imiona y ziemié wolność miály / y przedawác się ich
choć w Pogan / nie godziło.

Przymawiaá y o to pánom onym: iż gospody y spítale dla pielgrzy-
mow / ktore Słotowice niektorzy w Fránciey / dla swoich często do grobow
Apostolskich do Rzymu támtedy przechodzących / pobudowali y nádáli: dla pielgrzymow.
Świeccy sobie przywłaszczili / y nietylko gości nie podejmuiá / ále y tych co tam
od młodości służyli / wypędzái / táł iż zebrać musá. A Hinkmarus przeza-
cny Biskup Remencki ná tym Synodzie one słowa złote powiedział: Gdy
syny kościelne náprawuujemy y grzechy ich wkarác chcemy: od krolow poczáć
musiem. Bo bez tego próżna náśa práca / w náprawie kościelney Boga nie
obtagamy / iesli się to / w czym pánowie występi / nie wkarze. Był ten
Hinkmarus wielkiej czci v Károlusá krolá / ktorego Caluus ábo Lysym zwa-
no. y wrocił mu wszystkie imiona do kościoła Remenckiego należące / ktore
był dworzanom swoim y kártom y innym porozdawał. O czym mu práwo y
przywilej wydał.

S. Maurá mnichá / vczniá s. Benedikta / ktory w Gálliey klastorow
wiele y żywot zakonny rozmnożył / nálezione ciało / tego roku przeniesione
jest / nie bez cudow ktore się wznowily / gdy iúz te klastory upadály / á ludzie
świeccy one opánowali. Miedzy innymi jeden cud s. Maurá nápiśal Odo /
táki: Gáidulphus Káwennás klastor Fosátenski otrzymałszy v krolá /
mnichy z niego wygnal / y budowanie jego popsował. Ten gdy ná biesie-
dzie z przyiacióly z tego się chlubił y mówił: Nie postoiá tu daley bzydoy
mnichy / áni się te imiona do nich wroca: skoro to zmarwal / wyżrzal ná stole
v ktorego siedział czci godna y świetna osoba y siwa w sátech mnichkich /

XXXX III

ktory

6.

De Translatione
S. Martini.

S. Martin broní
swoich.

7.

Kościelne kry-
wyd káranie Bo-
kie przywodzi.

Świeccy duchow-
nym wyszera-
li Opáctwa y rza-
dy.
Biskupi sábi.

Kápláńskich
imion wolność.
Genes: 47.

8.

spítale gospody
dla pielgrzymow.

Káranie od kro-
low poczáć.

Frodoardus histo-
ria Remen: lib: 3.
cap: 40.

9.

Maurá S. ciało.

Extat in Bibliot:
Vatic: in S.

S. Maurus vmár-
ty zabił Gaidul-
phá.

Który strogo nań weystrawoſy / w brzuch go noga vderzył / a laſka w głowe
ránil. y zaraz od ſiebie odchodząc a głowa trzeſac / wrzeſzcząc počzał: Ma-
re / ty mie zabił: Maure / ty mie zabił. y oſlnawſy / przepuſt ſie iáko Ari-
uſ / y v ſtolu iáko krol Bábilonſki / wyrok Boſki ná ſwoie potępienie wſyſkał.

Rok Pański 846. Sergiusz II. 3.

Lotariusz 6. Michał III. 1.

1.
Sáraceni w Rzy-
mie koſciół S. Pio-
trá lupia.
Anastafius in Leo-
ne 4.

Jeszczeſliwy czas roku tego od Pána Boga puſzczony / grzechy
wiernych pokarał. Sáraceni oni áz z Arabiey / ktorzy iuż byli
Afryke oſiedli / z Afryki cicho y nád ſpodziewanie do Rzymu
przyplyneli z woſkiem wielkim. A o miáſto ſie nie kuſac / przy-
mieſcia wſytkie zwoiowali / koſciół s. Piotrá ná Wátykaniey

Páwła złupili / ſrebro / złoto y drogic kámiennie pobrali / oltarze odarli / y wſe-
tkie ochodoſtwa wybrali / dzwí ſrebrzem okowane polupili / y inych niewol-
czonych ſłod poczynili. Nie dopuſcił im P. Bog / aby ogniem co pſowali
ábo ſie grobow s. Apostołow dotknąć mogli. Cále budowanie y groby oney
przeſwiete zoſtaly. Puſcili ſie z Rzymu do Fundany miáſta y ono ſpalili /
obywátele wybili y poimáli. V Spoletu woſko Fráncow porázili / y palali
á biłac y lupiac / pod kłaſtor Káſſyneſki przyſli. á iſz noc záchodziła / rzuci-
li do niego / ktora była látem goracym wyſchła / iſz ta brodzić káždy mogł / nie
przeſli. Nocy oney w Káſſynie mnichy pewney czekałac ſmierci / ná modlit-
twie y litániách przebyli. Poćieſzył ie Báſſyanus Opát / mowiac: Wida-
tem s. Apollinára Opátá / y powiedział mi / iſz nas s. Benedikt od ſmierci
tey zley przygody wyproſił. Czy m byli bázro vcieſzeni. y iſzczac ſie P. Bog
w obietnicách ſwoich y ſtáraníu o ſlugi ſwe / puſcił w nocy táki deſzcz / iſz rze-
ká ona dáleko wylała y gębokoſci ſwoie nápełniła. Sáraceni náſciátrz
dzac iſz nie mieli w czym oney rzeki do Káſſynu kłaſtorá przebyć / z gniewem
y káſaniem pálcow ſwoich odciągáli / y náſad ſie morzem do Afryki puſcili.
A gdy iuż bliſko ſiemi byli / wyſzrli łódke miedzy okrety ſwymi / ktora dru-
tyło cztowieku w ſobie máiac / plynęła. Jeden był ſiwy iáko kteryś á drugi
iáko mnich. Pytáli Sáraceni / ſkądby ták weſolo iácháli: powiedzieli /
iſzemy Wloſka ſiemi woowali / y koſcioly Piotrá y Páwła w Rzymie wy-
lupili / á Benediktowego kłaſtoru dla rzeki y wody nie mogac doſtáć coſiny
v brzegow náleſli / coſiny popalili. A gdy ich teſz oni ſpytáli coby zacy byli /
powiedzieli im: Myſiny ſa ci / ktorych eſcie domy popalili y złupili.
wnet poznacie coſiny ſa. A gdy znikneli / puſciła ſie ná Sáraceny táka ná-
wálnoſć y niepogoda morſka / iſz wſyſcy z onymi ſkárby potoneli. Co ſie teſz
było y Wándalom / gdy Rzym zwoiowali / przydáto. Acz one trzy pierwſie ko-
ſcioly cále zá Wándalom zoſtawály. Táť P. Bog od ſwego przybytku ká-
rác grzechy ludzkie poczynal. A iednáť nie dopuſcił / aby plugawi rozboyni-
cy / zázymać ſwietych y Bogu oddáných ſkárbow y naczynia mieli.

Leo Oſien: lib: 1.

cap: 29.

Sáraceni Wloſka
ziemię woila.

Caſinum obronił
P. Bog.

Widzenie ná mo-
ru.

Sáraceni z ſkárba-
mi S. Piotrá potę-
pieni.

2.

Krol koſcielne
imioná rozdaie.

Lupus Ferrárień-
ski krole vpomi-
na.

Oni Biſkupi Fránciey co w Meldzie Synod czynili / záſ ſie do Páryſa
ziácháli / o eſekucya tego co byli poſtánowali: to ieſť / aby ná krolách onych
Fráncuſkich / á nawieccy ná Karoluſie Lyſyn to wymogli: żeby koſcielnie
imioná y kłaſtorow / ktore ſwoim dworzanom y Komeſom porozdawal.
Kſieſzey y mnichom / ktorzy wielkie niedoſtáctki y głod cierpieli / przywrocil.
Lecz pánowie y krolowie oni nie vczynić niechcieli: wieccy ſwieckiey rády y
lákomych onych ſwoich Komeſow / á niſli Biſkupow ſuchałac. O co ie
P. Bog y drugi raz onymiz nieprzyácielnimi iáko bedzie niſzey / karał. Lupus
Opát Ferrárieńſki wiele liſtow o tym nápiſal: pány one vpomináiac / y ná
nie ludzic / ná ktore byli láſkawí / nápráwuiac / y mowiac: iſz ſie dla tego pá-
nom nie

nom nie powodzi / iż kościołom krzywdy czynia y czynić dopuścić. Piše y do samego Karolusa one Apostolskie y śmiałe słowa: Czasby już aby bo-
lażn y miłość Bosta w sercu waszym przebywała: bo y do męstich lat przyšli-
ście. Nie odwołajcie dobrze czynić / bo niewiecie co iutro przypaść może.
Co dzień sie do sadu Boskiego przybliżacie / gdsie rzekna: Płać mu wedle w-
czynków iego. Strąśliwa iest wpasć w rece Boga żywego. A nie mówcie
nie moge tego uczynić: Bo nie da sie P. Bog z siebie śmiać. On wie co prze-
 możecie / a nic od was nie wyciąga / iedno co sprawiedliwego iest. Tam sie
nie bać gdsie boiażni nie maś. Czemu nie śmiecie tego odmienić / co sie stu-
snym być pokazuje: Sprawiedliwej rzeczy prosim / podobney królewskiej
mocy / nam potrzebney / a nie takt nam pożyteczney iako wam. Bo my z tego
docześne używanie mamy: wy / gdy inne uczynki dobre przystapia / dobra
macie wieczne. 2c.

Ná wschodnych stronách pustelnik on cudowny Joánnicius do nieba
przeniesiony iest. Przed śmiercią náwiedził go Methodius Pátryarcha / y
powiedział mu o bliskim też zesłciu iego / który był osmego po iego śmierci
miesiąca. Upominał przytomne umierać ten to Joánnicius: aby w wie-
rze prawowierney trwali / a herezjami sie bzydzili / a sami w miłości y zgo-
dsie żyli / a język swego ná nawyższego Biskupa ztorzeczenie / nie obracali.
Był lat sto y piętnaście.

Rok Páński 847. Leoná III. I.

Lotáriusa 7. Michálá III. 6.

Sergius Papież ná infy sie żywot przeniosł. siedział lat trzy y mie-
siac ieden. Po nim nastąpił tegoż dnia śmierci tego Leo czwarty
Rzymianin z oycá Rodualda. Pánowie Rzymscy bali sie aby o
iego poświęcenie / Cesárzá Lotáriusa y syna iego Ludowiká nie
rozgniewali / którzy sobie potwierdzenie Papiestkiego wybrania
przywłaszcząc poczel. Ale sie im ten Leo mocno o to zastawił y iest iego pra-
wo: Leo czwarty / Lotáriusowi y Ludowikowi Augustom. Miedzy wámi
y miedzy námi zmocniła sie znowá y przymierze: aby wybieranie y poświę-
cenie przyszłego Biskupa Rzymskiego / prawnie y wedle kanonów było. Te-
go Papieża Anástazyus święte wychowanie y wielkie cnoty y miłość gora-
ca ku P. Bogu / seroko wysławia. Gdy pátrzył ná pomázany y złupiony od
Sáracenów kościół s. Piotra: serdecznym wzdychaniem żalósć swoje po-
kazywał / ná wielkie sieżas ochodostrwa y naprawe onego kościoła zdobywał.
y uczynił temu dosyć: iż znowu bogatemi y wśeláctey ozdoby pełnemi y dro-
giemi naczyniami złotemi y srebrnemi / y oponami malowanemi / oltarze y
kościoly one ochodożył. Co dlugo tenże Anástazyus wypisuje. Tego pierwo-
tego roku swego Papiestwa / wielkiego Bazyliśka y zmiie ábo smoka mo-
dlitwa swoia odpędził. Ten smok v kościół s. Lucyey / który iest w Orphe-
ey w ziemnych głębokich iámách / wiele ludzi sámym tchem zarázał y zabi-
ł. Ná to miejsce w dzień Wniebowzięcia náświetszey Bogarodzice / Pa-
pież z ludem processye czyniac / y v oney sie dziury / która smok on wychodził /
modlać: to sprawił / iż on smok przepadł / a nigdy sie nápotym nie wřazał / y
miejsce ono żadney ludziom škody nie czyniło. Przydać y druga moc nabo-
żeństwa iego: iż ogień ktorego ludzie v gásić ná vliet Sáronow y Longo-
bardow w Rzymie nie mogli: on go modlitwa y krzyżem s. wřocił / iż dá-
ley nie záchodził.

Roku tego był Synod w Mogunciey / zá Rabaná sławnego w náuce y
żywoćie tegoż kościoła w tym roku postáwionego Biskupa. Ná którym / o
onez

Lupus epist: 49.
Słowa do króla.

3.
Joánnicius umarł
był lat 115.
In actis S. Ioanni-
ci.

1.
Sergiusa Papieża
śmierć.
Anastasiu.
Leo 4. nastal.
Distinct: 63. cap: 31.
Wybieranie Pa-
piestwa wolne.
Bibliot.

Smok wielki w
Rzymie.

Anastasiu.

Idem.

2.
Moguncki Synod
zá Rabaná.

Wpominki kšie-
sey trzy tysiące
Msy.

Naprawa ducht-
wnych.

3.
Prorokini fałszy-
wa.

Matt. Westmonas-
an: 854.
Polidorus ex An-
glia monumentis.
Anglia podatek
dane Papieżom.
Poddiakon krol
żoną bierze.

4.
Nicol: Pap: epist: 8.

Europalates.

1.
Mury nowe dla
S. Piotra.

oneż sie naprawe nawiecey starali / aby świecey imiona kościelne wracali / a
prawa sobie na nie y na duchowne osoby nie brali. Do czego iednali sobie
pomoc krola Ludowika / do ktorego pisali eddaiac mu swoje modlitwy / ko-
rych te summe miannia: Ofiar albo Mszy ss. trzy tysiące y pieć set: Psalter-
rzow tysiąc siedm set od wszystkich w oney Prowinczey Biskupow / kapla-
now / y kściezey. Tam naprawe obyczajow obmyślaiac / od siebie poczelu-
li / a dwie sie gromadzie rozdzielili. W iedney Biskupi z inemi swemi / Ewange-
liay y list s. Pawła y dzieie Apostolskie / Kanony y pisma Oycow swiętych
sobie przekładali y wważali / na posilek stanu kościelnego / y naukę ludu
Chrześciáńskiego. W drugiey siedzieli Opáci y chwalebni mnisi / czytając
Regule s. Benedikta / aby do wietsey naprawy y doskonałości osoby zakon-
ne przywodzić sie mogły: a co sie nakázilo / aby sie z oney reguly s. Benedikta
naprawować mogło. Pisali do Ludowika Augusta / żalując sie temi słow-
mi: Nieestety iż czasow tych mieysca święte części nie mają / y słudzy Boży miasto
wczeczenia / złupieni / bici y potwarzemi zostali. Násładowycie przodkow was-
zych / a z miłości ku P. Bogu kościołom obrony dajcie. rc. Tam wyznaw-
iac wiare mówia: Wiara czynków potrzebuie. rc.

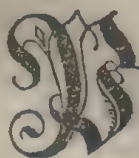
Tam tym Synodzie iedną fałszywą prorokini niewiastą / ktora sie kázno-
dzierka uczyniła / y o bliskim sędzie Bozym opowiedała / iakoby o czasie y
dniu iego wiedziała: przekonana iest. Zwiódła była ludzi wiele / y duchow-
ne niektóre / co iazá mistrzynią z nieba dana mieli: y brala wielkie iakmuż-
nie. Ale wyznac musiała bledy swoje przed onemi Biskupami: iż przez iednego
ptana do tego przywiedziona była / y dla nabycwania pieniędzy / ludzie osu-
wała. Dali na nie wyrok / aby iawnie biczowana była / a potem ze sromoty
onego swego prorocstwa zaniechala.

Roku tego Athulphus albo Etelwulphus krol Anglow do Rzymu na-
wiedząc groby swiętych Apostolow przyszedł. y część wyspu onego krola
był oćiec iego Egbertus dostal / podlegla kościołowi Rzymskiemu uczyniła.
aby pewny z niey podatek dawany co rok był. A ini onego krola w tymże
wyspie násładowiac toż uczynili. Wrociwszy sie do domu / pobożnie bázg-
lował / y oycem sie wszystkim poddanym stawil. Z młodości został był podob-
nym: ale Leo go Papież rozgrzeszył / gdy oćiec iego Egbertus bez iego
potomka umarł / aby żona wstac mogł.

Wá wschodnych stronach on przeznacny Methodius Patriarcha Cár-
ogrodzki tego też roku swiat ten pożegnał. Mikolay Papież w listach swo-
ich wielkim go nazywa: iż był wysokich cnót y nabożenstwa / y nauki wiel-
kiej. Wá iego mieysce nastąpił Ignaciusu rodu Cesarstwie / ale trzebieńiec ob-
nieprzyjaciół domu swego tak zelżony y do klasztoru między mnichy wrzuci-
ny. Pisał za nim Cesarz Michal do Leoná Papieża iego wybranie zalecając.

Rok Páński 848. Leoná III. 2.

Lotáriusa 8. Michalá III. 7.

Apież Leo po onym wtargnieniu Saracenow do kościoła s.
Piotra w Rzymie: wymyślił P. Boga sie radzac nowe mury w-
miasto / w którymby sie kościół s. Piotra zamknąć y otoczyć
mogł. y oznajmivszy myśl swoje Cesarzowi Lotáriusowi / báz-
zo sie z niego wtwardził / iż mu to nicetylo pochwalat / ale y srebi-
niemato na ono budowanie poslat. y zezwawszy Rzymskich panow y sta-
now wszystkich / a rady ich zrozumiaivszy / tego roku dzieło ono w imie Pá-
skie zaczął / ktorego aż roku szóstego dokonal. Ale go ona zła nowina zasztra-
śala: iż Saraceni wszystkie moriska armate Wenetom w Krotoniaku pugnali-
li / iż y łódka iedną cala nie została.

Synod

Synod wtory w Moguncyey zá Rábaná Arcybiskupá czyniony jest tego roku. Na który potepiony jest Godofskalkus z mnichá heretyk / i z okolo przy-
szrenia Bożego ábo predestinácie / wiele bledow wnošil / y śmiał náuczác /
iż P. CHRISTVS nie umarl / iedno zá te / ktorzy ná zbáwienie nápisáni sa. y
okolo Troycey przenaświeršey káceršwá glupie wymyslał / y ine stárych he-
retkow fałse wnošil. Odesłał go Synod ták nie pokutuiacego y rpernego
do iego Biskupá do Zinkmára Remenškiego / który widzac zákámmale serce
iego : w więzieniu go chował. Pisał o nim dlugi list do Leoná Papieżá.

2.
Tritemius in
Chron.

Frodoardus histor:
Remen: lib: 3.
cap: 13.

Rok Pánski 849. Leoná III. 3.

Lotáriusá 9. Michálá III. 8.

GDy Leo Papież pewna wiadomość miał / iż sie znówu Sáráce-
ni z Afryki ná wielkie woysto morskie gotuia / chcąc do Włoch y
Rzymu wtárgnać : z wielką pilnością y nakłady / mury Rzym-
skie stáročia osłábił / y ná wielu miejsc obálone / nápráwo-
wác počát. Sam okolo nich iezdzał y biegat / y rzemieślnikom
dowcipnie co mieli czynić wkázował. y postáwił pietnaście wiež nowych y
znáczna nápráwe uczynił. Ciátá tež swietych męczenników z przedmiešcia
šukáiac ich bárzo pilnie / do miáštá sprowádził / y kóšciolow ochedožyc y ná-
dáwac nie přeštal: prošac P. Boga áby przez one swiate obróńce / miáštá
onego w rece nepřzyacielskie nie dáwał. Dál mu tež P. Bog ná one Sárá-
ceny pomoc. Bo Neápolczykové y Amálphitowie y Káictani ochotnie sie
ná nie wypráwováli y gotováli / y z tym sie Papieżowi opowádáli. A gdy
iż Sárámeni nádhodžili / y v Portu sie Rzymškiego v Ošley wkázovali:
Neápolczykové pušili sie ná nie: stoczyli bitwé / ale ia wiátr wielki który
zaráz powštal / ták rozermat / iż Sárámeny po wielkiej częšci potopil. Wiel-
ka sie ich liczbá ná bezegách morskich y wyspách náydovála / ktore Chrze-
šćianie zabíjáli y wiesili y w niewola bíáli. Wiele ich tež do Papieżá przy-
prowádzono / ktore ná roboty do murów š. Piotrá potepil: onych ktorzy
kóšciol iego przed trzema láty zrupili. y ták Pan Bog z miłóšterdžia swego
przez modlitwé šš. Apostolow / obronił kóšciol swoy / nie reka ludžka / ábyšmy
sie nie chlubil / ale wiátry ktore spušil / iáko mowi pišmo / z štárbow swoidch.

1.
Mury Rzymskie
naprawowane.
Anastasius.

Sárámeni potopieni.

W Británnií mniesšey stáročá Károlušá krolá / mciáki Nomenoius /
pánu swemu wiáry nie dotrzymawšy / ná wielkie sie tyráńštwó / zlošci y lu-
pieštwá vdał. kóšcioly pšował / Biskupy wyganiat / v bogim y wdowom y
pošytkim krzywdy czynil / pánienci šromocił / y wšytkie niežbožności popel-
niał. vpomínal go Papież Leo / y do pokuty pišaniem przywódił: ale on y
listu przyiać nichciat / y Papieżem pogárdžil. O co sie Biskupi Fránciey zá-
šnućiwšy: zebáli sie ná Synod / dwádziesciá y dwá w liczbie / y list nabo-
žny do niego pošáli / wyklináiac go iesliby sie do pokuty nie obrocił. Nabár-
žley mu o to láia / iż Papieškim vpominániem y listem pogárdžil. y ine mu
iego zbrodnie wymawíala / y wie czynym potepieniem grožá. Sam go Pan
Bog zábił roku przyšlego. te sie tyšlo šlová o nim w Chronice náyduia: No-
menoius zá roškazániem Božym od Anyolá zabity / zginat.

2.
Lupus Ferrariensis.
Nomenoius tyrán.

In Chroni: Eugo-
lismenſi.

1.
Saraceni w Kor-
dubie.

Rok Pánski 850. Leoná III. 4. Lotáriusá 10. Michálá III. 9.

Kordubie w Hispánnií Sárámeni ábo Arábowie Máhometa-
ni / gdzie štolice swóie kroleštwá onego mieli / včíšćac y zabíjác
o wiáre w CHRISTVSÁ Chřešćiany počeli. Do tego času
dopušćili im kóšciolow y Biskupow y naboženštwá wolnego /
áč w wielkiej nedžy y vragániu / y krzywdách / y niewoley. A

27777

roku

Eulog: Memor:
Sanct: lib: 2.
Meczenicy w
Kordubie.
Perfektus mecen-
nik.

Mahometani kry-
ta się z swoim za-
konem.
Jan kupiec me-
cenik.

2.
Karolus nie wo-
ienny.
Annales Pitci.

Krol yporny ka-
rany od P. Boga.

Tudensis & Rode-
ricus.
Ramirus pobit Sa-
raceny.

3.
Lupus epist: 64.
& 93.
Nauka do krola.

4.
Siegebertus.
Boemi abo Cze-
chowic.
Głod.

Ociec synacká
dla głodu zabić
chciał.

roku tego meczył Chrześciani y zabić poczęli. Co wypisał Eulogius ka-
plan Korduby / samże też meczennik święty. Napierniwszy był Perfektus ka-
plan / którego zdradliwie pochwyćwsi Saraceni / iawnie mu wyznawać
kazali: co by o Mahometcie trzymał. A on Mahometá zaraz iáko fałszywe-
go Proroka przeklinał / á CHRISTVS iáko prawego Boga wychwalał. Co
ściac go kazano. Chrześciane ciało iego w kościele s. Acystela ze czci
pogrzebli. Jego mecznictwem wiele się wiernych do korony tákiej zapaliło
y z gor y z lasow / w których niektórzy się kryli / biegeli dobrowolnie na óne
śmierć dla CHRISTVSÁ: ták iż się sami Arabowie ábo Saraceni przekle-
li / wpadku się swego państwa bojąc. Bo dowodzić prawdy swego Proroka
nie mogąc: odkrycia się fałszow swoich boia. Po Perfekcie o tákież wyzna-
nie CHRISTVSÁ y zganienie Mahometá / zabity jest Jan kupiec / którego
pierwey po mieście włożono y biczowano. y ták się Chrześcianska wiara o-
żywiła między onymi Poganym / y moc swoje okazała / ośpatość miciała
ona Mahometanska pokusa zmiatać.

Żás znorwu Nortmani ábo Duneczcy państwo Karola Kálwá po Se-
quante rzęce náiaćhali. Których się przeleł Karolus nieczemny / po kor-
nich kupił / y dał im ná osiadłość Normandia / y Godefridá wodzá ich
towarzyszą swego ná krolestwo przysłał. Chciał mu ná one nieprzyjaciele
tarius Cesarz brat iego dać pomoc / y iuz się był ná nie ruszył: ále gdy po-
on z nimi niewieczny / iuz był zamknięty / do domu się wrocil. Pátrz ná
dy Boże: on co Biskupow z Synodu Neldenskiego y Páryskiego słuchać
niechciał / swoich nieprzyjaciół słuchać musiał. On co dobr kościelną
wrócić nie kazał / swoje własne sromotnie tracił. Doznána rzecz w krolach
iż krolestwáich z pomocy swej wypuszcza P. Bog / gdy oni pomocą swo-
kościotwórcę iego nie bronia / ábo ich krzywdy cierpia. Co się y tego czasu po-
twierdziło: Bo on Ramirus krol Hispański / który s. Jakubowi trybut da-
wał / tyż Nortmany ná morzu v Legionu / gdy tákże państwa iego pso-
chcieli / poraził / y 70. okretow ich spalił / y w bogacony z nich zostal.

Do tego Karolusa znorwu Lupus Opát listy piše / ktoemu go wolne-
mi stowoy do pobożności y do Páńskich obyczajow przywiczá / áby nabożny
był ku P. Bogu y wdzięczny. Aby płochym ludziom y niemadrym radzić
się / á chwały swej innym nie dawał: pochlebcow nie chował: w sadách spra-
wiedliwość bogátemu y w bogiemu prawdziwie oddawał: w státku trwał
gdy się co dobrego postanowi: zły się strzegł: moźnych się nie bał / gdyż te-
ktore sam mocne uczynił / poniżyć ie też sam może: áby ludziom nie bufał
iedno Bogu samemu. czego się uczynić nie godzi / áby tego nikt v niego pro-
sić się nie wazył. áby pospolite dobro y pożytki miłował: zle karał / práwa do-
bie ná nich wykonywał. áby iálmuzny wielkie czynił. Słych sług y hárdych
iáko Dawid mówił / áby nie chował: Mądrych się rádził / ktorzy ábo z dozna-
nia ábo z náuki ábo z Duchá s. mądrość máia: á dobra ráde przedko wyko-
nywał: áby stáre dżicie pánow y przodkow krolow czytał. zc.

Tego też roku Ludowiká bratá Karolusa krolá Fráńkow Czechowie
ábo Boemi wojsko porazili. Piše Sygebertus / iż w opetánych czárci po-
wiadáli / iáko ná oney wojnie byli y ludzie do zwády y wojny pobudzali.
Głod też nie tylo Fráncya ále y Germánia v Xenu roku tego bázro strapił.
Kábarus Biskup Mogunccki o trzy stá głodnych żywił. W ten czás mą-
ieden z Grabfelden szukać żywności / á w lesie iednym z żona y z synacz-
kiem bédac / do żony rzekł: Synaczka tego máłego zabić / á głodem nie
vmieraywá. Oná bázro dziećciá broniła: ále ie z reku iey wyrwał / y w las
z nim wstąpił / áby máćka ná iego śmierć nie pátrzyła / gdy się żelazem za-
nosił / á troche rozmyślał / wyżzał dwu wilku / á oni ielenice ábo lánia iedzą
y porzu

y porzuciwszy dziecie/ odpłoszył wilki/ á onym miesem łaniey głod swoy y żo-
ny swey odegnat/ P. Bogu dziekuiac/ iż go od krwie własnego syná wybá-
wić raczył.

Rok Páński 851. Leoná III. 5.

Lotáriusá 11. Michála III. 10.

Mzispániey iáko sie w Kordubie przesładowanie y krwie świe-
tych męczenników rozlewanie od Sáracenów poczęło/ tak iez-
sze trwáło. Eulogius s. iuz też więzieniem Chrystusowym bez-
dac/ y Biskupá onego miásta w towarzysztwie máiac/ piše: iá-
ko księza wieże nápełniáli/ á kościoły puste stały. Zámstydze-
ni y poniżeni káplani y studzy ołtarzá/ śpiewania wstawáły/ á wieże Psál-
mami bzmiáły. Nie było czytelniká ná pulpicie/ ani Lewity ná Ewángel-
lia do ludzi. zc. Izáák z Korduby mniskiego stanu/ sam sedł do sedziego/ y
przed nim sie Máhometem bzydzil y ściety iest/ y ciało iego spalono/ y po-
piól do rzeki wrzucono. Po nim także Sancier zabity/ y šest mnichow/
Piotr káplan/ Walábonsus/ dyákon Sábiniánus/ Wistremundus/ Zábén-
cius/ Jeremiás/ ktorzy wsfyscy CHRISTVSA y wiáre iego wyznawali/ á Máh-
ometskie zabobony gánili. Po nich Sefinándus dyákon Korduby/ y pá-
wel także dyákon/ y Theodomirus mnich. A nie tylo meżowie duchowni y
mnisy/ ktorzy sie iuz do woyny z czártami przyczyl: ále y niewiásty y mlode
pánny do korony sie oney kwápiły. Dwie siostrze pánienki Tiunda y Alo-
dá/ máiac oycá Máhometaná/ á mátkę Chrześciánkę/ choć nie bázno nabo-
żná/ dla takiegoż wyznania CHRISTVSA, y bzydzienia sie Máhometá/
ścięte sa/ gdy ich nikt ná mówić y odstraszyć od wiáry świętey nie mogł. Cid-
lá ich porwáli Chrześcianie/ y synely cudami/ y samym Máhometanom po-
moc dáiac. Zánimi vmeczony y ścięte sa dwie pánience Glórá y Mária. Gló-
rebrát obżałowat y wydał. Obie s. Eulogius w więzieniu písaniem cieszył.
Po męczénstwie tych pánienek on krol Sáracenští Habdarágman puszcic
ine wsfytki więźnie rozkázal/ wsfydzac sie oney smáłości ich/ iż Máhometá
tak przetlináć/ y tak sie do śmierci kwápić sami nie bali. wsfedł też z więzie-
nia w tenże czas s. Eulogius/ y był sie z inemi. Bo im prawey wolności nie
dawano. Co sie potym działo/ drugiego roku wsfyszm.

Ebbo on Remenští Arcybiskup/ o ktorego biskupstwa wielkie były po-
swarki/ roku tego do oycow posedł. O tym piše/ iż Bernoldus nieiáki w
Remie/ widział dusze tego Ebboná w Czyściu/ á ona prósi o modlitwy y iá-
mużny/ á nawiecey o osiáre Mfey s. To widzenie wypisał Hinkmárus Re-
menští Biskup/ iáko twierdzi Frodoárdus.

Rok Páński 852. Leoná III. 6. Lotáriusá 12. Michála III. 11.

No Papież/ muirow y więz miásta nowego/ w ktorym kościół s.
Piotrá zámknat/ szczęśliwie dokonał. Zaco P. Bogu dziekuiac/
zezwał wsfytko duchowienstwo y pány Rzymskie/ mury one
żegnał. Obchodzili processjami mury one śpiewáiac Psálmy/
bosó y popiół ná głowie máiac/ y woda świecona kropiac. Nád
ktorem Papież trzy modlitwy uczynil/ P. Bogá prosiac: áby on kościół ná
wieki w obronie iego zostawał/ á od nieprzyiációł iáko pierwey nágrawány
nie był. Tánże ono Castellum S. Angeli zbudowane/ w tenże czas przeze-
gnat/ y ine cerimonie w wigilia ss. Piotrá y Páwła odprawiwsfy/ Mfá s. w
kościóle osiárowat. y było wielkie dniá onego w Rzymie wesele. Zwác miá-
sto ono od imienia swego Leonina kázal.

I.

Eulogius vt supra.

W Kordubie wy-
znawce.

Izaak męczennik.

Sancier męcen-
nik y ini.

S. Eulogius lib: 2.
cap: 7.

W Kordubie mę-
czennicy oboicy
plci.

2.

Ebbo Remenški w
czyściu.

Frodoárdus histo:
Remen: lib: 5. ca: 3.

I.

Anastafius Bibliot.
Murow żegnánie
od Leoná Papie-
sá.

Castel: S. Angeli.

Anastafius.

Z Korfyki Colo-
niá.

2.

Eulog: in memor:
Sanct: lib: 2. cap: 9.
10. 11. 12. &c.Męczennicy w
Kordubie.Biskupi Hispáni-
cy pobládili.

3.

Skaranie tyrán-
na.

Ná Korsyce wyspu obyvátele geste náádzdy Sárácenow cierpiac: do Pa-
pieža sie wcieli / prośac o iáto osáde. y dalim Papież Portua miásto ono doe-
bze nápráwiošy / y do obron y do miešťania wczesne^o rozdat imi winnice /
role / aťi y wierność w nich ku stolicy s. opátrzył. Dla teyże przyczyny y Sár-
dynia byla wciśmona: y niektorzy Sárdy we Włofech pod Papieżem osiedli.

Wracamy sie do Hispánicy. Ono wybáwienie z wíziénia swietych
męczennikow / nie pošlo z láskawości Máhometánskiey: ále z rády niektor-
rych Biskupow przyiań z nimi máiacych. Rádžili krolowi / aby Biskupy
zezwał ná Synod / ktorzyby zázakáli Chryściánom swoim / aby sie nie wdá-
wali ná one śmierć do wyznánie CH RIST VSA y gánienia Máhometá. y
nim oni sie Biskupi zázakázaniem krolowskim zebrałi: wiele goracych serc
ku P. Bogu do śmierci sie oney o cześć Chryśtusowe čiśneli / y wznowili sie
miecz Sáráceński ná nie. Do tego roku męczénstka korone odniesli / Gumer-
sindus Toletánski / Aurelius y Felix žonáci / y žony ich Sábigoťa y Liliośa / y
Georgius nimich / Chryśtoph z Korduby / y Leowigildus / y inych niemálo.
ktorych mešťwem gdy sie bárzo obražal krol Hábbarágmán: rádžil sie swo-
ich co czynić miał. y rádžil mu aby ich nie zábił / ále tylo wíziéniem ie tr-
pil. O czym dowiedziawšy sie oni wypuśczeni z wíziénia / y im / kryli sie y
wiele nedze wlozczac sie cierpieli. Drudzy teź swiát miluiacy / wiáry sie swi-
tey y CH RIST VSA przeli. A gdy sie oni Biskupi ná Synod rozkázány ziać
li: wielce pobládžili y zgrzešyli gwoli Sárácenom. Do zázakáli / aby nie
ná męczénstwo ono nie šedł / y żadnego táť zábitego / aby nie zázakázali
nie miał. Sam tylo Kordubénski Biskup temu sie sprzeciwił. Eulogius ná
nierzewno / piśac te dzieje / nárzeka.

Tegož roku onego okrutník Hábbarágmán krolá Máhometánskiego cu-
downie P. Bog skarał. Bo gdy dnia iednego w domu swoim ná wyśoka śa-
le wšedł: wšrzał ná šubienicách wiśac męczenniki Chryściány: y wšr-
zał aby čiáta one ich palono. Jeśze ogień pod nimi nie pogasł / á P. Bog
Anyolá swego pošal / ktory mu iezýł y mowę odiał / y táť go wderzył / iz
nocy zdechnać musiał. Nástąpił syn tego pierworodny Máhomet ná ono
krolestwo / táťże wielki nieprzyiáciel Chryściánom.

Rok Páński 853. Leoná III. 7.

Lotáriuśá 13. Michálá III. 12.

1.

Swięcenie od slo-
żonego Biskupá.

Ná wielki Synod we Fráncyey w Swesfonte / ná ktorým obe-
nym sie stáwł krol Károlus. Był ná nim sad o Ebbóná uź w-
mártego / niegdy Biskupá Reménskiego z onego wrzedu złożone-
go: iesli či ktore on swięcił / ná swoich wrzedach y wšlugowanu
otcarzá zosťac mieli. y osáđili nawiecy zázáinkmárowym podu-
šezemim / aby wšyscy złożeni byli / ktore on swięcił. Co potym Mikolay Pa-
piež stázil. Ná tymże Synodzie Károlus kóścioly y klastory y špitale w-
krzywobzone / pošly swoje rozšyláiac / nápráwować y wráćac im dochody ich
rozkázal. O czym iest dlugi list iego / y instrukcyá. Tegož času zázá Tora-
mani po rzéce Ligerze do Fráncyey dzielnice Károlusowej wpádl / y wielkie
škody y mordy poczynili / á zwałęzázá w Wánnecie mieście / w ktore niešpo-
dziwanie wbiežawšy / w Sobote wielka Biskupá zábili y kšieža wšytko / y
polupili kóścioly / lud wšytek w mieście ábo pomordowali ábo poimáli.

2.

S. Marcin do An-
tyfiodoru przenie-
siony.
Oddo Cluniac.

Przydáie Oddo Kluniáceński Abbas, iz dla tych Duńczykow ábo Tora-
mánor / gdy sie do obleženia Turoná gotowali: čiáto s. Marcina Kánoni-
cy wyniesli / y do Antyfiodoru z wielka czcią záwiešili. Edzie gdy cudá me-
zliczone náđ choremi byly / á z ofiáry pieniódze bogáte wrošly: kšieža Antyfio-
doršy

odorsey / dzielić się ofiara z Turonczykami chcieli / mówiąc: iż też tu nasz s. Germanus cudą czyni. Zmówili się na taką zgodę. Postawili tredowatego po wszystkich ciele / między onemi dwiema światem / mówiąc: po której stronie tredowaty zleczy / temu cud przypisany być ma. y zostawić chorego przez one noc w kościele: skoro dzień był / obaczyli iż po tej stronie gdzie był s. Marcin / zleczone jest. A drugiey nocy zaś / gdy onego chorego na drugi bok do s. Marcina obrócili: także zleczone strona ona została / y na wszystkich ciele zdrowym się znalazł. Co tak wykładali / iż gościa s. Germanus w domu swoim wczuć chciał / y temu rad wstąpił. wedle kanonów kościelnych które są / aby biskup przyjmując biskupa gościowi wstępował / y miejsce pierwsze dawał. Tak y w niebie będąc święci Boży / kanony y prawa kościelne zachować chcieli.

Synod wielki w Rzymie zgromadził Leo Papież 67. Biskupów / na którym y posłowie Cesarscy byli. Na nim potępiony jest y z kaptanstwa złożony Anasztazyus kaptan / albo Kardynał s. Marcella / przeto iż opuściłszy swoje parochia w Rzymie / w cudzej pień lat mieszkał / a przywieść się cześnym wspomnieniem Papieskim na swe miejsce nie dał. Chciał być Papieżem / y na Leon 7 Cesarza pobudzał / y po śmierci jego mieszkał. Na tymże Synodzie 42. Kanony na naprawę życia pobożnego duchownych y świeckich postanowiono.

W Kordubie w Hiszpanii gdy Mahomet po śmierci oycy swego Abrahama na królestwo Saracenię nastąpił: srogim się nieprzyjacielem Chrześcianom postawił. Obalał kościoły ich które za panowania Saraceniów postawili / y to co do świątyni przbudowali / y przegrażał się wygnaniem wszystkich wiernych / y wiskali rozmaitemi niedziami. wygnał wszystkie Chrześciany z dworu swego / y służby im dworskie obiał / y dochody pobierał / a iednakże miał na się niektóre wojny / odwołał się do swego okrucieństwa. Prześcieniem niektórych synów ciemności y swiata miłośnicy przeli się CHRISTVSA / y do sproszenia onego zakonu y proroka przystawali. y już się on Mahomet namiewał z innych / iż się na męczeństwo nie kwapił / mniemając / aby iego pogroźki one im nabożeństwo y świątosc obiał. Lecz P. Bog napierwcy wzbudził kaptana młodego w latach y wrodziwego na imię Gándila / który śpiesz dobirowolnie do sedziego / opowiadał Ewangelię Chrystusową / y sproszenie proroków Mahometów przekładał. Co gdy królowi opowiedziano / zadrżoł się / iż się napadował ten który się mocy jego nie bał / y rozgniewany / y Gándila do więzienia dał / y Biskupa znowu Kordubieńskiego poimąc kazał: ale wśedł gdzie mógł / y strzelił s. biskup. Chciał już wszystkie Chrześciany zabić / y białą pień rozprzedać / by mu byli radni iego nie odradzili. Zabił iest y obieszony on Gándila. a po nim Anasztazyus kaptan / który także do sedziego śpiesz Mahometów ganił / y Felix mnich Komplutencki toż czyniacy / zabił y obieszni sa.

Po nich pánientka Digná wrodzeniem s. Agathy wspomniona / y do kościoła wzywana / przysła do sedziego / y grzechy mu iego y sproszenie Mahometów wymawiać / CHRISTVSA sławiła. y zaraz ścieta iest. Po niej Benildis dostała niewiastę / wyznawając przed sedziem CHRISTVSA / a iżąc fałszywego proroków zamordowana iest. Za temi gdy też Kolumba pánientka z Korduby mnich / dobirowolnie do sedziego przyszedł / nauczał s. Ewangelię wychwalał / a fałszywego proroków hánbił: długo ia namawiał / bo była wrodziwa y mądra / aby CHRISTVSA odstąpiła. w czym gdy ia trudna a przyprawdzie mocna doznawała: na śmierć skazana y zabita została / do CHRISTVSA posła. Prześcawna śmierć y korona Kolumby oney druga pánientka z Korduby Pompozá pobudzona / szukała pogody do takiey

O ofiarę poświęcenia.

Cud s. Marcina.

3. Anastasius Biblioteciarius qui hoc tempore floruit. Anastasius Kardynał złożony.

4. S. Eulog: memor: Sancti: lib: 3. W Kordubie przesładowanie.

S. Gándila męczeństwo w Kordubie y innych.

5. Digná męczeńska. Benildis męczeńska. Kolumba.

Pompozá męczeńska.

	<p>že dla CHRISTVSA Korony : ále dlugo od swoich ktorzy iey myśli inž byli zrozumieľi / zátrzymána / y zámykána / až po dwu leciech prágnienie ono y goracość miľosći ku swemu oblubienču včasitá. Byla z mladosći do czystosći swietey od Bogá wezwána / y rodžicy iey bogátemi bedac / klastor iey zbudowali / ktory Pinna Melaria zwano. w ktorym žywot swiety y ostrymiodac : zápalona chećia ona do mecenštwá / wytrásć sie z klastoru czastochćialá. y vpátrzywszy czas gdy wrotá otworzone náležla : noca do Rordubypobiegla / y przed sedziem stánelá. y tam wiare Chrzesćianška wyznawáiac / á falszywego proroka odmiatáiac / wyrok ná sie smierci odniošla. Cialo iey w rzekę wrzucone / á potym od wiernych nálezione w košćiele s. Euláliey przy Kolumbie s. wczciwie od káplanow pochowane iest.</p>
<p>6. O niewiešcie ná Papiestwie. Dedichindus Abbas in appendice ad Chronic : Mariani. Henryk Cefars odšcepieniec. O Pátryarchách Cárogradskich wietci.</p>	<p>Marianus Scorus w swotey historyey nápisal / iz tego roku umarl Leo czwarty / y po nim nástapila ná Papiestwo niewiašta / ktora zwano Joánná. y siedziála dwie lecie y pieć miešciey y cztery dni. Żyten Marianus potym iáko sie to dšiac miało / we dwiešćie y trzydšiesć lat : á przed nim žádná swiećie historyk tego nie pisal. W ten czas gdy to pisal Marianus / Cefarsz Henryk trzeci / odšcepiencie od košćioła zostal : á Papiesz Grzegorz siódmy / z nieczystymi káplany ktorzy náloznice choráli / walczył. y woleli dudy wykletymi być / niżli one niewiašty opušćać. Bylo y to / iz ná on czas o Cárogradžkiey stolicy šerzyla sie wiešć / (áčz nieperwá) iz ná niey niewiašta siedziála : á to y dla tego / iz czesto ná nie trzebieńce niewiaštom podobnebrano. Co piše Leo dziewiaty Papiesz / okolo roku Pánskiego 1053. pod tymczasem te plotki y kłamstwo Marianus nápisal. y moglo to być : iz to co šeršec bylo o stolicy Cárogradžkiey / to oni odšcepiency przy Henryku Cefarszu falszywie ná Papiestwo stolice kładli. Po Marianie Sygebertus mnich odšcepieniec / w lat trzydšiesć teš plotki do swey kroniki wlozył / y ini niepišázn / ktorzy iáko muchy ná rány y rope przypadáia.</p>
<p>7. Plotki o niewiešcie ná Papiestwie. Anastakus. Wielki dowod ná falsz. Phocius nie mogl tego falszu došćić.</p>	<p>Báśń te y kłamstwo rozšeržyli dšiesiešy heretycy nieprzyiaciele stolice s. Rzymškiey / y po falszowali Marianá tego tert / y sami sie pomiešáli / iedni ták dudy owál plotac. To pewná iz tego roku w ktory to kłamstwo Marianus kładzie / žyl ieszce Papiesz Leo do dwu lat. y to twierdzi Anastazyus Bibliotekarius / ktory tego wieku žyl y ná te Papięze pátrzył / y žywoty ich pišal. y po Leonie kładzie Benedikta / po šesćci dni ná one stolice po Leonie posádzonego / y šlowá iednego o tey niewiešcie nie kładac. Komuž tu wierzeć / temuli / co po dwu štu lat y trzydšiesć o tym piše / czyli temu kto ná to pátrzył / y tegož roku žyl : To falsz ten nawiecey potepić može : iz Gregorius zwlašćz Phocius wielki nieprzyaciel stolice Rzymškiey / y ini / ktorzy wšietkle potwarzy ná Rzymškie Biskupy šukáli / y wšyetkie náše historye zburzáli / aby czym takim Papięze posromócili / ine dáleko mnieše rzeczy wymawiaiac : iáko by tákiey sromotney zámilczeli : A Leo dziewiaty gdy to Gregorius wymawia : iz śnac niewiašte ná Cárogradžkiey stolicy mieli : iáko by to byl śmiál zámiać / co iemu samemu zárucono być moglo : W Laonice Chalkokondile / ktory niedawno historya swoie pišal / to iest roku P. 1460. coš sie o tey niewiešcie náduie : ále nie z niego / iáko teš dowodzi Florimundus Gallus / on falsz wyszedl / iedno z heretyká Klausera / ktory go z Grecieo przektádać / to zdraćliwie przyložyl / iáko nieprzyaciel prawdy. Ten Florimundus Gallus dšiwie perwnemi y mocnemi wywody ięzykiem swym šráncuškim falsz ten iáko dym rozbiá / ktory sie teš sam niezgoda heretyckich powiešći obala. Bo iedni te niewiašte zowia Joánná / dudy Jágneška / dudy Gilberta / dudy Isábela / dudy Mágárita. Dudy ia zowia Janem siódmym / dudy Janem osmym / dudy dziewiatym. A ono tášná y iáwná rzecz iest / co byl Jan siódmy y osmy / y dziewiaty. y niewiedza góšie</p>
<p>9. Kákokondile pišmo zfalšowane. Niezgoda plotki wydać y kłamštwá.</p>	<p>tey niewieš</p>

Wiek 9. | Rok P. 854. Leoná 8. Lotar: 14. Michálá 13.

9II.

tey niewieście czas y miejsce naznaczyć mogą. Jedni dwie lecie / drudzy cztery tylo miesiace / drudzy rok iey Papiestwa licza. Otkrom Anastazyusa / inionego wieku pisarze wshyscy / Hinkmarus / Lupus / y ini / po Leonie licza Benedikta. Mikolay Papięz także go kládzie / y niektore Synody / á o tey niewieście ámi slychác ná on czas. Lecz sie temi básniámi skóda dlużej báwić.

Rok Páński 854. Leoná III. 8.

Lotáriuśá 14. Michálá III. 13.

Leo Papięz Centumcellę miásto ob Sárácenow obálone ná inše miejsce obronnięse / y przy wodzie z obíawienia Bostkiego wkażáne / postáwily pomurowaly wshytým opátrzył / aby obroná od Sárácenow byla / y sam ie žegnał tám iáchawšy / y Leopólim nazwał.

Ná wšchodnych kráinách Ignácius Pátryárchá ná Synodzie zložyl z Biskupstwá Syrákusánskiego Grzegorzá / o iego wysłepki / y poslal do Leo Papięzá o potwierdzenie / ktore Papięz odložyl / ázby drugiey strony wysłuchat. Byla tá rzecz wielkich rosterkow y odszepieństwa poczatkiem / gdy sie stáral Gregorius / aby Ignácius zrzucony z stolice swey byl / á Phocius świecki pan y trzebieniec ná niey zásiadl. Ná on czas Syrcilia byla pod Césarzmi wšchodnymi / choć Saráceni ná niey moc mieli.

Michal Cesarz Cárogradzki dorozšy / opiekuny porzucił / y iednego / to iest Theoktystá / przez Bárde wniá swego zábil / á drugi / to iest Mánuel / sam zložony z opieki vmárl. y sštal sie z Michálá niebožny y zložliwy pan. Pedagog iego / y ten Bárda / ktory ná páństwo sam wšádzić sie chciat / bárzo go z pochtebcámi popšowali. O czym piše Kuropálates: iáko sie nowý Césarzem sštal / w nieczystości y w okrucieństwie / w ktorym y máce / ktora go od zlego odwodžila / nie przepuścil. Wázył sie z kościelných ceremoniy y Sákrámentow násmiewác / y one ná komedye y blaženštwá obrácác. Vezymil sobie Grilla Pátryárche / y náspáwial drogich ornatow y kielichow / y inego naczynia ná wzor kościelny / y kazał mu z towarzysšmi nieczystými Wšá spáwować / y spiewániá y muzyki czynić. Nákoniec y po vlicách iáko by z procesšy wychodzili / y zšli sie raz z Pátryárchą / času gdy nabožne litánie kościol odpráwował. Nie wštapili / ále z Pátryárchy sie násmiewáiac / láiašniem go odpráwili. y raz niewštydliwy Cesarz zmyslił przed mátká : iž Pátryárchá przysiedl / aby rychlo do niego sie ná bránie blogošláwieństwa powápila. Zákrýl byl twarz on Gryllus / iž go nie poznawšy / nabožnie do ziemie przypádl / blogošláwieństwa od niego prošac. A on sprošnił brzuchem trzasnal / y słowa geby swoiey godne przerzekł. A Césarzowa nabožna y święta záwšydzivšy sie / syná ostro karála / y bliska pomšte Bostá náń opowiadála.

Rok Páński 855. Benediktá III. 1. Lotáriuśá 15. Michálá III. 14.

Anod Wálentyński w Gálliey 14. Biskupow. Ná ktorym drugi raz onego heretyká Godoškálká potepili. y wyználi Oycowie oni / iž p. Bog dobre z láski swey oblogošláwia : á zle dla ich zlošci potepia. y nie dla tego žli gina aby dobrými być nie mogli / ále iž sámi dobrými być niechcieli. Bo ten heretyk okolo przeyzżenia Bostego iáko sie wyžšey rzeklo / bládžil. Támže potepili wyžywániá ná reke / ktoby zábil w tákiey zimowie / aby iáko srogi mežoboyca karány byl / á zabity aby kościelnego pogrzebu y modlitwy nie miał / y proša Césarzá aby tákiego grzechu nie dopuścil. Ná on czas pánowie świeccy rzadzić košciolámi chcieli / y ducho-

Epist: 2. 9.

I.
Anastasius.
Centumcellae Leo-
polis.

Syrakuski Biskup
Grzegorz. nie do-
brego.

2.
Michal Cesarz
słym być poczyna.
Bárda.

Curopalat.

Blaženštwá z ko-
ścielných ceri-
moniy.

Curopalates.

Z mátki sie ná-
smiewal.

I.
Extat Tom: 3. Con-
cil: edit: Venetæ.
Godoškalkus he-
retyk.

Wyzywániá ná re-
ke zakazáne.

Świeccy.

y ducho-

2.
Ludowik Cesarz
do Rzymu.
Anastasius Bibliot.

Potwarz o Frán-
kach.

Leoná 4. smierć.

Plebanow náuki
od Papieža.

3.
Etelulphus krol
Angielski w Rzy-
mie.
Matthaeus Walt:
monaster.

4.
In vita S. Gregorij
lib: 4. cap: 86.
Smierć dšinná
nieczystego ka-
plana.

Ian Probosc
mnichow sadso-
ny.

y duchowne wolności y práwa iáko w lesie rozbiúali / y Synody Biskupow
sláć sobie do potwierdzenia kazáli.

Ješeze był żyw Leo Papież / gdy Cesarz Ludowik poburzony od Dá-
nyelá mistrzá żołnierskiego / do Rzymu nád spodziewanie przybył. Przysię-
wodził od Papieża / prosił go o sad y sprawiedliwość na Gracianá Rzy-
miániná také mistrzá żołnierskiego. y stáwíl Dányelá / ktory smiał kláść te
potwarz ná Gracianá / iáko by tak mowić miał: Co nam po tych Fránkách
we Włoszech: póżytku nam nie czynia / á náše posádaia: przysowmy Gre-
kow / á z nimi sie zmowimy Fránki wyženmy. Ná co mu wysytek Sena-
Rzymiski przy Papieżu y Cesarzu kłamstwo zádal / y dowiesć nie mogac Dá-
nyel falsu onego / dekretem praw Rzymskich / dány jest Gracianowi / aby
nim czynił co chciał. Lecz go Cesarz wyprosił / z Rzymu w zgodzie odia-
chal. A Leo Papież żywota tego dokonal. siedział lat osm y trzy miesiące
policzony między święte / y od Anásiazyusa wysoce wychwalony jest. Wiele
nádal kóściołom / wielkie fundácye uczynil / klastorow niemálo náprawił
ktore y Greckimi mnichámi do služby Božey osadzał. Nápisal kazanie sbo-
homilia do Plebanow / ktora sie y Anzelma Lucen'skiego Biskupa nálažla.
Dobrze sobie poradza gdy ia Plebani przepisa / á to wypelnia co w niej jest.

Zá tego Papieża niewiedzieć ktorego roku Etelulphus krol zachodnych
Sáxonow w Anglię do Rzymu przyszedł / z synem swoim Aelfrydem / kto-
ry tam ná krolestwo zá oycowská prosba od Papieża koronowany jest. y od-
dal on Etelulphus przywilej / w którym zá zezwoleniem swoich pánow
dziesięta część ziemi swoiey P. Bogu y náswietsey matce y wšem świę-
tym dáruie. r. Rok w Rzymie przemieszkawšy / do krolestwa sie swoež wrocil.

Zá czásow tegož Leoná / dzialá sie ona strážliwa rzecz / ktora wypisá-
Ioan: Diaconus, okolo Jana Probosca w klastorze Osticy zá Megista Bi-
skupa. Ten Jan w nieczystości z niewiásta mieskal: y niemoco podá-
frogiey wkarany / pokute obiecal. Ale stowa P. Bogu nie wišil / bo ozo-
wiarowšy / wrocil sie do grzechu pierwszego. A nocj iedney wkaral sie s. Grze-
gorz iednemu mnichowi mowiac: wstań á powiedz Proboscowi / aby po-
kute czynil / á to co bez wštydu zebrał / w bogim zá swe grzechy rozdal: bo dnu
trzeciego vmrze. Przeleť sie on Jan gdy mu to powiedziano / y tak uczynil
iáko s. Grzegorz kazal / pokutowal / y rozdal wšytko co miał w bogim. y dnu
trzeciego bázg zachorzał od rána áž do wieczora / y iuž okolo niego iáko w
márlego Psálmy mnisy śpiewáli / y Mše zań mieli / á iednáť siedzac ná-
nim žle o nim mowili. A gdy nań woláli / k sobie przyszedł / y troche sie wsmie-
cháiac rzekl: Přerwálišcie mi spráwe: slyšalem coście mowili / nie mowicie
žle o ludzích / boście mi trwogi přyczynili. Stánałem przed Chrystusem /
przy wielu Anjólách / y swárzyłem sie z dyablem / y zá pomoca s. Jedzie-
s. Grzegorza ná wšytkom mu odpowiedział. Wiedźcie iżem do nog Chry-
stusowych kláść musiał zákonna kwarte y miárke / y zwyczaj iáknůžn / y
świece / gdy mie z pilności o wšytko pytało. Ná iednem rzecz odpowie-
dzieć dyablu nie mógł / y záwštydziłem sie / y wybrnáť z niey iešcie nie moge /
y o niem sie iákoście widzieli počil. A gdy go pytáli co bylo takiego: powie-
dzieć niechtál. Kazal potym wšytkim wynisć / á iednemu tylo káplanowi
przy sobie zostáć / y wolal: O Andreas hoc anno pereas, qui me prauo con-
silio ad periculum compulisti. to iest: Jedzieu vmrzy tego roku / boš mia-
žla ráda w niebespieczność wepchnal. y zá tym skonál. A on Andreas / kto-
ry unioł Bárbiliánskich klastornych náymował / w sroga tež niemocy dlu-
ga vpadł: tak iż žona smrodu jego wytrwáć nie mogla. A vmrzec on An-
dreas nie mógł: áž grzech przed wšytkiem iáwnie wyznał: iż z onym Ja-
nem Proboscem wykrádlu byli klastorne zápisy / ktore zá piénadze obcym
przedáli. y to wymowiwšy / ducha wypuščil.

Po Leonie

Po Leonie wybrany jest z wielką zgodą y pokóiem / y przedko / Benedi-
ktus trzeci / Rzymianin syn Piotra. O czym sie dowiedziawszy Cesarz młody
Ludowik / który we Włoszech królował / żałując iż w obieraniu Papieża mo-
cy swej nie rościł: wysłał do Rzymu cicho nie bez żołnierza posły swie /
którzy z mówiąc się z niektórymi / moca onego Anasazyusa tytułu s. Mār-
cella wykłego od Leona Papieża / na stolicy Papieściej posadzili / a Bene-
diktá do więzienia / w którym był kilka dni / dąli. O co gdy Biskupi y Senat
Rzymski y lud wyszł / mówili / y śmiecie sie posłom onym zastawili / y mie-
czow sie ich nie bali: Frankowie złożyć / y w spokoie sie musieli / y samiz Aná-
sazyusa z kościoła wypchali / a Benediktá znówu lud wyszł / zwołal / y do
iego nog wpadł / za prawdziwego pasterza swego wital go / a wykłego
złomnika przeklinał. Odpuscił Papież wyszł / którzy przy Anasazyusie
stali / a temu one krzywdę wielką uczynili. Bo sie w pamiętali przedko / y po-
bornie przeprosali. Wychwala tego Benediktá Anasazyus Bibliotecarius,
y o poniewolnym iego na Papiestwo porwaniu dāte świadectwo.

Lotarius Cesarz królestwa swie między syny podzieliwszy y Cesarstwo
złożywszy / od swiata sie oddzielił / y w spokoie / y w klasztorze Pruniacenskim
ostrzyżony y obleczony mnichem został. Ale tegoż roku z ciałem sie rozdzi-
lił / dziesiątego dnia Września.

Michał wschodny Cesarz chcąc na złe wolnym być / a panowania za-
żyć / opiekuny one swoje / ludzkie cnotliwe y pobożne potracił / a matkę Theo-
dore swietą y mądrą / która mu państwa dochowała / y iego do cnot wyszł-
kich y mądrości prowadziła / do klasztoru z córkami wepchnał. Wolnym ie-
żym Karalá złości syna swego / y onego Bārde brata swego / który młode-
mu panu do złego był powodem. y oba sie z mówiąc / gdy wedle zwyczajū
do kościoła matki Bożej na Blachernis z córkami wysł / posłali za nią Pe-
troná drugiego brata iey / y tam ostrzyżona / y na mniški stan z córkami przy-
muszona jest. Pobrali iey wszystkie skarby / y żyć iey nie po królestwie / iako pro-
stej mniszce kazali. Rycho potym do lepszego królestwa posł / y trzy corki
iey / Sofia / Mārya y Irene / dobrym sie y zacnym meżom dostały. Ale sie z pi-
smá Mikoláia Papieża pokazuje / iż Theodora ięszce żyła / aż do roku P. 866.
A Bārda na on czas wyszł / rzadził.

W Hiszpaniey roku tego od Saracenow vmeczeni sa / Amator, Tucci-
tanus, Petrus y Ludouicus z Korduby / gdy wiare Chrystusowe sławili / y na
iey sie opowiedanie wdali. Też korone odniósł też zacny tamże Witesyndus.

Rok Páński 856. Benediktá III. 2.

Ludowiká II. 1. Michálá III. 15.

Naberżeká wylaniem zbytnim wielkie škody w polách y w Rzy-
mie poczynila / y niektórych kościołow y dzwii było nie widać.
Przystapilo y złe powietrze / które gárdło zarażając / ludzkie mo-
rzyło. W tym powietrzu s. Grzegorz umarł / w swoim klaszto-
rze ad Clivum Scauri / dzwii czynił. Wkazał sie iednemu mnichowi
wi już onym powietrzem zarażonemu / y powiedział mu / który brat ieden po
drugim / y którego dnia umrzeć mieli / aż do Biskupa samego Lucidusa / któ-
ry klasztor on trzymał. A samemu zdrowie obiecal / ięliby ich przestrzegł. O-
biecał to uczynić on mnich / y ozdrowiawszy / a rope skrzepła z gárdła wyplu-
nawszy / każdemu dzień iego śmierci y Biskupowi samemu powiedział. y tak
sie wszyscy przestrzegli / y do dobrej sie śmierci przyprowili. A było ich dwá-
nascie / a Biskup trzynasty.

Michał Cesarz wschodny do nowego Papieża wedle zwyczajū posły y

5.
Benedykt 3. Pa-
pież.
Anastasius Bibliot.

Papież w więsie-
niu.

6.
Cesarz Lotarius
mnichem został.

7.
Curopalates.
Michał matkę
wypchnął do kla-
stora.

8.
Eulogius Memor:
Sanct: lib: 3. cap:
13. 14.

1.
Powód z Tybru.
Ioan: Diacon: in
vita S. Gregor.
S. Grzegorz po
śmierci dzwii
czyni.

Prześrogá do
śmierci w powie-
trze.

Lazorow krol do
Rzymu.
Anastasius.

Grzegorz Syr-
kazański wykłg-
ry.

Nicol: Pap: epi: 6.

3.

Lupus epist: 103.

4.

Rozboie w Gáll-
ey od swowol-
nych.

Poddiakon ro-
zbojnik.

5.

Rábaná smierć.

Tiithemius.

Eulog: lib: 3. cap:
15. 16. 17.

Aurea mecen-
nická.

bogáte vpomínti y dary s. Piotrowi poslal. Przy ktorych krol Lazorow z dalekich barzo krain / az za morzem Caspium, sam osoba swoia do Rzymu nawiedzic groby swietych Apostolow y stolice Apostolska przychad / y dary wielkie Papiezowi oddal. y nabozenstwo swoje odprawivszy / do swego sie krolestwa wrocil. Ignacius tez Patriarcha posly swoje do Papieza wyprawil. A przez nie wklazal mu Synod / na ktorym Grzegorz Syrakuzanski slusnie zlozony jest. Co Benedikt Papiez pochwalil / y sam Grzegorza onego tam w Rzymie obecnego sluchajac / dla wystepkow iego nan dowiedziownych wyklal. Lupus Serarienski Opac / pise do Papieza Benedikta / proszac aby mu do przepisanja poslal wyklad s. Jeronyma na Proroka Jeremiafa / ceby sie nalazlo wiecey nad fofte księgi tegoz wykladu.

W ten czas Francya / az wlaszeza kraie ktore trzymal Carolus Calvus, nieszczesliwe dni miala. Bo sie ludzie swowolni na pany burzyli / rozboiey nalezdy / y lupiestwa / y domow Bozych y swieckich serzyli sie. W co sie Carolus frasujac / uczynil Synod Biskupow w Raryshatu / y tam prosil Biskupow aby ludzie do pokuty y cnot Chrescianskich vpominali / a zle karali y wyklinali. y sam list do wszystkich stanow napisal: vpominajac one rozbojnik y nieposlusne / do boiazni Bozey / przekladajac im pisma swiete y papiestkie prawa y kanony Oycow swietych / y Doktorow / aby sie vpamietali. Grozac im tez prawy swemi y swieckim karaniem. zc. Byl tez y niezaki Humbertus poddyakon / syn Bosona / ktory sie do rozbojnikow onych przylaczył / y wielkie grzechy w nieczystosciach y lupiestwach pelnil. Do tego Papiez sam pisal iaronny list / onego vpominajac / y do siebie pozrywajac. zc.

Rabanus on wielce wczony Arcybiskup Mogunczey tego roku umarl. wielki Doktor / ktory wszystkie pismo s. wylozil / y ksiag wiele napisal. y wshly mu trzy jezyki / Laciniski / Greccki / y Iydowski doskonale vniat.

W Hispaniey vmeczeni od Saracenow w Kordubie / Zeliab kaplan / Paulus / y Isidorus / y Argimirus mnisy / y panienka Aurea / ktora na pierwej sym wyznaniu wpadla / ale sie wnet poprawila / y o CHRISTVSA y prawde iego smierc chwalebna podielala.

Rok Páński 857. Benediktá III. 3.

Ludowiká II. 2. Michála III. 16.

I.

W Kordubie me-
czenicy.

Efseze w Kordubie zabiliانو Chresciansy / y dwa tego roku / Rudenikus y Salomon / mecenicka korone wygrali. Ten Eulogius / ktory potym od tychze Saracenow o CHRISTVSA zabity byl / żywot ich wypisal / y księgi one skonczył Memoriae Martyrum. Potym pisal przeciw tym ktorzy takim mecennikom przyganiáli / iz nie od pogan ani od balwochwalcow zabiti byli / y cudow nie czynili. Na co mocno odpisuje w Apologetiku swoim / dowodzac iz sa prawdziwymi mecennikami / ci ktorzy czczac CHRISTVSA prawdziwego / iego bostwo wyznawali / a falsz sprosnego proroka dla ludzkiego zbawienia odkrywali / y o to zdrowie swoje tracili. zc. y niektore cuda ich wylicza.

Ethelwolphus abo
Athulphus krol.

Matthaeus West:
monaster.

Ethelwolphus on krol w Angliey vmierajac / testamentem na kazdy rok pewne pieniadze slac do Rzymu rozkazal / na lampy y s. Piotra y Pawla / y na iainuzny do reku Papiestkich / aby hoymiey sie serzyly.

Rok Páński 858. Mikoláia I. Ludowiká II. 3. Michála III. 17.

Benediktus Papiez do Oycow posedel. Siedzial dwie lecie y miesiecy fesc. Nastapil po nim Mikolay Rzymianin z oycá Theodora / y zgodnie od wszystkich wybrany / y przy Cesarzu Ludowiku na stolicy

I.

Benedykta 3.
smierć.

Nicolaus Pap.

stolicy oney posądzony / od ktorey sie on krył y wciekał. Był z młodości od oyc
cá w cnotách swiętych y w náukách wychowany / y v trzech Papieżow we
czci był wśytkim miły. Trzeciego dnia po poświęceniu Papież z Cesarzem
obiadał y po obiedzie wyiachał Cesarz blisko Rzymu / gdzie go v Quinty
z pány wśytkiem Rzymśkiemi Papież osoba swa nawiedził. y nim do miew-
scá przyiachał: Cesarz wyiezdżając przeciw iemu z konia swego zsiadł y pod
Papieżem konia / vзде trzymając / prowadził / iáko ná lukę strzelenie / ták sie
do posługi iego wniżał y CHRISTVSA w nim czcząc. A po obiedzie vda-
rowawşy Papieża / wyprowadzając go toż uczynił / iz konia pod nim zá vзде
trzymając prowadził y pokornie mu służył.] A była to Boża odmiána. Bo
ten Ludwik pomnim co czynił zá Benedikta / y iáko sie w rzady nád Pa-
pieżmi wdawać chciał / á teraz z Lwá iáko iágniackiem sie sstaie. A pełniło
sie pismo: poklonia sie słádom nog twoich / ci ktorzy cie obinawiali. Dzi-
wno bázno / iz słudze slug Bożych / vkorzył sie pan panow.

Jednocząc dwa kościoły w jedno Biskupstwo Papież Mikołaj / Bre-
meńskie y Zámbugenśkie / Biskupa onego ná on czas Ansgáriusa / uczynił
posłem do nawracania do CHRISTVSA Dánow / Szwedow y Sławow.
Ten Ansgárius był Apostołem tym narodom w oney stronie / y on tam Chrze-
ściánstwo fundował / y w Dániey krolá Zeryta okrutnego ná Chrześciány /
pozyskał. Cudá wielkie czynił.

W Galliey ięszce też rozboystwa y rozruchy y nieposłuszeństwa bez
praw y karania trwały / y niebezpieśliwy był on stan krolestwa pod Károlem
Kálwem. Czym wzruszony Edelhárdus Abbás y Otho Rómes / iácháli do
Ludwiká krolá Germániey bratá Károlusa / prosić aby do onych państw
Károlowych przyiachał / á pomoc onym niedom iáka dał / aby sie do Pogán-
stwa o to poddani nie wciekli / czego od swoich pánow Chrześciánskich mieć
nie moga. y skłádáli wśytkiego złego przyczyna ná tyránstwo Károlusa.
Długo myślał Ludwik co czynić miał / námyślił sie iáchąć / y lekarstwo o-
nym niedom náleść. y wiáchawşy w krolestwo Károlusa: Synod Bisku-
pow ná 24. dzień Listopáda zebrać chciał / oznámując im / iz dla naprawy
rzadow y obrony kościołow y oddalenia krzywđ ludzkich przyiachał / aby mu
tego pomogli / á modlitwa y postáni p. Bogá wblagáli. Lecz Biskupi pod
Károlusem brátem iego wymowili sie / máiac go podeyrzánym o tyránstwo /
aby miásto poprawy wśytkiego nie popósował. Wymawiaia sie przez list / w
którym vpomináia go pokornie y nabożnie y mądrze: aby przed Bogiem o-
sadził sie / iákim sercem do cudzego państwa wiáchał / á bez Synodu / aby od
siebie pierwey rzad y naprawę poczał. y wyslęzáo mu z dáleká ięć same ná
kościół Bożé niespráwiedliwosci / y wklázua mu co czynić má / iáko podda-
ney dom swoy rzadzić / y kościoły s. y káplany czcić. ic. opowiadáia sie y przy-
Károle / iz mu przysięgi dotrzymać chce / á iz pokute krol ich zaczął / y radby
sam co sie skázito náprawował. Długi y dziwny list / práwie krolom do czy-
tania godny / y wzor káplánśkiego w Bogu meřtwá / ná náuke pánow bez-
boiáźni y pochlebstwa.

Ná on list Ludwik krol Germániey nie niebbáiac / ciagnął z woyskiem
ná Károlá bratá swego / ktory mocy z to nie máiac / z woyská swego máłego
wciekl. Oni żołnierze iego Ludwikowi sie podáli. Lecz Ludwik chcąc
tám rzady zacząć / dla iney woyny wrocić sie do domu musiał. A Károlus
wolnym w państwie swoim został. Wypráwił Károlus posły do Cesarzá sy-
nowcá swego y do Mikołaja Papieża ná bratá sie żálujac. Ale sie on sprá-
wował y wymawiał iáko mogł.

Ignácius Pátryarchá Cárogradzki siedząc lat iedennásćie ná oney
stolicy / y wedle Bogá ia spráwuiac / ná dwánařty ten rok złożony sromotnie

Anastasius.

Cesarz Ludwik
konia pod Pa-
pieżem prowadzi.

Isaie 60.

2.

Adam Chron: li: 1.
cap: 27.

Sławom apostoł y
Dánow y Szwedow.

Idem cap: 28.

3.

Krolowie się wá-
dza bracia.

Pithæus in Chron:
Franc.

4.

Ex script: codice
Antonii, Augusti-
ni nondum cusa
epistola.

Krolom list do
czytania godny.

5.

6.

Ignacius Pátry-
archa iáko sło-
ny.

Curopolates & Niceta in vita Ignath. Nicolaus Papa in epistola.

Phocius iaki.

7.
Ignacius trapien od Phociusa.

Biskupi przy Ignaciusie cierpieli.

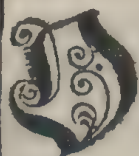
1.
Eulogiusa męczennictwo.
Aluarus eius temporis scriptor sincerus.

y niebożnie z niego jest. Ono złożenie tego było przyczyna wielkich kłopotów y goimonom między wiernymi / nie na rok ani dwa / ani pod jednym Papieżem / ale za wielu ich / boleścią y wzdychaniem wiele serc napelniło. O czym tak Grecy historykowie powiadają. Naprzód Bardi / który na ten czas wszystko w Cesarza młodego w mocy miał / z onej własnej porzuciwszy / powinił na swoje we krwi wziął y z nią mieszkał. O co gdy go wspominał Ignacius / on na prawda Bożę y kościelną nie dbając: domagał się tego prośba y groźbami / aby go rozgrzeszył / a onego mu małżeństwa pozwoił. czego Ignacius żadną miarą uczynić nie chciał. y gdy w dzień Epiphánies (my zowią trzech królów) Bardi ciało Pańskie brać w kościele chciał; odrzucony jest y nie przypuszczony od Patriarchy. O co się rozidłszy Bardi / myślał iakoby go z onej stolice tego Carogrodzkiego zrzucił y potępił. Na co się znowa z Phociusem narodziłym Sekretarzem Cesarstwu / y z onym Grzegorzem Biskupem Syrakusy wytkłety / y z innymi których do siebie pościągnąć mógł / duchownymi y świeckimi. Był Phocius człowiek świecki y trzebieciec: ale mądry / wymowny y w piśmie świeckim biegły y uczony / y wielkiej w ludu powagi / y bogaty / ale wielce iadomy y niebożny y uporny. Uczynili iakoby Synod / y potępił y wygnali niewinnego y świętych obyczajów Ignaciusa / a Phociusa w dzień Narodzenia Bożego / w kilka dni na Patriarchostwo poświęcił on Grzegorz Syrakuski wytkłety. Miel na Ignacego y one przyczynę: iż w słuchac Cesarza nie chciał / gdy mu matka swoje poniewoliła na mnicha postryżby rozkazywał. Z czego się on mężnie wzbraniał.

A nie mając na złożeniu on Phocius dosyć: Ignaciusa na ciężkie y sporne więzienie imieniem Cesarstwu y na wygnanie dał / y przymusił go między rozmaitemi do tego chciał / aby się na piśmie Patriarchostwa zarzekł / wiele o to Biskupów do niego posyłał. ale uczynić tego Ignacius nigdy nie chciał. O co y w grobie go jedynym smrodliwym zamknięto / y w gebe go włożono / y żeby mu wybitano. Tak czcił onego syna y wnuka Cesarzkiego / który żyłot mnicha y Anielski wiódł. y mżby go był umorzył w starości jego ciał. Phocius / by go był p. Bog nie zadržymawał. nakoniec go na wygnanie do Mytleny zasiał. Biskupy też którzy przy Ignaciusie stali / rozmaitemi mękami Phocius trapił / y Bazylisowski Chortophilusowi iezęk wrzucił / a drugi Biskupy w więzieniu zamknąć ścianami karmil / y inne okrucieństwa czynił. O czym na osmym przyszłym Concilium / wiele będzie powieści.

Rok Pański 859. Mikoláia 2. Lu-

dowika II. 3. Michála III. 18.

W święty Eulogius niegdy na Biskupstwo Toletáńskie naznaczony / który się tak mężnie z Mahometany wgniał / y wiele ich do męczennictwa o wiare CHRISTVSOWE przywodził / sam też roku tego od ich mieczu trzeciego dnia Marca poległ / y iako chorąży krzyża Chrystusowego / ino do nieba wprowadziliśmy / sam też z nimi nie omieszkał. Poimany jest wespolek z uczennicami swoimi Leotrycyą panna / która była rodu Saracenckiego / a odstąpiwszy Mahometę do CHRISTVSA się wcieliła. Wyznał przed sędziem Eulogius czego drugiego nauczał / y fałszywego proroka Saracenckiego okazywał: ale go słuchać nie chcąc / zabici kazali. Głowa jego kupili Chryścianie / a ciało w rzekę wrzucone na leżli / y w s. Soila pogrzebli na którym golebica piękna siedziała / y odstraszyć się nie dała. A Leotrycyą długo do fałszywego proroka namawiana / gdy w ślachu swoim nieodmiennie przy Chrystusie trwała / czwartego dnia po męczeństwie swoim Eulogiusie zamordowana jest. Ten koniec był męczenników w Bordu

w Kordubie. Nie slychamy gdzieby tak meżnie między Mahometany Chrześciane sobie postępowali. Drudzy indziej málo ná tym dosyc / iz im między soba Chrześciani być dopuszcza.

Co sie dotyczy dzieiow Granciey ábo Galliey: trwały one ieszcze niezgo-
dy między krolmi krwia sobie powinnemi / y nie wstaly niepokoié od ludzi
swowolnych / ktorzy lud burzyli / y koscioły domy Bożé y klasztory náiezdza-
li / łupili y zabíiali / y nieczystościami sie wszytkiem y grzechami bez boiaźni
Bożey mázali. On Ludowik krol Germaniey / ktory był bratá Karolusa 3
woskyiem náiachał / y poddane mu poburzył / y wiele do siebie ludzi onych
swowolnych przial: zá wpmnieniem Papiestim / y Biskupow Granciey y
Germaniey wykleciem: wpmnietat sie y wskazywał do Biskupow: iz wszytko
uczynić chce / co mu wklaza / byle wykletem nie był. Wysłali do niego Bisku-
pi posly swoje / ktorzy sie o iego prawdziwey potencie y popiawie dowiádo-
wac y rozgrzeszyć go mieli. A Carolus Caluus krol Granciey brat iego starał
sie o Synod Biskupow ná ktorymby naprawa wszytkiego być mogla. y zgro-
mádzony jest Synod ze dwunastu Prowinciy / w Tullu / ná ktorym było
osm Metropolitánow y Biskupow wiele / y zwáli go Vniuersalis.

Ná tym Synodzie / naprzod onego Gotheskálta herezya / o ktorey wy-
slych wzmianka byla / drugi raz potepili. Potym inne rzeczy do náuki y obyczaj-
ow y naprawy stánowali. Tam też bedac osoba swoia Carolus Caluus / zá-
stawał sie y ná pismie rekta swoia podał ná Dwemiloná Arcybiskupa Seneis-
kiego: iz bedaciemu przysięgly y iego Koronatore / ktory náń korona-
ł / zbrać go y do Ludowika iego bratá przysłał. Pozwany był od Syno-
du aby sie sprawil / ábo wyrok ná sie wedle starych praw odniósł. Z tegoż
Synodu pisali list nabożny do onych rozboynikow y niepokoynych / ktorzy
koscioły y domy sasiedzkie náiezdžali / do pokuty ich wzynaiac / á wykleciem
im náciężym y oskarnim grozác. A widzac oni Biskupi / iáko náuki y
skoly wpađaly / á cwiçzenie rozumow y madości zwlaścjá w Pismie s. gine-
to: starali sie aby temu lekárstwo náleżli / á náuki ná zadržymanie koscioła s.
y dobrych obyczajow przez porządne skoly y Akademie wzbudžili.

Toż sie dzialo ná wschodnych krolestwach y w Grekow / iz náuki y skoly
były zamechane / y ledwie sie kto wczony one wieku nárdowal / iz Cesarze oni
iáko grubi o náuki niedbali. Michal ktory ná ten czas krolowal / o żadne rza-
dy y dobro K. P. niedbał: tylo sie igrzyskami bawił. A nietylo ná konie y wozy
igraciace y goniace sie pátrzył / ále sam ná nich woznica był / y śmiech ná sie
ludzki obracał. Sam Bárda wszytko sprawowal pátrzac czasu / ále obcy mogli
sie ná páństwo postawić / á sie strzencá swego onego Michala zrznic. Ten
Bárda to wczynil chwalebny / iz sie o skoly y náuki ktore były wpađly pil-
no postaral / y nie mogł nikogoż do nich wczony náleść / edno Leona Phi-
losophá wnetá Jana Pátryarchy od obrazoborcow wyrzuconego / ktorego
do Carogrodu przyzwał / y skoly mu osadzác rozkazal. Ten Leo o sobie pise
(mowi Kuropalates) iz sie Grammatyki y Poezyey w Carogrodzie náuczył
á inych náuk w Andrze / gdzie mistrzá miał Michala Psellá / od ktorego miał
pożatki / y przyczynial sobie vmietnosci obchodzac klasztory. Ten Psellus
wychwala Metaphrastá / y swieta á wesola śmierć iego. Po czym poznac
możem ktorego wieku był Metaphrastes. A iz żywoty Swietych ktore wiek
iego miáia / nie sa od niego pisane / ále od drugich przydane. Stad też znac
iz w Athenách w Grecyey iuż były náuki spustosžaly / á iz owi plotkami sie ba-
wia / ktorzy o Janie Papięzu niewieście pisa / iz w Atheniech ná wielkie sie
náuki wycwiczyła / gdyż tam iuż czasow tych żadnych náuk nie było.

Phocius widzac iz przy Ignaciusie złożonym y wygnánym Pátryarsie /
wiele Biskupow y ludu stalo: zgromádzil swoje ná fałszywy Synod / y ná

2.
Letrostwa w Gal-
liey.
Pithæus in Annal:
Franc.

Krol Ludowik
wyklaty wpmis-
tal sig.

3.
Karolus krol ná
Synodzie / ná Bi-
skupa sig. taluse.

Skoly y náuki
zamechane.

4.
Kuropalates.
V Grekow nauki
zamechane.
Cesars blasen-
stwy sig. bawi.
Barda stara sig.
skoly.
Leo Philosoph.

Psellus kiedy był.
Apud Surium
27. Nouemb.
Metaphrastes kie-
dy był.
Atheny puste od
náuk.

5.
Nicetas in vita
Ignath & Anastas.
Bibliot. in prelat:
ad Synod: octa.

Ignacius wykł-
17.

Nicol: Pap: ep: 4.
& ep: 1. Encyclica.

Phociusa chy-
trość y fałsz.
6.

Phocius do Papi-
e się wcieka.

nim Ignaciusa niesłuchanego potępił y wykłócił / sam nań żalniał y sam go sadząc. Na co iż wiele Biskupow nie zezwalało: te ktorzy zezwalałi / za wielkie przyjaćiele miał / a inne do więzienia dawał / y niedza ich rozmaite moryły. O co gdy wieść ludu szemranie rośło: ina radeży umysł jego nalażł. Wypisał posty swoje do Papieża / y prosił / aby y Cesarz także swoje do niego wypisał: prosił aby swoje posty de latere do Cárogradu posłał / ktorzy by niektóre niepokoić kościelne wströmili / a zwłaszcza na obrazoborce / ktorzych tam ięszcze mienili być wiele. Kłatwę wydali. A to obłudnie czynił / dla tego / aby w Cárogradzie postowie Papiescy / potępienie Ignaciusa / y wstąpienie Phociusa na one stolice pochwalili. A śmiał Phocius / iako dołżał Nicetas / one fałsz do Papieża Mikolaja pisać: iż Ignacius dla starości Patriarchostwo złożył / y do iednego klasztoru na żywot spokojny poszedł / y tam ze czcią y przyjaźnią Cesarza przemieszkował. Wiedział Phocius / iż iego postępek y Synod / wagi żadney mieć bez przyzwolenia Biskupa Rzymiego nie mógł. A dla tego y rozgnanie wiary Katolickiey posłał / y z roztępienia Cesarzkiego nie powoli na on urząd wsadzonym się mieni / aby potwierdzenie swoje na Biskupstwo Cárogradzkie y społeczność kościelną z Papieżem wytargował. Ale go myśli jego osukały. Bo Papież wezwać tego / gdy nie chciał. Piše Anastazyus / iako drogicę wspominki na ten czas Cesarz Michal Papieżowi posłał / wezłocie y kamieniami drogich y zaponach. 2c.

Rok Pański 860. Mikolaja 3.

Ludowika II. s. Michala III. 19.

I.
Postowie Papie-
scy do Cárogra-
du.
Rodoaldus, Za-
charias.
Nicol: ad Phocium
epist: 1. Tom: 3. ep:
R. P.

Epist: 2. Tom: 3.
editio: Rom.

Thessaloniká pod
Papieżem y in-
kracie.

2.
Phociusa z Bár-
tryarcha nie zna-
14.

Nicol: epist: 6.

Phocius z Bárda
Cesarza rzadził.
Acta 8. Synod.

A one prośbe Cesarza y Phociusa skonił się Papież Mikolaj / y wypisał posty swoje do Cárogradu Rodoaldá Portuenskiego y Zacharyasza Anagniniego Biskupy: aby w sprawie Phociusa y Ignacego wezrzeli / y o wszystkim się wypytali / a nie mówiąc / ani żadnego wyroku czyniac / wszystko do Papieża wypisali. Dał Papież list do Phociusa / w którym gani iego postępek / iako / a nie po stopniach kapłańskich na Biskupstwo Cárogradzkie wstąpił / iż to przeciw prawu y Concilium wezwał. Rozkazał też postowi swojemu / aby z Phociusem wezśnictwa nie mieli / iedno iako z laikiem. A z strony obrazoborców / aby ie potępiali y wyklinali. Pisał też y do Cesarza Mikolaja / y ganił to iż Ignacius bez iego wiadomości zrzucony jest z stolice swojej / a człowiek zaraz od świata wzięty / na nie wsadzony. Wpominą się też y iego starego prawá swego / którym dawał namieśnika swego do Thessaloniki / aby doglądał niektórych kościół w Biskupstwie / osobliwie stolicy Rzymiejskiej poruczonych / iako w Epirze / w Illiryku / w Macedonie / Thessaloniki / Dacie / Dardaniey. Wpominą się y imion od Cesarzów pobranych stolicy Rzymiejskiej w Kalabrii y Syccilii. 2c.

Postowie oni Papiescy gdy do Cárogradu przychodzili / nie sa przyjeździć / wolność do mówienia dana im nie była. A to dla tego / iż Phocius zrozumiwał / iż się Papieżowi zrzucenie Ignaciusa / y wsadzenie iego nie podobaci. A iż społeczności z nim iako z Patriarcha postowie Papiescy mieć nie chcieli. W ten czas Bárda y Phocius wszystkim państwem rzadzili / a Cesarz Michal samemni się blazenstwy z woźnicami / a rostkami bawił / a nic o R. P. nie obmyślał: by wszystka była wpasć miała / nieby się był tym nie wzruszył. A dwa y krewni Cesarzowi bedac (Bo Bárda był krewniem Cesarzskim / a Phocius bratą miał Sergiusza / ktory Irene siostrę Cesarza za żonę wziął) byli mocni / a niekt się im sprzeciwić nie mogli. Z takimi bestyami / walczyć było Papieżowi / iesli kościół w spokoju chciał / potrzebą. Nie przeleżał się nieżni /

Káplan / ále wypelniał wrząd powinności swej / iáko sie niżej pokáže.
 Krolowie oni Fránciey Károlus y Ludowik brácia rodzeni / y synowco-
 wie ich / Lotárius / Ludowikus y Károlus / tego roku ziąchali sie do Conflu-
 entum, y pokoy miedzy soba / y wieczna przyiaźń postanowili y poprzyśięgli /
 wszytkie sobie krzywdy odpuszczáiac y onych zapomináiac. y ná rozboyniki
 one y łupieżce znowili sie / y ná ine dobre rzady Kościołom Bożym pożyte-
 czne y wszytkim poddánym. Tám práwo ono potwierdzili: áby wyklete od
 Biskupow o grzechy y złości karáli / y erekucya nád nimi czynili. Upominá-
 iac iednak Biskupow / áby nikogoż nie wyklináli / ázby go pierwey wspomnie-
 li / y náuczyli / y do pokuty przymiedli. A iesliby mechtiał: áby dopiero kła-
 story y erekuciey Krolewskiej mocy ná nie wzywáli. Bo wiele było Biskupow /
 ktorzy do klatwy sklonieyssemi sie / á niżli do napiáwy grzesznego stáwili. y
 ine tám ku pokoiowi pożyteczne práwa nápisáli / y poddánym ie swoim roz-
 głaszać kazáli. Tám rozkázuiá áby Kościoły y klastory / iáko zdawná ich przod-
 kowie czynili / wielki pokoy miály / y przy swoich sie fundacyách zostawáły.
 Tego przymierza nie dotrzymał Károlus. y o náciáhaníu ná cudze páń-
 stwa myslit. Bo Ludowik y Lotárius pisáli do Papieży Mikołaja / náń sie
 opowiedáiac y żáluiać: á prośac áby sam wszytkich oycem bedac / pokoy ob-
 myślał / iáko iego przodkowie czynili. áby tych ktorzy sie powinnością y krowia-
 zatrzymać w przyiaźni nie moga: karanie y wspomnianie Apostolskie w miło-
 ści y pokoiu zadržymáło. Obiecuia sie do niego nabożna ku Apostołom dro-
 gą przyiać / á onego też prośa / áby sam Krolestwá ich nawiedził.
 Tyber rzeká w Rzymie tego roku wylaniem wysokim wielkie škody po-
 czyniá dwákróć / y w miesiącu Pázdzierniku y w miesiącu Grudniu.

3.
 Zgodá krolow we
 Franciey.

Inscript: cod.

Ná wyklete prá-
 wo świeckie y e-
 xekucya.

Klatwy sie wiy-
 wanie.

4.
 Papież oycem
 krolow.

Rok Páński 861. Mikołaja 4. Lu- dowiká II. 6. Michála III. 20.

W hocíus ná podpore fałsow swoich / mocá Cesárzá Michála /
 przez onego Bárdá Synod ábo zborzyszece rozboyne w Cárogro-
 dzie zebrał. Ná którym iáko sie chlubit Cesarz / y Mikołay Pa-
 pież to wspomina / było tak wiele Biskupow / iáko ná Niceńskim
 pierwszym / to iest 318. Lec ten Synod Papież zowie rozboynym /
 y nigdy go zá Synod mieć niechtiał. Bo ná nim iego posły niewolono / áby
 ná potepienie Ignáciusa przyzwolili / y dla ich przytomności Vniuersalem
 y Oecumenicam Synodú ten zjazd swoy zwać chcieli / y ná nim dziezyli zło-
 słiwie Ignáciusa / y Phocius list Papieński ná tym Synodzie zfałsował.
 Nicetas o Ignáciusie piše: Kazano go z wygnania przyzwąć do Cárogro-
 du / y ná oney drodze ci co go prowadzili / czynili mu krzywdy y škody wiele / y
 bić sie go nie wstydzili. gdzie też od Sectow ktorzy byli ná ten czas od mo-
 rzá / uxinum ábo czarnego / wypádli / wielka škoda y żáłość podiat. Ko mu
 Aug 22. zábili / y wszytko co miał pobráli. Gdy do Cárogradu przyiać / wes-
 zwany iest ná on Synod / ná którym przeciw iemu postáwiono siedmdzies-
 iat y dwu fałszywych świadkow / ktorzy twierdzili: iż Ignácius nieporz-
 ánie / á zá náleganiem pánow świeckich ná one stolice postáwiony był. To
 był szery fałs światu wszytkiemu iáwny. Powiáda Nicetas / iż y postowie
 Papiescy Zacháriasz y Rodobáldus / ná ono iego potepienie przyzwolili. A
 áraz tamże ná Synodzie onym pátryárchy ziete z niego / á podle náń
 włożone były / z onym wolaniem: Niegodny / niegodny.
 Co sie postow Papieških dotyczy: piše o nich sam Papież / iż zniemo-
 leni y frogiem pogroźkami przymuszeni byli. Sto dni żadnemu z nimi ro-
 zmowić nie dopuszczono: á iesliby ná on Synod nie zezwolili / grozili im ta-
 kim wygná-

1.
 Synod rozboyny
 Phocusa.
 Nicol: epist: 9.

In vita eius.
 Ignácego wci-
 pienie.

Swiádkowie fał-
 szys.

Papiescy postowie
 pobládzili / z przy-
 muszenia.

2.
 Nicol: ep: 6. ep: 9.
 ad Michaelem.

<p>Nic: ep: 8. Listy Papieſkie Phocius ſfalſo- wał. Epist: 9.</p>	<p>tim wygnaniem / gdzie dla głodu wſy ſwoie ieſć mieli. y ták ácz z długim przeciwnieniem przyzwolić musieli. A dla tego rozboystwem lotromſkim on Synod Papież zowie: y tego doſładając / iż ſie Ceſarzowi nie godziło káptanow ſadzić iáko on uczynił / ſam ná onym Synodzie rozboynym ſiedząc / Biskupom roſkázuiac. A co naſproſniey y nagrubiey / liſty ktore od poſlow Papieſkich pobrali / pierwey ie poſalſhowáli / y co ſie im podobáło wyrzucáli / y wyſtkobáli / toż ie ná Synodzie czytáli: y tákiey ſie ſromorney rzeczy / ktora Papież Ceſarzowi wymiata / dopuſzczáli. Te wſytkie złe ſtuki Phocius wypráwiał / ktory potepionego od ſiebie y poniżonego ſwiętego ſtárcá rozmá- cie meczył. Piſe Nicetas / iż go bili / y kámién v nog wwiązawſy ciągneli / długo głodem morzyli / chcąc ná nim wyciągnąć / podpisanie reki iego / iż złe wſedł ná Pátryarchoſtów. y ieden niezbożny / móca mu reke wiał / y ná pápiérze krzyż napisał / y kárte onę Phociuſowi odeſtał / ktory ná niey piſał kázal: Ja Ignácus wyznawam / iżem nie wedle Kanonow wybrány ieſt / y ſłem ſie ná wrzędzie / iáko tyran / ſpráwował.</p>
<p>3. Trzęsienie ziemi pomogło Ignace- mu. In vita Ignath.</p>	<p>Te kárte máiac Ceſarz / wolno z więzienia wypuſcić Ignáciuſá kázal. á Phocius przedſie w więzieniu go mieć chciał. Z ktorego on zá pomoca Bożá y Anyolá iego prowadzeniem vciekł y tulał ſie po rozmáitých wyſpách y láſách y gorách kryiac ſie. Aż gdy trzęsienie ziemi przez dni 40. w Cérogrodzie było / gdy one plage przyczytáli ludźie vkrýdzeniu Ignácego: Ceſarz mándaty roſpiſał: áby Ignácus náleżony był / á nie ſie nie bał / do- brym to ſłowem Ceſárſkim obiecuiac. y ták ſie vkázał onemu Bárdzewi / ktory ſie ná nim vžaliwſy / ná ſpokojny go do iego kłaſtorá żywot poſtał. y tym trzęsienie ziemi vſtáło. To Nicetas.</p>
<p>4. Appellacya Igná- ciuſa do Papieſia. Proſbá do Papie- ſia.</p>	<p>Ignácus máiac gdzieś troche czáſu / napisał áppellacya do Rzymſkie- go Papieſzá / iáko do náwyſſzego ſedziego / w ktorey mu wſytko oznáymuiac co ſie z nim działo / pláčzliwa y ſmutna powieſćia. Oznáymuiac y poſlow iego złe poſtepti / ktoremi Phociuſá potwierdzili / á iego poniżyli. zc. y proſi ná kóncu piſmá onego / mowiac: Ty przeſwięty Pánie / pokáż mi wnetż- noſći miłóſierdzia twego / á mow z Páwłem s. Kto chorzeie / á ia nie cho- rzeie. Pomni ná przodki twoie / Sábiana / Juliuſá / Inno cenciufá / Leona / y ine: ktorzy meżnymi ſie zá prawdá przeciw nieſpráwiedliwoſći ſtáwili. Powſtań ná obronę moie / ktorym ták wiele vćierpiał.</p>
<p>5. List wymowny wielkicy a falſu pełny Phociuſa.</p>	<p>Ten liſt Ignácego nie ták rychło doſzedł Papieſzá. y niewieǳiał co po- ſlowie oni poplecli / iż vceſtnictwo z Phociuſem wzięli y Ignácego potra- pili. Piſał też Ceſarz do Papieſzá przez poſlá ſwego Leona / oznáymuiac co ſie działo ná Synodzie onym / á proſi o potwierdzenie Phociuſá ná ſtolicy Cérogrodzkiej. Piſał y Phocius ták wymowny y chytry liſt / iż mogli rze- kto go nie znał / iż Saul proroknie / wſytkie Pharyzeuſe w mowie oney ſwo- iej chytrej przewyſzył. Człowiek niezbożny / okrutny / zázdroſćiwý y krow- wy / ták wiele w tym liſcie o ſpolney miłóſći mowi / iáko by iej pełen był / krow- ple iej w ſobie nie máiac. Dziekuie Papieſzowi zá vpominanie / á proſi áby im nie gárdził. Wymawia ſie ágódnie y pochlebuie / á poſty óne Papieſkie záleca / ktore ſam oſukał / y do złego przymusił. zc. Wymowá wielká á oblu- dá wietſza. Proſi nákóniec áby nikogó z Cérogrodu nie przymował / krow- ryby od niego liſtu záleconego nie miał. Mieniac że tácy wſyſcy ſá zbrodni- wie / ktorzy bez liſtu / w rzeczy dla modlitwy / do Rzymu iáda. A on vprze- dzáiac powieſći y záto by tych Biskupow / ktorzy z nim ſpołecznoſći mieć nie- chcieli / á do Papieſzá ſie vćiekáli / pokrywáć złoſći ſwoie myſlił. Mieni iż poniewolnie ná one doſtoynoſć podnieſiony ieſt: á o złożonym niewinnym y ſwiętym Ignáciuſie / ni ſłowká.</p>
<p>6. Epist: 13.</p>	<p>Odpisał Papież Ignácemu: iż nigdy ná to poſlow ſwoich nie ſtał / ani ná co</p>

na to przyzwalał y nigdy nie przyzwoli: aby go z stolice tego skądali/ a Phociusa na niey potwierdzali. Co Cesarzowi y Phociusowi odpisał/ przysłał go sie roku powie.

Roku tego on szczęśliwy y pobożny król Hiszpaniey Gálleciey Alphonsus albo Adephephonsus/ nazwany wielkim/ po oycu swym Ordoniusie na królestwo wstąpił. ktore od tego zaczął: Skarby ktore po oycu znalazł na wbo-
gie y kościoły rozproszył/ a kościół s. Jákuba/ ktory był z ziemie/ to jest z ce-
gły/ z kamieniami kwadratowymi z wielką ozdobą y słupami budować począł.
y wiele inych kościołow. y takie fundamenty panowaniu swemu postawi-
wszy/ sławnemi zwycięstwami nad Arabami albo Saraceny ozdobiony był.

Alphonsus król
Hiszpaniey.

Roderic: Toleta-
nus lib: 4. cap: 16.

Królowanie po-
bożne.

Rok Pański 862. Mikołaj: 5. Lu-

dowik: 11. 7. Michał: 11. 21.

Michał Cesarz wschodny/ bez wpańmiania żadnego y poprawy
iako z młodości począł/ ludźmi sie sprośnymi y blażeństwy ich
bawiać/ na wśeteczeństwie czas tracił. Kochał sie ieficze y w o-
nym igrzysku/ komedye sobie czyniać z kościelnymi czci godnych
ceremonii. swego blaźna Theophila (albo Grylla onego) za
Pátryárche mając/ kazał mu na śmiech káptany świecić/ Niska sprawować/
y inne kościelne Sakramenty. Czego y Poganie nie czynia/ y z swoich sie
obizadkow ktoremi Bogu cześć/ nie nasmierwota. Nawiał tak: (a prawda)
Theophilus y mnie Pátryárcha/ y Bárdy Phocius/ a y Chrześcian Igná-
cius. O te takie nieznosne wśeteczeństwa/ nigdy Phocius Cesarza nie wpo-
mniał ani karał. Bo naieumnił był a nie pásterz.

1.
Nicetas in vita
Ignath.

Michał Cesarz
blażeństwem ka-
zy.

Phocius Cesarza
nie wpminal.

Nad inne złości swe Phocius y te popelniał: Zmyślił y napisał list od
Ignáciusa do Papieża Mikołaja/ w którym nowiny piśe y o sobie y o Cesar-
skich złościach/ ktorego/ iako on mówił/ Papież brat niechciał/ y tu zaś do
Cárogrodu odniesiony jest. Drugi zmyślił do Phociusa/ to jest do siebie
samego od Mikołaja Papieża/ w którym sie z nim iedna/ y onego do potoiu
y wczestnictwa przymnie. y wkázował Phocius tego człowieka ktory listy one
nosił. a Cesarza/ list mu on fałszywy do Papieża od Ignácego przeczytawszy/
prosił: aby Ignácego/ ktory tak źle o Cesarzu piśał/ na gardle karać kazał.
Ale Bárdy posła onego wypytawiać/ fałsz znalazł/ iż nigdy Ignácego on
posła nie znał ani kogo z domowników jego. y był od Bárdy karan/ a Pho-
cius go wyprosić nie mógł.

2.
Nome sdrady w
listach Phocius-
owych.

Nicetas vt supra.

W Cárogrodzie tego roku kościół s. Jofiey zgorzał. Było y trzęsienie
ziemie w dzień Wniebowstąpienia Pańskiego/ skutki wielkie poczyniło/ y lu-
dzie hukie frogim pod ziemią barzo przestraszyło. W ten czas Bazylius Bi-
kup Kreta/ a potym Thessaloniki/ szedł do Cesarza/ y prosił go aby onych bla-
żeństwu y nasmierwił z Boskich y kościelnych ceremonii przestał/ mieniac iż
o to nas P. Bog tym trzęsieniem ziemie nawiedza. A Cesarz rozgniewany/
w gebe go bił/ y zeby mu wybił/ y wbiezować grzbieć jego kazał/ iż ledwie nie
umarł. A Phocius o to niedbał/ y owsem z onymi blaźnami Cesarzskimi bie-
siać zaczął/ y ledwie im oney wżgárdy rzeczy Boskich nie pomagał/ mowi-
Nicetas. Co Phociusowi na osnym Concilium/ iako niżej będzie/ wyma-
wiała/ y nań wołała: Phocius Pátryárcha blaźnow. Trzebieńcem badac/
był niewieściuchem zmiełczalym/ kochal sie w blażeństwach y Cesarzowi po-
chlebował. Zaczął Grekom wśetkim takie od kościelney iedności odsece-
pienstwo/ ktore sie potym całę naprawić y spoić nigdy nie mogło: acz trochę
niedogdy wćichało/ ale sie zaś z wielką dusz ludzkich wtrata y sromota Chrze-
ścianstwa wznowiało/ y wschodne kościoły pogubiło. Czego ten Phocius

3.
Bazylius Biskup
Cesarza wpmi-
na.

Pátryárcha bla-
źnow.

Odsecepienstwa
Grekow zaczęte
od Phociusa.

4.
Epist: 5.
Epist: 2. ad Phocium.
Papież Phociusa
prawda odprawił.

Epist: 4.

5.
Lotariusz krol
biskup, o rozwody.
Acta Synodi Aquisgranensis manu scripta
misit a Broueno Societatis I. A. V.

Aquisgranski Synod pobrał.

Cudrosłowo krol
lewjkie potwierdzone.

6.
Winy drugie na
Lotariusa.

Engeltruda i
inna cudrosłowi-
ca.

pierwszym był początkiem y przyczyna / iako sie potym pokaze. Przetoż za iego czasu y kościół Jofsey zgorzał / y ziemia sie trzęsła / na znak takiego nie-
szczęścia / y tak długiego oderwania kościołom wschodnych Greckich od iedności Kátholickiej.

Odprawiając z Rzymu Papież Leoná Poślá Cesárskiego / pisał przetoż do Cesárza ná iego list odpisując. Także y do Phociusa / ktoremu ná iego wymowny list / proste prawdy słowa kładzie. iż złe ná biskupstwo Cárogradzkie wstąpił / y wymówki iego obrony nie máia: iż cudza żona wziął iako cudzolożnik / za żywota meża iey; to jest Ignáciusa / z ktorym sie nie ludzko y okrutnie / y z temi ktorzy przy nim stali obśedł. Wymawia mu / iako po słowach iego nie wczcił / y przez sto dni pod straża ie máiac / sprawić im tego ná co byli posłani / to jest ná wywiadowanie sie sprawy Ignáciusa / nie dopuścił / a to co im poruczono nie było: moca y pogroźkami / y iedzeniem wśy swoich / ná nich wystrąszyć. Pisał y do Pátryarchow inych wschodnych / y do wśy Greckich Kátholickow zaráz: aby przy Ignáciusie iako prawdziwym Pátryarsze stali / a Phociusa za wydzierającą cudzey dostojności mieli / y to wśyctim oznaymiali.

We Fránczey niemále kłopoty y trudności wrośły / ktore Papieżowi naprzód y innym zwierzchnym duchownym y świeckim wielkie przeciżadály. Lotariusz krol Fráncow / a synowiec Károlusa Kálowá pan młody / przy żenie swej własney Theutperdze / zámítował Dwáldrąde / z ktora z młodości towarzysztwo miał. A będąc ściśniony sumnieniem / wmyślił roz-
wiesć sie z własną żoną / a te wziąć. A nálaźł ná nie przyczynę y świadki: iż z własnym bratem swoim Zúlbterem kázirodbstwo popelniał / do ktorego sie y sáma przyznáła. a iż Dwáldrąda pierwszą żonę iego była / ktora mu był oćciec iego tegoż imienia Lotarius / náznaczył podał. po ktorego śmierci Zúlbterus Acephalá siostrę mu swoię wtrącił / a to Theutperge / grożąc mu iż krolstwo stráci / jeśli tey żony nie weźmie. y ná to młody krol przyzwolić musiał. Z táka trwoga sumnienia testniac Lotarius: zezwał do Aquisgranu Biskupy / y prośił ich aby mu Theutperge porzucić / a Dwáldrąde za żonę własną wziąć dopuścili / y ná to go rozgrześli / dla onych przyczyn ktore przekładał. Biskupi oni złe rzecz wważywszy / ábo pánu sie chcąc podobać: dozwolili onego małżeństwa wtorego. Nie nálaźł sie między nimi Jan / ktoryby sie grzechowi onemu krolowskiemu sprzeciwił. Ná tym sie sádzili / iż cudzolożnicę porzucić mogli / a inśa wziąć / złe pána násego słowa wwa-
żając. A ieden z onych Biskupow Adwencius pisanie podał / iż tego był dobre świadom: iż oćciec Lotarius / synowi temu swemu Lotaryusowi / one Dwáldrąde reká swojá za przysła żonę gdy był młodziuchny podał. Czogo sie potym ten Biskup wśtydził / y pokute od Papieża miał / gdy inni oni wśyscy wytkleci od tegoż Papieża Mikoláia byli. O tym wśyctim co sie ná onym Synodzie działo / Lotarius krol Papieżowi dáł znáć.

A tym czasem iné sie náń winy otworzyły / o ktorych wiele wielkich lu-
dzi pisało do Papieża / żálując sie náń / iż do swego krolstwa y pod obronę swoię przymnie złe ludzkie / o wiele lotrostw przekonane / náń práwo y náń postanowienie / ktore z krolámi innymi powinny swemi uczynił / y przetoż listom Papieskim / ktore o tym wydane były. Do tego Bosó Komes / przetoż syn Máttesyrydá Komesá / iáchawszy do Papieża żálował sie ná Lotariusa krolá: iż iego własną żonę Engeltrudę w krolstwie swoim przechowa / ktora od niego wćiekł / y im pogárdził / ná wśyctim wśeteczne-
stwie y nieczyłości / inż lat siedm trawi. On iey wśyctko odpusćić / y one przy-
iść obiecował / dla sławy domu swego: ále ona przyzwolić niechciała / wzy-
ciú sie onym sromotnym kochájąc / a oney obronie krolá Lotariusa duszając.
O co ia potym Papież do Biskupow pisał / jeśli by sie nie wpańietá / w-
tác roś-

Króć rozkazat. Altemu Bálwinus sláhcic poddány krolá Károlusá Kál-
wá/wlasna siostrę krolá pána swego Judyte wdowę/porwał sobie za żonę/
y z nią pod obronę tegoż Lotáriusá do iego królestwa wciękt. Co Károlá
bárzo obrażilo/iz od synowca to cierpiał. Wá w spokoienie tedy y porówná-
nie onych zaszcia / rozkazat Papież aby w Gálliey zjazd był uczyniony / ná
którymby oni trzej krolowie Károlus y Ludowikus brácia rodzeni y Lotári-
us synowiec ich z swoiemi Biskupámi zgodę y pokoy náprawili / y Lotári-
usá wkaráli. Ziacháli sie do wsi Sábłonárie/ okolo dwu set przednich osob/
y tam Ludowik z Károle y Lotáriusem zgodę z Biskupámi námowil. O-
biecal Lotárius wszytko uczynić / coby sprawiedliwie osadzono było. y tak
stowy zbył Károlusá / a sam do Papieża áppellował; prośac go aby Synod
w Gálliey złożył / y náń posły swoje wysłał / ná ktorymby rzecz iego (o ono
zwłasczáz małżeństvo) osadzona była. Dobrey rzeczy ále nie dobrym sercem/
iáko sie pokáże/prosil. Dufal Biskupom Trewierenskiemu y Kolenśkiemu/
które był iuz ná swoje strone przeciagnął. y tak sie nic wiecey ná onym ziez-
dzie nie sprawilo.

Papież máiac ob Lotáriusá o Synod / ná ktorymby z strony małżeń-
stwa sadzony był prośbe: złożył Synod w Metis / ná ktory swoje posły wy-
słał / Rodoálda Portuenskiego / y Janá Sikodenskiego / biskupy. Pisał przez
nie listy do onych krolow / do Lotáriusá y do Károlá / y do Ludowiká / y do
Biskupow Gálliey y Germaniey / ktorzy ná onym Synodzie być mieli. Pisał
y do samého Synodu gdyby sie zebrał: w pomináiac ich o zachowanie praw
Bozych y kanonow kościelnych / á żeby uczyniwszy wyrok / do niego posłali o
potwierdzenie iesli słusny będzie. Náuczył też y przestrzegł posły swoje / aby
pilnie w prawdę weyrzeli. Oznaymil iz nie raz Theutpergá do niego z pla-
sem pisał y áppellował / záluiać sie ná meżá krolá Lotáriusá / iz ia nie-
zbożnie opuścił / y pod wielkimi mekámi wyznáć iey káże grzech on kázi-
rodztwa y cudzołóstwa ná sie / od ktorego ona czysta sie być twierdzi. y prze-
strzega / iz uczynić dla meki y zachowania żywota swego musi / y co iey rozka-
za mówić / y ná sie skłámáć iáko by grzechu tego winná była. W co aby do-
bze weyrzeli / á dowiedzieli sie / iesli ona druga Dwałdráda krolowi z in-
dości iáko żoná przy káplanie y świádkách y z slubámi iáko potrzeba / odda-
na bytá. A żeby sie krolá nie bali / á onego gdy sie to pokáże / iz nie słusnie zo-
ne własna porzucił / wytkleli. zc.

Pisał też do Károlusá krolá za onym Bálwinem / y do żony iego kro-
lowey Hermentrudy: iz do Rzymu ná pokute przysiedł / y záluie tego iz bez-
woley oycowskiej one ich córke Judyte wziął. prośac za nim o miłosier-
dzie / aby go iáko syná márnotravce do láski przyieli. zc.

Rok Pánki 863. Mikoláia 6. Lu-

dowiká 11. 8. Michála 111. 22.

Mikolay Papież w Rzymie uczyniwszy Synod / w kościele Kon-
stántiniana / sadzić kázał posły one swoje do Cárogradu wysła-
ne / Rodoálda y Záchariaśa Biskupy. Nie był przytomny Ro-
doáldus / bo był do Gálliey wysłany: ále Záchariaś biskup prze-
konány iest rozmaitym pismem / zwłasczáz Greckim: iz ná Pho-
cyusowe podniesienie / y ná Ignácego potepienie zezwolil / y czynil to czego
mu zákazano / y nie czynil tego co mu polecono. Do czego sie sam przyznał / y
karanie ná czci y wytkleciu odniost. Wá tymże Synodzie Phocius iáko cu-
dzy stolice nátezdnił / y praw Boskich y kościelnych przestępnił y okrutnił
wytklecy / y od stanu káplánskiego odsadzony / y z stolice Cárogradzkiej zru-
cony iest.

7.
Siostrá krolen-
ska porwana do
małżeństwa.

Lotárius do Pa-
pieża áppellue.

8.
Synod w Metis o
małżeństvo Lotá-
riusa.

Rodoáldus niepe-
wny posel Papie-
ski.

1.
Athanasius Bibliot.

Záchariaś posel
Papieski skarany.
Phocius wytklecy
w Rzymie.

Gregorius Syraku-
ski wyklec.

1.

Nicol: Pap: ep: 70.

Anastadius Bibliot:
in prefat: ad 8.
Synod.
Phocius vciška
Biskupy y mnichy

3.

Biskupi w Metis
na Synodzie po-
blędzili.

Posłowie Papie-
scy przedarowa-
ni.
Regino.
Pythausin Chron:
Franc.

4.

Synod w Metis
potępiony.
Theutgaunus y
Guntariusz sło-
ni y wykłeci.

Rodoaldus vci-
kal.

5.

cony iest. Wykleco z nim w sytli pomocnik iego / aby ciata Pánstiego nie w-
żywali / aż przy śmierci. Tamże na onego Gregorza Syrakuskiego / który
Phociusa poświęcił / klatwa wznowiona iest. Tamże Ignaciusowi iego
Biskupstwo Cárogradzkie przysadzone iest y wykłeci sa w sytli którzyby mu
się sprzeciwili. Tamże kacerstwo obrazoborskie znorowu potępione bylo.

Gdy Michal Cesarz z listu Papiestiego przez iego posła Leona prze-
stánego zrozumiał / iż na złożenie Ignacego y podniesienie Phociusa nie
przyzwolił: drugi raz do Papieża przez Michála posła swego pisał z przy-
mówką y krzywdą: wpoiminaiac pilnie aby zdanie swoje odmienil. ale nie
nie sprawil. Do mu Papież odpisal / krzywdy swoje opuszczaiac / aby się nie-
stusnych y niesprawiedliwych rzeczy nie domagal. a o Phociusowym zło-
żeniu y wykłeciu gdy się duchowni / piše Anastasius / dowiedzili / w sytli go
odbiegali / tym się bzydzac / iż się nawyższy stolicy wkarac nie dal. O co się
on gniewaiac / wiele ich na wygnanie wypchal / wielu więzieniem trafil / ni-
komu nie przepuscil / iedno tym co z nim trzymali. y mnichy przesladowal y
mieszkánia ich abo chatupki na pustyniach palil. Skupil swoje drugi raz i-
koby na Synod y tam podpisy falszywe zmyslal / y inc dzitwy czynil / z gnie-
wu y furiey swojej glupiey.

W Galliey ziachali się Biskupi do Metis / wedle rozkazania Papiestiego
go / na sad o małzeństwo krola Lotaryusa / y tam za powodem dwu pierw-
szych Arcybiskupow / Theutgauda Trewirskiego y Guntaryusa Kolon-
skiego / nie czekaiac Papiestich poslow / osadzili za wlasna zone krola Lot-
aryusa Dwáldrade / a pierwsza Theutperge iako cudzolożnice y kázirodka na
potute potepili / y od niej wolnego krola uczynili. Przyiachali potym po-
słowie Papiescy Rodoaldus y Jan Biskupi / y na on sad niesprawiedliwy
iako piše Regino / piemiadzi przedarowani / zezwolili. Jednak radzili krol-
owi Lotaryusowi / aby one dwu Arcybiskupy / Kolonskiego y Trewirskiego
do Papieża poslal / aby mu lepsza o sadzie onym spráwe dali. Ktorzy gdy do
Rzymu przyiachali / a pišem o w sytli Papieżowi co się w Metis na Syn-
nodzie dzialo / oznaymili: Papież zebrawszy w Rzymie Synod: takie na
nimi wyroki uczynil.

Naprzod / Synod on w Metis czyniony potepil / y za rozboyny miec go
kazal / aby się nigdy Synodem nie zwal / ale raczej prostibulum / abo niecz-
stym domem. Potym onych dwu Arcybiskupow / z ich pisma dowody y wy-
znania biorac / iż nie bylo porzadne małzeństwo krolewskie z Theutperga-
skazili / y ina mu wziac zone Dwáldrade dozwolili: ale y klatwe Papiest-
na one nierządnicę Engeltrude zone Bosona wydana / oslabili: z káplán-
stwa y dostojności Biskupiey zrzucil / sadem Duchá s. y moca Piotra s. aby
się nigdy w urzad káplánski nie wdawali / ani się przywrocenia swego na za-
dnym Synodzie nie spodziewali. A na ine Biskupy którzy w Metis byli / tak-
kie karanie dal: iesliby się z temi dwiema niesprzysięgali ani zmarwali / a z
stolica się Piotra s. od ktorey dostojenstwa wzili zgadzali / a potuty samy
przez się abo posly swoje prosili: wiedziec máia / iż im odpuszczenia nie za-
bronia. Na one też Engeltrude nierządnicę / wznowil Papież klatwe / y na
wsytkie zyceliwe y obronce iey / ktora iesliby się w pamietala / a do meza wro-
cila: za przyieciem potuty / wolna od klatwy być mogla. A na posly swoje
Rodoalda y Jana sad Papież odwołil / na przybycie ich czekaiac. Ale Ro-
doaldus wiedzac / iako Zacharyasz torarzys iego o Cárogradzkie spráwy
starany byl / czuiac grzech swoy / iako Kaim vcietaiac powloczyl się.

Oni dwa Arcybiskupi po wykłeciu y złożeniu swoim z Rzymu / z wiel-
kim się iadem do Ludowika Cesarza do Wenerentu wdali / y tak go na Pa-
pieża wzburzyli / iż sam do Rzymu iachal / y nieprzystojne stanowi swemu z

Papieżem

Papiezem poswarci zaczynał. Lecz nie sprawić nie mogli ani onych raz wy-
kładać poratować w czelowiek przy prawdzie y sprawiedliwości niurem sie
stawiacego. Zwatpiwszy o swoim przywroceniu oni wporni biskupi Theut-
gaudus y Guntarius: wdali sie do Grekow schismatykow do onego Pho-
ciusa. y napisali list iakoby z Synodu od siebie do Papieža / ktory Phocius
bowi posłali. Ten list prawie jest iadu dyabelskiego y zlorzeczeństwa pełny /
w którym wiele potwarzy na s. Papieža wkłada / y zelzywe bardzo słowa y
wzgardy pełne mowia / y iego sie uczestnictwa żarząca. r. Jeszcze nigdy
od żadnego heretyka ani Poganina list sie tak złośliwy y niewstydlivy nie
należał / y sam go prawie czarę wymyślał.

Phocius gdy onego listu dostał / ktoryby był drogo kupił / napisał list do
Patriarchy Alexandryjskiego / o zebraniu Synodu wielkiego na Papieža
Mikolaja / y na Łaciński Kościół. Ten list nalezł sie w Rzymie acz pogniły y
skazony / w którym słowy zelzywemi y iadowitemi / żaluje sie y narzeka na za-
chodny Kościół abo Łacinniki: iż Bulgary naród Pogański do Chrystusa
nowo nawroceny / zła y škodliwa nauka żarząli. Bo im każą w Soborach
pościć / y ieden tydzień w wielkiego postu odieł / w który im masło iść y ser y
mleko dopuszczili. Kaptanom żon żakazują / y chrzysmować abo bierzmo-
wać im nie dopuszczają: mieniac iż to samych Biskupow zabawia. a nato-
niec bluźnia / mowi na Łacinniki / Troycę s. gdy naucza / iż Duch s. pocho-
dzi y od Syna.

Dacie też znać o onym liście od onych dwu Arcybiskupow posłanym / y
rozberza słowy krzywdy y wciśki Biskupow zachodnych od Wioślich. y opo-
wieda / iż on list do inych Patriarchow posłał / ktorych wszystkich wzzywa-
by na Concilium abo sami przez sie / abo przez posły swoje przychali / na
pocepienie tych Łacińskich błędow / y na wybawienie od fałszow ich nowych
Chryścian Bulgarow. Wianuje też w tym liście obrocenie do wiary świe-
tey Ruskich narodow / z ktorymi Cesarze Carogrodzcy wojny wiedli. Wspo-
mina też w tym liście y Armenńskie błedy / od ktorych odwiedziem y nawroceni-
sa iako on mowi. Co za błedy ich były / tu sie z powieści s. Nikona przypomni.

Trapzob ten jest nagrubszy bład ich: iż trzymają iakoby Troycę s. ciec-
pią / iako Aphrardocira heretycy bładzili. Nie mowia tego iawnie wsty-
śle czynkiem. Bo trzy krzyże czyniac / na iednym ie drzewie przybić / y to
słowa Troycę s. y do onego pienia / Święty / święty / święty / przydają / kto-
rys za nas wkrzyżowany jest / zmiłuj sie nad nami. Tak iako Piotr Jullo he-
retyk bluźnił. Mniemają też iż Duch s. jest mniejszy niżli Ociec y Syn / y
przeto trzeci on krzyż mniejszy czynia. Dwie też naturze w Chrystusie wie-
dne miewają / iako Eutyches heretyk czynił. Chleba przasnego we Wskry-
szeniu / a wody do winy nie dają. r. Jne tam mniejsze zabobony ich wyli-
czą sie od tego Nikona pewne abo niepewne. O przasnym chlebie prożna-
na nie przymowka. A żeby sie do Greckiego Kościoła przylaczyć mieli / pro-
żno sie tym pochłubił Phocius. O czym będzie niżej.

Biskupi oni ktorzy w Metis krola Lotariusa rozgrzesyli / gdy sie wy-
klatem od Papieža obaczyli: pokute czynili / żalując za grzech swoy / y od
Papieža rozgrzeszeni sa. Otróm onych dwu wodzow do złego Theutgau-
da y Gunteriusa. Acz Theutgaudus / pokornie sie na potym zachował /
cierpiac za grzech swoy / a w Kościelne sie służby nie wdając / miłosierdzia
do Papieža czekał. A Gunterius gárdzac Kościelna y Papięska klatwa /
Wskryś miewał / y iakoby nie przewinił / w wporze swoim y hárdości trwał. A
osobliwie rozgrzeszony jest on Adwencius Biskup / za którym sie y Karolus
krol do Papieža wstawował.

Dwudzy Biskupi w Galliey pod krolm Karolusem Kálwem abo tysym /
zaachawszy

Wykłada Biskupi
do Grekow się v-
dali.

Pythaus in Chron.

List na Papieža
od wykłrzych.

6.

Phocius na Pa-
pieža się zbiera.

Przymowki Pho-
ciusa na Łacín-
niki.

O pochodzenie
Ducha S. y od Sy-
na.

7.

O Bulgary.

O Rusi.

O Ormianach y
ich błędach.

8.

Vide in Bibliot:
Margar: Tom: 3.

9.

Theutgaudus
prawdźwie poku-
rował.

10.

Biskupi bacznie-
szy około Lotariu-
sowego małżeń-
stwa.
Nicol: Pap: ep: 38.

II.
Hinkmarus vco-
ny ale iadawity.

Rhodaldus Swe-
syński Biskup.
Nicol: ep: 28. 29.
I dobrzy wpad-
14.

Cierpliwosc Pa-
pieza Mikołaja.

12.
Zdłnierze kościel-
ni, vbodzy.
Anastafius Bibliot.
Cechy na vbogie.

I.
Rodoaldus omyl-
ny wyklety.
Nicol: epist: 7.

Nicol: epist: 27.

Lotariusa Papies-
mieć w Rzymie
niechce.

ziachawszy sie na Synod w Silwanakcie / wstyskawszy iz na Synodzie w Ne-
tis krola Lotariusa rozgrzeszono / y postowie Papiescy ono zle malzenstwo
pochwalili: rozumieciac iz to z rozkazania Papieskiego uczynili / gorzki y za-
tosny list do Papieza napisali: prosac aby on wyrok swoy odmienil / a Con-
cilium zlozyl. Lecz im Papiez odpisal / iz odmiany nie potrzeba. y poslal im
list / ktory byl w tey mierze do poslow swoich pisal / iz nigdy Lotariusa
dopuszczic onego cudzolostwa niechcial. y wspomina ich / aby to wszedzie y na
kazaniu rozstawiali / y ludzioro opowiadali.

On Hinkmarus przezacny nauka y zywotem Arcybiskup Remeński / na
przeslym Synodzie Silwanaktenkim / na Biskupa Swesyonskiego Ro-
thalda oburzyszy sie y wzwasnyszy / ine do tego namowiszy Biskupa y
krola Karola: z Biskupstwa go zlozyl. A gdy appellowal do Papieza / ap-
pellaciey mu nie dopuszczil / y onego wiezieniem zatrzymawal. A choc nie ie-
dno rozkazanie mial od Papieza Mikołaja / aby go wolno puscił / y do Rzy-
mu na sprawe poslal: uczynic tego niechcial / y gdzie mogl Papieskie listy
kryl / y dlugo sie Papiezowi sprzeciwil. Kto sie nie zdumiecie y nie przeleknie-
iako braterska nienawisc y zazdrosc / ludzie choc swiete y dlugo dobre / na
ziemie porzuca: A strapiony Papiez / maiac tak wiele kłopotow / y z Cesar-
zem wschodnym / y Phociusem y z inemi Patriarchami / y tu z krolom Lo-
tariusem / y z Biskupami / iako sie wyszy wyspomnielo: iako nie wstat: y ow-
sem moca swego principala / wyszytko pokorny iako iego namiestnik zwycie-
zyl / iako sie pokaze nizey.

Wciel sie s. Papiez do pewney obrony w trudnościach / to jest do do-
brych milosiernych na vbogie uczynkow / o ktorych s. Ambrozjy napisal: iz
to sa żołnierze kościelni vbodzy / ktorzy kościola bronia. Spisal wyszytkie sle-
pe / chrome / chore w Rzymie / y maiac ie na swoim regestrze pilnie ie karmit.
Drugim cechy dawal pod imieniem swoim / aby wiedzial wiele ich na kazdy
dzien na obiedzie karmit mial / zeby sie wyszy co ich w Rzymie / raz w tro-
dzien obeshi: Jedni w Tiedziele / drudzy w Poniedzialek. 2c. To pisze An-
stazyus ktory obecny na to patrzyl.

Rok Pánki 864. Mikołaja 7. Lu-

dowika 11. 9. Michała III. 23.

M Odoaldus on Biskup Portueński / ktory sie zle postawil y zbra-
dlowie zachowal przeciw Papiezowi / y w Carogrodzie y w Gal-
liey / a kryl sie iako w sumnieniu swoim przekonany: tego roku
po dlugim iego szukaniu y pozywaniu / w niebytnosci / gdy sta-
nac do sadu na Rzymi Synod y sprawowac sie niechcial / zlo-

zony z Biskupstwa y wyklety jest. Co wsem Papiez oznaymuie.

Gotuiac sie Papiez na wyklenie krola Lotariusa o ono cudzolostwo / iz
zone wlasna porzuciszy z inia mieskal: wzywal na Synod do Rzymu Biskupa
Galliey / ktorzy wiedzac co byc mialo: wymowili sie / a zrolasza z na-
mowy krolow swoich. Jednak wiedzac oni dwa krolowie Ludwik y Karol
lus / iz y krom Biskupow ich / Papiez Lotariusa nie opuści bez klatwy: szukali
na to lekarstwa / y wspominaac synowca swego / na to go namowili / aby do
Rzymu sam iachal. na co gdy przyzwolil: dali o tym znac Papiezowi. ale
odpisal im Papiez: zakazuiać aby do Rzymu nie przyjezdzał / takim iaki jest:
bo takich Rzym nie przyjmuie. A iesli chce przyiachac: niech pierwey Theute-
perge zone wlasna przymie / a one przysiega swoja wbespieczy. A iesli co na
nie ma / niech sie ona przysiega oczyści: toz dopiero pokuta od stolice Apo-
stolskiej wedle baczienia dana mu bedzie.

O onego

O onego Rhotálda Swesyonskiego Biskupa wieźniá z Biskupstwa zło-
żonego / nie przestat sie Papież starać: y pisał do Biskupow ktorzy go ośa-
dzili / iesli by go za dni 30. po wzięciu listow wolnego nie puscili / y do Rzy-
mu nie posłali: aby Nsę mieć nie mogli / ażby to wypełnili. O czym do sa-
mego też Rhotálda piše / dając mu znać o tym / a vpominając / iesli dobrze su-
mnienie ma / a rzeczy swey dufa / niech sie nie boi / wyzwoli go P. Bog / ale
iesli co godnego onego karania przewinił / niechby cierpiał. Biskupi oni pu-
ścili wolno Rhodálda y posłali do Rzymu: Ale w drodze go zaś Hinkma-
rus zahamował / acz iuz był Papieżowi / iáko y krol Károlus obiecał / wol-
nym go puscic y do Rzymu posłać. Obá sie rozmyślili. y nápisal Károlus
krol do Papieża / prosić aby Rhodálda z obrony swey wypuscit. Nápisála
żona iego krolowa Hermentrudis / aby w tym meżowi iey dogodził / gro-
żąc tym / iż iesli to uczyni / przywileie kościoła Rzymskiego pomnożone a nie
vskłodzone beda. Na co iey wielkim sercem onemi słowy odpisał: Nie go-
dzi sie vkrzywdzonego y do sadu wyższego appelluacego / nie wysłuchać.
Wy tego poddanym swoim nie czyncie / abyście ich słuchać nie mieli gdy do
was wrzeczca: a mnie iáko do tego namawiacie / abych głosu krwie brata
mego nie słuchał: A iákoż nas P. Bog wysłucha: A co piśecie iesli vslucha-
my syná nášego / iż pomnożenie a nie vskłodzenie przywileie kościoła Rzym-
skiego mieć beda: Nly záperwne wierzym: iż przywileie kościoła Rzym-
skiego vskłodzone być nie mogą / ani sie to wykorzenic może co wszepił óciec
niebieszki / y fundamenty ktore budownik dobry záłożył / żadna nawalność
rozrušone być nie mogą. Lecz / namulsa cotto / ci sie niechay swego niebes-
pieczeństwa boia / ktorzy ich z swego lenistwa vmnieysać iáko kolwiek do-
puszczają / abo ie sami hárdosć swoia zburzyć chcą. Nauka Biskupom /
iáko sie krolom przy sprawiedliwosci stawić mają.

Dat też list Papież do Hinkmara / w którym mu iego nieposłuszeństwo
y wpor wyrzucá na oczy / iż go potrzykroć nie posłuchał / á im wzgardził / y
Rhodálda do Rzymu nie puscil / y iuz w drodze bedacego pohamował. y
rozkázue mu nákoniec / aby go nieodwlocznie ná dzień pierwszy Máia w Rzy-
mie postawił / a swoje z nim posly wyprawił / ktorzyby nań záłowali / y winy
iego przekládali. Juz musiał Hinkmarus boiac sie dopiero Papieża / one-
go Rhodálda do Rzymu puscic: ale nikogoż z nim swego ná iego obwinie-
nie nie posłał. Nieśtał Rhodáldus dziewięć miesięcy w Rzymie / a niko-
goż sie y od onych Biskupow ktorzy go złożyli z Biskupstwa / ktorzyby nań po-
pierał / nie doczekał. Tedy Papież iáwne go w wigilia Narodzenia Boże-
go / iáko niewinnego osadził / y w Biskupie go háty oblokł / ná iego pierwszy
dostojność przywrócił.

Rok Páński 865. Mikoláia 8. Lu-

dowiká II. 10. Michála III. 24.

Apież wyprawił Arseniusá Biskupa poslem wielkim do Gálliey
dla onego grzechu iáwnego Lotáriusa krola / y dla postanowie-
nia pokoju miedzy krolmi sobie powinny mi ziemie oney. Przy-
nim wyprawił onego Rhotálda ná Biskupstwo Swesyonskie / z
ktorego był od Biskupow zložony / y pisał do wszystkich Bisku-
pów Gálliey / aby nápotym ták Biskupy sadzili / iáko by im appellacya do
Rzymu broniona nie była. A krolá Károla przez list tákże vpomina / aby
Rhodáldowi do iego Biskupstwa przeszkody nie czynił.

Pisał też do Biskupow pod krolém Károlusem / ganiąc ich lenistwo y
niebálsztwo w rzędzie duchownym / iż krolá Lotáriusa o cudzološtvo y
porzu-

2.

Epist: 29.

Hinkmarus y-
por.

Nicol: epist: 36.

O Rhodálda tá-
stania sie Papież.
3.

Meine słowa o
kościelne prawa.

4.

Epist: 37.

Anastasiuz.

Rhodáldus przy-
wrocený.

1.

Arsenius posel
Papieski.

2.

Ex Cod'ce Tre-
uiren.

Biskupi vsad
krolow sie bac nie
ma.

Regino.

Lotarius v pamie
tal sie klatwy sie
boiac.
Pythaeus in Anna-
lib: Franc.
Arsenius.

3.

Engeltruda ná
pokutę.

4.

List spetny do
Papieża.

Odpis Papieski w
chorobie.

Nicol: Pap: ep: 8.
Słowo rozkazuie-
my.

Ięzyk Laciński
wczesony v Gre-
kom.

5.

porzucenie własney żony nie wspominali ani ięzykiem swoim leczyli: prosiac aby meznymi y czynnymi pasterzmi byli / a wilkã odpędzali / y miecz nad nim wiszacy opowiadali / aby tego ktorego na śmierć prowadza / od śmierci wybawiali. zc. y zaleca im swe postać. Ten Arsenius szczęśliwie swoje poselstwo y z wielką czcią kościoła s. y stolice Apostolskiej odprawował. Krolowie dwaj Karolus y Ludowikus przeciw iemu wyiezdali w Frankfordzie y Kolnie. y ze czcią y pokora przyjmowali / iako samego Papieża. A gdy zezwał Biskup py / a tam z nimi był Lotarius krol: powiedział mu iawnie: obieray co chcesz (iako Regino pise) abo sie z własną żoną pojednay / a Władzade cudzołożnice porzuc: abo cie duchownym mieczem klatwy y przekleństwã / y cęktorzychby w grzechu tym przysięż swoje pokazowali / vderze. y tak krol on ścisniony: musiał Theutperge żonę swoją własną przysięż / y z nią sie pojednać / y przysiężę czynić z dwiema następnymi panow swoich / iako dokłada Pytheus / iż ia napotym tak iako słusno jest / chować będzie. A oney Władzady do Rzymu iachac kazal / aby sie tam sprawowała.

One też Engeltrude sprosnice bedac w Wormaciey do tego przywiozła / iż przysięgła do Rzymu na przyjęcie pokuty iść. Czego gdy nie wypełniła / z Almanniey do Franciey sie wrocila: dała na nie do wszystkich Biskup klatwę.

Staral sie też Arsenius z poruczenia Papieskiego: aby między onymi krolmi Galliey mocna zgoda postanowił / y wczyniona potwierdził / iakoż sie tak stalo. A Papież swemi listami y wspomnianiem bázro ie w spolney miłości zatrzymawal.

Jdzim do wschodnych krajow. Michal Cesarz / przez Michala Protopatarcha napisal list do Mikolaja Papieża / iaiania y bluźnienia pełny: iż krzywdę sobie maiać / iż onego Ignacego niewinnego na Carogrodzkie Biskupstwo wyrokiem swoim przywrocil / a Phociusa wtraczonego złożył. Listu tego nie maś / bo iawnie na Synodzie spalony był / ktory iż Phocius sam pisał / (gdyż Cesarz zabawiony blaznami y woźnicami / y pitiastwem / y rostkami / zdobyłby sie na takie iaiania nie mogł) domyslić sie możemy / iaki z onego ięzyka wezowy iad wychodził / iakie zlorzeczeństwa wsta one gniewu pełne wypuszczały. Co też iuz był w onym liście do Alexandrijskiego Patriarchy pokazal. Chorzał w ten czas s. Papież Mikolay / gdy ten list przyniesiono: a czekaiac aby troche do lepszego zdrowia przyszedł: on Michal ktory list przyniosł / wytrwać niechcial / ale do Ofstiey zaiachawszy wiadrow tam czekał. y musiał Papież w chorobie oney odpisować. Nie wdaię sie w onym piśaniu w swary / ani zlem za złe / y zlorzeczenia za zlorzeczenie oddaie / y swoje ię własne krzywdy y bluźnienia opuszcza / y onemi gardzi: tylo na to / czym sie kościół s. Rzymski obwiniał y potwarzał / odpowiada. Dacie mu tytuł Cesarzowi przystoyny y chwały pełny: choć o ię sprosnym żywocie wiedział. Pisał Cesarz: iż przodkowie / prawi / moi / nigdy Papieżom nie pisali / iedno rozkazujemy y tego chcemy. Na to mowi: iż sie inaczej náyduie. gdyż wstępscy pobożni panowie / nigdy tego słowa do Papieżow nie używali. Przygani Lacińskiemu ięzykowi / zowiac go dżikim y Tatarskim: A on odpowiada: Tobie iest dżikim / bo go nie rozumieś / y smieszna rzecz czynisz: Rzymskim sie Cesarzem zowieś / a Rzymskiego ięzyka nie umieś. Nie wiesz iako y v Grekow wczesony iest: iż na Nby Epistole y Ewangelia pierwey Lacińskim ięzykiem / potym Greckim czytala.

A iż przywileiom kościoła Rzymskiego wwoleczyl: na to mu odpowiadalo: iż to co sam CHRISTVS vmocnil / on ostabiac y targac nie moze. sam sie raczy niechay boi / aby sie nań nie obrociły. to iest / aby ich mocą wytkety nie był y Cesarstwa nie stracił. Wydawać też sobie niektore osoby y mnichy z Greciey y z Carogrodu / a osobliwie Theognosta kazal: Na to mu powie-
da: iż te

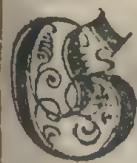
da: iż tego nie uczynie a Judašem nie będzie; aby ich nie na meki do was y na śmierć wydawać miał. Oni o was z tego nic nie mówią. a o Phociusie to mówią co wszytek świat y kościół wie. Przegrażał się też Cesarz / iż do Rzymu przyiść chce y Rzym obalić miał. Na to mu Papież odpisał: iż się tych przegrozek nie boi. Niech pomni co się Sennacheribowi stało. Niech pierwej Pogańcy y Saraceny / którzy mu państwa co dzień wymiata / y o mury się Cárogradzkie ocierają / zwoiwią: a Chrześcijany jednego Boga służy niech w obronie mają iako winien. A tak go odprawiać / na to przyzwala: aby znowu sprawą Ignácego y Phociusa w Rzymie wznowiona y sadzona była. Jeśli sami przyiść nie mogą / niech sprawce swoje posła / aby się y drugi raz iawnie pokazało / kto winien / y przy kim prawda zostanie. Nakoniec list ten zawarłszy / klątwe y anátheme na tego kładzie / który on list złe y fałszywie na Grecki ięzyk przekładał / albo co wymyślał y przydawał. Bo był już doznał / iako Grekowie listy tego fałszowali. Wpominając też y prosi: aby ten tak sprośny list / który napisał / bluźnierstwa y ztorzczeństwa pełny / iawnie y przed wszytkimi spalić rozkazał. Czego jeśli nie uczyni / iako to y w drugim liście roku przyszłego oznajmuje: Ja / prawi / zezwawszy duchowne wszytki y świeckie / ten list wasz spalić niechcąc aby się nim kto gorszył / a krzywda się Boża y s. Piotra zamilczala. Poty ten list.

Tego roku dzwono w Grekow używać poczęto / gdy Ursus książę Weneckie dzwony do tego Cesarza Michála / prosił / posłał.

Ausgarius Biskup Bremeński / Apostoł Dánow / Sláwow / y Swconow / w których wiara s. ściepili / tego roku na lepszy się żywot przemieścił. Zł na Biskupstwie lat 34.

Rok P. 866. Mikołáia 9. Lu-

dowiká II. 11. Michála III. 25.

Gdy Cesarz Michal Papieżem s. Mikołáiem y stolica Piotra s. tak pogardzał / y odświeżenie od kościoła s. z onym Phociusem zaczynał: wzbudził p. Bog królá tegoż imienia Michála / który Papieża y stolice Piotra s. wzięł / wielkie y znaczne posły do Rzymu wyprawiać / a o prawdy Ewangelii y nauki zbawienia

ney do królestwa swego wniesienie / prosił. Był już ten Michal / iako się wyższy powiedział / od Cárogradzkiego duchownego ochrzczony: ale w nocy y w boiaźni / y z niewiele ludzi swoich / którzy y Biskupa ięszce nie mieli / a mało nie wszyscy się sprzeciwiali / wiary Chrześcijańskiej niechcąc przyjąć / iż o to wojnę z nimi wieść musiał / y przedmięszyć niektóre wygubił. A gdy po Greckich káplanach zmieszanych z Ormianą poznał Michal / iż nie jednáka naukę przynosili / y drudzy káplani nie będąc káplany się czynili y ludźcie chrzčili: a iż nieiaki fałszywe cuda około Chryzma wstawiali: odrąził się od nich on król Michal / y poselstwo ono do Papieża wyprawił: prosił aby mu nauczyciele z prawdziwa Chrystusowa nauka posłał / którzyby lud tego ięszce Pogański p. Bogu pozyskali / y droge im do zbawienia podali. Był Papież barzo z tego poselstwa wesołony / y chwalił p. Boga który kościół swój w cięzkosciach y kłopotach rozmnaża: wysłał z nimi biskupy Párola Pipalonskiego y Formosa Portuenskiego / wszytkimi ie przestrogał na takie żniwo Boże y potrzebami kościelnymi opatrzyć. Wyprawił też zaraz z nimi inne posły do Cárogradu ziemia przez ich państwa / rozumiejąc iż bezpiecznie przebyć mogli niżli morzem / Donata Biskupa Ostienskiego y Leoná káplana / Maryná dyakóna / chcał się ięszce pokusić o onego zuchwałego y złego Cesarza / choć go onym listem tak sromotnie był zelżył / żeby

Theognosta wydawać Papieskie niechce.

6.

Grekowie się przekładali listy Łacińskie.

Epist: 9.

Spalenie listu śpętnego.

7.

Veneta Histor.

Dzwony w Grekow.

Ausgarius Apostoł Dánow y Sláwow y Swconow.

1.

Bulgarzski król posyła do Rymu listy.

Od Grekow odrącił się Michal.

Nicolas Consult: Bulgar: cap: 14. & 94. & 106.

Anastasius.

2.

Biskupy y káplany posyła Papież do Bulgarow. Posłowie do Cárogradu przez Bulgária.

3.
Nauka Bulgarom na pismie.
Ad Consulta: Bulgar.
Na choragwiach wojennych krzyż.

Słowa Papieskie do Cesarza.
List Papieski do Phociusa.

5.
Theodora Cesarzowa i siostra byla tywa.

Theodora miedzy swiaste policzona.

6.
Leo Ostien: lib: 1. cap: 37. 34.
Z Saracenami wojny we Włoszech.

13. q. 3. ca: omnium.

7.
15. q. 8. ca: reprehensibile.

Fe do drogi zbawiennej przywieść / a onego odszczepieństwa Phocinskiego odstąpić chciał. a żeby mu oznaymili / takie wyroki w Rzymie z strony Kościoła Carogrodzkiego uczynione są.

Napisal też list do Bulgarow Papież: w którym im na sto y sześć pytańia ich nauki daie. y na one im też prośbe / ktora o swego Patriarche prosił / odpowieda / iż tego nie czas / pierwey Biskupy mieć mają / a potym iesli nie Patriarche / tedy Arcybiskupa mieć mogą. Nauczył ich też aby na chorągwiach nie koński ogon iako pierwey / ale krzyż s. mieli / y na wojnie go używali. Na ktora gdy ida: aby cesarow żadnych nie czynili: ale gotuiac się w kościele sie P. Bogu modlili / Mszy s. słuchali / tym co ie gniewaia odpuszczali / ofiary czynili / spowiadali się swoich grzechow / y niewolnikom wolność y w bogim ialmużny dawali.

Pośtom ktore do Carogrodu Papież posłał / dal list do Cesarza / w którym go wspomina / aby kościół Carogrodzkiego nie psował / y dusz ludzkich tak wiele nie tracił / a sadu sie Bożkiego bał. Zasklina go też na Bogą w Trocy iedynego frogiemu słowy: aby sie tak z iego posły iako pierwey nie obchodził: aby im żadney krzywdy y zelżywości ani obrazy nie czynił / a wolno im do domu wrócić się dopuścić. Nakoniec mu mowi: Patrz na sad Boży / bo intro vmrzesz. Co duchem prorockim rzekł / bo go tego roku zabito. Pisał y do Phociusa list łaskawy / wspominaiać go do pokory / y do onego Ignacyusa / zapalaiać go do cierpliwości / y cieśac go w niedzy iego / y oznaymiać co w Rzymie w rzeczy iego osadził. Dal list y do wszytkich Biskupow stolicy Carogrodzkiej podległych / aby wiedzieli / iż posły swoje do Cesarza wypisali / y dla uspokojenia kościołom / y dla tego aby Cesarz list sromotnie napisany spalił. Pisał też y do Theodory matki Cesarzkiej / do oney swieter pannie / dobrze kościołowi zasłużoney / a do klasztoru wrzuconey: wspominaiać szczęśliwe sprawy iey y swieter prace iey za meżą heretyką obrazoborce / z swiety kościelney nauki y iedności. y cieśy ia a prosi / aby mu o sobie y corkach swoich dala znać / co sie z nimi dzieie. Nie dlugo potym vmarta / y ob Grekom miedzy swieter policzona jest / y wspominaia ia iedenastego dnia Lutego temu słowy: Błogosławiona Theodora Cesarzowa / żona Theophila obrazoborce Katołicką. Maż iey Methodiusa o obrazy wygnat / a Jana ktory obrazy palil / postawił / którym sie ona w nocy klamala / prosiac P. Boga / aby nad prawowiernemi się zmiłował. Po śmierci meżą swoę Michalą syna młodego dobrej wiary nauczył. y Methodiusa na Carogrodzka stolica przywrócił / y o Synod się wielki postarala / z ktorego obrazy sa przywrócone. Potym zrucona z Cesarstwa w klasztorze corkami w Bogu odpoczeła.

We Włoszech Ludwik Cesarz / przyzwawszy Frankow na pomoc / Ludwika Krola / z Saracenami dluga wojne wiodel. Osiedli byli wszytkie inż Apulia / pierwszy raz od nich porażony / druga im bitwa oboz odial / y wielka ich liczbe pobil. Rápua po trzech miesiacach w obleżeniu od nich wybał wil. Baru dobywając / pod nim cztery lata lezał / y tam Seoda wodza Saracenow / iego wszytko woysko pobierwszy poimal. Ten Seoda polupierwszy kościoły Chrzesciánskie / z kielichow kościelnych pil / y kładzilnicami wonia sobie czynić kazal. Na te wojny Papież Mikolay ludzi pobudzając / na niey zabitym Krolestwo niebieskie obiecował. Umialo tym Opát ieden Kasama ry obiarwienie / iako sie w listach s. Bernata náyduie. W Galliey tenże Papież na złe Chrzesciány y lupieźce kościołow kazal używać oborga mieczu / y duchownego y zelaznego.

Ona cudzolożnica Dwáldrada / ktora sie byla na pokute do Wloch puscila: zas sie rozmysliwszy do Franczey wróciła / y szukała obczytów y mieysca / iakoby sie z Lotaryusem Krolew widac mogla. W czym sie dowiedziawszy Papież:

by Papież: one po wszytkey Galliey / listy do Biskupow rospisawşy / wy-
kłał. y w onym liście przymowił Lotáriusowi. Na co sie on poczumşy / ná-
prawił Adwenciuşá Biskupá Metenſkiego / áby go przez list do Papieża o-
czyścił. y sam kánclerzá swego wystál do Rzymu / y pokornie sie sprá-
wiał w małżeństwie przystoynie z krolowa Theutperga mieſka / á Dwaldrády
nigdy potym iáko sie do Wloch pusiłá nie widziál / áni z nią gadał / áni sie
ley dotykał. Pogroził mu był Papież inym listem y vtráca kroleſtwá. Rozu-
miał Lotárius / iz go stryiego Károlus Kálmus do Papieża odnoſił. y po-
kázáto sie potym / iz ten Károlus kroleſtwá Lotáriusowi nie žyczyl / y wy-
gnáć go z niego myſlił. Co gdy poczuli Biskupi pod Lotáriuſem / piſáli
piękny list do Biskupow pod Károlem / przy pánie sie swoim opowiadáiac /
iz mu wiáry zupełnie dotrzymáwáć chca / á teg co z mlodoſci uczynil / pięknie
popráwuię y pod vpomínánie sie káplánſkie podaie. Proſá teſ áby zgody pil-
nie niedzy temi pány przeſtrzegli wiedzac iáka idzie zgubá ſtanom wſytkim
zá ich záwasnienim: áby to przymierze y przyſiegi / ktore niedzy ſoba przy po-
winney y krewney miłoſci uczynili / ſtátecznie y niewzruſzenie ſtać mogło. zc.
Klerykowie Biskupſtwá Kemeńſkiego / ktorych piérwſzym był Wulfál-
dus / záłowáli ſie przed Papieżem dáwna krzywde ſwoie wznowiáiac: iz
od Hinkmará Arcybiskupá Kemeńſkiego / ná Synodzie Kemeńſkim ieſzcze
zá Leoná czwartego Papieżá / z vrzedow ſwoich złozeni byli / o to iz ie Kbbó
tegoſ miáſta Arcybiskup áwieceil / ktory dla ſwoich wyſtepkow wyrzucony
z oney ſtolice był. Hinkmarus bronił ſie potwierdzeniem onego Synodu od
Papieżá Benediktá. Lecz ſie pokázáło z ſtárego piſmá / iz ono potwierdze-
nie zfałſzowane było / y miał Hinkmarus nie cudná o to przymowkę. Złóżył
tedy Mikoláy Papież Synod w Swefſyonie dla oney kſieſzey / ná ich przy-
wrocenie y niewinnoſci ich pokázanie. y ſá táń ná vrzedy ſwoie / zá wyná-
lazkiem Synodu / ná ſwoie mieyſcá y vrzedy ſwiecenia ſluſne przywroceni.
O tym długie bárzo piſmá y listy polożone ſá / ktore ſie opuſzczáia.

Vvaldrády nie-
ſtatek.
Lotárius krol
wraca ſię do grze-
chu.

Codie: Treuren.

Lotáriuſá zále-
caia Biſkupi.

Hinkmará z kle-
rykami ſwary.

Hinkmarowi
przymowká.

Rok Páńſki 867. Mikoláia 10. Lu- dowiká II. 12. Michála III. 26.

Woſowie oni Papieſcy do Bulgárow poſláni / Páwel y Formo-
ſus / Biskupi / dziwnie wdziecznie od krolá onego Michála przy-
ieci ſá / y náuczáli drog Bożych y Chryſtuſowey Ewángeliey
wielkich y máłych / y wſytek on narod do Chrtu s. przywiedli.
A krol ſam co dſień ſie wiecey w Chryſtuſowey miłoſci zápalá-
iac y rozmnaſzáiac / proſil bárzo / áby mu Formoſá żywotem y obyczáym
páwego Biskupá / zá Arcybiskupá w tego kroleſtwie zoſtáwiono (potrzebá
pámietać iáko chwala Formoſá / bo go żywego y umártego tyráńſtvo vkrzy-
wdziło) á ſmákuiać náuki Bożey z vſt onych Biskupow / ine duchowne z
kroleſtwá wygnał / y drugie poſty do Rzymu wypráwił / proſac Papieżá o
wielká liczbę káplánow. Z czego ſie Papież wweſeliwşy y p. Bogá pochwa-
liwşy: wystál niemálo duchownych do Bulgárie / miedzy inymi Dominiká
Tryweńſkiego y Grymoáldá Polimáryeńſkiego / Biskupy / ktory žniwo ono
Boſe / ochotná robota y ſiezeſliwá práca / zbieráli do gumná Pána ſwego.
A oni do Ceſárzá poſtowie / Donatus / Leo / y Márinus / gdy minawşy
Bulgária do Cárogradſkich gránic wſtepowáli: od ſtároſty Theodorá zá-
hánowáni ſá / y ſle przyieci: kome ich w głowy biáć / mowił: Ceſarz náſ
nie potrzebuie was. Co czynil z roſkazania Ceſárſkiego / ktory wſkázal do
krolá Bulgárfkiego / mowiáć: By byli nie przez kroleſtvo twoie ſli: y twa-
rzy mey y Rzymuby byli nie ogladáli. Co zrozumiawşy oni poſtowie / do
Rzymu ſie poniewolnie wrocili.

1.
Bulgárowie od
Lacińſkich ducho-
wnych Chreſt-
biorá.
Anáſtaſius Bibliot.
Formoſus iáks.

2.
Poſtowie Papie-
ſcy do Cárogradu
nie puſzczeni.
Anáſtaſius.

3.

Epist: 70.

Grckow nieprzy-
jazni na Látinniki.

O Bulgáry.

Potwarzy Phoci-
usa na Látinniki.

4.

Phociusowych
10. przygan na
Látinniki.

5.

O fony v Grckow
falszywe Kanony.
In Trullo supra.

6.

7.

Phocius iako za-
pamiętały kłam-
cá.

Mikolay Papież dżecie one z strony Phociusa y kościoła Cárogradz-
kiego pilnie wypisuje do Hinkmará Biskupa Remenckiego y do innych Bi-
skupow w Galliey: oznajmując iákiemi sie nieprzyacielnymi rosyckiego za-
chodnego y Látinniego kościoła stáli. Cesarz Michal y Bazylus z nienaw-
wisci y z zazdrości tych ktorzy ich nádymáia. Nienawisc ná nas wzieti o-
to / iżesmy ná Phociusa przyszwolic niechcieli: á zazdrość / iżesmy do Bul-
gárow ná ich náwrocenie do CHRISTUSA, Biskupy y káplany náse od-
tey stolice Piotra s. wysáli. Chca Bulgari od posluszeństwa Piotra s. od-
wieść / á pod swoie / za zaslona nabożeństvá / pánowanie one podbić. po-
twarzáo kościol s. ktory zmázy żadney nie ma / iákoby herezyami pomázá-
ny byl / chcac proste one Bulgáry od kościoła Piotra s. odrázić. Przyganiá-
ia nam / iż pochodzenie Duchá s. y od Syná wyznawamy: iż w Sobote po-
ścim / iż wielkiego postu / nie cáta ósm Niedziel wypelniamy. Iż ná Wiel-
kanoc bántá po Zydowsku z ciálem Pánstím ná ostarzu poswiciamy / co
klamáia. Mowi: iż káseza násy brody gola / iż Biskupa z dyákóná przesta-
piwszy káplánstwo / swiećim. Iż sie małżeństwem bzydzim / y káplanom go-
nie dopuszczamy. Iż bierzmowác káplanom zakázuiem. A co nagorzezy / iż
od posláncow násyh wyznánie wiáry ná pismie wyciągá / w ktorymby
artykuly / ktorym oni przyganiá / odwoływáli. A yponna s. Papież rosy-
ckich Biskupow / á zwlászczá Hinkmará / aby tákich przymowek y potwarzy
ná kościol s. nie cierpieli / á iáko kto z Duchá s. móze y umie / aby przećiw te-
mu pisáli / y pismo do tego reku posáli. Ale sam rychto potym zachorzał /
to iest od daty listu tego po dni dwudziestu y iednym / ná wieczny poćoy po-
sedl. Wielki y swiety Papież.

To co nam Phocius z iádu wielkiego ná Papieże zádawał / móze sie ná
dżiesięć artykułow rozłożyć. 1. O post w Sobote. To nie herezya / nie mó-
ná co odpowiadáć / kto czyta / náydzie iż skoro po Apostolech wschodny ko-
ściol nie posćil / á zachodny posćil iáko gdzie zwyczaj záfedl.

2. O pochodzeniu Duchá s. Látinniki kościol nigdy tego nie mowil:
aby od Oycá nie pochodził. Szczere to kłamstwo Phociusa. A iż od Oycá
y od Syná pochodzi / iásta y wielka iest prawdá. O czym dosć wywodow.

3. A to potwarz / aby kościol nie ganił małżeństwo / gdy duchownym
beżeństwo rozkázuie. Ták bylo y w wschodnych. Grckowie nápisáli sobie
Kanony / ktore do fofsego Concilium w Trullu czynione / falszywie w ie-
dennásćie lat po onym Concilium przyssli / y dlugo Papiežow przez sice
Cesarze / aby ie potwierdzili / prosili. ale nigdy sie do tego przywiesć nie dáli.
y od tego czasu duchowni ich z ženámi miesćáia. Tego przedtem nie bylo.

4. Iż w wielkiej potrzebie kilátroć rozgrzesyli Papieže káplany aby
bierzmowác mogli: to z przygody sie stálo / z porzadku nigdy sie to nie dżie-
ie / ani dżiac ma. Sámych to Biskupow robota. 5. Aby kościoły zachow-
dne miásto Chryzma wody ná bierzmowanie wzywáli: To kłamstwo sprow-
sne Phociusa. 6. Iż w wielki post dmdzy Kácholicey z mástem y ser iedza-
to bárzo rzadko / y zá przyczyna. We Wlozech y indziej tego nie czynia.

7. O bántá ná Wielkanoc. fczera potwarz. 8. O brode: smiech
y glupstwo Phociusa. Sam iáko trzebieniec brody nie miał: á drugim iá
zapuszczáć káze. A iedná ná poczátku kościoła káseza brody nie zapuszczáia:

9. O opuszczeniu swiecenia ná káplánstwo / gdy Biskupa poswiciáia:
fczera potwarz. 10. Czynić przed Grcki Látinnikom wyznánie wiáry
to monstrum. nigdy tego nie bylo. Bo kościol Rzymsti sam wiáry dogláda.

Ták to byl Phocius / ták pelny dyabellskiego iádu ná skáze kościołow
wschodnych y Cárogradzkiego / ktore od iedności odwoiód. A ták iádem no-
we one Chrześciány narodu Słowienkiego nátkat / y Rzymsti kościol v
Grckow

Grekow ohrydził. Wiele heretykow ná tey przed nim stolicy Cárogradkiey siedziało / iádomierch / wykretnych y strzetnych : á żaden nigdy o to kóściół wi zachodnemu nie przyganił / áni zá heretyka poczytał : iż wyznawa y wyznawał dawno / ze wśrętkiemí swymi Doktory y Papieżmi / pochodzenie Duchá s. y od Syná. Ale to dyabelskie naczynie zazdrości y złości pełne / nie miało czym swoim Grekom omierzić Rzymští s. kóścioły iedność iego / bez ktorey niť zbáwienia nie ma. Jesze Dámásus Papież przed piáćmi set lat to wyznánie o pochodzeniu Duchá s. nápiśal. Pátrz o tym wyżsey. Co ich Grecki Gennadius wywodzi. A Márimus on Greczyn meczenník zá Con- stánsá Eutychiáná / to wyznánie Rzymskie wielce pochwala / y ma one slo- wá do Máriná : Wśręscy ktorzy CHRISTVSA wyznawáia prawowierne wiára : niech ná Rzymští kóściół iáko ná stóńce iáśniéjace sie / pátrza. Co czynily wśrętkie šest Concilia. Wśrętkie kóścioły od początku wcielenia sy- ná Bożego / z Rzymskiego kóścioła fundáment miały y máia / ktorego pie- tielne brány nie obála / wedle obietnice Zbáwiciela nášego. Ten kóściół ma klucze wiáry prawowierney / y otwára tym ktorzy pobożnie przystępuia / á zámyka gebe heretykom ktora źle mowi. ić.] Poty Márimus.

Pierwsz tedy Phocius (niech te ma sławę ábo ráczey háńbę) dla tego wyznánie o Duchu s. obrat sobie zá przyczynę oddzielenia swego od kóścio- lá Rzymskiego y zachodnych wśrętkich : á on iúz oddzielony y wytklęty od me- go był / o to iż cudza stolice ośiadł / y one / zepchnawszy niewinnego y sá iete- go / wydarł. Nie o swoje Látinniki / ále o iego Greki / kóściół sie Rzymští przed tymu oburzył. á on temi potwarzámi pomysł sikał. Ale roku tego podniósł reke swoje P. Bog / y kárác złości one poczał : poczał se od Bar- dy y Michalá Césárzá / przez ktore Phocius złości swe wykonywał ; Piotro- wi s. ktoremu tákie krzywdy y namieśnikowi iego Mikoláiovi / y posłom Mikoláiowym czynili : pomysł one y káránie P. IEZVS zlecił. Co iáko sie stało / dziwuymy sie á śmiejemy o tym Grekom słuchajmy.

Bárdás iúz był Césárzem / to iest towarzyszem ná páństwo od Michá- lá Césárzá Augusta uczyniony : gdy sie / iáko do niego Mikoláy Papież pro- rokuiąc piśal / iáko Ceder podniósł : zagnął wpadł / y w złości swej zginął. Widział we śnie / ktory z bóráznia / przed wiernym swoim przyiácielem Phi- loteušem Logoteta / powiádał. Widziałem / práwi / á ono z processyá idziem przy Césárzu do wielkiego kóścioła w ktorem w oknách wiele Archányóto- wó pátrzaćch ná tabernaculum. A gdy śmy sie do káthedry przybliżyli : stało pátrzaćch ná tabernaculum. A gdy śmy sie do káthedry przybliżyli : wysli iáko by dwa komornicy / ieden iáł Césárzá / y po práwey stronie / wywło- czył go iáko przewinionego y potępionego z kóścioła : á drugi mnie táżé ná lewéj stronie wypychał. y pátrzac okolo / wśrzałem zá kratámi siedzącego. Stárego mezá / tákiego iáko Piotrá Apostolá máluia / przy ktorym dwa strá- śliwi meżowie / iáko by stárcy nád ine / stáli. A przy stárcu onym v nog iego wśrzałem Ignáciusá táł pláczącego / iż on stáry ná iego on plácz z polto- wánia wzdychał. y zámótał Ignácius : kluczniku królestwa niebieskiego / y opóko ná ktorey CHRISTVS vmocnił kóściół swoy / gbyż wieś iákie krzy- dy cierpie : póciś stárość moie / bom wiele złego podiáł. A Piotr s. rzekł do niego : Wkáz tego ktory cie wkrzywdził / á P. Bog z pokuty cie wyzwoli. y o- brociwszy sie Ignácius / reka práwa mnie wklázal / mowiac : Ten mie nabár- dziey obraził / y iesze nieprześtáie. y zátym on co ná stolicy siedział / stináł ná onego stráśliwego mezá / ktory był ná stronie práwey / á z máłym mieczykiem dobyty m stal : y zámótał náń táł iż wśrscy śręść mogli / mowiac : Porwi- pżekłete go Barde / á przed kóściołem ná skutki rychło rozsiekay. y gdy mie ciegionó ná śmierć / widziałem / iż reka groził Césárzowi / y rzekł do niego : Niezbożny synu / poczekay troche. y baczyłem że mie ná części iáko wotrobe

Pochodzenie Du-
cha S. y od Syna
Vide anno Domi-
ni 447.
Pro Conc: Flor:
Seet: 7.
Maximus epist: ad
Marinum.
Słowa słote Ma-
ximá o kóściele
Rzymskim.

S.

9.

10.

Bárdás miał wi-
dszenie we śnie.

Curopol: & Nice-
tas in vita Ignath.

II.

Piotr S. sádi
Barav y Michalá
Césárzá.

Ignacius do Pio-
tra S. wola.

*Twardość serca
Bárdy.*

12.
Idem.
*Bárdá ná štuki
rostiekány.*

*Phocius obrotne-
go štásku.*

13.
*Phocius Papieža
wyklina.*

*Pisanie iego do
Ludowika Cesa-
rza.*

14.
*Europalates.
Basilus vpomina
Cesarza.
Basilicinus.
Zonaras.*

*Michal Cesarz
zabity.
Anastasius in Adri-
ano II.*

15.
*Europalates.
Zonaras.
Cedrenus.*

*(Ale domylit sie
mozem, ii to byl
Rus abo Rosolan,
y Ruskie one kśia-
żeta okolo czarne-
go morza, y w po-
lach onych, ktore
dzis Podolem so-
wiem.)*

16.
*Klatwa na Papie-
ża zahamowana.
Nicetas in vita
Ignatii.*

rozsiękivano.] Taki sen był piśe Nicetas y Kuropalates / oba Grekowic. y dokładnia: Gdy / prawi / ten sen strąśliwy powieźdiał onemu Logotecie: rzekł do niego: vzał sie pánie nád onym nedznym stárcem / á sad Boży miey przed oczymá. Lecz Bárdás zátámiały / wiedzac iż Ignácus o pomste nań do P. Bogá wola: posłał do wyspu ná ktory wygnány byl / Leoná Pitádemá powinnego Phociusowego: aby Ignácego strzedz ták kazał / żeby nšsey miec nie mogł / ani z komorki wychodził.

We trzy miesiace on sie sen wyiáwił. Bo gdy z Cesarzem ná Kretensy z woyskiem Bárdás wyiáchał: w polu ná mieyscu ktore Topos zwano / o kolo stáwiania namiotow: iż Bárdás lepsze y gorne mieysce sobie obrał / á Michal w rowni stać musiał: stúdy ie powódzili. A ci co przy Michale sta- li: pusćili sie ná Bárde przy Bázyliušie Podkomorzyn Cesarstím. A ták Bárde ná štuki rozsiękali: y wštydlíwe czlonki iego ná hánbe kázirodbztwa iego ná dzewcu po obozie nosili. A Michal sie do Cárogradu woyny zá- niechawšy / wrocił. Po tey strąśliwey zgubie Bárdy: Phocius ktory od nie- go tákie pomocy miał: poczał go po śmierci hánbie / iż dla wielkich zbro- dniow swoich táká śmierć zástúżył. Obrotny miał štátek zá šczesćiem y ludź- mi idac / á cieniow sie nádzieiey w ludźiách trzymáiac.

Cesarz wroćiwšy sie do Cárogradu / onego Bázyliuša Cesarzem / to iest nie Augustem / bo sam tákim zostawał / ále towarzyszem ná páństvo w- czynił. á Phocius vprosił to v Cesarza: aby Synod zebrac mogł / iżby wy- kłecie swoje wykłeciem też Mikolaiá Papieža zádušil. y zebrawšy troche nie- štátek Mikolaiá wykłzł y tego sie iestce ważył / piśe tenże Nicetas: iż do Ludowika zachodnego Cesarza piśal prośac: aby moca z Papieštwá Mi- kolaiá wýgnał / obiecuiac mu: iż go w Cárogradzie Cesarzem miánowa- chce (bo wšchodni Cesarze tytułu tego zachodnym dáwać niechćieli.) A do- gadzáiac časom Phocius / raz szukał przyiáźni v Bázyliuša / á drugi raz o nim mowił. czego doznawšy Bázylius: iuż go nienawidział / choć go Mi- chal zá wielkiego y mądrego Philozophá miał.] To Niceta.

Musiála sie y druga pogroźká Piotra s. ná bluźnierce Michála Cesa- rza wykonać. Gdy Bázylius wolnym ięzykiem Michála od tego odwodził / aby vpiwšy sie ludziom nosow y všy rzezać / y zabíiáć ich niewinnie nie ka- zał / y o ine go występkí vpominał: on sie im zbzydzil / y inego ná imie Bási- liciná / zložywšy Bázyliuša Cesarzem / to iest towarzyszem ná páństvo w- czynił / y korone nań w Senacie wložyl / y zabíć Bázyliuša vmyšlil. Lecz go w- przedzono / w nocy gdy sie ożárł / nášli go swoiž domowi z napráwy smá- Bázyliuša / y w pokoju rece mu pierwey gdy sie bronil / vciawšy / zabili. Anastasius piśe / iż nie pewna to byla powiešć / aby on Michála zabíł / to- morni iego sámi to vczynili. A on ná páństvo wšiety z tego sie wywiódł / iż ná śmierć one nie zezwalał. Ták sie P. Bog zemšćil swoiey y slug swoich w- rody. Krolował z mátká lat 15. y miesiecy ośm / á sam bez mátki ná dšiesiaty.

Piśa historye Greckie / iż zá času tego Michála Rhos z woyskiem swo- im czesto ná gránice iego Pomorskie nád czarnym morzem wyciekał / y škoby- czynił. y iest to / prawi / narod Tátárski abo Scytow / dšiki y gruby / y bywał dla nich Cárograd w niebespieczeństwie. Ten Rhos abo narod ten wystál posty swoje do Cesarza Chrtu s. prośac / y vprošili.] Dálej nie piśe Kuropalates. O czym bedzie indziej.

Bázylius storo ná páństvo wyniesiony byl: Zacháriašá y towarzysze iego z drogi wrocił / ktore byl Phocius do Rzymu z klatwa ná Papieža / po onym zborzyszezu swoim wypráwił: niechcac aby o tym Papiež wiedział. y ták P. Bog spíráwił: iż Rzym onego bluźnierstvá nie šyskał / ani o nim wiedział. A Phociuša Bázylius názáuotr po swoim ná páństvo wstapieniu z stolicy Cárogradz-

Cárogradzkiey wyrzucił / y do klastoru ktory Humbra zowia wtrocic go ka-
zał.] O dziwne sady Boże! On co Papieża wyklinac chciał: tak przedko o-
siemie rzucony y sam zepchniony jest. Zaráz też zacnego posła Bazyliusa E-
liasa wyprawił / aby ze czcią wielką y w Cesarstwie okreć Ignaciusa iako
Pátryárche własnego do Cárogradu przyprowadził / y w oyczystym domu
iego Magnaura nazwanym / stanać mu kazal. A Pan Bog wietrze złości
Phociusa odkrywał. Poslat do niego Cesarz aby księgi wszystkie / ktore ma
przy sobie temu poslat. Przalich dlugo / aż sie nalazly. Ktore gdy doniesione
do Cesarza / dwoie sie wkazaly zlotem y srebrem ozdobione y pieknie napisane.
w jednych księgach / wypisal siedm akcyj abo sessiy / ktorych nigdy nie
bylo / Synodu onego swego / na Ignaciusa. Na pierwszey namalowal Ignaciusa
a ono go wioda y bicia / a nad glowa iego napisano: Diabolus. Na
drugiey sessiey namalowano go / a ono nań pluta / y napis: Principium
peccati. Na trzeciey: a ono go wyrzuca / y napis: Filius iniquitatis. Na
czwartej: a ono go wyklinal / y na wygnanie wymiatal / y napis: Simon
Magus. Na piatej / a ono go wiazal / y napis: Extollens se super omne
quod dicitur Deus. Na szostej: a ono go na potapienie dal: a napis:
Abominatio desolationis. Na siódmej: a ono Ignaciusa ciagna na wcie-
cie glowy iego / a napis: Antichristus. Jabych byl to zamilczal / mowi Na-
cetas / alem widzial iz sie z tego studzy Phociusa chlubili / y iego za swiete-
go mieli.] To malowal on Grzegorz Syrakusanski wyklecy Azbeca nazwa-
ny / bo byl w tym rzemieśle cwiczony. Patrzymy iako Satan dzisieysze he-
retyki nauczyl tak Papieža malowac / y prostym wdawac. Ktorzy gorzy sa y
nierozumny nizli Phocius / ktory bedac malo nie wietzym nieprzyacielem
Papieżowi / a nizli Ignaciusowi: iednak malowac sie tak Papieža wstydzil.
Drugie zaś księgi byly / w ktorych dziele onego Synodu przeciw Papie-
żowi Mikolaiowi wypisal. Ci co na one iego księgi patrzyli / y gdy ie czyta-
no slyszeli / a rzeczy dobrze byli swiadomi: w boiaźni Bożej przysiegli / iz piec-
dziesiąt y dwa falszywych kanonow napisal. Zostawial miejsce dla podpi-
sow tych ktoreby byl iesze do swego kalendarza namowic mogl. Te księgi
chcial poslat przez onego Zacharyasa do Ludowika Cesarza / aby Mikolai
z Papiestwá wygnal. One księgi Bazylius Senatowi y kościolowi wsty-
skiemu wkazal / y wszyscy zle iego summienie poznali / y cierpliwosci sie Bozkiej
nad nim dziwowali. A Ignaciusa Cesarz Bazylius z wielką czcią na Ca-
rogradzka one stolice przywrocil / od ktorey dziesięć lat wygnany w niedzy
wielkiej przemieskal. Lud wszystek z dziwnym go weselim przyjal / y Senat
spány wszystkim / poklon mu dal / wezvil. A sam Bazylius grzechy swoje
goraca pokuta gladzil / y ialmuznami wielkimi okupowal. Zbudowal ko-
ściol Nean / to jest / nowy nazwany / na pamiatke s. Michala Archanyola.
Nie omieskal do Papieža Mikolaiá pisac / prosiac aby o iedności y pokoiu
kościelnym obmyslal / iakoby ci ktorzy sie byli z Phociusem odszczepili / przy-
mowani z milosierdzia y ludzkości byc mieli. y oznajmuie / iz od Ignacego
Jan Metropolitá Silei / a od Phociusa Piotr Metropolitá Sardis / do
niego poslany jest / aby przy nich to postanowil / co jest wedle praw kościel-
nych y kanonow. Swego też z nimi posla Bazylego Spatarium posyla / pro-
siac / aby z nimi Papiež posly swoje do Cárogradu wyslal / na vperwienie
nie tego co bedzie zwoley iego postanowiono. A mowi na koncu: Oycze
duchowny y od Boga czci godny Nawyzszy Biskupie: Pokwap sie na po-
prawu kościola naszego / przywroc nam iedność czysta / spoienie duchowne /
od wszelkiego odszczepienstwa y sporow wolne / ieden w CHRISTYSIE ko-
ściol y owozarnia iedna / sluchajac pastersza onego / ktoregos ty jest sluga y
poslarnikiem prawdziwym. Pozdrawiam swieta y minie umilona glowa
iako vstami przez list.

Ignacius

Phocius rzucony
z Biskupstwa Ca-
rogradzkiego.

Ignacius przywro-
cony.

Dwoie księgi abo
listy y Phociu-
sa.

17.
Malowanie na
Ignaciusa.

Nisetas.

19.
Księgi Synodu
falszywego imy-
towanego.

19.

Bazylius poku-
tuje.

Postawienie do Pa-
pieža.

20.
O posly Papieskie
do Cárogradu
posla.
Słowa nabożne
Cesarzkie do Pa-
pieža.

21.
Moc Piotra S. w
Papieżach.

Ignacius vkarza
się Papieżowi.

22.
Lotariusz król wra-
ca się do cudzo-
żnice.

Nicol: epist: 48.
Kłamstwa na się
mówić się nie go-
dzi.

Kłatwa na króla
cudzożmika.

Nicol: epist: 51.

Iść do Rzymu
nie dopuszcza.

Nicol: epist: 55.

23.

Złupienie wdo-
wy.

24.

Pokuta o zabicie
synów.

Iuo per: 10. ca: 33.

25.

Leo Ostien: apud
Cathal: SS. lib: 10.
cap: 98.

Klemens S. ciało
nalezione.
Słowakom Apo-
stolowie Cyrillus
y Methodius.

26.

Śmierć Mikolaja
Papieża.

Ignacius też pisał do Papieża / dziękując mu za wielką obronę spra-
wiedliwości jego y prawdy / a wyznawając wielką w nim moc Piotra s. na
zburzenie nieprzyjaciół kościelnych. Prosi aby dał naukę / co z temi czynić
ma / ktorzy z Phociusem w odsczepienstwie kościoł Boży targali / iedni dla
ypominkow y darów / drudzy dla meki y boiaźni y wygnania / drudzy też ze
złości swoiey / gdy do pokuty przystępuia. Z temi iako też postąpić / na kco-
re Phocius rece kładł / y one świecił. a żeby o tym y pismo swoje / y namie-
niki swoje do Cárogradu posłał / ktorzyby wszystko naprawili w kościele tym
naszym / ktorzyśmy z Bożej opatrności za przyczyną Piotra nawyższego y za
wasi wzieli / aby sprawy wszystkie dobry koniec miały. 2c.

Wracamy się na zachod. Zonym krolew Lotariusem o cudzołożstwo
iejsze kłopoty nie wstawiały. Przywoził do siebie one cudzołożnice Dwald-
rade / a własną żonę Theutperge tak przesładował / iż iuz o zdrowiu swoim
zwatpiewy / do Papieża się w meżach iachac do Rzymu prosiła. Czego iey on
pozwalał / ale tak / żeby pierwey do Papieża Mikolaja napisała: iż się nie
zna być własną żoną krolewską / y one dostojność spuszcza Dwaldredzie-
iako żenie własney krolewskiej. Na co iey Papież odpisał: aby do Rzymu
nie iezdziła / a kłamstwem swoiey dusze nie zabijała. Lepiey / prawi / iż cie ko-
niesz zabije / niżli się sama zabijać masz. Dał też znać Lotariusem s. Pa-
pież / iż go iuz wyklac chce / gdyż z wyklęta niewiasta w cudzołożstwie mie-
ska a wkarac się nie da. Upominali go y stryowie krolowie / Karolus y Lu-
domilus / y sam Karolus do niego o to osoba swoia iachal: ale nic nie po-
mogło. Obiecował poprawę do Rzymu sam iachac chciał: ale tylo zwla-
czał. Napisał barzo pokorny y pochlebny list do Papieża / cheac do niego
y do całowania nog jego przyiachac / y na Saraceny się z wystkem wypia-
wić / iesliby imionom kościelnym skody iakie czynili / zdrowia swego nie za-
luciac. Napisał mu Papież / aby do Rzymu nie iezdził: a uczynił pierwey / co
p. Bog rozkazał / a z domu swego cudzołożnice wyrzucił.

Przyczynił złości swey y grzechu do grzechu Lotariusz krol: Powinno
swoie wdowe żonę Komesa Berengariusza / a corkę Lotariusza Cesarza / z
maierności iey od oycy zostawionej / złupić. Ona się do Papieża iako wdowa
opiekálnika nawyższego wcieliła. Papież iuz do Lotariusza / ktorego za wy-
kletego miał / nic nie pisał / iedno do strya iego Karolusa: aby go w tym w
pomniaty pohamował / żeby to wrocił co nieślusnie wdowie pobral.

Tenże Mikolay Papież Rumarowi nieiakiemu / ktory zabiewy swoich
trzech synow do Rzymu pokutniacy przyszedł / taka pokute dał / y na piśmie
do iego Biskupa Konolarda posłał: Aby przez trzy lata przed dzwiami się
kościelnymi modlił / a przez cztery lata tylo na kazaniu bywał y przez te siedm
lat naswietłego Sakramentu nie używał. a miesa aż do śmierci nie iadł / a
przez one siedm lat winą nie pił / iedno w święta. A potym przez pięć lat
aby tylo trzy dni w tydzień wino pił / żeby pokuty było lat dwanaście. Zon-
może nie opuszczać dla iey wypadku w cudzołożstwo. Na te droge dopuszcili-
smy / prawi / iemu botorow: ale potym trzy lata bosz chodzić ma. Mleko iest

Ostatniego tego roku Mikolaja Papieża Cyrillus y Methodius mni-
sy w Cherfonie ciała s. Klemensa Papieża szukać / z obiawienią Bożego
ono należeli / y do Rzymu zawieźli. y tam w Rzymie aż do czasow Hadriana
Papieża przemieskali. ktory ie Sławom abo Słowakom / bo ich ięzyk w
mili / na opowiedanie Ewangeliy posłał. O czym będzie niżej.

Dokonał żywota tego w wielkich pracach y starwie Mikolay Papież s. y
do wieczney chwały poszedł. Siedział lat dziewięć / miesiace trzy. O nim
Regino tak napisał / sławiac wielki żywot iego. Po świętym / prawi / Grze-
gorzu / za-

gorzu / żadnego Papieża do tego czasu iemu równego nie było. Królom y ty
rannom rozkazywał / y iakoby pan wszystkiego świata nad nimi był. Ku Bi
kupom y Kaptanom nabożnym / y Boskie rozkazywanie chorwacym / pokornym /
łagodnym / łaskawym y cichym się być potęgał. A z tym y z drogi Bożej wypadá
iacym był straszliwym y surowości pełnym / iako drugi Heliasz / którego P. Bog
czasem naszym zestał nie w ciele / ale w duchu. Jan dyakon tego wieku żyjąc
napisał / iż widziano tego s. Mikołaja z Grzegorzem s. w chwale z świętymi.

Wstąpił po nim Hadrianus / o którym piše Anastazyus / iż Kaptanem
bedac / a niosąc na żywność swoje od Papieża Sergiusza złotych 40. znalazł
dom swoy ubogich y pielgrzymow pełen: y rzekł do slugi swego: Miało im
bedzie ta złotych 40. A on odpowie: A trzeciye części tym nie odprawisz. On
na wiare się wielką podniósł / mowiąc: P. IESVS / który pieciorgiem chleba
wielki lud nakarmił / y te moje pieniądze rozmnoży. Po trzy złote dam każ
demu z nich. Dawał / a pieniądze się rozmnażały / iż każdemu się tak wiele
dostało. Aż y swoim domowym także po trzy złote rozdał / y ięszce mu na ie
go żywność coś zostało. Nigdy dom iego ubogim y gościom zawarty nie
był. Wszelki się słany w Rzymie z iego posądzenia na stolicę Apostolską ra
dowały. Przeraża radość ona Lambertus syn Dwikona Książe Spoletan
skie / który z wyostiem do Rzymu wpadł / y domy bogate / y kościoły / y klasz
try wykupił / y słachetne pánienki braci żołnierzom dopuścił / y rychło z miastá
wstąpił. Wyklinał Papież niektóre towarzysze iego / y wracać co złupili mu
sieli / a drudzy do Rzymu na pokuty branie przychodzili / a sam Lambertus
Księżstwo / za oburzeniem się nań Cesarza Ludowika y innych Frankow / utracił.

Lotarius on Król Galliey w cudzołóstwie mieszkając / pisaniem się no
wemu Papieżowi zalecał / y przyiechając się do Rzymu obiecował / ale mu Pa
pież odpisał / wpoiminając go aby własna swoje małżonkę Theutperge przy
jął / a prawom Boskim y ludzkim / y wpoiminaniu przodka iego Mikołaja / do
ść czynił. Była już w ten czas ta iego żona w Rzymie / prosić Papieża / aby
ja od onego małżeństwa Króla Lotariusza wyzwolił. Ale iey on do meża iá
chając kazał / y napisał Lotariuszowi / aby bezpiecznie iey zdrowie y w dobrym
chorwaniu było: grożąc mu zaraz wykleciem / y od towarzysztwa wszystkiego
Chrześcijaństwa oddzieleniem. Obiecał iednak ięszce około iego sprawy Sy
nod w Rzymie uczynić. Pisał też Papież do Hinkmára Arcybiskupa Res
meńskiego / aby Króla Lotariusza wpoiminął / y do wyrzucenia cudzołożnice
przywodził. Co on pilnie uczynił. Widząc już Lotarius / iż Papieża Ha
drianá odmienić nie mógł: pisał aby mu do Rzymu przyiechając dopuścił.
czego mu Hadrianus dozwolił pisać: Jesli się w dobrym sumnieniu cznie
niech przyjdzie: a iesli też grzech swoy wyzna: niech przyedzie na pokute y
lekarstwo. Tym Hadrianus od przodka swego Mikołaja wstronił. Bo on
z cudzołożnictwem y nieścátkiem wdawać się niechciał. A dla tego wiele się
ludzi wielkich od Hadrianá obrażito: Mikołajow státek aż do śmierci po
chwalając. A miał wielką pracę Hadrian / nim ludzkie serca o swoim mni
saniu ukoil.

Rok Páński 868. Hádrianá wtorego I.

Lodowiká II. 12. Bazyliuszá Mácedoná 2.

Adrianus Papież pożył / ktore był Mikołaj do Bulgáriej na lu
du onego nowo do kościoła przyietego náuke / náznaczył: Do
miniká y Grimoaldá Biskupa / przedko wyprowadził / bo się byli dla
śmierci Mikołaja zatrzymali. Onego też Theutgaudá niegdý
Biskupa Trewierskiego / wykletego od Mikołaja Papieża / za

Ccccc

iego dlu

W ychmalenie ie
20.

27.
Biblot.
Hádrianus Papie
wtory.
W ialmuśnie ca
do.

Lámbertus Co
mes Spoletáński
zupiećca.

28.
Excod: Treu.
Lotarius chee do
Rzyma.

A Nicolao Fabro
accepta Epistola.

Frodoardus lib: 3.
cap: 20.
Lotariusowi do
zwolił Papież do
Rzymu.
Regino.

Odrásá ludzi od
Hádrianá Papie
já.

Theutgaudus ro
zgrzeszony.

Vwáldrádá ro-
zgrzešona.Ex Codice Nico-
lai Fabri.

Anastasius Bibliot.

Ssemranie ná Pa-
picz Hádriana.Rádá swięta y
pokorá Papieża
Hádriana.

2.

Pokorá Papieška.

Z byl stego o sobie
mniemania.

3.

Anastasius.
Księgi Phocius-
owego Synodu v-
kazane.Anastasius.
Księgi Phociu-
sowe depca po-
stowie Greccy.

4.

Phocius sál wy-
klery.

Księgi tego pala-

iego dluga pokuta rozgrzeszył / y do uczestnictwa przysiał. A gdy Cesarz Lu-
dowik sprawę dawał o oney Wwáldrádzie wyklecey cudzołożnicy / iż sie wpa-
mierala y pokucie: on ia rozgrzeszył / aby iuz do kościoła chodzić y z Chrze-
ścian y ieść y gadać mogła: ale tym sposobem / aby przy krolu Lotariusie
nie była. Vpomina ia przez list / aby nie zmyslala / a P. Boga ktory serca
widzi / y slugi iego osuwać chce / sama siebie nie osuwała. Z tego rozgrzesze-
nia Wwáldrády / y z przyiecia Theutgaudy / y z dozwoleńia przyiachama Lo-
tariusowi do Rzymu: wiele ludzi semrało / mniemając iż postęptki Níko-
láia psować chce. á zwołaszá przychodnie wielcy ludzy Boży z Jeruzálem /
z Alexándriey / z Antyochiay / z Cárogradem / między ktorými byli posłowie
od swoich pánov. Ci poczełi nieiáto od Papieża stronić / y v iego stole nie
bywać. A Papież Hádrian pátrzył co uczynił. Náprosił wszytkich do wsty-
swey / y zebrał wiecey nádzwoyczay onych postronnych ludzi / y sam im wode
nárecelal / sam potrawy nosił / y napoie / y sam z nimi czego żaden Papież
przed nim nie czynił / v stole siedział iedząc y piąc. y pieśni duchowne spie-
wając przy stole kazał.

A wstawy od stołu / padł ná ziemię przed onymi gościámi / mówiąc:
Pokornie was proše oycowie y bráćia y synowie: modlcie sie zá kościół
Kátholicki / y zá Cesarzá Ludowiká / aby zwoiował Sáraceny / y zá mie
bego ná ten wielki vrząd. y przydał: Proše wspominać przodká mego
Níkoláia dziekując zań iż go P. Bóg kościółowi swemu ná stłumienie ha-
dych posílał / y móca go swoia potrzepił. Co gdy vstáhel / zawołali wšy
Deo gratias: Deo gratias: Widzim że czciš przodká swego / y testamentu
iego nie psuieš / ale pełniš. Niech vstanie zázdrosć / y powiešć fałšwa-
Hádrianowi potwórnemu Papieżowi / żywot y wieczná pámieć. Nowe-
mu Zeliášowi y Phineášowi nieustánná chwála. Ták po trzykroć wstá-
kali. y z byl Hádrianus onego mniemania o sobie / aby nie miał przodká swego
go spraw wšytkich násládownáć.

Gdy Bázylus Cesarz wiedział o śmierci Níkoláia / y nástapieniu Hád-
riana: nowego posta swego Eutyminusa Spátárium do Rzymu wysłał.
Wo oni pierwszy ieście byli poselstwá nie sprawowali: á on od Phociu-
sa wysłany Piotr Metropolitá Sárdeniski nie doíchał / ale ná morzu wco-
nał: Jan Metropolitá z posłámi Cesarstwi przy wielu Biskupow / księgi
one / ábo Synod ná ktorým Phocius Níkoláia Papieża wyklinál / z fałš-
wemi podpisámi y z wielá zmysloných rzeczy przed Papieżem y Biskupámi
vkázali. y gdy pisino ono Jan Metropolit oddawał: pierwszy ie o ziemie
rzucił / y przeklinál mówiąc: Przekleťes w Cárogradzie / badz przekleťes w
Rzymie. To pisal slugá dyabelski Phocius / skłádácz mátáctwá / nowy
mon. ciebie slugá Boży Níkolay / nowy Piotr / miłosník prawdy potáti. A
Spátárius posel Cesarstwi / noga y mieczem w one księgi vderzył / mówiąc:
Wierze iż w tym pisinie dyabel mieška: czego sam wymowić nie mogł / co
przez vstá towarzyszá swego Phociusa wyrzucił. Zfałšował y to iáko by sa-
tán Bázylus pan moy podpisał / po Michálowym podpisaniu. Bo sie co
przywroceniem Ignácego pokázálo / y iam tego gotow przysięgá dowiešć.
Wiele ták Biskupich reki násládując posfałšował / ktorzy o onym Synodzie
ktorego w prawdzie nie było / niewiedzieli. Wiele sie gości iáto do wielkie-
go miásta do Cárogradu náíchało / ktore on do podpisania námauiál / y
dárámi zwycięzał. To słowá tego posta. Papież księgi one kila dni przegla-
dáć kazał / á zebrał Synod y Senat y lud Rzymstí / y słuchájąc posłow
nych: náprzód sławę przodká swego Níkoláia oczyscił: potym Phociusa
y z iego towarzyszy znowu wyklinál: á ná koniec księgi one deprać y spalić iá-
wnie przed kościołem kazał. A ták zisćito sie ono co byl rozkazał Níkolay
Papież

Papież aby list Cesárski nań pisany w Cárogradzie spalony był. Bo ten list w tym piśmie Phociusowym peronie sie zamykał.

Jeszcze był Cesárskich y Ignácego postow nie odprawił Hádrianus: gdy mu sie przyczyna pisania do Cesárza trąfiła przez Theognosta Exárche. Ten Theognostus stoiac przy sprawiedliwości Kościelney y Ignáciusie: od przesładowce Phociusa ledwie z gardłem do Rzymu wcielił y siedm lat tam przy grobie Apostolskim wygnany z nabożeństwem wielkim przemieszkal. Zaleca go Papież Cesarzowi / y dzieknie mu za szczęśliwe postępi iego / iż Ignácego y wiele z nim Kátholikow przywrócił. y daie mu y na potomstwo błogosławieństwo. Zalecił też onego Theognosta y Pátryárse / aby był w czesnikiem pociechy iego / iáko był towarzyszem niedze iego. Dziwnie sie / że mu nie nie pisał o sobie. Bo sie był troche Ignácius zadržował na one wieści fałszywe: iáko by miał stanowienia Nikoláiove psować. vperonia go / iż we wszystkich Nikoláia czci y násládmie.

Miesiacá Lipcá krol Lotárius za dozwoleńiem Papiejskim do Rzymu przyiáchal / y wdzięcznie przyiety iest. Pytał go Papież: iesli dosyć uczynił vpomínaniu Nikoláia przodka iego / y uczyniona przysięge (z strony Dwórady oney wykłetej) wypelnil: on zdradzony od oycá kłamstwa / smiał powiedzieć / iżem to wypelnil / iáko by mi sam Bog rozkazał. y pytał Papież wszystkich pánow y dworu iego: y żadnego nie nálaźl ktoryby był smiał ná krolá swego prawde powiedzieć. y potym rzekł do krolá Papież: Dzieknie P. Bogu: Poydziem do s. Piotrá / y tam za zdrowie nie tak ciála iáko dusze wáśey ofiarowác bedziem / ktorey ofiary zemna pożywác bedzieli / ábys sie przez to używanie miedzy członki CHRISTVSOWE od ktoryches odciety był / wcielił. y skónczywszy Mszy Papież / wezwał krolá do stołu CHRISTVSOWEGO. y trzymáiac w reku ciáło y krew Páńska / rzekł do Lotáriusa: Jesli sie czuiesi niewinnym od cudzołóstwa ktorego Nikoláy zázakał / á toś postanowił / ábys nigdy Dwórady cudzołóznice iuz raz od ciebie odzuconey nie znal: z vfnosciá przystap á bierz Sákráment zbáwienny ná odpuszczenie grzechow twoich pomocny. A iesli cie sumnienie trapi / y ná cie zránone smiercelynym grzechem wola: iesli sie do cudzołóstwa wrocié myslis: nie bierz / ábys tego ná potepienie nie wziáł / co wszystkim ná zbáwienie Boska opátrznosc zgotowála. A Lotárius zátwardziáły y ślepy / nie boiá sie onych slow: kto pożywa niegodnie / potepienia swego pożywa: wziáł ciáło Páńskie. A potym obrocił sie Papież do dworu iego / y mowił: kto pánu y krolowi swemu / zádánego cudzołóstwa nie pochwalá / áni przyzwalał / y z Dwórady wykłeta nie towarzyszył: niech mu ciáło y krew Páńska do żywota wiecznego pomoże. Kto z nich w złym sumnieniu bzál / zá ten rok drugiego nie doczeká. Nálo ich vřlo / ktory ciáło Páńskie nie bráli. Gdy tedy z Rzymu wyiáchal Lotárius krol / w drodze oney w Pláncency dñiá osmego Augusta ábo Sierpnia vmárl / z nagle mowe zámkná / wřly / názáu trz ducha wypuscił. w klastorze iednym przy miescie pogrzebiony. á ná dwor iego takie sie powietrze pusciło: iż iáko porázone woystwo padáli / ludzie przedni w śláchectwie / ktory sie byli w ten czas iáko gęste zboże rozrosli. Táki koniec był oney trágediei z tym Lotáriusem. Táki iest koniec tych / ktory oycie swoje duchowne ofuká chca. Táki koniec tych co pánom pochlebiá. tak było wedle písma: Pan ktory rad mąciactwá słucha: wszystkie slugi ma niebożne.

On też Theutgandus Treverenski Biskup / ktorego był rozgrzeszył Hádrianus Papież / w tym roku vmárl. o ktorym dziwna powiesć nápisáł Jan Drákon. Náznáczył mu był mieřkanie Papież w Rzymie / w klastorze s. Grzegorza / ad cliuun Scauri. Tam widziáł we śnie s. Grzegorza mowiá:

Eccece q

cego:

5.

Theognostus wier
ny Kátholik.

Ex actione 7.
oet: Synod.

6.

Lotárius krol do
Rzymu przyia-
chal.

Regino.

Lotárius kláma.

Ciáło Páńskiego
vżywánie niego-
godne.

7.

Grzechu się krol
saprzał przy vřy-
waniu ciála Páń-
skiego.

8.

Pokáranie Lotá-
riusa krola.

Aimon lib: 5.
cap: 21.

Z Lotáriusem
trágediei koniec.

Prou: 29.

9.

Theutgandus ka-
rany od S. Grze-
gorza.

In vita S. Gregorij
lib: 4. cap: 94.

Widzenie di-
wna.

20.

cego: aby z tego klasztoru wyszedł. przelekt sie: y ocknawszy a modlitwa wczyniwszy/ zaś vsnal. y drugi raz s. Grzegorz w Biskupim wbiere wlezał mu sie/ y rzekł: Wymidź stad / mieścić tu nie możesz. A on odpowiedział: Papież to mi mieścić nie naznaczył. Odpowiedział s. Grzegorz: y ty coś prosił/ y ten coś dał/ obaście przeciw Bogu wczynili/ y on cie pokarze. Przelekt sie Theutgaudus/ y modlać sie zaś vsnal. ale gdy poczuł iż ludzie iącyś idą/ zmrużywszy oczy leżał iakoby spiac. A s. Grzegorz za rękę s. Jedziecia prosił/ wadząc/ dyakonowi który świece przed nim iost/ rzekł: Trac go. y gdy go tracił/ siadł na łóżku oczy zamknawszy. a s. Grzegorz rzekł: Patrz na nas. poyrzzał/ y przelekt sie. y wysłuchał: iesli stad nie wymidziesz/ w drugi tydzień z twemi wszytkiemu vmrzesz. A iesli wymidziesz/ wolen bedziesz. ale y ty y twoi wszyscy oyczyni swey nie ogladacie. Zaraz Theutgaudus porwał sie/ y wszytkim ono widzenie powiadał. a nie mogąc tak rychlo inego mieścić w Papięza vprosił: do Sabina w zabiezawszy/ tam tego roku umarł ze wszytkimi domowemi swemi. Chciał P. Bog aby ona iego pycha/ bo była wielka y škodliwa/ dłużey karana była. Hadrian odpuscił/ ale P. Bog nie.

Po śmierci Lotariusza do iego poddanych pisał Papież Hadrian/ aby wiernie sie zachowali tu Ludomikowi Cesarzowi / na ktorego iako na rozbitego brata/ królestwo ono spadało/ aby mu sie poddali/ y iego za swego pana znali. Grozi im klatwa/ iesli by tego wczynić niechcieli. iakoż nie wczynili. Bo sie do sryia Lotariuszowego do Karolusa Kálmá wdali. O co będzie dosyć kłopotow.

Rok P. 869. Hadrianá II. 2. Ludo-

wiká II. 14. Bazyliuszá Mácedoná 3.

1.
Posłowie do Cár-
ogrodu na Con-
cilium.
Synod: okt: 1.

Adrianus Papież złożył Concilium w Cárógrodzie / y posłał Donatá Wstrenskiego / Stephaná Nepešynskiego / Biskupa / y Máryná dyakóná Rzymkiego / którym polecił y náuke dał na vspokojenie kościoła Cárógrodzkiego. Pisał przez nie list do Cesarza / w którym mu ná iego listy odpisał / y prosił aby Biskupi zgrómadzeni byli / y Synod wedle Boga ná vgaśenie rostertow onych wczynili. Dotyka náuki ktora dał posłom swoim / o tych którzy przy Phociusie stali/ iako za ich pokuta przyimowani być máia. A ci ktore Phocius swiecił/ aby żadnego vslugowania kościelnego nie sprawowali / ani ie za cacie miano/ za iakie poświęcenie sa od fałszywego odświeżenia. Jedną lástke im iaka ná prosbe Cesarza czynić sie nie odmawia. Dziekuje mu za vprzymierzenie iego o kościelny pokoy. y zaleca mu niektore osoby / a zwłaszcza posły swoje. A o onych posłancach Phociuszowych piše / iż ich nie widział: y dziekuje za to Bogu y wyznawa sad sprawiedliwosci iego / którym ie potopił.

2.

Anastasius.

Vrotenie posłow
Cesarzkich w Cár-
ogrodzie.

Papieckiego ro-
sadku czekaia Pa-
tryarchowie.

Wyiaćhali z Rzymu oni posłowie Papiescy zaraz z posłami Cesarzskimi / y gdy do Tessaloniki przypłyneli: tam wysłane od Cesarza pány ná przywiecie swoje y prowadzenie do Cárógrodu náleżli. Wyślat koni dla nich z pánskimmi wbiory y siodły czterdzieści / y wszytkę srebna stolowa služba / y z wielkim ie dostáctkiem prowadzono. A w Cárógrodzie dwor wszytek y pánowie / y duchowienstwo w wbiórach kościelnych / y lud z świecami ie witał. Gdy do Cesarza wprowadzeni sa / káżdego całował y wczcił z pokora. y prosił aby kościół złościa y czci prágnieniem Phociusza roztárgniony / náprawowali / a rozsadek Papieski / ktorego iuż dwie lecie Pátryarchowie / Metropolitani / y Biskupi czekaia / przynieśli. A zaraz sie spolnie o Concilium stárali. Ktore sie áż miesiáca Oktobrá zaczęło. y pilnie y długo wypisáne iest. Ná wstápie do niego / przymawiaia Phociuszowi / zowiac go dziewem niepożytecznym /

ktore sie

które siekiera Apostolska wycięte być ma. Zowia go obludnikiem / hypo-
krita / wydzierającym / waltiem / naieżdnikiem / y drugim wedle swego imie-
nia opaczonym Luciferem. Zalecacia żarliwość przeciw iemu Mikolajá Pa-
pieżá y dla tego Eliášem go zowia. y to przelożywszy: W imie Oycá y Sy-
ná y Duchá s. modlitwe uczyniwszy zaczynáia.

Piatego dnia Oktobrá ábo Października we Szrode za Cefárzá Bazy-
liusa y Constantyná syná iego Augustow. W kościele wielkim s. Zofiey po-
stawiony drogic dzewo krzyżá s. y Ewangelia zbawienia nášego / na pra-
wey stronie: zasiadli Oycowie: postowie stolice Apostolskiej y Ignácius
Pátryarchá / y postowie od Pátryarchy Antyoskiego y Jerozolimskiego.
Był y Cefarz y wiele Senatorow prześwieatnych. y kazano wniesć Bisku-
pom / którzy nigdy Ignácego nie odstąpili / á przy nim wiele vcierpieli / kto-
rych nie było iedno dwánaście. Ini wszyscy za Phociusem posli. z tymi co
odwołali y Synod ná końcu podpisali / nie było tylo sto y dwa Biskupow.
Czytano naprzod list Papiestiz czym iego postowie wystámsa: pierwey po
Lacinie potym po Grecu. Dziękowali wszyscy. Czytano potym listy od
Pátryarchow. Eliáš Biskup Tyru ná miejsce Antyoskiego Pátryarchy
zasiadł. Czytano list Pátryarchy Theodozjusá Jerozolimskiego do Pátry-
archy Carogrodzkiego / w którym dáie znáć: iż sie im Sárázeni nie zle za-
chowuia. dopuszczáia Chrześciańskiego naboženstwa / y nie niesprawiedli-
weo nie czynia. Jednom sie prawi / bały pisáć y posyláć / y tegom z boiaźnią
posłał / tym sie v nich wdáiac / iż ob was chce im niektóre Sárázeny poima-
ne wybawić. O co proście wáśe Cefárzá / bo ináczey boim sie zguby nášey.

Zátem czytany iest list Papiieżá Hádriána / ábo ráczey wyznánie wiary /
podáne tym do podpisu / którzyby z odszczepieństwa do kościelney iedności
wrocic sie chcieli. co zwáli libellus. ná który sie reka swoia podpisywali. W
tym wyznániu / wyklinać mieli Phociusa y Grzegorzá z Syrakuzy / o ich
zbrodni: iż oycá swego Ignáciusa z iego stolice zrzucili / y Phocius ia iáko
czużołoznik / za żywota mezá własnego osiadł / y Mikolajá Papiieżá nie v-
słuchał / y wyklecia iego nie sobie nie wważył / y falszywe Synody skádał. zc.
Pochwalili wszyscy ono wyznánie y potepienie Phociusa. y oni postowie od
Pátryarchow / którzy iáwne wyználi / iż nigdy do Phociusa nie przystawáli.
Skąd sie iego falsz pokazal: gdy ná swoim zboryszczu podpisy od Pátryar-
chow wkázował / y reki falszował y zmyślał / y ták sie pierwsza ákcyá skóńczyła.

Ná wtorym zásiadzeniu ábo ákcey / przypuszczono vpádle biskupy / ká-
plany / y dyákony / y mnichy / y inne księza. Wypowiedáli zdiády Phociusa y
klamstwa / gdy twierdził: iż wszyscy Pátryarchowie przeciw Ignácentu po-
stáli y podpisáli / y Mikolajá Papiieżá wykleli. Był / prawi / mocny do ná-
mowienia y do zdiády / y tákí czlowiek nigdy nie był ani bedzie. Ostrutnie
niepowolne sobie bił / sadzał / wyganiał. Wyznali wszyscy wiare / iáko Pa-
pież kazal / y rozgrzeszeni sa / y Ignácius kładł ná nie stole do kościelney ie-
dności one przyjmuiac. Ale im pokute mála dano / áby we szrode y piątek
poscili / áz do Národzenia Bożego / áby 50. kroć ná dzień przykleáli / sto Zy-
rie eleison ná dzień mówili. y Domine peccauí stó kroć / y Domine ignosce
mihi peccatori stó kroć / y Psalm sószy y trzydziesty siódmy.

Trzecia ákcyá 11. dnia Oktobrá. Ná ktorey Theodulus Metropolitan
Ancyry / y Nicephor Metropolitan Nicey niechcieli wyznánie podpisać / y
nie sa przyieci. Czytano potym listy Bazyliusa Cefárzá / Ignáciusa Pátry-
archy Mikolajá y Hádriána Papiieżow.

Czwarta sessya 13. dnia Oktobrá. Zacháriáš y Theophilus biskupi / prze-
stámsa w kłamstwie / gdy mówili: iż Mikolaj Papiież Phociusa przyiał.

Piata 19. dnia Oktobrá. Ná niey przywiedziony był Phocius w sa-

Phociusowe ty-
tuty.

3.
Concilium ofne
saczyli w Caro-
gradzie.
Concilium ofne
wielkie Biskupow
102.

Nicetas.

Sárázeni w Ieru-
salem.

4.
Libellus wyzná-
nia wiary.

Falszerstwa Pho-
ciusa.

5.
Wtora ákcyá.

Falsze Phociusa.
Vpadli Biskupi
pokutnia.

6.
Trzecia ákcyá.

Czwarta.

Piata ákcyá.

Phocius na Con-
cilium przywie-
ziony.

Szosta.

7.
Namowa Cesarza
do Biskupów od-
szepionych.

Pokorá Bazyliu-
sa.

Psal: 57.

Pror: 16.
Bazylius Cesarz
prorokuje.

8.
Siódma Sessya.
Phocius drugi raz
na Concilium
przywiedziony.

Phocius z swemi
drugi raz potę-
piony.

Anáthemý ná
Phociusa.

Ośma Sessya.

9.
Dziwiata.
Od Pátryarchy
Alexándrijskiego
posel.

Falszywi świad-
kowie pokutnia.

tách świeckich. Pytano go: iesli wstáwy świętych oyców przyjmie: á oni milczat. y dopytác sie słowá ná nim nie možono. Zbrzydzili sie im wszyscy / y oni postowie Pátryarchow falsz mu iego wymawiali / ktorým sie o ich przysię-
ciu chlubil. Dano mu czas dziesięć dni do rozmysłu / ále y tego przysięć nie-
chciał. A gdy wyrzucony był: wykrzykali Oycowie wedle zwyczaju / chwalac
p. Bogá / y wrzedom duchownym y świeckim błogosławiac.

Ná šosta ákera 25. Oktobra / przypuszczeni Biskupi Phociusowi / y
Zácháriáš Chálcedoński biskup / dluga miał rzecz ále wata ná obrone Pho-
ciusa. Znamiony iest wnetze od Metrofana Metropolitę Smirny.

Prošili ich Cesarz aby sie vpámietáli á zgadzáli / ná rozsádku wszytkiego
kościółá przestáiac: ále niechcieli. y uczynil Cesarz do nich namowę práwie
złotá y dziwnie mocná. Miedzy inemi słowy / mowi: Jesli sie pokuty sro-
macie / oto ia ná ziemié vpádne / depcicie po głowie y oczách moich. Dam
przyklad ia prosty wczoným / ia nieczysty czystým. ná Cesarška głowę kładzie
nogi swoie. mnie tym nie zelzyć / ále mi sławę uczynicie / iedno dusz swoich
nie tráćcie / á ná sad Boży pokł macie czas lepiey sie gotuyć. á. Túc im nie
poszło do serca / iáko wezom gdy ie madze zátłinaia wedle Psálmu. W tej
namowie / rzekł Cesarz iáko Prorok (gdyž y Miedzec mowi / proroctwo w
wsćiech królewskich) By / práwi / ten co wszytko psunie (to iest dyabel) Cáro-
grodzka wam stolice polecit: á kto zá wámi poydzie? Bo tak potym bylo:
iz záš dyabel tego Phociusa ná te stolice wrázil.

Dniá 29. Oktobra skupili sie Oycowie / gdy wysly one dziesięć dni dáne
Phociusowi ná rozmysł. Przywiedziony Phocius y pytány: iesli záluie grze-
chow swoich: rzekł: Postowie Papiesty niech záluia. A niechciał z vporu
wstápić. Tákze sie y iego násládowncy zášadzili / y niechcieli. Až im Cesarz
rzekł: Powiedzcie skádesćie: z niebá czy z ziemié: Ná ziemi cztery Pátryar-
chie potepiaia was: gdsiež poydziecie: A oni áppellowáli od Synodu do
kanonow. y drugi raz od wszytkich potepieni sa. A zákrzykneli Oycowie mo-
wiac: Dworzáninowi y naiezdniłowi przeklectwo. Phociusowi Trowia-
usowi y tyráninowi przeklectwo. Phociusowi odšcepioncy potepionemu
przeklectwo. Phociusowi cudzołóznikowi y oycámordercy przeklectwo. Du-
downikowi kłamstvá anathema. Wynáležcy zlych náut anathema. Pho-
ciusowi nowemu Márinowi / Dioskorowi / Judasowi anathema. Grzego-
rzowi niegdy Biskupowi Syrákuzow anath. Eulápiusowi odšcepioncy
zložone anathema. Potym błogosławili onymže wyi. ykáním Cesarzowi
Cesarzowey / Papiężom Mikoláiovi y Hádrianowi. Mikoláia zwáli no-
wym Phineesem / Dánielem y Márcinem. Przydáie Nicetas / co slyšat
od ludzi: iz Oycowie oni podpisyuac potepienie Phociusowe / pioráwe
krwi Pánskiey maczáli. Ale tego w dzieiách nie máš.

Piatego dniá Nowembra zefli sie Oycowie / y przed nimi w miedziá-
nym kotle zá podáním Cesarškim / popalono wszytki písma Phociusowe / co
iedno sie ich wšedzie y v wszytkich nálešć mogło. Przyzwáni niektorzy o-
brázoborcy / iedni sie vpámietáli / á drudzy nie. y ci potepieni sa.

Drugiego roku P. to iest 870. 12. dniá Lutego / gdy sie Oycowie zefli:
stávil sie Jozeph Archidyákon Alexándrijski / ktory dowodnie pokazal
być poslem od Michála Pátryarchy Alexándrijskiego. Ktoremu gdy spáwe-
dáli co sie ná ośmi Sessyách działo / wszytko imieniem swego Pátryarchy po-
chwalit. Potym falszywym świadkom / ktore Phocius ná Ignácego przywo-
džil / gdy sie sámi wyználi / á bylo wiele zacnych miedzy nimi: pokutá dána
iest ná siedm lat. Aby dwie lecie przed kóšciółem sie modlili / dwie lecie w
kóšćie písma s. słucháli / á ciáta Pánskiego nie bráli: Miesá nie iesć y wina
nie pić przez cztery lata / iedno w świętá: Jálmuzny dáwać / y modlitwy czy-
nić / y pe-

nić y pościć trzy dni w tydzień w poniedziałek w środę y piątek. Jedną na stoćenie onych pokut daną jest moc Pátryárše Cárogradzkiemu. Stáli sie też oni ktorzy z ubiorow y ceremoniy kóścielnych / z rozkazania Cesa- rza Michála / blazenstwa y żarty czynili: wyznawając grzech swoy. pokuta na druga sessya odłożono / a Phociusá który o to nie nie mówił / Pátryár- cha blaznow nazwano. Stáli y oni / ktorzym sie Phocius postami czynić kazał / przeciw Mikolájowi Papielowi / Leoncius od Pátryárchy Alexandriy- skiego / a Georgius y Sergius od Pátryárchy Antyostkiego / y wyználi grzech swoy / z wielkim zdumieniem wszytkich Oycow / na ono fałszerstwo.

Ná te Sessya przysięchali postowie od Cesa rza Ludowika / ktorzy zma- wiáli córke iego za syná Bázylusowego Cesa rza wschodnego / między kto- remi był on Anástazyus Bibliotecarius / który żywoy Papielkie y historye pi- sat. Tráfil sie y postowie od krolá Bulgárow / ktorym z Cesa rskiemu ná Con- cilium dano miejsce.

Ostatnia ákcy a była we Szrode ostatniego dnia Lutego. siedzieli ná niej z Oycow / postowie Cesa rza Ludowika: pierny był Anástazyus Biblio- tecarius Rzymski / y Suppo / y Ewerárdus / a od Bulgárow Stánsfer / Ne- fundit / Wágárcus / y inni. Tým Oycowie nápisáli Kanonow 27. Ná porządek kóścielne te ktore Phocius psował. Tým y ono Phociusowe here- zyc two przetleli Oycowie / ktorym twierdził / iż w cieie ludzkim dwie są dusze. Ná pochlebce Biskupy przy dworze / aby pánow nie psowali / a swoje po- waga zachowali / jest Kanon 14. y inne. Ták szesliwie skończone jest ono Concilium. Ná końcu wspomniono Biskupy / aby w Niedziele kazanie by- ło / a błędni sie nawracali. Wykrzykali Oycowie wedle zwyczaju y dziełowa- li P. Bogu / y stanom błogosławili.

Ná końcu tego Concilium / uczynił rzecz Bázylus Cesa rz do pánow ówieckich y láikow / dziwne nabożna y mada: aby sie w rzeczy kóścielne nie wdawali (iáko on Bárdas) ktore samym duchownym zlecone są. Oni / prawy / rzady te máia / oni poświęcaia / rozwiezia y zwiezia / y klucze nie- biekie máia: a my pokarm duchowny / poświęcenie y błogosławieństwo od nich bierzem. By miał nawiety rozum y nabożeństwo Laicus / przed sie o- wca jest / y ták go zowia. A Biskup y na jorhy / póki Biskupem jest a pra- wdy náucza / pástierzem y czi godnym być nie przestáie. zc. Gdy do podpisow przyszło onego Concilium: Cesa rz Bázylus podpisać sie ná przodku / gdy go tym Oycowie czáli / niechciał: ále aż po poslech y po Pátryarchách / przed samymi tylo Biskupy / krzyż uczyniwszy podpisał sie rubrika y synowie iego. Biskupow ktorzy podpísali nie było tylo sto y ieden. Bo ci ktore Phocius świecił / iż złożeni być mieli: nie byli ná tym Concilium / ani przysięga. Nie liczba ále waga / nie fałszywymi podpisy / iáko czynił Phocius / ále pra- wdywymi chlubi sie kóściół. Prawe y święte powstehne Concilium / stu- śnie nazwane ofne. A iż Grek / który przetládał ná Láciński iezyk / Abraha- mus Cretensis Concilium Florentskie ono / osimym nazwał: głupie to uczy- nił / y Márkusá Epheskiego który o tym osimym Concilium speetnie we Flo- renciey mówi / klamstwa / wywodnie sie zbicia. Pátrz y Baroniusa náśed- roku tego 869. Oycowie oni písac do Papielá to co sie ná Concilium sprá- wilo: potwierdzenia od niego y rozgłoszenia po wszytkich kóściołach prosia.

Po skończoneym Concilium dnia trzeciego / piše Anástazyus / który w ten czas w Cárogradzie mieskał: w domu iednym zeszli sie postowie Papiel- scy y Pátryarchow / y Ignácius y Cesa rz Bázylus: ci sami tylo: y sucháli poselstwa Bulgárow / ktore Piotr nieáki z innymi od krolá Michála od- prawował. y spor niemáły mieli Pátryarchowie wschodni y Cesa rz. Bo chcieli aby Bulgárowie w Diocezye Cárogradzkiej pod Pátryarcha y Gre- ki / a nie

Blaznowie poku- tuia.

Pátryarcha bla- znow.

Od Cesa rza ta- chodnego post- wie na Concili- um.

10.

Dzielnata Sessya ostatnia. Anasta: in Scholiis ad hanc Synod.

Phocius dwie du- sy kładł w cieie ludzkim.

Kazanie w Nie- dziele rozkazane.

11.

Bazyliusz wspomina pany aby sie w ko- ścielne sprawy nie wdawali.

Podpisy.

Bazyliusz pokorny.

Prawe ofne Con- cilium bez przy- gany.

12.

Bibliot.

Poselstwo Bulga- row do Carogro- du.

Spor o Bulgary.
Anastasius.

Bulgarowie trzy
lata pod Łacinniki.

13.
Bazyliusz Cesa-
rza nie szczerość.

Carogrodski ko-
ściół pod Papię-
m.

Libelluse od Gre-
ków wykrądsio-
ne.

Athan: in prefat:
ad Concilium o-
statum.

14.
Anastasius.

Marina y Formo-
sa Bulgarom Pa-
pieś dać nie-
chciał.

15.

ki / a nie pod Papieżem y pod Łacinniki byli: dla tego / iż te ziemie które pa-
nowali Bulgarowie / przedtym były pod Grekami / a iż nie przystoi / aby
Łacinnicy którzy za Cesarze Franki mają a Greków za pany mieć niechca-
tu pod Cesarzem Carogrodzkim rzady iakie mieli. Na co im Papiescy po-
stawie powiedzieli: iż my na ten sad zlecenia nie mamy / y wy mocy tej nie
macie / abyście co wyczołczyli stolicy Apostolskiej mieli: Ale to mówim: iż rza-
dy kościelne nie idą wedle rzadów świeckich. choć ta ziemia pod Grekami
była: ale teraz Grecka nie jest / przez tak długi wiek wybawić iey od Bul-
garów nie mogli Cesarze Carogrodzcy: wolno było Bulgarom o nanie-
wiary s. tam się obrócić / gdzie sami chcieli. Posłali do Mikolaja Papieża
Biskupa y Kaptany stamtąd wzięli / duchownymi Łacińskimi wszystko ich
państwo napelnione jest / y już pod rzadem Papieskim trzy lata trwając /
naukę zbawienią od Biskupów Łacińskich wzięli: dla czegoż odstąpić Ła-
cinników mają / które oni sami czcżą / miłują / y wyniszczyć sami z ich opieki nie
chcą: A też Papieska iurisdycja na wszystkie świat się ściaga / a osobliwie
zdawną Dardania y Illirik / y te ziemie gdzie osiedli Bulgarowie / w swo-
im rzędzie Papieżowie mieli / y Biskupa ich świecili: co się ieszcze od Da-
masa Papieża zachowało. iż. A tak się spierać: wszyscy zamilkli nie
postanowiwszy. a Cesarz Bazyliusz do serca to wziął / y do sprzeciwienia o-
nego swoje pobudzał.

Pokazał w tym chytry Bazyliusz swoje niewdzięczność ku Papieżowi /
śmiały z listu Papieskiego / który postawie Cesarza Ludowika z strony on-
go małżeństwa przyniesli / tytuły Ludowika wystrobywać. A co goręcej
gdy do niego przysli Biskupi wschodni / oni co Concilium podpisali: ża-
jąc tego iż ono wyznanie wiary / albo Libellus / który Mikolaj y Hádrian po-
stał własnymi swymi rękami podpisał: mieniąc cesmę Carogrodzki kościół
pod moc Papieską / iako niewolnika iakiego / podali. Cesarz Bazyliusz po-
stał / którzy posty Papieskie opatrowali / naprawił: aby im one libellus
gdyby do kościoła wysli / wykradli. Co oni uczynili. y to obaczywszy postawie
wie / tak wiele wygrozić mogli na Cesarzu / iż ie wrocić musiał. które on
do postaw Cesarza Ludowika dał. Wyjechałszy z Carogrodu już w Je-
sieni postawie Papiescy / wpadli między rozbojników / morskie Słowaki: któ-
rzy im wszystko pobrali / y one księgi Concilium osmego wzięli. Libellusowi
onych tam nie należeli. Bo były dane do postaw Ludowika. Lecz Anastasius
przepisy wszystkiego Concilium miał / y całe ie Papieżowi oddał. Był
o to rozbić Bazyliusz podejrzany / iakoby się z ię naprawę dążył. O comu
niżej przymowił Papież. Bo przynamniej bezpiecznieść ich podróżna opar-
zyć miał. Tak Grekowie nie szczerość się obeszli z dobrodziejami swymi Pa-
pieżmi. O niewdzięczności tego Bazyliusza Cesarza napisał Zonaras:
Gdy wielkiego ielenia w łowach gonil / y poimąć chciał / ielen rogami za-
pasa go porwał / y na rogach nosił / sluga ieden pas na Cesarzu odciął / y wy-
zwolił go od śmierci. A on go za to ścigać kazał / iż na Cesarza miecza dobył.

Tegoż roku z Bulgarię wrocili się postawie Papiescy / mając z soba
posta od krola Michala / onego Piotra. Oznajmili Papieżowi o wielkiej
powolności ludu onego / y rozmnożeniu nabożeństwa y wiary. Czym się
Hádrianus wielce ucieszył. A krol on przez posta swego pilnie prosił / aby
mu za Arcybiskupa Bulgarię dany był / albo Marinus albo Formosus / któ-
rych Papież dać nie mógł: ale posłał miedziwego Sylwestra podobątona / y
Leoparda Antomitana y Dominika Triverenckiego Biskupa / aby krol o-
brał sobie za Arcybiskupa którego by chciał. y tak on Piotr nie ziednawszy
do Bulgarię się wrocil.

Hádrianus Papież pilnie się starał / y pisał aby po Lotariusie zosłał
krolstwo

Królestwo Ludowik Cesarz / iáko prawdziwy dziedzic po bracie otrzymał. I pisał do Károlusa który ie osiadał / y do pánow y stanow wszytkich / aby tego nie czynili / aby rozłanie krwie Chrześciańskiej nie zachodziło. Na co niedbając Károlus Kálwus stry Lotáriusza zmarłego / w Metys Biskupy zebrał / y tam ie do tego przywiódł / iż go ná królestwo Lotáriusowe koronowali / y ono mu królestwo niesprawiedliwie przysadzili. Był z nimi Hinkmarus / y Adwentius iáko mieysca onego pásterz. Pobładzili iáko pitáni / iáko Prorok mowi / Káplani / niewiedza o widzącym / nie umieia sadow.

Ludowik Krol w Rátisbonie bázro / y iuz ná śmierć zachorzał. y gdy mu lekarze zdrowia nie obiecowáli: złoto y skárby ktore miał / ná klasztory y ubogie rozdał / y záraz ozdrowiał. A Károlus brát iego wstyskawšy o choro-
bie ciężkiej iego: wiáchal w Lotáriusowe królestwo. Lecz gdy wstyszał / iż brát ozdrowiał / podzielił sie z nim onemi po synowcu imiony / od brata ie rodzonego Cesarza Ludowika oddalając.

Salomon Krol Brytánski Papieżowi Hádrianowi bogate wpominki posylając / trzy sta solidow pieniedzy ná każdy rok dawać s. Piotrowi obiecał / á o reliquie s. prosit. y poslat mu Hádrianus ramię s. Leoná trzeci^o Papieża / ktoremu P. Bog wylupione oczy y ięzyk wrznięty od nieprzyjaciół / cudownie przywrócił.

Rok Páński 870. Hádrianá II. 3.

Ludowiká 15. Bázylusza Mácedoná 4.

Gdy sie Papież Hádrianus dowiedział / iż Károlus posiadał kró-
lestwo Lotáriusza / ktore Cesarzowi Ludowikowi dziedzic-
twem iáko po bracie dostać sie miało: bázro sie záfrásował. Do-
wiedział / iż sie Cesarz Ludowik woynami meznemi przeciw
Saracenom bawil / y zwyciestwa slawne z nich odnošil / á do-
má wkrzywdzonym od swoich był. wyslat tedy posly swoje do Galliey / y pi-
sal do Károlá: iesli cudzego nie wroci / iż wyklety bedzie. y do Ludowika
brata iego. do Biskupow ktorzy w ich páństwach byli / y do poddanych obu
królestw piše: srodze sie frásuiac / y prosiac / aby cudze wrocone bylo. Náto-
niec sam sie obiecuje tam iáchac / y o krzywdę Cesarza czynić. Biskupow w-
pomina y rozkazuje im / aby Károlá gromili / á bez pochlebstwa y boiaźni
stawili sie meznemi / iáko Zeliáš y Jan Chrzciciel. A nabárszcy żáluie sie ná
one Biskupy / ktorzy Károlá ná cudze królestwo koronowali / y ná onego w-
czoného Hinkmará / ktory w náuce sprawiedliwosci zápomniál. Ktoremu
iuz był rozkazal Papież: aby surowie Károlusa o ono pobranie cudzego
páństwa wpomniál: á iesli by niechciał cudzego wrocić / aby sie od iego spo-
teczności y obcowania oddzielił. Ná to Hinkmarus odpisal / to co Polity-
kowie mowia / ábo sam ráczey mowił: Papieżowi przygánić / y práwa mu
ná karanie Krolow osłabić.

Postowie oni do Károlusa wysłani od Papieża / nie o wrocenie cudze-
go królestwa nie sprawili: z synem go tylo poiednali. Miał Károlus syná
Károlomaná / ktorego poniewolnie klerykem uczynił. w czym gdy syn nie
mógł wytrwac: pobral mu wszytko y onego do wieszenia dał / y Biskupom
go wyklac kazal. Wciekl sie do Papieża Károlomanus / żáluiać sie krzyw-
dy oney ná oycá. y pisał y wskazał do Károlusa Papież surowe słowa / o ono
tu własney krwi okrucienstwo / tak iż nieco popráwy pokazal do łaski syná
przymiuc / póki żyw był Hádrianus Papież. Bo po iego śmierci / oczy mu
wylupil. Wyprawował ten Károlus politykow skutki: im wiecsze krzywdy
ludziom czynil / tym sie naboźniejszy pokazował. Tego roku złotym pi-
smem modlitwy sobie pisać niektóre kazal. Był ná nich wierszem pisány rok
ten 870. Prá, owano ie w Ingolstadtzie roku Páńskiego 1532.

Aimo: lib: 5.
cap: 24.

Biskupi królestwo
przysadzali.

Isaie 28.

15.

Iakmuza od
śmierci wybanwi-
ła.

Pythaus in Annali-
bus.

Argenteus histor:
Britan: lib: 2. ca: 27.

I.

O Ludowiká
wstáwia się Pa-
pieś.

2.

Aimoinus lib: 5.
cap: 26. 27.

Károlomanus syn
Károlá Kálwa s
oycem się wadzi.

Frodoardus lib: 3.
cap: 21.

3.
Duńczykowie na
Anglia.
Matt: Westmonast.

Panny klastorne
nosy sobie rzeza.
Meczenicki.

Eádmundus krol
męcennik.

4.
In eod: post octa-
uam Synodum.
O Phociusie Gre-
kowie sčzerze wy-
pisali.
Synodu zfalšo-
wanie.

5.
Bulgárom Gre-
kowie Biskupa
dáta.
Theophilactus.

6.
Stephan krolowie
duchownym.
Curopalat.

7.
Obras mátki Bo-
žey cudá czyni.

1.
Dispensyey Gre-
kowie od Papieži
proša.
In fine oēt: Synod.

W Brytánii na Szkoty ábo Szoty z mocnym worstiem Duńczyko-
wie Poganie, wodze máiac Hingwára y Strubbá náitácháli y psuiac ziemię
zábíali ludzie / kóscioty y klastory psowáli / pánienci z klastorow fromócili.
Co slyšac kšieni iedná w klastorze Kollingámensá ná imie Ebba : zezwála
šiostr / y prošla ich áby dla zachowánia czystóšci to uczynily / co oná uczy-
ni. Ná co gdy zezwolily wšytki : wzíawšy bzytwe nos sobie vrznelá / y
twarz swoje pospecilá. uczynily to wšytkie one mežne panny. Do kłorych
gdy rozboyey oni przyšli / widzac ie ták pospecone vciekli / á klastor z nimi
zapałili. y ták mečenška korone w onym ogniu wšytki odniosly. To piše
Matthæus Westmonasteriensis.

W teyže woynie krol Angielski Eádmundus od tegož Hingwára z kó-
šciotá wyroczony / gdy mu sie záprzeč CHRISTVSA y wiáry Troyce s. kazano:
mocnie sie sprzeciwił. y vstrzelány y zabity mečenšnikiem koronowány iest.
Zabity z nim iest Humbertus Helmáneški Biskup / o tákéž wiáry wyznánie.

Metrophanes Metropolitá Smirny / przedni Biskup wšchodny / mie-
dzy onymi kłorzy nigdy Ignáciusá nie odšepowáli / y z nim wíezienie y wy-
gnánie cierpieli : do Emmánelá Pátryciúšá przezacnego / wypisá o Phoc-
ciúšie sčzerze y prawdziwie wšytko / iáko sie wyžšey powiedziáło. Doložyl
tego / iž sie y o to byl ná Papiežá Mikoláia rozíadl : iž w Bulgáriež křyzymá
ktore on šwiecił / káptani Lácišscy zá práwe nie mieli. á náitášniey one iego
zbrodnia wypowiedziá / o Generálnym Synodžie / kłory ná Papiežá Mik-
oláia uczynil / nie rzecza sámá / bo tákého Synodu nie bylo : ále pisinem
zfalšowanym / y listem kłory wšytkim kłamštwem y falšywemí posty y podob-
písami náplnil. A postáć ten list chciá do Ludowiká Césáržá / áby Mikol-
láia Papiežá wygná : by go byl Césarz Bázylíus nie zachwyčil / y iego po-
štow nie poimał. kłory list gdy ludžiom Bázylíus wkážowál / wšyšcy sie zdú-
miowáli ná to co nigdy nie bylo.ž. A wylicza tám iáko piekťroč wykłety iest
Phocius od czterech mniesšych / á od iednego wielkého Synodu / iž mu su-
y zwáć Chřešćianinem nie kázano.

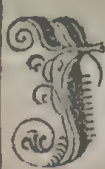
Ignácius Cárogradžki Pátrýarchá zá pomoca Césáržá Bázylíusá
postáť Bulgárom Biskupá Theophiláktá / iáko do swoiego Biskupštwá
ábo Pátrýarchiež služacych. nie byl to on Theophiláktus / kłory ná Ewán-
gelie pišál. Bo ten pozniež žyl kila set lat zá Kommenow.

Phocius zlošci swoey nie přestáť / y listámi ludžie předsie buržyl. postáť
go ná wygnánie Bázylíus Césarz / y powinne iego / y slugi : y kóscioty kłore
on šwiecił obalať. Bázylíus drugiego syná swoego Leoná ná Césárštwó kó-
ronowál / á namíodšego Stephaná do služby Bostiež obročil. y cžtery cor-
ki swoje do klastoru ná czysty žywot dáť.

O obrážie přeczysťey Bogárodžice v Dámáškú teğ roku tám pielgrzymu-
iac Opát Lubecenški Arnold us / to nápišál co sam widziáť : iž we wsi v Dá-
máškú Seydáneida zwáney / z obrážu přeczysťey mátki oley iáko Bálšam ply-
nie / kłorym sie niemocy nie tylo Chřešćian / ále y Sárácenow lečza. Sáráce-
nowie máia go w wielkéy cžci / y przy nim swoje naboženštwá odprawúia.

Rok Páňski 871. Hádrianá II. 4.

Ludowiká 16. Bázylíusá Mácédoná 1.

Gnácius Cárogradžki Pátrýarchá přez list prošl Hádrianá Papie-
žá / áby ci lektorowie / kłore Phocius šwiečil / kłorych byla wielka licy-
bá / postáć ná wyžše šwiecenia mogli. A zwláščá Theodorus
Metropolitá Kárie / kłory poniewolnie z Phociúšem společenóšć
míáť zá co teraz poštucnie / áby vržad káptáňski odprawowáć mogli.
Cžego

Cesarze zachodni
moca Papijska
stangli.

6.

Matthæus West-
monasteriensis.

Msey nabożne
słuchanie co czy-
ni.

Duńczykowie po-
rażeń.

1.

Hádrianá śmierć
Ludwik Cesarz
poimany.

Regino. Leo. Ofi-
ensis.

Herempertus.

Grzechy dwá Lu-
dowika wtorego.

Miekkosć pánov
škody czyni.

a.

Petrus Diaconus
Cassinenfis.

Zony ste co czy-
nia.

Athánásyus Neá-
polki Biskup poi-
many i wygnany.

3.

wyskrobywać. Nátó mu pięknie y mądze Ludwik odpisał: nietyło sie przodkami swemi szycac: ale nawiecy Papijskim y nawyższego Biskupa moca / który przodki iego y samego iego ta dostojność wczcił. Z niego sie nieiało śmieie: iż sie Rzymkim Cesarzem piše: a Rzym w przodkach swo-
ich heretykach wtrącił / który miasto stołeczne pánowania Rzymskiego opu-
ścili / y ięzyk Rzymki wtrącili / y inſe sobie miasto y ięzyk y narod obrali. ię.
Dlugo sie tam o to rozwodzła.

Anglia wschodna gdy Duńczykowie / iáko sie wyżſzey rzekło wołowali /
y ná zachodna sie puszczali: tam sie im krol Aetelredus opárt. który suchá-
iac Mſey s. w namiecie / gdy náiezdżali nieprzyiaciele / a swoi go do bierwy
wzywáli: on wstać niechciał / ázby sie Mſa skonczyła. y ona wiara ku Pánu
Bogu / dnia onego Duńczyki wielka kłesta pobit / y ono frogie y mocne ich
woysto struszył.

Rok Páński 872. Hádrianá II. 5. Lu- dowiká II. 17. Bázyluſá Mácedoná 6.

W Apież Hádrianus pierwszego dnia Nowembra do oycow po-
ſedł. siedział lat cztery y miesiecy dziesięć / y dni 17. Cesarz Lu-
dowik z napráwy chytrey Bázyluſá wschodnego Cesarzá / któ-
ry sie był listem iego obraził / od Adelgisa Comesá Benewentu
poimany / y do więzienia dány iest. Námowił ten Adelgisius
miastá niektóre władzey Ludwikowej / aby do Grekow przystáli / a zwiery-
chu sie przyiacielem wkázował. Miał znowe z Sáraceni onym Seoda
poimany od Ludwiká / y obázdradliwie go w Benewencie osukáli / gdy
był żołnierze od siebie odesłał. y máiac go w więzieniu / przywiedli go do
obwiastkow y przysiąg y obietnic iákich im było potrzebá / y tak go wolnym
puszcili. Jeden onego wieku pisarz powiáda / iż go P. Bog skarał za dwa
grzechy iego. Raz w Rzymie rozgniewány ná Mikoláia Papię / iż onych
dwu Biskupow Theugaudá y Guntáriuſá rozgrzeszyć niechciał: kłesza
którzy byli przeciwni temu w komzách y z krzyżami wysli / tymi bić y po krzy-
żách deptać / y Rzym lupić kazał / y Papięm gárdzac kłádąc go chćł.
A ktemu zgubić zaniechał onego okrutnego Sáraceniá poimánego Seoda
który tak wiele Chrzęściánom škody y zelżywości P. Bogu nánawrządzał.
Miał / prawi / tak uczynić / iáko Sámuel nád Agágem. ale uczynił iáko
Saul / y przeto y od tegoż Seoda samego wćierpiał.

S. Athánásyus Biskup Neápolſki tego roku ná wieczny pokoy po-
ſedł. Miał bratá rodzonego Grzegorzá / który był kłeszącem Neápolſkim
ábo mistrzem żołnierskim / (tácy sie y Máchionámi zwáli) po którego śmier-
ci syn iego Sergius ná te dostojność wstąpił. Striy ten iego Biskup do-
brym y zbáwiennym w pominániu / prowadził go do wszytkich cnót y pobo-
żnego pánowania. czego zóná Sergiuſá nienawidzac / a chcąc aby sam
iey mąż rzady wszytkie w reku miał: do tego mezá częstemi namowy przy-
wiodła / iż Biskupá stryá zdradliwie w dom swoy przyzwawſzy / z inemi po-
winnemi iego poimał / y osádził. O co wszytko miasto znowiwszy sie / pro-
siło Sergiuſá / aby oycá y pásterzá ich nie trapił / a wolnym go ná ich du-
chowne počiechy / y wszytkich potrzebnych y w bogich pomocy / które bez lic-
by czynił / wypuścić. y musiał to uczynić / brácia iedná iego w więzieniu zó-
trzymał. A gdy radość wszytkiego miastá z wyzwolenia swego pásterzá wó-
dzał: żalować poczał / iż Biskupá wolnym uczynił / y rozmáicie go przesła-
dując do tego przywiodł: iż sam do wyspu Saluatoris názwanego wstąpił.
Odchodzac skarby kóścielne zámknął / ná drzwiách nápisawſzy: Przettec-
two temu

two temu / kto te strzynie bez mey woley otwierać będzie chciał. posłał do niego synowiec z takim rozkazaniem: jeśli chce odemnie pokoy mieć: niech Biskupstwo spuści / a mnichem zostanie / a księza ktorzy przy nim są odesła. On tego uczynić niechciał / mowiac: Oblubienice mnie od Boga dane / nie opuścę pokim żyw / mnichem nie zostanę / y księzey nie wydam. y zmo- wiochy sie Sergius z Saraceny: posłał na on wysp żołnierze. ktore ludzkie Cesarzcy porazili / y s. Biskupa do Cesarza iako kazał do Benewentu przy- wiesli. Czuł go barzo Ludowik Cesarz / y Papież przywrócić go na tego Biskupstwo chciał: ale w onych niedzách Athanazyus na lepszą dostojność po- siedł. Sergius zaclinania sie nie bojąc: starby kościelne wylupil / y brata swego także nazwanego Athanazyus na Biskupstwo wsadził. Dwá naro- dy w ten czas były w Neapolim / Grekowie y Laccinnicy / y dwu Biskupow / ale pod iedną zwierzchnością mieli. Wychwala to miasto ten Piotr dy- kton / iakie na on czas nabożeństwo y miłosierne uczynki w nim kwitnely / y mowi one słowa: Miasto to / miasto jest miłosierdzia y miłości / obteczone dobrými uczynkami. y dla tego przez dwiesć lat od Wandalow y od Longobardow niaźdy cierpiac / całym zostaje. Dwu ma patronow / Agrippi- na / ktory od Aspra posłanego od s. Piotra / piątym tam był Biskupem / y Januariusz świętego / ktorzy ich obrona są v P. Boga. r. y do tego czasu / mowi nasz pisarz / tey sławy nie straciło to miasto / ale ia rozszerzyło.

Bazylius tego roku Cesarz Carogrodzki do Ludowika Krola Germa- niey do Katisbony / posłał z upominkiem wielkiej szufli kryształu / w którym było dziewo krzyżá s. posłał.

Rok P. 873. Iana VIII. 1. Ludo- wiká 11. 18. Bazyliuszá Macedoná 7.

Cesarz Ludowik do Rzymu przyiachawszy / przed Papieżem y Rzymianý żalosnie sie wstarczył / na zdradę Adelgizá tyránna Benewentáńskiego. Rozgrzeszył go od przysięgi w poimaniu uczynionej Papież Jan osiny / iedną sam przeciw iemu Cesarz na wojnę nieiachał / żone tylo swoje Engilberge z woyskiem wy- prawil. A on Adelgizus czuiac złe sumnienie swoje / do Korsyki do czasu uciekł. A drugy pisał / iż Cesarz z Adelgizem Papież pojednal / gdy tego Cesarz sam pragnął.

Gdy Krol Germaniey Ludowik do Frankfortu Biskupy y pány swe zeswał: młodszego syná iego Karolusa śatan opetal / y tak go przed wsty- tkiem trzaś / iż go śeść meżow verzymać nie mogli. Zmarwał sie na oycá tájemnie z drugim bratem / także iako oćiec Ludowikiem nazwanym. y dla tego od onego czarta gábany był. y patrząc na on srogi przestách oćiec: v- pominał syná Ludowika mowiac: Patrzą iakiemu pánu służycá / gdy sie na mie spzysięgata. Patrzą iż sie nie / iako Pan mowi / nie zatai. Spowiadał sie / a pokute czyn / wstarczyac sie P. Bogu / abyć odpusćil: bo ia tobie odpu- szcam. Ten Karolus gdy go ona pokusa miala / powiedal przed wielá ich: iż ilekroć na oycá sie zmarwał / tylekroć śatanowi podány bywał. On Ka- rolomanus syn Karolá Kálwá zebrałszy rozboyniki / z nimi Gallia náie- dzal y przyslego roku od oycá poimany / wylupienie oczu zasłużył.

Rok Páński 874. Iana VIII. 2. Ludowiká 11. 19. Bazyliuszá 8.

Ludowik Krol Germaniey poście roku tego / gdy na modlitwach częstych przebywał: we śnie wyśrzał oycá swego Ludowika Ce- sarz z umarłego od lat 30. ktory do niego rzekł po Laccinie: Po- przysięgam cie przez Pána nášego I E Z V S A C H R I S T V S A. abyś mie wyrwał z tey meki ktora cierpie / abyś wždy kiedy mógł mieć

4.
Drugi Athaná-
zyus Biskup Neá-
poli.
W Neapolim y
Laccinnicy y Gre-
cy niednoczeni.

Neapolczykow
nabożeństwa.
Świeci zmarli o-
brona miast.

Pythæus in Annal.

I.
Regino.
Od przysięgi po-
niewolney roz-
grzeszenie.

Aimoinus lib: 5.
cap: 30.

2.
Krolewicá opetal
śatan.
Annal: Franc.

Karanie ná śle-
pny.

I.
Zmarły Cesarz
wola ná syna.
Pythæus in Annal:
Franc: hoc anno.

Czyścić.

2.

Herempertus in
cod: in script.Belka zabiła plu-
gawego Sarace-
na.

Iugulphus Angl.

1.

Regino.
Ludowik 2. Ce-
sarz umarl.
Cesarzowa mni-
ska.
Ioan: Pap: epist: 43.Aimo libro 5.
cap: 31.Károlus Kálwus
na Cesarstwo.

1.

Ceremonie około
koronáciey.Post Annal: Franc:
Parisiis editos.Papieżowie Cesa-
rze data.Iana osmego Pa-
pieża y innych po-
nim słabość.

2.

Aimo libro 5.
cap: 32.Cesarz Synodem
chce władnąć.
Hardość niewie-
ścia.

żywot wieczny. Przelekt sie / y po wšytkim krolestwie swoim v duchowny ch
modlitwy za oycá / listy rozpisawšy / prosił.

Saraceni z Afryki oblegli Salernum. wodz ich Abdila položyl sie w
kościele s. Fortunatá y Gáia / y tam gdzie był oltarz lozko swoje máiac / wie-
le nieuczciwości swietym meczennikom czynił. y gdy raz pánienkę ktora mu
sie wydzieratá / sromocić chciał: belkáz stropu nan wpadła / y sprosniká one-
go zabiła / choć nie prosto nád onym iego lozgem leżała. á pánna żadney sro-
dy nie odniosła. Wyzwolil y Salernum p. Bog. Bo Saraceny wysko-
Cesarzá Ludowiká rozgromilo. Beorredus w Angliey krol Mercyoro
dla wojen od Pogan z krolestwá vstapil / y w Rzymie umarl. za nim też krol
lowa żoná iego wyiáchawšy / w Tycynie dokonála.

Rok Pánki 875. Iana VIII. 3. Lu-

dowiká II. 20. Bazyliusa Macedoná 9.

Cesarz Ludowik świat ten pożegnał w miesiącu Sierpniu. w
Mediolanie pogrzebiony. Był mowi Regino / nabożny y milo-
ścierny / y sprawiedliwy / prosty y wprzemy: Obróncá kościołow
y sierot / iálmuznik / y pokorny slugá Boży. Cesarzowa żoná iego
Engilbergá Augustá w Brixiey mniška została. Papież ia siew-
mi listy ciešyl / y za iey mežá / bo go o to prosiła / modlitwy iey obiecal po-
żyw / y o nie mowil / gdy iey Károlus Kálwus stárby pobrat. Po śmierci
Ludowiká Cesarzá / wysłał posły swoje Papież do Károlá Kálwá / do Rzy-
mu go wzywáiac / y ná Cesarstwo koronowác obiecuiac. Przyiáchal do Rzy-
mu ze czcią wielką / koronowany był od Papieżá w dzień Narodzenia Bożo.

Rok P. 876. Iana VIII. 4. Károlá II. Kálwá 1. Bazyliusa 10.

Tycynie ná Synodzie Papież Jan potwierdził koronáci-
Károlá ktora sie w Rzymie sstała. Wypisuię ceremonie oko-
ło niey stárowieczne Pythens / y co mowil Papież / y co Biskup
pi y Senat y lud wšytek Rzymski. Z czego sie pokázuie / iż z wła-
sney mocy Papieškiey y z iego wybránia Cesarze sie Rzymšey d-
la. á nie po krwi / ále po zezwoleniu y wybrániu. Bo po krwi pierwszym był
y stáršym brátem Ludowik krol Germaniey / mžli ten Károlus wtory. Lecz
tego sam Papież do Rzymu przyzwał / y od CHRISTVSA. iáko iego namie-
snił / koronowál. Wnek to był Károlá wielkiego / názwany Kálwus / syn
Ludowiká Cesarzá pierwszego tego imienia. Tego Károlá Hádrian Papież
o ono takome wydárcie krolestwá po Lotáriusie / ktore włásnie ná bráta ro-
dzonego Cesarzá Ludowiká przypadáto / ostro karat / y iuž wykláć go miał
wola: á miásto karánia ten Jan Papież minawšy Ludowiká / tak go wy-
mósl / zámilczawšy onych grzechow iego. Etwiemy przyczyn ktoremi do
tego wzbudzony był. iedno potym co nástapilo / pokázuie sie / iż kościołowi
ten Károlus nie był pożyteczny. y od tego času gdy przodkow swoich nawy-
šy Biskupi męstwá y krzeptości serca (okrom rzeczy do wiáry słužacych) nie
dotrzymawáli: wiele sie złego začelo / iáko obaczyš.

Stáral sie Károlus Cesarz o Synod w Gálliey / máiac przy sobie Papie-
skie posły / y zebráli sie Biskupi do Pontigonu. Ná tym Synodzie był sam
Cesarz potwierdzáiac swoje Cesarstwo / y došć sie hárdšie Biskupom po-
stáwil / ktore nie tak sobie powolne nálažl iáko chciał. y ná onož zgromá-
dzenie duchownych / wprowadził drogo vbrána y w koronie žone swoje Rá-
childe / ná same niepotrzebna pompe. W tym krol Germaniey Ludowik
brát ieg rodzony w Grántosfordzie umarl 29. dnia Sierpniá / y zaraz zbierać
sie ná

nie ná wielkie woysko poczał chcąc ono krolestwo synom iego zostawione po-
sieść. Dobry pan Cesarz / nie ná obrone sprawiedliwości y ludu Chrześcia-
ńskiego / ale ná wciśnienie krwie swojej y synowcom swoich panowania za-
żywać / iáko tyran poczał. Ludowi synowiec iego / ledwie oycá pogrześć
mógł gdy o swojej obronie myśleć musiał. A widząc się bázno nierównym /
częste posły y pokorne prosby stał do stryia o pokoy: pisał y do Papieża aby
się w to wstał.

A gdy nic otrzymać nie mógł / nádzienie wszytkie swoje w Pánu Bogu y
sprawiedliwości iego położył: Modlił się y poscił / iákmuzny czynił / z czego
się lud Károlusa násmiewał. Uczynił y to młodzieniec on nabożny Ludo-
wik: posłał do Cesarza dziesięć ludzi z goracą wodą / dziesięć z gorącym że-
lázem / aby P. Bog osadził jeśli on ma prawo iákie do iego oycowskiego kro-
lestwa. Dotykali się / á żadney obrázy nie odnieśli. y to nie pomogło twar-
demu łakomcy okrutnikowi: przysłał do bitwy. Trochą się ludzi z Ludowi-
kiem wstąpił / które gdy Károlowe w sy niezliczone wyrzucił / zaráz się przele-
li / y kóme im nácierać niechcieli / y rece im stabiły. A Ludwik przycierał
aż wszytko Károlowe woysko tyl podał / y Károlus śpetnie wciekał / y oná
żona iego Rácheldis / która się ná Synodzie w máiestacie okázowała / wcie-
kać dziecię nie ták porodziła iáko wyrzuciła: y do rodzenia jedney komorki
nie miała. Porażka tá hárdych y łakomych / á zwycięstwo pokornych / nie-
winnych y Bogu duszających / stała się osinego dnia Oktobra / y pokázalo się
co moga zbrojne y wielkie woyska / ná których sprawiedliwość chorągwie
swey nie ma.

Dni te ciężkie wielce były Rzymowi y okolicznym obywatelom. Bo
Sáraceni / iáko Jan Papież do Károla Cesarza żáłośnie wypisuię / ziemię
puszczyli / zabuili / do poimania bráli / miásta obaláli / kościoły lupili y Bi-
skupy rozganiáli. A co gorzej Krolikowie Włoscy Chrześcianie / które Már-
chiony zwanó / zmagali się z onymi Sáraceny / y to co oni zostawiali / wy-
dzierali y głód wielki czynili. Ták był on Sergius Neápolu Márchio / y
Adelgizus Benewentáński. O czym z płaczem piše Papież do Cesarza po-
mocy y woyska prośac. Ale nic nie wyprosił. Sam one swoje rány nieda-
wno od synowcá poráżony / leczyl / o ludzkie y kościelne ná których się obro-
ne podiał / niedbał / łakomy on y niesprawiedliwy pan. W tym go chwali ie-
den onego wieku wczony: iż się w náukách y wczonych ludziách Kochał / y o-
ne rozmnażał. y Grekom zazdrość w tej mierze czynił. od których się náuki
do Galliey przenosiły. Czym y Anglia iuż sławna była. Bo wszędzie w klas-
torách szerzyły się ćwiczenia y rozumy mądrości.

Rok Páński 877. Iana VIII. 5.

Károla II. Kálwa 2. Bázyliuśa Mácedoná II.

Ez nedze y škody y mordy od Sáracenow okóło Rzymu / y we
Włoszech nád morzem trwały / y zdiády Krolikow onych ábo
Márchionow po przednierzich Papiestkich miástách. Piše do
Cesarza y do Cesarzowej Papież Jan pomocy prośac / rozsyła
posły wszędzie / odwodząc ony Márchiony od towarzysztwa y
przymierza z Sáraceny: ale pomocy nie było. Jedná milosierny P. Bog
jedne tego roku pomoc podał. Sergius on w Neápolim nie ná listy y ro-
stazanie Papiestkie niedbáiac: Sáracenow odstąpić niechciał / y samym
Chrześcianom y Neápolczykom swoim / škody wielkie łupieństwem y tyrán-
stwem swoim czynił / y w tym się z Sáraceny równał y zgadzał. Co widząc
Biskup Neápolski Athánásius brát ie / á żáłościa y żarliwościa się Bożá
zápala-

Károlus Cesarz
synowcom pań-
stwo wydiera.
Aimo: lib: 5. ca: 34.

3.

Sad cudowny.

Bitwa Cesarza z
synowcem.

Károlus poráżony
y wciekł.
Żona iego w wcie-
kaniu zleża.

Gdzie sprawiedli-
wość chorągwie
nie ma.

4.

Ioan: ep: 1. 6. 7.

Rzymski powiat
Saraceni psuią.

Swoi goręcy.

Ericus Monachus
Antisiodoren.

Nauki w Galliey
wzmowione.

Krolikowie Wło-
scy.
Ioan: epist: 30. 32.

Sergiusz Bisku-
pa brat poimał.

Neápolis przywro-
cona do Papieia.

Epist: 66.

Exod: 32.

2.

Pomocy szuka
Papież a nie ma
iey.

Epist: 30.

Aimo: lib: 5. ca: 35.

Károlus Kálvus
do wojny zaiac.Wielci co. tá moc
máa w woyscie.

3.

Károlus Kálvus
vmárl.

Aimo: lib: 5. cap: 35.

Ludowik Bálvus.

Rachildis Cefá-
rzowa lákoma.

4.

Papież pokoy
Sáracemow ku-
puie.

Epist: 89.

5.

Phociani Bisku-
pi.Do Papieża Gre-
kom wcieczká.

zapaláiac / zmowil sie z niektórymi / y ná krew bráterska nie pátrzac Ser-
giusza bráta swego poimal / y do ciemnicy oney / w ktorey sam pierwszego
Athánazyusza stryia swego dzieczyl / wrzucil / y oczy mu wylupiwosy zwiázá-
nego do Rzymu poslal / y miásto wszytko od Sáracemow odrážone / do wier-
nosci y posluszeństwa Papiestkiego przywrocil. Za co mu wielce Papież
dziekuie / y uczynel on iego wychwala / do Moysesá go y Lewitow przyro-
wnywaiaac. Ktorem mowil Moyses: Poswieciliście rece swoje ná synách
brátách. Nie bázno przystoyna káptanowi poslugá. Ale slusna ma wymo-
wke / pátrzac co Piotr s. Anániaszowi y zenie iego / y Páwel Elimie Mago-
wi uczynil. y zemscil sie Pan Bog krzywdy onego swietego pierwszego
Athánazyusza stryia iego.

Sáraceni zwoiowawosy Kámpánia pod Rzym sie przymykali / y wielka
sie liczba ludzi do Rzymu zebrała / y głód czynila. Papież do Károla Cefá-
rza y do zony iego y do wszytkich Biskupow pod Károlem pisze / pláczé / po-
sly sle / prosi o woysko y wybáwienie. Jesze nic od Cefársa wyplátac nie
može / choé mu przypomina / že go ná to Cefárzem uczynil / aby obrońca byl
kościola od Pogánstwa. Dal sie wždy postom Papiestkim vžyc Károlus
Cesarz / podácl po krolestwie y od Biskupow postanowiwosy / iz do Wloch
z woyskiem sie puscił. Wyiáchal przeciw iemu Papież Jan / áz do Wercel-
lis / y w Pápiey odpoczywali. y tam przyslá wiesć / iz ná Cefársa Károlus
manus synowiec iego syn Ludowiká z wielkim woyskiem ciagnie. y záraz sie
Cesarz z Papieżem do Tordony vdal / gdzie Ráchildis Cefárzowa od Pa-
pieža koronowana iest. Ktora pobrawosy stárby / vciéká ku Moryennie. A
Cesarz czekaiaac pánow swoich / Vgoná Opátá / Bosóná / Bernárdá / y in-
nych / gdy nie przybywali do niego (bo go iuz byli odstapili / z innymi sie pá-
ny w Galliey zmowiwosy) vciéká zóna Ráchilda. Papież teź do Rzymu
sie puscił / przez ktorego Cesarz krzyż złoty wielkiey wagi y kámiemi drogich
pełny s. Piotrowi poslal. pátrzymy co Pan Bog uczynil: Károlomanus
mylnie spráwiony / iz Cesarz y Papież idá z wielkim woyskiem przeciw iemu:
sam teź z woyskiem vciéká / y droga ktora przyiáchal do domu sie wracal.
tákie Pan Bog rozprosył.

A nie dlugo Cesarz Károlus od Żydá Sedechiasá lekárzá otruty / w
márl / ná miescu Bários nazwanym / y pogrzebiony byl w Wercellis. y po
siedmi lat do Páryža przeniesiony do s. Dionyzego. Nástapil ná krolestwo
syn iego Ludowik Bálvus nazwany / bo sie zaiakal. Tego Hinkmarus en-
stáry Kemeński Arcybiskup proshony náuczal / y pisma niemálo zostáwíl / iá-
ko krolestwo y dom swoy spráwowaé miał. Ráchildis zóna Cefársa
Károla wdowa / lákome y w grzechách žyiac / vpominána byla od Hink-
mará Kemeńskiego / y od Gultóná nastepniká iego / aby spráwiedliwie iáko
wdowa žylá. Esienia z Orwáceńskiego klastoru wygnála / y ina mloda za-
pieniadze tam postáwila / y ine bezbožne spráwy iey Biskupi gánili / y klast-
er iey grožili. Papież Jan zwatpiwosy o pomocy iákiey przeciw Sá-
racemom / ktorzy sie iuz do Rzymu wdžieráli: ná wielka sromota pánow
Chrześciánstich / musial w Sáracemow pokoy kupowác / y ná rok dáwác
im 25. tysiecy mántusow / y sam z Rzymu do Fránciey iáchác myslil.

W Cárogradzie pomužálo sie odszczepieństwo Phocianow / Bisku-
pow bylo bázno wiele / ktorzy Ignáciusa sluchá niechcieli / á lud y Senat
rozrywáli / y niepokóie czynili. y musial Bázylus Cesarz do Papieża písac /
aby posly swoje wyslal do Cárogradu / á one rozermánia / iáko byli zwoy-
czynic przodkowie iego / wspotóil. Tákiemódziecni synowie / nie náydowá-
li inego lekárstwa / iedno od s. Piotrá potomkow. Co uczynil Jan ná te
prošbe / nížey sie powie.

Rok

Rok Pański 878. Iana VIII. 6. Ludo- wiká III. 1. Bázylusá Mácédoná 12.

Nastat posly swoje do Cárogradu Jan Papież / Páwla An. o-
nitánskiego y Eugeniusa Ostienkiego Biskupy. y pisat przez
nie do Cesársa Bázylego / dziekuiac mu za takie staranie o po-
koy Kościelny y iedność / ktora zeby sie do końca wracála y mo-
cniła / za pomoca tych poslow stolice Apostolskiej / nabożeń-
stwu iego porucza. Prosi go też aby ie do Michála Krola Bulgarow pro-
wadzić kazat / gdy sie z Cárogradu wracać beda. Pisat też do Ignáciusza
Pátryarchy / ale bázro ostro / ganiac mu te smiałość / iż swoje duchowne
Greki do Bulgárey wprowadzil / á práwá stolice Apostolskiej starodaw-
ne / iesze za Dámázá Papieża chowane / psute / y tak sie niewdzięcznym
tu tey stolicy / ktora go na Pátryarchostwo podniosła / stawi. y wponi-
na go / aby swe ludzcie iákcie zacne do Bulgárey poslat / ktorzyby wsfytki
Duchowne / Biskupy / y inne kleryki od niego ábo od inych Pátryarchow
swiecone / stántad wyprowadzili / zeby sie po dni trzydziesti żaden z nich
tám nie nálażł. czego iesli nie uczyni / aby do dwu miesiacu po wzieciu tego
listu / ciála y krowie Pańskiej nie bral / ázby temu poruczeniu dosyc uczynil. A
iesliby iesze w tym vporze trwal / á Biskupow y klerykow swoich z Bulgá-
rey nie wyrwiodł: aby moca Boża y s. Piotra Pátryarchostwo trácil. Pisat
y dwa listy do Michála Bulgarow Krola / w pominájac aby sie do Kościola
Rzymskiego / ktory ie w Chrystusie vrodzil / wrocil. y do Piotra Comesá pi-
sal: aby to Krolowi rádžil. y do Biskupow y klerykow w Bulgárey także pi-
sal: aby po 30. dni stántad vstapili / pod vtráta služby ofiáry swietey.

Trudno wierzyć / iáko sie z onego listu Papiestkiego do Ignácego Pho-
cins vradował / czlowiek chytry y fortelny. Znác iz y z naszym Anástazyusem
Bibliotekarzem / ktory w ten czas przy Papiezu mieskal / iákas przyiażń tá-
iemna w Cárogradzie zaczeťa miał. So sie to z listu iego do tego Anástázego
pokázuie. W tym czasie wietse nedze na Papieża przypády: Lámber-
tus syn Dvítóná Comes Spoletánski z woyskiem niemályn wpadł w Rzym /
y Papieża poimal y osádzil / y Rzymiány przymusił / aby Károlomanowi /
iáko Rzymstiemu Cesárzowi przysiegáli. Wiele lupiestwa poczynil / Bi-
skupy y kšieża rozegnal / tak iz v s. Piotra spiewanie vstálo / y Kościol zám-
kniony byl / y niť ná modlitwe wniść do niego nie mogli. A Papież z Rzy-
mu wolnym od strážey bedac / vstapil / y do Fránczey sie morzem puscil / do
wsfytlich pánow y Krolow we Fránczey listy pisac / y do Biskupow / ná one-
go sie Lámberta žaluiac. Pisat y do Károlomaná / pytáiac iesli sie to co czy-
nil Lámbertus / z wola iego džiálo. Przyiáchwšy do Fránczey Papież
Jan w Trekách Synod generalny zložyl / ná Gálliey y Belgiey Biskupy /
gdzie też byl / ácz pozniey dla choroby swey / przyiáchal Krol Ludwik. Tám
Biskupom przełożyl / aby te ktore on w Rzymie wyklá / wykleli / to iest Lám-
berta onego rozboyce / y Adelberta / y Formozá / y Grzegorzá. y tak uczynili.
Prosił wsfytlich y Krolá Ludwiká o pomoc / aby go do Rzymu prowadzi-
li / á Kościelne nieprzyiáciele odegnáli.

Ná tym Synodzie byl iesze on stary Hinkmarus Reménski Arcyb-
kup / ktory synowcá swego Hinkmará Laudunskiego Biskupa / o to iz dekret-
ow Papiestkich bronil / z onego Biskupstwa zložyl / y wziawšy náń nieprze-
możony gniew / nigdy mu do Rzymu / gdzie o zloženie swoje czynić chciał / y
appellowat / iáchac nie dopuscil. y dlugo wíezieniem trapiiony byl / y náko-
niec oczy mu wylupiono. Ten ná tym Synodzie ślepy iuż bedac / žalował

Leccc

sie ná

I.

Ioan: epist: 80.
O Bulgary czyni
Papież.

Epist: 78.
W ygnac Greki z
Bulgárey káse.

Ignáciusowi
grozi.

2.

Phociusa chy-
trości.

Lambertus do
Rzymu wtar-
gnal.
Pythaus in Annal:
Franc.
Papież poimány.
Ioan: Pap: 82.
& 84.
Rzym złupiony.

3.

Papież vciekl do
Franciey.
W Trekach Sy-
nod.
Formosus wykła-
ry.

4.

Hinkmarus młod.
sy ślepy przywro-
cony.

sie na starego Hinkmará / y otrzymał za soba wyrok Papiesti: iż go do Br-
kupstwa iego przywrócił / y stamtąd część mu prowentow dawać rozkazał.
y na onym Synodzie w obior Biskupi obleczony był / y śpiewać mu Nřsa
Papież dopuścił. y tak zrzadzeniem dziwnym Bostim / który cierpliwych nie
opuszcza / to otrzymał on ślepy / iż gdy do Papieża iachać mu o sprawiedli-
wość nie dopuszczono / sam Papież do niego przyjechał / y starze iego oczy-
ścił / y niewinnym go znalazłszy / uczynił na iego wczeczenie co sie godziło. A
stary sie on wstydział / iako wczony y wymowny wzmawiać sie wmiął.

5.
Simonius epi: 144.
Odpusty na woj-
nie.

Na tymże Synodzie w Trekas / koronował na Cesarstwo Rzymskie
Jan osmy Papież Ludowika syna Karola Kálwá. Ten Papież nábáł też
odpusty tym / którzy na wojnie przedm Pogánom kościolá s. broniac wnie-
ráia. A do Arcybiskup Wienneński w tym roku kończy Chronikę swoję. Pi-
sał y Martyrologium serzey mż drudzy.

6.
Phocius łaski sal-
sem y chytrością
dostał.

Do wschodnych dziełw idziem. Phocius dziesięć lat na wygnaniu
bedac / dziwna chytrością / wymysłna y kłamliwa / wkraól sie do łaski Ba-
zyliusa Cesarzá lekkomyślnego y hárdego tym sposobem. Zmyslił iż iakiś
stare księgi znalazł / ięsze od Turdatá królá Ormianńskiego idace / o narodzie
Cesarstkim y starowieczney fámiliei iego. y w one księgi namieszał powieści
fałszywych y zatrudnionych / y zebrałszy imioná / Bázylus / Eudoxia / (była
to żoná tego Cesarzá) y synow / Constantiná / Leoná / Alexándrá / Stepha-
ná / z ich pierwszych liter uczynił słowo Beclas. y onego Beclásá tak opisał
iákoby sie roşytko na Bázylusa Cesarzá trafiło / prorokując długie y szczę-
śliwe pánowanie iego. One księgi cichó przez Klerká Cesarstkiego Theofila
na posłał między Cesarstkie księgi do Biblioteki / mając z onym Klerkiem ta-
jemną zmwow. Kleryk on wpátrzył czas na Cesarzá / y wkazał mu one księ-
gi / iako stare y przedziwne / y tajemnic wielkich pełne / których nić wyroz-
umieć nie może iedno Phocius. Bázylus záraz uwierzył / y Phociusa z wy-
gnania wyzwolił / y miał go w Cárogradzie rozmawiaiac z nim towarzy-
skie / á on wielkimi pochlebstwy y chytrościami przyczyniać sobie łaski iego
wmiął. y wziął znówu taką beśpieczność na dworze Cesarstkim / iaka pier-
wey miał. Sprzeciwił mu sie on stary Ignácius / czuiac iż znówu stolice
Cárogradzka osieść chciał / y nie przewieść swego Phocius nie mógł / aż po-
śmierci iego która sie tegoż roku trafiła / nie bez dominimania zadány
mu od Phociusa trucizny. Bo to wschodni Biskupi / Styllianus y inni do
Stephaná Papieża pisáli.

Nicetas in vita
Ignatij.
Beklas Phociu-
sow.

Phocius i wygná-
nia wybawiony.

Ignácius otruty.

7.
Śmierć Ignáciu-
sa.

Umieraiac Ignácius / gdy już siły w nim wstawály / pomálu swoich
duchownych spytał: ktorego dziś świętego wspominiamy? Powiedziano
iż s. Jakubá. á on rzekł: zegnám was. y zaś: Błogosławiony Bog nář
teraz y záwsze y na wieki / Amen. y w tym skonął. Między święte go Greko-
wie licza / y w dzień s. Jakubá który oni kłáda 23. Oktobrá pámiatke iego
czynia. Żył lat 70. na Pátryarchiey wiecy niżli trzydzieści. Cudá iego po-
śmierci wylicza Nicetas. Ono pogrozenie nań klatwy od Papieża / iesliby
był z Bulgáriei swoiey księzey. nie wyzwól / nie wział skutku swego. Bo
Papież Jan dobrze go po śmierci wspomina / á też Ignácius wpornym nie
był / y nigdy sie od iedności kościolá Rzymstkiego nie oddzielał.

W iedności ko-
ścielney umarł.

8.
Phocius sáł sie
na Pátryarchon-
stwo wdsiera.
Ařio: 6.
Dyabel go wtra-
cal.

Po zęściu Ignáciusa Phocius uczynił sie znówu Pátryarcha / zá przy-
iázniá y miętkościá Bázylego Cesarzá / który na przesłym Concilium osimem
iako sie wyższy wspomniáło prorokował / iż sam dyabel miał Phociusa na
te stolice przywrócić. Nicetas Greczyn seroko wylicza złości iego ktore
wznowił / meczac y zabiaiac tych którzy nań nie zezwaláli. Pięć iż y do Ja-
na Papieża posłał oznáymuiac mu / iż poniewolnie zaś musiał stolice Cáro-
gradzka zaśieść / á iż znówu listy Metropolitow pofałšował. długo tam
Nicetas

Nicetas zbrodnie y okrucienstwa y false iego wylicza. Syrakuze miasto tego roku Saraceni wziali y wybiorzy ludzie / miasto wszytko obalili y kościoły popalili. Cesarz Bazylius poslal byl na pomoc Hadriana Woiewode / ale omieszkal / az sie od pastierzow dowiedzial ktorzy w lesie w nocy czarty styseli sobie powiadaiace / iz tego a tego dnia Syrakuzy od Saracenow wziete sa. Jednak ieszcze do konca nie wierzył / az przysli do niego ludzie z oney porażki wcietaacy. Skarany jest wygnaniem od Bazyliusa.

Gicro krol Dunski Poganim / malo nie wszytkę Anglię posiadł / przed ktorym kryiac sie krol Anglię Aelfridus / miał od p. Boga obawienie / aby sie o swoje krolestwo przeciw Poganom pokusil. Zebrawszy male woysko / Dunczyki tak pogromil y pobil / iz ze wszytkiey Anglię wstepowac musieli. a Gicra krola ich na iednym zamku oblegl y niechcial go inaczej puscić / az Chrześcianinem być sie obiecal y wieczny pokoy postanowil. y znowu w Anglię kościół. od Poganstwa oczyszciony zakwitnal pod takim krolew y synem iego Aedwardem / ktory wszytkiey Anglię iuz był Monarcha. Nautki sie tez y rozumy wznowily na wyspie onym.

Syrakuzę Saraceni wziali.
Curopalates.
Cedrenus.
Czartow w lesie rozmowa.

9.
Dunczykowie wygnani z Anglię.

Gicro krol Dunski.

Rok Pański 879. Iana VIII. 7.

Bazyliusa Macedona 13.

Ludwik trzeci Cesarz syn Karolusa / Balbus nazwany / swiatą tego dokonat. zostawil dwu synow / Ludowika y Karolomana z pierwszey zony Ansgardy / a z drugiey Adeleudy Karolusa po iego śmierci wrodzonego / ktorego zwano Simpler. Na Cesarstwo wstapil od Papieży obiany Karolus Krassus syn Ludowika brata Karola Balwa / ale az po dwu leciech / przez ktore bylo Interregnum.

Na poczatku tego roku Bazylius Cesarz posly swoje do Jana Papieży / aby wyprowadzil / prosiac aby Phociusa do iedności kościelney przyial / y na stolicy Carogrodzkiej potwierdzil. Wyslal tez Phocius posta swego Theodora Santabarena czlowieka wielce chytręgo / o toż prosiac y klamaiac / iz go krona Ignacego przyiala. Naprawil tez Patriarche Jerozolimskiego / iz przez trzech mnichow o toż za Phociusem pisal. Papiez Jan z wielka skoda kościelna uczynil o co prosili / y potwierdzil onęgo falszerza godnego karania / z ktorym iego meżni przodkowie Mikolay y Hadrian dluga wojnę wiedli / od trzody go Bozey iako okrutnego wilka odganaiac. Mial swe przyczyny Jan / ale z swieckiey madsosci idace. Obiecal mu Cesarz Bazylius / obrone od Saracenow : bo sie iuz był w Apuliey zmocnil / a Kapuani y Beneventani iuz byli od Frankow odpadli. y spodziewal sie vspokoienia y ziednoczenia wszytkiego kościoła / a niechcial obrazac mocnego onęgo Bazyliusa / widzac iako z Cesarzow zachodnych y Frankow pomocy nie mial. Obiecowal mu tez Bazylius Bulgary do iego Diecezey y do Lacinnikow przywrocic. czego sie on z chucia chwycil. Ale sie osukal. Barzo sie do niego o to Phociusa postawienie / obrazili wszyscy Katholicy. y widzac iako sie Bazyliusa przelekl : a iakie bylo mestwo przodkow ie Mikolai y Hadriana okolo tego / zwali go niektorzy niewiasta / iz niewiesciuchowi trzebieńcowi przemoc sie dal. y stad podobno ona bayka wrosla : iz Jan osiny był niewiasta / gdyż z przymowki na boiazliwe y niemeżne to sie slowo rado v ludzi obraca. Nie moze sie wyliczy c iako wiele złęgo tym Papieskim postępkem wrosto / co y do tych czasow na Grekach czuiemy y wzdychamy. Sły niezbożny czlowiek / gdy iuz nie mial ktoby mu sie opieral : a czego sie nie wazyl : Na samego te go Jana napierwey sie rzucil / iako pies iadowity / listy iego ktore pisal / gdy ie na Greckie przekladal / przydawal / wymowal / odmienial co mu sie podo-

1.
Ludwik Cesarz zmarł.
Frodoaldus.
Aimonius lib: 5.
cap: 40.

2.
Ioan: epist: 168.
O Phociusa do Rzymu poslowie.
Santabarenus cesarownik.
Ioan: epist: 170.
Jan Papiez Phociusa przyial.

3.
Rozumy swieckie kościolom nie dobre.

Bulgary obiecnie przywrocic.

Niewiasta zwany Jan osiny dla piotiego serca.

Phocius inonu powstał na zgubę.

4.
Phocius listy Pa-
piejskie posafso-
wał.

Phociusow o o-
smym Concilium
przemysł.

5.

Osmego Concili-
um bal sig Pho-
cius.

6.

Papiescy postowie
zle sie sprawo-
wali.
Eccles: 4.

7.

Phocius Synod
zebrał, który o-
smym Concilium
zwać chciał.
Wielki bład po-
stow Papiejskich.
O Bulgary.

Łacinniki chytr
Phocius potępił.

8.

Phociusowego
Concilium falszy-
wego Greckowie
bronia.
Greccy history-
kowie o Phocian-
skim Concilium
nie wiedza.

bało/ y tak zfałszowane drugim ie wkázował. Pierwszy list ktory dał Papież do Cesarza Bazylego/ y do synow iego Constantyna y Alexandra/ dzwonic po wyracał. Gdzie Papież mowi/ chwalać Bazyliusa/ iż na iego rzad y zda- nie wyszko puszcza: to wyrzucił. A gdzie Phociusowi przygania/ iż bez do- zwolenia w urzedy sie iuz Biskupie wdawał y świecił: tam in se przeciwnie rozumienie włożył/ iakoby on poniewolnie na stolice Carogrodzka porwa- ny był. zc. Wiele tam fałszow niewstydlivych. Czynił to śalbierz ten dla te- go/ aby był mógł pokazać/ iż Jan Papież potępił Concilium osine. ktore by- ło przeciw iemu: a iż to ktore on drugiego roku czynił/ osnym sie zwać mia- ło. y to w Grecki romowił/ iż Phociansti fałszywy Synod osnym zowia/ iako Theodorus Balsamus y Zonara. Listy Papieża Jana całe sie nalaży w Watykańskiej Bibliotece/ a one ktore na Greckie Phocius przekładał y po- fałszował/ przelożył ie na Łacinnkie wieku naszego/ Greczyn Federikus Mo- cius Termulansti Biskup. y iasniey nad słonce fałse sie y niecnoty Phociusa pokazuia. A tam nastuczniey słowa Papiejskie wymiatał y odmieniał/ w- ktorych osine Concilium pochwalał/ żeby sie wdawała rzecz przeciwna/ i- akoby ie potępił. Bo ten śalbierz tego sie nabárzey Concilium bał/ gdzie slo- ści y niecnoty iego wielkimi/ a iako mowia łokietnemi literami wypisane sa. Po fałszował też y instrukcia dana postom Papiejskim z Synodu Rzymstkie- na Grecki ięzyk one przekłádaiac. A co nagrubię/ zmyslił list od tegoż Ja- na: iakoby on to twierdził/ iż Duch s. nie pochodzi/ y od Syna. Niepodo- bno wyszkie iego śalbierstwa wypowiedzieć.

Papież Jan do onych dwu postow swoich w Carogrodzie/ Pawła An- tonitanskiego y Eugeniusa Ostyenskiego Biskupow/ przydał Piotra kápla- na Kárdynala/ aby z nim rady y postępi swoje złączali/ nie czyniac nad- poruczenie/ aby sie w czym nie potknęli/ iako iuz sie byli niecos zachwiali: y- vpomina ich aby wietśa roztropnością bledu swego poprawili. Lecz vpom- inanie nie pomogło/ ani on przydany Piotr/ choc pismo mowi: Troiaki po- wrozek trudno sie przerywa. A tu sie w niči słabe obrocił. Bo iemi władnial- Phocius iako chciał/ a za nim sli iako bydlerá. Listy Papiejskie y instrukcy- do niego wyszkie dawali/ na wielka wzgárde y śromote stolice Apostolskiej/ ktora sie nigdy tak bárzo postami Papiejskimi nie zelżyła.

Phocius zebrał Synod w Carogrodzie/ ktory osnym Ekumenickim y- generalnym abo powszechnym nazwał. Summá była tego Synodu/ zepszo- wanie osmego za Hadrianá Papieża czynionego przeciw Phociusowi wczyn- nione/ y przewiodł to Phocius swemi mátactwy y chytróscia/ iż on Synod osny prawdziwy potępił/ y zepszowanie iego podpisali postowie Pa- piescy/ y Cesarz Bazyliusz y Biskupi. Wá tym fałszywym Synodzie o Bul- gary zadanie Papiejskie odłożono do Cesarza/ gdyż rzecz/ prawi/ idzie o stro- cenie gránic pánstwa iego. Tamże na ohyde Łacinnkiego kóscioła: czytano wyznanie wiary/ bez onych słow/ y od Syna/ y przeklinano tych ktorzyby przydawali abo wymowali. Jáko potym ten fałszywy Synod y wschodni y zachodni Biskupi pohánbili/ a on prawy osny za Hadrianá wczęli/ niżej sie powie. a iż nań Jan Papież nie zezwalał/ ani osmego prawdziweo Synodu psował/ to sie pokaze. Wielkie iest podobienstwo/ iż ten Synod wyszkie pi- saniem swoim Phocius posafszował/ iako y Papiejskie listy. Wpormi Greckor- wie odścepiency/ tym sie Phocianstym Concilium bronia iako Ekumeni- ckim y prawdziwym: nie przypáczrywšy sie prawdziu y zbrádom Phociusow- wym. A co dziwno/ iż historycy Greccy/ ktorzy te wieki opisowali/ iednego słowá o tym Phocianstym Synodzie nie wspomnieli: ani Kuropálates/ ani Cedrenus/ ani Zonaras/ ani Gikas/ ani Constantinus Manasses. Jáko mogli zámilczec tak wielkiej liczby Biskupow zebranych/ y takiey odmiany/

żeby

żeby iedno Ekumenickie Concilium / drugie tätze Ekumenickie ábo gene-
ralne pſować miało?

Syn pierworodny Bazyliusa Cesarza Constantinus umarl. y drugie-
go Leona málo tež tym ſposobem nie vtráčil. Miał przy ſobie onego
Sántabárená / ktorego byl Phocius poſtem uczynił do Jana Papieża. y
kochał ſie w nim Bazylius / y rzadzić mu wſytko dopuſcił. Był czárownik /
y wkaſzał mu zmarł^o ſyná Constantiná ná koniu. O co gdy go Leo ſyn dru-
gi Cesarſki zwał czárownikiem / y bzydził ſie im: on go ták potarał. Tím^o
wił go áby ná łowy z oycem iádac / puginał brał / mowiac: tráfi ſie beſtya / á
bo ſam vderzyſz w nie / ábo oycu podaſz / ábo ſie ná te rzuciſz / ktorzyby oycá
zdrádzáć chcieli. y ták młodziemiec želázo ono táiemnie w bócie noſił. A
czárownik on oycu powiedział: ſtrzeż ſie ſyná / bo puginał w bócie noſi /
podobno ná cie cháſu pátrzy. Dwierzył Cesarz / y nálaſt on puginał v ſyná /
y dał go do więzienia. iuż mu oczy chciał wylupić: ále mu odrádzili ſwoi.
y ták go P. Bog zá iednego Phociuſá / ktorego ná ſtolice Cárogradzká
wprowadził: ná dwu ſynu karał.

9.
Zonaras y Curo-
palates.
Bazylius Cesarz z
ſynmi ma kłopot.
Sántabárenus
czárownik Leona
zdradza.

Leo ſyn Cesarſki
w więzieniu.

Rok Páński 880. Iana VIII. 8. Bazy- liusa Macedoná 14.

GDy ſie wrocili poſtowie Papieſcy z Cárogradu do Rzymu:
oddali liſty / w ktorych tylo przymrocenie Phociuſá ná ſtolice
Cárogradzká Cesarz y Phocius wſpominaia / á inych rzeczy
zámileczywaia. Papież ſie z wſpołkoienia rádownał: á iednáł od-
piſuiac im ná końcu do obu to przydał: Jeſli co moi poſtowie
ná to co im bylo zlecono uczynili: my to pſuiem / y ná to nie przyzwalamy.
Dowiedział ſie potym o złym zachowaniu poſtow ſwoich / iſz złe y niezbo-
żnie ná potępienie Synodu oſmego wielkiego podpisáli ſie: wyſtał do Cá-
rogradu Márina Biſkupá / ktory po nim potym ná Papieſtuo wſtąpił /
aby ſie opowiedział / iſz Papież ná on Synod Phociuſow / y ná to co ſie ná
nim ſtáło nie zezwala / y oſtem wſytko to pſuię y máże. O co Márina zo-
dni poimánego w więzieniu trapieno. y ták nápráwiał co oni trzy poſto-
wie iego zepſowali.

Tego roku s. Methodius Apoſtol Moráwſki do Rzymu przyſzedł / we-
zwány od Jana Papieża / o ktorym ſłyſzał / iákoby rozſiewał náukę z koſcio-
łem ſie niezgadziaca. y dał o ſobie ſpráwe / y doznány w tym byl: iſz praw-
owierna y ſzczerey prawdy Ewángelia rozſiewał / ták iákó Rzymſkiemu ko-
ſciótowi y Oycóm s.ſ. podána ieſt. Pochwalił go Papież / y ná one s. robo-
te dał mu moc y błogoſłáwienieſtro. y piſał do Comejá Swietopulchrá (po-
dobno Swietopelká) zálecaiac mu onego Arcybiskupá / aby iego náuki ſlu-
chał / y wiara s. rozmnázał. Poſwiecił tenże Papież Wichirá káplana ná
Biſkupſtuo Nitrenſkie w Moráwie. y roſkázuie káplanom / dyákonóm / y
inym klerykóm / Słowakóm / ábo ktorego kolwiek narodu / aby tego ſwego
Arcybiskupá ſłucháli / y nie bez niego nie czynili. Pochwala też piſmo
Słowienſkie / od nieiákiego Constantiná Philozophá nálezione / aby go v-
ſywáli / y ięzykiem Słowienſkim P. Boga chwálili / y Mſe s. ſpiewáli / y
czytania ſtarego y nowego zakonu dobrze przelożone mieli. Bo / práwi / ten
ktory trzy ięzyki przednie / Ydowſki / Grecki / y Láciński ſpráwił: ten też wſy-
kie iné ná chwale ſwoie ſtworzył. Apoſtoli wſytkimi ięzykami mowi-
li. y Páwel s. nápiſał: Káždy ięzyk wyſławiay / iſz Pan náſz I E Z V S C H R I
I E S T w chwale Boga Oycá. zc. Jednáł dokláda / aby w ich koſció-
łach wſedzie dla wietſcy wczciwoſci / pierwey po Láciiu czytána byla E-

L.
Papież Ian ná
Synod Phociu-
ſow nie przyzwo-
lił.
Nicol: epiſt: 250.
251.
Stephan: Pap: ad
Basilium Impera-
torem.
Marinus poſel Pa-
pieſki wſpſien.

2.
Methodius Mo-
ráwſki Biſkup.

Ioan: epiſt: 247.
Swietopelkus
pierwſzy Chrze-
ſćianin w Morá-
wie.
Słowacy káplani.

3.
Biblia ná Sło-
wienſki ięzyk.
Mſa ięzykiem
Słowienſkim.

Epist: 268.

wángelia / á potym po Słowienstu. A iessi sie pánom twoim (mowi do Comesa) podoba / po Látynie Msey sluchac / tedy to rostkáziem.] Jest y list tego Papieža do Methodiusa / roku przyslego dány.

Rok Pánski 881. Iana VIII. 9. Károlá III. Cef: 1. Bázylusá Mácedoná 15.

1.
Athánázus w
Neápolim słym
się sstał.

Ioan: epist: 270.

Athánázus Biskup Neápolski / gdy po Sergiusie bracie swoim w mieście onym páncwał: sstał sie wielkim totrem / y przymierze z Sáráceny uczyniwszy: z nimi wielkie škody Chrześcianom czynił / y z nimi sie dzielił. Do niego sam Papież do Neápolim iachał / y dając mu wielkie pieniądze / namawiał go aby z Sáráceny sie nie wiazał. obiecał / ale nie ziscił / takimże zostając iako pierwey. Za co wykłat go Papież / y z Biskupstwa y Kaptánstwa złożył. On upamiętawszy sie / posłał do Papieža / Piotra dyakona swego / prosiac / aby go rozgrzeszył. Ale mu Papież nie wierzył / y dał mu ten obowiązek: aby znał prawdziwey pokuty / Sáráceny przednie wiazał y gubił / y do Rzymu związane posyłał. y dla tego do Neápolim posłał do niego Marína Biskupa / aby go tak rozgrzeszył / żeby y napotym żadnych spolkow z Sáráceny nie miał. Co sie sstało / niemiemy.

2.
Regino.
Carolus Crassus
włoska ziemię o-
panował.
Koronowany.

Károlus nazwany Krássus trzeci tego imienia / wyprawowił sie z Almanniey / kraie Longobardow ośiadł / y przedko wysyłał Włoska ziemię / ktorą mu sie poddawała / opánował / y do Rzymu przyiachawszy / od Papieža Janá y Rzymian przyiet / y na Cesarstwo Rzymkie koronowany jest / w dzień Narodzenia Páńskiego. y nie liczy sie tego Cesarstwo / iedno od koronacyi / bo bez niego dawać sie Cesarstwu tytułu nie godziło.

Rok P. 882. Iana VIII. 10. Károlá III. 2. Bázylusá Mácedoná 16.

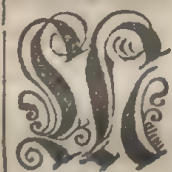
1.
Wido cieński Pa-
pieżowi.

Dla ludzi praw
nieodstępować.
Rozumy świeckie

Śmierć Iana Pa-
pieža S.

Marinus Papież.

2.
Phocius zał wy-
kłączy.
Nortmani Ger-
mania y Francya
wojuią.
Regino.

Jat ieszcze wielkie niepokoe Jan Papież od Sárácenow / y od Włoskich Comesow ábo Marchionow / zwołał od Wido-
ná Spoletáńskiego / ktorzy poddane Papieście kupili / imali zabici / iż sie y z Rzymu Papież wychylić nie mogł. Wysłał posły swoje do Cesarza Károlá / y pisał płaczliwy list / y gorzkości pełny / y do Cesarzowej żony iego / aby pomoc dał / á nie mieścił. Ale niewiele wyprosił. y mogli sie temu káždy zádziwować / iż gdy ten Jan Papież na świeckie sie pány spuszczał / y dla nich práwá kościelnego ábo Rzymianonow odstępował / powodzenia nie miał. y tak bywa / y doznana jest škoda y poniżenie kościelney mocy / gdy świeckim sie rozumem y mądrością wspierając / kwoli pánom duchowni / praw świętych nie dochowywają. W onych frásunkách Jan Papież / miał wola ieszcze sam do Gránciey iachać / światá tego dokonał 15. dnia Grudniá. Siedział lat dziesięć y dzień ieden. Na tego miejsce duchowni Rzymscy / szukali kogo ostrego na Phociusa Patriárche Cárogradzkiego. y náleżli Marína / onego który był posłem do Cárogradu / y psował wszystko imieniem Papieśkim / co omylni iego posłowie byli z Phociusem ochwalili / y Phociusa sam wykłinał. Tego ná stole lice Piotra s. wsadzili / człowięk wielkiej mądrości y pobożności.

Marinus Papież ná początku wrzedu swego wykłat Phociusa / y wskazywał iego Biskupie postępi zganil. O co Bázylus Cesarz sstał mu sie nieprzyiacielem / y potwarzy y zlorzezeństwa nań puszczał / zepchnąć go z Papieństwa chciał. Ludowik Krol Germaniey roku tego umarł. Po iego śmierci Nortmani z wodzami Godefrygem y Sygefrygem wtargnęli do Germaniey y Gránciey / y wszystkie ziemię one psowali / mieczem y ogniem.

On stary

On stary *Hinkmarus* Arcybiskup *Remenſki* / z ciałem s. *Remigiusza* wcie-
kając do lasów / we wsi zwanej *Spárnatus* / tam żywota tego dokonał.
Spalili *Normani* wiele wielkich miast w on naiażd / *Trewir* / *Leodunum* /
Tráiect / *Kolonia* / *Bonne* / y inych mniejszych bez liczby / klasztorów wiele
wylupili y popalili. Tak grzechy Chrześciáńskie ná on czas karal p. Bog.
Aż drugiego roku *Károlus* Cesarz ze *Włoch* sie ná nie wyprawił / y odegnal
ie / nie śla ani zbroja / ale złotem pokoy z nimi uczynił / z kościoła *Niecenſkie*-
go skarby ná to pobrawszy. Puscilim y *Gryzja* w tym iednám / y *Gisle*
trolemne *Lotariusa* corte / dal *Godefrydowi* za żone tym sposobem / aby
Chrześciáninem zostal. y ochrzczony iest / y sam Cesarz kmiotrem iego był.
*Korik*us też tegoż narodu *trolemie* / wiare s. przyiał.

Hinkmarus stary
pożegnał
Aimonius lib: 5.
cap: 61.
Frodoaldus *Re-*
menſis histor: lib: 3.
skarby kościelne
dla pokoyu brano.

Godefridus o-
chrzczony.

Rok Pański 883. *Máriná 1. Káro-* *lá III. 3. Bázylusá Mácedoná 17.*

Marinus Papież / naprawuiac postęptki przodka swego *Janá* /
miedzy innymi *Formosa* Biskupa od niego złożonego ná iego
Biskupstwo przywrócił. Przyczyny niewiemy dla ktorey go był
tak *Jan* Papież pokarał. To wiemy iż *Formosus* dobrym sie
zawždy stawił / y w *Bulgarię* wiare świętą szczepił / y wrząd
Apostolski sławnie odprawował / y w poselstwach od stolice Apostolskiej
mądrym y wiernym sluga był kościelnym. Prožno o nim duudzy źle mówia /
nie prožno *Márinus* krzywdy iego y niewinności doyrzał. Ráko o *Toro-*
babelu prorok mówi: *Sproſne* ślary z niego zrzucił / y korone włożył ná gło-
we iego. Był podobno *Janowi* w wspomnianiu / w leżtku wolnym przytry.

1.
Formosus przy-
wrócony.

Aelfridus król *Angielski* dziekuiać p. Bogu za zwycięstwa y pokoy / po
wygnaniu *Dunecz*ów z ziemie swojej / nietylo do *Rzymu* do Apostoloró
świętych / ale y do *Indi*ey do s. *Thomasa* z wspominkami postą wyprawił /
Sygeliná *Schirebun*gu Biskupa. ktory mu stámtad wiele drogich perel y
kamieni y olejów przynioſł. A z *Rzymu* *Márinus* z dzierwá krzyża święte-
go cząstkę mu poſłal.

2.
Wilhelmus *Mal-*
mesburgenſis de
geſtis Anglie lib: 2.
cap: 4.
Do *S. Thomasa*
do *Indi*ey wpo-
minki.

Phocius list piſal do Arcybiskupa *Aquilei*ey ná kościół *Rzymſki* *Laciń-*
ski / iż źle náuczaia / aby *Duch* s. pochodził / y od *Syná*. Gdzie gniew ſwoy
ná kościół s. wylewa / y nieumiećność ſwoie chytroſcia y ſłowy pokrywa.
Piſal przeciw iemu *Hugo* *Aetherianus* / wiele inych potwarzy iego zraża-
iac / á prawdy niezwyćzoney wspieraiac.

Phocius piſe liſt
ná *Lacińſki* o
Duchu S.
Hugo *Aetheria-*
nus broní *Laciń-*
nikow.

Rok P. 884. *Hádrianá III. 1. Károlá III. 4. Bázylusá 18.*

Marinus Papież chwalebny do orców poſedł. Siedział rok y
dni 20. Náſtąpił *Hádrianus* trzeci. *Bázylus* Cesarz wschodny
nie mogac od Papieżyw tego wyproſić / aby *Phociusa* do spo-
łeczności kościelney przyieli: list gniewolimy y iádomity do tego
Hádrianá piſal / ktory go iuż żywym nie zaſtał. niżej ſie wſpo-
mni. We *Wtoſech* y *Kámpán*ey / *Saráceni* wielkie ſkody y mordy czy-
nili / y klasztor *Káſſynenſki* spalili y złupili / y *Bertariusa* *Opacá* w nim za-
bili. Kościółá iedná wielkiego spalić nie mogli. Mniſzy wynioſzy rzeczy ko-
ścielne ktore wynieſć mogli do *Theunusu* przenieſli. Król *Hiſpáński* ábo
*Gálleci*ey *Adephonus* uczyniwszy ná ſeſć lat pokoy z *Saráceny*: ciało one-
go s. męczennika *Eulogiusa* y *Leocrici*ey panny / z *Korduby* do *Owetu*
przenioſł / ktore cudami w niemocách ludzkich p. Bog ſlawił.

1.
Marinus Papieſ
ymart.
Hádrianus III.

Leo *Oſſienſis* li: 1.
cap: 46.
*Casim*um *Sarace-*
ni ſkazyli.

Rok Pański 885. *Stephaná VI. 1. Károlá III. 5. Bázylusá 19.*

Hádrianus

I.

Hadriana 3.
smierć.
Stephan Papię
6.
Anastasius Bibliot.

Deszcz vprosil
Papię.

Papięskie domy
lupiono po ich
smierć.

Robactwa ode-
gnanie przez Pa-
pię.

2.

List łaiacy Bazy-
liusa Cesarza.

Panom nie wda-
wać się w kościel-
ne sprawy.

Syn Cesarzski du-
chownym.

Papięskie vbo-
stwo.

Bluznienie stoli-
ce Rzymskiej ska-
rane.

Aimonius lib : 5.
cap: 45.

Adrianus trzeci dokonał. Siedział rok y trzy miesiące. Nasta-
pił Stephanus biskup Rzymianin syn zacnego Hadriana / wiel-
kiej pobożności y nauki / poniewolnie od wszystkich porwany.
Bo o swej światobliwości miał takie rozumienie / iż ziemię na
on czas suchością bez deszczu głod przynosząc / vprośieniem de-
szczy v Páná Boga ochłodzić miał. y tak się stało : gdy go do Lateranu lud
wszystek prowadził / P. Bog deszcz hojny na odnowienie y rodzaj ziemi spu-
ścił. Posadzony na stolicę Apostolską / obmyśląc zaraz poczał / iakoby w
głodzie onym ludziom strapiionym pomoc dał. Już był zwyczaj on zły na-
stał : iż po śmierci Papięskiej / ludzie dom wszystek Papięski y majątność wy-
bierali. y nic nie nabywać czymby vbogie pocieszył / swoia y oycowska mają-
tność potrzebie oney niedznych zabiegł / iż nie tak im ciężka ona doległość
była. V stole sieroty miewał / y goście inne / nietylko chlebem ale y nauką y
czytaniem świętym karmił. Robactwo też y sąracza gdy ziemię one / po-
lę y ogrody y winnice psowała / odegnął. pierwej ludzi vpomniat / aby w
zbierali y do niego nosili / a on każdemu je płacił / aby ich wiecey przynosili.
Ale gdy to nie pomogło / modlać się v łóżku s. Grzegorza / wode poświęcił
y ona role kropić kazał. y tak go wysłuchał P. Bog / iż ono robactwo / gdzie
pokropiono / ginęło.

Bazylius Cesarz pisał był list do Hadriana Papięz trzeciego / który żywe-
go już nie zastał y do reku się Stephaná dostał. W tym liście o Phociusa si-
frasiu / iż go Papięze za łatką mieli / a przyiać go do uczestnictwa kościoła
nego nie chcieli : Szpetnie łacie y stolicę s. Apostolską fromości / y Marína
Papięz nie zna / iż z drugiego biskupstwa przeniesiony był. Należało mu cicho-
y pokornie odpisywać s. Papię Stephan : prawdy nie milcząc a mówiąc : iż on
w kościelne sprawy wdawać się nie ma / a świeckie iako to chwalebnie czyni
sobie poruczone niech odprawia / a wie iż Biskupow / zwłaszcza narowyższyc
sądzić nie może. Marína broni / iż ten kanon o przenoszeniu biskupow dla po-
żytku drugich kościelnych przestoczyć się y rozgrzeszenie mieć mógł. O Phociu-
sie żadney mu nadzieie nie dać / a na syna jego Stephaná w duchownym sta-
nie wskazać / aby go Patriarcha rządzić mieć chciał. Nakoniec prosi go o
ka pomoc przeciw Saracenom. Zamknięcia listu mówi : Zamilcz / praw-
dę ostątką muszę : Bo y oleju do światła kościelnego na powinna część P. Bo-
gu nie mamy. Jemu chwała bądź na wieki.] Zilka ta słow ze wstydem vbo-
stwo swoje / y ono od ludu złupienie domu Papięskiego oplakiwa. Takie by-
ły one czasy na Papięze. Tego listu nie doczekał Bazylius / po śmierci jego
do Carogrodá przeniesiony jest. Za ono łaianie y bluznienie stolicy świętej
y za obronę Phociusa / P. Bog go śmiercią przedka / żywot mu y państwo
biorac / poniżył.

Rok Páński 886. Stephaná VI. 2.

Károlá III. 6. Bazyliusa Mácedona 20.

I.

Europalat.
Bazylius Cesarz
vmarł.
Leo syn Bazyliu-
sa.
Papuga wybarwi-
ła Leona.

Bazylius Cesarz wschodny tego roku z światem się rozstał. Miał
co przed śmiercią / syna swego Leoná z więzienia wybawił / z ta-
kiej pogody. Miał na obiedzie Senatory swoje / a Papuga / iż
ia ktoś był tak nauczył / abo z iakiego zrzadzenia Boskiego / w o-
tęnie wołała one słowá : Heu heu Leo : Co słysząc panowie v sto-
lu / zasmucili się nie iedli. Spytał ich Bazylius : czemu nie iecie : a oni za-
mi sie żalować / rzekli : Bestya nierozumna nad więźniem niewinnym na-
rzeka : a my rozumni wiedząc o jego niewinności / weselem się / iemy y pie-
my. Jesli syn twój przeciw tobie oycu swemu co przewinił / my go zaraz prze-
dka

toba rozsiękamy. A jeśli się potwarz nań (onego czarnoświeżnika Theodorá Santábarena) pokaze / czemu krewo twoje niewinna meczył: Temi słowy zmiełczony Bazyliusz / Leoná syná wbić y ostrzydz y do siebie przywieść kazał / y na pierwszą go dosłowność panowania przywrocimysz / y iego za następniká na Cesarstwo mianowawysz / y mąrl. Wiele kościołom naprawił y znówu pobudował w Cárogradzie / ktore wylicza Kuropálates. Wiele y Sydon namowá y dary y obietnicami do Chrztu s. pozyskał. Przydaiey to tenże Kuropálates: iż do Bulgárow nowych Chrześcian káplany y mnichy posłał / y one w wierze świętey potwierdził.

Pisze iż z Rosem ábo Rusia uczyniwszy przymierze / aby Chrztu s. przyteli / Arcybiskupá im posłał. Ktoremu gdy się Rus trudná do Chrztu czyniła / á cud iáki widzieć oni ludzie Pogáńscy chcieli: Biskup P. Bogá wzywawysz / Ewángeliey księgi / w wielki ogień ná to uczyniony / wrzucił. y w kilá godzin gdy już ogień się wgasił / księgi one cále bez żadney szkody wyszły. y tym cudem wszyscy wzruszeni / ochotnie do Chrztu s. przystępowáli. Był Bazyliusz wielkiego ku P. Bogu nabożeństwa / ktore mu P. Bog y wielkimi ná d Sáraceny zwycięstwoy płacił. Ná ktore gdy raz Jedrzeia Woiewoda do Tarsu posłał: wódz ich napisał do niego hárdy list / z onemi słowy: Wyżrze jeśli pomoże syn Máriey y Ociec iego / gdy z wojskiem ná cie się puszczę. On list ná obrażie mátki Bożej Jedzey zawiesił y mówił: Mátko Boża / ty y syn twoy y Bog te zelżywość mieć ma od tego hárdego: y puszczysz się ná nieprzyacióły y Podundu / y wódz á onego bluźnierce zabił y wielkie wojsko ich struszył / y z Korzyscia się wielka wrocił. Tenże Bazyliusz Mánichey czył y wódz ich Chrysochirá tak zwoiował / iż się w nim wcz iáko dym obrocił. Chárwatom y Serbom tenże Bazyliusz dał osiadłość / gdy mu się do browolnie poddawáli / w tej ziemi / ktora od nich Kroácia y Serbia zowią. Był wielkiej sławy godny / y między nachwałebnięsyni krolmi poczytany być mógł / by się był Phociuszowi zwodzić nie dał / á o niego Concilium ktore sam podpisał / nie psował / á onego Santábarena czárowniká / ktory go z Phociuszem ná stolice Rzymu pobudzał / nie słuchał. Tak y oni wielcy dwó Cesarze Heráklus y Justinianus / wielkie dzieła swoie / ábo heretyctwem ábo odświeżeniem ku Końcu zelżyli y zmázali.

Nápiisał synowi Leonowi przed śmiercią iáko testament / náuki pobożne: aby prawowierne wiáre zachował / á mátkę swoie kościół s. czcił / ktora ná głowę / praw / twoje zemná koronę włożyła. Czci kościół ábys od kościoła wieczonym był: káplanom iáko oycóm / cześć oddaway / iáko tym ktory do Bogá za nas się modla / ich cześć ná Bogá się ściaga. Sługi twoie dla ciebie czeka: tak y káplany dla Bogá czcić słusno iest. Dał mu y one piękne náuki / temi słowy: Historii stárych czytać nie przestáy. Bo táń bez pracy to naydziej / ná co dundzy wiele pracowáli. Z nich poznasz dobrych cnot / á złośliwych występk / poznasz odmiany żywota ludzkiego / y obroty szczęścia ná nim / y niestátek swiáta tego / y iáko się y wielkie panowania do wpań chyla / wważysz. Obaczysz zły kárania y dobrych zapłaty / iednych się strzedz / ábys tákiey pomsty ná sobie nie odnosił / á drugich / ábys się przyzaplácie został / náśladować będziesz. Ták synowi philozophować kazał / y był dla tego Philozophem nazwany ten Leo. Jeśli temu uczynił dosyć / obaczym. Tenże Bazyliusz Menologium co my zowiem Martyrologium / to iest wyliczanie ná káždy dzień Swietych / pisać y rozszerzyć kazał. y káždy go swietego pięknymi obrazami w księgách wczcił. Te księgi y obraz y páwła z Sondraty Kárdynála / wieku tego widziáne są.

Po śmierci Bázylego Cesarzá / Leo syn iego ná páństwo nastąpił / y máiac przyczynie ná onych dwu Phociusza y Santábarena / iż powinnego

Bazyliusza sława.

2.

Rus do chrztu s. przysła.

Kuropalates & alii.

Ewangelia nie zgorzala.

Zwycięstwa Bazylego.

Kuropal.

Mátki Bożej bluźnienie zapłacone.

3.

Mánichey zczy pogubieni.

Chárwaci y Serbowie osádzeni.

Sława wielkich krolow czym się smázali.

4.

Testament Bazylego do syna Leona.

Extant Tom: 4. Bibliot: S. Marg: in fine.

Wiare Kátholicka trzymać / káplany czcić.

Historie czytać pánom.

Basilii Menolog: ábo Martyrolog.

Obrázy s. mezenikow y Cesarzá.

5.

Sfffff

Phociusz

Phocius zai wy-
rsucony z Patry-
archostwa.

Constant: Manaf-
ses.

Stephan brát Ce-
sarjski Patryarchá.

Cesart Leo do
Papieża piše
Mapá Biskup o
Phociusie.

Prośbá Biskupow
wschodnych do
Papieża.

6.

Phocius niewie-
dział gdzie się ginął

Concil: Florent:
Sess: 6. Ferrari.

1.
Ebbo Aimonij
discipulus.
Páryż obroniony.

1.
Regino hoc anno.
Addit: ad Bedli: 2.
cap: 2.
Cesarz chlebá
prosi.
Cárolus Crassus
Cesarz zmarł.

Phociusowego na páństwo wtracac chcieli: Phociusá z Pátryarchostwa
zrzucił / y ná wygnanie do klastoru Armenow posłał / á Santábárená bi-
czować / y oczy mu wylupić / y do Athen zasiać kazał. Był ten sálbierz pod
plaszczem Chrześcianstwa / ktorým Bázylusá zwodził / Mánichey czuł / y
czárnośsieźnik. A Bázylus miał go za świętego. List on od Papieża
Stephaná do oycá piśany / wziął ten Leo syn iego / y zrozumiał wśy z niego
złości Phociusá / zezwał wśytkie Biskupy ktore Phocius przesładował / y
ktorych do swego odścepienstwa przywieść nie mógł: á między innymi Sty-
lianá Metropolitę Neocesáreę / ktorego Mápá zwano: rádził im aby brátá
iego Stephaná rádzi widzieli ná Pátryarchostwie / y z nim wczestnictwo
wzieli. A iż tego bez Rzymskich Papieżow ktorzy Phociusá wytkli / od kto-
regó brát moy dyákonem poświęcony iest / uczynić nie móżem: piśmy do
Rzymskiego Biskupa / aby rozgrzeszył / y od klatwy wyzwolił wśytkich tych /
ktorzy z Phociusem spółkowali. y piśał Leo do Papieża. Piśáli też Bisku-
pi oni / y od nich on Mápá. Ktory wśytkie dzieie okolo Phociusá wypowia-
da / y ięg zbrády y fałse wylicza. Tego dokláda: iż gdy Phocius do Bázylu-
sá Cesarzá lásti wrocić sie chciał: on Santábárenus / czárował Cesarzá w ie-
dzeniu y napoiách / aby iego serce do Phociusá obrocił. Tákónieć potoro-
nie prośba / aby wśytkich rozgrzeszył / ktorzy z Phociusem trzymáli / á do ie-
dności ie kóścielney przyiał / iż żaden z nich tego dobrowolnie nie uczynił /
iedno od pánow przyćśniony / á żeby sie świeceni od Phociusá przy wrze-
dách swoich zostáli. y mówia: Prosim twego błogosławienstwa / przemi-
łud máło nie rozpaczaiacy / á zmiłuy sie. Prosi cie o to Piotr s. ktorego stoli-
ce rzadził / náuczony od pána swego / aby po siedmdziesiąt y siedmkrát ob-
puszczano przewinionym. Wysłuchay nas / ábys długo kóściół Apostołów
spławował. Za przyczyna przenaświetszey Bogaródzice / y Anyołow / y A-
postolorow / y Męczennikow / y wśytkich Świętych. ic.

Tá to odpisał im Papież / iż mu wiedzieć było potrzeba iestli sam Pho-
cius dobrowolnie one dostojność złożył / czyli poniewolnie zruccony iest. y
odwołkł wyrok swoy potiby tego nie zrozumiał. Bo nie iednáko sie w te-
mierze postąpić miało. Wielkie podobieństwo / iż ná list Leoná y prośbe ie-
go / brátá iego rozgrzeszył / y ná stolice Cárogradzka potwierdził. Bo z nim
wczestnictwo miał. A Phocius po onym wygnaniu západł / iáko umarł. y
wiedzieć nie móżem / iáko y gdzie dośkonał. Táśladowcy iego Grekové
ścepiency / wśtydzac sie go / stárali sie o to aby wśytkie o nim y o Ignácym
piśmá popalone były. Lecż P. Bog złości y zbrády iego swiátu odkrył / iż y
dziś ná ono piśmo pátrzym / y sprośnym sie Arcyodścepiencem y fałszerzem
bzydzim.

Rok P. 887. Stephaná VI. 3. Károlá III. 7. Leoná VI. 2.

P Aryż miásto w Gálliey / od obleżenia Nortmanow zá zmiłowaniem
Bostim y wśtáwieniem sie przeczysney mátki Bożey y s. Germaná Bi-
skupa Páryskiego y s. Genowesy / obronione iest.

Rok P. 888. Stepha: VI. 4. Leoná VI. 3.

Károlus Cesarz Crássus názwány / tego roku od swoich pánow o-
puszczony iest. ktorzy ná iego miejsce wybráli Arnulphá syná
Kolomaná. Opuscił był z máłego podeyżrzenia żone swoje Ri-
chárde / ktora przy mezu Károlu w dziewictwie zostawała: A
p. Bog go też ták opuscił / y ná tákie wbośtwo podał / iż chlebá
y żywności w Arnulphá prosił. y ták w onym wboświe tego roku umarł. Po
iego śmierci rośtárgnione Cesarstwo ná wiele tyránnow zostało. We Wio-
szech De-

ſech Berengarius Comes Jorouliſj za krolá wybrány ieſt. Owido ábo
Gwido Spoletáſki Comes ſyn Lambertá Ceſárſkie ná ſie imie wſial. W
Gálliey Comes Páryſki Otto ábo Odo za krolá wſiety ieſt/ choc ſyl dziedzie
wlaſny/ názwány Karolus Simplex.

Ná Synod ſie ziaáli Biſkupi do Mogunciey/ góſcie nedze ſiemie o-
ney y ſpuſtoſenie koſciółow/ y miaſt/ y domow/ od Nortmanow opłátuiá/
á cieſzey ieſce ná ſwoie Chreſciány rozboyniki y drapieſce nárzekáia/ ktorzy
bez boiaſni Boſzey/ ſiemie gorzey niſi Poganie puſtoſyli/ wydſieráli/ zá-
biáli/ palili/ niſkomu nie przepuſcili.

Rembertus Apoſtol Dánow/ z tego ſwiátá wyſedl/ byl potomek one-
go Anſgáriuſá z tegoſt klaſtoru Korbeiey. W Cárogradzie on Pátryár-
chá Stephanus ſyn Ceſárſki/ bedac ná onym wrzędzie duchownym lat trzy-
ducha P. Bogu oddal/ Grekowie go zá ſwiatego máia.

Alfredus krol Angliey podáti od ſwoich poddánych y od kſieſzey wy-
bieráiac: one przez Aethelina Biſkupa Wintonieſkiego do Rzymu poſyla-
y do Jeruſalem ná iálmuſzny/ ſam z ſwego ſkárbu wielka czeſc dáiac.

W Gálliey w Aureliey mieſcie wſyſcy ludſie ná to pátrzyli/ iſ roku te-
go 888. w klaſtorze pániénſtim/ ktory Puellare zwano/ Crucyſir ábo obraz
Pána náſego iſy z oczu puſczal y plátal/ przez kilá dni. Wſpomináli ludſie
iáko ná Jeruſalem plátal y bali ſie/ y nie minelá ich pomſta Boſka. Bo
przyſlego roku wſytko miaſto y domy y koſcióły pogorzály. Biſkup Arnul-
phus bedac z oyczyny bogáty/ koſciół przedni Krzyſá ſ. (on to od Conſtán-
tyná wielkiego budowany) nápráwuiac/ ſkárw wielki złotá nálaſl.

Rok P. 889. Stepha: VI. 5. Leoná VI. 4.

MÓk nieſzczéſliwy/ woynámi Chreſciánſkimi ſmutny/ y Gál-
liey y Germániey náſroſſy. Arnulphus krol Germániey dla
ſwey beſpiecznoſci ná pániſtwie/ przywiódł ná Chreſciány Po-
gány Hunny. Ná ktorego ták nárzeka Luitprándus: Ó ſlepa
do pánowania chciwoſci! Ó dniu gorſki y nieſzczéſliwy/ dla
jednego człowieczká/ ktory mu ſie ſprzečiwił Juwentebáldá wſytké Europe
ſtruſyl. Jáko wiele wdow zoſtálo y ſierot bez oycow/ iáko wiele pániéneſt
zmaſzánych/ y duchownych y ſwieckich poimáncow nábrano/ koſciółow iá-
ko wiele ſpuſtoſono/ y ſiemie bez ludſi zoſtáwiono. To dla ciebie ſlepe czci-
prágnienie.]

W Cárogradu oniſ Biſkupi proſbe ſwoie powtorzyli: proſiac áby te
rozgrzeſyl/ ktorzy zá Phociuſem poniewolnie ſtáli. Doſyć iſ ſam wyrzucó-
ny ieſt. zc. Lecz iuſz bylá ten ich liſt ſmierc Stephaná wprzędziá. Formoſus
náń odpisowal.

Rok Páſki 890. Stephaná VI. 6. Leoná VI. 5.

Arnulphus krol Gálliey Moráwe/ iſ kſiaſze ſiemie oney od nieſ-
go oſtápił/ náiachal y wſytkie w niey miaſtá ktore nálaſl/ obá-
lil y nowym Chreſciánom zly przyklad miłoſci Chreſciánſkiey
zoſtáwil. Stephaná Papieſzá kazanie przy Mſey wypisáł Athá-
náſyus Bibliotekárius/ iáko ſie w koſciele zachowác máia. y ná

czárowniki y wieſzczki.
W Cárogradzie po Stephanie byl Antonius Pátryárchá/ ſwiety y do-
bry/ ſkárá ſie o ziednoczenie koſciółá/ y poſeſzeſcił mu P. Bog. Lecz tylo
dwoie lecie ná oney ſtolicy ſiedziat.

Rok Páſki 891. Formoſá 1. Leoná VI. 6.

Sfffff ij

Stephanus

Comesowie od-
ſtepy.
Biſkupi ná woj-
nie.

2.

Tom: 4. Concil:
Venet: edit.
Domowi cieſſy
rozboynicy.

Rembertus.

Stephan Pátry-
archá Cárogradz-
ki y márt.

3.

Z Angliey poda-
tki.

Matthæus Weſt-
monaſterienſis.
Glaber eiufdem
temporis ſcriptor
lib: 2. cap: 5.

Obraz Pána ná-
ſego placze.
Skarb náleſzony
ná koſciół.

1.

Hunny ábo We-
gry Arnulphus
przywodzi.
Luitprándus.
Záloté Chre-
ſcián.

2.

Codice Colum-
nenſi.

1.

Regino.
Moráwa ſwoie-
wana.
Bibliot.
Kazanie Papieſzá.

Metaphr: 12. Febr.

1.
Smierć Stephaná
Papieża.
Luitprandus.
Formosus Papież.
Frodoardus histor.
Remen: lib: 3.
cap: 20.
Phociusowi ná-
kladowcy rozgrze-
szeni ad Papieża.

Stephanus Papież pośedł do oycow s. Siedział lat sześć po nim
wybrány iest Formosus Biskup Portueński. Miał przeciw sobie
Sergiusza dyakona / którego też była iedną część ludu / ale słabsza
y mnieysza wybiata. Był Formosus pobożny y nabożny y uczony
w piśmie świętym. Zintmarus on stary przedtym nim Papież
żem zostat / przyczynał mu wielką światobliwość y naukę / y pragnął iego
przez list przyiaźni y modlitwy. Wysłał do Cárogradu posły / Lándenulph
Kápuáńskiego y Theophilakta Ancery Biskupy / przez ktore ná on list wscho-
dnych Biskupow odpisywie: y dozwala aby ci którzy od Phociusza świecen-
sa / do pokuty przyieci byli / á to czynili co im posłowie iego rozkaza nie nie
przydaiac ani umniejszaiac.

Rok Páński 892. Formosá 2. Vwi- doná Cefárzá 1. Leoná VI. 7.

1.
Vvido Cefarz.

Nortmani woju-
iá Germaniá.

2.
Károlus Simplex
krol Fráńkow.
Regino in Chron:
hoc anno.

Formosus Vvidoná Spoletáńskiego Márchioná / który sie inż
Cefárzem czynił / w Rzymie ná Cefárswo koronował. y był pier-
wym Cefárzem Vvido. Lecz ná Papieża gniw powstał krol
Germanicy Arnulphá y Berengariusza Comesá Foroiulij / kto-
rzy tegoż Cefárswa pragneli / y Rzymscy pánowie obrażeni byli
ona koronacya. Zás w Germanicy były náiaźdy Nortmanow / którzy spa-
lili Prumiéński klastor. Tám Regino / który historia wieków swoich pisał /
ná Opátá obrańy / ale rychło złożony z niego był.

Biskupi Gállies ziacharofy sie z innymi pány do Remis / ná krolestwo
Fráńkow koronowali Károłusa zwanego Simplex / syná Ludowika Bá-
bá / młaciego lat 14. iáko własnego onego krolestwa dziedzicá / który sam ty-
lo był zostat powinný Arnulphowi / odmítać Odoná Comesá który sie
krolem czynił / á mieniac iż w Fráńkow krolestwo po krwi idzie. Koronował
go Gułko Arcybiskup Remeński / y bronił y zálecał Arnulphowi / y Cefárs-
wi Vvidonowi / y Papieżowi.

Rok Páński 893. Formosá 3. Vvidoná Cefárzá 2. Leoná VI. 8.

1.
Frodoardus.
Lambertus syn V-
vidoná korono-
wany.
Cuiopalar.

2.
Wojná Grekow z
Bulgariá.
Turcy y Hunni
przywani.
Bulgarowie sie
wracá do Rym-
skiego kościoła.

E dwie lecie iáko Papież Formosus Vvidoná w Rzymie ko-
ronował: syná też tego Lambertá młodzieńcá w siedminasie-
leciech / tego roku tym go wzięł / y ná Cefárswo koronował.
Wzmiećlá sie sroga wojná miedzy Leonem Cefárzem
wschodnym y Bulgarámi / y długo trwała. Przyzwał ná Bul-
gáry Cefarz Turkow y Hunnow / którym sie Symeon krol Bulgárow mo-
cnie stawił y bronił. Zá czym sie rozermála miedzy Greki y Bulgáry ona du-
chownych wrzedom zwierzchnosc / pod ktora byli Grekowie dárámi y łágo-
dnymi namowámi Bulgáry wzięli / którzy dobrowolnie zás sie Rzymstwie-
mu kościołowi podáli.

Rok Páński 894. Formosá 4. Vvidoná 3. Leoná VI. 9.

Biskup Amá gest-
si: l. ppe.
Vni de gest. Reg:
Angl: lib: 2.

Anglia wojnámi Duńczykow potargána: Biskupy też potra-
ciłá / iż ich máło tam zostawało. O co sie frásuiac Papież Formo-
sus / piše do Biskupow y do krolá Eduwárdá / aby Biskupy sta-
wili y świećili / á robotników do żniwá Bożego przyznawali /
chcąc ie wyłlac / iesliby teg nie czynili. Oni wnet sie ziacharofy
czynili co im kazano / y tam gdzie pierwey dwa Biskupi byli / pięć ich stawił
li / y wszytko z porządkiem opátrzyli. Kántuarijski Arcybiskup do Rzymu
iáchal z wczierwemi w pominkámi / y Papieża wblagawf / wrocil sie do do-
mu / y w

mu / y w Kantuarii dnia iednego siedm Biskupow do rozmaitych miast
poswiecił.

Rok Pański 895. Formosá 5. Vwi- doná 4. Leoná VI. 10.

A Teo Arcybiskup Mogunczey miesiacá Máia zebrał Synod w
Tryburze w Germanii / na ktorym też był krol Arnulphus. chcie-
li czasów onych zlych y burzliwych iaka pomoc kościołowi po-
dać. postanowili z krole / aby wykleci od Biskupow / a niepo-
ruszni / poimani y do krola podani byli. y ono: aby Biskupa lud
suchał ráczey / a niżli Comesá ábo starosty / gdyby co sobie przeciwnego ro-
zkazowali. Jest tam y on Kanon / aby ná Biskupa sad przychodzili / gdyby
sie ábo świecki ná duchownego / ábo duchowny ná świeckiego sie żalował.
Czym stare práwa wznowiali / ná sromote dżisieyszym naszym politykom.
Tamże są one słowa: Ná pamiatke s. Piotra Apostola czcić mamy świe-
ta Rzymiska Apostolska stolice / gdyż jest y matka násey káptánskiej dostojno-
ści y náuczycielka rzadow kościelnych. Zachować sie mamy w pokorze y ci-
chości: choćby ná nas iáżmo nie bázno żnosné oná święta stolica kładła.
Wytrwamy nabożnie. A iesliby kto fałszywy iaki list wnošil w cáłości wiary
y pokory tu Papieżowi / niech ma moc biskup takiego do więzienia dać / ázby
sie dowiedział z Rzymu co z takim czynić / aby sie y on okarał / y dundzy sie
miarkowali.

Rok P. 896. Formosá 6. Vwidoná Cesarzá 5. Leoná VI. 11.

A Ormosus ściąniony od swoich Rzymian / przyzwał do Rzymu
Arnulpha krola Germanii y koronował go ná Cesarstwo Rzym-
skie niewiedząc z iakiey przyczyny. Bo żyw był ieszcze Vwido y
syn iego Lambertus ktore także koronował. Te Arnulphowe ko-
ronacya Synod Rzymski zá Janá 9. Papieża skázil / iako podzu-
cona y niemażna. y dla tego liczyć sie Arnulphus między Cesarze nie będzie.

Wiele Rzymskich pánow będąc w Rzymie Arnulphus pozabíal. O co
Papież Formosus wielka sobie y nich nienawiść ziednał. Ale tegoż roku 14.
dnia Grudnia żyworá tego dokończył. Siedział lat šest. Po śmierci For-
mosa wielkie sie zamieški y spetności w Rzymi kościol pušcily. Wtracony
jest od ludu Rzymkiego ná Papiešstwo Bonifacius fofsy / zbrodzeń y loer-
wielki / ktory iuż dwá kroć / raz z subdyakónstwá / drugi raz z káptánsstwá zlo-
żony był. Czasy te wielce w Rzymie zle / burzyli sie świeccy ná duchowne /
sobie wybieranie Papieża przywlašcżając / y bylo rozerwanie sromotne. Je-
dni sprzyiali Arnulphowi / dundzy Wloškiemu Cesarzowi. A im beli ludzie
świeccy zuchwálšy y mocniejszy / tym škodliwše y zlošliwše ná Papiešstwo
wtracali.

Rok P. 897. Stephaná VII. 1. Vwidoná Cesarzá 6. Leoná VI. 12.

A Bonifacius trwał dni pietašcie. po nim świeccy oni ktorzych
głowa był Adelbertus Márchio Tusciey / czlowiek przemożny y
bogaty / wsádził ná stolice Apostolska Stephaná siódmego / kto-
ry niegodny jest policzenia między Papieze / iedno iž co dundzy
przed námi wozynili / liczyć go musim. Ten niezbożny y okrutny
Formosá z grobu wyiać kazał y wbiáne iako Papieża ná stolicy posádzono.
y mowil do nieo Stephanus: Byles biskupem Portuenškim: czemuś czci pra-
gnąć duchem / Rzymiśka sobie powšechná stolice przywlašcżyl: y kazał go
žbat onych zwlec y trzy mu páłce krocami wedle zwyczaju žegnáia / wciáć / y

1.

Wyklete odda-
wać do świeckich

Syn: Tribuna:

cap: 3.

Cap: 21.

Biskupie sady.

2.

Cap: 30.

Apostolska stolica
y cesarona.

Choćby co przy-
krego kazał.

Listy fałszywe
wnošacy.

1.

Luitprandus lib: 1.

cap: 2.

Arnulphus koro-
nowany.

2.

Adam lib: 1.

Formosus doko-
nał.

Bonifacius 6.
wtracony nie li-
czy sic.

Zle czasy na
Rzym.

Świeccy wylie-
ranie Papieša so-
bie przywlašc-
za.

1.

Adelbertus Már-
chio Tusciey nie-
sboiny.

Bonifacius 7. Pa-
piešly okrutny.

Luitprandus.

Formosa vmarle-
go sáda y tćiná-
ia.

Poświęcenie sam
Bog daie.

2.

Obrázy Formosá
pozdrawiły.

Synod sły.

Zlecały bársz.

3.

Luitprandus lib: 1.
cap: 10.

Rzym w niewoli
v Adelbertá.

Castrum Angeli.

Zli Papieże ko-
ściółu nie ugu-
bili.

Láteráński sie
kościół obalił.

4.

Nie pátrzyli ná
obyczáie.

Lib: 4. cap: 4.

ciało w Tyber rzekę wżrucić. A one wszystkie które poświęcił Formosus/ zło-
żył z ich dostojności/ y sam ie drugi raz świecił. Co źle uczynił/ mowi Luit-
prándus: Bo y ci które Judasz zegnał/ po iego zdradziecztwie złożeni nie są.
Bo nie ten poświęca którego widzim / ale ten którego nie widzim. Ciało
Formosá w rzecę nálezione/ gdy do Piotrá s. wniesione iest/ obrázy go/ mo-
wi tenże/ pozdrawiły/ y pokazało sie iákiey światobliwości byl.] W tym sie
Luitprándus omylił/ iż co skłáráde okrucieństwo Sergiuszowi Papieżowi
przyczynał. Uczynił ieszcze y teżłość ten Stephan: Synod zebrałszy / on
swoy sąd y postepok ná Formosá pochwalił. Co potym Jan dziewiąty ze-
psował. Tę sa czasy oplakáne/ ktorých domowe wojny w Rzymie długo /
máło nie przez te sto lat/ które idą/ trwały. Adelbertus ten z swoimi potom-
kami Marchionni Tusciey iáko możnymi y zuchwałymi frogim byl nieprzy-
iácielem Kościołowi Rzymskiemu. Zamek Angeli który zwano Moles/ za-
driani ná Tybrem wzięwszy: á czego sie nie wáżyli: Poganie y heretycy ni-
gdy ták ciężcy y przykrzy Kościołowi nie byli/ iáko ci Marchionowie. á tym ná-
wiecey iż Papieże stáwiali iákie chcieli/ ná cnoty żadne y godność nie pátrząc.
y złupiona z swey okrásy ták siedziála páni wśech narodow. Trwalić oni w
wierze Kátholickiey/ ale sprośności w obyczáich bez miáry. Tá k P. Bog
przepuszczał. Sady iego niezbrodzone y niezważone. O to blázklych Papie-
żow Kościół niezginał/ áni go grzechy ich pograżły iáko stolice inych Apo-
stółow. y tym sie iedną mocną ręká Chrystusowá sławiła. Ná złość y świę-
tokradztwo ónego Stephaná nie tylko obrázy wołáły / ale y kámenie. Bo
kościół Láteráński przy ktorým mieřkał/ zły ányol/ począwszy od ołtarzá aż
dobrzywi ná ziemię obalił.

Biskupi Gálliey á zwołaszá Sulko Remeński Arcybiskup nie nie pátrząc
ná źle one uczynki Stephaná/ wielka mu cześć y powolność przez listy swoje
y posłuszeństwo oddawali. Listow tákich kilás wylicza Frodoaldus.

Rok Páński 898. Stephaná VII. 2.

Wwidoná 7. Leoná VI. 13.

1.

Z Pogány śla
przyjaciń.

Frodoald: histor:

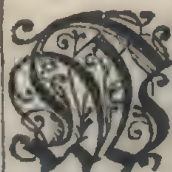
Remen: lib: 4.

cap: 5.

Fulko królá gro-
mi.

Królestwo iákie
trwa.

2.

Gálliey Károlus Simplex młody król/ boiać sie przeciwnik
swego tákże królá w Gálliey Odoná: chciał ná pomoc swoje
przywáć Normánow Pogáninow okrutnych / y z nimi sie
sprzyjáźnić. O czym Sulko Arcybiskup spáwiony: pisał list
to mu goráco y stráśliwie odradzáiac. y mowi: Tę nie ro-
żno iest z Pogány sie zláczáć / á Bogá sie záprzeć / y bálwanom sie klániać.
Iesli źle rozmowy dobre obyczáie psuia: á cóż to wáżystwo y ráda: Trudno
tego sie nie imáć / ná co człowiek záwždy pátrzy. Tę czynili tego przodko-
wie wáśy / á szczęśliwie królowáli. Bogá opuszczácie gdy sie z temi spáia-
cie / ktorzy w swey mocy y zuchwałstwie dufáia. Ci co to wam rádza / nie-
wierni są. Iesli ich posłuchacie / y docześnie y wieczne królestwo utráćicie.
lepiej sie było nie rodzić/ niżli zá dyabelską pomocą królowáć / y tym pomá-
gáć / którebyście odgániać mieli. Przyiáciela ze mnie mieć nie będziecie / y
drugie od wáśzego posłuszeństwa odwiode / y z Biskupámi was wyklńe. z
wiáry to mowie którey wam dotrzymawam / y z záłości wielkiey: chce áby-
ście y wedle Bogá y wedle swiátá uczyni byli/ á nie z pomocy dyabelskiej /
ale z CHRISTV SOWEY obrony ná królestwie wáśym siedzieli. Królestwo
które Bog daie / mocne ma ośnowanie: á którego niespráwiedliwości y
lupieństwem dostáia / wpada y nietrwa.] Poty iego słowá. Co tu rzekná po-
litycy y świećkie rozumki: ktorzy dla pánowania żadney cności y práwom
nie przepuszcza.żć. Pátrzymy iáko sie powiodlá oná ráda y káptáński wolny
y serdeczny

y serdeczny iezyk / y nádzicia w P. Bogu / aby do grzechu nie przychodziło :
posłuchał Károlus swego Biskupa y gromienia iego : á P. Bog tegoż ro-
ku iego nieprzyaciela stracił. Umiał Odo ábo Otto. y ziacharzsy sie wsty-
scy Fránkowie / iednomyslnie y zgodnie Károlusa zá krolá swego wzięli.

Rok Páński 899. Stephaná VII. 3.

Vwidoná 8. Leoná VI. 14.

Arnulphus krol Germániey ábo Cesarz / iedennastego dnia Sty-
czniá z tego swiátá zshedł / sprosna wielce śmiercia / wsty go ro-
stoczyły / ktorych żadne lekárstwo odegnąć nie mogło. Podobno
P. Bog karał go zá one Hungáry (tu sie dopiero Hunni Hun-
garámi zowia) ábo ná doczesne iego karanie / aby wiecznego
vshedł / sadom Boskim to poruczyć. Wylizáia sie grzechy iego. Zoná Vwi-
doná Cesarzá / napoy mu przez swe podáta / w ktorym omdlewał. Co go
slusnym Bozym sadem potykáło. Bo máiac spokoyné y wielkie pánowá-
nie / swey to mocy y obmyslaniu przyczytal / á winney dzięki P. Bogu nie od-
dawał. Zá iego czasow káptany wiazano / pánnny zakonne y mežáte sromo-
cono. Kościoly nie obroniły tych co sie do niego wciékáli / w nich zártcy y po-
mrugania y smiedhy czyniono. ié. Tegoż roku Vwido Cesarz goniac tego
Arnulphá / v rzeki Taru umárl. Znác / iz drugi raz ten Arnulphus do Rzy-
mu sie byl wypráwił / y tam go iego przeciwnik gdy sie z Rzymu puscił / go-
nił. Obádwa blisko siebie do sadu Božego przyzwáni.

Ták sie ten wiek konczy / to iest ten rok 900. Páński / y wschodnym Chrze-
ściánom y zachodnym nieszczesliwy. Ná wschodzie sie odszczepienstwo
Phociusá zaczęło : á ná zachodzie domowe wojny / práwie w samym Rzy-
mie wstytko psowác y miesác poczely. Dziw Boży iáko sie tá todá nie zá-
kopila / samého CHRISTVSA reka ia trzymála. niech sie mkt nie gorzsy.
Ite krolestwa / iáko pisimo mowi / gdy ná nich y w nich siedza grzesnicy y
tyránnowie / P. Bog gubi : á stolice Piotrá s. grzechami tych co ná niey sie
dza nie gubi / ktora nie ná godności ludzkiej / ale ná swoim stowie v fundo-
wał. Zaráslivšego powietrza náte s. stolice nie bylo : iedno gdy świeccy
podáwac Papieže y tyránnstwo czynić wolnościom s. Kościolá poczeli. Wie-
cey to škodziło Kościolowi / niżli pogánstwo wstytko y heretyctwo. Páno-
wie Wlošcy wádzac sie / ktorych stroná potezmiesza byla / ci Papieže poda-
wali y składáli / á také sadzáli / ktoryz zálecenia żadnego z pobožności swey
y dobrych spraw nie mieli. Dwie byly przeciwné stronie / ktore sobie wy-
bieranie Papiežá przywlaszczály. Rzymscy pánowie á Krolkové Letruri-
cy. ktora stroná mocniejszy byla / tá Papiežá dawála. Co trwáło málo nie-
cálo te przyszło sto lat. áž Cesarze Germániey Ottonowie / oboie strone vtro-
čili / y také sobie wybieranie Papiežá bráli. Ten pożytek iest smúłości y zlo-
ści świeckich pánow / gdy sie w duchowne rzady wdáwac chcą.

Rok P. 900. Stephaná VII. 4. Ludowiká IV. 1. Leoná VI. 15.

M Jezbožnik Stephan / ktory sie ná stolice swiéta moca wdárt /
tego roku poimány y w więzieniu wdawiony iest. Nie pisa od
tego / iedno iz tak nagrobiec iego pisány oznaymił. O Boska
spráwiedliwosci. wshedł iáko rozboynik do owczárniey / á po-
wrozem żyworzámknal.

Fulko przechwálebny Arcybiskup Remensti z rospazania y napiáwcy
Báldwina Comesá Glándriej / od nieiákiego Winsinárá w drodze poimány
y zámordowány iest. On to Báldwinus ktory corts Károlá Kálwá Judi-
te byl

Posluchał krol
Biskupa.

I.

Luitprandus lib: 1.
cap: 9.

Wsty nadly Ar-
nulpha krola.

Arnulphá ale kro-
lowanie.

2.

Koniec wieku te-
go sly.

Rzymski kościol
málo niepograzo-
ny.

Grzechy, Piotrá
i. stolice nie gu-
bia.

Świeccy kościol
ruina.

Dwie świecki-
stronie ná wybi-
ranie Papieža.

I.

Stephan v dawio-
ny.

2.

Fulko Arcybiskup
sabitry.

Frodoardus lib: 3.
cap: 9.

Mezoboyca ka-
plánjski skarany.

3.
Dwa się o Cesar-
stwo wada.
Luitprandus.

te był porwał sobie żonę. Ten gdy dobrą kościelną wydzierał / wspominał go Fulko przez listy swoje y Synodalskie / w miłości Chrześcijańskiej / aby o-
nych krzywd zaniechał. Opactwo też Wedaży / które był sobie przywołał / z roztazania królewskiego wrocić musiał. y ztąd go nienawiść / do tąd okru-
tnego mezoboystwa przyniosła. Ten co go zabił Winsmarus / wytkęty od
Biskupów / przedko sprosna śmiercią zginął. Bo go żywego robaczy roztoczy-
li. y dla smrodu nikt do niego przystąpić nie mógł. Wielki to był Biskup y
poteżny obrońca kościołów y rozmnożył chwały Bożej. Szkoły y wczono-
rozmnażał / y ćwiczenia ludzi młodych y kleryków doglądał / y one nakłady
swemi podzwigał.

Gdy oni dwó Cesarze Arnulphus y Wido umarli / we Włoszech po-
wstali dwó / którzy się o Cesarstwo moca y wojski wgniali : Berengarius
wodzi Gorioty y Ludwik syn Bosoná. Po kilku bitwach gore miał
Ludwikus / iż wstępować y wciekać musiał Berengarius /
a on iachawszy do Rzymu koronowany y Cesa-
rzem nazwany jest.

S V M M O W A N I E

Wiek Dziewiątego.

To jest przeszłych lat sta, od roku P. 800. aż do roku P. 900.

Papieże y nawyższy Biskupi.

EO trzeci Rzymianin syn Anupiusa. Siedział lat 20. miesięcy 5. Dokonał ro-
ku pańskiego 816.

STEPHANVS piaty / Rzymianin syn Juliusa Marína. Siedział mie-
cy siedm / y dni trzy. Dokonał roku p. 817.

PASCHALIS Rzymianin syn Marína Bonosa. Siedział lat siedm / miesiące
trzy. Dokonał roku p. 824.

EVGENIVS wtory / Rzymianin syn Boanunda. Siedział lat trzy / miesiące dwó.
Dokonał roku p. 827.

VALENTINVS Rzymianin syn Leonciusá. Siedział dni czterdzieści. Dokonał
roku pańskiego 827.

GRZEGORZ czwarty Rzymianin syn Janow. Siedział lat sześćście. Dokonał
roku pańskiego 843.

SERGIVS Rzymianin z oycá Sergiusá. Siedział lat trzy / miesiące siedem. Doko-
nał roku p. 847.

LEO czwarty Rzymianin z oycá Rodolfa. Siedział lat osm / miesiące trzy. Doko-
nał roku p. 855.

BENEDICTVS trzeci / Rzymianin syn Piotra. Siedział lat dwó / miesiące 6. Doko-
nał roku p. 858.

MIKOLAJ Rzymianin z oycá Theodora. Siedział lat dziewięć / miesiące sześć.
Dokonał roku p. 867.

HADRIANVS wtory / syn Talary. Siedział lat cztery / miesiące dziesięć. Skoń-
czył roku p. 872.

IAN osmy / Rzymianin syn Gundy. Siedział lat dziesięć. Skończył roku p. 882.

MARINVS, drugi go zowie Martinus wtory Galestanus z Tuscy syn Pálumbá.
Siedział rok y dni 20. Dokonał roku p. 883.

HADRIANVS trzeci / Rzymianin / zwany pierwcy Agápitus. Siedział rok ieden
miesiące trzy. Skończył roku p. 885.

STEPHAN

Summowanie wieku dziewiątego.

969.

STEPHAN siostry / Rzymianin / zwany Bazylis / syn Adriana. Siedzia latl sześć.
 Dokonał roku p. 891.
 FORMOSVS portueńczy syn Leona. Siedzia lat sześć. Dokonał roku p. 896.
 STEPHAN siostry / syn Jana / Rzymianin. Siedzia lat cztery. Skończył roku p. 900.

Doktorowie y Pisarze wieku tego.

EGINHARDVS	AIMONIVS Monachus.
IONAS Aurelianensis.	HINC MARVS Remensis
HILDVINVS Abbas.	Archiepiscopus.
HAIMO Haiberstatensis Episcopus.	ANASTASIVS Bibliotecarius.
RABANVS Maurus Moguntinus	IOANNES Diaconus Romanus.
Archiepiscopus.	REMIGIVS Antisiodorensis.
FRVCVLPHVS Lexouensis Episcopus.	AMALARIVS Treuerensis Archi-
STRABVS Fuldensis, author	ANGELOMVS. (episcopus.
Glossa ordinaria.	FORTVNATVS.
WALAFRIDVS Strabo Augiensis Abbas.	NICOLAVS Papa.

Nauka ich z dzisiejsza Kátholicka sie zgadzaiaca, a heretyki tepiaca.

- O Msze y o iey ceremoniach takich, iako dzis sa w kościele Kátholickim Rzymskim pisali, de Diuinis officijs. Ancularius Arcybiskup Treuerenski. Angelomus, Rabanus de institutione Clericorū. Hincmarus in capitulis. Strabo, Fortunatus.
- O ofierze y prawdziwym ciele Pańskim y odmianie istności chleba y winia. Rabanus libro de Sacramento Eucharistiae. Haimo 1. Tim: 2.
- O Chrzcie y iego ceremoniach. Hincmarus ad Hincmarum Laudunensem. Haimo super Ascensionem Domini. Rabanus epist: ad Reginhaldum.
- O Bierzmowaniu, Krzyżmie, y inych Sakramentach. Rabanus lib: de instit: Cleric. Haimo super Psal: 26. Nicolaus Papa in epist.
- O Świętych modlitwie y używaniu ich, y o reliquiach, y o świętách, y o obrazyach. Haimo Homil: de Virginibus. Rabanus lib: 4. cap: 10. de Sermonum proprietate. Strabus in multis locis.
- O wierze y usprawiedliwieniu, y wolney wole, y dobrych uczynkach. Haimo in 1. cap: Malach. & lib: 1. in Isaiam In. 4. ad Hebr. Super Psal: 26. 135. Rabanus epist: ad Hunbertum. Angelomus in cap: 7. Tertii Regum. Strabus in glos: ord: Sepe.
- O pokucie y Spowiedzi. Rabanus in Ecclesiasticum lib: 8. & institut: Cleric: cap: 14. 16. 30. Et lib: de modo Penitentiae.
- O Zwierzchność Biskupa Rzymskiego. Hincmarus ad Hincmarum Laudunensem. Phocius Graecus in Nomocanone.
- O Modlitwa za umarłymi y Czystiec. Haimo in tertium cap: in 5. & 6. prima ad Corinth. Rabanus lib: 8. Comm: in Eccl: cap: 14. Phocius in Bibliotheca.

Concilia.

- O Sine Concilium wielkie Oecumenicum w Cárogradzie na Phociusa / roku p. 869. o from innych prowincyalstich.

Hereticy.

- CLAVDIVS Taurinensis Obrázoborca. Godeschalcus Gallus, o przyrzeniu Boskim y o Trojcy s. bledy wnosil / ktore sie na Synodach Prowincyalstich vmorzyly.

Prześladowania.

- O Sárácenow wšedzie nie tylo na wschodnych Krolestwach / ale y w Hispánicy / zwlaszcza w Kordubie y we Włoszech / wiele sie Kwie męczenników rozlato.

Cesarze wschodni.

- IRENA powtore po śmierci syna swego Constantyna / Krolowała lat pięć. Zepchnała z państwa / roku pańskiego 802.
- NICEPHORVS ródny iey / bezbożnik Mántcheyczy / nie w sobie Chrześciáńskiego nie miał. Krolował lat dziesięć. zabity od Bulgarow na wojnie / roku p. 811.

000000

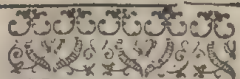
MICHAL

MICHAŁ Rucopálátá/ dobry Rátholík y pobożny. Frolował nie cásie dwie lecie. po nim
LEO Armenus obrazoborcá heretyk/ przesładownik Rátholików/ Frolował lat siedm. zabity
 w kościele od towarzyszy spyzysieglych Michála Bálbá/ roku p. 820.
MICHAŁ Balbus. Tákże obrazoborcá/ ácz miękki y niewiele wierzył/ Frolował lat blisko
 dziewięci. umarł roku p. 825. po nim syn tego
THEOPHILVS strogi obrazoborcá/ Frolował lat dwanaście/ umarł roku p. 842. po
 nim syn tego
MICHAŁ trzeci młodziuchny/ z matka Theodora Rátholicka/ ktora obrazoborce wy-
 forzenila y przywrocila obrázy/ podrozsy matka do Ełastora wpcdnal. Frolował z ma-
 tka y bez matki lat 26. zabity od Bázylusá ábo spyzysieglych tego/ roku p. 867.
BASILIVS Macedo z innego domu/ dobry Rátholík/ ále ná koniec phociusowi odsece-
 piency zwieśc sie dat. Frolował lat 20. poegnat swiat roku p. 886. po nim syn tego
LEO szósty/ nazywany Philosoph/ syn Bázylusá/ przeszedł ten wiek.

Cesarze Rzymscy zachodni.

CAROLVS, wielkim nazywany/ krol Fráńkow/ napierwszy Cesarz zachodny/ koronowany w
 Rzymie od Leona trzeciego papieża/ roku p. 800. Frolował szczęśliwie y pobożnie ná Ce-
 sarstwie lat 13. dokonał roku p. 814.
LVDOVIK syn Karola wielkiego/ pobożny y dobry/ zwłaszcza ná obrone kościołow y
 duchowieństwa. Frolował lat 27. Dokonał roku p. 840.
LOTARIVS syn Ludowika/ Frolował lat 15. przed śmiercią mnichem został w Ełastore
 pruniąceńskim/ roku p. 855.
LVDOVIK wtóry/ syn Lotariusa/ Frolował lat 20. Skończył roku p. 875. po nim
CAROLVS Calvus stry tego/ Frolował lat dwie. dokonał roku p. 877. Nastąpił syn tego
LVDOVIK trzeci/ nazywany **BALBUS**, Frolował rok y cóś. umarł roku p. 879. po nim
 Interregnum.
CAROLVS trzeci/ **Craffus** nazywany/ z tegoż domu Karola wielkiego. Frolował lat 7. umarł
 roku pańskiego 888.
VVIDO Máchion Włostí/ z innego domu nie z Fráńkow. Frolował lat siedm.

WIEK DZIESIĄTY,

TO IEST:

Dziesięć sto lat Páńskich.

Rok Páński 901. Ianá IX. i. Lu-

dowiká IV. 2. Leoná VI. 16.

N A Papiestwa stolice po śmierci Stephaná postá-
wiony był Theodorus wtory. Rzymianin / z oycá Phocius
śá. Dni tylo 20. siedział. Po nim Jan dziewiąty z Tybu-
ru / z oycá Rámpoáldá / mnich dyákon.

W Cárogradzie Pátryarchá Mikolay po lat ieden na-
ście / ktorych ten wżad sprawował / złożony jest / z tey przy-
czyny. Leo Cesarz uczynił był prawo ná te ktory trzeci raz małżeństwo po-
wierzają / aby wedle kanonow Kościelnych karani byli. To jest perwemi
pokutami y zabronieniem używania ciała Páńskiego y wchodzenia do Ko-
ścioła / do czasu perwengo. To prawo sam wżestąpił. Bo miał trzy żo-
ny / czwarta poiat. Pierwszą miał Theophánone / ktora Grekowie za świę-
tą máia / y cudá iey przyznawali. Druga Joá: obie bez potomstwa zesły.
Trzecia Eudocia / ktora rodzeniem y z dziećmi umarła. y tak bez potom-
stwa będąc on mady pan / wżiał czwartą Joáne / prágnać syná / ktorego
mu z nią dał P. Bog / imieniem Constantyná. O to małżeństwo czwarte
Mikolay Pátryarchá wchodząc do Kościoła Cesarzowi nie dopuszczał. Długo
prosił Cesarz Mikoláia / aby go w tym rozgrzeszył: ale wprosić się żadna
máia nie dał. Aż gdy Metropolitani sprzeciwili się Pátryarsze / mieniac iż
krotka iáka pokuta za to Cesarz mieć má: y między sobą niezgodni być o tym
poczęli: on Mikoláia złożył / y do klasztoru wygnal. y o to iż mu często roz-
grzeszenie obiccował / á słowo swoje zaś odmieniał. Ná iego miejsce postá-
wiony jest Eutymius duchowny oćiec Leoná Cesarzá / człowiek wielkiego
nabożeństwa / y ducha prorockiego máiacy.

Tegoż roku ten Leo Cesarz málo o zdrowie nie przyszedł. W processyey
iebney / ktora byli zwykli Cesarze czynić do s. Mociusá męczenniká / śalony
iákiś kłiem go w głowę bázro ranił / iż był blisko śmierci. Lecz Opát Márcé
o zdrowiu mu y o dziesięci lat żywota potużył. Co sie tak státo.

W Anglii powinny krolowski Aethelwáldus możny á wsłeczny / por-
wał mniska P. Bogu poświęcona. Cían Edwárdus krol wojsko ruszył /
iż wćiekáć musiał / á mniska do klasztoru oddał.

Rok P. 902. Ianá IX. 2. Ludowiká IV. 3. Leoná VI. 17.

N A wyspie Páros był przedziwny kościół náświetsey Bogáro-
dzice / z kámienia onego wyspu / gdzie iest przesliczny mármor /
zbudowany. W nim z tegoż kámienia było pokrycie nád ołta-
rzem / dziwney roboty / ktore Nizyris Sárácen ábo Aráb w
Kreće pánuiały / do Krety do swojej bożnice przemieść chćiał.

Gdy pokrycie ono ná ziemię złożył / wynieść go ze dziwni nie mogł / bo go
przybywáło: á im więcej dźwigano / tym go więcej przyraszáło. y rozgnie-
wány Nizyris / one droga robote kámienna złamał. O co rychło potem od

1.

Theodorus Pa-
pieś.
Ian 9. Papieś.Leo Imper: Conf:
90. Concil: Neo-
casar: ca: 3.
Curopalat.Mikolay Cáro-
gradski złożony y
dla czego.Leo prawo ktore
sam uczynił prze-
stąpił.Basil: ad Amphil:
cap: 4. 32.Ponżarsanie mal-
żeństwa y Gre-
kow.Eutymius ducho-
wny oćiec Cesa-
rzá.

2.

Curopal.

Śsalony Cesarzá
ranił.

O mniska wojná.

1.

Apud Metaph: die
10. Nouembr: &
Sur: Tom: 6.Cud w kościele
mátki Bożey.

Theoktystá pustel
niezka naga.

2.

O ciáto Páńskie
prosi.

Láikowie mogli
na on čas ciáto
Páńskie nosić.

Menolog: 10. No-
uembria.

3.

Wegrowie Wlo-
ska ziemie psuia.

Siegeber: lib: 6.
de Reg: Ital.

P. Boga starány v Eubeey v Xilophagu w rozbitym okrecie vtopiony iest. Tam na tym Páros wyspie / pustynie sa wielkie y góry y lásy / w ktorych pá-
nientá iedná nága / bo byly ná niey háty pognily / náležiona iest od iednego
łowcá. Bo tam wiele iest zwierzow / y do ich łowow czesto pánowie przyje-
dzáia. Wyřzał z dáleká iz bylo iákies do człowieká podobienstwo. A ona ná-
zawoláa: stoy á dáley nie przystepuy: Jestem bialagłowá nága / pátrzyć sie
ná mie nie godzi. Rzuć mi suknia swoje / á rozmáwiáć z toba bede. Rzućil
iey zwierzchná z siebie háte. Ktora gdy sie pokrylá: pytála go po co tu przy-
sedł ná ten wysp gdzie ludzi nie máš: Podobno práwi P. Bog cie dla mnie
posláł / á ia teř tobie powiem com iest. Jestem z Lezbos z Alchymná nástá-
imie mi Theoktystá / mnístá klastorna od mládosi. Bylá poimána z in-
nymi / ósmnáście lat máiac / od Nizyrá Arábá ná Krećie. Gdy z námi tedy
iácháli iam z pomóca Boga tu vciéká y kryiac sie tum ná spókoyney fluzbie
Božey zosláa / iuz lat trzydziési y pieć žiotkami sie žywiac / y do nágo ści-
tákiey po zdárciu sukient / ktoram miála / przystá. Proše cie / przynieš mi tu
ciáto Pána nášego IEZVSA CHRISTVSA: bo iákóm tu iest / dárum tego
nie vžylá. wiem iz tu w rok zás bedžies. On łowiec przestrášony y zdumia-
ly y wielce zbudowány odsedł y w rok przynioš ie y ciáto CHRISTVSOWE
(byl iesteře v wschodnych kóšciolow obyczay / iz y láikowie ciáto Páńskie dla
swey potreby nosić mogli) Ktoré ona z pláczem nábožnym wšia wšy / rychlo
duchá P. Bogu oddála. Ciáta ie y potym sukáiac nálešć nie možono. Gre-
kowie ia miedzy šwiete kláda. Wracamy sie ná zachod od powiešci weso-
lych do smutnyh y pláczliwyh.

Žunni ábo Wegrowie z wořskiem wielkim do Włoch wpádli / y wiele
miast v Padu rzeki popsowali / y kóšciolow šietá poburžyli / y žemie pusto-
řyli. Berengárius Comes zástávil sie im / ále go porážili. y nie wšili z
Włoch áž pieniedźmi vblagáni roku przyšlego. Ten Berengárius wiele kó-
šciolow poburžonych náprávil y nádal.

Rok Páński 903. Nic nie ma znácznego.

Rok Páński 904. Iana IX. 4.

Lámbertá 1. Leoná VI. 19.

1.
Cesarz Ludowik
otlepiony.

Luitprandus.

Berengárius mo-
ca sie koronowáć
kazal.

Lámbertus práwi
Cesarz.

2.

Prtećiw Formo-
sowi Synod pote-
piony.

Przenořenie Bi-
skupow sakánie.

L Vdowił Cesarz od Berengáriusá Márchioná Soroiulj poi-
mány y oslepiony iest. iákó sie to estáto / písmá nie máš wiecey.
Zá czym pušćil sie do Rzymu z wořskiem Berengárius / y móca
sie Papieřowi koronowáć kazal. Byl własný iuz koronowány
Cesarz Lámbertus syn Dwidoná / y ten sie Berengáriusowi
sprzećiwil / Ktory przed nim v Pápiey vciékáiac w Weronie sie zámknul / á
Włosey pánowie wšyscy opušćiwšy go do Lámbertá przystáli. y drugi raz
Lámbertus w Rzymie od Papieřá koronowány iest. Gdzie zebrałšy Papieř
Biskupy / Berengáriusá iákó tyráná od Cesarřtwá odsádził / á Lámbertow
we práwo do nieř potwierdził. Ten Jan Papieř nie šmiciac w Rzymie Syno-
dobu mieć / w Rávennie go zložyl. Vlá ktorým potepil on falszywy Synod
w Rzymie Stephaná šiodmego prtećiw Formosowi / á iednáť vezćiwic ono
go niebácznego przodká swego wspomina. Wznáwiáia iednáť práwo ono
štáre: áby Biskupi nie byli przenářáni z iednego Biskupřtwá ná drugie. Bo
choć z potreby iákiey y dla pořytku kóšcielnego / wedlug sie tego práwa dui-
gdy nie zachowma: ále gdy potrebá minie / práwu sie y Kanonom šwie-
tym krzywdá dšiac nie ma. Támže Lámbertá Synod ten ná Cesarřtwie po-
twierdził / á Berengáriusá odrzućil. Znác iz ná tym Synodzie byl sám
Lámbertus

Lámbertus Cesarz. Bo sa iego storjá / y niektore práwa przy tym Syno-
dzie / zwlaščzjá o obronie kóściółá Rzymstkiego.

Rok Pánski 905. Benediktá III. 1.

Lámbertá 2. Leoná VI. 20.

Die Nortmany ktorzy do Gálliey wtargáli / y okrutnie ziemie do-
ne pšováli / y przy niey iúz swoje osiádlości mieli / Biskupi Gál-
liey do Chrześcianstwa nawracáli / y P. Bogu pozystowáli / á
zwlaščzjá Kemeński Arcybiskup Herweus y ini. W Hiszpániey
Adefonsus Krol Gálliey wielkim názwany / kóścioły buduiac / y
Rúžbe Božá rozmnažáiac / wielkie záš zwycięstwo nád Sáráceny od Pána
Bogá miał / y wodzá ich Alkámáná zábit ktore Arabowie zá proroká mieli.

Rok Pánski 906. Niema nic.

Rok P. 907. Benediktá IV. 3. Lámbertá 4. Leoná VI. 22.

Benedikt czwarty roku tego sedl do oycow. Po nim byl Leo dni 40.
Po nim Chrystoph. Pisma nie máš onych lat.

Rok Pánski 908. Chrystophá 1. Lámbertá 5. Leoná VI. 23.

Ten Chrystoph nie dlugo siedział / y roku nie bylo / wygnány y
do klastorá dáný. Po nim nastąpił Sergius / moca od onego
kšázeziá Tuscey Adelbertá wtracony. Nie máš co pišác. The-
odorá w ten čas Rzym rzadziłá z tym Adelbertem / z ktorým
žywot nieczystý wiodłá / y Castrum Angeli w mocy mieli: á cze-
go sie nie wážíli? Krol on wielki Adefonsus w Hiszpániey / w wielkiej
potensie swoiey / cnoty y P. Bogá nie odstąpił. Gáršyás stáršy syn iego zá
pomoca mátki y bráciey / zmorvit sie ná oycá / chcąc go z krolestwa wygnác.
On niechcąc aby lud Chrześcianški woynámi domowemi stábił / y moc ná
Sáráceny wtracát: niežnieryšy sám nád soba nižli nád Sáráceny zostáiac /
z krolestwa dobrowolnie synowi wstąpił.

Rok Pánski 909. Sergiusá 2. Lámbertá 6. Leoná VI. 24.

Ony złe czasy w Gálliey Herweus ábo Heriweus Arcybiskup
Kemeński Synod uczynił / swiety y potrzebny. Ná ktorým
sámi sie Biskupi káza / y drugim droge do vmocnienia wiáry
y dobrego žywotá wkázuia. Pláczá nád kóściołmi ósieročiá-
łemi / y klastormi / w ktorých swieccy z dworámi swemi y ze psy-
mieszkáli. Vpomináia sie spolnie / aby przy s. stolicy Piotrá s. y przy Rzym-
skich Biskupách w iedności zostawáli: nie ná ich obyczáie nie pátrzac / choć
wiedzieli iáki ten byl Sergius Papież. A to sobie przypomináia / iáko ich
vpomniál Papież o Phociusá y iego błedy z strony pochodzenia Duchá s.
aby wšyscy iego sie fálšem y odšezepienstwem bzydzac / pišaniem go tež y
piorem iáko kto može / przekonywáli.

Rok Pánski 910. Anástázego III. 1. Lámbertá 7. Leoná VI. 25.

Sergius Papież umarl / siedział lat trzy / nastąpił Anástázýus
Rzymiánin syn Lucianá.
Lámbertá Cesarzá zachodnego Vgo Comes Medyolánski
w łowiech zdrádlíwie zábit. Oplákuie go Luitprándus / wyno-
šac wielkie cnoty iego / y žaluiac lat młodych iego / bo tylo miał 32.

Gggggg ij

lecie.

I.
Nortmani toská-
ia Chrześcian-
mi.
Zwycięstwo nád
Sáráceny.
Ambrosius Moral.
Chron: Hisp: lib: 19.
cap: 28.

I.
Benediktá smierć.
Leo.
Chrystoph Papież

I.
Sergius Papież.

2.
Ambrosius Moral:
lib: 5. cap: 30.
Adefonsá krolá
wielka cnotá.
Sampirus & Tu-
denus.

I.
Synod iákosny.
In codice Antonij
Augustini.

Ná obyczáie nie
pátrzyć páste-
rown.
Ná Phociusá o
Duchá s.

I.
Smierć Sergiusá
Papieżá.
Anástázýus 3.
Lambertus Cesarz
zábitý.
Luitprandus lib: 1.
in fine.

lecie. By był prawi żyw/mogłby był świat wszytek posieść. Karat P. Bóg dom iego / który na nim wstał. Bo iego dziad wielkie škody kościołowi Rzymskiemu czynił. Po nim podniósł się Berengarius y wszytkim władał y Adelbertus Máchio Tuscey rogi podniósł.

Rok Páński 911. Anástazego III. 2.

Leoná VI. 26.

1.
Curopalat.
Leo Philosoph
Cesarz vmarl.
Wdawał się w
prawu kościelne.
Pisał przeciw
Mahometanom.
Wyznawał Du-
cha S. pochodze-
nie y od Syná.

2.
List Leoná do
poddanych o ży-
wor dobry.

Woda świecona
w wschodnych.

Alexánder Ce-
sarz.
Curopalates.

Eutychius selý-
wołci cierpi.

Aretas Archie-
Cesar.

1.
Smierć Alexan-
dra Cesarzá.

Curopalates.

Czapkę zdeymu-
ia Cesarze w ko-
ściele.

Aretas Arch: Cesa-
apud Lipoman:
Tom: 3.

Piotr S. Alexan-
dra zabił.

Aremperus in re-
bus gestis Longob.

Ale wschodny Cesarz / tego roku świat ten biegunka niemoco pożegnał / zwany był Philosophem: Praw nicmáło napisał. y w duchowne się rzady wdawał / iáko on Justinianus / chciał wedle rozumienia swego iáko świeckie / ták y duchowne rzeczy stánowić. A ono w duchownych świeccy pánowie przedko po-

bladza / y rozumu nie máia. Jest iego pisanie do Krolá Sáracenow / góście Máchometáńskie błedy háńbi. A mowiac o Troycey przenachwałebniej sey / pochodzenie Duchá s. y od Syná wyznawa. Skąd znáć / iż te prawda y ná on czas bázni ludzie wyznawali / choć ná nas woláli / iż się w Symbolum bez porwsechnego Concilium włożyłá. Wyliczáia się niektóre pisanie tego Leoná nálezione ná Wátýkanie w Rzymie / w świeckich y nabożnych náukách / y iáko by kazania ná pewne swietá. A osobliwie list do wszytkich poddanych swoich y Chrzescían / w którym ie do pobożnego życia wponiá. Byłoby dobrze / gdyby ábo Philosophowie Chrzescíanscy Krolowáli / ábo Krolowie philosophowali. Rzadka táka w pánách náuka. Pisał y o wojnie / iáko się w niej obchodzić. Miedzy innemi náukami: káže wodzowi narowyżsemu / áby Káptanom przed bitwą / woda świecona żołnierze kropić kázal: á żeby ráno y wieczor wszyscy mówili pieśń one Troy swietá: Swietý Boże / swietý mocny / swietý nieśmiertelny zmiłuy się nád námi.

Po smierci Leoná / brát iego Alexánder ná Cesarstwo wstąpił / przy má-
łym synie iego Constántynie. Który Pátryárche Eutychiusá z stolicy ony wyrzucił / á Mikoláia wygnánego ná nie przywrócił. Sam siedzac z Mikoláiem ná palacu Mágnaurá Eutychiusá złożył / ktorego Klerýkowie nieśy-
czliwi / iż im swietokupstwa nie dopuścił / porwali / y iáko bestye náń się rzuci-
čili / posyikuiac y policzkuiac go / y biac / y brode wyrwáiac / á cudzołożni-
kiem go zowiac / iż cudza żona / to jest Biskupstwo Mikoláiove brát. Co on wytrwał cierpliwie / máż wielkich cnót y swietý. y wygnány do Agáty / ry-
chło wieku tego dokonál: potym z wielkú czcią do Cárogradu przeniesiony
był. Táki był rzad w Cárogradzie / Cesarze z Pátryarchami czynili co chcieli.

Rok P. 912. Lándoná Papieżá 1. Constántiná VIII. 1.

Alástazyus Papież z swiatá tego wyszedł. Ná iego miejsce ná-
stąpił Lándo Sábínus / syn Traná. Tego roku 80stego dnia
Czerwca / Alexánder Cesarz wschodny sprosná smierciá vmarl.
Był plugawych y bestyálskich obyczáiw / pełnych obzerstwa /
piánstwa / nieludzkości y okrucieństwa ná ludzie pobożne.
z zlemi y pochlebciámi náuczył się ná obyczay pierwszych Cesarzow wcho-
dzac do kościoła czapki nie zeymowác. Ná hippodromie obrazom y
slupom Bachusá ofiáry czynić kázal / y mowil: Gdy takim obrazom y
mnianie się klániali / byli przemożni y niezwycięzeni. y kázal ie kłótykani y
dwabiem pokrywác. y sáráz tey nocy wkázał mu się we śnie iáśny máż / o co
go srodze karzac / y biac go mowil: Jam iest Piotr ksiáże Rzymian. y o-
cknawšy się bázro się przeleť / y krwá pluiac vmarl. Przydáie Aretás / iż
iáko Herod roztoczony robáctwem zdechl. Z ciáła puścił się ták przytry-
sinrod /

sinrod / iż sie żadnemi woniami pokryć nie mogł / opuchły po śmierci / ropa
zarazliwa oplotywał / y nie miał pogrzebu wiecznego. Po jego śmierci krol
wał syn matki Leona Constantinus z opiekunymi swoimi / miedzy ktorymi był
Nikolay Patriarcha / otec chrzestny synaczka onego.

W Rzymie nie sie dobrego nie działo : Comesowie Tuscyey Adelbertus
y Abelrikus syn iego z ona Theodora y corkami tey Mározya y Theodora
czynili co chcieli / y Papieże dawali iakie chcieli / bez Biskupow / bez praw
bez ceremonij. Tak dany jest Jan dziesiąty po predkiej śmierci Landona
roku tego z Biskupstwa Ráwenńskiego przeniesiony / ktory iakim był / milcz
niem daie sie znać.

Synod w Konfluencyey Galliey ośmi Biskupow / na ktorym przeciw
kázirodźcom prawo y Kanony postawili / aby żaden brat żony nie śmiał / aż
w siódnym pokoleniu. W Hiszpániey on wielki Adefonsus krol / tego
roku na lepsze krolestwo poszedł. przed śmiercią ieszcze meštwá y szczęścia
sweego od Pána Boga na Sáraceny y Araby w Hiszpániey / iuż nie iako krol
ale iako herman y syna swego zażywał. wielka potora ku synowi / a dziwne
cheć do obrony wiary s. przeciw niewiernym pokazywał. krolował lat 46. li
cząc y dwie lecie / w ktorych synowi z państwa wstąpił. Godny aby w krole
stwie Bożym z swoiey sie prace weselił. Syn iego Garsyas ledwie trzy lata
na onym był krolestwie. y spełniło sie pismo : Dziedzictwo do ktorego sie na
początku króla / na końcu błogosławieństwa nie ma.

Roku tego Berno Opát reguły s. Benedikta / żywota tego dokonał.
Był to pierwszy fundator Kluniaku klasztoru w Burgundiey. w ktorym sie
odnowiło ożiebne życie zakonne / wielu zacnych y świętych osób / ktore sie tam
wodały. Po nim nastąpił Odo. y tych dwu licza za pierwsze fundatory Klu
niaku. Ludwik krol Germaniey umarł / był syn Arnulpha / ostatni po
comek Karola wielkiego na krolestwo Germaniey. Żył ieszcze w Galliey Ka
rolus stryjeczny iego. Namieysce Ludwika iuż z inego domu nastąpił krol
Konradus. Tegoż roku Kollo wódz Normanow / ktory Gallia woio
wał do CHRISTVA obrocony y ochrzczony jest. o czym opisuie Mattheus
Westmonasteriensis.

Rok P. 913. Iana X. 2. Constán: VIII. 2.

W Rzymskiej fundaciey na klasztor s. Eucharistia v Treveru Ka
gnera książećcia Lotaringu / ma piękney pokuty wzor. Wyzna
wa ten pan sam na sie / iż nie pánem był ale łupieżca y rozbojnik
kiem w państwie swoim / wielkie kościołom szkody czyniac. Dzię
kuie P. Bogu iż sie nad nim zmiłował / a dał mu przyść do po
kuty / a pożytek meki gorzkiej Pána naszego IEZVSACHISTVSA na nim
pokazał. Tam y przyczynę przeczyszczenia matki Bożej y świętych wspomina / y
za pokute imiona swoje własne / onemu klasztorowi daie.

Rok Pański 914. Iana X. 3. Constantina VIII. 3.

Simeon krol Bulgarow Cárograd obległ y od Patriarchy Nikola
ia / ktory był opiekunem Cesarza młodego / vblagany / pokoy z Cesa
rzem uczynił. y wziawszy od Patriarchy błogosławieństwo / wcz
stowany obiadem od Cesarza y wdarowany do domu odiachał. Jednak nie
ślugi on pokoy był. Bo zaś Bulgarowie Trácyá y Adriánpol náiezdźali.
A Patriarcha Nikolay od matki Cesarstkiej Doen z pałacu wyrzucony jest.

Rok P. 915. Iana X. 4. Berengariusz 1. Constantina VIII. 4.

Sáraceni

2.

Luitprandus.
Leo Osiensis II: 1.
cap: 55. & 57.
Jan 10. Papie
żaki.

Iuo p. 9. c. 66.

Kázirodźstwo za
bronione.
Adefonsus krol
wielki y syna be
manil.

Prou: 10.

3.

Kluniak klasztor
fundowany.
Apud Surium
11. Maj.
Bernar: ad Guilel
mum Abb: Clunia.
Karola wielkiego
potomstwo vstało
w Germaniey.
Adam in Chron:
& al.
Konradus krol
German: Saxon.
In Chron.

1.

Ragner książę
Lotaringu poku
tuie.

O mece Pańskiey
y wzywaniu świę
tych stare nauki.

1.

Curopolates.
Bulgarowie Ca
rograd oblegli.
Mikolay Patry
archa z pałacu
wyrzucony.

1.
Sáraceni ze
Włoch y z Kám-
pánay wybić.

Lea Ostiensis in
Chron.
Luitprandus lib: 2.
cap. 14.

2.
Adam lib: 1. cap: 45.

Ambrosius Moral.

1.
Adam cap: 46.

Ná łupieńce ko-
ściolow.

1.
Curopalates.
Bulgárow wojny
z Grekami.

1.
Papież do grobu
S. Jakubá posyła.

Ex historia Com-
postelana veteri.

Msały Hispán-
skie.

1.
Curopalates.
Romanus opiekun
Cesarjski.

2.

S Araceni ktorzy byli Kámpánia y wielka część Włoskiej ziemi osiedli / znowe y przymierze máiac z Neápolitan y Káietany y innymi: wielkie škody Chrześcianom y Papieżom z dawna czynili y bázro silni wszytkim byli: tego roku zá wielkim miłosierdziem Boskim do iednego wybić y wykorzenieni sa z Kámpánay.

Zmowił sie był ná nie z Chrześcian y Leo Cesarz wschodny: y stał woyská swoje. pomógł też Atenulphus Kápuáński Comes / odstąpili Sáracenow Neápolczykowie y Káietani. przyczynił sie do nich z woyskiem Jan Papież y Alberikus Comes Tusciey syn Adelberta. y tak ich zá trzy miesiące dokónali y wybili ie / iz ledwie ktory żyw został. Co sie roku tego działo.

Berengárius od Papieża ná Cesarstwo koronowany miesiącá Septembra podobno y dla tego iz ná Sáraceny pomoc dał. Dunczykowie / Słowacy z iedney strony / á z drugiej Czechowie y Węgrowie / Sáska ziemia pułstosyli. Zámbug Słowacy á Breme Węgrowie zepsowali.

W Hispánay krol Ordonius syn wielkiego Adepsonsa / brat zmarłego Garsyey / stolice krolestwa swego przeniosł do Legionu / y iuz sie nie zwał Asturiceńskim ale Legionieńskim krolew.

Rok P. 916. Iana X. 5. Berengáriuśá 2. Constantiná VIII. 5.

D Dy Węgrowie Sáska ziemia wojowali / á kościół kupili / y káplany v oltarzú zabiáli / y krzyże obaláli / takie curdo P. Bog przepuścił: iz z kościoła nápoły spalonego / wiatr wielki skorupy zmiął / y iemni w twarz y im rany zádawał / y wciśać w rzekę / ábo do rzek sie mieścić musiel. Coby mowić ná te Sasy / ktorzy dziś będą Chrześcian / krzyże obalili / y gorszymi sie niżli oni Poganie stali.

Rok P. 917. Iana X. 6. Berengáriuśá 3. Constantiná VIII. 6.

B Bulgary y krolew ich Symeonem / Grekowie wojny máiac / raz ie porażili / ale drugi raz porażeni od nich sa / y zá onym zwycięstwem oblegli Cárograd / ale odegnáni wrocić sie do domu musiel.

Rok P. 918. Iana X. 7. Berengáriuśá 4. Constantiná VIII. 7.

A An Papież wciśniony summieniem y boleścią z wielkich grzechow swoich / między innymi pokutami / wystął postá swego do Kompostele do s. Jakubá / prosiac Biskupa Syzenándá / áby v onego grobu wstáwicznie zań do P. Boga sie wstáwiał / áby mu był miłosierdym póki iest ná świecie y przy śmierci. Zá ta przyczyna y Biskup y krol Ordonius postá swego z vpominkami do Rzymu wystáli Iana káplana / ktory rok w Rzymie mieszkáiac / o Msały y o słowach y ceremoniach ná Msey s. iesli sie z ich Mozárabskim Msałem zgadzály / namowe y wypytanie miał. y náleżli wielka zgoda / y w słowach samych poświęcenia.

Rok P. 919. Iana X. 8. Berengáriuśá 5. Constantiná VIII. 8.

O Wstáli w Cárogradzie ná młodego Cesarzá Constantiná y rannowie domowi: ná ktore wzięty iest zá towarzyszá ná páństwo Romanus Patricius / y pokarat one niespokoyne / á młodeńcá / czwartego dnia Septembria ná Cesarstwo koronować dał. Mátkie iego Doen do klastoru postrzyżona wepchnął / á swoje corte Helene / Cesarzowi zá żone dał.

Konradus krol Saxonow y Fráńkow tego roku umarł / iuz był dał krolestwo Henrykowi synowi Ottona kśiążęcia Saxonow. ktorego gdy chciał Herigerus Moguncki Arcybiskup koronować: on niechciał: mieniac sie tego

sie tego niegodnym. Co iż śle uczynił: s. Piotr włożył sie s. Odalrikowi Biskupowi Augusty/ mówiac: Oto dwa miecze/ ieden z rekoiescia/ drugi bez niej. Ten bez rekoiesci miecz znaczy krola/ który bez kapłanńskiego błogosławieństwa na krolestwie rostkazuje: a ten z rekoiescia/ tego znaczy/ który z błogosławieństwem Bożim krolować ma.

Krolowanie bez koronaciey kapłanjskiej, iakse. Ditmarus lib: 1. & in vita S. Vdalrici.

Rok P. 920. Iana X. 9. Berengáriusa 6. Constantina VIII. 9.

Karolus nazwany Simplex/ krol Frankow/ na znak wielkiej swojej przyiaźni/ posłał Henrykowi krolowi Germaniey kości a bo ramię s. Dionyzjusza/ z tym opowiadaniem/ iż widzi/ że sie od Frankow do Saxonow państwo przenosi. Jako s. Witá kości do Saroniey ze Franciey wyniesione sa/ tak wszystkie wojny y zamieszania na Francya przypadły. oto y s. Dionyzjus do was sie przenosi/ mieście go za Patrona. Krol Henryk z wielkim nabożeństwem y mistim poklonem one reliquie s. przyjął. y od tego czasu Frankowie wpadac a Saxonowie podnosić sie poczel. To pise Wierchindus tego wieku pisarz.

I. Henryk krol Saxonow.

Z Franciey do Saxonow państwo się przenosi.

Cześć y znak reliquiy S.

Rok P. 921. Iana X. 10. Berengár: 7. Constantina VIII. 10.

Dochowni wschodni mając między soba ieszcze za Leoná Cesarza zaczęte o powtarzanie małżeństwa niezgody/ bo iedni sli za Mikoláiem/ drudzy za Eutymiuszem Patriarchami: tego roku zgode y unia taka uczynili/ y na to sie zgodzili: aby czwarte małżeństwo nigdy dopuszczane nie było. A o trzecie aby taka pokuta była: żeby tacy do pięci lat cięta Bożego nie używali/ y to iesli dzia- tek z pierwszych dwu małżeństw mieć nie beda. O to sie w kościele zachodnym nie swarzą. Pise Jeronym s. iż za Damaśa Papieża znał niewiastę/ która przeżyła dwudziestu y dwu mężow swoich własnych. y mowi: Nie ganie tych co nietylo dwa kroć/ ale y co ośm kroć powtorza małżeństwo. Jednak to sie mowi z dogadzania a nie z rady. bo lepiej go y doskonaley nie powtarzac. Mogli Grekowie insey uniey na ktorey wiecey należało patrzyć/ gdy w onym Phociusowym odszczepieństwie/ ziego poświęconymi społecznosc mając/ trwali. Jednak ona unia y zgoda o małżeństwie nie trwała/ ieszcze po osimdziesiąt lat ugasić sie nie mogła.

I. O małżeństwie unia Grecka.

Theodorus Balamus in Nomoca: Phocij.

Czwarte małżeństwo.

Epist: ad Geruchiam Aduerf: Iouin.

O powtarzaniu małżeństwa.

Romanus on opiekun Constantyna Cesarza zwanego Porphirogenitus abo Osny/ na listach y przywilejach pierwey swoje imie/ toż Constantyna klasc poczał. Co iemu iako hárdemu wpadek przyniosło.

2. Romanus tyrannem się staie. Curopalates.

Rok P. 922. Iana X. 11. Berengár: 8. Constantina VIII. 11.

Frankowie odpadli od Karola Simplexa/ o to iż iednemu panu Aganonowi/ wietrza nad inne łaskę pokazywał/ y bázro iego samego milował. y wybrali sobie za krola Roberta Comesá/ y w Remis go koronowali przez Arcybiskupa Heriweá/ który po oney koronacyey trzeciiego dnia świat ten pożegnał. We Włoszech domowe wojny wszystko mieszały.

I. Frodoardus. Dwa krolowie w Franciey. Idem.

Rok P. 923. Iana X. 12. Berengár: 9. Constantina VIII. 12.

Karolus Simplex wielkim sie woyskiem na Roberta swego przeciwnika wyprawuiac/ przyzwał na pomoc Nortmany/ nad stąra one radę Fulkona Arcybiskupa duchownego oycá swego. Kto reg gdy słuchał porowdzenie miał: teraz wszystko sobie zepsował odstapieniem rady oney. Gdy zwiódł bitwe/ zabił wzdry Roberta/ ale od syna iego Hugona/ sam też porażony y poimany/ y do więzienia za Radą Eriberta Comesá dany iest. A panowie Francuscy przyzwali z Bur-

I. Frodoardus.

Robertus rąbity. Karolus poimany.

h h h h h

gundiey

Kodulphus przy-
szany.

gundiey Rodulphá syná Richardowego / y w Swesyonie v s. Medárdá za
krolá go wziali / y w Remis koronowali / y z zóna iego Emma / zóna Rober-
ta krolá zabitego.

Rok Páński 924. Iana X. 13. Constantina VIII. 13.

1.
Luitprandus Tice-
nensis.

Wegrowie Wło-
ska niemig wo-
iuz.

Pápisz palona od
Wegrow.
Frodoardus.

Biskupi zabici.

Erengarius Cesarz tego roku od swoich zabity jest. Miał woj-
ne z Rodulphem który już był krolewem Francyey / y przyzwał do
Wloch Wegry / którzy nieprzeliczone mordy y škody y łupieństwa
poczynili. Piše Frodoardus: Tym umarł Berengarius ktore-
go byli Longobardowie wygnali / przywiódł na nie Wegry / kto-
rzy Pápisz wielce bogate y ludne miasto spalili / y nieprzeliczone bogactwa
pobrali / 43. kościoły spalili / Biskupa miastá onego y Wercellenkiego dy-
meim vmorzyli / ledwie dwieście czterdzięć w onym mieście zostawili / kto-
rzy zbierając z pogorzelin co mogli / ośm korey srebra dać im musieli / oku-
pując zdrowie y mury. Stamtąd przeszli góry Alpes. y tamie Rodulphus y
Hugo Wienneński między gorami zabili / y ledwie się stamtąd do Gocyey
wyćisnęli. Gonili je oni dwá y bili póki mogli.

2.
Frodoardus.
Ialmuina dacie
zdrowie.

3.
Kryzowprytis-
stwo skarane.

Wilhelmus Mal-
mesburien: de gest:
Angl: lib: 2. cap: 6.

Rodulphus krol bázro zachorzał / wieść się do s. Remigiusa kazał.
Co iedno stárbow miał / część krolowej swoiey zostawił / wysyłać na kła-
stóry Francyey y Burgundiey rozdał / y za Niedziel cztery ozdrowiał / y do
Swesyonu iachał.

Aethelstanus krol Anglow miał tajemnego przeciwniká swego El-
freda / który mu się sprawował / iż z tego mu nie nie myśli / do Rzymu go po-
stał aby tam przysięgę o wierności swey przed s. Piotrem uczynił. Skoro
przysiędł tam przysięgł / zaraz na ziemię padł y trzeciej nocy umarł. ledwie
wyproszono / iż go między Chryścijány pogrzebiono. O czym gdy się Aethel-
stanus dowiedział / pewne dzierżawy s. Piotrowi darował.

Rok Páński 925. Iana X. 14. Constantina VIII. 14.

1.
Pelagius pácho-
l męczennik.

Raguel in append:
ad Eulogium.

Okrutna śmierć
Pelagiusa mło-
dźuchnego.

Lawne męczeństwo w Hiszpaniey pácholeciá Pelagiusa. Er-
moigisus Biskup w Galliciey poimany od Arabow / do Kordub-
by / chcąc okupu za się szukać / zastał się strażnicą swego Pelagiusa
śá młodzieńską w dziesiąci leciech / bázro piękney wrody / który
w onym więzieniu pultrzećią latał / gdy mu się wrody y śli-
czności twarzy przyczyniało: do krolá Arabow Abdarrágná (trzeciego
tego imienia ábo czwartego) przywiedziony / nie na męczeństwo ále na ro-
kosz: gdy z nim chciał coś nieuczciwego poczynić: zawołał nań Pelagius
Precz psie / ábo mi ia niewieściuchem wam podobnym? A zbierał ślasy
siebie ktoremi go byli ozdobili. Dziwując się on tyran oney śmiłości y mę-
stwa pácholeciá / ięszce o iego namowieniu nie zwątpił / młodemu z nim igrać
y miękcząc serce iego kazał. ále on iáko mur mocny przy cności stał / mówiąc:
Jam iest Chryścijaninem / bzydź się sprośnościami waszmi. Obacz wó-
wóscy / iż niezwoćzony ani boiaźliwy / y vmrzeć przy wierze Chryśtusowej
gotowy / odnieśli go do krolá / który go zawieszono nożyczkami szypać y
krwawić tak długo kazał / ażby się CHRISTVS A zapisał / ábo umarł. Czym
gdy go nie przekonał / kazał go okrutnik po członku rościnąć / y tak vmorzo-
ny iest dla CHRISTVS A y wwiárowania grzechu. Hiszpáni wielce się w ię-
go takim męczeństwie kochaia.

2.

W Galliciey między pány ná ktore się krol Rodulphus oglądał / był Co-
mes Aquitáński Heripertus. Ten myślił iáko by mógł mieć w mocy swey
Remis miasto gdzie krole koronują / y wóscy krolestwa moc y ozdoba
przebywa: wymyślił z dyabelskiego podania / nowy y niesłychany ięszce
grzech

grzech y monstrum: znowił sie z Arcybiskupem Remenstkim Sculphem / a by po nim syn iego pietoletny ono Biskupstwo tak wielkie miał. y nie czeka-
iac przyrodzoney śmierci Heripertus / przez slugi swoje otrut Sculphę Ar-
cybiskupą. y po iego śmierci zezwał dwu Biskupow Abbona Swessonskie-
go / y Bononá Katalaunenskiego zina Ksieża / y namowil ie / aby wybrali
syna iego za Arcybiskupą / ktory syn y pięci lat był nie doszedł. uczynil tak / y
Frol Rodulphus boiac sie / przyzwolit y do Papieża / onego Abbona Comes
wyprawil / przyzwolenia prosiac. Uczynil Papież co sie nie godzilo / a ko-
ścielne sprawy Abbonowi zlecił. Heripertus w Biskupie wszytkie imiona
sie wviazał / y Klerikom żywności y nadania ich pobral. na co sie też ten / co
to piše Frodoardus / iz go złupiono / żaluie. Ten skodliwy nad inc wszytkie
kościolowi grzech od takiego sie Papieża poczał. A Boże by był za one-
goż wieku ten grzech wstał / a do nas sie nie przebił. Bo ztym przykładem
y w Rzymie y w Cárogradzie y indziej / panowie swoje syny y powinne dzie-
ci / ktorym rozgi wiecey sluza / poczel na wysokie Biskupie stolice wprasac
y sadzac / aby sami w dobrach kościelnych rece maczali / a synom y powin-
nym piekło gotowali. Czym wszytká sprawiedliwosc y prawa swiete / rany
niezliczone odnosa.

Rok Pański 926. Iana X. 15. Constantina VIII. 15.

Hugo Comes Arelatencki abo Provinciey / syn Berty / wygnal z Kro-
lestwa Galliey Rodulphą / y puscił sie do Wloch / gdzie od wszytkich
Włoskich panow przyiety / z Papieżem też przymierze uczynil / y o-
panował Papią y Mantua.

Rok Pański 927. Iana X. 16. Constantina VIII. 16.

Szyspániey Adepsonsus czwarty tego imienia krol dobrowol-
nie z Krolestwa wstapil / y żywot sobie mniški obral / Kámirowi
Krolestwo zostawuiac. Ale tego zaś nie dlugo żalował. a gdy
sie znowu o przywrocenie ná Krolestwo staral / od Kámirá o-
slepiony iest. Czego Kámirus potym żaluiac / pokute czynil /
y wiele klasztorow budował / y kościoły nadawał.

Rok Pański 928. Leona VI. 1. Constantina VIII. 17.

SWido Máchio Tuscey / ktory w Rzymie z żona swoia Máro-
zya rządzil / rozgniewany ná Janá Papieża násedł go ná Láte-
ranie z żołnierzmi / y tam zabiwşy Páwla bratá iego / Janá poi-
mal y do więzienia dal / w ktorym rychlo umarł / abo iáko dudy
mowia żadawiony iest. Po nim nástapil Leo 6. fofsy / ktory tylo
6. miesięcy y dni piętnásćie siedział.

Bulgárow krol Symeon náiachał Cárograd / y wielkie škody przed-
miesćiom poczynil / y po Mácedoniey y Trácyey wszytko pod moc swoie bral.
A gdy sie blisko Bláchernás pod murámi Cárogradzkiemi obozem položyl /
żadal aby do niego Mikolay Pátryarchá y z inemi przednieszymi przyszedł /
a o pokoju stánovil. Ktorzy gdy do niego przysli / powiedzial im / iz z samym
sie Cesárzem rozmowić chciał / slyšac iz iest mady y prawdziwy. Rad był
temu Romanus / y ná morzu ná rozmowe one przyprowiony okret máiac /
zefli sie. y rzekł do Symeona Romanus: Chrzesciánin iestes / a krwia sie
Chrzesciánska máżesz. Wieš iz vmrzeć maš / y ná sadzie Bozym odmiesiesz
cos zaslužil. dzis iestes / a iutro w proch sie obrócisz. Jesli bogáctwa pra-
gniesz / nápełnie cie im / y wgaše prágnienie twoie / tylo miłuy pokoy y zgo-
da żyj w pokoju bez grzechu / aby Chrzesciánie sami ná sie nie powstawali.

h h h h h h h

Flá te

Dzieci Biskupem
czynia.
Otruty Arcybi-
skup.
Frodoardus lib: 4.
cap: 19.

Ojcowie iáko sy-
ny gubia dla swe-
go pożytku.
Frodoardus zlu-
piony.

I.
Luitprandus lib: 3.
cap: 4.

I.
Niesłátek w na-
bożeństwie.
Ambros: Moral:
lib: 16. cap: 7. 9.

I.
Luitprandus lib: 3.
cap: 12.
Ian 10. żadawio-
ny.
Leo 6. Papieś.

2.
Bulgárowie ná
Grecki.

Rozmowa Symeo-
ná z Romanem.
Curopalates.

Roman syny ko-
ronuse.

1.
Ludwik dziesiąty
krolessná Frán-
kon.
Frodoardus in
Chron: hoc anno.

Stephan 8. Papież

2.
Włocznia gozdi
krzyża S.
Sigebertus. & in
vita S. Gerardi
apud Surium
3. Octobris.
Włocznia twięta
y krolow Salskich.

1.
Sigebertus.
Normani y Dá-
nowie de chrstu
S.

Caropalates.

2.
Ian 11. Papież
wtracony.
Luitprandus lib: 3.
cap: 12.

1.
Sigebertus hoc
anno.
Luitprandus lib: 3.
cap: 14.
Arnoldus kłiąż.

Ná te sie słowa Symeon záwstydził y pokoy uczynił obiecal y z pozdrowie-
niem sie rozefli: á Cesarz wielkie Symeonowi dary posłał. Tenże Roma-
nus iuz sie Cesářzem czyniac / dwu synow swoich Stephaná y Constantý-
ná koronował á trzecię Theophiláctá ná duchowienstwo postřzydz kázal.

Rok Páński 929. Stephaná VIII. 1. Constantiná VIII. 18.

R Arolus on krol Fráncow / nazwany Simplex / w więzieniu w
márt. Zostáwił syná Ludwiká / ktorego w Angliey wuy iego
Alstanus krol wychowywał / gdy sie dla tyránnow tryć musiał.
Tym czasem Rodulphus we Fránczey krolował. Po Janie dzie-
siątym ná stolice Apostolská postáwiony był Leo: ále dány ob-
onych swowolnych Comesow do więzienia / tam w šestć miesięcy umárt.
Nástąpił po nim Stephan osiny Rzymiáнин z oycá Theodemundá.

Henrykus krol Saxonow syn Ottá / gdy sie dowiedział iż Rodulphus
krol Burgundionow od Comesa Samsoná dostáł wolocznię z gozdi krzy-
ża Páná IEZUSOWEGO uczynionę: (czesć iáktas tego zelázá z gozdi krzy-
ży byłá) wielkim nálegániem przez posly y dary / chciał á w niego wprosić.
A gdy iey dáć niechciał Rodulphus: groził mu wojná y spustošeniem
páństw iego. á iesliby sie przymiesć dobra wola dáł: chciał mu niemáta chesć
kšiestwá Swerwiey dárować. y ták ściśniony Rodulphus / dáć one wolo-
czniá Henrykowi musiał. Ktorey on ná wojnie vzywáiac / wielkie bitwy wy-
grawał y synowi íá Ottonowi ná obronę páństwá zostáwił.

Rok P. 930. Stephaná VIII. 2. Constantiná VIII. 3 Romanem 19.

S Enryk krol Saxonow zwyciężywszy Nortmany y Abrodity /
Chrześciány ie poczynił / zá posługa y kázaniem Vnny Arcyb-
skupa Hamburskiego / ktory Dány y Sweony y Gothy / dla o-
nych wojen Nortmanow od wiáry Chrześciánskiej odpádlé /
zániedbáne / nápráwił y do wiáry swiętey przywrocił. Gorná
krolá Dánow pozyskáć nie mogł / ále syná iego Hárálda do CHRISTVSÁ
pociágnął / íz wšedzie budowác y osádzác káptlanámi kšcioly dopušczáł.
W Carogrodzie Mikolay Pátryárchá swiátá tego skónczył. nástąpił Ste-
phan Biskup Amásecy.

Rok Páński 931. Ianá XI. 1. Constantiná VIII. 3 Romanem 20.

S Stephan Papież umárt. Siedział lat dwie / miesiáce ieden / dni 15.
Po nim od Wuidoná Márchioná Tuscey / y od žony iego Má-
rozyey nierzadnice / wtracony iest Jan iedennásty ná Papiestwo.
syn teyże Mározyey / ktorego z Sergiusem miáta. Ták á bylá moc
y wšeteczność tych Márchionow Tuscey / ktorzy Rzym w mocy
y zamek on Castrum Angeli / y Rzymiány sobie powolne máiac / czynili co
chcieli / y porzadku y praw kšcielnych nie pátrzac / podmiátáli ná Papie-
stwo kto sie im podobal. Ta niewola ná on čás stolicá s. cierpiáta.

Rok Páński 932. Ianá XI. 2. Constantiná VIII. 3 Romanem 21.

A Rnoldus kšiaże Boiáriow / pušcił sie do Wloch ná Vgoná krolá
Wloškiego áž do Werony. Zámrad odegnány / wielkie škody kłá-
stom y kšciolom poczynił. S. Vdalrikus Biskup Augusty / w
dział go przez sen / á ono náń w rádžie swiętych žaluiá y onego iáko swięto-
krádžce sadža. Zwoiował y miásto Auguste / á sam teź rychlo zabity / zgináł.

Rok Páński 933. Ianá XI. 3. Constant: 3 Romanem 22.

609

Dy Dwódo Máchio Tusczy wmarł / żoná tego / oná mierzadnicá Mározya: posły swę wysłała do Hugoná krolá Włoskiego / aby do niey przyiáchal á Rzym opánował / á one zá žone wziął. Był Hugo z teyże mátki wrodzony co y Dwido. y nie wstydzil sie onego kázirodzkiego małżeństwa. Przyiáchal do Rzymu / do sprosńice oney. y z nią mieszkáiac / gdy raz Alberikus syn Mározyey / á pástierb iego wode mu nieobyczáynie nárece podał: on mu policzet dáł. o kto: ry Alberikus z Rzymiány sie zmowił / y Hugoná y mátkę swoię Mározya z Rzymu wygnal / y sam w Rzymie pánem zostal / przy onym brácie swoim ná Papiestwie. Jáko potym tá Mározya y Jan Papięz poimáni sa y do wieśienia dáni / Frodoardus zámilczal. Jednáť tego Papięze czcili duchowni y Artáldus Arcybiskup Remeński po Pálliusz do niego poslal. Roku tego gdy Węgrowie do Germánii z wielkim woyskiem wtárgneli: od Henryká krolá Saxonow wšyscy wybići sa. trzydzieści ich y trzy tysiące poległo. Krol on pierwsza chorągiew zwał Anyotem / bo ná niey Anyot málowany był. Slub był p. Bogu ten Henryk uczynil / iesli mu p. Bog zwoyciestwo da / symonia y swietokupstwo z páństwa swego wykorzenie. Bo sie było tam rozszerzyło. W Cárogradzie po Stephanie Pátryárše / dány iest do czasu / miásto Pátryárchy / Tryphon mnich: á Pátryárcha postáwiony iest / syn Cesársa Romaná Theophiláktus / lat máiac 16. á Tryphon spráwować miał Biskupię vrzedy / póki by do lat stuśnych młodziemiec nie przyşedł. Tego nigdy w Cárogradzie nie było.

Rok Páński 934. Iana XI. 4. Constántiná VIII. 23.

Alberikus tyráństwo swoje w Rzymie rozszerzáiac / do wieśienia dáł Papięzá Janá. y przymusił go / pobrawšy wielkie dáry od Cesársa wschodnego Constántyná / aby synowi iego Theophiláktowi Pálliusz dáł / y takie práwo: izby nápotym Cárogradzey Pátryárchowie / bez dozwoleńia Papięzow Pálliuszá vzywáli. Od tego czasu stáć po Pálliusz Cárogradzey Biskupi do Rzymu przestáli / y tni Biskupi wschodni vzywáć go poczełi. Przydáie te słowá Luitprándus: Cárogradzki kóściół wiemy / iz nášemu Kátholickiemu y Apostolickiemu Rzymickiemu kóściółowi posłuszeństwo oddawał / y Pálliuszá bez iego dozwoleńia vzywáć nie mogli. W Remis gdy Arcybiskup Artáldus Mša miał / chromy ieden / co sie po ziemi czolgał / ozdrowiał. y w kóściele s. Ziláruszá / ślepy wzroku dostał. W Wirdunie dyákon Abdelmanus zdał sie vmarły / y gdy go ná máry kładziono / ożył. y powiádał / iz widział mieyscá rośmáite y do kárania y do póciechy / á iz iego sámeho iuż ná káranie dáć miało: ále mie / práwi / náświetsza Boga rodzićá / y s. Marcín ná czynienie potuty / wyprosili.

Rok Páński 935. Iana XI. 5. Constántiná VIII. 24.

Rok Páński 936. Leoná VII. 1. Constántiná VIII. 25.

Henryk krol Germániiy swiátá tego dokonał / meżny y pobożny pan / krolował lat 16. Zostáwíl krolestwo synowi Ottonowi / ktorego w Aquisgranie Hildebertus Arcybiskup Mogunccki zá przyzwoleniem Kolenckiego / koronował.

We Fránczey Ludwik syn Károlá Simplexá po śmierci Rodulphá krolá z Angliey / gdzie był dla tyránnow do wuiá swego vşedł / przyzwány y zá krolá wśiety / od Artálda Remeńskiego Arcybiskupa koronowany iest w Laudunie. y ták sie krolestwo ono do potomká Károlusá wiel-

h h h h h iij

kiego

1.
Hugo krol kási-
rodzcá.

Luitprandus vt
supra.

Hugo y Mározya
wygnáni z Rzy-
mu.

Alberikus Rzym
opanował.

Węgrowie porá-
żeni od Henryká.

Anyot ná chora-
gwi.

Simonia.

2.

Curopolates.

Theophiláktus
młody Pátryár-
cha.

1.

Pátryárchowie
Cárogradscy Pal-
liusz z Rzymu
brali.
Luitprandus.

Kiedy go bráć
przešli.
Podlegli Papię-
som.

2.

Frodoardus hoc
anno.

Záchwycony s
ciálá co wiáziál.

1.

Witichindus libri.
Otto krol Ger-
mániiy.

2.

Frodoardus.

Ludwik ná kro-
lestwo Fránton.

Frodoardus.
Leo Papież 6.
Krew w Ianuey.
Ianua od Sarace-
now zwoiowana.

Luitprandus lib: 4.
cap: 1. 2.

3.
Biskupstw wiele
ieden ma.

Luitprandus vt
supra.

Adam lib: 1. cap: 1.

Słowakow ná-
wrocenie.

1.
Wegrowie do
Wloch y Galliey.
Leo Ostiensis li: 1.
cap: 58.
W izanie kościel-
nym irebrem wy-
kupusa.
Frodoardus.

Cud.

2.
Otto koronowa-
ny.

I.

Rámirus pobit
Saraceny.
Anyolowie ná
koniach.
Sampyrus & Tu-
densis Morales in
Chron.
Wiktor y Euphro-
syná męczennicy.

2.
Odo Opat Klu-
niácký.

Cudá Odoná.

Ioannes discipulus
Odonis, scriptor
illius temporis.

Gory się zam-
knęły.

kiego/ wrociło/ ktore przy nich trwało aż do roku 937. Jan wytracony
Papież/ tego roku umarł/ siedział lat sześć/ nastąpił Leo slugá Boży. W Já-
nuay krew strumieniem cudownie ciekła/ wskazywac co być miało/ bo tego roku
Saraceni z Afryki morzem cicho do tegoż miastá wpádli/ y mezczyzne w syfke
dzieci tylo á niemiasty zostawuiac/ pobieray y kościoły wylupiray/ odiacháli.

Hugo Krol Wlości/ máiac Biskupá Arelátenskiego Krewia sobie powin-
nego/ chcąc się we Włoszech wzmoćnić/ nowa y názbyt škodliwa rzecz uczy-
nił: dał mu Biskupstwą/ Weronńskie/ Mantuanńskie/ Trydentńskie/ Medio-
lánńskie/ prawy w syfkiemi y sprawiedliwosciá gárdzac. Vnni Hamábur-
genński Biskup w Birce w Scytiey ábo Szwecyey/ ná pracey y náwracaniu
Pogánstwa ducha P. Bogu oddał. Tegoż czásu Abdáwardus Ferden-
ski Biskup/ Słowaki do CHRISTVSA cudami y náuka przywodził.

Rok P. 937. Leoná VII. 2. Constán: VIII. 3 Romanem 26.

Swojskiem wielkim Wegrowie wpádli do Wloch/ y Kámpániá
około Kápucy/ y v Benewentu zwoiowali/ aż do Nole. Pobrali
wiele więźniow mnichow z Kásynu/ ktore wykupuiac/ starby ko-
ścielne za nie wydáli. Potym od Nársow y Balignow wybić sa-
y one im korzyści odiete były. Drugie woysko Wegrow do Gál-
liey się puściło/ y psowali y pustoszyli ziemié one/ wiele ludzi pobili y pobrali.
á drugie P. Bog cudownie od nich wyzwalał. Jednemu Wegrowi gdy się
ná oltarz tárgnął/ reka w kámienniu v oltarzú wwiezła/ y w kámienniu się wpo-
iła w kościele s. Bázyle. Mnichá iednego ná imie Hukbálda z Klastoru Or-
báckenskiego poimánego/ zabić nie mogli. żadne się go želázo imáć/ y rány mu
uczynić z cudu Bożego/ nie mogło. Otto Krol Germaniey w Aquisgrá-
nie od Biskupow koronowany y ná páństwie potwierdzony iest. Szczęśli-
wym ná woynách postronnych y domowych uczynił go P. Bog.

Rok Páński 938. Leoná VII. 3. Constántiná VIII. 27.

Hispaniey Rámirus Krol Legionu/ często Saraceny porażá-
iac/ pobudził ie/ iż się ná wielkie woysko zebráli/ w ktorým mie-
li sto piecdziesiąt tysięcy piechych/ á piecdziesiąt tysięcy ie-
zdnych. Widząc Chrześcianie ich moc táka/ ktorey sprzećiwieć
się nie mogli: wszyscy się do Pána Boga y modlitwy wdáli/ y
śluby czynili/ y meźnie się potykáiac/ á dwu Anyolow ná koniach przed so-
ba widząc/ so. tysięcy Saracenow zabili. Krol ich Abderrágá z trocha swo-
ich do Korduby wciekł/ á Krolá Cesárangusy Abenáin poimáli. za co wiele
kie dzieki P. Bogu/ od ktorego zwycięstwo mieli/ y śluby swoje oddawali.
Abderrágá w Kordubie ná Chrześciány rozładł/ niektóre dla wyznánie
wiáry pomeczyl/ miedzy innymi Wiktorá y Euphrozyne.

Odo Abbás Kluniácký przyzwány był do Rzymu od Papieżá Leo-
ná: áby Klastory y mnichy w službie Bożey ozieble/ y od reguly chorwánie
bladzace/ náprawował. á ktemu żeby Hugoná Krolá Wlości z Alber-
kiem Márchionem Tuscyey poiednal. Bo był wielkiey v Bogá y v ludzi
wdzięczności ten Odo/ dla swietego y Anyelskiego żywota swego. Nápiá-
rował mnichy v s. Párolá z wielka trudnością. y táń ná księgách/ żywota
tá s. Márcina od Sulpiciusá pisanych/ dziwne cudo uczynił/ iż ná deszczu
wielkim y pod rynná zmáczac się nie mogli/ gdy ich bráćia kwápiac się ná
zadzwonienie do kościoła odbieželi. Uczynił drugi cud w Klastorze s. Ze-
liey. Gdy się mnichy stárzy odwieść od iedzenia mieśá nie mogli/ á Opat dla
ryb dáleko stáć y kupowác ie musiał: vprosił to v P. Bogá/ iż się dwie góry
v Klastoru onego zámknęły/ y strumyszek ktory miedzy nimi ciekł zámknął.

ly/ 13 f10

1. / i3 sie iesioro wielkie wezynilo / ktore ryb dostatek klasztorowi dodawalo. Tak P. Bog one zle czasy cudami swietych chlodzil.

Tego roku zabity jest iako męczennik w Czechách s. Wacław od brata Bolesława. O co Otto krol Germaniey wojne wiodl z nim przez lat 14. Patrz w iego żywocie 28. dnia Septembra. Kosciol go iako męczennika wspomina. Na Ottona krola wzburzyli sie trzy / Henryk brat iego y Ewerardus wodz Frankow / y Gislebertus wodz Lotaryngow / y zebrali woyska wielkie. Otto do nich sie przez rzeka Ren przeprawuiac: gdy polowice tylo woyska przeprawil / a sam z drugimi na iney stronie zostawal: przypadli nieprzyjaciele / ktorzym sie ona potowica mocno zastawila / y stoczysy bitwe bionili sie. Na ktore patrzac Otto / a pomocy im dac inaksey nie mogac: one wlocznia z gozdzmi krzyza s. trzymaliac / a do P. Boga woliac: wyzrat i3 nieprzyjaciele przedt tyl podali / a woysko iego bez wraty swej wygralo. y pokazalo sie co moze sprawiedliwosc y nabozenstwo dobrych krolow.

Rok Panski 939. Leoná VII. 4. Constantiná z Romanem 28.

Rol Otto drugie wielkie zwyciestwo odniosl nad onym Ewerhardem y Gislebertem / ktorzy wielkie nań drugi raz woyska zebrali / y do Alsacyey nań ciagneli. Za ktoremi wiele panow Ottona odbiegalo. Co widzac iego ieden wierny Comes / ktory pozatem swoim niemaly woysko iego zdobil: rozumiec i3 ma czas / a i3 sie krol bac bedzie aby od niego opuszczony nie byl: prosil go aby mu Opactwo iedno bogate Laurensheim nazwane / darowal. A on mu powiedzial przed wysytkami: Boga sluchac nie ludzi: ia swietego psom dawac nie bede / ani swieckim tego co na zywnosc slug Bozych obrocono jest. Nie prosis iako pokorny / ale iakoby mi twoim odstepstwem grozil. chcesli za inemi isc / wylatay co rychley / ia sie przed wysytkami oswiadczam: i3 tego nie wezynie. On Comes sie zawstydzil / y do nog iego przeprosiac / a grzech swoy wyznawiac / upadl. A gdy one woyska nieprzyjacielskie do Alsacyey przysly / y stoczy wielkie lupiac wysytke czynily: oparli sie im wierni dwa Ottona krola / y do brata Hermana Swewow ksiazecia / y Conradus / mody nazwany. y z maly woyskiem / natchnieni od Boga / gdy ciagneli przeciw im: pokali kaplana iednego / a on placz o to i3 mu konia oni żołnierze ktorze mial wzeli. y od niego sie dowiedzieli / i3 nie daleko Gislebertus y Ewerardus / z przednimi żołnierzmi swymi od woyska swego oddzieleni / iedza y pila: zaraz sie przedt barzo na nie puszcili / y wnet ie rozgromili / Ewerarda zabili / a Gislebertus wcielaiac w Renie rzecze utonal. y woyska wysytke ich tak rozgromili / i3 wysycy abo pobieli abo poimani zostali. Tak P. Bog Ottonowi nadzieie y one obrone kosciolow platil. Brata Henryka ktory onego odstepstwa panow przyczyna byl / do laski przyial / y ksienstwo mu Burgundiey darowal.

Leo Papiez dokonat. Siedzial lat trzy y miesiacy szesl. nastapil Stephan dziewiaty z Germaniey.

Rok Panski 940. Stephaná IX. 1. Constantiná z Romanem 29.

Szymian wybrany jest na Papiestwo okrom woley Kardynalow / Stephanus z Germaniey / abo Niemiec. Ale go stroną przeciwna Alberik / ktory szym rzadzić chcial / wsharpala / y na twarz poranila / i3 wkazac sie z domu sromat. O co sie Otto on krol Germaniey obrusyl / y myslie poczat / iakoby kosciol od onego rozboynego wybierania Papieza wyzwolit / y sam sie w ono wybieranie wdal.

Tego

3.
Wacław S. mę-
czennik.
Henryk brat Ot-
tona burzlin 7.
Luitprandus lib: 4.
cap: 11.
Witichindus li: 2.
Gisebertus.
Otto nabożeń-
stwem a sprawie-
dliwością poraził
nieprzyjaciela.

1.
Ottona drugie
zwyciestwo.
Luitprandus.

Opactwa dero-
wać niechce Otto
choć ićiniony.
Meine przy Bogu
serce.

Konia kapłanowi
przyplacili.

Zwyciestwo wiel-
kie.

Ottona łaska-
wość ku bratu.

Leona Papieza
śmierć.

1.
Stephan Papieś
9.
De Rom. Pont.

2.
S. Dunstanus.
3. Iunij.
Msey kila na
dnieh.

Tego wieku żył s. Dunstanus / ktory iako v Edmunda krola dwor iego y krolestwo sprawował / y Glástonia klastor zbudował: pátrz w żywocie iego. Pokáznie sie tych czasow / iz káplani kila Msey ná dzień miec mogli. czego potym kóściol zázazat / y Alexandrijski Papiéz roku P. 1073. iedney tylo ná dzień dozwoilit.

Rok P. 941. Stephaná IX. 2. Constánt: VIII. 3 Romanem 30.

I.
Rut poraiona.
Lib: 5. cap: 6.

Constántinus ábo Romanus Cárogradzki Cesarz / Ruskie wodne wozy / sto do vpásci porázil. wielkie škody y nieludzkie morderstwa Rusnacy czynili / mowi Kuropálates. krolá ich / piše Luitprándus / zwano Jnger.

Rok P. 942. Stephaná IX. 3. Constánt: VIII. 3 Romanem 31.

I.
Frodoardus.

Kántowie Ludowiká krolá swego / ktorego byli z Angliey przyzwáli / odstepowác poczeli. Pomogl mu Papiéz Stephan posly do pánow wypráwivsy / grozil im wytleciem / y vsluchawsy go / w pokoin sie zachowáli. z czego sie daie znáć / iáka y w one zle czasy Papiesta powagá v pánow zostawála. Odo Opát Kluniáku przyzwány od Papiézá ná czynienie zgody z Hugonem krolém y Alberkiem Márchionem / we Wlozech zachorzał ná smierc / y vprosil to sobie v Pána Bogá / aby w Turonie v s. Marcina żywotá dokonczyt. Wysluchal p. Bog iz ozdrowial / y w Turonie do chwały wieczney posedl. Wiele klastorow náprávil / y do reguly swietey chovánia przyvrocil. Pomagal mu oney pracey okolo klastorow / Albero Metensti Biskup.

Odo mieysce na
smierc obiera.
Ioan: eius disci-
pulus.

2.
Grekwie trzy-
maia Apulia y
Kalabria.

Wloskie one domowe wojny dály wstep Cesarzom wschodnym / iz ná on czas opánowali Kalábria / Apulia / y czesc Kámpániey. Co pierwey trzy mály Benewentánskie y Kápuánskie ksiázetá / ábo Comesowie.

Rok P. 943. Márina II. Papiéz 1. Constánt: VIII. 3 Romanem 32.

I.
Stephana 9.
smierc.
Vatic: de Rom:
Pont.
Marinus 2. Pa-
piez.

Stephan dziewiaty Papiéz do oycow posedl / siedzial lat trzy / mie siecy cztery. Nástapil Márinus wtory / ktorego dudzy Martiná zowia. Ten sie wshytek wdal ná nápráwe duchowienstwa y klastorow / y czynienie zgody miedzy pány Chrzeszczánskami. Mial ducha pro rockiego.

Rok P. 944. Márina II. 2. Constant: VIII. 3 Romanem 33.

I.
Curopalates.

Gdy dorastal Theophiláktus syn Cesarzki w Cárogradzkie ktory byl dziecina / wczyniony Pátryárcha: chciał Cesarz aby mu on Tryphon / kory zań vrzedy Biskupie odpráwował / wstapil. Ale on niechcial / winy do siebie ná takie zlozenie nie czuiac. Gráso- wat sie Cesarz. y gdy niewiedzial co czynic: Casarias Theophanes ciešyl go / mowiac: Juz to ná mie day / spráwie ia to / iz wstapi do- browolnie. sedl do Tryphona / y lágodnie mu powiedzial: iz nie máia ná cie winy żadney: w tymci tylo przygániaia y mowia: iz pisac nie umieš. Rádzec aby reka swoia nápisal imie swe y wkalaz Cesarzowi y Biskupom. On posluchal y nápisal: Tryphon z miłosierdzia Bożego Arcybiskup Cárogradzki / nowego Rzymu Ekumenicki Pátryárcha. Te kárte gdy wšial Ce- sarz / do niey ina reka przypisac kazal: Ja Tryphon wstepuie z Pátryárcho- stwá / nie dla iney przyczyny / iedno iz sie tey dostoinosci niegodnym byc wi- dze: y tak go osukano.

Tryphona iako
osukano o Pátry-
archostwo.

2.
Hugo daie corkę
za syna Cesar-
skiego.
Luitprándus lib: 5.
cap: 5. & 9.

Hugo krol Wloški zabány y prošony / poslal corkę swoie Berte / zá mal- žonke synowi Cesarzkiemu Romanowi do Cárogradu. Byl ten Romanus syn Constántyna osimego Perphirogenita. y dal Constántyn Hugonowi po- moc ná

moc ná Sáráceny. Lecz potym z Sáráceny Hugo przymierze uczynił / y od tego czasu aż do śmierci / nie miał szczęśliwego.

Roku tego obraz on Pána y Boga nášego / nie reka czyniony / y list do Abágára pisany z Edessy drogą y Sárácenow wykupiony / y od onych w Edessie Chrzęścian wyproszony / za staraniem Cesarza Constantyna / z wielką czcią do Cárogradu śśnastego dnia Augusta przeniesiony iest. Długa iest o tym od sárnego Cesarza / ábo od syná iego tegoż imienia Constantyna / powieść wypisana / y cudá które w drodze y w prowadzeniu czynione mocą Boską przy onym obrazie były. Z Cárogradu potym ten obraz / gdy ono miało sto niepokojów wielkie od Sárácenow y Turkow miało / do Rzymu przeniesiony / y dziś y s. Sylwestra uczczony iest.

Tego czasu wstawił sie wielki święty pustelnik Páwel in Latio, który Constantynowi Cesarzowi prorockim duchem opowiadał / iákie ná wojnach powodzenie być miało. Gdy go słuchano / szczęściło sie: gdy nie wstuchano / mieli czego żałować.

Roku też tego Romanus on który sie czynił Cesarzem wschodnym / y syny swoje Stephaná y Constantyná / ná też dostojność wprawował: á práwy Cesarz Constantinus osmy syn Leoná / samo tylko imie Cesarzkie bez władzy żadney miał: zśádzony iest z páństwa. Syn iego własny Stephan poimał go / y postrzygił / y do klasztoru wepchnął. A gdy sie z bratem Constantynem o páństwo wádził: obá poimani y ná wygnanie posłani / wolne pánowanie Constantynowi synowi Leoná práwemu Cesarzowi uczynili. Krolował Romanus lat 26.

Rok P. 945. Marína II. 3. Constantiná VIII. sárnego 34.

Dugo krol Włoski za sprawiedliwym staraniem Boskim / o to iż sie z Sáráceny pobráł / y porownemu swemu Mánassy / áby swe páństwo utwierdził / wiele Biskupstw nádał: z krolestwa wyrzucony iest. Tenże Mánasses odstąpił go / y inne pány náń porburzył. y wciekąc do Burgundiey zabrawszy skarby swoje musiał: zá synem tylko Lotáriuszem prosił Berengáriusza / y inych / áby sie ná krolestwo oycowski zostal. Zbudował wielki y bogaty klasztor s. Piotra / y mnichem tam wszytko zostawiwszy / zostal. We Fránczey domowe sie wojny wznowiły. Powstał zás Hugo Comes ná krolá własnego Ludowiká / y zdráda rodył go Nortmanom / z którymi sie był Ludowik sprzyiaźnił / dufając wierzach Pogáńskiey / ále sie oszukał. Mieli go w więzieniu rok cały / y nie pušczeni iest / aż dał Vgonowi Laudunski zamek / o który prosił.

Rok Páński 946. Agápita II. 1. Constantiná osmego 35.

Marinus Papież wtory do oycow poszedł. Siedział lat 3. miesięcy 6. Nastąpił Agápitus wtory. Constantinus Cesarz wolnym będąc od Romaná y synow iego / słysząc iż we Włoszech Berengárius wielką moc miał niżli Lotárius brát żony syná iego: pisał do Berengáriusza / áby ná Lotáriusza baczenie miał / á posły swoje do Cárogradu wysłał / y wysłał Berengárius tego co te historye pisał Luitprándá. Cótam sprawował / wypisał sam: ále nic do nášego przedśiewzięcia nie służy.

Rok Páński 947. Agápita II. 2. Constantiná osmego 36.

Roku tego wyszedł z ciála s. Biskup Wintoniński w Angliey Aelfegus / który ducha miał prorockiego. Gdy w dzień popielca ludzi żonátych upominał: áby przez post w czystości zostawali: Jeden z nich: Tego ja uczynić nie mogę. A Biskup powiedział mu: Zásnuć się

3.
Obraz Pána nášego przeniesiony.
Curopalates.
In Menolog.

4.
Páwel pustelnik prorok
In vita S. Pauli in Latio.

5.
Romanus tyrann ponisany od syná własnego.
Curopalates.
Luitprandus lib: 5. cap: 9. 10.
Synowie iego wygnani.

I.
Hugo krol Włoski wyrzucony.
Luitprandus lib: 5. cap: 13.
Leo Ostien: Chron: Call: lib: 4. cap: 64.
Hugo krol mnichem zostal.

Ludowik krol Frankow poimany.

I.
Luitprandus lib: 6. cap: 1.

I.
Flori: histor.
Elfegus Biskup w Angliey.

Zonać iako ma-
ia potćić.

1.
Synod Biskupow
Germaniey y Gál-
liey w Engleem.
Frodoardus.

Krol Ludowik
na reks tyránna
wyzyna.

2.

Hugo tyran na
Synod pozwany
od posła Papię-
skiego.

Huga wykłęty.

Adam lib: 2. cap: 2.

2.

Otto Duńsky
zwoiował y do
wiary ich S. przy-
wiodł.

Virichin: lib: 3.

Cudo na potwier-
dzenie wiary.

3.

Słowacy zwoio-
wani do wiary S.

Adam Brem: Can.
Duże vmártych.

4.

Wegronie do
Włoch.
Luitprandus.
Lákomstwo Be-
rengáriusowe.

mie / á niewieś co iutro z toba bedzie. y názáiutrz bez duše w Komorze nále-
żiony jest. Mnichy trzy ná káplánstwo świecac / o dwu powieǳiał / iż Bi-
skupami beda / á trzeci w rostkóśách cielesnych zginie. Co sie tak zisćilo.

Rok Páński 948. Agápita II. 3. Constantina ofmeo 37.

Synod Germaniey y Gálliey Biskupow zložony od Papięzǳa Agá-
pita w Engleem. Ná ktory posłał Papięzǳ Mária posła swego.
byli ná nim dwa krolowie / Otto Germaniey y Ludowik Gálliey y
Biskupow wiecey niź trzyǳieści. Ná tym Synodzie zgoda sie
estać miała między Ludowikiem krolém y Hugonem Comesem /
ktorzy wojny z soba mieli. y opowiaǳał sie ná Hugona krol Ludowik / iáko
go nieślusnie w więzieniu miał y krolestwo iego oczyste wydzierać mu chce
prośac / aby sie ná Synodzie tego spáwił / z rostkázania Ottona krola / ábo
żeby z nimi pojedynkiem reka sie rospáwił.

Ná tymże Synodzie / Remenśkie Arcybiskupstwo przysádbzone jest Ar-
táldowi / á odzucony od niego Hugo / ktory ná nie iesze ǳiećciem bedac
dány był / gdy sie iego oćiec o to starał. A ná rozsádek krola Ludowika z Hu-
gonem Comesem zložyli drugi Synod w Trewirze / ná ktory pozwał Mária-
nus Hugona / aby sie tam stáwił y spáwił / o te krzywdy y škody ktore kóścio-
lom czynił / y krolowi Ludowikowi. ǳiácháli sie tegoż roku do Trewiru Bi-
skupi y z posłem Papięskim. Nie stánał Hugo / ani przez swego sie posła o-
powieǳiał. y od Synodu wykłęty jest / potćibý sie przed posłem Papięskim y
Biskupami nie spáwił. czego iesli omieśka / aby do Rzymu po rozgrzeszenie
iáchal. Máriaus potym iáchal do Ottona do Saxoniey / y tam kóściol Sula-
denśki nowo zbudowany poświęcił / y potym sie do Rzymu wrocil.

Rok Páński 949. Agápita II. 4. Constantina ofmeo 38.

Agápitus Papięzǳ Synod zebrał w Rzymie / ná ktorym to co sie
ǳiało ná Synodzie w Ingelenheim / potwierǳił. y klatwe ná
Hugona Comesá vmocnił / potćibý Ludowikowi praw nie został.

Otto krol Saxonow wspotkoiwśy sie domá y wiele krolestw
opánowawśy / puścił sie do Dániey / w ktorey postowie iego od
Pogánstwa y Saxonowie poddani iego / wybićci byli. y stoczywśy bitwe z
Háráldem krolém / zwyciestwo otrzymał. y iednáiac sie z nim Háráldus
Chrześćianinem został. wziął s. Chrzest y z żona swoia Gunilda y z máłym
synaczkiem ktoremu kmiotrem został Otto / y dał mu imie Swenotto. y ro-
zmażał P. Bog wierne swoje w Dániey / gǳie Otto Biskupstwa fundo-
wał. y w Sioniey y w Selaud / y w Sweoniey y w Skáwe / y w inych pulno-
cnych kráćách. Przyǳie Witichindus tego wieku pisarz / iż Háráldus krol
Duński cudo iákie ná dowod prawdy o CHRISTV SIE Bogu prawym od-
iednego kleryka ná imie Poppá / widzieć chciał. Podiał sie tego kleryk w i-
mie Páńskie : y gdy mu ciężkie żelázo rospalić y nosić ie kazał : on ie podświ-
gnął y nosił / y zdrowe ruce okazał. Czym sie gorecszym estał do rozmnoże-
nia wiary światey.

Otto krol Słowaki zwoiował / y pod moc swoje pobráł wiare im Chrze-
śćianśka podáiac. y przyšli do Chrztu wśyscy Słowacy / y dopiero kóścioly
budować poczełi. Przyǳie Dicmarus : Gdy Słowacy trudno sie do wiary o-
nieśmiertelności duś przywodziłi : ná oczy duś sie im vmártych wśázowáły.

Wegronie wpádl zás do Włoch / ále Berengárius pieniędzmi ich o-
pedził. Zebrał wiele złota y srebrá z kóściolow / y od ludzi / y ǳiećciom aby
dawano od nich nie przepuśćiać / pieniędzy wielka liczba wiecey dla swego
lákomstwa / niźli dla obrony. Bo odpráwiwśy Wegry / ośtátek sam pobráł.

Rok

Rok Páński 950. Agápitá II. s. Constantiná VIII. 39.

Lotariusz krol Włoski otruty tego roku umarł. Po nim Berengariusz krolestwo Włoskie opánował y iako tyran ie sprawował duchowne wciśkając y lud w sytek. Co widząc Agápitus Papież wzywał do Wloch Ottona krola Sárów y Germániey / prosząc aby przyiachał / a od okrucieństwa ie Berengariusza wybawił.

W Hiszpániey Rámirus krol Legionski po wielkich zwycięstwach nádz Araby y Saraceny / y po iednym przed sama śmiercią / w którym woysko ich aż do szczytów gór / żywota tego dokonat. Nabożny y szczęśliwy ná wojnie krol. Ukazało: gdzie sie nabożeństwo piawe ku P. Bogu z pánowaniem złącza / tam zwycięstwo y szczęście od P. Boga następuje. Ordoniusz trzeci tego imienia po nim nastąpił / który domowemi wojnami z bratem Sancyusem / y z Comesem Castellerostárgniomy był.

Rok Páński 951. Agápitá II. 6. Constantiná VIII. 40.

Otto krol do Wloch z woyski przyiachał / y Berengariusza / który był Włoskie krolestwo osiadł wygnał y syna iego Adelberta y cortki poimające do Germániey wysłał. Zone Lotariusza zmarłego krola Włoskiego Adeláide / za małżonkę wziął.

Rok Páński 952. Agápitá II. 7. Constantiná VIII. 41.

Otto krol prośbony był od Papieża aby do Rzymu przyiachał. Ale on Alberikus który był Rzym opánował tego nie dopuścił. A gdy Otto Seym miał w Auguscie Reczey z Biskupy y pány: tam Berengariusz y z synem Adelbertem przyiachał y poddánstwo Ottonowi oddał / ná Włoskie krolestwo przywrocony był. Co sie pánom y Biskupom Włoskim nie podobáło.

Rok Páński 953. Agápitá II. 8. Constantiná VIII. 42.

Otto krol názbýł zone Adeláide milniac / dał iej opáctwo Merensstáyskie. Co mu służyło. Bo syn iego Lindulphus z Kunradem książciem / y z Arnulphem synem książcia Bawárskiego / wzburzył sie ná oycá. W ten czas s. Vdaltrikus Biskupem był w Auguscie: do którego miásta wpadł Arnulphus Comes / y ono złupił. Lecz one lupieżce P. Bog rozmáicie karał / iz wrócić niektóre rzeczy musieli. a Arnulphus gdy Rátysbone obległ / napierwey sam zabity iest. Pátrz w żywocie s. Vdaltrika. Bruno brat krola Ottona / od młodości do nabożeństwa przez Izraela Biskupa Szkotow przyuczony / ná Arcybiskupstwo Kolenńskie wezwány / y od Papieża Palliussem potwierdzony iest.

Rok Páński 954. Agápitá II. 9. Constantiná VIII. 43.

Alberikus on który Rzymem rządził tego roku umarł. syna zostawił Oktawiana który był klerykem abo księdzem / iedną Rzym opánował po oycu / y ná Papieństwo potym weracony był młodym bárzo. Ciało s. Mattheusza Ewangelisty ktore pierwey było w Egiptey / potym w Bityniey do Sálernu przeniesione iest. O tym pisat Ostiensis Leo. Otto z synem Lintolphem woysła ná sie zebrany / bitwe sobie dać w miasteczku Tussy chcieli: ale s. Vdaltrikus wstąpił sie miedzy niey szczęśliwie ie poiednal iz syn do łaski oycowskiej przyiety iest / y potoy sie požadány wrócił. Pátrz w żywocie s. Vdaltrika.

Ludowik krol Fráńkow umarł / syna iego Lotariusza máluczka dzieci.

Jiiii ij

ne Artals

I.

Lotariusz śmierć

Leo Ostien: lib: 1.

cap: 64.

Otto wezwany do Wloch.

2.

Rámirus krol Hiszpáński szczęśliwy.

I.

Otto Berengariusza wygnal.

Leo Ostien: lib: 1.

cap: ultimo.

Frodoardus hoc anno.

I.

Frodoardus.

Berengariusz przywrocony.

I.

Ottona grzech y karanie.

Syn ná oycá powstac.

7. Iulij.

Bruno brat Ottona Arcybisk: Kolenński.

Apud Surium 11. Octob.

I.

Alberika śmierć. Oktawianus syn tego.

Frodoardus.

S. Mattheusza ciało w Sálernie.

Lib: 2. cap: 5.

Otto sie z synem poiednal.

7. Iulij.

2.

Marianus Scotus.
Syn Ottona Wilhelmus Arcybiskup Moguncki.

3.
Rátherius Weroniski Biskup trzykroć wygnany.

In vita Brunonis Episcopi apud Surium 11. Oktobris.

4.
Kryje na świątyni
Ditmarus lib: 2.
Chron.

1.
Agápita śmierć.
Frodoardus.
Oktawianus wtracony na Papieństwo młody.
Ioan: 12.

2.
Nad Węgrami zwycięstwo wielkie Ottona.

Ditmarus lib: 2.
Chron.

In Auctario ad Reginonem.
Vdatrikus broni miasta.
Crancius lib: 4.
cap. 6.

3.
Dunstanus Arcybiskup Kántuarijski.
3. lunt.

1.
Theophilaktus Patriarcha iaki był.
Cutorpalata.

na Artaldus Arcybiskup Remeński na królestwo przeznaczał za zezwoleniem panów / y onego Hugona Comesá. Wilhelmus syn Ottona król po Fryderiku na Mogunckie Biskupstwo poświęcony jest / za wybraniem duchownych y ludu wszytkiego / tego dnia którego z drugim synem Lutolphem oćiec pokoy postanowił.

O tym czasie żył wczony y przeznaczoney Biskup Weroniski Rátherius / który wiele w Theologię pisał / y przeciw heretykom. Wygnany był od swoich z niepewnego podejrzenia y zazdrości / y przyjął go Bruno Koleński Arcybiskup / y na Londyńskie Biskupstwo wprawił. ale zaś do swego Biskupstwa do Weroni przywrócony był. z którego y drugi raz zaś wciekać musiał: y zaś się nad nim wzięli / przyzwali go oni nieświątkowie. wrócił się: y trzeci raz zaś wygnany w Lobienkim klasztorze żywota swiego dokonał. Taki sobie nagrobek napisał: [Depcie nogi ludzkie sól zwierzęta.] Tak były oplakane czasy w Weronie y we Włoszech / gdy tyrannowie moc mieli.

Tego roku krzyże się na ludzkich świątyniach wstawiały. kto je z nabożnym swym przyjmował / pomogły mu: a kto się z nich śmiał / zaślodził.

Rok Pański 955. Agápita 11. 10. Constantina VIII. 44.

W

Apież święty Agápitus tego roku do oyczyny pojechał. Siedział lat 10. miesięcy y dni 10. Po nim zła rada ludzkie swowolni / młodziemcą onego Oktawiana syna Alberiká / który Rzym miał w mocy / na Papieństwo wtrącił: aby nietylko Rzymem / ale y światem w duchownym urzędzie / władał. Mogł mieć podobno lat osiemnaście. Duchowni Rzymscy zniwoleni cierpieć go musieli / y woleli taką taką głowę fedną / niżli dwie z odjęciem epieństwem y rozzerwaniem. Nazywał się Janem dwanastym.

Roku tego gdy Węgrowie z wielkim wojskiem / y nigdy ieście w takich liczbie niewidanym / do Niemiec wtargnęli około Augusty y Rátysony / wszystko pustosząc: Otto król stawił się im z nierównym wojskiem / y widząc taką moc nieprzyjacielską / w ludzkiej swojej zwatpił / wstąpił się do Państwa Bogu wdał. Była wigilia s. Wawrzynca / która w sztykiemu wojsku posłać kazał: y nazauntz Młosey s. która miał Vdatrikus Biskup Auspurcki wysłuchał / y ciało y krew Pańska z tego roku wzięty: wlocznie oną świętą w reke wziął / y Bogu się y żołnierze swoje oddając / stoczył bitwę z Węgrami / taką / na której wszystkie niezliczone wojska ich struszył / tak szczęśliwie y mocno / iż ich ledwie sześć albo siedm do domu się wróciło. Wodze y pierwości pań Węgierskie poimane w Rátysonie / subienica na ich stromotę kazał. O tak wielkim zwycięstwie / mówi jeden / nigdy ieście słychać y nanie było. W ten czas s. Vdatrikus / swego miasta Auspurckiego bronił y morderstwa / y pobudzaniem żołnierzy / sam na koniu około murów biegając y upominając. Patrzą w jego żywocie. Otto na dzień p. Bogu kościół fundował. 22. W tym wieku żył Dunstanus święty Arcybiskup Kántuarijski w Anglii. Jako król Edwin od grzechów odwoził / y co od niego wciępił. Patrzą w żywocie jego.

Rok Pański 956. Ianá XII. 1. Constantina VIII. 45.

T

heophilaktus Patriarcha Cárogradzki syn Cesarzki / tego roku zmarł / był 23. lat na onej dożytości. gdy lat miał 16. Patriarcha został / y zdał się obyczajom świątecznym: ale gdy młodszy z był / z których reki boday był nigdy nie wychodził / młodszy Kuropalates: żywot swój nieślawny y sprośny zaczął. Tędyż żył / Biskupstwa przebrał: w koniach się tak kochał / iż ich dwadzieścia

tyśiąć chował / y karmilie pinellami / migdały / daktyle / rozynkami / y inemi wonnemi / drogiemi y z Balsamy mieśanemi korzennemi potrawami. w wielki Czwartek gdy mu w oltarzcu powiedziano / iż iedną klaczą żrzebie wrozdziła: przedko nabożeństwo odprawił y do żrzebiecia pobiegł / y zaś sie na skończenie modlitew do kościoła wrocił. Czynił y dopuścił czynić żarty y śmiechy w rzeczach duchownych y świętych. Na koniu iezdząc przy morzu o mur sie wderzył / y krwio pluiac y chorzeiac dwie lecie / opuchłym umarł. Nastąpił po nim Polieuktus mnich trzebieniec / długo iuż w żywocie mniskim ćwiczony y mady. Przydaie Kuropalates o Rzymiskim takimże Biskupie / mowiac: Zmowili sie Patriarchowie. Bo y w Rzymie na rzadzenie kościoła zachodnego dany iest Jan syn Alberika / młody y skłonny do wśpetyczności y grzechow wśpetycznych.

Paweł on przestawny pustelnik / o którym była nie dawno wzmianka / tego roku na lepszy żywot pośedł. Nie było w Łacińskim ięzyku żywota iego wypisanego / niedawno należony w Bibliotece Sforciańskiej z Greckiego od Jakuba Symunda Societatis IESV, przełożony iest.

Rok Pański 957. Iana XII. 2. Constantina VIII. 46.

W Apież Jan młodością rzadzony / woyna na Comesia Kapuana skiego podniost: ale sie przedko z nim wśpokoil. Na wscho-
dnych krolestwach w Herculis vicum, gdy Saraceni kaptana na imie Themel / w ten czas gdy Msa miał / obścocyli: on Msey zaniechawszy / na nie wypadł / y wiele ich poranił y pobit / y wśpetyczkie odegnął. O co gdy mu Biskup Msey zakazał / a rozgrzeżenia wprosić nie mógł: wcielił do Agarenow / y CHRISTVSA sie zaprzął / y przywodzić ich był aż do Azyey mnieyszy / na niezliczone škody ziem Chrześciańskich.

Rok Pański 958. Iana XII. 3. Constantina VIII. 47.

O Tto krol wyprowadził sie na Słowaki / y zwoiował ie / y krola ich zabil. Wspomina Kuropalates, iż żona Kosa albo Russa na imie Elga po śmierci meża swego / który woyny wiodł z Cesarzmi wschodnimi / iachala do Carogrodu / y tam chrzest s. wzięła / y wdarowana odiachala.

Rok Pański 959. Iana XII. 4. Constantina VIII. 48.

A Arnulphus Comes Flándriey bogaty y meżny / pieniadze miał / ale zdrowia nie miał: kamień go męczył y kátował. Ośmnaście dnugich to niemoca zaráżonych przed oczyma iego rzezano / z których tylo ieden umarł: a iednak namowić go do rzezania nie mogli / widząc iż przed sie ieden umarł. Wdał sie do P. Bogá / y wiedząc o s. Gerárdzie Opacie Bromieńskim / przyszwawşy go / prosił aby mu zdrowie w P. Bogá wprosił. A on mu rádził pieniadze rozdawać y na obogie rozprászać. y uczynił to wnet / y pośzczac z nim trzy dni / gdy mu dał przenaświetszy Sakrament / wzdrowionym cudownie został / y przedko kamień wyrzucił. Dawał s. Gerárdowi wielkie pieniadze / ale nic nie brał / na prawa klasztorow / które obchodził / za drogic bogactwo sobie poczytając.

Rok Pański 960. Iana XII. 5. Constantina VIII. 49.

I An Papież wciśniony od Berengariusza / y ob Abelberta syna iego tyrannow Włostich: wysłał posły swoje do Ottona krola / prośac go dla Bogá y s. Piotra y Pawła / aby od onych okrucimkow wyzwolił Włostka ziemię / y dobrá kościelne rozebrane przywrócił. Po mogli mu tey prośby wiele Biskupow Włostich do tegoż Ottona

Konie iako karmil.

2.
Polieuktus Patriarcha Carogrodski.
w Carogrodzie y w Rzymie młodzi Biskupi.

3.
Paweł pustelnik.

1.
Hist: Longob. Curopalates.
Themel kapłan Apostata.

Curopalates.

1.
Słowacy zwoiowani.
Sigebertho anno.
Ruska krolowa Egl.
Curopalates.

1.
Apud Surium 3. Octobr.
Arnulphus iako od kamienia szcsony.

S. Gerardus.

2.
Luitprandus lib. 6. cap. 6.
Otto przyimany do Włoch.

Obietnice iego.

2.

Romanus ożca
otruł.

Curopalates.

Constantina s.
śmierć.

Nauki wznowił.

Rzemieślni sala-
cone.

3.

Małżeństwo z ob-
cemi językami.Romanus Cesarz
Carogrodski.

vćiekáiac sie w wielkich krzywdách swoich od tych y od inych krolikow Wło-
skich tyrannow / y od zlosliwej y wśeteczney niewiasty Dville / żony Beren-
gáriusza. Jednák Jan Papież prosił Ottoná / aby pierwey nimby do Rzy-
mu iáchal / obiecal y poprzyśiagił przed posty iego / iż kościoła Rzymstiego
nie vkrzywdzi / y dobrá od niego pobrane od onych tyrannow przywróci. Co
uczynił Otto krol. á Papież obiecal go ná Rzymstie Cesarstwo korono-
wac / y to oddac co pierwszym Cesarzom Papieżowie nádali / zwlaszcza
Eugenius y Leo.

Constantinus Cesarz wschodny osmy tego imienia / ob syná Romaná
otruły iest. o czym y żoná iego wiedziála. Gdy miał lekarstwo brat / włożono
mu w nie on iad / y nim wypil / á kubek przed obrazem świętemi postawił / nie-
wiedzieć iáko wietśa sie część onego lekarstwa rozlała / á jednák ostatet wy-
pil / y nie ták zagnął vmart / áż 9. dnia Liowembra. Żył lat 54. y miesiący
dwá. Krolował z oycem y matką lat 13. z Romanem tyrannem lat 26. á sam
lat 15. Vpiął sie / y nie był pilny w sprawách Rzeczypospolitey / w karaniu
fregi w obieraniu dobrych urzędnikow niedbały. Jednák iego wielkie cno-
ty te przygány pokrywały. Nauki wolne y Philosophia wznowił / ludzie w-
czone y pobożne przywodzac / w ludziach sie cnotliwych kochał. Starał sie
aby rzady Rzeczypospolitey sie náprawowały. Rzemieślni y rzecne robo-
ty zálecał / y pomoc im dawał. Był nabożny ku P. Bogu y hojny / záwzdy
do kościoła / Cesarzá godne dary przynosił / y zgola sie reka P. Bogu nie w-
kazał. Władnie sie iego náuka do syná Romana / aby sie w małżeństwie nie
mieszał z niewiernymi y Poganym / y z obcego języká ludźmi : przyczyny dáiac
y z práwá starego Wielkiego Constantyna / ktore o tym nápiśal / y dla wwia-
rowania niezgod pochodzących z obcego języká y z różnych obyczajow. 2.
Wláskapił ná ono Cesarstwo syn iego Romanus / ktory syná swego Bázylego
zá towarzyszą koronowac Pátryársę Polieuktowi kazał.

Rok Pański 961. Iana XII. 6. Romaná 1.

1.

Otto syna male-
go krolew czyni.
Do Włoch cią-
gnie.Luitprandus lib. 6.
cap. 6.Histor. Longob.
Beneu.Adelbertus od
swoich odbieśa-
ny.Otto Włoskie kro-
lestwo wsiadł.

2.

Kreta przywro-
cona Chreści-
anom.

Curopalates.

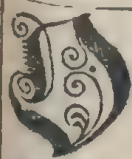
S. Nikon Ormia-
nin.

Tco krol do Włoch sie wyprawuiac / málutkiego syná swego Ot-
toná z matki Adeláidy / krolew Germaniey uczynił / y do syná go
swego z pierwszey żony Wilhelma Włoguncckiego Arcybiskupa
ná wychowanie posłał. Gotował sie przeciw iemu Adelbertus
syn Berengáriusza / y miał woyská do 60. tysięcy / z ktorym gdy
do gór prześcia do Włoch broniących przyśedł : powiedzieli mu przedniyszy
pánowie : Jedź do oycá / á powiedz mu / iesli cobie krolestwá nie spuści : my
pod iego pánowaniem y żony iego okrucieństwem nie wytrwamy / á obcy
narodowi Włoskie krolestwo podamy. Jáchal y nie nie spráwił. Bo Dvill-
lá oná niewiasta okrutna / ná to nie zezwalała. y záraz sie woysko woysko od
Adelbertá rozbieżalo. A Otto wiáchal do Włoch / bez przeszkody żadney / y
záraz krolestwo Włoskie bez krwie rozlania posiadł. y w Pápiey dzień Wlá-
rodzenia Bożego świecił / zá prowadzeniem Piotrá s. y Pawła. Jáko do
Rzymu przyiáchal / niżej sie powie.

Tego roku Kreta ábo Kándia od Sárácenow wybáwiona / y do Ce-
sarstwa wschodnego przywrocona iest / w ktorey przez lat 40. wiáre Chre-
ścianśka pśwáli / á swoje Máhometánśstwo śzepili. Nicephor Phoka z
brátem swoim Leonem / sprośnił one Sáráceny z niey do iednego wybili. y
iáko ná nowe śzepienie wiáry / posłał tam P. Bog wielkiego świętego Ni-
koná / rodem Ormiániná / ktory ludzie one do zakonu Bożego iuz záponu-
niánego / goraco y mądrosćia Duchá s. przypuczył.

Rok Pański 962. Iana XII. 7. Ottoná 1. Romaná 2.

Otto

Tto spokojnie do Rzymu wiáchal z wielka czcia y radościa przy-
iety był od Papieża Jana y wszytkich Rzymian y pánow Wło-
skich/ktorym wszytko co ich własnego było wracał/ y ziemie wspo-
toil mieczá nie dobywáiac. Koronowany jest ná Cesárstwo
Rzymskie od tegoż Papieża. y dal przywilej s. Piotrowi/ y iego
potomkom/ w ktorym wszytkie ziemie/ powiáty/ ksiestwa/ miasta/ kráie/
sankti wraca/ wedle stárey dáminy Pipiná y Károlá wielkiego. czego tám
jest bázno wiele/málo nie trzy czesći ziemie Włoskiej y Sycylia gdyby sie wy-
báwila/ obiecuie. ič. kládzie sie ten przywilej. Wrocił sie Otto do Pápiey/ á
Berengarius w Umbriey v s. Leona ná górze sie przytkrey zámknal/ y zol-
nierzem opátrzył. Zoná iego Dwillá/ ná wyspie iedney ktora zowia v s.
Julia/ zámknela sie. á synowie Berengariusá Adelbertus y Gwido tám y
sám sie wloczyli. Kazal Cesarz dobywáć oney Dwillé/ y po kilu Niedziel poi-
mana jest/ y wolno zá s. laski Cesárskiej puszczona. ktora do mezá iáchawsky/
poddáwáć mu sie zázakowála. Wracał Otto y inym kósciolom/ co byl Be-
rengarius odial. y przyznawał ze ná to pánowie swieccy práwa nie máia/
co P. Bogu oddano jest. Berengarius kóscielne biorac/ swoje strácił: á
Otto kóscielne wracáiac/ wiele krolestw potomkom swoim zostáwíl.

Rok Páński 963. Iana XII. 8. Ottona 2. Romana 3.

Dy Otto y tego roku w Pápiey przemieszkíwal: Adelbertus syn
Berengariusá myslit o sobie. y ná Korsyce sie wyspie zámkná-
wszy: Papieża Janá do pomocy swojej pociagal/ y pomálu ná-
mowil/ iz Cesárzá ktoremu byl przysiega státecznosť swoje przy-
nim obiecal/ odstápil. czemu gdy Otto Cesarz nie wierzył: posly
swoie do Rzymu poslal: aby sie o tym pilnie wypytáli. ktorzy wroćiwszy sie/
niezlylo odstápienie od Cesárzá/ y do Adelbertá sklonienie pewne być oznay-
mili: ále wiele iego sprośności y nieczystości y grzechow/ ktorych sie od Rzy-
mian náslucháli/ opowiedzieli. Ná co rzekł Cesarz młody: nápráwić sie do-
brym y pomnieniem móže. Poslal też Papież posly swoie do Ottoná/ zálu-
iac sie náń o niektore trzymdy; á zwołaszá iz mu stowá o wroceniu imion
kóscielnych nie dotrzymał. Ná co im Otto powiedziál: Niech ie pierwey od
nieprzyjaciol odbierzem/ zwołaszá od Berengariusá/ tož ie wroćim. A tym
czásem Jan Papież Adelbertá syná Berengariusowego do Rzymu przyial.
O czym gdy sie Cesarz dowiedziál: záraz do Rzymu z wojskiem ciagnal.
Do go y sami Rzymianie tájemnie wzywáli/ y zamek Angeli w noc swoie
wzieli/ y zaręczniti do niego posáli. A gdy sie z wojskiem pod Rzymem po-
ložyl/ Papież y Adelbertus z Rzymu wćiekli. Wiáchal do Rzymu Cesarz/
z wielka ochota od Rzymian przyiety: obiecali mu wiernym być y przysie-
gli/ iz Papieża obieráć y poświęcáć nie beda/ iedno zá zezwoleniem y wy-
bieraniem iego/ y syná iego. Zezwolili ná to y Kárdynali niektorzy. Ale bez
zezwoienia Papieskiego/ nie takiego stánowić nie mogli. choć oná obie-
śnica nie ná wszytkie Cesárze/ ále tylo ná Ottoná y syná iego Ottoná ściagá-
ła sie. A dnia trzeciego/ to jest czwartego dnia Decembra/ zá prosba Bi-
kupow y ludu/ w kósciele s. Piotrá byla wielka schadzká ábo Synod/ ná kto-
rym przy Cesárzu zásiadli Arcybiskupi y Biskupi Włoscy/ y z Sároniey/ y z
Grancyey/ y z Tuscey/ y z inych różnych mieysc/ miedzy ktorymi byli Kárdy-
nali niektorzy. Tám powstáli Kárdynali y Biskupi/ wielkie y ciężkie grze-
chy ná Janá Papieża písmem kládac: iz msa s. miał/ á ciála y kwié Páń-
skie nie wzywát: Dyakóná w stáyni kónskiej świecił/ zá pieniadze świece-
nia dawát/ y ine skáráde y wielkie grzechy náń wyliezáli. A tego nié nie
wierdził/ iz wtracony ná Papiestwo prawdziwym Papieżem być nie mogł:
Do zátymby byla Cesársta dostojnosť Ottonowi wpadála.

Czemu

1.

Otto do Rzymu
wiáchal.

Koronowany miá
sta Papieżowi
wraca.

Luitprandus.
2.

Dwillá poimana.

Wraca kósciolom
co pobrat Beren-
garius.

1.

Additiones ad
Luitprandum.

Papież Cesárzá
odstępuje.

2.

Iana młodego
grzechy.

Otto do Rzymu.
Papież y Adelber-
tus wćiekli.

3.

Obietnica sta
Rzymian o wybie-
raniu Papieża.

Synod Rzymki
ná Janá Papieża
13.

4.

Iana Papież poswa-
ny / sadzony.Złożony Iana. Leo
na iego miejsce.

5.

Synod w Rzymie
pobladził.Leo fałszywy Pa-
pież.
Curo palates.

6.

Romaná Cefarsá
śmierć.
Basilius in Const.
Nicephor Phoka
na Cefarsáwie Cá-
rogradskim.
Kmotrostwo do
makienstwa.
Do ołtarza nie
puszczony Cefars.

7.

Hippolitá Bisku-
pá prorocstwo o
Sarácenách.
Turcy to proroc-
two wspominaia.

I.

Luitprandus.
Rzymianie na
Cefarsá powsta-
ia.Leo wciekł z Rzy-
mu.Rzymianie sąs-
bursa się na Ce-
farsá.Iana Papież Leo-
na składa.
Sigebertus.

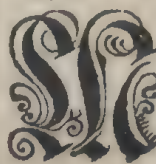
Czemu gdy Cefarz zupełney wiary nie dawał / mówili: Jesli to nie jest ták: niech Piotr s. wrota nam niebieskie zamknie / niech przelęci na lewoy stronie bedziem. y postanowili aby list do Jana Papieża pisany był / żeby przyiachał / a o te sie grzechy sprawił. y pisał do niego Cefarz / tytuł mu Pa-
pieści dając / y posyla mu one załobnice / y wyliczanie zbrodniow iego / a pro-
si aby przyiachał a sprawił sie. Lecz on przyiachać niechciał / y potym go na-
leść nigdzież z inym do niego pisaniem nie možono. Cefarz sie na Synodzie
onym nań wskazywał: wyslyszal głos wszytkiego duchowienstwa / aby iny na
Papieżstwo wybrany y posadzony był. y zgodnie wybrali y poświęcili Leoná /
ktory przedtym żadnego świecenia nie miał / y świeckiego stanu był. Co sie
przeciw kanonom działo.

Synod ten w Rzymie / iż wlece pobladził / a nie prawnego y porządnego
w sobie nie miał / y owsem wszytko przeciw prawom uczynił / seroko wywołał
nań pisarz. Bo Papieża o złe obyczaje sadzić / y sami nań Synod składać / y nie
potępienego z stolice zrzucić / nigdy nie mogli: a fałszywie bázro rozumieć /
aby zlemi obyczajami y grzechami Papieżstwo y Káptánstwo utracać kto miał.
Acz był ten Jan wielki grzesnik / y wymawiać sie złości iego nie godzi: ale
wszytko porządkiem / y wedle starych praw o sadzie najwyższych Biskupow
postąpić sie miało. y dla tego nié bázny a rozumny / tego Leoná / ktorego
osnym zwać chcieli / między Papieże nie policza.

Na wschodnych stronach Romanus Cefarz umarł / lat mając 24. iáko
dudzy mówili / otruty: był rokosznik / y sprośnością zdrowie tracił. zostawił
dwu synow / Bázylusá y Constantyná dzieciń: ale woysko zawołało na
Cefarsá Nicephorá Phokę / ktorego Polieuktus Pátryarchá koronował.
Wziął za żonę Cefarsá Theophane wdowę po Romanie. o ktora mu za-
dawano / iż iey kmotrem bedac za żonę mieć iey nie mógł. Spierał sie z nim
y o to Pátryarchá / iż bedac wdowcem a małżeństwo powtarzając / żadnego
pokuty / takim z prawá kościelnym naznaczoney / nie czynił. y o to go w ołtar-
za gdy dary kładł / zawstydził / y puszczyć do ołtarza niechciał. Lecz sie potym
porównali / a iedną przyiacielem Pátryarche aż do śmierci nie był.

Ten Nicephor tego roku posłał na Saráceny do Sycylii woyská swo-
ie / wodzą im dając Mánuelá Pátriciusá / ktory od Sarácenow porażony
jest. Bo Saráceni máia prorocstwo od Hippolitá Biskupa w Sycylii / iż
nie od Grekow / ale od Fráńkow wygubieni być máia: na Greki meżne
sobie serce czynili.

Rok P. 964. Iana XII. 9. Ottona Cefarsá 3. Nicephora Phok: 2.

Jestáiac w Rzymie Otto Cefarz / niechcac wielkości żołnier-
zow miastá głodzić / rozpuszcil woysko / máło go co przy sobie
zostawiać. O czym wiadomość máiac Jan Papież tájemnie
Rzymian prosił / wiele im skarbów s. Piotrá obiecuiac: aby
Cefarsá / y onego nowego Papieża Leoná zabili. Potusili sie
o to / iáwnie sie nań wzburzywszy / ale srodze od Ottona y żołnierzow iego
pobici sa. y miłosierdzia prośac otrzymáli ie / y iednając sie z nim zarecznili
dáli. ktore Leo / aby im wrocone były wyprosił. Puscil sie z Rzymu Otto do
Spoletu szukając Adelbertá / a Rzymianie znorow od niewiast przyiaciole-
Janowych poburzeni / Leoná nowego Papieża poimając chcieli: ale prze-
strzeżony do Cefarsá wciekł: iego Biskupom dwiema pálce y nosy y izytki po-
rzesáli. y musiał sie Otto do Rzymu trzeciego dnia Stycznia wrócić / y po-
karałszy sobie niewierne / y z nimi sie pojednał / sto zareczników od nich
wziął. Lecz skoro odiachał Janá Papieża do Rzymu przyieli / ktory Synod
zebrałszy dziewiatego dnia Lutego / Leoná złożył / y Synod on iego na-
ktorym

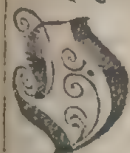
ktorym na Papiestwo wybrany był / potepił / y te ktore Leo świecił / od służby ołtarza oddalił. złożył z rzędu kapłan'skiego y Sykoná Ostryen'skiego Biskupa ktory Leona poświęcał.

Lecz sam przedto dnia 14. Máiá sroga śmiercią umarł. Po iego śmierci Rzymianie dyakona Rzym'skiego Benedikta na Papiestwo wybrali / y wedle zwyczajin poświęcili. Co wysławszy Otto / do Rzymu sie puścił. Zamiénili miasto y bronił sie Rzymianie / ale puścić go rychło musieli. Który zebrawszy Synod Leona na Papiestwo przywrócił / a Benedikta pokutniaceo y zelzone / bo go na Synodzie onym z fiat Papiestkich zwleczono / złożył.

Tá tym falszym Synodzie Leona osnego niektorzy twierdza / iż práwo ono od Leona tego uczynione iest / aby sam Cesarz y iego potomkowie Papięza wybierali / y Arcybiskupy y Biskupy / a bez iego inwestytury aby sie poświęcać nie mogli. Ktore práwo iż iest zmysłone y niebácznie od Gracyana między Kanony włożone / a iż mocy żadney nie ma / by dobrze od Leona / ktory prawdziwym Papięzem nigdy nie był / dane bylo : skoro náš pisarz wywodzi. Otto wyiáchawszy po s. Janie Chrzęcielu z Rzymu / wielkim powietrzem y śmiercią swoich pokarany był / o to / mowi Dymarus : iż Benedikta Papięza wkrzywodził. A gdy wolnym od oney plagi Bożej zostal / puścił sie na Berengariusá / y obległ go w Kástellu s. Leona / rychło go y żone iego Vwille poimał / y do Boiáriej posłał / gdzie oboje żywota dokonáli.

Nicephor Cesarz wschodny Cypr wyspę od Sárácenow wziął / y Tarsum y Mopsuestya / y innych sto miast z ich rektu y panowania wybrał / y krzyśe Chrzęścián'skie zrucone od nich stawił / y wielkim ob. Bogá szczęściem iego ich struszył. y wrociwszy sie do Cárogradu z łupami / dziesięćcine pánu Bogu oddawał. Wiele kości świętych między Sáráceny náleżonych / y s. Jana Chrzęciela do Cárogradu wniosł. Antyochia też w Syriey / ktora tak dawno Sáráceny trzymali / wojewodowie iego oswobodzili y wzięli / y tak wielkimi zwycięstwami poczatki panowania swego z dárnu Bożego okrasili. Potę P. Bogá czcił / potę go też P. Bog nie opuszczał : ale gdy sie ná oświecenie y swietokradztwo wdał / opuśczone iest / y zły koniec miał. Zolał merzom swoim wszystkie swowolenstwa dopuścić / y o żadne ich zbrodnie nie karał. Podatkami ciężkimi ludzkie wciśnał / z kościółow skárby brał / mowiac : Biskupi y bogich pieniadze trawia : a żołnierze wbojzy zostaią. Práwo postawił / aby żaden Biskup bez iego rozkazania y zezwolenia poświęcony nie był. y po ich śmierci wszystko sobie brać kazał. Pobory ná Biskupách wielkie wyciągał. Wstawił też to / ná mowiwłszy niektóre Biskupy / aby żołnierzá ná wojnie zabitego / tym samym iż ná wojnie zabite / za świętego y za meczenniká miano. W Cárogradzie kosztownie budowane pálace obalał / a stánie ná konie y ná rzemieślniki y roboty ich budował. Miał iákieś procerwo / iż w pálacách umrzeć miał / y iákieś náń nieznáiony ná morzu zawał : O Cesarzu / mury podnosił / byś ie y do niebá podniósł / gdy wewonatrz ié / miasto wziać sie łatwo moze. Dla tych swoich obyczáiw Nicephorus bázro w swoich był omierzły.

Rok Páński 965. Benediktá V. 1. Ottoná 4. Niceph: Phoki 3.

Tę z Papięy y ze Włoch do Sáróniey sie wrocił / máiac z soba Benedikta Papięza / ktorego iáko do więzienia poruczył Aduldagowi z Amburskiemu Arcybiskupowi / od ktorego był wielce uczczony / bo był święty / uczony / y żył świętobliwie / drugie do tego wiódł. gdy iúż miał być ná Papiestwo przywrócony / tam wieku tego dokonat / czwartęg dnia Lipca. O tym nápiśał Dymarus te słowa : Otto niesłusnie obżalowanego Benedikta / ktorego nikt sadzić nie

XXXXX

mogł

2.

Luitprandus lib: 6.
cap: 11.
Benedikt na Papiestwo.
Otto do Rzymu.
Benedikta jkta-
da.

3.

Dist: 63. cap: 23.
Práwo ná Inwe-
stytury świeckim
panom.
Cranc: s lib: 4.
cap: 10.
Otto zgrzeszył.
Powietrze sie ná
Ottona.
Berengarius poi-
many y żona.

4.

Nicephora zwycię-
stwo wielkie.
Europalates hoc
anno & alijs.
Kości S. czcił Iana
S Chrzęciela.
Antyochia Sárá-
cenom odięta.

5.

Nabóym pá-
nom jeszcze Pá-
log.
Odmienił sie Ni-
cephor.
Europalates.
Cedrenus.
Zonaras.
Gheas.
Gruchy Nice-
phora.
Żołnierzom swo-
wolenstwa dopu-
ścił.

1.

Benedikt Papięz
ná wygnaniu y-
marł.
Adam Canon: li: 2.
cap: 6.
Dymarus Epist:
Mersepurg lib: 2.

Regino.

Ian 13. Papież.

Leo Ostien: Chro:
Call: lib: 2. cap: 9.

Leo Ostiensis.

2.

Polacy do wiary
Chrześciáńskiej
przystali.Tertul: contra Iu-
dæos.W Sarmácii da-
wno wiara s. by-
ła.

Cromerus.

Dabrowka cis-
ska.Egidius Biskup
Tuskuláński.

Orichonius.

mogł / iedno sam P. Bog / złożyć / i na wygnanie go / czego Bog day
był nie czynił / do Hamburgu posłał. y na wygnaniu umarł / a ciało iego do
Rzymu przemiesione jest. On też Leo fałszywy Papież umarł roku tegoż.
Po iego śmierci Rzymianie posły do Cesarza wyprowadzić / pytając kogo by
chciał za Papieża mieć: Z nimi Cesarz swe posły do Rzymu wyprowadził
tegera Spireńskiego / y Liuzá Kremunskiego Biskupa. y wybrany był za
Papieża Narnieński Biskup Jan zwany trzynasty / który sie przedko Rzy-
mianom wprzył / y Rotfredus starosta Rzymski poimánego do Kámpa-
niey zasiał. gdzie go do Kápuet Pandulphus książe z wielką częścią przyjął / y
wspanował / y od nieprzyjaciół obronił / po ki na onym wygnaniu był. y dla te-
go potym Papież ono miasto Arcybiskupia do stoyności nadał / y brata te-
go Pandulpha Arcybiskupem tamże uczynił.

Sarmácii obywateli / rodzaju Słowienkiego / świeżo nazwani Polacy
kami / Ewangelia y wiara s. tego roku od Pana Boga oświeceni są. Była
zdawna w Sarmácii wiara CHRISTUSOWA / iako świadczy Tertullia-
nus / Szczepiona / ale wojnami zaciłmiona / odrodzona jest y w Sarmácii
wznowiona. Kto byłich Apostolem / nie bázdo iasno wiedzieć sie może. To
pewna co mówią Polscy dzieiow pisarze / zwołaszá Cromerus: iż za po-
wodem niewiasty nabożney Dambrowki zwáney cortki książecią Czestie-
go / zakon Boży w dom on wprowadzony jest. Bo biorąc iá za żonę Miec-
sław książe Lechow / CHRISTUSAZA Boga mieć obiecał. Co wykonał /
do Papieża Janá trzynastego posły swoje prosić o mistrze y nauczyciele wi-
ary s. wyprowadził. Czym wielce uweseloný Jan Papież / wysłał do Polski Egi-
diusza Biskupa Tuskuláńskiego. O czym czytaj w Cromerá. Tak krole-
stwo Polskie do tad ciemne y niemianowane / wiara Chrześciáńska po wst-
ęciu świecie sławne być poczęło. y wypłynęła nowa rzeka / która te nasze po-
ścielne roczne dzieie napelniać będzie. W inszym na ten czas poselstwie do
Wándalów / napisał Stanisław Orzechowski / od tegoż Janá 13. na sze-
pienie wiary s. wysłanym. Co sie po różnych osobách na tym poselstwie po-
znąć może / iż insze było. A iż Wándali pod Słowakami sie zamýkali: wied-
zając iż Słowacy na wiele sie szeroki bázdo krajów rozszerzyli / między ktorými
jest Wándalia. Wszyscy sa do CHRISTUSA obróceni / iako sie niżej po-
wiadać będzie.

Rok P. 966. Ianá XIII. 1. Ottoná s. Nicephorá Phoki 4.

1.

Ian Papież przy-
wrocony.In auctario Ana-
stasii.Rzymianie poka-
rani.Berengariusz
śmierć.

Willa.

Tę Cesarz do Rzymu sie wyprowadził. o czym Rzymianie wst-
awszy Janá Papieża ze częścią przywrócili / y przeprosząc go na
stolicy iego spokojnie go zostawili. Jednak im Otto nie przepu-
ścił. Staroste onego Rotfreda umarłego / który Papieża wygnał /
z grobu wyjąć y rozewrać na części kazał / wiele starszych wygnaniem / y nie-
które subienica pokarał. Staroste żywego który był na miejsce Rotfreda
nastąpił / na osle nągiego wódzono y biczowano / y do więzienia dano. Tak
pomżeni są oni zdrajcy Papiescy. Berengariusz wygnaniec umarł y po-
krolewsku pogrzebiony jest w Bamberge / żoná iego Willa mniska zasiał
na sie wzięła / a syn Berengariusza Adelbertus we Włoszech sie culać
jeszcze sie krolew Włoskim czynił.

Rok Pański 967. Ianá XIII. 2. Ottoná 6. Nicepho: Phoki 5.

1.

Ráwenna odda-
na Papieżowi.

Regino.

Otto syn Ottona
koronowany.

Tę w Rzymie będąc / y tam święto Narodzenia Bożego odświa-
dawszy do Ráwenny z Papieżem iachał / y ono mu miasto ze wst-
ęciem księstwem oddał / y wesolo sie Papież do Rzymu wrócił. Te-
goż roku syná swego Cesarz także Ottona zwanego Papieżowi / aby go na
Rzymskie Cesarstwo koronował / oddał / y tak koronowany jest.

W Hiszpanii

W Hispánii domowe wojny / zaś osłabione Araby y Saraceny pod-
niosły. Rámirus król Legionński miał na sie Ordoniusza Malus nazywane-
go / do Arabów sie o pomoc wcielił. y od króla Abrahama wprosił cięło s. Pe-
lágiusza onego młodzieńca mecenika w Kordubie. Zostawił po śmier-
ci swej pięcioletniego synaczka Rámirę trzeciego w opiece matki ięg Terefey.

Rok P. 968. Iana XIII. 3. Ottona 7. Nicephora Phoki 6.

Do do Kámpánii iáchat / y tam w Kápuę postaw Nicepho-
ra Cesarza wschodnego słuchal. Benewentánstkiego y Kápuan-
skiego y Sálernitánstkiego Comesá od Greków odrąził / y pod
swoje obrone ie przyiał. Czym sie bázro Nicephorus obrąził /
ktory w Cárogradzie wielka sobie nienawisć y ludzi skępskim
swoim y łakomstwem ziednal. Bo w głodzie wielkim zbożę swoje przeda-
wał / a ludzom zubożalym nie dawał. Nie tak czynił przodek iego Bázylus
Mácedo : gdy w święto wychodząc / iedne wyrzał w dobrych odświecnych
sukniach a drugie w wytartych / spytał czemu ci odświecnych sukien nie má-
ia : powiedzieli mu : ábo niewiesz Cesarzu / iáko chleb drogi : a on záptákał.
y wrociwszy sie do páłacu / wrzedniki posukał / iż mu o głodzie y drogim zbo-
żu nie dáli znać. y kazał zaraz swoje gumná otworzyć y rozdawać / y bázro
tanie przedawać. Tego ten łakomec nie uczynił.

Nortmani zebrawszy sie na sto okretow do Hispánii záiachali y Gá-
lecyą pustoszyli / y Kompostelle wzięli / y Biskupa Syzenándá / ktory miásta
bronit iáko mogli / zabili. Potym ie Gundisálwius wodz Kástelle / zá Chry-
stusowá s. Jakubá pomoca / porąził / y wszystkie im korzysci odiał / y wodz
Nortmanow Sunderidá zabił. Wodne naczynia ich popalił / ledwie sie ich
co do domu wrocilo.

Wypiął Otto Cesarz posła swego Luitprándá Biskupa Kremony
do Nicephora Phoki Cesarza / pragnąc aby synowi iego Ottonowi dána
była zá małzonkę / pácierbicą iego Romana Cesarza córká. W teyże sprawie
Papież też wypiął posły swoje do Cárogradu / aby sie oná dwu Cesarzow
przyiań spoila / ná dobre wszystkiego kóściola Bózego. Lecz on Luit-
prándus iáko tam był wczesony / ábo ráczey wtrąpiony y meczony / sam o so-
bie wypisał. Wlázł tego wieku list ten iego Chrystophorus Brouerus So-
cietaris LESV w Treverénskiej Bibliotece / ktory sie feroło kładzie. Był
Nicephor wielkim iuż nieprzyiacielem Ottonowi y Látinnikom wszystkim :
o to iż sie Cesarzem písal / iż Benewentum y Kápuá do siebie obrocił. Także
sie też ná Papieża gniewał / iż ná Cesarstwo Ottony koronowáli. Pátryár-
chowie też Cárogradscy zá onym przywileiem / moca od tyránnow Rzym-
skich wyćsnionym od Janá Papieża dánym / aby do Rzymu po Pálliusza nie
šli / a sami go sobie y swoim Biskupom dawáli / iuż od posłuszeństwa na-
wyższych Biskupow potomkow Piotra s. dálej tym wiecey sie oddaláli.

Jan Papież gdy wielki bázro dzwon w kóściola Látéránskiego w Rzy-
mie podnieść miano / pierwszy on dzwon przeżegnał / y imie mu dał. y ten sie
potym zwyczaj do kóściola wniósł / iż dzwony Biskupi żegnáia / y imie ná
nie ktorego świętego kłáda / dla wietsego nabożeństwa / gdy głos słysząc / ná
świętego wspomniá / iáko by ich on do kóściola wzywał.

Rok P. 969. Iana XIII. 4. Ottona 8. Nicephora Phoki 7.

Nicephor Cesarz wschodny záżył Greckiey zdrádlivey skutki ná
Ottonem Cesarzem zachodnym. wysłał do niego posły z tym / aby
po one pánnie o ktora przez posły roku przesłego synowi swemu do
małżeństwa prosił / posły swoje wypiął : to myślać / gdy sie Otto okoto

XXXXX

wesela

2.
Pelágus młodzi-
nec przeniesiony.

1.
Leo Ostien : hist :
Cast. lib. 3. cap. 62.
Otto Greki z
Kámpánii wy-
gania.
Curopalates.

Nicephor Cesarz
skapy.
Bázylus ná vbo-
gie w głodzie la-
skaw.

2.
Nortmani Kom-
postelle wzięli.
Ambros. Mor. lib. 6.
cap. 32.
Pogubieni.

3.
Otto z Grekami
spowinowacenia
szuka.
Luitprándus po-
seł.

Nicephor nieprzy-
iaciel Látinnu-
kow.

Cárogradscy Pá-
tryarchowie śląc
do Papieża po Pal-
liusza przešli.

4.
Dzwony żegnáia.
Rituale Roman.

1.
Zdrada Nicepho-
ra Cesarza.

Witichindus.

Po pannie posłani
pobici od Grekow.Grekom oddano
sdrady.

2.

Nicephor Phokas
Cesarz zabity od
swoich.Zemiska na Cesar
stwo.

Sigebertus.

Panna wysłana
do Ottona.

Curopalates.

Patriarchowie
dwa zabici.

3.

Curopalates.

Cesaria nie chce
koronować Patri
archa bezpokuty.Theophana wy
gnana.

Sigebertus.

1.

Rus porażona od
Zemiska.

Cedrenus.

1. Iunij.

1.

Pokora Ottona
Cesarza ku du
chownym.

wesela zabawi/ da czas do naitchania na lud swoy żołnierski/ woysku iego. Dwierzył Cesarz/ y po pannie przednie osoby z dworu swego/ y lud mocny y ozdobny na miejsce namowione w Kalabriej posłał. Gdzie gdy przyiachali/ a nie sie z tego nie spodziewali: Grekowie na nie mocno vderzyli/ y oboz ich rozbiwszy/ wiele ich pobili/ y poimane do Carogrodu posłali. O co barzo sie poruszył Otto Cesarz/ y wysłał Guntariusa y Sygifyda meze woienne y woysko mocne z nimi do Kalabriej. gdzie Grekowie porodzeniem pierwszymi zaiuszeni/ bitwie im dali/ y srodze w niey pobici sa/ zwyciezcy hetmani Grekom poimany nosy wrzynaiac/ do Carogrodu ie posłali. Tam gdy ie lud tak ospecone wyrztał/ a o przegranej bitwie zla nowine wziął: wzburzyli sie na Nicephora/ y zżona sie ieg wasna zmorwisy/ naprawili żołnierza ktory go w palacu iedenastego dnia Grudnia zabit/ zwano go Jan Zemiska: ktory skoro na pánstwo wstapil/ z wielkim woyskiem y wpomunkil pannie one zwana Theophane do Ottona wysłał/ y dal ia za małżonke synowi swemu Ottonowi/ a Papież ia koronował. y tak sie wyszła Wloska y Niemiecka ziemia uweselila. Taki koniec miał on lupieżca kościoła Nicephorus. ktory gdy sie Pána Bogá bał/ a cnotę milował; w krotkim czasie wielkie barzo y gestę zwyciestwa nad Saraceniami miał. a gdy sie święto kradzewem y taka zdrada nad Chrześciany zmazał/ tak sprośnie zginał. Jest wiele takich przykładow na lupieżce dobr kościelnych. Saraceni potym iak to od Nicephora tak czesto porażeni byli/ dwu Patriarchow/ na nie sie domniemawaiac iż za ich rada one sie porażki ich stawaly/ vmorzyli. Jana Jerolimskiego żywo/ y kościol przesliczny grobu Pánstiego spalili: a Chrystophora Antiochenkiego także zamordowali.

Jan Zemiscas na pánstwo wstapiwszy/ chciał aby go Patriarcha Polieuktus koronował. Ale mu on odmówil powiadaiac: świeża krew powinno w reku twoich/ y do kościołas wniesć nie godzien. A on sie sprawował mowiac: iż Theophana krolowa swoim slugom zabić go kazala/ a on go reka swoia nie zabíal. y kazal Patriarcha Cesarzowa Theophane z palacu wyrzucić/ y na wygnanie posłać. a Jana gdy pokute przysiał y wszystkie swoje majątność ktora miał przed Cesarstwem/ vbogim dać obiecal/ w dzień Narodzenia Bożego koronował.

W Rzymie ieden Comes Ottona Cesarza ob fatana dreczony lancuchem Piotra s. zleczonej iest. O czym iest w Brewiarzu.

Rok P. 970. Iana XIII. s. Ottona 9. Iana Zemiska 1.

Rolieuktus Carogrodzki Patriarcha dokonat. Do Antiochiej Jan Cesarz dal Biskupa Theodora mnicha. Pisa iż ten Jan Zemiska/ gdzie Saraceni Antiochia oblegli/ woysko wszystkie ich porażil. Rokolany też abo Rus/ ktorzy z innymi sie narody dzikimi zmorwisy/ po trzy proć sto tysięcy y ośm tysięcy woyska mieli/ rozgromil. O dzieiach s. Dunstana czytay w iego żywocie.

Rok Pánski 971. Iana XIII. 6. Ottona 10. Iana Zemiska 2.

Do Cesarz zmocniwszy przymierze z Janem Zemiską wschodnym Cesarzem/ y wyzwoliwszy z wieszenia Pandulpha Benewentanskiego książe/ do ktorego od Nicephora wzięty był/ puścił sie do Ráwenny/ gdzie go s. Vdalrikus Biskup Augspurski/ z Rzymu sie z drogi nabożney wracaiac/ a iuz lat osmdzieściamaiac/ nawiedzil. Był mu tak rad nabożny on Cesarz/ iż gdy mu o nim powiedziano/ o iednym trzewiku z druga noga bosa przeciw iemu wyszedł. Tam s. Vdalrikus Biskupstwo Augspurskie v Ottona vprosil siostrzeńcowi swemu

wi siewnu Alberonowi. w czym iáto sie też vsterknał choć święty / pátrz
w iego żywocie.

Tego roku Otto Cesarz zbudował Mágdeburg miásto / y dla Słowac
kow ktore do wiary Chrześciańskiej przymiódł / Arcybiskupá tam postawił
Adálberta / ktory wiele Słowaków P. Bogu pozyskał. Pod tym Arcybisku
stwem iest wszytká Słowacká ziemia aż do rzeki Penem. Biskupstwo na
pieć.] X opisuiac Sláwonie ten Adam / mówi: Sláwonie heroka iest bár
zo Germániey kráiną / w ktorej przebywáia Winuli ábo Wándali. Dziećieć
króć wieksza niżli Sárónia / á zwlásczá z Czechámi y z tymi Poláki ktorzy sa
zá Odra / ktorzy iednegoż sa ięzyká y vbióru. Tá kráiná okwita iest w ludzic
w zbroie y w wrodzáié ziemie / gorámi sie y rzekámi zámyka. Herokosc tey Slo
wackiey ziemie od pułdnia ná pułnocy / to iest od Alby rzeki aż do morzá Tá
cárskiego. Wiele narodow ma. i. Nie ten to iest Adálbertus / Mágdebur
ski Biskup / ktory y Práski / ále insy.

Rossy ábo Rusnacy znowiwszy sie z Bulgármí / y do siebie Sicyty y
Turki przylaczynszy / zebrałi woysko po trzy króć sto tysięcy y trzydzieści ty
sięcy / náiaćháli Cárogradzkie páństwo. Jan Cesarz P. Bogu sie odleca
iac / á zá Pátrony biorac s. Jerzego y s. Theodora / wiele bitew z nimi sta
czal / y nákoniec wszytkie pokonal. Miásto przedmiejse Bulgárow Párá
slábe / stolice onego krolestwa wziął / ktore Janopolim potym názwał. Bo
risá krolá Bulgárow z żoną y z dziećmi poimał w dzień s. Jerzego. z Scy
támi zá s. ábo Tátarámi dluga wojnę miał / ná ktorej widziáno s. Theodora.
Vczynili Cárogradzanie Janowi triumph / ná woz go wysoki sadzáiac / y
przed nim Borisá krolá Bulgárow w koronie złotey y w diogich hákách pro
wadzac / ktore potym z niego zdiawszy / y korone z iego głowy / P. Bogu ofia
rowal / á Borisá między swe vrzedniki policzył / y w pálacu chował.

Rok Páński 972. Doná 1. Ottoná 11. Ianá Zemiská 3.

An Papież trzynasty do oycow poszedł. Siedział lat 7. bez miesiącá.
Nástąpił Donus ábo Domnus / ábo Domnio Rzymiánin. Siedział
trzy miesiace. vmárl 19. dnia Grudniá.

Rok Páński 973. Benediktá VI. 1. Ottoná 12. Ianá Zemiská 4.

Tto Cesarz roku tego ducha P. Bogu oddał siódmeń dná Máia /
á przed nim máto co vprzedsil śmiercia syn iego Wilhelm Arcyb
skup Mogunccki / ktory krolestwo Fráńkow od oycá sprawował / y
máćká Cesarzka Máthildis nabożna y pełná vczynkow dobrych niewiásta /
táćże z swiátá zeszła. vmárl piekna śmiercia Otto ná miescu názwanym
Milew / tego dná bytná iutrzniey / słuchal Msey y Tiesporu / y czuiac sie
slábym / ciáło y krew Páńská wsiawszy dokonat. Po Károlu wielkim lepsz
go Cesarzá nie bylo / w nabożeństwie ku Pánu Bogu / w szczesciu woien
nym / y w sprawiedliwosci / y dobrym wielkich krolestw rządzaniu. Po Ot
tonie syn iego ná páństvá y krolestwa nástąpił Otto wtory / od Wilhelma
bráćá Arcybiskupá wychowany.

Rok P. 974. Benediktá VI. 2. Ottoná 11. 2. Ianá Zemiská 6.

Benediktus szósty tego roku dokonat. Siedział rok y trzy miesiace.
poimány y vdarzony od Bonifáciusza Rzymiánina Fráńká syná
Ferráci / ktory sie ná stolice s. moca wdárl y trzymał 10 rok y mie
siac / ále między Papieże poczytány on meżoboycá nie iest. Romuáldus
oćiec wiela pustelnikow zakonnych tego wieku kwitnał / y swiát vczniámi
swoymi nápełnił. Pátrz w iego żywocie.

S Vdaltrikus.

7. Iulij.

2.

Adam Can: Brem:
lib: 2. cap: 7. 8.

Słowakom Arcy-
biskupa daia.

Sláwonie opisa-
na.

Wándali Słowa-
cy.

3.

Vceń był iego S.
Woyciech, y od
niego imie miał
Adalbertus.

Rui na Cesar.
stwo Cárogradz-
kie.

Europalates &
alij.

Boris krol Bulgá-
row poimany.

Tryumph Zemi-
jska.

I.

Smierć Ianá 13.
Donus Papież.

I.

Smierć Ottoná
Cesarzá 1. syná y
matki iego.

Witichindus.

Otto wtory.

I.

Benedikt 6. Pa-
pieś.
Leo Ostien: lib: 3.
cap: 4.

Bonifacius mežo-
boycá.

21. Iulij.

I.
Benedikt 7. Pa-
pież.
Ambrosj Mor.
Bonifacius wciekł
do Carogrodu.
2.
Męczennicy w
Kordubie.

Majętność mę-
czennika na ko-
ściół.

3.
Zemiska Cesarz
otruty.
Europalates.
Bazyliusz y Con-
stantinus Cesarze
młodsi.

4.
Cudo z krucifixu.

I.
Kalabria pod
Greki.
Nilus mnich S.
Invita Nili ex Cri-
pta Ferata.

I.
Damańsku Biskup
w Rzymie.

2.
Romualdus.
21. Iunij.

I.
Edwárdus krol
zabity.

I.

Rok P. 975. Benediktá VII. 1. Ottoná II. 2. Iana Zemiská 6.

Benediktus Rzymianin z potomstwa Alberikow na Papiestwo podniesion. a on meżoboyca y rozboymie Bonifacius / złupow-
szy Watykański Piotra s. Kościół / do Carogrodu wciekł. Był
Sutrineńskim Biskupem ten Benediktus.

W Hiszpaniey gdy Saraceni wziali miasto Septymane / y
w niey Chryściani wybili: ostatek ich do Korduby do więzienia dali. Kto-
re na marcia do Mahometá / pultzećią lata w więzieniu onym trapił.
Krol Trásymundus już był na ich okup pienia dze wysłał: ale Saraceni już
ie byli iako męczenniki Chrystusowe pozabiali. Był między nimi ieden w
imio na bogaty zwany Saracenus / a na chrzcie Dominicus. Jego maie-
tność pozostala / krol Trásymundus Kościółowi przywilej napisawszy oddał
mowiac: Nie godzi sie y nie iest pożyteczno: aby tego ktory w niebie iest /
imioná / świeccy y laickowie posiadali.

Zemisces Cesarz wschodny / w Syriey woystko maiać / y już do Damań-
sku przystępuiać / z wielką škoda Rzeczypospolitey otruty w Carogrodzie
doznał. Nastąpili na państwo oni dwa bracia Cesarzá Romaná syno-
wie / Bazyliusz maiać lat 20. y Constantinus maiać lat 17. matka też ich
Theophana z wygnania przywrocona iest.

W Angliey na mnichy znorwu sie wzburzyli káplani świeccy / chcąc
z Kápitul wyrzucić / a swoje pierwsze mieysca otrzymać. Na co Dunstanus
uczynił Synod. iako oni káplani od obrazu Pana naszego osadzeni sa.
Pátrz w żywocie s. Dunstana.

Rok P. 976. Benediktá VII. 2. Ottoná II. 3. Bázyl: y Const: 1.

V Carogrodzie oni młodsi dwa Cesarze bracia / wciśnieni sa / y zostali
w mocy Bazyliusza staroszy tego / ktory Jana Cesarzá otrut. Prze-
ciw ktoremu podnosił sie też Bárdas Sklerus chcąc być Cesarzem
z iakiegoś obiańwienia od iednego mnichá. W ten czas w Kalabrieý Cesar-
ze Greccy panowali / gdzie mieszkał Nilus mnich sławny żywotem y nau-
ką / na wschodnych y zachodnych Kościołach. Ten starosze Kalabrieý Eu-
praxiusá / z wielkich grzechow do pokuty przywiódł / iż w niemocy długiej
blisko końca bedac / mnichem być pragnął / y odzienie mniskie z reku s. Ni-
lá na sie wzięwszy / szczęśliwie skonął.

Rok P. 977. Benediktá VII. 3. Ottoná II. 4. Bázyl: y Const: 2.

Sergius Biskup Damańsku od Saracenow wypędzony / w Rzymie
od Benediktá Papieża przy Kościele s. Bonifaciusá albo Alexiusá
osadzony / mniski święty żywot wiódł z towarzysznymi ktorych tam
nabierał. y cztery lata tam przeżywszy światá tego doznał.

Romualdus klasztor Klassensty opuściwszy / na pustynia sie puścił. co
tam za mistrzá y towarzysze miał / pátrz w jego żywocie.

Rok P. 978. Benediktá VII. 4. Ottoná II. 5. Bázyl: y Const: 3.

E Angliey krol Edwárdus od macochy swoiey Elfdryty zdradliwie zabity
ty iest: dla tego / aby syn iey Ethelredus krolew był. Anglikowie go za
świątego y cudy od P. Bogá wstawionego maia.

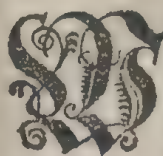
Rok P. 979. Benediktá VII. 5. Ottoná II. 6. Bázyl: y Const: 4.

Gdy Anglikowie Ethelredá páchole w dziesięci lat na krolestwo
podnieśli: s. Dunstanus Duchem s. tak na iego koronacyey proroko-
wał do niego mowiac: Jżes wstąpił na krolestwo po śmierci brata
twojego

twego zabitego od matki twojej: nie wstanie miecz w domu twoim / y na cie powstanie po wszystkie dni żywota twego / y zabijać będzie nasienie twoje / aż królestwo twoje przeniesione będzie do obcego króla / którego język lud ten / nad którym królujesz / rozumieć nie będzie. 26. Po tym proroctwie widziane były obłoki nad Anglią / y trwawe y ogniste.

Prseklestwo na dom krolowski.
Matth: Westmonasteriensis.

Rok P. 980. Benedikt VII. 6. Otton II. 7. Bazy: y Constans: 5.

Oyciech Biskup Praški / iako wychowany y na Biskupstwo wybrany jest / y na nim trzy lata przemieszkal. Patrz w żywocie. Nilus on ktorego smy wspomnieli / wiedzac duchem proroctim / iż Grecowie przeciw Łacinnikom do Kalabriey przywiesć Saraceny mieli / y ziemią oną w ręce Saracenskie do

stać się miała: niechcąc do Greków / którzy już wiele o nim rozumieli / a ludzkiey się czci strzegąc / wołał iako nieznajomy / między Łacinniki zostac. y gdy do Kápuę przyśedł / był tam wielce wczeszon od księżcia Pandolpha / który by była śmierć nie wprzezdziła / na Biskupstwo miasta onego podwyższyć go myślił. Z Kápuę puścił się do Kássynu / y wysli przeciw temu aż na dot pod górę wstępy zakonni s. Benedikta w ubiorach kościelnych z świecami / y kadzidłami / tak iakoby Antoniego z Alexandriey witali / abo s. Benedikta z martwych wstającego widzieli. y nie mylili się na tym / bo cudą czynił / y Kássy z niego wedle potrzeby swey pożytek y pociechę miał. Sam się też Nilus wweścił / na wielki porządek onego klasztoru y nabożeństwo bráciey pátzrac. Opát Kássynu Aligernus dał mu klasztor nazwany Vallis lucis. aby w nim z swoia brácia przemieszkiwał. Prosił y Opát y brácia / aby po Grecku w ich wielkim klasztorze służbę Pánsta odprawil / pod on zwłascz czás / gdy rozzerwánie między Greki y Łacinniki zaczęte było: aby zgode y jedność potwierdził. Co on uczynił / y w Kássynie wigilie y śpiewania odprawował / y piernem swoim / cudá s. Benedikta / ktore są w żywocie tego / wystawiał. O wielu go náukách brácia pytali; a on im odprawe dawał. między innymi pytali go o post w Sobote / o ktory różność była między Greki y Łacinniki. On odpowiedział / że tak iako zwykli wporni / ale iako wprzymy y prawde miłuiący sługa Boży: Nie ma być / prawi / przegáná ani Grekom ani Łacinnikom / iż każdy wedle zwoyczáiu y podánia stárfych swoich postci abo nie postci. Jedzenie nas Bogu nie záleca. By chcieli Saraceni w

CHRISTVS A wierzyć / a w Niedziela postci: dopuścilibysmy im tego. Grecowie nie postczą w Sobote / Nam ich czyli potępiáiac: Łacinnicy postczą do Niedziela się przyprawuiac. Oboi dobrze y bez przygány czynia / byle tylko miłość spolna była y pokoy. W Dániey gdy wiará s. za nabożeństwem pierwszego z Chrześcian królá Hárálda zakwitnła: od śacána znou wielka przeszkoda odniosła. Suenotto syn Hárálda pragnąc królestwá / odpadł od wiary Chrześcianstey / y wzburzył się na stárego oycá swego / z trmi pány ktore był do Chrześcianstwa przycisnął. y sinucny oćiec bronić się woyskiem musiał / y bitwy przegrał / y sam zraniony do Stowator wciął. gdzie wdziacznie choć od Pogan przyiety. z oney rány umarł / iako CHRISTVS W meczennik / ktory już był po wstępkiey Dániey wiare s. rozmnożył / y kościoły pobudował. po grzebiony jest w kościele Troycey s. tamże w Dániey / ktory napierwey sam był postawił / w mieście Roschild. Krolował lat 50. ducha P. Bogu oddał w dńiech wstępkich swietych. Wzniesił wielkie na Chrześciany przesładowanie on oycowski mezoboyca. Zaral go y w pominat P. Bog / bo z Stowatorami dwakróć bitwy przegrał / y dwakróć poimány od nich był. A potym zerył król Sweenow z wielkim ludem na wodzie náiachał nań / y porá

ził go

1.
Woyciech Biskup Praški.

Ex lib: Monasterij S. Cecilie Romæ.

Leo Ostien: lib: 2. cap: 17.

Nilus prorokuje y między Łacinniki sołtaie.

Discipulus Nili de eius gestis.

Do Kássynu przyśedł Nilus.

2.
Vallis lucis klasztor S. Nila.

Nilus Msa ma po Grecku w wielkim kościele.

3.
Post w Sobors.

Posty wedle wyśádu.

4.
W Dániey wiará S. vciimona.

Adam lib: 2. ca: 18.

Syn z oycem wojne wiedzie.

Haraldus krol meczennik.

5.
Suenotto przeládownik dwakróć poimány.

Heryk krol Szwedow.
Wygnany z krolestwa.

Olaus krol Szwedow Chreścianin z one ma Sławiątkę.

6.
Ruski krol.
Suenotta pokuta y nawrocenie.
Olaus.

7.
Adam lib: 2. ca: 36.

I.
Curopalates.
Bulgariowie Grekiwoiua.

Sámuel krol Bulgarow.

I.
S. Nikon cudowny.
In gelsis S. Nicom.

Aratus biczowany o S. Nikona.

zł go y moc w sŷtke tego struszył y Dania w moc swoje wziął / a Suen wciekąc od wŷtych swoich opuŷczony / do Nortmanow musiał. Gdzie nie náydując miłosierdzia / aż do Angliey zabięzał. y stamtąd odegnany iest dla onych ŷkod ktore Duńczykowie Anglikom czynili / aż w Szkocyey od krola miłosiernie przyiety był. gdzie przez lat 14. aż do śmierci Heryka / na wygnaniu przemieŷtał. Ale patrzmny iakie nąd nim nie mŷciwy Bog náy miłosierdzie pokazał. Po śmierci Heryka przywrócił mu P. Bog krolestwo iego / y wziął za żone wdowę pozostala po Heryku / ktora syna miała Olapha abo Olawa / krola Szwedow. Ten Olaus był Chreścianinem / y miał za żone Sławiątkę Eŷtred imieniem / ktora mu wrodziła syna Jakubá y córke Jimgred / ktora ŷwiety krol z Rusi Gerzlew za żone wziął. Ten Olaus zaś iak to y oćiec iego Heryk do Daniey wtargnął / y wygnął drugi raz onego krola Suenotta / a sam Dania poŷiadł. Dopiero Suen na Pana Boga wspomniat / y poznał reke iego / y czyniac pokutę proŷil P. Boga Chreścianŷtwa go / ktorego był odstapil / aby mu krolestwo iego przywrócił. Wyŷluchał go P. Bog. Bo Olaus pomniat / iż matke iego za żone miał / zmiłował ŷie nad nim y krolestwo mu wrócił / z tym obwiáŷtciem: aby wiára Chreścianŷtwa obá ŷpolnie w swoich kroleŷtwách zacrzymáli y rozmnażáli / y innym to narodom podawali.

Patrzmny ieŷcie na dŷwionieŷŷe ŷady y ŷpráwy Boŷkie z tym Suen. Oburzył ŷie nań krol Nortmański Olaph syn Trucis / y miedzy Skania y Selandem / z wodnym ŷie wielkim woŷkiem ŷtánil. Gdzie go Suen ŷroga porażka rozgromil / ták iż w morzu ŷie wtropić musiał. Po iego zgubie wziął Suen Nortregia / y dwie kroleŷtwa miał / y w Nortregiey wiára s. Chreścianŷtwa ŷezepil y rozŷerzył. Gotebáldus z Angliey Biŷkup wiele tam nápráwował / nieŷto w Nortregiey / ále y w Skanie y w Szwediey. A nákońiec ten Suen wypráwil ŷie do Angliey / y po wielu ŷeŷeliwych bitew / opánował Angliá / y onego Ehelreda / wedle proroctwa s. Dunŷtana wygnal. Tam po onych zwycięŷtwách trzeciego mieŷiáca / żywota tego dokonał.

Rok P. 981. Benediktá VII. 7. Ottona II. 8. Bázyl: y Constant: 6.

S Amuel krol Bulgarow / gdy woŷtá Cárogradzkie báwily ŷie ná odpedzaniu tyráná Bárdy Stlera: wtargnął z woŷkiem nieŷto do Trácey / ále y do Mácedoniey / y do Theŷŷalomki / y do Grecey / y Peloponeŷu. Co był bárzo wojenny y ŷeŷeliwy wodz. Wiele miáŷt pobiał y poŷiadł / ktorych głowa była Láriŷŷá. Stamtąd ludŷi wiele do Bulgáriey przienioŷł / y żołnierze z nich czyniac ná Greki pomoc miał. Koŷci ŷwietych wiele z onych miáŷt wybrał / y do ŷwego miáŷtá ze czcią wprowadzał. Bo był Sámuel Chreścianŷkim kroleni / y w ŷwietych ŷie kochał / y za ich pomoc zwycięŷtwa ocrzymawał.

Rok P. 982. Benedi: VII. 8. Ottona II. 9. Bázyl: y Constant: 7.

A Ikon ŷlawny ná ten czás w nabożeŷtwie / cudá niemáŷe czynil / zwiáŷczá w Lácedemonie. gdzie ŷkoro przyiáchał miŷŷczanie oni / Żydy z miáŷtá ŷwego wygnáli. Bo ich Ikon bárzo nienawidział / y ŷam iekniem wyganiał. Co gdy ŷie ieden pan Aratus zwany / obrońcá Żydowŷki / ŷłowy nań targał / y o nim ŷle morwił: w noc y od oŷob dŷwionych przez ŷen ubiczowany był / y wymarwiá. I mu oni co go bili: ŷmieŷŷe / práwi / z ŷlug Bożych vragáć: y ocknáwŷy ŷie wpadł w wielká febre: Przyzwał Ikoná s. o pomoc proŷac. Przyŷedł / ále mu powiedziat: Ja tobie odpuŷczam coŷ przeciwo mnie wyŷtápił: ále ŷady Bożé odmienić trudno. Ták poŷtánowił Bog abyŷ vmarł. y ták ŷie eŷtáto / y wielki ná ine poŷtrách padł / y wŷyŷcy Ikonowi powolni byli.

Rok

Rok P. 983. Bened: VII. 9. Ottona II. 10. Bazy: y Const: 8.

Cesarz Otto wtory wyprowadził się z wielkim y mocnym wojskiem do Kalabryi przeciw Grekom y Saracenom. Miał już wiele przyczyn do złego powodzenia swego / y wiele się nań duchownych wstarczało / iż w kościelne się sprawy wdawał / a Biskupstwa mieścił y odmieniał od jednego kościoła do drugiego / z niemającym wkrzywieniem osob duchownych / y od obyczajów oycá swego bázro był odpadł. Przytaczał tedy do Kalabryi zwiódł bitwę z Grekami y Saraceny / tak niebezpiecznie / iż nie było przegrat / ale wojsko tam wszystko utracił / y sam ledwie pływając do brzegu przypłynął. Nie poznany za więźnia był poimany / ale go jeden Słowak poznawszy z Biskupem jednym wybawił / iż konia dopadłszy uśledł. Wiele w tej wojscze Biskupów którzy z nim byli / poginęło / ale nawiecy wielkich meżów wojennych. Wszystko zachodne Chrześcijaństwo smutna żalostí z onej porażki strapienie zostało / okrom żony Ottona samego / Greczki / która się radowała / iż narod iey Rzymian zwoiował. O co w panów miała nienawiść nie miała. Otto z tego smutku w Rzymie zachorzał / y spowiedź s. przed Papieżem uczyniwszy / y starby swe na cztery części rozdawszy : kościołom / w bogim / siostrze Matyldzie / y slugom / szczesliwie dokonał / siódmego dnia Grudnia. Pogrzebiony w s. Piotra w Pałacyu. gdzie nad wrotami jest obraz P. Jezusow / a po stronach s. Piotra y Pawła. syn iego Otto trzeci na państwo wstąpił we Włoszech y Niemcech / y na nie koronowany jest w Weronie y w Aquisgranie.

Wojciech abo Adalbertus Praski Biskup z Pragi dla złych y niekarych owiec swoich do Rzymu się puścił. Patrz w iego żywocie. Pieć lat przemieszkiał w zakonie w Rzymie między mnichy.

Rok P. 984. Jana XIII. 1. Ottona III. 1. Bazy: y Const: 9.

Benedykt Papież siódmy świat ten pożegnał / siedział lat 9. Wstąpił Piotr Biskup Papież Kanclerz Ottona / zwany Jan czter-nasty. W Rzymie zaczęło się bractwo kapłanów y Biskupów / na to : aby po śmierci ofiarami s. jeden drugiemu pomagał. Każdy za brata miał oddać P. Bogu 11 sy 40. Ona Theophana Greczka żona wtorego Ottona wdowa będąc żywot dobry prowadziła / y dwie córce swoje Adelaidę Josia do wżgardy świata y porzucenia rozkoszy wychowała / y na mnichy do klasztoru dała.

Edita królewna s. tego roku zeszła. Patrz w iey żywocie.

Rok P. 985. Jana XV. 1. Ottona III. 2. Bazy: y Const: 10.

Zosliwy on meżoboyca Bonifacius Frankus / który Benedykta hostego Papieża zabił / y złupiwszy kościół s. Piotra / do Carogrodu uciekł : wstydawszy iż Benedykt siódmy y Otto Cesarz w mórł; wrócił się do Rzymu / y za pomocą Rzymian swoich takich iako y on / Janą też 14. poimał / y mocą z stolice s. zrzucił / sam się na niej posadził / y cztery miesiące rozboj on czyniac / Janą 14. Papieża głodem umorzył. Ciało iego włożano ludziom / po którego wyschłości poznać mogli każdy / iż głodem umarł. y przystoynie w s. Piotra pochowany jest. A on okrutnik Bonifacius nie długo nagła śmiercią od Pana Boga zabity jest. Licząc go między Papieżów / wchoway Boże : między wierutne lotry meżoboyca dwu Papieżów niech poczytan będzie. Ciało iego Rzymianie kłoli y siekli / y nagie po mieście włożyli / aż w pole Campi Caballi. Wybrany jest porządnie na Papieństwo Rzymianin z oycá Leoná Jan piętnasty : na któ-

21111

rego się

I.

Otto Cesarz od Greków porażony y Saracenów.

In vita S. Adalberti apud Surium 23. Aprilis.

Marianus Scotus & Sigebertus.

Otto ledwie uciekł.

Leo Ostien: lib: 2. cap: 9.

Porażka wielka.

Dietmarus lib: 3. Chron.

Zona Ottona Greczka.

2.

Otto wtory w Rzymie umarł.

3.

Wojciech S. do Rzymu.

Leo Ostien: lib: 2. cap: 17.

Et in codice S. Cecilie.

I.

Ian 14. Papież.

Roma in Cosma & Damiani tabula marmorea.

Bractwo kapłanów.

Dziwki Cesarzki mnichkami.

Dietmarus lib: 4. 15. Decembris.

I.

Codex Rom: Pont.

Bonifacius drugi raz meżoboyca.

Ian Papież 14. v. morzony.

Nagle umarł meżoboyca Bonifacius.

Ian Papież 15.

Crescentius tyrannus
Rzymi.

Ian Papież wy-
gnany y przywró-
cony.

Niepokoje Rzym-
skie z Papieżem v-
staly.

2.

Compostella spa-
lona.

Ambrosius Morales
Chron: lib: 16.
cap: 46.

Arthaulphus Bi-
skup obroniony
cudem.

Lucas Tudenis &
Rodericus Toleta-
nus.

I.

Lotariusz krol
Frankow zmarł.

I.

Ludwik ostatni
potomek Karola
wielkiego.
Obcy krolowie.

Chronie: Vilhelmi
Mangii.
Kapetowie na
krolestwie Fran-
kow.

I.

Wydziech S. wra-
ca sie do Pragi.

Cartusius Episco-
pus in vita Ste-
phani.

23. Aprilis.
Lambertus in
Chronico.

Theophana wdo-
wa Cesarza Ot-
tona.

tego sie zaś nowy tyrann z onych Alberikow Crescentius Numentanus otwo-
rzył. ten wziawszy zamek Angeli, poczał Papieżowi tak być przykrym / iż w-
ciec z Rzymu do Tuscey musiał. Skad do Ottona Cesarza częste posły wy-
syłał. O czym sie Rzymianie dowiedziawszy: pomniac co przodkowie ich / o-
kazywady Papieżom od Cesarzow Ottonow cierpieli: wysłali wczirwe posły do
Papieża: prosiac / aby sie do Rzymu wrócił obieciac mu wśelatie wczeczenie
y posłuszeństwo. y tak uczynili / przyieli go z wielka czcią iako Chrystusowego
namiestnika y Piotra s. potomka. Od tego iuz czasu kościół s. Rzymiski
pokoiu z daru Chrystusa żarzywał.

W Hiszpaniey / gdy sie sami panowie Chrześciāscy z soba gryzli / Arā-
bowie przyzwani od Ruderyka Comesa / Kompostelle spalili / y mury iey / zā-
biāciac obywateli / obālili. A kościół s. Jakuba dotknac sie nie śmieli. Bro-
nił go s. Jakub / y niemoc na nie zla przepuścił / ktora wśyscy Arābowie oni
pomarli. Na krolestwie Legionum Weremundus wtory bedac: Athaul-
pha Kompostelle Biskupa / słuchāciac nań slug iego potwarzy / wkrzywdził.
Bo zdradliwie go do siebie przyzwawszy: pusił nań bytā srogiego / ktory
cudem Bożym sstał sie wtroconym y łaskawym / y oreze swoje / to jest rogi /
ktoremi Biskupa zabić miał / przed Biskupem položyl.

Rok P. 986. Iana XV. 2. Ottona III. 3. Bazył: y Const: 11.

Eutariusz krol Frankow zmarł. Krolował lat 31. Zostawil syna Ludwika
ktorego odlecił Ugonowi księżciu / y matkę Emmę / corkę Ottona
pierwszego z Adelaidy / ktora ieszcze była żywą. Do niey sie ona Emma w
smutku swoim wciela.

Rok P. 987. Iana XV. 3. Ottona III. 4. Bazył: y Const: 12.

Ludwik młody krol Frankow syn Lotaryusza zmarł / ostatni po-
tomek Karola wielkiego na tym krolestwie. Zostal był brat Lo-
taryusza Karolus stry tego Ludwika ostatniego / ale go Frank-
owie niechcieli. dla tego / iż był Niemcom przychylny: bo Frank-
owie sborym sie nie radzi poddaia. Wzieli na krolestwo Hugona
Comesa Paryskiego / syna Hugona wielkiego. Pisa dmdzy iż y ten Hugo był
ze krowie Karola wielkiego / y to twierdzi Papież Innocenciusz posły do Lu-
dwika krola. Tego Hugona zwano Kapetem / y to imie dom ten miał. by-
ło iakies obiawienie od s. Walerika oycu tego Hugona / obietnica była dana
dla wczeczenia swietych niektórych / iż iego potomstwo aż do siódmego ro-
dzaju na krolestwie Frankow panować miało.

Rok P. 988. Iana XV. 4. Ottona III. 5. Bazył: y Constān: 13.

Swiety Dunstanus Arcybiskup Kartuariński do oyczyzny poszedł tego
roku. Patrzą w iego żywocie.

Rok P. 989. Iana XV. 5. Ottona III. 6. Bazył: y Constān: 14.

Wydziech s. wezwany jest od Prāzan na swoje Biskupstwo / y z Rzy-
mu od Papieża / ktory o nim Synod czynił / y od Opata swego po-
stany był. Jako tam zaś nieposłuszeństwem y twārdoscia serc swo-
ich owieć obrażony / do Węgier poszedł / y Geisowi krolowi iuz wiernemu
syna Stephanā ochrzcił / y wiare tam Chrześciāńska szczepił: Patrzą w iego
żywocie. Theophana matka Cesarza Greczka / iachala do Rzymu /
aby pokoy we Włoszech zatrzymawala / y mieszkala tam trzy lata / y był
Rzym spokojny.

Rok P. 990. Iana XV. 6. Ottona III. 7. Bazył: y Constān: 15.

papież

Wapież Jan w Anglię król Ethelreda z Rychardem Mardwone-
nem / którzy z sobą wojny wiedli / przez posły swoje pojednali.
Woyciech Prąski Biskup wrócił się tego roku do Rzymu do siwe-
go onego klasztoru s. Bonifacjusza / zażywać duchownych po-
ciech y ćwiczenia z onymi na on czas wielce sławnymi zakonni-
kami s. Benedykta: Gdzie byli y Grekowie / domowemi w Grecyę niepo-
kojami do Rzymu wprowadzeni: iako Gregorz Abbas. y Tylus y Jan y
Stratus. A z Łacinników przedniejszych byli Jan y Theodorus y drugi Jan
niewinny y Leo który gotow był zawždy do kazania. Przemieścił tam s.
Woyciech drugie pięć lat / na onych Rasylich rostkach między świętymi
sam nie mniejszy światobliwość.

Károlus on brat Ludowika król Frąnków / ieden jeszcze potomek Ka-
rola wielkiego / za zdrada Adelgera kapłana / Remis miasto wbieżał / y sro-
dze je zwojował / y kościołom nie wzdził. Biskupi z Remenckim Arcybisku-
pem Arnulphem ziacharosy / się wytkleli y onego księdza y wszystkie jego po-
mocniki srogim bardo przeklinaniem / które się na Károlusie przedko wiściło.
Bo roku przysłego od Hugona król Frąnków poimany jest / y na nim dom
Károla wielkiego z strony oney idacej rozgi / wstał.

Rok P. 991. Iana XV. 7. Ottona III. 8. Bazy: y Constan: 16.

Miecysław książę Polskie pierwszy Chrześcianin żywot ten skoń-
czył. Diemarus opisuie tego nawrocenie. O Aloarze wdo-
wie która tego roku umiała księżna Kapuańska / jest piękna do
zbudowania powieść. Pandulphus mąż iey Kapuański księ-
że zabity był w onej porażce od Greków y Saracenów Ottona
wtorego / została na państwie ta niewiasta z dwiema synami: którym chce
bezpiecznego państwa dochować: iednego Comesa powinnego swego / ba-
cząc iako w ludzi poważony był / zabici synom kazala. Przyzwala go zdrad-
liwie do siebie ona okrutna niewiasta / y w iey domu zabili go synowie iey.
O ten grzech frąsłac się pani ona / przyzwala do miasta sławney światobli-
wości meza Tyla onego / mnicha Greczyna / którego toło widzieć miasto
wszystko wychodziło. y między ludźmi wżrzal Tylus mniski / y młodego
przy nich kapłana / y smutna twarza rzekł do nich: Czemu ten młody z wa-
mi które się dziewicami pokazuiecie / w iednym domu mieszka: albo niewie-
ście / iz to mężczyzna / albo on niewieście wy płec niewieście: Jesli się Bo-
ga nie boicie / czemu się ludzi nie wstydzicie: Co one słysząc / iadać mu pocze-
ły / mówiąc: Nie sługa to Boży ale dyabel. Lecz nazajutrz po wszystkim się
mieszcie rozstawiło: iz on ksiądz z starzą klasztoru powinna swoja nieczy-
stosć popelnil / y tak go z nią zastano. A gdy s. Tylus do palacu oney Alo-
ary przyszedł: wpadając do nog iego niewiastę / prosiła aby ją rozgrzeszył.
On rzekł: Idź do Biskupa swego. Powie: Błagam / y dano mi pokuta / a-
bych psalterz trzy kroć na tydzień mowila / a iakmużny dawala. A Tylus
rzekł: to tobie y w bogim pożytek czyni / ale zabitemu nie nie pomaga / y tym
który z śmierci iego smutek odnośa. Chceszli bierz odemnie podlego dobro-
tade / a wzyń wola Boża: Jednego syna powinnym zabitego wyday / niech
czynia z nim co chce / y tak rozgrzeszona od grzechu będziesz. Bo rzekł pan
Bog: Kto czyie krew rozleie / niech iego rozlanu będzie. Na co powiedzia-
ła / iz tego wczynie nie moge / bo się boie aby go nie zabili. A s. Tylus duchem
Proroctwem powiedział: Krew syna twego rozlana będzie / za te krew ktoraś
ty niebożnie rozlala / y nikt z nasienia twego nad tym miastem panem nie
będzie. Co słysząc poczęła niewiasta płakać / y złoto Tylusowi podawać: a
on ze dziwi przedko zastane odarły wypadł / myślać sobie: Dyabel tak mowi:

1.
Papież król ie-
dna.
Marius West-
monasteriensis.
S Woyciech do
Rzymu się wraca.
Vita S. Adalberti
apud Surium
21. Aprilis.
Grekowie w sa-
konie S. Benedi-
kta.
Petrus Damiani
epist. ad Nicol. Pap.
2.
Károlus Remis
wstał.
Károlus ofiarui
potomek Károla
wielkiego.

1.
Miecysław Pol-
skiego imię.
Lib: 4. Chronic
leptey o tym w na-
szych Kronikach
Aloara Kapua-
ńska księżna mezo-
boyczyna.
Leo Otten: lib: 2.
cap: 9.
Od Nila rozgrze-
senia prois.
Z mniskami w
iednym domu mie-
skanie.

2.
Pokuta o mezo-
boystwo.

Syn iey wydać
kazal.

Proroctwo Nila.

3.

1004.

Wiek 10. | Rok P. 992. Iana 8. Otto: 9. Bazył: y Const: 17.

Lzy niewieście
na proch.Dom: ginal o mę-
żoboystwo.

4.

1.
Arnulphus Re-
menški Arcyb-
skup.
Eginaldus in Au-
stario ad Haimni-
um.
Gerbertus falszy-
wy Biskup.Arnulphus przy-
wrocony.Gerbertus iaki.
Gerbertome pi-
sma heretycy wy-
wali.3.
Apud Surium
15. Octob. Tom: 5.
S. Oswalda ślod-
ka śmierć.1.
Synodus Rom.
Kanonizacya S.
Vdalryka.
Epist: 16. cap: 29.
Wesuius ogni-
stora.

Ten mnich jest prochem / poleje go woda też niewieścich y wezynie z niego błoto / a z błota wlepie co bede chciał. y miał sie ostrożnie / pomniac co rze-
czono: Z cudzemu grzechami spółku nie mierz. Nie długo sie wypełniło / i-
ła prorocstwo. Bo ten młodszy syn brata starszego swego / aby państwa przed-
nim nie miał / zabił / a meżoboyce poimano / y do krola Frankow zawiezio-
no / y w krótkim czasie on dom zginal / y Kapua infego a nie z tej krwie pa-
na miała / nieaktiego Ademariusa Balsama / którego barzo milował Otto
Cesarz trzeci / y ono mu Kapuańskie państwo podał.

Rok P. 992. Iana XV. 8. Ottona III. 9. Bazył: y Constán: 17.

Tym czasie Arnulphus brat Lotariusa krola Frankow przyro-
dny / na Remenškim Arcybiskupstwie siedział / dobry y mierny
człowiek / którego sie bojąc krol Frankow Hugo / chce wysłetek
rodzay Lotariusa wykorzenić / zebrał nań Synod Biskupow w
Remis pod Arcybiskupem Senonenškim na imie Segninem.
Dowodzili nań zdradziectwa iakoby Remis miasto Karolowi podał. y prze-
wiodł go krol: iz Biskupi z boiaźni na złożenie Arnulpha przyzwolili / a ino-
go na tego miejsce Gerberta meaktiego mnicha Philozofa / który był nau-
czycielem syna krolowskiego Roberta / poświęcili. Jednak Segninus Arcy-
biskup Senonški na ich wyrok P. Bogą sie wiecey bojąc niż krola / nie przy-
zwalał. y nie było złożony był Arnulphus: ale y do wiezienia stomotnie da-
ny / y trzy lata w Aureliey w ciemnicy był chorwany. W czym gdy sie Papiż
Jan dowiedział / Biskupom którzy Arnulpha złe sadzili / Alfes muezaka-
zał / a onemuż Segninowi kazał w Remis infy Synod wezwać / na którym
przy Leonie pośle Papielkim / Arnulphus na swoje Arcybiskupstwo przy-
wrocony / a Gerbertus wyrzucony został. Na co y sam krol Hugo wpamię-
tawszy sie przyzwolił. Ten Gerbertus gniewając sie o swoje wyrzucenie / pi-
sał przeciw Papielowi / iako heretyk / wiele kłamstwa y bluźnierstwa / które
dzisiejszy heretycy gdzieś z ciemnych katow wyrwali / y rozdrukowali / pro-
żna sie pomoca cieścić / gdyż złość zawždy sobie iednaka / a gniew y hardość
y nienawiść dobrze mówić nie umie.

W Angliey Oswaldus Biskup Wigornenški / iako żywota był wielce
pobożnego / tak też y koniec miał słodkości y obiańczenia przedświwnego.
Dnia iednego z káplice swej wyszedł: pilnie w niebo patrzał y długo / z ro-
stosa iakas serdeczna. y spytano go na co patrzy: rzekł: Patrzą na to gdzie
ide / iutro sie to pokaze / następnie wieczne szczęście / na którym tu pracowal
nie zaydzie iutro słońce / a Pan mnie do niego wprowadzi. y wróciwszy sie do
káplice / zezwał bracia y prosił o ciało Pańskie y święty Oley. A noc y oncy
zapomniawszy o chorobie swej / siedl do kościoła / y iutrznią y inne służby Bo-
że odprawił. A rano chusta sie przepasawszy / w bogim nogi wymyl. Przy czym
wedle zwyczaju 15. Psalmow zmowił: rzekł: Chwała Ocy y Synowi:
na co w bodzy powstali / a on domawiając / y Duchowi s. w nogach wpał /
y ducha CHRISTVSOWI oddał. Ciało ciałem iego piękna gołębica y kolo-
ogniste widziáne bylo. Wielkie znaki krolowania iego z CHRISTVSEM.

Rok P. 993. Iana XV. 9. Ottona III. 10. Bazył: y Constán: 18.

Dalritus s. od Papięza Jana 15. między święte policzony y kano-
nizowany jest / y oltarz nad iego ciałem postawić / y święto święcić
dopuszczono. Wiele tego wieku świętych wspomina Petrus Da-
miani, które między święte kościoł policzył iako Romualdus / Amicus Ro-
mibonenški Biskup / Gvido Pompeyanški Biskup / Sirmanus Sirminški
y ini. Z gory Wesuvium niezwykle ognie wypadły tego roku / y wiele
miał

miast pogorzało. y w Rzymie sie już bry zapalit kościół s. Piotra / który lu-
dzie nabożni modlitwa wgasili / wołaiac na s. Piotra: Jesli kościół s. swego
nie obroniś: wiele ich od wiary s. odpadnie.

Glaber scriptor
huius temporis.

Rok P. 994. Iana XV. 10. Ottona III. 11. Bazy: y Const: 19.

Hugo krol Frątkow Papieża nieiało o onego Arnulpha z Remen-
skiej stolice złożonego / przepraszaiac / posły do niego wysła y pişe:
iz we wszystkim iego sadom powolnym być chce / y prosi go aby do
Galliey na uspokojenie Remenckiego kościoła sam przyiachał / obiecuiac mu
wszelką cześć y usługowanie. Co sama rzecz / iako będzie niżej / pokazał.

I.
Hugo krol powol-
ny Papieżowi.

Rok P. 995. Iana XV. 11. Ottona III. 12. Bazy: y Const: 20.

Moku tedy tego Papież / Leoná Opátá s. Bonifáciusza / wypia-
wił do Francyey / aby na Synodzie / który był w Remis / w rzecz
Arnulpha złożonego y poimánego wyszrzal / y onego gdy sie
nierwinnym nadyzie / na stolice iego przywrocil. Był na tym
Synodzie w Remis / podrzycony Arcybiskup Gerbertus / y rzecz
swoie sprawował: ale nie słusznego na Arnulpha o zdradę pokazać sie nie
mogło / y przysadzono mu miejsce iego. Krol Hugo temu sie nie sprzeciwił /
ale go z więzienia puścić rozkazał y na on Synod stawić. gdzie ze czcía wiel-
ką przywrocony jest / a Gerbertus z ubiorow Biskupich zewleczony / pokute
czynił. Dziwuy sie tego Hugona krola ku Papieżowi wkládności y poslu-
szeństwu. choć mu o krolestwo sło / (bo narod Karola wielkiego zawždy mu
sie sprzeciwił:) choć iuz sam z innymi Biskupy inaczey uczynił: a iednak sam
sie zwycięzył / y wołał powagi swej naruszyć: a niżli oycu narozżbeniu sprze-
ciwienie iakie czynić.

I.
Leo Opát posłem
Papieskim.
Maso Annal: Franc:
lib: 3.

Powolność krola
Hugona.
Gerbertus poku-
tuje.

W Kassynie klasztorze s. Benedikta był Opát imieniem Mánso / który
bawić sie swiátem y dworem y slugami drogo odzianemi / y rozkoszami nie
wstydzil. S. Tylus / który lat 15. w onym klasztorze Vallis lucis przemieszkał
opowiedzial był przed swem pomie Boska na onego Opátá / ktora przedko
przyspiałá. Alberikus Marforum Biskup / spuszczył senowi swemu nie-
rzadnie wrozonemu Biskupstwu: chciał klasztor on Kassynencki opáno-
wać / y nápiął na onego Opátá Máná zle ludzie pieniedzy kupione / aby
mu oczy wylupili / y do niego ie przynieśli. Co oni / chytro wywarowşy Mán-
sá do Kapuey / uczynili / y poimánemu oczy wylupili / y w chustkę ie wwineli.
A p. Bog y onego Alberika strąśliwie strzał. Bo tej godziny ktorey Mán-
sowi oczy kupiono / nagle zdechl. Takie sa Boskie sprawiedliwości / zwlaştżá
nád temi / którzy drugich do cnót s. prowadzić máia.

2.
Mánso rly Opát
w Kassynie.
Ostiensis lib 2.
cap: 16.
Alberikus męzo-
bojca.

Obásli pokaráni.

Rok P. 996. Grzegorza V. 1. Ottona III. 13. Bazy: y Const: 21.

An Papież 15. z ciála wyszedł. Siedział lat 10. Otto Cesarz często
prosił / aby do Rzymu przyiachał / a Krescenciusza tyránna / kto-
ry Rzym y Papieża wciśkal / y zamek Angeli w mocy swej miał. w-
krocił y pokarał. Uczynił to ochotnie / z wyrstiem sie do Rzymu
puszczwşy / w Ráwennie odpoczywał. Gdzie trąfivşy ná śmierć
Biskupa miastá onego: Gerberta z Remis wyrzuconego / ná Biskupstwo
Ráwenny postawił. który iuz był wprzejma pokute przyiał / y to co przeciw
Papieżom czynił / nápirowował. Przyiał go Papież ná to Biskupstwo / a o-
nemu Arnulphowi ná Remenckie pallus postal. Mieszkaiac w Rá-
wennie Cesarz / gdy Klásencki klasztor Opátá nie miał / a mniş s. Romual-
da prągneli: który dwánaście mil od Ráwenny ná puszczy mieszkál: Cesarz
rozumieiac iz ná posły iego dbać nie będzie / sam do niego iachał / y po zachó-

I.
Śmierć Iana 15.
Papieża.
Otto do Rzymu
na Krescenciusza.

Otto 3. Cesarz w
celli S. Romual-
da na noc.

Rodulphus Glaber
lib: 1. cap: 4.

2.

21. Iunij.

Bruno siostrze-
niec Cesarzki na
Papiesstwo.
Jan Placencij
Biskup.

Creskonius poi-
miany.

Leo Ostien. Chron.
Cassin: lib: 2. ca: 18.

3.

Grzegorz 5.
Jan skarany.

In actis S. Nili.

Nilus do Rzymu o
Iana prosi.

4.

Tyburtyni obla-
żeni.

Matholinus Wo-
iewoda.

Romualdus poie-
dnal Tyburtyny.

In vita eius.

Thamna Woiewo-
da mnichem.

Ottonowi poku-
ta od S. Romual-
da.

Otto Cesarz mni-
chem być obie-
cując.

21. Iunij.

Ruski Apostoł Bo-
nifacius.

Ruski mni-
ch krole-
wic Słowienjski.

5.

bzie słońca do celle iego przyszedł. przysiał go ochotnie Romualdus / y to-
żka mu swego do spania postąpił; ale sie kolderka iego / bo była bázro grus-
ba / pokryć niechciał. Názaiutrz wziął go z soba do Ráwenny / y pod klas-
twa Biskupow / klasztor on do swego rzadzenia Romualdus przypaść mu-
siał. Pátrz w iego żywocie.

Otto nim do Rzymu przyiachał / ná Papiesstwo dał powinnego sie-
strzeńcá ábo synowcá swego Brunoná / ktoremu sie Kreskonius sprzeciwił /
y Brunoná złożywszy / Janá Placencij Biskupá mocą wtracił. O co sie
bárziej Otto rozgniewał / y do Rzymu spieszniej sie pokwapił. Kreskonius
zámknął sie ná mocnym zamku S. Angeli / ktorego Cesarz dobywać kazał.
Bronił sie mocno / á iednák poimany jest / y z muirow go żołnierze zepchneli /
y wloczác go po Rzymie / ná wysokiej subienicy obiesili. Aż ini pisa / iż z
oney niedobytey twierdze / chytró obietnicami wymabiony był / ktorych mu
nie dochowano. Pogrzeb iego y dziś wklázuia w kościele s. Pánkracyusza.

Zwał sie on Jan Papieżem 16. á Bruno powinný Cesarzki Grzego-
rzem 5. y przez czas niektóry rozervanie dwiema Papieżmi trwało. Aż Rzy-
mianie / o czym mało wiedział Otto / ná Janá sie wzburzyli / y porwaroysy go
á z ubiorow Papieskich zewlekysy / po Rzymie wloczyli / y oczymu wysłupi-
wysy / y lezysy nos wrznowysy / do wiezienia wrzucili. Pisa w dziejach s. Ni-
lá: iż ten Jan był z Kalábriey z Rossanu ziemek tego s. Nila / zwány Philá-
gátus / możny y v swiátá swietny / y cści wielkich prágnaey. Opominal go
Nilus aby swiát opuscił / á do lepszego żywota przywieść sie dał: ale nie po-
mógł nic twárdości iego. y gdy o nim wstyszał / iż w Rzymie wieźniem był /
szedł do Rzymu / y był od Ottoná y Papieżá bázro wzczczon / y prosił aby mu
onego wieźniá darowali / chcąc z nim żywot mniski prowadzić. Oni to chcie-
li uczynić / iedno zeby w Rzymie sam Nilus zostal / y klasztor ktory ná swe
miejskanie wziął. Lecz on niechciał. A tym czasem Janá onego / iáko sie
rzekło / ták pokarano. Co gdy wstyszał Nilus / prosić on iuszániechál: á sam
máiac lat wieccy niż 90. do celle swey ná puszcza v Káiety poszedł / nie do bze
Papieżowi prorokuiac / iż miłosierdzia nád onym Janem zapommal.

Gdy sie Rzym w spokoju Otto / od Grzegorza piatego támsze koronowa-
ny był / á chcąc Papieżowi spokojny Rzym zostawić: pytał sie o Kreskonius-
sowych zyczliwych. y nálaźł między inemi Tyburtyni niedálekó od Rzymu.
ktore chcąc pokarać: oblegl miásto Tybur / do ktorego przypuszczoney nie był
y owsem zabili mu inż byli wielkiego tego Woiewode Matholiná. W tym
s. Romualdus z Ráwenny do Cesarzá przybył / y dla złych nieposlušnych
mnichow wrząd złożył / y laste przed nim y Biskupem Ráwenskim porzucił.
A pátrząc ná one wojny y ludzka niebezpieczność / poiednal Cesarzá z Ty-
burtyńcami / ták / aby kwoli Cesarzowi Tyburtyni część swoich muirow obáli-
li: á onego ktory Matholiná zabił / do iego mátki zwiázanego posłali. Tam
też Thamná Niemcá / ktory Krescenciufowi od Cesarzá przysięgał / á słowa
nie dotrzymał / do mniskiego żywota ná pokucie námowił. y o toż Cesarzowi
táktze zá pokucie do Gárganu s. Michála iástinie / pieśń iść kazał. Co on p-
tym uczynił. á tym czasem w Ráwennie wielkie trudzenia ciáśá y pokuty
Otto Cesarz czynił / y nákoniec obiecał Romualdowi / iż spuścivysy Cesar-
stwo / mnichem iego zostać wola miał. Pátrz w żywocie s. Romualda y o
Bonifaciusie Apostole Ruskim / y o krolewicu Słowienjskim Bisklávie
nie / ktory też był uczniem iego. 16.

Grzegorz Papież máiac pokoy ná posilenie rzadow kościelnych / Syn-
nod w Rzymie uczynił. Ná tym Synodzie / gdy Mogunccki Biskup ná s.
Adáłbertá ábo Woyciechá žalował sis / iż ná swym Biskupstwie nie siedzi-
kazano s. Woyciechowi z klasztoru ná Biskupstwo sie do Prági wrocić.

On tyle

On tylo to sobie wprosił: iesli iako pierwey nieposlušne owce mieć będzie: aby mu wolno było isc między Poganym / a Ewangelia do nich y CHRISTVSA wnosic. Na co Papież przyzwolit / y dal mu błogosławienstwo.

Ten Papież Grzegorz piaty / postawił Elektory na wybieranie Cesarza Rzymskiego / pán y niektóre Niemieckie duchowne y świeckie / y krola Czeskiego. y dal im te moc z ramięnia Apostolskiego y przywilej / na takie wybieranie; aby pierwey krola wybrali / ktoreby od Papieża koronowani / po koronacy Cesarzem Rzymskim y Augustem zwany był. Bo iako mogli Papieżowie od Grekow oddać Cesarstwo Rzymskie / a dąć ie onemu pierwowsemu Karolusowi wielkiemu: tak y to mogli. O co ten trzeci Otto / potomstwa nie mając / prosił: a Papież bedaciego powinny dla swoich Niemcow rad to uczynił. O czym świadectwa sa wielkie y dowodne / y Kárdynał Belármínus osobne o tym pisanie wielkimi dowody prawdy wydał. Tamcie odsyłam czytelniku / bo sa nie wielkie książki / y tu y nášego pisárza / nie mnieysze sa o tym vmocnienia prawdy tej. Znáia to wielcy Cesarze w swoich przywileciach / iz moc od s. Kościoła Rzymskiego / to jest od P. Boga y Piotra s. bora / y za to chce być wdzięczni / sa y zowia sie S. R. Ecclesiae aduocati & fidei Catholicae & eiusdem Ecclesiae principui defensores.] To jest / opiekunowie s. Kościoła Rzymskiego / y wiary Kátholickiey / y tegoż Kościoła osobliwi obrońcy. Jednáť zostawili sobie Papieze moc odmowienia y odzucenia od dostojności tej / iesli by Elektorowie tego niegodnego / głupiego / abo heretyka wybrali. A iesli krola na Cesarstwo wybranego za przyczyna odzucic mogli: daleko wiecey same Elektory. O tym historyk onego wieku Glaber Rodulphus tak napisał do Oddona Opata. [To bylo / prawi / słusno y przystoyno / y do obrony pokoju wyrok jest wyborny: aby żaden Pan z śmiałości swey / dostojności Cesarstwa Rzymskiego swápliwie nie pragnął / ani sie Cesarzem zwał y być im nie mógł: ażby go Papież stolice Rzymskiej / za dobre mi tego obyczajami iako Rzeczyp: pożytecznego wybrał / y temu te Cesarsta dostojność zlecił.] W tym jest watpliwosc / iesli tenże Grzegorz piaty siedmi Elektorow wstawił: gdyż przez dlugi czas potym na obieranie Cesarza / rosysey sie Pánowie Niemieccy duchowni y świeccy ná Szym zjezdžali / a siedmi Elektorow nie bylo. Dopiero przy Ottonie trzecim Cesarzu / Marcin Polak wzmiánka o nich czyni. Nie izby za Ottona od Grzegorza piatego Papieża postawieni byli: ale iz potym / powiada / postawieni sa trzy Biskupi / Mogunccki / Trewerski y Kolonski / a czterzey świeckich / Marchio Brandeburski / Palatinus Rheni / y Sáskie Książce / y krol Czeski. Co y s. Thomasz dal znát. Ale kiedy y od kogo / dopytać sie nie możemy.

S. Woyciech mu-
tial ná swoje Bi-
skupstwo.

6.

Flektorowie w
Niemcech posta-
wieni.

7.

Albertus Roman:
Imperat.

Extrauag. Innoc:
de electione C.
ventura.

Cesars bez Papie-
skiego serwolenia
być nie może.

Greg: 7. lib: 4. ep: 3.
Et Papa Innocen-
tius 3. ep: 7. 29. 10.

Elektory kto mi-
nowal niewiedza.

De reg: Principum
lib: 3. ca: 19.

Rok Páński 997. Grzegorza V. 2.

Ottona III. 14. Bazyliuśa y Constant: 22.

Woyciech s. ábro Adalbertus Práski Biskup / tego roku w Pru-
siech od poganstwa zabity mecenista odnioś koronę dnia 23.
Zwietnia. O czym serzey czytay w tego żywocie. To sie tu
przydát / iz w Rzymie / mnisy klasztoru s. Bonifacyusa / ob-
iawienie mieli od Duchá s. o mecenistwie s. Woyciecha /
Tylus Opaty Jan Opát y jeden káplan. Ktory gdy Msa miały prześwieta
ofiarę czynił / Duch s. rzekł mu do uchá: aby s. Woyciecha mecenistka mo-
dlitwy ná pomoc strapionemu światu wzywál. Wsłuchal Boskiego wpo-
mnienia / y między święte mecenistki Woyciecha kładac / prosił aby ona za-
bita ofiara wstawiała sie za błedy náše przed miłosierdziem Boskim: A Pe-

rus Dami-

1.

Cartuicius Epif: in
vita Stephani Reg:
Vng. Et Lambertus
in Chron: apud
Surium 23. Aprilis.

O S. Woyciechu
w Rzymie obia-
wienie.

In vita Romual.

Bonifacius za S.
Woyciechem na
męczeństwo.

2.

Męczennik me-
cennikarodsi.
Słowiańskie naro-
dy do wiary s.

3.

Geisowá śmierć.
Cartuicius in vita
S. Steph: Surius 20.
Augusti. w Polskim
21. Augusti.
Stephan po oycu
Geisie Chrześci-
anin.

1.

Książstwo kro-
lá Francyey.
Leo Pap: 9. ep: ad
Henricum patrem
Roberti.

Pet: Damiani epist:
ad Desiderium.

Helgaldus Mona-
chus in vita Abbo-
nis.

Pokutá krolowska

Burgundy-

Glaber lib: 2. cap: 8.

2.

Veremundus Sará-
ceny poraził.

Hist: Hisp.

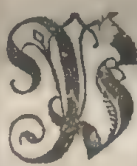
Almánsor sam się
vmorzył.

trus Damiani piśe / iż s. Woyciechá męczeństwem zápalony Bonifacius /
krwia powinny Cesarzá Ottoná bedac / w Rzymie w żywocie doskonałym
mniskim wielce chwalebny: w one kráie pulnocne Pogány nawracác / y ko-
rony także męczeńskiej dostawać vmyslił. Na co gdy od Papieża błogo-
sławieństwo y poświęcenie Arcybiskupie wziął: droge one pieśo y bosó od-
prawował / posty sie ciężkimi trudzac / chlebem tylo á wodá / á drugdy iábl-
kami y ziólkami żył / á mniskie y kóścielne godziny w paciérzách odprawo-
wał. A gdy iuż w zimne kráie záseď / kóniá wzywał / y bosó ná nim siedzac
cemu / do strzemion nogi mu przymarzály / áz ie ciepła woda ogrzewać mu-
siáno. A miedzy Pogány przyśeď / ták sie śmieie z nimi obchodzil / iá-
ko męczeństwá sámego prágnać: oni to baczac / zabíiác go niechcieli / mo-
wiac: Gdy Woyciech zabity był / śmierć iego / po ktorey cudá czynił / wieś-
nam škoda uczyniá. Bo wiele Słowiańskich narodow do wiary Chrze-
ściáńskiej po zepścin iego przystáło. Tegoż sie y po tym Bonifaciusie boum /
y dla tego zabíiác go nie chcemy. Jáko potym od Rusi zabity iest / powie-
Już były Ruskie narody wiára s. oświecone: ále woynami / ledwie co pa-
miatki miedzy nimi o Chrystusie zostawáło / áz ten s. Bonifacius sercá ich
kazaniem swoim / odnowił / y do wiary s. ożywil. To Dámiannus.

Tegoż też roku Geisá pierwsze ksiáze Chrześciáńskie w Wegrow / wie-
ku tego dokonał. Nástąpił ná páństwo syn iego Stephan / ktory iáká tru-
dnóść y woynę miał z poddánymi swymi o wiare Chrześciáńską / pátrząc
iego żywocie.

Rok Pański 998. Grzegorz V. 3.

Ottoná III. 15. Bazyliusa y Constant: 23.

O śmierci Hugoná we Francyey / ná krolestwo wstąpił syn iego
Robertus / ktory zá żonę wziął Berte krwia powinna swoje
z tym dozwoleńiem y rozgrześeniem Biskupow pochlebnych kro-
lestwa swego. Ktore Papież Grzegorz piaty o to karat / iż do

Rzymu ná branie pokuty przychodzić musieli. y potym ono ma-
żeństwo krolowi gánili y onym sie bzydzili. A gdy nie wporne mu wpo-
nania nie pomagály: p. Bog go cudem potepił. Bo ona żoná iego Berte

spodzierwając sie syná / wrodziła monstrum / to iest dziećie z syia y z głowa-
gesta. Co gdy się wstawiło: dwor wšytek y studzy odbiegáli krolá Robertá /
y te naczynia ná ktorych iadł palili: bzydzac sie iego onym książkow-
stwem. Nákoniec / Abbo Opét Gloryáceński mąż święty / do tego namo-
wa swoia przywiódł krolá / iż one żonę wyrzucił / y słuszną pokutę iákó do-
wiód czynił / y potym wstawił iná żonę Konstancya córke Comesá Areláteri-
skiego / w dobrym y pobożnym żywocie dokonał. Miał niepotoie y woynę
z Burgundiony / ktorzy go zá pará mieć niechcieli: ále gdy móca zwoiować
ich nie mogli / sami sie wpámietáli y posłuszeństwo oddáli.

W Hispánii do tego áz roku / Arabowie ábo Sarázeni / widzac wo-
ny domowe Chrześcian / bázno sie zmocnili. Krolestwo Legionńskie opáno-
wali / y w Gállecyej Kompostelle miásto obdłiwšy / ledwie kóściół s. Jáku-
bá zostawili. Aż o tym czasie Veremundus krol máły poczet Chrześcian
zebrawšy / w Bogu wšytkie nádzieie záśádzivšy: niezliczone woysko Almán-
zorá krolá Arabow poraził y stárt ták iż piechoty iego poległo 70. á iezdnych
40. tysięcy. Almánzor porażka ona zasnucony / głodem sie vmorzył / nie-
chcac po tákiej zgubie żyć. Sławne bázno zwycięstwo nád ine wšytkie ná-
temi Mahometany. Veremundus też / pełny dobrych uczynków / przysięgł

roku

roku żywot ten skończył. Nastąpił syn jego pięcioletny Adelphonsus piąty
tego imienia.

Najdnie sie tego wieku w historyach Hispańskich dźwiny przykład / i
to nabożeństwo ku Panu Bogu y modlitwa na wojnie wygrawa. Na ie-
dnej bitwie z Araby y Gormacium miasteczka / Garsyas Fernandes Comes
Kastelle / żołnierza miał nabożnego Fernandá Antoliná / który konia y wło-
cznia y dzwii kościelnych postawiwszy / sam Nfey słuchać siedł / y wedle
zwozaiu swego / nie wyszedł ażby sie kilas ofiar s. skończyło. Towarzysze mu
przymawiali / iakoby z boiaźni do kościoła sie skrył. W tym sie bitwa sto-
czyła / y widzieli Antoliná na przodku mocno nieprzyjaciela gromiacego / tak
iżie sam ieden płoszył y do wcięcia przyciskał. y za onym jego meštem /
zwycięstwo otrzymali Chrześciane / y przyczekali ie onemu żołnierzowi / a
zwłasczą gdy przed kościołem / konia y wlocznia jego zetrwawiona nalezli.
Był to Anyol w jego ofobie / gdy on P. Bogá o zwycięstwo prosił przy ofia-
rach świętych w kościele przebywał.

Otto Cesarz do Rzymu iadac / y Mutyny we wsi Amuli stanął / gdzie
przedziwny sad y sprawiedliwość odprawił. Żoná iego Cesarzowa Má-
tya Krolá Aragónow cortá / ná iednego Comesá vrodzivego oczy obrociła /
ktory gdy sie iey namowić do cudzołóstwa nie dopuścił: za wżgarde to so-
bie poczytał / do meżá go odniósł / iakoby sie o iey czystosc kusić miał.
Owierzył przedko niewieście zley Cesarz y onemu Comesowi glowe wciąć ka-
zał. Żoná Comesá / glowe meżá swego wziawszy / wielka śmiałościa / która
żałosc czyniła / do Cesarzá sie przedarła / w ten czas gdy sady odprawował. y
glowe meżá swego przed nim porzuciwszy: żalowała sie nań / y sprawiedli-
wości od niego który drugie sady / aby ia sam z siebie uczynił / prosiła. A
świadoma bedac / czystosci y niewinności meżá swego: podziela sie tego do-
wiesć / braniem w reke rospalonego żelazá. Przyzwolił ná ten wywod Ce-
sarz / a ona ogniste żelazo w rekách sciścała / iakoby kwiatki trzymala / y za-
dnego wpalenia nie odniósł. samo sie tylo serce Cesarzkie poparzyło. y wo-
lala ona niewiasta / aby sam z siebie mieczem Cesarzkim sprawiedliwość czy-
nił. A Otto sprawiedliwy / do grzechu sie przyznał / z karania sie nie wyma-
wiał / iedno odwołki y oney niewiasty prosił. A ona niechciala / y panow
wszystkich prosba do tego przywieść sie nie dala / aby Cesarzowi gardło da-
rowala. Aż nierychło / ná to zezwoliła / zeby ona żoná Cesarzka / z ktorey
nieczystosci ono meżoboystwo poszło / w ogniu spalona byla. A tak sie Ce-
sarz śmiercią y spalaniem żony przewinoney wykupił / y trzy zamki do tego
wzdowie oney darował.

Przyiachawszy do Rzymu Otto / wielce od Papieżá y Biskupow wcz-
czony był: ale od Rzymian / zwłasczą od Grzegorzá przemożnego / który
ná tyránstwo sie zbierał / máto nie poimány był. y ledwie sam z Rzymu v-
ciął. Woysko iego y żołnierze / Rzymianie w miescie zamkneli / iż wynisć
za nim nie mogli. ale gdy sie ná ine woysko zbierał / wstydzac sie Rzymianie
zdady swey / żołnierze iego wolnie puscili / a sami sie o iego laste y pokoy sta-
rali. A on im nie dufaiac / mścić sie nad nimi nigdziez nie omieszkal. wiel-
ka iednak potym pokute czynił / płakaniem y postami trudnemi: Bo drugdy
w tydzień tylo raz we Czwartek iadł / y ialmużnami y nocnemi modlitwami
Pana Bogá przeproszał.

Bazyliusz wschodny Cesarz Janá Malácená przeznacnego rodu y sta-
wy świętney / y mądrości wielkiey paná / poimac w Lacedemonie rozkazał /
o podeyrzanie nań o iakás zdráde. On sie s. Nikonowi zalecat (o którym
wzyszej byla wzmianka) y duchem prorockim powiedzial mu Nikon / iż go
P. Bog z potwarzy wyzwolic / y do lastki wietšey Cesarzkiej przywieść / a iż

M m m m m

sie z nim

Antoliná żołnie-
rski nabożeństwo.

Anyol w ofobie
Antoliná Nfey
puchającego.

Hist: Hisp.

3.

Godefridus Chro:
p. 17. cap: 26. in
Otton: 3.
Grancius in Saxo:
lib: 4. ca: 26.
Sprawiedliwość
przedziwna.
Niewiasta meżna
ná Cesarza.

Otto Cesarz ná
śmierć sie podaje.

Cesarzowa spalo-
na.

4.

Ditmarus lib: 4.
Otto s Rzymu
vciął.

Nád Rzymianysie
mścił.
Pokutę czyni.
Dit: vt supra.

5.

Maláccenus Gre-
czyn.
Europal.

Nikon s. po śmier-
ci malować się
kazal.

6.
Argirā roskośni-
cā.
Ad Blaucam Co-
mitissam.

Roskośny koniec
iaki.

sie z nim ięscze ogladać miał. Co gdy sie tak spełniło / w tę s. Nikon do Chry-
stusa poszedł. A Malacenus o swego sie proroka zafasowawszy / żalował
iż sie o widzeniu z nim obietnica nie wykonała / y na pocieche swoje malar-
rza przyzwawszy / twarz jego tak z pamięci opisuiac / malować go kazal. Ale
gdy malarz osoby nie widzac / potrafić w to nie mogł: Nikon s. wskazał sie
malarzowi / y malować sie kazal. A gdy sie do pedzlow y farb malarz poro-
wał: wyjrzał twarz one / na iaka patrzył na tablicy swej / a s. Nikon a daley
widzieć nie mogł / bo mu zniknal. Ozdobiwszy tedy twarz one / oddał
Malacenowi. y tak sie ziściło prorocstwo ono / iż go w malowaniu ogladał.

Tenże Cesarz Bazyliusz chcac sobie Wenety sprzyjać / dał kśiażęciu
ich za żone córke Argire siostrę Romaną ktory potym był Cesarzem. W tej
napisał Piotr Damiani, iż wielka była roskośnica / w Wenecyey z meżem
mieszkaiac / stroie y twarzy przybierania nietylko wydworne / ale y wymyślne
miała: prosta sie woda nie wmywała / iedno rosa zbierana: w pokarmach
zbytania roskośnica / złotemi widelkami do vst pokarmy kładac / pozerala
komora iey drogiemi olejkami y woniami sie rozmaitemi y perfumy tak na-
pełniała / iż zbytcom onym y hárdości końca nie było. P. Bog oney iey ro-
skośny y pychy skarać nie zaniechal. Poczeło ciało wшыtko na niey gnić / y ta-
ki smrod z siebie puszcilo / iż żaden wytrwac y znieść onego smrodu w iey ko-
morze / y sluga iey żaden vsługowac nie mogł. Jedną tylo dziewczę do niej
wchodzila / y to wnet vciekac dla sprośności y zarazy zápachu onego musia-
ła. y tak długo leżac / niedznie dokonala. Niechże samo nauczy kázdego cia-
ło / co iest ciało. Co ma vmárte / niech świadczy y żywe.] To Damianus.

Rok Páński 999. Silwestra II. 1.

Otona III. 16. Bazy: y Constant: 24.

1.
Grzegorz s. doko-
nal.
Hermanus.
Marianus.
Lambertus.
Gerbertus na Pa-
piestwo.
Wyśsey o nim.
Aimonius lib. 5.
cap: 45.
Silvester wtory
Pap: iaki.
Potwarzy nań.

Lib: 6.

Niewinność Sil-
westra.

2.
Gniezno Cesarz
nawiedza dla s.
Woyciecha.

M Otu tego Grzegorz piaty Papież na żywot lepszy poszedł
dnia Lutego. Siedział lat dwie / miesiące osm. Powinny
Cesarzom Niemcom / mlodo na te stolice posadzony. Po nim
Cesarz Otto trzeci wybrał Gerberta Káwenńskiego Biskupa na
stolice Papielską / onego / ktory był z Remenńskiego Biskupstwa
wygnany / y na Papieże wiele złego / z iadu o wyrzucenie z Remis / pisal. A
nie był tego miejsca godzien. Ale Cesarz podeyżrząc maiać Rzymian
strzegac sie ich / tego wtracił w którym sie też dla iego wielkich pochlebstw
nauczył. Bo był wczony y vmiat sie do przyiaźni wielkich panow ryma-
niać. Názwał sie Silwestrem wtorym. Tę tego Benno nieiały Kárdy-
nal wielkie potwarzy y falszywe básni napisał: iakoby czarnoksiężnikiem
był / y za czartowskiim staraniem / ktoremu dusze był oddał / na Papiestwo
wstąpił / y od czarta tak iako sie z nim zmowił / w Jeruzaleń w kościele s.
Krzyża zadawiony miał być. Co był fałsz wielki / bo żaden przed Bennonem
historyk tego o Silwestrze nie pisal. y owšem wczciwie go wspomina Dic-
marus / y zaleca go / iż wielka miał w Astronomii naukę / y w Magdebur-
gu Godzinnik vczynił. Niewinność ię z strony tej potwarzy o czarnoksię-
stwo / wkaże grob iego y napis wczciwy y Papieży godny na Lateranie
ktory Sergius Papież / iego następnik postawił / y inni historykowie wielki
onego / Glaber / Helgaldus / Lambertus / Marianus Skotus / między go
Papieże po Grzegorzu piatym licza. Taka to plotka / iako y ona o Janie
niewieście.

O przyiażaniu Otona Cesarza do Gniezna / do ciála s. Woyciecha
meczennika / wspomina Ditmarus / y to iakoby Cesarz Gnieznu Arcybisku-
pa dostojność dal / y iako go Bolesław kśiaże vczcił y wdarował. O czym
sie też

sie też przysłego roku wspomni. Nie Cesarzki to był urząd / Arcybiskupia do-
stojność dawać / musiał przy nim być poseł Papiestki / który to mógł uczynić.
A też sie z listu Papięza Grzegorza siódmego pokazuje: iż Polska Arcyb-
skupa nie miała / aż do roku Pańskiego 1074. O co sieten Grzegorz siód-
my frąsue / iż Biskupi serokie bårzo biskupstwa mając / dosyć im czynić nie
moga: a iż bez Arcybiskupa w rzadzie swoim nie stoia.

Za czasow tego trzeciego Ottona Cesarza / gdy w Rzymu żołnierze wo-
dza Hermana taki klastoru s. Pawła psowali / a wprosić sie mnichom / aby
oney skody nie czynili / nie dali: czterzey pierwszy gromem zabić sa / a drugy
ledwie od śmierci vciekli.

On Benedykt piaty Papięz / który na wy-
gnaniu w Amburgu umarł / tego roku do Rzymu przeniesiony iest. Przed
śmiercią prorokował / iż po ki nie będzie przeniesion do domu / ona ziemia
pokoiu mieć nie miała. y tak było. Bo Slowacy / ktorzy byli wiare przyieli /
hårdością Theodoryka Ksiażęcia poiatrzeni / Brandeburski y Hamburski
kościół zwoiowali / y kleryki pobili. Czechowie także Cyceński kościół spu-
stosyli.

Ná Carogrodzka stolice po Syfyniusie wstąpił Sergius
Opác / ze krwi Phocyusa odszczepieństwa Greckiego przodka. który dwa-
dziesiąt lat na oney stolicy bedac / a powinnego swego grzechow y odscze-
pieństwa násladuiac: skode wielka kościelney zgodzie uczynił. Wydal list
ná Laciński sprosny / ale nie z swej glowy: Bo sie pokazuje / iż tenże iest /
ktory Phocius pisał.

Rok Pański 1000. Silwestra II. 2.

Ottona III. 17. Bazył: y Constánt: 25.

Wzyskliśmy do tysiąca lat / patrząc ná to co sie przez te lata z ko-
ściolem Bozym działo. y widzieliśmy / iż to tysiąc lat / wedle pi-
smá / iáko dzień ieden v Pána Boga / iáko dzień wczoráyszy ktory
minął. O iáko takich dni ná wieczność sie ogladaiac / wiele iest
v Pána Boga. Patrzyliśmy też / iáko iedne dni były iásne / a drugie ciemne /
w ktorých słońce widzieć sie nie mogło: to iest / iż raz Kościół Bozy szczęśli-
we powodzenia miał / a drugde smutne. A iedná słońce z nim záwždy / choć
w ciemne dni: záwždy z nim Chrystus / choć sie z nim zle dzieie / nigdy go nie
opuszcza: iáko świetne dni tego / tak y ciemne dni tego. Jáko ciemne y nie-
pogodne dni nigdy nie sa bez słońca / tak kościół nigdy y w nieszczęściu bez
Chrystusa. Záwždy z nim iest / y on go zátrzymawa y rzadzi wedle słowa
swego aż do końca świata.

O tym czasie pise Glaber w Gallii v miasteczka zwanego Virrus, po-
wstał prosty oracz / imieniem Leutardus / y rozsiewać kácerstie náuki poczał /
czyniac sie prorokiem: dla tego / iż przez sen w polu sie przesypiaiac / uczul iż
weń roy pšczoł táimnym miejscem wchodził / y geba z wielkim trząskiem
wychodził. y miał nieiákie z tego kłócie. Zdáło mu sie / iż one pšczoły do nie-
go mowily / roztáziac aby ludzi náuczał / wiele niepodobnych rzeczy. Onym
náchnieniem ściśniony / do domu przyszedł / żonę w rzeczy z roztázania
Ewángeliey opuścił / y z nią sie rozwiódł. y wšedł do kościoła iáko by ná-
modlitwe / porwał krzyż y obraz Zbáwiciela y poduzgotal wšytko / iáko ha-
lony. Prostałom y wieśniakom swoim powiádał / iż mu to Bog záwił / aby
táć uczynił. y przywodził pismo y náuczał / aby dziesięcin nie dawano / y po-
trywáiac sie piękniemi słowy / niemáto ludzi zwodził. Co widzac Biskup
oney strony Lebuinus stary / przywáł go / y pytaiac go o iego náuce / gdy pi-
smá głupie y nieumiejetnie przywodził / poznał fałenstwo heretyckie / y lu-
dziom zbráde sátcánska odrył: ktorzy gdy go opuścili / y im pogárdzili / on

Lib: 2. Epi: 73.

W Polsce sero
kość Biskupstw.
škodliwa.

3.

Ditmarus.

Ná żołnierze ko-
ściółowi škody
czyniace.
Benedikta Papię-
za przeniesienie.
Slowacy.

4.

Phocyusa krew
saráżliwa w od-
szczepieństwie.

1.

Tysiąc lat dzień
ieden.

Pal: 73. & 138.

2.

Hist: lib: 2. cap:

11. 12.

Leutardus heretik
ciárta pełny.

Obrárobca Leu-
tardus.

Herefarcha sam
się zabił.

3.

Glaber idem qui
supra.

Wilardus heretyk
Grammatyk.

Virgilius y Hora-
tius wkazują się
Poezie.

Heretycy poka-
rani.

4.

Otto kości s. Woy-
ciecha do Rzymu.
In append: ad vita
Ottonis 3.

S. Woyciecha ko-
ściol w Rzymie.

Do Gniezna Otto
Cesarz.

S. Woyciech wsta-
pil s. Bartłomie-
jowi.

5.

Drogą pieśń Ce-
sarza do Gar-
ganu.

In vita Nili eius
discip.

S. Nila chłupki.
Nila Cesarz
nawiedza.

Nilus budować
klastoru y docho-
dów braci nie chce.

O co Cesarz
prosi.

sie w studni wtopił. y taki był koniec onego obrazoborce. Z czego się daie znać
iakięgo ducha miała ci którzy obraży kościelne psuia y wymiataia.

Tegoż wieku drugi sie także heretyk wkazal w Rawnie/ Wilgárdus
Grammatyk skolny. Gdy sie z poezey chlubil / y za wielkiego miał: wka-
zali mu sie w nocy dyabli dwá w osobie Wirgiliusa y Horacyusa: y dzieko-
wali mu / iż w księgach sieich kocha / obiecuiać mu wielką za to sławę y szcze-
ście. Czym zwiędziony poczał nauczać / iż pisania Poetow do wiary przy-
mowane być mają / y inne nauki przeciw wierze s. wnośil. Piotr Biskup
Rawniński przekonał go y potępił. Niemáło iuz był ludzi do siebie we Wło-
szech pociągnął. Ale wsfysey mieczem y ogniem pogubieni sa. Z Sardiniey
też niektorzy do Hiszpaniey sie przenioszy / lud zwozdzili / ale od Kacholikow
wykorzeni sa.

Otto Cesarz wracając sie z Polski / od grobu s. Woyciecha meczennika
tá / o ktorego cudach słyszał / rece z ciała iego wziął y do Rzymu zawiozł / y
kościol imieniem iego na wyspie w Tybrze zbudował / w którym kości one s.
ze czcía wielką złożył. O czym takie jest w żywocie iego pisanie: Wsfysław-
szy / prawi / Otto trzeci Cesarz o cudach s. Woyciecha / goraca miłością ku
onemu meczennikowi zapalony / z Senatem Rzymskim / y Biskupami / y
ksieźa / góry przeiáchał do ziemie Słowienkiej / chcąc dostać kości s. me-
czennika Woyciecha ábo Adálberta. y tam wziawszy rece iego / złotem ie y
drogiemi kámiennymi ozdobiwszy / kościol imieniem iego / między dwiema mo-
sty (w Rzymie) zbudował / y ozdobił / y wiele inych reliquií swiętych do o-
nego kościoła s. Woyciecha nazbierał. Między inymi był s. Abundius y
Abundancius meczennicy / ktore potym po iego śmierci / do s. Rzymu y Da-
mianá przeniesione sa / á wieku nášego do kościoła Societatis IESV z wiel-
ką pompą wprowadzone byty. A chcąc Otto do onego kościoła s. Woy-
ciecha wiecey ciát swiętych zebrać / do Beneventu záiachał / y tam ciało s.
Bartłomieja Apostoła wprosił / y do tegoż kościoła s. Woyciecha w Rzymie
z wielką czcía wprowadził. O czym sa świadectwa przywileiow Papie-
skich / y Synodu zá Alexándriá trzeciego. Zá wniesieniem ciała s. Bartło-
mieja do kościoła s. Woyciecha / utracił s. Woyciech imię swoje / wstepuiac
Apostołowi Chrystusowemu / iż sie on kościol zwać s. Bartłomieja poczał.

Otto Cesarz pełniac pokute / ktora mu był dał Romugldus / z Rzymu
pieśń siedł do s. Michála do góry Gárganu / y tam swe nabożeństwo odpra-
wivszy / wracał sie przez gospode s. Nila / to jest przez to miysce puste w po-
lu / na którym Nilus swoje zakonniki w chłupkach miał / bez żadnego bu-
dowania. y wyravszy on klastor y chłupki okolo kościoła postawione / rzekł:
Owo namiotki Izraéla na puszczy: Owo obywatelę krolestwa niebieskie-
go: Nie mieśkaia tu iedno iáko w gospodzie podroźni. Przyiał Cesarz á
czcía s. Nilus ze wsfytká bracia / kádzilnice w reku máiac. y iawszy sie zá rece
weszli do kościoła: gdzie modlitwe odprawivszy / mówił do niego Cesarz:
Pan náš IESVS CHRISTVS gdy sam z Apostoly przemiesztował / rozkazał
im áby nie mieli kálety y kosturów / ani dwu sukien. Ale gdy cierpieć miał / rzekł
im: Kto ma mieśkę niech weźmie y kálete. Tys sie zstárzal / poroźsieś do nie-
bá / á ci weźniowie twoi / nie máiac budowania y klastoru / y dochodów / ro-
zbieża sie. Dam im klastor y dochody ná żywność / tam gdzieś sie w podobá.
A on rzekł: Jesli sa prawi mnisy y bracia moi / strzedz beda Chrystusowego
rozkazania / ktory iáko sie przy mnie o nie stáral / ták y po mnie stárac sie wie-
cey będzie / o te którzy wśaia miłosierdziu iego. y rzekł mu Cesarz: Proś mie
wždy o co chceś / wsfytkoć dam z weselem. A on reke ná pierśi Cesarzkie po-
łożyvwszy / powiedział: Nie prośe nic inego / iedno o zbáwienie dusze twoiey.
Chocies Cesarzem / iednak vmrzysz / y liczba P. Bogu oddawac musisz z tego

coś czynił złe albo dobre. Co słysząc Cesarz / zżami się żalewał / y kładąc swoje korony w ręce s. Włada / błogosławieństwa od niego prosił: y otrzymawszy je / poiachał. Niechciał ten Wład aby bracia jego zakonni / budowane domy mieli / nieśkając w chałupkach przenosili się z miejsc na miejsce wedle potrzeby: rozumiał iż tak łacniej je od świeckich y ziemskich myśli odciągać mogli.

Stephan Książę Węgierskie roku czwartego panowania swego Asyryka Biskupa do Rzymu wyprawił / y koronę królewską od niego otrzymał / y dostojność Arcybiskupa Strygońskiego Biskupstwu wyprawił. Tegoż czasu Miecysław albo Miesko Książę Polskie także do Rzymu do Papieża po koronę królewską posłał. y już mu ją był nągotował Papież / bardo kosztowna y piękna: ale / iako pisał ten Cartuicius / od Anioła wspomniany / gdy Węgierski posel przyiachał / Stephanowi ją posłał. Tym obrazem pisarze dzieiom Polskich / powiadają / iż Książęciu Polskiemu Otto Cesarz / będąc w s. Woyciecha / koronę dał / y sam go koronował. Ale iako to nie zezwalam (mowi nasz Baronius) Bo iey potem od Papieża prosili / gdy się temu Henryk Cesarz / który po Ottonie nastąpił / spzeciwił / aby Polakom koronę królewską daną nie była. O czym napisał nieomylny świadek Petrus Damiani Kardyнал żywot s. Romualda wypisując / y tak te powieści przekłada:

Mieścili w Polsce dwa mnisy s. Romualda / Jan y Benedyktus / iako pustelnicy czci godni. Tych używał Bysławus (to jest Bolesław) Książę Słowaków / aby nabrawszy darow drogich y złotych / do Rzymu sili / y koronę mu dostojności królewskiej wprosił. Oni się z tego wymowili / mówiąc: My duchownego stanu będąc / odprawować tych świeckich spraw nie możemy. y wrócili się do komorek swoich. Zaczynamy rozumieć niektórzy / iż ono złoto które do Rzymu nieść mieli / do swoich komorek zanieśli. Właściwie złodzieje y rozbójnicy y pozabijali je / y nie przy nich / złota onego / którego nie było / szukać. A chcąc złość swoją pokryć: zapalali one komorki / aby ugnięmano iż ogniem przygodnym oni zakonni ludzie poginęli / ale nie mogli: Bo od drzewa onego / iako od trzemienników twárdych / ogień wstępował / y musieli wcietać y po lasach się kryć. Lecz ich król szukać kazał / y naleził ich. Okorował je w grobu onych świętych / patrząc co z nimi czynić kazał / albo żeby tam w onych okorach pomarli / albo miłosierdzie w ss. mecenizkom wprosił. y wprosił. Bo przywiedzeni do ich grobu / okorowy wszyscy moca Boska na nich się potargali. Poty Damianus. A z tego się dać znać / iż się to nie działo za Miecysława albo Mieska / iako Cartuicius pisał / ale za Bolesława albo Bysława. y nie za Ottona trzeciego / ale za Henryka Cesarza / który Bolesławowi do otrzymania korony u Papieża przeszkadzał / y na postyiego straż miał. y dla tego mnicha jednego poimał / przydaje Damianus / który od onych mecenizkow do Rzymu posłany był dla duchownych niecierkich potrzeb. Którego Anioł z więzienia wybawił / oznajmując mu / iż oni którzy go wysłali / mecenizka koronę odnieśli. To pisał Damianus / Polskie rzeczy tylo z przypadku wspominać: y pokazuje się / iż Bolesław nie od Cesarza / ale od Papieża koronę miał / skoro o nie prosił. A iż one zgotowane dla polskiego króla koronę / Stephanowi Węgierskiemu dali Papieżowie / uczynili to dla tego / iż Stephan królestwo swoje s. Piotrowi darował. Co się pokazuje z listu Grzegorza siódmego do Salomona króla Węgierskiego / pisanego roku pańskiego 1073. w którym powiada: iż Henryk Cesarz Węgry zwoiowałszy / nie śmiał ich królestwa sobie brać / ale wlocznia y koronę do s. Piotra posłał / znając iż ono królestwo do s. Piotra należało. y gani Salomona / iż od Niemców iakoby od dobrodzieiwo ono królestwo miał / wspominać aby o nie nie król Niemieckiego / ale stolice Apostolskiej

Ammmmm - iij

prosił.

6.
Stephan Węgierski o koronę prosił.
Cartuicius in vita
Steph: Reg: apud
Sur: Tom: 4. 20.
Augusti.

Miecysław Papieża o koronę prosił.
Otto nie dał Polakom korony ale sam Papież.

7.
Romuald i mnisy w Polsce.

Jan y Benedykt mnisy w Polsce zabici y inni przy nich Polacy.
Oni to Quinque fratres Poloni y Kasimierz w wielkiej Polsce.

8.
Bolesław prosił Papieża o koronę.
Henryk Cesarz przeszkadzał.

Węgrom dla czego koronę dał Papież.
Greg: 7. lib: 2. 13.

Węgierskie królestwo dane Papieżowi.

Glaber lib: 1. ca: 5.

9.
Opátzność Ba-
/ka nad Rzym/kim
kościółem.

Psal: 106.

prosil. Toż y Glaber świadczy: iż Wegrowie zosiawszy Chrześciany / po-
tálich drapieżtwách / ktorými cudze wydzieráli / Chrystusowi swoje wła-
sne dali.

Dziwuymyś sie opátzności Bostiey nad s. Kościołem Apostolskim
Rzymskim. Już miał iakoby wpásć ten kościół / z onemi złośliwemi / niewo-
stydliwemi rozboynikami / ktorzy te stolice moca targáli / y one na nicy sie
dzac bzydka czynili / iako sie wyżsley powiedziało. Zaczym y Cesarze pános-
wác nad nim śmieli / y była iako niewolnicá zdeptána. A teraz pátrzy iaka od-
miána: pátrzy iako sie iey krolowie klániaia y o korony prośa / Polski y We-
gierski / dary iey niosac / y posłuszeństwo / y same krolestwa swoje oddaiać.
Kto mądry iest / á zrozumie miłosierdzia Pánstie? Gdy Cesarze wybieranie
Papieżow sobie przypisuią / Ksiażetá o krolestwo ich prośa / á o Cesarze nie
dbaia. Twoje to dziwy y dobrodzieystwa *CHRISTE IEZU* Krolu nad
krolmi / ktorému z Oycem y z Duchem świętym Bogu iednemu / cześć
y chwałá / y miłki pokłon od wśystkiego stworzenia / na
wieki wiekow. AMEN.

Koniec dziesiąci Tomow *BARONIVSZA* Kárdynała.
Cześć nawyższemu Bogu w Troycy iedynemu. Amen.
Modlitwa przeczystey mátki Bożey / y Świę-
tych Bożych zá námi. Amen.

S V M M O W A N I E Wieku Dziesiątego.

To iest przeszłych stá lat od roku Pánskiego 900.
aż do roku Pánskiego 1000.

Papieże y nawyższy Biskupi.

HEODORVS wtory / syn Phocyrusa / Rzymianin. siedział dni 20. Dołonał
roku Pánskiego 901.
IAN dziewiaty / z Tyburu syn Rumpolda / mnich dyákon. siedział lat cztery. Do-
łonał roku Pánskiego 904.
BENEDICTVS czwarty / syn Mámella / Rzymianin. siedział lat trzy. Dołonał roku
Pánskiego 907.
LEO piąty / z Ardenty. siedział dni 40.
CHRISTOPHORVS syn Leona / Rzymianin. siedział siedm miesięcy.
SERGIVS trzeci / syn Benedykta / Rzymianin. siedział lat trzy. Dołonał roku p. 910.
ANASTASIVS syn Lucyana / Rzymianin. siedział lat dwie. Dołonał roku p. 912.
LANDO Sábistycz / syn Tama. siedział miesiące cztery.
IAN dziesiąty / Rzymianin / syn Jana / z Biskupstwa Ráwenný przeniesiony. siedział lat 16.
Dołonał roku Pánskiego 928.
LEO szósty. siedział miesiące sześć.
STEPHAN osmy / Rzymianin / syn Thedemunda. siedział lat dwie / miesiące teden. Dołonał
roku Pánskiego 931.
IAN jedennasty / syn Sergiusa. siedział lat sześć. Dołonał roku p. 936.
LEO siódmy Rzymianin / syn Chrystophora. siedział lat trzy y miesiące sześć. Dołonał ro-
ku Pánskiego 939.
STEPHAN dziewiaty z Germaniey. siedział lat trzy / miesiące cztery. Dołonał roku p. 943.

MARINVS

Summowanie wieku dziesiątego.

1015.

MARINVS wtory / zwano go y Martinus. siedział lat trzy / miesiące sześć. Doznał roku p. 946.
 AGAPITVS wtory / Rzymianin. siedział lat dziesięć / miesiące 10. Doznał roku p. 955.
 IAN dwanaście / Rzymianin / zwany Oktavianus / syn Alberta Komesa. siedział lat dżiesięć. Doznał roku p. 964.
 BENEDICTVS piaty / Rzymianin. siedział kilas miesięcy. na wygnaniu zmarł.
 IAN trzynasty / Włameński Biskup. siedział lat siedm bez miesiąca. Doznał roku p. 972.
 DONVS abo Dominus, Rzymianin. siedział trzy miesiące.
 BENEDICTVS szesty / Rzymianin / syn Soldebranda. siedział rok y trzy miesiące. Doznał roku p. 974.
 BENEDICTVS siódmy / z potomstwa Alberikow / Rzymianin. siedział lat dżiesięć. Doznał roku p. 984.
 IAN czternasty / Biskup papieżski / Anclerz Ottona Cesarza. siedział nie cały rok. Doznał roku p. 985. głodem umorzony.
 IAN piętnasty / Rzymianin / z oycá Leoná. siedział lat tedenasć. Doznał roku p. 996.
 GRZEGORZ piaty / Niemiec / powinny krwá Ottona Cesarza. siedział lat dwie / miesiące osm. Doznał roku p. 999.
 SILVESTER wtory / Gerbertus zwany. siedział aż po roku 1000.
 Wiekten miał on nieszczesliwé / y ná to / s tak często papieżowie umieráli. Bo téz y obyśców świętych przodkow swoich wychyáli / poczwysy od Janá ofinego. A to dla tego náwiecy / s święcy pánowie / y Cesarze / moc y wolność wybierania papieżow / duchow nym bráli / á sami takie chcieli papież dawáli. Co cierpieć Kosciól musiał / aż do Leoná dżiewtego papieża puz lat pultorásť.

Doktorowie y Pisarze wieku tego.

ODO Abbas Cluniacen.	WINDICHINVS Corbeien: monachus.
ADO Vienenfis.	EVITPRANDVS Ticinen: historyk.
REGINO Prumien: Abbas.	RADBOBVS Episcopus Traiecten.
RADVLPHVS Flauiacen.	HERIGERVVS Lobien: Abbas.
RATERIVS Belga Episcopus Veronen.	SMARAGDVS Abbas. Fridegodus Diaconus.
post Leodien.	ABBO Floriacen: Abbas.

Zató te w náuk y w rozumy wysokie y madre písanie nie bázto płodne / znácznych y wielkich Doktorow áni Biskupow nie miały. Jednáć ci ktorzy sie wyliczyli / pismem swoim o Rákholickiey náuce wiáry s. dáli świádecztwo / s w niej odmiány żadney nie bylo / á stára náuka y prawda takó rzeká nieustáca plynála.

Nauka ich táz co y wiekow innych.

- Mszy s. y ofierze y o ceremoniach iey, ná ktore heretycy dżisieysy biia. Regino de Ecclesia: disciplina, lib: 1. cap: 8. Herigerus Abbas de Diuini officii.
- Usprawiedliwieniu, o wierze, y lásce y dobrych uczynkach. Radulphus lib: 16. cap: 3. in Leuit. Odnouienie práwi / ywotá poczwyna sie od wiáry / á dobremu sie obyczáymy rozmnaża y co dżieś vmocnia. Gilbertus Altercat: cap: 3. & 5.
- Prawdziwym cielem Páńskim w Sakramencie, y odmianie iestestwach chleba y winá, y o Ofierze y poklonieniu ciálu P. y o iedney osobie. Gilbertus Altercat: cap: 8. & 9. Po poświęceniu / práwi / iest prawdziwe ciáło / nie tylo wedle Sakramentu / ále wedle iestestwa. W máley części osoby chleba tak wiele masy takó w wielkiej. Táty Chrystus takó pod iedna osoba takó y pod dwiemá. Chleb sie obraca w iestestwo ciála / y wino w iestestwo kwié Páńskiey. y dosyć ludziom pod iedna osoba brác.
- Chrzcie y obrzadkach iego, y dzielnosciach, y potrzebie. Gilbertus Altercat: cap: 1. 3. 5. 7. Radulphus lib: 10. cap: 1. in Leuit. Smaragdus in Ioan: cap: 3. Regino de discip: Eccl.
- Pokucie y częściach iey. Radulphus lib: 3. cap: 3. 6. 7. in Leuit. Gilbertus Altercat: cap: 7. & 21. Regino lib: 1. de Eccl: discipl: cap: 272. Nie puszczać / práwi / do wywásta ciála Páńskiego / áby sie wyśpowiádal.
- Rozgrześzeniu y mocy kluczw kóścielnych. Radulphus lib: 12. cap: 1. in Leuit. Regino de Eccl: discipl. lib: 1. cap: 295.
- Bierzmowaniu y innych Sakramentach. Gilbertus Altercat: cap: 5. Mát iestestwo zowie Sakramentem. Regino de discipl: Eccles: lib: 1. cap: 15.
- Ziwierzchnosci Stolicy Apostolskiej. Smaragdus super Marc: cap: vlt. Regino in Chronico multk locis. Luitprandus lib: 3. cap: 14. & lib: 6. cap: 6. Zowie stolicę Rzymńská nawyszym y powszechnym Biskupstwem.

- O Wolney wole y dobrych uczynkach. Radulphus lib: 3. in Leuit. cap: 1. Gilbertus Altercat: cap: 5. Suidas na wielumieysc.
- O wzywaniu Swietych. Radulphus in prefatione. & lib: 1. cap: 4. in Leuit. Osiarę prawi/ samemu Bogu oddawana być ma. Bo iesli Swietych prosim/ nie o to prosim/ aby nam zbawienie dali/ ale by ie nam wprosil. Inaczey/ przeklęty ktory nadzieta swoje w ciłowietu pokłada. Poklon Boski ktory Latria zowie/ y osiara samemu Bogu oddawana być ma. Luitprandus lib: 5. cap: 13. Witichindus in Saxigestu, passim.
- O Czyściu y modlitwie za umarłe. Gilbertus Altercat: cap: 5. Luitprandus lib: 4. cap: 7. Regino lib: 1. cap: 190. de discipl: Eccles.

Concilia

Żadnych znaczących tego wieku nie było.

Heretycy.

Nie było nikogoż znakomitego.

Prześladowania.

Od Saracenow/ a od złych panow y tyrannow.

Cesarze Wschodni.

LEO Boski/ nazwany Philosoph/ syn Bazylusza. Krolował lat 26. wczony y pobożny. Do konal roku pańskiego 911. Po nim nastąpił

ALEXANDER brat tego przy małym synaczu Konstantynie/ ciłowiet rozpustny y nieczemny/ przedko sprosnie umarł. Nastąpił synaczek Leon z opiekuny

CONSTANTINVS osiny. Krolował z oycem lat 13. z Romanem Patricyuszem lat 26. sam lat 15. Żył lat 54. Otruty od syna Roman/ roku p. 960.

ROMANVS syn osinego Konstantyna/ Krolował lat trzy/ żył lat 24. otruty. zostawił młodych dwu synow/ Bazylusza y Konstantyna. Ale żołnierze wybrali

NICEPHORA phoke/ na przodku na Saraceny szesliwego. Zabity od Zemistki żołnierza/ roku p. 969. Krolował lat siedm.

IAN Zemistka szesliwy barto na Saraceny/ otruty roku pańskiego 975. Krolował lat siedm.

Nastąpił dwaj bracia

BASILIVS młacie lat 20. y Constantinus młacie lat 17. synowie Roman. Przesli te sto lat

Cesarze Rzymscy Zachodni.

LODWIK czwarty ieszcze ze krwie Karola wielkiego/ poimany y osleptony od Berengaryusza Romesa Foraulii, roku p. 904. Krolował lat piec.

LAMBERTVS z starych Romesow Longobardow. Zabity od Ugoni Romesa Mediolanńskiego/ roku p. 910. Krolował lat sześć/ młody pan y dobry. Po nim wstawalo Cesarstwo aż do roku p. 915. wdzieli sie na nie

BERENGARIVS. Krolował aż do roku p. 923. w wielkich niepokoiach y wojnach Romesow Wlofskich/ ktorzy sie krolowi Wlofskim czynili. Jako y we Francyey za Karola Simplexa Romesowie/ abo starostowie wielkich miast y powiatow/ przywlaszczali sobie poczeli starostwa/ nie z nich nie daci/ iedno sie z poslusznictwem y to niepewnym ku krolom opowiadali. y tak państwa one y synom podawali/ y Feuda abo prawa na potomstwo meskie sobie z pogrozkami wpuszczali. y stad wroscy one imiona/ Comes, Asiaze Marchio. Po Berengaryusie nie był żaden Cesarz ktoregoby Papię koronował/ y na one dostojność stawil/ a to dla wojen we Francyey y we Wlofsch/ z onemi krolkami. aż Niemcy wznagac poczeli/ y do nich sie Cesarstwo od krwie Karola wielkiego obrociło. Bo Papielowie wciśnienie bedac od onych Romesow Wlofskich/ na wciśnienie wojen domowych przyzwali Saronow Krola abo Asiaze do Rzymu

OTTONA pierwszego/ y koronował go na Cesarstwo Jan dwanaasty papię roku p. 962. Krolował Otto lat dwanaście. Nastąpił po nim syn tego

OTTO wtory. Krolował lat 10. Do konal roku pańskiego 953.

OTTO trzeci/ przysyl aż do roku tysiacnego lat siedmnaście/ y dalej.

A.

Unicetus

R E G E S T R.

Anicetus papież 166. 1. Umeczony 175. 1.
 Anas y Káiphas iáko záraz Biskupami byli 31. 3.
 Ansgar Apostol Dánow/ Swedow/ Słowakow 858. 1.
 Antonius poslem do Persyey 405. 1. Opiekunem syná
 Cesarzskiego 408. 2.
 Antigonus wkrzyżowany król ostatni 1. 3.
 Antimus heretyk Cárogradzki 535. 12.
 Anterus papież 237. 3. Umeczony po miesiącu
 Antinous páchole Cesarza Adriana/ 132. 3.
 Antiochia Theopolis nazwana 528. 3. Zepsowana trze-
 ścieniem ziemi. 525. 3. Odbezpiecstwo w niej wsta-
 ło 408. 6.
 Antyofskiego między Kátholiki rozewania poczetek
 362. 34.
 o Antyofskiego Biskupa poswarci między Biskupy
 351. 8. 10.
 w Antyochyey trzy Biskupi 363. 20.
 Antyochyńska stolica od Piotra s. fundowana 39. 3.
 Antypas mecenik 93. 2.
 Antonius Pius/ przestał Chrzescian zabijać/ y o nie wy-
 rok dać y one chwali 154. 3. śmierć iego 163. 1.
 Antonius pustelnik w mst 358. 3.
 Antonius pustelnik 310.
 Appellacie swieckich do Biskupow 801. 2.
 o Appellaciach do Rzymu Synod w Kárháginie/ y c
 Kanonie Nicenkim 419. 4.
 Appellacie do Rzymu ná Sárdiceńskim Conci: 347. 6.
 Appellacie heretyckie do swieckich 313. 8.
 Appellacie do Rzymu Theodorctus 449. 15.
 Appellacie heretycy do papieża 449. 1. 667. 1. 681. 10.
 Appellacie do papieża 861. 4. 592. 5.
 Aphrates mnich cudowny przeciw Arianom. 370. 12. 10.
 wey sukniey niechce 405. 1.
 Apis cieł/ bog Egiptu 121. 2.
 Apollo wymowny nád páwla s. przekładany 57. 2.
 Apollonius Senator / o pismo za Chrzesciany umecz-
 ny 189. 1.
 Apollonius Tyáneus wielki czárownik 57. 4. poimany
 wzniknal 91. 1. iáko v Pogan sławny. 68. 8. w Ephe-
 sie godzinie śmierci Domicianá wiedzial. od dyablow
 wzięty. 99. 2. 3.
 Apollinaris heretyk 372. 3. potępiony. 373. bład iego
 Apollinaris mecenik wczes s. Piotr 77.
 Apollinaris obrońca wiary pisanem 172.
 Apolin bog dla Bábile s. omiental. 362. 10. cud Boży
 ná nim
 Apolonia mecenicka 252. 1.
 Apostolowie iáko chrzczeni 31. 6.
 Apostolowie z Jeruzalem nie wcielali 35. 2.
 Apostolowie iákie tłumáczé mieli 45. 7.
 Apostolskie Credo y rozestanie ich po swiecie 44. 2. 16.
 Apostolow rozestanie 41. 1.
 Apostolskiej stolice státecznosć 258. 8.
 Apostolskiej stolice práwa 495. 1.
 Apostolskie cudó Remigius 314. 5.
 z Arábey po reliquie do Rzymu 601. 1.
 Arator Poeta. 344. 1.
 Arbogastes okrunik. sam sie zabił 392. 3.
 Arkadius syn Theodos: wielkiego/ mistrza mial Arseni-
 us 353. 6. vrodził mu sie syn Theodosius mniemy 401. 3.
 Práwo o wcieláciach do Kościola psuie zá rás-
 da Eutropius 398. 11. Ná śmierć potepione odcy-
 mowali księza. Wabożestwo iego 396. 4. Smierć
 408. 1. Syn w opiekę dal Persowi.
 Archelaus król 1. 12. vtrácił królestwo. 16. 1.

Arca mecenik 522. 5.
 Arcopagita náwrocony Dionys: 52. 4. Zámienie sto-
 ná dzien meki pánińscy 52. 4.
 Arcopagus co był 52. 4.
 Ariusz zaczął kácerstwo 315. 4. Od Cycom potępiony.
 Odwołal y zápnal sie zdrádliwie swoich bledow y m-
 ni Ariánsky Biskupi 325. 12. Zmysla pokute y wrodzi-
 Constantyna szereg 335. Wrocił sie do swego ká-
 cerstwa/ siostrá Cesarza Constantia zwiedziona 335.
 1. Do Alexanderu nie przyiety 336. 7. Zdrádlil Con-
 stantyna swoia przysięga 9. Alexander w Cárograd-
 dzie przyiać go niechce 10. przepuścił sie y zdechł 336. 11.
 Ariuszow towarzyszy Eusebius Nikom: gorzky mnił 336. 11.
 Arius 315. 0.
 Ariánskie v dworu rzady 336. 2. Chytrość 325. 4. P-
 siná ich Constantinus palic kazal 325. 4.
 Ariánskie troie wyznanie w Syrmie 337. Wiary 337.
 wyznanie stworákie 341. 3. Piáte wyznanie ich w-
 ry czynia 344. 1. Wyznante ich wiary ostatnie y 344.
 nod ostatni 360. 1.
 Ariánski Synod w Lámpsfaku 365. 1. Zdrádliwie ich po-
 selstwo do papieża y trzywopzysięstwo 365. 1. 2. 4.
 Ariánska niecnosć o niewiáste y potwarz ná Biskupa
 348. 1. Druga 340. 6. okolo Eustáryusa Antyofskiego
 Ariant Kościoly przesłádnia 341. 8. Ofrucienstwa ich
 zás ná Athánazyusa powstała ná Synodzie Nicen-
 teńskim
 Ariani Sárdiceńskie Concilium zfałszowali/ y swo-
 blużnienia im pokryli 347. 8. W Filipopolu. Synod
 ich w Smyrnie. Wicetátek Arianow 357. 1. W S-
 cyey Synod ich. Był ná nim s. Zilarius 359. W-
 cza między soba 357. 6. 358. 3. Kanon ich 3 strony
 skupow 341. 4. Zlosci ich 19.
 Ariánski Synod w Cárogradzie/ tam wielka kłó-
 ściolá s. była 359. 1.
 Ariany iáko Amphilocheus pobudził Cesarza
 8. Do iákiey nedze Kátholiki przywiedli/ powás-
 zylus 371. 4. 5.
 Ariany mándaty Cesarzkie 381. 1.
 Ariani wyrzuceni 381. 1.
 Ariánskie processy w Cárogradzie/ iáko pohánomow-
 Arianow bronil Theodorctus 523. (400. 10.)
 Ariánnin oslnal 471. 3.
 Ariani krolestwa Chrzesciánskie osiedli 471. 3.
 cheus 476. 5.
 Ariánskie cuda 553. 10. W Hispánii ná Kátholiki p-
 wstali 553. 9. 3 Kościolá ich czárci wychodza 553. 10.
 Ariánski król Lewigildus przy śmierci co czyni 553. 10.
 Ariany Justinus mándaty dać 524. 1.
 Ariánná królá mnich pozdráwiac niechce 620. 5.
 Zábity / ozył.
 Arimínski Synod wielki y dziecie ná nim 350. 1. 2. 3.
 Przymusiáni Biskupi. 8. Potepili jedná Ariáns-
 Druzy osutáni 9. Druzy pobladzili/ ále nie w woj-
 Arinteus y Terencius Kátholicy heymáni v heresy 370. 5. 372. 1.
 Aristides Philozoph obrońca wiernych 125. 1.
 Armenické bledy y heresy 615. 1.
 Arnulphus v królá Alotáriusa 601. 1.
 A: nobius z Pogániná Chrzesciánnin księzi piše 302. 4.
 Arsaces król Armenicki Chrzesciánnin 365. 1.
 Arsenius Mistrz Arkádiusa Cesarza 365. 1.
 Arsenius spráwny posel papiecki 362. 10.
 Artemius stary Constan: żołnierz mecenik 544. 1.
 Astrologowie y wieszczkowicz Rzymu wygnáni 544. 1.

R E G E S T R.

Attalus w Rzymie burzy	410.
Athanasius młodość	311. 7.
Athanasius od Arianow potwarzony 327. 1. 329. 323. 1.	
o zabiciu Arentiusa 323. 1. Synod nań w Trze 335.	
potwarzony odkryte o niewiście 3. y reke wiet 4. wy.	
Ekety na tym Synodzie. 6. potwarz 330. 3.	
Athanasius przywrocony z Galliey na swoje Biskup.	
stwo 338. 1. Wrocił sie zaś do swego Biskupstwa.	
Synod czyni 362. do Rzymu powany 339. 1. Achal	
do Rzymu	339. 1.
Athanasius Symbolum abo wiary wyznawstw hymnie	
napiśal 340. 4. w nim słowo y od Syna. Digi 343	
do Rzymu wiet 3. y 173 lata tam mieszka 341. 1. Cons	
stancius go do siebie z wygnania wywa 348. 1. 349.	
1. na stolice go tego przywroca. Tamże 2. Nowu	
potwarzony cierpi od Arianow 350. 6. Zaś wygnany	
z Alexandriey / Georgius Arian dany 356. 12. Now	
dy tam Katołickow. Krył sie pięć lat 6. Zaś wgnan	
ny ledwie śmierci wśedł	36. 41.
Athanasius do konal 372. 9. na Biskupstwie 44 lat.	
Athanasius ustelepisł Biskup od synow 372. 3.	
Athelmus wrony w Angliey	69. 1.
Athalaricus Krol Gothow	56. 6.
w Athenach Bog nieznaiomy 52. 3. (sinem wary.	
Athenagoras philosoph Chryściński 179. 4. broni pi	
Aryla Krol Hunow 442. 1. biat 348. 444. 7. Panno	
nia wśial.	
Aryla psuje ziemie Włoska. Leo go papież wśkromil.	
Aryla do Galliey 451. 3. Porząony 3. (452. 8. 9.	
Aryle śmierć	454. 4.
August Cesarz oltarz postawił Chrystusowi	1. 14.
Augusta śmierć y obyczaje	16. 5. 4.
Augustowe szczesie	16. 6.
Augustinus od Manichey cykow wśedziony 377. 2. Do	
Rzymu sie wdal y do Mediolanu 384. ieszce herety	
kiem 1. Katołickiem zostal 385. 1. Zywot mniści przy	
tel 389. 1. porwany na Eaplansko 391. y na Karanie	
wyśadzonny. Kłajtor drugi buduje 391. 3. 4. Bnku	
pem zostal 395. 9. Omylka tego. Wolal z ialmuiny	
zyć / niści z dochodow kościelnych	409. 5.
Augustyna. bierze pomocnik / lat młacie 72. 426. 1. Re	
traktacye piśe. Omylka poprawuie / w młodości piśa	
nych 2. Omylka tego w wybieraniu Biskupa y fra	
sunek 424. 2. Przyganił s. Jeronymowi. Przytasi	
ich spolina 393. 439. 4. 7. Przepiśa s. Jeronyma 394. 8.	
Augustyna s. śmierć y iaka. 430. 9. Ostatnie kazanie ie	
go y cudo 10. Testamentu nie czyni.	
Augustyna w Angliey śmierć	604. 6.
Augustyna s. ciato przeniesione do Papiety od Longo	
oárdow	725.
Augustulus ostatni Cesarz wśchodny	475. 1.
Aureus Cesarz dobry. 455. 5. pánstwo zlozył	456. 1.
Auricenná	636. 2.
Aurea meceniczka	856. 5.
Aurelius Cesarz wyrok czyni za Chryściány 276. 2. Za	
stawość tego przeciw nieprzytacielom 277. 1. Srogi na	
zolmerze / y napiśal prawo o nich na Karaność 271. 2.	
Zabit 278. 1. Sam sie dla smutku vmorzył	279. 7.
Aurencius w Mediolanie Ariánstwi Biskup 355. 7. Ro	
stawa Ariánstwo	369. 2.
Auruntowie zostali Chryściány	541. 3.

B.

Babilas Biskup Antyoki 241. 1. Zabit 253. 14. Kości	
tego iaka Julianus wynosił fatal	362. 20.
Balwan Orodon w Sasow	780. 5.

3 Balwanow srebza y zlotá brác sie Chryściánom nie	
godzilo	389. 5.
Balsam do Rzymu przestelony	73. 1.
Bárdas we śnie pomiste swote widzi	867.
Bárnabás byl w Mediolanie	51. 13.
Bárnaby s. ciato nalezione	885. 2.
Bar wietaty od Saracenow	867. 10.
Bardosanes kościelny pisarz / wpađek tego	175. 5.
Bársanás mnich heretyk okrutny	449. 11.
Bazylistus na Cesarstwie heretyk 476. 4. potimany 477.	
Bazylistus w nieśczęściu heretyctwa przestaje	476. 8.
302. 34	468.
Basilides w Hispániey heretyk	258. 1.
Bazylius na mniści sie zywot wdal. Towarzystwo tego	
z Nazyánzenem	362. 12.
Bazylius z Nazyánzenem na puszczu. Złote słowá ich o	
doskonalości 363. 10. Wymowa Bazylego 12. Wá	
Biskupstwo wietaty 369. Wyzwani z puszczey prze	
ciw heretykom 366. 3. 4. Od heretyka osukany. 371. 7.	
W Dámásá Papiśa podeyżany. Wá potwarz we	
trzy lata odpisal	371. 7. 8.
Bazylius drugie posty do Dámásá sle / a odpisu nie ma	
372. 5. pokoratego. Papiśa o posty prosi 373. 3. Za	
chodne kościoly chwali. Dla czego mu Dámásus nie	
odpisoval 373. 4. Wydać wdowy niechcial. Nieprzy	
taciela swego obronił	370. 10.
Bazylius rozmawia z Modestem o Ariánstwie / Wá	
śmierć gotow 370. 7. 8. Zwycajyl Cesarza / nie mogli	
nań wyroćupisac	9. (375. 6.
Bazylius ciato s. Dionyzjusá s. Ambrosemu poslal.	
Bazyliusa s. z Nazyánzenem postwarę	371. 9. 10.
Bazylius s. vmart 378. 1. Nazyánzenus modlitwom	
tego wśa Tamże	
Bazylius y Constantinus Cesarze młodzi	975. 1.
Bazylius Cesarz zabit Michálá. pokutuię 867. 19. flo	
302. 34	20.
Bazylius Cesarz z synu ma kłopot. 879. 9. list przyty	
do papieśa piśe	885.
Bazylius Cesarz nieśczety z papieśiem 871. 1. y z Cesa	
rem zachodnym	871. 5.
Bazylius Cesarz iaki 886. 1. Testament tego	4.
Bazylius Cesarz pokorny	869. 7.
Bawarskie Biskupstwo	739. 1.
Bede wywa papieś do Rzymu	701. 1.
Beda kościy historia / śmierć tego iaka	731. 4. 5.
Bibliey przetłumaczenia	164. 1.
Belisarius na Persy. Listy odpowiednie 527. 4. Rzym o	
ślad 537. 2. Mury naprawia. pokutowal 538. 4.	
Dwu Krolow zywych poimal. Slawa tego 541. 2. Po	
nişony si do iebietwa	561. 1.
Benedikt s. świat opuścza 494. 10. Do Bassyusie	
przeniof	529. 2.
Benediktus trzeci Papieś 856. 5. Śmierć tego	858. 1.
Benediktus czwarty Papieś	905.
Benedikt Papieś na wygnaniu vmart w Niemcach 905.	
Benewolus Katołik mocny	386. 1. (1.
Bertarius Longob: iako na Krolestwo wezwany	673.
Berengarius pontewolnie koronowany	904.
Berengarius potimany y ziona 964. 3. Śmierć te 966.	
Wmilla zóna tego.	
Bezeststwo Księżey / y omylka Sokratesa o Concilium	
Nicejskim	325. 21. (880.
Bibliey przetłumaczenie rozmaitę 231. 1. 2. 26. Słoweskie	
Bierzmowanie 259. 5. Jako iekłan dachy mogli 594. 4	
Biskup pogánstwi nawyższy w iakiey czi byl	312. 8.

R E G E S T R.

Biskup ubogi Cesarza heretyka karze 515. 3.
 Biskup uceul na ramiach ciezar przy poswiacaniu 552. 6. (529. 3.)
 Biskupa z tego umarli skaral 552. 6. (529. 3.)
 Biskupi podawania krolom nie dopuszczaja 559. 5.
 Biskupi o ciatala swieci swoich staraja 444. 6.
 Biskupi odsadzaja od krolestwa Lotaryusza 842.
 Biskupi sami kaznodziejami 591. 5.
 Biskupi jako poscili 601. 6.
 Biskupi mlodzi w Carogrodzie y w Rzymie 556. 3.
 Biskupi hiszpanscy pobladzili 852. 2.
 Biskupi krolestwo przysadzaja 869. 14.
 na Biskupstwa dzieci poczeto dawac / iaka koscielna 925. 2. 933.
 Biskupi wykeci do Grekow sie wdaja 863. 5.
 Biskupow przenoszenie zakazane 904. 2.
 Biskupstwa geste lepsze 894.
 Biskupi w Afryce albo niewolnicy albo wygnani 439. 5.
 Biskupom wygnanym ze Wloch pieniadze slano 356. 7.
 Biskupi w schodni Papiesowi sie wniezaja 520. 3.
 na Biskupstwa przenoszenie 401. 2.
 Biskupow przenoszenie zakazane 825. 22.
 Biskupstwa jonatym brontona 535. 5.
 na Biskupstwo diuwny wstep 433. 2.
 Biskupstwa nieheac Nilamon / smierc vprosil 403. 7.
 na Biskupstwo nie pusil dla maley corli s. Gregor3. 393. (600. 4.)
 Biskupom nogi calowano 393. (600. 4.)
 Biskupom glowe schylali Cesarze 350. 3.
 Biskupi iako od Cesarza wzezeni 374. 1. glowy im skla- 375. 1.
 mali. 16. o Biskupow globie Cesarz sie stara Theodo: II. 432. 3.
 Biskupi iaka czesc v panow mieli 325. 2. iako ieden do 428. 3.
 hardy Cesarzowej wskazal / Tamie.
 Biskupi krola wybieraja 653. 1.
 Biskupi swieckie sady odprawia 57. 3. 527. 2.
 Biskupom seditow dogladac 559. 5.
 Biskupi v rzadow swieckich dozorce / starostwie przed 535. 4.
 nimi przysiegali 787. 12.
 Biskupow panowie wybierac nie maja 770. 2.
 Biskupow prosza Frankowie aby z nimi na wojne nie 381. 14.
 iedzili 588. 4.
 Bisku: mlodzi y nowi pobladzili okolo Nazyan. 391. 5.
 Biskupi krola v pomina o nauce ludzi 526. 7.
 na Biskupstwa poniewolne porwante 854. 21.
 Biskup miedzy robornikami prorok 36. 2.
 Biskup ieden w kosciele Katholicim 808. 5.
 Biskupow nawyzszych w zakonie moc 702. 3.
 Biskupi iako maja byc sadzeni 528. 2.
 Biskup Sameranus cudzy grzech na sie bierze y vme- 451. 7.
 czony 410. 12.
 Biskupi synowcy 398. 6. Onich s. Augustyn.
 Biskupow swieckie sprawy ciekie 401. 12.
 Biskupie sady y apellacya swieckich do Biskupa wzno- 680. 2.
 wiona 325. 5.
 Bisku: o wdowy sadza y karac mogli wiezientem 588. 2. 3.
 Biskupi chleb sobie wyrabiaja 475. 6.
 w Biskupie sady Constant: Cesarz ute wdawa sie 456. 3.
 Biskupie grzechy 438. 1.
 Biskupie dochody na ctery czesci 385. 5.
 na Biskupstwo nie przysly krol malenstwo powto- 459. 1.
 rzyl

Biskup w schodni do Papiesza niewiele 404. 7.
 Blazeporphirtus nawrocony 362. 28.
 Boeck zabity w Tycynie / diu smierc iego 526. 2.
 Boeck wrony 510. 1.
 Bogai iako Rzymianie umarli pany swe czynili 23. 3.
 Bogole poganscy za przyjsciem Chrystusa nie pomo- 265. 3.
 ci 303. 11.
 Blazn nawrocony 971. 3.
 Borikrol Bulgarrow 395. 7.
 Bosk sady okolo zlych karania y przewolki / Klaudia 419.
 nu Bonifacius Papies 532. 1.
 Bonifacius Papies wtory 617. 1.
 Bonifacius piary Papies 723. 1.
 Bonifacius Apostol Niemiecki 719. 1. od Papiesza moc 755. 6. 7.
 bierze. Biskupem zostate 305. 4.
 Bonifacius Niemiecki Apostol iako skonczył meczem 745. 1.
 stem 743. 1.
 Bonifacius meczem 427. 1. 2.
 Bonifacius Biskupan Moguncim 697. 1.
 Bonifacius wierzyl potwarzom na Papiesza 975. 1.
 Bonifacius hetman / Augustyna s. z nim towarzysstwo 896.
 42. zdradzony od Acusa. Wprowadzil Wandale 428. 4.
 do Afryki 984. 1.
 Bonifacius stodmy okrutnik 788. 4.
 Bonifacius mezboyca wieca do Carogrodu 521. 5.
 Bonifacius mezboyca skarany od p. Boga 446. 1.
 Bonifacius w rzeczy siostry Papies / nie liczy sie 211. 1.
 Bonifacius v pamietal sie / y przeciw Wandalom wal- 123. 1.
 cy 185. 2.
 Bractwo kaplanow w Rzymie 703. 1.
 Bremenskie Biskupstwo fundowane 545. 2.
 Brygida s. Szocka 914. 917. 925.
 do Britannii Skotowie y pikowie 571. 2. 578. 1.
 Britannii mur dlugi 871. 3.
 Britannia murem przegrodzona 845. 3.
 Britanski krol Lucius wiare od Eleuteru Papies 845. 3.
 przymuie 845. 3.
 Brunichilda krolowa 612. 613. 3. sly kontec ma 614. 2.
 Bulgarrow rodzy skad 678. 2. dochod biera od Cesar- 4.
 za 3. Jezyk ich 565. 4. 3 pulnocnych kratow do Te- 4.
 cyey 499. 2. Slotem sie od nich broni Cesarz 2. Cesarz 4.
 rza porazili 791. 1. Krol ich Teleryfus wiare s. przys- 777. 1.
 iel 4.
 Bulgarrowie y Sarmatowie z Longobardami slacze 4.
 mi 568. 1. Cesarza porazili 706. 1. Thomasa pora- 4.
 zili y Carogrod wynolili 822. 2. Chrescianom na 4.
 Saraceny pomogli 717. 1. Cesarza Nicephora pora- 4.
 zili y zabili 811. 1. Sardijskie wilei 808. 3. Michala 4.
 Cesarza porazili 817. 2. Oblegli Carogrod 4.
 Bulgarrowie na Cesarza Anastazyusa 502. 5. Wskadali 4.
 Justyniana mlodszeo na Cesarstwo 703. 1.
 Bulgarrow krol Bogaris Chrescianinem zostate. ma- 845. 2.
 lowanie mu pomoglo 914. 917. 925.
 Carogrod oblegli 571. 2. 578. 1.
 Grekowie ie do siebie przyciagaja 370. 5. Papies o nie 871. 3.
 mowi 845. 3.
 3 Bulgariy Grekowie wygnali Lacinniki 845. 3.
 Bulgarrow nie mie przyczyniono 869. 14.
 Bulgarrow poselstwo do Carogrodu 569. 12. Spor 0 853.
 nie z Greki / Tamie. 951.
 Bulgarrow wojna z Greki 869. 14.
 Bulgarrowie Greki wojuja 869. 14.
 Bulgarrowie o Formosa y Marina prosza 869. 14.
 Bulgarski krol do Rzymu ale po nauczyciele wiary 869. 14.
 swietcy

R E G E S T R.

świeci 866. 1. posyla im papież Biskup/ Tamie.	867. 1.
Chryzostom	473. 4.
Burgundowie wzięci s. przysięli	361. 15.
Buzuris z heretykami męczennik Rzymski	
C	
Cáiphasz s. zabił	37. 2.
Cáliba Jan	459. 4.
Cálistus papież 211. 1. Umieszczony	226. 1.
Cánonizacja	993.
Cálowarysta gorą pospęconapogánistw obrząz W	
nuska y Jowiska	135. 2.
Cándia Sáraceni wzięli	822. 3.
Cápetowie ná krolestwie Fráncuskim	987.
Cápituly trzy Justynianowe	546. 3.
Cárdinali Ecdy sie zwóc poceli	769.
Cándaki krolowey podskarbi	55. 6.
Cántorowie sie swárza	787. 14.
Cárolus iáko po trzykroć wielki / nabożeństwem / náuka /	
woyna 775. 3. Nabożeństwo iego ku s. Piotrowi 781.	
1. Smowiona zán corák Cesarzka. W Rzymie ná	
Wielkanoc krzyże czci. Kóściółowi wiele miast dárui.	
Krolá Longobárdow poimał 774. 1. 2. 2c. 3. Trena	
woyne wiedzie	788. 1.
Cárolus wielki od Leoná 3. Papieżá Cesarzem wczynio	
ny y koronowany 800. 2. Obrońca Kóścielny 801. 3.	
Grob mu Boży dárwany 784. 4. Lekcy Kóścielne	
wybrał 807. Testament iego 806. 3. Smierć ie 814. 11.	
Cárolá wielkiego potomstwo wstáło	912. 3.
Cárolá wielkiego ostatni potomek ná krolestwie Fránc	
skow	987. 990.
Cárolus Cáluus z synem siewódzi	870. 2.
Cárolus Cáluus Cesarz od synowców málym ludem po	
ráżony 876. 2. 3. Do woyny zázac 877. 2. Smierć ie	
go / Tamie.	
Cárolomanus kátoje mnichem 747. 1. W kuchi poli	
czki bierze 2. Owce pásie	5.
Canony Apostolskie iákie	692.
w Cárogradzie cud wielki z obłoku ogniściego	596. 2.
Cárogradzkiego Synodu pisiná zfašowane	518. 2.
Cárogradzi pátryarchá Paweł od Papieżá wytkley 646.	
Cárogradzki Biskup od Alexandryjskiego wybiera	
ny	397. 9.
Cárogradzkiego Biskupá z Chryzostomá iáka zwierz	
chność	403. 5.
Cárogr. Biskupow podnoszenie gdzie sie y iáko poze	
to 381. 6. Rzymiski Biskup sprzeciwil sie.	16.
Cárogradzki pátryarchá moc bierze od Papieżá ná roz	
grzeszenie heretykow	521. 2.
ogrod od mátki Bozey obroniony.	625. 2.
ogrodie zádwycone páchole	446. 3.
Cárogradzkiego pátryarchostwa nie bylo ná Niceni	
skim Con lium	325. 19.
Cárogradzkiego pátryarchy moc	491. 2.
Cárogradzi y stolice podwyższenie Papież gámi 451.	
16. 452. 2	
Cárogradzi pátryarchá bez Papieżá być nie mogli 450. 1.	
Cárogradzkie olesiony przez trzy láta. po trzykroć sto tyśie	
cy w ni ymárych.	717. 1.
Cárogradzki kóściół pod Papieżem	869. 13.
Cárogr. Dzey pátryarchowie pálliusz od Papieżá bráli	
934. Wedy y iáko pnestáli go brác. Tamie.	
Cárogr. odzey pátryarchowie stác po pálliusz do Rzymu	
przstáli	968. 3.
Cárogradzki pátryarchá Constantinus sromotnie zgi	
nal. iáko heretyk	766. 6. 7.
Cárogradzan rádości y wolánia ná heretyki. y Synod	
518. 1. 2. 2c.	

Cáracállá zly Cesarz / máńka miał Chryściánke / oycá	
zabił chciál / bráká zabił 217. 1. morderstwá iego 217.	
3. Zábity	219.
Cáropokrás heretyk	120. 4.
Cárpus widziál miłosiernego Chrystusa / powieśc o	
nim	59. 9.
Chártágo wziętá od Wándalow 439. Grzechy Chry	
ściánstie w onym mlescie y pogánistwo	439.
Carus Cesarz y z synni Cárinem y Numerianem 253. 1.	
Canony Greckie kto zbierał	527. 9.
Canony fašbywe do kóstege Concilium przysylye. Trul	
lus 692. 1. co w nich škodliwego 3. 2c. zony káplán	
skie / Papieżowie nigdy ich nie przysyli	8.
Cássyanowi przymowka o Collationes Patrum 433. 1.	
Cássynum klastor nápráwiony	716.
Skáiony od Sáracenow	884. 1. (514. 1. 2.
Cássyodorus wczony ná wrzędzie / od głodu ludzi bioni	
Cássyodorus swiát opuścá 562. 2. czym sie zábáwiał.	
Cássyus Biskup cudowny	543. 1.
Castum Angeli w Rzymie	897. 852. 1.
Cátakumby też co cmyntarze	225. 2.
Cátháryzná s.	807. 5.
Cáthary heretycy	854. 21.
Cátholickie imie w Chryścián	43. 7.
Cátholiki zwano Rzymiány	456. 5.
Cátholika czyni zláczenie z stolicá Piotrowá	572. 6.
Cátholicka prawdá przy Papieżu	519. 9.
Cátholiki zwana Rzymsticy wátry	432. 3.
Cátholikiem práwym kto	568. 5.
Cátholickie poswárki iákie sa	259. 1.
Cátholik krol wšytko w kóściele láeno nápráwla 365. 18.	
Cátholicki stát 370. 3. y dzieci málych w obrzydzeniu	
heretykow	570. 3.
Cátholicka lástáwość gdy mogli Arianom to czynić co	
im oni czynili	330. 3. 403. 10.
Cátholickiego krolá ná on czas kóściół nie miał 476. 2	
Cátholickie cudá	583. 13.
Cátholickie cudá miedzy heretykami	570. 1.
Cátholicka pokórá z heretykami 411. 4. heretycka ház	
dość.	
Cátholicki hetman po zwycięstwie o co Cesarz Walen	
sa prosi	572. 1.
Cátholickie mešwo y wyznánie	440. 2.
Cecilia w Rzymie męczennická z innymi 272. 2. Cítko	
icy nálešione zánášych časow	821. 1. 2.
Celestis kóściół pogániski	599. 5.
Celestinus papież umárl	432. 1.
Celestinus heretyk	412. 3.
Celsus Pogánin piše ná Chryściány	132. 4.
Cerbonius Biskup podány niedowiedziowl	546. 1.
Cesarstwie domy sromoty nie wchodza	435. 1.
Cesarzwa zachodnego we Włoszech vpádeł.	454. 1.
Cesarze wšchodni / zachodne páństwo wráćili	726. 10.
Cesarstwo zachodne od Papieżow	871. 5.
Cesarz chlebá prosi	888. 1.
Cesarzowa ministka	875. 1.
Cesarzowa Witoná 2. zóná Grecká / ná mniski żywot	
corci wychowálá	984.
Cesarzski syn Romanus oycá otrul	960. 2.
Cesarzski brát Stephan pátryarcha	886. 5.
Cesarz Léoná šalony kúem wánil	901. 2.
Cesarz ná papi Symma kátegi piše	503. 2.
Cesarstwo zlozył dobrowolnie Theodozjus	716. 1.
Cesarzow zázaz trzydzieści zá Gáliéná / Gáliennus ie pze	
mogli bo Chryściánom dáł pokoy	264. 5. 4.
Cesarzow czterech zgodnych ná páństwo	801. 1.
Cesarstie práwá kóścielnych nie psuła	451. 12.

R E G E S T R.

Cesarz brat s. Nazywanen	363.
Cesarz Leo wyklęty od papieża	730. 1.
Chleb kwąsny zegnany pny Nisy	313. 10.
Chlebem białym iako wiare wyznał Sebestianus me-	
czennik	440. 2.
Chleb obrocony w kamień	400. 12.
Chrannus syn Klotariusza zly barzo	559. 4.
P. Chrystus iaki czas obrat na przyscie swoje	Koś 1.
Chrystus ktorego sie roku wrodził	1. 24. (par. 1.)
Chrzest pozny / zgniony	377. 5.
Chrzest In nomine Patria & Filia.	744. 1.
w Chrzcie polewanie	591. 11.
Chrzest s. Zydá wzdrowił	408.
Chrzta Ariánstkiego nie powtarzano	506. 5.
do Chrzta woda cudowna w Hispánicy	548. 2.
Chrzest piaskiem	180. 2.
Chrzest heretycki Agripinus pierwszy w Nisyce ganie-	
pozał	217. 1.
Chrztony Eilakroć Zyd	419. 11.
Chrzta s. dzielność	250. 1.
Chrystusiem sie czyni szalbierz ieden opatany	595. 10.
Zabity.	
Chrysantus y Darta meczennicy	284. 1.
Chrześciánstkie bogactwa trzysá kstagi	293. 1.
Chrześciánstkie imie nastalo	43. 5.
Chrysapinus zly	446. 5.
Chrysofonus meczennik	300. 1.
Chryzostom s. kazać pozał y pisac y na puszy pze-	
mieścił	352. 5. 6.
Chryzostom iako Biskupa swego ochrant. Jalmu-	
iny na kazaniu zbierał y trzy tysiacie w bogich żywio-	
no	356. 12.
Chryzostom z Cesarzowa walczy	401. 10.
Chryzostom s. od Theophila sadzony y potępiony 403.	
1. 2. 2. Pokora iego. Drugi raz cierpi od Eudoriey	
404. 2. O obraz poswarek. Wygnany z. Do Papieża	
sie wcieli 4. 2. Ndzie na wygnaniu y w drodze 404. 9.	
Sabiniana Diakonisa y Olimpiada wczennice iego	
10. 11. Papież sie oństara y posty sie	406. 2.
Chryzostoma s. powadzili z Theophilem Alexandry-	
scy misy Orygeniste 400. 9. Smierc iego 407. 2. y	
wychwalenie. ciasto przeniesione / list Theodozjusza	
Cesarza do ntego vmártego	438. 1. 2.
Chronika Prospera wstaje	445. 2.
Ciasto panánasiego w Sakramencie 109. 4. na oltarzu	
430. 5. W sferzyne 293. 1. Nofienie iego 260. 2. cho-	
wanie 254. 10. W órzodku ie oltarza chować 570. 2.	
Ciasta panstkiego chowanie y wzywianie pod iedna oso-	
ba 255. 4. Przynoszone od laktom na pustynie 903. 2.	
Ciasta 40. meczennikow nalezione	438. 4.
Cyrilla list nalezione o wyznaniu ciasta p.w Sakramen-	
cie 444. 3. iako pustelnika nawrocil	4.
Cyrus z pogániną Biskup	446. 4.
Circumcelliones Donatystowcie rozboynicy	331. 2.
Cyriakus pátry: Cárogradzki od smutku vmácl	606. 2.
Cyprian w Peruju meczennik	546. 1.
Cyprianus Biskupem 250. Vczul co chrzest s. moje.	
Wykupnie wieszcie / pántentli Chrystusowi oddać	
254. 22. Chrzest v heretykow gani 258. 3. Synod o	
tym czyni. Stephanowi Papieżowi przygania 258.	
4. 5. 6. Vmeczony y zabity	261. 3.
Claudianus o Boskiej opatrności nád zlemi	395. 7.
Claudius Cesarz 43. 1. Schadzek y karczem	344. 2.
zał 43. 3. Smierc iego	563.
Clemens Alexandryjski pisarz kościelny	196.

Clemens Flawius meczennik	95. 1.
Clemens Papież wygnany 100. 4. vtrápiiony	102. 1.
Ciasto iego nalezione	867. 25.
Clemensá papieża písania 102. 2. Kanony Apostolskie.	
Vstawy Apostolskie. Liturgia.	
Cletus Papież 80. 1. Vmeczony	93.
Clodowus zostal Chrześciáninem	499. 4.
Smierc iego	514.
Clodowus Frankow Krol pierwszy 484. 7. Rzymiany	
porážil 489. 2. Grebro kościelne wraca	489. 2.
Clotildis y Klodowus	494. 3.
Columbanus z Kolem walczy 612. 2. Wygnany. Cuda	
iego z. Klotarius go cici	5.
Cometa ná powietrzu	400. 5.
Cometa ná smierc Ludowika	836. 2.
Commodus Cesarz / zly choć dobrze wychowany 179. 7.	
Chrześciánom sámym przepuszczal 182. 1. Bogiem sie	
Serkulesem czyni / y w smiech sie podaje 192. 1. Zádá-	
wiony	194. 1.
Compostella spalona	968. 985.
Concilium Akenstkie pierwsze 325. 1. iacy ludzie ná	
nim	3.
Concilium Cárogradzkie wielkie wtore 551. 3. Dá-	
masus ie Papież vczynil wielkim dla pewnych prz-	
czyn	351. 9.
Consabstantialis slowo Ariany potepilo	325. 11.
Concilium Epheskie wielkie trzecie 431. List Celestina	
Papieża do oycow / y postowie. Co sie ná nim dzialo	
pátrzy 1. 2. 3. 4. 5. 2. Zdrady ná nim scogie w zártzy-	
mániu listow od heretykow. Gwalt y ná nim ná B-	
skupy Kátholickie. Heretycy czynia swoje Concili-	
um. Jan Antyost obronca Nestora. 2. Cesarz falo-	
som heretyckim wierzy 18. Tátemnie listy do Cesarza	
posyláia Kátholicky 19. Cesarz sie vpámietal 20. Cy-	
rilus poimany 21. Odstepil Cesarz Nestorusa 22.	
pulcheriey pomocy	26.
Concilium Bálcedonskie czwarte / iako ná nim zásed-	
Oycowie 451. 1. Co sie ná nim dzialo	451. 1. 2.
Concilium piare w Cárogradzie 553. 5. Co sie ná nim	
dzialo. 2. Rozewanie po nim w kościele miená-	
553. 12. Czwartemu nicie nie wloflo	594. 1.
Concilium fose w Cárogradzie 650. Trullus / co sie	
ná nim dzialo	680. 5. 6. 2.
Concilium stodme w Nicy	787. 1.
Concilium ofine 669. O Phociusie.	
Concilia cztery / iako cztery Ewangelie	511. 4.
nád Concilium władza Papieška	454. 3.
Conciltum o potwierdzenie Papieża prosi	454.
Concilium szalszowane w pisnie	683. 1.
ná Concilium dysputowac zálkzuia	380. 4.
Concilium Jerozolimskie	51. 4.
Concilium Bálcedonskie spalil Anástazyus Cesarz 511. 3.	
Concilia v Grekow szalszowane	595. 6.
Constancius Chlorus otec wielkie Const. uná 292. 1.	
iaki byl	304. 2.
Constantinus mlody z Rzymu wcieli 306. Tenie ná	
Cesarstwie 306. 1. Wziel zione Fausta / z Mnerwine	
pierwsza zóna miał Kryspá syná	307. 1.
Constantinus wodzi bitwa z Mlareniciusem 3. 2. 3. 4.	
Nawrocente iego y widzenie Krzysá tamze 5. 6. Mán-	
daty dáie aby Chrześciánom wšytko wrac. 10 312.	
Zástawosť iego 316. 8. 317. 1. Sam ieden ná Cesar-	
stwie 318. 3. mándaty iego zá Chrześciány. Támc-	
Constantinus W. Kryspá syná y Faustá zóna zágułi.	
Jako z grechu wynisć chciat. Náchylil sie ná zás do	
pogánu	

R E G E S T R.

Poganiſtwa/tredowatym zoſtal. Ochrczony y zleczo-
ny od Sylweſtra 324. 1.2.3.2c. Sam koſciolow fundo-
miał kládzie Tamiſe 9. nádzie. pokazał ſie w Senacie
być Chreſcianiſtwinem 324. 12. Namowa tego do ludu
Rzymſkiego. Tamiſe. Koſcioly po wſhem ſwiecie bu-
dnie. Pogan do wiary nie przymuſa 324. 14. Doſto-
nſtym ſam Chreſcianiſtwinem 324. 19.
Conſtantinus W. poblodził / dopuſzczając Poganom
oſiar 323. 2.
Conſtantinus W. Koſciol w Jeruſalem budnie 325. 4.
Conſtantinus z Rzymu ſie puenoſi 324. 19. 20. O Wi-
zancyum myſli / o ſwoie ſie obſazy zelonie nie gnie-
wa 324. 23.
Conſtantinus Cárograd budowany poſwieca 330. 1.
Crucyfix poſtawił / Drugi Rzym. Kſiaźnice záołóżył.
Tamiſe.
Conſtantinus ná Concilium przyſeď / iuż był ochrczo-
ny 325. 9.
Conſtantinus wygnał Athanázyuſa nie o wiare. Był
nienarufony w wierze Conſtantinus 336. 3. 4. 8.
Conſtantinus ty chlo wwiarczył Aryanom o ſ. Athaná-
zyuſie 334.
Conſtantinus wielki umarł. fałſz o chrście tego przed-
ſmiercia ſama / pogrzebiony w przyſionku Apoſto-
łow 337. 1.2.3. Enoty tego. Enoty Pańſkie Tamiſe 4.5.
Conſtantinus trzem ſynom pańſtwa rozdzielił 337. 7.
Conſtantinus ſyn Conſtantina W. ſtarſzy zábity 340. 9.
Conſtantina ofnego ſmierci / iáki był 960. 2.
Conſtantinus papiſz 708.1. do Cárogradu iéchal 709.1.
Conſtanciusz powinien pozábital 337. 7. dwor Aryan-
ſtwa zaráżony miał 10. Wyprowadził ſie ná Magnen-
ciuſa / w wyſſze niechrzczoney mieć niechce / kzy-
żem ſie ſwietym zástawia 333. 1. bitwy wygrał y gor-
ſym ſie Aryanem z onego ſzczęcia ſtał. Tamiſe 2.
Conſtanciusz Antychriſt koſciol bárzo trapi 355. 5. 6.
P. Bog kárác go poczał 159. 360. 16. Umárł / trzech
kreczy zálutac 361. 3. 4.
Conſtans Ceſarz zachodny ſłanuie Athanázyuſa 346. 1.
wyroł tego ná Poganiſkie oſiary. Tamiſe 2.
Conſtans Kátholik brátu Conſtanciuſowi Aryanowi
grozi 343. 1.
Conſtans Ceſarz zábity od Magnenciuſa 350. 1. Cno-
ty tego.
Conſtans Ceſarz bráta dyákoná zábil. pomſtá Boża
359. 1. Dla ſtráchu wciéł do Sylicy 1.
Copronimus ſie národził / wode Chreſciana mázal 719. 2.
Copronimus dáruc dochody w Rzymie papiſeowi
743. 5. Jáki był 741. 1. Bluznienie tego ná náſwle-
ſamárke Boża. y okrucieſtwa 767.8. Sam poſwie-
ca pátryárche. Synod czyni w Cárogradzie 754.8.9.
poſtawie bez poſytku przy ſmierci 775.
Cornelius papiſz 254. 7. Wygnány y zábity 255. 7.
Corduba zameł Sárácenow 716. 4. meczennicy w
niey 850. 851. 852. 857. 975.
Coronacyey ná Ceſarſtwa ceremonie 876. 1.
Coronowác pátryárchá Cárogradzki Ceſarza nie-
chee 969. 3.
Coſroes od Mauriciuſa ná kroleſtwa Perſkie przywro-
cony. Opominki ie" y piſiná do ſ. Sergiuſa 593.1.2.3.
Coſroes Perſá od ſyná zábity 627. 2.
Creſcencius w Rzymie tyran 996. poimány / zábity 996.
Creta wyzwołona od Sárácenow 961.
Crispus hetmánem 320. 1. zábity od oycá y z Sauſta
inácocha 324. 2.
Crucyfix cudo 975.

Cuda w młodoſci P. Chryſtuſowej ieſli były 12. 2.
Cudo o winte y Gothow. y o chromym 337. 3.
Cudo ſ. Eutymiuſa ná morzu nád phidafem 477. 5.
Cudo wielkie / chodzi pyrinus po wodzie 635. 3.
Cud ná kzyżách 607. 4.
Cud wielki y Janá Jálinuſiá / miod ſie w złoto obra-
ca 621. 1.
Cud wielki w Cárogradzie 396. 3.
Cud o wodzie w Meronie 389. 8.
Cudo ná potwierdzenie wiary 949.
Cuda Kátholicke ná heretyki 370. 12. przeciw Arya-
nom 372. 11.
Cudowne bitwy wygranie Máſceſil. 398. 5.
Cudo Biſkupow dwu w Gállicy 463. 2.
Cudzołoſtwa 161. 1.
Cudzołoſtwa Ceſarza Conſtantina iáwne / Faráne od lu-
dzi ſwietych 795. 5.
Cudzołoſtwa iáko Faráne y Sáráconow 745. 2.
o Cudzołoſtwa potwarz cudownie zráżona 367. 7.
Cudzołoſtniki práwo kárze 339. 2.
Czechowie Ludowiká krolá poráuli 550. 4.
Czyſtoſć Chreſcianiſka 179. 4.
Czyſtoſć kſieſey 386. 1.
Czyſtoſć kapłanow y towarzystwa 314. 8. 502. 4. Pod-
dyákonow 589. 6. Dyákonow 401. 2.
Czyſtoſć domowych pánieneł krom kłaſtoru 377. 4.
ná Czyſtoſci záchowanie wymyſt pánieneł 600. 1. 136.
zámie noſow dla niey 870. 3.
Czyſtoſć pánieneſka obroniona 309. 3. 4. dowcip do o-
brony icp 309. 5.
Czyſtoſć obronioná Theophile pánný 301. 7.
Czyſtoſć w małieſtwie 370. 4.
Czyſćciec 647. 2. 679. 1. y zá duſe doſyciecznienie 795. 2.
Item 851. 2. Krol umárly wola ná ſyná 874. 1.
Czáſá z głowy umárlego 571. 2.
Czárnoſć kſieſki kſiegi Walens pal / y á. Chryſtoſtom był
w niebeſpiecznoſci 370. 17. 371. 1.
Czárowniczy wygnáni z Rzymu 16. 5. kárani 504. 1.
Czárty przy ſmierci 840. 3.
Czárty ſie okázue y grozi 471. 1.
Czárty iáko zdraźca ſwoie czárownicí 370. 16.

D.

Dácius Biſkup Medioláński 355. 12. 539. 4.
Dálmácyá Károlus wſtał 810. 2.
Dámáſcena Janá rodzice 634. 2.
Dámáſcenus Jan przeciw obražoborcóm 727. 2. piſe-
reka odcieta ná Ceſarza 730. 2.
Dámáſus ná Papiſtwa 367. 1. Do Jeronymá o piſmie
ſ. piſe 378. 15. Smierć tego 384.
Dámáſet Sárácení wſtali 634. 1.
w Dámáſku Chreſcianiſcie 305. 3.
Dánuum 3yd okrutny 522.
do Dániel Ewángelia 823. 2. 826. 2.
Dániel ſupnik 460. 2.
Dániel ſupnik prorokute 464. 2. koſciolá podpárl 476. 5.
Dánielá ſupniká ſmierci 489. 1.
Dawidowe kroleſtwa áſ do Chryſtuſa iáko trwáło 1. 2.
iáko przed Chryſtuſem wpádo 1. 3. y 31. 2.
Dawidow grob 34. 10.
Decius Ceſarz wielki okrutnik 253. zá niego ſiodme prze-
ſládownie. Zábil. 254. 8.
Demetriás oſobna pánieneł bogáta / czyſtoſć obiera
413. 2. do niey Jeronym ſ. piſe.

R E G E S T R.

Donatystyże zabiliście sie każą. mądat na nie stogi 414.	
W Rzymie chcieli miec swego Papieża / dla imienia	
Katolickiego 322. 1. 2. Do Ariannow przystąpi 430.	
Gracjanus daie na nie mądaty	577.
Donatystow Biskupow 300. 34. 6. Zabili sie sami	
do zabicia przymuszali.	
Dorota panna męczenniczka	304. 15.
Dorotheus komorny Dioklecjana męczennik	302. 3.
Dofyczynienie w pądy ch	253. 10. 254. 9. 11.
Dofyczynienie pokutne	314. 45. 51.
Ducha s. pochodzenie y od Syna 309. 6 wlozone w A.	
do od Hispanow / czego Papież nie chwali	766.
Duch s. i od Syna pochodzi Tarasius Patriarcha wy	
znał 785. Item 633. 11. Item 766. 5. 787. 9. pierwsi	
o to Lacinikom od Grekow przygana	766. 5.
Ducha s. pochodzenie y od Syna 447. 2. kiedy przydo	
no od Syna 447. 3. Item	680. 3. 585.
Duszykowic y Normani do chrztu s.	930.
w Duniskiej ziemi syn z oycem walczy	950.
Dworzanie nabożni	597. 3. (411. 10.)
o Dusze męsztertelności pietna nauka od Annyla /	
Duchowni od gości a wolni	335. 3.
Duchownych takomstwo	370. 18.
Do duchownego stanu wbieganie	326. 3.
o Duszy pyramie s. Augustyna do Jeronyma 414. 4. 415.	
Dziesięć tysięcy żołnierzy męczenników za Tridiana	
Dziawicwo w Pogan	16 (108. 4.)
Dziawic męczenniczek 11. tysięcy	355. 3.
Dziw święta sirodmy obalony	655. 3.
Dziawek oddawanie do kłapanow	1. 1.
Dzieci 6. tysięcy w sadzawce s. Grzego: iaki fałsz 507.	
Dziwony w kościele 615. 4. Kiedy ie Grekowie przy	
565. Zegnani ich	965. 4.
E.	
Ebion heretyk y sálbierz	74. 1.
Ebroinus do Elastoru 668. Dla nieszczęścia 3. Biskup	685. 3. 4.
pá meczy y zabiti	975. 1.
Edwardus król Angliey od macychy zabity	975. 1.
Efrem Biskup Antyochenski 526. 7. Heretyka ognam	8.
przegadał	
Efrem dyakon wczes s. Jakuba Annybu	336. 5.
Efrem s. testament / o ofiary prosi po śmierci	375. 2.
wł phezje heretycki Synod fałszywy / rozboyniczy 449. 3.	
co sie na nim działo	5. 1.
Egesypowie dwa	166. 3.
w Egypcie Pána nášego przemieszkanie	1. 35.
do Egiptu wiekanie Pána nášego Jezusa	3.
Egipt wzięli Saraceni	634. 2.
Elektorowie Cesarza postawieni	996. 6.
Eleuterius papież męczennik	194. 1.
Elurus Timotheus burzliwy / zabił Biskupa Alexan	
driyskiego	457. 3.
Elurus Timotheus Alexandriyski heretyk sam sie zabił	
Emesenus iaki był	341. 2. (477. 4.)
Engeltruda cudzołożnica	862. 6.
Enotikon Zenona	452. 4.
Epiphanius s. 3 Janem Jerolimskim spor	392. 8.
Epiphanius z Cypru iako sie wychował 372. 18.	372. 19.
śmierć zbiegłego wydawac / iesli sie godzi	402. 2.
Epiphanius nie chce z Chryzosto: społeczności	53. 9. 60.
Emenegildus krolewic od zony nawrocony s 53. 9. 60.	584.
oyca zabity	
Eváristus papież 112. 1. męczennstwo jego	121. 1.
Eudoria w Gázie budwie kościol	401. 6.

E.

Eblion heretyk y śalbiarz	74. 1
Ebroinus do Ełastoru 668. Dla męszczęcia 3. Biskup	685. 3. 4
pá meczy y zabił	578. 1
Edwardus król Angliey od mącochy zabit	578. 1
Eftrem Biskup Ankyochenski 526. 7. Heretyká ogniem	6.
przegadał	378. 5
Eftrem dyakon w czeń s. Jakubá Turybu	378. 2
Eftremá s. testament / o ofiary prosi po śmierci	449. 3
W Ełphezie heretycki Synod fałszywy / rozboyniczy	6.
co sie ná nim działo	166. 3.
Ełgessypowie dwá	1. 36
w Ełgypcie Pána nášego przemieszkanie	3
do Ełgyptu wiekanie Pána nášego Jezusa	634. 2
Ełgypt wżeli Saraceni	996. 6
Ełektorowie Cesárza postawieni	194. 1
Ełeuterius papież męczennik	457. 3
Ełlurus Timotheus burzliwy / zabił Biskupa Alferána	341. 2.
driyskiego	(477. 4)
Ełlurus Timotheus Aléxandriyski heretyk sam sie zabił	862. 6
Ełmesenus iáki był	452. 4
Ełngeltruda cudzołożnica	392. 8
Ełnotykon Zenoná	372. 18.
Ełpíhánusa s. 3 Janem Jerozolimskim spor	372. 19
Ełpíhánius 3 Cyprianá sie wychował	402. 2
śmierci zbiegłego wydawác / iesli sie godzi	553. 9. 00
Ełpíhánius nie chce 3 Chryzostof. społeczności	584
Ełmenegildus frolewic od żony nawrócony 5 sż.	121. 1.
oycá zabit	401. 6.
Ełwáristus papież 112. 1. męczennik	
Ełudoria w Gázie budwie łóściol	

R E G E S T R.

Eudorcy wojná z s. Chryzostomem	400. 12.
Eudorie trzy	461. 3.
Eudoria zioná Arładiusa Cezarza	401. 3.
Eudoria Cezarzowa zienie s. nawiedza	438. 4.
Ewagrius gozie kończy historya	594. 7.
o Euphemiey s. ná Concilium Kálcédonskim	451. 15.
Euphemiey s. kóści náleżone	796. 2.
Euphemius Cárogradzki wygnány niewinnie	495. 2.
Eucheriusa kazanie wdane za Enussenowe	441. 1.
Eugenius wtory / Papież	824. 1.
Eugenia cortá Philipppa mecenniczka	262. 6.
Eugentus tyran / Pogánstwo przywołał 392. 6. cázorw	
fluchal	393. 3.
Eugenius hárdy y dyablom oufáacy porážony cudow	
wnie w gorách y poimány	394. 2.
Eugenius Káthaginški Biskup cudá czyni	484. 5.
Eulalius Schismátyk ná Papieście	419. 1.
Eunomius heretyk iáki	366. 6.
Eunomius heretyk hárdy y głupi 360. 8. Wiara same	
do zbawienia wdawal / Tamie.	
Eulogius Alexandrijski pátyarchá dobry 598. 1. 330. 4.	
Eulogius Hispan mecennik	559. 1.
Eusebina historyk iáki byl	335. 2. (330. 4.)
Eusebius Nykomedijski wygnány 328. 2. Zás wrocony	
Eusebius Wercellenški wtrápony wieszeniem / chlebá	
Arjánški iése niedice	356. 7.
Eusebius Sámofátenški meiny / o list raka do wáciáa	
ściagnal	360. 10.
Eusebius Sebástenški Biskup od Arjánšky niewiá	
sty zábity	378. 11.
Eusebius Wercellenški mecennik	371. 13.
Eusebius Cezáryjski Biskup historyk / odwołał blad	
Arjánški	325. 14.
Eusebius historyk umárl	340. 9.
Eusebius Papież	309. 1.
Eustáchijs hetman mecennik	120. 2.
Eustáchijs Kátholicy w Antyochiey	340. 8.
Eutychanus Papież mecennik	287. 1.
Eutychnus poczał kácerstwo 448. 2. Pozwany ná Sy	
nod / do dworu sie wáciá 3. 4. Potepiony	449. 6.
Eutychnus Cárogradzki pátyarchá dobry	553. 1.
Eutychnus ná Cárogradzkie Bisk: przywrocony	578. 3.
Eutychnus pustelnik	452. 5.
Eutychnus iáko krol Sárácenow zástydził	513. 6.
Eutychnow mnichow dziwne nawrocenie przez losy	
Eutychnus Papież	274. 1. (477. 5.)
Eutychnuskie niezgody	563. 1.
Eusebnius mecennik stoletny	362. 26.
Eutropius rzecznik z wysoka podniesiony spadl / kazá	
wie o nim s. Chryzostomá.	399. 1.

F.

Fáblanus Papież 237. Cudownie wybiány s. Zábity	
Fábius Antyoski Biskup	255. 5. (253. 6.)
Fábiola iáwna pokutá	390. 4.
Fáfundus pisal ná Justynianá	546. 4.
Fadus stárostá Zydowski	48. 2.
Fáro swiét z iona opuścił	614. 3.
Fauftinus y Jowitá mecennicy	121. 1.
Febonia mecenniczka	311.
Felix trzeci Papież prádujád s. Grzegorz wielki	492.
Felix Papież vmeczony 357. 5. Obdawnienie tego.	
Felix Papież 283. 3. Enorykon potepil	2.
Felix Papież 272. 2. Zábity	274. 1.
Felicitás z siedmá synow vmeczona	175. 1.

Felicitissimus odszczepienie	254. 4.
Ferárskie kásestwo wrocone Papieżowi	756. 1.
Ferbutá y Fermetá pánný mecenniczki w Persyey	344.
Festus Senator obludny y burzliwy	498. 1. 2.
Fláwianus ná Cárogradzkie Biskupstwo	446.
Fláwianus do Rzymu áppelluie / y zábity	449. 13.
Fláwianá s. ciálo przeniesione	450. 7.
Fláwitas zdrádluie ná Biskupstwo Cárogr.	488. 1.
Florus dal przy czynie Zydow do wojny	68. 10.
Florian żołnierz mecennik	296. 1.
Filozophowie wygnáni z Rzymu 75. 1. y dla czego.	
Filozophowie Pogánscy znowili sie do Persyey	554. 5.
Filozoph weglarz Biskupem	233. 3.
Filozophowie / Pátryarchowie heretykow	120. 4.
Filozophowie Chryściány zostawsy wiáry bronia	
Quádratus / Arístydes / Egeyppus	132.
Folás Cezarz iáki	603. 2.
Folás zábity	610. 1.
Formosus Papież 891. 1. Smierc tego 896. zehony po	
smierci 897. 1. Obrazy go wczáły.	
Formosus wyklety 876. 3. Przywrocony	883. 1.
Formosus iáki byl	867. 1.
Fránkow Morowingow dom vstal	751. 1.
Fránkowie Páryż wzięli	456. 1.
Fránkowie zienie Wlosta pustofa	590. 8.
Fránkow krolom Pipinus z roztázánta Papieście	752. 1.
Fráncuskie krolestwo ná iny dom przeniesione	660. 1.
Fráncuscy krolowie przestáli rzadzić	688. 2.
Fránkowie do Hispániey wtárgneli	542. 2.
Fránkom náuki od Papieža	744. 2.
v Fránkow czterey krolow bráciey podzielonych	514.
Długie suknie ich	4.
Fránkow krolestwo czemu trwa 514. 1. S. Remigius	
blagosłáwíl mu. 3.	
z Fránciey do Sárónow krolestwo sie przenosi	920.
Frenegrundá zábila Biskupá w kósciele	389.
Frenegrundá pácierbá zábila	583. 6.
Frenegrundá krolowa iádowita	379. 3. 580. 2.
o S. Frideryká zábiciu popiáwá	638. 2.
Frizya Ewángelia przypelá	697. 1.
Fulko Arcybiskup Remenški zábity	900. 2.
Fulda klastor s. Bonifacyusa	751. 2.
Fundácy ná kósciol z Frizyda synow	409. 6.
Fulgencius Biskup w Afryce 504. 2. Biecowány	490. 1.
Smierc tego	529. 1.

G.

Gárus Papież 283. 1. zábity y z Gábintusam brátem 296. 1	
Gumerianus Cezarz przesládowná.	
Gáius Cezarz zá Bogá sie ma / y w Jeruzálem obraz	
swoy stáwíc chce 41. 3. Smierc tego	43. 1.
Gáinás ná Cezarz powstáie 400. 3. O kósciol prosi	
rozmowá z nim s. Chryzostomá 4. zábity	7.
Gálenus lekarz 170. 1. co rzekł o Chryściánách	179. 3.
Gállilee dwie	8. 1.
w Gálliey rozboie domowe	856. 4. 859. 2.
Gálluley cytkow seltá y náuká iey 1. 34. kósciol iey w k	
giptcie	73. 4.
Gállifanus mecennik hetman y ziec Konstántiná	362.
42. 330. 3.	
w Gálliey bráterskie wojny	556.
Gállia ma wiele pánow	475. 2.
z Gálliey s. piotrowi czyni	782. 1.
Gállus Trebonianus z synem Wolusianem Cezarz	254. 9.
Zábici	257. 6.

Gállus

R E G E S T R.

Gallus Cesarzem uczyniony 351. 1. Kościół s. Babilu wczel.
 Gallus Cesarz wschodny zabity 354. 2.
 Galiennus syn Waleriana Cesarza / przestał żyć 252. 9
 Chryścian
 Galla wdowa nabożna 504. 5. widziała s. Piotra.
 Galerius Cesarz okrutny 304. 8
 Gangreski Synod przeciw mniuchom 361. 7. 8
 w Galiie tak poганиskie kościoły y Miarne płowano
 powieść piekna 401. 3. 4. 9. 26.
 Gazeński Biskup Porphyrius deszcz niednal 398. 12
 Gelasius Papież 492.
 Gennadius wstąpił o nieśmiertelności dusze 411. 10
 Genesius blazen narwrocony 303. 11
 Genowepha panna 451. 3
 Gensericus Rzym wziął y złupił 455. 2
 Gensericus umarł 476. 8
 Germanus Antysiodorski Biskup 429. 1
 Germanus Carogrodzki o obrazy wygnany 730. 1
 Gerardus s. cudo uczynił 959
 Germana prorocstwo 727. 3
 Gerbertus na Papieża piśe 992. 1
 Germanus na Carogrodzkie Biskupstwo 714. 1
 Germanus po śmierci obrońca 845. 5
 Gerwazius y Protasius mecenicy 170. 4. ciła ich na
 leżenie 357. 5
 Georgius heretyk Aleksandryjski stodo zabity od Po-
 gan 362. 23
 Gilimer w Afryce brata potmał 530. 1
 Glabrian mecenik lwa zabity 94. 1
 Glaphira pamięta Konstancji 316. 2
 Glicerius mecenik 301. 5
 Głód po wszystkim świecie 44. 20
 Głód y trzęsienie ziemi 154. 5
 Głód y zimno 605. 7
 Głód w obleżeniu y łakomstwo żołnierzy w Rzymie
 547. 1. topili się.
 Głód we Włoszech 573. 1
 Głód w Palestynie przez ctery lata 517. 6. Sabbat deszcz
 wprasa.
 w Głodzie tak się zachować ku ludzkom niedym 968.
 820. 4. dzieci iedza / tak synaczeł wybawiony 350. 4
 Głód wielki y powietrze 312. 1
 Gloria Patri & Filio na końcu psalmow kiedy pocho-
 to 382. 2
 Gloria, laus & honor, na Palmy napisał Theodulphus
 z wieszenia 835. 2
 Glome s. Pawła Cesarzowa mieć chciała 594. 5
 Głupiego trudno nauczyć 546. 4
 Gnaphus Piotr Sullo heretyk wielki 471. 2
 Gniew na grzeszne nierostropny 59. 10. bez gniewu
 karać 600. 5
 Gnosticy heretycy sprosni / dla nich potwarz na ko-
 ściół 120. 4. 5.
 Gnosticy sprosni zwali się Chryściancy 68. 4
 Godefraktus heretyk 855. 1
 Gordianus Cesarz 240. 1. Od Philippa zabity 246. 1
 Gothow we Włoszech królestwo wpadło. Torylla za-
 bity 553. 2
 Gothowie cięcy na Atyholi 475. 3.
 Gothow krol Wines od Belisartusa potmany 540. 5
 Gothowie kiedy Aryanska niewierność przytali 370. 18.
 Gothowie w Galiie leżeszcy byli ułzi iłi wrzodney
 Gothowie Rzymianom służyli 422. 2. (412. 5)
 Gothowie Chryścianie 396. ci co y Scyte mowi s. Je-
 ronym 6.

Gothowie w Hispánicy z Biskupami swemi Atyholi
 kami zostali 589. 2. 3.
 Gothowie na Rzymie państwo 364. 4.
 Gothowie osiadali Rzymie państwa 395. 8. choć s.
 bi y nieczenni. Słowa o nich s. Jeronyma y
 Chryzostoma 305.
 Gothowie z Galiie wygnani 414. 1.
 Gothy / ci co Scity z Konstantynem W. walcza 319.
 Gracianus preceptor s. swego wczel 379. 1. Theodosyus
 s. żołnierza Cesarzem uczynił.
 Gracianus wyrok dał na heretyki 376. 1. Wygnania
 Ariany 378. 5. pobladził 382. 21. Marzymus nań nąst-
 pił 383. tytuł Pontifex Maximus odrzucił 383. 2. 1.
 Ko się na wojne gotowic y zwycięża 378. 3.
 Gracianowe zwycięstwa 379. 2. y Fu p. Bogu wdzia-
 cność / y częś Fu kapłanom. Wyrok tego na her-
 tyki 4.
 Gracianus zabity. Wychwalenie tego 383. 3. 4.
 Grachus w Rzymie bawiany pokolatal 583. 2.
 Grad ludzie pozabiał 357. 11.
 Grekowie Papieża potwarzali 726. 5.
 Greci teży y szkoły w Lacinikow 802. 4. 804. 5.
 Greckich kapłanow żony 692. 4.
 Grekowie w zakonie s. Benedikta 990.
 Grekow chytroś z strony Papieżow 705. 1.
 Greci teży w Rzymie wgarbżony 45. 5.
 Grekow znaczne odrywanie poczelosi 692. 5.
 Witeli Apulia y Kalabrya 942. 1.
 Greckie klasztory w Rzymie 819. 2. Item 704.
 Grekow na Laciniki nienawiać 867. 3.
 Grekow chytrości 944.
 Grekowie fałszywie Laciniskie listy Papiekie przeko-
 nali 865. 6.
 v Grekow o żony fałszywe Kanony 867. 3.
 Grob Boży darowany Karolusowi wielkiemu 794. 4.
 od Grobu Bożego flucze Karolusowi wielkiemu po-
 stane 799. 3.
 o Grobach prawo 340. 12.
 v Grobow s. przystęgi 412. 4.
 w Gromniczne święto processya 701.
 o Grzechow odpuszczeniu obławienie niepotrzebne 597. 2.
 Grzechy oycow pokrywać 502. 4.
 Gregorz ksiadz Rzymi uczyniony Kardynałem y po-
 stem 553. 3. wzięty na Papiestwo od Eteorego wczel 590. 1. 4.
 590. 1. 4. klasztory naprawile 591. 4. chorzeie 592. 1.
 Cesarza o złe prawo wspomina 593. 5. Dialogi pisa-
 593. 8. Na osle iedzić niechce 10. Eutychiusa Car-
 grodzkiego narwocił 586. 1. chory tak chore glaskal
 601. 6. Asiat tego tak Hispan szukał y cudowne
 nalał 649. 8. Ksiąg tego de cura pastoralis na Gre-
 cki teży 599. 1.
 Gregorz s. powinne swoje panny tak naucza 601. 7.
 pisanie tego w niepokotach 599.
 Gregorz s. posłałki mniuchom stał aż do Arabiey 604.
 4. Wadał kościoły. List do s. Piotra tego. 3. swi-
 tem się rozstał 5. Jak był.
 Gregorz cudotworca 263. wczel Origenesa 23. Testa-
 ment tego 266. 3.
 Gregorz wtory / Papież 714. 1.
 Gregorz trzeci / Papież 730.
 Gregorz Tyroński potwarzony 583. 4. (555. 1.)
 Gregorz s. po śmierci swoje przestęga w powieści
 Gregorza 4. śmierć 837. 7.
 Gregorz 5. Papież Bruno siostrzeniec Otta trzeciego
 Cesarza 996. 3.
 Gregorz

R E G E S T R.

Grzegorz Syrakuski zły 554. 1. Wykazy 857. 2.
 Grzegorz Syrakuski wykazy 863. 1.
 Grzegorz Turoński pobladził 579. 6.
 Guntiramus z Rycharodem nowym Chrześciance
 bitwa przegrał 588. 2.

H.

Hadrian Papież 772. 1.
 Hadrianus wtory Papież 867. 27. Jakiżna tego cudu
 wna 867. 27. Szczęście nasi sas. Potora te / Tamże.
 Hadrianus trzeci Papież 885.
 Halaras krol Dunsti co od syna cierpi / o synie tego
 powieść piękna 980.
 Helená matka Constantyna 706. 1.
 Helená krzyż. nálezła 326. 5. Cud w tego podzieleniu 6.
 Helená krolowa Adiabenska 44. 2.
 Helioabalus Alexandrski sześciená z syna wziął. sam
 zabił 224. 1.
 Helioabalus Cesarz Bogami Rzymstini wgarbił
 swego im tylo chwalił kral 220. 2.
 Helcesante heretycy wsty sie Chrystusa przeli 249. 3.
 Heliasz y Glawianus znowu sie na sad Boży 518. 4.
 Heraklianus w Afryce tyrana zabił 413. 1.
 Heraklius Cesarz iako zaskodził kościołowi 630. 8.
 Heraklius na wojne srebra v kościołowi pożyca 620.
 Heraklius wstydził sie swoich o wierze mandatu 640.
 Heraklius wstydził sie swoich o wierze mandatu 640.
 3. Vmárl 641. 1.
 Heraklius na Cesarstwo 610. 2.
 Heraklius na persy 621. 3 obrazem pánstím 2. Zwycię
 stwa tego 622. 2. 623. 1. 2. 626. 1. Kościołowi sie wy
 placal 627. 3.
 Heraklius kościół s. zámiešywa 628. 3.
 Hermes pisał Pastoral 159. 2.
 Heretyckie zdiady 814. 1.
 Heretycka hárdość 403. 11. Chytrość 533. 1. Chytrość
 515. 2. 3. Zlamstwa y sieby 433. 1. (371. 6.)
 Heretyctwo srad sie mnoży 452. 1. Zastarzale skodliwe
 Heretycy byli kościół s. v poganištwá y wiecy mu sfo
 diti niti Poganie 146. 1. Skodili sławie Chrześci
 áńšcy swoimi srogimi sprosnościami 68. 4. Złegi
 fałszua 680. 7. 681. 2. 512. 1. y pismo s. 207. 2. Nie
 zgody ich 519. 12.
 Heretyk na wrzódie święckim być nie ma 514. 6.
 Heretycy od dworu wygnani 408. 4. Karanie na nie.
 Heretykom pomaga przymuszenie 348. 3. Karaniem sie
 nawracá 405. 4. Augustyn s. to chwali. 413. 5.
 Heretycy na gárdle karani 454. 2.
 Heretyki na gárdle sraznie Cesarz 385. 4. Przymuszeni
 do wiary 536. 10.
 Heretycy karani od Justyniana 386. 5.
 Heretyki iesli na krwi karac 447. 1.
 Heretyki micesem karano 362. 30.
 ná Heretyki prawá y karania 407. 1. 326. 3. 384. 5. 388. 6.
 396. 5. 392. 6. 391. 2. 452. 7. 383. 8. 9. 386. 8. 470. 6.
 Heretycki zwyczaj do święckich áppellowac 381. 18. 385. 4.
 Heretycy od Juliana przywroceni / aby temi kościołowi
 skoda czynil 362. 30.
 3 Heretykami iaka zgoda / y czym sie potepia. Synod
 dla zgody z nimi 383. 7.
 Heretycy samey Kátholickiey prawdy nie cierpia / me
 bledy cierpia 503. 3.
 Heretyk od Poganiá nie roiny 503. 3.
 Heretyckie złegi pala 448. 1. 435. 1.
 Heretyki y łacermistrze sam Papież rozgrzecha 456. 2.
 Heretycy iako od Kátholici roini / gdy moc máta 360. 1.

Heretycy Eutychem mniży iako sie dziwnie w Bethle
 em nawrocili 477. 5.
 Heretycka Eklesis 639. ábo mandatu o wiara 1.
 ná Heretyki mandatu 523. 2.
 ná Heretykow wygnanie przymowka 400. 12.
 Heretycy nawroceni w Afryce 535. 5.
 Heretycy cudami potepieni 513. 5. czarci ná nie powstá
 ia 515. 6.
 Heretyckie proroctwa 476. 4.
 Heretycy piošiti rozsiewáia 264. 2. á Kátholicy iesze
 cudniysze pisa. 402. 7.
 Heretykiem ieden zostawšy matkę zabił 314. 7.
 Heretykow znowu chrzcić nie potrzeba 146. 2.
 Heretycy z niewiast pomoc máta 287. 1.
 Heretyk cudem przekonány od Matáriuša 681. 6. 360. 5.
 Heretyckie cuda 370. 9. iakie 363. 18.
 Heretycy z szczęściem ida. Stółowa ich wiata 207. 1.
 Heretyckie nawrocenie dziwne 254. 1.
 Heretyk Márcyonista ná meczšistwie 424. 3.
 Heretycy tyl podáia Kátholikom 583. 14.
 Heretycki minister zegnáiac potráwy / spárzywšy sie
 zdechł 629. 2.
 3 Heretykami pánom sie nie wdawac
 Heretykow Cesarzow spisánie ná oltarzu o Theophila
 842. 10.
 Herod Antypá od iony Herodiády wwidłány y stará
 ny od Cesarza 40. 1.
 Herod Agrippá ná Rzymstini dworze 36. 1. Podwyz
 Herodowa smierec iaka 1. 11. (šony 40. 1.)
 Heroda okruciešstwo 1. 5.
 Herodianow sekta 1. 8.
 Heron po Ignáciusie 110.
 3 Hermána Biskup Aspebelus 420. 8.
 w Hiberniey Biskupi odsepieni 566. 5.
 Hibernia do Chrystusa nawrocona 431. 30.
 Zidášpi prorok poganiški 1. 16.
 Hilarius obrošica wiary 355. 15. Gromi Cesarza p
 saniem.
 Hilarius wygnány 356. 10. Dziw wielki w nim.
 Hilarius przywrocony 359. 15. Cesarzowi skodze pisa
 niem iakie 360. 2. 3.
 Hilarius nieuczczony od Wálenťyniana Cesarza. Roz
 mowa tego z nim 369. 1. Smierec tegož Hilariuša 1.
 Hilarius Papież 461. 2. Smierec tego 466. 2.
 Hilarton vmárl 372. 17.
 Himerius 863. 864. 867. Młodšy drugi 878. 4.
 Hippacya pánná wielkiey náuki 415. 7.
 Hippolitus Biskup mecennik / o Antychryście pisał
 228. 1.
 Hippolitá káplán y mecenniká wymánie o kościele
 Rzymstini 255. 5.
 Hirkanus zabił 13.
 Historiy czytánie Cesarz synowi testámi záleca 886. 4.
 Hispánsky krolowie Kátholikami sie pišac poczełi 638. 2.
 Hispániey zepsowanie w obyčáich 701. 3.
 Hispániey Máhometanowie opánováli 713. 4. Koniec
 krolow z Gothow. 5.
 Hispánski krol piše sta Kátholikiem 739. 2.
 Hispániey Wándali osiedli 409. 9.
 Hispáni daš papiešowi dawáli 701. 5.
 Hispanow ostroinošć okolo wiary 563. 4.
 w Hispániey Pelágius Sáráceny poráził 718. 3.
 Honorius Papież od heretykow potwarzony 681. 3.
 Honorius Papież 1. v pomunki bialogłowskie krolowey
 posyla 625. 5.

R E G E S T R.

Honorius Papież co rądzi 633. 5. Potwarzy nań 6.
oczyszczenia 7.
Honorius Papież oczyszczenia od Młarmá 645. 2.
Honorius Cesarz z żonę ma córka Stylioná 598. 3.
Honorius Cesarz umarł 423. 1.
Hormisdy Papieża śmierć 523. 1.
Hugo w Galicy wójska Krola Ludowiska 948.
Hugo Káperus Krol Frám: Papieżowi powołań 994. 1.
Hunnow Krol ochrzczony 795. 9.
Hunnowie ábo Awarowie wpádli 788. 3. 791. 3.
Hunerikus Wándalski okrutnik 481. 4.
Hunni wojna / pokoy v nich kupiony 539. 2.
Hunnowie Tárarzy 444. 7.

I.

Iacintus męczennik 108. 2.
Iágniejsz páná męczennik 104. 7.
Iákub święty ściety 44. 11.
Iákubá s. Káthedra wyniesł / Jeruzálem Chryścián
mie 68. 16.
Iákub s. mniejszy zabitý 63. 1.
Iákubá s. ciálo w Hispánley obháwione 816. 6.
Iákub s. obrońca Hispánley 844.
Iákobitow w Egipcie 472. 7.
Iákobitow sekta 537. 12.
Iákobitow pátryarchá wódzi Zerkáliuse 627.
Iákub Nizyba / Komorámi woiował Persy 338.
Iákub / Nizyba / Mikolay / Mirby / Spirdyon / p.
phucius / ná Concilium Niceńskim 525. 3.
Iákubá Nizyby ciálo Julianus wyrzucił / y ono miásto
strácił 363. 5.
Iálmuzná dáte zdrowie 924. 2.
Iálmuzná od śmierci wybawia 859. 15.
Iálmuzny cud 867. 27.
Iálmuzná v posty leża kámiel 959.
Iálmuznik Jan pátryarchá Alexandrijski 610. 3.
Iálmuznik skárbý nájdzie 582. 3. 4.
Janá s. Chryścielá głowá 760.
Janá s. Chryścielá kóci 362. 29.
Janá s. suknia 592. 4.
Jan Chryścielá przodek pustelników 71. 5. Ściácie tego.
Janá s. Chryścielá głowá 391. 2.
Janá Ewángelisty męczennik w Rzymie 92. 1. Wy
gnány ná páthmos / Tánie.
Jan s. wrocił sie do Ephesu 99. młodzieńca z tego pozy
skal. pisał Ewángelia swola.
Jan s. Obháwiente pisał 95.
Janá Ewángelisty śmierć 101. 1.
Jan papież / postem do Cesarz przymuszonym. Cud
tego y w Cárogradzie 525. 1. 2. w więzieniu umarł
Jan pierwszy papież 524. 1. (526. 1.)
Jan wtóry papież 535. 6.
Jan trzeci papież 559. 1.
Jan czwarty papież / Cesarz wyrok potapia 640.
Jan Cárogradzki tytuł bierze / pátryarchá Ekkumeni
kus 587. 1.
Jan postnik ná Cárogradzkie Biskupstwo obludny 352. 42. (586. 2.)
Jan y Paweł męczennicy 562. 2.
Jan ślepy bázro wczony 562. 2.
Jan innich proroków o szczęściu wotennym Theodo
syuszowi 888. 5.
Jan tyran zabitý. Anioł prowadził wojsko 325. 1.
Jan tyran Cesarzem sie czyni 423. 2. Jurisdikcia duchó
wnym psute.
Jan osiny papież niewiasta zwány 879. 3.

Jan 10. Papież zádawiony 928. 1.
Jan 11. Papież 930. wtracony od Mázorycy. 963.
Jan 12. sadzony y zlozony 963.
Jan 12. Oktáwianus młody wtracony ná papieżstwo 964. (955. 1.)
Jan Papież 12. Leoná wytlina 964. (955. 1.)
Jan Papież 13. przywrocony 966.
Jan 14. Papież 984. zabitý od Bonifáciusza Stránka 985. 4.
Jan 15. Papież wygnány y przywrocony 985.
Jan Plácenty Biskup / chciáł Papieżem być 996.
Jánicius iáko cudownie więznie wyprowadził 825. 2.
Jánicius Biskup męczennik 305. 2. Arew tego w 17. c.
polim.
Jób Biskup y list tego 448. 5.
w Iberley wiárá s. ścieptona 527. 3.
Jodsonus bierze ście od náswietłey mátki 657. 4.
Jodniá s. kóci do Cárogradu y s. Łukáš 858. 4.
Jedney polkownik 301. 1.
Ignácius do Rzymu posłany / słowá z listow tego. p.
liná tego 109. 3. 4. Męczennik 110. 1.
Ignus Papież 154. Umęczony 158. 1.
Jeronym s. ná pušczy sie wmartwia 372. 6. Rádzi sie
Dániázi papież / Biskup Antyoskie. Kápiantem
zostal 378. 16. przy Dániázie mieszka 382. 4. Co ná pu
šczy wciérpiał 378. 14. Jákó Rzym zowie Babilon
nem. Wyráchal z Rzymu do Jeruzálem. W Rzymie
kóci go nienawidza 385. 2. Vczył sie od 17. 17. 17. 17.
ná w Cárogradzie 379. 6. Wstydził sie go 17. 17. 17. 17.
Jeronym s. v Didimá sie wzy / ále błedow tego mi
chwali. W stárości douczal sie teytká zydowskiego
386. 6. Wycyżne dla iálmuzny przedał 7. Śmierć 10
go 420. 9.
do Jeronymá s. Biskupa śla po náuka 406. 6.
ná Jeruzálem y zdy wólanie przez ósm lat 65.
w Jeruzálem cudá przed wpadkiem 65.
z Jeruzálem wysłi Chryściánie przed obleżentem 65.
Jeruzálem oblegi Titus 72. 1. Niegodá w miesie
Tánie 2. Jákó zburzone / iáko okrutnościa y nie
Tánie 2. 3. 4. 5. 6. Liczbá poráconych y zabitých 72.
w Jeruzálem kóciol poświęcaia Biskupi 335. 6.
Jeruzolimskiego Biskupa diwne náwrocenie 512. 3. 4.
z Jeruzálem męczennik 305. 1.
Jeruzálem witate y kzyjá s. dzewo od Persow 614. 4.
Bali sie dzewá onego Persowie.
Jeruzolimskie skárbý nálezi Błodowens v Wslygo
thow 507. 1.
Jeruzálem y Syria Sárácent witeł 635. 1.
z Jeruzálem do Rzymu drogi dni 20. 597. 1.
Jeruzálem nápráwione y helia od Adriáná náwra
130. 1. 135. 1.
Jeruzolimskiego kóciolá skárbý w Rzymie 77. 1.
p. Jezus wkláził sie ná gorze oliwney 419. 10.
Ignácius Cárogradzki zlozony 858. 6. co ciérpi 861. 1.
Appellute do papieża 861. Do Piotra s. wola. 867.
Umarł 878. 7.
w Indiách wiárá s. ścieptona 827. 3.
Innocencius papież po Innocenciúsie 402. 6.
Innocencius papież z Rzymu wśedł / ntm był wsiaty 409. 3.
Innocencius papież umarł 417. 1. (409. 3.)
Inwestitury od świeckich ná duchowne wśedł 964. 3.
Joánnicius pustelnik 846. 3.
Jowinianus żołnierz v Julianá wierny 362. 9.
Jowinianus Cesarz wymawia sie z páthstwa 363. 14.
Pokoy stánowi w niewoley 15. Wygnáne Kátholicki
przywraca 17. Jákó odpráwił heretyki 363. 19. V
márł 364. 1.

Jowinian

REGISTR.

Domitianus Heretyk	390. 5.
Trená zora Leoná czwartego z synem málým Constan- tynem nápráwuje Kościoły 780. 4. 5. Słożona z pán- stwa 802. 1. Słowa icy smiale 2. Smieré icy 803. 2. znovu ná pánsťwie / syná vmorzyé dopuščá 797. z synem sie wádzi 789. Słożona z pánsťwa	790.
Trená pogánká snálá prawda	732. 1.
Trenus meczenník 205. 9. Poštem do papieží	179. 6.
Isácius mnich Walensowa prorokuje o smierci	378. 5.
Isácius cysly w małżáństwie	777. 2.
Judyta zóná Ludowiká Césarzá	830. 2.
Julianus z Gallusem Klerykáni zostáli 345. 4. táto Ko- ścioły budowali.	
Julianus y Gallus vsli smierci 357. 8. Wychowanie ich. Tánie.	
Julianus podeczytáný o pánsťwo. Towáryzstvo tego z Wasyliusem y Názaryancem	354. 3. 4.
Julianus Césarzem uczynony do Galliey / czyni sie zá- tholíkem	355. 14.
Julianus táwnie sie wiáry Chréscianstwy zártci / po- gánsťwo wškrésl. Ariany dworské pokaral. Zá- tholík y Biskupy wygnáne przywočil 361. 2. 3. 4. Heretyki tákž wygnáne wybáwil 4. Czyni sie zwierz- chu dobyw 361. 3. 5. Cárownik Philozophy przy so- bie miał 362. pobral vzeody Chréscianom 362. 6. Solnterze přymuščá do odščapienia wiáry	7. 8.
Julianus / w ochedostwie Kościelným y službie y w oby- czáich chciál násládowné Chréscian. Písanie tego y náuka do swego Biskupa	362. 35. 36.
Julianus Biskupy wygnal. O brodzie swey Księgi písal	362. 17.
Julianus dochody Kościołom odial / pogánsťké náprá- wował	362. 3. 4.
Julianus Kościol žydom w Jeruzálem buduje 363. 1. Ná Persy sie wypráwuje z czártý y cárownik 363. 2. Sluby czyni ná Chrésciany z. ná diodie w nocy Ká- gi píse 4. czártá šle do Rzymu 363. 6. přegrawa z Per- sy y Bogom láte 7. Zábitý niewiedzié od łogo 363. 8. w Julianie čierpliwosť umýšlena z Biskupem slepým 362. 10. głodem Cárograd morzył o wiára 362. 11. Pošty Perskie š byli Chréscianie pokábil 11.	
Julianus žynnosť vbogich Chréscian odeymował / Nául wyzwolonych im zákázoval	362. 32.
Julianus ná Conštancyusá woysko provádzi 361. 1. po- kazá sie Chréscianinem.	
Julianowe dítěti trure	356. 14.
Julianus mnich cudowný ná Ariany	370. 12.
Julius Papiež wolnýmý czyni Athánazyusá	341. 5.
Julita meczenniczka	304. 12.
Jordanes historyk	550. 3.
Joseph Ekonom niepokole czyni	368. 1. (4. 6.)
Joseph žyd dítyný y diánie obroconý do wiáry 327.	
Joseph žyd o pánie nášým świádecwo	34. 2.
Josephus písař žydowski w Rzymie písal	94. 3.
Josephá oblubiená smierci	16. 1.
Jurisdikcyá duchowných	363. 4.
Jurisdikcyá duchowných 412. 4. 325. 2. 569. 5. 585. 5. 369. 5. 474. 1.	
Jurisdikcyá Kościelna 319. y ná sady świeckich / Tánie.	
Jurisdikcyá Biskupow 401. 12. ná exekucyá Flawy 860. 3.	
Jurisdikcyá Kościelna pšowác chciál Césarz Wálent- niánus	452. 7.
Jurisdikcyá Kościolow y Ariant pánowie přyma- wáli	527. 7.
Justinianus ná Césarstwo 527. 1. Wiáry š. obroščá.	

Justinian i nazybyt sie w dawał w Kościelne sprawy 528.1.	
Justinianus piścowity. Posty wielkie czyni. Szczęście	
iego	627.3.
Justinianus piśwa zbiera	529.4. 533.13.
Justinianus Szczęście traci	540.8.
Justiniana żoná heretycká zbrazdáá	538.9.
Justinianus Biskupy przesładuje	564.1.2.
Justinianus nabożny ku pniezystey Páunie	534.9. 60.
tutie sie ná Gotthy do Wloch	535.1.
Justinianowe miásto	535.9.
Justinianus przepiśa Papieża 552.2. odwoływa p	
wo swoje/ y ná woynách szczęście ma 4. Do zley náus	
ti przystał y mándat dal 563.2. Umáry iáki był 565.1.	
Justinianus innieyszy páństwo y nos strácił	694.1.
Justinus y Justinianus poimánt	518.2.
Justinus Philozoph Chryześciánin 139.3. obrone wiáry	
do Cefárzá piśał	150.1.
Justinus druga obrone piśe 154.2. Umeczony	105.1.
Justinus Philozoph broni wiáry piśnem do Cefárzá y	
Senatu wielkim sercem	150.1.2.3.
Justinus Cefarz heretyki wygania y Kościol wweśela	
Justinus wtory ná Cefársztwo	565.2. (518.6.
Justinus pánem byc y zlych ntechce	568.2.
Justinus wtory od rozumu odszedł/ żoná tego y Persow	
połoy iedna	775.2.
Justinus przyszedł k sobie Kościol buduiac 577.2. Tybe	
riuszá uczynił Cefárzem. Vpominánie do niego 578.1.	
Justinus herman zábity	567.1.
Justinus wtory w pokućie vmiera y Tyberiuszá náus	
ca	552.1.
Justiná Cefárszowa Ariánká 350.5. z świetym Ambros	
ym walczy.	
Justiná Arianom dáie wolność. S. Ambrosy zástawia	
sie icy 356.2. Nie słucha icy Kátholik Benewolus 1.	
Justiná S. Ambrosze z gubie chce. Kościół odcygnie. me	
stwo S. Ambrosiego 357.1.2.3.4. Odmiáná dżwóná 6.	
Justiná S. Ambrosiego o obrone próśi	357.6.

K.

Kacernistrzow rzadzie năwrocenie	443. 2.
Kalendarz Ticeński	325. 15.
Kalendarz	327. 8. 463. 1. 453. 3.
w Kalendarzu poblądzono	573. 6.
w Kalendarzu bład y cudo	417. 3.
Kalendarion Biskup Antyocheski	452. 1.
Kapłaniśkie ornary y żydow w załonie y cud w Famie/	
niach 16. 13. wjete w moc obce.	16. 14.
Kapłaniśtwo y krolestwo wielkie dary Boże ludziom/	
Kaplan iako od krola roiny	503. 2. (535. 2.
Kapłani zony sobie y Grekow przypisali fałszywie 692. 4.	
Kapłaniśtwo stare iako pomuśiane	1. 4. (484. 9.
Kapłani dwā Biskupem gārdzacy pokarāni cudownie	
Kapłaniśka czystość	525. 21. 721. 1.
Kaplan sly iako Karāny od s. Elawteriusā	459. 2.
Kaplan duciew wieku swego nie ma piśać	474. 4.
Kaplanow pogāniśkich wrādy	408. 2.
Kaplanom opieki zākazane	357. 4.
Kaplanā pogāniśkiego synaczek iako sie cudownienā/	
wrocil	362. 25.
Kazania nie māta byc trudne	586. 9.
Kazania słuchanie	506. 1.
Kazania rospazāne w Tiedziele	869. 10.
Kāznodzieie Chrześciāniścy	75. 2.
Kāzirodstwo zākazane	912. 390. 7.

R E G E S T R.

Rázirodztwo starane	724. 4.
Rázirodztwo Morowea y Brunichildy	579. 6.
Rázirodztwo sprosne	555. 5. 559. 2.
Richanie w powietrzu	590. 5.
Rielichá zepfowanie	2.
Rielichy nosiciele karte Chrystusowey	362. 31.
Blasfory wolne od Biskupow s. Gregorz wyznit	601. 2.
Alatwy sie bac	422. 3.
Alatwa ná staroste	411. 9.
o Alatwi: kóscielney s. Chryzostomá	382. 5.
Alatwa kóscielna ná sle starosty	370. 15.
Alatwy exekucya 895. 1. sle icy wywante	860.
Alatwy sie pzelefi Desiderius 775. 1. Oblajony	4.
poimany	774.
Alumák fundowany	912.
Alatwa ná krolá cudzoloimka	367. 22.
Amotrostwo y powinowactwo z nlego	617. 1.
Amotrostwo do malienstwa przeskoda	583. 7.
Romety	729.
Kósciol Chrystusow iáko vrost	34. 11.
Kóscioły Chrzesciánskie obalié tednego dná y księgi	
palic kazano	302. 1.
Kósciol pogánski dwa mlodziacy spali y mzeine v	
márlu/ smierac sie	362. 16.
Kósciolow pogánskich obalenia bez vzedu	420. 2.
Kósciol s. Piotr w Rzymie	106. 2.
Kósciol Láteránski w Rzymie Grekowie zupili	638. 1.
Kóscioły czym wzbogáciáły za Constantiná wielkiego	
Kóscioły z Testamentow wzbogáciáły	322. 4. (318. 4.)
Kóscioły pogánskie kto obalal swowolnie	305. 7.
Kósciolow lupieice karánt	576.
Kóscielne dobra wydzierzacy heretyk iáko stráslwie	
skarány	583. 13.
Kósciolow kzywda iáko sie pláci	640. 4.
Kósciolow lupieica skarány	643. 2.
o Kóscielne dobra lupieica pokarány	579. 4.
Kóscielnych dobr wydzieranie ile sie pláci	556. 2.
o Kóscielne imiená karanie pipiná	730. 1.
Kóscielnych pientedzy poizczáta ná woyna	743.
Kóscielne skarby ná wieznie	508. 2.
Kóscielne srebro ná wieznie	596. 2.
Kósciol pokoiu w Rzymie zbudowany	77. 11.
o Kósciol starante iáko sie pánom pláci	411. 7.
Kósciolow ziednoczenie	519. 5.
o Kósciol sie staráciacy m krolom p. Bog szesci	451. 2.
Kósciol Zophley w Cárogradzie iáko kóstornie od	
Justinána zbudowany. Napis v oltarz	557.
Kósciol zmázaný w Cárogradzie/ słowá o cici kóscio-	
low Cesarstie	431. 7. 2.
Kósciolow swieckie rozumy skodza	679. 3. 882. 1.
w Kóscielne spáwy pánom sie niewdávác	885. 2.
Kóscielne skarby ná woyna	882. 2.
Kóscielne srebro ná wieznie	937. 1.
o Kóscielne imiená karanie	843. 5.
Kósciolá niewczzenie starane ná Sáracenie	674. 2.
Kósciolow lupiestwa w Fráncley	845. 7.
Kósciol oizyl y Biskupi za Justina	518. 4. 6. (643. 1.)
Kósciol Sálomonow budowa Sáraceni znova	636. 1.
Kóscielna wolnosć	466. 1.
Kósciol poswiacáta Piotr s. w Angliet	610. 4.
Kóscielne imiená 770. aby pokoy miály. Prawo v Frán-	
tow 2. przed oltarem ie zápisowano.	
Kósciolow poswiacántej kzyjá s. mál	111. 2.
z Kóscielnych dobr powinut vbozácent nie trwáta	
Kósciolow nieczesc karte p. Bog	396. 1. (444. 6.)

Kósciolow nieczesc potarana cudownie w Justanie y	
felicie	362. 23. 24.
Kósciolá vczzenie zwyciestwo tedna	522. 2. (595. 9.)
Kóscielne dochody ná trzy ná ctery czesci 723. 2. 494. 2.	
o Kóscielnym postanowieniu nie disputowác	458. 1.
z Kóscielnego zebrania co kuptonego/ kóscielne rest/ y	
ná to Papiescy dozorce byli	397. 8.
w Kósciolách ciat nie grzebiono	563. 4.
Kósciolow po Arianách napiawa	378. 10.
Kósci s. vczzone	758. 1.
Kósci s. cudá czynia	360. 2.
Krew pánska rozlana w kósciele od żołnierzow	404. 3.
Krew prawdziwa pánska w Sárkramencie	265. 2.
Krew w Januay co macylá	936.
Krew pána násego náleziona w Mantuay	804. 1.
Krol mnichem Rádis	750. 1.
Krol hispánski mnichem	680. 10.
Krolewic mnichem	653.
Krol mnichem	737. 1.
Krolowa mniska	740. 2.
Krol mnichem Sygebertus	644. 1.
Krol mnichem Eádbertus	758. 2.
Krol krolestwa vstepnie dla nabozenistwa	726. 11.
Krol krolestwo porzucá Richárdus	750. 1.
Krol skáda krolestwo dla nabozenistwa	704. 2.
Krolestwa modlitwa káplánska stoia	407. 4.
Krolowie w woz záprzećni	593. 16.
Krolowa vmierátiaca lekárze pozabitiác kazáta	583. 8.
Krolewskie powinności 829. 5. Pánstwo swieckie cziy	
sie serzy	829. 6.
Krolá Rátholickie ^o słowo: nie wdáie sie/ tam lást 364. 3.	
Krolowie iáko káplany czesá	535. 2.
Krol oltarz vbieta	672. 4.
za Krolá modlitwy	666. 1.
ná Krolestwo dítwne wezwánie	673. 1.
Krolewska potutá	639. 3.
Krol Bytánski krolestwo dla nabozenistwa porzucá	
Krolina dlugo zli	741. 1. (689. 1.)
Krolestwa ydowskiego rozdziel pieruszy	311.
Krol Jebbi mnichem býe dcznego smierc iáka	672. 1. 2.
Krolowane bez koronácyey káplánskei iákie	910.
Krolestwo iáko trwa	898. 1.
Krolow Biskupi bac sie nie máta	665. 7.
Krolowste Wloscy miešáta	677. 1.
Krolewic Stephan duchownym	870. 6.
Krol Hugo mnichem	945. 1.
Krolow wolno vpininá Biskup	998. 1.
od Krolow karánie poczynác	845. 8.
Krolom náuti	850. 3. 858. 4.
Krolom náuti	858. 4.
Krolewicá šátan opetá	679. 2.
Krol Lázorow w Rzymie	836. 1.
Kzyjá s. dzawo wšete od Persow 614. 4. oddáne od	
Persow	627. 3.
Kzyjá náleziony w trzewách bydlecyh od Juliana 362. 5.	
Kzyjá s. dzawo z Jeruzálem do Cárogradu pzeñit	
šione	633. 1.
Kzyjá ná powietrzu w Jeruzálem	337. 7.
Kzyjá ná sušniách	746. 1.
Kzyjá s. stáwiono	60. 1. 2.
Kzyje ná choragwiách	395. 6.
Kzyjá s. dzawo w Apámcey cudá czyni	340. 7.
Kzyjá s. czesc práwy Cesarstiem opátrzona. ná jienit	
go nie czynit	428. 4.
Kzyjowe dni	475. 2.

Kzyjicim

R E G E S T R.

Krzysem karcie zafazal Constantinus wielki
Quadratus obrońca Kościoła wczony

325. 26.
125.

L.

Lactancius był 302. 3.
Lactanci tezyt we wschodnych państwach 314. 2.
Lactanci tezyt w powadze 16. 5.
Lactanci tezyt w Grecy 452. 5. wczony 865. 4.
Lactow niebrać na Papieżstwo 769. 1.
Lactomymfogi przykład 553. 13.
Lambertus s. meczennik 698. 1.
Lambertus Cesarz 892.
Lact od Chrystusa liczyć się poczęty 527. 8.
Lactanci pałac darowany Papieżem od Constantina 67. (312. 6.)
Lactanci Kościół w Rzymie słupiony 635. 1.
Lactander Biskup 585. 2.
Lactowowie wiara przyniósł 522. 4.
Laurentius poimany y zabity y lut 261. 2.
Leo Papież pierwszy na Papieżstwie 440. 1.
Leo Papież wytorzenia heretyki 443. 1.
Leon list do Sławiana przedziwny 449. 1. 5.
Leon Papież wielkiego śmierć 461. 1. o wściekłości
tego 461. 2.
Leo Cesarz nabożny 452. 2.
Leon Cesarza potórą 465. 3.
Leo Taurus na Cesarstwo przystąpił być Rákholikiem 716. 1. Mandat pociąg obrazom dać 726. 1. Rákholi
hki pali y kłógi 726. 3. przeciwni się mu Germanus
Patriarcha 2.
Leo Armenus Cesarz takto ginie w Kościele zabity 820. 2.
Leo Armenus Cesarz takto koronacja jego tak 813. 2.
Leo Cesarz czwarty 776. 1. Heretyk zabity od p. Boga
Rákholulufem 780. 3.
Leo Opát wczony 994.
Leo Cesarz Philozoph pisał wiele 911.
Leo syn Cesarzki w wiezieniu 875. 9.
Leon Papuga wybawił 886. 1.
Leo czwarty Papież 847. 1.
Leo czwarty Papież murem obacza s. Piotra 848. 1.
Leo Armenus obrząz psuie 814. 1. Swięte meczy
Leo trzeci Papież od Rzymian meczony. od p. Boga
słeczony cudownie 799. 1. od Rákholusa przywroco-
ny 2. Nieprzyjaciele swe wypraska 4.
Leodegárd od Ebroina umeczenie 685. 4.
Lewa strona v starych wczowia 451. 4.
Lew broni Silenciusa 509. 2.
Lew ślepe łweta do Máktryusa przynosił 572. 11.
Leoncius Biskup / takto powagi Biskupiey przestregal
v Cesarzowej 525. 2.
Libanus Philozoph bluznier 563. 3.
Libertus Papież po Juliusie nastąpił 352. 1.
Liberius Papież gárdził w pominkami Artana Cesarza
poimany. rozmowa jego z Cesarzem. Wygnany. Fer-
lic na tego mieysce dany 355. 8. 9. 10. 2. Wyzucony
z Rzymu o Synod Arminski 359. W czym zgrzeszył
357. 3. błedu odstąpił s. przywrocony y od niewiast
Rzymskich wproszony 356. 11. Umart 367.
Licinius za Cesarza rowarżysa wietry / corke ma Con-
stantina / znowa z nim o Chryściány / y wyrok obu
o wolności wtary s. 313. 1. Na Chryściány powsta-
te 316. 2. Woyna z nim 317. 1. 315. 1.
Licinius stary y młody zabici 324. 1.
Linus po s. Pierze 69. 6. Umeczony 80. 1.
List Pawła s. do Koryntow pierwszy 57. 1.
List Pawła s. do Ephesow 59. 8. Do Philippenow 60. 1.

do Kolossenow y Philemona 60. 3. Do Tydow 60. 4.
List 1. Pawła s. do Tymotheusa 57. 5. Do Tytusa list
58. 1. Do Ephesow 59. 8. Rákplany wano Biskup
py 58. 1.
List 2. do Korynthow 58. 3. y do Rzymian / Tamże 58. 4.
List Pawła s. do Tessalonikow 52. 3.
List wtory do Tessalonikow 53. 1.
List myslony od heretykow o sześć tysięcy dzieci w sa-
dzwce v s. Grzegorza 591. 7.
List wtory Piotra s. w Rzymie pisaný 68. 3.
List z nieba sálbierzowie zmyśláta 745. 4.
Ludowik syn Rákrola na Cesarstwo / oótec takto go wpo-
mina 813. 6.
Ludowik Cesarz wiele imion nádal s. Piotrowi ábo
przywrocił 817. 4. Pokutá iego 822. 1. Synowie ná-
powstáta 830. 3 synami Kłopoty 833. 2. 834. 1. 2. 3.
Przywrocony na państwo 4.
Ludowik Cesarza takto nabożna śmierć 540. 1. 2. 3.
Ludowik Cesarz poimany 872. Grzechy dwa iego.
Longobárdowie wysli od Dunáta 549. 1. Jáko do
Włoch przysli 567. 3. 568. 1. Trzydzięci pánow v
nich 573. 1.
Longobárdow Krol Aistulphus na Papieża powstał
752. 5. Rzym oblegl 753.
Longobárdow Krol Aistulphus Rákholikiem został 591. 10.
Longobárdowie porázeni od Pipina 754. 5.
Longobárdowie Rákholicy 606. 1.
Longobárdow Krolestwo we Włoszech zginelo 774. 4.
Papieżowi się poddáta 773. 2.
Lotarius Krol cudzolożnik 862. 5. Synod o nim poblá-
dził 5. Appelluie do Papieża 6. Papież go w Rzymie
miec niechce 864. 1. Wraca się do grzechu 867. 7.
Lotarius Krol cudzolożny sam się w Rzymie potepił o
nieprawda 868. 6. 7.
Lotarius Cesarz mnichem 855. 6.
Lupus Seracienis Krole w pomina 846. 2.
Lose w dziejach Apostolskich takto się rozumieła 54. 9.
Lwa do postugi miał Gerásimusa / y od heretycwá wy-
bawiony 452. 5.
Lwa osiodlał s. Zoymus 525. 4.
Lutass po s. Máthi y Mártu piše Ewángelia 58. 2.
Lucius Verus Cesarz 163. 1.
Lucius Papież wygnany 256. 1. Umeczony 257. 1.
Lucius Ariánski Biskup okrutnik na Rákholiki 372. 10. 11.
Luciferá spor z Kzebiussem Wercelleniskim. stał się
odszczepieńcem Lucifer 362. 25. 26. Pisał kługi śmá-
le na Cesarza 356. 5.
Lucianus meczennik 311. 1.
Lucianus syderz takto był 170. 5.
Lutprándus znowu się na Papieża z Cesarzem 729. 1.
Utrocony słowy Bożemi y cudownie. Wykupił Ko-
ściół s. Piotra 739. 2. Znowu na Papieża powstał
740. 4. Oblagał go Papież 741. 743. 3. Umart 744. 3.
Lupus Zenoneski Biskup 615. 3.
Lupus Biskup 479. 2.
Lupus Seracienis Krole w pomina 846. 2.

M.

Macedonius na Cérogradzie Biskupstwo wtracony /
Krew rozlewa ludzka / Rákholiki meczy 351. 7.
Macedonius bluznierá Duchá s. 360. 5.
Mácochá truje dzieci 641.
Máhomar takto nástał y prorokiem się czynił / y v Ará-
bow y Sárácenow Krole został 630. 1. 2. 26.
Máhometani trzyje obaláta 643. 1.
Máhometani ábo Sá. ácceni wietli Antyochia 637. 1.
y perfsa 639. 3.

Mágoz

R E G E S T R.

Magdalená trzytroc páná oleykami polatá 34. 1.
 Magnencius Biskupy posyla o potoy 350. 5.
 Mákrinus Cesarz zabity 220. 1.
 Mákrin siostra s. Bazylego 378. 10.
 nie Maluta natury Boskiej 765. 2.
 Malowanie w Kosciole 216.
 Malowanie szesci Concilia w Carogrodzie 715. 1.
 Malowanie w czasie bycia 462. 1.
 Malowanie Bogu Oycu nie bylo w Kosciole 726. 7.
 Malowanie niereka ludzka 31. 10.
 Malenstwo rzecz swieta 109. Nie mafi w nim rozwo-
 dow 390. 4. (566. 2.)
 o Malenstwie rozwodnym ile prawo Justina wtorego 960. 3.
 Malenstwo z obceni tezykami 921. (921. 1.)
 o Malenstwie wnia Grecka 921. (921. 1.)
 Malenstwa powtarzanie w Grekow taki grzech 901.
 do Malenstwa czwarte pokolenie 726. 12.
 Malenstwo we ktow bliskiej 604. 2. az do siódmego po-
 kolonia zafazane. (287.)
 Malenstwo Marcion potepial 146. 1. y Jerar heretyk
 Malenstwo Jovinianus przekladal nad czystosc. Po-
 tepony/ pisanie s. Jeronyma nasi 390. 5. 6. 16.
 Malenstwo z heretykami 531. 2.
 Mariorinus falszywy Biskup 306. 6.
 Mammea matka Alexandra Cesarza Chryscianka 220. 2.
 Manicheycyzy od Pogan gubieni 257. 1.
 Manicheycyzy heretyki zabiano 523. 3.
 Manicheycyzy sadzeni/ y iscy byli 444. 1.
 Manicheycyzy zabiano 812. 1.
 Manicheycyzy pogubieni 886. 845.
 Manicheycyzy pala 685. 2.
 Manes heretyk nastal/ kacerstwa tego y lotrostwa/
 Tamie 277. 1.
 Marcellus Papies 304. 6.
 Marcellus Papies meczennik 309. 1.
 Marcellus Ancyranski przywocony/ ale potym zhere-
 tyczal 347. 6. (375)
 Marcella co za wdowa 375. Jako Cerealem odrzucila
 Marcellinus Papies wpadl y popravit sie 302. 6. 304. 5.
 Marcellinus Papies 296. 1. (826. 1.)
 Marcellina y Piotra ss. reliquie do Franczyz y Rzymu
 Marcellinus sedzia s. niewinnie zabity 413. 1.
 Marcia zona Commoda Cesarza iyczliwa Chryscian-
 nom 152. 2.
 Marcialis vczes s. Piotra 74. 2.
 Marciana Cesarza sowa sote 451. 11.
 Marcianus kaplan istnujnit 459. 3. Szata z meba/
 Tamie. (4. 6.)
 Marcianus na Cesarstwo/ prawo daie na heretyki 450.
 Marciana Cesarza smierc 457. 1.
 Marcion heretyk z plemiedzmi wyrzucony 166.
 Marcion heretyk malenstwo potepial 146. 1. Dlu-
 gowalo tego kacerstwo.
 Marcus Aurelius Cesarz 167. 1. przesladowal Chry-
 sciany 164. 1.
 Marcus y Marcel meczennicy 284. 1.
 Marcian s. Biskupem zostal 375. 1.
 Marcian s. żołnierstwo opuszcza 356. 12.
 Marcian s. jako Cesarzowa czila 386. 4.
 Marcian s. smierc 402. 6.
 Broni po smierci 845. 6.
 Marcian Papies 649. 1. O Cesarza heretyka nie dba.
 wyrok tego potepia 2. Mstwo tego 4. Obrona Bo-
 za nad nim. Poimany 650. 3.
 Marcian Papies co cierpi w Carogrodzie 651. 1. 2. Wy-
 gnany 5. 652. 1. Umart 654. 1.

Marekomanow krolowa Scyrgulda do Chrystusa ob-
 cona 396. 3.
 Marek s. vmeczony 64. 1.
 Marka s. ciato iako z Alexandrey do Wenecyey puz-
 mesione 820. 5. 16.
 Marek Aterusti 362. 30.
 Marek Papies 335. 7.
 Marek s. wyslany od Piotra s. do Alexandrey. Po-
 cinie Ewangelia pisal 45. 5. 6. w Aquiley 45. 9.
 Marek salbierz heretyk 175. 6.
 Marney matki Bozey sluby 1. 23.
 Maria matka Boza mod sie za nami przylozyl Kosciol
 dla Nestora 431. 29.
 Marney przeczyszczy wychowanie 1. 18. 19. 16. y rodzicy 48. 1.
 Marney matki Bozey w niebo wicie 262. 11.
 Martinus żołnierz Ewangelia na smierc obrat 401. 9.
 Marna Kosciol wielki poganski w Gajie 685. 1. 676. 2.
 Maronite na Libanie 933.
 Marozza nieradnica 731. 6. 725. 2.
 Marcellus Saraceny pobil 439. 2. (411. 11.)
 Marsilius Ficinus y Merkado o zywoicie po smierci
 Mastary zalazane 361.
 Mastalianow mnichow heretykow bledy 351. 5.
 Martyrius y Marcianus meczennicy od Aryanow 351. 5.
 Matheus s. ciato do Salernu 954. (886. 2.)
 Matki Bozey przyczyna 672. 3. czynio swota Krzyzowa 523. 2.
 Maurus y Placidus s. Benedykta wejniowie 846. 9.
 Maurus zabita Koscielnego wydzieracza 297.
 Mauricius żołnierz z towarzyszmi vmeczenni 583. 1. 2.
 Mauricius hetman/ potym Cesarz 555. 1.
 Mauricius od Tyberiusa Cesarzem wczyniony. Wpo-
 minanie do niego na koronaciey 555. 1.
 Maurice obroca wтары y istnujnit 599. 3. Prawy
 zle na żołnierze wydate 592. 3. canich wiezniow wy-
 pie niechcial/ co mu zafkodzilo. 500. 2. glupim 300.
 wie s. Gregorza 595. 4.
 Maurice Cesarza dżitwa smierc y okrutna 602. 3.
 4. 16. zona tego ze trzemi corkami zabita 607. 2.
 Marcencius na Cesarstwo w Rzymie 306. 3. okrutnie-
 stwo tego 308. 3.
 Maximianus Hercules towarzysz Diocleciana na Ce-
 sarstwie 256. 1.
 Maximianus Hercules wrocie sie chce na Cesarstwo
 307. 1. Zdradza Constantyna. Od corti wypany.
 Sam sie obiecal 307. 2.
 Maximianus Galerius roiny od Maximiana Her-
 leusa/ oba lednego czasu na Cesarstwie 292. 1.
 Maximiana Galeriusa smierc stoga y pokuta 311. 3.
 Maximinus wschodny okrutnik 307. 3. 5.
 Maximinus okrutnik pokarany 312. 1.
 Maximinus Cesarz vmierciac/ vczes Chryscian 314. 1.
 Maximinus Cesarz okrutny na Chrysciany 237. 2.
 Zabit 240.
 Maximinus syn Galeriusa sposobiony/ infy to m-
 Maximianus 306. 1.
 Maximus Cesarz taki byl 353. 1. 5.
 Maximus Batholik taki by 640. 1.
 Maximus Cesarz heretyki na gardlo szanie 385. 4.
 Maximus o s. Ambrosiego y o Batholika sie zastawia.
 357. 5.
 Maximus do Wloch wtargnal y Justyna z synem wy-
 gnal 357. 8. Ziemia Wloska psue. Pogany sobie 10.
 ona. Tamie 355. 7.
 Maximus bitwe przegrat y zabil 650. 3.
 Maximus Opát z pyrchusem disputuje 645. 1. Poim-
 ny w Rzymie 650. 4.
 Maximus

R E G E S T R.

Maximus pusty Cesarzcie nawrocił 656. 1. Rozmowa
 z nim herezjom 656. 2.
 Maximazeliwie sado 650. 4. Wygnany 5. Jezyl mu
 wrzuciono y reke prawa 657. 3. Z ciela wyszedl 660.
 Maximus Philosoph obłudny 379. 7.
 Meczennicy 304. 8. 304. 12.
 do Meczennictwa ochota Chrzescian 121. 3.
 Meczennictwo od żołnierzow zaczęte od Dioclect. 297. 2.
 Meczennictwie dzieci Táraki / Probusa / Androniká sferoko
 pisane 290.
 Meczennik mlody jezyl sobie v kasil 253. 12.
 Meczenniki z kosciolem w Trykomedey spalono 301. 8.
 Meczennicy w Afrycey dzieci ich 202.
 Meczennickie pieknie wypisane dzieci z Stephana pa-
 pieza 259. 3. 4. 5. 26.
 Meczennictwo dítatek 259. 7.
 Meczennicy niedostali v padli 253.
 do Meczennictwa porwanie nierozumne 201. 1. 305. 7.
 Meczennikow trzy sta w piecu wapiennym 262. 1.
 Meczennicy v padli y zwiedzeni od Nowactana pokus-
 tuia 254. 20.
 Meczennicy w wiesieniu máia obciawienia y poiedchy
 od Anyolow 262. 1.
 Meczennicy z Walensá 370. 11.
 od Meczennictwa iesli vciaké 205. 3.
 Meczennikom oko lupia y nogi podzynania 307. 3.
 Meczennikami zowia sie wiezniowie o wiara 313. 10.
 Meczennictwo nowe glupie v Donarystow zabiciu same-
 go siebie 331. 3.
 o Meczennictwa fraw nie karza 400. 1.
 Medyolanski nieszczesliwy Arianski Synod na palacu.
 Na nim takó Antychrist Cesarz wyrokil o wierze
 cyni. Kátholiki wygania y bnie / posly Papieskie bta-
 cnie 335. 1. 2. 3. 4.
 Medárdus s. takó vmáel 364. 4.
 Melania w Egypcie do Origenosowych bledow ná-
 chylona 372. 13. Mních opátruje w Jeruzalem.
 Melania do Rzymu sie wraca 397. 1.
 Melania Rzym opuścza y bledy Origenesa 405. pro-
 roctwo iey 8.
 Melania mlodsa starego Woluzjana pogánina pozys-
 kala 434. 3.
 Meliton obrońca wiary pismem 172.
 Meli okrutne 253. 11. 12.
 Melchisedechian heretycy 156.
 Melecius z Ariana wielki Kátholik 360. 9.
 Melecián 325. 17. 326. 2.
 Melecius Antyoski wygnany 314. 1.
 Melecius odszepieniec w Egypcie 370. 11.
 Menánder heretyk 306. 8.
 Mená Rátholik ná Cárogradskim Biskup. 74. 2.
 Menas y Hermogenes starostowie Egiptu dżwini
 307. 6. 7.
 Mensurius Biskup Káthagi: potwarzony od Trády-
 torow 303. 8. 9.
 Meturius żołnierz meczennik 254. 1.
 Mestwo pánnny Cyrille 310. 4.
 Metaphrastes kiedy byl 559. 4.
 Methodius pányarcha 542. Spotwarzony takó sie o-
 cyscal 843. 1.
 Meoboycevmáeli do sadu woláia 552. 6. Jako ná-
 gródzác meoboystwo 991. 2.
 Michal Kuropalata Cesarz dobry 811.
 Michal Baious Cesarz musiela zá zóna bierze 826. 6.

Smierc tego y niewiernosc 519. 2.
 Michal Bálbus ná Cesarstwo 820. 3. Jáki byl 4.
 Michal Cesarz 3. Jáki 554. Máte wypchnal 555. Bla-
 zennictwa ie 562. 1. Szpetny list do papieza pise 565. 4.
 Michal Cesarz 3. Zábity 567. 14.
 Millenarii potepieni 373. 2. (262. 4.)
 o Milosc spolna meczennicy przy smierci vpominali
 Milosc Glawtana y Montana káplanow z strony me-
 czennictwa 262. 4.
 Milosc zdrowieza bliźnie dáie 586. 5.
 Mikoláa s. cud okolo wiezniow 326. 9.
 Mikoláa s. ciato Saraceni chcieli zagubic 507.
 Mikoláa papieza mestwo y cierpliwosc 563. 11.
 Smierc tego 567. 6. (537. 5.)
 o Milosierney pánnie w Alexandriey powiesedżwina
 Minucius obrońca wiary 211. 1.
 Miodsi vczent pyšni 377. 3.
 Miodosc pána nášego 12. 2.
 Minskigo żywota wyślawienie 362. 13.
 Minskigo żywota wychwalenie 375. 5.
 Mníchow w Egypcie rozmnozenie 318. 9.
 Mních ná woyna Walens wyganiał 375. 3. 4.
 Minski meczennicy żywot 363. 13.
 Mníchow 60. od Saracenow zabitych 756. 3.
 Mníchow tysiac z Bálsuma heretykiem 449. 13.
 Mních smialy Cesarza Theod: wykliná 325. 4.
 Mních niedbaly starany od pána Bogá 599. 2.
 Mních Károlomaná postem czyni krol Nistulphus
 754. 4.
 Mníchow 1000. w klastorze Studity 798. 1.
 Mních Rachis chce sie ná krolestwo wrocie 756. 1.
 Mníchom Kopronimus zony brác kaze 770. 3. Klasto-
 ry ich przedáie 771. 1.
 Mnišy z Scytiey Eutychtian do papieza appellui 719.
 5. 520. 2. 521. 3. o vkrzyżowana icdna persone z Troycey.
 Mníchem zostal Thámná wotawoda Ottonow 996. 4.
 Mniške sátry brác przed smiercia 601. 7.
 Mniški rodu krolewskiego bledza w Gallicy 593. 12.
 Praca z nimi Biskupow.
 o Mniškách práwo 458. 1.
 z Mniškami rozmowa z ábrioniona 619. 1.
 Mnišek trzy tysiac w Rzymie zá s. Gregoraz 596. 2.
 Mniška poganiska Cornelia starana 94. 2.
 Mniški poganiske 384. 3.
 Miodlitwa woyska poráziła 378. 7.
 Miodlitwa odwoleká znal pomsty 464. 2.
 Miodlitwa ná wschod stonáaná czas zázazána 443. 2.
 Miozess Apostol Saracenow / poswiecac sie Aria-
 nom nie dal y Luciusa odrzucil 372. 16.
 Monarchie ábo krolestwa cztery v Daniela 1. 1.
 Moniká mátká s. Augustyna 377. 2. Smierc iey 389. 1.
 Monotelitowie Cyrus Alex: y Sergius Cárogr. 632. 4.
 Monotelitow kácerstwo sie zázczyna 629. 1.
 Monianus heretyk nástai / wielka z niego pokusa byla.
 Tertullian á opukał. Jáki byl 173. 1. 2.
 Morawcy Chrzescianie. Methodius ich Biskup. Mniška
 v nich po Slowienštu y Biblia przeložona 880. 2. 3.
 Montana falszywe prorocstwo 182.
 Most ná Dunáiu Tráianow 105. 1.
 Most ná Dunáiu Conštantyn zbudował 130.
 Morowe powietrze wielkie 256. 2. Postugi w nie Chrze-
 ściánskie 256. 3. Pisane o nim s. Cyprianá.
 Morowe powietrze we Włoszech 565. 4. o którym pise
 s. Gregorz. O pácholeciu w niebie 565. 4.
 Misa święta 160. 8.

R E G E S T R.

Misa s. y ofiará w wiezieniu 557. 8. w niej wspomina nie Swietych.	
Misa po Slowiesku	880. 2.
Mise w domu	396. 4.
Misy s. trzy tysiacé z krolá	847.
we Misy s. Krzyze	751. 2.
Misaly Hispánskie	916.
Misey swietey moc	614. 7. 679. 1.
Mise zá vmárte	704. 3.
Misa ná dzien káldroć miewal ieden	940.
Mularz ná reke slezony	32. 1.
Mury trudna woyna	813. 1.

N.

Naboženstwo iáko sie pláci	556. 4.
Narzes szesliwy herman y naboiny 553. 3. Jáki byl 4.	
Natáliusz heretyká dšiwne náwrocenie	207. 1.
Nauká z hárdoscia škodliwa	216. 1. 2. (362. 13.)
Nauká swietka y madrość iáko rožna od Ewángeliey	
Naukí zá wieku Károlá wielkiego zániedbáne	802. 4.
Náwrocenie Janá Jerozolimskiego	512. 3.
Náwrocenie dšiwne stárosty y sedsiow	307. 6. 7.
Názýámenus ná puszcza wywabiony od Bázyliusa 362.	
14. Wyšlány do Čárogradu Ariany náwraca 378. 13.	
Bošciol Anástazyey/ co cierpiat 14. Stal przy Pau linterzi 1. iáko sie obchodit z heretykami 379. 5. Wy biány ná Čárogradské Biskupstwo 7. Do wielkie go kóšciolá wprowádzony 380. 4. Zábít go chcieli Ariani 5.	
Názýámenus vstepate z stolice Čárogradské 381. n.	
Obštowo iego y wžárda swiáta 381. 12. Smierć iá k. Skládánie wiersow 16. Čiálo iego w Rzymie	
6. Názýámená obrázú cud	823. 5. (389. 2. 3. 4.)
Neápolští Sergius Comes od bráta poimány	877. 1.
w Neápolu dwa Biskupi/ Grecki y Látínski	872. 4.
Nektárius po Názýámenie ná Biskupstwo Čárogro dzkie	381. 15.
Nepos Biskup heretyl	264. 1.
Nereus y Achilleus mazenicy	100. 5.
Nero wšety zá syná od Klaudiusa 52. 9. Agrippiná mátká iego. Támže. Nero czárnošteinští zbiera do Rzymu 68. 5. Rzym zápalit 68. 1. Potwarz o ten o gieš ná Chřesćány/ Támže. píerwszy w Rzymie přesládomit Chřesćian 68. 4. Okrutne byly me ti. Wiele pogubil Chřesćian y w Hispániey 69. 7. Mátké zabit Agrippine 61. 1. y žone Oktáwia 64. 2. y Popea	67. 8.
Nero přawroćit žydy do Rzymu 56. 3. začal okřesćen stwo	57. 6. 64. 2.
Nero sam se zabit	70. 1.
Nerwá ná Cěskřstwo 99. bionst Chřesćian.	
Nestorius ná Biskupstwo Čárogradské. Mándat ie dna ná heretyki 428. 6. Sam začal heretyctwo 7. o bludnosť iego	8.
Ná Nestorá powstáte Cyrillus Alexandryski 429. 3. do papieša dáte znáć	430. 1.
o Nestorze y iego kštegách obháwienie	429. 2.
Nestoriusowi teyž robacy rostoczyli	436. 1.
Niceňstích Kanonow wiele	325. 22.
Niceňstiewielkie y píerwsze Concilium	325. 1.
Nikomedyá trzešteniem žemte obálona	358. 1.
Nicephor Cěsarziáki	802. 3.
Nicephor Pholás Cěsarz Šaráceny z Cypm wygnal 964. y Antychia wybáwit. Odmítá iego ná žlego páná. zdražza Ottoná Cěsarzá. Oddána mu zdražá.	

Zábity od swoich/ Támže.	969.
Nicephorus y Šapricius	260. 5.
Nicerá mnich o obrázy wygnány	815. 1.
Niedwiedzi do kóšciolá vćiel	805. 4.
Nikon s. cudá czyni	982.
Nieprzyjaciele sie cěstuta	599. 2.
do Niemiec Egbertus zbiera towáryšse ná ich náwro cenie 690. 1. bez Papieša nie nie spřawili	3.
Nieczyšćosi pokusá iáko oddalona	543. 2.
ná Nieczyšće stogie Karánte Cěsarzá Wálentin.	367. 6.
Nieczyšćego mnichá smierć dšiwna	855. 4.
ná Nieczyšće práwo smierci	326. 8.
Nieczyšćosć Karána od pogánštwá	16. 12.
Nieczyšće domy pokaráne y dom ná pokutáce nie wšasty	555. 15.
Niewiešćie ly zárážiwe	991. 3.
Niewiešćia chytrość y gniew	571. 5.
Niewiásty w wierze mocne	519. 3.
Niewiásta z synagógiem ná smierć sie kwápi 371. w dešie.	
Niewiásta heretycká ržona. Cudem překonána od porphyriusa	403. 8.
o Niewiešćiená Papieštwie bayli	853.
Niewiásty Nonnichiny mestwo y cysťosć	411. 5.
Niewiásty w miestách swoich mogali wšwáć člá pánštiego	266. 2.
ná Niewiásty špiawaczki Karánte	385. 6.
Niewiásty v kštezy Agápetki podeyřžáne	398. 9.
Niewierny Bogu y ludšiom niewierny	494. 6.
Niewierni Bogu y ludšiom niewierni	304. 4.
Nilus mnich s. Greczyn 976. 1. Do Włoch šedl 980 w Rášsynie ma Misa po Grecku 980. O pošćie Sobota co mowí. W Rzymie o Janá wšestná p ši 996. 3. Jáka niewiešćie mešoboyntecze ráđsi ná grode	997.
Nomenotus tyrán	849. 2.
Normani Chřesćianý zóšćia 905. 1. Fráncya y Ger mánia wojúia 882. 2. Germanus s. wybił ie z Škár cyey	845.
Nowatus y Tymotheus brácia pudenciány y přádey synowie pudens	162. 1.
Nowatus heretyl 254. 5. Do Rzymu sie pušćit.	
Nowáctanus inšy nšli Nowatus 254. 13. odšcepšenie Rzymští. Wězmezwodl. Biskupem sie Rzymštin včynil. W niemocy ochřezony nie bierzmožány. přystěgáć kázal 254. 13. 16. 17.	
Nowácyani	325. 20.
Nowácyani w Čárogradě vćisnieni od Wácedonij ša	551. 5.

O.

Obálony přyzionet z Cěsarzem	817. 2.
Obmowá pánow iáko Karána	393. 5.
Obrázy w kóšćiele	894. 11.
Obráz Páná nášego z Edessy	574. 2.
Obráz Páná nášego w Berycie vmazenie	787. 6.
Obrázow málowánie	570. 11.
Obrázy špetne nie dopuščzone	506. 3.
ná Obrázy y křyži s. přystěgá	656. 2.
o Obráz pokaránte	494. 8.
o Obrázy meženicy	732. 733. 734.
o Obrázy potwarz ná s. Epiphániusá	392. 9.
Obráz pámy mátki Božey twarz odwroćit od rzá	580. 1.
o Obrázích co trzymal Bázylius	362. 1.
Obrázom	

R E G E S T R.

Obrazom latriey nie dāta / to jest / cici Bogu własney
 Obrazow rożna część 726. 8. (787. 10.
 o Obraziech Synod Franko fortski 794. 1.
 o Obrazu Pānā nāszego krew 560. 2.
 o Obraziech list Gregorzą 2. Papię 726. 4.
 o Obraziech meczennicy 765. 3. 766. 3.
 Obraz Pānā Jezusow w Cezary 31. 11.
 Obrazie wczorne 574. 4.
 Obraz mātki Bożey ostrążył Sārācenā 718. 1.
 Obraz Crucifir plācz 888. 3.
 Obraz mātki Bożey cudā czyni 570. 7.
 Obraz P. Jezusow nie reka czyniony pżentesiony 944. 3.
 o Obraz Cezārski obālony w Antyochiey wielki kłopot 388. 1. 16.
 o Obrazu krew 613. 1.
 Obraz krew i siebie puścił 509. 3.
 o Obrazie nā Cezārā powstāte Luitprāndus Longobardus 726. 6.
 o Obrazach dysputacya 814. 2.
 o Obrazie pokoy 821. 4.
 o Obraziech Frankow niektorych błedy w pāryżu 825. 1.
 Obraz Pānā nāszego nā wojnie z Persy 589. 7.
 o Obraziech wyroł Concilium 787. 10.
 Obrazoborca pierwszy Xenāias 485. 4.
 Obrazoborstwo zaczęte 723. 3. między Sārāceny od żydā
 Obrazoborcy potępieni 732. 2.
 Obrazoborcy krzyżā nie pśowālē 755. 9.
 Obrazoborstwiego kācerstwa kōniec 842. 5. Swięto v Grekow nā te pāmiatke 7. Pieśni nā to słożone.
 Obrońcy wiary z Valensā dwā tego hetmāni Arintus y Terencius 372. 1.
 Odo Opāt Aluniāky cudā tego 938. 1. 2.
 Odoātres do Włoch krol Erulow 475. 1.
 Odoācer krol Herulow porażony od Theodorā 489. 1.
 Żābity 493. 1. (265. 1.
 Odenatus y z żonā Zenobia wschodnie pānstwa ośiedli
 Odupsty nā wojnie pżeciw Pogānom 879. 5.
 Odścepienicy o trzy kāpituly 590. 7.
 Odścepienice godzi sie pżymusić 556. 1.
 Osiārā v Chryścian 327. 4.
 Osiārā pogānskie y Julianā ze krowie ludzkiej 363. 21.
 Osiārā y biānie ciālā Pānskiego 259. 5.
 Osiārā s. Marcinā poswarēt 853.
 Ogień w żānādzu pżez cālā Miśa 551. 3.
 Ogolenie głowy zeliwośē 674. 2.
 Olaus krol Szwedow 930.
 Oley z ciālā swiętych vmārtych plynacy 175. 1.
 Oley z kōści s. plynacy 593. 17.
 Olimpia dziwna wdowā y madre postępi icy 388.
 Oltarze w Rzymiskim kōściele nie zāpuszczone 145. 1.
 Oltarzow niepotrzebnych nie stāwic 806. 5.
 Oksimus 101. 2.
 Onesimus meczennik 110. 3.
 Opāt zly Mānsō skārāny 995.
 Opetāny od czārtā wiele między Pogāny 163. 4.
 Opetānā pānienkā dziwnie wybawiona 713. 3.
 Opetānā dni 70. nie ie 434. 3.
 Origenes nāuciac pōczāł 205. 1. Vczynil sie tżasācem 208. 1. zōstāł kāplanem. wādili sie oń Biskupi 230. 1.
 Pismā tego pśowāne 232. Ociec tego Leoncius meczennik 204. 3. poswarēt o niego 402. 3. Māwraca wiele heretykow y pogān. Pisanie tego pżedkie nie rozmyslne. Wiele pisarzow miał oboicy plci 220. 5.
 Błedy tego 393. 1.

o Origenesā wielkie rozuchy w kōściele 538. 7. Błedy tego 8. Vpadek tego niepewny 253. 13. Smierć tego Origenesā błedy potępione 399. 3. (256. 6.
 Orosyus wysłany do S. Augustinā 414. 3.
 Orysus Biskup w Rordubie 303. 12.
 Orysus do Aleksandriey wysłany 318. 8. 319. 2.
 Orysus więzieniem 355. 12. meczony pżyzwolil / āle w więzie nie wstąpił 357. 2. 3.
 Orysus postem Papięskim nā Concilium w Nicey 325. 3.
 Osoby w Sākrāmencie 443. 1.
 Ostrogory y Wisygory 473. 1.
 Oswāldus krol w Angli 634. 3. swoje poddāne nā wraca 4. reka tego hoyna 5. zābity 642. 2.
 Oswinus krol zābity 651. 8. 555.
 Otto nā Cezārstwo koronowāny. Rzym Papięsowi wraca 962. y ine kōścielne dobrā. Papię go Jan 12. odstępuie 963. Rzymiānie sie nā burzā 964. pżyzwany do Włoch 960. 1. Włoskie krolestwo wjāł 961. 1. zwoioł wāl Duficyki y Słowaki / y do wiary s. pżywiodł 949. 1. 3. Do Włoch wjāchāł 951. Greki z Kāmpāniy wygania 968. 1. spowinowācenia z nimi sūka 968. 3. zwycięstwo tego nād Węgry 955. 2.
 Ottonā krolā Sāxonow zwycięstwā 939. Elastoru dāć niechce. Tāmsē.
 Otto z synem walczy 954. Synā Biskupem Mogunciey czyni / brātā czyni Arcybiskupem Kolesiskim 953. w Rzymie Benediktā sklādā 964. 2. tego synā Otto nā koronuiā 967.
 Ottonā Cezārā pśerwszego smierć 973. 1.
 Otto wtory Cezār od Grekow y Sārācenow porażony 983. 1. 2. w Rzymie vmārł.
 Otto trzeci do Rzymu nā Krescenciussā 996. 1. W celli spi nā łōżku s. Romuāldā. pokute mu dāł Romuāldus 996. Mnichem sie być obiecał. Tāmsē 4.
 Ottonā Cezārā pokorā 971.
 Otręychā miāsto duchownych / 20. tysięcy mnichōw 10. tysięcy mnichow w nim 316. 3.

P.

Pāchomius iāko nāwrocony 316. 3.
 Pātholat dwore w Komplucie lud nāpřawisto 303. 12.
 Pācianus tego wieku 388. 15.
 Pāmbā krolestwā niechce / koronācyā lāka 673. 4. 5.
 Sārāceny porāzil 675. 1. Mnichem zōstāł 680. 10.
 Pāmphilus meczennik 308. 1.
 Pāncādā miāsto ābo Cezāreā 16. 8. X drugie tego iumentā.
 Pānowie zli pokarānt 567. 2. 568. 3.
 Pānny z Afryki niewolnice 440. 4. 5.
 Pānnā opetānā nie iādā dni 70. 434. 3. Sākrāmementem sleczona.
 Pānnā iednā rok nie ie nie 823. 1.
 Pānny kōścielne 1. 22.
 Pānienek porywāse kārza 320. 4.
 Pānienki mordowāne 362. 20.
 Pāntheon kōścioł pogānski 111. 3.
 Pāntheon kōścioł w Rzymie 607. 1.
 Pāntenus Alexander do Indow zāsiedl / ynāzāstām s. Mārtheussā Ewāngeliste 183. 1.
 Papięsā część wielkā 553. v wschodnych Biskupow 7.
 Papię sednia o nauce 448. 5.
 Papię zā zōwia Vniuersali 598. 1.
 Papię Biskup Biskupow 755. 6. Zowiego Cezār Arcybiskupem pōwsednego kōściołā 519. 6. Głowa

wsytkich

R E G E S T R.

wszystkich kapłanów 534. 4. Zwierzchność tego Chry-
sologus 449. 7. Głowa jest wszystkich Kościołom 533. 4.
papięska moc 518. 7. 9. 519. 1. y rzady około wiary 4.
5. 6. Wład Biskupami 198. 3. 445. 2. Wyznawca i a s.
Bazyliusz 372. 2. Po wsam świecie 512. 4. Żna i a s. Au-
gustyn 424. 2. na Pátryarchy 536. 7.
papięska władza na Concilium 454. 3.
papięsa na Concilium Biskupi oycem swoim zowia-
681. 10. Concilium potwierdza 681. 11. Wyklina Ar-
tadusza Cesarza y żone tego 407. 3. y drugiego Cesar-
za 503. Sam kacerzynie wyklina 372. 3. Zwierz-
chność tego nad Alexandryjskim Biskupem 444. 5.
Papięsa iako czei Concilium 451. O potwierdzenie pro-
sa oycowie 17. 18.
Papięs Agápetus posłem do Cárogradu. Papięsa
moc czyni stoi 536. 2. Cudá czyni Agápetus. Antymá
zrucu/ Mene stawi 3. 4. 3 Cesarzem tego poswatek 5.
papięskich nog całowanie 512. 4.
Papięs potwierdza Pátryarchy 452. 3.
Papięsowie trzynastcie vbogich y stołu máta
Papięs cudo czyni 615. 2.
do Papięsa o pomoc wschodni Kátholicy posły śla 371.
2. 3. List piše s. Bazyliusz.
na Papięsa powstała Erárchowie 701. 2.
Papięska zwierzchność wyznał Theodoretus 449. 15.
Papięs Alex: Biskupa potwierdza 478. 2. y heretyki
rozgrzesza.
na Papięsa potwarz 452. 3.
Papięs zakazał w heretycy Cesarza słuchać 726. 10.
Papięsowie iako sie Longobárdom odcymowali 595. 4.
Wracáia im imioná Longobárdowie 704. 1.
papięskich posłów wpadek 484. 1. y karánie ich 2.
Papięsom dań odpuszczenia od Cesarzów 681. 12.
Papięsa zabić kazal Leo Cesarz 726. 9. Longobárdo-
wie go bronia.
Papięs ma część Włoskiej ziemi 571. 4.
o Papięsu sad Boży 500. 1. 502. 1.
Papięscy posłowie zeszli od heretyk Cesarza 517. 3.
Papięsa Symmachá iako sadzono 502. 1. 2.
Papięs Stephan we Fránczey cudownie zleczoney. For-
nute Pipiná 754.
na Papięsa Syxtá potwarz 433. 4.
Papięs Fortunie Justyná 526. 4.
w Papięstun wybieraniu zázeta Frzywdá od herety-
k 526. 4.
Papięs Constantyn w Cárogradzie wczczony od Justy-
nianá 709. 1. 2. Cálue nogi Papięskie 710. 1.
Papięs Stephan do Fránczey o obrone na Longobár-
dy iáchal 753. 3.
papięska pilność o Kościołach 417. 1. 3.
Papięsowi Leonowi oczy wysłupione y tęczk wznio-
ny pan Bog zleczył 799.
Papięs Krol Angielskiego przywrócił 508. 6.
Papięska komora kleryk ma 595. 6.
Papięsa słuchać choćby co przykrego kazal 895. 1.
Papięsowi wybieranie świeccy wzeli mocá 896. 2.
Papięsa wybieranie Rzymianie śledáia 899. Ottono-
wi 563. 2.
Papięskie domy kupili Rzymianie po ich śmierci 885. 1.
Papięskie wbostwo 885. 2.
Papięs niewiásta iákie plotki 853. 6.
Papięsowi Koná Cesarz trzyma 853. 1.
na Papięsach odmianá 876.
Papięscy posłowie bładza 979. 6.
Papięs y Sarácenow pokoy kupuje 877. 4.

papias y bład tego o tysiacu lat 118. 3.
pápinianus prawni zabitý 214. 1. (367. 2.)
pármenianus heretyk ná Kátholiki piše/ hárdosć tego
pános wysp/ mnišká ná nun Theokrystá nága 903. 1.
párthenius 337. 6.
páchalas papięs iáki 817. 1.
páschásius po śmierci w cieplicach 498. 3.
páchal ábo Káalendarz dla Wielkicyncy 527. 8.
Pátryarchowie ná Nicenskim Concilium ktorzy 325. 18.
Pátryarchá Ekumenikus 518. 8.
Pátryarchá Ekumenikiem poczyyna sie wáć Jan Cáro-
grodzki 587. 1.
Pátryarchowie wszyscy cztercy heretycy 642. 1.
od Pátryarchy Cárogradzkiego tytuł Ekumenikus od-
dalony 606.
Pátryarsie Cárogradzkiemu odstąpić káza tytuł Ek-
menikus 597. 1.
Pátryarchow trzy heretycy 515. 4.
Pátryarchow trzech zázaz Papięs wyflal 484. 3.
do Pátryarchow czterech wyznanie wiary posyla s.
Grzegorz 591. 1.
Pátryarchá Cárogi: Páwel Biskupstwo sfláda y potu-
tuie 734. 1. Jáko vmierał 651. 3. 7.
Pátryarchowie w iedności z Leonem Papięsem 453. 3.
Pátryarchá Grádenski zabitý 802. 3.
Paulá Rzymianka 382. 5.
Paulá Rzymianka vmárlá 404. 14.
Paulá wdowa Rzymka Rzym opuszcza y świat 385. 3.
Pauliná z Meleciusem porównanie 372. 7.
Paulinus Treverski Biskup od Arjanow zabitý 356. 8.
Paulinus y Melecius zázaz Biskupami w Antyochiey.
362. 34.
Paulinus Treverski Biskup wygnány 353. 7.
Paulinus święty świat opuszcza 394. 9. Ktole sobie o-
brai. Ná káplánsstwo potwany. Pokorá ku świętemu
Felixowi 10. 11.
Pauliná Zolánskiego śmierć 431. 31.
Paulus diákonus wiezień/ o reki mu véiecie sło 774. 5.
Páwla s. náwrocenie 36. 1. Droga tego do Arábiey 37. 1.
Páwel s. ná vbogie iálmuzny zbiera y nieśie do Jeruzá-
lem 44. 21. Jego ná Biskupstwo poświęcenie 44. 25.
Jego do niebá záchwycenie 44. 26. Refa rabi zemie-
sło 52. 5. Drogi tego 47. 1.
Páwel s. Piotrowi s. przygánil 51. 9. Jego z Bárnabá
rozstanie 51. 12. Obżezal Tymotheusza 51. 15.
Páwel s. od Neroná wolnym wczcziony góśie sie z Rzy-
mu puscił 60. 6.
Páwel s. dla czego Piotrá s. chciał widzieć 39. 2.
Páwel s. poumány w Jeruzálem y do Rzymu zástány 58.
5. w Rzymie odbieżány. Stánal przed Neronem y
Senatem 59. 2. 3. 4. Jálmuzne tám wítał od philipi-
pensow. Tánie 6. 3 podczászym Neronowym wzial
znátiomosć.
Páwla s. głowe Cesarzowa chciałá mieć 594. 5.
Páwel papięs iáki 757. 1.
Páwel pustelnik pierwszy 253. 11.
Páwel pustelnik dokonat 343. 1.
Páwel Cárogradzki Biskup wygnány od Arjanow/
Eusebius Nykomedyski nástapil Arjanin 343. 5.
Páwel Cárogradzki Biskup do Rzymu przed Arjan/
véieł 341. 14.
Páwel Cárogradzki inowu wygnány 351. 7. y zázawio-
ny od Arjanow 351. 9.
Páwel pustelnik prorok 944. 4. (372. 10.)
Páwel Alexánde: Biskup wygnány do Rzymu véieł
Pclágius

R E G E S T R.

Pelágus posel Papiesti	336. 11.	Alaudiusa wygnany 51. 1. Do Rzymu sie poscil y	
Pelágus heretyk	405. 2.	dla czego 44. 3. Katedra tego w Rzymie 45. 1. List	
Pelagiánstie kacerstwo		tego z Babilonu / to jest z Rzymu 45. 2. Droga tego	
Pelágus Británia zaraża. Biskupi przeciw temu wy-		do Afryki y Alexandrii y indziej 51. 3. Zachodne	
stani		krolestwa oswiecit	45. 11. 55. 4.
Pelagiusa zdrađa y bledy	428. 1.	Piotra s. zescie z Pawlem s. w Antyochii y rozmowa	
Pelagiánstie kacerstwo sie zacyna	415.	w ktorej mu przyganił Pawel s. 51. 8. Jaki sie kaza-	
Pelágus y Celestius potepieni	410. 11.	nien podzielili	51. 5.
Pelágus pierwszy Papię	417. 1.	Piotra s. stolica wiary wspiera	150. 1.
Pelágus wtory Papię powietrzem vmart	555. 2.	Piotr przez Leona przemowl	451. 9.
Pelágus pachoie meczennik	590. 1.	Piotr przez Papię Agatona mowi	681. 10.
Pelágia meina dla czystosci	925. 1.	Piotr y Pawel poimani	68. 7.
Perpetua y Felicitas meczennice	309. 1. 2.	Piotr s. y Pawel zeszli sie do Rzymu za Neroná	68. 1.
do Persyey wiaza s. wmesiona. Marcella Biskup	205. 4.	Piotra s. y Pawla w Rzymie meczennstwo. wcielanie /	
w Persyey Chrzescianinowi za Justyniana	408. 2.	wkryzowanie	69. 1. 2. 3.
w Persyey przesladowanie 343. 1. 344. 2. Meczennicy	530. 1.	Piotra s. y Pawla ciála Grekowie chcieli wkrasc 21. 594. 5	
Tamie		Piotra s. lancuchy w Rzymie cudem spoione	439. 1.
Perfowie y Saraceni cudownie porazeni	420. 1. 2.	Piotra s. lancuch leczy chore	603. 4.
w Persyey Chrzescianinowi	420. 6. 243. 1.	Piotra s. Elucz cudá czyni	585. 1.
Perfowie wojna / Antyochia wstet	513. 7.	Piotrowi s. imiona wracata	742. 6.
Perskie krolestwo zginelo od Arabow	540. 6.	y Piotra s. y Pawla grobu iakie postachy	594. 5.
Perski Koscioł zabil oycá / do Rzymian wciel / przyety	623. 2.	Piotrowi s. vpominki z Anglii	665. 1.
vcziwie	592. 6. 7.	Piotr s. Laurentego bieznie	614. 1.
Persow sprosnosci	554. 4.	Piotr Alexandrijski Biskup 300. 1. potuty rozne w	
Petronius starosta v Gaiá	42. 2.	pádlym dáie 305. 7. Vmeczony 310. Pogrzeb ię	
Philo poslem od Zydow do Gaiá	42. 1.	go na Katedre po smierci Tamie 2.	
Philip Cesarz zostal Chrzescianinem / pokute Koscielna		Piotr Komorny Dyotlec : meczennik	302. 3.
pelnil 249. 1. 2. Zabity z synem	253.	Piotr na Mahomety smiaty	742. 3.
Philippus iako ná páństwo 71. Heretyk Monotelita /		Piotr Metropolitá meczennik	742. 1.
psowac chciál hoste Concilium 712. Oslepiony 713.		Piotra Chryzologa wstep na Biskupstwo w Rawennie	
Philip Cesarz	246. 1.	ozwiny	433. 2.
Philip starosta Alexandrijski otec s. Eugentey 204. 1. 2.		Piotr Mogus heretyk	478. 2.
Meczennik.		Piotr Jullo Gnáfus w Antyochii burzliwy heretyk	
Photinus / roiny od inych Arianow	357. 1.	479. 1. potepiony	483. 5.
Phocius ná Lácinmiki 10. artykulow wymyslil	867. 4.	Piotra s. list zlodem pise Bonifacius	724.
Papię wyklina 867. 13. Jego listy y klatwy zartzy		Pipina smierci / oycá Karolusa wielkiego	768. 3.
mane 867. 16. List Papię falszue 879. 4. Bal sie		Pipinus y Karolomanus bracia	741. 5.
ofinego Concilium y psowac te chciál / Tamie. Sy-		Pipinus Maior domus vmart 714. 1. Marcellus syn	
nod falszwy zebrał y ofnym Concilium nazwał 879.		Pipina z Alpády Maior domus	714. 2.
7. O tego Concilium Grecy historykowie niewiedzie		Pipinus pierwszy ktol z onego domu Frankow	752. 1.
li. Tamie. Na tego Synod Papię nie przyzwala		Papię czi	753. 4.
880. 1. Wykety 882. 2. Na Lácinmiki pise list o Du-		Pipinus Maior domus poboiny	744. 2.
chu swietym	883. 2.	Pipinus drugi raz Longobardy porazil. obronił Pa-	
zrucony z Biskupstwa 867. 16. Ksiegi tego dwote iá-		piez / y przysial koscioł bronic / y dal przywilej ná	
kie. Mialowanie Ignaciusa. Ksiegi tego ná Syno-		miasta s. Piotra	755. 3. 4.
dzie deca 868. 3. Dzieie tego wypisane	870. 4.	Pipinow trzech	631. 2.
Phociusow Beklas y tego chytrosć	875. 6.	Piec panienek ná proch spalonych	118. 1.
Phocius chce sie sam zabic	871. 4.	Pilat ná starostwo Zydowskie wstapil	21. 2.
Phocius ná Lácinmiki	863. 6.	Pilatow list o pánie naszym do Cesarza Tyberyusa 34. 3	
Phocius iaki 885. 7. Falsze tego 859. 5. 860. 2. 861. 862.		zlozony z vrzedu 38. 2. smierci tego	41. 2.
pátryarcha blaznow. Tamie. Wykety 863. 1. Vá-		Pieniadze zafazane mnichom	590. 3.
Pa Biskupy	863. 2.	Pyrrhus wrocil sie do kacerstwa 648. 2. y ná Carogeo-	
Phocius znou ná pátryarchostwo 878. 8. posly do		dzkie Biskupstwo	651. 2.
Rzymu sle	879. 1.	Pyrrhus Carogrodzki heretyk 639. 2. wygnany do Af-	
Phocius od Jana Papię przyety	879. 2.	ryki	642. 1.
Phociusowi násladowcy od Papię rozgrezesci 891. 1		Pisania s. Jeronyma y Ambrozysa iakie	220. 5.
Phocius drugi raz zrucony 886. 5. Zginat niewiedza		Pisarze meczennikow	237. 4.
gdzie . 6.		Pisanie skwapliwe nie trwa	220. 5.
Piekielny ogien	81. 4.	Pisino swiete trudne	379. 6. 391. 4.
Pielgrzymki niewiasty nie dobre	740. 1.	Pisina poganstie duchownym skodza	369. 5.
Pionius Káplan meczennik	254. 1.	Pisanie wiersow ná twarz meczennikow Theod. y	
Piotra s. zwierzchnosc 34. 9. Postante do Samariey 35. 4		Theofana	835. 5.
Piotra s. y Pawla o Zydach prorocstwo	68. 2.	Pisino s. pokoiu potrzebuje	604. 3.
Piotr s. iako herzman wsytkiego doglada 39. 3. Pogá-		Pisina s. nie dopuszczata mlodym	208. 1.
nom poczal Ewangelia 41. 1. Z Zydami z Rzymu za		Pisino s. pokora rozumiec	595. 2.

R E G E S T R.

pisma s. rożność od świeckiego	363. 12.
pius papież 158. vmeczony	166.
placidia siostra Honoriusa Cesarza madra y bogoz boyna/ zóna Arnulfa królá Gothow	411. 1. 415. 12.
placidus ábo Eustadius drugi Job 120. 2. meczennik.	
placilla zóna Theod : Cef: iáto meša v pominaia 385. 5.	
plautylla siostra Klemensa	98. 1.
plauciana okrutniká koniec iáki	206. 1.
plebanom náuki 335. 2. Drugie od Papieża	855. 2.
plinius co pisał o Chrzesciánach. y co Cesarz odpisal	
plorynus Philozoph czárownik 271. 3. (104. 1. 2.	
pobożność do rzadow co moze	415. 10.
poborca okrutny pokarany	611. 2.
pocłowanie v Chrzescian	45. 4.
poddanych vciști	468. 1.
poddanych vcizenie/ nieprzyiacela wprowadza	412. 5.
podpisowanie bez czytania	446. 6.
pogonotus Cesarz Kátholik ábo Constantinus	668.
3 pogány zla przyiazi	898. 1.
posel Papieski letlwy	751. 2.
postowie od Concilium Sárdycenskiego do Constán- ciusa	348. 1.
pogánom pláci P. Bog stwiba	100. 1.
poganie koscioły swoje lupili	233. 1.
pogánin Cesarz heretyká Samosatena z Rzymistim B.	
trupem potepil	272. 1.
pogániski koscioł w Kátháginie Celestia zwány oczy scton 399. 5. dzien przy tym poswieceniu.	
do pogániskiego nawrocenia ochotá swietych	650.
pogánistw wroiski o wpadku Chrzesciánistim tego roku	
399. 4. idy byl wpadek tego roku.	
pogány niewierne do wiary iáto wiesć kazal s. Grzegorz	594. 3.
pogániscy prorocy Sybille	1. 9.
poglowne za Klandiusza	50. 1.
na Pogrzeby fundacya	515. 4.
pogrzeby iákie v Chrzescian	368. 1.
potura vpádlych w malách y dosyczynienie	253. 10.
potury rozpisane	305. 6.
potura o mejoboystwo synow od oycá	567. 24.
polacy Chrzesciánim zostali	965. 2.
polikarpus w Rzymie 166. 1. vmeczenie iego	168. 1.
polskiego królá Mscisława smierc	991. 1.
pomponia Grecyna o wiare sadzona	59. 11.
poncianus Papież	233.
poncianus Papież vmeczony	237. 3.
porphyrinus philozoph Chrzesciániski nieprzyiaciel pro- si o Platonowe R. P. 264. 5. swiádecstwo iego o Chrystusie	263. 3.
porphyrinus księgi pisze ná Chrzesciány	302. 4.
perphyrinus philozoph stary/ odwolal pogánistie bledy	
perphyrinus Biskup Sasy 401. 3. (325. 14.	
postowie papiescy pobladzili	861. 1.
posty iáko chowac	384. 2.
post Nowentowy	582. 5.
post wielki	545. 2. 640. 5.
post trzykroć ná tydzień w Rzymie	367. 4.
w post ná gardlo nie stáwia	389. 6.
o post stároste vpomina s. Nazaryanenus. Boskie o po- scie práwo	384. 5.
post we Strzode w Rzymie	388. 12.
potámaná niewolnicá mecen.	310.
potámaná pánná meczenniczka káta swego pozyskala	
potop w Rzymie y synok wielki 589. 3. (205. 2.	
powinnym iáko Biskupi mata dáwac	409. 8.

potepiony od Papieża/ dziesięć dni dal mu do vpmie- tania	430. 1. 2.
potwarzy ná Chrzesciány 66. 5. 179. 170. 2. 120. 5. 200. 1. 311. 6. 201. 5. 177. 2.	
powietrze zarázliwe dzwne	544. 3.
powietrze morowe wielkie	746. 1.
pozytel czytania history	557. 3.
na Prátrykarze práwo y karanie	385. 6.
Prásyni rozboynicy w Cárogradzie	558. 4.
Práwa Chrystusowe vdatne y wieczne	264. 5.
Práwne obzony Chrzesciánom odiete	304. 12.
Práredá pánná	164. 4.
Práznikow Dopuscil s. Grzegorz	601. 5.
Presbyterki zony od Káptanow zostawione	721.
Priskus hetman	593. 15.
Priscillianus heretyk/ iáki byl	381. 21. 22.
Probus Cesarz 278. 1. szczęśliwy ná woynách 280. 1. Zabit 283.	
Probá ná fugi	304. 4.
Proklus Biskup Cárogradski	434. 1.
Proklusá smierc	446. 5.
Proklus Chrzesciánin Saverá zleczył	195.
Prokopius tyrán pogánin zgnal	366. 1.
Prokop meczennik	308. 2.
Processus y Martinianus	68. 7.
Prorocstwo pogánistie falszywe/ o trwaniu wiary Chrze- sciánistey	313. 4.
prorocstwo o Mahometanách Zippolita Bisk.	963. 7.
Prorok náleziony w murách	780. 5.
Przesladowanie koscioła pierwse	35. 1.
Przesladowanie wielkie	204. 1.
Przesladowanie ofine za Wáleryaná	259. 2.
Przesladowanie názyt wielkie 302. 2. po 17. tysiecy ná miesiac	302. 5. 8.
Przesladowanie dziewiate za Aurelianá	273. 1.
Przysegá pontavolna rozgrzeszona	873. 1.
Psalmy spiewano za Apostolow	60. 3.
na Psalmow kóncu kazano spiewac Gloria Patri 382. 2.	
Psalm 108. ná wyklete	570. 3.
Psalm wedle 70. w Rzymistim kosciele	354. 3.
Psellus kiedy byl	859. 4.
Pulcheria pánná Cesarstwo bráta máłego rzadzi szc- śliwie. iáto wychowywa bráta	415. 9.
pulcheria o koscioł Bozy czyni 450. 2. sey czyste ma- leństwo 4.	
pulcheria powádzil z Eudoria Chryzaptus	446. 5.
pulcheriey smierc y wychwalenie	453. 2.

R.

Ráchis król Longobardow 744. 3. potym mnichem 744. 3.	
Rádá pierwsza v Rzymian o Boskich rzeczách	192. 2.
Rádágásius Scyta do Wloch wtárgnal/ cudownie po- rázon y zgnal	406. 1.
Rádbodus pogánin	697. 2.
Rádegundy smierc	590. 8.
Ránerius w Risp: ná Sáraceny 844. 4. 938. 950. 2.	
Ráterius Biskup Werony trzykroć wygnany	954.
Ráweniski koscioł ziednoczony	678. 2.
Ráwenná wrocona Papiezowi	967. 1.
Reliquie cudá czynia	586. 6.
przy Reliquiach S. cudá	828. 1.
Reliquy ogniem doznawáta	592. 5.
3 Reliquy S. Szczepaná cudá w Afryce	416. 2.
Reliquy czárci sie bota	424. 4.
Reliquy S. noszenie	378. 10.
Reliquie	

R E G E S T R.

Reliquie S. cici godne	110. 1.
Reliquie S. falszywe	386. 8
Remigius Biskup radowy	499. 5.
Remigius na Biskupstwo	471. 6.
na Reke wzywaniem o przywołanie pánley	659. 2.
Rychardus krol Gothow Kátholikiem zostal	555. 3.
z por. danemi wstykiem	4.
Regv. iem za nieprzyjaciele	694. 3.
Roboty recnie duchownych	52. 3.
Roderikus y Pelágus Biskup	701.
Roderikus falszywy posel Papieski	862. 8.
Romanus opietun	919. 944. 5.
Romualdus	974. 996. 4.
Rozwodow Ewángelja nie dopuszcza	390. 4.
Rufina y Sekunda	260.
Rufinus piśe na S. Jeronyma	402. 4.
Rufinus wyflery	401. 1.
Rufinus zdmadza. Gothy przywodzi y zmił sié zma- wia.	395. 1. 2. 3. 5.
Rufinus kapłan zázáá Rzym poczaz 397. Origenesem z 4. niewiásta przestregla.	
Rufinus zabity 395. 6. Reka tego kálmuszny prosi.	
Rus do wiary s.	863. 7.
Rus do chrustu s. 886. Cud z Ewángelicy niegorzalej 2.	
Rus porazona od demistá	970. 1. 971. 3.
Rus od Grekow porazona	941
Rus nie iáto máia stáry	598. 1.
Rus zposp. z kósciolem zlaczona szczesliwa	430. 7.
Ruperta Biskupa smierc	590. 8.
Rzemieślo wstrobil pan náš.	12. 3.
Rzesáley zázáani	529.
Rzym Nero zápalil	66. 1.
Rzym trzy dni gorzal	81. 4.
Rzymskiego kóscioła od Cypru wystawienie	255. 2.
Rzymskim kósciolem trzymáé	255. 5.
Rzymski kósciol Kátholika czyni	402. 5.
do Rzymu áppellacye duchownych	258. 2.
Rzymiány zwano Kátholiki	456. 5.
Rzymskiego kóscioła szczodrość ná vtraptone	175. 2.
do Rzymu slowo Monáchow wniośá. Athánási	340. 1. 2.
w Rzymie meczennicy	259. 7. 8. 9.
Rzym oblejony od Aláryk 409. 1. Głód wielki	410. 2.
Rzym wsiety od Aláryk 410. 2. Słota y srebra kóscielne/ od- dane do s. Piotra. Poganie pohánbieni 410. plácz s. Jeroním do Rzymem 4. 5. 26. Trzy dni tyła lupio- ny byl.	
Rzym od Gothow oblejony	538.
Rzym wzial Tóryl 547. 2. O pokoj. ále Pelágiusz.	
Obálie Rzym chce 4. 5.	
Rzym wsiety od Genserika	455. 2.
Rzymu gniwem niewiśeum złupiony	455. 2.
do Rzymu posyláni meczennicy	104. 4.
Rzym zposwany	595. 3.
Rzymie wátry stáre budowania obaláły / głód y zies- mie trześienie y zle powietrze	590. 5.
do Rzymu Dionysius Alexandriyski odniesiony spá- wował sie	263. 8.
Rzymski Biskup Uniwersáluy	451. 9. 19.
Rzymskiej pierwszej stolice młt nie sadzi	324. 18.
w Rzymie bálwany burza y indyey	389. 4.
Rzymu bálwachwástwo do kónca	409. 2.
Rzym w dáie mocy Papiesowi ále Chrystus sam 493. 5.	
Rzymski Clerus czynny goy wákwála káthedra 253. 7.	
Rzymskie páństwo dżiki lud náiezożal	263. 5.
w Rzymie wielkie dżwierze	189.

Rzym od fundowania swego/ tego roku páńskiego 249. mial lat tysiac 1.	
Rzymski kósciol od Márymá wyflowiony	867. 7.
Rzymski kósciol s. máto nie vpadl. dla Piotra s. stoi y grzechy go nie zgubily	899.
Rzymski powiat Sáraceni wojna	876. 4.
Rzym w niewoley v Adalberta	897.
Rzymskiej stolice powaga v wschodnych	365. 3.
Rzym mial w sobie ludzi milionow szesćdziesiąt y dzie- wiec	50. 1.
Rzym wolny od Longobardow	573. 2.
w Rzymie Grecy starostowie vstál.	726. 9.
w Rzymie ná zle nie pátrzyé	742. 4.
w Rzymie cále ksiag dochowane / v Grekow zafalšo- wane	419. 8.
Rzymiska stolica nie idzie z Cesárstwem	472. 1.
Rzymskiego kóscioła v wschodnych powaga	373. 2.
Rzymskiego kóscioła cáła wolność od Cesárzow	684.
Rzym tam gósie Papies	552. 1.
Rzym złupiony/ Papies vciel do Franczy	878. 2.
Rzymskie niepokóie vstály	995.

S.

Sába s. iáka radość mial z potepienia heretykow 518. 6.	
Sába s. poslem do Cesáza	512. 1. 513. 6.
Sába s. nie chce Cesárzowey blogosławie / táimney heretyczce	530. 3.
Sábellius heretyk zázal swe kácerstwo w Libiey 260. 10.	
Sábinianus Papies	605.
w Sákrámentie nie málowane ále prawdziwe ciálo páń- skie	787. 8.
w Sákrámentie dzieciáto widzial pogánin	755. 5.
Sáduccyjska sekta	1. 6.
Sáliberstwo pogánskie	170. 4.
Sady Biskupie wolne	314. 4.
Sáliberz na Concilium fofte	681.
Sámaritanow slosci	530. 2. 4.
Sámosátenus Páwel Antyofski Biskup heretyk 265. 1. 2.	
Synod ná zebány / ná ktorym sie wyklámal 266. 1.	
ná Sámofátená drugi Synod / potepiony test y z domu Biskupiego wygnány práwem Cesárskim	272.
Sáktulus zá dyákóna ná smierc idzie	573. 5.
Sámbárenus czárownik 579. 2. Leoná młodego zdmá- džil. Tánie.	
Sáracenski krol Aláram Chrzesciánin	509. 3.
Sáraceni wiáre s. przyimua	372. 16.
Sáraceniow y Arabow zmocnienie.	632.
Sáraceni wsieli Egipt	634.
Sáraceni dáá dáta	676.
z Sáraceny wojny we Włofech	866. 5.
Sáraceni w Rzymie kósciol s. Piotra złupili	546.
Jáko skaráni. Tánie.	
Sáraceni ze Włoch wybiéi 915. Potepient	849. 1.
Sárdyckie Concilium wielkie. Ná nim Ofius Aryany vspofoic chce. Athánásiyusá wielka cnota. Vcieli z niego Aryani / y zdmádili falszym podzuceniem wyznania swego	347. 1. 2. 3. 4. 5.
Sármátowie ábo Sauromátowie z Constantynem W. walczyli 319. 1. Pokoy vczynili y osiedli w ziemi.	
Sármátowie w Illiryku	280. 2.
Sásow vpor y niestátek	782. 1.
Sásowie Chrzest przyimua 776. 3. Od wiary záá od padáia	775. 1.
Szátan táie s. Janowi	394. 3.

R E G E S T R.

Sąrya w Rzymie	804. 2.	Sierot opátrowanie	315. 2.
Szaty iedwabne zakazane	16. 10.	Sygmunt Burgundiey król Kátholickiem zostal	509. 4.
Skápulá okrutnik ná Chrześciány	203.	Sygmunt s. zabity	526. 7. (509. 2.)
Schadzki Chrześciánom zábroniene	100. 3.	Silenciarius pustelnik Bist. 498. 4. od lwá obroniony	
Schadzki duchowne	12. 1.	Silwertus Papiés 536. 13. poinány y ná wygnanie posłany	538. 3. Wyklat Vigiliusá 539. 1. vmárl 540. 1.
Schisná w Rzymie 499. 6. 687. 1. Já Symmachá 498. 1. od Eulaliusá 419. 1. Sam sie potepil.		Silwester Papiés 314. 1. válekl z Rzymu w gore Sorá	
Schisná w Rzymie/ Constantyn ná papiestwo wtrácony	767. 1.	tes 323. Concilium w Rzymie czyni	324.
Sergius 2. Papiés 844. 1. Smierc iego	847. 1.	Symeon Slupnik	460. 2.
Szkoły zaniechane	859. 3.	Symeon mnieyszy Slupnik	574. 3.
Słowacy ábo Sláwinowie Illiryj osiedli	548. 1.	Symeon Biskup Jerozolimski meczennik	109. 1.
Syrákuzé Sáráceni wzięli	878. 8.	Symeon s. glupim sie czyniaczy	548.
Słowacy ábo Sláwini Rzymskie woysko porázili	551. 1. 552. 3.	Symon czarnońskiein/ y ie° náuka ó samey wierze 355.	
Słowacy z Hunnami wojnia Trácyá	593. 15.	Symon czarnońskiein lata w niebo	68. 6.
Słowaki porácono	598. 3.	Simphorianus od mátki posilony ná meczeni.	273. 2.
Słowacy y Wándali przy Niemieckich kráich. Mág deburski ich Arcybiskup	972. 2.	Simonia 615. 1. Karána Simonia	459. 533. 6.
Słowacy do wiáry s.	936. 3.	Simplicianus praeceptor s. Ambrozego	375. 7.
Słowakow Apostołowie Cyrillus y Methodius 867. 25		Simpliciusá Papiésá smierc	483. 2.
Szkotowie y Piktwie do Brytanniey	446. 1.	Sináta Pátryarchá Antyoski ná Grecki ieszyt pzelosyl pisimo s. Grzegorzá de cura Pastoralis	599. 1.
Szczescia odmienność	399. 2.	Synesius Philozoph iáko ná Biskupstwo wciagnio	410. 11.
Szczescia odmienność ná scianie	33. 2.	ny	
Szczescia nasmiwisko ná Janie	545. 4.	Siodme Concilium wtore Nicejskie 787. 1. Co sie ná nim dzieie/ pátrz ná wiele kártách.	
Szczesciem zlych nie goršyc sie	114. 1.	Syricius Papiés	386. 1.
Szczescie grzesnych wielkie nieszczescie	353. 2.	Sixtus Papiés 132. Meczennstwo iego	142. 1.
Szczescie Kátholickich pánow poboynych	381. 2.	Sixtus Papiés wkrzyżowany	261. 1.
Szczescie świeckie iákie	440. 4.	Sixtus 3. Papiés	432. 1.
nie Szczescie oczy otwarza	446. 4.	o Stárbách y przyiaciólách piekna powieść	304. 3.
Sedzia Chrześcian Venustianus náwrocony ná Sedzie vpomináti bierzace práwo	301. 4.	Stárby dáne koscíolowi od Juliány ktora osuáká	
Seianus ponizony/ odmianá szczescia ná nim	331. 4.	Justynianá	527. 6.
Sekty miedzy Żydy	1. 5.	Szkola krolewicom nie škodzi	526. 6.
Sektami zaráżona náuka zákonu stárego	697. 1.	Słonica wielkie zámienie	393. 1.
Seneká mistrz Neróná 53. 2. zabity od niego	67. 3.	Słowa Boze nie pisane	109. 3.
Seneká heretyk sprošny	493. 4.	Słowacy ábo Sláwi 632. 3. Ziemia ich	840.
Senustius mnich o wojnie	388.	Słowacy osiedli Pánnonia 805. 2. Lichon wodz ich.	
Serápión vpády iáko vmárl	255. 4.	Narod Słowakow/ Bulgárow/ Beemow	805. 3.
o Serápióte Bogu Alexándryjskim w Egipcie powieść iáko zburzony	389. 6. 7. 16.	Słowacy ábo Sláwi w Niemcech	751. 2.
Sergius Papiés	689.	Słowacy w Dálmácyey	641. 2. 817. 7.
Sergius s. od Persow miásta obionil	544. 2.	Słowaki Kolumbanus náwracác chce	613. 4.
Sewerus Cesarz wczony y madyr iáskaw ná Chrześciány	195. 2.	Slup ábo Obeliskus z Alexándr: z iednego kámienná	
Sewerus Cesarz otruty	465. 5.	Smierc zá drugie Leoná mnichá	586. 5. (357. 7.)
Sewerus Cesarz o krew Chrześciánška pokatány 213. 1.		Smierc srodka Oswálda	992. 3.
Sewerá syn chciál zabić	213. 1.	do Smierci sie nie kwápic	702. 3.
Sewerowi heretykowi wciác ieszyt kázano	519. 11.	ná Smierc pogáńskie losy	697. 2.
Sewerus Eutychian iáki byl 511. 3. 4. Zostal Pátryarcha Antyoch.	513. 1.	przy Smierci modlitwa	3021. 0.
Seweryant mnichy co czynia w Cárogradzie	510. 2.	Smol wielki w Epyrze 394. 12. y w Rzymie	847. 1.
Sewerus Sulpicius swiát opuścza	394. 12.	w Sobota post	692. 5.
S. Seweryná ciáło do Włoch wniesione	488. 2.	Soboty nie świecić	603. 6.
Sybilie iákie	1. 10. 26.	Sokratesy Sozomená historiey koniec	439. 6.
Sybil kárag zakázali poganie czytác	143. 1.	ná Sodomity práwo	558. 1.
Sybillami przemagano pogány 1. 16. W nich stowá s. páwla	1. 16.	Sodomski grzech wyforzenány	313. 1.
Sybillistami zwano Chrześciány	1. 17.	Sodomitowie ognian káraní	330. 6.
Sycilia wzięli Sáráceni	827. 1.	Sopára cortá Cesarzá Mauryciusá swiéta	607. 2.
Sycilia od Sárácenow zwotowana	669. 1.	Sophronius Pátryarchá Jerozolimski	633. 1.
Sydonius Biskupem	472. 2.	Smierc iego	636. 1.
Siedm bráciey meczennikow y z oycem Getuliuszem y z mátká Symphoroza	138.	Soste przesádownánie zá Máximiná	237. 2.
		Soter Papiés 175. 2. Vmeczony	179. 6.
		Spirydion zleczył Cesarzá Constanciusá	338. 2.
		Spowiedz do bitwy żołnierzow	555. 4.
		Spowiedzjá Apostolow	56. 2.
		Spowiedz do vchá	375. 5.
		Spowiedz iáwna zgántoná	459. 5.
		Spowiedzi odwołá zla	704. 2.
		Stárzy nástárzy wieku onego	76. 1.

Strylko

T.

Stylisko opiekuń dżięci Cesarzskich	395. 1.
Stephan Papię przy ofierze zabit	260. 1.
Stephan Papię	257. 1.
Stephan s. kosc oblatwione/ posytek ich	415. 1.
Stephan wtory / Papię trzy dni na Papięstwie. Ste-	
phan trzeci	752. 2.
Stephan czwarty Papię vmárl	774.
Stephan piaty Papię s. 8. Záhachal do Franczy 9.	
Stephan szesty s. 8. Stephan 9.	940.
Stephan Aurenciusz mnichá o obrázy biedzenie dżi-	
wn. 762. 1. 2. 3. 763. 1. 2. 3. Disputacya tego z here-	
tyk 4. potępiony na wygnanie. Cuda tego 7 63	
Wá stupieniestka 4. Druga disputacya 765. 2. zabit	
cie tego	767. 2.
Stylisko zabit	408. 3.
Styliska zabit	406. 5.
Styry dla wbozich	591. 8.
Stolice nawyiszej mst nte sadz	800. 1.
Stopy páná nášego na gorze oliwney	34. 6.
Strzyzenie po Rzymisku	773. 3.
Studená pogánscy do Chrystusa	234.
na Studenry práwo 770. 2. Regestr wczeszych do Ce-	
sarza stany.	
o Studencie wboz s. Augustina powiesc	388. 10.
Studiani mnisy	459. 4.
Studita y plato wygnani	809. 2.
Studita biczowani 819. 1. Jáko Papię wychwala 3.	
Studity do Papię iákie pismo 817. 7. o zwierzchnos-	
sci 7. 818. 1.	
Studita czi Papię	809. 3.
Studite biczowac kazano	815. 2. 816. 2.
Studita Theodorus 798. 807. 2. Vbity 798. 7. piše do	
Papię.	
Studita wygnany 814. Listy tego gorace.	
Studity dokonane y testament	826. 3.
Studity list ogien vgasit	825. 3.
Sudroni	226. 2.
Sufinta páná nášego nálezi na	393. 7. (420. 2.
Suenen / Behámin y Jáub meczennicy w Persyey	
Swecya poczyna przymowac Ewangelia	826. 2.
Swiat iakoby wpadal za Tytusa 81. 3. piecielny ogien.	
Támje.	
Swiat opuszcza Consul Manlius	505. 1.
Swiatá koniec wedle s. Gregorza	601. 4.
Swiatá koniec	263. 5.
Swiadkowie falszywi pokutnia	869. 9.
Swieccy sadzic o wierze nie moga	386. 3.
Swetowie w Hispánicy Kátholicy zostali	560. 3.
Swibertus vmárlęgo wskresit	696. 2.
ch vmárlęch pomoc	647. 2.
Swiatá vmárlęch modlitwa	110. 2.
Swiatá vmárlę modla sie za nas	826. 4.
Swiatá máta tez w sobie Jádemá	445. 2.
Swierach wyzwanie. Wázyanzenus Wázyliuszápo smier-	
ci wyzwa	372. 9.
Wárodu dżien seden	381. 18. (392. 1.
Wymáachus przywrocony 391. 1. fusit sie o pogánstwo	
Wymáachus od Theodorita zabit	526. 3.
Wymáachus Papię potwarzony y iáko sadzony 502. 1. 2.	
Wynedrin Concilium	31. 3.
Wymáachus Pogánia we czi	377. 6.
Wymáachus Wázyliuszá Biblicy na Grecki ieyt 203. 3.	
Wymáachus Papię s. smierc	514. 1.
Wymáachus smierc. Wázyliuszá o wrocenie pogánstwa 514. 2.	
Ambrozy s. przeciwa mu sie y Cesarza wspomina.	

Táctianus vzešl Justina heretyk	165. 1.
Táctianus počal kácerstwo Enkrátitow/ gánusł małżeń- stwo	174. 1.
Táctus Cesarz 275. przyjaciel Chrześcíanom	275.
Tálmur Żydowski kiedy skończony	476. 8.
Tárásius ná Pátryárche 784. 4. z Papięsem sie zmawia 785. 1. 2.	
Tárásius vniárl/ z czárty walczy	806. 1.
Tárásius zábity niošac ciáło Páńskie	260. 2.
Tátárom Cesarze Rzymſcy počeli dań dáwać.	256. 2.
w Tátárzech ábo w Scytycy w Tonus mieście Chrze- ścíanie	371. 12.
v Tátárow Cesarz Euprie pokoy	442. 1. 446. 7.
Tebey czykowiemeczennicy żołnierze	297. 1.
Teflá vczennicá s. Páwla 47. 2. tážsie o icy żywoćie.	
Telephorus Papięz 143. Vmeczony	154.
Temisthus Philozoph Ariáná Walensá vpomina o Rá- tholiki	375. 3.
Temel Káplan odstepnił	957. 1.
Tertullianus iáti	197.
Tertullianus y Origenes iáko vpádli	216. 2.
Tertullianowe błedy y vpádel	216. 1.
Tertullianus iáko vpádl 201. 2. Máłżeństvá powtarzá- nie gánil	201. 4.
Tertullianowe złote słowá o Chrześcíanách przeciw Po- gánom	177. 2.
Testáment Opátowi pišáć trudno	601. 8.
Testáment Bázyliuša Cesarzá o czytániu historyi	886. 4.
Theodatus spúšcza Wloškie krolestwo	536. 1.
Theodás buntownik	1. 9.
Theodotus heretyk	196. 1.
Theodorus Cezáryſki Biškup národy y chytry/táimny heretyk	338. 10.
Theodorus do AngliCy	668. 2.
Theodorus Papięz	642. 1.
Theodora Cesarzowa ná páństwie	845. 1.
Theodora Cesarzowa Košciółowi záslužona / miežy šwietemi	866. 5.
Theodorerus Cyru heretykow 10. tyšiecy návroćil czár- ci mu přeškadzáli. Reliquie pomagály	424. 4.
Theodorerus zheretyczal ná čas	431. 29.
Theodorerus vpámietał sie	432. 6.
Theodorerus sam sie zášlávil przeciw Eutyčianom 449. 16. Nie bylo cšlowieká ná on čas.	
Theodora Cesarzowa heretyczká 535. 10. zmawia sie z heretyki 11.	(482.
Theodorikus Gottus od Ženoná przywány y vczsony	
Theodorikus Ženoná zdráždil y Cesarzem sie vczynil zá- chodnym 457. 2. lášáwy. Rátholkom Frywody ni- czynil 494. 5. 6. o Papięstwo šad czyni 498. 2. Špi- wicliwy 504. 1.	
Theodoriká krolá Gothow we Wlošech šmierć dži- wna. vžyácony do pieklá	526. 5.
Theodorikus w Rzymie co czyni	500. 1.
Theodozyus oćiec Theodozyuša Cesarzá hetman 373. 5. Žywiejšl Gildá. niewinnie zábity od Wálentinianá 6. piekna šmierć tego Tážsie.	
Theodozyus o Cesarštwie niewiedziál/š go potkáć miá- ło 379. 2. Gothy žywiejšl. Theodozyus Cesarz w chorobie održczony 380. Košciółowi sie przyšlugue / tál wierzyć iáko Rzymſki Biškup káze 2. 3.	
Theodozyus iáko sie ná woynę gotuie 393. 3. 4. iáko sie preciw Márymowi ná woynę gotuie 388. 5.	

Thcodoz

R E G E S T R.

Theodozysa dwa tryumphy w Rzymie / ieden duchow- 382. 4.
 wny
 Theodozys iaka o obraz swoy obalony laske pokazal 388. 3. Pánstwo oddal Wálenťimánowi. Nieprzyja- 388. 5.
 ciolom dobrze czynil 381. 7.
 Theodozys Concilium podpisał
 Theodozys iawna pokute czyni / do kóscióła nie pu- 395. 1. 2. 3.
 szczoney. Za krata w kósciele stać mu nie dopuszcza-
 no 390. 1. 2. 3.
 Theodozysa wielkiego śmierć 395. Testament iego.
 Syny s. Ambroziemu oddaie. Syllika im daie za oya-
 cá. Wystawienie iego y od nieprzyjaciol 395. 1. 2. 3.
 Theodozys mnięszy pokutnie y Chryzapiusa karze 450. 3. Smierć iego 3. 449. 3.
 Theodozys młodszy dobry pobiadził 452. 4.
 Theodozysa młodego obyczaje 415. 9.
 Theophanes kósczy swoje historya 513. 4. iako sie w du-
 chu jęgnal z Pátryarcha 5.
 Theophilátus młody ná Pátryarchostwo Cárógrodz- 956. 1.
 kie 933. Césárski syn iaki był 412. 7.
 Theophilus Césarz chytró sie mści 529. 3. Przeglądnie
 Kátholiki o obraz 530. 1. Zone o obraz 531.
 Przegral ná wojnie 534. 6. Methodiusa wygnal 6.
 Theophilus Césarz iako umarł y w iakicy pokucie 542. 2.
 Zoná ie Theodora kóscióły náprawił y obraz 542. 3.
 Theutaudus Biskup Karány od s. Gregorza 568. 9.
 Thomás Pátryarcha Cárógrodzki o śmierć prosi 608. 1.
 Thomás Apostolá ciáło w Indicy 883. 2.
 Tyberius Páná nášego chciál miec za Bogá 34. 4.
 Tyberius Césarz iaki 16. 7. Pánem sie zwáć nie dáł 16. 9.
 Smierć iego 38. 2.
 Tyberius Césarz iaki 575. 2. Persy porážil 579. 1.
 Tyberius iálmusník skárby nájdúie 582. 3.
 Tyberius hetman 574. 1.
 Tyberiusa enoty 586. 4.
 Tykomus Donásta przeciw swoim piše 368.
 Tytiacznicy 264. 1.
 Tusa pokorá 72. 11. ná Césárstwie iaki 81. 1.
 Typus ábo wyrok Césarzá o wierze 648. 1. Papię go
 potepia 2.
 Tyránna chciál dyákon zabić 691. 1.
 Totilas krolom Gothow 542. 1. Totilas 35. Benediktém
 romania y proroctwa slucha 343. 3.
 Totilas Rzym oblegl 546. 2.
 Totilas Wloškie miásto bierze 543. 7.
 Tráditores iako sie poceli 302. 11.
 Tráianus Césarz iaki 100. 1. 2. 3. wietety od Nerwy ná
 páństwo Rzymškie 100. 1. Nieśczęście iego y zgubá
 woyská od robáctwa y niepogod 114. 1.
 Tráianus przestál zabić Chryzéstian 118. 2. Umárł. o
 iego wyzwoleniu z piekła 119. 1. 2. y 604. 6.
 Tráianow moji ná Dunáiu 105. 1. Słup iego w Rzymie
 diwny 106.
 Trásimundus Wándalski krol porážony 522. 3.
 Tribomanus práwnik v Justiniana 525. 1. 529. 4. po-
 chlebnik.
 Triphon o Pátryarchostwo osukány 944. 1.
 Triphonianá Deciusá Césarz Chryzéstianá y z cor-
 ka Cyrilla meczenniczka 269. 2.
 Tripartita 439. 8.
 Trifinegustus prorok pogánški 1. 16.
 Triumphy Wespazjana y Titusa 73. 1.
 Troycey s. blumierca skárány 494. 7.

Trześcienie ziemie miásto cále przentošo 742. 1.
 Trzy kápituly Justinianowe. wiele niepokoiu uczynily 1. 1. (545. 2.)
 Trzy Krolowie 705. 2.
 Trullá Kanony nieprzyete 692. 1.
 Trullus Kanony falszywe v Grekow 592. 8.
 Turcy krzyż ná czole nosili 763. 7.
 Turcy Caspie ciásne branny przeszli y do Armeney
 wtárgnoli
 Turcy ábo Gázárowie 625. 1. od morzá Caspium iedno-
 go narodu z Hunnami 1.
 Turibius Biskup do kórego Leo piše 447. 1.

V. y W.

Wacław s. meczennik 938. 3.
 Valens po szczęściu aštal sie heretykiem 366. 1. ná Ká-
 tholiki sie z Ariany spyziega 2.
 Valens Hunny ábo Táráry wprowadzil do páństwa
 Rzymškiego 376. od nich porážony 2. 3. Kátholiki Bi-
 skupy przywiedca pozna pokuta 377. 1. Dáie mándary
 ná Biskupy Kátholiki 370. 1. Wytiety Epiphánus
 y Paulinus. Wiedzá Biskupow 2. od czártá zdráde-
 ny zabil Theodora 370. 16. 80. Kátholikom
 wtopil 370. 6.
 Valens Césarz porážony y spalony 375. 3. iako 4. 5. 6.
 Valentinianus od Julianá o wiáre wygnány 362. 9. 30.
 chodny Césarz pobiadził 454. 1. zabit 455. 1.
 Valentinianus skáby ná heretyki / skárány ná potom-
 stwie 376. 2.
 Valentinianus ná Césárstwo / bráta wiał za towáryš-
 Valens 364. 1. przygáná iego wielka o bráta 366. 1.
 pobiadził pogánom ofiar pozwoil 371. 13. 371.
 Valentinianus ile potwarzony / iakoby dwu son dopu-
 šcil 370. 20. Umárł 375. 2. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.
 Valentinianus młodszy / chytro prágne. Zabit iest bós-
 Chytro 392. 2.
 Valentinianá s. Ambrozy pláče y chwali 392. 3. 4. 5.
 zbáwieniu iego nie waipi.
 Valentinianus 3. Césarz 325. Jurisdicya przywrocił
 kósciólom 546. 5.
 Valentinus Biskup obciety 155. 1.
 Valentinus heretyk 145. 1. Vezniowie iego Gnostykami
 sie teź zwáli. W Rzymie byl z Cerdonem.
 Valerianus ná Césárštim micyseu okrutny ná Chry-
 stian 253. 16. (scianom)
 Valerianus Césarz 257. 3. Spyzial ná przodu Chry-
 Valerianus Césarz Persom wydány / podnoškiem bít
 v krolá / żywo obliupiony 262. 8. 9.
 Vándali Hiszpána osiedli 409. 9. Czystość lepiet
 li mli Hiszpam. 430. 1.
 Vándalski krol Trásimundus 542. 1.
 Vándalowie Afryke osiedli / stódyz Aryané
 Stád byli 450. 1.
 Vándalow w Afryce wiele Kátholikami zóstaie
 3 Vándalini przymierze zrucione 550. 1.
 Wándali bálwóchwałštwo z Kártágo: wyforzenili
 Wándalski krol Gilimer poimány y ná tryumfie v
 ny 554. 6. Co mowil: Vanitas vanitatum 554. 1.
 Wándali w Afryce lat 95.
 Wáwrzyńská s. grob strášliwy 500. 2.
 Vbogie opáttowác ma káždé miásto sáw ie / áby siemé
 wloczyli 605. 1.
 o Vbogie śmierć strášliwa pap. 603. 12.
 Vbodzy / żołnierze kóscielni 605. 12.
 Vbogum nie dárac w kámién sie / róciły stráwne 605. 12.
 637 Vbogy

REGISTR.

R E G E S T R.

Obchody wstydliwi wiecey bracie miera/mi: zebracy 600.4.		Olpianus s. prawnik		225.1.
Wciekanie wietnych y w puszczach mieszkanie/bestye sly		za Vmarle ofiará		257.4. 430.10.
Same do nich		Vmarlych pomoc		498.3.
Wdowom Krolow za maj isc zalezusia	304.10.	Vmarlym pomoc zzywych		336.13.
Wdowi vbiot	691.1.	nad Vmarlym spiewanie		259.9.
Wdowy zanezywi s. Gregorz 591.1. y sukacich kase.	665.2.	Vmarlych pomoc przy grobach swietych		353.5.
Wegrowie do Wloch y Galliey	937.1. 949.	Vmarly w ciálo sie wrocil		590.4.
Wegrowie srodze od Ottona porzeleni	955.2.	Vmeraciacy vstyskal: Cierpiec sie boicie / A wynisac nie		256.3.
Wegrowie Wloffa ziemie wojuia 903.3. y drugi raz		checie		358.11.
Wenecya fundowana	452.9.	Vmarly ociec do syna przybedl		520.4. 521.2.
W Mercelis cud nad niewianna niewiasta	(924.1.	Vmarli heretycy potepieni		598.1.
Werdá Klastor zalozony	705.1.	Uniwersalis Biskup / tytul papiești		678.1.
Vespasianus na Cesarstwo 71.1. Chrystusem go czymli	(71.2.	Uniwersalis Papa Rzymști		132.2.
Vespasianus na Zydy wyprawiony	69.8.	Wody swiecenie		567.4.
Vestales musieli poganiſkie	16.4.	Woyſko na powietrzu		980.
Vesuvius gorá w Rámpániey / zaleſtrá byla ſwiát. cudá		Woyciech Biskup praſti		989.
wielkie w nicy	51.3.	Woyciech s. do Rzymu 983.2. Wraca sie do praſti		990.
Viktor Papiez 194. Vmeczony	203.3.	Woyciech s. zís sie do Rzymu wraca		395.3.4.
Viktorinus Philozoph w ſtácoſci ſie do Chrystusa ná	362.48.	na Woyne wyprawá iáta		636.1. 674.
wrocil	536.13.	Woienna kárnoſc		841.2.
Vigilius targuie o Papieſtwo	538.8.	Woyne bráctey we Stránczey		564.3.
Vigilius faſzywym Papieſiem 538.8. Za prawdziwego		Woyne oycá z synem		256.4.
Papieſá wybrány 540.1. Vdmienil ſie. Heretyci po		Woyne ſrogie y glos		394.
repia 2. Mienie ſie Cesarzowey ſprzeſtávia 547.6.		na Woyne ſad Wozy		265.
Wyſtáta 8. Do Carogrodu wyſtáchal 546.4. Vite		Woyne v Rzymian domowe		522.2.
ka przed Cesarzan do Rálcedonu 551.2. 552.1. policzel		na Woyne iáto ſie Rábáon gotowal pogánin		749.3.
odnioſt. meſtwo tego	(553.10.	na Woyne ſluby do ſwietych		Woyne na kroleey ſwoley choragwie ſpráwiedliwoſc
Vigilius Constitutum 553.8. Wyrnány od Cesarzá		nie ma		876.
Vigilius od ſwoiey káſiey potwáry cierpi 545.1. Wra		Woynom grzechy przeſtádzáia		535.14.
ca ſie z wyrnánia. Na piáte Concili: zezwolil 554.1.2.		Woienna wyprawá na Wándali do Afryki 532.533.1.8.		
Vigilius smierc. Játi byl	555.1.	Wolnoſci duchownych 319.3. y Iuridiczey.		
Vigilancius powſtal	405.4.	Vpadlych potutá 305.6. Kárnoſc koſcielna		Támſe.
Wychowanie ſynow Cesarſkich	597.3.	Vpadlych potutá		254.
Wypdawanie zbiegow w Carogro: zátudniſo woyne	(512.3.	Vpomináia ili pánowie nie przymuia		562.2.
Wielkonocny dzien kiedy	159.1. 166.2.	Vrbanus Papiez 228.1. Vmeczony		235.1.
Wielkiey nocey ſwiecenie poſwáti za Wiktorá Pa	198.	Vrſcius faſzywe pogan		399.4.5.
pieia	370.21.	Vrſcius y Walens potutá ſie nie dlugo		350.3.
Wielkoſciſtwo y v poganiſtwa zgánone	527.2.	Vrſcius odſzczepienec na pániſtwo chciat		367.
Wierzytá iáto koſciol s. podáie/ wyrol Juſti.	575.6. 177.2.	Vrſcinus ieſze mieſal y znouu wyrnány		384.3.
Wiatrá s. Herzytá ſie wrocilá y mezeſtwei	263.6.	Vrzednicy v Pogan ili		568.2.
Wiatrá s. rozſzerzenie 183.1. romnoſzenie ley w Flopo	452.1.	na Vrzedy niegodne ſtáwiai iáti grzech		461.1.
Wiatrá s. rozſzerzenie 183.1. romnoſzenie ley w Flopo	571.8.	Vrzedy Eupuiacy y Káreluſnicy karánt		538.5.
Wiatrá s. rozſzerzenie 183.1. romnoſzenie ley w Flopo	572.16.	Vrzednikom ſwieckim iákie dal práwá Conſtántyn W.		899.
Wiatrá s. rozſzerzenie 183.1. romnoſzenie ley w Flopo	262.2.	Wſhy nady Krol Arnulphá		(325.25.
Wiatrá s. rozſzerzenie 183.1. romnoſzenie ley w Flopo	178.2.	o Vſia y Subſtancia y Perſone 390.4		362.33.
Wiatrá s. rozſzerzenie 183.1. romnoſzenie ley w Flopo	386.6.	Wzywánie ſwietych		578.1. 534.8.
Wiatrá s. rozſzerzenie 183.1. romnoſzenie ley w Flopo	592.3.			
Wiatrá s. rozſzerzenie 183.1. romnoſzenie ley w Flopo	581.1.			
Wiatrá s. rozſzerzenie 183.1. romnoſzenie ley w Flopo	542.2.			
Wiatrá s. rozſzerzenie 183.1. romnoſzenie ley w Flopo	353.6.			
Wiatrá s. rozſzerzenie 183.1. romnoſzenie ley w Flopo	434.4.			
Wiatrá s. rozſzerzenie 183.1. romnoſzenie ley w Flopo	381.15.			
Wiatrá s. rozſzerzenie 183.1. romnoſzenie ley w Flopo	373.			
Wiatrá s. rozſzerzenie 183.1. romnoſzenie ley w Flopo	(515.2.			
Wiatrá s. rozſzerzenie 183.1. romnoſzenie ley w Flopo	677.			
Wiatrá s. rozſzerzenie 183.1. romnoſzenie ley w Flopo	514.6.			
Wiatrá s. rozſzerzenie 183.1. romnoſzenie ley w Flopo				
Wiatrá s. rozſzerzenie 183.1. romnoſzenie ley w Flopo				
Wiatrá s. rozſzerzenie 183.1. romnoſzenie ley w Flopo				
Wiatrá s. rozſzerzenie 183.1. romnoſzenie ley w Flopo				
Wiatrá s. rozſzerzenie 183.1. romnoſzenie ley w Flopo				
Wiatrá s. rozſzerzenie 183.1. romnoſzenie ley w Flopo				
Wiatrá s. rozſzerzenie 183.1. romnoſzenie ley w Flopo				
Wiatrá s. rozſzerzenie 183.1. romnoſzenie ley w Flopo				
Wiatrá s. rozſzerzenie 183.1. romnoſzenie ley w Flopo				
Wiatrá s. rozſzerzenie 183.1. romnoſzenie ley w Flopo				
Wiatrá s. rozſzerzenie 183.1. romnoſzenie ley w Flopo				
Wiatrá s. rozſzerzenie 183.1. romnoſzenie ley w Flopo				
Wiatrá s. rozſzerzenie 183.1. romnoſzenie ley w Flopo				
Wiatrá s. rozſzerzenie 183.1. romnoſzenie ley w Flopo				
Wiatrá s. rozſzerzenie 183.1. romnoſzenie ley w Flopo				
Wiatrá s. rozſzerzenie 183.1. romnoſzenie ley w Flopo				
Wiatrá s. rozſzerzenie 183.1. romnoſzenie ley w Flopo				
Wiatrá s. rozſzerzenie 183.1. romnoſzenie ley w Flopo				
Wiatrá s. rozſzerzenie 183.1. romnoſzenie ley w Flopo				
Wiatrá s. rozſzerzenie 183.1. romnoſzenie ley w Flopo				
Wiatrá s. rozſzerzenie 183.1. romnoſzenie ley w Flopo				
Wiatrá s. rozſzerzenie 183.1. romnoſzenie ley w Flopo				
Wiatrá s. rozſzerzenie 183.1. romnoſzenie ley w Flopo				
Wiatrá s. rozſzerzenie 183.1. romnoſzenie ley w Flopo				
Wiatrá s. rozſzerzenie 183.1. romnoſzenie ley w Flopo				
Wiatrá s. rozſzerzenie 183.1. romnoſzenie ley w Flopo				
Wiatrá s. rozſzerzenie 183.1. romnoſzenie ley w Flopo				
Wiatrá s. rozſzerzenie 183.1. romnoſzenie ley w Flopo				
Wiatrá s. rozſzerzenie 183.1. romnoſzenie ley w Flopo				
Wiatrá s. rozſzerzenie 183.1. romnoſzenie ley w Flopo				
Wiatrá s. rozſzerzenie 183.1. romnoſzenie ley w Flopo				
Wiatrá s. rozſzerzenie 183.1. romnoſzenie ley w Flopo				
Wiatrá s. rozſzerzenie 183.1. romnoſzenie ley w Flopo				
Wiatrá s. rozſzerzenie 183.1. romnoſzenie ley w Flopo				
Wiatrá s. rozſzerzenie 183.1. romnoſzenie ley w Flopo				
Wiatrá s. rozſzerzenie 183.1. romnoſzenie ley w Flopo				
Wiatrá s. rozſzerzenie 183.1. romnoſzenie ley w Flopo				
Wiatrá s. rozſzerzenie 183.1. romnoſzenie ley w Flopo				
Wiatrá s. rozſzerzenie 183.1. romnoſzenie ley w Flopo				
Wiatrá s. rozſzerzenie 183.1. romnoſzenie ley w Flopo				
Wiatrá s. rozſzerzenie 183.1. romnoſzenie ley w Flopo				
Wiatrá s. rozſzerzenie 183.1. romnoſzenie ley w Flopo				
Wiatrá s. rozſzerzenie 183.1. romnoſzenie ley w Flopo				
Wiatrá s. rozſzerzenie 183.1. romnoſzenie ley w Flopo				
Wiatrá s. rozſzerzenie 183.1. romnoſzenie ley w Flopo				
Wiatrá s. rozſzerzenie 183.1. romnoſzenie ley w Flopo				
Wiatrá s. rozſzerzenie 183.1. romnoſzenie ley w Flopo				
Wiatrá s. rozſzerzenie 183.1. romnoſzenie ley w Flopo				
Wiatrá s. rozſzerzenie 183.1. romnoſzenie ley w Flopo				
Wiatrá s. rozſzerzenie 183.1. romnoſzenie ley w Flopo				
Wiatrá s. rozſzerzenie 183.1. romnoſzenie ley w Flopo				
Wiatrá s. rozſzerzenie 183.1. romnoſzenie ley w Flopo				
Wiatrá s. rozſzerzenie 183.1. romnoſzenie ley w Flopo				
Wiatrá s. rozſzerzenie 183.1. romnoſzenie ley w Flopo				
Wiatrá s. rozſzerzenie 183.1. romnoſzenie ley w Flopo				
Wiatrá s. rozſzerzenie 183.1. romnoſzenie ley w Flopo				
Wiatrá s. rozſzerzenie 183.1. romnoſzenie ley w Flopo				
Wiatrá s. rozſzerzenie 183.1. romnoſzenie ley w Flopo				
Wiatrá s. rozſzerzenie 183.1. romnoſzenie ley w Flopo				
Wiatrá s. rozſzerzenie 183.1. romnoſzenie ley w Flopo				
Wiatrá s. rozſzerzenie 183.1. romnoſzenie ley w Flopo				
Wiatrá s. rozſzerzenie 183.1. romnoſzenie ley w Flopo				
Wiatrá s. rozſzerzenie 183.1. romnoſzenie ley w Flopo				
Wiatrá s. rozſzerzenie 183.1. romnoſzenie ley w Flopo				

R E G E S T R.

Samki poyteczne	533. 12.	Zydowie wojne podnoszą y gina	116. 1.
Zorady 3. plata	827. 1.	Zydowie w Arcie od czarta osużani	452.
Zebrali iako opatrować	83. 8.	Zydowie od Gata wtrapieni	42.
o Zebraku wesołym powiesić s. Augustina	585. 1.	Zydy na Chryścianym Julianus sadza	363.
Zebracy zdrowi prawem karani	382. 7.	Ziemie trześnienie 615. 2. 263. 4. 365. 5. 340. 8. 801.	
Sepherinus Papież vmeczony	221. 1.	w Cárogradzie 477. 4. Tráiana przesłażyło	113.
Segnania heretyckiego Kátholicy nie przyntula	583. 14.	Ziemie trześnienie wielkie	446.
Zemiska Cesarz wschodny/pokutuje. szczęśliwy	969. 3. 2.	Ziemie świętey miejsc wypisane	699. 2.
Zeno heretyk na Cesarstwo 474. 1. iaki był. heretyk iaki		Zywotow ss. pisanie	496.
wi 2. 3.		Zywotow ss. pisanie iako poważne v s. Grzeg.	593.
Zeno w niešťeściu zmyślony Kátholik 476. 3. przywro-		Zywotow ss. czytanie	355.
cony na páństwo poprawił sie 477. 2. Znowu herety-		o Zywocie po śmierci piękny przykład	411.
kiem 482. 5. Wyznanie wiary Enonikon nazwane pi-		Zokomus pogański książę cudem nawrócony	372. 1.
se 482. 4. Pelagiusa niewinnego zabił 490. y pomste		Zofia Cesarzowa wdowa osużana	582.
wzial. Grogá śmierć tego	491. 1.	Zofrona meina dla czystości	300.
Zeno heretyk iakimśńtem był	474. 3.	Zolnierzom nauka	585.
Zenobia zwoiowana iaka była	274. 1.	Zolnierskie mestwo z strony wiary	562.
na Zydy prawo frogie	315. 3.	Zolnierze Chryścianie wielki cud na wojnie uczyni	
Zydow wygnanie z Rzymu	21. 1.	wystawienie ich od Cesarza	176.
Zydowskie składy pieniężne	399. 6.	Zolnierzom swowolności dopuścić iako złe	96.
z Zydy wojna	130. 1. 135.	Zolnierska karność y sprawiedliwość w wojsce	533.
Zydowie vmierając Chrystusa wyznawia	327. 5.	Zolnierska karność	271. 2. 39.
Zydowie w Alexandrii gineli od pogan 402. y w Ba-		Zolnierz o siáno ściety	507.
bilonicy 43. 2.		Zolnierze nauczał Const: W iako sie modlić mieli	322.
Zydowskie koźnice palili Chryścianie	418. 9.	Zolnierskie wzburzenie	588.
Zydow nieponiewalac do chrztu	591. 11.	Zolnierskie po bitwie oczyszczenie 394. 4. iestli zolnier	
Zydow nawracanie plemion	594. 2.	meczennikami zwac Tamie.	94.
Zydowie poniewolnie chrzesci	633. 2.	Zonaci iako mata poscić	43.
Zydowskie dziecie w piecu niezgorzalo	552. 5.	Zony v pogan spolne	770.
v Zydow niepokore y fałszywi prorocy	58. 5.	Zony Erolom z obcych narodow nie dobrze braci	572.
Zydow nawrocenie w Alimorye Zaminona v Magoa		Zony zle/ meze zle czynia	417.
na miasta	418. 2. 3. 16.	Zozymus Papá	106.
Zydom Chryścianie stuyć nie máia	533. 7.	Zozymus y Rufus y Parmenus meczennicy	294.
Zydowie sie na Erola spyziegli	694. 2.	Zuzanna powinna Dyoflecyana Cesarza mecz.	578.
Zydowie w Sylicy nawroceni	593. 3. (68. 12.)	Zwyciestwo grzechy bronie	485.
Zydowie Rzymiany z miasta wybili/ y sami sie wadzi		Zwyciestwo cudowne z nieba nad Roila Scyta	430.
Zydowie wojne z Rzymiany zacieli 68. 10. zfalbowali		Zwyciestwo cudowne 398. nad Gildonem w Afryce	423.
księgi Jozephá	34. 2.	Zwyciestwo nebożnych	530. 5. 593.
Zydowie iako v pogan wzgardzeni	178. 1.	Zwyciestwo dobrocia	
Zydowie slug Chryścian mieć nie moga	536. 13.	Zwyciestwo dobre uczynki iednacia	
Zydowie do wiary zmieleni	614. 1.		

Sześć arkuszy ostatnich Tomu 10. nie rychło nas dosły, iuż po wyprawie Rege-
stru. Tu się Regestr na estery lata nagradza.

Biskupstwa polskie szerokość swoia skodliwe	999. 2.
Bonifacius naskadownik s. Woyciecha Słowaki na-	
wracał.	997. 2.
Cesarzowa spalona.	998. 3.
Do Gniezna Cesarz Otto przyłachal dla świętego	
Woyciecha.	999. 2.
Heretyk Wilárdus Poeta.	1000. 3.
Heretyk Leutárdus czarta pelny.	1000. 2.
Sam sie zabił. 2.	
Heretycy pokarani.	1000. 3.
Kázi. Dytwo Erola Fránczey.	998. 1.
mo nstrum w nim. Tamie. (lowal. 998. 5.	
Nifon p porokute Malácenowi/ y twarz swoje namá-	
zila Cesarz Otto nawiedza/ rozmowa z nim/ iaki tu	
low klasztor.	1000. 5.
Obrazoborce.	1000. 2.
Otto trzeci/ dacie sie na śmierć wdowie. 998. 3. pokut-	
iego 4. Pucio chodzil do Garganu S. Michá-	

la. 1000. 5. Sprawiedliwość sam z siebie cy-	20. 1998. 4.
phocustowa krew zardziawa.	1099. 4.
Polałkow pięć bráciey meczennikow v Ka-	430. 1.
1000. 7.	5. 1000. 6.
Polskiemu Kázięciu/ iako Koroná daná.	1000. 6.
Koskoshnick iako skarana od Boga.	1000. 6.
Rzymi Kósciol w iakiej opiece Boskiej.	999. 1.
Silwester wtory/ Papież iaki.	999. 1.
Stephan Erol Węgierski.	999. 1.
Meremundus Sáraceny poraził.	999. 1.
Węgierska Koroná.	999. 1.
Woyciecha s. meczennikow w Rzymie obit-	999. 1.
kości tego do Rzymu Otto Cesarz z-	999. 1.
tamie temu zbudował. S. Barchis-	1000. 1. 4.
pue.	1000. 1. 4.
Zolnierskie nabożestwo wygrawa. Zynoi w ofobit-	999. 1.
Zolnierza w bitwie.	999. 1.
Zolnierze gromem pobici.	999. 1.

Dokończenie Regestru.

BIBLIOTHECA

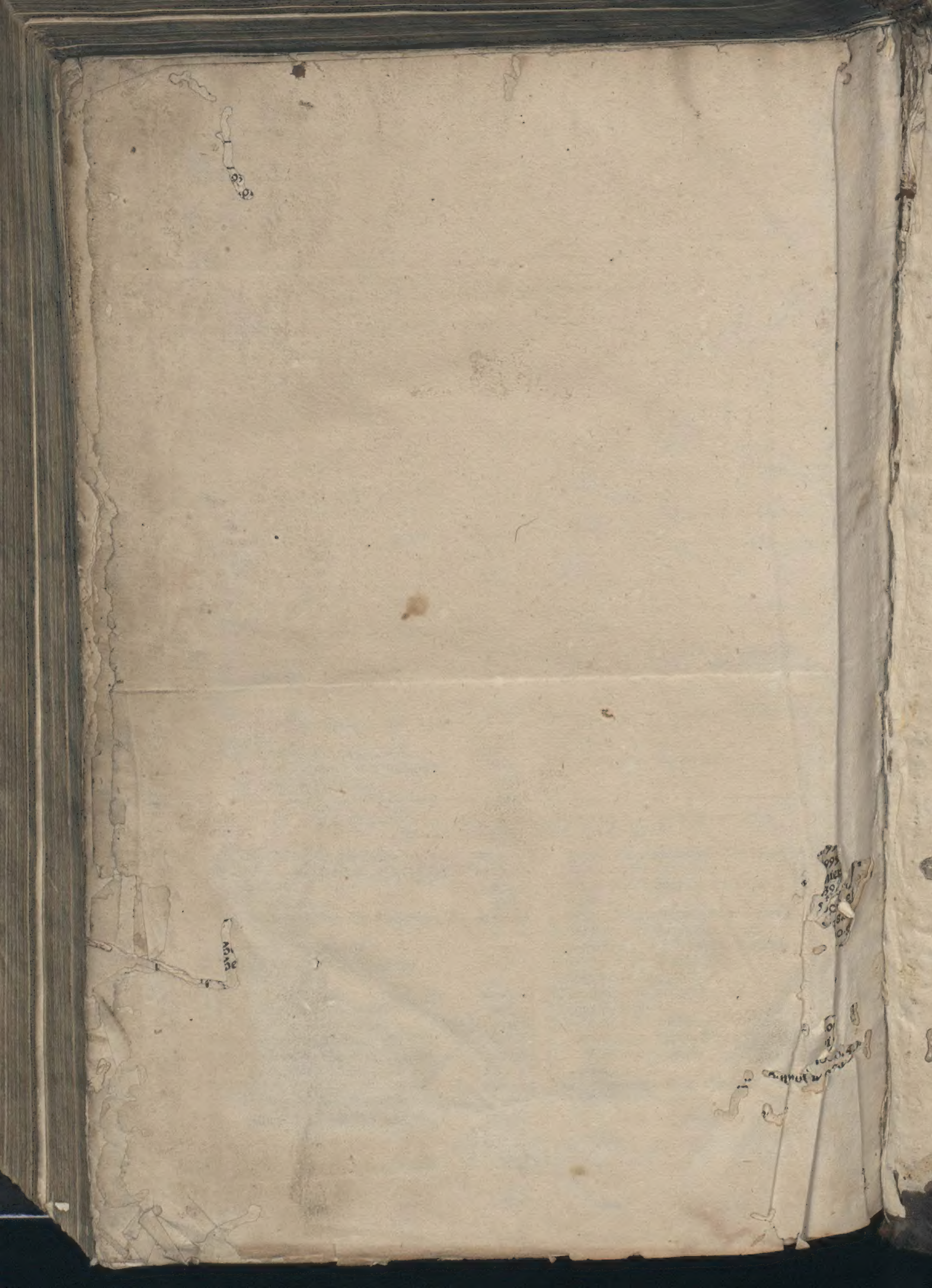

VNIV.

IASELL

CRACO ENSIS

ma
aul
ha
epu
ra
al

aul
la

